Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ; ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI ANTONINI IMPERATORIS,

De Rebus ſuis, ſive de eis quæ ad ſe pertinere cenſebat,
LIBRI XII.
Locis haud paucis Repurgati, Suppleti, Reſtituti:
VERSIONE inſuper LATINA NOVA;
Lectionibus item variis, *Lociſque parallelis* ad *Marginem* adjectis:
AC
COMMENTARIO PERPETUO
EXPLICATI atque ILLUSTRATI.
Studio Operâque
THOMÆ GATAKERI, Londinatis.

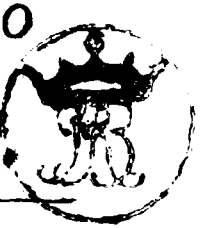

Huic Tertiæ Editioni acceſſere
Annotationes Selectiores A. DACERII
LATINITATE DONATÆ,
NECNON
MARCI ANTONINI *VITA*,
Paſſim aucta, & idoneis Scriptorum Veterum Teſtimoniis firmata;
à GEO. STANHOPE, Coll. Reg. apud *Cantabr.* quondam Socio.

LONDINI,
Apud DAVIDEM MORTIER, in Vico vulgò dicto *The Strand.* 1707.

Honoratiſſimo Illuſtriſſimóque Domino,

JOANNI

Domino SOMMERS,

Baroni de EVESHAM,

Summo *ANGLIÆ* CANCELLARIO,
Sacræ Majeſtati Regiæ à Sanctioribus Conſiliis.

QUOD ſibi ſolent præſidii quærere, qui Magnorum Nominum umbone tecti Invidiæ extra jactum ſe ſiſtunt; Id, *Illuſtriſſime Domine*, ut mihi comparem, hujus Incepti ſuadet ratio. Præ-

ſertim cùm is ſim, qui non Malevolorum tantùm lividos, ſed accuratos etiam Eruditorum oculos jure merito reformidem. Et ſane limatum in paucis Judicium, atque exquiſita *Amplitudinis Veſtræ* Sapientia ſuſpenſum me & ſolicitum haberet nimis, niſi Optimis quibuſque & verè Magnis id eſſe familiare animo ſuccurreret, à Divino quo propiùs abſunt faſtigio, cultu demereri eos debito ſtudentibus tanto ut ſe præſtent æquiores. Hæc igitur poſtquam audentiorem feciſſet cogitatio, cùm Munuſculi aliquod digni de proprio minimè ſuppeteret penu, ad illorum Artificium confugere non ſum veritus, qui à Vicinis opulentioribus ea ſumunt mutuò, quibus & officio fieri ſatis, & inopiæ ſublevari poſſit ſuæ.

Habeas itaque, *Vir illuſtriſſime*, animoque quo ſemper es in Literatos prono, excipias oro obteſtorque lucubrationes, non tàm Noſtras quidem, quàm Dacerianas. Nam & alienam arrogare laudem mihi non eſt integrum; Et luculentior inde

de affulsit ſpes, Officii hoc qualecunque excuſatius apud Te futurum, quod Viri nomen præ ſe ferat, de Literis quidem humanioribus jampridem bene, de M. verò Antonino nunc tandem optimè meriti. Quanquam & ipſi Dacerio nonnihil (ut ſpero) acceſſit incrementi. Qui jam Latinus noſtrâ prodiens operâ Beneficii fructum ſui diffundit longè pluribus percipiendum; Et Gatakero in ſocietatem adſcitus nihil quod in hoc Opere deſideretur amplius reliquit; Tum etiam Teſtimoniis firmatus, Veterum Scrutator & Interpres tum fidei tum diligentiæ ſpectatiſſimæ jam omnibus factus eſt palàm. Quod quidem quo conſtaret magis, per omnem Marci vitam ab ipſis potiùs hauriendum fontibus, & Auctorum veſtigiis, imò & verbis ut plurimùm inſiſtendum duxi.

Sed nec Dacerio innixus uni ad *Virum plurimis honorandum nominibus* accedo. Hem etenim Regium, cui noſtri famulatus eſt uterque, Advenam! Quem etiam benigniſſimo excipiendum hoſpitio indoles

& Illius & Vestra fiducia facit plurimum. Id verò temerè factum nequis suspicetur, quòd Imperator Philosophans cum ejusmodi Viro consuescere gestiat, animo secum recolat velim, in Amicitiâ quantum possit Morum & Ingenii Similitudo. Quod enim mihi de Te vel inaudienti, vel de longinquo tantùm suspicienti interdùm obtigit, id mirum in Familiaribus & Necessariis tuis frequens & quotidianum credere est fas: Virum nempe gravissimis distractum negotiis, horas tamen subcisivas in Literas impendentem bonas, Magnatem Amicis nihilominùs comem & in loco suavem, Consiliarium arduis regni rebus perspicaci prospicientem solertiâ, Cancellarium jus dicendo indefessum, Causas peroraptium Auditorem patientissimum, Judicem integerrimum diu noctuque cognoscentem, ut suum quod est cuique quantum primum tribuatur; Hæc, inquam, atque alia qui conspicantur similia, quidni Marcum videantur Aurelium in Musæo, Foro, Curia, videre denuò redivivum? Qui

DEDICATIO.

Qui utique jam es, esse precor pergas diu, Serenissimæ Majestati, sive Suis præstò Adjutor idoneus, sive peregrè profectæ Prorex vigilantissimus; Æqui Verique tum Indagator sagacissimus, tum acerrimus explorati Vindex; Nequitiæ Malleus, & vafris Legum cauponatoribus hostis inexorabilis; Sanctissimum injuriâ vexatis Asylum; Miseris & egenis solatium & levamen; Virtuti & Literaturæ ingens & Præsidium & Ornamentum. Faxit demique Optimus Maximus, ut Deo & Ecclesiæ, Regi & Regno, Tuis atque Omnibus ità Te fidum, utilem, charum præbeas, ut (quod omnium est instar, & pro Ordinis nostri ratione obnixè præ cæteris efflagitandum) quos pompâ & honoribus anteis, Virtutum pariter splendore prælucens, ampliſſima tanti muneris præclarè gesti præmia in Illo tandem reportes Die.

Nec id pigebit dicere, Antonini tum Philosophiam, tum Exemplum momenti aliquantulum ad hoc conferre posse. Quippe quo nemo unquam ho-

hominum Imperii aut onus expertus est gravius, aut curas expedivit feliciùs, aut pericula & casus lubricos tulit constantiùs, aut fortunæ blandientis lenocinia contempsit fortiùs. Hujus equidem dum singula expenderem, miro me sensi Sanctoque perfusum gaudio. Quod in aliorum etiam animos ità demum credidi faciliùs illapsurum, si Libellum Vestro priùs Patrocinio commendatum exhiberem. Hoc autem consilio qui plurimis prodesse studet, si Tibi saltem Uni gratum acceptumque fecerit, id verò seriò triumphabit.

Illustrissimæ Amplitudini Tuæ

Devotissimus

GEO. STANHOPE.

M. AURELII ANTONINI Philosophi VITA;

AB

AD. DACERIO,

ET

Aliis Authoribus excerpta, & Veterum Testimoniis firmata.

Jamdudum erant res Romanæ varias fortunæ vices expertæ, ex quo in unius ditionem redactæ fuissent, Triumvirorum scilicet, post Julium interfectum, Neronis & Domitiani crudelitatem, insolentiam & tyrannidem calamitatibus funestis gravissimisque injuriis infamem perpessæ; Justitiæ verò, Clementiæ, & Pietatis fructibus amplissimis jucundissimisque auctæ & refectæ optimorum Principum beneficio, imperantibus Augusto, Vespasiano, Trajano, Adriano, & Antonino Pio. Sive igitur virtutem, sive vitia spectes, dixeris Civitatem hanc, in rerum naturam diverso, exempla utriusque indolis ob oculos habuisse consummatissima. Sed Is qui regnantium & seriem, & ingenia ita comparat Deus, prout vel infortuniis rempublicam tuerere, vel infractam & lapsam erigere sibi visum fuerit, perfectam virtutis imaginem Marco demum Aurelio reservabat exhibendam; Præ cujus radianti fulgore quicquid antehac Cæsarum habitum est illustre, tanquam umbra, aut crepusculum Soli, huic Virtutis lande & admiratione, facilè locum cessit. Ut verbo omnia Sapientiam hujus Principis, qui videtur divinum composuisse consilium, ut calamitatibus istis, quæ illum regnantem manebant funestissimæ, par is esset, unus; qui omnium ferè quotquot uspiam regnârunt, unus esse potuit par. Nunquam etenim imperio Romano tot simul, & tam atroces incubuerant procellæ, ab omni ferè plagâ coortæ, quibus non fractum tantùm, sed & submersum deletumque periisset funditus, absq; illo fuisset gubernatore. His igitur qui Politicendis operam impendunt, id unum moniros velim, nè callida Politicorum consilia, nè tectas fraudes solennes, & structos dolos, ac simulationes hominum insolentium involutas nè demiro artes, (quas vocant) regnum administrandi callidè in hoc sperent Principe. Sapient is equidem, sed sapientiâ isti longè diversissimâ. Imperatorem nempe depingimus, sed Imperatorem philosophantem, Principem morum simplicitate, veritate, pietate, modestiâ, & candore, & omni vitæ sanctitate ornatissimum. Regem, qui sibi imperare primò, & neqùid velle, præterquam quod & justitia vellet, & recta suaderet ratio, & edidicit, & omnium habuit primum. *Lib. 9. § 24.*

Jul. Capitol. Eutrop. Dion.

In M. Aurelii originem recurrentibus, vix alia per Italiam subire potest animum familia, aut majorum stemmate perinde longo, aut pari virorum splendore, & claritate stirpis, insignis. A Numâ siquidem pater ejus Annius Verus sanguinem traxit, à Proavo satus est Prætore, & Patricio, Avo ter Consule, & urbi Præfecto. Pater in Præturâ decessit, relictis liberis tantùm duobus, Anniâ Cornificiâ, & Annio Vero, qui postea M. Aurelius est dictus. Cujus Amita Annia Galeria Faustina, Antonino Pio Imperatori juncta est connubio. Hoc tantùm de M. Aurelii origine paternâ posteris innotuit. Mater Domitia Calvilla à [1] Rege Salentinorum stirpem duxit, Calvisii Tulli bis Consulis filia, Avus etiam maternus Catillius Severus bis Consul, & Præfectus urbi. [2] Natus est Marcus Romæ Sext. Calendas Maias in monte Cœlii, Proavo ejus * materno iterum Consule, cujus & ipsi inditum est nomen Catilius Severus. [3] Adhæsit ei postea nomen Verissimi, ob amorem & studium veritatis, quo is flagrabat maximo, ab Adriano impositum. Togâ verò indutus virili, paternum resumpsit nomen, & Annius Verus audiit iterum, donec in Aureliam veniret gentem.

[1] Malennio ei nomen erat. Da summi filio à quo Da. summiorum appellatio inter Romanas gentes defluxit. Calaub. in Capitol.

[4] Sed ab Antonino Pio adoptante adscitus, patris adoptivi suscepit nomen, & Marcus Aurelius vocatus est. [5] Patre ejus, dum is teneram adhuc ætatem ageret; vitâ functo, apud avum eductus est, qui simul annos nutricum auxilio indigentes egressus esset, [6] Præceptori virtutis famâ celeberrimo tradendum curavit. Ab Euphorione literas, à Gemino Comœdo istius ætatis laudatissimo venustè pronunciandi morem, ab Androne Musicam, & Geometriam didicit: Grammaticis usus est, Græco quidem [7] Alexandro, Latinis autem Trosio Apro, Pollione, & Eutychio Proculo [8] Africano; Oratoribus Annio Marco, Caninio Celere, & [9] Herode; Latino verò [10] Frontone Cornelio. Indole autem cùm esset eximiâ, & animo verè virili & erecto, qui ad majora contenderet studia, præditus: Veritatis præsertim appetentissimus, non multum in his absumpsit temporis, quæ censuit ejusmodi, quibus pueris potius imperandum esset: sed ad Scientiam sublimem magis & necessariam, & tali ingenio dignam se contulit: [11] necdum duodecimum ingressus annum, ad gravissimam Stoicorum Philosphiam animum adjunxit omnem. Ad se igitur adjutores jussit accersendos, [12] Sextum Chæronensem Plutarchi nepotem, [13] Junium Rusticum, [14] Claudium Maximum, [15] Cinnam Catulum Stoicorum tunc temporis doctissimos clarissimosque, quibus etiam adjecit & [16] Claudium Severum scholæ quidem Peripateticæ, sed nominis egregii virum.

[2] Natus est Marcus Romæ Sext. Calendas Maias in monte Cœlii, Proavo ejus * materno iterum Consule, cujus & ipsi inditum est nomen Catilius Severus.

[3] Adhæsit ei postea nomen Verissimi, ob amorem & studium veritatis, quo is flagrabat maximo, ab Adriano impositum.

[4] Sed ab Antonino Pio adoptante adscitus, patris adoptivi suscepit nomen, & Marcus Aurelius vocatus est.

[5] Patre ejus, dum is teneram adhuc ætatem ageret; vitâ functo, apud avum eductus est, qui simul annos nutricum auxilio indigentes egressus esset,

[6] Præceptori virtutis famâ celeberrimo tradendum curavit.

Ab Euphorione literas, à Gemino Comœdo istius ætatis laudatissimo venustè pronunciandi morem, ab Androne Musicam, & Geometriam didicit:

[7] Alexandro,

[8] Africano;

[9] Herode;

[10] Frontone Cornelio.

[11] necdum duodecimum ingressus annum,

[12] Sextum Chæronensem Plutarchi nepotem,

[13] Junium Rusticum,

[14] Claudium Maximum,

[15] Cinnam Catulum

[16] Claudium Severum

Præceptores summo semper honore est prosequutus, & sibi in paucissimis charos habuit; Princeps probè gnarus, quanti sint, qui animo excolendo incumbant, & virtutum incremento fœlicem ministrent opem. Privatâ siquidem beneficii memoriâ haud contentus, publicas exhibuit grati animi significationes; statuas enim Frontoni in Senatu petit, & Rustico etiam, postea & Julium Proculum ad Consulatum provexit, & hujus quidem cùm res esset tenuior paulò, quàm quod oneri tanto ferendo esset, inopiam sublevabat, & muneris impensas de proprio suffecit. Illi verò tantum detulit, ut in publico convenientem, & etiam ante Præfectos Prætorio, osculo eum excipere non dedignaretur. Sed quæ fortan aliis cum illo principibus communia, ista minus moror; Hem itaque quod multò maximum, & Marco peculiare non agnoscas solum, sed & demirere. Virum sapientissimum id omnium fefellit minimè, bona caduca, & brevi interitura, veris & sempiternis bonis pari pretio & mercedi idoneæ esse non posse.

Capitol.

Quicquid igitur vel virtutis vel sapientiæ, illorum lucubrationibus & ministerio sive ortum sive cultum & incrementum in animo debuerat suo, id omne palàm faciendum decrevit, & tum præsenti sæculo tum posteris edicere, se non tam suæ ipsius sive Sedertiæ, sive Industriæ & Studio, quàm illorum institutis acceptum tuliſſe. Quod etiam libello, quem jam Lectori commendatum damus, adeò est familiare, ut vel hujus rei gratiâ excogitatum

* Secundum Severi consulatum, ad annum urbis condita 872. Christi autem 120. rejecit Helvicus in chronico, cui & Jul. Capitolinus accedit, Marcum Vero avo paterno iterum, & Augure Cos. natum referens, anno scil. proximè sequenti, quod ad annum Christi 121. quadrat magis, quamquam Euseb. in Chronico Severi consulatum ad annum Christi 121. refert.

gisatum & literis mandatum, sit conjicere. Singularem prorsus habes animi gratissimi modestiam. Nec quisquam ferè, quantum novimus, est hominum; vel veterum cujus ad exemplum se hac in re composuerit Marcus, vel recentiorum, qui ad Marci morem, componat suum. Virtutes nimirum suas nemo non arrogat sibi, ab illarum laude & splendore tantum existimans detractum, quantum operæ deputatur alienæ. Sed à turpi isto amore proprio abhorruit Marcus plurimùm, quò magis præceptores Deorum fere habuit, loco. Nam & opibus & honoribus posteaquam vivos auxisset ornâssétque, imagines defunctorum aureas in lararío habuit suo, & sepulchra aditu, hostiis, & floribus semper honoravit.

Quod à studio Philosophiæ percipitur commodi, in actione id positum esse omne certò certius est; huic itaque accedat justitiæ & juris scientia necesse est, ut & Principis officio fiat satis, & utilitati publicæ, (qui fructus etiam est ipsius Philosophiæ amplissimus) consulatur optimè. Hanc itaque magno excolendam studio censuit Marcus, in quo L. Volusium Mecianum celeberrimum tunc temporis jurisconsultum, Ducem habuit & Prælectorem. *Capitol. Aristid. in Marc. Encom. Orat. 9. Tom. 1.*

A primâ usque infantiâ Adriano charus, & in illius gremio educatus erat, qui etiam sexenni equi publici honorem delatum illi voluit; ætati tam teneræ novum prorsus & inusitatum. *Capitol.*

Juventuti tunc temporis Patricio prognatæ stemmate, id erat moris, ut in Sacerdotum cooptati collegium, ita tandem ad alia deligerentur munera. Is itaque, ubi annum pertigisset octavum, Saliis (Martis ii sacerdotes erant) adscriptus, munia obibat omnia, non illorum ad ritum, qui nonnisi hanc ad majora affectant viam, sed assiduâ adeò & accuratâ operâ, ut ad id unum honoris culmen aspirâsse dixeris: Et Præsulis itaque officio, & Præcentoris & Magistri officiis ipse est functus; Et, quod aliis haud solenne erat diligentiæ, formulas omnes memoriâ tenuit, ut & ordini accensendos inaugurârit, & exaugurârit excedentes, nemine præunte. Adeò quod aliis in mandatis dederat, & ipse etiam est in omnibus obsequutus, ut *quicquid in manibus est strenuè peragereturs prout virum decet, exquisitâ quantum potuit, nec studiosâ tamen nimis gravitate*, &c. *Ibid.* *Lib. 11. § 1. & alibi passim.*

In illo munere primum accepit imperii omen. Cùm enim coronæ in pulvinar pro more essent Sacerdotibus projiciendæ, aliæ quidem aliis hæserunt locis, Hujus autem, velut manu de industriâ capiti imposita, statuæ Martis (quam sertis coronare ad Imperatorem pertinebat unum) temerè projecta licet, aptata est. *Capitol. 4.*

Annos natus quindecim virilem togam sumpsit, statimque ei desponsata est L. Cejonii Commodi filia (ex Adriani jussu) nec multò post Præfectus est urbi, dum Consules ad ferias Latinas in montem Albinum concederent. Quo quidem ita functus est officio, ut nec dignitatis Imperatoriæ, nec gravitatis & prudentiæ senilis quicquam in illo Roma desideraret. *Ibid.*

In Annam Cornificiam sororem, quam Numidio Quadrato collocaverat nuptum, Patrimonium paternum contulit, quin & Mater ut & sua itidem conferret bona concessit, nè scilicet eo nomine à marito sperneretur, quòd conjugem is opibus inferiorem esset nactus. *Ibid. 4.*

Artem pingendi gravioribus adjunxit studiis, cui & sub Diogneto magistro operam dedit. "Sed is an Diognetus fuerit Philosophus, cujus in Lib. 1. meminit Marcus, eruditis inter se parùm convenit; quibus etiam id videndum relinquo, Philosophus illi Diogneto diversus necne, ad quem, ut Christianæ veritatis fidem illi faceret, Epistolam habemus à Justino Martyre conscriptam. Ipse quidem, (licet multæ quæ suadeant concurrant simul opiniones) animo tamen hæreo. *Ibid. 4.*

Amavit pugilatum, luctamina, & cursum, pilâ lusit apprimè, venationem, & aucupatum exercuit, & in deliciis habuit; quæ tamen omnia non tam animi oblectandi, quàm sanitatis tuendæ causâ adhibenda censuit. Aristippum nempe & Socratem secutus duces, quibus, corporis exercitationem ad virtutem adipiscendam momenti conferre plurimum, visum novimus. *Ibid.*

Dio. Apros etiam venatum ibat, & cum ferociſſimis ſæpè conflixerat, ut laudem omnium ſic circo & admirationem mereretur; & hæc quidem, dum adhuc vires ſupereſſent integræ, nec corpus nimio curarum & ſtudiorum afficeretur impendio. Sed animum ſtudio veritatis intentum ab iſtis omnibus facilè abduxit Philoſophia. Cujus deſiderio, ab infantiâ uſque primâ, tam vehementi ardebat, ut habitum Stoicorum duodenarius aſſumpſerit. Nec habitum tantùm, ſed & omnem diſciplinæ iſti, quæ præ cæteris corpus tractabat duriter, familiarem tolerantiam; adeò ut & humi, & in pallio cubare ſuſtinuerit; ut inſtrato ſaltem pellibus lectulo decumberet, matris precibus & conſilio, inductus quidem, ſed ægrè; ut obſequium Filii, non animi mollitiem agnoſcas. Et is quidem videtur à natura comparatus, qui iſtam demum Philoſophiam reſtitueret, virtutis integerrimæ & ſapientiæ cuſtodem fideliſſimam. Tanta enim, à puero uſque, animi erat gravitas & conſtantia, ut vultum nec gaudio unquam præſtiterit nec mœrore immutatum: ſed idem ſemper color, eadem ſemper ſerena frons. Quæ tamen ab eo, ut amicis comem minùs aut commodum redderet, aberat plurimùm; Serium quidem experti ſunt, quibuſcum erat conſuetudo, ſed nec auſterum nec difficilem; gravis enim erat ſine triſtitiâ, ſapiens & frugi ſine contumaciâ, ſuis indulgens & placendi ſtudioſus, ſine aſſentatione & ſordido nimis obſequio.

Capitol. 2.

Ibid. 4.

Capitol. 5. Spartian. in Adrian. 24. in Æl. Vero. 3 Ann. Chriſt. 138. Adrianus ad ejus mortem. 6to Id. Julii Spartian. in Adrian. 25. Euſeb. Chron. Capitol. Dio.

Cejonium Commodum adoptaverat valetudinis parùm firmæ Adrianus, cujus non multò poſtea morte abrepti deſiderio quò animum ægrum levaret, ſimul & imperio Romano, quantum poterat optimè, de ſucceſſore conſuleret, in Marcum Aurelium oculos animúmque conjecit. Sed cùm is ætate erat tanto muneri inidoneâ, utpote qui ad decimum octavum nondum pertigiſſet annum, Antoninum cognomine Pium interea loci adſcitum voluit. Eâ tamen lege, ut Marcum is Aurelium, & Lucium Commodum, Verum proximè mortui filium, ſibi ſucceſſores adoptaret. Marcus igitur Aurelius decimum octavum jam nuper ingreſſus annum, à Pio, ſed Adriano ſuperſtitè, eſt adoptatus: eodem fortè quo adoptatus eſt die, viſus eſt in ſomnio humeros eburneos habere; quos, an oneri ferundo ſatis eſſent apti, expertus, ſolito reperit fortiores. Inſignem ſanè & calamitatis rempublicam prægravaturæ, & viri imperium ſuâ unius moderatione atque prudentiâ ſuſtentantis imaginem.

Capitol.

Nuncium de adoptione apportatum, non hilaris aut in lætitiam effuſus (quod ſolet) excepit; ſed animo potius triſti & deterrito. Quod cùm familiares & domeſtici demirarentur, quid moleſti eſſet adeò in adoptione regiâ ſuſcitantibus de graviſſimis imperii malis eum verba feciſſe, & quibus illud difficultatibus & incommodis urgeatur, ſuſiùs explicuiſſe perhibent.

Spartian. in Adrian. Euſebii Chronic. Vid. Calvis. in Capitol. Antonin. n. 6. Quæ ipſa de futura Annii Veri Augſti paterni non adoptativa Adriani funere interpretatur. Capitol. in Pio. 6. in Marco 6. Vide Salmaſ. de Lis Naptiis. Ann. 142. Lucio 141.

Adoptatus itaque, & in domum Adrianam traductus, necnon Aurelii nomine inſignitus, paucis pòſt diebus, Quæſtor eſt deſignatus. Ætatis nempe gratiam fecerat Senatus, Adriano referente. Quod etiam amoris & benevolentiæ indicium omnium extremum ab illo imperatore acceptum tulit Marcus, priuſquam Baias morbi ergo concederet; ubi quum nihil profeciſſet, aquâ non ita multò poſt periit intercute. Huic Marcus Aurelius juſta magnificè explevit, gladiatorum etiam munere in honoris gratiam edito.

Poſt exceſſum Adriani ſponſalia ſtatim diſſolvit Pius, quibus L. Cejonii Commodi filia Marco conjuncta erat; ſuam ut duceret filiam Fauſtinam. Lucio quidem illâ Vero deſponſata erat, ſed cùm is ætate eſſet adhuc nuptiis impari, Marcum ſibi generum maluit Antoninum. Quem etiam & Quæſtorem ante tempus deſignavit, & ad Conſulatum è Quæſtore provexit; & Cæſaris appellatione donavit, & Sevirum turmis equitum creavit; & edenti cum collegis ludos Sevirales adſedit, & aulico faſtigio renitentem ornavit, & in collegia Sacerdotum jubente Senatu recepit.

Marco intereà loci, qui ſe non tàm auctum quàm oneratum tantis honoribus ſenſerat, utpote minimè exoptatis, ſed ingratiis potius acceptis, id moleſtiæ haud paulum faceſſebat, quòd patris actibus & conſiliis neceſſariò intereſſe teneretur; ad regendum ſcilicet ſtatum hoc demum pacto formandus. Ex quo factum eſt, quò magis impeditum haberent & curis occupatum publica Imperii negotia, Philoſophiæ ut amor & ſtudium ingens eò accenderet

animum

...hîc itaque perquam ægrè avulsus, morem sibi gessit quantum Capitol.
...tamen tantillum fuerat, quin & studijs impenderet, & lucro

...philosophiæ amori fovendo, Imperator ipse Pius haud parum contulisse cen-
...tur. Nam & suo edoctum exemplo stimulabat, & Apollonium Chalcidenum, Philoso-
...phum tunc temporis inter Stoicos celeberrimum, ab Athenis usq; accersendum curaverat;
Cujus à præceptis & consuetudine quantum Princeps adolescens emolumenti ceperit ab Anto- Lib. 1. §. 8.
nino ipso fas est Lectorem in sequentibus discere. Iste verò Philosophus quis esset; & qualis
tiam, qui hominis stultitiam riserit, Imperator, vel ex illo scitu est facile: Quòd eum nem-
pe cùm Pius ab Antoninâ ad Tiberianam domum in quâ habitabat, vocâsset, ut Marcus
illi traderetur præceptis illic instituendus; respondit iste, *Non magistri esse ad discipulum,* Capitol. in
sed discipuli esse potiùs ad magistrum accedere. Quo nuntio accepto, risit eum Imperator, Pio. c. 10.
Facilius nimirum (inquiens) *Apollonio fuit, à Chalcide Romam venire, quàm à domo sua in*
Palatium; nec morem hominis moratus Marcum ad illum misit erudiendum Domî.

Ad id ferè tempus Marci Educator diem vitæ extremum confecerat, quod eximio pie-
tatis indicio locum præbuit. Is nempe gravi mœrore, & viri desiderio perculsus, insolitâ Ibid.
morum constantiâ & animo casibus immoto excidere sustinuit, ut etiam in lachrymas effu-
sus ploraret mortuum; Quod cùm Aulici nè facere perseveraret prohiberent, ostenta-
tionem pietatis criminantes, & Philosopho & Cæsare indignam: *Permittite* (inquit Impe-
rator) *illi ut homo sit, neque enim vel Philosophia, vel Imperium tollit affectus.*

Faustinam duxit uxorem, secundo, ex quo factus est iterum Consul, anno. Eximiæ
quidem formæ, sed ingenii desultorii nimis fœminam, & ad amores proni magis, quàm vel Capitol. c.
honestam oportuit, vel conjugem Philosophi. Matris ad exemplum mores composuit
suos; nec quidquam in animo erat priùs, quàm si formæ captos illecebris suî posset amore
incendere. Ex illo filiam suscepit unam, primo statim à nuptiis anno; quo etiam & Tri-
bunitiâ auctus est potestate, & imperio Proconsulari, quod non nisi Imperatoriæ Majestati
Romæ deferri solitum accepimus.

His etiam & illum adjecit maximum honoris cumulum, quem olim Augusto ut assenta- Vid. *Salmas.*
retur excogitaverat, Senatus. Inventum verò Posteri, nè sibi in adulandis Imperatoribus *in Capitol.*
majores antecellerent, omnem præter modum amplificatum dèderant. Quicquid rerum *Marc.*
in Senatu ageretur, non nisi ipso Consule qui cætui præsidebat referente decretum est:
Consules autem, quò magis Augusto obsequerentur, ab hoc jure recesserunt ultrò; & id
prærogativæ solenni quâdam lege Imperatori decreverunt, ut ipsi semel in unoquoq; die ad
Senatum referre liceret: Quicquid nempe illi visum est unum, ut illis acceptum haberet.
Juris quidem vinculis semel laxatis, dictu est difficile, quò tandem obsequii & injuriæ e-
valerint, aut quis ad servitutem festinantibus, poni possit modus. Quod & in hac re fa-
ctum vidimus. Jus enim Relationis unicæ tantum Augusto concessum, in secundæ tum po-
stea, tertiæ, quartæ, necnon & quintæ (nam & illam jam Marco indulserat Senatus) de-
mum excreverat. Quibus ita Imperatori concessis, frustra sit Senatus necesse est; Quan-
tillum enim Patribus decernendum erat reliqui, cùm nihil ad hos pertineret prorsus, donec
Imperator quotidie quinquies quicquid sibi visum est petere, tulisset prius?

Quod verò, aliis commissum, exitio esse posset, id potestatis, non suo, sed reipublicæ Capitol.
bono transmittit Marcus; Libertatem potius tuendam, & populi fælicitatem eò sanctam
magis & præ omnibus aliis antiquiorem habendam ratus, quò ipsi plus in illam licuisset,
Et Is sanè, quæ à populo ad principem emanârant commoda, non insolentiæ ergò puta-
bat & tyrannidis affectandæ donata, sed, quò ille ad repentinos casus paratior majora
potuit, studio ut vehementiori ad salutem & utilitatem publicam conferre se debere omnia;
& lætæ fidei, nî faciat, obstrictum crimine, sentiret. Ita quæ suâpte quidem naturâ
certissimum in exitium cessissent reipublicæ, Marco imperante in malorum remedium
conversa sunt.

Nec

Nec minùs existimatione usus est modestè, quam apud Antoninum adeptus erat maximam; siquidem is nunquam sine eo quenquam facilè promoverit, quod eò quidem consultiùs voluit, quoniam illius commendationem minimè vulgarem omnes intellexerant, utpote apud quem neminem gratiosum esse constitit, qui non & idem vir probus, & ad munus obeundum apprimè esset idoneus. Animum autem adeò non efferebat tanta potentia, ut quanto plus potuit, eò studiosius Pio obsequeretur. Eandem prorsus in omnibus reverentiam, qualem patri suo privatorum quilibet, exhibuit; per viginti & tres annos in Pii domo ita versatus, ut ejus quotidie amore ardesceret, nec præter duas noctes per tot annos, ab eo mansit diversis vicibus. *Capitol. in Pio 7.*

Sedulitas ista, & obsequii amorisque certissima indicia, Antoninum jure prohibuerunt optimo, istis ne aurem aut animum insusurrantibus accommodaret, qui id agebant, ut tantæ tamque ingenuæ virtutis suspicionem illi haud levem incuterent. Usque adeò ne simplicissimæ quidem & minimè ficatæ virtuti qui criminari studeant nusquam desunt; cum nec Marcus ipse à culpâ, confictâ saltem, vacaret. Pro cæteris autem quod feciisse perhibetur Valerius Omulus minimè reticendum arbitror. Is Imperatori comes inter deambulandum adscitus, ubi Lucillam (matrem Marci) in vicinio veneranter simulacrum Apollinis vidisset; ita Pio insusurravit, *Quid illam censes nunc Deum petere? Hoc rogare studio? ut diem nempe tuum claudas, & filius imperet.* Sed ea tamen erat Imperatoris fiducia, ea Marci probitas, & in principatu modestia, ut quod tyranni suspicium animo & matrem poterat & filium in ultimum capitis discrimen adegisse, tanti effatum malevolentiâ adeò non odio Pii subjecit, ut nihil omninò apud eum valeret. Integra igitur permansit, & sanctissima principum amicitia, non nisi morte alterutrius dirimenda. Quæ Antonino hujusmodi contigisse narratur. Correptus febre commotus quum gravior fit, & finem instare vitæ videret, vocatis amicis & præfectis, ut successorem Imperii, nec L. Veri interim mentione habitâ) Marcum omnibus commendavit atque firmavit? Itaque signo *Æquanimitatis* tribuno dato, (id nempe subindicans, quòd talem sibi Imperii successorem relinquenti, nihil erat quod ultrà desiderandum restaret) Fortunam ut ream, quæ publicæ felicitatis omen in Imperatorum cubiculo poni solebat, ad Marci cubiculum transire jussit. *Capitol. 6. Capitol. in Pio 12. in Marc. 7.*

Post excessum Divi Pii, à Senatu coactus regimen in se publicum suscepit, cujus tamen id primum, potestatis indicium esse voluit, ut fratrem sibi in imperio quod illi soli detulerat senatus designaret participem; quem igitur & Cæsarem & Augustum dixit, indultâ simul Tribunitiâ potestate, & Proconsulatûs etiam honore delato. Ex eo pariter cœperunt rempublicam regere, & tunc primum Romanum imperium duos Augustos habere cœpit. Spectaculum eò magis & insperatum, & planè mirum, illi præsertim urbi, cui ingenti adeò civium & sanguinis dispendio unicum eligendi Dominum copia haud sæpe quidem, (nec semel quidem) steterat. *Ann. Ch. 161. Eusseb. Capitol. in Marc. 7. in Vero 4.*

Eo ipso die, Antonini nomen Marcus & ipse recepit, & imperii consortij additi, filiámque suam Lucillam illi despondit. Lætitiam ob hanc conjunctionem quò magis animis conceptam facerent palam, pueros & puellas novorum nominum frumentariæ perceptioni ascribi præceperunt. Actis igitur quæ agenda fuerant in senatu, pariter castra prætoria petiverunt; & vicena millia nummûm singulis ob participatum imperium militibus promiserunt, & cæteris pro ratâ. Adriani autem sepulchro corpus Patris inferunt magnifico exequiarum officio, & Justitio mox indicto, ad ritus in imperatoribus consecrandis receptos, ordinem funeris expediendum curavere. Qui quidem qualis fuerit, lectori haud molestum fore credimus, ex sequentibus advertere. *Capitol. Vide Salmas. in Hist.*

Ceream imprimis imaginem Imperatori quantum potuit defuncto similliman, fingendam jusserunt, eámque in regiæ vestibulo proponendam, supra eburneum lectum, maximum atque sublimem, vestibus instratum aureis. Et quidem imago illa ad ægroti speciem pallida recubuit. Circa lectum verò utrinque magnam diei partem consederunt, à lævâ quidem senatus omnis vestibus atris amictus; à dextrâ verò matronæ, quas virorum aut parentum dignitas honestabat, quarum nulla vel aurum gestans, vel ornata monili- *Vid. Herodian. de Severi funere.*

bus

bus conſpecta eſt, ſed veſtibus albis exilibus indutæ mœrentium ſpeciem præbuerunt: Hæc ita per ſeptem dies fecerunt continuos, medicis ad lectum quotidie accedentibus, inſpectúmque velut ægrum deteriùs ſe habere, ſubinde pronuncciantibus.

Dein ubi jam extremum obiiſſe diem renunciatum eſſet, lectum humeris extulerunt equeſtris & ſenatorii ordinis nobiliſſimi ac lectiſſimi juvenes. pérque viam ſacram in vetus forum detulerunt, ubi magiſtratus Romani deponere imperium conſueverant. Utrinque autem gradus quidem, ad ſcalarum ſimilitudinem extructi ſunt, in quibus, alterâ ex parte poſitus eſt è nobiliſſimis atque patriciis, puerorum chorus; alterâ, fœminarum illuſtrium, hymnos in defunctum pæanaſque canentium, verendo & lugubri admodum carmine emodulatos.

His ita peractis, lectum rurſus extulerunt extrà urbem, in campum Martium humeris geſtantes; ubi, quà campus patet latiſſimus, ſuggeſtus eſt quidam, ſpecie quadrangulâ in pyramidis formam gradibus aſſurgens & magna lignorum vi compactus. Is quidem cubiculi figuram nactus, interior totus eſt aridis fomitibus oppletus, extrà autem intextis auro ſtragulis, atque eburneis ſignis, variiſque picturis exornatus. Secundus verò gradus, minuſculus quidem, ſed formâ & ornatu priori perſimilis, portis januiſque patentibus. Tertius item & Quartus ſemper inferiore contractior; ac deinceps alii, donec ad extremum, eumque breviſſimum omnium, perventum fuerit. Lecto igitur in ſecundum tabernaculum ſublato, aromata & ſuffimenta omnis generis, fructus, herbáſque, ſuccóſque omnes odoratos acervatim huc effuderunt loci; quippe neque gens eſt, neque civitas, neque qui honore allo aut dignitate præcellat, quin certatim pro ſe quiſque ſuprema illa munera principis honori deferant.

Ubi verò ingens aromatum acervus aggeſtus eſt, ac locus omnis expletus, tum circa ædificium illud obequitatum eſt univerſis equeſtris ordinis, certâ quidem lege ac recurſu, motu * Pyrrichio numeróque in orbem decurrentibus. Currus item ſimili circumacti ordine, inſeſſi purpuratis rectoribus, perſonas induti, quæ ducum omnium Romanorum Principumque illuſtrium imagines referebant. * *De Pyrrichio motu. vid. Athenæum.* l. 14. p. 630. & *Caſaub. in Notis.*

Hæc ubi celebrata ſunt, Auguſti duo, face manibus captâ, eam tabernaculo admoverunt; tum cæteri omnes undique ignem ſubjecerunt; cunctáque illicò fomitibus illis aridis & odoribus referta, igni valido correpta flammis emicuerunt. Mox ab extremo minimóque omnium tabernaculo, tanquam è faſtigio quodam ſimul cum ſubjecto igni aſcendit in ætherem aquila, quæ in cœlum credita eſt ipſam defuncti principis animam deferre: Qui jam ex illo inter Deos relatus, eodem cum cæteris numinibus cultu & honore habitus eſt Divus Antoninus Pius.

His ritè peractis, imperatores laudavere uterque pro roſtris patrem, flaminémque ei ex affinibus, & ſodales ex amiciſſimis Aurelianos creavere; poſtremò verò ludos in honorem defuncti gladiatorios, funebre munus dederunt. *Capitol. 8. in Pio* 13.

A Patre ſtatim conſecrato, literæ undique ſupplices ad Marcum frequentes delatæ ſunt, à Gentilium Sacerdotibus, Philoſophis, & Provinciarum Præſidibus conſcriptæ, id unum prolixè orantes, Chriſtianos ut ipſis liceret ſuppliciis exagitare; quos ab impetu & furore hoſtium veſano Adriani Piique clementia jamdudum præſtiterat incolumes. Imperator, qui nec Patri, nec Avo virtutis & clementiæ priorem ceſſit gloriam; nec aliud maluit magis, quàm ut ad eorum exemplar rerum componeret adminiſtrationem; cæcam hominum amentiam improbans totus, rogatum abnuit. Quos autem maximo locorum intervallo diſtinctos præſenti tutelâ non potuit, ut authoritate tamen à nefariis malevolorum inceptis propugnaret, literas ad Commune Aſiæ, quod tum Epheſi convenerat, admiratione dignas dedit: Quas cùm Euſebius nobis integras ſervaverit, nos non pigebit hîc loci exhibere;

Ἐγὼ μὲν οἶδα ὅτι καὶ τοῖς θεοῖς ἐπιμελὲς ἐστι, μὴ λαθεῖν τοὺς τοιούτους. πολὺ γὰρ μᾶλλον αὐτοῖς κολάσεως ἂν τοὺς μὴ βουλομένους αὐτοὺς θεραπεύειν, ἢ ὑμεῖς, ὃς εἰς παράστασιν ἐμβάλλετε, βεβαίους τῷ γνώμῃ αὐτῶν ἕνεκα ἔχοντα ὡς ἀθέων κατηγορηθέντες. εἰ δ' ἄρα κἀκείνοις αἱρετὸν, τὸ δοκεῖν κατηγορουμένοις πεῖθεσθαι μᾶλλον ἢ ζῆν, ὑπὲρ τῶν οἰκείων θεῶν. ὅθεν καὶ νικῶσι προτιμῶντες τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἢ παρ' ὑμῶν πειθόμενοι οἷς αἰσχύνεσθαι ἄμεινον αὐτούς. ὥστε ἡ τῶν σεισμῶν τῶν γεγονότων καὶ γιγνομένων, οὐκ ἄτοπον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι ἀνθρώπους μὲν ὅταν τῶν αὐτῶν, παραβαίνοντας ἢ τὰ ἡμέτερα πρὸς τὰ ἐκείνων. οἱ μὲν γὰρ ἐν εὐπαρρησιαστοτέροι γίνονται πρὸς τὸν Θεὸν· ὑμεῖς ἢ περὶ πάντα τὸν χρόνον, καθ' ὃν αἰσθάνεσθε, τῶν τε Θεῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀμελεῖτε, καὶ τῆς θρησκείας τῆς πρὸς τὸν ἀθάνατον, ὃν δὴ τοὺς χειροήθως θρησκεύοντας ἐλαύνετε καὶ διώκετε ἕως θανάτου. ὑφ' ἧς τοίνυν, ἤδη καὶ πολλοὶ τῶν πρὸς τὰς ἐπαρχίας ἡγεμόνων καὶ τῶν θειοτάτων ἡμῶν ἐγράψατε πατρὸς, οἷς καὶ ἀντέγραψε μηδὲν ἐνοχλεῖν τοῖς τοιούτοις, εἰ μὴ φαίνοιτό τι πρὸς τὰ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐγχειροῦντες; καὶ ἐμοὶ ἢ πρὸς ἧς τοιούτων πολλοὶ ἐσήμανε οἷς δὴ καὶ ἀντέγραψα, κατακολουθῶν τῇ τοῦ παρόντος γνώμῃ· εἴ τις δημόσιός τινα ἧς τοιούτων εἰς πρᾶγμα φέρων ὡς δὴ τοιοῦτον, ἐπὶν ὁ κατηγορούμενος ἀπολελυθῇ τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ἐὰν φαίνηται τοιοῦτος ὤν. ὁ δὲ κατηγορῶν ἔνοχος ἔσται δίκης. Euseb. Eccl. Hist. Lib. IV. Cap. XIII.

Equidem scio Diis ipsis curæ esse, nè hujusmodi homines lateant. Multò enim magis illis convenit punire eos qui colere ipsos recusant; quàm vobis. Qui eorum adversus quos tumultuamini sententiam ac propositum ampliùs confirmatis, dum eos accusatis tanquam impios. Illis autem longè optabilius fuerit ut in jus vocati mortem oppetere videantur pro Deo suo, quàm ut incolumes remaneant. Ita victores evadunt, animas suas potius projicientes, quàm ut ea facere quæ vos jubetis in animum suum inducant. Cæterùm de tetræ motibus, qui vel facti sunt, vel etiamnum fiunt, non absurdum videtur vos commonere, qui & animos abjicitis quoties hujusmodi casus contingunt, & vestra eum illorum institutis comparatis. Atqui illi quidem majorem tunc fiduciam in Deo collocant. Vos verò per omne illud tempus, quo præ imperitiâ labi mihi videmini, Deos negligitis, & cùm alias cæremonias insuper habetis, tùm cultum Immortalis illius: Et Christianos qui illum venerantur expellitis, & ad mortem usque infestiùs persequetis. Porrò de his hominibus plurimi provinciarum rectores divo patri nostro antea scripserunt. Quibus ille rescripsit, ejusmodi homines nullâ molestiâ afficiendos esse, nisi forte contra statum imperii Romani aliquid moliri viderentur. Sed & multi ad me de illis retulerunt. quibus ego patris mei constitutionem secutus respondi. Quòd si quis adhuc pergit cuiquam illorum negotium facessere, ex eo quòd Christianus sit, delatus quidem crimine absolvatur; tametsi constet eum reipsâ Christianum esse. Delator autem ipse pœnas luat.

Proposita est hæc Epistola Ephesi in publico conventu Asiæ.

Capitol. Huic rescripto obtemperatum est, pax & felicitas per omne imperium imperturbatæ initium hujus regni serenum adeò securúmque præstiterat, ut lenitatem Pii nemo desideraret. Ita enim se civiliter ambo egerunt, ac si ejus ingenium & mores eâdem jure quodam hæreditario adepti essent filii. Quod tamen eò minùs esse debeat magis, cum horum ingeniis & moribus nimium quantum inter se distaret.

Marcus siquidem Antoninus, vir animi constantis & modesti, gravis, sed ità ut & facilis & comis tamen; Clementissimus, simul & justus; Aliis tàm æquus & lenis, quàm sibi durus, cui sanè non pepercit uni; Gloriæ inanis expers, boni conscientiâ contentus. In inceptis firmus, quæ quidem non nisi diu cogitata susceperat; nihil ille præ animi impetu, vel pertinaciâ molitus; Delatoribus infensus; citra ostentationem pius; in dictis factisque omnibus egregiè moderatus; Tantæ soliditatis, ut sibi semper esset par, sui semper compos; Rationi in omnibus obsequutus uni; Dissimulare nescius, Domitor amoris proprii vigilantissimus; Animo nec ægro, nec irrequieto, quem nullus rei eventus aut extulit, aut dejecit. Delinquentibus in se commissa ad condonandum facilis; in rempublicam, & in quibus vertebatur salus aliena, acerbus & inexorabilis; ità tamen, ut ad extrema sumenda supplicia coactus quodammodo videretur. Leges tulit omnibus ex æquo utiles, Subditorum jura summâ religione tuenda existimavit, non sibi quàm ipsis subjectis minùs

chara

dari. Quos igitur suo regere poterat arbitrio, liberos maluit. Id unum egit semper, ut bono in omnibus consuleretur communi; propriæ interim Voluptatis, & Utilitatis, & Gloriæ, modò rei prodesset publicæ, minimè studiosus. Ut verbo omnia. Hoc illi in votis erat atque animo, ut aliis se utilem posset præstare, ut obsequentem Deo; ex quo factum est, ut in omni actione nihil non justum fuerit, in omni ejus sermone nil nisi verum. Lucius autem Verus, ingenio ab hoc diversissimo, animo erat impotenti, & ad omnem libidinem soluto; nec est quod virtuti & laudi illi duci possit, præter hoc unum, quòd vitiis caruerit arrogantioribus illis & Belluinis, quæ regiam potestatem in sævitiam solent & Tyrannidis impotentiam impellere. Hæc tamen morum contrarietas ad tempus fefellit plu[illegible] fratri, sive quòd ita ferebat indolis lenitas, sive quòd beneficii recordatio id [illegible] postulare est visa, obsecutus est maximè: Et dum simul esset, ad Marci [illegible], & perquam egit graviter: Nec ingenium tantùm & mores, sed & [illegible] Marci in exemplum traxisse, videri saltem voluit; non tam imperii Socium, quàm Legatum se Proconsuli, aut Præsidem Imperatori præstitit: Ut, nomine tantùm dempto, unicum adhuc Romæ Augustum, & Marcum regnare solum dixisses. Sed vim istam & simulationem vitium diutiùs ferre non potest; nec tàm tollitur in improbis libido, quàm lacessitur ingratiis coercendo, & alienam induendo personam. Verus itaque, ubi primùm tempus & locum nactus erat clam Marco peccandi, quis esset confestim ostendit; &, tanquam ruptis obicibus, in omnem lasciviam & luxum prorumpens eò diffluit vehementiùs, quò magis invitus à Genio indulgendo ægrè antehac temperâsset sibi.

Primo hujus regni anno nondum absoluto, editus est in lucem Commodus; nec deerant dira satis, quæ principis humanæ naturæ infensi & summo dedecori futuri nativitatem nobilitarent prodigia. ut nulli non & Diis iratis & hominibus infestus videri posset natus. "Siquidem & mater cum esset Commodo cum fratre prægnans, visa est in somnis serpentes parere, sed ex his unum ferociorem; quod postea res ipsa probavit, cùm gemellos enixa, & hunc, & fratrem Antoninum (qui quadrimus elatus est) præsagia insomnii ventura depingentis expleret." Ex illo omnia continuò in pejus ruere, & Imperium calamitatibus publicis undique obsideri. Longa quidem malorum series, sed quæ à Tiberis inundatione initium traxit; Fluvius enim extra ripas effusus ingenti torrentis impetu ipsam adortus est urbem; non domicilia tantùm disjecit, sed & vicos, & magnam Romæ partem prostravit; vim pecoris immensam absorpsit, segetes corrupit, campos vastavit, famem denique & inopiam extremam urbi agróque intulit. Imperatores interea loci, medelam huic malo quam poterant adhibere sedulò; inediâ laborantibus opem ferre, & crescentem omnibus modis annonam laxantes, metum & pauperiem ingravescentem sublevare. Sed eh tristis iterum rerum facies! Hanc enim exundationem secuti confestim Terræ motus, Oppidorum incendia, Aeris universi corruptio, unde Insectorum vis nata est incredibilis, quæ quicquid undis supererat reliqui, diripiunt devastántque omne. Quibus accedit, quòd armorum strepitus, & bellorum ab omni parte simul ingruentium rumor & apparatus ingens impleverant omnia. Et Parthi quidem Vologeso Duce Romanis inopinantibus supervenientes, exercitum ferè omnem cædunt, Atidium Cornelianum in fugam conjiciunt, & Syriam, quam ipse administrabat, ingressi, impune depopulantur. Catti in Germaniam irruperant, igni ferróque omnibus minitati; nec minus infeliciter de Britannis nuntiatum, quod illi etiam ab officio defecerant, & motus non ciere tantùm, sed bellum instaurandum denuò meditari.

Adversus Britannos quidem Calphurnius Agricola missus est: contra Cattos Ausidius Victorinus; Parthicum verò Bellum, Senatu consentiente; Vero reservatum.

Et Is quidem, paucis pòst diebus, in expeditionem profectus est; Marcus autem remansit Romæ, quòd res urbanæ Imperatoris præsentiam postularent. Verum nihilominùs officii ergò Capuam usque profectus est, amicis etiam comitantibus à Senatu ornavit; auxit etiam officiorum omnium Principibus. Quam id fecerit ob causam, dubio est locus; sive ut quid rerum gereretur hoc fieret pacto certior; sive, quod Antonini ingenio, ab omni suspicione alieniissimo, convenit maximè) ut Principi

Nat. prid. Cal. Augusti. 161.

Lamprid. in Commod.

Capitol. in Marc. 8.

Capitol.

Comitatûs ſplendore obſequium, & reverentiam conciliaret; ſeu denique (quod Marci ſapientiæ, ingenii humani probe gnaræ haud videtur abſimile) nimiam Juvenis licentiam veritus, ut fræno quodam coerceret; dum quicquid ſuaſerit libido, reprimeret pudor, & quem ſuî continuerat adhuc conſuetudo, ut neceſſariorum & miniſtrorum tum poſtea perinde contineret. Sed quod illi præſertim in animo erat, conjiciendum forſan. Id unum certò ſcimus; Conſilia hæc incaſſum recidiſſe omnia: Verus diu diſſimulando defeſſus, & perſonam abjiciendi nactus copiam, amicos, quos Marcus itineris adjunxerat comites, neglectui extemplò habere cœpit. A fratris itaque conſpectu ſimul ſeſe abſtraxerat, (quem dum verſaretur unà, Magiſtri illum loco veneratum diximus) ſublato metu: vel clam rati fore omnia, vel excuſſo jugo an fierent palam non jam ſolliciti, impetu recurrebat majori, & facilè obſequentem, imò fortiùs impellentem [illegible] eſt natura. Legiones itaque Romanas ex improviſo cæſas fugatáſque, & Syri[illegible] à Romano deſciſcentem obſequio, inſuper habuit; Id unum agens, ut vitæ libertori indulgeret; Et infamiam Reipublicæ parvam exiſtimans, niſi, qui illam ut deleret maculam miſſus, adeo non abſterſiſſet, ut graviorem inurerer, & Sibi & Civitati: Laxatis itaque libidini & intemperantiæ habenis, adulteriis etiam & juventutis amoribus infamatus, in morbum incidit Canuſii: Gravem adeò, ut ad extremum vitæ diſcrimen penè deventum eſſet. Vix itaque Romam reverſus erat Marcus, quin Verum apud Capuſium graviter ægrotare acciperet; Quibus auditis, ab itinere quantumvis recens, proficiſcitur denuò, & rectà ad eum videndum contendit. Pietatis tamen etiam dum feſtinaret memor, vota in Sc. natu ſuſcepit priùs, quæ poſteaquam Romæ rediit, auditâ Veri tranſmiſſione, ſtatim reddidit. *Capitol.*

Verus autem ad ſanitatem quidem reſtituitur, ſed morbo tamen nihilo ſapientior, aut moribus ſanior, in omnem iterum ſe luxum laſciviámque effudit. In itinere nullum non locum vitiis infamem reddidit; ſed ubi primum in Syriam venit, in deliciis apud Antiochiam & Daphnem vivere non erubuit. Locus ille, (in quo omnia ad amœnitatem comparata ſunt, Cœli aeriſque temperamentum maximum, Solum & Naturâ & Arte luxuriæ accommodum, Arbores umbriferæ, florum gratia, aquarum & fontium Copia) mollitiæ diffluentibus gratiſſimus atque his adeò uſurpatus, ut infamis eſſet plane, nec citrà Turpitudinis notam honeſtis frequentandus. Nemus autem & urbem, quæ totum terrarum orbem nequitiâ & libidinum ſuperabat macellis, Verus nequiorem præſtitit, & vitiis inſecit exquiſitis magis, & eò uſque vel Antiochiæ & Daphne ignotis.

Sed dum ipſe ſe Luxuriæ totum dedit, Duces Parthicum bellum confecerunt; Avidium Statius Priſcus ſubegit cepitque. Vologeſum Caſſius, & Martius Verus in fugam conjecerunt. Quo pulſo, & Seleuciâ deinde captâ, Babylonem & Ctesiphontem incendio vaſtabant, & magnificam Vologeſi Regiam æquabant ſolo. Copiis tamen in hoſtem victrices, quæque ad hominum quinquies mille per quadriennium profligaverant, hoſtis multo gravior revertentes manebat. Cum inediâ ſiquidem & ægritudine illis adhuc erat decertandum; quibus adeò victi ſunt cæſique, ut illorum, quos Belli fortuna ſuperſtites fecerat, enectis fame & morbo pleriſque, vix partem dimidiam reducem videret Imperator. Caſſius autem è ſuis perexiguam quidem partem in Syriam reportaret. Quæ tamen adeò Verum non commovebant, ut, tanquam res & felicitſſimè fuiſſent, & Ipſo duce geſtæ, ob hanc victoriam inſolentior factus, animum exuerit. Gloriæ itaque vel inde ſibi acceſſiſſe incrementum exiſtimans *Armenicus* & *Parthicus* appellari ſuſtinuit. Titulos nimirum ſuſcepit non alio debitos nomine, niſi quòd in mediâ libidinum illuvie, dum omnes turpitudine & vitio facile exſuperaret, Victor idcircò nuncupari meruiſſet. *Capitol. in Vita 7.* *Dion. Lib. 71.*

Marco interim Antonino, qui Fraternæ Libidinis neſcius videri ſaltem voluit, id erat præſertim curæ, ut animum à mollitie turpi, & diſſolutâ vivendi ratione abſtraheret. Quocircà ab amoribus illicitis avulſum iri ratus, ſi nuptiæ quamprimum conficerentur, filiam continuò ſuam Lucillam eximiæ formæ virginem, Vero nupturam, ſororiæ commiſit in Syriam deducendam. Proficiſcentem verò Ipſe Brundiſium uſque proſecutus eſt. Ferunt quidem à Româ profectum eſſe, ad Verum uſque filiam deducendi animo, ſed rediiſſe Romam à Brundiſio, ne illorum malevolentiæ locum daret, qui ſermones ſpar- *Capitol. in Vita 4.*

gere

gere non sunt veriti, Marcum gloriæ fraternæ invidentem, finiri velle belli gloriam sibi vindicare, atque idcircò in Syriam iter instituere. Frigidæ sane istud Ambitionis nimis; quæque in hominem Philosophum neutiquam cadat; alienæ ut interveniat gloriæ, qui non minimum in eo laudis ponit, ut sit Contemptor suæ. *Capitol.*

Filiam itaque ubi navigio vidisset impositam, Brundusium reliquit; Literis priùs ad Proconsules & Provinciarum, per quas eundum esset, Præsides datis, ne quis Filiæ iter facienti occurreret; sed à pompâ potiùs & tumultu Principibus peregrè abeuntibus, nuptiis præsertim, solenni abstinerent. Cùm ex tantâ (inquit) hominum frequentiâ id unum efficitur, ut complusculi sub pedibus conculcentur.

Verus autem, Marcum ipsum Filiam ad se usque deducere ratus, veritus ne libidines & scelera quibus Antiochiam nobilitaverat, resciscere posset, si ipsum accederet vitii Theatrum tam infame; occurrendum illi censuit, & Epheti potius sponsam excipiendum. Quo facto, statim post celebrata nuptiarum solennia cum Imperatrice Antiochiam iterum concessit. Quæ quidem, cum vel Loci, vel Mariti nequam contacta labe, adeò se ad ejus mores, & ingenium composuit, ut per omnem flagitiosissimæ famosissimæque vitæ consuetudinem, & Veri posses Consortem, & Faustinæ Filiam agnoscere. *Capitol. in Vero 7.*

Confecto demum bello, post Regem Armeniis præfectum, & Parthos in potestatem redactos, rediit Verus. Invitus tamen, quamvis ad triumphum, quòd Syriam, tanquam suum regnum, relinqueret. Cum Fratre igitur pariter triumphavit. Victoris tamen reditus parum abfuit, quin funesti magis Imperio Romano fati fuisset, quam hostis cujuslibet ingruentis Impetus. Siquidem in omnes, per quas rediit, provincias Romam usque, luem secum detulit. Et nata fertur pestilentia in Babylone, ubi de templo Apollinis direpto, ex arculâ aureâ, quam in adyto quidam concluso miles forte inciderat, spiritus pestilens evasit, ab ipsis Persarum finibus atque Rhenum & Gallias cuncta contagiis polluens & mortibus. Videtur autem longè vero similius, labem istam ab iis ortum traxisse morbis, quibus ægri reduxit exercitus reliquias Cassius, à Parthis pulsis subactisque in Syriam reversus. *Ann. Christ. 167, 168.* *Capitol. in Vero 8.* *Ammian. Marcell. l. 23.*

"Post Veri reditum Patris Patriæ nomen ambobus decretum est, quum se Marcus absente Fratre erga omnes Senatores atque homines moderatissimè gessisset. Corona præterea Civica oblata est ambobus, petiitque Lucius, ut secum Marcus triumpharet. Petiit præterea, ut filii Marci Cæsares appellarentur. Sed Marcus tantâ fuit moderatione, ut quamvis Profligato bello uterque *Parthicus* appellatus est, & quum simul etiam triumphâsset; post mortem tamen fratris, Lucium tantùm *Parthicum*, *Germanicum* se vocaret, quod sibi bello proprio peperisset. *Capitol. 18.*

Namque, ut res plerumque sunt humanæ, istius Victoriæ gaudia & triumphos non lues tantùm dira, sed & belli rursum ingruentis horror contaminavit. Siquidem eodem ferè tempore Germani, qui trans Rhenum incolunt, venere usque in Italiam, agros devastârunt, &, nullo prohibente, Romanis maxima ac gravissima incommoda attulerunt. Pertinax, (qui & posteà Imperator factus est,) Virtutis spectatæ admodum vir, nonnullis tamen invisæ (ut solet cæteris nimis antecellens) (cui nec suâ præclare gesta, nec Amicorum opes antehac efficere poterant, nisi ut copiis quibusdam auxiliaribus præficeretur) jam tandem eam apud Imperatorem existimationem est adeptus, ut omni, quam, injecerant malevoli, amotâ suspicione, is demum unà cum Pompeiano ejus amicissimo dux huic Barbarorum inundationi opponendæ designaretur. Ambos itaque Legatos constituit suos, & Belli hujus Gloriæ participes voluit Marcus. Pertinax, (quem quanti Imperatoris existimatio, & tanta in eo collocata fiducia ducenda esset, minimè fefellit) id sedulo enixus est, ut ne quid Marcum Legati pœniteret. Multis itaque tum fortitudinis, tum prudentiæ, tum Amicitiæ & Gratitudinis in Principem fidissimæ indiciis, compertum Antonino præstitit, & rebus Reipublicæ periclitantibus, & Disciplinæ bellicæ, quàm opportunus is esset & idoneus adjutor. Hostes, ubi ventum erat ad pugnam, magno adortus est impetu; non minùs quidem ad pugnandum paratos; & fortiter diu, dubioque Marte utrinque dimicatum est. Sed cæsi sunt tandem Germani, &, (quod in illâ victoriâ *Ann. Chr. 168, 169.* *Euseb. Chron. Dio.*

victoriâ minimè reticendum,) Inter Barbororum Cadavera corpora mulierum (ea erat & Conjugum in Maritos, & Matrum in Filios pietas) armata, & cum suis simul trucidata, reperta sunt.

Dio. Prœlium quidem hoc pacto confectum est maximum; Quo tamen nec adeò se passus est efferri Marcus, ut Militibus postea pecuniam rogantibus stipendium adaugere sustinuerit; Respondit nimirum id efflagitantibus pro victoriâ reportatâ præmii; *Siquid plus quàm esset constituendum acciperent, id ex sanguine parentum ipsorum propinquorúmque exactum iri; cujus & sibi apud Deum, Principum illum judicem unum, reddendam esse rationem.* Adeò enim temperans & continens erat in Imperio, ut ne quid periculo commotus, cum tot tantáque bella gereret, faceret contra quàm fas esset, Assentationis aut Timoris causâ.

Ibid. Partâ deinde Victoriâ, *Imperator* quintò renunciatus est; & *Germanicus* audiit; cum anteà, ob illas quas Verus peperisset, ad quatuor usque vices Imperatorio Nomine fuisset insignitus. Pridie quàm manus cum Germanis conserentent, exploratorem prope Castra captum in ejus Tentorium milites deducebant. Quem cum interrogare voluisset, is nihil motus respondit; *Præ frigore vehementi loqui nequeo; siquid igitur ex me scire tibi est animus, vestem imprimis jube, signa supponi, ut algenti circundem.* Non ægrè tulit Hominis confidentiam; & vestimento, cujus indigebat, indutum dimisit Marcus.

Ibid. Nec id silentio prætermittendum, quòd miles quidam, cùm esset nocte in Danubii custodiâ, audirétq; trans flumen clamorem Romanorum, qui fortè in hostium manus inciderant, statim, ut erat, tranavit, & cum liberâsset captos, eâdem secum in castra reduxit viâ.

Anno proximè sequenti, exortum est gravius magis, & periculosius multo, istis quæ dudum profligaverat, bellis. In [illegible] tempestivum, quòd finito jam Germanici, diu Romanorum ducum qui aderant opè suspensa, id tandem agi posset. Marcomanni siquidem & Quadi, Gentes bellicosissimæ, arma capiebant. Et hostes ferocissimi rapinam ingentem incusserant; & graviora indicia posthabebant, quæ omnia cadaveribus cumulaverant; ut vix mortuis domi terrâ condendis, nedum hosti potentissimo essent propulsando, Romani. Imperator solus non desperavit, & propriâ virtute nactus, & Divinâ fretus in arduis præsentiâ. Numini igitur (ut potuit) placando primam is operam dedit. *Capitol. 13.* Tantus enim Terror hujus Belli fuit, ut urbem omni genere lustraverit; Lectisternia per septem dies Romano ritu celebraverit; tum, ne quid Diis deesse posset flectendis, peregrinos etiam acciverit Sacerdotes, ut illorum etiam ritus impleret. Quinetiam, quod nobis mirum esse debeat magis, Isidis etiam sacra, ab Augusto usque Imperante proscripta & eliminata, restituit denuò. Nec Deam adorare dubitavit Marcus, cujus famum, Tiberio regnante, diruptum, & æquatum est solo; Statua in Tiberim projecta, fundamentum obstructi fuerant. Victimarum autem vis ingens adeò ad gratiam Deorum conciliandam cæsa est, ut Irrisoribus (quorum neque privato ullo neque publico in fortunis pressa est unquam Audacia) locum dederit haud inficetè Superstitionem persiflandi. Id maximoperè metuendum dicentibus, ne si Marcus forte reverteretur Victor, nullus pecoribus esset Imperium superesset amplius, quod Diis immolare posset pecoris, ubi gratiæ deorum essent rependendæ.

Capitol. in Vero 9. Hæ itaque Pietatis specie diu rotundatus, tandem cum fratre Vero profectus est; quem nec hinc se ad bellum mittere, nec in urbe dimittere luxuriæ causâ, sustinuit. Sed secum traxit Divum. Paludati itaque ambo Imperatores urbe egressi, ad Aquileiam rectâ contendunt. Nec mora, in hostes, qui castra haud procul erant metati, impetum fecerunt; *Capitol. 14.* exuerunt castris, & ingentem Barbarorum Stragem ediderunt. In hâc pugnâ Furius Victorinus præfectus Prætorio cum exercitus parte, & Juventute delectâ interiit: Sed neque ob hostes fugatos cæsosque Securius, nec ob suos amissos dolor Imperatoribus obstitere, quò minùs instarent Victis; quos ad id usque sæpiùs premendo redegerunt perturbationis, ut in partes scinderentur contrarias. Reges ergo plerique, quos defectionis jam tædebat suæ, cum populis suis se retraxerunt. Tumultûs illi authores intemerunt, &, *Capitol. in Vero 9.* Legatis ad Imperatorem missis, veniam sibi & pacem supplices postulârunt. Et Lucius quidem

dum, quoniam Urbanas desiderabat voluptates, isto contentus obsequio, condonandum illis censebat, & Romam, ubi poterant primum, redeundum. *Nec enim, ut res se tunc habebant Romanæ, quid magni sperandum esse amplius; Hostem ad desperationem adigere, ubi esse & sibi consulere pessimè, & suam, quæ celari debuit potius, debilitatem facere palam; Id satius*, inquit, *& Imperatore dignius, ut ex illorum terrore & ignorantiâ quæsitâ faciamus; nec tam vindictæ, quàm receptui aperiamus viam.* Ita quidem urgebat Verus, non tàm rem ipsam perpendens, quàm militiæ tædio motus; Cui contrà Marcus, Nihil barbaris esse faciendum, fictam suspicari se fugam; cæteraque quæ metûs & perturbationis præ se ferebant speciem idcirco simulata, ne tanti apparatûs mole premerentur. Verùm itaque, ac si fictam pœnitentiam sibi profecisse sentientes, aliquid molirentur novi, consultius id esse dixit, ut ne illis fractas disjectasque copias recolligendi daretur spatium; sed opus ut absolvant, & animo jam & viribus inclinatos pergant prosternere, ne vel ipsorum sedimentum, vel Romanorum, morbo grassante vergens in deterius, ejus vires quidem par esset, Exercitus. Suos itaque in hostem promovendos statuit.

Denique transensis Alpibus longiùs processerunt; cum hostibus sæpiùs fælici prœlio *Capitol. 10.* conflixerunt; Quibus tandem dissipatis prorsus depulsisque, citrà magnum suorum dispendium reversi sunt; compositis prius, quæ ad munimen Italiæ atque Illyrici pertinebant omnia. Hiemis jam ingravescente, Aquileiam redierunt, Anni tempestatem itineri commodam expectandi & illuc commorandi animo; sed cum in illâ quoque urbe sæviret pestis, Romam cum parvâ manu aufugere coacti sunt. Illud postea quam ingressi sunt iter, *Galen. Ann. Chr. 170.* Lucius cum fratre in vehiculo, non longè ab Altino, subito morbo quem Apoplexin *Capitol. in Ver. 9.* vocant correptus est. Depositus ergò à vehiculo, & detracto sanguine, ad Altinum per- *Ibid. 11.* ductus est; ubi cum triduo mutus vixisset, periit. Corpus ejus Romam deportatum magnificis prosecutus est honoribus Marcus; Adriani id sepulchro illatum, in quo & Cæsar Hadrianus naturalis erat sepultus. Marcus autem, cujus adhuc in vivis vitia celaverat, quæ ut vehementissimè displicerent, eundem mortuum Divum appellare non est gravatus, honoribus etiam plurimis honorare, & eodem quo Pium diximus ritu cultum voluit; quin *Capitol. in M. 15.* & Faustinam insuper, & Antoninianos sodales, cæteróque, qui Divis habentur honores decernendos vir.

Illud mihi mirum esse fateor, quod ferunt nonnulli, Marcum fratris mortem tulisse, minùs quàm solent plerique familiariter. Quidni etiam inde vel gaudii aliquantulum perceperit, & Viri eximiâ Virtute & Sapientiâ, & Amore, quo subditos est prosecutus, dixerim illustrissimum? Qui tamen longè absum, ut idem illud quod ab aliquo Scriptorum præfertur, credendum existimem, Imperatorem nempe dum gratias in Senatu ageret, id gaudii testatum esse palam. Quod quidem à Marco perquam alienum, & fide neutiquam dignum *Capitol. in Marc. 20.* videtur. Is nempe asserere est ausus, Imperatorem inter perorandum in Senatu submoquisse Parthicum bellum, absque suis esset consiliis, inauspicatò fuisse cessurum; enarrasse vero, se nunc demum quasi à Principio acturum esse Rempublicam, amoto fratre consortione, cum non esset amplius Imperii socium habiturus, luxu & inertiâ diffluentem. Antoninum ignoret prorsus oportet, qui hæc sibi persuasa habeat: Non ista hominis Ingenium, non mores tulerunt; Modestiam & Verecundiam facta ejus sapiunt, Dicta etiam sapiunt omnia: Longè is aliter de Vero in primo *ad seipsum* libello; longe denique ista ab Orationis hujus temporis habitæ consilio. Quam cum idcirco institueret, quòd, illo *Capitol.* Reverente, Verum Divis decrevissent accensendum; Veri laudibus & Virtuti vel tantillum ut deraheret, ab Incepto nimium quantum abhorruisse quis non videt? Hocce ni- *Capitol. in Marc. & Ver.* mirum effinxerunt fabulæ, quos Marci Virtutes urebant male, ut tetriori adhuc esset in invidiâ; quam spargere nonnulli non sunt veriti. Illum nempe de consilio ipsius è vitâ migrandi à Vero inito edoctum, fratrem præsquam insidias ipsi structas perageret, vel venenum salutiferum, vel certè per medicum Posidippum, qui ei sanguinem dicitur intempestivè emisisse. Hoc quidem, quamvis Veri & cogitata & facta mereantur, de Marco tamen nefas est putari. Sed hominum usque adeò, nedum Principum est nemo, quem *non*

gravis

Capitol. in Vero. gravis perſtringat fama. Quæ quidem injuria cæteris æquiori eſt animo ſuſtinenda, cùm etiam tantum poſſet malevolorum rumor, ut Marcus ipſe in iſtiuſmodi ſermonem venerit.

Capitol. in Vero. 10. Sed quam Imperatoris effecit virtus fabulam ut purgatam totam & confutatam reſpuerent Scriptores, Fauſtinæ infamia non eſt perindè amolita. Verus nempe & Socrum inceſtâſſe dicitur, & ejus extinctus dolo; propterea quòd conſuetudinem, quam cum Matre habuerat, filiæ prodidiſſet. Sed iſta præ cæteris invaluit Sententia, quæ Uxori ejus flagitium mortis aſſignat, idcircò quòd Fabiæ ſorori indulſerat Verus. Hujus potentiam, cùm uxor Lucii ferre poſſet minus, quam Viri contemptum (quippe quæ ſe efferebat inſolentiâ culpæ minime diſpari, nec jura cognationis violâſſe contenta ferociùs læſam & impotentiùs impeteret,) de Viro ſupplicium ſumere maluit. Sororem nempe faſtu tumidam, ità demum minùs impune laturam exiſtimans, ſi omni deſtitutam præſidio, ab illo deturbaret faſtigio; Et cùm nihil jam ei ſuperaſſet quod Vero acceptum referat, præter unam culpæ noxam & infamiam, non ultrà metuendum, ne Privata & Famoſa, Imperatoriæ olim Filiæ, tum Viduæ poſthàc æquare auderet.

Capitol. 9. Honoribus ſupremis Vero perſolutis, & ipſo in Deorum cenſum adſcripto, ne talem feralem magis, quam quæ jam tantum graſſata eſt, in Aulâ & Urbe ſpargerent, qui Veri vitiis in Syria famulati erant Liberti; id egit Marcus ut hos amoveret procul. In quo tamen faciendo, ne memoriæ fratris impingeret maculam, ſpecie honoris abjiciendos curavit. Munera itaque & Dignitates impertitus eſt, iſtis quidem in commodum & honorem cedentia, reverà autem ut exularent honeſtiùs; Electo uno retento, cui magis fidebat; Deo

Lamprid. in Commod. 15. ità volente, ut hic demum à Patre Pientiſſimo, quid ſit futurum, (ut ſunt humanæ mentes) neſcio; tanquam ad Filii, hominum quotquot uſquam unquam fuerunt nequiſſimi, necem reſervaretur.

Ethnicorum jam furor, belli (ut ſolet) licentiâ expergefactus, Imperatoris reſcriptum ſuprà memoratum inſuper habuit, & partim infortuniis, (quæ ſolenne illis erat Chriſtianis adſcribere omnia) exagitatus; partim nihil non inter arma auſus; qui in provinciis agebant Româ diſſitis Chriſticolas denuò vexare cœpit. D. Polycarpum Epiſcopum Smyrnenſem illorum rabies primam immolaverat victimam; cujus rogo ſubjectus ignis, multos accendit. In Galliis præſertim atque Aſiâ Martyrum complures Fidei teſtimonium præſtiterunt, & Perſecutio vehementiſſimè flagravit. Non deſunt, qui Antoninum perſecutoribus animos addidiſſe autument. Galliarum ſiquidem Præſidi, quid de Chriſtianorum nonnullis in carcerem conjectis factum vellet conſulenti, reſcripſiſſe; *qui feſſi fuerint, illos ſupplicio Capitis mulctandos, cæteros autem continuo liberandos.* Quod tamen non ità intellexerim, ac ſi id habuiſſet in animo, quotcunque ſe profeſſi ſunt Chriſtianos confeſtim capite truncandos, ſed qui Criminum, quorum inſimularentur, ſe reos agnoſcerent; & deferentium criminationibus ſuo demum firmarent teſtimonio. Præſides etenim & Legati, cum id agerent præſertim, ut Chriſtianos eradicarent funditùs, nec aliter in illos ſævire poſſent, niſi Imperatori ſcrupulum & ſuſpicionem injicerent, technas ſtruere, falſas nectere calumnias, atrociſſima quævis flagitia audacter objicere, ſervos nempe vel mercede ſceleris conductos, vel metu miniſque coactos adhibere teſtes, in mediis cruciatibus quicquid affingerent, Imperatori pro veris & idoneis reatûs indiciis exponere: Ità demum vel exorta habebant vel ſuffuratam prorſus, quæ in noſtros intentabant mala, infligendi poteſtatem. Quin & Facultatem falsò conceſſam, & verbis, ut ſolent iſtiuſmodi formulæ, latioribus paulò conceptam, ità ſunt interpretati, ut ſub eorum præſidio fræna furori & malevolentiæ laxare poſſent impunè. Quod ſi ità factum fuerit, cur id Antonino vertatur vitio, mihi minimè omnium conſtat. Nec enim quiſquam eſt Principum, cujus Legati, Duces, Magiſtratus, poteſtate ſibi conceſſâ non abutuntur; & quæ jure optimo indulta eſt agendi ſive imperandi copia, in injurias impendunt authoritate munitas. Abſit tamen, quæ Viri omnium peſſimi moliuntur, inferuntque, Imperatorum ut juſſa facta, aut his denique deputanda arbitremur. Cogites velim, Lector, Tempus, Locum & ſimilia; Cogites itidem indolem Marci egregiam, & mores ſanctiſſimos; quâ fuerit is Benevolentiâ,

volentiâ, Justitiâ, Animi Magnitudine & Constantiâ ; His nimirum perspectis perpensisque, haud simile, nî fallor, videbitur vero, Illum sceleri & Sævitiæ Christianos inlequentium jus fuisse daturum, quorum haud ità pridem majorum exempla secutum atrocitatem eundem cohibuisse constat. Nedum tum demum dedisse, cum Imperium teneret solus, Imperium tàm lue quam bello tantùm non subditis spoliatum exhaustumque. Ista denique Persecutio illius jussu infensissima, viderint, qui Antoninum sanguinis Sanctissimi reatu implicatum eunt, quî tandem cum istis convenire possit, *Animam ejusmodi nonnisi invitam veritate privari, nec ideo dignos esse odio, à rectâ errantes, sed quorum potius misereri nos debeat.* Sed nè diutiùs rei tam apertæ immorer, vel id unum mihi satis est indicio, quantum à Christianos mulctando male abhorruerit Marcus, quòd Urbs Romæ cædibus aliis infamis, illo tamen regnante, nè ullius quidem Martyris Sanguine contaminata est. L. XI. 18.

"Augebant quidem D'Acerius, ut Marcum ab omni suspicione liberet persecutionis "ipso imperante incalescentis plurimùm : Aliis haud perinde forsan erit persuasum, sæ"vitiam in provinciis tantam, clàm illo, aut sub alio quovis prætextu, glisscre adeò po"tuisse. Nec huic Opinioni videtur vel Marci lene ingenium, vel publica Bellis mor"bisque acepta Calamitas officere : Siquidem quò quisque eximiæ magis est indolis, eò "magis est ad Pietatem in Deum pronus ; Ipse verò Pietatis in Deum affectus, si errori"bus implicitus hostes superstitionis suæ tollendos crediderit, adeo non ingenii mansue"tudine careretur, ut, humanitate in furorem versâ, alieno potissimum sanguine litare "studuerit. Ab ipso novimus Servatore notatos, *qui cum suos trucidarent, oblationem se* Joan. xvi. 2. "*offerre arbitrarentur.* Quo minùs nobis esse possit mirum, si in mediis infortuniis, "in extremis Reipublicæ angustiis, in Christianos impetum facerent maximè. Id enim Tertull. Apol. "populi erat inscitiæ, & Sacerdotum Ethnicorum altutiæ, five pestis populum esset c. 40. "vexatura, sive Bella moturique cierentur, sive res alicunde publicæ cessissent malè, ut Chri"stianis ista deputata essent omnia. Marci quidem nomini inurere maculam neutiquam "æquum ; Sed, ut quòd res est dicam, Baronii illud totus improbare nequeo, qui de "querelis & superstitione Imperatoris Bellum Marcomannicum auspicaturi, ità scripsit. *At* Al. ann. Chr. "*si auscultavit est, iis temporibus quærebantur à Diis responsa ; eadem si non vera, saltem* 169. "*similia omnia pariter in necem Christianorum conspirâsse ; & quasi prætextu placando"rum Numinum, illorum hostes esse tollendos respondisse, Par est existimare. Quamobrem "qui inter Christianos erant omnium spectatissimi, eos ad necem petendos ante alios Impe"ratori visum fuisse videtur. Quapropter sanctus Polycarpus,* &c.

"Ipse tamen quòd atrocius tunc temporis tractarentur Christiani, nonnullis à "Deorum impiorum visum ; D'Acerium etiam de Marco Imperante solo præsertim locutum, Cuver. in "Legionem Melitensem ideò illam conscripsisse, ut, dum peregrinos ritus Hist. Univers. "explerent, nequa sibi gens hominum deficeret, quorum precibus Numen expe- Epit. 16. "ctatum faciens & propitium, non desunt qui strenuè satis asserant. Hæc, quo inter "se convenient pacto, Lectori judicandum relinquo. Id nimis liquidò constat, sævitiam "Paganorum, Marco imperante, adeo increduisse, Martyrum complures sanguinem"sudasse, Christianos etiam multis in locis, adeo mulctatos male, ut tunc temporis ex "illa una incubuerit, quæ inter Decem acerbissimas Persecutiones numerari mereretur ? "Neque id ab Antonino alienum prorsus aut insperandum puto, gratias siquidem is ha"buit Diogneto maximas, quòd animum ejus adversus superstitiones vanas præstiterat Lib. I. "stabilitum, quibus, qui morem loquendi Ethnicis usitatissimum norunt, quin Fides Chri"stiana, Marco judice, accenseri debuerit, vix illis dubio erit locus. Sed de his fortean plus "satis.

"Filiam suam Lucillam luctûs tempore nondum decurso, grandævo equitis Romani "Claudio Pompeiano dedit Marcus, non satis quidem nobili, sed egregiæ tamen virtutis viro, & quæ summos posset honores promereri. Fides illi Intemerata, Probitas, Capitol. 20. "Candidus, Gravitas verè prisca, Usus, & (quæ vel optimè merentibus non semper contingit) Dignitas apud omnes Existimatio. Hæc adeo commendatum apud Marcum habuè-

runt,

runt, ut tali virtute præditum Magnatibus opulentiſſimis anteferre non dubitaverit. Quippe qui Generum non pro opibus aut proſapiæ claritate, ſed ex merito & virtute propriâ expendendum æſtimandumque conſuit. Lucilla autem, quæ & Auguſta eſſet & Auguſtæ filia, longe aliter ſentire. Has itaque Nuptias, & Fauſtina, & ipſa quæ dabatur, invitæ habuerunt. Sed Antonino tamen id erat curæ, ut Filiæ prioris faſtigii jura conſervarentur integra, Viro etiam bis Conſule facto; quæ cum tàm Matri quàm Filiæ ſolatio ceſſerunt, nec defuit & illud rem æquius ferendi argumentum, quòd Licentiæ & libidini adhuc ſupereſſet loci: Nullo itaque diſpendio ſuo, privati licet conjux, pro Imperatrice etiamdum eſt habita; ſolutioris autem vitæ appetentior, cum non tàm Marito quàm Servo ſe junctam exiſtimaret, effrænatiùs ingenio obtemperari poſſe rata, commodè ſatis grandævo, ignobili collocata, & ſibi & Fauſtinæ viſa eſt. Solatia ſane haud abs re, ſed iſtâ tantum Matre, & iſtâ filiâ digna.

Capitol. 17. Id unum agebat Marcus ut Filiam Viri Boni committeret tutelæ, quo facto ad Bellum Marcomannicum proficiſcitur. Ita nempe gens, Quadis, Sarmatis, Vandalis etiam ſtrenuè junctis fœdere, cum aliis etiam finitimis; & acriùs inſtabant, & copias multò magis quàm antea reformidandas in aciem produxerant. Omnia metûs plena; nec enim vel Hannibal, vel Cimbri olim graviorem Romæ incuſſerant terrorem. Bellum igitur quantum nulla unquam memoriâ fuit, tùm virtute tum etiam fælicitate tranſegit; ità tamen ut in primis congreſſibus hoſte multò minor diſcederet. Huic etenim bello, illud accenſendum exiſtimo, quod tùm Romanum exercitum, tùm Aquileiam urbem in extremum diſcrimen adduxerat prœlium. Rem omnem ut erat Lucianus ordine expoſuit; nos breviori paulò ordine pendio ſummam ejus exhibebimus.

Alexander Impoſtor, cujus Vitam & Res geſtas Lucianus pro ſuo ſepore depinxit, tantam erat tunc temporis exiſtimationem adeptus, ut etiam Dei ferè haberetur loco. Is Imperatori, (quâ erat audaciâ) oraculum venditare non eſt veritus, hiſce verſiculis conceptum.

Lucian in Pſeudomant.

Gurgitibus fluvii turgentis ab imbribus Iſtri
Immiſiſſe duos Cybeles edico miniſtros;
Monte feras alitas; tum quantum alit Indicus aer
Florum atque herbarum bene-olentum; moxque futura eſt,
Et Victoria, Pax & amabilis, & Decus ingens.

Antoninus, ſive religione commotus, ſive ut ex animi ardore, quo militem hoc vaticinio fretos incendi ſenſerat, ut aliquid percipere poſſet commodi, tentandum ſaltem decrevit. Miſſis igitur in fluvium Leonibus, herbis etiam, Aromatis, & ingenti florum vi; Feras quidem Barbari fuſtibus facilè arcebant, & ſimulac in hoſtium regionem enatâſſent, ictibus continuò confectos dabant. Manum vero conſerentibus utriſque, Romanorum plus minus maxima ſtrages conſecuta eſt; viginti quinque millibus ſimul extinctis. Copiis disjectis fugatiſque Barbari ad Aquileiæ uſque portas à tergo inſtabant, &, abſque Imperatoris eſſet egregiâ animi virtute ac ſolertiâ, qui fuſos ægrè tandem in agmen denuò coegit, Urbs ipſa capta atque diripta ab hoſtibus fuiſſet. Romanis animos adjecit pudor. Admiſſo igitur dedecore acriùs poſteà ſtimulati, hoſtilem adorti ſunt exercitum, & multis deinde proſtratos prœliis, arcebant; id ſibi ſummæ rati fore infamiæ, ſi non omni Pannoniâ de integro vindicatâ, damnum & dedecus ità refarcirent.

Baron. ad Ann. Chr. 171.

Ann. Chr. 170, 171. *quibuſdam* 168.

Mauri, id tempus defectionem meditantibus opportunum rati, dum funeſtum adeò cum Marcomannis bellum Imperatorem haberet occupatiſſimum, mala multa & graviſſima Hiſpaniæ intulerunt. Ad hæc motus latronum in Ægypto, qui Bucoli, quaſi paſtores Boum dicuntur, factus eſt; cæteris etiam Ægyptiis à Sacerdote quodam, & * Iſidoro ad arma capienda ſollicitatis. Hi enim primo ornati muliebri veſtitu, ſimulantesque ſe uxores Bucolorum eſſe Romanoque Centurioni aurum pro viris ſuis daturas; eum nimiâ credulitate captum, ubi ad illos accederat, doloſè interfecerunt, cæteris etiam qui in præſidio erant unà Militibus trucidatis. Id etiam, rebus adhuc feliciter geſtis inflati, immanitatis adjecerunt; quòd, quodam è Captivis mactato, in viſceribus ejus fumantibus conjuraverunt

* *Ità Dion. Xiph. in vit. M. Ant. &c. non Sacerdote quodam cui nomen Iſidoro ut D. Acerbi.*

verunt denuò, quæ etiam, ut solenniori se ad defectionem obstringerent Sacramento, posteà conficerunt. Par erat Ducis fortitudini successus. Isidorus enim omnibus ætatis suæ annis celebratur. Eo usque prosperum grassatum est scelus, ut Romanos in Ægypto sæpius profligarent, nec abesset multùm, quin ipsam cepissent Alexandriam. Cassius itaque Dux [illegible] missum eos misit, qui cum propter desperationem & multitudinem aperto [illegible] congredi non fuerit ausus, quo tumultuantes opprimere posset, iniit consilium. Dissidium is & seditione inter ipsos clam concitatâ, ut à se ipsi distraherentur, & in obsequium redirent, citrâ suorum dispendium, quod viribus non poterat, dolo atque arte effecit.

Dion. in Marc. Lib. [illegible]

Cassius in Cassio.

Eodem fere Mauros in Hispaniâ rebellantes manebat exitus; agros vastantium partem Capitol. in plerumque interemerunt Legati, cæteros repulerunt, disjeceruntque.

Hoc interea loci Marcus rem non minus gessit feliciter: Is à septentrione rebelles assiduis laboribus prœliisque fatigavit, repressit, confecit, quasque ipsi visum est leges imposuit, in iis acquiescere coegit. Quibus demum peractis, ad Romam reversus Decennalia celebravit, votis pro more majorum factis, persolutisque quæ ad Deorum cultum pertinebant omnibus.

Nec minus ille pacis quàm belli strenuus, & suis utilis. Siquidem, dum in tranquillo essent res Romanæ, ab illo pariter sanis sunt auctæ legibus; & Administratio Politica in [illegible] restituta est. Inter hæc liberales causas ità munivit, ut quali quisque stirpe progenitus fuerit, indiciis firmare certissimis in promptu esset. Primus nempe jussit, apud Capitol. in praefectos ærarii Saturni unumquemque Civium natos liberos profiteri: Per provincias itidem Tabulariorum publicorum usum instituit, apud quos idem de originibus fieret, quod Romæ apud præfectos ærarii: Ut si forte aliquis in Provinciâ natus causam liberalem diceret, testationes inde petere, illi esset in proclivi; atque hanc totam legem de Assertionibus firmavit.

Non vulgare id Beneficium huic retulit acceptum populus, quòd is diserte vetuit, ne Capitol. in de [illegible] defunctorum post quinquennium quæreretur. Ne quod autem maleficium negotiumve impunitate vel morâ elaberetur, diebus festis, qui maximo populi impendio agebantur frequentissimi, Augusti secutus exemplum detraxit, & judiciarios addidit; Ità ut ducentos jam triginta dies quotannis, rebus agendis litibusque disceptandis constitueret. Unde non illud tantùm perceptum est Commodi, ut in jure dicundo, maturiùs dirimerentur controversiæ; sed & litigandi magnâ ex parte demptæ sunt occasiones, cùm id sæpius otiosis & genio indulgentibus contingere soleat, qui rerum suarum negligentiores facti, (petulcax & lascivum est hominum male feriantium ingenium) alienis injuriam inferre eò pronniores sese præbent.

Pupillorum curam habuit, & Prætorem primus Tutelarem fecit: Quum enim Tutores antehàc à Consulibus poscerentur, quibus de singulis dijudicare per otium minimè licuit; jam Huic id unum dedit negotii, ut summâ quâ potuit diligentiâ coram ipso de Tutoribus tractaretur. De Curatoribus verò, cum antè non nisi ex lege Lætoriâ, vel propter lasciviam, vel propter dementiam darentur, ità statuit, ut omnes adulti Curatores acciperent non redditis causis. Ibid.

Illi erat in primis Curæ, ut à nuptiis lege veritis arceret subditos, quos arctissima jam sanguinis conjunxerat propinquitas eos in matrimonium ne coire pateretur. Nobilis itaque fœminæ cujusdam avunculo suo jamdudum locatæ (Flavia ea erat Tertulla) nuptias diremit, ità tamen ut liberi inde concepti pro legitimis haberentur. Marci & Lucii nomina præ se fert Rescriptum, per libertum quendam missum, quod hîc sane locum nanciscatur minimè indignum. Hem igitur tibi, Lector!

Moveniur & temporis diuturnitate, quo ignara juris in matrimonio avunculi tui fuisti; & quòd ab Aviâ tuâ collata es: & numero liberorum vestrorum: idcircòque cùm hæc omnia in unum concurrunt, confirmamus statum liberorum vestrorum in eo matrimonio quæsitorum, quod ante annos quadraginta contractum est, perinde atque si legitimè concepti fuissent. Digest. Lib. 23. Tit. 11. 57. Marcian. In Lib. 2. de Adulteriis.

Capitol. 11. Cavit sumptibus publicis, Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit; sudis posuit modum, ne vel iis intenti nimium in levitatem delaberentur suorum animi; vel vanis & irritis impensis ad ista adornanda factis, aut res privatorum in posterum profunderetur familiaris, aut inimicitiæ & simultates (quod sæpe jam erat factum) inter optimates intercederent gravissimæ. Scenicas etiam is donationes temperavit.

Ibid. 9. Vias urbis atque itinerum diligentissimè curavit. Leges de mensariis & auctionibus tulit. Leges etiam addidit de vicesimâ hereditatum; quam extranei, ad quos sive hæreditates sive Legata devenerant, publico persolvere tenebantur; cui tamen à * Trajano ali-

11. quantum olim detractum est oneri. De Bonis etiam maternis, & filiorum pro parte maternâ successionibus, leges scripsit.

Vid. Digest. Lib. 1. Tit. 9. 11. de Senatoribus. Plin. Ep. 6. 19. Jamdudum legibus cautum fuerat, Senatores qui Romæ Magistratus & dignitates ambirent peregrini, Urbem atque Italiam pro patriâ quò deinceps haberent suâ, ut tertiam patrimonii partem in ea quæ solo continerentur, conferrent. Quod Antoninus, cum gravisculum censeret, ut ad Quartam tantùm in Italiâ possidendam obstringerentur, decrevit.

Senatum honoribus quibus potuit maximis auxit; multis Cognitionibus, & [illegible] se pertinentibus, Judicem dedit; ità etiam ut ab illo ne liceret provocare. Multis Senatoribus vel pauperibus sine crimine, dignitates Tribunitias, Ædilitiasque concessit; Nec

Capitol. 10. quenquam in ordinem legit, nisi quem & illi comprobâssent prius suffragiis, & ipse bonum scisset. Hoc quoque detulit, ut quoties de eorum capite esset Judicandum, secretò pertractaret, atque ità in publicum prodiret; nec pateretur Equites Romanos talibus interesse causis. Semper autem quum potuit, interfuit Senatui, etiamsi nihil esset referendum, si Romæ fuit; Si verò aliquid referre voluit, etiam de Campaniâ ipse venit. Curatores

11. multis Civitatibus, quo latiùs Senatorias tenderet dignitates, à Senatu dedit. Id, quod Augustus olim, arbitratus, Principem nempe Optimates & Magistratus honoribus & dignitatibus cumulando, suam ipsius Majestatem & Reverentiam, quæ nonnisi solitis fundamentis inniti debeat, sanctam & munitam magis eâdem operâ præstare.

Nec tamen qui tantum in Senatum impendit curæ, cæteros neglectui habuit. Cum Omnis & Status, & Conditio sollicitum illum & sibi utilem experiretur. Inter cætera fi-

Dio. Capitol. 12. quidem Pietatis ejus hæc quoque moderatio prædicanda est: Quòd nec Gladiatoribus concessit acuto ferro dimicare, sed obtusis gladiis, & teretibus tantùm; Et Funambulis culcitras subjici jussit; unde etiam diuturna ut rete illis prætenderetur, invaluit consuetudo.

13. Leges sepeliendi Sepulchrorumque Peste etiam grassante, asperrimas sanxit; Itaque clementia fuit, ut & sumptu publico vulgaria funera juberet efferri. Ad condonandum verò quàm esset facilis vel ex illo satis patet indicio, hîc loci neutiquam reticendo. Plautius quidam, cùm diripiendæ urbis occasionem cum quibusdam conscis requireret; De Caprifici arbore in campo Martio concionabundus, igneum de cœlo lapsurum, finemque mundi affore dixerat; Si ipse lapsus ex arbore in Ciconiam verteretur. Plebs Religionis vanæ, ut semper, credula, nuntio attonita, summâ cum reverentiâ vatem excepérat; ad Caprificum turba convenerat ingens; Conscius interim Urbem incolis vacuam planè & difertam, cùm sceleris opportunum nacti essent tempus, pro arbitrio diripientibus.

---

* Quæ de hâc Lege Plinius in Panegyrico pacis admirandæ censet. Nempe, inquit, sive per Latium in Civitate, sive beneficio principis venissent nisi simul cognationis jura impetrâssent, alieniissimi habebantur, quibus contaminatissimi fuerant. Ita maximum beneficium vertebatur in gravissimam injuriam. Civitasque Romana instar erat odii, & discordiæ, & orbitatis; quum charissima pignora salvâ ipsorum pietate distraherent. Invenichantur tamen, quibus tantus amor nostri nominis inesset, ut Romanam Civitatem non vigesima modò, verùm etiam affinitatum damno bene compensari putarent. Sed hîc maximè debebat gratuita contingere, à quibus tam magno æstimabatur. Igitur Pater tuus sanxit, ut quod ex Matre ad Liberos, ex liberorum bonis pervenisset ad Matrem, etiamsi cognationum jura non recepissent, quum Civitatem adipiscerentur, ejus ne vigesimam darent. Eandem immunitatem in paternis bonis filio tribuit, si modò reductus esset in Patris potestatem; ratus improbe, & insolenter, ac pene impie his nominibus inferi publicanum, nec sine piaculo quodam sanctissimas necessitudines ullo intercedente vigesima scindi; nullum esse tanti vectigal, quod Liberes ac Parentes facerét extráneos. Hactenus ille.

Veterator

...ere, loco statuto tempore decidit, Ciconiam è sinu pronus emisit.; seipsum templo immiscens, spectatores fefellit. Populus prodigio obstupefactus Cæ- *Ibid.*
...erare, flammas jam æthere erumpentes fingere sibi, Romam mox (ut vi-...uram amentes repetere, omnia denique strepitu atque tumultu implere. Marcus tandem factus certior, Impostorem exquirendum curat, perductum ...ogat, technam denique confessio veniam pollicitus, & dedit, &, tum Homi-...um Populi Credulitatem cùm penitus perspexisset, animo vultuque quo is ...ami, ægrè tamen à risu sibi temperavit.

...Matronarum composuit diffluentes, & Juvenum nobilium. Suâ interim hos *Capitol. 23.*
...ctatum interesset, plane inscius. Conjugis siquidem Faustinæ Virum omnino ...ibidinem, Literæ ejus mox subdendæ evincunt satis. Nec mihi videtur vero ...arcum, si illam rescivisset demum, ad dissimulanda potius flagitia, quàm idoneis ...s quantum poterat medenda remediis, se fuisse comparaturum. Ab illo si-...nio indulgentia turpis adeò & vituperio omnium digna, abhorret maximè; ...ium nec otiosus esset in hâc causâ dolor, Legibus vindictam & supplicium ...pernandum isti etiam in privatis impudicitiæ exposcendum decernentibus.

...git quidem quod apud Historiæ Scriptorem quendam occurrit. Marcum *Capitol. 19.*
...um de Faustinâ ei diceretur, ut repudiaret saltem si non occideret, dixisse, *...dimittimus, reddamus & dotem*; quod etiam & plerisque fidem fecisse, & ve-...acuisse, satis scio.

...e pervulgatæ, & diu consensu & calculis fere omnium receptæ, privatam op-...nionem quam anceps sit atque audax facinus, me neutiquam latet. Sed cùm Unius ...rem se in suscepit referendam, suspicione non immeritâ laboret fides, cùm is præ- *Vid. Salmas. & Casaubon Capitol. c. 6.*
...nec perspicacis ingenii, nec diligentiæ in rebus exquirendæ laudem unquam ...pta; Responsum Marci istud, singulari eóque non magni nominis testi-...tuum apud plerosque locum obtinuisse, non tam rei, quòd vero sit similis; ...rorum incogitantiæ, quibus Scriptorum probitati nimium confisis narrata te-...pere solenne est, deputandum existimo. Mihi quidem videtur, Imperio quan-...dorem accepto, Antoninum tamen ad excusationem frigidam adeò confugere ...nuisse; sed potiùs Dignitatem Regiam tam sordido & illiberali emptam ...apud Philosophum & Probum sordescere debuisse. Sed longe aberat ut illam à ...adiperet Dotem; Ad imperium nimirum destinatus, ne ullâ quidem hujus con-...habitâ. Statim nempe ab ipso adhuc puero in Familiam & Hæreditatem *Capitol. 4.*
...desponsata est ei L. Cejonii Commodi filia ex Adriani voluntate. Quor-...in neminime probabili, aut Viri moribus congruâ, Authori tantum deferatur, ...sibi plane contrarium, & rationes labefactantem suas, in eâdem Marci vitâ depre-...hendat est?

...Nec multum apud me valet, quod mimi in scenâ, præsente Antonino, dixisse perhiben-...tur? Iisnimirum Tertullum, quem Marcus prandentem cum Uxore deprehenderat, per-...fringentes, stupidum induxerant maritum adulteri uxoris nomen à servo quærentem, ...us per respondit, *Tullus*; Et quum ille adhuc stupidus quæreret, respondit iterum servus, *Capitol. 29.*
...*dixit, Ter, Tullus* dicitur. Quid enim obstiterit, quò minus alteri cuivis id censeret ...buendum Marcus, nullus equidem intelligo.

...Vehicula dudum antehac in urbem ingredi, aut equis in Civitatibus sederi prohibuerat *Spartian. in Adrian. c. 22.*
...Adrianus; idem etiam interpositis vetuit pœnis Antoninus. Nec enim ista vulgo usur-...sustinuit, quæ Cæsar & Augustus solenni triumphorum pompæ reservata, aut tunc *Capitol. 23.*
...cùm Imperator ipse maximè suspiciendus prodiret, solebant conscendere.

...Principes, & suo & Reipublicæ pessimo, indignos & immerentes ad munera & Magi-...tratus evehere, rectè judicans; id sibi præcipuè dedit negotii, ut nonnisi probis & ...tatis spectatæ viris ad ista emergere liceret. Nec itaque renuere illum rogantibus un-...quam præ pudore pigebat, quarum si concessisset, pudere debuisset. Quum autem quen-...dam Veterasinum famæ detestandæ honorem petentem moneret, ut se ab Opinionibus

Capitol. 11. "Falsis delatoribus notam apposuit; Delationes quibus fiscus augeretur contempsit; "cui etiam in Causis Compendii nunquam judicans favit; Curatoribus Regionum ac "viarum potestatem dedit, ut vel punirent, vel ad præfectum urbi puniendos remitterent, eos qui ultra vectigalia quicquam ab aliquo exegissent. Cum populo denique "non aliter egit, quàm est actum sub Civitate liberâ.

Magnifica quæ cæteris Imperatoribus perquam grata erant Nomina, sibi delata Marcus per verecundiam recusavit. Ædem sibi & aras extructas noluit, Virtutis esse unius Hominem Diis consociare existimans, populi vero adulationes, & officiosa Senatûs decreta nihil ad id adjumento esse posse. Quicunque autem bene regnaverit, illi Totum terrarum orbem Templi, Sacerdotum probos pioscque universos, vice defungi certus.

Id unum interea loci agebant Marcomanni, ut ficto lactarum obsequio amoverent procul Imperatorem; viribus per ejus absentiam receptis, armis denuo, ubi primum idoneum nacti essent tempus, ferociores adversus Victorem insurrecturi. Copiis igitur
Capitol. 22. adauctis, metum Romanis haud mediocrem incusserant, ea propter præsertim, quòd Gentes omnes ab Illyrici limite Galliam usque, belli sibi socias adjunxissent. Hostili formidando accessit & illud infortunii, quòd pestis etiamdum læviret maximè, quæ magnam militum partem dudum absumpserat; nec Marco, unde Legionibus tàm multis quàm prælio confectis supplementa conscriberet, facile erat excogitatu. Adhæc, erarium ad hoc bellum jam omne exhaustum difficili ideo rerum ambage implicuerat, quæ antehac Reipublicæ incubuerant mala, levia præ præsentibus viderentur omnia. Ad extrema igitur deventum esse existimantibus, & quo se possent expedire pacto prorsus ignaris, in unâ Imperatoris Prudentiâ spei erat reliquum.

Militibus is igitur conscribendis operam impendit quantam potuit maximam, & urgente rerum necessitate, Gladiatores armavit, Latrones etiam Dalmatiæ, Dardaniæque quos
Capitol. 21. non & servos stipendia facere coegit, quod etiam olim Bello factum Punico accepimus. Deforme quidem id, & famosum nimis visum est auxilium, sed rebus desperatis nihil aspernandum esse medelæ, rectè existimavit. Id forsan magis demirere, quòd Populus tanto terrore percitus, tot tantisque simul attritus infortuniis, quò tamen res esset loco aut parùm cogitans, aut præ voluptatibus & spectaculis (ut vulgi fert ingenium) minùs curans, pacem & Victoriam tanti emptam noluerit. Passim igitur audiro erat Gladiatoria reposcentes munera, vituperia etiam per vicos & gravissima in Imperatorem jactata
Capitol. 23. Convicia; *Philosophiæ nempe studiosum, & ipsum severiorem paulò, illos etiam, jam ludis & spectaculis spoliatos, ut vel ingratiis fierent Philosophi, coacturum.* Nihil ille querimonias, aut contumeliosas moratus obmurmurationes, utpote quem vulgi maresummissè omnium fefellerint. Nec abs re istos arbitror hariolatos, qui his in hâc causâ lacessitum injuriis, id nobis Apophthegmatis verè aurei excogitâsse existimant, quod ad Lib. *Τῶν εἰς ἑαυτὸν* iv. § 16. occurrit: *Intra decimum diem Deus illis ipsis videberis, quibus nunc pro Belluâ haberis, si ad decreta rationisque cultum te retuleris.*

Cæterùm gravius longè de Fisco opibus exhausto restabat, curhaud perinde erat in promptu medelam adhibere incommodo. Quod potuit tamen, Nervam & Trajanum secutus duces, in tantâ pecuniæ inopiâ Bona Imperialia, & Supellectilia pretiosissima, nedum decrevit secum exponenda. Provincialibus extrà ordinem aliquid imperare (quod perpaucis esse solet regnantibus, durâ præsertim premente Ærarii angustiâ) summa erat illi Religio. Sed quoniam Privatis Ornamenta adeò magnifica, nedum Majestatis Imperatoriæ propria gestare, aut illis uti fruive nefas esset; cautum est inprimis legè, ut viri clari eodem quo & ipse uterentur cultu, vel ministeriis similibus convivia exhiberent; quin & alio quovis Supellectili ut auctis esse liceret. Pocula itaq; Aurea, Chrysteallina, & Myrrhina, vasa etiam regia, Vestem Uxoriam Sericam & Auratam, Gemmásque quas in repositorio Sanctiore Adriani repererat multas, satius habuit vendere; quàm Belli Commeatum ratione aliquâ novâ, & Legibus ignotâ, Subditis extorquere. Per duos quidem menses Auctio celebrata est in foro Trajani; nec frustrà illud fuit consilii. Genti enim Romanæ (quo in Reges esse animo omnes ferè solent Populi) quibus, Bello quod suâ perinde atque

* Plin. in Paneg.

Capitol. 17. Xiphil. in Nerv.

...interesset gerendo, aut unde optimi Principis extremis rerum impeditarum an... subveniri posset, nihil suppetebat argenti; tanta erat in promptu Ornamentis cmen...; ut in Ærarium continuò redigeretur, quantum Marco reliquias belli Mar... ex sententiâ persequenti suffecerit. Postea idem potestatem Emptoribus dedit, ...llet empta reddere, atque aurum recipere, sciret licere. Nec molestus ulli fuit, ...didit empta, vel reddidit.

...profectionis diebus filium natu minorem, Nomine Verum Cæsarem, Septen... Capitol. p. 7. ...Tubere sub aure (præ Medicorum nimirum imperitiâ) intempestivè exsecto. ...o tulit animo, Jovis Optimi Maximi qui tunc erant ludos luctu interpellatos ... * Medicos est ipse consolatus, & præmiis (quantumvis infelicis Operæ) statuæ tantummodò filio mortuo decernerentur jussit, & Imago aurea Cir... ferenda, & ut Saliari Carmini nomen ejus insereretur. Posthæc con... dignis viro vacans, publicis actibus se reddidit, Deorum sacra ritè pere... * Lectionem ipsam consolatus Medicos Casaub. & Salmas. improbant maxi... ...ne factis hosti profectus est obviam.

...mendandam censui. Sed in ista interpretum discrepantia, ut ipse D'Acorii vestigiis insisterem, muneris & incepti ratio

...demum de integro orditus est, & diuturnum, & anceps, & operosum, præ ...simplicius est omnibus. In Carnunto stativa habuit, Copias ponti na... ...positas Istrum trajecit; ipse Dux viæ in hostem profectus est. Plurimis ...prœliis villas & domicilia vastavit incendio; Multos conjuratorum prin... ...tam præcipitis incesserat formido, veniam poscentes in gratiam & ami...

...men ineuntis belli auspicia, parum abfuit, quin ingens luctu & dedecore con... ...nitas. Dum enim propter fluvium quendam opportuna forte militibus ...qui & suis objectus moram faceret, & Barbarorum præsidio aggeris ad in... ...est; tantum ex improviso lapidum imbrem effuderunt ab hoste funditores, ...Militum esset Clypeis, qui vim ingruentis procellæ, Imperatorem sedulò cir... ...cluserunt, obrutus illic cecidisset loci. Romani verò, ut & Ducis in summum ...de hoste sumerent supplicium, & se adeò non periculis animos demittere, ...factos potiùs ostenderent, fluvium magno impetu transeunt, & in ho... ...tantâ vi irruunt, quantam cum Barbari sustinendo non essent, ingentem edi... ...Postquam à dimicando utrinque cessatum erat, Pugnæ locum revisit Im... ...quidem partâ victoriâ efferendi sese, aut oculos cæde & sanguine depa... ...ut erat ingenio omnium humanissimo) quò miseris illachrymaret in... ...quid lauciis opis aut medelæ superesset loci, ut vitæ saltem reliquias cu... ...Grati denique animi ob prœlium feliciter pugnatum indicio, victimas ...jussit, quàm illinc loci cum exercitu progressus esset.

...quod ipsa res erat, Hostes insecuturos esse existimantes, sagittarios cum turmis ...expeditissimis, qui illis in Subsidiis substarent, & vim Romanorum exciperent, in ...insidiis collocaverant. Hi prœliantium ad tempus exhibere Speciem, & aditu ...prohibere, Callidi nimis, ut quos rerum eventus incautos fecerat lætus, op... ...nanciscerentur opprimendi locum. Nec Spes homines fefellit, siquidem Roma... ...ardiores quàm par erat, in Sagittarios impetu temerario effundebant sese; qui pe... ...prout antea inter ipsos convenerat) referentes, præcipiti quam dolo simulabant fugâ ...sequentes eò perduxerunt, ut montibus tandem aridis præruptisque tenerent intercluſos. ...quidem, quanto premerentur periculo nescii, conferti fortiter pugnârunt, omnia ...struti suæ pervia nulli dubitantes. Isti verò prœlium interim distulerunt; nec enim id ...moliri periculo visum est, quod locus ipse & mora mox essent effectura. Romanos, quos temperandi à cæde consilium quid sibi vellet omninò latuit, Calor tandem Solis, vires exhaustæ, vulnerum dolor, & sitis importuna, morte quàm abessent propè, & quibus ca... Dio. Biton. Act. nat. ad Adam. Crispi 1, 62. ...perentur hostium insidiis, edocuerunt. Serò quidem miseris patuit, nec receptui superesse locum,

Ἐγὼ μὲν οἶδα ὅτι καὶ τοῖς θεοῖς ἐπιμελὲς ἐστι, μὴ λανθάνειν τοὺς τοιούτους. πολὺ γὰρ μᾶλλον αὐτοὶ κολάσαιεν ἂν τοὺς μὴ βουλομένους αὐτοὺς σέβειν, ἢ ὑμεῖς. ὃς εἰς παρόψιν ἐμβάλλετε, βεβαίοντες τὴν γνώμην αὐτῶν ἣν περ ἔχουσιν ὡς ἀθέων κατηγοροῦντες. εἰ δ' ἄν κακείνοις αἱρετὸν, τὸ δοκεῖν κατηγορεῖσθαι πεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν, ὑπὲρ τῶν οἰκείων θεῶν. ὅθεν καὶ νικῶσι προϊέμενοι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, ἢ περ παιδόμενοι τοῖς ἐξίστε ποιεῖν αὐτούς. ὧν ἡμῖν μὲν ἐπιόντων καιρῶν γιγνόμενον καὶ γινομένων, ἐκ ἄτοπον ὑμᾶς ὑπομιμνῆσαι ἀνθρώπους μὲν ὅταν περ ὦσι, παραβαίλοντας ἢ τὰ ἡμέτερα σοφὰ τὰ ἐκείνων. οἱ μὲν ἂν εὐπαρρησιαστότεροι γένοιντο πρὸς τὸν Θεόν· ὑμεῖς δ' παρὰ πάντα τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἀγνοεῖν δοκεῖτε, μὲν τε Θεῶν καὶ μὲν ἄλλων ἀμελεῖτε, καὶ τῆς θρησκείας τῆς πρὸς τὸν ἀθάνατον, ὃν δὲ τοὺς χειροῦσθαι θηρεύοντας ἐλαύνετε καὶ διώκετε ἕως θανάτου. ὧν ἡμῖν μὲν τούτων, ἤδη καὶ πολλοὶ μὲν πρὸς τὰς ἐπιρροὰς ἠγημόνων καὶ τῆς θεοτεύχου ἡμῶν ἔγερσιν παρεῖ; οἷς καὶ ἀντέγραψε μηδὲν ἐνοχλεῖν τοῖς τοιούτοις, εἰ μὴ φαίνοιτό τι πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἐγχειροῦντες· καὶ ἐμοὶ ἡ πρὸς μὲν τούτων πολλοὶ ἐσήμαναν οἷς δὲ καὶ ἀντέγραψα, κατακολουθῶν τῇ τοῦ παντὸς γνώμῃ. εἰ δέ τις ἐπηρεάζοι τινὰ μὲν τούτων εἰς πρᾶγμα φέρων ὡς δὴ τοιοῦτον, ἐκεῖνος ὁ κατηγορούμενος ἀπολελύσθω τῆς ἐγκλήματος, καὶ ἐὰν φαίνηται τοιοῦτος ὤν. ὁ δὲ κατηγορῶν ἐνοχος ἔστω δίκης. Euseb. Eccl. Hist. Lib. IV. Cap. XIII.

Equidem scio Diis ipsis curæ esse, ne hujusmodi homines lateant. Multò enim magis illis convenit punire eos qui colere ipsos recusant, quàm vobis. Qui eorum adversus quos tumultuamini sententiam ac propositum ampliùs confirmatis, dum eos accusatis tanquam impios. Iliis autem longè optabilius fuerit ut in jus vocati mortem oppetere videantur pro Deo suo, quàm ut incolumes remaneant. Ita victores evadunt, animas suas potius projicientes, quàm ut ea facere quæ vos jubetis in animum suum inducant. Cæterùm de tetræ motibus, qui vel facti sunt, vel etiamnum fiunt, non absurdum videtur vos commonere, qui & animos abjicitis quoties hujusmodi casus contingunt, & vestra eum illorum institutis comparatis. Atqui illi quidem majorem tunc fiduciam in Deo collocant. Vos verò per omne illud tempus, quo præ imperitiâ labi mihi videmini, Deos negligitis, & eùm alias cæremonias insuper habetis, tùm cultum Immortalis illius: Et Christianos qui illum venerantur expellitis, & ad mortem usque infestiùs persequetis. Porrò de his hominibus plurimi provinciarum rectores divo patri nostro antea scripserunt. Quibus ille rescripsit, ejusmodi homines nullâ molestiâ afficiendos esse, nisi forte contra statum imperii Romani aliquid moliri viderentur. Sed & multi ad me de illis retulerunt. quibus ego patris mei constitutionem secutus respondi. Quòd si quis adhuc pergit cuiquam illorum negotium facessere, ex eo quòd Christianus sit, delatus quidem crimine absolvatur; tametsi constet eum reipsâ Christianum esse. Delator autem ipse pœnas luat.

Proposita est hæc Epistola Ephesi in publico conventu Asiæ.

Capitol. Huic rescripto obtemperatum est, pax & felicitas per omne imperium imperturbata initium hujus regni serenum adeò securúmque præstiterat, ut lenitatem Pii nemo desideraret. Ita enim se civiliter ambo egerunt, ac si ejus ingenium & mores eum jure quodam hæreditario adepti essent filii. Quod tamen eò minus esse debeat magis, cum horum ingeniis & moribus nimium quantum inter se distarent.

Marcus siquidem Antoninus, vir animi constantis & modesti, gravis, sed ità ut & facilis & comis tamen; Clementissimus, simul & justus; Aliis tàm æquus & lenis, quàm sibi durus, cui sanè non pepercit uni; Gloriæ inanis expers, boni conscientiâ contentus. In inceptis firmus, quæ quidem non nisi diu cogitata susceperat; nihil ille præ animi impetu, vel pertinaciâ molitus; Delatoribus infensus; citra ostentationem pius; in dictis factisque omnibus egregiè moderatus; Tantæ soliditatis, ut sibi semper esset par, sui semper compos; Rationi in omnibus obsequutus uni; Dissimulare nescius, Domitor amoris proprii vigilantissimus; Animo nec ægro, nec irrequieto, quem nullus rei eventus aut extulit, aut dejecit. Delinquentibus in se commissa ad condonandum facilis; in rempublicam, & in quibus vertebatur salus aliena, acerbus & inexorabilis; ità tamen, ut ad extrema sumenda supplicia coactus quodammodo videretur. Leges tulit omnibus ex æquo utiles, Subditorum jura summâ religione tuenda existimavit, non sibi quàm ipsis subjectis minùs

chara

Quos igitur suo regere poterat arbitrio, liberos maluit. Id unum egit semper, ut bono in omnibus consuleretur communi; propriæ interim Voluptatis, & Utilitatis, & Gloriæ, nullique prodesset publicæ, minimè studiosus. Ut verbo omnia. Hoc illi in votis erat atque animo, ut aliis se utilem posset præstare, ut obsequentem Deo; ex quo factum est, ut in omni actione nihil non justum fuerit, in omni ejus sermone nil nisi verum.

Lucius autem Verus, ingenio ab hoc diversissimo, animo erat impotenti, & ad omnem libidinem soluto; nec est quod virtuti & laudi illi duci possit, præter hoc unum, quòd vitas carneris atrocioribus illis & Belluinis, quæ regiam potestatem in sevitiam solent & Tyrannidis insolentiam impellere. Hæc tamen morum contrarietas ad tempus fefellit plurimos; Imperium fratri, sive quòd ita ferebat indolis lenitas, sive quòd beneficii recordatio id gratissimum postulare est visa, obsecutus est maximè: Et dum simul esset, ad Marci mores [illegible] posset, & perquam egit graviter: Nec ingenium tantùm & mores, sed & [illegible] & imperium Marci in exemplum traxisse, videri saltem voluit; non tam imperium, quàm Legatum se Proconsuli, aut Præsidem Imperatori præstitit: Ut, nomine tantùm dempto, unicum adhuc Romæ Augustum, & Marcum regnare solum dixisses. Sed vim istam & simulationem vitium diutiùs ferre non potest; nec tàm tollitur in improbis libido, quàm lacessitur ingratiis coercendo, & alienam induendo personam. Verus utique, ubi primùm tempus & locum nactus erat clam Marco peccandi, quis esset confestim ostendit; &, tanquam ruptis obicibus, in omnem lasciviam & luxum prorumpens eò diffluit vehementiùs, quò magis invitus à Genio indulgendo ægrè antehac temperasset sibi.

Primo hujus regni anno nondum absoluto, editus est in lucem Commodus; nec deerant dira satis, quæ principis humanæ naturæ infensi & summo dedecori futuri nativitatem nobilitarent prodigia, ut nulli non & Diis iratis & hominibus infestus videri posset natus. *Nat. prid. Cal. Augst. 161.*

Siquidem & mater cum esset Commodo cum fratre prægnans, visa est in somnis serpentes parere, sed ex his unum ferociorem; quod postea res ipsa probavit, cum gemellos enixa, & hunc, & fratrem Antoninum (qui quadrimus elatus est) præsagia insomnii veritura depingentis expleret." Ex illo omnia continuò in pejus ruere, & Imperium calamitatibus publicis undique obsideri. Longa quidem malorum series, sed quæ à Tiberis inundatione initium traxit; Fluvius enim extra ripas effusus ingenti torrentis impetu ipsam adortus est urbem; non domicilia tantùm disjecit, sed & vicos, & magnam Romæ partem prostravit; vim pecoris immensam absorpsit, segetes corrupit, campos vastavit, famem denique & inopiam extremam urbi agróque intulit. Imperatores interea loci, medelam huic malo quam poterant adhibere sedulò; inedià laborantibus opem ferre, & crescentem omnibus modis annonam laxantes, metum & pauperiem ingravescentem sublevare. Sed eh tristis iterum rerum facies! Hanc enim exundationem secuti continuò Terræ motus, Oppidorum incendia, Aeris universi corruptio, unde Insectorum vis nata est incredibilis, quæ quicquid undis supererat reliqui, diripiunt devastantque omne. Quibus accedit, quòd armorum strepitus, & bellorum ab omni parte simul ingruentium rumor & apparatus ingens impleverant omnia. Et Parthi quidem Vologeso Duce Romanis inopinantibus supervenientes, exercitum ferè omnem cædunt, Atidium Cornelianum in fugam conjiciunt, & Syriam, quam ipse administrabat, ingressi, impune depopulantur. Catti in Germaniam irruperant, igni ferróque omnibus minitati; nec minus infeliciter de Britannis nuntiatum, quod illi etiam ab officio defecerant, & motus non ciere tantùm, sed bellum instaurandum denuò meditari. *Capitol. in Marc. 8.*

Adversus Britannos quidem Calphurnius Agricola missus est: contra Cattos Ausidius Victorinus; Parthicum verò Bellum, Senatu consentiente; Vero reservatum. *Capitol.*

Et Is quidem, paucis pòst diebus, in expeditionem profectus est; Marcus autem remansit Romæ, quòd res urbanæ Imperatoris præsentiam postularent. Verum nihilominùs officii ergò Capuam usque prosecutus est, amicis etiam comitantibus à Senatù ornavit; auxit etiam officiorum omnium Principibus. Quam id fecerit ob causam, dubio est locus; sive ut quid rerum gereretur hoc fieret pacto certior; sive, (quod Antonini ingenio, ab omni suspicione alieniissimo, convenit maximè) ut Principi

Comitatûs ſplendore obſequium, & reverentiam conciliaret; ſeu denique (quod Marci ſapientiæ, ingenii humani probe gnaræ haud videtur abſimile) nimiam Juvenis licentiam veritus, ut fræno quodam coerceret; dum quicquid ſuaſerit libido, reprimeret pudor, & quem ſuî continuerat adhuc conſuetudo, ut neceſſariorum & miniſtrorum tum poſtea perinde contineret. Sed quod illi præſertim in animo erat, conjiciendum forſan. Id unum certò ſcimus; Conſilia hæc incaſſum recidiſſe omnia: Verus diu diſſimulando defeſſus, & perſonam abjiciendi nactus copiam, amicos, quos Marcus itineris adjunxerat comites, neglectui extemplò habere cœpit. A fratris itaque conſpectu ſimul ſeſe abſtraxerat, (quem dum verſaretur unà, Magiſtri illum loco veneratum diximus) ſublato metu: vel clam rati fore omnia, vel excuſſo jugo an fierent palam non jam ſolliciti, impetu recurrebat majori, & facilè obſequentem, imò fortiùs impellentem [illegible] eſt natura. Legiones itaque Romanas ex improviſo cæſas fugatáſque, & Syr[illegible]m à Romano deſciſcentem obſequio, inſuper habuit; Id unum agens, ut vitæ liberari indulgeret; Et infamiam Reipublicæ parvam exiſtimans, niſi, qui illam ut deleret maculam miſſus, adeo non abſterſiſſet, ut graviorem inureret, & Sibi & Civitati: Laxatis itaque libidini & intemperantiæ habenis, adulteriis etiam & juventutis amoribus infamatus, in morbum incidit Canuſii: Gravem adeò, ut ad extremum vitæ diſcrimen penè deventum eſſet. Vix itaque Romam reverſus erat Marcus, quin Verum apud Canuſium graviter ægrotare acciperet; Quibus auditis, ab itinere quantumvis recens, proficiſcitur denuò, & rectà ad eum videndum contendit. Pietatis tamen etiam dum feſtinaret memor, vota in Se natu ſuſcepit priùs, quæ poſteaquam Romæ rediit, auditâ Veri tranſmiſſione, ſtatim reddidit.

Capitol.

Verus autem ad ſanitatem quidem reſtituitur, ſed morbo tamen nihilo ſapientior, aut moribus ſanior, in omnem iterum ſe luxum laſciviſque effudit. In itinere nullum non locum vitiis infamem reddidit; ſed ubi primum in Syriam venit, in deliciis apud Antiochiam & Daphnem vivere non erubuit. Locus ille, (in quo omnia ad amœnitatem comparata ſunt, Cœli aeriſque temperamentum maximum, Solum & Naturâ & Arte luxuriæ accommodum, Arbores umbriferæ, florum gratia, aquarum & fontium Copia) molliæ diffluentibus gratiſſimus atque his adeò uſurpatus, ut infamis eſſet plane, nec citrà Turpitudinis notam honeſtis frequentandus. Nemus autem & urbem, quæ totum terrarum orbem nequitiâ & libidinum ſuperabat magnis, Verus nequiorem præſtitit, & vitiis inſecit exquiſitis magis, & eò uſque vel Antiochiæ & Daphnæ ignotis.

Capitol. in Vero 7.

Sed dum ipſe ſe Luxuriæ totum dedit, Duces Parthicum bellum conſeruerunt; Artaxata Statius Priſcus ſubegit cepitque. Vologeſum Caſſius, & Martius Verus in fugam conjecerunt. Quo pulſo, & Seleuciâ deinde captâ, Babyloniam & Ctesiphontem incendio vaſtabant, & magnificam Vologeſi Regiam æquabant ſolo. Capiis tamen ex hoſtemi victri-

Dion. Lib. 71.

ces, quæque ad hominum quinquies mille per quadrimanium profligaverant, hoſtis multo gravior reverſentes manebat. Cum inediâ ſiquidem & ægritudine illis adhuc erat dimicandum; quibus adeò victi ſunt cæſique, ut illorum, quos Belli fortuna ſuperſtites reliquerat, enectis fame & morbo pleriſque, vix partem dimidiam reducem videret Imperator. Caſſius autem è ſuis perexiguam quidem partem in Syriam reportaret. Quæ tamen adeò Verum non commovebant, ut, tanquam res & felicisſimè fuiſſent, & Ipſo duce geſtæ, ob hanc victoriam inſolentior factus, animum extulerit. Gloriæ itaque vel inde ſibi acceſſiſſe incrementum exiſtimans *Armenicus* & *Parthicus* appellari ſuſtinuit. Ludos nimirum ſuſcepit non alio debitos nomine, niſi quòd in mediâ libidinum illuvie, dum omnes turpitudine & vitio facile exſuperaret, Victor idcircò nuncupari meruiſſet.

Marco interim Antonino, qui Fraternæ Libidinis neſcius videri ſaltem voluit, id erat præſertim curæ, ut animum à mollitie turpi, & diſſolutâ vivendi ratione abſtraheret. Quocircà ab amoribus illicitis avulſum iri ratus, ſi nuptiæ quamprimum contraherentur, filiam continuò ſuam Lucillam eximiæ formæ virginem, Vero nupturam, ſororiæ commiſit in Syriam deducendam. Proficiſcentem verò Ipſe Brunduſium uſque proſecutus eſt. Ferunt quidem à Româ profectum eſſe, ad Verum uſque filiam deducendi animo, ſed rediiſſe Romam à Brunduſio, ne illorum malevolentiæ locum daret, qui ſermones ſpar-

Capitol. in Vero 4.

gere

gere non sunt veriti, Marcum gloriæ fraternæ invidentem, finiti velle belli gloriam sibi vindicare, atque idcircò in Syriam iter instituere. Frigidæ sane illud Ambitionis nimis; quæque in hominem Philosophum neutiquam cadat; alienæ ut interveniat gloriæ, qui non minimum in eo laudis ponit, ut sit Contemptor suæ. *Capitol.*

Filiam itaque ubi navigio vidisset impositam, Brundusium reliquit; Literis priùs ad Proconsules & Provinciarum, per quas eundum esset, Præsides datis, ne quis Filiæ iter facienti occurreret; sed à pompâ potiùs & tumultu Principibus peregrè abeuntibus, nuptiis præsertim, solenni abstinerent. Cùm ex tantâ (inquit) hominum frequentiâ id unum efficitur, ut compluscui sub pedibus conculcentur.

Verus autem, Marcum ipsum Filiam ad se usque deducere ratus, veritus ne libidines & scelera quibus Antiochiam nobilitaverat, resciscere posset, si ipsum accederet vitii Theatrum tam infame; occurrendum illi censuit, & Ephesi potius sponsam excipiendum. Quo facto, statim post celebrata nuptiarum solennia cum Imperatrice Antiochiam iterum concessit. Quæ quidem, cum vel Loci, vel Mariti nequam contacta labe, adeò se ad ejus mores, & ingenium composuit, ut per omnem flagitiosissimæ famosissimæque vitæ consuetudinem, & Veri posses Consortem, & Faustinæ Filiam agnoscere. *Capitol. in Vero 7.*

Confecto demum bello, post Regem Armenis præfectum, & Parthos in potestatem redactos, rediit Verus. Invitus tamen, quamvis ad triumphum, quòd Syriam, tanquam suum regnum, relinqueret. Cum Fratre igitur pariter triumphavit. Victoris tamen redituri parum abfuit, quin funesti magis Imperio Romano fati fuisset, quam hostis cujuslibet ingruentis Impetus. Siquidem in omnes, per quas rediit, provincias Romam usque, luem secum detulit. Et nata fertur pestilentia in Babylone, ubi de templo Apollinis direpto, ex arculâ aureâ, quam in adyto quodam concluso miles forte inciderat, spiritus pestilens evasit, ab ipsis Persarum finibus adusque Rhenum & Gallias cuncta contagio pollueris & mortibus. Videtur autem longè vero similius, labem istam ab iis ortum traxisse morbis, quibus ægri reduxit exercitûs reliquias Cassius, à Parthis pulsis subactisque in Syriam reversus. *Anni. Christ. 167, 168. Capitol. in Vero 8. Ammian. Marcell. 23.*

Post Veri reditum Patris Patriæ nomen ambobus decretum est, quum se Marcus absente Fratre erga omnes Senatores atque homines moderatissimè gessisset. Corona præterea Civica oblata est ambobus, petiitque Lucius, ut secum Marcus triumpharet. Petiit præterea, ut filii Marci Cæsares appellarentur. Sed Marcus tantâ fuit moderatione, ut Quadris Profligato bello uterque *Parthicus* appellatus est, & quum simul etiam triumphasset; post mortem tamen fratris, Lucium tantùm *Parthicum*, *Germanicum* se vocari, quod sibi bello proprio peperierat. *Capitol. 12.*

Itaque, ut res plerumque sunt humanæ, istius Victoriæ gaudia & triumphos non diuturnum dirit, sed & belli rursùm ingruentis horror contaminavit. Siquidem eodem, ut tempore Germani, qui trans Rhenum incolunt, venere usque in Italiam, agros devastarunt, &, nullo prohibente, Romanis maxima ac gravissima incommoda attulerunt. Pertinax, (qui & postea Imperator factus est,) Virtutis spectatæ admodum vir, non nullis tamen invisæ (ut soler cæteris nimis antecellens) (cui nec suæ præclarè gesta, nec Amicorum opes antehac efficere poterant, nisi ut copiis quibusdam auxiliaribus præficeretur) jam tandem eam apud Imperatorem existimationem est adeptus, ut omni, quam, invecerant malevoli, amotâ suspicione, is demum una cum Pompeiano ejus amicissimo duci huic Barbarorum inundationi opponendæ designaretur. Ambos itaque Legatos constituit suos, & Belli hujus Gloriæ participes voluit Marcus. Pertinax, (quem quanti Imperator existimatio, & tanta in eo collocata fiducia ducenda esset, minimè fefellit) id sedulo enixus est, ut ne quid Marcum Legati pœniteret. Multis itaque tum fortitudinis, tum prudentiæ, tum Amicitiæ & Gratitudinis in Principem fidissimæ indiciis, complexum Antonino præstitit, & rebus Reipublicæ periclitantibus, & Disciplinæ bellicæ, quam opportunus is esset & idoneus adjutor. Hostes, ubi ventum erat ad pugnam, magno adortus est impetu; non minùs quidem ad pugnandum paratos; & fortiter diu, dubioque Marte utrinque dimicatum est. Sed cæsi sunt tandem Germani, &, (quod in illâ *Ann. Clar. 168, 169. Euseb. Chron. Dio.*

victoriâ minimè reticendum,) Inter Barbororum Cadavera corpora mulierum (ea erat & Conjugum in Maritos, & Matrum in Filios pietas) armata, & cum suis simul trucidata, reperta sunt.

Dio. Prœlium quidem hoc pacto confectum est maximum; Quo tamen nec adeò se passus est efferri Marcus, ut Militibus postea pecuniam rogantibus stipendium adaugere sustinuerit; Respondit nimirum id efflagitantibus pro victoriâ reportatâ præmii; *Siquid plus quàm esset constitutum acciperent, id ex sanguine parentum ipsorum propinquorumque exactum iri; cujus & sibi apud Deum, Principum illum judicem unum, reddendam esse rationem.* Adeò enim temperans & continens erat in Imperio, ut ne quid periculo commotus, cum tot tantáque bella geeretet, faceret contra quàm fas esset, Assentationis aut Timoris causâ.

Ibid. Partâ deinde Victoriâ, *Imperator* quintò renunciatus est; & *Germanicus* audiit; cum anteà, ob illas quas Verus peperisset, ad quatuor usque vices Imperatorio Nomine fuisset insignitus. Pridie quàm manus cum Germanis conserentent, exploratorem prope Castra captum in ejus Tentorium milites deducebant. Quem cum interrogare voluisset, is nihil motus respondit; *Præ frigore vehementi loqui nequeo; siquid igitur est vis scire tibi est animus, vestem inprimis jube, ignis supponis, ut algenti circumdetur.* Non ægrè tulit Hominis confidentiam; & vestimento, cujus indigebat, indutus dimisit Marcus.

Ibid. Nec id silentio prætermittendum, quòd miles quidam, cùm esset noctu in Danubii custodiâ, audirétq; trans flumen clamorem Romanorum, qui fortè in hostium manus incidérant, statim, ut erat, tranavit, & cum liberasset captos, eâdem secum in castra reduxit viâ.

Anno proximè sequenti, exortum est anceps magis, & periculosius multo, iis quæ dudum profligaverat, bellis. In [illegible]mo tempestivum, quòd finito jam Orientali, diu Romanorum ducum qui aderant ægrè suspenso, id tandem agi posset. Marcomanni siquidem & Quadi, Gentes bellicosissimæ, arma capiebant. Et hostes ferocissimi metum ingentem incusserant; & grassans indies pestilentia, quæ omnia cadaveribus compleverant; ut vix mortuis domi terra condendis, nedum hosti potentissimo essent propulsando, Romani. Imperator solus non desperavit, & propriâ virtute nactus, & Divinâ fretus in arduis præsentiâ. Numini igitur (ut potuit) placando primam is operam dedit. Tantus Capitol. 13. enim Terror hujus Belli fuit, ut urbem omni genere lustraverit; Lectisternia per septem dies Romano ritu celebraverit; tum, ne quid Diis deesse posset flectendis, peregrinos etiam acciverit Sacerdotes, ut illorum etiam ritus implaret. Quinetiam, quod nobis mirum esse debeat magis, Isidis etiam sacra, ab Augusto usque Imperante proscripta & eliminata, restituit denuò. Nec Deam adorare dubitavit Marcus, cujus fanum, Tiberio regnante, diruptum, & æquatum est solo; Statua in Tiberim præcipitata, fundoque annem obstructi fuerant. Victimarum autem vis ingens adeò ad gratiam Deorum conciliandam cæsa est, ut Irrisoribus (quorum neque privato ullo neque publico in [illegible] pressa est unquam Audacia) locum dederit haud inficetè Superstitionem perstringendi; Id maximoperè metuendum dicentibus, ne si Marcus forte reverteretur Victor, nihil per totum Imperium supereresset amplius, quod Diis immolare posset pecoris, ubi gratiæ demum essent rependendæ.

Capitol. in Vero 9. Hæc tamen Pietatis specie diu retardatus, tandem cum fratre Vero profectus est; quem nec hac re ab bellum mittere, nec in urbe dimittere luxuriæ causâ, sustinuit. Sed secum traxit Divum. Paludati itaque ambo Imperatores urbe egressi, ad Aquileiam rectà contenderunt. Nec mora, in hostes, qui castra haud procul erant metati, impetum fecerunt; Capitol. 14. exuerunt castris, & ingentem Barbarorum Stragem ediderunt. In hâc pugnâ Furius Victorinus præfectus Prætorio cum exercitu parte, & Juventute delectâ interiit: Sed neque ob hostes fugatos cœsosque Securitas, nec ob suos amissos dolor Imperatoribus obstitere, quò minùs instarent Victis; quos ad id usque sæpiùs prosterendo redegerunt perturbationis, ut in partes scinderentur contrarias. Reges ergo plerique, quos defectionis jam pudebat suæ, cum populis suis se retraxerunt. Tumultûs illi authores intemerunt, &, Capitol. in Vero 9. Legatis ad Imperatorem missis, veniam sibi & pacem supplices postulârunt. Et Lucius quidem

dum; quoniam Urbanas desiderabat voluptates, isto contentus obsequio, condonandum illi censebat, & Romam, ubi poterant primum, redeundum. *Nec enim, ut res se tunc habebant Romanæ, quid magni sperandum esse amplius; Hostem ad desperationem adigere, ubi esse & sibi consulere pessimè, & suam, quæ celari debuit potius, debilitatem facere patiuntur. Id satius*, inquit, *& Imperatore dignius, ut ex illorum terrore & ignorantiâ quæsiti faciamus; nec tam vindictæ, quàm receptui aperiamus viam.* Ita quidem urgebat Verus, non tàm rem ipsam perpendens, quàm militiæ tædio motus; Cui contrà Marcus, Nihil barbaris esse tribuendum, fictam suspicari se fugam; cæteraque quæ metûs & perturbationis præ se ferebant speciem idcirco simulata, ne tanti apparatûs mole premerentur. Verum itaque, ne si fictam pœnitentiam sibi profecisse sentientes, aliquid molirentur novi, consultius id esse dixit, ut ne illis fractas disjectasque copias recolligendi daretur spatium; sed opus ut absolvant, & animo jam & viribus inclinatos pergant prosternere, ne vel barbarorum redintegretur, vel Romanorum, morbo grassante vergens in deterius, ejus vires quidem par esset, Exercitus. Suos itaque in hostem promovendos statuit.

Jamque Pannonicus Alpibus longiùs processerunt; cum hostibus sæpiùs fælici prœlio *Capitol. 14.* conflixerunt; Quibus tandem dissipatis prorsus depulsisque, citrà magnum suorum dispendium reversi sunt; compositis prius, quæ ad munimen Italiæ atque Illyrici pertinebant omnia. Hiemis jam ingravescente, Aquileiam redierunt, Anni tempestatem itineri commodiorem opperiendi & illuc commorandi animo; sed cum in illâ quoque urbe sæviret pe- *Galen. Ann. Chr.* stis, Romam cum parvâ manu aufugere coacti sunt. Illud posteaquam ingressi sunt iter, *170.* Lucius frater in vehiculo Lucius, non longè ab Altino, subito morbo quem Apoplexin *Capitol. in Verò. 9.* vocant correptus est. Depositus ergò à vehiculo, & detracto sanguine, ad Altinum per- *Ibid. 11.* ductus est; ubi cum triduo mutus vixisset, periit. Corpus ejus Romam deportatum sepulturæ mandatum est honoribus Marcus; Adriani id sepulchro illatum, in quo & Cæsar ipse sepultus erat Naturalis erat sepultus. Marcus autem, cujus adhuc in vivis vitia celaverat, quibus se vehementissimè displicerent, eundem mortuum Divum appellare non est grava- *Capitol. in M. 15.* tus, templis etiam plurimis honorare, & eodem quo Pium diximus ritu cultum voluit; quin & statuam insuper, & Antoninianos sodales, cæteróque, qui Divis habentur honores decernendos vir.

Id quod mihi mirum esse fateor, quod ferunt nonnulli, Marcum fratris mortem tulisse, minimè quàm solent plerique familiariter. Quidni etiam inde vel gaudii aliquantulum perceperit, & Viri eximiâ Virtute & Sapientiâ, & Amore, quo subditos est prosecutus, dixerim aliquantisper? Qui tamen longè absum, ut idem illud quod ab aliquo Scriptorum præditum memoriæ traditum video, Imperatorem nempe dum gratias in Senatu ageret, id gaudii testatum fecisse palam. Quod quidem à Marco perquam alienum, & fide neutiquam dignum *Capitol. in Marc. 20.* videatur. Is nempe asserere est ausus, Imperatorem inter perorandum in Senatu submovisse Parthicum bellum, absque suis esset consiliis, inauspicatò fuisse cessurum; enarrasse vero, se nunc demum quasi à Principio acturum esse Rempublicam, amoto fratre æmulatore, cum non esset amplius Imperii socium habiturus, luxu & inertiâ diffluentem. Antoninum ignoret prorsus oportet, qui hæc sibi persuasa habeat: Non ista hominis Ingenium, non mores tulerunt; Modestiam & Verecundiam facta ejus sapiunt, Dicta etiam spirant omnia: Longè is aliter de Vero in primo *ad seipsum* libello; longe denique ista ab Orationis hunc temporis habitæ consilio. Quam cum idcircò institueret, quòd, illo Referente, Verum Divis decreverant accensendum; Veri laudibus & Virtuti vel tantil- *Capitol.* lum ut detraheret, ab Incepto nimium quantum abhorruisse quis non videt? Hocce nimirum effinxerunt fabulæ, quos Marci Virtutes urebant malè, ut tetriori adhuc esset in *Capitol. in* subsidio; quam spargere nonnulli non sunt veriti. Illum nempe de consilio ipsius è vitâ *Marc. & Ver.* tollendi à Vero inito edoctum, fratrem priusquam insidias ipsi structas perageret, vel veneno sustulisse, vel certè per medicum Posidippum, qui ei sanguinem dicitur intempestivè emisisse. Hoc quidem, quantumvis Veri & cogitata & facta mererentur, de Marco tamen nefas est putari. Sed hominum usque adeò, nedum Principum est nemo, quem non

gravis

Capitol. in Vero. gravis perſtringat fama. Quæ quidem injuria cæteris æquiori eſt animo ſuſtinenda, cùm etiam tantum poſſet malevolorum rumor, ut Marcus ipſe in ejuſmodi ſermonem venerit.

Capitol. in Vero. 10. Sed quam Imperatoris effecit virtus fabulam ut purgatam totam & confutatam reſpuerent Scriptores, Fauſtinæ infamia non eſt perindè amolita. Verus nempe & Socrum inceſtâſſe dicitur, & ejus extinctus dolo; propterea quòd conſuetudinem, quam cum Matre habuerat, filiæ prodidiſſet. Sed iſta præ cæteris invaluit Sententia, quæ Uxori ejus flagitium mortis aſſignat, idcircò quòd Fabiæ ſorori indulſerat Verus. Hujus potentiam, cùm uxor Lucii ferre poſſet minus, quam Viri contemptum (quippe quæ ſe efferebat inſolentiâ culpæ minime diſpari, nec jura cognationis violâſſe contenta ferociùs læſam & impotentiùs impeteret,) de Viro ſupplicium ſumere maluit. Sororem nempe faſtu tumidam, ità demum minùs impune laturam exiſtimans, ſi omni deſtitutam præſidio, ab illo deturbaret faſtigio; Et cùm nihil jam ei ſupereſſet quod Vero acceptum referat, præter unam Culpæ noxam & infamiam, non ultrà metuendum, ne Privata & Famoſa, Imperatoris ejus Filiæ, tum Viduæ poſthàc æquare auderet.

Capitol. 9. Honoribus ſupremis Vero perſolutis, & ipſo in Deorum cenſum adſcripto, ne nihil feralem magis, quam quæ jam tantum graſſata eſt, in Aulâ & Urbe ſpargerent, qui Veri vitiis in Syria famulati erant Liberti; id egit Marcus ut hos amoveret procul. In quo tamen faciendo, ne memoriæ fratris impingeret maculam, ſpecie honoris abjiciendos curavit. Munera itaque & Dignitates impertitus eſt, iſtis quidem in commodum & honorem cedentia, reverà autem ut exularent honeſtiùs; Electo uno retento, cui magis fidebat; Deo Lamprid. in Comod. 15. ità volente, ut hic demum à Patre Pientiſſimo, quid ſit futurum, (ut ſunt humanæ mentes) neſcio; tanquam ad Filii, hominum quotquot uſquam unquam fuerunt nequiſſimi, necem reſervaretur.

Ethnicorum jam furor, belli (ut ſolet) licentiâ expergefactus, Imperatoris reſcriptum ſuprà memoratum inſuper habuit, & partim infortuniis, (quæ ſolenne illis erat Chriſtianis adſcribere omnia) exagitatus; partim nihil non inter arma auſus; qui in provinciis agebant Româ diſſitis Chriſticolas denuò vexare cœpit. D. Polycarpum Epiſcopum Smyrnenſem illorum rabies primam immolaverat victimam; cujus rogo ſubjectus ignis, multos accendit. In Galliis præſertim atque Aſiâ Martyrum complures Fidei teſtimonium præſtiterunt, & Perſecutio vehementiſſimè flagravit. Non deſunt, qui Antoninum perſecutoribus animos addidiſſe autument. Galliarum ſiquidem Præſidi, quid de Chriſtianorum nonnullis in carcerem conjectis factum vellet conſulenti, reſcripſiſſe; *qui feſſi fuerint, illos ſupplicio Capitis mulctandos, cæteros autem continuò liberandos.* Quod tamen non ità intellexerim, ac ſi id habuiſſet in animo, quotcunque ſe profeſſi ſint Chriſtianos confeſtim capite truncandos, ſed qui Criminum, quorum inſimularentur, ſe reos agnoſcerent; & deferentium criminationes ſuo demum firmarent teſtimonio. Præſides etenim & Legati, cum id agerent præſertim, ut Chriſtianos eradicarent funditùs, nec aliter in illos ſævire poſſent, niſi Imperatori ſcrupulum & ſuſpicionem injicerent, technas ſtruere, falſas nectere calumnias, atrociſſima quævis flagitia audacter objicere, ſervos nempe vel mercede ſceleris conductos, vel metu miniſque coactos adhibere teſtes, in mediis cruciatibus quicquidlibet effutierint, Imperatori pro veris & idoneis reatûs indiciis exponere: ità demum vel exaggerabebant vel ſuffuratam prorſus, quæ in noſtros intentabant mala, infligendi poteſtatem. Quin & Facultatem falsò conceſſam, & verbis, ut ſolent ejuſmodi formulæ, latioribus paulò conceptam, ità ſunt interpretati, ut ſub eorum præſidio fræna furori & malevolentiæ laxare poſſent impunè. Quod ſi ità factum fuerit, cur id Antonino vertatur vitio, mihi minimè omnium conſtat. Nec enim quiſquam eſt Principum, cujus Legati, Duces, Magiſtratus, poteſtate ſibi conceſſâ non abutuntur; & quæ jure optimo indulta eſt agendi ſive imperandi copia, in injurias impendunt authoritate munitas. Abſit tamen, quæ Viri omnium peſſimi moliuntur, inferuntque, Imperatorum ut juſſu facta, aut his denique deputanda arbitremur. Cogites velim, Lector, Tempus, Locum & ſimilia; Cogites itidem indolem Marci egregiam, & mores ſanctiſſimos; quâ fuerit is Benevolentiâ,

volentiâ, Justitiâ, Animi Magnitudine & Constantiâ ; His nimirum perspectis perpensisque, haud frustrà, nî fallor, videbitur vero, Illum sceleri & Sævitiæ Christianos insequentium jus fuisse daturum, quorum haud ità pridem majorum exempla secutum atrocitatem eundem cohibuisse constat. Nedum tum demum dedisse, cum Imperium teneret solus, Imperium tàm luæ quam bello tantùm non subditis spoliatum exhaustumque. Ista denique Persecutio illius jussu infensissima, viderint, qui Antoninum sanguinis Sanctissimi reatu implicatum eunt, quî tandem cum istis convenire possit, *Animam omnem nonnisi invitam veritate privari, nec ideo dignos esse odio, à rectâ errantes, sed quorum potius misereſcere nos debeat.* Sed nè diutius rei tam apertæ immorer, vel id unum mihi satis est indicio, quantum à Christianos mulctando male abhorruerit Marcus, quòd Urbs Romæ cædibus aliàs infamis, illo tamen regnante, nè ullius quidem Martyris Sanguine contaminata est. *L. XI. 18.*

[illegible] D'Acerius, ut Marcum ab omni suspicione liberet persecutionis [illegible] iscentis plurimùm : Aliis haud perinde forsan erit persuasum, sæ- " vitiam in provinciis tantam, clàm illo, aut sub alio quovis prætextu, gliscere adeò po- " tuisse. Nec huic Opinioni videtur vel Marci lene ingenium, vel publica Bellis mor- " bisque accepta Calamitas officere : Siquidem quò quisque eximiæ magis est indolis, eò " magis est ad Pietatem in Deum pronus ; Ipse verò Pietatis in Deum affectus, si errori- " bus implicitus hostes superstitionis suæ tollendos crediderit, adeo non ingenii mansue- " [illegible] ut, humanitate in furorem versâ, alieno potissimùm sanguine litare " [illegible] Ab ipso novimus Servatore notatos, *qui cum suos trucidarent, oblationem se* *Joan. xvi. 2.* " *Deo offerre arbitrarentur.* Quo minùs nobis esse possit mirum, si in mediis infortuniis, " & extremis Reipublicæ angustiis, in Christianos impetum facerent maximè. Id enim " Populi erat insciti, & Sacerdotum Ethnicorum astutiæ, sive pestis populum esset *Tertull. Apol.* " [illegible] sive Bella motusque cierentur, sive res alicunde publicæ cessissent malè, ut Chri- *c. 40.* " stianis ista deputata essent omnia. Marci quidem nomini inurere maculam neutiquam " est meum ; Sed, ut quòd res est dicam, Baronii istud totus improbare nequeo, qui de " nece & superstitione Imperatoris Bellum Marcomannicum auspicaturi, ità scripsit. *At* *Ad ann. Chr.* " *ubi auris est, iis temporibus quærebuntur à Diis responsa ; eadem si non vera, saltem* *179.* " *conficta omnia pariter in necem Christianorum conspirâsse ; & quasi prætextu placando-* " *rum Numinum, illorum hostes esse tollendos respondisse, Par est existimare. Quamobrem* " [illegible] *qui inter Christianos erant omnium spectatissimi, eos ad necem petendos ante alios Impe-* " [illegible] *fuisse videtur. Quapropter sanctus Polycarpus*, &c.

Fateor [illegible] atrociùs tunc temporis tractarentur Christiani, nonnullis à [illegible] D'Acerium etiam de Marco Imperante solo præsertim locutum, [illegible] ideò illam Legionem conscripsisse, ut, dum peregrinos ritus *Claver. in Hist. Univers.* [illegible] impleret, nequa sibi gens hominum deficeret, quorum precibus Numen expe- *Epit. 10.* [illegible] retur præsens & propitium, non desunt qui strenuè satis asserant. Hæc, quo inter [illegible] conveniant pacto, Lectori judicandum relinquo. Id nimis liquidò constat, sævitiam [illegible] Ethnicorum, Marco imperante, adeo incruduisse, Martyrum complures sanguinem- " [illegible] fudisse, Christianos etiam multis in locis, adeo mulctatos male, ut tunc temporis ex " illis una iocubuerit, quæ inter Decem acerbissimas Persecutiones numerari mereretur ? " Neque id ab Antonino alienum prorsus aut insperandum puto, gratias siquidem is ha- " beat Diognero maximas, quòd animum ejus adversus superstitiones vanas præstiterat *Lib. I.* " [illegible] murmurum, quibus, qui morem loquendi Ethnicis usitatissimum norunt, quin Fides Chri- " stiana, Marco judice, accenseri debuerit, vix illis dubio erit locus. Sed de his fortean plus [illegible]

Filiam suam Lucillam luctûs tempore nondum decurso, grandævo equitis Romani filio Claudio Pompeiano dedit Marcus, non satis quidem nobili, sed egregiæ tamen virtutis Viro, & quæ summos posset honores promereri. Fides illi Intemerata, Probitas, *Capitol. 20.* Fortitudo, Gravitas verè prisca, Usus, & (quæ vel optimè meretibus non semper contingit) magna apud omnes Existimatio. Hæc adeo commendatum apud Marcum habuerunt,

runt, ut tali virtute prædigum. Magnatibus opulentissimis anteferre non dubitaverit. Quippe qui Generum non pro opibus aut prosapiæ claritate, sed ex merito & virtute propriâ expendendum æstimandumque censuit. Lucilla autem, quæ & Augusta esset & Augustæ filia, longe aliter sentire. Has itaque Nuptias, & Faustina, & ipsa quæ dabatur, invitæ habuerunt. Sed Antonino tamen id erat curæ, ut Filiæ prioris fastigii jura conservarentur integra, Viro etiam bis Consule facto, quæ cum tàm Matri quàm Filiæ solatio cesserunt, nec defuit & illud rem æquius ferendi argumentum, quòd Licentiæ & libidini adhuc superesset loci: Nullo itaque dispendio suo, privati licet conjux, pro Imperatrice etiamdum est habita; solutioris autem vitæ appetentior, cum non tàm Marito quàm Servo se junctam existimaret, effrænatiùs ingenio obtemperari posse rata, commodè satis grandævo, ignobili collocata, & sibi & Faustinæ visa est. Solatia sane haud abs re, sed istâ tantum Matre, & istâ filiâ digna.

Capitol. 17. Id unum agebat Marcus ut Filiam Viri Boni committeret tutelæ, quo facto ad Bellum Marcomannicum proficiscitur. Ita nempe gens, Quadis, Sarmatis, Vandalis etiam firmo junctis fœdere, cum aliis etiam finitimis; & acriùs instabant, & copias multo magis quàm antea reformidandas in aciem produxerant. Omnia metûs plena; nec enim vel Hannibal, vel Cimbri olim graviorem Romæ incusserant terrorem. Bellum igitur quantum nullâ unquam memoriâ fuit, tùm virtute tum etiam fælicitate transegit; ità tamen ut in primis congressibus hoste multò minor discederet. Huic etenim bello, illud accensendum existimo, quod tùm Romanum exercitum, tùm Aquileiam urbem in extremum discrimen adduxerat prælium. Rem omnem ut erat Lucianus ordine exposuit; nos breviori paulò compendio summam ejus exhibebimus.

Alexander Impostor, cujus Vitam & Res gestas Lucianus pro suo lepore depinxit, tantam erat tunc temporis existimationem adeptus, ut etiam Dei ferè haberetur loco. Is Imperatori, (quâ erat audaciâ) oraculum venditare non est veritus, hisce versiculis conceptum.

Lucian in Pseudomant.

Gurgitibus fluvii turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros;
Monte feras alitas; tum quantum alit Indicus aer
Florum atque herbarum bene-olentum; moxque futura est,
Et Victoria, Pax & amabilis, & Decus ingens.

Antoninus, sive religione commotus, sive ut ex animi ardore, quo milites hoc vaticinio fretos incendi senserat, ut aliquid percipere posset commodi, tentandum saltem decrevit. Missis igitur in fluvium Leonibus, herbis etiam, Aromatis, & ingenti florum vi; Feras quidem Barbari fustibus facilè arcebant, & simulac in hostium regionem enatâssent, ictibus continuò confectos dabant. Manum vero conserentibus utrisque, Romanorum pronus maxima strages consecuta est; viginti quinque millibus simul extinctis. Copiis vero disjectis fugatisque Barbari ad Aquileiæ usque portas à tergo instabant. &, absque Imperatoris esset egregiâ animi virtute ac solertiâ, qui fusos ægrè tandem in agmen denuò coegit, Urbs ipsa capta atque direpta ab hostibus fuisset. Romanis animos adjecit pudor. Admisso igitur dedecore acriùs posteà stimulati, hostilem adorti sunt exercitum & multis deinde prostratos præliis, arcebant; id sibi summæ rati fore infamiæ, si non omni Pannoniâ de integro vindicatâ, damnum & dedecus ità resarcirent.

Baron. ad Ann. Chr. 171.

Ann. Chr. 170, 171. *quibusdam* 168.

Mauri, id tempus defectionem meditantibus opportunum rati, dum funestum adeó cum Marcomannis bellum Imperatorem haberet occupatissimum, mala multa & gravissima Hispaniæ intulerunt. Ad hæc motus latronum in Ægypto, qui Bucoli, quasi pastores Boum dicuntur, factus est; cæteris etiam Ægyptiis à Sacerdote quodam, & * Isidoro ad arma capienda sollicitatis. Hi enim primo ornati muliebri vestitu, simulantesque se uxores Bucolorum esse Romanoque Centurioni aurum pro viris suis daturas; eum nimiâ credulitate captum, ubi ad illos accederat, dolosè interfecerunt, cæteris etiam qui in præsidio erant unà Militibus trucidatis. Id etiam, rebus adhuc feliciter gestis inflati, immanitatis adjecerunt; quòd, quodam è Captivis mactato, in viscéribus ejus fumantibus conjura-

* *Ità Dion. leges* τινὰ τῶν, &c. *non Sacerdote quodam cui nomen Isidoro. at D'Acerius.*

verunt

verunt denuò, quæ etiam, ut solenniori se ad defectionem obstringerent Sacramento, postea comederunt. Par erat Ducis fortitudini successus. Isidorus enim omnibus ætatis suæ antecellit. Ergo usque prosperum grassatum est scelus, ut Romanos in Ægypto sæpius præterirent, nec abesset multùm, quin ipsam cepissent Alexandriam. Cassius itaque Dux *Dion. in Marc. Lib. LXXI.* *Capitol. in Cass.* *Vulcat. in Cass.* adversum eos missus, qui cum propter desperationem & multitudinem aperto proelio congredi non fuerit ausus, quo tumultuantes opprimere posset, iniit consilium. Dissidia is, & seditione inter ipsos clam concitatâ, ut à se ipsi distraherentur, & in obsequium redirent, citrâ suorum dispendium, quod viribus non poterat, dolo atque arte effecit.

Eadem fere Mauros in Hispaniâ rebellantes manebat exitus; agros vastantium partem *Capitol. in* plerumque interemerunt Legati, cæteros repulerunt, disjeceruntque.

Ipse interea loci Marcus rem non minus gessit feliciter: Is à septentrione rebelles assiduis laboribus proeliisque fatigavit, repressit, confecit, quasque ipsi visum est leges imposuit, in iis acquiescere coegit. Quibus demum peractis, ad Romam reversus Decennalia celebravit, votis pro more majorum factis, persolutisque quæ ad Deorum cultum pertinent omnibus.

Nec minus ille pacis quàm belli strenuus, & suis utilis. Siquidem, dum in tranquillo essent res Romanæ, ab illo pariter sanis sunt auctæ legibus; & Administratio Politica in melius restituta est. Inter hæc liberales causas ità munivit, ut quali quisque stirpe prognatus fuerit, indiciis firmare certissimis in promptu esset. Primus nempe jussit, apud *Capitol.* præfectos ærarii Saturni unumquemque Civium natos liberos profiteri: Per provincias itidem Tabulariorum publicorum usum instituit, apud quos idem de originibus fieret, quod Romæ apud præfectos ærarii: Ut si forte aliquis in Provinciâ natus causam liberalem diceret, testationes inde petere, illi esset in proclivi; atque hanc totam legem de Assertionibus firmavit.

Nec vulgare id Beneficium huic retulit acceptum populus, quòd is diserte vetuit, ne *Capitol.* de statu defunctorum post quinquennium quæreretur. Ne quod autem maleficium negotiumve impunitate vel morâ elaberetur, diebus festis, qui maximo populi impendio agebantur frequentissimi, Augusti secutus exemplum detraxit, & judiciarios addidit; Ità ut ducentos jam triginta dies quotannis, rebus agendis litibusque disceptandis constituerit. Unde non illud tantùm perceptum est Commodi, ut in jure dicundo, maturiùs dirimerentur controversiæ; sed & litigandi magnâ ex parte demptæ sunt occasiones, cùm id sæpius otiosis & gehio indulgentibus contingere soleat, qui rerum suarum negligentiores facti, (ut propè & lascivum est hominum male feriantium ingenium) alienis injuriam inferre eò parationes sese præbent.

Pupillorum curam habuit, & Prætorem primus Tutelarem fecit: Quum enim Tuto- *Ibid.* res antehâc à Consulibus poscerentur, quibus de singulis dijudicare per otium minimè licuit; jam Huic id unum dedit negotii, ut summâ quâ potuit diligentiâ coram ipso de Tutoribus tractaretur. De Curatoribus verò, cum antè non nisi ex lege Lætoriâ, vel propter lasciviam, vel propter dementiam darentur, ità statuit, ut omnes adulti Curatores acciperent non redditis causis.

Jam illi erat in primis Curæ, ut à nuptiis lege vetitis arceret subditos, quos arctissima jam sanguinis conjunxerat propinquitas eos in matrimonium ne coire pateretur. Nobilis itaque fœminæ cujusdam avunculo suo jamdudum locatæ (Flavia ea erat Tertulla) nuptias diremit, ità tamen ut liberi inde concepti pro legitimis haberentur. Marci & Lucii nomina præ se fert Rescriptum, per libertum quendam missum, quod hîc sane locum nanciscatur minimè indignum. Hem igitur tibi, Lector!

Movemur & temporis diuturnitate, quo ignara juris in matrimonio avunculi tui fuisti; & quòd ab Aviâ tuâ collata es: & numero liberorum vestorum: idcircóque cùm hæc omnia in unum concurrunt, confirmamus statum liberorum vestrorum in eo matrimonio quæsitorum, quod ante annos quadraginta contractum est, perinde atque si legitimè concepti fuissent. *Digest. Lib. 23. Tit. 11. 57. Marcian. in Lib. 2. de Adultiis.*

Cavit sumptibus publicis, Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit; ludis posuit
Capitol. 11. modum, ne vel istis intenti nimium in levitatem delaberentur suorum animi; vel vanis, & irritis impensis ad ista adornanda factis, aut res privatorum in posterum profunderetur familiaris, aut inimicitiæ & simultates (quod sæpe jam erat factum) inter optimates intercederent graviſſimæ. Scenicas etiam is donationes temperavit.

Ibid. 9. Vias urbis atque itinerum diligentissimè curavit. Leges de mensariis & auctionibus tulit. Leges etiam addidit de vicesimâ hereditatum; quam extranei, ad quos sive hæreditates sive Legata devenerant, publico persolvere tenebantur; cui tamen à * Trajano aliquantum olim detractum est oneri. De Bonis etiam maternis, & filiorum pro parte maternâ successionibus, leges scripsit.

Vid. *Digest. Lib.* 1. *Tit.* 9. 12. *de Senatoribus.* Jamdudum legibus cautum fuerat, Senatores qui Romæ Magistratus & dignitates ambirent peregrini, Urbem atque Italiam pro patriâ quò deinceps haberent suâ, ut tertiam patrimonii partem in ea quæ solo continerentur, conferrent. Quod Antoninus, cum gra-
Plin. Ep. 8. 19. viusculum censeret, ut ad Quartam tantùm in Italiâ possidendam obstringerentur, decrevit.

Senatum honoribus quibus potuit maximis auxit; multis Cognitionibus, & [illegible] se pertinentibus, Judicem dedit; ità etiam ut ab illo ne liceret provocare. Multis Senatoribus vel pauperibus sine crimine, dignitates Tribunitias, Ædilitiasque concessit; Nec quenquam in ordinem legit, nisi quem & illi comprobâssent prius suffragiis, & ipse bene
Capitol. 10. scisset. Hoc quoque detulit, ut quoties de eorum capite esset Judicandum, secretò pertractaret, atque ità in publicum prodiret; nec pateretur Equites Romanos talibus interesse causis. Semper autem quum potuit, interfuit Senatui, etiamsi nihil esset referendum, si Romæ fuit; Si verò aliquid referre voluit, etiam de Campaniâ ipse venit. Curatores
11. multis Civitatibus, quo latiùs Senatorias tenderet dignitates, à Senatu dedit. Id, quod Augustus olim, arbitratus, Principem nempe Optimates & Magistratus honoribus & dignitatibus cumulando, suam ipsius Majestatem & Reverentiam, quæ nonnisi fultitiis fundamentis inniti debeat, sanctam & munitam magis eâdem operâ præstare.

Nec tamen qui tantum in Senatum impendit curæ, cæteros neglectui habuit; cum Omnis & Status, & Conditio sollicitum illum & sibi utilem experiretur. Inter cætera fi-
Dio. Capitol. 12. quidem Pietatis ejus hæc quoque moderatio prædicanda est: Quòd nec Gladiatoribus concessit acuto ferro dimicare, sed obtusis gladiis, & teretibus tantùm; Et Funambulis culcitras subjici jussit; unde etiam diuturna ut rete illis prætenderetur, invaluit consuetudo.

13. Leges sepeliendi Sepulchrorumque Peste etiam grassante, asperrimas sanxit; Tantaque clementia fuit, ut & sumptu publico vulgaria funera juberet efferri. Ad condonandum verò quàm esset facilis vel ex illo sitis patet indicio, hîc loci neutiquam reticendo. Plautus quidam, cùm diripiendæ urbis occasionem cum quibusdam conscîis requireret; De Capitolini arbore in campo Martio concionabundus, ignem de cœlo lapsurum, finemque mundi afforet digerat; Si ipse lapsus ex arbore in Ciconiam verteretur. Plebs Religionis vanæ, ut semper, credula, nuntio attonita, summâ cum reverentiâ vatem excepe-
rat; ad Capitolium [illegible] ingens; Conscîis interim Urbem incolis vacuam
plane & desertam, cùm sceleris opportunum nacti essent tempus, pro arbitrio diripientibus.

---

* Quæ de hâc Lege Plinius in Panegyrico paucis admodum complexus est. Natos, inquit, seu per Latium in Civitate, seu beneficio principis venissent nisi simul cognationis jura impetrâssent, altenissimi habebantur, quibus consanguinei fuerant. Ita maximum interdum vertebatur in graviſſimam injuriam. Civicique Romana instar erat odii, & discordiæ, & orbitatis; quum charissima pignora salvâ ipsorum pietate distraherat. Invenichantur tamen, quibus tantus amor nostri nominis inesset, ut Romanam Civitatem non vigesimæ modò, verùm etiam affinitatum damno bene compensari putarent. Sed his maximè debebat gratuita contingere, à quibus tam magno æstimabatur. Igitur Pater tuus sanxit, ut quod ex Matris ad Liberos, ex liberorum bonis pervenisset ad Matrem, etiamsi cognationum jura non recepissent, quum Civitatem adipiscerentur, ejus rei vigesimam darent. Eandem immunitatem in paternis bonis filio tribuit, si modò reductus esset in Patris potestatem; ratus improbe, & impotenter, ac pene impie his nominibus inseri publicanum; nec sine piaculo quodam sanctissimas necessitudines ullis intercedere vigesimæ scindis, nullum esse tanti vectigal, quod Liberos ac Parentes facerent extraneos. Hactenus ille.

Veterator

...loco statuto tempore decidit, Ciconiam è sinu pronus emisit.; seipsum ...templo immiscens, spectatores fefellit. Populus prodigio obstupefactus Cæ- *Ibid.*
...rare, flammas jam æthere erumpentes fingere sibi, Romam mox (ut vi-...am) amentes repetere, omnia denique strepitu atque tumultu implere. ...arcus tandem factus certior, Impostorem exquirendum curat, perductum ...ger, technam denique confessio veniam pollicitus, & dedit, &, tum Homi-...cum Populi Credulitatem cùm penitus perspexisset, animo vultuque quo is ...ni, ægrè tamen à risu sibi temperavit.

...Matronarum composuit diffluentes, & Juvenum nobilium. Suâ interim hos *Capitol. 23.*
...citum, interesset; plane inscius. Conjugis siquidem Faustinæ Virum omnino ...dem. Literæ ejus mox subdendæ evincunt satis. Nec mihi videtur vero ...rsum, si illam resciviſſet demum, ad dissimulanda potius flagitia, quàm idoneis ...quantum poterat medenda remediis, se fuisse comparaturum. Ab illo si-...indulgentia turpis adeò & vituperio omnium digna, abhorret maximè; ...um nec otiosus esset in hâc causâ dolor, Legibus vindictam & supplicium ...alsernandum ibi etiam in privatis impudicitiæ exposcendum decernentibus. ...it quidem quod apud Historiæ Scriptorem quendam occurrit. Marcum *Capitol. 19.*
...m de Faustinâ ei diceretur, ut repudiaret saltem si non occideret, dixisse, *...imus, reddamus & dotem*; quod etiam & plerisque fidem feciſſe, & ve-...acuulis satis scio.

...pervulgatæ, & diu consensu & calculis fere omnium receptæ, privatam op-...quàm anceps sit atque audax facinus, me neutiquam latet. Sed cùm Unius ...rem se in suscepit referendam, suspicione non immeritâ laboret fides, cùm is præ- *Vid. Salmas. & Casaubon Capitol. c. 6.*
...nec perspicacis ingenii, nec diligentiæ in rebus exquirendæ laudem unquam ...ipta; Responsum Marci istud, singulari eóque non magni nominis testi-...rus apud plerosque locum obtinuisse, non tam rei, quòd vero sit similis; ...orum incogitantiæ, quibus Scriptorum probitati nimium confisis narrata te-...pore solenne est, deputandum existimo. Mihi quidem videtur, Imperio quan-...dorem accepto, Antoninum tamen ad excusationem frigidam adeò confugere ...sustinuisse; sed potiùs Dignitatem Regiam tam sordido & illiberali emptam ...apud Philosophum & Probum sordescere debuisse. Sed longe aberat ut illam à ...acceperet Dotem; Ad imperium nimirum destinatus, ne ullâ quidem hujus con-...Statim nempe ab ipso adhuc puero in Familiam & Hæreditatem *Capitol. 4.*
...responsata est ei L. Cejonii Commodi filia ex Adriani voluntate. Quor-...in genuinæ probabili, aut Viri moribus congruâ, Authori tantum deferatur, ...sibi plane contrarium, & rationes labefactantem suas, in eâdem Marci vitâ depre-...hendat?

...Nec minimum apud me valet, quod mimi in scenâ, præsente Antonino, dixisse perhiben-...tur Veterasinum Patricium, quem Marcus prandentem cum Uxore deprehenderat, per-...cussores, stupidum induxerant maritum adulteri uxoris nomen à servo quærentem, ...is reſpondit, *Tullus*; Et quum ille adhuc stupidus quæreret, reſpondit iterum servus, *Capitol. 29.*
...*Tullus*, *Ter*, *Tullus* dicitur. Quid enim obstiterit, quò minus alteri cuivis id censeret ...mendum Marcus, nullus equidem intelligo.

...Vehicula dudum antehac in urbem ingredi, aut equis in Civitatibus vehi prohibuerat *Spartian. in Hadrian. c. 22. Capitol. in Ant. c. 7.*
...Hadrianus; idem etiam interpositis vetuit pœnis Antoninus. Nec enim ista vulgo usur-...sustinuit, quæ Cæsar & Augustus solenni triumphorum pompæ reservata, aut tunc ...cum Imperator ipse maximè suspiciendus prodiret, solebant conscendere.

...Principes, & suo & Reipublicæ pessimo, indignos & immerentes ad munera & Magi-...stratus evehere, rectè judicans; id sibi præcipuè dedit negotii, ut nonnisi probis & ...bonis spectatæ viris ad ista emergere liceret. Nec itaquè renuere illum rogantibus un-...quam præ pudore pigebat, quarum si concessisset, pudere debuisset. Quum autem quen-...dam Veterasinum famæ detestandæ honorem petentem moneret, ut se ab Opinionibus

populi vindicaret; & ille contrà respondisset, Multos qui secum in arenâ pugnâssent, se Prætores videre: Patienter tulit Marcus cavillantem; id agens unicum ita abstrusè edoctus, ut nè talibus in posterum conviciis esset locus.

Siquis rem utilem faceret, eum sine invidiâ collaudabat; eóque hominem ad eam rem utebatur: Dicebat enim *Fieri non posse, ut homines aliquis malos efficiat, quales habere velit; iis vero qui sint, prout aliquis eorum prodesse Reipublicæ possit, utendum esse.* Ex merito & virtute unâ hominum quemque æstimabat; cæteris, quæ honorem & gratiam conciliare solent, posthabitis omnibus. Amicos nemo unquam principum libentiùs locupletavit: Horum alios ad dignitates summas evexit; alios, quorum vivendi ratio munera non tulit publica, donis cumulavit; aut Stipendiis auxit. In vitæ scilicet splendorem & honores repudiantis solatium. Ita tamen ut nequid publicæ in istos collocaretur pecuniæ, qui suis etiam Studiis non tantundem Civitati rependerent. Pium nempe secutus, qui Salaria subtraxit otiosis, *Nihil esse* dicens *sordidius, imo crudelius, quàm si Respublica ii arroderent, qui nihil in eam suo labore conferrent.* Illius opem nunquam incassùm egenti poposcere, quorum is egestatem lætus, & tanquam sibi benefaciens ipsi, sublevabat, prolixas insuper idcircò Diis habens gratias, quòd, quotiescunque animus fuit hanc alieno commodo voluptatem percipere, nunquam ei non suppeteret, unde animo gratificaretur suo.

Crimina mos erat illi punire, minore quàm legibus plecti solent supplicio. Causas Capitales præsertim hominum honestorum, ipse cognovit, & quidem summâ æquitate; ita ut Prætorem reprehenderet, qui citò reorum Causas audierat, juberetque illum iterum cognoscere: Dignitatis eorum interesse dicens, ut ab eo audirentur, qui pro populo judicaret. Alium quoque Prætorem, dum pessimè egerat, non abdicare se Prætura jussit, sed Collegæ jurisdictionem mandavit. Per omnia denique moderatissimus, in iis inimicis deterrendis à malo; invitandis ad bona; remunerandis copia, indulgentia liberandis; ac citque ex malis bonos, ex bonis optimos.

Eorum quæ facere amant Principes, nihil non magnum quid aliis momenti confert, optimo vel pessimo exemplo admittitur. Vehemens utique, quo animum ad Philosophiam adjunxerat Marcus studio, parum id abfuit, quin Romanos maximis urgeret incommodis. Siquidem tanta subito Philosophorum excreverat seges, quæ habitum & speciem Virtutis & Sapientiæ veræ expertem arriperent, quanta non privatis tantùm esset oneri, sed ipsam etiam vexaret rempublicam. Remedium is confestim adhibuit morbo, stipendiis & privilegiis protinus subtractis; ut inane nomen jactantibus nihil inde crescere posset commodi. Quo facto, aperto statim patuit indicio, inter Titulum & Rem ipsam, Philosophiæ Virtutes, & Commoditates ambientes, quantum interesset discriminis. Ita demum Viri verè boni & Sapientes suis adhuc prærogativis, nullo malo publico, gaudebant; explosis interim & depulsi, (quod æquum erat) nomen illud sanctissimum sibi temerè arrogantibus.

Sæpius dicebat, non decere Imperatorem propere quicquam & transcursim agere: Cùm vel in minimis negligentia, rebus in quibus vertuntur maxima maculam non rarò inurat; & Principem gravissimo probro afficiat. Idcircò maximè, quòd si in levibus prætermisisse deprehenderetur, in cæteris calumniam effugere non posset. Advocatis, ubi jus redderet, liberam dicendi veniam, & quos vellent aquæ modios dari jussit. Summæ enim & temeritatis esse & insciliæ, siquis Causis, priusquam quales sint constare possit, dicendis modum ponat præstitutum. Perorantes siquidem expectare ad Justitiam cùm maximè pertinet; cujus officio sit satius, si multa superflua & inutilia veniam adipiscantur, quàm si vel unico necessario non detur Copia. In Causis itaq; omnibus examinandis & diligenter cognoscendis longior esse paulò, ut undecunque vel in levissimis, jus investigaret; nec enim in jure reddendo, leve quid esse posse existimabat. In gravioribus autem & momentosis statuminandis, etiam decem aliquando & duodecim dies absumere non est gravatus. Interdum etiam & noctu cognovit; quin & Comitiis ad noctem usq; frequenter interfuit; neque unquam recessit de Curiâ, nisi Consul dixisset, *Nihil vos moramur, Patres Conscripti,*

Quæ omnia & laude & admiratione tanto digniora, quòd is valetudine usque erat, ut non modò frigus initio sufferre non posset; sed etiam modico *Dio.* etiam noctu, semper uteretur; Nihil enim capiebat interdiu præter Theod erat infirmo stomacho atque pectore. Sibi tamen minimè omnium ec eum vel salutis ratio prohibere potuit, quò minus, quæ debita credidit persolveret; & ista omnia & obiret & expleret munera, quibus se, quippe Legislator, tum Rex omnium præstantissimus, sanctissimè obstrictum atque dum sentiret.

de Amirum credebat nefas, & summæ impietatis postulandum, si vel tantillum in rebus nihili contereret. Quoties igitur populari vitæ obsequendi gratiâ, ludis *Capitol.* 17. circulis interfuit, erat illi consuetudo, ut legeret, aut audiret aliquid, aut denique eidem in itinere fecit, & in castris. Quodque cæteri temporis animo so- tando, aut laborem fallendo impendere; Is adeò non ibat perditum, ut secum mum versaretur per quàm familiariter; meditando, submonendo quid factu opus, berint rationem exigendo: Huic siquidem curæ ut nunquam non suo viveret Opusculum plane mirandum retulimus acceptum. Ad calcem siquidem Li- & Secundi notata, Carnunti hunc, Illum verò Quadis compositum docent: omnium infestissimo cruentissimoque Regem nihilominùs sollicitum habente. jam ejusdem notæ alia Animus sapientiæ feracissimus, & horarum administra- produxit: quæ temporum injuriâ perierunt. Et illa quidem interiisse omnia nus esse æquo ferendum animo; Si Commentarios saltem, in quibus vitam omnem pinxerat suos, & quos tanquam Archetypum ad quem se Filius componeret, dispendii solatium, meliora servâssent auspicia.

& Reipublicæ in eo verti potissimum ratus, ut sanis omnia maturem- semper ille cum Optimatibus non solum Bellicas res, sed etiam Civiles, ceret aliquid, contulit; Sapientissimis nempe ex omni Civium statu delectis. fere, ostentationis causâ factum, aut inani laudis affectandæ studio; sed pus ut investigaret sententiam quàm ambitiosè ut venditaret suam. Præcipu- ore illi fuit: *Æquius est ut tot & talium amicorum consilium sequar, quàm ut* *Capitol.* 22. *meam unius voluntatem sequantur.* Ad Istam autem refutandam qua ani- solenne est opinionem: Aliorum nempe judicio cedere, laudibus hoc esse de- sibi nobisque præcepti dedit, & verissimi, & maximi hac in re momenti: licet, *arbitrio proinde libero uti, aliorum obsequutos consilio, ac à seipsis excogi-* *tum, & animi proprii studia inter agendum adhibentes.*

dem dare, fallere summa illi Religio erat. Istis itaque quò minus Politicorum fig- veritatis interim dispendio, morem gereret, qui Principem regnandi peritum à pa- omni & promissione liberum autumant, ex quo illi non pepigisse expediret magis; suo Is inculptum animo, & alienis infigendum penitus reliquit, Principibus verò præser- tantissimè observandum, *Nihil unquam in pretio pro utili habeas, quod eò te adigat,* *Lib.* 3. § 7. *fallas.*

ncias ex Proconsularibus Consulares, aut Consularibus Proconsulares, aut *Capitol.* 22. as, pro Belli & Reipublicæ necessitate fecit. Quas utique Senatus Populusque tanus pro suis vindicabat, cum illis quæ Imperatoris habebantur propriæ sæpe per- vit. Nec id temere factum. Ità enim, quod monuit olim Augustus, à quibus nihil erat metuendum, illas commisit populo; in quibus autem illi fiduciæ erat parum, istas in sua per Præsides & Legatos, hoc demum pacto suscepit coercendas.

Famæ erat suæ curiosissimus, & requirens ad verum quid quisque de se diceret, non *Capitol.* 20. eo, ut licentiam malevolorum comprimeret consilio, sed animo emendandi quæ bene re- prehensa viderentur; non, ut laudantium sese efferret encomiis, sed ut ad fastigium vir- tutis, ità demum pergendo, tandem evaderet. Et is quidem, quia durus ex Philosophiæ institutione visus, ad militiæ labores, & ad omnem vitam graviter carpebatur; sed male *Capitol.* 22. loquentium dictis, vel literis vel sermone respondebat; vel ut se omni eximere culpâ, vel ut illis falsi arguere, & ad rectum perducere posset.

Fallis

Capitol. 11. "Falsis delatoribus notam apposuit; Delationes quibus fiscus augeretur contempsit; "cui etiam in Causis Compendii nunquam judicans favit; Curatoribus Regionum ac "viarum potestatem dedit, ut vel punirent, vel ad præfectum urbi puniendos remitterent, eos qui ultra vectigalia quicquam ab aliquo exegissent. Cum populo denique "non aliter egit, quàm est actum sub Civitate liberâ.

Magnifica quæ cæteris Imperatoribus perquam grata erant Nomina, sibi delata Marcus per verecundiam recusavit. Ædem sibi & aras extructas noluit, Virtutis esse unius Homines Diis consociare existimans, populi vero adulationes, & officiosa Senatûs decreta nihil ad id adjumento esse posse. Quicunque autem bene regnaverit, illi Totum terrarum orbem Templi, Sacerdotum probos piosque universos, vice defungi certus.

Id unum interea loci agebant Marcomanni, ut ficto lactatum obsequio amoverent procul Imperatorem; viribus per ejus absentiam receptis, armis denuò, ubi primùm idoneum nacti essent tempus, ferociores adversùs Victorem insurrecturi. Copiis igitur Capitol. 22. adauctis, metum Romanis haud mediocrem incusserant, ea propter præsertim, quòd Gentes omnes ab Illyrici limite Galliam usque, belli sibi socias adjunxissent. Hostis tam formidando accessit & illud infortunii, quòd pestis etiamdum sæviret maximè, quæ inter nam militum partem dudum absumpserat; nec Marco, unde Legionibus tàm morbo quàm prælio confectis supplementa conscriberet, facile erat excogitatu. Adhæc, ærarium ad hoc bellum jam omne exhaustum difficili adeo rerum ambage implicuerat, quæ antehac Reipublicæ incubuerant mala, levia præ præsentibus viderentur omnia. Ad extrema igitur deventum esse existimantibus, & quo se possent expedire pacto prorsus ignaris, in unâ Imperatoris Prudentiâ spei erat reliquum.

Militibus is igitur conscribendis operam impendit quantam potuit maximam, & urgente rerum necessitate, Gladiatores armavit, Latrones etiam Dalmatiæ, Dardaniæque Capitol. 21. non & servos stipendia facere coegit, quod etiam olim Bello factum Punico accesserat. Deforme quidem id, & famosum nimis visum est auxilium, sed rebus desperatis nihil aspernandum esse medelæ, rectè existimavit. Id forsan magis demirêre, quòd Populi tanto terrore percitus, tot tantisque simul attritus infortuniis, quo tamen res esset loco, aut parùm cogitans, aut præ voluptatibus & spectaculis (ut vulgi fert ingenium) nihil curans, pacem & Victoriam tanti emptam noluerit. Passim igitur audire erat Gladiatoria reposcentes munera, vituperia etiam per vicos & gravissima in Imperatorem jactata Capitol. 23. Convicia; *Philosophiæ nempe studiosum, & ipsum severiorem paulò, illos etiam, jam ludis & spectaculis spoliatos, ut vel ingratiis fierent Philosophi, coacturum.* Nihil ille querimonias, aut contumeliosas moratus obmurmurationes, utpote quem vulgi mores minimè omnium fefellerint. Nec abs re istos arbitror hariolatos, qui his in hâc causâ lacessitum injuriis, id nobis Apophthegmatis verè aurei excogitâsse existimant, quod ad Lib. Τῶν εἰς ἑαυτὸν iv. § 16. occurrit: *Intra decimum diem Deus illis ipsis videberis, quibus nunc pro Belluâ videberis, si ad decreta rationisque cultum te retuleris.*

Cæterùm gravius longè de Fisco opibus exhausto restabat, cui haud perinde erat in promptu medelam adhibere incommodo. Quod potuit tamen. * Nervam & Trajanum Plin. in Pan. secutus duces, in tantâ pecuniæ inopiâ Bona Imperialia, & Supellectilia pretiosissima, venum decrevit secum exponenda. Provincialibus extrà ordinem aliquid imperare (quod perpaucis esse solet regnantibus, durâ præsertim premente Ærarii angustiâ) summâ erat illi Religio. Sed quoniam Privatis Ornamenta adeò magnifica, nedum Majestatis Imperatoriæ propria gestare, aut illis uti fruive nefas esset; cautum est inprimis legè, ut viri clari eodem quo & ipse uterentur cultu, vel ministeriis similibus convivia exhiberent; quin & alio quovis Supellectili ut auctis esse liceret. Pocula itaq; Aurea, Chrystallina, & Myrrhina, vasa etiam regia, Vestem Uxoriam Sericam & Auratam, Gemmásque quas in repositorio Sanctiore Adriani repererat multas, satius habuit vendere; quàm Belli Commeatum ratione aliquâ novâ, & Legibus ignotâ, Subditis extorquere. Per duos quidem menses Auctio celebrata est in foro Trajani; nec frustrà illud fuit consilii. Genti enim Romanæ (quo in Reges esse animo omnes ferè solent Populi) quibus, Bello quod suâ perinde Capitol. 17. Xiphil.

atque

[illegible] interesset gerendo, aut unde optimi Principis extremis rerum impeditarum an[illegible] subveniri posset, nihil suppetebat argenti; tanta erat in promptu Ornamentis emen[illegible]; ut in Ærarium continuò redigeretur, quantum Marco reliquias belli Mar[illegible] sententiâ persequenti suffecerit. Postea idem potestatem Emptoribus dedit, [illegible] empta reddere, atque aurum recipere, sciret licere. Nec molestus ulli fuit, [illegible]didit empta, vel reddidit.

[illegible]profectionis diebus filium natu minorem, Nomine Verum Cæsarem, Septen- *Capitol. p.*
[illegible] Tubere sub aure (præ Medicorum nimirum imperitiâ) intempestivè exsecto. [illegible]ò ruiit animo, Jovis Optimi Maximi qui tunc erant ludos luctu interpellatos [illegible] * Medicos est ipse consolatus, & præmiis (quantumvis infelicis Operæ) [illegible]tuæ tantummodò filio mortuo decernerentur jussit, & Imago aurea Cir- * *Luctuosum ipsam consolatus Medicos Capitol. & Salmas. improbant maxi-*
[illegible]m ferenda, & ut Saliari Carmini nomen ejus insereretur. Posthæc con- *mè.*
[illegible] dignis viro vacans, publicis actibus se reddidit, Deorum sacra ritè pere-
[illegible] inde factis hosti profectus est obviam.

[illegible] *dissentiendum duxi. Sed in ista interpretum discrepantia, ut ipse D'Acerii vestigiis insisterem, muneris & incepti ratio*

[illegible]mum, de integro orditus est, & diuturnum, & anceps, & operosum, præ [illegible] impeditus est omnibus. In Carnunto stativa habuit, Copias ponti na[illegible] impositas Istrum trajecit; ipse Dux viæ in hostem profectus est. Plurimis [illegible] præcipitis villas & domicilia vastavit incendio; Multos conjuratorum prin[illegible] tam præcipitis incesserat formido, veniam poscentes in gratiam & ami-

[illegible]men ineuntis belli auspicia, parum absuit, quin ingens luctu & dedecore con[illegible]mitas. Dum enim propter fluvium quendam opportuna fortè militibus [illegible] qui & suis objectus moram faceret, & Barbarorum præsidio aggeris ad in[illegible] est; tantum ex improviso lapidum imbrem effuderunt ab hoste funditores, [illegible] Militum esset Clypeis, qui vim ingruentis procellæ, Imperatorem sedulò cir[illegible]cebant, obrutus illic cecidisset loci. Romani verò, ut & Ducis in summum [illegible] de hoste sumerent supplicium, & se adeò non periculis animos demittere, [illegible] factos potiùs ostenderent, fluvium magno impetu transeunt, & in ho[illegible] vi irruunt, quantam cum Barbari sustinendo non essent, ingentem edi[illegible] Postquam à dimicando utrinque cessatum erat, Pugnæ locum revisit Im[illegible] quidem parta victoria efferendi sese, aut oculos cæde & sanguine depa[illegible] (ut erat ingenio omnium humanissimo) quò miseris illachrymaret in[illegible] [illegible] lauciis opis aut medelæ superesset loci, ut vitæ saltem reliquias cu[illegible] Grati denique animi ob prælium feliciter pugnatum indicio, victimas [illegible] jussit, quàm illinc loci cum exercitu progressus esset.

[illegible]quod ipsa res erat, Hostes insecuturos esse existimantes, sagittarios cum turmis [illegible] peditissimis, qui illis in Subsidiis substarent, & vim Romanorum exciperent, in [illegible] angustiis collocaverant. Hi prœliantium ad tempus exhibere Speciem, & aditu *Dio.*
[illegible]es prohibere. Callidi nimis, ut quos rerum eventus incautos fecerat lætus, op- *Bizon. Ann. ad ad. Ann. Christi 169.*
[illegible]um nanciscerentur opprimendi locum. Nec Spes homines fefellit, siquidem Roma[illegible]ldatores quàm par erat, in Sagittarios impetu temerario effundebant sese; qui pe[illegible] (prout antea inter ipsos convenerat) referentes, præcipiti quam dolo simulabant fugâ [illegible]equentes eò perduxerunt, ut montibus tandem aridis præruptisque tenerent intercluses. [illegible] quidem, quanto premerentur periculo nescii, conferti fortiter pugnârunt, omnia [illegible]virtuti suæ pervia nulli dubitantes. Isti verò prœlium interim distulerunt; nec enim id [illegible]uo mobri periculo visum est, quod locus ipse & mora mox essent effectura. Romanos, quos temperandi à cæde consilium quid sibi vellet omninò latuit, Calor tandem Solis, vires exhaustæ, vulnerum dolor, & sitis importuna, morte quàm abessent propè, & quibus caperentur hostium insidiis, edocuerunt. Serò quidem miseris patuit, nec receptui superesse locum,

locum, nec pugnæ; Id unum reſtare, ut moribundos vel Ardor, & Sitis; vel gladius hoſtilis conficeret. Quum itaque in tantas difficultates incidiſſent, quibus nec furor ipſe potuit nec deſperatio mederi, Antoninus illorum vicem magis quàm ſuam dolens, ordines obequitare, hortari, ſolari, rem facere divinam, ut Numine ſaltem pacato animos illis erigeret. Sed incaſſum omnia, cùm vel ab ipsâ ſpe jam decidiſſent. Occupatos itaque loci anguſtiis, & Solis ardore diu vexatos, penituſque effætos, hoſtes jam ad pugnam ſe parabant, ut victimarum inſtar mactarent. Illis neque in virtute, neque fortunâ, neque Diis ſuis amplius erat fiduciæ; ſed tanquam gladio præbentibus cervicem, nihil niſi Ejulatus, & Gemitus per omnem aciem. Cùm ſubito rebus deſperatiſſimis, in ipſo internecionis articulo, auxilium maturaret Deus. Nubes enim derepente ita coactæ ſunt, ut ipſi tenebras offunderent Soli, & Imber aquæ maximus in exercitum delaberetur. Miſera interim hominum ſpectra, quæ pedibus ſe ægrè ſuſtinuerant, animis ab aquâ decidente paululum reſumptis, quam largiorem alibi locorum effundi credebant, gradum quantum poterant promovebant, ut loca à Sociis relicta maturius occuparent; hi itaque in cœlum ſuſpicientes univerſi, imbrem non ore tantùm, ſed & ſcutis & galeis ſubjectis excepiſſe, inde etiam & ſorpſiſſe affatim, & equis ad bibendum dediſſe perhibentur.

D. n. Romani igitur, dum in eo eſſent toti ut ardentem ſitim extinguerent, nec locum tenere, nec ordines ſervare, nec mandatis obſequi; quorum de tumultu ut commodi aliquantum perciperent Barbari, magno undique impetu ingruebant. Hi vero gravia cùm damna propterea accepiſſent, quòd adeò in bibendo occupati eſſent, urgentibus tamen hoſtibus, & bibiſſe ſimul & pugnâſſe dicuntur, compluresque ſaucios ſanguinem infuſum in galeas fama eſt cum aquâ ſimul abſorbuiſſe.

Sed vel ità tandem ad vitam reſtitutis parum profeciſſet demiſſa cœlo pluvia, niſi & vehemens grando, & complura fulmina ſimul in hoſtes & numero longè plures & viribus potiores cecidiſſent. Videre utique erat in eodem loco aquam ignemque ſimul de cœlo cadere, atque ob eam cauſam humectari alios & ſitim levare, exuri autem alios & flammis opem humanam ludentibus interire. Nec deſunt, qui Ignem aut non attigiſſe prorſus Romanos autument, aut ſi quos forte attigiſſet, continuò extinctum; Imbrem itidem Barbaros minime irrigâſſe, ſed eos haud ſecus ac oleum inflammâſſe potiùs, ut etiam aquam miſeri requirerent, dum pluviâ perfunderentur. *Ibid.* Quin & partem ſibi vulnera ultrò inflixiſſe, quò ignem ſaltem ſanguine reſtinguerent; partem verò multo maximam ad Romanos confugiſſe, quaſi apud illos tantummodò Aqua ſalutaris eſſet. Quorum Marcus, quâ erat animi clementiâ, miſertus eſt maxime; Milites autem, apud quos plus acceptæ contumeliæ potuit pudor, quàm periculi vel ſui recordatio vel alieni Miſericordia, quicquid inimicorum ſe auſum eſt opponere neci tradiderunt, Cæteris vel Bello captis, vel in fugam conjectis.

Et de hoc quidem Exercitu ſtupendis planè modis ab internecione liberato, plurima (ut ſolet) & longe inter ſe diverſa tradidit Fama. Arnuphin quendam perhibent nonnulli, qui cum Marco erat, Magum Ægyptium, dæmonas quibuſdam artibus Magicis Aereos invocaviſſe, ac per eos pluviam exterſiſſe. *Ibid. Lamprid. in Heliogabal. 9.* Nec id nobis mirum eſſe debet, ſi inter tot tamque Superſtitioſa Ethnicorum deliramenta, id vehementi ageretur Studio, ut Romæ ſervatæ honos & remedia periculi ſpem omnem exſuperantis illorum Religionis figmentis, & Numinibus falsò creditis, accepta referrentur. Cujus tamen vel leviſſimæ Suſpicioni id unum eliminandæ eſt ſatis, quod de ſe Marcus in Primo *Ad Seipſum* Libello poſteris mandavit; *Quid is nunquam,* ſcilicet, *rebus inanibus impenderit ſtudium, neve eis fidem adhibuerit, quæ à Præſtigiatoribus & Magis de Incantationibus, deque dæmonibus averruncandis, aliiſque ejuſmodi impoſturis dicuntur.* *§ 6.*

Precibus Alii unius Imperatoris, de Virtute ejus & Pietate, quæ reverà erant laudatiſſimæ, honorificè ſentientes, id tribuere Miraculi nulli dubitant; Ipſum enim, manibus in cœlum ſublatis, cum jam de ſe ſuiſque pene actum eſſet omnibus, ità ferè inclamâſſe, " *Domine Deus,* Vitæ *Author* & *Origo, Te ſupplex opem poſco; manibus ad te ſublatis, ab alieno ſanguine puris!* *Capitol. 24.*

Ethnici

gerò, ut suæ Religioni eventûs tam eximii tamque mirandi gloriam arrogent, tantam impendunt operam; id saltem nobis Veri de suis relinquunt exsculpendum ut ab operosè disceptantibus unde facta fuerit, quin facta fuerit omnino res ipsa, disceptationi nihil superesset loci. Quanquam nec ab inimicis Veritati petenda sunt testimonia; cum & certissimis, quæ sera potest vel habere vel sperare posteritas, sit nobis & compertum monumentis. Nec igitur verendum, ne aut credulitatis arguamur, aut rei Christianæ studiosi nimis fabulosis sustentandam fulcris eremus. Non istis indiget Fides nostra adminiculis; non ii sumus Christiani qui falsa fingere sustineamus. Sed ut nec falsi simus nec creduli, manet tamen huic solidum suum & idoneum veritatis fundamentum. Quid enim illis reponencogitabis, quæ eâdem fere ætate Authores scriptis mandârunt, Dionem inpostulantes? Quòd nempe Marcus, quum Legionem unam haberet ex is (è Cappadocia sunt isti) qui omnes Christum colebant ad eum Præ- Xiphilin. norum venit, nescientem in illo prœlio quid consilii caperet, timentemque fertur dixisse, Nihil esse quod ii qui Christiani nominantur precibus imesseque Legionem integram in exercitu hominum hujus generis. Opid fore oppidò, si quam aliunde sperare non potuit Salutem, an ipsorum experiretur. Marcum hâc re cognitâ ab iis convocatis petiisse, ut dederent supplices. Quod quum fecissent, Deum eos exaudivisse subiillimè dum percuteret, Romanos autem recrearet pluviâ, se unum esse & rebellantium indicio, cui venti & fulgura obtemperant soli, & Patres illoque discriminum adactos miris eripere modis olim erat solenne.

Quam iis qui mente sunt sanâ ambigendum, quin literis ad Senatum scriptis historiam texuerit Marcus, Christianos collaudaverit, nequid in illos atrocietur, ne quis impune Religionis ergò postularet, quin sanctissimè inhibuerit. certis satis indiciis esse possunt, opem cœlitùs demissam horum precibus eum fecisse. Has sæpius apud Veteres memoratas constat, nec literas essent Imcrepare ausi, Tertullianus, alique ejusdem ferè temporis Scriptores, temerè, Tertull. Apolog. cap. 5. qui jam tum superstites essent notissimas. Id nempe Procacitatis fuisset micausam Christianam adeò non coram persequutoribus dicentis, ut labem mentis, & Scapulam Senatumque quo potissimum ad sævitiam & rabiem Ad Scap. cap. 4. sedulò excogitantis.

attentior tamen, qui Justini Apologiæ ad calcem adjectam ipsissimam opiEpistolam. Ista nimirum ad Senatum data est, hominum cœtum Superstiqui istius testimonii honorem Christianis invidebant maximè: Nec motubos lapidem sperare fas est, quò minus id integeratum posteris manpotentiam Deorum suorum irritam, Christianos autem voti compotes Deum etiam in extremis omnium facile potentem prædicaret. Spiritui & Invidiæ tribuendum, quòd perierit Epistola Christianis in honorem semPerisse siquidem nullus dubito, cum nedum Eusebio Historiam scribenesset Antonini literæ, ab illo nimirum (si secus fuisset) integræ operis ut mendæ. Ista tamen ad Justinum Epistolâ ne se fraudatum conqueratur Leadjiciendum (hâc loci) curavimus.

MARKET

MARCI IMPERATORIS EPISTOLA ad Senatum Romanum: qua testatur, Christianos victoriæ Romanorum contra barbaros causam fuisse.

IMperator Cæsar M. Aurelius Antoninus [Philosophus] Germanicus, Parthicus, Sarmaticus; populo Romano & sacro Senatui salutem. De magnitudine consilii institutique mei vos certiores feci. Supra modum consequutæ sunt in Germania ærumnæ graves ad confinium periclitantibus laborantibusque; & à septuaginta quatuor draconibus nona militario oppressis nobis in Cotino. Qui cum non longe abessent, exploratores ad nos indicarunt: & itidem Pompeianus copiarum nostrarum Militarium præfectus ea significavit, quæ prius nobis cognita erant. Oppressus autem eram ab ingenti multitudine, cum mecum essent copiæ delectæ legionis primæ decimæ, geminæ, fretensium, mistæque. Cum ergo renunciatum esset, exercitum ex omni turba conferta nongentorum septuaginta milium adesse: ipse quoque vires meas inquirens, & copiarum numerum inirus, & cum multitudine barbarorum atque hostium conferens, ad rem divinam diis patriis per preces faciendam decurri. Et vites meas in angustum redigi cernens, evocavi qui apud nos dicuntur Christianos: ac per inquisitionem magnum eorum inveni numerum: acriusque in eos infremui. Quod quidem minime factum oportuit, propter eam quam in illis postea comperi esse virtutem: unde illi pugnam, non autem à telorum armorumque expeditione, quod ingratum atque inimicum hoc eis sit, propter Deum, quem in conscientia gerunt. Quapropter æquum est, quos ἄθεους & à Diis alienos esse suspicati sumus, ut eos norimus Deum in conscientia, suapte sponte illapsum atque ibi inclusum [seu potius incolentem,] habere. Nam projicientes se in terram, non pro me tantum,

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΑΡΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ πρὸς τὴν σύγκλητον, ὅτι ἦ μαρτυρὶς Χριστιανοὶ αἴτιοι γεγόνασι τῆς νίκης αὐτοῖς.

Α Τ᾽ ἐγὼ μὲν Καῖσαρ Μᾶρκος Αὐρήλιος Ἀντωνῖνος Γερμανικὸς, Παρθικὸς, Σαρματικὸς, δήμῳ Ῥωμαίων, καὶ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ χαίρειν. φασὶ γὰρ ὑμῖν ἐποίησα τὸ ἔν ἐμοὶ συμπεσὸν μηνῦσαι, ὅπου ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἐν ἀφανεστάτοις διαβεβαιώσεις ἀπόκλησιν ἐποίησα ἐν τόπῳ. Θορίᾳ ἡμῶν καὶ ἀπορίᾳ, ἐν Κοτίνῳ περιπεπτωκόσι μυριάσι ἑβδομήκοντα ἑπτὰ πεζῶν, ἀπὸ μιλίων ἐννέα. ἡμερῶν δὲ αὐτῶν ἐγγὺς ἡμῶν, ἐξαγγειλάντων ἡμῖν, καὶ Πομπηιανὸς ὁ ἡμέτερος πολέμαρχος ἐδήλωσεν ἡμῖν ἅπερ ἐγνώσθη. (ἐγὼ δὲ ἐμεμψάμην δὲ ἡμᾶς ἐν πολλοῖς ἀμηχάνοις, καὶ στρατευμάτων λεγεῶν πείρας δεινὰς, γεωργεργασίας μίγμα πεπειλημμένων) πάλιν παρῆν πλῆθος ἄχλου χιλιάδων ἐννακοσίων ἑβδομηκοντατριῶν. ἐξεδόμην δὲ ἐμαυτὸν καὶ τὸ πλῆθος τὸ ἐμὸν πρὸς τὸ μέγεθος τῆς βαρβάρων καὶ πολεμίων, κατέδεισαν οἷς τὸ θεοῖς εὔχεσθαι πατρῴοις. ἀμελήμενος δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὴν στοιχείαν μου διαιρήσας τῆς δυνάμεως, παρεκάλεσα τοὺς παρ᾽ ἡμῶν λεγομένους Χριστιανοὺς, ἔνθ᾽ ἐφαπτόμην, ἦσαν πλῆθος καὶ μέγεθος αὐτῶν, καὶ ἐμβεβυσμένως εἰς αὐτοὺς ἔφερ᾽ ἐπ᾽ ἄνδρας, διὰ τὸ θεσμὸν ἐπιγινώσκω με ἢ δύναμιν αὐτῶν· ὅθεν ἀρξάμενος, ἐβόησαν, ὅτι ὅπλων, ὅτι σαλπίγγων, διὰ τὸ ἐχθρὸν εἶναι τοῦτο αὐτοῖς, διὰ τὸν θεὸν ὃν φοβοῦσι κατὰ συνείδησιν. εἰκὸς ἦν ὄζειν, ὡς ἀπολαμβάνω ἀθέους εἶναι, θεὸν ἔχοντα αὐτόματον ἐν τῇ συνειδήσει τετυχηκότα. ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν, οὐκ

ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ στρατεύματος ἅπαντος ἐδεήθησαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς παρούσης ἐρεθισμοῦ γενέσθαι δῆλοι καὶ λύσεως τῆς παρούσης. πεμπταῖοι γὰρ ὕδωρ οὐκ εἰλήφεμεν διὰ τὸ μὴ παρεῖναι. ἦμεν γὰρ ἐν μεσογείᾳ τῆς Γερμανίας, καὶ τοῖς ὄρεσι ἐπῆμεν, ἀφ' οὗ τότε ῥίγει ὅλη πλὴ γλῶ ἐαυτοὺς, καὶ εὐχόμενοι θεῷ, ᾧ ἐγὼ ἠγνόουν, εὐθέως ὕδωρ ἠφείθεν ἐραδέθεν, ὅτι μὲ ἡμᾶς ψυχεόπαλιν, ὅλη ἡ τοὺ Ῥωμαίων ἐπεύκεις, χάλαζα πυρώδης ἄλλη ἐν ἐμοὶ θεῖ παρεστῶσα ἐν ἐυχῇ γενομένῃ παραυτίκα, ὡς ἀνυπόκλητος καὶ ἀκαταλύτος. αὐτίκα ἦν ἐξάμβλος, συγχωρήσωμεν τοῖς αὐτοῖς ἐν Χριστιανοῖς, ἵνα μὴ κατ' ἡμῶν τι πολεμικὸν ἐπιφέρωσιν ὅπλον, ὁπηλίκων. τὸν δὲ τοιοῦτον μηνύειν, διὰ τὸ τοιοῦτον ἐν Χριστιανὸν, μὴ ἀγγελεῖσθαι. εἰ δ' εὑρεθείη τις ἐγκαλῶν τῷ Χριστιανῷ ὅτι Χριστιανός ἐστι, τὸν μὲν κατηγορούμενον Χριστιανὸν ἀπολῦσαι κελεύω ὡς βέβηλον γένεσ ἀναμφιλόγως τοῦτο, ἀλλὰ ὄντως κατὰ ἐγκλήματος ἄλλου Χριστιανὸς ὢν μόνον τὸν κατηγορηκότα κολάζεσθαι. τὸν δὲ Χριστιανὸν ὁμολογοῦντα ἐν συναγωγαῖς ἢ συναγωγαλισίμοις ἐπὶ τῷ τοιούτῳ τὸν προεστῶτα τιμᾶν ἀπαρχίαις καὶ ἀνελθεῖν τὸν τοιοῦτον μὴ μετάγειν. τοῦτο δὲ καὶ τοῖς συγκλήτοις δόγμασι κεκωλῦσθαι βούλομαι, καὶ κελεύω τοῦτο μὲ τὸ διάταγμα ἐν τῷ φόρῳ τῷ Τραϊανῷ προτιθῆναι, ἐκεῖ τὸ δύνασθαι ἀναγινώσκεσθαι. φαίνεται ὁ πραίφεκτος Βιθυνίας Πολλίων εἰς τὰς πέριξ ἐπαρχίας πεμφθῆναι πρότερον τὸν βιβλίδιον χρῆσθαι καὶ ἔχειν, καὶ κελεύεσθαι καθιέναι ἐν τῷ φόρῳ τοῦτο τὸ ἡμέτερον.

tantum, sed & pro exercitu qui tum ibi aderat universo, precati sunt; ita ut solatio nobis essent in præsenti fame & siti: in quintum enim jam diem aquam, quod ea defecisset, non ceperamus: nam in mediterraneo Germaniæ, & in finibus hostium eramus. Simul atque vero illi in terram sunt provoluti, & Deum precatione invocarunt, quem ego ignorabam, confestim aqua de cœlo est consequuta: ad nos illa quidem frigidissima, in Romanorum vero imminentes hostes grando ignea. Sed & cum oratione ipsa illico præsentia Dei affuit, tanquam insuperabilis & invicti. Inde igitur incipientes, permittemus hisce, Christianis esse: ut ne id genus armorum adversus nos [precibus] illi utentes, voti compotes fiant. Quocirca consulens statuo, ne hominem hujusmodi, quod videlicet Christianus sit, accusare liceat. Si quis autem inveniatur Christianum, propterea quod Christianus sit, deferre; delatum ipsum Christianum, qui hoc sit professus, nulloque alio crimine accusatum, quam quod Christianus sit, manifesto se pro eo gerere: delatorem vero ipsum vivum comburi volo. At Christianum confessum, ac proinde eo nomine tutum atque securum, is cui provinciæ præfectura credita est, ad pœnitentiam ejusmodi professionis & statum illiberalem non traducet. Hæc vero etiam Senatusconsulto confirmari volo: & constitutionem hanc meam in foro Trajani proponi jubeo, ut legi possit. Illam quoque in provincias quasque mittendam curabit Verasius Pollio præfectus. Quicumque autem hac uti, & habere exemplar ejus voluerit, ne recipere id ex eo quod à nobis propositum est, prohibeatur.

[redacted]

Illud etiam hallucinatos esse nonnullos non est diffitendum, quod Legionem Melitinensem ideirco *Fulminatricem* nuncupatam autumant, quòd Quadi eorum precibus fint fulmine percussi. Satis enim constat, Legionem, cui *Fulminatrix* erat cognomini, etiam apud Augusti exercitum extitisse; titulo nimirum isto insignitam, ob Clypeos, in quibus Fulmen erat depictum, in manibus, discriminis ergò, gestatos. Vid. *Baron. ad Ann. Chr.* 176. *Scalig. in Eusseb. Chron.* p. 222, 223. *Ann. Chr.* 174. *ad Eusseb. Dion. Epit.*

Epithio, uti jam dictum est finito, Antoninus à Militibus septimùm Imperator appellatus est. Quod etsi admittere non consueverat, priùs quàm esset decretum à Senatu, tamen non repudiavit. Faustina quoque Augusta *Mater Castrorum* appellata est.

Marcus isthîc tam infamis loci minimè commorandum ratus, eâ ipsâ nocte diem portentosum sequutâ, castra movit; & spatia nactus commoda vallo sepsit. Militibus deinde corpora curandi per dies aliquot indulta est copia; quibus exactis, de hostibus certior per Speculatores factus, adhibitis ad consilium Præfectis, quam illi insistebant viam in sequendum decrevit. Castra propter flavium metatos invenit, Pagis utrinque positis, qui exercitûs extrema clauderent. Flumen Copiæ trajecerunt, Funditoribus & Sagittariis quantumvis obnitentibus; ripam deinde simul adversam attigissent; magnam in Barbaros Vim fecerunt. Et irruentem quidem illi aciem exceperunt, sed, ubi fortissimos quosque, & ad pugnam acerrimos primus iste prostravisset impetus, cæteri virtute parum fisi loco posteà cesserunt. Cædes ibi secuta est atrocissima, Campi omnes cadaveribus pleni; furorem enim Militis ægrè admodum cohibuit tandem Imperator; cui familiare id est, ut quamvis laboribus pene confectus, de victo tamen hoste dum sumit Supplicium, ut vires refici credat suas. Ingens hominum multitudo capta est; & è Regibus etiam conjuratis nonnulli, cum liberis etiam & uxoribus, ferro vincti ad Antoninum deducti sunt.

Hâc partâ victoriâ exercitum Imperator ad Granum flumen admovit, (quod Quados à Sarmatis, Jazygum gente omnium quotquot Barbararum sunt bellicosissima, disterminat;) & ut in promptu esset illi trajiciendo jussit. Ab isto non longe & alterum aberat, spatium autem fluminibus interjectum occupaverat omne Sarmatarum acies. Legio Fulminatrix prima castris educta, pontem navigiis junctum conscendit, Sarmatas pregredientes repellere conatos detrudit, quorum plerisque vel trucidatis, vel in torrentem præcipitatis, in fluminis secundi ripâ Aquilas defixit. Dum hæc agerentur reliquus trajicitur exercitus; qui cum omnis ripam ulteriorem conscendisset, Antonius Diis sacra facere exemplo, castrorum ambitum delineare, vallo denique & munendis Castris incumbere. Tantis obstupefacti & tam inopinatis progressibus, legatos confestim mittunt Barbari; sed conditionibus ab Antonino reprobatis, Classicum canendum, & aciem illicò in procinctu habendam jussit. Alterum itaque amnem Legio Fulminans transit prima, & in equitatum Jazygum tanto sese effudit impetu, ut protinus in fugam conversus & profligatus fuerit omnis. Agri itaque profligatis his extemplo vastantur, præda repetata est amplissima, tam pecoris quam hominum vi magnâ capta. Regionum circumjacentium Incolæ se Marco protinus dedunt, pacem orantes; Quados ille fidei firmandæ traditos admisit; & Principes, pro more Barbaris usitato, concilia in locis variis atque desertis habere, cum ab his accepisset; maturandum censuit, & gradu tam concitato produxit copias, ut inopinatos opprimeret. Illi adventu tam improvilo, quique nuntios & famam ipsam anteverterat, attoniti, stupore magis quàm terrore perciti, ad genua ejus provoluti veniam obtestantur. Illis itaque in castra ablegatis, ipse cum copiarum delectu progressus est ultrà, Exercitum inter sylvam & paludem arundine consitam castrametatum, ut temporis & loci tuloit facio, adorturus. Acriter utrinque est dimicatum; Romani præsertim tanto sunt furore accensi, ut fractis Sarmatarum copiis, occisis plerisque, numero Captivorum ingenti, agro atque oppidis flammâ ferroque devastatis nondum contenti, aufugientes facibus accensis exquirerent, qui noctu se in sylvam & paludosa latebras receperant. At Antoninus ut se tunc temporis gesserit retinere summum jure nefas haberetur, cùm omni id & victoriâ & Trophæo sit virtutis monumentum perennius. Is sylvam est ingressus, ut exploratos qui ibi latarent fugitivos victori militum subduceret, & non tàm rogantibus condonandi, quàm ut rogati clementiam ejus experiri sustinerent, impetrandi animo. "Usque adeò suum ipsius ingenium moresque graphicè depinxit, dum qui aliis prodest, eâdem cum operâ sibi præsertim benefacere monuit."

Vid. Subscrip. ad Calcem L. 1.

Dio. VII. 13. 14.

Lib. XI. 4. & alibi.

Hostem tot cladibus atque infortuniis attritum nondum suæ Ditionis fecerat; pulsi Sarmatæ fugâque præcium tamen redintegrant, nec nisi justâ demum victoriâ finis huic imponi bello potuit. Hanc autem de Barbaris reportare omnium erat difficillimum, quibus exercitum omnem diffidimi objicere non est moris; sed ita potius decurrere, ut victis etiam ampla satis, ad hostem vel repellendum vel lacessendum, superesse semper copiarum Subsidia. Anni igitur jam in hyemem devergentis incommoda, ut quantum posset, suis

ſuis amoliretur, quo tempeſtivum bellum confici poſſet nihil non tentavit. Legatos itaque, nullam pacis conſequendæ, quàm temporis terendi gratiâ miſſos, inſuper habuit; In abdita penetrans ſeſtus, ut ſubſidiis, in quibus fiduciæ iis erat plurimum, ſimul deturbatis, direptiſque opum reconditarum præſidiis, ad rei perveniri exitum poſſet. Quod tamen anceps eo erat magis & aleæ plenum, quoniam & via longa erat, & loci aditu difficiles, & Militum à Barbarorum quotidianis irruptionibus vexarentur, & lentè progrediendum eſſet, ne præpropera feſtinatione incauti vel cæcis opprimerentur inſidiis, vel regione parum perſpecta, fierent loco parùm commodo, ad arma deventum eſſet. Sed iſtis ſe demum difficultatibus expedit Antoninus. Ad caſtra nempe Sarmatarum admovit copias, inter Sylvam ſpatioſam, & Iſtrum gelu ſtrigentem poſita. Hîc, habitâ prius deliberatione, quo potiſſimum pacto munitos aggrederetur, exercitum in aciem produxit. Fecerunt idem & Barbari. Claſſico protinus audito ſpicula Romani in hoſtes contorquent, qui firmo pede ingruentium impetum excepere. Ancipiti diu cruentoque decertatum eſt prælio; donec Romanos tandem ſe parum profeciſſe ægrè ferentes, & obnixu tam præfracto in furorem verſo, & ira ſtimularet & pudor. Ictus itaque ingeminant, & Equitatum tandem loco pulſum ad ripas Iſtri profligarant. Jam Flumen Hoſtes conglaciatum petunt, pedites Romani nihil ſibi metuentes periculi, ubi Salutem ſperabant Barbari, inſecuti ſimul; eò promptiores, quòd quos jam terrâ vicerant, Aquâ denuò vincendi deſiderio flagrarent. Hîc enim perinde, imò acrius & vehementiùs, quàm in continente erat, pugnatum eſt. Jazyges, quum Romanos ſe ponè ſequi intelligerent, ſperarentque facile ſe poſſe eos conficere, quòd glaciei eſſent inſueti, Impetum jam impune ſuſtineri poſſe putaverunt. Ergo Romanos alii à fronte adoriuntur, alii à lateribus Equites irruunt, quòd eorum equi in hujuſmodi glacie gurgere tutò didicerant. Et ſanè concuſſa eſt impreſſione ferociſſimâ acies Imperatoria, affractique eſſet penitùs, ni novum ſibi Scutorum uſum in locò excogitâſſent. Siquidem male tractati animos tandem reſumunt, converſi adverſique facti hoſtibus magna para ferrata deponunt, atque quò minùs cadant, pedem in iis alterum firmant. Hoc pacto eorum impetum primò ſuſtinent, arreptiſque alii fœnis, alii Scutis & contis eos ad ſe pertrahunt, Hinc implicati ſimul, & manus conſerentes, Seſſores equis dejiciunt. Nam Barbari, quòd leviter erant armati, Romanis qui gravioris erant armaturæ reſiſtere minùs poterant. Ex quo factum eſt, ut pauci admodum de multis vel in ſylvarum latibula aufugerent, vel in Caſtra munitionibus inſtructa, ſe reciperent. Imperator, de fugitivis parum ſollicitus, quos & timor imbelles reddiderat, & rerum inopia brevi retraheret, arces & propugnacula continuò adortus eſt. Nec prohibere poterat vel loci opportunitas vel obſtinatus propugnantium furor, quin is tandem potiretur, & ab extremo hoc in quo fiducia erat omnis poſita, perfugio Barbaros depelleret.

His ità compoſitis, Copias Antoninus in hiberna miſit, Syrmio ipſe uſus eſt, oppido ad belli inſidias & fomenta propter propinquitatem idoneo. Dum ibi ageret per Demoſtratum & Praxagoram delatus eſt apud illum Herodes. Horum Criminationem, & iſtius defenſionem ſibi cognoſcendam ſumpſit; Herodem iſti tyrannidis & inſolentiæ poſtulabant, necnon & intimam, quæ illi cum Vero interceſſerat conſuetudinem inſinulabant & amicitiam. Criminis participem inſinuantes Vero affecti, & conjuratum ſimul in Marci vitam veneno tollendam. Herodes autem Inſidias ab ipſis, Athenienſes nempe in Regem agitantibus, ſibi inſtructas eſſe dictitabat. Herodis adverſarios fovebant ſtimulabantque Quintilii, qui cùm Græciæ præeſſent, magnam exiſtimationem adepti ſunt, Attico vero infenſi, Exitium ejus omnibus quibus poterant modis moliebantur. Quintilios ſiquidem is, cum magnis à Rege honoribus affectos videret, *Equidem*, inquit, *ſanum Hominem reprehendo, quod Trojanos adeò diligat.* Momordit nimirum Viros Troade oriundos, & inveteratæ pepercit Simultati; Nec tanti quos voluit perſtringere, quanti ſibi conſtitit Auctori, hæc Sententia. Quintilii enim adjuti Demoſtratus & Praxagoras, qui abſque illorum eſſet ope parum potuiſſent, apud Imperatorem pollebant plurimum, & magnas Herodi, moleſtias, faceſſebant.

Is eſt qui Marcum & Verum inſtituit Rhetor celeberrimus.

Herodes Articuli ſuprà memorati.

Vid. *Philoſtr. in Vitâ Herodis.*

Philostr. Aures illis facillimas præbebant & Marcus & Augusta etiam, & causam sæpiùs dicentes tam prono excipiebant studio, ut nullus dubitaret Herodes, quin Athenienſium cauſæ ut faveret magis, Conjugis & Filiæ, (quibus gratioſum ſe præſtiterat Demoſtratus,) precibus commotus Antoninus, animum induxiſſet ſuum. Herodes autem, tum ob æquiorem inimicis Imperatorem indignabundus, tùm ob ærumnam, quam ob geminas puellas ſibi chariſſimas, (quas filiolas nuncupare ſolitus erat) fulgure ſimul noctu interfectas conceperat, amens animi factus, ad Regis prætorium manè acceſſit. Mortis utique cupidus, nec mentis compos. In Imperatorem acriter, & mudâ linguâ his vocibus invectus eſt. *Hæc ſcilicet affert mihi Lucii Commercium, quem Tu ad me diſcipulum & hoſpitem miſiſti; unde jus dicis, Mulierculæ, & Puellulæ trieimi me concedens.* Ibi cùm Præfectus Prætorio, mortem minitatus, manum ei eſſet injecturus, Antoninus ne faceret interdixiſſe, quin & nec Supercilia contraxiſſe fertur, nec oculos torſiſſe; ſed tantùm ad Athenienſes converſus *Cauſam ut dicerent ſuam* juſſiſſe, *tametſi Herodes non permitteret.* Ibi verò Demoſtratum audiens in multis doluit, cum verò Herodem inculabant, *beatos illos qui hac graſſante moriebantur*, prædicantem, ità concuſſus eſt corde, ut in apertas lachrymas adactus fuerit. Jam verò cùm Athenienſium Apologia libertorum etiam Herodis accuſationem contineret, in iſtos iram convertit Marcus, caſtigatione tamen, pro more atque ingenio, quàm fieri potuit moderatâ uſus. Puellarum autem, quas modò memoravimus, patri pepercit, & ſupplicium in ſolidum remiſit; ſatis ſuperque Illi eſſe liberorum facturam affirmans. Quæ omnia quàm Philoſophicè ſint à Marco peracta; Lectorum nemo non videt.

Aſcribunt porrò exilium Herodi, cum nec exilium ipſi indictum ſit, neque prorſus ſuſtinuerit. Sed in eo hallucinati ſunt, quòd cum diu Orici in Epiro commoratus eſſet, cum è Pannonia reverteretur morbo correptus, relegatum illuc putarent. Sed falſi arguuntur vel ex ipſius Marci teſtimonio. Cùm enim is ad Imperatorem ſcripſiſſet, an infenſus eſſet ſibi facturus periculum, non tàm defenſionis, quàm expoſtulationis præ ſe ſpeciem ferebant Literæ. *Atenim mirari ſe aiebat, quid tandem de illo fuerit tempore ſuperiori factum cum ità crebrò ſcriberet, ut tres aliquando Tabellarii unâ eademque die ad ſe ab illo accederent.* Nec minus Sententiam iſtam convellunt, quæ Marcus deinde ad Herodem reſcripſiſſe perhibetur. Is nempe, cùm de Belli priùs hibernis verba feciſſet, & Mulierem defleviſſet recens mortuam, adjunctis etiam quibuſdam de corpuſculi tunc temporis ægrè affecti imbecillitate; Ita pridem exorſus, *Salvus mihi ſis, amice Herode*; *Te verò*, inquit, *& valere ex animo precor, ac de me ut tibi benevolo ita cogitare cupio. Neque te injuriâ affectum exiſtimare, ſi deprehenſis quibuſdam delinquentibus, animadverſione in eos uſus ſum, quàm fieri potuit æquâ. Propter illa quidem ne mihi ſuccenſeas. Quod ſi quâ te in re dolore affecerim, tui tibi ſim moleſtus, expoſcas velim à me pœnas, in Templo Minervæ Athenienſis, in Myſteriis Initiorum. Namque in votis habui, etiam quando bellum ingraveſceret maximè, Sacris interſari. Utinam id fiat etiam Te ſacrorum antiſtite.* Adeo benigna fuit Marci Oratio, ab iſtâ nimirum, quâ principes quos exilio mulctaverant alloqui ſolent, abhorrens plurimùm.

Marcus vere primo exercitum ex hibernis eduxit, quò Barbaris novas ſibi copias adſciſcendi ſpatium interciperet. Danubio itaque trajecto, multis hoſtem prœliis attritum, Spe tandem omni tantâ virtute, vigilantiâ, Induſtriâ ſimul & Sapientiâ ducem debellandi præciſâ prorſus atque amiſâ, Legatos qui pacem orarent mittere, & obſidibus datis fidem firmare coegit. Vid. Dion. ex Excerpta. Hoc illi jam reſtabat unum, ut Barbarorum Legatis reſponſa daret, & Reges finitimorum fœdera & ſocietatem pollicitos, ad ſe accedentes exciperet. Sarmatarum quidem quis adhuc eſſet Rex vel ex eo patuit, quòd centum millia Captivorum reſtituerit. Præterea quidem de Societatis octo illi de ſuis equitum millia conceſſerit, quorum plerumque partem Imperator in Britanniam miſit.

Ibid. Cæterùm Marcus populos, qui cum illo per Legatos agebant, non omnes iiſdem conditionibus admittebat; ſed prout quilibet eorum digni erant, ſive animo ad obſequium proclivi magis, ſive ad delicendum propenſo, ita vel plura illis remittenda vel legibus duris coercendos conſtringendoſque cenſebat. Capitol. 24. Vulcat. in Caſſio. 7. Voluit quidem Marcomanniam provinciam, voluit etiam Sarmatiam facere; & feciſſet, niſi Avidius Caſſius rebellâſſet ſub eodem in Oriente,

Christe, qui Imperatorem se appellavit. Illius igitur in Syriâ novas res tentantis & Marcum vehementer commovit nuntius, & Sarmatis addidit animos. Barbari itaque de libertate semper tuendâ quàm de fide solliciti, tempus se nactos opportunum oppido rati, quo aliquantum hinc elicerent sibi commodi, Marcum, ut è conventis jam pactis quædam remitteret, complura denuò concederet, pacem denique novis nixam legibus ut contra sententiam animi sui pangeret, premente jam rerum temporisque angustiâ, cogebant. Hinc ait Dion arbitror, quòd ne quidem Senatui conditiones perscripserit, quibus in gratiam cum eis rediisset, quemadmodum alioqui facere consueverat. *Dio. Theodos.*

Imperii quidem arripiendi sibi consilium nemo hominum erat qui ad ineundum Cassio magis esset idoneus, nam & viri Mores & existimatio exitum quem vellet huic præ cæteris spondere videbantur. Militibus is inprimis charus, & ob victorias in Armeniâ, Arabiâ, & Egypto reportatas, summo habitus honore: Virtute bellicâ eximius, in hostes ferox, animi fidus & inconcussus, moribus variis & ad libitum confictis; Avidus vini, & tamen ejusdem abstinens & inediæ patiens. Veneris cupidus & castitatis amator; Alieni appetens, sui prodigus; Nonnunquam trux & asper, aliquando mitis & lenis; sæpe religiosus, alias contemptor sacrorum; ingenium vero ad dolos & simulationem natum adeò usui comparaverat, ut & naturæ quibus urgebatur vitiis velum obtenderet, & quas non habuit Virtutes, earum ut speciem præ se ferret egregiam. *Vulcat. in Cassio 3.*

Disciplinæ Militaris tenacissimus fuit, & qui se Marium dici vellet; nec enim si quid in imperium peccatum esset, vel minimis ad ignoscendum exorabilem se præbuit. Militem qui provincialibus aliquid per vim tulissent, in illis ipsis locis in quibus peccaverant, Mortè mulctavit. Is quum exercitum adversus Germanos duceret, & insscio ipso manus auxiliaria, centurionibus suis auctoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidissent, & cum prædâ ingenti ad eum rediissent; Sperantibus centurionibus præmium, quòd perparvâ manu tantum hostium, segniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidissent; rapi eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio affici. Dicens evenire potuisse, ut essent insidiæ, ac periret Romani imperii reverentia. Ingens ob id exempli tàm atrocis visi exorta est in Exercitu seditio. Quâ Cassius adeo non perterritus est, ut nudus paenulâ solo tectus processerit, torvoque milites vultu intuitus, *Percutite*, inquit, *hanc principi, & corruptæ disciplinæ facinus adjicite.* Tunc conquiescentibus cunctis meruit veniam, quia non timuit. Quæ res tantum disciplinæ Romanis addidit, tantum terroris Barbaris injecit; ut exercitum imperii observantissimum, quique etiam Victores si temerè vicissent supplicio affecit, inexpugnabilem rati, pacem continuò supplices petierint. *Ibid. 4.* *Vid. Pappr. apud Liv. lib. viii. c. 8.*

Nec etiam primus Desertoribus aliis manus excidit, aliis crura incidit & poplites; ut vivens pœnitentiam latrocinosus majus exemplum quàm occisus ederet. Idem præter Lardum, & Succellitum, atque Acetum militem in expeditione portare prohibuit. Arma militum septimâ die semper respexit, vestimenta etiam, & calceamenta, & ocreas; Exercitium octavi septimi diei fuit omnium, ut & Sagittas mitterent, & armis luderent. Dicebat enim, Miserum esse, quum exercerentur Athletæ, Venatores, & Gladiatores, non exerceri Milites. Quibus minor esset futurus labor, si consuetus esset. Luxum & Delicias omnes de castris submovit, jussitque reos hyemem sub pellibus agere, nisi corrigerent suos mores; & egissent, nisi honestiùs vixissent. Severitas ista Antoninum perpulit, legiones dum Verus ageret in Syriâ mollitie discinctas, ut huic potissimum Duci, qui collapsam restitueret disciplinam, mandaret. De quo extat Epistola Divi Marci ad Præfectum suum talis. *Volcat. in Cassio 5.* *Ibid. 6.*

Audio Cassio legiones Syriacas dedi, diffluentes luxuriâ, & Daphnicis moribus agentes, quas eas excaldantes se reperisse Cæsonius Vectilianus scripsit. Et putamne non errâsse, siquidem & Tu notum habeas Cassium, hominem Cassianæ severitatis & disciplinæ. Neque enim Milites regi possunt nisi vetere disciplinâ. Scis enim Versum à bono Poeta dictum & omnibus frequentatum. *Volcat. in Cassio 5*

Moribus antiquis stat res Romana, Virisque. *Ennius.*

Tu eorum fac adsint legionibus abunde commeatus, quos, si bene Avidium novi, scio non invitaturas.

Præfecti

Præfecti ad Marcum reſponſio, quibus fuerit moribus, quâque exiſtimatione Caſſius luculentiùs adhuc docebit, Hem itaque!

Rectè conſuluiſti, mi Domine, quòd Caſſium præfeciſti Syriacis Legionibus. Nihil enim tam expedit, quàm homo ſeverior Græcanicis militibus. Ille ſanè omnes excaldationes, omnes flores de capite, collo & ſinu militi excutiet. Annona militaris omnis parata eſt, neque quicquam deeſt ſub bono Duce: Non enim multum aut quæritur, aut impenditur.

Dio. Ille tamen Caſſius tantâ morum ſeveritate, quod magis mirere, natione erat Syrus, cui pater Heliodorus ille, qui propter multam artis Rhetoricæ peritiam, Adriano olim à Scriptis ſecretis, ad Ægypti deinde præfecturam pervenerat.

Quæ verò ſtirpem hominibus novis mutare nequit Fortuna, ut quâ ſint reverâ oriundi diſſimulare ſatagant, ſæpenumero facit. Caſſius utique, ut ſe ad magnitudinem evectum, & apud Imperatorem multum pollentem ſenſerat, ab illo demum Caſſio oriundus videri voluit, qui in Caium Julium conſpiravit. Arrogatæ ſibi proſapiæ Cauſam juvabat maximè nominis ſimilitudo; quæ vel per ſe ſatis nonnunquam habetur divitibus & imperio potitis in nobilium cenſum adrogandis. Deinde verò, quod iſtiuſmodi ferè ingeniis ubivenire ſoler, ut quibus ſe jactant majoribus, ad illorum mores ſe ſummo componant ſtudio, ne à ſuis degeneri præditus animo videretur, odiſſe Caſſius Principatum cœpit, nec ferre poterat Imperatorium nomen; dicebatque *nihil eſſe gravius nomine Imperii, quod non poſſet è republica tolli, niſi per alterum, eodem nomine inſignitum.* Id. etiam ſibi dedit negotii, ut illius inſtar Rempublicam & libertatem de integro reſtitueret; in ore ſiquidem illi hoc illi frequentiſſimum, *Tantùm Dii ſiveant bonis partibus, Ruldent Caſſium publicæ principatum.* Auxit Imperatoriæ Majeſtatis odium Animus Gloriæ avidiſſimus, & modum ſervare neſcius, eo confidentior, quòd Auguriis & Vaticiniis neſcio quibus de futurâ ejus magnitudine inniteretur. Quæ omnia jam tum adoleſcentem ad id perpulerant amentiæ, ut etiam Pio principatum tentaret extorquere; Sed per patrem Heliodorum, virum Sanctum & gravem, affectationem tyrannidis repreſſam, & impudem idcircò celatam referunt; quòd animum & mores tum procaciores, ætate & ſapientiâ ad maturitatem perductâ, correctum in ſpes magna ſubeſſet. Et iri quidem ſuperſtiti adhuc Patri ſatis eſt obſequutus, ſed illo demum extincto, inquietum (ut ſolent qui magnâ cohibentur,) tanto prorupit impetu, quantum vel ſic adeo diſſimulando ægrè modum, ut ne omnibus fieret palàm, efficere potuit. Vero id olim ſubeſſe, cùm in Syriam copias educeret, ſatis eſt notum; qui occaſionem Viri deperditè cupiti captam gaviſus, cujus Virtutis & rerum præclarè geſtarum laudes illum urebant tacitè: Antoninum ad ejus exitium pertrahere, his demum literis enixus eſt.

Vulcat. in Caſſio 1. *Avidius Caſſius avidus eſt Imperii, quantum & mihi videtur, & jam inde ſub Avo meo Patre tuo innotuit, quem velim obſervari jubeas. Omnia ei noſtra diſplicent; Opes non mediocres parat; Literas noſtras videt. Te Philoſophum Auctorem, Ad Luxuriæ finem Virum, vocat. Vide quid agendum ſit: Ego hominem non odi; ſed vide ne Tibi & Liberis tuis non bene conſulatur; quum tales inter præcinctos habeas, quibus militi libenter auſultent, libenter vident.*

Suſpicionem hanc levem nimis arbitratus, & Veri animum, ſin tantò duci angulum, ſeu tacitâ quâdam ſimultate ægrum inceſſiſſe, ſequentibus reſcripſit Marcus.

*Epiſtolam tuam legi, & ſollicitam potiùs quàm Imperatoriam, & non noſtris temporis. Nam ſi ei divinitus debetur Imperium, non poterimus interficere, etiamſi volumus. Scis enim * prævi tui dictum,* Succeſſorem ſuum nullus occidit: *Sin minus; ipſe ſpente ſua noſtrâ crudelitate fatales laqueos inciderit, Adde, quod non poſſumus reum facere, quem nullus accuſat, &, ut ipſe dicis, Milites amant. Deinde in cauſis Majeſtatis hæc natura eſt, ut videamur vim pati etiam quibus probatur. Scis enim ipſe quid Avus tuus Adrianus dixerit,* Miſera Conditio Imperatorum quibus de affectatâ tyrannide niſi occiſis non poteſt credi. *Ejus autem exemplum ponere, quàm Domitiani, qui hoc primus dixiſſe fertur, malui. Tyrannidem enim etiam Bona dicta non habent tantum auctoritatis quantum debent. Sibi ergo habeat ſuos mores Caſſius, maximè quum bonus dux ſit, & ſeverus, & fortis & Reipublicæ neceſſarius. Nam*

* *Adriani id eſſatum pervulgatiſſimum.*

Volcat. in Caſſ. 2.

quòd

quod dicit, liberis meis cavendum esse morte illius, plane Liberi mei pereant, si magis amari merebitur Avidius quàm Illi; & si Reipublicæ expediet Cassium vivere quàm Liberos Marci.

Certiorem postea Marcum res ipsa fecit, Verum de Cassii consiliis & ingenio nequaquam hallucinatum; & Ipsum potiùs virtute mactum suâ, & Cassii severitate productum, æquius paulò judicâsse. Sed ita ferè fert sincera morum sanctimonia, à quibus ipsa abhorret plurimum, ea ab aliis admissa credere facinora, ut ne temere animum inducere possit suum.

Cogitata vero perficere, ob impensum illum, quo Antoninum subditi ejus prosecuti sunt amore atque studio, Cassio haud ità erat in proclivi. Nec, quas apud Syros & Ægyptios adeptus est opes, quicquam illi profeciſſent, nisi morte Antonini falsò creditâ adjutæ: Alii igitur dicunt, ementitâ hujus morte Cassium Imperatorem se appellâsse, quum Divum Marcum appellâsset. Deceptum alii à Faustinâ, quæ quum Virum suum imbecillum & annis infractum videret, ut jam de illius valetudine spei nil esset reliquum; Commodum autem adolescentem adhuc, & regio muneri ineptum cogitaret; Sibi etiam metuens, ne si principatus ad alium deveniret, privatam vitam agere cogeretur, simul etiam ut filios tueri posset; huic secretò persuasisse, ut se compararet, ut & Ipsâ pariter & Imperio potiretur. Sed mihi vero haud videtur simile, Faustinam imprudentem ita rationes iniisse; nec multis opus est ut sententiam falsi arguamus, cui satis est convellendæ vel unum Cassii ingenium. Eum nempe, utut se cætera habuerint, pervulgasse id nuntii constat, Marcum diem obiisse suum; non sine mœroris gravissimi eapropter concepti specie; Exercitum etiam Pannoniæ tunc temporis agentem, cui Commodus regno immaturus videbatur, ipsum designâsse Imperatorem, adjecit. Et quanquam non ità multò post verum rescivit, tamen quòd semel motum fecerat, de sententia non decedendum sibi, sed imperium potius armis firmandum, putavit. Præfectis igitur Exercitui, quorum in amicitiâ & virtute illi fiduciæ erat plurimum, quicquid in illud fastigii contendenti obicem opponere potuit, aut conciliandum aut debellandum suscepit. Et brevi quidem temporis spatio omnia quæ intra Taurum erant, sui juris fecit.

Vulcat. in Cassio. 7. Capitol. 24.

Vulcat. ibid. Capitol. ibid. Dio.

Sub idem fere tempus Epistolam ad filium, seu generum ejus Druncianum, qui tum Alexandriæ præsidebat conscripsit; in quâ & consilii rationem omnem enarrâsse, & aliqualem facti purgationem instituisse videtur. Illa vero qualis fuerit, dijudicabit Lector, ita enim se habet.

*Miſera Reſpublica, quæ iſtos divitiarum cupidos & divites patitur miſera. Marcus homo ſane optimus; qui dum clemens dici cupit eos patitur vivere, quorum ipſe non probat vitam. Ubi L. Caſſius, cujus nos fruſtra tenet nomen? Ubi Marcus ille Cato Cenſorius? Ubi omnis diſciplina Majorum, quæ olim quidem intercidit, nunc verò quæritur? Marcus Antoninus philoſophatur & quærit de Clementiâ, & de Animis, de Honeſto & Juſto, nec ſentit pro Republicâ. Vides multis opus eſſe gladiis, multis * Elogiis, ut in antiquum ſtatum publica forma reddatur. Ego verò iſtis præſidibus provinciarum —— An Ego Proconſules, an Ego Præſides putem, qui ob hoc ſibi à Senatu & ab Antonino provincias datas credunt, ut luxurientur, ut divites fiant? Audiſti Præfectum Prætoris noſtri Philoſophi, ante triduum quàm fieret, mendicum & pauperem, ſed ſubitò divitem factum. Unde quæſo, niſi de viſceribus Reipublicæ, & Provincialium fortunis? Sint ſane divites, ſint locupletes, ærarium publicum refercient. Tantum Dii faveant bonis partibus: Reddent Caſſiani Reipub. principatum.*

Vulcat. in Caſſio. 13.

Titulis notæ ſe quibus pu nicndorum crimina indi gitantur.

" Ad ista quisquis animum advertat, Cassium de occupando imperio Marco quantum-
" vis superstite cogitâsse, nec per mortui ejus nuntium stetisse quòd is nova moliretur,
" facilè existimaturum constat. Quod ut obiter moneretur haud abs re censui.

Martius Verus Antonini Legatus victoriarum à Cassio olim in Armeniâ reportatarum partem sibi jure vindicare posset minimè contemnendam. Is jam Cappadociam obtinens, ad Marcum misit primus, qui Cassium ab illo defeciſſe nuntiarent. Ille Com-

Dio. Xiphil.

modo præſertim metuens, ne vel apprehenſum teneret Caſſius, vel de medio tolleret, literis ad Romam clam ſcriptis ad ſe accerſit; rem autem interea diſſimulat celatque. Poſteà tamen, ubi Milites perlato rumore commoveri vehementer cœperunt, & multa colloqui, exercitum convocari jubet, atque apud ipſos pauca in hanc ſententiam exponit.

Οὐκ ἀγαναχτῶν, ὦ συστρατῶται, ἢ ὀδυρόμενος παρελήλυθα. χαλεπαίνειν μὲν γὰρ τίνι δεῖ τοῖς τὸν δαιμόνιον, ᾧ πάντα ἔξεστιν; ὀλοφύρεσθαι δὲ ἴσως ἀνάγκη τοὺς ἀδίκως δυστυχοῦντας· ὃ καὶ ἐμοὶ νῦν συμβέβηκε. πῶς γὰρ οὐ δεινὸν, πολέμους ἡμᾶς ἐκ πολέμων συμπίπτειν; πῶς δ' οὐκ ἄτοπον καὶ ἐμφυλίῳ συμπλακῆναι; πῶς οὐκ ἀμφότερα καὶ δεινότατα καὶ ἀτοπώτατα νικᾶ, τὸ μηδὲν πρὸν ἐν ἀνθρώποις εἶναι, ἀλλ' ὁπωσοῦν δεῦρό τε ἥκειν τοῦ φιλτάτου, καὶ εἰς ἀγῶνα ἀκίνδυνον καθίστασθαι, μήτε τι ἠδικηκότα, μήτε τι πεπονθότα; τίς μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀσφαλὴς, τίς δὲ φιλία ἔτι νομισθήσεται, ἐμοῦ ταῦτα πεποιηκότος; πῶς δ' οὐκ ἀπόλωλε μὲν πίστις, ἀπόλωλε δὲ ἐλπὶς ἀγαθή; ἀλλ' εἰ μὲν μόνῳ ἐμοὶ ἐπιβεβούλευτο, παρὸν ἦν ἂν τὸ πρᾶγμα ἐποιησάμην· (καὶ γάρ που καὶ ἀθάνατος ἐγενόμην) ἐπεὶ δὲ δημοσία τε ἀπόστασις, μᾶλλον δὲ ἐπανάστασις γέγονε, καὶ ὁ πόλεμος πάντων ὁμοίως ἡμῶν ἄπτεται· βουλεύομαι, εἰ σοί τε καὶ συστρατιώταις τὸν Κάσσιον, καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ διαλεγόμενος πρὸς αὐτὸν παρ' ὑμῖν ἢ αὐτὸς ἐν τῇ γερουσίᾳ· καὶ ἥδιστ' ἂν ἀπαλλαγὴν παρεχόμενος αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας, εἰ τοῦτο τῷ κοινῷ συμφέρειν ἐδόκει· νῦν γὰρ τὸ κοινὸν καὶ πόνων καὶ κινδύνων διατελῶ· τοσοῦτόν τε ἐντεῦθεν χρόνον ἔξω τῆς Ἰταλίας πεπόνημαι ἄνθρωπος καὶ γέρων ἤδη καὶ ἀσθενὴς, καὶ ὥστε τροφὴν ἄλυπον, καὶ ὕπνον ἄφοβον λαβεῖν δυνάμενος· ἐπεὶ δ' οὐκ ἂν ποτε συγχωρήσειεν εἰς τοῦτο ὁ Κάσσιος ἐξελίσσειν, (πῶς γὰρ ἂν πιστεύσειέ μοι, ἄπορος ὤν τοῦ δεῖν ἐμὲ χαρίσασθαι;) ὑμᾶς γὰρ συστρατιώτας χρὴ δεδοικέναι. ἐκ γάρ που κρείττων Κίλιξ, καὶ Σύρος, καὶ Ἰουδαῖος, καὶ Αἰγύπτιος ὑμῖν ὥστε ἐγένοντό ποτε, ὥστε ἔσονται, οὐδ' ἂν μυριάκις πλείους ὑμῶν, ὅσῳ νῦν ἐλαττοῦσθε πλείους ἐστὲ, ἀποδεῖσαι. καὶ μὲν οὐδ' αὐτὸς ὁ Κάσσιος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ στρατηγικὸς ἦν καὶ πολλὰ κατορθώσαι δοκεῖ, λόγῳ τινὶ ἄξιος νῦν ἂν φανείη. ὥστε δ' αὐτὸς καλοιεῦν, ἢ καὶ λέων νεβρῶν ἡγησόμην, ἀξιόμαχος γένοιτ' καὶ τὸν Ἀραβικὸν τοῦτο Παρθικὸν ἐκεῖνον πόλεμον ὁ Κάσσιος ἀλλ' ὑμεῖς κατειργάσασθε. ἄλλως τε καὶ ἐκεῖνος ἐπ' ἐκείνοις Παρθυαίοις στρεφθέντων εὐδοκιμεῖν δοκεῖ, ἔχετε καὶ ὑμεῖς Βῆγον, ὃς οὐδὲν ἧττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον αὐτῷ καὶ ἐνίκησε πλείω καὶ κατέκτησατο. ἀλλὰ τάχα μοὶ καὶ ἤδη μεταγνόντες ζῶντά με μεμαθήκατε. ἐκ γάρ που καὶ ἄλλως, ἢ ὡς τετελευτηκότος μου, τοῦτ' ἐπίστευσεν.

Etſi non huc veni, Commilitones ſuccenſendi aut lamentandi animo (Quid enim Deo ſuccenſeatur in cujus poteſtate ſunt omnia?) *tamen eos qui præter meritum infelices ſunt, adverſam fortunam lamentari neceſſe eſt; id quod mihi quidem nunc evenit. Quàm enim grave eſt & moleſtum bella nobis ex bellis trahi? Quàm porrò calamitoſum civili bello nos implicari? Quàm verò utroque & gravius eſt & inſolentius, fidem apud homines nullam ſupereſſe? Inſidias autem in me ſtrui ab homine amiciſſimo; meque invitum, nullâ factâ injuriâ, nullo admiſſo delicto, in certamen rapi? Quæ Virtus uſpiam tuta, aut quæ tandem Amicitia firma exiſtimabitur, cùm mihi hæc facta ſit injuria? Nonne Fides, nonne bona Spes omnis periit funditùs? Quod ſi meum unius eſſet periculum, nihili certè facerem* (nec enim ipſe natus ſum immortalis.) *Jam verò, cùm publica facta ſit defectio, vel rebellio potiùs, bellumque ad nos omnes pariter pertineat, Vellem, ſi fieri potuit, evocatum Caſſium, ut cum eo apud Vos, aut coram Senatu, de jure diſceptarem. Nullo ſiquidem prælio commiſſo libenter imperium ei concederem, ſi id utilitati publicæ expedire videretur. Etenim Reipubl. gratiâ labores & pericula ſuſtineo, eius ergò tamdiu longe extra Italiam commoratus ſum, idque ſenio jam & imbecillitate confectus, ut neque cibum doloris expertem, neque ſomnum curis vacuum capere poſſim. Sed quoniam nollet Caſſius mecum in hâc convenire causâ, (quo pacto enim mihi Is habeat fidem, qui fidem mihi datam adeo jam læſerit?) Vos Commilitones, animo eſſe forti fas eſt. Nec enim Cilices, Syri, Judæi, & Ægyptii vobis unquam aut fuerunt, aut erunt potiores. Non, ſi Milites quanto nunc numero minores, eò plures quàm vos congrediantur. Sed neque Caſſii ipſius, quantumvis ille bonus videatur Imperator, multaque conſultò & proſperè geſſiſſe, ratio ulla impræſens habenda. Nec enim Aquilæ Graculorum, aut Leo Hinnulorum dux aptus eſſe ad bellum protinus gerendum poteſt. Jam verò illud Parthicum & Arabicum bellum non Caſſius, ſed Vos confeciſtis. Quòd ſi ille, præſertim de rebus contra Parthos geſtis, adeptus eſt gloriam, Vos quoque M. Verum habetis, non modo non illo inferiorem, ſed multò etiam potiorem, à quo longe plura Bello victa & parta ſunt. Quinetiam illum jam incepti fortaſſe pœnitere cœperit, quòd Me vivere intelligat; Neque id nimirum, niſi me mortuum credidiſſet, facturum fuiſſe arbitror.*

Quod

Quod si manet etiamdum in proposito susceptoque consilio, ubi primum de profectione nostrâ fuerit edoctus, respiscet tamen; Et vos enim metuet, & me reverebitur. Itaque illud tantum vereor, Commilitones, ne aut Ipse sibi manus afferat, quòd scilicet præ pudore sceleris, in nostrum venire conspectum non audeat; aut alius quispiam, cognito adventu meo, ad officiosè sedulus faciat. Mihi enim amplum oppidò præmium belli atque victoriæ, quantum unquam reportavit nemo, ita demum eripiet. Quale verò isthoc? Id nempe, Homini qui injuriam fecerit ignoscere; Eique, qui amicitiam fidemque violaverit, amicum nihilominùs & fidelem me præbere. Hæc vobis fortasse fidè majora videantur, quam tamen istis haud oportet derogatam, cum non omnia prorsus bona ex hominum commercio exterminata sunt; Sunt enim & adhuc apud nos antiquæ virtutis reliquiæ. Quòd si quis mihi fidem parum habeat, tantò vehementiùs excupio, ea quæ videntur fieri non posse, omnibus ob oculos à Me effecta ponere. Hæc enim sola mihi ex malis præsentibus lucranda foret utilitas, si rebus bene compositis, cunctis ostendero, nos bellis etiam Civilibus bene uti posse.

ἀν ὑ κ̀ ἐπιθεῖον ἀντίοχ, ἀλλ' ὅταν γε κ̀ σφᾶς πόντας ἱμᾶς πύθηται, πάντως χαυμαχήσει, κ̀ ὑμᾶς φοβηθεὶς, κ̀ ἐμὲ αἰδεσθείς. ἐγὼ γοῦν ἓν μόνον δ' συσχαπῶται δείσας, (ἐφίσσαι γὸ πᾶσα σοὶς ὑμᾶς ἡ ἀλήθεια) μὴ ἴπτι αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκτείνῃ, αἰσχυνθεὶς ἐς τὸν ἡμέτερον ὄψιν ἐλθεῖν, ἢ ἕτερός τις μαθὼν ὅτι τε ἥξω κ̀ ὅτι ἐπ' αὐτὸν ὀρμῶμαι, τοῦτο ποιήσῃ. μέγαν γὰρ μοι ἆθλον κ̀ τὸν πολέμου κ̀ τῆς νίκης, κ̀ ἡλίκον οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἔλαβεν, ἀφαιρήσεται. τί δ' τοῦτό ὄζιν; ἀδικήσαντα ἄνθρωπον ἀφεῖναι, σοὶς φιλίαν ἐπιβάλλε φίλον μεῖναι, πίστιν καταλύσαντα πιστὸν διαμένειν. παραίνεσις μὲν ἴσως ταῦτ' ὑμῖν φαίνεται, ἀλλ' ὐκ ἐπιτρεπτέον ὑμᾶς αὐτοῖς δεῖν. ὐ γὰρ πω κ̀ ἁπλῶς πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐκ τῆς ἀνθρώπων ὁμιλίας ἀπόλωλεν, ἀλλ' ἔστ κ̀ παρ' ἡμῖν ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς λείψανον. ἐν δ' τῷ ἀπιστῆ τις, κ̀ διὰ τοῦτο μεῖζον δεῖ μοι τὸ ἐπιθύμημα, ἵνα ὁ μηδεὶς ἐν τοῖς δίοσιν ἡμῦναι δύνασθαι, τοῦτο ἴδῃ ἡμόμενον. ὡς ἔγωγε οἶδ' ἐν μόνον ἐκ τῆς παρόντων κακῶν καρδήσομαι, εἰ δυνηθείην καλῶς διὰς τὸ σφᾶγμα, κ̀ δεῖξαι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅτι κ̀ εμφυλίοις πολέμοις ὀρθῶς χρήσασθ.

Hæc Marcus & apud Milites concionatus est, & ad Senatum scripsit, qui Cassium Hostem appellavit, & Bona ejus proscripsit. Quæ, cum Antoninus in privatum ærarium congeri noluit, Senatu præcipiente in ærarium publicum sunt relata. Commodus interea loci ad Exercitum pervenerat, quem Marcus Tribunitio munere ornavit. Paratis jam omnibus ad iter [illegible]endum necessariis, copias promoveri jussit, ipse interim in Italiam contendit, ut Au[illegible]tam, & Regiorum Liberorum cæteros expeditionis comites adhiberet. Ubi verò Albanum usque montem pertigisset, ad Faustinam literas dedit, quorum hoc exemplum est. *Dio. Capitol. 24. Volcat. in Cassio, 7. Lamprid. in Commod. 2.*

Verus mihi de Avidio verum scripserat, quòd cuperet imperare. Audisse enim te arbitror quod æruscatores de eo nuntiarent. Veni igitur in Albanum ut tractemus omnia Diis volentibus, nihil timens. *Volcat. in Cass. 9.*

Ea itaque [illegible] rescripserit Faustina.

Ipsa in Albanum cras, ut jubes, veniam. Tamen jam hortor, ut si amas Liberos tuos, istos rebelliones acerrimè prosequaris, malè enim assueverunt & Duces & Milites, qui, nisi opprimuntur, opprimunt.

Cum autem nonnulla obstarent, quò minus ad Albanum Imperatorem ex condicto conveniret: Ad Formianum accersit denuò, ut ibi navigium simul conscenderent. Sed Filiâ natu maximâ tum Romæ ægrotante, ab itinere instituto iterum depulsa, ita demum scripsit. *Volcat. in Cassio, 10.*

*Mater mea Faustina Patrem tuum * Pium * ejusdem in defectione Celsi sic hortata est, ut pietatem primùm circa suos servaret, sic circa alienos. Non enim plus est Imperator, qui non cogitat uxorem & filios. Commodus noster vides in quâ ætate sit. Pompeianus Gener, & Senior est, & † peregrinus. Vide quid agas de Avidio Cassio, & de ejus consciis. Noli parcere hominibus qui Tibi non pepercerunt; & nec Mihi nec Filiis parcerent, si vicissent. Ipsa iter tuum mox consequor. Quia Fadilla nostra ægrotabat, in Formianum venire non potui. Sed si te Formiis invenire non potero, assequar Capuam: Quæ civitas & meam & filiorum nostrorum ægritudinem poterit adjuvare. Soteridam medicum in Formianum ut dimittas rogo: Ego autem Pisitheo nihil credo, qui puellæ virgini curationem nescit adhibere.*

* Pium alii, alii ejusdem eliminandum censent. Mihi videtur potius pro Celsi, debere rescribi Cassi qui, ut supra dictum. Pio imperio dudum ibat extortum.

† Fuit is genere Antiochus

Signatas mihi literas Calphurnius dedit, ad quas reſcribam ſi tardavero; per Cæcilium ſenem Spadonem hominem (ut ſcis) fidelem; cui verbo mandabo quid uxor Avidii Caſſii, & filii, & gener de te jactare dicantur.

Caſſium neutiquam fefellit, magna & audacia facinora moram non pati, aditum igitur quò ſibi fæliciorem in Italiam aperire poſſet, Græciam ad ſuas partes pertrahere ſummo obnixus eſt ſtudio. Herodis nuper memorati facundia & exiſtimatio quantum apud illam gentem poſſent probè gnarus; nihil inexpertum reliquit, quo ſibi eum adjungeret. Sed ità demum ſe quo vellet perventurum ſperabat, ſimultate, quam is in Antoninum dii conceperat, denuò expergefactâ. Exitum habuerunt conſilia ab Authoris mente longè diverſum. Herodes enim, qui ne literas quidem perlegere ſuſtinuit, reſponſum breve perquam, ſed mordacem ſatis & iſtâ dignum causâ retuliſſe perhibetur, unico tantum verbo vecordiam hominis exprobrans.

Philoſtr. in vita Herodis.

Herodes Caſſio Μαίνῃ. Inſanis.

Multos etiam alios Caſſius expertus eſt fruſtrà, nec enim civitatem ex potentioribus ullam ab officio dimovere, aut ſceleris ſibi participes devincire, præterquam qui vel ære alieno, vel criminibus & vitiis obſtricti ſuis, niſi à rebus perturbatis quod ſperarent, non habuerunt. Hinc factum, ut, qui unicè olim à ſuis dilectus eſt auctoritate (ut ſolet quoties minùs rectè cedunt conſilia) infirmatâ, & amore in odium atque contemptum verſo, hoſtem illum tollendum Milites primi meditarentur. Ita tandem Imperator, non tàm factus quàm ſibi viſus, Menſes tres cum ſex diebus ex quo defecerat, interemptus eſt. Antoninus enim Centurio in iter pedibus facientem irruit, & cervicem de improviſo vulneravit; Quod tamen cum non eſſet mortiferum vulnus, is equo concitato facinus imperfectum reliquit, ſed brevi abſolvit Decurio quidam, & capite Ducem truncavit.

Dio. Vulcat. in Caſſio 7.

Vulcat. in Caſſio 11.

Capite ad Antoninum in Formiano agentem delato, is non elatus eſt; ſed ad Fauſtinam iterum reſcripſit. Quæ verò & qualia ſubdita perdocebit Epiſtola.

Tu quidem mea Fauſtina religioſè pro marito, & pro noſtris liberis agis. Nam relegi Epiſtolam tuam in Formiano, quâ me hortaris, ut in Avidii conſcios vindicem. Ego verò & ejus Liberis parcam, & Genero, & Uxori, & ad Senatum ſcribam, ne aut proſcriptio gravior ſit, aut pœna crudelior. Non enim quicquam eſt quod Imperatorem Romanum meliùs commendet gentibus, quàm Clementia. Hæc Cæſarem Deum fecit, hæc Auguſtum conſecravit, hæc Patrem tuum in primis Pii nomine ornavit. Denique, ſi ex meâ ſententiâ de bello judicatum eſſet, nec Avidius eſſet occiſus. Eſto igitur ſecura.

Dii me tuentur. Diis pietas mea
Cordi eſt. *Horat.*

Pompeianum noſtrum in annum ſequentem Conſulem dixi.

Capitol. 24.

Tanta Imperatoris Clementia ab aliis illi erat laudi, ab aliis vitio ducta. Cùm autem quidam diceret reprehendendum Antoninum, quòd tàm mitis eſſet in hoſtem ſuum, ejuſque liberos & affectus, atque omnes quos conſcios tyrannidis reperiſſet, addente illo, *Quid ſi Caſſius viciſſet?* dixiſſe Marcus dicitur, *Non ſic Deos coluimus, nec ſic vivimus, ut ille nos vinceret.* Enumeravit deinde omnes Principes, qui occiſi eſſent, habuiſſe cauſas quibus mererentur occidi; nec quenquam facilè Bonum, vel victum à Tyranno vel occiſum dicens. Meruiſſe Neronem, debuiſſe Caligulam, Othonem & Vitellium nec imperare valuiſſe. De Galba etiam paria ſentiebat, quum diceret, *In Imperatore avaritiam eſſe acerbiſſimum malum.* Denique non Auguſtum, non Trajanum, non Adrianum, non Parentem ſuum Pium à rebellibus potuiſſe ſuperari; quum & multi fuerint, & ipſis vel invitis, vel inſciis, extincti. Præclara quidem illa, & quæ in Virtutis præſidio quantum ſibi erat fiduciæ ſatis oſtendunt; ſed quæ quantumvis in iſtis exemplis veriſſima, longe tamen abſunt, ut in omnibus & ſemper fuerint. Quocircà ita cum bonis actum iri principibus ſperare æquius eſt, quàm nunquam non agi aſſerere. Ad Senatum verò qualem poſthac orationem miſerit, intereſt ſcire.

Vulcat. in Caſſio. 12.

Habetis igitur P. C. pro gratulatione victoriæ generum meum Conſulem, Pompeianum dico: Cujus ætas olim remuneranda fuerit Conſulatus niſi viri fortes interveniſſent, quibus

bus reddi debuit, quod à Republicâ debebatur. Nunc quod ad defectionem Cassianam pertinet, Vos oro atque obsecro. P. C. ut censurâ vestrâ depositâ, meam pietatem clementiamque servetis, imò vestram: Neque quenquam ullum Senatus occidat. Nemo Senatorum puniatur, nullius fundatur viri Nobilis Sanguis; deportati redeant, proscripti bona recipiant. Utinam possem multos etiam ab Inferis excitare. Non enim unquam placet in Imperatore vindicta sui doloris; quæ etsi justior fuerit, acrior videtur. Quare filiis Avidii Cassii, & Genero, & Uxori veniam dabitis. Et quid dico Veniam, cum illi nihil fecerint? Vivant igitur securi, scientes sub Marco se vivere. Vivant in patrimonio parentum pro parte dimisso. Auro, argento, vestibus fruantur. Sint divites, sint securi, sint vagi & liberi, & per ora omnium ubique populorum circumferant Meæ, circumferant Vestræ pietatis exemplum. Nec magna hæc est P. C. clementia, veniam proscriptorum Liberis & Conjugibus dari. Ego verò à vobis peto ut conscios Senatorii Ordinis & Equestris, à cæde, à proscriptione, à timore ab infamiâ, ab invidiâ, & postremò ab omni vindicetis injuriâ. Detisque hoc meis temporibus, ut in Causâ Tyrannidis, qui in Tumultu cecidit, probetur occisus.

" Hanc ejus clementiam Senatus acclamationibus & Benedictionibus prosequutus est, *Antonine pie, Dii te servent. Antonine clemens Dii te servent: Antonine clemens Dii te servent: Tu noluisti quod licebat, nos fecimus quod decebat. Fac securi sint Liberi tui. Bonum imperium nulla vis lædit. Præsentiam tuam rogamus. * Philosophiæ tuæ Patientiæ tuæ, Doctrinæ tuæ; Nobilitati tuæ; Innocentiæ tuæ. Vincis inimicos, Hostes exsuperas. Dii te tuentur,* &c."

* Scil. Boni Præsumur

Marcus interea loci Cassii caput humandum curavit, & mortem ejus doluit palam. Quo facto iter institutum progressus est ut Copias desciscentes in officio contineret, & Orientales reduceret. Ab Ægypto exorsus, Ignovit Civitatibus quæ Cassio consenserant; & quum multa Alexandrini in Cassium dixissent fausta, tamen omnibus ignovit, & filiam suam, in paternæ benevolentiæ pignus, apud eos reliquit. *Capitol.* 25, 26.

Postquam ad Pelusium appulisset, sacra Serapidis ibi celebrata comperit, confluente illuc undique ingenti hominum turba. Quantum inde excreverit licentiæ & libidinis, & quàm famosus fuerit Numinis, hujusce cultus, à pluribus jam notatum non opus est ut enarrem. Marcus itaque de populi querimoniis parum sollicitus, qui Cultum Deorum immutatum iniquo semper ferunt animo, Ferias abrogavit, pompam consuetam exegit, populum à Sacris faciundis arcendum jussit, & solos deinceps Sacerdotes rituum conscios permisit. Ubicunque locorum venerat, Templa, Scholas, & conventus publicos ingressus, populum edocebat, in consuetudinem & colloquium excipiebat; Nodos Philosophiæ, & quæstiunculas abstrusiores discutiebat, enucleabat; nusquàm non relictis & egregiis Sapientiæ vestigiis, & maximâ sui apud omnes, optimos præsertim & eruditissimos, admiratione. *Capitol.* 23. *Capitol.* 26.

Ubi primum deventum erat Syriam, Cassii literas omnes in supellectili inventas conscidit, & in ignem conjecit; nec perlectas voluit, ne cogeretur quenquam invitus odisse. Ferunt nonnulli, Martium Verum anteà in Syriam præmissum, (quam etiam in virtutis & fidei præmium regendam obtinuerat) sponte priùs suâ aboleviſſe; id Marco gratum inprimis fore autumantem. Quòd si forte ob eam is causam succenseret, longe fore melius se unum pro multis interire. Exemplum Charitatis & Benevolentiæ insigne sane & in paucis eximium; in Ethnico, nedum in Aulico, præ mirâ paucitate planè stupendum. *Dio.*

Sub hujus anni exitum Antoninus Octavùm Imperator renuntiatus est, quod ex Nummis nobis colligere est, qui Titulum Imperator VIII. cum Anno Tribunitiæ potestatis XXIX. simul exhibent.

Faustinam uxorem suam inter hoc itineris in radicibus montis Tauri, exanimatam subito morbo amisit; cujus Mortem vehementer luxit. Senatus itaque animum ejus Faustinæ consiliis in Cassiani sceleris conscios insensissimum factum existimans, nec in illo dolore, quem ex illius interitu conceperat, opportuno magis solatio uti posse, quam si Cassio *Capitol.* 26. *Dio.*

qui

qui tuliſſent opem huic ægritudini devoti morte afficerentur, gravius in illos per adulationem & obſequium ſtatuere cœpit. Vitium uſque adeò non privatis tantùm, ſed publicis ſolenne nimium eſt, & auguſtiſſimis Conciliis, ut ſanguinem & cædem præ Principis Studio parvi pendant; & ſedulo nimis officio impulſi, quod nec fieri debuit, nec factum placet, maturent ultrò. Id nunc à Senatu factum, qui Marci Orationem aut negligentes, aut ad ſpeciem tantùm confictam arbitrati, eum uſque adeo perpulit, literas ut reſcriberet denuò, quæ vindictam de ſeditioſis ſumptam minimè omnium ſibi gratam affirmarent; Ab illius mente abeſſe plurimum ut quiſquam vel ſuo, vel illorum decreto capite damnetur. Quinetiam ad extremum addidit; *Si id à vobis non impetrabo, ad mortem ipſe ibo celeriter.*

Dio.

Reipublicæ interim ut ſaluti in poſterum & tranquillitati conſuleret, Conſtituit, ut nemo in eâ, unde ortus eſſet gente aut provinciâ, rerum potiretur. Caſſius etenim cum in Syriâ patriâ ſuâ imperium haberet, hoc fretus patrocinio res novas molitus fuerat.

Dio.

Volcat. in Caſſio, 7.

Caſſii filios quod attinet, Mecianus natu maximus, cui erat commiſſa Alexandria, quique conſenſerat ſpe participatus Caſſio, invito atque ignorante Antonino, eo ipſo quo pater in Syriâ periit die, à ſuis interemptus eſt. Deportatus eſt Heliodorus, Alii vero liberum exilium acceperunt cum Bonorum parte. Alexandria Filia, & Druncianus gener, liberam evagandi ubi vellent poteſtatem habuerunt. Jura illis integra ſervata ſunt; vixeruntque, non quaſi Tyranni pignora, ſed quaſi Senatorii Ordinis in ſummâ ſecuritate. Nam & illis etiam in lite objici fortunam propriæ vetuit domûs; damnatis aliquibus quòd in eos petulantes fuiſſent.

Capitol. 26. Volcat. 9.

Senatus interim, cujus in rebelles plectendo acerbitas Imperatori diſplicebat maxime, an honoribus Fauſtinæ delatis gratiam ſibi conciliare poſſent, tentandum cenſuit. Adde itaque illi decretâ Auream etiam Fauſtinæ ſtatuam in ſellâ collocavit, quam quoties Marcus ſpectaret, in primâ Theatri ſede, unde ſuperiores ipſa ſpectare conſueverat, ponendam juſſit; eique ut omnes præſtantiſſimæ fœminæ aſſiderent. Quinetiam adulationi ſtudentes majoribus ignotæ, Marco & Fauſtinæ decrevit ſtatuas argenteas in Templo Veneris collocari; aramque extrui, in quâ virgines omnes quæ nuberent in Urbe, unà cum ſponſis ſacrificarent.

Dio.

Capitol. 26.

Laudata eadem ab Antonino, quam etiam Divam à Senatu appellatam publicè gratulatus eſt; Novas autem ipſe Puellas, Fauſtinianas in honorem uxoris mortuæ ut ſodales olim Antoninianas, Pii mêmoriam, inſtituit. Fecit & Coloniam Vicum in quo obiit, & ædem illi extruxit; ſed hæc poſtea (fato tam impudico, numine digno) Heliogabalo dedicata eſt, monſtro hominis omnium quotquot uſpiam fuerunt impuriſſimo.

Orientalibus rebus ordinatis, Romam redire decreverat Antoninus. Smyrnæ aliquantiſper commoratus eſt, ubi quoniam de Ariſtide multa acceperat, ne in magnâ ſalutantium turbâ deſpectus ipſi vir fuiſſet veritus, familiares nunquid is adeſſet Interrogabat. Hoc enim illi ſemper erat ſolenne, quâvis virtute aut præſtantiâ cæteris prælucentes, honore & ſtudio proſequi palam. Quod cum Ariſtidi non factum ſuſpicaretur, male id ſe habere, Quintiliis qui Græciæ ut ſupradictum eſt præerant, edixit, ne vir egregiæ inter ſuos famæ neglectui habitum ſe indignaretur. Illi verò, neque ipſos eum conſpexiſſe aſſeruerunt; alioqui enim minimè fuiſſe prætermiſſuros, quò minus commendarent. Craſtino vero die redierunt, Ariſtidem deducentes comitem. Tum allocutus ipſum Imperator, *Quare*, inquit, Te *ſerò* vidimus? Subjecit Ariſtides; *Theoremati* O Rex *heri incumbebam, atqui mens occupata ab eo quod quærit ægre admodum ſe ſuſpenſam fert.* Exhilaratus Imperator viri indole tanquam ſimpliciſſimâ, *At quando*, inquit, *audiam te?* Cui Ariſtides contrà pari animi fiduciâ, *Hodie ſi lubet prædone, & cras audies, non enim ex iis ſumus, qui quicquid in buccam venerit temere evomunt, ſed in iis qui accuratè loqui inſtituunt. Liceat autem, O Rex, notos etiam & Familiares intereſſe auſcultationi. Licet*, inquit Marcus, *Concedatur etiam* (addidit Ariſtides) *ipſis exclamare & plaudere quantum valent, nullâ Tui præſentis ratione habitâ. Hoc*, inquit Imperator ſubridens, *in Te ſitum eſt.* Poſtero igitur die laudes Urbis Smyrnæ, fælici admodum facundiâ ornatas coram Antonino deprædicavit; quæ quidem ad nos uſque permanſit Oratio.

Philoſtr. in Ariſtide.

Ariſtid. Tom. 2. Orat. 15.

Smyrnæ

Smyrnâ Athenas concessit, quodque diu illi in votis fuerat, Cereris sacris initiatus est, quâ non sanctior apud Ethnicos, aut solennior erat Religio. Hujus utique Templum ingressos, summâ morum innocentiâ & nullius sibi sceleris conscios, oportuit. Quin at Examine accuratiùs instituto opus erat, nec nisi qui Sacerdoti, cujus erat de singulorum statu dijudicare, se comprobarent, adeundi copiam mos erat elargiri. Quò magis hanc ad vitæ integerrimæ famam affectabat viam Antoninus, ut virtutem tam luculento testimonio cohonestatam, & sæculo præsenti & posteris commendaret. *Capitol.* 27.

Magnos itaque honores Athenienſibus tribuit; Doctores etiam in eorum urbe, annuâ mercede conductos constituit, qui omnis generis Scientiam excolerent. Donis etiam auxit munificentissimis, prærogativas etiam & immunitates plurimas ampliſſimaſque illis indulsit. Revertens ad Italiam navigio tempestatem gravissimam passus est. Brundusii togam & ipse sumpsit, & milites togatos esse jussit; nec unquam, eo imperante, Romæ, aut in Italiâ sagati prodierunt milites. *Dio.* *Philostr. in vit. Adriani.* *Capitol.* 27.

Romam ut venit, omniâ gaudio & acclamationibus plena; Ipse autem, quum annos octo peregrinatum abfuisset, Populo octo aureos viritim largitus est. Quicquid etiam vel fisco, vel ærario publico debebant, ab annis sex ad quadraginta, absque sexdecim annis Adriani, omnibus remisit: jussitque Syngraphas omnes de ære illo scriptas in foro comburi. Commodum, quem puerum adhuc Cæsarem appellaverat, togâ virili induit, Collegam in Tribunitiam potestatem junxit, cum eo triumphavit unà, Consulem in annum sequentem designavit; quem ut cohonestaret magis, ad Consulis currum triumphalem in Circo pedes ipse cucurrit. Exinde Lavinium profectus est, ut in illo se receptu Philosophiæ totum impenderet, quam *Matrem* sæpe suam, Aulam verò *Novercam* appellare, familiare illi erat. Sententia Platonis semper in ore illius fuit, *Florere Civitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur.* Cùm tamen populum victorem & otiosum spectaculis gaudere, & prudentis esse nôsset, labores & dura belli ludis & pompâ lenire; simul ut animos hujusmodi oblectamentis occupatos, à novis & Reipublicæ noxiis abstraheret moliendis, Congiarium, & magnifica inprimis spectacula donavit. Ipse quidem suopte ab his ingenio alieniſſimus, populâribus tamen suos attemperare mores, ubi usus esset, nequaquam dedignatus. *Dio.* *Capitol.* 27. *Ann. Christ.* 176. *Capitol.* 6. *Vid. lib. viii.* § 3.

Roma interea, dum Imperatore tandem præsenti, dum gaudiis atque otio laboribus ejus & periculis parto fruereture, tristissimo perculsa est nuntio, Smyrnam pene incendio penè absumptam, terræ motu simul conquassatam, ut pars ædificiorum multò maxima solo æquata, incolas etiam plerosque ruinis & ruderibus obrutos simul imprudentibus opprimeret. Orationem ad Antoninum scripsit Aristides, miro planè artificio, quâ Smyrnæi miseræ urbis infortunia adeò deploravit, ut sæpe ingemuerit is inter lectitandum, tandem verò etiam in lachrymas effusus, urbem confestim instaurandam Senatori mandaret; Pecuniam reficientibus largitus est ampliſſimam, ut ne pristina quidem desiderari magnificentia, aut suo periisse dispendio, potior ex ruinis rediviva, videretur. Æ. Nam cives Statuam in foro Smyrnensi Aristidi erexerunt; grati ob urbem restitutam animi indicium; cum illius impulsu annuerit restaurationi Marcus. Honorem sane exemplo carentem! nec nisi fautis & virtutis studiosis proprium temporibus, in quibus Monumentum perenne vel Regiâ largitate dignum, Oratoris facundia mereri potuit. Sed Antoninus beneficium, non tàm contulit in Smyrnenses, quàm officio pridem devinctus rependit. Illi siquidem, dum Parthicum gereretur bellum, Atidium Cornelianum Syriæ tunc temporis præfectum, fugatum fauciumque, fusasque ejus copias, benigniſſimo exceperant hospitio. Cornelianum vulneribus confectum justis prosecuti erant exequiis; Milites autem non humaniter tantùm, sed etiam certatim curabant, Arma, Sumptus, Vestimenta largâ suppeditabant manu, Venusinæ olim post insamiam & Cladem Cannensem benevolentiæ æmuli. Sed nec his opus erat Antonino ad benignitatem & munificentiam excitando; cum aliis præterea Civitatibus, non Italis tantùm, sed peregrinis etiam largitus esset; Carthagini Cilicer, Epheso, Nicomediæ pari concussis infortunio. *Dio.* *Philostr. in Aristide.* *Aristid. tom. erat.* 20, 21. *Philostr. in Aristide.*

Sumptus

Capitol. 23. Sumptus ſpectaculorum ingentes, munera populo crebrò donata, pecuniæ vis immenſa in urbes incendio & terræmotibus labefactatas erogata; Debita Romanis & Vectigalia dimiſſa, exhauſto etiam tunc temporis ærario, Viri indolem atque ingenium adeò prædicant; ut illiberalitatis purgationem nefas ſit inſtituere. Frugi equidem Principem & agnoſcimus & collaudamus; qui Pii exemplo edoctus res fiſci curaret ſeduló; largum tamen & profuſum, ſiquem unquam alium, ubi aut Populo ex uſu fuerat, aut Romani nominis intereſſet. Cogitavit nempe, & perſpectum penitus habuit Vir Sapientiſſimus, tum tantùm cum res agitur publica, ſumptibus ponere modum Principi minimè decere; Avaritiam verò in neceſſariis, & tempeſtivo rei gerendæ articulo, malum eſſe omnium longè acerbiſſimum. Subditos, dicere ſolebat, tributa lubentiori perſolvere animo, qui Principem in publicis magnificum, in domeſticis parciſſimum perſpexerint: Ab opibus probè gnaros & copiam & fælicitatem ſuam proficiſci omnem; nec ab Imperatore egeno bene rem geri poſſe. Nec tamen eſt, quòd Antoninum miremur injuriâ notatum; cùm iſta ſola collaudare munera ſit populo ſolenne, quæ perperam & temerè conferuntur: quæ verò regni commoditates ſuadent, & recta moderatur ratio, ea parſimoniæ inſimulare. Rerum nempe, & quid ex uſu ſit prorſus ignari, quantum inter dandum & profundendum interſit, dijudicare nequeunt; Data verò non ex ipsâ re, aut accipientis merito, ſed ex avido ſuo & inſatiabili ingenio æſtimant. Id ſatis conſtat, Antoninum præ cæteris qui Romæ imperitârunt beneficentiſſimum ſe præſtitiſſe; Is utique ædem primus omnium extruxit in honorem Deæ Beneficiorum patronæ; quæ forſan virtutum unica *Beneficientiam* dico, apud Romanos divinos honores nondum erat nacta. Sed ab Illo præſertim illius Numinis cultum inſtitutum oportuit, qui per omnem vitæ conſuetudinem, & dona temperare, & virtutem excolere, & decorum in omnibus ſervare, & quæ temerè dantes utrinque urgent vitia declinare novit; dandi peritiſſimus & ſcientiâ & uſu factus. Antoninum hoc anno exeunte Imperatorem Romæ nonò renunciatum Nummi compertum dabunt; illud enim anno Tribunitiæ poteſtatis trigeſimo primo factum docent.

Capitol. 23. Dio. Ibid.

Fabia, quam, Veri quantumvis ſororem, cùm illo tamen turpiſſimè conſueviſſe jam ſuprà memoravimus, ne minor videretur Imperii libido, quàm morum Impudicitia, eniſa eſt maximè, ut, Fauſtinâ mortuâ, in Marci matrimonium coiret. Is infamiæ ſuæ conjugis tametſi neſcius, at quid fœminæ Fabia eſſet probè gnarus, ſin minus, nec animo ad alteras nuptias propenſo, technas ejus irritas dedit omnes. Fertur quidem ille Concubinam ſibi aſciviſſe, ne tot liberis ſuperinduceret novercam: ſed fertur tantum, &, ni animus me fallit, temerè. Id minimè omnium me fallit, rumores non rectè ſemper refutatum iri, ex eo quòd iſtiuſmodi facta à dictis abhorreant plurimùm: Sermonibus enim cum vitæ conſuetudine nimium quantum inter ſe ſæpe ſæpius diſconvenit. Et hominum quidem id vulgo familiare novimus, ſed de Antonino tale quid cogitare nefas. In ejus nimirum ſcriptis hominis ingenium & mores legere eſt: ut non tàm aliis quàm ſibi præcepta dignoſcas: Hujus itaque famam injuriâ hâc inuſtam labe vel inde æquum eſt credere, quòd in primo *Ad Seipſum* Libello, Gratias Diis adeò habuerit prolixas, *ob ſeipſum adoleſcentem apud Avi concubinam non diutiùs enutritum.* Quo itaque ſe puerum non contaminatum exemplo ſeriò gratulatus eſt, eundem ſuis iſtud demum liberis ætate jam grandiorem objeciſſe, ego equidem ut credam, animum haud facile induxerim.

Capitol. in fine. § 17.

Sed nec Pax, nec Romæ commoratio diuturna fuit. Triennio enim poſteà Scythæ, adſcitis etiam è Septentrionalibus auxiliis, arma ſumpſerunt denuò; Legatos adorti nihil tale metuentes, nec ſibi aut provinciæ tuendis pares. Res igitur perturbatæ cùm Imperatoris & præſentiam, & ingentem ex improviſo belli apparatum poſtularent, tum denique Marcus primò pecuniam à Senatu petivit. Erat quidem illa in principis Poteſtate, ſed quod licebat, noluit tamen. Argentum is nempe cæteráque omnia eſſe Senatûs Populique Romani exiſtimavit. *Nos enim*, inquit, Senatum allocutus, *uſque adeo nihil habemus proprium, ut etiam veſtras ædes habitemus.*

Dio.

Filio

...filiæ suæ Bruttii Præsentis, Viri consularis, filiam junxit, nuptiis celebratis exem- *Capitol. 27 Dio.*
...plo. Deinde hastæ cruentæ in Bellonæ templo Ritum pro more perfecit, ...Veteres, tunc tantùm, cum Bellum in Regiones transmarinas procul ...usitatus. Marcus itaque peregrè profecturus hastam arripit in templo ...supra columnam in Circo Flaminio oppositam, agrum hostium versus ...

...Romanorum Imperatori jam senio & laboribus infracto, novis etiam belli eunti obviam *Ann. 175.*
...gratulantes; tum etiam optimo Principe, & tam egregiâ quæ in hoc uno superstes ...privatum iri se veriti, ad ædes ejus confluxerunt frequentes; animo & ...ab illo præcipienda avide accepturi. Hoc illis nimirum in votis erat, ...ob singularem Viri Reverentiam, tum si sibi Dii accensendum eum decernerent, ut ...Viam, quam præeunte illo & exempli facem præferente pridem insistiterant, præ-...ceptorum illius memores pergerent porrò tenere. Antoninus, voluptate ex animis ita affe-...percepta haud mediocri, rogatis annuit rubens; nec per Triduum integrum Scien-...Moralis quæstiones exponere, difficultates expedire, bene vivendi regulas in breve re-...ordinem, & memoriæ facile commissas excogitare, atque impertire gravatus est.

...Profectus mense ineunte Augusto, Filio etiam Commodo itineris socio, Co-...pias Paternum præfecit, eumque ad prælium cum hoste committendum misit. Exer-...citus Hostilis partem multò maximam in illâ pugnâ confecerunt Romani, postquam à *Dio.*
...primo mane usque ad Vesperum, obfirmato utrinque animo, & ancipiti diu Marte esset ...dimicatum. Quâ demum parta victoriâ Antoninum Imperatorem decimò lætus renun-...ciavit exercitus.

...Quas in annorum horum extremâ Antonini expeditione is res præclarè gesserit, ex ...tantùm scire est quam Imperio Romano afferebant gloriam. Singulas autem oratione ...posse persequi inter optata nobis referendum est; cùm nemo superfit Authorum, qui in se ...susceptas enumeret. Id unum constat, bellum contra Scythas durum perinde & grave, ac ...olim vel Parthicum fuerat, vel Marcomannicum. Plerosque fidei suspectæ duces Scy-...tharum regem ob clandestina cum hoste consilia, aut inita, aut saltem inire credita, capite ...truncâsse; Marcum cum illis sæpiùs cruento admodum & obfirmato prælio manum con-...seruisse; exercitum ejus hoste potiorem, tanti ducis exemplo factum; qui animi soler-...tiâ nunc incredibili omnia inter pugnandum disponebat, suorum quantumvis senex ag-...men ducebat, pericula nulla detrectabat; Sed hostem ubi multis attritum prœliis, ...cursionibus extructis, & præsidiis per omnem regionem dispositis, per biennium coercuisset; ...Romam jam expeditionem susceptaturus; ineunte mense Martii, Viennæ Austriorum, ...vicino Sytmii, gravissimo correptus est Morbo, quo etiam paucos intra dies absum-...ptus interiit.

...Ferunt quidem nonnulli Medicos, quò Commodo gratificarentur magis, mortem ejus *Dio.*
...maturâsse: Quod si verum est, (& Dio sanè verissimum esse præstat.) quàm suis id erat ...rebus opportunum, quod is in ore habuisse frequentissimum perhibetur? *Quàm multa sunt* *Lib. x. §. 6.*
ob quæ à nobis liberari desiderent haud pauci? Illi ipsi elatum me optant, pro quibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi: Illi inquam ipsi elatum me optant, tanquam qui levamen forsan hinc aliquod speretis. Et is quidem suo tum præsertim præcepto, quod ibidem memoratum habes, obsequutus est. *Nec propterea tamen minus illis propitius discedas, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis.* Ab eodem utique Dione accepimus, Marcum morti proximum Commodum militibus commendâsse, (noluit enim videri, quòd sibi ab illo allata est credere) Tribuno etiam Militum Tesseram postulanti, *Abi ad Orientem,* re-*Dio.*
...spondisse, *Ego enim jam ad Occasum commeo.* "Quod eo creditu est proclivius, quòd An-...tonium contiet, quâ erat mitâ animi in suos benevolentiâ, propinquorum vitia dissimu-...lavisse."

...Sed tenera adhuc Commodi ætas, quæ nondum indolis adeò turpis atque immanis ...fuerat, ignominiam & culpam hanc injuriâ illi inustam ut credam facit. Præ-*Herodian. in Commod. 7.*
...terea, quum non nisi mortuo patre in vitia delapsum narret Herodianus. Mores sanè

cruenti, quibus se omnibus brevi reddidit infestum, ut hujus etiam parricidii reum existimarent, plerosque poterant inducere; ut nequid sit facinoris aut flagitii, quo non ipse se contaminasse putaretur. Nec insolens est iis omnibus facilem adhibere fidem, quæ aliquidem, & illis forsan insciis vel facta, vel conficta, extremo tamen vitæ actu Principi in se admitti potuisse ostendunt. "Hæc quidem D'Acerius pro suo etiam in malos æquitatis ori ingenio: cujus affectum & mores benevolos non laudare nequeo; sed id tamen dissimulandum duxi, Herodiani testimonium à Capitolino perquam esse diversum; qui & Capitol. 27. "tonimum perhibet moribundum *Sententiam de filio eandem quam Philippus de Alexandro* "*ostendisse, quum de illo malè sentiret*; (sensu nempe longè alio, Imperium Romanum Commodi vitiis & profusæ libidini minimè sufficeturum) quin & *minime se dubitasse ferunt* "*cum filium superstitem relinqueret*, quidem verò docent sequentia, *Nam jam Commodum* "*dum turpem se & cruentum ostentabat*. Et mox tum postea. *Ferunt filium suum solitum* "*eum filium talem videret futurum, qualis exitit post ejus mortem; ne, ut ipse dicebat,* "*similis Neroni, Caligulæ, & Domitiano esset.*

Statim ex quo perculsus erat morbo, salus ejus deplorata est. In illum tum demum scopulum impingens, ubi naufragium faciunt pars hominum maxima; qualis futurus esset, & quantum potuerit Virtus & Sapientia intimis animi sensibus insculpta, omnibus ostendit. Pectus tamen etiam constantissimi Viri diversæ fundebant curæ. Quicquid Herodian. in divinæ visum est voluntati, æquo ille & modesto, quod Philosophum decuit, animo tulit. Populus tamen, quem Imperatori inprimis charum oportuit, quid tandem ipso vitæ fine acto fieret, cogitare acerbum; & anxio timore plenum. Diem quem morte clausit, tristissimum agebat mœstus; Multa adeò, quibus animi angebatur, revolventi subibant mentem. Terrebat nempe ingenium adolescentium à rectâ honestâque disciplinâ ad luxum voluptatesque facilè delabens; nec hominem minimè imperitum fugit multorum memoria Principum, qui Juvenes imperium suscepissent; qui vitiis & adulatione victi, voluptatibus tantùm studebant, & imperio gravè dedecus infligebant. Solicitabant etiam animum recentiora Neronis & Domitiani Exempla, qui nihil sibi ad extremam crudelitatem reliquum fecerant. Filio itaque timebat suo, ne lubricum nactus locum ab instituto deficeret, bonis artibus, studiisque (quibus tanto curarum & laboris impendio ætas ejus tenera fuisset imbuta,) relictis, ebrietati sese & crapulæ dederet; Victuris etiam, Justitiæ, & patriam Charitatis obrutis seminibus & extinctis, pro Patre Patriæ Tyrannum ageret. Terrebat præterea Germaniæ vicina gens, quam nondum planè subjecerat; sed partim in societatem adsciverat, alios autem armis belloque edomuerat; quibus, quantumvis mentis principis in præsens contineantur, mos est tamen quamlibet levibus momentis ad arma sumenda facillimè impelli. Quare dubitabat, ne despectâ mox filii ætate, & regendi imperitiâ, conjurati iterum vindictam quærerent, & infamiam victoriarum à se reportatarum delendam. His igitur Curarum fluctibus æstuans, amicos propinquosque omnes, quotquot aderant, convocari jubet. Qui postquam convenerunt, constituto in eorum conspectu adolescente filio, paululumque se, ut potuit, è grabbato sublevans, hujusmodi habuit orationem.

Ibid. 4. 5.

Marci Imperatoris Oratio pro Commodo.

Δημηγορία τῦ βασιλέως Μάρκυ περὶ Κομμόδυ.

DOlere vos atque angi cum ita me affectum contemplamini, minime mirandum. Quippe humanum est humanis casibus ingemiscere: multoque magis misericordiam provocant, quæ oculis usurpamus. Cæterum peculiaris vobiscum nostra ratio est. Nam de mei erga vos animi conscientiâ, mu-

"Ἀχθεσθαι μὲν ὑμᾶς, ἐφ' οἷς ὁρᾶτέ με διακείμενον, θαυμαστὸν οὐδέν. φύσει τε γὰρ ἀνθρώπινον ἐλεεινὸν, ἐν τοῖς ἀφ' ὁμοφύλων συμφοραῖς τὰ τε δεινὰ μᾶλλον ὄψιν ποιοῦντα, καὶ οἰκτιστικωτέρους μείζονα. ἐμοὶ δὲ πρὸς ὑμᾶς ἴδιον τοῦτο ἔχειν πως ὑμῖν οἶμαι· ἐκ ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς διδάσκομαι πρὸς ὑμᾶς, ἀμοιβαίαν εὔνοιαν ἐπίστασθαι

tuam spero à vobis quasi meo jure benevolentiam. Nunc autem illud accidit, cum & mihi sit judicium faciendum, frustrane vobis honorem tam diu habuerim, studiumque omne meum lubens detulerim: & vobis referenda gratia ostendendum, non esse eorum quæ acceperitis immemores. Videtis filium, quem ipsimet educastis, primas nunc adolescentiæ metas ingredientem, quæsique in sæculo, atque in fluctu vitæ, gubernatoribus indigentem: ne rectum imperitiâ de recto quasi cursu ablatus, malis arcibus impingat. Este igitur pro illi pro me uno multi parentes, excolendo scilicet, atque optima suggerendo.

Neque enim ut pecuniæ vis tyrannidis luxuriam exsatiare, aut stipendia satellitum agmina quæ principem possunt, nisi illi ipsi quos regat, animum iisdem benevolentiamque accommodent. Quippe ii demum diu tutoque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate civium suorum animis instillant. Nemo enim quos servire necessitas coegit, sed quos obtemperare suæ quemque voluntas adegit, si sunt in agendo, patiendoque à suspitione omni, assentationeque vacui, nunquamque imperia detrectant, nisi violenter contumelioseque sint habiti. Est autem difficile, in maximâ licentiâ moderari sibi, quasique frænos imponere cupiditatibus. Quòd si bene vivendi autores illi fueritis, & quæ nunc coràm audit, identidem admonueritis, unâ operâ & ipsum vobis reliquisque omnibus optimum principem reddetis, & memoriam nostram demeribemini, quam scilicet immortalem hac una ratione poteritis efficere.

[illegible] Marcum ità repente animus defecit, ut statim conticesceret, ac languore [illegible] in lectulum relaberetur. Quum itaque diem unum duntaxat & noctem [illegible] fato est functus: sic ut magnum sui desiderium ejus ætatis mortalibus, [illegible] etiam virtutis memoriam reliquerit sempiternam.

[illegible] mortem fama vulgavit, incredibilis repente exercitum ipsum, plebem, [illegible] adeò omnem luctus occupavit. Nullus unquam nuntius tantum dolorem [illegible] tantum unquam terrorem intulit. Imperii Gloriam & Felicitatem in[illegible] Antonino interiisse unà diceres; quem omnes certatim unâ voce, alii Patrem, alii Fratrem, alii Ducem. Fortissimum, Bonum quidam Imperatorem, nonnulli [illegible] bonum, Continentem, Sapientem, Moderatum Principem, Virtutis denique consummatæ Exemplar vocitabant; quodque vix alibi usquam factum accepimus, [illegible] ejus conspirantium ne quisquam sanè aut falsus aut nimius habebatur.

Capitol. 18. Senatus Populusque, etiam priusquam funus conderetur, non divisis locis, sed in unâ sede propitium Deum dixit. Et parum sanè fuit, quod illi & Aurea poneretur in æde Julii Statua, & honores divinos omnis ætas, omnis sexus, omnis conditio ac dignitas dedit, nisi quòd etiam sacrilegus judicatus est, siquis ejus imaginem in suâ domo non habuit, qui per fortunam vel habere potuit, vel debuit. Denique in multis domibus M. Antonini Statuas moris erat inter Deos penates consistere.

Ann. Christ. 180. *Dio. Capitol. Sexagesimum primum egisse narrat. Dio* lviii. *annos, menses* x. *dies* xxij. *natum occubuisse.*

Ita demum conquievit omnium, qui Romæ unquam principatum tenuerunt, optimus maximusque Marcus, Diis vitâ & morte conjunctus, cum annum ætatis quinquagesimum nonum nondum exegisset. Annos novem Fratrem habuit imperii participem; decem regnavit solus. Quem variis exagitatum fortunis, & plurima præclarè prosperèque gerentem, idcircò tamen præsertim fælicem ducere fas est, quòd immane Filii ingenium, flagitia (quibus is humano generi & pestem & probrum brevi se præstitit) nefanda, rum adhuc perspexisset.

PRÆ-

PRÆLOQUIUM,

IN QUO

Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica, & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; deque iis qui hanc secuti sunt, quæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis differitur: Operisque hujus totius ratio atque institutum exponitur.

SToicam *Disciplinam*, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qui censuerint, non desunt. Et Josephus quidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Pharisæorum*; quam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [1] Paulus pronuntiat. Horum uterque, & Josephus & Paulus, aliquantisper hæserat; [2] ἡ Φαρισαίων, inquit, αἵρεσις ὡς ἐγγύτατά πως ἔχει τῇ παρ' ἡμῖν Στωϊκῇ λεγομένῃ. *Pharisæorum Secta ei est affinis, quæ apud nos Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè *Stoici*, inquit, *nostro dogmati in plerisque concordant.* Et in quibus quidem convenire, ambigi non potest, si quis instituti utriusque τοὺς κανόνας regulas legésque secum invicem contulerit: in quibus etiam, opinor, quàm Secta alia ulla; quam nulla; erit comperta sit, quæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmque futuris faciat, aut altiùs evehat, aut fortiùs spiret, aut acriùs urat, aut penitiùs inculcet, aut enixiùs provehat.

Hoc quo clariùs elucescat, de Sectis eminentioribus quibusdam [3] collatis videbitur. Atq; hìc mitto Pythagoræ, [4] mysticam potiùs dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα secta jam supersunt. *Aureum* enim *carmen*, quod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*, suppositititium utrumq;. Sed nec in ullo numero habendam exi-

[1] Paul. apud Lucam, *Act.* 26. 5.

[2] Joseph. in *Vitâ suâ de Bello Judaic.* libris *subjunctis.*

[3] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

[4] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Jamblico conscripta, *cap.* 13, 14, 23, 24. necnon *Jamblichi vita*, apud Eunap. in *Vit. Sophist.*

stimem,

stimem, aut Cynicorum affectatam illuviem, fœdáq; in propatulo etiam perpetrata [1] χειρουργήματα : (quos [2] *à Stoicis tunica tantùm distare*, haud ritè pronunciâsse videtur Satyricus, quam illi [3] obscœnitates istiusmodi, sordésq; etiam, tanquam à naturâ humanâ alienas, sint aversâti :) aut Academiæ etiam Novæ [4] ἀναισθησίαν, quæ cùm sensibus tam externis quàm & internis fidem omnem detrahat, [5] mentisque pariter atque corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps esse animal patitur.

Ad illos accedo, qui Philosophiam nobis exculiriorem dederunt Scholásq; frequentiores, ampliores, illustriores fabuerunt. Et hi sunt, qui è Platonis Gymnasio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici : quos, quia [6] *nominibus* solis *loctsq;* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à se invicem *divisi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxisse, compendio dabitur. Inter istos cumprimis emicuit Aristoteles. Is in scientiis disciplinisque omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poeticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Physiologicâ*, ad [12] miraculum usq; tantum præstitit, ut plus illi hac in parte tribuatus eruditionis humanioris circulus debeat, [13] quàm priscorum, non dico uni alteri alicui, sed eis, quorum saltem ad ætatem hanc perpetua perennârunt, etiam universis. Nam quòd [14] *Platonem* hujus Magistrum, familiæq; illius utriusq; parentem, *excipere* soleat, huic alioqui primas deferunt; haud advertisse satis videntur, Platonem non tam in disciplinis tradendis, quàm in sui temporis Sophistis, sub persona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, nodis exolvendis, operam maximam ex parte collocâsse. Unde naturam [15] in *Dialogis* plerisque, per anfractuosas disceptationum ambages, artificio singulari sibi invicem implicatas & innexas, in immensum ferme protractâ dissertationis serie, veri certique sitiens lector, ni si quòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, structuræq; gantiâ, quæ fessum interim reficiant, dum delinitur detinetur, gis longis ac lacinios penè delassatus, cùm [16] quod pro co

[1] De quo videri poterit, ni pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* quo loco vim vocabuli non assecutum Ambrof. Camald. Interpretem, non est mirum, quum H. Stephan. præterierit.

[2] Juvenal. *Sat.* 13.

[3] Proinde Zeno αἰδήμων ἀεὶς τὴν κυνικὴν ἀναισχυντίαν, à Cratete defecit. Laert. *l.* 7.

[4] Τὸ καθάπαξ ἀπαθῆ εἶναι τὴν φύσιν τὸν ἄνθρωπον ἀφεῖλε καὶ εἴ τινι ἄλλῳ καὶ τούτῳ τὴν ζωὴν ἀνεῖλε τὴν. Epictet. *dissert. l.* 4. & per totum *cap.* 11. quod his verbis claudit, Πάσαν ἐκβάλλει ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀκοὴν καὶ ὄψιν καὶ ἀφὴν καὶ τὸ μὴ ἀνθρώπου εἶναι.

Naturâ homo mundum & elegans animal est. Senec. *epist.* 92. [9] Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88. [10] Cicer. *Academ. l.* 1. [11] *Musicam*, *Mathematicam*, *Medicam*, non adimo, quia periisse videntur, quæ de his scripsisse discimus ex Laertii latercùlo : sed nec Metaphysicam, quod nomen priscis illis ignotum ; aliúdque planè sonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά. [12] *Talem esse unum hominem miraculosum est potius, quàm humanum.* Averroes in *Proem. Physic.* [13] *Aristoteles meo judicio in Philosophia prope singularis.* Cicer. Academ. *lib.* 4. [14] *Aristoteles, excepto Platone, Philosophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Aristot. longè omnibus* (Platonem semper excipio) *præstans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tusculan. lib.* 1. [15] *Sophistas è Platone intelligimus lusos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2. [16] *Platonis in libris nihil affirmatur ; & dum in utramque partem multa disseruntur, de omnibus quæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

statuatur

nihil occurrat, in quo pedem figat, nec jam animi pendens, ubitationéque omni depositâ, firmus consistat, ac secu- vix aut nè vix quidem tandem deprehendere queat. ... itaque seligemus, qui in eis, quæ ad mores formandæ rationem ritè instituendam pertinent, (de his enim jam ... quorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, ... utroque dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, ... & quæ *extra horum utrumque* consistunt, vitæ hujus ad- ... minùs autem *animi bona præstantissima* esse censeat, & ... esse *expetenda* concedat; tanti tamen posteriora duo ... tantumque [17] ad sortem beatam constituendam momenti ... tribuit, ut [18] virum virtute licèt universâ instructum, ... orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, pr- ... sum adversa graviora, calamitatésque insigniores incident; ... ubi incursaverint, *beatitudinem*, quanquam, [19] *mutatu* ... *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus ... nequaquam, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externis- ... permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* ... collocanda censerent; sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, ... quarum partem momenti multum conferrent: cùm [20] *nihil* ... essent, *nisi quod pium, justum, humanum, honestum foret*; ... *nisi quod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* exi- ... Proinde *miserum* esse *insipientem, iniquum, improbum, impium* ... quantumcunque, quæ aliis habentur, *bonis, corporeis ex-* ... instructus *suffultúsque vitam exegerit*; [21] *beatum* contrà *bonum* ... quemlibet, quantumcunque *malis*, quæ cæteris reputantur, ... *diræque exactúsque ævum transegerit*. Hunc denique solùm *sapere*, ... *liberum* esse, *sui compotem, numini charum, cujus sub tutela tutâ- ... perpetim agat*, solùm posse [24] *securum malique omnis metu*

[17] Τὴν εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συμπληροῦν. Aristot. *Ethic. Magn. l. 1. c. 2.* Περὶ δὲ τοῦ δ' ὁ εὐδαίμων ἥδ' ἐν σώματι ἀγαθῶν, ἢ ἥδ' ἐκτὸς, ἢ τῆς ψυχῆς. Idem. *Ethic. Eudem. l. 6. c. 13.* *Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristoteles, qui virtutis usum cum vitæ perfectæ prosperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l. 2.*

[18] Αὐδ' ἥδ' ἐκτὸς ἀγαθῶν ὢν εὐδαίμων.

[19] Aristot. *Eth. Mag. l. 2. c. 8.* [19] Οὐ μακάριος γε, ἂν περιαμπὰς πέσῃ τοιοῦτος. Aristot. *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* Οἱ δ' τετραχόθεν ἢ πᾶσι δυσχέρειαι περιπεσόντες εὐδαιμονοῦσι ἢ φάσκοντες, ... Idem *Magn. l. 1. c. 13.* [20] Οὐκ εὐμαίρεται ... [21] Θλίβεται λυμαίνεται τὸ ... Ibid. idem *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* [22] Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθὰ ἢ· τὰ δ' κακὰ, τὰ δ' οὐδέτερα· ἀγαθὰ δὲ τὰς ἀρετὰς· κακὰ δὲ τὰ ἐναντία ταύτῃ· οὐδέτερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷον, ὑγίεια, ἰσχύς, πλοῦτος, δόξα, εὐμορφία. Laert. *l. 7. Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, οἷόν ἐστι βασιλεία. Clemens Alex. *strom. l. 5.* Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, καὶ τὰ ἐναντία οἷ ... *Unum bonum est, quod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. *Ep. 71.* *Nihil est bonum quod honestum est.* Id. *Ep. 120.* Sed & Ambros. noster idem *Scripturam asserit*, Offic. *l. 2. c. 3.* *Media, quæ indifferentia vocamus, quæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep. 82.* *Nec vitam beatam per se ipsa facit est.* [Hac prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & ... sit miser, Quam tam multa mala in miseram vitam non transeunt, nec ex beata quidem abeunt.* Sen.

[23] Διὰ τί γὰρ φοβηθήσεταί τι ἢ γνωσθέντων ἐν ἀνθρώποις; ἀλλὰ τοὺς ὀλίγους συγγενεῖς ... ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας, ἢ ἀκλαυτροφήτους, ἢ ἀδοικότας οὐ ὀπῶν τὸ ἢ τὸν θεὸν ἔχειν ποιητὴν ... ἡμῶν, οὐχ ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν ἢ φόβων; Epictet. *dissert. l. 1. c. 9.*

immunem:

immunem degere, utpote [25] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [26] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unquam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, quæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Hæc quidem fuêre Stoicorum dogmata, in quibus quatenus tam Peripateticos, quàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utique accesserunt.

Etiamsi autem concedere nequeam, quod post [27] Antiochum [28] Cicero, post Ciceronem [29] Augustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [30] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen differi, quod Orator celeberrimus ille, [31] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, quòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásque *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [32] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qui tentarent: idque, quod mirum magìs minúsque ferendum, ex eis etiam, qui Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed quid in hunc sensum proferatur, audiamus, ab eo qui Stoicus ipse haberi volebat.

[33] *Non est*, inquit, *quòd putes magnum, in quo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, quod utrosque à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [34] *Quam*, inquit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis quæ & illi in nonnullis præcipiunt, ideo non longè à se invicem diversi existunt. Ecquis *Medicum* à *Philosopho* non distare multùm dixerit? Eadem tamen suis in victu vitáque communi præcipiunt isti, præscribunt illi. Medicorum principem & parentem audiamus. [35] Πόνοι, inquit, σῖτα, ποτα, ὕπνοι, ἀφροδισια πάντα μέτρια. *Labores, esca, potiones, somni, venerea; moderata sunto omnia.* Ecquid aliud

[25] Ἐν οὕτω διαγωγῇ δεῖ ἀνδρὸς, ὃν ἂν ἕξῃ ἀνδρὶ ἀγαθῷ καλὸν εἶναι ὅτε ζῶντι, ὅτε τελευτήσαντι. εἰδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτων πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur quod dicturus sum. Nec cuiquam bono quicquam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unquam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat. *Tusc. l.* 1. & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. ecquid hæc, quàm quæ Solomon Paræm. 1. 33. & Paulus Rom. 8. 28.

[26] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ πεπρωμένη ὅπῃ ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· ὡς ἕψομαί γ' ἀόκνως. Cleanthes. ὁπ' ἀνδρὸς ἐυτύχου ταῦτα, Epictet. *enchir. c.* 52. *dissert. l.* 3. *c.* 22. *Ubi me parens, celsique dominator poli, Quocunque placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107.

[27] Cicer. *de Deorum nat. lib.* 1. [28] Cicer. *de finibus, lib.* 4. [29] August. *de Civit. Dei, lib.* 9. *c.* 4. [30] Cicer. *de finib. lib.* 3. [31] Cicer. ibid. *lib.* 2. [32] Δυσχερὲς μὲν, ἐλεύθερα γυναικὶ σὺν πόρνῃ μάχη. *dura res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adversus Julian. lib.* 7. [33] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [34] Senec. *ibid.* [35] Hippocrat. *epidem. lib. sect.* 6. § 5. & ex Hipp. Galen. *Hortat. c.* 6.

Philoso-

Philosophus, sive Stoicus, sive Epicureus etiam, sive alius quilibet, [illegible] planè rationibus, & diversis prorsus; singuli. [35] *Finem* [illegible] *are appellationem*, & *in re ethica formæ rationem habere*. Istic [illegible] usurpatur, quod diverbio vulgari dicitur,

Χωρὶς κατὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσμαλα.

Fines Mysorum sunt Phrygúmque dissiti.

[illegible] [38] *Medici & Philosophici, Epicurei & Stoici* fines sunt divisi. Medicus quidem valetudini prospicit, ne in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite [illegible] tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Tot [illegible], quod aiunt, cœlo à se invicem sunt dissiti, quorum alteri *Voluptatem*, tanquam Reginam legitimam, Principem justam, cui cætera concedant omnia, in fastigio summo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, quæ vel ad pedes subserviat, vel à tergo subsequatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* substituunt, [19] cui in solio regali sedenti, ancillulæ instar, adsit illa, hoc duntaxat officium suum ducens, Dominam in aurem admonere, caveat, ne quid perficiat, à quo dolor aliquis oriatur.

Sed, [40] *sancta*, inquit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *tristia*, *fortè* etiam, *si propiùs accesseris*.

Et propiùs igitur accedamus, quò penitiùs & accuratiùs introspiciamus, idque eò lubentiùs, quia [41] multos monet Orator hac offucia allectos Epicureas partes sequi, quia *recta & honesta* ipsum plurimùm facere putant.

Sancta ergò scilicet præcipit is, cui [42] *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit*. cui [43] τὸ πρᾶγμα ὁ θεὸς, οὔτε αὐτὸς ἔχει, οὔτε ἄλλῳ παρέχει. [44] *negotii quicquam Deus nec ipse habet, nec alteri exhibet*. quod impii illi olim fœcibus suis immersi infixique Judæi, [45] *Deus nec beneficio nec maleficio quenquam est affecturus*; [46] *nec propitius esse, nec irasci cuiquam potest*. qui denique, utì gloriantur [illegible] ipsius, [47] *primus adversus numen cœlestes oculos attollere* ea *au[illegible] omnemque funditus* (quantùm in ipso fuerat) *religionem*

[illegible] verò ab eis quænam, aut quorsum quis expectet? *qui* [illegible] *etiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, nisi* [50] *proprii vel emolu[illegible] vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant*; (*cùm*

[illegible]

[35] Ὁρίζεται ἕκαστον τῶν τέλος. Aristot. *Eth. l.* 3. *c.* 7.

[37] Strabo *geogr. l.* 12.

[38] Χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσμαλα. Plut. *de valetud. præcept.* quod idem de *Viatibus* & *Philosophis* usurpavit Damascius in *Vit. Isidori*, à Suida adductus, quem ex Photio alibi restitutum damus.

[39] Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. l.* 2.

[40] Senec. *ubi suprà epist.* 33. & alibi.

[41] Cic. *de fin. l.* 1.

[42] *Semota à rebus nostris, sejunctaque longè*; *Nec bene promeritis curatur, neque tangitur ira.* Lucret. *l.* 1.

[43] Senec. Συνολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, οὔτε αὐτὸ πρᾶγμα ἔχει, οὔτε ἄλλῳ παρέχει. ὥστε ὀργαῖς οὔτε χάρισι συν[illegible]

[44] Epicur. apud Laert. *lib.* 10. [45] Cicer. *de nat. Deor. lib.* 1. [46] Zeph. 1. 12. [47] Lucret. *de rer. nat. lib.* 1. [48] Cicer. *de nat. Deorum, lib.* 1. [49] *Quia hæc bene co[illegible]cilium, & quod aptissimum est ad quietè vivendum, charitatem.* Torquat. apud Cic. *de fin. lib.* 1 *tutiorem vitam, & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*

nihil horum per se bonum, sinique causâ expetendum existimem; [51] *honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec ullum solidum, quamvis splendidum nomen pronunciant*; *quin* [53] *nec flagitio, facinore, scelere ullo, quod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm* [54] *hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii,* [55] *damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur*; *nec à numine hoc (à quo iram vindictámve ob istiusmodi quicquam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnanti tantum, verum etiam deridenti) sed* [56] *ab hominum conscientia, qui ab iniqua & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro autoritate publica, sive pro viribus privatis valent*; *hos autem* [57] *latendi fiducia nulla posse unquam haberi.*

Sed pergamus, & *rigida* ac *trìstia* ista Epicurea videamus, ut [58] *imperitorum scil. errore sublato*, ex horum patrono intelligamus, *ea quæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, quàm gravis, quàm continens, quàm severa sit.* [59] Epicurus ergò ipse τὰς ἀκολάστους & ἀσώτους castigat & damnat, qui *voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéque enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec quid porrò eventurum sit, quos morbos, quos dolores excepturi sint, provident.*

Verùm quo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satis liquidò produnt. [60] *Luxuriam* utique *severus* iste, *per se, aut propter se reprehendendam non putat*: siquidem [61] *Voluptas omnis*, inquit, *bonum est*: (ità nec turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [62] *si ea*, inquit, *quæ sunt luxuriosis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerentq;, qui essent fines cupiditatum, nihil esset eorum quod reprehenderem, cùm undique complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte aut dolens aut ægrum, aut malum.* Ità nec luxuriosos ob eam causam reprehendit, quia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collaudat, quia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, quorum primum quidem & præcipuum est, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Quâ ergò ratione castigat asotos istos damnátque Epicurus? quia utique [63] *Voluptates*, quas immodicè sectantur isti, *Voluptatem* ipsam *multis modis conturbant & corrumpunt*,

[51] Nè justitiam quidem rectè quis dixerit per seipsam optabilem; sed quia jucunditatem asserat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρεῖσθαι, ὡς δ' αὐτός. Epicur. apud Laert. *l.* 10. *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, quia metus vitari non possit.* Sen. epist. 97.

[52] Torq. *ubi sup.*

[53] *Nihil tam turpe, quod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vid. Sen. *sup.*

[54] Ἡ ἀδικία οὐκ αὐθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῷ ταραχὴν παρέχειν φόβου, εἰ μὴ λήσει τοὺς ἐπὶ τούτων ἐφεστηκότας κολάσεις. Epicur. apud Laert.

[55] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, quàm in eisdem emolumenti, quæ injuriâ parantur.* Torquat. *ubi sup.*

[56] Ὁ κἂν τὸν λάθρα τι ποιοῦντα πεδίον ὂν λήσει, κἂν μυριάκις ὑπὸ τῶν παρόντων ἀνθρώπων μὴ ἔχει τὸ κρίνασθαι ἀδικον εἰ μὴ λήσει. Epic. apud Laert. *Eleganter Epicurus, potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97.

[57] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Sen. ipse *ibid.*

[58] Torquat. apud Cicer. *de finib. l.* 1.

[59] Torquat. *ib.*

[60] Torq. idem *ib.* & Cicer. *de finib. l.* 2.

[61] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laert. *l.* 10.

[62] Epicur. in χρείαις δόξας Cicerone interprete, *de fin. l.* 2. Εἰ τὰ παρὰ τῶν ἀκολάστων ἡδονῶν ἔλυε τοῦ φόβους τῶν δαιμόνων, τῶν τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ἔτι τε τὸ πέρας τῶν ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, ἐν ἂν ποῖς εἴημεν μὴ ὀκνοῦντες ἀποθνήσκειν, παντάπασιν ἐμπεπλησμένοι τῶν ἡδονῶν, καὶ οὐδαμοῦ μᾶλλον τοῦ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπούμενον ἔχοντες, ὃ καλοῦσι τὸ κακόν. Laert. *l.* 10.

[63] Τῶν ἡδονῶν ποικίλως πολλαπλασίως ὀλισθαίνει τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

obruunt, dum istis procurandis & prosequendis, [64] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, sæpe etiam legum judiciorúmque pœnis obligantur.* Hæc scil. *rigida*, hæc *severa*, hæc *tristia* sunt, quæ suis præcepit Epicurus. Voluptatibus vel fœdissimis, vel obscœnissimis indulgeant, totósque se dedant, concedit; caveant duntaxat, nè usu an abusu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in se arcessant supplicia. Sed temperantes, sobrii, bonæque frugis fuisse referuntur, ex eis qui *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magistri extitêre*, eámq; pro *bono summo* habuerunt. [65] Gloriatur utiq; Epicurus ipse, *asse non toto se pasci; deos autem, qui nondum tantùm profecerit, toto.* [66] *diffluere se corpusculi voluptate profitetur, aquâ & pane vescentem, epulásq; sumptu magno comparatas despicere ac despuere:* [67] *aquam & polentam si habuerit, Jovi ipsi de felicitate controversiam facturum:* [68] *summam enim ista voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea quis sumserit,* [69] *nec minorem voluptatem ex victu tenuissimo, & contemtissimis escis & potionibus percipi, quàm ex mensis ad epulandum exquisitissimis, ubi quicquid dolorem creat, eis subductum fuerit.*

Et Eudoxo quidem, qui Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuisse & tradidisse videtur, [70] *temperantiæ & sobrietatis in victu insignioris testimonium perhibet Aristoteles luculentum. quâ etiam* [71] *vitæ ratione finem dogmati suo est amplierem consecutus; utpote qui* [72] *non affectu vitioso, aut partium studio, sed judicio incorrupto* [73] *& veritatis vi victus* [74] *de principatu pro voluptate sententiam tulisset.* de Epicuro verò ambigi non immeritò potest; quem Timocharis narrat, non *assem nec obolum*, sed [75] *minam* integram *in victum diurnum quotidie impendere solitum*, idq; [76] ipsum alibi de se esse professum. Aliud itaque fuisse videtur, quod ex usu communi, aliud quod per exercitium peculiare facitabat. [77] *Certos* utiq; *habebat dies, quibus malignè famem extingueret, visurus an aliquid deesset ex plena & consummata voluptate, vel quantum deesset, & an dignum quod quis magno labore pensaret, sive, quibus tanquam* [78] *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet, &* [79] *ut contra injurias fortunæ inter ejusdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla fecisse videtur, quod Eudoxus forsan jugiter. Vi-

[64] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[65] Senec. *ep.* 13.
[66] Βρυάζω πρὸς τὸ σωμάτιον ἡδεῖ, ὑδατι καὶ ἄρτῳ χαίροντος καὶ τοῖς ἐκ πολυτελείας ἡδονὰς περιπτύσσομαι. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[67] Εἰ μὴ ἔχοιμι ἕξειν καὶ τοῦ Διὸς ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, sed vitiatus, & sic restituendus. quam vocem ἀσπιδίας notat. Clem. Alex. *strom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epist.* 110. *Fasciamus*, inquit, *oro te, etiamsi ista defuerint.* Et ipse *Epist.* 25. *Intra hæc quisquis desiderium suum clausit, cum ipso Jove de felicitate contendat.*
[68] Καὶ μάζα καὶ ὕδωρ τοῦτο ἀληθῶς τοῦτο δίδωσιν ἡδονὴν, ἐπειδὰν ἐνδεὴς τις αὐτῶν προσενέγκηται. Epic. *ibid.*

[69] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτην τοῦ ἡδονοῦ παρέχουσι, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ. apud Laert. *lib.* 10. [70] Διαφερόντως ἀδόκει σώφρων εἶναι. Arist. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 1. [71] Ἐπισφίγγουσι οἱ λόγοι. διὰ τοῦ τὸ ἦθος ἀρετοῦ. Ibid. [72] Οὐχ ὡς φίλος τῇ ἡδονῇ. [73] Οὕτως ἔχων καὶ ἀληθείας. *Ibid.* [74] Συμπαρῆσαι ἀεὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῇ ἡδονῇ, *Ibid. lib.* 2. *cap.* 12. [75] Μνᾶν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τοῦ τραπέζαν. Laert. *lib.* 10. [76] In *Epist. ad Leontium meretriculam, & ad disciplinæ suæ observantes Mitylenæos philosophos.* [77] Senec. *epist.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epist.* [78] Idem *ibid.* [79] *Ibid.*

ctum autem tenuem ſimplicémq; qua de cauſſa lautiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo quidem loco, [80] *non ob luxum ipſum aut intemperantiam,* [81] quam *nec propter ſe fugiendam,* utì [82] *nec temperantiam propter ſe expetendam,* definiat; ſed *ob moleſtias graves, quæ indè provenire poſſint.* Quia nimirum ex largiore ac lautiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, quibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhauriuntur, & *patrimonia* integra, quaſi [83] *pilæ in modum convoluta,* [84] *ovi ſorbilis inſtar,* ità penitus *deglutiuntur,* ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſequatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſtinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, [85] quod eſt illis *boni maliq; omnis,* quia *voluptatis & doloris,* utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* [86] *Conſequuntur enim,* inquit, *magni dolores eos, qui voluptatem ratione ſequi neſciunt:* dum [87] *quæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis;* [88] *multóſq; morbos multa faciunt fercula;* & [89] *miſerabilior ex cruditatibus quàm ex fame enaſcitur macies;* eæ deniq; crapulam ebrietatémq; ſequuntur [90] *capitis vertigines,* oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes,* artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, [91] quos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævíſos haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæq;, aut toties, aut tantopere indulgerent. Adhæc proſpectum hac ratione volebant, cùm ipſe, tum & ipſius aſſeclæ, *ut* [92] *cùm in ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe præparâſſet, nunquam expaveſcerent, quod ſæpiùs experti, priùs didicerant, minúſq; moleſtè id perferrent, ſi neceſſitas incideret, cui antè aſſueverant.* Porrò ut experiundo addiſcerent, [93] *quàm exiguum naturæ ſatisfaciat, quantúmq; ex iſtis voluptatis percipi poſſit,* [94] *ubi indigentiâ affectus quis ſumſerit ea.* Deniq; ut [95] *ex victu lautiore voluptas plenior* accreſceret, cùm [96] *voluptates uſus rarior commendare* atque [97] *intendere ſit natus;* frequentior autem, & continuus magìs multò ſenſum contrà obtundere atque hebetare conſueverit. ac proinde aſſiduam eſcæ delicatioris uſurpationem [98] *ſumtûs quàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [99] Acriores

[80] Οὐ δι' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐταῖς δυσχερῆ. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[81] Torq. apud Cic. *de finib. l.* 1.

[82] Idem *ibid.*

[83] Σφαῖραν ἀπέδειξε ἡ παχεῖα οὐσία, ἡ ὑπὸ ὀλιγῶν ἀπαλὰ κατεμάσησατο. Alexis Cnidiâ, apud Athen. *lib.* 4.

[84] Ὥσπερ ὄφιν ἐσθίων, ὅταν πλησθεὶς γένηται, ἀξαπόκνους. Nicomach. apud eund. *l.* 2.

[85] Videantur, quæ apud Cic. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. paulò poſt exhibentur.

[86] Torq. apud Cic. ex Epicur. ſententia, *de finib. l.* 1.

[87] Senec. *ep.* 95.

[88] Idem *ibid.*

[89] *Ibid.*

[90] *Ibid.*

[91] Εἰ τῶ μεθύοντι δεύτερον τὸ κεφαλαλγοῦν παρεγένετο, ἐπ' οὐδεὶς ἂν ἔπιεν οὔτ' ἂν ἐς ὀψὲ ἔπινε πλέον τῶ πεπονθότι πρόσθεν. Ἀλλὰ νῦν ἡ τοῦ πιεῖν ἐ σφοδρότης τῆς μέθης ἔσχε τὸν ἀκριβῆ τὸν νόμον. Alexis *Phryge.* Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Εἰ τοῖς μεθυσκομένοις ἐκέλευε μέσης νυκτὸς ἀναστῆναι τὴν κεφαλὴν σφύζουσαν τοῦ πόνου τὸν ἀκριβῆ, οὐκ ἂν ἐδεῖς ἔπινεν ἐπ' νῦν ἡ σφοδρὸν γε τὸ πόνου τὴν ἡδονὴν σφαλλόμενος ὑστεροῦσαν πλαθεῖ. Habet utrumque Athenæus in *Dipnoſophiſtis,* hoc *l.* 1. illud *l.* 15.

[92] Sen. *epiſt.* 18. σφὸς τὸν πόλεμον ἀρίζας παρασκευάζεται. Epicur. apud Laert. *l.* 10.

[93] Epic. apud Senec. & Laert. *ibid.*

[94] Epicur. apud. Stob. *ſup.*

[95] Torq. apud Cicer. *de finib. l.* 1.

[96] Juv. *ſat.* 11.

[97] Τῶν ἡδέων τὰ ἀναγκαιότατα γλυκύτατα μάλιστα τίθησι. Democr. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[98] Τῶν δὲ πολλῶν τὰ τέρψεις μᾶλλον ἢ ἔνεσι, πολυτέλεια δέ. Alexis *Amante.* ſive Διαπίνει σφόδρα, ἀδυνᾶ δ' ἐδὲ ἅπτειν. Idem. *Mentiente.* Athen. *l.* 10.

[99] *Acriores ſunt nonnunquam intermiſſa libertatis, quàm retenta.* Cic. *offic. l.* 2.

utique

utique ad res placitas intermissas revertimur: esúique [1] *lenocinium* est *antecedens* esúries, ut liberationis *muneri metus*. [2] *Cibi* itaque *condimentum famem* Socrates dicebat, *potionis sitim*. quemadmodum autem ille [3] *ad cœnam vespertinam famem se obsonare* aiebat *ambulando*: Epicurus itidem [4] *ad epulas* insecuturas *appetitum vehementiorem*, [5] *famem maligniùs extinguendo, aucupabatur*, quò amplior ex lautitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, laudémque justam nihil habet momenti, quicquid non honesti causâ, sed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel molestiæ majori amoliendæ susciptur.

Ità *rigida, severa, tristia* vidimus; *fortia* videamus. *Fortis*, inquit, est Epicurus, *& fortia* loquitur: [6] *fortis, licèt manuleatus; fortis, sed stolâ indutus*. Ecqua re fortis? Quia non prudenter tantùm, sed & fortiter agit. Etiamsi enim [7] *Voluptatem omnem in se bonum, dolorem omnem in se malum* censeat; [8] *bono* tamen *quandoque tanquam malo utitur, & malo* vicissim *tanquam bono*; [9] prout expedire *vel non expedire visum fuerit*. [10] *siquidem & voluptatibus quibusdam quandoque se abstinet, ob molestias, quas admissæ essent parituræ*; [11] *& labores doloréque graviores etiam ac diuturnos nonnunquam sponte lubénsque sustinet, quò voluptatem indè ampliorem deinceps consequatur*: ([12] *istius* enim *consequendæ gratiâ universa & patrare & perpeti* disertè profitetur) quod non prudentis duntaxat, sed & fortis est.

Verùm non est illico *fortis* pronunciandus, quicunque asperi aut adversi quicquam subire sustinuerit. Alioqui *fortes amantes* cum [13] Nasone prædicemus, vel *amentes* etiam; quorum illi libidinis œstro perciti, nihil non laboriosum sustinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíque, in nihil non periculi plenum [14] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [15] Mutium agens maleficus, qui *tunicâ præsente molestâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qui [16] *vitæ tædio, quam vitæ genere inquietam sibi fecerint ipsi, ad mortem confugiunt*; adversus quos [17] Epicurus ipse pronunciat: *fortiùs* facturi, censente Epigrammatario, si [18] refugerit ille, [19] sustinerent isti. *Fortes* contrà, qui [20] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil subire ac perpeti recusent, [12] non tam quò *vitam ulteriùs protollant*, quàm *quò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mæcenas,

[1] Senec. *de ira, l.* 1. *c.* 11.
[2] Cicer. *d. finib. lib.* 2.
[3] Cicer. *Tuscul. l.* 5. ὅλον συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.
[4] Τοῖς πολυτελέσιν ἐκ διαλλάγματων σεσηρόσι κρεῖττον ἡμᾶς διαθηται. Epicur. apud Laert.
[5] Senec. *epist.* 18.
[6] Idem *ep.* 33. & *de vit. beat. cap.* 13.
[7] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὸ φύσιν ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ ἀλυπηδὼν πᾶσα, κακόν. Epicur. apud Laert. *lib.* 1.
[8] Χρώμεθα τῷ ἀγαθῷ κατὰ πᾶσας καιρὸς ὡς κακῷ· τῷ δὲ κακῷ τὸ ἐμπαλιν ὡς ἀγαθῷ. *Ibid.*
[9] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέψει πάντα πράσσομεν. Ἐστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς παραιρούμεθα, ὅταν πλείων τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἐπιφέρηται, καὶ πολλῶν χρόνον ἀνιαρὰς ὑπομείναντες τὰς ἀλγηδόνας. Id. *ib.*
[10] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν ἐπειδὰν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ, ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπομείναντες τὰς ἀλγηδόνας. Id. *ib.*
[11] Τοῦτο γὰρ χάριν ἁπάντα πράττομεν. *Ib.*
[12] *Amor. l.* 1. *eleg.* 9.
[13] *Mentis lapsi, mortem non metuunt.* Sen. *ep.* 36.
[14] *In matutina nuper spectatus arena Mutius, imposuit qui sua membra focis. Si patiens fortisque tibi durusque videtur, Abderitanæ pectora plebis habes.* Martial. *l.* 10. *ep.* 25.
[15] Senec. *ep.* 24.
[16] Idem *ib.*
[17] *Nam cùm dicatur, tunicâ præsente molestâ,* Ure manum, *plus est dicere,* Non facio. Martial. *ubi sup.*
[18] *Rebus in angustis facile est contemnere vitam: Fortiter ille facit, qui miser esse potest.* Id. *l.* 7. *ep.* 57.
[19] *Ultima malorum, & quæ pati gravissimum est, vitæ longioris mercede.* Sen. *ep.* 101.
[20] Θάνατον, ὃ βίου μανίας παυτήριον. Plut. de ser. num. vindict. *Quid hujus vivere est? diu mori.* Sen. *ep.* 101.

molli-

[1] *Apparet mollem fuisse, non mitem.* Senec. *epist.* 114. cujus de eodem videri potest censura, cùm *ibi*, tum & *epist.* 19. & *epist.* 92.

[2] Apud Sen. *epist.* 101.

[3] Senec. *ibid.*

[4] August. *in Psal.* 34. *epist.* 167.

[5] Καλῶ ἕνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 7.

[6] Torquat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.

[7] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὲ γίνεσθαι, λογισμῷ δ' τὸ συμφέρον τος. Epicur. apud Laert.

[8] Ἐὰν στρεβλωθῇ ὁ σοφὸς, φησὶν, οὐκ ὀλίγα μακαριεῖται. Idem *ibid.*

[9] Idem, apud Cicer. Tuscul. *lib.* 2. & *lib.* 5. & Senec. *epist.* 66.

[10] Μακρὰν ἄγοντες καὶ ἡμᾶς τελευταίαν ἡμέραν τοῦ βίου ἐγεγόμεθα ταύτην. Epicur. *epist. ad Idomen.* Laert. *lib.* 10. Cicer. *Tusc. lib.* 2. & *de finib. lib.* 2. Senec. *epist.* 66. & 92.

[11] Στεφάνους τε παρεκελεύσατο, καὶ δυσωδίαν πάσαν, ἐφ' ἅπασι τοῖς ἀπολείπουσι τὸ ἐν ἑαυτοῖς. Ibid. μεγάθος, *Ibid.*

[12] Ἀντικαθιστάμενος δὲ τούτοις τὸ κατὰ ψυχὴν καλὸν, δὴ τῷ σῷ γενόμενον ἡμῖν διαλόγῳ. Ibid.

[13] Senec. *ep.* 9. [14] Idem *de vit. beat. c.* 4. [15] Idem *ibid.* [16] *Ibid. c.* 16. [17] Idem *ep.* 92.

[18] Ibid. [19] Cicer. *Tusc. l.* 5. [20] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18.

mollitie infamis, si carmen illud horridum ex vero animi sensu emisit;

[2] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber astrue gibberum;
Lubricos quate dentes.
Vita si supersit, bene est:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, sustineo, crucem.

[3] *Suffigas,* inquit, *licèt, & acutam sessuro crucem subdas. est tanti vulnus suum premere, & patibulo pendere districtum, dum differat id, quod est in malis optimum, supplicii finem. Fortis* demum fuerit, quicunque dura pertulerit, quò vel naturæ necessitatibus urgentibus satisdet, vel affectui vitioso alicui gratum faciat. [4] *Caussa,* aiunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpessiones ipsæ, sed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure censetur, [5] qui *honesti* caussâ istiusmodi strenuè pertulerit. Nunquam autem *honesti* caussâ quicquam perpeti sustinuerit, cui *honestum* ipsum voluptate semotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote quod [6] *umbram nescio quam* meram repudiat, cui solidi nihil subsit; quique [7] *fortitudinem ex rei natura nullam esse* existimat, nisi quòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loquitur, extantque hujus revera quædam vaniloquæ magis quàm magnanimæ voces. *Sapientem* utiq; suum affirmat, [8] *etiamsi torqueatur beatum fore*; imò, [9] *si in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Quàm suave, quàm dulce hoc est? quàm hoc non curo?* Se verò decumbentem spiritúmq; extremum trahentem, [10] *supremum eundem & beatissimum vitæ diem agere* profitetur, [11] *cùm tanti vesicæ viscerúmque morbi cruciatúsque adessent ut nihil ad eorum magnitudinem posset accèdere.* [12] *compensatam enim cum summis tormentis lætitiam, quam ex inventorum suorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [13] *non quid dicat quis, sed quid sentiat, refert.* Et ista quidem is dicere poterat, cui [14] *unum bonum honestum, unum malum turpitudo*; cui [15] *nihil bonum malúmque sit, nisi bonus malúsque animus*; cui [16] *virtus sola ad vitam beatam sufficit, &* [17] *ipsa per se satis est*; cui pro cruciatus quoscunq;, quantoscunq; [18] *de sorte beata nihil defringitur,* nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus,* nec [19] *ad rotam* unà *ascendere,* nec *ad equleum* unà descendere, defugiat; nec ad [20] *tunicam incendiarium* admotam, aut indutam etiam deserat, sed in ea comes individua

adhæreat

adhibeat, & [1] *per ignes* illos ipsos, qui corporis membra depascunt & absumunt, *colluceat*. his principiis imbutum istiusmodi proloqui fas est, quum decretis dicta sint consentanea, nec à dogmate sermo dissentiat. Ecquis verò est adeò aut mentis impos, aut sensûs communis expers, qui hæc ex animi sententiâ protulisse, aut proferre potuisse credat eum, qui [2] *Voluptatem* statuit esse *summum bonum*, *dolorem* & cruciatum *summum malum*, [3] *omnesque*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qui negat [4] *gaudere quenquam nisi propter corpus*, aut [5] *animi gaudium esse ullum, nisi quod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qui denique diserte profitetur, [6] *nec intelligere quidem se posse, ubi sit, aut quid sit ullum bonum, præter illud, quòd sensibus corporeis, ex cibis potionéque, formarum aspectu, aurium delectatione, & obscœnâ voluptate percipiatur.*

[7] *Non est*, inquit poeta, *beatus, esse se qui non putat.* astipulatur Epicurus; nec, *qui non beatum se putat*, dixisse contentus, [8] *qui non beatissimum se judicat*, dixit. Quî autem, non jam, *beatum*, dico, *putare*, sed *beatissimum* etiam *judicare* se poterat, cùm non in *summo* tantùm *malo*, sed in summi mali gradu supremo, quo altiorem aut intensiorem dari posse negat, versatum se profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non quidem purganda, sed lustranda hæsimus. ab ea ad porticum, auræ liberiori ac salubriori captandæ, & contrà, quàm de se olim [9] Cynicus Lacedæmone Athenas proficiscens, ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [10] *viros*, *à mulierculis ad* [11] *mares*, transeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris saltem Epicureis illis, diversa; imò eis adversa plané.

Numen isti *cœleste* [12] *rerum humanarum curam gerere*; *nec universi tantummodo, sed hominum etiam singulorum, & rerum quoque singularum*; *rebus humanis præsto esse*, [13] *generique humano, non ad bona verè sic dicta duntaxat, sed & ad vitæ hujus commoda & adminicula suppetias ferre. Deum* itaque *ante omnia* [14] *colendum*, [15] *ad omnia invocandum*, [16] *per omnia cogitandum, in omnibus* [17] *agnoscendum*, & [18] *comprobandum*,

[1] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4.
[2] Epicur. dogma apud Laert. *lib.* 10. & Cicer. *de finib. l.* 1, & 2.
[3] Cicer. *de fin. l.* 2.
[4] Torquat. *ib. l.* 1.
[5] *Ibid. lib.* 1. & 2.
[6] Οὐ γὰρ ἴσμεν νοῆσαι ποῦ ἐστιν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δ' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δ' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *lib. de finib.* apud Laert. *lib.* 10. & Cicer. *de finib. l.* 2. & *Tuscul. l.* 3.
[7] Poeta nescio quis, apud Senec. *epist.* 9.
[8] Epicur. *ibid.*
[9] Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὴν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laert. *lib.* 6.
[10] Ἡ ἀνδρωδεστάτη αἵρεσις Στωϊκή. Laert. *lib.* 6. in *Antisthen.* [9] *Stoici virilem ingressi viam.* Sen. *de constant. sap. cap.* 1. *Stoicorum rigida & virilis sapientia.* Idem *ad Helv. cap.* 12. [11] *Tantum inter Stoicos & cæteros sapientiam professos interesse, quantum inter fœminas & mares.* Idem *de constant. cap.* 1. [12] Epictet. *dissert. lib.* 1. *cap.* 12. & *cap.* 14. & *cap.* 16. Marc. *lib.* 2. § 11. & *lib.* 6. § 43. [13] Marc. *lib.* 1. § 17. & *lib.* 9. § 27. & § 40. [14] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸν μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους δ' εὐποιεῖν. Marc. *lib.* 5. § 33. [15] Ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ. Idem *l.* 6. § 23. Καὶ πάντα καὶ τὸ μικροπαθὲς ὅτου ποιεῖν. Idem *lib.* 3. § 13. [16] Ἐκ παντὸς ἔστι παντὸς μιμεῖσθαι σοὶ μόνῳ θεῷ. Idem *lib.* 6. § 7. [17] Οὔτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ὅλης τὰ θεῖα συναναφορᾶς τοῦ παντὸς, οὔτε ἔμπαλιν. Idem *lib.* 3. § 13. [18] Τοῖς θεοῖς σύμφωνον· ἐπιτυχὲς ἴσον εὐεῖνοι διανέμουσι καὶ ἀκωλύτως. Idem. *l.* 6. § 16. Ἐγὼ σοὶ ἀπὸ τούτων παντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπολογήσομαι. Epictet. *lib.* 2. *cap.* 16.

Ποτὲ δ' ἐγὼ ἡμάρτανον, νυνὶ δὲ οὐκ ἔτι χάριν τῷ Θεῷ. Id. *lib.* 4. *cap.* 4.

Ἐφ' ἑκάστῳ δὲ τῶν κόσμου γινομένων, ῥᾴδιόν ἐστιν ἐξαρκεῖσθαι πρὸς πρόνοιαν, ἂν δύο τις ἔχῃ, δικαιοσύνην τε συνεργαπτικὴν τῶν γινομένων, καὶ τὸ ἐναρέστως. Id. *lib.* 1. *cap.* 6. & apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *c.* 4. ex quo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejusd. c.* 16. post recensita varia providentiæ divinæ

[1] *de omnibus laudandum & celebrandum*; [2] *huic uni in omni negotio simpliciter obsequendum*, [3] *ab ipso, quicquid obvenerit, animo prompto ac lubenti excipiendum atque amplexandum*; [4] *nihil melius*, [5] *nihil convenientius*, [6] *nihil conducibilius*, [7] *nihil opportunius aut tempestivius, quàm id quicquid existat, quod ipse voluerit, existimandum*; [8] *quocunque ducere visum fuerit*, [9] *citra tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum*; [10] *locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum*, etiamsi *mortem millies oppetere oporteret.*

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: dē *Homine* quidē, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc & [11] *corditùs diligere, &* [12] *curare*, [13] *& sustinere*, [14] *injuriâq; omni (ut quæ* [15] *impietatis etiam notam inurat) abstinere, &* [16] *beneficentiâ prosequi*, [17] *nec sibi soli genitum censere se, aut vivere, sed* [18] *in commune bonum ac beneficum* [19] *cunctis, pro facultate viribúsque, semet exhibere*; [20] *re ipsâ, reique bene gestæ conscientiâ, (*[21] *nec hac etiam ipsâ quàdantenus reputatâ) citra* [22] *testem, aut* [23] *mercedis spem*, [24] *commodùve proprii intuitum, contentum agere*, [25] *à beneficio uno præstito ad aliud transire*,

---

aporelesmata. Ταῦτα, inquit, τίς ἀρκεῖ λόγος ἡμῖν αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ θαυμάσαι; οἱ δὲ νῦν ἀγνώμονες, οὐκ ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν ἢ λέγειν ἃ ἴδιά, ἢ ἐμοῦν τὸ θεῖον, ἢ εὑρημῶν, ἢ ἐπιξεργάζεσθαι τὰς χρείας; οὐκ ἔδει ἢ σιδηροῦν, ἢ ἀρᾶσθαι, ἢ ἐλαύνεσθαι, ἀλλὰ τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; Μέγας ὁ Θεός, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, ὧν πρὸς γλῶσσαν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ Θεός, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάπωσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι ἀναπνεῖν, ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ εὑρημῶν ἔδει ἢ τὸν μέγιστον ἢ θεοπρεπῆ τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν. ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε πρὸς παρακολουθητικὴν τούτων, ἢ ὁδῷ χρησθαι. Et quæ sequuntur his gemina, homine Christiano quovis non indigna; Christum modò donatum nobis adjecisse. [2] Ἐγὼ ἔχω τι ἀνθρώπῳ, ὃν ποιοῦσθαι δεῖ, τῷ Θεῷ, Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 12. Ἐκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπιδίδου, παρέχων συμφέρου, ὅτι ποτὲ προήγμασι βάλλεται. Marc. *l.* 4. § 33. [3] Ἀρεσκόμενος τοῖς ἐκ τοῦ ὅλου ἅπαντα φέρουσιν. Idem *ibid.* § 25. ἀπαλλάσσου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l.* 3. § 4. Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Epictet. *l.* 4. *c.* 12. Προσαπατεταχά μι τῷ θεῷ ἃ ἐκεῖνος θέλει, καὶ ἐγὼ θέλω ἃ ἐκεῖνος θέλει, καὶ ἐγὼ θέλω. Idem *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7. [4] Κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ἐγώ. Idem *ibid.* [5] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l.* 7. § 57. [6] Συμφέρει ἐνδεῖσθαι, ὃ φέρει ἐνδεῖσθαι ἡ τοῦ ὅλου φύσις. Idem *l.* 10. § 10. [7] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτι ἐκείνῃ φέρει. Ibid. [8] Τῷ Θεῷ ἑπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. Marc. *l.* 12. § 27. & 31. Προσκείσομαι διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, σωθήσομαι, συνοφέλουμαι, ἁπλῶς σωθήσομαι. Epict. *l.* 4. *c.* 7. Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Euseb. c.* 52. *dissert. l.* 2. *c.* 17. & *c.* 23. *l.* 3. *c.* 22. & *l.* 4. *c.* 4. [9] *Optimum est Deum, à quo omnia profluunt, sine murmuratione sequi. malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur.* Senec. *epist.* 107. [10] Ἐν ἀνθρώπου καὶ τάξιν ἐσχεισης, μικρὰς ἀνθρώπου θέσεως ἢ τοῦ χώρου ἐγκαταλεῖ λαβεῖν. Epict. *lib.* 3. *cap.* 24. post Socrat. in Platon. Apolog. [11] Ἴδιον τὸ ἀνθρώπου ἀγαπᾶν τοὺς ἀνθρώπους. Mor. *lib.* 7. § 73. Καὶ συνοικεῖν αὐτοῖς, ἐκ φύσεως φίλοις. Idem *lib.* 7. § 29. [12] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Id. *lib.* 9. § 18. [13] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem *lib.* 5. § 33. [14] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem *ibid.* [15] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Id. *lib.* 9. § 1. [16] Καὶ συγγνώμην. Idem *lib.* 5. § 33. [17] Κατεσκεδάσας τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἔγκαυτα τοῦ ἓν θεωρεῖσθαι ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου φύσει τὸ κοινωνικόν. Idem *lib.* 7. § 55. [18] Ἀρκεῖται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὸ κοινωνικὸ ἔχα μόνα ἀπευθύνουσα. Idem *lib.* 8. § 5. [19] Πανδήμου κήδεσθαι. Idem *lib.* 3. § 4. [20] Ἀρκεῖ ἡ παρὼν ἕξις κοινωνική. Idem *lib.* 9. § 6. Ἑαυτὸν ἀρκεῖσθαι δυνάμενον ἐγεῖσθαι. Id. *lib.* 7. § 28. [21] Οὐδὲ οἶδεν ὁ πεπόνηκεν. Idem *lib.* 5. § 6. *dedisse dum daret, oblitus.* Senec. *de benef. lib.* 2. *c.* 6. [22] Οὐ δέομαι ἀνθρώπου μάρτυρος. Marc. *l.* 3. § 5. *In omnibus factis re, non teste, moveri.* Cicer. *de fin. l.* 2. [23] Μισθὸν γὰρ ἀνθρώπων τις ἀνθρωπον φιλεῖ, κατ' Ἐπίκουρον. Plut. *de amor. prol.* [24] Καλλιστικῶς δοθῆναι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς ἕξεως. ἐνδυς ἀπειληφέναι πάντα τὸν καρπόν. Marc. *l.* 9. *fin.* [25] Ἐπὶ πρᾶξιν καὶ κοινωνικὴν μεταβαίνειν ὅπου κοινωνικὴν. Id. *l.* 6. § 7. & *l.* 9. § 6.

fructus

[1] *nec unquam benefaciendo defetiſci*; [2] ſed *vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic ſit, benefactis ſibi invicem continenter annexis ità totam pertexere*, [3] *ut nuſquam interveniat* [4] *hiatus ullus vel minimus*; [5] *beneficii loco, quòd benefecerit habentem*; [6] *ſibiq; profuiſſe exiſtimantem, ſi alii cuiquam uſui eſſe potuerit*; [7] *nec extra ſe proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem.* Adhæc [8] *nihil mentis cultu antiquius*, [9] *nihil honeſti ſtudio potius aut pretioſius habere:* [10] *ab eo* denique, *quod officii ſui eſſe nôrit*, [11] *nullâ vel vitæ, nedum alius rei cujuſpiam, cupidine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.*

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta* & *præcepta*, & ipſorum principiis quidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia*; *pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: quibus priora illa, quæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo quidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pauciores utiq; omni ævo reperiri, qui diſciplinam hanc ſunt amplexati, quàm qui ad ſectas alias ſeſe applicuerint. Et hac revera in parte triumphant ſplendidè, atq; efferunt ſeſe Epicurei, qui [12] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítq; qui in Torquato Epicurum oppugnat Cicero, [13] *populum, qui vim maximam, autoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà quicquam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [14] *Plures eſſe qui lavari, quàm qui ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare quàm ad palæſtras. [15] *Semita utique arctiori atque aſperiori pauciores inſiſtunt; latiore & læviore confertim inceditur.* [16] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiq; numeroſiores ſunt quàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [17] *Plures mali.* [18] *Turba peſſimi indicium eſt.* [19] *eximia, raritate commendat natura.* [20] *nec unquam*

[1] Καὶ μὴ κάμνων. Id. *l.* 7. § 74.

[2] Τῦ ζῆν ἐπιλαμβάνου, συνδιάγοντα ἄλλοις ἀλλ' οὐχὶ ἑαυτῷ. Marc. *l.* 12. § 29.

[3] Ὡς μήτε τὸ βεβιωμένον διάστημα ἐπιλείπειν. Id. *ib.*

[4] Ἡτις δὲ ἀφεξις ἐστι μὴ ἔχειν πρὸς ἀναφορὰν, ὅτι ἀφηρέθης, ἢ ὅτι πόρρω ἔστιν, δεῖ τὸ κοινωνικὸν τῦτο, αὐτὸ διαπᾶν τὸν βίον. Id. *l.* 9. § 23.

[5] Ἀνθρωπος εὐεργετικὸς πεφυκὼς ὁπόταν τι εὐεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν ἀφέξῃ, παράνομα ἀφ' ἑαυτῦ ποιήσας, ἢ ἀπλησιάσας, ἔχει τὸ ἑαυτῦ. Id. *l.* 9. *fin.*

[6] Ὠφελήθης, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74.

[7] Ὅταν σὺ τῦ παράνομος ᾖς, καὶ ἄλλῳ τῦ παρανόμῳ, τί ἔτι ζητῆς πεῖσαι, ὅσαπερ οἱ μωροὶ, μὴ ἀδίκως σὲ πάσχειν, ἢ τὸ ἁμαρτεῖν τυγχάνειν; *Ibid.* [8] Τὸ ἓν σοι κεφάλαιον τιμᾶν, τὸ τῆς ἄλλοις χαίρειν, καὶ ὑφ' ἕ ὁ σὸς βίος διοικῆται. Idem *lib.* 5. § 21. Πρὸς τῦτο μόνῳ ἅπτου ἐρεῖ, καὶ τῦτον γνησίως θεραπεύειν. Idem *l.* 2. § 13. [9] Μηδὲν κρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ὑπολαμβάνης, ἀληθείας, συμφερόντως, ἀνδρείας, &c. τῦτων πάλιν πᾶσα μεμέτρηται καὶ εὐτελίστατα. Idem *l.* 5. § 21. Τί τίμιον κεκτήσεται; τὸ καλῶς καὶ κατὰ νῦν ἐνεργεῖν καὶ ἡγεῖσθαι. Idem *lib.* 6. § 16. [10] Ἐχε τὸ ἑαυτῦ κράτιστον πάσῃ τῇ ἄλλῃ μὲ ἐ φιλοσοφίᾳ. Idem *lib.* 6. § 22. Ὅτι ἂν πῇς πωῖ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem *lib.* 7. § 15. Μνημονεύεις, ὅτι ἀγαθὸν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τῦ ἀνθρώπου φύσις ἀπαιτεῖ, σεαυτῷ τῦτο ἐμπλάσσεσθαι. Idem *l.* 8. § 4. [11] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι ἀνδρεῖα, ὅτου τὸ καιρὸν ὄφελος, ἀλλ' ὑπὲρ μόνου σκοπεῖν, πότερον ἔσται ἢ ἄδικος ἀφεῖναι, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθῦ ἔργα, ἢ κακία. Idem ex Plat. *apol. l.* 7. § 44. [12] Φίλοι πολῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις ἐπιτρέπειν. Laërt. *l.* 10. [13] Cicer. *de fin. l.* 2. [14] Πλείους εἶναι τῶν λύεσθαι ἢ τῶν ἀλείφεσθαι βουλομένους. [15] Matt. 7. 13, 14. [16] *Multi sunt, & quis numeret? ſtateram profer, appende: vide contra pauca grana quantam paleam levent.* Aug. *in Pſal.* 39. [17] Πλείους κακοί. Bias. Auſon. *Lud.* 7. *Sap.* [18] Senec. *de Vit. beat. c.* 2. [19] Id. *ep.* 42. [20] Id. *de Vit. beat. c.* 2.

cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pauciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè quam illud mirum magis. Celebre ſatis eſt Arceſilai illud, qui percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam frequentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Quia* [1] *è viris Galli fiunt, non autem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliquam, ſed Cybeles myſtas, qui teſtâ Samiâ refecti, virilitatem exuebant, volens intelligi nos noſtris familiari magis dicterio diceremus, *Quia* [2] *è gallis capi fiunt, non è copis viciſſim galli.* Nec gnarum minùs, quod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſq; ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [3] *Probabile admodum eſſe quod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad ardua ſurſum impellat.* Ad voluptatem utique proclivis eſt via; ad virtutem [4] acclivis ſemita. cùm autem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [5] *proclive à labore ad libidinem*, ecquid mirum complures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qui in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe haud paucos, qui à dogmate, quod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint; titulo habitúq; duntaxat ſpeciem Stoicam præferentes, cùm ex ſtudio vitæq; inſtituto Epicurei, aut aliud quid potiùs quàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [6] Lucianum, qui hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorquetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupérve nata, ſed antiqua querimonia, in ſecta unaquaq; repertos, [7] *citharis*, [8] *lyris*, [9] *tubis*, *lituis* compares, quæ *eorum* utique, *quæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [10] *nihil quicquam audiunt, percipiuntve ipſa.* Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [11] compertum eſt deprehenſos, quod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, quod ex Epicteto Favorinus, [12] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul.* Quin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, quod Scriptores quoquè ſacros & confeſſos & conqueſtos legimus, comparuêre, qui [13] *Numinis notitiam, quam dictis factitabant, factis abdicarent*; qui [14] *pietatis, cujus larvam gerebant,*

[1] Ἐπεὶ γάλλοι, ἐκ τῆ Γάλλων ἀνδρες ὐ γίνονται. Laert. l. 8.

[2] Varro *de re ruſtic.* l. 2. c. 7. & l. 3. c. 9.

[3] Καὶ μάλα γὰ πιθανόν σὺ ὠθῆ δὲ ἐστὶ τὴν κατάντη αὐτὸς πάντας ἄγειν, ἀνὰ δὲ τὴν ἀναντη μετὰ τὼν ἄνεμον ἐκ ἔχομεν ὁρᾶν ἢ ἀνάγκη δὲ ἀνθρώπους πῶς πολλοῖς. Æl. *hiſt. Var.* l. 3. c. 32.

[4] Prov. 15.24.

[5] Terent. *Andr.* 1. 1.

[6] In *Vitarum auctione*, *de ſectis*, *Micyllo*, alibi.

[7] Κιθάρας μὲν διαφέρειν, τὸν ἀυλὸν λέγουσας, ὐ ποιοῦντας Ν. Diog. Laert. l. 6.

[8] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοῖς λύραις, αἱ κρούσεις σθγχέαι ὦσι ἀκούειν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. l. 7.

[9] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸ τὸ δὲ ὠ ἀκούειν φθεγγόμενα μάτην. Dio Pruſ. *orat.* 8.

[10] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι Laert. l. 6.

[11] Gellius *Noct. Attic.* l. 13. c. 8.

[12] Ἀνὰ τὸ ῥεμάτιον, μόνον τὸ λέγειν. Idem. l. 7. c. 19.

[13] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul. *ad Tit.* 1. 16.

[14] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. Id. *ad Tit.* cp. 2. 3.

vim

vim virtutémque abnuerent, qui [1] *gratiam divinam in lasciviam verterent*; *qui* [2] *libertatem Christianam nequitiæ improbitatísque velamentum facerent*; [3] *libertatémque aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ servitio agerent ipsi.* nec ex horum tamen moribus de religione Christiana sententiam ferre, æquum fuerit, quum politiæ Christianæ isti, nec viva, nec vera, nedum sana, aut integra membra jure censeantur, sed φύματα potiùs mera [4] & ἀποστήματα, ut cum Marco nostro loquar, sive [5] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de suis Augustus. Haud est incelebre Crateris illud, [6] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliquod*; Varronis itidem, [7] *Nec in segete bona nullum spicum nequam* reperiri. In agro Dominico quoque [8] *zizania* steriléque non *succrescunt* tantummodo, sed [9] *dominantur* etiam aliquando avenæ: ex quibus tamen de segete tota judicari iniquissimum fuerit.

Quod denique præscribitur, insigniores etiam pleroque non per omnia decretis præceptísque suis consentanea præstitisse, sed à norma regulâque, quam fixerant ipsi, in nonnullis declinâsse.

Ecquem, quæso, mihi dabis, ex eis etiam qui sunt γνήσιοι Χριστιανοὶ, qui ab ea, quam profitetur, vitæ instituendæ ratione non quandoq; declinet. Ex eis inter hos fuerat, [10] qui *columnæ* & *existimabantur* & revera existebant, cujus ingenua vox illa, [11] *In multis offendimus omnes*; sive *impingimus universi.* ad quæ verba [12] Beda noster, *Non*, Offenditis, dixit; *sed*, Offendimus, *inquit*; *&* In multis *præmisit*; Omnes, *subjunxit*. Ex eisdem & qui illud, [13] *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, decipimus nos*, (dum [14] *peccantium* utique *numero excipimus*) *nec penes nos est veritas.* [15] *Nec*, habuimus, (inquit Augustinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (quæ *per ignorantiam* variásque indè enatas *cupiditates* tota exacta est) *dictum quis suspicetur.* Ex apostolis ipsis, qui Christum proximè accesserant, quíque lateri ejusdem comites individui adhæserant, ut reliquos mittam, nec de proditore quicquam dicam, [16] *primi* & [17] *novissimi*, agmen qui ducit, & qui claudit, utriusque etiam firmati jam, [18] nævi aliqui in tabulis sacris proditi extant: ut apud exteros quosvis disciplinæ etiam severissimæ professores, sectæque exactissimæ sectatores, à dogmate aliena nonnunquam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò sibi vendicat Æschyli illud,

[19] Ἁμαρτάνει δὲ σοφῷ σοφώτερος.
Sapiente qui plùs sapiat, est cùm labitur.

[1] Τὴν τῆς Θεοῦ χάριν μεταποιοῦντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. ep. v. 4.
[2] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν. Pet. ep. 1. c. 2. v. 16.
[3] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem ep. 2. c. 2. v. 19.
[4] Marc. l. 2. § 16. Idem lib. 4. § 28.
[5] Sueton. l. 2. c. 85.
[6] Ἐν ῥιᾷ τινὶ καλῇ σαπρόν τινα κόκκον. Laert. l. 6.
[7] Varro Leg. Mæn. apud Nonium, in Spicum.
[8] Ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qua voce alibi diximus.
[9] De sæculo suo, Salvian. de Dei guberni. l. 3. *Præter pauciss. mos quosdam, qui mala fugiunt, quid est aliud penè omnis cœtus Christianorum, quàm sentina vitiorum?*
[10] Οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, Paul. ad Gal. c. 2. v. 9.

[11] Πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1. [12] Beda in Jac. epist. [13] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan. ep. 1. c. 1. v. 8. [14] De Pharisæo Luc. 18. 15. Bern. de grad. humil. & superb. *Dum in se singulariter exultat, aliis arroganter insultat, & se solum decipit, quem solum excipit, duos alios damnat.*
[15] Aug. in 1 Joan. [16] Matt. 10. 2. [17] 1 Cor. 4. 9. & 15. 8, 9. [18] Gal. 2. 11. Act. 15. 39. [19] Stob. tom. 2. tit. 3.

[1] *Non dicebant, quemadmodum ipsi viverent, sed quemadmodum vivendum esset.* Sen. *de vit. beat. c.* 18.

[2] Οὐκ ὅτι ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· ἐν δέ, —ἐπεκτεινόμενος δὲ τοῖς ἔμπροσθεν διώκω. Paul. *ad Phil.* 3. 12, 14.

[3] Ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. psephisma apud Laert. *l.* 7.

[4] Πρὸς τὰ βέλτιστα, οἷς ἐβούλετο τὸν ἴδιον βίον ἐνδοὺς ἅπασιν, εὐπόλυτον ἔσεσθαι τοῖς λόγοις, παρῄνει.

[5] Εἰκόνι χαλκῇ. χρυσῷ στεφάνῳ.

[6] Οἰκοδομῆσαι τάφον δημόσιον.

[7] Ἐγείρεσθαι τὰ ὑφεστῶτα στήλας δύο.

[8] Strab. *geogr. lib.* 14.

[9] Galen. *de dogmat. Hippoc. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[10] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapsus Lipsius, *manuduct. ad Stoic. philosoph. dissert.* 11.

[11] *Qui fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

Stoici certè præceptis decretísque suis, [1] non tam quid ipsi valerent, aut assecuti jam essent, quàm ad quid contenderent, modísque omnibus elaborandum atq; enitendum censerent, designatum volebant. quod & idem de se [2] Apostolus liberè ingenuéque profitetur.

Veruntamen ex eis qui sectæ hujus in disciplinam seriò sedulóq; sese dederunt, per singulas quasq; fere ætates reperti sunt, qui fide dignorum Scriptorum suffragiis consensu consono attestantibus, ità dogmata sua factis consentaneis consignata, decretáq; vitæ instituto æquabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Christiani professoribus plerisque pudorem incutere, ruborem suffundere meritò queat. In his fuere; post Zenonem, cui testimonium dat insigne Athenienſium psephisma, quo [3] *virtutis ac temperantiæ nomine*, eò quòd [4] *vitâ suâ eis quæ differebat congruente cunctis in exemplum exposita, ad optima quæq; quosq; incitaret*, [5] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum*, [6] *sepulcrum sumptu publico extruendum*, [7] *pilásque duas, quarum utriq; testimonium istud incideretur, erigendas*, decernitur: post hunc, inquam, aliósque qui in Schola hac eidem succesſerant, emicuêre viri magni, disciplinâ istâ imbuti, virtutis masculæ imagines vivæ vivacésq; conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philosophiam disertè professos præteream) Cato Uticensis, Thraseas Pætus, Helvidius Priscus, & Marcus cumprimis Antoninus, qui ista commentandi occasionem nobis præbuit.

Verùm à disciplina ipsa, ad eos, qui eam scriptis suis illustrârunt, hos præsertim quos reliquos habemus, transeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chrysippus: quorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [8] ὁ τῆς Στωϊκῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [9] ὁ πατὴρ αὐτῆς τῆς περὶ Στωϊκῶν αἱρέσεως· *sectæ Stoicæ totius princeps patérque*; & Balbo apud Ciceronem, [10] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò strenuè felicitérque [11] *suffulsit*, ut de eo dictum fuerit.

[12] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στοά.
Chrysippus nî fuisset, nec Stoa foret.

Et complura quidem uterque reliquit scripta: alter iste [13] *usque ad septingenta quinque συγγράμματα*, sive [14] *opuscula*: eàm [15] Epicuri πολυστιχίαν æmularetur, [16] quem tamen assecutum negant; cùm [17] *ad* [18] *volumina ter centena usq;* iste pertigerit, quorum quodlibet utiq; συγγράμματα complura complectebatur: alioqui Chrysippum πολυγραφίᾳ non æquâsset, nedum Scriptorum numerositate antecessisset. Cæterùm

[12] Laert. *l.* 7. [13] Idem *ibid.* [14] Ità malim vertere, eo sensu, quo *post mortem opera, non opuscula pensanda*, dixit Sidonius *l.* 8. *ep.* 4. quàm cum Lipsio, *volumina*. [15] Ex Carneade, Laert. *l.* 10. [16] Πάσας ὑπερβαλλόμενος πλήθει βιβλίων. de Epic. Laert. [17] Κύλινδροι ὃν μετὰ τελευτὴν εἶδον. Laert. *ib.* [18] Κύλινδροι *volumina*, quæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notione eâ vix alibi repertum.

ctrùm par ſcripta utriuſq; fatum ſunt experta. nec Zenonis ſiquidem, nec Chryſippi, quin nec ſeculi priſci illius è Stoa cujuſquam ſcriptum ullum integrum ad tempora noſtra perennavit. Superſunt fragmenta duntaxat, ἀποσπάσματα, apud Plutarchum, [1] qui paſſim exagitat; Galenum, [2] qui plerumq; oppugnat; Laertium, [3] qui ſimpliciter recitat; Ciceronem, [4] qui in partem utramque diſceptat. Citerioris ævi ſuperant ex eis qui diſciplinam hanc ſunt aſſectati, quorum diſſertationes commentationéſque ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: quem dignitate tamen æſtimationéq; verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [5] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáque complura; éſtque dignus admodum, qui non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò quidem, ſed judicio atque examine juſto adhibito, legatur. Verùm non eſt unius ejuſdémque ubiq; coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neque verò vitam attingo; quam Caſſius tamen arrodit, [6] *tanquam à dogmate præceptionibúſque quàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [7] quàm fœdè Claudio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [8] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [9] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? quem tamen è vivis exemtum, [10] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, quàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ὑποδύσει δυλεύων, nunc [11] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [12] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæque inſtar, materiâ, quâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extinguit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [13] *degeneris & humillimæ mentis, apud quem voluptas imperat hominem,* [14] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [15] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (quo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, quem [16] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qui [17] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collaudat, ut qui [18] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; quod *in* [19] Chryſippo

[1] In *Stoic. repugnant. de communn. notitiis, & de paradox.*
[2] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.*
[3] *Lib. 7. in Zenon. & Chryſip.*
[4] In *Academ. Tuſcul. de finib. & de nat. Deor.*
[5] *Multæ in eo claræque ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legendæ. multa in eo probandæ, multa etiam admirandæ ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.
[6] Πάσῃ ἐναρμόνιος, οὐδὲ φιλοσόφοις πιθανῶν ἀλλόγνωτος. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphil. *excerptis.*
[7] In *Conſolatorio ad Polybium.*
[8] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, productâ primâ ſyllabâ jocabatur. Suet. *l.* 6. *c.* 33.
[9] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφ' ἧς ὧν ὑπ' ἐμοῦ ἐχῶν, μαστίγιας, omnium oculos in Polybium hunc defixos refert Dio Caſſ. *l.* 60.
[10] In ἀπομνημονεύμασι.
[11] *Ad Lucil. ep.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17.
[12] *Ad Lucil. ep.* 54. cùm morti proximus videretur.
[13] *Ad Lucil. ep.* 42.
[14] *Epiſt.* 18.
[15] *Epiſt.* 9.
[16] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *quæſt. natur. præfac. l.* 1.
[17] *De vit. beat. c.* 13.
[18] *Ibid.*
[19] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpè replicatur: etiam cum agere aliquid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. *c.* 4. *Chryſ. penes quem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. *c.* 3.

ſippo

[1] *Libet videre ineptias Græcas; quas quamvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeverius loqui, nec merituro riſum movere? adverſus quartem tam minuta jacularis? ſubulâ lenem excipis? acuta ſunt iſta quæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. quædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82.

[2] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qui ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loquantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

[3] *Rerum pondera minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.

ſippo & [1] Zenone non ſemel reprehendit, contráque id [2] quod ipſe præcipit, [3] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptiſque aliquoties ludit. Neque tamen hæc, quæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, quaſi [4] à Senecæ lectione (quem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendis legendiſque conſultus, inter alios commendare conſueverim) abſtentum quenquam, atque abſterritum, aut quò de viri tanti (quem eruditi quique indolis ingeniiq; acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur haud pauci) magnitudine juſtâ quicquam detractum eam: ſed quò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (quam Chryſippus quoque ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [5] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) aut ſcripto, aut facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qui in ſorte diverſa, vel adversâ etiam quàm maximè, in [6] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti; diſciplina hæc quanti ſit, quantúmque in ſtatu quovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ uberrimè demonſtrârunt. Et noſter quidem (prout & [7] Epictetus eo prior, [8] cujus ex commentariis profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſq;* ac *ſeverus* (quod [9] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubique deprehenditur.

Denique, ut ad illum revertar, quod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram quod horum utriuſque ſcriptis monitíſque propiùs accedat, in exterorum priſcorum, quæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſti-

Iniquiùs tamen illi, neſcio, qui apud Gellium (An Agellium, quod Lipſ. mavult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atque ſententiæ, aut inepto inanique impetu, aut ut levi & quaſi dicaci argutiâ,* &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, quæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciarunt, ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſque cauſſa. Naſonem aliquoties attingit, quod indulſerit ingenio ſuo. at magis ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, quàm Ovidius in poematibus plerunque ludicris. Jam hoc ipſum, quod in Seneca cum primis laudatur, corruptum eſt. Inſectatur mores hominum liberè ſalſéque; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliquoties affectatius, iſſque modis, ut non ità multum abſit à ſcurrilitate. quædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs quàm odiſſe, atque docent magis quàm deteſtetur. quin ubique plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in quibus optarim illum aliquanto longiùs abeſſe ab inepta, obſcœnitate, vitióque ſcurrilitatis.* Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, quæ cùm Marti patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius deniq; ipſe, qui adverſus priores duos illos Senecam defendere ſatagit, in Judicio ſuper Senecam, ejuſque ſcript. *Ego Senecam universè admiratione magis quàm laude proſequendum arbitror. in partibus aliquid eſſe, quod cenſeas, aut cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, aut à ſe mutat: ut in jocis aut dictis, quàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in laudibus, vituperiis, ſine modo?* &c. [4] Quod apud Gellium cenſores rigidi atque importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. l.* 12. *c.* 2. [5] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii. [6] Δοῦλος Ἐπίκτητος Φρύξ, ἐγὼ δὲ ἀνάπηρος, Καὶ πένης Ἰὼβ. Leonid. *epitaph.* Epictet. [7] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gell. *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus,* Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19.

[8] *Marc. lib.* 1. § 7. [9] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

mem

mem. Certè quæcunque Dominus ipse Christus in concionibus collationibúsque suis Historiæ Evangelicæ insertis intextísque, de [1] *mali cogitatione etiam abstinenda*, de [2] *affectibus vitiosis supprimendis*, de [3] *sermone otioso non insuper habendo*, de [4] *animo cumprimis excolendo, & [5] ad imaginem divinam effingendo*, de [6] *beneficentia simplicissimè exhibenda*, de [7] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [8] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéque accurata exercendis*, de [9] *rebus quibuslibet, adeoque vitâ ipsâ, ubi res ratióque poscit, nihili habendis*, de aliis denique plerisque [10] *pietatis*, [11] *caritatis*, [12] *æquitatis*, [13] *humanitatis officiis* [14] *quam exquisitissimè obeundis exequendísque*, præcepta dedit; apud nostrum hunc eadem, perinde acsi illa lectitâsset ipse, in dissertationum commentationúmque harum congerie insperſa passim, nec sine vehementia & vivacitate insigni, quæ in præcordia ipsa penitiùs penetret, atque in animo infixos altiùs relinquat aculeos, inculcata subinde, Lector quivis sedulus advertet, ingenuus agnoscet.

[1] Matth. 15. 19.
[2] Matth. 5. 22, 28.
[3] Matth. 12. 36.
[4] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[5] Matth. 5. 45, 48.
[6] Matt. 6. 1, 3.
[7] Matth. 5. 39.
[8] Matth. 18. 15, 16.
[9] Luc. 14. 26, 33.
[10] Matth. 22. 37.
[11] Matth. 22. 39.
[12] Matth. 7. 12.
[13] Matt. 5. 44. Luc. 10. 37.
[14] Matth. 5. 19, 20.

Sed ista forsitan dixerit quis, quorsum aliunde, ab extero præsertim, eóque fidei Christianæ adverso, petantur? quum è pagina sacra, in qua prostant, possit promtiùs haberi, & à Magistri ipsius ore profecta, cùm imperii autoritate potiore præcipiantur, tum & obsequii necessitate arctiore percipiantur.

Cui ego præscriptioni possim verbulo occurrere; pari utique ratione rejici posse omnes in universum ab eruditis piisque concinnatas Instrumenti sacrosancti utriusq; enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, quo processerant apud nos haud ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm sani uterq; quorum alter præter paginam sacram nihil aut legebat, aut lectitandum censebat; alter, postquam Anachoretæ cujuspiam instar, eum suis domi suæ se concluserat, librorum (quam pro hominis privati sorte censúq; amplam satis habebat) supellectilem omnem, Bibliis sacris exceptis, foco accenso, flammis absumendam tradidit; neuter sanè, aut fundo justo, aut exemplo bono, & quod imitatione suâ dignum sobrius quis sanúsq; sentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis esse poterit nostri hujus in his, cum animadversione seria conjuncta, lectio sedula.

Primò, quod quæ in Sermonibus Dominicis (quorum Capita præcipua duntaxat, *συνόψεως* plerunque apud Scriptores sacros extant delibata & digesta) summatim ferè proposita habemus, istic latiùs diducta, fusiùs explicata, magnâ argumentorum insignium varietate firmata, illustrata, ingesta, inculcata, ad vitæ usum communem accommodata habeantur. quod ut est scriptis aliis cum isto commune, ità in hoc genere haud paucis istud præcellit.

Tum

Tum nec illud levis eſt momenti, quòd dogmatis Chriſtiani æquitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collaudata demonſtratur. [1] *Grave eſt*, ponderiſq; non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (quod Dio Pruſæus) [2] *Encomium ab eis, qui non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *laudem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [3] exterorum inſcriptionibus ſcriptíſque, ei quod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentíque Dominici æquitati ac [4] *rationabilitati* (ſi ità loqui licuerit) apud quoſvis vindicandæ formandæq; conduxerit, quòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſequeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentíſq; tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [5] *Quis non intelligat*, (inquit gravis Autor) *bonam eos habuiſſe cauſſam, qui eam apud medios judices obtinere potuerunt?* quid eam dixerit quis, quæ apud averſos & adverſos etiam, ubi [6] hoſtes ipſi judices conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, quòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas quaſdam aſſervavit reliquas; quas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſque evexit: partim, quò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [7] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; quum [8] *abſque diſciplina nulla homine truculentior aut immanior ſit bellua:* partim, quò *Numini* [9] *dignoſcendo*, [10] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; quæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [11] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [12] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [13] *Imaginem* certè animæ rationali primitus impreſſam funditus eradere, [14] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extinguere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium quiddam, [15] *flammas gehennales* adjecit ille) quam inter ruinas & incendia defectionem primitivam conſecuta, in generis humani commodum, ſuorúmque beneficium ſervatam conſotámque volebat bonitas divina.

Quin nec divinæ erga nos miſericordiæ gratiæque planè gratuitæ teſtimonium monumentúmque luculentum minùs in iſtis oculis noſtris

[1] Σεμνὸ γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[2] Τὸ γοῦν [μὴ] ἀποδεχομένων ἀλλὰ πιστεύειν ἐγκώμιον, δῆλον ὡς κάλλιστος ἔπαινος ἂν εἴη. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[3] Act. 17. 23, 28.

[4] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ. Marc. *l.* 12. § 31.

[5] Aug. *ep.* 170.

[6] Deut. 32. 31.

[7] Μηδὲν ἀστοιζότερον ἀνθρώπου μηδὲ ἀμότερον, ὅταν ἀπονεμηθῇ. Polyb. *hiſt. l.* 1. & *legat.* 122.

[8] Ὁ ἄνθρωπος παιδείας μὴ τυχὼν, ἀγριώτατον γίνεται πάντων ζώων γῆν τρέφων. Plato *de legib. l.* 6.

[9] Τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[10] Εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὑροιεν. Act. 17. 27.

[11] Rom. 1. 20.

[12] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[13] Gen. 1. 27. & 9. 6.

[14] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15.

[15] *Imago in gehennis ipſa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

doctis obversatur; cum [1] eis, apud quos dotes tam eximiæ, tam [1] Matth. 11 25, 26.
admirandæque penè omni superiores, se produnt, præteritis, nobis, nobiscum, [2] in tenebris, umbráq; ferali ac letifera cum illis pari- [2] Esai. 9. 2 Luc. 1. 79
tur delitescentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demersis, fœ-
dè contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud
illustrem, [3] *Sermonis* sui sacri *Spiritûsque* sancti ope operâq; usus, [3] Esai. 59. 21
effulgere procuraverit; [5] quo prævio ac prælucente, per [6] seculi [4] 2 Cor. 4. 6.
[5] Luc. 1. 79.
hujus caliginem plusquam Cimmeriam, aut [*] Ægyptia- [6] Ephes. 6. 12.
cas etiam, veritatis supernæ, vitæq; verè sic dictæ, inter diverticu- [*] Exod. 10. 22, 23.
la tam frequentia, à recto utrinq; abducentia, tramitem & invenire,
& inventum ad itineris exitum usq; tenere possemus; & absq; quo
per obliquas & tortuosas mundi hujus nequissimi ac perturbatissimi
semitas, sine luce, sine duce temere palantes, in exitii æterni voragi-
nem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè
subinde (ita ista dum lego, affectum me sentio, & ingenuè agnosco) [7] Epicteti *Hymnum* habes, supra ad marginem ex *dissert. l.* 1. *c.* 16.
non stupor duntaxat, sed horror etiam, cum arcani divini admiratio-
ne vehementissima conjunctus, seriò apud me reputantem, quàm [8] Psal. 145. 8, 9.
longè in multis ab eo absim, quod de se Vir iste, veri ad salutem per- [9] Eph. 2. 4.
ducentis tramitis ignarus, de se profitetur, nec quin verè & ingenuè, [10] Rom. 3. 19, 23.
ambigi posse videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs assur- [11] Matt. 18. 11.
gens, *Hymnum* [7] illius vel *maximo* majorem ac præstantiorem decan- [12] Matth. 20. 16. & 22. 14.
tare jugiter debeam; [8] *Magnus,* [9] *divésq; misericordiâ Deus, qui me mi-* [13] Rom. 9. 21
serum, [10] *contagione humana universâ collapsum* [11] *& perditum, sed cum* [14] Eph. 2. 5.
paucis è turba reliqua [12] *selectum,* [13] *massâ secretum,* [14] *mihi restituit,* [15] Col. 1. 27.
sibi reconciliavit, [16] *Filium misit,* [17] *qui redimeret;* [18] *Spiritum immisit,* [16] Gal. 4. 4.
qui regeneret, [20] *culpam omnino omnem remisit, quo &* [21] *supplicio culpæ* [17] Apoc. 5. 9.
omni eriperet, & supplicii subeundi [22] *metum dirum eximeret,* [23] *ne-* [18] Ezek. 36. 27.
cessitatis liberum emisit, quo [24] *in famulitium suum adsciscret, &* [25] *in* [19] Joann. 3. 5.
eorum numerum cooptaret, [26] *gratiam spiritualem impræsentia-* [20] 2 Cor. 3. 18.
rum dedit, [27] *gloriam cœlestem deinceps* [28] *donaturum repromisit.* [21] Col. 2. 13.
Rom. 8. 1.
Gal. 3. 13.
Hisce denique, quod ad altiora enitendi, nomen Christianum [22] 1 Thess. 1. 10.
Rom. 8. 15.
Heb. 2. 15.
[23] Rom. 6. 22.
[24] Eph. 2. 19.
[25] Rom. 8. 14, 15.
Gal. 4. 6.
[26] Joan. 1. 16.
[27] Rom. 8. 18, 30.
[28] Rom. 6. 23. χάρισμα donativum Tertul.

ticipes se ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipso nomine, nomini, quod profitentur, Christiano [1] opprobrio esse se senserint, quòd à nemine alienis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande quippiam & insigne visus est, sibi saltem, protulisse, qui adversus mortis metum dissertatiunculam clausit monitu illo; [2] *Nec infantes, nec puerulos nec mente lapsos, timere mortem: & esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.* futile revera & frivolum est. Pari siquidem ratione Epicurus probaverit, *Turpissimum esse, aut Numinis offensam subvereri, aut sceleris conscientiam formidare; cùm neutrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eamque nobis securitatem non præstare, sapientiam, ad quam inscitia & desipientia perducit.* [3] Fatui scil. laminam candentem contrectare non metuunt; [4] infantuli facis accensæ flammæ manum admovere non formidant. num turpissimum ideo horum alterutrum scientem prudentem à mendo refugere, quia neutrum neutri illi timeant? Verùm turpe est revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipsam, mortéq; ipsâ pejores graviorésq; mortis moras, pro veritate divina, fide Christiana, asserenda, conscientia integra, & immaculata custodienda, nî deficere & delinquere velimus interminata atque intentata; si defugere maluerimus, aut detrectare, nec nobis pronte promptâ, animo propenso alacriter constantérq; subire ac perpeti, cùm hæc omnia pro pietate fidéq; conservandâ, homines ethnici fortiter libentérq; sustinenda definierint, & ipsi strenuè sustinuerint, turpe est præcepta documentaq; Dominica, [5] *de sui ipsius abnegatione* [6] déq; *suorum omnium, bonorum, opum, facultatum, necessitudinum, affectuum, vitæq; adeò ipsius abdicatione* gravia, molesta, dura, difficilia, tristia, rigida, iniqua conquerendo ducere homines Christianos, & à religione Christianâ alieni quoque, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqua, rationi rectæ consentanea, naturæque humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem aut æquanimitatem præstare fidem veram, ad quam olim illos, recta quidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxit? Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam nomine non uno, vel ista quæ diximus, vel istis paria, serio considerenti, liquidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epictetum [7] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripturæ eisdem ipsis, quantum assequi poterat, quibus ille differebat, quo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales ageret, habiti

[1] *Christiani in opprobrium & contumeliam Christi.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[2] Senec. *ep.* 36.

[3] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Discipul. de Tempor.* qui ferri candentis massam sine læsione contrectavit imprudens. Credat qui volet.

[4] Ind. Joan. Chrysost. *de statuis orat.* 4. ait, eos qui mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδικὸν φάσμα φοβεῖσθαι. puerulis compares, qui larvam timent, lucernam non timent.

[5] Matt. 16. 24. Luc. 9. 23.

[6] Luc. 14. 26, 33.

[7] Ὅσα ἤκουσεν αὐτοῦ λέγοντος, ταῦτα αὐτὰ ἐπειρᾶτο αὐτοῖς ὀνόμασιν, ὡς οἷόντε ἦν, γεγράφειν. Arrian. *præfat. ad diss.*

...tes, (cùm [1] nihil ipse scripsisset) [2] ab audientibus me-
...servati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assi-
...quâ quidem aliâ, Græcâ utique, cùm is Syriacâ usus fue-
...gati. Id quod tam de Enchiridio, quàm de *Dissertatio-*
...ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud de-
...ius, licèt jam perierit, constare testatur, qui eam vidit,
...At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ip-
...rum desumta liquet, quo modo Regis Sapientissimi *Para-*
...tem non exi... ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ip-
...graphis fuisse descriptam, docet *Cap.* 25. præfixum lemma.
...namq; habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive
...sive militiæ agebat, intentus, quæ inter meditandum succur-
...chartis, quas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere:
...rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro lo-
...um temporumque, quibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliun-
...in mentem memoriamq; se ingesserant, ratione digesta. patet hoc
...locis alicubi, quibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi
...vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióque* (ut
...) præfixa lemmata, de quibus suo loco [3] disseruimus. Indè
...ut neque sibi invicem cohæreant pleraque (quanquam *Li-*
...no quasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémque fæ-
...reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec suc-
...sed succisè quoque repræsentata reperiantur complu-
...in Ciceronis *ad Atticum* aliósque *Epistolis*, Græcâ, for-
...usitatarum haud pauca) quod ad rei ipsius notæ satis
...memoriam refricandam & reficiendam sufficerat, cùm
...natum maximè destinarentur. quin & *ἀνέφαλα*, & quasi
...nonnulla. quod & de Serpentis ad Evam dictione
...à Mose refertur, opinantur [4] Interpretes quidam eru-
...de aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo
...incertæ; cùm vel quæ adnotantis mens, vel quæ adno-
...casio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de
...is, quasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà con-
...de lectione quasi non sincera & genuina vel integra solicita-
...immutationes tentatæ; cùm non aliter se habeant,
...utoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis,
...rio, prout occasio dabitur, amplius videbitur.
...nec quidem fuisserint; cùm de *Stoica disciplina* ipsa, tum
...hanc amplexis & secutis, quorum ad nos scripta pervenêre;
...sertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi con-

[1] Fictitiæ sunt enim *literæ* a-mœbææ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, quomodo & *Senec* ad *Paulum*. quarum meminere tamen Euseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hier. in *Script. Eccles. catalog.*

[2] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γεγόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[3] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum varionum res singulas complexo, domi potiùs per otium, quàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmq; videri.

[4] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

silium

silium institutúmque paucis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaque ultra quadraginta jam excesserunt, ex quo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolniensi, quod est in suburbano Londinensi situm, agentes, Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc excitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis quibusdam editum, inter codices à manu secunda (quod aiunt) venum expositos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico autumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium [illegible] quod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usque constipatum reperi, ut nec possem non perfecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum quenquam (Epicteto uno excepto; quo nec inferiorem, nisi quòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magis legisse meminissem. Cùm autem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandrianam Græcis commodè satis respondere, de recensione & pariter versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio [illegible] Lugdunensis, à quâ subsidium aliquod sperabam: sed frustra: [illegible] Xylandriana ea, quâ usus fueram, inquinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam autem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti[illegible] *Anglicana* post prodiit, D. Merici Casauboni *prolegomenis* [illegible] Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri prior[illegible] (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, quamque [illegible] in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, quod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunquam oculis usurpavi) expro[illegible] edoctus sum. Cùm autem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Suida scriptoribúsque aliis, qui ex libris his non nulla laudaverant, partim eruditorum quorundam, quibuscum necessitudinem aut familiaritatem aliquam habebam, consilio operæ usus, loca quæ vitii quoquo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Quumque in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere referentissimis, Marci nonnulla secius, quàm in eis, quos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliquam secutum suspicabar, amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum

verecundiâ prohibebat) Virum Clariſſ. per literas conſu-
ibus tum quid molirer ſignificabam, tum & de locis tam il-
ab ipſo aliter quàm aut Baſileenſis, aut Lugdunenſis habe-
os repereram, quàm aliis etiam, ad quos hæſitabam, ménſ-
mporis ſuggerebat, nec conjecturis de quibuſdam pro-
ſententiam illius cenſurámq; ſciſcitabar. Is pro eximia,
imis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè
*tam utili ad vitæ præcepta ſcripto, & ad imbuendos virtu-
forti & humanorum contemptrice animos, quam ponere operam de-
; ſummopere laudo. Editum illud ſcivi linguâ Anglicanâ à Merico
, ſed ultra nihil. quid enim præſtiterit, præ illius linguæ igno-
habui etiam ſcire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò
videor, ſatis operæ eſſe in illo opere perfectè abſolvendo quæ non ſolùm
ſed etiam plures fabros diſtineat. ità ſpiſſa eſt materia, vix multis
evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Haud alium puto auto-
antiquitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ temporum, fortean
ominum, qui eum interpolârunt, tranſmiſſum. Ubique hiatus, &
tamen ſolidum mentiantur. Tranſpoſitiones etiam multis locis
hominibus, uti videtur, ſciolis, qui ſententias plerumque mi-
ſtinculis Stoico more ſignatas non capiebant. Præter ea, quæ
que in ſchedam mihi miſſam conjeciſti, alia toto paſſim opere
, & quædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant
propoſita diſſolvere non potui.* Hæc vir ſummus ille; ſiter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomi-
inor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, quæ
ſed de aliis quoque, quæ inter ea diſquirenda occurre-
quiſitus, animi ſui ſenſum ultroneus impertiretur; adje-
invitatione humaniſſimâ, quâ ad alia quælibet ulteriùs
parare promptum, *tempúſqu.* eo fine *negotiis aliis ſuffuratu-
imputaturum* profitebatur. Et de aliis quidem, pollicitatio-
liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clariſ-
ſum percomtatus. Verùm, per ſubitaneam illius occaſionibus
am Lugduno-Batavorum in Gallias ſuſceptam profectionem,
eris ad manus illius non pervenientibus, ſive ab ipſo ad
ponſione in reditum dilatâ: ſimul per amicà communis,
entu uſus fueram, è partibus iſtis demigrationem, ſpon-
endæ opportunitate ſublatâ) factum eſt, ut à Viro Ce-
o nihil amplius acceperim. Illud obiter monere viſum eſt,
Argentinenſi uſum ſe ſcribere, ſed quæ cum *Baſileenſi* per
venire viſa ſit. Præter hunc operâ uſus ſum Viri Eruditiſſimi,

tissimi, linguarúmque peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qui vir quantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum*, opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non deerat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri, postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qui & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi vicissim meas: & ubi ad Conventum Vestmonasterienſem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabam. Ab his autem aliisque, quorum scripta pervolutaveram, quicquid accepi, suo cujusque loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóque acceptum cuique gratanter fero.

Versione siquidem jam confectâ, de *Annotationibus* succinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòst de *Commentario* justo & ampliore etiam, qui Scriptum tam insigne dignum videbatur. Huic conficiendo inter curas operásque pastorales, quibus per annos ultra quadraginta eodem loci, quò ab Hospitio dicto transieram, jugiter districtus insudavi, nisi quòd ante sexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliquod intermittere, tum remissus denuo remittere aliquid, demum incidere ferè prorsus, coactus fuerim, inter horas subsecivas, quæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant. dum intendo, in molem eam [illegible] istud excrevisse animadverteram, ut de evulgando spem omnem abjicerem; siquidem, contrà quàm in Flacciano illo, *urceus exit*, cùm cepissem, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utique Bibliopolæ & Typographi nostri, quàm ægrè aliquid etiam minoris negotii in hoc genere suscipiant. Verùm cùm annos apud me delituisset haud paucos, amicorum tandem quorundam flagitatione frequente, qui & edendum poscebant, & de impensa ad id perficiendum prospectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus quæ confeceram totum contradidi, pro ipsorum optione, vel premendum, vel prelo subjiciendum, & in lucem publicam (quod ab aliis jam est effectum) emittendum.

Ipse in hoc opere quid præstiterim; præstare saltem conatus sim (dextrénè ac feliciter, an seciùs alii viderint) sic habeas. Primo loco; pòst Scriptorum variorum, tam antiquioris quam & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Autore *elogia* & *encomia*, [illegible] *Scripto* hoc ipso *testimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (nisi si, dum affectus imponit, spes fallat) vitiis mendisque, quibus antè passim scatebat, haud paucis sublatis, repurgatior; lectionis,

ubus habebat, suppletis aliquot, integrior; loco motis qui-
ad sedes proprias revocatis, aptiùs haud paulò concinna-
mpositus; interpunctionibus necessariis, & sectionibus, si-
graphis, (utì Juristæ loqui solent) commodis (quod Lug-
eliciùs paulò primus tentaverat) accuratiùs quàm antea,
ionis sensu genuino interstinctus, pro materiæ subjectæ ra-
tione distinctus: ad marginem adscriptis lectionibus variantibus,
parallelis, in quibus sententiæ, formulæ, voculæ, vel eæ-
, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* amplio-
in singulis quibusque recurrere necessum esset; & Marcus ex
ipso, vel explicatus, vel illustratus, haberetur. Adjecta
Ipso Latina nova, ad Græcum contextum eo, quo superiùs
dictum, modo restitutum, accommodata. Sequitur *Commen-*
in scriptum totum perpetuus, in quo Versionis à prioribus
crepantis, mutationis, suppletionis, commissionis, distinctio-
nis, punctionis cujusque ratio redditur; *versionibus* etiam atq;
antegressis, prout occasio se tulerat, examini subje-
pro ea, quæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admis-
rejectis: formulæ Marco usurpatæ, ex aliis, vel Græcis,
Latinis, (nam & ex sermone Latino hominem Romanum, li-
cet Græcè scribentem, mutuari non est insolens) sacris etiam non-
scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum
vel consentientium, vel dissentientium & dissidentium etiam,
scriptis, sive dictis, sive moribus factisque, vel firmantur, vel
refelluntur. ad eos, eorumque loca, à quibus, & è quibus, Marcus
quo sumserit, aut excerpserit quicquam, quantum assequi da-
tum est, digitus intenditur. de hominibus locisque, quorum men-
tio ubi occurrit, ex monumentis historicis, quæ in manibus ha-
buimus, prout in horum etiam ruderibus ruspando deprehendi quic-
quam poterat, lux aliqua datur. Sacræ denique paginæ periochæ
nonnullæque nonnullæ, prout occasio intervenerat, obiter, vel è
textu ipso, vel aliunde enarratæ, aliorum quoq; Scriptorum emen-
dationes super complures repræsentantur. In his autem quamvis di-
ligentiæ aliquâ sim usus, multa tamen sedulitatem meam subterfu-
gisse nullus ambigo; plura quoque restare, quæ cùm vel mihi for-
tasse causa ἀνίατα sint visa, vel dextrè minùs tentata aut cu-
rata fuerint, medici peritioris manum opémque requirant. Nihil
omnino genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliquid (meâ qui-
dem plurimum, sat scio) adjecto opus sit. latus amplúsque satis
quidem patet istîc campus, in quo ingenia feliciora, cum laude fru-

ctúque

étúque se exerceant. In meis his interim siquid [illegible] vel Theologiæ sacræ candidatis, vel literaturæ humaniori [illegible] sis, vel aliis etiam quibuscunque usui esse poterit, laborem [illegible] susceptum insumtúque mercedem simplam satis futura est. Siquid [illegible] vel istîc, vel in Opere toto, (quod evenisse sæpenumero [illegible] ipse) humanius admissum condonetur, quod [illegible] veriorémve mereri jure videbimur. Lectorem [illegible] pervelim, ut ne stricto jure agat, (quod [illegible] volupe sit,) sit quæso humanæ, humanitatísque (prout in Schola loqui amem) [illegible] que sibi conscius, utpotè qui, [a] *homo cum sit, humani nihil à se alienum* censere aut sentire debeat, pro humanitate, quâ ingenuit[illegible] mittâ, humaniter ignoscat. Illam enim [illegible] ratione non unâ minùs valida, oculo à [illegible] piente; manu tam à [illegible] rem sustineam; quod [illegible] quàm à morbo, [illegible] steret) non tàm concinnabam, [illegible] bam magis quàm conscribebam, [illegible] tali adhuc Rotheritheisi, [illegible] gemina altera, [3] *dura & invalétudinis*, (quæ [4] rarius [illegible] riuntur) accesserat; Anno à Virginis [illegible] salutifero (secundùm computandi ritum [illegible] no sexcentesimo quinquagesimo primo, [illegible] carrentis, quam decurrebat [illegible]

[a] Τὸ μηδὲν ἀνθρώπειον ὄντως ἀλλότριον, ἢ μόνῳ Θεῷ. Gregor. Naz. *orat.* 15.

[b] Terent. *Se punient.* 1. 1.

[c] Κεμμῦσθαι τῷ βίῳ, senectutem flixere, Pythagoras, apud Laërt. 8. Aristoteles in *Christi*, Eratosthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[1] — νοῦς ἔρχ. Μυρίων ἰατρὸς οὗτ' ἐπὶ γῆρᾳ πάρα, Οὔτ' ἐν νεότητι ἔρχ. Philem. apud Stob. & Maxim. *collection.* c. 41. Τὸ γῆρας ... ἀσθενείας. Apollodor. *Senectus ipsa morbus est.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg.* ... *eunt morbi, tristisque senectus. morbos & senectutem unà ponit; non immeritò: senectus enim insanabilis morbus est. epist.* 108.

MA'PKOT

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίον ά.

I. ABavo meo Vero accepisse agnosco moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

II. A fama memoriáque genitoris mei modestam simul ac masculam indolem.

III. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantùm, sed cogitando etiam continere. tum victu simplici, quique ab opulentorum more ac instituto abscedat quàm longissimè, contentum esse.

IV. A proavo, quòd publicas exercitationes adierim; quódq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & quod in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

V. Ab educatore, ne in certamine equestri Prasinæ, aut Venetæ factioni néve in gladiatorio Thraci aut secutori fautor fierem: aut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me neutiquam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

VI. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, quæ à præstigiatoribus magisq; de incantationibus, deque dæmonibus averruncandis, itaque ejusmodi impostoris dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem; útque liberè dicam æquanimiter sustinerem. eidem deo, quòd philosophiæ me addixerim; quódque [a] Bacchium primum, tum [b] Tandasidem, & [c] Marcianum audiverim: quòd dialogos, & adhuc, conscripserim; quódque pro stratis grabatulum ac pelles expetiverim; cæteráque institutionis Græcanicæ adminicula.

II. A Rustico, quod in eam cognitionem devenerim, morum cor-

I. ΑΡΑ τῷ πάππῳ Οὐήρῳ, τὸ καλόηθες, καὶ ἀόργητον.

II. Παρὰ τῆς δόξης, καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν γλυκησμόν, τὸν αἰδήμονα, καὶ [1] ἀρρενικόν.

III. Παρὰ τῆς μητρός, [2] τὸ θεοσεβές. καὶ [3] μεταδοτικὸν καὶ ἐφεκτικὸν οὐ μόνον τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν κατὰ τὴν δίαιταν, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς ἀγωγῆς.

IV. Παρὰ τοῦ προπάππου, τὸ μὴ [5] εἰς δημοσίας ἀγωνίας φοιτᾶν· καὶ τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις κατ' οἶκον χρῆσθαι. καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [6] τὰ τοιαῦτα δεῖ σπουδὴν ἀναλίσκειν.

V. Παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μήτε Πρασιανὸς, μήτε Βενετικὸς, μήτε παλμυλάριος ἢ [7] σκυτάριος ἡμέρας· καὶ τὸ [8] φερέπονον καὶ ὀλιγοδεές, καὶ αὐτουργικόν· καὶ τὸ [9] ἁπλύσπλαγχνον, καὶ [10] τὸ [11] δυσπαράδεκτον διαβολῆς.

VI. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀνεπόπτευτον· καὶ τὸ [12] ἀπιστικὸν τοῖς ὑπὸ τῶν περιόδων μυθολογουμένοις, καὶ γοήτων, περὶ ἐπῳδῶν, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς καὶ τῶν τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [13] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιπολῆς· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παρρησίας· καὶ τὸ οἰκειωθῆναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [14] Βακχίου, εἶτα [15] Τανδασίδου, καὶ [16] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδί· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ὑπομεῖναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐγχειρήματα.

VII. Παρὰ Ῥουστικοῦ, τὸ λαβεῖν φαντασίαν [17] τοῦ χρῄζειν διορθώσεως καὶ θερα-

[1] Confer. *l.* 6. § 48. *l.* 9. § 29.
[2] *L.* 2. § 5.
[3] *L.* 6. § 30.
[4] Inf. § 14.
[5] τὸ ωε vel, τὸ εἰς. Mer.
[6] τοῦ τοιούτου, f. Jun.
[7] Σκυτάριος. Lipſ.
[8] *L.* 5. § 5. & *l.* 9. § 12.
[9] *L.* 3. § 5.
[10] *L.* 6. § 30.
[11] Δυσπαράδ.
[12] ἐπῳδ. Suid.
[13] ὀρτυγοκοπεῖν. Suid.
[14] Εὐτυχίου. for.
[15] Ἀνδρώνος. Caſ.
[16] Μαρκιανοῦ. f.
[a] Eutychium, f.
[b] Andronem, f.
[c] Mœcianum, f.
[17] *L.* 7. § 12.

πείας

πείας τῆς ἤθους. ☙ [1] τὸ μὴ ἐκζεπλῶαι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ τῆ συνουσιάζειν τοῖς περὶ τὰ θεωρήματα, ἢ παρηγορητικὰ λογάρια συγγράφειν, ἢ φιλοσοφολήκτως τὰ ἀσκητικὰ, ἢ τὰ [2] ἐνεργητικὴν ἄνδρα ὑποδείκνυσθαι. ☙ τὸ ἀποκωμῶαι [3] ῥητορικῆς ☙ ποιητικῆς, ☙ [4] ἀστρολογίας. ☙ τὸ μὴ ἐν [5] σολῆ κατ' οἶκον περιπατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν. ☙ τὸ τὰ ὑπομνήματα ἀφελῶς γεγραφῶς, οἷον τὸ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἀπὸ Σινοέσσης τῆ μητρί μου γεγραφέναι. ☙ [6] τὸ περὶ τοὺς χαλεπήναντας ☙ παρημεληθέντας εὐμαρῶς ☙ εὐδιαλλάκτως ☙ [7] ἐπειδὰν τάχιστα αὐτοὶ ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι, μεμαθηκέναι. ☙ τὸ ἀκριβῶς μανθάνειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι περινοοῦντα [8] ὀλιγωρῶς, μηδὲ τοῖς [9] παραλαλοῦσι ταχέως συγκαταθέσθαι. ☙ τὸ ἐνδυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μετέδωκε.

VIII. Παρὰ Ἀπολλωνίου, τὸ ἐλεύθερον ☙ [10] καὶ ἀπερίσπαστον. ☙ [11] τὸ περὶ μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ τὸν λόγον. ☙ τὸ [12] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῆ τέκνου, ἐν μακρᾶς νόσου. καὶ τὸ ὅτι δύναται [13] ὁ αὐτὸς σοφὸς εἶναι καὶ ὁ αὐτὸς εὐκίνητος. ☙ τὸ ἐν τοῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσφορικῶς. ☙ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον [14] σαφῶς ἐλάττονα τῆς ἑαυτοῦ καλῶν ἡγούμενον τὴν ἐμπειρίαν, ☙ τὴν ἐντρέχειαν τοῦ περὶ τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα. ☙ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε ἐξηπατάσθαι [15] ταῦτα, μήτε ἀναισθήτως παρατρέπεσθαι.

IX. Παρὰ Σέξτου, τὸ [16] εὐμενές. ☙ τὸ παράδειγμα τοῦ οἴκου τοῦ πατρογονικοῦ. ☙ τὴν ἔννοιαν τοῦ [17] κατὰ φύσιν ζῆν. ☙ τὸ [18] σεμνὸν ἀπλάστως καὶ τὸ συναγωγικὸν τῆς φίλων κηδεμονικῶς. ☙ τὸ ἀνεκτικὸν τῆς

[1] Infr. § 16. & l. 6. 30.
[2] τὰ f.
[3] Infr. § 9, 11. & l. 9. § 12.
[4] ἐνεργ. Xyl.
[5] Infr. § 17. & l. 3. § 5.
[6] ἀστρολογ. Xyl. & Lugd.
[7] σολίῳ Suid.
[8] Infr. § 15.
[9] εὐναδιδάκτως, Suid. εὐδιαλλάκτως, Xyl.
[10] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[11] σὺν [αὐτῆ] vel σὺν [ἄλλῳ] λαλ. Xyl.
[12] L. 3. § 9. & l. 9. § 7.
[13] Inf. § 16. & l. 3. § 6.
[14] & l. 2. § 16.
[15] Infr. § 16. & l. 11. § 21.
[16] Infr. § 16.
[17] L. 4. § 26.
[18] σαφῶς, F. Jun.
[19] ταῦτα, Jun.
[20] L. 3. § 4. & l. 9. § 11. & l. 11. § 9.
[21] Infr. § 17. & l. 3. § 4. & l. 4. § 49. & l. 5. § 29. & l. 7. § 55. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[22] L. 2. § 5. & l. 9. § 29.

rectione curationéq; indigere me: quódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliquid conscribendo, vel oratiunculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operásq; edere potis speciē præbendo, quo ad stuporem ac admirationem mei homines traherem. quòd rhetoricæ item, poeticæq;, & dictionis elegantioris studiis abstinuerim. ne togatus intra ædes obambularem, néve ejusmodi alia, quæ fastum reiperent, facerem. epistolas etiam simpliciter scriberem, ad normam scil. earum quas Sinuessâ ad matrem meam idem ipse dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis essem, adversus eos, qui offensionis causam dederint, aut deliquerint aliquid. simulatq; illi in gratiam redire vellent. porrò ut accuratè legerem, nec comprehensione summariâ contentus essem; nec garrulis quibusvis temerè assentirer. huic deniq; debeo, quod Epicteti commentarios legerim, quorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

VIII. Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmq; ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniiq; tenorem retinerem: neq; aliud quicquam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, quòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & q^d in disciplinis tradendis neutiquam morosè se gereret: quódque hominem viderim, qui peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiā, bonorum suorum minimum existimare se, palam faceret. ab isto didici, & quo modo beneficia, quæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierem, nec citra sensum tamen omnem transmitterem.

IX. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendā cogitationem: gravitatem item neutiquam personatam: & sedulam amicorum observationem: & imperitorum,

rumq; qui citra consideationem merâ ducuntur, & mores quibusvis ira ut quamvis contradictionem omnem in veneratione tas eodem ipso tempore exciterit adhæc dicendi methodica cùm inventione dispositionem, deinde quæ ad vitam randam conducerent. ...ilitudinæ, nec perturbationis, indicium exhibens, affectibus immunis ...ere, ad affectum genuinum ...a propensissimus: facundus, sed sine strepitu varietatem, eruditus. ...Alexandro Grammatico, ...is abstinere; nec probrum quis barbarum quid, vel absonum protulerit, ...tum, quod dici deberet proponere; idq; sub ...quendi, vel calculum ...ndi, vel de re ipsa, ...dictione, unà despicientiam aliquam istiusmodi quæ obliquè facta ...ctionem.

...none ut scirem, quæ ...tia, simulatio tyrannus: quódq; ut ...ranicum nobis nunquam affectu genuino alienum.

...Alexandro Platonico, ne ...ubi necessitate adactus, ...ubi opus significem aliquando, neve hoc modo ...rentium distinentium ...ea, quæ vitæ hujus ...nobis exigit, solens

...Catulo, ne insuper habere ...cum interimonias, etiamsi ...nulla subesset, sed in statum ...stitum restituere amicos, ...præceptores prompte ...que prædicarem; quod de ...g. Athenodoro referetur; ...reos affectu sincero pro-

...fratre meo: Severo, fami-

ἰδιωτικῶν. Καὶ τὸ ἀθεώρητον πᾶσι ὁμιλούντων καὶ τὸ πρὸς πάντας [2] εὐάρμοστον, ὥστε κολακείας μᾶλλον πάσης πρεσβυτέραν εἶναι τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ, αἰδεσιμώτερον ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις πρὸ αὐτοῦ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἶναι. Καὶ τὸ καταληπτικῶς καὶ ὁδῷ ἐξεταστικόν τε καὶ παντικὴν πρὸς εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων. Καὶ τὸ μηδὲ ἐμφαίνειν ποτὲ ὀργῆς, ἢ ἄλλου τινὸς παθους πρὸς ἔχειν, ἀλλὰ ἅμα μὲ ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον. Καὶ τὸ εὔφημον, καὶ τοῦτο ἀψοφητί· καὶ ὁ πολυμαθὴς [4] ἀνεπιφθόνως.

X. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπίπληκτον· καὶ τὸ [5] μὴ οἰκειστικῶς ὀπλαμβάνεσθαι πρὸς βάρβαρον, ἢ σολοικόν τι, ἢ ἀπηχὲς προενεγκαμένων, ἀλλ' ὑπὸ δεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, προφέρεσθαι, ἐν ὕπτῳ ἀποκρίσεως, ἢ συνεπιμαρτυρήσεως, ἢ συνδιαλήψεως αὐτὸ τοῦ πράγματος, καὶ πρὸ τοῦ ῥήματος ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παραπομπῆς.

XI. Παρὰ Φενίλλου, τὸ ὑπερφυᾶ, οἷα ἡ πυρρανικὴ βασιλεία, καὶ ποικιλία, καὶ συγκρίσεις· καὶ ὅλως ὑπερφυᾶ οἱ καλούμενοι ἔτοι πρὸ ἡμῶν συντεθείσαι, [6] ἀξιοζήτητά πως εἰσί.

XII. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ὑπιστολῇ γράφειν ὅλως ἀσχολοῦμαι μηδὲ διὰ τοιοῦτο ὕπτω σωμεχῶς παραιτεῖσθαι τοὺς πρὸς τοὺς συμβιοῦντας χρείας καθήκοντα, προσδοκώμενον [8] τὸ παρεπόμενα πράγματα.

XIII. Παρὰ Καθέλου, τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου αἰτουμένου, κἂν τύχῃ ἀλόγως αἰτοῦντος, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ἀποκαθιστάναι ἐπὶ τὸ σωφρονεῖν. Καὶ τὸ παρεῖναι πρὸ διδασκάλων ἐκδήμως εὔφημον, οἷα τὸ παρεῖναι Δομιτίῳ. Καὶ Ἀθηνοδότῳ ἐπαναπαυόμενον. Καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα [9] ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.

XIV. Παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου [10] Σεβήρου τὸ

[1] τῷ ἀθεωρήτῳ Salm. πᾶσι ἀθεωρήτως οἰομ. f.
[2] L. 6. § 15. B.
[3] L. 3. § 11. & l. 5. § 25. & l. 6. § 17, 26.
[4] Supr. § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29.
[5] Inf. § 16. & l. 11. § 13, 18.
[6] Infr. § 13.
[7] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.
[8] Infr. § 15. & l. 6. § 11.
[9] Supr. § 11.
[10] Οὐήρου Scal. & Salm. An. Vero.

[1] L. 6. § 30. φιλοίκειον, καὶ φιλάληθες, καὶ [1] φιλοδίκαιον, καὶ τὸ δι' αὐτῶν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντάσασθαι λαβεῖν πολιτείαν ἰσονόμου, καὶ ἰσότητα καὶ ἰσηγορίαν διοικουμένης, καὶ βασιλείας τιμῶσης πρὸ πάντων μάλιστα τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀρχομένων· καὶ ἓν καὶ αὐτὸ τὸ ἀμελές, καὶ ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐποιητικόν, καὶ τὸ [2] εὐμεταδοτικὸν ἐκτενῶς· καὶ τὸ εὔελπι, καὶ τὸ πρὸς τὸ φίλον φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκρυπτον πρὸς τοὺς κατὰ γνώσεως τὸν αὐτῶν τυγχάνοντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι σχασμοῦ τοὺς φίλους αὐτῶν πρὸς τὸ τί θέλει, ἢ τί ὐ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[2] Supr. § 3, 4. & l. 6. § 48.

XV. [3] Παρακλησις Μαξίμου, τὸ κρατῆσαι ἑαυτοῦ, καὶ [4] μηδεὶ παραφορον εἶναι· καὶ τὸ εὔθυμον ἔν τε τοῖς ἄλλοις [5] περιστάσεσι, καὶ ἐν τῇ νόσῳ· καὶ τὸ εὔκρατον τοῦ ἤθους, καὶ μειλίχιον, καὶ γενναῖον· καὶ [6] ὁ ἀβίαστος καταφρονητικὸν πρὸς τὰ δοκοῦντα ἐπιτηδεύεσθαι· καὶ τὸ πρόθυμον ἀπὸ τῶν δεόντων ποιεῖν, καὶ ὧν λέγει, ὅτι πάντως φρονεῖ, καὶ ἐπὶ ὧν πράττει, ὅτι οὐ κακῶς [7] πράττει· καὶ τὸ [8] ἀθαύμαστον, καὶ ἀνέκπληκτον· καὶ [9] μηδαμῶς ἐπειγόμενον, ἢ ὀκνοῦν, ἢ ἀμηχανοῦν, ἢ κατηφὲς ἢ [10] προσποιητὸς, ἢ πάλιν δυσέμβολον, ἢ ὑφορώμενον· καὶ τὸ εὐεργετικόν, καὶ τὸ [11] συγγνωμονικόν· καὶ τὸ ἀφυδρὲς, καὶ ἀλλ' ἀρρωστίᾳ μᾶλλον ἢ [12] διορθουμένου φαντασίᾳ πλησιάζον· καὶ ὅτι πᾶν ἐφ' ᾧ ποτε τις ἐπαφρίσειεν ἐπ' αὐτῷ, ὅτε ἐπέμεινεν ἐπὶ κρεῖττονα αὐτῷ αὐτὸν ἐπιλαβέσθαι· καὶ τὸ [13] εὐχαριτολόγητον εἶναι.

[3] Παρὰ Κλ. M. Mer. Παρὰ M. Salm.
[4] ἀλόφορον Lug. & Mer. παράφ. Xyl. & Jun. l. 2. § 7.
[5] Sup. § 12. & l. 9. § 13, 39.
[6] L. 9. § 12.
[7] πράττει.
[8] L. 12. § 13.
[9] L. 7. § 69.
[10] προσποιητὸς
[11] L. 11. § 18. Sup. § 7. & l. 7. § 26.
[12] L. 7. § 12.
[13] ὁ χαρ. Sup. § 7. & l. 3. § 5.

XVI. Παρὰ τοῦ παιδὸς, τὸ ἤμερον, καὶ [14] μνημικὸν ἀδιαλύτως ὅπου δεῖ ἐξητασμένως κεκινδύνευκεν· καὶ τὸ [15] ἀνενδόξων πρὸς δοκούσας τιμὰς· καὶ τὸ [16] φιλόπονον, καὶ ἐνδελεχές· καὶ [17] τὸ ἀκουστικὸν παρ' ἐχόντων τι χρησιμωφελὲς εἰσφέρον· καὶ τὸ ἀναβλητικῶς ἐπὶ τὸ καθ' ἀξίαν ἀποτεμνόμενον ἐκφέρειν· καὶ τὸ [18] ἔμπειρον, τοῦ μὲν χρεία ἐνεργείσθω, τοῦ δὲ

[14] L. 3. § 5, 15. & l. 11. § 9.
[15] L. 6. § 30. & l. 8. § 1.
[16] L. 5. § 2.
[17] L. 6. § 30.
[18] Sup. § 8.

liares diligere; veri juſtiq; rationem habere. item quòd per eundē Thraſeam, Helvidiū, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & quòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in quo per æqualitatem jurisque æquabilitatem res adminiſtrentur; regnique;, in quo ſubditorum libertate nihil antiquius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere; in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. quin & quòd ſi quorum mores minùs probaret, palā id præ ſe ferret; nec, quid vellet nollétve, familiarib⁹ conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

XV. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſversum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis calibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſuavibus, verendis: negotia objecta citra quiritationem conficere. adhæc quòd ita ſe gerebat, ut fidem quibuſvis faceret, quæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; quæcunq; faceret, animo haud malo feciſſe. tum quòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſquam feſtinus, aut ſegnis erat; nuſquam perplexus, aut dejectus, aut ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, aut ſuſpicionibus deditus. adhæc quòd benefacere promptus, & ignoſcere. q⁴ verax; quódq;. hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qui perverti neſciret potiùs, quàm qui corrigi unquam opus haberet. quòd nemo quiſquam inventus ſit, qui vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorem ſe illo opinaretur. deniq; quòd urbanitatis laudem neutiquam affectaverit.

XVI. A patre manſuetudinem, & in rebus accuratè jam decretis conſtantiam immotam. quòd in honoribus qui habentur, iſtis, gloriæ inani nihil conceſſerit; quòd laborib⁹ ferendis cùm libens, tum & aſſiduus, ſe dederit, q⁴ eos audire prompt⁹ fuerit, qui adferre quid poterant, quod in publicū conduceret: quódque nemo illum abducere quiverit, quin pro merito ſuo unicuiq; rependeret. quòd probè noverat, ubi vehementiùs, ubi remiſſiùs

opus esset: quòd ab a-
moxibus coercuerat
admodum se ges-
s vel cœnandi secum,
optionem liberâ per-
peregrè euntem comi-
rubesceret, necesse e-
ectum adversùs se pa-
deprehendebant, eti-
aliquâ impediti, eum
essent comitati. quòd in
sacho opus esset, accu-
do constanter insiste-
rum obviâ quâvis
indagationem incidè-
amicorum retinen-
nec fastidio mutans,
gens, quòd in statu
contentus, vultúq;
inquo futuri præsa-
animis quibusq; citra
videbus: acclamationes
tionem reprimere:
necessaria erant, sedulò
ptus cautè attempe-
ifiusmodi fugillan-
fugere. nec in Deis
ticiosus, nec in homi-
ribus, aut blanditiis
populares; sed in
sobrius, solidus, nus-
ut novitatis studio-
ad vitam commo-
conducentibus re-
illi dapsilem sors
tribuerat; ut & præ-
miliciter frueretur, neq;
desideraret. quòd
aut sophistam, aut ver-
scholasticum dixerit;
rum, consummatū,
riorem, rebus & pro-
administrandis ido-
quòd vere philoso-
honore habebat, cæteris
bat. in congressibus fa-
vus, nec ad fastidium id
sui curâ tam probè
nec vitæ avidus vi-
elegantiæ studio suo, nec
tamen id haberet; sed per
ipsius diligentiam efficeret, ut
rum pharmacis fomentisve
quam minimè indigeret.
maximum est quod citra invi-

δμέσεως· ἢ τὸ πᾶσαν τὰ περὶ τὰς ἐρωτήσεις μεταλαμβάνειν· ⸫ ἡ κοινονημοσύνη· ⸫ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδιαπνεῖν αὐτοὺς μήτε συναποδημεῖν ἐπάναγκες· ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καταλαμβάνοντος τοῦ περὶ ἀλλήλους ἀφειδέντων· ⸫ τὸ ζητικὸν ἀκριβῶς ὃν τοῖς συμβουλίοις, ⸫ ὃ πρόμενον, ἀλλ' ὃ τὸ διαπεσὸν τῆς ἐρεύνης ἀρκεσθεὶς τοῖς προχείροις φαντασίαις· ἢ τὸ διατηρητικὸν τῶν φίλων, ⸫ μηδαμῶς ἀφίκτορον, μηδὲ ὑπερμενές· ⸫ τὸ αὐταρκες ἐν πᾶσι, ⸫ τὸ φαιδρόν· ⸫ τὸ πρόρρωθεν προνοητικὸν· ⸫ τῶν ἐλαχίστων προδιοικητικὸν· ⁷ ἀπαραλώβως· ⸫ τὸ τοὺς ὑπηβοήτους, ⸫ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτοῖς καλλῶναι· ⸫ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ, ⸫ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, ⸫ ὑπομνητικὸν τῆς ὑπ' αὐτῶν τοιούτων τινῶν καταπλήσεως· ⸫ ὃ μήτε περὶ τοὺς Θεοὺς δεισιδαίμονα, μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικὸν, ἢ ἀρεσκόλικον, ἢ ὀχλοχαρές, ἀλλὰ νῆφον ἐν πᾶσι, ⸫ βέβαιον, ⸫ μηδαμῶς ἀπειρόκαλον, μηδὲ κακοζήλωτον· ⸫ ὃ τοῖς εἰς ¹³ συμφορὰν βίᾳ φέρουσι, ὧν ἡ τύχη πρόεχει δαψίλειαν, χρηστικὸν αὐτάφειας ἅμα ⸫ ἀπροφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν ἀπολαύειν δύνασθαι ἀπόντων ὃ μὴ δεῖσθαι· ⸫ ὃ μήτε ἂν τινα εἰπεῖν, μήτε ὅλως ¹⁴ σοφιστὴν, μήτε ὅλως εἰσηγμένον ἐξυπάκουσον, μήτε ὅλως γραμματικὸν, ἀλλ' ὅλως ἀνδρα πεπειρασμένον, τέλειον, ἀκολακεύτως θεραπευόμενον δυνάμενος καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἄλλων. θεὸς τοίνυν ὃ καὶ βιωτικὸν τὸ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντων τοῖς ὃ ἄλλοις ¹⁵ ὑπεξουσιαστικόν. ἔτι ὃ ὃ εὐομαθὲς, καὶ εὐχαρὲς ὑ κατακόσεως· καὶ ὃ τὸ ἰδίου σώματος ὑπομελητικὸν ἐμμέτρως, ἔτε ὡς δι' ὅτι φιλόζωον, ἔτε θεὸς καλλωπισμὸν, ἔτε μὴ ὀλιγώρως· ἀλλ' ὥστε διὰ τοῦτο ὀλίγα θεραπεύειν, εἰς ¹⁶ ὀλίγα ἀνάγκη ἰατρικῆς ¹⁷ ἰατρικῆς χρήζειν ἢ φαρμάκων καὶ ὑπομάτων ¹⁸ ἐκτός. μάλιστα

¹ Supr. § 8.
² L. 6. § 30.
³ ὑπίωνον ἀλλ' ὃ φ. Mer.
⁴ ἀλλ' ὃ τὸ, Pg. Cas. ἀλλ' ὃ τοῦ φ. Boot. & Lug. ἢ ὅτι ὃ φ. f.
⁵ ὃ θεραπεῦναι Jun.
⁶ ἀρκεσθέντα, Jun.
⁷ L. 11. § 3.
⁸ συναλ. Xyl.
⁹ πνῶν.
¹⁰ L. 6. § 30.
¹² L. 5. § 5.
¹² L. 4. § 28.
¹³ L. 4. § 3.
¹⁴ Sup. § 7. & L. 6. § 30.
¹⁵ Sup. § 10.
¹⁶ ὀλίγα πάνυ. Suid.
¹⁷ ἰατρικῆς. Suid.
¹⁸ ἐκτὸς ἢ ἀκτός. Suid.

ὑ τὸ ῥᾳδίχωρητικὸν ἀβασκάμως τοῖς διὰ-
μίν κινα κεκτημένοις, οἷον τῷ φασικλῷ,
ἢ [1] τῷ τῇ ἀξ. ἰσορίας νόμων, ἢ ἐδῶν, ἢ ἄλλων
τινῶν [2] πραγμάτων· ⁊ συμβατικὸν αὐτοῖς,
ἵνα ἔχωσι κατὰ τὰ ἴδια προτερήματα εὐδο-
κιμῶσι. πάντα ὑ κατὰ τὰ πάτρια φρόνων,
[3] ἐπὶ αὐτὸ τοῦτο ὁρμητικὸν φαίνεσθαι, τὸ
τὰ πάτρια φυλάττειν. εἶτα ὑ τὸ μὴ εὐμετα-
κίνητον ⁊ [4] ῥιπαστικὸν, ἀλλὰ ⁊ τόποις, ⁊
πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· ⁊
τὸ μετὰ τῆς παρόξυσμὸς τ κεφαλαγίας, νεα-
ρὸν οὖσης ⁊ ἀκμῶν πρὸς τὰ συνήθη ἔρ-
γα· ⁊ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόῤῥη-
τα, ἀλλὰ ὀλίγιστα ⁊ σαφηνιωτατα, ⁊ ταῦτα
ὧν τ κοινῶν μόνον· ⁊ τὸ ἔμφορον ⁊ μεμε-
τρημένον ἔν τε θεωρείων ἐπιτελέσῃ, ⁊ ἔργων
καταστάσεσι, ⁊ χαρακτῆρι, ⁊ τοῖς [5] τοιούτοις
ἀνθρώποις, [6] πρὸς αὐτὸ ὑ τὸ δέον προσχθῆναι
[7] δεδορκότος, ⁊ πρὸς τ ὄπ τοῖς προσχθεῖσι
εὐδοξίαν. [8] ἐκ[σὺν]αὐρεῖ λέξις· [9] ἐκφιλιοκοδό-
μος· ⁊ περὶ τοὺς ἐδωδοὺς ἐπινοητὸς, ⁊ περὶ ἐσθή-
των ὑφὰς ⁊ χρόας, ⁊ περὶ στρωμάτων ὥρας· [10]
ἀπὸ [11] χωρίω [12] φολῆ, ἀμάλακα ἀπὸ τ κατὰ τὴν ἐ-
παύλεως, [13] ⁊ ἃ ὃν Λαυρεντίῳ τῷ πολλὰ· τῷ
[14] πελώνῃ ὃν Τούσκλοις [15] ῥᾳδιουργήμονι· ὡς ἐ-
χρήσατο, ⁊ πᾶς [16] ὁ τοιούτος ζῆλος· ἐδὲν ἀπηνὲς,
οὐδὲ μιαρὰ δυσφημία ἐνῆν λάβρον, οὐδὲ [17] ὡς ἀν
πνεα εἰκῇ ποτε, ἕως ἰδρῶτος· ἀλλὰ πάντα
διειλημμένα λελογίσθαι. ὡς ὅπ φολῆς, ἀ-
ταράχως, στεναλμένως, ἐρρωμένως, [18] συμ-
φώνως ἑαυτῇς. ἐφαρμοστὲ δὲ καὶ αὐτῷ τὸ
περὶ τοῦ Σωκράτους μνημονευόμενον, ὅλ ⁊
ἀπέχεσθαι ⁊ ἀπολαύειν ἐδυνάτο τούτων, ὧν
πολλοὶ πρός τε τὰς ἀπολαύσεις ἀδενῶς, ⁊ πρὸς
τὰς ἀπολαύσεις ἐνδελεχῶς ἔχουσι. τὸ ὑ ἰσχύ-
ειν ⁊ [19] ἐπὶ καρτερεῖν ⁊ ἀνυπόφορα ἑκατέρου δυ-
δρὸς ὄντος ἄριστον ⁊ ἀήττητον ψυχῆς ἕξιν ⁊ ὁ-
οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

XVII. Παρὰ τῶν Θεῶν, ⁊ ἀγαθὸς πάπ-

dentiam eis concedebat, quibus fa-
culrate aliquâ claruerint, sive o-
toriâ, sive legum vel mortum, vel
liarum quarumvis rerum
sed & operam illis conferebat,
ut pro eis, quibus maximè præce-
bant, dotibus, existimationem sui
li suam consequerentur. quod
secundùm majorum institu-
nia exequeretur, ne hoc quidem
fectaverat, ut majorum insti
præcisè observare videretur;
nec dimoveri proclivis, nec
ri; sed cum locis, tum & re
dem, immorari consuetus. quod
capitis, quibus affici solebat, dolo-
recens statim vegetúsque ad
suèta munera rediret. quod
haud multa, sed pauca ad
rarissima habebat; eáq; quæ
publicam duntaxat pertinerent,
dentiam item & modelationem
spectaculis exhibendis, fabri
truendis, congiariis largiendis,
istiusmodi; utpote cum
non ad celebritatem ex
gestis acquirendam, sed ut
quod facto erat opus, re
illi intempestivus balneorum
non ædificandi studium
non de victu, non de vestitu
ra tinctura ve, non de servorum
cie exquisitâ curiositas. toga
Lorii utebatur; à villa in
parata: Lanuvii tunicatus
in Tusculano, sed q
bat, pænulatus. totius
facies hæc fuerat: nihil
hil immodestũ, nihil vehemens,
de quo usurpari posset, q
go dici, Ad sudorem usq;
otium cum consideratione
placidè, compositè, strenuè
tanee sibi invicem dispo
sa: ità quadrabat in illum
Socrate perhibetur, quòd
re & frui rebus eis non
pletiq; nec per infirmitatem
re, nec frui citra intemperan
possunt. posse autem in altero
rantem, in altero temperantem
præstare; illud verò verè viri
animo consummato, invictóq;
præditi. denique quomodo in Max
mi ægrotatione se gesserit.

XVII. Deis acceptum fero, quòd bonos

[1] ὦ ἀξ. [ἐμπειρί-
ας] Jun.
[2] πρ [ἐμπειρί-
ας] Jun.
[3] Sup. 7. 9. & l. 7. § 60.
[4] L. 5. § 5.
[5] τοιούτοις [τοῖς] ἀνθρώποις π. Xyl.
τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer
τοιουτοῖσπις, ἀνθρώπους π. α. τ. Boot.
τοιοῖσδεπις πρ. α. τ. vel τοιούτοις ἀνθρωπος ὑ πρ. α. τ. δ. Salm.
[6] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. § 11, 12.
[7] δεδεγκότος. f. Mer. δεδορκώς. Salm.
[8] ἐκ αὐρεῖ Lug.
[9] L. 60. § 30.
[10] ὅπ χωρεῖ Θ vel ὅπ λωρεῖς Salm. ὑπὸ.
[11] λωρεῖς Lug.
[12] τόλ Θ Lug.
[13] χιτῶν ἐν. Salm.
[14] φελόρη Sal.
[15] πραιλεμέ-νως Salm.
[16] ὁ τῆς. τοι. Boot.
[17] L. 6. § 30. & l. 9. § 12.
[18] Sup. § 8. & l. 6. § 30.
[19] ἐπιμαρτ. vel ἀνυκ. f.
[20] πς κΘ. f.

dentiam eis concedebat, quibus fa-
culrate aliquâ claruerint, sive o-
toriâ, sive legum vel mortum, vel
liarum quarumvis rerum
sed & operam illis conferebat,
ut pro eis, quibus maximè præce-
bant, dotibus, existimationem sui
li suam consequerentur. quod
secundùm majorum institu-
nia exequeretur, ne hoc quidem
fectaverat, ut majorum insti
præcisè observare videretur;
nec dimoveri proclivis, nec
ri; sed cum locis, tum & re
dem, immorari consuetus. quod
capitis, quibus affici solebat, dolo-
recens statim vegetúsque ad
suèta munera rediret. quod
haud multa, sed pauca ad
rarissima habebat; eáq; quæ
publicam duntaxat pertinerent,
dentiam item & modelationem
spectaculis exhibendis, fabri
truendis, congiariis largiendis,
istiusmodi; utpote cum
non ad celebritatem ex
gestis acquirendam, sed ut
quod facto erat opus, re
illi intempestivus balneorum
non ædificandi studium
non de victu, non de vestitu
ra tinctura ve, non de servorum
cie exquisitâ curiositas. toga
Lorii utebatur; à villa in
parata: Lanuvii tunicatus
in Tusculano, sed q
bat, pænulatus. totius
facies hæc fuerat: nihil
hil immodestũ, nihil vehemens,
de quo usurpari posset, q
go dici, Ad sudorem usq;
otium cum consideratione
placidè, compositè, strenuè
tanee sibi invicem dispo
sa: ità quadrabat in illum
Socrate perhibetur, quòd
re & frui rebus eis non
pletiq; nec per infirmitatem
re, nec frui citra intemperan
possunt. posse autem in altero
rantem, in altero temperantem
præstare; illud verò verè viri
animo consummato, invictóq;
præditi. denique quomodo in Max
mi ægrotatione se gesserit.

XVII. Deis acceptum fero, quòd bonos

…nos parentes, bo… …nos præceptores, …ares, necessarios, ami… …rmata, ferè, habuerim. …versus nemínem eorũ …di déliquerim, etiamsi …erim, ut, si occasio in… …nodi aliquid admiſi… …numinis beneficio fa… …nulla exterum con… …contigerit, quæ affe… …uerit, ab eiſdem fu… …concubinam non …uritus: quòd ætatis …eum ſervaverim, nec …ſtitum virilitatis ſpeci… …ſed ultra etiam quàm …ſtere diſſulerim. quòd …eldem ſubditus fu… …ſtu omni alienum …mino, faceret, poſſe in … nec ſatellitio, nec …nec funalibus ſta… …aq; apparatu con… …ſed poſſe eum, qui …a contrahere ſeſe, ut …ſeim proximè acce… …amen; vel demiſ… …gerat in eis, quæ …morem imperato… …menta. quòd fratrem …qui ad curam mei …ribus me extimu… …honore affectúq; …ſtantium mihi oble… …ſilium, néq; inge… …corpore diſſorti obti… …ſtreſſus non fecerim …theorica, poetica, ſtu… …odi quæ me forſan …diſſuiſſent, ſi in els …ſcere ſenſiſſem. …meos ad honores, …videbantur mihi, …ſtu, nec ſpe diſſerle… …enes adhuc eſſent, hę… …ſtituit me quòd Apol… …ſticum, Maximum nõ… …de modo vitæ naturæ …ater agendæ, claras ſatis ac …eas cogitationes in ani… …ur, quantum ad De… …e, ſuggeſtiones, adjuta… …ſtigationes ab ipſis profe… …obſter omnino, quò mi… …naturæ præſcriptum con…

πυς, ἀγαθὸς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθοὺς διδασκάλους, ἀγαθοὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους. [1] χεδὸν ἅπαντα οἷός τε ἦν. ἐν οἷς περὶ οὐδένα αὐτῷ [2] παρέπεσον πληημελήσαί τι; καί τοι [3] ἔξιν ἔχων τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, καὶν ἔπραξά τι τοιοῦτο πρὸς Θεῶν ὑπόνοια τὸ μηδεμίαν ἐπιδεικνύναι ἀναισχυντίαν πραγμάτων ἡδονῆς. ἧκες ἔμελλε με ἐλέγξειν. ἐν τῷ μὴ πλέον ἐπιθυμίαν ἔχειν τῆς παλλακῆς ἢ πάσχω. ἐν τῷ τὰ ὦραν ἔχειν φωνάς. ἐν τῷ μὴ [4] περὶ ὠμὰς δύνασθαι ἀναβλύειν, ἀλλ' ἔτι ἐν ὑπολαβεῖν ἔχειν τὸ ἄρχοντι ἐν πατεῖ ἐπιλαχθῆναι, ὃς ἔμελλεν πόλιν τὸ τύφον ἀφαιρήσειν με. ἐν εἰς ἔννοιάν ἄξειν τῷ, ὅτι [5] δύνατόν ἐστι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε ἀθυμοφορήσεων χρῄζειν, μήτε ἐδώδιμον σημειοῦσθαι, [6] μήτε λαμπάδων, ἐν αὐδειλιῶν τοιῶν δὲ πινῶν, ἐν ὁμοίᾳ ἡσυχίᾳ. ἀλλ' ἔξεστι ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτόν, ἐν [7] νὴ Δία τοῦτο τοιοῦτον ἦν ῥᾳθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ κρινόντων ἡμερώτατα παρακινδυνεύσαι δέοντα τὸν ἀδελφὸν τοιούτου τυχεῖν. δυναμένῳ μοι δῆλα ἦθος ἐπιχειρεῖ με ποιεῖν ἐπιμέλειαν ἐμαυτοῦ, ἅμα ἐν ἐμὲ ἐν ἐμοὶ ἐν συργῇ συφραίνοντός με· τὸ παρὸν ἀπὸ μοι ἀφυὲς μὴ ἡδέως, μηδὲ κατὰ τὸ ὠμόστομον ἀλαίνειν ἐν ῥητορικῇ, ἐν ποιητικῇ, ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἐν οἷς ἴσως ἂν καταγηθείη, εἰ ἡδέως ἐμαυτὸν συνόδως ποιοῦντα τὸ φιλοσοφεῖν, πρὸς ἔφεσιν ἐν ἀξιωμάτων καταστῆναι, ἔδει ἐπιποίας ἔσχον μοι ἐπιθυμεῖν, ἐν μὴ ἀναβαλέσθαι [16] ἢ ἀλλᾶσθαι, τῷ [10] μὴ, ἐπεὶ νέοι ἐκ ποσοῦ. ὑστερον αὐτὸ παρέξειν. τὸ γνῶναι [11] Ἀπολλώνιον, Ῥῆσιν, Μάξιμον. τὸ φιλαδελφεῖν περὶ τῷ [12] κατὰ φύσιν βίου [13] ἐναργῶς ἐν πολλαπλοῦς, οἷος πρὸς ἔστι· ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς Θεοῖς, ἐν πρὸς ἐκείνοις ἀφαιρύσεσι ἐν [14] συλλήψεσι, ἐν [15] ἐπιποίαις, [16] μηδὲν κωλύειν [17] ἤδη κατὰ φύσιν

[1] [ἀγαθὰ] χ. f.
[2] παρέπεσε Lug.
[3] L. 11. § 18.
[4] περὶ Lug.
[5] L. 5. § 16.
[6] –δῶν Lug.
[7] νὴ Δία Lug. [Δία μὰ] διὰ μὰ Mer. διὰ μὰ τ. f.
[8] Sup. § 7.
[9] μὴ Lug.
[10] μὲ.
[11] Sup. § 8. 7. 15.
[12] Sup. § 9.
[13] ἐνεργ. Mer.
[14] L. 9. § 40. & l. 12. § 14.
[15] ἐπιποίας Mer.
[16] ἢ ἀλ Lug.
[17] L. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 4. § 49. & l. 5. § 34. & l. 6. § 17, 8. & l. 8. § 36. & l. 9. § 11. & l. 10. § 32. & l. 11. § 9. & l. 12. § 8. 26.

φύσιν

φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτου πρὸς τὴν ἐμὴν αἰτίαν, καὶ πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς ἐκ τῆς Θεῶν ἐπομνήσεως, καὶ μηνυτικῇ διδασκαλίαι τὸ [1] ἀντίσχειν μοι τὸ σῶμα ὅπως τοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἅψασθαι, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι ἡλωμένον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπαίνοντα πολλάκις Ῥουστικῷ, μηδὲν πλέον πρᾶξαι, ἐφ' ᾧ μὴ μετέγνων. τὸ μέλλουσαν μήτηρ πολυτάλαν τὴν πενθεράν, ὅμως αἰῶνος μετ' ἐμοῦ τοῦ πολυταλαίπωρον ἔτη. τὸ ὁσάκις ἐβουλήθην ὁπουδηποῦν τινι πενομένῳ, ἢ εἰς ἄλλό τι χρήζοντι, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα, οὐδὲν ἡμῖν· καὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ χρείαν ὁμοίαν, ὡς πρὸς ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τὴν γυναῖκα τοιαύτην ἔχειν, οἵαν μοὶ ἐπείθιον, οἵαν ἦν φιλόστοργον, οἵαν ἦν ἀφελῆ· τὸ ἱκανὴν εὐφυΐαν εἰς τὰ παιδία ἐπιτηδείων ἀνειρατων βοηθήματα δοθῆναι, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πιεῖν ἄμμα, καὶ μὴ ἐλιγγιᾶν, καὶ [3] τέτυ ἐν Καιήτῃ ὥσπερ [4] χρῆσαι. [5] ὅπως τε ἐπεδύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τινα σοφιστικὸν, μηδὲ καθῆσαι [6] ἐπὶ τὰς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοῖς ἐνάλυειν, ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ καταγίνεσθαι. πόθεν τὰ θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[1] L. 6. § 29.

[3] τῆτο ἐν K. ὡς ἔφυγεν. vel τέτε ἐν K. ἐυτυχῆσαι. Salm.
[4] χρήσῃ f. Xyl. χρήσει, Boot. χρησμὸν, Lug. χρύσῃ, Mer.
[5] [τὸ] ὅπως τε ἐπ. Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.
[6] δῆσαι, Lug. δῆσαι, f.

Τὰ ἐν Κουάδοις πρὸς τῷ Γρανούᾳ.

festim vivam, niſi ipſe tandem in culpa ſim, qui Deorum ſubmonitiones, & tantùm non claras præceptiones neutiquam obſervem. quòd in vita, qualis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. quòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: ſed & poſtea, ex affectibus amatoriis, quibus correptus fueram, ad ſanitatem redierim. quòd cum Ruſtico ſæpe ſuccenſerem nihil ultrà admiſerim, cujus pœnitere me poſſet. quòd mater mea, quamvis juvenis eſſet deceſſura, mecum tamen noviſſimos ætatis annos tranſegerit. quòd quotieſcunque animus fuit pauperi alicui, aut aliàs indigo, opem ferre, nunquam reſponſum eſt, non ſuppetere nummos mihi, unde id fieret: quódq; nulla mihi unquam talis neceſſitas obtigerit, ut ab alio ſumere cogerer. quòd uxor ejuſmodi mihi obvenerit, tam obſequens, tam amans, tam ſimplex. quod eâ fuerim illorum copiâ inſtructus, qui ad liberos educandos mihi idonei exiſterent. quòd per inſomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adverſus ſanguinis excreationem & capitis vertiginem; quod & Cajetæ aliquando factum eſt. quòd cum philoſophandi cupiditas inceſſiſſet, non in ſophiſtam aliquem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel ſyllogiſmis reſolvendis, vel meteorologicis diſcutiendis, tempus deſes contriverim. etenim iſta omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Quæ apud Quados ad Granuam.

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

LIB. II.

[1] Εἴωθε, Xyl.

[2] Inf. § 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22, 26. & l. 11. § 18.

[1] Ὧδεν προλέγειν ἑαυτῷ, Συνήθυξομαι πολυπράγμονι, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [2] ὧδε. τὴν ἄγνοιαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. ἐγὼ δὲ πεθεωρηκὼς τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὴν αὐτοῦ

[1] Ante prædicere memento tibi, Hodie futurum eſt, ut rem habeam cū curioſo aliquo, ingrato, protervo, doloſo, invido, illiberali. obveniunt illis iſta omnia à bonorū malorúmq; inſcitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, q' honeſtū, māliq; q' inhoneſtum ſit, ipſámq; adeò delinquentis naturam, q' congener mihi

quod ſanguinis
ile, quàm quòd men-
is divinæ mecum par-
di poſſem? ab horum
habeō; (neq; enim
ua me quiſquam in-
hoc ſuccenſere conge-
úmve odiſſe. ſiquidem
ati ſumus; quo
is, palpebræ, d'enti-
um inferiorúmq; ordi-
q; ſibi invicem præ-
: adverſantis eſt autem
& everſari.
uid ſum, conſtat id om-
aulâ, & parte prin-
ſtitue libros. nec
plinis (nihil obſtat, quò
ias) ſed tanquam qui
ioriturus ſis, carnes i-
s. crux eſt, & oſſicu-
ſum ex nervis, venulis
ſtrum. Quin & ani-
qualis ſit Spiritus eſt,
emper idem, ſed qui
enuò reſorbetur.
pàrs illa princìpatum
ſic tecum: ſenex es:
ncipem ſervire ulteri-
ne
; ſed nec motibus à
humana alienis rapta-
quidem, quod faro deſti-
ubi inſerit, vel jam aſcitum
vel futurum pavere.
Deorum opera providentiæ
nec quæ fortunâ fiunt,
turæ ope proveniunt, aut ſi-
exu implexúq; rerum earũ
dentiâ diſpenſantur. indè
omnia accidit & neceſſi-
, & totius mundi, cujus
es, utilitas. illud eſt autem
; bonum quod univer-
quódque ad eandem
ducit. porrò con-
dum, hunt, ſicut ele-
, ita & concretorum ex
tiones. Iſta tibi ſufficiant:
um vice jugiter ſint. libro-
ſitim pelle; ut ne mur-
oriaris, ſed verè propitii
ex animo gratus.

Φ ἀμβλιώνιος φύσιν, [1] ὅτι μοι συγκρίνῃς, ἐκ αἵματος ἢ σπέρματος Φ αὐτῷ, ἀλλὰ νῷ, ⊂ [2] θείας ἀποῤῥοίας μέτοχος, [3] ὅτε βλαβείῃς ὑπό τινος αὐτῷ διανοίᾳ· αἰσχρῷ γάρ με οὐδεὶς ποιεῖ ἀλλεῖ· [4] ὅτε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δυνάμει, ὅτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. [5] γεγόναμεν γὰρ πρὸς συνεργίαν, [6] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ σοῖχοι τῷ ἄνω ⊂ τῷ κάτω ὀδόντων. [7] τὸ οὖν ἀντιπράσσειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀντιπαρακλινὲς δὲ τὸ ἀγανακτεῖν ⊂ ἀποστρέφεσθαι.

II. [8] Ὁ, τί ποτε τοῦτό εἰμι, σάρκια ἐστὶ ⊂ πνεύμάτιον, ⊂ τὸ ἡγεμονικόν. [9] ἄφες τὰ βιβλία· [10] μηκέτι σπῶ. ὡς δέδοται. [11] ἀλλ' [12] ὡς ἤδη ἀποθνήσκων, τῷ μὲν σαρκίῳ καταφείσθω· [13] λύθρος ⊂ ὀστέια, ⊂ κερκίφδιον, ἐκ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηρίων πλέγμάτιον. θέασαι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· [14] ἄνεμος· ὐδὲ ἀεὶ τὸ αὐτό· ἀλλὰ πάσας ὥρας ἐξεμέμψιον, καὶ πάλιν ῥοφούμενον· τρίτον ἐν ἕξει τὸ ἡγεμονικόν. ὧδε [15] ἀπονοήθητι [16] ἤδη ποτὲ μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [17] φιλεῦσαι. μηκέτι καὶ ὁρμὴ [18] ἀκοινώνητον [19] νεύροσπαστηθῆναι μηκέτι [20] τὸ εἰμαρμένον, ἢ παὸν διαφράναι, ἢ μέλον [21] ὑποδύεσθαι.

III. [22] Τὰ τῷ Θεῷ προνοίας μεστά. τὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως, ἢ [23] συγκλώσεως, καὶ ὑπεπλοκῆς τῇ προνοίᾳ διοικουμένων. [24] πόθεν ἐκεῖθεν ῥεῖ· πρόσεστι ⊃ [25] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [26] τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον. [27] ἕ μέρος εἶ. [28] πρῶτον ⊃ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ ⊂ ὅλη φύσις καὶ ὃ σκείνης ἐστὶ σωτήριον. [29] σῴζεται ⊃ κόσμον, σωθέντων δὲ τῶν στοιχείων, ὅτως ⊂ αἱ συγκεκριμένων μεταβολαὶ [30] ζωῇ σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δύνανται ἔχειν. [31] πλὴν ⊃ βιβλίων δίφθερα ῥίψον, ἵνα μὴ χολοῦσθαι ἀποθνήσκῃς, ἀλλὰ [33] ἵλεως ἐκ καρδίας [34] ἀπαλλάξῃ Φ τοῖς θεοῖς.

[1] L. 3. § 4, 11. & l. 7. § 22. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26. [2] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26. [3] L. 4. § 7, 8. & l. 11. § 18. [4] L. 5. § 22. & l. 7. § 26. [5] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18. [6] L. 7. § 13, 19. [7] Inf. § 16. & l. 7. § 24. [8] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3. [9] Inf. § 3. & l. 3. § 14. [10] Inf. § 7. & l. 4. § 3, 26. [11] -τω; f. L. 3. § 14. l. 9. § 29. [12] Inf. § 5, 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29. [13] L. 3. § 3. l. 8. § 37. [14] L. 5. § 33. l. 6. § 15. [15] ὀπιν. f. [16] Inf. § 6. [17] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19. [18] L. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9, 23. [19] L. 3. § 5, 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3, 29. l. 12. § 19 [20] Inf. § 5. l. 3. § 4, 16. [21] ὑποδύεσθαι f. [22] L. 4. § 27. l. 6. § 10, 38. l. 7. § 9. [23] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39. [24] L. 4. § 9. l. 10. § 28. [25] Inf. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23. [26] Inf. § 4, 14. l. 9. § 39. l. 10. § 6. [27] L. 6. § 44. l. 10. § 20. l. 12. § 23. § 46. l. 6. § 15. l. 7. § 18, 25. [28] L. 3. § 13. [29] Sup. § 2. [30] L. 3. § 3. l. 8. § 18. l. 9. § 37. l. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36. [31] L. 4. § 48. [33] [34] Inf.

IV. [1] Μέμνησο ἐκ πόσου ταῦτα ἀναβάλλῃ, καὶ ὁποσάκις προσδεδεγμένος λαβὼν παρὰ τῶν θεῶν, οὐ χρᾷ αὐτοῖς [2]. δεῖ δὴ ἤδη ποτὲ αἰσθέσθαι, τίνος [3] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [4] διοικοῦντος τὸν κόσμον [5] ἀπόρροια ὑπέστης· καὶ ὅτι [6] ὅρος σοὶ πεπερασμένος ἐστὶ χρόνου, ᾧ ἐὰν [7] εἰς τὸ μὴ [8] ἀπαθέστερον χρήσῃ, οἰχήσεται, καὶ οἰχήσῃ, καὶ οὐκέτι σοι ἔξεσται.

V. Πάσης ὥρας φρόντιζε στιβαρῶς [9] ὡς Ῥωμαῖος, καὶ [10] ἀρρένως, [11] τὸ ἐν χερσὶ μετὰ ἀκριβοῦς καὶ [12] ἁπλότητος σεμνότητος, καὶ φιλοστοργίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ δικαιότητος ποιούμενος· καὶ [13] σχολὴν ἄγε σαυτῷ ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν τοιεῖσθαι. ποιήσεις δέ, ἂν [14] ὡς ἑκάστου βίου, ἑκάστου πρᾶξιν ἐνεργῇς, [15] ἀπολαμβάνων πάσης εὐκαιρότητος, καὶ ἐμπαθοῦς ἀποτροφῆς ἀπὸ τοῦ [16] αὐρεῖσθαι λόγου, καὶ ὑποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [17] δυσαρεστήσεως πρὸς [18] τὰ συμμεμοιραμένα. ὁρᾷς [19] πῶς ὀλίγα ἐστὶν, ἂν κεκρατήσας τις, δύναται [20] εὔροον καὶ θεοφιλῆ βιῶσαι βίον; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πλέον ἐθὲν ἀπαιτήσουσι πρὸς τοῦτο φυλάσσοντα.

VI. [21] Ὑγρίζῃ; ὑγρίζῃ [22] αὐτῷ, ὦ ψυχή· καὶ σὺ ἐκμάθοις σαυτῇ [23] ἡνίκα κεκμηκὸν ἔξεις. [24] εὖ γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. [25] ἔστω δέ σοι πρὸ ὀδὸν διώκουσα, μὴ αἰδημοῦσα σαυτῷ, ἀλλ' [26] ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς πεδεμένη τὸ σὸν [27] συμφέρον.

VII. [28] Περιστᾷ δέ σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπτοντα καὶ χρόνου πάρεχε σαυτῷ καὶ προσμανθάνειν ἀγαθόν τι, καὶ παῦσαι [29] ῥεμβόμενος. ἤδη δὲ καὶ τὸ ἐπέραν [30] περιφορᾶν φυλακτέον. λήρησι γὰρ καὶ ἀλόγοις προσέχουσι, οἱ κεκμηκότες τῷ βίῳ, καὶ [31] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ παλμὸν φαντασίαν ἀποδύσασθαι.

VIII. [32] Περὶ μὲν τὸ μὴ ἐφικνεῖσθαι, ἐπὶ

IV. Memento, quamdiu hæc differre statuleris, & quoties opportunitatem Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi pro animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, & tecum abrepto, nec deinceps redeuntem.

V. Cura hæc jugiter incumbere tibi, ut quicquid in manibus est, diligenter peragas, prout Romanum, virumque decet, cum exquisita, nec non cerfita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animumque ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces autem, si tanquam vitæ tuæ novissimam, actionem quamque peregeris; remota omni liberam, & declinatione affectus vim à rationis dictamine, simulatione itidem, & amore, virumque; quæ à numine destinata aversatione. Vides quam pauca quæ si quis tenuerit, prosperam vinam propemodum vitam degetur. siquidem & dii ipsi, nihil plus exigent ab eo, ista qui observaverit.

VI. Ignominiâ, ignominiâ, afficis, ô anima. honorem autem tibi tuum vindicandi, haud enim plius opportunitas. fugit enim cuique; brevis ætas. ea verò tibi confecta est, dum tui ipsius verentiam nullam habes, sed in orum animis felicitatem tuam locas.

VII. Ne te distrahant, quæ secus obveniunt tibi; sed otium bi præstes, quo boni aliquid & huc illuc ferri desinas. cæteris & alia hîc hallucinatio cavenugas siquidem agunt actuosi pauci, dum vitam agendo conterfed scopum, ad quem conatus cogitationesq; omnes dirigant, propositum nullum habent.

VIII. Vix, aut ne vix quidem

[1] L. 3. § 14.
[2] τῆς Lug. Ap.
[3] Sup. 3. l. 4. § 14. l. 8. § 7.
[4] L. 6. § 1. 5.
[5] Sup. § 1.
[6] Inf. § 6. l. 4. l. 4. § 17, 28. l. 6. § 49.
[7] μὴ εἰς τὸ.
[8] L. 8. § 28.
[9] ὁ Ῥωμ. Caf. L. 6. § 44.
[10] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3.
[11] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 27, 29.
[12] L. 1. § 9. l. 9. § 29.
[13] L. 3. § 4.
[14] Sup. § 2. Inf. § 15. l. 3. § 12.
[15] Inf. § 13, 16. l. 3. § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20, 24.
[16] κρίνονος. Lug.
[17] Sup. § 2.
[18] L. 3. § 4. & l. 6. § 39.
[19] L. 4. § 3. l. 10. § 8.
[20] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6.
[21] Τρέιζεις, vel, Τρεῖσες.
[22] Inf. § 16.
[23] Sup. § 4.
[24] βεκχὶς Sal. εἰς Boot φύγει f.
[25] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15.
[26] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4.
[27] L. 5. § 36.
[28] Μὴ περισπᾶν σε Sup. § 24. l. 4. § 3, 26. & l. 8. § 1. 16. l. 10. § 37. l. 11. § 20.
[29] L. 3. § 4. l. 4. § 22.
[30] περαν. Jun. L. 1. § 15.
[31] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. l. 7. § 55.

quisquam,

[illegible] infeliciter agere de-[illegible], quia in alienis animis [illegible] non animadverterit. [illegible] animorum suorum [illegible], hi verò infe-[illegible] necesse est.

[illegible] meminisse semper o-[illegible] universi, quæ tua natu-[illegible] quomodo hæc ad illam affecta, [illegible] pars qualis universi existat: [illegible] nemo sit, qui prohibere [illegible] quò minùs ea facias dicásq; [illegible] quæ naturæ illi, cujus pars [illegible] fuerint.

[illegible] Philosophicè Theophrastus, [illegible] inter se conferendis [illegible] vulgò conferri solent) dicit; [illegible] esse quæ per cupidinem, [illegible] operiram admittuntur. et-[illegible] irascitur, cum dolore quo-[illegible] contractione animi occultâ à [illegible] declinare videtur: [illegible] cupidinem delinquit, [illegible] vincitur, intempe-[illegible] modo, & in peccan-[illegible] videtur. rectè igi-[illegible] benignè philosopho, pro-[illegible] amplioris esse criminis, quod cum voluptate, quàm quod cum dolore admittitur. atq; omnino [illegible] ei [illegible] assistit, qui prior læ-[illegible] ad irascendum [illegible] sponte suâ ad læ-[illegible], qui ad perpetran-[illegible] cupidine ducitur.

[illegible] faciat cogitésq; o-[illegible] qui confestim è vita hac [illegible] humanis autem ex-[illegible] quidem Dii sunt, nihil est [illegible] enim malo ulli illi invol-[illegible] verò, vel nulli sunt, vel [illegible] rerum humanarum curam ge-[illegible] attinet tandem vivere in [illegible] Deorum, vel providen-[illegible] cæterùm & sunt illi, & res [illegible] & ne in ea, quæ [illegible] incidat quisquam, [illegible] prorsus posuere. reli-[illegible] malum existeret, & [illegible] prospexissent, [illegible] foret, in istud quo-[illegible] ideret. at verò, quod ho-[illegible] non facit, vitam [illegible] efficere qui pos-[illegible] nec pru-[illegible]

ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ γίγνεται, οὐ ῥᾳδίως τις ὤφθη κακοδαιμονῶν· τοὺς δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦντας, ἀνάγκη κακοδαιμονεῖν.

IX. Τούτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι· τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμή, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [1] ὁποῖόν τι μέρος, ὁποίου τοῦ ὅλου οὖσα, καὶ ὅτι [2] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀκόλουθα τῇ φύσει, [3] ἧς μέρος εἶ, πράσσειν τε ἀεὶ καὶ λέγειν.

X. Φιλοσόφως [4] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἄν τις [5] κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησί, βαρύτερα εἶναι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελούμενα τῶν κατὰ θυμόν. ὁ γὰρ θυμούμενος μετά τινος λύπης καὶ λεληθυίας συστολῆς φαίνεται τὸν λόγον ἀποστρεφόμενος· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολαστότερός πως φαίνεται, καὶ θηλύτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις. ὀρθῶς οὖν καὶ φιλοσοφίας ἀξίως ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἤπερ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν προηδικημένῳ μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἠναγκασμένῳ θυμωθῆναι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ἐπὶ τὸ πρᾶξαί τι κατ' ἐπιθυμίαν.

XI. [6] Ὡς ἤδη δυνατοῦ ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ [7] ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν, [8] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· κακῷ γάρ σε οὐκ ἂν περιβάλλοιεν· [9] εἰ δὲ ἤτοι οὐκ εἰσίν, ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, [10] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῷ; ἀλλὰ [11] καὶ εἰσὶ καὶ [12] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων· καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, [13] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο· τῶν δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προεῖδοντο, ἵνα ἐπὶ παντὶ ᾖ τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ χεῖρον μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; [14] ὅτι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ἔτι εἰδυῖα μὲν, μὴ δυνα-μένη

[1] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[2] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10, 29, 34. l. 6. § 17, 58. l. 10. § 32, 33. l. 11. § 39.
[3] Sup. § 3, 4.
[4] ..λόσοφ⊙ Lug. An.
[5] L. 6. § 45.
[6] Sup. § 2, 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29, 69.
[7] L. 3. § 3.
[8] L. 9. § 28.
[9] εἰ δ' ἔτι Lug. An. εἰ δ' ἤτοι f.
[10] L. 6. § 10.
[11] L. 12. § 28.
[12] L. 1. § 17. l. 6. § 44. & l. 9. § 11, 27.
[13] L. 8. § 55, 56. l. 9. § 40.
[14] L. 10. § 7.

μὴν ὃ θεοφυλάξασθαι, ἢ δ᾽ ὀρθωσάσθαι τοῦτο, [1] ἢ τὸ ὅλων φύσει παρεῖναι δύ· [2] ἐν οἷς αὖ τηλικοῦτον ἥμαρτεν, ἢ τοι πρὸ ἀδυναμίαν, ἢ πρὸ ἀπειρίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ & τὰ κακὰ [3] ἕπηται τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις & τοῖς κακοῖς πεφυρμένως συμβαίνῃ· θάνατος δέ γε & ζωή, δόξα & ἀδοξία, [4] πόνος & ἡδονή, πλοῦτος & πενία, [5] πάντα ταῦτα ἕπηται συμβαίνῃ ἀνθρώποις τοῖς τε ἀγαθοῖς & τοῖς κακοῖς, [6] ἔτε καλὰ ὄντα, ἔτε αἰσχρά· οὐκ ἄρ᾽ ἀγαθὰ, ἔτε κακὰ ἐστί.

XII. Πᾶς [7] πάντα ταχέως ἀναφανίζεται τῷ μὲ κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τῷ δ᾽ αἰῶνι αὐτῇ μνήμη αὐτῆς· οἷά ἐστι τὰ αἰσθητὰ πάντα, & μάλιστα τὰ ἡδονῇ θελκτίζοντα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [8] τῷ τύφῳ ἀβλεβομένα· πῶς [9] εὐτελῆ & εὐκαταφρόνητα, & ῥυπῶδη, καὶ εὐφθαρτα, & [10] νεκρὰ, νοερᾶς διωκάμεως ἐφιζάνει. [11] τί εἰσιν ἕκαστα ὧν αἱ ἐπαλήθειαι & αἱ φωναὶ, τὴ εὐδοξίαν [12]. τί ἐστι τὸ ἀποθανεῖν· & ὅλη ἐὰν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ, & [13] τῇ μερισμῷ τὰ ἐννοίας ἀφαλύσῃ τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ, οὐκεὶ ἄλλο ἢ ἐπολλήψεται αὐτῷ εἶ ἢ [14] φύσεως ἔργον. [15] φύσεως δὲ ἔργον, εἴ τις φοβεῖται, [16] παγκον ἐστί· τοῦτο μὴν τοι & μόνον φύσεως ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ & [17] συμφέρον αὐτῇ πῶς ἅπεται [18] θεοῦ ἀνθρώπου, & κατὰ μέρος, & [19] ὅπως πῶς [20] ἔχει [21] χαίνει, τὸ δ᾽ ἀνθρώπου τοῦτο μέρεσιν.

XIII. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα κύκλῳ ἐκπερεργάζεσθαι, & [22] τὰ νέρθεν γᾶς φησιν, ἐρευνᾶν, & [23] τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον ἀφὴ τεκμήρασθαι ζητοῦντος, μὴ ἀρκούμενον ᾧ ἑκὶ ἀρκεῖ θεὸς μόνῳ [24] τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εἶ), & τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δ᾽ αὐτοῦ [25] καθαρὸν πάθος διατηρεῖν. & εὐηνιοπλεῖν, & δυσαρεσκήσεως τί πρὸς τὰ ἐκ [26] θεῶν & ἀνθρώπων γινόμενα.

[1] L. 6. § 1.
[2] L. 12. § 12.
[3] L. 4. § 39. l. 5. § 10.
[4] L. 6. § 33. & l. 9. § 1.
[5] L. 6. § 34.
[6] L. 7. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 23.
[7] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 14, 32, 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10, 19. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 12. § 21, 32.
[8] L. 3. § 6. l. 6. § 13.
[9] L. 4. § 48. l. 5. § 10, 12, 33. l. 12. § 27, 31.
[10] L. 12. § 33.
[11] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13, 19.
[12] [χαίρουσι] f. ἀφαιροῦντα. Lug. An.
[13] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 3, 16.
[14] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[15] Inf. § 17.
[16] L. 11. § 23.
[17] Sup. § 3.
[18] Θεὸς ἀνθρώπου. Lug. An. L. 12. § 2.
[19] σ ε. ὅ.
[20] ἔχειν Bot.
[21] δίκηται vel δαχέηται p. δάκηται Bot.
[22] Pindarus apud Platon. Theæter. L. 11. § 1.
[23] Sup. § 8.
[24] Inf. § 17. l. 3. § 3, 5, 7, 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26.
[25] [ἔστιν] ex Suid. Sup.
[26] Suid.

dens utriq; sed præcavere [illegible] re impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam [illegible] admisisset unquam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æq[illegible] hominibus, nullo facto discrimine contingere pateretur. arqui mors, vita, honor & ignominia, dolor, voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq; contingunt cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaque nec mala sunt.

XII. Facultatis rationalis est [illegible] siderare, quàm velociter evanescunt omnia, in mundo corpora, [illegible] eorundem etiam memoria: [illegible] modi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horúmque ea maxime, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemnenda, quàm sordida, caduca, [illegible] sint. quinam ii sint, quorum [illegible] ones vocésq; claritatem [illegible] quid sit ipsum mori; quòdq; [illegible] rem ipsam per se intueatur, [illegible] rionéq; ab illa submoverit ea quæ [illegible] quibus tanquam larvis homines [illegible] structa imaginationi nostræ [illegible] cit, nihil esse aliud comperiet [illegible] opus naturæ. opus autem [illegible] lum quisquis expaveſcit, [illegible] verùm enimverò mori non [illegible] tantùm naturæ, sed quòd [illegible] conducat, ejusdem deniq; [illegible] fuerit, considerare, homo [illegible] modo, & quà sui parte [illegible] quóq; pacto habitura sé sit pars, ubi corpore soluta fuerit.

XIII. Nihil homine illo [illegible] est, qui omnia undiq; perva[illegible] cùm ea quæ subter terram [illegible] ille ait, scrutatur, tum quæ [illegible] mis alienis, conjectura ni[illegible] gare; nec intelligit interim [illegible] re sibi, ut cum eo, quem intra se [illegible] rit, genio versetur, & [illegible] colat. colet autem, si [illegible] munem custodiam, & [illegible] lienum, nec offensum [illegible] vel Dii vel homines [illegible]

virtutis nomine, ve-
homines, cognationis
antica; sed & modo
randa quandoq; ob bo-
imque ignorationem.
defectus hic minor est illo,
& nigra internoscere pro-

IV. Etsi mi-ter mille annos vi-
esses, & totidem insuper my-
illud tamen meminisse debes,
aliam vitam ab ea, quàm
amittere quenquam; nec a-
quàm amittit, degere. eo-
redit longissimum ætatis
cunt eo quod est brevissi-
præsens siquidem tempus est
equale: & quod amittitur
est omnibus eadémq;
id quod amittitur, momen-
tantum esse constat. neq; e-
veritum, aut futurum a-
potest. nam quis cui-
non habet, abstulerit?
meminisse o-
nimirum, quod
consimilia fuerint,
erantur: itaque nihil
terest, per centum, an per ducen-
tos, annos tempus interminatum,
eadem quæ futurus sit. alterius verò,
qui diutissimè vixerit, nihil
omnes celerrimè mortuus
vitæ prorsus a-
præsens siquidem dun-
tempus amittit cùm hoc
habeat, nec amittere pos-
quod non habet.

V. In opinione sita sunt om-
dolere hoc, quæ à Monimo di-
sorum autem utilitas com-
si quis quæ festivè ab illo
sunt, quatenus veritatem
confirmantem, admiserit.

VI. Contumeliâ se afficit ani-
: impiamis, quando ip-
fit struma mundi, quin-
est, evasit. abstessionem
natura, in cujus parte
omnium cujusq;
qui reliquâ ob-
aditur. deinde cum vel
quemquinq; aversatur, vel
nisi adversatur alicui.
sunt autem irascentium
ò contumeliâ se afficit,

ἀρετὴν· τὰ ᾗ ἐξ ἀνθρώπων [1] φίλα ἄλογα αὐξήσειν· ἔστι ᾗ ὅπῃ χὴ [2] ζῶον ἡμερον ἐλεεινὰ, [3] δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν ⸫ κακῶν. οὐκ ἐλάττων [4] ἡ πίεσις αὕτη τῆ τερπνότητος ᾗ ἁλμυρίνῃ τὰ λιπαρὰ ⸫ [5] μέλανα.

[1] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[2] L. 7. § 26.
[3] Sup. § 1.
[4] L. 4. § 29.
[5] μέλανα.

XIV. [6] Κἂν τρισχίλια ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς, ⸫ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζ�ᾷ οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [7] ἀποβάλλει· εἰς τοῦτο οὖν καὶ ἀθροίσηται τὸ μήκιστον τῷ βραχυτάτῳ· τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον, [8] [εἰ] ⸫ τὸ ἀπολλύμενον, [9] οὐκ ἴσον· ⸫ τὸ ἀποβαλλόμενον ὕττως ἀκαριαῖον φαίνεται. [10] ὅτι γὰρ τὸ πρωχρηκὸς, ὅτι τὸ μέλλον ἀποβάλλειν ἐστὶ· ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτοῦ ἀφέλοιτο; τούτων οὖν τῶν δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μὲν, ὅτι [11] πεφύκασι ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ, ⸫ ἀνακυκλήσιμα, ⸫ [12] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν δισχιλίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ τις ὄψεται· ἑτέρου ᾗ, ὅτι ⸫ [13] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ ταχέως τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [14] τὸ γὰρ παρὸν ὀξὺ μόνον, ἕ τερόσκεσθαι μέλλει, [15] ὥστε γὰρ ἔχει ⸫ τοῦτο μόνον. ⸫ ὃ μὴ ἔχῃ τις, οὐκ ἀποβάλλει.

[6] L. 3. § 10. l. 4. § 47, 50. l. 9. § 28, 33. l. 12. § 26.
[7] [ἂν] ἀποβάλλῃ Suid.
[8] delet Suid.
[9] ὂν f.
[10] L. 6. § 32.
[11] L. 4. § 32. l. 6. § 37, 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28, 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[12] L. 4. § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[13] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[14] L. 12. § 3.
[15] ὅσπερ vel ὥσπερ.

XV. [16] Ὅλη [17] πόλησις δῆλα μὲν ᾗ τὰ περὶ [18] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα· [19] δῆλον ᾗ ⸫ τὸ χρήσιμον ὃ λέγεται, ἐάν τις αὐτῷ τὸ νόημα μέχρι τοῦ ἀληθοῦς δέχηται.

[16] Sup. § 7.
[17] L. 4. § 29.
[18] τοῦ Κυνικοῦ Μονίμου f.
[19] δηλοῖ f.

XVI. [20] Τρέφει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, [21] μάλιστα μὲν ὅταν [22] ἀπόστημα, ⸫ οἷον φῦμα, τῆς ὕλης, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ ἠθέλησε· τὸ γὰρ δυσχεραίνειν τινὶ τῶν γινομένων, ἀπόστασίς ἐστι τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει ἐστὶ τὰ λοιπὰ φύσει πάντα· ἔπειτα ᾗ [22] τὸν ἄνθρωπον ἕνα ἀποτρέφῃ, ἢ ⸫ ἐναύλως φαίνεται, οἷαί εἰσι αἱ τῶν ὀργιζομένων. τρέφει τὸν ἑαυτὸν, [23] ὅταν

[20] Sup. § 7.
[21] L. 4. § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 19.
[22] Sup. § 1.
[23] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.

πρὸ πάσης ἡδονῆς, ἢ πόνε. τέταρζον, [1] ὅπως ἄσπιλος ἐκπεσῇ, [2] ἁπλάστως, [3] αὐτάρκως ἐκ ποιῇ, ἢ λέγε. πέμπτον, ὅταν προσῇξίν τινα ἐκκόπτῃς [4] ὁρμῇ, [2] ἐπ' οὐδένα σκοπὸν ἀφίῃ, ἀλλὰ [3] εἰκῇ, [4] ἀσυγκεχυμένως ὅπερ ἄνεργῇ + δέον [4] τὰ μικρότατα, κ' τὸ ὅλον τέλος φύσεως γένεσις· τέλος δὲ ζώων, ὧν [5] ἔπεσε τῆς [6] τῆς πόλεως ἢ πολιτείας [4] προεστῶτες λόγῳ [7] θεσμῷ.

XVII. Τὸ ἀνθρωπίνου βίου, [8] ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· [9] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [10] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [11] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχή, [12] ῥόμβος· ἡ δὲ τύχη, δυσεκβίβαστον· [13] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [14] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [15] ὄνειρος καὶ [16] τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένου ἐπιδημία· [17] ἡ δὲ ὑστεροφημία, λήθη. τί οὖν σοι πέμψαι δυνατὸν ; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δὲ ἔστιν, τὸν [18] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀβύβριστον, καὶ ἀσινῆ, [19] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [20] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [21] μηδὲ διεψευσμένως καὶ μὴ [22] ἀνυποκρίτως, [22] ἀμέλειαν τοῦ ἄλλον ποιοῦντος καὶ, ἢ μὴ ποιοῦντος· καὶ [23] τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεχόμενον, ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὅτι πᾶσι δεῖ τὸ θνητὸν [24] ἵλεω τῇ γνώμῃ [25] προσμένοντα, ὡς εὖδον ἄλλο ἢ [26] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῴου συγκέκριται. [27] εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον διαφθορᾷ εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, τί καὶ [28] ὑποδηλῶ καὶ τὸ πάντων μεταβολὴν καὶ λύσιν ; [29] κατὰ φύσιν γάρ· [30] οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

Τὰ ὧν Καρνούντῳ [31].

cum voluptati vel dolori accommodatus, quartò, cùm simulat, ac fictè vel parcè sò agit quicquam, loquitur, quartò, quoties actionem aut conatum ad nullum certum scopum dirigit, sed temerè agit, & nescit quid velit. cùm etiam minima quæque ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis autem animantium rationis particeps hic est, ut civitatis ac politiæ antiquissimæ rationi legibusque obtemperent.

XVII. Vitæ humanæ, tempus punctum est : materia, fluida : sensus, obscurus : corporis universa fabrica, putrescere prona : anima, vertiga : fortuna, res imperscrutabilis : fama, res incerta : & ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluvius ; animæ verò, somnium & fumus : vita, militia, & hospitis in peregrino mora : fama posthuma, oblivio. ra. quidnam est ergò, quod hominem deducere & transmittere possit ? sola & unica est, philosophia. est autem in hoc consistat, ut genium suum interim conserver integrum contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè aut fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant aut non faciant quid, opus nihil habeat. rò quæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanquam inde obvenientia, unde venerit ipse mente denique propitiâ, placidâque mortem ipsam expectantem, quam elementorum eorum dissolutionem, ex quibus animal unumquodq; constitit. si autem elementis ipsis nihil grave contingit, quòd alterum unumquodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis eorum vesti mutationem ac dissolutionem metuat aut suspectam quis habeat ? secundùm naturam quippe fit. nihil est autem malum, quod naturæ consentaneum.

Quæ Carnuntí.

[1] Inf. § 17. l. 18. § 19.
[2] Sup. § 7.
[3] Sup. § 5.
[4] L. 1. § 8. l. 3. § 6. l. 9. § 23.
[5] L. 3. § 12, 16. l. 4. § 12. l. 12. § 31.
[6] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4, 23. l. 6. § 44. 412. § 36.
[7] L. 10. § 11.
[8] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36.
[9] L. 5. § 33.
[10] Ibid.
[11] σύγκρασις Jun.
[12] ῥέμβος.
[13] L. 4. § 3. Xyl.
[14] L. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15.
[15] L. 6. § 31.
[16] L. 10. § 31. l. 12. § 24, 27.
[17] L. 3. § 10. l. 4. § 3, 19. l. 7. § 10.
[18] Sup. § 13.
[19] Sup. § 16. l. 8. § 8.
[20] Sup. § 5.
[21] Sup. § 16.
[22] L. 4. § 29.
[23] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[24] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33.
[25] L. 5. § 10. l. 9. § 3.
[26] L. 4. § 5. l. 7. § 32, 50. l. 8. § 25.
[27] L. 8. § 18, 20. l. 10. § 7.
[28] L. 4. § 37.
[29] Sup. § 12.
[30] L. 6. § 1, 33. L 10. § 7. l. 11. § 34.
[31] νότῳ Lug.

ER III.

est hoc tantùm nobis
gitandum, singulis di-
obus absumi vitam, mi-
norésq; ejusdem super-
ionem: sed & illùd repu-
am, quòd si quis diutiùs vitam
ogitet, incertum sit, utrùm
ires pariter idoneas sit habi-
ad rerum intelligentiam, & ad
rtionem eam quæ ad re-
rum
tiarum humanarúmq; peri-
endis. nam si delirare cœ-
pit
nutritio forsan, & nutritio,
imatio, & appetitus, & ifiius-
modi
aliqua, nusquam deficient.
ero vis, quæ fese uti possit, & of-
fia
rationeros omnes absolvere,
quæ animo conceperit distinctè
explicare, & de hoc ipso, an mortem
contemnere debeat, considerare,
communi universa, quæ ratio-
ne
subacta desiderant, hæc,
ita
vis jam prodius extincta ja-
cebit.
Faciendum itaq;, non hæc
solà ratione, quia mortem propiùs
per momenta singula accedimus, sed
hæc insuper, quia rerum cogitatus &
intellectus, ante mortem nos sæpenumero deserit.

Etiam illud est observatu non
indignum, quodcunq; quæ à na-
tura
geniis supervenium, gratiam
quandam & venustatem obti-
nent.
Quemadmodum panis cùm co-
quitur, fissiculæ quædam diffindi
cen
tur, atq; ipsa illa, quæ panem inter cæsa & hiantia
fissuras ambit, ab artis pictoriæ in-
stituto
minus decoris specie quandà
præditæ sunt, & comœdentium deside-
rium
præ se ferunt, sic quoq; ubi
ficus
nimium matura delirescunt, sed &
olivæ
supermaturis, illud putredini
vicinum
gratiam peculiarem quan-
dam
adipiscitur. spicæ hinc
demissiores, & leonis super-
cilia,
& fluor ab ore diffluens sinu
ipsius
equi, & alia infinita, quæ
quidem
per se intuenti, licet
careant
venustate ipsius, procul; quia tamen rebus
ipsis
consequentibus adnascuntur, & orna-
menta
quædam adjiciunt, & contemplanti
gratiosa
quoq; animos efficiunt. proinde
si quis animum ad cogitationem
profundiùs defigere in ea quæ in u-

ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

ΣΤΟΧΑΣΤΕΟΝ δὲ λογίζεσθαι, ὅτι κατὰ ἑκάστην ἡμέραν ἀπομαλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ καταλείπεται· ἀλλὰ καὶκεῖνο λογιστέον, ὅτι εἰ δή τι πλέον βιώη τις, οὐκ οἶδα μὴ ἄδηλον, εἰ ἔτι ἀρκέσει ὁμοία αὕτη ἡ δύναμις τοῦ συνιέναι τε πράγματα, καὶ τῆς θεωρίας τῆς αὐξανούσης εἰς τὸ ἐμπειρεῖσθαι τῷ τε θείῳ καὶ τῷ ἀνθρωπείῳ. ἐὰν γὰρ πρόληψιν ἄρξηται, ὃ μὴ [1] ἀλγεινοῦς, καὶ πρόφασις, καὶ φαντάζεσθαι, [1] L. 6. § 16.
καὶ ὁρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, σὺν ὑπνοδεὶς· ὃ δὴ [2] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [3] τὸν δι' ἀκριβείας [2] L. 5. § 21. l. 7. § 55.
ἀριθμὸν ἀκριβοῦν, καὶ τὰ προφωνούμενα δι- [3] L. 1. § 12. l. 6. § 26.
αρθρῶν, καὶ πρὸς αὐτὸ δ', [4] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐ- [4] L. 5. § 29.
τὸν, ἀφιστάναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῷ συν- [5] L. 12. § 15.
γεγυμνασμένα πάντα προήξει, [5] πρὸς ἀποδύ- [6] L. 2. § 4, 6.
νειν· δεῖ οὖν [6] ἐπείγεσθαι, ἃ μόνον [7] τῷ [7] [διὰ] τὸ Jun.
ἐγγυτέρω ὃ θανάτου ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἄλλα καὶ ἀφ' ὧν τὴν ἔννοιαν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀκριβεστέραν ἐπίγνωσιν προσαπολαμβάνειν.

II. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα προσφιλοσοφεῖν, ὅτι καὶ [8] τὰ ὑπογινόμενα τοῖς φύσει γινομένοις [8] L. 6. § 36. l. 8. § 50.
ἐχόμενά τινα εὐχαρῆ καὶ ἐπαγωγὰ, οἷον ἄρτου ὀπτω-
μένου προῤῥήγνυταί πως μέρη καὶ αὐτὰ
ἔν πως διέξοδα ὕπτια καὶ εἶδός τι ἰδίως ἀπο-
παγέλαια τῶν ἀρτοποιικῶν ἔχοντα, ὑπωρεπτό-
πως, καὶ προσωμίλησε πρός τι ἐσθίειν ἰδίως μᾶλ-
λον. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπόταν ὡραιότατα ᾖ, πέπονεν· καὶ ἐν ταῖς ὀρυπετέσι [9] ἐλάαις, [9] πέπον Lug. πέπη Xyl.
αὐτὰ δὲ ἐλαῖς τῇ ὥρᾳ, ἴδιόν τι κάλλος. τῷ
κριθῶντι προσιόντι. οἱ σταχυες ὑπὸ κάτω νεύ-
οντες καὶ ὁ λέοντος ὀφρυωνύσιον, καὶ ὁ τοῦ συὸς
ἐκ τοῦ στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα,
κατ' ἰδίαν εἰ καὶ θεωρήσει, πῤῥω ὄντα τοῦ
εὐειδοῦς, ὅμως [illegible] τοῖς φύσει γινομένοις
ἐπακολουθοῦντα, ἐπιτέρπει, καὶ ψυχαγωγεῖ.
ὥστε εἴπερ ἔχοι πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν
πρὸς τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα, χρὴν αὐτὸν μὴ

χ

χὰ δόξει αὐτῷ ⸌ τῷ κατ' ἐπακολούθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως διατιθέσθαι· ὅτως ἢ ⸌ ἀπείρων ἀληθῶν χασμᾶται, οὐχ ἧσσον ἡδέως ὄψει, ἢ ὅσα γεγραφεῖς ⸌ πλάσας μιμέμψοι δεικνύοιεν. χὰ γεγὼς ⸌ γεροντ. ἀκμὴν καὶ ⸌ ὥρᾳν, ⸌ ὃ ἐν [1] παισὶν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτῆ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν δυνήσεται. ⸌ πολλὰ τοιαῦτα ἡ πρὸς τὰ θεοὺς τ. φύσιν, ⸌ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ἀγαπωμένῳ [2] προσπεσεῖται.

[1] παῖσιν Mer.

[2] προσπεσ.

[3] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.

III. Ἱπποκράτης [3] πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προεπόρθυσαν· εἶτα ⸌ αὐτοὺς ὃ πεπρωμένον κατέλαβεν. [4] Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήιος, ⸌ Γάιος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἄρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες, ⸌ ἐν παρατάξει πολλὰς μυριάδας ἱππέων ⸌ πεζῶν κατακόψαντες, καὶ αὐτοί ποτε ἐξέπλευσαν ⸌ βίου. Ἡράκλειτος, ὅτι [5] ἡ ⸌ κόσμου ἐκπύρωσις τοσαῦτα φυσιολογήσας ὑδάτος τὰ ἐντὸς πλεωθεὶς βολβὸς κατακεχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν· τί ταῦτα; [6] ὀνήσῃ, ἐπλεύσας, κατάχθης· ἀνήχθης. [7] εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον, ⸌ θεῶν πλέων, ⸌ οὐδὲ αἰσθήσεως· εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων ⸌ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, ⸌ [8] ληκυθίων τοιούτων χείρων ὢν ⸌ ἀγγείων. [10] ἡ πρόκειται δ' ὑπηρετεῖν· ὃ μὲν γὰρ νοῦς ⸌ [11] διαφέρων, ὃ δὲ [12] ἡνία ⸌ λυθείς.

[3] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.

[4] L. 4. § 32, 48. l. 6. § 24, 47. l. 8. § 31.

[5] L. 10. § 7. l. 11. § 1.

[6] L. 2. § 3. l. 12. § 36.

[7] L. 2. § 11.

[8] L. 2. § 2. l. 11. § 19.

[9] L. 10. § 38.

[10] ἢ πρόκειται δ' ὑπηρετεῖν. Bot.

[11] διαφ. Mer.

[12] ἡνί, vel ἡνίᾳ. f. v. n.

[13] L. 2. § 13.

[14] L. 2. § 2.

[15] L. 2. § 8, 13

[16] ἡδὺ γ. α. ε. f. Boot. ἢ τί λέγ. καὶ τί ἐνθυμ. ⸌ τί πεινάζ.), ⸌ ὅσα τοιαῦτα, ποιᾷ [15] ἀπρεπείᾳ δεῖται τ. ἰδιωτικῆς ἀσχολήσεως. [16] χρὴ μὲν οὖν καὶ ⸌ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν ᾧ εἱρμῷ πρὸς φαντασιῶν

[17] L. 2. § 7. l. 4. § 22.

[16] L. 2. § 5, 16

IV. [13] Μὴ καταφρόνησον ⸌ ἀπολιπομένου τοῦ βίου μέρος ἐν τῇ καθ' ἑτέραν φαντασίαν, ὁπόταν μὴ τὸ ἀναφέρειν δοκῇ [14] κοινωφελές πῃ ἢ τοι γὰρ ἄλλου ἔργου στέρῃ, τυτθόν, φαντάζομενος τὸ ⸌ δεῖνα ἀρέσκειν ⸌ ἢ ὠφελεῖν, ⸌ ἢ ⸌ ὅσα τοιαῦτα, ποιᾷ [15] ἀπρεπείᾳ δεῖται τ. ἰδιωτικῆς ἀσχολήσεως. [16] χρὴ μὲν οὖν καὶ ⸌ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν ᾧ εἱρμῷ πρὸς φαντασιῶν

niverso hoc fiunt, nihil [illegible] in eis, quæ quasi apprehendit [illegible] dam loco res naturales [illegible] tur, deprehendet, quod non [illegible] cum oblectatione quadam hujus [illegible] commendare sese videatur, quin & idem ferarum rictus veros haud [illegible] nore cum voluptate contuebitur, quàm pictorum fictorumve arte [illegible] imitationem expressos. eam vetustatis item vetustive maturitatem quandam ac decorem, quam & quicquid in pueris venustatis animum alliciens deprehenditur, castis oculis [illegible] ctare poterit. denique contingent multa hujusmodi, quæ non [illegible] sunt grata, sed illi quasi [illegible] versus naturam operaq; ejusdem animum habuerit probè conciliatum.

III. Hippocrates, ubi multos [illegible] stulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm [illegible] torum mortem prædixissent, [illegible] demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm [illegible] bes funditùs everissent, tot [illegible] num myriades in prælio [illegible] ipsi quoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aquâ intercute viscera distentus, lutoq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiam pediculi, sed alterius modi, sustulerunt. quorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. ti ad vitam alteram; nihil, ne inane quidem numinis est inane. sin sensu carnis es, desines voluptatibus [illegible] oribus distineri; desines vasi [illegible] deteriori inservire. an non etiam [illegible] stantius est id quod inserit? alter mens & genius, alter [illegible] sanies sit?

IV. Quod superest vitæ [illegible] nè conteras in cogitationibus [illegible] bus alienis, nisi ſiquid ad communem utilitatem ſpectaverit; ſuta cogitando, quid ille vel ille agat, & quorſum hoc vel illud agat, quid loquatur, quid cogitet, quid machinetur, & cætera. etenim operis alieni obſervatio, à mentis propriæ cuſtodia cogit evagari. oportet itaque in cogitationum ſerie fruſtraneum & ſuperfluum omne declinare, curio-

sum suum & malignum multò magis, albificare verò te debes, ut ea omnia agas, cogites, de quibus siquis quidve te requisiverit, quid nunc in animo versas? liberè statim respondere possis, istud vel illud; unde palam fiat exemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolaq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, quæcunq; voluptatem aut luxum ullo modo respiciant, aut emulationem etiam, aut invidentiã & suspicionem, aut aliud quidlibet, de quo proloqui pudeat, si te vel illud in animo habuisse. Vir sanctus, cui quàm minùs in operum suorum numero censeatur, jam nihil est, quin deorum sacerdos ac minister quidam existat, eóq; quod intra se gerit, numinis ritè utatur. quòd hominem utig; præstet intaminatũ voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliã intactum, improbitatis [illegible] sentientem quidem; certaminis [illegible] tantillimi, ne ab affectu scilicet [illegible] subveratur, athleta; justitiã penitùs imbutum; ex animo prorsus amplectentem quæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qui rarò admodum, nec citra magnam aliquam ægo; in commune utilem occasionem advertat, quid alius quisquam dicat, faciat, cogitet. suis enim omnibus intentus est; sibiq; ab universo destinata cogitat assiduè. & illa quidem honesta præstat, ista [illegible] esse persuasum habet. fors enim unicuiq; assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoquoq; hoc exigere, ut hominum quorumvis curam habeat. porrò nec à quibuslibet [illegible] hominem esse capessendã, sed [illegible] hominum, qui naturæ consentiam agant. qui seciùs vivant, quales sint domi, quales foris, quomodo noctu, quomodo interdiu se gerant, quales cum qualibus volutentur, ill memoria habet. itaque laudem illorum nihili pendit, qui sibi quidem ipsis placent.

[19] ὁ τοίνυν ἐσθλὸν τὸν παρὰ πᾶσι τοιούτων ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθεται, οἵγε αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες.

καὶ κακόηθες· καὶ [1] ἐλπιστέον ἑαυτὸν μόνα φαντάζεσθαι, ᾧπερ ἂν εἷς ἄφνω δέχοιτο, τί νῦν δέχῃ; μὴ παῤῥησίας ἀφεκτέον καὶ ἀποκρίναιο; ὁκ τὸ, καὶ τό· ὡς δὲ αὐτῷ ἐνδὺς δῆλα ἔσῃ, ὅτι πᾶσι [2] ἁπλᾶ καὶ [3] εὐμενῆ, καὶ [4] ζῷα κοινωνικᾶ, καὶ ἀμελῆ τῆς ἡδονικῆς, ἢ καθόλου ἀπολαυστικῆς φαντασμάτων, ἢ φιλονεικίας τινός, ἢ βασκανίας ἢ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινός, ἐφ' ᾧ δὴ ἐρυθριάσας ἐξηγήσῃ, ὁκ ἐν νῷ οὗτος εἶχες· ὁ γὰρ τοι ἀνὴρ ὁ τοιοῦτος, [5] ὧν ἤδη ἐπιλήσμων, τὸ ἂς ἂν ἀρέσοις ἤδη ἔσῃ, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [6] τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον [7] ἄχραντον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ πάντος πόνου, πάσης ὕβρεως ἀμέτοχον, πάσης ἀναίσθητον πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [8] βεβαμμένον εἰς βάθος, [9] ἀσπαζόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἐπιτεμόμενα πάντα· μὴ πολλάκις ᾖ, μηδὲ χωλὸς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀτάκτως φαντάζόμενον, [10] τί ποτε ἄλλο λέγῃ, ἢ πράσσει, ἢ διανοεῖται. [11] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πρὸς ἐνέργειαν ἔχῃ, καὶ [12] τὰ ἑαυτοῦ ὅλα πρὸς ὅλων συγκλωθόμενα διϊκνεῖσθαι ἐννοεῖ· καὶκεῖνα ἐξ καλὰ πρέχεται, [13] ἕξεται ᾖ ἀγαθὰ ἔσῃ πάντως· [14] ἡ γὰρ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται ᾖ, ὅτι ὅλα [15] συγγενῆ πρὸς τὸ λογικόν· ὅτι ὅλα [16] πάντων ἀνθρώπων, κατὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἔχειν. δόξης ᾖ ἐχέ τῆς παρὰ πάντων ἀνθρώπων ἀνθέκτεον· ἀλλὰ τοῦ [17] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βίοντων μόνον. οἱ ᾖ μὴ ἕτως βιοῦντες, [18] ὁποῖοί κνες οἴκοι τε καὶ ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, οἷοι μετ' οἴων φύρωνται, μεμνημένος σε τούτων, οἵτινες

[1] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[2] L. 11. § 15.
[3] Inf. § 12. l. 16. § 47. l. 9. § 12.
[4] L. 5. § 16, 33. l. 9. § 9.
[5] L. 8. § 22.
[6] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7, 16. l. 2. § 13, 17.
[7] L. 2. § 16, 17.
[8] L. 5. § 16. l. 10, 34.
[9] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23, 25, 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1, 3, 11.
[10] L. 2. § 3.
[11] L. 7. § 6.
[12] L. 2. § 5.
[13] L. 10. § 1.
[14] L. 4. § 10, 23. l. 5. § 5. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[15] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[16] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[17] L. 1. § 9.
[18] L. 9. § 18, 27. l. 10. § 13. l. 11. § 18.
[19] L. 6. § 47. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.

V. Μήτε [1] ἀνέσεως ἐνέργει, μήτε [2] ἀηδιώντος, μήτε [3] ἀνεξέτας, μήτε [4] ἀνθελκόμενος· μήτε [5] κομψείᾳ τῇ Ἀθηναίων σε καλλωπιζέτω· μήτε πολυρρήμων, μήτε [6] πολυπράγμων, ἔσο. ἔτι δὲ [7] ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔστω [8] σωφρονοῦντι ζώῳ [9] ἄρρενι, καὶ πρεσβύτῃ, καὶ πολιτικῷ, καὶ [10] Ῥωμαίῳ, καὶ ἄρχοντι, ἀναπεπταχότος ἑαυτόν, οἷος ἂν ἐπιτηδεύσας τὸ ἀνακλητικὸν ἐπὶ τῷ βίῳ [11] εὐλυτος· μήτε ὅρκῳ δεόμενος, μήτε [12] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. [13] ἐν δὲ [14] τὸ φαίδρον, καὶ [15] ἀπερισπάστως τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [15] τὸ ἀπερισπάστως ἡσυχάσαι, μὴ ἄλλοι πλέχουσιν· [16] ὀρθὸν οὖν εἶ καὶ βαδίζῃ, ὀρθὸν καὶ ὀρθύμενον.

V. Neq; invidus quicquam agas; neq; societatis communis immemor; nec nisi re probè priùs explorata aggressus, nec affectibus abreptus: sed nec sensus tuos exornet sermonis elegantia; nec dictionis multitudine fueris, nec negotii alterius avidus: faxis verò, ut qui in te residet Deus, præses sit animantis masculæ ætate provecti, reipub. studiosi, Romani, principis; qui ita se compararit, ut qui promptus decedere, classicum duntaxat, quò è vita vocabitur, expectet. quisq; nec juramento proprio, nec alterius cujuspiam testimonio opus habeat. [illegible] sit hilaris; animúsq; ita comparatus, ut nec externo aliquo indigeat ministerio, nec tranquillitate ea, quam ab aliis suppeditari necesse sit. rectum deniq;, non surrectum ac suffulsum esse oportet.

VI. Εἰ [17] μὲν κρεῖττον εὑρίσκεις ἐν ᾧ ἂν θεωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τῆς [18] ἀρκείας ἑαυτῇ τὴν Ἀθηναίαν σε ἐν οἷς κεῖ τὸ λόγον τὸ ὀρθὸν θεάσονται σε παρέχεται, καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ. ἐν τοῖς ἀπερισπάστως ἀπονεμομένοις εἰ τούτῳ, φημὶ κρεῖσσόν τι ὁρᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τραπόμενος, δ ἀρίστῳ εὑρισκομένῳ ἀπόλαυε· εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτο αὐτῷ [19] τὸ ἐνιδρυμένον ἔν σοι δαίμονος, τὰς τε ἰδίας ὁρμὰς ὑποτεταχότος ἑαυτῷ, καὶ τὰς φαντασίας [20] ἐξεταζούσας, καὶ [21] τὴν αἰσθητικὴν ταύτην προσέσεων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὴν ἀφειλκυκότος, καὶ [22] τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότος ἑαυτόν, καὶ [23] τὴν ἀνθρώπων τροφοδοσίαν· εἰ [24] τούτων πάντα τὰ ἄλλα μικρὰ καὶ εὐκαταφρόνητα εὑρίσκεις, [25] μηδενὶ χώραν δίδου ἑτέρῳ, πρὸς ὃ φέρεσαι καὶ ἀποκλίνας, σὺν εἰκότι [26] ἀπειθοῦντος δὲ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον καὶ δὴ σὸν τρόπον μᾶλλον δυνήσῃ ἀντικαθιστᾶν γὰρ τῷ λογικῷ καὶ [27] ποιητικῷ ἀγαθῷ, ὃ ἦν πολιτικόν, οὐδὲν ἐναντίον προσβλύει, οἷον τὸ φῶς τοῦτο πολλῶν ἐπαινον, μὴ ἀργὰς, μὴ πλοῦτον, μὴ ἀπολαύσεις ἡδονῶν, πάντα τοῦτο καὶ πρὸς ἀλίγον ἐναφανίζεται δόξη.

VI. Si quid in vitâ humanâ deprehenderis præstabili justitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; & ut uno verbo absolvam omnia, animo ita affecto, ut in eis, quæ secundùm rationis dictamen peragenda sunt, sibimet ipsi, in eis quæ citrà consilii propriì opem obveniunt, facto acquiescat. si quid, inquam, præstantius hoc adverteris, eò te vertas eodémq; tanquam bono præstantissimo, quò fruaris, toto animo fac incumbas. sin præstabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ita fuerit comparatum, ut motus suos omnes sibi subjecerit, & visa quæq; diligenter exploret, & à sensuũ affectionibus, quòd Socrates dicebat, sese abstraxerit; Deis autem se regendum permiserit, hominibúsq; quibusvis curam lubens impendat. si animo sic affecto inferiora vilioráque cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiquam locum concedas, ad quam animo devergente si inclinaveris quicquam, bonum illud propriùm & peculiariter tuum quò minùs liberè colas, præferásq; obstabit. bono siquidem rationali & publicum spectante nihil extraneum ex adversum consistere fas est; vulgi, puta, existimationem, principatus, divitias, aut vitam voluptuariam. horum enim quisquam si vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim & abripiet te. at tu simpliciter

[1] L. 5. § 1.
[2] L. 2. § 2.
[3] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[4] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[5] L. 1. § 7, 15. Inf. § 8.
[6] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[7] L. 1. § 3. l. 12. § 26.
[8] L. 5. § 27.
[9] L. 2. § 5.
[10] L. 9. § 3. l. 11. § 3, 20.
[11] ἐυλύτως f. ut Inf. § 7. l. 8. § 33. Inf. § 16.
[12] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
[13] ἐν δὲ Boot. ἐνὶ f. vel ἐνῇ
[14] L. 10. § 12.
[15] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[16] L. 7. § 12.
[17] Inf. § 7.
[18] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[19] L. 2. § 13. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7, 16.
[20] Sup. § 5.
[21] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7 § 55.
[22] L. 4. § 31, 34. l. 10. § 14.
[23] Sup. § 4.
[24] L. 7. § 72.
[25] L. 1. § 8.
[26] L. 2. § 16.
[27] πολιτικῷ ut l. 7. § 72. f. 10. § 2. l. 11. § 2.
[28] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

pliciter liberéq; id quod præſtantius eſt effigito, eíq; ſtrenuè adhæreſcito. præſtat autem id quod conducit. itaq; ſi conducere tibi videbitur, quatenus ratione præditus es, retineas; ſin, quatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmq; quò minùs externâ rerum facie ſpeciéque corrumpatur, integrum ſervare curæ ſit, quò rerum examen exquiſitiùs inſtituas.

VII. Nihil unquam in pretio pro utili habeas, quod eò te adigat, ut fidem fallas, modeſtiam deſeras, oderis quenquam, ſuſpectum habeas, execreris, ſimules, appetas quicquam quod parietes circumjectos velamentáq; deſideret. qui enim mentem geniúmq; eundem ſuum, & virtutis hujuſce ritus ſacros, cæteris omnibus anteferit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiſcit, non ſolitudine, non frequentiâ opus habet: quod eſt maximum, victurus eſt, mortis nec appetens, nec metuens: quin nec tantillum intereſſe cenſebit, ſpatio temporis prolixiore an contractiore animâ ſuâ corpore inclusâ utatur. utpote qui, ſi ſtatim demigrandum fuerit, perinde promptus ſit decedere, ac aliud quid agere, quod modeſtè & decorè agi oporteat. hoc autem unum per vitam totam cavet religioſe, ne mens ſibi quicquam eorum ſubterfugiat, quæ animantis rationalis & civilis propria ſunt munera.

VIII. In hominis caſtigati atque expurgati animo, nihil ſuppurati, nihil impuri, nihil ſubdoli offendas. neq; verò vitam hujus non conſummatam fatum unquam abruperit. perinde ac ſi tragœdum dixerit quis ante fabulam peractam ſcenâ ceſſiſſe. quin nec ſervile quippiam in eodem aut affectatum deprehendas, aut addictum, aut abſciſſum, aut quod cenſuram refugiat, aut quod latebras requirat.

IX. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim ſita ſunt omnia, ut menti tuæ nulla inſit cogitatio, quæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni

κατηκεάτησεν ἄφνω, & ἀφήνεγκεν. σὺ δὲ, φημι, ἁπλῶς & ἐλευθερίως ἐλῦ ὃ κρεῖττον, & [2] τέτυ δυτύχει. κρεῖττον ἦ ὃ συμφέρον, [2] εἰ μὴ τὸ ὡς λογικῷ, τῦτο τήρει· εἰ ἦ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφυαι, & [3] αὐτύφως φύλαττε τὸ κρίνειν μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς τῦτο διὰ ἐξέτασιν ποιήσῃ.

VII. [4] Μὴ τιμήσῃς πυτὲ ὡς συμφέρον σεαυτῷ ὁ ἀναγκάσῃ σε ποτὲ τὸ πίστιν παραβῆναι, τὸ αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ὀπτυμῆσαί τινος [5] τοίχων & ὧν παπαιράτων δεομένυ. ὁ γὰρ τὸ ἑαυτῦ [6] νῦν & δαίμονα, & τὰ [7] ὅρια τὰ τέτυ ἀρετῆς φρεπλήμυθε, [7] τραγῳδίαν δὲ ποιῇ, & σενάζει, [9] ὧν ἐρημίαις, & πολυπληθείαις [10] δείσῃ. Ὃ μέγιστον, ζήσῃ, [11] μήτε διώκων, μήτε φεύγων· [12] πότερον ὃ ὃτι πλέον ἀφίσημα χρόνυ τὸ σώματι ὧδιεχομένῃ τῇ ψυχῇ, ἢ ἐφ' ὅσον ἁγνοίαν ἔχῃ σε, ἐδὲ ὁτιῦν αὐτῷ μέλει. [13] κἂν γὰρ ἤδη ἀπαλλάσσεσθαι δέῃ, ὅπως [14] εὐλύτως ἀπέλθῃς, ὡς ἄλλό τι τῶν ἀφιέμενος & κοσμίως ἐνεργεῖας δυναμένων ἐνεργήσεων· τῦτο μόνον πρὸ ὅλυ τὸ βίυ εὐλαβέμενον, ὃ τὸ ἀγνοεῖν [16] ἐν ἑνὶ τῶν οἰκείων νοερῦ πολιτικῦ ζώῳ [17] ὅπῃ γένοιτο.

VIII. [18] Οὐδὲν αὐ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὃ κεκολασμένυ & ἐκκεκαθαρμένυ πυδὸς, ὐδὲ μεμολυσμένον, ὐδὲ ὑπόπλεων εὕροις. [19] ὑδὲ δὲ ἀσυμπλῆ τὸ βίον αὐτῦ ἡ πεπερασμένη καταλαμβάνει, [20] ὡς ἂν εἴ τις ἔφη τὸ ῥαψῳδὸν, ὃ τὸ πλέσας ἂν ἀφαιρεθῆναι. ἔτι δὲ ὐδὲν δεῖλον, [21] ὐδὲ δὲ κομψὸν, ὐδὲ πεφροντισμένον, ὐδὲ [22] ἀπερισμένον, ὐδὲ ὑπόδυνον [23] ὐδὲ ἐμφωλεῦον.

IX. [24] Τὴν ὑπολημπτικὴν δύναμιν σέβε· [25] ἐν ταύτῃ ὃ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις ᾖ ἠρεμοῦσα, [26] τῇ φύσει, & τῇ δὲ λογικῇ ζώων κατασκευῇ

[1] L. 4. § 32.
[2] L. 10. § 2. l. 12. § 31.
[3] ἄπυρον f. L.
§ 12. l. 6. § 13.
[4] Sup. § 6.
[5] Inf. § 8, 16. l. 10. § 9.
[6] Sup. § 3, 5.
[7] ὄγκια Lug.
[9] ὄγκια Annot.
[10] L. 5. § 28. l. 9. § 29.
[11] Sup. § 4, 5.
[12] Inf. § 8, 16.
[10] δείσῃτε Lug.
[11] [τὸ θάνατον] M. f. L. 9. § 3.
Inf. § 12.
[13] L. 2. § 14.
Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1.
[13] L. 2. § 11.
[14] Sup. § 5.
[15] L. 6. § 2.
[16] Sup. § 6.
[17] ὅπῃ Lug.
[18] L. 9. § 3.
[19] Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1, 3.
[20] L. 12. § 36.
[21] Sup. § 5. l. 4. § 51.
[22] L. 8. § 34.
[23] Sup. § 7.
[24] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
[25] L. 2. § 15.
[26] θεῷ Lug.

σκοδῇ. αὖτη ἡ ἐπαγγέλεται [1] ἀφροπῶσίδη, [2] τὰ πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν, [3] τὰ τοῖς θεοῖς ἀκολουθίδη.

X. Πάντα ἓν ῥίψας, [4] ταῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σπέρχε· [5] καὶ ἐκ συμμνημόνευε, ὅτι [6] μόνον ζῇ ἕκαστος ὃ πρὸν τοῦτο, ὃ ἀκαριαῖον· τὰ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ· μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [6] μικρὸν ἡ ὅ τ' γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· [7] μικρὸν ἡ καὶ ἡ μνήμη ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ ἡ [8] Ἀλεξανδρέων καὶ παρέων τάχιστα τεθνηξομένων, καὶ σὺ εἰδότων σεαυτὸν, ἔπι γε ὀλίγα πρὸς πάλαι τεθνηκότα.

XI. Τοῖς ἡ εἰρημένοις φαντάσμασιν ἓν ἀεὶ πρόσεχε, [9] ὃ ὅσον ἢ ἀποχαράσσου ἀεὶ ποιεῖς τὸ ἀποπίπτον τῷ φαντασθῆ, ὥστε αὐτὸ ὁποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν γυμνὸν, ὅλον δι' ὅλων [10] διῃρημένως βλέπειν· καὶ ἡ ἴδιον ὄνομα αὐτῆ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνεχέθη, καὶ εἰς ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν πρὸ ἑαυτοῦ. [11] οὐδὲν γὰρ οὕτως μεγαλοφρόσυνης ποιήσειεν, ὡς τὸ ἐλεύθερον [12] ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἕπεσθαι τῷ βίῳ ἀποπίπτοντων δυνάσθη, καὶ τὸ ἀεὶ οὕτως εἰς αὐτὸ ὁρᾶν, ὥστε συνεπιβάλλειν ὁποίῳ τινὶ ἡ κόσμῳ, ὁποίαν τινα τοῦτο χρείαν παρέχόμενον, [13] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς ὃ ὅλον, κἀγὼ ὡς πρὸς τὸ λῶθεσπον, [14] πολίτην ὄντα πόλεως τὰ ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [15] ἵ ἐστι, καὶ ἐκ τίνων συνήκεται, καὶ [16] πόσον χρόνον πέφυκε παραμένειν τοῦτο, ὃ [17] τὰ φαντασίαν μοι νῦν ποιεῖν· καὶ [18] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἀφελείας, αὐταρκείας, τῶν λοιπῶν. ὧν δεῖ ἐφ' ἑκάστῳ λέγειν, [19] τοῦτο μὲν ἄφα θεοῦ ἥκει· τοῦτο δ' [20] κατὰ τὴν σύλληξιν, καὶ τὴν συμπαρυομένην σύγκλωσιν, καὶ τὸ τοιαύτην συντύχιαν τε καὶ τύχην. τοῦτο δ' [22] ἄφα ὃ Συμφύλῳ καὶ ξυνήθει καὶ κοινωνῷ, ἀγνοοῦντι

non sit consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deo sq; obsequentes simus.

X. Missis itaq; rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. meminerisq; insuper, unumquemq; præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguũ est itaq; quod vivit quisq;; exiguus & tolluris, in quo vitã agit angulus: exiguũ quiddam, quæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáq; homuncionũ morti celerrimè concedentium, qui ne seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum quempiam, successionibus propagata.

XI. Eis quæ dixi monitis salutaribus, istud unũ adjectũ sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius quæ sub cogitationem cadit; quò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, quale quid sit, distinctè possis dijudicare; útq; apud te perpendas, & quodnam sit nomen ejus, quæq; eorum ex quibus constat, & in quæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atq; expeditè voréq; discurere posse unumquodq; eorum quæ in vita contingunt; eadémq; sic intueri semper, ut mentẽ simul subeat, quali mundo qualem usum hoc præbeat, quamnam universi respectu dignitatem obtineat; quamnam, hominem quod attinet, qui civem agit civitatis supernæ illius cujus reliquæ civitates istæ quasi familiæ existunt; quidnam sit, & ex quibusnam principiis consistat, & quamdiu durare natũ sit, quod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: quanam item virtute adversus rem eam sit usus; mansuetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliquâ? distinguli ergo rebus dicendũ est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâq; vel à concursu fortuito istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale; qui ipse

quidem

[1] L. 4. § 49. l. 7. § 55.
[2] L. 7. § 31.
[3] L. 7. § 31, 67 l. 10. § 11. l. 12. § 27, 31.
[4] L. 2. § 5.
[5] L. 2. § 14.
[6] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[7] L. 4. § 3, 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[8] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18 l. 11. § 2, 16. l. 12. § 8.
[9] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[10] L. 4. § 21.
[11] L. 10. § 11.
[12] L. 1. § 9.
[13] L. 6. § 3.
[14] L. 4. § 16.
[15] L. 2. § 12.
[16] L. 9. § 25.
[17] L. 12. § 18.
[18] L. 9. § 11, 42
[19] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[20] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[21] L. 2. § 1.

quidem quid naturæ ſuæ conſentaneum ſit neſcit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adverſus illum benevolè juſtéq; me gero, juxta ſocietatis legem à natura latam. interim tamen in mediis iſtis pro rei cujuſq; æſtimatione rationem ejuſdem habeo.

XII. Si rationi rectæ obſecutus, id quicquid eſt, quod jam inſtat, ſeduló, ſtrenuè, placidè egeris, nec extra opus inſtitutum acceſſorium aliquid reſpexeris; ſed genium tuum purum integrúmq; ſervaveris, ac ſi illum ſtatim redditurus eſſes: huic, inquam, ſi adhæſeris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans: ſed quod præ manibus eſt juxta naturæ dictamen agere, & in dictis quibuſq; animo heroico veritatem liberè proloqui contentus; proſperè planè victurus es. hoc autem quin facias, qui impediat, nullus eſt.

XIII. Quemadmodum chirurgi inſtrumenta & ferramenta ſua ad curationes ſubitaneas ſemper habent ad manum: ita tu dogmata in promptu apud te habeas, quorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoſcas; & rem quamq; etiam leviſſimam, ità peragas, ut qui memineris duo iſta eſſe invicè connexa. neq; enim, homines quod ſpectat, quicquam rectè egeris ſine habito ad res divinas reſpectu: nec vice versâ.

XIV. Ne diutiùs evageris. neque enim futurum eſt, ut commentarios tuos perlegas, aut Romanorum ac Græcorum priſcorum res geſtas, aut ex autoribus variis excerpta, quæ, quò in ſenectute uſui tibi eſſent, repoſuiſti. ad finem itaq; feſtina, & ſpes vanas mittens, ſi rationem tui ullam habes, tibi conſule; quod licet.

XV. Neſciunt quàm varie ſignificationis ſint vocabula iſta, furari, ſerere, emere, quieſcere, quid facto opus eſt videre, quod quidem non oculis corporeis, ſed viſu quodam aliuſmodi efficitur.

XVI. Corpus, anima, mens. corporis ſenſus ſunt, animæ affectus, mentis decreta. viſorum imagines admittere, etiam pecudum commune eſt: affectibus tanquam fi-

μῶσι οὐκ ἰδιωτικῇ φύσιν ὄξιν. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ. λέγω τοῦτο [1] ἀρῶμαι αὐτῷ καὶ τῇ τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [2] εὐνοῶς, καὶ δικαίως· ἅμα μέντοι [3] τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσκάζομαι.

XII. Ἐὰν [4] δὲ παρὸν ἐνεργῇς, [5] ἐπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ σπουδασμένως, ἐρρωμένως, [6] εὐμενῶς, καὶ μηδὲν παρεμπρόσθιμα ἀλλαχοῦ [7] τὸ ἑαυτοῦ δαιμόνιον καθαρὸν ἐσῶσα τηρῇς, [8] ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποδοῦναι δέοι· ἐὰν [9] τοῦτο συναίσθῃς, [10] μηδὲν προσμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ κατὰ φύσιν ἐνεργείᾳ, καὶ τῇ ὧν λέγῃς καὶ φθέγγῃ, ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, ἐνζωήσεις· [11] ἔστι δ' οὐδείς ὁ τοῦτο κωλύσων διωκόμενος.

XIII. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὁρμήματα καὶ σιδήρια προχείρα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια περιθεραπευόμενοι· οὕτω [12] τὰ δόγματα σοὶ ἕτοιμα ἔστω πρὸς τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα εἰδέναι, καὶ [13] πανταχοῦ καὶ τοῦ μικροτάτου ὅτου ποιοῦ, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμνημένον. οὔτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι [14] ἄνευ τοῦ καὶ τὰ θεῖα συμπαραφέρεσθαι εὖ προβήσεις, οὔτε ἐμπαλιν.

XIV. [17] Μηκέτι πλάνᾳ· οὐ γὰρ τὰ ὑπομνηματά σου μέλλεις ἀναγινώσκειν, οὐδὲ τὰς τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων πράξεις, καὶ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς γῆρας σαυτῷ ἀπέθετο· [16] σπεῦδε οὖν εἰς τέλος, καὶ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, [17] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σαυτοῦ ὡς [18] ἔξεστιν.

XV. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [19] ὃ δὴ οὐ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει.

XVI. [20] Σῶμα, ψυχή, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα· τὸ μὲν [21] τυπωθῆναι φαντασιῶν, καὶ τὸ βοσκήματον·

[1] L. 6. § 23. l. 8. § 29. 43.
[2] συμεναῖς Jun.
l. 6. § 46.
[3] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[4] L. 2. § 5. l. 8. § 2, 32, 36, 44. l. 9. § 1, 6. l. 12. § 1, 3.
[5] L. 10. § 12. l. 12. § 31.
[6] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[7] L. 2. § 16.
[8] L. 2. § 5.
[9] τότῳ. Mer.
[10] Sup. § 7.
[11] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[12] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24.
[13] L. 12. § 29.
[14] L. 6. § 7, 23. l. 7. § 68.
[15] L. 2. § 2, 3, 7
[16] L. 2. § 4, 6. l. 4. § 17, 26. l. 6. § 47.
[17] L. 5. § 36.
[18] L. 2. § 2. l. 5. § 2, 5. l. 8. § 8, 55. l. 12. § 1.
[19] L. 10. § 26. l. 11. § 12.
[20] L. 2. § 2.
[21] L. 5. § 33 l. 6. § 16, 28.

τὸ

τὸ ὃ [1] νδεροσπας-ζως ὁρμηκῶς, & πρὸς θηρίων, & πρὸς ἀνδρογύνων, & Φαλάριδι & Νέρωνι. [2] τὸ [ὃ] τὴν νῦν ἡμέρα ἔχειν ὅτι τὰ φαινόμενα καθήκοντα, & πρὸς θεὸς μὴ νομιζόντων, & πρὸς τὴν πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, & πρὸς [3] ποιοῦντων, [4] ἐφ' ὅσον κλείσωσι τὰς θύρας· εἰ οὖν [5] τὰ λοιπὰ καινά ἐστι πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ, [6] φιλεῖν μὲ & ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα, & [7] συγκλωθόμενα αὐτῷ· [8] τὸν ὃ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [9] ἵλεων ἔχειν τηρεῖν, κοσμίως [10] ἑπόμενον ὡς θεῷ, [11] μήτε φθεγγόμενον ἃ μὴ πρὸς τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα μὴ πρὸς τὰ δίκαια. [12] εἰ ὃ ἀπεῖσιν αὐτῷ πάντες ἀνθρωποι, ὅλα ἁπλῶς & αἰδημόνως & εὐθύμως βιοῖ, [13] ἔστε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [14] ἔστε παρατρέπεται τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσης ὅτι τὸ τέλος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ ἀεὶ ἐλθεῖν καθαρὸν, ἡσύχιον, [15] εὔλυτον, [17] συμπεφορημένον.

diculis agitari, atque abripi, foris quoq; competit, & effeminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deserentibus, & postquam fores sibi occlusesint, quidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qui jam dicti sunt, communia fuerint, restat, ut viri boni hoc sit peculiare, in eis quæ officii sui esse videbuntur, motûs ductum sequi, & fatis volventibus casus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra se in pectore situm, nec polluere, nec vitiorum congerie perturbare; sed placidum servare; huic tanquam Deo; decenter obsequi: nihil à veritate alienum proloquendo, nihil à justitiæ ratione devium exequendo. Quòd si nemo illi fidem adhibuerit, quòd simpliciter, modestè, tranquillè degat, neque id à quoquam ægrè ferre, aut à via ea, quæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere, quem par est accedere puriorem, acatum, promptum, sponte [illegible] suo sese accommodantem.

[16] ἀβιάστως τῇ ἑαυτοῦ [illegible]

ΒΙΒΛΙΟΝ δ'.

LIB. IV.

[1] L. 10. § 38.
[2] L. 7. § 64.
[3] ἐστὶ κεῖ. Jun.
[4] L. 3. § 4, 16.
[5] ἑαυτῷ. Jun.
[6] σεσημένα Xyl. σεσηγμένα f. vel σεσηγμένα.
[7] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[8] L. 6. § 50. l. 7. § 58, 68. l. 8. § 32.
[9] L. 10. § 31.

ΤΟ [1] ἔνδον [2] κυριεῦον, ὅπερ κατὰ φύσιν ἔχει, ἔτως [3] ἔστηκε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [4] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν & διδόμενον μεταλαμβάνειν ἑαυτὸ διῶς. ὕλῃ γὰρ [5] ἀνθεστηκυίᾳ οὐδεμία [illegible]. ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲν πρὸς τὰ [6] ἡγούμενα [7] μόνα ἐπεξαιρέσεως· [8] τὸ ὃ ἀντεπαγόμενον ὕλῃ ἑαυτῷ ποιεῖ· [9] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅπερ ὅταν κρατήσῃ τῆς ἐμπιπτούσης, ὑφ' ὧν ἀν μικρὸς ἐκ λύχνου ἐσβέσθη· τὸ ὃ λαμπρὸν πῦρ, τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ἐπιφορούμενον, & κατανάλωσεν, & ἐξ αὐτῷ ἐκείνων ὅτι μεῖζον ἦν.

QUÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi secundùm naturam habuerit se, adversùs ea quæ contingunt ità est comparata, ut ad id quod potest & concessum est, facilè se transferat neq; enim de materia certa ulla solicita est: sed ad ipsa etiam præposita cum exceptione fertur: & quicquid eorum loco adversi se ingerit, id pro materia, in qua exerceat se, habet: quemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, quæ lucernam exilem citò extinxissent, accommodat sibi & absumit, & ex eis ipsis incrementa capit.

II. Nihil

VII. Nihil operis est frustra temerè ve exequendum, neq; aliter quàm ut artis regulis quàm exactissimè respondeat.

III. Recessus sibi requirunt multi multos, villas agrestes, litora, montes. istiusmodi loca & ipse plurimùm soles appetere. hoc autem totum vulgarium cum primis est hominū. cùm liceat, quocunq; ipse volueris tempore, in te ipsum secedere. nusquam enim aut quietior aut otii amplioris cuiquam secessus datur, quàm in suam ipsius animam. præcipuè, si quis ea intra se reposita habuerit, quorum contemplatione summam exemplò tranquillitatē consequatur. tranquillitatem eam dico, quæ in animi probè compositi statu consistit. hoc itaq; recessu jugiter usus, te renova. habeas autem penes te brevia quædam & principalia documenta, quæ statim ubi succurrerint, omnem animi molestiam eluere tibi possint, remittántque te nihil ægrè ferentem eorum, ad quæ reverteris. ecquid est enim, quod ægrè ferre debeas? nunquid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius caussà natos esse; tum æquanimitatem esse justitiæ portionem; porrò invitos delinquere; deniq; quàm multi ubi inimicitiis exercendis, suspicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegissent, tandem defuncti & in cineres redacti sint, desine tandem tibi molestiam facessere. At universi ipsius administratio, & inde obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam disjunctivū illud, aut numinis providentiâ, aut atomorum concursu constant universa: vel ea etiam argumenta, quibus liquidò demonstratur, mundum istū civitatis instar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea quæ corpus attingunt. at tu considera, mentem tuam, ubi semel agnitâ vi propriâ, subduxerit sese, spiritui sive leniter sive asperè moto neutiquam immiscerī. quibus adjicias licet &, quæ de dolore ac voluptate audieris aliquando, & assensu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forsan te torquet. cogita quàm citò oblivione sepeliantur omnia, quámq; vastum chaos infiniti ævi utrinq; consistat:

II. Μηδὲν ἐνέργημα [1] εἰκῆ, μηδὲ ἄλλως ἢ [2] κατὰ δεώρημα συμπλεκικὸν τῆς πηχυαίας ἐνεργείας. [1] L. 2. § 5. [2] L. 8. § 32.

III. Ἀναχωρήσεις [3] ἀυτῖς ζητοῦσιν, ἀγροικίας, καὶ αἰγιαλοὺς, καὶ ὄρη· ἐιωθας καὶ σὺ ζητεῖν τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐνθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥπου ἡσυχιώτερον, ἥπου ἀοχλοτέρον ἀνθρώπος ἀναχωρεῖ, ἢ [4] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστα δ', ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐπὶ πολὺ ἀφορῶν, ἐν πάσῃ [5] εὐμαρείᾳ εὐδὺς γίνεται· τί δὲ εὐμαρέστερον λέγω οὐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [6] Συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [7] ἀνακαίνου σεαυτόν. [8] Βραχέα δὲ ἔστω καὶ τοιχαῖα, ἃ ἐὰν εὐδὺς ἀποτυπώσηται, ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν [9] ἀυτὴν [10] ἀποκλύσαι, καὶ ἀποπέμψαί σε, [11] μὴ δυσχεραίνοντα ἐκείνοις, ἐφ' ἃ ἐπανέρχῃ. [12] Λίαν γὰρ δυσχεραίνεις; τῇ τῶν ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀναλογίσαι μᾶλλον τὸ κεῖμα, ὅτι [13] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅλε [14] τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅλε [15] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [16] πόσοι ἤδη ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς μισητοὶ [17] ἐκτέτυμβοι, τεθραμμένοι· παῦσον ποτέ. ἀλλὰ καὶ [18] τοῖς ἐκ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις δυσχεραίνεις· ἀναπεπαύσεται τὸ διεζευγμένον, [19] ἤτοι φρόνοια, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅλων ἀπεδείχθη, ὅλε [20] κόσμος· ὡσπερεὶ πόλις· ἀλλὰ τὰ ζωμαικά σου ἅψεται· ἔκ [21] ἐννόησας ὅλε [22] ἐκ ὀπαίνου λείως ἢ τραχέως κινεμένῳ πνεύματι ἡ λόγιον, ἐπειδὰν ἅπαξ ἑαυτῷ ἀποκλείσῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα ὠδὶ πόνει καὶ ἡδονῆς ἀνήκοας, καὶ συνκατάθου. ἀλλὰ τὸ δοξαρίον σε [23] ἀφιστᾷ; [24] ἀπόδου εἰς τὸ τάχος τῆς πρώτων λήθης, καὶ [25] τὸ χάος τῶν ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρων αἰώνος,

[3] αὐτοῖς.
[4] L. 7. § 59.
[5] L. 1. § 16.
[6] L. 6. § 11.
[7] L. 7. § 2.
[8] L. 2. § 5. Sup. § 3.
[9] ἀνίαν, Xyl.
[10] ἀπολύσ. Jun.
[11] L. 5. § 9.
[12] L. 12. § 12, 24.
[13] L. 2. § 1. l. 3. § 4.
[14] L. 5. § 33.
[15] L. 7. § 22, 62. l. 11. § 18
[16] L. 7. § 58.
[17] Inf. § 48.
[18] L. 8. § 17.
[19] Inf. § 27.
[20] L. 2. § 16.
[21] Inf. § 4, 23.
[22] ἐννόησον. Lug.
[23] L. 5. § 26.
[24] ἀφεστᾷς Jun.
[25] Inf. § 50. l. 7. § 35.

IV. [1] Μέμνησο ὃτι πόσα ταῦτα ἤδη βάλλῃ, & ὁπόσαις [2] τοῖς Lug. An. ἐᾷς τὸ θεῖον, ἢ χρᾷ αὐταῖς [2]. δεῖ γὰρ ἤδη ποτὲ αὐδᾶς, ἵνος [3] κόσμε μέρος εἶ, & τίνος [4] διοικοῦντος τὸν κόσμον [5] ἀπόρροια ὑπέστης· & ὅτι [6] ὅρος ὡρισμένος σοι περίκειται μικρός, ᾧ ἐὰν [7] εἰς τὸ μὴ [8] ἀπαθανατίσας χρήσῃ, οἰ χήσεται, & οἰχήσῃ, & οὐδὲν σὸν ἔσται.

V. Πάσης ὥρας φρόντιζε σὺ καρῶς [9] ὡς Ῥωμαῖος, & [10] ἄρρην, [11] τὸ ἐν χερσὶ μὴ ἀκεραίως & [12] ἁπλάστως σεμνότητι, & φιλοστοργίας, & ἐλευθερίας, καὶ δικαιότητος ποιῆσαι· & [13] σχόλιε σαυτῷ ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φροντισιῶν τοιεῖν. ποιεῖς δ', ἂν [14] ὡς ἑκάστῳ βίῳ, ἑκάστῳ πρᾶξιν ἐνεργῇς, [15] ἀπαλλαγμένως πάσης εἰκαιότητος, & ἐμπαθοῦς ἀποστροφῆς ἀπὸ τοῦ [16] αὐθέντου λόγου, & ὑποκρίσεως, & φιλαυτίας, & [17] δυσαρεστήσεως πρὸς [18] τὰ συμμεμοιραμένα. ὁρᾷς [19] πῶς ὀλίγα δεῖται, ἂν κεκτήσας τις, δύναται [20] εὐρὺν & θεοῦ βιῶσαι βίον; & γὰρ οἱ θεοὶ πλέον ἐθὲν ἀπαιτήσουσι τοῦτα φυλάσσοντα.

VI. [21] Τρέχεις; ὕβριζε [22] αὐτῷ, ὦ ψυχή· δὲ ἔτι λιμᾶσαι σαυτὴν [23] ἕνεκα καιροῦ ἕξεις. [24] εὖ γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. [25] ὅτος δέ σοι μὲν ἀφθὸν διώυσαι, μὴ ἀφθυμῶν σαυτῷ, ἀλλ' [26] ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς πεθυμῶν τὸ σὸν [27] συμμιείσθω.

VII. [28] Πειρασῇ δέ σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπτοντα & σχολὴν πάρεχε σαυτῷ δὲ μαθεῖν ἀγαθόν ἐστι, καὶ παῦσαι [29] ῥεμβόμενος. πότε γὰρ & τὸ [30] περιφορᾶν φυλακτέον. λυπεῖσι γὰρ & τὰ πρὸς ἔξω, οἱ νεκρώσεις τῷ βίῳ, & [31] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν & κατάπαξ φορτικίαν ἀπόδυσιν.

VIII. [32] Πρὸ μὲν τὸ μὴ ἐφικάνειν, ἐ

IV. Memento, quàm diu differuleris, & quoties opportunitatem Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusmam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum ferenandum accommodaveris, avolaturum est illud, nec amplius abrepto, nec deinceps redituro.

V. Cura hæc jugiter incumbere tibi, ut quicquid in manibus est, id nuè peragas, prout Romanum, virumq; decet, cum exquisita, nec non cerfita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animumq; ab aliis omnibus cogitationibus liberum ducas. abduces autem, si tanquam vitæ tuæ novissimam, actionem namquamq; peregeris, remotis omni liberam, & declinatione affectus vim à rationis dictamine, simulatione itidem, & amore sui orumq; quæ à numine destinata aversatione. Vides, quàm pauca sint quæ siquis tenuerit, prosperam vinam propemodum vitam degere detur. siquidem & dii ipsi, nihil amplius exigent ab eo, ista qui observaverit.

VI. Ignominiâ, ignominiâ, inquam te afficis, ô anima. honorem autem tibi tuum vindicandi, haud erit plius opportunitas. fugit enim, quicquid; brevis ætas. ea verò tibi pè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam locas.

VII. Ne te distrahant, quæ circa secus obveniunt tibi; sed otium bi præstes, quo boni aliquid & huc illuc ferri desinas. & & alia hîc hallucinationes nugas siquidem agunt homines pauci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad quem conatus suos cogitationesq; omnes dirigant, propositum nullum habent.

VIII. Vix, aut ne vix quidem

[1] L. 3. § 14.
[2] Sup. 3. l. 4. § 14. l. 8. § 7.
[3] L. 6. § 1. 5.
[4] Sup. § 1.
[5] Inf. § 6. l. 4. l. 4. § 17, 28. l. 6. § 49.
[6] μὴ εἰς τὸ.
[7] L. 8. § 28.
[8] ὁ Ῥωμ. Caf. L. 6. § 44.
[9] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3.
[10] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 27, 29.
[11] L. 1. § 9. l. 9. § 29.
[12] L. 3. § 4.
[13] Sup. § 2. Inf. § 15. l. 3. § 12.
[14] Inf. § 13, 16. l. 3. § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20, 21.
[15] κρείττονος. Lug.
[16] Sup. § 2.
[17] L. 3. § 4. & l. 6. § 39.
[18] L. 4. § 3. l. 10. § 8.
[19] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6.
[20] Τρέχεις, vel, Τρέχεις.
[21] Inf. § 16.
[22] Sup. § 4.
[23] βεαχὺς Sal. εἰς Boot φύγει. f
[24] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15.
[25] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4.
[26] L. 5. § 36.
[27] Μὴ σκεδασθῇ.
[28] Sup. § 24. l. 4. § 3, 26. & l. 8. § 1. l. 10. § 37. l. 11. § 20.
[29] L. 3. § 4. l. 4. § 22.
[30] περιφορ. Jun. L. 1. § 15. Inf. §
[31] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. l. 7. § 55.
[32]

quisquam,

…ideò infeliciter agere de…liùs est, quia in alienis animis … non animadverterit. …rum qui animorum suorum … rationem reddent; hi verò infe… sunt, necesse est.

…rum meminisse semper o… quæ universi, quæ tua natu… quomodo hæc ad illam affecta, … pars qualis universi existat: … nemo sit, qui prohibere … possit, quò minùs ea facias dicásq; … quæ naturæ illi, cujus pars … consentanea fuerint.

… Philosophicè Theophrastus, … peccatis inter se conferendis (prout vulgò conferri solent) dicit; … esse quæ per cupidinem, … per iram admittuntur. et… sunt, qui irascitur, cum dolore quo… contractione animi occultâ à … nis tramite declinare videtur: … verò per cupidinem delinquit, … voluptate vincitur, intempe… quodammodo, & in peccan… videtur. rectè igi… nec indignè philosopho, pro… dixit, "amplioris esse criminis, quod cum voluptate, quàm quod cum dolore admittitur. atq; omnino … ei similior videtur, qui prior læ… doloris ratione ad irascendum … cum is sponte suâ ad læ… fertur, qui ad perpetrandum … quidquam cupidine ducitur.

… quæ; facinus cogitésq; o… qui confestim è vita hac … decedere. humanis autem ex… se, fortasse Dii sunt, nihil est … neque enim malo ullo illi involu… Itaque, vel nulli sunt, vel … rerum humanarum curam ge… nihil attinet tandem vivere in … vel Deorum, vel providen… cæterùm & sunt illi, & res … humanæ, & ne in ea, quæ … sunt, incidat quisquam ex … prorsus posuere. reli… malum existeret, & … hoc utique pacto prospexissent, … rum foret, in istud quo… delicideret. at verò, quòd ho… meliorem non facit, vitam … meliorem effecere qui po… prudens suam, nec pru…

ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ γίγνεται, ἢ ῥᾳδίως ἂν ἄφθη κακοδαιμονῶν· τὰς δ' τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ ἕπεσθαι κωλυθῆναι, ἀνάγκη κακοδαιμονεῖν.

IX. Τέτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι· ὡς ἡ τ' ὅλων φύσις, & τίς ἡ ἐμὴ, & πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχει, & [1] ὁποῖόν μέρος, ὁποίου ὅλου ἔστι, & ὅτι [2] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὸ ἀεὶ κατὰ τὴν φύσιν [3] ἧς μέρος εἶ, πρᾶξαί τε ἀεὶ & λέγειν.

X. Φιλοσόφως [4] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῇ ἁμαρτημάτων, ὡς δὴ ὡς [5] κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν, φησὶ, βαρύτερα εἶ) τὰ κατ' ὀργὴν πλημμελήματα τῶν κατ' ἐπιθυμίαν. ὁ μὲν γὰρ μετὰ λύπης & ἀνιαθείας συσπᾶσθαι φαίνεται τὸν λόγον ἀποστρεφόμενος· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολαστότερος πως φαίνεται, καὶ πλυτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις· ὀρθῶς οὖν & φιλοσοφίας ἄξιως ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, ὃ μὴ ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ ᾧ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὴ προπηδητικὸς μᾶλλον ἔοικε, & ἀφὲ λύπην ἀναγκασθῆναι συμπαθῆσαι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὁρμητὸς, φερόμενος ὅτι τὸ πρᾶξαί τινα κατ' ἐπιθυμίαν.

XI. [6] Ὡς ἥδη δυνατὸν ἔντος ἐξιέναι τοῦ βίου, ὕστως ἔχασα ποιεῖν & λογισθῆναι. τὸ δ' [7] ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν, [8] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· κακῶν γὰρ οὐδὲν ἂν περιβάλοιεν· [9] ἢ δ' εἰ τινες εἰσὶν, ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς τῆς ἀνθρωπείων [10] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῷ; ἀλλὰ [11] καίεσθαι & [12] μέλει αὐτοῖς περὶ ἀνθρωπείων· & τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, [13] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεσαν· ἔστι δὲ λοιπὸν & τῶν ἄλλων κακῶν, & τοῦτο ἂν προίδοντο, ἵνα ἐπὶ πάντα τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἀνθρώπου, πῶς ἂν τὸ τοῦ βίου ἀνθρώπου ποιήσειεν; [14] ἔστι δὲ κατ' ἄγνοιάν, ἔστι εἰδὼς μὲν, μὴ δυνα-

[1] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[2] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10, 29, 34. l. 6. § 17, 58. l. 10. § 32, 33. l. 11. § 39.
[3] Sup. § 3, 4.
[4] -λόσοφος Lug. An.
[5] L. 6. § 45.
[6] Sup. § 2, 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29, 69.
[7] L. 3. § 3.
[8] L. 9. § 28.
[9] εἰ δὲ μὴ Lug. An. εἰ δὲ πού τ.
[10] L. 6. § 10.
[11] L. 12. § 28.
[12] L. 1. § 17. l. 6. § 44. & l. 9. § 11, 27.
[13] L. 8. § 55, 56. l. 9. § 40.
[14] L. 10. § 2.

μὴν ὃ προφυλάξασθαι, ἢ διορθώσασθαι ταῦτα, [1] ἢ τὸ ὅλων φύσει παρεῖδεν ἁμ· [2] ἔστι αὐτηλικοῦτον ἥμαρτεν, ἢ τοι πρὸ ἀδυναμίαν, ἢ πρὸ ἀπειρίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ & τὰ κακὰ [3] βόσκησι τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις & τοῖς κακοῖς προφυρμένως συμβαίνῃ θάνατος δέ γε & ζωὴ, δόξα & ἀδοξία, [4] πόνος & ἡδονὴ, πλοῦτος & πενία [5] πάντα ταῦτα βόσκησι συμβαίνῃ μηθέτερα τοῖς τε ἀγαθοῖς & τοῖς κακοῖς, ὅτε καλὰ ὄντα, ὅτε αἰσχρά. ὑπ' ἄρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακὰ ἐστι.

XII. Πᾶς [7] πάντα παγέως ἀναφαίζεται τῷ μὲ κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τῷ ὃ αἰῶνι αὐτῇ μνήμη αὐτῶν; οἷα ἐστὶ τὰ αἰσθητὰ πάντα & μάλιστα τὰ ἡδονῇ θελγόμενα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [8] τῷ τύφῳ διαβεβομένα· πῶς [9] εὐτελῆ & εἰκαταφρόνητα, & ῥυπαρὰ, καὶ εὐφθαρτα, & [10] νεκρὰ, νοσερᾶς δυνάμεως ἐφιέναι. [11] τί εἰσιν ὅσοι ὧν αἱ ἀναλήψεις & αἱ φῶναι, ἢ εὐδοξίαι [12]. τί ἐστι τὸ ἀποθνῄσκειν· & ὅλη ἐὰν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ, & [13] τῷ μερισμῷ τῶν ἐννοίας ἀφαλύσῃ τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ, εἰσὶ ἄλλο ἢ κατάλειψαι αὐτὸ εἰ ἢ [14] φύσεως ἔργον. [15] φύσεως δὲ ἔργα, εἴ τις φοβεῖται, [16] παιδίον ἐστί· τοῦτο μέντοι ὁ μόνον φύσεως ἔργον ἐστὶν, ἀλλὰ & [17] συμφέρον αὐτῇ πῶς ἅπτεται [18] θεοῦ ἀνθρώπου, & κατὰ μέρος, & [19] ὅπως πῶς [20] ἔχει [21] διακεῖται, τὸ δ' ἀνθρώπου τοῦτο μέρεια.

XIII. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα κύκλῳ ἐπιπολάζοντα, & [22] τὰ κάτω γᾶς φησὶν, ἐρευνᾶν [23] τὰ ἐν τοῖς ψυχαῖς τοῦ πλησίον ἀλλὰ τεκμαίρεσθαι ζητοῦντα, μὴ ἀρκούμενον ὃ ὅτι ἀρκεῖ θεὸς μόνῳ [24] τῷ ἐνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εἶναι, & τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δ' αὐτοῦ [25] καθαρὸν πάθος διατηρεῖν. & εἰκαιοπαθεῖν, & δυσαρεστεῖσθαι τὰ πρὸς τὰ ἐκ [26] θεῶν & ἀνθρώπων γινόμενα.

[1] L. 6. § 1.
[2] L. 12. § 12.
[3] L. 4. § 39. l. 5. § 10.
[4] L. 6. § 33. & l. 9. § 1.
[5] L. 6. § 34.
[6] L. 7. § 64 l. 8. § 1. l. 12. § 23.
[7] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 14, 32, 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10, 19. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 12. § 21, 32.
[8] L. 3. § 6. l. 6. § 13.
[9] L. 4. § 48. l. 5. § 10, 12, 33. l. 12. § 27, 31.
[10] L. 12. § 33.
[11] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13, 19.
[12] [ἀφαίζονται] P. ἀφαυζῶνται. Lug. An.
[13] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2, 16.
[14] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[15] Inf. § 17.
[16] L. 11. § 23.
[17] Sup. § 3.
[18] Θεὸς ἀνθρώπου. Lug. An. L. 12. § 2.
[19] π. ὅ.
[20] ἔχειν Bor.
[21] διήκοντα vel διαχέοντα P. διήκονται Bor.
[22] Pindarus apud Platon. Theætet.
[23] L. 11. § 1.
[24] Sup. § 8.
[25] Inf. § 17. l. 3. § 3, 7, 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26.
[26] Θεῶν, Suid.

dens utiq; sed præcavere quidem ipse impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unquam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æquo hominibus, nullo facto discrimine, contingere paterentur. atqui mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq; contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaque nec mala sunt.

XII. Facultatis rationalis est considerare, quàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in eorundem etiam memoria. quales modi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horúmque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemptibilia, quàm sordida, caduca, quàm nulla sint. quinam ii sint, quorum & laudationes vocésq; claritatem tribuant, quid sit ipsum mori; quódque ipsa mors rem ipsam per se intuentur, & abstractionéq; ab illa submoverit ea omnia quibus tanquam larvis horrendis destructa imaginationi nostræ ob oculos obiicit, nihil esse aliud comperiet quàm opus naturæ. opus autem naturæ si quis expaveſcat, puerile est. verùm enimverò mortem non modò tantùm naturæ, sed quod ei quoque conducat, ejusdem denique naturæ fuerit, considerare, homo Dei quoque modo, & quà sui parte obtemperat, quóq; pacto habitura sé sit pars, ubi corpore soluta fuerit.

XIII. Nihil homine illo miserius est, qui omnia undiq; pervagatus, cùm ea quæ subter terram, tum quæ in cœlis alienis, conjecturâ ut ajunt, indagare, nec intelligit interesse illi, ut cum eo, quem natura fecerit, genio versetur, & eum quoque colat. colet autem, si ejus custodiat, & integritatem, & munem custodiendo, & temperatè se habendo, nec offensum ullo, quæ vel Dii vel homines egerint, quæ τὰ μὲ ὃ ὅτι θεοὶ αὐτοῦ

[25] [ἐστὶ] ex Suida Sup.

…ur, virtutis nomine, ve… quæ homines, cognationis … ur amica; sed & modo … randa quandoq; ab bo… rumque ignorationem. … defensus hic minor est illo, … & nigra internoscere pro…

XIV. Etsi miser mille annos vi… esses, & totidem insuper my… illud tamen meminisse debes, … eam aliam vitam ab ea, quàm … amittere quenquam; nec a… quàm amittit, degere. eo… redit longissimum ætatis … eum eo quod est brevissi… ereris; siquidem tempus est … æquale: & quod amittitur … est omnibus. eadémq; … id quod amittitur, momen… tantum esse constat. neq; e… tum, aut futurum a… us potest. nam quis cui… non habet, abstulerit? … meminisse ori… nimirum, quod … non consimilia fuerint, & … erantur: itaque nihil … ere, nec centum, an per ducen… annos, an infinitum tempus interminatum, … eadem quæ diuturnus sit. alterius verò, … is quidem diutissimè vixerit, … quam ocyssimè mortuus … nequaquam vitæ prorsus a… ens; siquidem dun… tempus amittit cùm hoc … habeat, nec amittere pos… quod non habet.

… opinione sita sunt om… doctam hoc, quæ à Monimo di… sunt, horum autem utilitas com… si quis quæ festivè ab illo … sunt, quatenus veritatem … participantem, admiserit.

Contumeliâ se afficit ani… ipsa: imprimis, quando … sui structura mundi, quin… est, evasit, abscessionem … natura, in cujus parte … omnium cujusq; … quæ; qui res aliquas ob… deinde cum vel … quemcunq; aversatur, vel … consilio adversatur alicui. … sunt autem iracentium … contumeliâ se afficit,

ἀρετιώτατα ἢ ἐξ ἀνθρώπων [1] φίλα ἀλλήλοις· ἔστι δ' ὅτε καὶ [2] ἔθος ἐνίοτε λανθάνειν, [3] δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ὃν ἐλάττων [4] ἡ πλησιάσασα τὸ σεμνύνεσθαι ἢ δηχείσης τὰ λοιπὰ καὶ [5] μέλανα.

[1] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[2] L. 7. § 26.
[3] Sup. § 1.
[4] L. 4. § 29.
[5] μέλανα.

XIV. [6] Κἂν τρισχίλια ἔτη βιώσεσθαι μέλλῃς, καὶ τοσουτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [7] ἀποβάλλει. εἰς τοῦτο οὖν καὶ δίκην τὸ μάκιστον καὶ βραχυτάτῳ. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον, [8] [εἰ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [9] οὐκ ἴσον καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὕστως ἀκαριαῖον φαίνεται. [10] ἔτι γὰρ τὸ ἀποβαλεῖν, ἔτι τὸ μέλλον ἀποβάλλειν οὐκ ἔστι. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτοῦ ἀφέλοιτο; τούτων οὖν πρὸ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μέν, ὅτι [11] πάντα ἐξ αἰδίου ὁμοειδῆ, καὶ διακυκλήματα, καὶ [12] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν πλείοσιν, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ τις ὄψεται· ἕτερον δέ, ὅτι καὶ [13] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [14] τὸ γὰρ παρὸν ἕξ μόνον, ἕ γε ἐκποιεῖσθαι μέλλει, [15] ἕωρ γὰρ ἔχει καὶ τοῦτο μόνον. καὶ ὃ μὴ ἔχῃ τις, οὐκ ἀποβάλλει.

[6] L. 3. § 10. l. 4. § 47, 50. l. 9. § 28, 33. l. 12. § 26.
[7] [ἂν] ἀποβάλλῃ Suid.
[8] delet Suid.
[9] ἔν f.
[10] L. 6. § 32.
[11] L. 4. § 32. l. 6. § 37, 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28, 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[12] L. 4. § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[13] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[14] L. 12. § 3.
[15] ἅπερ vel ὥσπερ

XV. Ὅλη [16] πῶς ἀπόληψις. [17] δῆλα μὲν γὰρ τὰ περὶ [18] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα. [19] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τις αὐτοῦ τὸ νόσιμον μέχρι τῆς ἀληθοῦς δέχηται.

[16] L. 3. § 9. l. 4. § 3, 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40, 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12. § 8, 22, 26.
[17] δηλοῖ f.
[18] τῶν Κυνικῶν Μονίμου f.
[19] δηλοῖ f.

XVI. [22] Ὑβρίζει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχή, μάλιστα μὲν ὅταν [21] ἀπόσημα, καὶ οἷον φῦμα, τῆς κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ γίνηται· τὸ γὰρ δυσχεραίνειν τινὶ τῶν γινομένων, ἀποστάσις ἐστὶ τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει ἕκαστον τῶν λοιπῶν φύσεων ὑπάρχοντων ἐστίν. [22] ὑβρίζει δὲ καὶ ὅταν ἀνθρωποκτονικά ἀποστραφῇ, ἢ ἐν ὁτῳοῦν ἁμαρτάνῃ, οἷα ἐστὶν αἱ περὶ ὀργιζομένων. τρίτον δὲ ἑαυτὸν, [23] ὅταν

[20] Sup. § 7.
[21] L. 4. § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 18.
[22] Sup. § 1.
[23] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.

πῶμ ἡσυχῇ) ἡδονῆς, ἢ πόνε. τέταρτον, [1] ὅτι ἄλογα ἐσμὲν τὰ, καὶ ὡς ἐξ ὑποκειμένης, καὶ ὁμοπλάσεως, καὶ ἀναλλάξεως [2] ἐπὶ ἕνα σκοπὸν ἀναφέρεται, καὶ ὁρμᾷ, [2] ἐπ' οὐδένα σκοπὸν ἀφίησι, ἀλλὰ [3] εἰκῇ, καὶ ἀποβλακευθήτως ὁπῶν ἀναφερῇ [4] δέον καὶ τὰ μικρότατα, κἂν τὰ ὑπὸ ὅλου διάφορα μένειν ἄλλου· πλὴν ὅσα λογικῶν ζώων, ὃ [5] ἕπεται τῷ [6] τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τὸ ἀρεσβυτάτης λόγῳ καὶ [7] θεσμῷ.

[1] Inf. § 17. l. 18. § 19.
[2] Sup. § 7. Sup. § 5.
[3] L. 1. § 8. l. 3. § 6. l. 9. § 23.
[4] L. 3. § 12, 16. l. 4. § 12. l. 12. § 31.
[5] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4, 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36.
[6] L. 10. § 11.
[7] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36.

XVII. Τὸ ἀνθρωπίνης βίου, [8] ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· [9] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [10] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [11] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχή, [12] ῥεμβός· ἡ δὲ τύχη, δυσεκβίβαστον· [13] ἡ δὲ φήμη, τί ἐστιν. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [14] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [15] ὄνειρος καὶ [16] τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένου ὁπόδημία· [17] ἡ ὑστεροφημία δέ, λήθη. τί οὖν ἐστὶ τὸ δυνάμενον διαπέμψαι μόνον φίλον σοφία. τοῦτο δέ ἐστι τὸ τηρεῖν [18] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀβλαβῆ καὶ ἀσινῆ, [19] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [20] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [21] μηδὲ διεψευσμένως καὶ μετ' ὑποκρίσεως, [22] μήτε δεῖται τοῦ ἄλλου ποιήσαι τι, ἢ μὴ ποιῆσαι τι [23] τὰ συμβαίνοντα καὶ νεμόμενα δοκίμως, ὡς ἐκεῖθεν πόθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὅπερ πᾶσι δεῖ τὸ θνητὸν [24] ἔλεως τῇ γνώμῃ [25] ἀφιέναι, ὡς καὶ τὸν ἄλλον [26] λύσιν τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῴων συγκείνεται. [27] εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἑκάστου διϊωσκῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, ἀφ' οἷ [28] τοσοῦτον καὶ τὸν πάντων μεταβολὴν καὶ λύσιν; [29] κατὰ φύσιν γάρ· [30] οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

[8] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36.
[9] L. 5. § 33.
[10] Ibid.
[11] σύγκρισις Jun.
[12] ῥεμβός.
[13] L. 4. § 3. Xyl.
[14] L. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15.
[15] L. 6. § 31.
[16] L. 10. § 31. l. 12. § 24, 27.
[17] L. 3. § 10. l. 4. § 3, 19. l. 7. § 10.
[18] Sup. § 13.
[19] Sup. § 16. l. 8. § 8.
[20] Sup. § 5.
[21] Sup. § 16.
[22] L. 4. § 29.
[23] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[24] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33.
[25] L. 5. § 10. l. 9. § 3.
[26] L. 4. § 5. l. 7. § 32, 50. l. 8. § 25.
[27] L. 8. § 18, 20. l. 10. § 7.
[28] L. 4. § 37.
[29] Sup. § 12.

cum voluptati vel dolori succumbit; quartò, cùm simulat, ac ficte vel falsò agit quicquam, loquiturve; quintò, quoties actionem aut conatum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescit ipsa, quid velit. cùm etiam minutissima quæque ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis autem animantium rationis particeps; hic est, ut civitatis ac politiæ antiquissimæ rationi legibusque pareatur.

XVII. Vitæ humanæ, tempus punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vertiginosa: fortuna, res imperscrutabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus; vita, militia, & hospitis in peregrinatione mora: fama posthuma, oblivio. Ecquid ergò est, quod hominem deducere & transmittere possit? sola & unica est, philosophia. ea autem in hoc consistit, ut genium suum interim conservet integrum & contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè aut ficte, simulatèq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant aut ne faciant quid, opus nihil habeat: porrò quæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanquam inde obvenientia, undè veniunt ipsa: mente denique propitiâ placidâque mortem ipsam expectantem, tanquam elementorum eorum dissolutionem, ex quibus animal unumquodq; consistit. si autem elementis ipsis nihil grave contingit, quòd alterum unumquodq; eorum in alterum transmutatur, cur corporum universi mutationem ac dissolutionem metuat aut suspectam quis habeat? secundùm naturam quippe fit. nihil est autem malum, quod naturæ consentaneum.

Τὰ ὧν Καρνούντῳ [31].

Quæ Carnuntí.

[30] L. 6. § 1, 33. l. 10. § 7. l. 11. § 34.
[31] νῦτο Lug.

ER III.

N est hoc tantùm nobis
ogitandum, singulis di-
ebus absumi vitam, mi-
norem; ejusdem super-
ationem: sed & illùd repu-
quòd; si quis diutiùs vitam
exerit, incertum sit, utrùm
vires pariter idoneas sit habi-
ad rerum intelligentiam, & ad
plationem eam quæ ad re-
rum parum humanarúmq; peri-
dit. nam si delirare cœ-
rit forsan, & nutritio,
machi & appetitus, & istius-
modi aliqua, neutiquam deficient.
ro verò vis, quæ sese uti possit, & of-
ficia rite numeros omnes absolvere,
& quæ animo conceperit distinctè
& de hoc ipso, an mortem
debeat, considerare,
universa, quæ ratio-
subacta desiderant, hæc,
wis jam prorsus extinctæ ja-
cebit. Festinandum itaq;, non hæc
solâ ratione, singula mortem propiùs
per momenta singula accedit, sed
hæc insuper, quæ rerum cogitatus &
intellectus ad mortem nos præparet.

Etiam illud est observatu non
inelegans, quod ea quoq; quæ à na-
tura genuinis superveniunt, gratiam
quandam & venustatem obtinent. Sic maturi panis cùm co-
quitur, ruticulis quibusdam diffindi
cet, atq; inter ea & hiantia ista, quamvis ab artis philosophiæ in-
stituto aliena, decoris species quæda
præ se ferunt, & comæ fœni, desidé-
rio quodo irritant, sic quoq; ubi
delifcunt, delifcunq; sed &
is premuntur, illud putredini
vicinum, gratiam peculiarem quam-
dam obtinet. spicæ fides
decumbentes, & leonis super-
cilia, & imbrú ab ore diffluentia, &
alia istiusmodi, quæ rebus
fictis inaniantur, sunt venusta-
te omni procul; quia tamen rebus
naturalibus admiscentur, & ornan-
tibus adjiciunt, & contemplantibus
animos afficiunt. proin-
de quis animum ad cogitationem
altius defigere in ea quæ in u-

ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

Σὺ χὶ τοῦτο μόνον δ' λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπομελίσκε ὁ βίος, & μέρος ἔλαττον αὐτοῦ καταλείπε· ἀλλὰ καὶ κἂν ἔτι λογίσεσθον, ὅτι εἰ ὅτι πλέον βιώῃ τις, ὁκῶς γε ἄδηλον, εἰ ὅλως ἀρκέσῃ ὁμμία αὐτῷ ἡ διάνοια πρὸς τὸ συνέσειν τῶ πραγμάτων, & τ θεωρίας τ συλλεινόσης εἰς τὸ ἐμπειρείδω τῆς τε θείων & τῆς ἀνθρωπείων. ἐαν γὸ πρῶταληρεῖν ἄρξηται, ὃ μὲ [1] ἀναπνεῖδς, & πρέφεσθαι, & φαντάζεσθαι, & ὁρμᾶν, & ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, σὺν ἐνδέησ· ὃ δ' [2] ἑαυτῷ χρῆσθαι, & [3] τὰς ἔ καθήκοντος ἀριθμὸς ἀκριβῶν, & τὰ προφαινόμενα διαρδρᾶν, & περὶ αὐτῶ ἔ, [4] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν, ἐφιστάνειν, & ὅσα τοιαῦτα λογισμῶ συγγυμνασμένη πάνυ χρήζει, [5] προαποδέννυσθαι· χρὴ οὖν [6] ἐπειγέσθαι, & μόνον [7] τῷ ἐγυτέρω ἔ θανάτω ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ & μὴ ὃ τ ἐννόησιν τῆς πραγμάτων & τ ἀφικνεῖσθαι προαπολήγειν.

II. Χρὴ & τὰ τοιαῦτα παρατηρεῖν, ὅτι & [8] τὰ ὀπτανόμενα τοῖς φύσ γινομένοις ἔχει τι εὐχαρι & ἐπαγωγὸν, οἷον ἄρτοι ὀπτωμένοι παραῤῥήγνυται κινα μέρη & ταῦτα ἔν τὰ διεγείρει ὅπως & ξένον κινὰ παρὰ ὃ ἐπιθυμήματα τ ἀρτοποιίας ἔχειν, ὀπωρέπῃ πως, & προσωμοίω πρὸς τ βοσκῶν ἰδίως δυνατικὰ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπόταν ὡραιότατα ᾖ, κέχανεν. & ἐν ταῖς ὀλυμπείαις [9] ἐλάφαις αὐτὸ ὃ ἐγγὺς τῆ ὀπῆ, ἰδιόν τι κάλλος. τῶ κάρα & πρόσωπον οἱ τῶν λεόντων ὀφρῦς & ὁ τῆς συὸς ἀφρὸς· & ἄλλα πολλὰ ἔπεστι, κατ' ἰδίαν οὐκ ἐπιπόθητα, πῶρω ὄντα τῶ συνειδότι, ὅμως ἔχει ὃ τοῖς φύσ γινομένοις ἐπακολουθῆσαι, & ψυχαγωγεῖ. ὥστε ἔπεσι ἔχοι πάθος & ἐννοίαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ὃν ᾧ ὅλῳ γινόμενα, χαῦν ἔσον τὸ

[1] L. 6. § 16.
[2] L. 5. § 21.
[3] L. 7. § 55. L. 1. § 12. L. 6. § 26.
[4] L. 5. § 29.
[5] L. 12. § 15.
[6] L. 2. § 4, 6.
[7] [δὲ] τὸ Jun.
[8] L. 6. § 36. L. 8. § 50.
[9] πτίσι Lug. πτῆσι Xyl.

χὴ δόξει αὐτῷ ἐξ ἀρχῆς κατ' ἐπαγωγὴν συμβαινόντων ἡδέως πως ἀγασωίσασθαι ὅτως ἢ ἐξ ἀρχῆς ἀληθῆ λαμβάνει, ἐχ ὅσον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γεγραφὼς ἐξ πλάσας μιμήμβοι δεικνύουσιν. χὴ γελοῖος ἐξ γέρων ἐξ ἀκμάζων ἐξ ὡραῖος, ἐξ ὃ ἐν [1] παισὶν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἐαυτῶ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν δυνήσεται. ἐξ πολλὰ τοιαῦτα ὁ πρώτη πηγὴ, μόνῳ ᾧ ὡς πρὸς τὴ φύσιν, ἐξ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ἀγαπῶντι [2] προσπεσεῖται.

[1] πᾶσιν Mer.

[2] προσπ. Mer.

III. Ἱπποκράτης [3] πολλοὺς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας αὐτὸς ἀπέθανεν· οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προηγόρευσαν· ἔπειτα ἐξ αὐτοὺς ὃ πεπρωμένον κατέλαβεν. Ἀλέξανδρος, χὴ Πομπήιος, ἐξ Γάιος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἀρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες, ἐξ ἐν παρατάξει πολλὰς μυριάδας ἐχθρῶν ἐξ πεζῇ καὶ ἐφ' ἵππου ἐλάσαντες, χὴ αὐτοὶ ποτε ἐξῆλθον ἐκ βίου. Ἡράκλειτος, πρὸ [5] τῆς ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας ὕδατος τὰ ἐντὸς πλεωθῆς βολβίτῳ καταπεχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον ἢ οἱ φθῖρες, Σωκράτην ἢ ἄλλοι φθῖρες ἀπέκτειναν· τὶ ταῦτα; [6] σπεῦσης, ἐπλεύσας, κατήχθης· ἔκβηθι. [7] εἰ μὲ ἐφ' ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἀνάισθητον· εἰ ἢ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων ἐξ ἡδονῆς ἀνεχόμενος, ἐξ [8] λατρείων τοσούτῳ χείρονι ἢ ᾧ ἀγγείῳ. [10] ἡ πρέπει ὃ ὑπηρετεῖν· ὃ μὲ γὰρ νοῦς ἐξ [11] ἀνθρώπων, ὃ ἢ [12] σὴ ἐξ λύθρος.

[3] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.

[4] L. 4. § 32, 48. l. 6. § 24, 47. l. 8. § 31.

[5] L. 10. § 7. l. 11. § 1.

[6] L. 2. § 3. l. 12. § 36.

[7] L. 2. § 11.

[8] L. 2. § 2. l. 11. § 19.

[9] L. 10. § 38.

[10] ἔσῃ δὲ τὸ ἔσῃ. Bot.

ἔσῃ σ. Mer.

ἔ, vel ἔ[σ]σ. σ. υ. f. v. n.

[11] L. 2. § 13.

[12] L. 2. § 2.

IV. [13] Μὴ καλαπείψῃς ὃ καταλιπόμβον φ βίω μέρος ἐν ᾧ πρὸ ἕτερον φαντασίας, ὁπόταν μὴ ἢ ἀναφορὰν ὅτι [14] ἐκ κοινωφελὲς πιῇ ἢ ἄλλο ἔργον τοιοῦτον, ἐμποδίζῃ· τὶ ὃ δεῖνα ποιεῖ, ἐξ ἵνα, ἐξ ἐνεκεν, ἐξ ὃ τὶ λέγει, χὴ τὶ ἐνθυμεῖται, ἐξ τὶ μηχανᾶται, ἐξ τὶ πλήττει, ἐξ ὅσα τοιαῦτα, ποιᾷ [15] ἀπορραμβεσθαι τὴ ἰδίαν ἡγεμονικὴν ἐπιστατήσεως. [16] χρὴ μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῶν εἰκῇ καὶ μάτην ἐν ᾧ εἰρμῷ τῆς φαντασιῶν ἐξετάσασθαι, πολὺ ἐξ μάλιστα τὸ περίεργον,

[13] L. 4. § 3. l. 7. § 4. § 22.

[14] L. 2. § 5, 16

niverso hoc fiunt, nihil [illegible] in eis, quæ quasi appendicium [illegible] dam loco res naturales [illegible] tur, deprehendet, quod non [illegible] cum oblectatione quadam [illegible] commendare, lese videatur, quin [illegible] idem ferarum rictus veros haud [illegible] nore cum voluptate contuebitur, quàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. eam vetulæ item vetulive maturitatem quandoque ac decorem, quam & quisquis in pueris venustatis animum alienis deprehenditur, castis oculis [illegible] ctare poterit. denique contuli multa hujusmodi, quæ non cuivis sunt grata, sed illi duntaxat tui versus naturam operaq; ejusdem nimum habuerit probè conciliatum.

III. Hippocrates, ubi multos [illegible] stulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cum torum mortem prædixissent, demum & ipsi concesserunt. der, Pompeius, C. Cæsar, cùm bes funditùs everissent, tot num myriades in prælio cæsissent, ipsi quoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aquâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiam pediculi, sed aliusmodi, suffulserunt. quorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egrèdere. si ad vitam alteram; nihil, nè nisi quidem numinis est inane. sin sensu carebis, desines voluptatibus [illegible] ribus distineri; desines vasi [illegible] deteriori inservire an non [illegible] stantius est id quod inserit? alter mens & genius, alter [illegible] fanies sit?

IV. Quod superest vitæ [illegible] nè conteras in cogitationibus [illegible] bus alienis, nisi fiquid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, quid ille agat, & quorsum hoc vel illud agat, quid loquatur, quid cogiter, quid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodia cogit evagari. oportet itaque in cogitationum serie frustraneum, & superfluum omne declinare, [illegible]

sum meam & malignum multò magis facere verò te debes, ut ea quæ[illegible] agis, de quibus siquis tuum requisiverit, quid nunc in animo habeas? liberè statim respondere possis, istud vel illud: unde palam fiat exemplò, esse omnia apud te simplicia, benevola; animalis sitque socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, quæcunq; voluptatem aut luxum ullo modo respiciant; aut æmulationem etiam, aut invidentiā & suspicionem, aut aliud quicquid, de quo proloqui pudeat, si quis te vel illud in animo habuisse. Vir autem sanctus, quò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est quod deprum sacerdos ac minister quidam existat, eóq; quod intra se gerit, numine ritè utatur. quòd hominem utrig; præstet intaminatū voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis sensu carentem quidem; certaminis expertissimum, ne ab affectu scilicet ullo subveratur, athleram; justitiā penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem quæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qui rarò admodum, nec citra magnam aliquam ato; in commune utilem occasionem advertat, quid alius quisquam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibiq; ab universo destinata cogitat assiduè. & illa quidem honesta præstat, ista optima esse persuasum habet. fors enim unicuiq; assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne; & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoquoq; hoc exigere, ut hominum quorumvis curam habeat, porrò nec à quibuslibet opinionem esse capessendā, sed eorum tantùm, qui naturæ consentiunt, qui verò non item agunt. qui fecius vivunt, quales sint domi, quales foris, quomodo noctu, quomodo interdiu se gerant, quales cum qualibus volutentur, in memoria habet. itaque laudem illorum nihili pendit, qui sibi quidem ipsis placent.

[19] ὁ τοίνυν ἐσθλὸν τὸν ἀληθῶς καὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντας.

καὶ κακόηθες· καὶ [1] ἐλιτέον ἑαυτὸν μήνα φανταζεσθαι, ὡς ἂν εἴ τις ἄρνω ἀγανέχοιτο, τί νῦν ἀγανοῖ; μὴ παῤῥησίας ὠφελῆσαι μοι ἀποκείναιο; ὅτι τὸ, καὶ τὸ· ὡς ἐξ αὐτῆς εὐδὺς δῆλα ἔσῃ, ὅτι πρῶτα [2] ἁπλᾶ καὶ [3] εὐμενῆ· καὶ [4] ζῶα κοινωνικᾶ, καὶ ἀμελῆ τῆς ἡδονικῆς, ἢ καθάπαξ ἀπολαυστικῆς φρονημάτων, ἢ φιλονεικίας τινός, ἢ βασκανίας ἢ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινός, ἐφ' ᾧ μὴ ἐρυθριάσας ἐξηγήσῃ, ὅτι ἐν νῷ ὑπὸ εἶχες· ὁ γάρ τοι μὴν ὁ τοιοῦτος, [5] σὸν ἔτι χαρίεντος ἤθους, τὸ ἀεὶ ἐν ἀρίστοις ἤδη ἔσῃ, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ πρέπεται τὸν ἄνθρωπον [7] ἄχραντον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ πόνου, πάσης ὕβρεως ἀμέτοχον, πάσης ἀμαίνητον πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [8] βεβαμμένον εἰς βάθος, [9] ἀσπαζόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πρᾶτα· μὴ πολλάκις ἴ, μηδὲ χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης φρονταζόμενον, [10] τί ποτε ἄλλο λέγῃ, ἢ πράσσει, ἢ ἀγανοεῖται. [11] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πρὸς ἐνέργειαν ἔχῃ, καὶ [12] τὰ ἑαυτῷ ἐκ τῶν ὅλων συγκλωθόμενα διϊσκεῶς ἐννοεῖ· κἀκεῖνα μὲν καλὰ πράσσεται, [13] ἔστω δ' ἀγαθὰ ἔσῃ πάντως· [14] ἡ γὰρ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται δ', ὅτι ὅλος [15] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [16] κηδεσταὶ μὲν πάντων ἀνθρώπων, κατὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν δ' ἕξιν· δόξης δ' ἐχὶ τῆς πολλῶν πάντων ἀνθεκτέον· ἀλλὰ τῶν [17] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων μόνον. οἱ δὲ μὴ ὕστως βιοῦντες, [18] ὁποῖοί κινες οἴκοι τε καὶ ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, οἷοι μετ' οἴων φύρωνται· μεμνημένος ἀγανεῖν τῶν τοιούτων ἔπαινον ἐν λόγῳ πίπτειν, οἵους

[1] Inf. § 12. *l.* 12. § 1.
[2] *L.* 11. § 15.
[3] Inf. § 12. *l.* 6. § 47. *l.* 9. § 10.
[4] *L.* 5. § 16, 17. *l.* 9. § 9.
[5] *L.* 8. § 22.
[6] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7, 16. *l.* 2. § 13, 17.
[7] *L.* 2. § 16, 17.
[8] *L.* 5. § 16. *l.* 10, 34.
[9] *L.* 2. § 2. Inf. § 16. *l.* 4. § 1. 23, 25, 26. *l.* 10. § 11. *l.* 12. § 1, 3, 11.
[10] *L.* 2. § 6, 13.
[11] *L.* 7. § 6.
[12] *L.* 2. § 5.
[13] *L.* 10. § 1.
[14] *L.* 4. § 10, 23. *l.* 5. § 5. *l.* 10. § 20. *l.* 12. § 23.
[15] *L.* 2. § 1. Inf. § 11.
[16] Inf. § 6. *l.* 9. § 3. *l.* 10. § 6.
[17] *L.* 1. § 9.
[18] *L.* 9. § 18, 27. *l.* 10. § 13 *l.* 11. § 18.
[19] *L.* 6. § 57. *l.* 8. § 52, 53. *l.* 9. § 27.

V. Μήτε [1] ἀκύρου ἐνέργ, μήτε [2] ἀνηνώνητος, μήτε [3] ἀνεξέτασ, μήτε [4] ἀνδιελήμφθ· μήτε [5] κομψείᾳ τῷ λόγοιάν σε καλλωπιζέτω· μήτε πολυρρήμων, μήτε [6] πολυπράγμων, ἔσο. ἔπι δ' [7] ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω [8] θρασατης ζώου [9] ἄρρενος, ὡς πρεσβύτου, ὡς πολίτικοῦ, ὡς Ῥωμαίου, ὡς ἄρχοντος, ἀναπεταχότος ἑαυτὸν, οἷος ἂν ἐπιτις [10] θεσμένων τὸ ἀνακλητικὸν ἐκ τοῦ βίου [11] εὔλυτος· μήτε ὅρκου δεόμενος, μήτε [12] ἀνθρώπου τινος μάρτυρος. [13] ἐν δὲ [14] τὸ φαιδρὸν, ὡς [15] ἀθορυβὲς τῆς ἐξωθεν ὑπηρεσίας, ὡς [15] τὸ ἀθορυβὲς ἡσυχίας, ἰδὲ ἄλλοι πλέχεσιν· [16] ὀρθὸν οὖν ἕξει, ἀλλ' ὀρθούμενον.

V. Neq; invitus quicquam agas, neq; societatis communis immemor, nec nisi re probè priùs exploratâ, aggressus, nec affectibus abreptus. sed nec sensus tuos exornet sermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qui in te residet Deus, præses sit animantis masculi, ætatè provecti, reipub. studiosi, Romani, principis; qui ita se composuerit, ut qui promptus decedere, classicum duntaxat, quò è vita evocetur, expectet. quíq; nec juramento proprio, nec alius cujusquam testimonio opus habeat. porrò vultus absit hilaris; animúsq; ita comparatus, ut nec externo aliquo indigeas ministerio, nec tranquillitate ea, quam ab aliis suppeditari necesse sit. rectum deniq;, non surrectum ac suffultum esse oportet.

VI. Εἰ μὲ κρεῖττον εὑρίσκῃς ἐν ᾧ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, ὡς καθάπαξ τοῦ [18] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τὸ ἡγεμονικόν σε ἐν οἷς κρίνει τὸ λόγον τὸ ὀρθὸν παρέχεται, ὡς ἐν τῇ εἱμαρμένῃ, ἐν τοῖς ἀναιρέτοις ἀπονεμομένοις εἰ τοῦτο, φημὶ κρεῖσσόν τι ὁρᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ὅλης τῆς ψυχῆς τραπόμενος, ὃ ἀρίστου εὑρισκομένου ἀπόλαυε· εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτο [19] ἑαυτοῦ ἐνιδρυμένος ἐν σοὶ δαίμονος, τοῖς τε ἰδίαις ὁρμαῖς ὑποτεταχότος ἑαυτῷ, καὶ τοῖς φαντασίαις [20] ὑποτάζοντος, ὡς [21] τὸ αἰδητικὸν πείσεως, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος, ὡς [22] τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότος ἑαυτὸν, ὡς [23] τὸ ἀνθρώπων προνοουμένου· εἰ [24] τοῦτο φύοιτο τἄλλα μικρότερα ὡς εὐτελέστερα εὑρίσκοις, μηδενὶ χώραν δίδου ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ ὡς ἀποκλίνοις, σὺ μὲ [26] ἀφειστατοῦ τοῦ δ' ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὡς ὃ σοῦ προκριμᾶν δυνήσῃ ἀντικαθήσθαι ᾧ ὃ λογικῷ ὡς [27] ποιητικῷ ἀγαθῷ, ὅ δήμου, ὅσπερ οἰκεῖν ἐπιτρέπουσιν, οἷον τὸ ὄνομα πολλῶν ἕπαγον, μὴ ἀρχαὶ, μὴ πλοῦτος, μὴ ἀπολαύσις ἡδονῶν, πάντα ταῦτα, κἂν πρὸς ὀλίγον ἐναρμόζῃ δόξῃ.

VI. Si quid in vitâ humanâ melius deprehenderis præstabili justitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; & ut uno verbo absolvam omnia, animo ita affecto, ut in eis, quæ fiunt, dùm rationis dictamen peragendis sunt, sibimet ipsi, in eis quæ circa consilii proprii opem obveniunt, facto acquiescat. si quid, inquam, præstantius hoc adverteris, eò te verte, eodémq; tanquam bono præstantissimo, quò fruaris, toto animo fac incumbas. sin præstabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ita fuerit comparatus, ut motus suos omnes sibi subjecerit, & visa quæq; diligenter exploret, & à sensuum affectionibus, quæ Socrates dicebat, sese abstraxerit; Deis autem se regendum permiserit, hominibúsq; quibuscunq; curam lubens impendat. si animo sic affecto inferiora vilioráque cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiquam locum concedas, ad quam animo devergente si inclinaveris, quicquam, bonum illud proprium & peculiariter tuum quò minùs libere colas præferásq; obstabit. bonum liquidem rationali & publicum spectante nihil extraneum ex adversum consistere fas est; vulgi, puta, existimationem, principatus, divitias, aut vitam voluptuariam. horum enim quisquam si vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim & abripiet te. at tu simpliciter

[1] L. 5. § 1.
[2] L. 2. § 2.
[3] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[4] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[5] L. 1. § 7, 15. Inf. § 8.
[6] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[7] L. 1. § 3. l. 12. § 26.
[8] L. 5. § 27.
[9] L. 2. § 5.
[10] L. 9. § 3. l. 11. § 3, 20.
[11] εὐλύτως f. ut Inf. § 7. l. 8. § 33. Inf. § 16.
[12] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
[13] ἐν Boot. ἐνὶ f. vel ἐνῇ.
[14] L. 10. § 12.
[15] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[16] L. 7. § 12.
[17] Inf. § 7.
[18] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[19] L. 2. § 13. Inf. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7, 16.
[20] Sup. § 5.
[21] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7 § 55.
[22] L. 4. § 31, 34. l. 10. § 14.
[23] Sup. § 4.
[24] L. 7. § 72.
[25] L. 1. § 8.
[26] L. 2. § 16.
[27] πολιτικῷ ut l. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 2.
[28] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

[illegible] id quod præstantius [illegible]; strenuè adhæresci to. [illegible] id quod conducit. i- [illegible] tibi videbitur, qua- [illegible] prædirus es, retineas; sin, quatenus animatus es tantum, repudies; judiciúmq; quò minùs externâ rerum facie speciéque corrumpatur, integrum servare curæ sit, quò rerum examen exquisitiùs instituas.

VII. Nihil unquam in pretio pro utili habeas, quod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis quenquam, suspectum habeas, [illegible], appetas quicquam quod parietes circumjectos velamentiq; desideret. qui enim mentem geniúmq; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non frequentiâ opus habet: quod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens: quin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qui, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud quid agere, quod modestè & decorè agi oporteat. hoc autem unum per vitam totam cavet religiose, ne mens sibi quicquam eorum subterfugiat, quæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

VIII. In hominis castigati atque expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neq; verò vitam hujus non consummatam fatum unquam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit quis ante fabulam peractam scenâ cessisse. quin nec servile quippiam in eodem aut affectatum deprehendas, aut addictum, aut abscissum, aut quod censuram refugiat, aut quod latebras requirat.

IX. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim situ sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio, quæ vel naturæ, vel animantis ratione prædíti conditioni

κατηκεάτησεν ἄφνω, & φθήνεγκεν. σὺ δέ. φημι, ἁπλῶς & ἀλυθρίως ἐλῦ ὃ κρεῖττον, & [1] τέτυ ἀντίχυ. κρεῖττον ἦ ὃ συμφέρον, [2] εἰ μὲ τὸ ὡς λογικῷ, τῦτο τήρει· εἰ ἦ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφυαι, & [3] ἀτύφως φύλαττε τὸ κρίνειν μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς τιὸ ἐξέτασιν ποιήσῃ.

[1] L. 4. § 32.
[2] L. 10. § 2. l. 12. § 31.
[3] ἄτυφον f. L. § 12. l. 6. § 13.

VII. [4] Μὴ τιμήσῃς πότε ὡς συμφέρον σεαυτῷ ὁ μιαγκάσῃ σέ ποτε τὴ πίστιν φθαρῆναι, τὴ αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσά τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ὅπου μῆσά τινος [5] τοίχων & τῶν παραπετασμάτων δεομένυ. ὁ γὰρ τὸ ἑαυτῦ [6] νοῦν & δαίμονα, & τὰ [7] ὅρκια τὴ τέτυ ἀρετῆς προτελούμενον, [8] τραγῳδίαν ὐ ποιῆ, ὐ στενάζει, [9] ὠὴ ἐρημίας, ὐ πολυπληθείας [10] δεῖται). ὃ μέγιστον, ζῆν, [11] μήτε διώκων, μήτε φεύγων [12] πότερον ἦ ὀλίγον πλέον ἀξίσημα χρόνυ τὸ σῶμα τὸν διειλημμένον τῇ ψυχῇ, ἢ ἐπ' ἔλαττον χρῆται), ἐπὶ ὁτιῶν αὐτὸ μέλει. [13] κἂν γὰρ ἤδη ἀπαλλάσσεσθαι δέῃ, ὅτως [14] ἀνύσῃ ἀπόφασιν, [15] ὡς ἄλλο τι τῶν ἀδιαφόρων & κοσμίως ἐνεργεῖν δυναμένων ἐνεργήσεων· τῦτο μόνον πρὸ ὅλυ τὸ βίυ ἀναβαλλόμενον, ὃ τὸ ἡγεμονικὸν [16] ἐν ἑαυτῷ τὸ οἰκείων νοερῶν πολιτικῶν ζώων [17] ἕξῃ γλίσθαι.

[4] Sup. § 6.
[5] Inf. § 8, 16. l. 10. § 9.
[6] Sup. § 3, 5.
[7] ἔργα Lug.
[8] ἔργα Annot.
[9] L. 5. § 28. l. 9. § 29.
[10] Sup. § 4, 5. Inf. § 8, 16.
[11] Δύσιτον Lug.
[12] [τὸ δύνατον] M. f. L. 9. § 3.
[13] Inf. § 12.
[14] L. 2. § 14. Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1.
[15] L. 2. § 11.
[16] Sup. § 5.
[17] ἕξῃ Lug.

VIII. [18] Οὐδὲν αὐ ἐν τῇ διανοίᾳ ἕξ κεκλασμένυ & ἐκκεκαθαρμένυ πυῶδες, οὐδὲ μιλὺ μεμολυσμένον, οὐδὲ ὑπόβολον εὕροις. [19] ὑδὲ ἀσυντελῆ τὸ βίον αὐτῦ ἡ περιεχομένη καταλαμβάνει, [20] ὡς ἂν τις εἴποι τὸ τραγῳδὸν, ὃς ὑπὸ τῦ πλέσαι τὸ διαδεδεμένυ, ἀπαλλάττεσθαι. εἰς ὃν οὐδὲν δεῖλον, [21] ὑδὲ δὲ κομψὸν, οὐδὲ προσδεδεμένον, οὐδὲ [22] ἀπεσχισμένον, οὐδὲ ὑπόδυνον [23] οὐδὲ ἐμφωλεῦον.

[18] L. 9. § 3.
[19] Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1, 3.
[20] L. 12. § 36.
[21] Sup. § 5. l. 4. § 51.
[22] L. 8. § 34.
[23] Sup. § 7.

IX. [24] Τὴν ὑπολητικὴν δύναμιν σέβε· ἐν ταύτῃ δὲ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις ᾖ ἡγεμονικὴ & κατὰ φύσιν, & τῇ δὲ λογικῇ ζώῳ κατὰ σκολῇ

[24] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
[25] L. 2. § 15.
[26] δὲ Lug.

νικῶ σε μηκέτι ἐγχρίπτειν ἀνακάλυδον [26] τῇ φύσῃ, & τῇ δὲ λογικῇ ζώῳ κατα-

σκοδῦ. αὖτη ὃ ἐπαγγέλλεται [1] ἀφροπρωσύνη, καὶ [2] τὸ πρὸς θεοὺς εὐσεβὲς ὁσιότης, καὶ [3] τὸ τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν.

X. Πάντα ἓν ῥίψας, [4] ταῦτα μόνον τὰ ὀλίγα συνέχε· καὶ ἐκ συμμνημόνευε, ὅτι [5] μόνον ζῇ ἕκαστος ὃ παρὸν τοῦτο, ὃ ἀκαριαῖον· τὰ δὲ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ· μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [6] μικρὸν δὲ καὶ γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· [7] μικρὸν δὲ καὶ μνήμη ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ δὲ κῦμα ἀφροδοχεῖ αὐθεωπαρείων ταχέως πεπνιξομένων, καὶ σοῦ εὐδοκίμων εὐφημοῦντος, ἔτι γε δὲ θεραπαλαι πεπνικότα.

XI. Τοῖς δὲ εἰρημένοις ἀφορισμοῖς ἓν ἔχε πρόσωπον, [8] ὃ ὅρον ἢ ὑπογραφὴν ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φαντάσματος, ὥστε αὐτὸ ὁποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν [9] γυμνὸν, ὅλον δι' ὅλων [10] διῃρημένως βλέπειν· καὶ ὃ ἴδιον ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνεκρίθη, καὶ εἰς ἃ διαλυθήσεται, λέγειν πρὸ ἑαυτοῦ. [11] οὐδὲν γὰρ ὕψος μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐλεύθερον [12] ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἕπεσθαι τὸν βίον ὑποπίπτοντων δυνάσθαι, καὶ τὸ ἀεὶ ὕψος εἰς αὐτὸ ὁρᾶν, ὥστε συμπεριβάλλειν ὁποίῳ τινὶ καὶ κόσμῳ, ὁποίαν τινὰ τοῦτο χρείαν παρεχόμενον, [13] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς ὅλον, καὶ τίνα ὡς πρὸς τὸν ἀνθρωπον, [14] πολίτην ὄντος πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [15] ἵνα τί ἔστι, καὶ ὑπὸ τίνων συνέστηκεν, καὶ [16] πόσον χρόνον πέφυκε παραμένειν τοῦτο, ὃ [17] τὸ φαντασίαν μοι νῦν ποιεῖ· καὶ [18] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἀφελείας, αὐταρκείας, τί τῶν λοιπῶν. δεῖ δὲ ἐφ' ἑκάστου λέγειν, [19] τοῦτο μὲν ἀπὸ θεοῦ ἥκει· τοῦτο δὲ [20] κατὰ τὴν σύλληξιν, καὶ τὴν συμπεριφορὰν σύγκλωσιν, καὶ τὸ τοιούτου συντυχίαν τι καὶ τύχης· τοῦτο δὲ [21] ἀπὸ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ ἡμερωνοῦντος, ἀγνοοῦντος

non sit consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

X. Missa ista; rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. meminerisq; insuper, unumquemq; præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguũ est itaq; quivivit quisq;; exiguus & telluris, in quo vitã agit angulus: exiguũ quiddam, quæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáq; homuncionũ morti celerrimè concedentium, quine seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum quempiam, successionibus propagata.

XI. Eis quæ dixi monitis salutaribus, istud unũ adjectũ sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius quæ sub cogitationem cadit; quò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, quale quid sit, distinctè possis dijudicare; útq; apud te perpendas, & quodnam sit nomen ejus, quæq; eorum ex quibus constat, & in quæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atq; expeditè veréq; discurere posse unumquodq; eorum quæ in vita contingunt; eadémq; sic intueri semper, ut mentẽ simul subeat, quali mundo qualem usum hoc præbeat, quamnam universi respectu dignitatem obtineat; quamnam, hominem quod attinet, qui civem agit civitatis supernæ illius cujus reliquæ civitates istæ quasi familiæ existunt; quidnam sit, & ex quibusnam principiis constet, & quamdiu durare natũ sit, quod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: quanam item virtute adversus rem eam sit usus; mansuetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliquâ. de singulis ergo rebus dicendũ est; Hoc divinitus venit; hoc à fati serie connexâ contextâq; vel à concursu fortuito istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale; qui ipse

quidem

[1] L. 4. § 49. l. 7. § 55.
[2] L. 7. § 31.
[3] L. 7. § 31, 67 l. 10. § 11. l. 12. § 27, 31.
[4] L. 2. § 5.
[5] L. 2. § 14.
[6] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[7] L. 4. § 3, 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[8] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18 l. 11. § 2, 16. l. 12. § 8.
[9] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[10] L. 4. § 21.
[11] L. 10. § 11.
[12] L. 1. § 9.
[13] L. 6. § 3.
[14] L. 2. § 16.
[15] L. 2. § 12.
[16] L. 9. § 25.
[17] L. 12. § 18.
[18] L. 9. § 11, 42
[19] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[20] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[21] L. 2. § 1.

quidquid naturæ suæ consentaneum fuerit. cæterùm ego, cùm norim, id quod versus illum benevolè justè que me gero, juxta societatis legem à natura latam. interim tamen in mediis istis pro rei cujusq; æstimationis rationem ejusdem habeo.

XII. Si rationi rectæ obsecutus, quidquid est, quod jam instat, sedulò efficiens, placidè egeris, nec extra opus institutum accessorium aliquid respexeris; sed genium tuum purum integrúmq; servaveris, ac si illum statim redditurus esses: huic, inquam, si adhæseris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans: sed quod præ manibus est juxta naturæ dictamen agere, & in dictis quibusq; animo heroico veritatem liberè proloqui contentus; prosperè planè victurus es. hoc autem quin facias, qui impediat, nullus est.

XIII. Quemadmodum chirurgi instrumenta & ferramenta sua ad curationes subitaneas semper habent in promptu: ita tu dogmata in promptu apud te habeas, quorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoscas; & rem quamq; etiam levissimam citrà peragas, ut qui memineris duo ista esse invicē connexa. neq; enim, homines quod spectat, quicquam rectè egeris sine habito ad res divinas respectu: nec vice versâ.

XIV. Ne diutiùs evageris. neque enim futurum est, ut commentarios tuos perlegas, aut Romanorum ac Græcorum priscorum res gestas, aut ex autoribus variis excerpta, quæ, quò in senectute usui tibi essent, reposuisti. ad finem itaq; festina, & spes vanas mittens, si rationem tui ullam habes, tibi consule; quod licet.

XV. Nesciunt quàm varia significationis sint vocabula ista, furari, serere, emere, quiescere, quid facto opus est videre, quod quidem non oculis corporeis, sed visu quodam aliusmodi efficitur.

XVI. Corpus, anima, mens. corporis sensus sunt, animæ affectus, mentis decreta. visorum imagines admittere, etiam pecudum commune est: affectibus tanquam fi-

μώτατοι ὄλκ λοιπῷ κτλ φύσιν ὄξίν. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ. ἀλλὰ τοῦτο [1] χρῶμαι αὐτῷ κτλ τῇ ἐμ κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [2] εὐνοϊκῶς, καὶ δικαίως· ἅμα μέντοι [3] τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομαι.

XII. Ἐὰν [4] δὲ παρὸν ἐνεργῇς, [5] ἐπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ σπουδαιοπρεπῶς, ἐρρωμένως, [6] εὐμενῶς, καὶ μηδὲν περισπούδαστον ἀλλὰ [7] τὸ σαυτοῦ δαιμόνιον καθαρὸν ἐσῶσα τηρῇς, [8] ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποδοῦναι δέοι· ἐὰν [9] τοῦτο συναίσθῃς, [10] μηδὲν προσμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ κτλ φύσει ἐνεργείᾳ, καὶ τῇ ὠὴν λέγῃς καὶ φθέγγῃ, ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, εὐζωήσεις· [11] ἔστι δ' οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσων διωκόμενος.

XIII. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια παρεσκευασμένα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια τῆς θεραπευτικῆς· οὕτω [12] τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὸ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα εἰδέναι, καὶ [13] πρὸς καὶ τὸ μικροτάτου ὅτου ποιῇ, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμνημένον. οὐδὲ γὰρ ἀνθρώπινόν ἐστι [14] μὴ τὰ θεῖα συναναφορᾶς εὖ πεφάξεις, οὐδὲ ἐμπαλιν.

XIV. [15] Μηκέτι πλάνᾳ· οὐδὲ γὰρ τὰ ὑπομνηματιά σου μέλλεις ἀναγινώσκειν, οὐδὲ τὰς τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων πράξεις, καὶ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπέθετο· [16] σπεῦδε οὖν ἐπὶ τέλος, καὶ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, [17] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σαυτοῦ ὡς [18] ἔξεστιν.

XV. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [19] ὃ οὐκ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει.

XVI. [20] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα· τὸ φαντασιοῦσθαι [21] τυφλοῦ φαντασικῶς, καὶ τὸ βοσκημάτων·

[1] L. 6. § 23. l. 8. § 29. 43.
[2] εὐμενῶς Jun.
[3] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[4] L. 2. § 5. l. 8. § 2, 32, 36, 44. l. 9. § 1, 6. l. 12. § 1, 3.
[5] L. 10. § 12. l. 12. § 31.
[6] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[7] L. 2. § 16.
[8] L. 2. § 5.
[9] τέτῳ. Mer.
[10] Sup. § 7.
[11] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[12] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24.
[13] L. 12. § 29.
[14] L. 6. § 7, 23. l. 7. § 68.
[15] L. 2. § 2, 3, 7
[16] L. 2. § 4, 6. l. 4. § 17, 26. l. 6. § 47.
[17] L. 5. § 36.
[18] L. 2. § 2. l. 5. § 2, 5. l. 8. § 8, 55. l. 12. § 1.
[19] L. 10. § 26. l. 11. § 12.
[20] L. 2. § 2.
[21] L. 5. § 33 l. 6. § 16, 28.

τὸ ὃ [1] νῦν ἐφ' ἅπασι τοῖς ἐρμηνικοῖς, καὶ τῶν δημοσίων, καὶ τῶν ἀδεσποτείων, καὶ Φαλαρίδου καὶ Νέρωνος· [2] τὸ [ὃ] τὴν νῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὅπη τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ τῶν θεῶν μὴ νομιζόντων, καὶ τῶν τὰ πατρῴα ἐγκαταλειπόντων, καὶ τῶν [3] τοιούτων, [4] ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας· εἰ θέμις [5] τὰ λοιπὰ κοινωνά ἐστι πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ, [6] φίλον μὲν καὶ ἀσπάζεσθαι τὸ συμβαῖνον, καὶ [7] συγκλωθόμενα αὐτῷ· [8] τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [9] ἵλεων ἐφαπτεῖν, κοσμίως [10] ἑπόμενον ὡς θεῷ, [11] μήτε φθεγγόμενον ἐκ τοῦ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα πρὸς τὰ δίκαια. [12] εἰ δ' ἀπιστοῦσιν αὐτῷ πάντες ἀνθρωποι, ὅλῃ ἀπλοῦς καὶ αὐθημέρως καὶ εὐσύμφωνος βιοῖ, [13] ἔστι χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [14] ἔστι παραχέπτεται τὴν ὁδὸν τὴν ἀγέστην ὅπη τὸ πλῆθος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ ἦλθεν ἐλθεῖν καθαρόν, ἡσύχιον, [15] εὔλυτον, [17] συμπεφορημένον.

[1] L. 2. § 2.
[2] Vide Not.
[3] [πάντα] π. Lug. αἰσχρὸν ὂν πῶν] π. Xyl. [ἐπῶν] π. f.
[4] Sup. § 7, 8.
[5] L. 12. § 31.
[6] Sup. § 4.
[7] L. 2. § 4.
[8] Sup. § 3, 4, 5, 6.
[9] L. 12. § 3.
[10] Sup. § 12. l. 12. § 31.
[11] L. 6. § 47. l. 12. § 1, 3, 29.
[12] Sup. § 5. l. 7. § 62.
[13] L. 2. § 1. l. 5. § 32.
[14] L. 1. § 16. l. 11. § 8. l. 12. § 1, 14.
[15] Sup. § 5, 7.
[16] L. 10. § 28 l. 7. § 68.
[17] L. 4. § 23.

diculis agitari, neque absque fletu quoq; competere, & effeminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deserentibus, & postquam fores sibi occlusesint, quidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qui jam dicti sunt, communia fuerint, restat, ut viri boni hoc sit peculiare, in eis quæ officii sui esse videbuntur, meum ductum sequi, & fatis volventibus casus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra se in pectore situm, nec polluere, nec visorum congerie perturbare; sed placidum servare; huic tanquam Deo, decenter obsequi; nihil à veritate alienum proloquendo, nihil à justitiæ ratione devium exequendo. Quòd si nemo illi fidem adhibuerit, quòd simpliciter, modestè, tranquillè degat, neque id à quoquam ægrè ferre, aut à via ea, quæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad quem par est accedere purum, placatum, promptum, sponte suâ fato suo sese accommodantem.

[16] ἀδιάφως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ.

ΒΙΒΛΙΟΝ δ'.

[1] L. 10. § 38.
[2] L. 7. § 64.
[3] ἐστίκει. Jun.
[4] L. 3. § 4, 16.
[5] ὑποτεί. Jun.
[6] σεσημένα Xyl. σεσηγένα f. vel σεσηγμένα.
[7] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[8] L. 6. § 50. l. 7. § 58, 68. l. 8. § 32.
[9] L. 10. § 31.

Ὁ [1] ἔνδον [2] κυρεύων, ὅπῃ κατὰ φύσιν ἔχει, ἕτως [3] ἕστηκε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [4] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταβάλλεσθαι εὐκόλως. ὕλῃ γὰρ [5] ὑποτεταγμένῃ οὐδεμία [illegible]. ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲν πρὸς τὰ [6] ἡγούμενα [7] μέν' ὑπεξαιρέσεως· [8] τὸ δὲ ἀντιτεῖνον ὕλην ἑαυτοῦ ποιεῖ· [9] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅπου ὅπτεται τῇ ἐμπιπτούσῃ, ὑφ' ὧν φθείρεται καὶ λύχνος· ἐὰν δὲ πολὺ τὸ μικρὸν καταλάβῃ τὸ πῦρ, τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ὑπερφορούμενον, καὶ κατηκόλωσεν, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκείνων ὅπη μεῖζον ἦν.

LIB. IV.

QUÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi secundùm naturam habuerit se, adversùs ea quæ contingunt ità est comparata, ut ad id quod potest & concessum est, facilè se transferat. neq; enim de materia certa ulla solicita est: sed ad ipsa etiam præposita cum exceptione fertur: & quicquid eorum loco adversi se ingerit, id pro materia, in qua exerceat se, habet: quemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, quæ lucernam exilem citò extinxissent, accommodat sibi & absumit, & ex eis ipsis incrementa capit.

II. Nihil

II. Nihil operis eſt fruſtra temerè ve exequendum, neq; aliter quàm ut artis regulis quàm exactiſſimè reſpondeat.

III. Receſſus ſibi requirunt multi multos, villas agreſtes, litora, montes. iſtiuſmodi loca & ipſe plurimùm ſoles appetere. hoc autem totum vulgarium cum primis eſt hominū. cùm liceat, quocunq; ipſe volueris tempore, in teipſum ſecedere. nuſquam enim aut quietior aut otii amplioris cuiquam receſſus datur, quàm in ſuam ipſius animam. præcipuè, ſi quis ea intra ſe repoſita habuerit, quorum contemplatione ſummam exemplò tranquillitatē conſequatur. tranquillitatem eam dico, quæ in animi probè compoſiti ſtatu conſiſtit. hoc itaq; receſſu jugiter uſus, te renova. habeas autem penes te brevia quædam & principalia documenta, quæ ſtatim ubi ſuccurrerint, omnem animi moleſtiam eluere tibi poſſint, remittántque te nihil ægrè ferentem eorum, ad quæ reverteris. ecquid eſt enim, quod ægrè ferre debeas? nunquid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cauſsà natos eſſe; tum æquanimitatem eſſe juſtitiæ portionem; porrò invitos delinquere; deniq; quàm multi ubi inimicitiis exercendis, ſuſpicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegiſſent, tandem defuncti & in cineres redacti ſint, deſine tandem tibi moleſtiam faceſſere. At univerſi ipſius adminiſtratio, & inde obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam diſjunctivū illud, aut numinis providentiâ, aut atomorum concurſu conſtant univerſa: vel ea etiam argumenta, quib⁹ liquidò demonſtratur, mundum iſtū civitatis inſtar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea quæ corpus attingunt. at tu conſidera, mentem tuam, ubi ſemel agnità vi propriâ, ſubduxerit ſeſe, ſpiritui ſive leniter ſive aſperè moto neutiquam immiſceri. quibus adjicias licet &, quæ de dolore ac voluptate audieris aliquando, & aſſenſu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forſan te torquet. cogita quàm citò oblivione ſepeliantur omnia, quámq; vaſtum chaos infiniti ævi utrinq; conſiſtat:

II. [illegible] [1] ἀπῆ, ποιῶ ἄλλως [2] [illegible] ἐνεργείσθω.

[1] L. 2. § 5.
[2] L. 8. § 32.

III. Ἀναχώρησις [3] αὐτοῖς ζητοῦσιν, ἀγροικίας, καὶ αἰγιαλοὺς, καὶ ὄρη· εἰώθασ᾽ ἢ καὶ σὺ ζητοῦντα μάλιστα ποθῆν. ὅλον ἢ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐνθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρῆν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥσυχίτερον, ἢ ἀπραγμονέστερον ἄνθρωπος ἀναχωρῆ, ἢ [4] εἰς ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστ᾽, ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐπανύψας, ἐν παύσῃ [5] εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τί ἢ εὐμαρείαν λέγω ἐστὶν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [6] Συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [7] ἀνάνεω σεαυτόν. [8] βραχέα ἢ ἔστω καὶ σοιχώδη, ἃ εὐθὺς ἀπαντήσονται, ἀρκέσῃ εἰς τὸ πᾶσθαι.

[3] αὐτοῖς.
[4] L. 7. § 59.
[5] L. 1. § 16.
[6] L. 6. § 11.
[7] L. 7. § 2.
[8] L. 2. § 5. Sup. § 3.

[9] αὐτὸν [10] ἀποκλύσαι, καὶ ἀποπέμψαί σε, [11] μὴ δυσχεραίνοντα ἐκείνοις, ἐφ᾽ ἃ ἐπέρχῃ. [12] κἀπὶ γὰρ δυσχεραίνῃς; τῇ τῶν ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀναλογίσασθαι τὸ κεῖσθαι, ὅτι [13] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [14] τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [15] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [16] πόσοι ἤδη ὃν ἐχθροὶ διεβεβλήκασι, μισήσαντες, ὑποπτεύσαντες, ἐχθρεύσαντες, ἐκτετυφωμένοι, τετύφεσθαι παύσουσι ποτέ. ἀλλὰ καὶ [17] τοῖς ὑπὸ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις δυσχεραίνειν· ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ διεξελθόν, [18] ἢ τοι θεόνοια, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅλων ἀπόδειξιν, ὅτι [19] ὁ κόσμος ὡσπερεὶ πόλις· ἀλλὰ τὰ ὑγιαινόντα σου ἄφες· ἔξεστι [20] συνέντα ὅτι [21] οὐκ ὄφελός σοι ἐπιμένειν λοιπὸν ἢ πραγμάτων κινουμένῳ πανταχῇ ἢ [22] ἡσύχως, ἐπειδὰν ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάβῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα περὶ πόνου καὶ ἡδονῆς ἀνήκοας, καὶ συναπθῆ. ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε [23] περιστάσει ἀπιδὸν εἰς [24] τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης, καὶ [25] τὸ χάος τοῦ ἐφ᾽ ἑκάτερα ἀπείρου αἰῶνος,

[9] ἀνίειν. Xyl.
[10] ἀπολύσ. Jun.
[11] L. 5. § 9.
[12] L. 12. § 12, 24.
[13] L. 2. § 1. l. 3. § 4.
[14] L. 5. § 33.
[15] L. 7. § 22, 63. l. 11. § 18
[16] L. 7. § 58.
[17] Inf. § 48.
[18] L. 8. § 17.
[19] Inf. § 27.
[20] L. 2. § 16.
[21] Inf. § 4, 23. ἐνόησον. Lug.
[22] L. 5. § 26.
[23] περιστᾷ. Jun.
[24] L. 2. § 7.
[25] Inf. § 50. l. 7. § 35.

[1] Inf. § 33. l. 5. § 33.
[2] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[3] L. 9. § 18.
[4] ἐυρυχωρίαν.
[5] L. 9. § 30.
[6] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[7] L. 3. § 10.
[8] L. 6. § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 53.
[9] L. 7. § 28.
[10] L. 2. § 2.
[11] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[12] L. 8. § 34.
[13] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[14] L. 3. § 13.
[15] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[16] L. 8. § 47.
[17] L. 2. § 12. l. 7. § 23, 25.
[18] μεταβαλεῖ. Jun.
[19] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[20] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 16. § 7.
[21] L. 2. § 15.
[22] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
[23] νοερόν.
[24] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[25] L. 3. § 4.
[26] L. 9. § 8.
[27] L. 5. § 13.
[28] L. 11. § 35.
[29] L. 5. § 13.
[30] L. 2. § 12.
[31] L. 5. § 4.

Ἡ κενὸν τ ἀπηχήσεως, ἡ [1] τὸ συμβάλ-
βολον, ἡ [2] ἄκριτον τ ἐφ' ἡμῖν δοκούντων, ἡ
[3] τὸ φρόνιμον τῦ τόπυ ἐν ᾧ διαιτᾶσθαι· ὅλη
τε γὰρ ἡ γῆ σημὴ, ἡ [4] ταύτης πόσον χωρίδιον ἡ
καλύκη αὕτη; ἡ ἐνταῦθα πόσοι, ἡ [5] οἱοί
τινες οἱ ἐπαινεσόμενοι; λοιπὸν οὖν [6] μέμνησο
τ ἀναχωρήσεως τ ἐς τῦτο τὸ ἀρθρίδιον ἑ-
αυτῦ· ἡ μὴ πολύς [7] μὴ σωῖ, [8] μηδὲ κατεν-
τείνυ, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἴσο, ἡ [9] ὅρα τὰ
πράγματα [10] ὡς ἀνὴρ, ὡς ἀνθρωπος, ὡς
πολίτης, ὡς θνητὸν ζῶον. Ἐν οἷς [11] πρα-
χθείοις εἰς ἃ ἐγκύψῃς, ταῦτα ἔσω τὰ
δύο, ἓν μὲ, ὅτι [12] τὰ πράγματα οὐκ ἅπτε-
ται τ ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀκρεμῆντα·
[13] αἱ δ' ὀχλήσεις ἐκ μόνης τ ἔνδον ὑπολή-
ψεως ἕτερον ὄν, ὅτι [14] πάντα ταῦτα ὅσα
ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω μεταβάλλει, ἡ σὺ ἔτι
ἔσῃ· ἡ [15] ὅσων ἤδη, μεταβολαῖς αὐτὸς πα-
ρατετύχηκας ἄπειρος ἀμανοῦ. [16] ὁ κό-
σμος, ἀλλοίωσις· [17] ὁ βίος ὑπόληψις.

IV. Εἰ [18] τὸ [19] νοερὸν ἡμῖν κοινόν, ἡ
ὁ λόγος ᾧ ἐν λογικοὶ ἐσμεν κοινός· εἰς
τῦτο, ἡ ὁ προστακτικὸς τ ποιητέων, ἢ μὴ,
[20] λόγος κοινός· εἰ τῦτο, ἡ ὁ νόμος κοινός· εἰ
τῦτο, πολῖται ἐσμέν· εἰ τῦτο πολιτεύμασίς
τινος μετέχομεν· εἰ τῦτο, [21] ὁ κόσμος ὡσανεὶ
πόλις δῆ. ἄλλου γὰρ ἄλλῃ φήσῃ τις [22] τὸ τ ἀν-
θρώπων πρῶτον κοινῦ πολιτεύμα τίθεσθαι με-
τέχειν; ἐκεῖθεν ὃ ἐκ τ κοινῆς ταύτης πό-
λεως, ἡ αὐτὸ τὸ νοερὸν ἡ λογικὸν ἡ νομι-
κὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ [23] τὸ γεῶδές μοι
ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρισται, ἡ τὸ ὑγρὸν ἀφ'
ἑτέρυ στοιχείυ, ἡ τὸ πνευματικὸν ἀπό τινος
τινος, ἡ τὸ θερμὸν ἡ πυρώδες ἔκ τινος
ἰδίας πηγῆς [24] (οὐδὲν γὰρ ἐκ τῦ μηδενὸς ἔρ-
χεται, ὥσπερ [25] μηδὲ εἰς τὸ ἀπὸν ἀπέρχη-
ται) ἔστω δὴ ἡ τὸ νοερὸν ἥκει πόθεν.

V. [26] Ὁ θάνατος τοιῦτος, οἷον γένεσις,
[27] φύσεως μυστήριον, [28] σύγκρισις ἐκ τῶν

tum quàm inanes planè applausus isti: quàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; quàm angusto deniq; spatio laus ista terminetur. siquidem & terra tota puncti instar habet; hujusque ipsius angulus quàm exiguus incolitur; & istic autem agentium quota pars; & hi quales sunt, qui te celebraturi sint? proinde, memento tandem in particulam istam secedere: & cum primis, cave distraharis, cave obnitaris. liber esto potiùs, réfque ipsas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Ista autem duo præ reliquis ad mahum ea, ubi sint maximè, ad quæ jugiter intendas. alterum, quòd res ipsæ animam non attingunt, sed extrinsecùs immotæ manent: molestiæ autem ab opinione sola proveniunt. alterum verò, quòd universa quæ hic vides, mox sunt mutatura, nec futura ampliùs. sed & perpendes tecum, quàm multarum rerum mutationibus interfueris ipse. alteratione mundus constat, opinione vita.

IV. Si intellectus nobis communis est, etiã ratio quâ rationales dicimur communis est. si ratio, etiam præcepta quid agendum. quid omittendum præscribit, ratio communis est. si hæc, lex quoq; communis est. hoc si conceditur, cives sumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex consequenti, civitatis instar mundus est. ecquam enim aliam excogitaverit quisquam politiam, cujus universum genus humanum sit particeps? unde ergo nobis intellectus, ratione, atq; adeò lege agere posse, nisi inde, à communi illa civitate? sicut enim quicquid in me terreum, exiit, à terra aliqua mihi pro parte mea obvenit; quicquid humidum, ab elemento diverso: quicquid ex reum, à fonte suo aliquo; quicquid calidum & igneum item à fonte liquo peculiari: (nihil enim ex nihilo provenit, aut ad inane redit) sic & intellectus aliunde manat.

V. Tale quiddam mors est, quale nativitas; naturæ utrumque mysterium est. ex eisdem elementis concretio

ὡυτῷ συγχέων [1] εἰς ταυτό. ὅλως ἢ [2] σὺν ἐφ' ὧν αὖ τις αἰχνυθείη. ὁ γὰρ σωφρὼν ἕξις τῷ νοερῷ ζώῳ, σὺν σωφρὶ τῷ λόγῳ τῷ παρασκευῆς.

[1] [μὴ διάλυσις] εἰς f.
[2] Inf. § 42. l. 2. § 11.

VI. Ταῦτα ὅπως ἀεὶ περὶ τοιούτων πέφυκε γίνεσθαι [3] ὀξὺ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [4] τὸ συκῆν ὀπὸν μὴ ἔχειν. ὅλως δὲ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι [5] ἔστιν ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ ὅστις ποθ' ὑπὸ [6] μετὰ βραχὺ δὲ σοὶ ὄνομα ὑμῖν ἀπολειφθήσεται.

[3] L. 8. § 14.
[4] Sup. § 15.
[5] L. 7. § 22.
[6] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.

VII. [7] Ἄφορον τὸ ἀπολαῦσαι, ἕρπειν δέ, ἄφορον δὲ βιβλαμμένον, ἕρπειν ἢ βλάβη.

[7] L. 7. § 14. l. 8. § 40, 47. 49.

VIII. [8] Ὁ χρίων αὐτὸν ἑαυτῷ ἀνθρώπων ὁ ποιῶν, τοῦτο σοὶ τὸ βίον αὐτῷ χρίων ποιῶν, [9] σοὶ βλάπτει, ἔστι ἔξωθεν, ὅτι ἐνδύεται.

[8] L. 7. § 64.
[9] L. 2. § 1.

IX. [10] Ἠναγκασμένον ἢ τῷ Συμφέροντι [12] φύσεως τοῦτο ποιῶν.

[10] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
[11] ἐγκεκα. f.

X. Ὅλως [13] πρὸς δὲ συμβαίνον, δικαίως Συμβαίνῃ· ὃ ἐὰν ἀκριβῶν [14] σοὶ φυλάττῃς, εὑρήσεις, [15] ὃ λέγω μόνον τὸ δικαίως, ἀλλ' ὅλως τὸ δίκαιον, [16] ὡς δὲ σοὶ τὸν ἄλλον ἐμοὶ τὸν δὲ κατ' ἀξίαν σοὶ φυλάττειν ὧν ἤρξω· καὶ ὅ, τι ἂν ποιῇς, σὺν τούτῳ ποιεῖ, σὺν τὸ [17] ἀγαθὸς εἶναι· καὶ ὁ γενόμενος ἑκάστου ὁ ἀγαθός. τοῦτο ὅπερ ποιοῦσι ἐνεργείας σοῦ.

[13] πρὸς Lug.
[14] —σῆς.
[15] Inf. § 45. l. 6. § 38.
[16] L. 7. § 31. l. 10. § 25.
[17] πρὸς Lug.

XI. [18] Μὴ τοιοῦτος σοὶ γάμβδος, οἷος ὁ ὑβρίζων κείνει, ἢ οἷος σὺ κείνῳ βούλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ [19], οἷος κατ' ἀλήθειαν ἐστί.

[18] Inf. § 18.
[19] L. 3. § 11

XII. Δύο πρόσωπα [20] ἑτοιμάσασθαι ἔχειν ἀεὶ σοὶ τὸ μὲν, ὡς [21] τὸ σοὶ ἄρχειν μόνον, ὅσα δὲ ὁ ἴδιος βασιλικὸς καὶ νομοθετικὸς λόγος σοὶ ἀπὸ ἄλλης, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. τὸ δὲ [22] ὡς τὸ μεταδιδόναι, ἐὰν ἄρα τις σοὶ διορθοῦν καὶ μεταίχων ἀπὸ κακοῦ δίκαιος. τὸ μὲν τοι μεταγωγὸν, ἀεὶ ἀπὸ κακοῦ πρὸς κακοῦ ὡς [23] δικαίου, ἢ [24] κοινωφελὴς γίνεσθαι, καὶ τὰ σοὶ πλήσια τοιαῦτα μόνον

[20] L. 3. § 13.
[21] L. 2. § 16. l. 3. § 12, 16
[22] L. 6. § 21, 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[23] L. 10. § 12.
[24] L. 7. § 5.

L. 5. § 1.
a L. 11. § 16.
3 L. 5. § 28.
l. 11. § 39.
4 L. 6. § 22.
5 L. 5 § 6. l. 7. § 73.
6 L. 2. § 3.
7 L. 2. § 12.
8 Inf. § 21, 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.
9 L. 2. § 14. Inf. § 47.
10 Sup. § 3.
11 L. 2. § 4.
12 L. 8. § 22. l. 10. § 16.
13 L. 2. § 8. Inf. § 24.
14 ὠφελ.
15 Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55, 67.
16 ἢ ἀγ. Jun. δεῖ, τ. τ. Lug.
17 Ἀγαθωνα. Xyl. Lug.
18 μὴ νωθρός Jun. V. N.
19 Inf. § 28.
20 ἀδειπνιστὸς Boot.
21 L. 5. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
22 L. 5. § 10.
23 L. 2. § 17. Sup. § 3.
24 Inf. § 51.
25 Inf. § 32.
26 παρεὶς, vel παρεὶς f. παρέντες Boot.
27 ἐχόμενον f. πλὴν ἄρα δι' ἐχόμενον λόγον Lucas, πᾶν. Boot.
28 L. 5. § 34. l. 9. § 31.
29 L. 6. § 2.

ἢ δεῖ, οὐχ ὅλως [1] ἡδὺ ἢ [2] ἔνδοξον ἐφάνη.

XIII. [3] Λόγον ἔχεις; ἔχω. κ' οὕτω ὑγρᾷς; [4] τέτυ γὰρ τὸ ἑαυτῷ ποιῆσαι, [5] κ' ἄλλο θέλεις;

XIV. Ἐνυπέρτης, [6] ὡς μέρος· [7] ἐναφανιδήσῃ τῷ ὅλῳ ἐν ᾧ ἐγενήθημεν· μᾶλλον δὲ [8] ἀφανισθήσῃ εἰς τὸν λόγον τὸν σπερματικὸν τοῦ [9] μεταβολικοῦ.

XV. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ἐπὶ τῷ αὐτῷ βωμῷ, τὸ μὲν πρόσθεν, τὸ δὲ ὕστερον· [9] διαφέρει δ' οὐδέν.

XVI. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [10] θεὸς αὐτοῖς ὄψεσθε, οἵους νῦν ἐνίοτε φαντάζεσθε, ἐὰν ἀποκάμψῃς ὅπῃ τὰ δόγματα, καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ λόγου.

XVII. Μὴ ὡς μέλλα μέλλων ἔτι ζῆν. [11] τὸ χρεὼν ἐπέρπεται. [12] ἕως ζῇς, ἔνεστιν, ἀγαθὸς ἦναι.

XVIII. [13] Ὅσῳ [14] ἀπολείπει κερδαίνει, ὁ μὴ βλέπων, τὸ πλησίον εἶπεν, ἢ ἔπραξεν, ἢ διενοήθη· ἀλλὰ [15] μόνον τὰ αὐτὸς ποιῇς, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσιον, [16] καὶ κατὰ [17] ἀγαθὸν μὴ [18] μέλαν ἦθος [19] ἀντιβλέπειν, ἀλλ' [20] ἐπὶ τὴν γραμμὴν τρέχειν ὀρθὸν, μὴ διερριμμένον.

XIX. Ὁ φεύγει [21] ὑστεροφημίαν ἐπομένου, ὁ φυλάξεται οὐκ [21] ἔκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχιστα καὶ αὐτὸς ἀποθανούσης· εἶτα πάλιν καὶ οὗτος ὁ ἐκείνου ἀναδεξάμενος, [22] μέχρις καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἀποσβῇ. ἀνὴρ ἐπομένων καὶ σβεννυμένων φωτίων. τοῦτο δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι, ἀθάνατος δ' ἡ μνήμη· [23] κ' εἰς τοῦτο πρὸς σέ; [24] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, κ' ὁ ἐπαινῶν, πλὴν ἄρα δι' [25] οἰκονομίαν τινά; [26] πάρες γὰρ νῦν ἀκμῆς τὴν φυσικὴν δόσιν, ἄλλου τινὸς [27] ἐχόμενον λόγου λοιπόν.

XX. Πᾶν τὸ ἐκ τοιούτου καλὸν, ὅτι ἑαυτοῦ καλόν ἐστι, καὶ [28] ἐφ' ἑαυτῷ καταλήγει, οὐκ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ

non autem quod jucundum aut gloriosum existat.

XIII. Ratione præditus es? Sum. cur ergo eâ non uteris? hæc enim si quod suum est fecerit, ecquid est amplius quod requiras?

XIV. Tanquam pars universi, ejus, extitisti. in id quod produxit te evanesces. vel potius mutatione quâdam interveniente in rationem seminalem recipieris.

XV. Multæ thuris glebulæ ara eadem; alia citius, alia seri decidit: citius autem an serius, nihil interest.

XVI. Intra decimum diem us illis ipsis videberis, quibus pro bellua & simia haberis, decreta rationisque cultum te tuleris.

XVII. Tu nè tanquam millia aliquot adhuc vic goras. instat fatum. dum petit, dum datur, bonus

XVIII. Quantum is tur sibi, qui non animadv proximus quis dixerit, gitaverit; sed quid ipse gat, quò id justum sit ut Agatho loquitur, quod resipiat. non est in spiciendum, sed lineam per quam citra evag nem rectâ curras.

XIX. Qui de fama pos licitus est, non cogitat nusquisq; eorum qui nerint, mox fato & qui huic succesſerit, donec tandem memoria extinctos protelata, & extinguatur. finge, verò tales, qui tui meminerint riámq; tui & ipsam fore, quid hoc ad te tam mortuum jam dico, sed ad tem ipsum laus quid facit? san ratione dispensationis dam. omittis enim quod in te natura potuit, aliorum interim sermonis?

XX. Bonum etiam quælibet ex se bonum existit & in se natura nec partem sui ullam

libet, laudando nec melius, nec [illegible] efficitur. atq; hoc de eis [illegible] dico, quæ vulgari sermone bona dicuntur: puta, de rebus corporalibus, & operibus. quod est [illegible] bonum, id nihilo ulteriùs inquirenda non magis quàm lex, [illegible] veritas, quàm benevolentia, [illegible] modestia. ecquid enim horum vel laude fit bonum, vel corrumpitur vituperio? smaragdus cum deterior fit, nisi laudatur? quid [illegible] ebur, purpura, pugio, flo[illegible] arbuscula?

XXI. Animæ si perennant, quomodo eas ab æterno ceperit aër? [illegible] quæ ab ævo tam immensum ei condita sunt; corpora terra capit? sicut enim hîc corpora, ubi aliquod spatium aliquo tempore in terra permanserint, mutata & [illegible] cadaveribus aliis locum [illegible] ita & animæ, in aërem [illegible] ubi aliquandiu ibi persti[illegible] transmutantur, funduntur, succ[illegible] in seminalem universi [illegible] recipiuntur: locúmque hoc [illegible] tantum aliis intra sedes easdē [illegible] præbendis. hoc respondere [illegible] cebit, si præconcesso sumatur, a[illegible] corporibus esse superstites. [illegible] & repugnanda est non sepulto[illegible] tantum hoc modo corporum [illegible] mutando, sed & animalium, quæ [illegible] quotidie tum à nobis, tum à bestiis, [illegible] devorantur. quam ingens enim [illegible] turba absumitur, & in ve[illegible] visceribus hâc ratione [illegible] sepelitur? & tamen capit hæc [illegible] loc[illegible] iste, dum partim in [illegible] sanguinem, partim in aëriam, ig[illegible] inque naturam transmutantur. [illegible] est illic veritatis notitia? [illegible] per distributionem rei in [illegible] & formam.

[illegible] ἀλήθειαν; [11] Ζήτησις εἰς τὸ ὑλικὸν, & εἰς τὸ αἰσθητόν.

Noli divagari sed in om[illegible] iustitiæ ratio habea[illegible] visio intellectus inte[illegible]

[illegible] Quicquid tibi convenit, [illegible] convenit & mihi. nihil [illegible] maturum vel serum est, q[illegible] tempestivum. fructûs instar [illegible] mihi, quod tempestates [illegible] ferunt. à te omnia

ἔπαινον· ἔστι γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον γίνεται ὃ ἐπαινούμενον. τοῦτο φημὶ & ἐπὶ τῶν κοινότερον καλῶν λεγομένων· οἷον ἐπὶ τῶν ὑλικῶν, & ἐπὶ τῶν τεχνικῶν καλλισκευασμάτων. ὃ γὰρ δὴ ὄντως καλὸν [1] κινεῖ χρείαν ἔχει, ἢ μᾶλλον ἢ νόμος, ἢ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια· ἢ μᾶλλον ἢ εὔνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων ἀπὸ ὃ ἐπαινέσεως καλόν ἐστιν, ἢ ψεγόμενον φθείρεται; [2] σμαράγδιον γὰρ [3] ἑαυτοῦ χεῖρον γίνεται, ἐὰν μὴ ἐπαινῆται; ἐλέφας, πορφύρα, μάχαιρον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

[1] [ἐ]πι[νεῖ], vel πί[νει]
[2] L. 7. § 15.
[3] [ἐκ] ε. Lug.

XXI. Εἰ δὲ μένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὐτὰς ἀΐδιον χωρεῖ ὁ ἀήρ; πῶς δὲ ἡ γῆ χωρεῖ τὰ ἐκ τοσούτου αἰῶνος θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα, [4] ἢ τούτων [5] ἀποσύστασις ἵνα ἄλλα δηλαδὴ μεταβολὴ & ἀφάνισις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· οὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθισάμεναι ψυχαὶ, ἐπὶ ποσὸν συμμείνασαι μεταβάλλουσι, & χέονται, & [6] ἐξάπτονται, [7] εἰς τὸ πῦρ ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, & τοῦτον τὸν τόπον χώραν τοῖς [8] μετεπιοικιζομένοις παρέχουσι. τοῦτο δ' ἂν τις ἀποκρίναιτο, ἐφ' ἑαυτοῦ [9] δὲ ταῖς ψυχαῖς ἀφαμμένῃ. χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων οὕτως σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἐφ' ἡμέρας ἑκάστης ἡμερας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε & τῶν ἄλλων ζώων. ὅσα γὰρ ἀριθμῷ καταναλίσκεται, & οὕτως πως ἀναπίπτει ἐν τοῖς τῶν τρεφομένων σώμασι, & ὅμως δέχεται ἡ χώρα [10] αὐτὰ, ἀφὶ τὰς ἐξαμματώσεις, ἀφὶ ταῖς εἰς ὃ ἀεροῦσθαι ἢ πυροῦσθαι ἀλλοιώσεις. τίς δὴ τέτυ

[4] L. 2. § 3. l. 6. § 15.
[5] [μῦ] πόσιω πᾶ f.
[6] L. 12. § 5.
[7] Sup. § 14. l. 6. § 24.
[8] τρεφομένοις.
[9] σὲ Lug.
[10] αὐτὰ f.
[11] L. 2. § 12. l. 7. § 29. l. 8. § 11. l. 12. § 10, 18, 29.

τὰ ἀναθεώρησις εἰς τὸ ὑλικὸν, & εἰς τὸ αἰσθητόν.

XXII. [12] Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ πάσης ὁρμῆς [13] τὸ δίκαιον ἀποδιδόναι & [14] ἐπὶ πάσης φαντασίας ἔχεσθαι τοῦ καταληπτικοῦ.

[12] L. 2. § 7. l. 3. § 4.
[13] Sup. § 18. Inf. § 32.
[14] L. 5. § 36. l. 7. § 54.

XXIII. [15] Πάντα μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐαρμοστὸν ἐστι, ὦ κόσμε· [16] οὐδέν μοι πρόωρον, οὐδὲ ὄψιμον, τὸ σοὶ εὔκαιρον· πάντα μοι καρπὸς, ὃν φέρουσιν αἱ σαὶ ὧραι, ὦ φύσις·

[15] L. 3. § 4, 16 l. 6. § 39, 44. l. 7. § 57.
[16] L. 10. § 20. l. 11. § 13. l. 12. § 35.

[1] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[2] L. 8. § 50.
[3] Sup. 14, 21. l. 8. § 18.
[4] Sup. § 3.
[5] L. 3. § 11.
[6] Democritus.
[7] μηδὲν ἀμ. τῶν ἐν. Xyl.
[8] L. 11. § 19.
[9] L. 9. § 10. 12.
[10] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[11] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[12] L. 1. § 16. Sup. § 13.
[13] L. 3. § 16. l. 7. § 66.
[14] L. 3. § 3, 12. l. 7. § 3.
[15] L. 7. § 16. l. 9. § 32.
[16] L. 7. § 31. l. 10. § 9.
[17] L. 9. § 4, 20, 38.
[18] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23, 27.
[19] L. 2. § 17.
[20] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[21] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[22] L. 1. § 8.
[23] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[24] L. 6. § 38.
[25] Inf. § 40.
[26] Sup. § 18.
[27] L. 5. § 11. l. 9. § 39.
[28] Inf. § 44, 46. l. 8. § 15, 49.

ἐκ τοῦ πολίτου, ἐν οἷ πόλται, εἰς σὲ πόλις. Ἐκεῖνος μύθος φησι, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δ' οὐκ ἐρεῖς, ὦ πόλι φίλη Διός;

XXIV. Ὀλίγα ῥῆτε, φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν. μή ποτε ἄμεινον τὰ ἀναγκαῖα πράσσειν, καὶ ὅσα ὁ τῆς φύσεως πολίτης ἐκεῖ ζώου λόγος ἀπαιτεῖ, καὶ ὡς αἰτεῖ. τοῦτο γὰρ μόνον τὸ ἀπὸ τοῦ καλῶς πράσσειν εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ὀλίγα πράσσειν. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ἐστιν, ἐὰν τις περιέλῃ, εὐσχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσῃ. ὅθεν δεῖ καὶ πρὸ ἑκάστου ἑαυτὸν ὑποφωνεῖν, μή τι τοῦτο τῶν περιττῶν ἐστιν; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ὕτως γὰρ ἔσται πράξεις περιπίπτουσαι ἐπαναλυθήσονται.

XXV. Περίσκεπτον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου βίος, ὃν ἀρέσκονται οἱ τοῖς ἐκ τῶν ἄλλων ἀπονεμομένοις ἀρκούμενοι τῇ ἰδίᾳ πράξει δικαίᾳ καὶ ἀδεκάστῳ διαθέσει.

XXVI. Εἶδες ἐκεῖνα; ἴδε καὶ τοῦτα. σεαυτὸν μὴ ταράσσε· ἁπλοῦν σεαυτόν. ἀδικεῖ πολύς τις; ἑαυτῷ ἀδικεῖ πολύ. συμβέβηκέ σοι τι κακόν; ἐπὶ τῷ ὅλων αὖ ἀρχῆς σοι συγκαθείμαρτο, καὶ συνεκλώθετο πῶς τὸ συμβαῖνον ἕκαστον, ἐπὶ ὀλίγον, βραχὺς ὁ βίος· ἀπὸ δὲ εὐβουλίας καὶ θεοσεβείας καὶ ἐν πάσῃ δίκῃ ἀφθόνως

XXVII. Ἢτοι κόσμος διακεκοσμημένος, ἢ συγχυτός· συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν τις κόσμος ὑφίσταται δυνατόν, ἐν δὲ τῷ πολλῷ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὕτως πάντων διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων καὶ συμπαθῶν.

XXVIII. Μέλαν ἦθος, ἁλυσιτελὲς ἦθος, θεοσκελὲς ἦθος, θηριώδες, βοσκηματῶδες, παιδαριῶδες, βλακικόν, κιβδηλόν, βωμολόχον, καπηλικόν, τυραννικόν.

XXIX. Εἰ ξένος κόσμος, ὁ μὴ γνω-

sunt, in te constituere, ad [illegible] unt. *O Urbs amica Cecropia*, ille: tu verò non dicturus es, *Urbs amica Jovis?*

XXIV. *Pauca agas*, inquit, *si [illegible] quillus esse cupis.* an non præstiterit [illegible] xisse, quæ necessaria sunt agere, [illegible] animantis civilis ratio dictat, [illegible] modo dictat. istud enim [illegible] duntaxat, quæ bona agendo, [illegible] eam, quæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. plerumque nim eorum quæ dicere & facere consuevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, [illegible] multò vacabit magis, animus turbata futura est nobis vita, oportet itaq; ad singula dicta, rere, an non istud ex earum ro est, quæ non sunt necessactiones tantùm, sed cogitiam minùs necessariæ sint dæ. siquidem in agendo [illegible] ctiones consequantur.

XXV. Periculum fac do procedat tibi vitæ vir dico, qui rebus ab univ signatis acquiescit, & pro ne, quæ justa, affectione nevola sit, contentus in

XXVI. Illa vidisti? nè te conturbes. simplices stes. peccat aliquis? sibi aliquid tibi obvenit? ab quicquid contingit, ab initio finatum & fato certo ad huc summa redit; breve quod instat tempus vitæ consideratè justèq; agendo mo remittendo sobriè ac δίκῃ. ἀφε [illegible]

XXVII. Mundus vel justo dispositus, vel mixtus, congesta quidem ea, dus sit tamen. quid enim potest, ut in te mundus & dispositio concinna, in so verò inconcinnitas ma rebus omnibus ita di cretis ac diffusis, consp men.

XXVIII. Mores nigri, natu, præfracti, belluini, pueriles, stolidi, fabulæ, perfidi, tyrannici.

XXIX. Si peregrinus

…ēlis eorum, quæ in …perinde certè in …nus est, qui ignarus …eodem geruntur. …cionem civilem fugit. …ntis oculos clausos ha… qui alterius cujusquā … apud se habet, quic… conducat. abscessus …scedit, seq; à naturæ …tione sejungit, dum …unt offenditur. hoc …est, profert eadem, … abscissus civitatis, …priam à rationalium …, quæ una omni… abscindit.

…e tunica philoso… libro: alius quis… panes, inquit, cùm tamen insisto. mihi …, cum nec ex disci… qui præberi solet, …cerat, persisto tamen. …am didicisti artem, e… idémq; acquiescito. …e reliquum est, ita …tua omnia ex toto …is; nullíq; homini … tyrannū te exhibeas. …ta, verbi gratiâ, … Epictetano acta, eadē …, quæ nunc sunt, de… rumnias contrahentes, li… ægrotantes, defun… entes, ferias agentes, … exercentes, agros co… dentes, arrogan… aces, suspicionibus indul… dias struentes, mortem … petentes, de rerum sta… quiritantes, opes con… ulatus, regnive appe… uit, nec jam usquam … vere. Rursus ad Traja… transferas. eadem de… comperies. istorū quod; … commurata est. pari … alia notā peculiari … nata, vel etiam gentes … plare; simulq; consi… ulti cum in rebus isti… se contendissent, pau… int, & in elementa … illi verò cum pri… ōta scrolendi, quos

εἰζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, ἐχ ἧττον ξένῳ, ⁊ ὁ μὴ γνωρίζων τὰ γιγνόμενα. [1] φυγὰς, ὁ φεύγων τ πολικὴν λόγον. [2] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῷ νοερῷ ὄμματι. [3] πῶρος, ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου, ⁊ μὴ πάντα ἔχων πρὸ ἑαυτῷ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [4] ἀπόσημα πόσμου, ὁ ἀφισάμενος, ⁊ χωρίζων ἑαυτὸν ἀπ τ κοινῆς φύσεως λόγου, ἀφ᾽ ἧς ἅπαντες τοῖς ζυμβαίνουσιν. ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ ⁊ σὲ ἤνεγκεν. [6] ἀπόσπασμα πόλεως ὁ τ ἰδίαν ψυχὴν ἀπ τ λογικῆς ἀποφύσεως, [7] μίας ὔσης.

XXX. Ὁ μὲ χωρὶς χιτῶνος φιλόσοφος, ὁ δ᾽ χωρὶς βιβλίου, ἄλλος [8] ὕπως ἠμάγυμνος. ἄρτιος σὸν ἔχω, φησὶ, ⁊ ἐμμένω τῷ λόγῳ ἐγὼ ὃν ζοφῶ πας᾽ ἐκ μαθημάτων σὸν ἔχω, ⁊ ἐμμένω.

XXXI. [9] Τὸ πρῶτον, ὦ ἔμπροσθεν φίλη, τοῦτο φρόντισον μόνον. [10] τὸ δ᾽ ὑπόλοιπον ἐν βίῳ διέξελθε ὡς [11] θεοῖς μὲ ὅπως ἔζοφως τὸ σεαυτῷ πάντα. [12] ἐξ ὅλης τ ψυχῆς, ἀνθρώπων δ᾽ μηδενὸς [13] [14] μήτε τύραννον, μήτε ὕβριν ἑαυτὸν καθίστας.

XXXII. Ἐπινόησον λόγῳ χάριν τὸν ἐπὶ Οὐέσπασιανῷ καιρὸν, [15] ὄψῃ [16] ζῶντα πάντα· γαμοῦντας, παιδοζοφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, [17] αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθνήσκοντας τινας ὀφλοῦντας ἐπὶ πᾶσι πᾶσιν, ἐρῶντας, ἀποστερίζοντας, ὑπατείας, βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. ἐχεῖν [18] ὁκεῖνο μὲ ὁ τότων βίος, ἐκ ἔκ ἐδαμοῦ. Πάλιν ὅπ τὸν καιρὸν ὃν Τραϊανὸν μεταζῆναι, πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [19] πέπνικε καὶ ἐκεῖνος ὁ βίος. ὁμοίως ⁊ τὰς ἄλλας ἐπιγραφὰς χρόνων ⁊ ὁ-λων ἐθνῶν ἐπιθεώρει ⁊ βλέπε, [20] πόσοι καταπλαγέντες, μὴ μικρὸν ἔπεσον, ⁊ [21] ἀναλύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα· ⁊ μάλιστα ὃν ἀναπλήτιον ἐκείνους, ὃς ἀυτὸς ἐγὼ [22] κενὰ σωμένους,

[1] L. 10 § 25.
[2] L. 12. § 1, 13.
[3] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1. l. 11. § 1.
[4] L. 2. § 16.
[5] L. 2. § 3.
[6] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[7] L. 9. § 8.
[8] ἔπος. f.
[9] L. 5. § 1, 9.
[10] L. 6. § 7, 43.
[11] L. 8. § 1. l. 7. § 46, 56.
[12] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[13] L. 3. § 4.
[13-14] vi Lug. An.
[14] L. 7. § 66. l. 11. § 18.
[15] L. 2. § 14. l. 7. § 1.
[16] ταὐτὰ, vel τὰ αὐτὰ.
[17] L. 12. § 27.
[18] Sup. § 3, 19. l. 7. § 8.
[19] L. 8. § 25, 31.
[20] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[21] L. 5. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.
[22] Sup. § 3.

σπωμένους, [1] ἀφέντας ποιεῖν ὃ κὴ ἡ ἰδίαν κατασκευὴν, ἃ τοῦτο [2] ἀπορίᾳ ἔχεσθαι, ἃ [3] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναλογῶν ἦ ὧδε ὃ μεμνῆσθαι, ὅτι ἃ [4] ἡ ὑπηρεσία [5] καθ' ἑκάστην ὥραν ἀξίαν ἔχει ἃ συμμετρίαν· ὅτως γὰρ [7] οὐκ ἀποδυσωπήσῃς, ἐὰν μὴ ὑπὲρ πλέον ἢ ὡρισμένον ὠφελεῖται ἀπαίτην.

XXXIII. Αἱ πάλαι ζωσῆς λέξεις, γλωσσήματα νῦν ὅτως ἦν ἃ τὰ ὀνόματα τῶν πάλαι πολυϋμνήτων, νῦν ζῆτον ἴσχει γλωσσήματός ἐστιν, Καμίλλου, Καίσωνος, Οὐόλεσος, Λεοννάτου, κατ' ὀλίγον ἦ Σκιπίωνος, ἃ Κάτωνος, εἶτα ἃ Αὔγουστος, εἶτα ἃ Ἀδριάνου, ἃ Ἀντωνίνου. [8] ὀξύπλα γὰρ πάντα, ἃ [9] μυδώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ ἦ ἃ πάντα ἐλήθη κατέχωσεν. ἃ ταῦτα λέγω ὅτι πρὸ θαυμαστῶς πως ἀμυδρόποτον. οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [10] ἄϊσοι, ἄπυσοι. τί ἦ καὶ ἔστιν ὅλως ἀείμνηστον; [11] ὅλον κενόν. [12] κἂν οὖν ἔστι, ταῦτα ὁ δι' αὐτοῦ εἰσφέρεται; ἐν τούτῳ, [13] ἀλλότρια δικαία, ἃ σεσάρξ κοινωνικά, ἃ λόγος οἷος. μήποτε ἀλαζονεύσῃ, ἃ ἀλαζονεία [14] ἀσταζομένη πρὸς ὃ συμβαῖνον, ὡς [15] ἀναλγῆσαι, ὡς [16] γνώσεσθαι, ὡς [17] ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης, ἃ πηγῆς ῥέον.

XXXIV. [18] Ἐκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῦ ζωσπόλῳ, πρέχων ζωπύσαι, οἷς κοί ποτε ἀφάγμασι βέλεται.

XXXV. [19] Πρὸς ἐφήμερον ἃ ὃ μνημονεῦον, ἃ ὃ μνημονευόμενον.

XXXVI. Θεώρει ἀλλοιουμένων, [20] πρὸς μεταβολὴν γινόμενα [22] γίνεται ἃ ἐναρίζειν ἀρέσκου, ὅλα [23] ἐστὶν ὅτως φιλεῖ ἡ πρὸς ὅλων φύσις, ὡς ὃ τὰ ὄντα μεταβάλλειν; ἃ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ πάντων ἐστὶ πᾶν ὃ ὃν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνει. [24] οὐ γὰρ μίαν σπέρματα [25] φαντάζει τὰ εἰς γῆν, ἢ μήτραν κατάβλημα· τοῦτο γὰρ ἀλλοιωτικόν.

ipse nôris aliquando te exci[illegible] bus distinuisse, cùm id [illegible] cere, quod conditioni propriæ [illegible] sentaneum erat, hinc firmiter [illegible] rere, eodémq; contentum esse [illegible] lexerint. illud etiam illic memin[illegible] oportet, in actione unaquaq; [illegible] quæ adhibetur, curam, pro rei [illegible] nitate ac congruentiâ esse attem[illegible] randam. ita fiet, nè quando fa[illegible] dio corripiaris, si in rebus min[illegible] æstimationis, non diutiùs, qu[illegible] par est, fueris occupatus.

XXXIII. Quæ fuerunt [illegible] quondam vocabula, glossemata: [illegible] nunc habentur. pari modo & [illegible] qui quondam celeberrimi fuer[illegible] nomina, quasi glossemata qu[illegible] nunc facta sunt: Camillus, [illegible] Volesus, Leonnatus: paulò post S[illegible] pio, & Cato: tum Augustus, [illegible] dein Hadrianus, & Antoninus. [illegible] nida enim sunt omnia citò; [illegible] larum instar obtinent; mox & [illegible] livione prorsus obruuntur. [illegible] de eis dico, qui cum admi[illegible] homiqũ aliquando claruerunt: [illegible] teri enim statim atque expira[illegible] ignoti ac nè fando quidem [illegible] sunt. porrò quidnam est hoc ip[illegible] memoriam æternam consequi? [illegible] ra vanitas. ecquid est igitur in [illegible] studium conferre par sit? unum [illegible] ut mens sit justa, actio socialis, di[illegible] mentiri nescia, affectio quæ[illegible] contigerit amplecti prompta, ut [illegible] cessarium, ut familiare, ut à [illegible] pio fonte; istiusmodi profluen[illegible]

XXXIV. Fato sponte tuâ [illegible] das; ei permittens, quibuscunq; [illegible] buerit rebus te destinet.

XXXV. Dieculæ ferè [illegible] sunt, & quod commemorat & q[illegible] commemoratur.

XXXVI. Hoc jugiter consid[illegible] omnia ista quæ fiunt, mutation[illegible] eri. & assuesce te cogitationi [illegible] nihil æquè diligere, universit[illegible] ram, ac ea quæ jam existunt [illegible] re, & ex eis sic mutatis nova [illegible] mina refingere. seminis enim [illegible] nem habet quandam quisquis [illegible] ad id quod ex eodem futurum [illegible] etenim semina ea sola omnia [illegible] in terram uteruṁq; dejecta [illegible] beium est nimis.

[illegible]

[1] Sup. § 19. l. 9. § 26.
[2] L. 3 § 6. l. 8 § 5.
[3] L. 5. § 14. l. 8. § 7, 45.
[4] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[5] L. 8. § 32.
[6] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[7] L. 5. § 9.
[8] L. 3. § 10. Sup. § 19.
[9] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[10] Odyss. a. v. 242. l. 6. § 47
[11] Sup. § 3, 19
[12] L. 6. § 47.
[13] Sup. § 18, 22 Inf. § 37, 48.
[14] L. 3. § 4, 16.
[15] L. 2. § 3.
[16] Inf. § 44.
[17] L. 6. § 38.
[18] L. 3. § 4, 6. Sup. § 31. l. 7. § 46. l. 10. § 8, 11, 14, 28.
[19] Sup. § 19. Inf. § 48. l. 3. § 10. l. 8. § 21, 25. l. 9. § 14.
[20] [illegible] vel [illegible] π. vel mox.
[21] L. 7. § 18, 25. l. 9. § 32, 33.
[22] γίνεσθαι.
[23] L. 7. § 23. l. 8. § 6. & 10. § 34.
[24] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
[25] φαντάζει.

II. Jamjam moriturus es: plex es, imperturbatus, ecum lædi suspicione ctis propitius, justè prudentiam ratus?

III. Mentes illorum in dia etiam, qualia fugi- prosequantur.

Ab alterius mente malum est situm. sed nec in mu- alteratione corporis ani- miemis. ubi ergo? in ea quæ mine quæ de malis malum nihil opine- se habitura sunt om- quod huic proximum fusculum secetur, uratur, putrescat, quiescat ta- quæ de istis opinatur.

aut malum aut bo- quod viro malo bonóq; obvenire. quicquid dum naturam & præ- venti ex æquo con- neq; secundùm turam est.

quæ cum malo & quæ cum malo & ugiter, mundum ef- instar, quod ma- animámq; unam obti- quomodo ad sensum & illum, omnia re- unóq; quasi impetu feran- & ad omnia produ- perseverantur; quis deniq; re- & contextus sit.

simula ex cadavere gestans; tus.

Nihil mali est rebus mu- subeuntibus, sicut nec eis ratione interveniente con-

Flumen quoddam & tor- est ævum, ex eis quæ consistens. simul enim aruerit quicquam, abri- aliud quidem abripitur, denuo inferetur.

Quodcunque contingit, tum tamque notum est, rosa vere, aut æstate fru- quiddam & morbus, &

XXXVII. [1] Ἤδη πεπάξῃ, & ὅπως ἔτι ἁπλοῦς, ἔτι αὐτάρκης, ἔτι [2] ἀμύητος τῶν βλαβίων μὴ ἔξωθεν, ἔτι [3] ἵλεως πρὸς πάντας, ἔτι τὸ φρονεῖν [4] ἐν μόνῳ τῷ δικαιοπραγεῖν δυνάμενος;

XXXVIII. [5] Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῆς ὄψεται, & [6] τὰς φρονίμους, [7] οἵα μὲ φύγωσιν, οἵα δ' διώκωσιν.

XXXIX. [8] Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν οὐκ ἔχ ὑφίσταται· οὐδὲ [9] μὲν ἐν ἑνὶ ζώῳ & ἐπιφορᾷ τῷ ἀνεπιλήπτῳ. πῶς οὖν; [10] ὅπου δ' ἀνεπιλήπτων ὑπολαμβάνον σαι δεῖ. [11] τοῦτ' οὖν μὴ ὑπολαμβάνετω, & [12] πάντα εὖ ἕξῃ. [13] κἂν δ' ἐγγυτέρω αὐτοῦ δ' ᾖ μείζον, τίμηται, κάμπτεται, ἀκαπύσκηται, σήπεται, ὅμως δ' ὑπολαμβάνον ἀπ' τούτων μέρεσιν, ἡσυχαζέτω. [14] τοιοῦτον δεῖ, [15] κρίνέτω μήτε κακὸν εἶ, μήτε ἀγαθὸν, ὃ ἐσται συμβαίνῳ· ὃ γὰ [16] & τῇ κατ' φύσιν ἐστὶ συμβαίνει, ἔστι τοῦτο κατ' φύσιν ἐστίν, ἔστιν δὲ φύσιν.

XL. Ὡς [17] ἓν ζῶον τὸν κόσμον [18] μίαν οὐσίαν, & [19] ψυχὴν μίαν ἐπέχον, συνεχῶς ἔστιν· & πῶς [20] εἰς αἴσθησιν μίαν τοῦτο, πάντα ἀντιδίδοται· & [21] πῶς ὁρμὴ μία πάντα ἀφίσησι· & πῶς ταὐτὰ τῶν πάντων τῶν γινομένων συναίτια· & οἵα τις [22] ἡ συμπλοκὴ & συμπάθεια.

XLI. [23] Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρὸν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

XLII. [24] Οὐδὲν ἔστι κακὸν, τοῖς ἐν μεταβολῇ γινομένοις· ὡς οὐδὲ ἀγαθὸν ἐν μεταβολῇ ὑφισταμένοις.

XLIII. [25] Ποταμός τις ἐκ τῶν γινομένων & ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. [26] ἅμα τι γὰ ὃν ἐφέρετο, ἄλλο προσφέρεται, ὃ δ' ἐνεχθήσεται.

XLIV. Πᾶν δ' συμβαῖνον ὕπνῳ [27] ὅμοιον & [28] γνάφεμα, ὡς δ' φόδον ἐν ᾧ ἔαρι & ὀπώρᾳ ἐν τῇ ἥρᾳ τοιοῦτον & νόσος,

[1] Sup. § 17. l. 10. § 1.
[2] L. 2. § 17. l. 7. § 53. l. 10. § 12.
[3] L. 8. § 26. l. 11. § 13.
[4] Sup. § 25.
[5] L. 9. § 18, 27.
[6] τὰς φρονίμους f.
[7] L. 7, § 34. l. 10. § 13.
[8] L. 8. § 55, 56. l. 9. § 4, 38.
[9] μὲν
[10] L. 9. § 15.
[11] L. 2. § 15. Sup. § 7.
[12] L. 10. § 1.
[13] L. 7. § 68.
[14] τοιοῦτον Xyl.
[15] L. 2. § 11. l. 11. § 11, 18.
[16] [τῇ φύσει φύσιν] γὰ.
[17] L. 5. § 8.
[18] L. 7. § 9. l. 12. § 30, 32.
[19] L. 6. § 14. l. 9. § 8.
[20] Sup. § 27.
[21] L. 6. § 42.
[22] L. 6. § 38, 39. l. 8. § 23.
[23] L. 9. § 24. l. 10. § 23.
[24] Sup. § 5. l. 7. § 23. l. 9. § 21. l. 11. § 17.
[25] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[26] L. 5. § 23. l. 6. § 15.
[27] Sup. § 32. l. 7. § 1. l. 9. § 14.
[28] Sup. § 29. l. 7. § 29, 66, 68.

καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη, περὶ ἃ τοῖς ἀφρονοῦσιν ἡ λύπη.

mors, & calumnia, & quicquid fatuos hominum perturbat, vel conturbat.

[2] L. 5. § 23, 36. l. 7. § 73. l. 11. § 23.

XLV. [3] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς πεφηνόσι μύοις οἰκείως ὑπόκεινται· ἡ γὰρ οἷον καταρίθμησίς τις ὄντων ἀπηρτημένων, καὶ μόνον τὸ κατὰ τινα συγκεκομένον ἔχουσα· ἀλλὰ [4] συμφέρουσα εὔλογος· καὶ ὥσπερ [5] συντείνουσα συμπεφυσιωμένως τὰ ὄντα, ὕπως τὰ γινόμενα ἡδιαδοχῇ ψιλῶ, ἀλλὰ δαιμονίῳ τινὰ οἰκειότητα ἐμφαίνει.

XLV. Subsequentia iis animalculis aptè annectuntur, quæ [illegible] rerum enumeratio simplex est, invicem discretarum, quæ [illegible] tate tamen quadam continentia, sed rationi consentanea, [illegible] & quemadmodum ea quæ [illegible] do existunt, concinnè admo certo inter se ordine compo[illegible] ita & quæ fiunt, non fucco[illegible] nudam, sed admirabilem qu[illegible] concinnitatem præ se ferunt.

[3] Sup. § 27, 40. [4] L. 6. § 10. [5] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

XLVI. Ἀεὶ τῷ Ἡρακλειτείῳ μεμνῆσθαι ὅτι [6] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ [7] τοῦ ὅτι λανθανομένου ἡμῶν ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διαιωνίως ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ οἷς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ, ὅτι [9] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ [10] ὅλως οὐ δεῖ [11] παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ ψιλόν, καθόλου προειλήφαμεν.

XLVI. Dictum illud Heraclitæum memoriæ semper habeatur, *mors est, aquam fieri; aquæ mors, aërem fieri; aëris vero, [illegible]* & è converso. illius, qu[illegible] niſse profuerit, qui quo [illegible] ret, oblitus est. quódq; pl[illegible] tione illa dissentiunt, qu[illegible] maximè conversantur [illegible] universa administrantur, [illegible] grina eis videntur, quibus [illegible] occurrunt. item nihil [illegible] somnum agendum, dicen[illegible] quidem dormientes quo[illegible] gere, & dicere videm[illegible] puerorum instar quicqua[illegible] h.e. ex mera traditionis [illegible] à parentibus sic acce[illegible]

[6] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11. [7] L. 2. § 7. [8] Sup. § 29. l. 12. § 1. [9] L. 6. § 31. [10] ὅπ. δ. π. τ. [μαιῶδες] ὃ κ. ὁ. τετέρα κ. ὁ. [11] Sal. δ. ὃ δ. οἷς

XLVII. Ὥσπερ εἰ λίς σὺν θεῶν ἔπαθε, π. τ. κ. ὁ. κ. [12] ὅτι αὔριον πεθνήξει, ἢ παύλως εἰς πέπειθεν. π. f. [11] πυθαγορείως σὺν ἔτ' ἂν φθῇ μέγα ἐποίει, τὸ εἰς πέπειθεν μᾶλλον, ἢ αὔριον, εἰ γε μὴ ἐλάττως ἀηδύνης [Boot] [12] L. 10. § 8. εἰ. [13] πόθεν γὰρ ἴδοι τὸ μέλαξυ; ὕπως [14] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ αὔριον, μηδὲν μέγα εἰ νόμιζε.

XLVII. Quemadmodum [illegible] rum quis prædiceret tibi, [illegible] aut summum perendiè, [illegible] te, haud in magno ponen[illegible] mi esses abjectissimi, pen[illegible] tiùs quàm crastino mor[illegible] lum enim interesset? pari [illegible] magni quicquam existim[illegible] lesimum annum potiùs, qu[illegible] crastinum diem.

[13] Inf. § 50. [14] L. 5. § 24.

XLVIII. Βύσσου συνεχῶς [15] πόσοι μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ἐπάνω τῶν ἀρρώστων συνοικοδομήσαντες· [16] πόσοι δὲ μαθηματικοί, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προειπόντες· [17] πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυρία διαλεγάμενοι· [18] πόσοι δὲ ἀγερώχους. πολλοὺς ἀποκτείναντες πόσοι δὲ τύραννοι, ὀξυσίᾳ ψυχῶν μετ' ὀργῆς φρυάγματος, ὡς ἀθάνατοι κεχρηκότες πεισθῆναι; ποτεστατεμ, tanquam extra mortis aleam positi, diro cum fastu exercu

[15] L. 3. § 3. [16] L. 8. § 25. [17] L. 6. § 45. l. 7. § 19. l. 8. § 25. [18] L. 3. § 3.

XLVIII. Crebrò apud [illegible] quot medici fint mortui, [illegible] decumbentes, tanquam conci[illegible] tos jam, supercilia contraxe[illegible] quot mathematici, qui alio[illegible] ta, quasi magnum quid ess[illegible] se, prædixerint: quot philo[illegible] postquam de morte & immorta[illegible] te tam multa disseruissent, [illegible] strenui bellatores, cùm mul[illegible] cidâssent: quot tyranni, pot[illegible]

quot etiam urbes, ut sic dicam intermortuæ sint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem quoscunq; noveris ipse, qui vice frequenti, alii alios ubi sepelierant, & ipsi tandem elati sunt: quámque exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum summa huc redit, ut humana omnia semper sic aspicias, tanquam quæ diurna & vilia sint: quod enim heri mucus fuerat, cras sallsura fit aut favilla. útq; temporis ideo punctum hoc insecabile naturæ convenienter transigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam quæ protulit collaudans, arboríq; è qua prodiit, gratias agens.

XLIX. Promontorii par esto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipsum tamen consistit, undarúmque circumfusum sibi æstum compescit. Infelicem me, inquit ille, quòd mihi istud contigerit. imò, felicem me, quòd etiamsi contigerit, nil doleam tamen, nec aut præsentibus frangar, aut futura reformidem. accidere enim ejusmodi quid cuivis poterat: at non quivis citra animi ægritudinem casum ejusmodi tulisset. quamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, quàm felicitatis istud loco habetur? num illud hominis infortunium dicis, quod naturæ humanæ neutiquam adversatur? aut naturæ humanæ adversari quicquam dixeris, quod secundùm ejusdem voluntatem contingit? quid autem ea velit, non est ut nunc discas. nunquid casus ullus prohibeat te, justum esse, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modestum, liberum, aut aliud quid eorum, quæ ubi affuerint, natura humana sua obtinet universa? memineris deinceps, quoties inciderit quicquam quod ad tristitiam impellat te, decreto hoc uti: Non est infelix casus iste, sed fortiter ferre hoc felicitatis est.

μῦοι· πόσαι δ' πόλεις ὅλαι, ἵν' ἔτως εἴπω, [1] πεθήκασιν, Ἑλίκη, & Πομπηῖοι, & Ἡ- [1] *L.* 10. § 18.
ρκάνλμον, & ἄλλαι μυρίμμητοι. ἔπειθι
δ' & [2] ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [3] ὁ μὲν [2] Sup. § 3.
τῦτον κηδεύσας, εἶτα [4] ἐξετάθη, ὁ δ' ἐκφε- [3] Inf. § 50. *l.*
νον· πρῶτα δ' ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ [5] ὅλον κα- 8. § 25.
τιδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα ὡς [6] ἐφήμερα· [4] Sup. § 3.
ὁ [7] ἐντελῆ & ἐλεύθερος μὲν [8] μυξάριον, αὔριον [5] ὅλον Mer.
δὲ [9] ταριχεῦν, ἢ [10] πίφρα· [11] τὸ ἀκραι- [6] Sup. § 35. *l.*
ῶον οὖν τῦτο & χείνης [12] κατὰ φύσιν διελ- 9. § 14.
θεῖν, & [13] ἵλεων καταλῦσαι· ὥσπερ ἐ- [7] *L.* 2. § 12. *l.*
λαία πέφυκεν ἡμομένη ἐπιπίπτειν, σύμφυ- 6. § 36.
ρα τῷ ἐνεγκόντι, & χάριν εἰδῦια τῷ [8] *L.* 6. § 13.
φύσαντι δένδρῳ. [9] *L.* 5. § 33.
[10] *L.* 12. § 27.
[11] *L.* 5. § 24.
[12] *L.* 1. § 9.
[13] *L.* 2. § 3.

XLIX. [d] Ὀμφιον εἰ τῇ ἄκρᾳ, ἢ διαι-
κῶς τὰ κύματα προσπίπτεται ἡ δ' ἔστηκε,
& περὶ αὐτῷ κοιμίζεται τὰ φλεγμαίνοντα
τῦ ὕδατος. Ἀτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τῦτό μοι
συμβέβηκε· ἐμβρύων· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [14] τύ- [14] *L.* 9. § 4.
του μοι συμβεβηκότος, ἄλυπος βεβαπτι-
σῦμαι ἔτι νῦν παρόντος θραυόμενος, ἔτι ὑπὸν
φοβούμενος. συμβιῶναι μὲν γὰρ τὸ τοιῦτο
πρᾶγμα ἐδύνατο· ἄλυπος δ' ἐ πᾶς ὅτι τύ-
του δύ διετέλεσεν. Βέβ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλ-
λον αὐτύχημα, ἢ τῦτο εὐτύχημα; λέγε
δ' ὅλως αὐτύχημα ἀνθρώπου; ὃ οὐκ ἔστιν
ἀποτύγχανον τῦ φύσεως τῦ ἀνθρώπου; ἀποτυ- [15] *L.* 5. § 1.
γχάνον δ' τῆς φύσεως τῦ ἀνθρώπου εἶναί
σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [15] πρὸς τὸ βέλημα τῦ φύ-
σεως αὐτῦ ᾖ; τί οὖν τὸ βέλημα, μεμάθη- [16] *L.* 5. § 2.
κας. [16] μήτι [οὖν] τὸ συμβεβηκὸς τῦτο *l.* 11. § 9.
κωλύσαι δύναμον· εἶ; μεγαλόψυχον; σώ- [17] *L.* 3. § 9. *l.*
φρονα; ἔμφρονα; [17] ἀπερίπωτον; [18] ἀ- 5. § 9.
δάφιστον; αὐθήμερα; ἐλεύθερον; τ' ἄλ- [18] *L.* 2. § 17.
λα, [19] ἃ συμπρόντων ἡ φύσις ἡ τῦ ἀν- [19] ἂν σ.
θρώπου [20] ἀπέχει τὰ ἴδια· μέμνησο λοιπὸν [20] *L.* 8. § 32. *l.*
9. § 42. *l.* 11.
§ 1.
δὲ πρὸς τῦ εἰς λύπαν σε προαγομένου, τύτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι. [21] ἐχ [21] ἔτι ἐχέ.
ὅλε τῦτο αὐτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

[1] L. 9. § 3.

L. [1] Ἰδιωτικὸν μέν, ὅμως δ' ἀνυσικὸν βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἡ ἀναπόλησις τῶν [2] γλίχρως ἐνδιατριψάντων τῷ ζῆν· τί οὖν ἄλλο πλέον, ἢ τοῖς ἀώροις;

[2] L. 5. § 5.

[3] Καδικιανὸς f.

πάντως που καὶ κεῖνται, [3] Καδικιανός, Φάβιος, Ἰουλιανός, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [4] οἳ πολλοὺς ἐξενέγκαντες, εἶτα ἐξενεχθήσονται. [5] ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα, ἵνα τοῦτο δι' ὅσων, καὶ [6] μεθ' οἵων ἐξανύσῃ μόχθων, καὶ ἐν οἵῳ σωματίῳ; [7] μὴ οὖν ὡς πρᾶγμα. βλέπε γὰρ ὀπίσω [8] τὸ ἀχανὲς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ πρόσω ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, [9] τί διαφέρει ὁ τεταμιευμένος τοῦ τριγλυφίου;

[4] Sup. § 48.
[5] Sup. § 47.
[6] L. 5. § 10. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[7] L. 5. § 29.
[8] Sup. § 3. l. 5. § 24. l. 12. § 7
[9] L. 2. § 14. l. 9. § 33.

LI. [10] Ἐπὶ τοῦ αὐτομάτου ἀεὶ πρέχε· αὐτόματος ὁ [11] κατὰ φύσιν. ὥστε [11] κατὰ τὸ ὑγιὲς ἀεί, πάντα λέγων καὶ πρᾶττων. ἀπαλλαγὴ δὲ ἡ τοιαύτη προθέσεως, ἥπτων, στρατείας, καὶ πάσης [12] οἰκονομίας, καὶ [13] κομψείας.

[10] L. 5. § 3. l. 8. § 50.
[11] L. 8. § 30.
[12] Sup. § 19. l. 11. § 18.
[13] L. 3. § 5. l. 8. § 30.

L. Vulgare quidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qui vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. quid enim amplius illis, quam immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, aut si quis alius hujusmodi, qui postquam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idq; per quot molestias, cum quibus hominibus, in quali corpusculo exantlatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, quid tandem distabit, triduanus qui fuerit, ab eo qui secula tria transegerit?

LI. Viâ compendiosâ semper incedas. compendiosa est ea, quæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectiq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, militiâq;, sed & dissimulatione omni atque ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΑΙΟΝ ε'. LIB. V.

[1] L. 8. § 12.

ΠΡΩΙ [1] ὅταν δυσκίνως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ὀφείλω τὸ ἀνθρώπινον ἔργον ἐγείρεσθαι. [1] ἐπὶ οὖν δυσκολαίνω, εἰ προβήσομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ἂν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν προῆγμαι εἰς τὸν κόσμον; ἢ ὅτι τοῦτο κατεσκεύασμαι, ἵνα κατακείμενος τοῖς στρωματίοις ἐμαυτὸν θάλπω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [3] πρὸς τὸ ἥδεσθαι οὖν γέγονας; ὅλως δὲ πρὸς τὸ ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐνέργειάν; τὰ βλέπεις [4] τὰ φυτάρια, τὰ στρουθάρια, τὰς μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τὰς μελίσσας, τὰ καθ' αὑτὰς συνηρμόσας κόσμον; σὺ [5] δὲ θέλεις [6] τοὺς ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; οὐ πρέχεις ὅτι τὸ κατὰ φύσιν; ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι. δεῖ. ἔδω-

[1] L. 6. § 33.
[3] [δ'] οὐ f.
[4] L. 6 § 33. l. 8 § 26.

MAnè, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo differere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, quorum gratiâ natus & in mundum productus sum? aut nunquid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutũ decumbens me foveam? At hoc, inquis, oblectat magis. Nunquid ergo ad oblectandum te natus es? non autem ad faciendum aut agendum aliquid? an non arbusculas, aviculas, formicas, araneas, apiculas vides eam quam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu autem, quæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, quod naturæ tuæ convenit? At quiete quoq; opus est, inquis.

quis. Eſt fateor; ſed quieſcendi modum etiam natura præſcripſit. præſcripſit & edendi atq; bibendi. tu verò ultra modum, ultra id quod ſufficit, in iſtis procedis. cæterùm in agendo ſecùs te geris, & intra id quod poteras, contines te. etenim verè temet non diligis. alioqui naturam tuam, quæq; illa vult, diligeres. ſiquidem artes ſuas qui diligunt artifices, earundem operibus etiam intabeſcunt, illuvie inediàq; affecti. tu verò naturam tuam minoris æſtimas, quàm tornator tornaturam, aut hiſtrio hiſtrionam, aut avarus argentum, aut ambitioſus gloriolam. & iſti enim, ubi rebus hiſce addicti fuerint, nec cibum, nec ſomnum capere magis expetunt, quàm iſta, ad quæ tam enixè feruntur, promovere: cùm tibi actiones ſocietatem humanam ſpectantes ſordeant magis, quàm ut pari induſtriâ dignæ cenſeantur.

II. Quàm facile eſt imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ita amoliri & abſtergere, ut in ſumma ſtatim tranquillitate conſiſtas?

III. Nullum aut ſermonem aut actionem indignum te cenſeas, qui naturæ fuerit conſentaneus. neq; avertat ab eo te, quæ ſequi poſſit, quorumlibet hominum reprehenſio aut vituperatio. ſed ſi dictu factúve honeſtum fuerit, indignum te nè exiſtimes. habent enim illi mentem propriam, proprióq; ducuntur impulſu: quæ tu noli attendere, ſed rectà perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obſecutus. eadem enim eſt harum utriuſq; via.

IV. Per ea quæ naturæ ſunt conſentanea incedo, donec occumbens tandem conquieſcam, eô expirando, unde ſpiritum quotidie haurio, eóq; recidendo, unde & ſeminium mei pater, & ſanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde quotidianum per tot annos cibum potúmq; accepi; quod calcantem, & ad tam varios uſus eo abutentem me ſuſtinuit.

V. Acumen tibi non eſt, quod ſit admirationi cuiquam. multa tamen ſunt alia, de quibus dicere

κε χ τέτε μέτρα ἡ φύσις ἔδωκε μῦ τι ☾ ☿ ἐωδίῳ, ☾ πίνῳ ☾ ὅμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα περιχωρῆς. [1] ἐν τῇ πραξεσι ☽ σὸν ἔτι, ἀλλ' ὄντος ☿ δυνατοῦ. ὑ γὰ φιλῆς σεαυτόν. ἐπεί τοι ☾ [2] ἡ φύσιν μὲν σὺ, ☾ [3] ☿ βέλημα τέτης ἐφίλεις· ἄλλοι τι [4] ταῖς τέχναις ἑαυτὸν φιλοῦντες, συνκαζατήκονται τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλυτοι ☾ ἀσιτοι. σὺ τ φύσιν τ ζαυτῦ ἔλαττον ἡμᾶς, ἢ ὁ τορνάτης τ τορνάκιλῶ, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τ ὀρχηστικῶ, ἢ ὁ φιλάργυρος ☿ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον ☾ ὅτι, ὅταν [5] προσπαθῶσιν, ὅτι φαγεῖν, ὅτι κοιμηθῆναι θέλουσι μᾶλλον, ἢ ταῦτα συναύξειν τοῖς ἀφέρουσι ☽ σοὶ ☽ ἀγωνιστικὴ πρᾶξις ὑπολείπεται φαίνονται, ☾ ἥσσονος ἀτιμῆς ἄξια;

II. Ὡς εὔκολον, [6] ἀπώσασθαι ☾ [7] ἀπαλλέψαι πᾶσαν φαντασίαν τ ὀχληρὰν, ἢ ἀνοίκειον, ☾ εὐθὺς [8] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι).

III. [9] Ἄξιον ἑαυτὸν κρίνει πάντος λόγε ☾ ἔργε ☿ χ τῇ φύσει· ☾ [10] μή σε πρόσπιπτόντων ἢ [11] ἐπακολυθοῦσά κινων μέμψις ἢ [12] λόγος. ἀλλὰ [13] [14] ἐκαλὸν πεπρᾶχθαι, ἢ ἐρῆσθαι, μὴ σεαυτὸν ἀπαξίε. ἐκεῖνοι μὲ γὰ, [15] ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχυσι, ☾ ἰδία ὁρμῇ χρῶνται· [16] ᾧ σὺ μὴ προσβλέπε, ἀλλ' [17] εὐθεῖαν πόρευε, [18] ἀκολυθῶν τῇ φύσῃ τῇ ἰδίᾳ ☾ τῇ κοινῇ· μία ☽ ἀμφοτέρων τέτων ἡ ὁδός.

IV. Πορεύομαι ἕως τ χ φύσιν, μέχρι πεσὼν ἀναπαύσωμαι, [19] ἐναποπνεύσας μὲ τέτῳ, [20] ἐξ ᾧ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, πεσὼν ☽ ὅθι τέτῳ, ἐξ ᾧ ☾ [21] ☿ σπερμάτιον ὁ πατήρ με συνέλεξε, χ τὸ αἱμάτιον ἡ μητὴρ, ☾ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφὸς, [22] ἐξ ᾧ καθ' ἡμέραν τοσέτοις ἔτεσι βόσκομαι, ☾ ἀρδεύομαι, ὁ φέρει με πατοῦντα, ☾ εἰς τοσαῦτα ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.

V. [23] Δειμύτητά σε σὸν ἔχυσι θαυμάσαι; ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλά, ἐφ' ὧν σὸν

F 2 ἔχῃς

[1] Inf. § 30.
[2] L. 8. § 26.
[3] L. 4. § 49.
[4] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[5] L. 12. § 3.
[6] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22, 25.
[7] L. 7. § 29. l. 11. § 16, 19.
[8] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[9] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[10] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
[11] ἐπικωλύσει. Jun.
[12] ψόγος. Jun.
[13] L. 12. § 17.
[14] εὖ κ.
[15] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[16] L. 7. § 55.
[17] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[18] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[19] L. 4. § 4.
[20] L. 6. § 15. l. 7. § 50.
[21] L. 2. § 2.
[22] L. 10. § 26. Sup. § 7.
[23] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

ἔχῃς εἰπεῖν, ὃ γὰρ πέφυκα. ὁκεῖνα οὖν παρέχω, [1] ἅπερ ὅλα ἔξεστιν ἐν σοι, τὰ ἀκίνδυνον, [1] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32.
ὄ σεμνόν, ὄ [2] φερέπονον, ὄ ἀφιλήδυνον, ὄ ἀμεμψίμοιρον, ὄ [3] ὀλιγοδεὲς, ὄ εὐμβυὲς, ὄ [2] L. 1 § 16.
ἐλεύθερον, τὸ ἀπέρισσον, τὸ ἀφλύαρον, τὸ [3] L. 1 § 5.
μεγαλεῖον. σὺν αἰσθάνει [4], πόσα ἤδη παρέχεσθαι δυνάμενον, ἐφ' ὧν ἐδεμία ἀφυΐας [4] -νη.
ἢ ἀνεπιτηδειότητος φορφασις, ἔμμως ἔκεστιν μένειν εἰκῆ; ἢ οὔ [5] χαίρειν, ἢ [6] γλιχρεύεσθαι, ἢ κολακεύειν, ἢ τὸ σωμάτιον κατακαίεσθαι, καὶ [7] ἀρεσκεύεσθαι, ἢ [8] φορφορεύεσθαι, ἢ τοσαῦτα [9] ῥιπτάζεσθαι τῇ ψυχῇ, [5] L. 9. § 37. [6] L. 4. § 50. [7] L. 11. § 14. [8] ἀνεπιτηδειότης Lug. [9] L. 1. § 16.
ἀφ' τὸ ἀφυὴς κατασκευάσῃ, ἀναλγήσῃς; ἢ, μὰ τὸν θεόν. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀπηλλάχθαι ἐδύνασο μόνον οὖν, εἰ ἄρα ὡς βελτίστερον, ἢ δυσπαραπολυπιστότερος κατανοήσεσθαι [10], ἢ τοῦτο οὖν ἀσκητέον, μὴ ὀργυμεμψίμοιρ, μηδὲ ἐμφιλήδονος τῇ [11] νοθείᾳ. [10] -σει, vel σεσθαι [μέλλης.] [11] νωθείᾳ f. νωθρείᾳ Lug. An.

VI. Ὁ μὴ λίαν ἔστιν, ὅπου τις δεξιόν σοί τινα σοφάξῃ, σοφὸν ἢ λογίζεσθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ οὖν σοὶ τοῦτο μὲν ὁ σοφὸν [11] ἀλλὰ f. vel, ἄλλ' ὅς.
[12] ἄλλως μήτοι γε παρ' ἑαυτῷ, ὡς σοὶ χρεώστης λελογισται), ἢ οἷόν ὁ πεποίηκεν· [13] ὁ [12] L. 7. § 73. [13] l. 9. § 42.
δὲ τις ζῆτον τινὰ σοὶ οἶδεν ὁ πεποίηκεν· ἀλλὰ ὅμοιός ἔστιν ἀμπέλῳ βότρυας ἐνεγκοῦσῃ ἢ [14] μηδὲν ἄλλο σοφσεπιζητοῦσῃ, μὴ [14] L. 4. § 13.
τὸ ἅπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν ἐνλωσχέναι. [15] ἵππος δεαμὼν, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄνθρωπος δ' εὖ [15] Sup. § 1. l. 10. § 8.
ποιήσας, σὺν θηρεύεται, ἀλλὰ [16] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς ἄμπελος ἐπὶ τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τὸν βότρυας ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις οὖν δεῖ εἶναι, τοῖς ζῆτον τινὰ ἀνθρωπίνως αὖθις ποιῆσαι; ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, δεῖ σοφχολεθῆναι. [17] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, [16] L. 6. § 7. l. 11. § 4 l. 12. § 29. [17] Inf. § 16.
τὸ ἀγαθάνεσθαι οἷς κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, ἢ, νὴ δία, [18] βούλεσθαι ἢ τὸν κοινωνὸν ἀγαθὸν εἶναι. ἀληθὲς μὲν ἔστι ὃ λέγεις· τὸ δὲ νῦν [18] L. 11. § 15.

nequeas, non esse te ad ea aptum natum. hæc itaq; præsta, quæ in te omnino sunt sita, animum sincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abstinentem, sorte contentum, paucorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, serium, sublimem. an non intelligis quàm multa præstare cùm jam possis, ad quæ inhabilitatis naturalis aut ineptitudinis nullus suppetit prætextus, sponte tamen in eis inferior adhuc persistis? num & per conditionis naturalis defectum aliquem obmurmurare, restrictum esse, adulari, corpusculum tuum incusare, assentari, ostentare te, animo tantopere jactari, cogeris? nequaquam, per Jovem; sed his omnibus jam olim licuit tibi esse immunem. hoc tantummodo nomine si notari poteras, quòd tardiori hebetioriq; ingenio natus sis, exercitatione vitium istud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; insuper habendo, neque in eadem tibi complacendo.

VI. Est, qui ubi gratum quid alicui fecerit bneficium imputare proclivis sit. est, qui etiamsi imputare haud ita proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, quidq; fecerit, novit. est &, qui, quid fecerit, quodammodo nè novit quidem; sed viti sit similis, quæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulteriùs requirit. sicut equus, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; quemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. in horum ergo numero esse oportet, qui quid faciant, ipsi quodammodo nè intelligunt quidem? ita planè. At hoc ipsum, inquis, quid agas, intelligere necessarium est. est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere; útque velit etiam, per Jovem, eum quocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor, quod dicis. Veruntamen, quod

quod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, quorum priore loco memineram. siquidem & illi rationis specie quadam probabili abducuntur. tu autem, si id quod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de caussâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

VII. Athenienſium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, ſuper Athenienſium arva & prata.* aut nihil omnino precari, aut hoc modo ſimpliciter & ingenuè precari par eſt.

VIII. Cujuſmodi illud eſt, quod dici ſolet, *Æſculapium* huic vel illi *coordinaſſe*, ut equitet, ut frigidâ proluatur, ut diſcalceatus incedat: ejuſmodi quiddam eſt, & quod huic vel illi coordinavit univerſi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, aut aliud tale quippiam. ſiquidem & ibi *coordinavit* illud, ſenſum hunc habet, actſi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanquam quod ad ejuſdem ſanitatem conducat: atq; iſtìc pariter, quicquid unicuique contingit, ad illùd ordinatur quodammodo quod fato congruum exiſtat. atq; hinc eſt quod ea convenire nobis dicimus: quomodo lapides quadratos in mœnibus aut pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm ſibi invicem ſcitè compoſiti coaptantur. omnino enim una quædam eſt rerum omnium compages. & quemadmodum ex cunctis corporibus mundus iſte, quô corpus ejuſmodi ſit, conſummatur; ita ex cauſſis univerſis, quô cauſſa ſit ejuſmodi fatum conficitur. intelligunt hoc quod dico etiam rudiſſimi quiq;. dicunt enim *tulit hoc illi*, ſors nimirum. hoc itaq; illi ferebatur; iſtúdq; illi coordinabatur. proinde ita excipiamus iſta, quomodo ea ſolemus, quæ Æſculapius præceperit. multa ſiquidem & in illis aſpera ſunt, quæ ſanitatis ſpe tamen libenter admittimus. ejuſmodi itaq; quiddam videatur tibi, eorum quæ naturæ communi viſa ſunt, perfectio & conſummatio, cujuſmodi eſt valetudo tua. eodémq; modo, quicquid evenerit, quamvis

λεγόμενον [1] προεκδέχῃ, ἀλλὰ τοῦτο ἔσῃ εἷς [1] [ἀν] π. f.
ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ κινὶ πειθανότητι ἄγονται· ἐὰν δὲ δηλήσῃς σωθῆναί τινά ποτε ὅτι τὸ λεγόμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ ἀφαιροῦ τοῦτο ἀφελικωτῆς καὶ ἔργον κοινωνικόν.

VII. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατ' τὰ ἀρούρας τ' Ἀθηναίων καὶ πρὸ πεδίων. ἤτοι ἐ δεῖ εὔχεσθαι, ἢ ὕτως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως [2]. [2] Θεῖως. Casaub.

VIII. Ὁποῖόν ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι συνέταξέν ὁ Ἀσκληπιὸς τόνδε ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν· [3] τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν τοῦτον ἡ πρὸς ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποβολήν, ἢ ἄλλο τι πρὸς τοιούτων. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ συνέταξεν, τοιοῦτον καὶ σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ὡς καταλληλον εἰς ὑγείαν. καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ πέπαται πως πρὸς αὐτὸ καταλληλον εἰς τὸν εἱμαρμένον. [4] ὕτως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι, [5] ἢ ἐπὶ πυραμίσι συμβαίνειν οἱ τεχνῖται λέγουσι, συναρμόζοντας ἀλλήλοις τὴν ποιὰν συνθέσιν. Ὅλως γὰρ [6] ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ [7] ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται· ὕτως ἐκ πάντων τῶν αἰτίων ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται νοῦσι ἢ ὃ λέγω, καὶ οἱ πλέον ἰδιῶται. φασὶ γάρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ. ἐκεῖνο [8] τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάττετο. διχῶς δὴ οὖν λαμβάνεται, ὡς [9] ἐκεῖνα [10] ὁ Ἀσκληπιὸς συντάττει. πολλὰ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τὴν ὑγείαν· τοιοῦτόν τί σοι δοκείτω, ἄνυσις καὶ σωτηρία πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν δοκούντων, οἷον ἡ σὴ ὑγεία. καὶ ὕτως ἀσπάζου πᾶν τὸ γινόμενον, κἂν ἀπιθάνε-

[3] L. 3. § 4. l. 4. § 10, 33. l. 6. § 16. l. 10. § 20. l. 12. § 23.

[4] L. 4. § 23. l. 6. § 44, 45. l. 7. § 57. l. 9. § 39.

[5] ἢ τ. Suid.

[6] L. 4. § 27.

[7] Sup. § 40.

[8] L. 6. § 44. l. 10. § 6, 20. l. 12. § 23.

[9] Inf. § 9.

[10] ὰ, vel [ἀ] ὁ

ερν

ρον δοκῇ, ἀλλὰ δ' οὐκ ἄχλν, [1] ὅτι τ τῦ κόσμυ ὑγιείαν, & τ δ Διὸς οὐσίαν & σωτηρίαν. ἐ γὰρ ἂν [2] τῦτό κ ἔφερεν, εἰ μὴ πρὸς ὅλον συνέφερεν. ἀλλὰ γὰρ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει κ, ὃ μὴ πρὸς ἀλογισμόν τιν' αὐτῆς καταλλήλων ἔχει. ἐκεῖν κ δύο λόγους [3] ἔχοντα ἀεὶ δ συμβαῖνόν σοι. καθ' ἕνα μέν, ὅτι σοι ἐγίνετο, καὶ σοι συνεπέτελετο, & πρὸς σέ πως εἶχεν, [4] ἄνωθεν ἐκ τῆς πρεσβυτάτων αἰτίων συγκλωθόμενον. καθ' ἕτερον δ, ὅτι [5] πρὸς δ ὅλον διοικοῦνί τ οὐσίαν, & τ συμπλοκάς, & νὴ δία, τ συμμοιρῆς αὐτῆς αὔτιόν ἐστι· πρῶτον γὰρ δ ὁλόκληρον, ἐν ᾧ ὅπερ ἀφαιρήσῃς τ συναφείας & συνεχείας, ὥσπερ τ μερίων, ὕτω δ & τ αἰτίων. [6] ἀφαιρήσεις δ ὅσον ἐπί σοι, ὅσον δυσαρεστῆς, & βλάπτον τινα ἀμαρτῆς.

IX. [7] Μὴ συνχαίνειν, [8] μηδὲ ἀπαυδᾶν, μηδὲ [9] ἀποδυσωπεῖσθαι, [10] εἰ μὴ κατὰ πάντα πράττοι σοι δ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἕκαστα προάσσῃ· ἀλλὰ [11] ἐκπεσόντα, πάλιν ἐπάνιεναι, & [12] ἀρμενίζειν ἐπὶ τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, & [13] φιλεῖν τῦτο, ἐφ' ὃ ἐπάνοδος ἦν· & μὴ ὡς πρὸς [14] παιδαγωγὸν τ φιλοσοφίαν ἐπάνιέναι· ἀλλ' ὡς [15] οἱ ὀφθαλμοῦντες πρὸς δ σπογγάριον ἢ τὸ ὠόν, ὡς ἄλλο πρὸς κατάπλασμα. ὡς πρὸς καταγώνισιν· ὕτως γὰρ ἔσται [16] δηλοῖ τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [17] προσφιλοπαίσῃ αὐτῷ. μέμνησο δ ὅλε [18] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· σὺ δ ἄλλο ἤθελες [19] ἢ κατὰ φύσιν. [20] τί γὰρ τύτων προσηνέστερον ; ἢ γὰρ ἡδονὴ ἐμὲ ἀλλ' [21] τὸς σφάλλῃ ; ἀλλὰ θεάσῃ εἰ προσπιέστερον μεγαλοψυχία, ἐλευθερία, ἁπλότης, εὐγνωμοσύνη, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ φρονήσεως τί προσπιέστερον ; ὅταν τὸ [22] ἄπταιστον, & [23] εὔρυθμον ἐν πᾶσι [24] ἡ πρᾶξις καὶ ἀπερισπάστως & εὐσυμβόλως διανεύμασιν ἐνδυμπθῇς.

aſperius viſum fuerit, libens admittito, quandoquidem ad mundi integritatem Joviſque proſperitatem atque felicitatem ferat. neque enim tuliſſet is, niſi ad univerſi bonum contuliſſet. cùm nec natura quælibet quicquam ferat, quod non ei mundo, qui ab ipſa adminiſtratur, congruens exiſtat. ità duplici ratione diligas oportet, quicquid evenerit tibi alterà, quod tibi natum & tibi coordinatum, & ad te quodammodo affectum eſt, à cauſſis antiquiſſimis retro tibi contextum. alterà, q' univerſi gubernatori proſperitatis & conſummationis, atque adeò permanſionis ipſius procurandæ ex parte cauſſa ſit. mutilatur enim integrum ipſum, ſi quid vel minimum abſcindas à connexione & continuitate, ut partium univerſi, ita & cauſſarum. abſcindis autem quantum in te eſt, quando moleſtè fers aliquid, tolliſq; quodammodo.

IX. Noli ægrè ferre, aut animum deſpondere, aut ſtomachari, ſi juxta decreta recta agere volenti, haud perinde ſemper ſucceſſerit. verùm, ubi excuſſum aliquando te ſenſeris, regredere, pluribúſque pro officii humani ratione geſtis contentus ſis; atq; illud, ad quod regrederis, fac diligas. nec, tanquam ad pædagogum, ad philoſophiam redeas; ſed quomodo ad ovum & penicillum, qui oculis laborant, quomodo ad emplaſtrum alius, alius ad perfuſionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, quod rationis obſequelæ conciliet te, ſed eâ ſponte tuâ acquieſces. illud autem memineris, philoſophiam ea ſola velle, quæ natura tua ipſa velit. tu verò aliud aliquid velis, quàm quod naturæ tuæ convenit? ecquid enim iſtis blandius fuerit? voluptas autem nonne hâc ratione nos fallit? ſed vide, gratiórne ſit magnanimitas, liberalitas, ſimplicitas, æquanimitas, ſanctitas. ipſâ verò prudentiâ quid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ ſcientiâque in te præditam ejuſmodi cogitaveris, quæ nuſquam impingat, ſed in omni re proſperè feratur?

X. Res

[1] L. 2. § 3. l. 10. § 1.
[2] τοῦτο f.
[3] L. 6. § 44, 49.
[4] L. 4. § 26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[5] L. 2. § 3. l. 8. § 5.
[6] L. 4. § 29. l. 10. § 25. l. 11. § 8.
[7] Inf. § 10.
[8] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[9] L. 4. § 32.
[10] L. 9. § 29.
[11] L. 6. § 11, 12.
[12] L. 7. § 27.
[13] L. 4. § 3.
[14] L. 10. § 36.
[15] Sup. § 8.
[16] ἐπιδείξει Boot. ἐπιδείσει, vel ἐπιδείσῃ τῦ π. Sal. ἐπ δείσει [εἰς] τὸ π. vel ἐπιζητήσεις [ἢ] τὸ π. f.
[17] L. 4. § 31. l. 6. § 12.
[18] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.
[19] ἢ f.
[20] L. 8. § 12.
[21] τῦτο Xyl.
[22] L. 4. § 49.
[23] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10. § 6.
[24] L. 3. § 5. l. 7. § 4.

X. Res quidem ipsæ adeò sunt abditæ, ut philosophis haud paucis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil posse visum sit, quin & Stoicis perceptu difficiles admodum videntur. ésq; reverâ assensus noster omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium est, qui sententiam, falsus quandóq; non mutaverit? ad subjecta jam ipsa si transieris, quàm caduca, quàm vilia sunt; quæq; etiam cinædo, scorto, latroni in possessionem cedere possint. mores autem eorum, quibuscum degis, si adverteris, tales esse comperies, ut etiam gratissimum quemlibet vix sustineas, ut nè adjiciam seipsum etiam vix sustinere quenquam. in hujusmodi itaque caligine ac sorde, tantóq; materiæ, temporis, motuum, rerúmq; motarum fluxu, nihil possum comminisci, quod æstimatione studióve dignum videatur. contrà potiùs solari se quemque par fuerit, dissolutionem sui naturalem operiendo, morémq; interea haud gravatè ferendo, dum duobus hisce acquiescit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere sibi posse, quod non sit universi naturæ consentaneum; altero, in sua esse potestate situm, ut nihil faciat præter genii Deique sui voluntatem. hanc enim transgredi qui cogat, nullus est.

XI. Quam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, simúlq; te percontare; Ecquid mihi nunc versatur in parte mei illa, quæ principalis dici solet? aut cujusnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adolescentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

XII. Cujusmodi sint quæ plerisq; bona videntur, hinc licet deprehendere. si quid eorum quæ reverâ bona sunt mente quispiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, justitiam, fortitudinem, ista, inquam, si animo præconceperit, non sustinebit adjectum huic audire quicquam, quod non rei bonæ prorsùs congruat. at verò quæ vulgò

X. Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ βύθῳ τινὰ ἐγκαλύψει ἔστιν, ὥστε φιλοσόφοις σὺν ὀλίγοις οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἔδοξε ἂν παντάπασιν ἀκαταλήπτα εἶναι. πλὴν ἀυλοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκαταλήπτα δοκεῖ. ἡ πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις, μεταπτωτή· τοῦ γὰρ ἀμεταπτώτου; [1] μέχρι τοίνυν ἐπ' αὐλοῖς τὰ ὑποκείμενα. ὡς [2] ὀλιγόχρονα, καὶ [3] σὺ πλὴν, καὶ [4] δυνάμενα ὑπ' ἄλλου γενέσθαι, ἢ πόρρωθεν, ἢ λαβεῖν ἔστι). μὴ τοῦτο ἔπειτα ὑπὸ [5] τὰ τῆς συμβιούντων ἤθη, [6] ὧν μόλις ἔστι καὶ τοῦ ἀνεκτοὺς εἶναι αὐτούς, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ [7] σαυτὸν οὐκ [8] μόγις ὑπομένει· ἐν τοιούτῳ οὖν ζόφῳ, καὶ [9] ῥύπῳ, καὶ τοιαύτῃ [10] ῥεούσῃ τῇ τε ὑσίᾳ, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ τῶν κινουμένων, τί ποτ' ἔστι τὸ ἐπιμένειν ἄξιον σπουδῆς, ἢ τὸ ὅλως σπουδάζεσθαί τινα δυνάμενον, ὑπολαμβάνειν; τυραννικὸν γὰρ δὴ τὸ φαντασθῆναι μόνον ἑαυτὸν [11] περιμένειν τὴν φυσικὴν λύσιν, καὶ [12] μὴ ἀγρίαινε τῇ ἀναμονῇ, ἀλλὰ τούτοις μόνοις [13] προσανάπαυε· ἐνὶ μὲν ᾧ, ὅτι [14] ἔσται συμβήσεταί μοι, ὃ ἐκ τῆς τοῦ ὅλων φύσεως ἔστιν. ἑτέρῳ δ', ὅτι [15] ἔξεστί μοι μηδὲν πράττειν παρὰ τὸν ἐμὸν [16] θεὸν, καὶ δαίμονα. [17] ἐπὶνὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον παραβαίνειν.

XI. Πρὸς τί ποτε ἄρα ταύτῃ χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; πᾶν ἔκαστον τοῦτο ἐπανερώτα τὸν σαυτόν, καὶ [19] ἔξεταζε, τί μοι ἔστι νυνὶ ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνος ἄρα νυνὶ ἔχω ψυχήν; [20] μή τι παιδίου; μή τι μειρακίου; μή τι γυναικαρίου; μή τι τυράννου; μή τι κτήνους; μή τι θηρίου;

XII. [21] Ὁποῖά τινά ἐστι τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθά, καὶ ἐνθένδε λάβοις εἰ γάρ τις ἐπινοήσειν ὑπάρχοντά τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθά, οἷον φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, σὺν ἂν ὅσα ἐφ. Sal π, ὅσα πρὸ α' ἐκ. f.

[1] L. 8. § 22.
[2] L. 7. § 1.
[3] L. 4. § 48.
[4] L. 2. § 11. l. 4. § 39.
[5] L. 9. § 3.
[6] L. 10. § 36.
[7] L. 8. § 53.
[8] μόλις Lug.
[9] L. 9. § 14.
[10] ῥύσει Inf. § 23. l. 6. § 15.
[11] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
[12] Sup. § 9.
[13] L. 6. § 12.
[14] Sup. § 8. l. 8 § 4. l. 12. § 26.
[15] L. 2. § 2. l. 3. § 14.
[16] L. 3. § 3. Inf. § 27.
[17] L. 2. § 9.
[18] L. 8. § 2. l. 10. § 24, 37. l. 12. § 19. 33.
[19] L. 10. § 37.
[20] L. 4. § 28. l. 9. § 39.
[21] L. 2. § 12. Inf. § 33.
[22] π τ ἀγαθῶν

μήτε τὰ δὲ γε τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ προεπινοήσας κε, ἐξακούσεται, καὶ ῥᾳδίως δέξεται, ὡς οἰκείως ὑπολεγόμενον τὸ ὑπὸ τῶν κωμικῶν εἰρημένον. ὕτως καὶ οἱ πολλοὶ φλυαροῦσι τὰ μὴ διαφοράν. εἰ γὰρ ἂν [1] τοῦτο μὴ προσέκοπτεν καὶ ἀπιξιοῦτο[2]· τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν πλούτου καὶ τῶν πρὸς τρυφὴν ἢ δόξαν κυκληπημάτων προδεχόμενα, ὡς ἰκανῶς καὶ ἀστείως εἰρημένον. προΐδοιμεν οὖν καὶ ἐροῦντα, εἰ λεκτέον καὶ ἀγαθὰ ὑπολητέον τὰ τοιαῦτα. ὧν προεπινοηθέντων, οἰκείως ἂν ὑπενέγκοι, τὸ τῆς κεκλημένου αὐλῆς, ὑπὸ τῆς εὐπορείας οὐκ ἔχειν ὅπου [3] κεῖσῃ.

[1] [ἐπὶ] τούτων, vel ἐφ' ἐκείνων μ. f.
[2] —το πάλιν ὑπὸ τῶν f.
[3] δῆσῃ Boot.

XIII. [4] Ἐξ ἀφῳωσμένου καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα· [5] οὐδὲν ἧττον ἐκ τούτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται. ὥσπερ οὖν οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπέστην, οὕτως [6] κατακληθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν καὶ μεταβολὴν εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου· καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου μεταβαλεῖ· καὶ ἧδη εἰς ἄπειρον. καὶ τοιαύτῃ τῇ μεταβολῇ κἀγὼ ὑπέστην, καὶ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, καὶ ἐπανιόντι εἰς ἄλλο ἄπειρον. οὐδὲν γὰρ κωλύει ὕτως φάναι, καὶ [7] τὴν προνοίαν πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

[4] L. 2. § 2. l. 6. § 32.
[5] L. 4. § 4.
[6] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18 25. l. 8. § 18. l. 9. § 28.
[7] L. 10. § 7. l. 11. § 1.

XIV. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη [8] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτὰς ἀρκέμεναι, καὶ τοῖς κατ' ἐαυτὰς ἔργοις. ὁρμᾶσθαι μὲν ἔνθα καὶ ὑπὸ τὰς οἰκείας ἀρχάς· [9] ὁδοῦσι δὲ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καὶ διὸ καὶ διορθώσεις αἱ τοιαῦται προαξεῖς ὀνομάζονται, [10] τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ σημαίνουσαι.

[8] L. 4. § 13, 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.
[9] Inf. § 34. l. 8. § 60.
[10] L. 4. § 18, 51.

XV. Οὐδὲν τούτων ῥητὸν ἀνθρώπῳ, [11] ἃ ἀνθρώπῳ, καὶ αὐθρώπου, ἐκ ὑπαλλάττει. ἐκ ἔστιν ἀπαγόρευμα ἀνθρώπῳ, οὐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, οὐδὲ πλειότητες εἰσὶ τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. ὑ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐλοῖς ὄζει τῷ ἀνθρώπῳ κείμενον, οὐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι εἴ τι τούτων ἦν ὑπάλλον τῷ ἀνθρώπῳ, οὐκ

[11] L. 8. § 12, 26.

pro bonis habentur, ubi animo præconceperit quis, auribus æquis accipiet, faciléq; admittet, tanquam aptè adjectum id, quod à comico quandóq; dictum est, ità etiam vulgus hominum differentiæ istius habent aliquam notitiam. alioqui enim non offenderet & tanquam dictu indignum repudiaretur, si de illis enunciaretur; cùm de divitiis eíisq; fortunæ bonis quæ ad luxum pompámve ferunt, tanquam aptè scitéq; dictum admittamus. Eas nunc & quæras licet, utrùm in honore habendæ, aut in bonis censendæ sint res hujusmodi, quibus animo priùs conceptis illud commodè possit adjici, homini istis instructo præ opulentia sua *non suppetere, ubi ventris onus deponat.*

XIII. Formâ consto & materiâ. harum neutra in nihilum interibit, quemadmodum nec ex nihilo processit. omnis ergo pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliquam pro ratione sui redigetur. & hæc rursus in aliam mundi partem mutabitur: & sic in infinitū. mutationis autem hujusmodi operâ & ipse extiti, & qui me genuerant, atq; ita retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, quo minus hoc dicam, etiamsi secundùm periodos finibus certis terminatas mundus iste digeratur.

XIV. Ratio ársq; ipsa rationalis, facultates sunt, quæ sibi operibúsq; suis ipsæ sufficiunt. à suo itaq; cientur prodeúntq; principio; at ad propositum sibi finem rectà proficiscuntur. unde & rectè factorum appellationem sortitæ sunt actiones istiusmodi, quâ viæ rectitudo significetur.

XV. Nihil horum hominis esse dicendum est, quod non ad hominem quâ homo est, pertinet. ista enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proinde in istis consistit, aut naturæ humanæ finis, aut bonum aliquod quod ad finem hunc conficiendum conducat. tum si quid istorum ad hominem pertineret, hominis non esset

ea

habere, eíſque ſeſe opponere, nec laude dignus haberetur, qui iſtis minùs indigentem ſe præſtiterit. imò ne bonus quidem vir eſſet, qui ſibi horum alicui interdixerit, ſiquidem ea verè bona exiſterent. atqui contrà, quò quis horum híſque ſimilium plura ſibi detraxerit, aut ab aliis detracta æquanimiter ſuſtinuerit, eò melior meritò cenſetur.

XVI. Talis futura eſt mens tua, qualia ea ſunt quæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus iſtiuſmodi: verbi gratiâ; ubicunque vivere, ibidem & bene vivere licere. in aula verò vivere licere: ergo & in aula bene vivere dari. & rurſus, cujus gratiâ quidque conditum eſt, ad id agendum eſſe conditum; ad quod autem agendum conditum eſt, ad id ferri: ad quod fertur verò, in eo finem ſuum ſitum habere: in quo autem finis rei cujuſque ſitus eſt, eodem utile bonúmque ejuſdem conſtare. bonum itaque animantis ratione præditi, ſocietas eſt. ad hanc enim natos eſſe nos, ſupra demonſtratum eſt. an non enim liquet planè, deteriora quæque præſtantiorum gratiâ eſſe condita, præſtantiora ſui invicem? præſtant autem inanimatis quidem animata; ex animatis verò quæ ratione ſunt prædita.

XVII. Quæ fieri nequeunt ſectari, inſanum eſt. fieri autem non poteſt, quin iſtiuſmodi quædam improbi agant.

XVIII. Nihil cuiquam contingit, quin à natura habeat, ut id ferre poſſit. aliis eadem contigere, qui vel caſuum ſuorum ignari, vel animi magni ſpecimen dare cupidi, immoti illæſique manſerunt. indignum eſt autem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus poſſe.

XIX. Res ipſæ nullâ ratione animam attingunt; neque aditum ullum ad eam habent; neque mutare eam, aut movere poſſunt. ipſa ſola ſeſe mutat movétque. qualia autem decreta fuerint, quibus ipſa

δὲ [1] τὸ ὑφ' ἑτέρου αὐτῷ, ἢ [2] καπῆναι· ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν. ὁποῖον δὲ ἕκαστον τῶν ἐφ' ἑαυτῷ, τοιοῦτον καὶ αὐτὸ γίνεται. ἀγαθὸν ἐπαινετὸν ἐστί, ἢ ἐπαινετὸν ἐστὶν, ἢ ἀμφοτέρων μέτεστιν. οὐδὲ ἐπαινετὸν ἐστὶν, ὃ ἀφορισθῆναι τούτων ἐαυτὸν προαιρεῖται. ἐπεὶ εἰ ἀγαθὸν ἐστὶν ἢ ἐπαινετὸν ἐστὶν, ἢ ἀμφοτέρων μέτεστιν, οὐκ ἂν ὁ ἐλατιωτικὸς ἑαυτῷ ἐν τινι τούτων ἀγαθὸς εἴη, οὐδ' ἂν ἐπαινετὸς εἴη. νῦν δὲ [3] ὁσῳ γὰρ πλείω τις ἀφαιρῶν ἑαυτῷ τούτων, ἢ τοιούτων ἐπιῶν, ἢ καὶ ἀφαιρούμενα [4] τι τούτων ἀνέχηται, τοσῷδε μᾶλλον ἀγαθὸς ἔσται.

XVI. [5] Οἷα δὴ πολλάκις φαντασθῇς, τοιαῦτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· [6] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε οὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῶν τοιούτων φαντασιῶν οἷον, ὅτι [7] ὅπου ζῆν ἔστιν, ἐνῆν καὶ εὖ ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν [8] ἔστιν· ἔστιν ἄρα καὶ εὖ ζῆν ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [9] ἕνεκεν ἕκαστον κατεσκεύασται [10], πρὸς ὃ δὲ κατεσκεύασται, πρὸς τοῦτο φέρεται· πρὸς ὃ δὲ φέρεται, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτοῦ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐνῆν καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τἀγαθὸν ἑκάστου· [11] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνία. ὅτι δὲ [12] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεικται. ἢ οὐκ ἦν ἐναργὲς, ὅτι [13] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [14] κρείττω δὲ τῶν μὲν ἀψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.

XVII. Τὸ [15] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [16] ἀδύνατον δὲ τὸ [17] τοὺς φαύλους μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

XVIII. [17] Οὐδὲν οὐδενὶ συμβαίνει, ὃ οὐχὶ ἐκείνου πέφυκεν φέρειν αὐτό. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ συμβαίνει, ἢ ἤτοι ἀγνοῶν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ [18] ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνην [19] οὐ θέλων, ἢ καὶ κακῶς μένει· [20] δεινὸν ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀρέσκειαν ἰσχυρᾶς ἕξεως φρονήσεως.

XIX. [21] Τὰ πράγματα αὐτὰ ἅπτεται [22] οὐδὲν ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [23] οὐδὲ τρέψαι, οὐδὲ κινῆσαι ψυχὴ δύναται· [24] πρέπει δὲ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν μόνη· καὶ οἷον δὴ κεκμάτων κατασκευάσῃ

[1] Inf. § 31. *l.* 8. § 8. *l.* 10. §
[2] 8.
[3] *L.* 8. § 39.
[4] *L.* 10. § 33.
[5] -νός.
[6] *L.* 7. § 3. *l.* 12. § 1.
[7] *L.* 3. § 4.
[8] *L.* 8. § 45. *l.* 10. § 33.
[9] *L.* 1. § 17. *l.* 8. § 9.
[10] *L.* 6. § 16, 40. *l.* 7. § 55. *l.* 8. § 12.
[11] [πρὸς τοῦτο κατεσκεύασται.]
[12] Sup. § 6. Inf. § 34. *l.* 6. § 7. *l.* 7. § 74. *l.* 9, 42.
[13] *L.* 2. § 1. *l.* 7. § 5.
[14] Inf. § 30. *l.* 7. § 55. *l.* 11. § 10.
[15] *L.* 6. 23.
[16] *L.* 6. § 50. *l.* 11. § 18, 33.
[17] Inf. § 28. *l.* 9. § 42. *l.* 12. § 16.
[18] ἐκ Lug.
[19] *L.* 8. § 46. *l.* 10. § 3.
[20] *L.* 6. § 10. *l.* 11. § 9.
[21] *L.* 8. § 48.
[22] *L.* 4. § 3.
[23] *L.* 8. § 41. *l.* 11. § 6.
[24] *L.* 6. § 52. *l.* 7. § 16.
[25] *L.* 6. § 8

ἑαυτῷ, τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσφερόντα.

XX. [1] Καθ' ὅσον μὲν λόγον ἡμῖν ἔστιν οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον [2] εὖ ποιητέον αὐτὸν καὶ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δέ τινας εἰς τὰ οἰκεῖα ἔργα, [3] ἐν τισὶν ἀδιαφόροις μοι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ὄντων ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [4] τοῦτο τούτων δὲ ἐνεργάζεσθαί μοι ἐμποδιστὸν ἂν· ἔστι δὲ ὁρμῆς καὶ προαιρέσεως, ἃ γίνεται ἐμποδίων [6] ἀλλὰ πλὴν ὑποτεθαρρῆσθαι, καὶ πλὴν μεταθεῖναι καὶ μεταφέρειν· μεταφέρεται γὰρ καὶ μεταθίσταται πᾶν ὃ τὴν ἐνέργειαν κώλυμα ἢ ἀφόρητον εἰς ὃ προσφυὲς ἦν ἔργον γίνεσθαι· καὶ οὕτω ἔργον τὸ ἐμποδιζόμενον καὶ προὸδῶ, ὃ τὴν ὁδὸν ταύτης ἐνεργοῦν.

XXI. [7] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ὃ κεφάλαιον λύμη· ἔστι δὲ τοῦτο ὃ πᾶσι προσφυόμενον, καὶ [8] πάντα διάπυρον· ὁμοίως δὲ καὶ [9] τὸ ἔν σοι ὃ κεφάλαιον λύμη· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [10] ἐκείνῳ ὁμοφυές· καὶ γὰρ δὴ σοι [11] τὰ τοῖς ἄλλοις χρήσιμον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁσονοῦν βίῳ· ὑπὸ τούτου διοικεῖσθαι.

XXII. [12] Ὁ τῇ πόλει οὐκ ἔστι βλαβερόν, οὐδὲ τῷ πολίτῃ βλάπτει· ὅθεν παντὸς τοῦ βεβλάφθαι φάσκοντος τοῦτον ἐπαγαγὲ τὸν κανόνα. εἰ μὴ πόλις ὑπὸ τούτου βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι· εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [13], οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τῇ πόλει. [14] τί τὸ προκείμενον.

XXIII. Πολλάκις ἐνθυμοῦ, [15] τὸ τάχος τῆς μεταφορᾶς καὶ ὑποξαγωγῆς τῶν ὄντων τί καὶ γινομένων. [16] ἥ τε γὰρ οὐσία οἷον ποταμὸς ἐν διωσεκεῖ [17] ῥύσει, καὶ [18] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχεῖ μεταβολῇ, καὶ τὰ αἴτια ἐν ποικίλαις [19] τροπαῖς. καὶ σχεδὸν [20] οὐδὲν ἑστώς, οὐ τὸ παρεγγύς [21]. τὸ δὲ [22] ἄπειρον τοῦ τε παρῳχηκότος καὶ μέλλοντος ἀχανὲς, [23] ἐν ᾧ πάντα ἀναφανίζεται. πῶς οὖν οὐ [24] μωρὸς ὁ ἐν τούτοις

[1] L. 2. § 1.
[2] Inf. § 33.
[3] L. 6. § 32. l. 8. § 56.
[4] L. 8. § 32, 41.
[5] L. 3. § 12. Inf. § 34. l. 10. § 33. l. 11. § 9.
[6] L. 4. § 1.
[7] Inf. § 33.
[8] L. 6. § 5, 9.
[9] L. 3. § 9. l. 6. § 14, 16. l. 12. § 1, 19.
[10] L. 6. § 14.
[11] L. 3. § 5. l. 7. § 55.
[12] Inf. § 35. l. 6. § 44, 54. l. 8. § 55. l. 10. § 6.
[13] L. 2. § 1. l. 7. § 26.
[14] [ἀκλήϊον ἦ] sive, [ἀλλὰ ἀκίνητ.] ἢ Inf. § 28. l. 10. § 4. l. 11. § 13.
[15] L. 4. § 43.
[16] L. 2. § 43.
[17] Sup. § 10.
[18] L. 7. § 18, 25. l. 9. § 19. l. 11. § 35.
[19] L. 8. § 6.
[20] Inf. § 33.
[21] γὰρ πάντα f.
[22] L. 4. § 3. l. 12. § 7.
[23] L. 2. § 12.
[24] L. 4. § 44.

in se locum dederit, talia facit sibi adventitia quæque.

XX. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; quatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at quatenus in actionibus debitis obsistunt nobis quandoque, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minus quàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atque circumversionis beneficio, circumvertit enim mens transfértque effectionis impedimentum omne ad id quod est potius. ità fit ut & quod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, quod viæ initæ obstabat.

XXI. Eorum quæ mundus complectitur, quod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, quod cæteris omnibus utitur, quod reliqua omnia administrat. pari modo & quod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, quod superiori illi affine est. istud enim est, quod cæteris in te omnibus utitur; & à quo vita tua gubernatur.

XXII. Quod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, quibus noceri tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: quin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, ne sic quidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in quo delinquat.

XXIII. Sæpe cogita, quanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, quæ sunt fiúntq; universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qui in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & causse ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec quod consistat ferè quicquam est. cogita itidem vastum istud utrinque adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, quo conduntur universa. quî igitur non pro fatuo meritò habeatur, qui istis vel inflatur, vel cruciatur,

cruciatur, vel de re aliqua, quæ ad ſpatium perbreve moleſtiam exhibeat, quiritatur, quaſi diu id fiat.

XXIV. Memineris & naturæ univerſæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi univerſi, cujus ſpatium breve & momentaneum tibi aſſignatum eſt; & fati, cujus quantilla es particula?

XXV. Peccat quis aliquid adversùs me? ipſe viderit: propriam habet diſpoſitionem, operationem propriam. ego nunc habeo, quod nunc habere me vult rerum natura; facióque quod nunc me facere vult natura mea.

XXVI. Quæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel aſperum carnis tuæ motum: nec ſe carni immiſceat, ſed circumſcribat ſeſe, & intra membrorum limites coerceat affectiones iſtas. quòd ſi aliâ ratione ſe ad mentem ſubvexerint, quatenus nempe ea corpori unita eſt, tunc ſenſui, cùm à natura ſit, non eſt obnitendum, ſed ſiſtenda partis principalis cenſura, nè de his tanquam aut bonis aut malis ſententiam ullam ferat.

XXVII. Cum Deis vivendum. hoc autem faciet, qui animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus ſibi deſtinatis acquieſcat; faciátq; quæcunq; genius ille voluerit, quem ſui particulam à ſe avulſam Jupiter cuique attribuit, præſidem ducémque eidem futurum. hic autem cujuſque mens eſt & ratio.

XXVIII. Num ſuccenſes ei qui hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? quid enim fecerit? ejuſmodi os huic, illi alæ ſunt, ut fieri nequeat quin tale quid ab utroque ſe proferat. at homo, inquis, ratione præditus eſt, poteſtque ſi advertat, dignoſcere quid delinquat. Bene tibi ſit. proinde, tu quoque ratione cùm ſis præditus, rationali facultate tuâ eundem in illo excitato, errorem oſtendito, commonefacito. ſiquidem enim te audiverit, ſanâſti eum, nec

φυσώμην, ἢ στώμην, ἢ χειλιάζων, ὡς ἐν λοιμῷ ἔχοντι ἔδοξε μοι ἐνοχλήσαι.

XXIV. Μέμνησο τὴν συμπάσης οὐσίας, ἧς ὀλίγιστον μετέχεις, καὶ τὸν συμπάντα αἰῶνα· ὃ βραχὺ καὶ ἀκαριαῖόν σοι ἀφώρισται, καὶ τὴν εἱμαρμένην, ἧς πόσον εἰ μέρος; [1] L. 2. § 9. l. 12. § 32. [2] L. 4. § 26. [3] L. 4. § 48. l. 11. § 18.

XXV. Ἄλλος ἁμαρτάνει καὶ εἰς ἐμέ. ὄψις· ἰδίαν ἔχει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν. ἐγὼ νῦν ἔχω, ὃ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ ἰδιοποιὸς φύσις, καὶ πράσσω ὃ με νῦν πράσσειν θέλει ἡ ἐμὴ φύσις. [5] L. 4. § 26. l. 11. § 13. l. 12. § 26. [6] πῆς Xyl. [7] Sup. § 3. [8] L. 4. § 34. l. 7. § 57.

XXVI. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυβερνῶν τῆς ψυχῆς σου μέρος, ἄτρεπτον ἔστω, κατὰ τὸν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ μὴ συγκεννάσθω, ἀλλὰ περιγραφέτω αὐτὸ, καὶ περιορίζέτω τὰς πείσεις ἐκείνας ἐν τοῖς μορίοις. ὅσον δὴ ἀναδιδῶνται κατὰ τὴν ἑπέραν συμπάθειαν εἰς τὴν διάνοιαν, ὡς ἂν σύμφυλα ἤνωμένα, τότε μὲν τὴν ἄθησιν, φυσικὸν ἔσον, ὃ πειρατέον μὴ κακὸν εἶναι· τὴν δὲ κατάληψιν, τὴν ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ, μὴ προσδεχέτω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ. [9] L. 6. § 22. [10] L. 4. § 3. [11] L. 7. § 16, 67. l. 10. § 24. [12] αὐτὸ f. l. 7. § 68. [13] L. 3. § 6. l. 7. § 55. l. 8. § 26. [14] L. 4. § 8. l. 7. § 14.

XXVII. [15] Συζῆν θεοῖς· συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [16] ἀρεσκομένην τοῖς ἀπονεμομένοις, [17] ποιοῦσαν ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ [18] προστάττει καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν, [19] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ ἕκαστος δὲ ἐστιν, ὁ ἐκάστου νοῦς καὶ λόγος. [15] L. 10. § 1. l. 12. § 5. [16] L. 2. § 17. l. 3. § 16. l. 7. § 54. [17] Sup. § 10. [18] L. 3. § 5. [19] L. 2. § 4. l. 12. § 26.

XXVIII. [20] Τῷ γέροντι μὴ ὀργίζῃ; μήτι τῷ ὀζοστόμῳ ὀργίζῃ; τί σοι ποιοῦσι; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιούτας μάλας ἔχει, [21] ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφορὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ λόγος ἔχει, φησί, καὶ συνοῆσαι ἐφιστάνων τί πλημμελεῖ σοι. ἐροῦ τοιγαροῦν [22] καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὸν διδάσκαλον· [23] δεῖξον, νουθέτησον· εἰ γὰρ ἐπαΐσῃ, θεραπεύσεις, [20] L. 11. § 15. [21] Sup. § 17. [22] L. 4. § 13. l. 11. § 39. [23] Sup. § 22. l. 6. § 27. l. 8. § 59. l. 9. § 11. l. 10. § 4. l. 11 § 13.

πόλις, καὶ ἡ χρεία ὀργῆς. [1] [ὅτε [2] τραγῳδὸς, ὅτε πύρινη]

XXIX. [3] Ὡς ἐξελθὼν ζῆν ἔλαχον, ὅτων ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ὑπηρέτωσι, τότε [4] καὶ τῷ ζῆν ἔξιθι· ὅτως μήτοι, ὡς [5] μηδὲν κακὸν πάσχων. [6] καπνός ἐστι, ἀπέρχομαι. ἢ αὐτὸ [7] τοῦτο ἔγκλημα δοκεῖς; μέχρι δὲ με τοιοῦτον οὐδὲν ἐξάγῃ, μένω ἐλεύθερον, καὶ [8] οὐδείς με κωλύσῃ ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ [9] κατὰ φύσιν τὴν λογικήν, καὶ κοινωνικὴν ζώου.

XXX. Ὁ τῆς ὅλης νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν [10] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ [11] τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς [12] πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ [13] τὰ κατὰ τὰς ἐπὶ ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

XXXI. [14] Πῶς προσενήνεξαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· εἰ πρός πάντας σοι μέχρι νῦν ἔστι τὸ μήτε λόγῳ ῥέξαι ἐξάίσιον, μήτε εἰπεῖν. ἀναμιμνήσκου δὲ, καὶ δι' οἵων διελήλυθας, καὶ οἷα ἤνεγκας δύνασαι· καὶ δὲ [15] πλήρης ἤδη σοι ἡ ἐφημερία καὶ βίου, καὶ [16] τελεία ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὧν ἄλλων καλῶν· καὶ [17] πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερεῖδες· [18] πόσα δὲ ἐνδόξα περιεῖδες· [19] εἰς ὅσους δὲ ἀγνώμονας εὐγνώμων ἐγένου.

XXXII. [20] Διὰ τί σύγχυσιν ἄπειροι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ὑπεύθυνον; τίς οὖν ψυχὴ ἔντεχνος καὶ ὑπεύθυνος [21]; ἡ εἰδυῖα ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ [22] τὸν λόγον τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον, καὶ ἐν πολλῷ τῷ αἰῶνι· [23] καὶ περιόδους τινὰς [24] οἰκονομοῦντα τοῦ παντός.

XXXIII. Ὅσον οὐδέπω [25] σποδὸς ἢ σκέλετος, καὶ [26] ἤτοι ὄνομα, ἢ [27] οὐδὲ ὄνομα· [28] τὰ δὲ ὄνομα, ψόφος καὶ ἀπήχημα. τὰ δὲ

irâ ampliùs opus jam erit. [Nec tragœdus, nec ſcortum.]

XXIX. Quo modo vivere cogitas vitâ mox exceſſurus, eodem, ſi voluĕris, vivere jam licet. ſin id minùs permiſerint, quibuſcum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, ne tanquam mali quid paſſus. ſi fumus moleſtus eſt mihi, diſcedo. cur hoc momenti alicujus eſſe videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote quem nemo prohibere poſſit, quo minùs faciam quæ velim; velim autem, quæ animantis ratione imbuti ad ſocietatem nati naturæ ſunt conſentanea.

XXX. Univerſi mens communionis mutuæ amans eſt. itaq; dèteriora quæq; præſtantiorum cauſsâ fecit: præſtantiora ſibi invicem conciliavit. vides ut res ſingulas ordine juſto ſubdiderit, congeſſerit, pro dignitate ſua ſuum cuiq; attribuerit, præſtantiſſimas mutuo ſibi invicem conſenſu devinxerit.

XXXI. Recole tecum quo modo te hactenus geſſeris erga Deos, parentes, fratres, liberos, conjugĕ, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunquid hactenus adversùs horum aliquem, quod minùs deceat, quicquam vel facto, vel dicto etiam admiſeris. recole quoq; quæ tranſegeris negotia, quibúſque ſuſtinendis ſuffeceris. cogita & vitæ tuæ hiſtoriam jam eſſe conſummatam, muneréque tuo te jam defunctum. recole itidem, quot præclara videris; quot voluptates ac dolores ſpreveris; quot pro glorioſis habita neglectui habueris; quot improbis denique æquum te exhibueris.

XXXII. Quorſum arte inſtructum ac peritum quenquam rudes animæ imperitæq; conturbent? verùm quænam eſt anima perita artéq; inſtructa? Ea quæ principii finiſq; rerum eſt gnara rationiſque illius quæ res omnes permeat, ac per ævum omne ſtatis periodis univerſum hoc adminiſtrat.

XXXIII. Cinis jamjam futurus es, aut oſſa nuda; noménque tantùm, vel ne nomen quidem tui, ſuperſuturum eſt. nomen autem ip-

[1] L. 4. § 31.
[2] L. 3. § 7. l. 11. § 18.
[3] L. 2. § 11. l. 11. § 3.
[4] L. 8. § 47.
[5] L. 2. § 11, 12
[6] εἰ f.
[7] L. 4. § 50.
[8] L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
[9] L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup. § 16. l. 6. § 14.
[10] Sup. § 16.
[11] L. 8. § 59.
[12] Sup. § 8. l. 9. § 1.
[13] L. 9. § 9.
[14] L. 1. § 17. Sup. § 11. l. 6 § 48. l. 10. § 37.
[15] L. 2. § 14.
[16] L. 3. § 8.
[17] Sup. § 15.
[18] Sup. § 1.
[19] L. 7. § 65.
[20] L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.
[21] L. 19. § 18. l. 8. § 3.
[22] L. 4. § 40.
[23] Sup. § 13.
[24] Sup. § 21.
[25] L. 4. § 48.
[26] L. 12. § 27.
[27] L. 4. § 6. l. 13.
[28] L. 4. § 3.

sum nihil est aliud quam sonitus inanis & echo quædam. quin & illa ipsa, quæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana sunt, putida, exilia, canicularum instar invicem rixantium, aut puerulorum secum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modestia, justitia & veritas, ad cœlum, à terra longè latéq; patente, sese contulerunt. ecquid igitur restat quod te istic detineat? siquidem res sensui subjectæ, mutari pronæ, & consistere nesciæ; sensus ipsa hebetes & imagines falsas admittere proclives: animula ipsa, exhalatio à sanguine emissa: apud eos, qui istiusmodi sint, celebrem esse, inane quiddā. quin ergo expectas placidus, vel extinctionem tui, vel translationem? istius tempus donec obvenerit, quid sufficerit nisi ut Deos colas celebréſq;, hominib⁹ benefacias, sustineas eos eisdémque abstineas; meminerisq; ea omnia, quæ extra corpusculi animulæque tuæ terminos consistunt, nec tua esse, nec in potestate tua sita?

ἐν τῷ βίῳ πολυλίμνῃ, [1] κενά, καὶ [2] σαθρά, καὶ [3] μικρά, καὶ [4] κυνίδια ἀλλαλοδακνόμενα, καὶ [5] παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα εὐθὺς κλαίοντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ ἀληθεία, [6] ἐρρὲς Ὄλυμπον, ἀπὸ γδοναὶς σὺν εὐρυοδείῃσι τί σὲ ἔτι δεῖ καταίχειν; [7] τὰ μὲν αἰσθητὰ σύμπαντα μεταβλητὰ, καὶ [8] ἔχ ἑστῶτα· τὰ δὲ αἰσθητήρια, [9] ἀμυδρὰ καὶ σύρροα· τὸ πᾶν ἀτμός. αὐτὸ δὲ ὃ ψυχάριον, [10] δύαι δυμίασις ἀφ' αἵματος. [11] ὃ δὲ δοκιμεῖν ἐν λόγῳ τοιούτοις, κενόν. [12] τί οὖν [13] προσμένεις; [14] ἴλεως [15] ἢ εἴτε σβέσιν εἴτε μετάστασιν. ἕως δὲ σκήνης ὁ καιρὸς ἐφίσταται, [16] ἀρκεῖ· [17] τί δ' ἄλλο ἢ θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν· [18] ἀνθρώπους δὲ εὖ ποιεῖν, καὶ [19] ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ κρεαδίου, ἢ τοῦ πνευματίου, ζώντα μεμνῆσθαι [20] μήτε σὰ ὄντα, μήτε ὑπ' ἄλλου;

[1] L. 4. § 32.
[2] L. 9. § 36.
[3] L. 6. § 36.
[4] L. 7. § 3.
[5] L. 9. § 24.
[6] Hesiod. l. 1. v. 195.
[7] L. 2. § 17. l. 6. § 4, 14.
[8] Sup. § 23.
[9] L. 2. § 17.
[10] L. 4. § 3.
[11] L. 4. § 33.
[12] πρὸς τ. ἴλ.
[13] Sup. § 10.
[14] L. 2. § 3.
[15] L. 7. § 32.
[16] Sup. § 14.
[17] L. 6. § 10, 30.
[18] L. 5. § 20.
[19] Sup. § 20.
[20] L. 12. § 3.

XXXIV. Prosperè tibi res tuæ sunt perpetuò proceſſuræ, si ritè incedere potueris, rectâque methodo & opinari & agere. communia sunt animæ ratione præditæ, sive Dei, sive hominis, sive alius alicujus animantis duo ista: alterum, quod ab alia re nulla possit impediri; alterum, quod in animi affectione actionéq; justâ bonum suum situm habeat, nec ultra hæc quicquam appetere necesse habeat.

XXXIV. Διώκειν ἀεὶ [21] εὐθείᾳ, ἵνα καὶ [22] ὁδεύειν, ἵνα καὶ [23] ὁρᾷ τὸν συλλαμβάνειν, καὶ πρόνοιαν [24] δύο ταῦτα κοινά, τήν τε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πάντος λογικοῦ ζώου ψυχήν· τὸ [25] μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου καὶ τὸ [26] ἐν τῇ δικαίᾳ ἕξει καὶ πράξει ἔχειν τὸ ἀγαθόν, [27] καὶ ἐν ταύτα τὴν ὄρεξιν ἀπολήγειν.

[21] εὐθείᾳ δι.
[22] Sup. § 14.
[23] L. 1. § 9.
[24] -σειν δι.
[25] Sup. § 20.
[26] Sup. § 16.
[27] L. 4. § 20. l. 9. § 31.

XXXV. Si nec aut vitiositas hæc mea sit, aut effectum vitiositatis meæ; nec communitas ea læditur, cur de re ista ipse differor? communitatem autem quid læserit?

XXXV. Εἰ [28] μήτε κακία ὄζει τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια κατ' ἐμοί, [29] μήτε τὸ κοινὸν βλάπτεται, τί μοι μέλει αὐτῷ διαφέρομαι; [30] τίς ἡ βλάβη τοῦ κοινοῦ;

[28] Sup. § 25. l. 7. § 22. l. 9. § 4.
[29] Sup. § 22.
[30] L. 8. § 55.

XXXVI. Ne imaginatione ullâ temerè abripiaris: sed opis tuæ indigis, prout potes & par est, opem feras. nec si in rebus mediis hisce detrimentum sustinuerunt, ideò lædi eos existimes. nihil enim mali subest. sed quemadmodum senex discedens alumni turbinem poscebat, cum turbinem tamen, hoc est, ulcerum quiddam, esse meminisset, ita & istic te geràs. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es,

XXXVI. Μὴ [31] ὁλοσχερῶς [32] τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ [33] βοηθεῖν μὲν κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἀξίαν καὶ εἰς τὰ μέσα ἐλαττοῦσθαι, μὴ μοι τοι [35] βλάβην ἀνὴρ φιλιάζεσθαι, κακὸν γὰρ [36] ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπελθὼν τὸ σὸν ἀριστοβόμβυον ἀπῄτει, μεμνημένος ὅτι βόμβος· ὅτων οὐκ ἔστι καὶ ὧδε. ἐπεί τοι [37] χίτη καλῶν ἐπὶ τῷ ἐμβόλων

[31] L. 9. § 3.
[32] L. 4. § 22. l. 7. § 43.
[33] L. 6. § 30.
[34] L. 3. § 11.
[35] Sup. § 35.
[36] ἔθεν f.
[37] χίτη καλὸν Xyl.

[1] L. 9. § 29.
[2] L. 4. § 14.
[3] ἐ. π. εὐμ. Sal. ἠὶ ιο ἂν, ἐ. ἢ εὐμ. Boor.
[4] --λιφθεὶς Sal. & Boor.
[5] ἄνθρωπε, σὺ ᾗ εὐμ. ἐ. κατ. S
[6] L. 7. § 17.
[7] -δοὶ τέρπ. S.

ἀνθρωπε, ἐπελάθυ ἐ ταῦτα ἰδῶ; ναί· ἀλλὰ τέτοις ᾠδιαφόρεσα. [1] Λέγε τοῦτ' οὖν ἐ [2] μωρὸς ᾖ; [3] ἐγὼ μέλλω πεῖ, ὅτε δήποτε καταλειφθεὶς[4], [5] εὐμοιρος ἀνθρωπος· ὃ ᾖ [6] εὐμοιρος, ἀγαθὴν μοῖραν σεαυτῷ ἀπονέμεις· ἀγαθὸν ᾖ μοῖρα, ἀγαθαὶ [7] ζοπαὶ ψυχῆς, ἀγαθὸν ὁρμαὶ, ἀγαθαὶ πράξεις.

homo, hæc quidnam sint? memini satis, inquis; verùm ea sunt, in quibus isti pretium studiúmque ponunt. num ergo & te fatuum esse necesse est, quia illi sunt? quocunq; loco deprehensus, felix futurus sis. felix est autem qui sortem sibi bonam comparaverit. fors vero bona si quid sit quæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis denique actionibus constat.

ΒΙΒΛΙΟΝ ϛ'. LIB. VI.

[1] Inf. § 5. l. 7. § 23.
[2] L. 2. § 11. l. 10. § 7.

Τῶν ὅλων ὐσία, εὐπειθὴς, ἐ εὐγενὴς, [2] ὁ ᾗ ταύτῃ διοικῶν λόγ. εὐθὺς μέμφεται ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἐχθὲ ἐ κακοποιῆσαι κακίαν ᾗδε ἐδὲ ἔχει, οὐδὲ κακῶς ποιῆσαι, οὐδὲ βλάπτεται ὑπ' ἐκείνε. [3] πάντα ᾗ κατ' ἐκεῖνον γίνεται, ἐ περαίνεται.

[3] L. 3. § 11. Inf. § 8.
[4] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.
[5] L. 7. § 44, 45, 46.
[6] L. 3. § 7. l. 10. § 8.
[7] L. 8. § 32. l. 9. § 6.
[8] L. 2. § 5. l. 3. § 12.

II. Μὴ διάφερε, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμενος· ὃ πρέπον ποιεῖς· ἐ πότερον νυσάζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνε ἔχων· [4] ἐ πότερον κακῶς ἀκέων, ἢ εὐφημέμενος· ἐ [5] πότερον ἀποθνήσκων, ἢ πραττων τι ἄλλοῖον. [6] μία γὰρ βιωτικῶν πράξεων ἐ αὕτη ᾖ, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν· [7] ἀρκεῖ οὖν ᾗ ἐπὶ ταύτης [8] ὃ πρὸν εὖ θεῖς.

[9] L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29, 30.
[10] L. 5. § 23. Inf. § 15.
[11] L. 8. § 25. l. 10. § 7.
[12] -αθήσεται. Lug.
[13] L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.
[14] L. 7. § 15, 65.
[15] L. 8. § 26, 42.
[16] L. 4. § 31.
[17] L. 5. § 6.
[18] L. 3. § 13. Inf. § 23.

III. [9] Ἔσω βλέπε· μηδενὸς πράγματος μήτε ἡ ἰδία ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, πρόσπεσέτω σε.

IV. Πάντα τὰ ὑποκείμενα [10] ταχέως μεταβάλλει, ἐ [11] ἤτοι ἀναμολύσεται [12], ἐτῶ ἤνωται ἡ ὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

V. [13] Ὁ διοικῶν λόγ. οἶδε πῶς διάκειμαι, ἐ τί πιῶ, ἐ ὅτῳ τίνος ὕλης.

VI. Ἄκρ. ὅρος ᾗ ἀμύνεσ· [14] ὃ μὴ ἐξομοιῦσθαι.

VII. Ἐπὶ [15] πᾶσι ἐ [16] προσαναπαύου, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς [17] μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικὴν, [18] αὐὴ μνήμη θεῖ.

UNiversi materia obsequens est & parere prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii causam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neq; malefecit cuiquam, nec à quoquam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

II. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, quod est officii tui, feceris. item utrùm dormiturus, an somni satur; màlè audiens, an collaudatus; moriens itidem, an aliud quid agens, nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, quòd morimur. & in hoc ergò sufficit, quod præ manibus est ritè disponere.

III. Introspice, cavéque ne rei cujusquam qualitas dignitásve propria te fugiat.

IV. Præsentia hæc omnia quàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siquidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

V. Novit mens universi rectrix, quomodo se habeat, quid faciat, & in qua materia versetur.

VI. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti ne sis similis.

VII. Hoc uno te oblecta, in eóque acquiesce, ut ab una, quæ communitatem juvet, actione, ad alteram transeas, numinis memor.

VIII. Pars

VIII. Pars animæ principalis se suscitat, se vertit; se facit, qualem ipsa voluerit; quæque contingunt quælibet, talia sibi videri facit, qualia ipsa voluerit.

IX. Secundùm universi naturam perficiuntur singula. neque enim secundùm aliam ullam, quæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam quasi appensa sit.

X. Universum aut est cinnus quidam rerum, nunc concursu fortuito invicem implexarum, mox dissipatarum denuò; aut est compages rerum in unum ordine justo convenientium, quæ providentiâ regatur. si prius illud, quid est, quod desiderem in temeraria mistela colluviéq; istiusmodi ulteriùs commorari? aut cur aliud quicquam mihi curæ sit, quàm ut quoquo modo in terram redigar? quorsum etiam perturbor? quicquid enim egero, superveniet aliquando dissipatio. sin quod posterius est positum, rectorem veneror, eodémque fretus, firmus animi consisto.

XI. Siquando à rebus circumstantibus per vim quandam adactum perturbari te senseris, citò ad te redi, nec plus quàm necesse est, ab animi tenore congruo recede. tenoris enim servandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

XII. Si novercam simul matrémque haberes, etiamsi & illam coleres, ad istam tamen frequentissimè te reciperes. harum instar habeant apud te, aula & philosophia. ad hanc sæpiùs accede, hac acquiesce, cujus ope, cùm quæ ibi occurrunt tibi futura sunt toleratu facilia, tum & ipse in eis toleratu facilis.

XIII. Quemadmodum de obsoniis atq; eduliis ejusmodi cogitare licet, hoc pisces esse cadaver, hoc avis, hoc suis: ac rursùs de falerno, esse uvulæ succum; de purpura, esse oviculæ capillos conchylii cruore tinctos; de coitu, esse intestini fricationem, reliqua verò ejusmodi

VIII. [1] Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι, ὃ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πρέπον, καὶ ποιῶν μὲ ἑαυτὸ οἷον αὐ καὶ θέλῃ, [2] ποιῶν ᾧ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν ὃ συμβαῖνον, οἷον αὐλῷ θέλῃ. [1] L. 5. § 14. l. 11. § 1. [2] L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.

IX. [3] Κατὰ πᾶν μᾶλλον ὅλων φύσιν ἔκασα περαίνεται. ἢ γὰρ κατ' ἄλλο γέ τινα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν προσέχυσται, ἢ ἐμπεριεχομένου ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπρατεῖται. [3] Sup. § 1, 4.

X. [4] Ἤτοι κυκεών, καὶ ἀνάπλοκή, καὶ σκεδασμός· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, καὶ πρόνοια. [5] εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον, ἵνα καὶ ὅτι ἐμμένω αὐτῷ συγκεκίνημαι, καὶ φυρμῷ τούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δέ μοι καὶ μέλει ἄλλο τι, ἢ τοῦ ὅπως ποτὲ [7] διαγένωμαι; [8] ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμός, ὃν ἂν ποιῶ· εἰ δὲ διάπυρα ἐστὶν, [9] ἀνώ καὶ [10] συνανῶ, καὶ διαρρᾷ [11] τῷ διοικοῦντι. [4] L. 4. § 27. [5] [κ] ap. [6] L. 2. § 11. [7] Iliad. π. v. 99. [8] L. 7. § 46. [9] L. 5. § 21, 33. [10] L. 5. § 18. [11] Sup. § 5, 9.

XI. Ὅταν διαλογιζῇς [12] ἐπὶ πᾶσι περιεσκόπων οἷόν τε διαλεγθῆναι, [13] ταλέως ἐπιμίξῃ [14] εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἐκβῇ τὸ ἀναλογὰν ἁρίσασθαι τῷ ῥυθμῷ. ἔσῃ γὰρ ἐγκρατέστερος τῆς ἁρμονίας, τῇ συνεχῶς εἰς αὐτὸν ἐπανέρχεσθαι. [12] ἐπὶ Lug. An. [13] L. 4. § 3. Inf. § 12. [14] εἰς Lug.

XII. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνην τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ ὅμως ἡ ἐπανόδος σοι πρὸς τὴν μητέρα συνεχὴς ἐγίνετο. τοῦτό σοι ἔστω ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὧδε πολλάκις ἐπανίοντι, καὶ [15] ποιοῦντα ταύτῃ, δι' ἣν καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνεται, καὶ σὺ ἐν αὐλοῖς ἀνεκτὸς. [15] Sup. § 11. [16] L. 5. § 9, 10.

XIII. Οἷον δὴ, τὸ [17] φαντασιάν λαμβάνειν ὅτι τῶν ὄψων, καὶ τῶν τοιούτων ἐδωδίμων· ὅτι νεκρὸς ἐστὶ ἰχθύς, ἔστι δὲ νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοῖρος καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, ζυλάριόν ἐστι σταφυλίου· καὶ [18] ἡ πορφύρα, τρίχια προβάτου αἱματίῳ κόγχης βεβαμμένα· καὶ ὅτι τὸ κατὰ συνουσίαν, [17] L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. l. 7. § 29, 30. [18] L. 9. § 34.

σωμασίαν, ἐντεῦθεν ἀναπηδήσεις, & μετὰ πόνου σπασμοῦ [1] μυξαρίου ἔκκρισις. [2] οἵαδε δὴ αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι ἀεὶ πρὸς τὰ πράγματα & διεξιοῦσαι δι' αὐτῶν, ὥστε ὁρᾶν ἁπανταχοῦ ποτ' ἔστιν. [3] ὅπως δὲ πρὸς ὅλον τὸν βίον ποιῇ, & ὅπως λίαν ἀξιοπρεπέστατα πράγματα φαντάζῃ, [4] ἀπογυμνῶν αὐτὰ, & τὴν εὐτέλειαν αὐτῶν καθορᾶν, & τὸ ἰσόρροπον, [5] ὑφ' ἣν σημαίνει, περιαιρῶν. [6] δεινὰς γὰρ ὁ τῦφος ἀπατεωνίδας & ὅτε δοκῇς μάλιστα πρὸς τὰ εὐδαίμονα καταγίνεσθαι, τότε μάλιστα καταγελᾶται. ὅρα γοῦν ὁ Κράτης τί πρὸς αὐτὸν ὁ Ξενοκράτους λέγει.

[1] L. 4. § 48.
[2] οἷαι vel οἵᾳ.
[3] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[4] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8.
[5] ἐφ' f.
[6] L. 2. § 12. l. 3. § 6.

XIV. [7] Τὰ πλεῖστα ὧν ἡ πολυὺς θαυμάζει, εἰς ἡμιφανῆ ἀναγει, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ πρὸς ὀλίγῳ μετριοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ πρὸς ἔτι χαριεστέρων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἢ μᾶλλόν τοι καθολικῆς, ἀλλὰ καθ' ὅσον πρακτική, ἢ ἄλλως πως ἐπιτεχνής, ἢ κατὰ φιλίαν, τὰ πλεῖθρα ἀνθρωποδόων κεκλῆσθαι. [8] ὁ δὲ ψυχὴ λογικὴ [9] καθολικὴ & πολιτικὴ ἐκμᾶθε, ἐξ ἧς ἔστι τὰ ἄλλων ὑπερέφεται· περὶ ἀποθνήσκειν δὲ τὰ ἑαυτῆ ψυχῇ [10] λογικῶς & κοινωνικῶς [11] ἔχειν μάθε, & κινήσιον ἀναπάζει, & [12] τῇ ὁρμῇ εἰς τοῦτο [13] συνεργῇ.

[7] Sup. § 13.
[8] L. 3. § 9.
[9] L. 5. § 21. l. 12. § 30, 32.
[10] L. 5. § 29.
[11] ἴσχυσον f. Inf. § 10.
[12] L. 5. § 21.
[13] Inf. § 42.

XV. [14] Τὰ μὲ ταχὺ γίνεσθαι, τὰ δὲ ταχὺ γεγονέναι, & τῆς γενομένης δὲ ἤδη τι ἀπέσβη· [14] ῥύσις & ἀλλοίωσις, ἀνανεῦσι [τὸν ἄπειρον αἰῶνα] τὸν κόσμον διὰπαντὸς ὡσαύτως, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου ἀπαράλειπτος φορὰ νέον ἀεὶ παρέχεται [15]. ἐν δὴ τούτῳ [16] τῷ ποταμῷ, [17] τί ἄν τις τούτων πρὸς ἄξιον σπουδῆς ἐπιλάβοιτο, [19] ἐφ' ᾧ ἔσται σοι ἔξεσιν; ὥσπερ εἰκός. τί πρὸς ταχὺ παρατρεχόντων ὀρνίθων φιλεῖ ἄρχεσθαι· [20] τὸ δὲ ἤδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπολήλυθεν. τοιοῦτον δὴ καὶ ἐν αὐτῇ

[14] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[15] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
[16] -ται [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[17] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[18] L. 5. § 10.
[19] Sup. § 23.
[20] L. 4. § 43.

ctionem, mucique cum convulsione quadam excretionem: cogitationes enim istæ ità res ipsas attingunt, easdémque pervadunt, ut quæ nam eæ sint, penitiùs per hoc cernere detur. ad eundem modum per vitam totam agendum est, ut res eas etiam, quæ comprobatu dignissimæ videbuntur, prorsus denudemus, vilitatémque earum intueamur, & tollâmus eam, quâ evehi solent, narrationis pompam omnem. gravis enim impostor fastus est; & tum maximè effascinat, cùm circa ea quis versatur, quæ studio digna videntur. Vide igitur de Xenocrate ipso Crates quid dixerit.

XIV. Eorum quæ vulgus hominum admiratur, pleraque ad generalissima rerum capita referuntur, quæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qualia sunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: quæ autem moderatiores paulò suspiciunt, ad ea referuntur, quæ animâ sunt prædita, veluti greges & armenta. quæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, quæ animâ continentur rationali, non quidem universali illâ, sed quâ artium cultrix, aliásve solers existit, aut quâ merè talis, ut servitiorum turbam possidere. cæterùm qui animam rationalem universalem ac civilem veneratur, is reliquis rebus omnibus insuper habitis, in hoc præcipuè incumbit. ut animam in eo statu suam conservet, quo rationi ac communioni consentaneè se habeat gerátque, & congeneri suo cuilibet, ut hoc ipsum præstet, operam itidem mutuatur suam.

XV. Quædam fieri properant, quædam fuisse: & illius etiam quod fit, aliquid jam abscessit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, sicut temporis successio nunquam intermissa ævum interminatum exhibet novum subinde. in hoc igitur flumine, in quo consistere non datur, quorsum quis horum sic præterlabentium quicquam in pretio habeat? perinde ac si avicularum prætervolantium aliquam diligere quis inciperet, cùm ea è conspectu statim abscesserit. hujusmodi res est & vita cujusque, quali

quasi exhalatio, nempe quædam à sanguine orta, & ab aëre spiritûs attractio. quale enim quiddam est aërem semel traxisse, mox reddere, quod morientis singulis facimus; tale quiddam est & totam illam respirandi facultatem, quam heri & nudiustertius in ortu acceperas, eò [illegible] unde primò hauseras. [illegible] est æstimatione multâ [illegible] aut perspirari, quod & [illegible] est; aut respirare, quod [illegible] & belluarum est; aut [illegible] rerum imagines impres[illegible]re; aut ab affectibus si[illegible] impelli; aut gre[illegible]; aut nutriri: hoc [illegible] est atque alimenti [illegible] superfluum excernere. ec[illegible], quod pretio aliquo [illegible]re? num plausibus excipi? [illegible], itaque nec linguarum [illegible] quid enim sunt aliud [illegible]ones, quàm lingua[illegible]ta cum & glorio[illegible] quid tandem fu[illegible]num? hoc unum, [illegible]m conditionis suæ [illegible]ci sec; sistere, hoc [illegible]ndia reliqua artesq; [illegible]nis enim ars ad hoc [illegible] quid producit, ad [illegible]um sit, ad quod pro[illegible] quidem hoc vinitor [illegible]re, hoc qui equos do[illegible] qui canes curat, inten[illegible]dit. [illegible] plurorum institutiones & [illegible]ne ad quid aliud conten[illegible]dit ergo reperitur quod in [illegible]habendum, atq; hoc benè [illegible], nihil aliud quod acqui[illegible]erit. non tu defines tan[illegible] præter alia multa habere? [illegible] neque itaque futurus es, nec tibi [illegible], nec perturbationibus im[illegible]rtis. etenim necesse erit in[illegible]ilares eos suspectos ha[illegible]re privare te possunt, eis [illegible], qui id, quod tu [illegible], possident. proinde [illegible] cuncti te, ubi horum [illegible] desinit; & de Diis [illegible], conquera[illegible]at [illegible] si in ve[illegible] [illegible] & [illegible]

ἡ ζωὴ ἑκάστου, οἷον [1] ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, ⁊ [2] ἡ ἐκ τῆς αἰέρος ἀναπνοὴ ὁποῖον γάρ ἐστι τὸ ἅπαξ ἑλκῦσαι τὸν ἀέρα ⁊ ἀποδοῦναι, [3] ὅσῳ πρόκειται ποιεῖσθαι, τοιοῦτόν ἐστι ⁊ [4] τὸ τὴν πᾶσαν ἀναπνοϊκὴν δύναμιν, ἣν ἔρρεις ⁊ πρῴην ἀπορραθεὶς ἐκλήγων ἀποδοῦναι ὅπῃ, ὅθεν τὸ πρῶτον ἔσπασας.

[1] L. 5. § 33.
[2] L. 2. § 2.
[3] L. 8. § 54.
[4] L. 5. § 4.

XVI. [5] Τίμον, ἔστε τὸ [6] ζωπυρεῖσθαι ὡς τὸ φυτόν· ἔστε [7] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα ⁊ τὰ θηρία· ἔστε [8] τὸ τυπωθῆναι καὶ φαντασιωθῆναι· ἔστε τὸ [9] νοερασταρεῖσθαι κατ' ὁρμάς· ἔστε τὸ [10] ζωαγελάζεσθαι· ἔστε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὁμοίως τῷ [11] ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς ζοφῆς. τί οὖν ἄμοιον; τὸ κροτεῖσθαι ἐπαί. [12] οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ὑπὸ γλωσσῶν [13] κροτεῖσθαι· εἰ γὰρ καὶ τῷ πολλῶν ὑφημίαι, [14] κρότος γλωσσῶν. ἀφίησι οὖν ⁊ τὸ δοξάριον, τί περιποιεῖται τίμον; δοκῶ μοι, τὸ κατὰ τὸ ἰδίαν καταστολὴν κινεῖσθαι, ⁊ [15] ἰσπεδᾶν, ἐφ' ὃ ⁊ αἱ ὀπτασίαι ἄγουσι ⁊ αἱ [illegible] [16] ἡ τι γὰρ τυχὸν πᾶσα τοῦτο σπεύδειν, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ὑπομενόμως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον πρὸς ὃ κατασκευάσθη. ὃ τε φυτουργὸς ὁ ὑπομελόμενος τὴν ἀμπέλου, ⁊ ὁ παιδοτρίβης, ⁊ ὁ τοῦ κυνὸς ὑπομελόμενος, τοῦτο ζητεῖ· αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ἐπὶ τί ἀποβλέπουσιν; ὧδε οὖν τὸ τίμον. ⁊ τοῦτο μὲν δὴ εὖ ἔχῃ, ὧδε δὲ πρὸς ἄλλων προσποιήσῃ σεαυτῷ. [17] ὁ ποιῶν ⁊ ἄλλα πολλὰ ἐμοὶ; ἔτ' οὖν ἐλεύθερος ἔσῃ, ἔστε αὐτάρκης, ἔστε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονῆν, ζηλοτυπῆν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι σοὶ δυναμένους, ὑπολαμβάνειν τινὰς ἔχειν τὸ ἐμοὶ ὠφέλιμον ὑπὸ σοῦ· ὅλως δὲ ἀνάγκη ἐκείνων κτῆσιν ἐκ ἀδιάφορον ἔσεσθαι τῷ πολλὰ ⁊ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι· [18] ἡ ἰδίαν ἀναίσθησιν ⁊ ἐμοὶ σεαυτῷ ποιήσεις, ⁊ [19] ἀρεστόν σε ποιήσει, ⁊ τοῖς κοινωνικοῖς

[1] L. 5. § 33.
[2] L. 2. § 2.
[3] L. 8. § 54.
[4] L. 5. § 4.
[5] Ὡς τὸ φ τὸ τ. Sal. Bas. & Lug.
[6] L. 3. § 1.
[7] L. 8. § 54.
[8] L. 3. § 16.
[9] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[10] L. 9. § 9, 39.
[11] L. 9. § 39.
[12] L. 8. § 52.
[13] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[14] L. 3. § 16. Sup. § 14.
[15] [illegible] Sup. § 1.
[16] L. 5. § 14.
[17] Inf. § 41. 9. § 1.
[18] L. 3. § 9. l. 11. § 1.
[19] L. 8. § 52.

[1] L. 1. § 9. χρῆς [1] ἀνάρμοστον, καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον,
[2] L. 5. § 8. τυτέστιν, [2] ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι δοκιμάζουσι καὶ δοκιμάζουσιν.

nioni accommodum, & Diis consentientem, dum quæcunque illi attribuunt ac constituunt, laudat.

[3] L. 9. § 28. XVII. [3] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φορὰ τὰ στοιχεῖα. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κίνησις ἐν οὐδενὶ τούτων, ἀλλὰ θειότερόν τι, καὶ [4] ὁδῷ [5] δυσεπινοήτῳ πορεύεται [6] εὐοδοῦσα.

XVII. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est quiddam, viâque haud facili apprehensu progredientis, prosperè semper procedit.

[4] Sup. § 14. [5] Inf. § 22. [6] L. 7. § 53. l. 5. § 5.

XVIII. Οἷόν ἐστιν, ὃ ποιοῦσιν; τὰς μὲν ὁπὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μὲν ἐνιαυτοὺς ζώντας ἀνθρώπους οὐφημεῖν ὁ θέλουσιν· αὐτοὶ δὲ [7] ὑπὸ τῆς μεταγωνεύεσθαι οὐφημιδιῶσι, ὡς ἔστι εἶδον ποτέ, ἔστι ὄψονται, ὅτε πολλὰ ποιοῦνται. τοῦτο δὲ ἐγγύς ἐστι τῆς λυπηδιῶσαι αὖ, ὅτι ἐκὶ καὶ οἱ παροιχόμενοι πάντες λόγους οὐφήμους ἐποιοῦντο.

[7] L. 3. § 10. l. 8. § 44.

XVIII. Quale, quæso, hoc est, quod faciunt homines? eos, qui eodem secum tempore vivunt, laudare cùm renuant; ipsi à quibus qui eos nec norint unquam, nec norint unquam desserint, celebrari plurimi. Quod hoc autem idem est prope, ac si contristaretur, quia homines encomiis eum non sine præ[illegible]

[8] L. 12. § 6. XIX. [8] Μὴ εἴ τι ἀπὸ σοὶ δυσκατόρθωτον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν. ἀλλ' [9] εἴ τι ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σεαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.

XIX. Noli, si quid tibi fuerit effectu difficile, opinari idcirco [illegible] nem nullum id posse. Sed si quid fuerit, quod possit quispiam, [illegible] nisque sit munus, id te [illegible] sequi posse existimes.

[9] L. 8. § 36, 46.

[10] L. 12. § 16. [11] σεσεσηεὶς An. Lug σφαγεὶς, vel σπασεὶς, vel σπασεὶς f. XX. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξί [10] τινα πέδυψέ τις, καὶ τῇ κεφαλῇ [11] ἐράγης, πληγὴν ἐποίησεν. ἀλλ' ὅτι δέδοικα μὴ ὑποψιμυρίζω, ὅτι προσποιοῦμαι, ὅτι ὑφορῶμαι ὕστερον, ὡς δόλιόν τινα· καί τοι φυλακτέον μή πού τοι ὡς ἐχθρόν, οὐδὲ μὲν ὑποψίας, ἀλλ' ὀκνηλίας οὐμοῦς. [12] τοιοῦτόν τοι φιλέω, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολλὰ παρεγυμνάζομαι, πρὸς οἷον [13] προσγυμναζομένων. ἔξεστι γάρ, ὡς ἔφην ὀκνηλίαν, μηδὲ καὶ ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

XX. Inter exercendum [illegible] quibus lancinaverit, aut [illegible] so plagam impegerit, [illegible] nationis notam edimus, [illegible] dimur, nec tanquam [illegible] deinceps suspectum [illegible] cavemus tamen nobis [illegible] tum possumus, sed nec [illegible] hoste, aut tanquam suspicacis, verùm ita, ut animo pacato [illegible] mus tantùm. eodem plane [illegible] & in reliqua nos vita geramus, advertamus illis animum, qui [illegible] eis, qui nobiscum in vita [illegible] mittuntur, hujusmodi nobis [illegible] contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam aut odium.

[12] L. 4. § 3. Inf. § 26, 27. l. 7. § 22, 38. l. 10 § 6. [13] L. 10. § 31.

[14] L. 4. § 12. Inf. § 33. l. 8. § 16. l. 10. § 12. XXI. [14] Εἴ τίς με ἐλέγξαι καὶ ἀποδεῖξαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι ζητῶν δὲ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ ἐμμένων τῇ ἑαυτοῦ ἀπάτῃ καὶ ἀγνοίᾳ.

XXI. Si quis convincere me poterit, palámque mihi facere, [illegible] in re ulla minùs rectè vel [illegible] vel me geram, læto lubentique animo mutabo. sector enim [illegible] tem, à qua nemo unquam [illegible] læditur verò, qui in errore [illegible] ignorantiæ perstitit.

[15] τὸ f. [16] L. 5. § 25. l. 7. § 15, 19. [17] L. 2. § 7. [18] L. 7. § 38. [19] L. 9. § 42. [20] L. 3. § 15. XXII. Ἐγὼ [15] ὃ ἐμαυτῷ [16] κατέπηξα ποιῶ· [17] τὰ ἄλλα με ὑ θεισαφ· ἤτοι [18] ἄψυχα, ἢ ἄλογα, ἢ [19] πεπλανημένα, καὶ [20] τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα.

XXII. Ego, quod me [illegible] exequor. reliqua me [illegible] licitum habeat. [illegible] anima; aut rationis [illegible] aberrantia, vimque nescia.

XXIII. Ani-

XXIII. Animantibus, adeóque quotquot in universum rebus ac subjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipse qui sis, magno liberóque utaris animo. homines verò, cùm rationis sint tecum participes, tanquam societate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò operibus animam advoces: nec interpellent quamdiu hæc facultas illis infecerint enim fic exactius vel horæ tres.

XXIV. Alexander Macedo, ejusdemque mulio, simul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti sunt. vel in eandem mundi rationes recepti, vel in atomos simul sunt dissipati.

XXV. Cogita tecum, quot intra nostrum unumquemque, tam in corpore, quàm & in anima, uno eodemque temporis momento fiant, ne miraculo sit, vel cuncta potiùs in hoc uno, quem mundum vocamus, universo, fiant.

XXVI. Si quis te rogaverit, Antonini nomen quomodo scribatur, numquid cum vocis intensione elementa singula proferres? quid igitur si tibi irascantur, num tu vicissim illis succensebis? & non potius lenes singulas placidè enumerare pergeres? proinde & istic pari modo memineris, officium omne quatenus humanis quibusdam absolvi: quibus observatis, oportet te nec pugnare, nec indignationem ratione pensantem, sed recta pergentem perficere quod præ manibus est.

XXVII. Crudele quiddam est, non permittere hominibus, ut ad ea festinent, quæ ad se pertinere sibique conducere opinantur. atqui tibi illis quodammodo non permittis facere, cùm peccare illos æquum feruntur enim prorsus, quando peccant, ad ea de quibus ipsi sententiam ferunt. Verùm res, inquis, aliter se habet. tu itaque illos doce, ostendéque illis offende, sed absq;

XXIII. Τοῖς μὲ ἀλόγοις ζώοις καὶ ὅλῃ τῇ ἀγμασι ⸫ ἐμψύχοις, ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως ⸫ ἐλευθέρως. τοῖς δ' ἀνθρώποις, ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ ⸫ + μὴ ἀφαίρει σχολὴν τοῦτο ποιῶν ἕξιν τε ⸫ πρᾶξιν ἄρχουσι γὰρ ⸫ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.

XXIV. Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, ⸫ ὁ ὀρεωκόμος αὐτοῦ ἀποθανόντες εἰς τ' αὐτὸ κατέστησαν· ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τοὺς αὐτοὺς τοῦ κόσμου σπερματικοὺς λόγους· ἢ διεσκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τὰς ἀτόμους.

XXV. Ἐνθυμοῦ πόσα τὴν αὐτὸν ἀκαριαῖον χρόνον ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεται, σωματικὰ ὁμοῦ ⸫ ψυχικά· ⸫ ὥστε θαυμάσῃς, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν τῷ ἑνί τε ⸫ συμπάντι, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνυφίστανται.

XXVI. Ἐάν τίς σοι περιβάλῃ, πῶς γράφεται τὸ Αντωνίνου ὄνομα, μὴ καπνιζομένου περοίσῃ ἕκαστον τῶν στοιχείων; τί οὖν; ἐὰν ὀργίζωνται, μὴ ἀντοργῇ; μὴ ὑπαριθμήσῃ πρᾴως, ποσὰ ἕκαστον τῶν γραμμάτων; ὥστε οὖν ⸫ ἐνθάδε μέμνησο, ὅτι πᾶν κάλλιον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. τέτοις δὲ πειρῶνται, ⸫ μὴ θορυβούμενον, μηδὲ τοῖς δυσχεραίνουσιν δυσχεραίνοντα, περαίνῃν ὁδῷ τὸ προκείμενον.

XXVII. Πῶς ἀμὴν ἔστι, μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα ⸫ συμφέροντα. καί τοι ἔστιν ὅτε καὶ ζυγχωρῶ αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγμαχῶς οὐκ ἀμύνωμαι. φέρονται γὰρ πάντως ὡς ἐπὶ οἰκεῖα ⸫ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' οὐκ ἔχει ἔτως. ἀκοῦν δίδασκε, καὶ δείκνυε μὴ ἀγμαχτῶν.

1 L. 4. § 13. l. 5. § 36.
2 L. 5. § 16.
3 Sup. § 7. L. 9. § 40.
4 L. 9. § 33.
5 L. 3. § 3.
6 L. 4. § 14. l. 7. § 32.
7 L. 4. § 40. l. 5. § 8.
8 L. 4. § 3.
9 γραμμάτων Xyl.
10 L. 3. § 1.
11 Sup. § 20. Inf. § 21, 30. l. 5. § 31.
12 L. 5. § 34.
13 Πῶς [ἐκ' ὠμὲν, vel Ὡμὸν πως s.
14 Inf. § 50. l. 7. § 58.
15 L. 11. § 18.
16 L. 10. § 2.
17 L. 11. § 13.

XXVIII. Θῶμα τῷ [1] ἀνάπαυλα ἀληπτικῆς [2] ἀνελκυστικῆς, καὶ ὁρμητικῆς [3] νοερουργείας, καὶ ἀφανοποιοῦ διεξόδου, καὶ [4] τοῦ πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας.

XXIX. Αἰσχρόν ἐστι, ἐν ᾧ βίῳ [5] τὸ σῶμά σου μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [6] τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν.

XXX. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς, [7] μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον [8] σὸν σεαυτὸν [9] ἁπλοῦν, ἀγαθόν, ἀκέραιον, σεμνόν, [10] ἄκομψον, τοῦ δικαίου φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [11] ἀγάπησον, ἵνα πνεῦσον συμμείνῃς [12], οἷόν σε ἐπόθησε ποιῆσαι φιλοσοφία. [13] αἰδοῦ θεούς, [14] σῶζε ἀνθρώπους. [15] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τὸ ἐπιγείου ζωῆς, ἁγνὴ θέσις ὁσίας, καὶ πρᾶξις ποινωνική. [16] πάντα, ὡς Ἀντωνῖνε μαθητά· ὅτι ὑπὸ τὸ κῦρ λίγον προαναμένων εὐτονόν ἐκείνου, καὶ ὃ ὁμαλὲς πάντα χῦ, καὶ ὃ ὅσιον, καὶ ὃ [17] ὑμόδιον τοῦ προσώπου, καὶ ὃ μειλίχιον, καὶ ὃ [18] ἀκινόδοξον, καὶ ὃ πρὸ τοῦ καθάπτεσθαι τῶν προσώπων φιλότιμον· καὶ [19] ὡς ἐκεῖνος ὃν μὴ τι ὅλως πάρεργον, μὴ φορτικὸν εὖ μάλα καλῶν, καὶ ἀφῶς νοῆσαι· καὶ ὡς [20] ἔφερεν ἐκεῖνος τὰς ἀδίκως μεμφομένους [21] μὴ ἀνθεμεμφόμενος· καὶ ὡς [22] ἐπ' ὀλίγον ἐστὶν ἃ ἐποίει· καὶ ὡς [23] ἀβασάνιστος ὃν ἐδίδου· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἐν ἐξετάσεσι πάντων· καὶ [24] ὃν ὀνειδιστής, ἢ ὑφοδεής, ἢ ὑποπτος [25], ἢ σοφιστής· καὶ ὡς [26] ὀλίγοις ἀρκέμενος, οἷον οἰκίσκῳ, σταμνίῳ, ἐδέσματι, ζοφῇ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [27] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ οἷος [28] μὲν ἐν τῷ μέρει ἐστάθης ἀφ' ἑαυτοῦ λιτῷ διαίτῃ, μηδὲ τοῦ ὑποκείνεσθαι τὰ ἐφιστώμενα σοὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐθέλων χρῆζον· καὶ [29] ὃ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [30] ἀνέχεσθαι ἀνθαινόντων παῤῥησιαστικῶς τῶν γνωμῶν αὐτοῦ, καὶ [31] χαίρειν εἴ τις δείκνυοι τι βέλτιον· καὶ ὡς [32] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' [33] ἔτως οὐτωσὶ δήτω ὅτε ἔλθῃ ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ.

XXVIII. Mors autem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

XXIX. Turpe est in vitæ tuæ instituto, priùs animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

XXX. Cave ne in morem Cæsareos transeas, ne inficiaris. fieri enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, ferium, justi amantem, pium, benevolum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut persistas, qualem cere te philosophia volebat. verere, homines tuere. brevis vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actiones benefica. Tanquam Antonini cipulus, fac quæcunque facis, tare constantem illius in gestis tenorem, in bilitatem, pietatem, vultatem, comitatem, gloriæ contemptum, in rebus studium; útque nihil omnino terierit, priusquam sedulò cônsîderâsset & liquidò perspexisset tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redargueret nihil enixè aut festinè moliebatur; ut delationes non admiserit, morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspiciosus, non sophista. ut paucis contentus tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum tenax, tardus, eodem loci ad vesperam usque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore consueto, necesse habens. adhæc constantium & amicitiis colendis, sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, melius quicquam proferret. denique ut citra superstitionem fixerit religiosus. hæc, inquam, imitare, ut probè conscio tibi, sicuti illi olim superveniat hora novissima.

XXXI. Exper-

---

[1] L. 9. § 21.
[2] L. 3. § 16.
Sup. § 16.
[3] L. 2. § 2.
[4] L. 3. § 3.
[5] L. 1. § 17.
[6] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[7] L. 5. § 16.
[8] σὸν Lug.
[9] L. 7. § 31.
[10] L. 3. § 5.
[11] L. 10. § 8.
[12] L. 5. § 9.
[13] L. 5. § 21, 33. l. 7. § 31.
[14] L. 5. § 20.
[15] L. 7. § 46.
[16] L. 2. § 4, 17. L. 1. § 16.
[17] εὔδιον Xyl.
[18] L. 1. § 16.
[19] Ibid.
[20] L. 11. § 13, 18.
[21] Sup. § 24.
[22] L. 1 § 16. l. 10. § 12.
[23] L. 1. § 5.
[24] Sup. § 16.
[25] Ibid.
[26] Ibid.
[27] Ibid.
[28] μόνον ἐν τῷ [ἑαυτῷ] m. Cas.
[29] Ibid.
[30] Ibid.
[31] Sup. § 21.
[32] L. 4. § 3.
[33] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

XXX. Expergiscere, téque reveca, & somno excusso, ubi intellexeris, somnia mera fuisse, quæ te commoverant, ista vigilans jam denuo ignosce, quo modo illa es intuitus, quæ in somniis vidisti.

XXXI. Ex corpusculo atque anima consto. corpusculo indifferentia sunt omnia. neque enim res distinguere novit. menti verò indifferentia sunt, quæcunque non sunt peculiaria ejusdem opera. hæc omnia in potestate sua sita habet: & ex his etiam ea sola ad eam pertinent, quæ circa id quod in manibus habetur, versantur. futura enim & præterita illius opera, & ipsa eidem jam sunt indifferentia.

XXXII. Nullus est pedi aut manui præter naturam labor. dum manus id quod manûs est, faciat. pari modo nec homini quia homo est, labor ullus est contra naturam, dum id quod hominis est, faciat. si autem præter naturam illi non est, nec malum est ei.

XXXIV. Quantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, parricidæ, tyranni?

XXXV. Nonne vides, ut artifices mechanici etiamsi hominibus imperitis quadantenus concedant, artem tamen suæ rationem nihilominus enixè adversùs illos tueantur, nec ab ea quicquam abscedere sustineant? num ferendum ergo, architectum medicúmve artis suæ rationem pluris facere quàm hominem sui, quæ est illi cum Diis ipsis communis?

XXXVI. Asia, Europa, orbis sunt angulus: mare quodvis orbis guttula: Athos mons, ejusdem glebulæ quantulus insistens omne, punctum omnia, caduca, evanida. [illegible] indidem universa, à communi illa vel directè [illegible] vel per consequentiam necessarium: etiam rictus leonis, & venena, & noxium quidvis, sicut [illegible] & lutum, quæ rerum pretiosarum ac pulcrarum [illegible] sunt. noli ergo ista ab [illegible] aliena opinari: sed [illegible] ἀποβλήματα τὰ σεμνὰ & καλά. μὴ οὖν αὐτὰ ἀλλότρια τέτυφε, ἃ σέβῃ, φλυταίζε.

XXXI. [1] Ἀνάπηφε & ἀναπαλῶ σεαυτόν. & [2] ἐξυπνισθεὶς πάλιν & ἐννοήσας, ὅτι [3] ὄνειροί σοι ἰωώχλουν, πάλιν ἐγρηγορὼς βλέπε ταῦτα, ὡς σὲ ἔβλεπες. [1] L. 7. § 2. [2] L. 4. § 46. [3] L. 2. § 17.

XXXII. [4] Ἐκ σωματίου εἰμὶ & ψυχῆς. ὃ οὐκ ἔσται σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο δύναται ἀδιαφορεῖν. [5] τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ἔστιν ἰδίας ἐνεργήματα. ὅσα δὲ γε ἰδίης ἔστιν ἐνεργήματα, [6] ταῦτα πάντα ἐπ' αὐτῇ ἔστιν. & τούτων μήν τοι, [7] ἃ καὶ μόνον ὃ παρὸν περιμαλύσεται· [8] τὰ γὰρ μέλλοντα καὶ παρῳχηκότα ἐνεργήματα ἀδιάφορα. [4] L. 2. § 2. l. 5. § 13. [5] L. 5. § 20. l. 7. § 58. [6] L. 5. § 14. [7] L. 3. § 12. l. 7. § 54. [8] L. 12. § 1.

XXXIII. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, οὐδὲ ὃ ποδὶ παρὰ φύσιν, μέχρις ἂν ποιῇ ὁ πὼς [9] ὃ ποδὸς, & ἡ χεὶρ τοῦ χεροῦς. ὥπως ἔν [10] οὐδὲ ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ φύσιν ἔστιν ὁ πόνος, μέχρις ἂν ποιῇ τὰ ἴδια ἀνθρώπου. εἰ δὲ παρὰ φύσιν αὐτῷ ἐκ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν ἐκ ἔστιν αὐτῷ. [9] πὰ Lug. [10] L. 5. § 1. [11] L. 2. § 17. Sup. § 1.

XXXIV. [12] Ἡλίκαι ἡδοναὶ ἥδηνται λῃσταί, κίναιδοι, παλιανθρῶπαι, τύραννοι; [12] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

XXXV. [13] Οὐχ ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἀρμόζονται μέχρι τινὸς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οὐδὲν ἧττον μέντοι προσφίλονται τῇ τέχνῃ, & τούτου ἀπτονται ἐκ παραιτοῦνται; ἀ δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, & ὁ ἰατρὸς μᾶλλον ἀρμόζονται τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ λόγου, ἢ [14] ὁ ἄνθρωπος τῇ ἑαυτοῦ, ὅς αὐτῷ κοινός ἐστι πρὸς τοὺς θεούς; [13] L. 4. § 31. l. 5. § 1, 32. [14] L. 11. § 5.

XXXVI. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [15] γωνία τοῦ κόσμου· πᾶν πέλαγος, σταγὼν τοῦ κόσμου· Ἄθως [16] βωλάριον τοῦ κόσμου· πᾶν τὸ ὀνεστὼς τοῦ χρόνου, [17] σημεῖον τοῦ αἰῶνος. [18] πάντα μικρὰ, εὐτρεπῆ, [19] εὐαφανιζόμενα· [20] πάντα ἐκ τοῦδε ἔρχεται, [21] ἀπ' ἐκείνου τοῦ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμῶσιν & κατ' ἐπακολούθησιν. & [23] ὃ χάσμα θηρίου, & ὃ λοιμὸς, & πᾶσα κακία, ὡς [24] ἄκανθαι, ἐκ βάρβαρα ἐπιτηδεύματα τῶν [25] καθημμένων & καλῶν. [15] L. 4. § 3. l. 8. § 21. [16] L. 12. § 32. [17] L. 2. § 14. l. 3. § 16. [18] L. 4. § 48. [19] L. 2. § 12. [20] L. 2. § 3. [21] L. 7. § 75. l. 9. § 28, 39. [22] τὰς f. [23] L. 3. § 2. [24] L. 8. § 50. [25] L. 3. § 2.

φανίζῃ. ἀλλὰ [12] τὰ πάντων πηγὴν ἐπιλογίζου.

XXXVII. [2] Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ αἰῶνος ἐγένετο, & ὅσα εἰς ὃν ἀπειρον ἔσται· [3] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, & ὁμοειδῆ.

XXXVIII. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [4] τὴν ἐπισύνδεσιν πάντων τῶν ὄντων πρὸς ἄλληλα. Τρόπον γάρ τινα πάντα ἀλλήλοις ὁπωσοῦν πεπλεκται, & πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ἐστί. & γὰρ ἄλλο ἐξῆς ἐστι τοῦτο, ἀφ' ἧς τοπικὴν [5] κίνησιν & σύμπνοιαν, & [6] τὴν ἕνωσιν τῆς οὐσίας.

XXXIX. [7] Οἷς συγκεκλήρωσαι πράγμασι, [8] τούτοις ζωάρμοζε σεαυτόν. & [9] οἷς συνείληχας ἀνθρώποις, [10] τούτους φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

XL. [11] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [12] πρὸς ὃ κατεσκεύασται πιᾷ εὖ ἔχει· κἂν τοι ἐκεῖνο ὁ κατασκευάσας ἐπιποδών· ὅτι ὃ τῶν ἐν φύσεως ζωεχομένων, [13] ἔνδον ἐστί, & ἀφαμένει ἡ κατασκευάσασα δυνάμις κατὸ & μᾶλλον [14] αὐτοῦ ἀφ' ἧς & νομίζειν, [15] ἐὰν τι βέλτιμα ταύτης ἔχῃς & διεξαγαγῇς, ἔχει σοι πάντα τὰ νῦν· ἔχει ὃ ὕστερος & τῷ πάντι τὰ νῦν τὰ ἑαυτῷ.

XLI. [16] Ὅ,τι δὲ τῶν ἀπροαιρέτων ὑπάρχῃς αὐτῷ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη τὸν ἐπιπῶσιν τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τὴν ἀπόδοξιν τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μεμφασθαί σε θεοῖς, & ἀνθρώπους ἢ μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [17] ὑποπτοῦσθαι ἐπεται, τὸ ἀποδόξεως, ἢ τὸ ἐπιπῶσεως· καὶ ἀδικεῖσθαι δὴ πολλά, ἀφ' ὧν πρὸς ταῦτα ἀφορᾶν. ἐὰν ὃ [18] μέγα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ & καλὰ [19] νενοῦμεν, οὐδεμία αἰτία καταλείπεται, [20] ὅτε θεῷ ἐγκαλέσαι, ὅτι πρὸς ἄνθρωπον ἔχομεν πολεμίν.

XLII. [21] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲ εἰδότως & ἐπιλογιζομένως, οἱ δ' ἀγνοοῦντες [22] ὥσπερ & τοὺς καθεύδοντας.

[1] L. 3. § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[2] L. 2. § 14. l. 11. § 1.
[3] Inf. § 46. l. 9 § 35.
[4] L. 4. § 40, 45. l. 7. § 9.
[5] κίν. Xyl. σύνησιν f. l. 4. § 34.
[6] L. 4. § 40.
[7] L. 4. § 23, 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[8] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[9] L. 10. § 36.
[10] L. 7. § 22, 31.
[11] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[12] Sup. § 16. l. 5. § 16.
[13] L. 3. § 3, 4, 5, 6, 16.
[14] L. 2. § 6. Sup. § 15.
[15] L. 9. § 1, 26.
[16] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[17] L. 4. § 37.
[18] L. 3. § 6, 7.
[19] κεινῶμεν
[20] L. 10. § 1.
[21] L. 4. § 40.
[22] σύνοιδε f.

rerum universarum originem, secum perpende.

XXXVII. Qui præsentia vidit, cuncta vidit, tum quæ ab æterno fuere, tum quæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

XXXVIII. Perpende rerum jugiter rerum omnium quæ in quando sunt, connexionem mutuam, quamq; ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia quodammodo sibi invicem implexa, atq; ea ratione sibi invicem amica, alterum enim alterius consequens est & per connexionem localem, [illegible] spirationem mutuam, & per [illegible] riæ continuitatem.

XXXIX. Quibus destinatus [illegible] rebus, eis te accommoda, & [illegible] quibuscum vivere sortitus [illegible] mines eos, idque veraciter [illegible] ligas.

XL. Organum, instrum[illegible] vas quodlibet, si id ad quo[illegible] tum est facit, bene se habet. [illegible] men opifex, qui condiderat, [illegible] abiit. at in eis, quæ à natura [illegible] nentur, intus est, ibiq; residet, [illegible] ea condiderat, vis. proinde [illegible] illam vereri oportet; existi[illegible] dúmque tibi, si secundùm [illegible] voluntatem te habueris de[illegible] omnia tibi ex animi sententia [illegible] bere. sic autem & universo ex animi sententia sui habent de sua.

XLI. Siquid eorum, quæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qui horum alterutrius tibi vel autores fuerint, vel etiam fore suspicaris, quæ & multa iniquè agimus, dum ad ista contendimus. at si [illegible] arbitrii sunt nostri, bona [illegible] censuerimus, nulla jam [illegible] amplius causa, aut Deum incu[illegible] di, aut inimicitias adversus [illegible] nem quenquam gerendi.

XLII. Ad unum eundémque effectum operam conferunt universi suam, alii scientes ac intelligentes, alii effectionis insci[illegible] modo dormientes quoq; Heraclitus,

οἰκῳ,

opinor, operarios esse dixit, & ad ea quæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qui quiescendo, & qui in adversum nititur, & qui ea quæ fiunt, tollere conatur. nam & sic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, quorum in numerum te referas. liquidem rector ille universi omnino te probè utetur, téque in operationum operásque mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejusmodi sis, qualis in fabula vilis & ridiculus versus ille, cujus meminit Chrysippus.

[illegible] Nunquid Sol pluviæ munus ambit, aut, telluris Æsculapius? quid sidera ipsa, nonne diversæ quamvis sint, ad unum tamen idémque efficiendum operas mutuas conferunt?

XLIV. Siquid de me eísque quæ mihi obveniunt, fortuna Dii consuluerunt, id omnino bene consuluerunt. [illegible] nihi expertem Deum nec [illegible] facile fuerit. ut autem mihi [illegible] facerent, ecquid eos impellere? ecquid enim vel illis ipsis, vel universo, cujus præcipuè curam gerunt, inde accederet? quòd si de me speciatim nihil consuluerint, at de rebus universi saltem consuluerunt; quibus & mea cum consecutione necessaria cohærent, amplecti hæc debeo eísque acquiescere. sin de nulla prorsus re consilia ineunt, quod tamen impium est credere, quorsum tunc immolemus, supplicemus, juremus, alia faciamus, quæ facimus singuli, tanquam si Deos præsentes & conversantes nobiscum habeamus? at si de nulla re, inquam, nostra consilia ineunt; quidni ego mihi consulam? mihi autem liberatio competit, de eo quæ conducat mihi. conducit verò unicuique, quod est constitutioni, & naturæ ipsius consentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis est: civitas & patria quâ Antoninus Roma; quâ homo, mundus: aut certè civitatibus quæ utilia, & [illegible] bona.

οἶμαι, ὁ Ἡρακλεί[illegible] ἐργάτας ἦν λέγει, ἢ συνεργὸς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλο[illegible], ἢ κατ' ἄλλο συνεργεῖ· [1] ἐκ δυσεμ- [1] L. 7. § 56.
σίας ἢ [2] ἢ ὁ μεμφόμενος, ἢ ὁ δύσκολαίνειν [2] L. 8. § 35. l. 10. § 28.
πειρώμενος, ἢ ἀναιρῶν τὰ γινόμενα. ἢ δὲ [3] τῇ τοιάδε ἔρριζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν εἰς [3] L. 9. § 42.
σώσεις εἰς κύνας ἑαυτὸν καταπάσῃς· ἐκεῖνος μὲν δὲ πολίτας σοι καλῶς χρήσεται· [4] ὁ τὰ ὅλα [4] Sup. § 1, 5.
διοικῶν, ἢ συναδέξεταί σε εἰς μέρος ἓν τῶν [5] συνεργῶν ἢ συνεργικῶν. Ἀλλὰ σὺ μὴ τοι- [5] Sup. § 14. l. 7. § 19.
οῦτο μέρος γένῃ, οἷος ὁ αὐτέλυς ἢ γελοῖος ἐν τῷ δράματι, ἢ Χρύσιππος μέμνηται.

XLIII. [6] Μήπω ὁ ἥλιος τὰ ἴδια ὑετοῦ ἀξιοῖ [6] L. 4. § 27
οἷ ποιεῖν; μήτε ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; τί δὲ τοὺς ἀστέρας ἕκαστον, ἐκεῖ [7] διάφορα μέν, συνεργὰ δὲ πρὸς τὸ αὐτόν; [7] L. 9. § 9

XLIV. [8] Εἰ μὲν ἓν ἐβουλεύσατο πρὸ ἐ- [8] L. 3. § 4. l. 7. § 41. l. 9. § 28.
μοῦ ἢ τὰ ἐμοὶ συμβαίνοντα ὀφειλόντων οἱ θεοί, καλῶς ἐβουλεύσατο· [9] ἄβουλον γὰρ θεὸν οὐδὲ [9] L. 2. § 11.
ὑπονοῆσαι ῥᾴδιον· [10] κακοποιῆσαι δὲ με πρὸς [10] Sup. § 1.
τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ἐμάλιστα προνοοῦνται, οὐκ τούτου προνοηθήσεται; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν πρόνοιαν ἐμοῦ, πρός γε τὸ κοινὸν πάντως ἐβουλεύσαντο, οἷς [11] κατ' ἐπακολούθησιν ἢ [11] L. 5. § 8
τούτων συμβαίνοντα, [12] ἀσπάζεσθαι ἢ στέρ- [12] L. 3. § 16
γειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα πρός μηδενὸς βουλεύονται, πεπεῖσθαι μὲν οὐκ ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τὰ ἄλλα προσπίπτωμεν, ἅπερ ἴσασι ὡς πρὸς παρόντας ἢ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς προσπίπτομεν. εἰ δὲ ἄρα πρός μηδενὸς τῶν καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, [13] ἐμοὶ μὲν ἔξεστι πρὸς ἐμαυτὸν [13] L. 9. § 28
βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔστι σκόπος πρὸς τὸ συμφέροντος· [14] συμφέρει δὲ ἑκάστῳ, τὸ κατὰ τὴν [14] Sup. § 16.
ἑαυτοῦ κατασκευὴν ἢ φύσιν. ἡ δὲ ἐμὴ φύσις [40.]
λογικὴ ἢ πολιτικὴ· [15] πόλις ἢ [16] πατρὶς, [15] L. 2. § 16.
ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ μοι [17] ἡ Ῥώμῃ, ὡς δὲ ἀν- [16] L. 3. § 11.
θρώπῳ ὁ κόσμος· [18] τὰ δὲ πόλεσιν ἓν ταύταις ὠφέλιμα, μόνα ἔστι μοι ἀγαθά. [17] L. 12. § 1
[18] L. 2. § 5.
[19] L. 4. § 23

XLV. l. 5. § 22

[1] L. 5. § 8.

XLV. [1] Ὃ ἐκάστῳ συμβαίνει, ταῦτα τῷ ὅλῳ συμφέρει· ἤρκεί τοῦτο· ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο, ὡς ὀλίγῳ ὕστερον εὑρήσεις, ὅσον ἀνθρώπῳ [2] ἢ ἑτέρῳ ἀνθρώπου. [3] χρήσιμον ὃ νῦν τὸ συμφέρον ἐπὶ τοῦ μέσου λαμβάνεσθω.

[2] ἢ f.
[3] L. 2. § 9.

[4] Ὥσπερ Lug.
[4] Ὅσπερ Xyl.
[5] L. 2. § 14. Sup. § 37.

XLVI. [4] Ὅσπερ ἐφ' οἷς παίζουσι καὶ τέρπουσι τὰ ἀμφὶ τὸ θέατρον καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς [5] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρᾶσθαι, καὶ ὁμοιοειδῆ, ἐφισχρᾶ πλὴν θέαν ποιεῖ· τοῦτο καὶ ὅλη τοῦ βίου πᾶσαν. [6] πάντα δὲ ἄνω κάτω τὰ αὐτά, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνθρ. μέχρι ἵνα θεῶ; [6] L. 7. § 1. l. 9. § 28.

[7] L. 3. § 3. l. 4. § 48.

XLVII. Ἔννοει συνεχῶς [7] πάντοθεν ἀνθρώπους, καὶ πάντοθεν μὲ ὁποιαδήποτε μόρια, πανταδαπῶν ἤδη ἀνδρῶν, πεπνεῦσθαι· ὥστε καπέναι τοῦτο μέχρι Φιλιστίωνος, καὶ Φοίβου, καὶ Ὀργηνίωνος· μένει δὲ νῦν ὁπόσα τὰ ἄλλα φύλα· οὐκ ἔστι μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲ δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι [8] ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσοῦτοι ἥρωες πρότερον· τοσοῦτοι ὕστερον στρατηγοί, τύραννοι· ἐπὶ τούτοις Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, πανοῦργοι, [9] αὐθάδεις· αὐτῆς τῆς ὁπωσοῦν ἐφημέρου τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χιλιαστάς, οἷον Μένιππος καὶ τοιοῦτοι. ταῦτα πάντων τούτων ἔννοει, ὅτι [10] πάλαι κεῖνται· τί οὖν τοῦτο [11] δεινὸν αὐτοῖς τί καὶ τοῖς [12] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [13] ἓν μόνον πολλοῦ ἄξιον, τὸ [14] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [15] συμβῆ τοῖς φύσει ἐν ἀδίκοις [8] L. 7. § 19. [9] L. 10. § 9. [10] Inf. § 56. [11] L. 7. § 23. [12] L. 4. § 33. [13] L. 2. § 17. l. 4. § 33. [14] L. 3. § 16. [15] Sup. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.

XLVIII. Ὅταν σεαυτὸν θέλῃς [16] ἐνδημεῖν τὰ ὠφελήματα τῶν Συμβιόντων. οἷον, τοῦ μὲν, τὸ ἀφελὲς· τοῦ δὲ [17] τὸ αἰδῆμον· τοῦ δὲ τὰ [18] συμπαθόδοτον· ἄλλου δ' ἄλλο τι. ὅταν γὰρ ὦσιν συφραγεῖς, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῆς ἀρετῆς ἐμφανόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν Συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς οἷόν τε Συμπίπτοντα. δεῖ δὲ [19] ταῦτα ἀεὶ ἕκτον. [16] L. 5. § 31. [17] L. 1. § 2. [18] L. 1. § 3, 14. [19] L. 3. § 13.

XLV. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, quicquid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis agitur.

XLVI. Quemadmodum afficere te solent ea quæ theatro locisque ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus: universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. quousq; igitur?

XLVII. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniumque tam superiorum, quàm & nationum, homines, mortem obiisse. deducere hoc modo usque ad Philistionem, [illegible] bum, Organionem. [illegible] classes te transfer. eò [illegible] concedere oportet, quò [illegible] res diserti, tot philosophi, [illegible] Heraclitus, Pythagoras, [illegible] tot heroës prisci; tot hos[illegible] imperatores, tyranni: Eudoxus, [illegible] per, Hipparchus, Archimedes, [illegible] acuta, sublimia, industria, versa[illegible] arrogantia ingenia: ipsa [illegible] jusce caducæ & in diectiam [illegible] tis subsannatores, qualis Menippus, illiusque similes. hos omnes [illegible] olim occubuisse memineris. at ecquid indè illis mali? ecquid & illis, quorum nè nomina quidem supersunt? unicum ergo istic est, quod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiámque colens ipse, cum inhumanis & injustisque benevolè degas.

Ἀγαθόν.

XLVIII. Oblectare te siquando libuerit, virtutes eorum, qui tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliquam. nihil enim animam oblectat magis, quàm virtutum imagines in moribus eorum qui unà degunt nobiscum exerentes se, &, quàm fieri potest, confertissimè, mentis oculis se ingerentes. in promptu itaque esto [illegible] usmodi.

XLIX. Nun-

XLIX. Nunquid quòd tot pondo [illegible] nec centum sis, æquius? nec itaq; quòd tot annos, quot [illegible] plures, victurus sis, æquius? Sicut enim staturæ, sic & [illegible] quantum assignatum est tibi tanto contentus sis oportet.

[illegible] justa fiant, persuadeamus [illegible]. Sed invitis etiam [illegible], quod justitiæ ratio exegerit. [illegible] vi adhibitâ obstiterit [illegible] æquanimitatem & tranquillitatem te transfer, eóque quod [illegible] virtutis alterius exercitium [illegible] mere. memineris etiam, [illegible] exceptione opus aggredi [illegible], nec id appetebas, quod fieri non [illegible] quid ergo? conatum [illegible] hunc autem assequutus [illegible] quæ conatus fuerit [illegible] fiant.

[illegible] τότε ὃ τυχάνεις, [illegible] aliena ambitiosus [illegible] suum finem opinatur: in [illegible] voluptuarius: in actio- [illegible] studens.

[illegible] de re hac vel illa nihil [illegible] itâ animi perturbationem tuum effugere. neque [illegible] habent in se res ipsæ vim ullam [illegible] nostra eliciendi.

[illegible] Assuesce eis quæ ab alio dicentur animum sedulò adhibere, & quantum poteris dicentis animo [illegible] interesse.

[illegible] Quod examini non conducit, hoc api conducit.

LV. Si gubernatori nautæ, medico ægros maledicerent, ecquem alium adhiberent? aut quo modo exequerentur illi, quod navigantibus salutem pareret, ægrotantibus sanitatem?

LVI. Quàm multi eorum, qui [illegible] in mundum intraverant, ex [illegible] excesserunt?

[illegible] Aurigine affectis mel [illegible] videtur; à cane rabido [illegible] aqua formidabilis: contrà [illegible] pila pulorum quid quare [illegible] quam succenses? an miraberis [illegible] errorem, [illegible] apud aquatum bilem, apud [illegible] virus?

XLIX. Μήτι διαφαίνεται, ὁλίγων δὲ πάνυ λιπαρῶν εἶ, & ἱκανὸν τοῦτο· ὅτω δὴ & ὅλε μέχρι τοσῶν ἦ πρὸ ἐμοῦ βιωτέον σοι, & ὑ μέχρι πλείονος. ὡσπερ γὰρ τῆς ὑσίας, ὅσον ἀφωρίσθη σοι πέρυξ, ἅτως & δεῖ τοῦ χρόνου.

L. Πειστέον πειθοῖ αὐλοῦς. ἀπὸ τί ἦ & πρὸ ἀκόντων, ὅπου τὸ δικαιοσύνης ὁ λόγος. ἅτως ἄγη. ἐὰν μὴ τις βίᾳ τις ἀφορμὴν ἐνίσπαται, μετάβαινε ἔτι τὸ οὐ ἄρεστον ἢ ἄλυπον, & συνχεῖ εἰς ἄλλο ἀρετικὸν τῇ κωλύσει· & μέμνησο ὅλε μὴ ὑ πεξαιρέσεως ὁρμᾶς, ὅλε & πρὸ ἀδυνάτων φύσι ὀρέγε. λέγε οὖν; τί τοίας δὲ ἐφ' οἷς ἀφορμὴν ἔχομεν, ζῶ τὰ γίνεται.

LI. Ὁ μὲ φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ ἢ φιλήδονος, ἰδίᾳ πᾶσιν, ὁ ἢ νοῦν ἔχων, ἰδίᾳ ἀφορμῇ.

LII. Ἔξεστι ἀφεῖναι τὰτε μηδὲν ὑπολαμβάνοντα, & μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ ἀυτὰ ἃ ἔξωθεν πράγματα ὐκ ἔχει φύσιν ποιητικὴν πρὸς ἡμετέρων ἕξεων.

LIII. Ἔθισον σεαυτὸν ἀφ' ἑνὸς ἑτέρου ἀκροᾶσθαι γίνεσθαι ἀπροσδυμήτως, & ὡς οἷόν τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λέγοντος γίνου.

LIV. Τὸ τῷ σιλῶντι μὴ Συμφέρον, ἐδὲ τῇ μελίσσῃ Συμφέρει.

LV. Εἰ κυβερνῆται οἱ ναῦται, ἢ ἀσθενοῦντας οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τινὶ ἐῶ ἀφορσεῖχον; ἢ πῶς ἂν τὸς ἐμπλέουσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν;

LVI. Πόσοι μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπελελύθασιν;

LVII. Ἰκτερίασι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· & λυσσῶντες τὸ ὕδωρ φοβερόν· & παιδίοις τὸ σφαιρίον χαλόν. [illegible] ὀργὴ ἐμοῦ ἢ ἢ δοκῆ σοι ἔλαττον ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον, ἢ τὸ χλιὸν τοῦ ἰχωρικοῦ, & ὁ ἰὸς τοῦ λυσσοδήκτου;

[1] τοσῶν δὲ ἢ νῶν.
[2] τοσῶνδε.
[3] L. 8. § 7.
[4] L. 2. § 4.
[5] L. 3. § 11.
[6] L. 11. § 9.
[7] L. 4. § 1. l. 7. § 58.
[8] L. 5. § 20.
[9] ἢ ὅπ.
[10] L. 5. § 17.
[11] ἀφίγνε
[12] τοιαῦτα δὲ πὰς
[13] [εἰ] ἐφ' Xyl. [κῶν] ἐφ' f.
[14] -θης f.
[15] [ωὶ] γ. γε -τ. ἰὼ] γ.
[16] L. 2. § 7.
[17] L. 3. § 6. l. 10. § 38.
[18] L. 5. § 15, 34, 35. l. 9. § 16.
[19] L. 5 § 2. l. 7. § 2, 14.
[20] L. 5. § 19.
[21] L. 7. § 4, 30.
[22] τῶν νε. -όμενον
[23] L. 10. § 8.
[24] L. 5. § 22.
[25] -ῶντα Cant.
[26] -ον τα. Cant.
[27] L. 4. § 3. Inf. § 59.
[28] Sup. § 26, 27. l. 2. § 14. l. 11. § 18.

LVIII. [1] Ἐπὶ τὸν λόγον τῆς ὅλης φύσεως, βύθιε σε ἐδίως κωλύσῃ· [2] ἐπὶ τὸν λόγον σῆς ἰδίας φύσεως, οὐδεὶς σε ζημιώσει.

LIX. [3] Οἷαί εἰσιν, οἷς ἥδιστον ἀρέσασθαι, καὶ [4] δι' οἷα ἀξιόλογα, καὶ ἐξ οἵων ἐνεργειῶν· εὐθέως [5] πανέμορφος ὁ αἰὼν πᾶς καὶ λιπαρής, καὶ [6] ἅσα ἐπάλληλα ἔσται.

LVIII. [illegible] natura [illegible] te cogerit. [illegible] naturæ communis [illegible] gerit.

LIX. Perpende tecum, quales sint quibus placere cupis, & [illegible] rum rerum [illegible] lis; quibusque officiis [illegible] ris. [illegible] quàm citò ævum [illegible] consumet, quotq; etiam [illegible] dederit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ. LIB. VII.

[1] Inf. § 58.

[2] L. 2. § 14. l. 46.
[3] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[4] L. 8. § 6.
[5] L. 6. § 37.
[6] Cumbn. ὁ
[7] L. 5. § 11. Inf. § 23. l. 12 § 24.
[8] L. 8. § 1.
[9] &c f.
[10] L. 6. § 52.

[11] L. 3. § 19.

[12] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[13] L. 4. § 3.
[14] L. 6. § 31.
[15] L. 12. § 29.
[16] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[17] L. 4. § 3.
[18] L. 5. § 33.
[19] μηλάς.
[20] L. 11. § 22.
[21] L. 2. § 2.
[22] L. 4. § 25. l. 8. § 5, 43.
[23] L. 5. § 16.

Τί ἐστι κακία; τοῦτ' ἔστιν, ὃ πολλάκις εἶδες. καὶ ὅτι παντὸς τοῦ συμβαίνοντος προχείρως ἔχε, ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες. ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [2] ἐν μεσαῖς αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαί, αἱ μέσαι, αἱ νεώτεροι· ὧν νῦν μεσαῖαι αἱ πόλεις, καὶ αὐλαί· [4] ὧδέν χαριέν· [5] πάντα [6] καὶ σκιαθῆ [7] ὀλιγοχρόνια.

II. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύνανται νεκρωθῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλαι αὐτοῖς [8] φαντασίαι ἐκκαυθῶσιν; [9] οἷς δύναμαι ζωπυρεῖν ὅτι ἔξεστι· [10] δύναμαι, φησί, τοῦτο ὃ δεῖ καταλαμβάνειν. εἰ δύναμαι, τί ταράσσομαι; [11] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας οὐδὲν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν· τοῦτο μάθε, καὶ [12] ὀρθὸς εἶ. [13] ἀναβιῶναί σοι ἔξεστιν· [14] ἴδε πάλιν τὰ δόγματα, ὡς ἔωρας· [15] ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναβιῶναι.

III. [16] Πομπῆς κενοσπουδία, ὅπου σκιωμαχίαι, ποίμνια, ἀγέλαι, [17] γαδδεατρισμοί, [18] κυνιδίοις ὀστάριον ἐρριμμένον, ψωμίον εἰς ταῖς τῶν ἰχθύων δεξαμεναῖς[19], μυρμήκων παλαιστρεία, καὶ ἀλθροφορία, [20] μυϊδίων ἐπτοημένων γαδδρομαχία, [21] σιγιλλάρια διαφορᾶς ὑμένα. χρὴ ἐν ἐν τούτοις [22] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ φρυαττόμενον ἑστάναι. ἄξια γὰρ ἀληθῶς μέν τοι, ὅλε [23] τοσούτου ἄξιος ἕκαστός ἐστιν, ὅσου ἀξιᾷ ἐστὶ τὰ περὶ ἃ σπουδάζει.

QUid est vitiosum? hoc, quod fæpe vidisti. In omni casu occurret idem, hoc est [illegible] fæpè vidi. [illegible] sursum decurrunt dem deprehendes, quibus [illegible] sunt historiæ priscæ, mediæ, [illegible] sentes; quibus civitates [illegible] miliæ scatent. nihil est novi, consueta & caduca sunt omnia.

II. Dogmata in te abolesci quomodo poterunt, nisi cogitationibus congruæ extinguantur? quas resuscitare tibi, quoties libuerit, licet. possum de re ista, quod oportet, opinari. Si possum, quid perturbatur mihi animus? nihil quam ad mentem faciunt, quæ extra mentem sunt sita. hoc modo affectus, & rectus consistis. revivisscere tibi licet. res ipsas intuere prout priùs vidisti: hoc est enim revivisscere.

III. Pompæ studium inane, fibulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum osticulum, offula in piscinam immissa, formicarum ærumnæ & bajulationes, musculorum perterritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidumq; consistere par est, non autem insolescere: intelligere nihilominus, tanti quemque esse, quanti illud est in quo studium posuerit.

IV. In

IV. In ſermone, eis quæ dicuntur; in conatu omni, eis quæ fiunt animum advertere oportet: & [illegible] quidem, quid deſignetur; [illegible] vero, quorſum referatur, [illegible] ſcopum.

ἢ τῷ ὑπὸ, τὸ ἐπὶ τίνι, τὸ δὲ σημαινόμενον.

V. Sufficitne ad iſtud mens mea, ſuſtinet ſi ſufficit, ea tanquam inſtrumento ab univerſi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor: ſi non ſufficit, aut opus illi concedo, qui me melius id efficere poteſt, aut alterius ad officium meum pertinentis; vel quod poſſum facio, eo utendo qui mentis meæ operâ uſus id poſſit, quod ad ſocietatem humanam eſt hoc ipſo tempore temperatum ac utile. quicquid enim, vel cum alio fecero, vel cum ſolo, id tendere fas eſt, quod [illegible] utile & congruum.

[illegible] quidem qui celebres [illegible] extitêre, oblivioni [illegible] tradidit? quàm multi etiam [illegible] qui illos celebraverant, [illegible] ſpiritus abolti ſunt?

VII. [illegible] nè te pudeat. hoc eſt enim ſibi propoſitum, ut quod [illegible] tui facias, quomodo [illegible] tuâ conſtitutione naturali. quid [illegible] ſi ſit pugnaculum [illegible] centeroſque, quos claudus es, nequeas, ab altero vero adjutus poſſis?

VIII. De futuris ſolicitus nè ſis. [illegible] enim ad ea, ſi ita neceſſe [illegible] ratione inſtructus eâdem, quâ [illegible] ad præſentia uteris.

IX. Omnia ſunt ſibi invicem implexa, & ſanctum quodam ſacro ſibi [illegible] ſic devincta, ut nihil alterum ab altero ſit alienum. coordinantur enim ſimul, eundémque; mundum cohonestant. etenim & mundus unus, & Deus unus eſt ex [illegible] & materia una, & lex una, [illegible] ratio, nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una; ſiquidem & perfectio una animantium ſibi invicem [illegible] ejuſdemque rationis [illegible]

IV. [1] Ἐπὶ πᾶσι τοῖς λεγομένοις, ἢ καὶ ἐπὶ παντὶ ἔργῳ ἐπὶ τοῖς γινομένοις. ἢ [2] ὅτι μὲ τοῦτό ἐστιν, οὐδὲ ὁρᾶν, [3] ὅτι τίνα σκοπὸν ἡ διαφορά. [1] Inf. § 6. § 53. [2] Vide Not. [3] L. 2. § 16.

V. Πόσον ἐξαρκεῖ ἡ δύναμίς μου πρὸς τοῦτο, ἢ ὡ; ἐμὲ ἐξαρκεῖ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς ὃ ἔργον, ὡς ὀργάνῳ παρὰ τὸ τῶν ὅλων φύσεως δοθέντι. εἰ δὲ μὴ ἐξαρκεῖ, ἤτοι παραχωρῶ τοῦ ἔργου τῷ διὰ μείζονος κρείττονι δύνασθαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ· ἢ πράσσω ὡς δύναμαι, [4] προσπαραλαβὼν ἢ δυνάμενον κατὰ τὴν παροῦσαν χρείαν τοῦ ἐμοῦ πρᾶξαι· ὃ εἰς τὸ κοινωνικὸν νῦν πρέπον [5] χρήσιμον. [6] ὅπως γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ σὺν ἄλλῳ ποιῶ, ἐᾶν μόνον χρὴ σωλεῖν, [7] εἰς ὃ κοινὴ χρήσιμον ἐστὶν ἁρμόζον. [4] Inf. § 7. [5] Inf. 54, 55. [6] L. 8. § 2. 1. 9. § 23. [7] L. 4. § 12.

VI. [8] Ὅσοι μὲ πολυύμνητοι ἡμύθησαν, πόσοι λήθῃ παραδέδονται; ὅσοι δὲ τούτους ὑπεδέξαντο, πάλαι ἐκποδών; [8] L. 3. § 2. 1.

VII. [9] Μὴ ἀφίεσο βοηθεῖσθαι· πρέπει γὰρ σοι ἐνεργεῖν [10] ὃ δύνασαι, ὡς στρατιώτῃ ἐν τῇ γενομένῃ· εἰ δὲ σὺ ἐὰν σὺ μὲ χωλαίνων ὅτι τὴν ἐπαλξιν ἀναβαίνειν μόνος· μὴ δύνῃ, σὺ ἄλλῳ δύνατόν ἢ τοῦτο; [9] Sup. § 5. l. [10] Sup. § 25.

VIII. [11] Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. [12] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτά, ἐὰν δέῃ, [13] φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρᾷ. [11] L. 8. § 36. [12] l. 12. § 1, 2. [13] Inf. § 46.

IX. [14] Πάντα ἀλλήλοις ὑπεπλέκεται, καὶ ἡ συμπλοκὴ ἱερά, καὶ οὐδὲν οὐδὲν ἀλλοτρίως ἄλλο ἄλλῳ· [15] συγκατατέτακται γάρ, καὶ [16] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [17] κόσμος τε γὰρ ἐκ θεῶν ἁπάντων, καὶ θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ οὐσία μία, καὶ [18] νόμος εἷς, λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ [19] ἀλήθεια μία. εἴγε καὶ τελειότης μία τῶν ὁμογενῶν, καὶ ὃ αὐτὸ λόγῳ μετεχόντων ζώων. [14] L. 6. § 2. [15] L. 9. § 1. [16] L. 5. § 8. [17] L. 4. § 23. Inf. § 45. [18] L. 4. § 40. [19] L. 2. § 16. [20] L. 4. § 4. [21] L. 9. § 1.

X. [1] Πρὸ πάντων δὲ ἐνυλον, μηδαμῶς ἐπτείνεσθαι τὰ λοιπὰ τῇ τοῦ ὅλων οὐσίᾳ· ἐὰν γὰρ μὴ ἐπὶ πᾶν μέλον, [2] εἰς τὸ τῶν ὅλων λόγον τάξεται ἀναλαμβάνειν· [3] ἀθάνατον μνήμην τοιοῦτον ἐκχέοντα τῷ αἰῶνι.

XI. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις [4] κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ κατὰ λόγον.

XII. [5] Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος.

XIII. Οἷόν ἐστιν ἐν ἠνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον [6] ἐν διεστῶσι τὰ λογικά, [7] πρὸς μίαν τινὰ συνεργίαν πεπηδυσμένα. μᾶλλον δὲ οἱ ἡ τοῦτο νόησις προσπεσεῖται, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι [8] μέλος ἐμί τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συστήματος. ἐὰν δὲ ῥῶ στοιχεῖον [9] μέρος εἶναι ἑαυτὸν λέγῃς, οὔπω ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· οὔπω σε καταλαμβάνει πλήρως· [10] [11] συφέρειν δὲ συνεργοῦντι οὐχ ὡς πρέπον αὐτὸ ψιλὸν ποιεῖς· οὔπω ὡς [12] αὐτὸν εὖ ποιῶν.

XIV. Ὃ θέλει, ἔξωθεν [13] προσπίπτω τοῖς παθητοῖς ἐκ τῆς προσπτώσεως ταύτης διωγμένοις. [14] σήψις γάρ, ἐὰν θέλῃσι, μένει τὰ παθόντα· [15] ἐγὼ δὲ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅλως κακὸν ἐμοὶ συμβεβηκὸς, οὔπω βέβλαμμαι. [16] ἔξεστι δέ μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

XV. [17] Ὃ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, [18] ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι· ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ [19] ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, [20] ὅ, τι ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι, καὶ τὸ ἐμὸν τοῦτο χρῶμα ἔχειν.

XVI. [21] Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτὸ οὐκ ἐνοχλεῖ [22]. οἴεται, λέγω, ἢ φοβεῖται [23] ἑαυτὸ [24] εἰς ὀπτασίαν. εἰ δέ τις ἄλλο αὐτὸ φοβῆσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτῷ οὐκ ἐμποδὼν [25] ὑπολήψεται· καὶ ὅσον ἐπὶ τοιούτοις προσπίπτουσι [26] μὴ συμπίπτον μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ μεριμνάτω. εἰ δύναται, καὶ λεγέτω, εἰ δὲ πάσχει τι ὑπάρχον, ὃ φοβέμενον,

X. Materiale omne, in unibersam substantiam quàm celerrimè evanescit: causales omnes, in universam rationem non minùs citò redigentur; memoria denique rei cujusque pari celeritate in ævo quasi sepelitur.

XI. Animali ratione prædito eadem actio est, & secundùm naturam, & secundùm rationem.

XII. Aut rectus, aut erectus fis.

XIII. Quo modo se habent in continuis corporis membra, eodem se habens in disjunctis quæ rationi sunt prædita. ad mutuas enim operas eidem conficiendas coparas quodammodo nata sunt itaque consociatio hæc animum tuum magis attinget, si te frequenter sic affectus fueris, Membrum sum ejusdem corporis ex quo pagis istius quæ ex rationalibus componitur. sin partem dicendo esse te dixeris, homines ex animo nondum diligis, hoc ipso nondum facere per se nondum officium adhuc tanquam quod fieri oporteat tantùm facis, nondum perficis, si tibi ipsi benefacias.

XIV. Quicquid voluerit, eis quæ extrinsecùs accidat, quæ casibus istiusmodi affici possint, quæ affecta sunt, conquerantur, si velint. Ipse nihil malum censebo, quod contingit, nondum sum passus. in me autem situm est, nihil tale opinari.

XV. Quicquid vel fecerit vel dixerit quisquam, probum esse me oportet. haud aliter, quàm si aurum aut smaragdus aut purpura ita jugiter diceret, Quicquid fecerit dixeritve quisquam, smaragdum esse me oportet, nitoremque meum retinere.

XVI. Mens an non ipsa perturbat se? verbi gratia, an non ipsa in formidinem, in mœstitiam impellit se? alius quis si terrere eam aut contristari possit, ejus in ipsius voluntate situm est, ut ne ad motus istiusmodi opinando se commoveat. corpusculum nè quid patiatur, sibi curæ habeat, si possit; & quando patitur quicquam, conqueratur. animula verò, quæ timet,

[1] L. 2. § 12. Inf. § 39.
[2] L. 4. § 14.
[3] Sup. § 5.
[4] L. 1. § 9. l. 9. § 9.
[5] L. 3. § 5. Sup. § 2.
[6] L. 9. § 9.
[7] L. 2. § 1.
[8] L. 8. § 7. l. 10. § 6.
[9] L. 2. § 3, 4.
[10] -λημπτῶς § 9. § 42.
[11] L. 8. § 26.
[12] Inf. § 74. l. 11. § 4.
[13] προσπίπτ. Lug. An.
[14] Inf. § 16, 33 l. 8. § 28.
[15] L. 4. § 7. l. 6. § 8.
[16] L. 6. § 52.
[17] L. 4. § 18.
[18] l. 6. § 2, 22. l. 12. § 1.
[19] L. 8. § 5.
[20] L. 4. § 20.
[21] ἢ, ἢ ἂν πως. π.
[22] L. 5. § 19. l. 8. § 29, 40.
[23] χλεῖ; ζεῖ;
[24] [ἐ λυπεῖ.] ὡς ἐν ὀνείρῳ; Boot. [ἐν ὀργῇ] εἰς ἀθυμίαν Sal.
[25] L. 5. § 26.
[26] Inf. § 33. l. 8. § 28.

timet, quæ dolet, quæ super his omnino aliquid opinatur, nihil horum patietur, nisi ea ipse in judicium hujusmodi demiseris. nullius enim alterius per se indiga est natura, nisi ipsa sibi indigentiam crearit. eademque ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit aut impedierit.

XVII. Felicitas est bonus genius, sive mens bona. quid igitur mihi hic, ô phantasia? facesse hinc, per deos, uti accessisti: nihil enim opus te habeo, more antiquo accessisti, nec succenseo tibi tamen. facesse tantum.

XVIII. Cur mutationem quis naturæ? ecquid enim fieri potest absque mutatione? ecquid autem aut gratius aut familiarius universi naturæ? ipse, num balneo uti potes, nisi ligna mutationem subeant? num victum, nisi edulia itidem mutentur? nunquid aliud utile quicquam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile quiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minus necessarium?

XIX. Per mundi substantiam, tanquam per torrentem, corpora transeunt universa, ipsa universo, pares membra sibi invicem nostra, eadem & eidem cooperantia. quot Chrysippos, quot Socrates, quot Epictetos jam dudum absorpsit ævum? idem tibi de quovis cum homine, tum re succurrat.

XX. Hoc unum me solicitum habet, nequid ipse faciam, quod hominis conditio vel mihi velit, vel secus velit, vel nunc velit.

XXI. Instat tempus, quo tu omnium rerum obliti eris; mox & te quo omnes.

XXII. Hominis est, etiam eos qui offendunt diligere. hoc fiet, si tibi succurrat, tum esse tibi cognatos, tum inscios invitosque peccare: adhæc, paulò post utrosque vestrum morti concessuros:

ὃ λυπέμενον, ὃ τοῖς τούτων ὅλως ὑπολαμβάινον, ἐάσειν μὴ πάθη. [1] ἢ γὰρ ἔξεις [2] αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. [3] ἀπροφάσιστός ἐστιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, ὃ ἡγεμονικόν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἐνόχλαν ποιῇ· καὶ ταύτην ἂν ἀπαίρεσθαι, ἢ [4] ἀνεμπόδιστον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ ἢ ἐμποδίζῃ.

XVII. [5] Εὐδαιμονία ἐστί, [6] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν [7]. τί οὖν ὧδε πίεις, [8] ὦ φαντασία; ἀπέρχου, [9] τὸν θεόν σοι, ὡς ἦλθες· ὑ γὰρ χρήζω. Συ. ἐλάλυθας δ' κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ὀργίζομαί σοι μόνον ἄπιθι.

XVIII. Φοβεῖταί τις μεταβολήν; [10] τί γὰρ δυνατὸν χωρεῖς μεταβολῆς γενέσθαι; [11] τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ τοῦ ὅλων φύσει; σὺ δ' αὐτὸς λέσωδε δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; πρόσφορον δ' δύνασθαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δέ τί σοι χρήσιμον δύνασαι ἀνυπόστατον γενέσθαι μεταβολῆς; οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὅτι καὶ σοὶ μεταβολῆς ὅμοιόν ἐστι καὶ ἀναγκαῖον τῇ τοῦ ὅλου φύσει;

XIX. [13] Διὰ τοῦ τοῦ ὅλου ὑσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα, [14] ξυμφυῆ ὅλῳ συμφυῆ καὶ συνεργὰ, ὡς [15] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [16] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτης, πόσους Ἐπικτήτους κατεπόντισεν ὁ δ' αὐτὸς καὶ [17] πάντας ἐπιτοῦτον καὶ ἀνθρώπους καὶ πράγματος ὁποιουσοῦν.

XX. [18] Ἐμὲ ἓν μόνον φοβεῖσαι, μήτι αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἡ κατασκευὴ ἀνθρώπου οὐ θέλει, ἢ ὡς οὐθέλει, ἢ [19] ὃ νῦν οὐ θέλει.

XXI. [20] Ἐγγύς σου ἡ πάντων λήθη. ἐγγὺς δὲ καὶ ἡ πάντων ὑστεροῦσα λήθη.

XXII. [21] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πλανωμένους. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐὰν συμπροσοίσῃ σοι ὅτι καὶ [22] συγγενὴς, καὶ [23] δι' ἄγνοιαν, καὶ [24] ἀκόντες μεμιασμένοι καὶ ὀλίγον ἀμφότεροι

[1] εἰ μὴ ἄξεις scil παρέξεις αὐτὸ Sanct. [2] αὐτῷ Xyl. [3] L. 3. § 5. l. 11. § 1. [4] L. 5. § 20. [5] L. 5. § 36. [6] L. 10. § 12. [7] -δαν [ἡγεμονικόν.] [8] Inf. § 29. [9] [ὡς] τ. θ. σὺ Lug. An. [10] L. 4. § 3, 42. Inf. § 25. l. 9. § 6. l. 9. § 19. [11] L. 8. § 35. l. 9. § 21. [12] L. 2. § 3. [13] Sup. § 10. l. 4. § 42. l. 5. § 23. l. 9. § 29. [14] L. 6. § 41. [15] L. 2. § 1. Sup. § 13. [16] L. 4. § 48. [17] Sup. § 5. [18] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1. [19] Sup. § 2. l. 4. § 23. l. 5. § 25. [20] L. 4. § 10. Inf. § 34. l. 8. § 21. [21] Inf. § 26. l. 8. § 3, 26. l. 9. § 27. [22] L. 2. § 1. l. 3. § 4. 11. [23] L. 2. § 1. l. 3. § 11. [24] Inf. § 63. l. 4. § 3. [25] L. 4. § 3.

φότερα πεδήσῃ, ἢ περὶ πόντου, ὃς [1] οὐκ ἐλαφρά σε· [2] ἢ γὰρ ἀθυμητικόν σε χεῖρον ἐποίησεν, ἢ πρόσθεν ἦν.

[1] L. 2. § 1.
[2] L. 9. § 38.

XXIII. [3] Ἡ περὶ ὅλων φύσις, ὡς τὴν ὅλης οὐσίας, [4] ὡς κηρῶν, νῦν μὲν ἱππάριον ἔπλασε· ζωχρήσασα δὲ τοῦτο, εἰς δένδρου φύσιν συνεχήσατο τῇ ὕλῃ αὐτοῦ· εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλο τι· [5] ἕκαστον δὲ τούτων πρὸς ὀλίγιστον ὑπέστη· [6] ὀδυνᾶν δὲ οὐδὲν ἔοικε τὸ ἀχαλυθῆναι ἢ κιβωκίῳ ὡσαύτως καὶ τὸ συρραπῆναι.

[3] Sup. § 18. Inf. § 25. l. 4 § 36.
[4] L. 6. § 1.
[5] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[6] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.

nihilo magis moleſtum eſt, quàm compingi primò fuerat.

XXIV. [7] Τὸ δύσκολον τῆς προσώπου λίθου καὶ φύσει, ὅταν [8] πολλάκις [9] ὀναπολήσειεν ἢ πρόσωπα, [10] ἢ τὸ πολυτάραχον ἀποβάλοι, ὥστε ὅλως ἀχαλινῶσθαι μὴ δυνάσθαι· αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ ἀλυθεῖν ποιεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου. εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις [11] ἀμυδρὰν οἰκήσεται, [12] καὶ ἐν τῷ ζῆν αἰσθήσεται;

[7] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60, 65.
[8] L. 11. § 18.
[9] γένηται,] ἐναπολήσει, ἢ τὸ ἀπ. τ. ἀ. Boot.
[10] al. Mer.
[11] ἕξει [μὴ] al. Mer.
[12] L. 9. § 2. l. 10. § 8.

nihilo magis moleſtum eſt, quàm compingi primò fuerat.

XXIV. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpius aſſueverit quis, immori ſolet; vultúſque decor ita inde extinguitur, ut dehuo reaccendi omnino nequeat. ex hoc ipſo autem intelligas licet eſſe præter rationem. Siquidem enim ita vultum quis obfirmaverit, ut peccati ſenſus omnis aufugerit, quorſum homo ſic affectus vitam protrahat amplius?

XXV. [13] Πόντου ὅσα ῥᾴδιος, ὅσον ὕπνου μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὄντα διοικοῦσα φύσις, ἐξ ἄλλα ἐκ τῆς ὑποκειμένης οὐσίας αὐτῇ ποιήσασα, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων οὐσίας, [14] ἵνα ἀεὶ νέος ἡ ὁ κόσμος ᾖ.

[13] Sup. § 23.
[14] L. 6. § 15. l. 8. § 50. l. 10. § 7. l. 12. § 23.

XXV. Quæcunque vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliaque ex eorum materia effectura, & ex horum ſurſus alia, ut mundus perpetuus ſit novetur.

XXVI. Ὅταν τις ἁμάρτῃ πρὸς σέ, εὐθὺς ἐνθυμοῦ [15] τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαμβὼν ἥμαρτε τοῦτο γὰρ ἰδὼν, [16] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [17] ὑπὲ θαυμάσεις, [18] ὑπὲ ὀργισθήσῃ. [19] ὑπὲ γὰρ τὸ αὐτὸ δ' αὐτὸ ὁποῖόν ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαμβάνεις, ἢ ἄλλο ὁμοειδές. [20] δεῖ οὖν συγγνώμην. [21] εἰ δὲ μηδὲ ὑπολαμβάνεις τὰ πρόσωπα ἀγαθὰ ἢ κακὰ, ῥᾷον [22] εὐμενὴς ἔσῃ τῷ ἁμαρτάνοντι.

[15] L. 6. § 27. l. 8. § 14. l. 11 § 18.
[16] L. 2. § 13.
[17] L. 8. § 14.
[18] L. 5. § 28.
[19] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[20] L. 1. § 15.
[21] L. 2. § 1.
[22] L. 11. § 13. ἔσῃ τῇ φαντασίᾳ. Inf. § 52, 63.
[23] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32, 36.

XXVI. Cùm adverſus te quis quid peccaverit quis, conſidera ſæpius, quid bonum malúmve eſſe ſibi tutus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec aut mirabere, aut ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, quod ille, vel aliud quidpiam ejuſmodi, ipſe paries cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſuerit, ex errore animi delinquentem æquanimiter feras.

XXVII. [23] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννόει, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν παρόντων τὰ δεξιώτατα ὀνομάζε ἑαυτῷ, καὶ τούτων χάριν ἐνθυμοῦ σεαυτοῦ, πῶς ἂν ἐσπούδαζες, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μύσαι φυλάττων, μὴ ἄρα [24] ἔστιν ἃ ὑπὲ [25] ἀμελείας ἐν τούτοις ἐνίοτε ἐνεργεῖς, ὡς ἂν ποτὲ μὴ παρόντος

XXVII. Non tam quæ deſunt tibi, quàm quæ adſunt, cogita. ex his autem ſelige quæ gratiſſima ſunt tibi, quo reputes tecum quanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi requireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis ſubenter acquieſcis, eo in pretio habere aſſuefcas-te, ut ſiquando deeſſe contigerit, turberis.

XXVII. In tenues convolutus [illegible] rationalis ita est [illegible] contemnata, ut sibi sufficiat [illegible] agens, & hoc ipso nacta [illegible] quillitatem.

Imaginationes absterge, [illegible] rectitudinem motus compesce: [illegible] præsens circumscribe: [illegible], quicquid vel tibi, vel [illegible] quam contingit. rem subjectam dissolve & partire [illegible], & materiam. horum [illegible] cogita. quod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinque.

XXVIII. Eis quæ dicuntur, animum [illegible] intende: in ea quæ fiunt facientis mente altius descende.

XXIX. Exorna te simplicitate, [illegible] efficu adversus res medias [illegible]. genius humanum [illegible]. Deo obsequere.

Decerpsit, frigidis ille, decurrunt omnia [illegible]

[illegible] vero si elementa sola? memi[illegible] fastidiverit, lege certâ plerasque ferri, aut paucis saltem duntaxat exceptis.

[illegible] *μεμνῆσθαι, ὅτι τὰ σύμπαντα σωμὰ ἐστί, καὶ* [illegible]

XXX. Mortem quod attinet, [illegible] dissipatio, sive in atomos [illegible], sive exinanitio; vel [illegible] vel translatio.

[illegible] De dolore sic habeas: si [illegible] dolorem, interimit: si diuturnus evadit, ferri potest. mens [illegible] tranquillitatem sibi tranquillitatem ferre suam; nec deterior quicquam inde fit pars animi principis. dicteria vero membra, quæ [illegible] sunt afflicta, ipsa si quid [illegible] de eo statuant.

XXXI. Quod ad gloriam, [illegible] eorum, à quibus ea expetitur, considera, quales existant, & [illegible] tum fugiant, tum & sectentur. [illegible] rem, difficile: fieri ubemodum [illegible] ani aliis fugerinque [illegible] respondent; perinde in [illegible] incumbere, ut aggressa à [illegible] quam celerime ab[illegible]

[illegible] dictum. Cui ignotum [illegible] sublimis fuerit, quique tempus omne, & substantiam omnem contempletur; nunquid

XXVIII. [1] Εἰς αὐτὸν ζωμελῶς. [2] φύσιν ἔχει τὸ λογικὸν ἡγεμονικὸν, ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι διὰ σωφροσύνην, ἐὰν μὴ ἐπ' ἄλλοις τούτου [3] γαλλιᾷν ἔχῃ.

XXIX. [4] Ἐξάλειψον τὰ φαντασίαν. [5] σῶον τὴν ὁλοσχερῆ φαντασίαν· [6] ἀφίγεαψον ὃ ἐστιν ἕκαστον καὶ χρόνου. [7] γνώριζον ὃ συμβαῖνον, ἢ σοι, ἢ ἄλλῳ. [8] διαίρει καὶ μέρισον ὃ ὑποκείμενον, εἰς ὃ αἰτιῶδες καὶ ὑλικόν. [9] ἐννόησον τὴν ἐσχάτην ὥραν· [10] τὸ δὲ πταῖσμα ἀμαρτίαν, ὅπερ ἦν καταλιπεῖν, ὅπου ἡ ἁμαρτία ἦν.

XXX. [11] Συναθροιστέαν τὴν νόησιν τοῖς λεγομένοις. [12] εἰσδυτέος τὸν νοῦν εἰς τὰ γινόμενα καὶ ποιοῦντα.

XXXI. [13] Φάρυνον σεαυτὸν ἁπλότητι καὶ αἰδοῖ, καὶ τῇ μέσῃ ἀρετῇ καὶ ἡκιστα ἀδιαφορίᾳ. [14] φίλησον ἀνθρώπινον γένος. [15] ἀκολούθησον θεῷ.

[illegible] μὲν φασιν, ὅτι [16] πάντα κομιεῖ. [17] ἐπὶ εἰ [18] δαίμονα τὰ στοιχεῖα· ἀρκεῖ καὶ [illegible] [19] δηλίδια ὀλίγα.

XXXII. Περὶ θανάτου· [20] εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις, [21] ἢ τοιοῦτον, ἢ μεταστάσεις.

XXXIII. Περὶ πόνου· [22] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἄφορον· τὸ δὲ χρονιζον, φορητόν. [23] καὶ διάνοια τὸν ἑαυτῆς γαλήνιον [illegible] [24] ἀπολιμπάνει ἀταραξίᾳ, [25] ὑ χεῖρον τὸ ἡγεμονικὸν φρονεῖν. [26] τὰ δὲ κακοῦμενα μέρη ἐὰν τὰ πάσχοντα εἰ λογίσωνται, φωνὴ αὐτὰ ἀποφήσαιτο.

XXXIV. Περὶ δόξης· [27] ἰδεῖν τὰς ἀνθρωπίνας ἀπάτας, καὶ οἷα ἡ φιλοσοφία, οἷα ὁ διαπτυσμὸς, καὶ ὡς αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἄλλαι ἐπιφορήματα κρίνεται τὰ σεμνὰ ὄντως ἐν τῷ βίῳ, τὰ σπουδαῖα· ἐπὶ τοῦτο ἐπιτεθῆναι τὰς ὄψεις [illegible]

XXXV. Πλάτωνικὸν· [29] [30] ὃ ἐν ἀνθρώπῳ [illegible] [31] διάνοια [32] [illegible] [33] θεωρεῖα πάντως ἂν χρόνου, πάσης ὑσίας, [34] ἄρα

[illegible] [33] L. 4. § 48, 50. l. 6. § 36, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 17. [34] ὑσίας οἷον.

[1] L. 4. § 3. l. 6. § 11. l. 8. § 48. [2] L. 5. § 14. l. 6. § 51. [3] L. 2. § 4. l. 8. § 28. [4] Sup. § 17. l. 9. § 7. [5] L. 2. § 2. [6] L. 3. § 12. l. 6. § 32. [7] L. 4. § 29. l. 6. § 3. l. 8. § 46. [8] L. 4. § 21. [9] L. 2. § 5, 11. [10] L. 9. § 20, 38. [11] Sup. § 4. [12] L. 6. § 3. [13] L. 4. § 26. l. 11. § 15. [14] L. 3. § 9. l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16. [15] L. 10. § 11. l. 12. § 27, 31. [16] L. 3. § 11. l. 4. § 26. l. 6. § 33 [17] ἢ δαιμόνια μόνα Mer. ἢ [illegible]λλον]εἰ δαίμονα Boot. [18] δαιμόνια Xyl [19] ἢ δηλίαν Xyl. ἢ μὴ λ. Boot. [20] ἢ Xyl. Mer. [21] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf. § 49. l. 8. § 25, 58. l. 10. § 7. [22] L. 10. § 3. [23] L. 5. § 2, Inf. 68. [24] ἀπολ. [25] Inf. § 64. l. 4. § 7. [26] Sup. § 15. [27] L. 3. § 4. l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18, 27. [28] Sup. § 21. l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33. [29] Plato pol. l. 6. [30] ἢ ἔν. [31] -νοίᾳ.

οἴει τούτῳ μέγα τι δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώπινον
[1] L. 6. § 47. βίον; ἀδύνατον, ἢ δ' ὅς. ἐκεῖνο δὲ [1] θάνατον
ὑ δεινόν. Ἢ οὐχί; τοιοῦτος; Ἥκιστά γε.

[2] *Arrian. l. 4. c. 6.* XXXVI. Ἀντισθενικόν. [2] Βασιλικόν,
[3] εὖ μὲ πρ. vel πρ. μ. εὖ. [3] μὲ εὖ πράττειν, κακῶς ἤ ἀκούειν.

XXXVII. Αἰσχρόν ἐστι, τὸ μὲν πρόσωπον ὑπήκοον εἶναι, καὶ ὁρμαίζεσθαι, καὶ καταμορφοῦσθαι ὡς κελεύει ἡ διάνοια, αὐτὴν δ' ὑφ' ἑαυτῆς μὴ σχηματίζεσθαι καὶ καθαρμοῦσθαι.

[4] *Eurip. Bellerophont. l. 11. § 6.* XXXVIII. [4] Τοῖς πράγμασιν γὰρ [5] ἧκιστα θυμοῦσθαι πρέπον.
[5] L. 6. § 20, 22. Μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν.

XXXIX. Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάρματα δοῦναι. (φάσκων.

[6] *Eurip. Hypsipyl.* XL. [6] Βίον [7] θερίζειν, ὥστε κάρπιμον
[7] L. 11. § 34. Καὶ [8] τὸ μὲν εἶναι, [9] τὸ δὲ μή.
[8] [9] τὸν Lug.

[10] L. 11. § 6. XLI. [10] Εἰ δ' ἠμελημένοις ἐν θεοῖς κἀμοὶ
[11] ἐμοῦ Plut. παῖδ' [11] ἐμοῦ,
[12] L. 6. § 4. *l.* 12. § 5. [12] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

[13] *Aristoph. Acharn.* XLII. [13] Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον.

[14] L. 5. § 36. XLIII. [14] Μὴ συνεπιθρύλλου, [15] μὴ σφύζου.
[15] Inf. § 69. XLIV. Πλατωνικόν. [16] Ἐγὼ δὲ τούτῳ
[16] *Plato Apolog.* μὲν δίκαιον λόγον αὐτέπαιμι· ἅλις δ' καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τὸν ζῆν, ἢ τινὰ ἄλλον ἄνδρα ὅστις τι καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[17] L. 3. § 6, 7. 16. § 2.

[18] *Plato ibid.* XLV. [18] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ἔν' ἄν τις αὐτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντι ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[19] *Plato Gorg.* XLVI. [19] Ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅσα μὴ καλὸν ἦν τὸ ἡμερεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν, [20] ἢ τὸ ζῆν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὑπερόριον κέρδος, τὸν γε ὡς ἀληθῶς ἀνδρα, [21] ἑαυτὸν δεῖ, καὶ ὑφαλοφυκτιῶντα, ἀλλ'
[20] ἢ τῷ. [21] ἑαυτὸν.

huic magnum quiddam putas esse videri hominis vitam? Etiam, inquit, non potest. Neque mortem igitur grave quid reputabit. Minimè verò.

XXXVI. Antisthenis illud, Malè audire, cùm benefacias, regium est.

XXXVII. Indignum est, vultum animo obsequentem, pro ejus imperio conformare & componere semet; ipsum autem animum ad sui ipsius arbitrium non conformari & componi.

XXXVIII. *Nam neutiquam hominem rebus irasci decet!*
Nil quippe curant ipsa.

XXXIX. *Diis leto exemptis, & hominibus gaudia donet.*

XL. *Spicas velut frugifera, ita vitam meti:*
Ut hic sit, ille non sit.

XLI. *Si me meosque liberos Dii negligant,*
Hujus etiam constat ratio.

XLII. *Æquum bonúmque; à me est.*

XLIII. *Lamentantibus nè collamenteris, nève commovearis.*

XLIV. Platonis ista. Ego huic responsum hoc, justúmque illud referrem. Parùm rectè censes, mi homo, si hominem, qui vel ullius sit usûs, existimas mortis vitæque discrimen in numero aliquo habiturum; nec hoc duntaxat considerandum, id quod agit, justum an injustum, hominisque probi an improbi sit.

XLV. Ejusdem. Sic enim se revera habet, viri Athenienses; quocunque; loco semet collocaverit quis, statum eum sibi optimum ducens, aut à principe fuerit collocatus, eum hunc tueri (uti mihi videtur) oportet, etiamsi eum discrimine conjunctum id sit, nec ullius rei cujusquam, nè mortis quidem, præ eo quod est turpe, rationem habere.

XLVI. Ejusdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud quid generosum esse bonúmque; existat, quàm servare & servari. neq; enim hoc est, quod, vir verè qui sit, tantopere expetere debeat, ut temporis tantundem vivat; neque

vitæ

vita operatæ avidum esse; sed istis Deorum [illegible] mulieræculis etiam fata exhibere, fieri non posse ut fatum quisquam quoquo modo effugiat; hoc tibi incepto ei perpendendum, quomodo tempus hoc, quo vivitur tibi, quàm optimè exigat.

XLVII. Astrorum cursus contemplare, tanquam unà cum illis circumagaris: elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

XLVIII. Præclarum est & Platonis illud. Quin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, quasi de specula quadam desuper, terrestria quoque ista, per coetus, exercitus, agriculturas, nuptias, [illegible], ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscellam omnigenam, mundique ex rebus contrariis consla[illegible]cinatum.

XLIX. Præterita recole, tòtque imperiorum [illegible] mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possibile [illegible] quam quæ nunc fiunt [illegible] ingredi. proinde pas[illegible] annos quadraginta vitam [illegible] contemplanda, atque per [illegible] decem millia. quid enim [illegible]

[illegible], quæ terra dedit [illegible]: aequum ab a[illegible]

[illegible] coelesbo poli

[illegible]

[illegible] inspiravit, cita mori ut nas[illegible]

[illegible] spirantem auram

[illegible] necesse est cum labore & lacry[illegible]

[illegible] quisquam te luctæ peritiæ [illegible] nè liberalior, nè modestior, nè ad cultus quosvis obsequentior, nè adversus aliorum errata promptior.

[1] ὅτι πρέπει τὰ νῦν τέτων τῷ λογῷ, ἢ πρόσθεν τὰ τότε γινόμενα τῇ γνώσει, ὅτι [2] τὸ εἱμαρμένον πᾶσιν ἀναγκαῖον, οὐδὲ [3] οὐδὲν δύναται ἐκφυγεῖν, ὃ δὲ τέτῳ συμφέρον, τίνα δὲ ξύμφορον, [4] τέτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώσῃ.

XLVII. [5] Περισκοπῶν [6] ἄστρων δρόμους, ὡσπερ συμπεριφερόμενος αὐτοῖς καὶ [7] τὰς πρὸς στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοῶν. ἀποκαθαίρεται γὰρ αἱ τέτων φαντασίαι τῆς ῥύπον τὸ χαμαὶ βίου.

XLVIII. Καλὸν δὲ τὸ Πλάτωνος· καὶ δὴ καὶ αὐτὸν θεώμενον τὸν λόγους ποιεῖσθαι, [8] ὅπως σκοπῶν δεῖ καὶ τὰ ὀπτάσια, ὥσπερ πόθεν ἄνωθεν, καὶ [9] ἀγέλας, πανηγύρεις, γεωργίας, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων ἄρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτὰς, θρήνους, ἀγορὰς, [9] τὸ παμμιγές, καὶ τὸ [10] ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκραμένον.

XLIX. [11] Τὰ προγεγονότα ἀναθεωρεῖν [12] τὰς προαιρέσεις τῶν ἡγεμονικῶν μεταβολὰς, ἔξεστι καὶ τὰ ἐσόμενα προεφορᾶν· [13] ῥηθείσῃ γὰρ πάντως ἕξαι, καὶ ἐκ οἷόν τε ἐκβῆναι τῆς ῥυθμῆς τῶν νῦν γινομένων. ὅθεν καὶ [14] ἴσον, τὸ πεντηκοντούτην ἐτεσιν ἰσορρόπως τῷ δυσθεώτατον βίον, ᾧ δὴ ἔτι μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψῃ;

L. Καὶ [15] τὰ [16] ἐκ γῆς μὲ φύντα, εἰς γᾶν· [17] τὰ δὲ ἀπ' αἰθερίου βλαστόντα, εἰς [18] οὐρανὸν πάλιν ἦλθε πόλον, [19] ἢ τέτο ἀλλοίωσις τῶν [19] ἀτόμων αὐτομάτως. [20] καὶ τοιῦτός ἐς σωρηδὸν τῶν ἀπειρίθμων στοιχείων.

LI. [Καὶ] [21] σὺ τοῖσι καὶ πότοις, [illegible] Παρεκπρέπουτες [23] ἀγέλαι, ἐς [illegible] Θεόθεν ὄμπνουτ' ἔρος, [illegible] [24] Ἀναξίμη πλείω καμόντα ἀροῦρας.

LII. [25] Καθαλιώτερος [26] ἀλλ' ἐλαφρότερος, νηφάλιος, εὐεξιαστότερος, ἀδιαπτωτότερος, [27] εὐτακτότερος δὴ πρὸς συμβαίνοντα, εὐεξ[illegible] συμβολὴ[illegible] [illegible] πλησίον [illegible]

[1] L. 4. § 31, 46. l. 12. § 1.
[2] Sup. § 5. Inf. § 51. l. 6. § 10.
[3] ἐδὲ ἂν εἷς.
[4] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[5] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[6] L. 11. § 27.
[7] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[8] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[9] Sup. § 3.
[10] Sup. § 9.
[11] L. 6. § 46, 47.
[12] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[13] L. 6. § 37.
[14] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[15] Eurip. Chrysip.
[16] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[17] L. 4. § 21. l. 6. § 15.
[18] ἀέριον Clem.
[19] Sup. § 32.
[20] ἢ, vel [ἢ] ᾗ
[21] Eurip. Supplic.
[23] μαιδύμασι Euripid. cod. μαιδύμασι Plut.
[24] ὀλεθέρου Grot.
[25] Sup. § 46.
[26] L. 5. § 5.
[27] -κώτερος [ὁ, δέ πε.] f.
[28] Inf. § 54.
[29] Sup. § 26.

LIII. [1] Ὅτου ἔργον ἔστιν ἐπιτελεῖσθαι δυνατὸν κατὰ τὸν [2] κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ οὐδὲν δεινόν· ὅπου δὲ [3] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι [4] διὰ τῆς εὐοδίας, καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ποιοῦντος ἐνεργείας, ἐκεῖ [5] ἐνδεμίαν βλάβην ὑποπτεύειν.

LIII. Ubicunque [1] alicui potest opus ullum secundum [2] rationem eam, quæ mortalibus est cum Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum consequi licet actionis prosperè fluentis, & juxta conditionis propriæ naturam progredientis, [5] nulla ibi superest damni suspicio.

LIV. [6] Παντοχοῦ καὶ διὰ παντὸς [7] ὅπου σοί ἐστι, καὶ [8] τῇ παρούσῃ [9] συμβάσῃ θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν [10] ἀνθρώποις κατὰ δικαιοσύνην προσφέρεσθαι, καὶ τὴν [11] ὑπάρχουσαν φαντασίαν ἐμφιλοπευχεῖν, ἵνα [12] μηδὲν ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

LIV. Omni loco omnique tempore, in te situm est, & casui præsenti piè acquiescere, & cum hominibus præsentibus secundum ius fasque versari, & visa, præsentia peritè explorare, nequid incompertum clam subrepat.

LV. Μὴ παρβλέπειν ἀλλότρια ἡγεμονικὰ· ἀλλ' ὀπεῖ βλέπει [14] κατ' εὐθύ, [15] δεῖ κέ σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ. ἥτε τῶν ὅλων, διὰ τῶν συμβαινόντων σοι, καὶ ἡ σὴ, διὰ τῶν πραχθέντων ὑπὸ σοῦ. [16] πρακτέον ἕκαστον τὸ ἔξης τῇ κατασκευῇ· κατασκευάσαι δὲ τὰ μὲν λοιπὰ τῷ λογικῷ ἕνεκεν, ὥσπερ καὶ ὅλη πᾶσι ἄλλοις, [17] τὰ χείρω τῷ κρειττόνων ἕνεκεν, [18] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τοῦ μὲν οὖν προηγουμένου ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ, [19] τὸ κοινωνικὸν ἔστι· δεύτερον δέ, [20] τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πείσεις. [21] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [22] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ μήποτε ἥτταθαι μήτε αἰσθητικῆς μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζωώδη γὰρ ἐκάτερα. [23] ἡ δὲ νοερὰ ἐξέλαι πρωτεύειν, καὶ μὴ καταχεῖσθαι ὑπ' ἐκείνων· δικαίως γὰρ. [24] πέφυκε δὲ χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. τοῦτον ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ τὸ ἀφορμητὸν καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων οὖν ἐγγύτερον τὸ ἡγεμονικὸν [26] συνδέα πεφυκέναι. καὶ [27] ἔχει τὰ ἑαυτοῦ.

LIV. Omni loco omnique tempore, in te situm est, & casui præsenti piè acquiescere, & cum hominibus præsentibus secundum ius fasque versari, & visa, præsentia peritè explorare, nequid incompertum clam subrepat.

LV. Nolito alionum mentes cumspicere, sed eò rectà [illegible] quò natura te ducit [illegible] quam universi, in eisque [illegible] tingunt, & tua etiam, in [illegible] tibi sunt agenda. illud [illegible] unicuique agendum, quod [illegible] ditioni ipsius consentaneum [illegible] rò, condita sunt, reliqua [illegible] rationalium gratiâ, quemadmodum [illegible] & in re omni illa [illegible] stantiorum; ratio [illegible] vicem. itaque in hominis [illegible] primum ac præcipuum [illegible] tem colere; secundum [illegible] affectionibus, neutiquam [illegible] bere. est enim hoc motus [illegible] lis & intellectualis proprium, [illegible] cumscribere sensus & nec [illegible] nec affectus motibus [illegible] perari: animalis enim [illegible] vis autem intellectualis [illegible] tum sibi vendicat, ne ab [illegible] dinem redigi patitur. [illegible] erenim intellectus natus [illegible] nibus uti. tertium in natura [illegible] nali est, lapsu & seductione [illegible] nem esse. his igitur adhærens [illegible] rectà procedat, habetque [illegible] suum est.

LVI. Tanquam vita [illegible] ctus, ejusdemque munere [illegible] ctus planè, quod reliquum [illegible] quam ex abundanti, [illegible] convenienter fac vivas.

LVII. Id solum [illegible] obvenit, & à fato [illegible] tibi. ecquid enim [illegible] gruum?

LVI. Ὡς ἀποθνήσκοντι δεῖ τὰ μέχρι νῦν βεβιωκόσι, [28] τὸ λοιπὸν [29] ἐκ τοῦ περιόντος, ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

LVII. [30] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθόμενον· [31] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον;

[1] L. 2 § 17. l. 5. § 3, 14. l. 6. § 2.
[2] L. 12. § 23.
[3] Inf. § 74.
[4] L. 6. § 17.
[5] L. 10. § 12.
[6] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[7] L. 2. § 11. l. 3. § 12.
[8] L. 6. § 2, 32.
[9] L. 5. § 27. l. 10. § 6, 11.
[10] Sup. § 28. l. 4. § 33.
[11] περίσσῃ.
[12] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[13] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[14] L. 8. § 60.
[15] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[16] L. 5. § 16.
[17] Sup. § 30.
[18] Sup. § 13.
[19] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[20] L. 3. § 6. Inf. § 64.
[21] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[22] Inf. § 67.
[23] L. 2. § 2. l. 11. § 20.
[24] L. [illegible] § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[25] L. 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[26] L. 5. § 14, 34. l. 6. § 26. l. 15. § 11, 12.
[27] L. 9. § 42. l. 11. § 1.
[28] Sup. § 46.
[29] L. 6. § 42.
[30] L. 3. § 4. Sup. § 54.
[31] L. 4. § 23, 33, 34.

LVIII. In omni casu eos ob oculos habeas, quibus eadem cùm contigissent, ægrè tulerunt, pro insolito habuerunt, quiritati sunt. at ubi eidem jam illi? nusquam planè. cur tu igitur horum similis esse velis? aut cur non potiùs motus alienos eis relinquas, qui his alios afficiunt, & afficiuntur ipsi; ipse totus in hoc intentus, quo modo casibus istiusmodi utare? etenim rectè uti poteris; virtutisque materiam tibi suppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atque in omni actione tua bonum præstare te velis. denique in utroque horum memineris, medium quiddam esse illud, circa quod actio versatur.

LIX. Introspice te. intus est boni fons, qui perenniter scatebit, si jugiter foderis.

LX. Corpus etiam fixum esse oportet, ut nec motu, nec gestu temerè jactetur. quale enim in vultu specimen sui exhibet mens, dum [illegible] eum atque decenter componit, tale quiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm ista citra affectatio[illegible] sunt observanda.

LXI. Ars vivendi est luctatoriæ [illegible] saltatoriæ similior. cùm in [illegible] positi, ut adversus contingentia improvisa in procinctu semper [illegible] ac [illegible] consistat.

LXII. Crebro tecum perpende, qui[illegible] quibus probari & prædicari velis, qualiq; sint mente [illegible] ita neq; aut incusabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, si opinionis affectuumque fontes quos habeant, perspexeris.

LXIII. *Omnis anima*, inquit ille, *[illegible] privatur invita.* quin & ju[illegible] pariter, & temperantiâ, & æ[illegible]itate, & hujusmodi quâvis [illegible] hoc jugiter meminisse [illegible] necessarium est. eris enim [illegible] omnes mitior.

LXIV. In dolore omni hoc præ[illegible] nec turpem eum esse, nec [illegible] gubernatricem facere deteriorem. neque enim eam, aut

LVIII. Ἐφ' ἑκάστου συμβάματος ἐκείνους πρὸ ὀμμάτων ἔχειν, [1] οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἤχθοντο, ἐξενίζοντο, ἐμέμφοντο· νῦν οὖν ἐκεῖνοι ποῦ; οὐδαμοῦ. τί οὖν καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; οὐχὶ δὲ [2] τὰς μὲν ἀλλοτρίας τροπὰς καταλιπεῖν τοῖς τρέπουσι καὶ τρεπομένοις; [3] αὐτὸς δὲ περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλος γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς, καὶ [4] ὕλη [5] σου ἔσται· μόνον [6] πρόσεχε, καὶ [7] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ἐπὶ παντὸς οὗ πράσσεις· καὶ μέμνησο [8] ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ [9] διάφορον ἐφ' οὗ ἡ πρᾶξις.

LIX. [10] Ἔνδον βλέπε, ἔνδον [11] ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς.

LX. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διερρίφθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν σχέσει. [12] οἷον γάρ τι ἐπὶ τοῦ προσώπου παρέχεται ἡ διάνοια, συνετὸν αὐτὸ καὶ εὔσχημον συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ἐπὶ ὅλου τοῦ σώματος ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα [13] σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ φυλακτέα.

LXI. [14] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἤπερ τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ οὐ προεγνωσμένα, ἕτοιμος καὶ ἀπτὼς ἑστάναι.

LXII. Συνεχῶς ἐφιστάναι, [15] τίνες εἰσὶν οὗτοι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὰ ἔχουσιν. οὔτε γὰρ μέμψῃ [16] τοῖς ἀκουσίως πταίουσιν, οὔτε [17] ἐπιμαρτυρήσεως δεήσῃ, [18] εἰ βλέπων εἰς [19] τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως καὶ ὁρμῆς αὐτῶν.

LXIII. [20] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα, φησίν, στέρεται ἀληθείας· [21] οὕτως οὖν καὶ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ εὐμενείας, καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου. ἀναγκαιότατον δὲ τὸ διηνεκῶς τοῦ μεμνῆσθαι· [22] ἔσῃ γὰρ πρὸς πάντας πρᾳότερος.

LXIV. Ἐπὶ μὲν παντὸς πόνου, πρόχειρον ἔστω, ὅτι [23] οὐκ αἰσχρὸν, [24] οὐδὲ τὴν διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ· οὔτε γὰρ καθὸ ὑλική ἐστιν,

[1] L. 4. § 3, 32. l. 11. § 6, 18.
[2] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27.
[3] L. 6. § 50. Inf. § 68.
[4] L. 4. § 1.
[5] σοι f.
[6] πρ. σε. καὶ θ. κ.
[7] Sup. § 15. Inf. § 67.
[8] [ἐπ'] ἀμφ. f.
[9] ἀδιάφ. l. 6. § 32.
[10] L. 8. § 28. l. 10. § 38.
[11] Inf. § 62. l. 8. § 51.
[12] Sup. § 24. l. 11. § 15.
[13] L. 1. § 16.
[14] L. 11. § 1. l. 12. § 9.
[15] L. 4. § 3, 38. l. 6. § 59.
[16] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12 § 12.
[17] L. 3. § 4, 5.
[18] εἰς βλέπων f. vel εἰ βλέπεις
[19] Sup. § 59.
[20] Plato Sophist.
[21] Sup. § 62.
[22] Sup. § 26.
[23] L. 2. § 1, 11. l. 11. § 18.
[24] L. 4. § 8. l. 9. § 42.

ἐστιν, ἔστι καὶ τὸ κοινωνικὸν, ἀφαιρεῖται αὐτοῦ· ἔστι μήν τοι τῶν πλείστων πόνων, ἃ ὅσῳ τοῦ Ἐπικούρου σοι βοηθέστω, ὅτι [1] ἔστι ἀφόρητον, ἔστι αἰώνιον, ἐὰν σὺ τοῦτο μνημονεύῃς, καὶ [2] μὴ προσδοξάζῃς· κακεῖνα ὅσα μέμνησο, ὅτι πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσφορα ἐνόμενα, οἷον τὸ νυστάζειν, καὶ ὅλως καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν οὖν κατέχῃ τούτων δυσφορῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι [3] πόνῳ ἐνδίδως.

LXV. Ὅσα [4] μήποτε τοιοῦτον πάθῃς πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, οἷον οἱ [5] ἀνδρώποι πρὸς τοὺς ἀνδρώπους.

LXVI. Πόθεν ἴσμεν, εἰ τηλαύγης Σωκράτης, καὶ ἀρετῶν χρεῶν ὢν ἐγὼ ἀρχῆς, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, ἢ ἐντρεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ παγῷ διένυκτερεύσεν, καὶ [6] ἢ Σαλαμίνιον κελεύσεις ἄγειν ἠναγκάσθη ἔδοξεν ἀντιβαίνειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο· πῶς δὲ καὶ μάλιστ' ἂν ἐκ [7] ὑποπτεύσειε, εἴτε ἀληθὲς ἐστὶν· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ δεῖ ὑποπτεῦσαι, ὑποῖόν τινα τὸν ψυχὴν ἔσχε Σωκράτης, ἢ εἰ ἐδύνατο [8] ἀρκεῖσθαι [9] ἑαυτῷ καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὅσιος τὰ πρὸς θεούς, [10] μήτε εἰκῇ πρὸς τὸ κακίσαι ἀγχιμαχητής, μηδὲ μάτην δυσκόλων κενὸς ἀγοίας, [11] μήτε τὸ ἀπονεμόμενον ἐκ τοῦ ὅλου ὡς ξένον τι δεχόμενος, ἢ [12] ὡς ἀφόρητον ὑπομένων, [13] μήτε τοῖς τῆς εἱμαρμένης συμπεσοῦσι τὸν νοῦν.

LXVII. Ἡ φύσις ἐν ἔπαισε σωμένῃ ἐφαρμόσαι τὸ σὸν συστῆναι μέρος Salm. [14] τῷ Συγκέρματι, ὡς μὴ ἐφεῖσα [15] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι. [16] κλοιὸν γὰρ ἐπιθεῖναι θεὸν ἀμφίεσμα ἡμῖν ἀθάνατον, καὶ τοῦτο μηδὲν ὑπὸ γαυριάσιμον τοῦτο μέμνησο ἀεὶ· ὅτι ἐπὶ σπείρῃ, ἄλλο [17] ἐν ὀλίγοις κεῖται δὲ εὐδαιμόνως βιῶσαι· καὶ [18] μὴ ὅτι ἀπόλλυσαι ἀφαλεικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, ἀφ' τοῦτο ἀπαγωγὸς καὶ [19] ἐλεύθερος [20]

quatenus materiale quiddam, aut quatenus socieratis est studiosa, corrumpit. in plerisque verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, quæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, quando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. quoties ergo horum aliquid ægrè fers; dic tibi, dolori succumbere te.

LXV. Cave erga infirmiores sic afficiaris, quomodo ipsi erga homines solent.

LXVI. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliquisque præstantiore indole? neque enim hoc sufficit, quòd mortem gloriosissimè oppetebat; aut quòd cum sophistis acutissimè differebat; aut quòd in frigore summo patiens sub dio pernoctabat; aut quòd laminium illum sistere jussus sistere generosissimè detrectabat; aut quod per compita fallaciosè incedebat; quod tamen an verum merito dubitaveris. verum considerare oportet, quo fectam animam habueris, utrùm hoc contentus agere posset, quod in rebus humanis justum, in divinis pium existeret, nec cujusquam fruitiæ indigeret, nec cujusquam insciti alienum, nec ab universo assignatum quicquam, aut tanquam perpetiendum quid excipieris, aut tanquam intolerandum sustineris, nec carnalibus affectionibus mentem passus constrictam.

LXVII. Non ita communitura compagem tui, ut [illegible] queas terminos figere, quibus tui sunt muneris per te omnino enim fieri potest, [illegible] nus homo quis sit, [illegible] men cunctis degat. [illegible] memineris; sed & illi mis ad beatè vivendum quódque etiamsi desi[illegible] cæ aut naturalis scientia nihil esse tamen quod animam spondeas, quasi liber & mode[illegible]

[1] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[2] L. 8. § 49.
[3] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[4] L. 5. § 31. l. 6. § 6, 26. Sup. § 15.
[5] ἀπαίθ. f.
[6] Plato Apolog.
[7] ἀπαιτ. f.
[8] L. 4. § 13, 25. l. 6. § 14. Sup. § 28.
[9] L. 11. § 20. l. 12. § 1.
[10] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[11] L. 4. § 29, 44. Inf. § 68.
[12] L. 8 § 46.
[13] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
[14] [σε] τ. σ. f. τὸ σὸν συσκευάσαι Salm.
[15] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[16] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[17] L. 2. § 5.
[18] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[19] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
[20] Ἐλεύθερος, Mer.

fieri nequeas, & communitatis cultor, & obsequens Deo.

LXVIII. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi quæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi: etiamsi massæ istius corporeæ membra & circumdatæ tibi membra rectè discerpant. quid enim obstat, quo minùs, inter hæc omnia mens tranquillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectisque commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis aptet. Hoc es revera, etiamsi quidquam aliusmodi esse videaris. ut [illegible] idem. Te quærebam. [illegible] semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis, & socialis, artisque prorsus humanæ vel divinæ exercendæ. [illegible] quicquid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec aut novum est, aut tractatu difficile, sed similare & facile.

LXIX. Hoc in se habet mosum perfectio, quod diem omnem tanquam novissimum exigit, nec aut festinat, aut torpescit, aut simulatè [illegible] [illegible] μήτε σφίγγειν, μήτε ναρκᾶν, μήτε ὑποκρίνεσθαι.

LXX. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, dissemulant tamen, quod per [illegible] immensum ipsos oportet, tot talesque qui sint, [illegible] ferre. imò [illegible] est, omnimodam horum [illegible] gerunt. tu verò, qui [illegible] desinimus, malos tolerando [illegible] adeò cùm ex eorum [illegible] numero.

LXXI. Ridiculum est maliciam [illegible] quod potes, non effugere te velle, quod non [illegible] alienam.

LXXII. Quicquid intellectualis [illegible] facultas, nec ad intelle- [illegible] ed usum socialem facere [illegible] iderit, id ipsum inferius se [illegible] judicat.

LXXIII. Ubi bene tu alicui fe- [illegible] beneficio ille affectus est, [illegible] instar tertium quip- [illegible] hæc quæras, puta, be- [illegible] hominis existimationem, [illegible] beneficii accepti remuneratio-

[illegible] 2

ἢ ἀδίδημον, ἢ κοινωνικὸν, ἢ εὐπειθῆ τῷ θεῷ.

LXVIII. Ἀδιάστως ἁλίζῃ ἐν πλείστῃ ὑμνῳδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἅπερ βέλτιον, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τὰ περιπεφυρμένα τούτοις φυράμασιν. Οὐ γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τὸ διάνοιαν σώζειν ἑαυτῷ ἐν γαλήνῃ, ἢ κρίσει περὶ τῶν περιεστώτων ὀρθῇ, ἢ χρήσει πρὸς τὰ ἐπιβαλλόμενα ἑτοίμῃ: ὥστε τὸ μὲν κρίσιν λέγειν ἢ [illegible] πεποίηκε, τοῦτο ἀπαρρήκτως κατ' ὀφθαλμόν, [illegible] καὶ δόξαν ἀλλοῖον φαίνῃ· τὸ δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ ἐπιπίπτοντι, σὲ ἐζήτηκεν· ἀεὶ γάρ μοι τὸ πρόχειρον, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σχεδὸν πᾶσα ὑπόθεσις ἀνθρωπίνη ἢ θεία· πᾶν δὲ τὸ συμβαῖνον, θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ οἰκεῖόν ἐστι, καὶ ἐπιτήδειον, ἔστι δὲ οὐ μισοπόνηρον, ἀλλὰ φιλάνθρωπον, καὶ συνεργές.

LXIX. Τοῦτο ἔχει ἡ τελειότης τοῦ ἤθους, τὸ πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διάγειν, καὶ μήτε σφίγγειν, μήτε ναρκᾶν, μήτε ὑποκρίνεσθαι.

LXX. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, διαγεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι δεινοὺς ἀνθρώπους ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι προσέτι ἢ καὶ αὐτοὶ ποιοῦσι τοῦτο. σὺ δὲ ἐγὼ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν μέλλων, ἀπαυδᾷς; καὶ ταῦτα, εἰ μὴ φαύλων;

LXXI. Γελοῖόν ἐστι τὸ μὴ ἰδίαν πανοῦργον φεύγειν, ὃ δὴ καὶ διωκτόν ἐστι τὸ τοιοῦτο φεύγειν, ὅπερ ἀδιώκτως.

LXXII. Ὁ λόγος λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις εὐρίσκει μηχανὴν, μηδὲν κοινωνικὸν, ἀλόγως καταπράττειν ἑαυτῆς κρίσει.

LXXIII. Ὅπου σὺν εὐποιΐαν ἔχεις, καὶ ἔστιν εὐποιΐα, τί ἔτι ζητεῖς πέντε ἄλλα τοιαῦτα; οἱ μισοὶ, τὸ δόξαι εὐποιεῖν, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

LXXIV.

[illegible] Sup. § 55.
[illegible] L. 3. § 6, 9.
[illegible] L. 4. § 39.
[illegible] Sup. § 33. L. 8. § 28.
[illegible] L. 8. § 47.
[illegible] L. 10. § 32.
[illegible] L. 3. § 11.
[illegible] L. 4. § 12. Sup. § 58.
[illegible] L. 3. § 13.
[illegible] Sup. §1,66.
[illegible] L. 4. § 33, 44.
[illegible] L. 3. § 7,8.
[illegible] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[illegible] Sup. § 43.
[illegible] L. 1. § 15.
[illegible] L. 8. § 5.
[illegible] L. 9. § 11, 27.
[illegible] Sup. § 27.
[illegible] L. 8. § 5.
[illegible] L. 5. § 9. L. 12. § 15.
[illegible] L. 11. § 18.
[illegible] L. 8. § 55.
[illegible] Sup. § 4. L. 9. § 42.
[illegible] L. 3. § 8. L. 4. § 2.
[illegible] L. 8. § 2.
[illegible] L. 11. § 37.
[illegible] L. 3. § 6.
[illegible] L. 5. § 6. L. 9. § 42.
[illegible] L. 4. § 44.
[illegible] L. 8. § 1.

LXXIV. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν. μὴ οὖν κάμνε ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελῇς.

LXXIV. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergo defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

LXXV. Ἡ δὲ ὅλη φύσις ἐπὶ τῇ κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· τινῶν δὲ ἅττα πρὸς ἃ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ ἀλόγιστα καὶ τὰ χειρώτατά ἐστιν, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν ὁ τοῦ κόσμου ἡγεμονικός. εἰς πολλά σε γαλήνιόν ποιήσῃ, τοῦτο μνημονευόμενον.

LXXV. Ad mundum constituendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certè producitur, aut principalis etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nulla gubernantur. in multis tranquillum rem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'.

LIB. VIII.

ΚΑΙ τοῦτο πρὸς τὸ ἀκενόδοξον φέρει, ὅτι σὺ μὲν ἐπὶ δυνάσαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τὸν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πόρρω φιλοσοφίας ὤν· πέφυρσαι οὖν ὥστε τὸ μὲν δόξαν τοῦ φιλοσόφου κτήσασθαι, ἐκπεπλῆχθαι εὐκόλως ἐνόησας οὖν ἀληθῶς ἑαυτὸν καὶ τὸ κεῖσθαι τὸ πρᾶγμα, τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δή, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τῷ βίῳ, ὅσον δύνασαι καὶ ἡ φύσις θέλει βιώσῃς· προσέχετον οὖν τί θέλει, καὶ ἄλλο μηδὲν παρενοχλείτω. πεπείρασαι γὰρ πολλὰ πλανηθείς, εὐδαιμονίαν εὑρεῖν δὲ οὐ ζῆν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ ἐν ἡδοναῖς, οὐδαμοῦ· ποῦ οὖν ἐστιν; ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς οὖν ταῦτα ποιήσῃς; ἐὰν μὴ ἔχῃς, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ φεύξεις, οὕτω δόγματα; τὰ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ὡς γὰρ οὐδενὸς μὲ ἀγαθὸν ὄντος, οὐδεμίαν

HOC etiam ad inanem gloriæ studium pertinet, quòd vitam totam, aut certè eam ab juventute factam transiit, non prorsus philosophicè ductam; siquidem haud paucis, tum & tibi compertum est, à philosophia abesse. conturbatæ sunt tiones tuæ: neque adeò est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ tum adversatur. profectò perspexisti. in quo re missâ existimatione, in hoc xat incumbe, ut vitæ quod reliquum est, quantulumcunque, pro naturæ tuæ ductu ac di transigas. tu itaque illa quid intuere, nec te aliud quicquam lestum habere. etenim exp jam es, per quam multa divi vitam bonam beatamque in inveneris; non in syllogis in divitiis, non in gloria, voluptate, nequilibi. in quo igo consistit? in eis facere, quæ exigit natura humana. quo modo quis faciat? si decreta sit, à quibus appetitiones istiusmodi profluant. quænam, inquis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum admiti

[1] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[2] Sup. § 13, 53.
[3] L. 6. § 38. l. 9. § 1, 28. l. 10. § 5.
[4] τὰ λογικὰ ϗ κ. vel ἃ λογιστικά, τὰ κ. Mer.
[5] Sup. § 68.
[1] L. 1. § 16.
[2] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[3] L. 7. § 46, 56.
[4] [ὡς] ἢ f.
[5] σοι. Boot.
[6] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[7] L. 12. § 1.
[8] L. 7. § 54, 55, 56.
[9] -σοι [πε] f.
[10] L. 3. § 13. l. 7. § 2.
[11] Inf. § 14.
[12] L. 2. § 11.

mini bonum censeat, quod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, quod non ista contrarium.

II. In omni actione interroga te, quomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœnitentiam agam? prope adest tempus, quo defunctus sum, omniáque mihi relinquam. quid ergo expeto ulterius, quàm ut illud quod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémque cum Deo ipso lege agentis.

III. Alexander, Caius, Pompeius, quid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siquidem res ipsas perspectas habebant, formásque earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea neutiquam perspecta haberent, de quàm multis solicitos esse necesse fuit? quàm multis rebus inservire?

IV. Eadem nihilominus facturos meminiseris, etiamsi tu te ruperis.

V. In primis nè commovearis. obvenient enim secundùm rerum naturam universa: ipse autem paulò post, nullus, nusquam futurus es, quomodo & Hadrianus, & Augustus, tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere, quod autem hominis à te naturæ exigit, hoc constanter facito, quodque justissimum videbitur, loquitor; placidè duntaxat, modestè, citráque dissimulationem.

VI. Universi natura hoc solenne habet, quòd istic existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illuc deponere, omnia vices has subsistunt: ipsitata sunt omnia, ut metuendum non sit, nequid novi emergat. Sirenips denique omnibus de istis lex.

VII. Natura omnis sese prosperè precedente acquiescit, prosperè autem procedit rationalis natura, si in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad ea tantùm, quæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aversationes ad ea sola, quæ in nobis sita

ὃ ἐχὲ ποιῆ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρῆον, ἐλεύθερον [1], σόδενός ϑ' ἡγεμὼν, ὃ ἐχὶ ποιῆ ταναντία τοῖς εἰρημένοις.

II. [2] Καθ' ἑκάστην ὥραν ἐρώτα σεαυτὸν, πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ [3] μετανοήσω ἐπ' αὐτῇ; [4] μικρὸν & τεθνηκὼς, & πάντ' ἐκ μέσου. [5] τί πλέον ὀρθιζητῶ, εἰ [6] ϑ' ὅλον ἔργον ζῶν [7] νοερῶ, & κοινωνικῶ & ἰσονόμῳ ϑεῷ;

III. [8] Ἀλέξανδρος & Γάϊος, & Πομπήϊος πρὸς Διογένην, & Ἡράκλειτον, & [9] Σωκράτην; [10] οἱ μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα, & τὰς αἰτίας, & τὰς ὕλας, & τὰ ἡγεμονικὰ ἐπ' αὐτῶν. [11] ταυτὰ ἐκεῖ ϑ' ὅσων πρόσεισι; & [12] δουλεία πίσω;

IV. Ὅλα [13] σόδὲν ἧττον τὰ αὐτὰ ποιήσουσι, κἂν σὺ ἀχανακτῆς.

V. Τὸ πρωϊνὸν [14] μὴ παραίτου· [15] πάντα γὰρ κατὰ τὸ τῶ ὅλω φύσιν· & [16] ἐπὶ χρόνου σόδὲν ἔσται· ὥσπερ σόδὲ Ἁδριανὸς, σόδὲ Αὔγουστος. [17] ἀπιγίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, & συμνημονεύσας, ὅτι [18] ἀγαθὸν σε ἄνδρα πρῶτον εἶναι δεῖ, καὶ [19] τί τῆ ἀνθρώπῃ ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο. [20] ἀμεζέφρεπῶς & εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [21] εὐμενῶς, & αἰδημόνως, & [22] ἀνυποκρίτως.

VI. [23] Ἡ τῶν ὅλων φύσις τοῦτο ἔργον ἔχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μεταθεῖναι, μεταβάλλειν, αἴρειν ἔνθεν & ἐκεῖ φέρειν. [24] πάντα ῥοπαί· [25] οὐκ ὥστε φοβηθῶμαι, [26] μήτι κακαθεμῶν· [27] πάντα εὐμενῶς· ἄλλα & [28] ἴσως αἱ ἀπονέμησις.

VII. [29] Ἀρχὴ πάσα φύσις ἑαυτῆ συνοδεύσῃ· φύσις ϑ' ἀνθρωπίνη συνοδεύσῃ, [30] ὃν μὴ φλυταισίαις, μήτε φόνοις, μήτε ἀδίλῳ συγκαλακθεμῶν· [31] τὰς ὁρμὰς ϑ' ὅτι τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀποδύσεται· [32] τὰς ὀρέξεις & ἐγκλίσεις τὰ ἐφ' ἡμῖν μόνον πεποιημένα.

[1] -θέων Mer. l. 7. § 67.
[2] L. 5. § 11.
[3] Inf. § 10.
[4] L. 7. § 70. Inf. § 5, 34.
[5] L. 5. § 3, 6.
[6] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[7] L. 7. § 72.
[8] L. 9. § 29.
[9] L. 7. § 66.
[10] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
[11] τῶν τα Mer. τοιαῦτα Xyl.
[12] L. 9. § 29, 40. l. 10. § 19.
[13] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[14] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29, 37.
[15] L. 5. § 8, 10.
[16] Sup. § 2.
[17] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[18] L. 7. § 15.
[19] L. 5. § 3. l. 7. § 55.
[20] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[21] L. 7. § 3.
[22] Sup. § 69.
[23] Sup. § 18. 23.
[24] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
[25] ὥστε ἐχὶ Ε.
[26] L. 7. § 1. l. 9. § 35.
[27] L. 4. § 44.
[28] Inf. § 6.
[29] Inf. § 45. l. 5. § 1, 4, 34.
[30] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[31] L. 5. § 16.
[32] L. 6. § 50.

[1] L. 2. § 17. l. 3. § 4.
[2] L. 2. § 3, 4.

τὸ ὃ ἐστὶ τῆς κοινῆς φύσεως ἀπονεμόμενον πᾶν ἀσπαζομένη· [2] μέρος γὰρ αὐτῆς ἐστιν· ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις μέρος ἐστὶ φύσεως ἀφ' ἁπάντων, ἀλόγου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις, [3] μέρος ἐστὶ [4] ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας· [5] ἥτις [6] ἴσους καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς [7] μερισμοὺς χρόνων, ὑλῶν, αἰτίων, ἐνεργείας, συμβάσεως, ἐκβάσεις ποιεῖται. σκόπει δέ, μὴ εἰ σοὶ πρὸς τὸ ἓν ἴδιον εὐρήσεις ὅτι πάντως· ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα [8] τοῦ ὅλου, πρὸς ἀθέρα τὰ τοῦ ἑτέρου.

[3] L. 7. § 13.
[4] L. 5. § 20, 34.
[5] ἢ γ. Mer.
[6] Sup. § 6.
[7] L. 6. § 49.
[8] τοῦδε Mer.

VIII. [9] Ἀναγινώσκειν σοι ἔξεστιν· ἀλλὰ ὑβρεῖν φιλεργὸν ἔξεστιν· ἀλλὰ [10] ἡδονῶν καὶ πόνων καθυφαρπάσαι ἔξεστιν· ἀλλὰ [11] τοῦ δοξαρίου ὑπεραίρειν ἔξεστιν· ἀλλὰ [12] φιλανθρώποις καὶ ἀχαρίστοις μὴ συμμάχεσθαι, πρόσεστι [13] καὶ ἑτοίμως αὐτοῖς ἔχειν.

[9] L. 3. § 14.
[10] L. 2. § 17. 5. § 15.
[11] L. 4. § 3.
[12] L. 2. § 1. l. 9. § 42.
[13] L. 3. § 4. l. 7. § 22, 70.

IX. Μηκέτι σε μηδεὶς ἀκούσῃ καταμεμφομένου [14] τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ [15] τὸν σεαυτοῦ.

[14] L. 5. § 16.
[15] σὺ Lug.

X. [16] Ἡ μελαγχολία ἐστὶν ὀλιγωρία τῶν ἑαυτοῦ, ὡς [17] χρήσιμόν τι παρακινούσης. ὃ δὲ ἀγαθὸν χρήσιμόν καὶ δεῖ ἦν, καὶ ὀπτιμελητέον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ καλῷ ἀνδρί· [18] σοφὸς δὲ ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς αὐτὸν μεταποιήσει, ὅπως τῷ ἡδονῇ τινα παρακινᾶται ὅτε ἄρα χρήσιμον, ἔστι ἀγαθὸν ἡδονή.

[16] L. 6. § 45.
[17] Inf. § 39. l. 5. § 15.

XI. [19] Τοῦτο τί ἐστιν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ; [20] τί μὲν ὑποστάσεως αὐτοῦ καὶ ὕλης· τί δὲ τὸ αἰτιῶδες· τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται.

[19] L. 3. § 11.
[20] L. 4. § 21.

XII. [21] Ὅταν σε ὕπνου δυσχερῶς ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, [22] ὅτι κατασκευὴν σὺ ἐστὶ, κατὰ [23] τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν, τὸ πρᾶξις κοινωνικὴν ἀποδιδόναι, τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ὃ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ δὴ [24] καὶ προσηνέστερον.

[21] L. 5. § 1.
[22] L. 5. § 16.
l. 7. § 55.
[23] Sup. § 15. Inf. § 26, 45, 46. l. 9. § 23.
[24] L. 5. § 9.

sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; quicquid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quòd ibi folii natura pars est naturæ insensilis rationisque exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nescia, rationalis, justæ. hæc autem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æquo distribuit singulis quibusque pro uniuscujusque dignitate. id quod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliquod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim, utpote conferibilia. l. IV.

VIII. Adeò es illiteratus, ut nec legere possis. at potes continuò abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imò & illorum curam gerere.

IX. Nemo, aut vitam tuam, aut tuam etiam, insimulantem te audiat.

X. Pœnitentia est sui ipsius reprehensio quædam, ut qui quid omiserit bonum autem quodque necessariò etiam est utile: quódque est ejusmodi, id à viro bono probóque curæ esse oportere. at neminem virum bonum pœnituerit, quòd voluptatem unquam ullam omiserit. neque utile itaque, neque bonum voluptas est.

XI. Hoc quidnam in se est ex constitutione suâ? quænam illius substantia sive materia? quæ forma? quid in mundo facit? quamdiu consistit?

XII. Quum somnum gravatim excutis, reminiscere, & cuidam tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. quod autem est naturæ cujusque consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utique.

XIII. Assiduè

XIII. Assiduè, in omni, quantum potes, viso menti oblato, considera, quænam ejus natura, ad mores quid faciat, quid in se habeat veritatis.

XIV. Ubi quenquam conveneris, statim tu tecum, Iste quænam habet de bonis malisq; decreta? qui enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusq;, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novúmq; videbitur. simul & hoc succurret, necessariò facere illum quæ facit.

XV. Memineris, æquè turpe esse mirari quenquam tanquam de re insueta, quod ea mundus, quorum ferax est, profert; ac mirari quenquam, quòd ficus ficus ferat, aut mirari medicum, quòd quis febricitaverit, gubernatorem, quod ventus adversus flaverit.

XVI. Memineris, æquè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atque in re cœpta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote quæ juxta intentionem judiciúmque tuum, atque adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

XVII. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, quem incusas? atomos, an Deos? insani utrumque est. neminem igitur est incusandum. siquidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, quid tibi queri profuerit? nihil autem est agendum frustra.

XVIII. Nihil, quod moritur, mundo excidit. istîc autem si manet ac mutat, istîc & in Tua, quæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atque hæc quoque mutant, nec murmurant tamen.

τῷ κόσμῳ & σά. & αὐτὰ ὦ [21] μεταβάλλει, & [22] ὑ γογγύζει.

XIX. Ad opus aliquod natum est unumquodque puta, equus, vitis. quid miraris? sol etiam ipse, Dísque reliqui ad opus aliquod extitere. tu ergo ad quid? nunquid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

XX. Natura rei cujusque rationem habet; tam finem, quàm ortum & durationem, quod attinet:

XIII. Διλωσεκῶς & ὅτι πάσης εἰ οἵου τε φαντασίας, [1] φυσιολογῆν, παρολογῆν, διαλεκτικὴν δέεσθαι. [1] *L.* 10. § 9.

XIV. [2] Ὦ, ἂν ἀντυχάνῃς, οὐδὺς σαυτῷ θέλεις· ὅτω. ἵνα δόγματα ἔχῃ [2] *L.* 7. § 62. *l.* 9. § 18. *l.* 11. § 18.

[3] περὶ ἀγαθῶν & κακῶν; [4] ἢ γὰ περὶ ἡδονῆς & πόνου, & τῆς ποινικῆς ἑκατέρου, & περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς τοιάδε [5] κινὰ δόγματα ἔχῃν, [6] οὐδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν [7] & δὲ τινα ποιῇ· & μεμνήσομαι, ὅτι [8] ἀναγκάζεται ὕτως ποιῆν. [3] Sup. § 1. *l.* 7 § 26. [4] ἢ γ. Lug. ἐ Cal. ἢ ὑ f. vel ὁ γ. [5] [γὰρ] τινα *s.* ἔχων f. [6] *L.* 6. § 27.

XV. [9] Μίμνησο, ὅτι, ὥσπερ [10] αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὕτως [11] εἰ ὁ κόσμος τάδε τινὰ φέρει, ἐν ὅτι φορεῖ· & ἰατρῷ μ & & κυβερνήτῃ, αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ πεπύρεχεν ὅτος, ἢ εἰ ἀνέμνοια γέγονεν. [9] Μιμήσκεσθαι Lug. [10] *L.* 4. § 6. *l.* 12. § 16. [11] *L.* 4. § 29. *l.* 12. § 1, 13. [12] *L.* 4. § 12. [13] σὺ Lug. [14] σὺ Idem.

XVI. Μέμνησο, ὅτι, & [12] ὃ μεταθέσθαι & ἑπόμενος τῇ ὀρθότητι, ὁμοίως ἐλεύθερόν ὅτι. [13] σὺ γὰ ἐνέργεια κατὰ [14] σὺν ὁρμὴν & κρίσιν, & δὴ & κατὰ νοῦν ἐστὸν πραττομένην.

XVII. Εἰ μὴ· ὅτι σοὶ, τί αὐτὸ ποιῇς; εἰ μὲν ἐμὲ ἄλλῳ, [15] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη· [16] οὐδενὶ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰ δυνάσαι, διόρθωσον τὸδε πρᾶγμα· αὐτὸ· εἰ δὲ τοῦτο μὴ δυνάσαι, πρὸς τί ἔκ σοι φέρει ὃ μέμφεσθαι; [17] εἰκῇ γὰ οὐδὲν ποιητέον. [15] *L.* 4. § 3. *l.* 12. § 24. [16] *L.* 12. § 12. [17] *L.* 2. § 5. *l.* 3. § 4. *l.* 4. § 2

XVIII. [18] Ἔξω τοῦ κόσμου ὃ ἀποθανὸν ἢ πίπτει· ἀ ὧδε μένει καὶ [19] μεταβάλλει, ὧδε & [20] διαλύεται. εἰς τὰ ἴδια ἀ στοιχεῖα ἕκαστα ὑ αὐτὰ ὦ [21] μεταβάλλει, & [22] ὑ γογγύζει. [18] *L.* 4. § 23. Inf. § 50. [19] *L.* 5. § 13. [20] *L.* 4. § 32. Inf. § 25. [21] *L.* 2. § 17. *l.* 9. § 19. [22] *L.* 2. § 3.

XIX. [23] Ἕκαστον πρὸς ὃ γέγονεν, ἵππος, ἄμπελος· τί θαυμάζεις; & ὁ ἥλιος [24] ἐρεῖ, πρὸς [25] τὶ ἔργον γέγονα, & οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ οὖν πρός τί; ὃ ἡδέως; ἴδε εἰ διέξεται ἡ ἔννοια. [23] *L.* 5. § 1. [24] ἕρα πρὸς *n f.* [25] π *s.* γέγονα Lug.

XX. [26] Ἡ φύσις ἐξόλασεν ἐμέ, οὐδὲν & ἔλασσον τ ἀπολήξεως, ἢ τ ἀρχῆς π & [26] *L.* 2. § 4. *l.* 6. § 49.

διεξαγωγῆς, ὡς ἀναβάλλων ἢ σφάλλεσθαι. τί ἐν ἀγαθὸν τῷ σφαίρᾳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ ἢ κυβείᾳ πεπτωκότι; τί ὂν ἀγαθὸν τῇ πομφόλυγι συνεστώσῃ, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια ὂν καὶ ἐπὶ λύχνου.

XXI. Ἔκτρεψον, καὶ θεάσῃ οἷόν ἐστι, γηραιᾷ ὂν οἷον γάνος, νοσοῦσ᾽ ὂν, πορνεύσ᾽. βραχύβιον ὂν καὶ ὁ ἔπαινος καὶ ὁ ἐπαινέτης, καὶ ὁ μνημονεύων, καὶ ὁ μνημονευόμενος· ταχέως ὂν καὶ ἐν γωνίᾳ τούτου ὃ κλίματος, καὶ σχεδὸν ἐν ζῷδια πάντες συμφωνοῦσι, καὶ σχεδὸν αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ· καὶ ὅλη ὂν ἡ γῆ σιγμή.

XXII. Πρόσεχε τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ ᾧ δόγματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ ᾧ σημαινομένῳ δικαίως ταῦτα πάσχεις· μᾶλλον ὂν θέλεις ἀγαθὸς αὔριον γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶναι.

XXIII. Ποιῶ τι; ποιῶ ἐπ᾽ ἀνθρώπων ὠφελείᾳ· συμβαίνει τί μοι; δέχομαι, ἐπὶ τοὺς θεοὺς ἀναφέρων, καὶ ἀπὸ πάντων πηγῆς, ἀφ᾽ ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπνεύεται.

XXIV. Οἷόν σοι φαίνεται ὃ λύχνος; ἔλαιον, ἰδρώς, ῥύπος, ὕδωρ, γλιωῦδες, πάντα σηχώδη. τοιοῦτον πᾶν μέρος ὃ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον.

XXV. Λούκιλλα Οὔηρον ἔπειτα Λούκιλλα. Σέκουνδα Μάξιμον· ἔπειτα Σέκουνδα. Ἐπιτύγχανος Διότιμον· ἔπειτα Ἐπιτύγχανος. Ἀντωνῖνος Φαυστῖναν· ἔπειτα Ἀντωνῖνος. Κέλερ Ἁδριανόν· ἔπειτα Κέλερ. οἱ ὂν δαίμονες ἐκεῖνοι, ἢ προγνωστικοὶ ἢ πεπυφωμένοι, ποῦ; οἷον, δαίμονες ἦσαν, Χάραξ καὶ Δημήτριος ὁ Πλατωνικοί, καὶ Εὐδαίμων, καὶ εἴ τι τοιοῦτος. πάντα ἐφήμερα, τεθνηκότα πάλαι· ἔνιοι μὲν σχεδὸν ὀλίγον μνημονευθέντες· οἱ ὂν εἰς μύθους μεταβαλόντες· οἱ ὂν ἤδη ἐκ μύθων ἐξίτηλοι· τούτων ἓν μεμνῆσθαι, ὅλη δεῖσθαι ἅπαν σκεδασθῆναι καὶ συγκριμάτιον σὺ, ἢ σκεδᾶσθαι καὶ πνευμάτιον, ἢ μεταστῆναι, καὶ ἀλλαχοῦ καταστῆναι.

quemadmodum & is qui pilam mittit, pilæ pariter rationem habet. ecquid autem pilæ, vel ſurſum miſſæ boni, vel deſcendenti cadentíque mali? ecquid & bullæ conſiſtenti boni, vel ſubſidenti mali? de lucerna idem dictum ſit.

XXI. Inverte corpus tuum, atq; inſpice, quale ſit, ubi ſenuerit; quale ſit, ubi morbidum fuerit; quale ſit, ſpiritum ubi efflaverit. brevis autem eſt vitæ & qui celebrat, & qui celebratur; & qui commemorat pariter, & qui commemoratur. adhæc & in plagæ iſtius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neq; omnes inter ſe conſentiunt, neque quiſquam ſibi. deniq; terra omnis puncti inſtar habet.

XXII. Animum adverte præſenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qui bonus mavis cras fieri, quàm eſſe hodie.

XXIII. Facio quicquam? ita facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi quicquam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémque rerum omnium, à quo, quæcunque fiunt, ordine præſtituto derivantur.

XXIV. Ipſum lavari quale quid tibi videtur? oleum, ſudor, ſordes, aqua, ſtrigmentum; putida omnia. tale quiddam eſt & vitæ pars quævis, & materia ſubjecta quælibet.

XXV. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipſa elata eſt. Secunda Maximum; mox & Secunda. Epitynchanus Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Fauſtinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujuſmodi ſunt omnia. quin & ſolertes illi, aut futurorum præſcii, aut faſtu inflati, ubinam jam ſunt? ſolertes inquam, quales Charax, Demetrius Platonicus, Eudæmon, & ſi quis alius ejuſmodi. omnia caduca ſunt, & jam olim morte ſepulta ſunt. alii nec brevem ſui memoriam ſunt conſecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergo memineris, aut compagem tui diſſipatum iri, aut extinctum ſpiritum, aut migraturum, atque alibi iri diſpoſitum.

XXVI. Ho-

[1] L. 7. § 23. l. 9. § 17. l. 10. § 5. l. 12. § 23. 36.
[2] Ἔστρεψον Lug. Σπέψον Annot. l. 3. § 11. Sup. § 11. l. 11. § 17.
[3] σάπρα, καὶ ἀποπεῦσαι f. l. 9. § 2.
[4] L. 3. § 10. l. 7. § 6. l. 10. § 34.
[5] L. 3. § 10. l. 6. § 36.
[6] L. 4. § 3. l. 11. § 18.
[7] L. 3. § 4. Inf. § 53.
[8] L. 4. 3. l. 10. § 17.
[9] L. 4. § 32. l. 9. § 22.
[10] L. 5. § 10. l. 9. § 6.
[11] L. 7. § 4. l. 10. § 8.
[12] L. 9. § 26.
[13] L. 4. § 17.
[14] L. 10. § 6.
[15] L. 2. § 17.
[16] L. 6. § 36.
[17] L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.
[18] L. 4. § 32, 33, 50. Inf. § 31, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 27, 34.
[19] Inf. § 37.
[20] Α. Φ. εἶτα Α. Κ. Α. εἶτα κ. τ. λ. Salm.
[21] L. 4. § 48. l. 10. § 21.
[22] Χιάραξ f. l. 9. § 29.
[23] L. 4. § 35, 48. l. 9. § 4.
[24] L. 5. § 33.
[25] L. 7. § 32.
[26] δεῖσθαι ἅπαντι σκεδασθῆναι f.

XXVI. Homini volupe eſt, quæ hominis propria ſunt, facere. proprium autem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eaq; quæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

XXVII. Affectiones ſinguli quique tres habent; unam, ad cauſam ambientem, alteram, ad cauſam divinam, à qua proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos quibuſcum in hac vita verſatur.

XXVIII. Dolor aut eſt corpori malum. quòd ſi ſit, corpus id cenſeat. aut animæ, at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranquillitatémque ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; quo mali nihil aſcendit.

XXIX. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loquendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qualia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

XXX. Et in ſenatu, & apud quemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs quàm diſertè loqui. ſano verò apud omnes ſermone utare.

XXXI. Auguſti aula, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, aula tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémque cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompeiorum putà. nec illud minùs, quod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, quàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliquem ſibi ſuperſtitem relinquerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliquis tandem ultimus exiſteret. atque hîc rurſus gentis totius mortem conſidera.

XXVI. [1] Εὐφροσύνη ἀνθρώπου [2], ποιεῖν [3] τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου [4] εὔνοια πρὸς ὃ ὁμόφυλον, [5] ὑποφέρεσθαι τὰ [6] αἰσθητικὰς κινήσεων, [7] ἀληθεύσεις τὰ πιθανῶν φαντασιῶν, [8] ἐπιθεώρησις τῆς τοῦ ὅλων φύσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ γινομένων.

XXVII. Τρεῖς [9] σχέσεις· ἡ μὲν πρὸς ὃ αἴτιον ὃ περιέχεται· ἡ δὲ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [10] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πᾶσι· ἡ δὲ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας.

XXVIII. Ὁ πόνος ἢτοι τοῦ σώματός κακόν· [11] ὑκεῖνο ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [12] ἔξεστιν αὐτῇ τὰ ἰδίαν [13] αἰθερίαν καὶ [14] γαλήνιον διαφυλάσσειν, καὶ [15] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κρίσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [16] ἔνδον· καὶ [17] οὐδὲν κακὸν ὧδε διαβαίνει.

XXIX. [18] Ἐξάλειφε ταὶς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων. [19] νῦν ἔστ' ἐμοὶ ἕξις, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ὀρεκτικὸν πάθος, μηδὲ ὅλως ταραχή τις· ἀλλὰ [20] βλέπων πάντα ὁποῖά ἐστιν, [21] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μέμνησο ταύτης [22] τῆς ἐξουσίας κατὰ φύσιν.

XXX. Ἀλαλὸν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάνθ' ὁντινῶν κοσμίως, [23] μὴ παρέλεσθαι [24] ὑγιῆ [25] λόγῳ χρῆσθαι.

XXXI. [26] Αὐλὴ Αὐγέστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἐπὶ [27] τὰς ἄλλας, μὴ κατ' ἐνὸς ἀνθρώπου θάνατον, οἷον Πομπηίων· καὶ ἐκεῖνο ὃ ἐπιγεγραμμένον τοῖς μνήμασιν, ἔσχατος [28] ἦν ἰδίων ἡμῶν· ἐπιλογίζεσθαι, πόσοι ἐσπούδασαν οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἵνα ἀναδόχον τινὰ καταλίπωσιν. εἶτα, [29] ἀνάγκη ἔσχατόν τινα ἡμεῖναι πάλιν ὧδε ὅλη ἡμῶν θάνατον.

[1] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
[2] -που. f.
[3] L. 5. § 15, 16.
[4] L. 4. § 37. l. 7. § 22. l. 11. § 1. l. 12. § 30.
[5] L. 5. § 26.
[6] Sup. § 7. l. 5 § 36. l. 6. § 3.
[7] L. 7. § 47, 48.
[8] L. 1. § 12.
[9] L. 2. § 3, 17
[10] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[11] L. 7. § 16, 33.
[12] L. 5. § 2, 26. l. 7. § 68.
[13] L. 2. § 4.
[14] L. 7. § 28.
[15] Sup. § 47, 48.
[16] Sup. § 59.
[17] Sup. § 41, 48.
[18] Sup. § 29.
[19] Sup. § 5, 54. Sup. § 8.
[20] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[21] L. 3. § 11. l. 11. § 18, 37.
[22] L. 5. § 5.
[23] L. 3. § 5.
[24] L. 4. § 51.
[25] -ῆ [5] f. τὴν λόγον χρῆσθαι A. Boot.
[26] Sup. 26. Inf. § 37.
[27] τὰ ἄλλα f.
[28] -απν. Lug. Annot.
[29] L. 4. § 50.

XXXII. [1] Σωμικὸν δεῖ τὸν βίον, κὴ τὰ μέρη ταῦτα· [2] εἰ ἐκβήσῃ ὅ ἑαυτὸς παρέχῃ ὡς οἷόν τε, ἀρκεῖσθαι· ἵνα ᾖ [3] ὃ ἑαυτῆς ἀπέχῃ, [4] ἐᾶν σε κωλῦσαι δύνανται. ἀλλὰ φύσεται ἐξωθεν; ἐᾶν· εἰς γὰρ δικαίως καὶ συμφόρως καὶ εὐλογίστως· [5] ἄλλο δὲ οὐδὲν ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται· ἀλλὰ [6] τῇ προαιρέσει αὐτὸ τὸ κώλυμα οὐκ ἀφεκτόν, καὶ τῇ ὁρμῇ τὸ διδόμενον εὐγνώμονι μεταβάσει εὐθὺς ἄλλη προαίρεσις ἀνάλογος γίνεται, [7] ἀναρμόσασα εἰς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.

XXXII. In ſingulis actionibus vitam componere oportet; ut ſi unaquæque quantum datur, quod ſuum eſt tulerit, in eo acquieſcas. quo minùs autem ferat, quicquid ſuum eſt, prohibere nemo poterit. ſed exterius aliquid obſtabit? nihil, quicquam, quo minus juſtè, ſobriè, conſideratè in ea te geras. ſed alius alicujus facultatis fortaſſis effectus impedietur. atqui dum impedimentum ipſum placidè fers, & ad id quod datur æquo animo te transfers, alia ſtatim prioris vice actio emergit, quæ ad eam, de qua ſermo inſtituitur, vitæ compoſitionem non minùs aptè conducat.

XXXIII. [8] Ἀτύφως μὲν λαβεῖν, [9] εὐτόνως δὲ ἀφεῖναι.

XXXIII. Sic accipe, nè faſtuoſus ſis; ſic poſſide, ut dimittere proclivis ſis.

XXXIV. Εἴ ποτε εἶδες χεῖρα ἀποκεκομμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποκειμένην, χωρὶς τοῦ ποτὲ ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κεκομμένου, [10] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, [11] ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, ἢ [12] ἀποχίζων ἑαυτὸν, ἢ [13] ὁ ἀκοινώνητόν τι ποιῶν. ἀπέρριψας τοίνυν ποτὲ ἀπὸ σεαυτοῦ τὴν φύσιν ἐν ᾗ γεγένησαι ἐπεφυκὼς τὸ μέρος· νῦν σεαυτὸν ἀπέκοψας. ἀλλ' ὦδε κόμιζε ἐκεῖνο, ὃ δύνασαι [15] ἕξειν σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν. τοῦτο ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς ἐπέτρεψεν, χωρισθέντι καὶ διακοπέντι, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σπέρμα τῆς χρηστότητος, [16] ἣ τιμᾷ τὸ ἀνθρώπινον· καὶ γὰρ ἵνα τὴν ἀρχὴν μὴ ἀποῤῥαγῇ ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε καὶ ἀποῤῥαγὲν πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ συμφῦναι, καὶ τὴν δ' μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

XXXIV. Si quando manum abſciſſam vidiſti, vel pedem, aut caput etiam amputatum, & ſeorſim alicubi à reliquo corpore ſitum; talem planè ſe facit, quantum in ipſo eſt, qui abſcindit ſeſe, dum vel id quod contingit non vult, vel adversùs ſocietatis jus aliquid perpetrat. revulſum quodammodo abjeciſti te aliquò ab ea quæ ſecundùm naturam eſt unione. pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abſcidiſti. cæterum iſtic illud ſcitum eſt, quod unire te denuo licet. hoc autem nulli alii parti eſt à Deo conceſſum, ut revulſa ſemel & præciſa denuo coaleſcat. Verùm benignitatem ejus conſidera, quâ hominem cohoneſtavit; cùm & in ipſo poſuerit, nè primitùs ab univerſo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulſus, redeundi denuò; coaleſcendi, & partis ordinem, quem tenuerat, recuperandi.

XXXV. Ὥσπερ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἔχει τὸ λογικὸν ζῷον ὅσον [17] ἐπὶ τὸ λογικὸν φύσις, ὕπτιος καὶ ταύτην ὑπ' αὐτῆς εἰληφαμεν. οὐκ ἔστιν γὰρ [18] ὁπόθεν πᾶν τὸ ἐνιστάμενον καὶ ἀντιβαῖνον ὑπαφίστασθαι καὶ καταπαύειν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκείωσιν, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ὕπτιος καὶ [19] τὸ λογικὸν ζῷον δύναται πᾶν κώλυμα ὕλην ἑαυτοῦ ποιεῖν, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ ἐφ' οἷσπερ ἂν καὶ ὥρμησεν.

XXXV. Sicut reliquas facultates rationalium unuſquiſque ferè ab univerſi natura accepit; ita hanc nos ab eadem facultatem accepimus: quod quemadmodum illa quicquid obſtat & renititur, in uſum ſuum circumvertit, & in fato diſponit, atque ita partem ſui facit; ita & animal rationale, ex impedimento omni materiam creare ſibi poſſit, eóq; uti ad illud quod intenderat, quodcunq; tandem id futire.

XXXVI. Nè

[1] L. 4 § 2, 25, 26. l. 12. § 35 36.
[2] L. 6. § 2, 32. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[3] L. 4. § 49.
[4] L. 2. § 9. l. 5. § 10.
[5] L. 5. § 20.
[6] Inf. § 41. l. 10. § 12.
[7] L. 4. § 1. l. 6. § 50.
[7] Inf. § 35.
[8] L. 1. § 16.
[9] L. 3. § 5, 7, 16. l. 10. § 14.
[10] L. 4. § 29.
[11] Inf. § 43.
[12] L. 2. § 16. l. 3. § 8.
[13] L. 9. § 23.
[14] L. 2. § 3.
[15] L. 11. § 8.
[16] Lug.
[17] τῆς ὅλης φύσεως Xyl. τῶν ὅλων φ. Ε.
[18] L. 6. § 42.
[19] L. 4. § 1. Sup. § 32.

XXXVI. Nè confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complecteré, quot qualésq; molestias superventuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsentium unumquodque interroga te, quidnam hac in re est, quod subiri aut fustineri nequeat? confiteri námq; erubesces. tum cogita tecum, nec quod futurum est, nec quod præteritum est, sed id semper duntaxat quod præsens est, molestiam tibi facessere, minuetur autem istud, si seorsim per se circumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè huic quidem soli tolerando suffecerit.

XXXVII. Nunquid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; aut Pergamus? nunquid Hadriani Chabrias, aut Diotimus? ridiculum foret. verùm, si assiderent, nunquid ipsi hoc sentirent? aut si sentirent, nunquid illos juvaret? aut si eos juvaret, nunquid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò senescant, tum moriantur? ecquid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & saniès in sacco.

XXXVIII. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inquit ille, in rebus eis, quæ sapientiam maximè exigunt.

XXXIX. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, quæ justitiæ se opponat: at voluptati quæ opponat sese, continentiam video.

XL. Si opinionem tuam ab eo, quod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. quis ipse? Ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaque nè vexet se. si quid autem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

XLI. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud quod vegetativam conditionem pariter impediat, éstq; malum ejusdem. mentis quoque perinde

XXXVI. [1] Μὴ σε συλχείτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία· μὴ συμπεφόρησθαι ὑπόνοια οἵα τε ὅσα παντὸς ὑπομνηθῆναι· ἀλλὰ καθ' [2] ἕκαστον τῶν προκειμένων ἐφώτα σεαυτὸν, [3] τί τοῦτο ἔργον ἀφόρητον καὶ ἀνύποιστον; αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογῆσαι. ἔπειτα δὲ μέμνησο σεαυτὸν, ὅτι [4] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρῳχηκὸς βαρύ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [5] τοῦτο δὲ καταμικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον περιορίσῃς, καὶ ἀπελέγχῃς τὴν ἀφόρητον, εἰ περὶ τοῦτο φιλὸν ἀντέχειν μὴ δύναται.

XXXVII. Μήτι νῦν περιπόνηται τῇ τοῦ [6] κυρίου σωρῷ, Πάνθεια, ἢ Πέργαμος; [6] Κύρου Lug. Ann. κύρου Sal.
τί δὲ τῷ Ἀδριανοῦ, [7] Χαυείας ἢ [8] Διότιμος; γελοῖον· τί δὲ εἰ παρεκάθηντο, [7] χαρείας Xyl. Mer.
μέλλον αἰσθάνεσθαι; τί δὲ εἰ ἤσθανοντο, [8] Sup. § 25.
μέλλον ἥδεσθαι; τί δὲ εἰ ἥδεντο, ἐμέλλον ὅτι ἀθάνατοι ἔσονται; [9] ἀλλ' οὐ τούτου χάριν καὶ γέροντας γηρᾶσθαι ὕστερον ἐμέλλον ὀφείλειν ἀποθανεῖν; τί οὖν ὕστερον ἐμέλλον ὀσφρήσεσθαι τούτων ἀποθανόντων; [10] γεάσεται [11] πρῶτον τοῦτο, καὶ λύθεν ὂν θυλάκῳ. [9] Sup. § 25. [10] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24. [11] σος L. 9. § 36.

XXXVIII. [12] Εἰ δύνασαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε [13] κρίνων, φησὶ, σοφωτάτοις [14]. [12] L. 10. § 12. [13] Κείτων, vel Ζεύων f. Sal. [14] φάσκελα. Xyl. τος. Sal.

XXXIX. Δικαιοσύνης κατεξάνασκευὴ αἰρετὴ· ἐγκράτειαν δὲ τῇ τοῦ λογικοῦ ζώου καταστάσει. [15] ἡδονῆς δὲ ὀρεῖ, τὸ ἐγκρατεύεσθαι. [15] L. 5. § 15.

XL. [16] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν σὴν ὑπόληψιν περὶ τοῦ λυπεῖν σε δοκοῦντος, αὐτὸς ἐν τῇ ἀσφαλεστάτῳ ἔσῃ. τίς αὐτὸς ἡ ὁ λόγος; ἀλλ' ἐὰν εἰμὶ λόγος. ἔστω ἐκεῖνο· [17] ὁ μὲν λόγος οὐκ αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω· εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακὸν ἔχει, [18] ὑπολαβέτω αὐτὸ περὶ αὑτοῦ. [16] Sup. § 28. Inf. § 47. [17] L. 7. § 16. l. 11. § 20. [18] Sup. § 28.

XLI. [19] Ἐμπόδισμὸς αἰσθήσεως, κακὸν ζωικῆς φύσεως. ἐμπόδισμὸς ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωικῆς φύσεως. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ὁμοίως ἐμποδιστικὸν καὶ κακὸν τῆς φυτικῆς κατασκευῆς. ἔστω τοίνυν ἐμποδισμὸς [19] Sup. § 32.

διομὸς νῦ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. πάντα δὴ ταῦτα ὅπῃ σαυτὸν μετάφερε πάντῃ, [1] ἡδονὴ ἄπεστά σοι; [1] ὄψεται ἡ ἀΐδιος. ὁρμὴ σύμφυλε ἔνεκεν ἐγένετο; [2] εἰ μὴ ἀνυπεξαιρέτως ἅρμας ἤδη ὡς λογικῷ κακόν· εἰ δὲ ὃ κοινὸν λαμβάνεις, ἔπου βέλαφαι, σοὶ ἐμπεπόδισται. [3] τὰ μὲν τοι τῷ νῷ ἴδια ἐμποδίσει. [4] τῷ γὰρ πῦρ, ἡ σίδηρος, ἡ τύραννος, ἡ βλασφημία, ἢ τῶν ἄπεστα· [5] ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

[1] Sup. 28, 40. [2] L. 4. § 1. l. 5. § 20. [3] Sup. § 32. Inf. § 47. [4] Sup. § 28. l. 11. § 36. [5] Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12 § 3.

XLII. Οὐκ ἐμὶ ἄξιος [6] ἁμαρτὼν λυπεῖν· οἶδε γὰρ ἄλλον πόπτοτε ἐκὼν ἐλύπησα.

[6] L. 7. § 16. Inf. § 47.

XLIII. [7] Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλος· [8] ἐμὲ δὲ, ἐὰν [9] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [10] μὴ ἀποστρεφόμενον, μήτε ἀνθρώπου τινὰ, [11] μήτε πρὸς ἀνθρώπους συμβαινόντων. ἀλλὰ [12] πρὸς συμβαίνοντα ἐφιλοφρονῆς [13] ὁρῶντα δεχόμενον, καὶ [14] χαίρουσιν ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν.

[7] L. 6. § 34. l. 10. § 10. [8] Sup. § 26. [9] L. 10. § 35. [10] Sup. § 34. [11] μήτε [π] Lug. An. [12] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3. [13] ὁρῶν f. [14] Sup. § 29.

XLIV. [15] Τοῦτον [16] ἐᾷ τὸ χρόνον σεαυτῷ χαρίζαι· [17] οἱ γὰρ ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, οὐ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ὀπίσω ἔσεσθαι, οἷοί εἰσιν οὗτοι οὓς βαρύνανται· κἀκεῖνοι δὲ ἀνθρωποί. τί δὲ ὅλως πρὸς σὲ, ἂν ὀπίσω [18] φωνὰς τοιαύτας ἀπηχῶσιν, ἢ ὑπολήψιν τοιαύτην περί σε ἔχωσιν.

[15] Sup. § 17, 26. [16] ἥδη. f. [17] L. 2. § 17. l. 4. § 19. [18] L. 4. § 3. l. 5. § 33.

XLV. [19] Ἄφες με καὶ βάλλε ὅπου θέλῃς. ἐκεῖ γὰρ ἕξω [20] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἱλεών, τοῦτ' ἔστιν, [21] ἀρκούμενον εἰ ἕξει καὶ ἐνεργοίη κατὰ τὸ ἐξῆς [22] τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [23] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δι' αὐτὸ κακῶς μοι ἔχῃ ψυχὴ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, [24] σωδρομένη, τα πεινωμένη, ὀρεγομένη, [24] σωδυομένη, πτοερομένη; καὶ τί εὑρήσεις τούτου ἄξιον;

[19] L. 9. § 26. [20] L. 2. § 13. l. 3. § 5, 7, 16. [21] Sup. § 7. l. 9. § 26. [22] L. 5. § 16. [23] L. 9. § 37. [24] σωδρομένη f. vel σωμόχυνη. [24] L. 5. § 18. Sup. § 36.

XLVI. [25] Ἀνθρώπῳ συνεβαίνει καὶ δυσκολίαν, ὃ οὐκ ἔστιν αὐθρωπικὸν σύμπτωμα· οὐδὲ βοΐ, ὃ οὐκ ἔστι βοϊκόν· οὐδὲ ἀμπέλῳ, ὃ

[25] L. 5. § 18. Sup. § 36.

impeditio, naturæ intellectivæ malum est. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit sensus. aliquid molienti tibi obstitit quippiam? si citra exceptionem moliebaris, jam tuum, quâ rationalis malum est. at, si id quod communiter fieri solet, tibi proponebas, nondum aut læsus es, aut impeditus etiam, mentis utique propria quæ sunt, nemo alius impedire solet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud quidlibet attingit, ubi facta fuerit sphæræ instar, teres tota atq; rotunda.

XLII. Indignum censeo, ut me ipse vexem, qui neminem unquam volens vexârim.

XLIII. Alia oblectant alios. me verò, si mentem sanam habuerim, quæ nec hominem quenquam, aut humanum quicquam averfetur; sed quicquid obvenit, oculo benigno aspiciat excipiátque, & pro sui existimatione singulis utatur.

XLIV. Hoc ipsum quod jam adest, tempus tibimet fac impertias. qui famam posthumam affectant potiùs, non cogitant, alios quosdam ejusmodi fore posteros illos, quales isti sunt, quos nunc gravatim ferunt. sed & utrique sunt mortales. quid autem tuâ interest si vocibus istiusmodi adstrepuerint illi tibi, aut existimationem hanc vel illam de te habuerint.

XLV. Tolle me, & quocunque libuerit projice. etenim illîc quoque genium meum habiturus sum propitium placidúmque; hoc nempe contentum, si pro conditionis suæ officio habere se ageréque possit. num hoc tanti est, ut hac de causa anima mea malè se habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, consternatur? ecquid reperiam, quod tanti sit?

XLVI. Nihil homini cuiquam contingere potest, quod non humanus sit casus; nec bovi, quod non bovis sit; nec viti, quod non

vitis

vitis sit; nec lapidi, quod non lapidis ipsius sit. Si ergo contingit id cuique, quod & usui & naturæ ejus est consentaneum, quid est, ægrè quod feras? neque enim quicquam tibi tulisset natura communis, quod ferri non posset.

XLVII. Siqua te angit res externa, non est ea ipsa, quæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de ea re judicium. hoc autem statim delere in te situm est. siquid vero in interna animi dispositione te angit, quis prohibere potest, quo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, quia hoc aut illud quod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs quàm angi velis? sed obstat, inquis, valentius aliquid. nihil est ergò quod anxius sis. neque enim non agendi caussa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergò è vita æquo animo, quo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

XLVIII. Memineris, inexpugnabilem fieri mentem, quando in se contracta, ipsa se contenta manet, dummodo nil faciat quod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. quid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ considerarè de re aliquâ sententiam tulerit? propterea arx est quædam mens perturbationibus immunis. neque enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad quod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qui non videt, imperitus; qui videt, nec eò recipit se, infelix est.

XLIX. Nihil ulteriùs tecum reputa, quàm quod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video, puerulum ægrotare, hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs quicquam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, quod commoveat te. vel adjicias potiùs aliquid, ut qui

οὐκ ὄζιν ἀμπελικόν· οὐδὲ λίθῳ, ὃ οὐκ ὄζι λίθῳ ἴδιον. [1] εἰ οὖν ἑκάστῳ συμβαίνει, ὃ [2] ἐώωδεν. καὶ πέφυκεν, εἰ αὖ δυσχεραίνοις; [3] ὃ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

XLVII. [4] Εἰ μὴ ὄχλῃ σε πρᾶγμα ἐκτὸς λυπῇ, οὐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ σὸν περὶ αὐτοῦ κρίμα· [5] τοῦτο δὲ ἤδη ἐξαλεῖψαι ἔξεστί σοι. εἰ δέ σε λυπεῖ σέ τι περὶ τὴν διάθεσιν, [6] τίς σοι κωλύων ἐστὶ τὸ δόγμα; ὅμως δὲ εἰ λυπῇ, ἐπὶ σοὶ ἐστὶ [7] καὶ ἐπανορθῶσαι δόξαν· [8] τί δὲ καὶ ἐνεργεῖς ὑγιές σοι φαινόμενον, εἰ ἔχεις μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπῇ; ἀλλὰ ἰσχυρότερόν σε ἐνίσταται· [9] μὴ οὖν λυποῦ· ἐνέστηκε γάρ σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ οὐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργουμένου τούτου. [10] ἄπιθι οὖν ἐκ τοῦ ζῆν εὐμενῶς, [11] ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποθνήσκει, ἅμα [12] ἵλεως τοῖς ἐνίστασθαι.

XLVIII. Μέμνησο, ὅτι [13] ἀκαταμάχητον γίνεται ὃ ἡγεμονικὸν, ὅταν [14] εἰς ἑαυτὸ συστραφὲν [15] ἀρκεσθῇ ἑαυτῷ, [16] μὴ ποιῆσαί τι ὃ μὴ θέλει, [17] κἂν ἀλόγως σταθῇ τὸ ξε). τί οὖν [18] ὅταν δὲ μετὰ λόγου σταθῇ συνεσταλμένως κρίνῃ περί τινος; ἐπὶ τούτου ἀκρόπολις ἐστὶν [19] ἡ ἐλευθέρα πάντων ἀνθρώπων ἕξις· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν [20] ἀσφαλὲς λοιπὸν ἔσται· ὃ μὴ οὖν μὴ ἑωρακὼς τοῦτο, ἀμαθὴς· ὁ δὲ ἑωρακὼς δὲ μὴ καταφεύγων, ἀτυχής.

XLIX. [21] Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ὧν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελται, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. ἤγγελται τοῦτο τὸ γε, ὅτι βέβλαπται, οὐκ ἤγγελται· βλέπω, ὅτι νοσεῖ τὸ παιδίον; βλέπω. ὅτι δὲ κινδυνεύει, οὐ βλέπω. οὕτως οὖν μένε ἀεὶ ἐπὶ τῶν προώτων φαντασιῶν, δὲ μηδὲν αὐτοῖς ἔνδοθεν ἐπίλεγε, δὲ οὐδέν σοι γίνε). μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, ὡς

[1] L. 10. § 3. l. 11. § 13.
[2] L. 12. § 26.
[3] L. 6. § 19. l. 7. § 66.
[4] L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
[5] Sup. § 29.
[6] L. 6. § 52. l. 7. § 2, 14.
[7] L. 9. § 11. l. 12. § 25.
[8] πάλε.
[9] Sup. § 32, 42, 45.
[10] L. 5. § 29.
[11] ἢ ἐ.
[12] L. 2. § 3.
[13] Sup. § 41.
[14] L. 7. § 28.
[15] Sup. § 7.
[16] L. 5. § 29. l. 10. § 33.
[17] L. 11. § 3.
[18] L. 5. § 18.
[19] L. 1. § 9.
[20] L. 11. § 36.
[21] L. 7. § 6.
[22] L. 4. § 7, 11.

[1] L. 4. § 29. l. 7. § 29, 66. ὡς [1] γνωρίζων ἕκαστα τῶν ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

[2] L. 6. § 36. L. Σίκυος πικρός· ἄφες. [2] βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ περισπείρῃς, τί δὴ καὶ ἐγένετο τοιοῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἕως καταγελασθήσῃ ὡσὰν ἀνθρώπῳ φυσιολόγῳ, ὡς αὐτὸ τοῦτο πίκτου. καὶ σκυτέως γελασθείης, καταγινώσκων, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ [3] ξέσματα καὶ περιμήματα τῶν καλασκυαζομένων ὁρᾷς· καίτοι ἐκεῖνοί γε ἔχουσι τοῦ αὐτὰ ῥίψωσιν· ἡ δὲ τῶν ὅλων φύσις, [4] ἔξω ὑδὲν ἔχει, ἀλλὰ τὸ δημιουργὸν τῆς τέχνης ταύτης ἐστίν, ὅτι προορίσασα ἑαυτὴν πρὸς ὃ ἔνδον ἔχει φθείρεσθαι καὶ μηδὲν ἐᾷ ἄχρηστον εἶναι δοκεῖν, [5] εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, καὶ ὅπ[6] πάλιν ἄλλα νέα ἐκ τούτων αὐτῆς ποιεῖ· ἵνα μήτε ὕσίας, ἔξωθεν χρείαν μήτε ὅπου ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα προσδέηται. ἀρκεῖ δὲ καὶ χώρα τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλη τῇ ἑαυτοῦ, καὶ τέχνη τῇ ἰδίᾳ.

[7] L. 3. § 16. [8] L. 7. § 66. Sup. § 13. LI. [7] Μήτε ἐν τῷ προπέσειν ὀκνηρὸν· μήτε ἐν τῷ ὁμιλίας φύρειν· [8] μήτε ἐν τῷ φαντασίαις ἀλόγοις· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ συνέλκεσθαι· ἢ ὀκθορυβεῖσθαι· μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀσχολεῖσθαι. [9] κλαίουσι, κρεμῶσι, καὶ ἄραις ἐλαίουσι. τί δὲ τοῦτο πρὸς τὸ τὰ δόγματα μόνα καθαρεύειν,

[9] Sup. § 68. Sup. § 28. [10] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15. φρενῆρη, σώφρονα, δικαίαν; οἷον [10] εἴπερ παρεσκευασμένη πηγὴ διαυγὴς καὶ γλυκεῖα, βλασφημοῖν αὐτὴν, ἢ δὲ ὑπαύσεται πάσῃ ἀναβλύσαι· [11] κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, ταχέως διαχεάσῃ αὐτὰ καὶ ἐκκλύσῃ, καὶ [12] ὑδαρῶς βαφήσεται. πῶς οὖν [13] πηγὴ ἀέννασον ἕξεις, καὶ μὴ φρέαρ; φύσει σεαυτὸν παντὸς ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [14] μετὰ τοῦ εὐμενῶς, καὶ ἁπλῶς, καὶ αὐθημέρως.

[11] L. 12. § 1. [12] L. 6. § 30. [13] L. 7. § 59. [14] L. 11. § 9, 13.

[15] L. 4. § 29. LII. [15] Ὁ μὴ εἰδὼς ὅκ ἔστι κόσμος, σὺκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς πρὸς ὅ, τι πέφυκεν, σὺκ οἶδεν ὅστις ἐστίν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δέ γε τούτων τινῶν ἀπολιπὼν, οὐδὲ πρὸς ὅ, τι αὐτὸς πέφυκεν εἶναι. τίς οὖν φαίνεταί σοι [16] ὁ τὰ τῶν κεκλευσμένων ἐπαινῶν

[16] Sup. § 44.

rerum omnium, quæ in mundo isto contingunt, naturam perspectam habeas.

L. Amarus est cucumis: mitte. vepres in via: declina. sufficit. nè pergas dicere, *Quare autem in mundo ista fiunt?* ludibrio enim futurus es homini scientiæ naturalis perito, perinde ac fabro aut sutori, si huic vitio verteres, quòd eorum quæ conficit ramenta ac segmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen quò projiciant habent, cùm universi natura nihil extra se habeat; sed, quod in hac ejus arte maximè mireris, cùm se certis terminis circumscripserit, quicquid intra se corrumpi, seneſcere, ac inutile fieri videtur, in semet convertit, aliáque ex his ipsis nova producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, nec quò putrefacta projiciat, desideret. ita contenta manet & loco suo, & materiâ suâ, & arte sibi propriâ.

LI. Nec in actionibus languidus; nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. quid hæc obstant, quominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? quemadmodum si quis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum incesserit, at illi nihilominùs laticem potui accommodum fundere non cessat. quin & si lutum quis simúmque injecerit, dispergetque eum, nec eodem inquinabitur. quomodo ergo fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usu assiduo libertatem cum æquanimitate, simplicitate, modestiâ quasi nativam tibi reddideris.

LII. Qui nescit esse mundum, ubi sit nescit. qui nescit ad quid natus sit, nec quis ipse, nec quid mundus sit, novit. qui autem in horum alterutro deficit, nec ad quid ipse natus sit, dicere potest: quàlis ergò tibi videtur is, qui vanos hominum eorum plausus vel aversatur

averſatur vel aucupatur, qui nec ubi ſint, nec qui ſint ipſi, nôrunt?

LIII. Num in votis habes ab eo laudari, qui intra horulæ ſpatium ter ſemet execratur? num ei ſtudes placere, qui nec ſibi ipſe placet? aut quomodo ſibi placet, quem quidquid fere, quæ facit ipſe, pœnitet?

LIV. Cura tibi deinceps ſit, non tam cum aëre ambiente te conſpirare, quàm menti cuncta ambienti conſentire. neque enim minùs vis illa intellectualis ubique diffuſa eſt & penetrat cuivis expoſita qui attrahere eam poteſt, quàm aëria cuilibet cui reſpirationis eſt compos.

LV. Generatim malitia mundo non obeſt. particulatim nec alteri cuiquam. huic tantùm eſt noxia, cui conceſſum eſt ab ea immunem eſſe, quandocunque id ipſe voluerit.

LVI. Arbitrio meo ex æquo res indifferens eſt arbitrium vicini mei, atque animula aut carunculæ ejus. etiamſi enim quàm maximè alter alterius cauſâ mutuò nati ſimus, mentium tamen noſtrarum cuilibet peculiaris eſt conſtat poteſtas. alioquì vicini mei malitia malum me faceret ſed quod Deo non eſt viſum, ne alteri arbitrii eſſet miſerum me facere.

LVII. Sol defundi videtur, & ubique quidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffuſio eſt extenſio tantùm. itaque ab extendendo radii ejus nomen ſortiti ſunt. cujuſmodi verò res ſit radius, perſpicere licet, ſi per anguſtum aliquod foramen lumen à Sole profectum in domiciliium tenebricoſum ſubingredi videris, rectâ enim procedit, & refringitur quodammodo, ubi corpus aliquod ſolidum occurrerit, quòd ulterùm non admittit. ibi autem conſiſtit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis ſolutionem & diffuſionem eſſe oportet, non effuſionem utique, ſed extenſionem; quæque adverſùs obvia quælibet impedimenta non violentam & impetuoſam colliſionem adhibeat, nec

φόλιγων [1] ἢ δίνων, [ἢ] οἱ ἐπὶ ἔσω εἰσὶν, ἔτι οἱ κύνες εἰσὶ γινάσκουσι;

LIII. [2] Ἐπαινεῖσθαι θέλεις ὑπὸ ἀνθρώπων τοὺς τὸ ὄρος ἑαυτῷ καταφωνοῦντας; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, [3] ὃς ἑαυτῷ ἀρέσκει; [4] ἀρέσκει ἑαυτῷ, ὁ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι σχεδὸν οἷς πράσσει;

LIV. Μηκέτι μόνον [5] συμπνεῖν ἐθέλε τούτῳ ἐχόμενος ἀέρι, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἐθέλε [6] συμφρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ· ἐν γὰρ ἧττον ἡ νοερὰ δύναμις πάντη κέχυται, ἢ καθ' ὅσον ἐφικτόν ἐστι πάντα ἑαυτῇ συμπλέκεσθαι, ἧπερ ἐπιτρέπει τὸ ἀμφιπνεῦσαι δυνατόν.

LV. Γένοιτο ἄν, [7] ἡ κακία οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον· ἡ δὲ κατὰ μέρος, [8] οὐκ ἐπιβλάπτει τὸν ἄνθρωπον· [9] μόνῳ δὲ βλαβερὰ ἔστι τούτῳ, [10] ᾧ ὑπῆρται ἐξαπᾶσθαι καὶ ἀπαλλάξασθαι αὐτῆς, ὁπόταν θελήσῃ.

LVI. [11] Τῷ ἐμῷ προαιρετικῷ ὅ τι πλησίον προαιρετικὸν ἐπίσης ἀδιάφορόν ἐστιν, ὡς καὶ τὸ σωμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰρ εἰ ὅλῃ μάλιστα [12] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου τούτων ἰδίᾳ κυρίαν ἔχει ἐπί τινι [14] ἐμέλλει ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμοῦ κακὸν εἶναι; [15] οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔστιν ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

LVII. [16] Ὁ ἥλιος καταχεῖσθαι δοκεῖ, καὶ πεπτῆναι μέν, ἐκχεῖσθαι δὲ οὔ. ἡ γὰρ χύσις αὕτη τάσις ἐστὶν· ἀκτῖνες γὰρ αἱ αὐγαὶ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ἐκτείνεσθαι λεγόμεναι. οἵαν δέ ἐστιν αὐγὴ, ἰδοις ἂν εἰ διά τινος στενοῦ εἰσεμπεσοῦσα οἴκου τὸ αὐτοῦ ἥλιος φῶς εἰσδύσῃ. γίνεται γὰρ κατ' εὐθεῖαν, καὶ ὥσπερ διαιρεῖταί τις ἀὴρ στερεμνίῳ, ἔστι δὲ ἀπερίσχιστος, διέρχεται τὰ ἔνδοθεν τοῦ οἴκου καὶ ἐμπίπτει τοῖς ἐσχάτοις τοῦ οἴκου. οὕτω τοίνυν τὸ λεῖον καὶ ἀπερίσχιστον τῆς διανοίας ἔξω μὲν οὐκ ἐκχεῖται, τείνεται δὲ καὶ ἐκφοιτᾷ πρὸς ἃ ἂν ἐπιβάλλῃ τοῖς φαινομένοις, μὴ βίαιον μηδὲ παλαῖον τὸ ἐπιπροσθοῦν ποιοῦσα, μηδὲ

[1] ἰδίων. Xyl. Lug ἢ διέκων f. l. 11. § 11.
[2] l. 3. § 4. l. 4. § 3.
[3] l. 5. § 10.
[4] l. 6. § 10. Sup. § 1.
[5] l. 6. § 16. l. 9. § 9.
[6] l. 9. § 1. l. 10. § 21.
[7] l. 5. § 35.
[8] l. 2. § 1. l. 4. § 7.
[9] l. 9. § 4.
[10] l. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[11] l. 5. § 20. 6. § 32.
[12] l. 2. § 1. Inf. § 59
[13] l. 5. § 3. l. 12. § 3.
[14] l. 2. § 1. l. 5. § 35.
[15] l. 2. § 11.
[16] l. 12. § 30.
[17] Inf. § 60.
[18] l. 10. § 33.
[19] l. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

μηδὲ μὴ καταπτῆναι, ἀλλὰ ἵστασθαι, καὶ ὀπλάμπειν ὃ δεχόμενον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει τῆς αὐγῆς, ὃ μὴ πᾶσαν πέμπον αὐτῇ.

LVIII. Ὁ τὸν θάνατον φοβούμενος, ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ αἴσθησιν ἑτέραν. ἀλλ' εἰ μὲν οὐκέτι αἴσθησιν, οὐδὲ κακοῦ τινος αἰσθήσῃ· εἰ δὲ ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ, καὶ οὐ ζῆν ἐπαύσῃ.

LIX. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. διδάσκε οὖν, ἢ φέρε.

LX. Ἄλλως βάλλει, ἄλλως νεῦς φέρεται· ὁ μέν τοι νοῦς, καὶ ὅπῃ οὐλαμὸς πάντα, καὶ ὅπῃ πρὸς τὸ σπέρμα τρέφεται, φέρεται κατ' αὐτὸν ἄριστον καὶ ἄτιλον, καὶ ὅπῃ ἡ προαίρεσις.

LXI. Εἰσίναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου, οὐδενὶ ἄλλῳ ἢ καὶ ἑτέρῳ πολὺ εἰσέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.

1 L. 7. § 32. Sup. § 25.

2 Sup. § 56. l. 9. § 1.

3 L. 5. § 28. l. 9. § 11.

4 L. 6. § 16. Sup. § 57.

5 ἥττον ε. τ. π. [δ] εἰσὶ μὴ [πέφυκεν] f.

6 L. 9. § 17.

7 -ἔχειν Boot.

LVIII. Qui mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliquem sensum formidat. atqui, si sensum nullum tecum habueris, nec mali quicquam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

LIX. Homines alter alterius causâ nati sumus. itaque aut doce, aut sustine.

LX. Aliter sagitta, aliter navis fertur. mens enim tam cùm bene, quàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minus ad scopum sibi propositum tendit.

LXI. In mentem alterius nulli quoque descendo; sed & in mentem alterius descendere quemlibet [illegible]

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'.

LIBER IX.

1 L. 2. § 1. l. 8 § 59.

Ἀδικία, ἀσεβές· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν ὅλων φύσεως καταδικάσαντα ἔοικε τὰ λογικὰ ζῷα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἄλληλα κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μηδαμῶς· ὁ παραβαίνων τὸ βέλτιστον, ἀσεβὴς δηλονότι εἰς τὴν πανσοφωτάτην τῶν θεῶν ἡ γὰρ τῶν ὅλων φύσις, ὄντων τῶν φύσις. τὰ δέ γε ὄντα πρὸς τὰ συναρτώμενα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι δὲ καὶ ἁγίαν αὐτὴν ὀνομάζεται καὶ τῶν ἀληθῶν ἀπάντων πρώτη αἰτία ἐστίν· ὁ μὲν οὖν ἑκὼν ψευδόμενος ἀσεβής, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῶν ὅλων φύσει, καὶ καθόσον ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ ἐν κόσμῳ φύσει· μάχεται γὰρ ὁπόταν πάντα τοῖς ἀληθέσι φερόμενος πρὸς ἑαυτόν.

2 L. 6. § 40.

3 L. 7. § 2.

QUI injuste agit, impiè agit. quum enim universi, natura animalia rationalia, sui invicem gratiâ condiderit, ut sint, ut sibi invicem pro cujusque dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi quidquam obsint; qui naturæ placitum hoc violat, impiè profectò agit adversùs numinum omnium antiquissimum. etenim primæva natura, rerum est, omnium natus, omnia quæ existunt necessitudine quâdam mutuâ sunt sibi invicem [illegible] sed & eadem quæ natura [illegible] quoque naturæ [illegible] omnium quæ vera sunt, [illegible] itaque qui sciens volens [illegible] impiè agit, in quantum [illegible] injustè agit; qui verò [illegible] in quantum universi natura [illegible] tit, & in quantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum mundi [illegible] adversatur enim, qui, quantum in se est, ad ea quæ veritati adversa sunt, [illegible] à natura

natura, siquidem subsidia jam olim acceperat, quibus neglectis factum est, ut falsa à veris nunc dignoscere nequeat. Quin etiam, qui voluptates, tanquam quæ sint bonæ, sectatur, dolores, tanquam quæ mala sint, fugit, impiè hic quoque agit. Accidit esse enim, ut is qui sic affectus fuerit, de rerum natura sæpe conqueratur, quasi ea bonis malisque præter meritum utriusque aliquid attribuat; cùm mali sæpenumero voluptatibus diffluant, eisque rebus, quibus eæ comparantur, abundent; boni contra in dolore versentur, atque in casus ejusmodi dolorem solent parere, incidat. Hæc, qui dolorem timet, certè aliquid timebit, quæ in mundo necessariò futura sunt. hoc est autem impium. & qui voluptatem [illegible] injuriam inferendo non [illegible] timebit, hoc autem apertè impium. oportet autem, ad quæ rerum natura ex æquo se habet, (nec fecisse utique utraque, nisi ad utraque sè ex æquo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter esse ex æquo affectum, qui naturæ ductum sequi desiderat, quo naturæ consentire [illegible] quicunque ergò adversus dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad quæ rerum natura ex æquo se habet, non ex æquo afficitur, impiè hunc agere liquidò constat. per hoc autem quod dicitur universi naturam istis ex æquo uti, intelligo ista ex æquo uti evenire, & serie quadam rerum prodeuntium [illegible] succedentium [illegible] tiquissimum quendam [illegible] motum, quo à principiis ad hanc rerum omnium ornationem, & adornationem se [illegible] quæ quasdam rerum futurarum apud se concepisset, & facultates [illegible] rum existentium, quasque mutationum, & successionum ejusmodi fœcundas [illegible] ius quidem fore, aut [illegible] gerentur quispiam, quam [illegible] tionem, simulationem, lu[illegible] fallaciam deliberasset. secundus [illegible] hoc gradu, horum la[illegible] rem ut eorum præoptet, quam [illegible] probitati numerari. an nondum

ἀφορμὰς γὰρ παρειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας ἐκ οἷός τε ἔσται νῦν [1] διακρίνειν τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῶν ἀληθῶν. ⁊ μὴν [2] ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τὰς δὲ πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ. [3] ἀνάγκη γὰρ τὸ τοιοῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρὰ ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς φαύλοις, ⁊ τοῖς σπουδαίοις. ἀφ' ὧν πολλάκις τὰς μὲ φαύλους ἐν ἡδοναῖς εἶναι, ⁊ τὰ ποιητικὰ τούτων κτᾶσθαι· τὰς δὲ σπουδαίους, πόνῳ, ⁊ τοῖς ποιητικοῖς τούτου περιπίπτειν. ἔτι δὲ ὁ φοβούμενος τοὺς πόνους, φοβηθήσεταί ποτε πᾶν ἐπερχόμενον ἐν τῷ κόσμῳ. τοῦτο δὲ ἤδη ἀσεβές. ὅτε διώκων τὰς ἡδονὰς, [4] οὐκ ἀφέξεται τοῦ ἀδικεῖν, τοῦτο δὲ ἐναργῶς ἀσεβές. χρὴ δὲ πρὸς ἃ ἡ κοινὴ φύσις ἐπίσης ἔχει (ἃ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ ὁμοίως ἀμφότερα ἔπασχε) ὁμοίως ἔχειν τὰ ⁊ [5] τοὺς τῇ φύσῃ βουλομένους ἕπεσθαι, [6] ὁμοίους ἀμοίρους ὄντας, [7] ὁπόσων δεῖται. ὅσα ἐν τοῖς πόνοις, ⁊ ἡδοναῖς, ἢ θανάτῳ ⁊ ζωῇ, ἢ δόξαν ⁊ ἀδοξίᾳ, οἷς ὁπόσα ἡ κοινὴ ὅλων φύσις χρῆται· ἀνάγκη ὁπόσων ἔχει, δῆλον ὡς ἀσεβεῖ. λέγω δὲ χρῆσθαι τούτοις ὁπόσα ἡ κοινὴ φύσιν, ἀνάγκη τῷ κατὰ τὸ [8] συμβαίνειν ὁπόσων κατὰ ξένην νομοῖς, ⁊ ἐπιγινόμενοις ὁρμῇ πνεῦ [9] ἀρχικῇ ⁊ προηγουμένῃ, [10] καθ' ἣν ἀπὸ πνὸς ἀρχῆς ὥρμησεν ἐπὶ τόνδε τὸν διακοσμησιν, συλλαβοῦσά κινεῖ λόγους τῶν ἐσομένων, ⁊ δυνάμεις γονίμους ἀφορίσασα, ⁊ ἀποτάσεών τε, ⁊ μεταβολῶν, ⁊ διαδοχῶν τοιούτων.

[1] L. 8. § 26.
[2] L. 2. § 11.
[3] L. 6. § 16, 41.
[4] L. 11. § 18.
[5] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[6] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[7] L. 11. § 16.
[8] L. 2. § 11. l. 6. § 34.
[9] L. 11. § 20.
[10] L. 7. § 75. Inf. § 28.

II. Χαρίεσσα δὲ καὶ [11] ἄγουσα ψυδολογίας, ⁊ ὁπόσης ἀποκρίσεως ⁊ τύφου δυσμίμητον ἐξ ἀνθρώπου ἀπελθοῦσα. τὸ δὲ οὖν [12] προεδέντα γε τὰ τοιαῦτα ἀποπνεῦσαι, δεύτερον πλοῦν, [13] [14] ἡ προηγεῖσθαι

[11] L. 3. § 8.
[12] Inf. § 37.
[13] L. 5. § 1.
[14] προηγεῖσθαι Lug.

περὶ καλὰ. καὶ ἔστω σε σὺδὲ ἡ πεῖρα πείσῃ φεύγειν τὸ λοιμόν; λοιμὸς γὰρ ἁμαρτάνουσα διάνοια, πολλῷ γε μᾶλλον ἢ τοῦ περιέχοντος τόδε μῖγμα τοιάδε τις δυσκρασία καὶ ζώων μὲν λοιμὸς, καὶ ζῴων ὅση· ἐπειτα δὲ ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρωποι εἰσιν.

III. Μὴ καταφέρου θανάτου ἀλλὰ [1] εὐαρέστως αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτο ἑνὸς ὄντος, ὧν [2] ἡ φύσις ἐνέλαχε. οἷον γάρ ἐστι σὺ νεάσαι, καὶ σὺ γηράσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι, καὶ σὺ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γήρειον, καὶ πολιὰς ἐνεγκεῖν, καὶ σπεῖραι, καὶ κύοφορῆσαι, καὶ ἀποκυῆσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σοῦ βίου ὧραι φέρουσιν, [3] τοιοῦτον καὶ σὺ λογισμοῦ. τοῦτο μὲν οὖν χρὴ ἄνθρωπον ἔχειν λελογισμένον. [4] μὴ ὑπολογίας, μηδὲ ὠσικῶς, μηδὲ ὑποφαίνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [6] προσμένειν ὡς [7] μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς γὰρ σὺ περιμένεις, πότε ἔμβρυον ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς γυναικός σου ἐξέλθῃ, ὅτως ἐκδέχεσθαι τὸν ὥραν ὅν ἡ τὸ ψυχάριόν σου τοῦ ἐλύσῃ τούτου ἐκπεσεῖται. ἀλλὰ καὶ [8] ἰδιωτικὸν πρᾶγμα ἀμφικόρθιον θέλεις μᾶλλόν σε εὔκολον πρὸς τὸν θάνατον ποιήσῃ, ἢ ὅπως ἔχει [9] τὰ συγκέκριμα, [10] ὧν μέλλεις ἀφίστασθαι, καὶ [11] μεθ' οἵων ἀνθρώπων οὐκέτι ἔσῃ; [12] ἢ ἐμπεφυρμένην [13] προσκόπτεσθαι μὲν οὖν τοῖς ἥκουσι δεῖ, ἀλλὰ καὶ [14] κηδεμονικῶς καὶ κούφως φέρειν μεμνῆσθαι μέντοι ὅτι [15] οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὑμοδόγματόντων ἡ ἀπαλλαγή ἔσται, τοῦτο γὰρ μόνον ἔσῃ ἄρα, αὐθαίρετον καὶ καλῶς ἂν ἦν πρὸ ζωῆς, εἰ συζῆν ἐρεῖτο τοῖς τὰ [16] τοιαῦτα δόγματα παραπεποιημένοις. νῦν δ' οὐκ, πόρρω ἐν τῇ ἀφανείᾳ τὸ συμβιώσεως ὥστε ἐπῆν, δοκοῦν ἀπαλλάττεσθαι, μὴ ὡς καὶ αὐτὸς [17] ὑπολαμβάνων ἐμμενεῖν.

IV. [18] Ὁ ἁμαρτάνων ἐμοὶ ἁμάρτανε· [19] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν κακῶς, κακὸν ἐμοὶ ποιῶν.

experientiâ tibi ipsa suadet, ut è pestè istâ profugias? pestis est enim, mentis corruptio, & perniciosa quidem magis ea, quàm aëris hujus circumfusi intemperies & alteratio ejusmodi. hæc enim animalium, quâ sunt animalia; illa hominum lues est, quâ sunt homines.

III. Mortem noli contemnere, sed animo lubenti excipe, tanquam ex eorum quæ naturâ vult, numero quod sit. cujusmodi enim res est, adolescere, senescere, crescere, adultum esse, barbatum esse, dentire, canescere, sefere, prægnantem esse, parere, aliaq; id genus opera naturalia, quæ vitæ tuæ secum ferunt tares, ejusmodi planè res est & mortivi. hominis est igitur consideratio, nec temerariè, nec impetuosè, nec fastuosè adversùs mortem [illegible] sed tanquam opus naturæ præstolari, quo modo nunc puerilaris, donec uxoris tuæ utero prodeat. ità expectanda est quâ animula tua involucro isti cidet. si autem vulgare vis macum, quod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præstabit te, si consideraveris res [illegible] quibus morte divelleris hominum quales sint quorus animatua ulterius non immiscebitur, etiamsi enim offendi eis te neutiquam oportet, sed curare eos, placideque ferre; meminisse tamen licuerit, quod ab hominibus haudidem tecum sentientibus discessurus es. hoc enim solum, quod aliud, nos retraheret & in vita tinueret, si cum eadem sentientibus vitam degere [illegible] autem vides, quanta molestia ex dissensu mutuo eorum qui [illegible] vivitur, quamvis ut dicere liceat. *Properè accedis ô mors, ne & me obliviscar tui.*

IV. Qui peccat, ibi mihi peccat qui injuste agit, ubi hoc [illegible] dus malum se facit.

V. Ἀδικεῖ

V. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qui non facit aliquid, quàm & qui facit.

VI. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium causâ [illegible] gubernanti tem lubenter excipiens.

VII. Imaginationes absterge; motus compesce, appetitionem extingue; mentem in potestate sui contine.

VIII. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; in rationalia vero anima una intellectiva dividitur, quemadmodum & terrenorum omnium una est terra; unâque luce cernimus omnes, & aëre uno spiramus, quotquot visûs vitæque participes sumus.

IX. Quæcunq; aliquid in communione participant, ad id quod est generis sui illorum secum promptè feruntur, ad terram mole suâ fertur terrenum quodvis; in idem confluit humidum omne; & aëreum itidem quodcunq; ut necesse sit vi aliquâ impediri ea, ne id faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem cum omni verò, qui istic est, igne ideò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior paulò incendi prompta admodum sit, eò quòd minùs sibi admixtum habeat, quod incendium prohibeat. proinde & quicquid naturæ intellectualis est in communione particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magis etiam, promptè fertur. quòd ut enim rebus aliis præstantius, [illegible] communius. ei quod sui generis est commisceri & cum eo [illegible] modo coalescere. hinc a[illegible] irrationalia existunt examina, [illegible]ta, pullorum educationes, & [illegible]mores quidam; etenim istis [illegible] insunt; itaque in subjecto [illegible]ari visu, congregativa [illegible]or reperitur, quàm in [illegible], lapidibus, aut ignis. hinc [illegible] rationalibus, reipublicæ, a[illegible], familiæ, concilia, item [illegible] tempore foedera, & inducias. quinetiam in præstantioribus adhuc, licet modo quodam à se in-

V. Ἀδικῇ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ἃ μόνον ὁ ποιῶν τι.

VI. [1] Ἀρκεῖ ἡ [2] παροῦσα [3] ὑπόληψις καταληπτικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [4] πρᾶξις κοινωνική, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [5] εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ [6] παρὰ τὸν ἀπὸ τοῦ ἀξίας συμβαῖνον. [1] L. 5. § 7. 22 l. 7. § 54. l. 12. § 3. [2] L. 6. § 2. [3] L. 5. § 26. [4] Inf. § 29. [5] L. 3. § 6. [6] παρὸν f.

VII. [7] Ἐξάλειφε φαντασίαν· σβέσον ὁρμὴν· ἔσο κύριος τοῦ ἡγεμονικοῦ. [7] L. 7. § 29.

VIII. [8] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [9] εἰς δὲ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται· ὥσπερ καὶ [10] μία γῆ ἐστὶν ἀπάντων τῶν γηΐνων, καὶ [11] ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν, καὶ [12] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατικά, καὶ ἔμψυχα πάντα. [8] L. 4. § 40. l. 12. § 30. [9] L. 4. § 4. l. 7. § 9. [10] Inf. § 9. [11] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [12] L. 3. § 54.

IX. [13] Ὅσα κοινῇ τινὶ μετέχει, φέρεται πρὸς ὁμόφυλον τόπον· [14] οὕτως ἔρρωται πρὸς γῆν, οὕτως ὑγρὸν πρὸς συρρεῖν, οὕτως ἀερώδες ὁμοίως· ὥστε χωλύεσθαι τοῦ διεργάζεσθαι βίας. τὸ πῦρ δὲ καὶ ἀνωφερὲς διὰ τὸ στοιχειῶδες πυρ· πάντως δὲ καὶ πρὸς τὸ συναφθῆναι ἕτοιμον ἔστω, ὅσον καὶ πρὸς τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγον ξηρότερον, εὐεξάπτον ἦ, διὰ τὸ ἐλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοίνυν [16] πᾶν τὸ κοινὸν νοερᾶς φύσεως μέτεχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως κινεῖται, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅσῳ γὰρ ἔστι κρεῖττον πρὸς τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συμπαθῶς πρὸς οἰκεῖον καὶ συγκεῖσθαι ἕτοιμότερον. ἤδη γοῦν [17] ὅτι μὲν πρὸς ἀλόγων εὐρέθη ζῴων, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοττοτροφίαι, καὶ οἷον ἔρωτες ψυχαὶ γὰρ ἔνθα ἔστω ἐνοῦσθαι, καὶ τὸ [illegible] τοιοῦτον ὁποῖον κρεῖττον ὁπόταν νομίσωμεν, εὐρίσκετο, οἷον ἤδη ὅτι φυτῶν, ὅτι ἐλλίθων, ἢ ξύλων. ὅτι δὲ [18] πρὸς λογικῶν ζῴων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι καὶ ἐν πολέμοις συμβάσεις καὶ ἀνοχαί. ὅτι δὲ πρὸς ἔνια κρειττόνων, καὶ ἐκδιεσπασμένων ζῶον ἕνα ἕνωσις ὑπάρχει, [13] L. 5. § 4. l. 7. § 52. [14] Sup. § 9. [15] ὅτι τὸν ῥοῦν f. Lug. Am. [16] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [17] L. 6. § 16. l. 11. § 18. [18] Inf. § 23. l. 12. § 30.

οἷον

οἷα [1] ὅτι τὰ ἄστρα· ὅτως ἡ ὅτι τὸ κρεῖττον ἐπαναβασις συμπάθημα, [2] ἓν ὂν διεσῶσιν ἐργάζασθαι ἐδύατο. ὅσα οὖν τῷ νῷ γινόμενον. [3] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῷ [4] ὁπλέλησαν τὰ πρὸς ἄλληλα κοινωνίας καὶ συνδύσεως, καὶ τὸ σύρρουν φόβος μόνον ὁ βλέπεται· ἀλλ' ὅμως καὶ τοι φεύγοντες πρὸς ἀλλήλα ἐπιβάλλονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις ἐφ' ἧς ὁ λέγω παραφυλάττων. [5] ἥδιστον γὰρ εὑρεῖν ἐς ἀγαθὸς καὶ μηδενὸς ἡδόμενος παρασπόμενον, ἢ γὰρ ἀνθρώπου ἀνθρώπῳ ἀπεχθόμενον.

X. [7] Φέρει καρπὸν, καὶ ἀνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν ἑκάστοις ὥραις ἕκαστα φέρει. εἰ καὶ ἡ συνήθεια κυρίως [8] πέφυκεν ὅτι ἀμπέλου καὶ τοῦ ὁμοίου, οὐδὲν μᾶλλον· [9] ὁ λόγος καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἕτερα, ὁποῖόν ἐς αὐτῆς ὄντι ὁ λόγος.

XI. [10] Εἰ μὴ ἐπίστασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μή, μέμνησο, ἐπὶ [11] τοῦτο ἠκούμενοι ἐγὼ δέδοται· καὶ [12] οἱ θεοὶ καὶ συμμαχοῦσι τοῖς τοιούτοις εἰσὶν· εἰς ἔνια καὶ συνεργοῦσιν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ὅτως εἰσὶ χρησοί. [13] ἔξεστι καὶ σοὶ [14] εἰ εἶναι, [15] ἵνα ὁ κωλύων;

XII. [16] Πόνει, μὴ [17] ὡς ἀθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεῖσθαι ἢ [18] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [19] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.

XIII. Σήμερον ἐξεπλύθην· πᾶσα πρόνοια θεῶν μᾶλλον ἢ ἄπλοια πάσης [20] φρονήσεως ἔστιν [21] ἔξω δὲ σοῦ [22] ἄλλα [23] τινὰ ἐν ἐμοὶ [24] ἐστὶν ἀγαθόν.

XIV. Πάντα [25] ταῦτα, [26] σαυτὸν μὴ τῇ πείρᾳ [27] ἐφήμερα ἢ τῷ χρόνῳ. ῥύπος ἢ τῇ ὕλῃ. [28] πόρρω νῷ, οἷα ἐπ' ἐκείνων ὑπὸ καταλαμβάνω.

vicem dissitis, in astris nempe, nunc tamen quædam existit, ita sortis præstantioris eminentia ut eam in distantibus affectionem ad se invicem mutuam producere valeant. vide interim quò res redeat, enim rationalia mutui hujus invicem [illegible] sunt oblit[illegible] pud ista sola no[illegible] men, fugiant [illegible] dique occupantur. [illegible] natura. observando autem [illegible] loquor, comperies. facilius quis [illegible] quippiam ter[illegible] nulli adjunctum reperi[illegible] hominem ab homine o[illegible] sejunctum.

X. Fructum fert & ho[illegible] Deus, & mundus & in[illegible] tempestate fert horum [illegible] que. etsi autem [illegible] hanc loquendi viti[illegible] cipuè attribuerit, nihil [illegible] obstat, quo minus & de [illegible] tur. ratio verò fructum [illegible] communem & proprium [illegible] túrque ex ea alia ejusmodi ipsa est ratio.

XI. Peccantem [illegible] doceto. si minus, memi[illegible] fine clementiam tibi d[illegible] Dii autem adversus tales [illegible] ter se gerunt. in quibusdam [illegible] opem eis porrigunt suam [illegible] tatem nempe, divitias, gl[illegible] sequendam, adeo [illegible] idem & tibi licet. [illegible] quis te prohibet?

XII. Laborem [illegible] miser, nec quo miserab[illegible] mirationi sis aliis. [illegible] velis, ita moveri motum [illegible] prout ratio civilis [illegible]

XIII. Hodie molestiâ [illegible] exemi. vel potius molestiâ [illegible] omnem abjeci, neque [illegible] sed intra me, [illegible] stetim.

XIV. Eadem [illegible] familiaria, tempes[illegible] ria fondida, præsentia [illegible] lia apud illos [illegible]

XV.

[1] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[2] L. 7. § 13.
[3] L. 11. § 18, 20.
[4] Sup. § 3.
[5] L. 12. § 30.
[6] L. 8. § 34.
[7] Sup. § 19. l. 11. § 1.
[8] πέπειφεν Lug.
[9] L. 4. § 24.
[10] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[11] Inf. § 42.
[12] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[13] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[14] ἢ
[15] L. 3 § 12. l. 8. § 47.
[16] L. 1. § 5. l. 5. § 5.
[17] L. 1. § 15, 16.
[18] L. 1. § 7.
[19] L. 4. § 24. Sup. § 8.
[20] L. 1. § 15. Inf. § 41.
[21] L. 4. § 3.
[22] L. 10. § 38
[23] ταῦτα Inf. § 29. l. 7. § 1.
[24] L. 4. § 44.
[25] Sup. § 48.
[26] Inf. § 36.
[27] L. 2. § 14.

XV. Res ipsæ foris apud semet constituunt; nec de se quicquam [illegible] aut narrant nobis. quid ergo de eis pronunciat?

[illegible] non passione, sed actione [illegible] est, rationalis ac civilis [illegible] maximeque; quo [illegible] in [illegible] consistit.

[illegible] projecto nihil est [illegible] quod deorsum feratur; quod [illegible] nihil boni.

XVI. Mentes hominum peni[illegible] videbis, quos judi[illegible] de [illegible] ipsorum, [illegible] quibus [illegible] [illegible] φοβῆ,

XVII. [illegible] transmutatione univer[illegible] tu quoque in jugi alte[illegible] corruptione quadam [illegible] mundus tecum uni[illegible]

[illegible] alteri delictum est, [illegible] quendum est.

[illegible] terminatio, in[illegible] opinationis cessatio, [illegible] quædam. veruntamen nihil [illegible] malí habet. ad ætates tran[illegible] puerilem puræ, adolescentiæ [illegible] ejus, senilem. & [illegible] omnis mors est quædam, sed nihil quid grave? transi [illegible] ad [illegible], sub ave, tum [illegible], nox sub patre transacta, cum [illegible] alias haud paucas differentias, mutationesque deprehenderis, interroga te, ecquid in his [illegible] pati agitur modo, nec gravem quicquam in vitæ totius terminatione, cessatione, mutatione.

[illegible] τῆ ὅλῃ σὺ βιβλίῃ, [illegible] μεταβολή.

XII. Recurriro ad mentem tuam ad universi, ad delinquentis cujusvis. ad eum, te ipsam justam [illegible] ad universi, ut recorderis [illegible] sis pars: ad delinquentis ejusdem, ut consideres, [illegible] consilio deliquerit; cogitesque simul esse tibi cognatum.

XIII. Sicut ipse es ad cœtum [illegible] complendum conferens: [illegible] ad vitam ejusmodi [illegible] referatur. [illegible] actio tua ad si[illegible]

[illegible] συμπληρωτικὴ ἔσω ζωῆς πολιτικῆς.

XV. [1] Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα περὶ [2] αὐτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [3] πρὸς οὖν ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν; ὁ ἡγεμονικόν.

XVI. [4] Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ [5] τῇ πρὸς τὸ πολιτικὸν ζῴδιον κοινωνικὸν καὶ ἀγαθόν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία αὐτοῦ ἐν πείσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

XVII. [6] Τῷ διαῤῥιφέντι λίθῳ οὐδὲν κακὸν ὃ κατενεχθῆναι, οὐδὲ ἀγαθὸν ὃ μετενεχθῆναι.

XVIII. [7] Διελθὲ ἐπὶ τὰ ἡγεμονικὰ [8] [illegible] [9] οἵους δεῖ [10] αὐτοὺς εἶναι τοὺς κρίνοντας.

XIX. [11] Πάντα ἐν μεταβολῇ. καὶ [12] αὐτὸς σὺ ἐν διλυσκῇ ἀλλοιώσει, καὶ κατὰ [illegible] φθορᾶ καὶ [13] ὁ κόσμος ὅλος.

XX. [14] Τὸ ἁμάρτημα, ὃ [illegible] καταλιπεῖν.

XXI. [15] Ἐνεργείας ἀπόλειξις, ὁρμῆς, [16] συλλήψεως πῶλος, καὶ οἷον σάρκιον, [17] σοῦ κρεῖττον. φίλε δὴ νῦν ὅτι ἡλικίδιον, οἷον τὸ παρθενικὸν, τὸ τῆς μισερᾶς, τὸ νεύειν, ὃ γῆρας καὶ [18] πάντων πῶς μεταβολή, θαυμαστόν· μὴ δεινόν; μὲν δὴ νῦν ὅτι βίον τὸν ἀπὸ τῆς πατρός, εἶτα τὸν ἀπὸ τῆς μητρός; εἶτα τὸν ἀπὸ τῆς παιδός. καὶ ἄλλας πολλὰς ἀφορμὰς καὶ μεταβολὰς ἀπολήξεις ἐπείσθης σεαυτόν, μὴ δεινόν. οὕτω [illegible] [19] ἡ

XXII. [20] Τρόπον καὶ σεαυτὸν ἡγεμονικὸν καὶ ὅσιον ὅλου, [illegible] τὸ ἀποπαυσάμενον [illegible] ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἵνα [illegible] μετὰ [illegible] ὁ τότε, ἵστε [illegible] πότε. [24] ἄγγελοι δὲ ἡμῶν, καὶ ἀμνημοσύνη ὅλη [25] [illegible]

XXIII. Ὥσπερ αὐτὸν [illegible] σεαυτοῦ σύμπλεως εἶ, οὕτως καὶ [27] πᾶσα [illegible] σὺ [29] μὴ ἔχῃ

[illegible]

[1] L. 4. § 3.
[2] αὐτῶν. L. 4. § 39.
[3] L. 6. § 51.
[4] Sup. § 8, 9
[5] L. 8. § 20.
[6] L. 7. § 6.
[7] L. 8. § 61.
[8] L. 5. § 32.
[9] L. 3. § 4. L. 8. § 52.
[10] αὐτῶν.
[11] L. 5. § 23.
[12] L. 7. § 18.
[13] Inf. § 21.
[14] L. 4. § 3.
[15] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[16] L. 12. § 23.
[17] [illegible]
[18] L. 2. § 17. L. 11. § 34.
[19] Sup. § 19. L. 11. § 35.
[20] L. 7. § 23. L. 8. § 20.
[21] L. 5. § 3. 8. § 7, 22.
[22] L. 3. § 16.
[23] L. 2. § 3, 4.
[24] L. 11. § 18.
[25] ἀγνοίᾳ.
[26] L. 2. § 1.
[27] Sup. § 9. L. 4. § 4.
[28] L. 2. § 16.
[29] ἢ πᾶς ἐὰν τῶν Lug. ἢ πᾶς τῶν delet An.
[30] L. 11. § 10.

ἔχῃ τὴν ἀναφορὰν, εἴτε προσεχῶς, εἴτε πόρρωθεν ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὕτη [1] διασπᾷ τὸν βίον, καὶ οὐκ ἐᾷ ἕνα εἶναι, καὶ στασιώδης ἐστὶν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὑτὸν μέρος [2] διιστάμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας.

XXIV. [3] Παιδίων ὀργαὶ καὶ παίγνια, καὶ [4] πνευμάτια νεκροὺς βαστάζοντα· ὥστε ἐναργέστερον προσπεσεῖν τὸ τῆς νεκυίας.

XXV. [5] Ἴθι ἐπὶ τὴν ποιότητα τοῦ αἰτίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ αὐτὸ περιγράψας θέασαι· εἶτα καὶ [6] τὸν χρόνον περίγραψον, ὅσον πλεῖστον ὑφίστασθαι πέφυκε τοῦτο [7] τὸ ἰδίως ποιόν.

XXVI. [8] Ἀνέτλης μυρία, διὰ τὸ μὴ [9] ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ [10] ποιοῦντι ταῦτα εἰς ἃ κατεσκεύασται. [11] Ἀλλὰ [12] ἅλις.

XXVII. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ σε, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν [13], [14] ἔρχου ἐπὶ τὰ ψυχάρια αὐτῶν, δίελθε εἴσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινές εἰσιν· ὄψει, ὅτι οὐ δεῖ σε σπᾶσθαι, ἵνα τούτοις τί ποτε περὶ σοῦ δοκῇ. [16] εὐνοεῖν μέντοι αὐτοῖς δεῖ· [17] φύσει γὰρ φίλοι. καὶ [18] οἱ θεοὶ δὲ παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, [19] δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν, πρὸς ταῦτα μέντοι, [20] πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

XXVIII. [21] Ταὐτά ἐστι τὰ τοῦ κόσμου [22] ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, [24] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ [25] ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἡ τῶν ὅλων διάνοια· ὅπερ εἰ ἔστιν, ἀποδέχου τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. [27] ἢ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν ἐν ἄλλῳ. τρόπον γάρ τινα [28] ἄτομοι ἢ ἀμερῆ. τὸ δὲ ὅλον, εἴτε θεὸς, εὖ ἔχει πάντα· εἴτε τὸ εἰκῆ, [31] μὴ καὶ σὺ εἰκῆ. [32] ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει, ἔπειτα [33] καὶ αὐτὴ μεταβαλεῖ, κἀκεῖνα εἰς ἄπειρον, καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [34] τὰς γὰρ ἐπικυματώσεις τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, καὶ [35] τὸ τάχος, παντὸς θνητοῦ καταφρονήσει.

nem hunc vel immedi[illegible] diatè non tendit, ita [illegible] vellit, nec unan[illegible] patitur, & est sedi[illegible] in populo ille [illegible] homines à co[illegible] suas partes tra[illegible]

XXIV. Pue[illegible] dicta; & [illegible] tes; ut [illegible] in Mortualibus [illegible]

XXV. [illegible] qualitatem [illegible] adi; & [illegible] abstractam [illegible] templator [illegible] tum & [illegible] defini[illegible] quod [illegible] affecta [illegible]

XXVI. [illegible] quia non [illegible] tentus esse [illegible] dita est, sed ad al[illegible] ris.

XXVII. Ubi te ali[illegible] sint, vel oderint, [illegible] liquid oblocuti fue[illegible] las eorum, pen[illegible] jusmodi sint. fac[illegible] esse quod [illegible] te judicent. Be[illegible] oportet: sunt en[illegible] quin & Dii ipsi [illegible] opem ferunt, per [illegible] vaticinia, [illegible] tuntur illi.

XXVIII. [illegible] mundana omnia [illegible] à seculo ad seculum [illegible] deunt [illegible] mens autem [illegible] ad singula, quaque [illegible] quod [illegible] fuerit [illegible] movens, [illegible] peri se [illegible] consequentiam [illegible] mis illis ita [illegible] quadam continua [illegible] constituunt, [illegible] & corp[illegible] indivisibilia pro[illegible] habenda erunt [illegible] us est, omnis [illegible] temere ferantur [illegible] raris, mox [illegible] nos omnes [illegible] alia [illegible] mutabuntur [illegible] nitum: siquidem [illegible] alterationes fluctuum inst[illegible] sibi invicem supervenientes, vicissitudinum [illegible] celeritatem consideraverit, næ ille mortale quicquid est despectui habebit.

[1] L. 2. § 2. l. 4. § 29.
[2] ἀσυμφ. Salm.
[3] L. 5. § 33. l. 7. § 3.
[4] L. 4. § 41.
[5] L. 7. § 29. l. 10. § 26.
[6] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[7] L. 10. § 7. l. 12. § 3[illegible].
[8] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[9] L. 5. § 14, 15. 16.
[10] ποιεῖ τινος Arg. ποιοῦντι Lug.
[11] ἀλλ' ἀλλοῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἄλλος Sal.
[12] Inf. § 37.
[13] νόσῳ f.
[14] Sup. § 18. Inf. § 34.
[15] L. 4. § 3[illegible]
[16] L. 7. § 22.
[17] L. 11. § 9.
[18] Sup. § 11.
[19] L. 1. § 17.
[20] Inf. § 40. l. 11. § 10.
[21] τὰ αὐτὰ M. Sup. § 14.
[22] L. 4. § 32.
[23] L. 2. § 14.
[24] L. 7. § 1.
[25] Inf. § 35.
[26] L. 6. § 36.
[27] ἤ
[28] [illegible] Boot. [illegible] ἐν τινι Sa. V. N.
[29] ἄτομα Sal. f. [illegible] Inf. § 39.
[30] L. 2. § [illegible]
[31] L. 6. § 44. l. 12. § 2[illegible]
[32] L. 6. § 59.
[33] L. 2. § 17.
[34] L. 7. § 39.
[35] Inf. § 29.

XXIX.

[illegible] terrestris est instar rerum [illegible] omnes secum abripit quàm [illegible] fluctuosæ & musci pleni, et[illegible] [illegible]ticipisti, & ut ipsis vide[illegible] philosophice se gerentes ho[illegible]? Itaque, ô homo, quod nunc ei posuit natura, aggrediere, [illegible] tibi detur. nec circum[illegible] quisquis adhuc, qui advertit. [illegible] Platonis reipublicam expecta. [illegible] faciet tibi, si vel parùm [illegible] ris processerit; nec vel [illegible] ipsum parvum quiddam existi[illegible] veris. nam dogmata hominum [illegible] mutaverit? & tamen absque [illegible] mutatis, quid aliud supererit, [illegible] servientium, dum obse[illegible] simulque, servitus. age [illegible] & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi refer. viderint illi, an quid natura communis poscat, norint, & ad hujus dictamen sese instituerint. sin tragicè tantùm ostentârint, quis ad illorum imitationem me addixit? [illegible] quiddam & modestum est philosophiæ opus. noli me ad fastum insolentem abducere.

XXX. Ingere desuper armenta innumerabilia, & ritus innumerabiles, & navigationis omne genus, in procellis, in tranquillo mari, & rerum præteritarum, præsentium, decedentium differentias. considera & vitam quæ sub aliis olim est visa, quæ post te erit transigenda, quæque apud gentes barbaras jam agitur. & quàm multi sint, qui nec nôrint nomen tuum, quàm multi, qui mox ejusdem oblivisscentur; quàm multi, qui cùm te nunc laudent, mox vituperaturi sint. quod denique, neque memoria, neque gloria, neque ejusmodi quicquam æstimatione ullâ dignum est.

XXXI. Mentis tranquillitas tibi sit in ea, quæ ab externa caussa proficiscuntur. justitiæ ratio in eis quæ ab interna efficiuntur. hoc est, intentio tua actióque omnis hunc solùm sibi finem propositum habeat ut ad societatem humanam quod conducat fecerit, utpote quod naturæ consentaneum existat.

XXXII. Supervacanea multa, [illegible] tibi pariunt, præ[illegible], cùm in opinione tua tota

XXIX. [1] Χειμάῤῥους ἡ πᾶν ὅλων αἰῶνα πάντα φέρει· ὡς [2] σύντελῆ ἦ ἀεὶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, ἀεί, ὡς οἴεσθαι, φιλοσόφως [3] θεραπεύεσθαι ἀνθρώπους [4], μωρῶν μεσαί; ἄνθρωπε, [5] τί ποτε πάσχων, ὁ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ. [6] ὅρμησον, ἐὰν δύνῃ, ἀρκεῖ δοκῇ, ἀεί [7] μὴ ἀφιβλέπε, εἴ τις αἴσεται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [8] ἀρκοῦ, εἰ ὀβραχύτατον φέρεισι· ἀεὶ τοῦτο αὐτὸ τί ἔκβασιν, ὡς ἐ μικρόν τι ᾖ, δόγμα. [9] δόγμα γὰρ αὐτῶν ἀνθρώπων μεταβάλλει; χωρὶς ἦ δογμάτων μεταβολῆς, τί ἄλλο, ἢ [10] δουλεία γενόντων, ἀεὶ πεῖθεσθαι φρονησιουμένων ἀνάγκη νοῦ, ἀεὶ [11] Ἀλέξανδρον, ἀεὶ Φίλιππον, ἀεὶ [12] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μὴ λέγε. ὄψονται, εἰ [13] ἔθελον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, ἀεὶ ἑαυτὸν ἐπαιδαγώγησον. εἰ ἦ [14] ἑτεροδόξησον. [15] δεῖς με κατακλείειν μειδίᾳ. ἁπλοῦν ἴσθι ἦ [16] αἰδήμον ὅ φιλοσοφίας ἔργον. μὴ μέ ἀπάγε ὅτι [17] σεμνοτυφίαν.

XXX. [18] Ἀνωθεν ὅλα θεωρῶν ἀγέλας μυρίας, ἀεὶ πλεκτὰς μυρίας, ἀεὶ [19] πλοῦν παντοῖον ἐν χειμῶσι καὶ γαλήναις, ἀεὶ διαφορὰς γινομένων, συνγινομένων, ἀπογινομένων. [20] ὑπόνοει ἦ ἀεὶ τὴν τῶν ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὴν μετὰ σε βιωθησόμενον, ἀεὶ τὴν νῦν ἐν ποσὶ βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον. ἀεὶ [21] ὅσοι μὲ οὐδὲ ὀνόματα γινώσκουσιν, [22] ὅσοι ἦ τάχιστα θαυμάσονται, [23] ὅσοι ἦ ἐπαινέσαντες ἴσως αὖθις τάχιστα ψέξουσι· ἀεὶ ὡς [24] ὅτι ἡ μνήμη ἀξιόλογόν γε, [25] ὅτι ἡ δόξα, ἔτι καὶ τοῦτο κ ὅ σύμπασα.

XXXI. [26] Ἀταραξία μέν, ἐφ' ὅσον τὰ ἀπὸ τὴν ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιοσύνη ἦ, ἐν τοῖς νῦν τὴν ὅτι σὺ ἦτοι ἀνεργυμένοις τυγχάνειν, ὁρμὴ ἀεὶ πρᾶξις, [27] κατευθυνομένη ἐφ' ἑαυτὸ ὅ κοινωνικῶς πρᾶξαι· ὡς τοῦτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

XXXII. Πολλὰ περιστὰ περιελεῖν τῆς ἐνοχλόντων σοι δόξης, [28] ὅλα ἐπὶ τῇ

[1] L. 2. § 17. l. 7. § 19. [2] L. 2. § 12. l. 4. § 48. [3] -θεις Lug. An -ωπα [4] L. 8. § 26. [5] L. 8. § 44. [6] Sup. § 32. [7] Sup. § 1. [8] L. 5. § 9. [9] L. 8. § 4. [10] Sup. § 40. [11] Sup. § 3. [12] Sup. § 25. [13] Sup. § 3. [14] L. 3 § 7. l. 5. § 28. [15] L. 5. § 36. l. 7. § 58. [16] L. 1. § 2. [17] L. 1. § 9. [18] L. 7. § 48. l. 12. § 24. [19] πλεῖν Xyl. [20] L. 7. § 49. [21] L. 3. § 10. l. 8. § 21. [22] L. 4. § 19. [23] L. 3. § 4. l. 4. § 3. [24] L. 4. § 3, 19. [25] L. 6. § 16. [26] L. 7. § 54. Sup. § 6. [27] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23. [28] L. 2. § 15. l. 11. § 18.

[1] L. 7. § 35.
[2] [τῶ] τὸν

[3] Sup. § 19, 28. Inf. § 33.
[4] L. 5. § 24.
[5] L. 4. § 3.

[6] Sup. § 28, 42.
[7] L. 8. § 25.
[8] L. 2. § 14.
[9] L. 4. § 50.

[10] Sup. 18, 27.
[11] χαλῶν Lug.

[12] L. 11. § 18.

XXXIV. [9] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τέχνων, [11] ὠφελῆν ἐζυμνῦντες.

[12] L. 4. § 3. l. 8. § 18.
[13] L. 7. § 18.
[14] L. 4. § 45.
[15] Sup. § 28.
[16] L. 12. § 5.
[17] ἢ ὅτι
[18] L. 10. § 7.

XXXV. Ἡ [12] μεταβολὴ [13] τέρψει [14] καθ' ἣν πόμτα κατὰ [15] ὁμοειδὲς γίνεται, [16] τί ἂν λέγῃς, φησὶν, τὸ πόμτα, [17] ὃ ἢ πάντα ἀεὶ καινὰ ποιεῖ, [18] σεσημασμένα διὰ μιᾶς ὀνομάσεις δεῖ ἐξαριθμῆσαι τὰ ἐξ ἀναγκαίων [19] καὶ χρησίμων Συμπεφορημένα.

[19] Sup. § 14. l. 5. § 33. l. 11. § 2, 17.
[20] L. 8. § 37.
[21] [ἢ] ὃ
[22] L. 6. § 13.
[23] L. 2. § 2.
[24] Sup. § 28. l. 10. § 1.
[25] Sup. § 2, 26.
[26] L. 2. § 3. l. 5. § 5.
[27] L. 5. § 23. Inf. § 39.
[28] L. 7. § 4.
[29] L. 12. § 19.
[30] L. 7. § 29.

XXXVI. [19] Τοῦ [20] γλῆ [21] ἐπὶ πᾶσι [22] τερ [23] καὶ [24] ἐκ τέχνων εἰς αὐτὰ μεταβάλλειν.

XXXVII. [25] Ἄλλις [26] ἀγωνιῶν, καὶ πτῆσμα. [27] τί τρεφόμενον; [28] Ἀπὸ τίνων κρανῶν; [29] ἐπὶ τί ἐξίπτη; [30] τὸ

[1] Plurimu
[2] quo
[3] mo
[4] ger
[5] mensum ait
[6] it, & inter
[7] Interitum
[8] XXX
[9] qua
[10] bra
[11] & qui corrumpi
[12] & [illegible]
[13] morietur. In
[14] getur cum eo,
[15] lit.

XXXIV. Animulas
[16] nudas intuere, ut vi
[17] mentes gerant, quibus
[18] fiant, & qu
[19] gunt ac hones
[20] viriperando obesse
[21] prodesse cuiquam
[22] to cum fi
[23] manu

XXXV.
[24] quàm mutatio
[25] natura, quæ nihil
[26] ab æterno ita
[27] & in æternum alia ejus
[28] ecquis ergo dixerit
[29] fuisse, & semper
[30] nec penes: Deor
[31] potentiam
[32] quo minus
[33] addicerentur quibus
[34] rentur simplicitus?

XXXVI. Quam pu
[35] jecta sit, cuique
[36] pulvis, ossium
[37] gus, calli tenue
[38] menta, aurum ac
[39] vestis; lenocin
[40] modi alia quæ
[41] me rationem
[42] quiddam
[43] aliis in alia

XXXVII. Jam
[44] lamitosæ, & obm
[45] nugarum, qui
[46] quid in his

…? num fœnus? hanc vide. … & hanc, extra hæc … eas quin ergo Deos … aliquando impiscia… affectus sis, perinde … thum an tribuisti…

XXXVII. Siquis deliquerit, … est malum fortasse au… deliquit…

XXXVIII. [3] Εἰ μὲ ἥμαρτεν, ἐπὶ ὃ κα… κόν. [4] ἀλλὰ δ' ἐμὸν ἥμαρτεν.

XXXIX. [5] Ἢτοι ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοε… πάντα, [6] ὡς ἑνὶ σώματι, [7] ὑπσυμβάν… & [8] ὡς δ' ἕν ὃ μέρος τοῖς ὑπὸ τῆς ὅλης γι… μοις μεμφεσθε. [9] ἢ ἄτομοι, & ἐστὶν ἄλ… λως, ἢ [10] κυκεὼν & σκεδασμός. [11] τί οὖν ταράσσῃ; [12] τῷ ἡγεμονικῷ λέγε, [13] τέθνη… κας, ἔφθαρσαι, [14] ὑποκείνῃ, [15] σωαγε… [16] λάζῃ, βόσκῃ.

XL. [17] Ἢτοι ἐνδέχεται δύνασθαι οἱ θεοὶ, ἢ [17] [πεῖσαι] δύνανται· εἰ μὲ οὖν μὴ δύ… ναν, τί εὔχῃ; εἰ δὲ δύνανται, διατί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ; δίδοναι αὐτὴν, [18] ὃ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων, μήτε ἐπιθυμεῖν τινος τούτων, μήτε λυπεῖσθαι ἐπί τινος τούτων [19], μᾶλλον [20] τοῦ μὴ πάσχειν τι τούτων, ἢ [21] τοῦ πάσχειν; πόθεν γὰρ εἰ δύνανται συνεργῆ… σιν ἀνθρώποις, καὶ εἰς ταῦτα δύναν[ται] συνεργῆ… σιν; ἀλλ' ἴσως ἐρεῖς· εἰπὲ [22] ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησε. ἔστα, ὠ κρεῖσσον χρῆσθαι τοῖς ὑπὸ σοὶ μετ' ἐλευθερίας, ἢ [23] ἀφαιρεῖσθαι πρὸς τὰ μὴ ὑπὸ σοὶ μέν; [24] διὰ τί δὲ τὸ πειθαρχεῖν; ὡς δὲ σοὶ εἶπεν, ὅτι ἔχει & [25] εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν; [26] ἄρ… ξαι γὰρ πρῶτον τούτων εὔχεσθαι, & ὅλως ὑπὸ εὐχῇ, πῶς ποτὲ μὴ ἐπιθυμήσω ἢ ποτὲ μὴ φοβηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ πῶς μὲν ὑπομείνω ἢ ποτὲ μὴ λυπηθῶ μετ' ἐκείνης; ἄλλος, πῶς θεραπεύω ἐκεῖνα; σὺ, πῶς. μὴ χρῄζω τῷ θεραπεύεσθαι; ἄλλος, [27] πῶς μὴ ἀποβάλω ὃ τεκνίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ἄλλος ὧδε ὑπηρετῶν πῶς οὐχὶ, & θεῶν εἶ γένεσθαι.

XLI. Ὁ ἐπικουρητικὸς πάγκ, ὁλκὸν ἐν τῇ

[1] ἐμοῦ Xyl. ἡμῶν Lug.
[2] L. 3. § 7. l. 6. § 23.
[3] Sup. § 4. l. 12. § 26.
[4] L. 11. § 18.
[5] l. 12. § 16.
[6] L. 2. § 3. l. 6 § 36.
[7] L. 4. § 40.
[8] L. 5. § 8.
[9] L. 2. § 3.
[10] Sup. § 28.
[11] L. 4. § 27.
[12] Sup. § 37.
[13] L. 4. § 28.
[14] l. 5. § 11.
[15] τί λέγεις; πῶ πῆγ. Sal.
[16] ἀποκείνεις Mer. νεις vel νῃ f.
[17] L. 6. § 16.
[18] λάζῃ Lug.
[19] [πεῖσαι] 6. Inf. § 40.
[20] π δ' εἰ σαι Lug. Annot.
[21] L. 4. § 49.
[22] τῶ
[23] ἐῶ
[24] L. 2. § 11
[25] Sup. § 27.
[26] L. 8. § 3.
[27] L. 1. § 17. l. 12. § 14.
[28] L. 6. § 13.
[29] L. 10. § 35 l. 11. § 33, 34.

νόσφ σοι τοῦτο μὴ ὁμιλίαι δεῖ πρὸς τὸ
σῶμα τὸ παθῶν, ἐὰν δυνῇς τὸν ἐφιστάντα
ταῦτά σοι, φησὶν, ἰλλύειν. ἄλλως τε καὶ
τοῦτο ἐν μέσῳ κεῖται τῶν ἀδιαφόρων, καὶ οὐδὲν
αὐτοῦ πρὸς εὐτυχίαν, πῶς ἡ ἀκρόασις συμπαρα-
λαμβάνεται· οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ ἀρετῇ τὸ τῶν
καινῶν ἀντιλαμβάνεσθαι, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ πρᾶ-
ξαι. οὐδὲ ταῖς τελείαις ἐμπορεῖται φύσεσι, κα-
τασφάττειν, οὐκ ἂν πρόσοιτο. ἀλλ' ὁ βίος
ἤρτηται εὖ ἔχειν καλῶς. τοῦτο δεῖ ὁμοίως,
ἐν νόσῳ, ἐὰν μανῇς, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ τοιαύ-
τῃ. Ὃ γὰρ μὴ ἀφίστησι φιλοσοφίαν ἐν οἷς ὅλ-
λοις τοῖς παρεμπίπτουσι, μηδὲ τὴν ἰδιώτην ἢ
φυσιολόγῳ συμφυλάττειν, πᾶσιν αἱρέσεως
ποιητέον, πρὸς μόνῳ δὲ τῷ προσιόντι.

XLV. Ὁ τῆς πονηρίας ἀναίσχυντος πρόσω-
πος, ἢ ὁ τοῦ πονηροῦ σταυτοῦ, δυνατὸν
μὴ ἔστι ἐν τῷ κόσμῳ ἁμαρτάνοντι μὴ εἶναι; ὑ
δυνατόν. μηδὲν οὖν ἀπαίτει ὃ ἀδύνατον.
εἷς γὰρ ὅδε τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναγκαίως ἁμαρτόν-
των, ἔστι καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τὸ ὅμοιον τούτῳ
ἢ ὅπου τοῦ πονηροῦ, ἢ ὅπου τοῦ ἀπλοῦ, ἢ
πανοῦργος δ' ὅπου ἁμαρτανούσῃ. ἔσω δὲ ἐπέρ-
χεσθαι. ἅμα γὰρ τῇ ἐπομνησθῆναι, ὅλε δ'
ἡδὺ τῶν πάντων ἀδυνάτων ἔστι μὴ ὑπάρ-
χειν, ἀναμίσητον ὄντα πρὸς τοὺς καθ' ἕνα.
καὶ ἐν τούτῳ δὲ χρήσιμον ἐνοῦν, τίνα
ἀνθρώπου ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἁμαρτίαν πρὸς
ἐστὶν ἐπιφέρονται. λάμπε γὰρ ἐπιφαρ-
μόττουσα πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἁμαρτία,
ἀλλ' ἐνὰ δυοῖν. ἢ ὅλως
ἐστὶ σοι μὴ διδόασιν, ἢ πάντως ἁμαρ-
τάνει. πῶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων ἐγκλήματος ἐστὶ
ἀφεῖται, ἢ πλούσιος; τί δὲ
βλάπτει τοὺς εὑρόντας μηδὲν τούτων φεύ-
γειν; ἢ ἀναίσχυντος, ποιητέον τὸ πάντων, ἢ
οὐ ἢ ἀναίσχυντος ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπόστασιν.

affectionibus
bant
illiberalibus
bat, verum eis
naturam prius
dissidiam
incumbebat
notum in
pertinet
ferres nihil
reperiet. sed
bebam
magis quibus
et hunc
quibuscunque
sistere, nec
naturae rerum imperitus
sed rei tantum
tendere, &

XLIV. Quando
impudentia offendi
percontare te, fuerint
ut impudentes
non possit. tu
test, ne
dentium illorum
mundo esse
promptu
amico, delinquente
enim recordatus
posse, quin
num, mox ergo singulos
habituris es. utile est
ut apud te cogites
virtutem natura dedisse
hoc vitium, dedit enim
antidotum adv
suetudinem, ad
aliquam facultatem
licet tibi decep
quisquis enim
to aberrat &
si quid is
rum,
fecisse
tum
nihilum damnum
quidquid
fueri
si

1 L. 5 § 26.
2 φρυάπιδαν. Sal. l. 7. § 3.
3 ἤρτηται Boot.
4 τοῦτο
5 Sup. § 13.
6 μὴ ους. vel, ἢ [μὴ] φ vel, ἀφυσ. f. l. 10. § 9.
7 L. 7. § 43.
8 Sup. § 6.
9 [ἢ] τῷ
10 L. 6. § 41. l. 8. § 15.
11 L. 5. § 15. l. 7. § 71. l. 12. § 18, 33.
12 L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
13 L. 2. § 12. Sup. § 11. l. 10. § 23.
14 L. 8. § 59. Sup. § 11.
15 L. 6. § 22.
16 L. 8. § 49, 55. l. 12. § 7. l. 3. § 35. l. 7. § 22.
17 L. 4. § 39. l. 8. § 56.
18 L. 11. § 13.
19 L. 12. § 16.
20

feceris? ſe vide, annon
incuſare debeas, quod non
is fore, ut hoc ille delin-
dq; cum ratio occaſio-
ſuppediteret cogitandi,
eſſe illum hoc eſſe admiſ-
tum tamen hoc oblitus, ad-
adhibenda. præcipuè
quendam infidum aut
aliquem incuſas, in te-
tuam converte. peccatum
præſuldubio eſt tuum, ſive
dinem ſic affectum credi-
ubi ſervaturum, ſive he-
cum dares, quod non ab-
ediſti, nec tanquam qui fo-
tionis tuæ fructum jam ha-
pilles, quid eſſet amplius
beas, ubi hominis benefe-
? ſanctè ſatisfactum tibi ſuffi-
ſe natura tua exigunum
peteris, tum facti iſtiuſ-
nem quidem quæris? hoc eſt
ſpeculus viſus merce-
poſſe, aut pedes inceſſus.
enim natura ſita
aliquod obeundum con-
ſive, quod ubi pro conditionis
ratione fecerint, quicquid ſi-
eſt adepta ſunt; ad eundem &
beneficiendum na-
ſit, ubi beneficum quippiam aut
ad in commune conducat, ege-
illud fecit ad quod conditus eſt,
quod ſuum eſt obtinuit.

τοῦ τῆ ἀπροθύτῳ πεφυκότος; ὅσα μὲν [1] σαυ- [1] L. 10. § 4.
τῷ μᾶλλον ἐγκαλῶν ὀφείλεις, ὅτι ὑπερορᾷς
δικαίως ἵστατον τοῦτο ἁμαρτησόμενον. φεῦ γὰρ
τὸ ἀφορμὰς ὅτι τοῦ λόγου εἶχες προῃρῆ ἐνθυ-
μηθῆναι, ὅτι εἰκὸς ἦν τὸν τινα τοῦτο ἁμαρ-
τήσεσθαι, τὸ ὅμως ὅπλα θύμῳ. [2] παυσάμενος [2] L. 7. § 26. l.
εἰ ἡμάρτηκε. μάλιστα γὰρ ὅπου ὡς ἀπὸ τέχνης, ἢ 8. § 14, 15.
ἀληθείᾳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφου προ-
δήλως γὰρ σὺν τῷ ἁμάρτημα, εἶτα περὶ τοῦ
τοιούτου τὸ δεῖσθαι ἐγκλητὸν. ὅπως δυσαν-
ὅλεθρος τὸ πᾶν φυγεῖν, εἶτα τὸ χαίρειν διδοὺς
[3] μὴ καταλλακτικὸς ἔδωκας, μηδὲ ὥστε ἐξ [3] L. 5. § 6. l.
αὐτῆς τὸ ὅτι προῆξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι 7. § 13.
πόντα τὸ κυρτόν. [4] τί γὰρ πλέον θέλεις [4] L. 7. § 73.
εὖ ποιήσας ἄνθρωπον; [5] σὸν ἀρκεῖ [6] σοι; [5] L. 8. § 32.
τὴν φύσιν τὸ οἷόν τε ἔπραξας; τοῦτο μισθὸν [6] σοι [ὅτι] κ. f.
ζητεῖς; ὡς εἰ [7] ὁ ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀ- [7] L. 2. § 1
πῄτει, ὅτι βλέπει· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδί-
ζουσιν. ὥσπερ γὰρ ταῦτα πρὸς τόδε τι γέγο-
νεν, [8] ἅτε [9] κατὰ τὸ ἰδίαν κατασκευὴν ἐνερ- [8] ὅπερ
γοῦντα, [10] οὕτω καὶ τὸ ἄνθρωπον τὸ ἴδιον ἔτως ἐστὶ ὁ ἀν- [9] L. 6. § 40.
θρωπος. [11] οὐσιῶδες πεφυκὼς, ὁπότ' [10] ἔχειν Lug.
ἂν συνεργήσῃ, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργη- An.
κὴν πρᾶξιν, [12] πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκεύ- [11] L. 8. § 7, 12
ασται, [13] ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. [12] L. 5. § 16.
l. 6. § 16.
[13] L. 4. § 49.
l. 7. § 55.

LIB. X.

Quando futura es, ô a-
nima, bona, ſimplex, u-
na, nuda, corporete am-
biente dilucidior? ec-
o diſſimilionem dilectioni &
genuino ſibiram degusta-
quando futura es plena rei
nihil deſiderans ul-
exſpectens vel animatum
quo frui tibi volupe ſit,
quod, in quo diutius ſpa-
locum, aut regionem
ſuam reperiem, vita hu-
ſimilem ſocietatem; ſed
ſpectes, & pro-
ἀπολαύσῃ τῇ παρούσῃ κατασκευῇ, [11] ἡδέως τοῖς φύσει, πᾶσι,

BIBΛΙΟΝ Ι.

[1] Πόσῃ ποτὲ ἄρ', ὦ ψυχή, ἀγαθῇ, [1] L. 4. § 37.
ἁπλῇ, μία, [2] γυμνῇ, Inſ. § 7. l. 11.
§ 18. l. 12. § 1
φανεῖσα τὸ περιεχόμενον [2] L. 6. § 30.
σοι σῶμα; γνώσῃ ποτὲ ἄρα ἡ φιλη- [3] L. 11. § 27.
δὴς [4] τυραννικῆς ἕξεως; ἔσῃ ποτὲ [4] L. 12. §2, 3.
ἄρα [5] πλήρης, [6] ἀνενδεὴς, ἐπὶ σαυτὸν ὁπο- [5] τυραννικὸς
θοῦσα, οὐδὲ [7] ὑπομένουσα οὐδενὸς, ὅτι ἐκ τῶν ἔξω [6] L. 3. § 8. l.
χρῄζει, ὅτι ἀπόχρη πρὸς ἡδονὴν ἀπαλλοῦσις; 5. § 3.
οὐδὲ χρόνῳ, ἐφ' ᾧ δεῖ μακρύνεσθαι ὑπο- [7] L. 2. § 17. l. 3.
λαβούσης; οὐδὲ τόπῳ, ἢ χώρᾳ, ἢ αἰσθη- § 5. l. 11. § 1.
κοῦ τινι; οὐδὲ ἐν θεῶν τινι συμφωνίᾳ; ἀλ- [8] L. 11. § 37.
[9] L. 3. § 8.
[10] L. 7. § 54. l.
8. § 2. l. 9. § 6.
[11] L. 3. § 4. l.
4. § 23.

συμπείσῃς

συμφέροντος σοι ἀλλὰ πάντα σοι πάρεστι,
[1] πάντα σοι εὖ ἔχει, καὶ [2] ἀεὶ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ
[3] εὖ ἕξει, ὅσα φίλα σοὶ αὐτοῖς, καὶ
[4] ἃ νῦν μέλλουσι δώσειν [5] ὁ τῆς ζωτικῆς τοῦ σύμπαντος
[6] ζώου καὶ ἀγαθοῦ, καὶ δώσει καὶ νῦν
καὶ [7] ἀεὶ πάντα καὶ συνέχει, καὶ
καὶ φέρει καὶ φιλοῦσι δύναται, ἀπαλλοιώμενα καὶ νέαν ἐπ' αὐτῶν [8] ἐσομένην ποτὲ περὶ τοιαύτην ἕξιν [9] θεοῖς τοῖς ἐμμελέσι, ὕτω [10] συμφέρει, οὗ [11] μὴ τι μεμφεσθαί σε αὐτοῖς, μήτε παραγινώσκειν αὐτοῖς.

II. Παράστησον [12] τί σε ἡ φύσις ὕπεζητεῖ, ὡς [13] ὑπὸ φύσεως μόνον διοικούμενος· εἶτα ποιεῖν αὐτὸ καὶ φέρειν, εἰ μὴ χεῖρον μέλλοι [14] παλιβοεῖσθαί σε ἡ [14] ὡς ζῶον φύσις. ἔπειτα δὲ ὑπηρετῶν, τί ὕπεζητεῖ σε ἡ ὡς ζῶον φύσις. καὶ πρῶτον τοῦτο σκοπεῖν, εἰ μὴ χεῖρον μέλλοι παλιβοεῖσθαι, ἡ ὡς λογικὸν φύσις. ἔστι δὲ [15] τὸ λογικὸν αὐξῆσαι καὶ πολιτικόν· τούτοις δὴ χρῆσθαι χεώμενον, μηδὲν περιεργάζεσθαι.

III. [16] Τὰ τὸ συμβαῖνον, ἢ τοι ὕτως συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς ὃ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν συμβαίνοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχεραίνε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρε. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχεραίνε· φθαρήσεται γὰρ ἐν ἑαυτῷ μείνασα μόνον ὅτι [17] πέφυκας φέρειν πᾶν, πρὸς ὃ δὲ τὴν ὑπολήψει ὕλην ἐπιφοιτῶν ἐν διανοίαις αὐτὸ ποιῆσαι, καὶ φέρειν ἐπιτηδείως φέρειν ἢ κατὰ δύναμιν σεαυτὸ τοῖς ἐπιοῦσιν.

IV. [18] Εἰ μὲν ἁμαρτάνει, διδάσκε [19] εὐμενῶς, καὶ [20] τὸ παραπεσὸν δείκνυε· εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, [21] σεαυτὸν αἰτιῶ, ἢ μηδὲ σεαυτόν.

V. [22] Ὅ τι ἂν σοὶ συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος παρεσκευάσθαι ἐστίν· καὶ ὅλως τὸ πλοκὴν τῶν αἰτίων [23] συνέκλωθε τὴν τε οὐσίαν καὶ συμπαρέστησε ἐξ ἀϊδίου καὶ εἰς τοῦτο συμβαίνειν.

VI. Ἡ τὸ πάντων, εἶτα [24] μύθος περὶ

[1] L. 4. § 39.
[2] L. 3. § 11.
[3] L. 6. § 41. l. 7. § 41. l. 9. § 28. l. 12. § 5.
[4] L. 3. § 4.
[5] L. 2. § 3. l. 5. § 8.
[6] L. 4. § 40.
[7] Sup. § 23. Inf. § 14.
[8] L. 7. § 23, 25.
[9] L. 5. § 27.
[10] L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
[11] L. 6. § 41. l. 12. § 12, 24.
[12] L. 3. § 6. l. 5. § 9.
[13] Inf. § 33.
[14] L. 3. § 6.
[15] L. 9. § 9, 16, 23.
[16] L. 7. § 33, 64.
[17] L. 8. § 46.
[18] L. 5. § 28. l. 7. § 11.
[19] L. 11. § 18.
[20] Sup. § 23.
[21] L. 6. § 42. l. 7. § 8.
[22] L. 3. § 4.
[23] L. 9. § 28, 39.
[24] φύσις Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

[1] omnia tibi
[2] tua sunt habiturae
[3] cuncta tibi bene
[4] Dei provenire,
[5] quae quoque ipsis
[6] & quaecunque
[7] quae
[8] perfecte, pu
[9] cuncta
[10] dem oriuntur,
[11] ret, contrec
[12] ecclesiam
[13] es, quàm Deus
[14] rentur. At nec
[15] Obliva
[16] gat, quaecunque
[17] tur. atque id
[18] natura tua, qua
[19] terior
[20] natura, quae
[21] hoc quicquid
[22] natura tua, qua
[23] deterius inde se
[24] est autem
[25] civile
[26] teriùs fategeris.

III. Quicquid
[27] contingit, ut id
[28] ut non sis, si
[29] natus sis, ne
[30] prout natus es,
[31] gat, ut ferre non
[32] quidem graveris; ubi
[33] sumpserit, & ipsum
[34] mineris ratio
[35] paratum te, ad
[36] quod in opinione
[37] tolerabile, faciat
[38] vel officii
[39] fundo.

IV. Siquis
[40] mites huic
[41] aut hoc
[42] nec te
[43] V. Quicquid
[44] aeterno
[45] ab aeterno
[46] VI. Sive
[47] regis

esse, me universi
Rejecit, ne-
ribus ge-
conjunctum ge-
rarius; quatenus
ante fuam
mihi eventurum inter-
xime quod non
homo com-
bone ortum ge- mun-
dum? hoc amplius ob-
illa tanta extrema
, ut
quam eandem gene-
conjunctus sum, mihi
rum, quod communionis
gnatorum potius
omnemque co-
ad, id dirigam, quod
conducat, & ab eo
contrarium; abstine-
, vita proficere
ne erit, quemadmo-
vitam profecere fluere
, qui in actionibus
civitatis sacrum ejusdem con-
, obeundis constanter perrexerit, & quicquid civitas ipsi attribuerit,
acceperit.

Universi partes, quotquot,
mundi ambitu continen-
corrumpi necesse est. corru-
nomine alterationem intel-
eam, cum sit necessari-
& malum illis fecit, cum
sane æquius ageretur, cùm
in alteratione frequenti
ad corrumpendum mul-
comparare. nunquid
naturam ipsam
malo affecere,
esse, utpote malum inci-
nata fuerunt esse, sed
etiam necessario incide-
ejusmodi fa-
est verisimile.
naturæ nomine,
velserit, vide quàm
dicat universi
natas, idem hoc ip-

τὸν κόσμον; ὅλε [1] μέρος ἐστὶ τόπου [2] ὧν φύσεως διοικεμένης ἀναγκαῖα, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις ποιεῖ τὸ ὁμοφυὲς μέρη τούτων ἁπάντων, καθόλε μὲν μέρος εἶναι, κακὸν ἀναιρεῖσθαι· ἢ ὅτι δ' ὅλε ἀπονενοημένον. [5] ἐμὲ δὲν ἀναγκάζει βλάπτειν τὸ μέρος, ὅτι οὐδὲ ἄλλο συμφέρῃ. [6] οὐδὲ γὰρ ἐχθρὸν τὸ ὅλον τὸ συμφέρον ἑαυτῷ ποιεῖν ἐγχωρεῖν τοῦτο· οὐδὲ ἢ κόσμε φροντίδα ποιήσεται, ὃ μηδὲν ἧττον τοῦτο ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζειν βλάπτειν ἑαυτὸ ἐγχωρεῖν. καὶ δὴ καὶ ὅτι μέρος ἐσμὶ ὅλε, [8] μέρος εἰμὶ ἄλλε τοῦ τοιούτου, [9] ὃν αἱρεσθῶ πᾶσι ἐφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν. κακὸν ἢ [10] ἔχω πρὸς οἰκεῖος τὸ ὁμοφυὲς μέρη, [11] ἐδὲν προάξω ἀκοινώνητον· μᾶλλον ἢ [12] συγκόψω τὸ ὁμοφυές. [13] πρὸς δὲ τοιοῦτο συμφέρον πᾶσαν ὁρμὴν ἐμαυτοῦ ἄξω, [14] καὶ πὸ τἐναντίον ἀπάξω. τοῦτον ἢ ὅταν ὠφελουμένων, ἀνάγκη τὸ βίον [15] ἐυροΐν· ὡς δὲ [16] πολίτε βίον εὔρων ἐπινοήσας, προϊόντος ἀεὶ προόδων τοῖς πολίταις λυσιτελῆ, καὶ ὅσῳ δὲ ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζόμενον.

[1] L. 2. § 3, 4.
[2] Sup. § 2.
[3] L. 7. § 22.
[4] Inf. § 11. l. 5. § 27.
[5] Inf. § 20. l. 6. § 45.
[6] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[7] Inf. § 7.
[8] L. 2. § 9. l. 4. § 14. l. 8. § 7. 9 L. 7. § 54, 57.
[10] Sup. § 13.
[11] L. 8. § 23. l. 9. § 8, 9, 23.
[12] L. 3. § 4.
[13] L. 9. § 31.
[14] L. 2. § 2.
[15] Sup. § 5.
[16] L. 6. § 45.

VII. Τοῖς μέρεσι δὲ ὅλε, ὅσα, [17] φημὶ, πρόσεστιν ἀπὸ τε κόσμε, [18] ἀνάγκη φθείρεσθαι. λεγέσθω ἢ τοῦτο σημαινόντως [19] δὲ ἀλλοιοῦσθαι. [20] εἰ ἢ (φημὶ) κακόν τι, ἡ ἀναγκαῖον ὂν τοῦτο αὐτοῖς, σὸν καὶ τὸ ὅλον κακῶς διεξάγεσθαι, τῶν μερῶν εἰς [21] ἄλλοτε ἄλλα τρεπομένων, καὶ πρὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατασκευασμένων. [22] πάντων γὰρ ἐπιχειρησάντων ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν, καὶ ἀπατηθεῖσά τῳ κακῷ, ἢ ἐξ ἀνάγκης ἐμπέσοντα εἰς τὸ κακὸν ποιῆσαι, ἢ ἀλλοθεν αὐτὴν ἐμποδὼν γενόμενα; ἀμφότερα γὰρ ἀπόπληξα. εἰ δὲ τις ἢ ἀφέμενον τὸ φύσεως, καὶ τὸ πεφυκέναι ταῦτα ζητοῦντο, καὶ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲ φῦναι [23] πεφυκέναι τὰ μέρη τοῦ ὅλε μεταβάλλειν,

[17] del. Lug. An.
[18] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[19] L. 4. § 3, 4, 5.
[20] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
[21] ἀλλοίωσιν, Xyl.
[22] L. 2. § 11. l. 9. § 35.
[23] L. 8. § 18. l. 9. § 19.

μεταβάλλῃ, ἅμα ἢ ὡς ἔστι τινι τῶν κατὰ φύ-
[1] L. 8. § 15. σιν συμβαινόντι [1] δεινὸν ἡγήσῃ, ἢ [2] δυσχεράνῃς;
[2] L. 2. § 17 l. 3. § 16. ἄλλο τι, ἢ [3] ἡ ἀλλύσεως εἰς [4] ταῦτα
[3] L. 2. § 17 l. 4. § 5. γινομένη, ἐξ ὧν ἕκαστον συνίσταται; ἢ πῶς
[4] ταυτὰ [5] L. 6. § 4, 24 ἔστι, [6] ἐὰν μὴ τρεπομένην εἰς τὰ οἰκεῖα, ἢ ὃν
[6] L. 17 § 30. πανδυμαλισθῇ, εἰς τὸ ἀσεῶδες, εἴτε [7] ταῦτα
[7] L. 4. § 14. [8] L. 5. § 13. l. 11. § 1. [9] L. 3. § 3. [10] L. 7. § 25. αἰθριοῦσθαι δυνάμενον; [8] καὶ τὸ τρέμνιον ἢ, [9] καὶ
τὸ πανδυμαλικὸν μὴ φαντάζου τὸ ἀπὸ τῆς ὑγιείας. πρὸ γὰρ τῶν ἡμερῶν
[11] L. 5. § 4. [12] L. 6 15. [10] ἐκ τῆς αὐτῆς [11] καὶ [12] ἐληθομένου ἀέρος τῆς ἐμ-
πρόλυ ἔλαβεν. τοῦτο ἂν ὃ ἔλαβε, μέλλῃ, οὐχ ἵνα μὴ τέκῃ ἔτεκεν. ταῦθι δή, ὅτι
[13] L. 9. § 25. ἐπῳδός σε λίθῳ προσαλέκῃ [13] ἢ ἰδίως ποιῇ,
ἐᾶν ὄντι οἰκείῳ πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον,

fùm mutare il
præter rerum
tingat, nisi
fortim, alia
dem ipsa refo
ex quibus
elementorum
quicquid
quid rerei
in universi
sive illud
volute deflagret,
bus perpetuis
quin & solidum
ne cogites, quod
titit. hoc enim, quod
omne heri ac nudiustertia
mentis aëréque attracto
hoc ergo mutat, quod
ptum est, non quod
peperit. quanquam
ipsum te valde addicere
culiariter sic
obstabit, quo minùs verum sit quod jamdudum

VIII. Ὀνόματα δέμνιος σεαυτῷ ταῦτα,
ἀγαθός, αἰδήμων, ἀληθής, ἔμφρων, σύμ-
φρων, εὐφρων, πρόσεχε μήποτε μεταγο-
μάξῃ, καὶ ἀπαλλύῃς ταῦτα τὰ ὀνόματα, καὶ
ταχέως ἐπιμίσε ἐπ' αὐτά. μέμνησο ἢ, ὅτι
[14] L. 8. § 22. τὸ μὴ ἔμφρον, ἐβούλετό σοι [14] σημαίνειν [15] τὸ
[15] Sup. § 7, 26. ἐφ' ἑκάστῃ ἀναπτύξει ἔπεσθαι, καὶ [16] τὸ
[16] L. 6. § 53. [17] Sup. § 6. Inf. § 11. ἀπρενδύμητον· τὸ ἢ σύμφορον, [17] τὸ ἐκάστου
ἀπόδεξιν τοῦ κατὰ τὴν κοινῆς φύσεως ἀπονεμομέ-
[18] L. 5. § 25. [19] Sup. § 26. νων· τὸ ἢ [18] εὐφρον, τὸ εὐρίσιμον ἢ φερ-
νοῦν μέρος [19] εὐφ λείψῃ ἢ τεταγῇδι κί-
νησιν τῆς ὁρμῆς, καὶ τὸ δεξάμενον, καὶ τὸ θάνα-
τον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν οὖν ἀφ' ἑτέρης σε-
[20] L. 6. § 2. l. 8. § 1. αὐτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, [20] μὴ γλι-
χόμενος ἐπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομά-
[21] L. 7. § 2. ζεσθαι, ἔσῃ ἕτερος, καὶ [21] εἰς βίον εἰσελθοῦ-
σῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἔτι τοιοῦτον ἦν, οἷον μέ-
[22] L. 4. § 32. λλει νῦν γίγνεσθαι, καὶ [22] ἐν βίῳ τοιούτῳ σεαυ-
τὸν ἐπιστῆσαι καὶ μολύνεσθαι, λίθῳ δὲ ἀναιδέ-
στερῳ καὶ φιλαυτίᾳ, καὶ ὁμοίοις τοῖς ἡμεροῦσι
ἀγριομάχοις, οἵ τινες μετὰ τραυμάτων καὶ λύθρου,

VIII. Nomina tibi ubi
ris ista, boni, modesti, ve
dentis, unanimis, magna
nequando transmigneris,
tas denuò nomina ista,
que (siquid tale contin
revertaris. memineris autem,
dentis nomen tibi denotare
larum rerum consideratio
madversionémque sedulam
mis nomen, exceptionem
omnium spontaneam, quæ
ra communi fuerint assignata.
animi verè, subvectionemque
supra omnem lenem affectum,
carnis affectum, supra glo
supra mortem, & ejusmodi omnia
sa. Intra nomina igitur
continueris, nec ut alii his
lis cohonestent concupiveris,
jam futurus es, quam priden
ras, aliamque initiare vitæ
nem. etenim talis persistere, qua
hactenus fueris, & in vita
modi fœdè volutari ac discerpi
minis est sensûs expertis, plane
tæque nimis avidi, nec bestiarum
lis absimilis, qui semiadesi, vul
ribus saniéque applesi,

crudiuntur

cretionum tamen reservari supplicant, iisdem unguibus morsibúsque iidem [illegible] planè objiciendi. tu verò omnia pauca hæc inde te [illegible] eidem in illis persistere potes, planitas, tanquam in fortuna [illegible] fissulas quasdam trajectus; sin excidere, nec statum tueri posse te senseris, in angulum aliquem, ubi possis aliquid, audacter te conferas; vel etiam è vita omnino discedas, nec iratus tamen, sed simpliciter, liberè, modestè, hoc unum dumtaxat in vita memoratu dignum, executus, quòd è vita sic exisse ad nominum autem istorum redundationem, multùm conducet meminisse Deorum, quódque nolint alii ratione præditos ipsis adulari, sed similes ipsis fieri: memineris &, ficum esse quæ ea quæ ficus sunt facit; canem, quæ canis; apem, quæ apis; & hominem pariter, qui quæ hominis.

IX. Mimus, bellum, terror, torpor, servitus, decreta illa sacra tua, ni caveas, expungent quotidie, quæcunque è studiosa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet autem undiquaque ità & considerare & agere, ut & activa facultas constimmetur, & contemplativa simul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujusque scientia orta servetur, lateris quidem, nec absconditæ tamen. tunc enim simplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujusque notitiâ distinctâ, quid ex natura tuâ existat, quem locum in mundo habeat, quam diu duratura sit, ex quibus constata sit, quibus possit obvenire, qui dare eam & auferre possint.

[illegible] ἐκ τίνων συγκέκριται, καὶ πόσον διάστημα ὑπάρχειν, καὶ τίνες διάκεινται αὐτὸ διαφθεῖραι οἷοί τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

X. Aranea muscam ubi ceperit, se effert tanquam magni quid egerit; alius, ubi lepusculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius, ubi ursos; alius, ubi Sarmatas. nam & isti, qui hos capiunt, quid latronibus distant, si mentem decreta utrobique spectaveris?

[1] εἰς τὸ ἄμεινον φυλαχθῆναι, πᾶσα βλαπτὴ σύμβιοι τοιοῦτοι τοῖς αὐτοῖς ὄντες καὶ δόγμασιν. ἐμβιβάσαν οὖν σαυτὸν εἰς [2] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲν ἐπ' αὐτῷ μένῃ, [3] μένε, ὥσπερ εἰς μανθάνων κυνὰς νήσας μεταπεπτωκυῖαν. ἐὰν δὲ ἄρα ὅτε ἐκπίπτῃς, καὶ ἐὰν ἀποκαλῇς, ἅπτῃ ἁπλῶς εἰς γωνίδιόν τινα, ὅπου κρατήσεις· ἢ καὶ πόθεν τάχιστα [4] ἔξιθι δὲ εἶναι, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, [5] ἵν' γε τοῦτο μόνον πράξας ἐν τῷ βίῳ, τὸ ἕτως ἐξελθεῖν. πρὸς μὲν τοὺς [6] μεμνῆσθαι τῶν ὀνομάτων. μεγάλως συλλήψεταί σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, καὶ ὅτι μὲν ἐκ ἐθέλουσιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικά· πρᾶξις δέ, τὸ μὲν συκῆ τὰ συκῆς ποιοῦσα, τὸ δὲ κύων, τὰ κυνός, [7] τὸ δὲ μέλισσα, τὰ μελίσσης, [8] τὸ δὲ ἀνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου.

IX. [9] Μίμος, [10] πόλεμος, πτοία, νάρκη, δουλεία, καθ' ἡμέραν ἀπολείψεταί σου τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα· [11] ὁπόσα [12] [13] ὁ φυσιολογικὸς φαντάζῃ καὶ σωφρονικῶς δὲ τῷ πρᾶ [14] ἕτως βλέπειν καὶ πράσσειν, ὥστε καὶ ἀποδιδόναι καὶ ἄμα ὁ θεωρητικὸν ἐνεργεῖσθαι, καὶ ὁ ἐκ τοῦ ἐλαχίστων ἐπιστήμης [15] ἀνάδεες σώζεσθαι [16] λαμπρόν, [17] ἐκ κρυπτόμενον. [18] [19] πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσῃς, [20] πότε ὁ σεμνότητος, [21] πότε ὁ [22] τὸ ἐφ' ἑκάστου γνωρίσεως, [23] ὅτι τὸ ἔστιν κατ' οὐσίαν, καὶ ὅτι χώραν ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [24] ὅτι πόσον χρόνον πέφυκεν ὑφίστασθαι,

[1] L. 4. § 15, 47, 50.
[2] L. 2. § 5.
[3] L. 6. § 30.
[4] Inf. § 32. l. 8. § 47.
[5] L. 6. § 2.
[6] L. 3. § 11.
[7] L. 5. § 1.
[8] L. 8. § 26.
[9] Λοιμὸς, Xyl.
[10] πόλεμος,
[11] πόσα Mer.
[12] L. 8. § 13.
[13] ἀτυφολογήτους f, l. 9. § 41. Inf. § 31.
[14] L. 8. § 26, 27
[15] L. 6. § 47.
[16] L. 7. § 67.
[17] L. 3. § 7, 8.
[18] Sup. § 1.
[19] [20] [21] πότε f.
[22] L. 7. § 29.
[23] L. 3. § 11.
[24] L. 9. § 25.

X. [25] Ἀράχνιον μῦν θηρεύσαν μεγαφορεῖ, ἄλλος ὁ λαγώδιον, ἄλλος ὁ σαγήνῃ ἁφύλλιον, ἄλλος ὁ ζυΐλας, ἄλλος ὁ ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. ἕτοι γὰρ οἱ λῃσταί, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[25] L. 8. § 43.

XI. [1] Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλῃ. θεωρητικὴν μέθοδον κλῆσαι. [2] διωκτέον τὸ τοιοῦτον, [3] ἐὰν γὰρ ἔνι μεγαλοφροσύνης πνεῦμα· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, [4] ὅλεθρον ἐὰν ἐνόησας, ὅλεθρον ἐὰν ἐνόησε πάντα τὰ τοιαῦτα καταλιπεῖν ἀπάντα τὰ ἐξ ἀνθρώπων δεῖσαι, [5,6] ἀμύητον ὄντα ἐκείνων, [7] δικαιοσύνῃ [8] μὲν εἰς τὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἐνεργοῦντα, ὃν δὲ [illegible] ἄλλοις συ[illegible] τῇ τῶν ὅλων φύσει. [9] τί δ' ἐστὶ λύπη; [illegible] αὐτῷ, [illegible] ἑαυτοῦ, δεῖ εἰς νοῦν βάλλειν. δύο τούτοις [10] ἀρκέσθω αὐτός, [11] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν παρεστὸς, καὶ [12] φιλεῖν τὸ νῦν ἐπιτεμφθὲν ἑαυτῷ· [13] ἀπαλλαγὴ δὲ πάσης καὶ ταραχῆς ἀφῆναι· καὶ ἐσθ' ἅλλο βάλλει; [14] εὐθεῖάν γραμμὴν [15] δεῖ με νέμειν, καὶ εὐθεῖάν φθόγγον [16] ἑπεσθαι τοῦ θεοῦ.

XII. [17] Τίς ἐστὶν οἰκείας χρείας, [18] παρὸν σοι πρᾶξαι τί δεῖ παρεμβῆναι; κρῖνε μὴ συμφέρῃ, συμβουλὴ, [19,20] ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χρῆσθαι. ἐὰν δὲ μὴ συνορᾷς, ἐπέχειν, καὶ [21] συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι· [22] ἐὰν δὲ ἕτερά τινα πρὸς ταῦτα κινῇ, μετιέναι κατὰ τὰ πρόσω ἀφορμὰς λελογισμένας, [23] ἐχόμενον τοῦ φαινομένου δικαίου. οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἐστί σοι ἡ [illegible] ἐστὶ πρᾶξις ἀπὸ τούτου [24] ἕως, χαλαρὸν καὶ ἅμα [25] συνεστηκὸς ἔχειν, καὶ [26] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸς, [27] ὃ ὧν λόγῳ καὶ πρᾶξει ἑπόμενον.

XIII. Παντάπασιν ἑαυτὸν, ὃν [illegible] ὑπνώσαντα. [28] μηδὲ διαίρει σοι, ἐὰν τινὰ ἄλλον ὠφελήσῃ τὰ δίκαια καὶ καλῶς ἐχόντα; ὑπὲρ τοιούτων. μήτι ἐπιλέλησαι, ὅτι οὗτοι οἱ ὄντες τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις καὶ ψόγοις φρυαττόμενοι, [29] τοιοῦτοι μὲν δεῖ τὰ κλίνης εἶναι, τοιοῦτοι δὲ καὶ τράπεζης, οἷα δὴ ποιοῦσι, [30] οἷα δὲ φοβοῦνται, οἷα δὲ διώκουσιν, οἷα δὲ κλέπτουσιν, οἷα δὲ ἁρπάζουσι, ὑπηρετοῦντα τῷ πολλῷ, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῷ μέρει, [31] ᾧ γίνεται, ὅσῳ ἀλήθεια, νόμος, [32] ἀγαθὸς δαίμων; ὃ

XI. Methodo contemplativa instructus sis, quâ perspectum habeas, quomodo cuncta in se invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi solitatem confert magis. corpus exuit, qui sic affectus est, reputánsque secum, mox esse sibi, relictis his omnibus, ab hominibus discedendum, totum seſe permittit, justitiæ, in eis quæ ab ipso fiunt; universi naturæ, in eis quæ obvenium ipsi. quid autem alius quispiam de ipso sive dicat, sive existimet, aut adversùs ipsum faciat, nè cogitat quidem. utpote qui duobus hisce etiam contentus sit, quicquid impræsentiarum agit, justum præstare, & quicquid impræsentiarum sibi obvenit, diligere: negotiis verò studioſis, reliquis omnibus missis, nihil aliud velit, quàm rectâ juxta legem proficiſci, rectâque proficiſcentem Deum ipsum sequi.

XII. Ecquis sufficientis usus est, cùm quid fieri oporteat consideraro præsto sit? & siquidem id perspexeris, placidè ac constanter eâ progredi; sin minùs, consistere, & optimos quosque in consilium adhibere; denique si aliud quippiam, quo minùs eâ procedas, obstiterit, prout occasiones præsentes se obtulerint, considerate progredi, ei quod justum tibi visum fuerit, adhærendo? hoc enim assequi, ut justè agas, optimum est: nec nisi ab hoc aberrando excideris, quietum quiddam, & agile tamen, alácre pariter & compositum est, quisquis rationi per omnia obsequitur.

XIII. Somno excussoſtatim [illegible] contare te, nunquid tuâ interieris si justa bonáque ab alio aliquo fiant. nihil interest. nunquid obtusus sis, quales isti, qui de aliis laudandis vituperandísque tantopere se efferunt, in lecto sint, quales ad mensam, quæ faciant, quæ fugiant, quæ sectentur, quæ suffurentur, quæ rapiant ad se, non manibus pedibúsque, quod dici solet, sed parte sui pretiosiſſimâ, quâ, ubi libuerit, consequi liceat fidem, modeſtiam, veritatem, legem, genium denique bonum.

XIV. Cuncta

[1] Sup. § 1. l. 9 § 32, 33.
[2] L. 4. § 36. l. 8. § 22.
[3] L. 3. § 11.
[4] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[5] L. 4. § 34. Sup. § 8.
[6] ἀνήκεα Lug. Am.
[7] L. 3. § 16.
[8] ὡ Lug.
[9] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[10] L. 7. § 28.
[11] L. 12. § 1, 2.
[12] L. 5 § 27. l. 9. § 6.
[13] L. 4. § 18. l. 12. § 2.
[14] L. 5. § 3.
[15] L. 2. § 16. l. 12. § 1.
[16] L. 7. § 31.
[17] L. 4. § 37. l. 7. § 53.
[18] Inf. § 33.
[19] L. 8. § 5.
[20] [illegible] Boot.
[21] L. 7. § 5, 7.
[22] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[23] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
[24] τούτῳ Bo.
[25] L. 4. § 12. l. 6. § 21.
[26] L. 3. § 5.
[27] Sup. § 12.
[28] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[29] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[30] L. 4. § 38.
[31] L. 8. § 55.
[32] L. 7. § 17.

XIV. Cuncta danti parirer ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

XV. Exiguum est quod supereſt vitæ tuæ. vive tanquam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, si quis ubicunque in orbe, tanquam an urbe, degat. viderint, nôrintq; homines, hominem verum, qui naturæ convenienter vivat. in non sustinent, occîdant. hoc enim satius est, quàm ita vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

XVI. Nè ulteriùs occupere totus, disserendo qualis vir bonus sit, sed ênitendo ut ipse sis.

XVII. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrat, quidque particularis omnia, subjectum quod attinet, milii sunt instar; tempus quod attinet, terebræ cuniculorio.

XVIII. Rerum præsentium unamquamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & quasi putrefactione quadam, aut dissipationem, constitutam, sive ut mori quodammodo nata sit.

XIX. Cogita, quales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, quales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanquam in sublimi siti aliquos increpant. paulò autem ante, quàm multis & quâ mercede, inserviebant; & paulò post, quo in statu futuri sunt.

XX. Confert cuique, quod fert cuique natura universi. & tum confert, quando illa fert.

XXI. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere quicquid futurum est ut fiat. dico itaque mundo ipse, *ecquid tu amas? idem ipse amo.* anmon illud ità & fit & dicitur vulgò *amat*, hoc vel illud *fieri*.

XXII. Vel ibi vivis, & vitæ mutas jam affuevisti; vel foris vadis, & hoc voluisti; vel moreris, & munere defunctus es. præter ista nihil restat. bono itaq; sis animo.

XIV. Τῇ [1] πρώτῃ διαθέσει ἡ ἁπλῆ, καὶ ἀκέραιος φύσις, ὁ πεπαιδευμένος καὶ [2] μὴν λέγει· [2] δὸς ὁ θέλεις. [3] ἀπόλαβε ὃ θέλεις. λέγει ὅ τῶν [4] καλῶν ἀσωμάτων, ἀλλὰ πανδαρῶν μόνον καὶ οὐκοῦν ἀνέχεται.

XV. [5] Ὀλίγον ἔτι ὁ ἐφαλειπόμενον τοῦτο. [6] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. [7] ἔσται γὰρ ἀφ' ἑνὸς ἕκαστος ἡ οἰκουμένη· ἐμὶ λέγω πολιτεύσεται, [8] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἰδέτωσάν μου, ἰσορρόπως τοῦ ἀνθρώπου [9] ἀνθρώπου ἀληθινοῦ [10] καὶ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκτειναντωσάν. [11] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν.

XVI. Μηκέθ' [12] ὅλως περὶ τοῦ οἷον τινα εἶναι τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι. ἀλλὰ [13] εἶναι τοιοῦτον.

XVII. [14] Τῶν ὅλων αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχῆ φαντασίαν, καὶ ὁλικὴν μερικῶν, ὡς μὲ [15] πρὸς οὐσίαν, κλάσματος [16] πρὸς χρόνον, πρόνοιαν πρὸς ἕκαστα.

XVIII. Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων ἐφίσταντα, [17] ὅτι τάχος αὐτὸ ἤδη ἀφανίσεται, καὶ οὐ μεταβαλὼν, καὶ οἷον σήψει ἢ σποδὸς γενόμενον, ἢ καθ' ἕκαστον πέφυκεν, [18] ὥσπερ ἀνήσειν.

XIX. [18] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ἐγκύοντες, διοπατοῦντες, καὶ ἄλλα. εἶτα οἷοι αὐθεντομένοι, καὶ γαυριῶντες, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑπερόχης ὁπωσοῦν πλήττοντες· πρὸ ὀλίγου ἦν [20] ἐδάλλιον πόσοις, μετ' ὀλίγον, οὐ [23] τοιούτοις ἔσονται.

XX. [24] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ παρὸ ὅλων φύσις. καὶ [25] τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει.

XXI. [26] Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς αἰθήρ· [27] ἔρᾳ δ' ὁ κόσμος ποιῆσαι τὰ ἐπιόντα. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὁποῖς [28] σοι ζωεργῶ. μῶν οὐκ ἔστιν καὶ ἐκεῖνο γίνεσθαι καὶ λέγεται, ὅτι [29] φιλεῖ τὸ γινέσθαι;

XXII. Ἤτοι ἐνταῦθα ζῇς, καὶ ἤδη [30] εἴθισαι· ἢ ἔξω πορεύῃ, καὶ τοῦτο ἤθελες· ἢ ἀπηλλάγης, καὶ [31] ἀπελείφθησαν, ὧδε δὲ ταῦτα ὧδε· ἀκόν οὐθύμει.

[1] Sup. § 1. *l.* 4. § 23.
[2] *L.* 3. § 6.
[3] *L.* 4. § 31.
[4] *L.* 8. § 33.
[5] *L.* 9. § 3.
[6] *L.* 2. § 2, 6. Sup. § 11.
[7] Inf. § 22, 23.
[8] *L.* 8. § 45.
[9] *L.* 4. § 3, 4.
[10] Sup. § 8.
[11] Sup. § 2.
[12] *L.* 9. § 2.
[13] ὅλον.
[14] *L.* 4. § 17.
[15] *L.* 7. § 35. *l.* 11. § 1.
[16] *L.* 4. § 3.
[17] *L.* 5. § 24.
[18] Sup. § 7.
[18] *L.* 4. § 48. *l.* 9. § 21.
[19] Sup. § 13.
[20] *L.* 8 § 3.
[23] *L.* 6. § 59.
[24] *L.* 3. § 3. *l.* 4. § 48. *l.* 8. § 37.
[25] ὁποίοις f.
[26] *L.* 4. § 23.
[27] *L.* 11. § 13.
[28] Euripid.
[29] *L.* 7. § 18, 25.
[30] *L.* 12. § 6.
[31] Sup. § 36.

XXIII. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ ὃ, ὁλόκληρον τοιοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ὅτι· καὶ πᾶς ἐστὶ πάντα ὅτι τοιαῦτα ἐνταῦθα τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ὅπου θέλεις. ἄντικρυς γὰρ εὑρήσεις τὰ τοῦ Πλάτωνος, σπείρων ἐν ὄρει, φησί, ὡσεὶ βαλλόμενος· [καὶ βάλλειν βλήματα]

XXIV. Τί ἐστί μοι ὁ ἡγεμονικόν μου καὶ τοῖον ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νῦν; καὶ ποὸς ὃ τι χρῆται αὐτῷ νῦν ἡ ἔξις; ἔστιν κενὸν νοῦ ἐστι; καὶ ἀπολύεσθαι καὶ ἀπερισπάστου κοινωνίας; καὶ προσκεκολλημένον καὶ ἀνακεκραμένον τῇ σαρκιδίῳ, ὥστε συμπεσεῖται;

XXV. Ὁ τὸ κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος δὲ ὁ νόμος καὶ ὁ ὠφελιμῶν, δραπέτης, ἄρα καὶ ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, ὁ βλέπειν τι γενόμενον, ἢ γενέσθαι, ἢ ἡμέσθαι, τῶν τοιούτων παντὸς διοικοῦντος πάσμου, ὃς ἐστὶ νόμος, νόμων, ὅσα ἑκάστῳ ὑπέβαλεν. ὁ ἄρα φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

XXVI. Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία ὑφ' ἁλυσεῦσα ἐργάζεται, καὶ ἀποτελεῖ βρέφος. ἐξ οἵου, οἷον; πάλιν τροφὴ δι' φάρυγγος ἀφῆκε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία ὑφ' ἁλυσεῦσα αἴσθησιν, καὶ ὁρμὴν τὸ ὅλον ζωὴν καὶ ῥώμην, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ οἷα;) ποιεῖ. ταῦτα οὖν ταῖς τοιαύταις ἐξαλύσεσι λόμενα θεωρεῖν, καὶ τὴν δύναμιν ὅτως ὁρᾶν, ὡς καὶ τὴν βέβυθσιν, καὶ τὴν διαφερῆ, ὁρῶμεν, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

XXVII. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς πάντα τοιαῦτα, οἷα νῦν γίνεται, καὶ τρέφειν ἐγίνετο· καὶ ἐπινοεῖν ἡμπτόμενα, καὶ ὅλα δράματα καὶ σκηναὶ ὁμοειδεῖς, ὅσα ἐπείρας τῆς, ἢ τῆς παρεσυτέρας ἱστορίας ἔγνως, οἷον ὁμμάτων πάντων· οἷον ὅλην Ἀδριανοῦ, καὶ ὅλην Ἀντωνίνου, καὶ ὅλην Φιλίππου, Καίσαρος πάντα γὰρ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δι' ἑτέρων.

XXIII. Illud tibi semper constet, ejusmodi quiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius quilibet. eadémque esse omnia istîc agentibus, quæ eis, qui in montium vertícibus, vel in littorum crepidinibus, vel alibi ubicunque voluerit, versantur. palam enim inveries Platonis illa, *Urbis muro, ut caulæ septo circumdatæ*.

XXIV. Quidnam est mihi nunc mens mea? vel qualem ego eam præsto? ad quidnam eâ jam utor? nunquid est intellectu vacua? nunquid à societate communi soluta & revulsa? nunquid carnalibus ita agglutinata & permixta, ut cum illa muteturunâ?

XXV. Qui dominum fugit, fugitivus est. dominus autem est lex. ergò qui legem transgreditur, fugitivus est. idem est qui dolet, qui irascitur, vel metuit, qui secus, quam ipse velit, evenerit, aut fiat, aut factum sit, quicquam eorum, quæ ab universi moderatore sunt constituta, qui est ipse unicuique quod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qui metuit, vel angitur, vel irascitur.

XXVI. Injuteri semen qui mittit, abscedit. hoc alia deinceps excipit natura, fœtum fabricat & absolvit. ex quali qualem? alimentum rursus mater per guiam deglutit, quod alia insuper causa ubi excepit, sensum, motúmque, adeóq; vitam ac vires & alia (quot ea numero, qualia?) conficit. hæc, nisi videat, involvantur caligine; contemplari oportet, facultatémque ita intueri quæ ista facit, prout vim eam cernimus, quâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non manibus quidem externis, sed nec minus clarè tamen.

XXVII. Cogita secum jugiter, qualia nunc sunt omnia, talia perpetuo actitata; cogita & talia futura alia. propone tibi ob oculos, fabulas omnes scenasque uniformes, quæcunque vel ex notitia tua, vel ex historia antiqua cognita habueris; ut totam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Crœsi ejusdem planè modi fuisse omnia illa, nisi quòd per alios agebantur.

XXVIII.

[π, σ] ἐπὶ f.
Sup. § 15.
Plato *Theæt.*
τὰ πῶς] ὡς f.
L. 5. § 11.
L. 12. § 33.
L. § 8.
L. 7. § 66, 67.
L. 5. § 26.
L. 4. § 29.
L. 11. § 8, 9.
ὅπ β. f.
L. 6. § 1, 55.
L. 4. § 10.
L. 7. § 7.
L. 5. § 4. l. 12. § 26.
L. 4. § 48. l. 6. § 13.
Inf. § 38.
L. 4. § 36. l. 7. § 29, 30. l. 9. § 25.
L. 12. § 3.
L. 3. § 15. l. 11. § 12.
L. 2. § 14.
L. 7. § 49.
L. 6. § 44.
L. 8. § 25, 31.

XXVIII. Hominem de re ullâ dolentem, atque ægrè ferentem quicquam, simile habe porcello, qui dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujusmodi est & qui decumbens tacitè solus secum sortem deplorat suam. considera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali soli datum esse, ut eis quæ eveniunt, sponte obsequi possit; cùm sequi ipsum omnibus sit necessarium.

XXIX. Considerata seorsim, quam instituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda sit, quia eâ te privet.

XXX. Ubi peccato alicujus offenderis, translatione factâ perpende tecum, annon ipse ejusmodi aliquid pecces. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud istiusmodi. hoc enim si adverteris, ira statim tibi excidet. præsertim, si succurrerit unà, cogi hominem. quid enim faceret? aut, si poteris, tu illum vi illâ expedias.

XXXI. Satyrionem ubi videris Socraticum, Eutychem cogita vel Hymenem. & Euphratem ubi videris, Eutychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viso, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & tenet ubi respexeris, Cæsarum aliquem. & in quolibet cogitando, geminum ei quempiam. tum mentem tibi subeat, Ubi nunc sunt illi? nusquam sanè: aut ubi tandem? ità enim perspectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil esse, præsertim, si simul fueris recordatus, quicquid semel mutârit, per spatium temporis infinitum non esse ampliùs futurum. tu verò spatii illius quantulum occupas? cur ergo tibi non sufficit spatium hoc tam breve, prout te decet, transigere? quàm pulchram bene agendi materiam occasionémque subterfugis? quid enim sunt aliud hæc omnia, quàm mentis, quæ, hac in vita quæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perspexerit, exercitationes. persiste ergò. dum & ista tibi familiaria effeceris, quo

XXVIII. Φάντασόν σε πάσχοντα τὰ ἐφ' ὡκυτῶν λυπούμενον, ἢ δυσφορεῖν ὄντα, [1] ὅμοιον τῷ ὑομένῳ χοίριδίῳ, ἀπολακίζοντι καὶ κακεγχόλῳ. [2] ὅμοιον δὲ καὶ οἰμώζοντι ὅτι τῇ ὁμοίᾳ πλανιδίῳ μόνῳ σιωπῇ τὰ ἐνδεῖσιν ἡμῖν καὶ οἷς μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται, [3] ἐκνύσιος ἐπιβαίνειν τοῖς γινομένοις. [4] τὸ δ' ἔπεσθαι ψιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον.

[1] L. 11. § 18. [2] l. 12. § 27. [3] Sup. § 8. [4] L. 2. § 3. l. 4. § 42.

XXIX. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑκάστῳ ὧν ποιῇ ἐφιστάνων, ἐρώτα σεαυτὸν, [5] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν ἀφ' ὧν τούτου στερεῖται.

[5] L. 12. § 31.

XXX. Ὅταν παροφθῇς ὑπό τινος ἁμαρτίᾳ, οὐδὲ μεταβαί, ὑπολογίζου, [6] οἷ παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον, ἀργύριον ἀγαθὸν εἰ κρίνων, ἢ ἡδονὴν, ἢ δόξάριον, καὶ κατ' ἄλλο. τοῦτο γὰρ ὑπολογιζόμενος, ταχέως ὀργὴ καὶ ὀλιγωρία συμπεπολιτεύσεται τῷ, ὅτι [7] βιάζεται· [8] τί γὰρ ποιήσῃ; [9] ἢ εἰ δύνασαι, ἄφελε αὐτῷ τὸ βιαζόμενον.

[6] L. 7. § 26. l. 11. § 18. [7] L. 5. § 28. l. 8. § 14. [8] L. 12. § 16. [9] L. 9. § 11.

XXXI. Σατύριωνα [10] ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὔτυχῆ, ἢ Ὑμῆνα, καὶ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζου· καὶ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζου· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζου. καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναβιβάσας, τινὰ Καισάρων τινὰ φαντάζου, καὶ ἐφ' ἑκάστου ὅσα ἀκόλουθον, εἶτα συμφερόντως σοι. [11] πῦ οὖν ἐκεῖνοι; ὐδαμοῦ· ἢ [12] ὅπου; ὕτως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [13] καπνὸν, καὶ ὃ μηδέν. μάλιστα δὲ συμμνημονεύσῃς, ὅτι [14] ὃ ἅπαξ μεταβαλὸν οὐκέτι ἔσται ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. σὺ οὖν ἐν τίνι; τί δ' σοὶ [15] ἀρκεῖ σοι; [16] ὃ βραχὺ τοῦτο κεκραμένως διαπερᾶσαι; [17] οὐκ ἀρκεῖ; καὶ ὑπὸ ποσὸν φεύγεις; τί γὰρ ὄντι πάντα ταῦτα ἄλλο, πλὴν [18] γυμνάσματα λόγου [19] ἐωσφόρου ἀκριβῶς καὶ [21] φυσιολόγως τὰ ὄντα; μένε οὖν, [19] μέχρι ἐξοικειώσῃς σαυτῷ καὶ ταῦτα· [20] ergò. dum & ista tibi familiaria effeceris, quo

[10] Ἰωνα f. [11] L. 7. § 58. [12] L. 8. § 25, 31. [13] L. 12. § 27. [14] L. 2. § 17. [15] L. 42. § 33. [16] L. 4. § 3. [17] L. 6. § 2. l. 9. § 6. [18] L. 4. § 26. [19] L. 7. § 58. [20] L. 6. § 20. [21] L. 8. § 26. [19] L. 10. § 9.

[1] Inf. § 35.
[2] L. 4. § 1.

[1] ὡς ὁ ἐρρωμένως στόμαχος πάντα ἔξοικειοῖ, [2] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

[3] L. 11. § 13.
[4] L. 12. § 1.
[5] L. 5. § 5.
[6] L. 8. § 32. Sup. § 33.
[7] Sup. § 8.

XXXII. [3] Μηδενὶ ἔξεστω εἰπεῖν ἀληθῶς μὴ φαῦλός σε εἶναι, ὅλως [4] ἁπλοῦν, ἢ ὅλως σπουδαῖον· ἀλλὰ φαυλότερον, ὅσοι τούτων τι περὶ σὲ ὑπολήψεται· [5] πρὸς ἣν τοῦτο ἔπεστι σοι. [6] τίς γὰρ κωλύων σπουδαῖον εἶναι καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον κεῖνον [7] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιοῦτον ἔσῃ, μηδὲ γὰρ αὐτῷ λόγον μὴ τοιοῦτον ὄντα.

[8] Sup. § 12, 31.
[9] Sup. § 32.
[10] L. 9. § 26.
[11] L. 6. § 51.
[12] L. 5. § 16.
[13] L. 6. § 16, 40.
[14] L. 6. § 7. l. 8. § 26, 43. l. 11. § 16.
[15] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.

XXXIII. [8] Τί ἔχει δὲ ὅλη ταύτης τῆς ὑλῆς θαυμάσιον καὶ τὸ ὑπὲρ ἄλλο πρᾶγμά τι γενέσθαι, ἢ ῥηθῆναί σοι ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [9] ἔξεστιν αὐτὸ πρᾶξαι ἢ εἰπεῖν· καὶ μὴ προφασίζου, ὡς κωλυόμενος· ὑ φορτικὸν παύσῃ [10] στένων, φρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅτι [11] οἷόν ἐστι τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἡ ῥυφή, τοῦτό σοι τὸ ὅλη τὸ ὑπολαλλομένης καὶ ὑποπιπτούσης ὕλης [12] πυεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ ἑαυτοῦ λογικῇ κατασκευῇ· [13] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεστι κατὰ ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [14] πρὸς ταχὺ δὲ ἔξεστι τῷ μὲν θεῷ κυλίνδρῳ, ὑ πρὸς ταχὺ δίδοται φέρεσθαι τὴν ἰδίαν κίνησιν, οὐδὲ τῷ ὕδατι, οὐδὲ πυρί, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [15] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται· τὰ γὰρ διαίροντα καὶ ἐνισάμενα πολλά· [16] νῦν δὲ λογικὸν πρὸς πάντα τὸ ἀντικόπτον εὔτως προϊέναι δυνατόν, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. ταύτην δὲ ῥᾳστάζειν περὶ ὀμμάτων τιθέμενον καθ' ἣν ἐνεργήσεται ὁ λογικός. πρὸς πάντων, ὡς πῦρ αἴρω, ὡς λίθος κάτω, ὡς κύλινδρος κατὰ κατωφερῆ, [17] μηκέτι μηδὲν ὄπιζήτει. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκλήματα ἤτοι τῆς σωματικῆς ἐστι [18] τοῦ νεκροῦ, ἢ [19] χωρεῖς ὑπολήψεως, καὶ ἐστὶ αὐτὸ τοῦ λόγου ἐνδόσεως, [20] ὑ δοθήσει, [21] ἐὰν ποιεῖς κρεῖττον ὑδετιοῦν· ἐπεὶ τοι καὶ [22] ὁ πάσχων αὐτὸ, κακὸς ἀλλ' οὐδὲν ἐγίνετο. ὅλη γοῦν τὰ ἄλλων κατασκευασμάτων, πρόσεστιν ὅ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῶν συμβῇ, ὥστε τοῦτο χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πάσχον· ἐνταῦθα

[1] modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igniſque validus, quicquid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

XXXII. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, aut non eſſe te bonum. ſed mentiatur, quiſquis horum quicquam de te opinatus fuerit. hoc autem totum in te ſitum eſt. quis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, quàm talis futurus ſis. neque enim ratio id poſcit, ni talis ſis.

[8] Sup. § 12, 31.
[9] Sup. § 32.
[10] L. 9. § 26.
[11] L. 6. § 51.
[12] L. 5. § 16.
[13] L. 6. § 16, 40.
[14] L. 6. § 7. l. 8. § 26, 43. l. 11. § 16.
[15] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.

XXXIII. Ecquid eſt, quod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? quicquid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas impediri te. ante ingemiſcere non deſines, quàm eò te adegeris, ut quod voluptatariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta quaque oblata tibi materia ea facere, quæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, quicquid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. fiatur autem hoc ubique. ſiquidem cylindro quidem non conceditur, ut motu proprio ubique feratur; ſed nec aquæ nec igni, nec alii rei cuiquam, quæ à natura mera, vel anima regitur irrationali, quæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia quælibet prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem plane, quâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil quæras ulteriùs. reliqua enim obſtacula, vel ſunt corporis, quod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, aut mali quicquam efficiunt. alioqui ea qui patitur, malus fieret. atqui in aliis quidem operibus omnibus ita ſe habet, ut quicquid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, quòd eo afficitur. iſtic verò, ſi ita dicere licuerit,

[16] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[17] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[18] L. 4. § 7, 11.
[19] L. 8. § 56, 57.
[20] Sup. § 28.
[21] [illegible] p. § 55.
[22] [illegible]

uerit, præstantior fit homo ac laude dignior, dum eis quæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, ni civitatem lædat. civitatem nihil lædere, ni legem lædat. horum autem, quæ infortunia dicimus, nihil legem lædit: quod lautem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læferit.

XXXIV. Qui decretis veris imbutus est, hunc dictum brevissimum & è trivio arreptum quodlibet commonere sufficerit de mœrore metuve pellendo, quale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Aſt alias natura parat, quæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qui tanto cum strepitu, tanquam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant, foliola itidem, qui famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi stravexit, sylva horum vice novâ alia profert. commune autem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanquam æterna futura, fugis. appetisne mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmque qui te extuleris, alius aliquis lugebit.

ἀκάκως. [12] μικρὸν δὲ καταμείνας.

XXXV. Sani est oculi, cernere visibilia quævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sani & auditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréſve quosvis percipiendos promptum esse. & stomachi valentis, adversùs edulia quævis pariter se habere; sicut molam ad omnia, ut quæ molenda condita est. pari igitur ratione & mentis est sanæ, ad obvenientia quæque idoneam esse. quæ verò dixerit, *Liberos mihi salvos velim*, & *Omnes quicunque me audiant talia*

ἐὰν δὲ σὺ αἰτῇῃ, [1] κρεῖττον γίνεται ὁ ἀνθρωπος, [2] ἐπαινετὸν ποιεῖς, [3] ὀρθῶς χρῶμενος τοῖς προσπίπτουσιν. ὅλως δὲ μέμνησο, ὅτι [4] ἡ φύσις πολλὰ οὐδὲν βλάπτει, ὃ πολλὰ ὠφελεῖ· οὐδὲ γὰρ πόλιν ὠφελεῖ, ὃ νόμον ὠφελεῖ· τούτων δὲ πᾶσι καλουμένων ἀκληρημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμον ὠφελεῖ, ἔστι πόλιν, ἔστι πολίτευμα.

XXXIV. Τῷ [5] δεδειγμένῳ ἀπὸ παντὸς ἀληθῶς δογμάτων, ἀρκεῖ τὸ βραχύτατον, ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ἀπόμνησιν ἀλυπίας καὶ ἀφοβίας. οἷον,

[6] Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
Ὡς δ' ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲν φύει, ἣ δ' ἀπολήγει.

[7] φυλλάριον ἡ καὶ τὰ παιδία σου· [8] φυλλάρια δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἐπαινούμενα ἀξιοπίστως, καὶ ἐπηυφημένα, ἢ ἐν πρὸ ἐνδυτίων καταιόμενα, ἢ ἡσυχῇ ψέγοντα, καὶ χλευάζοντα· φυλλάρια δὲ ὁμοίως, καὶ [9] τὰ διαδεξόμενα καὶ ὑστεροφημοῦντα· πάντα γὰρ ταῦτα ἔαρος ἐπιγίγνεται ὥρη· εἶτα ἄνεμος καταβάλλει· ἔπειθ' [10] ἡ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει. [11] ὃ δὲ ὀλιγοχρόνιον πᾶσιν ἀλλὰ σὺ πάντα, ὡς αἰώνια ἐσόμενα, φεύγε, καὶ [13] ἡ δέξενεγκόντα σε ἄδει, ἄλλος θρηνήσει.

XXXV. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, καὶ μὴ λέγειν, τὰ χλωρὰ θέλω· τοῦτο γὰρ ὀφθαλμιῶντος ἔξι. καὶ [14] ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, καὶ ὄσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ καὶ ὀσφρητὰ ἑτοίμως ἔχειν. καὶ [14] ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα βρώματα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλλῳ πρὸς πάντα ὅσα ἀλέσιμα κατασκευάσθη· καὶ τοίνυν [15] ὑγιαίνουσαν διάνοιαν πρὸς πάντα δὲ ἡ λέγουσα, [16] τὰ μὲν παιδία σώζεσθω, καὶ πάντες

[1] L. 4. § 1.
[2] L. 5. § 15.
[3] L. 7. § 68.
[4] L. 8. § 29.
[5] L. 5. § 22.
[5] δεδειγμ. Xyl. & Lug. δεδευμ. l. 3. § 4.
[6] Homer. Il. ξ. v. 147.
[7] L. 11. § 34.
[8] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[9] L. 4. § 19.
[10] L. 7. § 23, 25.
[11] L. 5. § 10.
[12] L. 7. § 70.
[13] L. 8. § 2, 5.
[14] L. 4. § 50.
[14] Sup. § 31.
[15] L. 8. § 43.
[16] L. 9. § 40.

ὅ,τι δὴ ὠφελίξειν ἐπαγγέλλωνται, ὀφθαλμὸς ὄξυς τὰ χλωρὰ ζητῆσι, ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

[1] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

XXXVI. [1] Οὐδείς ἐστιν ὅστις εὐπόλμως, ᾧ ἀποθνήσκειν ἢ φθαρήσεσθαί τινες ἀσπαζόμενοι ὃ συμβαῖνον καλὸν ἀγαθὸν ἡγοῦνται. ὁ ἐσθλὸς καὶ σοφὸς καὶ. μὴ δὲ πανύστατον ἔσται εἰς ὁ καθ' αὑτὸν λέγων; ἀναπνεύσω [2] μοί ποτε [3] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. Χαλεπὸς μὲν ἰδεῖν ἡμῖν καὶ ὠμός, ἀλλὰ παιδαγωγός. ἐφ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔστιν ὅτι ἄλλο. ὅτι δ' ἃ πολὺς ὁ ἀπαλλαξόμενος ἡμῶν [4] τούτου ἐν ἀνοήτοις ἀποθνήσκων, ὁ συνηλικιώτερον ἑαυτὸν λαβὼν, λογιζόμενος, ἐκ τοιούτου βίου ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ ἡνιοχοὶ, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἠξίωμαι, ἐφόνευσα, αὐτοὶ ὀκεῖνοι ἐβέλεσι με ὑπάγουν, ἄλλως κἂν τυχὸν ἐκ τούτου ῥᾳδίως ἐλπίζοντες. εἰ δὴ οὖν ἐκ αὐτέχοιτο ὁ ἐνταῦθα μακροτέρας ἀφέσεως; [6] μὴ μοὶ τοι ἀλλὰ τοῦτο ἔλαττον συμένης αὐτοῖς ἀπιθι, ἀλλὰ [6] ὃ ἴδιον ἔθος ἀγαπῶν, [7] φίλος, καὶ εὔνους, ὃ [8] ἵλεως, ὁ μὴ πάλιν εἰς ἀποστωμεν ἀλλ', ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων δυνατῶν [9] ἐμοὶ ὡς ὁ ψυχρεῖον ἀποσβεσθῆναι τοιαύτην ὁ ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ γίνεσθαι· ὁ γὰρ [10] τούτοις ἡ φύσις σωτήρ, ὁ οἰκεῖον. ἀλλὰ νῦν διαλύει; ἀγανακτοῦμεν, ὡς ἀπὸ οἰκείων ἡμῶν, ὁ μὲν [11] ἀφιστάμενος. ἀλλ' ἄρα [12] ἐν γὰρ ὁ τοῦτο ἀφ' ἧς φύσιν.

quid fecero laudent, velim instar viridia poſcentis, um tenella poſtulantium.

XXXVI. Nemo quiſquam felix eſt, cui morienti, bunt aliqui, qui malo. bonus ſapiens non ad de illo *Reſpirabo* *aſper noſtri cuiquam : citè illum* de viro bono. at nos quàm bis liberati hoc ſi inter libentiùs rem putaverit, in qua ipſi cipes, pro quibus tlavi, ſupplicavi, inquàm, ipſi tanquam qui levamen aliquod ſperent. iſtic moram nec propterea tamen propitius diſcedas, tenax, amicus, quin rurſus nec vulſus, ſed, prout tis felicitas quædam muſa à cogitata ceſſio. eis enim it & conjunxit. disjungor itaque farii, non ſponte diſcedens. eis eſt, quæ ſunt ram.

[1] L. 7. § 4. [2] L. 3. § 5. l. 5. § 11. [5] L. 2. § 2. [6] L. 7. § 59. l. 8. § 28. [7] L. 12. § 33 [8] Sup. § 3. [9] Sup. § 2, 3. [10] L. 3. § 3.

XXXVII. Ἕνεκα σοῦ ἐστιν ἅπαντα, ἃ οἶδέ τε, ὃ φερόμενα καὶ πνοὴ, ὀπιζῆλαι καὶ σαυτὸν, [13] ἵνα τοῦτο ὅπη τίνα φέρῃ; ἄρχου ὃ ἀπὸ σαυτοῦ, καὶ [14] σαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

XXXVII. Solenne tibi ſit, in cujuſque (quoad eius fieri poteſt) actione omni, apud te quærere, *Iſtud iſte quo fine facit?* à temerautem auſpicare, téque primo loco ſcrutare.

XXXVIII. Μέμνησο, ὅτι [15] ὁ νευροσπαστῶν ἐστιν ὀκεῖνο, [16] τὸ ἔνδον ἐκκεκρυμμένον· [17] ὀκεῖνο ῥητορεία, ὀκεῖνο ζωὴ, [18] ἐστὶν ὁ δεῖ εἶναι ἄνθρωπον. μηδέποτε [19] συμπεριφέρεσθαι τὸ περικείμενον [20] ἀγ-

XXXVIII. Memento illud quod te velut fidiculis citat, eſſe intra te recondítum quiddam illud eſt fuadela, illud vita, illud (ſi fas dicere) homo eſt. nè cùm illo junctim contempleris unquam circumjectum, vaſis

vasis instar, conceptaculum hoc, & instrumenta hæc undique ex eodem efficta. sunt enim artificiæ similia ista. hoc tantùm interest, quòd agnata sint, siquidem membrorum istorum nobis sine forma quæ ea cieat [illegible] non magis usus est, quàm [illegible] aut scriptori calami, aut [illegible] flagelli.

γειῶδες, & τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ πεπλασμένα· ὅμοια γάρ ἐστι σκεπάρνῳ. μόνον ὃ διαφέροντα, καθὸ πρόσφυῆ ἐστιν. ἐπεί τοι ὁ μᾶλλόν τι τούτων ὄφελός ἐστι τῷ μορίῳ, χωρὶς τῆς κινήσεως & ἰσχύος αὐτὰ ἀρτίας, ἢ τῆς καρπίζου τῆς ὑφαντείας, & τοῦ κολλάμου τοῦ χαράκος, & τοῦ μαστίγιος τοῦ ἡνιόχου.

[1] L. 5. § 21. [7] L. 7. § 55. Sup. § 26.

LIBER XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ.

All [illegible] proper [illegible] proprietates, se certus finis [illegible] quique, ut lubet, qualemque vult ipsa, facit, fructum, quem affert, ipse carpit. cum arbor [illegible] fructus, quódque istis in arbore respondet, alii carpant. [illegible] fuum assequitur, ubicunque [illegible] terminus. [illegible] se habet, quo modo [illegible] sit in balneam, [illegible] in quibus [illegible] fit, adhuc tota sit amœna, sed in quacunque parte, & quamcunque [illegible] fuerit, quod [illegible] plenum prorsus & perfectum [illegible] facit. ut dicere liceat, [illegible] omnia habeo. adhuc [illegible] & [illegible] vacuum, figuram, contemplatur, [illegible] omnem fluentitatem se potrisse universi per intervalla certa variationem comprehendit & consequatur; videtque simul, quòd [illegible] futuri sint posteri nostri, [illegible] nihilo minus quicquam videbunt [illegible] nostri, sed ita sit [illegible] modo ut quadraginta annos [illegible] egerit, mentem modo aliquam [illegible] & res gestas animadverterit, ex uniformitatis ratione [illegible] & futura [illegible] proprium [illegible] ratione [illegible] præsentis diligere, [illegible] retardari esse, nihil si-

Α ἴδια τοῦ λογικοῦ ψυχῇ [1] ἐστι συτὼ ἰδίᾳ, [2] φυτὸν ἄλλο θεῖ, ἑαυτὸν ἀπολαμβάνειν πρὸς, [3] τὸ καρπὸν ὃν φέρει αὐτὸ καρπώσεται (ὡς γὰρ τὸ φυτὸν καρπὸν, & ὁ ἀνάλογον ἔστι τοῖς ζώοις, ἄλλοι καρπώσεται) [4] & ἴδιον τέλος ἔχοντα, ὅπερ ἀν τὸ τοῦ βίου πέρας ἔστις ἦ. [5] ὃν ὥσπερ ἔστι ὀρχήσεως & ὑποκρίσεως & τοῦ τοιούτου ἀπλῆς γίνεται ἡ ὅλη πρᾶξις, ἐν ᾧ τελείᾳ, ἀλλ' ἔστι πάντως μέρος, & ὅπου ἂν καταλήφθῃ, [6] πλήρες & ἀπέρασδες ἑαυτῆ τὸ προτεθὲν ποιεῖ ὥστε εἰπεῖν, [7] ἔχω ἅπαντα τὰ ἐμά. εἰς ὃ [8] πᾶν ἱερὸν τὸν ὅλον κόσμον, & τὸν πρὸ αὐτοῦ τοῦτον, & τὸν ἐμὸν αὐτὸν, & [9] εἰς ἐπιστήμην πάντων συλλήψεται, & τὸ [10] πεπρωμένον παλιγγενεσίαν τὸν αὐτὸν ἀποκαταστήσει, & [11] συνοίσει, & θεωρεῖ, ὅτι [12] οὐδὲν νεώτερον ὀφθήσονται οἱ μὴ ἡμᾶς, οὐδὲ παλαιότερον εἶδον οἱ πρὸ ἡμῶν· ἀλλὰ & τεσσαρακοντούτης, εἰ μέλλει τι ὄφελος ἔχειν, πάντα τὰ γενόμενα, & τὰ ἐσόμενα ἐωράκε· [13] διὰ τὸ ὁμοειδὲς. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, & [14] τὸ φιλεῖν τὸν πλησίον, & ἀλήθεια, & αἰδὼς, & τὸ [15] μηδὲν ἑαυτῆς προτιμᾶν, ὅπερ ἴδιον & νόμου ἐστὶν ἀρ' οὐδὲν διαλείπει καὶ λόγου ὀρθοῦ, & [16] λόγου δικαιοσύνης.

[1] Inf. § 12. [2] L. 6. § 3. [3] L. 9. § 19. [4] L. 3. § 8. [5] L. 12. § 36. [6] L. 2. § 17. l. 3. § 5. [7] L. 4. § 29. 49. [8] L. 7. § 35. [9] l. 9. § 30. [10] L. 9. § 28. l. 10. § 7. [11] L. 6. § 37. l. 7. § 1. [12] L. 2. § 14. l. 12. § 35. [13] L. 7. § 49. [14] L. 6. § 16. [15] l. 8. § 26. [16] L. 3. § 9. l. 5. § 21. l. 10 § 1. l. 12. § 1.

II. Ὦ δῆς ὑπηρετῆς, καὶ ὀρχήσεως, καὶ παγκρατίου καταφρονήσῃς, ἐὰν τὴν μὲν ἐμμελῆ φωνὴν [1] καταμερίσῃς εἰς ἕκαστον τῶν φθόγγων, καὶ κατ' ἕνα πυθῇ σεαυτόν, εἰ τούτου ἥττων εἶ· [2] ὁμοίως γὰρ. δεῖ δὲ ὀρχήσεως ὃ ἐμάλιστα πιέσας καὶ ἐκ τοῦ κινήσειν ἡ χάρις. ὃ δὲ αὐτὸ καὶ δεῖ τοῦ παγκρατίου. ὅλως οὖν χωρὶς ἀρετῆς, καὶ τῶν [3] κατὰ ἀρετὴν, μέμνησο [4] δεῖ τὰ κατὰ μέρος πρέπειν, καὶ τῇ ὅλῃ οὐσίᾳ αὐτῶν εἰς κατανόησιν ἰέναι· ὃ δὲ αὐτὸ καὶ [5] δεῖ τὸν βίον ὅλον μεταφέρειν.

III. [6] Οἷόν ἐστιν ἡ ψυχὴ ἕξει ἢ ἐπιστῆσαι, δεῖ ἤδη [7] διαλυθῆναι δεῖ τε σωμάτιον, καὶ [7] ἢ σπεδαδιεῖσθαι, ἢ συμμεῖναι· ἢ δὲ ὑποτροπὴ αὕτη, ἵνα μὴ [8] ἐν τύπῳ κενεώσεως ὁρμητὰ μόνον φιλεῖ τακτικὴ, ἀλλ' οἱ [9] λογισάμενοι λογισμένως, καὶ σεμνῶς, καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, [10] ἀποδεκτοί.

IV. Τεποίηκά τι κοινωνικόν; [11] ἐπὶ ἐμοὶ ὠφέλιμον τοῦτο ἵνα ἀεὶ ἀπολαύσῃ ἀπ' ἐμοῦ καὶ [12] ἐμπράκτως πόθεν.

V. Τίς ἡ [13] ὕλη; ἀγαθὸν εἰ τοῦτο ἢ παθεῖν ἔμελλεν τις, ἢ ἐκ διαφθορᾶς τινος, ἢ ἐκ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, ἢ τούτου ἢ τοῦδε [14] ἀναγκαίου καὶ ἐπιτηδείου;

VI. Πῶς αἱ τραγῳδίαι ἀνάγκη [15] ὑπομνηστικαὶ τῶν συμβαινόντων, καὶ ὅτι [16] ἐφήμερα τὰ πάντα ἐνεώδη, καὶ ὅτι οὐδὲ [17] ἐπαινεῖσθαι, τύπος μὴ ἀρκεῖν ὅτι τὸ μείζονος σπουδῆς. ὁρᾷς γὰρ, οἷς [18] καὶ τὰ δράματα περαίνεις, καὶ οἷς φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ κενεγχεῖς, [18] ἐπὶ Κιθαιρῶνος, καὶ λέγουσι δὲ ἕνα τὰ τοῦ ἁμαρτάνειν πάντων χρήσιμα. οἷον ὅτι ἐκεῖνο μέλισσα.

[19] Εἰ δ' ἐμὲ λήθην ἐν θεῶν καὶ παῖδ' ἐμοί,
Ἐξὸν λόγον καὶ τοῦτο —— καὶ πάλιν,
[20] Τοῖς σοῖς μέλεσιν τὸ ἐπιτήδειος. —— Καὶ,
[21,22] Βίου θεραίζειν, ὥστε καρπὸν σάχυν.

II. Cantilenam jucundam [illegible] tationem, pancratium conferres, si voce concinnâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num ipsum me vitium lateat?* erubescas enim id fateri de saltationis motibus gestibusque singulis, de pancratio itidem, si dixeris futurum esse ut virtuti adversùs hæc efficiatis, atque virtute solâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqua [illegible] ad particulas seorsim consideratas recurrere nequeatis, ut abhorrentia disjunctione res ipsas contemptui habeas. hoc quidem jusserat [illegible]

III. [illegible] rit, e corpore [illegible] tinguâ, vel [illegible] re? ita putatum dico, ut [illegible] peculiari promptitudine [illegible] non ab obstinatione mera, [illegible] stianorum more: ut [illegible] considerate, [illegible] multum, quo [illegible] possis.

IV. Nunquidnam [illegible] mune conferat? beneficium [illegible] ipso accepi, [illegible] quod [illegible] curat: [illegible] quidquam [illegible]

V. Quam [illegible] ne vivendi. hoc quo modo [illegible] fit, quam docuerunt [illegible] rum ista lis de [illegible] lia de nominis [illegible]

VI. Prima [illegible] sunt, quæ cantu [illegible] minis commonefa [illegible] istis fieri nata [illegible] quibus in scena [illegible] in scena majori, [illegible] rent: cum videri [illegible] aliter tractigi, & [illegible] etiam illi qui [illegible] *iberam.* & revera [illegible] matici poetæ [illegible] quale illud est [illegible]

Si mihi non [illegible]
Hujus [illegible]
Et [illegible]
Nam [illegible]
[illegible]
Spicas [illegible]
meti.

& cætera

[1] L. 10. § 18.
[2] L. 8. § 36.
[3] L. 5. § 11.
[4] L. 6. § 13. l. 10. § 26.
[5] Sup. § 1. l. 2. § 5, 11.
[6] [Νῆ] ἀπ. f.
[7] L. 5. § 33. l. 8. § 25.
[8] Sup. § 48. l. 9. § 53.
[9] L. 3. § 1.
[10] L. 1. § 16.
[11] L. 7. § 13, 74.
[12] L. 5. § 6.
[13] L. 4. § 31. l. 6. § 35.
[14] Sup. § 1. l. 8. § 26. Inf. § 12.
[15] L. 5. § 16. Inf. § 20.
[16] L. 4. § 29. l. 7. § 50.
[17] L. 12. § 36.
[18] *Tragic. Not. apud Arrian.* Epictet. l. 1. cap. 24.
[19] L. 7. § 41.
[20] Ibid. § 38.
[21] *Eurip. Hyps.* Ibid. § 40.
[22] Βίον.

& cætera quæ sunt ejusmodi. Tragœdiæ successit vetus comœdia, quæ libertate magistrali instructa, nec obliquâ sed disertâ oratione usa, fastum dejicere non ineptè satagebat: quo fine & Diogenes ex his quædam adhibuit. considera & quæ deinceps fuerit media comœdia, & quorsum tandem introducta sit nova, quæ in inimicum artificium paulatim defluxit. (nam & ab istis utilia dici nonnulla, nemo est qui nesciat.) sed & quo spectet totum hoc poeseos hujusmodi & fabularum agendi institutum.

VII. Quàm liquidò compertum habes, nullum aliud vitæ institutum ad philosophandum magis esse idoneum, [illegible] hoc, in quo jam versari.

VIII. Ramus à ramo cui proximè adhæsit abscissus, non potest non è stirpe totâ abscindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine quovis rescissus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abscindit; homo verò se ipse à proximo suo separat, dum eum odit & aversatur: nec advertit interim, quòd unà semet à societate civili totâ absciderit. veruntamen hoc à societatis hujusce conditore Jove indultum sibi habet, quòd ei liceat denuo coalescere, cui prius adhæserat, & [illegible] complementum [illegible], recuperato [illegible] quam [illegible] frequentius fiat, difficilius [illegible] ejusmodi, & difficilius resarcitur [illegible] restitutio ægrè procedere con[illegible] omnino denique non pa[illegible] surculi duo, quorum [illegible] prima germinatione cohæsit [illegible] stirpe reliqua constanter [illegible], alter post abscissionem insertus est: quem plantarum cultores efficere solent, *confrutescere quidem, sed non conspirari.*

IX. Qui ad rationis [illegible] normam progredienti obstant tibi, [illegible] rectè agendo avertere te nequeunt, [illegible] benevolentiam erga [illegible] excutiant; sed [illegible] tu teipsum te, ut

ϗ ὅσα τοιαῦτα, μετὰ δὲ τὴν τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη, [1] παιδαγωγικὴν παῤῥησίαν ἔχουσα, ϗ τῆς ἀτυφίας οὐκ ἀχρήστως δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης ὑπομιμνήσκουσα· πρὸς οἷόν τι ϗ Διογένης ταυτὶ παρελάμβανε. μετὰ ταῦτα τίς ἡ μέση κωμῳδία, ϗ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί ποτε παρείληπται, [2] ἣ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὴν ἐκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ὑπεῤῥύη, ἐπίστησον. ὅτι μὲν γὰρ λέγεται ϗ ὑπὸ τούτων τινὰ χρήσιμα, οὐκ ἀγνοεῖται. ἀλλὰ ἡ ὅλη ἐπιβολὴ τῆς τοιαύτης ποιητικῆς ϗ δραματουργίας πρὸς τίνα ποτὲ σκοπὸν ἀπέβλεψε.

VII. Πῶς ἐναργὲς προσπίπτει, τὸ μὴ εἶναι ἄλλην βίου ὑπόθεσιν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν οὕτως ἐπιτήδειον, ὡς ταύτην ἐν ᾗ νῦν ὢν τυγχάνεις.

VIII. [3] Κλάδος τοῦ προσεχοῦς κλάδου ἀποκοπεὶς, οὐ δύναται μὴ ϗ τοῦ ὅλου φυτοῦ ἀποκεκόφθαι. οὕτω δὴ ϗ [4] ἄνθρωπος, ἑνὸς ἀνθρώπου ἀποσχισθεὶς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδον μὲν οὖν ἄλλος ἀποκόπτει· [5] ἄνθρωπος δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ πλησίον χωρίζει, μισήσας ϗ [6] ἀποστραφείς· ἀγνοεῖ δὲ ὅτι ϗ τοῦ ὅλου πολιτεύματος ἅμα ἀπέτεμεν ἑαυτόν. πλὴν ἐκεῖνό γε δῶρον τοῦ συστησαμένου τὴν κοινωνίαν Διός. [7] ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ προσεχεῖ, ϗ πάλιν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς γενέσθαι. πλεονάκις μέντοι γινόμενον τὸ κατὰ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν, δυσένωτον ϗ δυσαποκατάστατον ποιεῖ τὸ ἀποχωροῦν. ὅλως τε οὐχ ὅμοιος ὁ κλάδος ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμβλαστήσας, ϗ σύμπνους συμμείνας, τῷ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν αὖθις ἐγκεντρισθέντι. ὅ, τι ποτὲ λέγουσιν οἱ φυτουργοί, [9] ὁμοθαμνεῖν μὲν, μὴ ὁμοδογματεῖν δέ.

IX. Οἱ ἐνιστάμενοι προϊόντι σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ [10] ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς πράξεως ἀποστρέψαι σε οὐ δυνήσονται, οὕτως [11] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἐκκρουέτωσαν· ἀλλὰ φύλασσε σαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ

1 Inf. § 18.
2 [illegible]
3 L. 2. § 16. l. 8. § 34.
4 L. 5. § 8.
5 L. 4. § 29. Inf. § 9, 20.
6 ἀποσχ.
7 L. 8. § 34.
8 ῥάμαλος. Jun.
9 ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν Boot ὁμοσωματεῖν Salm. ὁμοσχηματεῖν f. l. 9. § 3.
10 L. 3. § 16. l. 8. § 32.
11 Sup. § 11. l. 6. § 47, 50.

μόνον

μόνον ὅτι [1] ἡ ὑγιαβοῦς κρίσεως καὶ σωφρονικῆς, καὶ
ως, ἀλλὰ καὶ ὅτι [2] πρὸς τοὺς κωλύειν ἐπιχειροῦντας, ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας σωφρονεῖν
τῶ. καὶ γὰρ [3] τοῦτο ἀσθενές, ὃ χαλεπαίνειν
αὐλοῖς, ὥσπερ [4] ὃ ἀποσῦναι τῆς σωφροσύνης καὶ
ἐνδοῦναι καὶ παραπλαγῆναι· ἀμφότεροι γὰρ
ὅπως [5] λιποτάκται, ὁ μὲν ὑποχείριος, ὁ δὲ
[6] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσιν [7] συγγενῆ, καὶ
[8] φίλον.

X. Οὐκ ἔστι χειρων τεχνῖτις φύσις τέχνης· καὶ γὰρ αἱ τέχναι ταῖς φύσεσι μιμοῦνται· εἰ δὲ τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν ἄλλων τελειοτάτη καὶ περιληπτικωτάτη φύσις, οὐκ ἂν ἀπολείποιτο τῆς τεχνικῆς συμπλανίας· [9] πᾶσαν δὲ γὰρ τέχνην τῶν χειρόνων ἕνεκεν τοῦ χείρονα ποιῆσαι σοφὴν καὶ [10] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπ' ἐκείνης δὲ ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ἐφήπανται· οὐ γὰρ φυλαχθήσεται τὸ δίκαιον, ἐὰν ἤτοι [11] ἀφεξόμεθα πρὸς τὰ μέσα, ἢ [12] συνεξαπατήσει καὶ προσωποποιὸς ἡ μεταποιητικὴ ὥμη.

XI. Εἰ [14] σοι ἐρρέτω ἐπί σε καὶ σφάλματα, ὧν αἱ ὄψεις καὶ φυγαὶ δύρυβοί σε, ἀλλὰ ἔστιν σοι αὐτὸς ἐν ἐκείνοις ἔρχη· [15] τὰ γὰρ κέντρα τὸ περὶ αὐτῷ, ἡσυχάζοντα, [16] καὶ κενὰ μηδὲν ἀφειμένα, καὶ [17] ὅτε διώκων, ἔστι φόβον

XII. [18] Σφαῖρα ψυχῆς εὐσταθής, ὅταν μήτε συλλείπῃ ἐπὶ τι, μήτε ἐκ συστροφῆς, μήτε συζάνῃ, μήτε φωλεὰ λάμπουσα, [19] ᾧ ἡ ἀλήθεια σφαῖρα [20] τῶν πάντων, καὶ [21] ἡ ἐν [22] αὐτῇ.

XIII. [23] Καταφρονήσῃς μου τὶς; ὄψεται· ἐγὼ δὲ ὁρῶμαι [24] μήτι καταφρονήσεως ἄξιον πρᾶγμα. ἢ λέγων. εὐρίσκωμαι ἁμαρτάνων; ὄψεται· ἀλλὰ ἐγὼ [25] συμβὰς καὶ ἔξω πόλεως, ἐκ τόπου ἀμπ' ἕτοιμος. [26] τὸ παρεσκευασμένον δείξω, ἐκ [27] ὀνειδίσεως, ἐὰν ὠφελῶ· καὶ πολυπαθοῦντος ὅτι ἀνέχομαι, ἀλλὰ ἡμέρως καὶ ἀληθῶς καὶ ἀπλῶς, διὸ καὶ φιλίων ἐκείνου,

& in judicio actionéque constanti persistas, & in mansuetudine erga illos, qui vel impedire te conantur, vel alio modo quopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, quàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterque enim ex æquo stationis desertæ reus est, & qui metu perculsus, & qui natura cognatum sibi atque amicum fugerit averfatus.

X. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, sequetur, naturam eam quæ est consummatissima, cætera omnes in se complectitur, artibus solertiæ neutiquam concedere. atqui in artibus omnibus deteriora quæque præstantiorum gratia [illegible]? à communi ergo natura [illegible] fit. atque hinc sanè justitia [illegible] est: ab hac verò reliquæ [illegible] tutes. neque enim quod [illegible] æquumque servabitur, si [illegible] medias anxiè feramur, [illegible] tu faciles & temerarii & [illegible] tes fuerimus.

XI. Si, quarum persecutio [illegible] ga perturbat te, res eæ [illegible] accedunt, sed ad illas ipse [illegible] modo accedis, cùm ipsæ [illegible] immotæ maneant; judicium proinde earum de eis quiescat, [illegible] nec prosequeris amplius, [illegible] dum, [illegible] fugam [illegible]

XII. Uniformis prorsus [illegible] mæ sphæra, cùm nec [illegible] quicquam se extendit, [illegible] eodem ullo intùs [illegible], nec confidit & comprimitur [illegible] humine illo illustratus [illegible] tum rerum omnium [illegible] tum & in ipsa [illegible]

XIII. Contemnitne [illegible] ipse viderit. ego [illegible] quid contempserim [illegible] vel dixerim [illegible] quis [illegible] tis esse [illegible] gam [illegible] offendar [illegible] am offensus [illegible] benignè, quo modo [illegible]

[1] L. 5. § 18.
[2] L. 7. § 26, 56, 65. l. 9. § 11, 42,
[3] Inf. § 18.
[4] L. 10. § 12.
[5] Sup. § 25.
[6] Sup. § 8.
Inf. § 20.
[7] L. 2. § 1.
[8] L. 9. § 27.
[9] L. 7. § 55.
[10] L. 5. § 16.
[11] Inf. § 16. l. 9. § 27.
[12] L. 3. § 9.
[13] L. 5. § 10.
[14] L. 4. § 3.
[15] Sup. § 39.
[16] L. 9. § 15.
[17] Sup. § 1.
[18] L. 8. § 41, 48.
[19] L. 3. § 15.
[20] L. 8. § 26.
[21] Sup. § 1.
[22] αὐτῇ
[23] L. 5. § 25, 32.
[24] L. 10. § 1, 32.
[25] L. 4. § 37. l. 7. § 26. Sup. § 9.
[26] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[27] Inf. § 18. l. 6. § 30.

nisi si simulatè ageba[illegible] interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qui nihil quicquam indignè ægrève ferat; quid enim tibi mali contigerit, modò quod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, quod universi naturæ hunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsque, ut [illegible], quocunque tandem modo, velis; quod in commune conducat?

XIV. Qui se invicem contemnunt, iidem & sibi invicem assentantur: quique se invicem tran[illegible] cupiunt, sibi invicem se submittunt.

XV. Qui impudens & insincerus est, qui dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui.* quid facis, mi homo, quid prædicere opus est? res ipsa apparet, fronti inscriptam oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, quomodo animus tuus habeat: sicut in amantis oculo continuò fit amasius. talem plane virum simplicem bonúmque oportet esse, qualis is qui hiscuas olet; ut qui astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus perfentiscat. simplicitatis verò affectatio nortnola est. amicitiâ impiâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut neutiquam la[illegible]

XVI. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat: indifferenter autem se habere is dividet, si integrè earum singularum confideravegit, singulatim datus fuerit, quòd [illegible] homines magis dii proficiscantur, ut [illegible] illorum ipso opinantur; [illegible] scit, [illegible] de his [illegible] differri [illegible] non [illegible] sum sis, & si [illegible] rept[illegible], [illegible] obsequi [illegible] admonenti [illegible] opus [illegible] tum vita [illegible] habitare: ecquid est autem in

εἰ γε μὴ φοβοσπουδοῖτο τὰ [1] ἔξω γὰρ δὴ [1] L. 12. § 2.
τοιαῦτα ἐστί, & τὰπὸ τῆς διοῦ βλέπειν
ἀνθρωπον [2] πρὸς μηδὲν ἀγωνιακῶς ἐχα- [2] Inf. § 18. l. 6. § 26.
κδημον, μηδὲ δεινοπαθοῦντα. [3] ἐν γὰρ [3] L. 6. § 27.
σοι κακὸν; εἰ αὐτὸς νῦν [4] ποιεῖ ὃ [ἐπὶ] τῇ [l. 9. § 42.
φύσει σου οἰκεῖον; [5] ὃ δέχῃ ὃ νῦν τῇ τῶν [4] ποιεῖς Mer.
ὅλων φύσει εὐκαίρον, [6] ἄνθρωπος πεπαιμέ- [5] L. 4. § 23.
νος πρὸς ὃ γίνεσθαι δι' ὅτου δὴ τὸ κοινῇ [6] Inf. § 20. l. 5. § 8.
συμφέρον;

XIV. [7] Ἀλλήλων καταφρονοῦντες, ἀλλή- [7] L. 4. § 32.
λοις [8] ἀρεσκεύοντες, & ἀλλήλων ὑποφέρειν [8] L. 5. § 5.
θέλοντες, ἀλλήλοις ὑποκαλακλίνονται.

XV. Ὡς αἰσχρὸς & τυφλὸς ὁ λέ-
γων, ἐγὼ φροντίσμαι ἁπλῶς σοι προσφέ-
ρεσθαι; τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; οὐ δεῖ προσ-
δέχεσθαι. [9] αὐτὸ φανήσεται. [10] ἐπὶ τοῦ μετω- [9] αὐτὸ f.
που γὰρ ἐμφανῆ ὀφείλει εἶναι ἡ φωνή. [11] τοι- [10] L. 7. § 60.
οῦτον ἔχει, οἷόν σε ἐν τοῖς ὄμμασιν ὁρᾷς· ὡς [11] ὁποῖον f. vel τ. ἔχει;
ὁ ἐρασὴς ἐν τῷ βλέμματι πάντα οἶδε
γινώσκει ὁ ἐρώμενος. τοιοῦτον ὅλως δεῖ τὸ
ἁπλοῦν & ἀγαθὸν εἶναι, [12] οἷον κεφαλήν, [12] L. 5. § 28.
ἵνα [13] ὁ θέλεται, ἅμα τῷ προσελθεῖν, δε- [13] L. 5. § 6.
λῇ ἢ θέλῃ, ἀθῇται· ὑπομένουσι ἡ ἁπλό-
της. [14] σκαλμὸς ὀξύς· σοφὸν ὀξὺ φίλτρον [14] σκαλωὴ Xyl. σκαιὰ Boor. σκαμβὴ Sal.
λυκοφιλίας. πάντων μᾶλλον τοῦτο φεῦγε.
ἁγαθὸς, & [15] ἁπλοῦς, & εὐμενὴς, & ποῖς [15] L. 7. § 31.
ἑαυτοῦ ἤθεσιν ἡδέσι παῦτα, & [16] λανθάνῃ. [15] διάζῃ f.

XVI. Κάλλιστα [16] ἔχει, ὃς ἂν ἀδιαφορῇ αὐ- [17] Sup. § 31.
τὰ ἐν τῇ ψυχῇ· ἔστι δὲ προσέχειν τὰ διάφορα [l. 8. § 8. Sup.
ἀδιαφορίᾳ· ἀδιαφορήσει δέ, ἐὰν [18] ἕκαστον § 9.
ἑαυτῷ θεωρῇ συνθέτως καὶ ὁλικῶς & μεμ- [18] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9.
νημένος, ὅτι [19] πάντα ταῦτα ὑπολήψεται πρὸς § 1.
αὐτὸ ἡμῖν ἐρεῖσοις, [20] ὅσα ἔρχεται ἐφ' ἡμᾶς· [19] Sup. § 2.
ἄλλα [21] τὰ μὲν ἀφεμένος, [22] ἡμᾶς δ' ἐσμὲν, οἱ [20] L. 9. § 15.
τὰς ὡραίας ἀναφυσῶντες, & [23] οἷον [21] Sup. § 11.
γεγάμενοι [24] τοῖς ἔξω τι μὴ γένεσθαι, [22] L. 4. § 3.
ἔξω δ' κἂν πᾶν λάθῃ, οὐδὲν ὠφελήσει· [23] L. 5. § 19.
οὐκ ὀλίγον χρόνον ἔσται ἡ τήκουσα πρόνοια, & [24] L. 6. § 52.
λοιπὸν πεπαύσεται ὁ βίος τῇ ῥᾳδίᾳ δύσκολον [25] L. 5. § 2.
[26] L. 10. § 11, 15.

καλῶς

καλῶς ἔχει ταῦτα; [1] εἰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἐστί, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥᾴδια [2] ἔσται σοι εἰ δὲ παρὰ φύσιν, [3] ζήτει καὶ ἔστι σοι κατὰ φύσιν. καὶ [4] ὅτι τοῦτο σπεύδω, καὶ ἀδοξον ἡ [5] πᾶσι γὰρ συγγνώμη ἴδιον ἀγαθὸν ζητῶν.

XVII. [6] Πόθεν ἐλάλυσεν ἕκαστον, καὶ [7] ὁκ κίνων ἕκαστον ἀποκαμμύων, καὶ [8] εἰς τὰ μεταβάλλει, καὶ [9] οἷον ἔσται μεταβαλλόν, καὶ ὡς [10] οὐδὲν κακὸν πείσεται.

XVIII. [Καὶ] περὶ τῶν, [11] ὡς ἡ πρὸς ἀλλήλους μοι σχέσις. καὶ ὁλε [12] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. καὶ κατ' ἕτερον λόγον, προεστώμεν ἀνθρώπων γόνατα, ὡς κριὸς προβάτων, ἢ ταῦρος ἀγέλης. ἄνωθεν δὲ ἐπιδεῖξαι, ἀπὸ τίνος, [13] εἰ μὴ ἄτομοι, [14] φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα. εἰ τοῦτο, [15] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν [16] ταῦτα ἀλλήλων.

Δεύτερον δέ, [17] ὁποῖοί τινές εἰσιν ὅταν τραπέζης, ἐν ᾗ κλινάριον, τὰ μάλιστα δὲ, [18] οἷας ἀνάγκας δεδμάτων κειμένας ἔχουσιν· καὶ ἀνταὶ δὲ ταῦτα [19] μοῦ οἷα τύφου ποιοῦσι.

Τρίτον, ὅτι εἰ μὲ ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, ὑ δ' ἀγνοήσαιμ' ἂν εἰ δὲ σὺ ὀρθῶς, [20] δηλονότι [21] ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες. [23] πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται, ὥσπερ τῆς ἀληθείας, ὕτως καὶ τῆς κατὰ τὸ ξίδιον ἑκάστῳ οἰκειοσφέρειας ἄδικοι γὰρ ἀκόλαστοι, ἄδικοι, καὶ ἀγνώμονες, καὶ πλεονέκται, καὶ καθόλου ἁμαρτητικοὶ τῶν τοιούτων.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [25] αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτήσεις· καὶ [26] ἄλλος τις τοιοῦτος εἶ καὶ [27] ἐλειπόμην ἢ συμπαρεφθάρτο ἄτοπα. [28] πλὴν γε ἔξεστιν σοι πρᾶξαι, ἐφ' ᾧ δεῖλαιε, ἢ δυξοκοπῆσαι, ἢ φυγεῖν τὸ μὴ κακὸν ἀπέχειν τῶν ὁμοίων ἁμαρτημάτων.

Πέμπτον, ὅτι καὶ [30] εἰ ἀπαθανατίζοντες κατέλιπον, πάντα ἂν κατ' [31] ἀκόνομόν γε ἦν. καὶ ὅλως πολλὰ δὲ ταύτην μαθεῖν, ἵνα τὶς ὦσι ἀλλοτρίας ὠρέξεως καὶ ἀλαζονικῶς καὶ ἀσφήνητος.

[1] L. 8. § 26. [2] L. 12. § 33. [3] ἔσαι f. [4] L. 1. § 2. [5] L. 4. § 12. [6] L. 5. § 3. [7] L. 6. § 27. [8] L. 3. § 11. [9] L. 9. § 36. [10] L. 8. § 18. [11] L. 12. § 24. [12] L. 8. § 21. [13] L. 10. § 19. [14] L. 4. § 42. [15] L. 8. § 27. [16] L. 2. § 1. [17] L. 9. § 39. [18] L. 10. § 6. [19] Sup. § 10. [20] L. 5. § 16. [21] L. 3. § 4. [22] L. 8. § 14. [23] L. 9. § 34. [24] δῆλον ὅτι [25] L. 7. § 62. [26] L. 2. § 1. [27] L. 7. § 63. [28] L. 8. § 29. [29] L. 7. § 26. [30] Sup. § 70. [31] λως f. [32] L. 1. § 17. [33] ἔχως

his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblectari te facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, quid sit naturæ congruum, & ad hoc te mitte, etiamsi minus gloriosum. venia enim cuique habenda est bonum suum sectanti.

XVII. Cogita, quum, unde dierit unumquodque, & consistat, & in quod mutaverit, quale futurum sit quod mutando mali nil patiatur.

XVIII. De eis qui adversus delinquunt cogita: Primò, relationem ad illos habere alteri alterius causâ nati tu autem speciali quadam etiam illis præfectus, ut ges es, armento taurus, quin & rem repetè: vel ab ortu vel naturam universi, dif hoc si est, deteriora stantiorum causa constantia sui invicem.

Secundò cogita, qualis mensæ, in lectulo alibi pr tim verò, quas à depetitione necessitates perpetiantur: cum prudentiæ opinione in quibus delinquunt, agant.

Tertiò, quòd, unt, ægrè minùs, nolentes utique & nes agunt. omnis etiam prout veritate privatus cujusque gerendi & injustos, ingratos, injurios dici se non sustinent?

Quartò, quòd & ipse cas, & alias quales illi fuit catis quibusdam ramen ea petrare, viæ tione à

Quintò, quòd mortem zint, nihilo minùs per illi omnino nulla quicquam statuere potis.

Sextò

Sextò, quando quàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam esse vitam humanam, omnesque nos brevi componendos fore.

Septimò, non esse actiones aliorum, quæ nos conturbant; sunt enim hæ in mentibus ipsorum sitæ: sed opiniones earum nostras. istas igitur tolle, illisque de re ipsa, tanquam grave quiddam sit, judicium prorsus evanescet. sed quomodo tolli? reputando nihil tibi inhonestum contigisse. nisi enim mihi id se duntaxat quod inhonestum est, necesse futurum est, ut omnes mulier accos, & latro, vel quivis alius, fias.

Octavò, cogita quanto graviora animum ex iracundia ac molestitia, quam de istis concipimus, quàm ex eis ipsis, quorum causâ succensemus, concipiantur.

Nonò, valetudinem insuperabilem esse, si gerendæ rei non prohibeat. futura quid enim fecerit ille, qui vel maximè contumelioſus esset, si manuerit adversùs illum rejicere, pro re ipsa, & loco, quo te lædere molitur, tempore quietus ipse [illegible] docueris; *Non [illegible] fili*; *id illud nati subtile, nihil quidem vocari nequit: sed [illegible] fili.* moderaveris etiam ferre, & generatim ostenderis, nihil esse in re, si te gerere, non eorum omnium, quæ gregatim agere nata sint, unum aliquem, quin neque irritare faciendum hoc, neque commiserandum, sed cum tranquillo animo actum, neque zelotypum, quasi artificem [illegible] propè tanquam in [illegible] ut astanti alicui ris [illegible] ta, semper, ut cum solo agas, etiamsi ad forum [illegible]

[illegible] in mente apposita [illegible] quædam [illegible] atque incipias [illegible] esse, aut vivis. Ve[illegible] ædificandum [illegible] etiam ne a[illegible] quidquid enim societati [illegible] vagus, & ad dæmonum tendit.

Ἔκτον, ὃς [1] ὅπου λίθῳ ἀγρίᾳ, ἢ ὃς δυσαθῆς, [2] ἀκαιρεῖαι ὁ δι' ἀθεάτου βίος, καὶ [3] μετ' ὀλίγον πάντες [4] ἐξετάδημεν.

Ἕβδομον, ὅτι [5] ἐκ αἱ προῖξεις αὐτῷ ἐνοχλῶσιν ἡμῖν [6] ἐκεῖναι γὰρ εἰσιν ἐν τοῖς ἐκείνων ἡγεμονικοῖς· ἀλλ' [7] αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις. [8] ἄφες γοῦν, καὶ πέλαγος ἀφεῖναι τὰ ὡς ἐπὶ δεινῷ κείμενα, καὶ [9] ἀπόλλυται ἡ ὀργή. πῶς οὖν ἀφῶ; λογισάμενος, ὅτι οὐκ ἄκρατον. ἐὰν γὰρ μὴ [11] κρατῇ τὸ [10] ἔργον κακόν, [12] ἀναίτιον καὶ αὐτὸ πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ πῆγαι καὶ πρᾶξαι ὅσα ἐπὶ τοιούτοις γίνεται.

Ὄγδοον, [13] ὅσῳ γαλεπώτερον ὑπόκειται αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ὅτι τοῖς πᾶσιν ἡμῖν αὐτὸ ἐκ ὧν ἐφ' οἷς ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα.

Ἔνατον, ὅτι [14] ὃ συμβαίνει ἀνίκητον, ἐδὲ γνῶσιν ἡ μὴ [15] σεσηρέναι, μηδὲ κατηγορεῖν τί γὰρ σοι ποιοῦσιν ὑβριστικώτατοι, ἐὰν μὴ παρῇς [16] συμβῆναι αὐτοῖς, καὶ, εἰ ἄπωθέν τινα [17] παρῇσιν ἢ μεταδιδόναι ἀφορμῆς ἐκ αὐτὸν σκέπτου ἢ καιρόν, ὅτε καὶ ποιῆσαι σε δύναιντ' ἂν μὴ τυχόν· [18] ὅμως ἄλλο περιποιοῦμαι. [19] ἐγὼ μὲν μὴ βλάπτωμαι, [20] σὺ δὲ βλάπτῃ, τέκνον. καὶ [21] δεικνύουσι σαφῶς καὶ ἐλικῶς, ὅτι τοῦτο ὑπάρχει, ὃ [22] ἐκ μᾶλλον αὐτὸ ποιοῦσιν, ἢ ἃ [23] μάλιστα πάντων ἀνθρώπους ἀλλήλοις ἀνθρώπους ἐκ ἔστιν ἄλλο ποιεῖν, [24] μήτε ἀναίσχυντον μήτε φιλοπράγμονα καὶ ἀδόλως καὶ [25] τῇ ψυχῇ καὶ [26] μὴ εἰς ἐν ὀλίγῃ, μᾶλλον ἵνα αὐτὸ ἀφῇς μόνον, ἀλλ' ἐκ τοῦτο μόνον, καὶ ἀνθρώποις ἀγαθοῖς ἔστιν ἀκολουθεῖν θεοῖς.

Τὸν τὸ σῶμα περιέχοντα μόνον, ὡς ἐπὶ μυῶν [illegible] πλησμονῆς [illegible] φύσεως [illegible] ὅπως τὸ ὀρθὸν [illegible] τοῖς, ὃ κοσμικὸν [illegible] ἀκοινώνητα, καὶ ὡς ἐπὶ βλαβῶν φέρει [illegible]

[1] L. 7. § 18.
[2] L. 4. § 48.
[3] L. 12. § 27.
[4] L. 4. § 3.
[5] Sup. § 11.
[6] L. 5. § 25.
[7] L. 7. § 16.
[8] L. 4. § 7.
[9] L. 5. § 22.
[10] L. 2. § 1.
[11] Sup. § 11.
[12] L. 9. § 1.
[13] L. 7. § 24.
[14] Sup. § 13.
[15] L. 1. § 15.
[16] L. 3. § 11.
[17] L. 5. § 28.
[18] L. 2. § 1.
[19] L. 10. § 33.
[20] L. 9. § 4.
[21] L. 10. § 4.
[22] L. 9. § 9.
[23] Sup. § 13.
[24] L. 1. § 10, 16.
[25] τῷ f.
[26] L. 10. § 36.
[27] ἀεὶ τοῦ Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.
[28] L. 10. § 1.
[29] L. 12. § 1.
[30] L. 4. § 31.

[1] Sup. § 9. πρόχειρον ἦ͂ον ἢ ὀργᾶς, ὅτι [1] ἐχρῆν δυμοῦσθαι αἰδεινόν, ἀλλὰ δεῖν πρᾶον εἶναι ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ἔτως εἶναι ἀρρενικώτερον, εἶναι ἰσχυρὸν εἶναι νοῦν ἔχοντα εἶναι ἀνδρείας τούτῳ μέτεσιν, ἐν ᾧ ἀγριαίνεται εἶναι δυσαρεστοῦντι. ὅσῳ γὰρ ἀπαθέστερον τοῦτο οἰκειότερον, τοσούτῳ εἶναι δυνατώτερον. ὥσπερ τὸ ἡ λύπη ἀδενὲς ἔτως εἶναι ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ τιτρώσκεται, εἶναι [2] ἐνδεδώκασιν.

[2] L. 7. § 64. & ira imbecillis est animi. utraque enim vulnus accepit, & succubuit.

adversùs iram verò prosùm se illud; irasci haud vitiosum esse; sed mansuetum placidumque animi affectum, ut humanius quiddam, ità & masculum magis. atque is certè, qui ità affectus est, eorum animi nervosque & fortissimas penes se habet, non autem is qui indignatur & offenditur, quia etiam propiùs hoc ad imbecillitatem ab affectibus omnem [illegible] quemadmodum autem [illegible]

Ἐὰν βάλλῃ, εἶναι δίκαιον φέρε τὸ μυσπρέπτου δῶρον λάβε· ὡς [3] οὐ [4] μὴ ἄξιον ἀριθμεῖν τὸς φαύλους μνήμην. [5] ἀδυνατεῖ γὰρ ἐφίεται οὐ ἦ͂ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ εἶ τοιούτους, ἀξιῶν ἦ͂ μὴ εἰς σὲ ἁμαρτάνειν, [6] ἄγνωμον εἶναι τυραννικόν.

[3] L. 5. § 17. [4] ἀξιῶν μὴ [5] L. 7. § 71. [6] L. 6. § 27.

Quod si volueris, etiam [illegible] à Musonium proximè [illegible] accipe. velle improbi nè [illegible] insaniæ est. id enim quod [illegible] potest, appetit. Tum concedendum est adversùs alios tales sint, [illegible] te peccent postulare, & [illegible] est & tyrannicum etiam.

XIX. Τέταται μάλιστα ἅπας τὸ ἡγεμονικὸν σῶμα φυλακτικὸν διλωσεκῶς, εἶναι [7] παιδὰν φωτάσης, [7] ἀπαλειπτέον, ὅπλέγοντα ἐφ' ἑαυτῷ ἔτως· τοῦτο δὲ φάντασμα [8] οὐκ ἀναλκῆ. τοῦτο [9] λυτικὸν κοινωνίας· [9] L. 9. § 23. τοῦτο [10] οὐκ ἀπὸ Σαυλῆ μάλιστ λέγω· δεῖ μὴ ἀφ' ἑαυτῷ λέγῃ ἐν τοῖς ἀποπλανωμένοις νόμιζε πεπαρτον δὲ ἔστι, καθ' ὁ σημαῖ [11] συνειδήσεις f. [11] ὀνειδίσεις, ὅτι τοῦτο [12] ἠτιμωμένον ἔστι εἶναι [12] L. 3. § 3. καταλαλημένον τῷ ἐν σοὶ [13] θειοτέρῳ [13] L. 12. § 19. μέρει τῇ ἀπιμωτέρᾳ [14] δυνατὴ μοῖρα τῇ τοῦ σώματος. εἶναι τοῦτο [14] L. 4. § 41. χείρους πονεῖν.

[8] L. 4. § 24.

XIX. Mentis affectus [illegible] or, potissimùm sunt jugiter [illegible] quæ, & ubi deprehensæ fuerint, [illegible] festim inducendæ, ut [illegible] rum sic censendo: cogitatio [illegible] non est necessaria; ista [illegible] inimica; istud non, [illegible] es. aliquid enim non à temperate re, in rerum absurdissimarum numero habeto. quicunque [illegible] quid conscientiæ tuæ dissentiat [illegible] re per illud, ut pars [illegible] devicta succumbat vilior, [illegible] nempe mortali ejusque [illegible] luptatibus.

XX. Τὸ μεμιγμένον σοι, εἶναι ὅσον πρώτων ἐστὶν ἐκκεκρᾶσθαι, ἔστι φύσει φερόμενον ἄνω, ἐμῷ περιέχεται τῇ τῶν ὅλων ἀναπνοῇ· σκληρότητα ὁμοίως ἔστι τοῦτο καὶ τοῦτο. εἶναι γεώδες ἦ͂ ὂν σοὶ πῦρ, εἶναι τὸ ὑγρὸν, καὶ τοι κατωφερῆ ὄντα, ἐμῷ ἡγεῖται εἶναι ἐστὶν τὰ ὑγρὰ ἑαυτῶν φυσικῶς ἔχειν. ἔτως ἔχει καὶ τὰ στοιχεῖα ἀνακάμπτει τοῖς ὅλοις· [15] ἐπειδὴ πῦ καλαχθῇ σώματα, μένοντα, μένει ἀν ἐκεῖνα πάλιν τὰ ἐνδόξαργα τῆς ἀναλύσεως συμπνοῇ· [16] ἃ νῦν ὧν μόνον τὸ ποιεῖν σε μέρος ἀπαιτεῖ

[15] L. 3. § 5. [16] L. 9. § 9.

XX. Quicquid [illegible] um immixtum est tibi, [illegible] tura sursùm feratur, attamen ut tamen universi dispositioni [illegible] quatuit, in [illegible] detinetur. quibus [illegible] terreum & aqueum [illegible] natura deorsum [illegible] nihilominùs, [illegible] non suam unquam [illegible] menta universo [illegible] ibi, ubi [illegible] manent, donec [illegible] rum detur [illegible] ergo, mente [illegible] morigeram

morigeram esse, nec statione suâ acquiescere? & huic tamen nihil violentum injungitur, sed ea sola quæ ei secundùm naturam sunt. nec sustinet tamen, sed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines. nihil est aliud, quàm à naturæ defectio. quin & mens, quoties aliquem ægrè fert, stationem tunc suam deserit: ad æquanimitatem enim & pietatem est condita, non minùs quàm ad justitiam. siquidem & ista ad communionem tuendam faciunt; quæ actionibus justis antiquiora

νοητοῦ, μᾶλλον δ' [9]

XXI. Cui non unus idémque finis per vitæ scopus est, hic unus idémque per vitam totam esse non potest. nonnullis est quod dixi, nisi illud etiam adjeceris, qualis scopus hic esse debeat. quemadmodum enim principio eadem non est de omnibus quæ vulgò hominum quoquo modo bona videntur, sed de certis quibusdam, communibus nempe: ad eundem modum & scopum illum qui est civilis & communioni congruus proponi oportet. qui enim ad istum conatus dirigit omnes direxerit, is actiones suas omnes sibi similes præstabit, & hoc modo semper idem futurus est.

XXII. Murem agrestem & domesticum cogita. hujusque pavorem & trepidationem.

XXIII. Socrates plurimorum deorum *Ilium* appellabat, puerulorum terriculamenta.

XXIV. Lacedæmónii in spectaculis sub, peregrinis in umbra sedere collocabant, ipsi ubicunque considebant.

XXV. Pericclæ accersenti exeundum Socrates; *nè pessimo*, inquit, *optio verum, cùm gratiam colere referre nequeam.*

XXVI. In scriptis Epicureis præclare, ut in mente ac memoria habeamus antiquorum alios eorum, qui virtutem coluerunt.

ἢ] κὴ ἀγθμαχεῖν τῇ ἑαυτῆ χώρᾳ; κή τοι [1] σόδὲν γε βίαιον τούτῳ ὑπάρχει. ἀλλὰ μόνα, [2] κατὰ φύσιν ὄντα· ἃ μὴ τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ τ' ἐναντία φέρεται. ἡ γὰρ ὅλη τὰ ἀδικήματα, καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς φόβους κίνησις, σόδὲν ἄλλό ὄντα, ἢ [3] ἀφισαμένου τ' φύσεως. καὶ ὅπερ δέ τινι τῶν συμβαινόντων δυσχεραίνει ἢ ἡγεμονικόν, [4] καταλείπει καὶ τότε τ' ἑαυτῆ χώραν. τοῦς [5] ἰσότητα γὰρ καὶ [6] θεοσέβειαν κατεσκεύασεν, ἐχ ἧττον ἢ πρὸς [7] δικαιοσύνην. καὶ γὰρ [8] τοῦτο ἐν εἴδει ὄντι τ' συνοικειοτέρα τῶν δικαιοπραγημάτων.

XXI. Ὦ, μὴ [10] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν ἀεὶ τοῦ βίου σκοπός, ὅτω. [11] εἷς δὲ καὶ ὁ αὐτὸς δεῖ ὅλῳ τῷ βίῳ ἕπεσθαι· σὺν ἀρχῇ δὲ εἰρημένου, ἐὰν μὴ ἐκπέσῃ τοιαύτης, οἱονεὶ δεῖ τοῦτον τ' σκοπόν. ὥσπερ γὰρ ἐχ ἡ πόλις τῶν ἐποσῶν πλείοσι δοκούντων ἀγαθῶν ἁπλῶς ὁμοία ὄντων, τυγχάνει τ' κοινῶν· οὕτω καὶ τ' σκοπὸν δεῖ [12] τ' κοινωνικὸν καὶ [13] πολιτικὸν ἔχοντα.

ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀποθυμίων, πάσας τὰς προῤῥήσεις ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ κατὰ τοῦτο [14] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσται.

XXII. Τὸν μῦν τ' ὀρεινὸν, καὶ τ' καταοικίδιον, καὶ [15] τ' πολίδιον τοῦτο καὶ τὰ ἐπ' αὐτῷ πτοήσεις.

XXIII. Σωκράτης καὶ τὸν τ' πολλῶν δόξαν θεῶν, λαμίας ἐκάλει, [16] παιδίων δείματα.

XXIV. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲ ξένοις ἐν τῇ θεωρίαις ἐπὶ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐτίθεσθαι· αὐτοὶ δὲ ἐφ' οὗ ἔτυχεν ἐκαθέζοντο.

XXV. Τῷ Περδίκκα [17] Σωκράτης οὐκ ἔφη μὴ ἔρχεσθαι πρὸς αὐτόν, ἵνα, ἔφη, μὴ πρὸς κακίονα ὀλέθρου ἀπολογῆται, τυγχάνῃ, μὴ εὖ παθὼν ἀντιποιῆσαι.

XXVI. Ἐν τοῖς τ' [18] Ἐφεσίων παραμυθίαισι, φάρμακα ἔκειτο, συνεχῶς ἀναμιμνήσκεσθαι τ' παλαιῶν ἕνος τ' ἀρετὴν κεκτημένων.

[1] L. 5. § 9.
[2] [a] x.
[3] Sup. § 8.
[4] Sup. § 9.
[5] Sup. § 4, 6.
[6] L. 7. § 66.
[7] L. 9. § 1.
[8] Sup. § 13.
[9] L. 9. § 1.
[10] L. 2. § 7, 16.
[11] L. 1. § 8.
[12] L. 5. § 16.
[13] L. 9. § 23.
[14] Inf. § 27.
[15] L. 7. § 3.
[16] L. 2. § 12.
[17] L. 4. § 44. l. 7. § 68.
[17] L. 7. § 66.
[18] Ἐπικτήτου.

[1] L. 7. § 47.

XXVII. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἔωθεν [1] εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾶν, ἵν' ὑπομιμνησκώμεθα τῆς [1] Sup. § 21. l. 9. § 9. [2] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῆς ἔργον διαγυόντων, καὶ τὴν τάξεως, καὶ τὴν [3] καθαρότητα, καὶ τὴν γυμνότητα. οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρον. [3] L. 10. § 1. l. 12. § 2.

XXVIII. Ὁ αὐτὸς Σωκράτης ὁ κόδιον ὑποζωσάμενος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὰ ἱμάτιον ἔξω προῆλθε· καὶ ἅτε εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδεσθεῖσι καὶ ἀναχωρήσασιν, ὅτι αὐτὸν φόβον ἔχουσιν ἐπαλγύνειν.

XXIX. Μὴ ἐν τῇ γραφῇ καὶ ἀναγινώσκειν, ἢ πρότερον ἄρξῃ, πρὶν ἀρχθῇς αὐτὸς πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

[4] Tragic. N. & Philo de boni libert. [5] Homer. Odyss. 1. v. 413. [6] Hesiod Oper. lib. 1. v. 184. [7] ἔργα καὶ Ἡμ. [8] L. 5. § 17. Sup. § 18. [9] L. 9. § 40.

XXX. [4] Δῶλος πέφυκας, ὦ μέτεστί σοι λόγου.

XXXI. [5] Ἐπὶ δ' ἐγλαὸν φίλον κῆρ.

XXXII. [6] Μόλις γὰρ [7] ἀρετὴν ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν.

XXXIII. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, [8] μαινομένου· τοιοῦτον [9] ὁ παιδίον ζητεῖν, ὅτι οὐκ ἔστι δίδοται.

[10] L. 10. § 34. [11] L. 2. § 17.

XXXIV. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἐνδόν ὑπφθέγγεσθαι, [10] αὔριον ἴσως ἀποθανῇ. δύσφημα ταῦτα; [11] οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, φυσικῷ ἔργῳ σημαίνειν· ἢ καὶ τὸ θερίσαι [12] θερισμὸν εἶναι, δύσφημον.

[12] L. 7. § 40. [13] L. 9. § 21.

XXXV. [13] Ὄμφαξ, σταφυλή, σαπία, [14] πάντα μεταβολαί, [15] οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νεῦ μὴ ὄν.

[14] L. 5. § 23. [15] L. 4. § 4.

[16] L. 8. § 41.

XXXVI. [16] Λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τὰ δὲ Ἐπίκτητος.

[17] L. 7. § 54.

XXXVII. Τέχνῃ ὦ ἄνθρωπε [17] περὶ τὸ συγκατάθεσθαι ἐνάργειαν. καὶ ὀρθὴν [18] περὶ τὰς ὁρμὰς τοπῳ τὴν προσηκούσην φυλάσσειν, ἵνα [19] μετ' εὐλαβείας ᾖ, ἵνα [20] κοινωνικὴ, ἵνα [21] κατ' ἀξίαν. καὶ [22] ὀρέξεως μὴ πάντως ἀποχὴν [23] ἐκκλίσεις δὲ περὶ μηδὲν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἔστω σοι.

[18] L. 8. § 7. [19] L. 4. § 1. [20] L. 7. § 72. [21] L. 8. § 29. [22] L. 10. § 1. [23] Sup. § 25.

XXVII. Pythagorei manè cœlum ſuſpicere præcipiebant, quò eorum commoneamur, quæ eundem perpetuò curſum ſervant, eodémque modo peragunt opus ſuum; útq; ordinem eorundem obſervemus, & puritatem, & nuditatem. aſtri ſiquidem velamentum nullum eſt.

XXVIII. Cogita Socrates qui fuerit pelle ſuccinctus, quando Xanthippe veſte ipſius ſumptâ foras ſe proripuerat. quæque amicis ſuis dixerit, pudore ſuffuſis pedémque retrahentibus, cùm ſic indutum illum conſpicarentur.

XXIX. Nec in ſcribendo, nec in legendo aliis præcipias, niſi priùs præceptum fuerit tibi. in vita multò magis ſic ſe habet.

XXX. *Cùm liber haud ſis, jus loquendi non habes.*

XXXI. ——— *at cor lætum tibi riſit.*

XXXII. *Dura ſuos fundendo ſudore parentes.*

XXXIII. Inſani eſt, ficum hyeme quærere. aſſidet huic, qui puerulum requirit, cùm non amplius conceditur.

XXXIV. Filiolum deoſculans præcipiebat Epictetus, intus apud ſe diceret, *Cras forſan moriturus eſt.* at malè ominata ſunt iſta. mali ominis nihil eſt, quod munus naturale ullum deſignat. alioqui ſpicas etiam demeti, infauſtum fuerit.

XXXV. Uva acerba, matura, paſſa; mutationes ſunt omnia iſta, non in id quod non eſt, ſed in id quod nondum eſt.

XXXVI. *Voluntatis latro nullus eſt*, inquit Epictetus.

XXXVII. Artem aſſenſum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos eſſe, ut cum exceptione fiant, ut ſocietatis jus ſpectent, ut pro rei cujuſque dignitate adhibeantur. & appetitu quidem abſtinendum prorſus: averſationem verò in re nulla adhibendam. quæ noſtri juris non ſit.

XXXVIII. Non est itaque, inquit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insaniamus, nécne.

XXXIX. Socratis dictum. Quid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. quorummam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. quare ergo non quæritis? quia jam habemus. cur ergo pugnatis & contenditis invicem?

XXXVIII. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ὧν, ἔφη, ἔστιν ὁ ἀγών, ἀλλὰ περὶ τοῦ [1] μαίνεσθαι, [2] εἰ μή.

XXXIX. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τί δέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. τίνων λογικῶν; [3] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί [4] οὖν ζητεῖτε; ὅτι [5] ἔχομεν. τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[1] *L.* 5. § 17.
[2] ἢ μή.
[3] *L.* 10. § 35.
[4] Sic [8] Xyl. Lug.
[5] *L.* 4. § 13. *l.* 5. § 28.

LIB. XII.

MISTA omnia, quæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes, nî tibi ipse invideas. hoc autem fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & quod præsens est tantùm ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum quicquid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla quæ vera sunt proloqueris, & quæ legi consentanea ac pro rei cujusque dignitate sunt, facis: nec impediverit te, quo minùs sic te geras, aut aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, aut sensus etiam cingentis te massæ istius carnæ. viderit enim id quod patitur. 6 igitur, cùm in exitu ferè jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, quod in te principatum gerit & divinum est, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere desinas aliquando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo qui te protulit, dignum te præstabis, desinésque in patria tua peregrinus esse, eáque quæ quotidie eveniunt tanquam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspensus teneri.

II. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus, denudatas intuetur. solâ

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ'.

Π[1] ΑΝΤΑ ὅσα ἐφ' ἃ [1] μέλλει περιόδῳ εὐχῇ ἐλθεῖν, [2] ἤδη ἔχεις διώσασθαι, ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς· τοῦτο δέ ἐστιν, ἐὰν [3] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίπῃς, καὶ [4] τὸ μέλλον ἐπιτρέψῃς τῇ προνοίᾳ, καὶ [5] τὸ παρὸν μόνον οὕτως ἐξαγάγῃς [6] πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [7] φιλῇς τὸ ἀπονεμόμενόν σοι ἐκ τῆς [8] σῆς γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὲ τοῦτο δικαιοσύνην δέ, ἵνα [9] ἐλευθέρως καὶ χωρὶς παρεμπλοκῆς [10] λόγῳ τε τοὐληθὲς καὶ πράσσῃς τὰ [11] κατὰ νόμον, καὶ [12] κατ' ἀξίαν. [13] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε [14] κακία ἀλλοτρία, μήτε [15] ὑπόληψις, μήτε φωνή, μηδὲ μέρος [16] αἴσθησις τοῦ περιτεθειμένου σοι σαρκιδίου. [17] ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον. ἐὰν οὖν [18] ὅτε δήποτε πρὸς ἔξοδον ᾖ σοι, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπών, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου καὶ [19] τὸ ἐν σοὶ θεῖον ἐκμέσῃς. καὶ [21] τὸ μὴ παύσεσθαι ποτὲ ζῶν φοβηθῇς, ἀλλὰ τόνῳ [22] μηδέ ποτε ἄρξασθαι καὶ φύσιν ζῆν· ἔστι ἄνθρωπος [23] ἃ ξένος ὢν [24] ἡγνόησεν κόσμος, καὶ πάσῃ [25] ξένος ὢν [26] τὰ παρεπόμενα, καὶ [27] θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα [28] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [29] προσκόμματος ὁτιοῦν καὶ τοῦδε καὶ τοῦδε.

II. [30] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ γυμνὰ τῆς ὑλικῆς [31] ἀγλοίου καὶ φλοιοῦ καὶ κα-

[1] *L.* 8. § 1.
[2] *L.* 3. § 14. *l.* 8. § 55.
[3] Inf. § 2. *l.* 6. § 32.
[4] *L.* 7. § 8, 46.
[5] *L.* 3. § 12.
[6] *L.* 11. § 20.
[7] *L.* 3. § 16.
[8] *L.* 5. § 8.
[9] *L.* 7. § 31.
[10] *L.* 3. § 16.
[11] *L.* 10. § 11.
[12] *L.* 11. § 37.
[13] *L.* 5. § 34.
[14] Sup. § 35.
[15] Sup. § 3.
[16] *L.* 7. § 15.
[17] Sup. § 68.
[18] Sup. § 16.
[19] *L.* 6. § 2.
[20] *L.* 2. § 12.
[21] μὴ τὸ π. *l.* 3. § 3.
[22] *L.* 10. § 1.
[23] Inf. § 5, 14.
[24] Inf. § 26.
[25] *L.* 4. § 29.
[26] *L.* 6. § 44. *l.* 8. § 15.
[27] *L.* 4. § 46.
[28] *L.* 9. § 26.
[29] *L.* 11. § 13.
[30] *L.* 10. § 38.
[31] Inf. § 8.

θαρμάτων ὁρᾷ. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτῆ νοερῷ μόνων [1] ἅπτεσθαι τὴν ἐξ ἑαυτῆς εἰς ταῦτα [2] ἐρρυηκότων καὶ ἀπωχελισμένων. ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο ἐνδίοσις ποιῇ, [3] τὸ πλοῦν περισπασμὸν σεαυτῆ περιαιρήσεις. ὁ γὰρ μὴ [4] τὰ περικείμενα κρεάδια ὁρῶν, ἤτοι γὰρ ἐσθῆτα, ἢ οἰκίδιον, καὶ δόξαν. καὶ τὸ τοιοῦτον περιβολαῖον καὶ σκηνὴν θεώμενος, [5] ἀρκήσεται.

III. [6] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰλλα [7] μέχρι μὲν ὅτου μελεῖ σοι ἐστὶ, σοὶ ἐστὶ τὸ δὲ τρίτον μόνον [8] κυρίως σόν. [9] ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτῆ, τυτέστιν, ἀπὸ τῆς ἀμαυρώσης, [10] ὅσα [11] ἄλλα ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, [12] ἢ [13] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [14] ὅσα ὡς μέλλοντα παρέσεσθαι [15], καὶ ὅσα [16] δὲ περικείμενά σοι χωμάτια, ἢ [17] δὲ ἀμφύτευτα πνευμάτια, ἀφεραίρετα φέσεσιν, καὶ ὅσα ἡ ἔξωθεν περιῤῥέουσα δίνη ἐλίσσει, ὥστε [18] τὴν ξωεμφρμένην ἀξηρμένῃ καθαρὰν τὴν νοερὰν διάνοιαν [19] ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [20] ποιοῦσαν τὰ δίκαια, καὶ [21] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [22] λέγουσαν τἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημί, δὲ ἡγεμονικὴ τούτου τὰ προσπτώματα ὑπὸ [23] προσπαθείας, καὶ δὲ χρόνου τὰ ἐπιόντα, ἢ τὰ παρῳχημότα, ποιήσῃ τὰ σεαυτοῦ, οἷος ὁ Ἐμπεδοκλέους,

[25] Σφαῖρος [26] κυκλοτερὴς [27] μονῇ περιθεὶς γαίων.

μόνον τὰ ζῆν ἐκμελετήσῃς [28] ἃ ζῇς, τυτέστι, [29] τὰ πρόσω, διωπόσῃ τοῦ μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [30] ἀπολιπόμενον, ἀταράκτως καὶ εὐγνωμόνως καὶ [31] ἵλεως τῷ σαυτῆ δαίμονι ἀμβιῶναι.

IV. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν φιλεῖ ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλῶν, [32] τὸ δὲ ἑαυτῆ περὶ αὐτῆ ὑπολήψιν ἐν ἐλαττόνι λόγῳ τίθεται, ἢ τὸ περὶ ἄλλων. ἐὰν γοῦν καὶ θεὸς ὑπισχνεῖται, ἢ διδάσκαλος ἔμφρων, κελεύσῃ, μηδὲν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ ἀμηχανεῖσθαι, [33] ὃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει

[1] L. 2. § 12.
[2] Sup. § 1. Inf. 26.
[3] L. 2. § 2, 7.
[4] Inf. § 3. l. 10. § 1, 38.
[5] ἀσχολ. f. ut l. 4. § 18.
[6] L. 2. § 2.
[7] L. 5. § 33.
[8] L. 10. § 2.
[9] L. 10. § 38.
[10] Add
[11] L. 4. § 18.
[12] ἄλλως
[13] ἢ
[14] L. 6. § 32.
[15] L. 7. § 7.
[16] -αται σε
[17] Sup. § 2.
[18] L. 2. § 2.
[19] L. 4. § 26.
[20] [καὶ] ἀπ.
[21] L. 10. § 12.
[22] L. 2. § 17.
[23] L. 3. § 12.
[24] L. 5. § 1.
[25] Sup. § 1.
[26] L. 8. § 41.
[27] Σφαῖρ' ὡς Salm.
[28] μόνῃ περιθεὶς Idem.
[29] L. 2. § 14.
[30] l. 3. § 10.
[31] L. 8. § 44.
[32] L. 7. § 46, 56.
[33] L. 3. § 16.
[34] L. 2. § 6.
[35] L. 3. § 4.

enim mente suâ, illas à se demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qui enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, aut apparatu instructúque reliquo cogitando, negotium ullum faceſſet sibi.

III. Tria sunt, ex quibus constas, corpusculum, animula mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote quorum cura commissa est tibi, tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris quæcunque alii dicunt faciuntque; & quæcunque ipse aliquando dixeris feceríſque & quæcunque te tanquam futura conturbant, & quæcunque vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; denique quæcunque externa rerum vertigo jugis volvit, ita ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloquens. si à mente, inquam, tua hæc sejunxeris, quæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis quicquid vel præteritum vel futurum est; feceríſque te talem, qualis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdque tantummodo, quod vivis, hoc est, quod impræsentiarum adest, vivere sategeris; poteris tandem, quod superest vitæ tuæ, ad mortem usque, tranquillè, generosè, genióque tuo propitius transigere.

IV. Sæpenumero [illegible] qui fiat, ut cùm sese [illegible] omnibus diligat, [illegible] am tamen de se [illegible] minoris faciat, quàm [illegible] que si vel Deus vel præ[illegible] dens quis astans præcep[illegible] quam, nè quid apud [illegible] mentéve agitet quod non [illegible] conceperit proferat, nè ad [illegible] lam.

lam quidem id sustineret. ità proximos magis, quid de nobis sentiant, veremur, quàm nos ipsos.

V. Qui fit, ut Dii, qui pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore dispositerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, quique frequentissima cum ipsis quasi commercia habuerint, atque per opera pia sacráque ministeria quàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent amplius, sed omnino extinguerentur? hoc verò siquidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset. vel hinc ergò quod aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, quòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non autem de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qui sunt autem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atque irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

VI. Illis etiam assuesce, quæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desuetudinem inepta sit, frænum quàm dextra validiùs tenet; quia huic operi assuevit.

VII. Cogita qualem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsùm prorsúmque vastitatem immensam: materiæ denique cujusque imbecillitatem.

VIII. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: quid dolor; quid voluptas; quid mors; quid gloria: quis cuique molestiarum autor: quo modo nemo ab alio quopiam impediatur: quod denique opiniones constant omnia.

IX. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste enim ensis, quo utitur,

σῇ, ἐὰν πρὸς μίαν ἡμέραν τοῦτο ὑπομένῃς. ὕπου τὰς πύλας μᾶλλον ἀνοίξομεν ἢ ποτε πρὸς ἡμᾶς φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτάς.

V. Πῶς ποτε πάντα χαλῶς ⸫ φιλανθρώπως διακεκοσμημένα οἱ θεοὶ, τοῦτο μόνον παρεῖδον, ὃ ἐνίοις τῶν ἀνθρώπων ⸫ πάνυ χρησίμοις, ⸫ πλεῖστα πρὸς ὃ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια ἐτετεύχεσι, ⸫ ἔτι πλεῖστα δι' ἔργων ὁσίων ⸫ ἱερουργιῶν [1] συνήθεις τῷ θείῳ γενομένους, ἐπειδὴ ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς ὃ πάντελὲς [2] ἀπεσβηκέναι; τοῦτο ἤδη ⸫ ὅπως ἔχει, εὖ ἴσθι, ὅτι [3] εἰ [ὡς] ἐπέρρωτο ἔχειν ἔδει, ἐποίησεν ἄν. εἰ δὲ δίκαιον λέγειν, καὶ δι' ⸫ δυνατόν. ⸫ εἰ μὴ φύσιν, ἤνεσχεν ἂν αὐτὸ ἡ φύσις. ὅτι δὴ μὴ ὕπως ἔχει, εἴπερ ὑπ' ὄχ ὕπως ἔχει, πιστεύω σοι τὸ μὴ δεῖσαι ὕτω γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ ⸫ αὐτὸς, ὅτε τοῦτο πρᾶξαι πρὸς διαλογῇ πρὸς τὸν θεόν. ὑπ' ἂν δὴ ὕτω διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄρεσκοι ⸫ δικαιότατοί εἰσιν· [4] εἰ δὲ τοῦτο, σὲν ἂν τὶ περιεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον ἐν τῇ διακοσμήσει.

VI. [5] Ἔθισε ⸫ ὅσα ἀπογινώσκεις, ⸫ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ ἀνέθιστον ἀργὸς ἐστὶ, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ. τοῦτο γὰρ [6] ἔθισεν.

VII. [7] Ὁποῖον δεῖ καταληφθῆναι τὸν θανάτου ⸫ σώματι ⸫ ψυχῇ, [8] τὴν βραχύτητα τοῦ βίου, [9] τὴν ἀχανείαν τοῦ ὀπίσω, καὶ πρόσω αἰῶνος, [10] τὴν ἀσθένειαν πάσης ὕλης.

VIII. [11] Γυμνὰ τὰ φλοιῶν διακρίνειν τὰ αἰτιώδη· [12] τὰς αἰαφορὰς τῆς προαιρέσεως· [13] τί πόνος· [14] καὶ ἡδονὴ· [15] τί θάνατος· [16] καὶ δόξα· [17] καὶς ὁ ἑαυτῷ ἀφελίας αἴτιος· πῶς [18] οὐδεὶς ὑπ' ἄλλου ἐμποδίζεται· ὅτι [19] πάντα ὑπόληψις.

IX. Ὅμοιον δ' εἰ δεῖ ἐν τῇ τῶν δογμάτων χρήσει, [20] παλαιστικῇ, καὶ μὴ μονομάχῳ

[1] L. 5. § 27.
[2] L. 4. § 21. l. 10. § 1. Inf. § 23.
[3] L. 9. § 35.
[4] L. 7. § 41.
[5] L. 6. § 19. l. 10. § 22.
[6] L. 10. § 22.
[7] L. 2. § 11. l. 3. § 5. l. 11. § 3.
[8] L. 5. § 24.
[9] L. 4. § 3, 48.
[10] L. 9. § 33, 36.
[11] Sup. § 2.
[12] L. 10. § 37.
[13] L. 7. § 33.
[14] L. 5. § 26.
[15] L. 7. § 33.
[16] L. 6. § 16.
[17] L. 9. § 26.
[18] L. 5. § 34.
[19] L. 2. § 15.
[20] L. 7. § 61.

μάχῃ· ἀ μὲ γὰρ δὴ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἀποκτέται, καὶ ἀμαρεῖται· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [1] ἀεὶ ἔχει, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συρρέψαι αὐτὴν δύναται.

[1] L. 7. § 8.

X. [2] Τοιοῦτα [3] τὰ νοήματα ὁρᾶν, [4] διαιρεῖσθαι εἰς ὕλην, αἰτίον, ἀναφορέα.

[2] Πῶς αὐτὰ
[3] L. 2. § 12.
[4] L. 7. § 29.

XI. Ἡλίκων ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρωπος, [5] μὴ ποιῆσαι ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει [6] ὁ Θεὸς ἐπαγαγεῖν, καὶ [7] δέξασθαι πρὸς ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ Θεός.

[5] L. 8. § 29.
[6] L. 10. § 1.
[7] Sup. § 1, 3.

XII. Τὸ ἕξεως τῇ φύσει, [8] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [9] οὐδὲν γὰρ ἑκόντας ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. μήτε ἀνθρώποις. [10] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες. ὥστε [11] οὐδενὶ μεμπτέον.

[8] L. 8. § 17.
[9] L. 8. § 15.
[10] Sup. § 1.
[11] L. 1. § 15.

XIII. Γέλοιος [12] γὰρ καὶ [13] ξένος, [14] ὁ θαυμάζων εἰ οὐ τὴν ἐν τῷ βίῳ γινομένων;

[12] L. 4. § 27.
Inf. § 24.
[13] ἀνόητος Lug. -ώτατος Ann.
[14] Sup. § 1.

XIV. [15] Ἢ τοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, καὶ πρευβάλλουσα τάξις, καὶ πρόνοια ἱλάσιμος, καὶ φυρμὸς [16] εἰκαιότατος, ἀπροστατήτος. εἰ μὲν οὖν ἀπαραβατος ἀνάγκη, τί ἀντιτείνεις; εἰ δὲ πρόνοια ὑπαθεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [17] ἄξιον αὐτὸν ποίησον [18] τῆς ἐκ θεοῦ βοηθείας. [19] εἰ δὲ φυρμὸς ἀφηνιάζει μόνος, ἀσμένιζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ πηδαλίῳ ἐπὶ σοὶ ἔχεις ἐν σαυτῷ λογικὴν ἡγεμονικόν. καὶ πρὸς ἐκεῖνα πρέπει σε ὁ κλύδων, συναφερέτω δὲ σαρκίδιον, δὲ πνευμάτιον, τἆλλα. [20] τὸν γὰρ νοῦν οὐ προσήκει.

[15] Sup. § 3.
I. 3. § 16.
[16] L. 6. § 29.
I. 7. § 70.
[17] L. 3. § 1.
[18] L. 9. § 40.
[19] Sup. § 28.

XV. Ἢ τὸ μὲ τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ τὴν ἀυγὴν οὐκ ἀποβάλλει· [21] ἢ σὺ ἐν σοὶ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, [22] καὶ σωφροσύνη προαποσβήσεται.

[20] Sup. § 3.
I. 3. § 16.
[21] L. 6. § 29.
I. 7. § 70.
[22] L. 3. § 1.

XVI. Ἐὰν δὲ φαντασίαν παραχθῇς, ὅτε ἥμαρτε [23]. τί δαὶ οἶδας, [24] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; ἢ ὃ καὶ ἥμαρτεν· ὅτε [25] κατακεκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ὕτως ὅμοιον τοῦτο τῷ [26] κατασφήξαι ἢ ἑαυτὸν ἔπλεξεν. ὅτι [27] ὁ μὴ θέλων τὸ φαῦλον ἁμαρτάνει, ὅμοιος δὲ μὴ θέλοντι τὸ συκῆν ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν, καὶ τὸν ἵππον χρεμετίζειν, καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [28] τί γὰρ παθὼν τὸ ἕξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ ὦν χρήσιμόν σοι, [29] θύσιν θεραπεύουσον.

[23] τι [τις]
[24] L. 9. § 38.
[25] L. 8. § 10.
[26] L. 6. § 20.
[27] L. 4. § 6.
[28] L. 8. § 14.
[29] L. 10. § 30.

posito, statim interficitur. Ille autem manum semper præstò habet, quâ vibratâ duntaxat opus est.

X. Res ipsas quales sint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

XI. Quanta est hominis potentia, in cujus situm est arbitrio, ut nihil faciat, nisi quod Deus ipse comprobaturus est, & quicquid Deus illi assignaverit, libens excipiat?

XII. Quicquid naturæ consentaneum contingit, de eo nec Dii sunt incusandi; nihil enim vel sponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipsi sponte. nulli ergo sunt incusandi.

XIII. Quàm ridiculus & peregrinus est, qui quicquam eorum quæ in vita hac fiunt miratur?

XIV. Aut est necessitas fatalis, & ordo inviolabilis, aut providentia placabilis, aut confusio temeraria, & rectoris orba. si necessitas inviolabilis, quorsum reniteris? si providentia, quæ placari possit, auxilio divino dignum te præsta. si denique confusio rectoris orba, sat habe, quòd in æstu istiusmodi rectricem quandam intra te mentem habes. quòd si te æstus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripieat: mentem duntaxat nè abripiat.

XV. An cum lucernæ lumen, usquedum extinguatur, lucet, nec splendorem amittat suum; tu admissurus es, ut in te veritas, justitia, temperantia ante extinctum temet extinguatur?

XVI. Ubi obrepserit tibi cogitatio, peccâsse aliquem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc sit; aut si peccavit, an peccati ipse se reum peregerit? hoc enim perinde est, ac si faciem sibi dilacerâsset: tum illud memineris, eum qui improbos delinquere non vult, parem esse illi, qui ficum in ficubus succum acrem gerere; & infantes vagire, & equum binnire, aliáque ejusmodi quæ necessaria sunt, nolit. quid enim fecerit, qui sic affectus fuerit? hunc tu, si tantùm posse te putas, sana.

XVII.

XVII. Nì decorum ſit, nè feceris; nì verum ſit, nè dixeris. ad iſta enim duo ſemper intentio tua tendat.

XVIII. Conſidera ſemper, quid illud ſit, quod cogitationem tuam afficit; curæque ſit tibi hoc ipſum in formam, materiam, finem, & tempus, intra quod deſiturum ſit, diſtinguendo explicare.

XIX. Sentias tandem aliquando, aliquid eſſe in te præſtantius ac divinius eis quæ affectus in te excitant, & quaſi fidiculis quibuſdam diſtrahunt te. quæ mihi, nunc dicas tibi, mens, eſt? num metus? num ſuſpicio? num libido? num aliud aliquid iſtiuſmodi?

XX. Primò vide, nequid temerè, aut abſq; certo aliquo fine. ſecundò, nè ad ullũ alium finem, quã qui ſocietati conducat referatur.

XXI. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipſe ullus uſquam futurus ſis, nec quicquam eorum quæ vides, nec horum quiſquam qui nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata ſunt, ut nova alia ſerie perpetuâ producantur.

XXII. Omnia in opinione ſita ſunt: & hæc ipſa in te. quandocunq; ergo volueris, opinionem tolle, & ſicut promontorium prætervecto tranquillitas, ſic ſtabilia tibi futura ſunt omnia, & ſinus æſtu immunis.

XXIII. Operatio unaquæq;, quæ tempore ſuo deſinit, nihil inde mali patitur, quia deſinit; nec autori ejus, ceſſationis hujus ratione, mali quicquam contingit. pari ergo modo actionum omnium complexio, quæ vita dicitur, ſi tempore ſuo deſierit, nihil inde quicquam mali patitur, quia deſit, nec qui tempore opportuno finem hanc terminavit, male ideo fruitur. tempus autem & terminum aſſignat natura: eaq; quandoq; peculiaris, ut in ſenectute fit; ſemper verò communis, cujus partibus aliiſque mutantibus novus perpetuò vegetuſq; mundus permanet universus. bonum autem ſemper ac tempeſtivum eſt, quod universo conducit. proinde vitæ ceſſatio non

XVII. [1] Εἰ μὴ καθήκει, μὴ ποιήσῃς· [2] εἰ μὴ ἀληθὲς ἔστι, μὴ ἔπῃς· ἧ γὰρ ὁρμή σου ἔστω[3].

XVIII. Εἰς ὃ πρῶτον ἀεὶ ὁρᾶν, [4] τί ἐστιν αὐτὸ ἐκεῖνο ὃ τὴν φαντασίαν σοι ποιεῖν, καὶ [5] ἀναπύοντά διαῤῥῆξαι, εἰς τὸ εἶδος, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τὴν διαφορὰν, εἰς τὴν χρόνον, ἐντὸς ὃν πεπαῦσθαι αὐτὸ δεῖ.

XIX. Αἴσθου ποτὲ, ὅτι [6] κρεῖττόν τι ἐστὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ, τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ κατάπαξ [7] τῶν νευροσπαστούντων σε. [8] τί μοι νῦν ἐστιν ἡ φαντασία; μὴ φόβος; μὴ ὑποψία; μὴ ἐπιθυμία; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον;

XX. Πρῶτον, ὃ [9] μὴ εἰκῇ, μηδὲ ἄνευ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [10] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ὅπερ τὸ κοινωνικὸν τέλος τὴν ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.

XXI. Ὅτι [11] μετ' ὀλίγον, οὐδεὶς ἐδαμοῦ ἔσῃ, οὐδὲ τούτων τι ἃ νῦν βλέπεις, οὐδὲ τούτων τις τῶν νῦν βιούντων [12] πρόσωπα γὰρ μεταβαλλόντων καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [13] ἵνα ἕτερα ἑφεξῆς γένηται.

XXII. Ὅτι [14] πρᾶγμα ἡ ἀπόληψις καὶ [15] αὐτὴ ὅτι σοι. [16] ἄρον ἔν, ὅτε θέλῃς, τὴν ἀπόληψιν, καὶ, ὥσπερ κεφαλὴν ἀκρωτηριασθεὶς πρᾶγμα, καὶ κόλπος ἀκύμων.

XXIII. Μία καὶ ἡλίσου ἐνέργεια κατὰ καιρὸν παυομένη, [18] οὐδὲν κακὸν πάσχει, καὶ τὸ πεπαῦσθαι· οὐδὲ ὁ τὰ πράξαντα τὰ πραξάντων ταύτῃ, κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως οὖν καὶ τὸ ὅλον πάντων τῶν πράξεων σύστημα, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσῃ, [19] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται· οὐδὲ ὁ καταπαύσας ἐν καιρῷ τὴν ἁρμονίαν τοῦτον, καλῶς διέπεμψε. [20] ἔστι δὲ καιρὸς, καὶ ὃν ὅρον δίδωσιν ἡ φύσις ἀεὶ μὲν ἀγήρατος, ὅταν ἡ ὑπ' αὐτὸν ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, καὶ τοῦτο ἢ τοῦ ὅλου· [22] ἧς τὰ μέρη μεταβάλλοντα, [23] νέα ἀεὶ καὶ ἀκμάζοντα σύμπαντα κόσμου διαμένει. [24] καλὸν δὲ ἀεὶ πρὸς καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ. ἡ ὧν καταπαύσις καὶ βίου,

[1] L. 5. § 3.
[2] L. 3. § 16.
[3] Vid. Not.
[4] Sup. § 11.
[5] Sup. § 8, 10.
[6] L. 5. § 21.
[7] L. 2. § 2.
[8] L. 5. § 11.
[9] L. 2. § 16.
[10] L. 5. § 16.
[11] L. 9. § 28.
[12] L. 7. § 23.
[13] Sup. § 25.
[14] Sup. § 8.
[15] L. 6. § 52.
[16] L. 8. § 40.
[17] L. 5. § 2.
[18] L. 9. § 21.
[19] L. 3. § 29.
[20] Inf. § 35.
[21] Inf. § 36. l. 6. § 20.
[22] Sup. § 21.
[23] L. 7. § 25
[24] L. 4. § 23. l. 5. § 8.

ἑκάστῳ

[1] L. 2. § 11. [2] L. 5. § 1. [3] L. 7. § 72. [4] L. 1. § 22. [5] L. 2. § 3. [6] Sup. § 5. [7] L. 7. § 53.

ἐχέτω [1] ὁ κακὸν μηδὲν ἀδικεῖν· ἐὰν δὲ καὶ ἄλλο· ἐὰν δὲ καὶ ἀφελέτου, δὲ [2] οὐκ ἀκινδύνου· ἀγαθὸν ὄν, ἐὰν [3] πρὸς ὅλῳ κόσμον, δὲ [4] συμφέρον, δὲ συμφερόμενον. οὕτω γὰρ δὲ θεοφόρητος, [5] ὁ φερόμενος καὶ ταὐτὰ θεῷ, δὲ ὅτι ταὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος.

XXIV. Τρία ταῦτα ἅ προσήκει ἐν ἑαυτῷ· ὅτι μὲν ὧν ποιεῖς, εἰ [6] μὴ τι εἰκῇ μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς αἱ [7] ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ὅτι δὲ τῷ ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [8] ἤτοι κατ' ὀλίγον τυχόν, ἢ καὶ [9] προνοίαν· ἔτι δὲ τῇ ὀπτασίᾳ μεμπτέον, [10] ἔστι τῇ προνοίᾳ ἐκκλιτέον. δεύτερον, δὲ [11] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [12] σπέρματος, μέχρι ψυχώσεως, δὲ ἀπὸ ψυχώσεως, μέχρι δὲ τοῦ ψυχὴν ἀποδοῦναι, δὲ [13] ἐξ οἵων ἡ σύγκρισις, δὲ [14] εἰς οἷα ἡ λύσις. τρίτον, [15] εἰ ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς καταπτάμενος τὰ δυνατὰ, δὲ τοῦ πολυζωΐαν ὅση καπνοῦ ὀσμῆς· συνιδὼν ἅμα, δὲ ὅλον τὸ περιοικοῦν, ἐναερίων δὲ ἐναιθερίων· [δὲ] ὅτι ὁσάκις δὲ ἐξαρθῇς, [16] ταὐτὰ ὄψῃ, [17] τὸ ὁμοειδὲς, [18] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὅτι τούτοις, [19] ὁ τύφος.

XXV. [20] Βάλε ἔξω τὴν ὑπόληψιν, σέσωσαι· τὸ δοῦν ὁ κωλύων ὀκβάλλει ; ,

XXVI. Ὅταν δυσφορῇς ὅτι μοι, ἐπελάθου δὲ, ὅτι [21] πάντα κατὰ τὸν τοῦ ὅλου φύσιν γίνεται· δὲ δὲ, ὅτι [22] τὸ ἁμαρτάνομενον ἀλλότριον. δὲ ὅτι τούτοις τοῖς, ὅτι [23] πολλοὶ τὸ χαριζόμενον ὅπως ἀεὶ ἐγίνετο, [24] δὲ γλυκάσεται, δὲ πῶς πικρὸς γίνεται· τοῖς, [25] ὅταν ἡ συγκρίσεα ἀνθρώπου πρὸς πολὺ τὸ ἀνθρώπειον γένος. [26] ὁ γὰρ αἱμάτιον ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπελάθου ὃ δὲ τοῦ, ὅτι [27] ὁ ἐκάστου νοῦς θεὸς, δὲ [28] ἐκεῖθεν ἐρρύηκεν ἡμῖν, ὅτι [29] οὐδὲν ἴδιον οὐδενός. ἀλλὰ δὲ τὸ πνεῦμα, δὲ τὸ σωμάτιον, δὲ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [30] ἐκεῖθεν· δὲ, ὅτι [31] πρὸς ὑπόληψις· δὲ, ὅτι [32] τὸ νοῦν μόνον ἕκαστος ζῇ, δὲ τοῦτο ἀποβάλλει.

XXVII. Συνεχῶς ἀναπολῶν, [33] τὰς

[1] L. 2. § 11. [2] L. 5. § 1. [3] L. 7. § 72. [4] L. 1. § 22. [5] L. 2. § 3. [6] Sup. § 5. [7] L. 7. § 53.

est malum cuiquam, quia nec honestum: siquidem nec [illegible] fit nostra nec communitatis [illegible] us adveniétui. imò bonum [illegible] dem universo [illegible] démque conducens & congruum ita numine divino [illegible] dem, quâ Deus [illegible] téque suâ ad [illegible]

[8] Sup. § 20. [9] Sup. § 1. [10] Sup. § 14. [11] L. 8. § 17. [12] Sup. § 12. [13] Sup. § 10, 18. [14] πύρωσις, vel ἀποῤῥύμασις f. l. [15] L. 10. § 26. [16] L. 3. § 11. [17] L. 11. § 17 [18] L. 7. § 48, 49.

XXIV. [illegible] benda sunt. In [illegible] fruſtra, aut [illegible] ſum feciſſet. [illegible] trinſecùs [illegible] tunâ quoq; vel [illegible] nire. atqui [illegible] rendum eſt, nec [illegible] eſſandum. [illegible] unumquodque [illegible] animationem, ad animam [illegible] ad animam emiſſam. [illegible] conflatur, & in quam [illegible] tertium, ſi in ſublime [illegible] humanas deſpiceres, [illegible] earum [illegible] múlq; [illegible] deres, quantum [illegible] rum & ætherearum [illegible] beat, quòd quotiès [illegible] eſſes, eadem [illegible] ejuſdem [illegible] & [illegible] ſoleſcimus.

[19] L. 9. § 23. [20] L. 6. § 37. [21] L. 7. § 1. [22] L. 6. § 13. [23] Sup. § 22.

XXV. [illegible] es. ejicere [illegible]

[24] L. 5. § 8. [25] L. 4. § 26. [26] L. 7. § 1. [27] L. 8. § 4. [28] L. 3. § 4. [29] L. 2. § 1. [30] L. 5. § 20. [31] Sup. § 1, 2. [32] L. 2. § 3. [33] L. 4. § 23. [34] Sup. § 22. [35] L. 2. § 14. [36] L. 7. § 58.

XXVI. Quæ [illegible] quicquam ; [illegible] cundum univerſi [illegible] tem peccatum alteri [illegible] adhæc, quicquid [illegible] ctum, ſempérq; [illegible] eriam ubique fieri. [illegible] mini cuivis cum toto [illegible] no intercedat cogna[illegible] tam ſanguinis aut [illegible] mentis exiſtit [illegible] es, & mentem cujuſ[illegible] & divinitùs [illegible] cujuſquam [illegible] lum, & cor[illegible] ipſam indè pro[illegible] one conſtare, cu[illegible] pus denig; pra[illegible] vivitur, & [illegible]

XXVII. Eos [illegible]

colas, qui reliqua vehementer indignati fuerint, qui vel in summa miseria, vel in insigni miseria, iniquitatia, fortunâ qualibet extitere. tum scilicet, *ubi ista nunc sunt omnia?* fumus utique sunt, & chis & fabula, vel nè fabula quidem. succurrat tibi simul & quicquid est ejusmodi, quale est Fabius Catulinus Nigro, Lucius Lupus & Stertinius Tiberius Capreis, & Velius omnisque omnino cum existimatione in re nulla eminentia. quoque vile sit omne in quod studia tantopere impenditur. quantum Philosophiæ magis consentanea oblata tibi materia justum, Deum obsequentem se semper præstare. fastus dein dè contempta inflatus omnium maximè intolerabilis.

XXVII. Interrogantibus, ubi Deos conspicatus, aut unde esse convictum habens, hos ità venerari pergis? Primò etiam videntur. deinde, animam meam, nullus unquam videbit. ipsa tamen habeo. pari ratione & Deos, cum eorum quantam juvare experiar, propterea & esse conspectum habeo & timendos.

XXVIII. In hoc vita salus sita est, ut unumquodque quid sit in universa, quidque materia, quæ causa formæ, atque ex animo suo agere, & vera dicas. quid est reliquum, nisi vitâ frui, bonum bono adjungendo, ut nè minimum quidem intervallum bono vacuum relinquatur.

XXIX. Unum solis est lumen, licet parietibus, montibus, aliis innumerabilibus dispescatur: una materia communis, etiamsi corporibus peculiaribus affectionibus aliisque innumerabilibus dispescatur: una anima, etiamsi naturis innumerabilibus & circumscriptionibus peculiaribus dispescetur. una anima rationalis, etiamsi dirimi videatur. absorbet rerum dictarum particulas, corpora, materiæ sensûs expertes, necessitudinis vinculo non connectuntur sibi invicem & ista tamen mens universi continet, & fa-

βλή τινι λίθῳ ἀηδμακτήσαντας, τὰς ἐν μεγίστῃ δόξῃ, ἢ συμφορᾷς, ἢ ἔχθρας, ἢ ὁποιασοῦν τύχας ἀκμάσαντας. εἶτα ἐφισάνειν, τοῦ νῦν πάντα ἐκεῖνα; καπνός, καὶ σαπρὸς, καὶ μῦθος, ἢ ἐδὲ μῦθος. συμφορασπίσεται καὶ τοῦτο πᾶν, οἷον, Φάβιος Κατυλλῖνος ἐπ' ἀγροῦ, καὶ Λούκιος Λύπος καὶ Στερτίνιος ἐν Βαίαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρείαις, καὶ Οὐήλιος Ῥάφος, καὶ ὅλως ἡ περὶ ὀλίγων μετ' οἰήσεως διαφορά. καὶ ὡς εὐπλεῖς πᾶν τὸ καπνιζόμενον.

ὅσῳ φιλοσοφώτερον, τὸ ἐπὶ τῆς δοθείσης ὑλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, θεοῖς ἑπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. οὐδὲ τοῦ τυφίᾳ τύφος τυφόμενος, πάντων χαλεπώτερος.

XXVIII. Περὶς τὰς ἐπιζητήσεις, τοῦ γὰρ ἰδὼν τὰς θεὰς, ἢ πόθεν καταλαμβάνεις ὅτι εἰσὶν, ὕτω σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὄψει ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μηδὲ τὴν ψυχήν ἑαυτοῦ ἐμαυτῷ ἔφηνα, καὶ ὅμως τιμῶ. ἕτως οὖν καὶ τὰς θεὰς, δι' ὧν τὴν δυναμίαν αὐτῶν ἐκάστοτε πειθόμενος, ὅτι τοῦτον ὄν τρόπον καταλαμβάνω, καὶ σέβομαι.

XXIX. Σωτηρία βίου, ἑκάστην δι' ὅλου αὐτὸ ἕξιν ὁρᾶν, τί μὲν αὐτῶν τὸ ὑλικὸν, τὸ δὲ τὸ αἰτιῶδες· δεῖ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τὰληθῆ λέγειν· τὸ λοιπὸν τὴν ἀπολαύειν τῇ ζωῇ, συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθῷ, ὥστε μηδὲ τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπεσθαι.

XXX. Ἑνὸς ἡλίου, καὶ διειργμένα τοίχοις, ὄρεσι, ἄλλοις μυρίοις· μία ὕλη χρωμένων, καὶ διειργμένη ἰδίως ποιοῖς σώμασι μυρίοις· μία ψυχὴ, καὶ φύσεσι διειργμέναις μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς· μία νοερὰ ψυχὴ, καὶ διακεκριμένη δοκῇ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα μέρη τῶν εἰρημένων, οἷον πνεύματα καὶ σωματώματα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καὶ τι καὶ ἐκεῖνα τὸν

[1] L. 3. § 3
[2] L. 10. § 31.
[3] L. 2. § 17.
[4] L. 4. § 49.
[5] L. 8. § 23.
[6] L. 9. § 34.
[7] L. 2. § 12.
[8] L. 7. § 58, 67.
[9] L. 10. § 11.
[10] L. 2. § 11.
[11] L. 3. § 9.
[12] L. 7. § 2.
[13] Sup. § 18.
[14] L. 3. § 4.
[15] Sup. § 1, 3.
[16] L. 3. § 6.
[17] L. 5. § 6.
[18] L. 3. § 13.
[19] L. 9. § 8.
[20] L. 8. § 33.
[21] L. 4. § 40.
[22] L. 9. § 25.
[23] Inf. § 32.
[24] Sup. § 26.

* Λύκιος Xyl. Mer.
* - φίαις.
* ὅτι, vel
* - φίας
* τὸ νοῦν f.

νῦν συνέχῃ. Ὁ τὸ ἑπόμενα αὐτὰ βέλτιον. Χάνοια ὃ ἰδίως ὅτι τὸ ὁμόφυλον γένεται; συνίσταται. Ὁ ὁ διείργεται τὸ κοινωνικὸν πάθος.

XXXI. Τί ὀπτέλλεις; τὸ χαίνειν; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αἰδῖσι; τὸ φωνῆ χρῆσθαι; τὸ χαίνοειν; ἐκ τούτων πόθεν σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ ὃ ἔκρινε συναλαφεῖναι, πρόσεσθι ὅτι πελάδυτιον, τὸ ἕπεσθαι τῷ λόγῳ τῷ τῶν ὅλων. Ἀλλὰ μάχεται τῇ τιμῇ σου τὰ, τὸ ἀληθεύειν, ἢ τὸ χαίνειν τὸ πλησίον σεμνύεσθαι ἐκ αὐτῶν.

XXXII. Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχρόνου αἰῶνος ἐπιμεμέρισται ἑκάστῳ; ταχέως γὰρ ἀναλαφανίζεται τὸ ἀίδιον πᾶν. Πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ τῆς ὅλης ψυχῆς; ἐν πόσῳ δὲ βολαίῳ τὸ ὅλης γῆς ἕρπειν; πάντα ταῦτα ὑπόπτυα, μηδὲν μέγα φαντάζου, ἢ τὸ ὡς μὴ ἡ αὐτὴ φύσις ἄγειν ποιεῖν, παγὲν δὲ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

XXXIII. Τί ἐστὶν ἑαυτὸν λέγειν τὸ ἡγεμονικόν· καὶ ἐν τούτῳ τὸν νοῦν ἔχειν τὸν σὸν θεὸν τὸν ὄντα ἐν τοῖς λοιποῖς, καὶ θεραπεύειν ὄντα, καὶ ἐκμαιεύεσθαι.

XXXIV. Περὶ θανάτου καταφρονήσεως ἐναργεστάτου, ὃν ἐστὶν αἱ τῶν ἡδονῶν ἀγαθὸν καὶ τῶν πόνων κακὸν κεφαλαίως ἄμφω τούτω καταφρονήσθω.

XXXV. Ὦ ἡ συνέχουσα κόσμον ἀγαθότης, καὶ ἡ τὸ πλεῖστα κατὰ λόγον ὁρῶν ἀφορίζειν ἀναβλέπουσα τῇ ὀλιγοπείρᾳ σου ἴσως ἔχει, καὶ ἡ τὴν πρώτην θεωρῆσαι φύσιν ἡ ἐλαύνει χεῖρον ἢ ἀφῆρε, ταύτην θάνατον φοβεῖσθαι.

XXXVI. Ἀνθέστατε, ἐπολιτεύου ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὸ γὰρ κατὰ τοὺς νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινόν, εἰ τῆς πόλεως

---

1 L. 10. § 26.
2 ὅτι τὰ f.
3 L. 3. § 11.
4 L. 9. § 7.
5 L. 3. § 6, 16.
6 L. 2. § 12.
7 L. 3. § 2.
8 Sup. § 27.
9 L. 9. § 1.
10 ἐι.
11 L. 10. § 28.
12 L. 5. § 24.
13 Sup. § 23.
14 Sup. § 24.
15 Sup. § 24.
16 L. 6. § 14.
17 L. 3. § 10.
18 L. 6. § 36.
19 L. 10. § 2.
20 Sup. § 14, 21.
21 Sup. § 24.
22 L. 3. § 9.
23 L. 2. § 12.
24 L. 10. § 31.
25 L. 9. § 41.
26 Sup. § 23.
27 L. 8. § 2.
28 L. 9. § 37.
29 Inf. § 36.
30
31 L. 10. § 1.
32 L. 3. § 11.
33 Sup. § 35.

cultas illa, cuius v… ruptur: intelle… contribulem… ficitur, eide… potest con… ius revell…

XXXI. … flere, … scere, … ti, cog… deside… go cante… dentur o… ulcinum … tioni ob… repugna… istis nunt…

XXXII. … ac inme… tur? ab … celerrime ab… tem totius materi… & animæ univers… tiam tellus, tot… hæc omnia, … magnum … ut ea facias ad … ducit, ea sust… munis infert.

XXXIII. … mens … omnia, … fixe agon… mus.

21 γενεᾷ. …

XXXIV. … … com… quam it contide… voluptatem in … nullis habent, … pisse.

XXXV. Cui illud … quod tempestivum … betur; nec inter… an … sentien… … corpus … … in…

XXXVI. … versatus es … fert; si … eternim quod … id omnibus æqui…

gitur grave pateris, si te non tyrannus, nec judex iniquus, sed natura quæ induxit, emittat: perinde ac si histrionem prætor qui introduxerat, è scena dimitteret. Tres enim fabulæ quinque nondùm absolvis, rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, quæ ejusdem olim componendæ causa fuerit, nunc & dissolvendæ auctor est: neutrum autem horum à te est. discede ergò propitius. nam & qui te dimittit, propitius est.

ἀποπέμπει σε ὁ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [29] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; οἷον [30] εἰ κωμῳδὸν ἀπολύει [31] τῆς σκηνῆς ὁ στρατηγός· ἀλλ' οὐκ εἶπον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· [32] ὃν μυῶ τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ πλεῖον ἐκεῖνος ὁρίζει, [33] ὁ τότε μὲν τῆς συγκρίσεως, νῦν δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀμφοτέρων· [34] ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

[29] L. 8. § 20.
[30] L. 11. § 1.
[31] L. 9. § 3.
[32] L. 2. § 3.
[33] L. 11. § 20.
[34] L. 2. § 3.

Finit Duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀντωνίνου ιϛ' βιβλίων.

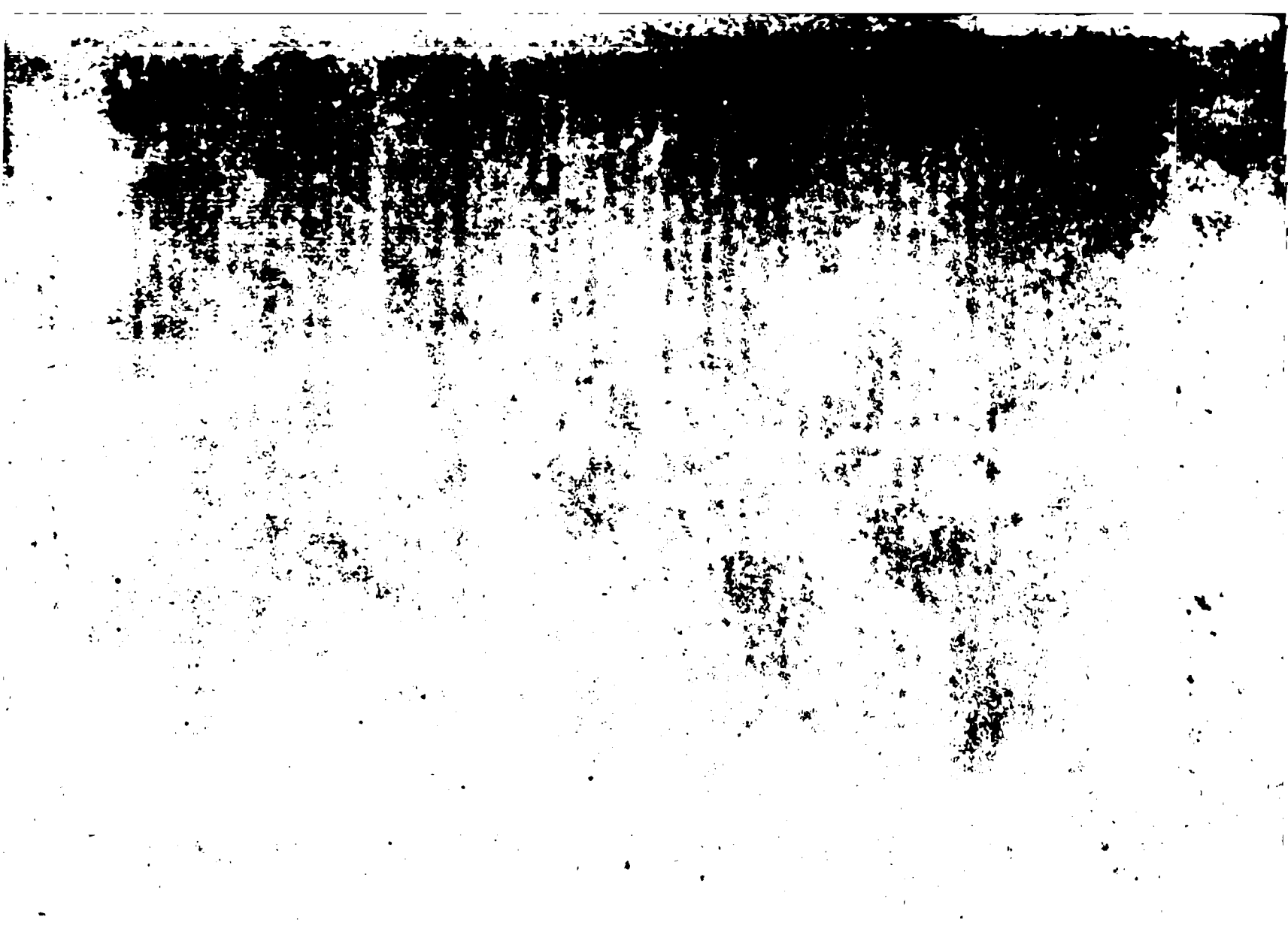

DE
Marco Vero Aurelio Antonino
IMPERATORE
ELOGIA & JUDICIA.

Suidas in Μάρκ☉.

[illegible] ☉ ὁ καὶ Ἀντωνῖν☉ βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ [illegible] κατὰ πάντα φιλόσοφ☉.

Idem.

[illegible] βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν [illegible] σιω[illegible] ἢ ἑρμηνεῦσαι ῥᾷδιον. [illegible] γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, συνεθῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ὑποστησάμεν☉, [illegible] οὔτε καθ' ἡδονὴν τρέψας τὸ πρόσωπον [illegible] τῶν φιλοσόφων [illegible] ἀπὸ τῆς [illegible] μιμήσεις, οὐ μόνον κατὰ τὴν [illegible] διαιτημάτων [illegible], ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τῶν [illegible] μαθημάτων [illegible]. τόν τε γοῦν ἰδιώτην βίον ἐν [illegible] πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐζῆσε, οὐδὲν τῇ εἰσποιήσει [illegible] ἀλλοιωθεὶς καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν εἰς τὴν ἡγεμο[illegible] κατὰ μοναρχίαν [illegible], καὶ τὴν ἄκραν δυ[illegible] περιβέμεν☉, πρὸς οὐδεμίαν ἀλαζονείαν ὑ[illegible] ἀλλ' ἦν ἐλεύθερος καὶ δαψιλὴς ἐν τοῖς [illegible] ἐπιεικὴς δὲ καὶ μέτρι☉ ἐν ταῖς τῶν ἐθνῶν [illegible] γὰρ

[illegible] idem de eodem.

[illegible] βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ εὐσεβὴς ἐπικληθείς. [illegible] καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας καὶ ἄριστα [illegible] κράτει [illegible] τινι ἦρξε. πλεῖστον [illegible] αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν [illegible] ἀπείχετο. τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἁμαρ[illegible] μάλιστα τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ οὔτε ἐπο[illegible] οὔτε ἐκόλαζεν. ἀλλ' εἰ μέν τις χρηστόν [illegible] ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ. τῶν δὲ [illegible] λέγων, ὅτι ποιῆσαι μέν τινι [illegible] ἀδύνατόν ἐστι. τοῖς δὲ [illegible] ἐστιν ἂν [illegible] χρῆ[illegible] ἔτη γὰρ [illegible] καὶ μῆνας δέκα, [illegible] καὶ ιθ' ἔτη, ἡμέρας τε ια' αὐταρ[illegible] διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν οὐδενὶ ἠλ[illegible] δὲ [illegible] καὶ οὐδὲν προσποιητὸν εἶχε. πάμ[illegible] ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίας ἀσκηθείς. πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη. λέγει καὶ ἄλλους μυρίους ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Cassius hist. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκ☉, ἄριστα δὴ πάντων τῶν ἐν κράτει τινὶ γενομένων ἄρξας, οὕτως μετήλλαξεν, εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον δὲ ἐν εὐεργεσίᾳ διήνεγκεν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἁπάντων τῶν ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ οὔτε ἑκὼν οὔτε ἄκων ἐπλημμέλει. τὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ οὔτε ἐπολυπραγμόνει, οὔτε ἐκόλαζε. καὶ εἰ μέν τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, τῶν δὲ ἑτέρων οὐ προσεποιεῖτο, καὶ ὅτι οὐ προσποιητῶς. ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔπραττε, πρόδηλον. ἔτη γὰρ ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα, καὶ μῆνας δέκα, ἡμέρας τε εἴκοσι καὶ δύο ζήσας κἀν τούτοις τῷ τε πρὶν Ἀντωνίνῳ συχνὸν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐννέα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἕνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὅμοι☉ διὰ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν οὐδενὶ ἠλλοιώθη. οὕτως ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν προσποιητὸν εἶχε. πάμπολλα μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς —— πλεῖστον δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη· καὶ γὰρ πρὶν ἐκείνοις ὁμιλῆσαι, ἰσχυρῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο· τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλουσίοις τε οὖσιν, ὅτε τι ἔτι παῖς ὢν ἤρεσεν, ὥσθ' ὑπὸ πάντων ἀγαπηθῆναι· καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γέν☉ ποιηθεὶς, οὐχ ὑπερεφρόνησεν. Ἑλληνικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπεπόνητο.

Herodianus histor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος ἦν ἐραστὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπεσθαι. δηλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτοῦ ἢ γραφέντα. παρεῖχε δὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἐπιεικῆ καὶ μέτριον βασιλέα, τοὺς δὲ προσιόντας δεξιούμενος. κω-

λύων

λύων τε περὶ αὐτὸν δορυφόρους ὑποσοβεῖν τοὺς ἐπιγελῶντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν καὶ λόγους, καὶ δογμάτων γνῶσιν, σεμνῷ ἤθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ἐπαιδεύσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν, σοφῶν ἤνεγκεν, ἢ ἦν ἐκείνῳ καιρῶν φορά. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ἐπιπλέον ζῆλος τῆς τῆ ἀρχούσης γνώμης βίον.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ ἡμιμόρους ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς ἀρίστοις, καὶ τοῖς, ἡμῖν μακρᾷς διαδοχῆς συμπεφυκόσι, ἵνα τοῦ πλούτου περιβολαῖς λαμπρὰς, κοσμίους ἢ τὸν τρόπον, καὶ σώφρονας τὸν βίον γαμβρὰς ἐφ' ᾧ ἡδέως ἂν ἐλέσθαι πάντα ἰδίᾳ καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κτήματα.

Τελευτήσαντος ἢ Μάρκου ἐπειδὴ διαρρήδην ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν γραπτὸν καὶ τὸ δημῶδες πλῆθος ὁμοίως πένθει κατεῖχετο. ἐν δέ τις ἦν ἀνδρῶν ἐφ' ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχοῦ, ὃς ἀδακρυτὶ τοιαύτῳ ἀγγελίαν ἐδέχετο πάντες ἢ ὅσοι ἐν μιᾷ φωτὶ, οἱ μὲν πατέρα χρηστὸν, οἱ ἢ ἀγαθὸν βασιλέα, γυναῖον δὲ ἕτεροι σεβάσμιον, οἱ ἢ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλουν καὶ ὠδύροντο.

Aristides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ ἦν καλῶν τὸ, ἐν ἐορτῇ καὶ ἐν πανηγύρει, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, ὡς τῶν θεῶν καὶ φιλανθρώπων βασιλέως. ἃ γὰρ δὴ δέος γε, μὴ ἐπαινεῖν αὐτὸν φοβηλόμενοι, ἔπειτα ἀπορήσωμεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ, ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι ὡς αὐτοῦ. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνου πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον ἐδένα ὁρῶ τῷ βασιλέως ἀξίου, οὐδὲ ὅστις [ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἐν μὲν οὖν τῷ τοῦτο φρόνιμον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν ὡς αὐτῷ, ὅτι καὶ σώζεσθαι ἢ πεφυκέναι εἰς τιμὴν ἀρχῇ, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. οὔτε γὰρ φόβῳ τοῦ θεοῦ αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῶ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν οἴονται δεῖν, πῶς καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπερ ἐχρῆν ἦ τὸν βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθόντα ἃ χρῆ, καὶ παιδευθέντα, καὶ μηδενὸς ἦν καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαθῆ γεγονότα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλοκαγαθίαν ἐν ψυχῇ, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω γεγονέναι ἁμαρτίας. ταύτῃ πέφυκεν ἡμῖν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ μεταβαλὼν ἐπὶ κρείττονα μεταφοράν, ἦν μὲν καὶ ἀπὸ φύσεως [illegible] ἀλλ' ἦν καὶ ἀπὸ παιδείας γεγονὼς ἀγαθὸς. ἐπεὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ποιν, ἀλλὰ θεὸς [illegible] ἐκείνῳ, ἦν μὴ παίγα ὄφελος τὴ βασιλείᾳ καὶ ἐκεῖ εἰς ταὐτὸν ἐφαλλῶσα. ἐπεὶ ἢ πάντα διοικῆσαι σεσύνται καὶ διατέθεικα, καὶ ἅπαν ἐκάθισεν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον, τὸν δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — εἰς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμῃ σεσῳκὼς, — ὅτως ἐξηγοῦ καὶ δέ-

πειτὸ τῆς ἀρετῆς, ὅναρ χρῆ τεύπειν [illegible] μὲν καὶ δικαιοσύνῃ, ὑπὸ συμφ[illegible] καὶ φρονήσιν, καὶ τὰ [illegible] τὸ μὲν γὰρ ὥσπερ ἀρχόμενος, [illegible] δὲ ἢ καὶ διὰ ἦν ἄλλαν [illegible] δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρω[illegible] ἀρετῆς ποσῶτα δέγματα [illegible] ὁ βασιλεὺς ὅτος ἐξελύσγκα[illegible]

Ὁ δ' ἐπαινέσειεν, ὅτι κ[illegible] οἷόν τε ἦν τὸν αὐτὸν [illegible] πρὸ τῆς βασιλείας πυ[illegible] ὠδῖναι ταύτης ἐν ἢ τῇ βα[illegible] ἀλλὰ τῇ αὐτῇ νῷ καὶ τρόπ[illegible]

Verùm videndà integrè [illegible] ad Commodum [illegible] claudit.

Σὲ ἢ, ὦ παῖ γυναῖε γυναίων [illegible] νειν τῶ πλεῖς. τοῦτο γὰρ ὧδε γε [illegible] εἰρήσθω.

Idem orationem [illegible]

Ὅ γε μὲν υἱὸς ἄρχων μὴ[illegible] εἶς, τοσοῦτον ὑπαίρει τοὺ[illegible] πάρεσ, ὅσον, ὑπ' εἰκόνι ἐφέλκ[illegible] αἴρει· καὶ δὴ φαίη τις ἂν δ[illegible] ἐν τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅτι πάν[illegible]

Idem in Panegyrico C[illegible]

Ἄξιον ἢ καὶ τῆς πόλεως [illegible] παρεσκευάσθαι μὲν γὰρ τὸν ἄσπα[illegible] χρόνου βασιλέων· ἦκει ἢ ὑμῖν [illegible] ἐν τοῖς δὲ τοῖς καιροῖς, οἱ τε μ[illegible] λήχασι, καὶ ἀστὴς ἂν δικαίοτατ[illegible] ὑπηκόοις εἶμι τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴ [illegible] ἔζευξεν.

Στρατηγοὶ μὲν σεσήμεγκε [illegible] εἵλετο· καὶ πόλεις ἀλλήλας [illegible] καὶ βασιλεῖς σφῶς βασιλεῖ φιλ[illegible] ποιήσαιτο, καὶ ὅτως [illegible] θένλες, καὶ μίχρι τῶν [illegible] Βασιλεὺς ἢ ἐκεῖ, [illegible] ὅλων, καὶ μέχρι [illegible] χρὼ σεσελαδῶν ἐκείνῳ [illegible] λαδῶν ὅτι πᾶσι τοῖς [illegible] πιούσῃσιν λόγῳ δαιμονιστέρ[illegible] ὑμεῖν τε καὶ σωτῆρι ἐμοὶ δὲ [illegible] τῆς ὑδὲς δύναται ζωστὴ [illegible] ἅπασα ἀνθρώπων ἐκπεπλ[illegible]

Idem Palinodia in Smyrnam restauratam.

Τὰς τε πάλαι ἀείσοις βασιλεῦσιν πάσας πόλεις ἐκόσμουν ἔχων πρὸ καλλίστου οἰκίσεως φιλοτιμίαν ἀνέκαθεν τε πόλει τὸ διὰ τόπων ἀνεγερθῆναι, καὶ τοιούτους ἀρχηγέτας ὀπτηρεμάνδρους, πρὸ συμπορεῖν εἰς εὐσεβείαν μετάλαβε. ἀφ' ἧπερ μὲ καὶ θυσία καὶ Ἀλέξανδρος ἐκόσμησεν τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν Ἕλλησιν ὄιμαι, φιλοσοφώτατον τῶν συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ καὶ μαρμαρύσσα τῆς εἰς τοῦ πόλεμος τόλμης ἕνεκα. τιμᾷ δὲ ἐπ λαμπρότερος καὶ μείζονας οἰκισὰς ἀφεστηλάζομεν· ὅσις πᾶσα μὲν γῆ καὶ θάλαττα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς ἀφεσκεύασται, σοφίας δὲ καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀληθείας, καὶ χρηστότητος, ἀκ ἔλαττον, οἱ μὴ καὶ πλέον τῆς ἐν τοῖς ἄλλοις ἰσχύος πεφύκασι.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philiseo.

Ἀδριανὸς δ' ὧν αὐτοκράτωρ ὁ τῆ φιλοσόφου παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπαίδαζε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος τὸν Σέξτον τὸν Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, καὶ φοιτῶν· ὅθι δύσεως. ἄρτι δ' ἦκεν ἐκ τῆς Ῥώμης, ὁ Λεπίδης ὁ τὸν αὐτοκράτορα σοφιστὴν, Ποῖ βαδίζεις, ἔφη; καὶ ὁ Μάρκος, καλὸν, ἔφη, καὶ γενναῖον μανθάνειν· ἐμοὶ δ' ἐστὶν Σέξτον τὸν φιλόσοφον ἀκούσομαι. ἀ ὕστερον δίδα. καὶ ὁ Λεπίδης ἐξάπτης ἐς τὸν ἔπειτα, ὦ ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων ἡγεμόνων ἤδη λέλοιπεν ἐξαλαίνων φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ δ' ἐμὸς βασιλεὺς, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Μάρκος φύσει δημοσιώτερος. *Quo loco, & quam philosophiam quâ patientia Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Ἀδριανὸν ῥάστα ἐστὶν ἐπαινέσαι, ὅτι πολλοὺς ἐπαίδευσε, καὶ τοῦτό πω λόγα ἄξιον ἐπαινέσαι τῷ θεῷ τοῦτο, λόγῳ μὲν Παλαμήδεις καὶ πρὸ ἀπὸ Πεισιστράτου, καὶ * αὐτὸν ἐπαίδευσεν ἐμπύρῳ] προστάξας ὁ Μάρκος τὸν Ἡρώδην τὸν ἀνδρα τοῦτον, ἵνα τῆς σοφιστὸν ἐπιχειρεῖν τοῖς νέοις, ἀγωνίσῃ δὲ πολλῶν λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης ἐτῶν γεγονὼς, ἐφ' ὅπου μέγα φρόνησε τῆς δὲ σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ ἐπιδεῖξαι ἔφασκε ἀκροάσασθαι. ἐδέδιστε γὰρ ὅτι τὸν ἀκροατὴν αὐτῷ ὁ Μάρκος· καὶ ἤδη μὲν διαλεγομένῳ ἐκοιμᾶτο ὁ βασιλεύς, δωρεὰς δ' λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Οἰκιστὴν δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδην τῆς Σμύρνης, οὐκ ἀλαζὼν ἔπαινος, ἀλλὰ δικαιότατός τε καὶ ἀληθέστατος. τιμᾷ γὰρ πόλιν παύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὥστε πολυφορεῖσθαι τοὺς Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μορφῇ δικαιοῦσθαι τὸν βασιλέα ὅτι δὲ τοῦ, ζεύγει ἐρημίαν αὐτὴν καταγέντα, καὶ δάκρυα τοῦ βιβλίου ὅτι ἄξιος — Καὶ ὁ φημὶ ταῦτα ὡς ἐγὼ καὶ τῶν βασιλέως, ἀνακτίσαι ἂν ἀπολωλῖαν πόλιν, ἵν' ἔσω ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλεῖαι τε καὶ δεσπότου φύσεις, ἵν' προσαγάγῃ αὐτὰς ξυμβολία καὶ λόγος, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ ἐφ' ὃ τὸ ποιεῖν ἓν ξυὶ ὁρμῇ φέρεσθαι *Eundem quâm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὴ τοὺ χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀδριάζε γὰρ μυσηείων ἐς ἄλη, ἐπρέπτει μὲν ἤδη τῆ δὲ σοφιστῶν δέγνα ὁ ἀνὴρ ἐδέ. ἐν μέρει δ' ὁ Μάρκος τῆς δὲ Ἀδριανῶν ἰσοτείας [ἐτίθει] μηδὲ τιμᾷ ἐκείνῳ σοφίαν, ἀγωνῆσαι καὶ γὰ δὲ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, ἐκ ἀκροάσει βασιλίσας, ἀλλὰ ξυνδέμενος τῇ δὲ αὐτῷ φημῇ —— ἀναδεὶς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεᾶς τε καὶ δώρεις. καλῶ δ' δωρεὰς μὲν, τὰς τε σπήσεις, καὶ τὰς θεσσαλείας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἰσοπέδου, καὶ ὅσα ἄλλα καμαρώσει ἀνδρὸς δῶρα δ' χρυσὸν, ἀργύρεον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἑρμωδίου πλοῦτον ἂν αὐτόν τε ἀνέπαπτε καὶ γένος τῶ ἐκείνου πάγλας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν εὐθύμως ποτὲ βασιλεύοντα, καὶ ἀκεκῶς ἑαυτῷ διὰ τιμᾷ σύνεσιν τῇ συγγενέσει τὸ σωμαῖ παρακολουθοῦσαν.

Idem de libris suis.

Ἐπορδίλαι μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δ' τάξεσθαι παραυτίκα. ἤκουον γὰρ ἐν τὸν ἕτερον αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, εὐγνώμονά τε καὶ μέτριον, ἥμερόν τε καὶ φρᾶον, ὃς ἐκόλαζέ μὲν ἀρχῆς βῆς, &c.

Idem

Idem lib. περὶ τῆς συγγνώσεως.

Χρηστὸν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἀδωρήτῳ πεῖσαι καταλείπειν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλῆϊ Διὶ πατρὶ φίλῳ καὶ μήτηρ ὁμοίως.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ πάνυ ἄνευς βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντυχόντων ἡμῖν ἀμφοτέροις ἡμετέραν παρακλήσεις, Νορβανῷ τε καὶ Περεννίῳ, καὶ μὴ τύπτειν Ἀδριανὸν, ὅτε ἐκπεσὼν Ἀντωνῖνος, καὶ ἡ σὴ ἀδελφὴ σωσοὶς Βῆρος καὶ Λύκιος, πολλὰ σὴν λελοιδορημένην ἠξίωσαν διορθώσασθαι καὶ ἐμένομεν, ἄφρ ἔσχον ἀπολωλοχότες οἱ περὶ αὐτὴν ἀνεκλήσαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶν σὴν ἐκ ὅλου παρεδίδοσαν.

Julianus in Sympoſio.

Ἔδοξε γὴ ἐν ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός πις ἦν, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἅ τε ἴδιαι διανοήσαιο, λέγειν θ' ὅπη χρὴ, καὶ σιγᾶν ὅπη καλόν.

Juſtinianus in Novellam tit. 22.

Τοῦτο γὴ ἐν μὲν ἀρχαῖμος, καὶ φιλοσοφώτατος ἐδίαιτας Μάρκος.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Juſtinum apologiâ 1.

Οὐ πρέπειν ἐνόμισε εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱὸν φιλοσόφου Καίσαρος παῖδα, ἐδὲ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κρίνειν, ἢ Ὀυρσίνα.

Juſtinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἐραστὴ παιδείας ἀνέκατε πάντες.

Melito lib. ad Imperatorem apud Euſeb. hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 26.

Σὲ γὴ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἔρχεται γράμμα, καὶ παρὰ γε φιλανθρωπίας καὶ φιλοσοφίας, παιδεύματα πάντα ἀνθρώπων ὑπερ[illegible] λογοφορέων, παιδεύματα πάντα ἀνθρώπων ὑπερ[illegible] λόμενα.

Athenagoras in legatione pro Chri[illegible] ad M. Antoninum, & Co[illegible]

Αὐτοκράτορι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ [illegible] λίῳ Καισάρι, φιλοσόφῳ [illegible] γεσον φιλοσοφεῖν· τὸ σχῆμα [illegible] πρὸς ἄπαντα εὐγνωμονεῖν [illegible] οἱ μὲν καθ' ἓν ἑκάστου [illegible] τῆς ἴσης μετέχουσι τιμῆς, καὶ [illegible] τέρα σωφρονεῖν βαδίζειν εὐλυσῆς [illegible] δεῖ σοὶ ὑμᾶς πάντα λόγον κατηκόους [illegible] μνημονεύειν, ἃ καὶ ὑπισχνῇ δέξασθαι ἐξεπέδωκεν.

Ἴσα γὴ καὶ ὑμεῖς πᾶσι τε ἐξισοφορεῖν [illegible] πᾶσι, καὶ μᾶλλον πᾶσι τοῖς παλαιοῖς [illegible]

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅσον σωφρονεῖν καὶ ἰσχὺ [illegible] πάντων ἐφέρετε, τοσοῦτον καὶ τὸ πᾶσιν [illegible] κείνων πάντων κρατεῖτε· ὥστε καθ' ἕκαστα [illegible] μίᾳ κατορθοῦντες, ὡς ἐδὲ οἱ ἐν αὐτῇ [illegible] τειωθέντες.

Τρεῖς γὴ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ πειθοῖ [illegible] καὶ μέτεσι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς Βασιλ[illegible]

Jo. Zonaras annal. tom.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀνδρὸς τὰ σπουδαῖα [illegible] τοῖς λόγοις ἕπος, ὅσον καὶ [illegible] ἐπῄδετο ἐς διδασκάλε φοιτῶντι [illegible] σόφοι, παῖ Βοσπορῖ, καὶ Ἕλλη[illegible] λησι, μᾶλλον δ' ἀνεπαίσθητο [illegible]

Οὗτος γὴ καὶ σωφρονεῖν καὶ ἐ[illegible] ἐν πολεμίοις πολλοῖς μὴτε πόνο[illegible] στερεώτατος εἶναι, μήτε τὸ φόβερ[illegible]

Ὅτε γὴ καὶ πολέμιοις ἐπὶ φόλαζεν, [illegible] βάπτεσι σοὶς ὕδωρ λόγοις πλεῖον ἐγχεῖν [illegible] χέλδιν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκέλ[illegible] καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς δικάζειν· καὶ [illegible] ῥήγνυ ὅτ' ἐπέδει, ὅτ' ἔγερσεν, ὅτ' ἐπ[illegible] νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ὃν πατέρ[illegible] δὲ τελέγχειν καὶ ταῦτα σαφῶς [illegible]

Λειτα ὑπ' ἀρχῆς μετήλλαξεν. —— [illegible] ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλέων καὶ [illegible] ἐχθίστο. ἔ μὲν τι ἀξίαι [illegible] ὑπεδέδεκτο γὴ μᾶλλον θαυμάσ[illegible] κλείους, καὶ ἕλαισις χρόνο[illegible] τῶν τε ἀσεβησάντο καὶ τῶν ἀρ[illegible]

Conſtantin. Ma[illegible]

Οὗτος ἐν πάσῃ τέθραπτο σοφίᾳ [illegible]
Καὶ χείλεσι τῆς ἀρετῆς κρ[illegible]
Καὶ πᾶσιν ἡσυχάζετο, γὴ [illegible]
Διὸ καὶ θεσπίζετο πᾶσι σοφὸς ἐπ[illegible]
Καὶ σωφρονεῖν ἡδέως τῆς [illegible]

Ad[illegible]

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Adriano Annius Verissimus vocatus est.

Ad quem locum Is. Casaubonus.

Dicebatur Annius Verus. Hadrianus dicit Annium Verissimum. quare? ego video. Potuit primùm & verum, inquit Dio, hoc est, quod esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti vixit, & qui sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tantæ tranquillitatis, ut vultum nunquam mutaverit mœrore vel gaudio. Philosophiæ deditus Stoicæ, quam & per optimos quosque magistros didicerat, & undique ipse collegerat. Quamvis illud constans, erat etiam verecundus: erat pudor sine contumacia, verecundia, sine tristitia gravitas. Imperio ita civiliter se gessit, ut lenissimo desideraret.

Studium se philosophiæ, amorem civium.

non aliter egit, quàm est [illegible] libera.

moderatissimus, in hominibus [illegible] malo, invitandis ad bona, [illegible] copia, indulgentiâ liberandis; [illegible] malis bonis, [illegible] bonis optimos. [illegible] omnium imperâsset, [illegible] pater, modo frater, modo [illegible] sinebat, diceretur, & [illegible] decimo anno imperii sui, [illegible] primo vitæ, diem ultimum [illegible] quo illius amor die regi funeris [illegible] illum plangendum censuerit; [illegible] quod à diis commodatus, ad deos [illegible] denique priusquam funus conderetur, ut plerique dicunt, (quod neque antea factum fuerat, neque postea) Senatus populusque non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranquillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denique Antonino, cùm suos mores semper teneret, neq; alicujus insusurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsque etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diuvitiis & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

*Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qui tantùm eminet in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè quid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatiùs, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille * timuit, * [renuit Cas.] sed per ordinem paræneson, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qui dum Clemens dici cupit, eos patitur vivere, quorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & quærit de elementis, & animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud sanctum (Antoninorum) vitæ genere auxisse videtur, Verus autem degenerâsse.

Aurel. Victor. in Breviario.

Iste virtutum omnium, cœlestísque ingenii extitit ærumnísque publicis quasi defensor ob-

jectus est. Etenim nisi ad illa tempora natus esset, profectò quasi uno lapsu ruissent omnia statûs Romani.

A principio vitæ tranquillissimus, ut ab infantia vultum nec ex gaudio nec ex mœrore mutaverit.

Philosophiæ studens, literarumque Græcarum peritissimus.

Constat tantùm Marco sapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuisse, ut in Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philosophorum obtestantium vi circumfunderetur, nè se expeditioni aut pugnæ priùs committeret, quàm sectarum ardua & occulta explanavisset. ità incerta belli, ejus salute, doctrinæ studiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum est; omnes pari sensu præsumserunt; Marcum cœlo receptum esse.

Eutropius hist. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, quem facilius quis admirari quàm laudare possit.

A principio vitæ tranquillissimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gaudio neque mœrore mutaverit. Philosophiæ deditus Stoicæ: ipse etiam non solùm vitæ moribus, sed etiam eruditione philosophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum successorem paraverit Adrianus relinquere.

Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit; ad nullam insolentiam elatus est, imperii fastigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & mansuetudine reddidisset, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim admittentibus, inter deos relatus est.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, numina reipublicæ occurrant.

Quid Marco felicius fuisset, si Commodum non reliquisset hæredem?

Pescennius apud eundem.

Amavit de principibus Augustum, Vespasianum, Titum, Pium, Marcum; reliquos fœmineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiscus in Caro.

Romana respub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atque Trajanum usque ad Marcum solito melior.

Idem in Aureliano.

Sed ex his, optimi, ipse Augustus, Flavius Vespasianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus Statianus apud eund. in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Claudius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius Æneidos, Statius Achilleidos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineidos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus dissertissimus; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatímque gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos plures esse quàm deos,

duos, ac trium principum eorum, quo sapientia, bonitas, pietas conſecrata ſit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco ſapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compenſationem ſibi lector faciet, cùm legerit Auguſtum, Veſpaſianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigioſos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potius, quale fuerit, meminit veſtra clementia. ſi pietatem, quid Pio ſanctius? ſi doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vos ipſi, ſacratiſſime Imperator Diocletiane, inter numina veſtra, non ut cæteros, ſed ſpecialiter veneramini; ac ſæpe dictis, vos vitâ & clementiâ tales eſſe cupere, qualis fuit Marcus; etiamſi in philoſophia, nec Plato eſſe poſſit, ſi revertatur in vitam.

Conſtantinus Imper. referente Æl Lampr.

Quod [Antoninorum nomen] tu Conſtantine ſacratiſſime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Conſtantios Claudiósque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charáſque.

Ammianus Marcellinus rerum geſt. lib. 21.

Marci illius diſſimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Aurelius graviſſimus Imperator. Quales ergò leges iſtæ, quas adversùs nos ſoli exequuntur impii, injuſti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impreſſit?

Paulus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixque ſucceſſio optimis, piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus ærumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic præfuiſſet, majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet.—Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Conimodum reliquiſſet.

Claudianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patriæ ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis.—— Et mox:
——omne tonantis
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Auſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qui ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Aurelius Antoninus Pius, ante Annium dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſq; principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, neminí Græcorum Romanorúmque ſecundus. quamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranquillitati ſummæ ſucceſſerat, quo manifeſta ſunt rerum humanarum volumina,

ſæviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáque objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt quaſi defenſor. & ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periiſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. 18.

Marcus Antoninus, qui & Verus, cognomento Philoſophus: quem certè ob ejus præſantiſſimam virtutem, laudare pluximùm licet. quippe qui ad nullum rei eventum unquam ſe extulit. tantæ enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultûs, quamvis fortunâ adverſâ, ſemper fuerit habitus. literarúmque ſemper ſtudioſus; & quàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrque, ut ſacrilegi nomen incurreret, qui imaginem ejus domi non haberet. —— Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.

Warn. Rolevinkus faſciculo temporum.

Hic bonus & victorioſus fuiſſe deſcribitur. Dicitur quòd tantæ ſeveritatis & conſtantiæ fuerit, quòd ad nullum eventum unquam vultum mutaverit, ſive ex lætitia, ſive ex mœrore, &c. dum adhuc eſſet puer. Tantæ fuit humanitatis, ut quâdam vice, cùm jam exhauſto ærario nihil haberet quod militibus daret, nulli volens eſſe moleſtus, magis elegit vaſa aurea & ornamenta uxoria, & alia ſupellectilia vendere, quàm ſenatum, vel provincias prægravare. ſed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, ſapiens, juſtiſque, modeſtus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Aurelium Antoninum longè ſapientiſſimum, eum dico, qui philoſophicum maluit quàm Cæſareum nomen.

Idem in Libro Auguſtali.

Fuit enim magnus philoſophus, ſanctitate vitæ omnibus præponendus; nunquam mutans vultum. qui vir tantæ virtutis, poterat dici felix, ſi uxorem Fauſtinam, & filium Commodum non habuiſſet.

Lilius Gyraldus, hiſt. de poetis dial. 3.

Fuit hic unus inter Cæſares omnes æquiſſimus, ac optimus, expreſſum illud certè in eo eſt, quòd à philoſopho quæri ſolet, cur ex optimis parentibus peſſimi plerunq; filii naſcantur. Nam quò M. Antoninus melior & juſtior, eò filius Commodus immanior & ſceleratior.

Sebaſt. Munſterus, Coſmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & ſanctitate vitæ præcipuus, cœleſtiſque ingenii; in omni vita philoſophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipſe rerum omnium ſator, à quo princeps terrarum gubernaculis impoſitus, — feſſas res humanas

humanas pro sapientiæ suæ luce, bonos interdum principes indulgendo sublevat, erigit, solatur, fovet. Sic Octavium post civilium bellorum lachrymas dedit: sic Vespasianum post Nerones; post Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; post Commodi furores Severum; post Heliogabali vesaniam, Alexandrum: sic alios plures quasi distinguendis malorum principum ordinibus, sedandisque reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, justitia, exanfuetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Augustum consecrârunt; Trajanum, Antoninos, omnesque bonos principes, cælestes planè viros effecerunt.

Joan. Boterus de illustr. politia l. 1. c. 20.

M. Aurelius in imperio constitutus, nihil magis aut timuit, aut deprecatus est, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimum malum, & imperii labem detestatus semper fuerat.

Jo. Bodinus de republ. lib. 6.

Quis Aurelio Imperatore moderatiùs unquam se gessit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Aurelii patris virtus amabilem fecit: etsi patri omnino dissimilis esset.

Bapt. Fulgosus memorabilium l. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philosophum, propter doctrinam, virtutémque in eam venisse existimationem majestatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum esse verbum, quo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigisset, ut philosophi regnarent.

Idem l. 3. c. 2.

Fiduciæ ingentis verbum, sed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum sanctitas requireret, quod dixit, Non ità nos cum diis hominibúsque gerimus, ut Ausidius unquam bello vincere nos deberet.

Ibid. lib. 5. cap. 1.

Omnes clementiâ atq; humanitate, M. Antoninus philosophus Imperator longè superat.

Ibid. lib. 8. cap. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas quas nunquam deserit (cujus rei argumentum est, quod diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm studii literis impendit, cùm de philosophia vel scriberet vel disputaret. itaque ejus dicta scriptáque, inter philosophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæs. Baronius annal. tom. 2. ad an. 164.

Quod in philosophia Stoicos sectatus esset, sic se vultu, animóq; compositum esse monstravit, ut nec tristibus & adversis dolerez, nec jucundis & prosperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus lib. 8. cap. 4.

M. Antoninus adeò philosophiæ studiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum sectarum placitis, non segniter versatus. ita ut Philosophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calvisius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipse philosophus & philosophis deditus, eos Romam evocat & stipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Aurelius Antoninus Imperator optimus, atq; idem philosophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Just. Lipsius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philosophi cognomen hæsit, quòd suprà alios in eo studio deditus esset. Stoicum etiam sectam professus: & quis tamen vitâ melior, imperio mitior, aut felicior dabitur?

Is. Casaubon. ad Athen. dipnos. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imper.re & nomine philosophus.

Idem ad Persii satyr. 1.

Sapientissimus ille Imperator Marcus ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neque satis unquam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitiosus Princeps.

Sapientissimus Princeps, jam inde à puero philosophans.

Cl. Salmasius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum aut simulatum.

Princeps Philosophus, Stoicæ philosophiæ plurimùm deditus: plurimum in philosophiâ profecit.

Meric. Casaubonus præfat. in versionem Marci Anglicanam.

Antoninus, opum ac magnitudinis seculari ratione, hoc Solomone longè major, qui regnorum plurium magnorum (ausim dicere) dominus, quàm oppidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac sapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æstimatione honoréque habitus, quâ nemo unquam vel ante ipsum, vel, quòd novimus, post ipsum fuerit.

Ad Antonini illustris hujusce laudem nunquam intermorituram dictum sit, prout scripserat vixisse.

Hæc igitur Antonini laus estò, prout dixerat scripserâtque vixisse: meditationes illi actiones erant, cum sententiis actionibus conveniebat.

Nunquam ita conspirârunt scriptores in tribuendo cuiquam quæcunque poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujusvis denique tituli apud Ethnicos speciosissimi testimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, sed simpliciter atque absolutè, ut hominem optimum, & philosophum optimum omnium qui unquam extiterunt. Estque hoc ipsius peculiare encomium; quòd cùm ita prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si quid adversus illum in vulgus sparsum fuerit, tanquam rumorem merum commemorant, non tanquam apud ullos fide dignos fidem meruerit.

De

De hoc SCRIPTO.

Suidas in Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τῇ ἰδίᾳ βίᾳ διαγωγὴν ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus quidam βιβλίον Μάρκου, quod ex vetustis membranis exhibuit Cl. Salmasius ad Vulcatii Cassium.

Εἰ λύπης κεφάλαιον ἐθέλεις,
Τλῶ δὲ μάκαιραν ἀναπνοήν
Βίβλον, ἐπίρχου ἐνδυκέως.
Ἧς ὑπὸ γοάμασι σπλάγχνων
Ῥᾳδίως κεν ἐκφύγοις ἀσωτίαν,
Ὄγκον, ἢ μεγιστάνων
Τερπνῶν ἀνίκητόν τε
Πάντῃ μισῆσαι ἀρετοτέλειαν.

Nicephorus Callist. hist. Eccles. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliquo.

Πολλὰ γοῦν εἰδέναι χρεὼν, φησὶ ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἐν τῷ βιβλίῳ παιδείας τῆς παιδὶ Μάρκῳ Οὐήρῳ τελούσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεσόν.

Themistius in Philadelpho.

Οὐκ σοι φθονοῦσι τῷ Μάρκῳ τὰ γράμματα, ἀλλ' ὅτι χρηστὸν ὁ δεῖνα τῷ αὐτοκράτορι ῥῆμα ἐπέστειλε.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de seipso, qui recens editus est. in eo libro sunt commonefactiones, de virtutibus principi necessariis, de justitia, de beneficentia, de patientia in ferendis injuriis.

Ibidem.

Marcus in libris de vita sua.

Lilius Gyraldus de poetis hist. dial. 3.

Dignus & [ut inter poetas connumeretur] Marcus Antoninus Pius, cognominato Philosophus. cujus licèt versus non legerim, tantæ tamen eruditionis, & doctrinæ fuisse, ut meritò cum his laudandus sit.

Ejus certè librum græcè scriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς τὰ καθ' ἑαυτόν. *ex quo variam illius & multiplicem sapientiam facilè colligere possumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conscripsit de officio suo libros; maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum testes plenissimos: Et cum quibus multorum philosophorum operosa præcepta collata meritò ferre possint.

Just. Lipsius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ suæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita sua.

Is. Casaub. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo aureolorum Marci librorum:
Res humanas, non ridere, sed ritè suo pretio æstimare solitus hic vir sapientissimus.
Hoc ille nos docet divinis illis suis libris; non enim mihi tempero, quin mellitissimi doctoris verba adscribam.

Idem

Idem in Baronii annal. exercit. 1. § 10.

Multa in hanc sententiam scribit M. Antoninus Imperator in suis illis divinis libris.

Idem in Persii Sat. 1.

Quam sententiam Imperator Marcus iis, quæ de se scripsit, sæpe inseruit.

Ibid. in Sat. 2.

Antoninus in tertio eorum quæ de se scripsit.

Et in Sat. 3.

Spectat eodem sapientiss. Marci præceptum.

Cl. Salmasius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de Vita sua. Et mox, *Locus Marci Philosophi insignis est.*

Idem ad ejusdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per quos, aut in literis aut in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunensis.

Marci Philosophi scriptio abscissa & horrida est, sed firma & potens, quæ sapit Imperatorem, & in qua multa silentur quæ suppleri oporteat. Utitur vocibus planè suis, quæ raro apud alios autores inveniae.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo aureolorum librorum, quos de vita sua composuit.

ANN

Annotationes in TITULUM.

ΜΑ'ΡΚΟΥ 'ΑΝΤΩΝΙ'ΝΟΥ Αὐτοκράτορος | De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγγραφῆς iſtius, utì Suidas vocat, autore, qui ab Antonino Pio Adriani juſſu adoptatus, nominis id adeptus eſt, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* ante diceretur, videndi cum primis Julius Capitolinus, & Dio Caſſius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Ariſtides etiam Rhetor, *oratione* εἰς βασιλέα, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philoſophiæ, Stoicæ cum primis, ſeriò deditum, etiamſi illi nulli dicerent, commentarii iſti, quos præ manibus habemus, cumulatiſſimè teſtarentur; de quibus conſuli poterunt Guiliel. Canterus *novar. lection. l.* 7. *c.*1. Cl. Salmaſ. *annot. ad Jul Capitol. Marc.* Iſ. Caſaubon. *in Commentar. ad Perſ. Sat* 1. Meric. deniq; Caſaubon. (τῶν πλείστων τὸ παιδίον) *in Prol. ad verſionem ſuam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτὸν | *de vita ſua*, Scaliger, Lipſius, Salmaſius, Xylander; Suidam forſan ſecuti, qui τῶν εἰς ἑαυτὸν βίβλους διαγραφὴ Marcum aſſerit ſcripſiſſe: quanquam aliud eſt *vitam ſuam* ſcribere, aliud *vitæ inſtitutum* deſcribere. Caſaub. *de ſe.* ita fuerit εἰς ἑαυτὸν, *de ſe*; quo modo εἰς αὐτὸν, *de eo.* Lucæ, *Act.* 2. 25. & Paulo ad *Eph.* 5. 32. εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, *de Chriſto & de Eccleſia.* quò facit & quod de Marco noſtro Suidas, Λέγει καὶ ἄλλους μυρίους ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & quod *ad* Latinum ſic uſurpari quandoq; monent Critici noſtri. Plaut. *Aulul.* 3. 5. *Nimis lepidè fecit verba ad parſimoniam.* pro *de parſimonia.* & Symmach. *l.* 4. *ep.* 56. *poſtquam vos ad virtutem verba feciſtis*, i. e. *de virtute.* nec ſpernenda forſan Caſaub. filii argutia, qui exponi poſtulat ex Apuleii dicto illo in *de Socratis Deo*: *Invenies in rationibus multa profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, dico, dæmonis cultum.* Canterus, quod non improbem, *de officio ſuo*, h. e. *de eis*, quæ *ad ipſum* ſe ſpectare ac pertinere, ſive officii ſui eſſe ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus ſuis*, quo modo Pauſan. in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, τοιαῦτα ἐκπεπραγμένα ἔστι. Et in *Corinth.* de Meduſa, τὰ δὲ ἄλλα εἰς αὐτὴν, ὅσα ἐμνημόνευσα, *de Tolmidæ rebus iſta accepimus*; & *aliæ res ejus dictæ ſunt.* Et de Augea *Elian.* l. 0. Οἱ ἀποσημαίνοντες τὰ εἰς αὐτὸν, οὐκ Ἠλείου, ἀλλὰ Ἠλίου, i. e. *Qui res illius attollunt, non Elei, ſed Helii*, i. e. Solis *filium fuiſſe dicunt.* & Eunapius de ſe in *Proæreſ.* Τὰ εἰς αὐτὸν δὲ τῷ θεσπεσίᾳ προνοίᾳ πεπιστεύκασι, *Agnoſcit ſcriptor ipſe res ſuas divinæ providentiæ haud expertes fuiſſe.* Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; poſſe τὰ εἰς αὐτὸν eſſe, *quæ propter ſe, in ſui gratiam, in uſum ſuum* deſcripſerat, & in adverſaria miſerat. quo modo εἰς αὐτὸν V. C. Lud. de Dieu poſſe accepi exiſtimat, Arabémque accepiſſe docet, apud Lucam *Evang.* 16. 16. *Propter ipſam in gratiam ipſius*: & Paulus Apoſt. *ad Tim.* 1. *ep.* 4. 10. dixit, εἰς τοῦτο κοπιῶμεν, *hujus rei gratiâ laboramus.* Alii viderint: cæterùm Lil. Gyraldus *de Poetis l.* 8. titulum his verbis conceptum legiſſe ait; Μ. Ἀντωνίνου ἐν τοῖς καθ' αὑτόν. tanquam iſta tantum excerpta ſint quædam ex eis *quæ apud ſe* in uſum ſuum repoſita habebat. & τὰ καθ' αὑτὸν ea nuncupantur quomodo Syneſii *Dionem* inſcriptum volunt, περὶ τῆς καθ' αὑτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (quod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themiſt. in *Philadelpho*, Τὰ Μάρκου ἐφόδια, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâſſe videtur. nili fortè ad illa reſpexit *præcepta philoſophiæ*, quæ *per ordinem paræneſem, quotidiano ſuorum convitio efflagitatus*, ut cum Fabio loquar, antequam expeditionem Marcoman. iniret, *per triduum* à Marco noſtro *diſputata* refert Vulcat. in *Avid. Caſſ.* vel etiam ad *Inſtit. Imperialis librum*, quem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μυσὸν, *ſeculari peritiâ, & eruditione omnimodâ refertum*, Commodo filio reliquiſſe autor eſt Nicephorus Calliſt. *Hiſt. Eccl. l.* 3. *c.* 31.

Βιβλία ιϛ' | Ita Suid. ἐν βιβλίοις ιϛ'. quæ tamen diſtributio operis in *libros* 12. utrum à Marco ipſo fuerit, an ab aliis, qui poſtea in unam congeriem coacta digeſſerunt, quæ ab illo per varias occaſiones concepta, ſparſimq; chartis commiſſa fuerant, (quod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi poteſt non immeritò: atq; in iſtam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in Librum I.

§ 1. Περὶ τῦ πάππου | Verbum ἔμαθον, aut aliquid tale ſubintelligendum, & iſtic, & in ſequentibus quibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaq; vertit, *Ab avo didici*, Suidà forſan autore; qui quædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, quod latiùs pateat quidpiam ἔλαβον, aut ἔσχον, *accepi, habui*: cùm ſequantur non pauca, quibus ἔμαθον illud competere nequeat, vel etiam fortaſſe pro argumento, de quo agitur, vário, vária ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Θούηρε. | *Avus Annius Verus, cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόηθες | *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos* malim; ut τὸ καλόηθες τῇ κακοήθει opponatur, quod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μνήμης τῦ γεννήσαν|τος | *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gaudebat, *Annius Verus* itidem dictus. Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, quòd in ætate minori patrem amiſerit; utl ex eodem colligere licet: itaq; recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, quæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, quàm in ea ætate ita in animum defigere, ut penitiùs eis, quaſi imbueretur. Κίνδυνος ἡ μνήμη περὶ τὰ ἴσα. Greg. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικὸν | De Marco pariter Capitol. *Sanè quamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. *in Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς | Mater *Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* eidem poſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβὴς | Ita Timotheus ab Eunice matre aviáq; Loïde pietatem hauſiſſe perhibetur, Lucæ, *Act.* 16. 1. & Paulo, *ep.* 1. *ad Tim.* 4. 6. & *ep.* 2. 1. 5. & 3. 15. commemorantur & à Luca *αἱ σεβόμεναι γυναῖκες. Act.* 13. 50. Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſequior. Perſius, *Sat.* 2. *v.* 31.

Ecce avia, dut metuens Divûm materterâ——

& *Sat.* 5. *v.* 93.

Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

De Antonino Pio à quo adoptatus, exquiſitiùs paulò *l.* 6. § 30. ὡς θεοσεβὴς χρεὼς δεκαδυμονίας.

Καὶ μεταδοτικὸν | quod Apoſt. *ad Tim. ep.* 1. 6. 50 18. εὐμεταδότου ὄντας, *largiri promptum*: & Marc. *infra* § 14.

Καὶ τῦ ὅλη ἐννοίας ἡμᾶς τοιαύτης | *Abſtinere non à perpetrando tantùm ſed ab intendendo malum.* Caſ. meliùs Xyl. *à cogitando.* quod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare quis, quod non intendat tamen. Vid. § 9. Idem valent ἐπὶ ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι τινα, *cogitare aliquid aliquem.* Eſt autē hoc ſanè religionis peculiare cumprimis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertull. *in apol. c.* 36. dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de quoquam, ex æquo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet.——Juvenal. *Sat.* 13. *v.* 209.

impurâ ſcil. *mente, licèt purâ manu*: ut Apul. *in apol.* Quin & quod Thales, autore Laërtio, quærenti, Εἰ λήσει θεὸς ἄνθρωπον ἀδικῶν, reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémq; cùm primis diſcendum proponit Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 14. Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τῦτο, ὅτι θεὸς ἐστὶ καὶ προνοεῖ ἡμῶν ὅλων· καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.* 1.) πάντα θεοὺς οἰόμενος τὰ τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα. & Juſtinus *apolog.* 2. Θεὸν ἀδύνατον λαθεῖν τι, οὐ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clem. Alexand. *pedag. l.* 2. *c.* 10. Λήσεται ἴσως τὸ αἰσθητὸν φῶς τις· τὸ ἦ νοητὸν, ἀδύνατόν ἐστι λαθεῖν. ἦ, φησὶν Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δῦναί ποτε πῶς ἄν τις λάθοι; imò, πῶς ἄν τι λάθοι; Quod Iſidorus *Peluſ. l.* 4. *ep.* 47. Τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει, οὐδὲν λήσει. Siquidem, *Nihil Deo cluſum eſt, intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis intervenit.* Senec. *ep.* 83. quò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit, *Deus autor omnium, ac ſpeculator omnium, à quo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, quaſi alteris tenebris.* Vide *l.* 6. § 30. & *l.* 12. § 2.

Τὸ λιτὸν καὶ πρᾶον διαιτᾶσθαι | Laudat & in Marco pariter Ariſtides, βίου εὐκολίαν, καὶ διαίτης εὐτέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pedag. l.* 2. *c.* 12. his verbis, Περσόπει τοίνυν λιτότητα ἀπαιτοῦσα παρὰ Χριστῦ λαμβάνειν. τὸ ὄντι γὰρ ἡ λιτότης ὑγιαινούσης σωμασκίας, ὀξυσίου τὰς πλησμονὰς καὶ δριμείας ἐρεύγεται. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ τέγνημα ἐμφαίνει, οὐκ ἐξίσχνη, οὐδὲ κατὰ τὴν ὀγκῶσαν ἢ τυφῶσαν ὁμαλὸν ἢ ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ταύτῃ ἰκανὸν ὄζειν. quo loco forſan pro τυφῶσαν ſcripſerat. Vide quæ de Pertinace ex Herodiano poſt paulò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς | Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qua Ἀκροδημικὸς, pro quo vulgo Ἀκροδημαϊκὸς dicitur, *ad divites pertinens*, sive *divitibus solennis & familiaris*. Neq; enim H. Stephano, qui idem quod πλούσιος vel πλουτᾶξ potiùs, esse vult, possum assentiri: malimq; *opulentos* quam *opulentiam*, cum Xyl. & Cas. *comitante* sive *consequente*, vertere. Est enim à πλοῦσιος, non à πλοῦτος, efformatum. Διαγωγὴ autem πλουσιακὴ Marcus dixit, quod δεῖγμα πλουσιακὸν Plutarch. *de avarit.* pompam illam epularum sumptuosam ac magnificam, quæ apud ditiores exhiberi solet. At Alexis apud Athenæum *l.* 13. πλουσιακὸν κακὸν etiam *mollitiem* dixit versibus illis, quos Casaub. feliciùs quàm Stephanus restituit.

§ 4. Τῷ προπάππῳ. | *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὴ εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι. Τὸ μὴ εἰς δημοσίας, sive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ prorsus expunctâ legit Meric. Casaub. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis, *Frequentavit & decclamatorum scholas publicas.* Quod est idem prorsus cum eo, quod de se Marcus istîc. De Pertinace Herodian. *l.* 2. Οὗτος δὲ υἱὸς μὲν ἱστόρησε λῶ, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὸ βασίλειον αὐλὸν ἀναλαβεῖν, ἀλλ' ἔν τε τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ συνήθη φοιτῶντα, διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιώτου δίκαια, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ πάντα πράττειν, ὁδαμοῦ τοῦτο ἢ πομπικὸν παρεκβάλλοντα βασιλικόν.

Ὅπως εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐντεύξεως ἀναλίσκειν. | ἐντεύξεως ἀναλίσκειν potest esse, vel *promptè, alacriter*; sic enim Hesych. ἐντεύξεως, προθύμως, *vel studiosè, vehementer.* Suid. ἐντεύξεως, ὁλοφύρσεως, vel *impensè, prolixè.* Pollux, ἐντευξῶς, δαψιλῶς, quod & pro ἐντεύξεως Pharynicus substitui monet. Vult certè Marcus fieri contra planè quam Scoptica illa Cratetis Thebani, quàm Laërtius exhibet, Ephemeride;

Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δραχμήν·
Κόλακι τάλαντα πέντε, συμβούλῳ κάπον·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coquus minas decem, medicus drachmam ferat;
Talenta quinque scurra, fumum consulens;
Scortum Talentum, philosophus triobolum.

aut quam suo seculo fieri solitum non sine stomacho monet Juvenalis *Sat.* 7. quo loco, post impensas in ædificia extruenda exornandáque immensas enarratas hæc subjicit:

Quanticunq; domus, veniet qui fercula doctè
Componit, veniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus, sestertia Quintiliana,
(Ut multum) duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri quàm filius. cui hic scil. erudiendo conducitur. Hàc autem ratione se tutabatur Aristip. quòd à discipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet saltem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν οὐκ ἐπὶ τῷ, ὑχ ἵνα αὐτὸς χρῶτο, ἀλλ' ἵνα οἰδοίην εἰς ἅ δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις. refert Laërt. *lib.* 2. Quin & de Alexand. Gramm. pariter Aristides: ἐμοὶ τοι τέχνης οὐκ ἠράσθη λαμβάνειν· ἐδόκει δὲ αὐτῷ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθήμασιν εἶναι τολμᾶν προσέδρας. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δοῦναι, ῥᾳδιουργίας ποιεῖ· τὸ δὲ ἐξεῖναι προῖκα λαβεῖν, οὐδὲ προδύμως ἐπαναστήσεται λαμβάνειν. ὃν γάρ τις ἐπὶ δόσει πείσῃ, ταῦτα οὐκ ἀλγεῖ μὴ λαμβάνων. Nec incelebre illud à Philostrato laudatum Damiani Sophistæ dictum, cum mercede data neutiquam vulgari, Aristidem Adrianúmq; Rhetores audivisse, Πολλῷ ἥδιον εἰς τοιαῦτα δαπανᾷν παιδικὰ, ἢ εἰς καλὸς τε καὶ καλὰς ἄσπερ ἔνιοι. Laudantur Principes hoc nomine, Alexand. Macedo, qui præterquam quod in Philosophos Anaxarchum, Xenocrat. Callisthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium historiam octingenta talenta dicitur contulisse. ut Athen. *dipnos. l.* 9. Vespasianus, qui licèt alioqui pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fisco Latinis Græcísq; Rhetoribus annua centena constituit*, Sueton. *l.* 10. *c.* 18. Anton. Pius, qui *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol. in *Pio.* quòd & ab Alexan. Severo, quem post Marcum nostrum summæ suspiciendum Suidas censet, & *continuatum & dilatatum*, autor est Lamp. Marcus ipse, qui & Philosophos omne genus δὶς μυρίας profitentes Athenis instituit, utì ex Lucian. & Philostr. *ad Capitol. Pium* docet Cl. Salmasius. Nec tacendi videntur, aut M. Scaurus civitatis princeps, qui *Lutatium Daphnidem Grammat.* IIIↃDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCↃDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in servitio geniti maximo ad hanc diem*, inquit Plin. *l.* 7. *c.* 39. quanquam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Sueton. habetur *de illustr. Gram. c.* 3. Aut Leo Macelles, qui cùm annonam Eulogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Eunuchus quidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἴθε γένοιτο ἐπὶ τῶν ἐμῶν χρόνων, ὥστε τὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι. *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Suidas. Cæterùm nolim omissum, quod doctiss. Patr. Junius pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur εἰς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in istiusmodi, vel homines instituentes*, vel *instituta* ipsa.

§ 5. Τὸν θρέψαντα. | *Educatorem suum mortuum flevisse* Marcum, refert Capitolinus. Verùm is quis fuerit nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς. | Aurigarum factiones *Prasina* & *Veneta*, à vestium, quas habebant, coloribus sic nuncupatæ, de quibus videndi Tertul. *de spectac. c.* 9. Cassiodor. *Var. l.* 3. *ep.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circens. c.* 10. De L. Vero Marci consorte, Capitol. *Amavit & aurigas, Prasino favens & Volucri equo Prasino aureum simulacrum fecerat,*

quod ſecum portabat. at Venetæ contra Vitellium, qui *quoſdam de plebe, quod Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sueton. *l.* 9. *c.* 14. Marcus quod hiſce ſe neutriquam immiſcuerit, educatori ſuo, quiſquis is fuerat, acceptum refert. Plin. jun. 9. 6. de Circenſibus populóq; ad eos ſpectandos confertim jugitêrq; confluente locutus. *Si tamen*, inquit, *aut velocitate equorum, aut hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc favent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, mediq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favórq; transfibit, & repentè agitatores illos, quos procul noſcitant, quorum clamitant nomina, relinquent. tanta gratia, tanta auctoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Valgus, quod vilius tunica eſt; ſed apud quoſdam graves homines.*

Παλμυλάειος ὁ σκυτάειος | Παλμυλάειος, *Palmularius.* Meurſ. *in Gloſſ.* & Παλμυλάειον, ὄνομα ἰώνειον, Suidas. quod idem & de Βερεπαΐς pronunciat. falſus uterque. Eſt enim Παλμυλάειος *Parmularius*, literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κοϊάνδρον, *coriandrum*, κολίανδρον· *farcimen*, φαλλιμώνιον· *barca*, βάλκα· *cardinalis*, καλωδάειος· καλέαν, κλίβανος, *clibanus*; λείριον, *lilium*; γαργαρεών, γαργαλεών, *gurgulio*; μορμύρων, *myrmillo*: nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocab. ſicut reliqua quæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma*, ſive *parmula* & *ſcutum*, inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. l.* 2. *c.* 9, & 11. Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.* 14. *epig.* 213.

Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius, *Parma ſcutum breve.* Quanquam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polyb. *de diſcipl. Rom.* Περιφερὴς δὲ ἔστι τῷ σχήματι, τελείαν ἔχει τὴν διάμετρον. Et de Velitibus Liv. *l.* 38. *Hic miles tripedalem parmam habet.* σκυτάειος *Scutarius.* Xylan. & σκυτάειος, *ſcutarius, ſcutatus.* Meurſ. in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Suidas in Περσαΐς. quod ſi ſequimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hîc non σκυτάειος ſed σκυτόειος legit, ubi ſuprà *c.* 24. Ita *Parmularius*, qui Thracibus, *Secutorius* ſive *ſecutorianus, qui ſecutoribus favebat*; de quibus videri poterit Lipſius idem *ib. c.* 7. Martialis *l.* 9. *epig.* 70.

Vincenti parmæ cum ſua turba favet.

Hos autem Parmularios nuncupatos ex Sueton. diſcimus; qui *l.* 12. *c.* 10. *patremfamiliàs quendam, quòd Thracem Myrmilloni parem, munerario imparem dixerat,* refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, impiè locutus Parmularius.* Ad quod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius ubi dicit, *Jam quàm libera ſpectantium ſtudia? quàm ſecurus favor? nemini invietas, ut ſolebat, objecta, quòd odiſſet gladiatorem. nemo ſpectator ſpectaculum factus, miſeras voluptates unco & cænibus expiavit.* Marcus ergo nulli gladiatorum factioni addictus: contra planè quam filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qui, ut Lamprid. *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione autore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret audire, Περσικὸς Σεκτώρων· qua de voce videatur, poſt Lipſ. & Scalig. V. Cl. Salmaſ. *in Lamprid.*

Τὸ αὐτουργεῖν | *Manibus propriis operari*; ſive *operi manus ipſummet admovere*, ſuiſq; id nonnunquam manibus exequi, quod alienis ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dial. marin.* 6. Σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας, αὐτουργεῖν διδάσκει. Catonis majoris τὴν αὐτουργίαν prædicat Plutarchus, μὴ πρὸς ὀλιγωρίαν ἐργάζεσθαι ſoliti. De Quintio Dictatore apud Suid. autor innominatus, τὸν αὐτουργὸν ἠγάπα βίον. Pacatus *paneg. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopia: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Laus ea Tranjani apud Suid. ex autore incerto, Καὶ ἐζήλωτο ἕξιν τοῦ πάντα τοῖς ἄλλοις ὅπου πᾶν ποιεῖν. At verò mollitiem hominum, qui alienis ad omnia manibus utuntur, falsè tetigit Cynicus, qui (referente *l.* 6. Laërt.) ex his quendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὅπου μανθάνει εἴ, ἂν μή σε ᾖ ὑπομένῃ; τοῦτο ἤδη ἔχει πεφθῆναι σοι τὰς χεῖρας, *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non utì Eraſm. reddidit, *abſtergat*) *quòd ſi mancus fueris, futurum eſt.* id q^d de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacæna, quem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inquit, ὁ ξένος ἅτος χεῖρας οὐκ ἔχει, *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apoph. Itaq; adulatoriè nimis Conſtant. Panegyriſt. *Deceat te, Imperator, hoſtem ferire? imò non deceat laborare.* De Imperatore nim. cenſuit, quod de Deo ſenſit, qui Ariſtotelis nomen præfert, Autor *de Mundo c.* 6. Μὴ αὐτουργὸν εἶναι μήτε κάλλει μηδὲ εὐχρηστίᾳ αὐτουργεῖν τὰ ὅλα γῆς· τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἀνθρώπων ἡμῖν ἀφικόμενον, παντὶ δὲ τῷ τυχόντι ἐφίεσθαι πρέπον. Quod Apul. ſic effert, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis quippe humilitas dejecti & minus ſublimis officii; nec cum homine quidem convenit qui ſit paululum conſcientiæ celſioris, qualis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, quod ſit curæ levioris.* Atqui de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ὅλα γῆς αὐτουργεῖν non dedignari prorſus; etiamſi ad plurima exequenda creaturarum miniſterio utatur. Quin & apud Hom. (qui id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτουργὸν ἥρωες, ſúntq; αὐτοδίδακτοι, ut Euſtat. monet *ad Il.* 1. αὐτουργὸν Ulyſſ. & Achilles ipſe; αὐτουργῶν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. quod obſervat Ælian. *hiſt. var. l.* 7. *c.* 5. eo utiq; ſemet exercent opere, quod in Cyro minore admiratus eſt Lyſand. apud Xenoph. in *Oeconomico*; & quo nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex nænia muliebri, sive ἐκ τῆς φόρμιγγος ὀπιμυλίου, ut ἀρὶ appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Od.* ϐ. & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ὀπιμύειν ϕόρμιγγος perperam est edit. quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, quo laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi succinebant. Eam Plutarc. in 7. *sapientum sympoſio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Peluſiota *l.* 1. *ep.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύσησεν ἡγῇ πᾶσαν χειρώμενον ἐρασίαν· ὁ Μιτυληναῖος δὲ Πιττακὸς, καὶ τοι βασιλεὺς ὤν, τὸν μύλωνα νυττόμενος, καὶ ἐναργῶς γυμναζόμενος, καὶ πρὸς ὑφὼν ἐργαζόμενος. ubi vitiosè μύλωνα codices: nec sanius interpres, *pistrinum manibus suis extruebat.* imò, *in pistrino ipse operas obibat, simul sese & exercens, & labore suo de victu prospiciens sibi.* Nam quod Theod. Zuingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola*, Pittacum tradit molæ encomium conscripsisse, quod ὀπιμύλιον nuncupârit, quo autore dicat nescio. apud Ælian. quem certè laudat *var. hist. l.* 14. nihil ejusmodi comparet. queritúrq; Pictorius ad Marbod. *de gemmis*, molæ laudes poetam nullum celebrâsse. De Romanis priscis Seneca *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores nostri, quorum virtus etiam nunc vitia nostra sustentat, infelices erant, quia sibi manu suâ parabant cibum.* Et mox, *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noster, qui Samnitum legatos audit, cùm vilissimum cibum in foco ipse manu sua verſaret.* Manium Curium Dentat. dubio procul intelligit: quanquam Consul ille, non Dictator. *Cibum vilissimum* quem dicit, μαγειρικὰς fuisse refert, ex Megacle *de viris illustribus*, Athenæus *l.* 14. & Plutarch. *in Apoph.* i. e. *rapa*, ut ex *Annal.* Plin. *l.* 19. *c.* 5. *rapum*, inquit, *torrentem in foco inventum.* Historiam tangit & Cicer. *de repub. l.* 3. à Nonio laudatus, & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum, (quod Pet. Victorius censet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5.) cùm Sabinos dicit, quos Samnites illi. potest enim fieri, nec est vero absimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuisse: cùm ex L. Flori *epit. Liviana l.* 11. compertum sit, Curium istum tam Samnitibus cæsis, quam & Sabinis victis, & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâsse.

Δυσερέσκητον διαζωλῆς | leg. δυσερέσκητον. De Antonino Pio, *l.* 6. § 30. ὡς διαζολὰς ἐκ ἐδέχετο. De Trajano itidem Dio, διαζολαῖς ἥκιστα ὑπέκειτο. C. Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam consignatum, à Sueton. *l.* 4. *c.* 15. refertur. *Libellum de salute sua oblatum non recepit, contendens nihil sibi admissum cur cuiquam invisus esset; negavitq; se delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, si in tenore cepto is perstitisset, quod *fiscales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repressit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco nostro, qui hîc constans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, sed semper diu quæsivit quod erat verum. Quin & calumniis quadruplatorum interceſſit, appositâ falsis delatoribus notâ: delationesq; quibus fiscus augeretur, contempsit.* Optimè Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & post Stobæum ab Anc. *Mcliff. l.* 1. *c.* 53. & à Max. *coll. c.* 10.

Ὅστις ϒ διαζολαῖσι πείθηται ταχὺ,
Ἢτοι πονηρὸς αὐτὸς ὢν τὸν τρόπον,
Ἢ πατρὸς παιδεύειν γνώμην ἔχει.
Qui mentem addicit credulam calumniis,
Aut ipse est pravis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil supra puerum valet. Grot.

§ 6. Διογνήτου | *Operam pingendo sub Diogneto magistro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto isto pictore, an philosopho, an utroq; etiam, videndi Jos. Scal. *com.* ad *Euseb. Chron.* & Cl. Salm. *ad Capitol.* Philosophum certè Marcus ipse nullus appellat; potuítq; Marcum ad philosophiæ studium impellere, monitáq; istiusmodi eidem suggerere, etiã qui philosophiam non esset professus. quanquam nec pingendi artificium quicquam impedit, quo minus & philosophiam profiteretur, eadem saltem imbut⁹ fuerit, cùm inter disciplinas liberales *picturæ* olim haberetur; unde de Hil. Bithyno Eunap. in *Prisco*, τοῦ κατὰ τὴν ἄλλην παιδείαν κεκ γεγραφηκὼς ὅτου φιλοσοφήσαντα, ὅσον ἐκ ἐτεθήκει ἐν ταῖς ἐκείνου χερσὶν ὁ Εὐφράνωρ. quæ verba Hadr. Junius sic reddidit: *In arte pingendi adversus liberalium artium vacues ita philosophatus est, ut appareat in illius manibus non esse extinctum Euphranorem.* cùm debuisset potius sic vertere, *Qui præter ingenuam, sive liberalem, reliquam disciplinam, in pictura quoq; ità versatus est, ut per ejus manus Euphranor adhuc superesse videretur.* τὸ κατὰ τὴν παιδείαν, est ἡ κατὰ παιδείαν, *ingenua sive liberalis disciplina.* φιλοσοφεῖν, *studere, exerceri in studio, exercitióve aliquo versari.* Euphranor pictor nobilissimus, fictórq; idem ex Plinio notus satis, qui *l.* 34. 8. & *l.* 35. 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario superstes, qua ratione dicatur, ex Fabio meliùs quam ex Plin. discas. Is *Inst.* 12. *c.* 10. *Euphranorem admirandum fecit, quòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit.* quod idem planè de Hilar. Eunapius.

Τὸ ἀκανόστατον | Citat quædam hinc Suidas sub vocabulo isto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐξήλωσε τὸν ἀνόητον τοῦτον σοφιστὴν, καὶ κανόστατον ὀνομάσειεν; ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς μικροῖς ἀπαθὴ μένειν φύσει. Aristid. in *Panath.* Si autem ἐπὶ μικροῖς, certè ἐπὶ κενοῖς multò magis. possunt enim μικρὰ esse, etiam quæ κενὰ protinus non sunt. Sunt autem κενὰ sive *vana* & *vacua*, & hoc nomine indigna in quibus

ſtudium collocetur, vel τὰ τῆς παιδιᾶς καὶ γέλωτος, *res ludicræ*. quo nomine Laco quidam Athenienſes notabat, quos dicebat, μεγάλα ἀμῶντάνειν, ἢ παιδιὰ εἰς ἢ παιδίαν καταναλίσκοντας. Plut. *de glor. Athen.* ſive ὡς σωφρονεῖν πλὴ πόλιν μὴ τοσαύτης παιδιᾶς παίζουσαν. Idem *Symp. l.* 7. *c.* 9. qui & rectè ſubjungit; Τῷ γὰρ ὄντι παίζοντα δεῖ παίζειν. Et Cato Maj. dicere ſolebat, τοὺς παιδάριον ἐν τοῖς γελοίοις, ἐν τοῖς παιδικοῖς ὄντας καταγελᾶν. Idem in *Apoph.* Itaq; Iſocr. *ad Demon.* § 23. μήτε φεῦ τὰ γελοῖα παιδάριον μήτε φεῦ τὰ παιδικὰ τοῖς γελοίοις χαίρειν. Vel etiam τὰ φεῦγα καὶ μάταια, quæ licet ſeria ſint, fructus tamen & emolumenti *inania* exiſtunt, quales ματαιοτεχνίαι illæ, quas commemorant damnántq; ſimul, Galenus, *hortat. c.* 6. & Fabius, *Inſt. l.* 2. *c.* 21. ὧν τὸ τέλος ὁ βιωφελὴς, ut Iſidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 185. quáſq; nihil eſſe aliud, quam χρόνου παραγέλωμα, Ælian. pronunciat, *var. hiſt. l.* 1. *c.* 17. ſed & *triſtes* illæ *ineptiæ*, utì Cæcilius apud Senec. *ep.* 113. & *nugæ difficiles*, ut Martialis loquitur, *l.* 2. *epig.* 86. quas Seneca idem (licèt eiſdem ipſe indulgentior paulò, & in quibus Chryſipp⁹ nimius fuiſſe videtur) tantopere exagitat toties, *ep.* 45, 48, 49, 88, 106, & 111. & *de benef. l.* 5. *c.* 12. Vide *l.* 4. § 32. καὶ ματαιολόγους. Optimè Plut. *de commun. notit. c.* 4. Ἄλλῳ γὰρ ἄλλοι φιλοπόνου τὸν κυνόσαυδον ἀφορίζομεν ἐν τοῖς ἔξωθεν ὄντα πολλάκις, ἢ τῷ τὸν μὲν εἰς ἀνοφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιαφόρως, τὸν δ' ὑγιᾶ καὶ συμφερόντως, καὶ λυσιτελῶν.

Τὸ ἀπιστικὸν | Recté: nec cur ἀπιστικὸν legiſſe Xyland. velit Mericus noſter, cauſam ullam video: etiamſi τὸ πιστικὸν infrà § 15. legatur. at Suidæ codices iſtinc omnino corrigendi, qui ὀπιστικὸν perperam exhibent: nam quod vir eruditus admitti poſſe exiſtimat; & ἀπὸ τοῦ ἐφιστάνειν ἤτοι ἐπιστῆσαι deducit, quaſi eis Marc. ex parte ſaltem animum adjecerit; nec Gram. ratio id patitur, quæ περὶ τὸ ἐφίστασθαι τὸ ὄπιστεν, (non τὸ ὄπιστεν, quod ab ὀπίσω ducit oritur,) & ὀπιστικὸν deducit: nec præter tantùm, ſed contra prorſus, autoris ipſius mentem eſſe videtur. Οὐδὲ γὰρ ἀγνοεῖ συνήθειας καὶ γοητείας ὁ Μάρκος χαίρων ἰσόρει). Jo. Xiphil. in *M. Ant. Neq; enim magorum conſuetudini aut præſtigiis deditum fuiſſe Marcum quiſquam meminit.* & ipſe etiam hoc loco id apertè diffitetur. qua ratione ſubnixus Xiphil. idem fabulam illam refutatum it à Dione allatam, de pluviis in aquar. penuria inſigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de quibus inf. ad huj. lib. calcem dicetur. Quin & ſcripturam receptam probat Joſ. Scal. *in Euſeb.* qui & *ad Dionis Claudianiq; vaniloquentiam confodiendam, non poſſe telum teſtimonio hoc efficacius inveniri* autumat, *ſiquis omnem induſtriæ ſuæ vim intendat. Cui enim*, inquit, *potiùs quàm ipſi Marco de ſe ſcribenti, Magis nunquam fidem adhibuiſſe, & ab eorum vanitate ipſum avertiſſe Diognetum?* Accedit quod Paulus in *Digeſt. l.* 48. *tit.* 19. *de pœnis, l.* 30. *Marcum*, ait, *reſcripſiſſe, in inſulam relegandos, qui aliquid facerent, quo leves hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur.* quod Modeſtini nomine laudat Iſ. Caſaub. *ad Capitol.* Chriſtianos autem quòd hoc loco à Marco notatos Mer. exiſtimat, fieri poteſt reverâ ut ad illos etiam ſpectet illud περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς: de quibus Tertull. *apol. c.* 32. *Dæmonas adjurare conſuevimus, ut illas de hominibus exigamus.* Latiùs tamen ſe extendere Marci verba, & ad Ethnicas ſuperſtitiones pertingere, etiam pater ipſius ὁ μαγεύσας cenſet. Verùm de iſtis utcunq; ſe res habuerit, τὸ ἐπιστικὸν, cùm ſit planè vox nauci, nullâ ratione hîc admitti meretur: nec cur ſcriptura recepta aut mutetur aut ſolicitetur, quicquam comparet. Xylandri lapſum geminum habes *infra* § 11. ἐπιστῶσι.

Περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς | Hujus generis eſt ſuperſtitioſus mos ille, quo æris tinnitu luminaribus cœli laborantibus, utì rebantur ipſi, ſuccurrere ſolebant. Alex. Aphrodiſ. *probl. l.* 1. *p.* 46. Κινοῦσι χαλκὸν καὶ σίδηρον οἱ τοὺς δαίμονας ἀπελαύνοντες διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οἱ φωσῆρες ὑπ' ἐπιμιξίαι τῆ γῆ ἀποῤῥοίας ἀγαθοποιὸς, κωλυτικὰς τῶν φαύλων δαιμόνων. Pariq; ratione *Manes exigi* prodit Naſo *Faſt. lib.* 5.

Rurſus aquam tangit, Temeſædque concrepat æra,
Et rogat ut tectis exeat umbra ſuis.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Reſpicit; & purè ſacra peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum ſuperſtitio, qui campanis tintinnabulíſq; pulſis dæmonas abigi credunt. Vide Paul. Girland. *de ſortileg.* & Hier. Magium *miſcell. l.* 4. *c.* 14.

Ὀρτυγοσκοφεῖν | At Suidas non ὀρτυγοσκοφεῖν, ſed ὀρτυγοκοπεῖν hîc legit. Id ludi genus Græcis familiare deſignat: de quo conſuli poſſunt Suid. *ib.* à Leopardo *l.* 1. *c.* 5. emendatus: Ariſtoph. Schol. *ad aves*, ab eodem laudatus: & Pollux *l.* 9. *c.* 8. à Meurſio *de lud. Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad.* 1. Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnoſoph. l.* 11.

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύσας | *rebus iſtiuſmodi deditum*, ſive *addictum*, eiſq; nimiopere affectum eſſe. Vide ad *l.* 4. § 19.

Τὸ ἀκέχαλος παῤῥησίας | De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat: malè loquentium dictis, vel literis, vel ſermone, reſpondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter ſe ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo deſideraret, cùm eos Marullus ſui temporis mimographus cavillando impunè perſtringeret.*

Βακχεῖος | *Bacchius* iſte quis fuerit, nuſquā comperio. neq; enim quenquā hoc nomine inter illos reperio, quib. Marc. noſter in diſciplinam ſe dediſſe perhibetur: Εὐτυχὴς forſan ipſe ſcripſerit, quod in Βακχεῖος, literis fugientibus an confuſis, per exſcriptor. errorem

errorem transierit. *Eutychius Proculus Sicensis* certè inter Grammaticos Latinos, quibus Marcus usus est, à Capitol. ponitur. Verùm in re tam incerta quid statuas certi? Vide *l.* 10. § 31.

Τανδάσῳ | Depravatum esse etiam nomen istud Casaub. *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, quo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* haud minùs forsitan probabilis conjectura fuerit; quem Marco *præceptorem* quoq; extitisse, ex Eusebio autores sunt Geo. Monachus & Marianus Scotus.

Μαρκιανῷ | Quod si conjecturis indulgere libuerit, istic nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum; de quo Capitol. *Studuit & juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casaub. non Metianum sed Mæcianum legerimus. *ex leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανῷ ἀντὶ τῷ Μαικιανῷ irrepserit, deflexione planè leviſſimâ.

Τὸ γεάφιον διαλόγους | Ingenii sc. & calami exercitandi causâ. Alioqui tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qui hoc tanquam re magnâ gloriabatur, Ἰδοὺ πῶς διαλόγους ζωπυρῶ. *Ecce quomodo dialogos componam.* Hinc autem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, autumat Casaub. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ | *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cùm essem.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodian. *l.* 6. Περίεργον μὲν ἐν παιδὶ πεπαίνειν, &c. pro quo Lucian. etiam ἐν παιδὶ dixit, in *Necyomantia.* Ἐγὼ γὰρ ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν. quanquam ibi ἐν παισὶν εἶναι potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostr. ἐν μειρακίῳ dixit *in Hermocrate Sophista*, ὡς μηδὲ δάκρυον ἐπ' αὐτῷ πλῶ Καλλιστὼ ἀφεῖναι ἐν μειρακίῳ τεθνηκότι, *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit & Casaub. ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro ἥλικα παιδικὰ usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa quam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πόλλ' ἔμαθεν, πόσας ἦλθεν ἀνεγράψατο βίβλους
Ἥμενον, ἐν σκοπιῇ παιδὸς ἀειρομένῳ.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἵππον κὴ τὸν ψυχρὸν ὁρῆν ταμάλιστα δοκίμως
Ἐν παιδός. ——

quod Marc. *Evang.* 9. 21. παιδόθεν. *à puero*, i. e. *à puerili ætate.* Paul. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐκ παίδων. ἐκ παίδων ἀρξόμενος. quomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longin. in *de Fine*, apud Porphyr. in *Plotini vita*, cùm de se solo loqueretur. sed & quod ἐκ μειρακίου Epicurus dixit, in ep. ad Idomen. ap. Laërt. *l.* 10. verbis illis Εὖ δ' ἄξιος τῆς ἐκ μειρακίου πρὸς ἐμὲ καὶ φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus*, *l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia suscepta*, &c. Aliud tamen phrasis illa *ex puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, atq; adhuc nuper ex puero.* h. e. cùm nuperrimè *ex ephebis excessissem.* ut Ter. *And.* 1. 1. vel ut Cicer. *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut *ex* istic eam vim obtineat, quam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat sed excludat potiùs.

Σκίμποδος καὶ δοκὸς | i. *Pro stratis grabbatulum & pellem, cæteraq; Græcanica instituta; eorum nempe qui à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casaub. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc quæ de Marco nostro Capitol. *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit: & deinceps tolerantiam; cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix autem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* quæ verba de *lectulis lucubratoriis, quibus pello instratis philosophi studebant*, exponunt Casaub. & Salmas. de quibus vide sis illum *ad Sueton. l.* 2. *c.* 78. plenâ manu, vel etiam ὅλῳ τῷ συλλόγῳ congerentem, cui ego acervo adjiciam tantum illud Gellii ex *Noct. Att. l.* 19. *c.* 10. de Corn. Frontone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græciensi; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, aut genere, aut fortunâ nobilibus.*

Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς | quam & παιδείαν Ἑλληνικὴν, Plut. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥουσίου | *Audivit & præcipuè, Junium Rusticum, quem & reveritus est & sectatus, qui domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum quo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitol. Alius ergo iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch. *de curiositat.* quemq; Suetonius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, quod Pæti Thraseæ & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellassétq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterq; unde priorem illum, quem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum simium*, per contumeliam appellabat Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 5.

Τῷ χρήζειν δοκεῖν σοφοῦ | Qua nimirum opus habent & præstantissimi quiq; unde & Basilius Cæsar, *ep.* 77. poscit à suis γράμματα, εἴτι χρὴ λέγειν, ἢ ἐρῶμεν, ἢ ἐρώμεθα χρὴ, inquit, μυρίους σφάλματος γεγονέναι, ἄνθρωπον ὄντας, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντας. Seneca *epist.* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari: nec hoc promitto jam aut spero, nihil in me supereſſe, quod mutandum sit. quidni multa habeam quæ debeant corrigi, quæ extenuari, quæ attolli? & hoc ipsum argumentum est in melius transitûri animi, quod vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. quibusdam ægris gratulatio fit, cùm seipsos ægros esse sentiunt.* Epictet. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι σοφὸς τὴν πίστιν, ὅτι κακὸς εἶ. Vide *ad l.* 11. § 39.

Ζῆλον σοφιστικὸν | quem exagitat passim apud Platonem Socrates ille Sophistomastix: de quo & Plutarch. Τὸν ἡ πύφον, ὥσπερ καπνὸν τινα φιλοσοφίας τοὺ σοφιστὰς ἀποπιδύσας, &c. *lib. de Socratis genio.* Vide *l.* 7. § 66. Hoc autem genus hominum Dio Prusqui & ipse tamen Sophista audit; nunc *Pavonibus* confert; *orat.* 12. Ταὼς ποικίλως, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαφρυόμενος, οἷον πλέγεις. nunc *Spadonibus libidinosis: orat.* 4. Ὅτι ἐδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνδράσι εὐνύχοις ἐκλάσας. Τύπον γὰρ φασιν οἱ ἀπολήσαντες ταῦ καὶ ἱερᾶν ἡδὺ γυναικῶν, καὶ συγκαθίσαν αὐτὰς, καὶ ἐπογλῶσι, γήγεν ἡ ἐδὲν πλέον, ἐδ' ἂν τὰς τε νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας ζωῶσιν αὐταῖς καὶ παρὰ τοῖς σοφιστῆς πολλὰς εὑρήσεις γνησιοπότας ἀμαθεῖς, πολὺ πλέον πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ Θαλάσσῃ, καὶ σχεδὸν εἰς ἕδυ ἂν ἀπίκοιτο ἅπας ἐκεῖνος, ἢ γήσιός ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγων τι καὶ ἀκούων.

Μηδὲ τὴ συγχάρειν | leg. forsan, μηδὲ τὸ συγχ. alioqui contra Marci mentem sensus futurus esit, si artic. τῆ ad ἐκλεγπλῶαι, quod proximè præcessit, retuleris. neq; enim probare possum, quod ad φαντασίαν λαβεῖν referre videtur Cl. Casau. malim cum Mer. filio, qui sic legisse videtur, μηδὲ τῇ συγχάρειν, neq; *conscribendo*, vel neq; *ut conscriberem.* nisi fortean τῇ fuerit ἀντὶ τῆ ὡς.

Ἡ σοφιστικὴ λογέιαι διαλέγεδζ | Colligit hinc Casaub. *ad hist. Rom. pœnituisse Marcum scripti* illius *dialogis comprehensi*, cujus meminerat *supra* § 6. quòd id genus scriptionis multa habeat φαλασπιδικὰ, & *ad ostentationem comparata.* Citátq; idem sic Marci verba, Παρὰ Ρ. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τῆ χρήζειν σοφιστικὰ λογέια μὴ διαλέγεδζ. Viderint alii. Certè aliud est exercitationis causà, aliud ostentationis & æmulationis, argumentum aliquod tractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adolescentis jam studia istîc attingantur.

Φαντασιοπλήκτου ἀσκημόνι | Φαντασιοπλήκτους, Vocabulum, opinor, ἅπαξ λεγομένον. quod nusquam certè alibi legisse commeminerim. Φαντασιοπλήκτως ὀπτέλεγπλῶαι est *cum eo apparatu, eáq; ostentationis studio aliquid moliri atq; edere, ut in stuporem & admirationem summam spectantes audientesve conjiciat.* Ita φαλασία hîc eandem significationem obtinet, quam apud Lucam habet, *Act.* 25. 23. ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μὴ πολλῆς φαλασίας, i. *cum pompa insigni, speciosq; admodum, sive splendidissimo, apparatu,* auditorium ingressus dicitur. Sed & apud Polyb. cujus vocabula solens usurpat Evangelista, in *Excerpt. l.* 16. de P. Scipione à Carthagine debellata reverso, μεγάλην ἄγειν συνέλευσιν τῶν φαντασίαν ἐπὶ τὸν ἄνδρα, *magnam speciem ejus pompa habuit.* quem locum adducit Cl. Casaub. in notis ad *N. T.* Cui adjici possunt & illa à Gamerario laudata, ex Posidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l.* 5. ἐδὲν ὁδὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαλασίᾳ καταχλιδῶν τῆς Ἀθηνῆς, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum ostentatione.* ex Hippocrate, ἀεὶ εὐσχημ. ποιέειν ἡ ἡέτε μηδὲν αὐτῆ ἀκόσμως, μηδὲ κατὰ φαντασίης, *nihil curiosè, vel ostentatoriè facere.* ex Aristotelis *Rhetor. l.* 3. *c.* 1. Ἅπαντα ταῦτα φαντασίαν ἔχειν, *hæc omnia ad pompam & speciem tantum faciunt.* inde Clementi, *Pædag. l.* 3. *c.* 1. κόλλυ καὶ φαντασιαστικὸν, *forma*, sive *decor ostentatorius*, sive *ostentationi expositus.* Et φαντάζεδζ verbum, apud Herodotum *l.* 7. ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεφαλῇ ὁ θεὸς, ὡδὶ ἐᾷ φαντάζεδαι, *neque patitur efferre & ostentare se*; quomodo plumis expansis pavi solent. Sed & τὸ ἐμφαντάζομβα Marco nostro *l.* 2. § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait, Θαυματοποιῶν ὡσανεὶ ἐκπλήξει φαντασμάτα, *quasi miracula edant, cum aspicientium stupore visendos sè præbere*; & ampliùs adhuc, si pro φαντασμάτα φαντάζομβα dixisset. De exercitiis autem ad ostentationem adhibitis Epictetus in *dissertat. l.* 3. *c.* 12. Τὰς ἀσκήσεις ἐδεῖ διὰ τῆ παρὰ φύσιν καὶ ἐπιδόξου ποιεῖδζ ἐπεὶ τοι τῆ Θαυματοποιῶν ἐδὲν διοίσομβα οἱ λόγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολόν ὅτι γὲ καὶ τὸ ὅδε χρείν σκοπεῖν· καὶ ἐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. Τύτε ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελέτᾶν, ὅδε χρείν σκοπεῖν· ἢ φύσικα ἰσχύον, ἢ ἀνδρείας περιλαμβάνειν; ἐδαμῶς· ἐκ ἔτι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον σοὶ ἀσκῆσαι· ἀλλὰ τὸ σοὶ φέρον τῆ σκοπεῖν ἐπιτήδειόν σοι ἀσκῆσαι· τί δ' ἐδὲ τὸ σοὶ πρέπον ἐπιτήδειόν σοι; ὁράξει καὶ ἐκκλίσει ἀκινήτου ἀναφρήδζ. Quod autem dicit, ἀνδρείας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qui *gela cunctis rigentibus, statuas æneas inspectante populo circumjectis brachiis amplecti* solebat. Laërt. *l.* 6. Καὶ ἅμα μὲν ὅδε φάμμα ζωπῆς ἐκλυσιδήτου χειμῶνος ἡ ἀνδρείας παχυνομένης ἐπιλαμβάνειν· πολλαχόδεν ἑαυτὸν συναγών. Itaq; vanitatem hominis perstringens Plato, cum aliquando ἐκπεπλαγμένος, i. *gelidâ undiq; perfusus* in turba media consisteret, miseranti populo, οἱ βέλεδε, inquit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ὑπόστιξε. *Si misereri vultis illius, discedite.* Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, ὐκ ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί ὖν μέγα ποιεῖς; *quid ergo*, inquit, *magni facis?* Subjungit autem prioribus illis Epictetus, Ὅσα τῆ σώματα σοφιστὰ ὑπὸ τῆ χιμαζόντων αὐτὸ, ἐν μὲν ᾧ Ν πε ῥίπη σοὶ ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν. εἶτα ἐν καὶ αὐτὰ ἀσκητά· ἐν ἡ σοὶ δύδειξιν, ἕξω γενδκόσ ὄτι, (quod Plutarch. ἕξω βλέπων dixit; vide *ad l.* 9. § 29. quanquam leg. forsan, ἕξω γενδκότος ὄτι, *sunt ejus qui extra promineat*, Volph. ut cum sequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἀλλό τι ἐκφαινόμενα, καὶ δύσκολος ζητῆντος τοὺ ἐρῶντας ὡς μεγάλα ἀνδράσι. Concludit denique disertationem suam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν δύλῃς σωτηρὶ ἀνδρὸ σπ-

σαι, ἀλλῶν ποτὲ καὶ μαλ[Θ], ἐφέλκωσαι βέβηχεν ψυχρῦ, καὶ ἐκπύουσιν, καὶ μηδενὶ σίπτης. Apollonii verò isti[9], quisquis is fuerit, (vix enim crediderim esse, de quo proximè Marc[9]) dictū, videtur librariorū incuriā pervenisse ad nos minùs sincerum. nec satis animo facit illud, ἐφέλκωσαι βέβηχεν ψυχρῦ. cogitabam aliquando βέβηχεν illud expungendū, vel etiam usum forsan Apollonii verbo βεβλίσθαι, quod ἀπὸ τῆ ῥοφήσαι positum in *problemat.* Aristoteli tributis *l.* 7. *q.* 3. verbis illis, τὸ μὴ πίνειν, ἀλλὰ καὶ βεβλίσθαι. ut dixisse potuerit, ἐφελκώσας βέβλισθεν ψυχρῦ. Verùm Etymol. quem Favorinus transcripsit, Βεβλῆσθαι est ὀλίγον πόσαι. & Hesychio, Βεβλῆσθαι, ῥόφησαι. βόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo quod sorbetur. hoc si admiserim[9], nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inquit, *aliquantulum sorbillando sumas, & nemini dixeris.* Epictetus ipse *lib. ejusd. c.* 14. Ὅταν τις ὕδωρ πίνῃ ἢ ποιῇ τι ἀσκητικὸν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε αὐτῷ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; ἄνθρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, γιλοίως ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σῴζῃ. Οὕτως, ἵνα ἀφελῇ τὸ μηδὲν ἀλογεῖν, ἂν μὴ πρύσῃς; Quin & vitium hoc corrigens, *enchir. c.* 45. Μηδ' ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. καὶ ἀσκοῦσί ποτε πρὸς πόνον θλῖψι, σαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τοῦ ἀνδριάντος ἅπτεσθαι· ἀλλὰ [καὶ] ἄλων ποτὲ ζοοδρεῶς, ἐπίασαι ψυχρᾶ ὕδατος καὶ ἐκπύουσιν, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. ἐπίασαι ψυχρᾶ ὕδατος hîc dixit, quod illic ἐφέλκωσαι βέβηχεν ψυχρῦ. quanquam istîc non tam moderationis, quàm tolerantiæ exercitiū insinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud subjiciat. quomodo hydropicos qui curant, aquâ illos os colluere permittunt, quam demittere tamen prohibent. De statuis amplexandis quid voluerit, ex supra dictis patet satis. Quod eò magis moneo, quia Simplici[9] istîc ab Epicteti mente quàm longissimè aberravit. Vide Aristid. *in Eteon. ad l.* 9. §. 29. vide & *l.* 9. § 12.

Εὐεργητικὸν | ut ἐνπιητικὸν, *infrà* § 14. sed ἐπεργητικὸν, Xyland. optimè, opinor. ἐνεργητικὸν ἄνδρα ἐπιδείκνυσθαι, bifariam potest intelligi: vel de eo, qui *occupantissimum esse se simulat*, & qui *multis variisq; negotiis distineatur*: vel de eo qui *virium roborisq; corporei ostentandi gratiâ se exercet.* Nos Anglicè sic distinguimus, ut alterum dicamus A man of action, h. e. *actuosum*; alterum, An active man, quasi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de quo Martial. *l.* 1. *epigr.* 80.

Semper agis causas, & res agis, Attale, semper:
Est, non est quod agas, Attale, semper agis.

de quo eodem videndus & idem *l.* 2. *epigr.* 7. Sed & Juridicus ille, de quo festivè Chaucerus noster. *in fabulis* suis quas *Cantuarienses* indigitavit,

A busier man than he no where there nas:
And yet he seemed busier than he was.

Notat vitium hoc Seneca *ep.* 62. *Simulant occupationes, & augent, & ipsi se occupant.* Notat & Marcus noster, *infra* § 12. ubi morem tangit quorundā, qui, vel cùm ad suos scriberent, vel ab eis convenirentur occupationes & negotia prætendere solenne habebant. Ad posterius pertinet, q[d] de studio athletico verbis proximis dixerat: quò eodem & ista referri possunt. De Marco siquidem in istis quòq; non infeliciter versato, ex Cassio Xiphil. Τοσαύτη δυνέξις ἀπ' ἀσκήσεως χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σῦς ἀγεῖν, καὶ ἵππου καταβαλεῖν καὶ ἵππεα. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & cursum: & aucupatus, & pila apprimè luserit, & venatus est. Sed ab omnibus his intentionibus studium eum Philosophiæ abduxit, seriúmq; & gravem reddidit.* De Constantio maj. Libanius *orat.* 3. Οὐ γὰρ φήσει δῆτα καθήμενος τεννάζειν, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐφέρετο. Mox de Constantino, Ἀεὶ δὲ ἔργοις ἦν τοῖς τε χείροις καὶ τοῖς λογισμοῖς· καὶ ὅτε ἡμέρας φαείνοις, ὅτε νυκτὸς ἐπελθούσης, ἔχει τις ἂν εἰπεῖν, ὅπ ἔλαγε, ἢ ζωγραφοτέρων ἢ πάντως γε θεατέρων.

Τὸ ἀποσπᾶσθαι ῥητορικῆς, καὶ ποιητικῆς | Zeno certè Stoicus, autore Laërtio *l.* 7. dicere solebat, μηδὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀλλοτριώτερον πρὸς καταλήψιν τῆς ὀρθοτομίας. quin & idem non *rhetoricam* solùm, sed & *dialecticam* fugillâsse videtur, cùm diceret, Ἐοικέναι τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους τοῖς ἀγαλμάτοις, ἃ καὶ τοι σφόδρα τεχνικόν τι ἐμφαίνειν, ἀλλησὶ ὄζειν. Deniq; si Cassio Sceptico ab eodem adducto fides, πλὴν ἐγκυκλίου παιδείας ἄχρηστον ἀπέφαινεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorsus pronunciavit*: nec Seneca ipse hâc in parte à Zenone longè discessisse videtur: quem videas licèt *ep.* 88. prolixiùs ista differentē. quanquā εὐχρηστεῖν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, dixit Chrysip.; nec id omnino diffiteri ausus est Seneca. Cæterùm Marcus, cùm istic, tum & *inf.* § 17. gratulatur sibi, q[d] vel ab istis abstinuerit, vel haud magnos in eis progressus fecerit, utpote quæ animū à graviorib[9] magisq; necessariis avocaturæ fuissent.

Ἀσχολίας | Ἀσχολίας. Xyland. Seneca *ep.* 88. *Venio nunc ad illum, qui cælestium notitia gloriatur, &c.* Et Greg. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philosophiæ utiq; præcepta salubria) καὶ συλλογισμοὶ καὶ γεγμμαί, καὶ τὸ κεχμένας πρὸς τὸν ἀγέρας, ἀρ' οὐ μακρὰν πεσημίσει τῆς εὐφροσύνης; Ἐκεῖνο εὐθυμηθεὶς, ὅτι συναγόντων μὲν πάντων, καὶ χωμαζόντων, καὶ ἀγορομένων, οὐδὲν ἂν ὁ βίος ἡμῖν ὠφελήθειν, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντα λυθείη. Ego tamen nihil istîc movendū censuerim: quùm ἀσχολία, *Sermonis elegantiam* sive *festivitatem* indicet; cujus studium cum Rhetorica ac Poetica aptissimè conjungitur. Seneca *epist.* 75. ubi orationem, quam Philosopho vult convenire, describit: *Non delectent verba nostra, sed prosint: si tamen contingere eloquentia non solicito potest, aut si parata est, aut parvo constat, assit, & res pulcherrimas prosequatur. sit talis, ut res potiùs quàm se ostendat. aliæ artes ad ingenium totæ pertinent: hîc animi*

animi negotium agitur. Verùm, *eloquentiam* ut aliquâ ex parte admittat, *festivitatem* certè illam sive *urbanitatem*, quæ facetiis jocisq; plurimùm constat, quámq; in oratore probant laudántq; dicendi magistri, in philosopho Stoicorum gens severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenon.* Αὐστηρὸς φασιν εἶναι πάντας τοὺς στωϊκούς, τῷ μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, μήτε παρ' ἄλλων τὰ πρὸς ἡδονὴν προσδέχεσθαι· καὶ ἄλλως ἢ εἶναι αὐστηρὸν, ἢ πρᾳπαίσιον λεγόμενον τῷ αὐστηρῷ οἴνῳ, ᾧ πρὸς μὲν φαρμακοποσίαν χρῶνται, πρὸς δὲ πότησιν ἀπίνου. Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § αὐστηρὸν λέγεσθαι τὸν στωϊκὸν, καθ' ὅσον ἔστι πρόσφορόν τινι, ἔστι πρὸς ἅπαντα τὸν πρὸς χάριν λόγον. Itaq; Epictetus, *Enchir. c.* 32. ubi characterem typúmq; certum delineat, quem in congressibus ac conventibus observari postulat. § 13. Ἀπέχου δὴ καὶ τοῦ γλαφυρὰ κινεῖν· ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος οὗ ἐδιατρίβομεν, καὶ ἅμα ἐγχωρεῖ τινα αἰδεσθῆναι τινα τῶν σὺν σοὶ πλησίον ἀνιέναι. Marcus ipse *l.* 3. § 5. Μήτε κομψεία τινὰ διανοεῖσθαι σε καλλωπίζεται

Τὸ μὴ ἐν στολῇ κατ' οἶκον περιπατεῖν | *domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. quod meritò notat Annotator. Lugdunensis. *Quasi verò*, inquit, *domi nudum ambulare oporteat, tu vertene domi stolâ fœmineâ, vel talari, quale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola.* Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Quid ille alter, qui togæ virilis die stolam sumpsit?* ita enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (quanquã *Syrma* propriè non tam vestis ipsa, quàm pars vestis oblonga, quæ solũ verrit, *cauda* quibusdam, nostris *traîn* dicta, aut ejusmodi saltem, qualis illa:) at fœmineo amictu, & Citharœdico aut Scenico multò minùs, nec domi, nec foris indutũ conspici Marcũ nostrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *stola* peculiariter sic dicta, quam describit Xenoph. *ped. l.* 8.) laxiùs noster hic usurpâsse videtur, pro *toga*, sive prolixiore quavis veste, quâ induti in publicum procedere solebant. Aliam enim *domesticam* vestem habebant pleriq;, qui noræ saltem alicujus erant, aliam *forensem.* Cicero *de finibus l.* 2. *Aut ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem.* Cato *in carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Vestiri in foro honestè, mos erat; domi quod satis erat.* Plutarchus *Syllâ*, ἐδῆτα ἄλλην μὲν οἰκεῖον, ἄλλην δὲ εἰς ἀγορὰν περιβάλλεσθαι, *Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Suet. *l.* 9. *c.* 8. de Vitellio, *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus.* De Maximo & Balbino Imper. Herodianus, Ἀπαίρειν τοὺς πρεσβύτας, ἀπορρήξαντας δὲ καὶ ἔχειν τοῖς σώμασιν ἐδῆτας λιτὰς, ἅτε οὐκ ἐπιδιατρίψοντας, *Senem utrumq; corripuisse, lacerâtisq; vestibus quas gerebant, vilioribus sanè, utpote domi se continentium*, &c. De Humnis Ammian. *hist. l.* 31. *Nec est alia illis domestica vestis, alia forensis.* Itaq; tam domi forensi veste uti, curiositatis ac fastus, quàm foris domestica, ruditatis ac rusticitatis fuerit. Romanis *Forensis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, vestimentum, quo in foro amicimur*, quod & *Tectum* dictum antiquis tradit idem ex Titinnii *Geminâ*; (ita restituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 1. *c.* 11.)

—— *si rus*
Cum fortè instituit ire, claves illicò
Abstrudi jubeo, tecti ne sit copia.

i. e. *Togæ rusticæ*, inquit Nonius: nimis forsan de suo liberalis. siquidem *togam*, quam in foro, sive foris, gestare solebant, Romani (quod Baïfius *de re vest.* observat) ubi domũ redierant, componere & seponere consueverant: nisi siqui fastuosiores forsan fuerant. Hoc autẽ quod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observat Cl. Casaub. quem & *visum ab amicis cum privatis vestibus*, (i. e. *sine togâ, tunicatum tantùm, aut, si frigus esset, pœnulatum*) *& domesticâ quadam gerentem*, refert Capitolinus. Verto itaq;, *ne togâ indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Suidam hîc, ἐν στολῷ legere. quod *vestem philosophicam* H. Stephanus esse vult, *ad stolæ instar talarem.* Amictũ certè istiusmodi usum, tanquàm fastus gravitatísq; affectatæ indicium, in Pharisæis notat D. Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; οἱ θέλοντες ἐν στολαῖς περιπατεῖν, *qui stolis*, sive *togis*, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter *obambulant.* Marc. 12. 38. & Luc. 20. 46. Fastus itidem, sed & mollitiei simul, Flaccus *epod.* 4. in Mena Pompeii Magni liberto,

Videsne sacram metiente te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Cicero itidem in Catilinæ asseclis, *Pexo capillo nitidos manicatis ac talaribus tunicis*, (ita Nonius, *tristis*, meritò exerto, reddit) *Velis amictos, non togis.*

Τὰ ὑπὸ σχολῆς ἀφελῶς γεγραμμένα | Seneca *ep.* 75. Lucilio conquerenti, quòd minùs accuratè scriberet, *Qualis sermo meus esset, si unà sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, quæ nihil habeant accersitum, nec fictum.* Philostratus item de *charactere epistolico*; Ἔχειν δὲ τὸ εὔκαιρον ἐν τῷ μὴ ἐσκευασμένῳ. Εἰ δὲ σκευασμένῳ, φιλοτιμίας δόξομεν· φιλοτιμία δὲ ἐν ὑποσχολῇ μεμεχανῶσθαι. Quin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tulisse: πρὸς γὰρ, inquit, τῷ κεκινυθῶσθαι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ἐφαῖρον τῶν ὀνομάτων ἐντετύπωται τοῖς γεγραμμένοις, *Siquidem præter limatum in*

in verbis judicium, (quod de Fabiano Sénec. *ep.* 100. *Electa verba sunt, non captata.) morum etiam constantiæ ac stabilitatis indicia in literis illius elucent.*

Εὐαναχλήτως, ᾗ εὐδιαλέκτως | Locum hunc citat, sed miserè depravatum, Suidas in vocabulo, εὐαναχλήτως, quod ille exiliter & jejunè nimis συμπαθῶς interpretatur. est vocabulū à re militari petitum. Siquidem τὸ ἀναχλητικὸν, *classicum,* dicitur illud, *quo à pugna vel fusorum prosecutione milites revocantur.* quanquam Xenoph. etiam de canibus indagatoriis usurpavit in κυνηγετικῷ verbis istis; τὰ δ' ὀνόματ' αὐτῶν τίθεσθαι βραχέα, ἵνα εὐανάκλητα ᾖ. *ut revocatu faciles sint.* h. e. quæ ad venantis vocem signúmve datū à fera persequenda facilè revocentur. εὐαναχλήτως itaq; ἔχειν, ut Suidas habet, sive διακεῖσθαι, ut Marcus istic, is dicitur, *qui ad classicum illud exaudiendum promptus,* ad pugnam intermittendam sponte suâ proclivis est: qualis Laco ille de quo ad *l.* 3. §5. tra'atitiè verò, qui ad simultates privatas deponendas solvendásq; facilem sese exhibet, & εὐδιαλλάκτως pariter. quod pro εὐδιαλέκτως Xyland. in *annot.* reposuit. etsi in contextu *alloquii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Suidæ codices εὐαραδιάκτως exhibent, quòd, si verbum istiusmodi alicubi legeretur, pro εὐαναλλάκτως irrepsisse crederem. interim Xylandri emendationi acquiesco. Εὐαναχλήτως itaq; ᾗ εὐδιαλλάκτως διάκειται, qui sunt *reconciliatu faciles.* quibus opponuntur, οἱ δυσδιάλυτοι Aristoteli *Ethic.* 4. 5. dicti, qui ad offensiones & dissentiones solvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. 17. 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σε ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Prus. monitum non aspernandum *Orat.* 38. Μὴ παράμιλλον ὅμοιόν τι τοῖς ἄφρασι τῶν παίδων, οἳ πρὸς αὐδήμονα, μὴ δοκῶν μάτην ὀρχίζεσθαι τοῖς πατράσιν ἢ ταῖς μητράσιν, ᾗ βάδην τινὰ καταλαβεῖσθαι ῥᾳδίως. Deniq;, ut Seneca, *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui venia est opus.

Ἐπαιδὴν πάλαι αὐτοὶ ἐπαναλαβὴν ἐδιδάσκουσι· πάλαι istud non agnoscunt Suidæ codices, & est forsan superfluum. neq; enim tam redeundi in illis, qui læserant, quàm in gratiam recipiendi, in læso celeritas est, quæ in laudem ejdem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν | ἀκριβῶς *accuratè, diligenter,* singula pensitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς θεωρεῖν, quando *summatim capita duntaxat delibantur & leviter percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *instit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera est, nec actionis impetu transcurrit: sed repetere sæpiùs licet, sive dubites, sive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos mansos ac prope liquefactos dimittimus quò facilius digerantur. ita lectio non cruda, sed multa iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationiq; tradatur.* Et mox, *Sed diligenter, ac penè ad scribendi solicitudinem, legendum est.*

Καὶ μὴ ἐρχῇδη τὴν ὑπόνοιαν ὁλοχερῶς | *neq; omnino considerationem summariam satis putandum.* Xyl. *perceptionem,* malim. nam editor Lugdun. cur sincerum vas incrustare, vel corrumpere potiùs voluerit, *considerationem accuratam,* pro *summaria* substituendo, nisi Marci mentem invertere & pervertere prorsus curæ habuit, ariolari nullus possum. Quanquam τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, quàm quo Marc⁹ hîc usus est, imò contrario prorsus significatu usurpatum, haud rarò deprehendo. Dioscoridi siquidem 5. 82. ὁλοχερῶς συνθλάσαι, uti Marcel. Virg. vertit, est *penitus contundere:* sive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέστατα μέρη θλάσαι, *in minutissimas partes conterere,* sive *confringere,* ut ὁλοχερέστατα μέρη sint, quæ λεπτομερέστατα idem alibi: & ὁλοχερῶς κοπέντα *l.* 2. *c.* 90. quæ λελεπτοκοπημένα, *l.* 5. *c.* 85. Veruntamen eodem, quo hîc, sensu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.* 7. Ἀεὶ θαῤῥεῖ κράνεια, ὅσα δηλεῖ μή, μηχανισμὸν ᾗ ὑπ' ἀνάγκ. πάντ' ᾗ τὰ τοιαῦτα εἰσφέρειν ἐνδείκνυται. ὑνόματα μὴ πρὸς ᾗ ὑπ' ἐπιθυμίας· πλὴν ᾗ ἀεὶ λόγων ἀκριβῆ σαφήνειαν λεπτουργεῖν ᾗ καθαλεαίνειν ἐξαδρύνεσθαι πρὸς ᾗ ᾗ τὰ ἔργα δηλοῦντος ὁλοχερέστερον, ᾗ ἀκριβέστερον, μαρτυρομένους ἐγὰ ᾗ μετέλθοιεν. quo loco quemadmodum & apud Marcum istic, τὸ ἀκριβέστερον ᾗ τὸ ὁλοχερέστερον sibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶς ᾗ τὸ λεπτουργεῖν, tanquam συνώνυμα, ἐν ἑνὶ συλλήλῃ ponuntur: cum apud Dioscoridem aliter prorsus se habeant. Itaq; ὁλοχερὴς θεωρία est *perceptio summaria & superficiaria,* quæ generatim & confusè facta sit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum nostrum, λεπτουργία quoq; apud Clementem, quâ singula quæq; etiam minutiora, inter legendum, expenduntur, adversatur. Ita in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴποις τις. ὁλοχερέστερον εἰπεῖν est *generalius* & minùs distinctè *loqui.* ita etiam τὸ ὁλοχερῶς τοῦ κατὰ μέρος ἀντιτίθεται, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν κατὰ μέρη, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπίπτοντων. Et Epicur⁹ apud Laërt. *l.* 10. in *ep. ad Herodot.* Τοῖς μὲν διωρισμένοις ἔκαστα πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν ἀναγεγραμμένων ἐξακριβοῦν, μηδὲ τὰς μείζους πρὸς ὑποτύπωσιν βίβλους διατρῖβειν, ἐπιτετμῆσθαι τὴν ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ καθαρεῖν πρὸς ὁλοχερέστατον δόξαν τὴν μνήμην ἱκανῶς, αὐτοῖς παρεσκευάσθαι. Et mox, Καὶ δὴ καὶ τὸ κατὰ μέρος ἀκριβοῦσθαι πᾶν ἐξαρεθήσεται, πρὸς ὁλοχερεστάτων τύπων ἐμπεπερασμένων καὶ μνημονευομένων. qui locus nostrum cum primis illustrat. Siquidem accuratæ fusioríq; rerum tractationi epitomen summæ rerum capita tantùm complectentem opponit, sive κεφαλαιώδεσι ἐπιτετμημένα, ut ipse loquitur. Aliter paulò, nec multò secùs tamen, τὸ ὁλοχερῶς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς θρασυλαλοῦσι ταχέως συγκαταπίπτειν | θρασυλαλοῦσι [ἄλλων], vel θρασυλαλοῦσι [αὐθαδῶς] λαλοῦσι, Xyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, quos Græci θρασυπολύπους, cautio data intelligatur. Verùm retineri potest istud θρασυλαλεῖν, ut *blatherones*, garruli, nugacésque designentur. Aristophan. *concionatr.*

Μὴ θρασυλαλῶμεν. ——

Idémq; de Euripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν] τὰς θρασυλάλους, ὅτ' ὢν ἐπὶ τὰς σοφὰς. atq; ita Suidas adductis etiam Marci ipsius verbis. θρασυλαλοῦσιν ἀντὶ τοῦ θρασυλογοῦσι, φλυαροῦσι. Hinc θρασυλαλήματα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλωττίσματα, pro quo perperam ibi θρασυλοίμαγμα legitur. Sic enim Etymologus, σωμύλματα, θρασυλάλημα. & Suidas alibi, Κομψὸν, θέατρον, θρασυλάλον. Cui suffragatur & quod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμψος, θρασυλάλος· κομψὸς ὃν ἔλεγον, ὡς νῦν ἡμεῖς τερπνὸς καὶ πολυλάλος φαμέν. quæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. τερπόμενος καὶ θρασυλάλος legit. Inde & Aristoph. in *Ranis*, Ἀθρασυλάλητος. quod Schol. pessimè, ὃν οἶδ' ὅτα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Suidas ὃν ὅκ ἄν τις θρασυλαλήσαι, *quem loquacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν | *quod inciderim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, beneficio an officio, commentariorū illorum compos sit factus. quo sensu & ἐντυχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *quod commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siquidem γράμματι ἐντυχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, καλδίει Μακείνῳ ἀποσάντι καὶ ἰδιάσαι, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπεῖγον εἴη, διλῶσαι αὐτῷ, *Macrinum jubet, ubi secesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si quid continent, quod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ita accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρεγκαλῶ δέ σε, καὶ τοὺ ἐπιδεξομένους τοῖς ὑπομνήμασι, *qui commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, quàm, *qui in eosdem inciderint, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὑπομνήμασι | Ita in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, quas diligentiæ illius debemus. Idémq; quod haud perindè vulgò innotescit, *Enchirid.* quoq; concinnavit ex ejusd. *dictis collectaneis*, quod ex *epist.* ad Massalenū quendam, qui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, quam & prolixè descripsisse Arrianū eundem ex eodē autore discimus: qui cū Epicteto superstes fuisse videatur, & post obitum ejusd. tum *dissertationes dictaq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, haud sit probabile, quòd Suidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperiū pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 10. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ | *Usus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casaub. quanquam & Euseb. χαλκιδέντον.) *Stoico Philosopho.* Jul. Capitolin. qui & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domū Apollonii discendi causâ ventitâsse testatur. De eodem idem in *Pio*, *Cùm Apollonium, quem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qua habitabat, vocâsset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum*; *risit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, quàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Quin & Lucian⁹ eundem à Demonacte Cynico perstrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonautas ejus*: quasi vellus aureum petiturus, h.e. quæstûs causâ, se ad aulam regiam conferret. Hunc autem Apolloniū *Nicomediensem* Dio eur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen intercederit, quem & *Philosophum* vocat Eusebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hîc esse videtur, *quem* Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hæres.* 56. Ἀντωνῖνα ἐτάξεν vocat, & à quo Bardesanem de fide deserenda frustra solicitatum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀκίνδυνον | De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clariss. virum Dom. Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀκίνδυνον. *Homnis est qui certo semper proposito & consilio res agit; qui non fluctuat in deliberatione sua, nec quicquam incertis fortunæ casib⁹ eorum quæ acturus est committit: quod qui faciunt*, κινδυνεύειν τοῖς πράγμασι *Græci eos dicunt.* τὸ ἀκίνδυνον igitur in eo est, qui nihil agreditur, *nisi cujus certus est futurus eventus.* κινδυνεύειν ἐν τῷ βίῳ *Græci dicunt, qui vitam suam periculis exponunt.* Κυβεύειν & κύβον ἀναβάλλεσθαι πολέμου, *ille dux vel Imperator dicitur, qui prælium cum hoste committit, de exitu securus, quem fortunæ commendat. Incertus auctor apud Suidam*: Τῷ στρατηγῷ ἀκίνδυνος κύβον ἀναβάλλεται πολέμου τοιούτου. *Polybius apud eundem*: Οἱ μὲν ἀλογισίας καὶ μανίαν ἔφασαν εἶναι, τὸ ἁβδομηκοντούτη καὶ κυβεύειν τῷ βίῳ, *quod ipse exponit*, Παραλόγως τε φρονεῖν καὶ φιλοκινδύνως. (quibus adjici potest, quod Suidas idem: Κυβεύω, κύβον, εἰς κίνδυνον φέρω πᾶν. μὴ παραβάλλεσθαι, (καὶ) κινδυνεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐξικυβίσαι τοῖς πράγμασι, τὸ φιλοκινδύνως τε φρονεῖν, καὶ ὑπολέγειν, ἐρρίφθω κύ-

& quod tamen ad τὸ κυβεύειν κυβείας τὸ ὀστράκινα παιδιὰς βίπτειν, rectiùs ille retuliſſet) *qui certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit, is* τὸ ἀκύβευτον *habet.* Κυβεία *etiam ἀνθρώπων eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco quem notâſti.* (ſimul enim de loco illo *Eph. c. 4. v. 14.* quæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qui nondum certæ rationis uſum habent, paulo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, quæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen* κυβείαν παιγνίαν *interpretati ſunt. quod minùs placet. nam de* παιγνίᾳ *ſequitur ſtatim. Eo referenda hæc Suidæ gloſſa.* Κύβεια, παιγνία. *Interpres quoq; Arabs exponit,* خداع *quod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* ἀφ' κύβων. *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, cùm id quod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſſ. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fraudem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: quò & Apoſt. forſan reſpexerat. Eò certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητορικῆς πάνυ metaphoras, tanquam teſſellas quaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, quos pomis, crepundiis, rebus leviculis quibuſvis pellicias facilè & traducas quo ipſe velis. altera à navibus quæ ἀνερμάτιστοι, & *juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Met. l. 2.* tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fraudib⁹ aleatorum, quibus ludi ignaris aut improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, q⁴ quidam tamen Philippo Maced. ut Ælian. 12. 7. alii Dionyſ. majori, ut Plutarchi nom. autor *de Alex. l. 1.* tribuunt; Τὸς μὲν παῖδας κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τὸς δ' ἄνδρας ὅρκοις καὶ θεοῖς ἐξαπατᾶν δεῖν. Plut. in *apoph.* & *in Lyſan.* & *Sympoſ. l. 9. c. 20.* & Dio Pruſ. *orat. 74.* itaq; κυβείαν, Eraſm. *verſutiam*; Auguſt. *illuſionem* reddidit. *de Civ. Dei l. 22. c. 18.* Apoſtolus ipſe forſitan per παιγνίαν expoſitum volebat. Ad eum autem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clem. Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μαγικὴ ἀνθρώπων ἀπάτων σοφιστεία, καὶ πλάνης ἀνεδότε κυβευτικὴ. quæ verba noviſſima dum exſcriptorum incuria exciderint, ex Euſebio *præp. l. 1. c. 5.* Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem quin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν | Vide *ſuprà ad § 7.* ex Epict. *l. 3. c. 12.* Idem *Enchir. c. 50.* Σκοπεῖσθε ἑκάστοτε, ὅτι πίστιν σεαυτὸν ἔχοντα, μηδενὶ ἄλλῳ σεσοφίσθαι, ἢ τῷ λόγῳ.

Μηδ' ὑπ' ἄλλου | Vide *ad l. 3. § 6.* Synef. *de providen.* Ὥσπερ ἡ ὁδὸν ἡ σεσωπηλάτα κατασβεσθὲν διέσωσε, σῖτον πλέον δεῖ τι ποιῆ, καὶ τελευτῶσα καταστῆσαι εἰς πλεῖστον τὸ ἀπηκριβωμένον ἅπας ἴδοι τις ἂν καὶ ὅτι ἧττον γένοιτο, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλεῖστον ἀφίστησι σεσῶντας.

Ἀεὶ ὅμοιον | Vide *infrà ad § 16.* Senec. *ep. 20. Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio *l. 71.* Ὅμοιος διὰ πάντων ἐφάνη, καὶ οὐκ ἐνῆν ἀλλοίωσιν, quod eſt illi argumentum, ὅτι μὴ σεσωσιασμένος τῆς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἐσκεμμένος. ὅπως, inquit, ἂν ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ᾖ, καὶ ἐνῆν σεσωσιασμένον ἄγαν. De eodem Suidas, Ἐκ σεσώπης ὁ ἄνδρ τῆς ἀλυπίας ἐυσταθῶς καὶ ἡσύχιον βίον ἐσκησαμένος, ὅτε κτ' ΝΘ, ὅτε καὶ ἡδονῇ τραπεὶς τὸ σεσωσιον ἀφῆκε πώποτε. Capitolin. item, *Erat ipſe tantæ tranquillitatis, ut vultum nunquam mutaverit mœrore vel gaudio.* Et Aur. Vict. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia (in infantiâ quoque Eutrop.) vultum nec ex gaudio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. 9. 7. Ὡς ὅμοιον ὦν τὸ τῆς Σωκράτους σεσωπον, καὶ σεσῶσ[ι] ἐν τῇς οἰκίας, καὶ ἐπαίν[ι] ἀεὶ διεῖς. quod de eodem Epictet. *diſſert. l. 3. c. 5.* Τὸ αὐτὸ σεσωπον ἀεὶ καὶ ἀκρόασιν, καὶ ἀσφάλειαν. & *l. 1. c. 25.* ἦχον σεσωπον ἀεὶ διετέλει. Plinius *l. 7. c. 19. Verùm Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper vultum vultu, nec aut hilaro magis aut turbato.* Hinc Seneca *epiſt. 104.* ubi Socratem *ſenem perpeſſitum, & plurima aſpera* (quæ & recenſet quamplurima) *jactatum dixerat: Hæc,* inquit, *uſq; eo animum Socratis non moverunt, ut ne vultum quidem moverint, illam mirabilem laudem & ſingularem uſque ad extremum ſervavit: non hilariorem quiſquam, non triſtiorem Socratem vidit. æqualis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l. 2. c. 6. Quid indignius, quàm ſapientis affectum ex alienâ pendere nequitiâ? definet ille Socrates poſſe eundem vultum domum referre, quem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l. 3. Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, quod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, quanto magis animum?* Eraſm. *in Annot. ad eund. Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultu fuit, nec alio fuit, cùm ebiberet cicutam, quàm quo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lamprid. *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale quidpiam pollicetur Flaccus ad *Florum, l. 2. ep. 2.*

——— *Ego utrùm*
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Quanquam de Marco Dio refert, quòd Fauſt. uxoris mortem ἰσχυρῶς ἐνίνθησε, *vehementius luxerit:* πλέον ἢ σεσῶκεν, *pluſquam convenerat*; Julian. qui hoc nomine Marcum notat in *Sympoſ.* & Capitol. quòd *educatorem ſuum mortuum fleverit*; unde *cùm ab aulicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis,* dixerit

Pius

I ius; *Permitto illi, ut homo sit; neq; enim vel philosophia, vel imperium tollit affectus.* ut in hoc fortem vel Apollonio vel Socrati dispar videatur. Verùm Dio de animi moderatione sinceritatéque minimè ficatâ, non de affectibus istiusmodi, locutus videtur. Capitolinus quî secum constare possit, ipse viderit. Cæterùm Suidas, vel alius quis apud Suidam, Apollon. Tyanensi tribuit; quæ de Chalcidensi Marcus istîc, in Αεὶ. Αεὶ χρὴ τὸν σοφὸν εἶ ὄντα, ἐν ἀληθινοῖσιν ἐξεύρεσιν, ἐν ὑποκλοπῇ τίκτοντα, ἐν μαφαῖς νόσοις. οἷ καὶ λέγει Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ad quem locum Portus mirum in modum sed incassum, se torquet.

Ἐπὶ οἰκοδεσπότου ζῶντος | Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva sumas exempla.* Quam autem vim habeant *viva exempla* ista docet Seneca *ep. 6. Plus tibi*, inquit, *viva vox, & convictus, quàm oratio proderit. in rem præsentem venias oportet. primùm, quia homines amplius oculis quam auribus credimus. deinde quia longum est iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expressisset, si eum tantummodò audisset. Vitæ ejus interfuit, secreta perspexit, observavit illum, utrùm ex formula sua viveret. plus Plato ex moribus quàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum & Hermachum & Polyænum, magnos viros, non schola Epicuri, sed contubernium fecit.* Itaque Aristides in *Alexandri Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶναι δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς γράμμασι, σοφὸς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς ἢ σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δυνατὸς ὁ αὐτὸς ζωηρότατός τε εἶ, καὶ ἥκιστα ὀργίλος | *Posse eundem & vehementissimum esse, & remissum esse.* pro rerum scil. in quibus versatur, varietate. quod de Pio infra § 16. De Patre suo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἴθι ὁ αὐτὸς, ἥμερος ἰδεῖν, εἰ καί τις ἄλλος· ἐνεργὸς ἢ κατὰ τὸ ἥμερον. δύο γὰρ τούτων ὡς τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντικατιόντων, ἁπλότητος καὶ πραότητος, καὶ τῆς μὲ τὸ ἥμερον ἐχούσης μετὰ τοῦ ἀφελοῦς, τῆς δὲ τὸ ἀφελὲς μετὰ τοῦ φιλανδρώτατα, ἐκείνῳ ζωπύρει θαυμασίως ἀμφότερα· ἀφεῖλεν μὲν ὡς ὑπνῳδῆ, μετὰ τῆς ἡμερότητος· ὑφεῖλε δὲ, ὡς ἀφελῆ, μετὰ τῆς εὐτελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερὲς ἐπιεικὲς | *Ut in percipienda doctrina me non morosum præberem.* Xyl. tanquam in differentes audiendo morositatem eam notaret, quam in auditorib. haud paucis observat multisq; exagitat Plut. *lib. de audiendo.* at Cas. cui assentior potiùs, *in disciplinis tradendis morositate omni immunem* vult intelligi; utpote qui audientium ac discentium, vel importunitate, vel incapacitate, neutiquam offenderetur. Siquidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 2.*

Χαλεπὸν ἀκροατὴς ἀνώφελος καθήμενος·
Ὑπὸ γὰρ ἀνοίας ἑαυτὸν μέμφεται.
Molesta res est fatuus auditor sedens:
Se namq; præ stupore non redarguit.

Vide *infra* § 9. Τὸ ἀτεκμηρίωτον ἧττον ἰδιάζει.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς | *Sed circumspicerem de homine.* Xyland. ut cum clausula priore cohæreat. quod non videtur. *exemplar verum hominis.* Cas. ad verbum, *& quod viderim hominem.* pro σαφῶς autem σοφῶς legendum conjicit doctissim. Junius. utrumlibet constare poterit. vel quòd *manifestè* id is sentire se ostendebat, vel quod sapienter agebat, quod id *sentiret.*

Ἐλέγχειν ἧττον ἑαυτὸν καλῶν ἠγούμενον τοῦ ἐμπειρεῖν | Eodem sensu Heracl. apud *Laert. l.* 9. Πολυμαθίην νόον οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Quod Philosophi dictum ab Ambrosio Camald. Laërtii interprete pessimè acceptum; à Gell. cujus codicibus jamdiu exciderat, in *præfatione* operis adductum, restituit simul explicátq; Salmas. *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnosoph. l.* 13. secius paulò sic effertur; Πολυμαθὴν νόον ἔχειν, οὐ διδάσκει. quo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliasii in eandem ferè sententiam dictum refertur, quo pronunciatur, τῆς

Πολυμαθησοσύνης οὐκ εἶναι κυνικώτερον ἄλλο. Clemens itidem *Stromat. l.* 1. ubi Platonis illud, tanquam ex *Demodoco*, quod in Ἐρασταῖς, legitur (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philosophia* esse multis contendit) adduxisset; Μὴ δὴ ἡμῖν τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, ἐᾶν τὰς τέχνας κωμῳδοῦντα ζῆν, οὐδὲ πολυμαθύνειν, ἀλλὰ ἀλλό τι. Subjungit, Ἦδει γὰρ, οἶμαι, ὡς ἄρα οὐδὲ πολυμαθὴν νόον ἔχει· ὁ διδάσκει καὶ Ἡράκλειτος. qui locus cùm sit depravatissimus, ex M.S. Hœschelius legendo, ὡς ἄρα πολυμάθεια νόον ἔχειν, ex parte satis feliciter restituit; sed mendum omnium fœdissimum intactum reliquit. legendum ergo, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν οὐ διδάσκει. atq; ita fortasse etiam Athen. scripserat. Deniq; tanquam Democriti idem ferè laudat Stobæus *tom. 2. tit.* 4. Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον οὐκ ἔχουσι. quod apud nostros vulgari dicterio est celebre, *Peritissimos quosq; non & prudentissimos esse*, **The greatest clerks are not always the wisest men.** Cæterùm Apollon. bonorum suorum minimum censet, quod alii in se summum reputant: hi verò inane prorsus ac futile quiddam pronunciant. Vide *infra* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως. Optimè verò sive Democritus sive Heraclitus (alterius enim dictum esse nullus ambigo, etiamsi nomen nullum adscriptum extet) apud Stob. *tit.* 34. Πολυμαθίη καρτὰ μὲν ὠφελίας, κάρτα δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. ὠφελεῖ μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα· βλάπτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φαντεύοντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ λήμῳ. Nec dispar Aristip. illud, ὅτι πολυμαθίᾳ σεμνυνομένῳ Ὅμηρος οὐκ οἶδεν πλείστα ἐδόντι καὶ γυμναζομένῳ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ τὰ δόντα φορτερευομένῳ· ὥστε οὐκ οἶδε πολλὰ, ἀλλ' οἶδε χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ ἀσυδεῖοι. Porphyrius deniq; *de abstinent. l.* 1. οὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἄφρισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις φιλόσοφος — ἔτυχε δὲ οὐδὲν ἀνδάλυε

λυς τοὺ πᾶν μάθημα σωπέροντας, ἔναι ουδαίμονας. νωῦ δ' ἐχ ὅπως πᾶν μάθημα ὁ συμπλεοῖ τὼ διωείαν, ἀλλ' ὁδὲ τὸ σὲ ἦβ ὄντος ὄντων, ἐὰν μὰ φορῇ, χ ἢ κατ' αὐτὰ φυσίωσις χ ζωή. Audiant Chriſtiani, ab ore hominis nomini Chriſtiano infenſi, dogma ſanè Chriſtianiſſimum.

Πᾶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δηνύσας χθειτας | τὰς δηνύσας χθειτας, ſicut *infra* § 16. τὰς δηνύσας πμάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν ἐυφημεῖν δηνύντων. quia hoc loco multa vulgò habentur, quæ Stoici eo nomine neutiquam dignanda cenſent. Ars eſt quædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, quàm & largiendis. Plut. *de Socratis genio*, Ἡ χθεις ἐχ ἧττον δεομβρη τὼ λαμβάνοι ἢ τὼ διδόν, ἐξ ἀμφοῖν τελειῶται φρὸς τὸ καλόν. ὃ μὴ δεξάμωνος, ὥσπερ ζφαῖραν εὖ φερομβίλω, κατοχνεν ἀτιλῆ ποῆσαι. Eandem imaginem aliò tranſtulit Plutarch. idem in *lib. de audiendo*, Ὥσπερ ἐν τὼ ζφαιρίζειν τὸ βαλόντι δεῖ συγκινέμωνον ἐυρύθμως φέρεδαι τὸν δεχόμβνον ὅπως ὁπὶ ἧβ λόγων δεῖ τις ἐυρυθμία χ ὥδε τὸν λέγοντα, χ ὥδε τὸν ἀκροάμβνον, ἐν ἐκατέρω τὸ φρόπον αὐτῷ φυλάτη. Seneca, *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chryſippi noſtri uti ſimilitudine de pilæ luſu: quam cadere non eſt dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc curſum ſuum ſervat, ubi inter manus utriuſque, aptè ab utroque & jactata & excepta, verſatur.* Laudat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharſis, τύτοισι ἦ εἶναι μάνοισι σωφρόνως δεῖναί τε χ δέξεδξ λόγον.

Διὰ ταῦτα | D. Junius vult ταῦτας, χθειτας, ſcil.

§ 9. Σέξτε | *Audivit & Sextum Chæronenſem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Eutrop. ἀδελφιδῆν. Euſeb. τὸν ἐν Βοιωτίᾳ. Dio, Suidas & Philoſtr. in *Herod.* Quæri forſan poſſit an idem ſit, qui Pyrrhonias opiniones ſcripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad hiſt. Aug.* Salmaſ. qui & Sexto Afro iſtud tribui monent. negat & *ad hiſt. eand.* Caſaubon. qui *ad Laërt. vit.* tamen ſecus ſtatuerat.

Οἶκω τῷ πατροκομβμένω | *domus ad arbitrium patriſfamilias inſtituta.* Xyl. quo ferè ſenſu Suidas. Πατροκομέμβνοι, οἱ πρὸ πολλῆ πατρίων πατροδεδομβνους νόμους πεῤῥύντες. nili quod hîc ad majorum jam defunctorum, illic ad ſuperſtitum adhuc parentum leges vivitur. Ita certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔδοσι χ τοῖς πατρικοῖς νόμοις ὑπομβνους, *inſtitutis legibuſq;* patriis vixiſſe. móxq; ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyſſ.* 1. laudaverat,

——θεμιςδίες ἦ ἴκας Παίδων ἠδ' ἀλόχων,

à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxiſſe, in quo ſcil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ ἦ ἀρχὴν ὐπὸ παίδες χ μηδὲς γεγονέναι, οἷς ὑπόμβνοι, παιδόπας ὄφιδες, ἀγέλλειν ὑποίησαν, πατροκομέμβνοι χ βασιλέαν πασῶν δικαιοτάτων βασιλεόμενοι. quem locum Suidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Caſaub. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qua Dominus domus, etiam quoad ſervos & famulos, non titulo tenùs tantùm ſed re verâ, paterfamilias exiſtit. non eâ quidem ratione, quâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. quia

Domúmq; & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ verus eſt Quirinalis.

Sed quâ Seneca ex majorum mente monet, *ep.* 47. *Vide*, inquit, *quam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem contumeliam ſervis detraxerunt. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, quod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergo paterfamilias, qui & erga ſervos paterno more ſe gerit, Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Eſt mihi ſemper in animo, & Homericum illud, πατὴς δ' ὡς ἤπιος ἦεν, & hoc noſtrum, paterfamilias.* Tertull. *apolog. c.* 34. *Gratius eſt nomen pietatis, quàm poteſtatis: etiam familiæ magis patres, quàm domini vocantur.* Cæterùm fruſtra vocantur, niſi nomini ſuo reipſa reſpondeant. Qualem autem hic Marcus Sexti domum, tale Dionyſii regnum voluit eſſe Dio, σωφροσύνη χ δικαιοσύνη μετ' εὐμβνείας παρομέμβνον. Plut. *Dion.* Atq; hoc eſt quod in Ulyſſe ſuo celebrat Homer. *Odyſſ.* ζ'. *v.* 47.

Τοῖς δ' ἦσιν βασίλδε' πατὴς δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ι'. *v.* 12.

Λαῶν οἷσιν ἄνασσε πατὴς δ' ὡς ἤπιος ἦεν.
His, quos rexit, mitis erat populis, patris inſtar.

Ad illud autem Homeri oculum habuit Libanius *or.* 14. ubi narrat ſe de Florentio Cilices quoſdam percontatum, εἰ μίμηται ἦ πρὸ Ὀδυσσέως εἰρημβόον Ὁμήρω, χ ὅτις ἐῶ φρὸς τὸν Ἰθακησίους. ab eis reſponſum retuliſſe, his verbis, quæ quo mentem genuinam indicem, ſubjicio: χ λίαν ἔφασαν, χ ὅτι δεῖν ἡδέως, ὅτι πλάτεον. ubi δεῖν ἡδέως illud cum vitioſum eſſe autumaret Vir doctiſſ. Fed. Morell. ἡδέως expuncto, ἧδδξ ſubſtituit: vertítq; *illi admodum ſe meminiſſe dixerunt, & neq; opus eſſe lætari, neq; ferire.* quæ ſanè verba quid ſibi velint, Oedipo aliquo, qui explicet, opus eſt. mitto quod *ipſos meminiſſe* refert, lapſu gemino cum eo, quo εἰ μίμνη antè verterat, *nunquid meminiſſent*, cùm de Florentio præſide ab ipſis Libanius, non de ipſis, quæſiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qui præfectum φρὸς τὸν ἀρχομβίνες (Libanium audis) ἤμελγον βέλτιον τε, Ulyſſis inſtar, nacti eſſent. Verùm ſanus ac ſincerus eſt locus, quem vitii ſuſpectum vir doctiſſ. habuit, qui in Libanio & creberrimè, & turpiſſimè lapſus deprehenditur. de Florentio utiq; reſpondent Libanio *illum admodùm meminiſſe*; (eorum ſcil. quæ de Ulyſſe à Poëta dicta ſunt) réq; ipsâ exhibere. *neq;* enim *aut vincire libenter aut ferire*, h.e. *nec in vincula conjicere, nec plectere quenquam proclivem eſſe.* ita τὸ δεῖν uſurpavit & Plato *in Crat.* ubi ἄπτειν & δεῖν, *nectere & vincire*, ſive *ligare*, idem

ferè

ferè esse affirmat. Quod autem in Ulysse Homer⁹, idem in Cyro prædicat apud Xenophon. *ped. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις ἐγὼ δὴ καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἐδὲν διαφέρει τοῦ ἀγαθοῦ. οἱ τε γὰρ πατέρες ἀγαθοὶ ὄντες ἧττον πολλῶν, ὅταν μάστιγα αὐτοῦ παῖδα δοκιμάζωσι. Κῦρος τε μοι δοκεῖ καὶ τοῖς συμβουλεύειν ἡμῖν, ἀφ' ὧν μάλιστα εὐδαιμονήσομεν διατελοίημεν. & Xenophon ipse, *libro eodem*, ὥσπερ καὶ ἀρχομένῳ παῖδι καλόν addit etiam, & à servis, καὶ εἰς τὸ δουλεύειν χρήσιμα ἀνδράσιν. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dion. Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, οἷς πατὴρ ἀγαθὸς οἰκείοις αὐτοῦ χρήμασιν. Quódq; ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τοῦτον Εὐσεβῆ τὸν βασιλέα ἐπίκλησιν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐς τὸ θεῖον πρῶ μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος· δόξῃ δ' ἐμοὶ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κύρου φέρεσθαι ἐν τῇ ἀποβυτίᾳ, πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procop. *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus *in institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus paterfamilias in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quàm magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* Hic opponuntur οἱ παρακαίνοντες τὰ πάτρια, καὶ δυσπειθεῖς ἀρχῆς ὀρεγόμενοι. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notant Persæ, cum dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν πλάνος· Καμβύσης δὲ δεσπότης· Κῦρος δὲ πατήρ, *Darium institorem esse*, quia nundinabatur omnia; *Cambysem* herum, quia asper & insolens; *Cyrum patrem*, quia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster.

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interest:
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet.* pro liberis habet, & hábet liberos. Idem: *Princeps pius nunquam carebit liberis:*

Totius est regni pater.
Princeps abundat ergo felicissimus
Tot liberis quot civibus.

Καὶ τὴν ἔννοιαν | omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τῇ κατὰ φύσιν ζωῇ | Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. hominum* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν, quod idem esse τῇ κατ' ἀρετὴν ζῆν. ὅτι ἄγει ἐπὶ ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cic. *Offic. l.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hunc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *l. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collect. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 3. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἐσυνωμαιῶν ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, ἢ τὸ καλῶς ζῆν ἢ τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων. quod Cicero *de finib. l.* 3. *Congruenter naturæ convenientérq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundum naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemus dicere summum bonum esse secundum naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ σκοπὸ τοῖς ἀρίστοις φιλοσοφήσασιν ἀφορισθὲν τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ', ὅταν ὁ νοῦς εἰς τὸν ἀρετῆς ἀπαρὸν ἰλθὼν κατ' ἴχνος ὀρθοῦ λόγου βαίνῃ, καὶ ἕπηται θεῷ, πᾶσι σπεύδων αὐτῷ διαμιμούμενος, καὶ πάσας ὁμοῦ καὶ παντοίας ἕξεις τε καὶ λόγους βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum sequi mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16, & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42, & *ad lib.* 5. § 39.

Τὸ σεμνὸν ἀπλῶς | Ita *l.* 2. § 5. μὴ σεμνόπρεπὲς ἁπλῶς. Vide notas ibi. Contra L. Vero imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitol. in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quod & fictus fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Al. Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit, *Quid Pio sanctius? quid Marco prudentius? quid Vero simplicius? quid Bassiano fortius?* Lamprid. Quin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio: Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi: hortatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, i.e. *munditiem*, interpretatur Cas. quæ vitio quandoq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire quî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ita accipi debeat, quòd ad Marci mores per tempus aliquod ille se specie saltem tenus accommodaverit. ut fuerit quod in senatoribus quibusd. Plin. perstringit. 6. 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum autor notâsset. Quod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano quæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmque; vera potius severitas, quàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλανθρώπως.

Τὸ συνετικὸν καὶ φίλον | *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut συνετίζειν hic sit *conjectari* & *conjectando sagaciter indagare*, quid quis velit, quóve opus habeat. Atq; ita Marcus usus est *infrà* § 14. Μὴ δεῖσθαι συνετισμοῦ παρ' φίλων. sed melius Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut συνετίζειν istic sit *obser-*

observare, & *observando rationem alicujus habere*, quò ad ingenium ejusdem se accommodet. Etenim σχολάζειν τινῷ, est *rationem alicujus habere*. Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γὰρ, ὅταν μὴ παρὼν παρόντι συναγινώσκω τὸ βιβλίον, ἀκριβῶς σχολάζειν δύναμαι τῇ μέτρῳ τῆς ὀξυηκοΐας, ὑποβλέπων ἑκάστοτε πρὸς τίνα τὸν μανθάνοντα ἔχω. ὅταν δ' ὑγιαίνω πάσιν, ἔτε τῇ ἀκοῇ παρεισδιαδύομαι, ἔτε τὸ χείρεσι σχολάζομαι. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλείοσιν ἀσαφὲς ἔστι· τὸ δὲ σαφὲς ἀνιᾷ τινας χρονίζοντας ἐν τοῖς σαφέσιν. ἄριστον οὖν ἡγεῖμαι τὸν μέσον ἔχοντα σχολάζειν. *In privata lectione accuratam prorsus habeo auscultantis rationem; in scriptis nec optimè nec pessimè imbuti, sed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hist. lib.* 6. Ἡνίκα μὲν σύγκλητος πάλιν ἢ πολιτικὸν ἔχουσι λόγον, ἐν τοῖς κοινοῖς πρέγμασιν ἀναγκάζονται προσέχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ σχολάζειν τῷ δήμῳ. *Senatus multitudinem respicere, populique rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γε μὴν πάλιν ὁ δῆμος ὑποχρεώς ἐστι τῇ συγκλήτῳ, καὶ σχολάζειν ταύτης ὀφείλων, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius est, ejusdémque rationem habere, sive eundem observare necesse habet.* Et rursus; Ὀφείλουσι δὲ ἀεὶ ποιεῖν οἱ ἡγεμονεύοντες τὸ δοκοῦν τῷ δήμῳ, καὶ μάλιστα σχολάζειν τῆς τούτου βελτίωσις. *Id exequi quod populo videbitur, ejusq; voluntati se accommodare.* Marcus ipse *l.* 3. § 11. Τὸ κατ' ἀξίαν συσχολάζομαι. *Simul rationem habeo cujusque pro existimatione sua.* & *l.* 10. § 6. σχολάζομαι τοῖς ὁμωμόκασι. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσόμενα. *natura uniuscujusq; rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς | *Sedulò, studiosè, cum cura cautioneque benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τὸ μὲν ἐχθρῶς καὶ ἀκαταλλάκτως, τὸ δὲ φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ἔχειν. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ἐδεῖ ἀλλότριον τὸ σωτῆρι λόγου, κηδεμονικῶς λοιδορῆσαι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φέρεται· εἰ γὰρ ἔλεξε χρὴ καὶ λοιδορῆσαι δεῖ. & *c.* 9. Νυθίτας ἀπὸ ἔθους λόγου κηδεμονικοῦ, τῷ ἀμπαιτεῖν. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. *l.* 15. & Eustath. *ad Odyss. ν'.*)

Ὁ πρῶτος εὑρὼν μετὰ λυχνούχου πρόπαλιν
Τῆς νυκτὸς, ὦ τις κηδεμὼν ἦν δακτύλων.

Qui primus docuit cum laterna incedere
Nocte, digiterum egregius curator fuit. Grot.

Καὶ τὸ εὐπετὲς ἦθος ἰδιωτῶν | *Facilitatem erga privatos.* Xyl. parùm commodè. Ἰδιῶται enim, homines *imperiti*, qualis plebs esse plerumq; solet. Sic Lucas *Act.* 4. 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ συνήλικας ἰδιώτης, πρόσφατ καὶ ἀναλφάβητος. Sed & Chaldæo Paraphrastæ, & Judæis Doctoribus עם הארץ istinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & stoliditatem *fastidire* potè, artis laudisq; est haud infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 10. Μεγάλης καὶ πολλῆς, τὸ ἀνεπιδόξου διδασκάλου φέρειν. Vide *supra* § 8.

Καὶ τὸ ἀθεώρητον ἦθος οἰομένων | Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inquit, *ut ea spectare non cuperem, quæ opinione tantùm constant.* οἴεσθαι enim est *opinari.* Est reverâ; sed οἰόμενα pro *opinabilibus* vix, opinor, quisquam admiserit. Addit idem; *Vel, ut spectare non cuperem eos qui magnificè de se sentiunt,* οἴησις enim & οἰήσεις apud Plutarchum, Laërtium & Dionysium significat *præsumptionem* & ἔπαρσιν. Meric. Casaub. Τῶν οἰομένων nomine τοῦ ἰδιώτου designari existimat. idémq; hìc de Sexto prædicare Marcum, quod Epictetus *Enchir. c.* 68. hisce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν διαφερόντων. Q. genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inquit, *ineptiarum, quæ sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit major, quàm illorum, qui solent quocunq; in loco, quoscunq; inter homines visum est, de rebus, aut difficillimis, aut non necessariis argutissimè disputare.* Verùm id mihi animo insidere nequit, cùm in clausula proximè antegressa τῶν ἰδιωτῶν meminerit; nec verisimile videatur Marcum de eisdem prorsus agentem, verbulo tantum unico interjecto, vocabulum alterum usurpâsse voluisse. Sed nec ex ipsis verbis, prout exhibentur, qui elici posset iste sensus, intelligo. Cl. Salm. οἱ οἰόμενοι *sunt*, inquit, *qui res*, τῇ οἰήσει, i. e. *opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis non esse dicere, Non putabam. non tantùm sic delicta sua multi excusant ac defendunt, sed etiam τὸ putabam in multis aliis locum habet. Putabam sic rem casuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortasse,* καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῇ ἀπερισκέπτῳ τῶν οἰομένων, i. e. *Qui facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; sed & inconsiderationem eorum, qui leviter res perpendunt, & solam* οἴησιν *pro attentione & districtiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmasii vestigiis paulùm admodum deflectendo, à sensu nihil, legerim, καὶ τῶν ἀπερισκέπτων οἰομένων, *eósq; qui citra considerationem opinantur, & de rebus quibuscunq; temerè statuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρμοστον | Quod de se Apostolus 1 *Cor.* 9. 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. & 10. 32. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ σύμφορον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & satisfacere satagebat; omnia factus omnibus; non amittendo finem; sed ostendendo pietatem.* Gregor. Rom. *pastor. l.* 2. *c.* 5. & *regist. l.* 1. *ep.* 24. *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ.* Augustin. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condescendens, nunc à licitis se colli-*

ens : nunc moralia docens, nunc mystica disserens. Gilbert. *in Cant. Serm.* 27. qui videndi ulteriùs in locis adnotatis : sed & Irenæus *adv. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chrysost. Theodoret. Phot. aliisq; *1Cor.* 9. Estq; sanè ars quædam, nec contemnenda, nec obvia passim, eóq; laude dignior, quò plerumq; rarior comparet, accommodandi sese gnaviter citra decori leges imminutas quibusvis, ad ipsorum, quibus id datur, emolumentum procurandum, offensionémve declinandam. quam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitol. censet Cl. Casaub., & ἀναμαρτησίαν τοῦ τρόπου interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm ista degenerat & in vitium devergit, ubi in mores se induit, quæstúsque vel blanditiæ causâ adhibetur. quod genus hominum nunc Chamæleonti assimilatur, qui *colorem subinde mutat, redditque quemcunque proximè attingit.* Plin. *l.* 8. *c.* 33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* "Ωσπερ οὖν ἰσχία, ὅσα πυκνότητι χρῶτος πρόσωπα, ζωγραφουμένοις τοῖς ὑποκωμῳδοῖς χρῶμασι καὶ χαρίσι, ἀλλοτρίοις χρώμασι; χρῆται οἰκείοις, κοσμούμενος. nunc Polypo; qui & *colorem mutat ad similitudinem loci.* Plin. *l.* 9. *c.* 29. Ὥσπερ τοῦ χαμαιλέοντος, οὗ ἂν πλησιάσῃ, πάσχειν ὁμοίως. Plut. *natur. quæst.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. inde Pindarus *ibid.* & *de animal. solert.* ab eodem adductus. Ποντίοις ἰσοῖς χρωτὶ μάλιστα νέον σεσηρέναι, πᾶσαν πολέσιον ὁμιλεῖ. ubi forsan tamen legendum, ὁμίλει· ut præcepti monitive rationem habeat; quale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & ἐκ πολυφιλίας, laudatum :

Πολλάκις γὰρ ἔγωγε πολίσσηνδε, ὅτι ποτὲ πάσῃ
Τῇ σε ὁμιλήσῃ, τοῖόν ἰδὼν ἐφάνη.

quæ in Theognidis tamen, quas nunc habemus, *elegiis* aliter paulò sic concipiuntur,

Πολλάκις ὀργιλὸν ἔγωγε πολισσήνδε, ὅτι ποτὲ πάσῃ
Τῇ σεσωμιλήσῃ, τοῖόν ἰδὼν ἐφάνη.

Quam lectionem secutus est, qui in Philostratum Ægyptium, Philostrato Lemnio referente in *vit. Sophist. l.* 1. per παρφδίαν istud transtulit ;

Πολλάκις ὀργιλὸν, ἔχε Φιλοστράτου, ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν σεσωμιλήσας, τοῖόν ἰδὼν ἐφάνη.

At contra Phocylides ;

Μηδ' ὡς πεφυκὼς πολύπους χρῶ χαίρειν ἀμείβων.

Ιόq; Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Σαυτὸν μεταλλάκτην πολύπουν χρεών.

Quin & de viro verè bono Greg. Nazian. *orat.* 27. Ὥστε δεῖν τι πάσχειν, καὶ τὸ τοῦ Δαυὶδ λέγειν, Ἐγὼ δέ εἰμι, καὶ οὐκ ἀλλοίωμαι. ἴσως μεταποιεῖσθαι, οὐδὲ μεταθέσεται, οὐδὲ συμμεταπεσεῖται τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς σχήμασιν, ἄλλοτε ἄλλῳ χαίρων, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐκ πορφύρας οἱ πολύποδες, εἰς ἃς ἂν ὁμιλήσωσι. Verùm nulla imago vitiosum istud τοῦ κολάκου καὶ ἀρίστου πολύσχημονος depingat meliùs, quàm Plutarchi illa *lib. de adulat.* ab aquis desumpta; quæ per fluxilem labilémq; quam obtinent, naturam, vel vasis cujuslibet concipientis, vel corporis immersi cujusvis, figuram confestim induunt. Ὁ δὲ πόλαξ, inquit, ἅτε δὴ μίαν ὁσίαν ἦθος ἐν ἴσῳ μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτῷ βίον ζηλῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ θεοῖς ἕτερον πλάττων καὶ σχηματιζόμενον ἑαυτὸν, οὐκ ἀπλῶς, οὐδὲ ἐς, ἀλλὰ πανδαπὸς ὅτι καὶ ποικίλον, εἰς ἄλλον, ἐξ ἄλλου πάντα, ὥσπερ τὸ κατακείμενον ὕδωρ, ἐκδρύεται ἀεὶ καὶ μεταμορφούμενον τοῖς ὑποδεχομένοις. Vide *ad l.* 5. § 30. & *l.* 7. § 43.

Κολακείας μὲν πάσης σοφιστικωτέρου τοῦ πρὸς ὁμιλίαν αὐτῆς | Quod de Dexippo Sophista (opinor) apud Suidam nescio quis, Ὁ αὐτὸς σεμνότατος καὶ πανδεξιώτατος, ὅμως ἐπίφασις ἦν ἐν τοῖς ὁμιλίαις, ὑπνὸς ἧττον ἢ ὅτι χάριτον θαυμαζομένων. Admirabilis fama virtutum incredibilium, quæ specie dispares, prudentiâ conjunguntur. *Quid enim tam distans, quàm à severitate comitas? quis tamen unquam te aut sanctior est habitus, aut dulcior? quid tam difficile, quàm in controversiis dijudicandis ab omnibus diligi? consequeris tamen, ut eos ipsos, quos contra stetuis, æquos placatósq; dimittas. ita efficis, ut cum gratiæ causſâ nihil facias, omnia tamen sint grata quæ facis.* De Agricola Tacitus : *Nec illi, quod est rarissimum, aut facilitas auctoritatem, aut severitas amorem deminuit.* Et Seneca *de brat. c.* 8. *Virum sapientem* ait fore, in his quæ agit, *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philosophiæ serium & gravem reddidit : non tamen prorsus abolitâ in eo comitate, quam præcipuè suis, mon amicis, atq; etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὁδῷ ἐξεπεύρε τι καὶ τακτικὸν | formula Marco nostro admodum familiaris ; *quâ certâ ratione methodóq;* aliquid institutum designatur. ita ὁδῷ ὑπολαμβάνειν *l.* 5. § 34. &, ὁδῷ μεγάλην. *l.* 6. § 26. &, ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἐλέγχειν. *l.* 3. § 11. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 16. Deum ait dedisse nobis τὴν διοίκησιν τοῦ ὅλου καὶ ἐξοικονόμησιν τούτων, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρησιμεύειν. Aristides *palinod. in Smyrn.* Πάντα δὲ ὅσα ἐν ὁδῷ καλῶς πεπραγμένα φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præfat.* Stoici quidam Arcesilaum Academicósq; appellant, λυμεῶνας δὴ καὶ φθορεῖς, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδίζόντων ἀναιρέτας. Zeno Citt. apud Laërt. *l.* 7. Τὴν φύσιν ἐν πῦρ τεχνικὸν, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν. quod Cicero de Nat. Deor. *l.* 1. *ad gignendum progredientem vid,* & *ibid. χρεία* τις αὐτῆς (de Dialectica loquitur) ἐκ ἐν ὁδῷ ἐρεῖδαι καὶ ἀποκεῖνεσθαι· ubi Casaub. ὁδῷ, i. e. *viâ & ratione,* ut solet loqui Cicero. Sanè *viam & rationem* conjunxit Cicero in *Verrin.* 2. *viam & artem in Bruto.* Sed & in *de finib. l.* 2. qui est locus huic gemmus, *Omnis in quærendo, quæ viâ quadam & ratione habetur oratio,* &c. Confirmat autem istinc Ruald. in *Plut. vit.* Sextum istum non esse Empiricum illum, qui disciplinas omnes oppugnatum & eversum ibat.

Μισῶ

Μηδ' ἅμαξάν ποτε | quod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loquitur.

Ἅμα τι ἀπαθέστατον τε), ἅμα ϑ φιλοσοφώτατον | Ita scil. exemplo suo ostendit Sextus, quod Seneca *de Clement. l. 2. c. 5. Secta Stoicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanquam nimis dura, nullam benigniorem leniorémq; esse, nullam amantiorem hominum.* possèq; φιλοσοφίας uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Infandum interim facinus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qui ἀπαχθέστατον pro ἀπαθέστατον nobis hoc loco suppositit. dignúmq; patellà operculum adjecit Annotator, cùm ἀπαχθὲς, quod propriè *odiosum* significat, hìc *odio vacuum* designare adnctavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem propensum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi poterat. Siquidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ εὐφημον ϗ τοῦτο ἀκοῦσαι | *quòd benè passim audiret, idq; sine strepitu.* quum *nec ipse* scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plausus etiam nihil moraretur, sed supprimeret potiùs, quod de Servatore nostro Matth. 9. 30. & Luc. 5. 14. Contra quàm Cicero, qui cùm elogia & encomia ab aliis sedulò aucupabatur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipse laudes aliis quibusq; materiis intercalares subinde facere gestiebat. quam Crescens Cynicus, quem Justinus *apol. 1.* non φιλόσοφον, sed φιλόδοξον, ϗ φιλόκομπον vocat. quanquam usu venit ferè, ut quod de Agricola Tacitus *ipsâ dissimulatione famæ famam fiat auctior.* quod & Christo Domino contigisse monent Matth. *ibid. v.* 31. & Luc. 5. 15. De Catone Salust. in *Catilin. Esse, quàm videri, bonus, malebat: ità, quò minùs gloriam petebat, eò magis adsequebatur.* Atq; hoc sensu τὸ εὔφημον istìc interpres uterq; accepit, ac si τὸ εὐδόξον esset. in quorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ εὔφημον usquam ita usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *faventia*, i. e. faustà expetitione, aut honorificâ existimatione, externis indiciis palam factâ, quæ solet aliis exhiberi, frequentissimè adhibeatur, nec hìc secùs à Marco sumptum existimem. eò magìs, quia *infr.* § 13. ità prorsus accepit. itaq; verterim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium quendam affectum, candidum moderatúmq; simul, designet, qualem in auditore Plutarchus desiderat: μήτε ἀπάθειαν ϗ ἀτονῶ, οἱμαι ϑ ὑπάλυ μεσὸν, μήτε ὀχλῶν κ' ϑόρυβα κινοῦντα, μήτε φαυλῶ ἐυγνώμονϑ ἡδονῆς φιλοποίᾳ σεμνύμενον, ἀλλὰ σιγῇ ϗ βαρύτητι κατασπάσῳ ϗ χαμαιπορῳ ἐπαινέσαν. δόξαν ἐυσταθῆ ϗ βαθϑ ἐχούσῃ ἀνδρός. ὅτε αὖ πάλιν ἀλαφρὰν πνα ϗ ἐριτιμὸν, κ' ῥῆμα ϗ συλλαλιὰν ἐφιλάνθρωπον ϗ κεκραμένον. qui nec aliis laudem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione aut vociferatione minùs decorâ. Horum autem sensuum optionem liberam ego lectori relinquo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάνετον | *absque ostentatione.* cui contrarium τὸ φαντασιοπλήκτως ἐπιδεικνύς, ϗ ἐπιδίδον φαίνεσθαι, ut noster *suprà* § 7. & *infrà* § 16. τὸ ἐπιδεικτὸν ϗ φαντὸν, ut Casaubon. qui videndus ad illa Pers. *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

At pulchrum est digito monstrari, & dicier, Hic est.

id est, δακτυλοδεικτεῖσϑ ut Philo loquitur. Senec. *ep. 16. Non est Philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *suprà* § 8. τὸν ἐμφανείαν, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρῳ τῷ γραμματικῷ | *Usus prætereà Grammaticis, Græco, Alexandro,* &c. Capitolin. De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπιφθονον | De Alexandro Aristides. Μόνϑ ϑ ἰδιώτας τε ὑπ ἤλεγχε, ϗ περὶ τοῦς λόγους οὐς τὰ σοφὰ ἐθαυμάζετο.

Μὴ ὀνειδιστικῶς | Ita *l. 11. § 13.* τὸ περιφανὲς δεῖξαι, ὑπ ὀνειδιστικῶς.

Παρυπομνήσεως | Qualem Socratis disciplinam laudat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὕστερος ἀπῆλθε πρὸ γῆς ἤλεγχον, οὐς μὰ αὐτὸς ἀπελαύνων ϑ ἀμαθίας, ἀλλὰ μᾶλλον οἰόμενοϑ δεῖν ἀφιστάναι ὀπαλλάττειν, ϗ ζητεῖν τὸ ἀληθές. Et *Platonic. quæst. 1.* δοκῶν ζητεῖν κοινῇ τὸν ἀλήθειαν.

§. 11. Φρόντωνϑ | *A Frontone*; quem cur *Frontinum* hìc Mer. Cas. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontin⁹ Rhetor Alexandri, qui post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, --Latino, Frontone Cornelio, --Cui & statuam in Senatu petiit.* & Dio *l. 71.* ἐν τοῖς ῥητορικοῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. quem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὃ τὰ σοφὰ τῆς τότε Ῥωμαίων ἐν λόγοις φρονῶϑ. Et Panegyrici Maximiniano dicti autor; *Fronto Romanæ eloquentiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, quem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* laudat Sidonius *l. 4. ep. 3.* qui & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, memierit Gellius *l. 2. c. 26.* qui eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, quem *Frontonem Cornelium*, quasi ab altero illo distinguendo, appellat, *l. 19. c. 8.* Eandem cum Sidonio *gravitatis* laudem Frontoni huic tribuit & Hieronymus, *epist.*

ad Rusticum: quo loco, falsus est Erasmus, (erroris ducem secutus forsan Joannem Sarisber. Policrat. l. 8. c. 14.) quòd *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *histor. l.* 1, & 2. ab Hieronymo designatum censet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Eusebius, *Saturnalium lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor sunt*, inquit, *genera dicendi : copiosum, in quo Cicero dominatur ; breve, in quo Salustius regnat : Siccum, quod Frontoni adscribitur : Pingue & floridum, in quo Plinius secundus quondam, & nunc nullo veterum minor noster Symmachus luxuriatur.* Dignitate Consulari à Marco fuisse ornatum, autor est Ausonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epistolâ (uti videtur) sive oratione aliquâ, citat hæc Charisius *instit. grammatic. l.* 2. *Mihi satis abundèq; honorum est, quos mihi quotidiano tribuis.* Nec illud omissum velim, videri Frontonem hunc adversus Christianos vel scripsisse, vel egisse, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba ; *Sic de isto & tuus Fronto, non ut affirmator, testimonium fecit ; sed convicium, ut orator, asperst.*

Ἐπιχύτου | *ut scirem.* Xyl. potiùs *ut considerarem, animadvertercm.* est enim ab ἐφίστημι, non ab ἐπιχέω. Vide *suprà* § 6. ἀπιστικόν.

Οἷα ἡ τυραννικὴ βάσανος, καὶ πικρὰ, καὶ ὑπόκρισις | Polyb. *hist. l.* 2. αὐτὸ γὰρ τύραννος [τὸ τυραννεῖν] πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἔμφασιν, καὶ πόσους πολεμίους τοῖς ἐν ἀληθείαις καὶ εὐδαιμονίαις. Thyestes apud Senecam,

Ut nemo doceat fraudis & sceleris vias,
Regnum docebit.—

& *Ubicunque, tantùm honesta dominanti licent,*
Precariò regnantur.—

&, *—sanctitas, pietas, fides,*
Privata bona sunt : reges, quâ volunt, eant.

Scilicet ut idem *Agamemn.*

Id esse regni maximum pignus putant,
Si quicquid aliis non licet, solis licet.

& Lepidus apud Salust. *Omnia retinenda dominationi honesta esse.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Quum enim, ut Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmq; res sit inter Deos hominesq;* (Ethnicum pro ritu suo loquentem babes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς πασῶν ὄντων, ὅσαι πόλεως τυραννουμένης μὴ ἐκ ἴσης ἀδικίας, βασιλευομένης δ' ἐκ εὐδαιμονεστέρας. nil mirum, si (quod Polybius *l.* 6.) συνιδόντες καὶ συγχωροῦντες πάντες οἱ μάναρχοι, καθ' ὅσον οἷοί τ' εἰσὶ, τὰς βασιλείας ἐρῆμοι. si inquam, *monarchæ quivis*, tyranni quoq; quantum possunt, *ementite regni nomine abutuntur.* Inter *tyrannum* interim, *regémq;* justum quantum interesit, nemo meliùs Dione Prus. docuit, *oratione* quæ *de Regno* est, 1, & 3. & quæ est *de tyrannide*, 6. cui Synesium adjungere licet, *lib. de regno.* & è recentioribus Erasmum in *institutione principis Christiani.* Sed nec tyrannum quisquam accuratiùs depinxerit. quàm Plato id præstitit, *politic. l.* 8. *&* 9.

Βασανίσει | *tyrannicam invidentiam* dicit ; sive quâ illis invidetur.

De quâ Statius *l.* 5. *Syl.* 1.

Quisnam impacatâ consanguinitate ligavit
Fortunam invidiámq; Deus ?—

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium atque regnum.—

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqui atq; infideles regno, pauci sunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam, *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni est, posse te invidiam pati.

& de Dionysio Siculo tyranno, Corinthi agente, Justinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præsentium demere ; expertus, quàm invisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina.* Sive etiam ipsam *tyrannorum invidentiam*, quâ illi cùm sese invicem invisos, tum & bonos quosvis etiam exosos, habent. Siquidem ut Claudian. *de Honor. Cons.* 4.

—Sors ista tyrannis
Convenit, invideant cleris, fortésq; trucident.

Ὑπόκρισις | *Hypocrisin* dicit *tyrannicam*, quâ illos cum primis diligere & in pretio habere se simulant, quos quàm maximè oderunt. Tiberius, de quo ampliùs *infr. ad* § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus suis magis quam dissimulationem diligebat.* Tacit. *annal l.* 4. De Domitiano itidem Cassius, Ἀνδρώδη ἐφίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα, πλὴν γυναικῶν τινων. ἐφιλήθη δ' ὑπ' ἐκείνης ἀεὶ, ἣν ἀεὶ μάλιστα ὑποφίλαν ἔδειξεν· de quo eodem & eundem videas *ad l.* 10. § 17. exempla, quibus id comprobatum dederit, habes apud Suetonium 12. 11. Sed & quâ cuncta *simulare ac dissimulare* solenne habent, ubi id è re sua esse putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióq; ejusdem Valentino, (quem Nic. Machiavelius tanquam exemplar Principibus imitatu dignissimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Guiociardinus, *hist. l.* 6. adeò simulatione ac dissimulatione celebres, sive infames potiùs, fuisse, ut quasi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunquam quod diceret, facere ; Valentinum nunquam quod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæsaris effatum ; *Nescit regnare, qui nescit dissimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantissimè vir illustrissimus Dan. Heinsius *Herode act.* 2. *Scen.* 2.

Non tot recessus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Quot aula, quam deserta via recti fugit :
Impervia aliis semper est, semper suis.

Huic &. ὑπόκρισιν quadrilibri illam adjicere licet, καθ'

κρ' ὧν (inquit Julian. *epist.* 12. expertus ipse forsan; nec ejusd. expers, ejeret licèt, quum Basilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad se invitet, quem non poterat non odisse) ἐπαινῶ μᾶλλον, ἢ λίαν ἀκριβῶς τοὺς πολεμιωτάτους. & Polybius *hist. l.* 4. Καιρὸς γὰρ ἦν τοῖς ἔτεσι τοῦτο διαλῦσαι, τὸ μὴ λέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας λυμαίνεσθαι τοὺς πέλας. ἔνεισι δ' μάλιστα καὶ παρὰ τοῖς τοιούτοις κακοηθείαι καὶ βασκανία καὶ δόλος, ἐν οἷς περὶ τοὺς αὐλοὺς διατρίβοντων, καὶ τῆς τούτων παρὰ τοῖς ἄλλοις ζηλοτυπίας καὶ πλεονεξίας. Hoc est, quòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Pessimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐπαιδίαν ἀσχολίαις | De Tiberio Sueton. *l.* 3. *c.* 52. *Filiorum, neque naturalem Drusum, neque adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naso *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.——

Certè qui istiusmodi hominum æmulationes fœdas dirasq; quas cum natura sibi conjunctissimis exercuere, quarum prægnans est omnis omnium ætatum omnium; gentium historia, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò censebit, quod à Frontone noster hìc se accepisse profitetur.

§ 13. Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πλατωνικῷ | Plures hoc nomine fuêre philosophos, tum Sophistas recenset Suidas. Verùm noster iste an ex illis fit, certò statuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophistæ inter cæteros meminit, de quo latiùs etiam Philostratus in *vit. Soph. l.* 2. qui πλατωνίων dictus fuerit. Platonis nimirum, si non dogmate, dictione saltem emulatus videtur. Unde declamantem ubi audiverit quidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πλὴν ἐυφωνίας dixit, τὸν δὲ Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epistolis Græcis* eidem fuisse, autor est Philostratus. qui & Favorini γνώριμον ἀκριβῆ extitisse eum ait. Favorinus autem ipse in eorum albo censetur, qui & *philosophi* simul & *sophistæ* etiam habebantur. Fieri itaque potest ut Alexander ille is ipse sit, quem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* περὶ τῆς θηριακῆς Alexandri cujusdam, qui eisdem temporibus Romæ vixerit, Damascenus. Cæterùm ipsum ἀπὸ γνώμονος μὴ τοῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ τοῦ Ἀριστύλλου θεραπεῦσαι μᾶλλον & φιλονεικίας notatum. Ad priorem illum itaq; potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐν ἀπολλῶνι γεγένηται | Non ineptè istud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epilepsin Marcus est usus.

Ἀσχολός ἐστι | Vide *supra* § 7. Ἀσχολεῖ ὁ πολὺ γὰρ ἢ ἐν τῇ λεγομένῃ συνηθείᾳ. Suidas. qui & hæc ipse Marci subjungit. Conf. *Attic. l.* 1. *c.* 11. *Vereor, ne putidum sit, quòd hæc ipsa verba Marci sim usurpatus.*

Τὰ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας σχέσεις καθήκοντα | Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ὡς ὅλως τοῖς σχέσι διαμεμερισμένα. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qualitatibus personarum* (quas invicem gerunt) *definiuntur.* σχέσεις autem, sive *relationes* & affectiones mutuæ, vel sunt naturales, vel adscititiæ. Epictet. *differt. l.* 3. *c.* 2. Δεύτερός ἐστι τόπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ὃ δεῖ γὰρ μὴ ἐν ἀπαθείᾳ, ὡς ἀνδρείαντα, ἀλλὰ πρὸς σχέσεις τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιδότους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. quod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide sis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Casaubonum *ad Persii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipsum *infr. lib.* 8. § 27. & *l.* 11. §. 18.

Τὰ δεισιδαίμονα πράγματα | id est, ut Demost. *Olynth.* 1. ἃπ' ἂν ἡμᾶς δείσῃ τὰ πράγματα. quæ autem Marcus δεισιδαίμονα πράγματα, ea Plutarch. δεισιδαιμονικὰ πράγματα dixit *de superstit.* Τοιαῦτα μὲν ἐν τοῖς ἀδυήτοις καὶ δεισιδαιμονικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ χρείαις ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων δ' ἐστὶ ἐν τοῖς ἤθεσι τῆς ἀθεότητος. Clemens simpliciter τὰ δεισιδαιμονικά. Ita *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, sive *fortitudinis* munus inter cætera statuit, τὸ πρακτικὸν ἀναμένειν. & *lib.* 5. Pios sæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς δεισιδαιμονίοις ἐπιπίπτειν. denique *lib.* 4. ἐν μέλαι τοῖς δεισιδαιμοῖς ἅπασιν ὅσον τε ἐν καλῷ χρῆσθαι τῷ γνωστικῷ. Galen. in *hort. ad art. c.* 2. δεισιδαίμονες πρᾶγμάτων dixit. Κἂν τῷ βίῳ μικροῦ ναυαγίου περὶ πολλοὺς ὄντας γεγενημένου, ἢ περὶ τὰ σκάφη καὶ θάλασσαν, ἐκ ὀρθῶς γεγόνασι δεισιδαίμονες ὄντες, ὑπηρέτειν ἑαυτὸν ἐν τοιούτοις δεισιδαίμοσι πράγμασι τυφλῇ δείμονι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐσπεισμένῃ. Idem *de sanit. tuend. l.* 2. *cap.* 1. Πολλοὶ γὰρ ἤδη ἀνθρώπων μὴ δεισιδαίμονας πράγμασι ὁ βίος καὶ βλαπτοῦσι μὴ ἀναγκαίου ὄντων αὐτοῖς, ἀποστῆναι τὸ θνητοῦ. inde βίος δεισιδαίμων, Origeni *advers. Celsum l.* 1. *Vita negotiis molestiisque implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολελυμένος. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex Stoicorum sensu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἀνδ δεισιδαίμονας· τὰ δὲ δεισιδαίμονα πράγματα itidem pro *negotiis* & *molestiis.* ità Aristophan. *vanis act.* 1. *scen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων ; *Quis in requiem ex malis vndè & molestiis?* Menander in *Agricola*, ab Aristoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις.——
Molestiis in negotiis, in prœliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πρᾶγμα ὁ θεός, ὅτι αὐτὸς ἔχει, ὅτι ἄλλοις παρέχει. id est, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipse habet, nec aliis exhibet.* Eodem sensu & δεισιδαίμονες dicuntur

cuntur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. §. 13.

§ 13. Κατύλε | Inter *Stoicos*, quos audiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. quo loco Catullum legi postulat Cl. Salmasius.

Τὸ περὶ τὴν διδασκάλων ἐκδύμως ἔυφημον | Senec. epist. 73. *Verè philosophus præceptores suos veneratur & suspicit, quorum beneficio illis se vitiis exuit.* Sive, *illis in viis exiit.* altera lectio à Mureto est, à Lipsio altera. Idémque *epist.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? quidni illos honoris caussa semper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxerunt. Si Consulem videro aut Prætorem, omnia quibus honor haberi solet, faciam; equo desiliam, caput adaperiam, semitâ cedam. Quid ergo? M. Catonem utrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum sine dignatione summa recipiam? Ego verò illos veneror, & à tantis nominibus semper assurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & sine pondere terram
Spirantésque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluêre parentis
Esse loco —

Talis Marcus noster, qui, ut Capitol. *Tantum honoris magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in lario haberet, ac sepulcra eorum adiret, hostiis, floribus semper honoraret.* Talis & Alexander, qui, ut Plutarchus est autor, Aristotelem præceptorem cum primis coluit, ἐχ ὑπὸν τὸ παῖδες ἀγαπῶν dictitans, ὡς δι' ἐκεῖνον μὴ ζῶν, ἀλὰ τὸν ὃ καλῶς ζῶν. Cui sententiæ astipulatur & Aristoteles ipse apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τὸ παιδείας ἐπιμοτέρους εἶ δεῖ μόνον ἡγεῖσθαι, τὸ μὲ δι' τὸ ζῆν, τὸ δ' τὸ καλῶς ζῆν παρασχέιν. Et Plut. *adverss. Colot.* Τὸ μὴ ζῆν οἱ γονεῖς μὲ δεῖ θεῶν ἡμῶν ἔδωκαν· ἔδωκε δ' δεῖ φιλοσόφων δίκης κ νόμοσωφρόν ἐόμενα, λόγον ὀλιγωμῶν κολαστὴν λαβόντες, τὸ ζῆν. Et Aristides *pro Themistocl.* Τοῖς καθηρτῆσαν εἰς τὴν ἡδονὴν, κ δι' ὧν φερόντων ἤλθομεν εἰς φῶς, τούτοις τὴν προσήκουσαν μείζω χάριν ἡγούμεθα δεῖν ἔχειν, μᾶ τοῦ ὅτι τούτων φροντίσαντες θεὸς οἱ πίνυα τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τὸ εἶ μόνον ποσῶτον ἔχειν χάριν, κ ὁμολογῶμεν ὀφείλειν χάρα πάντων μᾶλλον προσήκειν, πῶς ὐκ ἐκείνοις πλέων τι προσῆκεν χάρ κ δοκεῖν, ὅτι τοῦτο τὸ ζῆν μόνον, ἀλὰ τῆς σωτηρίας αἴτιοι κατέστησαν, ἀλλὰ κ βελτίους ἀντὶ χειρόνων εἰργάζοντο εἶ).

Τὸ περὶ τὰ τέκνα ἀληθινῶς ἀγαπητικόν | quod in eis rarius, qui sunt in dignitatibus summis constituti. Sicut enim illi plerumq; ἀστοργότεροι, utì noster monuit *suprà* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epist.* 2. *Filiolâ tuâ te delectari lætor, & probari tibi σοφίᾳ φυσικὴ* esse πρὸς τὰ τέκνα.

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μὲ Σευήρε | Οὐήρε legendum aliquando suspicatus eram ex Dione Cass. & Jul. Capitolino, apud quos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii consors, toties occurrit. Quin & Jos. Scaliger in *animadv. ad Euseb.* & Cl. Salmasius in *annot. ad Capitol.* id corrigendum uterque censuit. Errorem consimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; scriptis apud quos ἀντὶ τῦ Βήρος, ἤτοι Οὐήρος, Σεύηρος, pro *Vero Severus* reperitur, observarunt Cujacius noster, *ad Galen.* Scalig. *ad Euseb.* Salmas. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impurissimæ, & flagitiosissimæ, moribus perditissimis ac profligatissimis fuerit; non video qui potuerit in tam fœtido fæculentóq; sterquilinio virtutum istiusmodi seges ulla, nedum tam amœna quàm istìc depingitur, deprehendi. *Claud. Verum* philosophiæ Peripateticæ διάδοχον, quem inter cæteros audivisse Marcum nostrum autorem habemus Capitolinum, intellexisse fors fuerit. Fors magis hunc voluisse videri possit, quòd hujus ipsius quo tamen multa traxerit necesse est, nusquam meminerit. Sed nec istud satisfacit, cùm nec tione *fratrem* illũ appellaret, occurrat; & frater germani & genuini infrà rursus meminisse § 17. alioqui, quid si pro ἀδελφῷ legamus φίλῳ *amicus* non *frater* indigitetur Severus iste: quemadmodo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicus* *l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm istud potiùs Jun. Rusticus erit; de quo vide sis quæ ex Capitolino *suprà* eximus *ad* § 7. & quæ apud eundem de eodem notantur. Proinde caligine septis undiq; nihil lucis fulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; & (quod in ambiguis solet) mihi *non liquet*, genuè profiteor. Addito tamen, potuisse Marci consanguineum aliquem qui *proavi materni* utrique communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen gesserit, *fratris* nomine designari. alii viderint.

Φιλοίκειον | De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magistris in diverso genere scientiarum, *Hos omnes*, inquit, *amavit unice, atq; ab his invicem dilectus est.* Atq; hoc esse τὸ φιλοίκειον, quod à Fratre suo Vero didicisse Marcus profitetur, censet Salmas. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perstrictum? *Tanta fuit benignitate, ut cùm in omnes propensa cuncta honoris ornamenta contulerit, tum in Commodum, & quidem scelestum atque impurum, nomen Cæsaris & mox sacerdotium, statimque Imperatoris, ac triumphi participationem, & consulatum.*

Φιλάληθες | *Simplicitatem* certè Vero tribuit Severum, eandémq; in illo adamasse Pium

mus *suprà ad* § 9. sed & Capitolin. de eodem, *Erat, inquit, morum simplicium, & qui adumbrare nihil posset.* Verùm istud infirmitatis potiùs ἢ ἁπλότητος ἦτοι εἰμθείας, quàm candoris ingenui ἢ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuisse*, dicit; *nihil voluisse adumbrare*, non dicit. Siquidem idem eidem alibi impingit, (quòd & suprà notavimus) *callidam severitatis simulationem:* quâ nimirum per imperii initia, graviter se, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & transitoria* tantùm (ut cum Seneca *ep.* 115. loquar) erat illa severitas, cujus fucus facilè deprehendi poterat, nec personam illam diu sustinuit; sed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verùm esse, quod Greg. Naz. *orat in Jul.* 1. Ὡς ἐδὲν ἀεὶ μεγαλοπρεπὲς, μόνιμον, i. e. *quæ simulata sunt diuturna esse non posse.* ut Ambrosius *de Offic. l.* 2. *c.* 22. Ego interim non video (quod & priùs monui) quomodo Capitolinus sibi ipsi constet, qui in Vero modò *simplicitatem* prædicat, modò *callidam simulationem*, tanquam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Verissimum* appellabat Adrianus. Cass. & Capitol.

Φιλοδήμου | Verùm Pio an Marco (nam ambigue vocatus est) *fidem, non & amorem exhibuisse*, auctor est Capitolinus. Est autem *fides justitiæ pars*; ut Cicero, *Offic. l.* 1. Cæterùm *fides* ab *amore* sejuncta, φιλοδήμου elogium neutiquam meretur. Utrumq; autem hoc & φιλαλήθης & φιλοδίκαιον interpres Anglic. (quâ ratione motus, mihi incertum) omisit.

Θρασέαν | De Thraseâ Pæto, Tacit. *annal. l.* 16. Dio Cass. in *Neron.* & in *Dioclet.* Suetonius *l.* & *c.* 37. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. in *Epictet. dissert. l.* 1. *c.* 1.

Ἑλβίδιον | De Helvidio Prisco, Thrasææ genero, Tacit. *ibid.* & *hist. l.* 4. Dio Cass. in *Vespas.* Suetõ. *l.* 10. *c.* 15. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. *l.* 1. *c.* 2. & *l.* 3. *c.* 26. & Plin. min. *l.* 9. *ep.* 23.

Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον | De his, præter cæteros historicos, fusissimè Plutarchus; qui ex professo res gestas horum omnium descripsit. Verùm quid cum heroibus illis L. Vero, homini *vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni?* Capitolini sunt de Vero verba. Nero scil. alter Thraseam Marco conciliaverit, & in societatem ipsius cum insinuaverit? Accedit, quod ex his ipsis videri possit, Marcum Lucio in disciplinam quandoq; datum; & ab eodem in eis, quæ referuntur, istic, aliquâ saltè ex parte, institutũ. Verùm repugnat planè sententiæ huic, tum utriusq; ætas, cùm Marco Luciũ anteceserit, utpote qui Pii filiam ideò duxerit uxorem, quòd Lucio, cui ab Hadriano destinata fuerat, impar ætate videbatur, filiamq; ejus Lucillã nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam quòd Lucio hic, post septimum annum in familiam Aureliam traductus, *Marci moribus & autoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (sed à Salmasio restitutum) & in *Vero*. Alius igitur est necessariò Marci frater requirendus, in quem ista possint competere.

Πολιτείας ἰσονόμου | Πολιτείαν ἰσόνομον & noster istîc, & Plut. in *Jap.* 7. *Sympos.* appellat τὴν δημοκρατίαν. in qua singulis quibusq; civibus jus ex æquo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodot. apud quem Otanes *l.* 3. Πλῆθος ἦ ἄρχον, πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίη. Eúmq; secutus Thucydides, qui *l.* 3. Οἱ ἐν τῇ πόλει πρασσόντες, μετ' ὀνόματος ἐπιτεύξεως εὐτυχοῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, ἢ δεισοκρατίας σωφρονοῦσης πεφυκόσης, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεφαίνοντες, ἆθλα ἐποιοῦντο, &c. Quanquam autem, ut *Sen. ep.* 30. *Prima pars æquitatis est æqualitas*, non immeritò tamen Plutarchus, Πασῶν ἀδικιῶν μεγίστην εἶ τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *Sympos. probl.* 8. *c.* 2. &, *æqualitate istâ nihil inæqualius*; Plin. min. *l.* 2. *ep.* 12. Nec sanè minùs veritati consonum quicquam, quàm Lactantii illud *inst. l.* 5. *c.* 14. *Ubi non sunt universi pares, æquitas non est.* Itaque non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inquit, *eam primò domi tuæ institue.* Plut. *Sap. Sympos.* & in *apoph.* qui & eo nomine eundem laudat, *Sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. quod *proportionem arithmeticam*, tanquam δημοκρατικὴν ἢ ὀχλικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à se efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰρ, inquit, ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Casaubon. *ad Sueton. l.* 2. *c.* 51. Potest tamen & πολιτεία ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qua juxta legum præscripta jus cuiq; ex æquo redditur.* Ita Plinius in *panegyr. Trajano*: *Dicitur actori; atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, sequere ad tribunal, nam tribunal quoq; excogitatum principatui*, (ità Lipsi.) *est par cæteris. Sors & urna fisco judicem assignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. quæ præclara tua gloria est, sæpe vincitur fiscus; cujus mala causa nunquam est, nisi sub bono principe.* Sed & de Marco ipso Eutropius, *Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit.* Cæterùm tale potius est regium regimen, quale verbis sequentibus depingit.

Τῷ ἀληθείᾳ δὴ ἀρχομένων | Claudianus *in Stilicon.*

Fallitur egregio quisquis sub principe credit
Servitium, nusquam libertas gratior exstat.

Optimè itaq; Euripides *Ægeo*, à Stobæo laudatus, *tom.* 2. *tit.* 47.

Ἄνδρὸς δ' ὦν' ἀνδρὶ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.
Perferre regnum rege sub bono juvat.

Certè Marcus noster, si Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, quàm est actum sub civitate libera.* Itaq; cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu postularet, Ἡμεῖς γὰρ, inquit, ὅπως ἀνὴρ

ἴδιον ἔχομεν, ὅτι καὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ οἰκίᾳ οἰκοῦμεν. refert Cassius. Quin & de eodem Aristides, Φιλανθρωπία γὰρ μόνη τις μείζων ταύτης καὶ φανερωτέρα, ἢ καταπήγνυε ἅπαν τὸ ὑπήκοον, καὶ ὑπὸ φόβου δεδιλωμένον, πολλῶν ἤδη καλούντων θεῖόντων καὶ ἀτακτούντων καὶ πάσας τὰς πόλεις, εἴ τις φθέγξαιτο τι, ἀλλοθεγεν ἢ ὑδὲν ὅτε φρονῆσαι τι ὅτε εἰπεῖν οἷόν τε ὄν· ἀνηρημένης τῆς σώφρονος καὶ δικαίας παῤῥησίας, τρέμοντος ἑκάστου, σιὰν ἀπήλλαξε τὸν φόβον τοῦτον, καὶ ἀλλοθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχάς, ἐντελῆ καὶ ὁλόκληρον ὑπὸδες τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς. Laus est Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim dissociabiles miscuerit, Principatum & libertatem.* laus eadem & Marco nostro, hisce autoribus, debetur.

Τὸ ἀμελὲς | *Curis vacuum*, Xyl. ad sequentia refert M. Cas. *tenorem constantem in philosophiæ studio æstimationeq; observare, curis distractionibusq; aliis neutiquam interruptum.* forsan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. siquidem τὸ ἀμελὲς alioqui in vitio plerumq; ponitur. quin & infrà § 17. talem se habuisse fratrem prædicat, qui moribus suis θεὸς ὁμιλίαν ἑαυτῷ excitaret ipsum.

Ὁμότονον ἐν τῇ ἡμῇ τῆς φιλοσοφίας | De Pio certè Aurel. Victor. *Adeò æqualis probisq; moribus, uti planè docuerit, eò demum fortunatas urbes fore, si regna sapientiæ sint.* Respexit ad celeberrimum Platonis illud, quod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunquam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè constitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ ἦθος φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ ἦθος δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκ τινος μοίρας θείας ἔντως φιλοσοφίας, *epist. 7.* & *polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς τὼν ξυμπίπτῃ δύναμις τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Quod Hierocles *de Providentia l.* 2 apud Photium *cod.* 252. sic expressit, Τὰς φιλοσόφους ἀρχοντας τῶν πόλεσιν ἐρεσθαι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν· καὶ ὡς ἐκ ἂν ποτε εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτῶν διαφύγειεν οἱ τῆς θείας φροντίδος τέλειον ἀγόμενοι. Ex Juliani mente Gregorius Naz. συλλευτ. 1. Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep.* 1. sic extulit. *Tum denique fore beatas respublicas, si aut docti & sapientes homines eas regere cepissent, aut qui regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientiâ collocâssent. hanc conjunctionem videlicet potestatis at sapientiæ, saluti censuit civitatibus esse posse.* Justinus in *apolog.* 2. Ἔφη γάρ πω καὶ τις τῶν παλαιῶν, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ἐκ ἂν εἴη τὰς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus subditisq; simul pronunciavit, quod de illis solis Plato dixerat. præsumpsisse Platonem forsan existimavit, principe philosophante, idem & populum facturum. Ita certè de Numa Plutarchus: Ἐναργὲς ἐξελέγχει παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ὡς ὑστερος ἐκεῖνος ἐκ ὀλίγοις χείνοις ᾠόμενος ἐπόλμησεν ἀρεῖναι θεὸ πολιτείας, εἰ μία κακῶν πᾶσιν λύσις ἀνθρώποις δοίη ἐκ τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσόφῳ βασιλικῇ συμπεσοῦσαν δύναμιν, ἐγκρατῆ καὶ ὑφηδέξιον τῆς κακίας τὸν ἀρέσιν καθαρῦσαι. μακάριος μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς· μακάριοι δὲ οἱ ζωπύροι τοῦ σωφρονοῦντος σώματος λόγοι. τύχῃ γὰρ ὀλίγοις ἐκ τῆς πυὸς δεῖ θεοῦ τοῦ πολλοῦ, ὁδὲ ἀπειλῆς, αὐτοῖς τὸν ἀρετὸν ἐν ὑδόξῳ παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τῷ βίῳ τοῦ ἄρχοντος, ἑκουσίως σωφρονοῦσι καὶ συνομιλοῦσι θεῷ αὐτόν. De Osiride pariter Synesius, *de provident.* Καὶ σωφροσύνην ἂν Ὄσιριν ἤξιε παιδείαν γὰρ ἀρετῆς ᾤετο πυλὸν εἶ). unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeò floruisse ἐοικέναι τὸν χρόνον ἀρετῆς διδασκαλείῳ, πρὸς παιδευθέντας ἵνα βλεπόντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ δρώντων τὰ ἂν ὁρῶν, καὶ λεγόντων ἂν ὃ, τι ἀκούσειν Idem Synesius *ad Arcad. Imper. de regno*, Τῆς φιλοσοφίας ἐπιμνῦγμαι· καὶ εἴη γε τυχεῖν τῆς ἐνοχῆς, ἵνα Πλάτωνι συζάμενος ἐκ ἐπύχησεν. ἰδοιμί σε τῷ βασιλεῖ παραπλησίως φιλοσοφίαν. Quod in Arcadio optaverat Synesius, in Justiniano contigisse refert Agathias in *Paræn.* Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος ὃ θεσπέσιός τις ἦδη παλαιῶν ἔσαδε, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ ἅμα φιλοσοφοῦντες ἠξιώθησε βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες οὐκ ἀπέστησε φιλοσοφίας. Cæterùm quæ ille videre optaverat, iste vidisse se profitetur, id in Marco nostro ab omnibus agnitum est. Huic etenim, Capitolino referente, *sententia Platonis semper in ore fuit: Beatas civitates, si aut Philosophi imperarent, aut imperantes philosopharentur.* Nec in vita, quàm in operibus minùs; quum, ut idem autor est, *honoribus, in se receptis, philosophiæ operam vehementer dederit; tantúmque in eo philosophiæ studium fuerit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philosophorum domos discendi causâ ventitaret.* quod & Capitolinus etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτὸς ἐκ ἀπαιδεύτως ὧν, μηδ' αἰδεῖσθαι, μηδὲ ὀκνεῖν ἐς διδασκάλου φοιτᾶν παῖδες! *Proh Jupiter, Romanorum Rex senescens jam libro ad latus appenso, sicut pueri solent, ad præceptorii ædes itat!* Verùm tantum abest ut hoc sibi Marco dedecori putârit, aut à verè sapientibus ei notam aliquam attraxerit, ut contrà studium philosophiæ constans & indefessum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaquè non immeritò forsan & Diocletianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem se cupere, qualis fuerit Marcus, etiamsi philosophiâ,*

phiâ nec Platò esse posset, si revertatur in vitam. Quin & à Casaubono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur: *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis impletum esse verbum, quo dicebat, Tum orbem terrarum feliciter habiturum, cùm contigisset ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l.* 2. *c.* 5. De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom.* 10. *ann.* 911. ubi orationem ejusdem quandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Guilielmus Malmesbur. *l.* 5. *Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, quamvis tumultuariè hauriri, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illius Platonis sententiam, quâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ ἐπιτάφιον. Πίθουκε σωφρονεῖν ὁμῶς, μεγάλη τε ἀξιοῦσα καὶ ἀπρεπὴ ἡγεῖσθαι τὴν συζυγίαν εἶναι τῆς βίᾳ μανιώδους. ὡς ὅταν εἰς ταυτὸν τῷ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἐθέλῃ κῦδος ἀνθρώποις ξυμπίπτειν, τότε πολιτείαν εἶναι, καὶ νόμων χρὴ τοιούτων φύεσθαι ἡδονάς, φησὶ καὶ Πλάτων. Denig; in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: אוהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שיורוש חוכמה *Ecquis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Quanquam Platonis sententiam illam, tot autoribus tantísque comprobatam, ridet exagitatq; multis apud Athenæum *dipnosoph. l.* 5. Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est ausus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat.* 12. Πλάτων μὲν ἦν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα θεῖος καὶ ἀοίδιμος, ἀλλὰ τῶνδέ γε ἀτεχνῶς ἀποκεκινδυνευμένος σοφίσασθαι λόγον, ὅτι μὴ πρότερον τὰ κακὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλῆς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qui dixerit è contrario, φι λοσοφεῖν μὲν τὸν βασιλέα, ἵν' ὅπως ἀναγκαῖον ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἐμπόδιον τὸ ἂν φιλοσοφοῦσιν ἀληθινῶς ἐπιτυγχάνειν, ἐναντιοῦσθαι καὶ ἐμποδών. hunc probans, γὰρ καλῶν, inquit, τὸν βασιλεύειν ἐπίπονον, καὶ ῥᾳδίων. quasi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν ὦ, εἰ τύχοιμεν βασιλῆς, ἢ αὐτὸς αὐτυγχάνων φιλοσοφίαν, τοῖς ἂν φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς ἐντυγχάνῃς καὶ ὑπήκοος. Atqui à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut.* c. 17. v. 16, 17. Cæterùm, missis his, quæ hîc Marcus, tum possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alienissima.

Τὸ ἀνεπίκρυπτον | Verum reverâ Capitolinus (quod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium, & qui adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de quo Marc. istîc. Cergè fratrem suum, quisquis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qualem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib.* 19. *c.* 8. *— — eo ego, inquit, ingenio Natus sum, amicitiam atque inimicitiam in fronte promptam gerere.* De Clearcho itidem Xenophon, *expedit. lib.* 2. Τὸ σοφὸν, τό τε φαιδρὸν αὐτῷ ἐν τοῖς πρόσθεν ἔφασαν φαίνεσθαι. vid. *l.* 11. § 15.

Τὸ μὲ δεῖσθαι σχάσμῶ τοῦ φίλως αὐτῷ, περὶ τὸ τί θέλει, ἢ τί μὴ θέλει | Contrà prorsus quàm Domitianus, qui κρυψίνους Dioni Cassio prædicatur. & quàm Tiberius multò magis; qui sensus ità privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, quid expeteret, quid averaretur, aridiari suos necesse fuerit, & gravissimam sæpe officiis eis offensionem incurrerent, quibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *l.* 57. depingit. Φύσει δὲ ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. ὅστε γὰρ ἂν ἐπιθύμει πρᾶξαί τι, καὶ ἂν ἔλεγε, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο· ἀλλ' ἐκπλησσόμενος τῇ πρᾶξει τοῦ λόγου ποιοῦμενος, πᾶν τε ὃ ἐπόθει ἠργάζετο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προσέλεγετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ὠκνει, ἐν οἷς μάλιστα ἠναγκάζετο, ἐθέλων ἦ· ἤλγει τε σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχαλέπαινεν, ὅταν σωφρονῶσι· τόν τε ἄριστον ὡς οἰκειότατον ὄντα ὅτε ἐώρα, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἔξω τοῦ αὐτοκράτορος καταβῆναι ἐδύνατο εἶναι· καὶ εἰ μὴ μόνα ταῦτ' ἔσχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς πεῖραν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γὰρ τοῖς τὸ εὐαπατώτατον πάντα ἀνθρώπων ἐκέκτητο, ἐκ τοῦ ἴσα τό τε μὴ βέλεσθαι δῆτα αὐτὸν πάνυ πολλῶν, καὶ τοῦ ὀρέγεσθαι πάντα τὰ μὴ ἐφιέμενα ἐνόμιζον· ἐπὶ τούτοις ἐξηπατῶντο, εἴ τις αὐτῷ σωφρονεῖν φανερὸς ἐγίγνετο· καὶ πολλοὶ οὐδὲν ἄλλο σοφίσαντο, ἢ ὅπως σωφρονοῦντες αὐτὸν, ἐγκαλέσαντα ἔχειν, ἀπέκλεισαν. ὥστε χαλεπὸν μὲν τὸ αὐτῷ σωθῆναι ποιῆσαι· πολλὰ γὰρ ἅττα πρὸς τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βουλόμενον σωφρονοῦντες ὀλίσκοντο, ἐσφαλερώτερον δὲ σωθῆναι. χαλεπώτερον δὲ σωθῆναι τῷ τε ἐπιτιθέντι αὐτῷ κατορθοῦν, καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀκριβῶς αὐτῷ ὑποτιθέντι. μόνος γὰρ, ὡς εἰπεῖν, ὅσῳ περ καὶ ἀπλούστατός ἐστι, διαγνῶναι ἠδύνατο, ὃς ἔτ' ἠγνόησε πῶς φύσιν αὐτοῦ, ἔτ' ἠλεγξεν· οὕτω γὰρ, ὅτε προσέσεισε αὐτῷ ἡ παρθενία, ὅτε ἐνδεξαμένου νοεῖν ἃ ἔφρασεν, ἐμισήθησαν πάνυ γὰρ πολλοὺς ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τε τις ἐκαινοῦτο δίκης ἔλεγεν, εἴτε καὶ συναλλάσσοιτο. τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἠξιοῦτο, τὰ δὲ δοκεῖν βέλεσθαι, πάντως τί που καὶ πρὸς ἐκείνου.

ἐκάτερον ἐναπωλῶντας εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ μὲν τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἤχθετο. Sed & de Domitiano, Cassius idem, *lib.* 67. Καί τοι καὶ τοῦτο δεινότατον ἔχον, ὅτι καὶ κολακεύεσθαι ἤθελε, καὶ ἀμφοτέρωις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς διαπαίζουσι, καὶ τοῖς μὴ τοῖς μὲν, ὅτι διαπαίζουσι, τοῖς δὲ ὅτι κολαφιζεῖν ἐδόκουν.

§ 15. Παρακλήσεις Μαξίμου | *Maximus me adhortatus est.* Xyl. Verùm additicium videtur [κλήσεις] illud. lego, Παρὰ, ut supra. atque ità citare comperio Is. Casaubonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmas. *ibid.* Παρὰ Κατύλου καὶ Μαξίμου. Sed cum *Catuli* suprà § 13. meminerit, quare denuò, præter morem suum, eundem reponeret, causam nullam video. minúsq; jam placere sibi, quod olim voluerat, vir candidissimus profitetur. Meric. Cas. Παρὰ Κλ. Μαξίμου, *à Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recensetur, quibus Marcus noster in disciplinam se dederit. Verùm nec viro clarissimo ea lectio probatur; quum nec in aliis citandis duplici nomine sit usus, παρὰ Οὐήρου, παρὰ Διογνήτου, παρὰ Ῥουστικοῦ, παρὰ Σέξτου, παρὰ Φρόντωνος, παρὰ Κατύλου. *Ergò & hic scripsit,* inquit, παρὰ Μαξίμου. *Et sic legendum censeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Casauboni patris calculus, qui *solis cognominibus Catulum Maximúmque* monet, *à Marco in hoc scripto nuncupatos.* Etiamsi autem Μάξιμον Τύριον Eusebius in *canone chronico* (utì ex Georgio monacho patet, qui eundem transcripsit) inter Marci nostri præceptores collocaverit: unde & supplendus videtur Marian. Scotus, apud quem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remansit; vix adducor tamen ut credam quod Viri illustres Jos. Scaliger *notis in Euseb.* & Jac. Capellus *histor. Eccles. cent.* 2. autumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum esse, cujus extant διαλέξεις, cùm iste quantus quantus est, totus *Platonicus* esse videatur, illum *Stoicum* extitisse consentiunt autores. Sed & *Tyrium* istum sub Commodo, non sub Marco, Romæ διατρίψαι Suidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ | *ut suo exemplo meipsum regerem.* Xyl. ad verbum, *se continere,* vel, *sui continentem,* sive *potentem esse,* ut Flaccus, *carm. l.* 3. *od.* 29. & Seneca, *ad Marc. c.* 20. vel etiam, *Sibi imperiosum,* ut Flaccus idem *Serm. l.* 2. *c.* 7.

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Aristides, de Themistocle quem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliquo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.
Sapiens quidem vir, sed manus non continens.

h. e. manum (à publico, sive alieno) continere ac cohibere haud potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionysius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλης καὶ δοκούσης εἶναι καὶ ὄντως τοῦ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ σύνεσις καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἀκουσίως ἁμαρτεῖν αἴτιαι. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, quod ὀργὴν κατέχειν Menand.

Ὅσους τὸ κατέχειν δεῖ πλὴν ὀργῆς πόνους.
Cohibere quantus impetum est iræ labor!

Rex sapientissimus, *Proverb. c.* 16. *v.* 32. *Potior est longanimis robusto; & qui in animum suum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρείσσων ἀνὴρ μακροθυμῶν ἰσχυροῦ· καὶ ὁ κρατῶν τῆς ψυχῆς, ἢ ὁ καταλαμβάνων πόλιν. Optimè, Siquidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνθρώπων μὲν ἀκρατῶν χείρων βελτίων, ὑπῆρξε· τὸ δ' ἐν ὀργῇ κρατεῖν ψυχῆς, τεῖχος μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς. Socratis dictum est; à Stobæo relatum tom. 2. tit. 7. μείζων μὲν ἀρχὴ δεῖ τῶν βασιλικῶν ἐστὶν ἢ τὸ ἑαυτῆς ἄρχειν. & de Alexandro Plut. νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ τῶν ἡδονῶν μεῖζον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l.* 3. *facilius est barbaras impatientesque aliena gentes continere, quàm animum suum continere,* & *epist.* 75. *Hæc est absolutæ libertatis, habere maximam potestatem. regendi sui fieri.* Et, *epist.* 113. *Sibi imperare eſt imperium.* Et, *quæst. nat. l.* 3. *Nullius victoria, quàm vitia domuisse. qui urbes, qui populos habuere in potestate, qui se.* Horat. *Carm. l.* 2. *od.* 2.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Punus
Serviat uni.

Et Claud. *de* 4. *Conſ. Honor.*

—— tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex esse tui. —

Rectiùs enim is appellabitur Rex, (qui hoc intellexerit,) *quàm Tarquinius, qui nec se nec sua regere potuit.* Cic. *de fin. l.* 3. Dio Prus. *Orat.* 49. Ἔτι γε ὀρθῶς φιλοσόφου τὸ ἄρχειν, ἢ ἄλλῃ ὑπηρετεῖν τῶν ἀρχόντων τοῖς ἀρχομένοις καὶ ἐξαπατᾶν καὶ χαλεπὸν ἤδη καὶ συμπαίζειν ἀνθρώποις πρέπειν ἡγεῖσθαι. Et rursus, Ὁ τύραννος φιλόσοφος· εἰκὸς οὖν τὸν ἄρχοντα ὁ τῶν πάντων χαλεπώτατον, ἢ παίζοντα ὑπὸ τῶν, συμπαίζων ὁ βαρβάρων βασιλεύς. Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 11. § 29.

Κατὰ μηδὲν παίφορον | ità Basil. Verùm παίφορον vox est nauci. παράφορον D. Junius vult. quod Xyl. etiam legisse videtur, quum *præcipitem* vertit. Est enim παράφορος propriè qui *transversus abripitur*; eíq; optimè opponitur, qui in suo sui imperio se continet. ità Herod. *l.* 8. de quibusdam qui fluvium tranare volentes in aquas unà cum equis se dederant, παρενεχθέντες ἀπώλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ φορὰ à torrente flumine translatum, *l.* 5. § 23. & *l.* 12. § 14. ὁ χείμων παραφέρει, *æstus abripere,* dicitur. at Lugd. παίφορον exhibet. quod secutus M. Casaub. *circumactum*

stomachum reddidit. atq; ità ἀνερέσθαι etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qui cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facile circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀνδρμαπίσεις uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

: Ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις | πεπεισθεὶς ibi, ut Galeno suprà ad § 12. adducto, prò *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, quæ negotium nobis molestiæ; aliquam facessant. de qua vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ ἐυτρεπὲς τοῦ ἤθους | *mores bene temperati.* sive *maxim insigne temperamentum.* De Aufidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatus moderatusque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, quando nec æstu torret, nec rigore. Æschines (hujus enim esse docena locum Athen. alii) *Axiocho*: ὥσπερ γὰρ χῶμα σφοδρὸν τοῦ θέρους ἐξίστησι, ἀλλ' ἔυκρασία μὲν χειμῶνος, θέρους δὲ ἀκτῖνα ἀναιρεῖ μόνον. Potest & à vino aqua mitigato in quibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l.* 10.) ἀφαιρεῖσθαι ἡ κρᾶσις τοῦ οἴνου τὸ βλαβερὸν, ὁ σωτηρίως τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde ἔυκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

: Οὐ ῥᾳδίως πραγματεύσασθαι τοῦ συμφέροντος | *Ut quæ instituissem, expedirè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, quæcunque ea fuerint, cùm exquisitè, tum sine quiritatione, exequi.* M. Casaub. Ego; sensu τὸ πράγματα ἔχειν usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοιούτῳ πάντα ἐκείνῳ ἀνθρώπων φαίνεται ὅσῳ περ πλείονα περὶ πολλὰ σώματα ἔχοι, ἐλαφρῶς ὁ τοιοῦτος πράττειν καὶ ῥᾳδίως. Thucydid. etiam *l. 4.* Οὔτω τῇ παρούσῃ γνώμῃ ἐχόμενοι, μὴ ἐξιέναι σφισι μηδὲν ἐναντιώσεται, ἀλλὰ καὶ βουλὰς ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτατα μεγάλην ἔχοντας καὶ ἀδιάφθορον πραγμάτων κατορθοῦν. Vide *l. 9. §. 12.* Usurpatur & de cibis digerendis consequendisq; ; unde alimenta εὐπεπέστερα, *concoctu facilia*, & δυσπεπέστερα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan mutuatum fuerit.

Παῖσαι αὐτῷ πεδίον | De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν δὲ καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μὴ ὄμνυειν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. *apud suos fidei existimationem obtinuit, ut quod alioquin alioqui licitum, huic etiam injurato testificandum perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. §. 5.* Eàdem ferè apud eosdem autoritate fidéque polebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παραπιστότατος diceretur, Τοῦτο μὲν οὐδὲ Κάτων ὁ λεγόμενος πιστὸν ἄν εἴη. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè autem Xyl. istic, *Dicebat sibi verba facienti*, &c. quasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, quod tam à Maximi moribus quàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ὁ χαλῶς πεφθὴ | Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, quicquid rex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνέκπληκτον | alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. §. 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν. Quin & Zenone prior Democrit. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίαν ἀθαμβίην, ἀξίαν πάντων καὶ πανταχοῦ, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus quicquam adversatur Heraclitus; Βλαξὶ ἀνθρώπῳ ὅτι παντὶ λόγῳ ἐπιπλῆξαι φιλεῖ. quod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiús. At utroq; isto antiquior longè Pythagoras, Zenoni planè συμφορος, hunc sese ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *quòd nihil admiraretur*, sive *quòd nihil admiratione sua dignum duceret.* quod tamen perperam à quibusdam acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solaque, quæ possit facere & servare beatum.

Ex adversùm tamen Plato in *Theæteto*: Μάλα φρονοῦντος τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ ἔοικεν ὁ τὴν Ἶριν θαύμαντος ἔκγονον φύσας, οὐ κακῶς γενεαλογεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inquit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαίας ἐν παραδόσει παραινῶν, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαθμὸν τοῦτον τοῦ τῆς ἐπιγνώσεως ἐσοπτρίζων. ἢ κἂν τῷ κατ' Ἐζεκίαν εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, γέγραπται· καὶ ὁ βασιλεύσας ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ τὰ ζῶια, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα περὶ ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἀρχὴ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, quæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tyrone philosopho Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus deniq; Persas suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρόφους εἶναι, ὡς μὴ θαυμάζοιεν.

Καὶ μηδαμοῦ ἐπιτρόπου, ἢ οἰκέτου | quod *lib. 7.* § 69.

60. dixit, μήτε ζοῦζειν, μήτε ναρκᾶν.

Ἢ ἀμηχανῶν | ἀμηχανῆν propriè *in eis esse angustiis, e quibus nullâ ratione, nullâ machinâ expedire vel extricare te possis.* itaq; verto *perplexum esse.*

Ἢ σεσεισμένος | Suspecta vox. forsan σεσοσιμένος, ut gemina litera altera exscripturis vitio exciderit, quo modo in σεσωσιμοιζομένους, *l.* 4. § 16. Xyl. *neq; mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas. *ridere,* vertit; sed ita ut *risûs excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σεσηρέναι est quod Latinis *ringi,* vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumq; de *risu simulato,* qualis eorum, qui Græcis antiquis γελασμοῖς ἀλλοτρίοις, recentioribus ξεναῖς παρειαῖς γελᾶν, utì Eustath. *ad Odyss. σ'. malis alienis ridere,* Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *l.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* quidē, sed quæ istiusmodi oris habitu re prodat, qui cùm *risum,* vel *irrisionem præ se ferat,* ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci,* utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud præ te feras,* utì Donatus in Terentiano illo *Phorm.* 2.2. ubi *risui vero* opponitur;

——*ille ringitur, tu rideas.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multum ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ εὐμενὲς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σεσηρὸς, μηδὲ ὑπόκρισις. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* quale eorum, qui vultu oríſq; habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum quendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Suidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Μαν δὲ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδόρα ἠγωνία νετο καὶ ἐσεσήρει. *Valdè adversus eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit ἐσεσηρέναι, sive σεσηρέναι πρός τι. *ad rem aliquam,* sive *ad occasionem aliquam ringi,* h. e. vel exacerbari vel renidere aliquem, ad risum quendam adscititium composito vultu, cum animo tamen angeretur. id quod *affectationem caninæ æquanimitatis stupore formatam,* nuncupâsse videtur Tert. *de Pat. c.* 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικὸν | De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πᾶσιν δεῖ τοῖς ἁμαρτάνουσι χώραν ἑαυτῷ δίναι συγγνώμης. Cui genuina Plinii minoris ista, *l.* 8. *ep.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qui cæteris ita ignoscit, tanquam ipse quotidie peccet; ita peccatis abstinet, tanquam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef.* 1. 10. *Hoc tu cave, tanquam maximum crimen, ne admittas: ignoscet tanquam levissimum, si admissum est.* &, *ad Mart. c.* 4. *Nec quicquam pulchrius existimo in fastigio collocatis, quàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In quam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Αὐτὸς μὲν ἀπάντων μὲν ἁμαρτημάτων ἀπέχετο, καὶ ὅτε ἄκων ὅτε ἑκὼν ἐπλημμελεῖ· τὰ δὲ δὴ ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυφθορήσατο, ὅτε ὠνείδιζε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari, prorsus videntur. Censent siquidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶ· συγγνωμονικούς τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδέποτε συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ, τὸν τῆς ἔχοντα· καὶ λέοντος λέγεσθαι τὸ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum exagitat Cicero *Or. pro Murena. Fuit quidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum ramuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunquam moveri; nunquam cujusquam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neq; placari, neq; placari.* Et mox, *Supplices aliqui veniant, miseri & calamitosi? sceleratus & nefarius fuerit, quidquam misericordiâ adductus feceris. Roget quis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? negabit esse facinus ignoscere; exorari, scelus; misereri, nefas esse.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris, Imo aliquid, non omnia. Nihil misericordiæ caussa feceris. Imò ne resistito* [al. *persistito*] *misericordiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordia motus ne sis. sed tamen est etiam in dissolvendâ severitate laus aliqua humanitatis.* Agnoscit, sed excusare ac mollire conatur Seneca *de clem. Scio malè audire apud imperitos sectam nostram tanquam nimis duram. Objicitur enim illi, quòd sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se considerantur, inviſa sunt. videntur enim nullam humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Quod si est, quid hac secta durius, quæ nos discere humanitatem jubet, portúmque adversis fortunæ certissimum, mutuam auxilium claudit? Sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, communibus bonis attentior.* Et, *c.* 7. *At, quare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. igitur ignoscitur, qui puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, quod non debet; nihil prætermittit, quod debet. Itaq; pœnam quam exigere debet, non semper, sed illud, quod ex venia consequi vult, honestiori parte tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit, idem facit, quòd si ignoscret, nec ignoscit. quantum ignoscit, fatetur aliquid se, quod fieri debuit, omisisse. Aliquem verbis tantùm admonebit, pœnâ non dignum: ætatem ejus emendabilem intuens: aliquem in crimine manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; quia deceptus, quia per vinum lapsus: hostes dimittit victos, aliquando etiam laudatos, si honestis caussis fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt.* Hæc omnia non veniæ sed clementiæ opera sunt. Verùm hæ sunt Stoicorũ argutiolæ spinosæ, & subtiles supervacaneæ, quas Marcus noster, solidiori quam tilior, minùs curâsse videtur: imò meritò fuisse, ipso censente, λογομαχίαν. Sic enim ipse de

ibidem. De verbo, ut meâ fert opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis amplius, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promptissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus dcterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis cupidâ, indulgentiâ liberandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes maledicorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam contra manifestos & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ ποτε πλεῖστα πταίσαντα ὑπομεῖναι, ἃ τὸ παθεῖν καὶ δίκαια δόξαν εἶναι ποιεῖται, ἀλλὰ μᾶλλον σφαττόμενον, κἀμοὶ δοκεῖ τὸν Ariftid. de eodem. De Agricola Tacitus, *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ sæpiùs contentus esse.* Vide *infrà* § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν φανταζόμενον παρέχων | *magisq; constantiam erroris securam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs pauló. Hoc vult. Cùm sit prima felicitas, à recti norma ne minimum quidem, vel discedere, vel distorqueri: secunda, siquis quoquo modo deflexerit, εἰς ἀρθότητας κλίναι, (ut ipse de se dixerat, suprà § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; quùm, *quod naturâ bonum est, neq; emendari, neq; corrigi se poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut operâ alterâ istâ nihil opus habuerit, πλὴν διόρθωσιν ἢ ἀκμήν, quod de Deo Aristot. *de mund. c.* 6. ita saltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo supereſſet, quod mutandum videretur*, ut Seneca, *ep.* 6. In quem eundem sensum & illa accipi possunt, quæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἐν τῷ κρίνειν, καὶ ἀρθούμενον. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθὸς, ἢ ἀρθούμενος. Neq; enim ἀπαλλάξεται five *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo aut offenderat, aut si offendisset, prædicaret; quâ nihil in natura sua magis laudare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Caius Caligula, ut Sueton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil sit hâc magis aut devitandum, aut detestandum; ab eâq; Marcus & ipse se cum primis abhorrere doceat, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóq; dehortetur, *l.* 4. § 12.

Οὔτε ἐπαινοῦντα ἐν κρείττονι αὐτὸν ἐπαινέσαι | Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo quisquam deprehensus est quidem quare se eausus esset. Suspenda etiam, non suspicionibus dilaniarat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qui neminem quenquam unquam neglectui aut despectui habuerit.

Καὶ πλουσιώτερον | Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est planè. Siquidem χαριεντισμὸς five *urbanitas*, parum distare videtur, vel ab ἀστειολογίᾳ, quam repudiat Marcus *suprà* § 7. vel à κομψείᾳ etiam, quam non semel damnat. *l.* 3. § 5, & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαριεντίζεσθαι καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Plarone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψεύοιτο δ'. quin & Suidas τὸ καταφερῶς διεῖσθαι exponit per χαριεντίζεσθαι. quod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit quis, τὸ εὖ istud adjectum, urbanitatem ita condire posse, ut suo modo suáq; temperatè adhibita, (quod non observant οἱ χαριεντιζόμενοι ἐν μὴ χαιρόντι καιρῷ; utì Dionys. Halic. in *Lysia* loquitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem usam locum suum obtineat. quum τὸ εὐχαρι in Pio prædicet ipse *infr.* § 16. Xyl. *liberaliter quoq; facetum esse.* quod tam à Maximi instituto, quàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso autore, τὸ ἐ χαριεντίζεσθαι rescribere non dubitem; atq; ita Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere ausim. τὸ χαριεντίζεσθαι certè in sequiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαριεντίζεις πίζη f.) καὶ καταπαίζεις ἁπλῶς καὶ βωμολοχεύῃ. apud Etymologum & Suidam; qui & χαριεντιζόμενοι exponunt εὐτραπελευόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαριεντίζεσθαι, *Carinari*. *Carinari* autem in Isidori *Glossis* est *illudere*. Et *Carinantes* ap. Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes*. quibus accedit quod *Carinare*, Servius *ad Æn. l.* 8. *obtrectare*. adductis Ennii illis,

—neq; me decet hanc Carinantibus edere chartis.

&, *Contra Carinantes verba atq; obscœna profatus.* ubi in priore versu pro *hanc*, *haic*, sive *hæc* Merula; in altero, pro *atque*, *aiquè*, sive *æquè*, Castricom. legendum censet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Paulus, *quod ut infimæ navis pars carina; ita sortis infimæ homines, quibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casaubonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, quo Græcis νευρίζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dicto; an à *navium carinis*, ut ad nautis usitata convitia respiciat, de quibus Flaccus *Serm. l. Sat.* 5.

Tum pueri nautis, pueris convitia nauta
Ingerere.—nam Festo quæ tribuitur notatio nec nauci est. ego sanè à χαριεντίζεσθαι ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum nullus ambigo.

§ 16. Τῆ παιδὸς | *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de quo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan quispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cum quia ille Marco nostro impubi adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est; tum quia hæc eadem (quæ

&

& magna ex parte ſunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.*6. § 30. idem ſtatuit & Caſaub. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, quod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.*9. ubi poſtquam de Hadriano dixerat, ᾧ Ἀντωνῖνος, inquit, ᾧ Βῆρος ὁ ἐξ ἐκείνου. & Acciaolus, *Antoninus qui Hadriano ſucceſſit, quique ex eo genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs quàm Luciũ deſignatum oplnor, cùm eo loci, tum & operis ejuſd. *l.*6. ubi Imperatorum Series ità digeritur, Ἁδριανὸς, ᾧ Ἀντωνῖνος ὁ θεῖος, ᾧ Βῆρος, ᾧ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero neutro verum eſt, *ex Pio* fuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον | De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Eutrop. & Aurel. Victor. *Adeò manſuetus, ut inſtantibus patribus, ad eos qui contra eum conjuraverant, perſequendos, compreſſerit quæſtionem. uſque eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſitâ placare, quàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Galenus in *commentar. de libris ſuis*, εὐγνώμονά τε καὶ μίτιον, ἥμερόν τε καὶ θεῖον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ὧν γὰρ, inquit, πολιτῶν ὁ Καισὰρ, ἥμερός τε καὶ ἐπιεικὴς ἅπασιν βασιλεὺς. Iſte in *Marco*, ἔπου τι, inquit, καθαρεῖς δὲ πάντων, καὶ χρηστὸς καὶ εὐσεβὴς ἐφάνης, ὡς ἔγωγε τῇ βουλῇ μηνύω καὶ Κασσίῳ συναφεμένῳ πεποίηκας. Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μανίᾳ ὑμᾶς ἐπ' ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρᾳ. ἀφορᾷ σφαγιῶν. καὶ τέλος ἔφη, ὅτι ἂν μὲν τύχω, σπεύσω πρὸς τὸν πόλεμον. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Caſſ. Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μεγαλοπρεπὲς ὅτι τὴν ἐξεταστικὴν πεποίηται | Ira *l.*6. § 30. Τὸ ἀπὸ τῆς τῶν λόγων φιλοτιμίας ἀφεῖναι. Verùm cave iſtic intelligas ἀλαζονείαν illam, quam Cajum Imperator. in ſe maximè probâſſe, ex Sueton. ſupra monuimus, ad § 15. aut Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referente, ſubinde in ore, Πρεῖ δὲν ἂν ἄλλο τι εἴπω, μηδὲν μὲ αὖθις πύθῃ. Siquidem ut Seneca, *de benefic.* 4. 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Quod ſemel dixi, qualecunque eſt, fixum ratúmque ſit.* Quomodo apud Antiphan. ille in *Gorgytho*, referente Athenæo *l.* 8.

Ἥδιον γ' ἀποτάλω ἂν, ὃν φρονιλόμην,
Ἢ Κεφαλίδων γλαύκα φρόνιον ἂν κρανίον.

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ. *in calvit.* de plebe imperita: Καὶ γὰρ ἀμαθεῖς ὄντες, ἰσχυρογνώμονές εἰσι, καὶ χαλεποὶ πρὸς ἅπαν τὸ ἀπόπτων φρονήσεων ἐξ' ἂν τις ἧττον πείσειεν ἀνθρώπων, παρὰ πᾶσι τὸ κάκιστον. Verùm rationibus vetis certiſq; ſubnixam conſtantiã intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æquitatíq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Senec. *ep.* 23. *Conſtituendum eſt quid velimus, & in eo perſeverandum. Nam illi, qui ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, aut nè tranſiliunt quidem, ſed caſu quodam tranſmittuntur, quomodo habere quidquam certum manſurúmve poſſunt?* Et, *de Beat. c.*8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ita maneant illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus litura ſit.* A conſtantia certè laudat Pium Capitolinus; uti mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς κεκρατημένοις ἡμῶν δεῖ, ὡς πάσης ἀλλὰ τῆς ὀρθῆς. — ὡ δίκαιος εἶναι δεῖ τὸν ἀεὶ πυθόμενον καὶ τὸ διαλογικὸν, τὸ κείμενον ἀνάλυσις, πότερον ὑγιὲς ἢ οὐχ ὑγιὲς, καὶ ἕτερα λοιπὸν ἐπισκοπεῖν αὐτῷ τὴν εὐλογίαν, τὴν ἀσφάλειαν; ἐν ᾧ σαφὴς ἑαυτῷ καὶ κατανόητον, ὡς οἰκοδομημά τι ὄν, ὅσῳ ἂν πλείονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ δεῖται πλείονος σκέπης. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκενόδοξον καὶ τὰς δοκούσας τιμὰς | idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Quin &, Capitolino teſte, *menſes* Septembrem *atque* Octobrem cùm *Antoninum atque Fauſtinum* (ab ipſius uxoríſq; ſuæ nominibus) *appellandos decreviſſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* quamquam cæteroquin honoris ſibi ſuiſſve ab eiſdem oblatum delatúmque, quod legitur, aſpernatus. Vide *infrà*, § 17.

Τὸ φιλόπονον | Verùm iſta potiùs Ælii Adriani laus fuerit, de quo Victor: *Immenſi laboris: quippe qui provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc laudem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa*, ὡ σφοδρὰ ἔρωτι. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκριτικὸν τῆς ἐγκόντων τε καὶ κοινωφελοῦς ἀναφέρειν | De eodem *l.*6. § 30. Τὸ ἀνεμπόδιστον ἀνθρώπων παρρησιαστικῶς τοῖς γνώμαις αὐτῶν, καὶ χαίρειν, εἴ τις δυνατὸς βάλλοι. Optimè Aganemnon *Iliad.* ξ'. v. 107.

Νῦν δ' ἔπ. ὃς τῆς ἧς γ' ἀμείνονα μῦθον ἐνίσπῃ
Ἢ νέῳ, ἠὲ παλαιὸς· ἐμοὶ δ' κεν ἀσμένῳ εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σὺ τ' οἶσθ', ἃ τι χρείων λόγοι,
Μαθεῖν, σὺ τ' αὖ τῶν δ' ἐν χερὶ σῇ δικαίως.

Et rurſus:

Μὴ νῦν ἐν ἦθος μᾶλλον ἐς σαυτὸν φέρου,
Ὡς φῶς σὺ, κ' ὑδὲν ἄλλο, τῶν δ' ὀρθῶς ἔχειν·
Ἀλλ' ἄνδρα, κἂν τι ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' αἰσχρὸν ὑδὲν, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ τὴν λειρίδιον ἔν, πολλὰ τὸ μανθάνειν

Et ibid.

Ἓν σοι φρονῆσαι, τὸν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἄλλον τὸν λέγοντ' ὦ, εἰ κέρδος φέρει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Sympoſio*, cùm quæreretur, ecquid regem maximè illuſtrem faceret, reſpondiſſe dicitur, *Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. Si ſolus ſapuerit.* quod mihi videtur à ratione quàm longiſſimè diſſitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet 2. 48. *Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη.* Si non ſolus ſapuerit. ſi ſapientia ſuâ non fuerit confiſus nimis, vocabulum ſe ſolùm ſapere exiſtimat. Quod de Tireſia Homer. *Odyſſ. κ'. v.* 495. de Scipione Cato apud Plut. in *appph.* & *Polit.* De Chryſippo alii apud Laërt. *l.* 7.

Οἰός πίπτω· τοὶ δ' αὖται ἀΐσσουσι.

Et Callimach. hymn.

Μοῦνος πανυμνύμενος.

Qualis Creon depingitur à Strattide in *Phœniſſ.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σωθήσε πᾶσα Θηβαίων πόλις,
Οὐδὲν ποτε.

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πλησίοι δὲ κἀδεξιωσάμην δὲ
Φρονεῖν ἀφ' ἡδονῆς πλείονα τὸν φύσαν;

Siquidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἢ ψυχὴν ἔχειν, ἢ τοῦτο κἄλλος,
Οὗτοι διαπτυχθέντες ὤφθησαν κενοί.

& Euripidis *Æolo* apud Stob. *tom.* 2. *c.* 22.

— τούτῳ δ' ἀνδρὶ μὴ 'γὼ φίλος,
Μήτ' ξυνοικῶ, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖ
Πάντ' εἶναι, δόμοις τοὺς φίλους ἡγούμενος.

Ita qui ſolus ſapit, bis deſipit; dum aliorū conſilia reſpuit & deſpuit, aliorúmq; conſortia abs ſe abdicat. quibus duobus nihil poteſt eſſe principibus perniciosius. fit deniq; quod Plato *ad Dion. epiſt.* 4. & ex Platone Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐδάδεια ἰσοπαλὲς ξυνωρὶς. De Marco noſtro Capitol. *Semper ſuam rem optimatibus, non ſolùm bellicas res, ſed etiam civiles, priuſquam faceret aliquid, contulit.* denique, ſententia illius præcipua ſemper hæc fuit, *Æquius eſt, ut ego tot & talium amicorum conſilium ſequar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem ſequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non ſum is qui non exiſtimem admo[illegible] eſſe: imò eum, qui de ſuâ tantùm ſenſ[illegible] gerat, ſuperbum judico magis quàm ſapientem.*

Τὸ ἀπαραίτητος εἰς τὸ καθ' ἀξίαν ἀπαντᾶν τοῖς | De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀκριβὴς ὢν ἐξετασὴς ἀδῶν καὶ πείξεων. Capitol. *Fuit ſanè eâ conſtantiâ ut ſeptenis & novenis annis in provinciis bonos [illegible]*

[illegible], καὶ μὴν χρεῖα ἐπιτάσεως, καὶ ἦν ἀπλοῦς [illegible] *agri cultor, mitis, largus;* & *omnia hæc cum menſura.* Capitol. Vide *ſuprà* quæ de Apollonio § 8. Seneca, *epiſt.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujuſque concipitur, proinde remiſſior acriorve, prout illa digna eſt peti.*

Τὸ παῦσαι τὰ περὶ τοῦ ἔρωτος καὶ μειρακίων | quibus ſcil. cum Hadrianus, tum & Trajanus nimiò perè addicti: uti ex Dione liquet & Capitolino. Vide *infrà* § 17. Θεωθῆναι.

Ἡ κοινοπραγοσύνη | *quod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινοπραγοσύνη vocabulum compoſitione novâ, vel à noſtro fabricatum, vel à ſuis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuiſſe deprehendet, qui in eorum quæ ſuperſunt fragmentis verſatus fuerit, nova ſubinde prout uſus poſtulabat, compoſitionis Grammaticæ ope, comminiſci & procudere vocabula. Inſolens itaq; vox iſta; & rei propemodum inſolentis. Nam quod Paulus conqueritur *ad Philip. c.* 2. *v.* 21. Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, *Quæ ſua ſunt, plerique quærunt:* (quod *charitatis* eſſe negat idem Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. 13. 5. οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore ſubinde habentes, vel Davidicum illud *Pſal.* 4. 6. *Quis nobis commodi aliquid repræſentabit?* vel Theocriticum iſtud ex *Idyll.* 16.

Αὐτῷ μοί τι μόριον. —

Et quod Pindarus *Nem.* 1. Gregor. Naz. *in Julian. l.* 1. & Greg. Presb. in *vit. Naz.* Τὸ ὀικεῖον πάσης τῆς τῶν ἀνθρώπων κοινῆς διαφορᾶς ὀλίγιστοι τῶν καθ' ἕνα φρονοῦσι. Herodian. *l.* 2. hoc eſt, ut Tacit. *Annal. l.* 17. *Privata cuique ſtimulatio, vile decus publicum.* Ità quod idem *ibid. peſſimum veri affectus venenum, ſua cuique utilitas.* Et quod Livius *hiſtor. l.* 20. *Privatæ res ſemper officere, officiéntque publicis conſiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοίρᾳ σκοπῶν τὸ κοινὸν ὀλιγίστου τοῦ ἴδιου πλείονος τοῦ οἰκείου ἐποιεῖτο. Thucyd. *hiſt. l.* 1. &, quod Lyſias *adv. Philon.* Παρέντες τὸ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν, ὅτι τὸ ἑαυτῶν ἴδιον κέρδος ἦλθον, διὰ τοῦτο πόλιν, ἀλλὰ ἕρμαιον, παρεδώκατε αὐτοῖς ἡγεμόσι· Πόλεως δ' ἄρχης, ὁ αὐτῷ ἄρχεις. Euripid. *Heracl.* vide & Ariſtotel. *polit. l.* 2. *c.* 3. Eò igitur laudabilior fuerit in Antonino κοινοπραγοσύνη iſta, quò in pleriſque rarior: quâ *potior* habetur *privatis vel neceſſitudinibus reſpublicæ*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicare*, ut Bernard. *de temp. Serm.* 58. ὃ γὰρ τὰ ἴδια τῆς κοινῆς, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῆς ἰδίας σωτηρίας. Apollon. Tyan. *epiſt.* 66. Eam principi ſuo Claudian. his verbis commendat, in *Honor. Coſ.* 4.

— conſule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant ſed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ ſanè diligentiâ ſubjectos ſibi populos rexit, ut omnia & omnes, quaſi ſua eſſent, curaret. itaque provinciæ ſub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

— urbi

——*urbi pater est, urbique maritus;*
In commune bonus. —

In Galba, Plaut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν ἦν λιτὸς περὶ τὸ ἴδιον τὸ κοινὸν πεφιλότιμος. In Severo, Galenus *ad Pison. de Theriac.* Νομίζεται τὸ μέγιστον εἶναι τῆς βασιλείας μέρος, τὸ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. In Athenienſibus priſcis Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς ἡδυπάθειαν ἐφέροντο, αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὐξεῖν ἅπασι φέρειν ἦν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δὲ ἦθος, inquit, εὐδίκως τοῦ πολίτου μὴ βούλεσθαι μόνῳ ἑαυτῷ χρῆσθαι ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς μέλισσαι, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἶναι μᾶλλον τοῦ τὸν ἄρχοντα, μηδὲν δεῖν ἐξεστῶτας ἑαυτῶν ὑπ' ἀσθενείας ἢ φιλοπονίας, ὅλως δὲ τῆς παιδείας. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hìc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaac. Caſaubonus & Claud. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtam commentariis.* Ille, *Propria*, inquit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri cummunt cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat* τὸ μέτριον καὶ ἀνόμοιον. vide pòſt in διαιρετικὸν τῶν φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi quem *communem ſenſum* vocat Juvenal. *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumque Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inquit, *modeſtam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, quæ in commune quodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmque etiam habet eorum cum quibus verſatur, modeſtè, modicéque de ſe ſentiens.* Eodémq; refert uterq; quod in ſequentibus adjicitur, tanquam vocabuli iſtius interpretamentū, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, aut ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: quam & in Marco notat Galenus, qui in *comment.* τοῦ περιπάτου, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τῷ περὶ ἦθων βιβλίῳ, μετριότητα καὶ εὐγνωμοσύνην, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem lacesſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Huttenum, Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loquimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe quàm homixibus præeſſe meminit.* In Marco Eutrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æquo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ ἀστῷ τῷ ἐν τέρπει χαίρων. Ariſtid *orat. in Marc.* De Claudio Sueton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſemet parcus atque civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqua, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolin. idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, quàm eſt actum in civitate libera.* Déque eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνοῦν αὐτῷ πάσης | Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſe eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliquos autem haberet quotidianos etiam non vocatos. quotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe quodammodo cogebantur, quòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit autem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus, quòd ſequiùs tamen interpretati ſunt quidā, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qui faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inquit Capitolinus, *quod aulicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atque à conviviis.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν | dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capital. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. quo nomine Marcum item commendat Galenus locis paulò ante adductis. Χρηστὸν δ' ὄντα, inquit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἰδιώτῃ σπάνιον καταλείπειν ἐν τῇ Ῥώμῃ με.

Ἀεὶ δὲ ἅμιλλον αὐτὸν καταλαμβάνειν ὑπὸ τῆς διὰ χρείας τινὰς ἀπαλειφούσης | M. Caſaub. de negotiis accipit, quæ cum neceſſaria aliqua occaſione interveniente, priuſquam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illū, h.e. pariter affectum, pariáque ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſuadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis putà, familiaribus, miniſtris; quòd etiam cum neceſſitate aliqua eum comitati non fuerant,

rant, aut etiam ob cauſſas neceſſarias, quo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliquò proficiſceretur diutius forſan abfuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes quàm præſentes experti ſint. Vitium illud notaſſe videtur crebrum nimis, à quo Pius immunis fuerit, quo abſentium amicorum rationem nullam aut exiguam ſaltem habere ſolent plerique, quos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Quò trahit Athenæus *dipnoſoph. l.* 5. tritum ſermone vulgari illud, quod ille τῷ μισανθρωποτάτῳ τῶν παροιμιῶν indigitat;

Τηλῦ φίλοι ναίουσες, ὐκ εἰσὶν φίλοι.

Amici, amici non ſunt, qui degunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab honorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Suet. *l.* 1. *c.*28. ità & pleriſque, bonis etiam candidiſque, abſentium benè meritorum quoq; oblivio quandoq; obrepit. Cæterùm quod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qui ſapientem dixerit, húncque ſolum, Χάριν ἕξειν φίλοις καὶ παροῦσι καὶ ἀποῦσιν ὁμοίως, διά τι δῆλον. ὅτε μή τις στρεβλοῖτο, ἔνδα καὶ μύζει καὶ ὀιμώξει. deſcripti & quæ ad præſens negotium nihil faciunt, quò loco malè habenti medelam tentarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratiámque amicis præſentibus æquè ac abſentibus habiturum ſapientem, ſolum, atque item in itinere: quum tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, quid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* aut quò ſpectat? tum quæ arena ſine calce? aut quàm bella commiſſura illa? *quum tamen cruciatur*, &c. quid enim iſtud ad gratiam amico habendam? eò, utì videtur, reſpexiſſe voluit, quod antè dictum fuerat, Εὐδαιμονήσειν δ' ὁ σοφὸς, εἰ καὶ αὐτὸν εὐδαίμονα. ὅτε μὲν στρεβλοῖτο, ἔνδα καὶ μύζει καὶ ὀιμώξει. ità ſenſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis quoque conſtitutus beatus ſit, inter torquendum tamen ingemiſcere atque ejulare. μύζειν ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. Ἔχει δὲ ἡ ζῷ πολλὰ χρόνον, μύζειν, καὶ ὑλακὴν. atque indè μυσμὸς, ὁ συναγμός. cum ſubjungenda, μόνον τε χάριν ἕξειν τὸν [illegible] quæ ad præſens inſtitutum pertinent.

Καὶ ἀπλῶς ἀκεκῶς — καὶ ὄλιμονον· ἀλλ' ὁ τὸ σφυγμὸν, ejuſmodi aliquid exigente ſenſu, & dictionis ſerie. Verùm D. Bootius mavult, ἀλλ' ὁ πῶς σφαδάζων· quod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. καὶ ἀπλῶς & ἀκεκῶς. Illud autem Merici, [illegible] quod de *patientia* vult intelligi *in aliis* [illegible] ego concoquere non poſſum: ſicut nec, quod ex aliis commentariis adducit, ἀλλ' ὁ τὸ, Πεφαντίσω, &c. acſi alterius cujuſpiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. §. 30. Καὶ τὸ περὶ καταλήψεων φιλόπονον καὶ ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἂν τι ὅλως φαῦλον, μὴ σφύζειν ἐν μέλαι καθεύδων καὶ σαφῶς νοήσας. Ubi vides & ſententiam eandem; & geminam huic, quam nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Ἀσκῆσαι δ' ὁ Ἀντωνῖνος ζητητικὸς γενέσθαι, καὶ μηδὲ περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίστασθαι· ὅθεν αὐτὸν οἱ σοφισταὶ καὶ κωμικωτέρως ἐκάλουν. Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de quo Caſſius, Διηκρίβου τὰς τε πίστεις καὶ τὰς ἀναιρέσεις ὅτι μακρύτερον ἐποιεῖτο, ὥστε παρέχεσθαι τὸ δίκαιον ἀκεκῶς. —— φιλόπονος δὲ, καὶ ἀκριβῶς πάσι τοῖς τῇ ἀρχῇ προσήκουσι προσφέρετο· καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ὅτι ἔλεγεν, ὅτε ἔγραφεν, ὅτε ἐποίει· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ περὶ τῶν βραχυτάτων ἡμέρας ὅλας ἀνήλισκεν, ὡς ἐξὸν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ἐπιδρομῆς τι προσπαίειν. Pertinet autem huc Platonis illud in *Phædon.* Ἐμοὶ δοκεῖ περὶ μὲν τούτων, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ ἀδύνατον εἶναι, ἢ παγχαλεπόν τι. τὸ μέντοι γε αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ διαφορᾶσθαι πρὶν ἂν παντάπασι σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ ἐστὶ ἀνδρός.

Τὸ διατεινόμενον μὲν φίλων | *l.* 6. §. 30. τὸ βέλτιον καὶ ὅμοιον ἐν τοῖς φιλίαις. De Auguſto Sueton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neque facile admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. Εἰς μὲν τὸν περὶ βασιλείων καλόλεγον, ὑπένα σπουδὰς ἰσχυρὰς· ὃς δὲ ἰσχυρὰ γένοιτο ἄπαξ, οὐκ εἰδὼς ἐξαμαρτεῖν· ὥσθ' ἁπάντων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὀλίγιστον τῇ συνουσίᾳ τὸν πόθον. Solonis id monitum, Φίλους μὴ ταχὺ κλῶ· ὃς δ' ἂν κλίνῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. Laert. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, quam privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μηδαμοῦ ἀψυχεῖν, μηδὲ ἐπιμανῆς | ſcil. *furor* & *faſtidium*, ſive *amor inſanus*, & *præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibiq; invicem ſuccedunt. ità Thamarem ſororem Amnon Davidis filius, quam paulò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.*15. Πτίλωσις γὰρ αἱ περὶ ἐρώντων καρδίαι, inquit Clemens *pædag. l.*2. *c.*10. καὶ σβέννυται μεταβολῇ τὰ φίλτρα· πέφυκε γὰρ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπόταν ἐν ἀδηκτοι τῆς κατασκευῆς ὁ πόθος. Apud Senecam Tragœd. *Medea*, 3. 1.

Si quæris odio miſera quem ſtatuas modum,
Imitare amorem. —

Ità quod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τι ποιεῖν, μεγάλων φιλεῖ εἶναι τοὐναντίον ἐπιτελοῦσι ἐναπολήγειν. Hoc eſt quod in juvenibus notat Ariſtoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ἧττον ἐυμεταβόλοι καὶ ἀψίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀψίκορον metaphoricè ab eis translatum, qui cibos statim, ubi minimum libârunt, satiari repudiant. Suid. ἀψίκορος, ἐυμετάβλητος, ἢ ὁ ταχὺ καὶ ἅμα τοῦ ἄλγους κορεννύμενος. qui & Marci verba mox subjungens σωφρονικὸν δεῖ εἶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ μνησικακοῦ ἀψίκορον. Hunc secuti interpretes ad Pii adversùs amicos affectum referunt haud incommodè. quanquam potest etiam latiùs sumi, ut reliquum etiam vitæ instituti respiciat.

Τὰ αὐτάρκη ἐν παυσὶ | ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενος. *l. 6. § 30.* neque enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se reposita habebat.* nec ea mens Marci, istîc saltem. malim, vel *modici*, vel *sorte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τὴν αὐτάρκειαν ἡγοῦ ἀγαθὸν μέγα πολλοῦ· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλά, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἧκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαιδρόν | τὸ ἔυδιον τῆς φυσιογνωμίας. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων φαιδροποιητικόν | Nec in hoc Pio dispar Marcus, qui *cunabulis post puerorum lapsum calcitras subjici jussit. unde hodieque rete prætenditur.* inquit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist.* 17. Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis, funambulis* legendum contendit; quem vide sis *ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτῇ γαστρὶ συσταλῶσαι | Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & γέλλειν & γαστρίζειν simplex, *comprimendi, reprimendique* significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca quædam κοιλίαν γέλλειν, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnast. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémque alibi, αἷμα δ' γαστρίζον· *cùm autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: si quis caput flexisset, aut blandius aliquid dixisset, uti adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῆς ἀρχῆς | Hujus rei documentum esse potest, quòd *salaria multis subtraxit, quos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, quàm si rempublicam ii arroderent, qui nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qui & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: quod laudi potiùs datur, quàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χρημάτων | *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impensarum ratiocinarium custodiebat.* Cas. qui & de *Imperii ratiocinario* accipit, quod apud se Pius habuerit. de quo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum scivit & vectigalium.* indéque χαμηλοτείσιμον dictum, quòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & istic τὸ ταμιευτικὸν τῆς χρημάτων, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, quàm de redituum rationibus exquisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *eundum* magis quàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ ἀνεξίκακον | Ità *l. 6. § 30.* τὸ μακρόθυμον· καὶ ὡς ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺ αἰδίμως αὐτὸν μισοῦντας μὴ ἀντιμαφόμενος.

Ἐπὶ δὲ τούτων τοιούτων | τόνον istîc *rigorem* significare vult Mericus. Verùm τόνον, non τοιοῦτον, esset à τένω· & *rigores* dicere durius paulò videatur. Xylander πτῶν legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε περὶ τοὺς θεοὺς δεισιδαίμων | Ita *l. 6. § 30.* de Pio: δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικός | quod de eis usurpatur, qui muneribus ac viscerationibus populum demereri studio habent. Plut. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἐν λύκοις ἢ φασι δεῖν ὧτων κρεοπωλοῦντα δῆμον ἢ τὴν πόλιν ἐκ δεῖ ὧτων ἄγειν δεῖ μᾶλλον μὴ, καθάπερ ἄγιος δεῖ ἀγωμένων περὶ λόγων, (leg. λύκους) καλοὺς ἀμέσους καὶ ἀτέκνους ζητοῦντες ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς γαστρὸς ἕλκουσιν, εὐνοχοῦντες, ἢ τῷ βαλαντίῳ διδόντες, ἢ πυρρίχας τινας, ἢ μονομάχων διάπυρα σφαγιάζοντας ἀεὶ, δημαγωγοῦσι, μᾶλλον ἢ δημοκοποῦσι. δημαγωγία γὰρ ἡ διὰ λόγου πειθομένων ὄχλου· αἱ δὲ τοιαῦται παιδαγωγίαι δεῖ ὄχλου, ἀλλὰ λόγου ζῆλον ἄγουσι. καὶ βυκολίασιν διαφέρουσιν. nec multò pòst idem genus hominum perstringens: Οὗτος ἀπάντων ἐρώντων ἐρασθέντος ἅμα καὶ δεινοτάτου ὄντος ἐν πόλει καὶ δήμοις ἀεὶς ἵνα δὲ ἀριστίνδην ἐξαιρούμενοι. αἱ δὲ κατὰ δεδόξαν, ἢ γενέσιον, ἢ μονομάχων ἀδιδύμους πυκὰ καὶ ἀδιδυμάτριας, ἐπιεικῶς ἐοίκασι πολλάκις ὄχλου, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ ἐφεστηκόσιν ἐφήμενόν τινα καὶ ἀεὶ δόξαν δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distinguit, ut illa sic populi favorem muneribus captantium, ista ornationibus.

Νήφων ἐν πᾶσι | *præcipuè sobrius.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2 c. 4. v. 5.* Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* χαλεποὶ μὲν καὶ νήφομεν. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀσχήνως καὶ νήπιος. quod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιδεᾶ τὰ παρόντα, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι | Ità paulò pòst, καὶ ἀπόχρη, καὶ βελαίων ἐδόκει. Quod de Aristippo ferè Laert. *l. 2.* Ἀτάραξιαν μὲν γὰρ ἡδονῆς δεῖ παρόντων, ἐκ ἐπόνου δὲ πόνου τοῦ ἀπόλαυσιν δεῖ τῶν παρόντων. Sensit nimirum, quod idem *ibidem*, ἔστι τὸ κρατεῖν καὶ ἀπολαύειν ἡδονῶν, ἄνευον, ἢ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus *l. 1. epist. 17.*

Tentantem majora, ferè præsentibus æquum.

Quod Isocrates Demonico § 19. σκέψαι μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω. Ἀπο-

Ἀπόγονον ἢ μὴ δεῖξ | τότε γὰρ δόμωδα, ὅταν δὲ τὸ μὲ παρῆται ἀλγῶμι. Epicur. *ad Menac.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα αὐτῶν | rectè Xyl. *Nemo fuit, qui eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neque enim ἐγκωμιαστικὰ sunt quæ sequuntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διαυρητικά.

Μήτε ὅτι σοφιστὴς | Allusit ad ζῆλον σοφιστικὸν, quem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. καὶ σοφιστὴς. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus, — Singularis eloquentiæ, nitidæ literaturæ, — & hæc omnia cum mensurâ, & sine jactantiâ.* Nam quod vir doctissimus *Sophistæ*, aut *Scholastici* etiam nomen in meliorem partem hîc accipi laudísque loco haberi opinatus est, ab autoris mente quàm longissimè aberravit. quod & illud ex *l.* 6. planissimè adstruit. Marci sensum optimè explicabit Plutarch. *de audiend.* ubi sophistarum ingenium praxínq; depingens; Ὁ μὲ γὰρ, inquit, Μελησίας, οὐκ ἔοικε, περὶ τῆς Διονύσου τραγῳδίας ἐρωτηθεὶς, ἂν ἔχοι κατειδὼν αὐτὸν ἐπὶ σκηνῆς ἀναγιγνώσκοντα· αἱ δὲ πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, ἃ μὲν τοῖς ὀνόμασι φιλοτιμήσασι χρῶνται μὴ διανοήμασιν, ἀλλὰ καὶ τῇ φωνῇ ἐκμελείας τινὰς καὶ μελῳδίαν ἐφαρμόττοντες ἐκλαλιαῖς καὶ ἀναρίθμοις τῶν ἀκροωμένων, παντὶ δῆλον διδόντες, καὶ καυτήριον δόξαν ἀπολαμβάνοντες. Clemens itaque *strom. l.* 1. Ἡ δὲ σοφιστικὴ, inquit, τέχνη, διὰ μὲν φαντασικὴ δοκεῖ φαντασίαν, διὰ λόγων δὲ ζῶν ἐμπειρικὴ ἡδονῶν, ὡς ἀληθῶν. περέχει γὰρ σοφὸς μὲν ποιῶ τινὶ ῥητορικῷ· σοφὸς τὸ ἀγωνιστικὸν ἢ τῷ ἐριστικῷ. ἀντιπρὸς γὰρ ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν σοφιστὴν τῷ σοφιστικῷ· ἢ, τε Ἀριστοτέλης διόρθωσιν, κλοπητικόν τινα αὐτὸν ἀποφαίνεται· ἔστι τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον παιδιᾶς ὑπομνηστικὸν, καὶ ἐπαγγελλομένην σοφίαν, ἣν οὐκ ἐπιδίδοσιν. ὁ δὲ βραχεῖ ἢ εἰκόνι, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανὸν· ἕτερον ἢ, τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τέλος, ἡ πειθὼ ὅταν τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαι· ἕτερον ἢ τὸ ἀγωνίσασθαι καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον ἔχειν ἢ σοφὸν· τὸ δὲ ἐκ ῥητορικῆς, διαπεπλασμένον φαινόμενον· τὸ ἢ ἐκ διαλεκτικῆς, ἐρωτηματικὸν, τέλος ἢ αὐτῆς ἡ ἐμπειρία. Vide Platonem in Sophista, qui totam illam dissertationem satis prolixam in hoc genus animalium definiendo insumpsit, cujus instituti rationem prodit nobis Plutarch. insignem nimirum nugatorum istorum per Græciam eo seculo feracitatem, qui acceptâ à juventute potissimùm pecuniâ sapientiam edocturos sese pollicebantur, cùm nihil minùs quàm quod profitebantur præstarent. Sic enim ille *Plat. quæst.* 1. Καὶ τότε μὲν ἐφαίνοντο, τότε μέντοι σοφισῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι τὸ γένος ἐν κόσμῳ πολὺ τελέντες ἀργύριον, ἀμίαντοι διεφύοντο, καὶ δόξοσοφίας, καὶ λόγων ζήλῳ, γελοίῳ καὶ διαπεφθῷ ἀτρέκτῳ ἐοικότες καὶ φιλοσοφίας ἄγοντες, καλόν ἢ καὶ χρήσιμον ἡγούμενοι. Itaq; Dio Prus. *orat.* 4. Eunuchis istos confert, quos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum esse amatores maximos, sed nihil posse*; saltem, siquid quàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, est certo certius. Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 9. §. 29.

Μήτε ὅτι οἰκοφθὴς ὑπάρχει | Οἰκοφθὴς ad verbum, qui Hebræis יליד בית *Jerem. c.* 2. *v.* 14. quanquam Mericus noster glossema esse merum censet, quod è margine in textum irrepserit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Mosis Græcus interpres, *Genes. c.* 17. *v.* 13. vel sunt ἀγωγεύοντες, vel οἰκογενεῖς. eandem habes distinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius οὐκ ἄλλος, οὐκ ἀνητὸς, ἀλλ' οἰκοτροφεῖς. Hi Latinis *Vernæ*, *vernulæ*, *vernaculi*, quod hic noster usurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel aulicis, tam impius, tam asper, ut servi illum sui non Macrinum dicerent, sed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem resedit, & dum vagus atque erro vernaculis congregatur & ludit*, &c. Horum autem, cùm sub oculos ipsorum educarentur pàrvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant sese familiariter patroni. Talis ille, qui Senecæ *ep.* 12. *Non cognoscis me?* inquit. *Ego sum Felicio, cui solebas sigillaria afferre, Philosti villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc quatiat tenerâ garrula sistra manu.

Et de Erotio *vernula* sua, sic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem?* *ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres laudat lasciva patronos,
Et nomen blæso garrit ore suum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modestiâ delectari, vernularum licentiâ; illos disciplinâ tristiori contineri, horum ali audaciam.* Indè *vernæ procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* ἀπὸ τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi. quid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernacularum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Brut.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obruebat nescio quo sapore vernaculo.* Ammianus *hist. l.* 17. *Julianum appellantes loquacem talpam, literiorem Græcum, & huic congruentia plurima atque vernacula jactantes.* De Vitellio Suetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infensior quàm vernaculis & mathematicis.*

tis. quam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scalig. propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Senec. *de Sap. conſtant. c.* 11. *Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſa, delectat: quorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Quòd autem ex Epicteto *differt. l.* 4. *c.* 2. ὑδ'ὡ τοῖς σωθῆσι, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸν ἄρεσκον magis quàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ linguâ loquar, ex *Mil.* 4. 2.

Cavillatorem facetum magis quàm convivam commodum.

Meliùs certè Ann. Lug. *dicaculus, quales ſunt vernulæ.*

Μήτε ὅτι σχολαστικὸς | *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l.* 2. *homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, quam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit; quamvis ipſe adoleſcens & pulcher, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Quo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, h. e. cultu liberaliore ſtudiiſque imbutus literariis. prout cl. Caſaub. adnotavit. Verùm iſtic τῷ ἀνδρὶ πατρίῳ, i. *viro maturo* ὁ σχολαστικὸς ἀνηκόεστος ut eum deſignet qui *in ſcholis ſub præceptore* adhuc *agat*, aut agere etiam opus habeat. indè Plutarch. *de audiend.* μελέτας σχολαστικάς. quo loco notat, τοὺ τὰς ἀβδ παιζόντων ἢ παιγνιζόντων ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φοιτᾶς ὅτι τοὺ φιλοσόφους εὐλαβεῖζονται. Vel ejuſmodi etiam, qui *pro ſcholaſtico ſe venditet.* quod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità autor loquitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inquit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magis laudibus, quàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere adniſi ſunt, ut ſalubres ac ſalutiferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facítque huc, quod ſequitur, τὸ ἀκολάκευτον. Quin & *ſcholaſticus* quandoque pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qui in *ſchola*, tanquam in *ſcena*, confictas cauſſas controverſiáſque tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qui in foro judiciario veras agit. Virgil. iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum manipli; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Arquitique, Varróque,
Scholaſticorum natio madens pingui,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. eloquent. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qui rhetores vocantur.* Eas mox ex Cicerone, *ludum impudentiæ* nuncupat, addítque ſimul: *Deducimur in ſcholas, quibus non facilè dixerim, utrùmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in quem nemo niſi imperitus æquè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: — Suaſoriæ, & controverſiæ. — Sequitur autem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio quoque adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex eis quæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum catenis in littore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes, &c. — ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáque quaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quàm bene olere, qui in culina habitant.* & quæ ſeq. Fabius ipſe denique *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Nam ut de noſtris potiſſimùm ſtudiis dicam, quid attinet tam multis annis, quamquam in more eſt plurimorum (ut de iis, à quibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. quod non dico, quia ſit unquam omittenda dicendi exercitatio; ſed quia non ejus ſpecie conſenescendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l.* 9. *ep.* 2. quæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cauſsâ exarantur. *Niſi fortè volumus ſcholaſticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l.* 2. *ep.* 3. de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loquitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt. quo genere hominum nihil aut ſimplicius, aut ſincerius, aut melius. nos enim, qui in foro veriſque litibus terimur, multum malitiæ, quamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cauſſa, res inermis & innoxia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, quæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qualem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l.* 12. *c.* 2. *qui non ſecretis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atque operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neque enim laudi, quod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, quod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtic tribuitur. Quanquam reticere religio eſt, quod Epict. habet *differt. l.* 1. *c.* 11. Ὁρᾷς ὅτι, ὅτι σχολαστὴν σε δεῖ γράδια (τοῦτο τὸ ζῶον, ὃ πάντες καταγελῶσιν) ἐκεῖ δεῖ ἀκοῦσαι ὅτιπερ ἀβδ σε αὐτῶ

...δογμάτων ποιεῖς; Hoc nimirum vocabulo vulgò perstringebantur, qui ad studia severiora animum seriò advertebant. Verùm tamen qui Schoticis tricis totos se dederent, pro stolidis stultissimis idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄρχειν ἐπὶ πρᾶγμα ἀσχολησόμενον καὶ περὶ μικρῶν. Ἢ δυνήσεται διοικεῖν καὶ περὶ ἑαυτὸν καὶ ἄλλων; *Regere & seipsum regere & alios posset.* Xyl. & Cas. contrà quàm Tarquinius ille, *qui nec se nec suos rexit*: ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *suprà ad* § 15. Verùm articulum περὶ expungere videntur illi, quod ego nolim. Verto, *& suis & aliorum rebus præfici dignus*; vel, *rebus & propriis & alienis administrandis idoneus.* Hoc est, quod Xenophon. in *Oeconom.* Οὐκοῦν ἄμεινον ἔχειν εἰ ἓν οἰκεῖν τὸν ἑαυτῆς ἔχοι, καὶ τὸν ἄλλα περὶ ὄντων, ἐπιτρέπει τις αὐτῷ, ἐπιτρέπει ἄν, εἰ βέλτιστο, ἓν οἰκεῖν, ὥσπερ καὶ τὸν ἑαυτῆς.

Τὰ τιμητικὰ περὶ ἀληθῶς φιλοσοφίαν | quibus honores & salaria detulit. Capitol. Vide *suprà ad* § 4.

Τοῖς ἄλλοις | Quales Epictetus olim dixerat philosophus, ἀνὴρ τὰ πρόσφορα μέχρι τῆς λέξεως, i. *facilis procul, verbis tenus.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de quibus festivè Isidorus Peluf. *l.* 5. *ep.* 28. Βλ. περὶ τῶν λόγοις φιλοσόφων, ἔργοις ἀφιλοσόφων ἐπιδείκνυσθαι, ἀνδρῶν ἀξίων ἀκούειν. aut enim quales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philosophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de quibus Fabius *instit. l.* 1. in *Præfat. Nostris temporibus sub hoc nomine maxima in civitate vitia latuerunt. non enim virtutes ac studia habebantur philosophi laborabant; sed vultum & tristitiam, & dissentientem à cæteris habitum, pessimis moribus prætendebant.* Tales autem, uti videri possunt, imò non pauci etiam, sub Marco obrepsisse (Τῷ τῆς φιλοσοφίας σχήματι κατακρύπτουσι, Dionis in *Vespas.* verbis utar) cùm philosophiæ tegmine vitia obtegerent sua. Testis Dio idem in *Marco*, σπανιωτάτους, inquit, φιλοσόφων ἀνθρώπους εἶναι, ἢ μὴ ὑπ' αὐτῶν πλείζωνται. Indè factum, ut *fama fuerit, quòd sub Philosophorum specie quidam respub. vexarent & privatos. quod ille tamen purgasse dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐμπορικὸν | Ità *l.* 6. § 30. Οὐκ ἐνεργὸν, *Chalcidonii* tamen *Chalcidensis avaritiam mercedibus exercebat.* Capitol. Vide *supr. ad* § 8.

Τὸ εὐκοινώνητον καὶ εὔχαρι καὶ ἡδιλάκωνος | De Lacyda philosopho patriter Lacetius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνόπρεπης — εὔχαρις δ' ἄλλως καὶ εὐκοινώνητος. *Vir erat gravissimus; in congressibus tamen facilis & festivus.* Ità de Pio Marcus, partem alteram quod attinet, temperatà: εὔχαρι, καὶ ἡδιλάκωνος. *festivus, & Lacedæmonicè*, sive *ad fastidium usque.* contrà quàm Cicero de quo Plutarch. Ἦ δῆλον τὸ σκαμμωνίαν καὶ ἐλλεβορίαν τοιούτῳ εὐλεπτολόγῳ, δικανικὸν μᾶλλον ἢ φιλικὸν γλαφυρὸν χρώμενον δ' αὐτῷ καταχρήσεως, πολλοὺς ἐλύπει, καὶ κακοηθείας ἐλάμβανε δόξαν. *immodico urbanitatis abusu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίας σώματος ἐπιμελητικὸν ἐμμίξας | Galen *de valetud. conserv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὰρ, ὧν ἴσμεν, αὐτοκρατόρων ἐτοιμότατα πρὸς τὸ τῆς σώματος ἐπιμέλειαν ἀφικόμενος Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπῄνει. Vise sis quæ sequuntur.

Διὰ τὴν ἰδίαν σφοδρότητα, εἰς ὀλίγα ἰατρικῶν χρήζειν | De Andronico Imperat. Nicetas Chron. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν γὰρ τοῦ σώματος φύσιν, ὑγιὴς τὸ εἶδος, ὀρθὸς ἀναβαίνων, τὴν ἡλικίαν ἡρωϊκὸς, καὶ τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὴν ὄψιν νεοειδὴς, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅπ μηδ' ὁ ψοφάργος σφοδρὸν ἐν, καὶ ἀκρατῶς ἔχων κοιλίας, ὡς ζωροπότης καὶ τένθης, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁμηρικὸς ἥρωας, μάλιστα τοῖς ὀπτοῖς σφοδρέκειτο τῷ πυρί. ὅθεν ἁδ' ἐρυσιάνοντά πε αὐτὸν ἐθεάσαλο. ἀλλ' εἴ ποτε πλημμελῶς εἶχε στομάχου, παπυρείῳ μόνῳ τε καὶ νηστείᾳ καὶ τῷ βραχέως ἐνοχλεῖν ἀπεκρύετο, ψωμῷ ἄρτου καὶ ὄινῳ παρέσμαλι, κλινόσης τῆς ἡμέρας, ὀπτιμερῶν τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος· ἐκεῖν ἐκ ἀντιβόλῳ ἐχρήσατο πάντοτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῇ βαπλείᾳ, καὶ εἰς τοῦτο ὑπ' ἐαυτῶν τότε ἐπορευόμενον ἄκοντα, φαμένων, εἰ καὶ μὴ δι' ἐνοκλήσεως καχεκτησιν, ἀλλ' ἕν σφυλακῆς χάριν τὸ ἐνύσιμον χρεὼν σφοδρέγκαθαι φάρμακον. De Aureliano pariter Vopiscus; *Convivium de assaturis maximè fuit. vino* [russo, Salm.] *russo maximè delectatus est. medicum ad se cùm ægrotaret, nunquam vocavit; sed ipse se inediâ præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sueton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine prosperrimâ usus est; tempore quidem principatûs penè toto, propè illæsâ: quamvis à trigesimo ætatis anno arbitratu eam suo rexerit, sine adjumento consiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere solitum* refert *medicorum artes, atque eos qui post tricesimum annum ad internoscenda corpori suo utilia vel noxia alieni consilii indigerent.* quod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. salubr.* Ὡς ἀνὴρ ἑξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ σφοδρότητα ἰατρῷ χρῆσθαι, καλαγέλαστος ὤν. quo loco frustra Lipsius τεσσαράκοντα legi postulat, quasi vitiati sint codices; cùm pari modo dictum illùd autor idem exhibeat in *libello de sene politico*, nec scopus loci aliter legi permittat. fuerit itaq; scriptoris potius ἁμάρτημα μνημονικὸν, quàm exscriptoris σφάλμα γραφικόν. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ ἰατρικὴν δεῖσθαι, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ τινῶν ἐπετείων νοσημάτων σφοδρότητα, ἀλλὰ δ' ἀρχαίαν τε καὶ διαιτᾶν ὧν διήλθομεν, (Συρακοσίαν τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων καὶ Κορινθίαν κόρον καὶ τὰ τοιαῦτα σύκινα) ῥημάτων τε καὶ πραγμάτων ὧσπερ

ὥσπερ λίμνας, ἐμπιπλαμένας, φύσας τε καὶ κατάρρους τοσούτους ὀνόματα πεδᾶσθαι ἀναπλάττειν τοῦ κομψὸς Ἀσκληπιάδας, οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ; Multùm hac in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐνεκλειπῆ τῶν σωμάτων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐυκίνητα, φερνιδῶν ἀπαλλάττει τοῦ ἀλείπτας, ὑδὲν ἧττον ἡ βραχία παρέχουσα τῶν εἰς ἐπιμέλειαν ὥσπερ καὶ χωρητικὰ τὰ ἔυδλαστα καὶ τὰ εὐρυπῆ δένδρα, βελτίω δι' ἑαυτῶν. Nec minùs tamen temperantia, feduláq; tutela. Senec. epist. 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere. Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. Erat quidem corpus validum ac forte fortius, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus caussis.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de quo Clearthus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρόνως ζῆν, ὠφέλιμον ὑγιεινότατον τοῦ φρονεῖν σωτήριον.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθεμάτων ἐκτός | Suidas, qui per præceptionis formulam, transcripsit ista, voculis duabus auctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ φιλοχωρητικὸν ἀλασκάνας | Contrà quàm Dionysius Siculus ille, de quo Plut. *de tranquil.* οὐκ ἠγάπα μέγας Θ' ὢν ἧττόν ποτε πυρέττων, ἀλλ' ὅπερ φιλοξένως τῶν ποιητῶν μὴ βέλτιον ἤδει μηδὲν, μηδὲ πειθοῖ τῶν τοῦ δαιμόνιου Πλάτωνος, ὀργισθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν ὦμον εἰς τὰς λατομίας ἐνέδωκε, τὸν δ' ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà quàm Hadrianus, de quo Cassius, & ex Cassio corrigendus Suidas; φιλοπαίκτης τε ἀπλῶς ἐχρῆτο, καὶ χαίρων τούτῳ καὶ τἄλλα παίζων καὶ τὰ βραχύτατα ἐπιτηδεύσας καὶ ὑδὲν ὅπῃ οὐκ εἰρωνικὸν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγεν. ὧν τούτων ἧ καὶ ἧττόν τινι φερεχύρων, πολλὰς μὲν καθεῖλε, συχνὰς δ' καὶ ἀπώλεσε. βιβλίοις δὲ πάντων ἐν φιλεῖναι, ἐμίσησε δὲ ἔν τινι καθαιρέσεως. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, contrivit; cumq; eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem editis, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; quo loco & Favorini festivum dicterium refert, qui arguentibus amicis quod Hadriano de verbo quodam reprehendenti sine caussa, cessisset; *Non rectè suadetis*, inquit, *qui non patimini mē illum doctiorem omnibus credere, qui habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλᾶται ὤν, ἑλληνίζειν· Εὐτυχὴς ὤν, μοιχείας κεκριμένος βασιλεῖ διαφεύγειν. καὶ ζῆν.

Ἡ τῶν πλὴν ἐξ ἰσχύος τῶν ἄλλων περιττωμάτων | transponendi illi gendúmque τῶν τῆς ἐξ ἰσχύος τῶν ἄλλων περιττωμάτων. & deesse vocula aliqua videtur, quæ innitatur. Itaque ἐμπεσεῖν pro περιττωμάτων D. Junius: qui & ἰσχύος nomine vult intelligi, sed *peregrinationem, & horum lustrationem.* ego *notitiam* opinor do acquisitam. ità Marcus ipse cent. ἰσχύος τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 2. ἔτεσι, καὶ τὸ τριὸν, πάντα ἰσχυρὰ ἐδόκουσιν, ἰσχυρὰ πάντα.

Οὐδ' αὖτε τοῦτο ὀπιπτὸν φύσιν enim putidius affectationis affectationisque ostentatione. Contrà verò quod *pos. l.* 1. *c.* 1. ὁ μόνον ἐφάπτεσθαι ἀδικίας Πλάτων, μὴ ὄντα δίκαιον, εἶναι σωφροσύνης ἄκρας, φιλοσοφίας, μὴ Vide *l.* 7. § 60. σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ

Τόποις καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς κεῖσθαι | Seneca Lucilio *epist.* 69. *de alio in alium transfilire nolo. primùm quidquid migratio, instabilis animi est. non potes, nisi desinas circumspicere animum possis continere, priùs corporis tui deinde plurimùm remedia continuata prodesse terrumpenda non est quies.* Et *epist.* 2. *mihi scribis, & ex his quæ audio, benè concipio. non discurris, nec locorum mutatione quietaris. ægri animi ista jactatio est. primum mentum compositæ mentis existimo, posse & secum morari: nusquam est, qui ubique æquè sanitatem impedit, quàm remediorum tatio. non venit vulnus ad cicatricem, in dicamenta tentantur. non convalescit planta transfertur. nihil tam utile est, quod prosit.*

Ἐντὸς ἐπιτελέσαι | Et isti æmulus, *Gladiatoria spectacula ravit: Et gladiatorii muneris sumptus temperavit etiam Scenicas donationes.*

Καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ rum extructionibus, congiariisque. magnificentiam, istis munificentiam res Romani ostentare ac venditare rùm vir doctiss. Patr. Junius mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν, καὶ παρρησιάζεσθαι δεδοκῶ. | Xyl. legit τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνδράσι. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνδράσι δεδοκότος pro δεδοκότος legi D. Boot. καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνδράσι, δέον παρρησιάζεσθαι δεδοκότος· ἀνδράσι ab ἐμπεσεῖν, quod præcessit, τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis

εἰς αὐτὸ τὸ λίον πρ. λιθοχώς. Vel etiam, ἢ εἰς τοιοῦτοτρόπους. φησὶ αὐτὸ τὸ λίον, &c. ut suprà. Sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in omnibus exhibendis, quibus animi hominum illiciuntur; captari solent; hominémq; ejusmodi qui prospiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè consequeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectèque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

—*pretium cui virtus ipsa petitum.*

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatem in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberalis fuis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitâsse, dixisse, fecisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qui volet. Interim quod de Pio Marcus hìc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ἐκ δίκ' ὅτι ἀνὴρ καλὸς κ' ἀγαθὸς, ὑδὲν ποιεῖ τῦ δόξαι ἕνεκα, ἀλλὰ τῦ πρᾶγμα καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λύσης | *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. quomodo illi, qui, ut Flacc. *l.* 1. *epist.* 6.

—*exudi tumidique lavantur.*

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Juven. *Sat.* 1.

Cœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Purpureos, & crudum pavonem in balnea portas.
Illinc subitæ mortes, atque inteſtata senectus.

Fuisse semper horâ balneari, & sibi commodâ quæ circa ipsum. Casaub. ad Capitol. ἐν illud, quod habet Basil. omittit Salm. & Lugd. retinet Xyl. quod si expunxerim, vel, si retinere visum, legendum quomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. ἐν ὥρᾳ ἐκδύσεως. Sed illud, puto, potius. Οὐχ ὁπλιτοδρόμους. | ὀλίγοις ἀρκέμῳ, οἷς ὀπισθοφυλακῆς, ἐφόδου, τροφῆς, ὑπηρεσίας. *l.* 6. § 30. Similia Sueton: *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & parsimonia apparet etiam nunc, reſiduis lectis, quibus ille utebatur, quæque vix privatæ elegantiæ fuisse constat. Cubuisse quidem aiunt, nisi humili & modico lectulo.*

Οὐ περὶ τὰς ἐλαφρὰς ἐπιτηδείως. | *non circa vilia curiosus, aut studiosus.* Xyl. ἐπιτηδείως, Hesych. ἐπιτυχῶς, vox insolentior, quæ apud Marcum non pauca.

Οὐδὲ σωμάτων ἕνεκα | *non de formæ corporis curiosus.* Xyl. idem & Casaub. sequitur. de Pio accepit, ut sit idem quod priùs de eo dictum, τὸ περὶ τὰς καλλωπισμὸν τῦ ἰδίυ σώματος ὀπουδαστικόν. Ego aliter prorsùs velle existimo, nec idem (quod Marcus non solet) repetitum. Verto itaque *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, ἢ δώματα πολλ' ἀνεγείρειν,
Ἄβαπ@ ὡς πενίλω ῥᾴδιον ἐστιμόλῃ.

Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas.
Multam ad pauperiem per breve pandit iter.

Corpora, i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud quod ad *l.* 3. § 3. plenius exhibebitur,

Ἀυσῆρ τε δόξῃ, ἢ κάλλει ἢδ' σωμάτων

Harpocration in Πάνδημ@, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορᾶσαι ἐυπρεπῆ, ὅπ' εἴχοις ἕπεσθαι δι' τοῦ νέους, &c. quo nomine à Philemone Comico in *Delphis* laudatur, referente *l.* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν ἐυδοξίᾳ χλιμάτων ἢ σωμάτων, ἢ δωδέκας φυλακλικῆς τε ἢ πολεμικῆς τάξεων. mox σωμάτων illud quasi explicans quid velit, ἀνδραπόδων, inquit, πλήθει, ἢ μεγέθει, ἢ κάλλει διαφερόντως, ut frustra sit Pollux, qui *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inquit, ἐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undique conquirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola. — *nescit tot millibus emptus*
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio. —

Et Seneca *Epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: quos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exploratorum, per nationes coloresque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensuræ lanuginis, eadem species capillorum, nequis cui rectior est coma, crispulis miscatur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per quos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! quantum hominum unius venter exercet?* Greg. Naz. *de anor. pauper. orat.* 16. Παῖδας ἢ παρασάνας τοῦ μὴ ἐν κόσμῳ καὶ ἐφεδρῆς, ἀνέντας τὰς κόμας, ἢ θηλυδρίας, καὶ τῇ χρὶ σφόσωπον κύρβα πεπιεσμένους πλεῖον ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνοις ὀφθαλμοῖς κεκοσμημένους. τοῦ δ' τὰς κύλικας, ἐπ' ἄκρων δακτύλων ἐχόντας, ὡς δεῖν τε ὑπερεπῆσθαι ἢ ἀποφήσασθαι τοῦ δὲ ὑπὸ κεφαλῆς ἄνεμον τοῖς ῥίπτοι σοφιζομένους, ἢ τοῖς ἐν χερσὶν αὔρας τὸ πλῆθος ἢδ' εὐρυκῶν ἀναλυχνίας.

Ἦ ἐδὲ χωρὶς σολή | *locus iste,* si quis alius, inquit, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaque Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. σολὴν pro *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. qui σόλος legi postulat. frustra. cùm de *vestitu* agatur. Salmas. ad Capitol. ὀπχώεσ, legit. Casaub. ἀπὸ χωείς, retinet. de sensu utriq; convenit, placuisse Pio vestem πλὼ ὀπχώεσον, *indigenam*, non exoticam, sive πλὼ ἀπὸ χωείς, hoc est, *qualis vulgò fiat*, & quidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & *ferè de reditibus Lanuvinis*. ita Casaubon. *ad vitam Pii*. De Augusto istiusmodi quiddam Sueton. *l.* 2. *c.* 73. *Veste non temerè alia quàm domestica usus est, ab uxore & sorore & filia neptibúsque confecta.* De se Seneca, *de tranquill. cap.* 1. *Placet non ex arcula prolata vestis, non mille ponderibus aut tormentis splendere cogentibus pressa; sed domestica & vilis, nec servata nec sumenda solicitè.* De Pio Capitolin. *Visus est sanè ab amicis & cum privatis vestibus*, &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χωείς nobis Λωείς exhibet. Hoc si non sit typothetarum mendum, quod suspicari forsan quis possit, *Lorium* villam designat, in qua Pius & educatus, & versatus plurimùm, cùm palatium ibi construxisset, & tandem etiam defunctus est, autore Capitolino. Hanc autem sequendo lectionem, Salmasius mavult, ἐν ἀπὸ Λωείς σολή· ut de *toga* accipiatur, quâ *in secessu Lorinæ villæ* uti solitus erat: eam togam ipsi venisse dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qua proximè videndum.

Ἀναγκαῖα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως | τὸ κάτω istud Casaub. omittit. D. Boot. legit, διαγωγὴ ὅλη ἡμέρ κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων, id est, *commoratio ruri in villis.* ut κατ' ἀγρὸν adjectum sit, quò *villæ* istæ à *suburbanis* distinguerentur. Constat autem è Capitolino, Pium in agris atque propriis fundis plurimùm vixisse, etiam postquam imperium tenuit. ἔπαυλις certè hîc, non *casa*, ut Xyl. vertit, sed *villa*: Philo in *vit. Mosis l.* 1. λείαι δ' πολλῆς ἔχαι ἐπαυρέσεις, ἔκ τε τῆς βασιλείας, ἣ ἔδωτικῶν κατ' ἀγρὸς ἐπαύλεων. Idémque *de vit. contempl.* πλὼ ἐν ἀσφάλειαν αἱ ἐν κώμαις παρέχουσαι ἐπαύλεις τε καὶ κῶμαι. *Crèdidi aliquandò*, inquit clariss. Salmasius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in quo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citerioris & ulterioris vici mentio apud Sextum. quidni & similiter inferior & superior ex ratione situs? dicit igitur hinc Imperatorem, cùm Lorii esset, usum esse nisi ac vulgari togâ, quales venibant in vico inferiore Romæ. an potius ἡ κάτω ἔπαυλις villa aliqua rustica infrà Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant? ἔπαυλις certè villam, & etiam pagum significat. quicquid sit, oportet vilem esse & vulgarem togam, non imperatoriam, quâ in Lorii secessu utebatur. hæc enim exempla affert, ut ostendat, οἷα ἐπιτήδεια fuisse τοῖς ἀνθρώποις καὶ χρῆσις.*

Καὶ ἐν Λανουίῳ | Casaub. nihil mutat; & ad vestis materiem refert, sive locum unde ea petebatur, ut suprà visum. At Salmasius, *Notat*, inquit, *quibus in locis quem habitum usurpare solitus fuerit.* itaq; lectionem duplicem proponit, vel ἐν ἀχίτων ἐν Α. τὸ πολλὰ, τὸ φιλόν ἐν σατο velítque Marcus *Sine tunica Lanuvii Pium: more, ut videtur, antiquo Catonis, qui pestri accinctus, super id togam accipiebat dem etiam cùm prætor jus redderet, ut maximo constat l.* 3. *c.* 6. & Asconius Catone minore etiam Plutarchus notat, πλὼ ἀγορᾶν ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων, ἐπὶ σωμάτων. Vel etiam ἐν χ πολλὰ, sive χιτῶν ἐν Λ. τὸ cessum illum Lanuvinum transegisse plerumque Romani ruri solebant Hinc tunicata quies, *tam sæpe Martia & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hæc ille.

Ἐν Λανουίῳ | *Lanuvium* Italiæ viam Appiam situm, de quo Strabo Λανούιον pro Λανούιον Casaubonus repe terim *Lanuvina natum Antoninum* Capitolin. &, *è municipio Lanuvino* Aurelius. quanquam Casaub. in Cap nuscriptos *Lavinii* exhibere testatur cum existimat designari, ubi autor *Ex Asia & Syria reverso, exinde* est. Certè *Lanuvium* & *Lavinium* Jos. Scaliger contendit, Car. Sigon refragante, & renitente.

Τῷ τιλόνῃ ἐν Τύσκλοις παρακαλ το | *Inter Lanuvinos plerumque vestitum utebatur, etiam deprecante.* Xyl. ut referatur. Annot. Lugd. *lego*, inquit, *quasi excusans & deprecans utebatur* φιλόνῃ ἐν Τύσκλοις, an Τύσκλοις, παρ σκλο. *cùm in Tusculanos*, an *Tusculanos*, non *jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvium superinduebat: quod cùm faceret, men se, & quasi veniam deprecaturus* ait, παραιτούμενος ἐχόμενος. *Penula est vestis, quam supra tunicam* pluviam maximè munire *se solebant* 5. *v.* 78.

——*fremeret sæva cùm grandine* Juppiter, & multo stillaret

Indè Varroni petitus jocus in virtutis τὸ ὠὸ ταρχὰς prædicat, mini, qui habet virtutem, planè quàm Lucil. *l.* 15. obeunti, certè etiam sapienti, Stoicis ipsis fatentibus, quum ut Philo *de providentia* ὅλῳ διάγοι, κατακρέχοις ὀσ, ῥίγει πιέζηται cuidam penulam rogan domi manico; cùm cœnaculu

ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est ubi; si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *institut.*

καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ὅπως] Xyl. (quem & secutus Mer.) cum sequentibus conjungit, dum sic reddit: *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs claudere videntur. Sic D. Boot. legit, ἡ πᾶς ὁ ὅπως τοιοῦτος. *Totius vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

ἰδρῶτας] *Suspecta* ista & *salebrosa* Xylandro. Immeritò. est dictum proverbiale, à medicis natum, quo exercitii modum illi mensurámq; ac legitimam in affectibus quibusdam præscribi. Memini V. cl. Tho. Plaifirum adolescente me Theologiæ apud Cantabrigienses nostros auditorem, Apostoli verba *ad Hebr. c.* 12. *v.* 6. *Flagellantem ex Autore medico* (cujus nomen jam non recolo) *præstitisse* monitum aliquod istiusmodi, *Flagella, sed ad sudorem*; cùm Apostolus de *flagellis* loqui dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sudorem.* Quò videri possit allusisse, quod de Cynico Laërtius, Χενιαδης, domini sui dixisse, ὐκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐμμελῶς, *non athletico more, sed quantum ad corporis habitudinem conduceret.* nisi ubi colorem vividum valetudinis designare doceat adjuncta εὐεξία. Hoc præcipuum Marcus hîc voluit, Pium nulla re diminutum fuisse. ita *lib.* 6. § 29. ὡς ἐπ' ὀλίγον ἐδόκει.

ἐπὶ τὸν ἐπιεικῆ] Inde forsan *Pius* dictus, quòd veritus clementissimus; & nihil temporibus suis *mitius.* Siquidem & *sub Adriano, cùm consilium adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat. principatûs sui initio cùm multi accusarentur, supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem omninò passus est, cùm diceret, non auspicium suum factis ejusmodi auspicari. leges ubicunq; factas, non truculentè, & gravitate compressis.* Capi-

ἐπιεικῆς] De eodem *l.* 6. § 39. Τὸ ἐπιεικὲς, & de Apollonio supr. §. 8. Τὰ ἤθη. Quod de historia Lucian. Χρὴ ὅμοια τὰ ἤθη ἐπιδεικνύναι, καὶ ἐπιδεῖν τὴ παρελθὼ τὸ μὲ μὴ χρυσοῦν μὲν τὸ κεῖσθαι εἶναι, ἐλεφάντινον γοῦν ἐκ βακῶν πεποιῆσθαι ἢ ἐκ μαρμάρου συγκεῖσθαι μόνον, καὶ ἃ ἀνὴς οἷος ἦν τὰς ψυχὰς. De poemate Horatii.

Sit Jordanes simplex duntaxat & unum:
Sit tibi Crispinus medii ne discrepet imum.
idem.
Sit vetus ad imum.
Incepto prævaluerit, & sibi constet.
philosophia Cicer. *de finib. l.* 5. *Mirabilis est apud Stoicos contextas rerum: respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus.* De vita Senec. *epist.* 20. *Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idémq; *epist.* 23. *Verum bonum unde subcat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et *ep.* 31. *Hoc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et *epist.* 120. *Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; quando idem semper quis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter sapientem autem nemo unum agit. cæterùm multiformes sunt. modò, frugi tibi videbimur & graves, modo prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, quam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et *ep.* 35. *Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est quod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, i. e. καθ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Vide supr. ad § 9. Sed & *l.* 11. § 27. Ambros. *epist.* 82. *Vetus dictum est, Adsuesce unus esse: ut vita tua quandam picturam exprimat, eandem servans semper imaginem, quam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l.* 9. *c.* 4. Ἔοικε δὲ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἕκαστος εἶναι καὶ κριτὴς τῶν αὑτοῦ πράξεων. ὅτου δὲ ὁμολογουμενεῖ ἑαυτῷ, καὶ ἡδὺ ὀρέγεται κατὰ πάσαν τὴν ψυχήν. De Adriano contrà Aurel. Victor. *Varius, multiplex, multiformis ad vitia atq; virtutes quasi arbiter genitus; impetus mentis quodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, lætus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; sævus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio idem Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunquam trux & asper videretur, aliquando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inedia patiens, veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείοσι ὁμιλήσασι ἀνδράσι καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ σεσωμένον ἦθος αὐτοῖς παντάχοῦ, καὶ σοβαρὸν, καὶ λαίσηρον, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διαφυλαττόμενον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, οἷος ἐν Ἀκαδημίᾳ· καὶ πρὸς Διονύσιον, οἷος πρὸς Δίωνα.

Τὸ μὲν τῷ Σωκράτει] De Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Αὐτὸς δὲ περὶ ταῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φανερὸς ἦν ὅτω παρεσκευασμένῳ, κράτιστον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ἡδυτάτων, ἢ σὺν ἄλλοις τοῖς αἰσχίστων καὶ ἀνοητοτάτων. τοῖς μὲν δὴ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων ὅτου κατεσκευασμένος ἦν. καὶ οὔτε ἔδει ἂν ἧττον ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσι τοῖς πολλοὶ τῶν τοιούτων ἀπολαυόντων, λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον. Atque hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Xen-

Καὶ ἀπήχθη κ) ἀπολαύειν | Quod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα ἢ ταπεινοῦσθαι, οἶδα κ) περισσεύειν· ἐν παντὶ κ) ἐν πᾶσι μεμύημαι, κ) χορτάζεσθαι κ) πεινᾶν, κ) περισσεύειν κ) ὑστερεῖσθαι· quod suprà, πεφύκασι μὲν ἅπαντες, ὀλίγοις ἢ μὴ δέδοται.

Τὸ ἢ ἰσχύειν κ) ἔτι καρτερεῖν | ἔτι quid hic velit, nullus video. ἐπικαρτερεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐννήφειν.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου | Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanquam distinctum quid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, quòd cùm cætera ἀπαθῶς planè videretur, μόνον αὐτὸν ἡνία φίλου νόσου ἢ θανάτου· ὡς ἂν κ) τὸ μέγιστον ἧττον ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, πλὴν φιλίαν ἡγούμενον. Tale quippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & οἷον forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν | Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, quæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππους | *Avus paternus, Annius Verus* (de quo *supr.* § 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Γονέας | Vide *supr. ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν | *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους | quorum *supr.* meminerat, § 5, 6, 7. &c. quibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Cels. l. 3.* Καὶ Ἕλλησι ἢ φήσει, κ) ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶ σοφωτάτοις, κατὰ πολλὰ πλὴν εὐτυχίαν εἶναι αἰτίαν· οἷον τὸ διδασκάλων τοιῶνδε, κ) τὸ πεπεισθῆναι τοῖς κρείττοσι· ὄντων κ) ἧττον τὰς ἐναντίας αἱρέσεις διδασκόντων· κ) τὸ ἀναζοφῆς τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς δὲ κ) τὰ τῆς ἀναζοφῆς τοιούτοις γεγόνατα, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιγαπλῶσαι ἧττ κρεττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ κ) ἐκ παρέτης ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς εἶ ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ ἀσωτίᾳ, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσῃ πλὴ ψυχικὴ ἀναβλέπειν κακοδαιμονίᾳ. τὰς ἢ τοῦ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς εἶ ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις πίπτειν ἢ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ὑκ ἐυχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis quàm suavissimè concinnere. De Platone Plut. in *Mario:* Πλάτων μὲν ἓν ἅδη παρὰ τῷ τελευτᾶν ᾠδύμενα, ὑμνεῖ τὸν αὐτῷ δαίμονα κ) πλὴ τυχὴν, ὅτι παρὰ τὸν μὲν ἄνθρωπον, εἶτα Ἕλλησι, ἢ Βάρβαρον, ὐδὲ ἄλογον τῇ φύσει θεῖον ἡγήσατο· παρὰ ἢ τούτοις, ὅτι τοῖς ζωκράτης χάρις ἀπαλλάττων ἢ ᾠδύσεως αὐτῷ. At Lactantius *institut. l. 3. c. 18. Plato* aiebat *se* gratias agere naturæ; *Primum* quòd homo natus esset, potiùs quàm mutum animal: deinde quòd mas potiùs quàm fœmina, quòd Græcus, quàm Barbarus: postremò, quòd Atheniensis, & quòd temporibus Socratis. Quo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunquam quicquàm dictum esse in rebus humanis delirius.* Idémq; *ib. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in quibusdam iniquiùs etiam paulò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Quod autem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qui, ut Dio Prus. *or.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, κ) ὅτι ζῴων λογικὸν, κ) ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qui, ut Laërt. *l.* 1. Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, κ) ὐ θηρίον· εἶτα, ἄνηρ, κ) ὐ γυνή· πέιτα, ὅτι Ἕλλην, κ) ὐ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum quod Judæi habent in precibus suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, quòd me virum creâsti, non mulierem: quòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα χεῖν | supplendum, ἀγαθὰ, quod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] σχεδὸν ἅπαντα χεῖν.

Τῶν θεῶν ἢ εὐπρέπεια | Digna Christiano quovis providentiæ divinæ, quâ factum fuerit, ut ne peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, quod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, ne peccares, Genes. c. 20. v. 6.* Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm. 79. Prima miseratio quod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. quis enim non videat, quòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qui & argumentum idem tractat fusiùs, *de diversis. serm.* 13. Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est; ille gubernante Deo pauca commisit. cui deputat ille, quod demisit, huic & iste deputet, quod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres. Suasor defuit? ut suasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit suasor; non defuit locus, non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & quod non admisisti. Mihi debet iste, quod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod facit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo.* Pissimè, & ad nostri mentem pleniissimè.

Περίπεσον πλημμελήσαί τι | Lugd. περάσαι. quod probare non possum. Xyl. *quòd nihil deliqui.* plenius rectiùsq; Cas. *quòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περίπτω, procido, præceps fero. inde περιπτὸς, præceps: & περιπτῶς, præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l.* 3. § 9. ἀπερισπάστως. alioqui suspicare quis posset, scripsisse Marcum περάσαι. Sicut paulò inferiùs, τὸ φθάσαι τῆς προφάσεως ἐν ἀξιώμασι καταστῆσαι. Μὴ

Μὴ σπλον ἐπιτροφῶαι πρὸ τῆ παλλακῆ τὸ παιδίον] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est ætate teneriore*, utì Capitol. docet. Pari autem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd oriundus ipse Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, aut Gallus Cybelæ tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puericiæ sedulis formatricem, ubi Musarum disciplinis imbutus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τῶ ὥρεϊ διασῶσαι] ὥρη *flos ætatis*, ut *Terentianus*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l. 1. c. 7.* & *l. 3. c. 10.* laudatum, Τῶ ψεύτητα τῆς ἀπολουθήσω ἐν πολέμῳ ἔτως ὡραίοις ἐν τῆς ἡλικίας, ὥσπερ εἴπις τὸ ἔαρ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐξέλη. Tempestas nimiùm quàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lautior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐραστῶν ἐξηκμακότων διαφθείρονται. Socrates apud Xenophont. *memorial. l. 4.* Inde Juvenalis *Sat. 10.*

Nunc, & juvenis specie lætare tuâ, quem
Mollitiæ expectant discrimina.

Τὸ μὴ ἐν ὥρῃ ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. περὶ ὥρας, perperam. Verùm aliud hîc ὥρα, ab eo quod supra. ὥρα enim istic, non tam *flos ætatis*, quàm καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel ingrediendæ vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qui & Metathemenos dictus, mutatâ ætate devergente à secta Stoica ad Epicureos transisset, apud Athen. *l. 13.*

Ἥκιστα ἔχειν δοκεῖν, νῦν ἀρχέτω ἡδυόσθαι.
Μὴ ἔχειν, ὄψη τε μαθεῖν, ὄψη τε πέπυσθαι.

Thales, referente Stobæo *tom. 2. tit. 68.* Consuadentem matrem eluserit; natu minor cùm esset, νῦν καιρὸς nondum tempus: provectior factus, ὄψε, non amplius tempus esse, sive nuptiis idoneam ætatem jam præteriisse, respondendo. Bene ergo non contemnendi loco ducit Marcus, quòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc autem hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilem specimen dare. quomodo γυναῖκα γενέσθαι, *fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, τὸ παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, γυναικὸς nomine salutâsse. Laërt. *l.* Objurgantibus, quòd puellam virginem domo deportarius duxisset, *Cras*, inquit, *mulier erit*. *Clarissimè* Hesych. Ἀνδρώθη· ἀνδρὶ ἡρμόσθη &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συνοικήσασα, i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *Virum* ut Petronius. In hunc sensum usurpat Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est ab Anutio infeliciter tentatus, & sub emendationis pretextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δ' παρθένοι, ὁκόσην ὥρη γάμε ἔχεσ' ἀνδρώσωαι, τῶτο μᾶλλον πάσχοσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsque ille alioqui plurimùm debet, & ex Regio MS. ὥραι rescribi postulat. Vertit autem, *Virgines, quibus propè nuptiarum tempus inflat ut viro conjungantur.* explicat in *Oeconomia*; *quæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt.* h. e. *quæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem aut maturam viro ætatem ingrediuntur.* Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusquam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam esse*, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόσην ὥρη γάμε dixisset, quid opus erat, ἐν τῷ μέλοντος, quod idem prorsus valeret, τὸ παρανδρώσωαι, subjicere? quod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶδες, aliud παρανδρῶδες, utì mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego quidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisq; notulâ duntaxat post γάμε, interstitâ, sic verterim. *Virgines quibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magis fiunt obnoxiæ.* Atq; hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è sequentibus planè perspicuum fit. Siquidem ubi incommoda ea recensuerat, quæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loquitur, quas ἀνδρὸς ἀραίας Græci dicunt, obtingere consuoverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιῦτον πάλγεσιν, ὡς τάχεσα ξυνοικῆσαι ἀνδρὶ σφίσιν· ἢν γὰρ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δ' μὴ, αὐτέων ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, ἅτερ μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut quàm primùm nubant. siquidem indè futuram conceptûs spem; qui malo isti medeatur: quod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ita τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶδες verò q. e. virum experiri, eodem autore, opponitur τῷ παρανδρῶδες. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertam esse* & παρθένοι ὥρη γάμου ἐκπεπτωκυῖαι, quas ὑπερηκίους ἥβη γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l. 3. c. 10.* Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιλαβεῖν τὸ χρόνε] *Sed tempus expectavi.* Xyl. sed nec ἐπιλαβεῖν ejusmodi aliquem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M. Casaub. *Sed longiùs etiam, quàm necesse erat, distuli.* Ita ἐπιλαβεῖν τῷ χρόνε erit de tempore, quod liberum datur, aliquid sumere, quo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istic, non quàm Xyl. voluit.

Δυνατὸν ὄντ ἐν αὐλῇ βιῶντα] Ita *l. 5. §. 16.*

Δυνα-

Δωματίου ἄρα ἢ οὖ ζῶν ἐν αὐλῇ· quem locum vide.

Ἐδῆτων σημειωδῶν | five σημειωδῶν, ut Lugd. quod usitatius est, & eodem recidit. utrumq; enim *vestes notabiles* & *insigniores* sive *splendidiores* designat. Hoc eo, quoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδῆτες σημειώδεις, inquit Annotator Lugd. vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas, χρυσοστίκτους, auro vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sueton. *l. 2. c. 73. Togis usus est neq; restrictis, neq; fusis; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est sanè ab amicis cum privatis vestibus, & domestica quædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, quibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δέ τινων | Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter quæ *ignis prælatio.* Herodian. in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ προεπομπεύειν αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σεβαστῇ, πλὴν τῆς πυρός. De Pertinace, Καπῆλθεν ὅτι τὸ Capitolium, ὅτε τὸ πῦρ ἐξους ἑαυτῆς προπομπεύσαι, ὅτε τ ἄλλο ὅσα βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι. Quibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ προπομπεύοντος τὸ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse adfirmat ex hoc Marci nostri loco; quarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accidit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inquit, vocat, *quæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

——*prænuncius ante*
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verùm Meric. Casaubon. in adversum contendit; *lampadesq;* & *statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *simulacra* scil. *lampadas manibus gestantia*, de quibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v.* 100. Alcinoi aulam describendo,

Χρύσειοι δ' ἔσαν οἶκοι, ὁδμὴν ἔχον ἠελίοιο
Ἔστασαν, εἰσορόωσι δαΐδας μὲν χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Eustath. χρύσειος κύριος, ἀνδρείαντας exponit. Ideò autem Marcum τοιῶν δέ τινων adjecisse, *ut à vulgaribus, quæ in ædibus plebeiis etiam plerisque reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò inter tantos istos viros arbitrum me neutiquam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propius, per me judicium fuerit.

Ἐχυτὸν ἰδιότην συσκιλεῖν ἑαυτόν, | De Marco Capitolin. *Adoptatus in aulicum fastum parentibus suis tantam reverentiam, quantus, exhibuit, eratq; haud secus ac si sub privata domo parcus ac diligens; prorsus invidiam volens agere, dicere, cogitare.* Et Antonino regem: Ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτην αὐτὸν εἶναι οἷόν τε ὄντι τὸν αὐτὸν εἶναι διὰ τὴν πρὸς τῆς βασιλείας ἀξίωσιν ἀφεγμένον ἡμῶν, ἀξιοθαύμαστον παῦτος· ἐν τῇ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ αὐτῷ νῷ τε καὶ ἤθει χαλίφρονος. Similiter Capitolinus; *Imperatorium fastigium in tantam civilitatem deduxit, nec omnino quicquam de privatæ qualitate mutavit. ninisi forte cum amicis egit. quum sibi & filiis omnia quasi privatus fecit. quibus & Senatum detulit Imperator, quantum cum privatus sibi ab alio principe optabat.* De civilitate in Augusto laudat Sueton. *l. 2. c.* 53. faubonum ibidem. Sed & quæ sup. κοινοποιησύνη.

Καὶ νὴ διὰ τοῦτο παπεινότερον | Sed legendum μὴ διά. Sive ut M. διὰ τοῦτο. Rem quod attinet; nihilo tantò major, tantò augustior. Siquidem mè, sed & verissimè, Plinius in *ad augendum fastigium supereſt, ut* potest, *si se ipse demittat, securus* neque enim ab ullo periculo fortuna longiùs abest, quàm humilitatis. De linus, postquam *civilitatem* ejus descripsit species imperatorias superfluas à se amo & tamen, inquit, *ingenti auctoritate* tes fuit.

Ἀδελφῷ | Marci fratrem hîc nec reperire hactenus potuimus.

Δωματίου μὴ διὰ τοῦτο ἐπιχείρει ἐπ | tùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum ad rem bene gerendam excitaret, *illius obitum Marcus sibi reipublicæ* melior & feracior ad virtutes: quippe jam impediretur aut simulatis gallidè ribus, aut his, quibus præcipuè diffluebat inde à primo ætatis suæ tempore, prævæ, vel moribus. Capitolin.

Τιμῇ καὶ στοργῇ ἐκπρεπεστάτῃ κα *Marco exhibuisse Lucium, si suscipere* gatum proconsuli. vel præsidem imper verba videndus Salmas.) autore eo Capit amore tamen idem negare videri.

Ἐν οἷς ἴσως ἂν κατορθώσω | Sen vit. c. 14. *Dubitare se Fabianus* satiùs esse nullis studiis admo carì. Ipse Senec. *ibid. c.* 13. *Dicebat, quàm operosè nihil agentes* tilium studio detinentur. Idemque liberalium artium consectatio vulgus

trepestivos, sibi placentes facit ; & ideò non discentes necessaria, quia supervacua didicerunt. Vide *suprà ad* § 7.

Παιδία | *Filios* habuit *Verum*, quem septennem amisit ; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum ; & *Antoninum* huic geminũ, qui quadrimus est elatus ; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filias* plures, quarum Commodus tres superstites reliquit. Cass. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & Sorores.* Lampr. in *Com. Lucillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφυῆ, μηδὲ κατὰ τὸ σωμάτιον δίσκοφα | Et fuit reverà Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsque planè distortissimis.

Τὸ μὲν ἐπιπλέον ἐν σχολῇ ἐν ῥητορικῇ καὶ ποιητικῇ | Τὸ μὲν Lugd. perperam. Vide *suprà* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qui filio, quem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inquit, *qui nôris tam bellè canere?* Vide Stratonici dictum à Ptolemæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τῷ μὴ ἐπεὶ ἥδιστοι αὐτοὶ ἦσαν | Pro μὴ, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον | de quo suprà § 8.

Ῥούφον | suprà § 7.

Μάξιμον | suprà § 15.

Τὸ κατὰ φύσιν βίῳ | vid. suprà ad § 9.

Ἐναργῶς | *Perspicuè.* Xyl. *efficaciter.* Cas. ἐνεργῶς. crebra apud autores Græcos vocabulorum horum ab exscriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας | *Cogitationes injectas.* Xyl. ἐπιπνοίας malim. atque ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν καλὸν ἄδη | Lugd. ἢ δὴ, quod & ferri potest, quia ἢ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2 § 9.

Τὰς ἐκ τῶν θεῶν ὑπομνήσεις καὶ μυστικὴ διδασκαλίας | Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero *Tuscul. l.* 1. *Philosophia quid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, quòd vivimus ; philosophiæ, quòd bene vivimus. itaq; tantò plus ne; huic quàm diis, quantò majus bonum est bona vita quàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, quòd διδασκαλίας nostrer dicit : ὑπομνήσεις verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. *v.* 485. & ψ'. *v.* 270.

—— θεὸς ἔμβαλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. *v.* 10.

—— τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἔμβαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras *c.* 7. *v.* 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. ὑπομνήσεις verò καὶ διδασκαλίας ità distinguere videtur, ut illæ per signa quædam obscuriora, istæ per indicia clariora, quasi disertè præcipiendo quid facto opus sit, procedant. Galen. *de opt. sect. c.* 11. ex Empiricorum sententia : Τὰ καταλαμβανόμενα, ἃ μὲν αὐθύνως καταλαμβάνεται, οἷς τὸ ἔρρωσο· ἃ δὲ ὑπομνηστικῶς, οἷς τὰ διὰ σημείων τινῶν καταλαμβανόμενα. ἐνδεικτικῶς δὲ ὅδε καταλαμβάνεται ὑπόμνησις ὑπὸ τῆς ἐνδείξεως, apertè distinguit.

Τὸ ἀνεκτὸν μοι τὸ σῶμα | Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀδυνὴς ἦν τῷ σώματι. Dio *Habuit enim corpus valetudinarium.* quod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inquit, *operis & laboris studiis impendit ut corpus afficeret, atq; in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς παλλῆς, inquit, ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀδυνέσατον τὸ σῶμα ἦν· καὶ τοι τοιαύτη ἐνεξία ἐπ' ἀρετὴν χρησάμενον, ὥστε καὶ πολεμαχεῖν, καὶ οὓς ἀγείνε ἐν ὄψει καταβαλεῖν ὑπὸ ἴππου. Et mox ; Οὔτε ἔρρωτο, καὶ καιροῖς πλείοσι δὴ πᾶσι, ὡς εἰκεῖν, πλὴν ἡγεμονίας ἀεικίνητον. quæ postrema illustrant, quod adjecit hîc Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum quod apud Suidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδυνεσάτου καρδιεσκότατον ἀπέδειξε. Tribuit autem hoc Cassius theriaci, quod quotidiè fumebat, beneficio. De quo videri poterit Galenus, qui hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἁλῶναι | ἁλῶναι eo sensu, quo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pæd. l.* 2. *c.* 10. Μηδὲ μὲν ἅπτεσθαί τινος πλὴν γαμετῆς τὸ παράπαν τῆς ἑαυτῆ γυναικός. *Prov. c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. *quisquis eam attigerit, haud futurus est insons.* de uxore aliena. Eadem mente Σήγειν & Σηγάνειν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθενίων θεσπεσιωτάτην καλῆς καὶ ἡνιόχου ἁλῶναι γυναικός. —— ἀλλ' Ἀλέξανδρος ἔτι τούτων ἔσηγεν, ἔτι ἄλλων ἔχων γυναῖκας θεὸν γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτης | Ex pallacis aulicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου | ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* §. 16.

Τὸ γαληνίσαντα Ῥοῦφον, μηδὲν πλέον ποιῆσαι, ἐφ' ᾧ δὲ μετέγνων | Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisq; ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atq; hoc est, quod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de quo loco alibi diximus.

Μέλλοντα νέαν πλοῦσιαν πλὴν τυχόντα | Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino Marci mater, antequam filius imperium Pio defuncto adiret: quâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆται μετ' ἐμοῦ τὰ πλείστα ἔτη | Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussusque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα | Quòd nec defuerit unquam, unde aliquid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act.* 20. 35. & quod optimum quemq; censere Greg. Nazianz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ ἐυπορεῖν τῷ πάσχειν πιστεύειν· ἢ φιλανθρωπότερον εἰσόδους ἔλεθ'.

Τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ | *Habuit uxorem Annium Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et revera, qualis istîc depingitur uxor, numinis donum, haud è minimis, haud è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ἐπιτήδειον ἔχοντα εἰς τὰ παιδία ἐυτυχεῖν | Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδε γεγονότα μοι ὑὸν πολλῶ ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ἐὰν ὅτως ὀφθῇ τῇ φύσει τοῦ παιδὸς, ὡς ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν σὴν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ἐπὶ σοῦ τραφέντα ἢ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι ἢ ἐμοῦ ἢ τῆς ἐμῆς περιγεγονότων διαδοχῆς. *Filium mihi genitum scias; quo nomine Diis gratias ago, non tam proinde quia natus, quàm quòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsque, dignus evadat, qui & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l.* 9. *c.* 3. Commodum autem Marcus *& suis præceptis, & etiam magnorum atque optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Onesicratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lampрid.

Τὰ δ' ὀνειρόπεμπτα βοηθήματα | De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat l.* 1. tangit & noster, *l.* 9. § 27.

Καὶ τότε ἐν Καύτῳ ὥσπερ χρήσιν | Locus mutilus; quod & Xylander monuit. *forsan*, inquit in *notis*, ὥσπερ χρήσιμα, *quomodo utaris.* At in versione *sicut Chræsæ*: ac si loci alicujus nomen proprium esset. quò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρύσῳ legatur. quasi dicat Marcus, *Cajetæ, quæ in regione Campana maritimum est oppidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti* παρὰ Χρύσᾳ πολυφλοίσβοιο θεοῖσιν. *Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χρύσου legendum suspicatur: χρῆσις idem quod χρησμὸς, ut χρηματισις interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut sensus sit, *quemadmodum sibi divinitùs remedia ad quosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliquando agens versaretur in periculo alicujus morbi alterius ve casûs, auxilium, quo eum depelleret, ostensum fuisse, idque tanquam oraculo, cùm alias in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qui legit, ἐν τῷτο ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hâcq; Cajetæ tanquam oraculum quoddam.* Clariss. Salm. *sine aliquo* στοιμήφῳ (quales Marcus istîc loquitur) ὁτιεῖρῳ *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit, legendum scil. vel ἐν τότε ἐν Καύτῃ ἐυτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in quo monitum illud à numine acceperit: vel, ἐν τῷτο ἐν Καύτῃ, ὡς ἐφεξῆς, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, quod *circumlinere* sibi aliquid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil ausim.

Ὅπως τι ἐπιθύμησω | [τὸ] ὅπως τι ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τι ex τὸ factum sit.

Ἀπολαθῆσαι ἐπὶ τοῦ συγγεφῆς [Lugd. ἀπολαθῆσαι. forsan ἀπολαθῆς. usitatius autem ἐπὶ τῆς συγγεφῆς diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1. ἡσυχάζειν ἐπὶ τῇ ἡσίᾳ dixit. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 6. ἐκ τῷ τοιούτου, τοσούτου μὲν ἀπεχώρησα, τοσαῦτα ἢ μεγαφέρας, τοσούτῳ ἢ χείρων ἀπολαθῆσαι γεγονὼς ἐ πολλῷ ἄξιος. Verum ἀπολαθῆς, quo Marcus hic usus videtur, distortius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l.* 3. *c.* 24. inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, ἀπολαθῆσαι & ἀπολαθεῖν collocat. Vetus Edictum Centorium ex Suetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l.* 15. *c.* 11. exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qui novum genus disciplinæ instituerunt; ad quos juventus in ludum convenias: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: illi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, quod Marcus, ἀπολαθῆσαι.

Θεῶν βοηθῶν ἢ τύχης δώρου | Expressisse videtur, quod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobæus *tom.* 2. *tit.* 58. Θεὸς μὲν πάντα ἢ κατὰ δίκῃ τύχη ἢ καιρὸς τ' ἀνθρώπων διακοσμεῖται ξυμπάντα. quanquam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmq; contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. quomodo & Solomon rex usurpavit, *Eccles. c.* 9. *v.* 11. quo loco, quod Plato τύχην ἢ καιρὸς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam quæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l.* 2. *c.* 19. § 8. Ἐν δ' ἀκλινδῆ βέλτιον ἦθος τῇ ἐυτυχίᾳ, ἐπεὶ φιλόθεοι εἶσι, ἢ ἔχειν ἀφεῖς τὸ δεῖσθαι ποιοῦσι, διὰ τὸ χρηστὸν

ὑφα ἀγαθὰ ὑπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor, *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimium quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, legendum videatur, τάδε ἐν Κυάδοις, *apud Quados hæc*; concepta nimirum vel conscripta sunt. Istud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις, h. e. *Quæ apud Quados*, agendi scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potius, quam subjunctæ clausulæ significationem præ se ferrt. Atq; in hanc partem hoc in loco M. Casaub. recepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim ea disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil quicquam dubitavi: cùm & huc usq; seriem quandam continuam, quæ hîc planè inciditur, lector ipse tenuerit, miscelam deinceps meram deorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qua liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] *Quadi* Germaniæ populus, de quibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. Germ.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, autores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτι θεὸς Μάρκῳ ἤδη τοῖς Μαρκομάννοις καὶ Κυάδοις ξυνεπλάκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset, Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atq; Apollinario Euseb. *hist. Eccles. lib.* 5. *cap.* 5. & *Chron. lib.* 1, & 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *c.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. quanquam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Suidam alius nescio quis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatiq; Claudianus, Christiano nomini iniquiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Euseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

1. Ὡσὸν πολλάγειν] δεῖ, (ut *l.* 3. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale quid, subintelligendum. quæ cùm in scriptis istiusmodi est frequentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. σῴζει legit, vertitq;, *solebat is sibi prædicere.* d monentis potiùs quid velit, quàm quid assueve- narrantis, dictio videtur. quin nec in persona tia, quam dicunt Grammatici, de se Marcus lo- i assolet.

Συμβάλλεσθαι σωφρονεῖν, ἀγχίνοιαν] Seneca, *de l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æquus erroribus, hostis, sed correptor peccantium, hoc quotidie proit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi dinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis bitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspin, quàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὴν ἄγνοιαν] Creberrimè istud inculcat ler, utl in locis collatis videre licet. vide *infr.* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem differentem, . *c.* 18, & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali t ignorantiæ recti & boni.*

Βιαίῳ δὲ πεδημένῳ] Ita *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐμὲ ἰχνοῦς. quod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 7. § 26. Vel insciti à rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æquior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τὴν φύσιν τὴν ἀγαθὴν, ὅτι καλὸν, καὶ τὴν κακὴν, ὅτι αἰσχρὸν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸν καλὸν ἀγαθὸν εἶ· ἢ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶ· ἢ ἐσυδωναμὴν καὶ καλὸν τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qui sola bona, quæ honesta; mala tantùm quæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteraque extra animum, neque bonis, neque malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγένειαν, ἀλλ' αἵματος καὶ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ] Ita *l.* 12. § 26. Ὅσα ἢ συγγένεια ἀνθρώπους πρὸς ἄλληλα τὸ ἀνθρώπινον ἦθος. ἐκ γὰρ αἱματίου καὶ σπερματίου, ἀλλὰ διὰ κοινωνίας. Non hac duntaxat, aut præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *instit. l.* 6. *c.* 10. *Si ab uno homine, quem Deus finxit omnes ortmur, certè consanguinei sumus.* Itaque τὸ μίσος

μόνον hîc subintelligendum, cujus frequens passim Ellipsis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς σεβόμεθα. *Hominem Dominum nullum, sed Deos solos adoratis.* Ita supplet Christus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omissâ particulâ illâ Moses dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque servies.* Paulus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio ista ad circumcisos (solos) an & ad præputiatos pertinet?* Quod Castellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumcisionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ τοῦ | Synes. *de provident.* Ἔστι γάρ τις μία ψυχῶν καὶ σωμάτων συγγένεια. τὸ γὰρ τὴν αὐτοῦ ἐπὶ γῆς ἐκφῦσαι γένεσιν, τοῦτο προσήκει ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥιζώσας πηγῆς. qui tamen fontes, unde deriventur animæ, duos statuit; terrestrem alterum, alterum cœlestem; inde Osiridi, Typhoni hinc animam contigisse. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio σύμφωνος Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 10. eodem, quò Marcus istîc collineans; *Si ab uno Deo,* inquit, *inspirati omnes & animati sumus, quid aliud quàm fratres sumus? & quidem conjunctiores, quòd animis, quàm qui corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Deniq; cælesti sumus omnes semine oriundi:
Omnibus ille idem pater est. ———

Subjungit Lact. nostro consentiens: *Ergo pro belluis immanibus habendi sunt, qui hominibus nocent.* —*Ob hanc enim necessitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunquam facere, semper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Cicerone *de legib. l.* 1. *Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur: sic omnes homines inter se naturâ confusi, pravitate dissentiunt; nec intelligunt se esse consanguineos, & subjectos omnes sub unam eandémq; tutelam. quod si teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχον | Θεία κάπνισις. i. e. *portiuncula divina,* ὁ νοῦς, i. e. *mens,* sive *anima rationalis* hîc dicitur. sicut infr. § 4. τῷ τὸν κόσμον διοικοῦντι ἀπόῤῥοια. & *l.* 5. § 27. τῷ Διὸς ἀπόσπασμα. de quibus, suis locis dicetur. Eadem Epicteto differt. *l.* 1. *c.* 1. Τῷ Διὸς μέρος. Senecæ *epist.* 92. *Dei pars est.* & *de otio sapient. Divini spiritûs pars ac velut scintilla quædam.* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——— *divinæ particula auræ.*

quo modo Ammianus, tanquam ex Physicorum sententia, *l.* 21. *Sol mens mundi nostras mentes ex sese, velut scintillulas, diffunditat.* Et Manilio Astron. *l.* 2.

——— *pars ipsa deorum est.*

Plutarch. *quæst. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ τῷ μεταξὺ καὶ λογισμῷ, ὃν ἔχομεν δὴ τῷ θεῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐ ὡς αὐτῷ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Augustinus, *epist.* 157. *Animam, Dei non particulam esse, sed creaturam.* & *de anim. orig. lib.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* quem & ampliùs vise sis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de resurrect. c.* 7. *Deus animæ suæ umbram, spiritûs sui auram, oris sui operam, vilissimo alicui commiserit?* Animam loquitur humanam corpori inditam. Pulcherrimè Gregor. Naz. Augustino sensu consentiens, quamvis modo loquendi dispar, *apol.* § 33. Περὶ ψυχὴν ἣ αὐτὸν, τῷ ἐκ θεοῦ καὶ θείαν, καὶ τῆς ἀνωθὲν συγγενείας μετέχουσαν, καὶ ὡς ἐκείνῳ ἀπεστομῶσθαι, εἰ καὶ τῷ χείρονι ζωπυρεῖν. Modestissimè Epiphanius, in *anchorat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν εἶναι τὴν ψυχὴν, ὅτι ἀλλότριον τῆς ἀμφυσήσαντος. (ita enim legendum autumo, quod ἀμφυσήσαντος vulgò legitur) πῶς γὰρ τὸ λειπὸν οὗτος ποιήσει θεὸς μένων ἔνωσεν. Sed & Synesius *epist.* 105. τὸν νοῦν indigitat τῷ ἐν τῇ ψυχῇ μοίρᾳ τῷ θείᾳ.

Οὔτε βλαβῶσαι ὑπό τινος αὐτὸν δυνάμενοι | Argumentum à nostro crebriùs repetitum, utì in collatione indicatum, nostris etiam non insolens, qui lædi neminem, nisi à sese, posse contendunt. Habes à Joanne Chrysost. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτοῦ μὴ ἀδικοῦντα οὐδεὶς δύναται βλάπτειν. Inter exteros verò Maximus Tyrius *dissertationem* eadem de re ingeniosâm admodum instituit, numero 24to. quâ & Socratis dictum illud celeberrimum laudat, à Platone in *apol.* positum, à Plutarcho *de tranquill.* ab Epicteto *enchiridio extremo,* & *differt. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repositum, à Thrasea etiam apud Dionem in *Nerone* usurpatum. Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι γε οὔ. *Me Anytus & Melitus occidere quidem possunt, sed ledere non possunt.* In eundem hunc sensum & Dominus noster de suis apud Lucam *Evang.* 21. quibus etiamsi prædiceret, fore ut morte ipsâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) subjicit tamen, nihil indè ad ipsos damni, ne vel minimum quidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite vestri cujusquam periturus est.* v. 18. οὐ γὰρ δύναμις, inquit Maximus, ἀγαθῷ ἀνδρὶ ὑπὸ πονηροῦ βλαβῆναι. quod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. *neque enim jus fasque patitur, ut vir bonus quispiam ab improbo quoquam lædatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum nostro consentiens planè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 87. Εἰ γὰρ οὐδὲν πάσχοις δεινὸν, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδὲν σε διαθεῖναι κακόν; *Si mali nil pateris, cur ei succenseas, qui te malo non affecit?* Julianus deniq; *de Cynism. orat.* 2. Κἂν τις ὑπέρογκος ἴσχῃ πρὸς αὐτὸν· κεφαλὴν, φήσω, πολλοῦ πρὸς θεοῦ. ἐκείνῳ μὲν ἐκ τέχνης ἐχρῆτο, ἐμοὶ

[illegible] ἐπὶ τὸ αὐτὸ, βαρύτερον ἐποιοῦσι τὴν μνήμην τῆς τῶν χρεῶν ἀγορᾶς, ἵνα μὴ πάνυ ἀφορτίσωσι.

Αἰσχρὸν γάρ με ὑδὶς ἀμπέχειν | αἰσχρὸν ἀμπέχειν, ut & χιτὼν ἀμπέχειν, infrà § 11. metaphora ab amictu sumpta, qui corpori circumjicitur, quóq; corpus ipsum involvitur. qualis illa Psalteæ *Psal.* 109. 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. — φορεθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον, ὃ ἀμπέχεται). *turpi*, inquit, *aliquo nemo me involverit.* quia virtutem scil. nemo eripere cuiquam potest, in qua sola τὸν καλὸν, & in cujus solius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Αἴγινα ἢ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ; ἢ καὶ τοῦτο ἀφέλοι. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus nostris unum bonum est virtus.* &, *de constant. c.* 5. *Unum malum illis est turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qui & idem *ad Attic. l.* 10. *epist.* 4. *Nihil esse bonum, nisi quod honestum: nihil malum, nisi quod turpe sit.* itaq; τὸ αἰσχρὸν ἀμπέχειν, & τὸ κακῶς ἀμπέχειν, [illegible] nostro idem sunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀλλὰ μὴν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ ἐστὶ καὶ ἄλλου τινὸς ἢ ἀρετῆς· τὸ δὲ ἀγαθὸν ἢ ἀρετὴ ἢ ἄλλο τι ἀρετῆς· ἡ δὲ ἀρετὴ ἀνεπαίσθητον. οὐ γὰρ ἐδήλωσέ τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἀφελόμενος, ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. οὐδὲ γὰρ ἀφαίρεσις ἐστὶν, εἰδὼς, ὅτι ἀνόνητον, ὅτι ἀλυσιτελὲς, ὅτι λυπηρόν. Eodémq; Chrysostomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Acciantis apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

— *nam si virginis*
Eripere quis vult, ac virtutem non quit.

Λυπεῖ γὰρ ἀναίρεσις ἴδιόν τινος. Epictetus apud Arrianum. § 36. *Præmio virtutis nullus est.* Itaque Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος κολασθέντας ὑπὸ τῶν κακῶν ἐκείνων τῶν ἀδίκων ἐν αὐτῷ ἀφαιρεῖται, οὐδενὸς τὸ ἀρχαῖον, ἀγαθὸν δ' ἔλαβε. ἀλλὰ καὶ ἐπαινούμενος ὑπ' ἀνδρῶν, βοώντων ἐπὶ τῷ Ἀ[illegible] *l.* 6.

[illegible] Διὸς ἄστυ.

καὶ ἀπαγομένου ἐπὶ [illegible] ἀσπάζεται ὡς παίδευσιν καὶ εὐεργέτην ἀφορμὰς ἀρετῆς. καὶ ἐπιδεικνῦται, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ λίθου, οὕτω ἀγωνιεῖται πρὸς τὸν ἐπιβάλλοντα. Senec. *de constant. sap. cap.* 5. *Injuria proposito hoc habet, aliquem mala afficere: malo autem sapientia non reliquit locum, quem enim malum illi [illegible]: quæ intrare eò, ubi jam virtus homestum [illegible] potest. injuria ergo ad sapientem non pervenit. Si injuria alicujus mali patientia est; sapiens autem nullius mali est patiens; nulla ad sapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

[illegible] ἀφελόμενον τὴν συγγνώμην δικάσαι, ἔτι ἀ[illegible] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πλὴν [illegible], τὸ μὲν φορητὸν, τὸν [illegible], οὐδὲν αὐτὸ μὴ [illegible]. αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐν ἐμοὶ ἡ φορητὸν ἄλλο ἀνάγκην μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι ζωῆς καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ φορητὸν ἔσται. Idem *dissert. l.* 3. *c.* 20. Οὐκ ἔστιν ἄλλου μισεῖν τὸν ἀ[illegible] ἐμοῦ. ἐγὼ δ' ὡς ἀδελφὸν [illegible], ὡς τὸν χιτῶνα τοῖς ἀφ' ἡμῶν, ἐμοῦ δ' ἀλλοτρίων τοῦτο ὑδὶς [illegible] ἐκεῖνο κωλύεται. Vide *l.* 5. § 22.

Γεγένηται [illegible] | Quod *l.* 4. § 3. τὸ λογικὸν [illegible] ἀλλήλων ἔχειν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 36. [illegible] ἀλλήλων ἔχειν. & *l.* 5. § 16. [illegible] γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. [illegible]. Vide *infra ad* § 2. Senec. de *ira l.* 2. *c.* 31. Homo in adjutorium mutuum generatus est. & epist. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eisdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem inditit mutuum, & sociabiles fecit: illa æquum justumque composuit: ex illius constitutione miserius est nocere quàm lædi. & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iste versus & in pectore & in ore sit:*

Homo sum: humani nihil a me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habemus in commune, quòd nati sumus. Societas nostra lapidum fornicationi similima est; quæ ruitura, nisi invicem obstarent; hoc ipso sustinetur.*

Ὡς πόδες | Ἰδοὺ, πῶν τὸ ἀνωφερὲς ἐξ ἀνάγκης ἀρτίως ἔχει τοὺς πόδας. Aristot. *de animal. incess. c.* 8. & *hist. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles. Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτὰ μέρη πεπλήρωνται, ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σιαγόνες, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ ἐν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, οὕτω ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νῦν λαβόν, ἀλλ' ὅμως ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι διὰ τὴν εἰρηνικὴν κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὸ τὸ ἴδιον ἔργον οἷόν τε εἶ παρέχειν χωρὶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· ὅτω καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους μὲν ὄντας, καὶ τὴν ψυχὴν (forsan ψυχὰς μίας. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παλαίειν ἀναδῆν, ἀλλὰ τῷ ἀδύνατον φορτίῳ τῆς ἀδελφοῦ. καὶ τὸ αὖ καὶ πλεῖόν τι φέρε τὰ μέρη συναμύνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν· οἵ τε γὰρ ὀφθαλμοὶ μὴ ὁρῶσιν ἀλλήλους παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ ζωπυρεῖται παρούσα χειρὶ παρούσῃ· ἢ δ' ἀδελφῶν σύμπνοια ἀλλήλοις πολυχρονίζει πως ὅτι σφίσιν τὸ τὰ κοινὰ διαφέροντα, καὶ διεστῶτες σώματι, μίαν δ' ἁπάντων ἀλλήλοις ὄντα, κἂν μικρὸν ἢ τὸ διάστημα. Ita enim locus ille insignis, sed fœdissimè vitiatus, ex parte saltem restitui poterit. Basil. Cæs. *epist.* 68. Ἀκριβῶς εἰδότες ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνδεχομένης πρὸς ἀδελφῶν οἰκειότητος διέχομεν. ἢ ὅσον ἡ ἑτέρα πρὸς χεῖρα τὴν ἑτέραν. ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἡμῖν κεκλήκασιν, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν φησὶ πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀποβλέπωμεν τὰ μέλη ἡμῖν, ὅτι ἓ [illegible] ἑαυτῷ

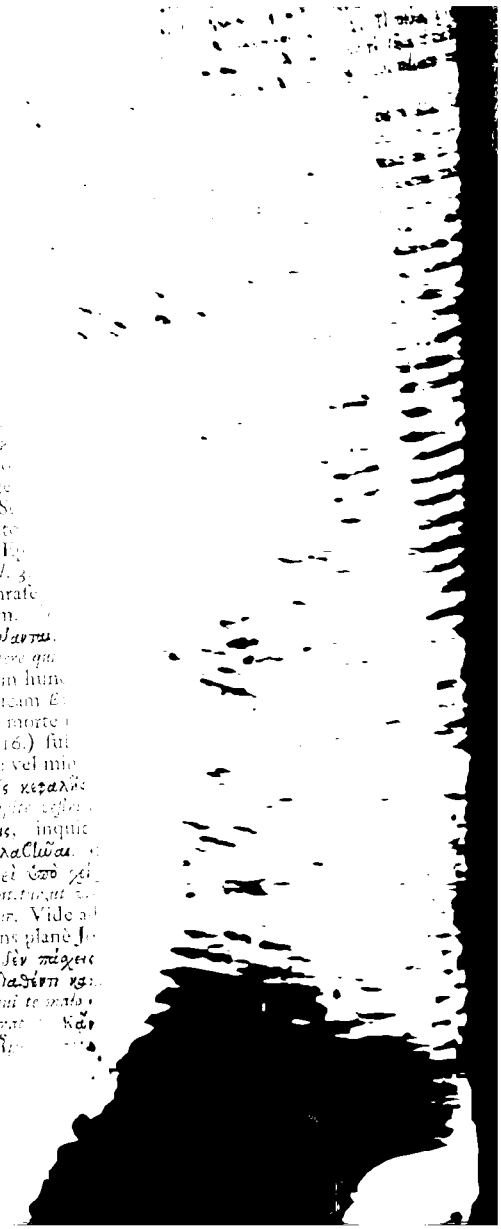

ἔτο, ᾗ λύδρον ἐν θυλάκῳ.
ἔεσν, ὁ τὸ αἱματῶ μιασμὸς
νει. *cruor pulveri commistus.*
ἡ λύμα, τὸ κήδαρμα· per
ον distinguatur. Eadem fe-
ll. χ. Utrumque autem, &
onet idem *ad* Il. ϕ. plenius
ad Il. υ. Τὸ μὴ κονιορτὸν
μα, λυθεὶς καλεῖται· *fini-*
nisse. itaque de athletis 1
n. l. 2. Verùm ibi po-
ἰχὼς αἱματίοις, Oppia-
ieus cruentus. σῆψις δὲ αὖ-
τοτρεφὴς. quamquam *cruo-*
m ipsum: sed quem ad
ic nuncupat.
alim cum Xylandro,
m. tum quia χροκύ-
statuit Eustath. *ad*
ρχ, ἐκ τῶν ὑδάτων, φλε- 2
κύφασμον autem di-
b. ὅτι διὰ κέρκης
ndus, apud quem
αίνεται. Verùm
ùm nostro, χρο-
etiosi verò no-
ὑδάτων πλέγμα
co nostro, de-
illum, inte-
rsus; siqui-
πείας, *cutis*
r. c. 5.) qui
vorum, ar-
em imple-
r & con-
ῆς πλέγ-
ortan &
ncupat.
ατίονε
a.
us &
Plut.
1.
ἔεσς
τοι-
ῆσ-
ua-
λεγ.
ri-
am
itus
quia
ἔεμ,
orem
a Deo
idem

d. Civit. Dei l. 13. *c.* 24. quo etiam loco nè Stoïcis calcitum dare suum videretur, qui de substantia divina mentem saltem derivatam tradiderunt, adjungit: *Sed aerem non possumus non dicere animam, quia hominis sumus, sed de illo aere circumfuso, qui attrahendo & respirando ducimus ac reddimus, facere fecere, cùm fabricamur: ità omnipotens Deus non de sua natura, neque de subjacente creatura, sed ex nihilo potuit facere factum, quem corpus hominis inspirando insperasse vel insufflasse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, quia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè quàm Marcus hìc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qui ventum putant, hoc fallantur, quod ex aere spiritum ducentes vivere videamur. Varro stagè definit: Anima est aer conceptus ore, dein ventilatus in Pulmone, repercussus in corde, diffusus in corpus: hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus: quia multo prius gignitur anima, quàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà quàm Stoici, qui à partu animam in corpus insinuari statuebant; quod & Lactant. *ibid.* monet; & Plut. *de Stoic. contrad. c.* 32. Vide *l.* 12. § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πρῶ ψυχὼ ἐν τῷ ὅλῳ εἰσέναι, ἀναπνεόντων φερομβρίῳ ὑπὸ πρῦ ἀνέμων. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* περὶ τὸν ἄνεμον. Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pseudo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Quin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in *promulsi. critic.* & Meurs. *Critic. Arnob. l.* 3. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunquid suas animas expiraverunt venti? Animum* enim dictam, *quod corpus animat*, ut Pseudo-Augustin. in *diffin. ecclesiast. c.* 20. & *de spir. & anim. c.* 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo duci dicique manifestum sit. Vide ampliùs ad *l.* 5 § 4.

Πάσης ὥρας | *in horas* Xyl. & § 5. *singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Cas. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive fabulones dicterium, cujus *l.* 8 meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεὸς νόον ἐν ἑνέφυσεν
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χὠ νόος ἐκπέταται.
Ei tibicini mens calcitro inclusa inest:
Nam simul ac inflant, avolat illa simul.

Ἐξερμάλεον | Ità Maro *Æn. l.* 9. v. 353.
Purpureum vomit ille animam ——

idem enim ipsum in morte fœtus fieri, quod in respiratione fit jugiter, vult Marcus noster, *l.* 5. § 4. sicut autem *animam evomere*, ità *spiritum expuere* dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Spiritum spiritum expuimus interim, dum trahimus.* quæ tamen verba aliter distinguit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt haud pauci) in *Tyoste.* v. 244.

Ferro peremptus fœtus animam evomat.

& *Troad. v.* 1168.

ὥσπερ λίμνας, ἐμπαλαμύας, φύσεως τε καὶ καταρρύσεως νοσήματα ὀνόματα πάσχειν ἀναγκάζειν τοὺς κομψοὺς Ἀσκληπιάδας, ἂν αἰσθέσθαι δοκεῖ; Multùm hac in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐνεκλιτικὰ τῆς σωμάτων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν εὐκίνησα, φερνίδων ἀπαλλάττει τοὺς ἀλείπτας, ὑδὲν ἢ βραχέα παρέχοντας τῆς εἰς ἐπιμέλειαν ὥσπερ καὶ γεωργοὺς τὰ ἔυβλαστα καὶ τὰ εὐγιῆ ἀνδρός, βελτιώμενα δι' ἑαυτῆς. Nec minùs tamen temperantia, sedulaq; tutela. Senec. *epist.* 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos simus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere. Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus caussis.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de quo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρόνως ζῆν, ἡδὺν ὑγιάσκουσα τὴν φρονεῖν σωτηρίαν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων ἐκτός | Suidas, qui per præceptionis formulam, transcripsit ista, vocibus duabus auctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ φιλοχωρητικὸν ἀδασκάνως | Contrà quàm Dionysius Siculus ille, de quo Plut. *de tranquil.* οὐκ ἠγάπα μέγας ὢν ἦν τότε τυραννῶν, ἀλλ' ὅπ φιλοξένης τῆ ποιητῆ μὴ βέλτιον ἦδει μηδὲν, μηδὲ πειθοῖ τε τῆ Διδάγδαι Πλάτωνος, ὀργισθεὶς καὶ περιξωσθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δ' ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà quàm Hadrianus, de quo Cassius, & ex Cassio corrigendus Suidas; φιλοπαίγμων τε ἀπλήσω ἐχρῆτο, καὶ χαίρων τοῦτο καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπεδείκνυτο καὶ ὑδὲν ὅ,τι μὴ σεμνὸν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγεν. ἐν τούτων δὴ καὶ ἦν τινι φερεχύδην, πολλὰς μὲν καθεῖλε, συχνὰς δὲ καὶ ἀπέλυσε. βυλόμενος γὰρ πάντων ἐν σχεδὸν εἶναι, ἐμίσησε τοὺς ἐν τινι ἐπαίρεσθαι. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, contrivit; cumq; eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invisem edidit, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; quo loco & Favorini festivum dicterium refert, qui arguentibus amicis quod Hadriano de verbo quodam reprehendenti fine caussa, cessisset; *Non rectè suadetis, inquit, qui non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qui habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλάτης ὢν, ἑλληνίζειν· Ἰωνικῶς ὢν, μοιχείᾳ κείρεσθαι· βασιλεῖ διαφέρεσθαι, καὶ ζῆν.

Ἡ ἐκ τῆς ἐξ ἰσρείας [illegible] πάντων φερομάτων | transponendum [illegible] gendúmque ἐκ τῆς ἐξ ἰσρείας νόμων, [illegible] & deesse vocula aliqua videtur, [illegible] innitatur. Itaque ἐμπειρίαν pro φερομάτων D. Junius: qui & ἰσρείας nomine [illegible] vult intelligi, sed *peregrinationem & [illegible] torum lustrationem.* ego *notitiam* opinor [illegible] do acquisitam. ità Marcus ipse cap. [illegible] ἰσρεία τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 2. [illegible] ἕτερα, καὶ τὰ τοιαῦτα, ταῦτα ἰσρήσαι, ἐδέπωσαν, ἰσρησάτωσαν.

Οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ὀπτιδίων φιλοτιμίαν enim putidius affectationis affectation[illegible] nísque ostentatione. Contrà verò quàm *pos. l.* 1. *c.* 1. ὁ μόνον ἐφάπτης ἀδιαίρετος Πλάτων, μὴ ὄνλα δ' ἑκάστου, εἰ [illegible] σωτέρως ἄκρας, φιλοσοφίας, μὴ [illegible] Vide *l.* 7. § 60. σωὶ τῷ ἀνεπιτηδείῳ

Τόποις καὶ φερόμασι τοῖς αὐτοῖς [illegible] κόν | Seneca Lucilio *epist.* 69. *Magnæ de alio in alium transilire nolo. primùm quiens migratio, instabilis animi est. non potes, nisi desinas circumspicere animum possis continere, priùs corporis tui deinde plurimùm remedia continuata prodesterrumpenda non est quies.* Et *epist.* 2. *mihi scribis, & ex his quæ audio, benam concipio. non discurris, nec locorum mutaquietaris. ægri animi ista jactatio est. primentum compositæ mentis existimo, posse & secum morari: nusquam est, qui ubique æquè sanitatem impedit, quàm remediorum tatio. non venit vulnus ad cicatricem, in dicamenta tentantur. non convalescit plenitransfertur. nihil tam utile est, quòd prosit.*

Ἐρτὰ θεωρίων ἐπιτελέσει | Et istic æmulus, *Gladiatoria spectacula munificeravit: Et gladiatorii muneris sumptus temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ διαπομπῶν rum extructionibus, congiariisque. Xyl. magnificentiam, istis munificentiam res Romani ostentare ac venditare rùm vir doctiss. Patr. Junius *operum* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν, ὡς αὐτὸ φερόμενον ἀδοκήτου. | Xyl. legit: vide τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνδράσιν ὡς αὐτὸ Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνδράσιν ἀδοκήτου pro ἀδοκήτου legi posse D. Boot. καὶ τοῖς τοιοτρόποις, ἀνδράσιν ὡς αὐτὸ φερόμενον ἀδοκήτου· &c. aut ἀνδράσιν ab ἐμφερεῖν, 'quod præceffit, τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis [illegible]

πρὸς αὐτὸ τὸ δέον πρ. διδοκώς. Vel etiam, καὶ τοὺς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ δέον, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in rebus omnibus exhibendis, quibus animi hominum blandiri solent; captari solent; hominémq; ejusmodi qui respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè consequeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

— *pretium cui virtus ipsa petitum.*

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitâsse, dixisse, feciss gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qui volet. Interim quod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *differt. l.* 3. *c.* 24. ἐκ ὧδ' ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὑδὲν ποιεῖ τῆ δόξαι ἕνεκα, ἀλλὰ τὰ πρόσφορα καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λέσης | *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. quomodo illi, qui, ut Flacc. *l.* 1. *epist.* 6.

— *exudi tumidique lavantur.*

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Fuit lavisse semper horâ balneari, & sibi commodâ *ἐν τοῖς qui circa ipsum.* Casaub. ad Capitol. ἐν illud, quod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugd. retinet Casaub. egò vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; quomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. ἐφθασα ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοπολίτας | ὀλίγοις ἀρκούμενον, οὓς ὀικέτας, σκεύη, ἑδῶν, τροφῆς, ὑπηρεσίᾳ. *l.* 6. § 30. De Augusto Suetonius: *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, residuis lectis quibusdam, quibus pleraque nimiæ privatæ elegantiæ fuere, & vix quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instructo.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀπυωπὸς. | *non circa victum curiosus, aut studiosus auxius,* Xyl. ὀπυιωτὴς, *Latine* Opsonium. Hesych. ὀπυωπὸς, vox insolentior, quam apud Marcum non pauca.

Περὶ τὰ σώματα ἄρρεν | *non de formæ corporis elegantia curans.* Xyl. quem & Cas. sequitur. de Pio ipso Marcus accepit, ut sit idem quod priùs de eodem dixerat ἐν τοῖς μᾶλλον τοῦ ἰδίου σώματος ὀπυωπικόν. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (quod Marcus non solet) repetitum. Verto itaque *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀνεγείρειν,
Ἄβαπτε ὡς πενίλω ὄζιν ἐπιμολάτω.

Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas.
Multam ad pauperiem per breve pandit iter.

Corpora, i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud quod ad *l.* 3. § 3. plenius exhibebitur,

Αὐξεῖ τε δόξη, καὶ κάλλει σὺν σωμάτων

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορασθέντα ἐυπρεπῆ, ἐπὶ στέγης ἥτησα διὰ τὸν νέως, &c. quo nomine à Philemone Comico in *Delphis* laudatur, referente *l.* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν ἐυθενείᾳ κλημάτων καὶ σωμάτων, καὶ δωμάτων φυλακλικῆς τε καὶ πρεπτικῆς τούτων. mox σωμάτων illud quasi explicans quid velit, ἀνδραπόδων, inquit, πλήθει, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφερόντων, ut frustra sit Pollux, qui *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inquit, ἐὰν ἐπίτοις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undique conquirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola. — nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio. —

Et Seneca *Epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: quos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes coloréque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensuræ lanuginis, eadem species capillorum, nequis cui rectior est coma, crispulis miscatur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per quos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! quantum hominum unius venter exercet?* Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παῖδας ἢ παρασάγας τοὺ μὴ ἐν κόσμῳ καὶ ἁφελῆς, ἀνέτους τῆς κομῆς, καὶ διυλυδείας, καὶ τῆ κατ' ὀφθαλμὸν πρόσωπον κόμῃ πεκειρασμένους πλέον ἢ ὅσον συμφέρει, λίγνοις ὀφθαλμοῖς κεκοσμημένους. τοὺ δὲ τὰς κύλικας, ἐκ' ἄκρων δακτύλων ἔχοντας, ὡς δίον τε ἐυσχεπίσαι καὶ ἀσφαλέσαι τοὺ δὲ ὑπὸ κεφαλῆς ἄνεμον τοῖς ῥιπίσι σοφιζομένους, καὶ τοῖς ἐν χερσὶν αὔρας τὸ πλῆθος τοῦ σαρκῶν ἀναψύχοντας.

Ἦ καὶ χωεῖν σολί | *locus iste,* inquit aliquis, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaque Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. σολὶν pro *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. qui σόλος legi postulat. frustra. cùm de *vestitu* agatur. Salmas. ad Capitol. ἐπιχωρίου, legit. Casaub. ἀπὸ χωρείς, retinet. de sensu utriq; convenit, placuisse Pio vestem πρὸ ἐπιχωρίου, *indigenam*, non exoticam, sive πρὸ ἀπὸ χωρείς, hoc est, *qualis vulgò fiat*, & quidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & *ferè de reditibus Lanuvinis*. ita Casaubon. *ad vitam Pii*. De Augusto istiusmodi quiddam Sueton. *l.* 2. *c.* 73. *Veste non temerè alia quàm domestica usus est, ab uxore & sorore & filia neptibúsque confecta.* De se Seneca, *de tranquill. cap.* 1. *Placeò non ex arcula prolata vestis, non mille ponderibus aut tormentis splendere cogentibus pressa; sed domestica & vilis, nec servata nec sumenda solicitè.* De Pio Capitolin. *Visus est sanè ab amicis & cum privatis vestibus*, &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χωρείς nobis Λωρείς exhibet. Hoc si non sit typothetarum mendum, quod suspicari forsan quis possit, *Lorium* villam designat, in qua Pius & educatus, & versatus plurimùm, cùm palatium ibi construxisset, & tandem etiam defunctus est, autore Capitolino. Hanc autem sequendo lectionem, Salmasius mavult, πρὸ ἐπὶ Λωρείς σολή· ut de *toga* accipiatur, quâ *in secessu Lorinæ villæ* uti solitus erat eam togam ipsi venisse dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qua proximè videndum.

Ἀναγνοὺς ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως | τὸ κάτω ἴstud Casaub. omittit. D. Boot. legit, διαγωγὴ ὅλη πρὸ κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων, id est, *commoratio ruri in villis.* ut κατ' ἀγρὸν adjectum sit, quò *villæ* istæ à *suburbanis* distinguerentur. Constat autem è Capitolino, Pium in agris atque propriis fundis plurimùm vixisse, etiam postquam imperium tenuit. ἐπαύλεις certè hîc, non *casa*, ut Xyl. vertit, sed *villæ*: Philo in *vit. Mosis l.* 1. λείας δὲ πολλῆς ἄγραι ἐπορήσαντες, ἐκ τῶν βασιλείας, ἢ πρὸ ἐδιωτικῶν κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων. Idémque *de vit. contempl.* πρὸ μὲν ἐν ἀσφάλειαν αἱ ἐν κώμῃ παρόχων ἐπαύλεις τε καὶ κῶμαι. *Crèdidi aliquandò*, inquit clariss. Salmasius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in quo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citerioris & ulterioris vici mentio apud Sextum. quidni & stabulter inferior & superior ex ratione status? dicit igitur: hunc Imperatorem, cùm Lorii esset, usum esse nili ac vulgari togâ, quales venibant in vico inferiore Romæ. an potius ἡ κάτω ἐπαυλὶς villa aliqua rustica infra Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant? ἐπαυλὶς certè vicum, & etiam pagum significat. quicquid sit, oportet vilem esse & vulgarem togam, non imperatoriam, quâ in Lorii secessu utebatur. hæc enim exempla affert, ut ostendat, εὐτελὲς fuisse τὸ ἐσθῆτος εἶδος καὶ χρῶς.*

Καὶ ἐν Λανουίῳ | Casaub. nihil mutat; & ad vestis materiem refert, sive locum unde ea petebatur, ut suprà visum. At Salmasius, *Notat*, inquit, *quibus in locis quem habitum usurpare solitus fuerit.* itaq; lectionem duplicem proponit. ἀχίτων ἐν A. τὰ πολλὰ, τὰ [illegible] σατο velítque Marcus *Sinu [illegible] Pium: more, ut videtur, antiquissimi pestri accinctus, super id togam accipiebat dem etiam cùm prætor jus reddebat, [illegible] x.mo constat l.* 3. *c.* 6. *& Asconius Catone minore etiam Plutarchus notat* πρὸ ἀγορᾶς ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων, ἐπὶ σωμάτων. Vel etiam ἐν χ[illegible] πολλὰ, sive χιτῶν ἐν A. τὰ [illegible] *cessum illum Lanuvinum transegisse plerumque Romani ruri solebant Hinc tunicata quies, tam sæpe Mart[illegible] & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hæc ille.

Ἐν Λανουίῳ | *Lanuvium Itali[illegible] viam Appiam situm, de quo Str[illegible] Cio*ν pro Λανούιον. Casaubonus re[illegible] terim *Lanuvina natum Antoninum* Capitolin. &, *è municipio Lanuv[illegible]* Aurelius. quanquam Casaub. in C[illegible] nuscriptos *Lavinià* exhibere testatu[illegible] cum existimat designari, ubi aut[illegible] *Ex Asia & Syria reverso, exind[illegible] est.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* [illegible] Jos. Scaliger contendit, Car. Sig[illegible] refragante, & renitente.

Τῷ τελῶνι ἐν Τύσκλοις παρ[illegible] το | *Inter Lanuvinos plerumque [illegible] utebatur, etiam deprecante.* Xyl. [illegible] referatur. Annot. Lugd. *lege*, inquit, *quasi excusans & deprecans utebatur* φελόνῃ ἐν Τύσκλοις, an Τύσκοις, [illegible] σκλο. *cùm in Tusco*, *an Tusculano*, *non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvi[illegible] lam superinduebat: quod cùm faceret, men se, & quasi veniam deprecabatur, it, παραιτούμενος ἐχρήσατο. Pænula est vestis, quam supra tunicam [illegible] pluviam maximè munire se solebant* 5. *v.* 78.

——*fremeret sævâ cùm grandine Juppiter, & multo stillaret [illegible]*

Indè Varroni petitus jocus in [illegible] virtutis τὸ φιλοπαιγὲς prædicat; [illegible] mini, *qui habet virtutem, [illegible]* planè quàm Lucil. *l.* 15. *qui [illegible] obeunti, sapientiâ ipsâ [illegible]* certè etiam sapienti. Vel in [illegible] Stoicis ipsis fatentibus, [illegible] quum ut Philo *de providen[illegible] c. ult.* ὑπὸ ὀνίου ἀνύχου [illegible] δρῶ διώκου, καταδρέχεσθ[illegible] ον, φέρει παῖδας ἢ [illegible] cuidam penulam rogant[illegible] domi manet; cùm cœnaculum

item ejúſdem uſum poſcenti, *Non pluit? non eſt opus tibi: ſi pluit, ipſe utar.* Refert Fabius *inſtit. l. 6. c. 4.*

Καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ὕπνος] Xyl. (quem & ſecutus eſt Mer.) cum ſequentibus conjungit, dum ſic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs claudere videntur. Itaq; D. Boot. legit, καὶ πᾶς ὁ ὕπνος τοιοῦτος. *Totius denique vitæ facies erat, qualem ſuprà depinximus.*

Ἕως ἱδρῶτος] *Suſpecta* iſta & *ſalebroſa* Xylandro. Sed immeritò. eſt dictum proverbiale, à medicis mutuatum, quo exercitii modum illi menſurámq; juſtam ac legitimam in affectibus quibuſdam præſcribunt. Memini V. cl. Tho. Plaiſirum adoleſcente me ſacræ Theologiæ apud Cantabrigienſes noſtros profeſſorem, Apoſtoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Autore medico (cujus nomen jam excidit) protuliſſe monitum aliquod iſtiuſmodi, *ad ruborem, non ad ſudorem*; cùm Apoſtolus de fidelibus eo loci dicere viſus ſit, *Ad ſudorem, non ad ſanguinem.* Quò videri poſſit alluſiſſe, quod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini ſui liberos exerçuiſſe, οὐκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐυθύματος χάριν καὶ ἐυεξίας, *non athletico more, ſed quantum ad ruborem bonumque corporis habitudinem conduceret.* niſi quòd ἐυθύμημα ibi colorem vividum valetudinis indicem potius deſignare doceat adjuncta ἐυεξία. Hoc proculdubio Marcus hîc voluit, Pium nulla in re nimium fuiſſe. ita *lib. 6. § 29.* ὡς ἐπ' ὀλίγον ἐπιδιδόν.

Οὐδὲν ἁπλοῦς] Inde forſan *Pius* dictus, quòd vere natura clementiſſimus; & nihil temporibus ſuis impetum fecit. Siquidem & *ſub Adriano, cùm conſilii illius adeſſet, mitiorem ſententiam ſemper oſtendebat, & principatûs ſui initio cùm multi accuſarentur, & ad ſupplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen interfici paſſus eſt, cùm diceret, non incipere ſe principatum ſuum factis ejuſmodi auſpicari.* Dion. & Xiphil. *Severus, ſodalitates ubicunq; factas, non crudelitate, ſed modeſtiâ & gravitate compreſſit.* Capitol. & Xiphil.

Συμφώνως ἑαυτοῖς] De eodem *l. 6. § 30.* Τὸ ἁπλοῦν παντα χοῦ. & de Apollonio ſupr. §. 8. Τὸ ἁπλοῦν. Quod de hiſtoria Lucian. Χρὴ ὅμοια τὰ ἱστορούμενα εἶναι, καὶ ζωπύρου τῇ κεφαλῇ τὸ [illegible] μὴ χρυσᾶν μηδὲ τὸ κέρας ἔχῃ, [illegible] μὴ γλαῦκα ἐκ βακῶν ποδενὸς ἢ ἐκ [illegible] συγκεκαυμένου, καὶ ἢ ἀσπὶς οὐ [illegible] μὴ χελιδὼν περὶ τὰς κνήμας. De poemate Horatian. *artis.*

[illegible] *ſit quadris ſimplex duntaxat & unum:*
[illegible] *medium medii ne diſcrepet imum.*

idem,

——*ſervetur ad imum*
Qualis ab incepto proceſſerit, & ſibi conſtet.

De Stoica philoſophia Cicer. *de finib. l. 5. Mirabilis eſt apud Stoicos contextas rerum: reſpondent extrema primis, media utriſque, omnia omnibus.* De vita Senec. *epiſt. 20. Exigit philoſophia, ut ipſa inter ſe vita unius, ſine actionum diſſenſione, coloris ſit.* Idémq; *epiſt. 23. Verum bonum unde ſubeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et *ep. 31. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus ſit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia conſonans ſibi.* Et *epiſt. 120. Virtutem oſtendit conſtantia, & omnium inter ſe actionum concordia; quando idem ſemper quis eſt, & in omni actu par ſibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter ſapientem autem nemo unum agit. cæteri multiformes ſunt. modò, frugi tibi videbimur & graves, modo prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus ſubinde perſonam, & contrariam ei ſumimus, quam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qualem inſtitueris præſtare te, talem uſq; ad exitum ſerves.* Et *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut conſtes tibi.* Hoc eſt quod Zeno voluit, cùm finem ſtatueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, i. e. κατ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide ſupr. ad § 9. Sed & *l. 11. § 27.* Ambroſ. *epiſt. 82. Vetus dictum eſt, Adſueſce unus eſſe: ut vita tua quandam picturam exprimat, eandem ſervans ſemper imaginem, quam acceperit.* Optimè Ariſtoteles, *Ethic. Nicom. l. 9. c. 4.* Ἔοικε δὲ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἕκαστον ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. ἔτι δὲ ὁμολογουμενεῖ ἑαυτῷ, καὶ ἡδὺ αὐτῷ ὀρέγεται καὶ πᾶσαν πως ψυχήν. De Adriano contrà Aurel. Victor. *Varius, multiplex, multiformis; ad vitia atq; virtutes quaſi arbiter genitus; impetus mentis quodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem Severus, lætus; comis, gravis; laſcivus, cuſtos; tenax, liberalis ſimulator; ſævus, clemens; & ſemper in omnibus varius.* De Avidio idem Caſſio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunquam trux & aſper videretur, aliquando mitis & lenis; ſæpe religioſus, aliàs contemptor ſacrorum; avidus vini, interim abſtinens; cibi appetens, & incdiæ patiens, veneris cupidus, & caſtitatis amator.* Atde Epaminonda & Ageſilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείοσι ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ σεμνὸν ἦθος αὐτοῖς παντα χοῦ, καὶ σολῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαξεν. Et de Platone; Ἐν συμποσίοις, οἷος ἐν Ἀγαθωνίδι· καὶ οἷος Διονύσιον, οἷος πρὸς Δίωνα.

Τὸ περὶ τὸν Σωκράτους] De Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Αὐτὸς δ' οἷός τ' ἦν τὰ (τὰ ἀφελήσια) φανερὸς ἐν ἅπασι παρεσκευασμένος, ὥστε ῥᾴδιον ἀπιχνεῖν ἥντινα καλλίστην καὶ ὠφελιμωτάτην, ἢ οἱ ἄλλοι ἥντινα αἰσχίστην καὶ βλαβερωτάτην. περὶ μὲν δὴ βεβαιότητος καὶ πίστεως καὶ ἀνεμποδίστου ἦν κατεσκευασμένος ἐν. καὶ ὥστε οὐδὲν ἂν ἧττον ἀρκοῦντος ἑαυτοῦ πολλὰ ἐπὶ τούτοις προσεμισθοῦτο, λυσιτελοῦς δὲ πολὺ ἔλαττον. Atque hunc locum forſan præ oculis habuit Marcus, cùm iſta ſcriberet. Καὶ

Καὶ ἀπήχθη καὶ ἀπολαύειν | Quod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· quod suprà, πάντων μὲν ἀπεχθῆ, πάντων δὲ μὴ δεόμενος.

Τὸ δ' ἐφύειν καὶ ἐπὶ χαρτιεῖν | Ἐπὶ quid hic velit, nullus video. ἐπιχαρτιεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγχαρτιεῖν, ut mox ἐπιτέφειν.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου | Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanquam distinctum quid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, quòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, μόνον αὐτὸν ἡνία φίλου νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον ἧττον ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, τὸν φιλίαν ἡγούμενον. Tale quippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & οἷον forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν | Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, quæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππος | *Avus paternus, Annius Verus* (de quo *supr.* § 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Γενέας | Vide *supr. ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν | *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους | quorum *supr.* meminerat, § 5, 6, 7. &c. quibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celf. l. 3.* Καὶ Ἕλληνες ὁ φήσει, καὶ ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶ σοφωτάτοις, κατὰ πολλὰ τῷ εὐτυχίαν εἶναι αἰτίαν· οἷον ἐκ διδασκάλων τοιούτων, καὶ τῆ πεπεισθαι τοῖς κρείττοσι ὄντων καὶ ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως διδασκόντων· καὶ ἐκ ἀναξιοπαθίας τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ καὶ τὰ τῆς ἀναξιοπαθίας τοιάδε γεγόνασι, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιτραπῆναι ἧττον κρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἐκ παιδὸς ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς εἶ ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ ἐκ θεοπροπίου, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ κωλύσῃ τὸν ψυχὸν ἀναπλήσαι κακοδαιμονίας. τὰς δὲ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς εἶ ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις ἐπιπλέον ἢ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ἐκ ἐνεργείς. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis quàm suavissimè concinnere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἐν ἦδη πρὸς τῷ τελευτᾶν ἡδόμενα, ὅτι νεῷ τὸν αὑτῷ δαίμονα καὶ πολὺ τυχόν, ὅτι πρῶτον μὲν ἀνθρωπος, εἶτα Ἕλλην, εἶτα Βάρβαρος, ἔδει λόγον τῇ φύσει θεῖον ἡγήσατο· πρὸς ἢ τούτοις, ὅτι τοῖς ζωκρίτης χρῆσις ἀπολύσαν ἢ ἡδύσις αὐτῷ. At Lactantius *institut. l. 3. c. 18. Plato* aiebat *se* gratias agere naturæ; *Primum* quòd homo natus esset, potiùs quàm mutum animal: deinde quòd mas potiùs quàm fœmina; quòd Græcus, quàm Barbarus: postremò, quòd Atheniensis, & quòd temporibus Socratis. Quo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunquam* quicquàm dictum esse in rebus humanis delirius. Idémq; *ib. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in quibusdam iniquiùs etiam paulò, perstrinxerat; *In* cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur. Quod autem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qui, ut Dio Prus. *or.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζῷον λογικὸν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qui, ut Laërt. *l. 1.* Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, καὶ ὄ θηλυ εἶτα, ὅτι ἀνὴρ, καὶ ὄ γυνή· τρίτον, ὅτι Ἕλλην, καὶ ὄ Βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum quod Judæi habent in preculis suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, quòd me virum creâsti, non mulierem: quòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν | supplendum, ἀγαθὰ, quod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν.

Τῶν θεῶν ἡ εὐπρόνοια | Digna Christiano quovis providentiæ divinæ; quâ factum fuerit, ut ne peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, quod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, ne peccares, Genes. c. 20. v. 6.* Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm. 79. Prima miseratio quod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. quis enim non videat, quòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qui & argumentum idem tractat fusiùs, *de divers. serm.* 13. Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est; ille gubernante Deo pauca commisit. cui deputat ille, quod demisit, huic. & iste deputet, quod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres. Suasor defuit? ut suasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit suasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & quod non admisisti. Mihi debet iste, quod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod facit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περίπεσον πλημμελήσαι τι | Lugd. περίπεσον quod probare non possum. Xyl. *quòd nihil deliqui.* plenius rectiùs; Cas. *quòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περιπίπτω, procido, præceps feror. indè περιπτὴς, præceps: & προπετῶς, præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l. 3. § 9.* ἀπερισπάστως. alioqui suspicare quis posset, scripsisse Marcum περίφθασαι. Sicut paulò inferiùs, τὸ φθάσαι τοῦ ὠφέλησαι ἐν ἀξιώμασι κατασῆσαι.

Mὴ

Μὴ ἆλλον ἐντεθραῦσθαι πρὸ τῆ παλλακῆ τὸ παιδίον] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* ætate teneriore, utì Capitol. docet. Pari autem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, aut Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus pueritiis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τὴν ὥρην διασῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l. 1. c. 7.* & *l. 3. c. 10.* laudatum, Τὴν νεότητα τὴν ἀπολωλυῖαν ἐν πολέμῳ ἔτος ἠφανίζε ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴ τις τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλοι. Tempestas nimiùm quàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lautior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διεφθάρησαν. Socrates apud Xenophont. *memorial. l. 4.* Inde Juven. *Sat. 10.*

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, quem
Major expectant discrimina. ——

Τὰ μὲν πρὸς ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρας, perperam. Verùm aliud hîc ὥρα, ab eo quod supra. ὥρα enim istîc, non tam *flos ætatis*, quàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qui & Metathemenos dictus, quòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transisset, apud Athen. *l. 13.*

Ἡνίκ' ἔχειν δυνᾶσιν, νυνὶ ἄρχεται ἡδύνεσθαι.
Ὅταν ἐρᾷν, ὥραν τε γαμεῖν, ὥραν τε πιαίνεσθαι.

Ita Thales, referente Stobæo *tom. 2. tit. 68.* Conjugium suadentem matrem eluserit; natu minor olim esset, ὅπως καιρὸς *nondum tempus*: provectior factus, οὐκέτι καιρὸς *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergo non contemnendi loco ducit Marcus, quòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδραθλῆσαι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. quomodo γυναῖκα γίνεσθαι, *feminam fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, quæ prius παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, postridiè γυναῖκα nomine salutasse. Laert. *l.* & Cicero ob urgantibus, quòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inquit, *mulier erit*. *Inst. l. 6. c. 4.* Clarissimè Hesych. Ἀνδρώθησαν, &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συνοικήσασα, i. e. *virum experta*, ut Flaccus; ut Petronius. In hunc sensum usurpatur in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis pretextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσην ὥρην γάμου ἀνδρώθωσι, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsque ille alioqui plurimùm debet, & ex Regio MS. ὥραι rescribi postulat. Vertit autem, *Virgines, quibus propè nuptiarum tempus instat ut viro conjungantur.* explicat in *Oeconomia*; *quæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt.* h. e. *quæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem aut maturam viro ætatem ingrediuntur.* Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusquam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶσις Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam esse*, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόσην ὥρην γάμου dixisset, quid opus erat, ἐκ τοῦ ἀδήλου, quod idem prorsus valeret, τὸ παρανδρεύεσθαι, subjicere? quod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶσις, aliud παρανδρῶσις, utì mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego quidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisq; notulâ duntaxat post γάμου, interstitâ, sic verterim. *Virgines quibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magis fiunt obnoxiæ.* Atq; hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è sequentibus planè perspicuum fit. Siquidem ubi incommoda ea recensuerat, quæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loquitur, quas ἀνδρὸς ὥραίας Græci dicunt, obtingere consuoverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιοῦτον πάθωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν· ἢν γὰρ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, αὐτέων ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, εἴτε μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut quàm primùm nubant. siquidem indè futuram conceptûs spem; qui malo isti medeatur: quod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ita τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶσις verò q. e. virum experiri, eodem autore, opponitur τὸ παρανδρῶσις. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*. ut Flaccus, *expertam esse* & παρθένοι ἀδρανδρώθωσαι, quas ὑφημίους ἢν γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l. 3. c. 10.* Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιλαβεῖν τὸν χρόνον] *Sed tempus expectavi.* Xyl. sed nec ἐπιλαβεῖν ejusmodi aliquem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M. Casaub. *Sed longiùs etiam, quàm necesse erat, distuli.* Ita ἐπιλαβεῖν τὸν χρόνον erit de tempore, quod liberum datur, aliquid sumere, quo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istîc, non quam Xyl. voluit.

Δωμάτιον ἔχειν ἐν αὐλῇ βιοῦντα] Ita *l. 5. §. 16.*

Δωμα-

Δωματὸν ἄρα ἢ οὖ ζῶν ἐν αὐλῇ quem locum vide.

Ἐδήτων σημειωθῆς | sive σημειωδῶν, ut Lugd. quod usitatius est, & eodem recidit. utrumq; enim *vestes notabiles* & *insigniores* sive *splendidiores* designat. Hoc eo, quoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδῆτας σημειώδεις, inquit Annotator Lugd. vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas, χρυσοσήμους, auro vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sueton. *l. 2. c. 73. Togis usus est neq; restrictis, neq; fusis; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est satis ab amicis cum privatis vestibus, & domestica quædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, quibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δὲ τινων | Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter quæ *ignis prælatio.* Herodian. in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ ὃ προπομπεύειν αὐτῇ. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπὸ τιμῆς, ὅσα σεβάσμιά, καλὼς τῷ πυρὶ. De Pertinace, Κατῆλθεν ὅτι τὸ Ῥωμύλειον, ὅτε τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτῷ προπομπεῦσαι, ἔτρεχε πρὸς ἄλλο τῶν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕβριν ἀρθῆναι. Quibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ προπομπεύοντος τὸ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse affirmat ex hoc Marci nostri loco; quarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accidit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inquit, vocat, *quæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

——*prænuncius ante*
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verum Meric. Casaubon. in adversum contendit; *Lampadesq;* & *statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *signa* scil. *lampadas manibus gestantia*, de quibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v.* 100. Alcinoi aulam describendo,

Χρύσειοι δ' ἔσαν οἶκον, ὑπὸ μάστορες ἔσκον
Ἑστασαν, αἰθομένας δαΐδας κατὰ χερσὶν ἔχοντες,
Νύκτας νύκτ' ἀπὸ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Eustath. χρύσειος κύκλος, ἀνδρίαντας exponit. Ideo autem Marcum τοιῶν δὲ τινων adjecisse, *ut a vulgaribus, quæ in ædibus plebeiis etiam plerisque reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò interfummos istos viros arbitrum me neutiquam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propius, per me judicium fuerit.

Ἐγκρυπτῶ ἐλάττονι σχολεῖν ἑαυτήν, | De Marco Capitolin. *Adoptatus in aulicum [illegible] parentibus suis tantam reverentiam [illegible] tus, exhibuit, erátq; haud secùs [illegible] vata domo parcus ac diligens; [illegible] volens agere, dicere, cogitare.* Et [illegible] regem: Ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτῃ [illegible] οἷόν τε ὄζει τὸν αὐτὸν ἔπαινον διὰ [illegible] ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἀξιοθαύμαστα [illegible] ἀξιοθαύμαστα ταῦτα· ἐν ᾧ τῇ κατ' ἐκεῖνον τὸν αὐτῷ νῷ τε καὶ ὕστερ χρόνῳ [illegible] riter Capitolinus; *Imperatorum fastigium civilitatem deduxit. nec omnino quicquam de privatæ qualitate mutavit. vivendi ratio cum amicis egit. quum sibi & filio [illegible] omnia quasi privatus fecit. quin & [illegible] detulit Imperator, quantum cum privato sibi ab alio principe optabat.* De civilitate in Augusto laudat Sueton. *l. 2. c.* [illegible] saubonum ibidem. Sed & quæ sequuntur κοινονοημοσύνη.

Καὶ νὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον | Sed legendum μὰ διά. Sive ut M. [illegible] διὰ τοῦτο. Rem quod attinet; *nihilo* [illegible] tantò major, tantò augustior. Sic [illegible] mè, sed & verissimè, Plinius *in* [illegible] *ad augendum fastigium supereſt, [illegible] potest, si se ipse demittat, securus* [illegible] neque enim ab ullo periculo fortuna [illegible] longiùs abest, quàm humilitatis. De [illegible] linus, postquam *civilitatem* ejus descripsit, [illegible] species imperatorias superfluas à se amo[illegible] & tamen, inquit, *ingenti auctoritate* [illegible] *tes fuit.*

Ἀδελφῷ | Marci fratrem hunc [illegible] nec reperire hactenus potuimus.

Δωσωθῆναι μὴ διὰ ἧττον ἐπιχείρει ἀπ[illegible] tùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum [illegible] ad rem bene gerendam excitaret. [illegible] *illius obitum Marcus solus Reipublicæ [illegible] melior & ferâctior ad virtutes: quippe [illegible] jam impediretur aut simultatis callidæ [illegible] ribus, aut his, quibus præcipuè diffidi[illegible] inde à primo ætatis suæ tempore, [illegible] pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῇ καὶ σοφίᾳ ἐυφραίνοντός με [illegible] *Marco exhibuisse Lucium, si fuscipe[illegible] gatum proconsuli. vel præfidem Imperi[illegible]* verba videndus Salmas.) autor est Capitol. *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν οἷς ἴσως ἂν κατορθώσω | Seneca *de Tranquill. vit. c. 14. Dubitare se, fabianus noster ait, satiùs esset nullis studiis admoveri, quàm his detineri.* Ipse Seneca *ibid. c. 13.* [illegible] *bit, quin operosè nihil agens, quibusdam inutilium studio detineantur.* Idemque [illegible] *beralium artium consectatio* [illegible]

trmpestivos, sibi placentes facit ; & ideò non discentes necessaria, quia supervacua didicerunt. Vide *suprà ad* § 7.

Παιδία | *Filios* habuit *Verum*, quem septennem amisit ; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum ; & *Antoninum* huic geminũ, qui quadrimus est elatus ; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filias* plures, quarum Commodus tres superstites reliquit. Cass. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφυῆ, μηδὲ κατὰ τὸ σωμάτιον διάρροπα | Et fuit reverà Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsque planè distortissimis.

Τὸ μὲν ἐπαλεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν ῥητορικῇ καὶ ποιητικῇ | Τὸ μὲν Lugd. perperam. Vide *suprà* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qui filio, quem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inquit, *qui nôris tam bellè canere?* Vide Stratonici dictum à Ptolemæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τῷ μὲν ἐπεὶ ἦσθ αὐτοῦ ἥσου | Pro μὲν, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον | de quo suprà § 8.

Ῥοῦσον | suprà § 7.

Μάξιμον | suprà § 15.

Τῷ κατὰ φύσιν βίῳ | vid. suprà ad § 9.

Ἐναργῶς | *Perspicuè.* Xyl. *efficaciter.* Cas. ἐνεργῶς. crebra apud autores Græcos vocabulorum horum ab exscriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας | *Cogitationes injectas.* Xyl. ἐπιπνοίας malim. atque ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν καλὸν ἄδη | Lugd. ἢ δὴ, quod & ferri potest, quia ἢ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2 § 9.

Τὰς ἐκ θεῶν ὑπομνήσεις καὶ μονογυχὶ διδασκαλίας | Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero *Tusc. l.* 1. *Philosophia quid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, quòd vivimus ; philosophiæ, quòd bene vivimus. itaq; tantò plus nos huic quàm diis, quantò majus bonum est bona vita quàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, quòd διδασκαλίας noster dicit : ὑπομνήσεις verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. *v.* 485. & ψ'. *v.* 270.

—— θεὸς ἔμβαλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. *v.* 10.

—— τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἔμβαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras *c.* 7. *v.* 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. ὑπομνήσεις verò καὶ διδασκαλίας ità distinguere videtur, ut illæ per signa quædam obscuriora, istæ per indicia clariora, quasi disertè præcipiendo quid facto opus sit, procedant. Galen. *de opt. sect. c.* 11. ex Empiricorum sententia : Τὰ καταλαμβανόμενα, ἃ μὲν αὐθύνει καταλαμβάνεται, ὡς τὸ ἔρυθρον· ἃ δὲ ὑπομνηστικῶς, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν καταλαμβανόμενα. ἐνδεικτικῶς δὲ ὅδιν καταλαμβάνεται ὑπόμνησιν ὑπὸ τῆς ἐνδείξεως, apertè distinguit.

Τὸ ἀνυπερεῖν μοι τὸ σῶμα | Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀδιαφόρως εἶχε πρὸς τὸ σῶμα. Dio *Habuit enim corpus valetudinarium.* quod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inquit, *operis & laboris studiis impendit ut corpus afficeret, atq; in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inquit, ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀδυνάτως τὸ σῶμα ἔχοντα καὶ τοι τοιαύτην ἐνέξιν ἐκ παιδὸς ἐπιδεδωκότα, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγελαίους ἐν ὄρει καταβαλεῖν ὑπὸ ἵππου. Et mox ; Οὔτε ἔρρωτο, καὶ καθοῖς πλείστοις ἐδόκει πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, πολὺ ἡγεμονίαν ἔλιπεν. quæ postrema illustrant, quod adjecit hîc Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum quod apud Suidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδιαιρέτου καρδιακοῦ πάθους ἐπεδείκνυτο. Tribuit autem hoc Cassius theriaci, quod quotidiè fumebat, beneficio. De quo videri poterit Galenus, qui hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἁλῶναι | ἁλῶναι eo sensu, quo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδὲ μὴν ἅπτεσθαί τινος πλὴν γαμετῆς τὸ ἁβρόπαιγμα τῆς ἑαυτῆς γυναικός. *Prov. c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. *quisquis eam attigerit, haud futurus est insons.* de uxore aliena. Eadem mente θιγεῖν & θιγγάνειν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθένου θεσπεσιωτάτης καλῆς καὶ ἁγνῆς ἅψασθαι γυναικός. —— ἀλλ' Ἀλέξανδρος ἔτι τούτων ἔθιγεν, ἔτι ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτης | Ex pallacis aulicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου | ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* §. 16.

Τὸ χαλεπήναντα Ῥησίνῃ, μαλὸν πλέον θεῖναι, ἐφ' ᾧ ἐν μετέγνων | Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisq; ipsius tum mulieroulæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atq; hoc est, quod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de quo loco alibi diximus.

Μέλλοντα γὰρ τελεῖσθαι πολὺ τελεώτερα | Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino Marci mater, antequam filius imperium Pio defuncto adiret: quâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆται μετ' ἐμοῦ τὸ τελευταῖον ὑπὸ | Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussusque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅπως ἂν ἴσῃ μοι χρήματα | Quòd nec defuerit unquam, unde aliquid polcenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act.* 20. 35. & quod optimum quemq; censere Greg. Nazianz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ ἐυπορεῖν τῷ πένεσθαι πικρότερον ἢ θανάτου δυσὶ τοῖς ἔπεσθαι αἰσθάνεσθαι ἔλεγε.

Τῇ γυναικὶ τοιαύτῃ | *Habuit uxorem Anniam Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et revera, qualis istîc depingitur uxor, numinis donum, haud è minimis, haud è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ὑπηνθίσαι ἔχοιεν εἰς τὰ παιδία ὑπομνῆσαι | Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδε γεγονότα μοι ὑὸν πολλῶν ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ἐπειδὴ ὅτι τῇ ἡλικίᾳ τῇ παιδὸς, εἰς ὃν ἐστὶ τὸ ἦθος τὸ σὸν ἱλαρὸν αὐτὸν γεγένηται. ἐλπίζω δὲ αὐτὸν ἐκ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς ἐξ ἐμοῦ περιγιγνομένων διαδοχῆς. *Filium mihi genitum scias; quo nomine Diis gratias ago, non tam proinde quia natus, quàm quòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsque, dignus evadat, qui & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l.* 9. *c.* 3. Commodum autem Marcus *& suis præceptis, & etiam magnorum atque optimorum virorum operâ erudire cœptus est. habuit literatorem Græcum, Onesiphorum; Latinum, Capellam Africum: orator ei Antejus Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lampid.

Τὰ δ' ὀνειρόπομπα βοηθήματα | De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat l.* 1. tangit & noster, *l.* 9. § 27.

Καὶ τούτῳ ἐν Καιήτῃ ὅπως χρήσῃ | Locus mutilus; quod & Xylander monuit. *forsan*, inquit in *notis*, ὅπως χρήσῃ, *quomodo uteris.* At in versione *sicut Chræsæ*: ac si loci alicujus nomen proprium esset. quò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρήσῃ legatur. quasi dicat Marcus, *Cajetæ, quæ in regione Campana maritimum est oppidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti* παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. *Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χρῆσον legendum suspicatur: χρῆσις idem quod χρησμὸς, ut χρηματισμὸς interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut senius sit, *quemadmodum sibi divinitùs remedia ad quosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliquando agens versarctur in periculo alicujus morbi alterius ve casûs, auxilium, quo eum depelleret, ostensum fuisse, idque tanquam oraculo, cùm aliàs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qui legit, ἐν τούτῳ ἐν Κ. ὅπως χρησμὸν. ac vertit, *Hâc; Cajetæ tanquam oraculum quoddam.* Clariss. Salm. *sine aliquo* στομίῳ (quales Marcus istîc loquitur) ὀνείρου *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit, legendum scil. vel ἐν τούτῳ ἐν Καιήτῃ ὑπογράψαι, ut *loci* meminerit, in quo monitum illud à numine acceperit: vel, ἐν τούτῳ ἐν Καιήτῃ, ὡς ἐπηρώτησα, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, quod *circumlinere* sibi aliquid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil ausim.

Ὅπως τι ἐπιθύμησα | [τὸ] ὅπως τι ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τι ex τὸ factum sit.

Ἀποκαθίσαι ἐπὶ τοῦ συγγεφοῦς | Lugd. ἀποκαθίσαι. forsan ἀποκαθέδρᾳ. usitatius autem ἐπὶ τῆς συγγεφοῦς diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1. καθέζεσθαι ἐπὶ τινὶ ἵππου dixit. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 6. ὃν ἐπὶ τοσούτῳ, τοσούτων μὲν ἀπιστίαν, τοσαύτην δὲ μεγαφύειαν, τοσούτῳ δὲ χόρτῳ ἐπικαθήμενον πολλοῦ ἄξιον. Verum ἀποκαθέδρᾳ, quo Marcus hic usus videtur, disertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l.* 3. *c.* 24. inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, ἀπραγμοσύνην & ἀποκαθεδρείαν collocat. Vetus Edictum Censorium ex Suetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l.* 15. *c.* 11. exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qui novum genus disciplinæ instituerunt; ad quos juventus in ludum convenias: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, quod Marcus, ἀποκαθέδρα.

Θεῶν βοηθῶν ἐν τύχαις δεινοῖς | Expressisse videtur, quod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobæus *tom.* 2. *tit.* 58. Θεὸς μὲν πάντα καὶ κατὰ δαίμονα τύχη καὶ ἡμεῖς τ' ἀνθρώπινα διακοσμοῦσιν ξυμπάντα. quanquam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmq; contingentium providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. quomodo & Solomon rex usurpavit, *Eccles. c.* 9. *v.* 11. quo loco, quod Plato τύχην ἐν ἡμεῖς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam quæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l.* 2. *c.* 19. § 8. Ἐν δ' ἀκαλλεῖς βίλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοι εἰσι, καὶ ἔχουσι ἐκεῖ τὸ θεῖον ἁπλῶς πεποιθότες, διὰ τὸ μὴ ἐπιεικεῖς

μᾶλλα ἀγαθὰ ἐπὶ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor, *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τάδε ἐν Κυάδοις, *apud Quados ista*; concepta nimirum vel conscripta sunt. Istud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις, h. e. *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quam subjunctæ clausulæ significationem præ se fert. Atq; in hanc partem hoc in loco M. Casaub. accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim ea disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil quicquam dubitavi: cùm & huc usq; seriem quandam continuam, quæ hîc planè inciditur, autor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qua liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] *Quadi* Germaniæ populus, de quibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, autores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτι θεὸς Μάρκῳ ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις ξυνεπολέμει. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset, Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atq; Apollinario Euseb. *hist. Eccles. lib.* 5. *cap.* 5. & *Chron. lib.* 1, & 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *c.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. quanquam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Suidam alius nescio quis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatiq; Claudianus, Christiano nomini iniquiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Euseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ὥστε περιλείπειν] δεῖ, (ut *l.* 3. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale quid, subintelligendum. q^d cùm in scriptis istiusmodi est frequentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ὥσθε legit, vertitq;, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs quid velit, quàm quid assuevesse narrantis, dictio videtur. quin nec in persona tertia, quam dicunt Grammatici, de se Marcus loqui assolet.

Συναλέξομαι ἀνήρῳ, ἀγρείῳ] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æquus erroribus, non hostis, sed corrector peccantium, hoc quotidie procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, quàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὸν ἄγροικον] Creberrimè istud inculcat noster, utl in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem differentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignorantiâ recti & boni.*

Βιαίῳ δὲ πλησιασμῷ] Ita *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ ἐπ' ἀγροῦ. quod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 7. § 26. Vel inscitiâ rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æquior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τῷ φύσει τὸ ἀγαθὸν, ὅτι καλὸν, καὶ τῷ καιρῷ, ὅτι ὠφέλιμον] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸν καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι· καὶ ἰσοδυναμεῖν τὸ καλὸν τῷ ἀγαθῷ. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qui sola bona, quæ honesta; mala tantùm quæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteráque extra animum, neque bonis, neque malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, καὶ αἱματικῷ καὶ κοινωνικῷ τῷ ἀνῷ] Ita *l.* 12. § 26. Ὅσον οὐ συγγενὲς ἀνθρώπῳ ἄλλο πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος. οὐ γὰρ αἱματικὸν καὶ σπερματικὸν, ἀλλὰ νοητικὸν. Non hac duntaxat, aut præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *instit. l.* 6. *c.* 10. *Si ab uno homine, quem Deus finxit omnes oriuntur, certè consanguinei sumus.* Itaque τὸ μίσος

μόνον hîc subintelligendum, cujus frequens passim Ellipsis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὔτινα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ καὶ θεὸς θεοσεβοῦντι *Hominem Dominum nullum, sed Deos solos adoratis.* Ita supplet Christus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omissâ particulâ illâ Moses dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque servies.* Paulus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio ista ad circumcisos (solos) an & ad præputiatos pertinet?* Quod Castellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumcisionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ τῷ | Synes. *de provident.* Ἐστι γὰρ ἡ μὲν ψυχὴ καὶ σωμάτων συγγένεια. ἡ μὲν τὰ τοῖν αὐτοῖν ἐπὶ γῆς ἐμφύεσθαι χρέος ἐστὶν, τοῦτο προσήκει ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ πηγῆς ῥυῆναι πυρός. qui tamen fontes, unde deriventur animæ, duos statuit; terrestrem alterum, alterum cœlestem; inde Osiridi, Typhoni hinc animam contigisse. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio σύμψηφος Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 10. eodem, quò Marcus istîc collineans; *Si ab uno Deo,* inquit, *inspirati omnes & animati sumus, quid aliud quàm fratres sumus? & quidem conjunctiores, quòd animis, quàm qui corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Deniq; cælesti sumus omnes semine oriundi:
Omnibus ille idem pater est. ———

Subjungit Lact. nostro consentiens: *Ergo pro belluis immanibus habendi sunt, qui hominibus nocent.* —*Ob hanc enim necessitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunquam facere, semper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Cicerone *de legib. l.* 1. *Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter se congruentibus coharet ac nititur: sic omnes homines inter se naturâ confusi, pravitate dissentiunt; nec intelligunt se esse consanguineos, & subjectos omnes sub unam eandémq; tutelam, quod si teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχον | Θεία λάμπρα i. e. *portiuncula divina,* ὁ νοῦς, i. e. *mens,* sive *anima rationalis* hîc dicitur. sicut infr. § 4. τῶν τὸν κόσμον διοικοῦντος ἀπόῤῥοια. & *l.* 5. § 27. τοῦ Διὸς λάσανα. de quibus, suis locis dicetur. Eadem Epicteto dissert. *l.* 1. *c.* 1. Τοῦ Διὸς μέρος. Senecæ *epist.* 92. *Dei pars est.* & *de otio sapient. Divini spiritûs pars ac velusti scintilla quædam.* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——— *divinæ particula auræ.*

quo modo Ammianus, tanquam ex Physicorum sententia, *l.* 21. *Sol mens mundi nostras mentes ex sese, velut scintillulas, diffunditat.* Et Manilio Astron. *l.* 2.

——— *pars ipsa deorum est.*

Plutarch. *quæst. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ τῆ μὲν παρῆσα καὶ λογισμῷ, ὃν ἔχειν καὶ τὸν θεὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐδ' ὡς αὐτῷ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Augustinus, *epist.* 157. *Animam, Dei non particulam esse, sed creaturam.* & *de anim. orig. lib.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* quem & ampliùs vise sis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de resurrect. c.* 7. *Deus animæ suæ umbram, spiritûs sui auram, oris sui operam, vilissimo alicui commiserit?* Animam loquitur humanam corpori inditam. Pulcherrimè Gregor. Naz. Augustino sensu consentiens, quamvis modo loquendi dispar, *apol.* § 33. Περὶ ψυχὴν ἡ σπουδὴ, τὴν ἐκ θεοῦ καὶ θείαν, καὶ τῆς ἀνωθεν συγγενείας μετέχουσαν, καὶ ὡς ἐκείνῳ ἀναπεμπομένην, εἰ καὶ τοῦ χείρονος ζωοδότου. Modestissimè Epiphanius, in *aucrat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν εἶναι τὴν ψυχὴν, ὅτι ἀλλότριον τῆ ἀμφυσήσαντος. (ita enim legendum autumo, quod ἀμφυσήματος vulgò legitur) πῶς γὰρ τὸ λεπτὸν τοῦτο νοεῖται θεοῦ μέρος ὑγιαῖνον. Sed & Synesius *epist.* 105. τὸν νοῦν indigitat τὴν ἐν τῇ ψυχῇ μοῖραν τοῦ θείου.

Οὔτε βλασφήμως ὑπὸ τινος αὐτοῦ δυνάμει | Argumentum à nostro crebriùs repetitum, utì in collatione indicatum, nostris etiam non insolens, qui lædi neminem, nisi à sese, posse contendunt. Habes à Joanne Chrysost. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ δύναται βλαβῆναι ἄνθρωπος ἄνθρωπος. Inter exteros verò Maximus Tyrius *dissertationem* eadem de re ingeniosam admodum instituit, numero 21ma. quâ & Socratis dictum illud celeberrimum laudat, à Platone in *apol.* positum, à Plutarcho *de tranquill.* ab Epicteto *enchiridio extremo,* & *differt. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repositum, à Thrasea etiam apud Dionem in *Nerone* usurpatum. Ἐμὲ μὲν Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὔ. *Me Anytus & Melitus occidere quidem possunt, sed ledere non possunt.* In eundem hunc sensum & Dominus noster de suis apud Lucam *Evang.* 21. quibus etiamsi prædiceret, fore ut morte ipsâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) subjicit tamen, nihil indè ad ipsos damni, ne vel minimum quidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite vestri cujusquam periturus est.* v. 18. οὐ γὰρ δύναμις, inquit Maximus, ἀγαθῷ ἀνδρὶ ὑπὸ πονηροῦ βλαβῆναι. quod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. *neque enim jus fasque patitur, ut vir bonus quispiam ab improbo quoquam lædatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum nostro consentiens planè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 87. Εἰ δ' ἐστὶν πάσχειν δεινὸν, πόθεν ὁρμᾶται τοῦ μηδὲν σε δεδιέναι κελεύων; *Si malì nil pateris, cur ei succenseas, qui te malo non affecit?* Julianus deniq; *de Cynism. orat.* 2. Κἂν τις ἐπίῃ σοι λύκος πρὸς αὐτὸν· πρόβατον, φήμι, πολλοὶ πρὸς θεοῦ. ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἔστιν ἀρκεῖσαι.

οὐδὲ

ἐδὲ γὸ βλαβερός· αὐτὸς ὁ αὐτῷ, βαρύτιμον ὑπολαβὼν τίμημα τὴν τῶ κρείττονος ἄγνοιαν, ἔχημος τῆς ἐκείνου φρονήσεως.

Αἰσχρῶ γάρ με ἐδεὶς περιβάλλει· αἰσχρῶ περιβάλλειν, ut & κακῶ περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu sumpta, qui corpori circumjicitur, quóq; corpus ipsum involvitur. qualis illa Psalmæ *Psal.* 109. 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. — γενηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inquit, *aliquo nemo me involverit.* quia virturem scil. nemo eripere cuiquam potest, in qua sola τὸν καλὸν, & in cujus solius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Λέγουσι γὰρ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· εἶναι δὲ τοῦτο ἀρετήν. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus nostris unum bonum est virtus.* &, *de constant. c.* 5. *Unum malum illis est turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qui & idem *ad Attic. l.* 10. *epist.* 4. *Nihil esse bonum, nisi quod honestum: nihil malum, nisi quod turpe sit.* itaq; τὸ αἰσχρῶ περιβάλλειν, & τὸ κακῶ περιβάλλειν, apud nostro idem sunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδίκημα δὲν ἀφαίρεσις ἀγαθῶ. τὸ δ' ἀγαθὸν ἢ οὐ ἔστιν ἄλλο ἢ ἀρετή· ἢ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τῶ ἀρετῶ ἔχων, ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθῶ. ἀλλὰ γὰρ ἀφαίρεσις ἐστιν, ἢ ἐπίκλησις, ἢ ἐλαττον, ἢ λύπη. Eodémq; Chrysostomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

— *nam si regnum è me fortuna atque opes*
Eripere quit, at virtutem non quit.

Ἀρετὴ γὰρ περιβόητον γίνεται. Epictetus apud nostrum. *c.* 5. § 36. *Prædo virtutis nullus est.* Itaque Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς ἢ δίκαιος καὶ ἀγαπᾶται γέλωτα ἀνθρώπων· ὁρᾶν γὰρ οὐδὲ ἐστὶν αὐτὸν ἀφαιρούμενον, οὐδὲ ἔστιν, οὐδὲ ὁμιλεῖν τὶ δρᾶν, δρῶντα δ' ἄδικον. ἀλλὰ ἢ θαυμάζοντων ἀνάγκη, βοῶντα τὸ Ἀχιλλεῖ, *Iliad. a.* 604.

— τέθνηθι δὲ καὶ Διὸς αἶσα.

καὶ θαυμαστὸν τὸν ἄνδρα, καὶ ἀγαπητὸν, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ ἀνεπίβουλον, καὶ ἀνεξίκακον, καὶ ἀνεξάλαστον, καὶ ἀνεξαπάτητον, ὡς ὑπὸ πυρὸς καὶ λίθου, οὐδὲν ἀγαλακτοῦν πρὸς τὸν ἀδικοῦντα. Senec. *de constans sap. cap.* 5. *Injuria proposito hoc habet, aliquem male afficere: malo autem sapientia non reliquit locum. unum enim malum illi [illegible] quæ introire eò, ubi jam ultimo homesti [illegible] potest. injuria ergo ad sapientem non pervenit. si injuria alicujus mali patientia est; sapiens autem nullius mali est patiens; nulla ad sapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

[illegible] ἀγγέλλειν τὸ συγγενὲς δίκαιμα, ἔτι ἀ- [illegible] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν [illegible] ἔστι καλὸν, τὸ δὲ φορτικὸν, τὴν [illegible] ἀδικίαν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι συμφυὴς καθ' ὁμοιότητα τοῦ Διός. Idem *dissert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει ἔτι μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὄψεται. ἐγὼ δ' ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκείνον. τοῦτο γὸ ἐμόν ὅτι, ἐκείνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ἐδεὶς κωλύσει δίωπεν· ἐκεῖνο κωλύσεται. Vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς συμπραξίαν | Quod *l.* 4. § 3. τὸ λογικὸν ζῶον ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινὰ συμπραξίαν. Vide *infra ad* § 2. Senec. de *ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus est. & epist. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eisdem & in eadem genuerit. hæc nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit: illa æquum justúmque composuit: ex illius constitutione miserius est nocere quàm lædi. & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iste versus & in pectore & in ore sit:*

Homo sum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habemus in commune, quòd nati sumus. Societas nostra lapidum fornicationi simillima est; quæ casura, nisi invicem obstarent; hoc ipso sustinetur.*

Ὡς πόδες | Ideò, παῦ τὸ αὐτὸν ἐξ ἀναγκης ἀρτίως ἔχει τοὺς πόδας. Aristot. *de animal. incess. c.* 8. & *hist. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles. Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τέθνηκέ τινα τὰ αὐτὰ μέρη συγκάμνουσιν, ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἷς ἑαυτὸν ἐβλεπον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νῦν λάβοι, ἀδύνατον ἂν τὰ λοιπὰ πάση μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε ἦν παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας. ἔτι δ' καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τὴν ψυχὴν (forsan ψυχὴν μίαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παρὰ φύσιν πάσχειν, ὥσπερ τῶν δένδρων φερόντων τοῖς ἀδελφοῖς καὶ γὸ αὖ καὶ πλεῖόν τι φέρει τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν· οἵ τε γὸ ὀφθαλμοὶ μὴ ὁρῶσιν ἀλλήλοις παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ συμπράττεται παρὰ χεῖρα παροῦσα· ἢ δ' ἀδελφῶν συμπάρεξις ἀλλήλοις πολυχρονιωτέρα πώς ὅτι σφοδρότερον γὸ τὰ κοινὰ διαφέρονται, καὶ διίστανται, μᾶλλον δ' ἀσθενοῦσιν ἀλλήλοις ὀφελεῖν, κἂν μικρὸν ἢ τὸ διάστημα. Ita enim locus ille insignis, sed fœdissimè vitiatus, ex parte saltem restitui poterit. Basil. Cæs. *epist.* 68. Ἀκριβῶς εἰδέναι δεῖ ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἑνὸς ἕξεως τῶν ἀδελφῶν ὀφείλομεν. ἢ ὅσον ἡ ἑτέρα τῶν χειρῶν τῆς ἑτέρας. ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἡμῖν καθαπτόμενος, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀποβλέπωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἓ ἑαυτῷ

ἑαυτῷ σοὶ ἐπήρκεσεν αὐτάρκως. ὅτε γὰρ ἂν τῆς ἀσφαλῶς βαδίσεως, μὴ συμπαρεκίζοντός τοῦ ἑτέρου ὅτ' αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιῶς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφώνως περιστάλλων τοῖς ὁρατοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δι' ἀμφοῖν τοῖν πόροιν πλὴν φωνὴν ἑνὸς μόνου· καὶ ἀντίληψις κρατιστοτέρα τῇ κοινωνίᾳ τῆς δακτύλου. καὶ ἁπλαπλῶς ἐδὲν ὅτι μὴ ἐκ φύσεως, ὅτε μὴ ἐκ περιαιρέσεως καταρθμώσεως ὁρῶ, ἀνὰ τῆς μὴ ὁμοούσιον συμπλοκῆς ἐπιτελέμενον. Cæterùm de uſu finéque Marcus, de neceſſitate Baſilius loquitur.

Ὡς χεῖρες | De manibus Galen. *de uſu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ πλὴν ἑτέρᾳ ἡ φύσις ἐποίησε. ταύτῃ ἄρα καὶ σοὶ ἀλλήλας ἀνδιδάσιν ἀλλήλων δὲ ἕνεκα γεγόνασι. Indè nata proverbialia illa Menandrianum apud Gnomologum ;

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σῴζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas :
Digitum lavátque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æſchinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἀ χὴρ τὰν χῆρα νίπτει· δός τι, καὶ τὶ λάμβανε.
A manu manus lavatur : da quid, & quid accipe.

quanquam quod Stob. νίπτει, Æſch. νίζει habet. Eraſm. & Grot. νίζει malunt. ut ſit, *A manu manus fricatur.* ſive ut vulgò efferri ſolet, *Manus manum fricat.* Denique Euripideum illud in *Heraclid.*

— μᾶς ὑ χειρὸς ἀδυνὴς μάχη.
Invalida pugna eſt, una quam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto* :

Admovet indè manus operi, partitus utrique :
Læva miniſterio, dextra eſt intenta labori.
Hæc rotat aſſiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum feſſæ ſuccedit læva ſorori,
Alternátque vices. —

Ὡς βλέφαρα | quæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conſpirant.

Ὡς οἱ σοὶχοι τῆς ὀδόντων | qui veluti in mola *ſtatillus* & *meta*, mutuas ſibi invicem operas jugiter præſtant.

Τὸ ὑπ' ἀντιπεφύκεναι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν | Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fædam eſſe & execrabilem vim nocendi, & alieniſſimam homini, cujus beneficio etiam ſæva manſueſcunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos diſſidentes his verbis alloquitur. Νῶν μὲν ὑμᾶς ἀδικοῦντε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ὅτι τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφειδῶτε τούτου, πεφυκότοιν τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θάτερα μοίρᾳ πεποιημότε τὸ συμβαίνειν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου, ἐμποδίζοιτον ἀλλήλω. οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη τῶν κακοδαιμονίᾳ τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ὅτι βλάπτε χρῆσθαι; καὶ μὰν ἀδελφὼ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ὅτι μάλιστα ὠφελεῖν ἀλλήλους, ἢ χεῖρε καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμώ, καὶ τἄλλα ὅσα ἀλλήλοις ἔφυσαν ἀνθρώποις.

§. 2. Συνεχὲς δεῖ, καὶ πεπλυμένον καὶ τὸ ἠγμένον | Eandem diſtributionem habes ſæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. § 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apoſt. *ad Theſſal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. quo loco τὸ σῶμα eſt quod Marco hic συνεχὲς· ἡ ψυχὴ, quod πεπλυμένον· τὸ πνεῦμα, quod τὸ ἠγμένον.

Ἄφες τὰ βιβλία | Vide *infrà ad* § 3. ſed & Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι κατὰ τὸν ἕτερον ἡ ἕτερος μὴ κατὰ, μηδὲ κρίνεσθαι. quod eleganter admodum ſic expreſſit Perſ. *Sat.* 5. *v.* 154.

En quid agis ? duplici in diverſum ſcinderis hamo.
Hunccine an hunc ſequeris ? ſubeas altèrnus oportet
Ancipiti obſequio dominos ; alternus oberres.

Οὐ δέδοται | *Non datum eſt.* Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam quod Μεταδιδόναι, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι ἐπέδωκε, mavult legi ; à Marci mente alienum eſt. M. Caſ. *Non eſt futurum. non dabitur.* quod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηδὲ πλανῶ. ἐ γὰρ τὰ παρημμένα σε μέλλει ἀναγινώσκειν, &c. *Noli te fallere. neque enim futurum eſt ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel aliorum de antiquitus geſtis rebus ſcriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi ſuppetat.* & eſt reverà probabilis ſatìs expoſitio. Videatur tamen an non forſan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ἐ δέδοται ; *annon datur? annon eſt in poteſtate tua poſitum,* ut hoc facias? h. e. ut diſtractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ita *l.* 4. § 1. τὸ δυνατὸν καὶ δεδομένον. & *l.* 9. § 29. ὄφελον, ἐὰν δίδῶται. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 26. δέδοσαι σοι τοῦτο ; & ἐφ' ὅσον ἂν δόξῃ τι ᾖ, καὶ ἐφ' ὅσον μὲν δέδοται· & Rufus Thraſeæ apud eundem *lib.* 1. *c.* 1. ἐ θέλεις μακρὸν, ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ ; hinc θεὸς φυσικὸς. *lib.* 4. § 19. quâ nimirum

— *natura beatis*
Omnibus eſſe dedit, ſiquis cognoverit uti.

Claud. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qua Seneca, *epiſt.* 104. eodémq; planè, quo Seneca, modo occurrit. *Totiens,* inquit hic, *mihi occurrunt iſti, qui non putant fieri poſſe, quicquid facere non poſſunt, & aiunt nos loqui majora, quàm quæ natura humana ſuſtineat. At quantò ego de illis melius exiſtimo ? ipſi quoque hæc poſſunt facere ; ſed nolunt. Denique quem unquam iſta deſtituére tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non quia difficilia ſunt, non audemus ; ſed quia non audemus, difficilia ſunt.* Quem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè ſenſu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. הרשות נתונה *Poteſtas data eſt,* quâ autoxuſia ſcil.

Λύθεις | Ita *l.* 3. § 3. γῆ καὶ λύθεις. & *lib.* 8. § 37.

§ 37. χάσων πᾶν τοῦτο, ἢ λύθρον ἐν βυλάκῳ. Eustath. *ad* Il. ζ. λύθρον, ὁ τῷ αἵματι μιασμὸς ἀναμιμνῴσκων τῇ κόνει. *cruor pulveri commistus.* dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ κάθαρμα· per theta scribi, ut à λύτρον distinguatur. Eadem ferè & *ad* Il. λ. & *ad* Odyss. χ. Utrumque autem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem *ad* Il. ϕ. pleniùs paulò Heracleo in *Schol. ad* Il. υ. Τὸ μὴ κονιορτῷ καὶ ἱδρῶτος ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται· *sanguis pulveri & sudori commistus.* itaque de athletis usurpat Clem. Alex. *Strom. l.* 2. Verùm istic potiùs est Marco idem quod ἰχὼρ αἱματώδης, Oppiano κυνηγ. *l.* 2. *v.* 279. *sanies cruenta.* σὺν μὲν αἵματος, ἰχῶρ. Clem. Alex. *protrept.* quanquam *cruorem* vult tantum & *sanguinem* ipsum: sed quem ad rei vilitatem exprimendam sic nuncupat.

Κεκυφαῖον | *reticulum* malim cum Xylandro, quàm cum H. Stephano *peplum.* tum quia κροκύφαιον τὸ καμυφόλιν idem statuit Eustath. *ad Iliad.* χ. tum quia sequitur mox, ἐνδύων, φλεβίον, ἀρτηριῶν πλέγματον. κροκύφαιον autem dictum vult Schol. *ad Ari*[illegible] *Vesp.* ὅτι διὰ κενῆς ὑφαίνεται. Ex quo Suidas corrigendus, apud quem perperam legitur, ὅτι διὰ κενῆς καταφαίνεται. Verùm illis omnibus constanter, contrà quàm nostro, κροκύφαιος formâ masculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci νάρκης πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipsam, cum Merico nostro, designari istic existimo; sed *contextum* illum, integrum, (cùtè tamen non exclusâ prorsus; siquidem τὸ δέρμα ἐκ φλεβός ἢ νεύρου, ἢ ἀρτηρίας, *cutis* etiam ex istis constitit, Aristot. nom. *de spir. c.* 5.) qui per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercursantium, sibique invicem implexorum, quo corporis moles quasi continetur & constringitur: ὃ δὴ καὶ περιεσκόπουν τῷ νῦν κύριῳ πλέγματι inquit Plato in *Timæo.* ad quæ verba forsan & Marcus respexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum quæ *in Platonis Timæo* medite sunt dicta.

Ἄνεμος | *Anima* ergò *ventus* sive *spiritus* & *flatus* Stoicis: quod confirmat Laert. *l.* 7. & Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. Ità Marcus denùo, *l.* 6. § 14. Ζῶον ἢ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, ἢ ἡ ἐν τῷ ἀέρι ἀναπνοή. Quin & Tertull. *de anim. c.* 5. *Et Stoicum illego, qui spiritum dicunt animam: pene nobiscum, inquit:* non prorsus. nec hoc tamen, quasi *animam & spiritum* dicant, ex Salomone *Eccles. c.* 12. *v.* 7. dicentis: sed quia aliâ ratione sive *spiritum* sive *flatum* dicunt nos dicimus; non tanquam aëreum quiddam sit, ut Marcus istic, qualis spiritus ille quem spirando trahimus; sed *spiritum*, quia corporeum quandam habet *naturam corporis expertem*, sed tenuitate molis elementis omnibus excellentiorem [illegible], ut Augustin. epist. 28. *flatum*, quia Deo [illegible] creata. ut ex Mose *l.* 1. *c.* 2. *v.* 7. idem *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 24. quo etiam loco, nè Stoicis calculum dare suum videretur, qui de substantia divina mentem saltem derivatam tradiderunt, subjungit: *sicut autem nos possumus non de nostra natura, qua homines sumus, sed de isto aere circumfuso quem spirando & respirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm sufflamus: ità omnipotens Deus non de sua natura, neque de subjacente creatura, sed etiam de nihilo potuit facere flatum, quem corpori hominis inserendo inspirâsse vel insufflâsse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, quia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè quàm Marcus hîc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qui ventum putant, hoc falluntur, quòd ex aere spiritum ducentes vivere videamur. Varro itaque definit: Anima est aer conceptus ore, defervefactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus. hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus: quia multò prius gignitur anima, quàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà quàm Stoici, qui à partu animam in corpus insinuari statuebant; quod & Lactant. *ibid.* monet; & Plut. *de Stoic. contradict. c.* 38. Vide *l.* 12. § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πνεῦ ψυχὼ ἐν τῷ ὅλῳ εἰσέρχεται, ἀναπνέοντων φερομβρίῳ ἀπὸ πηγῆς ἀνέμων. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* πεφὶ τὸν ἄνεμον. Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pseudo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Quin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in *promulsi. critic.* & Meurs. *Critic. Arnob. l.* 3. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunquid suas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *quod corpus animat*, ut Pseudo-August. in *defin. orthod. c.* 20. & *de spir. & anim. c.* 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo duci dicique manifestum sit. Vide ampliùs ad *l.* 5. § 4.

Πάσης ὥρας | *in horas* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Cas. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive subulones dicterium, cujus *l.* 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῇ σοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν καὶ νόῳ ἐκπέτασαι.
Est tibicinibus mens cælitus indita nulla:
Nam simul ac inflant, avolat illa simul.

Ἐξεμέσσων | Ità Maro *Æn. l.* 9. *v.* 354.

Purpuream vomit ille animam.——

idem enim ipsum in morte semel fieri, quod in respiratione fit jugiter, vult Marcus noster, *l.* 5. § 4. sicut autem *animam evomere*, ità *spiritum expuere* dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus!* quæ tamen verba aliter distinguit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt haud pauci) in *Thyeste v.* 244.

Ferro peremptus spiritum inimicum expuit.

& *Troad. v.* 1168.

Ubi hanc inilis expuam leti moram.

Unde & in *Herc. Oetaeo. v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Ictus ſagittis qui tuis vitam expuit.

Varro, περὶ ἐξαγωγῆς· *Andromeda vincta, & propoſita ceto, non debuit patri ſuo; homini ſtupidiſſimo, in ea expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

——*purpuream ſingultibus expuit auram.*

quod Statius *Thebaid. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas. —

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Ὅτι λέγουσιν, ἡμεῖς ὑμᾶς χρεὼν νῦν ἐχρῶμεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτὸν νῦν ἄγειν, καὶ ἐκπύησον. Cæterùm *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμ' ἐμέειν, *ſanguinem vomere* dixerat *Iliad. ά. v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qui volunt ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſequatur, qui dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

——*in ventos vita receſſit.*

Καὶ πάλιν ῥοφεῖσθαι | quod ψυχορροεῖν uno vocabulo dici poſſit. quanquam id alio ſenſu uſurpari monet Suidas, ἀντὶ τοῦ τὴν ψυχὴν ἐκπνέον. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, quos Corinthios, cùm κόρεις vellet, per jocum nuncupat;

Δάκνουσι δ' ἐξέρπουσιν ἐκ Κορίνθου,
Καὶ τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσι.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Quod autem dicit καὶ πάλιν ῥοφεῖσθαι, id in *ænigm.* 72. de utre ſic extulit ſympoſius;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè; quamvis & ſæpe recedat.

Ὦ ἢ ἀποσκόπει | forſan ἀποσκόπει, *animadverte, conſidera.* niſi ſi ἀποσκοπεῖσθε hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorsùs paſſim obtinet.

Γέρων εἶ. | Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, quod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, quod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minùs, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in freto vivimus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam quidem hoc propoſitum ſequi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis ageremus. Sed nunc quoque non moremur. quod facere ſolent, qui ſeriis exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: Et quando, inquis, tibi proderit illud quod in exitu diſcis, aut in quam rem? in hanc, ut eneam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menæc.* Μή τις νέος πρὸς ἂν μελλέτω φιλοσοφεῖν μήτε γήρων ὑπάρχειν, κομιδῇ φίλοσοφῶν· ὅτε γὰρ ἄωρος ὑδὶς ὅτιν, ὅτε πέρωες, ὡς τὸ κατ' ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δ' λέγων, ἢ μήπω τὴ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥρην, ἢ παρῳχηλυθέναι τὴν ὥρην, ὅμοιός ὅτι τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥρην, ἢ μηκέτι εἶ. [τὴν ὥρην Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲ ὅπως γηρῴσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν f.] τῆ γεγονότων· τῷ δ, ὅπως νέῳ ἅμα καὶ παιδὶ ἦ, διὰ τὴν ἀφοβίαν τῆ μελλόντων. Refert Laertius vit. *lib.* 10. & Clemens *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεύσαι | *mentem*, inquit, *ne patiaris ſervire*: vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ ψυχὴ ἐθέλει σωφρονεῖν καὶ μὴ ἀκρατεσταῖς, μήτε ἀλόγιστος, μήτε ὀρμιστὸς κυνήσεως. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεύσαι· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται· Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infra* § 16. Ὑβρίζει ἑαυτὸν ἡ τὸ ἀνθρώπου ψυχὴ, ὅταν ἡσυχάσαι δύνῃς ἢ πόνε. τοῦτο γὰρ ἡδωνῆς ὄζει καὶ ἀσωτευτελίας· ἡδὺ τὸ ἐν σοὶ δευτέρᾳ μέρει τῇ ἀπιστέρᾳ καὶ ὑπὸ τῇ μοίρᾳ τῇ τὸ σώματος, καὶ ταῖς τούτε παχείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 11. § 18. *Extrema autem eſt ſervitus, cum animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſul. Et, ἀνόσιον πολυδουλεῖσθαι, τὸ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντας· Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἴ τις κρατεῖ μὲν ἀνθρώπων, δοῦλον δ' ἡδονῆς, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον εἶναι φαίην. Et Clemens Alex. *ſtrom. l.* 2. Τὸ ὑποποιεῖσθαι καὶ ὑποχωρεῖσθαι τοῖς πάθεσιν, ἐκεῖνο δουλεία. Καλῶς γὰρ ὑπὸ κακίσου δεσπότου δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, graviſſima ſervitus eſt. Proem. l.* 3. *quæſt. nat.* Qui & idem, *epiſt.* 65. *Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: quod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὄσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τῷ δουλεύειν καὶ ἀρχεσθαι ἡ φύσις προσάπτει, τῇ δ' ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. ἢ ὑ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δ' θνητὸν ἀρχεσθαι καὶ δουλεύειν; — καὶ δὴ τῷ μὲ θείῳ καὶ ἀδυνάτῳ ᾖ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι, ὁμοιότατον εἶ ψυχὴν τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶ σῶμα. Viſe noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁμιλῶ ἀκατάγνωστον | *L.* 6. § 16. κατ' ὁμιλῶ ſimpliciter. & *lib.* 3. *c.* 16. ὁμιλητικῆς. ὁμιλεῖ ἀκατάγνωστον, *vim non communem*, vertit Il. Caſaub. *ad-*

ad Pers. Sat. 5. eámque intelligit, quæ, ut Persius, — *extrinsecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alieno impetu raptari.* atque est illud reverâ, τὸ ὁλοχειρίᾳ de quo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκουσίως videtur potiùs *motus*, sive *impetus*, aut *impulsus* ejusmodi denotare, *qui à naturæ communis generisve humani communione ac commoditate alieni sint.* quod & Mer. Casaubonus advertisse videtur, qui *affectus motúsque neutiquam sociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus passim, esse hominem ζῶον κοινωνικόν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejusdem motúsque exigit, ut sint ὁρμαὶ καὶ ἀφορμαὶ κοινωνικαὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubique τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. §. 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Περιῤῥεῖν, inquit, ἐκείνῳ τὸ ἐξῆς τῇ κοσμικῇ κατασκευῇ κατασκάζειν ἢ τὸ λογικὸ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ ἐν ἀφηγήσει ἐν τῇ ἀρχαίων κοσμικῇ, τὸ κοινωνικὸν δέ. Vide *supra ad* § 1.

Νευροσπαστικῶς | *neurospastorum more impelli*, & in diversa motu alieno moveri. Vocabulum à nostro sæpe usurpatum; uti ex locis collatis patere poterit; tractum à *figuratoribus* sive *neurospastis*, quæ cùm per se ἀκίνητα exisserent, verticillis quibusdam nervisque movebantur. horum meminit & noster *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúque dignissimas recensèt; ad quem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De usu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Casaub. *ad Persii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec quicquam extrinsecus intrat,
Quod nervos agitet? —

quod ex Horatio expressum monet, qui *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroque desumptum; cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷς νεῦρα ἢ μηχανήματί τινες ἐσμεν, ἀσφῆ τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις διαφέροντα, ἐναντίας ἔσαι, ἐπ' ἐναντίας ἕλξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c.* 18. *ductus figillarius. A qua*, inquit, *occultò nihil sentiens ejus, & velut figillario extrinsecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus figillarius* eidem, *de anima c.* 6. *velut figillario motu, superficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversus Genethliacos* dissertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; Quæ *homines*, non, quod dicitur, λογικὰ ζῶα *sed ludicra quædam νευρόσπαστα esse videantur, & nihil suâ sponte, nihil arbitratu suo faciunt; sed ducentibus stellis & aurigantibus.* Vide *ad l.* 10. § 37. Quod autem hoc loco dixit Marcus, κατ' ὀρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστικῶς, ipse optimè explicat *l.* 3. § 5. ubi vetat, ἐνορᾶν μήτε ἀκοινώνητον ἀρχὴν ἀναλαμβάνον. hoc est enim τὸ νευροσπαστικῶς ἀκουσίους νεύσεις ποιεῖν, ut Plato. Dio Chrysost. *orat.* 30. μίαν πᾶσι ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὑπὸ τούτων ἀναπείθεσθαι καὶ ἐπαλλάττεσθαι.

Μηκέτι τὸ αἰωρήμενον, ἢ μᾶλλον συλλεγέντα | hoc est, quod Rufus suprà apud Epictetum, ἀφειδῶς τῷ διδομένῳ. & *l.* 3. § 4. ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀναγκαῖα. quod autem hîc μὴ συλλεγέντα, idem *infrà* § 5. μὴ συσπειρεῖν, dixit.

Ἢ μέλλον ὑποδύεσθαι | *vel impendens subterfugere.* Xyl. quem & Mer. sequitur. at ὑποδύεσθαι, est *subire*; quod est *subterfugiendi* verbo prorsùs adversum. forsan ergò ὑπεκδύεσθαι legerant; quod est *clam elabi.* verùm non est istud in cujusquam potestate situm, ut effugiat τὸ αἰωρήμενον sed nec τὸ μέλλον ὑπεκδύεσθαι commodè satis diceretur. malim ergò, ὑποδείσαντας, *nec futura pavere*; ὑποδὺς enim ὑποφοβεῖται. Suid.

§ 3. Τὰ μὲν θεῶν προνοίᾳ μετὰ | Ἄξιον γὰρ θεὸν ὄντα μὴ ὀλιγωρῆσαι ῥᾳθύμως. Infrà *l.* 6. § 44. qualem tamen fingebant sibi Epicurei.

Τὰ δὲ τῆς τύχης ἐκ ἄνευ φύσεως καὶ συλλήσεως | *non sine natura aut consilio*, etiam *fortuita* quæque. itaque Aristot. physic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ἂν ἡ νοῦς γένοιτο αἴτιος, ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν. Et *c.* 5. Ὅσα τε ἀπὸ διανοίας, καὶ ὅσα ὑπὸ φύσεως πεφυκότων, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ὑπὸ τύχης φαμὲν εἶναι. Ita τὸ ὑποκείμενον, sive subjectum casus fortuiti cujusvis est, vel à natura, vel à consilio profectus actus aliquis. Caussàm verò rerum omnium primam summamque si spectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam quæ maximè fortuita videntur. quod de sorte ipsa, quâ nihil incertius, rex sapientissimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac dispositionem divinam si spectemus, quod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt casus*; *non incidunt.* quod & idem Marcus mox.

Συλλήσεως καὶ ἐπιπλοκῆς | Vide ad *l.* 3. § 11. σύλλησιν, & § 16. συλλαβόμενα.

Πάντα ἐπεῖθεν ῥεῖ | Ità de prima principéque mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐπεῖθεν ἤρχηται. de providentia divina *l.* 8. § 27. ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πάντα. Vide & *l.* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλαττω, πάντα ἐπεῖθεν. Apostolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Laudat itaque cum primis Chrysippus Homericum illud, *Il.* 6. *v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἴσχεθ' ὅπλισιν ὅμμι κακὸν πέμπτην ἐπ' ἦμαρ,
Ἢ ἀγαθόν. —

Pendet ab hoc, quodcunque malúmve bonúmve quibúsq;
Immissum fuerit. —

Plut. *de Stoic. contrad. c.* 47. quanquam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, sed videtur esse Chrysippi; cui non infrequens illud, Homericis à se laudatis de suo aliquid liberaliùs adjicere.

Πρόσεσι ἡ κ) ἀναγκαῖον | *Neceſſarium*, & quoad nos : quia *hanc rerum conditionem mutare non poſſumus*, ut Seneca *epiſt.* 107. & quoad Naturam ipſam quoque, ſi Stoicis credimus, *quæ aliter non poteſt*, ut noſter hîc *l.* 4. § 9. tum quia *artifex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de provident. c.* 5. tum quia *nec aliter univerſi commodo conſuli*, ut Chryſippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον | Quæ ſibi invicem adverſa ſunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conſpirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, κ) ἐκ τούτων ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον. Ariſtot. nomine autor *de mundo c.* 5. quem latiùs hoc *ibidem* proſequentem viſe ſis. Sen. *epiſt.* 107. *Contrariis rerum æternitas conſtat.* Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Διέταξεν ὁ Θεὸς θέρος ἦρ κ) χειμῶνα, κ) φορὰν κ) ἀφορίαν, κ) ἀρετὴν κ) κακίαν, κ) πάσας τὰς πιαύτας ἐναντιότητας ὑπὲρ συμφωνίας ἧς ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipſâ, Chryſipp. *de juſtit. l.* 1. Κακίαν ἡ κακόλογος ἄρα, ὅτε δικαίαν ἔχει, ὅτ' ἔχει καλῶς ἀρθρίαν· & *de diis l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ ἀπονέμεται κατ' τὸν Διὸς λόγον· ἤτοι ὅτι κολάσεως, ἢ κατ' ἄλλων ἕνεκέν πως τοῦ τὰ ὅλα οἰκονομίαν· Et *de natur. l.* 2. Γίνεται κ) ἡ κακία πως κατ' τὸν φύσεως λόγον· κ) ἵν' ἕτως εἴπω, ἐκ ἀνάγκης γίνεται τοῦ τὰ ὅλα. Refert Plut. de Stoic. contradict. *c.* 31,32. qui ſubjungit tamen Δεινὸν τοῦτο, τὸ κ) γίνεσθαι τινὰ κακίαν κ) κολάζεσθαι κατ' τὸν τοῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam noſtri. Auguſtinus apud Proſp. *ſent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Proſper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, quem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter nôſſet, quibus eos bonorum uſibus commendaret, atque ità ordinem ſeculorum tanquam pulcerrimum carmen, etiam ex quibuſdam quaſi antithetis honeſtaret.* Videri poſſunt, quæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Geneſ. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *ſent. l.* 2. *diſt.* 21. § 1. laudatus. *Cur eos creavit, quos tales futuros eſſe præſciebat? quia ſicut prævidit, quid mali eſſent facturi, ſic etiam prævidit, de malis factis eorum, quid boni eſſet ipſe facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Quamvis ea quæ mala ſunt, in quantum mala ſunt, non ſint bona : tamen ut non ſolùm bona, ſed etiam ſint & mala, bonum eſt. Nam niſi eſſet hoc bonum, ut eſſent & mala, nullo modo eſſe ſineretur ab omnipotente bono : qui procul dubio quàm facilè eſt quod vult facere, tam facile eſt quod non vult eſſe non ſinere.* Videatur Magiſter *Sent. l.* 1. *diſt.* 46. § 4.—10. Aug. idem denique *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim quenquam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut quid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipſum bonum operetur, quòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem ſeculi præſentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος ἐστί | Ità paſſim noſter. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παλλὶ ἡ φύσεως μέρει ἀγαθόν | Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζουσι ἡ κόσμον αἱ μεταβολαί | Elegantiſſimè Autor *de mund. c.* 5. Τῶν ὅλων μέρος, τὰ μὲν γίνεται, τὰ δ' ἀκμάζει, τὰ δ' φθείρεται· κ) αἱ μὲν γενέσεις ἐπαναπέλλουσι τὰς φθοράς· αἱ δὲ φθοραὶ κυρίζουσι τὰς γενέσεις. μία δ' ἐκ πάντων περιανομένων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις, κ) τότε μὲν κρατούντων, τότε δὲ κρατουμένων, φυλαττόντων τὸ σύμπαν ἄφθαρτον δι' αἰῶνος. Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ δὲ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ κ) φθορὰς, κ) ἐφ' οἷς ὀλυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου, τὰ δὲ μέρη ἀνάγκη κακοῦσθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. quem & vide ulterius *ad l.* § 46. Tertull. *de paſſio c.* 2. *Diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. Denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant, ità mutando erit mundus omnis, qui & diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux quotidie interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt. Sidera defuncta revivi-ſcunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus conſumuntur, & redeunt. Certè ſemina, nunquàm corrupta & diſſoluta, fœcundiùs ſurgunt. omnia pereundo ſervantur : omnia de interitu, reformantur.* Et *de reſurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitus, injuriâ uſurâ, damno lucro, univerſa conditio recidiva eſt. Quodcunque conveneris, fuit: quodcunque amiſeris, nihil non iterum eſt. Omnia in ſtatum recidunt, cùm abſceſſerint : omnia incipiunt, cùm deſierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, niſi in ſalutem.* Vide noſtrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τῷ ἡ τῆς βιβλίον δίψαν ῥίψον ! Ità *ſuprà* § 2. Ἄφες τὰ βιβλία. Iſidorus Sophiſta Damaſcio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον ἄπον ὄνλα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanquam opinionis magis quàm mentis augendæ inſtrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Quo mihi innumerabiles libros & bibliothecas, quarum dominus, vix totâ vitâ ſuâ indices perlegit? onerat diſcentem turba, non inſtruit : multòque ſatiùs eſt paucis te autoribus tradere, quàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epiſt.* 45. *Librorum iſtic inopiam eſſe quereris. non refert quam multos, ſed quàm bonos habeas. qui quò deſtinavit pervenire cupit, non per multa vagetur. non ire iſtud, ſed errare eſt.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaque ex illis retineamus, quantum eſt neceſſarium. an tu exiſtimas reprehendendum, qui ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat; non putas eum, qui occupatur in ſupervacua literarum ſupellectile? Plus ſcire velle quàm ſit ſatis, intemperantiæ*

rantiæ genus est. & *ep.* 2. *Illud vide, nè ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. certis ingeniis immorari & immutari oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. nusquam est qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpe transfertur. nihil tam utile est, quod in transitu prosit. distrahit animum librorum multitudo: itaque cùm legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. sed modò, inquis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi. multa degustare: quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt. probatos itaque semper lege: & si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi.* Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 26. Νῦν ἤ μὲν δωμάρωοι πνες τὸν λαμῶν κλαπίνειν, σωτάξεις ἀγορεύοντες, ὀπόδλλονται ἐδῆξιν. δὲ τῦτο ἐμῶσιν, ἢ ἀπηδῶσιν. Et Polyb. *hist. l.* 3. Ἀγνοῶσι φιλοσοφήσιόν τι πόρρωθες τοῖς λιχνοῖς ἢ δεπνηθῆ. καὶ γὰρ ἐκείνοις πάντων ἀπογλύφωσι ἢ φιλοκεμῶσιν, ὅτε χρὴ τὸ παρὸν ὑδέτως ἀληθινῶς ἀπολαῦσαι ἢ βεωμάτων, ὑτ' εἰς τὸ μέλλον ὀφελιμον ὄξ αὐτῆ τιῶ ἀνάδοσιν καὶ προφιὼ κομίζοντας, πᾶν ἤ τναν-τίον· ὅτε τιῶ ἀναγνωσιν. τὸ παραπλήσιον ποιοῦντες, ὅτε τῆς παρυπνα διαγωγῆς ἀληθινῶς, ὅτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας σοχάζονται.

"Ιλεως ἀληθῶς | Ita *l.* 4. § 48. Ἵλεων καταλῦσαι. & *l.* 5. § 33. Τί ὁ θεμῦρεις ἵλεως, & *l.* 8. § 47. ἄπιθι εὐμῆς καὶ ἵλεως. & *l.* 12. § 36. ἵλεως ἄπιθι. De Socrate Plato in *Phædon.* & ex Plat. Plut. *de malit. infelic.* καὶ ὃς λαῶν, (cicutæ poculum, quo interiit, vult) μὰλα ἵλεως, —μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. De Cephisodoro à vultnere moribundo, Plut. idem *de Socrat. genio*; Τῷ Πελοπίδα τιῶ δεξιὰν ἐνέδηκε, καὶ τοῦ ἄλλους ἀπαναμῶ ἅμα, ἵλεως ἐξέπνδτε. Apul. *de Philosoph.* *Jam ille diem mortis suæ propitius, nec invitus expectat.* Senec. *epist.* 30. *Magna res est hæc & diu discenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire.* & *ep.* 61. *Bene mori est libenter mori.* Vide *l.* 3. § 5. Ἄνλυτος.

Ἐυχέρεια τῆς ἰσοῖς | quod eleganti similitudine expressit *l.* 4. § 48. Ὥσπερ ἐλαία πίπτειος ἤδη μόνη, ἔπιθεν, εὐφημῆσα τιῶ ἐπιῦσαν, καὶ χάειν αὐτῆ τῷ φυτεῖ λέγῳ. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens *Strom. l.* 4. Ἀπολιπὼν ἤ τιῶ ὄικησιν καὶ τιῶ κῆπον, καὶ τιῶ κλῆσιν, καὶ τιῶ χῶραν, ἀποδημῶ· σεσδύμως τῷ ἀπάγοντι τὸν βίον συμπορεύομαι· ἡδέως ὅπου κατ' ὑπνιαν ἀφορμιῶ ὑπηρεσόμενος· εὐχαριστήσας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, εὐλογῶν ἤ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια περῶν, μὴ ἀλλοτρίων μὴ ἁρπαγῆναι. ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα ἤ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρεμένῳ δὲ πρὸς, ἀποδιδόναι εὐκόλως, καὶ αὐτόθεν χάειν εἰδότα, ὅ ἐχρήσαλο χρόνῳ. & *l.* 3. *c.* 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγε, ὡς συμπολιτεύοντα ἑαυτῷ καὶ συμπερατζόντα περὶ ὀλίγον; ὃ δὲλεις ἦν, ἕως δέδοται σοι, θεασάμενον τιῶ κοσμιῶ καὶ τιῶ παήγυειν; εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, προθύμως ἀποδύσαι ὑποκυψήσας, καὶ εὐχαριστήσας ὑφ' ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Vide & quæ Epictet. idem *l.* 3. *c.* 5. *ad l.* 6. § 30. repræsentanda.

§ 4. Μίμησο ἐκ πόσῳ ταῦτα ἀναδλλῃ | *distuleris ista* Xyland. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum *ἀναδλλῃ* exhibet; annotator, dum *ἀναδάλλεις* substituit. Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Τὸ ἀεὶ ἰσάλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς ἁρπάζεας. *Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.*

Ἀιεὶ δ' ἀμελοδρὸς ἀνὴρ ἔτηος παλαίει. *Dilator nunquam non conflictabere damnis.*

Hesiod. *oper. l.* 1. & ex Hesiodo Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Epicurus apud Stob. *ibid. tit.* 16. Γεγόναμῶ ἅπαξ, δὶς ἐκ ἔστ γενέδζ· δεῖ δ' τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι, σὺ ἤ τῆς αὔειον ἐκ ὢν χάεις, ἀναδάλλῃ τὸν χαεῖν. ὁ ἤ πλέον βίος μελλησμῷ παραπόλλυται. *Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri ævum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (quod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione disperditur.* Dum ut Manil. *l.* 4.

Victuros agimus semper, nec vivimus unquam.

scitéque ac festivè Flaccus *epist.* 2.

——*qui recte vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans dum defluat amnis. at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. *epist.* 45. *Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta conquirunt. nullius non vita spectat in crastinum. quid in hoc sit mali quæris? infinitum. non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi attenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc verò cunctantes, quasi aliena transcurrit; & ultimo die finitur, omni perit.* Idem *de vit. brev. c.* 9. *Maxima jactura vitæ, dilatio est. illa primum quemque extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, expectatio, quæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. quod in manu fortunæ positum est, disponis: quod in tua, dimittis. quò spectas? quò te extendis? omnia quæ ventura sunt, in incerto jacent, protinus vive.* Spectant horsum Martialis illa toties repetita, quibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστικὴν suos nequiter instigat, monita; *l.* 1. *ep.* 16.

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam.
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Die mihi, cras illud, Postume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est.
Ille sapit, quisquis, Postume, vixit heri.

&, *Quisquam vivere, cum sciat, moratur? ibid. ep.* 21.
&, —— *properat vivere nemo satis.* *l.* 2. *ep.* 90.
& *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive semper: hoc serum est.
Sub pædagogo ceperis licet, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis.

Vide ad § 2. χίων ἅ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τοῖς σωφ̃σι, μὴ ἀναβάλλεσθ τὸ ἀγαθὸν, ὅτ᾽ πολλὰς ποιεῖν, σεμνοτομίας δεικνυμένους ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ᾽ ἐκείνων ἀρξομένους τὸ μὴ ψάυειν, καὶ τὰ νῦν πονηρὰ ποιοῦντας. ἐξὸν δ᾽ ἀμείνοσιν ἔτι τῶν ἐσομένων ἐπιδοῦναι. *Præcipiebat auditoribus suis ne bonum differrent, id quod multi faciunt, præstituentes sibi diem certum aliquem, festum puta solenne convictúmve celebrem, ad quem nihil amplius meutiri, eáque quæ oporteat exequi incipiant. postulabat enim ut sensotâ cunctatione omni, quod honestum esset, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsque Gregor. Naz. *orat. de Bapt.* Τί τὸ καὶ τὸ σκέπτη, καὶ σεφασίζη σεφάσεις ἐν ἀμφοτέραις; μιᾷ τὰ φῶτα· τὸ πάθος μετ᾽ πμιώτερον· πλὴν κινδυνεύσομεν. Basilius Cæs. *exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, καὶ βυλεύῃ, καὶ διαμέλλεις; σεισεῖς διὰ βίου; καταπονοῦ μᾶλλον γήρως; πέρυσι, τὸν παρόντα καιρὸν ἐξεδέχω· νῦν πάλιν, ἀναβύσεις τὸν ἐπόντα. ὅσα μὴ ἐνεργεῖς μακροτέρας τῆς ζωῆς τὰς ὑποσχέσεις ποιούμενος. ὑπ᾽ ὀκνου, τί πάσχεις ἢ ὀκνῶν; μὴ ὑπαγγέλλε τὰ μὴ σά. Epictetus denique *enchir. c.* 50. Ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, καὶ ῥαθυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑσβάσεις ἐξ ὑσβάσεων ποιῇς, καὶ σεσθόσεις ἐπ᾽ σεσθόσεσιν, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ᾽ ἄλλαις ἀσκήσῃς, μηθ᾽ ἃς σεσπέμπεις σαυτῷ, λύσεις σαυτὸν ὑ σεσηφᾶς, ἀλλ᾽ ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὀπυδήμις σεσθυμίαν λαβὼν, ὃ χρᾶ. αὐτῷς | *Nihil adest*, inquit Xyland. *ad quod illud αὐτῷς referri possit.* itaq; mutila esse suspicatur ista. Sed immeritó. Adest enim ad quod referatur, σεσθυμία collectivè sumpta. éstque transitio à numero ad numerum haud infrequens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βυλὰς ἢ σεῦ ἔχῃ, ὅπως μὰ μωρὰ πάλυται.

Euripid. *Helen.*

—— ὅστις ἐν παῖδες χρησοῦ χρῃώς,
Ἔσῃ σαυτὸν ἅλοι τῆς τυχῆσ σοὶ τέφανς.

Synes. in *laud. Calvit.* Ἔσ ἢ καὶ ἡ σαρυμία φησὶ, σοφὸν μᾶς ἀ᾽ ὑχὶ σοφὸν, εἰ ἔν Ἀθηναίοις φησὶ, ὅτι παλαιᾶς οἶσὶ φιλοσοφίας ἰσχναλαίνμασι; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαλαθέν ἢ ὑδὲ νῦν ἐμ᾽ φ᾽ ὧς ἐγὼ πολλάκις ἤδην τῷ σιβύλλῳ εἰς ὕσερον ἀφεῖσας, ὁμοιώτας ἐν αὐτῇ τὰ πάντα τῇ σοφίᾳ. Epiphan. *hæres.* 67. § 4. Αἱ ἑωθιναὶ αἱ καλαὶ ἀλόμωσαί τινι πυρίσσουσι, πχραὶ ἐν τῷ σώματι αὐτῆ φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Severo*: Διαθεὶς πόλε χαρίσιος, ὡς ἢ λίμνη μεγάλως ἐκρέον. Marcus ipse *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τις τοιοῦτος, ὃν πολλὰς ἐξελέγχειν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὁ Ν τις τεῦτον πνα ἐδὲ ὄιδεν. — &, ἀνθρωπ᾽ δ᾽ ἐνπαίσας. Subjungit, ἐν τύτοις ὧν ἓν δεῖ. Virgil. *Æn. l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor quæ plurima cœlo
Dejicit in terras. ——

Terent. Eunuch. 1. 2.

——*cunuchum dixti velle te,*
Quia solæ utuntur his reginæ. ——

Et in prologo:

Si quisquam est, qui placere se studeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poeta hic nomen profitetur suum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus est ullum hominis nocendi, quæ multa sunt.* In sacra pagina, Rex Psaltes *Psalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, quos sagittis superiùs contulerat: *Beatus vir ille, qui pharetram suam istis impleverit: non confundentur, ubi cum adversariis suis in porta disceptabunt.* Et *Psalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo desiderium ipsius; cogitationem sceleratam ejus nè provehas: alioqui efferent illi sese.* Rex Paræmiastes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo, Justus es, execrabitur populus: —— corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Paulus denique *ad Tim. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται ἢ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίσει καὶ ἀγάπῃ, &c. quod posterius membrum non ad *liberos*, utì Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin. l.* 1. *q.* 1. sed ad *mulieres* ipsas referendum esse, claret per se satis, & ab interpretibus pleriſque tum antiquioribus tum & recentioribus agnoscitur. Nihil itaq; opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτῷς istîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inquit is, *illis, quæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occasionibus & opportunitatibus ad ista tibi divinitùs concessis.* Vide *l.* 4. § 29. Nequeo tamen manum de tabula, nisi & si Petri illud ex *epist.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum sit Marci huic, quàm est ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epistolam scribo, in quibus*, vel, *quibus, mentem sinceram vobis monitione repetitâ suscito.*

Τὸν κόσμον μέρος ἅ | Idem ferè *suprà* § 3. & *infrà* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Casaub. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

—— *humanâ quâ parte locatus es in re.*

Τὸν διοικοῦντα τὸν κόσμον ἀπόῤῥοιαν | secundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videl. quam θείαν ὑπόμνησιν superiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pseudo-Solomoni, sive is Philo, ut veteres quidam, sive alius quis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 15. ἀπόῤῥοια

ἀπόῤῥοια τῆς τῦ πολυκέφαλος δόξης. Et Clemens Alex. in *hortat.* Πᾶσιν γὰρ ἁπλῶς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν τοῦ λόγου ἐνδιατρίβουσιν, ἐπέσκηπταί τις ἀπόῤῥοια διὰ νοῦ. Idemque *Strom. l.* 5. ex Platonis sententia, τὸν νοῦν ἐν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόῤῥοιαν καθέρχειν.

Ὄρος ἔστι σοι ἀνειμαγμένον τὸ χείμενον; Ita Job. 7. 1. *Annon est tempus præfinitum homini?* id enim מלצב designat, à re militari tractum vocabulum. atque ita reddidit Junius *ibid. c.* 14. *v.* 14. Idem *c.* 14. *v.* 5. *Præcisi sunt dies hominis: & penes Deum numerus mensium ejus: ipse terminos vitæ illius constituit, quos transgredi nequeat.* Fuscus apud M. Senecam *Suasor* 2. *Statuta nascentibus in finem vitæ dies est.* L. Senec. ad Marc. *consol. c.* 20. *Fixus est cuique terminus; manebit ubi positus est; nec illum aut diligentia aut gratia promovebit.* Idemque *Herc. fur.*

Certò veniunt ordine Parcæ:
Nulli jussa cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.

Vide *ad l.* 8. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὦ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαθεῖσθαι χείσῃ | Legendum transpositis voculis, ὦ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπαθεῖσθαι χείσῃ, vel, ὦ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαθεῖσθαι μὴ χείσῃ. Vulgaris siquidem lectio autoris menti ex diametro est adversa. Est autem τὸ ἀπαθεῖζειν, αἰθρίαν ἢ εὐδίαν ἄγειν, *serenare*, sive *nubibus discussis serenitatem inducere*: cui opponitur ζωφοῦν, quod est τὴν αἰθρίαν ζωφόειν, *nubes cogere*, & obducere, sive obnubilare. docet id Suidas ex Aristophanis isto,

— τί δὲ ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
Ἀπαθεῖζει τὰς νεφέλας, ἢ ζωφοῖ;
— *Jupiter quid nunc agit?*
Cœli faciem serenat, anne obnubilat?

ἔστι δ' ἡ αἰθρία οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνεπιπλοκος, ἀντικλοῦ ἐστι τῇ ὁμίχλῃ. Autor *de Mund. ad Alex. c.* 3. De mentis serenitate Marcus noster hîc usurpavit; eodem quo de Superis sensu Lucret. *l.* 2.

— prob sancta Deûm tranquillâ pectora pace,
Quæ placidum degunt ævum, vitámq; serenam!

Et de sole, sed nihilum quàm soli tribuens, Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Hic cœli tristitiam discutit, atque etiam humani nubila animi serenat.* id est, ἀπαθεῖζει. Sic contra *caligare* Pacuvius de tristitia dixit, in Atreste,

Caligat? volvum quæ caligat tristitas?

ita lege, pro eo quod apud Nonium perperam editur, *alligat tristitias.* quo loco legendum & *Tristitas* (non *Tristitiæ*) pro *tristitia*, & διαθολὴν Apollonius apud Philostratum *l.* 1. *c.* 3. de vino, διαθολὴν τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ αἰθρίου. *Sudum ac serenum animum turbare*, sive *turbidum & nubilum reddere.* Et Boëthius *consolat. l.* 1. *c.* 3.

Nubila mens est,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu quidam apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Ac nos oris quidem aut vultus serenitatem Stoici hominis unquam ullâ posse ægritudine obnubilari.* Denique αἰθρίαν ἢ γαλήνην eodem sensu in eodem argumento usurpavit Marcus, *l.* 8. § 28. Miror autem quid editori Lugdunensi in mentem venerit, ut quæ Xyl. rectè verterat, *Quod quidem tempus si non impenderis tranquillitati animi parandæ*; corrumpere voluerit sic reddendo, *Quod q. t. si otiosus intra parietes consumpseris.* Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ istiusmodi afflixit.

Οἰχόμεθα ἢ ὠχόμην. | Senec. *de vit. brev. c.* 9. *Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore instinctus, salutare carmen canit;*

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit. —

quid cunctaris? inquit, quid cessas? nisi occupas, fugit: cùm occupaveris tamen fugiet. itaque cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum est. velut ex torrente rapido, nec semper casuro, citò hauriendum est. & *ad Lucil. ep.* 108. *Egregium illud Virgilii*;

— fugit irreparabile tempus.

Et, *Optima quæque dies, —* &c.

Prima fugit —

Nunquam dies dicit ire, sed fugere: quod currendi genus concitatissimum est. quid ergo cessamus nos ipsi concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus æquare? Vigilandum est; nisi properamus, relinquimur. agit nos, agitúrque velox dies. inscii rapimur. omnia in futurum disponimus; & inter præcipitia lenti sumus.

Καὶ οὐδεὶς ἐνέσχηκε | Cicero de *finib. l.* 2. *Non potest esse sæpius dies, qui semel fuit.* Lucret. *l.* 1.

—fugit irrevocabilis ætas.

Et Virg. *Georg l.* 3.

—fugit irreparabile tempus.

Et *Æneid. l.* 10.

—breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ.—
— ut, Stygis irremeabilis unda.

Eidem *l.* 6. Ovid. *art. l.* 3.

— eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, cursu revocabitur unda.
Nec quæ præteriit, hora redire potest.

Ausonius *epigr.* 13.

Nec revocare potes, qui periere, dies.

Augustin. *in Psalm.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur.* Seneca *epist.* 123. *Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit.* Et *de vit. brev. cap.* 8. *Nemo restituet annos; nemo iterum te tibi reddet. ibit, quâ cepit, ætas, nec cursum suum revocabit aut supprimet.* Audaciùs paulò, denique, Phædrus *fab.* 89.

—tempus

— *tempus elapsum semel*
Non ipse possit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de *tempore* in universum, de *occasione*, quæ est, ut Cicero *de invent. l.* 5. *pars temporis habens in se alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem*, haud minùs aptè dici potest. Polidipp. *anthолog. l.* 4. *c.* 14. εἰς Καιρὸν ἀγαλμα.

Ἡ ἡ κόμη τί κατ' ὄψιν; Σπανιάσιτε λαβίδος.
Νὴ Δία, τί ὄπιθεν φρὸς τί φαλακρὸ πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πλωσῖσι φρεσβρίξασά με ποσὶν,
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων φρόσεται ἰξόπιθεν.

Callistratus item *imagin.* 6. Ἡ χρὴ τῶ μετώπω κόμη· τὰ ἡ ὄπιθεν πλοκάμων ἐλαθέσθω. ὅτι φρονήσει ἰδὼ αὐτῶ, λαβίδος ῥᾴδιον· παρελθόντι ἡ, ἢ ἧς φρογμάτων ἀκμὴ ζωσχέσχεται, καὶ ἐκ ἔστιν ὀλίγω ῥυθίσα λαβεῖν τὸν χαρακτῆρα. Salubriter ergo Gregor. Nazianz. Δεῖ καὶ φρονεῖσθαι τὸν χαρακτῆρα, ἵ πάλιν τυχεῖν ἀκμάζοντα.

§ 5. Φρόντιζε σιβαρῶς | *Enixè curato.* Casaub. ut cùm φρόντιζε conjungantur.. at Xyl. *ut fortiter peragas.* tanquam si ad φρόπιον, quod sequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαίῳ καὶ ἄρρενι | Casaub. *ad Pers. Sat.* 1. adductis istis nostri verbis, in quibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεγραπτὸν an μνημονικὸν Φάλαμα fuerit, incertum est) *Mollia*, inquit, *facta, dictáque nec Romano nec masculi spiritûs viro conveniunt.* Noster *infra l.* 3. § 5. Ὁ ἔν σοι θεὸς ἔχει φρονήτης ζῶν ἄρρενι καὶ Ῥωμαίῳ, & *l.* 4. § 3. Ἐλεύθερος ἴσθι, καὶ ὅρα τὰ φρόγματα, ὡς ἀνήρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος & Guilielm. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmilium.* Cassiodor. *l.* 2. *ep.* 3. *Vixit inter nos, non consuetudine peregrinâ; sed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, sed *strenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, qui C. Cassium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l.* 4.

Τὸ ἐν χερσί | i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus est.* ut *infra l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. Livius, *l.* 4. *Cùm tantum belli in manibus esset.* & *l.* 26. *omittere id quod in manibus erat, bellum cogerunt.* Plin. min. *l. ep.* . *Non vacat, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 1. *Nihil tam necessarium, aut magis cum cura discendum, quàm quod in manibus est.* Plaut. Bacchid. 4. 3. *Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.* Atq; est reverà Τὸ παρὸν μόνον *in manu nostra.* Senec. *supr. ad* § 4. *de brev. vit. c.* 9. *Quod in manu fortunæ positum est, dispensis; quod in tua, dimittis.* Quod autem ἐν χερσὶ hìc Marcus, Pindarus τὸ φρὸ ποδὸς, & τὸ πὰρ ποδὸς dixit. Vide ad *l.* 4. § 21. quod Terent. *Adelph.* 3 3. *quod ante pedes est*, dixit, *Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est*
Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt.

Ἁπλότης σεμνότητος | commendat *gravitatem simplicem* ac *genuinam*; cui opponitur ἡ κατάπλαστος βαρύτης, ut Plut. *de audiend.* quam & συμπλοκὴ πλασμάτων, Isocrates in *Archidamo*; ἁπλαστον τὸ σεμνόπλοις ὑπόκειται, Clemens dixit, *pædag. l.* 3. *c.* 11. i. e. *gravitas ficta*, sive *vultûs severitas affimulata*, ut Ammian. *l.* 14. sive *callida severitatis simulatio*, ut Capitol. in *Marc.* quâ *nihil ineptius* pronunciat Petronius. ita *frontem asseverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l.* 8. i. e. *fictæ severitatis personam induere*, ut Cassiod. *l.* 1. *ep.* 4. ita enim malim, quàm *mducere*, quòd vulgati exhibent. De Sexto *supr. l.* § 9. τὸ σεμνὸν ἁπλάστως. De P. Crasso Cicero in Bruto § 282. *Erat sine arrogantia gravis, & sine fegnitie verecundus.* De Perseo Rege contra Polybius apud Suidam, κατὰ τὴν ἐπίφασιν ἦγε ἐπισχνίοιν, *Vultûs speciem præ se ferebat ad severitatem compositam.* Vide *ad l.* 3. § 2. Et de Aristippo Tertullian. *apolog. c.* 46. *Aristippus in purpura sub magna gravitatis superficie nepotatur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν ἡ τῆ Περικλέους τὴν σεμνότητα, δοξοκομπίαν τε καὶ τῦφον ὑποκαλύπτας, ὁ Ζήνων παρεκάλει καὶ αὐτὸς τι τοιῦτον δοξοκοπεῖν, ὡς τῆς ἀνεπιτηδείους αὐτῆς φύσι καλῶν ὑποποιούσης τινα λαθόντως ζῆλον καὶ ἐμφασιν.

Ἂν ὡς ἑκάστω τὸ βίω ἐφέσιμον φρόσχειν ἐπορεγῆς. | Pulcherrimum plurimiq; momenti monitum. quod & *infrà* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἦδη δυνατὸν ὀρθῶ ἐξιέναι τῆ βίω, ὅτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. Et *l.* 3. § 12. Ἐὰν τὸ παρὸν ἐπορεγῆς ἐπιθυμίνος, ἐῤῥωμένως, &c. καὶ τὸν ἐαυτῦ δαίμονα χαριεῖν ἐξῆ τα τηρῆς, ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποδύναι δοκοῖ. Et *l.* 7. § 29. ἐννόησον τὴν ἑκάστου φρόσχειν. In eandem sententiam Zaleucus in *legum* suarum *proœmio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 42. Δεῖ ἕκαστον παρ' ἑαυτῶ φρόσχειν ἀεὶ ζωοικεῖν τὸν τῆς τελευτῆς καιρὸν, ὡς δὴ παρόντα. ὅτου γὰρ ἂν ἁμάρτῃ τῦ καλῦ καὶ τῦ δικαίου φρονήσει. Seneca *epist.* 114. *Quicquid facies, respice ad mortem.* Idémq; de se *ep.* 61. *Hoc animo tibi hanc epistolam scribo, tanquam cum maximè scribentem mors evocatura; sit. paratus exire sum.* Vide & *ad l.* 3. § 12.

Ἀπὸ τῦ αἰρέντος λόγου | Ἀπὸ τῦ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* rescribi postulat Annot. Lugd. nam interpres uterque τῦ αἱροῦντος illud insuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à dictante ratione*, sive *à rationis dictamine.* Usitatum est λόγος αἱρεῖ, i.e. ἀξιεῖ, *dictat, poscit, exigit.* Vide *ad l.* 4. § 19. Restituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c.* 50. ubi διαφέροντα λόγου, ἀντὶ τῦ αἱροῦντα, perperam legitur. Vide *ad l.* 3. § 4.

Συμμετρεμένα | quod *l.* 3. § 16. Συγκεκαθέμενα.

Ὁρᾷς ὡς ὀλίγα | Antisthenes apud Laert. *l.* 6. Τῶ ἀρετῶ φησὶ δεῖν εἶναι, μήτε λόγων πλήθους δεομένω, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Dionem Pruſ. *orat.* 4. Καὶ σὺ, ἐπεὶ ὤφθης πίφυκας, ἐὰν τύχῃς ὀπτεσωθῆς ἀνδρὸς. ἱκανή σοι ἔπι μία ἡμέρα, πρὸς τὸ σωιδεῖν τὸ προῆγμα κ) τὸν τέχνον, κ) δὲ ἔτι δύσῃ ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epiſt.* 106. *Paucis opus eſt ad mentem bonam literis.* Et *epiſt.* 94. *Infinita, inquis, præcepta ſunt. Falſum eſt: nam de maximis & neceſſariis rebus non ſunt infinita. tenues autem differentias habent, quas exigunt tempus, loca, perſonæ. ſed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis eſt inſtitutio vitæ honeſtæ beatæq;, ſi credas.* (*credas* ſ. ſiquidem in voluntate plurimum poſitum contendit) *longam enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Niceph. Calliſt. *hiſt. eccleſ. l.* 8. *c.* 40. Τεσσαράκοντα γὰρ μὲ μαθὼν, καὶ τὸν εἰδότα διὰ δακτύλου ἐποίησε τοῦτον δ' ἀγαθὸν, ὡς γραμμάτων ἀκριβέστερον κ) πρὸ τούτων εὐρετὴν, μᾶλλα ἑαυτόν. μανθάνω δὲ ἐγὼ τάτων ἀνάγκαν, τῷ τὸ ἐρρωσθῆναι ἔχειν. Vide *l.* 7. § 66.

Εὗρον κ) δυοῖν βιότοιν βίον | Εὗρον βίον dixit, & iſtic, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, proſpera, in qua omnia ex voto ſuccedant & quaſi fluant*; metaphora ab eis quæ ſecundo flumine feruntur. Ita Stoici reliqui. Jo. Stob. ecl. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 2. § 5. Zenon. ait εὐδαιμονίαν finiviſſe εὐροίαν βίου eaq; definitione uſos etiam Cleanthem, Chryſippum, eorúmq; poſteros. Chryſippus certè οὐκ ἄλλο τέλος, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citi.* Εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τὸ τέλος τὸ εὐδαίμονος ἀρετὴν κ) εὐροίαν βίου, ὅταν πάντα κατὰπτηται κ) τὸν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος μετὰ τὸν τοῦ ὅλου διοικητοῦ βούλησιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ εὖρουν κ) ἀπαθὲς ἀνεμπόδιστον τῷ ἀνθρώπῳ ἢ ἐκ ὀρέξεως μὴ ἀποτυγχάνουσι, καὶ ἐκκλίσεως μὴ περιπίπτουσι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ τοίνυν ἔχει τὸν ἀπαθείαν, εὐδαιμονίαν ποιοῦσα, κ) ἀπάθειαν, κ) εὐροίαν. Inde verbum εὐροεῖν iſtis oppido quàm familiare. Vide *infra, ad l.* 15. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοῦσθαι i. e. Θεοειδῆ. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ita Homer. *Odyſſ.* ζ'. *v.* 121. & ϑ'. *v.* 576. θεὸς θεοῖς, *mens divina, Deo ſimilis.*

—καί σφιν νόος ἔσκε θεοῖς.

& θυμὸς θεοειδὴς. *Odyſſ.* τ'. *v.* 365. *animus divinus.*

— θεοειδέα θυμὸν ἔχοντα.

& Apollon. *Argonaut. l.* 2. ἄνδρες θεοῖς, *homines diis ſimiles*, in illis;

Ζηλήμονες ἐσμὲν ἑκάστοτε· ἦ μιν ἄνδρες
Λήθουσιν ἔμμεναι, εἰ τι θεοῖς, ἢ δίκαιοι.

Et Marco proinde βίος θεοειδὴς, *vita divina, ei quæ deorum eſt par probatus.* Vide hac in parte typhum Stoicum *ad l.* 2. § 7.

Ἴθεις, ἴθεις αὐτῷ, ὦ ψυχή | Prava ſane & depravatáq; proculdubio lectio. neque enim hominum quiſquam, nedum Marcus noſter, *ſe ipſe ſe contumeliâ afficias, animam* ſanus *hortetur* ſuam. legendum, vel ὄθεις, vel, quod malim, ὕθειζεις. ut corripientis, non adhortantis ſit. Nam quòd lectionem receptam ſecutus, quaſi εἰρωνικῶς dictum M. Caſaub. accipit, mihi neutiquam vero ſimile videtur. Marcus ſiquidem nuſquam ironiis uſus deprehenditur. Plato *de leg. l.* 5. Τιμᾷ ὃ τῷ ψυχῷ αὐτῇ, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς δοκεῖ. quo loco & quibus rationibus animas ſuas contumelioſè habeant pleriq;, cùm honorare videantur, multis differit docétque; quo modo & noſter *infra* § 16.

Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ | M. Caſaub. legendum autumat, Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ [παρ' ἑαυτοῦ] vel etiam, repetito quod mox ſequitur, [αἰδήμονι ἑαυτοῦ]. | ut ſenſus ſit, *felicitas cujuſque pendet à ſeſe*; vel *felicitas cujuſq; in eo conſiſtit, ut reverentiam ſui habeat.* Verùm nec video, quomodo verba ipſa hunc ſenſum exhibere poſſint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, ſi legamus, prout ad marginem ex conjectura adſcripſimus; φύγει γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora: hoc quod loquor inde eſt.

Naſo *Faſt. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitiſq; ſeneſcimus annis;
Et fugiunt fræno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur amnis equis.

i. e. quàm concitatiſſimè ac contentiſſimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. ſubjungit, idem planè locutus,

Et nihil eſt annis velocius ——.

& *el.* 11. *Dum loquor, hora fugit.* ——

Quod Horat. *Carm. l.* 1. *Ode* 11.

—— *Dum loquimur fugerit invida*
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula poſtero.

Silius *bell. Pun. l.* 15.

—— *currit mortalibus ævum;*
——*fugit hora rapitque*
Tartareus torrens.——

Pulcerrimè Anacreon. *carm.* 4.

Τροχὸς ἅρμασιν γὰρ εἷα,
Βροτοὺς πέζη κυλιόμενος.
Rotæ nam velut curulis,
Properat volucris ætas.

Sen. Herc. fur.

Properat curſu vita citato:
Volucrique die rota præcipitis
Vertitur anni.

Idémq; ſi idem utriuſq; autor, *epiſt.* 99. *Reſpice celeritatem rapidiſſimi temporis: cogita brevitatem hujus ſpatii, per quod citatiſſimi currimus.* Quin & *ad Marc. Conſol. c.* 10. quod ad noſtri mentem proximè accedit: *Rapina rerum omnium eſt*; (*miſeri neſcitis?*) *& fuga, vivere.* Vide *ſuprà ad* § 4. ὀλίγον τὸν. Hoc ſi minùs placuerit, habeas D. Arn. Bootii ingenioſam ſanè, nec temerè aſpernandam, conjecturam, ut legatur; Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. *Unica enim*

enim est unicuique vita : nec altera ulla, istic saltem, expectanda. Epicurus supra, Γεγονάμεν ἄπαξ· δὶς δ' οὐκ ἔστι γενέσθαι ; *Nec nasci bis posse datur.*— Silius *l.* 15. id quod Euripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχῇ μιᾷ ζῆν, οὐ δυοῖν ὀφείλομεν.
Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Quem & in *supplic.* idem pluribus conquestum suprà monuimus. Verba ipsa, quia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istic neutiquam pigebit.

Οἶμοι· τί δὴ βροτοῖσιν οὐκ ἔστιν τὸ δι,
Νέους δὶς εἶναι, κἠγέρασθαι αὖ πάλιν ;
Ἀλλ' ἐν δόμοις μὲν ὧν τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα.
Αἰῶνα δ' οὐκ ἔξεστιν. εἰ δ' ἦμεν νέοι
Δὶς κἠγέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν.
Δισσαῖς βίου λαχόντες, ἐξορθούμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio :

Proh fata! cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui ?
Intra penates siquid habet incommodi,
Fæ seriore corrigi sententiâ :
Hoc vita non permittit. at qui bis foret
Juvenis senéxque, siquid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémq; *ibid.* — τοῦτο δὲ μόνον βροτοῖς
Οὐκ ἔστ' ἀνάλωμ' ἀνδρὶ δὶς λαβεῖν,
Ψυχὴ βεβίωται· χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι.
— *unicum mortalibus*
Hoc est, semel quod perditum recipi nequit,
Hæc vita : reliqua copia est reparabilis.

εἰσὶ δ' ὅτινες, οἳ τὸν παρόντα μὴ βίον ἐ ζῶσιν· ἀλλὰ φροντιδίζουσι πολλὴ σπουδῇ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιώσονται, ἐ τὸν παρόντα· καὶ ἐν τούτῳ θελκτικόν τι ὁ χρόνος οἴχεται. Antiphon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan ἀπατεώμενοι. Gesn. ἀθλιοπόνως. Quibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ μὲν γὰρ βιότου διπλόον χρόνον ἄμμιν ἔδωκαν,
Ἦ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύξενος, ὡς ἀνύσειας
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χαίσματα, † δ' ἐσὶ μόχθῳ,
Ἦν τάχα μοχθήσαντι πολὺ ὕστερον ἡδὺ λιχεῖν·
Εἰ δὲ θεοὶ κατένευσε ἕνα χρόνον ἐς βίον ἁμὲν
Ἀνθρώπους, καὶ τὸν γ' βεβιωμένα πάντων,
Ἐς πόσον, ἃ δύλοι, ἁμάρτιος ἀ οἷς ἔργα πονεῦμες ;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Jupiter esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura quies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miseris mortalibus unum
Concessere Dei, modicóque id fine coercent,
Quid juvat in tristes animos impendere curas ?

Grot. Itaq; Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ταλαιὸς ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βιωτικῷ ; Attamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *ep.* 23.

Amplius ætatis spatium sibi vir bonus : hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm Cl. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert ; βεβιῶς ὁ βίος ἀνύσω. quomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l.* 4. § 26. Ego in medio ista lectori relinquo.

Οὕτως δέ σοι καλὸν ἀλύσεται | quod *supra* § 2. dixerat : γέρων εἶ· tanquam ipse se alloquatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον δεῖ τὸ ἀσυλλυπόμενον τοῦτο.

Μὴ αἰδεμόμην σεαυτῷ | De Catone Plutarchus in *Apophtheg.* Μάλιστα ἡ ἐνόμιζε δεῖν ἔνιον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτῷ μηδέποτε χρεὼν ἦν. Unde emendandus Stobæus, *tom.* 2. *tit.* 31. apud quem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σεαυτὸν, κ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ. Musonius itidem : Αἰδοῦς πᾶσι μὲν ἄξιος ἴσθι, μάλιστα δὲ τὸν ἀξίως σεαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmque optimè Democritus ; Φαῦλον, κἂν μόνος ᾖς, μήτε ἐργάσῃ. μᾶλλον δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι. Idémq; *ibid. tit.* 26. Μᾶλλον μᾶλλον τοὺ ἀνθρώπους αἰδεῖσθαι ἑαυτοῦ· μηδὲ μᾶλλον ἐξηλάζειν κακὸν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδέναι, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, κ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεσταναι, ὃν μηδὲν ποιεῖν ἀνεπίληπτον. Quod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἔστω σοι μέγας κ ὁ ἀν τοῦ ἄλλους λάθῃς, ἑαυτῷ γε συνειδώς. *Quid autem proderit non habere conscium, habuisse conscientiam ?* Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides ;

Ὅστις δὲ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Σωιεδὸν αὐτῷ φαῦλον ἁμαρτεῖν τινα,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται ;
Qui non veretur ipse semet, conscius
Sibi mali facinoris, quod commiserit,
Hic quomodo alios nescios reverebitur ? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Περιαιρῇ τί σε τὸ ἐξαίφνης ἐμπεσὸν | Scriptura mendi manifesta. Mer. Gas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί περιαιρῇ σε ; *ne distrahant ?* &c. Ego malim, restituta quæ excidit negante particulâ, (quia sequitur κ) Μὴ περιαιρῇ σε, &c. *ne distrahant te.* quod & Xylandrum secutum video. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν περιαιρῇ. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δεξάμενον σε περιαιρέσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ ἐν μόνον περιαιρῇ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς δὲ μεσιτῶν τὸ τῆ κόσμῳ, κ ἐμβαδύνων τοῖς περιασμοῖς τῆς σαρκὸς δύναται τοῖς τοῦ θεοῦ λόγοις περιέχειν κ τῇ ἀκριβείᾳ τῆς τηλικούτων θεωρημάτων ἅρχειν ; Interpreres Græci *Eccles.* c. 1. v. 13. τὸ עִנְיָן reddunt περιασμόν. Latinus, *distentionem.* eò quòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *supra* § 2. μικὶν αὖθ.

Καὶ καλῶ πάρεχε σεαυτῷ | κ, ἀντὶ τοῦ ἄλλα. copulativa

copulativa loco adversativæ. Sic in *Evang.* Matt. *c.* 12. *v.* 43. ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. *requiem quærit, sed non invenit.* & *c.* 16. *v.* 4. γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. *generatio prava signum requirit: verùm signum illis non dabitur.* Luc. *c.* 4. *v.* 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν. *Nihilque per dies illos comedebat: sed eis consummatis postea esuriit.* & *c.* 20. *v.* 19. Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. *Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi. Act. c.* 7. *v.* 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; — καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. *Num victimas hostiásque obtuliſtis mihi? — Sed Molochi tabernaculum bajulâſtis.* Plato *Theætet.* adducendus *infra ad* § 13. πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη. ἧπ ἐνδεὲς ὅλου, οὗ τε ἧπ ἐγγὺς οὐδὲν αὐτῷ συγχωρήσου. *Omnem ubique universi totius naturam perſcrutans; verùm ad eorum quæ ſunt propè, nihil ſeſe demittens.* Senec. *epiſt.* 57. exhibendus *ad lib.* 4. § 21. *Permeare non poſſe, & ſtatim ſpargi.* pro, *ſed ſtatim ſpargi.*

Παῖσαι ῥεμβόμενοι | Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ἀπορρέμεσθαι. & *l.* 3. § 4. ποιεῖ ἀπορρέμεσθαι. ῥέμεσθαι & ἀπορρέμεσθαι' *à re inſtituta*, vel etiam *abſq; certa re ullâ inſtituta, temerè huc illuc divagari.* Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 1. *ad Timoth. homil.* Τῷ νῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένῳ, καὶ χαὶε αὐτόματον ἔλκειν· *Mente ſæpenumero alibi divagante; ſponte interim movetur manus.* Plutarch. *de curioſit.* Δεῖ γὰρ μὴ κατάπαν περιφέρεσθαι καὶ ῥέμεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀποπεμπομένῳ ὑπὸ τῆς ψυχῆς δεῖ τὰ θεάματα, συναγχόμενον αὐτῆς ταχὺ καὶ διαγέλλειν· ὅτι πάλιν ἐντὸς εἶ τῆς λογισμοῦ, καὶ προσέχειν αὐτῷ. Idémque eodem, quo noſter hîc ſenſu, qui à corpore ad animum tranſtulit, *de commun. notit. c.* 13. Νήφειν χρὴ καὶ εἰς ὅτι μάλιστα ἀρετὴν, ἀλλὰ ῥεμβόμενα πάντες ἀκρασίας καὶ κακοδαιμονίας. Expreſſit eamdem pulchrè, quod noſter hîc, Senec. *de tranquil. c.* 12. *Circumcidenda eſt concurſatio,* [*circumcurſatio* potiùs] *qualis eſt magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora peregrinantium, alienis ſe negotiis offerunt, ſemper aliquid agentibus ſimile, horum ſi aliquem exeuntem domo interrogaveris: Quò tu? quid cogitas? reſpondebit tibi; Non habeo certum ſcio: ſed aliquos video, aliquid agom. ſine propoſito deferuntur, quærentes negotia: nec quæ deſtinaverunt petunt; ſed in quæ incurrerunt. Inconſultus illis omnisque curſus eſt: qualis formicis per arbuſtum repentibus; quæ in ſummum caumen, deinde in ſummum ibunt agentur.* Idémq; *epiſt.* 95. *Vita ſine* [illegible] ut i. e. ῥεμβός. ut Marcus *infr.* § 17. *Vitæ* [illegible] ſtiufmodi graphicè itidem depingit [illegible] *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. laudatus, quem à Scriverio, Salmaſióq; emaculatum [illegible] exhibemus.

Otio qui neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minùs, quàm cùm eſt negotium in negotio
Nam cui quod agat inſtitutum eſt, is nullo negotio
Id agit; ſtudet ibi, mentémq; atq; animum delectat ſuam.
Otioſo in otio animus neſcit, quid quidem velit.
Hoc ita eſt, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum eſt, ire libet illinc lubet.
Incertè errat animus; præterpropter vita vivitur.

h. e. ut vir clariſſ. εἰκῇ βιῶτε.

Τὸν ἑτέρων ἀφροδὴν φυλακτέον | D. Jun. παραφοδὴν mavult: quomodo de Maximo *l.* 1. § 15. dixerat, χρὴ μηδὲν παράφορον. παραφορὰ revera *mentis errorem, hallucinationem, delirium, deſipientiam* creberrimè denotat: unde & à Gorrhæo prò *leviori mentis emotione*; & à Fœſio, pro *graviore* etiam in medicorum libris ſumi obſervatum eſt. Cæterùm & ἀφροδὴν nihilo minùs pro *errore, mentiſq; obturbatione* uſurpari Budæus teſtimoniis haud paucis comprobat. inter quæ illud eſt ex Græcis Solomonis interpret. *Eccleſ.* 2. 12. ἰδεῖν σοφίαν καὶ ἀφροδὴν καὶ ἀφροσύνην. Et rurſus ibid. *c.* 2. *v.* 2. τῷ γέλωτι εἶπα ἀφροδὴν' *riſum reputavi errorem.* Vulg. quibus & adjici poteſt illud, *c.* 7. *v.* 26. γνῶναι ἀσεβῆ ἀφροσύνην καὶ ἀφροδῆ. itaq; nihil forſan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχουσες σκοπὸν | *Infra* § 16. inter ea, quibus anima contumeliam ſibi facit, hoc ponit, Ὅταν ἀφῇ τινα ἑαυτὸς καὶ ὁρμὴν ἐπ' ἄλλα σκοπὸν ἀφῇ. Perſ. *Sat.* 3. *v.* 60.

Eſt aliquid quò tendit, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris corvos teſtáque, lutóque,
Securus quò pes ferat, atque ex tempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῆς δ' σκοπα τοξεύοντων, ut Luciani. in *Toxari.* quod nos dicimus, to ſhoot at rovers, ſeu at random. Vide Caſaubon. *ad Perſ.* & *infra* ad § 16. & *ad l.* 10. § 27.

§ 8. Περὶ τὸ μὴ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ | Cohibere vult τὸ ἀλλοτριεπισκοπον, uti Petrus loquitur, *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 15. ut iſtîc, ſic *infra* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς δ' τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ ἀκολουθοῦσας | *Qui ſuiipſius animi motibus non obſequitur.* Xyl. imò, *qui motus non aſſequitur*, quod & M. Caſaubonum obſervâſſe video. ἀκολουθεῖν, ſicut & ſimplex ἀκολουθεῖν, eſt eorum, quæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadverſione obſervationéq; diligenti, intelligentiam conſequi.* Id unico tantùm, cùm frequentiſſimum ſit, ex Galeni ſcriptis loco firmatum fuerit, quem *ad l.* 5. § 5. *infra* exhibebimus. Quin & Xyl. ipſe τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir. *adv. diſciplin. l.* 1. *c.* 13. duo iſta ἐν τῷ παρόντι poſuit: Πᾶς

γὰρ τῆς διδασκαλίας περὶ ἀφροσυνάων γραμματικῶν Ἡσύχιον Ἰωνέναι, καὶ Πλάτωνι ἀκολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ ἀκολουθητικὴ καὶ ἐπιτηδευτικὴ διαμονή. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ περὶ ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμή | Vide *supra ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν ὁ Χρύσιππος μὲν ἔξακύει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι τοῖς κοινοῖς, καὶ ἰδίως τοῦτ' ἀνθρωπίνως. Ὁ δὲ Κλεάνθης τοῖς κοινοῖς μόνοις ἐνδέχεσθαι φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ὑπὸ τῶν τῶν ἐπὶ μέρους. Conciliat utrumq; Marcus noſter, qui idem planè utrumq; ſtatuit eſſe, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁπόσον τι μέρος ὁποῖός τὸ ὅλον | Vide *ſupr. ad* § 3. & Caſaubon. *ad* illud *Perſii Sat.* 3. *v.* 12.

— *quem te Deus eſſe*
Juſſit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων | Hoc paſſim inculcat, *bonam mentem nihil impedire poſſe.* Ita *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσει διαμάθῃ. & *l.* 4. § 49. μὴ κωλύσεις δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα, &c. & *l.* 5. § 29. οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶναι σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. οὐκ ἐστὶ τῆς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. τοῦτο κατέλιπεν τίς κωλύσει ἐκβάλλειν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τῶν νεῶν ἄλλα οὐδεὶς ἐμποδίζει. & *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπισάμενοι σοφίσασθαι περὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὑπὸ τῆς ὑμῶν ἀφαιρέσεως ἔστερῆσθαι σε οὐ δυνήσονται. & *l.* 12. § 8. οὐδεὶς ἄλλα ἐμποδίζει. quod & ipſum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νῦς καὶ λόγος διὰ παντὸς τοῦ ἀνταναπαύσασθαι ὅπως πεφύκασι δύναται, ὡς πέφυκα, καὶ ὡς θέλει. Hoc eſt autem verè liberum eſſe. Epict. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατ' προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et faſtuoſius, vixque piè ſatis idem *ibid. c.* 1. τοῦτ' προαίρεσιν ἔχει οὐδ' ὁ Ζεὺς νικῆσαι δύναται.

Ἧς μέρος εἶ | Idem *ſupra* § 3, & 4. & *infra* § 16. Apud Laertium *Zenon. Citt.* Chryſippus *de finib.* Μέρη γάρ ἐσμεν αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος | *Philoſophicè Theophraſt.* Xyl. rectè φιλοσόφως, id eſt, φιλοσοφίας ἀξίως. utì ipſe ſe Marcus mox explicat. itaque ut cum Annot. Lugd. φιλόσοφος ὁ Θεόφραστος legamus, quod ſuadeat nihil eſt. nec eſt commoda ſatis loquendi formula.

Ὡς ἂν τις κοινότερον ταῦτα συγκρίνειε | *Quatenus ex communiore hominum ſenſu & ſententiâ vulgari iſta quis inter ſe contulerit.* Ita Senec. *epiſt.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad ſignificationem Stoicam revoca.* & *epiſt.* 82. *Malè nunc ſic accipe, quemadmodum à populo dici ſolet.* Hoc autem ideò Marcus iſtic, quia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs eſſe ſtatuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ὅσα περὶ μέσων λαμβάνεται. Contra *l.* 4. § 10. καθ' ἑαυτὸν ἰδίως.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα | Idem multis contendit Ariſtoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἢ τῶν θυμῶν, ἢ ἁπλῶς ἐπιθυμιῶν· καὶ ὅτι αἰσχίων ἡ δοκεῖ ἐπιθυμίας ἀκρασία, τῆς δοκεῖ τὸν θυμόν.

Ὁ δὲ θυμώδης μετὰ πόνου λύπης | Ita Ariſt. ubi priùs, ὑδεὶς ὑβρίζει λυπούμενος· ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς, ποιεῖ λυπούμενος· ὁ δ' ὑβρίζων, μεθ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔχει | Ita quod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Queis paria eſſe ferè placuit peccata, laborant,
Cùm ventum ad verum eſt: ſenſus moreſq; repugnant,
Atque ipſa utilitas, juſti queque mater & æqui.

Τὸ μεθ' ἡδονῆς | Hoc argumento contendit Septimius noſter, gravioris eſſe reatûs, adulterium perpetrâſſe, quàm pœnarum metu abnegâſſe Chriſtum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis quàm cruentata? quæ pœnitentia miſerabilior, titillatam proſternens carnem, an verò laniatam? quæ juſtior venia in omnibus cauſſis quam voluntarius, an quam invitus peccator implorat? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis eſt, niſi ipſa: negat, quod libet, cogi. negaverit porrò quanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? quis magis negavit, qui Chriſtum vexatus, an qui dilectatus amiſit? qui cùm amitteret, doluit; an qui cùm amitteret, riſit?*

Ὁ μὲν μετανοῶν | Ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Ariſtot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eundem. l.* 4. *c.* 6. Itaque quod ex Ariſtarcho Atheneus *dipnoſoph. l.* 13. ex Chæremonis *Therſite* Suidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *parœm.* à Demoſthene etiam, vel quiſquis is eſt, in *orationis adverſus Nearam* ingreſſu ipſo, uſurpatum;

Οὐχ ὡς κατάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος.
Ut non qui prior incipiat, ſed ſe vindicans.

iratus quiſq; facere videtur, quod facit. hoc autem excuſationis defenſionìſque ſatis juſtæ ſpeciem præ ſe ferre videtur. Demoſth. idem ipſe ἀνεπίφθονον ἀπῆν τιμωρεῖσθαι τὸν κατάρχοντα. Plat. *Gorg.* δικαίως χρῆσθαι τούτοις (armis ſcil. viribúſq;) ὅτι τοὺς πολεμίους ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ κατάρχοντας. Beliſarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. neceſſarios adoriri coactus, ἔχειν ἢ τῷ καλῷ παραψυχὴν τινὰ ἢ, ὥσχε τὴς μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθιστάμθα. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦνται τοῖς αὐτοῖς ἀμυνόμενοι, οἵπερ καὶ ἐπῆλθαν. Ideo & Ariſtoteles ubi ſuprà, *intemperantiam iracundiâ*, non αἰσχίονα tantùm, ſed & ἀδικωτέραν, pronunciat.

Φιλήμονος

Φερέσβιος ἐπὶ τὸ πεῖσαι τινα κατ' ὀπιθυμίαν | pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha sequente commisit editor Lugd. quâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἥδη δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου | Vide *supra ad* § 5. & *infra ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, Ζωοδεῖν ὁσημέραι τὸ σῶμα τὸν λιμόν. (leg. τὸν σφυμάτων λιμόν, quod alii, τὰ σφύματα ἀεὶ ζωοδημίαν ἔχειν) eo significans ὡς ἀποδημίαν τοῦ τῶν παθῶν καὶ δεῖν ἀεὶ συτεσκαμμένους τὸν κρεῖττον ἀπομένειν τῆς ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l. tit.* 1. 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanquam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit: nihil differamus: quotidiè cum vita paria faciamus. Vita nostra non promineat, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου | quod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *ep.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν | Plato *Apolog.* οἷον ἀποδημήσαι, ὁ θάνατος. Et Plut. *ad Apollon.* Ἀποδημίᾳ μεταλλαχὼν ὁ θάνατος, ἢ τῇ εἰς κοινὸν παιδείας πορείᾳ. qui & Socratem dixisse perhibet, παραπλήσιον εἶναι τὸν θάνατον, ὅτοι τοῦ βαδίσατος ὕπνου, ἢ ἀποδημίας μακρᾶς καὶ πολυχρονίου, &c. Joan. ὁ χρυσορρήμων de statuis orat. 5. Τί ποτέ ἐστι θάνατος; ἀποδημία μεταστατικὴ ὑπὸ μακρότερος τοῦ ζῆν χρόνου. Simocrat. *epist.* 25. ἆθλα μακρᾶς ἀποδημίας οἱ τεθνηκότες ἔφασαν. De Proteo Philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citius digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ἀπορρήξας, ἀπῆλθε τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, quam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic extulit, ut eum profectum crederes, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian.* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potius quàm mori.* Et *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siquidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* quomodo Christus apud Joan. *c.* 13. *v.* 1. μετάβασιν αὐτοῦ τὸν θάνατον καλεῖ, utì observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed *suo*; quomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ *c.* 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus scil. de corpore.* ut Tertull. *de resur. c.* 43. Itaque quod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortassè quem putamus perisse, præmissus est.* Sed audentiùs *ep.* 99. *Quem putas periisse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimittimus illos; imò consecuturi præmittimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *decesserunt, non decesserunt.* Augustin. *de diverss. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Claudam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶ γάρ σε οὐκ ἂν βλάπτοιεν | Consimili phrasi *suprà* dixerat, § 1. αἰρεῖ γάρ με ὑπὸ τοῦ θεοῦ κακὸν μηδὲν παθεῖν. Deum autem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, quia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τῶν ὅλων οὐσίαν διοικῶν λόγος, ὑπεμίαν ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ· οὐδὲ βλάπτεται τι ὑπ' ἐκείνου. Est reverâ Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνῳ ἀγαθός. Matth. 19. 17. quod Hermes Trismeg. *Pœm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν οὐδενὶ, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγαθὸν. αὐτός ἐστιν ὁ Θεός· Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qui enim quod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò quàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magis à bono aliquid mali, quàm à malo boni aliquid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πίστευειν, ὅτι ὅτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτε, ὅτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ. ὃ καὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου οὐδὲ τὸ θερμαίνειν· τὰ δὲ ἐναντία ἀεὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἂν ποτε ᾖσιτο. Δικαιότατον ἦν πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Quæ caussa est Diis benefaciendi? natura. errat, si quis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam queunt, nec facere. Ladere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, quos periculo exemit, nec periculosos quidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Quædam sunt, quæ nocere non possunt, nullámque vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qui nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, quàm à suâ. Itaque Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cautè tamen, & *cum grano salis*, quod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterum castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliquando specie mali puniunt.* Itaq; Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qui & (quia justus) quod Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam quando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, quod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

tantùm. in quem ſenſum & Jacobus Apoſt. *c.* 1. *v.* 13. dixit: Ὁ Θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ὃ εἶπε | Ex conjectura adſcripſi, εἰ δὲ ἦν τοι. at Annot. Lugd. vult εἰ δ' ἔτι, *ſi jam non ſunt.* vel ἤτοι, inquit, *certè non ſunt.* Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verò, vel non ſunt, vel nulla eis de nobis eſt cura.* ἦτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς; | In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί γὰρ ὄφελός μοι εἰκῇ ζυγκείμαι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν;

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ | *Eſſe Deum*, ſive *Deos*, ut ille pro ſuo ritu loqui amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 38.

Καὶ μέλει αὐτοῖς ἧς ἀνθρωπείων | Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote quæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) quâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cæleſte numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. *l.* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quiſque, Deos eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ita conſtanter Stoici. Quò magis miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῆς τοιᾶς ἀρχῆς ἥψαντο καὶ τὸ ὅλως εἶναι θεὸν ἠθέτησαν· εἰ δὲ καὶ ἔστι, μηδενός φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πάλαι ἑαυτῷ. in qua ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, quos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad quæſt. nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt*; (ἀνοίας & Theophilus nuncupat) *ſapientiam quoque profeſſos contigit. Sunt qui putent ſibi ipſis animum eſſe, & quidem prævidum ac diſpenſantem ſingula, & ſuâ, & aliena: hoc autem univerſum, in quo nos quoque ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate quadam, aut naturâ neſcicnte quid faciat.* At non ſic οἱ ἐκ τῆς στοᾶς. Ἄκυλον γὰρ Θεὸν οὐδὲ ὀνομάσαι ῥᾴδιον inquit, noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum aſſerentium, καθ' ἓν τὸ θεῖον· ſecundum, ἓν μέν, καὶ σφαῖρον ἢ μηδενός· tertium, ἓν, καὶ σφαῖρον, ἀλλὰ ἧς μεγάλων καὶ ὑφαντόν· quartum, καὶ τῆς ὁπωσοῦν, καὶ ἧς ὑφαντόν, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Strob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὸν ἢ μόνον, καὶ ἀγαθὸν ἢ μὴ κατὰ δίκαν ἐνέσεα. ultimo loco illud, quod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅτ' ἐγὼ ἐν λαοῖσι κακὸν φάτο μυθήσασθαι. Verùm legendum κινύμενον, tam ex Strobæo, quàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad* κ'. *v.* 278.

——— ἦ τέ μοι αὐτὴ
Ἐν πλῆθος πόνοισι παρίσταμαι ἠδὲ σε λήσω
Κινύμενον. ———

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κινύμενος, ὅ ἐστι, καθ' ἑαυτὸν κινούμενον καὶ διαλογιζόμενος. Et certè de Socrate Xenophon. *memorial. l.* 1. Σωκράτης ἧς πόλεως μὴ ἡγεῖτο θεοὺς εἶδέναι, τὰ τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλόμενα· πανταχοῦ ἧς παρεῖναι καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ ἧς ἀνθρώπων πάντων. Quin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δὲ γέ μοι δοκεῖ οὐ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμᾶς τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους εὖ ἧς κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l.* 10. quem locum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa differeret, quandoquidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' οὐδὲν πάνυ ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδεῖξαι τοῦτό γε, ὡς ὑπάρχει ζώντων εἶναι θεοί, οὐχ ἧττον ἢ ἧς μεγάλου διαφερόντων. ἄθικον γάρ που, καὶ παρὼν τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἐγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν, πλὴν ἧς πάντων ὑπάλογον εἰκοτάτου αὐτῆς ἕνεκα κτίζω. Et poſt, Οἰκῶν δὲ τὰ ἀνθρώπινα θεῶν γένεσθαι τῆς τε ἡμετέρας μητέρα φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτὸ ὅτι πάντων ζώων ἄνθρωπος. Θεῶν γὰρ μὲν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὧνπερ καὶ τὸν ἐσχατὸν ὅλον· πῶς δ' οὔ; ἢ δὲ πόλις ζώων ἐστὶ μεγάλα δὴ φάτο ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. εὐκόλως γὰρ τοῖς κατηκόοις ἡμᾶς ἀναλοῦν ἂν οἱ κρείττονες, ὁπηλικαιοῦν γε ἔτι καὶ ἀεὶ ζῶσι. Deniq; in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς ἔστι θεοί, θνητοῖς μὲν ἀθέοις, σοφοῖς δὲ μοιζόνως. Verùm de iſtis, quia eos advocarat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto: Εἰ καὶ ἔστι θεοὶ, πῶς ὅτι τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μὲν, μηδενὸς δ' ὑπαλόμενοι, καὶ ὅτω πῶς ὑγιὲς ἔχει; ἀλλὰ καὶ ὄντες καὶ ὑπαλόμενοι, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἔστιν ἧς αὐτῆς, καὶ τὰ δίκαια γε καὶ τὰ ὅσια πῶς ἐπὶ καὶ ὅτως ὑγιὲς ὅτι; Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos artifex natura quam fecit: nec tam leve opus ſumus, ut illi potuerimus excidere. Naturæ* nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat; ubique & omnibus præſto eſt.* Et mox: *Nunquam ſatis perfectum erit, niſi qualem debet Deum mente conceperit; omnia habentem, omnia tribuentem, benefica gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qua nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qui præſident mundo, qui univerſa vi ſuâ temperant, qui humani generis tutelam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Quo loco cave, *interdum* illud aliter quàm pro *interim* accipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Auguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curat univerſos tanquam ſingulos, ſic ſingulos tanquam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c.* 19. *Sic intendit ſingulis, ac ſi vacet à cunctis; & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis.* Quod preſſiùs Ariſtides *in Panathen.* πάντων, ὡς μόνων ἐκείνων, ἐφικάζ. Nec eleganter minùs è noſtris quidam, [Barn. Potter in *conc. funebr.* & Georg Hacvil.

Hacvil. *in Pſal.* 102. *v.* 2.] qui providentiam divinam ſimilem dixerunt εἰκόνι τεχνικῆς πάνυ μεγαλοφυοῦς, τῇ τὸν παίοντας πάντας ὁρώσῃ, ut Gregor. Nazianz. *orat. in Athan. epitaph.* h. e. *imagini eo artificio concinnatæ, ut in ſtantium unumquemq; oculos defigere videatur*; imò ſic aſtantium unumquemque intueri videatur, acſi ipſum ſolummodo intueretur. Balbus deniq; ex Stoicorum ſententia, (nam de Chryſippo, quem hac ipſa de cauſſa taxat Plutarchus, tanquam qui nomen κυνόσαυρον faciat, dicetur ad *l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò univerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à diis immortalibus conſuli & provideri ſolet.* Vide *ad l.* 1. § 4, 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐφ' ἡμῖν τὸ πᾶν ἔθηκε | Humanis viribus nimium quantum hac in parte Stoici videntur tribuiſſe: ſed nec iſti ſoli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quiq; in ſe uno ſua ponit omnia.* Et ad *Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam, non aliunde pendere; nec extrinſecus aut bene aut male vivendi ſuſpenſas habere rationes.* Senec. *epiſt.* 31. *Unum bonum eſt, quod beatæ vitæ cauſſa & firmamentum eſt, ſibi fidere.* Excuſatius hoc forſan, ſi eo ſenſu ſumeretur, quo Plato dixit in *Epitaph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ περὶ εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς περιξόντων πλανᾶσθαι ἀνάγκαιον καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα παρεσκεύασται ζῆν, — δὲ τὸ αὐτῷ πεποιθέναι. id eſt, vertente Cicerone, *Tuſcul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex ſeipſo apta ſunt omnia, quæ ad beatè vivendum ferunt, nec ſuſpenſa alterius aut bono caſu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare coguntur; huic optimè vivendi ratio comparata eſt; — quod ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Quanquam religioſiùs Julian. *in Conſtant. orat.* 2. Ὅτῳ δὲ ἀεὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta ſunt omnia*, &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operámq;*, ſed ut *numinis* etiam *opem* excludat. *Turpe eſt*, inquit, *etiamnum Deos fatigare. quid votis opus eſt? fac te ipſum felicem.* Et rurſus, *Hoc eſt ſummum bonum; quod ſi occupas, incipis Deorum eſſe ſociùs non ſupplex. Quomodo, inquis, iſto pervenitur? Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad quod natura te inſtruxit. dedit tibi illa, quæ ſi non deſerueris, par Deo ſurges.* & *epiſt.* 41. *Facis rem optimam, & tibi ſalutarem, ſi, ut ſcribis, perſeveras ire ad bonam mentem. quàm ſtultum eſt optare, cùm poſſis à te impetrare? non ſunt ad cælum elevandæ manus.* &c. Idem tamen *epiſt.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Diis gratiam facias; alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc eſt quod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

qui ſubjicit tamen *v.* 363.

Monſtro quod ipſe tibi poſſis dare. Semita certè
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 18.

Hæc ſatis eſt orare Jovem, qui donat & aufert,
Det vitam, det opes: æquum mi animum ipſe parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*; quo loco latius iſta diſſeruntur: *Judicium hoc omnium mortalium eſt, fortunam à Deo petendam, à ſeipſo ſumendam eſſe ſapientiam.* Et rurſus; *Atque hoc equidem omnes mortales ſic habent; omnem commoditatem proſperitatémque vitæ à Diis ſe habere: virtutem autem nemo unquam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falſóq;. Quanquam in eandem ferè mentem Syneſ. *de provident.* Μηκάτ' ἂν ἐνόχλει τοῖς θεοῖς, οἶκοθεν, ὦ ἐθέλοις, ἀρκούμενος αὐτὸς γάρ τις ἐκ σεαυτοῦ τὸν τοιοῦτον (τὸν εὐδαίμονα βίον) πομίσας, ἀγαθὸς ἔσῃ βιοτεύων. Plura magis quod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad iſta manum nobis ſuam numen porrigere. In quam ſententiam & Seneca ipſe *epiſt.* 41. *Bonus vir ſine Deo nemo eſt. an poteſt aliquis niſi ab illo adjutus exurgere? ille dat conſilia magnifica & erecta. in unoquoque bonorum virorum,*

Quis Deus incertum eſt, habitat tamen Deus.

(quod non ex *Naſon. metam.* utì Lipſius opinatur; ſed ex *Maronis Æn. l.* 8. ſumptum eſt) niſi quòd in ambiguo reliquiſſe videtur, de numine ipſo divino, an de animo humano cœlitus indito, quem & cum noſtro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, quod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate deſumptis: Εἶπερ ὁ θεὸς ἀρετὰς μὲν οὐ δίδωσιν ἀνθρώποις ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ἐστι πᾶσιν ἧ καὶ ὑγιείας χορηγὸς ἀρετῆς δίδωσιν οὐκ ἀφελεῖ. *Deus ſi non virtutem hominibus largiatur, ſed eam ſibi ipſi tribuant mortales; opes vero corporíſque valetudinem citra virtutem largiatur; nè ille hominibus nihil quicquam prodeſt.* Veriſſimum nihilominus, quòd noſter *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non eſſe in alius cujuſquam poteſtate, ut malum miſerúmve quenquam faciat.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀφελίαν ἀναγκάζων, *nemo ſiquidem eſt, qui cogere quenquam poſſit ut recti bonique rationem tranſgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certúmve minùs, *Nullius cujuſquam felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpeſſionibus pendere*: quod & Marcus *infrà* §. 17. eis verbis voluit; ἀνενδεὴς τῶν ἄλλων ποιεῖσθαί τι, ἢ μὴ, &c.

Μὴ δυναμένῳ] Obſervat M. Caſ. tectè tangere iſtìc, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma quoddam minùs pium, & potentiæ divinæ imminutivum, quo cenſebant illi ideo bona malaq; externa hæc quibuſvis ex æquo obvenire, quòd Deus aliter iſta diſponere nequibat. Ita Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Ὥσπερ ὃν ἦν ἄξιον, τὸ κεφάλαιον ἀναίτιον

ἁπάντων καὶ κυβερνῶν εἰ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν τῶν φαντασιῶν, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἀφεῖχε ὅτι οὐκ ἤθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδύναντο, καὶκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἐδύναντο. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animam ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat a morte, ac ratione vitium corporis vindicet.* Et *de benef. l.* 2. *c.* 29. *Quicquid nobis negatum est, dari non potuit. — magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *supra ad* § 3. φύσιν ἢ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία | *Famam* & *infamiam* in *mediis* ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἄτοπόν φασιν εἶναι τὸν σοφὸν. ἴσως γὰρ ἔχει πως τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. *in Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Suidas, qui pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονὴ | Gregor. Nyss. *orat. catech.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον ὄζον ἀγαθὸν, ὃ ἡ αἴσθησις οὐκ ἀφάπτεται· καὶ μόνον ἐκεῖνο κακὸν, ἡ τῆς ἀγαθῆς ἀλλοτρίωσις· πόνοις δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἰδίον ὄζου, ἐφ' οἷς τὸ ἀληθῶς κακὸν ἡ κατανόησις, διὰ τὸ μὴ μετέχειν αὐτὰ νῦ καὶ διανοίας, χάριν οὐκ ἔχει.

Πάντα ταῦτα ἐπίσης συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς | Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c.* 9. *v.* 2. *Omnia justis & sapientibus, quæ aliis animbus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranquil. c.* 11. & *ad Marc. consol. c.* 9. Senec. ipse *ibid. c.* 17. *Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos sequerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adverf. Jovin. l.* 2. *q.* 4. *In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eodem tempestas.* Piè prudentérque Augustin. *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 8. *Placuit divinæ providentiæ præparare in posterum bona justis, quibus non fruentur injusti; & mala impiis, quibus non excruciabuntur boni. ista verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidius appetantur, quæ mali quoque habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, quibus & boni plerumque afficiuntur.* quibus gemina ferè habet Gregorius Rom. *pastor. l.* 3. *c.* 1. Hom. *Odyss. ζ. v.* 188. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὅλβον ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν ἑκάστῳ.
Divitias pariter justisque malisque Supremus
Juppiter ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὔτε ἄρ' ἀγαθὰ, ὥστε κακὰ | Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, quia promiscuè possint vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ χείρω δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Vult ille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum & singulare.* Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, quod honestum est. & quod magis admireris, unum bonum est, quod honestum est.* Cætera *falsa & adulterina bona sunt.* quod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo* (*bonum & honestum*) *apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo quidem facimus, sed ex uno. nihil est bonum, nisi quod honestum est. quod honestum est utique bonum. Bonum putant aliqui esse, quod utile est. itaque hoc & divitiis, & equo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illa vilitas boni, & adeò usque ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur, quo quis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus quàm multi malè utantur.* & *epist.* 117. *Id medium atque indifferens* (hoc est, *nec bonum, nec malum*) *vocamus, quod tam malo contingere quàm bono potest; tanquam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Quod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergo non sunt bona.* quod idem & Cicero *Paradox.* 1. *Potestne bonum cuiquam malo esse? aut potest. quisquam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqui ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & absint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergo, quod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse.* Enostris Basil. Cæsar. *in Psalm.* 1. Τύπτων οὐδὲν ὄζει ἀγαθὸν τῇ ἑαυτῆς φύσει· ἀ μόνον καθόλου ῥᾳδίαν ἔχει τὴν πρὸς τὰ ἐναντία μεταβολὴν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὰς διώκειν τοὺς κακοήθους ὑποτελεῖν. Augustin. *concion. solemn.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non quæ te faciant bonum. non quæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχέως ἀναφανίζεται | Ita *l.* 4. § 14. Ἐναφανιοῦσιν τὴν ἡμυήσαν. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ὑγιὲς ἀναφανίζεται ταχὺ τῇ πρὸ ὅλων ἐκφ. & *l.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς ταχὺ φθαρήσεται, καὶ οἱ φθειρόμενα αὐτὰ ὀπτῶντες ταχὺ καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ πύρ διακόσμησις | Ita *l.* 6. § 13. Δεσπὸς γὰρ ὁ πύρ παραλογισής. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ὑπολήψεις καὶ αἱ φαναὶ, τὴν εὐδοξίαν | *supplendum, παρέχουσι, χαρίζονται*, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, quàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt.* nili si utrumque, quod & potest, *supplere* libuerit. Vide *infra* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ | *Quibus, tanquam larvis horrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet.* Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1. § 7. φαντασία πᾶσα ἀπὸ. Ita Epictet. *dissert.*

sert. l. 2. c. 6. Ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ἡδύσμιον φαγεῖν; τὸ δὲ φθεῖρες ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ βολές, ἢ δήλασις, ἢ πυρετός, ἢ πύελος. τί σοι μέλει, ποίᾳ ὁδῷ κρατεῖς εἰς ᾅδου; ἴσως πᾶσαι εἰσιν. εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι τάληθῆ, Σωτυμωτέρα, ὧδε πέμπει ὁ πύελος. ὑδέποτ' ὑδρὶς πύελος ἐξ μισοῦ πυρὰ ἔσφαξε πυρετὸς δ' ἐν ἐσαιτῷ πολλάκις. λόφος δεῖ πᾶσι πέλτα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. quibus gemina habet & *l. 4. c. 7.* Quod autem de morte iſtîc Marcus, de rebus quibuſvis externis idem *infra l. 6. § 13.* ὅτως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅτε λίαν ἀξιοπιστότατα πράγματα φαντάζεται, ὑπογωμῶν αὐτὰ, καὶ πλὴ ἰσχείαν, ἐφ' ᾗ συμπάσχεται, περιαιρεῖν. Plutarch. *de exil.* τούτων (ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει κακὸν, ἀλλὰ ὅλον καὶ πᾶν τὸ λυπῶν ἐκ κενῆς δόξης ἀναπίμπλαται) δεῖ, καθάπερ τοῖς παιδικοῖς τὰ φοβερώτατα παιδίοις, ἴσχνα καὶ χαῦνα ποιοῦντες καὶ ἀναρρόφοντες ἐπιζόμεθα πρὸς ἐκεῖνα, ὅτως ἰσχνὰ ἀποβάντα καὶ ξωρὰ φοβερὸν τὸν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ τεταραγμένον ἀπορρίπτειν. Senec. *ep.* 24. *Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre quid in quaq; re ſit: ſcies nihil eſſe in iſtis terribile, niſi ipſum timorem. quod vides accidere pueris, hoc nobis quoque majuſculis pueris evenit. illi quos amant, quibus aſſueverunt, cum quibus ludunt, ſi perſonatos vident, expaveſcunt. Non hominibus tantum, ſed & rebus perſona demenda eſt, & reddenda facies ſua. Quid mihi gladios & ignes oſtendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle iſtam pompam, ſub qua lates, & ſtultos territas. mors eſt, quam nuper ſervus meus, quam ancilla contempſit. quid tu rurſus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? quid ſingulis articulis ſingula machinamenta, quibus extorqueantur, aptata, & mille alia inſtrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone iſta, quæ nos obſtupefaciunt. jube conticeſcere gemitus, & exclamationes & vocum inter laceratione eliſarum acerbitatem. nempe dolor eſt, quem podagricus ille contemnit, quem ſtomachicus ille in ipſis deliciis perfert, qucm in puerperio puella perpetitur.* Et epiſt. 14. *Timetur inopia; timentur morbi; timentur quæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magis nos concutit, quàm quod ex aliena potentia impendet. magno enim ſtrepitu & tumultu venit. naturalia mala, quæ retuli, inopiæ atque morbi, ſilentio ſubeunt, nec oculis, nec auribus quidquam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa eſt: ferrum circa ſe & ignes habet, & catenas & turbam ferarum, quam in viſcera immittat humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & eculeos, & uncum; & adactum per medium hominem, qui per os emergat, ſtipitem; & diſtracta in diverſum actis cruribus membra; illam tuniçam alimentis ignium & illitam & intextam; quicquid aliud præter hæc, commenta ſævitia eſt. non eſt itaque mirum, ſi maximus hujus rei timor eſt, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis eſt. uam quemadmodum plus agit terror, quàm plaga inſtrumenta doloris expoſuit; ſpecie enim vincuntur, qui patientiâ reſtitiſſent: ita ex his, quæ animos noſtros ſubigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod oſtendant. illæ peſtes non minùs graves ſunt; famem dico & ſitim, & præcordiorum ſuppurationes, & febrem viſcera ipſa torrentem. Sed latent. nihil habent, quod intendant, quod præferant. hæc, ut magna bella, aſpectu paratúq; vicerunt.* Idem *quæſt. nat c. 59. Contemne mortem, & omnia, quæ ad mortem ducunt contempta ſunt; ſive illa bella ſunt ſive naufragia, ſeu morſus ferarum, ſeu ruinarum ſubito lapſu procidentium pondera. numquid amplius facere poſſunt, quàm ut corpus ab anima reſolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit.* Et *ibid. l. 6. c. 32. Quid ad me quàm ſint magna, quibus pereo? ipſum perire non eſt magnum.* Vide *ad l. 7. § 68.*

Φύσιν ἔχειν | Ita *l. 11. § 34.* φυσικὸν ἔχειν. *l. 4. § 5.* φύσεως μυστήριον. & *l. 9. § 3.* φυσικὸν ἐνέργημα. Senec. *in quæſt. natur. l. 6. c. 32. Mors naturæ lex eſt: mors tributum, officiumq; mortalium.*

Παιδίον δεῖ | Senec. *epiſt. 110. Talis eſt animorum noſtrorum confuſio, qualis Lucretio viſa eſt. (l. 2.)*

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[*Interdum, nihilo quæ ſunt metuenda magis, quàm*
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntq; futura.]

Quid ergo? non omni puero ſtultiores ſumus, qui in luce timemus? & *epiſt. 36. Deniq; finem faciam ſi hoc unum adjecero, nec infantes,* [fatuos ſ.] *nec pueros, nec mente lapſos timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad quam ſtultitia perducit.* Vide eundem ſupra ex *ep. 24.* & *de Conſtant. c. 4. ad l. 8. § 48.* Vide & *ad l. 4. § 3.* ὡς ἀνήρ. Epictet. *diſſert. l. 3. c. 24.* Πρὸς ταῦτα οὖν δεῖ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐπιτηρεῖν, καὶ ἴδωμεν τί ἀνδρὸς ἔργον ἐφικνεῖται ἀπόδυσις, ἄσκησις ὑπομονῆς καὶ μάμμαν, καὶ κόμπος σε καὶ ἀποδιλωσις κλαίουσα γυναικὸς μικρᾶς; ὅτως οὐδέποτε παύσῃ παιδίον, ὦν νήπιος; οὐκ οἶδ' ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ φρισσύτερος, τοσούτῳ χλοιότερος; Vide *l. 11. § 23.* Idem *ibid. c. 19.* ὅτω καὶ αὐξηθέντες φανούμεθα παιδία, παῖς μὲν ἐν μυστικοῖς, ὁ ἄμυσος ἐν γεμματικοῖς, ὁ ἀγεγέμματος, ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ | Quia ſcil. rerum natura rerum mutationibus iſtis conſtat; ut *ſup. § 3.* Et ſicut Muſa rhetor, referente M. Senec. *præfat. controv. l. 5.* de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétque, utì noſter *lib. 6. § 15.*

Πῶς ἄπτεται θεὸς ἀνθρώπου, καὶ κατὶ τὶ ἥμισυ μέρος | Pendent à ſuperioribus iſta; ut novam iſtinc ſectiunculam ordiri neutiquam ſit conſentaneum.

Hæc enim quæ ſequuntur, ex eorum ſunt numero, quæ Marcus nobis diligentiùs conſideranda in peiocha iſta proponit: quâ nimirū parte homo Deū attingat, &c. neq; enim opus eſt, ut receptam cum Annot. Lugd. lectionem ſolicitemus, & ἀπερείστοντες legamus, θεὸς ἀνθρώπε, quanquam & Marcus *l.* 12. § 2. *de Deo*, μόνῳ τῷ ἑαυτῆ νοερᾷ μόνῳ ἅπτεσθαι ἐξ ἑαυτῆ, &c. Plut. *Numâ*, οὐκ ἐφάπτεσθαι θεὸ δύνατον ἄλλως ἢ νοήσει. Dionyſius, ὑποβολιμαῖος *de divin. nomin. c.* 1. Τοῖς ἀφθέγκτοις καὶ ἀγνώστοις (ωσαπτόμεθα, καθ' ὅσον κρεῖττονα τοῦ καθ' ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἕνωσιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 3. Δύο ταῦτα ἐν τῇ γνώσει ἡμῖν ἐγκατεμίγησαν, τὸ σῶμα μὲν, οἷον ἐστὶ πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος ἢ καὶ ἡ γνώμη, κοινὸν πρὸς τὸν θεόν. De anima rationali Galen. in *hortator. c.* 2. Ὦ, μόνῳ θεῷ ἐν ἡμῖν κοινωνέμενον θεοῖς. Et *ibid c.* 7. Τὸ δὴ θεῷ ἀνθρώπων γένος, ὦ παῖδες, ὁπηκοινωνεῖ θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις; τοῖς μὲν καθόσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθόσον θνητόν. βέλτιον ἂν ἔτι τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας ἀπολαύοιμεν, ὁπηλίκης παιδείας. οἷς τυχόντες, τὸ μέγιστον θεῷ ἀγαθῶν ἕξομεν. Porphyr. apud Euſeb. *præparat. Evangel. l.* 3. *c* 9. Ψυχὴ μὲν ἔστι λογικὴ καὶ ἀθάνατος, καὶ νῦς ἀπαθὴς ἐν ἀνθρώπου φύσει, εὖ μοι δοκεῖ λέγεται εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἀπεσώζειν θεᾶ καθόσον ἄϋλόν καὶ ἀσώματος, νοερά τε καὶ λογικὴ τῷ ὄντι (ωὴ τυγχάνων, ἀρετῆς ἕνα καὶ σοφίας δεκτικήν. Feſtivè Clem. *Strom. l.* 3. de homine; Ἔοικεν δ' οἶμαι, Κενταύρῳ θετταλικῷ πλάσματι, ἐκ λογικῆ καὶ ἀλόγε συγκείμενος, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, γλίσχρε τε ἐργάζεται, καὶ σαθρὸν εἰς γλῶ. πέπαται δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν Θεόν, ἢ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας τῆς ἀληθῶς παιδαγωγίας.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακέηται | Xyl. *præterea quomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm verſionis rationem nullam dat, unde quid legerit ariolemur. M. Caſaub. legit διαχέηται vertiq; *quomodo pars ea afficitur, quando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi poſſe, ὅταν πῶς ἔχει ἡ διάκειται. ut poſterius vocabulum ſit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipſo. vel à gloſſematario aliquo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται, *quomodo ſe habeat, & afficiatur pars iſta.* Ego malim, tranſpoſitis vocibus locisq; ſuis redditis, quò ſenſus conſtet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *quomodo ſe habeat anima, ubi permeaverit, ſive pertigerit*; ad Deum ipſum nimirum, vel ad locum eum, quicunq; ille tandem fuerit, ſibi divinitùs deſtinatum, poſtquam à corpore ſejuncta fuerit; εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθεῖσα τόπον, utì Æſchines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχέηται, ſed ſenſu diverſo; *ubi diffuſa & diſſipata fuerit*, corporis nimirum compage ſolutâ. Marcus lucem præfert, qui *l.* 4. § 21. ὁπόσον συμμείναται μεταβάλλοι καὶ χάνοιτο. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles ſunt quæſtiones de animo. unde ſit; qualis ſit; quando eſſe incipiat; quàm diu ſit; an aliunde aliò tranſeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliaſque conjectus: annon amplius quàm ſemel ſerviat, & emiſſus vagetur in toto: utrùm corpus ſit, annon ſit; quid ſit facturus, cùm per nos aliquid facere deſierit: quomodo libertate ſuâ uſurus, cùm ex hac effigie exierit: an obliviſcatur priorum, & illùc noſſe ſe incipiat, cùm de corpore abductus in ſublime ſeceſſit.* Varias autem hac in parte Stoicorum ſententias (neq; enim ſatis ipſis inter ſe conveniſſe videtur) apud Lipſium legas licet, *Phyſiolog. Stoic. lib.* 3. *cap.* 14. Ambigue noſter ubique ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipſe; utì oſtendemus ad *lib.* 4 § 16. Salmaſius interim titulum fuiſſe iſta ſuſpicatur tractatûs alicujus, qui jam perierit, inſequentis.

§ 13. Καὶ τὰ νέρθεν γᾶς, φησὶν, ἐρεννᾶν | Pindari verba ſunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philoſopho uſurpata, cujus verba *infr.* ad *l.* 11. § 1. ſunt exhibenda. Uſurpârunt & poſt Socratem ex Platone Porphyr. *de abſtin. animal. l.* 1. Galen. *hortator. ad artes c.* 1. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Euſeb. *præpar. Evang. l.* 13. *c.* 13. Theodoret. *therap. l.* 12. Verùm aliter illi omnes quàm noſter iſtic; qui non virtuti, ſed vitio dat, quòd iſtorum curioſi homines, vitæ mentiſque ſuæ inſpiciendi ac diſcutiendi negligentiores exiſtant. Pari ferè modo artes illas, quæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *ep.* 88. *Metiri me geometres docet latifundia. potius doceat, quomodo metiar, quantum homini ſit ſatis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potius doceat, nihil ad rem pertinere iſtas computationes: non eſſe feliciorem, cujus patrimonium tabularios laſſat: imò quàm ſupervacua poſſideat, qui infeliciſſimus futurus eſt, ſi quantum habeat, per ſe computare cogatur. Quid mihi prodeſt ſcire agellum in partes dividere, ſi neſcio cum fratre dividere? quid prodeſt colligere ſubtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam ſiquid decempedam effugit, ſi triſtem me facit vicinus potens, & aliquid ex meo abradens? Doces me, quomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego diſcere velo, quomodo totas hiberis amittam.* Et reverâ, ut Auguſt. *Confeſſ. l.* 5. *c.* 4. leviuſculè ipſe flexus. *Dubitare ſtultum eſt, quin ſidereis homo, quamvis nec ſaltem ſeptentrionis gyros noverit, melior ſit, quàm menſor cæli, & numerator ſyderum, & penſor elementorum, & negligens ſui.* cùm ille, *tui*, dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν τοῖς σώμασιν ὑπὸ πυκνώσεως ζῶντος | Vel phyſiognomonias notat, qui ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatam illud generi humano vitium perſtringit, quo [illegible] affectus cordiſq; receſſus intimos indi[illegible] plerique geſtiunt: *curioſum genus ad cognoſ[illegible] aliam alienam deſidioſum ad corrigendam*

corrigendam ſuam, ut ſcitè Auguſt. *confeſſ. l.* 10. *c.* 2.

Πρὸς μόνον τὸν ἔνδον | Opportunum itaq; hîc monitum illud Homericum *Odyſſ. Α. v.* 392.

Ὅστι τοι ἐν μεγάροισι κακὸν νόον ἀγαθόν τε τέτυκται.

quem verſum Socrates præ omnibus ſemper rebus ſibi cordi eſſe dicebat, ut Gellius ſcripſit *noct. Attic. l.* 4. *c.* 6. eidémq; in ore crebrum fuiſſe, tradidit Demetrius Byzantius, utì Laërt. *l.* 2. quò à naturæ rerum aliarum phyſicâ ſpeculatione abduceret homines ad ethicæ ſive moralis philoſophiæ ſtudium, quâ animum cujuſque proprium diſcutiendi, dignoſcendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúſq; commonſtratur. quin & eo fine uſurpatum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l.* 6. in *Menedem. Cynic.* ab Ariſtippo, Euſeb. *præpar. Evang. l.* 1. *c.* 5. Laudant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c.* 10. Sext. Empir. *de philoſoph l.* 1. *c.* 1. & *l.* 10. *c.* 1. Dio Pruſ. *orat.* 40. Optimè Plut. *de Curioſ.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασανίστατε,
Κακὸν ὀξυδερκὴς, τὸ δ' ἴδιον οὐ δέδηλίπνεις;
μετάδος ἕξωθεν, ἢ μετάσχες ἔνδον οἷον τιν' ὀλυμπιονίκην.

Τῷ ἔνδον ἑαυτῷ δαίμονι | *Mentem* cujuſq; nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l.* 3. § 3. Ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἢ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῇ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα. & *l.* 5. § 27. ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ συγκάτω ἢ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid.* § 10. τὸν ἐμὸν θεὸν ἢ δαίμονα. & *l.* 3. § 5. ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ θεὸν τῷ κυριωτάτῳ παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἴδει διανοεῖσθαι δεῖ τῷ, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστοις ἔδωκε. τὸ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, σχεδὸν δὲ τιν' ἐν οὐρανῷ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τῶν γενείων διαμαθεῖν | Plato *Timæo* poſt ſuperiora illa: Τὸν δὲ ἀεὶ διαμαθόντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξυοίκοντα ἐν αὐτῷ, διαπρέπειν εὐδαίμονα δεῖ. Διαπρέπει δὲ πάντη πάντῃ μία, τὰς εἰκείας ἑκάστοις θρεπτὰς καὶ κινήσεις, ἀποδιδοῦσα τὰ δ' ἐν ἡμῖν θείᾳ ξυγγενεῖς οὖσι κινήσεις, αἳ δὴ παιδὸ διανοήσεις καὶ ἀπεφοραὶ Apul. *de Socrat. gen. Si quotidiana eorum ara diſpungas, invenies in ratibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil, inquit, deo, dæmonis cultum.* Et Senec. *ep.* 41. *Sacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorúmq; noſtrorum obſervator & cuſtos. hic prout à nobis tractatus eſt. ita nos ipſe tractat.*

Καθαρὸν πλοῦς | τῶν π. Suidas in Εἰκαῖον. qui & mox θεῶν pro θεῖον. Affectus autem Stoicos prorsùs ſuſtulit non notum.

Εἰκαῖον, μάταιον, ἀνωφελές. Καὶ ἀλλοῦτις Marci verbis hiſce.

Φίλα δὲ συγγνώσεται | Eam nimirum, de qua ſuperius § 1. Sed & *l.* 9. § 27. φύσει γὰρ φίλοι. Et *l.* 11. § 8. φύσει συγγνωμονικὸν καὶ φίλον.

Τέθνηκεν τις ἐλεεινός | Ita *l.* 7. § 26. *Ubi quis in te peccaverit, cogita ſtatim apud te, quid illud fuerit, quod bonum malúmve ratus, id culpæ admiſerit:* τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. *hoc enim perſpecto, miſereberis hominis*, quod tali nimirum opinione imbutus ſit. Et ſunt reverà improbi homines οἷς μᾶλλον ἢ φθόνῳ ἄξιοι, (contra quàm de rebus ſuis Andocides *orat. de reditu.*) *miſeratione potius quàm indignatione digni. Nam ſicuti corporum languor, ita vitioſitas quidam eſt quaſi morbus animorum. cùm itaque ægros corpore minimè dignos odio, ſed potius miſeratione judicemus, multò magis non inſequendi, ſed miſerandi ſunt, quorum mentes omni languore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Conſol. phil. l.* 4. *c.* 4. Et Hilar. *in Pſal.* 118. § 7. *Sanctus quiſque cum cæditur, non humilitatis ſuæ qui cæſus eſt, ſed inſolentiæ ejus qui cædit, miſeretur: ut à veſano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam paſſus dolorem, non ex eo quod perpeſſus fuerit, ſentit; ſed ob id, quod ille quem ſanum eſſe cuperet, injuriam ſibi veſanus intulerit.* Libanius itidem *orat.* 12. Τὸν ἁμαρτάνοντα ἄνθρωπον, ἃ κολάζειν νόμῳ, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ περὶ ἰατρῶν ἐπανορθοῦν. ὑδρὶς ἢ τύφει τὸν μανόμενον. ἀλλ' ἔξεμμα νόσου ποιούμενον, πῶς νόσου κατηγορεῖ. Stoicis autem improbi omnes amentes habentur. Ita Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 18. Πεπλάνηται δὲ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν ἐν δεῖ αὐτοῖς, ἀ ἐλεεῖν αὐτούς; quaſi diceret, iſtud potiùs. Et Marcus *l.* 7. § 25. δεῖ ἂν συγγνώσεσθαι' *ignoſcere oportet.* Sed & *l.* 1. § 15. τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qui & Stoicus ipſe, didiciſſe ſe profitetur. Verùm cautè iſtîc & cum reſtrictione aliqua, Τέθνηκεν τις ἐλεεινὸς, id eſt, *modo quodam miſeranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, quod ſtatuit ἐλεεῖν οὐκ εἰκὸς πάθος, καὶ περιπόλιον ἄλογον, *miſericordiam eſſe ægritudinem, de perturbationem, contractionémque animi, à ratione alienam.* itaque τοὺς σοφοὺς ἀνελεήμονας μὴ εἶναι. *Sapientes non eſſe miſericordes.* Laërt. *lib.* 7. in *Zenone.* de quo & Lactant. *inſtitut. lib.* 3. *c.* 22. *Illud ſatis ad coarguendum hominis errorem, quòd inter vitia & morbos miſericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis ſententia, *cujus inventorum æmuli ſint Stoici, Neminem miſericordem eſſe, niſi ſtultum & levem.* cùm Plato & Ariſtoteles contra docuerint, *Viri boni eſſe miſereri.* Quin & Euripid. contra prorſus quàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Ἔνεστι δ' οἴκτος, ἁμαθὴς μὲν ἡδονῇ,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ τὸ μὴ ἀζήμιον
Γνώμῃ ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.

Non imperiti motus eſt miſereſcere,

Sed ist viri sapientis, noxæque imminet,
Cùm sapere sese qui putant, sapiunt nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνδρὸς πονηροῦ σπλάγχνον ὁ μαλάσσεται.
Misereſcere haud ſcit impii cordis rigor.

Nec incelebre, aut inſcitum, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμοῦ, ὅτι ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον· *Nec è templo aram*; (ad quam miſeris & vexatis receptus ſit;) *nec ex vita humana tollendam miſericordiam.* Iſtâ ſiquidem ſublatâ, quod Plin. *l.* 7. *c.* 19. *Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúſque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma iſtud Seneca clariſſimè explicat, *de clement. l.* 2. *c.* 4, 5. *Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonùm hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpecIem alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpeciem. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Denique *c.* 6. *Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeriæ faventium: quam ſiquis à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò iſta, quia durius aſperiúſque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c.* 5. & 6. *Sapiens ergo non miſeretur; quia & ſine miſeria animi non fit. Cæterùm omnia, quæ qui miſerentur, dolentes facerent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli hoſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiem, ſed ſuccurret, ſed proderit, in commune auxilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaque Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι δὲ φιλοσόφων τὸ τὸν ἔλεον φέγγεσθαι πρὸς ἀτυχήματα ἀνθρώπους γινόμενον, ὡς καλῶ τῷ βοηθεῖν, ὁ σωθῆναι καὶ σωτηρίδησαι τοῖς πάσχουσιν· ὃ δ' οὐ μεῖζον ὄζει, δὲ αὐτὴ ἀλύπητον καὶ διακεκριμένον φαύλως τὸ εἶδος αἰδεσιμόνης καὶ δυσφορεῖν ἐᾶσιν, ἀλλὰ διεγερτέον ἀνὶ, λύπης τὴν καρδίαν. Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qualem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qui, ut autor libri *de patient.* ſub Auguſtini nomine, ſive Hugo is de S. Victore, ſive alius quis eſt. *c.* 1. *Zelat ſine aliqua moleſtia, iraſcitur ſine aliqua perturbatione, miſeretur ſine aliquo dolore, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanquam noſtra, illa cogitamus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *proſolog. c.* 8. & Thom. Aquin. *ſumm. l.* 1. *q.* 21. *a.* 3. Quin. & Aug. ipſe *de morib. Eccleſ. Cathol. l.* 1. *c.* 27. *Quare illa omnia, quibus hujuſcemodi malis incommodiſve reſiſtitur, qui officiosè atque humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſque adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam quis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, quòd miſerum cor faciat condolentis alieno malo?* Quanquam reverà *miſericordia* potiùs dicta, *quòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l.* 4. *c.* 4. *q.* 1. Verùm pergit Aug. *Et quis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm veſtit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſque ad ſepulturam porrigit mortuorum? etiamſi id faciat mente tranquillâ, nullis aculeis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. huic enim nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græco vocabulo abeſt. quod & Zanchius obſervavit. itaque de nomine tantùm controverſia eſt. Veruntamen mox Stoicos obliquè perſtringens, quibuſcum tamen de re ipſa conſentire planè videtur; *Stulti verò*, inquit, *cum miſericordiam quaſi vitium devitant, quia officio ſatis moveri nequeunt, ſi nec perturbatione commoveantur, congelaſcunt potiùs rigore inhumanitatis, quàm rationis tranquillitate ſerenantur. Itaque multò prudentiùs Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qui quemadmodum dicatur, reſtat intelligere iis, qui ſeſe idoneos religione ſtudióq; præſtiterint.* Vides, uti Senecæ gemina ferè, quoad ſenſum, loquatur; de vocabuli uſu duntaxat Senecæ neutiquam concedens. Nam quod *retract. l.* 7. de ſapientibus quod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *quaſi defmicrit, in hac vita eſſe tales ſapientes, quandoquidem non, cùm ſint; ſed etiamſi ſint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qui, *quis ſapiens ſit, aut fuerit*, inquit Cicero *Academ. l.* 4. *nec ipſi ſolent dicere.* quique *ſapientem*, vel ſapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qualem nemo mortalis eſt unquam conſecutus*, ut idem *de amicit.* Ἔστι γὰρ οὐκ ἀδαμός γῆς, οὐδὲ γέγονεν, ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 13. Quanquam audentiùs Senec. *de ſapient. conſtant. c.* 7. *Non eſt, quod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem noſtrum uſquam inveniri. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qualem confirmamus, exhibitimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca; quod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs accellere illi, qui (Stobæo referente *collectan. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8.) τὸν σοφὸν τοῖς χρόνοις σοφὸν τινα γενέσθαι νομίζουσι· hoc eſt, *nimis temporibus*, ante lapſum nimirum primavum, *ſapientem exiſtimant quendam extitiſſe.* Verùm hæc utcunque ſe habeant, patet hinc interim, cur noſter iſthîc [illegible]ratione ſuſpensâ uſus, τέρπον τινὰ, non ἁπλῶς, ἑλεεινὰ dixerit.

Δι' ἀγροιαν | Vide *ſupr.* § 1. & *lib.* [illegible]. § 18. Polyb. *hiſt.* 12. Δεῖ γὰρ οὐ κατ' ἀγροιαν παραπαίσαι. δίδυναι συγγνώμης μὴ κατ' ἀγροιαν παραπαίσαι. δίδυναι συγγνώμης μὴ κατ' ἀγροιαν παραπαίσαι, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀλλακτικὴν ἕξιν. Sic Perſ. Ὃς χρὴ σοφίσεσθαι,

——*caret culpâ, neſcit quia?*

Verùm in istis distinctiones quasdam adhibet Aristot. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò liquidem distinguit περὶ τῆς ἀγνοίας. Ἀγνοεῖ μὲν ὃν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πρᾶξαι, καὶ ὧν ἀφεκτέον· καὶ διὰ τοιαύτην ἁμαρτίαν ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἑκούσιον βέλτιον λέγειν, ἐκεῖ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῷ ἀκουσίῳ, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. οὐδ' ἡ καθόλου· ψέγονται γὰρ διά γε ταυτὸ· ἀλλ' ἡ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἔλεῳ καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò distinguit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον δή, inquit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τῷ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· ἴσκ εἰδὼς ᾖ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνος planè, *Strom. l.* 4. Κἂν μισῶσι τὸν ἐπιεικῆ τινες, οὐδὲν ἧττον τῷ ἄγνοιαν αὐτὸν, οἰκείων τῆς ἁμαρτίας τῷ γνώμῳ αὐτοῦ Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῷ, ὅτι πεπλάνηται ταλαίπωρος περὶ τὰ μεγίστων; ἐγὼ δ' εἴκοσι ἂν μᾶλλον ἐλεοίην, οἷς τοὺ τυφλὸς ἐλεύσθω, οἷς τοὺ χωλὸς, ἢ τοὺ τὰ κνημιτάλα πεπηρωμένους καὶ ἀποκεχωλωμένους; Obiter monendum, apud Suidam hinc restitui posse vocem ἐλεεινὰ, quæ periochen istam recitanti in Δαίμων, excidit; sicut & in sequentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη | quâ laborant ii, quos πεπηρωμένους περὶ ἀρετὴν Philosophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc est illa sive πήρωσις sive τυφλότης, non corporis, sed *mentis cæcitas*, de quâ & noster *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καλαμῶν τῷ νοερῷ ὄμματι· quam & sacra pagina passim tangit. Esai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15. & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Paul. *ad Ephes. c.* 4. *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémque multò, pronunciat. Καὶ γὰρ ἔστι, τὸ κνημιτάλιον ἢ ἐν αὐτοῖς, διάνοιαν πεπηρῶσθαι, ἧς βαθυσκότως ἀφεσσωίη καλέχειν. Philo *de provident.* apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἄγνοια ἡ χαλεπωτέρα τῆς ἐν τῷ σώματι πήρωσιν ἐπιφέρουσα τῇ ψυχῇ, πάντων ἀμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *differt. l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, quam Marcus hîc, causam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τὰ μείζονα, καὶ ἀποστυφλωθέντα, ἐκ τῶν ὄψιν τῶν διακεκριμένων τὰ λευκὰ καὶ μελάνα, ἀλλὰ τῶν γνώμων τῶν διακεκριμένων τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ μὴ ἀπολωλυίαν. πῶς ἀνθρώπων τοῦτο; καὶ ἑαυτῷ ὅμοιον· τοῦτο ἂν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολωλυίαν, καὶ τὸν κωφόν; μείζων γὰρ βλάβη ἡ περὶ μείζονα. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Non qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiusve medullis;
Quàm qui non poterit verum distinguere falso.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream tristiùs paulò se habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, quam formicæ & muscæ & culices habent; & non lætari illius possessione, quam Sancti soli & Apostoli meruerunt. Ex quo pervides,* (Hieronymi sunt *ad Castrutium*) *quod multò melius sit spiritu videre, quàm carne; & illos oculos possidere, in quos peccati festuca non possit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον οὕτως ἀκριβὲς ἀναφαίνεται! Corrupta ista esse monitu nihil opus. corrigere forsan haud ità proclive fuerit. Suidas in Ἀκίρεαν (pro quo tamen, Ἀκριβῆ subsituendum esse liquet) sic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὕτως ἀκριβῆ φαίνεται. Quid si legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἓν ἴσον. καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον οὕτως ἀκριβὲς ἀναφαίνεται. ab autoris mente certè ista neutiquam discedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam quis diutissimè protrahat, an brevissimè defungatur. idem siquidem prorsus est, quod uterque istorum tum superando vivit, tum moriendo amittit; atque idipsum punctum temporis insecabile duntaxat. quum enim tempus præsens idem utrique sit, nec amitti possit nisi quod impræsentiarum habetur; idem necesse est id sit, quod uterque moriendo amittit. Illud autem est insecabile quiddam. & hoc igitur.* Ita *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariss. D. Salmasio, qui de aliis locis requisitus, pro liberalitate sua, & de isto sententiam suam responso inseruit, cui probari cùm videam, non jam ampliùs pro mera conjectura habeo.

Εἰς ταυτὸ ἓν καθίστατο | Ità *lib.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐγκαλογήρως ὑπεδυσῶν εἰς ἴσον καθεστῶτα τῷ θεμένῳ. Sen. *quæst. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia fere constanter; si cogitaveris nihil interesse inter exiguum tempus & longum. horæ sunt quæ perdimus. puta dies esse, puta menses, puta annos: perdimus illos, nempe perituros, quid, oro te, refert, num perveniam ad illos? fluit tempus, & avidissimos sui deserit. nec quod futurum est, meum est, nec quod fuit: in puncto fugientis temporis pendeo: & magni est modicum fuisse. eleganter Lælius ille sapiens dicenti cuidam, Sexagintа annos habeo: Hos, inquit, dicis sexaginta, quos non habes? nè ex hoc quidem intelligimus incomprehensibilis vitæ conditionem & sortem temporis semper alieni, quòd annos annumeramus amissos.* Quæ postrema favere possent superioris clausulæ lectioni vulgatæ, quam Mer. Casaub. etiam admisit, εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· ut *tempus præteritum, quod jam amissum*

sum est, inæquale esse concedatur, cùm longius his, illis brevius extiterit: si id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, quod habetur, contendit: & utrumque *insecabile* esse concludit, & quod amittitur & quod habetur.

Ἀνεκτέον | *Infrà* § 17. Τὴν ἀνθρωπίνην βίωσιν ὁ χρόνος σίνεται. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀνεκτέον· τὰ δὲ ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt.* & *ibid. In tria tempora vita dividitur; quod est, quod fuit, quod futurum est. Ex his quod agimus breve est, quod egimus certum, quod acturi sumus dubium.* Et in hoc igitur sensu verum est, quod Poeta nescio quis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars est vitæ, quam nos vivimus.

quod esse ex Menandri *plocio* traductum; unde istud Strobæo *tom.* 2. *tit.* 108. laudatur,

Μικρόν τι τὸ βίου καὶ σφόδρα ζῶμεν χρόνον;

docet Janus Rutgersius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

Ὃ γὰρ ἂν ἔχῃς, πῶς ἂν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο | Hinc proverbialia illa, Plaut. *Asin. act.* 1. *scen.* 1. *v.* 79.

——— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere vestimenta me jubes.

Tène ego defraudem, cui ipsi nihil est in manu? Apul. *fabul. Milesi. l.* 1. *Quid viatori de summa paupertate latrones auferre possunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem palæstritis despoliari posse?* Joannes ille oris aurei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.*

Ἢ οὐκ ἀκούεις, inquit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πένητα καὶ γυμνὸν οὐδὲν ἔκαστον ἁμῶ συνῳδόντας ἀπολύσαι ποτε.

Πάντα ὀξὺ ἀιδὴς ὁμοιοῖ | Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμοιοῖ καὶ ὁμοιοῖ. & § 46. ἀεὶ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια ἐξ. & *lib.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοιοῦσι ἐαυτὰ, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦτ' ἔσται. & *lib.* 7. § 1. πάντα συνῆκε, καὶ οὐδὲν καινόν. & *l.* 12. § 26. πάντα τὸν κυβισμὸν ἔτος ἀεὶ ἐλίσσει, καὶ χωνεύσει, καὶ πάντα ταὐτὰ γίνεται. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——— *eadem sunt omnia semper.*

Ἀναπυκλέμβια | Sic *l.* 9. § 28. Ταὐτὰ δὴ τὰ τῆς κόσμου ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Aristot. *Physic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα. quo loco & Alcmæonis illud festivum commemoratur, τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται πρὸς ἀρχὴν πρὸς τέλει προσάγειν· hoc est, ἐπιπαρέμπεσον κάλιν ὀπὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ συνάπτειν πάλιν. itaque *circulationem* istam intelligendam de rebus, non numero, sed specie iisdem recurrentibus, & Plato *Timæo*: τοῦτο ἕμα πᾶν, διὰ τοιαύτην ἀκολουθίαν, γίγνεσθαι. Senec. *epist.* 24. *Nullius rei finis est: sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt ac sequuntur. dies nocti premit, dies nocti: æstas in autumnum desinit, autumno hyems instat, quæ vere compescitur. omnia transeunt, ut revertantur. Velut in orbe aut pilâ, motu unde mutatur, & quæ sequebantur præcedunt, & quæ occidebant oriuntur; omnia, quomodocunq; ierint, in idem revoluuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de resurr. c.* 12. pòst superiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum*, &c. Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis inest quidam velut orbis.* Et Aurel. Victor. in *Aurelian. Cuncta in orbis modum verti: nihilque occidere, quod rursum naturæ vis ferre nequeat ævi spatio.* ità restituit sententiam optimam, pessimè habitam Cl. Salmasius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶσι γὰρ κακοῖσιν κυκλοῦται, ὥσπερ ἀρκτὸς τροφάδης κλαδοῦσι. Et Aristot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὰς πύλας πολλάκις ἀνακυκλεῖσθαι φασὶ καὶ αὐτάς.

Οὐδὲν διαφέρει | *Nihil*, inquit, *refert per breve aliquod temporis spatium, an in perpetuum ista videris.* quare? quia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὃ τὸ νῦν ἐδόν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ὀξὺ αἰδὴς ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. πάντα γὰρ ὁμογνῶ καὶ ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἐκλεῖπον ἔτος, καὶ τὸ τελοῦν ταὐτὰ ἰσοχρόνια. & *lib.* 12. § 35. Τὸν κόσμον διακρῖναι πάντα ἢ ἑνὸς τοῦ χρόνου, οὐδὲν διαφέρει. Ità quod Senec. *ep.* 101. *Nihil interest inter diem & seculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *supposititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

——— τοῦτον εὐτυχέστατον λέγω,
Ὅστις διαρρήσας αὐλαίας, Παρμένων,
Τὰ σώματ' ταῦτ' ἀπῆλθεν, ἔδην πλήσας κακά·
Τὸν ἥλιον, τὸν κοινὸν ἀέρα, ὕδωρ, πῦρ,
Πάντ'. ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὅλως παρέσται· κἂν ἐπιεικῶς σφόδρ' ὀλίγως,
Σεμνὴ παρέσται τὠτέρᾳ ἐν ὅλῳ ποτέ.

i. e. Vertente Grotio:

——— *hunc credo felicissimum,*
Qui cùm spectârit, Parmeno, placidè Deûm
Augusta dona, redit citò unde venerat:
Jubar, inquam, solis publicum, nubes, aquas,
Ignem. namque annos quamvis centum vixerit,
Eadem videbit: sitque licèt ævi brevis,
Tamen istis nihil est conspicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conquerenti exuli quòd Athenas non videret: Πότε ἦν Ἀθῆναι πάλιν ὄναιο, καὶ τοῖς ἀνεκτοῖσιν; τάλας ἐν ἐρημίᾳ σοι, ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν; προῆσθαι τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τῆς ἁλός, τῆς συναυλίας, τοῦ ἄστρου, τῆς γῆς ὅλης, τῆς διαλόσεως;

Ὁ τάχα τεθνήξομαι | Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qua liceat mihi bona cum venia dissentire ab Hen. Stephano, licèt rerum Græcarum peritissimo; qui τεθνήξομαι vult esse *futurum secundum*, sive *paulò pòst futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω eosque notat, qui thema fingunt inauditum, τεθνήσομαι nimirum, cujus futurum sit τεθνήξομαι. Quum tamen neutrum horum necessarium sit ad vocabuli istius analogiam statuendam.

endam. Siquidem, ut monet Eustath. *ad Iliad. μ. more Syracusanis familiari, ex præteritis præsentia sæpenumero formantur.* Sic κέκληγα κεκλήγω, πέπληγα πεπλήγω, ἔσπηκα ἐσπάω, τέτυπκα τετύπκω. Sicut ergò ἐσπάκω ἐσπήξω, & in media voce, ἐσπήξομαι. Unde Sopater *epist. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit. 46.* Τὶς ἦν ἔτω χρὴ Σιμωνίδου λόγον τρέπαγον, ὃς χρὴ πᾶσαν πύκλω κῆ παρεσμάτων μετάρσιον ἀσφαλῶς ἐσπήξεται; & Marcus *lib. 10. § 36.* ἰδεῖς ὅτι ἦτως εὔπειθμος, ἢ ἀποθήκουτι ὑπὸ παρεσπήξουτά τινες ἀκαταζόμβητον τὸ συμβαῖνον κακόν. Ità τετύπκα τετυπήξω. Unde Marcus *l. 7. § 22.* ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφ ὅτιφι τετυπήξεται. ut τετυπήξω illud in Aristoph. *Acharn.* cur sit Stephano suspectum, nihil ampliùs exstat. quod & apud Suidam autor innominatus.

Τοῖς ἧ ἐπίσευε φέζον, ὡς αὐτίκα τετυπήξοντος. | Et in voce media τετυπήξομαι. *lib. 4. § 37.* Ἤδη τετυπήξη. Et *ibid. § 47.* Εἰ τὶς σοι ἔσω ἔτυχε, ἔκ σεῖσον τετυπήξη. unde participium τετυπηξόμενος, quo noster etiam non semel usus est. Clem. *Strom. l. 4.* Ταπεινὸν τοῖς ἐσωλαῖς βιώσεται τε, καὶ ἐκὶ λίθῳ τετυπήξεται ὅσῳ ἂν ἧ διὰ βασάνου ζωσπυρωθῶσα. Quod & Tatian. *adv. Græc.* τῦτον μόνον (Deum vult) ἀγήρω καὶ ἀθάνατον, ἃ πεπηγὸς καὶ τετυπήξεσθαι ἧ μᾶλλον. Lucian. *Antholog. l. 1. c. 12.*

Ὡς τετυπηξόμενος, ἧ σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε·
Ὡς ἧ βιωσόμενος, φείδε σῶν κλήθρων.

§ 15. Πᾶν ὑπόληψις | Et πᾶσα ὑπόληψις. Nihil istis apud nostrum crebriùs occurrit. ità *l. 12. § 8, 22, 26. & l. 4. § 3.* Ὁ βίος ὑπόληψις. *& l. 3. § 9.* Ἐν τούτῳ τὸ πᾶν. Senec. *epist. 78. Omnia ex opinione suspensa sunt. — tam miser est quisque, quàm credit.* Vide *ad l. 8. § 47.*

Δῆλα | Δηλοῖ, forsan; *ostendunt, probant hoc.* Ità de Marco nostro Herodianus: Δηλοῖ ἧ ὅτι κῆ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λειβόντα σοὶ αὐτῦ, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de causs. plant. l. 6. c. 27.* Τὸ φυτὸν τῦτο ξηρὸν μᾶλλον ἧ ἄλλων. Δῆλον (leg. Δηλοῖ) ἧ ἡ στυφυλλία, κῆ ἡ ἀκεγκαρπία, κῆ ἡ χρόα τῦ καρποῦ. πάντα γὰρ ταῦτα ξηρότητος.

Τὰ σοὶ τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα | De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laert. *l. 6.* quænam autem vel ad istum vel adversùs istum scripta (ità enim verba, prout habentur, fonant) Marcus hîc respexerit, mihi tam incertum est, quàm quod est incertissimum. M. Casauboni interim sententiam hactenùs probo, ut Monimi ipsius scripta designari existimem. non tamen ut in eis per *dialogismum* sub aliena persona istud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipsius dogma fuerit. Itaque legendum literulà unicâ immutatâ, τὰ σοὶ τῦ Κυνικῦ Μονίμου λεγόμενα, *quæ à Monimo Cynico dicta sunt.* neque enim est, quod de Syntaxi ambigat quisquam, cùm familiaris admodum ea sit. Sic enim, præter Herodianum superiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v. 159.*

Τίλλιν ἀεικέσσιος — .
Πρὸς Τρώων. —

id est, παρὰ τῶν Τρώων. *Schol. Panas sumentes, vel exigentes, à Trojanis.* Et *Odyss. ζ. v. 207.*

— σοὶ γὰρ Διὸς εἰσὶν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove sunt.

Et Clemens *Strom. l. 1.* κολάζοντα σοὶς τῦ νόμου οἱ τύπου αἴτιοι. *Horum autores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

— ἐπαίνῳ τάξεται σοὶς γῆν ἐμοῦ.
— *à me certè laudem ferat.*

Et apud Tragicum Cassandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ σοὶς παθόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων
Σοφὴ κέκλημαι σοιν· παθῶν ἧ μαίνομαι.
Ab his, qui in ipsa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum expertis, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios sive Scepticos inclinâsse Monimus videtur. quanquam enim admittere illum in familiam istam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter τοὺς τὸ κεκριμένον ἀναιροῦντας i.e. *eos qui veritatis dijudicandæ medium certum sustulerint,* Monimum Canem recenset, *lib. 1. adv. Logic. c. 2.* eúmque asserit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε χρὴ ὕπνους ἢ μανίαν σεφαντάσαι παῦτα ὁμοιῶσαι· id est, *ea quæ sunt, picturæ adumbratæ consulisse, nostras eorumdem perceptiones, eis quæ dormientibus aut mente captis se ingerunt, geminas prorsùs censuisse.* Quin & dogma ejus quod fuerit, clariùs indicat autor idem *adv. eosd. l. 2. c. 1.* Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὸ πᾶσι ὅσα ὁπωσοῦν δοκεῖ χρὴ εἶναι ὄντων, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum esse dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* substitueret, nihil erat) *id est autem, opinio eorum quæ non sunt, ac si essent revera.* quod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco superiore*, & *Pyrrhon. hypotyp. l. 2. c. 4.* adductus.

Αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδ' οὐδὲ μὴν δοκεῖ δ' οὐδὲ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliquid nemo novit; sed opinio cuncta est.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata est. ἡ γὰρ ὑπόληψις τῆς γνώσεως φυσικοῖ, καὶ πίστις ἀμπλακίαν· ut Clem. *Strom. l. 1.* ex Apost. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1, 2.* Lucem hinc obiter claram medelámque dabimus certissimam Menandri verbis à Lactio ex *Equisone* (non ex *Citharista*, quod frustra Cl. Casaub. ariolatus est) adductis, quæ viros insignes inaniter hactenus torserunt. Ea in Laertii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ὑπολειφθὲν πῦρον εἶ πᾶν ἔρη.

Quod Ambros. Camald. vertit;

Nam cuncta fastum dixit esse cætera.

præter peram, scil. *aut tres etiam*, quas habere dixerat, *peras.* Verùm id seriem orationis non pati cùm adverteret

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ ἀναληθὲς τυφλὸν ἔξ πᾶν ἔφη.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsamitur.

& tanquam *Lavernionem* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjecturâ usus est: τῦφον in τυφλὸν quòd mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ἀναληφὲς τῦφον ἔξ πᾶν ἔφη.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. πᾶν ὑπόληψις. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire queat: cùm certitudinem nulla secta aut exertiùs professa sit, aut enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* statuminandum, ostendere simul, multum imò totum fere in hoc consistere, quibusnam quisque opinionibus inbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὄνειρος καὶ πῦρ.

Ἐάν τις αὐτῷ τὸ ῥᾴστιμον μάχεται τῇ ἀληθεῖ λήγηται | *Si quis quod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, eatenùs amplectatur, quatenus est veritati consentaneum.* Quod ideò dictum, quia Monimus, Laertio teste, γέγραφε παίγνια σπουδῇ λεληθυῖα μεμαγμένα, i. e. *ludicra quædam scripsit, quibus seria subjecit.* Id quod & de Socrat. Galen. *de usu part. l. 1. c.* Αὐτὴ γὰρ ἡ Σωκρατικὴ μῖσα, μιγνύειν ἀεὶ τοῖς σπουδαίοις ἐν ταῖς παιδιαῖς. Quin & de Diogene in Cynismo Julian. Imper. Μὴ τοιγοῦν τι παίζωμεν, ὅσα ἔπαιξε, ταῦτα αὐτὸν ἐσπουδακέναι νομίσωμεν. ἔστι μοὶ γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις οὐκ ἄχρηστον. Senec. *epist.* 58. ubi de ideis Platonicis differuerat; *Quid,* inquis, *ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed quemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, &, ut dici solet, pascit: sic nos animum aliquando debemus relaxare, & quibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta opera sint: ex his quoque, si observaveris, sumes quod fieri possit salutare, hoc ego facere solco: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliquid conor, & utile efficere.* cur autem τὸ ῥᾴστιμον loco τῦ ῥόστιμον legi voluerit Annot. Lugd. nullus assequor; præsertim cùm τὸ ῥόστιμον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaph. idem significare agnoscat.

§ 16. Τὸ εἶζεις ἑαυτὸν ἡ ψυχή | Ità *supra* § 6. Τὸ εἶζεις, ὕζεις αὐτὸν, ὦ ψυχή.

Ἀπόστημα καὶ οὐ φῦμα τῇ κόσμῳ | Ità *lib.* 4. § 23. Ἀπόστημα κόσμῳ, ὁ ἀφισάμενος, καὶ χωρὶς ὢν ἑαυτὸν τῇ τῆς κοινῆς φύσεως λόγῳ. Eum, qui vel sorti suæ ab universi Domino assignatæ non acquiescit, vel hominem aliquem sibi congenerem aversatur, *apostemati* sive *abscessui* confert. Galen. *therapeutic. ad Glaucon. l.* 2. Ἀποστήματα vocant Medici τὰς διὰ δόσεις ἐπείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίσασαι τὰ σφέτερα ἀλλήλων ἀσθενοῦσι σώματα. Φύματα verò idem *ad Epidem. l.* 6. definit, τοὺς ἀπὸ φύσεν ὄγκους τὰ παρὰ ἀνὰ τῆς ἔξωθεν αἰτίας γινομένους· μάλιστα δ' τοὺς σφὸς τὸν ἐντὸς τόπον ἐκφερομένους ἀπὸ τῦ ἐν τῇ γῇ φυομένων sic dictos. licentiùs tamen ista quandoque sumuntur: & τὸ φῦμα ἀντὶ τῦ ἀποστήματος usurpatur. hinc in historia illa celebri sive Promethei Thessali, ut Plut. *de adul.* & Simplic. *in Aristot. Physic. l.* 2. sive Jasonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. Et Valer. Max. *l.* 1. *c.* 8. (nam Phaleræum perperam exhibent codices Pliniani *l.* 7. *c.* 50.) quod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tuber* dixit Sen. *de benef. l.* 2. *c.* 19. prout & Celsus φύματα *tubercula* vertit, *l.* 5. *c.* 18. § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει | Vide *supr.* ad § 9.

Ἐπ' ὀλίγα σκοπόν | Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καὶ τοι τίνα ἔχει λόγον, κυβερνήτην μὴ ἂν εἰκῇ τῆς πνεύματος ἐφίεναι, ἀλλὰ σφὸς ὅρμως εὐθυμίαν τὸ σκάφος· καὶ τοξότην τινὰ σκοπὸν βάλλειν καὶ μὴ δὴ καὶ χαλκευτικόν τινα ἢ τεκτονικὸν ὄντα τῷ τινὶ τέχνῃ ἐφίεσθαι τέλους· ἡμᾶς δ' καὶ τοιούτων ἀμοιρεῖν ἀπολείπετε, σφὸς γε τὸ σωτηρίαν ἀμιλλᾶσθαι τὰ ἡμέτερα; ἔστι δὴ καὶ χειρωνακτικὴ ἕξις πέρας τῆς ἐργασίας, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ βίῳ σκοπὸς οὐκ ἔστι, σφὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τὸν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις σφετοιζόντας μᾶλλον. ἢ ὥσπερ ἂν εἴποιμι ἀτυχῶς καὶ δὴ πλοίων τὰ ἀνερμάτιστα, ὑμένος ἡμῖν τε ὅτι δὴ τῆς ψυχῆς οἰάκων κατεζευμένου, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo facit quemadmodum debet, nisi habuerit, quò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad quem nitamur, ad quem omne factum nostrum dictúmque respiciat. veluti navigantibus, ad aliquod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, quâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de quibus Senec. id. *epist.* 71. *Scire debet quid petat ille, qui sagittam vult mittere; & tunc dirigere, & moderari manu telum: errant consilia nostra, quia non habent quò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qui jaculari didicit, destinatum locum captat, tum manum format ad dirigenda quæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 11. Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τέλους μεγάλλυ ἔχει ῥοπὴν καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Eudem. *l.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἅπαντα τὸν δυνάμενον ζῆν καὶ τοῖς αὐτοῖς πρόσεστιν. δεῖ γέ τινα σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις· ὡς τὸ γε μὴ σωτηρίαν τὸν βίον πρός τι τέλος, ἀφροσύνης πολλῆς σημεῖόν ἐστι. Itaque Cicero, *de finib. l.* 1. *Quid est in vita tantopere quærendum, quam quis sit finis, quod extremum, quod ultimum, quo sint omnia bene vivendi, rectèque faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἀκόπως ὁδοιπορῶν, μετανοπονήσει.

Εἰκῇ. | *temerè*, hoc est, ἀνὰ ἀναφοράς, ut *l.* 12. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliquem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἕκαστον γὰρ ἧς γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὴ δεῖ μηδὲν ἀνατέρωμαι, εἰκῇ ποιήσομαι, ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, διεφθαρμένως.

Καὶ ἀκολουθήσεως | *Nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc esset ἀνακολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. ἀκολουθεῖν *intelligere, intelligendo assequi vel consequi.* ἀπερακολουθήτως igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliquid, nescius quid agas, aut quid velis.* Sicut ἀκολουθήτως εὖ ποιεῖν, *ità bene facere cuiquam, quasi nescias, aut non advertas quid agas. l.* 5. § 6.

Δέον καὶ τὰ μικρότατα χάριν τοῦ δεῖ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι | Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ τις πρᾶξις μὴ ἔχει τοῦ ἀναφορὰν, οὕτω διαπράττει τὸν βίον *Omnis actio, quæ ad finem debitum respectum,* vel propinquum vel remotum saltem, *non habuerit, vitam nostram quasi in partes distrahit,* sibique minimè per omnia consentientem reddit. Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ αἱμασιάν τινα καὶ θεῖσιν οἰκοδομοῦσιν ἢ διαφέρει ξύλον τὸ τυχὸν, ἢ λίθον ἐπιβαλεῖν χωδίων, ἢ σῦλλω ὑποθεῖναι ἀθρόησασαν ἀπὸ μυίμηλος, οἷα ποιοῦσιν οἱ φαῦλοι, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν, ὡς ἔτυχε, συμφορᾶς εἰς ταυτὸ καὶ σωρὸν οὖσες· ἀλλ' ὅτῳ προκόπτοντες, οἷς ἥδη, καθάπερ ἱερεῖ τινος οἰκοδομήματος καὶ βασιλικῆς τοῦ βίου κατεσκευάσθαι χρυσᾶ κρηπὶς, ἀδὲν εἰκῇ προσίενται τῶν γινομένων, ἀλλ' οὐ ἀπὸ τύχης τὸ λόγου προσάγεται καὶ προσαρμόττουσιν ἕκαστον.

Καὶ τὰ μικρότατα | Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 11. Κανόνα εὑρόντες, ἀδιαβάτους χώματα, ἵνα αὐτῆς μηδὲ τὸν σκίνυον ὑπερβαίνωσιν. Julian. Imper. *orat.* 1. Νόμος δεῖ παλαιὸς ἅπασι τοῦτο φιλοσοφίαν ἀνθρώποις φήναντος ὑπωσοῦν κόσμου, ἅπαντας πρὸς τὸ ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ καλὸν βλέπουσας, ὁπηνίκα ἐν λόγοις, ἐν ἔργοις, ἐν ξυνουσίαις, δεῖ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ βίον ἄκροις καὶ μείζοσι τῆς κλῆσις πάντως ἐφίεσθαι· ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς subjituit. at Suart. *analect. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις retinendum contendit, & tenuissima quæque & exilia maximè eo vocabulo vult designari.

Τὸ ἔπειτα τοῦ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῆς σφετερίζεται λόγου καὶ θεσμοῦ | Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qua homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis conformiter per omnia agere ipsos oporteat. Hanc autem iconem, quæ pulcerrima est sanè, frequenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 11. ἀνθρώπους πολίτας εἶ) πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ὥσπερεὶ πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ πατρὶς μοι, ὡς ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36. ἀνθρωπε, ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Πάντα ἓν ταῦτα ὁ κακὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπισκεμμένῳ, τῷ αὐτῷ γνώμῃ ἕκαστα τῷ δυνάμει τὰ ὅλα καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς τοῦτο ὑπεπτόμενεν; ὁ ἡγεμὼν, ἡ ὁ στρατηγὸς· ἡ πόλις, ὁ τῆς πόλεως νόμος. δεῖ γὰρ μὲ ἀεὶ τῷ νόμῳ πειθεσθαι ἐν παντί. Chrysippus *de finib. l.* 1. a Laertio *lib.* 7. in *Zenon.* laudatus: Ἴσον ἔστι τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν ἧς φύσει συμβαινόντων ζῆν· μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· ὅπερ ἔστι κατ' ἀρετὴν αὐτὸν, καὶ κατὰ τὸν ἧς ὅλων, ἐδὲν ἐνεργεῖσθαι ὧν ἀπαγορεύειν εἴωθεν ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ἔστιν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διΐ καθηγεμόνι τούτῳ τῆς ἧς ὄντων διοικήσεως ὤν. Vide *ad l.* 10. § 1. Autor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus disseruerat; ὅτως ὑπολαμπρύνει καὶ θεοῦ τῆς μείζονος καὶ πόλεως, λέγω δὴ τῆδε τῆς κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ θεὸς, ἐδεμίαν ὑποδεχόμενος διάφορον ἢ μετάθεσιν· κρείττων δ' οἷμαι καὶ βεβαιότερος ἧς ἐν κύρεσιν ἀναγεγραμμένων ἡγεμόνι δὴ ἀκηράτου ἀπὸ καὶ ἐμμελὰς, ὁ σύμπας διοικονομεῖται διάκοσμος ἔσανὸ καὶ γῆς, &c. Et Philo *de profect.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅδε ὁ κόσμος ἔστι, καὶ μιᾶ χρῆται πολιτείᾳ καὶ νόμῳ ἑνί. λόγος δ' ἔστι φύσεως, θεσπεσιώτατος μὲν ὧν ἀκουστέον, ἀπαραδιάστατος δ' ὢν καὶ ποικιλτέον. αἱ δ' ἐπὶ μέρους αὖται πόλεις, ἀφορμαὶ τε εἰσὶν ἀρετῆς, καὶ πολιτείας χώραι διαφερόντως, καὶ νόμοις ἔχουσι τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 5. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲν χρόνος στιγμή | Σπιγμὴν χρόνου, Græci; & *punctum temporis*, Latini, pro spatio angustissimo dixere: uti observat Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. translatione à Mathematicis factâ, quibus στιγμὴ sive σημεῖον id dicitur ἧς μέρος ἐδὲν· ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. ideóque est insecabile, nec pro quanto habetur. Eóque sensu noster hìc; Τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις βίου, ὁ μὲν χρόνος στιγμὴ & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ὑπεκρὺς τῆς χρόνου, στιγμὴ τῆς αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σπιγμὴ χρόνου, πᾶς ὁ βίος. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est quod vivimus; & adhuc puncto minus:* quod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: ὅτι τὰ χίλια καὶ τὰ μύρια ἔτη, στιγμή τις ἔστιν ἀόριστος, μᾶλλον δὲ μορίου τινὸς βραχύτερον στιγμῆς. Quod autem illi στιγμὴν, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id est, *momentum*, dixit. Ῥοπή ἐστιν ἅπας ὁ βίος· ὡς μία γὰρ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῶν αἰὼν ὡς πρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπειρον. Vide *supra, ad* § 14. & *infrà ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὺ ὑσία, βέβαια | *L.* 5. § 35. Τὰ αἰσθητὰ ἐυμεταβλητα, καὶ ὐχ ἑστῶτα. De Stoicis Plut. *de commun. notit. c.* 39. Συγχωρεῖσιν ἔτοι, τὰς μὲν ἐν μέ-

ρει

ρει πάσας οὐσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μαθησίους, τὰς δ', ποδὸν ἕκαστα φερόμενα εἰς ἃ φέρονται καὶ ἄπειρον ἀεὶ θεωρεῖσθαι ἢ πάθεσι, ταῦτα μὴ διαμένειν· ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι τῶν εἰρημένων φερομένοις, ἀλλαγὴν τῆς οὐσίας λαμβανομένης· αὐξήσεις δὲ καὶ φθίσεις, ἃ χρὴ λέγειν ὑπὸ Χρυσίππου καὶ τῶν ἀπὸ ἐκείνου γεγενῆσθαι, πάσας τὰς μεταβολὰς ταύτας λέγεσθαι· ἡμῖν δὲ καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι προσῆκον. ὅτι τῷ καθιστῶντας εἰς ἕτερον ἐκβιάζειν τὸ δὲ αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματος ὄντα ἀκατακαλύπτως καὶ διαμένοντος. Quid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ὀξέως. Εὐείπε λόγε, ἄνω καὶ κάτω. νῦν μὲν ὑπὸτυτ᾽ εἰς ἄλλο εἶδος, νῦν δ' ἐξ ἄλλης εἰς γῆρας ἀπορροῦν καὶ ἀποφερόμενον. Senec. *epist.* 58. *Quæcunque videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qui fuit juvenis: nemo est manè, qui fuit pridie. ego ipse dum loquor mutari ista, mutatus sum.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuesque figuras,
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membrana summo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróque per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est. ——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus quæscunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora. ——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undique partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Inde Claudian. *in Mallii Coss.*

——*Jempérque fluentis Materiæ.*——

Ἡ δὲ αἴσθησις ἀμυδρά· | Ita *l.* 5. § 35. Τὰ δὲ αἰσθητὰ ἀμυδρὰ καὶ ἐνυπεραπάτητα.

Ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος σύγκρισις, εὐσηπτος· | *Corporis totius fabrica, putrescere apta,* sive *putredini obnoxia.* Σύγκρισις Junio magis placet, pro eo quod σύγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam autore, legas, qui *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις οὐκ ἔστιν ὅπου συγκέρασον τὸ συγκεκριμένον σε. Æschines Axiocho: Τῆς συγκρίσεως ἄπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ τίνων συγκέκριται. & *l.* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγκρισις ἐκ. ἧς αὖθις στοιχεῖων. In eandem cum Marco isthic mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipsa fluidúmque corpus: ex infirmis fluidísque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *fluido* tantùm *generi*, quod dixere veteres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici quidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. aut piscibus duntaxat; quod Philo Jud. *lib. de mun. l. opif.* sed & animantibus quibusvis (humano etiam generi) *animam, ne putresceret corpus, pro sale datum,* haud absurdè dici poterit. Plaut. *Trinum. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, quam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad quem locum interpretes: *Vasculum salis sumus,* i.e. *corpuscula animata: quia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice, quemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ita & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaq; Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας τῆς σωμάτων τὸ νεκρὸ διατηροῦν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολλῷ χρόνῳ, ἀντιπάσχειν τῷ διανέμοντος, καὶ οὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολέσθαι καὶ ἀφανισθῆναι τὸ δηκτόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, δεσπότην ἔσα τῆς ἡμετέρας, τὸ ζῶον συνέχει καὶ ῥᾴον οὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὅταν ἡ τῆς ἀλῶν φύσις τὸ νεκρὸ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένου ἐπὶ πλεῖ φθορᾶν, καὶ κρατεῖ καὶ ἴσχυσεν, &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥέμβεται· | Ita restituit Xyland. cùm ante ῥόμβος legeretur. ῥέμβεται, *vagus, sive divagatio.* nam & abstractè sumitur. Plut. *de exil.* πολλῶν ἄλλων καὶ ῥέμβον. inde ῥεμβεσθαι. *supr.* § 7. καὶ ἀπορρέμβεσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Casaubonus tamen *ad Adriani vitam,* ῥόμβος legit; sed *vagam* exponit, ex Athanasii illo, ὃν πολλὰ ῥεμβόμενον.

Ἡ δὲ πύκα δυσεπίμαρτον· | *Fors, conjectu difficilis:* ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaque πύκα dixere Anaxagoras & Stoici, ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀφανῆ αἰτίαν προσώποις, χρόνοις, τρόποις. Plut. *de placit. philosoph. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ πύκα ἀδέσποτον καὶ ἀδιόρυτόν τι πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄσκοπος ἡ πύκα, καὶ δεινὴ παρελθεῖν τὰ προπαρασκευάσματα, καὶ μεταρρῦσαι τῶν δοκούντων ἐπιμελείαν, ὥστε πολλὰ ἔχουσα ταπεῖν. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque,* πύκλω καὶ εἱμαρμένῃ, convenire, quòd in utroque τὸ ἀσυλλόγιστον τῆς αἰτίας existat.

Ἡ δὲ φήμη ἄκριτον. | Ità *l.* 4. § 3. Τὸ ἐνεστῶτα καὶ ἄκριτον ἧς ἐπιμελεῖν δοκούντων. *Fama,* inquit, *est judicii expers quiddam.* Siquidem, ut Senarius antiquus habet,

Ἰσχὺν ὄχλος ἔχει, οὐκ ἔχει δὲ νοῦν.
Res nempe valida turba est, sed mentis carens.

Ab

Ab istiusmodi ergo profecta, pérque eorum ora volitans fama, nil mirum, si fuerit, ut Virgilius cecinit, *Æn. l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,

aut recti etiam dilaudatrix. Vide *supra* § 12.

Τὰ μὲν τὸ σῶμα Θ, ποταμός. | Ita *l.* 4. § 43. ποταμὸς πᾶς καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. & *l.* 5. § 23. Ἡ μὲν οὐσία, οἷον ποταμὸς, διωκεῖ ῥέουσι. & *l.* 6. § 15. Ἐν ᾧ τότῳ τῷ ποταμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, quia in perpetuo sunt fluxu; ita easdem alibi, ob fluxûs illius cursum rapidissimum, χειμάῤῥων etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ψυχῆς ὅλων οὐσίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ ψυχὴ ὅλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Psal.* 1. Methodius *orat. de resurr.* Apud Epiphan. *hæres.* 64. § 14. Οὐ καλῶς ποταμὸς ὠνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ῥεῦς τὸ ἀκμάζειν, τάχα οὐδὲ δύο ἡμερῶν τὸ αὐτὸ πέφυκεν ἐν ταὐτῷ εἶναι. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* instar habere Heraclitus censuit, ut Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito loquens: Βυλόμενος γὰρ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιῶνται νοεραὶ ἀεὶ γίνονται, φησὶν αὐτὰς τοῖς ποταμοῖς, λέγων ὅτως· Ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ῥέει. καὶ ψυχαὶ ἀπὸ τοῦ ἡμᾶς ὑγρῶν ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de op.* 6. *dier. c.* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intelligi; quæ sicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur; ita homines de conceptu in partum, & de infantili ætate in senium inquieto volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum nostrum autumo Platonis illa in *Timæo* respexisse, quibus animas ait in urna primo εἰς σῶμα ἐλίῤῥυτον καὶ ῥυτὸν inditas & connexas. & mox de eisdem, αἱ δὲ εἰς ποταμοὺς ἐνέπιπτον πολλῷ, &c. ubi *corpus* disertè *flumen* appellat. Vide ad *l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ ἐκ ψυχῆς ὄνειρος | Homer. *Odyss.* λ *v.* 221.

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀπόπταμένη πεπότηται.

Evolavit illa, velut somnium quæ fallit imago.

l. 6. § 31. ὅτι ὄνειροί σοι ἠνώχλεν. *Vana*, scil. *visa somnium visa*, animos afficere solent humanos dormientibus velut illudere. Refert Laërt. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, postquam Crateti in disciplinam se dederat, commentariis fuis ignem missis, dixisse,

Τὰ δ' ἐς ὀνείρων νεοτεύκτων φαντάσματα.

Hæc somniorum sunt imaginacula.

Quin & Euripideum illud ex *Iphigen. Tauric.*

Μηδὲν ὀνείροις χαίρετ', ὅστις ἦτ' ἄνθρ.

Valete humana, nil eratis, somnia.

de animi affectibus ac perturbationibus, usurpârint, tum Clem. Alex. in *protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* quem exhibebimus *infra ad l.* 6. § 31. Optimè Basilius Cæsar. *ep.* 42. τὰ ἀνθρώπινα τοῦτα σκιᾶς ἔχειν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα· & quæ sequuntur. Plutarch. ipse eam quam istîc de rebus divinis notitiam habemus, *somnii* rationem obtinere asserit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ἔστιν ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς ἐνυπνίων τὸν Θεὸν ὀνειροπολοῦντες· & *in Erotic.* Δῆλοι ὅτι ὡς διὰ τῆς ἐνυπνίων ἡ ψυχὴ ἁπτόμενα καὶ τεθηπὸς τὸ κρεῖττον καὶ θειότατον·

Ἀμφὶ δὲ οἱ δολόεντα φιλόφρονα ἧκεν ὄνειρον.

Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *dissert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς τῆς ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατι ἔοικε μακρῷ καὶ πολυτρόπῳ. eóq; illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ τύφος | τύφος hîc quod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 12. § 27. Est enim τύφος κυρίως idem quod καπνὸς, *fumus*; etiamsi pro *fastu* frequentiùs usurpetur. indè notat Eustath. *ad Odyss.* β'. τυφογλεγοντας καὶ τυφλανὲς *fones* σκωπτικῶς nuncupari, sive quod ob peritiam variam experientiâ longâ multiplicíq; conquisitam fastuosiùs plerumq; gerere se soleant; sive, διὰ τὸ δεῖν ἤδη πυρᾶς ἤτοι νεκρικῶς καιόντος τοὺς πάντας, *quasi jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oporteat.* De Socrat. Plut. *lib. de Socrat. Dæmon.* Τὸν δὲ τύφον, ὥσπερ τινα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. Et Apollon. *Argonaut. l.* 2. de apibus agens, quod & Xylander observavit,

—— ὅτε τ' ἀγρυιόνται

Καπνῷ τυφομένοιο πέτρης ἐκὰς ἀθρήσειαν.

Ubi Schol. καπνῷ τυφομένοιο, ἀντὶ τοῦ καπνιζομένου: sed & terra Troica Euripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφομένη κατερείπεται. Potest tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus paulò antè meminerat, respexisse, qui τύφον καὶ ὄνειρον πάντα ἓν pronunciaverat. Vide *supra ad* § 15. *Sapientiæ Solomonis* autor *c.* 2. *v.* 2. Καπνὸς, ἢ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν· καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3.

—— *naturam animai*

Dissolvi, ceu fumus in altas aëris auras.

Ὁ δὲ βίος, πόλεμος | Ita vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia est vita hominis super terram.* Certè Christiani hominis vita, in sacris literis, tanquam *jugis militia* passim prædicatur. Vide Paulum *ad Ephes. c.* 6. *v.* 12. Petrum *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. Octav. *Quod corporis humana vitia sentimus & patimur, non est pœna, militia est.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in sæculo sumus, adhuc in acie constituti.* Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἀγών ἐστιν ὁ παρὼν χρόνος· πόλεμος δὲ καὶ μάχη. Et *in* 1. *ad Thess. hom.* 3. Πολέμου καιροὺς, πᾶς ὁ τοῦ βίου χρόνος. Et in *Genes. orat.* 3. Διωκόμεθα ἡμεῖς ἐστιν ὁ πόλεμος, καὶ ἀναχωροῦμεν οὐδέποτε ἔχομεν. Augustin. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum sine bello interstitium*

estino diem ducis. Epictetus ipse *dissert. l.* 3. *c.* 24. σχολεία τὸ χρῆμα. σχολεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles, περὶ φιλαδελφίας. Apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Ὅλως ἡ ἐν συμπτέον, ὡς βίος ἡμῶν κινδυνώδεις μακράς τε εἶναι καὶ πολυετὴς πόλεμος. Senec. *ep.* 96. *Vivere, militare est.* & *ep.* 51. *Nobis quoq; militandum est: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* & *de provident. c.* 5. *Optimum quemq; militare & operas edere.*

Καὶ ξένος ἐπιδημία | In Senecæ *excerpt. Morieris. peregrinatio est vita. multum cùm deambulaveris, domum redeundum est.* Hoc & sacra pagina subinde inculcat. Apud Mosem *lib.* 1. *c.* 47. *v.* 9. Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ sunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ, neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi sunt peregrinati.* ad quem locum Augustin. *qu.* 156. *incolatus dicitur sanctorum vita.* David Rex, *Psal.* 39. *v.* 12. *Peregrinus sum ipsis & inquilinus, prout & majores omnes mei*, hoc est, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apostolus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. allusione habitâ ad sortem ipsorum, quibus epistolam suam inscripserat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forsan, quàm solidiùs Hieronym. *de terr. promiss. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, sed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatissimè ad rem præsentem Paulus Apost. *ad Corinth. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 6. 8. Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. —— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Quem locum respiciens Bernard. *de consider. ad Eugen. l.* 5. *Repatriasse erit hoc; exisse de patria corporum in regionem spirituum. ipsa est Deus noster maximus spiritus, maxima mansio spirituum beatorum: à quo interim absumus dum istic sumus.* Vide *supr. ad* § 11.

Ἡ ὑστεροφημία ἢ λήθη | rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam superstitem*, petas licet, ex *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 35. & *l.* 7. § 5, 10. Solomon itidem *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Nulla est præteritorum memoria: nec etiam posteriorum quæ futura sunt, ulla futura est apud eos qui in posterum sunt, memoria.*

Παρεμπίπλασι δωδεκάτου | Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebri pompa & exequiarum solemnitate* traducta. De Platone Laërt. *lib.* 3. Ἔφη ἓν εἶναι τὴν Ἀρετήν, καὶ παρεμφαίνειν πανταχοῦ αὐτήν. *Una*, inquit, *est virtus, quæ magnificè transmittere potest, non ad rogos, sed ultra rogos ad posteros.* quomodo de se Ennius, apud Cicer. *Tusc. l.* 1.

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletus
Faxit. cur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naso *Ponti l.* 3. *eleg.* 2.

Corpora debentur mœstis exanguia bustis:
Effugiunt structos nomen honórque rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitavit Orestem;
Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

Et Maro *Æn. l.* 10.

——*sed famam extendere factis,*
Hoc virtutis opus.——

Senec. *ep.* 93. *Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunq; temporis contigit, bene collocatum est. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.* —— *Quid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad posteros usque; transiliit, & se in memoriam dedit.* Nec *ad posteros* tantùm, sed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l.* 6.

—*ardens evexit ad æthera virtus.*

Flaccus *carm. l.* 3. *Od.* 2.

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l.* 3. ——*ire per ora*
Nomen in æternum paucis mens ignea donat,
Quos pater æthereis cœlestûm destinat oris.

Et *l.* 15. Sub persona virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus.

Manil. *Astron. l.* 1.

An sortes animæ, dignataque nomina cœlo,
Corporibus resoluta suis, terrâque remissa
Huc migrant ex orbe, suúmque habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundique fruuntur.

Lucan. *l.* 9. de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compescuit umbram.
Prosiluit busto, semiustaque membra relinquens
Degenerémque rogum, sequitur convexa Tenantis,
Quâ niger astriferis connectitur axibus aër.
Quidque patet terræ inter Lunæque meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Vexit, & æternos animum collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oet. Act.* 4. *Scen.* 4.

Sed locum virtus habet inter astra.

Et *Act.* 5. *Scen.* 4. Hercules. —*virtus mihi*
In astra & ipsos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non est gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute quisquis abstulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen.* 5.

Nunquam Stygiæ fertur ad undas
Inclyta virtus: vivite fortes;
Nec Lethæus sæva per annes
Vos fata trahent; sed cùm summus
Exiget horas consumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Euripid. *Andromach.*

Οὔ τοι λείψανα πᾶσ' ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφανίζεται χρόνῳ.

Ἃ δ' ἀρετὰ ᾗ δαιῶσι λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem *Temen.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δ', καὶν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυ·
Ζᾷ δ' ἐκ ἔτ' ὄντος σώματος. κακοῖσι δ'
Ἅπαντα φρῆδα ζωθανόντ' ὑπὸ χθονός.
Virtus, & ubi quis interit non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſiquis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν δὴ ὁ θάνατος τῶν παντὸς ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἅπαντι τοῦτο ἐπιθανεῖν, τῷ δὲ σώματος ἅμα ἀπαλλάττεσθαι καὶ τῆς αὐτῆς κακίας, αὐτά τε τὰς ψυχὰς. νῦν δὲ ἐφαίνετο ἀθάνατα εἶναι, ἄλλη οὐκ ἂν ἔτι αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, ἢ ὡς βελτίστη τε καὶ φρονιμωτάτη γίγνεσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ἅιδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. *ep.* 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem: Mortale eſt omne mortalium bonum. de his loquitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus.* & *epiſt.* 93. *Vis ſcire quid inter hunc interſit vegetum contemptoremque; fortunæ, ſunctum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi animi tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem nemo quoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺς βελομένους ἀθανάτους εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8.

Αἶσα τοι λάθεται, Ἀρωγὰ πρέσβις ἀνήρ.
Cui obliviſcitur, quiſquis congrua geſſerit.

Atqui hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm quod de *jure juſtitiaque*; Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. Veræ germanæque virtutis *ſolidam* [illi] *& expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ efferebantur.*

Τηρῶν τὸν ὑγιῆ διάνοιαν ἀνύσειον | *animum ſi-quentem* vulg. quam & *dianoem* ſive *genium* ſuperius vertimus. § 13. & quomodo contumelia afficiatur ſonuerat § 10. Sic *l.* 3. § 6. τὸν ὑγιῆ ἐν ἑαυτῷ διάνοιαν μὴ φύρειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 3. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἰδιώτης ἐκεῖνος, ὃς ὑπὸ δαίμονι τῷ ἐγκειμένῳ ἀγαθῷ. Sed & Plat. in *Philebo*, ἀδύνατα κέκληκα μυσικῶς, τοὺ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μιαίνοντας, τὸ ὅσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ παιδιᾷ οἰκειοῦσι. Clemens *pædag. l.* 4. *c.* 10.

Ἀσινῆ, ἡδυῶν, καὶ πόνων κρείσσονα | Quod *l.* 3. § 4. ἄλγεστον ἡδυῶν, ἄλγιστον ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet: inagitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τὰ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ | Ita *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contra quàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4 § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſuper. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ ζυμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα | Signatè dictum. uti & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐπὶ ἧλι ὅλων ἀπονεμόμενα· & *l.* 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνοι διανέμωσι. quia mirum πάντα νομοῖ. ut *infra l.* 7. § 31. καὶ ὑπὸ πνοῦ ἀπονέμοντος τὰ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν | Vide *ſupra ad* § 3.

Ἥλεω τῇ γνώμῃ πεπιμένοντα | Ita *l.* 5. § 33. πῇ δὲ πεπιμένοις ἵλεως; vide *ſupra ad* § 3. At quomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? quem tantopere ſuſpicis, & de quo tamen, *ep.* 24. *Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus. quo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύσιν γὰρ στοιχείων | Mors στοιχείων λύσις· ut contra γένεσις ſive *ortus*, ἐκ γὰρ στοιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἢ διάλυσις γὰρ ἐστὶν εἰς ἀτόμους ἀντιπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμός τις γὰρ ἀπαθῶν στοιχείων. quod *l.* 8. § 25. σκεδαθῆναι τὸ συγκεκριμένον dixit; mortémq; στοιχείων ἐξ ὧν ζωγκείθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ita Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* ζωγκείθη καὶ διακείθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet; & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διλυκῶς μεταβάλλειν | *alterum in alterum mutando tranſire.* Vide *l.* 5. § 13. Ita *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ ᾗ μεταβάλλει καὶ ἡ μεταβολή. Vide & *l.* 10. § 7.

Τρέμειν | *Siniſtrè ſuſpiceſtur*, Xyl. *metuat.* Caſ. haud incommodè uterq; nam ὑφορώμενος, ὑποπτεύων, φοβούμενος. Heſych. ὑποπτεύει ergo tam φοβεῖται, quam ὑποπτεύων. ſiquidem ſuſpicionis pediſſequa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν | Ita *ſupra* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει. & *l.* 9. § 3. ἐν τούτῳ ᾧ ἡ φύσις ἐθέλει. Ita & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γενέσεως ᾗ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ὅτε γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ γενέσθαι κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ τελευτᾶν Ioan. Chryſoſt. *de ſtatuit* 5. Εἰ δὲ διὰ τοῦτο τελευτᾷς ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοῦτο ἐσθίοντας καὶ διὰ τοῦτο πίνοντας. ὥσπερ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, οὕτω κἀκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆς φύσεως· λυπείτω σε ᾗ τὰ τῆς παιδεραστίας.

Οὐδὲν ἧ κακὸν κατὰ φύσιν | Ita *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν ἀύσφημον φυσικῶ τινῶ ἔργω σημαντικόν. & *lib.* 6. § 33. Εἰ δὲ φύσιν ὐκ ἔστιν, ὐδὲ κακόν.

Τὰ ἐν Καρνύντῳ | De inscriptionibus istiusmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lug. Καρνύτῳ· sicut & Aurelii Victoris codices, in *breviario, Carnuto.* Verùm illud, opinor, potius. Est autem Καρνῦς, Καρνῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. sive Καρνοῦντον, ut Marcus hîc, quod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* oppidum, cujus meminit & Plinius *hist. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hist. l.* 30. qui *Illyriorum* tamen oppidum dicit: ad quod Marcum nostrum triennio jugiter militum delectum habuisse, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, autor est Orosius *histor. l.* 7. *c.* 15. & Eutropius; *Cùm apud Carnuntum*, inquit, *jugi triennio perseverâsset, bellum Marcomannicum confecit.* Quin & Dio Cassius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, τὸν Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro stativis, sive pro eo loco, in quo copias suas contineret, & ex quo in adversarios excursiones subinde faceret*, habuisse. Verùm apud Dionem aut Παννονίαν legendum fuerit, aut *Pæoniam* autor pro *Pannonia* acceperit; quomodo Seb. Munsterus *cosmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Pannones* asserit olim *Pæonas* dictos; & Guil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipse *geogr. l.* 7. diversas has esse longéq; à se invicem dissitas tum regiones, tum gentes, disertè statuat. Ego prius illud lubentiùs admiserim, librarii subesse culpam, qui lapsu calami proclivi, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (nisi si à Xiphilino erratum est) non solùm, quia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejusdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in Βαιοτ. Justin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.* 7. *excerpt.* Cassius ipse *l.* 49.) situs non patitur, ut eo fine usui esse Marco potuerit adversus gentes illas Istri accolas militanti: verùm etiam quòd *Pannoniam* postea autor idem tanquam sedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, quod Capitolinus narrat in *Marco, Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, simul etiam Quadis extinctis, servitio liberâsse*; & in *Vero, composito, in Pannoniæ bello, in urbem destinatum esse.* Illud deniq; palmarium argumentum in hac causa fuerit, quod Cassius idem, non ille operâ alienâ contractus, sed integer *hist. l.* 49. (quo loco se post patrem etiam *Pannoniæ* præfuisse commemorat) Græcorum quorundam, qui commiscebant ista, errorem ipse refert, rejicit, refellit. Ex eorum autem numero fortean Herodianus fuerit, qui Marcũ scripsit ἐν Παιονίᾳ, in morbum novissimum, unde & obiit, incidisse. Sed & Philostratus is, qui sophistarum vitas descripsit. Iste siquidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inquit, ἐς τὰ Παίονια ἔθνη, ὁρμητηρίῳ τῷ Σιρμίῳ χρώμενος. & rursus, ὧν τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. quo utroq; loco *Pannoniam* esse intelligendam docent, & Marci historia, & *Sirmium* ipsum *Pannoniæ inferioris* oppidum, ut testantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiscus; tum & *Marci obitu*, qui spiritum ibi hausit novissimum, utl Tertullian. *apol. c.* 25. factum illustrius. Nec tacendum, quod Strabo *l.* 7. *Segestícam Pannoniorum urbem* dicet esse, εὐφυὲς ὁρμητήριον τῷ πρὸς Δακὰς πολέμῳ, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur.* qui & ipsi ex Strabone vicini fuisse videntur gentibus illis, quas subegisse Marcus perhibetur. *Carnunti* ergo apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentatus est: *non inter strepitus Baianos fremitúsq; balnearios, aut clamores vociferationesq; Circenses*, quod tanquam magnum quiddam de se prædicat Seneca *ep.* 56, & 83. sed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philosophiæ studiis seriò sedulóq; deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀλλ' ἐγγύθεν ἡμέρας ἀναλίσκεται ὁ βίος | Flaccus *ep.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur euntes.* *Anni*, inquit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipsa. *Singuli dies aliquid subtrahunt viribus.* Sen. *ep.* 26. & Memor, si Scalígero credimus, non Seneca certè, *Octavia* 2. 2. *Florem decoris singuli carpunt dies.* Quod de *viribus* ille, de *decore* iste, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te aliquando locum tractâsse, non repentè nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Quotidie morimur. quotidie enim demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoq; cùm crescimus, vita decrescit. usq; ad hesternum quicquid transiit tempus, periit. hunc ipsum, quem agimus, diem cum morte dividimus. Quemadmodum clepsydram non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante defluxit:*

fluxit: sic ultima hora, quâ esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. Et *epist.* 120. *Vide in quanta cæcitate mens nostra sit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè fit, & pars ejus magna jam facta est. nam quod vixi mus tempus, eo loco est, quo erat antequam viximus. erramus autem, qui ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem singuli conferant. non ille gradus lassitudinem facit, in quo deficimus; sed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & *epist.* 4. *Ex quo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Astron. l.* 4.

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

Morus noster:

Nugamur, mortémque procul, procul esse putamus:
At mediis latet hæc abdita visceribus.
Scilicet ex illo, quâ primùm nascimur, horâ,
Prorepunt junctio vitáque mórsque pedo.
Partem aliquam furtim quâ se metitur, & ipsam
Surripit è vita quælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est:
Quin nunc, interea dum loquimur, morimur.

hoc est noviſſimum, quod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

— dum loquimur, fugerit invida Ætas —

& Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora; hoc quod loquor inde est.

& quod in Camilli Aquilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam quæ inchoat, hora rapit,

Expreſſum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpsit hora vitam, prima quæ dedit.

Quòd si ex illo quisque incipit mori, ex quo in ipso agi cœperit ipsa mors, id est, vitæ detractio, profectò ex quo esse incipit in hoc corpore, in morte est. quid enim aliud singulis momentis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus esse post mortem, quod cùm vita detraheretur, erat in morte? Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10.

Μίαν ἕλαττον ὥστε κλαῖσαι τι | Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Quicquid temporis vivitur, de spatio vivendi demitur; & quotidie minus minúsq; restat.* Idem *de verb. Dom. serm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm crescunt pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt quia minuuntur: & ipsa est falsa computatio. crescentibus enim decedunt potiùs dies quàm accedunt. constitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: quicquid vivit, de summa minuit.* Idem latiùs prosequitur *& de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipsa suis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ἢ λάσιος | Nempe, si *morbo mens sepelitur*, ut Apul. in *apolog.* aut, ut Tertull. *de anima*, *prodigitur. Phrenitis*, inquit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs ſtudiis bonis incumbendum, quia nec vitæ prolixioris certitudo; & hæc etiamſi prorogetur, incidere poſſint, quæ intelligentiæ vim vigorémque imminuant, imò uſum liberum ſuperſtiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν πνεῖν | *Spirare.* Xyland. *respiratio.* M. Caſ. verùm aliud longè eſt τὸ πνεῖν, quod à Marco ipſo etiam *plantis* tribuitur. & ὑπὸ τῦ ἀναπνεῖν diſertè diſtinguitur *infrà l.* 6. § 15. Ariſtot. *problem. l.* 1. *q.* 21. Ὅταν μὲν ἐν ὑγρῷ ἀναπνοὴ, τότε ἐν τῷ σώματι πνεῦμα διὰ τῆς ἀρτηριῶν. Idémq; (ejuſd. ſaltem nomine; ſunt enim qui Alexandro potiùs accenſeant) *de ſpiritu c.* 5. Τὸ μὲν κίνημα ἐν φλεψὶ καὶ νεύρῳ καὶ ἀρτηρίᾳ. — ἐξ ἀρτηρίας μὲν, ὅτι πνεῦμα ἔχει. quam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς autor idem diſterminat. *ibid. c.* 4. Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. salubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *sect.* 1. adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου σιτία δυσφορώτατα φέρεται, χειμῶνι δὲ ῥᾷστα, ἦρι δὲ δεύτερον. Ex *aphor.* 15. rationem diſti ſubjungens, Αἱ κοιλίαι, inquit, χειμῶνι καὶ ἦρος θερμότεραι φύσει. (quæ verba ſunt Hippocratis) διότι τὸ σπέρμα ψυχρὸν ὂν εὐαποσκέδαστον γίγνεται, καὶ κλαλκοῖεν τὸ ἔμπυον θερμὸν ὂν τῇ βάσει τοῦ σώματος· ἐν δὲ τῷ ἦρι διαφορεῖται μὲν τοῖς διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δὲ ἕλκεται τὸ ἀπεψυγμένον θερμόν· ὀνομάζω δὲ ἀναπνοὴν μὲν, τὴν διὰ τοῦ στόματος ἔξω τε καὶ εἴσω φορὰν τοῦ πνεύματος· διαπνοὴν δὲ, τὴν δι' ὅλου τοῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémq; explicatiùs *hygienôn l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λειπόψυχον ἀπέπταικε φανερῶς ἐκκείμενον, πρός τε τῆς ἐμπύου διεφθορὸς εἰς ἰδέαν ἑτέρου λυθρώδους, ὑπό τε βιαίας κινήσεως ἀπεψυγμένον. ὀνομάζεται δὲ τὸ μὲν ἔτι ἐκκεῖθεν ἰδρώς· τὸ δὲ ἕτερον, ὃ δὴ ἔχον ὄνομα, ὅτι δὴ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὴν ὕλην ἐκφεύγον ὑπὸ λεπότητος, ἄδηλος αἰσθήσει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῆς τῆς φερούσης αὐτὸν τῆς λεπτομερῶς τε καὶ τὸν ἧττον ἀδηλον αἰσθήσει διαπνοὴν ἐκκείνεται τι καὶ τῆς παχυτέρας ἀπειλήμματος. Ἀναπνοὴ ergò *respiratio*, quæ pulmonum opera perficitur, quâ q; aër ſive ſpiritus externus iſte per os, tanquam per oſtium aliquod, introducitur, emittiturq; denuo. διαπνοὴ ſive *perspiratio*, quâ non ſpiritus tantùm illi per arterias diſtribuuntur, ſed vapor quaſi quidam illis diffunditur (quomodo Moſchio referente Tertull. *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idemq; per poros ſive meatus quoſdam obſcuros occultà quadam ratione latentur exhalatur. quod & Auguſt. obſervavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galen. eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc εὔπνους τόπος, & εὔπνοια σῶμα. Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perspirabilis est capitis locus.* quod indè confirmat, τὸ μανὸν εἶναι, *quòd cutem raram habeat.* Et mox *q.* 10. Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰχνώδης διὸ καὶ ἄφρα καὶ ἱδρῶτες. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 3. *q.* 34.

(quo loco eadem, sed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥστε γὰρ ἡ πόλις ὑγιαινὴ καὶ τέτο ὕπνος· ὕπνος καὶ σῶμα τὸ ὕπνος. hoc est, τὸ ὑγιαινόμενον. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις ὕπνος καὶ εὐδιόδετος. Sicut apud Theophrastum *de causs. plant. l.* 1. *c.* 17. εὐδιοδα καὶ ὕπνοα itidem conjunguntur. ità enim legendum, non ὑδατα, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3. & 4. ἡ ὑπνωσα ἕυχροιαν ποιεῖ, sed & εὐδιάπνευ eidem *de part. anim. l.* 3. *c.* 9. Διὰ μαλακότητα δὲ τὸ χαλαὸν, εὐδιάπνευ γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò ferè est de spiritibus ac vaporibus usurpatum διαπνοὴ quod de cibis alimentisq; crassioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. quanquam hæc etiam eodem sensu, quo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, οἱ εὐδιαφόρητοι sunt οἱ ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. quibus opponuntur οἱ δυσδιάπνευστοι. Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρανστον εἶ τῇ πυκνότητι ἡ πόρων. διὸ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex priùs dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, quâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, quâ eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τῷ διαπνεῖν complexus est Theophrast. *de causs. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm autem unà cum materia illa supervacanea etiam quod est utile & conducibile ex parte sensim exhalet, idq; copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id quod noxam sæpenumero insignem parit, unde interitus etiam quandoq; consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι *pro perire & interire* quoq; usurpetur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet istud Gal. *in Hippoc. aph. l.* 1. §. 15. Οὐδείς ὅτιν, ὡς ὁ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ ἡμῖν ζώων σώματα, τῇ διὰ ἡμῶν αὐδήσει διαπνοῇ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πέριξ διαπᾶν, ὃ τὰ στερεὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντ' ὁμοίως ἐκκενοῖ, διαφορῶν ἅμα τοῖς στερεοῖς ἡμῖν ἐκ τοῦ ζώου, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐκ αὐτῶν στερεώμενα, κατὰ τὸν αὐτὸν ἡμῖν ἑαυτῶν ὀνομαζόμενον ἄδηλον ἀναπνοήν. Spectátque eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* ubi de frictionum speciebus agens; Βλάπτοιεν δ' ἄν, inquit, ἥκιστα τὸ λίαν, ὅσῳ τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐκμερίπτωσι· ὕτως γὰρ ἂν εἴη δυνατώτερον. ὡς ἔνια καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιῦτον καλῶς ἠδύναλο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀναπεμπάζομενα. νυνὶ δ' ἐπεισὶ δεῖς ἅμφω χρὴ παρασκευάζεσθαι καλῶς αὐτὸ, καὶ δεῖς τὸν ἡμῖν ἔνδοθεν περιττωμάτων διαπνοὴν, καὶ τὸν ἡμῖν ἔξωθεν ὁμαλύσαν βίαν. ἄριστον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων ἡμῖν ἐφόλων. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσαδς γυμνασίοις οἷόν τε. τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως ἐνεπιφέρον ὑπὸ ἡμῖν ἔξωθεν αἰτῶν, ἔτ' ἐπανόρθωτον πῶς ἑτέρῳ ἐπιόντι ἔχει. καὶ σφόδρα γε αὐτῷ βλάπτ τῆς ἐ μικρᾶς, διαφορουμένων πολλάκις, ὃ ἡμῖν περιττωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Quanquam recentiores quidam medici ità distinguunt ista, ut inutilis materiæ *perspirationem.* utilis verò *dissipationem* indigitent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium quendam Justinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem comminiscendi; quam libro peculiari, quem *Statigomastiga* inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, quod Plato in *Timæo* aliam quandam διαπνοὴν statuisse videtur, quâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, quo sufficiatur id quod expiratione abierit. Διὸ δὴ (inquit, nimirum, ὅπνωδον ὄδεν) τὸ ἡμῖν σηδῶν καὶ τὸ τῆς πνεύμονος ἔξω μαθὸν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ σὺν τὸ σῶμα αἴρεσς, ἴσον διὰ μανῶν ἡμῖν σαρκῶν δυομένης καὶ στενελαυνομένης, γίνεται πλῆρες. αὖθις ἡ ἀποτρεπόμενον ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἴσω τὸν ἀναπνοὴν στενοῖ, κατὰ τὸν τῆς σώματος, καὶ ἡμῖν μυκτήρων ὁδόν.

Τὸ δ' ἑαυτῷ χρῆσθαι | Senec. *ep. ſt.* 58. *Multis iners vita ſine uſu jacuit ſui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qui ſe utitur. qui verò latitant & torpent, ſic in domo ſunt, tanquam in conditivo. horum licèt in limine ipſo nomen marmori inſcribas; mortem ſuam anteceſſerunt.*

Τὸν τῦ καθήκοντος ἀεὶ θμὸν ἀκριβῶν | Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν καθῆκον δὲ ἀεὶθμὸν πνων συμπληρῦται. Laërt. *lib.* 7. in *Zenone*: Καλὸν δ' λέγεσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν, ἐκ δὲ τὸ πάντας ἀπέχειν τὸν ὁλοκληρεμένον ἀεὶθμὸν ὑπὸ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ', ἔφη λέγεσι καθῆκον πάντας ἐπέχον τὸν ἀεὶθμὸν, ἢ τέλειον καθῆκον. Quod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, quod rectum iidem appellant, perfectum atque absolutum eſt, &, ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & *de fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.* & *de divinat. l.* 1. § 23. *Quidquam eſſe poteſt casu factum, quod omnes in ſe habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem eſſe dicebat Socrates veritatem & virtutem. quomodo illa non creſcit, ſic nec virtus quidem. habet numeros ſuos, plena eſt.* & *epiſt.* 115. *Non poteſt quiſquam niſi ab initio formatus, & totâ ratione compoſitus, omnes exequi numeros, ut ſciat, quando oporteat, & in quantum, & cum quo, & quemadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Quòd autem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris ſaltatoriis* cenſet cl. Caſaubonus; ſiquidem Latini ſolent pro ὀρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare*: ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmque exultant ſanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Perſius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miſcere neſas; nec cùm ſis cætera foſſor,
Tres tantùm ad numeros ſatyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri*, sive *saltare ad tres numeros Barbyli*; δ'ς ἢ τρεῖς καλῶς ὀρχήσασθαι καὶ Βάρβυλλον *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulo se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & exploditur: in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Casaub. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis* & *formatione flexúque membrorum*: atq; indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib. 7. c. 1. Magnus luctator est, non qui omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usus sub adversario rarus est; sed qui in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib. 12. c. 2. Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lipsius *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus quæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qua unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat. 6. v. 250.*

Atque omnes implet numeros. ——

De Amesia Sentia caussam suam apud populum agente Val. Max. *l. 8. c. 3. Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, quod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Quod autem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀνελοῦν, ἢ ἐπίσχειν, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβῶσε, dixit, in *imaginib.* Καλλίσῃ μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένη. translatione *à pictura* petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὸ προφαντασθὲν διορθοῦν | *Quæ animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. quod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l. 1. c. 7.* δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι περὶ αὐτῶν, καὶ ὕστερον ἀναγράφειν. δόξειε δ' ἂν πᾶσιν τὸ προαγαγεῖν καὶ διορθῶσαι τὰ καλῶς ἐχόντα. Idem ἧττον μὲν τὸ φυσικὸν. *l. 2. c. 6.* εἰ μὴ καλῶς διορθοῦσιν οἱ λέγοντες. & *l. 1. c. 5.* σαφῶς μὲν ὁ διήρθρωται. Metaphorâ ductâ *à re physica, fœtûs* scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qua mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad situm figuramque debitum componunt.* in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθρεῖν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἄμεινον ἐξαγαγεῖν αὐτόν | *Utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l. 4.* de hæreticis quibusdam, qui martyrio se ultrò objiciebant, ἐπιθυμοῦντες τοῦ θανάτου· Τάττε ἐξάγειν ἑαυτὸν μαρτύρως, λέγοντες, καὶν δυνασίαι καλάζωνται. quo loco τὸ μαρτύρως (quod obiter adnotamus) non est cum λέγοντες, (uti Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτὸν conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ἐγὼ, inquit, τὸν χαριεντίζεσθαι σώζειν τὸ μάρτυρα τῷ πράγματι. Vide *ad lib. 11. § 3.* & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα ἔνλογον ἐξαγωγὴ τοῦ ἀσεβεῖν συγχωρῶσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, ὅπερ τὸ φεύγειν ὅτε παρῆσαν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἀπολελειφέναι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς φεύξεως. Vid. *l. 8. § 47.* Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, quandoque è vita sese educere. & ἔνλογον ἐξαγωγὴν eam nuncupabant, *cùm justa caussa*, quàm illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuscul. l. 1.* Jo. Stob. *Collectan. tom. 1. l. 1. tit. 4. § 8.* Φασὶ δέ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἀσεβέσιν καθηκόντως καὶ πολλὰς τέρπειν. Pleniùs planiúsque Laert. in *Zenone.* Εὐλόγως τε φασὶ ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, καὶν ἐν ἀλληγορίᾳ μέλλῃ πίπτειν ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσεσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist. 70. Sapiens vivit, quantum debet, non quantum potest. videbit ubi victurus sit, cum quibus, quomodo, quid acturus. — Si multa occurrunt molesta & tranquillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist. 17. Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epistol. 58. Itaque de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qui fatum segnis expectat: sicut ille ultra modum deditus vino est, qui amphoram exiccat, & facem quoque exorbet. de hoc tamen quæremus, pars summa vitæ, utrum fæx vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum quiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vitam aliquis extendat an mortem. at si inutile ministeriis est corpus, quid ni oporteat educere animum laborantem? & fortasse paulò antè quàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, quàm citò moriendi, stultus est qui non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinquam senectutem, si me totum mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si cæperit concutere mentem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliquerit sed animam; profiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si sciero perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed quia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qui propter dolorem moritur : ſtultus, qui doloris cauſsâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib.* 3. *Sed cùm ab his (quæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia : non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in quo enim plura ſunt, quæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vita manere : in quo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex quo apparet, & ſapientis aliquando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit ; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer.* Hanc autem ſententiam, quæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c.* 10. & *c.* 29. Quod pro fundamento ſubſternitur, ità Stob. expreſſit. τοῖς καθήκουσι καὶ τοῖς κατὰ τὸ καθῆκον, μεγάλα πρὸς τὸ ζῆν καὶ τὸν θάνατον. Vide *infr. lib.* 5. § 29. Sed & Lipſ. *manuduct. l.* 3. *cap.* 22. Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς· unde paucula adhuc ſuperſunt fragmina, quæ argumenti totius guſtum dent aliquem. Refutavit feliciter ſatis Alexander Aphrodiſ. in *libello*, quo diſſerit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditque ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, τὴν ὑπὸ τοῦ ἐπιλογισμοῦ εὐθυμαζομένην τὴν ἐξαγωγὴν Πῶς ἔνιοι, inquit, ἐξαγωγὴν τοῦ τὴν ἀρετὴν ἔχοντι, ἐν μακαρίᾳ βίᾳ ὄντι ; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθνῄσκειν· ἴσως ἄτοπον καὶ τὸν σπίσας τοῦτο μακαρίως ζῶντα (audis faſtûs Stoici verba ; de quo *ad* § 7.) ἑαυτὸν ἐξάγειν εὐλόγως τούτου τοῦ βίου. τὸ γὰρ μήτε πρός τινος κακοῦ, μήτε πρὸς δυσχερείας, τῆς τε ἄκρας εὐδαιμονίας στερίσκειν αὐτὸν ὅσης, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, βέλτιον, θαυμάσιον, καὶ τὸ κεφάλαιον μακάριον. πῶς γὰρ εὔλογον τὴν ἀρετὴν τοῦτ' ἀπολλύειν τὸν σοφόν· ἐπεὶ γὰρ ὅσους ὅτι μὴ ἄλλων τινὸς, ἕνα γ' ἂν καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλλης ἔχειν. ἐπεὶς γὰρ κόρος εὐδαιμονίας καὶ ἀρεσῆς. εἰς ἀπορον γὰρ μὴ πλῶν ὄρεξις· καὶ ἐκ ἐπ' ἄλλο π αὐ μὴ ἀφαιρεσις. Ità abſurdum eſſe dogma contendit ; utpote quod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. eſtq ; reverâ pietati veræ religioniq ; ſanæ prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone* : οὐ γὰρ που φευξὰ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι· καὶ ἐ δεῖ αὐτὸν ἐκ τούτου ἐξάγειν, ὧδε ἀπόδρασιν. Et tanquam ex Africani perſona Cicero *de repub. l.* 6. apud Macrob. *in Scip. ſomn. l.* 1. *c.* 13. *Pii omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis ; nec injuſſu ejus, à quo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt ; ne munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur.* Idem ipſe *Tuſc. l.* 1. *Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinquet invito Deo. nam etſi in ejus manu eſt mortis facultas, & quamvis ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lipſ. *manuduct. lib.* 3. *c.* 23. & *in Tacit. hiſt. lib.* 2. E noſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l.* 3. *cap.* 18. *Si homicida nefarius eſt, quia hominis extinctor eſt : eidem ſceleri obſtrictus eſt, qui ſe necat ; quia hominem necat : imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus ; ita rurſus ex hoc domicilio corporis, quod tuendum nobis aſſignatum eſt, ejuſdem juſſu recedendum eſt, qui nos in hoc corpus induxit, tamdiu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqua inferatur, æquâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit ; habeamúſque judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt.* Piè item admodum diſertéque Auguſt. *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 27. *Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus comprobamus, neminem ſpontaneam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, ne incidat in perpetuas : neminem propter aliena peccata ; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, quem non polluebat alienum : neminem propter ſua peccata præterita, propter quæ magis hâc vitâ opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari : neminem velut deſiderio vitæ melioris, quæ poſt mortem ſperatur ; quia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit. reſtat una cauſſa, propter quam ſe quis occidat ; nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illico interimant ? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi quis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò quia nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi ulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior quàm illa non eſſet. quia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* Videndus idem in *epiſt.* 61. & ſub ejuſdem nomine, niſi Eraſmum fefellerit, Hugo Victor. *de patient. c.* 13. qui his verbis concludit : *ſi paricida eò ſceleratior, quàm quilibet homicida, quia non tantùm hominem, verùm etiam propinquum necat ; & in ipſis paricidis, quantò propinquiorem quiſque peremerit, tantò judicatur immanior ; ſine dubio pejor eſt, qui ſe occidit, quia nemo eſt homini ſeipſo propinquior. Et quomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanquam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, quod prohibetur in proximo ?* Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, *l.* 5. § 10. & *l.* 9. § 3.

Ἐπισάνειν | Epicurus apud Senec. *epiſt.* 26. *Meditare, utrum commodius ſit, vel mortem tranſire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro ſapiente ipſe *epiſt.* 70. *Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunquid illo die deſinendum*

[illegible] Plin. [illegible] *l.* 1. *epist.* 22. *Impetu quodam & in-[illegible] ad mortem, commune cum multis: de-[illegible] & caussas ejus expendere, útque suase-[illegible], vitæ mortisque consilium suscipere vel ponere, [illegible] est animi.* *Deliberationem* ea de re seriam in-[illegible] Tullius Marcellinus apud Senecam *epist.* 77. [illegible] & *consultationem* Titus Aristio apud Plin. *epist. supradicta.* Verum hoc delirus & men-[illegible], vel per morbum, vel per ætatem, in-[illegible] Marcus, jam non potest.

[illegible]] Ita *l.* 12. § 15. [illegible] de quo Lucretii illud usurpari poterit, *l.* 3. [illegible] *est prope jam vivo atque videnti.* [illegible] quod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum* [illegible] *ex vivorum numero excedere, ante-*[illegible]

[illegible]] Vide Senec. *ep.* [illegible] *ad lib.* 2. [illegible]

[illegible] cum verbo infinito [illegible] Alexandr. Aphrodis. *problem. lib.* 1. [illegible] id est, [illegible] Theophil. [illegible] c. 26. [illegible]

[illegible] Atque hæc de Syntaxi. Sententiam [illegible] Aug. *de Civit. Dei l.* 13. c. 10. [illegible] *in ista vita mortali esse cæperit, numquam* [illegible]

Vivendo morti appellimur propinquius. Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *ep.* 26. *Vita nostra navigationi est similis, is namq; qui navigat, stat, sedet, jacet, vadit, quia impulsu navis ducitur. ita ergo & nos sumus, qui sive vigilantes, sive dormientes, sive tacentes, sive loquentes, sive ambulantes, sive quiescentes, sive volentes, sive nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιγινόμενα] Quæ & ἐπιγεννήματα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Quæ rebus eis, quas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut casu aut necessario etiam, sed præter intentionem utriusque supervenit aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *dissert.* 25. [illegible]

[illegible] quod [illegible] Philo *de præ-*[illegible] apud Eusebium *præpar. l.* 8. *c. ult.* [illegible]

[illegible] *Cum panis pinsitur.* Xyl. [illegible] non pinsitur, sed far vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. [illegible] Sed [illegible] far. [illegible] *far* ergo rescribendum [illegible] aliud [illegible] de Arithmeticis, [illegible]

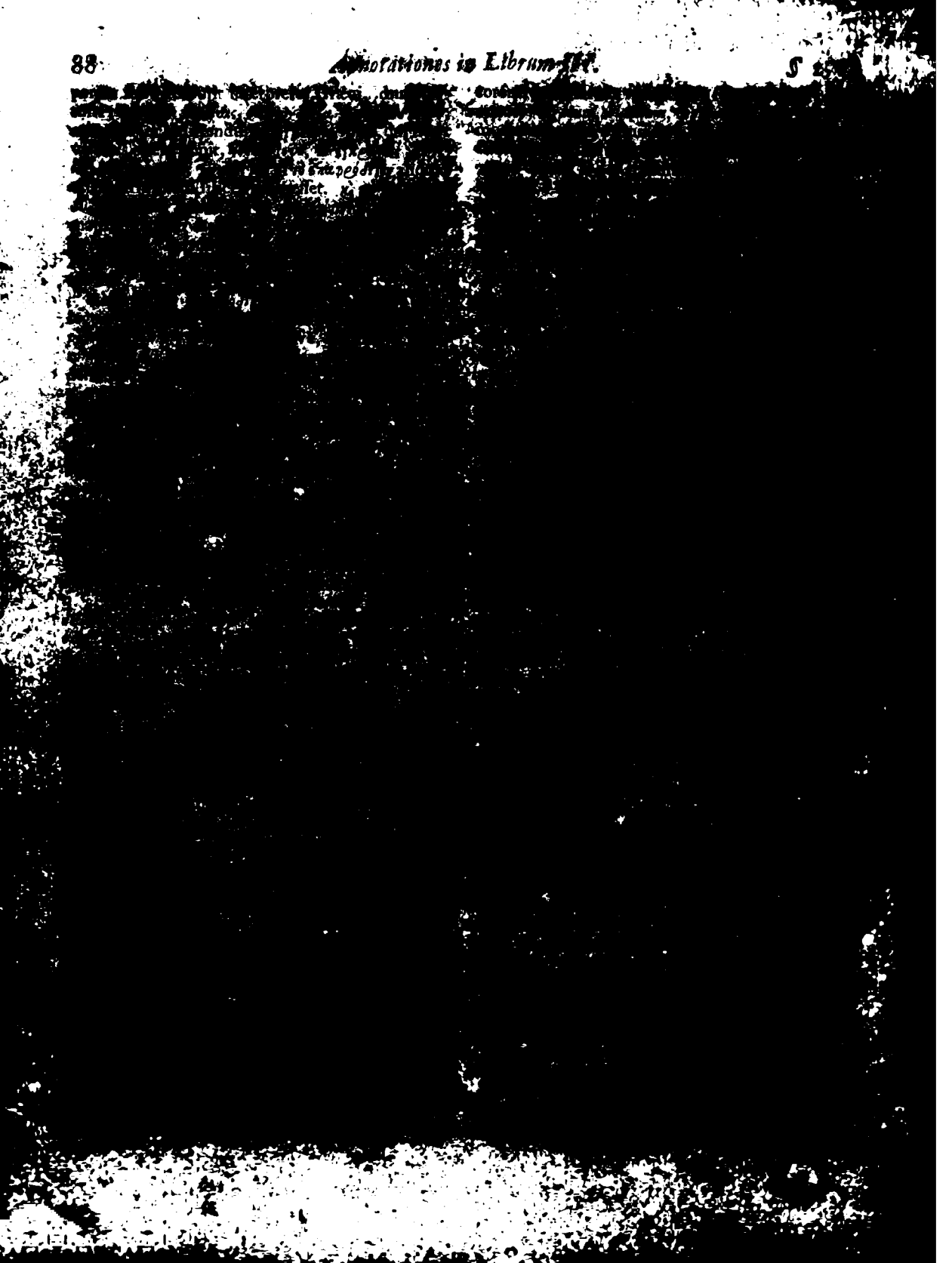

ρει πλους ὑσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μιθησίους, τὰς δ', ποδὸν ὀλίγα συσσηκώσας εἰς ἃ συέχουσι καὶ ἄπτεσιν ἀεικινήτοις ἢ πλάσεως, πάντα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι τῶν εἰσιεμένων ἀπορροίσις, ἐξαλλαγὴ τῆς ὑσίας λαμβανομένης· αὐξήσεις δὲ καὶ φθίσεις, ἃ χρὴ δίκην ἐπὶ ζωοσθείας γινέσθαι, τὰς μεγάλας ταύτας λέγεσθαι φύσεις δὲ καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι προσῆκον. ὅπ τῶ καθιστῶντας εἰς ἕτερον ἐκβάζειν τὸ δ' αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματος ὄντα ἀσυκινήτου καὶ διαμόνου. Quid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ὀξέως. Εὐείπε δίκην, ἀτὼ καὶ κάτω. νυῦ μὴ ἐν ταὐτότητι εἰς ἅκλιν εἰσδῦνον, νυῦ δ' ἐξ ἅκλης εἰς γῆρας ἀπονοσῦν καὶ ἀπορεφόμενον. Senec. *epist.* 58. *Quæcunque videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qui fuit juvenis: nemo est manè, qui fuit pridie. ego ipse dum loquor mutari ista, mutatus sûm.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuesque figuras,
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membrana summo de cortice rerum
Derepta volitant ultro citróque per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est. ——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus quæcunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora. ——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undique partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Inde Claudian. *in Mallii Coss.*

——*Semperque fluentis Materiæ.* ——

Ἡ δὲ αὐδησις ἀμυδρὰ· | Ita *l.* 5. § 35. Τὰ δ' αὐδητήρια ἀμυδρὰ, καὶ ὑπαισθήτα.

Ἡ δὲ ὅλη τῆ σώματος σύγκρισις, ὑσιώσει | *Corporis sotius fabrica, putrescere apta,* five *putredini obnoxia.* Σύγκρισις Junio magis placet, pro eo quod σύγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam autore, legas, qui *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις ἔχ' ἕτω ζωικήσασα τὸ συγκεκμάτου σε. Æschines Axiocho: Τῆς συγκείσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ πάντων συγκέκειται. & *l.* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγκρισις ἐκ τῆς αὐτῆς στοιχείων. In eandem cum Marco istîc mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipsa fluidúmque corpus: ex infirmis fluidísque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *fuillo* tantùm *generi*, quod dixere vereres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici quidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. aut piscibus duntaxat; quod Philo Jud. *lib. de mund. opif.* sed & animantibus quibusvis (humano etiam genere) *animum, nè putresceret corpus, pro sale datum,* haud absurdè dici poterit. Plaut. *Trinum. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, quam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad quem locum interpretes: *Vasculum salis sumus,* i.e. *corpuscula animata: quia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice. quemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ita & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaq; Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας ἦν σωμάτων τὸ νικεῖ διαπρῶν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολλῶ χρόνω, ἀντιπάσχοντα τῆ θανάτω, καὶ ὑπ' ἐκ ἀπιστείας ἐξολιδύα καὶ ἀφανιδίως τὸ δυητόν. ἀλλ' ὅσους ὑ ψυχὴ, δεινότατον ἔσα ἦν ἀπιστίαν, τὸ ζῶα ζωϊκῆ καὶ ῥεῖν ὑκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὕτως ὑ ἦν ἀλῶν φύσις τὸ νικεῖ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένου ἐπὶ πλὺ φθορᾶς, καὶ κρατεῖ καὶ ἴσχει, &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥέμβε | Ita restituit Xyland. cùm ante ῥέμβος legeretur. ῥέμβε, *vagus, sive divagatio.* nam & abstractè sumitur. Plut. *de tranquil.* πολλὰ ἄλλα καὶ ῥέμβον. inde ῥεμβεσθαι. *supr.* § 7. καὶ ἀποῤῥεμβεσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Casaubonus tamen *ad Adriani vitam,* ῥόμβε legit; sed *vagam* exponit, ex Athanasii illo, ὃν πολλὰ ῥομβουμένη.

Ἡ δὲ τύχη δυσεπιβούτου | *Fors, conjectu difficilis:* ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaque τύχην dixere Anaxagoras & Stoici, ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν ἀνθρωπίνοις, χείροις, τοῖς πολλοῖς. Plut. *de placit. philosoph. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ τύχη ἄλογον καὶ ἀδηλούτη πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄσοπος ἡ τύχη, καὶ διὰ παραλόγου τὰ ἀσυμπτωμάτα, καὶ μεταῤῥίψαι πρὸ δικαίων ἐπιμελείαν, ἵνα μηδὲν ἔχωσι πιστόν. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque,* τύχην καὶ εἱμαρμένην, convenire, quòd in utroque τὸ ἀσυλλόγιστον τῆς αἰτίας existat.

Ἡ δὲ φήμη ἄκριτον· | Ità *l.* 4. § 3. Τὸ ἐνυπόκολον καὶ ἄκριτον τῆς ἐυρημείν δυνάμεων. *Fama,* inquit, *est judicii expers quiddam.* Siquidem, ut Senarius antiquus habet,

Ἰσχὺν ὄχλος ἔχει, ὐκ ὄχλῳ ἡ γνώμ.
Res nempe validâ turbæ est, sed mentis carens.

Ab

Ab istiusmodi ergo profecta, pérque eorum ora volitans fama, nil mirum, si fuerit, ut Virgilius cecinit, *Æn. l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,

aut recti etiam dilaudatrix. Vide *supra* § 12.

Τὰ μὲν τῶν σωμάτων, ποταμός. | Ita *l.* 4. § 43. ποταμὸς τις καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. & *l.* 5. § 23. Ἡ μὲν οὐσία, οἷον ποταμὸς, διωκεῖ ῥέουσα. & *l.* 6. § 15. Ἐν ᾧ τότῳ τῷ ποταμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, quia in perpetuo sunt fluxu; ita easdem alibi, ob fluxûs illius cursum rapidissimum, χειμάῤῥοιν eriam, i. e. *torrentem* appellat. *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ψυχῆς ὅλων ἐσίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ ψυχὴ ὅλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Psal.* 1. Methodius *orat. de resurr.* Apud Epiphan. *hæres.* 64. § 14. Οὐ κακῶς ποταμὸς ὠνόμασεν τὸ σῶμα, οὐδὲ ὡς ἐκεῖς τὸ ἀκριβὲς, τάχα δὲ δυῶν ἡμερῶν τὸ ἐκεῖθεν ἐπανελθόντων ταυτὸν ὄζειν. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς fluminis instar habere Heraclitus censuit, Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito loquens: Βυβλίῳ δὲ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναδυμιῶνται καθαραὶ ἀεὶ γίνονται, φάσκων αὐτὰς τοῖς ποταμοῖς, λέγων ὅτως· Ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιῤῥεῖ. καὶ ψυχαὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀναδυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de op.* 6. *dier. c.* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intellige; quæ sicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur, ita homines de conceptu in partum, & de infantiæ ætate in senium inquieto volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum nostrum autumo Platonis illa in *Timæo* respexisse, quibus animas ait in orbem primo εἰς σῶμα ἐπίῤῥυτον καὶ ἀπόῤῥυτον inditas & innexas. & mox de eisdem, αἱ δὲ εἰς ποταμὸν ἐμπεσοῦσαι, φόλιν, &c. ubi *corpus* disertè *flumen* appellat. Vide *ad l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὀνείρου | Homer. *Odyss.* λ *v.* 221.

Τυγχάνει ἐνθάδε ψυχὴ ἀποφθιμένοιο πεπόνθει.
Vis volat illa, velut somnum quæ fallit imago.

Ita *l.* 6. § 31. ὅτι ὀνείρους σοι ἐγείρων. *Vana*, scil. *quæ fingit somnum visa*, animos afficere solent humanos & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, postquam Crateti in disciplinam se dederat, commentariis suis in igniem missis, dixisse,

Τὰ δ' ἐς' ὀνείρων νεκρίτερα φαντάσματα.
Hæc somniorum sunt imaginacula.

Quin & Euripideum illud ex *Iphigen. Tauric.*

Τὰ δοκοῦντα ἐνύπνια χαίρειν, ὅσ' ἦν ἄρα.
Valete visa, nil eratis, somnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, usurpârunt, tum Clem. Alex. in *protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* quem exhibebimus *infra ad l.* 6. § 31. Optimè Basilius Cæsar. *ep.* 42. τὰ ἀνθρώπινα τοῦτα σκιᾶς ὄζειν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα· & quæ sequuntur. Plutarch. ipse eam quam istìc de rebus divinis noritiam habemus, *somnii* rationem obtinere asserit. In *tract. de E. Delph.* ὡς ἡμεῖς ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς ἐνυπνίων τὸν Θεὸν ἐνεργοῦντες· & *in Erotic.* Διὰ τοῦτο ἡμεῖς ὡς διὰ τῆς ἐνυπνίων ἡ ψυχὴ ἀπατᾶται καὶ πέθηται τὸ κρεῖττον καὶ θειότατον·

Ἀμφὶ δὲ σοὶ βουλεύσεται φιλόφρονα θεὸν ἐόντα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *dissert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατι ἔοικε μακρῷ καὶ πολυτελεῖ. eóq; illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ τύφος | τύφος hîc quod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 12. § 27. Est enim τύφος κυρίως idem quod καπνὸς, *fumus*; etiamsi pro *fastu* frequentiùs χρὴ μεταφορὰν usurpetur. indè notat Eustath. *ad Odyss.* β'. τυφογέροντας καὶ τυφλαύνους *senes scioppicos* nuncupari, sive quod ob peritiam variam experientiâ longâ multiplicíq; conquisitam fastuosiùs plerumq; gerere se soleant; sive, διὰ τὸ δεῖν ἤδη πάντως ἢ τυφλοὺς ἢ τοὐλάχιστον κωφοὺς τοὺς τοιούτους, *quasi jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oporteat.* De Socrat. Plut. *lib. de Socrat. Dæmon.* Τὸν δὲ τύφον, ὥσπερ πνα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. Et Apollon. *Argonaut. l.* 2. de apibus agens, quod & Xylander observavit,

——— ὑπὸ δὲ λιγυόεντι
Καπνῷ τυφομένας πέτρης ἐκὰς ἀΐσσουσιν.

Ubi Schol. καπνῷ τυφομένῳ, ἀντὶ τοῦ καπνιζομένῳ: sed & terra Troica Euripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφομένη καταφέρεσθαι. Potest tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus paulò antè meminerat, respexisse, qui τύφον καὶ ὄγκον πάλαι ἐβόα pronunciaverat. Vide *supra ad* § 15. *Sapientiæ Salomonis* autor *c.* 2. *v.* 2. Καπνὸς, ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν· καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3.

——— *naturam animai*
Dissolvi, ceu fumus in altas aëris auras.

Ὁ δὲ βίος, πόλεμος | Ita vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia est vita hominis super terram.* Certè Christiani hominis vita, In sacris literis, tanquam *jugis militia* passim prædicatur. Vide Paulum *ad Ephes. c.* 6. *v.* 12. Petrum *ep. l. c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. Octav. *Quod corporis humana vitia sentimus & patimur, non est pœna, militia est.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in sæculo sumus, adhuc in acie constituti.* Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἀγών ὄζιν ὁ παρὼν χρόνος· πόλεμός ὄζι καὶ μάχη. Et *in* 1. *ad Thess. hom.* 3. Πολέμου καιρὸς, πᾶς ὁ τοῦδε βίου χρόνος. Et in *Genes. orat.* 3. Διωκτὴς ἡμῖν ὄζιν ὁ πόλεμος, καὶ ἀναπαυλὰν οὐδέποτε ἔχων. Augustin. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum sine bello invictum.*

transtino diem ducis. Epictetus ipse *dissert. l.* 3. *c.* 24. Σχολεῖα τὸ χῶμα. Σχολεῖα τίς ἐστιν ὁ βίος ἐκάστου, ἢ αὐτὴ μαχὴ καὶ ποικίλη. Et Hierocles, περὶ φιλαδελφίας. Apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Ὅλως ἡ ἐν ξυμπτόῳ, ὡς βίος ἡμῖν κατασκευὴ μαχή τε ἐστὶ καὶ πολυετὴς πόλεμος. Senec. *ep.* 96. *Vivere, militare est.* & *ep.* 51. *Nobis quoq; militandum est: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* & *de provident. c.* 5. *Optimum quemq; militare & operas edere.*

Καὶ ξένοι ἐπιδημίαι | In Senecæ *excerpt. Morieris. peregrinatio est vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum est.* Hoc & sacra pagina subinde inculcat. Apud Mosem *lib.* 1. *c.* 47. *v.* 9. Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ sunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi sunt peregrinati.* ad quem locum August. *qu.* 156. *incolatus dicitur sanctorum vita.* David Rex, *Psal.* 39. *v.* 12. *Peregrinus sum istic & inquilinus, prout & majores omnes mei,* hoc est, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apostolus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. allusione habitâ ad sortem ipsorum, quibus epistolam suam inscripserat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forsan, quàm solidiùs Hieronym. *de terr. promiss. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, sed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatissimè ad rem præsentem Paulus Apost. *ad Corinth. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 6. 8. Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. —— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Quem locum respiciens Bernard. *de consider. ad Eugen. l.* 5. *Repatriâsse erit hoc; exisse de patria corporum in regionem spirituum. ipsa est Deus noster maximus spiritus, maxima mansio spirituum beatorum: à quo interim absumus dum istic sumus.* Vide *supr. ad* § 11.

Ἡ ὑστεροφημία ἢ λήθη | rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam superstitem*, petas licet, ex *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 35. & *l.* 7. § 5, 10. Solomon itidem *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Nulla est præteritorum memoria: nec etiam posteriorum quæ futura sunt, ulla futuræ est apud eos qui in posterum sunt, memoria.*

Παρεπιμπλᾶσι σωφρονεῖν | Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebri pompa & exequiarum solemnitate* tradu&a. De Platone Laërt. *lib.* 3. Ἔτιμον δ' ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπιμφθὲν πανδημεὶ πρὸς τὸν αὐτόν. *Una*, inquit, *est virtus, quæ magnifice transmittere potest, non ad rogos, sed ultrà rogos ad posteros.* quomodo de se Ennius, apud Cicer. *Tusc. l.* 1.

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletu
Faxit. cur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naso *Ponti l.* 3. *eleg.* 2.

Corpora debentur mœstis exanguia bustis:
Effugiunt structos nomen honorque rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitavit Orestem;
Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

Et Maro *Æn. l.* 10.

——*sed famam extendere factis,*
Hoc virtutis opus.——

Senec. *ep.* 93. *Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunq; temporis contigit, bene collocatum est. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.* —— *Quid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad posteros usque; transiliit, & se in memoriam dedit.* Nec *ad posteros* tantùm, sed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l.* 6.

—— *ardens evexit ad æthera virtus.*

Flaccus *carm. l.* 3. *Od.* 2.

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l.* 3. ——*ire per ora*
Nomen in æternum paucis mens ignea donat,
Quos pater æthereis cœlestûm destinat oris.

Et *l.* 15. Sub personâ virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus.

Manil. *Astron. l.* 1.

An fortes animæ, dignatáque nomina cœlo,
Corporibus resoluta suis, terrâque remissa
Huc migrant ex orbe, suúmque habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundique fruuntur.

Lucan. *l.* 9. de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compescuit umbram:
Prosiluit busto, semiustáque membra relinquens
Degenerémque rogum, sequitur convexa Tonantis,
Quà niger astriferis connectitur axibus aër.
Quidque patet terræ inter Lunæque meatus
Semidei nunnes habitant, quos ignea virtus
Vexit, & æternos animum collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oet. Act.* 4. *Scen.* 4.

Sed locum virtus habet inter astra.

Et *Act.* 5. *Scen.* 4. Hercules. —— *virtus mihi*
In astra & ipsos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non est gemendus, nec gravi urgendus face,
Virtute quisquis abstulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen.* 5.

Nunquam Scygiæ fertur ad undas
Inclyta virtus: vivite fortes;
Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent; sed cùm summus
Exiget horas consumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Euripid. *Andromach.*

Οὔ τοι λείψανα θὴρ ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφανίζει χρόνος.

Ἃ δ' ἀρετὴ ἢ δαιμόσι λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem *Temen.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ ἦ, καὶν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλυται·
Ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος. κακοῖσι δ'
Ἅπαντα φροῦδα ξυνθανόντ' ὑπὸ χθονός.
Virtus, & ubi quis interit non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſiquis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν ἐὼ ὁ θάνατος τοῖς πᾶσιν ἀπαλλαγὴ, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τῆς μὲν σώματος ἅμα ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τῆς αὐτῶν κακίας, αὐτοὺς τῆς ψυχῆς. νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, ἀδρεμία ἂν ἔτι αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, ἢ σωτηία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γένεσθαι. ἐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ἅιδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. *ep.* 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem: Mortale eſt omne mortalium bonum. de his loquitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non quæritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus, hoc unum contingit immortale mortalibus.* & *epiſt.* 93. *Vis ſcire quid inter hunc interſit vegetum contemptorémq; fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum ſuri multi animi tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem nunquam eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺς βελομένους ἀθανάτους εἶναι, δεῖν ζῆν ὁσίως καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 2.

Λίαν τοι λάθεται, Ἄμβροτα μεῖξαι ἀνήρ.
Oro oblivisciturque, quiſquis congrua geſſerit.

Atqui hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta ſunt. Cæterùm quod de *jure juſtitiáq;* Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. Verè germanæque virtutis *ſolidam* quidem *effigiem* nullam tenebant, *umbras* & *imagines ſolas efferebantur.*

Τιμᾶν τὸν ἐνδὸν δαίμονα ἀνδρείως | *animum* ſuum *genium* ſive *genium* ſuum *animum* quam & *dæmonem* ſive *genium* ſuum *animum* dicebat. § 13. & quomodo contumelia afficiendus eſſet. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἐνδὸν ἐν ἡμῖν ἐπιμελῶς μὴ φύρειν, &c. vide ad *l.* 6. § 3. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἰδὼν ἥδεται νέος, ἔτος ἄνδρα τὸν ἔχοντα ἀνδρός. Sed & Plat. in *Philebo*, ἀνδρὸς κάλλιστα μυσικῆς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μαίνοντας, τὸ ὄσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ παιδῶν οἰκειώσει. Clemens *Pædag. l.* 4. *c.* 10.

Λοιπὴ, ἡδονῶν, καὶ πόνων κρείσσονα | Quod *l.* 3. § 4. ἄχρεαντον ἡδονῶν, ἀτρεπτον ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet: inagitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεὴς τὰ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ | Ita *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contra quàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4 § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ ξυμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα | Signatè dictum. uti & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐκ τοῦ ὅλων ἀπονεμόμενα· & *l.* 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνοι διανέμωσι. quia mirum πάντα νομοῖ. ut *infra l.* 7. § 31. καὶ ὑπὸ πνοῆς ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν | Vide *ſupra ad* § 3.

Ἵλεως τῇ γνώμῃ ἀπειμένους | Ita *l.* 5. § 33. πῶς ἀπειμένοις ἵλεως; vide *ſupra ad* § 3. At quomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? quem tantopere ſuſpicis, & de quo tamen, *ep.* 24. *Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus. quo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptoréque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύσιν ἧς ἐστιχείων | Mors ἐστιχείων λύσις· ut contra γένεσις ſive *ortus*, ἐκ ἧς ἐστιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἡ διάλυσις ἧς ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντιπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμὸς τις ἧς ἀπαθῶν ἐστιχείων. quod *l.* 8. § 25. σκεδαδιῶαι τὸ συγκεκμένον dixit; mortémq; ἐστιχείων ἐξ ὧν ξυγκείδη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ita Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* Ξυγκείδη καὶ διακείδη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet; & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἐκβαῖνον εἰς ἕτερον διαιρεῖσθαι μεταβάλλειν | *alterum in alterum mutando tranſire.* Vide *l.* 5. § 13. Ita *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ ὑπὸ μεταβάλλει καὶ ἀναλύεται. Vide & *l.* 10. § 7.

Τρεῖδη | *Sinistrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Caſ. haud incommodè uterq; nam ὑφορώμενος, ὑποπτεύων, φοβούμενος. Heſych. ὑπτιάζ ergo tam φοβεῖται, quàm ὑποπτεύει. ſiquidem ſuſpicionis pediſſequa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν | Ita *ſupra* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει. & *l.* 9. § 3. ἐν τούτῳ ἐν ἡ φύσις ἐθέλει. Ita & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γενέσεως ἢ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ὅτε γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ γενᾶσθαι κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ τελευτᾶν. Itaq; Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ διὰ τοῦτο τελευτᾷς ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοῦτο ἐλεύθερος καὶ διὰ τοῦτο πένθει· ἐπειδὴ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, ὅτω κἀκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆς φύσεως· λυπείτω σε ἢ τὰ τῆς προαιρέσεως.

Οὐδὲν ἦ κακὸν κατὰ φύσιν | Ita *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν ἀσύφημον φυσικῶς τινος ἔργου σημαντικόν. & *lib.* 6. § 33. Εἰ καθ' φύσιν ἐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν.

Τὰ ἐν Καρνύντῳ | De inscriptionibus istiusmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lug. Καρνύτῳ· sicut & Aurelii Victoris codices, in *breviario, Carnuto.* Verùm illud, opinor, potius. Est autem Καρνῦς, Καρνῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. sive Καρνοῦντον, ut Marcus hîc, quod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* oppidum, cujus meminit & Plinius *hist. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hist. l.* 30. qui *Illyricorum* tamen oppidum dicit: ad quod Marcum nostrum triennio jugiter militum delectum habuisse, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, autor est Orosius *histor. l.* 7. *c.* 15. & Eutropius; *Cùm apud Carnuntum*, inquit, *jugi triennio perseverâsset, bellum Marcomannicum confecit.* Quin & Dio Cassius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, τὴν Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro stativis, sive pro eo loco, in quo copias suas contineret, & ex quo in adversarios excursiones subinde faceret*, habuisse. Verùm apud Dionem aut Παννονίαν legendum fuerit, aut *Pæoniam* autor pro *Pannonia* acceperit; quomodo Seb. Munsterus *cosmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Pannones* asserit olim *Pæonas* dictos; & Guil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipse *geogr. l.* 7. diversas has esse longéq; à se invicem dissitas tum regiones, tum gentes, disertè statuat. Ego prius illud lubentiùs admiserim, librarii subesse culpam, qui lapsu calami proclivi, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (nisi si à Xiphilino erratum est) non solùm, quia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejusdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Bœot.* Justin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.* 7. *excerpt.* Cassius ipse *l.* 49.) situs non patitur, ut eo fine usui esse Marco potuerit adversus gentes illas Istri accolas militanti: verùm etiam quòd *Pannoniam* postea autor idem tanquam sedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, quod Capitolinus narrat in *Marco, Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, simul etiam Quadis extinctis, servitio liberâsse*; & in *Vero, composito, in Pannonia bello, in urbem destinatum esse.* Illud deniq; palmarium argumentum in hac causa fuerit, quod Cassius idem, non ille operâ alienâ contractus, sed integer *hist. l.* 49. (quo loco se post patrem etiam *Pannoniæ* præfuisse commemorat) Græcorum quorundam, qui commiscebant ista, errorem ipse refert, rejicit, refellit. Ex eorum autem numero fortean Herodianus fuerit, qui Marcũ scripsit ἐν Παιονίᾳ, in morbum novissimum, unde & obiit, incidisse. Sed & Philostratus is, qui sophistarum vitas descripsit. Iste siquidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inquit, ἐς τὰ Παίονια ἔθνη, ὁρμητήριῳ τῷ Σιρμίῳ χρώμενος. & rursus, μὴ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. quo utroq; loco *Pannoniam* esse intelligendam docent, & Marci historia, & *Sirmium* ipsum *Pannoniæ inferioris* oppidum, uti testantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiscus; tum & *Marci obitu*, qui spiritum ibi hausit novissimum, uti Tertullian. *apol. c.* 25. factum illustrius. Nec tacendum, quod Strabo *l.* 7. *Segestícam Panneniorum urbem* dicet esse, εὐφυὲς ὁρμητήριον τῷ πρὸς Δακὰς πολέμῳ, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur.* qui & ipsi ex Strabone vicini fuisse videntur gentibus illis, quas subegisse Marcus perhibetur. *Carnunti* ergo apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentatus est: *non inter strepitus Baianos fremitúsq; balnearios, aut clamores vociferationesq; Circenses*, quod tanquam magnum quiddam de se prædicat Seneca *ep.* 56, & 83. sed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philosophiæ studiis seriò sedulóq; deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀφ' ἑκάστου ἡμέραν ἀναλίσκεται ὁ βίος | Flaccus *ep.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur euntes.* *Anni*, inquit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipsa. *Singuli dies aliquid subtrahunt viribus.* Sen. *ep.* 26. & Memor, si Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octavia* 2. 2. *Florem decoris singuli carpunt dies.* Quod de *viribus* ille, de *decore* iste, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliquando tractâsse, non repentè nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Quotidie morimur. quotidie enim demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoq; cùm crescimus, vita decrescit. usq; ad hesternum quicquid transiit tempus, periit. hunc ipsum, quem agimus, diem cum morte dividimus. Quemadmodum clepsydram non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante defluxit:*

flumit: ſic ultima hora, quâ eſſe deſinimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat. tunc ad illam pervenimus, ſed diu venimus. Et *epiſt.* 120. *Vide in quanta cæcitate mens noſtra ſit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè ſit, & pars ejus magna jam facta eſt. nam quod viximus tempus, eo loco eſt, quo erat antequam viximus. erramus autem, qui ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem ſinguli conferant. non ille gradus laſſitudinem facit, in quo deficimus; ſed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & *epiſt.* 4. *Ex quo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Aſtron. l.* 4.

Naſcentes morimur, finiſque ab origine pendet.

Morus noſter:

Nugamur, mortémque procul, procul eſſe putamus:
At mediis latet hæc abdita viſceribus.
Scilicet ex illo, quâ primùm naſcimur, horâ,
Prorepunt junctò vitáque mórſque pede.
Partem aliquam furtim quâ ſe metitur, & ipſam
Surripit è vitâ quælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipſo in tempore mors eſt:
Quin nunc, interea dum loquimur, morimur.

hoc eſt noviſſimum, quod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

— dum loquimur, fugerit invida Ætas —

& Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora; hoc quod loquor indè eſt.

& quod in Camilli Aquilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam quæ inchoat, hora rapit,

Expreſſum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpſit hora vitam, prima quæ dedit.

Quòd ſi ex illo quiſque incipit mori, ex quo in ipſo agi ceperit ipſa mors, id eſt, vitæ detractio, profectò ex quo eſſe incipit in hoc corpore, in morte eſt. quid enim aliud ſingulis momentis agitur, donec ea conſummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus eſſe poſt mortem, quod cùm vita detraheretur, erat in morte? Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10.

Μέρος ἕλαττον ὑπὸ κεκαλύπτεται | Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Quicquid temporis vivitur, de ſpatio vivendi demitur; & quotidie minus minúſq; reſtat.* Idem *de verb. Dom. ſerm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm creſcunt pueri, quaſi accedunt illis dies, & neſciunt quia minuuntur: & ipſa eſt falſa computatio. creſcentibus enim decedunt potiùs dies quàm accedunt. conſtitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: quicquid vivit, de ſumma minuit.* Idem latiùs proſequitur *& de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipſa ſuis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαιρέσει ἡ διάνοια | Nempe, ſi *morbo mens ſepelitur*, ut Apul. in *apolog.* aut, ut Tertull. *de anima, prodigitur. Phrenitis*, inquit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs ſtudiis bonis incumbendum, quia nec vitæ prolixioris certitudo; & hæc etiamſi prorogetur, incidere poſſint, quæ intelligentiæ vim vigorémque imminuant, imò uſum liberum ſuperſtiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι | *Spirare.* Xyland. *reſpiratio.* M. Caſ. verùm aliud longè eſt τὸ διαπνεῖσθαι, quod à Marco ipſo etiam *plantis* tribuitur. & ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς diſertè diſtinguitur *infrà l.* 6. § 15. Ariſtot. *problem. l.* 1. *q.* 21. Ὅσῳ γὰρ ἐν θέρει ἀναπνοὴ, τοῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῆς ἀρτηρίων. Idémq; (ejuſd. faltem nomine; ſunt enim qui Alexandro potiùs accenſeant) *de ſpiritu c.* 5. Τὸ γὰρ πνεῦμα ἐν φλεβὸς καὶ νεύρου καὶ ἀρτηρίας. — ἐξ ἀρτηρίας γὰρ, ὅπ διαπνοὴν ἔχει. quam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς autor idem diſterminat. *ibid. c.* 4. Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. ſalubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *ſect.* 1. adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου σιτία δυσφορώτατα φέρουσι, χειμῶνος ῥᾷστα, ἦρος δ' ἀτρεμα. Ex *aphor.* 15. rationem dicti ſubjungens, Αἱ κοιλίαι, inquit, χειμῶνος καὶ ἦρος διαμάλακαι φύσει. (quæ verba ſunt Hippocratis) Διὸ τὸ ἄνειλεγμα ψυχρὸν ὂν ἐναποσῴζει θερμαῖνον, καὶ καλαλλύει τὸ ἔμπυον διαμὲν ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος· ἐν δὲ τῷ θέρει διαφοιτᾷ μὲν τοῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δ' ἕλκεται τὸ ἀνειλεγμένον διερμόν· ὀνομάζω δ' ἀναπνοὴν μὲν, τὴν διὰ τοῦ στόματος ἔξω τε καὶ ἔσω φορὴν τοῦ πνεύματος· διαπνοὴν δ', τὴν δι' ὅλου τοῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémq; explicatiùs ὑγιεινῶν *l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον ἀτμίδωμα βᾴστης ἐκείνεται, πρός τε τῆς ἐμπύτυ διερμότητος εἰς ἴδιον ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βιαίας κινήσεως ἀθρόως ἐκπεμπόμενον. ὀνομάζεται δ' τὸ μὲν ὅπυ ἐκκρίσιν ἱδρώς· τὸ δ' ἕτερον, ὐδὲν ἔχον ὄνομα, ὅπ μὴ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὴν ὄψιν ἐκφεύγον ὑπὸ λεπότητος, ἄδηλος αἰσθήσει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῆς τῆς φαινομένης αὐτὴν τοῦ λογισμοῦ· καὶ τὴν δ' τὴν ἄδηλον αἰσθήσει διαπνοὴν ἐκκρίνεται τε καὶ τῆς παχυτέρας ἀτμίδωμάτος. Ἀναπνοὴ ergò *reſpiratio*, quæ pulmonum opera perficitur, quâq; aer ſive ſpiritus externus iſte per os, tanquam per oſtium aliquod, introducitur, emittiturq; denuo. διαπνοὴ ſive *perſpiratio*, quâ non ſpiritus tantùm illi per arterias diſtribuuntur, ſed vapor quaſi quidam illis diffunditur (quomodo Moſchio referente Tertull. *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idemq; per poros ſive meatus quoſdam obſcuros occultà quadam ratione latentur exhalatur. quod & Auguſt. obſervavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galen. eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc εὔπνους τόπος, & εὔπνοον σῶμα. Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perſpirabilis eſt capitis locus.* quod indè confirmat, τὸ μανὸν εἶ), *quòd cutem raram habeat.* Et mox *q.* 10. Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχνὸς δέρμα ἔχει καὶ φύσιν. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q.* 34.

(quo loco eadem, sed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ἔστω γὰρ ἡ πόλις ὑγιαινὴ καὶ τέτταρες· ὕπνος καὶ σῶμα τὸ ὕπνου. hoc est, τὸ ἓν διανεῖμαν. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις ὕπνος καὶ εὐσλοΐα. Sicut apud Theophrastum *de causs. plant. l.* 1. *c.* 17. εὐσλοΐα καὶ ὕπνοια itidem conjunguntur. ità enim legendum, non ὕδατα, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3. & 4. ἡ ὕπνοια ἕυχρσιαν ποιεῖ. sed & εὐδιάπνευ eidem *de part. anim. l.* 3. *c.* 9. Διὰ μαλακὸν 10 πλὰ γὰρ τὸ χαλαρὸν, εὐδιάπνευ γίνεται τὸ ὑγιεῖν. Idem ergò ferè est de spiritibus ac vaporibus usurpatum διαπνοὴ quod de cibis alimentisq; crassioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. quanquam hæc etiam eodem sensu, quo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, οἱ εὐδιαφόρητοι sunt οἱ ῥᾳδίως διαπεπόμφοτες. quibus opponuntur οἱ δυσδιάπνευστοι. Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρανσον εἶναι τῇ πυκνότητι τῆς πόρου· διὸ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex 20 prius dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, quâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, quâ eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τῷ διαπνεῖν complexus est Theophrast. *de causs. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm autem unà cum materia illa supervacanea etiam quod est utile & conducibile ex parte sensim exhalet, idq; copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id quod noxam sæpenumero insignem parit, unde interitus etiam quandoq; consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι *properire* & *interire* quoq; usurpetur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet istud Gal. *in Hippoc. aph. l.* 1. § 15. Οὐδεὶς ὅτιν, ὃς ἀ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ μὴ ζώων σώματα, τῇ διὰ μὴ ἀδύλων εἰδέναι διαπνοὴν πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πέριξ διαλαμβάνον, ἃ τὰ σεσηπότα μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντ' ὁμοίως ἀσαινοῖ, διαφορεῖν ἅμα τοῖς σεσηπόσι μὴ ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ σεσηρόμενα, κατὰ μικρὸν μὴ ἰατρῶν ὀνομαζομένων ἄδηλον ἀναπνοήν. Spectátque eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* ubi de frictionum speciebus agens; Βλάπτοιεν δ' ἄν, inquit, πᾶσιν τὸ λίαν, ὅσοις τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐμφερόμενα· ὅτως γὰρ ἂν εἴη διαπεπτέτερον. ὡς οὖν καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἠδύναλο, σκληρόταλον αὐτὸ καὶ πυκνόταλον ἀναφαίνομενα. νυνὶ δ' ὑπνοὴ ὅσοις ἅμα καὶ παρασκευάζομενα καλῶς αὐτὸ, καὶ ὅσοις τὰ μὴ ἥδιον περιττωμάτων διαπνοὴν, καὶ τὰ μὴ ἧττον ὁμαλέντων βίαι, ἄειτον ἂν εἴη τὸ μέσον ἐφαπτέον μὴ ὑπερβολῶν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσαιτ' γυμνασίαις οἷόν τε. τὸ δ' τῆς ἑτέρας διαθέσεως ἐνεπιφέρον ὑπὸ μὴ ἔξωθεν αὐτῶν, ἔτ' ἐπανόρθωσιν πια ἑτέρου ἐπίμονον ἔχει. καὶ σφύξεσιν αὖπω βλάβη τις ἡ μικρὰ, διαφορουμένων πολλάκις, ἡ μὴ σεσηπομάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Quanquam recentiores quidam medici ità distinguunt ista, ut inutilis materiæ *perspirationem*. utilis verò *diffluationem* indigitent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium quendam Justinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem comminiscendi; quam libro peculiari, quem *Statigomastiga* inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, quod Plato in *Timæo* aliam quandam διαπνοὴν statuisse videtur, quâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, quo sufficiatur id quod expiratione abierit. Διὸ δὴ (inquit, nimirum, ὅπερ ἀνὸν ὑδὲν) τὸ μὴ σιτῶν καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἔξω μαθὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὸ σῶμα ἀέρος, εἰσω διὰ μανῶν μὴ σαρκῶν δυομένῳ καὶ θερμαινομένῳ, γίνεται πλῆρες. αὖθις δ' ἀποτερπόμενον ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἴσω τὸν ἀναπνοὴν θεωθεῖ, καὶ τὸν τῶν σώματος, καὶ μὴ μυκτήρων δίοδον.

Τὸ δ' ἑαυτοῦ χρῆσθαι | Senec. *epist.* 58. *Multis iners vita sine usu jacuit sui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qui se utitur. qui verò latitant & torpent, sic in domo sunt, tanquam in conditivo. horum licèt in limine ipso nomen marmori inscribas; mortem suam anteceſſerunt.*

Τὰς τῶ καθήκοντος ἀειδμὰς ἀκριβῶν | Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀειθμοῦ τινων συμπληροῦται. Laërt. *lib.* 7. in Zenone: Καλὸν δ' λέγεσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν, ἐπεὶ τὸ πάντας ἀπέχειν τῶν ὀλιγιτιμίας ἀειδμὰς κατὰ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' εἶ λέγουσι καθῆκον πάντας ἐπέχον τῶν ἀειδμὰς, ἢ τέλειον καθῆκον. Quod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, quod rectum iidem appellant, perfectum atque absolutum est, &, ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & *de fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.* & *de divinat. l.* 1. § 23. *Quidquam esse potest casu factum, quod omnes in se habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem. quomodo illa non crescit, sic nec virtus quidem. habet numeros suos, plena est.* & *epist.* 115. *Non potest quisquam nisi ab initio formatus, & totâ ratione compositus, omnes exequi numeros, ut sciat, quando oporteat, & in quantum, & cum quo, & quemadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Quòd autem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris saltatoriis* censet cl. Casaubonus; siquidem Latini solent pro ἐρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare*: ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmque exultant sanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Persius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miscere nefas; nec cùm sis cætera fossor,
Tres tantùm ad numeros satyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri, sive saltare ad tres numeros Barbyli*; δὶς ἢ τρὶς κιθαρίσαι καὶ βάρβυλον *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulo se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & exploditur: in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Casaub. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atq; indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib. 7. c. 1. Magnus luctator est, non qui omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usus sub adversario rarus est; sed qui in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib. 12. c. 2. Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus quæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qua unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat. 6. v. 250.*

Atque omnes implet numeros.——

De Amesia Sentia caussam suam apud populum agente Val. Max. *l. 8. c. 3. Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, quod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Quod autem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀκριβῶν, ἢ ἀπίγειν, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβῶσθαι, dixit, in *imagínib.* Καλλίστη μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηκριβωμένη. translatione *a pictura* petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὸ προφαινόμενα διαρθροῦν | *Quæ animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. quod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l. 1. c. 7.* δεῖ γὰρ ὥσπερ ὑποτυπῶσαι πρῶτον, εἶτ' ὕστερον ἀναγράφειν. δόξειε δ' ἂν πᾶσιν τὸ προαγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα. Idem *de gen. an. l. 2. c. 6.* εἰ μὴ καλῶς διαρθροῦσιν οἱ λέγοντες. & *l. 1. c. 5.* σαφῶς μὲν ἢ διήρθρωται. Metaphorâ ductâ *à re physica, fœtûs* scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qua mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad situm figuramque debitum componunt.* in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθρῶν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἦν ἐξαιτέον αὐτόν | *Utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l. 4.* de hæreticis quibusdam, qui martyrio se ultrò objiciebant, ἐπιπηδῶντες τῷ θανάτῳ· Τάττες ἐξάγειν ἑαυτοὺς ἀμαρτύρως, λέγομεν, καὶν διὰ μουσικῆς καλάζωνται. quo loco τὸ ἀμαρτύρως (quod obiter adnotamus) non est cum λέγομεν, (uti Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτοὺς conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ὁ γὰρ, inquit, τὸν χαρακτῆρα σώζων τῆς μαρτυρίας τῆς πίστεως. Vide *ad lib. 11. § 3.* & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγωγὴν τῷ ἀσεβεῖν συγχωρῶσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, εἴπερ τὸ ἀφελεῖσθαι ἔστι περίστασιν αὐτὸν, ὡς μηκέτ' ἀποτελεῖσθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς ἀφελείας. Vid. *l. 8. § 47.* Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, quandoque è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγωγὴν eam nuncupabant, *cùm justa caussa*, quàm illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuscul. l. 1.* Jo. Stob. *Collectan. tom. 1. l. 1. tit. 4. § 8.* Φασὶ δέ ποτε καὶ τὸν ἐξαγωγὴν ἐπὶ τοῦ βίου τοῖς ἀσεβέσι καθήκειν καὶ πολλοῖς τρόποις. Pleniùs planiúsque Laert. in *Zenone.* Εὐλόγως τέ φασι ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, καὶν ἐν σκληρίαις γίγνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist. 70. Sapiens vivit, quantum debet, non quantum potest. videbit ubi victurus sit, cum quibus, quomodo, quid acturus.* — *Si multa occurrunt molesta & tranquillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist. 17. Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epistol. 58. Itaque de isto ferremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qui fatum signis expectat: sicut ille ultra modum deditus vino est, qui amphoram exiccat, & facem quoque exorbet. de hoc tamen quæremus, pars summa vitæ, utrum fæx vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum quiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vitam aliquis extendat an mortem. at si inutile ministeriis est corpus, quid ni oporteat educere animum laborantem? & fortassè paulò antè quàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, quàm citò moriendi, stultus est qui non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinquam senectutem, si me totum mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si caperit concutere mentem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliquerit sed animam; prosiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si sciero perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed quia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qui propter dolorem moritur : ſtultus, qui doloris cauſſâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib.* 3. *Sed cùm ab his (quæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia : non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in quo enim plura ſunt, quæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vita manere : in quo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex quo apparet, & ſapientis aliquando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit ; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer.* Hanc autem ſententiam, quæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c.* 10. & *c.* 29. Quod pro fundamento ſubſternitur, ità Stob. expreſſit. τοῖς κρίνουσι καὶ τοῖς ἀεὶ τὸ κρεῖττον, μεγεθύνει τιμᾷ τε ζωὴ καὶ τὸν θάνατον. Vide *infr. lib.* 5. § 29. Sed & Lipſ. *manuduct. l.* 3. *cap.* 22. Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς· unde paucula adhuc ſuperſunt fragmina, quæ argumenti totius guſtum dent aliquem. Refutavit feliciter ſatis Alexander Aphrodiſ. in *libello*, quo diſſerit εἰ αὐτάρκως ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditque ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, τιμὴ ἔυλογον ὀνομαζομένῳ τιμὴ ἐξαγωγῇ. Πῶς ἔυλογος, inquit, ἐξαγωγὴ τοῦ τιμὴ ἀρετῇ ἕπεται, ὁπόταν μακρείῳ βίῳ ᾖ ; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία εἱμάρθαι ἀποθανεῖν· ἄτως ἄτοπον καὶ τοῦ ἐπίσης τούτῳ μακρείως ζῶντα. (audis faſtus Stoici verba ; de quo *ad* § 7.) ἑαυτὸν ἐξάγειν ἐυλόγως τότε τῆ βίᾳ. τὸ δὲ μήτε περίστασιν πνὸς καλῆ, μήτε φροντιζομένῳ, τῆς τε ἄλλης εὐδαιμονίας φεῦ αὐτὸν ὄντας, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτῷ τὴν ἀρετῇ, βέλεσθαι, δαιμόνιον, καὶ τῷ λόγῳ μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τιμὴ ἀρετῇ τὸ ἀποβάλλειν τῷ σοφῷ, ἐφ' ᾧ ἄσπερ ὅτι μᾶλλον πνὸς, ὅπου ᾖ καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλλος ἔχειν. ὑδεὶς γὰρ κόρος εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰς ἀπειρον γὰρ μὴ τελῶν ὄρεξις καὶ ἐπ' ἄλλό τι αὐ μὴ ἀφορισθῇ. Ità abſurdum eſſe dogma contendit ; utpote quod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. ſtq ; reverâ pietati veræ religioniq ; ſanè prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone* : ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ αὐτὸν ἐκ τούτου ἐξάγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanquam ex Africani perſona Cicero *de repub. l.* 6. apud Macrob. *in Scip. ſomn. l.* 1. *c.* 13. *Piis omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis ; nec injuſſu ejus à quo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt ; ne munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur.* Idem ipſe *Tuſc. l.* 1. *Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Cato. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinquet invito Deo. nam etſi in ejus mana eſt mortis facultas, & quamvis ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lipſ. *manuduct. lib.* 3. *c.* 23. & *in Tacit. hiſt. lib.* 2. E noſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l.* 3. *cap.* 18. *Si homicida neſarius eſt, quia hominis extinctor eſt : eidem ſceleri obſtrictus eſt, qui ſe necat ; quia hominem necat : imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus ; ita rurſus ex hoc domicilio corporis, quod tuendum nobis aſſignatum eſt, ejuſdem juſſu recedendum eſt, qui nos in hoc corpus induxit, tam diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqua inferatur, æquâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit ; habeamúſque judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt.* Piè item admodum diſertéque Auguſt. *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 27. *Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus comprobamus, neminem ſpontaneam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, nè incidat in perpetuas : neminem propter aliena peccata ; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, quem non polluebat alienum : neminem propter ſua peccata præterita, propter quæ magis hâc vitâ opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari : neminem velut deſiderio vitæ melioris, quæ poſt mortem ſperatur ; quia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit. reſtat una cauſſa, propter quam ſe quis occidat ; nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illico interimant ? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi quis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò quia nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi ulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior quàm illa non eſſet. quia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* Videndus idem in *epiſt.* 61. & ſub ejuſdem nomine, niſi Erasmum fefellerit, Hugo Victor. *de patient. c.* 13. qui his verbis concludit : *ſi paricida eò ſceleratior, quàm quilibet homicida, quia non tantùm hominem, verùm etiam propinquum necat ; & in ipſis paricidis, quantò propinquiorem quiſque peremerit, tanto judicatur immanior ; ſine dubio pejor eſt, qui ſe occidit, quia nemo eſt homini ſeipſo propinquior. Et quomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanquam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, quod profectò habetur in proximo ?* Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, *l.* 5. § 10. & *l.* 9. § 3.

Ἐπιδάνειν | Epicurus apud Senec. *epiſt.* 26. *Meditare, utrum commodius ſit, vel mortem tranſire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro ſapiente ipſe *epiſt.* 70. *Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunquid illo die deſinendum ſit,*

... Plinius in *l. 1. epist. 22.* *Impetu quodam & instinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare vero, & causas ejus expendere, utque suaserit ratio, vitæ mortisque consilium suscipere vel ponere, ingentis est animi.* Deliberationem ea de re seriam instituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epist.* 77. ... Titus Aristio apud Plinium *epist. supradicta.* Verum hoc delirus & mente ... vel per morbum, vel per ætatem, in... Marcus, jam non potest.

...] Ita *l.* 12. § 15. ... quo Lucretii illud usurpari poterit, *l.* 3. ... *prope jam vivo atque videnti.* ... quod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum* ... *ex vivorum numero excedere* ... Vide Senec. *ep.* ... *ad lib.* 2.

[illegible]

Vivendo morti appellimur propinquiùs. Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *ep.* 26. *Vita nostra navigationi est similis, is namq; qui navigat, stat, sedet, jacet, vadit, quia impulsu navis ducitur. ita ergo & nos sumus, qui sive vigilantes, sive dormientes, sive tacentes, sive loquentes, sive ambulantes, sive quiescentes, sive volentes, sive nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ...] Quæ & ... dicuntur, *l.* 6. § 36. *Quæ rebus eis, quas vel natura vel ars ex intentione primariò producit, aut casu aut necessariò etiam, sed præter intentionem utriusque supervenium, aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *dissert.* 25. ...

[illegible]

... Varro *de ling. Lat. l.* ...

[illegible]

Ita *anthropos*, *corpus*, Lucretius [illegible]

Cicer[illegible]

dem Marcus alter *Offic. l.* 3. *Vir bonus, non modò facere, sed ne cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Quin & de conſultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non ſunt, in quibus eſt turpis ipſa deliberatio. atque etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi ſpes opinióque removenda eſt.* De votis Perſius, *Sat.* 2. *v.* 3, &c.

——*non tu prece poſcis emaci,*
Quæ niſi ſeductis nequeas committere Divis.
Haud cuivis promptum eſt, murmúrque humiliſq; ſuſurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà ſcil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ*; &, *Labra movet metuens audiri* — ut Horat. *l.* 1. *epiſt.* 16. Itaq; Pythagoras ſuos monebat, μὴ φωνῆς ἐυχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον ἀφθονον μὴ δώσειν τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν φθεγξομένην ἐπεύξαιτο, ἀλλ' ὅτι ἀσχήμων ἐδόκει εἶναι τὰς εὐχάς. Clemens *Strom. l.* 4. prope finem. Ita Senec. *epiſt.* 10. *Tunc ſcito eſſe te omnibus cupiditatibus ſolutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, niſi quod rogare poſſis palam. nunc enim quanta dementia eſt hominum? turpiſſima vota diis inſuſurrant: ſi quis admoverit aurem, conticeſcent, & quod ſcire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: ſic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.* Reſpexit horſum Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 7. ubi dixit: *Præceptum eſt philoſophiæ: ſic loquendum eſſe cum hominibus, tanquam dii audiant; ſic cum diis, tanquam homines audiant.* Hinc Martial. *l.* 1. *epigr.* 40.

Si quis crit recti cuſtos, imitator honeſti,
Et nihil arcano qui roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epiſt.* 43. *Tunc ſolicem te eſſe judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abſcondent; quos plerumque circundatos nobis judicamus, non ut tutiùs vi-[illegible] ſed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qua [illegible] nostros. Vix quenquam invenies, qui poſſit aperto oſtio vivere. janitores conſcientia noſtra, non ſuperbia, oppoſuit. Sic vivimus, ut deprehendi ſit, ſubitò aſpici. Quid autem prodeſt recendere ſe, & oculos hominum aureſque vitare? bona conſcientia turbam advocat; mala etiam in ſolitudine anxia atque ſolicita eſt. Si honeſta ſunt quæ facis, omnes ſciant: ſi turpia, quid refert neminem ſcire, cùm tu ſciaſ? Ob te miſerum, ſi contemnis hunc teſtem.* Idemq; *de vit. beat. c.* 20. *Populo teſte fieri credam, quicquid me conſcio (excuſi peſſimè, neſcio) faciam.* Galen. *de affect. cur. c.* 5. Ἀνεχώτατα δὲ ἡ δύσκρασία διαπαντὸς τῆς εὐνοίας ἔξω τοῖς σωφρόσιν εἰσήνεγκε πάθος χαλεπὸν, ἢν ὕβρις ἢ πορνοβασιλεία. δεῖ δὲν ἀκριβῶς, ὡς ὑπὸ μηδενὸς εἰσόντος ἐυεισκήτως μηδενὶ καθειλημμένου ἀδικήματι. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ σπουδαῖοι εἰς τὸ δημόσιον ἄπαντα περιφῆναι τὸν ἑαυτῶν κόσμον. ἔτω καὶ ἐν κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν περίπλεως. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδέμονες τοῦ ἄλλως [τοῖς ἄλλοις ſ.] ἁμαρτάνειν τι φοβερώτατοι, μόνοις ἑαυτοῖς ἐκ αἰσθάνεσθαι· σὺ δ' σαυτὸν αἰδοῦ μάλιστα. πειθόμενος τῷ φάντι, Πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν. De ſe denique fidenter ſatis, verè nécne ipſe viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unquam cogitaſſe, quod eloqui non auderet; nullúmque ſuum factum vel dictum extare, de quo diſſerere publicè non poſſit.* Vide *ad lib.* 1. § 3. & *infrà* § 7. & 15. & *l.* 6. § 16.

Εἴ τις ἄρνω διατρέφοιτο | Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα φοβεῖσθαι, ὡς ὑπολογισαμένους ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c.* 4. De viro bono ac juſto Cicero apud Lactantium *l.* 17. *c.* 24: *Itaque talis vir, non modò facere, ſed nè cogitare quidem quicquam audebit, quod non audeat prædicare.* Vide & quæ ſequuntur ibidem.

Ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων | Vide *infrà ad* § 6. ἀπολαύειν.

Οὐκ ἔτι ὑφιέμενος τὸ ὡς ἐν ἀείστοις ἦν εἶναι] Notat procraſtinationem ſtudii & conatûs ad optima enitendi, ut iſtic, ità *l.* 8. § 22. verbis illis; Μᾶλλον δὲ θέλεις ἀγαθὸς αὐξειν γενέσθαι ἢ σπουδαῖος εἶναι. Epictet. *Enchir. c.* 50. Ἐς ποῖον τὸν χειρονα ἀναβάλλη, τὸ μὴ βελτίσων αὐξῆν σαυτὸν, εἰ ἐν μηδενὶ παραλείπων τὸν διαιροῦντα λόγον; quo loco pro διαιροῦντα, αἱροῦντα legendum ex Marco monuimus, *ad l.* 2. § 5. Vide & Epicurum *epiſt. ad Menœceum, ad lib.* 2. § 4.

Ἰερεῖς τις | Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. de Stoicis; Λέγουσι δὲ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφὸν, φαῦλον δὲ μηδένα. Porphyr. *de abſtinent. lib* 2. Ὁ ὅσιος φιλόσοφος, τοῦτ' ἔστι πᾶσιν θεοῦ ἱερεύς. Ità viri ſancti quiq; in pagina ſacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ *Apoc.* 1. *v.* 6. & *c.* 5. *v.* 10. &, ἱερεῖς τῷ θεῷ, *ibid. c.* 20. *v.* 6. &, ἱεράτευμα ἅγιον καὶ βασιλικὸν, Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 5, 9. quod eodem recidit; ut eruditè docet Caſaub. *ad Athen. l.* 1. *c.* 9.

Καὶ ἐπόπτας θεῶν | Ità Epictet. *lib.* 3. *cap.* 24. Diogenes, τοῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τοῦ θεοῦ διάκονοι καὶ μύσται. *ibid. c.* 26. Et Galeno in *hortator. cap.* 2. ὕπαρχοί τινες καὶ ἐπόπται τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἑνὶ ἰδιωμάτῳ | Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 15.

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀκαθεσίας πονηρίας | *Intactum à libidine, inſcium omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipſius affectum utrumque referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Caſ. *immunem omni injuriâ*, ſive *contumeliâ, quam ipſe ſibi inferat*, ex *l.* 2. § 16. *incapacem mali ullius, ab aliis* ſcil. *illati.* neutrum ſatis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumque ceperim. ὕβρεως ἀνέπαφον, *injuriâ* ſive *contumeliâ intactus.* Siquidem injuria ad ſapientem non pervenit. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 5. *Nulla ad ſapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναίδητον πονηρίας, *improbitatis*, alienæ ſcil. *ne ſenſu quidem ullo affectus.* hoc eſt, adversùs eam perinde affectus ac qui ne ſentiat quidem, πονηρίαν ſumit, quomodo ἀμυδρίαν Apoſt. *ad Hebr. c. 12. v. 4.* οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, σκοῦντες πρὸς τὴν ἀμυδρίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὰ ἄθλα τὰ μείζω | Viros bonos, virtutiſq; ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſthen. *contra Ariſtogit.* ἀλλ' καλῶν ἕνεκεν ἀθλητὰ. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητὴς εἰμι ἀλλ' ἀξιάθλητον· ἐκεῖ γυμνασίαις πολλαῖς καὶ παιδείαις, ἀλοιφῇ, ξυστίδιον, σκυτίδιον, ἀναγκαζόμενον· ἄχει καὶ ψυχῆς ἐπιθαλάμῳ δν πίνει ἐχρῶ. Idémque ἀεὶ ἄθλων. Οἱ μὲν παρελθόντες ὡς εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, ἀθληταὶ ἀρετῆς ἀνδρείοντο. Et monachos *aſcetas*, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat. Theodoret. *hiſtor. lib. 5. c. 20.* Epictet. *lib. 1. c. 18.* ἔτι μοί ἐστι ὁ ἀνίκητος ἀθλητὴς quem & *l. 2. c. 18.* contendens cum aliis athletis; χάριν ἔδειξε. ἐχὶ τοὺς σώφρονας τούτους παίδας (πύλας leg. niſi forſan per ludibrium ita nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστὰς, ἀλλὰ τοὺς ὁμοίους αὐτῆς τοὺς μονομάχους Salsè Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Περὶ μὲν τὸ παρορύττειν καὶ λακπτίζειν ἀγωνίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους· ἀεὶ δ' καλοκἀγαθίας ἄδηλα. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qui præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inquit, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τὰς ταχύτητα, ἧττον τῆς δικαιοσύνης; Vide Platon. *epiſt. 4. ad l. 7. § 51.* Atqui, ut Philo de *providend.* apud Euſeb. *præpar. l. 8. c. 14.* Μαθόντων δ' καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ πεφύσωνται, μὴ ὑφαιρεῖν, ἀποδύντες εἰς τὰς δρόμου καὶ πάλης ζώνας ἀμυθήτους ἀγέλας, αἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγγεγόνασι. δρόμου γὰρ ἀποστάσιον ἔστιν, ὅπου σημεῖον ἀρετῆς, καὶ ταῦτα παρημερεύμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἀνδρεῖον ὄντα στιμύνεσθαι. Itaque Ariſtot. *polit. l. 8. c. 4.* Τὸ καλὸν, ἀλλ' οὐ τὸ σημεῖόν, δεῖ περιλαγγάνειν· ὃ γὰρ λύκοι, ἢ δρομεῖς ἄλλον σημεῖον ἢ ἀγωνίσαιτο ἂν ἄδηλα καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *epiſt. 124. Quid vires corporis aliis & exerces? pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit.* — *Vis tu, reliqui is in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum? Quid hoc eſt? animus ſcil. emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἄθλον μείζον· en ἄθλα μείζω ἀθλητά. Vin' tamen maximo iſto majus? Audi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12.* Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς· & *ad eundem epiſt. 2. c. 4. v. 7.* Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c. 3. v. 14.* κατὰ σκοπὸν διώκω, εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiquis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ* dicti.

Τῆ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι | A luſtatoribus tranſlatum vocabulum: de quo dicetur ampliùs, *ad l. 7. § 52.* Vide & *ad l. 7. § 61.* Acutiſſimè pariter atque elegantiſſimè Johannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat. 22.* Παλαίωμεν καὶ διαπαντὸς κατέχωμεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ἐὰν δὲ ὡς ἐπὶ πολὺ ἀθληθῇς, ἔτω καὶ ἐστεφάνωται. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὴ καταβάλῃς, οὐ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὸ νίκης παιδάζουσι, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανῆται. ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἥττης παιδάζεται. ὅταν γὰρ αὐτὸν ἀφέλωμαι τοῦτο ὑφ' οὗ παιδάζεται, νενίκηκα. οὐ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὥστε συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἤδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ἔστιν· ὥστε ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ δ', νενίκηκα. Diogenes Olympionicam quendam conſpicatus in ſcortum quoddam oculos defixum, Ἴδε κριὸν ἀρσενόμενον, ὡς ὑπὸ πυγόντος κορασίου τεφρολίζεται· *En arietem Martium, quomodo à vili puella proſternitur.* Laërt. *l. 6.* ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὰ ὑπὸ παιδισκαρίου τεφρολιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémque in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanquam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰ, ἔφη, ἀνταγωνιστὰς νενίκηκα καὶ μεγάλους, οὐκ οἶδα ταῦτά ἐστι τὰ ἀνδρόποδα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ διακρινόμενα καὶ τρέχοντα· πρὸ παντὸς δ' χαλεπωτέρους, πενίαν, καὶ φυγὴν, καὶ ἀδοξίαν· ἔτι δ' ὀργὴν τε, καὶ λύπην, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβον καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον ἢ καὶ δυσμαχώτατον θηρίον, ὕπνον καὶ μαλθακὸν, ἡδονήν· ἢ οἴδεις ὅτι ἥττηνται Ἕλληνες, ὅτε ἥττηνται Βαρβάρων ἄξιον μάχεσθαι καὶ θεῖναι, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἡττήθησαν καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Pruſ. *orat. 9.* Magnificè admodum & gloriosè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, quàm turpe ſit, poſtquam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, quem Plato tibi non ſine cauſſa objecerat, ſuperari; ut ne adjiciam, quàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia conculcata, diabolo mancipatum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος | hoc eſt, quod Perſius *Sat. 2. verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fáſq; animi, ſanctóſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

colore virtutis, sed perfectè, &, ut Græci dicunt, ἐς βάθος ac δυσοπιῷ βαπῇ Thomas Mag. in *collect.* Δυσοποιὸς, ἢ εἰς βάθος βεβαμμένη βαφή. ita Marcus istîc: Et Plut. *de Stoic contradict. cap.* 5. διὰ βάθους ἐγκεκράσθαι τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. *epist.* 36. *Perseveret modò colere virtutem, perbibere liberalia studia; non illa, quibus perfundi satis est, sed hæc quibus tingendus est animus.* Et *nat. quæst. l.* 1. *c.* 3. *Purpura, interest, quamdiu macerata sit; — sæpius mersa sit & excocta, an semel tincta.* Idémque *ep.* 71. *Quemadmodum lana quosdam colores semel ducit, quosdam nisi sæpius macerata & recocta non perbibit: sic alias disciplinas ingenia, cùm accepêre, protinus præstant; hæc nisi altè descendit, & diu sedit, animum non coloravit, sed infecit; nihil ex his quæ promiserat, præstat.* Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde δυσοποιά τε καὶ ἀναπόνιπτα, Synesio *epist.* 44.) contraria est ὑποχυὴ, ex eadem tinctorum officina vox petita. (quò & Clemens allusit *Strom. l.* 1. ubi philosophiam dicit εἰς παιδοχὴν τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræque virtutis tinctúram suscipiendam* hominum animos præparare, προτυπῶσαι καὶ προσύφασαι τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præsubigendo*, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀρετῆς autem ὑποχυθὲν Fabius *instit. l.* 10. *c.* 2. Sic expressit: *Non sufficit imaginem virtutis effingere, & solam, ut sic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicuri figuras, quas è summis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Casaub. ad Pers. adjicias licet, opponi etiam huic βαφῇ δυσοπιῷ colorationem illam, quam à sole contrahere observat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l.* 2. in cute tantùm & superficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ὃ γὰρ ἀναγκαῖον ἦν πᾶσι μελάνων εἶναι πάντα μέλανα, *neque enim necesse est, qui cutem nigram habent, reliqua omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 2. quo loco Herodotum refutat, qui *l.* 3. Æthiopum geniturum nigram esse dixerat. Ita Plato *ep.* 7. Οἱ δ' ὄντως μὴ φιλόσοφοι, δόξας δ' ὀπικεχρωσμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῶν ἡλίου ὀπικαυμένοι. Nec illeri digna ejusdem illa *politic. l.* 4. quibus de fortitudine, sed fusiùs, gemina his quæ de justitia strictim Marcus hîc, disserit; ἴσμεν δῆτα ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔριον, ὅστις ἔστι ἀλυκὸν, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ πολέων χρωμάτων μίαν φύσιν τοῦ ἔριου λευκήν· ἔπειτα προεξεργάζονται ἐκ ὀλίγου παρασκευῇ προπαρασκευάσαντες ὅπως δέξονται ὃ τι μάλιστα τὸ ἄνθος· καὶ ὅταν δὴ βάπτωσι καὶ ὃ μὲν ἂν τούτῳ τῷ ὕφασι βαφῇ, δυσοποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν. καὶ ἡ πλύσις ὅτ' ἄνδρ' ῥυμμάτων, ὅτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται αὐτῆς τὸ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ' ἂν μὴ οἶσθα οἷα γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προπαρασκεύσας, ὅπη ἔκπλυτα καὶ μαλθακὰ; πιθανὸν τοίνυν ὑπόλαβε κατὰ δύναμιν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτι ἐξελεγόμενοι τοὺς στρατιώτας καὶ ἐπιπροδιδόντες μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ καὶ παιδιᾷ οἵᾳ ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πειθόμενοι δέξοιντο, ὥσπερ βαφῇ, ἵνα δυσοποιὸς αὐτῶν ἡ δόξα γίγνοιτο καὶ σφόδρα δεινῶν καὶ σφόδρα μὴ ἄλλων, διὰ τὸ πρός τε φύσιν καὶ πρὸς ὄφελος ὀπτηδείαν ἐσκευάσθαι· καὶ μὲ αὐτῶν ἐπαινέσαι χρὴ βαφῇ τὰ ῥύμματα τοῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν, ἥ τε πόνῳ, παντὸς χαλεπαίνει δεινότερα ὄντα τοῦτο δρᾶν καὶ κοπίας, λύπη τε καὶ φόβῳ καὶ ὀδυνμία, παντὸς ἄλλα ῥύμματος. πρὸς δ' τοιαύτῃ δυνάμει καὶ σοφείᾳ παντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείας ἔγωγε καλῶ καὶ πάθημα. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo se in animum induerit, quod de Musica Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 121. quasi συγκεῖσθαι τῇ ψυχῇ καὶ φύσει καθίσασθαι, ut Gregor. Nazianz. *orat.* 13. *animúsque in ea quæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epist.* 6. & 94. Et *sicut lanarum colores, quibus simplex ille candor mutatus est, elui non possunt*: Fabius *institut. l.* 1. *c.* 1. *nec illarum conchylia quisquam in pristinum candorem revocet.* ita, *Difficulter eraditur, quod in hanc modum rudes animi perbiberunt.* Hieron. *ad Lætam.* Itaque *adv. Rufin.* idem: *Si literas didicisses, oleret testa ingenioli tui, quo semel fuisset imbuta. lanarum conchylia nullæ aquæ diluunt.* Et de talibus Greg. Nazianz. pronunciat, ἐρωμένου δὲ τὸ μίασμα εἰσοικίσεται, ἢ ᾠδεῖσι ἀπ' ἀρχῆς ἀγαθόν. Allusit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionysio diceret, πῶς βαφῇ ἐκ ἀνίκητα τῆς τυραννίδος, ἐν πολλῷ χρόνῳ δυσοποιὸν ὄσαν καὶ δυσέκπλυτον. Attulit & Clemens *strom. l.* 6. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἱεροῖς ἡ τύψις τῆς βαφῆς ἐμμένασα, πῶς ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν πρὸς τὰ λοιπὰ παρέχει ἴδια· ὕπως καὶ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνῳ παρῆλθε, μένει δ' τὸ καλόν· καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλοίπατε, ἀναμάξεται δ' αἰσχρόν. αὖ πάλιν γὰρ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικὰ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Quod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, quàm autor ipse voluerat, & ac si lana colore aliquo intincta & imbuta, ad alius eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam post operam in macerando tingendóq; insumptam designatam vellet. Allusisse videtur Musonianum illud à Gellio *l.* 16. *c.* 1. laudatum. Ἂν τι πρᾶξις καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνῳ οἴχεται, τὸ δ' καλὸν μένει· ἂν τι ποιήσῃς καλὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ δ' μὲν οἴχεται, τὸ δ' αἰσχρὸν μένει. Quod Cato in *oratione Numantiæ habita* sic extulit. *Si quid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet, benefactum à vobis, dum vivitis, non abscedet. sed siqua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas citò abibit, nequiter factum illud apud vos semper manebit.* Vide *ad l.* 5. § 16. & *l.* 6. § 30. μὴ βαφῆς. & *l.* 10. § 34. πρὸ δεδομένῳ.

Ἀσπαζόμενον δὲ ὅλης τῆς ψυχῆς τοι συμβαίνοντα] Ita

Ita *l.* 2. § 17. & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς.

Συσταλωδύρμα | Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, 34.

Κρίνανα μὴ καλὰ παρίχεται | Ita Epictet. *differt. l.* 4. *c.* 10. Ἀγαθοῦ μοι, ὃν ἔχω ὄρεξιν. ταῦτά με δεῖ κρίνειν φρονιμώτατον.

Ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἶ πίστευσαι | ὡς ἀεὶ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελούμενα. Epictet. *Enchirid. c.* 38. Ita Charidemus Dionis Prus. *orat.* 30. Τὰ μὴ θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ὀνομάζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) ὡς ἄπταιστα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐφ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. Expressit quod Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἴδαμεν ἢ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Esaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum est, quod locutus es, verbum Domini.* bonum est, quicquid Deus vult, qui summè bonus nisi bonum velle non potest. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ γὰρ εἱμαρμένη πεῖρα | Τὴν εἱμαρμένην sive *fatum* cum Stoicis noster passim inculcat. V. *l.* 5. § 8.

Συμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρῃ | Locus mihi subobscurus, eóq; magis quòd vocabula à Marco hîc usurpata, nisi sint, quod suspicari forsan quis possit, vitiata, nusquam alibi deprehendisse meminerim. Xyl. *Et conflat aliunde, & secum aliud adfert.* Versio textui ipso etiam obscurior. Tentemus an è Marco ipso elicere possimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἦ, inquit, εἴπερ τῷ ὅλῳ κρίνειν, καὶ συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum est, siquidem universo opportunum, & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ κοινὴ ὅλων φύσις. *Confert cuique, quod fert cuique natura universi.* Et *l.* 4. § 9. ἠνάγκαζεν ἡ τῶν συμφερόντων φύσις τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea quæ in commodum ipsi erebat.* denique *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari sermone petitas, τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ. *hoc illi tulit:* & τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, id est, συνεπάπτετο. *hoc illi latum,* id est, *præscriptum est,* à medico nimirum, tanquam utile & salutare. &, de universi natura, imò Jove ipso, ἵνα ἂν τοιοῦτό τι ἤνεγκεν, εἰ μὴ τὸ ὅλῳ συνέφερεν, *non tulisset ejusmodi aliquid, nisi universo id contulisset.* Illud itaq; forsan & hîc voluit, *Et præscriptum est,* à mundi nimirum administratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem sit τὸ συνεμφέρει quòd τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam secum fert;* eò nimirum quò destinamur. Sensum priorem secutus est M. Cas. qui vertit, *& inevitabile est, & utile.* eodémque faciunt, tum Marci ipsius verba proximè antegressa, ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἶ πίστευσαι. tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρον ἐκ θεοῦ, καλῶς
Χρὴ φέρειν.
Quod fata ferunt, id ferre decet. Grot.

ubi Schol. ἐμμένειν φησὶ τοῖς ἐγνωσμένοις παρὰ θεῶν. φέρειν γὰρ φησὶ, χρὴ τὸ ἐκ θεῶν εἱμαρμένον καλῶς. Ad posteriorem illud Palladæ, in antholog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρε· εἰδὲ ἀναγκαίως,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, καὶ τὸ φέρον σε φέρει.
Si te fata ferunt, ferto ferturque. gravatim
Si fers, te crucias; nec minus illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς καὶ θελ τὸ φέρον σε φέρειν, φέρε· εἰδὲ ἀπαθίαις;
Καὶ σαυτὸν βλάπτεις, καὶ τὸ φέρον σε φέρει.
Quò tua ferre volunt te fata, ferare. recusas?
Te lædis; læsum sic quoque fata ferent.

Quod utrumq; in versione sua expressit elegantissimè H. Grotius;

Si quem fors agat atque ferat, ferat atque feratur;
Ni ferat, & feret hunc fors, magis & feriet.

Nec unquam satis prædicatum Cleanthis votum illud, quod ὅπῃ πείθεις ἄγειν. vult esse Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δή μ', ὦ ζεῦ καὶ σὺ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δ' ἐθέλω κακὸς
Καὶ ὧδε γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca sic reddidit *epist.* 107. & ex Seneca Ang. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsique dominator poli,
Quocunque placuit. nulla parendi mora est:
Assum impiger. fac nolle, comitabor gemens:
Malúsque patiar, quod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qui τὸ συνεμφέρειν in *accommodandi* sensu hîc sumit; ut hoc sit quod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut nosmet ipsos eidem accommodemus.* in quam ferè sententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστον ᾖν, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι οἰκειωτάτως πρός σε, καὶ θεὸς σέ πως ἔλαχε. Et *l.* 3. § 16. ἀδιαλείπτως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συνεμφερόμενον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συνεπιφέρον. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique sententiam quam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σε τύπτω. Tu quisquis es, quamcunq; ex istis ipse volueris, amplectare per me licet; aut potiorem aliquam, si comminisci potueris.

Συσχῆσαι πᾶν τὸ λογικὸν | λογικῶν appellatione Deũ atq; Dæmonas simul cum hominibus intelligit. Istîc autem conjunctionis illius tantummodo meminit, quæ ratione prædita invicem astringit omnia. alibi sæpius nexum & conjunctionem cum universo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Cas. *ad Pers. Sat.* 3.

Κήδεσθαι μὲν πάντων | *Aliorum,* inquit, *curam gerere, est naturæ consentaneum.* Ita *infra* § 6. ἴδιον ἀνθρώπου φιλανθρωπία. & *l.* 9. § 3. κήδεσθαι δεῖ; & contra, *l.* 2. § 1. τὸ ἀνθρώπινον ξένον φύσει. Impia itaque, & humanitatem quasi abjurantis & amolientis

amolientis à se, Caini vox illa, *Numquid ego custos sum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad quæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat. 19.* cum Marco nostro planè consentiens; Καὶ τοῦτό σοι κατ' ἀκολουθίαν ἀπόκειται ἐπιστρέφειν, καὶ κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἐγκεῖσθαι σε τῇ φυλακῇ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας, οὗτος γὰρ ἡ φύσις ἐπιτρέπει. Et Ambros. *de Caini & Abel. lib. 2. cap. 9. Recusat fraternæ mortis custodiæ, quasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de se *epist. 12.* Ἐστὶ γὰρ ἐγκηδεὴς, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἢ καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐγκήδεσε. De Demonacte Lucianus: Φίλος ἰδιώτου ἄνωθεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὃν τινα οὐκ οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἀνθρωπον γνήσιον. Ità Apostol. *ad Galat. cap. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* quâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν quemvis esse, cui, cum ope nostrâ indigeat, succurrere possimus.

Δόξης δ' ἐχὶ τῆς ἐξ ἁπάντων | Plato *Lachet.* ἐγὼ μέν τοι ὁ ἑταῖρος ὅτι καλὸς, ὦ Λάχης, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ φαίνεται. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67.* & *epist. famil. l. 5. ep. 12.* & *l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profecto jucunda laus, quæ ab iis proficiscitur, qui ipsi in laude vixerunt.* Idémque Seneca explicans, *epistol. 102. Cùm Tragicus ille ait, nos nil; Magnificum esse laudari a laudato viro: laude digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonarum virtutum secunda opinio est. vel laus est à bono bene reddita.* & mox: *claritatem à gloria* distinguens; *Gloria multorum judicio constat, claritas bonorum.* Itaq; Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Paucis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύεσσι κατηφέσι οἷσιν ἀνάσσειν.

Τῷ ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιοῦντων | Quod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epist. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémque *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenienterque vivere.* & *Tuscul. l. 5. Congruere naturæ, cùmque ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἷς ἔστιν ὅσιος βιῶσαι, ὁποῖος | Idem ferè *lib. 9. § 18, 27.* & *l. 10. § 13.* & *l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua*: *Laudatio hujusmodi turpissimi, mihi ipsi erat pene turpis.* Seneca *epist. 52. Quid lecturis, quod ab hominibus in laudatis, quos non licet laudare? Laudatum excerpit. Non potest illam antiquitatem habere fidem, quæ ubi quid damnandus est, damnat. Malis displicere, laudari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonus non esse, qui bonis placet: nec minus validum argumentum mihi videtur, quòd bonus sit, si malis à regione displicuit.* At editor Lugdun. hîc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fraudem non sine crimen.

Καὶ νύκτωρ γε καὶ μεθ' ἡμέραν | *Noctisque & interdiu.* ità Marinus in Proculo *cap. 3. ad lib. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. quo loco non erat, quod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret, & μεθ' ἡμέρας substitueret. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu*, ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristoph. *Pluto 4. 3.*

Οἴμοι τάλας ἀπόλλυμαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istic interdiu.

Demost. *in Midiam.* Καὶ δὴ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζεν· *& interaiu*, sive *ipsâ luce, sciens prudensque contumeliâ afficiebat.* Polyb. *lib. 1.* ἠνοίγησαν δ' πλείονα ἀδικήματα καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. & ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφανόμενοι, Plut. in *Publicol.* Ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους ἐφορᾶσθαι, &c. nihil tritius aut pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *cataplo*, quia ad Marci mentem facit, ibi Lychnus sive *Lucerna*, Rhadamantho coram adversùs Megapenthem testimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μὲν ἡμέραν ἴσως οὐκ οἶδα· ἃ δὲ περὶ αὐτὸν ἡ νυκτὶ ἐποίει καὶ ἔπραττεν, ταῦτα λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἵοις μεθ' οἵων φοιτᾷ | *Cum quibus se hominibus admiscuerit.* Xyl. Et potest revera ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura fieri: neque numero haud una fieri. juxta illud Phœnicis Euripidei, quod laudant Æschines *adversus Timarch.* Diodor. Sic. *l. 12.* & Plin. *min. l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν βέλτιον κρύπτει κακὸς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἔγνων, γιγνώσκων ὅτι
Τοῦτῳ ξὺν οἷσι φῶτα τοῦτον ἐστάλην.
Si quis malorum pejus occultat virum,
Inquirere ultrà parco; compertum hoc habens,
Talem esse, quemque, qualis amicitiâ utitur. Grot.

Cæterùm haud plenè satis Marci verba expressit is. pleniùs exactiùsque Cas. *quotcunque qualibus voluptatibus*, sive commiscendo sese invicem fœdant & inquinant. Est enim metaphora à limo lutóve quod è terra fit, humido aliquo commixtâ. unde & φυρδὸς non est tantùm *turbidus*, ut Hesychio, sed & μιγαδὸς & φυσιώδης, πρόνους, μάταιος, ἀκόλαστος, Hesych. unde forsan & nostrum, quo Cas. usus est hîc, *motl.* Vide *l. 7. § 67.*

Παιδὸς ἢ μειρακίου ἀκούειν | Cicer. *de Or. lib. 2. Nihil est turpius quàm sapientis ultima ab inscitia sermone pendere.* Idémque *de Oratore perfecto § 41.* Ego cùm à nostro Catone laudabar, ubi reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia de se contemnere. Senec. *epist. 52. Quinta admittit ejus est, quem clamores imperitorum hilarem è auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nunquam volui populo placere. non quæ ego scio, non probat populus; quæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cynici.*

nici. quis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus popularis favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabunt, niſi agnoverint. conciliari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt.* 92. *Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus. Quid enim, inquit, meâ refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infameris ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, *Strom. lib.* 1. Οὐ ποτε ἄρα ὀφειλέου τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἃ μὲν γὰρ ἐκείνους εἰδέναι, ἐν ἀσκοῦμεν ἡμεῖς. ἃ δ' ἡμεῖς ἴσμεν, μακρὰν ὅτι τῆς ἐκείνων διαθέσεως. qui locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit; ità interpretari Herveto viſum, ac ſi pro ἐκείνους εἰδέναι, ἐκείνοις ἥδεται, vel ἐκείνοις ἀνδάνει legiſſet; Sylburg. ἐκείνους εἰδέμεν, ἀσκεῖν, ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *quæ nos novimus illos exercere.* mihi neutrum ſatisfacit: forſan potiùs, ἐκείνοις εἰδεῖεν, *quæ illi nôrint,* ut in membro altero, ἡμεῖς ἴσμεν, *quæ nos ſcimus.* Vide *l.* 4. § 3.

Οὐδ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκουσι | Vide *lib.* 8. § 52, 53. Senec. *epiſt.* 9. *Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranquill. c.* 2. *Unus effectus eſt vitii, diſplicere ſibi.* & *epiſt.* 47. *Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l.* 9. *c.* 4. Διαφέρονται ἑαυτοῖς οἱ φαῦλοι· καὶ ἕτερον μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βέλονται. Vide ſis cætera.

§ 5. Μήτε ἀκύρου | Apud. Ariſtotel. *Rhetor. l.* 2. *c.* 24. neſcio quis.

Εἰ γὰρ δὴ τοῖς κακῶς δεδρακόσιν
Ἄκυρος, δίκαιον οἷς ὀργὴν παρεῖν·
Οὔτ' εἴ γ' ἀναγκάσειέ τις τὸ θεῖον πιεῖν,
Περσῆκόν ὅτι τῷ δ' ὀφειλέσθ' ἑκόντι.
Si noſtra in illum ſe ira non rectè ferat,
Qui non ſuâ aliquid ſponte commiſit mali;
Nec qui coactus alteri benefecerit,
Ullum meretur aut honorem aut gratiam. Grot.

Vide *l.* 4. § 34. Auguſtinus *confeſſ. l.* 1. *c.* 12. & ex eodem Petr. Lomb. *ſentent. l.* 2. *diſtin.* 40, § 2. & Proſper. *ſent.* 172. *Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt quod facit.* Idémque *in Joan. Evang. tract.* 43. *Quod quis invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere,* Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox.* 5. *Soli hoc contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκαινώτατος | Quod ubiq; damnat. Vide ad *l.* 2. § 2. Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκαινώτητον, μήτε τὸ πρακτικὸν ἀριλόσοφον. Senec. *de beat. c.* 20. *Sic vivam, quaſi ſciam aliis me natum: & naturæ verum hoc nomine gratias agam.* & *ep.* 48. *Non poteſt quiſquam beatè degere, qui ſe tantùm intuetur, qui omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, quæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliquod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνεξέταστος | Ità Baſil. Cæſar. *epiſt.* 44. Οὐδὲν ἀνεξέταστος πρακτέον. Et *epiſt.* 54. Πάντα μὲν λόγον, πᾶσαν δὲ πρᾶξιν καθήκουσαν ἀκριβοῦσθαι δίκαιον. Vide & *infr.* § 6. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 37. Idémque *in Eſaiam.* & apud Simeon. Logothet. *orat.* 21. Χρὴ ὦν, ὥσπερ ἐλέγθη, τὸν λόγον τοῦ ἀνωτάτω χωρεῖν παρ' ἡμῖν λαμβάνοντα, ἕκαστα κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τά τε δικαστικὰ καὶ μή, καὶ συγκατάθεσιν μὴ προσφέρειν, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ψυχῆς μὴ ἀκριβῶς ἐπιβλέπειν. ἐνεξαπάτητος γὰρ ἕκαστος, ἐν οἷς ἔξεστιν ἀπροσκόπως. Galen. *hortat. c.* 6. Itaque ἐκ τοῦ μὴ ἀνεξετάστου, τὸ ἀπερίσκεπτον καὶ ἀνεξαπάτητον γίγνεται, de quo Marcus *l.* 7. § 55. At contrà Apelles hæreticus referente apud Euſebium *hiſt. Eccleſ. l.* 5. *c.* 13. Rhodone, Μὴ δεῖν ὅλως ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἐμπίστον, ὡς πιστὰ δικαιοῦν. quod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, quâ eum conditor Deus inſtruxit, utatur. nec multùm abſcedunt aut ſuperſtitioſi Judæuli, qui, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebræomaſtig. l.* 2. *c.* 2. ex Moſis verbis *l.* 5. *c.* 17. *v.* 11. perperam acceptis, tradunt, quòd, *ſi ſapienter dixerint tibi, dextram eſſe ſiniſtram, vel contrà, tibi ſervarique debeat*; aut ſuperciliosi Jeſuitæ, qui referente Paulo Soarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pauli* 5. *adv. Venet. l.* 2. in *Regulis* Potavii relictis ann. 1606. *reg.* 3. aſſerunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, quod oculus album eſſe renunciabit, vice versâ, illius definitioni eſſe acquieſcendum.* hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀνθελκόμενος | *Neque patere te retrahi.* Xyl. *nec cum reluctatione,* Caſ. *Malim neque affectibus abreptus.* quod Jacob. Apoſt. *c.* 1. *v.* 14. ἐπιθυμίας ἑλκόμενος. Et Marcus *infr.* § 15. ὀρεκτικῶς ἀνθελκόμενος. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg.* 1. τὰ πάθη πάθοι τις ἂν ἡμᾶς ἀνθέλκοντα. Vide *l.* 2. § 2.

Μήτε κομψείας | Ità § 8. Οὐδὲ κομψὸν. & *l.* 4. § 51. καὶ τῆς κομψείας. & ἀκομψότερον. *l.* 6. § 38. quæ τῷ φιλοπαίκτῃ καὶ χαριεστάτῳ. ullarpari inoret Pollux *l.* 5. *c.* 45. Ariſtoph. *nubib.* 2. 1.

Πρῶτον μὲν εἶ κομψὸν ἐν συνουσίᾳ,
Primò quidem ut ſis lepidus in congreſſibus:

Idem *avib.* 1. 3.

Μὴ γὰρ νόημα κομψότερον ἤκουσά πω,
Noema nunquam audiverim elegantius.

Ubi Schol. κομψεία, ἁλαφεία, ἑορτασμός, *feſtivitas, urbanitas.* Euripid. apud Ariſtot. *Polit. l.* 3. *c.* 4.

Μὴ μοι τὸ κομψὸν, ἀλλ' ἐν πόλει δίκη.
Speciosa mitto; prome queis urbi eſt opus. Grot.

Ariſtot. *de Cœlo l.* 2. *c.* 13. κομψὸς μὲν, οὐκ ἀλη-

ὧς δέ. *argutè quidem, haud verè tamen.* In sermonis autem elegantia aut festivitate studium poni Marcus alibi vetat. Vide *l.* 1. § 7. ἀστειολογίας. & *l.* 8. § 30. σεμνῶς. Plato in *Politic.* Καὶ διαυλάξης τὸ μὴ ἀποδύζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν. πλησιώτης δὲ εἰς τὸ γῆρας ἀναφανῇ φρονήσεως. Latiùs tamen extendit idem *epist.* 10. Τὸ δὲ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑμὲς, τοῦτο ἐγὼ φημὶ δεῖ πρὸς ἀληθινὴν φιλοσοφίαν τὰς ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας εἶναι προσαρμόττον, ὀρθῶς ὀνομάζειν. Aliud est τὸ κομψὸν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio cultus animi est: si circumtonsa, est & sucata, & manufacta, ostendit illum quoque non esse sincerum, & habere aliquid fracti. non est ornamentum virile, concinnitas.* Sed de sententiarum potiùs ratione Marcus istîc. Cæterùm, μήτε κομψείαν τὴν διανοίαν σου καλλωπίζῃτω, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis affectam fcteris*; à Marci mente nimium quantum recessit. *Dianoiæ figuratæ*, sive *figuræ sententiarum* rhetoricæ magistris quid sint, docet Fabius *instit. l.* 9. *c.* 1.

Πολυρρήμων | Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔξω, ἢ λαλεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπράγμων | Vide *l.* 4. § 24. De sapientibus ex Stoicorum sensu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπραγμονάς τε εἶναι ἐκκλίνειν δὲ τὸ καθόλου. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chrysippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀπράγμονα τε καὶ ἰδιοπραγοῦντα εἶναι. Verba Chrysippi, Οἶμαι γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὑτοῦ πράττειν. ὁμοίως τῆς τε αὐτοπραγίας καὶ ὀλιγοπραγμοσύνης ἀρετὰς ὄντας. Idem *libr. de eligend. propt.* Τὸ γὰρ ὄντι φαίνεται ὁ Χρύσιππος βίον ἀπλανῆ καὶ ἀσφαλῆ ἔχειν ὁ πάνυ φησὶ πολλῶν δυναμένων τοῦτο συμβαίνειν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non Epicuros tantùm, sed & *Zenonas quietis magistros* dicit. Quanquam Tigellinus impurus ille Neronis Palpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ sectæ objicit, quòd *turbidos & negotiorum appetentes facias*. Siracides *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἐλαττούμενος πράξει ἀργίαν, σοφισθήσεται.

Ὅ τι σοὶ δοκῶ | Mentem nunc *dæmonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & Deum dicit, ut hoc loco, hic *l.* 12. § 26. ὁ ἑκάστου θεός. ibi plura vide.

Πεσσάτω | Ita *l.* 5. § 27. πεσσάτω καὶ ἤγεμόνα.

Ἄρρεν | Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus:

Ἄρρενα γὰρ λόγον εὗρες ——

Masculum enim verba invenisti — vel

Masculam enim vitæ rationem tu reperisti.

Et Seneca *epist.* 33. *Totus contextus illorum virilis est.* Apud Persium *Sat.* 5. *v.* 144. *Masculam bilem*, i. e. *Masculum animum criminis loco luxuria objicit juveni in suis castris militanti.* Casaub. ibi.

Ἀναπεταχώς | *qui so ita comparaverit.* Xyl. vel *composuerit.* ἀναπάξας, εὐτρεπίσας. Hes. & Suid.

Πεπεμμένον τὸ ἀνακλητικόν | Translatum videtur à re militari: quod & Suidas censet, ubi locum hunc laudat, nisi quòd τὸ ἀνακλητικὸν illud esse *classicum* existimet, *quo εἰς πόλεμον οἱ ῥᾴδιοι ἀναλαῦν), ignaviores ad prælium in eundem incitantur*; cùm sit potiùs, ut Budæus, *quo receptui signum datur, & à pugna, fugorumve prosecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apopth. Lacon.* Ἄλλος δὲ πρὸς τάξεως τὸ πολεμίῳ τὸ ξίφος καθαφέρειν μέλλων, ὅτε τὸ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, οὐκέτι κατήνεγκε. quod idem & de Chrysanta Persa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. quæst.* 39. à Cyro eo nomine laudato; ex Xenophont. *pæd. l.* 4. Ita & Pollux *onomast. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ἔφοδον opponit τῷ ἀνακλητικῷ. Et clarius adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακλητικὸν, ᾧ τὸ χρῆσθαι τῆς μάχης συμβολῇ· ἀνακλητικὸν δέ, τὸ ἐκ τῆς μάχης ἀνακαλοῦν. Ita Diodor. Sicul. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀνακαλεῖσθαι τοὺς ἑαυτῶν. παρήγγειλε τῇ σαλπιγγῇ· & Plut. in *Fabio*: Τῇ σάλπιγγι σημῆναι ἀνάκλησιν. quod Synes. in *Calvit.* καλεῖν ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Pastoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ assueverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐνέπνευσε, καὶ αἱ αἶγες ἔστησαν, τὰς κεφαλὰς ἐφύμνας ἔτα ἐνέπνευσε τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐνέμοντο κάτω· αὖθις λιγυρὸν ἦσεν, καὶ ἀθρόαι καπεκλίθησαν· ἐυσειστὶ τὸ ὀξὺ μιλῶν, αἱ δ', ὥσπερ λύκοι φοβηθέντες, εἰς τὴν ὕλην κατέφυγον· μικρὸν ὀλίγον ἀνακλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξελθοῦσαι ἡ ὕλης, πλησίον αὐτοῦ, ἦ ποδῶν ζωὴ ἐφάνησαν. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀνακλήσει σωφρονεῖν ἠμέρωσαν Daphnis fertur. Idémque *l.* 2. Λαβὼν τὴν σύριγγα, συρίζει γοερὸν, ὡς ἐρῶν· ἐρωτικὸν, ὡς πείθων· ἀνακλητικὸν, ὡς δηλονότι. Eodem respexit Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 29. Ἐὰν δὲ ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν ὡς τὸ Σωκράτει, πειθαρχεῖν δεῖ τῷ σημαίνοντι, ἵνα στρατηγῶ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν δὲ μὴ παρέχῃ ταναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, ἔρχου. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν μὴ παρέχῃ ξυρὰς; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατιώτης, τὸ ἀνακλητικὸν μου σημήναντος, πείθομαι, ἀπολοῦμαι, ἀποφημίσω τὸν ἡγεμόνα, ὕμνων αὐτὸ τὸ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μὲ ἐκεῖ πέμψῃς, ὅπου τις ἔξεσται ἀνθρώπων, ὃ σοὶ ἀπλῶν ἔξεσται· ἀλλ' ὡς σῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικὸν, αἰδέσομαι ὅτι μοι χρείαν οὐκ ἔχεις. Potest & à re nautica sumptum videri: quâ imagine eâdem ferè in argumento eodem usus est Epictetus *Enchir. cap.* 7. Καθάπερ ἐν πλῷ, τῆς πλοίου καταστάντος, ἂν ἐξελθὼν ὑδρεύσασθαι, ἔδοξε μοὶ παρεργον, καὶ μυσκλίδιον

ἀναλέξῃ ἢ βολβάριον, τετάφθαι [al. πάπτεσθαι] ὃ δεῖ τῷ διδόντι ὅτι τὸ πλοῖον, ἢ σωτηρίας· ἐπιφέρεσθαι, ἵνα τοι σέ γε ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, ἢ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένῳ ἐμβληθῇς, [ἐκβληθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ σεσῳσμένα. ὅτου γὰρ ἂν βίᾳ, ἐὰν διδῶται αὐτὶ βολβῶν ἢ κοχλιδίων χιλιάδες ἑκατὸν, ἢ πλεῖον, οὐδὲν κωλύσει. ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχε ὅτι τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὑπορρῴμενος· ἐὰν δὲ γέρων ἢ μικρὸν ἀπαλλαγῆς ποτε τοῦ πλοίου μακρὰν, μήποτε καλοῦ ἐλπίσῃς. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. quo loco, quod ἀναλληπτὸν istic, ἐνδόσιμον idem dici videtur.

Εὔλυτος | Citat Suidas è Marco istâ, sed non explicat. Sic *infr.* § 71. εὐλύτως ἄγειν. & § 16. αὔλυτον. Potest autem τὸ εὔλυτον istud à *vestitu* sive *calceatu* translatum videri, qui quò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Ipsicrate Diodor. Sicul. *l.* 15. Τὰς δὲ ὑποδέσεις τοῖς στρατιώταις εὐλύτους καὶ κούφας ἐποίησε, τὰς μὲν γὰρ τῶν νῦν ἐφικεκλεῖδας ἀπ' ἐκείνης καλουμένας. Indè Luc. 3. *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τῆς ὑποδήματος. quem locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ πού φασι γυμνοποιῆσαι, ἀπολύσαντα τῆς σώματος, καὶ δὴ τότε ἀμύητα τῶν τοῦ λυχνοῦ θαύματα τὸν ποδα. Ità Lucr. *l.* 1.

—vita quoque omnis
Omnibus è nervis atque ossibus exoluatur.
—veluti cùm lubrica serpens
Exuit in spinis vestem.—

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

—vestémque relinquere ut anguis,
Gnideret.—de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. c. 26. ἐλεύθερος ἦν, ὅτι ἀπεκεκλείκει πόθεν τὰς τῆς δουλείας λάβας· πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μόνον ἐπεφερόμενα. *omnia appensa tantum, non adstricta habebat.* Interpres enim doctissimus perperam reddidit; *Omnia à scipsa pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, quæ sponte suâ decidunt, quum immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l.* 5. c. 4. Πάντων δὲ ἐστὶν αὐτόματος ἀποβολὴ ὅταν ᾖ τὰ περικάρπια, μᾶλλον ἰσχνὰ καὶ ἐπιπόλαια. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect.* sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis auferit, senibus maturitas. quod Senec. *epist.* 30. *Sextius leniter emittit, non repente avulsum vita, sed minutatim subducit.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem. Idem in Oedip. 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi autem possunt cum Marci istis Epicteti illa *dissert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσίδας μὲν περὶ αὐτὸν οὐδὲν ἧττον πολλοὶ ἐποίησαν ἢ πολλάκις ἀνάγκην ἔσχον ἀποδύσασθαι, ἀνίεν. ἵνα σφοδρότερον ἔδεξε αὐτὸ. τὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν, ἢ τὸ ἴδιον αὐτοῦ, ἢ τὸ ἀνεπιτήδευτον, ἢ τὸ ἀνεπίπλαστον, ἢ τὸ ἀδεὲς δίδει, ἢ τῆς ἀναγκαίας κηλίδος, ἐκλύτως ἔχειν πρὸς αὐτὴν· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχουσι ἃ πάσχουσι· & fortasse istic etiam ἐκλύτως fuerat. Vide ad *l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκον διόμενον | Juramentum omne viro ejusmodi, qualem Marcus istîc delineat, variis rationibus neutiquam necessarium videri possit. Ac primò quidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. quia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à quibusvis fides adhibebitur. καὶ γίγνεται τοιούτοις αὐτὸ ὅρκον ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In quam sententiam argutè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸν ὅρκον, ἐκ συμφωνίας τῆς καὶ τὸ ἀληθὲς γίνεται· τὸ εὐορκεῖν [ità Heinf. quod vulg. εὐρεῖν.] ὃν συμβαίνει καὶ τῷ κατὰ δίωξιν τῷ ἐν τοῖς καθήκουσι. καὶ τοίνυν ἓν τὸ ὅρκου χρεία, τὸ καὶ ἄπαξ ἀληθείας βιῶναι. Clariùs Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ ἅπαξ εὖ βιώσας λόγος ὅρκου πιστότερος πᾶς πάντων ἅπαξ ἀκουσθέντων γεγραῦται ψήφοις. ἐκεῖνος, οἱ πιστεύσαι βαλόμεθα, εὖ βιῶναι. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύναι θεούς· ἀσκεῖν γὰρ αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laert. *l.* 8. Quod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ὃ φαῦλα πάντα. πῶς ἐγ πείσομαι;
Λόγῳ, τέρπω τε τὸν λόγον πιστωθέν.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. lib.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἰσχυρότερον ὅρκου· τὸ δ' ὀμνύειν αὐτοῖς ἀπείρηται, χείρων τις τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσι. ἤδη γὰρ ἂν κατεγνῶσθαι φασὶ τὸν μὴ πιστεύοντα δίχα θεοῦ. Cicero *pro Balbo*: *Athenis sæpe, cùm quidam apud eos, qui gravitèr quæ mitterent, & testimonium publicè dixissent, & ut nostrorum Græcorum est, jurandi causâ ad aras accederent, quidam omnes judices, nè is juraret, reclamâssent.* Xenocrates is fuit, uti docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ὃν ἠρώτησέ τις, εἰ ἀξιόπιστος σοφὸς ἔσται μὴ ὀμόσας, ἔφη, μᾶλλον, εἰ ὀμόσειεν. Aristoteles. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qui hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, quod sibimet ipsis pro modum dicendæ sententiæ loco remittere non erubuit, sinceritati ejus concedendum existimarunt.* Vide quæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plaut. *Amphitr. Act.* 1. *Scen.* 1. *v.* 281.

Nam injurato scio plus credes mihi, quàm jurato tibi.

Ità quod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκος πιστός, ἀλλ' ὅρκου σέβας.
Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

sive ut Grotius reddit,

—vir sacramento fidem
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀνεπίδουλον καὶ τὸ ἀσφαλές· quia, cùm sit sponte suâ æqui bonique tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim quemadmodum de legibus Demonax Cynic. ap. Lucian. οἱ μὲν γὰρ νόμοι τοῖς φαύλοις, nimirum, πρὸς τὸ μὴ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἀκοῦσαι διὰ τὸν νόμον. οἱ γὰρ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι ποιοῦσιν ἑκουσίως, ἃ ποιοῦσιν ἀκοῦσαι οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς κυνὸς ἢ μαλεροῦ λύκου τινὶ ἡδονὴ ἀπογευσάμενοι, καὶ σὺν τῷ δεινὸν ἀπολιπόντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot.* & *de virt. moral.* Et Constantius Imper. *orat. pro Themistio*: Εἰ δυνατὸν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῆς ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκης οὐκ ἂν ἦν ἐν τῷ χρείᾳ. ὧν γὰρ νῦν διὰ τὸ δεῖν ἀπέχεσθαι, ταῦτα ἂν ἑαυτῶν ὑπεμειδίασεν. Itaque Aristippus, Τί πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, requisitus, respondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομεν. *Eodem quo nunc vivunt modo victuros philosophos, etiamsi leges omnes tollerentur.* Siquidem id suâ sponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil istoc viro bono opus, quò ad id quod est officii sui obeundum, vel impellatur, vel obstringatur: quum sponte suâ facturus sit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis constricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus post Q. Fabium in prælio occisum; *Hoc jurástis* inquit, *milites? fugientes vos in castra redituros? adeò ignavissimos hostes magis timetis, quàm Jovem Martémque per quos jurástis? at ego injuratus aut victor revertar, aut propè te hîc, Q. Fabi, dimicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Id pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulso legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásq; in patrium etiam citra juramentum in officio continebant. Atq; hoc est quod Solon, ut Laert. *l.* 1. Κἂν ὀμόσῃ δέον μὴ ὀμόσαι, ἔσται ἐπιορκότερος ἢ μὴ ὀμόσας, quàm nec *injuratus* prorsus vir bonus: *sacramento* non vulgari tamen illo, adactus, sed sanctiore etiam, si quid in istis aliud alio sanctius æstimatur, quódq; facit, ut illius idcirco nullus indigeat. Seneca *epist.* 37. *Quod maximum vinculum est ad bonitatem, promisisti virum bonum. Sacramento rogatus* (ait *epist.* 65. *Sapiens, affectatórque sapientiæ vitæ*) *non detrectat, rogatus*, &c. Et *de vit. beat. c.* 1. *Sacramento bonæ mentis adacti sumus.* Cæterùm eam sententiam, quam priore loco proposueram, ἐμμόνως. Tertio denique (id quod Marcum istîc cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκως καὶ ἀνεπιδεῶς quàm eo sit animo eâque sit fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat necesse, si dicenti fides denegetur; cùm ab aliorum de sese opinionibus ac judiciis bonum suum ac beatitatem neutiquam pendere persuasum habeat. quò spectat & quod sequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec testimonium alienum; sic affecto, usui (necessario saltem) futurum.

Μὴ πιστεύειν πᾶσι ἀνθρώποις | Ità *l.* 7. § 62. ὅτι οὐκ ἀνεπιεικὲς δόκει. Et *infrà* § 16. οὐ δὲ ἀπιστοῦσι ταῦτα, &c. *parum pensi habiturum, etiamsi non ipse fidem adhibuerint, talem esse revera, qualem præ se fert.* Τί δ' ἐμοὶ τῆς ἢ ἀνελπίστου σοὶ αὐτῷ, οὐδ' εἰς νῦν βάλλεται. *lib.* 10. § 11. aliud est autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ πεπιστεύκατε, οὔπως ἐπίστασθε.

Ἐν ᾧ τὸ φαυλέγον | Vitiosa proculdubio scriptura. ambigua satis emendatio. Eruditus vir D. Boot. vult ἓν ᾧ, quasi dicat: *hoc unum cum primis attendatur*, vel *agatur*. quomodo Apost. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* est quod ago, quod attendo. Ego existimaverim legi posse, ἐν ᾧ, vel, quia id forsan poetarum est peculiare, ἔνι ᾧ, ἐνὴ τὸ ἔνεστ ᾧ, *inest autem* hujusmodi, quam suprà delineaveram, animi constitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel si cui minùs hoc arriserit, quia moniti seu præcepti rationem præcedentia habent, ἐνῆν ᾧ, aut ἐνέστω ᾧ, *insit autem*, aut *inesto verò*, &c. Cæterùm aliorum arbitrium esto. ego nihil statuerim.

Τὸ φαυλέγον | Apul. in *epit.* *Cæterùm Platonica familia nihil novimus nisi festum & lætum, & solenne & superum & cæleste.* Senec. *epist.* 60. *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam: semper illic serenum est.*

Ὀρθὸν ἓν ᾧ χρὴ, καὶ μὴ ὀρθούμενον | *Rectum igitur esse oportet, non autem erectum.* hoc est: qui *recte* ipse per se jugiter consistat *incedátque tolo*, ut Horatius loquitur, *l.* 2. *ep.* 1. non qui lapsus, vel lapsabundus alienâ manu erigi opus habeat; quomodo de Hectore Homer. *Il. n. v.* 272.

——ὁ δ' ὄρθιος ἔξεταν ὀρθός
Ἀσπὶς ἐχέμεν θοὺς· τὸν δ' αὖλ' ὄρυσσον Ἀπαῖοι.

Et de Eurýalo, *Il. ψ. v.* 604.

Ὡς πληγεὶς ἀνέπαλτ' αὖτως μεγάθυμος Ἐπειὸς
Χερσὶ λαβὼν ὄρθωσε. ——

Sophocles *Oedip. Colon.*

Πέφυκε δ' ὀρθῦν, φλαῦρον, ὃς νέῳ πίσει.
Frustra, in juventa lapsus, erigitur senex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* ὅτι γὰρ πεσόντας οὐκ ὀρθοῦν, οὐδὲ διδάσκειν ἀνορθοῦσθαι. *Neque enim aut erigere alios idoneus est, qui ipse cadit; aut docere, qui ipse nescit.* Vide *ad l.* 1. § 15. Suid. Ὀρθὸς κλίνας ὀρθῶ. Μάξιμος· Ὀρθὸς ᾖ (f. δεῖ) εἶναι καὶ μὴ ὀρθούμενον. Verùm sæpiùs istîc jam nominatus & deinceps nominandus, non sine grati animi significatione, D. Boot. aliorsum hæc accipit. *Esset*, inquit, *plus quàm Stoica rigiditas, ἀναισθησία exigere à sectatoribus sapientiæ, cùm illa non nisi ipsis sapientibus competat. deinde sibi ipsi contradiceret, ut qui passim monet à peccatis quidem cavendum esse omni curâ & diligentiâ; sin in aliqua prolabaris, resurgendum esse, & meliora monstranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 12. & *l.* 8. § 16. *Quin & l.* 7. § 12. *iisdem verbis, quæ hîc difficultatem pariunt, sed sensu diverso.* Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος. *Sensus itaque, ni fallor, hic est.* Ὀρθὸς inter alia valet, quod Latinis *erectus* vel *surrectus*; τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συσκυφοῦν, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympos.* Μανικὸν ἦν τοῦτο πρὸς ἀνόητον ἡδονὴν ἐξαίνους ἔχειν ὀρέξεις. Theophr. *l.* 5. *de causs. c.* 4. μὴ πολὺ πολυτελῆ, ἅπερ ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ, πολὺ ὕδωρ ἀγεῖσθαι Lucian. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀναγκαίοις ἐνδεὴς ἂν εἴη, μηδ' ὅπως πολυτελῆ ἔχειν ὀρέξεις. Vult igitur Marcus, *è disciplinæ suæ placitis, ut rectus insistas, idque per te, ità ut externis* veluti *fulcris non indigeas: alioqui fore, ut semper verseris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis (honore, divitiis, liberis, &c.) in quæ te inclinabas, quibus te probè suffultum putabas, subductis; quod facillimè ne multis occasionibus fieri potest.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud tritissimum Stoicorum dogma, *Virò sapienti debere omnem felicitatem intra sese repositam esse, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipsius potestatem sitis.* Itaque sic interpretor, *Oportet ut stes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* supr. *ad l.* 2. § 11. Marcus ipse *l.* 7. § 2. Τοῦτο πάνδε, καὶ ὀρθὸς εἶ. favent huic interpretationi, & antegressa illa, τὸ ἀνεξάρτητον τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, &c. quibus adjungi possunt & Epicteti illa, *l.* 3. *c.* 24. Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ βοῶν, καὶ μεγάλα πάνυ, οὐδενὶ λόγῳ τὸ παρεμπεσὸν τῆς ὑπηρετικότητος. Ità fuerit, sed à corpore ad animum traductum, quod de Umbricius apud Satyricum *sat.* 3.

—*pedibus me*
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.

§ 6. Εἰ μὲν χρήσιμον φαίνεται | Ità Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Εἰ πρὸς ἄλλα τινὰ μείζονα ζητεῖς, οὐκ εἶ φιλόσοφος. Ἀρκοῦσα ἑαυτῇ | *supra* § 5. teste nullo, ope operâve nullâ indigens. Vide *l.* 9. § 26.

Καὶ ἐν τῇ ἀμυδρᾷ | Vide an non [ἐν] illud inducendum sit: ut sententia ipsa procedat. ἀρκοῦσα ἑαυτῇ, in eis quæ rationis ope administrantur, καὶ τῇ ἀμυδρᾷ, in eis quæ ἀνεξέλεγκτα contingunt vel discernuntur potiùs.

Τὸ δοῦναι τοῖς οἰκείοις ἀπόλαυσιν | Ità *l.* 12. § 29. dixit ἀπόλαυσιν τοῦ ζῆν. Sensuum prægnans dictio. Εὐ enim ἀπολαύειν, sive *frui*, cum oblectatione quadam in re adepta prorsus acquiescere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in schola Theologica, *peccatum in hoc omne consistere, quòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Augustin. *de doctrin. Christ. l.* 1. *c.* 22, 32, 33. Et *de Trin. l.* 9. *c.* 8. & *l.* 10. *c.* 10, 11. & 23. *quæst.* 30. Petr. Longob. *sent. l.* 1. *dist.* 1. & Thom. Aquin. *sum. part.* 1. 2. *quæst.* 11. *art.* 3, 4. Verùm Marco ipsi nemo melius τὸ ἀπολαύειν istud nobis explicaverit. Is *l.* 10. § 32. ἀπόλαυσιν, inquit, δεῖ ἀπολαύειν, οὗ ἡ ἕξις τῆς ἰδίας φύσιν ἐνεργεῖ· ἀπόλαυσιν sive *fruitionem oportet ducere, quicquid secundùm naturam suam exequi datur.* hoc autem quomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco ista nobis sunt, οἷον ὅτι τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἡγεμονὴ, quo *delicias & luxus sunt hominibus voluptati dedita*, qui in ea nimirum summum bonum statuunt, & quorum vita βίος ἀπολαυστικὸς dicitur Aristoteli. *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 5. & *Eudem. l.* 1. *c.* 4. & ipsi ἀπολαυστικοὶ. *ibid. lib.* 2. *c.* 4. quo sensu & ἀπολαυστικὴ φαντασία, *suprà* § 4. quæ *videnda ibidem.* Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 13. *Viri officium est, inter alia, & beneficium dare. quare ergò dat? ne non det, (scilicet* nè officio suo delit) *ne occasionem benefaciendi perdat. vobis voluptas est, puerili vitio assuescere ærumpusculum, & securi diem soporis similimam appetere, & sub densa umbra latitare, tenerrimisque cogitationibus, quas tranquillitatem vocatis, animi mucentis oblectare torporem, & cibis potionibúsque intra hortorum latebram compera ignaviâ pallentia fagina: nobis voluptas est dare beneficia, vel laboriosa, dum aliorum labores levent; vel periculosa, dum alios à periculis extrahant; vel rationes nostras aggravantia, dum aliorum necessitates & angustias laxent.*

Εἰ ἡ μαθὼν χρήσιμον φαίνεται | Quod Plin. *l.* 1. *ep.* 12. — *scientia putas unâ virtute minorem.*

Τὸ ἐναρμόνιον ἐν σοὶ λογικῷ | Vide *lib.* 2. § 13.

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντες | Explicat, quod suprà dixerat § 4. μὴτε ἀνεξέτασον. Epictet. *l.* 3. *c.* 12. Ὃς γὰρ Σωκράτης ἔλεγε, ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, οὕτως ἀνεξέταστον φαντασίαν οὐ βιωτὸν λέγειν, παιδεία, φησὶν, ἐστὶν ἡ μέλλουσα ἡμᾶς ἀγαθοὺς ποιεῖν περὶ τὰς φαντασίας. τὸ ἔχειν τὰς φαντασίας ἀνεξετάστους, ἀπαιδευσίας ἐστὶ καὶ ἀμαθείας. Eadem idea proponit, *l.* 3. *c.* 3. ἐὰν μὴ λάθῃ σε ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν ὀλίγοις, μηδὲ μικροπράγμοσι· quæ & eadem ferè habet *l.* 2. *c.* 17. quo loco, nec immeritò, illud poscenti succlamat, σὺ δὲ ἀνεξέταστον ἐᾷς σεαυτὸν οὐ μικρὰς ἡμῖν ἐπιβολάς; neque enim ferè natura humana fert ista; sed

Τῶν ἀδιαπτώτων, ἀσφαλῶν, ἀκλήτων, ἀκωλύτων, ἀταράκτων, ἀπροσκόπτων, ἀπροσπταίστων πρᾶξιν, ἀπόλαυσιν, id est, *suadalam, suasibilem, intrepidam, expeditam*; ità Xyl. istic accepit, *quæ nullo impedimento retardantur.* reddidit. Verùm πάθος, pro *morbo*, *vitio*, *fœditate* quavis corporeâ, haud facilè apprehendimus in medicorum aliorúmque scriptis. Hippocr. *de loc. in hom.* ἡ δὲ φλὲψ ἡ ἐπὶ τῷ ἥπατι ἐοῦσα, ἐὰν μὲν ἐκ τοῦ ἥπατος πάθεος ἀπόστασιν ἔχῃ, ἐκ τούτου τὸ ὑδρωπικὸν, καὶ τὸ λευκοφλεγματικὸν ἐπιγίνεται. Eadem *de Sect. optim. c.* 10. § 18. ἐπὶ ἥπατος πάθεσι, καὶ ἐπὶ κωλικοῖς πάθεσι. *in hepatis & ventris affectibus*: sive, *in hepate atque in ileo affecto.* Alex. Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 138. σημεῖον δὲ χολῆς ἐστὶ τὸ ἐμέσαι τὴν χολώδη πάθος. *est enim topica nervorum linguæ affectio.* Casius *problem. q.* 59. ἡ χολερὰ πάθος ἐστὶ τοῦ στόμαχου Cholera ventriculi affectio

fectio est. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πάθους σωματικὰς, quas iſtîc *αἰδημοσύνας*, appellat, & *lib.* 5. § 26. τὰς παθητικὰς ἐν τοῖς μορίοις. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἡδὺν παθητὸν, id eſt, *corporis ſui affectuoſum* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Empiric. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ὑπομνητικὸν ὀρεκτικῶς ἔχειν καὶ παθητικῶς. Et ἕξιν παθητικὴν τοῦ νοῦ φαντασίας quam & πάθος ἐν ψυχῇ ea eorundem mente *ibidem* definit: de qua vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huîc vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perturbationem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de virt. cohibend.* ubi πάθος ὑπανδρικὸν vulgò exhibetur, quod vitioſe primùm Joan. Hartungius, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illiberit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Hymenicam* vertunt, novúmque inde proverbium exculpunt: quum ὑπήκοος, non πάθος, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loquac.* & Homero ipſo *Odyſſ. υ'.* v. 231. tum & ex Synefio *de Calvit.* ubi dicit, πάθους ἐν ἀρχῇ φασὶ δεῖν εἶναι τὸν ἐρώμενον. itâ enim legendum, non ἐν πάθει, quod Beat. Rhenanum & hoſce ſecutum Hadr. Junium fefellit, qui ad *Piſæa certamina* alludi ſum autumabant: quum πάθος ibi, quomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud autores illi mutuati ſunt, ἀγωνιστικὸν ἀνωμαλίαν ſit, *funis ancoralis* ſit. quod & Paul. Leopardus monuit *apud. l.* 15. *c.* 19. malè enim Euſtathius πάθος ibi ἕλκος interpretatur. noſtris Heracleonis *ſcholiis*, quæ cum ſuis hoc loco fœdiſſimè depravata, ita reſtauranda ſunt. Ἐν πάθει, ἀντὶ τοῦ, ἐν χαλεπῷ καὶ ἐν κακοῖς, ἀλλ' ἐν ἀσφαλοῖς ἔθεσιν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πάθος, inquit, πεῖσμα πᾶν χάλεπ. Et mox: Πάθεσι, χαλεποῖς ἐμπόδιοις. Talem nempe vult animum Plut. qualem deſcribit apud Plut. *de virt. morali* nuncio quas verbis hiſce, quæ etiam, quo eum laudo;

——— πῦρ, {ἕρπει vulgò.}
ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ, [* ἀνὴρ
ἐν ἀνδρὸς, πᾶν δ' ἐναργὲς τὸ πάθος.

Verùm laudis quæſti ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpatum vocabulorum illud, nondum reperio. παθημάτων ἀθανάτων, quod τῶν παθητῶν ἀθανάτων ſonat, meminit Plato in *Timæo*. Itaque vetus illa, ὡς Σωκράτης ἔλεγε, ad ſequentia potiùs referenda exiſtimo, deſignarique locum illum Platonis ex *Rep. l.* 1. (utſupra & *ad l.* 2. § 2. quædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtquam τὸ πάθος, ſive *affectus*, dixerat, *ſtatuas nervorum* vel. *funiculorum* quorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, quæ ex altera; *nunc ad vitium*, quod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μετὰ φησὶ ὁ λόγος δεῖν ἀεὶ ἕλξεων ξυμπαθούντων ἀεὶ, τὴν μεταξὺ ἀπολειπόμενον ἐφέντας, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις ἡδέσιν ἔκαστον. ut ſit ἀνθέλκειν hîc noſtro quod ἀντέλκειν ibi Platoni; quod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Marcúmq; intereſſe poteſt; quòd ille *affectibus* nos virtutem verſus *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtrahi* velit, quos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, loco ſint mota, cùm prioribus illis, πρὸς φαντασίας ἀκροατὰς ἔκφυτος, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς Στωϊκοῖς ἀναπεπλάσθαι ἑαυτὸν | Vide Cleanthis votum, *ad* § 4. Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερος γὰρ εἶναι, καὶ φίλος τοῦ Θεοῦ, ἵν' ἐκεῖνο πείθωμαι αὐτῷ· ἀφ' οὗ δ' ἄλλον ἄνθρωπον ἀναπεπλάσθαι με δεῖ, ἐ σώματος, ἐκ κλήρου, ἐκ ἀργύρου, ἐ φάμης, ἀλλὰς ἕλικος. ἐδὲν ἐμαυτὸν ἀναπλάσσω ἐντολῶν ἕνεκεν. τίνα τοίνυν ἀναπλάσσω ἀνθρώπων ἐ θέλει, ἐ τῶν Μασσαλιωτῶν καὶ Κατωνίδων; ecquid prum magis?

Τῶν ἀνθρώπων φειδομένου | Hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τέτταρα πάντα τὰ ἄλλα μικρίστην καὶ εὐτελίστατα | Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. elludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὰρ τροφὴν καὶ τροφὴν ἐκείνων. ὥστε οὐδὲν τούτων τὰ μέγιστα, τοῖς ἐκείνων ἀξιοπαθήσωμεν, κἂν μεγάλα ᾖ. Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ τῆς γῆς καὶ τοῦ νοῦ χωρὶς ἐν ἀντλεῖ καὶ ἀρυτῇ. Itaque Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de tranquill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; quo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται·
Ἀλλ' ἡμεῖς ἀρετὴν τοῦ πλούτου ἕξομεν ἀντὶ·
Τῆς μὲν γὰρ τὰ μάλιστ' ἐμμενέουσι τέκνοις.
Χρήματα δ' ἀνθρώποισιν ἀλλοτε ἄλλα φέρει.

Diti ſæpe malique, bonóſque adſigit egeſtas:
At mihi virtutis munera divitiæ
Permutare nefas. manet usque immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

quod Marcus etiam verbis mox ſequentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα σῶν κτημάτων, ἃ μᾶλλον δὲ ἐκτήσω, ἢ ἃ γενόμενα σοὶ ἐπιγένηται δεῖ, ἅπερ ἐν παιδὶ κτήσεσι, τρέμει πείρατα μεταλλάξαι. μόνη δ' κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι συνακολουθοῦσα. Ὅθεν δὴ καὶ Σόλωνι μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς ἐναντίους εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ἀ διαμενόμεθα, &c. Rectè omninò. Siquidem, ut Plato *Phædone*;

Νοήσαμεν δὲ μείζω σοὶ ἐλάττω κεχωλάσθαι· ἐκεῖνο γὰρ μόνον τὸ νόμισμα ὀφθὸν, εἰκῆ, ἃ δεῖ πάντα ταῦτα οὐκέτι τι καὶ πρόσκομμα κεχαλάσθαι, φέρωσις.

Μηδενὶ χάσμα δῶς ἑτέρῳ | Χάσμα διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, *cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere.* Ità usurpat apud Athenæum *Dipnosoph. l.* 9. Posidippus in *Saltatricib.*

—τῷ κίνῳ χάσμα δίδε. *Vanitati da locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Casaub. *ib. c.* 5. Aristides *ad Rhod. de concord.* ἃ δίδου χάσμα τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabit locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eísve superatum & abreptum sese dabit. Liban. orat. 19. *pro saltatoribus adv. Aristidem:* καὶ μεθαμῶ δοῦναι χάσμα αἰτίᾳ. *Et locum criminationi neutiquam dediſſe.* Greg. Naz. *orat.*

Οὐ χάσμα δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedis te. Non absimilis phrasis, sed sensu paulò diverso Paulus, *ep. ad Ephes. c.* 4. *v.* 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, i. e. ansam occasionémq; præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & pleriq; interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c.* 12. *v.* 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ θεῷ ἐκδικῆσαι· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illic multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus neutiquam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀσελείᾳ | Ità Apostol. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 35. πρὸς εὐπάρεδρον τοῦ κυρίου ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib.* 3. *cap.* 22. Ἀσέλγαινον ἦν δεῖ λέγειν πρὸς τὴν βασιλίσσαν τὸν θεόν. quo etiam loco forsan ἀσελγαινόντως scriptum fuerit. Quod autem hîc ἀσελγαίνειν scriptum est *l.* 4. § 26. ἀπελέξ dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* τὸν ζώης ἐμφερῆ καὶ λοιπὸν πείσεως ἂν ἂν ἁμάρτοι τι εἰπών, τὸ τέτοις ἀσελγαινόντως. σωφρονίζειν, οἷς μάλιστα καὶ πρώτως ὁ φυσικὸς σωφρονίζειν, τῇ τε θηρείᾳ τὸ ὀργὸ, καὶ τῷ ἐνεόν δεδοικότων ἀπαιδεύτως ἐπαγγελλεσθαι. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. *l.* 4. *c.* 2. Ἐκ τούτου κρεῖττον, ὅπου δυνατὸν αὐτόθεν ὅτι τοῦτο, μηδὲ σὲ ἀσελγαίνουσι οἱ ἄλλοι διαλογισμοί. ὑβρεῖς γὰρ ἐπαμφοτερίζουσι λύπαις φερόμεναι, hoc est, quod Jacob. *epist. c.* 1. *v.* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem *ibid. c.* . Ἀπόδυσαι ἂν ἐκείνης μόνον, ὅτι πᾶν ἃ ἔχει τῆς ἀσελγείας τῆς σαυτῆ πιθοῦ, ἀπόλυσον τὴν ἀσέλγειαν. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὅπερ, &c.

Ἀπερισπάστως δὲ τοῦ λογικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀγαθοῦ, ἃ ἔχεις ἐν ὅπερ ἔτερος | Ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῷ perperam ποιητικῷ habeant. Sic enim *l.* 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l.* 10. § 2. ἔχ ἓν τὸ λογικὸν ἐνδυς καὶ πολιτικόν. Vide & *infrà* § 8. & *l.* 11. § 21. Est autem τὸ ἀνηκεστάτως vocabulum istîc ἐμφατικὸν. hoc enim insinuat, nihil quicquam omnino dignum esse, quod *ex-adversum* virtuti etiam *consideat*, id est, quoquam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione compareat. Liban. *orat.* 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀνηκεστάτως. *cùm nemo esset qui ex-adversum mihi consideret.* quo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Anstolus τὸν ἀντικείμενον dixit, *ad Thess. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 4. tralatum à re bellica, copiisque militaribus in conspectu hostium confidentibus; uti ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib.* 2. illud, συχνὰς μὲν πόλεις ἀσελγαίνειν τὸ σχέτλιον ἐποίησε. quanquam Libanius εἰς τὰς καθέδρας, ἵνα θεάσηται, καὶ ἐν τοῖς λόγοις διατείνοντων καὶ ἐπιδεικνυμένων, ad cathedras sive thronos *orationes* conficientium & *specimen* facultatis suæ exhibentium τὸ ἀνηκεστάτως despexisse videatur. Optimè Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Οὐδὲ ἁπλῶς εἰς τινὰ ἔδει σὲ πολιτῶν σκέψιν ἢ τὰς ἐκτὸς ἀξίας συνεφθείς καὶ ὑπάρξαν, ἐγγὺς ἐπιλελησμένον τῆς ἰδίας προαιρέσεως.

Πάντα ταῦτα Hæc omnia. Xyl. *horum quicquam* potiùs. fuerit enim ἅπερ ὅτι ἓν dixit. ita בכל אלה בחוקתי לא תעשו Etiamsi omnia *ista non admiseris* sed *in montibus comederit*, *vel uxorem proximi polluerit*, &c. *non est victurus*, את כל התועבות האלה עשה *quia ex abominandis istis ullum perpetraverit.* את מאחר מאלה, id est, *unum quodpiam ex eis*, *v.* 10. ità solvitur τὸ ἀνηκεστάτως *Exod. cap.* 20. *vers.* 10. in *lege Sabbataria* לא תעשה כל מלאכה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *nè facito opus ullum*, sive *operis quicquam in ea. Exod. c.* 34. *v.* 10. לא ברא כמוה בכל הגוים. Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente. Psal.* 147. *v.* 20. *non fecit* לכל גוי Græc. πάσῃ ἔθνει. Lat. *omni nationi*, id est, *ulli.* Demosth. *in Mid.* πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. *quidvis potiùs quàm ista dicendum.* Lat. interpres *Deut. cap.* 5. *v.* 8. *Non facies tibi sculptile, neque similitudinem omnium quæ in cœlo sunt*, id est, *ullius*, sive *cujusquam eorum quæ in cœlo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον | Inter cætera profectûs in virtutis studio istadióque indicia, potuit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ἐπὶ μικρὸν ἡγεῖσθαι τὴν ἀμετρίαν τῶν, ἀλλ' ἐξελαύνειν καὶ φεύγειν ἀπὸ παντὸς σθένους, inquit, οἱ τὸ φιλοσοφεῖν ἀπεσχολάτες, ἐν ὑδρὶ πάντα τὰ μικρὰ διαπαίζοντες, μηδὲν οἰόμενοι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι πρόσθεν ὑπερβάλλειν, ἢ δὲ ἕλκειν ἐμπεσόντες τῷ τέλει βαδίζουσι τὴν πλάνην φιλοπλουτίαν. ὅπως ἐν τοῖς περὶ ἀρετῆς προσμανῶν, ὁ μὲν πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ τοιοῦτο; καὶ νῦν μὲν ὅπως, αὖθις δὲ βέλτιον, ἀλλὰ φεύγειν ἐκέλευσε, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἢ κακία ποτὲ τῆς ἁμαρτημάτων ἐκλείπῃ συγχωρούμενον ποιεῖται, διαφθεί-

ασαρκίαν ἢ συμπαλαίουσαν, ἀλλ' ὅτιν ἤδη τὸ καθαρὸν κλήρου ἑαυτῷ, ἢ ὑπ' ὀπωσῦν ἀξιῶν βυπαίνεται. τὸ δ' ἀνδρὸς εἶεσθαι, κατ' Αἰσχύλον, μέγα, μὴ ἔχειν, ἐυχερὲς πρὸς τὰ μικρὰ ποιεῖ καὶ ὀλιγοψυχους. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεπέδησεν ἄφνω | Tatian. Assyr. *adv. Græc. c.* 47. Τὸν γὰρ πονηρίας σύστασιν ἐοικυῖαν τῇ τῶν βεχυτάτων σπερμάτων ἴσμεν· ἔν τε δὲ μικρᾷ ἀφορμῆς τὸ πονηρὸν κρείττονα ποιοῦντος. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων δὲ χρεία ἐστὶ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν πάντων ἀναφῆ, μικρᾶς ὑποστρωμνῆς τὸ λέγω. ἐν ὁ κυβερνήτης ἀναγκάζεται τὸ πλοῖον, ἢ χειμὼν ἔχει τῆς αὐτῆς ἐξουσίας, ὅσης ἂν τὸ σῶσαι ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιτρέψῃ [ἐπιτρέψῃ f. permiserit, non obverterit, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκεῖνον, ὑπὸ ἐκείνου μᾶλλον ἀπόλλυται. οὐκοῦν ἐν ἢ ἐνδεὲς μικρὸν ἂν ἐμπεσεῖν, ἀπόλωλε πάντα. Idemque *Enchir. c.* 50. Ὅτι πρᾶγμα μικρὸν ἦν, ἢ ἔνδοθεν, ἢ ἔξω, ἢ ἀπόλαυσιν ποιήσει, ἢ σώζεται. Ita restituit If. Casaubonus; quem non audio tamen vertentem, *semel vitium esse & cessisse*, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. σώσαι siquidem *profectum*, non *perfectum* sonat, at quod perfectum est non proficit. Sed & forsan mente Laert. *l.* 7. *Zenon.* Διὰ τοῦτο ἡ αὐτὴ μία τῶν λογικῶν ἀφίεσθαι φιλοσοφίας ἔφη τὸν λόγον τοῦτον προσλέγειν ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδώνιος ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς, quem locum tamen minùs sinceram existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. πρὸς τοὺς ἐξοχωτάτους ἢ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσε. *linea una servata totum servat.* minùs enim clarè Canter. *linea observata totum absolvit opus.* Senec. *epist.* 85. *Si in nostra potestate non est, an sint affectus; nè illud quidem est, quanti sint. si ipsis permisisti incipere, cum cœperint suis crescent, tantique erunt, quanti fient. Adjice nunc, quòd ista, quantumvis exigua sint, in majus exeundum. nunquam perniciosa servanti modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & ægra corpora minimis interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, quarum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sum, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id fmiendum satis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cum facilius sis excludere, quàm admissa comprimere.* Et *epist.* 116. *Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non infligi est verecundum & exorabile: sed ab hoc latiùs funditur. non obtinebit ut desinat, si incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius quàm expellitur.* Aristot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεφθαρται πολὺ δ' ὑγιὲς ὑμῶν ἐν ὀφθαλμοῖς μᾶλλον ἔστι. Marcus eremit. *de leg. spirit.* § 91. Τὰ μικρὰ διάπτωματα ἐξαστερίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ἐπὶ μέζονα κακὸν ἀγαγεῖν οὐ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῆς εἰς ἀλεκτησίαν ἀμαρτίαν, κἂν βεχυτάτη τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ἐπὶ μείζονα ἔλκουσά σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ ἔτι μικρὸς ὑφελκύσωμεν, ἀναπαύσιμον μὴ πῶς ποιῇς τὸ παρὸν ἔχει βλάβην, εἰς τὸ καφάλαιον ἢ τῆς καμίας ἀπωλείας. Qui & in *monitis* ergò *ad Virginem. Carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῇ δεῖπε πότε. πολὺ τὸ μικρὸν· Τύσδοῖς ἀνίσοσθαι. χρεῖσσον ὕπνος κύρσεις.

Joannes ὁ χρυσορρήμων, *in epist. ad Rom. orat.* 12. Τῶν ἀρχῶν φυλαπώμεθα, ἐν τὰ μικρὰ φοβώμεθα κακά· τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων πίπτει. ὁ γὰρ ἅπαξ ἁμάρτημα μαθὼν λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο κατὰ μικρὸν πάντα ὀλεῖ. τοῦτο γὲν τῶν κακῶν εἰσήγαγε τοῦτο τὰς δύσεις ἀνέῳξε τὸ λῆσαι· τοῦτο τῆς πόλεως τὸ τεῖχος κατέβαλε, τὸ καθ' ἓν ἅπαξ λέγειν, οὐδὲν ὄφελος τοῦτο. ὅταν ἐν ὑπὸ τῶν σωμάτων τὸ μέγιστα αἴρεται νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοίνυν λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, οὐδὲν παρ' ὀλίγον. τοῦτο γὰρ τοῦτο πάντα ἀπόλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν τοῦτο, τὸ τὰ μικρὰ ταῦτα δοκεῖν εἶναι παραπτώματα. Idem *ibid. orat.* 86. Διὸ χρὴ πάντα ποιεῖν, ὥστε τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖν. μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τοῦ ἁμαρτήματος, ὅτι μικρὸν, ἀλλ' ὅτι μεγάλων γίνεται ῥίζα ἀμελουμένη. εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμάζειν εἰπεῖν, ἐ τοσαύτης δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὅσης τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ. ἐπεῖνα μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποτρέφουσα φθάνει δρέπειν· τὰ δὲ μικρὰ αὐτῷ τούτῳ εἰς βάθυμίαν ἐμβάλλει, καὶ οὐκ ἀφίησι ῥᾳδίως διανοηθῆναι πρὸς τὴν αὐτῶν ἀναίρεσιν. διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καὶ δυσλύτους ἡμῖν. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν — καὶ πάντα ἂ τὰ κακὰ ἐκ τούτου ἴδοι τις ἂν γινόμενα· οὐδεὶς γὰρ ταχέως ἀθρόον ὅλῃ τὴν κακίαν ἐκπηδᾷ. ἔχει γὰρ, ἔχει τινα αἰσχύνην ἐγκειμένην ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ κακὰ αἰδῆ, καὶ ἀθρόον οὐκ ἂν τοσοῦτον ἀναισχυντήσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἅπαξ ῥίψαι, ἀλλ' ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀπόλλυται, ὅταν ἀμελῇ — ὑπὸ μὲν ἓν ἅπαξ μικρῶν ἔτοι τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνο· ἀπὸ δὲ ἅπαξ μεγάλων τὸ ἀπογνῶσκειν, ἄλλως ταύτῃ μέθοδον οὐκ ἐλάττονα τῆς προτέρας εὑρών. Idem in *orat. de statuis* 19. Τὸ ὅλιγον τοῦτο ἀμεληθὲν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γὲν οἰκίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ἐπθέντες, μιᾶς καραμίδος ὑποτεναχθείσης μὴ ποιησάμενοι σπουδὴν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον ἀπώλεσαν. καὶ ὅτι ῥᾳδίων ἢ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γιγόμενον, καὶ μὴ βαφὲν, πολὺ τὸ χάσμα ἐποίησε· τοῦτο καὶ ὅτι ἧττον ἡμερῶν συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μικρὰς ἂν ὀπὰς ἐθέλωσι μόνον εἰσόδους, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. οὐδὲν μέσον κακὸν ἀφίησιν ἕξι, ἢ ἢ τὸ μικρότατον· ὁ γὰρ μικρὸν ἀποστὰς, καὶ πολὺ σφῶν ἀποστήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρὸν ἀπὸ ξίφους διάσασιν λέξη-

τες, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάνῃ, καταλύεται· καὶ τῆς βίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ἀποκοπῇ, γέγονεν ἄκαρπον. ὥστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ μέγα δεῖν τὸ ὅλον βλάπτει. ὅταν ἓν μικρὸν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ βαθυμήσωμεν, εἰς πολὺ ἐμβαίνομεν τὸ μικρὸν· ἐπεὶ τάχιστα παρῆλθεν τοῦτο μέγα γίνεται. οὕτω καὶ ἡμάπτον ἀρχὴ λαβοῦσα ῥᾳδίως καὶ ἀμεληθεῖσα, ὅλον τὸ σῶμα διέφθειρεν. καὶ ἔσφηλεν ὀλίγον κεφάλαιον κλαπὸν παρῆλθεν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον κατέλυσε. ταῦτ' ἐν ἡμῖν λογιζόμενοι, μηδέποτε τὴν μικρὰν καταφρονῶμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason. Siracides *Soph.* c. 19. v. 1. ὁ ἐξουδενῶν τὰ ὀλίγα, καὶ μικρὸν πεσεῖται. Quem locum laudans Augustin. *de Trinit. l.* 12. *c.* 11. *Non ad turpissima simul & semel prosilitur.* (quod Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 83.

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed quomodo coluber nec apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qui spernit modica, paulatim decidet. Idémque *homil.* 42. *Vel levia, vel minuta nè contemnamus. de minutis guttis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqua, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Quid autem interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem atque submergat?* Idem *epist.* 108. Et *in Joan. tract.* 12. *Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt gutta, quæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, quod facit fluctus irruens. paulatim aqua per sentinam intrat, sed in diu intrando & non exhauriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic.* & *in Psal.* 118. *conc.* 3. & *de divers. serm.* 12. & 34. & *in Psal.* 39. & Ruffin. *ibid.* Accedit quod de *peccatorum paritate* dixerunt Stoici. Cicer. *Paradox.* 3. *Est peccare quasi transilire lineas. quod cum fecerit, culpa commissa est: quàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp.* 3. Τὸ γὰρ ἐνοσιεῖς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ὀλίγ' ᾖ τις, ἂν τ' ὀλίγῳ μείζονι παραβαίνῃ, τῷ αὐτῷ ἔχει λόγῳ καὶ ἀμαρτίαν. Certè quod Jo. Chrysost. *in Act. orat.* 24. Ἐν λύπῃ παραμυθίου καὶ πικίλλει ἐπιδεικνύμενος, ἐν ἀμελείᾳ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἀμέλητον καὶ διέφθαρται. Claudántur ita monito illo Hippocratico, quod tam in re *Ethica* quàm in *Medica* est observatum dignissimum, Μὴ δεῖν οἰκεῖν, μηδὲν ὑφορᾶν. *epidem. l.* 6. *c.* 7. § 17.

Ἑλοῦ τὸ κρεῖττον | Pythagoræ monitum; ἑλοῦ βίον ἄριστον· ἡδονὴ δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Plut. *de sanit.* & *de tranquill.* & *de Exil.* Galen. *de affect. dignosc.* & *cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Quod Senec. *de vit. beat. c.* 8. *Præceperunt veteres, optimam sequi vitam, non jucundissimam: ut recta ac bona voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat.* 24. Μηδὲ ὅτι μάλιστα τῶν παρόντων ἡδέων ἀπόλαυσις, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσωμεν ἀλλὰ μᾶλλον διώξωμεν τὰ παραινούμενα, ὅτι βίον μὲν ἥδιστον ἕξομεν σωφρονοῦντες, ἡδονὴν δὲ ὀχληρὰν τῇ σωφροσύνῃ διὰ γυμνασίων ἐγχειρεῖν τοῖς βελτίοσιν. Idem eodem Niceph. Callist. *hist. Eccles. l.* 8. c. 40. Antonio Eremita agens, Εἰδὼς γὰρ μᾶλλον τὸν βίον τῇ σωφροσύνῃ ἡδονὴν ἀσύμβατον, εἰ καὶ χαλεπὸν εἴη ταύτῃ πρᾶξαι. Diogenes apud Laert. *l.* 6. ἔλεγεν, ἀντὶ μὲν ἀλγεινῶν πόνων τοὺς καὶ χρήσιμους φεύγειν ἀνθρώπους, ζῆν δὲ συμμένοντας, ὡς τοὺς ἄνευ καρπῶν δένδρους. καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἡδονῆς παραφερούσης ἀνίας ἐπάγειν· καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἡδονὰς ἐπιλείπειν· ὅτι οἱ τυραννικοὶ ἄνδρες, ἡδέως μὲν ἄρχουσι, μετὰ φόβου δὲ καθαρεύουσι. vide 12. c. 6.

Καὶ πάντα ἀντίκειται | Ita *l.* 4. § 32. Quod Paulus *ad Thess. epist.* 1. *c.* 5. *v.* 21. Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l.* 1. ex nescio quo scripto. Γίνεσθε γὰρ τραπεζῖται τὰ μὲν δοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap.* 50. Παῖε τὸ βλάπτον φανόμενον ὅσα σοι νόμοι ἀνεῖλον. Vide proximam. Seneca *epist.* 16. *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, quàm ut bonesta proponas. Severandum est, &c.* Vide *l.* 10. § 8.

Κρεῖττον γὰρ τὸ συμφέρον | Plato *Polit. l.* 7. Καλλίστη γὰρ δὴ αὕτη καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad.* 1. multis differit, τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *Offic. l.* 3. *Nunquam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum exclamare cruci eos, qui primum hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui quidem ita sunt Stoici assensi, ut quidquid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile quidquam, quod non honestum.* Vide *l.* 6. § 43.

Τὸ ὡς λογικῷ | Vide Marcum plenius de se explicantem *l.* 10. § 2.

Ἀτύφως φύλαττε τὸ ἐνεργὸν μέρος | *Judicium integrum retine.* Xyl. qui & clausulam locutionem vertere neglexit. M. Cas. *Semper custodire tuæ speciei omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúltque respexisse Marcum ad *Stoicum* quem δεινὸν ἀφελογισμὸν appellat *l.* 6. c. 12. Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium rationemque à typho, sive pompa exteriori*, quâ falsorum soleat corrumpi, *immune servare curæ sit*, quo rerum illarum examen exquisitiùs instituas. addo etiam posse τὸ ἐνεργὸν nomine τοῦ οἴνου, sive *spiritûs* vinum intelligi: quo modo Monimum usurpâsse Sextum monuit ad *l.* 2. § 15. exhibitus. Cæterùm utróvis sensu ceperis, videtur ἄτυφον potiùs quàm ἀτύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat.* 12. Ἐπειδὴ τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ἑαυτοῖς κατέπεμψεν θεὸς, δι' ὃ τὰ καλὰ ἐν μόνοις διακείνομεν,

λαχείν ἐμοὶ, ἀναγκαῖον ὑμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ μὴ φεύγειν ὀφθαλμοὺς τοῖς ἔθνεσι γενέσθαι ἀπὸ πραγμάτων τὰς διαφορὰς καὶ οἷον πρὸ δικαστοῦ, ἵνα καὶ δικαιότατα κρίνωμεν τοῖς ἑαυτοῖς βεβαίοις, πείθεσθαι μὲν τῷ ἀρίστῳ, καταδικάζειν δὲ τῶν κακίων, οἷον πορνείας καὶ συμφορᾶς πρὸς σοὶ κείνεται· καὶ ὑπολαβὲς φεύγειν δὲ καὶ ἐνῆς πανδημεὶ τὸ δικαστήριον καὶ ἡ μὲν ἀδικία [συνεργεῖ τῇ πορνείᾳ· ὁ δὲ φόβος τῷ θεῷ τῇ σωφροσύνῃ [συλλαμβάνει. ἐὰν μὲν ἐν καταδικάσῃ τῶν ἁμαρτιῶν, δοῦς δὲ νικήσῃ τῷ συμφέροντι, σύνεσιν ἐπάνω τῶν κειμένων τὸ φεύγειν· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῷς τῷ ῥοπῇ, φρονήσεως ἀποφεύγεις τῷ ἀμαθίᾳ, σκολιὸν ἐποίησε τὸ κρίμα.

§ 7. Ὁ ἀναβλέπων σὺ πάντα νῦν πίστιν [illegible] Justin. *apol.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ ἀεὶ τῆς ἑαυτοῦ ἕξεως, τὸν φιλαλήθη, καὶ ἀφελῆ καὶ ἀπαθῆ εἶναι, τὸ δίκαιον λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλὰ μοι δοκοῦσιν οἱ γράφοντες ἢ ἀρχὰς, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ κατ' ἰδίαν ἑαυτοῖς ἔθος ποιεῖσθαι τὸν ἀληθινὸν καὶ πιθανὸν τῶν ἐνδεχομένων. Cicer. Offic. *l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem, timet, aut qui ea quæ sæpe contraria, æquabili animo perpetietur.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— *ambigue si quando citabere testis*
Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admotis dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nulli necessitati ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Ure, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quò magis secreta quæret dolor, hoc illa altius condam.* Idémque *ep.* 76. *Vir bonus, quod honestum se factumrum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam afferet, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nulla re deterritus; ad turpia nulla spe invitabitur.* Huc ἀνήθους illa nescio cujus in Euripidis *Telepho* verba, quæ Strob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀλλ' ἔστι μοῦνος, ὅστις ἐν χρεῶν ἔχει,
Μὴ μὲ σὲ σεμνὸν ἐμβαλεῖν ἐμὸν,
Σιγήσομαι, δίκαια γ' ἀντ' ἐσθλῶν ἔχων.
Non, feminante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Aquo liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam videris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἀλλ' ἔστι δῆτα τῆς ἐμῆς χείρὸς φρενὸς,
Οὔτ' ἂν κελαινὸν, οὔτε λευκανεῖ τρίχα
Ἀκμῆς καθεὶς πέλεκυς εἰς ἄκρους πόδας
Βίᾳ τρέσας ἄν, εἰ δίκαια πολλὰ προσβάλοι.
Non, si irritari de meo vis pectore,
Non, si minas me, aut dente si ferri aspero
Secet, minasve vertice à summo pedes,
Non cuncta vincla si aggeras, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. quo loco & quamplurima constantiæ in hoc genere suspiciendæ exempla congessit: è quibus complura & Tertullianus habet in *ep. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ φραγμάτων δεόμενον | Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία σοὶ τούτων ἀσκεπὴς ὑπόκρυφός ἐστιν, οὐδὲ σκότος δυσμόν, καὶ σοὶ τοίχων φειδόμενον, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide quæ ex Seneca supra adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεσθαι, ὃ οὐκ ἔστιν ἄρνησθαι ἐπανόρθωτο, τί νῦν διανοῇ; μὴ παῤῥησίας φραγμὸν ἂν ἀποκείναιο, ὅτι τὸ καὶ τό. Facit huc quod Dominus noster apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς, &c. *Qui malè agit quisque, lucem odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *consider. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & quid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siquidem ut Apostolus ad *Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ne pudendum etiam profari illa quæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cum in lucem protracta ab eadem arguuntur. Etenim lux est, quæ res omnes conspicuas facit.* ità siquidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; quàm cum Syro & Latino vereri interprete, quos Zanchius & Beza sequuntur, *Omne quod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut τὸ πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, quod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Quicquid manifestum*, sive *conspicuum fit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τῆς σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata quælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom.* 13. 12. & *ad Ephes.* 5. 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbosq; Job. 24. 13, 17. ait *tenebras aptare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaq; ex illorum voto Horat. *l.* 1. *ep.* 16.

— *pulcra Laverna,*
Da mihi fallere, da justum sanctumque videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοίχους περικαλλίστους, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι περὶ τοιούτων ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφαστα πολλὰ ἔχουσι. τὸν δὲ κυνικὸν οὐ δύλειν δεῖ ἀποκρύπτειν τι περὶ ἑαυτοῦ. Sophocl. *Electr.*

— πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τύχοιμ' ἂν σκότους δεῖ;
Siquidem est honestum opus hoc, quid est tenebris opus?

Quò

Quò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

— regula morum,
Quicquid & in tenebris non jumus. —

Elegantissimè Tertullianus *apolog. c.* 1. *Quod verè malum est, nè ipsi quidem, quos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore naturæ profudit. Denique malefici gestiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehensi, negant accusati; nè torti quidem facilè, aut semper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & *ad Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honesta semper publico gaudent, scelera secreta sunt.* Plutarchus denique apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 6. ex *libro adversùs voluptatem*: Τί δ' ὃ πάντων ἐρώντων ἀκρασίας, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδέμονα φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τῆς ἁμαρτήσεως πρόσκλησιν ποιούμενος; ὑδεὶς γὰρ ἥδεται κακῶν ἔργων σκότος προβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυνόμενος· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον ἡγεῖται, σοῖς ἀκατορθώτοις, βέλτιστ' ἄν. ἅπασα ἡ κακία ὀξὺ γὰρ ὁρᾷ τὸ πάθος φυλάττεται, σκέπτων σοφὸν μόριον τὸ πάθος. Vide *infra* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9.

Τὸν ἑαυτῆς νοῦν καὶ διάνοια] Vide *supra l.* 2. § 13.

Καὶ τὸ ὄργια τῆς τούτου ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyland. rectè. à mysteriis Ethnicis translatio. ἔργα Lugdun. edit. malè. nec meliùs *Annotat.* ἔργα.

Τραγῳδίαν ὑ ποιεῖ] *Neque tragicè se gerit*, quod τραγῳδεῖν dicit. *l.* 9. § 29. eodémque videtur spectare, quod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτι τραγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neque tragicis de se materiam suppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο ὄζει τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη πεθαμμένων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τινὸς ὀπδεικνύμενα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Quid enim aliud est Tragœdia, quàm metro quodam expressi, externa ista admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iste, quem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non potest.

Οὐκ ἐρημίας, ὑ πολυπληθείας δέησεται] Malim cum Lugd. δεήσεται. *Nec solitudine opus habebit*; quia *ubicunque est, & quocunque loco consistit, sibi ipsi vacat, & suus est*: ut Senec. *ep.* 62. *Nec ullus hominum avidumque concentus interrumpit cogitationes bonas, solidásque, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, quia quod supra monuerat, *nihil faciat, quod aliorum conscientiam aspectumque refugiat.* Sed nec *multitudine*; cùm *nemine teste aut spectatore indigeat*, ut *supra* § 5. sed *conscientiâ sit contentus suâ. supra* § 6. & Senec. *ep.* 8. insuper etiam ejusmodi sit, *qui sibi tutò credi possit*; contra quàm *imprudentes, quorum nemo est, qui relinqui sibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antisthenis illud, qui interrogatus, quid ex philosophia lucri cepisset, respondit, Τὸ δύνασθαι διαλέγεσθαι ἑαυτῷ μόνῳ. *quòd posset secum, ubicunque foret conversari & colloqui.* Laërt. *l.* 6. Senec. *q. nat. l.* 4. *præf. Turbam rerum hominumque desiderent, qui se pati nesciunt. tibi tecum optimè convenit.* quanquam nec δέησεται illud est incommodum prorsus. Siquidem timent conscientiam ac frequentiam hominum vitántque, qui parietibus eam excludere satagunt; quod superiùs tetigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non est notissimum.

Ὃ ζήσει μήτε διώκων, μήτε φεύγων] Deesse aliquid nemo non viderit. & suspicetur quis legendum μήτε διώκων [τι] μήτε φεύγων. quo modo *infra* § 12. dixit, μηδὲν ἀσυμφόρων, μηδὲ φεύγων. Verùm aliud est ἀσυμφόρων, aliud διώκειν. nec idem utrobique sensus est. vel etiam quo modo *l.* 11. § 11. ὅτε διώκων, ὅτε φεύγων, cùm de eis priùs egisset, quorum αἱ ὀλέξεις καὶ φυγαὶ perturbant nos. Verùm, quia aliò quæ sequuntur spectant. malim, [ἢ δύναιτο] μήτε διώκων μήτε φεύγων. Commentarii vicem præstabit, præter proximè hîc adjecta, *l.* 9. *periocha* 3. Est quod Martial. *l.* 10. *epig.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siquidem ita formatus est, ut *illi nec amor vitæ, nec odium sit*; *nec vita tædio sit, nec mors timori.* Senec. *ep.* 65. & 78. Itaque *nec spe mortis patienter dolet: nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ἢ ὀλίγον ἢ πολὺν διάστημα] Nihil, inquit, sapienti interesse, diuturniorem an breviorem in corpore moram faciat. quia nimirum vitam semper perfectam & consummatam habet: ut *infrà* § 8, & 12 & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chrysippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι μεθ' ἑαυτὸν πλείονα χρόνον ὑδὲν μᾶλλον ὠφελήσουσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ὀλίγους τοὺς τὸν ἀμείνω χρόνον εὐδαιμονοῦντας. Et *de commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος ὑκ αὔξει σεσηπόμενος· ἀλλὰ καὶ ἀκμὰς τ ὄψεις ἡμῖν φησὶν ἔχειν, ὑδὲ τοὺς ἐνδαιμονίαν ἀπολελοιπότας τὸν αἰῶνα χρόνῳ τῇ ἀρετῇ, καὶ μακρείους ὄντας αὐτῇ κατακεῖσθαι· cùm tamen idem alibi asserat: ὑδὲν ἧττον ὁρίζειν ὁλοτελῆ χρόνον. Cicero *de finib. l.* 2. *Qui bonum omne in virtute ponit, is potest dicere, perfici beatum vitam perfectione virtutis. negat enim summo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipsum bonum, quod in eo positum est ut naturæ consentiat, crescendi accessionem nullam habet. Ut enim opportunitas non fit major productione temporis: sic hæc, de quibus dixi non sunt temporis productione majora. Ob eámque causam Stoicis non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, si sit longa, quàm si brevis: 'Ut si cothurni laus sit, ad pedem aptè convenire, neque multi cothurni paucis anteponerentur, neque majores minoribus: sic quorum omne bonum convenientiâ æque opportunitate finitur, nec plura paucioribus, nec longinquiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epist.* 101. *Mens stabilita scit, nihil interesse inter diem & seculum.* Et *epist.* 85. *Beata vita una est. in optimo illam statu ponit qualitas sua, non magnitudo. itaque in æquo est longa & brevis.*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multâsq; partes distributa, & in unum coacta. qui illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, quod habet eximium, eripit. Quid est autem in beata vita eximium? quòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: quid refert? uterque jam satur est. hic plus bibit, ille minus: quid refert? uterque non sitit. Hic plurибus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, quàm hunc pauci. Idémque *epist.* 74. *Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunque fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, quamvis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in quo scriptus est pulverem solveris, in eadem uterque forma fuit. Quod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci, quàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem cõge; æquè honesta est.* & *epist.* 78. *Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè fructus est. — Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 17. *Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non ὀλιγόβιον tantùm, sed πολύλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. lib.* 4. *cap.* 1.) sive ἄλογον planè & ἄτοπον prorsus, ἀχ ὑφίχειν ἀρετῇ τὸν Δία τὸν Δίωνα. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c.* 29. sive, τῷ μὴ ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν & καὶ μηδὲν αἱρετώτερον ἔῃ, μήτε μᾶλλον, μήτε σεμνοτέρων τῷ τὸ Διὸς εὐδαιμονίας τῆς μὴ σοφῶν ἀνδρῶν. Idem apud Stob. *eclog. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 3. § 8. Sextius item apud Senecam *ep.* 73. *Jovem plus non posse quàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist.* 59. *Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist.* 31. *Dedit tibi natura illa, quæ si non deseruerris, par Deo surges. hoc est Summum bonum, quod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, quia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c.* 1. & *epist.* 73. *Jupiter quæ antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist.* 53. *Quid inter te & Deos interest, quæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c.* 8. *Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis aut diuturnitatis distantia ad virtutem aut beatitudinem nihil habet momenti, sed in æquilibrio prorsus rem ipsam relinquit. Siquidem, *Tantùm sapienti sua, quantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clausisse totum in exiguo.* Senec. *epist.* 53. Et *epist.* 73. *Quemadmodum ex diebus sapientibus qui senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deum non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. *E virtutibus vita beata existit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, quæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l.* 1. *c.* 12. Κατὰ γε τὸν λόγον οὐδὲν χεῖρον ἢ κρείττονες ἐσμέν. λόγῳ γὰρ μέγεθός ἐστι μικρὸν, καὶ οὐδὲ κείνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vah τῆς φλυαρίας, & τῆς ἀσεβείας. Itaque cautè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, quod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proteruiis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laert. *lib.* 9. in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσον ἔχει τῷ ἡδονῷ & ὁ περιορισμένος. Quod pleniùs Cicero *de finib. lib.* 2. *Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliquid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, quàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib.* 1. *nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, quàm ex hoc percipiatur, quod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, quo Chrysippeum hoc vellicat, *orat.* 12. Χρύσιππος ἔχει ἢ ῥημάτων ἕαινα ἀνδρείζεσθαι, παντὸν δικαίου φάσκων ἀνδρὶ σπουδαίῳ μίαν ἡμέραν μᾶλλον ἢ & μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐναντοῖς. ὅθεν & ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι & τὸ ἔργον, ἅτλις ἀρκεῖν ὑπολαλοῖ, καθάπερ ἀστραπὴ ἐλλάμψασαν τῷ ἀρετῷ ἐνδοὺς ὑποβῆναι ἀνδρὶ δ', Ὦ, λαοὶ ὁππετεφράται, & τόσα μέμηλε, & ὦ πᾶσαν μὴ γῆν, πᾶσαν δ' θάλασσαν κυκωνεῖν ἀνάγκη ἢ ἀγαθῶν, πῶς, ὦ βέλτιστε χρύσιππε, & σωθήσῃ τὸν χρόνον & ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰρ ἐκεῖνο μακρότερον ποιεῖς, τοσούτῳ μακροτέραν ποιεῖς τῷ ἢ ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l.* 1. *c.* 7. Μία χελιδὼν ἔαρ & ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· ἔτι δὲ οὐδὲ μακάριον & εὐδαίμονα, μία ἡμέρα. οὐδὲ ὀλίγος χρόνος. Verùm hoc illi, quia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; quibus exui denuo & excidere daretur. quod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἀπιέναι] Ità *supr.* § 5. Εὐλυτῶς. Sen. *epist.* 24. *Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *epist.* 54. *Sapientis est exire, non ejici.* Quemadmodum enim Marcus hic εὐλύτως ἀπιέναι, ità Epict. *l.* 2. *c.* 6. Εὐλύτως ἐξαγαγεῖν. Ὡς ἄλλο τι ἢ & εὐσταθοῦντος & κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δικαιοσύνην] Ut aliarum rerum, sic & mortis eximia dextre obeundæ quasi ars & virtus quædam est peculiaris. Senec. *epist.* 26. *Egregia res est mortem condiscere.* & *epist.* 30. *Magna res est, & diu discenda*

ſcenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire. & *epiſt.* 62. *Antè ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus.* & *de brevit. Vit. cap.* 7. *Totâ vitâ diſcendum eſt mori.* & *epiſt.* 30. *Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qui ſe ad illam diu compoſuerat. Itaque compone te,* inquit, *ad diem illum, quo remotis ſtrophis ac fucis, de te judicaturus es, utrum loquare fortia an ſentias: numquid ſimulatio fuerit & mimus, quicquid contrà fortunam jactaviſti verborum contumacium.* — *Mors de te pronunciatura eſt.* Idem *epiſt.* 26. Et mox: *Supervacuum forſitan putas id diſcere, quo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum quare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, quod an ſciamus, experiri non poſſumus.* & *epiſt.* 30. *Hoc philoſophia præſtat; in quocunque corporis habitu fortem, in conſpectu mortis hilarem lætúmque, nec deficientem, quamvis deficiat.* — *Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúque finem ſpectat, quo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares.* — *Videtur mihi proſequi ſe, & componere, & vivere tanquam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui.* Vide *l.* 9. § 3.

Τὸ μόνον | Xylandrum non audio cum ſequentibus iſta committentem. ſequor potiùs Caſaubonum, qui prioribus agglutinat.

Νεκρῶ πολιτικὴ ζόη | Quod *ſupr.* λογικὸν ἢ νοητόν. § 6.

Τετρῆ | Annot. Lugd. τέτρω. atq; ità proſsus accepit interpres uterque. Sed falſus uterq; τετρῆ ſiquidem hîc *fuga.* Cavet ἐν τετρῆ ἦναι, *in fuga eſſe,* id eſt, *fugere, ſubterfugere.* metaphora ab eis qui πεπτώκοσι, in prælio ſuperati τὴν φυγὴν *fugam* vertuntur.

§ 8. Κεκολασμένα | *Caſtigati.* explicat vim vocabuli philoſophus *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 12. τὸ γὰρ τοιοῦτον (τὸ μετρίως ἔχειν περὶ ἡδονὰς ἢ λύπας ἢ τὸ λόγῳ μὴ δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἐπιτιθεὶς λόγῳ καὶ κολασμένον. Marcum σώφρονα habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos jubſtituere concedatur. Cæterùm hinc κεκολασμένα, pro *accurata & exquiſita vitiis ratione* uſurpatur. Plut. in *Lycurg.* & Lucian. in *Hermot.* & ὑπερκεκολασμένος, ὁ δυσμιλίκτος, ἢ ἀηδεστάτος. Pollux *l.* 4. *c.* 3. & ἵνα ὁ κεκολασμένος ἦ τὸν γαστέρα, ἵνα ἦ τὸν ἔντερον καὶ κεκολασμένον *venter reſtrictus.* Liban. *orat.* 19. eſt autem metaphora à ſtirpibus vitibúſve ducta, quibus cùm flagella luxuriantia, aut ſarmenta ſuperflua detruncantur, κολάζειν; i. e. *caſtigari* perhibentur. ut Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 21. ἄμπελος κολάζεται dicuntur, ὅταν τὰ περιττὰ ἀφαιρῶσι τῶν κλημάτων. uti *lib.* 5. *c.* 17. id eſt, *putari ſuperfluum ramorum.* ut Columell. *l.* 4. *c.* 8. aliud eſt *corrigere,* & aliud ruſtus *caſtrare*; quod utrumq; uſurpavit Cato *c.* 33. & ex Catone Plin. *l.* 17. *c.* 22. apud quem *porrigere* perperam legitur. Quin & Latinis *caſtigatum* dicitur, quicquid immodicâ omni luxurie atq; exuberante redundantiâ immune, intra decori limites juſtos coercetur & conſiſtit. Ità *pectus caſtigatum* Ovidius *amor. l.* 1. *eleg.* 5.

Quàm caſtigato planus ſub pectore venter

contrà quàm quod in equo laudat Maro *l.* 3.

Luxuriátque toris pectus,

frons caſtigata, Statius *ſylvar. l.* 2.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem *Theban. l.* 5.

Colla ſedent, nodis & caſtigata juba.

Libertas.

Carmen caſtigatum Flacco in *arte*:

— carmen reprehendite, quod non

Multa dies, & multa litura coercuit, atque

Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſè nimirum recidendo ornamenta, ibidem.

Ἡμιδής | Id eſt, ἀτελὲς καὶ διαφθαρτικόν. ſiquidem quoddam eſt τὸ ἥμισυ, ut Arist. *de anima. l.* 4. *c.* 8. qui ideo Empedoclem arceſſit, quòd τὰ μέλη τῶν ἀνδρῶν ἡμιδῆ dixerit, ſicut & *topic. l.* 4. *c.* 5. quòd ἡμιδὲς οἶνος, *vinum, aquam putreſactum.* Ad transtulit, uti Marcus iſthic, ità Senec. *pectore collectis & vomica eſt.* Ita enim terjæ purulentæ collectio. Idem *de vit. beat. cap.* 4. *qui felices vocantur, hilarius ſuppurata triſtitia: & quidem* [illegible] *non licet palam eſſe miſeros, ſed inter ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicitidem. Serm. Lat. Sat.* 1.

— Rabi, Rabi, pro livore & vrulentia.

Τῦλλον | In Theſpeti, apud [illegible] *ſeria ſabula,* dicuntur in animo [illegible] ſtitia multatis, τῦλλοι καὶ μιλτῶντες [illegible] pocritis autem bonis: ſimulatoribus quomodo juſtitiæ ſatellites; cum [illegible] ἀγγελικὸν τύπον, τοὺς [illegible] μένους, ὡς τὰ [illegible] τὰς αἰσχὺς καὶ ἀνδρείας καὶ ποικίλους, ὡς τὰ [illegible] ἔχοντας.

Ἀγριόλιν | [illegible] *Caſtigatum* [illegible] *beatior hæc pars, ſi longior. plenus eſt, cui adjici nihil [illegible] eſt; ſed eorum quibus nihil eſt [illegible] facit quòd vivit.* Et *epiſt.* 93. *Non [illegible] curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam [illegible] opus eſt; ut ſatis, ſuc-*

mo. Longa est vita, si plena est. implctur autem, cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatem sui transtulit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est. — interest mortem ejus ex quo die numeres. At ille obiit viridis. sed officia boni civis, boni amici, boni filii executus est; in nulla parte cessavit. licèt ejus ætas imperfecta sit, vita perfecta est. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recusaverim, nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciditur. non enim ad eum diem me aptabi, quem ultimum mihi spes avida promiserat; sed nullum non tanquam ultimum aspexi. Quid me interrogatis, quando natus sim? an inter juniores adhuc censear? habeo meum. Quemodmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectus: sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. — Quæris quòd sit amplissimum vitæ spatium? usque ad sapientiam vivere. qui ad illam pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum.* Idem *ep. 77. Iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum flecteris: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunque desines, si bene desinis, tota est.* Et *epist. 101. Qui quotidie vitæ suæ summam manum imposuit, non indiget tempore: — scit nihil interesse inter diem & seculum; — singulos dies, singulas vitas putat: quòd hoc modo se aptavit, huic vita suæ quotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem; Maximum vitæ vitium est, quòd imperfecta semper est, quòd etiam aliquid ex illa differtur.* Ex Epicuro idem *ep. 13. Inter cætera mala, hoc quoq; habet stultitia proprium, semper incipit vivere. — Quàm autem fœda est hominum levitas, quotidie novæ vitæ fundamenta ponentium, novas spes etiam in exitu incheantium? — quid turpius, quàm senex vivere incipiens?* Vide *l. 2. § 4. 11. & supra § 7. & § 12. & l. 4. § 16, 69.*

Ὅτε τις ἔπιοι τὸν τεταγμένον | Vide *l. 11. § 1. & l. 4. § 36.* Senec. *epist. 77. Quòmodo fabula, sic vita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. quocunque voles desine: tantùm bonam clausulam impone.* Matial. *l. 8. ep. 77.*

Vixit sic mediò finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, quàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς νοκτερὶς πωμάζων ὅτι δεῖ, οὐχ ὅτι μᾶλλον, ἢ νοκτερνόμενος δεῖ μενεῖν. Epictet. *lib. 4. c. 7.* Rectè Varro in *Modio. Non eos optimè vixisse, qui diutissimè, sed qui modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere.* Sen. *ep. 70.* At, *Nemo* (inquit idem *ep. 22.*) *quàm bene vivat, sed quàm diu, curat: cùm omnibus possit contingere, ut bene vivant; ut diu, nulli.*

Ἀπροσπτωτότερον | Vide *l. 8. § 34.*

Ἐμπόδιον | Philo *Allegor. l. 2.* Ὁ φαῦλος δοκεῖ [illegible] ἐν τόπῳ, οὐκ ἐν ἕξει, ἀλλὰ πεπηχυῖα, ἢ ἕξιν ἢ οἵεται ἀπηκριβῶσθαι, ὡς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὃν οὐδὲ τῶν αὐτῶν, κατ' ὃ φωλεύειν δίκαιον. Translatio est à *serpentum* usu petita, qui in *specus* ac *cavernas* abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. *adverf. Valentinian. c. 3. Abscondat se serpens, quantum potest; totámque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat; altè habitet, in cæca detrudatur; per anfractus sericos suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostræ columbæ domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi.* Senec. *epist. 97. Bona conscientia prodire vult & conspici, ipsas nequitia tenebras timet.* Vide *supr. § 7. & infrà § 15. & ad l. 10. § 9.* λανθάνον, ὃ κρυπτόμενον.

§ 9. Τῷ ὑπολαμβανικῷ ἡμῶν μέρει | Vide *l. 5. § 21.*

Ἐν ταύτῃ τῇ πάσῃ | Vide *lib. 2. § 11, 15.* Epictet. *lib. 1. c. 11.* Ἐν ᾗ ταὐτὸν ὄζειν ὅλῃ πάσῃ, τὸ αὐτὸν τῆς ποιεῖν τι ὠφελῆ ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. *ep. 78. Omnia ex opinione suspensa sunt.*

Ἵνα ὑπόληψις τὸ ἡγεμονικόν σου μηκέτι ἐγγένηται ἀναπόλογον τῇ φύσει | M. Cas. *nequid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium.* quasi μέτι & ἐγγένηται legerit. Xyl. *ut pars tui principalis nihil unquam animo concipiat, quod est naturæ alienum.* Sensus in aperto est, Verborum, prout exhibentur, versio haud item. Lugd. quod rarò solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀναπόλογος legit, ὑπόληψις scil. *nè qua opinio ultrà menti innascatur,* vel *in mente excitetur, quæ naturæ neutiquam consentanea sit.* Vide *l. 1. § 9.*

Αὕτη ἡ ἐπαγγέλλεται | *Illius autem est munus.* Xyl. *Malim, postulat autem,* sive *exigit ista.* ἐπαγγέλλεται, ἀξιοῖ, ἀξιοῖ. Suid.

Ἀπροπτωσίαν | Ἀπροπτωσίαν definit Zeno apud Laërt. *l. 7.* ἐπιστήμην τοῦ ποῦ δεῖ συγκατατίθεσθαι ἢ μή. *Scientiam, quâ quis nôrit, quando assensum adhibere vel inhibere oporteat.* Est igitur ἡ ἀπροπτωσία, sive ut *lib. 4. § 49. & lib. 7. § 55.* τὸ ἀπρόπτωτον, *à temeritate vacuitas,* ut Xylander, (qui προπτωσίαν, quæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse monet cum eo. quod προπέτεια frequentiùs dicitur) hoc est, *à temerè assentiendi proclivitate ac præcipitantia immunitas.* Hinc Clitomachus apud Cicer. in *Lucullo; Herculis quendam laborem exantlatum à Carneade, quod, ut feram & immanem belluam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extraxisset.* hoc est autem τῆς ὑπολήψεως ἀβλαβείας, ut Marcus loquitur, *l. 9. § 6.* τῆς φαύλους ἐμπιλοτεχούσης. Ἵνα μήτι ἀκατάληπτον παρεισρυῇ *l. 7. § 54. Sedulo caventis, nè quid minùs liquidò comprehensum clàm surrepat:* sive μήτε ψευδεῖ, μήτε ἀσάφῳ συγκατατιθώμεθα, *lib. 8. § 7. nec falso, nec incerto assentientis:* quâ ratione & ἀπροπτωτος dicitur. Quanquam strictiùs paulò quandoque

dos; τὸ προπίπτειν usurpâsse videntur Stoici, qui referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 49. τὸν προπεπωκότα τῆ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπιχρίσαι, ἀμαρτάνειν λέγουσι· ἂν μὲν ἀδήλως ἐκπιὼν, προπίπτοντας· ἂν δ' ἡδέως, ἡδυπαθοῦντας· ἂν δὲ κοινῶς ἀκολάστους, δυσζήλωτους. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* προπίπτοντας reponit, pro eo quod προσπίπτοντας vitiosè legitur. emendationem adfirmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τῆς Διὸς verbis, à Plut. *eb. c.* 9. repræsentatis; quibus inter τὰ καθ' ἁρετὴν ἔργα recensetur ista, ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτεῖναι, καὶ ἐγκρατῶς ἀναβιῶναι δυσκαταπόσιος γεγὸς καὶ ἀπροπίπτως ἀκῆσαι τὸ μὲν πεῖα πίνειν μὴ εἰς τέλεως. quo loco tamen liberiùs laxiúsq; usurpari video τὸ ἀπροπίπτων. Et difertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo coacervatis, *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. ubi τὸ προπίπτειν expopitur, περὶ κατάληψεως συγκατάθεσιν. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 1. Τίς θέλει ζῆν ὄζα πατέρμων, προπίπτων; qui locus Volphio negotium sine causla facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπροπτωσίαν legit apud Laërtium, (tanquam sit à προπίπτω, quod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neque enim τῷ προπίπτειν eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósque palam est, tria ista, τὸ ἀπροπίπτωτον, τὸ ἀδιάπτωτον, τὸ ἀπταίστως ità solitos distinguere, ut τὸ ἀπροπίπτωτον, ad ὑπόληψιν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπτωτον, ad πρᾶξιν, sive *actionem*, τὸ ἀπταίστως, ad πάθος, sive *perpessionem* referrent; dum *sapientem* nec *falli*, nec *labi*, nec *lædi* posse contendebant. Videatur Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 3, & 8. Marcus autem τὸ ἐνδεχόμενον καὶ προπίπτωτικὸν conjunxit. *l.* 11. § 9. Epictetus verò *l.* 2. *c.* 8. ἰσῆ φιλοσόφῳ νεῦρα facit, ὄρεξιν ἀναπότυκτον, ἔκκλισιν ἀπρόπτωτον, ὁρμὴν καθήκουσαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπροπίπτωτον. Idémque *l.* 1. *c.* 4. hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὄρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότυκτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει καὶ ἐπιχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Τιὸ πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν | Vide *supr.* § 4.

Τιὸ πρὸς θεοὺς ἀκολουθίαν | Vide *l.* 7. § 31, 67.

§ 10. Πάντα ἴσ' ἴσως | Vide *l.* 2. § 7. Senec. *epist.* 17. *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Sigilla est, quo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *ep.* 5. *Quòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te quotidie meliorem faciam, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist.* 72. *Non cum vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus.* —— *resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus quidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist.* 88. *Magna & spatiosa res est sapientia: vacuo illi loco opus est.* —— *Nun dabit se in has angustias virtus. laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet.* —— *ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῆ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκρεμόνιον | Vide *l.* 2. § 14, 17. & *l.* 12. § 3. Apud Ælianum *l.* 14. *c.* 6. Aristippus: Μόνον ἐμέτρησε τὸ παρὸν, μήτε τὸ παρωχημένον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δ' ἄδηλον εἶναι, τὸ δὲ ἐφ' ἕξει. Plut. *de communis notion. c.* 37. Οὐκ ἔστι νῦν τὸ παρῳχημένον καὶ ἀδήπου νῦν τὸ μέλλον. *Quod præteriit, non est: quod futurum est, nondum est.* Augustin. *Confess. lib.* 11. *cap.* 14. & *in Psalm.* 38. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *In tria tempora vita dividitur; quod est, quod fuit, & quod futurum est. ex his, quod agimus, breve est; quod acturi sumus, dubium; quod egimus, certum.* —— Siquidem *singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus brevissimum est; adeò quidem, ut quibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. ante desinit esse quàm venit. nec magis moram patitur, quàm mundus, aut sidera, quorum irrequieta semper agitatio; nunquam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; quod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c.* 15. *Ævum est spatium, sine origine, sine fine, nec ad quemquam magis hominem quam ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex quibus præteritum initio caret, finem futurum: præsens autem, quod medium est, adeò quidem & incomprehensibile est, ut nullam habeat longitudinem, neque aliud esse videatur, quàm transactæ futuræque conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunquam; & quicquid transcurrit, à futuro decerpit, apponitque præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ | Solomon *Eccles. cap.* 10. *v.* 14. & *c.* 11. *v.* 2. *Ecquis novit quid futurum sit?* Anacreon. *Carm.* 24.

Χρόνον ἄγων, ὃν παρεδραμὼν
Οὐ δ' ἔχω σαφῶς, εἰ ἔσται.

Pittacus apud Laërt. Τί δοκεῖ; ἀγνοεῖται. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀδηλον. Plut. *de virt.* Δηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Marc. c.* 23. *Quæ futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od.* 12.

Σύμβολον δ' ὅτι ἐσαν σοφὸν
Πέζον, ἁμοὶ πρόξεν' ἐπ-
Ξαίφεις οὔτε σοῦδεν,

Horat. *Carm. l.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus.

Μικρὸν ὑφέν ἐστι ζῆν λοιπὸν | *Parum* & concisum est admodum, hac ratione *quod vivimus*; quia ad momenti τὸ ἄτομον ἀτε infecabile restringitur. Verùm cæteroquin etiam haud longa aut diuturna ille vita

vita potest, etiamsi ortu obitúque, tanquam cancellis septisq; quibusdam, eam definiamus, & ab illo ad istum pertingentem consideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *considerat.* 6.

Μικρὸν ἢ τὸ τῆς γῆς χωρίδιον, ὅπου ζῇ | Ita *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἢ Εὐρώπη χωρίον τῆς κόσμου. Et *l.* 8. § 21. ἢ ὁν χωρίᾳ τούτῳ τῷ κλίματος. Et *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἢ ἡ μωρία ὑστεροφωνία | Διὰ τὸ πάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4. § 3. βραχύβιον γὰρ ἢ ὁ ἐπαινῶν ἢ ὁ ἐπαινούμενος, ἢ ὁ μνημονεύων, ἢ ὁ μνημονευόμενος *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3, 19. & *l.* 7. § 6. Cicer. *de republ. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipsi autem, qui de vobis loquuntur, quàm diu loquentur? quinetiam si cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes uniuscujusque nostrûm à patribus acceptas posteris prodere, tamen propter eluviones exustionésque terrarum, quas accidere tempore certo necesse est, non modò non æternam, sed nè diuturnam quidem gloriam assequi possumus.* Et mox: *Sed loquantur de te. Sermo autem omnis iste, & angustiis cingitur iis regionum, quas vides, nec unquam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione posteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἢ εἰρημένοις προσθῆναι. | Xyl. *præceptis.* ac si προσλήμασι, προσκλίσμασι, vel προσαιτήμασι legisset. M. Cas. *auxiliis.* estque reverà παρίσασθαι *astare, adesse, auxiliari.* itaq; quanquam παρίσημα hoc sensu nusquam occurrat, fieri potest tamen, ut Marcus eo istic usurpaverit. ut παραιτήματα hîc dixerit, quæ *infra* βοηθήματα *l.* 4. § 50. quia τὸ παρίσασθαι est βοηθῆν. potest forsitan & *documentis* reddi. nam πρόσχημα, quod ejusdem est originis, etiam pro *documento* sumi quandoque docet Budæus.

Τυμνὸν | Vide *supra l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διηγημένως | Vide *l.* 4. §. 21.

Οὐδὲν γὰρ ἔστιν μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν | Idem *l.* 10. § 11. Vide Calaubon. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὀρθῇ καὶ ἀληθείᾳ | Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτευε ὅσον πόλεως τῆς ἀνωτάτης | Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3, & 23. & *ad l.* 6. § 44. In eundem sensum Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μίσος ἀπ' αὐτοῦ. *Mundi civis, ejusdémque pars es.* Idémque *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν, ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Quod Cicer. *Tuscul. l.* 5. *Socrates cum rogaretur, cujatsem se esse diceret, Mundanum,* inquit, *totius enim mundi se incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum sententia: *Mundum hunc omnem, oppidum esse nostrum. ut Cicceiis qui habitet, hunc omnem mundum suum municipium esse existimet.* Diogenes pariter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde esset, respondit Κοσμοπολίτης. de quo Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ πατρὶς τῷ ἀνδρείῳ· ὅλην γὰρ τὴν οἰκουμένην ὑπέλαβεν ἡ ἀθηναία. Et Basilius Cæsar. *epist.* 41. ad Maximum Philosophum, Ζῷ ἢ πολίτευε σεαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἐποίησας. *Tu te mundi totius civem effecisti.* Senec. *epist.* 68. *Sapienti rempubl. ipso dignam dedimus,* id est, *mundum.* Verùm sint illi *mundani, sive mundi cives.* hoc nos illis Christiani libenter concedimus. At nos potiùs, qui *è mundo* nos esse diffitemur, Joan. 15. 19. & 17. 16. Sumus reverà, quod Marcus istic, τῆς πόλεως τῆς ἀνωτάτης πολῖται· ἡμῖν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium nostrum in cœlis est.* Siquidem, ut Tatianus Assyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμε μὲν ἡ καλοκάγαθία, καλή. τὸ ἢ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobísque, quod Seneca *epist.* 102. *Patria est, quodcunque suprema & universa circuitu suo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* usurpare; Ὁρᾷς ὡς ἡ μὲν πόλις, ἣν δὴ σὺ μικρὸν κήπιον, πολίτας ὀλίγους ἔχουσα καὶ εὐδαίμονας πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη πατρίς. *ista nobis est patria, civitas ista.* Siquidem Christiani quiq; genuini sunt ὑπερκοσμίοι, ut Isidorus Peluf. *l.* 2. *epist.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, *supernæ cœlestisque illius Hierusalem, quæ est fidelium sanctorúmque universorum metropolis:* ut Apostolus *ad Galat.* 4. 26. & *ad Hebr.* 12. 22. ὑπερκοσμίους nomine digniori longè, quàm Marci, quâ Antoninus, ut ipse loquitur, *patria*; quam eo nomine insignire Athenæo visum est, *dipnosoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παροικεῖν, ἡ κατοικεῖν ἤλυθεν. πρὸ γὰρ ὅτου πᾶσαν ψυχὴ ζοφῶδες, μεταβολὰ μὲν ὑπερόπτου, γῆν ἢ ξένην ἔλαχε. Itaque eò reverturtur, ubi hinc recedunt, παρεῖδε μὲν τὸν ὑπέρτατον χῶρον, ἐν ᾧ πολλὰ διῴκησε, ξένον ἢ τὸν ἀνύπαρκτον, ἐν ᾧ παρῴκησεν, νομίζων. Idem *de lingu. confus.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo:* Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωικοὶ, τὸν μὲν ὑπερκόσμιον κυρίως πόλιν τοὺς ἢ ὅλη γῆς ἐπαΐοντας ἐκεῖ πόλεις λέγεσθαι μόνῃ γὰρ, ὡς ἔοικε, σεμνοῖς γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος ἀσκεῖον τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἀπὸ νόμῳ διοικουμένων.

Τί ἐστι,-- τὸ τηλὼ φαντασίαν μοι νυνὶ ποιῆν | *Quid est, quod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *quid est, in quo defixa est nunc phantasia mea.* Cas. malim, *quid sit, quod phantasiam meam afficit imprasentiarum.* ut & sententia continuetur, ad σωπᾶ Callen reſpiciens: & τὸ ποιῆν, à ποιέω, non à ποιῶ ducatur. Vide Aphrodis. *supr.* ad § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. quanquam & φανταστὰν ποιῆν etiam dicitur. Nemesian. *de nat hom. c.* 6. Ex Stoicorum sententia; φανταστὰν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ

πανοικὶὰ φαῦλαςόν. ὡς γὰρ ἐν τοῖς αἰδημονείοις ἐγγίνεσθαι φόβον, ὅταν αἰδεινὴ ὄτω ᾖ ἐν τῇ ψυχῇ, ἅταν ἐνοῄσῃ· οὐκόνα γὰρ ἐν ἑαυτῇ λέγει τὴν νοητὸν φαῦλαςὸν ἦ, τὸ πανοικὶὰ τὶὼ φαῦλαςίαν αἰδινὸν. Utrovis modo sumpseris, eodem recidet.

Αὐταρκείας | *Ex qua totus ex me aptus sum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; quum de virtute aliqua peculiari agatur. *Contentatione.* Cas. ego, *frugalitate.* ita Polybius usurpavit, Budæo referente; Ἄξιον δὲ ἀνῆκε ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα μὲν τῆς αὐταρκείας τῆς βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τῶν μὲν θεῶν θεῦ ἕνεκα | Ita *l.* 2. § 3. πάντα ἕνεκέν ἐστι. Vide & *l.* 8. § 26. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos passim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; quod etiam mala humana, bella, cædes, pestes, & consimilia (quæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adscriberent, & divinitus contingere assererent. Verùm Stoicis hac in parte suffragium contribuit suum codex sacer haud semel. Apud Esaiam 45. 7. Deus ipse: *Ego sum, qui & lucem produco, & tenebras obduco: qui statuo pacem, malumque creo. Ego Jova ista omnia facio.* Jeremias Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecquo dicente exiit quicquam, nisi Dominus id præceperit? Ex ore altissimi annon prodit, tam malum quodq; quàm & bonum?* Amos 3. 6. *An erit malum in civitate, quod Jova non effecerit*; Itaque sicut de *bono* Psaltes, *A Domino factum est istud, Psal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter vates: *A Domino extitit istud.* Historiæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job sanctus, tam prædonum manu abacto pecore, quàm & gregibus igne cœlitus misso absumptis, liberisque ædium ruinâ turbine impulsarum oppressis; *Dominus*, inquit, *dedit*; *Dominus abstulit.* Jobi 1. 21. Uxorique per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs sana consilia suggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus*; *& non malum etiam laturi simus?* Ibid. 2. 10. Denique Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iste*, inquit, *maledixit, quia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaque *Obmutescam*, ait, *silentiúmque mihi indixeram, quia tu, Domine, illud feceras.* Psal. 39. 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od. ν'. v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε δίδοῖ. —
Ipse bonumque malúmque Jovis dat. —

Idémque *Odyss. δ'. v.* 63.

— δίδυ δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
— *dabat ipse bonumque malúmque.*

Et *Iliad. ο'. v.* 109.

Τῷ ἔχεθ' ὅτι νῶι κακὸν πέμπτον ἐνίσπῃ
Ἢ ἀγαθόν. —

Ita siquidem legit Chrysippus, secus quàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipse malum quodcunq; bonúmve immiserit ulli,
Acceptum huic fertur. —

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Ἔνιὰ τῷ θεῷ πᾶς τις γελᾷ καὶ δύρεται.
Quivis dolet, vel ridet, ut visum Deo.

Idémque *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἓν τις ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεούς.
Ego hæc & alia quæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληξιν καὶ τὰὼ συμπνοιομένων σύγκλασιν | Ita *l.* 2. ἐκ ἀνάγκης φύσεως καὶ συγκλάσεως. *supra* § 4. & *infra* § 16. συγκλωθόμενα. Allusit ad Parcarum (quæ & indè Κλῶθες Homero dictæ *Odyss. π'. v.* 197.) stamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι καὶ Συγκλώθετο. Et *l.* 5. § 8. Συγκλώθεται. & *l.* 8. § 20. Συμπεπλέκται. Seneca pariter *epist.* 107. *Quare impigri atque alacres excipiamus imperia*; *nec deseramus hunc operis pulcerrimi cursum, cui quicquid patimur, intextum est.* Figmentum autem de Parcis illud autor libri *de mundo*, qui sub Aristotelis nomine prostat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, καθ' ὃν τρόπον χεῖρες μεμερισμέναι νῆμα ἢ ἀσπάλιν, τὸ μὲν, ἐξεφασμένον τὸ ἦ, μέλλον· τὸ ἦ, ἀπεστρεβλόμενον. τέτακται ἢ καθ' μὲν τὸ γεγονὸς, μία τῆς μοίρας· ἄδηπος ἐπὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀπερεπᾶ ὄζει. καθ' ἢ τὸ μέλλον, λάχεσι· εἰς πάντα γὰρ ἡ καθ' φύσιν μέλει λῆξις· καθ' ἢ τὸ ἐνεστὼς, κλωθώ, Συμφαίνεται τε καὶ κλώθουσι ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα ἢ πάντα ὄζιν, ὑπ' ἄλλου τινὸς, πλὴν ὑπὸ Θεοῦ. quod & Platonem dicere. Sed & Chrysippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὴν μὲν πεπρωμένην, πεφρασμένην δὲ καὶ συντεταγμένην διοίκησιν τινὰ ἢ Εἱμαρμένην, ἐνειμένην πνὰ, εἴτ' ἐξ ἀιδίου βουλήσεως, εἴτε καὶ ἐξ οἵας δήποτε αἰτίας· τὰς ἢ Μοίρας ὀνομάζειν, ἀπὸ τῆς μεμοιρεῖσθαι καὶ καταγεγράφθαί πνα πάντα ἑκάστῳ τὸν ἢ εἱμαρμένον· ἢν δὲ ὧν ὀνομάζεται καὶ Λάχεσιν μὲν κεκλῆσθαι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ πεπρωμένον. Ἄτροπον ἢ, καθ' τὸ ἀπερεπὲς καὶ ἀμετάθετον τῆς μοίρας. Κλωθὼ ἢ, ἀπὸ τὸ συγκλώθεσθαι καὶ συμπλέκεσθαι τὰ πάντα.

Σωτήριόν τε καὶ τύχην | Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum*, & *l.* 7. § 31.

Συμφύλου καὶ συγγενοῦς | Vide *supra* § 4.

Ἀγωγὴν | *supra l.* 2. § 1.

Ἐγὼ ἐκ ἀγνοῶ | *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτῷ | Marci dictum in hanc eandem sententiam laudat Suidas in Marco. Ποιῆται μέν τινες ἀνθρώπους ὁποίας βούλεται ἔχειν, ἀδιάλλακτον δὲ τοῖς ἢ δικαίοις παρεσκεύασε, ἐς ὅ, τι ἂν τις αὐτῷ τῶν κοινῶν χρήσιμον ἢ, χρῆσθαι. Εὐ-

Ἐσωσε | D. Junius mavult ἐυμοιρῶς. Sicut *supr.* § 4. πᾶσα ἁπλῶς καὶ ἐυμοιρῶς. & *infr.* § 12. ἐυμοιρῶς, quibus addas licet, *l.* 6. § 45. ἐυμοιρῶ. Verùm nihil obstat, quo minùs ἔυνους istîc retineatur. sicut *l.* 9. § 26. Ἐυνοεῖν μᾶλλον αὐτοῖς δεῖ. etiamsi enim Phrynichus in *Atticismis*, ἔυνους ἔχειν dici vetet, ἐυνοϊκῶς loco illius usurpari jubeat; non est tamen Marcus noster elegantiarum istiusmodi curiosus.

Κατ' ἀξίαν | Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ ἐμέσῳ ἀποδώσων. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8. § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc est, *honesto*, sive *virtuti*, quod in solio majestatis collocabant, utpote quod *summum*, imò *solum*, *bonum* censebant, μείζω ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, sive, ut Stoicè loquamur, *æstimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamsi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote quæ verè boni partem nullam obtinerent, quædam tamen ex eis in pretio atq; æstimatione aliquâ habebant, quæ ideò ἀξιογμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Senec. *ep.* 74. *promota* sive *præposita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo autem istis ἀξίαν τινὰ, i. e. *æstimationem pretiúmque* aliquod tribuebant, ut Laert. *l.* 2. διὰ τὸ μέσω τινὰ δύναμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένω πρὸς τὸν κατὰ φύσιν βίον, i. e. *quia mediam quandam vim usúmve haberent, ad vitam secundùm naturam agendam conducentem*. Ex istis rursus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æstimanda, alia minoris* censebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 6. Et Sen. *epist.* 82. *Est & horum, quæ media appellamus, grande discrimen.* Atque hoc est, quod Marcus, tum istîc, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum usu observandum inculcat. Illud interim observatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum usu, usq; ad ineptias etiam, non minutias tantùm, superstitiosi existerent, sicut *promota* sive *præposita* illa, λεπτὰ μὲν, ἀλλ' ἐμὰ τῆς αἱρετὰ, οἰκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα ἴσως ἐυχρήστα, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, dici sanxerunt; quod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τῇ ἀξίᾳ, ubi de *adiaphoris* usurpatur, noluisse reddi, *dignitatem*, sed *æstimationem*; quâ voce usus est Cicero *de fin. l.* 3. vel *pretium*; quâ usus est Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium quidem*, inquit, *aliquod erit; certè dignitas non erit.*

Συνεικάζομαι | *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *conjecturam habeo.* Vide Τὸ συνακτικὸν, *l.* 1. § 9.

Τὸ παρὸν | Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*quod adest memento*
Componere æquus,——

Ἑπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ | Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ κατ' πᾶν ἑπόμενος. Et *l.* 12. § 31. ἑπόμενος τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ.

Μηδὲν παρεμπόρδημα | *Neq; præter istud quod proposuisti tibi, accessorium aliquid vel captaveris vel admiseris*, deesse videtur verbum aliquod, ποιῇ, puta, vel ἀπολείπῃς. Est autem τὸ παρεμπόρδημα vox à re mercatoria tralata: significátque propriè *negotiationem aliquam ei, quæ primariò instituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex consequenti, *lucrum è negotiatione istiusmodi acquisitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus quæ sequuntur, ex Basil. *epist.* 73. de adversariis suis. Ἐμποικὸν βίον μεταχειζόμενοι, παρεμπόρδημα ποιοῦνται τῷ ἡμετέραν διαβολήν. *Vitam mercatoriam sive nundinariam exercentes, negotiationi suæ isti accessoriam faciunt vestri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de hist. conscrib.* Οἶμαί σε ἐν ὑποδοχῇ μοι βυλόμενον, τὸ μέγον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶ) τὸν Ὅμηρον, τῷ δώρῳ παρεμπόρδημα πεποιῆσθαι τὸν Δημοσθένη. *Videris mihi, cùm hoc unum proposuisses, ut ostenderes mihi Homerum bonum esse poetam, dono munerive promisso accessorii, sive mantissæ, loco adjecisse Demosthenem.* quibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qui de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλοις ὁ πάλη αὐτάρκης, ἄγειν δὲ βαδίζουσιν, ἢ εἰς ἄσυ κατῆσιν. adjecit, εἰ δὲ καὶ σκαπάνης ἅψαιντο, ὐκ ἀφῆνες τῶτο παρεμπόρδημα οἰκονομικὴν γυμνασίᾳ γεωργικῇ. *præter exercitii, quod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumenti aliquid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deesse apud Marcum opinatur, pro nomine duntaxat participium substitui debere, ut sit μηδὲν παρεμπορδόμενος· quid si verbum reponamus, παρεμπορδῇ? quia sequitur ἐνδέτηρῆς Est autem τὸ παρεμπεδέσας, quod Gregor. Naz. *orat. in Basil.* de Saule agens, qui dum asinos investigat in diadema incidit, τὸ παρεργον, sive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορδέσας dixit. βασιλείαν εὑρέσθαι μεῖζον τῆς ἔργυ τὸ πάρεργον ἐπορδσάμενος. De sensu constat, qui idem futurus est, quocunq; ex dictis modo legerimus. Quod Marcus voluit, optimè expressit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnostico agens, Οὐ παυσόμεθα, inquit, εἰ πι λυσιτελὲς ἕξοθεν ἕπεται κέρδος ἢ ἀπόλαυσις αὐτῷ ἀγάπη ὢ τῶ ὄντως ὄνος ἔσεσθε ἐλκόμενος, καὶ πρὸς τὸ δίον ἀγόμενος, θεοσεβῆ, ὃσον δύ εἰ καὶ ὑπόδησιν ἐξυσίας λάβοι παρὰ τῶ θεοῦ πραπεῖν τὰ ἀπαγορδόμενα, ἀπιμώρητός τε ὢν δύ εἰ καὶ μισθὸν τὰ μακάρων ἀγαθὰ λήψεσθαι ὅτι τοῖς ὢ ἐπαγγελίαν πεπλάκοι· ἀλλ' εἰ καὶ λύσασθαι τὸν θεὸν ἐφ οἷς πράπει, πειθεῖν ὅτε ἀδικαίου πρᾶξαί τι πρὸς τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἐκελήσας ποτ' ἂν τὸ ὅλως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτῦ, καὶ ταύτῃ ἀγαπητὸν εἶ) ἅπαξ ἑλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτῦ δαίμονα | Idem *infra* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἐχῶτα | Clemens *Strom. lib.* 4. Εὖ γὰν καὶ κεῖνο εἰρηται, Ἴδι μὴ λευκὸν, ἀλλὰ νῶ καθαρὸς ἀγεία χρῶ δίμαι, τελεία, ἢ τῶ νῶ καὶ θεῶ ἔχων καὶ τῶ διανοημάτων, πρὸς ὃ καὶ θεῶ λόγων εἰλικρινεία, καὶ τιλωτῶα, ἢ κατὰ τὰ ἐνάντια

ἀναμάρτησία ésque hæc revera καθαρότης ἐστῶτα, ut cum Marco loquamur, quam depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis sit ἀνθρώπινος planè, ideò rectè subjungit, ἐκμὴ ἦ, οἶμαι, ἀνθρώπῳ κάθαρσις, μᾶλλον δὲ ἀκεραιότης καὶ βεβαία

Ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποθάνοι δέοι | Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀφανισμὸς ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν ἂν πώποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθείης. ὅτε δὲ μᾶλλον ὀρέξεις πρός. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi.——

Ἐὰν τοῦτο σωάπτῃς | *Ità si perseveres.* Xyl. at Cas. *si hoc*, genio nempe tuo, *adhæseris.* acli τοῦτο σωάπτῃς legeris. σωάπτειν pro *hærere* vel *adhærere* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δὲ καὶ ἕτερον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λίμναις, ὃ οὐ σωάπτει τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret:* Ὥσθ' ἅμα ῥιζοῦν, καὶ καθ' ἑαυτὸ ὀχεῖσθαι, σπάνιον ὂν ἔχοντα. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. στιλιτ. 1.

Μηδὲν ἀσειμάντως | Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qui crastinum sine solicitudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sic fiat, ut minùs ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ πλέον πεισθήσει, οὐδὲ τὸν χρόνον, ὡς μεγάλην ἐπίσταται ἀπ' αὐτῷ μεῖζον ἀγαθὸν ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τῇ παρούσῃ καὶ γεγονότι ἤδη μένει. ὁ δὲ ἀγωνιάσει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον ἀσειμάντως.

Εὐζωΐσεως | Aristot. *ethic. Nicom. lib.* 1. *c.* 8. Συμβαίνει δὲ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· ἡμῖν γὰρ εὐζωία τις εἴρηται, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodis. *de virtut. sufficient.* Τὸ εὖ ζῆν, καὶ τὸ εὖ βιῶν, καὶ πάλιν εὐζωίαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι. Et mox; Λέγεται εὖ ζῆν ὁ χρώμενος ἀρεταῖς, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὰς καὶ πράττων τὰ ἐκ τῶν πράξεων καλά. —— ἐν ταῖς χρησιμαῖς τῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωία. Itaq; εὐζωεῖν, quod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, quod in virtute prorsus situm Marcus hîc statuit, contrà quàm Aphrod. qui concludit ibidem; ὅτι οὐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐζωίαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐδεὶς κωλύσει Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ αἰεὶ τὰ ὄργανα καὶ σπλία πρόχειρα ἔχουσι | Solebant Stoici suos monere, ut eorum quæ in scholis didicissent summa capita sic memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. hæc sunt, quæ πρόχειρα βοηθήματα Epictetus appellat. neq; alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio quodam ipsius sectatore Arriano dixerit; forsan, ut ex Simplicio videtur, est scriptum, quod & nomen testatur, *Manuale*: nam *Pugionem* qui reddidere, ab autoris mente aberrârunt prorsus. Itaque Marcus hîc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata semper artis suæ instrumenta habent; ita in promptu habenda dogmata. prout Casaub. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem allusit Epictetus locis a Casaubono *ibidem* indicatis; *dissert. l.* 1. *c.* 27. Τὰς θεωρήσεις ἐναργεῖς καὶ ἐφαπτωμένας καὶ πρόχειρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐκεῖνο δὲ μνημονεύειν ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ ἐν ἀείσῳ, τὰ δὲ ἀείσου ἐν βαλαντείῳ, τὰ δὲ βαλαντείου ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ δὲ τῆς κοίτης. Verùm quod Bernardus olim conquestus est, *de consid. l.* 2. *Sic se habent plerumque mortalium corda, quod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utique inadvertentiam atque incuriam.

Οὕτω πρόχειρα δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε | Indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, quàm si multa quidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémque, *Hæc utraque manu tenere proficientem jubet, nec usque dimittere, imò affigere & partem sui facere, eáque quotidianâ meditatione produci, ut suâ sponte occurrant salutaria, & ubique confestim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse *epist.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim reposita præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hinc Casaub. *ibid.*

Πᾶν καὶ τὸ μικρότατον | Monitum aureo non aurichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac levissimis quibusque, quatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, quàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apostolus ad Corinth. *ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à quo Marcus forsitan sumpserit, *dissert. lib.* 2. *cap.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πᾶσι μικροῖς καὶ μεγάλοις. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 1.

עשׂה רצונו כרצונך בטל רצונך מפני רצונו

Fiant opera tua omnia ob nomen cæli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συμβάσεως | Res divinæ ac humanæ, cùm quoad theoriam, tum & quoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav. Ita cohærentia, connexa, concatenata sunt ista; ut nec Homo quid sit, unde sit, quare sit, hoc ipsum explorare & eruere, sine universitatis inquisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusserit, nescias humanitatis*, quod Calvin. *instit. lib.* 1.

Multis vinculis inter se ita connexæ sint cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alteram præcedat, & ea se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 21. *Hoc mandatum à Deo habemus, ut qui Deum diligit, etiam fratrem suum diligat.* qui & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata ad alterius vel statuendam vel tollendam confundit.

Οὗτο ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐπὶ τῷ θεῷ τὸ θεῖα συνεπιφέρουσι | Hoc est, quod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηκέτι πλανῶ | *Non errem ampliùs.* Xyl. & M. Cas. forsan melius, *Ne evageris diutius:* ut sit idem hìc πλανᾶσθαι, quod παρέρχεσθαι, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὸ εὐνομημένα σε | Deo ipse se gratias agnoscit debere, quòd non istis diutiùs assederit. *l.* 1. § 17.

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σωτηρίαν θέσθαι | Commentarios, inquis, componis, multaq; ex antiquis autoribus excerpta congeris, quæ in senectute ic. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est quod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, γηράσκει παρ' αὐτῷ τοῦ μαθητὰς, ὡς ἐν ᾅδου χρησομένους τοῖς τέχναις, καὶ λόγοις ἐρῦντας. Plura in *Cat.* Parì ratione Hermotimum suum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectisque ac sententiis discutiendis tot annos assignâsset, ut octogenarius necessariò priùs fuerit futurus, quàm veritatis cognitionem certam, si quando tamen, assequi posset. Καὶ τί, inquit, ἐγγυητὴς δεῖ σοι, ὅτι βιώσῃ τοσοῦτο; ἔπειτα οὐκ ἀρκεῖ σοι ἐπὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσεις αὐτῶν, γέρων ὢν καὶ πολὺς ἤδη ἐς ἔτη ἔξοχος ὤν, καὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ σορῷ ἔχων; εἰ μή τι ἐς ἄλλον τινὰ ἐπεγυμνάζεις σαυτὸν. ὡς ἐς ἐλαίνον ἀγῶνα, ἢ δρόμον διαύλιον, εἰδὼς ὅν τινα τρόπον χρὴ βαίνειν.

Σπούδαζε οὖν ἅμα τὸ πέλος | Senec. *ep.* 27. *Non quidem desistere moliri, sed non festinare. multum restat operis, sed quantum restat? necesse est vigiliam, ipse laborem tuum imputabit, si efficere capis.* vel ut Lipsius *Utique quidem cessaturo, sed festinaturo multum restat operis.*

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνοι | Ab his verbis interpretes novum sumpsêre thema exorsi, sic verunt: *Nesciunt quam rem agant, qui credunt vocabulum Furari, &c.* Eam lectionem sequi libuerit, habeas D. Bootii explicationem: Dicit scilicet nihil rectè intelligere; neq; *furari* quod de rebus tantùm aliis; talibus audiunt, ac pejus sit *furtum* facere in errorem inducere; atq; veritatem *furari* nescisse quid sit *furtum facere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium sint, ita largiendis usus, ad satisfaciendum [illegible] ad procudendas divitias: nesciunt quid sit *quiescere*, cùm illi non aliam norint *quietem*, quàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *quies* non alibi quàm in animo quærenda sit, ubi in mediis quoq; negotiorum atq; periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt quid sit *facere quæ agenda sunt*, utpote qui omnia ex propriis commodis atq; affectibus metiantur. has autem res dicit illos non perspicere, quia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad quam harum rerum dignotio pertinet. Confer cum *sect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ἐκ ἕξεσιν, quod præcesserat, tollenda sit. Quod si admiseris, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἕξεσιν ἐκ ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens exstet ista: *Id quod faciendi potestas est etiam nescientibus, quàm varia sint vocabulorum istorum significata.* quasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre, etiam qui Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutias minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7, 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epist.* 45, 48, 49. qui & idem *epist.* 88. *Grammaticus circa curam sermonis versatur; &, si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. quid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? quid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frænat?* Et inter alia multa, *epist.* 45. *Quid mihi vocem similitudines distinguis, quibus nemo unquam, nisi dum disputat, captus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist.* 48. *Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, quid amico præstare debeam, quid homini, quàm quot modis Amicus dicatur, & Homo quàm multa significet.* Hoc est disertè, quod istic Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam secutus sum.

Ἕτερα τινὰ ὄμματα | *Aliis* scil. *oculo.* quem *supra* tetigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *lib.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De isto Psaltes, *Psal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Christus Paulo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Et Paulus *ad Ephes. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν. De Livio Drusi. Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Scaevam illum natura, cæcum fortuna posuit facere: at neutra interpellare valuit, quò non animo & videret & vigeret.* Plato in *Sympos.* Ἡ τοῦ τῆς διανοίας ὄψεως ἀρχαῖα ὀξὺ βλέπουσιν, ὅταν μὴ ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ὀπωρινῆς. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. Χρεία τοίνυν ἡμῖν τῶν νοερῶν ὀμμάτων, εἰς τὸ καὶ τὰ νοητὰ κατανοῆσαι. καὶ καθάπερ δυόμεθα τῷ σώματι ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ βλέπειν τὰ ὁρατὰ, οὕτω δὴ καὶ τῇ ψυχῇ πίστεως καὶ ἐλπίδος [illegible]

ὀφθαλμὸς δέ ἐστι φωτὸς ἐπιδεκτικώτερον· τὰ ὄμματα, ἔτι δὲ αὖ καὶ ὁ νῦς δέ ἐστι πίστεως ὀπιδεκτικώτερος τὰ θεῖα, καὶ τῶν ἐκ τούτων δόξαν φυλαττόντως βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς | Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infr. l.* 12. § 3. Parilis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c.* 5. *v.* 23. σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qui & νοῦς *Rom. c.* 7. *v.* 25.

Τυπώδεις φαντασιῶν | Ità *l.* 5. § 35. τὰ αἰσθητήρια ἀμυδρῶς καὶ ἐνδεεστέρως. Laert. *lib.* 7. in Zenon. ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. νοεῖται δὲ ἡ φαντασία, ἡ ἀπὸ ὑπαρχόντος καὶ κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναποσημασθείσης καὶ ἐναπολειτουργησάσης καὶ ἐναπεσφραγισθείσης. qui tamen monet, ὁ δεκτέον τὴν τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγιστῆρος. ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλοὺς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος τὸ αὐτὸ γνέσθαι. Apud Euseb. *præpar. l.* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικὸν δὲ αὐτῶν (τῶν ψυχῶν) εἶδος, ὅτι τυποῦσθαί γε δύνανται ὑπὸ τῶν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων διὰ τῆς αἰσθητείας, καὶ περιδέχεσθαι τὰς τυπώσεις. Apud Suidam autor incertus; ἡ φαντασία παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα τὴν αἴσθησιν τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τοῦτον ἀναπλάττει. eandem νῦν παθητικὸν Aristoteli dictam; νῦν μὲν ὡς ἔνιοι ἔχουσι τὸ γνωστὸν, καὶ ἁπλῇ περιβολῇ ὥσπερ ἐκεῖνα ὀνειδάλλουσα παθητικὸν ὄν, διότι κατὰ τύπον καὶ οὐ κατὰ μετάληψιν. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασίαν δέ φασι καθ' αὑτὴν, τύπωσιν ἐν ψυχῇ. quo tamen loco de modo rei sententias eorundem diffrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ὕλης ἕξις· φαντασία δὲ τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχὴ δὲ φύσις ἀναδυόμενος, ἣν τυποῦσθαι μὲν οὐκ ἐργάζεται διὰ μανότητα, δέχεσθαι δὲ τηρῆσαι τύπωσιν ἀδύνατον. ῥᾴδιον γὰρ ἄν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθῆναι χάραγμα καὶ τύπος καὶ εἶδη διαμένειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἄτμοις καὶ ὑγρότησιν, ἑτέρῳ δ' ἔξωθεν ἐνδιδομένῃ οὐ ἀργῷ καὶ ἀλλοιώτῳ πάθημα μενόντων. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῷον τῆς μὲν ζόης δύο μέρος ἔχει, φαντασίαν καὶ ὁρμήν. ἡ μὲν οὖν φαντασία σωίζεται, κατὰ τὰς ἐκτὸς προσόδους πυκνότητα· τῆς δ' αἰσθήσεως ἡ δὲ ὁρμὴ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς φαντασίας κατὰ τὰ τῆ τοιαῦτα δύναμιν, ἣν τίνες δ' αἰσθήσεις ἔλαβεν ἐκ τῶν ἐκτὸς μερῶν, ἐπὶ ταύτας αὐτὸ ἄγει, γνησιώτατον ἐρείδουσα καὶ ἀκριβέστατον αὐτῷ. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν ἔστιν ἡ λογικὴ δύναμις. Et paulo post, Ὅσα δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἐστὶν ἡμῖν ὁμοιώματα, οἷον αἱ τῶν ἀλόγων ὁρμαὶ καὶ αἱ φαντασίαι καὶ αἱ αἰσθήσεις, ἐν τούτοις ἐστὶ καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐνδιαθέτων καὶ προφορικῶν λόγων. Idemque *de numin. immutab.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ· ἃ γὰρ εἰσήγαγε διὰ τῶν αἰσθήσεων, ὥσπερ δακτύλιός τις ἡ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ γὰρ ἔοικεν ὁ νοῦς τὸ ἐναισθήτιον δεξάμενον ἄκρως παρ' ἑαυτοῦ σωζούσῃ μέχρις ἂν τὸν τύπον λεάνασα χρόνου ἡ ἀντίληψις μάτην, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντάπασι ἀφανῆ. Τὸ δὲ φανὲν καὶ τυπῶσαν, τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ καὶ ὡς ἑτέρως διέθηκε πρὸς τὴν ψυχήν. quæ Philonea verba, tanquam è *lib. de munao* sumpta, Hr. Stephanus thesauro suo, memoriâ lapsus, inseruit, sed frustrà quæras. Origen. *ad Celsi. l.* 1. Τί κωλύει, τὰ τυπούσας τὰ ἡγεμονικὰ ἐν ὀνείρῳ, δυνάμεις αὐτὰ φύσεως καὶ ὑπαρχούσας πρὸς τὸ χρήσιμον τῷ ἐν ᾧ τυποῦται; Quin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1: ubi quæsit quomodo res, quum absint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμά ἐστιν, ἕμοιον, ἕκτυπος, ἢ γεγραφή τις. Et rursus: Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ τοιοῦτόν τι τὸ γινόμενον ἐν τῇ αἰσθήσει ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος ᾧ ἕπεται αὐτῇ, οἷον ζωγραφήματι τινὶ, τὸ πάθος ἐοικὸς τῷ ἔχοντι μνήμῃ. ἡ γὰρ μνημόνευσις ἐνεργεῖ τὸ τύπον τινὰ τῆς αἰσθήσεως, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει ὑπάρχουσι διὰ τὸ πάθος ἡ δ' ἡλικίαν ἔσω, ἃ γίνεται τοιαῦτα, καθάπερ ἐν οἷς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτοντος καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψῦχος τὰ παλαιὰ μὴ οἰκοδομημάτων, καὶ [illegible] τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, ὃν [illegible] τύπος.

Καὶ μὴ βουκημάτων | Aristot. *de anim.* [illegible] μὴ ἔνεστιν ὑπάρχει πᾶσι φαντασία [illegible] λοῖς. Et mox: μὴ ἔνεστιν οἷσιες [illegible] ὑπάρχει λόγος ἢ ὁ. Indè apud Laert. [illegible] Stoicorum mente distributio illa: [illegible] μὲν λογικὰ, αἱ δ' ἄλογοι. λογικαὶ μὲν [illegible] γικῶν ζώων· ἄλογοι δ', αἱ μὴ ἀλόγων. dici, has nomine peculiari carere.

Νδρόγυνοι δαί | Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 12. § 19.

Καὶ μὴ ἀνδρόγυνον | [illegible] roni dicti, *de divinat. l.* 1. qui [illegible] quitur) *ambiguo inter marem & fœminam sexu nati.* Xyland. vel potiùs, qui [illegible] Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusque sexûs* [illegible] *maphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. [illegible] *sexûs* haud abs re Livius, quia [illegible] *animus*, si ex quo potius debeant [illegible] *eorum sit.* Anguil. *de chim. Cyp. v.* 8. [illegible] ἢ ἀνδρόγυνοι appellat Philo [illegible] rio. De hyæna Clemens Alex. [illegible] Οὐκοῦν καὶ τὴν [illegible] ἀνδρόγυνον ποτὲ [illegible] ἄμφω, ἐπίκοινον [illegible]

γονιμώτητος φύσιν. Tales tamen extitisse haud paucos gentium omnium historiæ testantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudistæ Judaici. bicorporem enim planè, & à parte quidem anteriore marem, à posteriore fœminam, utrisq; quasi glutino quodam per dorsi spinam sibi invicem commissis, fabulantur extitisse. id quod partim ex *Genes. c. 1. v. 27.* partim ex *Hymn. 139. v. 5.* non juxta rei veritatem ac Spiritûs sancti mentem piè simplicitérq; enarratis, sed miserè detortis, ridiculéq; atq; impiè locis elicitum eunt. de quo commento videri poterunt Moses Maimonides in *perplexorum edoctore*, & Manasses Israelitides in *Conciliatore ad Genes. quæst. 8.* eandem fabulam & sub Aristophanis persona in *Symposio* suo Plato, à quo & Mercurius Larvatus ille in *Pœmandro* mutuatus est, verbis istis propositis: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν τότε μὴ τοῦτο καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἓν ἀμφοτέρων κοινὸν τῶν τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νυνὶ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἓν ὀνείδει τοὔνομα κείμενον. ἐν ὀνείδει, inquit, κείμενον, i. e. probrosè nunc sumitur nomen hoc. siquidem non solùm pro corpore portentoso natis sumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀδύνης, ἀνίσχυρος Hesych. Et Pollux de *cinædis* usurpari docet, *l. 6. c. 30.* Ità Theodoret. *therapeut. l. 8.* de Baccho; Γυναῖς ὤν, καὶ θηλυδρίας, καὶ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l. 3. c. 2.* Ἀνδρίζεται τοῖς Ἑλλάδα ἢ βάρβαρος φιλοκοσμία, καὶ ἡ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loquitur Philo etiam *de vit. contempl.* (quo loco Platonis quoq; fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν τοῖς βιαιοτελεστάτοις ἀγῶσι καὶ πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην ἀφειμένως, ἀνδρικὸν ὄντα τὸν νόσον τοῖς ψυχαῖς ἀφαιρούμενος· καὶ φιλοπονίαις παρασκευάζων, ἃς ἐκεῖνος πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ὑπεδείματο συγκεχύσθαι. Quin & eosdem dictos reperio. Suidas. Γυναικόμορφος. Ὁ γυναικὸς ἐχόμενος τὰ μάλιστα πάντα τοῦ ἄρρενος. Sed & Nov Valentiniani quem Irenæus *ad Valent. c. 1. Masculo fœminam*, Tertullianus *adversus eosdem c. 10. Fœminam-masculum* dixit. Ioco hanc partem cepisse Marcum istic ex conjunctis & consociatis manifestum fit. Quanquam notatu eum interprete Anglicano redditum, *& monstra, quales Phalaris Neriique fuerant*: de istis siquidem virilim loquitur, etiamsi in hoc ipso consentiens [illegible] quod *neurospastorum* more moveantur. Cæterùm [illegible] adversâ prorsus, ratione Androginem dicam, Messiam Sentiam refert Val. Max. [illegible] *c. 3.* [illegible] *Hesse fœminæ virilem animum gerere* [illegible] quod elegantissimè [illegible] quo portenta hominum [illegible] perstrinxit anonymus quidam, [illegible] ἐγίνοντο γυναῖκες [illegible] ἔχοντα γυναῖκας.

Οὐδὲ γυναῖκες ἦσαν, ἐπεὶ φύσιν ἔλαχον ἀνδρῶν. (quod de Eunuchis spontaneis Epiphan. *l. 2. tom. 1. hær. 58. § 3.* ὅτε δὲ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀφηρημένον· ὅτε γυναῖκες δοκοῦσι εἶ), διὰ τὸ φῦναι φύσιν.) denique,

Ἀνέρες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* quadam, J. Cæsarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sueton. *l. 1. c. 52.* Et de Verre Cicero *Verr. 2. Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idemque de Clodio *pro domo sua*: *Impurus atque impius, qui contra fas inter viros sæpe mulier, & inter mulieres vir fuisset.* Vide & de Alcibiade quod Pherecrates *ad l. 4. § 3.* ὡς ἀνὴρ. *Ad Roman. c. 1. v. 27.* Jo. Chrysostomus. Εἶτα ἐπειδὴ ποιεῖ πάλιν ἄνδρας καὶ λοχᾶσθαι, καὶ ἂν ἐπιθυμῶσι συμεῖν; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἑαυτοὺς κατειργάσαντο, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ἐ γὰρ ὄζειν ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβαλεῖν φύσιν, καὶ μίσους ἄνδρας ἡδέσθαι γυναῖκας μᾶλλον ἢ μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὰ ὦ τὴν νῦν ἠγμένα | Ista loco mota ac luxata, καὶ πυφλῷ δῆλον. Quid enim? *mentis rationisque ductum* (juxta Solonis monitum apud Laert. *l. 1.* Νῶν ἠγμένα ποιεῖ) *sequi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos quosq;* Marcus noster unquam dixerit? Itaque post illa, καὶ ἧς ἀνδρογύνων καὶ Φαλαρείδος καὶ Νέρωνος, subjungendum immediatè, καὶ ἧς θεοὺς μὴ νομιζόντων, καὶ ἧς πίστεως ἐξαπολλυμένων, καὶ ἧς [ὅπως] πιστεύων, ἐπεισάκτου κλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda, & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ἔν τε λαμπρὰ καινὰ ὄζει τὰ ἀφημένα, λοιπὸν ἴδιόν ὄζει τῆς ἁμαρτίας, τὸ τὸν νῦν ἠγμένα ἔχειν ὅτι τὰ φανόμενα κακόνοια, καὶ φιλεῖν μόνον, &c. Marci mentem quisquis fuerit assecutus, calculum dare suum nullus detrectabit.

Καὶ ἧς πιούσης ἐπεισάκτου κλείσωσι τὰς θύρας | Deesse aliquid liquidò constat. Annot. Lugd. *πίνοντα* reponit. Xyland. in versione sua, *Nihil non turpe*, interseruit. ut sit, καὶ ἧς [αἰσχρὸν ὄντων] ποιούντων. ego sufficere opinor τὸ ὄντων ut sit, καὶ ἧς [ὄντων] ποιούντων. *etiam eorum qui quidlibet, sive, nihil non, perpetrant*, quodcunq; illud fuerit, *ubi foribus occlusis hominum conspectum summoverint & excluserint.* De istiusmodi Apostolus *ad Ephes. c. 5. v. 12.* Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζει καὶ λέγειν. Præclarum autem & opportunum huc illud Epicteti monitum *dissert. l. 1. c. 14.* Ὅταν κλείσῃς τὰς θύρας, καὶ σκότος ποιήσῃς, μεμνῆσθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνος εἰμὶ· ὁ θεὸς ἔνδον ἐστὶ, καὶ ὁ ὑπηρέτης ἡμῶν ἐστὶ καὶ τίς χρεία ἐστὶν, εἰς τὸ κλείσειν τὴν πρόνοιαν; *Ubi fores clauseritis, tenebrasque vobis circà fecerite, nolite dicere, solum esse me; nequaquam enim est ita: sed & Deus intus est, & genius vester: hoc est, mentis ipsa, (ut Marcus noster) [illegible]*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Euseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (quem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πανταχοῦ παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πάλαι γὰρ ὁ θεὸς ἔγγυθεν βλέπει.

& apud veterem Gnomologum, *tit.* 28.

Πάντῃ γὰρ ὅτι πάντα τε βλέπει θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad lib.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν ἢ ἀποδέχεσθαι τὰ συμβαίνοντα | Vide *ſupra* § 4. & *l.* 6. § 41. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκαθόδια | Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δ' ἔνδον ἐν τῇ σὺ δεῖ ἱδρυμένον | Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Euſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δὲ τοιοῦτος ἀνὴρ ἕκαστος ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, ὡς ἐν ναοῖς ἱδρυται, καὶ τοῦ παντὸς εἰς ἀγάπην ἐκκαλούμενος, ὅλως ἐκεῖ συρρέουσας, &c. *ἱδρύσθαι, ὥσπερ ἐν ἕδει, In pii anima,* ſed & *in corpore, tanquam templo, collocari atque habitare vult numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi Deum *templa ſancti templa, ſanctos,* atque adeò corundem *corpora,* nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δ' ἀπιστοῦσιν | Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συνηδομένου | Vide *l.* 4. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IV.

§ 1. Τὸ ἔνδον κινοῦσαν | hoc eſt, τὸ ἡγεμονικόν. quod & φρόνημα appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. πῶς κυβερνῶσαν. & *l.* 4. § 12. τῷ βασιλικῷ καὶ νομοθετικῷ. Stoic. apud Laert. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δ' ἐστὶ τὸ λογικώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dicit, quod Græci* ἡγεμονικόν, *quo nihil in quoque genere eſt, nec eſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ ἐπιβάλλον ἑαυτῷ μεταπίπτειν | *l.* 5. § 20. πεπτωκὼς δὲ καὶ ἀποδύσηται πᾶν τὸ πρὸς ἐλευθερίαν κώλυμα ἡ ἀφορμὴ εἰς τὸ ἀναγόμενον.

Ἄλλῳ δὲ ἀναγκαίως ἄλλο φίλει | *Neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. Neque enim vere aliquid alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat. Caſ. ad Marci mentem propiùs. quanquam ἀναγκαίως ἄλλο poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ἀναγκαίως *ſubjectum ſibi materiam,* quod & Xyl. fortaſſe legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſolicitus; neq; enim [illegible] quam ipſe [illegible] circa eam ſe exercuit *materiam* [illegible] *nullam eligit, quia omnium* quid-dam eſſe novit, in [illegible] eam quomodo naturæ convenientes ea uti poſſit, artemque ſuam in ea ſibi [illegible] exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 3. [illegible] ἔνδον [illegible] ἡ ὑφ' ἡμῶν, οὐκ ἔστι ποιεῖ, ἀλλ' ὅτι ἂν πραγματεύσηται αὐτὸ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter [illegible] qua Marcus hîc, cæteráſque artes; quòd illæ tam aliquam materiam habent, circa quam verſentur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de provid.* [illegible] δ' ἡμεῖς, οἱονεὶ ἡμῶν ἀλλαχοῦ ἢ ἐν ἡμῖν κείμεθα· ἡμεῖς δ' τὸ χωρὶς ἔνδοθεν, ἀμφὶ χεῖρας αὐτὰ ποιούμενοι, τε καὶ δεινούμενοι, ζώντων δεσμάτων. πᾶν ἄρα ἀσκεῖν [illegible] αὐτὸς ἀμφιέσασθαι καὶ μεταμφιέσασθαι. Vide *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμᾷ μὲν ὑπεξαιρέσεως | Hoc eſt [illegible] ceptione, quales illæ apud Senecam *de* [illegible] Epicuri; *Non accedet ad rempub.* [illegible] *intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub.* [illegible] *eos, niſi ſiquid impedierit.* Verùm [illegible] tem explicatiſſimè Seneca idem *de* [illegible] *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi* [illegible] *derit, quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere, quia præſumit animo, poſſe aliquid intervenire, quod illa prohibeat. Imprudentium iſte fiducia eſt, ſe ſibi fundere.* Cæterùm *Sapiens* [illegible] *tranquillè, ſi quid impedimenti incidit: & Prætor ſum. Negotiatio mihi reſpondebit, Hoc eſt, quare ſapienti* [illegible] *dicitur: non illum* [illegible]

positis suis resistere. Marcus *infr. l.* 5. § 20. Ὁρμῆς δὲ ἢ διαθέσεως οὐ γίνεται ἐμπόδια, διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ περιτροπήν. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως ὥρμας. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir.* c. 2. § 2. Μόνῳ δὲ τῷ ὁρμᾷν καὶ ἀφορμᾷν χρῶ, κούφως μέντοι, καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως. quo loco vir doctiss. Hier. Wolfius malè vertit, *cum diminutione.*

Πρὸς τὰ ἡγούμενα | *Ad ea quæ proposita sunt.* Xyl. *ad ea quæ intendit & prosequitur.* Cas. Neutrum satisfacit. neq; enim ἡγεῖσθαι aut in *proponendi,* aut in *prosequendi* sensu uspiam reperitur. forsan ex *l.* 5. § 20. τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγμένα, *ad ea, quæ potiora videntur;* sive *ad præposita* etiam, ut ipsi loquuntur, *cum exceptione quadam fertur.* & ad ea multò magis, quæ nec ad istum quidem æstimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legisse videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ δὲ ἀντεισαγόμενον ὕλην ἑαυτῷ ποιεῖ | Ità *id quod offertur ei.* Xyl. *quicquid, contrà quàm intenderat, contingit.* Cas. quod ejus vice contrà immittitur, sive introducitur. ἀντεισάγειν *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3. Μὴ ἀποδέχεσθαι γάμον καὶ παιδοποιίαν, μηδὲ ἀντεισάγειν τῷ κόσμῳ δυστυχήσοντας ἑτέρους, μηδὲ ἐπιχορηγεῖν τῷ θανάτῳ τροφήν. Verùm strictius paulò hoc loco, opinor, pro eo quod alterius vice ità introducitur, ut eidem adversetur: quomodo νόμον ἀντεισφέρειν, est *legem legi abrogare,* sive *quæ prioris loco obtineat, contrariam ferre.* Ità *l.* 7. § 58. & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de provident. cap.* 4. *Calamitas virtutis occasio* [illegible] quod & *ibidem c.* 2. 3, 4. fusissime differit. Idem *epist.* 85. *Sapiens ipse semper in actu est, non* [illegible]*: tunc maximus, cum illi fortuna se opposuit* [illegible] *per totam vitam opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit, quo alia agere prohibetur, ad utrosque casus aptus est; bonorum rector, & malorum victor.* [illegible] *exercuit, ut virtutem tam in secundis,* [illegible] *adversis exhibent: nec materiam ejus, sed ipsam* [illegible] *Tu illum putas premi malis? utitur.* [illegible] *ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacra;* [illegible] *si marmor illi, si adhuc vilioris materiæ* [illegible] *fecisset quale ex illa fieri optimum posset* [illegible] *si licebit, in divitiis explicabit* [illegible] *in paupertate: si poterit,* [illegible] *si poterit, imperator;* [illegible] *si poterit, integer; si minus, de-* [illegible] *acceperit, aliquid ex illa* [illegible] Aristot. Ethic. libro [illegible]

[illegible]

θέντων αὐτῷ πολλάκις ὑπόδειγμα ποιεῖν τῷ αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφος εὐδοκιμεῖ τοῖς πάθεσιν, καὶ ὕλην ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρὰ καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν δὲ ἄξιον καὶ τῶν Στωϊκῶν, οἵ τινες φασὶ, μηδὲν τὴν ψυχὴν ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς κακίαν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λέγουσιν ἀδιάφορα εἶναι. καί τοι καὶ Ἰὼβ, ἐγκρατείας ὑπερβολῇ καὶ πίστεως ὑπεροχῇ, πένης μὲν ἐκ πλουσίου, ἄτιμος δὲ ἐξ ἐνδόξου, αἰσχρὸς δὲ ἐκ καλοῦ, καὶ νοσερὸς ἐξ ὑγιοῦς γενόμενος, ἡμῖν τοί ἐστι παράδειγμα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένος· δυσωπῶν τὸν πειράσαντα, εὐλογῶν τὸν πλάσαντα· φέρων ὅπου τὰ δεύτερα, ὡς τὰ πρότερα διδάσκων εὖ μάλα τοῖς περιστάσεσιν, ἅπαντι οἷόν τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωστικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξοικειοῦται ἑαυτῷ τὰ ἐπιφερόμενα | Hanc ob caussam *Ignem,* cùm omnia absumat, (unde παμφάγου πυρὸς δίκην, Philo. Vide ad § 21. & νᾶμα παμφάγου πυρὸς, Euripid. *Medeâ*) *feram* esse *animatam* censebant Ægyptii Herodot. *lib.* 3. Αἰγυπτίοισι νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν, τάπερ ἂν λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. Hinc Agur Hebræus, inter ea quæ nunquam exaturantur, aut, *satis jam satis est,* discere nata sint, *Ignem* commemorat, *Prov. c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 107. *Quæ est illa natura, quæ voracitatem in toto mundo avidissimam sine damno sui pascit?* Eadem autem, quâ illic, imagine usus est Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ. Nec dissimili Plutarchus, licèt in argumento diverso, *de sene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι· πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχομένοις διὰ τὸ φλέγεσθαι προσπίπτων, ὅταν ἐκλάμψωσιν, ἀφανίζεται. Et *in politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φασὶν ὁ Σιμωνίδης καπνὸν ποιεῖν, οὔτε δόξαν φθόνον, ἂν εὐθὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως. Itaque idem *de invid. & odio.* Αἱ δὲ τῶν εὐτυχημάτων ὑπεροχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἀποσβεννύουσιν. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. cap.* 2. *Quemadmodum torrentes tantum supernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt quidem; ità adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in statu; & quicquid evenit, in suum colorem trahit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 20. [illegible]

[illegible] Σαρξόνη [illegible] προσφορεῖαν-

δείλαιος δ' ἐγὼ οὐδὲ τῶν ἐμαυτοῦ, πάντα ταῦτα τῷ ῥαδίῳ τῷ Ἑρμῇ ἀφίημι ἔχειν. τὸν Σάνδαλον τί ποιήσεις; τί δὲ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τὸ ἔργον δι' αὐτῆς, τί ὄζειν ἀνθρώπῳ τὰ βελτίματα τῆς σύσσας ἀφροκολυδῶν; τίνι νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτὸς τίνι φύσιν διαφέρω ἐν αὐτῇ, ἐνεπιδείξω, ἐνεργήσω. τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὃ ἂν δῶς, ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ μαλθακὸν, ἐνδαιμονικὸν, σωμῶν, ζηλωτόν. Euge, Epictete! erubescamus Christiani.

Καὶ ὄζ αὐτῶν ἐμέμνων ἐπὶ μεῖζον ἤδη | Scil. ut Naso *tristium l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἢ τί οἴει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιοῦτος ἐγίνετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Senec. *epist.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium asserturem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, nisi mala fortuna non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo sua: Fortis & constans in optima ratione civis P. Popilius semper fuit: tamen ejus in omni vita nihil est ad laudem illustrius, quàm calamitas ipsa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia censura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad sempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ | Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in *pædag.* Καλὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράττειν. Cicer. *Offic. lib.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentia.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης | *Secundum contemplationem, quâ artis defectus completur.* Xyl. imò, *ut artis regulis undequaque plenissimè respondeat.* Vide *lib.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qui etiam in minutissimis quibusq; artis suæ & præcepta observant, & specimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu solo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν | *Secessus sibi quærunt, & solitudines.* Frustra. Audi Basilium Cæsar. *epist.* 1. Κατίλιπον μὲν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς, ὡς μυελῶν γεμούσας ἀφροσύνης, ἐμαυτὸν δ' ὑπὸ [illegible] ἐδυσώπησα. ἀλλ' ὁμοῖός εἰμι τοῖς ἐν θαλάσσῃ [illegible] ἀνέμοις ἀταξίας ἐπολυμβήσοις καὶ ταραχαῖς [illegible] ὅλοις συγχραίνουσι, [illegible] μᾶλλον πυρεττομένῳ, καὶ ἐπὶ τὸν λιμένα ἤδη ἐκπεπονημένῳ, καὶ ἐπὶ τὸν πλοῦν ἀπαυδῶντι, συμπεπλεγμένα τὰ αὐτοῦ ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια. τούτων ἓν τί καὶ τὸ ἡσύχιον. τὰ δὲ πάντα πάλιν συμπεφορημένα, πολλῷ μᾶλλον ἐν ἐμοὶ [illegible] ἐμαυτῷ. ὡς εἶδον καὶ [illegible] Isidor. Pelus. *l.* 1. *ep.* 170. Ἡμεῖς τὰς φύλακας ἐκ δεσμωτῶν πεποιήκαμεν. Θορύβους ὀλεῖ τῆς ἐρημίας εὐφημία. Basilius quod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc sunt *de tranquil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δικαιοὶ καὶ νεανικῶς τοῦ πλεῖν, ὅταν ῥᾴδιον οἰδμάτων διάδηλον ἐξ ἀκτῆς, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς τεῖχος ἐμπεσεῖν ὑδὴν παίρωσι, τὸν χολικὸν καὶ τὸν δειλὸν σύνεσιν παρέχοντες ἑαυτοῖς ὅπως ἀπὸ βίου ἀνωφελοῦς ἐκ δεξαίμεθα τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ἐνοχλοῦντα. Senec. *epist.* 82. *Quid prodest fugisse; tanquam non trans maria nos solicitudines earum persequantur? quæ latebra est, in quam non intret metus mortis? quæ tam munita, & in altum subducta vitæ quies, quam non dolor terreret? Quocunque te abdideris, mala humana circumstrepent. multa enim sunt, quæ circumsonant nos quo aut fallant, aut urgeant: multa intus, quæ etiam in medio solitudinis otio fluent.*

Ἰδιοτικώτατον | Ut *infrà* § 50. ἰδιοτρόπως ἄγειν. atque ità hîc vertendum, *vulgarium cum primis hominum est.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν | Senec. *de Sap. secess.* c. 27. *Prodesse primò in seipsos secedere. Nec ego sum tam insulsus & inutilis, ut extra me aliquid boni esse judicem, quod non ad me pertinet. Dicam quo modo & in quem finem ego secedam. Ad me enim secedo, & ab illis quidem, quibus ipse mihi noceo.* Basil. Cæsar. *epist.* 1. [illegible] *tùm autem ad hoc locus conferet, nisi se sibi animus, qui secretum & in occupationibus medius volet, habebit. at ille qui regiones eligit, & [illegible] captat, ubique, quo distringuatur, inveniet.* Sen. *ep.* 104. *Quid prodest mare trajicere, & urbes mutare? si vis ista, quibus urgeris, effugere, non alibi quæ-rendum tibi est, sed alius.* Idem scil. ut Flaccus *l.* 1. *ep.* 11. *Cælum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.* Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἔνδον ἔχων ταῦτα | Δόγματα nimirum ἕτοιμα καὶ ἑτοῖμα, h. e. *in promptu & quasi ad manum* semper in mente recondita, de quibus *l.* 2. § 11.

Εἰς ἃ ἐσωλλας | *Ad quæ introspiciens.* Sic in ἐν ᾗ τοῦ σκοποῦ, εἰς ἃ ἐχρῆν [illegible] σκοπεῖν etiam eâdem notione quâ apud Apostolus *c.* 1. *v.* 23. Ὁ ἦ ἀφορῶντες [illegible] μον. utrumque autem, τὸ τὰ ἐγκύπτειν καὶ κύπτειν, *metaphoram* in se habet traductam a *caput inclinant*, quò accuratiùs ac [illegible] antur rem aliquam, vel in locum [illegible] spiciant.

Ἐν τίνι ἐστὶν ἑκάστου ἰδιώτου [illegible] quid iste, quisnam se ipse quis secedit, [illegible] lustrat; secessuum omnium quietissimus [illegible] simus futurus est illi, qui pectus [illegible] rutis ejusmodi instructum habuerit [illegible] statim tranquillum [illegible] ant. Aliter affecta [illegible]

φῶς, ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀναλογεῖν. quum possit de illis dici, quod ex Euripidis *Philoctete* (ut Dio Prus. *orat.* 59. docet) autor idem usurpavit,

Δύσοιστα πήματ' ἀνδρὸς ὄζειν εἰσιδεῖν.

Sunt universa, quæ intus his, deformia.

Itaque, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γέμουσα κακῶν ποντοδαπῶν, καὶ ῥεούσης καὶ φοβωμένη τὰ ἔνδον, ἐκπηδᾷ ἀνέχεται, καὶ πλανᾶται περὶ τ' ἀλλότρια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω οὐδὲν ἄλλο, ἢ εὐνοσφλαν | Observat Suidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν significare. hunc locum in animo habuit. βίῳ εὐμαρεῖ τις, utì Marcus ipse, *l.* 1. § 16. ideo autem per εὐμάρειαν quid istic designatum velit, monet: quia est ὃ, quæ quibusvis obtingere potest.

Σωκράτης ἐν οἷς σαυτὸν παντὶν τινὰ ἀναγκάζειν | *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπιστρέφει εἰς ἑαυτόν. Senec. *epist.* 15. *Quicquid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epist.* 25. *Tunc præcipuè in te ipse secede, cùm esse cogeris in turba, si bonus vir, si quietus, si temperans es: aliòquin in turbam à te recedendum est. istic enim mala viro propiùs es.*

Ἀνανέωσαι σεαυτόν | *Renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmque quæ apud te habes repositæ. ut mox, ἀνανεωσάμενος, vel *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in usu pro *reficere* sive *recreare.* Fabius *institut. l.* 6. *c.* 3. de Risu. *Tristes solvit afflictus, & animum ab intentione rerum frequenter avertit, & aliquando etiam reficit, & à satietate vel à fatigatione renovat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honestè positum pro novari* (sive, *renovari*) *quod est Græcis* ἀνανεοῦσθαι. Matius:

Jam jam albicascit Phœbus, & recentatur.

ex quo forsan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ στρουμάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ βοτάνης, ἢ ἀνηθάτου, ψυχείοσιες ὁσωύτως, καὶ διὰ τοῦτο πιεῖν εἰ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ῥαυκεντάτον leg. ῥεκεντάτον, ut sit *Recentatum* idem quod ἀνεψυχειδιν, *quod refrigeratione renovatum* & quasi *recens denuo factum* sit. Quanquam & ῥεκεντάτου illud fieri potest eodem commate, quo apud Suidam Παιδαγωγὸς pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum scriptis legimus.

Βεβαιοῖ ἴσως ἃ νοεῖ illa, sive *decreta* sive *præcepta*, de quibus suprà (eò enim ista referenda sunt) [illegible] quæ illa, inquit Casaubon. *ad Pers.* [illegible] quæ κοσμιαπικὸς λόγος appellant philosophi. [illegible] Elementaria, id est, *elementorum* [illegible] ut Xyland. sive, *quæ elementa* [illegible] *universæ*; ut Casaub. quid si [illegible] dixerimus, quæ regum *summulas* compre- [illegible] *dia sunt decem illa verba* Dominica, uti [illegible] *decem legis æternæ* [illegible] *dicunt.* Aristoteles [illegible] καὶ [illegible] καὶ [illegible] καὶ [illegible]

ἔδει, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν ὃν καὶ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ἀποβύσαι | *Quæ totum perfundant animum.* Casaub. Verùm τῆς ψυχῆς, i. e. *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit quicquam, quod τὸ αὐτὴν istud respiciat. Quin & ambigi possit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεται dici possit citra ἀκυρολογίαν τινα. Ego itaq; ad Xylandr. potiùs accedo, qui vertit, *Quæ omni se molestiâ liberent.* ut ἀνίαν, aut legerit, aut legendum saltem censuerit: quod & ipse nullus ambigo. itaq; reddiderim, *Quæ anxietatem omnem eluere & exterere valeant.* ἀποκλύζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. suâ*: ἔκ τε τῆς βαθείας τὸν λυπῆσαι ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀποκλύσαι mavult; quod & *dissolvere*, sive *diluere*, vertas.

Τὸ κεῖμαι | Κεῖμαι hîc, utì *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem est quod δέδογμαι. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epist.* 95. ità κέκρικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem spontaneam obfirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epist.* 12. quod de Didone Virgil. *Æn. l.* 4.

Decrevitque mori.——

& κέκριται, *decretum est.* Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 15.

Τὰ λοιπὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα | Vide *supr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epist.* 9. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἴδιόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὑτοῦ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔλοιτο ταλαίπωρα πράττειν ἵνα καὶ αὖ ἄλλου πατὴ ἕνεκα· ἀλλὰ καὶ κοινὸν δεῖ σε ἡγεῖσθαι, ὅπερ ἕκαστος ἡμῶν, ἐχ αὑτοῦ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς πατρίδος ἡμῶν τὸ μέρος τι καὶ τοῖς πολίταις μέλειν, τὸ δέ τι καὶ τοῖς γνωρίμοις, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι. Quod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis solùm nati sumus, & ortûsque nostri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémque *de finib. l.* 2. *Atque, ut ad Archytam scripsit Plato, non sibi soli se natum meminerit, sed patriæ. ut perexigua pars ipsi relinquatur.* Latius multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem*: Παντοίως γὰρ τῷ κοινῷ ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν πολλαχῆς ἐνδικῶν ἐστι τὸ φιλοσοφώτατος τε καὶ φιλανθρωπότατος ἐνδικώτατος τε καὶ φιλοσοφώτατος ἐνδικῶν ἐστι τὸ ἑαυτοῦ γνώριμον μέρος ἔχειν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ σφᾶς τῷ ἀνῷ, καὶ δὴ τοῖς αὐτοῖς γονεῦσιν. Hoc est quod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.

Pulcrè Seneca *epist.* 48. *Consortium rerum omnium inter nos est: nec secundi quicquam fingelit, nec adversi. in commune vivitur. Non potest quisquam bonis degere, qui se tantùm intuetur, quicommoda ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. Hæc societas diligenter & sanctè observanda est, quæ nos omnes omnibus miscet, & judicia aliquid esse commune jus generis humani.* Vide *l.* 11. § 16. κοινωνικὸν ἀνθρώπου.

Τὸ δὲ γενικὸν μέρος τῆς [illegible]

Ἀνοίξας ἀμβτάνυσι | Idem habet *l.* 7. § 22. & *lib.* 11. § 18. cujus sententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 1. ibi vise.

Διαδεδηκότες | *Confossi.* Xyland. Malim, *velitantes, sese mutuò impetentes.* Δορυξόοι, δόρυσι μαχόμενοι. Hesych. Et Salmas. *in Solin.* διαδορατίζεσθαι, *hastis velitari:* ut διαξιφίζεσθαι, *gladiis certare;* διακερατίζεσθαι, *cornibus pugnare.* inde διαδρομαὶ, *velitationes: infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 13. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò sunt miseri; vita est sine fructu, sine voluptate, sine ullo profectu animi: nemo in conspicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέταται | *Extensi* i. e. *mortui, defuncti, sunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ὀξέτασιν. *deinde ipse extentus,* i. e. *defunctus est.* & *l.* 11. § 16. ὀλίγον πάντες ὀξετασθήμεν. *& paulò pòst omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à gestu sive conlocatione mortuorum, quibus non pedes tantùm, sed & corpus totum dirigitur atque extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.*119. de Lycaone ab Achille cæso;

Κεῖτο τανυσθείς. ——
Extensus jacuit. ——

quod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

—— κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retuliſſe prisfcos Grammaticos & τὸ ὀρεχθῆναι, i.e. *porrigi*, docet Eustath. in illis *Il.* ψ. *v.*30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀργοὶ ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι. ——

ὀρέχθεον, inquiunt, ἀντὶ τοῦ ἀναῤῥώμενοι ὠρέγοντο, ἤτοι ὀξετείνοντο, ἢ κατὰ τὸν ποιητὴν εἰκῆ, τανύοντο. Apollonius Argonaut. *l.* 1. *v.* 1040.

—— πολεῖς δ' ἐπαρηγόνες ἄλλοι
Ἔκτανθεν. ——

ἀντὶ τοῦ ἐκτάνθησαν. quod vel à κτείνομαι, vel ab ἐντείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci potest. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπὼν, ὥρμησε μὲν ἐπὶ τὸν νεκρὸν, ὀξετάνθη τε ἐπὶ τῆς κλίνης ἐμφανὴς τὸ σῶμα. Euripid. *Hippolyt. coronif.* de Phædra, postquam suspendio perierat:

Θεώμεσθ' ἐντεταμένην δόκιον νεκρόν.
Miserum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἔκτεινε δ' ἐς νεκρὸν, νιν ἐντείνων δέ.
Cadaver illud instar, illa extenditur.

Item Latinis *calces extendere*, de mortuis. Pers. *Sat.* 3. *v.* 105.

In partum rigidos calces extendit. ——

Et *extendere* simpliciter, pro *occidere.* Statius *Theb. l.* 1. *v.* 709. de Phœbo;

—— *tu matris humori*
Tartareum Tenron Stygiis extendis in undis,

ἐκτείνεις, πτείνεις. ἢ Τάνταλον πατέρα

um sequimur. nam & alia insuper Tityi *exsectio* celebris habetur. Cæterùm sic de Arcentii filio & Mezentio occiso, Maro *Æn. l.* 9.

—— *multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum est illud Diodori *l.* 16. *extendit* de Philippi Macedonis percussore Pausania, τὸν δορυφόρον λέαν νεκρὸν ὀξέτεινεν. Moribundi item, sive animam agentis mortísque proximi positus formula dem exprimitur. de Alexandro ex sanguine copiùs emanante deliquium passo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linquique animo Rex, & caligine oculis effusâ, volutis moribundus extendi.*

Τετράφαται | *In cineres redacti sunt,* sive *cinefacti sunt,* ut Lucretius loquitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. respexit ad busta, in quibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τιεπὸς ἦν τὸν βίον. sit eò Bio Boristhenit. qui, Laërtio *l.* 4. τὸν τελίσκοντα ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς καταφρονητὴν, ἢ ἀναιδίστατον παρεγράφησαν. ὡς ἀιδεσθοῦνε, clausulam alteram interpres Ambrosius omisit prorsùs, cùm quid vellet, assequi nequiret: Erasmus sic reddidit, *damnabat homines qui sic exurerent, quasi sensu carerent; sic adurerent, quasi sentirent.* & ad bellatores ferro flammâq; omnia vastantes retulit. Verùm sensu neutiquam idoneo. Forsan κατακαλοῦντας vel κατακαίοντας, fuerat. *damnabat eos, qui defunctos cremabant, ac si sensu vacarent; deflerent incendia, si flammarum vim persentiscerent.* Porrò illud ἀναιδίστατον ferè deputari potest, quod fertur corpori relicto in cineres redacto, dentes integros superesse. Pruf. *orat.* 4. Ἀλλὰ κἂν ἐμφάσῃ τις τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἐμφανῆ μόνον εἶναι κατὰ τὰ δόγματα ἐν τῇ ψυχῇ. ὅλως δὲ κατακαομένων νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τὰ ἄλλα σώματος διαπεπυρωμένου ὑπὸ τοῦ πυρός. Plin. *lib.* 7. *c.* 16. *Dentes tantum ustis ædificati ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore.* Hinc Tertull. *de resurr. c.* 42. *Ossa & dentes incorruptos perennare, quæ ut semina reparandi ædificaturi corporis in resurrectione.* Ità illa, ut Platone loquar in *Phædone*, ὡς ἔπος εἰπεῖν τὸ ὀστοῦν. & tamen, quod subjicit Plinius, *Iidem flammis indomiti, tabe cruentantur pituitâ.*

Ἀναστοχαζόμενος | Quod supra ἀναστοχασάμενος. *secum reputans, animóque revolvens,* sive *in memoriam reducens tibi.* ità Suid. Ἀναστοχάζεσθαι, ἀναμιμνήσκεσθαι, εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν. Subintelligendum ipsula tum membri hujus, tum & inferioris, quod superiora clauserat, vel ejusmodi aliquid suspensa futura est sententia, ἀπὸ ἐμοῦ quippiam, in quod vel τὸ ἀναστοχαζόμενος illic se reclinet, nam ἐννοήσας, ἐνθυμούμενος. Annot. Lugd. pro ἐννήσας ἐνθυμούμενος non satis fuerit, nisi & τὸ ἀπὸν pro τὸν ἀπόντα mutaveris. nam quod illic legere, ἐννήσας ἐνθυμούμενος, ὑπὸ τοῦ ἀπόντος, ὑπὸ τοῦ ἀπόντος natatorem.

Τὸ διεζευγμένον | De quo & *infra* § 27. quo modo autem hoc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ἀσκεῖ πόλιν | *Quòd mundus civitatis instar obtinet.* Et quid tum postea? Nimirum nos autem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum quicquam debet videri; quod in civitatis commodum cedat. quo argumento non semel utitur Marcus. *inf.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliquid excidisse istic verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος ἐστὶ μία πόλις ὅδε. quod & frequenter inculcat. Minuc. in *Octav.* · *Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium, mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως | *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens autem, inquit, neutri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, quæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Sen. *ep.* 78. *Illud autem est, quod imperitos in vexatione corporis male habet: non assuevcrunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit a corpore, & multum cum meliore & divina parte versatur: cum hac querula & fragili, quantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπελάβη | *Cùm semel seipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Casaub. Malim *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de quibus egerat, allusum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. ἀπελαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἀπιλαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τὴν ἰδίαν ἔξιν | De qua *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τάχος τῆς πίστεως λήθης | Vide *supr. l.* 2. § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χάος τῆς ἐφ' ἑκάστοις ἀπείρου | Vide *infr.* § 41. Stoici apud Laert. *l.* 7. *Zenon.* Τοῦ χρόνου, τὸν μὲν παρῳχηκότα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀπιστίας | Vide *infr.* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

——— *tunicam mihi malo lupini,*
Quàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ ἐπιμελὲς ὅλον | Vide *infra l.* 8. § 52. Cicer. *pro Cæcin. fuf.* *Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra tanquam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium non est unius una?* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1. *Idem eadem possunt horam durare probantes?*

Ἄλεσον | Vide *lib.* 2. § 9. & *lib.* 9. § 18. [illegible] *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τῷ συμφέροντι, [illegible] ἔστε τῷ κοινῷ σωτῆρι, ὁ πολὺς ἔστε [illegible] ἀξίωσιν κεῖσιν προεῖδεν δωμάτων. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. non judicat semper populus; sed movetur plerunque gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliquo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & quadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qui maximè ab his laudatur.* Itaq; Asopodorus Musicus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plausu ingenti exceptum audiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γένηται. *Apparet*, inquit, *hinc, hanc hominem malum ingens admisisse.* ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς ἐυδοκιμήσας· *aci aliàs turbæ neutiquam probaretur*, inquit Athenæus, qui & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus frequens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλὰ σύ γε κακῶς, ᾗ ἔχ ὡς ἐχρῆν ἐποίησας, ὅτε γε ἐχρῆν ἄμεινον ᾠδῆναι. ἢ γὰρ ἐπήνεσαν ὅτι τεχνικὸν σε δεήσουσα. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qui & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictúmque; Κακῶς ἤυλησας· ἢ γὰρ ἂν ἔπαινον. Phocion etiam Athenienses, cùm dicentem populus universus collaudâsset, & quasi uno ore applausisset, ad amicos conversus, requisivit ab eis, μή τι κακὸν εἴρηκα λέγων, ἐμαυτὸν λήθων; *numquid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collaudant te multi*: Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecquid*, inquit, *mali feci?* Laert. *l.* 6. (quod tamen Demetrio Phalereo tribuit Brusson. *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémque ab improbis quibusdam collaudatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν εἰργασμαι. *Quàm vereor*, inquit, *ne mali quippiam admiserim!* ἅδεις γὰρ φαῦλος τοὺς σπουδαίους ἐπαινεῖν ὡσαυτῶς. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neque enim malus quispiam* (& sunt *plures mali*) *bonos laudare sustineat.* Itaque Antagoras, an Antigenes, apud Anton. *Melissa. lib.* 1. *cap.* 51. & Maxim. *Collect. cap.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδενὸς ἀξίως εἶ· ὅταν δὲ ὀλίγοι, σπουδαίως ἄνθρωπος. Quin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. lib.* 10. *cap.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν ἐδυμάσθην, εἰ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· ἔστι γὰρ κείνοις τοῖς ἐκτὸς, τούτων αἰσθανόμενοι μόνον. Idémq; eodem *Eudem. l.* 1. *c.* 4. referente; interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *quisnam est felicissimus*; respondit, Οὐδείς, ὃν σὺ νομίζεις· ἀλλ' ἄτοπος ἄν τις σοὶ φανείη (ubi forsan ἀλλ' ὃς legendum) *Nemo qui tibi quam eorum, quem tu existimas; sed qui absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων | leg. τῶν ἐυπειθῶν δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; quasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Sen. *ep.* 60. *nihil interesse*, dixit, *inter*

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, *parentum vota pro execrationibus haberi*, utpote quæ sint eò *inimiciora, quò cessare felicitas*: Siquidem, ut idem *epist.* 31. *Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l.* 7. Ἡ δὲ πολλῶν εὐφημία, δυσφημίας ὀλίγον διαφέρει *Vulgi*, inquit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant*; quum & pravo sæpissime nitantur fundamento, eâque in quos conferuntur dedecori potiùs quàm decori existant. Aristides itaq; cùm præter morem suum populo quædam indulsisset, & eò nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτε μοὶ, inquit, πρῶτόν γε καλῶς ὑμῖν ἦρξα, παρεπαλαισθην ἐοικὼς ἤδη πολλὰ δὴ κοινῶν καλαφρονήμασι τοῖς καλοῖς, θαυμαστὸς εἶ ὀλίγῳ πολίτης· αὐτὸς μοὶ δοκῶ μᾶλλον, ἢ τῇ σοφίᾳ καλαδίκῃ. σωφρόνουμαι δ' ὑμῖν, παρ' οἷς ἐνδοξότερόν ὅτι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l.* 3. § 4.

Τὸ σεμνὸν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ σεσυγχύσατε | Pari planè ratione adversus famæ nominisq; cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l.* 6. in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloquentem inducit: *Tu quàm celebritatem sermonis hominum, aut quàm expetendam gloriam consequi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: hôsque qui incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à quibus expectare gloriam quidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *quanta pars terræ, vel pauxillum ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum respuat omnem*, concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notisque terris, num aut tuum aut cujusquam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, quem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? quis in reliquis Orientis aut abeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austrive partibus tuum nomen audiet? quibus amputatis, cernis profectò, quantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. lib.* 2. *c.* 7. *Fama quàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cæli spatium, punctò constat obtinere rationem*: id est, *ut si ad cæleste globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis quarta ferè portio est, quæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic quartæ, si quantum maria paludesque premunt, quantúmque siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissimo inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumspici, atque coneluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At quid habet amplum, magnificúmque gloria, tam angustis exiguisque limitibus artata? Adde quod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, linguâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad quas tum difficultate itinerum, tum loquendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed ne urbium quidem pervenire queat. Videsne igitur quàm sit angusta, quàm compressa gloria, quam propagare ac dilatare laboratis?* Vide & *l.* 9. § 30.

Ἡ γῆ στιγμή | Cicer. *Tuscul. lib.* 1. *Persuadent Mathematici terram in medio mundi sitam, ad universi cæli complexum, quasi puncti instar obtinere, quod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Terram hanc cum populis urbibusque, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémque *quæst. nat. præfat. l.* 1. *Punctum est istud, in quo navigatis, in quo bellatis, in quo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 2. *cap.* 9. *Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cælo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cælum terra signum sit, & punctum quod dividi non possit in partes.* Ammian. *hist. l.* 15. *Ambitus terræ totius, quæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. restitutus ac suppletus: Τί δὲ τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἅπασης, ἕτερον ἑτέρου μακρόν ἐστιν, ὡς ὑπολαμβάνουσιν οἱ μαθηματικοὶ σημεῖα λόγου ἔχοντα ἀδιαστάτου πρὸς τὸν ὅλον; ἀλλ' ἡμᾶς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μύτιλοι, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ὀπισθόλεως ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες, ὅτε μαθηματικὸν εἰκὸς τὸ πᾶν πεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὅσον ὅτι. Σημεῖον dixit, quod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter autem utì ἴσμεν γῆν στιγμή, ità πλάνης σαφῶς, Marco dicitur, *l.* 6. § 36.

Γωνίδιον | Vide *l.* 3. § 10.

Ἐς τοῦτο τὸ ἀξιδείδιον | In *cor* nimirum: de quo Plin. *hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Ibi mens habitat.* (quanquam de *cerebro* idem *ibid. Hîc mentis est regimen.*) quódq; ejusdem domicilium statuebant Stoici. quos Plutarch. *de commun. notit. c.* 40. hoc nomine exagitat, quòd cùm ἀρετὰς, κακίας, τέχνας, μνήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα esse statuerent, τόπον πᾶσι τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρρω στιγμεῖον ἀπέλιπον, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλουσι τῆς ψυχῆς. Laert. *lib.* 7. in *Zenone*: Τὸ ἡγεμονικὸν εἶ ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l.* 4. *c.* 5. ubi de principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Ἐμπεδοκλῆς περὶ τὸ αἷμα τὸ ἐγκέφαλον, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. Ἡράκλειτος ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἣν τινες ὀλίγοι λέγουσι. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἣ τινες δὲ καὶ βάσιν Παρμενίσκον, ἐν ὅλῳ τῷ ἐγκεφάλῳ, καὶ Ἐπικούρειοι. Οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἣ τινες δὲ καρδίαν πνεύματα. Διοκλῆς ἐν τῇ ἀορτικῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἣ τινες δὲ πνευματικήν. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος οὐσίᾳ οἱ

ὄ, ἐν τῇ τραχηλῷ τῆς καρδίας οἱ ὄ, ἐν τῇ κάτω καρδίαν ὑμῶν. ἢ δὲ νεωτέρων δέ τινες, δήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μίσχει τὸ διαφέρημα. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν. Hujus itaq; potius fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ib. c.* 21. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, καρδιακὴ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιρειδεῖ κεφαλῇ. Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroque deducimur, & esse principale in anima, & cerso in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilucet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad quem Deus respicit;* (*corde* nimirum) *ut neque extrinsecus agitari putes principale istud, secundùm Heraclitum; neque per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; neque in capite concludi, secundùm Platonem; neque in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; neque in cerebro cubare, secundùm Hippocratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namque homini sanguis circumcordialis, vis sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις περικάρδιόν, ὅτι νόημα.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt. Idem *de resurr. c.* 15. *Adeo non sola anima transfigit vitam, ut nec cogitatus auferamus e collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat;* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sedebit in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi philosophis placet, principalitas sensuum collocata est, quod hegemonicon appellatur, caro erit domus animæ cogitatoriam.* Cicer. *Tuscul. lib.* 1. § 18. *Aliis cor ipsum animus videtur. ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatus homo, Catus Æliu' Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguini. alii pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quondam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerint animi esse sedem & locum. Plato tripliciem finxit animum; cujus principatum, id est, *rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; quas illa discussit; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit.* A Timæo Locro sumpsit id Plato, ut in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τᾶς ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν ἐστὶν ἐν τᾷ κεφαλᾷ ἱδρυτὰ μόνον, ὡς πάλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τᾶ σώματος ὑπηρετεῖν τούτῳ, καθάπερ καὶ αὐτῷ τῷ σκάνει ἅπαντ' τὸ δ' ἀλόγω μέρεϑ', τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν. Τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. quod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη δὲ ἡ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίᾳ, καὶ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qui in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ὅτου γὰρ ἡμῖν ὅτι ἡδὺ καὶ τῆς ἥδεος γενομένων ἑρμηνεὺς, ἰὼ ὑγιαίνων τυγχάνω. τοῦτῳ δὲ φράσσιν αὐτῷ ὁ αὐτὸς παρέχεται. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες, οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετέουσι. γίνεται γὰρ πᾶσι τοῖσι σώμασι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τὸ ἥδεος, ἐς ὃ τοῦτο σώζεσθαι, ὁ ἐγκέφαλός ὅτιν ὁ διαγγέλλων. Et paulò post: Διόπερ φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τοῦτο ξυνίσιν· αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ ψυχῇ κεκτημένον, καὶ τοῦ νόμου, τοῦτο ὃ ὄνπερ ἐκ, ἐδὲ τῇ φύσιος, ἐδὲ οἶδα ἔγωγε, τίνα δύναμιν ἔχουσαι αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοέειν. ἐπεὶ αἰδοίου γε ἕδρης ὑστέρεον ἦν ἐν τοῦ σώματος ἐνόησαν· ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσιν καὶ τοῦ αἰτίου· ὥσπερ τὰ ὦτα τῇ καρδίᾳ, ἄτερ ὧτα καλέεται, ἐδὲν εἰς τοῦ ἀκοῦειν ξυμβαλλόμενα· Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίᾳ, καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτο ὅτι, καὶ τὸ φρονπίζον· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν ἔχει. ἀλλ' ἢ καρδίη αἰδοίνεταί τε μάλιστα καὶ αἰ φρένες. τῆς μὲν τοι φρονήσιος ἑτέρῳ μέτεσιν· ἀλλὰ πάντων τούτων ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν. Hæc prolixiùs paulò transcribenda censui, quò Hippocratis in controversia ista quæ fuerit sententia, liquidiùs posset innotescere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Erotiano mentio ulla in recensione operum medici principis illius: itaq; nec ad illum autorem referendum statuit Anutius Fæsius, quo nemo quisquam de Hippocrate ampliora meritus videtur Stoicorum verò non tam sententiam ridet Galen. quàm frivola ac nugatoria prorsus à Chrysippo ad eam statuminandam adducta argumenta; quæ ille revellit, cùm non immeritò exagitat, tum fusissimè etiam solidissiméque refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis consentientes Lipsius, Ausonium in *Monosyllab.*

Mens, quæ cælesti sensu rigat emeritum cor.
Cor vegetum, mundi instar habens, animæ vigor & vis.

Et Lucretium *l.* 3.

Consilium,

Consilium, quod nos mimum mentémq; vocamus,
Idque situm mediâ regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat. 1. in sanct. Pasch.* hæc sunt: Ἔστιν ὅτε τῆς τοῦ νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν εἶδε πεφύτευται. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c.* 12. & 14. oppugnat eos exagitátq; qui vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος προέθετο τὸ, μὴ μέρει τινὶ τῷ σώματι ἐνδεδέσθαι τὸν νοῦν· ἀλλὰ παντὸς μὲν τοῦ ὄντος τὸ ἴσον ἐφάπτεσθαι, καὶ ἀλλήλοις τῇ φύσει τῶν ὑποκειμένων μέρους ἐνεργοῦντα τῷ κίνησιν. Et, Ἐπεὶ τοίνυν πᾶσα συγκεκραμένη μαθησιολογία ἧττόν μοι δοκεῖ πρὸς σωματικοῖς τῶν νοητῶν ἐπικλινόντων ἐνέργειαν. ὧν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν εἶδεν τιθεμένῳ, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τῆς παντὸς σώματος ἐπέχειν χώραν αὐτῷ· ὡς τῆς περιφερείας κανόσιν εὐκόλως ἐκ τοῦ μέσου πρὸς ἅπαν μεταζομένης τὸ σῶμα, καὶ ὕπως εἰς ἐνέργειαν προΐοσης. οἱ δὲ τῇ ἐγκεφάλῳ τὸν νοῦν ἐνδιαιτᾶσθαι φασίν· ὡσπερ ἀκρόπολίν τινα τοῦ παντὸς σώματος τῷ κεφαλῷ διδομένης ὑφ' ἧς φύσεως λέγονται ἐνοικεῖν ἢ ταύτῃ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, δίον πᾶν ἀγγελιαφόρησις, ἢ ὑπαισθήσεις, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐκ κύκλῳ περιφερόμενον. In posteriore hoc sensu è nostris collocandi, Clem. Alex. *Pædagog. l.* 1. *c.* 2. ἐνδρονίζεται δὲ ὁ λογισμὸς ἐν τῇ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l.* 5. adductis Mosis verbis ex *Genes. c.* 2. *v.* 7. Ψυχὴν δὲ τῷ λογικῷ ἄνωθεν ἐμπεδοῦσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς περίσκοπον· ἐνταῦθα γὰρ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l.* 6. *c.* 9. *Caput tanquam arcem, in quâ regalis habitet sapientia, juxta dictum propheticum. Ipsa quidem mens, quasi in aulâ imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Solomonis.* Idem *de Noe & Arc. c.* 7. & loco superiore: *Non immeritò igitur huic quasi consulturi suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine sicut numen, atque in sublime locatum vehunt. unde censoriâ potestate quò vult dirigit quorundam obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portare, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut quædam procedit tessera, quam debeant pedes obire regionem; quæ militiæ munia manus consummandis operibus exequantur; quam venter abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ.* Synesius item *de provid. orat.* 1. *infrà ad* § 22. exhibendus. Philonem enim quod attinet, quem Clementi σύμψηφον opinati sunt Hœschel. & Sylburg. nec quicquam hîc statuit, & aliò potiùs, eodem nempe, quò Nyssenus, inclinat. Siquidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel,* ad quem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nusquam altari imposita legi dixerat: rationem subjungit, εἴτε ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ἀνωμολόγηται. *in altero,* inquit, *in utro,* non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loquitur, in *lib. de Caini insidiis.* Vide *ad l.* 5. § 27. nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qui vel istam vel illam ei sedem assignant. Πῶς δ' ἐμπεφύλαχε τῆς αὐχμῆς; ἆρα οἶκον κατοικήσεται; Οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀκρόπολιν ἐν ἡμῖν ἀνιέρωσαν αὐτῷ τὴν κεφαλήν, ἔνθεν ὡς ἀπὸ σκοπῆς λογίζεσθαι· εἰκὸς εἶναι νομίσαντες ἐγγὺς, οἷα μεγάλου βασιλέως, ἐφεδρεύειν τοὺς δορυφόρους. οἱ δ' ὑπὸ καρδίας αὐτὸν ἀγαλματοφορεῖσθαι διανοηθέντες, γεωστομαχοῦσιν. Ipse quid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄτιμον ὅλου δ' ὅλων ἐκάθευν, ἐπεφυμίδιν νῆς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oboriri possit, non esse Nysseni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *panegyricam.* Joan. Chrysost. itidem *cordis sedem* assignare animæ videatur; si fragmentum illud quod ex *oratione in Susannam* Hœschelius edidit, spectemus. Ἔστι γὰρ, inquit, ἡ ψυχὴ καθάπερ παρδίνῳ ἐν θαλάμῳ τινὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ συνηρέσσα, καὶ ὑπὸ μιᾶς πίστεως αἰδήσιμον, ὥσπερ ὑπό τινων θεραπαινίδων δορυφορουμένη. Verùm ipse ibi τῇ ἀκροπολίτιδι, *orat.* 5. nihil in hoc negotio certò statui posse contendit. Ὅπως ἡμῖν ὄξιν ἐν τῷ σώματι, οὐδὲ τοῦτο ἴσμεν εἰπεῖν. τί γὰρ ἔχει τις εἰπεῖν; ὅτι παρεκλείσθησαν τῷ τοῦ σώματος ὄγκῳ; σωμάτων γὰρ ἴδιον τοῦτο.——ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ὃν μέρει τινὶ σωτηρίας. οὐκοῦν ἀνάγκη νεκρὰ τὰ λοιπὰ γίνεσθαι μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτό ὄξιν εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ὄξιν ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c.* 16.

Μὴ σοῦ | Vide *l.* 2. § 2. sic *infrà* § 32. κατὰ σοῦ μάχῃ.

Μηδὲ καθεντύνου | *Nè vehementiùs contendas te.* quemadmodum Naso *Pont. l.* 1. *eleg.* 6.

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, *nè in adversum contendas. nè obnitaris,* fato nimirum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà* § 32. πόσοι κατεντεταδότες. & *lib.* 6. § 24. μὴ κατεντενόμενος. & *l.* 12. § 27. ὡς ἐντελὲς πᾶν τὸ κατεσκευάσθαι.

Ὅρα τὰ σχήματα | Senec. *epist.* 104. (ex Mar. *Æn. l.* 6.

Terribiles visu formæ, letumque labórque?
Minimè quidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terrori, dies vertit ad risum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & *epist.* 110. *Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, quàm brevia, quàm incerta, quàm tuta timeantur.* Vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 7. § 67.

Ὡς ἀνὴρ | Quod *supr. l.* 2. § 5. ὡς ἄρρην. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2. Pugil quidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abſcinderetur; ſuadente fratre philoſopho ut id fieri permitteret, recuſavit, obſirmatóq; animo eſt mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id feciſſet, *ut philoſophus*, an *ut athleta* reſponſum eſt, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Euripid. *Cyclope.*

—— ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.
—— *ut vir ſis, vide.*

(quod uno verbo Hebræi תתאושש Eſaiæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρίζεσθαι. Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoctete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Pruſ. *orat.* 59. laudatus, unde ſuppleri poteſt, quod Ariſtoteles omiſerat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Eudem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè quàm Lambinus cenſuit,

Τὰς δὲ ἀετιατὰς καὶ τὴ σοφροσύνης πλέον
Τιμῶμεν, ἀνδρείας τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

quod μεταφέρων Dio, τοὺς δὲ φαυλοὺς, inquit, καὶ πλείονων ἅπτεσθαι τολμῶντας, χαλεπὸν τύτοις ἅπασι θαυμάζομεν, καὶ τῷ ὅτι ἀνδρας ἡγώμεθα. quaſi reliqui, nomine tenùs tantùm ſint *viri*, Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atque, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Reſtituamur, ut poſſimus dolores, quocunque modo corpus invaſerint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium eſt; quære quem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec proſpera flatu ſuo efferet, nec adverſa infringet.* Senec. item *de ſap. conſtant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, quantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingreſſi viam.* Et Lucian. de ſectis: Ἥκιστα ἀπάτωρα λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Πυρρώνειοι δὲ, φιλόπλαστοι· οἱ Πλατωνικοὶ δὲ, φιλόδοξοι· σχεδὸν δὲ καὶ Στωικῶν πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὴν Στωικὴν ἀνδρωδεστάτην dixit. Quin & Arceſilaus interrogatus quî fieret, ut ab aliis ſectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros deſciſcerent, reſpondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Quia ex viris Spadones* (qui & *evirati*) *ex Spadonibus verò viri neutiquam fiant.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάντα παντὶ Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. Ἔνθα δὴ φανερὸν ὡς τὸν ἐπιόντα, ὅτε ἄρχεσθαι, ὅτε ἀνδρεῖος, ὅτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικεῖσθαι. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. §. 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illáq; virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ὢν ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἀπασῶν τῶν γυναικῶν ἔξαι νυῖ.
Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir ſubitò factus fœminarum eſt omnium. Grot.

vel ad mentem forſan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir quidem ſiet,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut ſit oxymoron, omnium eſſe mulierum virũ eum, qui nè vir quidem ſit. Vide ad *l.* 3. §. 16. ἀνδρογύνων. Verùm iſtud in ſenſum obſcœniorem dictum. Alexander Moloſſus, cùm in Italiam tranſiret, dixiſſe fertur, ſe quidem *ad Romanos ire, quaſi* ἀνδρωνίτην, *Macedonem iſſe ad Perſas, quaſi* γυναικωνίτην. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiſcens, in itinere quónam concederet percontanti, reſpondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνίτην. *Ex andronitide in gynæceum.* Quanquam & Spartanis ipſis *virilitatis* nomen ægrè ſatis & gravatim impertitus videtur. Siquidem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἄν τις ἄνδρας; *quânam in regione Græciæ viros bonos vidiſſet*, reſpondit, Ἀνδρας μὲν οὐδαμοῦ· παῖδας δὲ ἐν Λακεδαίμονι. *Viros quidam nuſquam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διώξιππος ἀνδρας. *Vincit viros Dioxippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδώδης ἀνδρας δὲ ἐγώ. *Ille verò*, inquit, *mancipia: at ipſe viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ πράγματα οὐκ ἅπτεται τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀπερειδόμενα] Ità *l.* 9. §. 15. ἔξω θυρῶν ἕστηκεν. & *l.* 11. § 11. ἐκ δηλός ἐστι ἔξω πεσών.

Αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi quod hîc ὑπόληψις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epiſt.* 76. ibi *κεῖμα* & *δόγμα*, i. e. *decretum*, ut idem *epiſt.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tuſcul. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur: nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo eſt opinio magni mali præſentis; & quidem recens opinio talis mali, ut in eo rectum videatur angi: id autem eſt, ut is qui doleat, oportere opinetur ſe dolere.*

Πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω μεταβαλεῖ] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epiſt.* 71. *Quid enim mutationis periculo exemptum eſt? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, quamvis Deo agente ducatur. non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc curſu aliquis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingui. Quæcunque vides ſæpe a nos currere, & hæc quibus innixi atque impoſiti ſumus, veluti ſolidiſſimis, carpentur ac diſſinent. nulli nos jenectus ſua eſt. inæqualibus iſta ſpatiis cõdemnatura demittit.*

Καὶ οὐκ ἔτι ἔσται] *non erunt ampliùs.* id ſcil. quod priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc eſt, ἐν διαιωνίῳ ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theæt.* τὸ πᾶν κίνησις, καὶ ἄλλο παρὰ τῦτο οὐδέν. quod mox epicans, dicit, πάντα ἀεὶ κινεῖται &, πάντα ἀεὶ γί-

γινεσθ. quod Hippocrates *de diæt. l.* 1. Συμμισγόμενα καὶ διαλυόμενα ἀλλοιοῦται. Vide *ad l.* 10. § 7. Tertull. *de pallio c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus iste, quem incumbimus. metatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem vertunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis variat. Syderum distincta confusio interdum dejicit aliquid, interdum resuscitat. cæli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus: aut imbres ruunt, aut siqua missilia cum imbribus, dehinc subtillum, & denuo sudum. Sic & mari fides infamis, dum & flaebris æquè mutantibus, de tranquillo probum, de fluctris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat. Sic & terram si recenseas temporatim vestiri amantem, propè sis eandem negare, memor viridem cùm conspicis flavam, mox visurus & canam. Cæteri quoque ejus ornatus siquid, non aliud ex alio mutant, & montium scapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abhumando. mutavit & totus mundus aliquando, aquis omnibus obsitus. Sed & enatando rursus in formam: mutavit rursus orbis, alius idem.* Vise sis eundem argumentum idem pereleganter prosequentem, *de resurrect. carn. c.* 12. Vide & *l.* 2. § 3. & *l.* 8. § 6.

Ὁ βίος ὑπόληψις | *Vita tota in opinione consistit.* quod *l.* 2. § 15. πᾶν ὑπόληψις.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῶν κοινὸν | quod *suprà l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l.* 9. § 8. Εἰς τὸ λογικὸ ζῶα μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος οὗτος πόλις | Idem *supr.* § 3. Vide ad *l.* 3. § 11. *Epictet. l.* 3. *c.* 24. ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ καὶ ἡ ἰσότης, ἐξ ἧς δημιούργηται, μία. Tertull. *apolog. c.* 38. *Unam omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox.* 2. *Exilium non est eis terribile, qui omnem orbem terrarum unam urbem esse ducunt.*

Τίνες γὰρ ἄλλοι — κοινῇ πολίται;] nullius certè alius homines indiscriminatim universi. at Christicolas allus, τοῦ ἐν τοῖς ἔργοις. utì Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20.

Ἐκεῖθεν | de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l.* 9. § 8. hoc est, quod *l.* 2. § 4. dixerat, esse *mentem* cujusque τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν ἀπόῤῥοιαν. *defluxum quendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà* § 40.

Ἀπὸ πηγῆς ἑνός | Arnob. *l.* 2. ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· ὥσπερ μηδ' εἰς ἐκ τοῦ ἀπέρχεται. | Ità *l.* 5. § 13. Contrà quàm Eurip. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

—τὸ μηδὲν εἰς ὄδὸν ῥέπει.
—*nil quod erat, in nil abit.*

& quàm Tertull. *adversus Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Pers. *Sat.* 3.

—*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἅπαν γίνεται, οὕτω εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται. ἐκ τοῦ γὰρ ἀδυνάτου ὅτι μάλιστα ἀμήχανον ὅτι ἡνίκα τί τότε ὂν ἐξαπολεῖται, ἀνωλέθρευτον καὶ ἄφθαρτον. Qui locus Ludov. Nagoralæ vitii suspectus habetur. itaque legi postulat pro ἀνωλέθρευτον, ἀνώλυτον, & ἄπιστον pro ἄφθαρτον. Ocellus Lucan. *de universi. c.* 1. § 11. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ μὴ ὄντων ἁπαξαπλῶς, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus paritèr *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l.* 10. Πρῶτον μέν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· πᾶν γὰρ ἐκ παντὸς ἐγίνετ' ἄν, σπερμάτων γε οὐδὲν προσδεόμενον. καὶ εἰ ἀφανίζόμενον ἢ τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπολέσει τὰ προγίγνεσθαι, ἐκ ὄντων εἰς ἃ διαλύεται. Quod Lucretius Epicuri μυσταγωγὸς καὶ ἐφευρετὴς *lib.* 1.

Principium hinc quojus nobis exordia sumet:
Nullam rem è nihilo gigni; nil posse creari
De nihilo. —

Et mox: *Nam si de nihilo fierent; ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l.* 9. Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ γενόμενον ἐκ τοῦ μὴ ὄντων γίνεσθαι ἀδύνατον. ἅπαντες γὰρ ταύτης ὁμολογοῦσι τῆς δόξης πάντες οἱ περὶ φύσεως. Et rursus *c.* 8. Κοινὴ δόξα τοῦ φυσικῶν, ὐδὲν γίνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ὁ μάλιστα φοβούμενος διατέλεσε οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παρὰ φύσιν. Atque huc pertinet, quod de priscis philosophis idem *Physic. l.* 1. *c.* 8. Οἱ περὶ φιλοσοφίαν πρῶτοι ζητήσαντες τὴν ἀλήθειαν, — φασὶν ὅτε γίνεσθαι τοῦ ὄντος οὐδὲν, ὅτε φθείρεσθαι. neq; enim simpliciter, aut produci aut corrumpi quicquam, ei negabant; sed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, asserebant. quod & Aristot. ipse agnoscit, τοῦ μὴ τὰ φυσικὰ *l.* 1. *c.* 3. Τῶν δὴ παλαιῶν φιλοσοφησάντων οἱ πλεῖστοι τὰς ἐν ὕλης εἴδει μόνον ᾠήθησαν εἶναι πάντων. ἐξ ὧν γάρ ἐστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται πρῶτα, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων καὶ διὰ τοῦτο, ὥτε γίνεσθαι οὐδὲν οἴονται, ὥτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaque Cicero *de divinat. l.* 2. § 37. *Non ergo omnium interitus atque obitus natura conficiet: & erit aliquid, quod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum subitò occidat. quis hoc physicus dixit unquam?* De posteriore membro Vide *l.* 11. § 35. Vide & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7.

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἵᾳ γένεσις | Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ἔστιν ἡ δατέρᾳ γένεσις ἀεὶ, ὅταν τὸ ὑσῶν, ἄλλο φθορὰ ᾗ ἢ ἄλλο φθορὰ, ἄλλο γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist.* 66. Θάνατος ὑδὲς ὑδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. καθάπερ ὑδὲ γένεσις ὑδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει· τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὑσίας τινὸς εἰς φύσιν, ἔδοξε γένεσις· τὸ δ' ἐκ φύσεως, εἰς ὑσίαν κτ τοῦτο, θάνατος. ὅτι γοῦν μὴ κατ' ἀληθειάν τινος, ὅτι φθει- 01
ρομένου ποτὲ μόνον ᾖ ἐμφανὲς ὄντος, ἀορίστου τε ὑστερον, τῷ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τῷ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς ὑσίας, ὅσης μὴ ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ φάσει. Porphyrius apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. ex Pythagoreorum sententia, Τὸν δικαίως ἀναιρεῖσθαι, φησὶ τὸ ἀποθνῆσκον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γονεῦς ἔχει πρὸς τὸ γονάμενον. ἐκτίθεται γὰρ εἰς τὴν ψυχῆς καταβολὴν τῷ μὲ εἰς σῶμα, γένεσιν δὲ ᾗ ἀπὸ σώματος, θάνατον.

Φύσεως ἀυσήκοον] Ita *l.* 2. § 12. φύσεως ἔργον. 20
Senecæ *excerpt. Morieris. ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτὰ | deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [κὴ διάκρισις] εἰς ταὐτὰ. vel ut *l.* 10. § 7. [κὴ διάλυσις] εἰς ταὐτὰ. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. Ζωοτόκων κὴ διωνομένων (τῶ στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνει κὴ ἡ φθορά. Et *c.* 2. γίνεσθαι κὴ φθείρεσθαι συγκεκριμένα κὴ διακεκριμένα. Ibidémq; Democritus & Leucippus, 30
διακρίσει, κὴ συγκρίσει, γένεσιν κὴ φθορὰν, definiunt. Empedocli quoq; ὅπ φύσις ὑδενός ἔστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. quod idem & [illegible] μὴ τὰ φυσικὰ, *l.* 4. *c.* 1. reperitur. de quo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. [illegible] εἰπὲ οἷς ἔχει. ἤδη καιρὸς πρὸς τὴν ὕλην, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. κὴ τί δεινὸν ᾖ τὸ μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐκ τοῦ κόσμου; κὴ τί ἡδὺ καινὸν, παράλογον; Vide *l.* 5. § 4. & 13. 40
& *infr.* § 30. & *l.* 7. § 50. & *l.* 8. § 18.

Ἐφ' ὧν ἂν τις αἰσχυνθείη | ἃ γὰρ τὸ πυρέξειν κακὸν, ὑδὲ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat.* 33. & Marc. *l.* 12. *c.* 23. ἡ καταπαυσις τοῦ βίου ἡ κακὸν, ὅτι ὑδὲ αἰσχρὸν.

Οὔτε ἐκεῖ τὸ ἐξῆς τοῦ νοερῶ ζώου | quia scil. est θνητὸν ζῶον *supr.* § 3. Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ᾔδειν, ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de mansuet.* vel, ut idem *de tranquil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l.* 4. 50
c. 13. ᾔδειν θνητὸν γεγενήσας. vel etiam ut Laërt. *l.* 1. qui liberos plures simul amissos refert, ᾔδειν αὐτοὺς θνητοὺς γεγενήσας. Et Ælian. *lib.* 3. *cap.* 2. ᾔδειν θνητοὺς γεγεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννηκὼς, ex Dion. Prus. *orat.* 37. & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Cicer. *Tusc. l.* 3. *Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l.* 5. *c.* 10. *Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac sceleatissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qui (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, quòd à Persis captus esset, id quod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miserias ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qui eum quasi *constantem principem* laudaret. Cæterùm, quod Sen. *epist.* 99. *Cui nasci contigit, mori restat.* & *epist.* 30. *Vivere voluit, qui mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ ἕως τοῦ λόγου τῆς παραπλοκῆς | quia, ἡ τῶ σώματος συγκρισις θυατὸς. *l.* 2. § 17. Et, ut Epictetus *infr.* § 14. ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidúmque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? quodlibet quassum vas, & quodlibet fragile. jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cujusibet feræ pabulum, cujusibet victima: ex infirmâ fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem, alimenta metuens sua; quorum modo inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ sollicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί δ' θαυμαστὸν, εἰ τὸ τιμιῶτον τέτμηται, εἰ τὸ πικτὸν πέπικται, εἰ τὸ καυσὸν κέκαυται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinquus, acceptis cladibus, quæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur dicens; *Non erit magnum, quod ceciderunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Polidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ἔτως | Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀκόλουθα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inquit, *ab istiusmodi perpetrari solenne est:* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed mali. moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, quod solent. quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης | *aliter nequeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Κακῶς λέγουσιν, ἐκεινὸ κλαῶς ὠκ ἔμαθον. Quod idem apud Laërtium *l.* 2. Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. in *apophth.* Οὐ θαυμάζω κλαῶς γὰ λέγειν ὑδεὶς ἂν

ὠφθῆναι θνητόν. Senecæ excerpt. *Malè de te loquuntur. Benè nesciunt loqui.* Ità *sup.* § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνομεν. Et *l.* 8. § 12. ἀναγκάζονται ὅτως ποιεῖν. Et *l.* 10. §. 29. βιάζεται. Pari modo ille apud Epicharmum in *Hercul. fur.* se excusat, referente Eustrat. *in Aristot. ethic. l.* 3. *c.* 5.

Ἀλλ' μὲν ἐγὼ ἀναγκαίως τὰ δὲ πάντα ποιῶ.

Hæc ego ex necessitate facio, quæ facio, omnia. Grot.

Neq; tamen Zenonis servulo præscriptio ea proderat, qui cùm ob furtum à Domino castigatus, εἰ μαχθὶ μοι κλέψαι, *in satis sibi* diceret *fuisse, ut furaretur*; respondit ille, Καὶ δαρῆναι *in satis iisdem fuisse & ut cæderetur.* Sed nec Spartani servo, qui cùm inter flagella, subinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, *Invitus peccavi*; regessit herus, Ἄκων τύπτω κολάζω. *invitus ergò plecterc.* Vide *ad lib.* 7. § 63.

Θέλει πλὴν συκλῶ ὅπου μὴ ἔχειν] Idem planè *l.* 12. § 16. affine quippiam & *l.* 8. § 15. Lactis autem sive liquoris ficulnei meminisse videtur; ὃ-περ συκῆς ὀπὸς πάντων δεμύτατος. ut Aristot. *problem. l.* 20. *c.* 18. sive, ut Plin. *l.* 23. *c.* 7. quoniam *fici succus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit.* quod aliter paulò Dioscoridi. *l.* 1. *c.* 149. πικρὸς δὲ γλαυκὸς, ὅμοιος ἡ πτισάνῃ λύει ὡς τὸ πεπονὸς, ὅμοιος τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus haud paucis succus is nobilis, quas apud eosdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. Scit paucissimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perspectam habet. nemo autem naturæ sanus irascitur. quid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? quid si miretur spineta senteſque non utili aliquâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.*

Ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ ὅτος τεθνήξεσθε] Ità *l.* 7. § 22. κατ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 42. *Nulla res adversùs iram magìs proderit, quàm cogitatio mortalitatis. sibi quisq; ut alteri, dicat; Quid juvat tanquam in æternum genitos iras indicere, & brevissimam ætatem dissipare? Quid ruimus in turbam? quid certamina nobis accersimus? quid imbecillitatis obliti, ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus? jam istas inimicitias, quas implacabili gerimus odio, febris aut aliud malum corporis vetabit geri. jam par accerrimum media mors dirimet. quid tumultuamur, & vitam seditiosi conturbamus? stat super caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiùsque ac propiùs accedit. istud tempus quod alienæ destinas morti, fortasse* [haud] * *citra tuam est.* [* *circa* Lipſ.] Et rursus: *Quin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præstas. quin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; desiderabilem, cùm excesseris, reddis. Quid servo, quid domina? quid regi, quid clienti tuo iraſceris? sustine paullum. venit ecce mors, quæ nos pares faciat. Ridere solèmus inter matutina arenæ spectacula, tauri & ursi pugnam inter se colligatorum; quos cùm alter alterum vexárit, suus confector expectat. Idem facimus. aliquem nobiscum alligatum lacessimus: cùm victo victorique finis æquè enaturus immineat. numquid amplius isti cui iraſceris, quàm mortem optas? etiam te quiescente morietur. perdis operam: facere vis, quod futurum est. Quieti potiùs pacatique, quantulumcunque supereſt, transigamus. sive de ultimis suppliciis cogitas, sive de levioribus, quantulum est temporis, quò aut ille pœnâ suâ torqueatur, aut tu malum gaudium ex aliena percipies? jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo simus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum respicimus, quod aiunt, verſamúsque nos, jam mortalitas aderit.* Pervulgatum est illud, ad quod ille respexit, quódque Aristoteles exhibet, *rhetor. lib.* 2. *c.* 21.

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. verus;

Ἀθάνατον ἔχθεσιν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Mortalis odia ne gere immortalia.

Quod latiùs extulit Euripid. in *Philoctet.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Ὡσπερ γὰρ θνητὸν χρὴ τὸ σῶμ' ἡμᾶς ἔχειν·
Οὕτω προσήκει, μηδὲ πλὴν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν διήσεται.

Mortala quando corpus est homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Quisquis magistrâ sapere naturâ valet. Grot.

Romanis, ab Hetruscis missi de Tarquinio legati, apud Dionysium Halicarn. *l.* 5. Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ὄσιον πλὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem *lib.* 8. ubi Deos etiam, per gravia atque atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúsque leniri dixerat, εἰ μὴ σὺ, inquit, ἀξιοῖς, τοὺς μὲν περὶ θεῶν ὀργὰς θνητὰς εἶναι, τὰς δὲ περὶ ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in *Oedip. Colon.*

Θυμῷ γὰρ ὠδὶν γῆρας ὅστις ἄλλο πλὴν θανεῖν.

Iræ senectus unica est, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris *epist.* 51. Τῆς μὲν περὶ ἄλλων ἔχθρας ὅσοι τὸ κρεῖττον μὲν διδέγμασιν, ὡς παραγελάστης, κἂν ὁπλοδοίμιλος θνητὸς γὰρ ὄντας, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, ὃ προσήκει. τῆς μὲν τοι, Πύθων, εἰς ἡμᾶς δυσμενείας, ἃ μόνον ζῶν, ἀλλ' ἐπὶ θανὼν, ὃ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ὁπλοδοίμιλος.

Οὐδὲ ὄνομα νῦν ὑπολειφθήσεται] Vide *infr.* §33. & *l.* 8. § 25. Hesiod. *oper. l.* 1. *v.* 153.

Βίωνος.

Βίον εἰς εὐροίαν δόμον χρυσοῦ ἀΐδαο,
Νάνυμος.——

quo loco (ut obiter adnotem) εὐροίαν malim vertere, *sita obsitum*, quàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄγαν τλῆ ἀπόλαυε, ἤρκει τὸ, βέβλαμμαι | Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35, 41, 47. & *l.* 12. § 22, 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranquill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.

Οὐδὲν πάθοις δεινὸν, ἂν μὴ σεσωπηκῇς. 10
Nil passus es mali, ipse ni præ te feras.

Epictet. *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ ὁ βλάψει, ἂν μὴ αὐτὸν βλάψῃς. τότε γοῦν βεβλαμμένος, ὅταν ἀπολλύῃς βλάπτωνται.

§ 8. Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτῷ ἄνθρωπον ὁ ποιῶν | quod *l.* 7. § 64. ὁ δὲ τλῆ διάνοιαν τλῆ κυβερνῶσαν χείρω ποιῶν. quia scil. *Animus cujusque, is est quisque.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2. § 1.

§ 9. Ἡμάγκασεν | Ita *l.* 2. § 3. Πείθουσι δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation autem hoc superioribus adfigit Cas. sequentibus præfigit Xyl. cùm neutra satis cohæret. dictionis series hiulca est, & deesse aliquid videtur. ad sequentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias simul congerat, ob quas æquanimiter contingentia quæque ferre oporteat; quia nempe necessaria, utilia, justa.

§ 10. Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει | Ità solent excerpta sua, vel χρησιμωδίας, vel adnotata ordiri, Ὅτι πᾶν, ἢ πᾶν, ut videre est passim apud Photium, Eustathium, alios. Aliquando tamen pleniùs, Ἴσθι ὅτι, aut ejusmodi aliud quid, quale & ibi subintelligendum. Quod autem *omnia quæ contingunt nobis, justè contingere* dicit, intelligendum est, quoad primam causam. Nec abhorret ab hoc philosophia Christiana, sed cumprimis inculcat. Psaltes *Psal.* 119. *v.* 139. *Justus es, Domine, justáque sunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine; recta esse judicia tua; justéque te afflixisse me.* Et *Psal.* 145. *v.* 17. *Justus est Dominus in omnibus viis suis, sanctúsque in operationibus suis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamsi ægrè ferre videatur, quod bonis malè, malis bene sit; hoc tamen pro fundamento immoto prorsus substernit, *Tu, Domine, certè justus es.* Sen. *epist.* 107. *Quæcunque fiunt, debuisse fieri putat; nec velit objurgare naturam.* & *epist.* 96. *Solet fieri. parum est. debuit fieri. decernuntur ista, non accidunt.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἀκούσῃ σεσήμαλε τὸ οἰκεῖον φυλάξηται, δικαίως ἔχει τι ἢ δοικῆται. οἰκεῖον ἦ ὑδὲν ἄλλο πλὴν τὴν κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptissimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς | *Secundùm rerum ac causarum ὁπαναδίδοσιν*, sive *connexionem ac concatenationem* quandam, quam imaginabantur Stoici. Vide *infr.* § 15. & *l.* 6. § 38.

Ἀπὸ παντὸς ἀπαιτήσοντος τὸ κατ' ἀξίαν | Nihil poterat piè magis ac religiosè dici, quàm omnia proverire à causa quadam suprema, assignante quasi certâ lege cuique, quod ipsi maximè sit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σὺ τὸ ἀγαθὸς εἶ | Syntaxis τὸ poscit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖσθαι τῷ δίκαιος εἶ. atque ità Lugd. *Bonum* autem fore dicit, si justè evenientibus se sponte sua muniserit. quod Cleanthes suprà, *ad l.* 3. § 4.

Malúsque patiar, quod bono licuit pati.

Καὶ τὸ πρόσωπον ἴδιος ὁ ἀγαθὸς | *Virum bonum*, dicit; non *quomodo omnes candidatos bonos viros dicimus, quomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus:* ut Senec. *epist.* 3. sed *perfectum, absolutum; quem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit.* Idem *epist.* 34. Itaque τὸ ἴδιος προσωπικὸν, istic opponitur τῷ κοινοτέρῳ λεγομένῳ, *l.* 2. § 10. aliúdque hîc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infr.* § 50. Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definivisset. *Ego secundùm communem loquendi consuetudinem sæpe dixi dicámque perfectum Oratorem esse Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentissimos dicimus vulgò, quorum nihil nisi perfectè sapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipsam veritatis loquendum erit, eum quæram oratorem, quem & ipse quærebat:*

§ 11. Μὴ τοιαῦτα ἀπολάμβανε | Senec. *de sap. constant. c.* 17. *Genus ultionis est, eripere ei qui fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere; Miseram me. puto, non intellexit! adeò fructus contumeliæ in sensu & indignatione patientis est.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco quis te lædit ut doleas: quia fructus omnis lædentis in dolore læsi est. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipse dolcat necesse est amissione fructûs sui.*

§ 12. Εὐτραπελίαν | i. e. δόγματα ἔτυμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος | i. e. τῆς ἡγεμονικῆς, sive *mentis*, quam & τὸ κυβερνῶν, *suprà* § 1. & τῷ κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambros. *Hexaemer. lib.* 6. *cap.* 9. *suprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus est Rex idem & Legislator, Jova.* Esaiæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2. *v.* 8.

Μεταδίδου | Vide *ad l.* 1. § 15, 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Hesiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἐσσεται ἀμείνων.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται· ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

Ille quidem ante omnes, per se ipse quia utile, quidnon,
Qui videt, & longè fines prospectat agendi:
Qui bene consultis didicit parere, secundus.
At qui consiliis pollet nihil ipse, nec audit
Suadentes alios, nullos homo vivit ad usus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Grotius; quem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præſertim cùm & in verſione illud potius expreſſerit, & Heinſium audire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, ἐστ, ὁ χρὴ πάντα αὐτὸς, τυτέστι, κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qui ipſe; *non autem*, ὁ αὐτῷ, *qui ſibi, ſapit*, juxta illud Euripideum:

Μισῶ σοφιστὴν, ἔστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qui non ſapit.

à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. relatum, à Ciceron. *famil. l.* 13. *epiſt.* 15. Lucian. in *apolog.* Plut. *de latend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur autem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ διὰ ἑτέρου πρὸς νουθέτησιν σοφῷ γιγνόμ. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor, in *orat. Platon.* 1. non quidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod.* 247. qui ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔδοξε τὸν αὐτὸν εὐβουλίᾳ τὸ βέλτιστα ἑλέσθαι ἄμεινον ἡγήσασθαι, τὸν ὅτε σωφρονοῦντα. ὅτε πειθόμενον. μέσον ἡ ἀμφοτέρων, ὥσπερ ἐν ἀριθμῷ ὄρους, τὸν τῷ σωφρονεῖν πειθόμενα, τοσούτῳ χείρω τοῦ νοήσαντος, ὅσῳ βελτίω τοῦ μητ' εἰπόντος, μήτε πεισθέντος. Et mox: Τὸν μὲν τοιοῦτον ἀνδρεῖα, οἷς δεῖν ἢ θεῶν ἐγκρατῆσαι μὲν ἔδοξε, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει· τὸν δ' ἀκούσαντα καὶ μαθόντα δεύτερον. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. lib.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laert. *l.* 7. apud quem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqua reſingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν παγκάρπος, ὃς εὖ εἰπόντα πάντα·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρεῖττονα γὰρ εἶναι τὸν ἀκοῦσαι καλῶς διωδάμονα τὰ λεγόμενα καὶ χρῆσθαι. τῷ δ' αὐτῷ τὸ πᾶν σωφρονοῦντα. τῷ μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ συνιέναι· τῷ δ' εὖ πειθόμενον ἀκροᾶται καὶ τλᾶ πράξιν. Quod etiamſi Themiſtio *in orat. quinquennal.* placuiſſe video; mihi tamen eodem loco habetur, quo Zenonis ejuſdem cavillum illud, quo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (κόσης.

Μηδὲ δίκλωσ δικάσῃς, εἰδὼς γ' ἀμφοῖν μόδον ἀ- de quo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs acceſſit Artabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inquit, ἐνεῖνο παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τοῦ λέγοντος χρηστὰ ἐθέλειν πειθέσθαι. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur prorſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. quo loco non primus tantùm verſiculus ad autoris mentem ritè efformatus reperitur; ſed & quartus, qui hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhiberur. ſiquidem μὴτ' αὐτὸς ibi legitur, quod μηθ' αὐτῷ apud alios, etiam qui mendum prius ſuſtulerant, mendosè habetur. Greg. etiam Naz. *ep.* 43. Ἀριστεύειν ἡ, (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτεστιν) εἰ μήτε αὐτὸς σωφρονεῖν τὸ δέον ὁ τῆς σοφίας ἔχει ἢ ἐπαινεῖ μηδ' ἄλλῳ εὖ εἰπόντι κλαπολυδύσεως ὁ τῆς δευτέρας. Baſil. Cæſ. *orat.* 24. Εἰ μὲν ἦν σοφὸν μανθάνειν τὰ λεγόμενα. τῆς δευτέρας ἦν ἐπαινεῖν ἔστι δὲ παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μή, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν εἴποιμι συγχεῖς· αὐτὸ δὲ μείωσιν ἦν ἐπῶν δηλονότι, ἓν οἷς ἐκεῖνός φησι· ἄριστον μὲν ἔγ τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δίκαια ξυνορῶντα· ἐσθλὸν δὲ κἀκεῖνον, τὸν πείθεται ἐπιόντι· τὸν δὲ ἀχρεῖον ἤδη τοῦτον ἐπιπόλαιον, ἀχρεῖον εἶναι φησὶ ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Cor. orat.* 18. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς· ὅτως ἡμεῖς οἱ κατὰ δεξιὰν ὄντες, καὶ αὐτοὶ σωφρονεῖν καὶ ἐγκαμιστῶσιν καρπωσώμεθα ἔπαινον. ubi, quod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωιτὸν nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui quid opus ſit ipſi venire in mentem: proximè accedere illum, qui alterius bene inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, quàm ille, qui quod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Liv. *l.* 22. *Sæpe ego audivi, cum primum eſſe virum, qui ipſe conſulat, quid in rem ſit: ſecundum eum, qui bene monenti obediat: qui nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe. nobis quoniam prima animi ingenitque negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus.* Senec. item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. *Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) *Non moneri*, (hoc eſt, *monitu non indigere*) *prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox: *Animus, quod paucis, ſui rector, optimus: proximi ſunt, qui admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeátve, Marcus vult iſtic; non quales Niceras Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c.* 1. μητ' αὐτόθεν τοῖς ἐπαινετοῖς προσχωρῆσαι, μηδ' ἑτέρῳ πειθομένῳ εἰσηγεμόνι τὰ λώστα. Facit huc Philippidæ Comici in *Ananeoſi*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. illud:

Ὅτ' ἂν ἁμάρτανῃς τι, χαῖρ' ὑπόμνημος·
Μάλιστα γὰρ ὅτου σώζεται τὸ συμφέρον.
Ne turpe vinci, ſiquid erraris, puta:
Hæc namque vera eſt ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.*——ἔγωγε φημὶ πρεσβεύειν πολύ,
Φῦλαι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπεσκῆφθαι πάθει·
Εἰ δ' ἦν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταὐτὰ ῥέπειν)
Καὶ τῆσδε λεχθέντων εὖ χαλὰν τὸ μανθάνειν.
Hoc mi videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi quiſque exiſteret:
Sin minus hoc, (namq; huc res haud nata eſt vergere)
Bonum eſt à bene monente quovis diſcere. Grot.

Et *ibidem*:

Ταῦτ' ἴσθ', τέκνον, φρόνημα· ἀνθρώποισι γὰρ

Τοῖς πᾶσι κοινὸν ἐστὶ τ' ἐξαμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεῖνος οὐκ ἔτ' ἔστ' ἀνὴρ
Ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει·
Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo :
Errare cunctis insitum mortalibus :
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qui receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Grot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu* : Καὶ εὐτυχέστατοι μὲν, οἱ ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες· σωφρονέστεροι δὲ, οἱ ἂν τάχιστα μεταγινώσκωσι. Gregor. Naz. *in patr. suum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνου Θεοῦ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπων μὲν, ἀλλ' ἐπιεικῶν. καὶ τῆς σωζομένης μερίδος· τὸ γὰρ ἀθεράπευτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης ἐστὶ φύσεως, καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένων. Idem in *Apolog.* Κἂν εἰ τὸ πρῶτον τοῦ λόγου μὴ σώζοιεν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκείνου. τὸ ἁμαρτάνοντας μετανάγεσθαι τὸ μὲν γὰρ ἀῤῥωστῆσαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἣ πάντων ἅπτεται, καὶ τῶν λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ θεραπευθῆναι, καὶ εἰς ἀλλήλους ἐπανελθεῖν, τοῦτο λογισμοῦ, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα· ἐπειδὴ τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔταξεν ὁ Θεός· δεύτερον δὲ, ὥς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πταίσαντάς τι καὶ παιδευθέντας, ἐπανιέναι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 351. Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ πρὸς Θεὸν ἔχον ἐγγύτητα· καλὸν δὲ καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξαναστῆναι τοῦ πτώματος. Idemque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον Θεοῦ μόνου, καὶ ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ μηδενὸς ἐφάπτεσθαι τῶν κατὰ γνώμην ἀδικημάτων, ἀνθρώπου ἐστὶν εὐαγοῦς· καὶ τὸ μὴ πολλοῖς περιπίπτειν τῶν ἀκουσίων, οἰκεῖον τῶν ἐγγίστω Θεοῦ βουλομένων· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκείνων. ῥᾷον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ἐπὶ μήκιστον ἐμμένειν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere : secundus, delicta cognoscere. illa innocentia quæ servat ; hæc medela, quæ sanet.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 17. *Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitare : secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελοῦς | Vide *l.* 1. § 16. κοινονοημοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἡδὺ | Aug. *contr. Julian. lib.* 5. *cap.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat.

In commune bonus : nullósque Catonis in actus
Surrepsit, partémque tulit sibi nata voluptas.

quoniam, inquit, *& quod non faciebat sine voluptate non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ. l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam quæ voluptate, quasi mercede aliquâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióque virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Allusum est forsan ad Gorgiæ Leontini dictum, qui interroganti, τίνι διαίτῃ χρώμενος οὕτως ἐμμελῶς καὶ μετ' αἰσθήσεως τοσοῦτον χρόνον ζήσειεν, respondit, οὐδὲν πώποτε ἡδονῆς ἕνεκα πράξας ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnosoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chrysippus ἐν τῷ περὶ πολιτείας, οὐδὲν ἡδονῆς ἕνεκα πράξειν, οὐδὲ παρασκευάσεσθαι τοὺς πολίτας. Antisthenes verò suis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἐκτεῖναι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, *ut nè digitum quidem voluptatis caussâ unquam extenderent.* Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur ; Μανείην μᾶλλον, ἢ ἡσθείην. *Furere malim, quàm voluptate perfundi.* Laert. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. lib.* 3. *cap.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therapeut. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipsi in hanc partem secessionem quandoq; fecisse visi sunt. quod de Aristone Magistro suo festivè Eratosthenes apud Athen. *l.* 7. Τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότοιχον διορύττοντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τῇ ἡδονῇ. Neque tamen ullo modo admittendum, quod Epiphanii codices habent, *adv. hæres. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chrysippum statuisse τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθὲς εἶναι. nec id sanè Epiphanius unquam dixerit. Verùm aut vitiata ista, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum ; aut loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, quocum istud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate constare omnia,* tribuendum. Cæterùm in dogmatum priscorum illorum recensione Epiphanianâ haud pauca istiusmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἢ ἔνδοξον | Contrà quàm illi, *qui nihil honestum esse putant, nisi quod in vulgus gloriosum.* Cicer. *Academ. lib.* 4. Senec. *de beat. cap.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conscientiæ facta.* Et *epist.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & fama : sibi placeat.* De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert.* Vide *lib.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§ 13. Τί οὖν οὐ χρῇ ; Bernard. *de bon. deser.* & *in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo,* (hoc est, ut Simocat. *epist.* 13. Τῶν ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non videns.*

Τί ἄλλο θέλεις ; | Puta laudem, aut mercedem, ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§ 14. Ὡς μέρος. | Vide *l.* 2. § 3.

Ἐναφανισθῆναι | Vide *l.* 2. § 13.

Ἀναληφθῆναι | Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu paulùm diversa usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2,11,12. Et indè ἀνάληψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterq; censuerunt. quum Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. quomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à quo prodierit, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῶν τὸν σπερματικὸν | id est, *Deum* ipsum, unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ὥσπερ ἐν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα ἀφικνεῖται, ὅτου καὶ ἔστιν σπερματικὸν λόγον ὅλα τῷ κόσμῳ, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§ 15. Τὸ μὲν σφοδρότερον, τὸ δ' ὕστερον | Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eodem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, quæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δόξεις | Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuo tamen. Possunt autem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, quam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote qui ὁ χθὲς ἔχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τὴν μετὰ ταῦτα μεταβέβληκεν εἰς ἀρετὴν, καὶ γέγονεν ἐκ βυσσοῦ καὶ σκότους καὶ λυγρᾶς γέεννης, εὐφεπὴς, θεοειδὴς, καλλίμορφος. ὁ κάκιστος πρὸ δείλης ἄξιος ὁ καθαρσίοις ἐμπαικτὸς καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος καὶ δῆλος, καὶ πένης, καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν εἰσέσται καὶ βασιλεὺς, καὶ ὅλοις γεγονὼς, σάρκων τε καὶ δίκης. καὶ βίαιος καὶ ἄδοξος ὑ γήινα φύσας, ὑδὶ ἥλιον ἐν σώμασι νέφη καὶ ἀπαλῷ, ἀλλ' ἐν ἀθανάτῃ καὶ ἀπαλῇ ψυχῇ καὶ ἀνεύθρῳ καὶ ἀξεσάφῳ, τῶν τέλειον ἄκρων φρόνησιν, ἰσόθεον διάθεσιν, καὶ ἀμεταπτωτον ἕξιν ἐμφυσᾷ, καὶ ἐξαίφνης ἤρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐν θείᾳ τῷ κρείττονι ἡμῶν. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ὅτι τὸ συμπεσόν ἐστι μεταβάλλειν, *supr.* § 3. quibus hodiè quis bellua aut simia, eisdemque rursus intra paucos dies idem genius aut Deus. Ità Athenienſi populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ πρῶ μὲν ὑδείς, αὔριον δ' ὑπερμέγας.

Qui nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laert. *l.* 2. Τὰ μὲν πρῶτα κομῆτα κατεσκεύατο, χίτων καὶ λῶρος κατὰ τὴν Ἐρετρείων ἀκόλουθον· ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρίσαι αὐτῷ. Insigne autem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Paulus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem paulò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Paulus idem à Melitensi pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, quem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absque læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Melius autem hîc Guil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qui te nunc bestiam & simiam putant, siquidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas*, &c. quàm Mer. Casaub. qui è contrario sic extulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qui, si ad dogmata rationisque venerationem redieris, nihilo te bruto mero aut simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. quæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ὑπομιμνῄσκει; θεοποιεῖ αὐτόθεν, ὡς καταγελασόμενος, εἰ καθαιμασσομένων σε πολλῶν. ὡς ἐρώτων, ὅτι ἄφρων φιλόσοφος ἡμῶν ἐπιτιλάλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὖτη ἡ ὀφρύς; σὺ δ' ὀφρῦν μὲν μὴ χῇς· ἧσσον δ' βελτίων σοι φαινέσθων ὅτου ἔχω, ὡς κατὰ τὸ θεῖον πλασθέντι εἰς παντὸν τοῦ χρέος καὶ τάξιν. ἀσμένως δ', ὅτι ἐὰν ἐμμένῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε θερμότερον, ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δ' ἡττηθῇς αὖθις, δισσῶν σοι σκήπτρων καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μέλλων ἤδη ζῆν | Nec ista cum prioribus videntur cohærere *Ne*, inquit, *tanquam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, aut ejusmodi aliquid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Quantos tumultus hoc tam contemptum animal movet? in quantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, æterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors eum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Qui longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est quòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant sæcula, non profutura, imò nec futura. at prudens homo longioris vitæ non adducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπείγεται | Festinandum est: instat à tergo mors. Senec. *ad Marc. c.* 11. τὸ χρεὼν mors, naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἔφθασεν.

ἔφθασεν. *nisi mors præveniſſet.* Vide *lib.* 2. § 4. & *l.* 6. § 20. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῶ, ἕως ἔξεστι Quod Apoſtolus *ad Galat. c.* 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & quod Petronianus ille, ſed ſenſu ſequiore; *Ergò vivamus, dum licet eſſe bene.*

§ 18. Ὅσῳ ἀχολίαν | imò εὐχολίαν. ità *infrà* § 24. εὐχολώτερος & *lib.* 12. § 2. εὐχολήσεται Magnam ibi tranquillitatem conciliat, qui aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex ſapientiſſimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit auribus canem, qui liti alienæ immiſcet ſe.* In ejuſmodi ergò homines quadrat diverbium à Zenobio ac Suida relatum, Ἀνδρὶ Λύδῳ θεώγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείσθη. *Lydo negotia cùm nulla eſſent, foras profectus conquiſivit.* Vide *ad libr.* 2. § 7. & *l.* 3. § 1.

Ἀλλὰ μόνον τὶ αὐτὸς ποιεῖ | Vide *ad lib.* 2. § 8, 13.

Ἢ χεῖ τὸν ἀγαθὸν | Xylandro libens accedo, qui pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα ſubſtituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, quod ſequitur, fuerit. Annot. Lugd. ampliùs mutat, vúltque, δεῖ χεῖν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum cenſet: totúmque locum, uti mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος θεωρεῖπτος | *Non circumſpicit nigros mores.* Xyland. *aliorum*, nimirum. Meric. ut activo ſenſu verbum accipiatur. atque ità *l.* 7. § 55. Μὴ θεωρεῖτε ἀλλότρια ἡμαρτήματα. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ θεωρεῖτε, ἀλλ' εὐθύνειν πείρασαι. Cæterùm D. Boot. mavult θεωρήπτους legi, ut reſpondeat τῷ τρέχειν ὀρθὸν, quod mox ſequitur. *Ne eorum inſtar, qui nigris ingeniis ſunt præditi, circumagaris, & obliquus ac tortuoſus incedas.* D. Junius denique neq; de *Agathone*, neque de *moribus nigris* iſtîc quicquam vult dici. Sic itaque conjecturâ ſanè probabili admodum, mutatione haud enormi, locum autumat poſſe reſtitui, ut cum præcedentibus cohæreat; ᾗ ὅσιον, ᾗ ἀγαθὸν μὴ χεῖ τωθάσας θεωρεῖπτους, &c. *ut quod facit, ſit juſtum, & pium, & bonum: neque cum pigritia & ſegnitie, ſive quod ſegnium ac pigrorum eſt, circumſpiciat; ſed rectà procedat.* Quid ſi Xylandri lectione ex parte admiſâ, ſic concinnaverimus? ἢ χεῖ τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ἦ. δεῖ δὲ μὴ θεωρεῖπτους, &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γεφυρᾶς | *Quaſi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ inſiſtere*, pro in inſtituto perſiſtere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab inſtituto & propoſito deerrare & divagari. quod à re Geometrica tractum cenſet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν | Ità *l.* 5. § 11. κατορθώσεις ὀνομάζοντες, τὸν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ σημαίνοντες. quod *l.* 8. § 57. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθυδρομεῖν. Apoſtolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. ſicut Lucas, ſed citra metaphoram iſtiuſmodi, *Act. cap.* 16. *v.* 11. & *cap.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ διῤῥιμμένον | *Non vagum.* Xyland. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto quodam animi æſtu jactatum & abreptum, & quaſi disjectum. quod in ſacris Scripturis occurrit toties, *neque ad dextram neque ad ſiniſtram*, i.e. neutrobique *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11, 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Joſh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hiſtor. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19, 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. *Eſai. c.* 30. *v.* 21. quia τρέχειν ὀρθὸν præceſſerat. Poteſt tamen ab oculorum affectione ſumptum eſſe; eâ nimirum, quam Galen. *comment. in Hippocr. prognoſt.* 1. ἵππον dici teſtatur, quando oculi ſunt ἀτρεμίζοντες, ἢ χαυνώμενοι δὲ παῖδες. id vitium aliquando innatum, aliquando eſt adventitium. de iſto Hippocr. *prænot. Coac.* § 218. πονηρὸν ᾗ, τὸ τὰς ὄψεις πυκνὰ διαῤῥίπτειν. hoc eſt, ὀφθαλμὺς διῤῥιμμένως ἔχειν. Et huc alluſum fuerit, ſi θεωρεῖπτος retineatur.

§ 19. Ὁ θεὸς τὴν ὑπεροψίαν ἐπαινῶν | Retundi meritò digna vanitas illorum, qui de nomine ſuo propagando & ad poſteros tranſmittendo ſolicitè ſatagunt. nec tamen, quam ſui ſit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incurioſum prorſus eſſe quenquam fas eſt. Optimè Plato *epiſt.* 2. Ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν ᾗ τῶν ἐπιτηδείων χρείαν· ἐπειδὴ ᾗ συγχαίρειν πῃ κατὰ φύσιν, οἱ μὲν ἀνδρεικοδαιδάλτως ἄδην φερομένοις αὐτῷ, οἱ δ' ὀλιγοπιδαίτως πᾶν ποιοῦσιν, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούσωσιν. Verùm ἐπαινῶν θεὸς ᾖ, eſt rei alicui nimiopere addictum eſſe, ut ad eam quaſi attonitus & perculſus conſiſtas, aut ſaltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: quomodo erga famam poſthumam affici, eſt à ratione omni alienum. Socrates apud Plat. in *Phædone*, σωφροσύνην definit, τὸ θεὸν τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπαινῶντα, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν ᾗ κοσμίως. *Cupiditatibus non eſſe vehementius addictum, ſed parvi pendere & modeſtè habere.* Ariſtot. *hiſt. animal. lib.* 6. *c.* 18. πάντων ᾗ ἥδ' ζώων κοινὸν, τὸ θεὸν τὴν ὀλιγωρίαν ᾗ τὴν ἡδονὴν ἐπαινῶν, τὴν ἀπὸ τῆς ὀχείας μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὕτω ᾗ σφόδρα ᾗ οἱ πορδικες, ᾗ οἱ ὄρτυγες ἐπιθυμητικοὶ περὶ τὴν ὀχείαν εἰσὶ· ὡς εἰς τοῦτ' ἀπονοίας ἐμπίπτειν, ᾗ πολλάκις καθιζάνειν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς. quod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit, *Rabie quidem tantâ feruntur.* quomodo Flacc. *ſerm. l.* 2. *Sat.* 3.

Inſanit veteres ſtatua Damaſippus emendo.

hoc eſt, ἐπαίνου περὶ τοῦ ἀνδριάντος. Marcus ipſe *l.* 1. § 6. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπαίρεσθαι. *neque rebus iſtiuſmodi addictum eſſe.*

Ἔκστος

Ἕκαστος ἧς μεμπιμψίων | Vide *ad lib.* 2. § 17. & *infra* § 35.

Διὰ ἐπαινουμένων | *Per attonitos inani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπαινούμενος, *qui de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii οἱ ἐπαινούμενοι istîc, *qui eum vitâ jam functum admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλακὸς ἀνδρὸς ὁδὸν περὶ λόγου ἐπαινοῦσι φιλεῖ. quod idem *lib. de audiend.* ἧς θαυμαστικῶν esse ait, *eorum qui nihil non admirari laudibusque efferre solenne habent.*

Τί ὖν τοῦτο πρός σε; | Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est quod ad præcipuos etiam viros, qui virtute gloriam petunt, de fama post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cœlum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, quæ se, cœlo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, quisquis fuit, *Anthol. l.* 3. *c.* 6.

Οὐκοῦν μοι. τί ἧ τοῦτο; παπεὶς δέ μοι. ἐς τί ἧ τοῦτο;
Κλαυτὸς δ' εἰμὶ γένυς. εἰ γὰ ἀφανεστάτη;
Ζήσας ἐνδόξως, ἅλιπον βίον. Εἰ γὰ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ' ἐνθάδε νυῶ. πρός τινι ταῦτα λέγεις;

Περὶς τὸν ζῶντα τί ὁ ἔπαινος; | liquidem, δόξα καὶ ἀδοξία, ἧς ἀδιαφόρων εἰσὶν. ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τοῦ τιμωμένου. itaque non est οἰκεῖόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά | hoc est, ὡς μὴ μόνον πρὸς τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαίνῃαι, Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de vitiuit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Aug. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qui conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs paulò est introspiciendum. Illi, ut Laert. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, quæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: quod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingurent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de quibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i.e. *quæ æstimationem & pretium aliquod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. τιμὴν ἐυδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut quædam *per se præponenda* dicerentur, quædam *propter usum*, quædam *propter utrumq;* ἧς τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in quo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siquidem, ut Cic. *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, ne digitum quidem ejus causâ porrigendum esse dicebant*, (atque hoc est, quod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qui autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, esseque *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinquis, à bonis etiam viris*, idque *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntque, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in quâ is de *claritate*, quam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio quidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τό γε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων, οἷοί περ εἰσὶν οἱ πολλοὶ, ἢ τὸ διὰ παθεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τῷ ἡγεῖσθαι, ἢ μηδὲν ἰσχύειν, ἢ ἐπιπόνως ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapeut. l.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι παρὰ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲ χρείας πολὺ ὀλιγίδειον ὄφελος εἰσοὶ γίγνεται τοῖς ζῶσιν· ἀποθανόντας δ' οὐδὲν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ παρὰ ζώντων ἐνίοις. Marcus ipse etiamsi haud multum istud alioqui facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loquentium dictis, vel literis vel sermone respondebat.* Idémque, *Nihil magis timuit & deprecatus est, quàm avaritiæ famam: de quâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτω ῥᾳδιοφάνειν καὶ πολυδόξαστον τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῶν πάντων ὄντα ἀγαθὸν, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmque se accommodat. ésto; ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loquitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρες γὰ νυῶ | Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de quo suo loco erit disserendum.* Verùm ista ex contextûs verbis quâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παρεὶς. *omittis enim nunc & amittis*, τὸ φυσικὸν δόν, *quod natura tibi concessit.* nimirum, ut quod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáque tua in te posita habeas. ut *suprà* § 3, 8. & *l.* 2. § 11, 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἴδιον καλοκἀγαθὸν. καὶ τέτῳ ἀρκεῖσθαι. & *lib.* 6. § 16. τὸ καθ' ἑαυτὸν ἴδιον κατασκόλιον κινεῖσθαι, καὶ ἴσασθαι. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλε πνὸς ἐχέμυθον λόγε λοιπόν. | lego, ἐχέμυθον. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Boorio legere; παρέντες, & ἔχωμεν λόγον, *omittimus quod nostrum est, dum alterius rei,*

quæ

quæ ſcil. parum ad nos facit, *rationem habemus*. Senſus utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterum λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπόν, πᾶν τὸ ᾗ ὁποσῦν καλόν, &c. *Denique quicquid pulcrum eſt, ita ex ſe pulcrum eſt, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siquidem pari modo Marcum bis uſurpaſſe *ſuperius* § 3. deprehendo. quanquam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam claudit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Σιώπα λοιπόν. *Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ὅτι τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶ τοῦτο, καὶ τὸν Δαβὶδ ἐπάγει λοιπόν, &c. Itaque diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ — καλὸν ἐξ ἑαυτοῦ καλόν | Itaque Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σκοπούμενον ἀπόντων γιγνωσκέτω. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτῆς τὸν ἔπαινον | Eſt enim ὁ ἔπαινος ἀεὶ ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον | Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' οὐκ ἀμείψουσιν οἱ ἐυφημοῦντες, ἢ δυσφημοῦντες, ὥσπερ οἱ βορέου μᾶλλον ἀναιμωγητότες, ἢ μέσου βόρβορον, ἢ τὰς ποιότητας τῇ ἐπιμιξίᾳ συγχέοντες, ἵνα δυσκράτους μᾶλλον ἀπεργάσωνται· ἢ πολλὰ ἂν κατέκαλον χεῖμαρρα τοῖς ἐπαινέταις, εἰ μὴ βελτίω τοῖς ἐπαίνοις εἰργάζοντο. νυνὶ δ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἔχειν. ποῦσι; ἀλλ' ὅπερ εἰμὶ, τοῦτο μένω καὶ δυσφημούμενος καὶ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄγγελον ἡσυχιάζειν εὔφορον ποιεῖν καὶ εὔκαρπον, οὐκ ἂν ἁμαρτάνειν ἔδοκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σιάλεσιν καὶ ἐπαγωγαῖς ἔχων. ὑποτίθημι δὲ ἀνθρώπους ἀτόπους ἂν εἶναι ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφελιμώτερον ὂν καὶ πλεονεκτεῖν. Verùm hoc rejicit, ſubjicitque Plutarch. Ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς ὑπὸ γίνεται χείρων ἐπαινούμενος· ἀνθρώπων δὲ τυφῶν καὶ ἀλαζόνων οἱ ψόγοι καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινέσεις. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere*; Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, quod Marcus vult, nihil rei cujuſquam bonitati, eo ipſo quod laudatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ δὲ δι' ὅλης καλὸν πανταχόθεν χείρων ἔχει. | Leg. τὸ δὲ διὰ παντὸς καλὸν [ὄ] πανταχόθεν χείρων ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐφαπτικῶς legere placuerit, πάνυ χείρων ἔχει; *ecquâ re inſiget?* Sed illud potius adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide ad *l.* 2. § 1.

Σμαραγδίον δὲ ἑαυτῷ χεῖρον | Annot. Lugd. negativam hîc ſine cauſſa interſerit, quum oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. σμαραγδίον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, δενδρύφιον, ἀνθύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀστάριον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qualia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. lib.* 3. *c.* 2. χυσδήριον, ἰματιδάριον, λοιδορημάτιον, γοσπιδάριον. eáque πρὸς τὸ ἅλαττον ποιεῖν, *ad rem* quâ de agitur, *deprimendam* & *elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Εὐφυΐα | Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ αἰὼν | indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici *l.* 2. § 2. eodémque reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ἡ γῆ | *Et quomodo terra* Xyl. ac ſi quæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; quod & Caſ. advertit. q.d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, quod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἄλλο τινὰ διαδιαμονὴν | *In alium, qualiſcunque is fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. quod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *quum aliquandiu in terra delituêre*, vel *permaniêre*. idem enim his verbis de animis, vult dicere, quod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα διαδιαμονήν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένουσι | Animam corpore exutam *longævam* quidem, non *æternam* tamen aut *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴν ψυχὴν μὴ διαμένειν ἐπιμένουσαν· φθαρτὴν δὲ εἶναι. Cic. Tuſcul. *l.* 1. §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis longiuſculam tribuunt, tanquam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάντας ἐπιδιαμένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος δὲ τὰς ἀπὸ σοφῶν μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſque permanere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos quoque felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parvæ ruinæ ingentis acceſſio, in antiqua elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (quem cur, *de noſtris*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum pleraque retulit, ego nullus aſſequor) ex Stoicorum ſententia; διαμένειν τὰς ἀπὸ ἀποθανόντων ψυχάς· Et mox: Τὴν ψυχὴν γλυκεῖαν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· ἐκ εὐθὺς δὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαττόμενον φθείρεσθαι, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον πάσας χρῆναι καθ' ἑαυτάς. τὴν μὲν ἀπὸ σπουδαίων, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως ἀπὸ πάντων· τὴν δὲ ἀφρόνων, πρὸς πόσας τινὰς χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qui vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, quiſquis Stoicum dogma aliquod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ δὲ ἄφθαρτοι μένουσι τῶν παίδων τὰς ψυχὰς ὅσαι, καθάπερ εἴωθέ τινες, ἢ χρόνον, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ἀπὸ σωμάτων, ἐπιδιαμένουσι, μάλιστα μὲν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἁλλ' οὐχὶ

ὑ αἱ ἀφ' ἡμῶν, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimavant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, quia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de auri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obduxit que cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid. Quemadmodum enim,* inquit, *flamma non potest opprimi: nam circa id dissugit, quò urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur; nec scinditur quidem: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asserit *ad Æn. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideoque *Ægyptios sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μεταβάλλειν, ἢ χώνευσιν, ἢ ἐξάπτωσιν | Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi,* ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 1. *hær.* 5. μετασχηματίζειν τε ψυχὰς καὶ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα χωρεῖν ἐφ' ὅσον σωμάτων, ἢ δ' αὖ πάλιν εἰσδύσεις καὶ ἀναλύσεις ἡγεμονικάς. Et ex Epiphanio Joan. Damascen. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Quo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. lib.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: eáque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Senec. *ep.* 65. *Semel,* inquit, *hæc mihi videnda sint, an sæpe.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, aut Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀναλύειν ἡγεμόνας; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; aut etiam sibiipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μίσγειν ὑ θεῷ καὶ ἀδύνατον τοῖς ψυχαῖς ἡγοῦνται· quomodo enim *immortalem* statuunt, quam *nasci sæpiùs* contendunt? Utrumq; verò Stoicis falsò tribuerum ab Epiphanio asserit Dionys. Petav. Habant tamen aliquid Stoici dogmati Pythagorico affine, quòd ex animarum materia quasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* quàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* quàm *corpori corruptionem* & *mortalitatem* adscribunt. Atque hac ratione forsan accipi voluit, quod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' οὐ πολλή. Vide *l.* 8. § 18. Tale quid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 4. de Animis;

Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου γεγάασιν, ἀεὶ δ' ἀναλαμπεν,
Ψυχῆσι γονίμην φύσιος ἀενάοντος ἔρωτα.
Ex alio tamen est alius, semperque novatur,
Naturæ insinuans se genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *medium viam secutos, cùm Plato animam perpetuam dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non μετεμψύχωσιν, sed παλιγγενεσίαν esse dicat, hoc est, redire,* sed *post tempus.*

Ἐξάπτονται | *Connectuntur.* Xyland. perperam. Verto, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos quoque, & accendimur, & extinguimur.* Allusum est ad eorum dogma, qui *animam ignem* statuebant. in quo censu cum aliis haud paucis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀερομιγῆ ἔλεγον. οἱ Στωϊκοὶ πνεῦμα νοερόν. Δημόκριτος πυρῶδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, ἀερομιγῆ. Οἱ Στωϊκοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παραπλήσιος ὑ ὁ Πύγαδος, πυρῶδη. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα. Ἀδικώτατος, ὃν πυρὸς εἶδος. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. quo loco pro Πύγαδος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. lib.* 5. Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξιμάνδρος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος, αἰρεσιάρχης τῆς ψυχῆς τλὴν φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δέ γε Στωϊκοὶ, συνδυασμὸν, πλέξιν κατέχουσι τὸ θερμόν. Παραπλήσιος ὑ καὶ Ἵππασος καὶ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ ὑ Ἡρακλείδης, φαντασιωδῆ· Ἐπίκουρος ὑ τετράδιον τῶν ποιοτήτων λέγων, πυρώδες καὶ ἀερώδες καὶ πνευματῶδες καὶ τέταρτον πρὸς ἀκαταγνώστως· ὁ ὑ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθερώδους καὶ ἀερώδους ἰσότητος· Κριτίας ὑ, ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ὑγροῦ. De Democr. etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι καὶ θερμὸν φασιν αὐτὴν εἶναι. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqua; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex quinta natura quæ substantia: Stoici, pene nobiscum, spiritum prædicant;* verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα νοερὸν εἶναι τλὴν ψυχλὴν. Galen. *de anim. seq. corp. temperat. cap.* 4. Stoicis animam esse κρᾶσιν ὃν συμμετρίαν πεπομφέναι τῆς ἀερώδους καὶ πυρώδους οὐσίας. Cicer. *Tusc. lib.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. *Omnia Stoici ſolent ad igneam naturam referre; Heraclitum, opinor, ſecuti.* Et mox: *Dicunt omnem vim eſſe ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, interire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, quod caleat.* Ità Chryſippus *de provid. l.* 1. Διόλου ἀρ' ὁ θεὸς ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, ὑδατὸς καὶ ψυχῆς ὄντος ἑαυτοῦ καὶ ἡγεμονικοῦ. Idemque de Sole pariter, quem ἔμψυχον καὶ πύρινον, aſtriſque, quæ etiam *animata* cenſebat, *de natur. l.* 3. Οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θαλάσσης μὲν τῆς ἡλίου ἀναθυμιῶνται. Quem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c.* 38. & *de commun. notit. c.* 41. quod cùm *animam* ſtatuat τῇ ἀναψύξει καὶ πυκνώσει, οἷς σωμάσιν τισί, hoc eſt, *infrigidatione, & condenſatione, ferri inſtar, quod obfirmandi cauſsâ, candens etiamnum, aquâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴ παρὰ τὸ ψύξιν dictam. (vide *ad l.* 12. § 24.) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῶον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cum ignitio quaſi quædam obvenerit*; itaq; ποτὲ μὲν τὸν ἀναψυχὴν, ποτὲ δὲ τὸν ἀναψύξιν, ἀρχὴν ἐμψυχίας ποιεῖν, *nunc infrigidationem, nunc accenſionem principium animationis conſtituere.* cúmque animam, quàm πῦρ νοερὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, ἀναψύξει τινὶ produci velit; torqueri poſſe in Chryſippum, quod Cleanthes olim reſpondit, narranti cuidam, vidiſſe ſe ἐγχέλεις ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *anguillas quæ in aqua calida degerent; ἰκὼν ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐφόσουμεν. In frigida igitur coquemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 8. Πῶς δ' ἂν αἰχμῆς γένοιτο, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὸν ἀποδιδοὺς, ἢ πῦρ νοερὸν, τῇ ἀναψύξει καὶ οἷς βαφῇ τὸ ἀέρος ἀναφθὲν, ἢ σωμοῦν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis conſentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c.* 3. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμετέραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling lat. lib.* 4. *Ignis à naſcendo, quòd hinc naſcitur omne: & quòd naſcitur, ignéſcit; ideò calet: ut qui denaſcitur, ignem amittit, ac frigeſcit.* Et ibid.

Ova parire ſolet genu' pennis condecoratum;
non animas, ut ait Ennius:

Indè venit, pullis divinitus inſinuans ſe,
Ipſa anima: ——

ſive, ut Zeno Cittieus, animalium ſemen ignis, qui anima & mens; qui calor è cælo, quia hìc innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Iſtic eſt de Sole ſumptus ignis, iſque mentis eſt.

Sic enim Scaliger reſtituit. Idemque Ennius in *Epicharmo* à Priſciano *l.* 6. prolatus:

Terra corpus eſt; at mentis ignis eſt.

Virgilius *Æn. l.* 6.

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo.

E noſtris etiam Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *eo* (*capite* ſcil.) *mens, & ignis ille divinus, tanquam cælo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, quo accenſo homines vivere, extincto emori neceſſe exiſteret: enatum eſt hinc delirium illud, de quo Servius *ad Æn. l.* 1. *Grave* nimirum *eſſe, perire naufragio, quia anima eſt ignea, & perire videtur in mari.* id quod tangit etiam Syneſius in *epiſt.* 3. digitum ſimul intendens ad dictum quoddam Homericum, quod huc trahi ſolebat; *Odyſſ. δ. v.* 511.

Αἴας δ' ὀλλύμενος, ὅτε μὴν ἅλμυρὸν ὕδωρ.

Ajax diſperiit, poſtquam bibit æquoris undam.

Εἰς τὸν ἅπαντα λόγον σπερματικὸν λόγον ἀναλεμβάνουσιν | Laert. *l.* 7. in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δ' αὐτοῖς πᾶν ψυχὴ αἰσθητικὸν εἶναι τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὸν δὲ εἶναι· πᾶν δὲ ὅλον ἄφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Quid clarius? Hinc tamen *immortalem eſſe animam* concludebat Pythagoras, referente Laertio *lib.* 8. Εἶναι δὲ πᾶν ψυχὴν ἀπάθειαν τοῦ αἰθέρος —— ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτὴν· ἐπεισθῆναι δὲ καὶ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκπάσαντας, ἀθάνατον εἶναι. Numenius *de bono l.* 1. Εἶναι δὲ πᾶν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασὶν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα· —— τὰς δὲ λοιπὰς συναπορυήσας ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δὲ πᾶν μὲν τὸ ὅλον αἰσθητὸν, τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ὅτι τελευτῇ εἰς ἀκίνητον. Videmus hìc, quis ſit ille λόγος σπερματικὸς, de quo iſtîc, & *ſupr.* § 14. & denuò *l.* 6. § 24. Unam ſcil. animam communem & univerſalem ſomniabant Stoici, unde reliquæ omnes eſſent quaſi deciſæ ſive quæ reliquarum omnium fons quidam exiſteret; in quem etiam denuò quaſi refunderentur. Vide *ſupra* § 4. *infr.* § 23. & 34. & *l.* 9. § 7. Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c.* 33. dicit, *animam digreſſam à corpore non refundi in animam univerſi, ſed manere determinatam.*

Ταῖς ἐπεισπαισικοῖς οὐσίαις | *Adventantibus.* Xyl. *inſuper excipiendis*, atque intra ſedem eandem recipiendis. Sed quoquo modo verteris, legendum videtur, ἐπεισπαισικοῖς οὐσίαις. nam Caſ. dum vulgatam ſequitur ſcripturam, Marci mentem minus cepit. Parmendum apud Tatianum *adv. Græc. c.* 29. animadvertere licet. Πῶς ὕλη καλὸν ἐπεισπάσειεν τῷ εἰς τὸν μεμηνότας βούλεσθαι, καὶ μὴ τῷ θεῷ; leg. ἐπεισπάσειεν. iterata litera ſcriptorem minùs cautum fugerat. Quod autem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l.* 2. *c.* 26. Ἐξελθεῖν δὲ ἄλλοις τόποις. δεῖ γοῦν καὶ ἄλλας, καθάπερ καὶ σὺ ἐκβύῃ, καὶ γυναῖκας ἔχειν χρέαν, καὶ οἰκίσεις, καὶ τὰ ὀπτάσια. ἂν δ' οἱ ἐπέχοντα μὴ ἐκτελέγωσι, τί ἀπολείπεται;

Ἐφ' ἑαυτῶν τῆς τῶν ψυχῶν διαμονῆς | Nihil itaque certi hìc ſtatuit Marcus. Sed & ambiguè paſſim loquitur. *l.* 3. § 3. εἰ μὴ εἰς ἕτερον βίον. & *lib.* 6. § 24. ἢ τοι ἐλπίζουσιν εἰς τὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸς λόγους, ἢ διεκδέδωσιν εἰς τὸν ἀτόμους. & *l.* 7. § 32. ἢ τοι σβέσις ἢ μετάστασις. quibus gemina habet, & *l.* 7. § 50. & *l.* 8. § 25, 58. & *l.* 10. § 7. Nec aliter Seneca, qui veſtigium quâ figat

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in quo versabatur, ratio trahere aut propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, c. 28. *Nè invideris fratri tuo: quieſcit tandem tutus, tandem æternus eſt. fruitur nunc aperto & libero cælo: ex humili & depreſſo in eum emicuit locum, quiſquis ille eſt, qui ſolutas vinculis animas beato recipit ſinu. Erras: frater tuus non perdidit lucem, ſed ſecuriorem ſortitus eſt. non reliquit ille nos, ſed anteceſſit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam reſocillans; c. 17. *Qualem me cogites, accipe. lætum ac alacrem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, quum animus — ad ſumma prorumpit, & pulcherrimo divinorum ſpectaculo fruitur, æternitatiſque ſuæ memor, in omne quod fuit, futurúmque eſt omnibus ſeculis, vadit.* Marciæ de filii exceſſu dejectæ animum erigens c. 25. *Non eſt quòd ad ſepulchrum filii tui curras. peſſima ejus, & ipſi moleſtiſſima iſtîc jacent, oſſa cineréſque: non magìs illius partes, quàm veſtes, aliáque tegumenta corporum. Integer ille, nihilque in terris relinquens, fugit, & totus exceſſit: paulúmque ſupra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia ſitúnque omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelſa ſublatus, inter felices currit animas; excipiſque illum cœtus ſacer, Scipiones, Catonéſque, utique contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & quæ ſequuntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adversùs mortis formidinem confirmare, *epiſt.* 102. *Cùm venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humaníque ſecernat, corpus hoc ubi inveni, relinquam: ipſe me diis reddam. nec nunc ſine illis ſum, ſed gravi terrenóque detineor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioríque preluditur. quemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non ſibi, ſed illi loco in quem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: ſic per hoc ſpatium, quod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus. nondum cælum niſi ex intervallo pati poſſumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam proſpice: non eſt animo ſuprema, ſed corpori. Dies iſte, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis eſt. Depone onus. quid cunctaris, quaſi non priùs quoq; relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres, & reluctaris. tum quoque magno niſu matris expulſus es. gemis, ploras. & hoc ipſum flere, naſcentis eſt. ſed tunc debebat ignoſci. rudis & imperitus omnium veneras: ex materno viſcerum calido mollique fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non eſt novum ſeparari ab eo, cujus antè pars fueris. æquo animo membra jam ſupervacua dimitte; & iſtud corpus inhabitatum diu pone. ſcindetur, obruetur, abolebitur. quid contriſtaris? ità ſolet fieri. pereunt ſemper velamenta naſcentium. quid iſta ſic diligis, quaſi tua? iſtis opertus es, Veniet, qui te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atque olidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu, quantùm potes, ſubvola: jam hinc altius aliquid ſublimiúſque meditare. Aliquando naturæ tibi arcana retegentur: diſcutietur iſta caligo; & lux undique clara percutiet. tunc in tenebris vixiſſe dices, cùm totam lucem totus aſpexeris: quam nunc per anguſtiſſimas oculorum vias obſcurè intueris, & tamen admiraris tam procul. quid tibi videbitur divina lux, cùm illam ſuo loco videris? hæc cogitatio nihil ſordidum animo ſubſidere ſinit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, quàm magnanimè, quàm magnificè se effert, dum mulierculis ſolamina adhibet: dum Lucilium ſuum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdiſſimè adulatur: ὡς χαλεὶς ἀνεξαίρετος ἀναμαρτήτους de iſtis pronunciat. Verùm, ut idem ille *epiſt.* 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs acceſſit.* Vis igitur, quibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipſe se ſuffulciebat: & (ſi Lucretio ſaltem fidem adhibemus, qui de morti propinquis cecinit *l.* 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur perſona, manet res.)

Quid reverà Seneca ipſe hac in parte ſenſerit? Audi Lucilium ſuum alibi ſic alloquentem, *ep.* 54. *Uni morbo quaſi aſſignatus ſum. ſatis apte dici ſuſpirium poteſt. nullum mihi videtur moleſtius. aliud enim quicquid eſt, ægrotare eſt. hoc eſt animam agere. itaq; medici, hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliquando ſpiritus ille, quod ſæpe conatus eſt. Ego verò & in ipſa ſuffocatione non deſii cogitationibus lætis ac fortibus acquieſcere. Quid hoc eſt? inquam. tam ſæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu expertus ſum. Quando? inquis. antequam naſcerer. Mors eſt, non eſſe. id, quod antè fuit: ſed quale ſit, jam ſcio.* (ità ſunt diſtinguenda, quæ in excuſis, ſerie continuatâ, ſenſu nullo bono, leguntur) *hoc erit poſt me, quod ante me fuit. Si quid in hac re tormenti eſt, neceſſe eſt & fuiſſe autequam prodiremus in lucem: atqui nullam ſenſimus tunc vexationem. Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi quis exiſtimet lucernæ pejùs eſſe cùm extincta eſt, quàm antequam accenderetur? nos quoque accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur: utrinque verò alta ſecuritas eſt.* Libet illud Tragici ex Phœniſſis hîc uſurpare,

Ὀδ' Οἰδίπους πὲ ἢ τὰ κλεῖν' αἰνίγματα;

& Homericum illud *Odyſſ.* ω. v. 181.

Ἄλλοῖος μοι, ξεῖν', ἐφάνης νέον, ἢ πὲρ ἐόντα.

quantùm enim Seneca iſte ab illo mutatus; qui de animæ immortalitate tam erectè, tam elatè diſſerebat; tam diſertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim quid iſta ſunt aliud quàm quod Euripides *Troad.*

Τὸ μὴ φυῆναι τὴν θανεῖν ἴσον λέγω.

Non eſſe natum, & mortuum eſſe, idem puto.

Quod Lucretius *l.* 3.

Reſpice item, quàm nil ad nos anteacta vetuſtas
Temporis æterni fuerit, quàm naſcimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpeculum nobis natura futuri
Temporis exponit poſt mortem denique noſtram.

quod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus à ſupremo die eadem, quæ ante primum: nec magis à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, quàm ante natalem.* quod ipſi denique in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranquillitate, in qua antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaque paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Fortaſſe; ſi modò ſapientum vera fama eſt, receptique nos locus alius; quem putamus periiſſe, præmiſſus eſt.* Et *epiſt. 76. Si modo ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, quàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cum de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt. 82.* & *ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii fermè loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ἐνύπνιον potiùs. Ità enim *epiſt. 102. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qui excitat: aufert enim voluptatem, etiamſi falſam, effectum tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi fecit injuriam. revocavit enim me cogitationi aptæ traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum quærere; imò mehercule credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magis quàm probantium. dabam me ſpei tantæ. — ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſuis ſecedit Seneca, dum *non probatis*, utì ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in quo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Quid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, quo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidentiùs aut efficaciùs etiam verſatus [illegible]? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſ[illegible] in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur [illegible] ἀνδρωδέως ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι φαίνομαι τῶν πρόσθεν ὁ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι [illegible] φιλονείκως· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περί τινος ἀμφισβητῶσιν, ὅπῃ μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ [illegible], ὅπως δ' ἂ αὐτοὶ δόξαιμεν, ταῦτα δοκεῖ πᾶσι σπουδάζουσι. καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν. ὅ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἐμοὶ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι σπουδάσομαι, εἰ μὴ εἰς πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει, ὅτως ἔχειν· λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε Ἐκέφες, (καὶ θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς) εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς ἔχει τὸ πειθῶσαι· εἰ δ' ἄρα ἐν τῷ τελευτῆσαι [illegible] ἀλλ' ἴσως γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν ἔμπροσθεν [illegible] τοῖς παροῦσιν ἀνδράσι ἔσομαι ἀδύσμενος· [illegible] μοι οὗτος ὁ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ οὖν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. Quid illa ejuſdem in *apologia* extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἐρχόμεθα ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qui & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſequi* ſe profitetur, *cùm ultrà quò progrediatur, quàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qui & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Quò faciunt & quæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem paulò antè poſuerat: Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οὐδεὶς μὲν γὰρ οἶδε τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem deniq; de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (quod & Lactantio, *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum quæ vera ſit, Deus aliquis viderit.* quid ſunt autem, inquam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatis & illorum perſtrictionem in ſe continens, qui certi aliquid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, quæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν ἢ ἴσως, ὅτι παρ' ἀνδρὸς τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθοῦ· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ διϊσχυρισαίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic claudit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν οὖν ταῦτα διϊσχυρίζεσθαι ὅτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νῦν ἔχοντι ἀνδρί. ὅτι μέντοι τι ἢ ταῦτ' ἔστιν, ἢ τοιαῦτ' ἄλλα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῖν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεὶ ὅτι ἀθανάτου γε ἡ ψυχὴ φαίνεται ὄσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ ὅτως ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantiſq; potiùs, quàm ſpondentis ſtatuentiſve, vera eſſe quæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa autumet. Scitè proinde Tert. de anim. c. 1. *Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria venerat conſultæ æquanimitatis, non de fiducia compertæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámq; futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loquitur, credebant, & quaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atq; humanis ſuſpicionibus nitentes. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *ep. 2. c. 1. v. 19.* quibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater, qui in cœlis eſt*, Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*, qui *in ſinu patris exiſtit*, Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qui τὰ βάθη τοῦ θεοῦ *ſcrutatur ad Cor. ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liquidò patefecerunt. Quo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qui iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, quod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim cum illi, præmiorum

iſtorum

ſtorum incerti, iſtis tamen etiam ad mortem uſq; laborandum atque inhærendum cenſuerint.

Θάπτεται ἐν τοῖς ἱεροῖς βόθροις σώμασι | Alluſiſſe videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l.* 15. *v.* 84.

Heu, quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi;
Congeſtóque avidum pingueſcere corpore corpus?

Clarius de Metio Suffetio Ennius *annal. l.* 2. apud Priſcian. *l.* 6.

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra ſepulcro?

Lucret. *lib.* 5. de homine à feris diſcerpto ac depaſto;

Pabula viva feris præbebat dentibus hauſtus,
Viva videns vivo ſepeliri viſcera buſto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l.* 1.

Natis ſepulcrum eſt ipſe parens.

Naſo de Tereo *Metamorph. l.* 6.

Flet modo, ſeque vocat buſtum miſerabile nati.

Lycophron de Pelope:

Οὗ πάντων ἐν γαμφαῖσιν ἐνταλὰ ποτὲ
Ἔρευνῶν ἐκεῖνος θυελὰ ξιφηφόρος,
Ἄσαρκα μηρίνλαϐ' ἐτύμϐδοσεν τάφῳ,
Τὸν ὠλενίτιν χόνδρον ἐνδιαλυμῆνα.

Cujúſque avum quondam in molaribus ſuis
Hercynna Educa, quæ gerit ſeceſpitam,
Fartim minutal frendicans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν γὰρ ἐν σπλαγχνοῖσι τυμϐδήσεται,
Βρωθεὶς πολυσίτοισι κημπίοις γνάθοις
Νηεὸς μος ἑκμὸς.——

Nam plurimarum ventre ſunerabitur
Serratidentum fauce camparum abditam
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμϐῳ γὰρ κεῖται κίνησεως ὠμόφρων σπορᾶς.
Prolis ſepulcrum triſte ſemiferus ſuæ. Joſ. Scal.

De ſe Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφον γένωνται, καὶ μηδὲν καταλίπωσι τοῦ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς, βαρύς τινι γένωμαι. Val. Max. de Artemiſia *lib.* 4. *c.* 6. *Quid de illo inclyto tumulo loquare, cùm ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulchrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qui eam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe tradunt?* Apul. *fab. Miles. l.* 5. *At hîc jam tua eſt exiſtimatio, utrùm ſororibus pro tua cara ſalute ſolicitis adſentiri velis, & declinatâ morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſæviſſimæ beſtiæ ſepeliri viſceribus.* Quintilian. *declamat.* 12. *Æſtuant adhuc intra pectus ſepulta ventribus noſtris cognata viſcera.* Nicol. Clemang. *epiſt.* 33. *Patre in Scropharum alvis impiiſſimâ crudelitate ſepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver alites, alit feras:
Vivum ſepulcrum mortuo ſic obtigit.

Prout & Andreas Cæſar *in Apocal. c.* 16. A canibus devoratos, *canum ventres viva ſepulcra ſortitos.* Quod Τρικυσίαν ταφὴν, Diogenes dixit. Stob. *tom.* 2. *tit.* 123. eò quòd Hyrcanis id ſolenne in propinquis ſuis; qui & eo fine canes alebant, quos κυνὰς ἐνταφίους nuncupabant. Ex Oneſicrito Strabo *geogr. l.* 11. Hàc ratione γύπες, ἔμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: quem eo nomine perſtringit Hermogen. *de ideis l.* 1. *c.* 5. & Dionyſ. Longin. *de ſublim.* Ventер item τάφος καὶ πύελος, non *buſtum* aut *ſepulcrum* tantùm, ut ſuprà, ſed *Orcus* & *Tartarus* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πάντας, ὡς ἐν Ἅιδου, δεινῶν πάντων ῥυμμάτων, καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου, καὶ νεκρῶν πελίτνεως. Ciborum conditura, ἐνταφιασμός. Idem *de eſu carn. orat.* 1. Ἡμεῖς δ' ὥσπερ ἐν τῷ μιαιφόνῳ τεφρώσαντες, ὅσα ὄψον τὸ κρέας ἐσεσαγρεύσαμεν, εἶτα ὄψων ἄρξει αὐτὸ τὸ ὄψον δειπνήσει, ἀναμισγνύντες ἔλαιον, οἶνον, μέλι, γάρον, ὀξος ἡδύσμασι ξυνεκοῖς, Ἀσσυρικοῖς, ὥσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 2. Ἦτε γὰ ὁ τῆς πεδὸς ἱερὸς, αὐτὸς τάφος γίγνεται νεκρῶν σωμάτων ὠμοφάγων; Ità denique de Jona à balena abſorpto Baſil. Seleuc. *orat.* 12. ὧ Ἰωνᾶς ἐν ζώντι τάφῳ φερόμενος, νηχόμενον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκυκλούμενον φάρυγξι θανάτου χαλκοῦν δίκτυον, νεκρῶν παραδοχεῖον, ὃ ζώντων οἰκῶν γαστέρα θανάτου μητέρα.

Καὶ ὅμως δέχεται ἡ κοιλία αὐτὰ | Forſan αὐτὰ, ut de *ventre* intelligatur: alioqui de terra ſumendum fuerit. De *ventre* autem feſtivè Diphilus in *Paraſito* apud Athen. *l.* 6.

——— παλαιπωρώτερον ὑδὲν ὅτι χὴ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πάντ' ἐμϐάλλοις,
Ἀλλ' ὄχ' ἕτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέροις
Ἄρτους ἄν, ἀλλ' ὐ ζωμὸν, ἢ διαφθερεῖς·
Εἰς ἀσκίδα μάζας ἐμϐαλεῖς, ἀλλ' ὐ φακῆν·
Οἰνάριον εἰς λάγηνον, ἀλλ' ὐ κάπρον.
Εἰς τὴν θυρὶς ἐνθρὰν ἢ ταῦτα εἰσφορεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς ὑδὲν ὁμολογούμενα.
——— *nam certè ventre nihil eſt miſerius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non licebat: panem fers in mantica,
Jus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Diis inviſum compingi ſolent
Etiam quæ inter ſe nil habent commercii. Grot.

Alius quidam:

Heu, quàm ſtupenda nos agit voracitas!
Quicquid ferarúmve, pecorſve paſcitur,
Quicquid volucrium aerem pennis quatit,
Quicquid profunda piſcium maria incolit,
Quicquid reponit terra frugum, fructuum,
Noſtris id omne ut ſepeliatur ventribus?

Seneca *epiſt.* 89. *Profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras. alia hamis, alia laqueis,*

queis, alia rerum variis generibus cum magno labore persequitur. nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est.

Δέχεται | indè αἱ τῆς μαγείας δεξάμεναι. Philo *de agric.* Ἡ μὲν θεὸς πᾶν σπέρμα τε καὶ φυτὸν ἀφελῶς εὐθὺς δημιουργοῦ, ταῦτ' ἤδη συντεθραμμένα ἐπιλέξεται, καὶ πάντων ἄληκτον καὶ ἀπαύστατον ἴσχει πρὸς ἀπόντων, ὡς ἂν αἱ τῆς μαγείας ἀποπληρωθῶσι δεξάμεναι, μαρμάρων ὅτι καὶ μαλακῶν τοῦ δὲ καὶ κενοῦ ἐπιδυομένη ἀδιαλείπτως καὶ ἀδιαφθάρτως, μή τί που παρεμπεσὸν λείψανον ἄφθορον, ἵνα καὶ τῶν παμφάγων πυρὸς ἅπαν ἐπαλλαχθῇ. Et indè ἡ Ἑλληνικὴ, *sanguinem generandi facultas.* Aphrodiſſ. *ibid. l.* 2. *q.* 63. Ἡ δὲ μὴ καὶ ὑγρὰ συμπέψεως κρᾶσις τῶν αἱμορραγούντων τοῦτο βλάπτουσι τοῦτο Ἑλληνικὸν τοῦτο δυνάμει, ἢ φυλάττει κατὰ πᾶσι ἢ δὲ Ἑλληνικὴ ἡγεῖται τοῦτο Ἑλληνικὸν ἢ δὲ Ἑλληνικὴ, δύναται τὸ ἕλκος, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱματώσεις. Galen. *de locis affect. Hipp. & Plat. l.* 8. *c.* 7. Ἡ πέψις, ἡ ἐστὶν, ἢτ' ἀναθέσεως ἢ αἱματώσεως, ἢ ἀφέλκυσις. Idémque, Πυελοῦται ἢ τροφὴ καὶ τὸ αἷμα. *In recens natorum ventriculo sanguinem pertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 6. ut offendat ex sanguine lac conflictetur. Εἰ τοῦτο ἢ μὴ ἐκ τροφασία τῆς τροφῆς Ἑλληνικῆς, τὸ ἢ αἷμα διαλαμπῆς, τροφοῦ γίνεται τὸ αἷματῆς γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam sanguine; καὶ δὲ τὸ καὶ μαγείας, τὸ ὑδὲ σῶμα ἔχει ὅτι σύμπας μαλακτικῆς. ἔπειτα ἐξαιμοποιῆται σαρκὶ ἢ σύμπας αὐτὸ πυκνωθὲν ἢ ἐν τῇ μήτρᾳ ὑπὸ τῆ φυσικῆ καὶ δημιουργικῆ ἢ ὑπὸ ἢ Δημιουργοῦ τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide *l.* 10. § 25.

Εἰς τὸ ἀφρῶδες ἢ πνευμάτης | ſcil. διὰ τὴν ἀτμίδων καὶ τὴν ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes*, quorum illi ad *aëream*, ista ad *igneam naturam* propiùs accedunt. Vide Ariſtot. *meteor. l.* 1. *c.* 3.

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες | hoc eſt, *in materiam & formam*, ut vulgò dicitur. De eadem hac diviſione monet & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 50 & *l.* 12. § 29. addit tamen membrum tertium, τὸ ὑποκείμενον, *l.* 12. § 10. & quartum etiam, τὸν χρόνον, *ibid.* § 18. Verùm iſta duo ſunt τῆς ἕξεως τῆς κατηγορίας. duo illa tantùm τὰ συνίστανται. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Δοκεῖ ἢ αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ ἢ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα ἀίδιον διὰ πάσης αὐτῆς διήκειν ἕκαστον. Vide *l.* 12. § 30. Seneca *epiſt.* 64. *Dicunt Stoici noſtri, duo eſſe in rerum natura, ex quibus omnia fiant, cauſſam & materiam. materia jacet iners, res ad omnia parata, ceſſatura, ſi nemo moveat. cauſſa autem, id eſt, ratio, materiam format, & quocunque vult verſat: ex illa varia opera producit.* Et poſt aliis verbis: *Nempe univerſa ex materia & ex Deo conſtant. Deus iſta temperat, quæ circumfuſa rectorem ſequuntur & ducem. Potentius autem eſt quod facit, quod eſt Deus, quàm materia, patiens Dei.* Lactant. *Inſtit. l.* 7. *c.* 3. *Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, quæ efficiat; alteram, quæ ſe ad faciendum tractabilem præſtat. in illa prima eſſe vim faciendi; in hac materiam: nec alterum ſine altero eſſe poſſe.* Reliqua paulò pòſt exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι | Vide *ad l.* 2. § 7. *ne aberres, vel tantillum, aut ab æquitate in conatibus, aut à veritate in aſſenſionibus.*

Ἐπὶ πᾶσιν ὁρμᾶς τὸ δίκαιον ἀποδιδόναι | Vide Senec. *ep.* 69. *infr. ad* § 32.

§ 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε | quia nimirum ipſe mundi pars ſum. Mundus autem Stoicis Deus ipſe. Vide *ad l.* 10. § 21. Plut. *de Philoſoph. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν καὶ κόσμον. καὶ αἰσθητὰς, καὶ τοῦτο γίνεσθαι τὸν δὲ ἀνωτάτω πάντων, νοῦν ἐν ἀϊδίοις Epiphan. *hæreſ. præfat.* Στωικοὶ τὸν ἀΐδιον τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l.* 1. *hær.* 5. de eiſdem: Φάσκοντες εἶναι τὸν θεὸν, ἢ πνεῦμα τὸ ἐμπεφυκὸς κύτει, ἀέρα τε φησι καὶ γῆς, καὶ ἄλλον, ὡς ἐν σώματι ψυχήν. Arius Didymus in *epitom.* apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 11. Οἱ Στωικοὶ ἢ ὅλον τὸν κόσμον, σωματοῖς μέρεσιν αὐτῆς, θεοσαρκίαις θεόν. Seneca *quæſt. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipſe enim eſt totum quod vides, totus operibus ſuis inditus, & ſe ſuſtentans vi ſuâ.* Idem pòſt 94. *Totum hoc, quo continemur, & unum ſumus & Deus eſt: & ſocii ejus & membra ſumus.* Manil. *aſtronom. l.* 1.

Quâ pateat mundum divino numine verti,
Atque ipſum eſſe Deum.——

Plin. *nat. hiſt. l.* 2. *c.* 1. *Mundum & hoc, quod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu vaguntur cuncta, numen eſſe credi par eſt.* Pertinet huc Æſchyli illud, apud Clement. *Strom. l.* 5. & Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13.

Ζεύς ἐστιν αἰθὴρ, Ζεὺς ἢ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός·
Ζεύς τοι τὰ πάντα, χ' ὅ τι ὑπὲρ δ' ὑπέρτερον.
Æthera, telluſque, & poli arx eſt Jupiter:
Eſt cuncta; & iſtis quicquid eſt ſublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone laudatum. *l.* 4.

Iſtic eſt is Jupiter, quem dico, quem Graeci vocant

Aerem; qui ventus est, & nubes, himber postea,
Atque ex himbre frigus; ventus pòst fit, aer denuo.
Hæcce propter Jupiter sunt ista, quæ dico tibi.

Pertinent & Euripidis illa toties repetita, à Cicerone *de natura Deor. l.* 2. § 65. Plut. *de exil. ad princ. indoct. & physic. quæst.* 29. Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & Strom. l.* 5. Eusеb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ, τὸν δ' ἀπειρονα αἰθέρα,
Καὶ γῆν πιέζ' ἔχοντ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις;
Τοῦτον νόμιζε Ζῆν', τὸν δ' ἰσχὺ θεόν.

Quod Cicero licentiùs verit;

Vides sublime fusum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc summum habeto divum, hunc perhibeto Jovem.

castigatiùs Grotius:

Sublime fusum cernis immensum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra? hoc putato numen, hoc perhibe Jovem.

Et ex Euripide Ennius in *Thyeste* (unde & ex Euripidis tragœdia cognomine fuisse desumpta, proclivis est conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & 3. Apul. *de mund.* Festum in *sublime*:

— *adspice hoc*
Sublime candens, quem vocant omnes Jovem.

Uterque Chrysippum expressit; qui, ut Cicero ibidem, *disputavit, Æthera esse eum, quem homines appellant Jovem.* Quod & Plato Comicus:

Ἀήρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσοι καὶ Δία.
Aër, quem nuncupare quis Jovem queat.

Respexit eadem & Lucretius verbis versibúsque illis *lib.* 5.

Denique jam tuere hoc, circum superéque, quod omnem
Continet amplexu terram; quod procreat ex se
Omnia; quod quidam memorant; recipitq; perempta.

Cato apud Lucan. *l.* 9.

Jupiter est quodcunque vides, quocunque moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim simulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos versùs expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere autumabant. Diodorus Sic. *l.* 40. apud Photium *cod.* 244. de Mose Judæorum legislatore verba habens; Ἄγαλμα μὲν θεῶν τὸ σφαιροειδὲς, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεὸν· ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὸν γῆν ὑφαρὸν μόνον εἶναι θεὸν, καὶ δεσπότην πάντων. Indè illud Juvenalis *Sat.* 14.

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipsum, quod numen illis est. ut numina Deorum, pro Diis ipsis. quo modo de Judæis iisdem Petronius,

Et cæli summas advocet auriculas.

quanquam nec desunt, qui *lumen* legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Aug. *de Civit. Dei l.* 7. *c.* 6. *Deum se arbitrari animum mundi: & hunc ipsum mundum esse Deum.* quæ verba explicans Augustinus: *Sicut hominem sapientem, cùm sit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus sapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm sit ex animo & corpore.* Ea explicatio Augustiniana lucem dat verbis, cùm Chrysippi apud Ciceronem, ubi suprà; *Vim divinam in ratione esse positam, & universæ naturæ animo atque mente: ipsumque Mundum Deum dici, & ejus animi fusionem universum.* tum & Senecæ *quæst. nat. præfat. Quid est Deus? Mens universi. Quid est Deus? Totum, quod vides; & quodcunque vides, totum.* Atque hæc est διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ αἰτιῶδες, de qua *supra* § 21. Distinctius paulò Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Λέγουσι δὲ κόσμου τόν τε αὐτὸν τε τὸν Θεὸν, ἐν ᾧ ἀΐδιος οὐσία πολλὴ (hoc πλὴν ὕλαν ἄπειρον contrà dicunt) ὃς δὲ ἀθάνατος καὶ ἀγέννητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως καὶ αὐτῷ ἢ πᾶν διακόσμησιν καὶ ἀνάλωσιν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας, τὸ συνεκὸς ἐξ ἀμφοῖν. Verùm [illegible] dici Κόσμον, sive Mundum, ex Diodoro notat Jos. Scalig. quem vide sis *ad Manil. l.* 5. ubi hæc habet; Κόσμος, ὅταν ὁ διακοσμούμενος πόλος λαμβάνηται· ἢ σφαῖρα λέγηται.

Οὐδὲν μοι σφάλμα, ἀλλ' ὄφελος, τὸ σὸν [illegible] | Propert. *l.* 3. *eleg.* 3.

Optima mors, parcâ quæ venit ipsa die.

i. e. τῇ πεπρωμένῃ. Scalig. de cæteris simpliciter. Ità *l.* 11. § 13. ἃ δίκῃ τὸ κύριον τῇ [illegible] φύσει ἔτυχεμεν;

Πᾶν μοι καρπὸς | Ità *l.* 2. § 3. [illegible] ὡς μίσει ἀγαθὸν, ἢ φύσει ἢ τὸ ὅλον [illegible] 10. § 20. Συμφέρει ἀνθρώπῳ, ἢ φύσει [illegible] ὅλων φύσις. καὶ τότε συμφέρει, ὅτι ἐστὶν [illegible] πρὸς autem illic pro *emolumento*, quod ex [illegible] am provenit, ut fructus ex stirpe [illegible] Apostol. *ad Philip. c.* 1. *v.* 22. καὶ τοῦτο [illegible] ἔργου. καρπὸς ἔργου, quod *operæ pretium* [illegible] de *l.* 6. § 30.

Ὦ φύσις, | quomodo *Mundum*, ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 7. [illegible] *mundo & partibus ejus inserta?* & *quæst. nat. l.* 3. *c.* 45. *Vis illum Naturam vocare? non peccabis. est enim ex quo nata sunt omnia, cujus spiritu vivimus.* Ità isti (Lactantii sunt verba superiùs paulo positis statim subjuncta) *uno Naturæ nomine res diversissimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus, dicúntque alterum sine altero nihil posse; tanquam Natura sit Deus Mundo permistus. nam interdum sic confundunt, ut sit Deus ipsa mens Mundi, & Mundus sit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα | Melius ista Apostolus noster de *Deo, ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l.* 12. § 26. Pacuvius *Chryse* apud Varron. *ling. Lat. l.* 4. & Cicer. *de divinat. l.* 1. & 2.

Hoc

Hoc vide circum, supraque, quod complexum continet
Terram: nostri cælum memorant, Græci perhibent, Æthera.
Quicquid est hoc, omnia id animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitque in sese omnia; omniúmque idem est pater.
Indidémque eadémque oriuntur, de integro eadémque occidunt.

Ista enim cum primis illis connexa vult Jos. Scalig. quæ Vossius mavult adnecti versiculo ejusdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat.*

Mater est terras; ea parit corpus, animam æther adit.

Ἐν σοὶ πόλις | Ἐκτὸς γὰρ σοῦ πάντες ἰδίαν. οἱ γὰρ τὸ ὅλον, ἐν τοῖς μέρεσί ἐστι. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 8.

Ἐκ πόλεως ἑνὸς κύκλῳ | Ex Tragœdo aliquo, de Civitate Atheniensi dictum.

Ὦ πόλις φίλη Διός | Mundum appellat Διὸς πόλιν, quomodo & Dio Prus. *orat.* 36. Τῦ Διὸς πόλις μᾶλλον ἢ ὅλων, quippe cujus ipse Rex sit potius, quàm paterfamilias: etiamsi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ἴσως τις ἂν οἰκοδομήσας. Istique revera illa Διόπολις multò potiùs nuncupanda, quàm illa Ægyptiaca, de qua Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τῦ Θεῦ πόλις illa, de quâ Psalter. *Psalm.* 87. *v.* 3. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Justines. *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὅλβια φράσον, φασὶν, | *dicere solent.* Cas. *fasi.* imò *effatus ille, fasi.* Quis autem hoc dixerit, docet Sen. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti salutare præceptum, quo monstratur tranquillitas, si neque privatim, neque publicè plura, aut majora viribus nostris egerimus.* Et *de tranquill. c.* 12. *Hoc secutum puto Democritum, ità enim, hoc est, volumen egregium, quod* Εὐθυμίη inscribitur, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito *Qui tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *serm.* 3. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμῆσαι μέλλοντα, καὶ μὴ πολλὰ πράσσειν, μητε ἰδίᾳ, μητε ξυνῇ, μᾶλλον δὲ ὅσα τὴν ἑαυτῦ ψυχὴν παρακαλέει. Marcus noster, *lib.* 3. § 5. Μητε πολυπράγμων, μητε πολυσχήμων ἴσο. Euripides pariter;

Ὁ πολλὰ πράσσων, ἐκ ἐρᾷ μᾶλλον βίε.
Res agere multas, tuta vitæ haud est via. Lips.

Idémque *Antiopâ*: apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις δ' πράσσει πολλὰ μὴ πράσσειν πλέον,
Μῶρος, πλέον ζῶν ἡδίονας ἀπορίας ἔχει.
Qui multa satagit, nulla ubi necessitas,
Insuaviter, agens nil, vivat, desipit.

Denique:

Πλεῖν πράσσειν, πλεῖν' ἀμαρτάνει βροτός.
Errare quisque plus solet, quo plus agit. Grot.

Verùm Democriti illud rejicit Plutarch. *de tranquil.* in ipso ferè libri limine. Ὁ μὲν ἓν οἰηθεὶς, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράττειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, σφόδρα μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν ποιήσει, ῥᾳδίαν δὲ οὐκ ἀπεργάζεται. Ἐπεὶ καὶ φανερόν ἐστι, τὸ εὐθυμεῖν πρὸ μὲ πολλὰ πράττοντας. Ἴδοι γὰρ εὐθυμότερος ἂν γυναῖκας ἀνδρῶν, οἰκουρίας τε πολλὰ σωίζους. ὥστε ἴσως ἂν τὸ μὲ πράττειν αὐτὸ πολλάκις εἰς εὐθυμίαν ποιήσειεν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qui nescit uti, plus habet negotii,
Otii minus, quàm cum est negotium in negotio.
Nam cui quod agat institutum est, nullo negotio
Id agit, studet ibi; mentem atque animum delectat suum.
Otioso in otio animus nescit quid quidem velit.
Hoc ità est: neque domi nunc nos, neque nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum est, ire illinc libet.
Incertè errat animus; præterpropter vita vivitur.

Ità versus elegantes sanè sed miserè deartuatos resingunt collatis symbolis viri clarissimi Hug. Grotius, Cl. Salmasius. & Joan. Vossius; qui Chori verba esse monet, qui militibus constabat Græcis, de otio suo, dum ob maris malaciam Aulide moram trahebant conquerentium. Sed & Marcus hìc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam τὴν καὶ νῦν defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἄμεινον, τ' ἀναγκαῖα πράσσειν | Frustrà Xylander, quem & Cas. est secutus, ista, dum Marci mentem non est affecutus, immutavit, & conjecturam suam in textum intulit, μηδὲν ἄμεινον τῦ ἀναγκαῖα πράσσειν. At Mateus; Democritus, inquit, *consulit ei, qui tranquillum animi statum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, ne ad hunc finem conducat potiùs, ut necessaria quis agat, & quæ constitutioni suæ sunt accommoda.* Deest ὄφελος, vel βάθος, vel ejusmodi quippiam? quod non animadversum Xylandrum in fraudem induxit. Prout & similis ellipsis ab Apostolo usurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis suis: Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τὸς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate eruditentem eos*; expectando sive experiendo, *num aliquando Deus illis sit resipiscentiam daturus*; non observata, vulgato interpreti imposuit, ansamq; dedit vertendi, *Eis qui resistunt, ne quando Deus det illis pœnitentiam*, quali eo modo dictum sit, quo illud Matth. *c.* 19. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι τῇ σωσῶσι τῇ ἐπιστρέψωσι quum, ut rectè Isidor. Pel. *l.* 2. *epist.* 270. μετανοίας ἐλπίδα, ἐκ ἀναίσχυντον ἐμφαίνει. Contrà planè, quàm in Esaiæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangelista prolato; in quo interpretando lapsus est è contrario bonus Isidorus. quin & idem D. Jo. Leisidium τὸν μαθητὴν fugiens, in causa fuit, quod Apostoli verba illa interpretatus est de

opposita prorsùs voluntati divinæ in natura humana dispositione, quâ homines itâ affecti sunt, ut resipiscentiam dare parato numini renitantur. quod eò moneo, in eundem lapidem nè impingat quisquam denuó. Occurrunt ellipses huic geminæ in scriptis sacris apud Mosem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22. & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam. *Act.* *c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναγκαῖα πράσσειν | Supervacuas & minimè necessarias occupationes rescindere monet, eisque duntaxat intendere, quæ aliquâ saltem ratione necessaria existant. quod monitum & rursus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in supervacuis*, non *subtilitas*, ut Senec. *epist.* 106. *Sed tempus*, imò *vita ferè tota*, ut idem *epist.* 49. & 88. *teritur*: dum, quod olim Agatho scitè dixit, apud Athen. *dipnosoph.* *l.* 5. & Clem. *Strom.* *l.* 5.

Τὸ μὲν πάρεργον, ἔργον ὡς, ποιούμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα.
Operosè id agimus, agere quod non est opus:
At in eo quod opus est, opera perfunctoria est. Grot.

Eodémque alludens Isidor. Pel. *l.* 5. *epist.* 108. Τὰ μὲν ἔργα, πάρεργα εἶναι ἡγούμεθα, τὰ δὲ πάρεργα, ὡς ἀναγκαῖα, ἀνύομεν. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ | *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Cas. meliùs. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, postulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος. *neque enim ratio poscit.* & *l.* 2. § 5. ὑπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου. *à ratione dictante*, sive *rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως αἱρέει. *ratio ipsa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Suidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, μὴ παθεῖν πρόσκομμα. *ratio ipsa postulat.* Apud. Plutarch. *Consol. ad Apollon.* Plato, Ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων, πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ πράγματα, ὅπῃ λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipse *de commun. notion.* *c.* 19. Ἀξίαν δὲ ἔχει τινὰ μεγίστην, ἃ πολλάκις αἱρεῖ λόγος αὐτὴν τῶν ἀγαθῶν προέσθαι. *ratio postulat.*

Αὐτὸ τὸ καλῶς πράσσειν εὐθυμίαν | Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ δὲ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ καλῷ καὶ τῷ αἰσχρῷ τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. τῶν γὰρ καλῶν ἡ παράλειψις οὐχ ἧττον ἢ τῶν φαύλων ἡ πρᾶξις ἀνιαρόν ἐστι καὶ ταραχῶδες. Idémque *de sene polit.* Ubi Canitibicinis dictum posuisset, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὅσῳ μᾶλλον αὑτὸν αὐλῶν ἢ ἑτέρους εὐφραίνει λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, οὐ διδόναι, τοὺς ἀκούειν ἐθέλοντας. Subjungit; Ἆρα οὐκ ὀλιγωροῦμεν ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χρωμένοις ἀπὸ τῶν καλῶν πράξεων καὶ τῶν κοινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παρασκευάζουσιν; οὐ κνῶσαι, οὐδὲ θρύπτουσαι, ὥσπερ αἱ εἰς σάρκα λεῖαι καὶ προσηνεῖς γινόμεναι κινήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν οἰστρώδεις καὶ ἀβέβαιοι καὶ μεμιγμένον σφυγμῷ ἔχουσι· αἱ δὲ ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἔργοις, οἷαι ὁ δημιουργὸς χρυσοῦς πῆξειεν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνι-κοῖς ἐκείνοις καὶ ὑψηλοῖς πτεροῖς ὅμοια, τὴν ψυχὴν μέγεθος καὶ φρόνημα μετὰ γήθους λαμβάνουσαν ἀναπτεροῦσι.

Εὐσχολήτερος | *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Cas. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus est.* Εὔσχολος, ἥσυχος. *quietus.* Et εὐσχολῶν, ἡσυχίαν ἄγων, ᾧ ἡ διάνοια οὐ διασπᾶται. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερος καὶ ἀταρακτότερος ἔσῃ, pro eo quod initio dixerat, εὐθυμήσειν.

Ἀλλὰ καὶ φαντασίας | resecari vult non actiones tantùm non necessarias, verùm & *cogitationes* quomodo & *supr.* *l.* 3. § 4. Ità Dominus noster non solùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum quodque otiosum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes* [illegible] *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ οὐδὲ πράξεις [illegible] σονται | radice nimirum ipsâ evulsâ. Siquidem, ut August. *de persever.* *c.* 13. *Cogitantes agimus*, [illegible] *quid agimus; & cogitantes loquimur, quicquid loquimur.* atque ex *cordis abundantia*, non [illegible], Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & [illegible] *cap.* 15. *v.* 19. Chrysippi dictum apud [illegible], 2. *tit.* 3. τὴν διάνοιαν [illegible] *nis fontem esse cogitationem.* Verùm non [illegible] tantùm is, sed & *operationis fons* existit: itaque qui hunc custodierit, pro Solomonis monito, [illegible] *c.* 4. *v.* 23. etiam sermones actionésque [illegible] in potestate habebit.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ | [illegible] *c.* 1. Πείρασον γ' οὐκ ἔστιν [illegible] *c.* 19. [illegible]

Πῶς σοι χωρεῖ | *quomodo succedat.* Xyl. & Cas. malim, *quomodo procedat*, [illegible] Apud Suidam historicus: [illegible] [illegible] πραγμάτων κατ' νοῦν. [illegible] *sententia non procederent.*

Ἀρεσκομένου | Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις | Vide [illegible] 7. § 31.

Ἀρκουμένου δὲ τῷ ἰδίῳ πράξει | Vide [illegible] & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51. [illegible]

§ 26. Ἐκεῖνα εἶδες [illegible] | Antecedentis [illegible] nectit istud Cas. ut ad vitæ prioris lectius administratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita superiùs data respicere opinor: ut [illegible] 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις; ἑαυτῷ ἁμαρτάνει | Ità [illegible] ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. [illegible] ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακὸν Itaque, τὸ ἄλλο ἁμάρτημα, ἐκεῖ δεῖ καλλιπεῖν. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. ἡ ἀκολασία ὑπ' ἄλλου τινὸς ἂν δοξάζοιτο εἶναι κακόν, ἢ τῆς ἀκολασαινούσης. Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκατέμαρτο καὶ συμπλάσσετο | Vide *Supr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infra* § 34. Apud Lucianum Protesilaus in νεκυικοῖς Οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, καὶ τὸ ἔξ ἀρχῆς νῆμα ἐπικλῶσα. Ità passim Homer. de Ulysse. *Odyss. α. v* 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
Τῷ οἱ ἐπικλώσσησι θεὰ οἶκόνδε νέεσθαι.

Apud eundem Telemachus *Odyss. γ. v.* 208.

Ἀλλ' ἔ μοι τοῦτον ἐπίκλωσον Διὶ ὄλεθρον.

Ulysses *ibid. λ. v.* 138 à Tiresia scisciatur.

——τὸ μὲν ἄρ σφι ἐπίκλωσε Διὶ αὐτῷ.

Eumæus *ibid. π. v.* 64.

Πλαζόμενον· ὡς γάρ οἱ ἐπίκλωσεν τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid. θ. v.* 579.

Τὴν μὲν Ζεὺς μὲν τοῦτον, ἐπικλώσασκε δ' ὄλεθρον
Ἀνθρώποις, ἵνα ἦσι καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il. ω. v.* 525. quem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *consol. ad Apollon.*

Ὡς γὰρ ἐπικλώσαντο θεοὶ δυστοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοισι. ——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgers. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Σπάνιον γὰρ ὀφθεὶς ἐν πόλοις καλλωπιζόμενον, Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationemque hominis habuerunt: in nostras utilitates in principio rerum præmissa meus est, & is ordo mundo datus, ut upperet curam nostri non inter ultima habitam.* Idem *de provident. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique restet; prima nascentium hora disposuit. causa pendet ex causa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videatur varietate singulorum vita distingui, summa in unum venit.*

Βραχὺς ὁ βίος | Flaccus *Serm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, —— vive beatus:
Vive memor quàm sis ævi brevis. ——

R. Simeon in Pirke Aboth.

חיום קצר והמלאכה מרובה

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magistro ob ætatem repellenti, *An nescis diem brevem, & opus multum esse?* Drus. in *apophth.* Hippocr. *aphor.* 1. Ὁ μὲν βίος βραχὺς ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quod hoc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita destituat. Indè illa maximi medicorum exclamatio est; Vitam brevem esse, artem longam.* Et *c.* 16. *Tempus breve est & præceps: multòque fit brevius vitio nostro.* Vide *l.* 5. § 2. Βραχὺ καὶ ἀκέραιον διάστημα. Zeno apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἡμᾶς ἔτου πένεσθαι, ὡς χείρω. Quod Laërt. *l.* 7. in Zenon. Μηδενὸς ἡμᾶς ἔτους εἶναι ἐνδεεῖς, ὡς χείρω. Βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἢ ὃ τέχνη μακρὸ καὶ μᾶλλον ἢ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους ἰάσασθαι δυνατόν. Lucian. *de sectis:* Χρὴ δὲ μηδένα χαλεπαίνειν, εἰδότας ἁπλῶς τὸ τοῦ Κῴου ἰατροῦ, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ τέχνη. καί τοι ἐκεῖνος ἰατρικῆς πέρι ταῦτ' ἔλεγεν, ὑμᾶς δὲ τί περὶ φιλοσοφίας χρὴ μακρᾷ τοῦ χρόνου ἀνέσει; ὧν μὰ πολύ τις ἐγκρατὴς, ἀτενὲς ἀεὶ καὶ μετὰ νοῦν ἀποβλέπων εἰς αὐτό. Itaque Philo *de vita contempl.* Χρόνῳ δὲ φιλίαν κρίνον ἐκεῖνον καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτην, Ὁ μὲν βίος βραχὺς ἡ δὲ τέχνη μακρά. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Non multum accepit homo temporis, etiamsi totum illud sibi vindicat. Cui licet nihil facilitate eripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis est. & epist.* 48. *Etiamsi multum superesset ætatis, parcè jam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis. nunc quæ dementia est, supervacua discere in tanta temporis egestate?* Allusit ad Zenonis illud superiùs relatum. Et *epist.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacet perdere. Ex hoc tempore tam anguste, & rapido, & nos auferente, quid juvat majorem partem ministere in vanum?* Contrà tamen Methodici (secta ea est medicorum) Galeno referente, *de sectis c.* 6. Τῷ γε βραχὺν εἶναι τὸν βίον, πῶς δὲ τέχνην μακρὰν ἐπιτηδεύσει τοὐναντίον ὃ ἅπας, αὐτὴν μὲν βραχεῖαν εἶναι, τὸν δὲ βίον μακρόν. Sed & Seneca ipse *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus: nec inopes ejus, sed prodigi sumus. non exiguum temporis habemus, sed multum perdimus. satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem largè data est, si tota bene collocaretur.*

Κτῆμα ἐς ἀεὶ τὸ παρὸν | Vide *ad l.* 2. § 6. & *supr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epist.* 7. *l.* 3. *Sed tantò magis hoc quicquid est temporis futilis & caduci, si non datur facilis; nam horum materia in alienâ manu; nos certè studiis proferamus: & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur.* Sen. *epist.* 49. *Infinita est velocitas temporis, quæ magis appareat respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Punctum est quod vivimus, & adhuc punctò minus. cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis cursus apparet: sive quia admoveri lineas sentio, sive quia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor; aliquos ex hoc tempore,*

quod sufficere nec ad necessaria quidem potest, etiamsi custoditum diligentissimè fuerit; in supervacua majorem partem erogare. Non vaco ad istas ineptias, ingens negotium in manibus est. mors me sequitur, fugit vita. adversùs hæc me doce aliquid. effice ne ego mortem fugiam, vita ne me effugiat. Hoc est quod Ἐξαγοράζεσθε τὸν καιρὸν, i. e. *occasionem*, sive *opportunitatem redimite*, dixit Apostolus *ad Ephes. c. 5. v. 16.* Plut. in *Pædag.* Σχολὴ χρόνου πᾶς ὁ βίος ὅτι. Ζῆν καὶ ὁ παίζειν ἀναγκαῖον. παίζειν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmasio *in exercit. Plinian.* restitutus;

——— *præterpropter vitam vivitur.*

Quod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum, quod in manu fortunæ positum est, disponis; quod in tua, dimittis.* Ità quod Plaut. Pseudol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,
In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆσε ἀνειμένῳ | Julian. Imper. *epist. 12.* Ἐστὶν ἕξεσιν ἡμῖν, ἀνειμένοις τι καὶ διδάζειν, καὶ σπουδάζουσι μὴ πλαυπορεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Basilium.* Τῷ ἄντικρυς χαλᾶν μὴ πιέζειν. hoc est, *frontem remittere, non resolvere. Multum autem interest, remittas aliquid, an solvas.* Seneca *de tranquil. c. 15.* Itaque Ambros. *offic. l. 1. c. 20. Cavendum, ne dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quasi concentum solvamus.* Et Martin. Dumiens. *de morib. Sapiens animum habebit, aliquando remissum, nunquam solutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium industriæ subnecti debet, non quo evanescat virtus sed quo recreatur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus quidam retinendus est, ut ne nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur.* Quod de Musica præcipiebat Pratinas;

Μὴ πλεῖονα νεῦρα, μήτ' ἀνειμένα.
Intensior nec esto, nec solutior.

Ἀνειμένῳ | Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 13. Danda est remissio animis: nec in eadem intentione æqualiter retinenda mens, sed ad joca revocanda. meliores acrioresque requietis surgent. ut fertilibus agris non est imperandum; citò enim exhauriet illas numquam intermissa facenditas: ità animorum impetus assiduus labor frangit; vires recipient ponlum resoluti & remissi. nascitur enim ex assiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor.* Aristot. *ethic. l. 10. c. 4.* Πάντα τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ συνεχῶς ἐργάζεσθαι. Ovid *epist. 4.*

Quod caret alterna requie, durabile non est:
Hæc reparat vires, membraque fessa levat.

Itaque *sapientis esse, remittere interdum animum rebus gerendis intentum.* Aug. *de Music. l. 2. c. 14.* Siquidem ut Naso *Ponti l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus quoque pascitur illis:
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——— *vires instigat, alitque*
Tempestiva quies: major post otia virtus.

Hinc de *arcu lyraque* imago illa tam opere celebrata. Dio in *œconom.* apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνθρώπειαι πράξεις οὐκ ἀεί τε τείνουσι, καὶ ἀνθρώπου, ἀναπαύεσθαι δὲ ἀναγκαῖον. *Ibid. tit. 3.* Socrates: Ὁ βίος, ὅταν ἄγαν τις αὐτὸν ἐντείνῃ καὶ ἀνιέναι ἀμελήσῃ, ἧττον χρήσιμος. Democritus apud Anton. *Meliss. l. 2. c. 45.* Ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνον ὁ μὲν χαλᾷ τὸν καὶ ὁ βίος. quod idem Plutarcho tribuit Maxim. *Collection. c. 32.* Verùm in *collectaneis* istis autorum nomina sæpius permutata, confusa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ τρυφὴν δέδοται καὶ ἀναπαύσεις καὶ πόνων ἄρτυσιν θεῖαι. (id quod idem in [illegible]. Παιδιὰ πόνου ἄδυσμα. quo eodem schemate [illegible] est & Aristot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὰ τοιαῦτα [illegible] λύσεις ἀνάγκης, ἵνα ἐπιτείνῃ [illegible] ἐστὶ γὰρ, οὐχὶ μὴ, ἐνδέχεται καὶ παρεῖναι [illegible] ἀνίεσθαι καὶ πόνου. Amasis apud Herodot. *l. 2.* [illegible] τοξεύειν ἀνειμένῳ, ἐπὰν μὲν δέηται [illegible] ἐπειδὴ ἐντείνῃ ἢ χρήσεται, δεινὸς [illegible] τὸν αὐτὸν χρόνον ἐκτεταμένον, ἵνα [illegible] ἄσπερ καὶ τὸ ὄργανον ἐὰν μὴ ἐπιεσθῇ [illegible] ἢ ἐὰν ὑπερτείνηται, ἀμβλύτερον καὶ ἀσθενέστερον [illegible] ἐπὶ μέτρον ἕκαστα πρήσσεσθαι, ἀλλὰ ἐν ἴσῃ μοίρῃ ἢ [illegible] μόνος. Gregor. Naz. *post reditum* [illegible] πως τοὺς πόνους ἀεὶ ταῖς [illegible] ἐστιν. ἐπεὶ μηδὲ [illegible] γεώργει τὴν [illegible] καὶ ἀνίησι τὴν [illegible] ἐπὶ τὸν [illegible] Naso *epist. 4.*

[illegible] *Ut Phœbus tendere, nec semper*

Æsopus Phædri *l. 3. fab. 5.*

Cùm ridens puer, sumpto [illegible]
At si libuit, dum volo, [illegible]
Sic lusus animi debet [illegible]
Ad virtutes aptior [illegible]

De Joanne Evangelista [illegible] Abraham Abbas apud Joan. [illegible] 21. Thom. Aquin. *sum. p. 2. 2. q.* [illegible] an. Herp. *specul. aur. in præfat. 3.* [illegible] de Antonio Eremitâ [illegible] Antonio [illegible] & Guil. Pepin. *de vitis* [illegible] *vitis patrum.* Quod autem ex adverso, Plut. *de sanit. polit.* Τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται ῥᾳδίως δὲ ἀνιέμενον. Unde de Theophrasto Laert. *lib. 5.*

Ῥηγνυὺς σοφὸς τόξον ἀνιέμενον.

hoc est, ut Publius Syrus:

Arcum intenso frangis: animum remisso.

id de solutiore illa remissione capiendum est, quam vitandam cavendámque hic Marcus moner.

§ 27. Ἥτοι

§ 27. Ἤτοι κόσμος διατεταγώς | Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. §. 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Quem κόσμον Græci nomine ornamenti appellaverunt, eum nos à perfectâ absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa ità constituta sunt, ut neque ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulcriora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Seneca. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum naturæ genuit.* Autor *de Mund. c.* 2. Κόσμος οὖν ἔστι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων· λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως κόσμος, ἡ τῶν ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Eustath. *ad Il. d.* Κόσμος ἡ τάξις ἐν τῷ κομῷ. ἐφ' ᾧ καὶ ὁ πάντων περικτικὸς, κόσμος, ὅτι αὐτὸν ἐντάκτως ἡ φύσις ἔταξεν. Apul. *de mund.* *Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursùs: *Quid mundo præstantius? Lauda, quam putas speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. Hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam quid, ord te, ornatum atque ordinatum videri potest, quod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde κόσμος Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Quod volumus, Deus unus est, qui totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, quo jussit, ratione, quâ disposuit, virtute, quâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Vulg. & Græci nomen mundo κόσμον accommodaverunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τί ἐστι, ὅπερ λέγεται καὶ πᾶν καὶ ὅλον ἀνεφώνητον.

Ἡ κυκεών | *Cimus.* Ità *l.* 6. § 10. Ἤτοι κυκεῶν καὶ ἀντιμαλουὴ, καὶ σκεδασμός. quibus verbis κυκεών quid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκεών καὶ σκεδασμός.

Πυρίπνοος μὲν, ἀλλὰ κόσμος | Vide Heraclitum *infra.*

Ἐν σοὶ νῦν τις κόσμος | *in te* scil. qui es μικρὸς κόσμος τις. (quomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Chrys. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis.* Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem gerit.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Ideò physici mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est ergò, inquit, in te fabricaque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siquidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 36. *Est figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse prius illud, quidni alii configuretur. de vacuo similitudo non exprimitur; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non cæquatis. nemo se apud tonsorem pro homine mulum inspexit; nisi si, qui putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. quid hodie deforme in mundo? quid retrò speciatum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, quomodò inornatæ materiæ imaginem refert? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata ista; nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmque dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ dispositâ, sed commissa commistáque temerè universa.* Quanquam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione haud absurdè prorsùs dixit Greg. Naz. *in Pasch.* τὸν ἄνθρωπον ὁ δημιουργὸς, οἷον πνα κόσμον ἕτερον ἐν μικρῷ μέγαν ὅλῃ γῆς ἔθηκε. At verò Synes. *de provident.* 1. non *hominem* tantùm integrum, sec *caput hominis* ipsum *mundum minorem* indigitat, in quo *mens* tanquam *numen* quoddam resideat. Ἄνω μὲν ἐν ἀστέρες, κάτω δὲ καρδιαὶ σφυγμοδεῖς διαλάμπουσιν, ἵν' ᾖεν οἶκοι ψυχῶν ἐν κόσμῳ τόσσοι μικροί. Refpexit, opinor, id quod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φαντασιωδεῖ κεφαλῇ. Quod autem ille de *capite*, *de cordè* Anson. *monosyll.*

Cor vegetum mundi instar habens.——

Vide *supr.* ad § 3. Quomodò autem Marcus istic illos perstringit, qui quem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant; pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. quæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, quòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmque *providum & singulà dispensantem, universum* interim, in quo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾧ πανὶ ἀκοσμία; | Nihil minús. Autor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐπίμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσας ἄν. Reverà, ut Plut. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν ἀεὶ τῆς τοῦ κόσμου φύσεως. Erant siquidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תהו ובהו id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

——*rudis indigestaque moles.*

Nec quicquam nisi pondus iners, congestáque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior potiórque natura* illa) *litem dirimit, molem discrevit:* κἀντεῦθεν κόσμον ἡ πρὶν ἀκοσμία ἐλάμβανεν. ut Gregor. Naz. θεοῦ συντάξεως. Atque hoc est quod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ. εἶτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πάντα συγχρόνως ὁμοῦ τεταγμένα ἔφυσεν.

Et apud Hermiam in Platon. Ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς καὶ ἕτος αἰτία καὶ πρόνοια τοῦ ὅλου καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διακόσμησιν

κειν τοῖς μεμιγμένοις, καὶ κόσμων τοῖς ἀκόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in *vita ejusdem.* & Antonius *Melliff. l.* 2. *c.* 76.) differentibus quibusdam de mundi anima ac figura, Ὑμεῖς, inquit, ὦ φίλοι τὸ κόσμε πολυπραγμονεῖτε, ὦ φίλοι ὃ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς ἀκοσμίας ἀ φροντίζετε. Indè argumentum arripuit Dio, quo Dionysium ad virtutis studium impellaret, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, καὶ ἔργων τὸ δειότερον ἀφομοιωθεὶς παραδείγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ὥ τὸ τῶν ἡγεμόνων πεπονθὸς ἐξ ἀκοσμίας κόσμῳ δεῖ, πολλῷ μᾶλλον εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλῷ δὲ τοῖς πολίταις, ἡδόμενος βασιλεὺς ἐν τυράννοις. Plut. *Dion.*

Διακεκεμμένων καὶ διακεχυμένων | Vocem harum priorem Lugd. omisit. quo id consilio incertum mihi. Sen. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 27. *Tota hujus mundi concordia ex discordibus constat.* Et *epist.* 107. *Contrariis rerum æternitas constat.* Heraclitus apud Aristotelem *Ethic. l.* 8. *c.* 1. Τὸ ἀνάπαλιν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémque apud Autorem *libri de mundo c.* 5. Ἑνὰ λόγους ἅπαντα καὶ ἐκ ἑνὸς ἅπαντα συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον σωζόμενόν τε καὶ διαῴδον καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ δι' ἑνὸς πάντα. Ita ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi filiorum instantia imitiorum inter se impares conventus, pari nec discordante consensu Natura veluti Musicam temperavit. namque uvidis aridâ, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua confudit; unumque ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum constituit,* &c. Quod & Autor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, musica, grammatica imaginibus illustrat. Τοῦτο πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μία, καὶ ὁμοία δι' ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, καθάπερ ἁρμονία καὶ πᾶσαν φύσιν καὶ τέχνην. Ὡσὶ δὲ καὶ τῆς ἐναντίον ἡ φύσις γλίσχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ὃν ἐν τῇ ὁμοίων. ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνάγει πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ οὐκ ἐπίτηδες πρὸς τὸ ὁμόφυλον· καὶ τῷ πόλῳ ὁμόνοια διὰ τῆς ἐναντίον συνήλθεν, ἃ διὰ τῆς ὁμοίων. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τῇ φύσει μιμεῖσθαι τὸ πεῖν. ζωγραφία μὲν γὰρ, λευκῶν τε καὶ μελάνων, ἀχρῶντε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐκκεκαυμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς σχηματισμοῖς ἀπετέλεσε συμφώνως. μουσικὴ δὲ, ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος, μακροῦ τε καὶ βραχέος φθόγγους μίξασα, ἐν διαφορᾷ φωνῆς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν. γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνηέντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων φύσιν ποικιλωθεῖσα, τῷ ἄλλῳ τέχνῃ ἀπ' αὐτῆς σωζόμενα. ὅτως ἔν τε πᾶσι τοῖς ἄλλοις σύστασιν διὰ τῆς τῶν ἐναντιωτάτων ἀρχῶν κρᾶσιν μία διακόσμησεν ἁρμονία. ξηρὸν γὰρ ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ, βαρεῖ τε κουφον μιγὲν, καὶ ὁρᾷν ἀφιγμένῳ, τὸ ὅλον διακόσμησε μία διὰ πάντων δήκουσα ἁρμονία, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων τὸν σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα, τάς τε ἐναντιότητας ἐν αὐτῇ φύσεις ἀλλήλοις φιλήσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανήσασθαι τὴν πασῶν σωτηρίαν. Quæ Latinè ab Apuleio versa vide *ad l.* 7. § 48. Synes. *de insomn.* Ἔστι τις ὡς ἐκ συγγενείᾳ τοῖς μέρεσι καὶ διάνοια. ὁ γὰρ ὅλον ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ἕν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἕν· καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ μέρη μέρεσι θερσίτερα καὶ μαχόμενα, καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς εἰς πλὴν τὸ πάντως ὁμόνοιαν συμφωνούσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύστημα φθόγγων ὅλον ἀνηρώτων τε καὶ συμφώνων· τὸ δὲ ἐξ ἀντικειμένων ἓν, ἁρμονία καὶ λύρης καὶ κόσμε. Plut. *de amic. multit.* Ἡ φιλία καὶ φόρμιγγος ἁρμονία δὲ ἀνωφόρων ἔχει τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c.* 48. [*Divina*] *ratio universitatem ex diversitate composuit, ut omnia æmulis substantiis sub unitate consisterent, ex vacuo & solido, ex animali & inanimali, ex comprehensibili & incomprehensibili, ex luce & tenebris, ex ipsa vita & morte.* Et *de pallio c.* 2. *Mundus iste ex diversis substantiis officiisque constat. diversa in unum; ex dissimilitudine diversa sunt. denique diversitatis discordiam vicęs fœderant. ita mutando mundus est, qui ex diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità est *rerum omnium*, ut idem nox *ibidem, distincta confusio.* Gregor. Naz. *in Julian. l.* Παίζα διείλε, καὶ σωμάτων, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἔνα ἐκ πλειόνων πεποίηκε.

Καὶ συμπαθῶν | Ità *l.* 6. § 37. φίλα ἀλλήλοις καὶ σύμπνοια ἔχοντα. Manil. *Astron. l.* 2.

Totúmque alterno consensu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de alimento.* Ξύῤῥοια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα καὶ ἀνομαλίαι πάντα. de quo videatur Galen. *de facult. nat. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* *de differ. puls. l.* 1. *de usu puls. l.* 1. *de caus. puls. l.* 2. & *de plen. l.* 1. Vide *infr.* § 42. Apud Sextum Empir. *adv. phys. l.* 1. *c.* 2. Philosophi quidam: Ἐπεὶ ἐν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἤτοι ἡνωμένον δεῖ σῶμα, ἢ ἐκ τῶν συναπτομένων, ἢ ἐκ διεχόντων· ἔστι δὲ οὐ συναπτόμενον, οὔτε ἐκ διεχόντων, ὡς δείκνυμεν ἐκ τῶν αὐτῶν συμπαθειῶν, ἐξ ὧν συμφανὲς, ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν διεχόντων ἀπομένων ἢ διεχόντων, ἃ συμπίπτει τοῖς μέρεσι ἀλλήλοις ὅτι ἐν τῶν ἡνωμένων συμπάσχειν τῶν μέρεσιν τοίνυν ὅτι σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μέλας ἦθος | Ad *sectionem* 18. pertinere ista olim ariolabar, unde librariorum culpâ subducta fuissent: à Marco verò interpretamenti loco subjuncta quibus sc. explicatum ibat, quid μέλανος ἤθους nomine designatum vellet, utpote quod latiùs ibi sumeretur, quàm usu vulgaris pareretur, quàm Agatho, à quo ipse mutuatus esset, ostenderat. quomodo *sirenni* nomen Seneca *de animi tranquil. tenti, cupido, delicato, epist.* 114. Vide *ad* § 27. Sed & *nigri* vocabulum hoc ipsum, *epist.* 48. *Ferunt illud* (nugas tricásque dixerat.) *philosophiæ sectatores quosdam turpes, infamésque, etiam ad album sudantibus civitatibus.* Ità Xylander existimavit, quam veritatem *Mores nigri vocantur mores effœminati,* &c. Verùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut πεισχλῆ integram iſtà conficiant, quà Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atq; ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandóſq; moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l.* 3. *eleg.* 6.

Quique eſt in charis animi tibi candor amicis.

Idémq; *Pont. l.* 4. *el.* 14.

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. ——*ſed ſunt tua pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod.* 11.

Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt.* 4.

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *l.* 1. *Satyr.* 5.

——*animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit. ——

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salsè Solon, apud Laert. *l.* 1.

Πεφυλαγμένος ἀνδρα ἕκαστον,
Ὅστις μὰ κρυπτὸν ἔγχος ἔχων
Καρδίῃ, φαιδρῷ μειδιόωντι μενοινᾷ,
Γλῶσσα δὲ οἱ δολόεσσα
Ἐκ μελαίνας φρενὸς γεγωνῇ.

Tu virum caveto quemque,
Abditum nè geſtet enſem
Corde, vultu dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente ab intus nigricante.

Horat. *ſerm. l.* 1. *Sat.* 4.

——*abſentem qui rodit amicum;*
Qui non defendit alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famámque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit, hic niger eſt. ——

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérque videtur,
Infeſto nigris, ——

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdoléq; notam illi aliquam affigat;

——*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Æruginis mera. ——

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin. Nec minùs niger, nec minùs confidens, quàm ille Terentianus Phormio.* Pindarum tamen *in Pythiis od.* 4. φρένας λευκὰς, ſive *alba præcordia*, pro *ſtultis ſtolidiſque* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent.* 3. *adag.* 32. qui fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il.* ζ. *v.* 83. cùm *fortitudinis* ſint potiùs, neq; enim illa, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. οὐκ ἔστιν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* quaſi imbelles illi plerumque ac inutiles ſint. qualis Nireus,

— ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦεν —*Il.* β. *v.* 673.

& Paris, qui ſcil. — κακὸν
Εἶδος ἔην, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐμοὶ γε βίην φρείσιν, οὐδέ τις ἄλκή. *Il.* γ. *v.* 45.

Πεισικακὲς | ἦθος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractorii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

— σκληροκαρδίας φρένας.

i.e. αἱ ἄγαν σκληραί. *Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

— ὃς ἀναρτίφρων,
Βαρεῖ σιδήρῳ ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ' ἴσθι τοι, τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
Πίπτει μάλιστα· κἠν τὸν ἐγνεσισμένον
Σίδηρον ὁπόταν ἐκ πυρὸς σκληρὸν
Θραυσθέντα κἠ βαφέντα πολλὰ δὴ σαίνοις.

Præfracti at animi plurimùm, ſciæ velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri ignis
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit ictu ſæpe, & in partes abit. Grot.

quamquam & de quibuſvis rebus uſurpatur, quæ ſic exaruerunt, ut prædurè fiant. παρὰ τὸ σκέλλειν. Poſſunt & σκληρὲς ἦθος, *mores difficiles, moleſti* & *moroſi* dici. Siquidem σκληρὸς Heſychio, non σκληρὸς tantùm, ſed & δύσκολος exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l.* 2. *c.* 4. ὁ σκληρὸς ἀνὴρ cui opponitur, Ὁ εὐκόλος κἠ μαλακός, *ibid.* & *c.* 2. & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα σκληρὰ: *medicamenta moleſta, & aſpera.* ſive δριμύτητα κἠ ἐρεθιστότητα προσφέρων. utì Galen. explicat, *ad Glauc. l.* 2. & Philochorus apud Athen. *l.* 14. καύματα σκληρὰ, *æſtus ardoréſque graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Strobæo *tom.* 2. *tit.* 96. repræſentatum, σκληρὸς φέρειν, non eſt, *ægrè ferre*, quod cl. Caſaub. cenſuit, nec *æquè*, quod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adversùs fortunam animo, quod & Grotius advertit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πένης δεῖ προσῆσθαι,
Καὶ πάσης αὐτὸν καλοφρονῶν ἀναλαμβάνειν.
Ὁ γὰρ μετρίως φερόμενον, σκληρὸν ἡγεῖται·
Ἀφειδὲς πάντας, λαμπρεία, φέρει.

Mens timida ſemper pauperi eſt; atque omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At quorum res ſunt, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηριώδης, βοσκημάτωδης | Vide *ad l.* 5. § 11.

Παιδαριώδης | *Virile quoque puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* Senec. *de ira, l.* 1. *c.* 16.

§ 29.

§ 29. Ξένῳ κόσμῳ | Quia τὰ κόσμια ξένα ipsi videntur. *infra* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur esse, quæ civitatis, in qua agit, sint solennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaque & Petrus Apostol. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios persecutionem à mundanis perpessos (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχειν, i.e. *in mundo* atque à mundo, qui ipsos odio habiturus sit, *afflictos fore* Dominus ipse præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaque hac in parte, prout Marcus istic, non vult Christianos esse ξένους κόσμου. Alioqui ξένοι κόσμου καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inquilini mundi* istius, quoad vitæ rationem & institutum, prædicantur pii omnes, idq; illis laudi ducitur. Autor *ad Heb. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chrysost. in *epist. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλ' ἀπηρτῆσθαι αὐτῆς, ὥσπερ ξένην. vel ut alii, ὥσπερ ξένον.

Φυγὰς | Ἀναπήτης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. lib.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος, *fugitivus virtutis* quivis.

Τυφλὸς, ὁ κεκαμμένην τὴν νοερὰν ὄμμασι | i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Paulus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. sive τὴν νοημάτων. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς ἐστι καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Christo usurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Paulo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Ecclesiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. cap.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *suprà ad lib.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νῶν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus est, & lumina.

Τῇ νοερᾷ ὄμματι | Autor *de Mund. cap.* 1. Ἡ γῆν ψυχῇ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ὑγιαίνοντα τὸν νοῦν, καὶ θείῳ φωτὶ ὄμματα τὰ θεῖα κρίνασα λαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχὸς | Ità de Ecclesiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἑστὼς ἑτέρῳ | Vide *lib.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μέ τις βλάψαι δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδὲν εἰμί. *Si me quis lædere potest; nihil ago; si alterius opem expecto, qui me juvet; nihil sum ego.*

Ἀπίστημα πόσμου | Ità *l.* 2. § 16. Ἀπόστημα καὶ οὗ φῦλον τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καὶ σὺ ἤνεγκας | Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὺ τοῦτο. τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixisset, transitio à numero ad numerum, plurali ad singularem: sicut vice versâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἐκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἐκόντες ἐπιβουλεύοντες, καὶ κακὰ ἐργαζόμενοι, βελτίους ἂν εἶεν ἢ οἱ ἀκόντων, οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικῇ ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιῇ. Paulus *ad Cor. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε ἤ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Sallust. in Catilin. *Interea Jerusalem pudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ [illegible] currebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne homines immutarier ex amore, ut non cognoscas eundem esse?

Id. *Cujus maximè mos est consimilis vestrûm, hi sé ad vos applicant.*

Plaut. *Pseud.* 3. 2.

Si quò hic gradietur, [illegible]
Manum si provellet, [illegible]

Usum hujus enallages, qui & Hebræis familiaris (de quo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Drus. *quæst. l.* 3. *v.* 33.) in distributionibus solennem, monet M. Seneca *Suasor.* 2. qui ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis laudaveras,

——— *stratique per herbam,*
Hic meus est, dixere, dies. ———

Illud, inquit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc versu, tanquam solœcismum, quòd cùm plures induxisset, diceret, Hic meus est dies, non, Dies hic est noster. & in sententia optima accusabat id quod erat optimum. — nam quasi proverbii loco est; Hic dies meus est. & cùm ad sensum retuleris, no Grammaticorum quidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes simul, sed singuli ex his, Hic meus est dies.* Nec secùs in *Historia* sacra *Reg. lib.* 4. *cap.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Allocuti sunt eum servi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i.e. horum quasi seorsum singuli. Sic hoc loco τοῦτο, i. e. τῶν ἓξ συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de istis alibi fusiùs disseruimus.

Ἀπόχρεμα πόλεως | Hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπόχρεμψον. Cas. *qui in civitate seditionem suscitat.* Xyl. *fructum à civitate amputatum.* ego malim, quo uno verbo exprimam, insolenti forsan uti vocabulo, quale & Marci ipsum est, sed analogiâ eâdem, quâ *abscessus*, formato, *abscissum civitatis*, vertere. Ejusmodi autem hominem nunc *membro abscisso*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulso*, *l.* 11. § 8. nunc *civi seditioso*, *l.* 9. § 23. similem pronunciat. Quin & τὸ ἀποκεκομμένον vocabulum etiam de cive istiusmodi usurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐχ-

θεῖν

θεὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, οἷος Λεπτίνης, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνας, νόσημα καὶ ἀπόσημα πόλεως ἐγχρίπτει.

Μιᾶς ὕπνος | *Animam* totius *unam* statuebant Stoici, cujus singulæ omnes quasi membra essent. Vide *supr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 8. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ | *Alius sine toga philosophatur.* Xyl. imò, *sine tunica.* Ità Cynici. Salmas. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam simul indutui habebant, haud minùs quàm Romani sub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* sed interulam tantùm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί ποτε, ὦ ἄνερ, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chrysost. ὁ ἐμὸς ὁ *orat.* 72. Τὰς γὰ μὲν καπίλους ἐνίοτε ἐρωτῶ διὰ τὴν καπιλείαν ἀναζωσαμένους, ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν κατασκάπτειν δ' ἂν τἀναντίον, εἰ μὴ ἅπαξ ἐρασθέντας εἶεν, ὡς οἰκεῖα τὰ ἐμὰ ἐπιχωρίου τῆ ἀρχαίᾳ, ἣν μάλιστα ἐζηλωκότες, ἐπεὶ δὲ ἅπαξ ἐλθόντα ἐς ἰματίου, καὶ δὴ καὶ τὸν κεφαλὴν καὶ τὰ γένεια, οὐκ οἷοί τε εἰσὶ σοφοὶ τοῦτο ἄνευ λύπης ἔχειν, ὑπὸ σιγῆ παρέρχεσθαι ἀλλ' ἐρίζουσι, καὶ λοιδοροῦσι καὶ πάνυ κατηγοροῦσι, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ οἷοί τε ἦσαν σκληρότεροι καὶ τοῦτο εἰδότες, ὅτι πολλοὶ φιλόσοφοι ζωσθῆς ἔστιν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ, ἀλλ' οὐ φανερῶς. *Philosophis,* inquit, *ejusmodi habitus;* Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis causa pallii duplicandi, quòd sine tunicis essent. Unde Diogenem tunicam petentem jussit Antisthenes, πύξαι δυσμαῖον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 49. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸν τρίβωνα ἔφησε, Εἶπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antisthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ quod scil. *tunicam non haberet.* idémq; de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῶνται· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qui Cynicum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἐμοδότῳ τόδ' ἄθυμα τὸ πάντοφον· εἴτις ἀχαλκεῖ,
Μηδὲν ἔχοντι, θέλῃς τὸ χιτωνάριον·
Hermodoti, sapiens dogma hoc: si defuerit cui
Æs, pelle tunicâ, nè amplius esuriat.

hoc est, si quis esurit, & viam reperire vult, quâ non amplius esuriat, depositâ tunicâ habitum Cynici capessat. perperam viri docti χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

— *& Stoica dogmata tantùm*
A Cynitis tunicâ distantia. —

quia Stoici tunicas, ut reliqui philosophi, & Græci omnes gestabant, quibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmas. & *ad Marci* nostri *vitam* à Capitolino delineatam. quæ non advertit vir doctissimus Jo. Cameron in *prælect. ad Matth. cap.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio distâsse.* à Satyrici *Scholiaste* forsan *Vetere* deceptus, qui *Cynicos pallio usos* negat. *pallium* enim utrique Sectæ amictus ex æquo communis erat. Quin & Romanos priscos ἀχίτωνας egisse, autor est Gellius *lib.* 7. *c.* 12. *Viri,* inquit, *Romani primò sine tunicis togâ solâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου | Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεστι γὰ τῷ καθ' ἡμᾶς πολιτεύμενον καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Quin & è nostris quidam de *librorum supellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturásq; eodem comprehensas *librorum* vicem abundè sibi supplere respondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις ἅπαν γεγονότων καὶ πάντων ἐστὶν, ὅτε βούλομαι, τοὺς λόγους ἀναγινώσκειν τοῦ θεοῦ. *Natura,* inquit, *rerum mihi liber est; in quo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii scripto Nicephorus Callisti *l.* 11. *c.* 43. Eum autem qui hoc dixerat, Antonium is *Justum* appellat, quem alii cum Sozomene *Magnum:* qui & *hist. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐκ ἤπιστατο, οὐδὲ ἐθαύμαζον· ἀλλὰ νοῦν φυλάττον, ὡς ἀρχαιοτέρου τῶν γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τούτων εὑρετὴν ἐπῄνουν. *literas nec norat, nec suspiciebat: Sed mentem bonam, tanquam eis antiquiorem, ipsámque earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλος ἄνος | Malim, ἄλλος ἄνος. *alius quispiam.* Ità Demosth. *adv. Midiam:* ἄλλος ἄνος τις ἀναισθής, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἄνος ἄνεργος.

Ἡμίγυμνος | De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac seminudi pectoris inverecunda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympos.* Ἐς τύβαρος καβαλὼν ἑαυτὸν, ἔκειτο ἡμίγυμνος. Senec. *epist.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo seminudo loquor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, quæ dicit Demetrius nuper, cùm illum vidi nudum, quantò minus quàm stramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, sed testis est.* De Christianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras despiciunt ipsi seminudi.* Cæterùm peculiari quâdam ratione *Cynici seminudi;* nimirum, *quia* (Cl. Salmasii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de sub dextro humero super sinistrum rejiciebant; & sic excluso dextro, obvelato sinistro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroque humero simplex sederet.* Ammianus *in Cynicum antholog. lib.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ἄμικον ἔξω. indè ἔξωμις vestis, quâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypothes. lib.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀπὸ ἔξωμίδος φησὶν ἡμᾶς ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίαι. Lucian. βίων πρᾶσις, de Cynico, ἄνος, ὁ τὴν πώγωνα ἔξυρημένος, ὁ ἔξωμίας. fruſtra est vir Cl. H. Stephanus, quum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&

& de Cynicis Tatian. *cap.* 41. Θατέρῳ φῂ ὥσων ἐξαμιλλᾶν. quem *nudum* ſcil. *& exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρ' ὡς οὐκ ἔχω | Hoc vult. nihil impediro, quo minùs quiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det Philoſophiæ, in eâque perſiſtat. Sen. *ep.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. c.* 11. § 1. Ἐὰν σεαυτὸν θέλῃς, ἄφες τοὺ τοιούτους διαλογισμούς· ἐὰν αὐτῶν ἅψῃ ἅμα, οὐκ ἔξω διατροφάς. κρεῖσσον δὲ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταραχώδως. Τροφὰς τὰς ἐκ παιδιάτων | *Educationis bonæ inſtructioniſque alimenta.* Cas. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ τριχίον ὁ ἁμαθὺς, φίλος | Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *lib.* 8. uſurpatus.

Ἐρδοι τις, ἣν ἔφυσεν ἀνθρώπου τρόπον.

Straton. Ἄρδοι. Quod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Quam quiſque nôrit artem, in ea ſe exerceat.

Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Quam ſcit uterque, libens cenſebo, exerceat artem.

Apoſtolus ipſe *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ θεῷ.

Τύπτω σεσαραπώς | Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eſſve te intermiſceas. quod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. Apelles ſutorem, quem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóq; animo pridiè audierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* quod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

——*ſed te, mihi crede, memento*
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad Proverbium; *intra pelliculam ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori de re Muſica ſecum diſceptanti, ὁ σεσάχων αὐτῷ, ἔφη, ὅπ ἀναίτιον τῷ σφυρῷ λέγει. *parum ſe facere, quid ille dicat, cùm ſupra talum loquatur.* Athen. *l.* 8. nam quod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra malleum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emend. l.* 10. *c.* 2. Quin & idem Ptolemæo de re citharíſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον. *Aliud eſt*, inquit, *ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo aulico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato, de pictura diſſerenti; Ὁρᾷς τὰ παιδάρια ταῦτα τὰ συναλείφοντα; πάντα σοι σεσηπὸς τὸν τῶν σωμάτων, καὶ τὸν πυρρὸν ἐναλιμαζόμενα καὶ τὰ χρυσᾶ. νῦν δ' οὐ κατανοῇς, ὅτι ἐν ἀμαθίᾳ σε ἐξαμιλλᾶται. admonuit nempe *deriſui eſſe illum pueris, qui colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſtheni Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréque, cum Epiſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐθαυμάσθη δ' Δημοσθένη ἀγεγραμμένον. *Etiam Demoſthenem*, inquit, *ill. teretum vidimus.* ampliúſq; ſuccenſenti; Σὸν δὲ τῆς ἐπὶ γλώσσης φρενήρεις. *Dogmatum tuorum ſedem in lingua, βάθυσμάτας ἔχων τὰς ἀκοάς. Tum eſt pulmentorum conditurarum cumulus: nam enim dogmata potes audire divina, qui aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud [illegible] ſtri medicinæ nomine celeberrimi, quem [illegible] dicus quidam inſignis in convivio freque[illegible] medica jactantiùs paulò ſe efferens, [illegible] pellaret, quæreréte; inter alia, quonam [illegible] opere dictum quoddam inveniretur, [illegible] *decimo tertio Henrici octavi*; alludens ad [illegible] ſtris ſolennem legum capita citandi formu[illegible] quam jure ſuo contentum, intráq; limite[illegible] ſe continentem, in meſſem medicam [illegible] re, neutiquam oportuerit. Verùm, [illegible] Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & [illegible]

Ἓν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς.

Currum equus, aratrum bos trahat.

Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

—— *nec quiſquam ſerè, quam ſibi ſortem*
Aut ratio dederit, aut ſors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſequenses.

Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Idem *ep.* 14. In hoc, quod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique.——

Atqui ut Plut. de tranq. ὃ πάντα πάντων ἐστὶν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι παιδόμωρον αὐτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὁ πέφυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίον ζηλοῦν ἀκαίρως καὶ παιζικῶς ἐναντίως φύσει. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περισσαπώς | Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰδὲ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτετροφὼς τὰ σαυτῆ πάντα | crates apud Platon. in *Critan.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Εἶ ταὐτὰ τοῖς θεοῖς φίλον, ταὐτὰ καὶ ἐμοὶ δοκῶ. David noſter; *Faciat me Dominus, quod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiuſmodi, גול על־יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *verſ.* 5. & *Pſal.*

Psal. 55. *vers.* 22. השלך על-יי יהבך *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c.* 16. *v.* 3. גול אל-יי מעשיך *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apost. *ep.* 1. *cap.* 5. *vers.* 7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad* § 34. Sed & Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346. *ad l.* 5. § 7.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς | Phrasis Marco familiaris, ità *supr. l.* 3. § 4. ἀκατασιώπητον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὸ συμβαίνοντα. & *l.* 12. § 29. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὸ δίκαια ποιεῖν, καὶ ταλαιπωρεῖν λέγειν. & *l.* 2. § 3. ἀπὸ καρδίας εὐχάριστος. Quod idem in sacra pagina toties occurrit. *Deut. cap.* 6. *Vers.* 5. *Diliges Dominum Deum tuum* ואהבת את-יי אלהיך. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c.* 10. *v.* 27. & Marc. *c.* 12. *v.* 30. At Matth. *Ev. c.* 22. *v.* 37. Ebraïsans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ἕνεκεν | Annot. Lugd. μανίᾳ... quorsum, quæso?

Μήτε πράγματι, μήτε ὕλῃ | Neque præter jus fasque quempiam opprimendo, neq; præter decorem alicui interviendo. Illud Apost. *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 6. Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Illud idem *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 23. Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atque hoc forsan fuerit, quod Marcus voluit verbis illis, *l.* 5. § 28. ὅτι τραχυφθῆς, ὅτι πόρνη. Laxius *tyranni* nomine abusus Seneca *ep.* 114. *Animus noster modò rex est, modò tyrannus. rex, cùm honesta exquirit, salutem sibi commissi corporis curat, nihil imperat turpe, nihil sordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus est; transit in nomen detestabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim observetur, quæ hîc conjuncta Marcus posuit, *tyrannicè* nimis rigere & sæviliter assentiri, in eisdem personis conjunctim frequentissimè deprehendi. De Pseudoprophetis Judas Apost. *epist. v.* 16. Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. Θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De iisdem temporis Episcopis Ilidor. *Pel.* [illegible] *ep.* 125. Ὃς πολλοὺς, φησὶ μὴ ἄρχειν, τοὺς μὲν ἀπαιδεύτους, τοὺς δὲ ἀναγώγους, τοὺς δὲ ἀπείρους πολέμου, τοὺς δὲ ἀφιλοπονήτους καὶ ἀφιλοσόφους, τοὺς δὲ ἀφιλοπενήτους καὶ φιλοῦντας μᾶλλον τὸ ἔσω τέπτειν. De Carthaginiensibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δὲ [illegible] ἄρχειν τοὺς ἀρίστους, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀπαίδευτον ἐν φύσει, ἀνελεύθερον ἐν ὀργαῖς. De Persis Regis aulicis, Livius *hist. l.* 45. *Servire regi omnibus, aliis superbè imperare assueti.* Et de eadem gente, *l.* 24. *Hæc natura multitudinis est; aut servit humiliter, aut superbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expostulatio, *de benef. lib.* 3. *c.* 28. *Servum tu quenquam vocas, libidinis & gulæ servum, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à servo tuo posse dari, cui osculum alieni servi beneficium est? quæ est tanta animi discordia? eodem tempore servos despicis, & colis: imperiosus intra limen, atque impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, quàm contemnens. neque enim ulli magis abjiciunt animos, quàm qui improbè tollunt; nulliquæ ad tolerandos alios paratiores, quàm qui contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità quod Peripateticus quidam apud Procop. in *inditis.* Τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὅσα ἐν ἧσσι χρωμάτων τῇ μίξει. quod & Marcus ipse monuisse videtur. *l.* 11. § 14.

§ 32. Ταῦτα πάντα | forsan ταὐτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem quæ nunc vides.* Vide *ad l.* 2. § 14.

Αὐθαδιζομένους | *Jactabundos.* Cas. hoc est, ἀλαζονευομένους. *præfractos se gessisse.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν πρὸς εὐχομένους | *Mori optantes.* Cas. quod Joannes *Apoc. c.* 9. *v.* 6. ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦντας dixit. & Xyl. *votis mortem vocâsse.* Verùm aliud, opinor, Marcus voluit. *aliorum mortem voto*, sive *prece expetentes.* quod, optione datâ, non petivisse Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l.* 2. *c.* 1. *v.* 11.

Οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ | Idem argumentum tractat, *l.* 8. § 25. & 31. Vide & *supr.* § 3. & *l.* 7. § 58. & *infr.* § 33.

Ἐπιγεγραφὰς χείρων | *Periodos.* Cas. περιγεγραφὰς. Malim, *signaturas*, sive *signationes*, eo sensu, quo Tacitus an Fabius *de causs. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, quos vocetis antiquos, quam oratorum ætatem signatione istâ determinetis:* ut ἐπιγεγραφαὶ χρόνων, sint *tempora* regis alicujus imperio, aut ejusmodi notâ aliquâ insigniore *designata.*

Κατενλαθέντες | *Cùm ad summum contendissent.* Xyl. *Cùm hoc aut illud enixè contendissent.* Cas. optimè. Vide *supr.* § 3. μηδὲ καταπονεῖσθαι.

Ἔπειτα, καὶ ἀναλύσουσιν εἰς τὰ συγκείμενα | quod Psaltes *Psal.* 146. *v.* 4. *Abscedit spiritus; ad pulverem suum redit: eo ipso die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κενὰ ἀσωμάτως | Vide *lib.* 2. § 2. *supra* § 3. μὴ κατὰ.

Ἀφίστας | ità *supra* § 19. παρὰς γὰρ ἀκαίρως τὴν φυσικὴν ὁδὸν.

Ἡ ἐπισχοῦσα καὶ ἐπιστῆσαι πρόσωπον | Ἐπισχοῦσα hîc Marco, quod περισχὼν Epicteto *dissert. l.* 4. *c.* 12. Τί οὖν διωκεῖν τὴν περισχοῦσαν φυλάσσεις; σπουδὴν πᾶσαν δίδω. τί οὖν; ἃ δεῖ περισκέπτεσθαι; ἃ σὺ. τί οὖν κωλύει περισκέπτεσθαι; μὴ γὰρ ἐξαιρεῖταί τι μέρος τῆς βίου, ἐφ' ὃ ἃ διατείνει τὸ περισκέπτεσθαι. Saltem περισχὼν illa jugis, via est ad ἐπισχοῦσαν talem qualem Marcus hîc præscribit, præstandam; quâ nimirum post seriam rei cujusq; considerationem ad sedulam debitamque

cumq; pro rei natura & dignitate circa eam se gerendi curam animus accingitur. Vide ad sequentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Quod autem σεμνὸν δίωκειν Epictetus, id συνέχειαν ὀλιγαπλῆ σεσοχῆς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Hesychius noster *in ἰδιοτ.* c. 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετέαν | i. e. pro rerum, circa quas versatur, & in quibus exercetur, naturâ locóq; se gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἅμα μή τι τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομαι. Hoc est, quod Lucilius, referente Lactantio *institut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, est pretium persolvere verum
Quicis ni versamur, quicis vivimu', rebu' potesse.
Virtus est homini, scire id, quod quæque habeat res:
Virtus, quærendæ rei finem scire modumque:
Virtus, divitiis, pretium persolvere posse:
Virtus, id dare, quod reipsa debetur honori.

Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ moralis pars prima est, inspectio suum cuique distribuens, & æstimans quanto quidque dignum sit, maximè utilis. quid enim est tam necessarium, quàm pretia rebus imponere? Secunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim est, ut quanti quidque sit, judices: secundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. tunc enim vita sibi concors est. ubi actio non destituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remissus acrióve, prout illa digna est peti.*

Οὐκ ἀποδυσωπήσεις | *Non ægrè feres, animo concides.* Sic *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσωπεῖν.

Ἐὰν μὴ ὀλίγου ἢ σεσῶκε σὲ τὰ ἐλάσσω κεφαλήν | *Si non pluris quàm par est, rem ullam feceris; vel plus quam dignum est, in ea studii posueris.*

§ 33. Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματά νυν | Malè accepit ista Xyland. cùm vertit. *Usitata quondam vocabula, nunc interpretationis loco sunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκα ἢ ἁδὴν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνεὰ τὰς γινεσθαι, ἢ τῆς κατὰ γλῶσσαν σεσυνεχθείσης, ὁμοίως ὅσοις ἀσυνήθεις ἡμῖν. Et, *Qui glossemata interpretati sunt:* inquit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *glossario Hippocratico*, ità enim potiùs quàm *lexico* dixerim, cùm in ipso limine ipse τὸ λέξιν à *glossa* distinguat: Ὅσα τοίνυν ἤδη ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ὧδ' ἐκαλεῖτο, νυνὶ δ' ἑκὰν δεῖ, γλῶτται καλεῖσθαι. Fabius etiam *institut. lib.* 1. *c.* 14. *Glossema. ta, voces minus usitatas; glossas, linguam secretiorem, interpretatur* Dionysius Halicarn. *de compos. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητικὴ γλωσσημάτων τε καὶ ξένων καὶ τροπικῶν καὶ πεποιημένων, οἷς ἥδιστα ποιήσει. Idemq; in Thucydidis historia observat quædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀσυνηθισμένα, καὶ συσκιάζοντα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Isid. & Osirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ὀνομάτων πλοὺ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς παλαιοῖς Ἑλλήνων ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν ἐμφαίνει καὶ ξενίζει παρ' ἑτέροις, ὃν ἐν τοῖς ποιητικοῖς ἀνακαλυμμένοις διαδέλλουσιν ὡς βαρβαρίζουσαν, οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας σεσυχορήσαντες. Hoc ideò Plut. quia γλῶσσαν πλοῦ ἀπεξενωμένην διάλεκτον dixere, ut Eustath. *ad Il. a.* Τὰς γλώσσας, ἀπεμλήπτως ὅσας τὰς βαρβάρων φωνάς, Clem. *Strom. l.* 1. quas à *dialectis* idem ibidem disterminat. Atque hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *linguâ barbarâ & peregrinâ*, ideóque minùs intellectâ. cui ea de causa silentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής, *ni interpres adfuerit. Glossematis* autem vox, quam ex nullo Græco scriptore afferri Hen. Stephanus scribit, apud nostrum hoc loco, nec semel usurpatur, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad nostri mentem & à rebus & personis ad sermones ac verba [illegible] mentatus. quemadmodum Marcus hîc *divitis* à verbis ac sermonibus ad personas réfugit:

Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas
Et juvenum ritu, florent modò nata vigentque.
Debemur morti nos nostráque: sive receptus
Terrâ Neptunus, classes aquilonibus arcet;
Regis opus; sterilisque diu palus optátaque
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum.
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis;
Doctius iter melius. mortalia facta peribunt.
Necdum sermonum stet honos & gratia vivax.
Multa renascentur, quæ nunc cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον | De quo videndus Livius *l.* 5. & Plutarch. qui *vitam* illius conscripsit.

Καίσωνα | Cæsonis nomine insignes plures [illegible] terunt. è quibus Fæso Fabius, de quo Liv. *ille vir ipse Consul rempublicam sustinuit*; Quintius, legis Agrariæ, prout dicit ille, [illegible] tor; de quo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus [illegible] popularesque procellas sustinebat.* Dictos [illegible] *à cæso matris utero, quæ cæsarei nomen [illegible] tradunt.* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. [illegible] *nomin.* Unde & Cæsares nomen [illegible] sunt qui opinentur. Vide Sp[illegible] & Serv. *in Æn.* id. alius tamen in [illegible]

Οὐάλωνι | Sævitiâ atque [illegible] præ cæteris hoc nomine Volus Messalla [illegible] ex Tacit. *l.* 3.) de quo Sen[illegible] *ira l.* 3. *Jussus nuper sub Divo Augusto proconsul [illegible] CGG unâ die feturi percussisset, incedebat [illegible] davera vultu superbo, quasi magnificum quid [illegible] ciendumque fecisset, Græcè proclamavit; Orum[illegible]*

Quid

Quid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοννάτος | Λεόντος Suidæ; qui Philippo Macedoni ſanguine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέρογκον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qui unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qui ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qui & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, ſive *Leonatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίπλα | Vide *ſupr.* § 19.

Μυθεύει | Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, quâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελῶς λήθη κατέχουσιν | *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim ad τοὺς τῶν σωμάτων κατόχους, tanquam memoria ipſorum, ſicut corpora, quaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem interiiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Αἶσοι, ἄπυστοι | Adſpexit Telemachi verba apud Homer. *Odyſſ. α'. v.* 242. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil quicquam à quoquam reſciſcere poterat;

Οἴχετ' ἄϊστος, ἄπυστος. —

Ubi Euſtath. τὸν πάλαι ὡφανῆ σημαίνει· ὃς ἢ μηδὲν ἴσχυσί τις, ἢτε αὐτὸς ἰδών, ἢδὲ χρὸς ἀπὸ πύστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί γὰρ ἐν ὄζει ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν. | Idem vult hic à Marco dici Caſaub. *ad Perſ. Sat.* 1. quod eſt à Solomone antiquitus dictum

הבל הבלים הכל הבל

Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. quo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & includit & concluſit. contendit autem Caſaubonus & cum exordio Perſiano illo,

O quantum eſt in rebus inane!

Solomone verò prior Davida pater ejuſdem de homine ad Adæ protoplaſti Abeliſque ſecundo geniti nomina alludens; אדם הבל *Adam Abel*, id. eſt, *homo vanitati. Pſal.* 144. *v.* 4. אדם כהבל ימיו *v.* 6. כל-הבל כל-אדם *Totus Adam, id eſt, quivis homo totum vanitas.* Gr. interpr. τὸ σύμπαν ματαιότης ἀνθρώπου. Poterat cum Marco noſtro vertere, τὸ πᾶν ἐπὶ ἀνθρώπου. Xilander verò, quem & Merick. ſequutus eſt, ſic ita ex interpretatus; *Quanquam quid in homine cujus ſit memoria ſempiterna? omnia tanquam nihilo.* tanquam Marci dictum iſtud ei geminum eſſet, quod Solomon idem habet, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11. *Neque præteritorum eſt memoria, neque futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem neuter aſſecutus videtur. Neq; enim aut rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tantùm quæ in futura claritate deprehenditur: Siquidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, quam ſupra tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmq; ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen quiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπολήψεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν περὶ τοιούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 10.

Τί οὖν ὄζει, φησὶ, δεῖ ὁ δεῖ σπεύδω εἰσφέρεσθαι; ἐν τούτῳ | quare ἐν τούτῳ; quia τοῦτο μόνον ὄζει τὸ παραπέμπειν ἀνωφελῶς. *l.* 2. § 17. quia ἐν τούτῳ πολὺ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον | Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώμιμον | Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranquill. cap.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, nequid ex his quæ eveniunt, ſubitum ſit. quicquid enim fieri poteſt, quaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus molliet. qui ad paratos expectantéſque nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus* [*ſperantibus* f.] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in quàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens præter limen immaturæ exequias fax cereiſque præceſſit: ſæpe altiùs ruentis ædificii frágor ſonuit: multos ex his quos forum, curia, ſermo meum contraxerat, non abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliquándo ad me pericula acceſſiſſe, quæ circa me ſemper erraverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης ἡ πηγῆς ῥέων | Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ὁμοίως ῥεῖ. Prè admodum Charidemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἅπαντα οὕτως ἔδοξε τῷ θεῷ· χρὴ δὲ μηδὲν ἧττον ἐκείνῳ γνωμίζοντα καλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσχερῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπλήκου | Vide Cleanthis votum *ad l.* 8. § 4. Epicteti *ad l.* 7. § 41. Sen. *epiſt.* 37. *Quod maximum vinculum ad bonam mentem promiſiſti virum bonum... Sacramento rogatus es, eadem honeſtiſſimi hujus, & illius turpiſſimi autoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróque necari. Ab illis qui manus arcæ locant, & edunt ac bibunt, quæ per ſanguinem reddant, cavetur ut iſta vel inviti patiantur: à te ut volens libénſque patiaris.* & *epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſequatur, huic pareat, optimum eſt pati quod emendare non poſſis; & Deum, quo autore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles est qui imperatorem gemens sequitur. Paratos nos inveniat atque impigros fatum. hic est magnus animus, qui se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, quàm se. Idem ep. 71. *Magnus animus Deo pareat; & quicquid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et de provident. l. 5. *Boni viri laborant, impendunt, impenduntur, & volentes quidem non trahuntur à fortuna: sequuntur illam, & æquant gradus. Si scissent, antecessissent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis queri possum, quòd non antè mihi voluntatem vestram notam fecistis. prior enim ad illa venissem, ad quæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliquam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? quid ni? nullam moram faciam, quò minùs recipiatis, quod dedistis. à volente feretis, quicquid petieritis. quid ergò est? maluissem offerre, quàm tradere. quid opus fuit auferre? accipere potuistis. Sed ne nunc quidem auferetis: quia nihil eripitur, nisi retinenti.* [illegible] *nihil* [illegible] *patior invitus,* [illegible] *servio deo, sed assentio.* Idem epist. [illegible] *quid unquam invitus facit,* [illegible] *necesse est, futurum est, repugnanti,* [illegible] *sitas est, in volente necessitas non est.* [illegible] *libens excipit,* [illegible] *partem* [illegible] *effugit, facere quod nolit. Non qui* [illegible] *facit, miser est, sed qui invitus facit.* [illegible] *ut quicquid res exigit, id velimus.* [illegible] *Nihil* [illegible] *sapiens.* [illegible] Itaq; [illegible]

[illegible] Sed & [illegible] Marc[illegible]

[illegible]

ille est primam [illegible] Idem [illegible] *tur* [illegible] *quidem* [illegible] *per* [illegible] *semel jussa.* Qua[illegible] [illegible]nione, qua [illegible] *Fatum, & est* [illegible] *scribas ejus,* [illegible] *nat. quæst. lib. 2. c. 35.* [illegible] *series rotat, cujus hæc prima* [illegible] Epictetus idem apud Stob[illegible] ζῆτει τὸ τὰ γινόμενα [illegible] θέλε, ὡς τὰ γινόμενα [illegible] enim legendum, pro [illegible] perperam nullóque sensu [illegible] prorsus, scribunt, atque [illegible] ceni codices impressi, qu[illegible] us hæc decerpsit, exhibens [illegible] scripturam saltem, [illegible] [illegible] quod [illegible] nem confirmant Laert[illegible] [illegible]

[illegible]

γίνεται. πῶς ἢ γίνεται; ὡς δέπαζεν αὐτὸ ὁ διδάσκων. Hinc Thymæridas apud Jamblichum in vit. Pythag. amico, qui discedenti tanquam fausta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βέλει, παρὰ σοῦ θεῶν γένοιτό σοι; *Dii tibi dent, quæcunque velis.* regessit, συμφέρει ἀλλὰ βουλόμενον μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ σοῦ δοθῆναι γένηται. *Bona verba, quæso. Velim ipse potius, quæcunque dii dederint.* Hoc est quod Rufus Thrasea in Epictet. *dissert. l. 1. c. 1.* Οὐ θέλεις μελετᾶν ἀεπεῖς τῷ θεῷ; *Non vis discere in eo quod est tibi datum; acquiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l. 1. c. 3. v. 17.* Κύριος αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l. 2. c. 10. v. 12.* Joab imperator; Κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus quod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l. 1. c. 3. v. 60.* Ὡς δ' ἂν ἡ θέλημα τοῦ οὐρανοῦ, ἔτω ποιήσει. *Ea sit Deus prout ipse voluerit.* Siquidem cælum ibi pro Deo; sicut Matth. *c. 21. v. 25.* & Luc. *c. 15. v. 21.* Pii illi, *Act. c. 21. v. 14.* Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum otiantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c. 6. v.* & Luc. *c. 11. v. 2.* sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c. 26. v. 39.* & Marc. *c. 14. v. 36.* Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Verumtamen non quod ego volo, sed quod tu vis, fiat.* Vide, (inquit Jo. Gerson. *consol. l. 2. c. 13.*) utrum æquius sit, aut ut voluntati divinæ consentiendo subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati. Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, loquutus; *epist. 93. Utrum æquius judicas, te naturæ, an tibi naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l. 4.* Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ οὕτως· ὁ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l. 2.* Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἀμεινον; ἄλλο ἔν τὸ ἄριστον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item *epist. 109. Rectum est enim quicquid Domino placet, [illegible] naturæ quod ille vult culpandi sumus, [illegible] aliquid facere vel sinere existimandi sumus.* apud Senec. *ep. 74. Placeat homini, Deo placeat. Sic enim homo ab humanis in [illegible] voluntati humanæ voluntas divina.* Aug. *in Joan. tract. 52.* Vide & [illegible] & συγκλώσας καὶ συμμιμήσας, [illegible] texere; tractum à fabulis. Sic *infr. § 40.* Οἷα πρὸς ἢ [illegible] Epictet. *dissert. l. 1. c. 12.* [illegible] ἀνθρώπου, [illegible] ἀνθρώπου; ἀνθρώπου, [illegible] ἀνθρώπου; ἢ [illegible] ἀνθρώπου; ἢ χαίρων [illegible] ἀνθρώπου; ἀγαθὸν ποιεῖ; ἢ ὡς δυστυχοῦντα, ἐπὶ τῷ Διὸς διατεταγμένῳ, ἐπὶ ἐκείνῳ [illegible] πάντων καὶ ἐπιλελησμένῳ σου.

τῷ γένεσιν ἄριστα καὶ δέπαζεν; Vide *l. 3. § 11.* & *supr. § 26.*

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον | Ita *l. 9. § 14.* Πάντα ἐφήμερα. Verùm istic de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l. 2.* ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l. 8. § 25.* Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de quo Aristot. *l. 5. c. 19.* Περὶ τὸν Τάναιν ποταμὸν ζῶον πτηνωτὸν, τετράπουν ζῆ καὶ πίπτει μέχρι δείλης. καλασκευάζεται δὲ τὰ πλεῖστα, καὶ ἅμα δυσωδίᾳ ἀποθνήσκει, βιοῦν ἡμέραν μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l. 2. c. 4.* qui & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ὅπου κάλλιστα, λαμβάνοντα τὸ ὄρομα ἀπὸ τοῦ μέτρου τοῦ χρόνου τὸν βίον. Plin. *l. 11. c. 36. Ad Hypanim Ponti fluvium volucres quadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l. 1. Ex bestiolis quæ unum diem vivunt, quæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; quæ occidente sole decrepita. confer nostrum longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, quâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ παρὰ ζώοις ἐνίοις, ἅμα ἰσχύσι, περὶ τὸν μεσοῦντα χειμῶνα, τῷ ζωῷ ἔχειν ἡμερησίαν, ἔσθ' ὅτε καὶ ἐλαττόνα. μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζουσα, δείλης δ' γηράσασα, καὶ τελεύτησα τὸ ζῆν, ἐκ τοιούτου ἐστὶ τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, ὅταν ψυχή τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκφύσει ἐνδῷ, καὶ ταῦτα δὴ πολλοῦ γ' ἂν σωφρονήσαι; ὅστε τὰ σφῶν μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείπουσα θρήνους παρέχειν καὶ λύπους, τὰ δ' ἀπηρθρισμένα πάντως ἂν εὐδαιμονίζειν. Indè ad hominem translatum; Eustath. ad illud *Odyss. o. v. 85.*

Νήπιοι, ἀγρειῶται, ἐφημέλια φρονέοντες·
Καπνὸς ἐφήμερος ζωὴ, μία μόνον ἡμέρα ζῶσα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ὅτι ἀνθρώπου. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo*, referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονος ἐπίκηρος καὶ πολυς χαλεπῆς ἐφήμερον ἀτέκνια. Cæsar Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημερὸς simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἀλλ' οὐ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἐκφυγὼν ἀφραδίων.

Sicut Homerus βροτὸς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοῖσι βροτοῖσι. & quod amplius est, θνητοῖσι βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiasta *ad* ille Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——quid me vocas, homo?

in illis, Ὦ πόλις ἐφήμερος. Anuphio apud Stob. *serm. 2. tit. 96.* Τὸ ζῷον ἔοικε σφαιρᾷ ἐφημέρῳ. τὸ τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, quia βραχύβιον καὶ ὀλιγο-

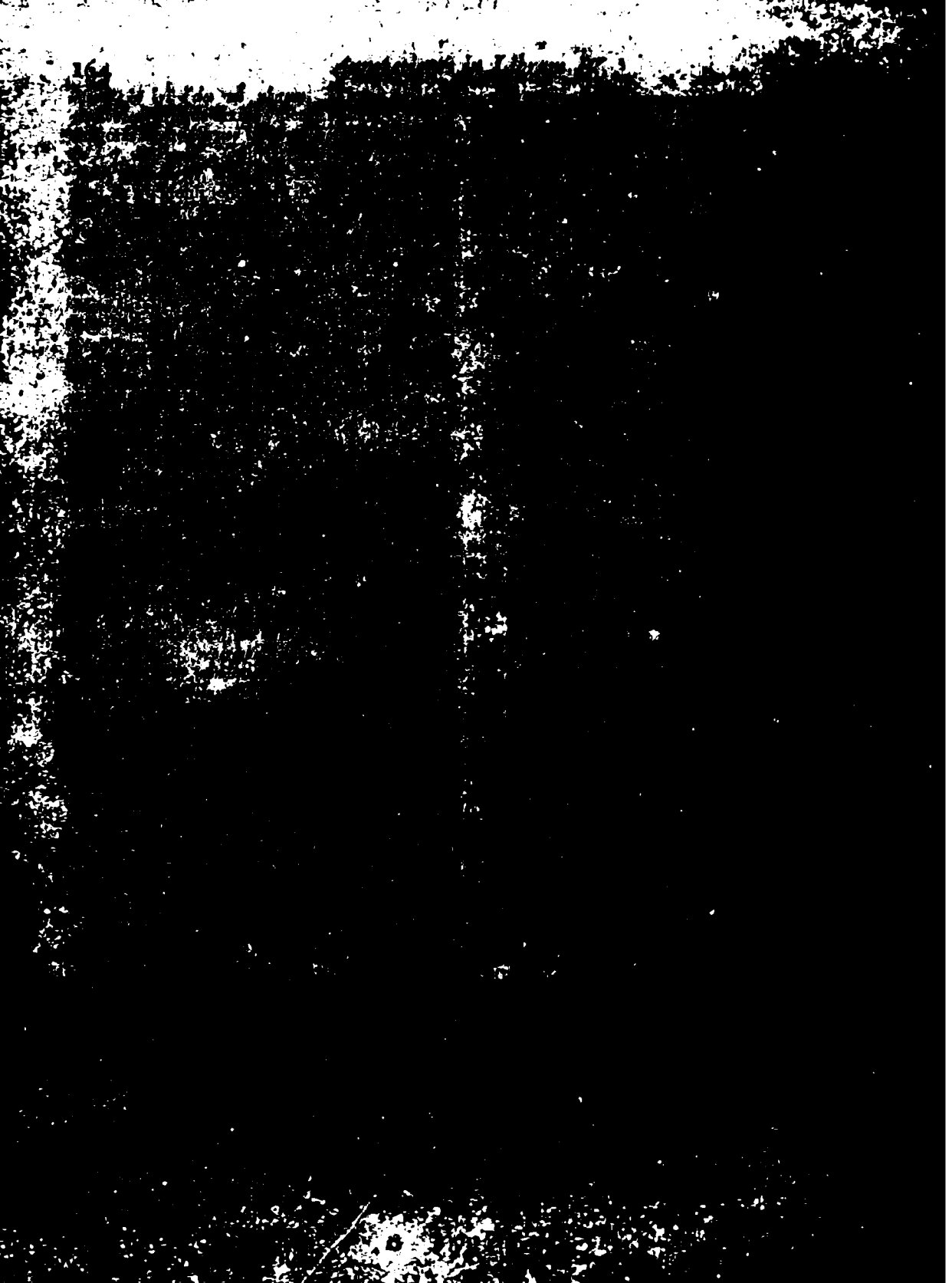

ἀκόλουθα λέγοντες. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὄντα τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀπιστίας ὕλης περιπλάττει λέγων· ἀ καλῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοὶ, καὶ πνεῦμα καθ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumq; ex sacris scriptis hausisse illos autumat. Ἀλλ' εἰ μὲν, inquit, διήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεὸν φασιν· ἡμεῖς ὃ πολιτικῶ αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητῶν. (quod & suprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro, c.* 7. *v.* 24. de sapientia dicitur, διήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eâdémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de istâ Prisci plerique sumunt; nec ab autore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm quòd corpus illi, haud sanè. quanquam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Aug. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atq; ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verum Corpus ille [quod & Augustinus *ad Quodvultdeum ep.* 86. agnoscit] *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusque. & de carn. Christ. cap.* 11. *Omne quod est, corpus est sui generis: nihil est incorporale, nisi quod non est.* Sic quòd *omnia permeare Deum* haud malè. Siquidem & se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, quod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ* [illegible] 3. & Trismegisto Alex. Halenf. *p.* 1. *q.* 7. [illegible] Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar.* [illegible] *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam sit.* Contra- [illegible]me Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed [illegible] *subsist. exerc.* 363. *Pigmentum sal-* [illegible] *Trismegisti illud*, Deus est cujus medium [illegible] circumferentia ubique. *pulchrè. namque* [illegible] *& circumferentiam qui dat,* [illegible] *ubique erit circumferentia, erit* [illegible] *idem fiet centrum cum circumfe-* [illegible] reverâ potiùs aptiùsq; pigmentum [illegible] divinæ depingendæ. Cle- [illegible] egregiæ sententia, quam & pro- [illegible] *storia*: Ὁ μὲν θεὸς ἐὼν χ' ὅτως [illegible] *Christianus, ἐκτὸς τῆς διακοσμήσεως* [illegible] ὢν, ὡς ἂν τοῦ κύκλου ἐπίσκοπος [illegible] κέντρον γὰρ ὅλου κύκλου τὸν πατέρα [illegible] τὸν ὅλης κτίσεως, πάντων κίνησις. quo [illegible] de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum constituerent. Vide *supr.* § 23. quod est à pietate Christianâque disciplinâ alienum.

Εἰς αἴδηκεν μίαν πνοὴν τὰ πάντα, πᾶσα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πᾶσα περάτει] Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πᾶσα πάντων ἡ γινομένων σωτῆρα] Ità *l.* 5. § 8. σωτηρία καὶ σωτηρία, ὥσπερ ἡ μοῖρα, ἕτερα ἡ καὶ ἄπειρα. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες πρὸ ναῦν, ἃ πολλ' αἴτια λέγουσιν ἂν, ἀλλ' ἐν πολλῶν, αἴτιον ἓν· ἐκ ἔστι δὲ αἴτιος ἑκάστῳ τῶν καθέλκειν πρὸ ναῦν, ἀλλὰ σωτὴρ τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ σωτήρ. πέφυκε δὲ καὶ τὸ σωτήριον αἴτιον.

Οἷα πνοὴ σύνησις καὶ συμμόρφωσις] quod alibi ἱερὸν σώμα dicitur vocat. *l.* 7. § 9. καὶ σωτηρίαν καὶ σώταξιν εὔλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epictetus *homo est animula bajula*, sive *gestatrix cadaveris*, h. e. corporis. quod χωλὸς πάλιν νεκρὸν ὄζον. [illegible]b. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ δέ με κύριος ἔδησε αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ἡ μέχρι ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen *de bono l.* 1. apud Eusebium *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ δὲ τὰ σώματα δῆτα φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πεφορημένα, καὶ ἀδ' ἐν ταὐτῷ μόρσιμα, ἆρ' οὐχὶ τῶν καθεξόντων αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἐρρύδην καθαθῶσα, πεπιεζόμενον ῥέον σῶμα τεθνεὸς τῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ἐκεῖται τὸν τρόπον τῦτον· ὁ νῦς ἐν τῷ λόγῳ ὁ ἀγαθὸς ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι τὸ σῶμα δὲ ἄψυχον (leg. ἄνικον) διὰ φλεγῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἱμάτος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi suprà. Audetis ridere nos, quid animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus elausæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μιᾷ Καλῇ] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόσαμος τις καὶ μέγας βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τῦ σώματος πάθεμος. & *l.* 6. § 15. ἐν δὲ τῷ τῦτο τὸ παλαιὸν & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς δὴ ὅλων ἐσίας, ὡς διὰ χειμάρρου, διεπορεύετο πᾶσα. Naso *artis l.* 3.

——*cuncti simul more fluentis aquæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

——*assiduo labuntur tempora motu,*

Non secus ac flumen: nec enim consistere flumen, Nec levis hora potest.——

Basil. *homil.* 2a. Ποταμὸς ὁ βίος· ἀμφὶ ῥέων ἐπιλαχεῖς ἢ χείμασιν ἀλλήλοις παλλόμενος πλημμυρέμενος. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυτεν ἤδη, τὸ δ' ἔτι προσδιατεί. Augustin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quasi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Quin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ ὅμοιον. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* sic extulit: Πᾶσι μοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Aristot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ ἢ μὴ καταλύοντων, ἢ καὶ αὐτοῦ εἶ φατέον πόλιν, καθάπερ ἀεὶ ῥεῖ μὲν φερομένων, ἔστι δ' γενομένων· ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμεν λέγειν τὸν αὐτὸν, καὶ κρήνας τὰς αὐτὰς, καίπερ ἀεὶ τῶν μὲν ἐπιγινομένων ὑάμασι, τῶν δ' ἐπεξιόντων. Plato in *Cratylo*; & inde Stobæus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λέγειν ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. quæst.* 2. Τὰ πηγαῖα καὶ ποτιμα νάματα σφόδρα δεῖ καὶ ὑγιεινῆ. Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de *fera venatione* ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἄπαντα περὶ ποταμῶν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν οὐκ ἔφη δὶς ἐμβῆναι, τὰ πάντα κινεῖν καὶ ἑτερογενῆ τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de E I Delph.* Πολλαχοῦ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, κατ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ δυνατὸς ὑγιὰς δὶς ἁψασθαι ἕξεως· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, καὶ προσίησι καὶ ἀφίησιν. Ὥστε οὐδὲ εἰς τὸ αὐτὸ παραμένει τὸ γιγνόμενον αὐτῆς, &c. Senec. *epist.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid videmus, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc, in amne manifestius est quam in homine. Sed nos quoque non minus velox curſus prætervehit* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κρατύλος Ἡρακλείτῳ ἐπόμενος εἷς τινα, ὡς τὸ αὐτὸ ποταμὸν οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι αὐτὸς τὸ οἴετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα, βίαιον] *torrens* etiam. atq; ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altius ire.

sed & rapidius. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους, ῥύακι. *torrentii in morem.* de eis usurpatum, qui ingenti impetu quasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapidæ* tempus assimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Aug. *in Psal.* 38. *Tempus, rerum torrens fluit, cuncta rapientis.* Vide *ad lib.* 7. § 4.

Ἀεὶ τε γὰρ ὥρα ἔχεται, καὶ παραφέρεται] Quod de seminibus quibusdam Theophr. *de cauſ. plant. l.* 3. *c.* 9. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον ἀπολύεται. Et de externis istis Joan. Chrysost. *tom.* 5. *Orat.* Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ἀεὶ τὰ μὲν παραφέρεται καὶ παρεξέρχεται· ὁμοῦ καταλαμβάνει. Eleganti similitudine illustrat istud Marc. *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre, de omnibus in universum tum personis, tum rebus verùm est Virgilianum illud, *Æn. l.* 6.

Ostendent terris hunc tantum fata, nec ultra Esse sinent.——

Jo. Chrysost. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσατε ἡμᾶς ἀνθρώπων ἀλλ' ὥσπερ ποταμίων ῥευμάτων μείζονα τὸν ῥεῦμον ἀεί τε καὶ ἐπὶ τὸ ἐρημότερον ἐκκυλιόμενον ἡμᾶς καταλαμβάνει. Et deinceps. Basil. Cæsar. *de creat. orat.* 1. Συνέχουσι δὲ τὸν κόσμον, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τὰ καθ' ἡμέραν, ἡ τοῦ χρόνου διέξοδος ἐπισκοπῶν αὐτὰ καὶ παραμείβουσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τὸ ῥεῦμα. ἢ οὐχὶ τοῦτο ὁ χρόνος, ἢ τὸ μὲν παρελθὸν ἀφανίζων, τὸ δὲ μέλλον ὑπὸ πύλας ἔχων, τὸ δὲ παρὸν μόνον διαδιδράσκειν πῶς αἴσθησιν παρέχει; ἢ πῶς νομίζων ἡ φύσις ἢ αὐξανομένην αὐτὴν, ἢ τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ στάσιμον ἐκ τοιούτου χρόνου

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἕτερον] *alind subsequitur, mox item aliud succedit, & hoc etiam protinus* quorum alter quare παραφέρεται, istic ver dere, alter *subsequi*, cùm in membro præ que *præterire* reddiderit, me lateri *abripitur*, sive *tollitur*, *aliud statim inferitur*. φέρεται *abripi* Lucian. Ἂν πυρὸς τὸ χρῆμα ποταμὸς φερόμενος, ἀδύνατον καὶ τοῦτο ἐπὶ πλέον. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso mento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματι, φερομένου. indè, τὸ παραφοροῦν *l.* 1. § 15. & χρόνου παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm sed ἐπιφέρεται in futuro Marci mentem propiùs ipsa sonant vocabula, *aliud* ripitur, *illud verò* (quod inferetur denuò. ut in orbem in motu circulari fit, quæ abierunt revertantur & redeant. Vide & *ad l.* 9. § 28. § 44. Πᾶν δὲ τοιοῦτον εἰδώλου] Vide *supr.* § 19. 32. nec. *epist.* 107. *Nihil horum suspitionis* pellatur esse offendi. quam quæri quod spargaris in publico, aut lare. Ustrata & usu familiaria jam ferè cient, nec afficiunt etiam hinc Aristot. *lib.* 1. *c.* 43. Τὰ γὰρ συνήθη, ἂν περὶ τὰ ἀναίσθητα.

§ 45. Σωμάριον

§ 45. Συμφοραὶ εὔλογοι | *Lib.* 6. § 38. ὅτι συμφύσεως. & *l.* 7. § 9. σύνδεσις ἰσχύς. Vide *supra* § 40.

Σωτήτακτος | Vide *l.* 5. § 8.

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδατος γένεσις | Inter Heraclitî dogmata, apud Laërt. *l.* 9. τῶν μεταβολῶν ὁδὸν ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι κατ' αὐτόν. πυκνούμενον μὲν τὸ πῦρ ὑγροειδῆ, συμφάμενον τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτὸν τῶν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ γίνεσθαι, &c. Quod Ocellus Lucan. *de universi. c.* 1. § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἓν συμπλέκομενον, ἀέρα ἀπογεννᾷ, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν· ἀπὸ γῆς δὲ καὶ αὖθις ἀέλοδος τῆς καταβολῆς, μίγνυσι πυρὶ, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὁ γὰρ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπὶ σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἴδοις ἄν. Vide *ad l.* 9. § 21. Eodem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινόμενον ὁρᾶται, τῆς οὐσίας ἄνω φερομένης· ὕτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολὴν λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ πρὸς φθορὰν εἰς τἀναντίον ἐκάστου, σκοπῶμεν, εἰ κἀκεῖνα εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις· ζητήσει γὰρ τὸ πῦρ, ἆρα ζῶον, ἢ βίᾳ ἀφανιζόμενον, ἢ δι' αὑτὸ μαραινόμενον. ἢ ῥᾴδιον ἐν σβέσει ἐμφανεστέραν ποιεῖν τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ, &c. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φθορὰν, τεκμαιρόμενος τῇ πρὸ ὀφθαλμῶν ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ πρὸ διανοίας μελλόντων· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ ἥλιόσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸν Ἡράκλειτον καὶ αὖθις αὖ ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex sequentibus liquet) ἀποθνήσκοντας δὲ τῷ ἐκείνων ζωῇ. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαθεῖν ὁρᾷς βίον, καὶ μεταβολὴν συμπάντων, καινοτομίαν τῶν ὅλων. Verum apud Clementem Alex. *Strom. l.* 6. feciùs paulò, sive Heraclitista, sive ejusdem iisdem propinqua, leguntur; Ψυχῶν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι θάνατος, γενέσθαι γῆν· ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Quorum priora & Philo refert, multisque explicat *lib. de mund. immortal.* ubi & ψυχὴν pro aëre accepisse manet Heraclitum; *mortisque* nomine, μεταβολὴν, non ἀπώλειαν delignâsse. Inter alia, quibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inquit, τῶν κόσμων εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδοξότατον, ἀμείνους δοκοῦσι ἀποθανατίζειν, δουλεύοντα ἀεὶ, (ἐλευθεροῦμενα melius dixisset, prout & alibi Scutus est) καὶ τῷ αὐτῷ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω σωματοῦσθαι. ἡ μὲν φερομένη ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἀρχεται· πυκνωθὲν γὰρ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τὸν μεταβολὴν· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα· ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάπτωσις ἀπὸ κεφαλῆς, σωματοῦντος μὲν πυρὸς καὶ τῶν ὀβίσων εἰς ἀέρα σωματοῦσθαι δ', ὁπόταν σωβαλίζωται, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ τῶν πολλῶν ἀνάγκην καὶ τῶν εἰς γῆν πυκνουμένων μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Maimonides *de fundamentis legis cap.* 4. § 10, 11. Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qui Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὕδατοισιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τῆς δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσυται.

Quibus subnecti non indigna, quæ ex Heraclitî ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, Ταυτότης ἐστὶ ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 19.

Καὶ τὸ ἀπολαυστικῶς ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει | Videtur vel ad historicum aliquid, vel ad dictum aliquod proverbiale respexisse, de homine ignaro, quò via, quam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qui nullo certo vitæ actionúmq; fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. quemadmodum Senec. *epist.* 71. *Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l.* 2. § 16. Vel ad eos etiam qui ad bonum aliquod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter [illegible]r. qualis fatuus ille, quem depingit rex sapientissimus, *Parem. c.* 7. ν 22. *qui mœchan sequitur, tanquam bos, qui ad mactationem abit, aut tanquam stultus, qui ad cippum ducitur, vel tanquam avis, quæ ad laqueum festinat; nescius vitæ suæ peti.* Vide & *lib.* 6. § 20. τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista penticulatiùs recogitanti suspicio, locum haud esse satis integrum, & Heracliteum etiam istic, quomodo & in sequentibus, dictum aliquod quasi δακτυλοδεικτικὸν, ejusmodi fortean, quale de via sursum deorsúmq; ferente superiùs allatum est.

Ὧν μάλιστα διανοικῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, πρὸς τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται | Nec hæc abfecedunt longè ab Heraclitî illis, quæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἕνιας τῷ ξυνῷ τὰ λόγῳ ζῶντας ἐόντος ξυνοῦ, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἡ δ' ὅτιν ἐκ ἄλλο τι, ἀλλ' ὑξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως· διὸ καθ' ὃ, τι ἂν αὐτοῦ τῆς μιμήσεως κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima. ac suprema, cujus quinque leguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum priyatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐμπίπτουσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται | quod *l.* 12. § 1. dixit, θαυμάζων, ἂν

ἀ θεσπέσκητα, τὰ κᾀδ' ἡμέραν γινόμενα. *tanquam Peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque causſæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heracliti illud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὃ γὰρ θορυβεῖται τοιαῦτα πολλοὶ, ὀλίγοι ἐξιωρεσθύσιν. præsertim, si ὀλίγοις legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nudi simus malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli querenda, quia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandúmque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus. animo, si nolumus opprimi, nec ullis insuetis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoq; opes æquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, adspexit? quis unquam nostrûm de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? quis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet,* (ità lego ex Schol. M. S.) *tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Ille amisit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effæminat, dum patimur, quæ nunquam fati nos posse prævidimus.

Ὥσπερ κᾀδεύδουσι | hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. κᾀδεύδειν ἐν ὕπνῳ, ζῆν εἰκῆ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, quem & istic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τὸς δ' ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὅκως περ ὁκόσα εὕδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum itura, vel in vigiliam somno simillimam.* Lucret. *l.* 3.

Qui somno partem majorem conterimus ævi,
Et vigilans stertis, nec somnia cernere cessas,
Atque animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hîc: *perficiendum strenuè, quod recto consilio agendum suscepimus; neque in medio actu desistendum aut titubandum. nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ἀλύξαι οὔτε διώκων·
Ὡς ὃ τὸν οὐ δύναθ' ἁλέσθαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρφναίοισιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρου
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, ἢ ἱεμένοιο φέεσθαι
Θρώσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γύιαλα πάλλεται οἷο
Ἀσθμαίνει ἄτε δεσμὸς ἐπειρομένοιο βαρύνει·
Τοίλλη γειοσπόλλω τεχνάζει ἰχθὺς νάγκη.

Maro Æneid. *l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch. *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι ὃ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τυγχάνει, κᾀδόπτ παρηλιφαμὲν | Locus insigniter [illegible] tus, cujusq; medicinam penè desperat petitissimi omnium, quos ego nôrim, istorum sanandi [illegible] clarissimum Salmasium, etiamsi nullus [illegible] quem velle deberem, agnoscent mecum, [illegible] diis istis exercitati fuerint, ni ærugo [illegible] rem illis omnem exederit. Tentabimus [illegible] lam dare, partim loco suo emota, quædam [illegible] do, partim supplendo, quod excidisse vitium, & [illegible] proximè præcedentibus haud semel, occurrit [illegible] μῆδε· ut sic legatur, ᾗ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων [illegible] δε, ὃ, τ' ἀλλὸν, τυτέσι, κᾀδόπτ παρηλιφαμὲν. Sensúsque sit, *Oportere pueros parentum reminisci non simpliciter quidem, hoc est, quatenus [illegible] præcipitur.* nimirum parentum memoria [illegible] debet inesse eo fine, ut sciant, quomodo [illegible] vita abierint, ira etiam nobis [illegible] quid simile. Cæterùm tentandi [illegible] chaonem quoq; venia, spero, condonabitur. [illegible] si ergò sic restituere velimus? [illegible] παῖδας, τυτέσι, τ' ἀλλὸν, [illegible] λιφαμὲν. *non oportere nos agere curiosos [illegible] est, merè nudéque,* absque justo diligentique [illegible] ne; *juxta illud,* quicquid tandem fuerit, *quod [illegible] rentibus nostris accepimus.* ut τ' ἀλλὸν idem [illegible] Marco valeat, quod τ' ἄλλα πάντα. Alogeni *adv. Celsi. lib.* 1. Velimque rejici τὴν [illegible] ἀναστροφὴν τῶν πατρωνομένων, ut Petrus [illegible] untur, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaq; exceptio illa, quam benè monentibus rectioráque monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus [illegible] fecerit

facere majo[illegible] eisdem nos accen-
dimus. [illegible], Jerem. c. 44. v. 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Christiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ὁι πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναιρήσομεν ὁι εὔλογον. Symmach. *l.* 10. *ep.* 43. *Sed majorum servandus est ritus.* Et Tibull. *lib.* 2. *eleg.* 1.

——*fruges lustramus & agros,*
Ritus ut à prisco traditus extat avo.

quibus regeri quid possit, consulantur Clemens *lib.* & Ambros. *ep.* 31. quâ Symmacho respondet: nam transcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Justinus *apolog.* 2. Τὰς κατ' ἀλήθειαν εὐσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τιμᾶν καὶ σέβεσθαι ὁ λόγος παραγορεύει, παραλειπομένας δόξας παλαιᾶς ἐξακολουθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δέ γε συμφερόντων ἴδιον, μὴ ἀσχολεῖσθαι φλαδίαις, μηδὲ ὕβρεσι δεσποτικαῖς πειθομένους, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον παραλαβεῖν ξυλλέγειν. qui & Socratis illud Critoni dictum subjungit; Ὡς ἐγὼ, ὦ μάγον γε, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος ἐμοὶ ἄλλῳ πείθεσθαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. Illud interim adjicere lubet, horsum etiam spectare videri, quod apud Plutarchum toties repetitum ex Heraclidi dictis occurrit *de poet. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλακὸς ἀνθρώπου δοκεῖ πιστεῖ λόγῳ ἑπόμενον ἥδεως φιλεῖν. monet enim, inquit Plut. μὴ πιστεῖ λόγῳ πλέοντα, ὥσπερ πεδίοις, πορεύεσθαι ἑαυτόν; ἀλλ' ἀπιστεῖν καὶ ἀνεξετάστοις, καὶ ἀφιλόμυθος λεγομένου. ut sit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, sive falsum; sive utile, sive noxium. Piscat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Quum *nihil magis præstandum* sit, (ut Senec. *de-beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum est, sed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno assensu recepta sunt; quorumque exempla nobis multa; nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Ità, quod in strage hominum magna evenit, cùm ipse se populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in se attrahat: primi exitio sequentibus sunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo sibi tantùm errat; sed alii erroris caussa & autor est. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquisque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, semper creditur; versátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienisque perimus exemplis.* hoc est, κατ' ἰδίαν, καθ' ὁμοίωσιν, πολιτεύεσθαι καὶ πρὸς ὄχλον. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum esto judicium. De sensu idem censet eruditissimus DeBootius. Verùm is pro πολιτικὸν, [illegible], vel potiùs προαγορεύσεως, ut sit προαγορεύσεως [illegible], quibus solenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipse dixit.* quod probarem pronus, nisi à scriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici posse videatur. Cæterùm de Platone paulò Aristides *Apolog. pro quatuorviris:* Εἴ τις τῶν Πλάτωνος ἤκουσε καὶ πάντων ἠκριβώσατο, — πῶς οὐχὶ λυπήσει, καὶ σφόδρα ταράξει, εἴ τι κατ' ἀξίωσιν λέγοιμι, ἀλλ' ὥσπερ πῶς ἀχθεσθήσεται τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὃν φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expressit.

§ 47. Αὔριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεθνᾶναι | *cras, aut summum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epist.* 43. *Scies fortassè cras, summum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. quum enim in somnis quidam visus est illi dixisse ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἥματι κεν τριτάτῳ φθίοιο ἐείσατο μῦθος.

conjecit indè *perendiè moriturum se.* εἰς τεθνᾶναι; inquit, ὑποδανῶμαι. conjecturæ rationem, eâ quam Erasmus dedit, probabiliorem è Nannio *miscel. l.* 8. *c.* 36. & Casaub. *ad* Laert. petas licet.

Οὐκ ἔστ' ἂν παρὰ μέγα ἐποίσ | Senec. *epist.* 93. *Nunquid feliciorem judicas eum, qui summo die muneris, quam eum qui medio occiditur? nunquid aliquam esse tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in spoliario, quàm in arena malit? non majore spatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qui occidit, consequitur occisum. minimum est de quo solicitissimè agitur. quid autem ad rem pertinet, quamdiu vitea, quod vitare non possis?* Et *quæst. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reservamur ad mortem. totum hunc quem vides populum, quousque cogitas esse? citò natura revocabit & condet. nec de re, sed de die quæritur. eodem citius tardiúsve veniendum est. quid ergo? non tibi timidissimus omnium videtur, & insipientissimus, qui magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qui inter perituros constitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes constitutum est capitale supplicium. magno æstimamus tardiùs mori. Quid porrò prodest paucos dies aut annos lucrifacere? Quid tanquam de magno detrimento times? nemo multum ex stillicidio potest perdere.* Idem *epist.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qui venenum hausturi, moram aliquam ac dilationem expetebant; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι. καὶ δικαίως γὰρ οἴονται κερδανεῖν ταῦτα ποιοῦντες· ὥσπερ γὰρ οἱ ἀποκναιόμενοι ὀλίγον ὕστερον πίονται, ἀλλό τι ἡγούμενοι ὠφελήσειν παρ' ἐμαυτοῦ γε οὐδέν. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ἐμοὶ μὲν ἡ τοῦ Κύκλωπος ὀμφὴ δοκεῖ ὑπογράφειν μοι τὸ ὑπογεγράφθαι, ὅτι πύθεσθε ἐγὼ τὸν ἐμὸν κατάδικον. ἂν τε γὰρ θέλητε, ἂν τε μή, πύθεσθε, οἱ αὐτοὶ ὄντες ἀεὶ μένουσιν. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ μοῦ; εἰ γὰρ μὴ μοῦ, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὰ

Τὸ εἰς πολλοὺς ἦτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα | Vide *lib.* 10. § 5. & *supr.* § 15. Plut. *de Sera vindict.* Ἐπεὶ πῶς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνης βίᾳ διαπραττομένης τὸ μηδὲν ὄφελος ἐστὶ καὶ τὸ νυῦ, ἀλλὰ μὴ σφᾶς ἐφ' ἑκατὸν καὶ τετρακοντα, τριῶν ὄντων, οὓς τὸ δεῖλης, ἀλλὰ μὴ σφᾶς, ὀφθαλῶν ἢ χρημάτων ἢ τῶν πονηρῶν Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρὼν τῷ θείῳ βραχὺς ἀνήρ τε ὢν καὶ ἐπιμόνῳ.

§ 43. Πόσοι μὴ ἴασοι | Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina si oculis etiam bonus Anculi reliquit,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
At alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.
Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Straverit, itérque dederit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempserit aquis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul infimus esset.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis sopitu' quiete est.
Denique Democritum, postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit, stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παιδιᾷ nôtetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. v. 107. quæ & Calliſthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, quò adversùs mortis metum mèntem ſibi obfirmaret, autor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅσῳ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Τὰς ὀφρῦς ὑπὸ τὴν ἀρρωστίαν συναγούσας | contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatiſque indicium ſupercilijs, morti propinquos ſignificare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσία ψυχῶν | Quia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. v. 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρος ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inquit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laert. *lib.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimverò magnifica res tibi contigit, quia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 3. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: benigna ſententia in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀναξαγόρας | At Anaxagoras, renunciato forti addictum ſe à ſuis, Ἐμὲ καὶ ἐκεῖνον ἤδη φύσις κατεψηφίσατο. *Eundem in utrumque jam olim natura calculum tulit.* Laert. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατεψηφίσαντο. *Morti te addixerunt.* κἀκεῖνον ἡ φύσις: & ipſis *natura.* Laert. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 2. *c.* 7. *Tu, qui te Deum credis, aliquo ſucceſſore tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire poteſ, que etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι δὴ πόλεις ὅλαι | De urbibus opidisque tium concurſu colliſis, terræ motu proſ abſorptis, mariſve incurſu hauſtis ſubmer deri poterit Plinius *hiſt. natur. l.* 2. *c.* 83 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtot *de mund. c.* 6. Τὰ ὅλα τῆς γῆς εὐτρεπῆ πολλὰς ἐτεροίωσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται τε δὴ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀθρόως ὄμβροι τε κατέλυσαν, ἐξαίσιοι καταῤῥᾳγάδες δεσμαί τε ὑμάτων καὶ ἀναχωρίσεις, πολλαὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρους τε πεδίμάτων καὶ πυρώνων, ἔστιν ἅτε πολλὰ ἀνέτρεψαν· πυρκαιαί τε καὶ φλόγες, αἱ νῦ γιόμεναι πρότερον, ὕστερον φανῶν, τοὺς τὰ πρὸς ἕω μέρη κατοῦντας αἱ ἐρας ὑπὸ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκπυρώσασαι πῦρ ὑπ' Αἴτνην κατέρων ἀναῤῥαγὸν τῶν, γιῶν φερομένων, χειμάῤῥοι δίκλιν. Ἀσίαν φανταπῷ. Συμπαθῆ. Ἀκίνητον δ' ὄλον, ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλαττοῦται καὶ θαλάττα ἠπειροῦται· καὶ πόλεις, αἱ μὲν καταποντισθεῖσαι, αἱ δ' ὑπὸ ῥευμάτων ὑφορυγεῖσαι καὶ καταπεσοῦσαι ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in Μαγνησίᾳ ὑπὸ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terra vastat subinde, quod mare fraudant, quod regna regnis [illegible]* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades urbem & orbem deverunt? Legimus Hieramphen, (* leg. Hieran Anaphen *;* ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 8 *c.* 12. & Ammian. *lib.* 17.) & Delon, & Con inſulas mœnibus cum millibus hominum abiiſſe. Sed & maxa Corinthium terræ bit: & vis undarum Lucaniæ Siciliæ nomen relegavit. Quibus gentium ad-s. nation. *l.* 1. *c.* 19. ubi tamen perperam los, Delphos legitur. Sed & Pliu inter alia, *Inter inſulas* mnos; & Sibylla non incognita. Alluſit ad illud;

—— καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ φάμαδος Σάμος ὄφι. —

Seneca *nat. quæſt. l.* 1. *Non hominum tantùm, qui brevis & caduca res naſcimur, urbes urasque terrarum*

& littora, & ipsum mare in servitutem fati venit. & *l.* 3. *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qui sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaq; mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, *ep.* 91. *Terrarum vix unquam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota oppida everteret. nunquam denique tam infestum ulli exarsit incendium, aut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcherrima opera, quæ singula illustrare urbes singulas possent, una nox stravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, quàm periit, narro.* Mirum, inquam, hoc Senecæ excidisse, vix unquam tam gravem & perniciosum terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; *Asia duodecim urbes simul perdidit.* & in eadem ipsa epistola haud ità multò pòst subjiciat: *Quoties Asiæ; quoties Achaiæ* (ubi fortean, pro *quoties, quot,* legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? quot opida in Syria? quot in Macedonia devorata sunt? Cyprum quoties vastavit hæc clades? quoties in se Paphus corruit? frequenter nobis emnciati sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter quos frequenter ista nunciantur, quota pars omnium sumus?* Idem mox *ibid. Omnium istarum civitatum, quas nunc magnificas ac nobiles audis, vestigia quoque tempus eradet. Non vides quemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec quicquam extet, ex quo appareat illas saltem fuisse? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atque industriâ posita vertit dies; juga montium diffluunt, totæ desedere regiones. Operta sunt fluctibus, quæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per quos elucebat; erosit, & quondam altissimos vertices, solatia navigantium ac speculas, ad humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vexantur, & ideò æquo animo ferre debemus urbium excidia. Casura omnia extant: omnibus exitus manet; sive interna vis flatusque præclusi violentè pondus, sub quo tenebantur, excusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia effregerit; sive flammarum violentia compaginem soli ruperit; sive vetustas, à qua nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cæli egerit populos, & situs deserta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum est; hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabulosa magis haberentur, quæ de Atlantide insula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἣ μείζων Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἤ[illegible] καὶ [illegible] Ἐξαισίου καὶ χαλαχλυσ[illegible] [illegible] Ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *Memorat* [illegible] *majorem Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari* [illegible]. Et *ad nation. l.* 1. *c.* 9. *Vel quam Plato memorat majorem Asiâ aut Africâ in Atlantico mari* [illegible]. Et rursus, *de Pall. c.* 2. *In Atlantico Libyam aut Asiam adæquans quæritur.* Quanquam & fabulosis istis aliquid etiam veri suberat. Siquidem quæ temporibus illis quasi demersa latebat, novissimis his emersit quodammodo, & in notitiam se dedit, ultra mare Atlanticum, Libyam aut Asiam, ut ille loquitur, adæquans terra, forsan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusque hujus quantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæ orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqui fidenter licet.

Ἰν' ὅτω εἴπω, πεδινὴν] Ità *lib.* 10. § 19. Ἕκαστον πέφυκεν ὥστε ἀποθνήσκειν. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θάνατος· πολλῷ δὲ δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (quod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, quæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Asia rediens, cùm ab Ægina Megaram versùs navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus, sinistra Corinthus: quæ opida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, siquis nostrûm interiit aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep.* 8. *Doles quòd dudum florentissima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrisque ipsis. nempe de Bononiensi veniens urbe, à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinam, Rhegium derelinquebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nomine sonans; ad lævam Apennini inculta miseratus, & florentissimorum quondam populorum castella considerabas, atque affectu relegebas dolenti. tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarúmque sub eodem conspectu exposita funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus quidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinquitas maris juxtà cum solo mortuum ivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum ivit.* i. e. mortua est. Allusit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater *in epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἣ δ' οὐκέτι. τίς κεν ἐόλπει
Ὀλέσθαι Τῆνον Δῆλον ἐρημοτέρην;

quod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* autem quod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut quid est aliud *non amplius vivere*, quàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *sepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l.* 2.

Jam

Invadunt urbem somno vinóque sepultam.

urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

—— *cum quo sua Troja sepulta est:*
Conduntur pariter, qui periere simul.

De Cremona Tacitus *hist. lib.* 3. *Cæterum assidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep.* 64.

Tecum unà tota est nostra sepulta domus.

& quemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiquis nescio quis earundem *sepulchra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisq; urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, quas meritò quondam est mirata vetustas:
Magnarum rerum magna sepulchra vides.

Iste *l.* 2. *c.* 93. *Motus enim terræ sileantur, & quicquid est, ubi saltem busta urbium, (sepulturum* M.S.) *extat.* Quin & quomodo Marcus *civitates muri* dixit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides [illegible] viscere easdem, ubi instaurantur denuo. Αἱ πόλεις ἀνάστατοι (inquit Marco nostro, Commodóque supplex pro Smyrna restituenda) ταύτῃ μόνῃ τῇ πόλει χάριν, ἃς ἀνασῴσεται δ' ὑμῖν. eandémq; ab eis restauratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compositâ.* & *orat. in Romam*: Ἀλλ' ἐπιχωρῶ καὶ τὸν Παμφύλου μῦθον, εἰ ἡ μὲν Πλάτωνος, οἷς δεῖ τῇ πυρᾷ ἥδιν κείσθαι αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς σφῶν ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀνδρῶν ἐπιεικῶν τῶν ἡγεμονίαν. καὶ δικαίους ἀνεβίωσαν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, quam narrat Plato *polit. l.* 10. & à Platone mutuati Val. Max. *l.* 1. *c.* 8. Macrob. *in somn. Scip. l.* 1. *c.* 2. Clem. *Strom. l.* 5. Βοηθὸς Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi ἀηθεστάτου duo, cum apud alterum σφῶν pro ἡμῶν apud alterum Ἀμφίονον pro Ἀμφίλυκον sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l.* 9. *c.* 2. Cæterùm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà laudatus; ità partibus quibusdam corporis humani *immortalitatem* quandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*: Ἐνίοις δὲ μέρη τῷ σώματι καὶ ἰσχνὰ καὶ μαλακά, οἷον τὰ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἆρα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατα ἔστι. de cadaveribus loquitur Ægyptio more conditis. Quin & Tertull. *de resurr. c.* 42. *Nec gigantum autem antiquissimo cadavera devorata constabit, quorum crates adhuc extant.* & mox: *Constat, non tantum ossa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; quæ ut semina restituentur fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l.* 7. *c.* 15. *Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore.* Subjicit tamen: *Idem flammis indomiti, tabe cavantur pituitâ.* *Vivere* itaq; in istis est perdurare, sive perennare, *mori* autem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, quia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitatis* Tertullianus, quia animæ immortalitatem illæ carnis ad vitam resurrecturæ carnis.

Ἑλίκη | *Helice*, Achaiæ urbs, de [illegible] *ogr. l.* 1. Βοῦρα ἡ πρὸς Ἑλίκῃ, ἣν δ' ὑπὸ χιμάρου ἴφυσεν, &c. Ἑλίκη δυοῖν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων μάχης τὸ πλάγος κατέκλυσεν, ὑπὸ θεοῦ Heraclide calamitatis illius, cum [illegible] & causam ab ira Neptuni fabulosam commorat. Adjungit idem *l.* 1. & Burræ Bizonricam urbem, Ἣν κατέσυρεν (inquit *l.* 7. *ego*) ὑπὸ σεισμοῦ. ut in priore loco locum ceptam mutare nihil sit necesse, ut [illegible] atur, cum eadem existat utrobique: *l.* 2. *c.* 92. *Helicen & Buram in* [illegible] *tus absfuisse.* Seriec. *natur. quæst. l.* [illegible] *sta concussæ, quæ duas suppressit urbes,* [illegible] *citra Ægæum constitit.* de quarum [illegible] phorum scripsisse, idem refert. *quæ* [illegible] *um & Callisthenem cladem eam* [illegible] scripsisse. *Ibid. l.* 6. *c.* 23. & *l.* [illegible] trahit, quò Marcus istic, *l.* 6. [illegible] *ire timeam, cùm terra ante me* [illegible] *totas mare accepit.* *Ego si ullo* [illegible] *Supra quida duo navigantur, duo mare* [illegible] *quæ in nostram notitiam* [illegible] *xit. quam multa alia aliis locis* [illegible] *pulos aut terra in se, aut mare* [illegible] *morph. l.* 15.

Si quæras Helicen, &c. Burin.

In Oenia sub aquis [illegible]

Meminere cladis [illegible] Autor *de Mundo*, *p.* 45. Artho[illegible] *l.* 2. *c.* 92. Diodor. Sicul. *l.* 15. [illegible] Polyb. *lib.* 2. Euseb. [illegible] Eatorinus apud Stobæum [illegible] Simonidis illud perstrinxisse, [illegible] autor idem. Iterum pronunciater ex altero supplendus [illegible] *orat. ad* [illegible]

Αὐθεντικὸς [illegible]
Μηδ' ἐγὼ [illegible]
Ὠκεῖαι δὲ, [illegible]

Οὕτως, ἃ μετάφρασον [illegible]

Clausulæ illi, Μηδ' [illegible] δὲ οἶκον, οὐκ [illegible] Ξηνοφῶν [illegible] ὁ σοφιστὴς [illegible] ὑπὸ πυρὸς [illegible] ἐπὶ δίκαις, ἃς μετ' [illegible] καὶ αὐτὴ κατεπόθη. Ne [illegible] ὅσα πλουσία, quidquid [illegible] ut Gesnerus est opinatus, [illegible] darum interiisse. [illegible] quòdam ereptum Simonidem [illegible]

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qui non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ πόσεως apud Nonium in *Vulgus*: *Quare Heraclides Ponticus plus sapit, qui præcepit ut comburerent; quàm Democritus, qui ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denarii calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agelipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, quò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cera obductum*, autor est Plut. in *Agesil.* Silius autem Italicus, qui varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recensét, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: quibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinquimus. Quod autem Marcus istic, πλευρὰς ἢ πόρους, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. ἀνοδίᾳ καὶ κάθοδον dicitur.

Τὸ ἀναπεπτὸν | Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supra* § 26.

Κατὰ φύσιν διαλθεῖν | Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἴλεως κεκλάδευται | Vide *lib.* 2. § 3. κεκλάδευται dixit, quod ἀναλῶσαι Paulus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀναλύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀπολύσει πρὸς αὐτόν.

Εὐημερῶν | ità *l.* 2. § 3. ἐσχόλακεν. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. παύσομαι, ἀναλῶ, ἀπόφησι τὸν πρεσβύτην. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitæ, sed minutatim subductum, hic gratias agere Diis omnibus debet, quòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον καὶ τῷ ἄξονι | Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum familiar. lib.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem multo jam ad invidiam, sed ad fortunam transtulisti: quam existimo levem & imbecillam, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo, frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quemadmodum quædam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: quædam non possunt igne consumi, fusi, rigerent suum habitum admodum projecti in altum sepulchri ipsi ulla sævitiæ vestigia, sic tant: ità sapientis animus rit collegit, ut sam tutus sit ab retuli.* Idem *de vit. beat. c.* quentem inducit: *Dilatio* ferientibus nota est; *ta sit virtus mea, quam* serunt. *præbeo me, non* vadoso (*undoso*, Lipsius) non desinunt undecunque moti sunt aut loco eam movent, sis suo consumunt. Eustath. *ad Il.* ἢ ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν εὐλόνησον, τοῦτο πάσχει καὶ πόλε κύματα λείπει.

Πλησίον ἀνάμεσον, ὅπου

Acque ità de Achivis Homer.

Ἴσον δὲ πυρὶ πνοιὴν ἀμφοτέρ
Ἡλέκτωρ, μεγάλα, πολεμιστὴ
Ἦτορ ἶσον Λυκίοισ' ἠδὲ
Κάδμῳ δέ τε τερπόμενον,
Ὡς Δαναοὶ Τρῶας ἰδὸν

De Latini constantia Mar

Ille velut pelagi rupes
(quem de Homero versu
Sat. l. 6. *c.* 3.

Ut pelagi rupes magno
Quæ sese multis circu
Mole tenet: sic (quam
Saxa fremunt, circumq

Et de Mezentii fortitudine *l.*

Ille velut rupes, vastum quæ
Obvia ventorum furiis, exp
Vim cunctam, atque ipsa
Ipsa immota manet.

Achelous apud Nasonem

Me mediæ valles geminæ
Oppugnant, nunc hic, nu

De Andronico majore

Rom. l. 8. *c.* 10. Ἡσύχ
διαπρέπουσι καὶ πόλεσι
λεν ἀναπεπτῶσι. Idem
dosio Patriarcha
τῆς ἡ συμφορὰς

Memel. l. 2. *c.* 1.
αἰχμάζουσι, ἀναμεμιγ
λεν ἀναπεπτῶσι. Idem

δωάμεις, ἀλλ' αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀήττητος, ὡς ἐκεῖνος ὁ πέτρος, ὃν οὐδὲν ἀεὶ κῦμα ἐρρόθου ἴσχυσε, καὶ ἄλυτα πεπιλοφμύρουσα· ὁ δὲ εἰς ἀφρὸν διαλυθήν, καὶ μακρὸν κλαύσειν ἐῶν τοῖς ἠχήσασι δάκρυσιν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἰσχύος ἔλαχε βάσεως. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac. l. 2. c. 7.* Γεγνῶσε ἐπορεύετο, ἀτίνακτος καὶ πέτρα ἢ σφόδρα πυκνὴ τοῖς τῶν βαρβάρων ἐκείνων ξυλλόγοις βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Guilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2. Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno omniſu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,*

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ πρὸς τε καὶ σέβεσθαι τὸ κρεῖττον, ἐπειδὴ τῆς ἕξεως ἐρᾷ, σῶον ἔχει καὶ τοῖς σέβουσιν ὅμοιον, ὥσε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ διώκειν λέγειν· ἐγὼ ἡ ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ οὐκ ἀλλοιώμαι. ἂκαν μεταποιήσητε, ὑδὲ συμμεταθήσεται τοῖς κυρίοις καὶ τοῖς σεβίσμασιν, ἄλλοτε ἄλλος γιγνόμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὅσας παὶ πέτραι οἱ πολύποδες, οἷς ἂν ὁμιλήσωσι, γράφει ἡ ὁ αὐτὸς ἀεὶ, κἂν ἐν ἁπαλοῖς, καὶ ἐν τραχέσι λίθοις. πέτρα γάρ, οἶμαι, σοφὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ὅτε πνεύσουσι μάλιστα, καὶ διαπαύσει τοὺς ἑαυτὸν τε σεβομένους. Idémque *orat.* 28. procellam deſcribens: Ἡ μὲν θάλασσα ἐκεῖνο μεγάλα πάσχουσα διηγείρετό τε καὶ ἐπεφέρετο, πρὸς ἡ κυμάτων τὰ μὲν πρόσω ἀνίσταμένα καὶ κατ' ἀκρον ἐρευθόμενα, εἶτ' ἀναπίπτοντα σοφὸς τοὺς ἀκτοὺς ἐλύετο, τὰ ἡ ταῖς γείτοσι πέτραις σφαττόμενα καὶ ἀποκρεμόμενα, εἰς ἀχλὺν ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ἦδα χάλικας καὶ φυκία καὶ κήτεων καὶ πρὸς ὀστέων τὰ ῥάκεα ἐξαθεῖτο καὶ ἀπεπτύετο ἔξω ἡ καὶ ἦν ἐπιπολάζειν ἀναχωρῶντος τοῦ κύματος. αἱ ἡ ἦσαν ἀτίνακτοι, ὑδὲν γε ἧττον ἢ διαχλεύοντες ἐφαίνοντο τοῖς κύμασι. nisi ubi ſimiles in vitam humanam procellas emergentes narraverat: Ταῦτα μὲν, inquit, οἱ μὲν ἐδόκουν μοι ὡς τὰ κυματα τὰ καὶ ἀπαὰ παρασύρεσθαι, καὶ ὑδὲ μικρὸν ἀνεπιστασίας ἐπιφέρειν· ὑδὲ γὰρ ἔξειν ἐν ἑαυτοῖς ἐρείσματα καὶ βάσεις λογισμὸν σώφρονα καὶ τοῖς ἐπιβαίνουσι. Οἱ ἡ εἰ πέτρα τῆς ἀκλονήτου ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν, καὶ ἡ λαμπρὸν φιλοσοφῶ χρῶμενοι λόγῳ, καὶ ὑπερπολλῶν ἐμὲ πολλῶν ταπεινότητα, πλὴν ἀλλ' ἐκείνους καὶ ἀπράκτους, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ τοὺς ἐναντίους, τὸ μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ δὲ ὑπὸ ἀκρασίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth.* 58 Οὐτος καὶ ἡ κλίνη κρείττονα φέρεται, ὅταν ἡ ῥαιστώνη ἀφανισθῇ. ὁ καὶ μαθεῖν ἔστιν ἐντεῦθεν. ὅταν καὶ αἱ θλίψεις πάσας τὰς κύματα διαλύσωσιν, ὅταν καὶ οἱ ἀλλοι ἐπιπνεύσωσι, καὶ ἐσφοδρύνωσιν, καὶ μὴ ἔσωσι, τῶν ἀφεγγομένων ταῦτων νικῶντες νίκλω. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epiſt.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere.* Huic aliam addere licet imaginem, haud minùs elegantem, ex Euripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2. tit.* 126.

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπελὸν ἀτάλλων δορὶ,
Ὀδύναισι δώσει;
Molem quis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plautinum illud *Curcul.* 3. 1.

Noli, ainabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

ſcil. ſaxum qui cædit, nec illud ladit, & noxam parit ſibi.

Συμβήναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδύνατο | Geminum planè fuit Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit.* 108.

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, πάντος εἶναί μοι δοκεῖ
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶ τρόπῳ.
Namque eſſe infortunatum cujuſvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα γὰρ ἀνδρὸς ὅτι διάφορος,
Ἐν τῷ τό, τ' ἀμεινὸν εὖ φέρειν, καὶ τἀναντίον.
Hoc enim alio aliis præſtat, quòd conſtantiùs
Bonam malámque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γοῦν τι ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέκνον τις· μὴ δεινὸν ἔστ' ἐμοὶ τοῦτό σοι.
Κεκύηκέ τις, κεκύηκέ τις· ἠτυχηκέ τις·
Βέβηκέ τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἅπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo quid ſit, ſat felix eris.
Interiit aliquis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſer:
Hic tuſſit: ille plorat: hæc fert omnia
Naturæ ſecum. tu tantiòn luctu abſtine. Grot.
Τοῦτ' εὐτυχῆσαι | —λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ' εὖ φέρει
Κατ' ἄνδρ' ἐξίστασ', παῦσ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Suidam, & Stobæum.

——*quippe cuncta, quamvis triſtia,*
Recte expedita, rite fauſta dixerim.

Itaque Philemon:

Ἄνθρωπος ἡ δίκαιον οὐκ ἔς' ὑδὲ εἷς,
Ὦ μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γεγόνατον.
Ὁ πολλὰ δ' ἐλαχίστου τὸ γεγονέναι φέρει.
Ἀμφότερον ἔτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φέρει.
Nullum invenire eſt ullum mortalium,
Mala qui non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qui quod fert fortuna, quam minimi facit,
Utrumque, & ſapiens hicce & fortunatus eſt.
Ὃ οὐκ ἔστιν ἀποτέλεσμα | αὐτόλεμμα, *fruſtratio*

ſtimq; pro rei natura & dignitate circa eam ſe gerendi curam animus accingitur. Vide ad ſequentia Senecam. Vide & *l.* 1. c. § 11. Quod autem προσοχὴ διωνυμῆ Epictetus, id συνέχειαν ὀλιγαπλῶ προσοχῆς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Heſychius noſter *in aſcetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει ἡ συμμετρία | i. e. pro rerum, circa quas verſatur, & in quibus exercetur, naturâ locóq; ſe gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἄλλα μὴ πῃ τῶ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομαι. Hoc eſt, quod Lucilius, referente Lactantio *inſtitut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, eſt pretium perſolvere verum
Quicis ni verſamur, quicis vivimu', rebu' poteſſe.
Virtus eſt homini, ſcire id, quod quæque habeat res:
Virtus, quærendæ rei finem ſcire modúmque:
Virtus, divitiis, pretium perſolvere poſſe:
Virtus, id dare, quod reipſa debetur honori.

Senec. *epiſt.* 89. *Philoſophiæ moralis pars prima eſt, inſpectio ſuum cuique diſtribuens, & æſtimans quanto quidque dignum ſit, maximè utilis. quid enim eſt tam neceſſarium, quàm pretia rebus imponere? ſecunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim eſt, ut quanti quidque ſit, judices: ſecundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus iſtis tibi ipſi conſentias. tunc enim vita ſibi concors eſt. ubi actio non deſtituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remiſſus acriórve, prout illa digna eſt peti.*

Οὐκ ἀποδυσπῃσεις | *Non ægrè feres, animo concides.* Sic *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσπῃσῆν.

Ἐὰν μὴ ὀλίγῳ πλέον ἢ σεσῶκε κἂν τὸ ἐλάσσον κλαλήσῃ | *Si non pluris quàm par eſt, rem ullam feceris; vel plus quam dignum eſt, in ea ſtudii poſueris.*

§ 33. Αἱ πᾶλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματά γε | Malè accepit iſta Xyland. cùm vertit. *Uſitata quondam vocabula, nunc interpretationis loco ſunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκε ἢ οὐδὲν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνευτὰς γινέσθαι, ἢ τὰς κατὰ γλῶσσαν σεσυγχύσεις, ὁμοίως ἡμᾶς ἀσυνήθεις ἡμῖν. Et, *Qui gloſſimata interpretati ſunt:* inquit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *gloſſario Hippocratico*, ità enim potiùs quàm *lexico* dixerim, cùm in ipſo limine ipſe Τὰ λέξεις à *gloſſa* diſtinguat: Ὅσα τοίνυν σῆμ' ὀνομάσαν, ἐν μὲν τοῖς πᾶλαι χρῆσις ὧν συνήθη, νυνὶ δ' ἐκπέπτωκε, γλῶτται καλοῦσι. Fabius etiam *inſtitut. lib.* 1. *c.* 14. *Gloſſemata, voces minus uſitatas; gloſſas, linguam ſecretiorem, interpretatur.* Dionyſius Halicarn. *de compoſ. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητικὴ γλωσσηματικῶν τε καὶ ξένων καὶ τροπικῶν καὶ πεποιημένων, οἷς ἡδύσματα ποίησις. Idemq; in Thucydidis hiſtoria obſervat quædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ ξυνίκασα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Iſid. & Oſirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τῆ ὀνομάτων τινὰ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεταμβοῖς ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν ἀδιαφθόρα καὶ ξενιζόμενα παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνια τινὰ ποιητικὰ ἀνακαλυμβάνων διαδέλλων ὡς βαρβαίζουσιν, οἱ γλώτας τὰς τοιαύτας σεσυχορδίσσεις. Hoc ideò Plut. quia γλῶσσαν τινὰ ἀπεξενωμένην διάλεκτον dixere, ut Euſtath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλήφθας ἴσως τὰς βαρβάρων φωνὰς, Clem. *Strom. l.* 1. quas à *dialectis* idem ibidem diſterminat. Atque hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apoſtolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *linguâ barbarâ & peregrinâ*, ideóque minùs intellectâ. cui ea de cauſſa ſilentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής, i. e. *ni interpres adſuerit. Gloſſematis* autem vox, quàm ex nullo Græco ſcriptore afferri Hen. Stephanus aſſerit, apud noſtrum hoc loco, nec ſemel uſurpata reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad noſtri mentem, & à rebus & perſonis ad ſermones ac verba argumentatus. quemadmodum Marcus hîc ἀνησκάζεις à verbis ac ſermonibus ad perſonas réſque ipſas:

Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntque.
Debemur morti nos noſtráque. ſive receptus
Terrâ Neptunus, claſſes aquilonibus arcet,
Regis opus; ſterilíſque diu palus aptáque remis
Vicinas urbes alit, & grave ſentit aratrum,
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Necdum ſermonum ſtet honos & gratia ſemper.
Multa renaſcentur, quæ nunc occidere, cadéntque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loquendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον | De quo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qui *vitam* illius conſcripſit.

Καίσωνα | Cæſonis nomine inſignes plures exterunt. è quibus Cæſo Fabius de quo Liv. *l.* 2. *ille vir ipſe Conſul rempúb. ſuſtinuit; &c.* Quinctius, legis Agrariæ, prout dicet ille, oppugnator; de quo Liv. idem *l.* 3. *Unus ſuperbiæ regiæ, popularéſque procellas ſuſtinebat.* Dictus Cæſo, *à cæſo matris utero, qui cæſarei nuncupati ſunt, tradunt.* Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 9. Et vid. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæſarii* nomen [illegible] ſunt qui opidentur [illegible] & Serv. *in Æn.* 10. [illegible] tamen [illegible]

Οὐόλλωνι | Sævitiâ atque [illegible] ignis præ cæteris hoc nomine Volesus Mes[illegible] Lipſ. ex Tacit. *l.* 3.) de quo Sen[illegible] *l.* 3. *Volesus nuper ſub Divo Augusto proconſul Aſiæ, cum, C C C unâ die ſeruri percuſſiſſet, incedens inter cædavera vultu ſuperbo, quaſi magnificum quiddam conſeciſſe, Græcè proclamavit; Orem regam!*

Quid

Quid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοννάτος | Λεοννάτος Suidæ; qui Philippo Macedoni ſanguine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τὸ φρόνημα ὑπερφυὲς, *animum ingenio tumido admodum* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qui unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qui ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qui & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, ſive *Leonnatus*, ut Marco hìc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίτηλα | Vide *ſupr.* § 19.

Μυθώδη | Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, quâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελῶς λήθην κατέχουσιν | *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑπερφυὴς λήθη. Alluſit interim σκῆψιν τινὰ περὶ σωμάτων κατοχῆς, tanquam memoria ipſorum, ſicut corpora, quaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem intereidiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Αἶσχος, ἄνασσα | Adſpexit Telemachi verba apud Homer. *Odyſſ. α'. v.* 248. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil quicquam à quoquam reſciſcere poterat;

Οἶχε' ἄνευθε φίλων, ἀπάνευθε. —

Ubi Euſtath. τὸν πολλοὺς ἀφανῆ σημαίνει· οὐδὲ ἔ μηδὲν ἴσασί τις, ἤτοι αὐτὸς ἰδών, ἢ ἀπὸ γῆς ἀπὸ πίστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί γὰρ ἔστιν ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν. | Idem vetus hic à Marco dici Caſaub. *ad Perſ. Sat.* 1. quod eſt à Solomone antiquitus dictum

הבל הבלים הכל הבל

Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. quo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & includit & concludit. contendit autem Caſaubonus & cum exordio Perſiano illo,

O curas hominum! o quantum eſt in rebus inane!

Solomone verò prius Davida patre ejuſdem de homine ad Adæ prototypi Abeliſque ſecundo geniti nomina alludente; אדם הבל *Adam Abel*, id eſt, *homo vanitati*... *Pſal.* 144. *v.* 4. *v.* 6. כל־הבל כל־אדם id, eſt, *quivis homo totum vanitas*. Ubi interpr. πᾶς σύμπλασμα ματαιότητος πᾶς ἄνθρωπος. Poterat opus Marco noſtro vertere, ἔστιν κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Volebat verò, quem & Marcus Ienuus eſt, ita rem eſſe interpretatus; *Quamquam quid eſt omnino cujus ſit memoria ſempiterna? omnia ſunt inania*, tanquam Marci dictum iſtud ei geminum eſſet, quod Solomon idem habet, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11. *Neque præteritorum eſt memoria, neque futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem neuter aſſecutus videtur. Neq; enim aut rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hìc habuit, ſed eam tantùm quæ in futura claritate deprehenditur: Siquidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ὄξίτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, quam ſupra tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmq; ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen quiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπολήψεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν πυρὸ τοιούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 10.

Τί ἔν ἐστι, ᾧτινι ὁ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἐν τοῦτο | quare ἐν τοῦτο; quia τοῦτο μόνον ἐστὶ τὸ πυρεπέμπτως δωρούμενον. *l.* 2. § 17. quia ἐν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον | Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώμιμον | Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranquill. cap.* 11. de viro forti ac prudente: *Eadem animi robore præſtabit, nequid ex his quæ eveniunt, ſubitum ſit. quicquid enim fieri poteſt, quaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus mollit. qui ad paratos expectantéſque nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus* [*ſperantibus* f.] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in quàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens præter limen immaturas exequias fax cereuſque præceſſit: ſæpe altiùs ruentis ædificii fragor ſonuit: multos ex his quos forum, curiæ, ſermo mecum contraxerat, non abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliquándo ad me pericula acceſſiſſe, quæ circa me ſemper erraverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης καὶ πηγῆς ῥέον | Ità *lib.* 2. § 3. παῖδα ἐμεῖδεν ῥεῖ. rìè admodum Charidemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἅπαντα γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ· χρὴ δὲ μηδὲν ἂν ἐκείνῳ γενομένῳ χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσχερῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπιῇδε | Vide Cleanthis votum *ad l.* 8. § 4. Epictèti *ad l.* 7. § 41. Sen. *epiſt.* 37. *Quod maximum vinculum ad bonam mentem promiſiſti virum bonum... Sacramento rogatus es, eadem honeſtiſſimi hujus, & illius turpiſſimi autoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróque necari. Ab illis qui manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, quæ per ſanguinem reddant, cavetur ut iſta vel inviti patiantur: à te ut volens libénſque patiaris.* & *epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſequatur, hinc pareat. optimum eſt pati quod emendare non poſſis; & Deum, quo autore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles eſt qui imperatorem gemens ſequitur. Paratos nos inveniat atque impigros fatum. hic eſt magnus animus, qui ſe Deo tradidit: at contrà ille puſillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine mundi malè exiſtimat, & emendare mavult deos, quàm ſe. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo parcat; & quicquid lex univerſi jubeat, ſine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impenduntur, impenduntur, & volentes quidem. non trahuntur à fortuna: ſequuntur illam, & æquant gradus. Si ſciſſent, anteceſſiſſent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis queri poſſem, quòd non antè mihi voluntatem veſtram notam feciſtis. prior enim ad illa veniſſem, adquæ nunc vocatus adſum.* Subjungit; *Vultis liberos ſumere? illos vobis ſuſtuli. Vultis aliquam partem corporis? ſumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis ſpiritum? quid ni? nullam moram faciam, quò minùs recipiatis, quod dediſtis. à volente feretis, quicquid petieritis. quid ergò eſt? maluiſſem offerre, quàm tradere. quid opus fuit auferre? accipere potuiſtis. Sed nè nunc quidem auferetis: quia nihil eripitur, niſi* [*] *retinenti:* [* *renitenti. f.*] *nihil cogor, nihil patior invitus; nec ſervio deo, ſed aſſentio.* Idem *epiſt.* 61. *Da operam, nè quid unquam invitus facias: quicquid neceſſe eſt, futurum eſt. repugnanti, non volenti neceſſitas eſt, in volente neceſſitas non eſt. Ità dico, qui imperia libens excipit, partem acerbiſſimam ſervitutis effugit. facere quod nolit. Non qui juſſus aliquid facit, miſer eſt, ſed qui invitus facit. Animum componamus, ut quicquid res exigit, id velimus.* Et *epiſt.* 54. *Nihil invitus facit ſapiens. neceſſitatem effugit, quia vult quod ipſa coactura eſt.* Itaq; quod Periander apud Auſon.

Fexis, ut libeat quod eſt neceſſe.

& —— *velis, quodcunque neceſſe eſt.*

ſed & plenius Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Quod ſis eſſe velis, nihilque malis.

Παρὰ τὸν σοφὸν.] Vide *lib.* 3. § 4. & § 11. & *ſupr.* § 29. & *l.* 10. § 14. 21. Senec. *de provident. c.* 5. *Quid eſt bono viro præbere ſe fato.* Quin & pia gentilium, & ſupra quod ab Ethnico ſperari poterat, Epictet. *Enchir.* Ἀεὶ σπεῦδε εἰς τὸ καθαρτικὸν τὸ κατὰ σεαυτὸν, καὶ ἐπὶ πολὺ μὴ τῶν ἀγωγίμων ἅπτου, καὶ ἀκόλουθει ἁπλᾶ, ὡς ἔχει τῆς ἀεὶ ἐπιλυμένης. & diſſert. *Epict. l.* 2. § 17. Μάρκος Σέλα. ἢ ἃ ὁ θεὸς διέταξεν τῇ [illegible] Marcus Σέλα i. e. [illegible] quin ſatagam, ut [illegible] aut ſaltem *Lex Dei.* Senec. *quæſt. nat. l.* 2. *c.* [illegible] *Quidni illum fatum vocem? non erravit, qui eſt ſua ſponte [illegible] ſecutus. Hanc eandem & fatum ſi dixeris, non mentieris: nam cum fatum nihil aliud ſit, quam ſeries implexa cauſſarum, ille eſt primus omnium cauſſa, ex quo cæteræ* Idem *rurſus de provid. c.* 5. *Ille [illegible] tor ac rector ſcripſit quidem fata, ſed ſ[illegible] per paret, ſemel juſſit.* Quæ dicta notan[illegible] pinione, quâ cenſebant *Jovem dicere*; [illegible] *Fatur, & eſt fatum*) *Parcas* autem [illegible] *ſcribas ejus, ipſius decreta in æreas [illegible] nat. quæſt. lib.* 2. *c.* 35. *Ordinem [illegible] ſeries rotat, cujus hæc prima lex [illegible]*

01 Epictetus idem apud Stob. [illegible] ζητεῖ τὸ τὰ γεγονότα γενέσθαι, ὡς θέλει θέλει, ὡς τὰ γεγονότα γίνεται, ὡς [illegible] enim legendum, pro eo quod codices [illegible] perperam nullóque ſenſu, unde & in[illegible] prorſus, εὐρύνοις. atque in[illegible] etiam co[illegible] cteti codices impreſſi, qui *Enchir. c.* [illegible] us hæc deceerpſit, exhibent etiam [illegible] ſcripturam ſaltem, εὐπιθοῦς, [illegible] τοῦ διακόσμου, quod *ſuprà* poſitum [illegible]

20 nem confirmant Laertii illa *l.* 7. *in Z[illegible]* αὐτὸ ἕνα τινὰ τῶν ὑφιεμένων ἀρετῇ καὶ εὐβουλίᾳ, ὅταν πάσῃ μηχανῇ τὰ [illegible] παρ' ἑκάστου δίκαιον· καὶ ὡς τινὰ [illegible] λιποντ[illegible] Idem Epictetus [illegible] ἢ πολιτικὸν ἢ θέλον ἐκπολιτεύεσθαι, [illegible] θέλον. θεσπεσιώτατα γάρ [illegible] θέλει τι; πρὸ θέλω. [illegible] ἵνα με πολιτεύσωμαι [illegible] ἢ ἀναγκάσω; ἢ μᾶλλον [illegible]

30 ἐρίσηθ ἐν ἐνθυμ, ὅτι ἐκεῖ [illegible] τῆς ἐαυτοῦ, διὰ τοῦτο [illegible] χρῆσθαι; ἵνα δὲ [illegible] λη, [illegible] λη· πῶς [illegible] αὐτοῦ; [illegible] & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς οὖν ἐπιτεύξῃ θεῷ; πῶς ἐὰν ἐφ' ἑκάστοις τῷ [illegible] τοῖς γινομένοις, ὡς θεῷ; [illegible] πάσῃ μηχανῇ [illegible]

40 πολιτεύῃ. τί δὲ [illegible] Cum [illegible] ὑπὸ τοῦ [illegible] ἐκβολοσόρου; πῶς δ' οὐ [illegible] ἐπιτρέπειν θέλειν; [illegible]

γίνεται. πῶς ἢ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατιθέμενος. Hinc Thymæridas apud Jamblichum in *vit. Pythag.* cap. 36. cuidam, qui discedenti tanquam fausta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βέλει, ταῦτά σοι θεῶν γένοιτο σοι; *Dii tibi dent, quæcunque velis.* regessit, εὐφήμει· ἀλλὰ βελοίμην μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γίγνεται. *Bona verba, quæso. Velim ipse potius, quæcunque dii dederint.* Hoc est quod Rufus Thrasea in Epicteti *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐ θέλεις μελετᾶν ἀρεσκὸς τῷ θεῷ; *Non vis discere in eo quod est tibi datum, acquiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 17. Κύριος αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l.* 2. *c.* 10. *v.* 12. Joab imperator; Κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus quod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 60. Καὶ ὡς ἡ βούλημα τοῦ οὐρανοῦ, ἕτω ποιήσει. *Et sicut Deus prout ipse voluerit.* Siquidem *cælum* ibi pro Deo; sicut Matth. *c.* 21. *v.* 25. & Luc. *c.* 15. 20 *v.* 18. Pii illi, *Act. c.* 21. *v.* 14. Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γενέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominum suum Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c.* 6. *v.* 10. Luc. *c.* 11. *v.* 2. sic & ipse Patrem talem dominatorem, Matth. *c.* 26. *v.* 39. & Marc. *c.* 14. *v.* 36. Οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Verumtamen non quod ego volo, sed quod tu vis, fiat.* Vide, (inquit) Gellium. *consol. l.* 2. *c.* 1.) *utrum æquius sit, humana cupiditati divinæ consentando subjacere, an divinæ voluntati humanam obsecundare voluntatem.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *Epist.* 93. *Utrum æquius judicas, te naturæ, an tibi naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l.* 4. Τοῦ μᾶλλον θέλειν τὸ γινόμενον κρεῖττον γὰρ ἢ σὺ Διὸς θέλει, ἢ τὸ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. Τί οὖν θέλεις ἢ θέλεις, ἢ τὸ ἀμεινον; ἄλλο ἐν τῷ τοῦ Διὸς θελήσει; Augustinus item *Retract. l.* 1. *c.* 9. *Verum est enim quicquid Domino placet, etiam illa quæ culpandi sumus, et aliquid facere vel finere existimantes.* Senec. *ep.* 74. *Placeat homini, quod Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina volumina, humana voluntas divinam.* Aug. *in Joan. tract.* 82. Vide & Ἐπίκτητος, συγκλῶσαι καὶ συμμῦσαι, *concrescere*; tractum à fabrorum officina. Sic *infr.* § 40. Οἷα πρὸς ἢ Ἐπίκτητος *dissert. l.* 1. *c.* 12. 50 *Nubib.*

——τί μὲ καλεῖς ὦ φήμερε;
——*quid me vocas, homo?*

in illis, Ὦ πλαὶ ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Τὸ ζῷον ἔοικε φυρᾷ ἐφημέρῳ. τὸ τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρα μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, quia βραχύβιον καὶ ὀλιγοχρό-

τῶν γένεσιν δεῖσθαι καὶ διατάξεως; Vide *l.* 3. § 11. & *supr.* § 26.

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον | Ita *l.* 9. § 14. Πάντα ἐφήμερα. Verùm istic de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l.* 2. ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l.* 8. § 25. Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de quo Aristot. *l.* 5. *c.* 19. Περὶ τὸν Ὕπανιν ποταμὸν ζῷον πτερωτὸν, τετράπουν ζῇ καὶ πέτεται μέχρι δείλης. καλεφερμῶς δὲ τῇ ὥρᾳ τοῦτο γίνεται, καὶ ἅμα δυσωδίᾳ ἀποθνήσκει, βίον ὑμέραν μίαν διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l.* 2. *c.* 4. qui & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ἅττα καλεῖται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μέτρου τοῦ χρόνου τὸν βίον. Plin. *l.* 11. *c.* 36. *Ad Hypanim Ponti fluvium volucre quadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l.* 1. *Ex bestiolis quæ unum diem vivunt, quæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; quæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, quâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ πρὸ ζῴων ἐκείνων, ἅτε ἰσορρόπου, ἀεὶ τὸν Πόντον μεγέθυμα, τιὼ ζωὼ ἔχειν ἡμεροπίαν, ἔοικεν ἰδὲ ἡμερώμυια, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζουσα, δείλης ἢ γηρᾶσα, καὶ τελεύτα τὸ ζῆν, ἐπὶ κἀκείνων ἰδὲ ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἴπερ ψυχή τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκείνοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δὴ καὶ γ' ἂν σωφρονοῦσι; ὥστε τὰ σεμνὰ μέσης τῆς ἡμέρας ἐπιλείπουσα θρήνους παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ ἢ ἡμερδιοῦσα πάντως ἂν ἐυδαιμονίζεσθαι. Indè ad hominem grandiorem; Eustath. ad illud *Odyss. φ. v.* 85.

Νήπιοι, ἀγχιβίοτοι, ἐφημέρια φρονέοντες·
Καλῶς ἐφήμερα ζῷα μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται ἢ τὸ ἐφήμερος καὶ ὅτι ἀνθρώπου. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo*, referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονα ἐπίκηρον καὶ πόλις χαλεπῆς ἐφήμερον ἀτυχίας. Cæter. Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφήμερος simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἐὰν σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἐκφύγῃς ἀφραδίων.

Sicut Homerus βροτοὶ five mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοὶ βροτοί. & quod amplius est, ὀνητοὶ βροτοί. Sed & Pindarus, teste Scholiaste ad ille Aristophan. *in Nubib.*

ἀκριβῶς λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὄντα τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀπιστίας ὕλης περιποιήσαι λέγουσι· ἀ καλῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωικοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumq; ex sacris scriptis hausisse illos autumat. Ἀλλ' οἱ μὲν, inquit, δύνειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεὸν φασιν· ἡμεῖς δὲ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (quod & suprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Salomonis libro, c.* 7. *v.* 24. de sapientia dicitur, δύνει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eâdémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci plerique sumunt; nec ab autore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint ed dubio procul antiquiores. Cæterùm quòd corpus illi, haud sanè. quanquam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Aug. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atq; ità reverà ille *adv.* *Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm Corpus ille, quod & Augustinus *ad Quodvultdeum ep.* 86. significat, *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv.* *Faustum, c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusquæ.* & *de serm. Christ. cap.* 11. *Omne quod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi quod non est.* At quòd *omnia permeare Deum* haud malè. Siquidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. ep.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, quod Jo. Gerson habet *in Cabbalic. Mariæ* [illegible], & Trismegisto Alex. Halenf. *p.* 1. *q.* 7. [illegible] Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar.* [illegible] *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam sit.* Contra- [illegible] Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed [illegible] *Subtilit. exerc.* 363. *Pigmentum sal-* [illegible] *Trismegisti illud,* Deus est cujus medium [illegible] circumferentia ubique. *pessimè. namque* [illegible] circumferentiam qui dat, [illegible] si ubiquaeris circumferentia, erit [illegible] idem fiet centrum cùm circumfe- [illegible] reverà potiùs aptiusq; pigmentum [illegible] divinæ depingendæ. Cle- [illegible] notæ sententia, quam & pro- [illegible] storis: Ὁ μὲν θεὸς εἷς· χ' ὅτος [illegible] Cæsarem, διηρὸς τῆς διακοσμήσεως [illegible] τὸν κύκλον ἐπίσκοπος [illegible] κρείττων ἢ ὅλου κόσμου· πάντῃ [illegible] τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. quæ [illegible] de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum συσκεύασμα constituerent. Vide *supr.* § 23. quod est à pietate Christianâque disciplinâ alienum.

Εἰς αἴθουσαν μίαν πάντα τὰ τοῦτο, πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα περιέχει] Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Πάντα συνεργεῖ τοῖς cooperantur omnia. & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων ἐν γινομένων σωτήρια] Ità *l.* 5. § 8. σωτήρια καὶ σωτηρία, ὥσπερ ἐν μυρίοις, ἕτερα ἐν ἑτέροις καὶ ἐν ἅπασιν. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι οἱ καθέλκοντες πλοῖον, ἃ πολλ' ἄπτα λέγουσιν ἂν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἄπτον ἕν· ὃ καὶ ἔστι γὰρ ἄπτον ἕκαστον τὸ καθέλκειν πλοῖον, ἀλλὰ σωτῆρίς ἐστι τοῖς ἄλλοις ἁπτοῖς καὶ σωτηρίς. πάχα δὲ καὶ τὸ σωτήριον ἄπτον.

Οἷα τις ἡ σώνησις καὶ συμμίμησις] quod alibi ἱερὸν σώδεσιν vocat. *l.* 7. § 9. καὶ σωτάξιν εὔλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epicteto *homo est animula bajula,* sive *gestatrix cadaveris,* h. e. corporis. quod χωλὸς πνεύματος θνητοῦ νεκροῦ ὄζων. [illegible] *b. c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τὸ νεκρὸν δέ μου κεῖσθαι ἐᾶν λέγε αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore;* Τὸ κτῆμα ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς γὰρ οὐκ ἄλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen *de bono l.* 1. apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ γὰρ τὰ σώματα δῆτα φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ περιφυῆ, καὶ ὑδατώδη ἐν ταὐτῷ μορφοῦσα, ἔρ' οὐχὶ τῷ καθέξοντι αὐτὰς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἐσερνύσθην καθελκύσθη, ἅπαξ ἐβλήθη ῥέον σῶμα πεθνεὸς τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ἐγκάτοικον τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ ὁ λόγος ἐν τῷ ψυχῇ ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ θοῖκον (leg. δῆκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi supra. Audetis ridere nos, quod animarum nostrarum providemus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clausæ?*

§ 42. Οὐδὲν καλὸν τοῖς ἐν μιάσμοις] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόσμιος τις καὶ ἅγιον βίον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τῆς σωτηρίας πόσμιος. & *l.* 6. § 25. ἐν τῷ τούτῳ τῷ πόσμιῳ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ὅλων ἕξεως, ὡς διὰ χειμάρρου, διαπορεύεται πόσμος. Naso *artis l.* 3.

——cum omni more fluentis aquæ.

& *Metamorph. l.* 15.

——assiduo labuntur tempora motu,

Non fecus ac flumen: nec enim consistere flumen, Nec levis hora potest.——

Basil. *homil.* 22. Ποταμὸς ὁ βίος· ἡμᾶς, ῥέων ἐκλεχθεὶς καὶ κύμασιν ἀλλήλοις πληρωθέντας· τὸ μὲν γὰρ παρέρρυτεν ἤδη, τὸ δὲ ἐπιπορεύεται. Augustin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quasi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Quin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ ὅμοιον. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* sic extulit: Πᾶσι μοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Aristot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ ἢ καὶ τοιούτων, πῶς αὐτῷ εἶ φατέον πόλιν, καθάπερ ἀεὶ ῥεόντων μὲν φερομένων, ἢ δὲ γιγνομένων· ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμεν λέγειν τὸν αὐτὸν, καὶ κρήνας τὰς αὐτὰς, καίτοι ἀεὶ τὰ μὲν ἀπολλυμένα, τὰ δὲ ἐπιῤῥέοντα. Plato in *Cratylo*; & inde Stobæus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει τις Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ δοὺς ἀπεικάζειν τὰ ὄντα λέγειν ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. quæst.* 2. Τὰ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα φέρεται δῆλα καὶ φανερά. Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ἀεὶ τὰ ὑπολειπόμενα. Et de *fera vandalica* ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα περὶ τῶν ποταμῶν ἐμβαλόντας, εἰς ὃν οὐκ ἔφη δὶς ἐμβῆναι, τῷ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροιοῦν τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de E I Delph.* Πολλὰ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, κατὰ Ἡράκλειτον· οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἁψάσθαι ἔστιν ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, καθορᾶσθαι καὶ ἅμα οὐ. Ἴδεν οὐδὲ εἰς τὸ αὐτὸ παλαιὸν τὸ ῥεῦμα τὸ ῥυὲν ἐκεῖνο, &c. Senec. *epist.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transiisse est. Hoc in amne manifestius est quam in homine. Sed non quoque non minus velox curfus prætervehit* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κρατύλος Ἡρακλείτῳ ἐπόμενος εἰπόντι, ὡς τὸ σύμπαν ποταμὸς οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς, αὐτὸς ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα *fluxus* | *torrens* etiam. atq; ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens' solet altius ire.

sed & rapidus. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους *torrentis in morem.* de eis usurpatum, qui ingenti impetu quasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapidoque* verbum assimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Aug. *in Psal.* 38. *Tam rem rerum fluit, cunctaque rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Ἄλλο τε γὰρ φέρεται, καὶ ἄλλο ἐπιῤῥεῖ πάντα. | Quod de feminibus quibusdam Theophr. *de caus. plant. l.* 3. *c.* 4. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον ἀπολείπειν. Et de externis istis Joan. Chrysost. *tom.* 5. ὅτι οὐκ ἀεὶ. Ποταμῶν ῥεμάτων μαθεῖν φύσιν· ὅτι τε φέρεται καὶ παρεξέρχει· ὁμοῦ καὶ κατέχεται· ἀμφότερα. Elegantì similitudine illustrat istud Marcell. *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre, de omnibus in universum tum personis, tum rebus verùm est Virgilianum illud, *Æn. l.* 6.

Ostendent terris hunc tantum fata, nec ultra

Esse sinent.——

Jo. Chrysost. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴστατο ἡ ἀνθρωπίνη ἀλλ' ὥσπερ ποταμίων ῥευμάτων μετὰ τὸν δρόμον ἅπαξ τε γὰρ ἐρήνη, καὶ οὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempestate Basil. Cæsar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς δὲ τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ χρόνου διέξοδος οὖσα, ἐπειγομένη αἰεὶ καὶ πορευομένη καὶ μηδαμοῦ παυομένη τὸ δρόμου. ἢ οὐχὶ τοῦτο ὁ χρόνος, ἃ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον ἅπαν πάρεστι, τὸ δὲ παρὸν μεταξὺ διαδιδράσκει πῶς αἴσθησιν ταχίστη; εἰ τί γε νομίζων ἡ φύσις ἢ αἰξανομένῳ πάντως, ἢ φθίνοντι τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ στάσιμον οὐκ ἐπίστατο ἔχειν.

Καὶ ἄλλο ἐπιῤῥέρεται, τὸ δὲ ἕτερον ἐπιγίνεται· *aliud subsequitur, mox item aliud succedit, & aliud succedit, & hoc etiam protinus abripitur.* Cæterum quorum alter quare ἐπιῤῥεῖ dictus hìc vereor dicere, alter *subsequi*, cùm in membro præcedente quæ *præterire* reddiderit, me hìc ego non *abripitur*, sive *tollitur*, *aliud statim infertur*. Πολλὰ φέρεται *abripi* Lucian. Ἂν πυρὸς τὸ χεῖμα ποταμὸς φέρῃ, οὐδὲν ἧττον ἐπιῤῥεῖ πλέοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso argumento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματι, τὰ γιγνόμενα φέροντος. indè, τὸ παρέφρουν *l.* 1. § 15. & ἐπιῤῥοὴ τῆς ἀναφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm quidem ἐπιῤῥεῖται sed ἐπιῤῥυήσεται in futuro ut Marci mentem propius exprimam. Nam ipsa sonant vocabula, & *aliud quidem ripitur, illud verò* (quod utiq; prius *abripitur*) *inferetur* denuo. ut in orbem scilicet [illegible] in motu circulari fit, quæ abierint revertantur & redeant. Vide *ad* [illegible] & *ad l.* 9. § 28. [illegible] § 44. Πᾶν δὲ τοιοῦτον [illegible] εἶναι. | Vide *supr.* § 29. 32. [illegible] nec. *epist.* 107. *Nihil horum miselliis, nihil petulantius est offendi verbis, quæ [illegible] quam quæri quod spargaris in publico, aut [illegible] lam.* Usitata & usu familiaria jam [illegible] officiunt, nec officium etiam. hinc Aristoteles *lib.* 1. *q.* 45. Τὰ δὲ συνήθη, ἐὰν σφόδρα [illegible] σφόδρα λύπησι.

§ 45. Συμπλοκὴ

§ 45. Σωμάτων ὕλοτομος | *Lib.* 6. § 38. ὑλοτομίας. & *l.* 7. § 9. σύνδεσις ἱερά. Vide *supra* § 40.

Συμπέπτωκεν | Vide *l.* 5. § 8.

§ 46. Τῆς θανάτου, ὕδωρ γενέσθαι | Inter Heraclitî dogmata, apud Laert. *l.* 9. τὸν μεταβολὴν ὁδὸν ἄνω κάτω· καὶ τὸν κόσμον γενέσθαι κατ' αὐτήν. πυκνούμενον δὲ τὸ πῦρ ὑγρὸν αἴνεσθαι, συνιστάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· τούτου δέ φησι καὶ αὐτὸν τὴν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι, &c. Quod Ocellus Lucan. *de universi. c.* 1. § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἐνσωματούμενον, ἀέρα ἀποθνῄσκειν, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν· ἀπὸ γῆς δὲ καὶ αὖθις ἀέλασιν τῆς μεταβολῆς, μίγνυσθαι πυρός, ὅθεν ἤρξατο μέτεισιν ἄλιν. Plut. *de E I Delph.* ὃ δὲ μόνον, εἰς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἐπισφίγγειν ἐπ' αὐτῷ ἴδιος ἂν. Vide *ad l.* 9. § 21. Eodem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γενόμενον ὀφέλειαι, τῆς ὑγρᾶς ἀνω φερομένης· ὕτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβαλὸν λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ τῆς φθορομένης εἰς τὸ γιγνόμενον ἐκάστῳ, σκοπῶμεν, εἰ κόσμου εἴρηται τὸ Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις· δηλοῖ γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἡ βία σβεννύμενον, ἢ δι' αὐτὸ μαραινόμενον. ἢ ὅτε ἐν σβέσει ἐμφανεστέρα ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτοῦ, &c. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φθορὰν, τεκμαιρόμενος τῇ ἐπὶ θάτερα ὁδῷ, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ ἐπὶ διαδοχὴ μελλόντων· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ χώσεως, ἀναβολὴν ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸν Ἡράκλειτον καὶ πάσης αὖ ζωῆς μᾶλλον τὸν ἐκείνου βίον, (θάνατον leg. ex sequentibus liquet) ὑποδύνουσαν· ἢ τὸν ἐκείνου ζωὴν ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τοῦ ὕδατος· πανδοχεῖα βίου, καὶ μέσα ἐκείνα ἑκάστων καταβολαὶ τῆς ὅλης. Verùm apud Hieronymum *adv. Jovin. l.* 6. feciùs paulò, sive Heraclitista, rem ejusdem istiusdem propinqua, leguntur. Ὑγρῶν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γῆ γενέσθαι· ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Quorum priora & Philo refert, multisque locis, *de mund. immortal.* ubi & ψυχὴν πρόσφατον vocabulo inusitato manet Heraclitum; *mortisque* nomine, μεταβολὴν, ἀλλοίωσιν designâsse. Inter ista mutuò sibi ἐναντία· Τὰ ψυχεῖα, inquit, τὰ κόσμου εἰς ἄλληλα μεταβολαί· τὸ σπερμοδότατον, ὑγρὸν ἀναθυμίασις· ἀναθυμίασις ἀέρα, ἀὴρ ὕδωρ, ὕδωρ γῆν, καὶ ταῦτα ὁμοίως ἐπὶ τὰ κάτω (magis dixisset, prout & alibi legimus est) καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνιοῦσαν. ἡ μὲν σπερματικὴ ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἀέρα· ἡ δὲ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τὴν μεταβολήν· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα· ὁ δ' ἀὴρ λειτουργοῦν εἰς πῦρ. ἡ δὲ γαστρικὴ ὑπὸ χειμῶνος, συνιόντος μὲν πυρὸς καὶ τῆς σβέσεως εἰς ἀέρα συνίζουσα δ', ὁπότε συμβαίνοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. Ὕδατος δὲ τὴν πολλὴν ἀνάκρασιν καὶ τὴν εἰς γῆν πυκνωμένην μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Maimonides *de fundamentis legis cap.* 4. § 10, 11. Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qui Heraclitò prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδασι ψυχὴ, θάνατος δ' ἐστὶν ἀμοιβή.
Ἐκ δὲ ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσουσα.

Quibus subnecti non indigna, quæ ex Heraclitî ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, Ταυτόν ἐστι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 19.

Καὶ τῶν ἀπλανεστέρων ἡ ὁδὸς ἄγει | Videtur vel ad historicum aliquid, vel ad dictum aliquod proverbiale respexisse, de homine ignaro, quò via, quam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qui nullo certo vitæ actionumq; fine proposito sibi, temere huc illuc divagantur: quemadmodum Senec. *epist.* 71. *Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l.* 2. § 16. Vel ad eos etiam qui ad bonum aliquod tendere sese opinantur, cum exitium suum properiter [illegible], qualis fatuus ille, quem depingit rex sapientissimus, *Parem. c.* 7. v. 22. *qui mœcham sequitur, tanquam bos, qui ad macticinum abit, aut tanquam stultus, qui ad cippum ducitur, vel tanquam avis, quæ ad laqueum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib.* 6. § 20. τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista penticulatiùs recogitanti suspicio, locum haud esse satis integrum, & Heracliteum etiam istìc, quomodo & in sequentibus, dictum aliquod quasi ἀκατάληπτον, ejusmodi fortean, quale de via sursum deorsumq; ferente superiùs allatum est.

Ὧν μάλιστα διαλέγονται λόγων, πρὸς τὰ ὅλα διοικοῦντα, τούτων διαφέρονται | Nec hæc abscedunt longè ab Heraclîti illis, quæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ· τὸ λόγῳ δ' ἐόντος ξυνοῦ, ζώουσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν φρόνησιν ἔχοντες ἑκάστου· ἡ δ' ὅτι ἐν ἀλλό τι, ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως· διὸ καθ' ὅ, τι ἂν αὐτῆς μνήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ὃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, differepinc & dissentiunt, sive cum eadem litigant, dum priuatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς κατὰ πάντα ἐοίκασι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται | quod *l.* 12. § 1. dixit, θαυμάζων, εἰ ἀσφα-

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. *tanquam Peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque causſæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heracliti illud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὃ γὰρ φρονέουσι τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐγκυρεόυσιν. præsertim, si ὁκόσοις legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli querenda, quia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandumque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis inusitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. ut divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoq; opes æquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, adspexit? quis unquam nostrûm de exilio, de egestate, de luctu cogitavit? quis non, si admonentur ut de istis, ut suis, cogitet,* (ità iego ex Schol. M. S.) *tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.
Ille amisit Liberos: & tu amittere potes: ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effæminat, dum patimur, quæ nunquam fieri nos posse prævidimus.

Ὅτι χρὴ διδάσκειν] hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. χρὴ διδάσκειν ὡς ὕπνῳ, ζῆν εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, quem & istîc forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τοὺς δὲ ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγερθέντες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα εὕδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum itura, vel in vigiliam somno simillimam.* Lucret. *l.* 3.

Qui somno partem majorem conterit ævi,
Et vigilans sertis, nec somnia cassa requirit,
Atque animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hîc: *perficiendum strenuè, quod rectio consilio agendum esse perimus; neque in medio actu desistendum aut cunctandum. nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homeri *Iliad. χ.* 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ ὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ὑποδρᾶναι οὔτε διῶξαι·
Ὡς ὃ τὸν ὐ δύνατο μάρψαι ποσὶ, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ἱερῆσιν ἐν εἰδώλοῖσιν ὀνείρου
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, ἢ ἱεμένοιο φέβεσθαι
Θρώσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γύαλα πολλὰ πατεῖται
Ἀσθμὴς ἄτη δεσμὸς ἐπειρομένοισι βαρύνει·
Τοίλιν γειομένῳ πεχνάζει ἰχθύσι νάρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch. *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι ὁ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τυγχάνουσι, κήδεσθαι παραινῶ] Locus insigniter [illegible] tus, cujusq; medicinam penè desperat peritissimus omnium, quos ego nôrim, istorum sanantium clarissimum Salmasium, etiamsi nullus [illegible] quem velle deberem, agnoscent mecum, [illegible] diis istis exercitati fuerint, ni ærugo [illegible] rem illis omnem exederit. Tentavi [illegible] lam dare, partim loco suo emota, quædam [illegible] do, partim supplendo, quod excidisse videbatur, & proximè præcedentibus haud semel, occurrit, [illegible] μοῖς, ut sic legatur, ὡς ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων [illegible] ας, ὁκόταν χρὴ φιλόν, τυτέσι, κήδεσθαι παραινῶ. Sensúsque sit, *Oportere pueros parentum curam gerere: non simpliciter quidem, hoc est, quatenus [illegible] præcipio*, nimirum parentum memoria debet inesse, eo fine, ut sciantur quomodo [illegible] vita abierunt, ità etiam nobis [illegible] quid simile. Cæterùm tentandi [illegible] chaonem quoq; venia, spero, condonabitur. si ergò sic restituere velimus? [illegible] παῖδας, τυτέσι, χρὴ φιλόν, κήδεσθαι [illegible] λήφαμεν. *non oportere nos agere [illegible] est, merè nudèque*, absque jusſu diligentiaque [illegible] ne; *juxta illud*, quicquid tandem fuerit, [illegible] *rentibus nostris accepimus.* at χρὴ φιλόν, [illegible] Marco valeat, quod χρὴ φιλόν, πίσυν [illegible] geni *adv. Celſ. lib.* 1. Velitque rejici, [illegible] ἀναστρέφω πὼ παρεγκεκλίκασι, ut Petrus [illegible] tur, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaq; excepti [illegible] quam benè monentibus rectioráque monſtrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciem[illegible] [illegible] facta.

facere nos[illegible] eisdem nos accedimus. [illegible] *naturæ*, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontifex, non minus etiam quàm illi eodem crimine tenebatur. Sic ethnici, primis Christiani nominis [illegible]bus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ὁπόταν πατέρων, φασὶ, παραδεδωκόν ἡμῖν ἔθος ἀναγκαῖον ὑπ εὐλογεῖν. Symmach. *l.* 10. *ep.* 43. *Sed majorum servandus est ritus.* Et Tibull. *lib.* 2. *eleg.* 1.

Ἐλθοῦσ' ——*fruges lustramus & agros,*
Ritus ut à prisco traditus extat avo.

quibus regeri quid possit, consulantur Clemens *lib.* & Ambros. *ep.* 31. quâ Symmacho respondet: nam transcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Justinus *apolog.* 2. Τὰς κατ' ἀλήθειαν ἐυσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τοὺς Χριστιανοὺς ἡμᾶς καὶ γίγνεσθαι ὁ λόγος ἀναγορεύει, παραλιμβάνους δόξας παλαιὰς ἐξεταστὰς ἀνδρῶν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectèque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ σφαλλόμενον ἁλῶναι, μηδὲ ἴδιον σφοδρῶς πεπεῖσθαι τοῖς, ἀλλὰ ζητῶν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον παντὶ τρόπῳ ξυλλέξαι. qui & Socratis illud Critoni dictum subjungit; Ὡς ἐγὼ, ὦ μάκαρ Κρίτων, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος νῦν ἐμοὶ ἔσται ἄλλῳ πειθόμενον, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. Illud interim adjicere lubet, horsùm etiam spectare videri, quod apud Plutarchum toties repetitum ex Heraclidi dictis occurrit *de poet. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλαξ ἀνθρώπου ὅτι παντὶ λόγῳ ἐθέλησθαι φιλεῖ. monet enim, inquit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πιθόμενον, ὥσπερ ποδίσκῃ, παραδιδόναι ἑαυτὸν; ἀλλ' ἀκροᾶσθαι καὶ διαπορεῖν, καὶ πολλὰ διαπρίνασθαι πρὸς ἀλήθειαν, ἢ δὲ φιλόμυθος ἀγοραῖος. ut sit idem cum Solomonis illo, *Prærm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, sive falsum; sive utile, sive noxium. Piscat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Quum *nihil magis præstandum* sit, (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum est, sed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno assensu recepta sunt; quorumque exempla nobis multa; nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Ità, quod in strage hominum magna evenit, cum ipsi se populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in se attrahat: primi exitio sequentibus sunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo sibi tantùm errat; sed alii erroris caussa & auctor est. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquisque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, semper creditur; versátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienísque perimus exemplis.* hoc est, κατ' ἀγέλην, καθότι κατοπτεύομεν, πιστεύειν τε καὶ πιστεύειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum esto judicium. De sensu idem censet eruditissimus DuBootius. Verùm is pro πόδισκον, ποδίσκην, vel potiùs ποδαγρείσης, ut sit ποδαγρούσης ἀνθρώπου, quibus solenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipse dixit.* quod probarem pronus, nisi à scriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici posse videatur. Cæterùm de Platone [illegible] Aristides *Apolog. pro quatuorviris*: Εἴ τις τῶν Πλάτωνος ἤκουσε καὶ πάντων ἐμπειροίτο, — πῶς οὐκ ἀληθῆ, καὶ σφοδρὰ ἐξεταστικῶς, εἴ τι καὶ κατ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ὅμως πῶς ἂν ἐρεῖν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expressit.

§ 47. Αὔριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεθνήξῃ | *cras, aut summum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epist.* 43. *Scies fortassè cras, summum perendiè.* Socrati parè ferè monitum divinitùs datum refert Laertius *l.* 2. quum enim in somnis quidam visus est illi dixisse ex *Iliad. λ'. v.* 363. illud.

Ἡμαρ τοι τεταρτάτῳ φθίσθαι ἐείκοσιν ἴκοιο.

conjecit indè *perendiè moriturum se.* εἰς τεταρτάτην; inquit, ὑποδανοῦμαι. conjecturæ rationem, eâ quam Erasmus dedit, probabiliorem è Nannio *miscel. l.* 8. *c.* 36. & Casaub. *ad* Laert. petas licet.

Οὐκ ἔτ' ἂν πρὸς μίαν ἐποίει | Senec. *epist.* 93. *Nunquid felicioris judicas eum, qui summo die munieris, quam eum qui medio occiditur? nunquid aliquem esse tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in spoliario, quàm in arena malit? non majore spatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qui occidit, consequitur occisum. minimum est de quo solicitissimè agitur. quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod vitare non possis?* Et *quæst. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes referamur ad mortem. totum hunc quem vides populum, quousque cogitas esse? citò natura revocabit & condet. nec de re, sed de die quæritur. eodem citiùs tardiùsve veniendum est. quid ergo? non tibi timidissimus omnium videtur, & insipientissimus, qui magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qui inter perituros constitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes constitutum est capitale supplicium. magno æstimamus tardiùs mori. Quid porrò prodest paucos dies aut annos lucrifacere? Quid tanquam de magno detrimento times? nemo multum ex stillicidio potest perdere.* Idem *epist.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qui venenum hausturi, moram aliquam ac dilationem expetebant; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι. κερδανεῖν γὰρ οἴονται τῷ ἐγὼ εἰκότως οὐ ποιῶ· ὀλίγον ὕστερον πιόντες, ἀλλὰ γὰρ φιλοῦσι ὀφλισκάνειν παρ' ἐμαυτῷ γελοιῶν τὸ ζῆν, καὶ φείδομαι· ἔστι γὰρ οὕτω. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cato*; ἐκ παντὸς μὲ ἡ τῆς Κύκλωπος μονὴν ὑποφαίνει δωρεὰ, τὸ ὑπομεῖναι, ὅπ πύπτοιεν ἐγὼ τὸν ἕνα κατέδομαι. ἂν τε γὰρ ἀφῶσιν, ἀνὰ πύπτοιεν, οἱ αὐτοὶ ἀδύνατοι ἔσονται φεύγειν. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ὦν ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ μὴ νῦν, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὰ

Τὸ εἰς πολλοὺς ἔτος μᾶλλον ἢ αὔριον, μηδὲν μέγα | Vide *lib.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de sera vindict.* Ἐπεὶ τῆς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρώπινον βίος διάστημα. τὸ μηδὲν ὅτι. καὶ τὸ νυνὶ, ἀλλὰ μὴ περὶ ἑβδομηκοντα, τριακόντ' ὄντι, οἷς τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ περὶ, σπεύδειν ἢ χρεμαννύναι τὸν πυνθανόμενον Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρόνος τοῦ θείου βραχὺς ἀνθρώπου ὄντι καὶ ἐφημέρῳ.

§ 40. Πόσοι μὴ ἴασοι | Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina sis oculis etiam bonus Anculi reliquit,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.
Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Straverit, iterque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempsit aquis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul infimus esset.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis sopitu' quietest.
Denique Democritum, postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit, stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παιδιᾷ nôtetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. v. 107. quæ & Calliſthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, quòd adversùs mortis metum mentem ſibi obfirmaret, autor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅσῳ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Τὰς ὀφρῦς ἐπὶ τὴν ἀρρωστίαν συναγούσας | contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatiſque indicium ſuperciliis, morti propinquos ſignificare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσία ψυχῶν | Quia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. v. 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inquit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laert. *lib.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, quia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: femina ſanguinis in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀναξάρχου | At Anaxagoras, renunciato ſorti addictum ſe à ſuis, Ἴσα κἀκείνων κἀμὲ πάλαι ἡ φύσις κατεψήφισται. *Eundem in utrumque nos jam olim natura calculum tulit.* Laert. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σου κατεγνώκασιν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipſius natura.* Laert. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *Ep. l.* 7. *c.* 7. *Tu, qui te Deum credis, aliquo ſucceſſore tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire poteſt, quæque etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι ὦ πόλεις ὅλαι | De urbibus opidisque ſæpe totius concurſu colliſis, terræ motu proſtratis, abſorptis, mariſve incurſu hauſtis ſubmerſis, videri poterit Plinius *hiſt. natur. l.* 2. *c.* 83, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtoteles *de mund. c.* 6. Τὰ ὅλα τῆς γῆς ἐπιπεδοῦσθαι πολλὰς ἐπιφορήσεις καὶ πάθη ἀναδέξασθαι τε δὴ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀπορρήξαντες, ὁμοῦ τε κατέλυσαν, ἐξαίσιοι κλαδασμοί τε καὶ ἀναχωρήσεις, πολλὰς ἠπείρους ἐσαλάπωσαν, καὶ θαλάσσας ἠπείρους ποιήσαντες, καὶ πεδίων καὶ πυρώνων, ἐφ' ὅτε πρὸς ἀνέτειλαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ τὴν γλυφομένην ἐπέτειλαν, ὥστε φαῦναι, ὅτι τὰ πρὸς ἕω μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ ὑπὸ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκπυρώσασαι· ὑπὸ δὲ Αἴτνης κατέργων ἀναρραγέντων, καὶ γλῶ φερομένων, χειμάρρου δίκην. Ariſtides φωνητικῷ. Σμυρναίοις. Ἀκίνδυνον δὲ ἦν, ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ διαλαβοῦσα ἐκάλυψε καὶ διαλαβοῦσα ἠπείρωσε· καὶ πόλεις, αἱ μὲν ὑπὸ χάσματος γῆς ἐκόμισαν, αἱ δὲ ὑπὸ ῥοιμάτων ὑφέρπων τὰ καὶ ἀναπεπταμένων ἠρανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in Μαγνησίᾳ ὑπὸ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaco.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terræ motus urbes, quod ſæculæ maria fraudant, quod regna regnis [illegible] &c. & c.* 40. *Quantæ clades urbem, & orbem decerunt? Leginus Hieramahen.* (leg. Hieramphen ex Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. *c.* 12. & Ammian. *lib.* 17.) *& Delon, [illegible] & Con inſulas multis cum millibus hominum abiiſſe. Sed & mare Corinthium terræ [illegible]bit: & vis undarum Lucaniam Italiæ [illegible] Siciliæ nomen relegavit.* Quibus [illegible] *adv. nationes, l.* 1. *&c.* ubi tamen pepercit [illegible] *los, Delphos* legitur. *Sed & [illegible] inter alia, Inter inſulas nullæ [illegible] mos; & Sibylla non mendax.* Alluſit ad [illegible] illud;

—— καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ φάμαδοι Σάμοι δεῖ. ——

Seneca *nat. quæſt. lib. l.* 1. *Non hominum tantùm, qui brevis & caduca res naſcimur, urbes atque terrarum*

& littora, & ipsum mare in servitutem fati venit. & *l.* 3. *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qui sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaq; mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, *ep.* 91. *Terrarum vix unquam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota oppida everteret. nunquam denique tam infestum ulli exarsit incendium, aut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcherrima opera, quæ singula illustrare urbes singulas possent, una nox stravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, quàm periit, narro.* Mirum, inquam, hoc Senecæ excidisse, vix unquam tam gravem & perniciosum terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; *Asia duodecim urbes simul perdidit.* & in eadem ipsa epistola haud ità multò pòst subjiciat: *Quoties Asiæ; quoties Achaiæ* (ubi forte an, pro *quoties, quot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? quot opida in Syria? quot in Macedonia devorata sunt? Cyprum quoties vastavit hæc clades? quoties in se Paphus corruit? frequenter nobis enunciati sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter quos frequenter ista nunciantur, quota pars omnium sumus?* Idem mox. *Ibid. Omnium istarum civitatum, quæ nunc magnificæ ac nobiles audis, vestigia quoque tempus eradet. Non vides quemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec quicquam extet, ex quo appareat illas saltem fuisse? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atque industriâ posita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ defedere regiones. Operta sunt fluctibus, quæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per quos elucebat; erosit, & quondam altissimos vertices, solatia navigantium ac speculas, in humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vemens [illegible]. Ideò æquo animo ferre debemus urbium excidia. Cuncta omnia exitus manet; sive interna vis flatusque præclusi violentè pondus, sub quo tenebrosus succusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia segregerit, sive flammarum violentia compaginem sui vapore, seve vetustas, à qua nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cœli cruentavit populos, & situs deserta corruperit. enumerare omnium mortes longum est, hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter* [illegible]. Adiici poterant his, ni fabulosa [illegible] quæ de Atlantide insula Plato in [illegible] ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅτε οὖσα τῆς Ἀσίας μείζων, ἦν ἄβατος καὶ ἀνέμβατος πελάγεσι βαθέσιν ἡ χαλαχυσσομένη θάλαττα· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἤπειρος ἐξαίφνης ἠϊόνας ἐξαίφνης ἠϊόνας. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *Memorat & Atlantici maris insulam Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari tantæ magnitudinis, ut ad nationes. l.* 1. *c.* 9. *Vel quam Plato memorat, majorem Asiâ aut Africâ in Atlantico mari tractus.* Rursus, *de Pall. c.* 2. *In Atlantico Libyam aut Asiam adæquans quæritur.* Quanquam & fabulosis istis aliquid etiam veri suberat. Siquidem quæ temporibus illis quasi demersa latebat, novissimis his emersit quodammodo, & in notitiam se dedit, ultra mare Atlanticum, Libyam aut Asiam, ut ille loquitur, adæquans terra, forsan etiam ἄμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusque hujus quantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæ orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqui fidenter licet.

Ἴσ' ἔστω εἰπεῖν, πελάγεσσιν | Ità *lib.* 10. § 19.
Ἔκασον πέρυσιν ὅσσ' ἐφ' ἁλὸς ἔσχεν. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς ἁπλοίας πολλῷ ᾗ δεινότερον, πόλιν ἐποπτεῦσαι. Serv. Sulpitius (quod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, quæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Asiæ rediens, cùm ab Ægina Megaram versus navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus, sinistra Corinthus: quæ opida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta quæ oculos jacent. Cœpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, siquis nostrum interiit aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep.* 8. *Doles quòd dudum florentissima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrisque ipsis. nempe de Bononiensi veniens urbe, à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinam, Rhegium derelinquebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nomine sonans; ad lævam Apennini infulas miseratus, & florentissimorum quondam populorum ossella considerabas, atque affectu relegebas dolenti. sat igitur semirutarum urbium cadavera, terrarumque sub eodem conspectu exposita funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus quidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinquitas maris juxtà cum solo mortuum ivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum ivit.* i. e. mortua est. Alluſit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater *in epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῆσε δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' οὐκέτι· τίς κεν ἐλέγχοι
Ὁππότερον Τηΐων ἄμπλον ἐρημοτέρην;

quod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall. Vivere* autem quod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut quid est aliud *non amplius vivere*, quàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *sepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud

Æneid. l. 2. Inve-

§ 29. Ξένος κόσμῳ | Quia τὸ κόσμιον ξένον ipsi videntur. *infra* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur esse, quæ civitatis, in qua agit, sint solennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaque & Petrus Apostol. *epist.* 1., *c.* 4. *v.* 12. pios persecutionem à mundanis perpessos (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχειν, i.e. *in mundo* atque à mundo, qui ipsos odio habiturus sit, *afflictos fore* Dominus ipse præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaque hac in parte, prout Marcus ibi, non vult Christianos esse ξένους κόσμου. Alioqui ξένοι κόσμου καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inquilini mundi* istius, quoad vitæ rationem & institutum, prædicantur pii omnes, idq; illis laudi ducitur. Autor *ad Heb. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chrysost. in *epist. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐντεῦθεν πράγματα, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι αὐτῆς, ὥσπερ ξένον. vel ut alii, ὥσπερ ξένον.

Φυγὰς | ἀγαπήτης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. lib.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος, *fugitivus vitiosus* quivis.

Τυφλὸς, ὁ κεκαμμένον τῷ νοερῷ ὄμματι | i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Paulus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. sive τῷ νοητῷ. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς ὢν καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Christo usurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Paulo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Ecclesiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. cap.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *supra ad lib.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus est, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι | Autor *de Mund. cap.* 1. Ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, καὶ θείῳ φωτὶ ὄμματι τὰ θεῖα κατιδοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχὸς | Ità de Ecclesiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἑαυτὸν ἑτέρῳ | Vide *lib.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μέ τις βλάψαι θελήσει, ἐγὼ ὑμῖν ποιῶ· εἰ ἄλλον προσμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ ὑμῖν εἰμί. *Si me quis lædere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expecto, qui me juvet; nihil ſum ego.*

Ἀπόσπασμα κόσμου | Ità *l.* 2. § 16. ἀπόσπασμα καὶ οἷον φύραμα τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ εἶπεν τοῦτο, ἃ καὶ σὺ ἔφησας | Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφησε, καὶ σὺ τοῦτο τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι prius dixisset. transitio à numero ad numerum, plurali ad singularem: sicut vice versâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἐκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβουλεύοντες, καὶ μετὰ ἐρασσιμίας, βελτίους ἂν εἶεν ἢ ἀκόντων, οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ. Paulus *ad Cor. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε ἤ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Τμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Salust. in Catilin. *Interea Jerosolymis repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ cum currebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne homines immutarier ex amore, ut non cognoscas eundem esse?

Id. *Cujus maximè mos est consimilis vestrûm, hi se ad vos applicant.*

Plaut. *Pseud.* 3. 2.

Si quo hic gradietur, pariter progredimini.
Manum si prebuerit, pariter porrigite manum.

Usum hujus emblematis, qui & Hebræis familiaris (de quo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Drus. *quæst. l.* 3. *v.* 33.) in distributionibus solennem, monet M. Seneca *Suasor.* 2. qui ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis laudaverat,

——— *stratique per herbam,*
Hic meus est, dixere, dies. ———

Illud, inquit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc versu, tanquam solœcismum, quòd cùm plures induxisset, diceret, Hic meus est dies, non, Dies hic est noster. & in sententia optima aciusabat id quod erat optimum. — nam quasi proverbii loco est; Hic dies meus est. & cùm ad sensum retuleris, no Grammaticorum quidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes simul, sed singuli ex his, Hic meus est dies.* Nec secùs in *Historia* sacra *Reg. lib.* 4. *cap.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Allocuti sunt eum servi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i.e. horum quasi seorsum singuli. Sic hoc loco τοῦτο, i. e. τόπον τῆς συμβαινούσης ἡμέρας. Sed de istis alibi fusiùs disseruimus.

Ἀπόσπασμα πόλεως | Hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπόσπασμα πόλεως. Cas. *qui in civitate seditionem fecit.* Xyl. *frustum à civitate amputatum.* ego malim, quo uno verbo exprimam, insolenti fortàn uti vocabulo, quale & Marci ipsum est, sed analogiâ eâdem, quâ *abscessus*, formato, *abscissum civitatis*, vertere. Ejusmodi autem hominem nunc *membro abscisso*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulso*, *l.* 11. § 8. nunc *civi seditioso*, *l.* 9. § 23. similem pronunciat. Quin & τῆς πόλεως ἀπόσπασμα vocabulum etiam de cive istiusmodi usurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐχ-

δεχο

θεὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἐν μή τις, οἷος Αἰσίων, ἢ Νάξιος, ἢ Καπλίνας, νόσημα καὶ ὄνειδος πόλεως ἐγκρίνητο.

Μιᾶς ἕσης | *Animam* totius *unam* statuebant Stoici, cujus singulæ omnes quasi membra essent. Vide *supr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 6. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ | *Alius sine toga philosophatur.* Xyl. imò, *sine tunica.* Ità Cynici. Salmas. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam simul indutui habebant, haud minùs quàm Romani sub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* sed interulam tantùm. Lucian. in *Cynico dialogo*: Τί ποτε, ὦ ἄνερ, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chrysost. περὶ ἀσκήσεως *orat.* 72. Τίς γὰρ μὴν καπήλους ἑωράκατε ἄνευ τοῦ καπηλείου ἀναζωσαμένους, ἵνα μὴ κωλύοιτο ἐργάζεσθαι καταγελῶντες δ' ἂν τέχνιον, εἰ μὴ ὥσπερ ἐρασθέντες ἦσαν, ὡς οἰκείᾳ τῷ σχήματι τῇ ἐργασίᾳ, ἣν μεταχειρίζονται, ἐπεσθαί τινα ἰδιωτικὰ ἀκίνητα ἐν ἱματίῳ, καίπερ τὸν κιθαρῳδὸν καὶ τὸν ῥήτορα, οὐκ οἶδ' ὅτι τοῦτο ποιοῦντας ἄγαν, ἀλλὰ σιγῇ παρέρχεσθαι· ἀλλ' ἐρίσαντες, καὶ ἐφελκύσαντες, καὶ ἅμα καταγελάσαντες, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ εἶπόν τι ἐπαχθὲς ἐπιλαβόμενοι· καὶ ταῦτα οἶδ' ὅτι, ἅτε πρὸς ἀνθρώπους φιλοσόφους ζωντὰς ὄντας καὶ σοφοὺς, καὶ ὅπου τινὰ ἀποδεδειγμένον. *Philosophis,* inquit, *consuetus hic habitus*; Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis caussa pallii duplicandi, quòd sine tunicis essent. Unde Diogenem tunicam petentem jussit Antisthenes, πῆξαι δυσμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 49. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸν τρίβωνα φαίνεται, ὅπου τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antisthene Laërtius; τὸ ἱμάτιον ἐχρῆτο μόνον· quod scil. *tunicam non haberet.* idémq; de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῶνται· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qui Cynismum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμοδότου τόδε λάσμα τὸ πάντοφον· εἴτις ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πεινάτω, δεὶς τὸ χιτωνάριον·

Hermodoti sapientis dogma hoc: si defuerit cui æs, posità tunicâ, nè amplius esuriat.

hoc est, si quis esurit, & viam reperire vult, quâ non amplius esuriat, depositâ tunicâ habitum Cynici capessat. perperam viri docti δεὶς χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

— *& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ distantia. —

quia Stoici tunicas, ut reliqui philosophi, & Græci omnes gestabant, quibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmas. & *ad Marci* nostri *vitam* à Capitolino delineatam. quæ non advertit vir doctissimus Jo. Cameron in *præfect. ad Matth. cap.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio distâsse.* à Satyrici *Scholiaste* forsan *Vetere* deceptus, qui *Cynicos pallio usos* negat. *pallium* enim utrique Sectæ amictus ex æquo communis erat. Quin & Romanos priscos ἀχίτωνας egisse, autor est Gellius *lib.* 7. *c.* 12. *Viri,* inquit, *Romani primò sine tunicis togâ solâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου | Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεστι δὲ καὶ ἡμᾶς πολιτεύμενον καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Quin & è nostris quidam de *librorum supellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturásq; eodem comprehensas *librorum* vicem abundè sibi supplere respondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῶν γεγονότων καὶ πάρεστιν, ὅτε βούλομαι, τοῦ λόγου ἀναγιγνώσκειν τὰ θεῖα. *Natura,* inquit, *rerum mihi liber est; in quo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii scripto Nicephorus Callisti *l.* 11. *c.* 43. Eum autem qui hoc dixerat, Antonium is *Justum* appellat, quem alii cum Sozomene *Magnum*: qui & *hist. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐκ ἤπίστατο, οὐδὲ ἐδιώκαζεν· ἀλλὰ νοῦν ἀγαθὸν, ὡς οὐδεὶς ἕτερος τῶν γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τούτων εὑρετὴν ἐπήνεσεν. *literas nec norat, nec suspiciebat: Sed mentem bonam, tanquam eis antiquiorem, ipsámque earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλος ἕτος | Malim, ἄλλος τις. *alius quispiam.* Ità Demosth. *adv. Midiam*: ἄλλος τις ἀναβὰς, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἕτερος.

Ἡμίγυμνος | De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac feminudi pectoris inverecunda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympos.* Ἐς τέλαρος καθαλὼν ἑαυτὸν, ἔκειτο ἡμίγυμνος. Senec. *epist.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo feminudo loquor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, quæ dicit Demetrius noster, cùm illum vidi nudum, quantò minus quàm stramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, sed testis est.* De Christianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras despiciunt ipsi feminudi.* Cæterùm peculiari quâdam ratione *Cynici feminudi*; nimirum, *quia* (Cl. Salmasii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de sub dextro humero super sinistrum rejiciebant; & sic excluso dextro, obvelato sinistro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroque humero simplex sederet.* Ammianus *in Cynicum antholog. lib.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ὦμιον ἔξω. indè ἐξωμὶς vestis, quâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypothes. lib.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀπὸ ἐξωμίδος φαίνει ἡμεῖς δ' ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίαι. Lucian. βίον πωλοῦσι, de Cynico, ἕτις, ὁ τὴν πήραν ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας. fruſtra est vir Cl. H. Stephanus, quum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&

& de Cynicis Tatian. *cap.* 41. Θαττον ἂν ὅμων ἐξαιτηθῆν. quem *nudum* ſcil. & *excertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρ᾽ ὡς οὐκ ἔχω | Hoc vult. nihil impedire, quo minùs quiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det Philoſophiæ, in eâque perſiſtat. Sen. *ep.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. c.* 11. § 1. Ἐὰν παρελθὼν λέγῃς, ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα τί τούτοις διαλογισμῷ· ἐὰν δὲ ἀπὸ τούτου ἄρξῃ, ἐγὼ οὐκ ἔχω διατροφάς. πρέπον γὰρ ἦν ἀπορεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις παρασκευάσμασιν.

Τροφὰς τὰς ἐκ παιδεύματων | *Educationis bonæ inſtructionisque alimenta.* Cæl. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ πηλίον ὁ ἱμᾶς, φησὶν | Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *lib.* 8. uſurpatus.

Ἐφθὸς πής, ἢν ἴμαντος ἴδῃς πτέρναν.

Straton. Ἄριστ. Quod Cicero *Thuſcul. I.* 1.

Quam quiſque norit artem, in ea ſe exerceat. Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Quam ſcit uterque, libens cenſebo, exerceat artem. Apoſtolus ipſe *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ θεῷ.

Τοῦτο περιπατείτω | Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eiſve te intermiſceas. quod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. Apelles ſutorem, quem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóq; animo pridiè audierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem ſtomachatus eſt, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* quod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

——*ſed te, mihi crede, memento*
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad Proverbium: *intra pelliculam ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori de re Muſica ſecum diſceptanti, ὁ σκυτέως αὐτῷ, ἔφη, ὅτι ἀνώτερον τῆς σφυρᾶς λέγει. *parum ſe facere, quid ille dicat, cùm ſupra talum loquatur.* Athen. *l.* 8. nam quod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra malleum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emend. l.* 10. *c.* 2. Quin & idem Ptolemæo de re cithariſtica litem ſtudenti, Ἐτέρου δεῖ, ὦ βασιλεῦ, σκήπτρου, ἕτερον δὲ πλήκτρου. *Aliud eſt*, inquit, *ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo nullico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato, de pictura diſſerenti; Ὅρα τὰ παιδάρια τῶν τὴν μολίβδην τρίβοντα; ἀπὸ τούτων τὴν ὄψιν ἐκπλήττει, ἢ τὸν πάντων ἄλλων χαλκὸν, ἢ τὸν λίθον τὸν Νάξιον τὸν μαρμαρυγὰς, ἢ τὸν ἐλέφαντα. ἀφεστᾶσι γὰρ ἐκείνων ἐν τῇ τέχνῃ μακρὰν ἀπολείπουσι. admonuit nempe *derijſſe illum pueros, qui colores terebant.* Sed & Baſilius Ceſar, Mauritii Tiberii Conſtantini filius, Theodoſio Mommoſtheni Valentis imperatoris culinario, qui ſe in re Theologica, ſed imperitè barbarè, ſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐπὶ τοῦτο ἐγὼ ἐλήλυθα. *Etiam Demoſthenes ad literarum vidimus.* ampliúſq; ſuccenſuit. Τὰς ἐξ ἀμφοῖν ἀφορμὰς φερούσας. *Solæ imitatio & ſtudium, bonæ indolis. Tum eſt pulcherrimum conſiliorum, neque enim dogmata poteſt audire divina, quibus opletus gerit.* Narrat Theodoret. l. 4. c. 19. Nec ſupprimi dignum illud ſtri medicinæ nomine celeberrimi, dicus quidam inſignis in convivio medica jactantiùs paulò ſe efferenti, pellaret, quæreretq; inter alia, quonam opere dictum quoddam inveniretur, *decimo tertio Henrici octavi*; alludens ad ſtris ſolennem legum capita citandi quam jure ſuo contentum, in re, neutiquam opportuerit. Pindarus apud Plut. *de*

Currum equis, atque

Optat ephippia bos piger,

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

——*nec quiſquam*

Aut ratio dederit, aut

Contentus vivit

Idem *Serm. l.* 1.

Cui placet alterius,

Idem *ep.* 14. In hoc quod nunc mus, negotio, id cum primùm uſu net. *l.* 2. *ep.* 1.

Novem agere annos

Non audet, niſi

Promittunt medici

Scribimus indocti

Atqui ut Plut.

λὰ δεῖ τὸν Πλούτ

ηλαύνειν. ἀπὸ

ἄλλου ἄλλον ἕν

πλὴν φόνου. Vide

Πρὸς τοὺς

Θεοῖς τοῖς

crates

chirr. cap. xlv. & *differt. l.*

τούτῳ τῶν θεῶν φίλον,

noſter; *Faciat me Dominus*

Reg. hiſt. l. 2. *c.* 15.

ſim pia inſtitutione

Devolve ſuper

Pſal. 37.

Psal. 55. *vers.* 22. השלך על-יהוה *Rejice ad Deum munus tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c.* 16. *v.* 3. גול אל-יהוה מעשיך *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apost. *ep.* 1. *cap.* 5. *vers.* 7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad* § 34. Sed & Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346. *ad l.* 5. § 7.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς | Phrasis Marco familiaris, ità *supr. l.* 3. § 4. ἀπαυτόμολον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὸ συμβαῖνον ἅπαν. & *l.* 12. § 29. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὸ δίκαια ποιεῖν, καὶ ταληθῆ λέγειν. & *l.* 2. § 3. ἀπὸ καρδίας εὐχάριστον. Quod idem in sacra pagina toties occurrit. *Deut. cap.* 6. *Vers.* 5. *Diliges Dominum Deum tuum* ובכל-לבבך ובכל-נפשך. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c.* 10. *v.* 27. & Marc. *c.* 12. *v.* 30. At Matth. *Ev. c.* 22. *v.* 37. Ebraïsans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Τὸν μισθὸν ἢ μισθός | Annot. Lugd. *μισθίνqhorum*, quæso?

Τῶν ἐναντίων, μήτε δίκαιον | Neque præter jus fas [illegible] opprimendo, neq; præter decorem [illegible] vivendo. Illud Apost. *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 5. Τὸ μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεὸν αὐτοῦ. Istud idem *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 23. Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atque hoc forsan fuerit, quod Marcus voluit verbis illis, *l.* 5. §. 28. ὅτι τεθνήξῃ, ὅτι πύθῃ. Laxiùs *tyranni* nomine abusus Seneca *ep.* 114. *Animus noster modò rex est, modò tyrannus. rex, cùm honestè exigitur, salutem sibi commissi corporis curat, quæ nihil imperat turpe, nihil sordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus est; transit in nomen detestabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim observetur, [illegible] Marcus posuit, *tyrannicè* [illegible] *effantur*, in eisdem personis [illegible] reprehendi. De [illegible] Judas Apost. *epist. v.* 16. Τὸ στόμα [illegible]. Θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας. De sui temporis Episcopis Ilidor. [illegible] Ὡς τὰ πολλά, ἢ μὲν ἀρχικοί, [illegible] μὲν ἐπιδεικτικοί, τοῖς δὲ [illegible] τοῖς δὲ [illegible] τοῖς δ' ἀνοητοτέροις ἀφοβότατοι δὲ ὑπὸ τούτων. De Carthaginensibus [illegible] *præcept. polit.* Καρχηδόνιοι δίκαιοι πρὸς ἀρχικοὺς, βαρεῖς πρὸς ὑπηκόους, ἀγαθοὶ φύσει, ἀγελαιότατοι ἐν ὀργαῖς. De [illegible] aulicis, Livius *hist. l.* 45. *Servire regibus, aliis superbè imperare assueti.* Et de [illegible] *l.* 24. *Hæc natura multitudinis est; aut superbè dominatur, aut*

illa Senecæ expostulatio, *de benef. lib.* 3. *c.* 28. *Servum tu quemquam vocas, libidinis & gulæ servum, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à servo tuo posse dari, cui osculum alieni servi beneficium est? quæ est tanta animi discordia? eodem tempore servos despicis, & colis; imperiosus intra limen, atque impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, quàm contemnens. neque enim ulli magis abjiciunt animos, quàm qui improbè tollunt; nulliusque ad contumelias paratiores, quàm qui contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità quod Peripateticus quidam apud Procop. *in inditis.* Τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὅσα ἐν ἐσθῆτι τῇ μίξει. quod & Marcus ipse monuisse videtur. *l.* 11. § 14.

§ 32. Ταῦτα πάντα | forsan ταὐτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem quæ nunc vides.* Vide *ad l.* 2. § 14.

Αὐθαδιζομένους | *Jactabundos.* Caf. hoc est, ἀλαζονευομένους. *præfractos se gessisse.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν πᾶσι ἐυχομένους | *Mori optantes.* Caf. quod Joannes *Apoc. c.* 9. *v.* 6. ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦντας dixit. & Xyl. *votis mortem vocâsse.* Verùm aliud, opinor, Marcus voluit. *aliorum mortem voto*, sive *prece expetentes.* quod, optione datâ, non petivisse Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l.* 2. *c.* 1. *v.* 11.

Οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ | Idem argumentum tractat, *l.* 8. § 25. & 31. Vide & *supr.* § 3. & *l.* 7. § 58. & *infr.* § 33.

Ἐπιγεγραφὰς χρόνων | *Periodos.* Caf. ἐπιγεγραφὰς. Malim, *signaturas*, sive *signationes*, eo sensu, quo Tacitus an Fabius *de causs. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, quos vocetis antiquos, quam oratorum ætatem signatione istâ determinetis:* ut ἐπιγεγραμμαὶ χρόνων, sint *tempora* regis alicujus imperio, aut ejusmodi notâ aliquâ insigniore *designata.*

Κατεσταδίευσε | *Cùm ad summum contendissent.* Xyl. *Cùm hoc aut illud enixè contendissent.* Caf. optimè. Vide *supr.* § 3. μηδὲ κατεσταδιεύσῃ.

Ἔπνευσεν, καὶ ἀπελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα | quod Psaltes *Psal.* 146. *v.* 4. *Abscedit spiritus; ad pulverem suum redit:* eo ipso die intercidunt omnia cogitata ejus.

Κατὰ ἀνωμαλίας | Vide *lib.* 2. § 2. *supra* § 3. μὲ ἀπὸ.

Ἀφέσεως | ità *supra* § 19. πάσης δὲ ἀκριβῶς τῶν φυσικῶν δόσιν.

Ἡ ἐπιστροφὴ καθ' ἑαυτὴν ἀρέσκει | Ἐπιστροφὴ hîc Marco, quòd ἐπιστροφὴ Epicteto *dissert. l.* 4. *c.* 12. Τί ἐγὼ διατρίβω τῷ ἐπιστρόφῳ φυλάττειν; σήμερον πεῖσαι θέλω. τί ἔστι; ἐὰν δεῖ ἐπιστρέφεσθαι; ἔστω. τί ἐστι κωλύει ἐπιστρέφεσθαι; μὴ γὰρ ἐξαιρεῖταί τι μέρος τῆς βίου, ἐφ' ὃ οὐ διατείνει τὸ ἐπιστρέφειν. Saltem ἐπιστροφὴ illa jugis, via est ad ἐπιστροφὴν talem qualem Marcus hîc præscribit, præstandam; quâ nimirum post seriam rei cujusq; consideration[illegible] ad fedulam debitámque

ſimq; pro rei natura & dignitate circa eam ſe gerendi curam animus accingitur. Vide ad ſequentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Quod autem σεμνολογίαν διλωσιν Epictetus, id σωφροσύνης ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Heſychius noſter *in aſcetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμφωνίαν | i. e. pro rerum, circa quas verſatur, & in quibus exercetur, naturâ locóq; ſe gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἄλλα μήν τι τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομαι. Hoc eſt, quod Lucilius, referente Lactantio *inſtitut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, eſt pretium perſolvere verum
Quicis ni verſamur, quicis vivimu', rebu' poteſſe.
Virtus eſt homini, ſcire id, quod quæque habeat res:
Virtus, quærendæ rei finem ſcire modúmque:
Virtus, divitiis, pretium perſolvere poſſe:
Virtus, id dare, quod reipſa debetur honori.

Senec. *epiſt.* 89. *Philoſophiæ moralis pars prima eſt, inſpectio ſuum cuique diſtribuens, & æſtimans quanto quidque dignum ſit, maximè utilis. quid enim eſt tam neceſſarium, quàm pretia rebus imponere? ſecunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim eſt, ut quanti quidque ſit, judices: ſecundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus iſtis tibi ipſi conſentias. tunc enim vita ſibi concors eſt. ubi actio non deſtituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remiſſus acrior, prout illa digna eſt peti.*

Οὐκ ἀποδυσωπήσεις | *Non ægrè feres, animo concides.* Sic *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσωπήσῃν.

Ἐὰν μὴ ὀλίγῳ πλέον ἢ σεσῶκε δῷ τὰ ἐλάσσω καλαίνῃ | *Si non pluris quàm par eſt, rem ullam feceris; vel plus quam dignum eſt, in ea ſtudii poſueris.*

§ 33. Αἱ παλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν | Malè accepit iſta Xyland. cùm vertit. *Uſitata quondam vocabula, nunc interpretationis loco ſunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Δύναγκα ἢ ἐδέν, ἢ βαρβάρε λέξεως ἑρμηνευτὰς γίνεθαι, ἢ τῆς κατ' γλῶσσαν σεσυνηθείσης, ὁμοίως ἅσης ἀσυνήθους ἡμῖν. Et, *Qui gloſſemata interpretati ſunt:* inquit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *gloſſario Hippocratico*, ità enim potiùs quàm *lexico* dixerim, cùm in ipſo limine ipſe Τὼ λέξιν à *gloſſa* diſtinguat: Ὅσα τοίνυν ἤδη ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς παλαι χρόνοις ὡς συνήθη, τωὶ δ' ὑκέτι ὄντι, γλώτταις καλῶσι. Fabius etiam *inſtitut. lib.* 1. *c.* 14. *Gloſſemata, voces minus uſitatas; gloſſas, linguam ſecretiorem, interpretatur.* Dionyſius Halicarn. *de compoſ. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητικὴ, γλωσσημάτων τε καὶ ξένων καὶ τροπικῶν καὶ πεποιημένων, οἷς ἥδιστα τὰ ποίησις. Idemq; in Thucydidis hiſtoria obſervat quædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ ξυνείναι τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Iſid. & Oſirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν ἅπ' ὀνομάτων τὸ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυεία τοῖς μεταμψίοις ἐν τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μάχεται τῷ φθεγμάτι καὶ ξενιδίοις παρ' ἑτέροις, ὃν ἔνια τῷ ποικίλῳ ἀνακαλυμμένῳ διαλλάττειν εἰς βαρβαρίζουσαν, οἱ γλώτταις τὰς τοιαύτας σεσαγορεύσεις. Hoc ideò Plut. quia γλῶσσαν τῷ ἀπηρχαιωμένῳ διάλεκτον dixere, ut Euſtath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλήφθας ἅσας τὰς βαρβάρων φωνάς, Clem. *Strom. l.* 1. quas à *dialectis* idem ibidem diſterminat. Atque hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apoſtolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *linguâ barbarâ & peregrinâ*, ideóque minùs intellectâ. cui ea de cauſſa ſilentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής, *ſi non interpres adfuerit. Gloſſematis* autem vox ὀπτὴ non ex nullo Græco ſcriptore afferri Hen. Stephanus obſerit, apud noſtrum hoc loco, nec ſemel uſurpata reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad noſtri mentem & à rebus & perſonis ad ſermones ac verba à verbis ac ſermonibus ad perſonas réſque tranſmentatus. quemadmodum Marcus hîc ἀντιμεταλαμβάνει.

Ut ſylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu, florent modò nata vigentque.
Debemur morti nos noſtráque: ſive repoſcit
Terrâ Neptunus, claſſes aquilonibus arctis
Regis opus; ſterilíſque diu palus aptáque remis
Vicinas urbes alit, & grave ſentit aratrum.
Seu curſum mutavit iniquum frugibùs amnis,
Doctus iter melius. mortalia fœdera perihunt.
Necdum ſermonum ſtet honos & gratia ſancta.
Multa renaſcentur, quæ nunc cecidere, cadentque
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loquendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάτωνος | De quo videndus Livius *l.* 3. & Plutarch. qui *vitam* illius conſcripſit.

Καίσων | Cæſonis nomine inſignes plures deterunt. è quibus Cæſo Fabius, de quo Liv. *ille vir ipſe Conſul rempúb. ſuſtinuit*; & Quintius, legis Agrariæ, prout ait ille, promulgator; de quo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus populáreſque procellas ſuſtinebat.* Dictus à cæſo matris utero, quæ ſectâ ita enixa tradunt. Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. *nomin.* Unde & Cæſaris nomen ortum ſunt qui opinentur, vid. Æl. Spartian. & Serv. *in Æn.* τὸ. alius tamen in alia

Οὐβλιανὸς | Sævitiâ atque immanitate præ cæteris hoc nomine Volef. Meſſala (ex Tacit. *l.* 3.) de quo Seneca *de ira l.* 3. *Sus unper ſub Dio Auguſto proconſul Aſiæ CCC unâ die ſecuri percuſſiſſet, intrepidus ſteterat, & ſevera vultu ſuperbo, quaſi magnificum quid ac memorandum feciſſet, Græcè proclamavit; Ὅτου τοιοῦτον?*

Quid

Quid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοννάτος | Λεονάτος Suidæ; qui Philippo Macedoni ſanguine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coæraneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέρογκον, cum *ingenio tumido admodum* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qui unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qui ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qui & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, ſive *Leonnatus*, ut Marco hic, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίπλα | Vide *ſupr.* § 19.

Μυδάλη | Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, quâ ea in ἄδηλον, μυδηρὸν & ἐφεκτὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελὴς λήθη κατέσχεσεν | *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑπερφυὴς λήθη. Alluſit interim ὥσπερ τῶν νεκρῶν σωμάτων κατέχεται, tanquam memoria ipſorum, ſicut corpora, quæ terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eâdem interciderat. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Ἄϊσον, ἄπυστον | Adſpexit Telemachi verba apud Homer. *Odyſſ. α'. v.* 243. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil quicquam à quoquam reſciſcere poterat;

Οἴχεται ἔνθεν ἄπυστος. —

Ubi Euſtath. τοῦτ' ἔστιν ἀφανὴς ἀφανῆ σημαίνει· οὐδὲ ἔστιν ὃς μανθάνει τις, ὅτι αὐτὸς ἰδὼν, ἢ ἀκούσας ἀπὸ πίστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί γὰρ ἐν ὄντι ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν. | Idem *vanum* hic à Marco dici Caſaub. *ad Perſ. Sat.* 1. quod eſt à Solomone antiquitus dictum

הבל הבלים הכל הבל

Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. quo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & incaſſum & concluſit. contendit autem Caſaubonus & cum exordio Perſiano illo,

O curas hominum! o quantum eſt in rebus inane!

Solomonis verò prior David a patre ejuſdem de homine id Adamo proaſti Abeliſque ſecundo geniti nomina, illudens; אדם מהבל דמה *Adam ab halitu ſimilis*, id eſt, *homo vanitati... Pſal.* 144. *v.* 4. אדם כהבל ימיו כצל עובר *v.* 6. כל-הבל כל-אדם *Totus Adam vanitas*. id eſt, *quivis homo totum vanitas*. ὅλος ἄνθρωπος τὸ σύμπαν ματαιότης ἐστὶ καὶ οὐδέν. Poterat etiam Marco noſtro vertere, ὅλος κενὸς ὁ ἄνθρωπος. Volaudet verò, quem & Marcus ſequutus eſt, ita ita eſt interpretatus; *Quanquam quid eſt omnino cujus ſit memoria ſempiterna? omnia fumus & nihilo.* tanquam Marci dictum iſtud ei geminum eſſet, quod Solomon idem habet, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11. *Neque præteritorum eſt memoria, neque futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem neuter aſſecutus videtur. Neq; enim aut rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tantùm quæ in futura claritate deprehenditur: Siquidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐζήτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, quam ſupra tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmq; ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen quiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἔν ὄζει, φησὶ, δεῖ ὃ δεῖ σπεύδω εἰσφέρεσθαι; ἐν τοῦτο | quare ἐν τοῦτο; quia τοῦτο μόνον ὄζει τὸ παραπέμπειν ἀνάμνησον. *l.* 2. § 17. quia ἐν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον | Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνωσιμον | Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranquill. cap.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, nequid ex his quæ eveniunt, ſubitum ſit. quicquid enim fieri poteſt, quaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus molliet. qui ad parata expectantéſque nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus* [*ſperantibus* f.] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in quàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens præter limen immaturas exequias fax cereuſque præceſſit: ſæpe altius ruentis ædificii fragor ſonuit: multos ex his quos forum, curia, ſermo meum contraxerat, nox abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliquándo ad me pericula acceſſiſſe, quæ circa me ſemper erraverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης καὶ πυγῆς ῥέων | Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Piè admodum Charidemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔστω γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ· καὶ ἡ μηδὲν ἂν ἐκείνῳ γεγονέναι καλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσχερῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σεαυτὸν τῷ κλωθοῖ συνεπλέξω | Vide Cleanthis votum *ad l.* 8. § 4. Epicteti *ad l.* 7. § 41. Sen. *epiſt.* 37. *Quod maximum vinculum ad bonam mentem promiſiſti virum bonum... Sacramento rogatus es, eadem honeſtiſſimi hujus, & illius turpiſſimi autoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróque necari. Ab illis qui manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, quæ per ſanguinem reddant, cavetur ut iſta vel inviti patiantur: à te ut volens libénſque patiaris.* & *epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſequatur, huic pareat. optimum eſt pati quod emendare non poſſis; & Deum, quo autore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles est qui imperatorem gemens sequitur. Paratos nos inveniat atque impigros fatum. hic est magnus animus, qui se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qui oblustatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, quàm se. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo parcat; & quicquid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impenduntur, impenduntur, & volentes quidem. non trahuntur à fortuna: sequuntur illam, & æquant gradus. si scissent,* 01 *antecessissent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis queri possem, quòd non antè mihi voluntatem vestram notam feceritis. prior enim ad illa veniissem, ad quæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis justuli. Vultis aliquam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? quid ni? nullam moram faciam, quò minùs recipiatis, quod dedistis. à volente feretis, quicquid petieritis. quid ergò est? maluissem offerre, quàm tradere.* 20 *quid opus fuit auferre? accipere potuistis. Sed ne nunc quidem auferetis: quia nihil eripitur, nisi retinenti: [* reniteuti. f.] nihil cogor, nihil patior invitus: ego servio deo, sed assentio.* Idem *epist.* 61. *Da operam, ne quid unquam invitus faciae. quicquid necesse est, futurum est. repugnanti, non volenti necessitas est, in volente necessitas non est. Ita dico, qui superia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit. facere quod nolit. Non qui jussus aliquid facit, miser est, sed qui invitus facit. Animum componamus, ut quicquid res exigit, id velimus.* Et *epist.* 54. *Nihil* 30 *invitus facit sapiens. necessitatem effugit, quia vult quod ipsa coactura est.* Itaq; quod Periander apud Ausonium:

Faxis, ut libeat quod est necesse.

&

— velis, quodcunque nolle est, sit.

sed & plenius Martialis *l.* 10. *ep.* 47.

Quod sis esse velis, nihilque malis.

Παρέχειν αὐτοῦς] Videsis 3. § 4. & § 11. & *supr.* § 29. & *l.* 10. § 14, 21. Senec. *de provident. c.* 5. *Quid est boni viri? præbere se fato.* Quin & pio admodum, & supra quod ab Ethnico sperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 53. Ἀεὶ σπουδὴ εἰς τὸ καλῶς τελεῖσθαι τὸ πρὸς τὸν θεόν· ἢ ὅπου μὲν τοῖς μυστηρίοις, ἢ ἐκκλησίαις ἐκοινώνησας, ὡς ἐν τοῖς δείγμασι τοῖς παρεγγυήσεσι. & disertè *lib.* 2. § 17. [illegible] quod Marcus λαλῶν *l.* [illegible] quia [illegible] Senec. *quæst. nat. l.* [illegible] *causa causarum.* [illegible] *quidem & fatum si dixeris, non errabis: nam quid fatum nihil aliud sit, quàm series implexa causarum, ille est prima omnium causa, ex qua* [illegible] Idem rursus *de provid. c.* 5. *Ille ipse rector ac rector scripsit quidem fata, sed semper paret, semel jussit.* Quæ dicta notat [illegible] pinione, quâ censebant Jovem [illegible] Fatur, & est fatum) Parcas autem [illegible] scribas ejus, ipsius decreta in [illegible] *nat. quæst. lib.* 2. *c.* 35. *Ordinem* [illegible] *series rotat, cujus hæc prima lex est.* Epictetus idem apud Stob. [illegible] Ζήτει τὸ τὰ γεγονόμενα γίγνεσθαι, [illegible] θέλε, ὡς τὰ γεγόμενα γίγνεται, [illegible] enim legendum, pro eo quod codices [illegible] perperam nullóque sensu, unde & in [illegible] prorsus, εὐρήσεις. atque inde etiam co[illegible] ceti codices impressi, qui [illegible] us hæc decerpsit, exhibent etiam [illegible] scripturam saltem, εὑρήσεις, [illegible] τὰ ἀναγόμενα, quod *supra* positum [illegible] nem confirmant Laertii illa *l.* 7. [illegible] αὐτὸ γένο τῷ τῶ ὠφελίμων [illegible] βίω. ὅταν πάντα μεθίπτω τὰ [illegible] παρ' ἐμὲ δείμων τῶ τῶ [illegible] λιον. Idem Epictetus δεῖ [illegible] ἡ πόσιν ἢ θέλεν ἐκπλεῦσαι [illegible] θέλειν. ἐκπλεῖ πάντα χάριν [illegible] θέλει τι; κἀγὼ θέλω. [illegible] ἐπ τι κωλύσει θελ[illegible] ἢ ἀναγκάσει; ἢ μᾶλλον [illegible] ἰρίσκω ἐγὼ ἔσται, ὅτι ἐὰν [illegible] τις ἔσωθεν, ἀλλὰ τῶν [illegible] γενήσεται; ἐν ἢ τῶ [illegible] λη, [illegible] πᾶν [illegible] καλῶν τῶν [illegible] & *l.* 1. c. 12. Πῶς οὖν ἐναντίον [illegible] θεῶ; πῶς ἀνεμπόδιστον τὸ [illegible] ἂν θελήσω ἐκβῆναι, ἐκβαίνω [illegible] πάντα πᾶσι ἐκ[illegible] κωλύσει τὸ ἐκβῆναι [illegible] πόσιν πᾶσι ἐκ[illegible] Caligul. τῶ ὑπατικῶν [illegible] προῖκα τὸν θάνατον, ἐπ[illegible] ἀπολογοῦμαι πρὸς αὐτὸν [illegible] ἔπηρα δόξαντα χρῆναι [illegible]

γένεται. πῶς ἢ γένεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ Διὸς νόος. Hinc Thymœridas apud Jamblichum in vit. Pythag. comico, qui discedenti tanquam fausta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βάλει, παρὰ Διὸς ἄνωθεν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, quæcunque velis.* regessit, σύφημι· ἀλλὰ βουλοίμην μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ Διὸς ἄνωθεν γένηται. *Bona verba, quæso. Velim ipse potius, quæcunque dii dederint.* Hoc est quod Rufus Thrasea in Epicteti *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐ θέλεις μελετᾶν ἀρεσκὸς τῷ δεδωκότι; *Non vis discere in eo quod est tibi datum; acquiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, 1 *Reg. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 17. Κύριος αὐτός· τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l.* 2. *c.* 10. *v.* 12. Jonathas Liberator; Κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus quod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 60. Ὡς δὲ ἐὰν τὸ θέλημα τοῦ οὐρανοῦ, ἕτω ποιήσει. *Ea ut Deus pater ipse voluerit.* Siquidem cælum ibi pro Deo, sicut Matth. *c.* 21. *v.* 25. & Luc. *c.* 15. 21. Pii filii, *Act. c.* 21. *v.* 14. Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γενέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominum Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c.* 6. *v.* 10. Luc. *c.* 11. *v.* 2. sic & ipse Patrem rogans, Matth. *c.* 26. *v.* 39. & Marc. *c.* 14. Οὐ τὸ ἐμὸν θέλω ἀλλὰ ὃ σύ. *Non quod ego volo, sed quod tu vis, fiat.* Epictet. (Simplic. in Epictet. *enchirid.* Epict. *consol. l.* 2. *c.* 1.) *utrum æquum sit, ut ipse divinæ conformando subjiciat voluntati.* Sed & Seneca, sed ut ipsa ratio quid est, naturali, locutus; *de vit. beat. c.* 15. Ita natura judicat, *te naturæ, an tibi* [illegible] Quemadmodum Epictetus *dissert. l.* 4. *c.* 1. Τὸ μυθιδιον χρεῖττον γὰρ ἢ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. *c.* 5. Ἀεὶ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. *c.* 16. Τί θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δὲν τὸ ἐμὸν θέλειν; Augustinus item *Retract. l.* 1. *c.* 9. *Retractat est enim quicquid Domino placet. Quod illa ergo culpandi sumus, aliquid facere vel finere existimando, quod Deus non vult? Usque ad finem. Epist. ep.* 54. *Placeat homini, Deo placeat. Sic enim homo ab humanis in divina voluntati, humana voluntas divinæ. Aug. in Joan. tract.* 52. Vide & [illegible] & συγκλῶσαι καὶ συμμῦσαι, *claudere & occludere*; tractum à fabulatoribus. Sic *infr.* § 40. Οἷα πρὸς ἢ [illegible] *dissert. l.* 1. *c.* 12. [illegible] ἀνθρώπου; [illegible] ἀνθρώπους; ὦ [illegible] ἄνθρωπε; ὦ ἄνθρωπε; ὦ χάλκεον [illegible] ἀνθρώπου; ἀγαθὸν πρᾶγμα ἢ ἀνθρωπος ἢ Διὸς διατεταγμένος, ἃ ἐπιτάττει Μοῖρα πρεσβυτέρα καὶ ἐπιλοιπωτέρα καὶ τῷ γένει θειοτέρα καὶ διέταξεν; Vide *l.* 3. § 11. & *supr.* § 26.

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον | Ita *l.* 9. § 14. Πάντα ἐφήμερα. Verùm istic de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l.* 2. ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ ξύμπαντα ὁμοίως. Vide & *l.* 8. § 25. Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de quo Aristot. *l.* 5. *c.* 19. Περὶ τὸν Ὑπάνιν ποταμὸν ζῷον πτερωτὸν, τετράπτερον ζῇ καὶ πέτεται μέχρι δείλης. καλαφιεργμένης δὲ τῆς ἡλίου ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυσωδίᾳ ἀποθνήσκει, βίον ἡμέρας μιᾶς· διὸ καὶ ἐφήμερα ἐκλήθη. Et Ælian. *l.* 2. *c.* 4. qui & vini faecibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ἅττα κέκληται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μέτρου τοῦ χρόνου τὸν βίον. Plin. *l.* 11. *c.* 36. *Ad Hypanim Ponti fluvium volucre quadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l.* 1. *Ex bestiolis quæ unum diem vivunt, quæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; quæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, quâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ ἡμῖν ζώων ἐνίων, ἃ τὴν ἰσορροπίαν, ἀεὶ τὸν πόνον κυβεύοντα, τῷ ζωῷ ἔχειν ἡμερησίαν, ἔνιον μὲν ἑπτώδιον, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δὲ γηρῶντα, καὶ τελευτῶντα τὸ ζῆν, ἐπὶ κακείνων ἴσως ἂν τὰ καθ' ἡμᾶς πάθοις, εἴτε ψυχή τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκείνοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δὴ καὶ γ' ἂν σωφρονοῦσιν· ὥστε τὸ σεσῆν μίνης τῆς ἡμέρας ἐκλείπουσα ὥρινες παρέχειν καὶ δύκρυα, τὰ δ' ἡμερδιεύοντα πάντως ἂν εὐθυμαινίζειν. Indè ad hominem translatum; Eustath. ad illud *Odyss.* φ. *v.* 85.

Νήποι, ἀγχειῶται, ἐφημέρια φρονέοντες·
Καλὸν ἐφήμερος ζωὴν μίαν μόνον ἡμέραν ζῶσθαι. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ὅλη ἀνθρώπου. Ita Silenus apud Aristotelem in *Eudemo*, referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονος ἐπιτάφιον καὶ πόλης χαλεπῆς ἐφημέρου ἀνάγκη. Cæsæ Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφήμερος simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἢ δὲ οὐ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἐκφυγεῖς ἀφραδίων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοὶ βροτοὶ. & quod amplius est, ἀνητοὶ βροτοί. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* ille Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ φήμερε;
——quid me vocas, homo?

in illis, Ὦ πλὰξ ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *serm.* 2. *tit.* 96. Τὸ ζῶν ἔοικε φρουρᾷ ἐφημέρῳ. τὸ τε μάχας τὸν βίον ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. rerum genus humanum, quia βραχύβιον καὶ ὀλιγο-

ὀχρέινιον, ob vitæ brevitatem; quasi animalculi illius instar, unius tantùm diei sint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερόβιοι dicuntur, qui *in diem vivunt*, de crastino neutiquam soliciti. quo sensu Clemens *Pædag. l. 1. c. 12.* D. Christi præceptum illud Matt. *c. 6. v. 34.* Μὴ μεριμνᾶτε περὶ τῆς αὔριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémque ἡμερόβιον indè dictum autor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l. 2.* & in partem sequiorem ità vocantur etiam, qui præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Suidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, οὐ προορώμενοι τὸ μέλλον. atque ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνηλώκεισαν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοὺς βίους ἄνθρωποι. quod Persius *Sat. 3. v. 68. ex tempore vivere*: *in diem vivere* Cicero *de orat. l. 2.* qui barbarorum esse hoc ait. *Si barbarorum*, inquit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian. 1.* Οἷς τὸ ζῆν τοῦτο νομίζεται μόνον, καὶ οὐκ ἐξικνεῖται τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ ἐκεῖθεν, οὐδὲ εἶναί τινα νομίζουσι τῶν τῇδε βεβιωμένων λογισμὸν καὶ ἀντίδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ πρὸς ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιοτεύοντες.

Καὶ τὸ μνημονεῦον | Vide *suprà* § 19. & *l. 7.* § 5. Cas. ista quomodo cum sequentibus committit, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magis arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται | leg. ὅτι πάντα — γίνεται, ut in membro proximè sequenti, ὅτι οὐδὲν οὕτως φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν | Ità *l. 7.* § 18. Τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; Vide ibid. § 25. & *l. 6.* § 15.

Οὐδὲν οὕτως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις | Ità *l. 7.* § 16. Τί καὶ φίλτερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; & *l. 9.* § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c. 2. Certè habitum vertere natura totius solemne munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια | ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l. 7.* § 25.

Σπέρμα γάρ τρόπον τινὰ | quia istud ex illo nascitur. Ità, σπέρμα τῆς γενέσεως, τὴν ὕλην dixit Hermes *ad Tatium*, citante Stobæo [illegible] [illegible] Democritus & Leucippus, apud Aristot. *de cælo* [illegible]

— *[illegible] semina rerum,*

Naso *Metam. l. 1.* sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet hoc [illegible] conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumque semina Deus; & plerumque bonorum malorumque causæ sub diversa specie latent.* Et

Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπέρμα [illegible] τῶν φαύλων παρασχὼν αἴτιος. [illegible] sam, occasionémve, *præbuit,* [illegible] *torum autor meritò habetur.* Hoc [illegible] *ad leg. Aquil. l. 22. Pandect. l. 9.* [illegible] *occasionem præstat, ipse damnum fecisse* [illegible] *Philip. 2. Ut igitur in seminibus* [illegible] *& stirpium: sic hujus luctuosissimi* [illegible] *fuisti.* De Corinthiorum benefic[illegible] ad eosdem *ep. 2. c. 9. v. 10.* Ὁ [illegible] σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν [illegible] καὶ πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius [illegible] *Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δὲ [illegible] εἶναι ἀπολαῦσαι πρῶτος τῶν ἐμαυτοῦ [illegible] βλάστης, ἰδὼν σε πάντα βασιλέα [illegible] μένος. Senec. *ep. 120. Natura* [illegible] *tiæ dedit; scientiam non dedit.* & [illegible] *In pueris virtutis semina, scintillas* [illegible] *mus.* Naso *Trist. l. 2.*

— *ludi quoque semina* [illegible]
Nequitiæ. —

Τὰ εἰς γῆν ἢ μήτραν καταβαλλόμενα [illegible] σπέρματος καταβολή, de Sara usurpa[illegible] *ad Hebræos c. 11. v. 11.* de quo multi [illegible] tantur interpretes, Piscator [illegible] καταβαλλόμενα dixit, quomodo Chrysipp[illegible] ertium in *Zenone*; [illegible] τὸ σπέρμα [illegible] οὐσίαν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν εἰς τὴν γῆν [illegible] σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἔτι [illegible] obscœnis Onanis æmulis, cui [illegible] *physiol. Stoic. l. 3. c. 6.* [illegible] humano reverà locutus fuerat [illegible] minio argumentum duxit, quo firm[illegible] dixerat. Vide ad *l. 6.* § 15. [illegible]

§ 37. Ἤδη τεθνήξῃ | Vide *sup.* [illegible] § 6. & *l. 10.* § 1. Plut. Stoicos [illegible] *de commun. notit. c. 37.* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *l. 7.* § [illegible] & *l. 10.* § 12. [illegible]

§ 38. Τὰ ἡγεμονικὰ [illegible] posuit Marcus repugnantia [illegible] *supr. l. 2.* § 8. & *infra l.* [illegible] [illegible] ἀλλότρια [illegible] [illegible] illic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eorum animos sensus [illegible] [illegible] curiositatem [illegible] nostris quid sentiunt [illegible] do vulgo [illegible] quo minus [illegible] opinionibus [illegible] encomiis [illegible] vel vituperiis [illegible]

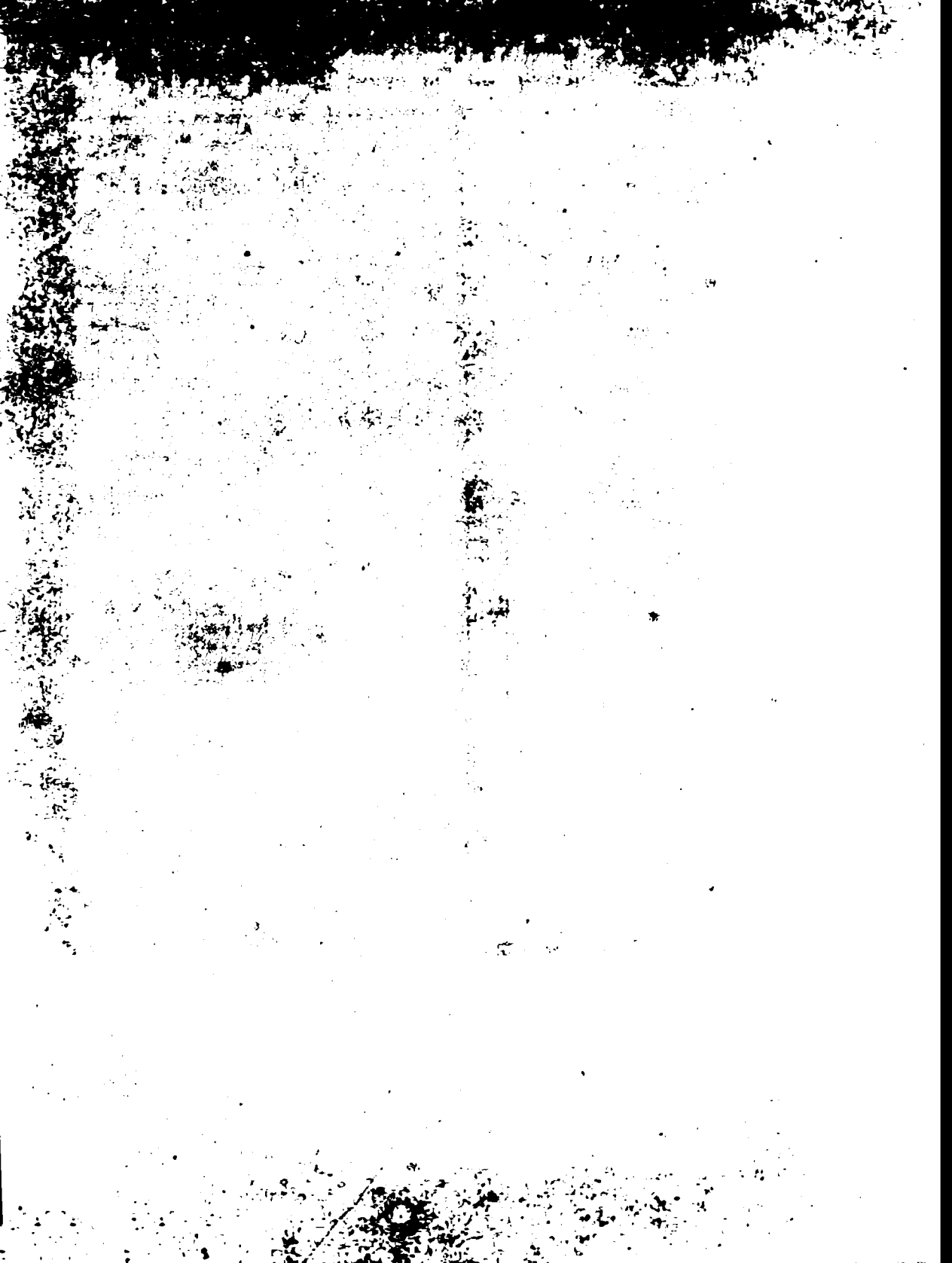

ἀκριβῶς λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam cenſurâ ſuâ: σῶμα ὄντα τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀπιστίας ὕλης πεφυτικήνας λέγουσιν ὑ καλῶς. & rurſus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωικοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τλὺ ψυχλύ. quod utrumq; ex ſacris ſcriptis hauſiſſe illos autumat. Ἀλλ' εἰ μὲν, inquit, δύνειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεὸν φασιν· ἡμεῖς ὃ πιστεύω αὐτὸν μόνον καλῶμεν, ὃ λόγῳ πιστῷ. (quod & ſuprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro, c.* 7. *v.* 24. de ſapientia dicitur, δήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxiſſe, cùm non de æterna Dei, eademque Deo, ſapientiâ enunciatum id ſit. Verùm, & de iſta Priſci plerique ſumunt; nec ab autore iſto ſumpſiſſe ſectæ illius conditores veroſimile eſt, cùm inter eò dubio procul antiquiores. Cæterùm quòd corpus illi, haud ſané. quanquam & Tertullianum Deum corpus dixiſſe monet, ſimul & refellens, Aug. *de Geneſ. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atq; ità reverà ille *adv. Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus eſſe, etſi Deus ſpiritus eſt? Spiritus enim corpus ſui generis.* Verum Corpus ille (quod & Auguſt. *ad Quod-vultdeum ep.* 86. agnoſcit) *Subſtantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipſa ſubſtantia corpus eſt rei cujuſque. & de carn. Chriſt. cap.* 11. *Omne quod eſt, corpus eſt ſui generis. nihil eſt incorporale, niſi quod non eſt.* Ita quod *omnia permeare Deum* haud malè. Siquidem de ſe Deus ipſe per Jeremiam varem *c.* 23. *v.* 24. *Cœlum & terram impleo ipſe.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infuſus, & circumfuſus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec excluſus.* Hinc celebre [illegible] quod Jo. Gerſon habet *in Cantic. Mariæ* [illegible] & Triſmegiſto Alex. Halenſ. *p.* 1. *q.* 7. [illegible] Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæſar.* [illegible] *Deum eſſe ſphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nuſquam ſit.* Contra- [illegible] Jul. Scaliger Triſmegiſto aſſerit, ſed [illegible] *de ſubtil. exerc.* 363. *Pigmentum ſal-* [illegible] *Triſmegiſti illud,* Deus eſt cujus medium [illegible] circumferentia ubique. *peſſimè. namque* [illegible] *circumferentiam qui dat,* [illegible] *ubique ponit circumferentia, erit* [illegible] *idem fiet centrum cum circumfe-* [illegible] verà potiùs aptiuſq; pigmentum [illegible] divinæ depingendæ. Cle- [illegible] goræ ſententia, quam & pro- [illegible] *ſtorio*: Ὁ μὲν θεὸς εἷς· χ' ὅτως [illegible] διηκὼς τῆς διακοσμήσεως [illegible] τῷ κύκλῳ ἐπέκεινα [illegible] ὅλων ἑστὼς [illegible] πάντων κύριος. quæ [illegible] de Deo dictum contendit. Stoici ità univerſum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum συναμφότερον conſtituerent. Vide *ſupr.* § 23. quod eſt à pietate Chriſtianâque diſciplinâ alienum.

Εἰς ἄδηον μίαν πνὶ τούτῳ, πάντα ἀναδίδοται | Vide *ſupr.* § 27.

Ὀρμὴ μία πάντα πορεύει | Apoſtolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων ἐν γινομένων σωτήρια | Ità *l.* 5. § 8. σωτηρία καὶ σωτηρία, ὥσπερ ἐν μορίοις, ὅτω ὃ καὶ ἐν ὅλοις. Eleganti ſimilitudine illuſtrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι οἱ καθέλκοντες πνὶ ναῦν, ὃ πολλ' αἴτια λέγουσιν ἄν, ἀλλ' ἓν πολλῶν αἴτιον ἔν· ὃν ἔστι τὸ αἴτιον ἔκεινος ὁ καθέλκων τὴν ναῦν, ἀλλὰ σωτὴρ τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ σωτήρ. πάντα ὃ καὶ τὸ σωτήριον αἴτιον.

Οἷα τις ἡ σώρνυσις καὶ συμμέρυσις | quod alibi ἱερὸν σώμα vocat. *l.* 7. § 9. καὶ σωτηρίαν καὶ σώταξιν εὔλογον, *infrà* § 45. Vide & *ſuprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν | Arnobius *l.* 2. *Quid ſunt homines, niſi animæ corporibus illigatæ?* at Epicteto *homo eſt animula bajula,* ſive *geſtatrix cadaveris*, h. e. corporis. quod χωλὸς πνεύματος νεκροῦ ὄζων. [illegible] *b. c.* 2. *v.* 26. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ δέ μι κεῖσθαι ὡς λίθῳ αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ὃ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen *de bono l.* 1. apud Euſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ ὃ τὰ σώματα ὅτι φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ περιφυῶνα, καὶ ὐδ' ἐν ταὐτῷ μόρσιμα, ἆρ' οὐχὶ τῶν καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ὑγρὸν καθαρώτατον, πεπιεσμένον ῥέον σῶμα πεφεύγει τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob. *ſerm.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ἐκείνου τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ ὁ λόγος δὲ ἐν τῇ ψυχῇ ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι τὸ πνεῦμα δὲ ἐν τοῖκον (leg. δίκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi ſuprà. Audatis videre nos, quid animarum noſtrarum provideamus ſaluti, id eſt, nobis ipſis? quid enim ſumus homines, niſi animæ corporibus clauſæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μιᾷ Ζωῇ | Vide *ſuprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πολαιὸς τις καὶ ἄθυμα βίωτον ὁ αἰὼν | Ità *l.* 2. § 17. τὰ τῇ σωτικῇ πολαιὸς. & *l.* 6. § 15. ἐν δὲ τούτῳ τῷ πολαιῷ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς τῶν ὅλων ἑστίας, ὡς διὰ χειμάρρου, διακορδιστὰ πνεῖσα. Naſo *ars l.* 3.

——*eunt imi more fluentis aquæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

——*aſſiduo labuntur tempora motu,*

Non secus ac flumen : nec enim consistere flumen,
Nec levis hora potest.——

Basil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ εἷς ἀεὶ ῥέων ἐκ διαδοχῆς καὶ κύμασιν ἀλλήλοις πλημμυρούμενος. Τὸ μὲν γὰρ προέρρυτον ἤδη, τὸ δὲ ἐπιρρεόμενον. Augustin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quasi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Quin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ ἐλέγε. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* sic extulit : Πολλοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Aristot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ καὶ ποιοῦντων, τὴν αὐτὴν εἶδος φατέον πόλιν, καθάπερ ἀεὶ ῥεόντων μὲν ὑδάτων, καὶ ὧν μενόντων· ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμεν λέγειν τὸν αὐτὸν, καὶ κρήνας τὰς αὐτὰς, καίτοι τῶν μὲν ἐπιγινομένων ναμάτων, τῶν δὲ ἐπιλειπόντων. Plato in *Cratylo* ; & inde Stobæus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. quæst.* 2. Τὰ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα φέρεσθαι δοκεῖ καὶ ῥεύσιμα. Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de *sera vindicta* : ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἄπαντα περαίνοντα ποταμὸν ἐμβαλόντας, εἰς ὃν οὐκ ἔφη δὶς ἐμβῆναι, τῷ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροιοῦν τὴν φύσιν μεταβάλλοντα. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de E I Delph.* Πάλαι γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, κατὰ Ἡράκλειτον· οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἅψασθαι κατὰ ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, προσιοῦσι καὶ ἀπιοῦσι. Ὅθεν οὐδὲ εἰς τὸ αὐτὸ φαίνειν τὸ γιγνόμενον αὐτῆς, &c. Senec. *epist.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex iis quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus* ; In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est quam in homine. Sed nos quoque non minus velox curſus prætervehit* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κρατύλος Ἡρακλείτῳ ἐπείθετο εἶναι, ὡς τὸ αὐτὸ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι αὐτὸς γὰρ ᾤετο, δὶς ἅπαξ.

Ῥεῦμα βλέπων | *torrens* etiam. atq; ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire.

sed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους ὀλίγου. *torrentis in morem.* de eis usurpatum, qui ingenti impetu quasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus assimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Aug. *in Psal.* 38. *Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Λέγω τε ὑφ' ὧν ἕκαστα, καὶ παραπλήσια | Quod de feminibus quibusdam Theophr. *de caus. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πάντα ἀλλοιοῦται. Et de externis iisdem Joan. Chrysost. *tom.* 5. *orat.* 29. Ποταμῶν ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ἅμα τε φέρεται καὶ πυκνοῦται καὶ κατέχεται, καὶ ἀναπαύεται. Elegantî similitudine illustrat istud Marcus *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello earum rerum de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre, de omnibus in universum tum personis, tum rebus verùm est Virgilianum illud, *Æn. l.* 6.

Offendent terras hunc tantum fata, nec ultra
Esse sinent.——

Jo. Chrysost. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσατε ὅτι ἡ μὲν ἀνθρώπων φύσις ἔοικε ῥεύμασι ποταμίοις· ῥεύματα γὰρ μεῖται τὸν δρόμον ἅπαντα τὸν ἑαυτῶν, καὶ πολὺ εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Basil. Cæsar. *de creat. orat.* 1. Συνεῖρται ἅμα τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τοῦ χρόνου διέξοδος ὑπάρχει. ἐπειγομένη αὖθις καὶ πορευομένη, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τοῦ δρόμου. ἡ μὲν γὰρ τοῦτο ὁ χρόνος, ἔστι τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθαι, τὸ δὲ μέλλον ἔτι πάρεστι· τὸ δὲ παρὸν ἅπαξ γενόμενον διαδιδράσκει τὴν αἴσθησιν· τοιαύτη δέ τις καὶ ἡ τῶν νομίμων ἢ φύσις· ἢ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα· τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ στάσιμον οὐκ ἔστιν ἔχειν.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐπιῤῥεῖται· & *aliud subsequitur, mox item aliud succedet, & aliud succedit, & hoc etiam protinus dispereat* Cæquorum alter quare παραφέρεσθαι istic vertendere, alter *subsequi*, cùm in membro præcedente que *præterire* reddiderit, me latet. ego malim *abripitur*, sive *tollitur*, *aliud statim inferitur*. Παραφέρεσθαι *abripi* Lucian. Ἂν πνα τῶν χειμάῤῥων ποταμὸς παραφέρῃ, οὐδὲν κωλύει καὶ νῦν ὅτι καταβῆναι παρίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso *abripiendi* momento. Τῷ χρόνῳ, καὶ τῷ ῥεύματος, τὰ μὲν παρεληλυθότα φέρεσθαι. indè, τὸ παραφορὰν *l.* 1. § 15. & παραφορὰς *lib.* 5. § 23. Verùm quod ἐπιγενήσεται sed ἐπιγενήσεται in futuro hîc & in Marci mentem propius existimo, ut reddatur ipsa sonant vocabula, & *aliud* quidem *abripitur*, *illud* verò (quod ut iq; prius corripuit quasi) *inferetur* denuo. ut in orbem velit res agi, &, quæ in motu circulari fit, quæ abierint revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. καλύμματα & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὑπὸ τοῦτο συμβαῖνον | Vide *supr.* § 29, 32. & *infra* nec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis, tam ridiculum quàm quòd quidam quæri quod spargaris in publico, aut in luto.* Usitata & usu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Aristoteles *problem. lib. 1. 9. 45.* Τὰ γὰρ συνήθη, κἂν φαῦλα, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον λύπην.

§ 45. Συμπεφυκότα

§ 45. Σωμάτων σύλλογος | *Lib.* 6. § 38. διάκοσμήσις. & *l.* 7. § 9. σύνδεσις ἱερά. Vide *supra* § 40.

Σωτήριπτα | Vide *l.* 5. § 8.

§ 46. Τῆς θανάτου, ὕδωρ γίνεσθαι | Inter Heraclitî dogmata, apud Laert. *l.* 9. τῷ μεταβολῇ ὅδον ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι καὶ τὰ τούτῳ. πυκνούμενον δὲ τὸ πῦρ ὑγρὸν αἴνεσθαι, συνιστάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· ἅπερ καὶ αὐτὸν τὴν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι, &c. Quod Ocellus Lucan. *de universi. c.* 1. § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἐν συνερχόμενον, ἀέρα ἀποτελεῖ· ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν· ἀπὸ γῆς δὲ ἡ αὐτὴ τελευτὴ τῆς μεταβολῆς, μίαν πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μετεβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὰρ μόνον, εἰς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, ἀὴρ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐπ' αὐτῶν ἴδοις ἄν. Vide *ad l.* 9. § 21. Eodem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γενόμενον ὀρέγεται, τῆς οἰκείας ἀνω φορμῆς· ὕτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, αἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολὴν λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ ὁδὸς μεταβολή τις ἐστὶ τῆς φθορᾶς εἰς τὸ ἐναντίον ἄνωθεν, σκοπῶμεν, εἰ κόσμος εἴρηται τοῦ Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις· ἀνήκει γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἢ βίᾳ φθειρόμενον, ἢ δ' αὐτὸ μαραινόμενον. ἢ δὲ ἐν ὄρεσι ἐμφανιζόμενον πυρὶ τὰ εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτὸ, &c. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κολεῖς φθορὰν, τεκμαιρόμενος τῇ τοῦ ὁπτίνου ὀσφῦϊ, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ τοῦ διαδόχῃ μελλόντων· μεταβολὴν ἀρᾶς σωμάτων καὶ χώσεως, ἀναπλήρωσιν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸν Ἡράκλειτον καὶ αὖθις αὖ ζῶντας μετὰ τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex sequentibus liquet) ὑποδυόμενος ἢ τοῦ ἐκείνου ζωὴ. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ [illegible] θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, [illegible] θάνατος· ἀνθρώπου δὲ ἀέρος βίαιος, καὶ μεταβολὴ, καὶ [illegible] καὶ ὅλη. Verùm apud Hieronymum Alex. *Strom. l.* 6. feciùs paulò, sive Heraclitea sive ejusdem iisdem propinqua, leguntur [illegible] θάνατος, ὕδατος θάνατος· ὕδωρ γίνεται ἐκ γῆς· ἐκ δὲ ὕδατος γίνεται ἡ ψυχή. Quorum priora & Philo refert, multisque [illegible] *de mund. immortal.* ubi & ψυχὴν [illegible] manet Heraclitum; *mortisque* nomine, [illegible] designâsse. Inter alia mutationis [illegible] Τὰ στοιχεῖα, inquit, τὰ κάτω [illegible] εἰς ἄλληλα μεταβολάς, τὸ πυρὸς ὀξύτατον, [illegible] ἀναζέσαι· μᾶλλον δὲ ἀναζέσαι, ὅλην ἀνθρώπου [illegible] μᾶλλον ἐρεῖ) καὶ τῷ αὐτῷ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συμβαίνουσα· ἡ μὲν ἀναβαίνουσα ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἀρχεται· τελευτᾷ δὲ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τῷ μεταβολῇ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ καταζόμενον εἰς ἀέρα· ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάβασις ἀπὸ πυρὸς, συνιόντος μὲν πυρὸς καὶ τῷ σβέσιν εἰς ἀέρα συνίοντος δ', ὁπότε συνθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ τῷ πολλῷ ἀναχυσιν καὶ τῷ εἰς γῆν πυκνούμενον μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Maimonides *de fundamentis legis cap.* 4. § 10, 11. Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qui Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδασι ψυχὴ, θάνατος δ' ἐστὶ πτέσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσουσα.

Quibus subnecti non indigna, quæ ex Heraclitî ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, Ταυτότης ἔστι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 19.

Καὶ τὸ ὀπίσω δαιμονίως ἡ ὁδὸς ἄγει | Videtur vel ad historicum aliquid, vel ad dictum aliquod proverbiale respexisse, de homine ignaro, quò via, quam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qui nullo certo vitæ actionumq; fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. quemadmodum Senec. *epist.* 71. *Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l.* 2. § 16. 'Vel ad eos etiam qui ad bonum aliquod tendere sese opinantur, cum ad exitium suum properiter [illegible] qualis fatuus ille, quem depingit rex sapientissimus, *Parœm. c.* 7. v. 22. *qui mœcham sequitur, tanquam bos, qui ad macticinem abit, aut tanquam stultus, qui ad cippum ducitur, vel tanquam avis, quæ ad laqueum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib.* 6. § 20. τὸν ἀγνοοῦντα ὁδὸν. Suboritur tamen ista penticulatiùs recogitanti suspicio, locum haud esse satis integrum, & Heracliteum etiam istîc, quomodo & in sequentibus, dictum aliquod quasi δακτυλοδεικτικὸν, ejusmodi fortean, quale de via sursum deorsumq; ferente superiùs allatum est.

Ὧν μάλιστα διαλεγόμενος λόγῳ, καὶ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται | Nec hæc abscedunt longè ab Heraclîti illis, quæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ· τὸ λόγῳ ὄντι ξυνὸν, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἡ δ' ὄψις οὐκ ἀλλό τι, ἀλλ' ἢ γνῶσις τοῦ τοιοῦτου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν αὐτῆς μιμήσωμεν, ἀληθεύσομεν· ἀλλ' ὁμοίως ὃ ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima. ac supremâ, cujus numine reguntur, differepant & dissentiunt, sive cum eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καὶ ὅμοιον ἔστιν οἷς αὐτὸς ἐξ ἀφαίνου | quod *l.* 12. § 1. dixit, θαυμάζω, πῶς

ἀ πρόσκυτα, τὰ κῆδ' ἥμιεργα γινόμενα. *tanquam Peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque causſæ de illis litem intendunt. Hoc eſt fortaſſe Heracliti illud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὁ γὰρ φρονέων τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐγκρεσδύσιν. præſertim, ſi ὁκόσοις legas; quod & rectum exiſtimem. Vide *ſupr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epiſt.* 107. *Id agendum eſt, neque nobis inopinatum ſit: & quia omnia novitate graviora ſunt, hæc cogitatio aſſidua præſtabit, ut nulli ſis malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad quæ nati ſumus: quæ ideò nulli querenda, quia paria ſunt omnibus.* Idem *epiſt.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quiſquam mortalium non magis, quod etiam miratus eſt, doluit. ideò nobis nihil improviſum eſſe debet, in omnia præmittendus eſt animus: cogitandumque, non quicquid ſolet, ſed quicquid poteſt fieri. tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, ſed quantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus. animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis, obſtupeſieri. in plenum cogitanda fortuna eſt.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione noſtri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, ſed ut immunes ipſi, & aliis pacatius ingreſſi iter, alienis non admoncmur caſibus, illos eſſe communes. tot præter domum noſtram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, noſtras quoq; opes æquè in lubrico poſitas. quis unquam res ſuas, tanquam perituras, adſpexit? quis unquam noſtrûm de exilio, de egeſtate, de luctu cogitare auſus eſt? quis non, ſi admoneatur ut de iſtis, ut ſuis, cogitet,* (ità lego ex Schol. M. S.) *tanquam dirum omen reſpuat, & in capita inimicorum, aut ipſius intempeſtivi monitoris, abire illa jubeat? neceſſe eſt itaque magis corruamus, qui quaſi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis ſcis poſſe fieri, quod multis vides evenisſe?*

Cuivis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Ille amiſit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus eſt: & tua innocentia ſub ictu eſt. hic nos error decipit, hic effeminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos poſſe prævidimus.

Ὅκωρ κῆδ' ἐδίδαξας | hoc eſt, quod Ariſtoteles *de philoſoph. l.* 8. apud Euſeb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. κατὰ τὸν ὕπνον, ζῶν εἰκῆ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, quem & iſtic forſan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco ſuperiùs memorato; Τὰς δ' ἄλλας ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα εὕδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in ſomnum itura, vel in vigilium ſomno ſimillimam.* Lucret. *l.* 3.

Qui ſomno partem majorem conterit ævi
Et vigilans ſtertit, nec ſomnia cernere ceſſat,
Atque animi incerto fluitans errore vagatur.

Itaque non incommodè prorſus Xylander hîc: *perficiendum ſtrenuè, quod recto conſilio agendum ſuſceperimus; neque in medio actu deſiſtendum aut ſibubandum. nam in ſomnis ſæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer Iliad. χ. ver. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ ὐ δύναται φεύγοντα δίωκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ἀλαφήσεμεν, οὔτε δ' ὃ δίωκειν·
Ὡς ὃ τὸν ὐ δύναθ' ἁλέσθαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piſcat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρφναίοισιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀτυζομένοιο, ᾧ ἐμφύλιος φόβος ἅπτει
Θρῴσκει μὲν κραδίη, τὰ δ' γύαλα πολλὰ λιλαίεται
Ἀσθμὴς ἅτε δεσμὸς ἐπειρομένοιο βαρύνει·
Τοίλιν γειοπέδῃσιν τεχνάζῃ ἰχθὺν ναέτην.

Maro Æneid. *l.*

Ac velut in ſomnis, oculos ubi languida preſſit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere curſus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba ſequuntur.

Vide Plutarch. *ad Præfect. indoct.*

Ὅπ ὐ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τύχ' ἐσι, κῆδ' ἀπαλήφαθαι | Locus inſigniter [illegible] tus, cujuſq; medicinam penè deſperat peritiſſimus omnium, quos ego nôrim, iſtorum ſanandi [illegible] clariſſimum Salmaſium, etiamſi nullus [illegible] quem velle deberem, agnoſcent mecum, [illegible] diis iſtis exercitati fuerint, ni ærugo [illegible] rem illis omnem exederit. Tentavi [illegible] lam dare, partim loco ſuo emota, [illegible] do, partim ſupplendo, quod exciſſe [illegible] proximè præcedentibus haud ſemel, [illegible] μοῖσ. ut ſic legatur, ᾗ ὅτι δεῖ παῖδας τοῦτον [illegible] ὄζ, ὁ χρὴ ψιλὸν, τυτέσι, κῆδ' ἀπαλήφαθαι. Senſuſque ſit, *Oportere pueros parentum meminiſſe, non ſimpliciter quidem, hoc eſt, quatenus [illegible] præcipitur.* nimirum parentum memoria [illegible] debet ineſſe eo fine, ut ſciamus, quomodo [illegible] vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; [illegible] quid ſimile. Cæterùm tentandi & nobis [illegible] chaonem quoq; venia, ſpero, condonabitur. [illegible] ſi ergò ſic reſtituere velimus? ὅτι δεῖ [illegible] παῖδας, τυτέσι, χρὴ ψιλὸν, τὸν [illegible] λήφαθαι. *non oportere nos agere puerorum inſtar, hoc eſt, merè nudéque,* abſque juſto diligentique [illegible] ne; *juxta illud,* quicquid tandem fuerit, *quod [illegible] rentibus noſtris accepimus.* ut χρὴ ψιλὸν ἰδέσθαι Marco valeat, quod χρὴ ψιλὸν πίσυν ἠβαλοῦ geni *adv. Celſ. lib.* 1. Velimque rejici πρὸ ἀνάγκης ἀνασεφῶ τὸν πατρογαμβρόν, ut Petrus ſcribitur, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaq; exceptioni illi, quam benè monentibus rectioráque monſtrantibus opponere ſolet vulgus hominum; Faciemus [illegible] ſecerit

facere mal[illegible] eisdem nos accensimus. Sic [illegible] Idolatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Christiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ἐκ πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναιρήσειν οὐ εὔλογον. Symmach. *l.* 10. *ep.* 43. *Sed majorum servandus est ritus.* Et Tibull. *lib.* 2. *eleg.* 1.

Fruges lustramus & agros,
Ritus ut à prisco traditus extat avo.

quibus regeri quid possit, consulantur Clemens *lib.* & Ambros. *ep.* 31. quâ Symmacho respondet: nam transcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Justinus *apolog.* 2. Τὸν κατ' ἀλήθειαν εὐσεβῆ καὶ φιλόσοφον μόνον παλαιὸς μῦθος γηρᾷν καὶ τέλεον ὁ λόγος ἀπαραλύτους, παραλυμένους δόξας παλαιῶν ἐξακοντίσειν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectèque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δὲ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ φεύγειν θάλασσαν, μηδὲ ἵππους φοβεῖσθαι πρώτους, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον παντὶ τρόπῳ συλλέγειν. qui & Socratis illud Critoni dictum subjungit; Ὡς ἐγὼ, ὦ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος οὐκ ἄλλου ἀκούειν ἀλλ' ἢ τοῦ λόγου, ὃς ἂν μοι λογίζωμαι βέλτιστος φαίνηται. Illud interim adjicere lubet, horsum etiam spectare videri, quod apud Plutarchum toties repetitum ex Heraclidi dictis occurrit *de poet. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλαξ ἄνθρωπος ἐστὶ πρὸς λόγον ἐπὶ σοφίᾳ φιλεῖ. monet enim, inquit Plut. μὴ πρὸς λόγον ἀθλίως, ὥσπερ πρόβατα, παραδίδοναι ἑαυτὸν; ἀλλ' ἀναλαβὼν καὶ διϊσχυρίσαν, καὶ πολλὰ διακρούσας πρὸς ἀλήθειαν, οὕτω φιλοσόφως ἀκουσόμεθα. ut sit idem cum Solomonis illo, *Parœm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, sive falsum; sive utile, sive noxium. Piscat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Quum *nihil magis præstandum* sit, (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum est, sed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno assensu recepta sunt; quorumque exempla nobis multa; nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Ità, quod in strage hominum magna evenit, cum ipsi se populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in se attrahat: primi exitio sequentibus sunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo sibi tantùm errat; sed alii erroris caussa & auctor est. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquisque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, semper creditur; versátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienisque perimus exemplis.* hoc est, κατὰ ψιλὸν, τὰδόξαν καλιλαφεῖν, ποιεῖν τε καὶ πάσχειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum esto judicium. De sensu idem censet eruditissimus DeBootius. Verùm is pro πολλοὺς τοιούτους, [illegible] vel potiùs προδαμασείους, ut sit [illegible], quibus solenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipse dixit.* quod probarem promus, nisi à scriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici posse videatur. Cæterùm de Platone pariter Aristides *Apolog. pro quatuorviris:* Εἴ τις τῷ Πλάτωνι δόξει τῶν πάντων ἰσχυρίζοιτο, — πῶς ἂν λυπήσει, μὴ φεύγειν ἀξιῶν, εἴ τι μὴ κατ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ὥσπερ πᾶς ἀνὴρ τῶν ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expressit.

§ 47. Λύσιον τεθνήξει, ἢ πάντως εἰς τελτω | *cras, aut summum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epist.* 43. *Scies fortassè cras, summum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laertius *l.* 2. quum enim in somnis quidam visus est illi dixisse ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἤματί κεν τριτάτῳ φθίοις ἐρίβωλον ἐς Ἶρον.

conjecit indè *perendiè moriturum se.* εἰς τελτω; inquit, ὑποδανῶς. conjecturæ rationem, eâ quam Erasmus dedit, probabiliorem è Nannio *miscel. l.* 8. *c.* 36. & Casaub. *ad* Laert. petas licet.

Οὐκ ἔτ' ἂν πρὸς μέγα ἐποίε | Senec. *epist.* 93. *Nunquid feliciorem judicas eum, qui summo die muneris, quam cum qui medio occiditur? nunquid aliquem esse tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in spoliario, quàm in arena malit? non majore spatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qui occidit, consequitur occisum. minimum est de quo solicitissimè agitur. quid autem ad rem pertinet, quamdiu vitas, quod vitare non possis?* Et *quæst. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reservamur ad mortem. totum hunc quem vides populum, quousque cogitas esse? citò naturæ revocabit & condet. nec de re, sed de die quæritur. eodem citiùs tardiùsve veniendum est. quid ergo? non tibi timidissimus omnium videtur, & insipientissimus, qui magno ambitu rogat meam mortis? nonne contemneres eum, qui inter perituros constitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes constitutum est capitale supplicium. magno æstimamus tardiùs mori. Quid porrò prodest paucos dies aut annos lucrifacere? Quid tanquam de magno detrimento times? nemo multum ex stillicidio potest perdere.* Idem *epist.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qui venenum hausturi, moram aliquam ac dilationem expetebant; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι. κερδανεῖν γὰρ οἴονται ᾧ ἐγὼ εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδανοῦντα, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενον τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενον ἐνδεὲς ἔτι ὄντος. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ἐμὲ πάνυ με ἡ τοῦ Κύκλωπος ὀμφὴ εὐφραίνει λαμπρὰ, τὸ ὑπεχρεῶσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν ἕτερον ἐκτήσομαι. ἂν τε γὰρ θᾶττον, ἂν τε πύματον, οἱ αὐτοὶ ἐσόμεθα. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ὦν ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ μὴ νῦν, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὸ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἅπας μᾶλλον ἢ αὔριον, μηδὲν μέγα | Vide *lib.* 10. § 5. & *supr.* § 15. Plut. *de sera vindict.* Ἐπεὶ τῆς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνου βίου διάστημα. τὸ μηδὲν ὅλον ἐστὶ καὶ τὸ νῦν, ἀλλὰ μὴ περὶ ἐκεῖνο τεσσαράκοντα, τοιοῦτόν ἐστιν, οἷς τὸ δέλτος, ἀλλὰ μὴ περὶ, σφάλλειν ἢ κρεμαννύναι τὸν πονηρόν. Et Zosim. *hist. lib.* 2. Πᾶς χρόνος πρὸ τοῦ βραχὺς ἀνίτε ὄντι καὶ ἐσομένῳ.

§ 45. Πόσοι μὴ ἴασιν | Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere possis:
Lumina si oculis etiam bonus Anculus reliquit,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.
Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Stravit, iterque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contempsit aquis insultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Ossa dedit terræ, proinde ac famul infimus esset.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eadem aliis sopitu' quiete est.
Denique Democritum, postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.
Ipse Epicurus obit, decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes
Præstrinxit, stellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παιδιᾷ notetur, allusisse videri primoribus hisce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. ν. 107. quæ & Callisthenem sibi occinere solitum, ubi Alexandri animum abs se alienarum sensérat, quò adversùs mortis metum mentem sibi obfirmaret, autor est in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅσπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Τὰς ὀφρῦς γὰρ τὰς ἀρρωστάντων συναγαγόντες | contractis scil. in tristitiæ gravitatisque indicium superciliis, morti propinquos significare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσία λυχνῶν | Quia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc fastuosum illud Pilari Joan. *Evang. c.* 19. v. 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad se accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρος ἢ φαλάγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inquit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, musca & aranea, idem possint.* Laert. *lib.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lysimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, quia cantharidis vim assecutus es.* Refert Cicero *Tusc. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas; femina sanguis in tua potestate est.*

Ὡς ἀναξαγόρας | At Anaxagoras, renunciato mortis addictum se à suis, Ἴσα κἀκεῖνον καὶ μᾶς πάντας ἡ φύσις κατεψηφίσατο. *Eundem in utrumque nostrum jam olim natura calculum tulit.* Laert. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipsos natura.* Laert. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qui te Deum credis, aliquo successisse tantis* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuisti, aut quemquam hodie minoris potes.*

Πόσαι δὴ πόλεις ὅλαι | De urbibus opidisque motu, concursu collisis, terræ motu prostratis, absorptis, marisve incursa hausta submersis videri poterit Plinius *hist. natur. l.* 2. *c.* 83, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Aristoteles item *de mund. c.* 6. Τὰ ὅλα τῆς γῆς εὐπετείας πολλὰς ἑτεροιώσεις καὶ πάθη ἀναδέδεικται τε δὴ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς ἠπείρου ὁμοῦ τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καταῤῥαγῆτε σεισμοί τε καὶ ἀναχωρήσεις, πολλὰ μὲν ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρους τε ἀνθρώπων καὶ πυρώνων. ἔστιν ὅτε πολλὰ ἀνέτρεψαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ δὴ νῦν γιγνόμεναι φαίνονται, ὥσπερ φασὶν, ἐπὶ τοὺς τὰ πρῶτα ἐν μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ ὑπὸ ῥευμάτων ἐρχθεῖσαι καὶ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκπυρώσασαι. Καὶ ἐν Αἴτνῃ κατὰ μέρη ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἐκχυθέντων ποταμῶν φερομένων, καὶ μάλιστα ἐν Σικελίᾳ φανερῶς. Ἀκούομεν δὲ καὶ ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆν θαλάττας ἐποίησε, καὶ θαλάττας ἠπείρους· καὶ πόλεις, αἱ μὲν ὑπὸ γῆς ἐπέσασαι, αἱ δὲ ὑπὸ ῥευμάτων ἐκχυθέντων τε καὶ ταπεινωθέντων ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in μυρωδίᾳ ὅτι Σμύρνη, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terræ vorant urbes, quod insulæ maria fraudant, quod regna regnis [illegible] decurrent? Legimus Hierocæsaream* (leg. Hierapolin Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. *c.* 12. & Ammian. *lib.* 17.) & *Delon, & Con insulas multis cum millibus hominum [illegible] abiisse. Sed & maxe Corinthium terræ [illegible]bit: & vis undarum Lucaniæ Siciliæ olim [illegible] Siciliæ nomen relegavit.* Quibus gentium *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam Delos, Delphi legitur. Sed & *de Delphis* inter alia, *Inter insulas nullæ sunt Delphi mos; & Sibylla non incubat.* Allusit ad illud;

—— καὶ Δῆλος ἄδηλος.

Καὶ φάμαδος; ἔμμορε δεῖ. ——

Seneca *nat. quæst. 6. l.* 1. *Non hominem tantùm, qui brevis & caduca res nascimur, urbes oraque terrarum*

& litora, & ipsum mare in servitutem fati venit. & *l.* 3. *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qui sæpe illapsas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaq; mirum dixisse eundem, ubi incendium Lugdunense Lucilio suo narrat, *ep.* 91. *Terrarum vix unquam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota oppida everteret. nunquam denique tam infestum ulli exarsit incendium, aut nihil alteri superesset incendio. Tot pulcherrima opera, quæ singula illustrare urbes singulas possent, una nox straverit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periisse, quàm perit, narro.* Mirum, inquam, hoc Senecæ excidisse, vix unquam tam gravem & perniciosum terræ motum extitisse, cùm ipse idem dicat loco superiùs nominato; *Asia duodecim urbes simul perdidit.* & in eadem ipsa epistola haud ità multò pòst subjiciat: *Quotics Asiæ; quoties Achaiæ* (ubi fortean, pro *quoties*, *quot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? quot opida in Syria? quot in Macedonia devorata sunt? Cyprum quoties vastavit hæc clades? quoties in se Paphus corruit? frequenter nobis enunciati sunt totarum urbium interitus. Et nos, inter quos frequenter ista nunciantur, quota pars omnium sumus?* Idem mox *Ibid. Omnium istarum civitatum, quæ nunc magnificas ac nobiles audis, vestigia quoque tempus eradet. Non vides quemadmodum in Achaia clarissimarum urbium jam fundamenta consumpta sint, nec quicquam extet, ex quo appareat illas saltem fuisse? Non tantum manu facta labuntur, non tantum humanâ arte atque industriâ posita vertit dies: ipsos montium dissuunt, totæ desedere regiones. Operta sunt fluctibus, quæ procul à conspectu maris stabant. Vastavit ignis colles, per quos elucebat, exesit, & quondam altissimos vertices, solatia navigantium ac speculas, humilem arenam deduxit. Ipsius naturæ opera vertuntur. Cur idcò æquo animo ferre debemus urbium excidia? cùm opera omnia extent: omnibus exitus manet; sive interclusos flatusque præclusi violentè pondus, sub qua tenebantur, excusserint; sive torrentium in abdito vis obstantia effregerit; sive flammarum violentia compagines soli rupuerit, sive quassas, à qua nihil tutum est, expugnaverit minutatim; sive gravitas cœli consumpsit populos, & situs deserta corruperit. enumerare exitia omnium mortalia, longum opus, hoc unum scio; omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt: inter pauca immortalia.* Adjici poterant his, nè fabulosa memorabuntur, quæ de Atlantide insula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἣν ἔφαμεν ἐκ θαλάττης ἀνάπλεων ἐξαίφνης ἠφανίσθαι. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *memorat* [illegible] *Asiæ vel Africæ terram Atlantico mari immensæ.* Et *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. *Vel quam Plato memorat insulam Asiâ aut Africâ in Atlantico mari interfluentibus, de Pall. c.* 2. *In Atlantico Libyam aut Asiam adæquans quæritur.* Quanquam & fabulosis istis aliquid etiam veri suberat. Siquidem quæ temporibus illis quasi demersa latebat, novissimis his emersit quodammodo, & in notitiam se dedit, ultra mare Atlanticum, Libyam aut Asiam, ut ille loquitur, adæquans terra, forsan etiam ἄλλη Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præsertim si utriusque hujus quantum Platonis diebus innotuerat sumpserimus, certè *Europæ orbe potior insula*, ut cum Ammiano loqui fidenter licet.

Ἴσ' ἔστω εἶπω, πεδήσαιμεν | Ità *lib.* 10. § 19. Ἔναρσον πέρυσιν ὅσσ' ἐδησάμην. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θάνατος· πολλῷ δ' δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (quod & Xyl. observavit) *in consolatoria ad Ciceronem epistola, quæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Asia rediens, cùm ab Ægina Megaram versus navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere; post me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus, sinistra Corinthus: quæ opida quodam tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata & diruta ante oculos jacent. cœpi egomet sic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, si quis nostrûm interiit aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambrosius *ad Faustin. ep.* 8. *Doles quòd dudum florentissima repentè occiderit. Verum hoc nobis commune est, non solùm cum hominibus, sed etiam cum civitatibus terrisque ipsis. nempe de Bononiensi veniens urbe, à tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinam, Rhegium derelinquebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nomine sonans; ad lævam Apennini montes miseratus, & florentissimorum quondam populorum castella considerabas, atque affectu relegebas dolenti. tot igitur semirutarum urbium cadavera, terrarumque sub eodem conspectu exposita funera non te admonent unius, sanctæ licèt & admirabilis fœminæ decessionem consolabiliorem habendam? præsertim cum illa in perpetuum prostrata & diruta sint; hæc autem ad tempus quidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinquitas maris juxtà cum solo mortuum ivit.* ità ex M. S. restituit Cl. Salmas. *mortuum ivit.* i. e. mortua est. Alluxit autem ad *maris mortui* appellationem. Insulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater *in epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῶϊ δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἢ δ' ἐτεὸν τίς κεν ἐλέγξειε
Ὄλβιον Τήιον Δῆλον ἐπιστρεφέως;

quod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmas. *ad Tertull. Pall. Vivere* autem quod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut quid est aliud *non amplius vivere*, quàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *sepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l.* 2. *Iam ve-*

Invadunt urbem somno vinóque sepultam.

urbem enim pro incolis posuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——— *cum quo sua Troja sepulta est:*
Conduntur pariter, qui periere simul.

De Cremona Tacitus *hist. lib.* 3. *Cæterum assidere sepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permisit.* sed & *domum sepultam* Catullus, at alia ratione. ad *Manlium ep.* 64.

Tecum una tota est nostra sepulta domus.

& quemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiquis nescio quis earundem *sepulchra* dixit, *busta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisq; urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ sunt, quas meritò quondam est mirata vetustas:
Magnarum rerum magna sepulchra vides.

Iste *l.* 2. *c.* 93. *Motus enim terræ sileantur, & quicquid est, ubi saltem busta urbium, (sepultarum* M.S.) *extat.* Quin & quomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devastantur: ità è contrario Aristides [illegible] viscere easdem, ubi instaurantur denuo. Αἰτῶ δέομαι (inquit Marco nostro, Commodóque supplex pro Smyrna restituenda) ταύτην ἡμῖν τῇ πόλει χάριν, ἣς ἀναζιῶσαι δ' ὑμᾶς. eandémq; ab eis restauratam, φοίνικος δίκην, ἀναζιώσασαν, palinodiâ *in eandem compositâ.* & *orat. in Romam*: Ἀλλ' ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Παμφύλου μῦθον, εἰ ἦν ἐκεῖνο Πλάτωνος, ὃς ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἤδη κειμένῳ αἱ πόλεις, ἐπὶ τῆς σφῶν ἑκάστας ἕδους ἢ τάφου, ἀθρόαι ἐδέξαντο τὴν ἀγαμίαν. ἢ ξέρξης ἀνεβόησεν. Historiam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii respexit, quam narrat Plato *polit. l.* 10. & à Platone mutuati Val. Max. *l.* 1. *c.* & Macrob. *in somn. Scip. l.* 1. *c.* 2. Clem. *Strom. l.* 5. Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi nevissimi duo, cum apud alterum σφῶν pro νεκρὸς apud alterum Ἀρμένιον pro Ἀρμόδιος sit scriptum. Vide Leopard. *emend. l.* 9. *c.* 2. Cæteràm sicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca suprà laudatus; ità partibus quibusdam corporis humani *immortalitatem* quandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*: Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος ἡμῶν ἐστὶν οὐκ ἀθάνατα, ὅσα τε ἡμῶν φλέβια καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθανατίζει. de cadaveribus loquitur Ægyptio more conditis. Quin & Tertull. *de resurr. c.* 42. *Nec gigantum autem antiquissima cadavera devorata constabit, quorum exstat adhuc ossium.* & mox: *Constat, non tantum ossa durare, verùm & dentes inconcussa perennare; quæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* de dentibus certè Plinius *l.* 7. *c.* 15. *Dentes tantum invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore.* Subjicit tamen, *Idem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.* *Vivere* itaq; in istis est perdurare, sive perennare, *mori* autem corrumpi, deficere, destrui. *Moriendi* vocabulo usus est Marcus, quia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitati* [illegible] Tertullianus, quia animæ immortalis [illegible] ille carnis ad vitam resurrecturæ caus[illegible]

Ἑλίκη | *Helice*, Achaiæ urbs, de [illegible] *ogr. l.* 1. Βέβρυκε δὲ ἡ Ἑλίκη, ἡ μὲν [illegible] ἡ δ' ὑπὸ χύματος ἠφανίσθη. & *l.* 8. [illegible] Ἑλίκη δύο ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων [illegible] τὸ πλῆθος κατέλυσεν, ὡς ἔοικε. quo loco Heraclide calamitatis illius, cùm historiam [illegible] & caussam ab ira Neptuni fabulosam com[illegible] rat. Adjungit idem *l.* 1. & Buræ Bizon[illegible] ricam urbem, Ἣν κατέδυ (inquit *l.* 7.) [illegible] ὑπὸ σεισμοῦ. ut in priore loco lect[illegible] ceptam mutare nihil sit necesse, ut *sepulta* [illegible] atur, cum eadem existat utrobique. Pli[illegible] *l.* 2. *c.* 92. *Helicen & Buram in sinu Co[illegible] tus abstulit.* Senec. *natur. quæst. l.* 6. *c.* [illegible] *sta concussio, quæ duas suppressit urbes, Helic[illegible] citra Ægæum constitit.* de quarum interi[illegible] phorum scripsisse, idem refert. *quæ* [illegible] um & Callisthenem cladem eam libro [illegible] scripsisse. *Ibid. l.* 6. *c.* 23. & *l.* 7. [illegible] trahit, quò Marcus istic, *l.* 6. *c.* 32. [illegible] *ire timeam, cùm terra ante me pereat? Duas totas mare accepit. Ego de uno corpu[illegible] Supra modo duo navigiorum. duo autem* [illegible] *quæ in nostram notitiam memoriæ literis* [illegible] *xit. quàm multa alia aliis locis [illegible] pulos aut terras in se, aut mare [illegible] morph. l.* 15.

Si quæras Helicen, & Burin.
Invenies sub aquis [illegible]

Meminere cum cladis [illegible] Autor *de Mundo c.* 4. Aristo[illegible] *l.* 2. *c.* 7. Diodor. Sicul. *l.* 15. [illegible] Polyb. *hist. l.* 2. Euseb. *chron.* [illegible] Favorinus apud Stobæum *serm.* [illegible] Simonidis illud scripsisse, quod [illegible] autor idem secum commen[illegible] ter ex altero supplendus) [illegible] *orat.* 74. [illegible]

Ἄγροικος, ὃς ἐπὶ [illegible]
Μηδ' ἀνδρὸς ἐσθλοῦ [illegible]
Ὠκεῖα γὰρ, ὡς [illegible]

Οὕτως ἀ μετάσαυτος [illegible]

Clausulæ illi, Μηδ' [illegible] δὲ οἶκον, ὥστε [illegible] Σκοπᾶς ἀνάγκη [illegible] ὁ [illegible] ὑπὸ [illegible] ἐπλήσθησαν, ἃς μοι Βρ[illegible] ἢ αὐτὴ κατέδυ. Νῦν [illegible] ὥστε πλεῖσθαι. quo loco [illegible] ut Gesnerus est opinatus, [illegible] darum interitum ex [illegible] quodam ereptum Simonidem [illegible]

adversis nationes l. 1. c. 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice MS. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπῆϊος. id eò magis urget; primò, quia Pompeiorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm autor de eis cladibus agere proposuerit, quæ disciplinâ Christianâ erant antiquiores. deinde quia terræmotu illa facta sit, cùm hæc, de qua Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satis videtur, nisi si quis montem Tarpeium huc transferre velit, quod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ullâ istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompeios non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsque obrutos constat. potuísque Tertullianus membrorii lapsus, posterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem fecisse.

Ὁ μὲν πόνος κηδόμενος | Sententia ἀνακόλουθος, qualem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento autem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Εἶτα ἐξετάζει | à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτείνεσθαι.

Πάντα ὑπὸ τὸ βραχὺ | ità *infr.* § 50. ὅλον μικρὸν ὄζει τὸ διάστημα. Vide & *supr.* §. 15.

Τὸ γὰρ ὅλα καταδῦναι ἀεὶ | M. Casaub. τὸ γὰρ ὅλον καταδῦναι ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanquàm transitorias & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα | Ita *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Euripid. *Phœniss.* à Plut. *ad apollon.* & Stob. *tom.* 2. *p.* 105. laudatus;

Ὁ δ' ὄλβος ἐ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.

Fortuna fluxa est; vixque durat in diem.

Et apud eundem Hecubæ;

Τὸν πάντα δ' ὄλβον ἡμέρᾳ μιᾷ φέρει.

Quibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἰσοδιαιτᾶσθαι τῇ ἡμισυβείᾳ πλεῖστα, ὡς ἐπεῖν ἡμέραν ἢ δύο vel, ut ego potius existimem, quod florem ferat, circ deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Mosis, qui *uno die tempus vitæ hominis* concluserit, ut Philippus presb. in *Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *quæ mane succrescit, vespere succiditur. Psal.* 90. *v.* 5. 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *quòd intra diem fugiens*: sive, διὰ τὸ ἡμέρας ὅλου μὴ δύνασθαι ὑζαρκεῖν τοῦ πίνοντος αὐτὸ, vel φαρμάκου etiam. quidam de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——— ὃν δ' ὑπὸ

Πηδήσας ἐκπῖνε βαρὺ κατανάλωτο

indè Suidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, ἀφ' ἑσπέρας ἀναιρῶν. Vide quæ ex Sophocle, Euripide, aliísque paulò superiùs retulimus.

Ἐχθὲς μὲν | Heri, id est, nuper, quo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. μὲν οὖν ἐσμὲν οὐδὲν ἐχθὲς γὰρ γεγόναμεν. *sterni enim sumus.* & *Histor. Hier. l.* 2. Ἐχθὲς πνεφγόναμεν. *heri*, id est, nuper. Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον | Piscem aliquem innuit Xylander, quia πλεκτὸς sequitur. ita *heri fuit piscis, cras erit fœtamentum.* mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum & Henr. Stephanus eundem errorem in *Thesauro* suo apud M. Aurelium secutus piscis esse pronunciavit, *sapidum scilicet collami.* Verùm utrumque aliud dicit cus ipse. qui *l.* 6. § 13. πλὼ σύντομον τεῦχος ἐξαγειρίζει καὶ μετὰ πᾶσαν ἔκκρισιν. *intestini afflictionem & cum dam muci excretionem.* respexit, dubio que ad genituram humanam, quæ videtur, quámq; R. Aquiba in Pirke סרוחה hoc est, ut Palladas in *c.* 81. μιαρὸν βάκος, sive *gobbam* lat. *limum* dixit Tertull. *de pallio*, *seminis limo, non ex concupiscentiæ sordes*, Rigaltio refingente, idem do & Jobus honestiori panlò vate *v.* 10. sic Numen alloquitur, *lac fudisti me*; & *tanquam caseum* Plin. *hist. nat. lib.* 7. *c.* 7. *Miserat æstimantem*, quàm sit *frivola* mul urgo. Stoicis autem diminuendi pala frequentia & familiaria, nam in scriptis ipsorum est vel levissi

apud eum Marcum nostrum crebrarum deprehendas, *ἐφήμερον, ἐφήμερος, ἐφημερία, ἐφημερεύειν, ἐφήμερος, ἐφημερίδιον, ἐφημερίδιος*, & miera ejusmodi. quæ ita tur, quo ἐφ' ἡμέραν [illegible] ptum quendam [illegible] quæ [illegible] caleat. Vide [illegible] § 2.

Ἑλληνικὸν ἔθνος | Ita apud Herodotum *l.* [illegible] διώκουσαν μέχρι ὅτου [illegible] καὶ propriè *sequi* [illegible] *sequi diem* vel *tempus*, [illegible] *sustinendi* dicitur [illegible] rem quam, quia *sustinendi* [illegible]

21, *salsuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *lib.* 12. c. 53. latiùs extendi, animadvertera m. Verto itaque, *salsum vel favillo.* Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcrum cellas primas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *quas in cellis promis coro salita & usui repositas servantur, depromenda illinc suo tempore. proinde enim corpora medicata condimentis sepulturæ, mausolæ & monumentis sequestrantur, processuro indè cum exitu dominus.* Respexit Marcus ad mores ritúsque, quibus defunctorum cadavera observabant Æthiopes, & cum Græcis pariter Romani; quorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Eustath. *ad Il. a'.* Ἐλλησι μὲν πυρὶ νεκροὺς ἔκαιον, ἢ ἀπὸ τούτου κατάρχεσθαι τὴν διάθεσιν τῶν μνημείων. Αἰγύπτιοι δὲ νεκροὺς ἐπειχρίον τῷ ἁλὶ τὸ σῶμα (an σῶμα) τῷ ποτὲ ζῶντι ὁμοιοῦντες ἐν ὑγιείᾳ ζῶντες. ita apud illos cadaver sic πειχόμενον; id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *mum*, id est, *Cera*; quia ceromate etiam in eo negotio utuntur; apud istos τίρος, i. e. *favilla* vel *salsura*. Ita Ægyptius Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam citatus *lib.* 124. Τὸν νέκυν πειχόντων, ἵνα μὴ σαπῇ. Et Sextus Empiricus *l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ πειχόντες αὐτούς. qui & Persicus. Ex Chrysippo Cicero *Tusculan. Ægyptii mortuos, & circumlitos condiunt.* Herodotus, ut dixit. Verùm potiùs legendum Victorius *var. lect. lib.* 25. *c.* 7. ἁλαπεδόσαντες, τῷ κονιάματι. Hinc Plutarchus, ἀφαιροῦσι τὸ σῶμα καὶ πειχόσασι, ἀλλοτρίαν ἀντὶ τῆς ἰδίας χέουσι. Et Lucianus inferus vidisse se in domo Ditis ἐν πυελοῖς πηλοῦ καὶ ἐυπλάστοις γυναιξὶ, καὶ σωμασκόποις Αἰγυπτίοις αὐτοῖς, ἅπερ τὸ πρῶτον Diodoro memoratum. Quin & munerum olebant. Quin & Ægyptii, Nymphodorus *Asiatis*, à [illegible] πειχόμενα, quasi [illegible] dicantur, [illegible] in *legat.* sive *apolog.* [illegible] τῷ Ὀσιριδι [illegible] Osiridis apud Ægyptios [illegible] *de consilio Apollinis* [illegible] Ἀπόλλωνος, *lib.* 5. de Judæis [illegible] *Cohibere* [illegible] *quam* [illegible] *spiro. Cohibere malim.* Vide Mo[illegible] Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad rit[illegible] alludens Marcus *supr.* § 3. ἐκτέτραφθ, πεπίσσαν). De utroque Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu.* Ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαιεν· ὁ δὲ Πέρσης ἔθαπτεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχέας περιχέει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Quo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *stercus suillum* multò minùs; designari existimem; (quamvis alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casaub.) quum neutrum horum usquam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. vit.* pro ὕαλον, μύελον, quod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: quod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *glessum* (glass nostrum agnoscas) indèque *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, quæ & *Electrides*, *Glessariæ*, monuit appellari. *electrum* autem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Quanquam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, χωλόσωτας, (id est, χύλῳ χεόντας, quod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *lib.* 61.) *cum calce*, sive *creta* priùs *illevissent*, vel πειχόσαντας. (ut Diodor. Sic. *lib.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, asservare solitos Æthiopes, auctor est *ibidem* Herodotus. idémque narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ἄνω κατέχοντες πειχοῦσι ὕαλῳ. & Diodor. *l.* 2. πειχόσαντες αὐτοὺς πολλῷ ὕδατι. ità enim legendum, quod libri ὕαλῳ perperam exhibent. qui & ex Ctesia subjicit, priùs aureâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúque, thecâ quadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, quàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* autem nomine Æthiopes apud veteres veniſſe, ut alios nè dicam, docebit Marionis illud de Nilo, quem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Eusebian.* Sed &, οἷς ἀπῆσαν Ἰνδῶν Αἰθίοπες πατρόχθονα, Æthiopas ab Indis ortos ac profectos ritúsque patrios retinuisse, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est πειχλείειν, ineludere, aliud πειχλείειν, inungere, quod, ut *calci* sive *cretæ* convenire possit; *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. quid si ergò, vel pro ὕαλῳ χύλῳ, vel pro πειχλείειν πειχλείειν legatur, ut sit, vel *gypso obliniunt*, vel, *vitro inclusunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ μειχείειν, quàm ὕαλον πειχείειν, quod Strabo habet, citè dicitur. Quanquam hi qui codices illud μύελῳ exhiberent, leviculâ mutatione posset in μέλαν desingi. melle autem inuncta, quo diutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herod. *l.* 1. Τεταὶ Ἀσσυρίοι ἐν μέλαν. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qui non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ πάππης apud Nonium in *Vulgus*: *Quare Heraclides Ponticus plus sapit, qui præcepit ut comburerent; quàm Democritus, qui ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denarios calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, quò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cera obductum*, autor est Plut. in *Agesil.* Silius autem Italicus, qui varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: quibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinquimus. Quod autem Marcus istic, πάντως, ἢ πάντως, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. ἀνάγκῃ ἢ κατάγκῃ dicitur.

Τὸ ἀναιτίατον | Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supra* § 26.

Κατὰ φύσιν διελθεῖν | Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἵλεως καταλύσω | Vide *lib.* 2. § 3. καταλύσω dixit, quod ἀναλύσω Paulus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς καταλύσῃ ὑμᾶς τῆς παρεμβολῆς ταύτης, πάλιν ἀπελεύσεσθε πρὸς αὐτόν.

Εὐφημοῦσι | ità *l.* 2. § 3. εὐχόμενος & Epictet. *l.* 3. *c.* 26. παύσωμαι, ἀναλύσω, ἀπολυθῶ τοῦ ἡγεμόνος. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè abrupsum vitæ, sed minutatim subductum; nec ille gratias agere Diis omnibus debet, quòd satiatum ad requiem homini necessariam, lassóque gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον εἴ τῳ ἄρᾳ | Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Patrem familiæ. lib.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem nec invido jam ad invidiam, sed ad fortunam transtulisse: quam existimo levem & imbecillam, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de tranquil. cap.* 3. *Quemadmodum quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec fodi nec mari, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum quædam non possunt igne consumi, [illegible] sed, rigorem suum habitumque [illegible] admodum projecti in altum sepulcro [illegible] ipsi ullæ ævitiæ vestigia, tot [illegible] tant: ità sapientis animus solidus, [illegible] ris collegit, ut tam tutus sit ab injuria, [illegible] retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 2. [illegible] quentem inducit: *Dubitas fili[illegible] ferientibus nata est; nec ulli magis [illegible] sit virtus mea, quàm qui ulcera [illegible] serunt. præbeo me, non aliter quam [illegible] vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta [illegible] non desinunt undecumque mari sunt, [illegible] aut loco eam movent, aut per tot ætates [illegible] su suo consumunt.* Eustath. *ad Il.* [illegible] ὃ ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν κηρὸν [illegible] ἐκλυθῆσον, τοῦτο σαφῶς [illegible] πολὺ κύμα λείπει.

Πυκνίαν ἐτάμων, ὅτου ἔμπεδ[illegible]

Atque ità de Achivis Homer[illegible]

Ἶσον δὲ πυρηνὸν ἀμαιμάκε[illegible]
Ἡλίβατος, μεγάλη, πολυ[illegible]
Ἥτε μάλιστα λιγαίου ἀνέμ[illegible]
Κύμασί τε προβλῆτα, πρὸ[illegible]
Ὧς ἄρα τοὶ Τρῶες μύνον [illegible]

De Latini constantia Maro:

Ille velut pelagi rupes immot[illegible]

(quem de Homero venustius [illegible] *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno vanien[illegible]
Quæ sese multis circumlatra[illegible]
Mole tenet: sequula magnum [illegible]
Saxo frremunt, laterique [illegible]

Et de Mezentii fortitudine *l.*

Ille velut rupes, vastum quæ [illegible]
Obstat, ventorum furiis, exp[illegible]
Hinc cunctis, atque undique [illegible]
Ipsa immota manet.

Achelous apud Naſonem:

Me mea defendit gravitas [illegible]
Haud facile emoto, quæ [illegible]
Oppugnate, manet: ill[illegible]

De Andronico majore Nicep[illegible] *Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολὺν [illegible] διατρίβοντα καὶ χρόνον [illegible] λας ὑπομένοντα καὶ στρατο[illegible] ἐπὶ [illegible] ἐπιμένοντα τὸ ὄρυγμα [illegible] Μανουὴλ *l.* 2. *c.* 1. [illegible] ἀνεκλύσθη, ἀπορρήξαι [illegible] λεν ἀπράκτου. Idem de [illegible] dosio Patriarcha *l.* 2. [illegible] τῆς ἐκκλησιαστικῆς [illegible]

δωίαμις, ὑφ' αἱ ἀπειλαὶ διεπέρασαν· ἀλλ' ἦν ἀπίνακτος, ὡς ἐπεῖν ὁ σοφώτατος, πρὸς ὃν ἀεὶ κῦμα ἐρεῖδον ἵσταται, καὶ ἄλυτον θεωρούμενος· ὁ δ' εἰς ἀφρὸν διαλυθὲν καὶ μακρὸν κλάσιν ἐῶν τινὶ ἡσύχως ἀπέκλασεν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιπλήξας βάσεως. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac. l.* 2. *c.* 7. Τεγινῶς ἐπορεύετο, ἀτίνακτος καὶ πρόσωπα ἢ πρόβολόν τινα τοῖς τὰ βαρβαρικὰ ἐκείνα ξυλλόγια βλήμασιν. De Roberto Comite Glocestrensi Henrici primi filio Guilielm. Malmesbur. *histor. novell. l.* 2. *Quamvis & Rex ipse & cuncti principes, magno amissa satagerent, Comitem in sua vota traducere,*

Ille, velut pelagi rupes immota, resistens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compescuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ δὲ ἑαυτὸ πρὸς τε καὶ πλείονα τὸ κράτος, ἐπειδὴ τῆς ἐξῶσιν ἐρᾷ, ἐξώσαν ἔχει καὶ τινὰ πρὸς αὐτὸ στρατιάν, ὥστε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ δωίαμις λέγειν· ἐγὼ δ' ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ οὐκ ἀλλοίωμαι. ἔκεινα μεταποιήσουσι, ὑδὲ συμμεταθήσεται τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν, ἄλλοτε ἄλλῳ χρώμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ἄσπερ τὰς ἀπὸ πετρῶν οἱ πολύποδες, αἷς ἂν ὁμιλήσωσι χρῶνται δ' ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πάντως οὐ τὸ πεπηγός, καὶ ἐν τρεφομένοις ἀεὶ τρεπόμενος. πέτρα τις, εἶμαι, πρὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, νῦν πλαζομένη, καὶ διαπαύσασα πάλιν ἑαυτὸν τῷ σχεδιάσματι. Idéique *orat.* 28. procellam describens: Ἡ μὲν θάλασσα ἄτεμον μεγάλου πνέοντος διηρέθιστο τε καὶ ἐπεφόβητο· ἀφ' ἧς κυμάτων τὰ μὲν πορφυρίζοντα ἀνεκάμπτω καὶ κατ' εὐρύμβια, εἶτ' ἐλαφρύμβια πρὸς τοὺς ἀκτοὺς ἐλύετο, τὰ δ' ταῖς γείτοσι πέτραις προσπίπτοντα καὶ ἀποκρεμάμενα, εἰς ἄχνην ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ἐνθα χάλικες καὶ φυκία καὶ κήρυκες καὶ ἅλς ὀστρέων τὰ ἐπιφερόμενα ἐξεβάπτιζετο καὶ ἀποπλύετο· ἔστι δ' καὶ ἠϊόνων ἀναχωρῶντος τοῦ κύματος. αἱ δ' ἦσαν ἀπλάκτοι, ὑδὲν γε ἧττον ἢ διαχλεύοντες τὸν ἐπὶ τῷ ὄσσον τοῖς κύμασι. mox ubi similes in vitam humanam procellas emergentes narraverat; ταῦτα μὲν, inquit, εἰ μὲν ἐδόκουν μοι ὡς τὰ κατ' ἀνθρώπους ἐπιφοιτᾶν, καὶ ὑδὲ μικρὸν ἀνατρέπειν ἐπιφοιτᾶς· ὑδὲ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὰ βάσεις λοιμοῦ σώφρονος καὶ τοῖς ἐπιφαίνοντας. Οἱ δ' εἰ πέτρα τῆς ἀξιοῖ, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν καὶ ἀλαζόνων φιλοσόφων χεύμενοι λόγῳ, καὶ ὑφαλῶν πολλῶν ταπεινότητα, πολλὰ ἀπηκτος, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον τοῦ φοβοῦντος. Joan. Chrysost. *in Matth.* Οὐκοῦν καὶ ὁ νῦν λεγόμενος ἀνεμος, τῶν ἀνθρώπων ἐπιλογισμός· ὁ καὶ μὴ ἐπιμένειν. ἔστι καὶ αἱ διαλήψεις πέτρα· τὰ κύματα διαλύσαι· ἔστι καὶ οἱ ἀνθρωποι ἐκλυθῆναι, καὶ ἐστροφώθησαν, καὶ μὴ ἐπιμένειν, τῷ ἀστεγμονα ταῦτα νικῶντες νικᾶν. Indè proverbiale hemistichium;

——ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epist.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & stabilis atque inconcussa virtus, contra omnes incursus atque impetus obviantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obsistere.* Huic aliam addere licet imaginem, haud minùs elegantem, ex Euripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 126.

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπελὸν ὑπάζων δρεῖ,
Ὀδωίαισι δίοισι;
Molem quis autem saxeam hastis verberans,
Citat dolorem?

Cui non absimile Plautinum illud *Curcul.* 3. 1.

Noli, inquam, verberare lapidem, ne perdas manum.

scil. saxum qui cædit, nec illud lædit, & noxam parit sibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδωίατο | Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ
Ἀνδρὸς δι', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῷ τρόπῳ.
Namque esse infortunatum cujusvis puto:
Adversa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα γὰρ ἀνδρὸς ἔζι διάφορος,
Ἐν τῷ τό, τε κρεῖττον εὖ φέρειν, καὶ παλαιόν.
Hoc enim alio alius præstat, quòd constantiùs
Bonam malamque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῷς τ' ἐς' ἀνθρωπος, ἐυδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔσω τοῦτό σοι.
Κακοῦταί τις, ἐ κακοῦταί τις· ἠτύχηκέ τις·
Βέβηκέ τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει.
Ἅπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo quid sit, sat felix eris.
Interiit aliquis: nè sit cordoliam tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: est alius miser:
Hic tacuit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura secum. tu tantim lætus abstine. Grot.
Τοῦτο εὐτύχημα | —λέγω γὰρ καὶ τὰ δύσφορ' ἐ τύχοι
Κατ' ἀξίαν ἐξίοντα, παῖ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Suidam, & Stobæum.

——quippe cuncta, quamvis tristia,
Rectè expedita, rite fausta dixerim.

Itaque Philemon:

Ἄνθρωπος ἐ δύσκολόν ἐκ ἐς' ἐδὲ εἷς,
Ὃ μὴ χαιρόν τι γένοιτ' ἢ γνώσεται.
Ὁ ποιῶν δ' ἐλαχίστον τὸ γιγνωσκόμενον,
Διφόρτερον ἔτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.
Nullum invenire est ingenium mortalium,
Mala qui non sit censurus, aut jam censuerit.
At qui quod fert fortuna, quam minimi facit,
Utrumque, & sapientior hic & fortunatus est.

Ὃ οὐκ ἔστιν ἀποτέλεσμα | ἀπότελεσμα, *frustratio*

aberratio ubi quis à fine scopóque sibi propositio excidit, eúmq; neutiquam assequitur. hoc itaq; loco naturæ humanæ ἀποτρόπαιον dicitur, quod ità eidem adversatur, ut impediat quo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura humana, inquit, nihil externum suâ vi potest efficere. neq; est itaq; ejusmodi aliquid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (ut) refert Plut. *de tranquill.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuitque eo Marcus etiam hîc respexisse. Quum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἔν, inquit ille, ἁμάρτημα τοῦτο ὄζαν, ἢ ἐκείνης; & respondente Metrocle, ἐκείνης μὲν ἁμάρτημα. σὸν δ' ἀπόχημα· regessit ille: Πῶς λέγεις; οὐχὶ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ὄζι; τὰ δ' διαπτώματα, οὐχ ὧν διαπάματα, καὶ ἀποτρόπαια; τὰ δ' ἀποτρόπαια οὐχ, ὧν ἀποτρόπαια ἀτυχήματα; Ità, inquit Plut. περιφέρω λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ κινδύνῳ ἀπέδειξεν ὕλαγμα τῶν τὰ Κυνικὰ βλασφημίαν. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentíque, ὡς κατωρθώνοι αὐτόν· respondisse, ἐ μᾶλλον, ἢ ἐγὼ τούτῳ κοσμῶ. *Non magis est illa mihi probro, quam ego illi sum ornamento.* Atque sensus verborum Marci iste cum sequentibus conspirat oprimè, quibus interrogat an casus ejusmodi prohibere quenquam possint, quo minùs justus, magnanimus, reliquarúmque virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes*, sive *frustrationes*, ἀποτρόπαια naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, quiâ præter naturam humanam ejusdémque rationem neutiquam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί ἔν τὸ βέλημα μεμάθηκας | Oratio defecta videtur. Itaque Xyl. vertere neglexit. forsan sic distinguendum. Τί ἔν τὸ βέλημα; μεμάθηκας. *quidnam est igitur quod vult natura? didicisti* jam pridem; ipse satis nôsti. quid id autem sit, in sequentibus indicat; sed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βέλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ὄζαν, ἐξ ἔν ἐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *dissert. l.* 1. *c.* 17. τί ἔν θαυμαστὸν ὄζι; νοῆσαι τὸ βέλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodis. *de beasit.* τὸ καὶ φύσιν, τὸ καὶ τὸ βέλημα τῆς φύσεως ἐνδύεται.

Ἀπερίπωτον | Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάλυσιν | Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν ποιῆσαι διαλυομένους, καὶ μετ' ὑποκρίσεως, ut nihil fiat simulatique subsit: & *supr.* § 33. λόγον ἐν ὑπόπτῳ διαλυσάντι. *Sermo suspicatio omni immunis.* Istic autem, τὸ ἀδιάλυσιν, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 1. § 15. τὸ ἀδιάλυτον. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siquidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in Zenone, aiebant, μὴ δεῖσθαι τὸν σοφὸν, πείθει διαλύσει συγκατατιθέντος μηδενί. Explicatius Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι μὴ διαλύσει τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀκλινῆ εἶναι, ἃ χαὶ ἐν τῷ λόγῳ τὸ ψεῦδος τὸ διαλύεσθαι ὑπάρχειν, ἀλλὰ διαλύσει τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ἐπὶ τῶν ὁσίων. πῶς οὖν τοι διαλύσει ποτὲ αὐτὸν χρὴ πολλὰς τέχνας ἀναπλάσσειν, καὶ γὰρ χρὴ στρατηγίας ἀπὸ ἀπατηλὰς, συμφέροντος πεφύκασιν, καὶ καθ' ἕκαστα βίς πολλάς. ψεῦδος δ' ἀκολουθεῖν τῷ σοφῷ. ἐδέποτε γὰρ πεφύκασιν συγκαταθεῖς, ἀλλὰ τὸ μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ἀπὸ τε ὀξαπατᾷ ἄλλον, ἔτε ἀναλάβει αὐτὸν τι, ἔτε καθόλε ψεῦδος ἀκολουθεῖν. Dei solius, qui verè ἀδιάλυτος (solus *Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad* πᾶς ἄνθρωπος ἀδιάλυτος. e laud. Stoicis limus.

Ἃ συμπαρέγοντων | leg. forsan, *quæ si assurgant.*

Ἡ φύσις ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀπήγει τὸ § 42. ἀπήγει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 5. χω τὰ ἐμαί phrasis emphatica, quo unum quod est assecutus quisquam omne quod suum ducit, plenius tus, ut in eo planè acquiescat requirat, utpote quibus illud Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχουσι Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε interpretatur Theophylact. *mercedem suam acceperunt & vobis solationem vestram accepistis*; ro amplius sperent expectentve, sive latii, aut illi aut ditu, nihil apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει versionem firmant Henr. Steph. adducto Anacreontico illo; αὐτοῦ. *Sat est sufficit, dispar* jungis & Dunæus modest ex Sto *c.* 16. *v.* 3. ἔχειν ὑμῖν, quod ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Synes. χρείας). ὧν τις ἀνὴρ μὴ ἔχων ἢ χρείας, ἀμοιρεῖν ἔοικε. *habet nemo id quod injustum* ris. Cui libens subjunxerim illud litia Papaci, ex *orat. de regn.* Θεὸς ἀλλόφυλον ἔχθρὸν ἀπέφηνε, αὐτὸ φωνὴ χρῆται, ἐτ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἵνα, φησὶν, ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώπων τὴν ψυχὴν ἀποφύσωσιν· ubi ἀπέχω ἐπὶ Lucæ Evangelistæ *c.* 7. *v.* 6. sponsio ἀπεχθὴς πόλις ἀναίδης & illud Plutarchi in *Apoth.* (quod advertit *exercit. Exam. Ep. c.* 30. παρόντων τῷ μόνῳ, ἐ πάντων ἐπ

ἐνδοῦναι, ἀφῆμεν· ἡμεῖς δὲ τὸν δὲ ἱμάτιον ἀπέχει, ἢ παρέσται αὐτῷ σεῖς τὸν ἡμορρόμους ἐκ Σπαλέσιν, οἷς αὐτὸ τὸ γένος πεποίηκεν ὀργάδες. Et Athanasii (si is autor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qui quò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibiq; conspicandos se præbent. πρόχειρον ἐς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ σεσοφισμένον κόμμα· ὁ δὲ σπόρος, σωφρόνησον ὁ ἀνυπόκριτος, ἢ ἀπέχει τὸν ἱμάτιον δὲ ἐκκλησίαν ἡλθεν, ἀνδρείαν ἤρεσεν. ὃν δὲ θεὸν ἐκλέξει ὁ μόνον ἐσόπτης ἔδεξε τὴν διάνοιαν. Nec prætereri digna hic Dunæi nostri subtilitas, qui ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Hæc tria inquit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia quæ mittistis*: esset enim ταυτολογία quod subjungitur, δεδεγμένος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abunde satisfactum esse. *Habeo*, inquit, *jam omnia quæ velim, nihil amplius desidero, satis superq; est.* ita Pindarus *Isthm. 5.* In his, inquit, duobus est summa felicitas, εἰς εὐ πάσων ἄριστον ἔμμεν. Hæc si habes, μὴ ματεύε· ἔχεις γὰρ ἔχεις. hoc est quod Paulus ἀπέχω.

Οὐχ ὑμῖν τὸ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τὸ φεύγειν αὐτὸ ἡμῖν αἰσχρόν. I. e. non ponendum opinor, legendumque, ἐστὶν ἐστὶ, ἢ ἐστὶν ἐγγύς. c. Vide *supra* § 1. & *Epictet. Enchirid. c. 2.* ὁ τὸν γὰρ θάνατον ἢ τὸν πόνον ἐκ ἐστὶν ἐγγύς. Ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι ταῦτα ἢ ὑπομένειν, ἀνδρὸς ἐστὶ καὶ ἐλευθέρου. Laudatus ille quoque, qui dixit,

Οὐ γὰρ θανεῖν γε δεινόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Neque enim est mori miserum, sed turpiter mori.

Ne ut Gnomologus extulit,

Οὐ γὰρ θανεῖν γε αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Non enim est fœda mors, sed fœde mori.

Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6.* [illegible] *quæ vulgus putet, multos qui contemnendos existimant, beatos; ac Philosophi, quamquam* [illegible] *miserrimos: si illi gravium sortium* [illegible] *solentiæ, hos prosperæ inconsultæ* [illegible] Laert. *l. 1.* Ἀπυρέτῳ εἶ), τὸν ἀπυρέτῳ [illegible] *Senec. Herc. fur. 2. 2.*

Quæ miserum me fecit, vindex, luminum fœtus,
Et ipsa miserum, videndo miserum, miserum, miserum.

Philosophum illud nimis dispu- [illegible] *ep. 67.* [illegible] non [illegible] *supr.* § 8. sed [illegible] argumentum *vulgare*, non [illegible] spirant, & validio- [illegible] mentum adversus vitæ [illegible] cupidi- [illegible] tatis, ἀκαθεκτοῦντος καὶ ἰδιοπαθοῦς [illegible] *de tranquill. l. 2. c.* [illegible] ἀγαπᾶτε ἐλύτρων τὸν ζῆν [illegible] non est simpliciter, quod Xylander [illegible] *vitam in longissimum tempus extrahere*; sed *vitæ quasi pertinaciter inhærere*, & ægrè gravatimq; ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίσχρως illud designat. Apud Suidam autor innominatus: Ἀλλ' ἐγὼ πρὸς ἄρα δυσαπάλακτός εἰμι ὑπὸ τῆς τοιούτων, καὶ γλίσχρως ἔχω εἰς ἐμὲ τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε ὡς ἀληθῶς ὄναρ πεπονθώς. Est enim τὸ γλίσχρον, quod & Xylander ipse nos monet, ipsumque significatus hujus τῆς γλίσχρως monere poterat, *lentum, tenaxque*; idque τῆς γλίας τρόπον, *glutinis instar*; unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaque τὸ γλίσχρον καὶ κολλῶδες, tanquam συνώνυμα copulantur ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλισχρώδεις, *cunctari*, vel potius *lentum & tenacem esse*. Sunt itaque οἱ γλίσχρως ἐνδατεῖσθαι τὴν ζωὴν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loquitur *politic. l. 7. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς καρτερῶσι πολλοὶ κακοπαθοῦντες οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἔνιοί πρὸς ἀνομίαις ὑπομένουσι τῷ γλυκύπικρον· quod ille γλίσχρον. Plato γλισχρῶς ἔνδυμεῖν dixerat in *Gnome*: Οὐ γὰρ μέγα ἀνὴρ μικρὸν χρόνον τοῦ βίου λοιπὸν ὄντα ὡς τὸ εἰκὸς, ἐπόλυμπος ὕπνα γλισχρῶς ἐνδυμεῖν τῇ ζωῇ, γόμος τὸν μέγιστον παρέβας ἀδεὶς ὃς ἐρεῖ. Affectum autem, quem noster hic notat, graphicè depinxit, videtur Plut. in lib. *de tranquill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνάπτον ὁ τῆς ψυχῆς φόβος, ὥσπερ τὸν τῆς ποδὸς, ἐκκρεμασθῆναι τῷ σώματι ποιεῖ καὶ ἀποκαθυμῶν, ὡσπερ τὸν Ὀδυσσέα τοῦ σεσοφισμένου, ὑπομένειν τὰ χαλεπὰ καὶ ἀνιαρὰ τῶν ἀνθρώπων, ἵνα μὴ ἐπὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ ἀπολεῖν ἑαυτὸν καὶ ἀπαλλαγῆναι τῶν παρόντων ἀναίσχυντος καὶ ἀνάνδρως ἔχωσι. De Ulysse quod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete*, proverbii vicem adeptus, quod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. ep. 27.* usurpatus: an quo τὸ ἁπλοῦν est à Grotii manu in *excerptis*, cum vulgò πλοῦν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minus placent, quia mortis formidini magis quàm vitæ cupidini tribuit, Antiphanes advocetur, cujus ὁ Γαμῶν ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* legunturque:

——— ἐδεὶς πόθος,
Ὦ Νικᾶν', ἀπέστι, ἀποθανεῖν σφόδρα σφόδρ' ὦν.
Τὸν γλιχόμενον ὃ ζῆν κακῶς τὰ σκέλη
Ἀκονᾷς, ὁ Χαρῖνος.
——— *nemo unquam vere,*
Morique dulcem, vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrusit
Reluctantes frustra. ———

Vel Lucianus, qui in *Cataplo*, de tyranno quodam: Ἀποστρόφου ἦν δὲ ὅπως, κἀδάκρυε ἰδὼν μὲν ἐσόπτης τοῖς οὐσίαις ἡ ψυχὴ, ἢ οὐκ ἐθέλει ἀπολιπεῖν ῥᾳδίως, ἀλλ' αὐτοῖς πάλαισε πολλὰ. μᾶλλον δ' ὥσπερ ἀδρυσίος τις ὢν ὁ δεσμὸς ὅτι, ὃ δὲ δεδὼς ἐμπεφυκὼς αὐτῇ, quem & amplius ibidem vide lis. Specta sursum & quod in Evangelio Luc. c. 12. v. 20. de locupleti illo dicitur, qui

opinione ſuâ ſpéq; inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄγρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σε ἀπαιτοῦσιν ὑπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hac ipſâ repetent à te animam tuam.* Siquidem, ut Caſaub. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt *poſcere à volente*; ἀπαιτεῖν, *à nolente*. Andocides φεὺ κακοδόξως (an φεῦ ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 3. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βέλτιόν ἐστιν εἰ δὲ μὴ βέλτιον, ἀπαιτῶ. De utriſque Seneca *epiſt.* 4. *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qui à torrente rapiuntur ſpinas & aſpera, plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμασοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: quid faciam vobis*; Hos itaq; hiſque ſimiles notat Marcus, vitæ nimio plùs avidos καὶ φιλοψύχους, ideoq; omnibus modis mediſq; ſatagentes, quò eam quàm diutiſſimè protelare poſſint. quò ſpectant & Euripidis verſiculi, quos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἂν αὐτοῖς πλέον ἢ τοῖς ἀείροις; | In eadem planè conditione ſunt, inquit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id quod tàm enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint, quâ illi ipſi, qui immaturo fato defunguntur. quare? primùm, quia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliquando migrandum ſit: cùm intervalli illius quod ab ortu ad obitum pertingit diſtantia, quæcunq; ea tandem fuerit, ad æternitatis utrôbiq; adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, quia etiamſi quàm diutiſſimè vixeritis, tamen *uvæ acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Job. c.* 15. *v.* 33. aut *pomi immaturi, vitæ quaſi avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanquam excant de vita*, ſed *tanquam extrahantur*. Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect. Quaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avellantur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis auferat, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata iſtos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: quos itaque ridens Luciani Diogenes; Τί ἂν ἄρ τις ἐπλάγιος φαίη πρὸς γέροντας, ὁπόταν οἱ τηλικοῦτοι φιλόζωοι εἰσὶν, ὡς ἐχρῆν διώκειν τὸν θάνατον, ὡς ὄφιν ἢ πῦρ ὑγρὰ κακῶν φάρμακον; denique; quia mors eodem in ſtatu utrumq; conſtituet; καὶ γὰρ ὁ ἑξηκοντούτης ἀποθνῄσκων ἐς ἴσον καθίσταται τῷ ἑπτακαιδεκαέτει. *l.* 9. § 33.

Καδιανοῦ | Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανοῦ, *Cæciliani*, vel Καπιδιανοῦ *Catidiani* fuerit. Καπίδιος ἢ Καπιδιανὸς, ὄνομα πάτριον. Suid. Quaniquam longævus utrovis nomine nullus occurrit. Occurrit à priore illo parùm deflexo Κυνίδιος Καλλιανὸς, uti Suidas habet, Κλιανὸς, ut Caſaubonus *ad Athen.* hoc cenſu meritò collocandus, ſi (ut fert) ὅτι τῷ Σεβαστῷ Καίσαρι καὶ *Auguſto Cæſare & ad Adrianum* Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an feſſus eſt: cùm inter utriuſq; culum ſolidum intercedat.

Φάβιος | Inter μακροβίους commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* annis *Augurem fuiſſe* refert. Val. Ma. Q. *Fabius Maximus dubiis & ſeroti guratis ſacerdotium ſuſtinuit, ſexage adeptus: quæ utraque tempora, ſi mi tur, facilè ſeculi modum expleverint, lib.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Ma exactæ ætatis; ſiquidem verum & ſexaginta annos fuiſſe, quod quin* Ità Livius ac Maximus, Plinio ſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἀξιώσουσιν, ἵνα *ſupr.* §. 48. ὁ τῶν κηδ διάκτορος | Ὅλον μικρὸν ἐστι τὸ διάστημα | exemplari, an à typotheta lapſu, opinor. Vide *ſupra* § 15. & *epiſt.* 49. *Non poſſunt longa videri quæ tota brevis eſt.*

Καὶ τῶν δι' ὅλου | Cicero *l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita gatio miſerrimi temporis.* Cæſ nim eſſe docet Nonius in *adu Catone* relatus;

Diu vivendo multa, quæ non vi

Itaq; Auguſtin. *de tempore* (uti vo *Quid eſt diu vivere, niſi diu torquer* neſcio cujus pro oraculo habet. Sen *c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, quam nos in

Cæterum omne ſpatium non vitæ ſ

Idemque *epiſt.* 93. *Poteſt fieri, ut diu vixerit, parùm vixerit. & epiſt. exiguo temporis ſpatio, quod ætatem quantum lacrymæ, quantum ſollicitud cum mors, antequam veniat, ſpecta quantum timor? quantum ſenectu les anni? dimidium ex hoc exhorrit eius, pericula, & intelliges etiam minimum eſſe quod vivitur.* Ma

At noſtri bene computentur ann

Et quantum vetitæ tuhæ

Aut languor gravis, aut

A vita meliore ſeparen

Infantes ſumus, & ſero

Senec. *epiſt.* proximè citata. *Hoc diem & ultimum gaudet malu puero fingit, ſe videlicet ut*

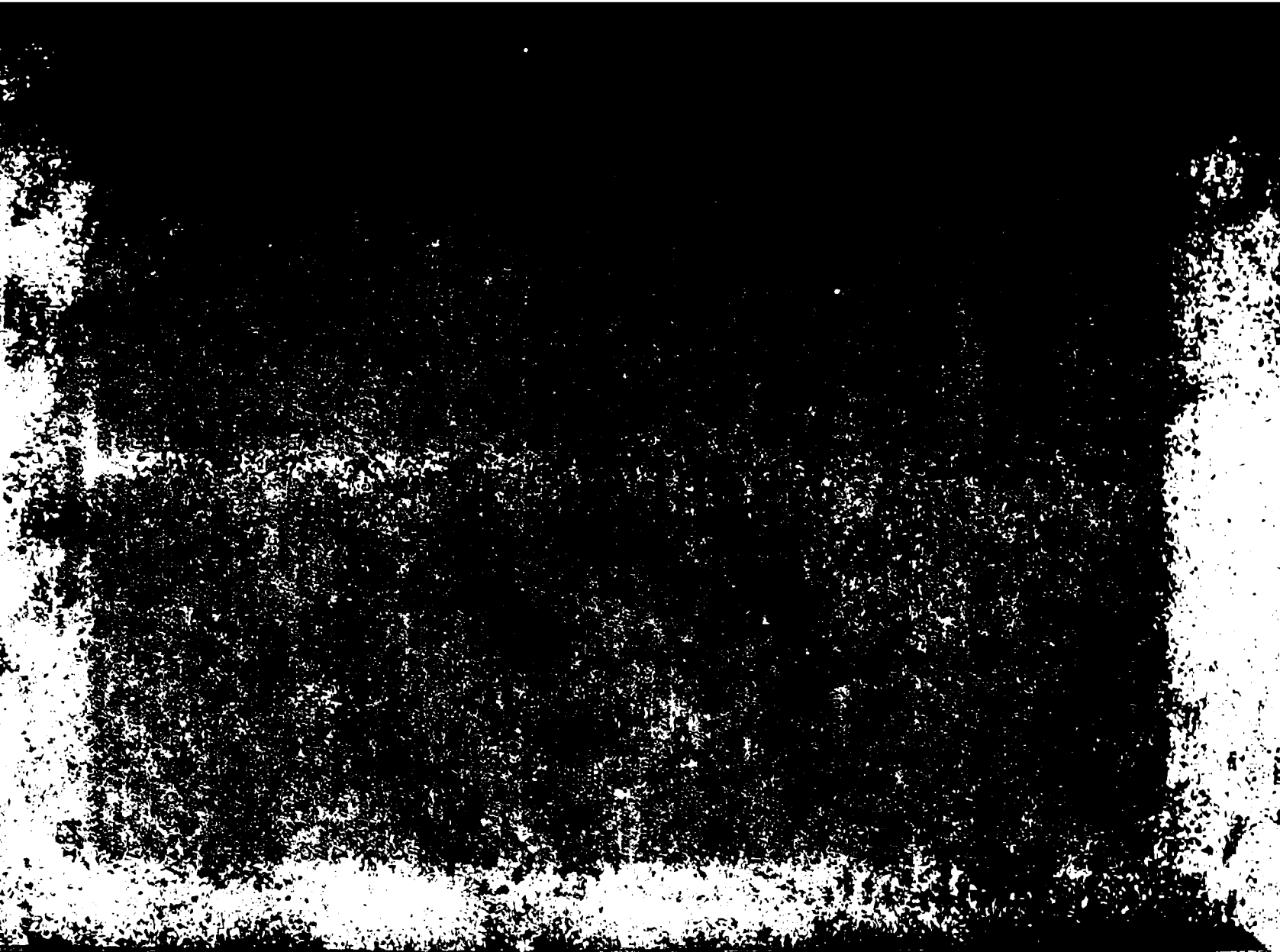

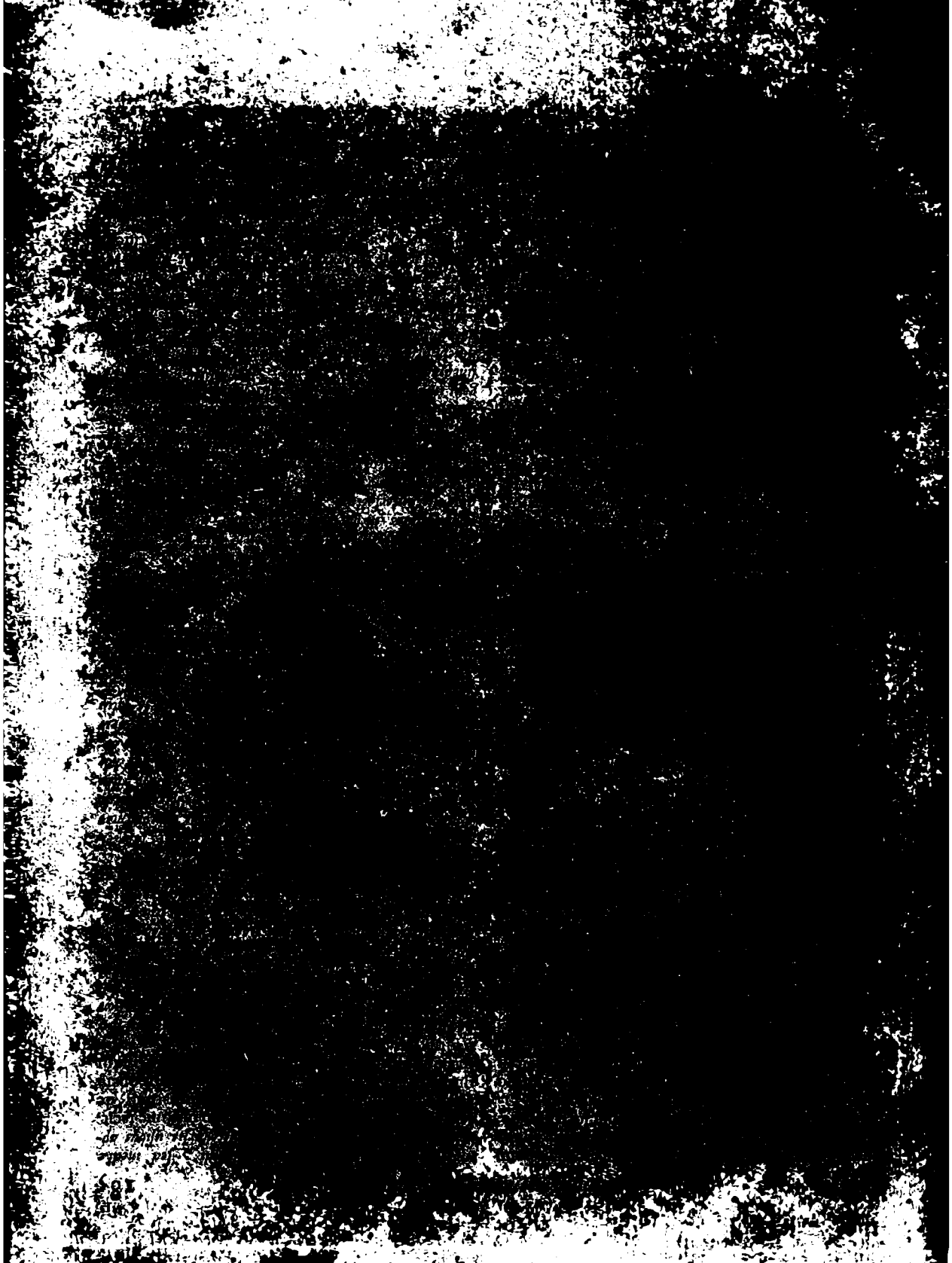

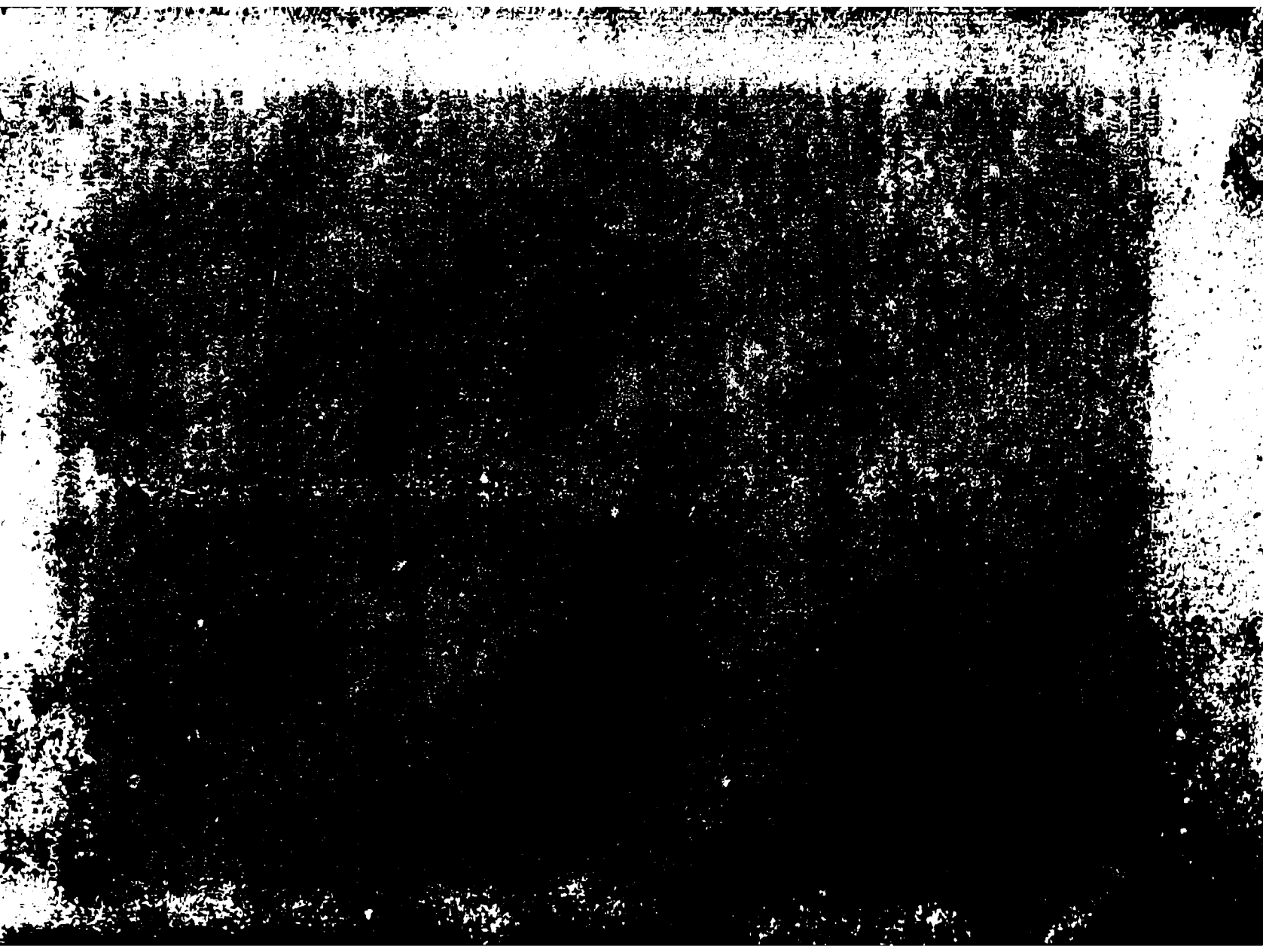

μάνον ἔυνυν ἢ πλέον ἀνδρα ἀιδέα. ἀλλὰ ἢ παρηκολουθηκότα ἄνωθεν ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεπραγμασι, ut hic & ἄνωθεν illic, quod istic ἐξ ἀρχῆς. Eodem sensu usurpat Paulus Apost. *ad Timoth. epist. 1. c. 4. v. 6.* ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ἢ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ἣ παρηκολούθηκας. & *epist. 2. cap. 3. v. 10.* Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. quo loco cur Erasmi, *assectatus es*, malit doctiss. Scultetus, quàm Vulgatæ ac Bezæ, *assecutus es*, causam nullam video ratio siquidem, quam assignat, haud est firma satis. *Ad sequendum atque imitandum hortatur. at quomodo sequi poterit, qui jam assecutus dicitur?* responsio proclivis est. aliud est notitia & intelligentia, aliud usu & actu assequi: vel, si brevius vis, aliud nosse, aliud posse. illud Timotheus jam assecutus erat, istud haud itidem adeptus. monet itaq; Apostolus, ut quæ de se nôsset, ἵνα αὐτὸς μὴ ὑστερούμενος, ἃ δὲ ἀκοῆς ἐσοφίσας, ea imitari adniteretur. Vide & *l. 2. § 9.* & *l. 7. § 3, 4.*

Μὴ παρεγνωμικῶς | *Ne eam subinde cogitares.* Xyl. *ne eâ nimium afficiaris.* Cas. imò, *non negligens, non neglectim habens*, sed quantum in te est, tarditatem hebetudinemque tuam corrigere & sanare contendens. παρεγνωμικῶς, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epictet. *lib. 4. cap. 3.* Κἂν μὲ αὐτὸς ἐκῶν, παραγνωμικῶς ἢ, ἀπόλλυτο. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipse *l. 6. § 20.* πολλὰ παρεγνωμικαμεν, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *lib. 10. § 8.* τὸ ἀπαρεγνωμίκτον, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* & *l. 6. § 50.* πρὸς τὸ ὑπ' ἐτέρου λεγόμενον, γίνεσθαι ἀπαρεγνωμίκτως, *Sedulò attendere atque animum adhibere eis quæ ab alio dicuntur.* Epict. *l. 1. c. 2.* Τί ἐν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἰμι; ἔποχῶ τῆς ἀναισθησίας τότε ἕνεκα; μὴ γένοιτο. Ἐπίληπτον πρόσωπον ζητεῖτε ἐν ἔστιν· εἰ δὲ μὴ, ἐ χαίρων. ποῦ μὲν ἐγὼν ὄζω. ὅδε γὸ Μίλων ἔσομαι, ἢ ὅτως ἐν ἀμελῶ τοῦ σώματος· ὅδε Κρῖσος, ἢ ὅτως ἐν ἀμελῶ τῆς κλήσεως· ὅδ' ἁπλῶς ἄλλω τινὸς ἀναισθησίας, διὰ τὸν ὑπόγειον τῆ ἄκρων, ἀφιεὶς. Flacc. *epist. 1.*

[illegible] oculo quantum contendere Lynceus;
[illegible] aspernere contemnas lippus inungi:
[illegible] cupias fieres invicti membra Glyconis,
[illegible] nolis prohibere chiragrâ.
Est [illegible] modice tenuis, si non datur ultrà.

Ità cum Graeco nostro lubens lego, non, quòdam quadantenus etiam procedere & proficere licet.

Καὶ ἐμπλοκὴν τῆ νοὸς ἔχειν | leg. νωθείας, vel potius Lugd. νωθρείας. *neque tarditate & insciti[illegible]placentem.* quod haud paucorum vitium est [illegible] Solomon. *Prov. c. 1. v. 22.* Aug. in illud [illegible] *v. 3. Noluit intelligere. Videtis, quia voluntatis [illegible] tribuit: sunt qui volunt intelligere, & non valent: sunt & qui nolunt intelligere; idò non intelligunt.*

§ 6. Περὶ ἐμοῦ λογίσασθαι αὐτῷ τὸ χάριν | Χάριν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* quod ab exprobratione quadam haud multum distat. Juvenal *Sat. 6. v. 179.* de uxore ingrata,

Quæ tanti gravitas? quæ fama, ut se tibi semper
Imputet?

Martial. *l. 5. ep. 82.*

Non totam mihi, si vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum nostras legis exigisque nugas.

& *l. 2. epigr. 48.*

Imputet ipse Deus nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. lib. 2. c. 17. Multi sunt tam pravæ naturæ, ut malint perdere quæ præstiterunt, quàm recepisse, superbi & imputatores.* & *l. 6. c. 12. Quædam quæ homines sibi præstant, aliis imputant.* Tria scil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum est eorum, qui palàm imputant: secundum eorum, qui etiamsi id palàm non faciant, apud se tamen tanquam de debito cogitant: tertium eorum, qui tantùm abest ut imputent, ut nè cogitent quidem.

Ἄλλως μέντοι | f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὡς· nisi si illud ὡς ex lineâ proxima huc irrepserit.

Ὡς δεῖ χρῆσθαι διανοίᾳ τινί | At Senec. *de benefic. l. 1. c. 2. Demus beneficia, non fœneremus. dignus est decipi, qui de recipiendo cogitavit, cùm daret,* hoc est, quod Marcus hîc, ὡς δεῖ χρῆσθαι διανοίᾳ τινί. Et mox: *Beneficiorum simplex ratio est: erogantur tantùm, non computantur. si redditur aliquid, lucrum est; si non redditur, damnum non est. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario scribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunquam ille vir bonus cogitat, nisi admonitus à reddente. turpis fœneratio est, beneficium expensum ferre.* Idem. *l. 3. c. 14. Interitura est rei tantæ dignitas, si beneficium mercem facimus.* & *lib. 4. c. 3. Beneficium virtutis est, & turpissimum id causâ ullius rei dare, quàm ut datum sit. se intueri & commodum suum, istud non est beneficium, sed fœnus.* & *c. 14. Non est beneficium quod in quæstum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; auctio est. ut ait Ovidius,*

Quæ quia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qui beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l. 6. c. 13. Multum à beneficio distat negotiatio.* Dominus Christus, Luc. *c. 6. v. 35.* Ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v. 34.* Ἐὰν γὰρ δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;

Οὐδὲ οἶδεν ὁ πεπόηκεν | Senec. *de benef. lib. 2. c. 6. Quam dulce quàm pretiosum est, si gratias sibi agi non est passus, qui dedit; si dedisse, dum dat, oblitus est?* Chilo apud Auson.

Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbolè elegantissimâ conceptum, Matth. *c. 6.*

c. 6. v. 6. Ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου, τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. *Facientis eleemosynam nesciat sinistra quid dextra faciat.* Ambrosius *offic. l. 1. c. 30.* quò & Euthymius inclinat, ità interpretatur, quasi dictum esset, *ut frater tuus, qui est tanquam dextra tua, quod facis nesciat.* Sic facias, ut *proxima nesciat uxor*, uti Persius loquitur. Melius Jo. Chrysost. *orat. 19.* Οὐ χεῖρας αἰνίττεται, ἀλλ' ὑπερβολικῶς αὐτὸ τέθεικεν. Εἰ γὰρ οἷόν τε δεῖ, φησι, καὶ σεαυτὸν ἀγνοῆσαι, ὥστε μάθησον ἔγωγε σοι τοῦτο, καὶ αὐτὰς δυνατὸν ἢ τὰς διακονημάτας χεῖρας λαθεῖν ἔχ, ὡς πολλοὶ φασιν, ὅτι τοὺς σκαιοὺς δεῖ κρύπτειν ἀνθρώπους πάντας ὅ ἐνταῦθα λανθάνειν ἐπέλαβεν. Nam quod de *dextra*, quæ sit *amor divinus*, *sinistra*, quæ *favor humanus* existat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Aug. *in Psal.* 121. & *in 1. Joan. tr. 6.* & *de temp. 60.* Gregor. *in Job. lib. 3. c. 21.* Theophylact. *in Matth.* alii; est merum ipsorum commentum. Rectiùs Clem. *Strom. l. 4.* Ἀλλ' ἐὰν αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud est quod Senec. *de benef. l. 6. c. 8. Beneficium aliquis nesciens accepit, nemo à nesciente.* Beneficium nisi sciens volensq; dare nequit: verum beneficium qui dat, quoad beneficii præstiti imputationem, perinde affectus esse potest, acsi quid faciat fecerítve nesciùs sit: atque hoc est, quod post Christum nostrum, Marcus voluit. Gemmâ planè mente Plato in *Theæteto*, de Philosopho genuino. Ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν, ἢ αἱ τῆς σκαπάνης λεπόμενοι χῆρες. καὶ ταῦτα πάνυ, ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν. οὐδὲ γὰρ αὖ τοῦτο ἀπέχεται τῶν ἐνδεκμένων χρεῶν, &c. Optimè formulæ istius sensum expressit.

Ὅμοιος ἔσῃ ἀμπέλῳ | ità mox: ὡς ἄμπελος.

Μηδὲν ἄλλο σοφιστεύσῃς | Vide *ad lib. 7. § 73.*

Οὐκ ἐπέοικε | Quod Dominus Christus Matth. *cap. 6. v. 2.* ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον | Vide *l. 6. § 7.* & *l. 11. § 4.* & *lib. 12. § 29.* Senec. *de benef. lib. 1. cap. 2.* *Qualiscunque priorum eventus est, perseverа in aliis conferre. Melius apud ingratos jacebunt. ne cessaveris, opus tuum perage, & partes officii exequere. alium re, alium fide, alium consilio, alium præceptis salubribus adjuva.* & *lib. 4. cap. 14.* *Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec sordida, sed humana & liberalis, cupiens dare occasionem cum dederit, & negare moveri ac recentibus obstare.* Hoc est quod suo more, id est, Comicè, Plaut. *Trinumm. Act. 2. St. 2. v. 39.*

Is probus est, quem non pœnitet quàm sit probus.
Benefacto benefactis aliis pergito, ne perpluant.

Sèriò magis aliud quidpiam apud Plut. *de sene polit. & adv. vit. Epicur.*

Καὶ μὴν πανοπλίαν δοῦναι οὐ βούλεται. *Vide lib. 9. § 73.* Plin. *lib. 3. ep. 5.* *Antiquabat beneficia subvertas, nisi illa posteriora*

Ἐν τίνος ἂν δεῖ εἶ | Interrogat aliena persona, esse volunt hæc verba tor Lugd. affirmantis ac præcipientis lud malim, quia subsequentia, &c. subjectionis sive responsionis

Ἀπαρακολούθητος | *Sic. ut non possit* Xyl. imò potiùs, *sic quasi non intelligat* præcedentibus ὡδὲ οἶδεν. Sic *l. 2.* one diversâ ἀνεξακολούθητος ἐνδεῖν. *ad § 5.* Δυσπαρακολούθητος.

Βούλεσθε καὶ τὸν κοινωνὸν αὐτοῦ | neficia conferenda, *ut gratiam factam is cui beneficit*; ut *infra* ut beneficii auctorem, quis is fuerit, quicquam est necesse. Senec. *de* *terdum & ipse qui juvatur fateatur* *nec à quo acceperit, sciat.* Exemplum lai, qui amici pauperis, sed pauperta cundiam dissimulantis, ac per agrum bentis, pulvillo sacculum clam subj sideraret, inveniret potiùs quàm acc bium hunc nominat Laert. Plut. *de adul. & amic.* quem & fraud deprehensâ, dixisse, Ἀρκοῦλα φίλε χρεῖα ἐπιδεικνύον ἡμῖν λάκυς, ὥσπερ ἰατὸς λαθὼν ἀφέλησον ἐπιχειρῶν ἢ διαλανθάνων ἐπωφελῶν. Sed ad Senecam co interrogantem. *Quid ergo? ceperit? Primùm nesciat*; est. *Denique ille nescit accepisse* disse. *Parum est inquis. Paveo* sed si *dare, quo genere accipient* vult, *habui, contentus eris te* fatere *debuisse*, sed *videre beneficia* *dentibus quæris. Fole quoque sciat* lius est *nescire*, si *aliam partem abibis? Vale* der *unus in tenebris? Beneficii* *quidem, ego vellem fuisse indignum* *Primo quidem & maxime* *supponam. Imo ne adjungam* ficit *inter duos lex est, alter accepit nunquam* (10.) *Cæ* *ἐπιλεῖ. Xyl. ut* *accipere* neutrum nalem particulam deesse *scierit ceperit.* Ita enim Eusebius *hist.* *Apostolus* *bus Apostolus scias acceptis*

tradidisse. quod verbum & in H. Stephani thesaurum poterit immitti.

Εἰ ἢ θέλεις σωθῆναι | forsan σωθῆναι. *intelligere.* quanquam & σωθῆναι eo sensu usurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγώ μοι δοκέω σωθῆναι τὸ ἐόντα λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demosth. *pro Coron.* ὅτε ὑμᾶς ὅλως μανθάνειν, ἢ αὐτὸς ἐξευρέμην σωθῆναι. ubi tamen quidam codices σωθῆναι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὅσοι δὲ τὰ σώματα ῥωμαλεόταλοι καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὅτω καὶ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωθῆναι δυνάμενοι, εἰσὶ μετὰ παιδείας ἢ ἄλλο λέγοιτο ἢ περιέποιτο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ ἄνευ γραμμάτων πᾶσιν εἰ δυνατὸν φαίνοιτο. ἅπας σωθῆναι τὰ ἐν τῇ πίστει λεγόμενα οὐκ οἷόν τε μὴ μαθοῦσι, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. Οὔτε τὰς πηδὰς τοῦ μὴ δικαίου ἧσσον ὅσιος βεβιωκότων, ὅτε τὰς κολάσεις ἧσσον ἀδίκως καὶ ἀθελήτως ὑποκριτῶν σωθῆναι βάλοιμεν. Et apud Suidam in *Sexto* autor incertus, μηδὲ σωθῆναι τὸ λεγόμενον δυνηθείς.

Μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο | forsan, μηδὲ ὦδε οὗτος: *Ne metuas, neve hac de caussa opus aliquod sociale omittas.* Veruntamen nihil temerè mutatum velim.

§ 7. Τοῦτο δ' ἴλεως Ζεύς | Indè Ζεὺς ὑέτιος, ὄμβριος, idemque Ὑέτιος & Δευτ. & Ὕων dictus Hesych. Ὕτιος Ζεὺς ὄμβριος. Aristot. nom. *de mund. cap.* 7. Ὑέτιος καθάπερ ὑπὸ τοῦ πλείονος. & Phurnut. *de Div. c.* 3. Πλείστων δὲ καὶ Διὸς καλουμένου, τάχα καὶ τοῦ ὑέτιον αὐτὸν εἶναι. Lucian. *dialog. Jov. & Gan.* Διὸς δὲ ἂν ἥκοιτε ὄνθυμα, ἢ τὸν βωμὸν εἴδετε ἐν τῷ Γαργαφίᾳ τοῦ ὑοντος; Pausan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὀμβρίου Διός. Athenis vero refert esse γῆς ἄγαλμα. ἱκετεύουσι δὲ σφι οἱ τὴν γῆν ἔτε ὄμβρου δεηθῶσιν Ἀθηναῖοι, ἔτε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι συμβαίνει αὐχμός. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua postulat imbres;
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pythic. od.* 4. Κεκλῆσθαι πάντα Νεῖλον, ὅσον ὡς Πανυάσσις, Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε, ἀλλαχοῦ δὲ τῶν τοῦ Διὸς ὀμβρίων τὸ τοῦ Νείλου καὶ ὧν ἐκεῖνος ἐφορᾷ τινα εἶναι τοῦ Διὸς ἔθος. Verum Deus verus vivusque solus est Ζεὺς ὑέτιος & Nilus, non nubes ipsæ, non ulla apud extraneos figmenta pro Deo habita Deum cultorum mendacia atque vanitatem habuit. Vide Jerem. *cap.* 14. *v.* 22. Job *c.* 38. *v.* 26, 28, 34, 37. Psal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. 10. 1.

Ἀλλὰ τοῦτο μάλιστα ἡμῖν ὁ Ἀθηναίων | Existimat Persius improbare Marcomannis commune illud omnium fere hominum vitium, quo plerique ea tantùm exposcunt numinibus privatim profint; nihil soliciti de communibus. & Athenienses notare, utpote qui in agris liberaliter suis tantùm agris pluviam & fertilitatem poscerent, reliquorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces ejusmodi probat Marcus, quibus homines non sibi soli privatisq; suis rebus, sed civitati reiq; publicæ universæ, in qua degunt, à numine fausta prosperáq; comprecantur; quales fuisse monet Athenienses illas, quos etiam in supplicationibus suis, non suæ tantùm regionis, sed totius insuper Græciæ; memores fuisse ex Pausania suprà didicimus. Verum quod Gregor. *in Job. lib.* 18. *cap.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. quæ indè constat Hieronymi non esse, quia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione sulcienda est oratio.* itaq; precibus opera sunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, quàm supplicationes concipiendæ. Habéntq; reverà locum hîc Menæcei pro patria se devoventis illa à Xylandro etiam laudata, ex Euripidis *Phœnissis*;

Εἰ γὰρ λάβοιμ' ἔκας Θ', ὅ, τι δυνατά πως
Χρηστὸν, δίδωσι τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέρει
Πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλαττόνων
Πειρῶνται, τὸ λοιπὸν εὐτυχοῦσιν ἄν.
Si quisque quantum quiverit quid, lubens
Patriæ offerat; donetque publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et amplioribus redderentur indies.

Siquidem, ut rectissimè Andocydes *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τοὺς ἰδίους ἐπιτηδεύοντες ἐλάττω αἱ πόλεις μείζους κατέστησαν· διὰ δὲ τοὺς κοινοὺς, μεγάλαι καὶ ἐλευθέραι γίγνονται. Vide *ad lib.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἦτοι ἐ δεῖ εὐχάς, ἢ ὅπως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρας | ἐλευθερίας legit Casaub. *ad Pers. Sat.* 2. qui & τὸ ἁπλῶς καὶ ἐλευθερίας εὔχεσθαι, orationem simplicem & liberalem opponi censet τῇ εὐχῇ ἐμπτευκῇ i.e. *preci emaci*, ut Persius loquitur: quam interpretatur, vel eam quæ habet conjunctum sacrificium majoris alicujus victimæ, aut votum rei consecrandæ; quod sit velut pretium diis repensum, ut fit in emptione contrahenda; vel quæ toties fuit repetenda, & tam assiduè ac λιπαρῶς καὶ ἐκτενῶς facienda, ut hoc ipsum pretii loco censeri possit; quia, ut ait Seneca, *Nullares tantis constat, quàm quæ precibus empta est.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὔχεσθαι, *orationis simplicitatem* quandam denotare, qualis illa Athenienſium formula, quæ generali quadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè solicitéque præscribit. qualis itidem ea formula, quam amicis suis poeta quidam præscripsit, à Platone in *Alcibiad.* 2. laudatà;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ καὶ εὐχωλάοις, καὶ ἀνεύκλοις
Ἄμμι δὸς δ' ὅτι, τὰ δ' δεινὰ καὶ εὐχωλάοις ἀπάλεξον.

vel, ut *Antholog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ δ' δεινὰ καὶ εὐχωλάων ἀπερύκοις.
Tu rex summe, dato nobis bona, sive rogemus,
Seu non: at mala vel poscentibus usque negato.

Sed & Lacedæmonum, qui ut Plato *ibid.* καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

μοσίᾳ ἑκάστοτε παραπλησίαν εὐχὴν εὔχονται, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι κελεύοντες αὖ σφίσιν αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν Ἑλλήνων ἱερά. Quin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Εὔχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθά ἐστι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est quod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אל תעש תפלתך קבע

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque quid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως εὔχεσθαι, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, quæ alios etiam contribules, conterraneos, aut extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qualis ea est, quam hic Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qualis itidem, quam Xylander hic adducit, Persarum veterum de quibus Herodot. *l.* 1. apud quos lege sic cavebatur; ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ, οὔ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά. ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλέϊ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Paulus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. lib.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τάς τ' εὐχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεύς, οὐ μόνον ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ ἀνθρώπων γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς τάς τ' εὐχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅπερ ἐστὶ ταῖς ἀληθείαις, πατρίδα εἶναι ἑαυτοῦ νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκεσίαις καὶ λιταῖς εἴωθεν ἐξευμενίζειν τὸν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ἐπιεικοῦς καὶ ἵλεω φύσεως αὐτοῦ μεταδοῦναι τῷ γεννήματι...

§ 8. Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ]. Συντάττειν, [illegible], præcipere, præscribere, quomodo ægrotis [illegible] hoc vel illud sumendum. Plut. in [illegible] Ἐπειδὴ νοσοῦντι συνέταξε [illegible] ὁ ἰατρός. quod in [illegible] [illegible] ὁ ἰατρὸς λαβεῖν [illegible] vocabulum hoc frequentius. Sed altero illo potius usus Marcus videtur, quo συντάξιν ἢ σύνταγμα ποιόν τι designaret [illegible] quo Marci mentem exprimam, [illegible] cabulo, *coordinavit.* alioqui συντάττειν [illegible] citer pro *præcipere* sumitur. Suid. [illegible] λάμενος. adductis ex Polybio istis [illegible] ἐλαύνειν κατὰ σπουδὴν ὅσον ἔχει δυνάμεως [illegible]

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medic[illegible] dem Deum per insomnia remedia sibi [illegible] pinabantur. in quo argumento frequens [illegible] est Aristides in orationibus sacris. Orat. [illegible] ἃ προστάττει ὁ θεός. & *ibid.* [illegible] *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προελθεῖν, &c. [illegible]

Συνέταξεν τούτῳ ἡ τοῦ ὅλου φύσις [illegible] § 45. συντέτακται ἡρμοσμένως τὰ ὅλ[illegible] § 16. ὅσα οἱ θεοὶ ἀπονέμουσι καὶ [illegible] rùm istic ad rem medicam respectum [illegible] medicinæ rationem universa ista [illegible] to Sophist. Ἰατρική τίς ἡ κολαστική [illegible] *thic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρεία τίς ἡ [illegible] *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Ga[illegible] *mort.* Ἴασις ἡ κόλασις [illegible] *Medicina* [illegible] *reptio divina.* Ambros. *in* [illegible] *Ezech.* *Quæ putatur pœna,* [illegible] *quædam datur cathartica,* [illegible] *corporibus, egeratur: sit & [illegible] mentorum meracissimum, ut [illegible] nisque est, auferat à peccatori[illegible] stituat sanitati.* Optimè [illegible] *in Epicteti Enchirid.* ad duo [illegible] respiciens, vel ægritudinem [illegible] tudinem sanitatemque confer[illegible] na, calamitatésque omne [illegible] θεραπείας, ἢ ὑγιαινόντων γυμνασίας [illegible] *dicamina, vel sanorum exercitia* [illegible]

Κατάλληλα [illegible] *ve fato, congruenti & consentan*[illegible] [illegible] *medicamenta congru*[illegible] [illegible] τοῖς νόσοις κατάλληλοι [illegible] *tibus congruentia.* [illegible] [illegible] κατάλληλα [illegible] [illegible] *l.* 7. § [illegible] [illegible] συμβαίνειν [illegible] *lib.* [illegible] Ludit autem hic [illegible] συμβαίνειν, quod & evenire [illegible] Verùm de hoc usu [illegible] nihil dum comperi [illegible] *c.* 4. [illegible] [illegible] *da* [illegible] [illegible] *convenit, quidque* [illegible] [illegible] *congruere dixit,* [illegible] *Nos enim ad pedes* [illegible] *loco transferimus* [illegible] *gruunt maxime* [illegible] *etiam* [illegible]

possit insistere. Suidas hæc ipsa Marci verba nobis exhibet sub hoc titulo: (quod idem & apud Hesychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. quo sensu apud eundem autor innominatus: Τοῦτο δὲ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Et Synes. *epist.* 58. ἐνταῦθα ἡ γλῶττα τῇ γνώμῃ συμβαίνει. Et Aristid. *orat.* περὶ τῶν παραδόξων. Τὸ δ' ἀπιστῆσαι, ἵππε μὲν δαίμων, χῶμα δ' ἦν τὸ παραδοξῆσαι ὄνυ, πράγματα γὰρ συμβαίνοντα. Et Liban. *orat.* 20. μάτηρις ἀδικῶν ἐ συμβαίνει πρὸς νόμον. Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ εἰρηνεύειν, ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἀλλήλους διαπάσωσιν. Theodoret. item, *therap.* l. 1. fidem ad τὰ νοητὰ speculanda necessariam contendit; ἐπειδήπερ καὶ εἰκόνα ἔδειξεν αὐτοῖς συμβαίνουσαν ὁδόν, &c. Idemque l. 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξέπεσόντε τοίνυν τοῖς τῶνδε ἀεὶ γιγνομένοις σοφίσμασι, καὶ σφόδρα ἀληθεῖς, καὶ τοῖς σοφίσμασι τοῖς ἔπειτα ζυμβαινόσας, δέξασθε ἀδεέστως ἐκεῖνα καὶ τὰ ἀεὶ μελλόντων πρόσωπα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν ἔν γε τοῖς λόγοις τοῖς συμβαλλομένοις, συμβαίνει ὑμῖν, ὥσπερ ἐγὼ διαπορῶ ἐκεῖνο συμβαλλόντων ἡμῶν τὸ μέσον. Æschylus denique à Plutarcho in *Thesei* laudatus,

——— τοῖσδε πῆ συμβήσεται;
Τὸν ἀκμάζω τοῖσδε; πῇ στρέψω;

Ἁρμονία δεῖ μᾶλλον. Sext. Empir. *adversus Music.* lib. 6. c. 1. Καὶ ἁρμονίαν τινὰ τοῦ κόσμου. Vide *ad l.* 3. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτο σῶμα συνεκπέπωκε] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων δὲ αἰτῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de Benef.* l. 4. c. 7. *Nihil aliud est fatum quam series continuusque causarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7. § 8. § 4. Tacitus *annal.* l. 6. *Sed mihi hæc & audienti, in incerto judicium est, fatone rerum & necessitate immutabili, an forte volutamine quo plerumque sapientissimos veterum, quique sectam eorum sunt secuti, diversos reperies, ac multis insitam nostri, non finem, non denique curæ. Ideo crebriora & tristia in dies, & apud deteriores esse. Contra alii, fatum quæ consultis rebus putant; sed non è quovis statu principia, & magis naturalium causarum series quam vitæ nostræ relinquunt, quæ ortum primum eximium, eximium occasum, nec plerumque [illegible] exitus, quin primo cujusque ortu [illegible] Epicureos & Stoicos designari-* [illegible] Vide *l.* 2. § 4. & *l.* 10. [illegible] leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ [illegible] ὁ ἄσπλ. συνεπέπωκε.

[illegible] Plato Gorg. [illegible] καὶ ὅτι, ἢ χαίρουσιν αἱ ἰατρόμαντεις; ἢ οὐκ ἐμοὶ γε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro salute hominis sollicita medicina se opponit; asperi cibi, amari potus ingeruntur: & si convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis sæpe medicinæ loco est.

Naso *remed.* l. 1. v. 225.

Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti mensa negata mihi est.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore major habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes hæsce carnificis manus?
Num mitiores sunt manus medentium.
Laniena quando sævit Hippocratica?
Vivum secatur viscus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triste chirurgi mei
Inferre costis, quod secat salubriter.
Non est amarum, quo reformatur salus.
Videntur isti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam pellus intus vividis.

Quod Senec. *ad Marc.* c. 22. *Adjice lacerationes medicorum ossa vivis legentium, & totas in viscera manus demittentium, non simplici dolore pudendis curantium.* Tertull. in *Scorpiac.* c. 5. *Est hæc perversitas hominum, salutaria excutere, exitiosa suscipere, periculosa quæque medicamina vitare, mori denique citius quàm curari desiderare* (transpono, *peric. quæq; desiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel sic etiam; *med. vit. peric. quæque des. mor. dev. cit. q. cur.* at Rigalt. *periculosa quærere, medica male vitare,* &c.) *& est plane quasi sævitia, medicina de scalpello, deque cauterio, de sinapis incendio. non tamen secari, & inuri, & extendi, morderique idcirco malum, quia dolores utiles affert. nec quia tantummodo contristat, recusabitur; sed quia necessario contristat, adhibebitur. horforem operis fructus excutit. ululans denique ille, & gemens, & mugiens inter manus medici, postmodum eadem mercede cumulabit, & antistites optimas prædicabit, & sævos jam negabit. Et si martyria desæviant, sed in salutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba quæque curare.* Senec. *de provident.* c. 3. *Illud dico, ista quæ tu vocas aspera, quæ adversa & abominanda, primum pro ipsis esse quibus accidunt; deinde pro universis, quorum major Diis cura est, quàm singulorum: difficillimum videtur, quod primum dixi, pro ipsis esse quibus eveniunt ista, quæ horremus, ac fremimus. pro ipsis est, inquis, in exilium projici, in egestatem deduci, liberos, conjugem efferri, ignominiâ affici, debilitari?*

si mireris, hoc pro aliquo esse, miraberis quosdam & igne curari, nec minus fame ac siti. Sed si cognoveris tecum, remedii causa quibusdam & radi ossa & legi, & extrahi venas, & quædam amputari membra, quæ sine totius pernicie corporis hærere non poterant; hoc quoque patieris probari tibi, quædam incommoda pro his esse, quibus accidunt, tam mehercules, quàm quædam quæ libidinantur atque appetuntur contraeos esse, quos delectaverunt; similima eruditionibus, ebrietatibúsque, & cæteris quæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib.* 1. *c.* 4. *Quid ergo? non aliquando castigatio necessaria est? quidni? non enim nocet, sed medetur specie nocendi, quemadmodum quædam hastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, sed ut explicemus, elidimus: sic ingenia vitio prava, dolore corporis animique, corrigimus.* Nempe medicus primò in levibus vitiis tentat non multum ex quotidiana consuetudine insistere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantùm mitiare vitæ dispositione firmare: proximum est, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit. Si nè adhuc quidem respondet, interdicit cibis, & abstinentiâ corpus exonerat. Si frustra molliora cessarunt, ferit venam, membrisque, si adhærentia nocent, morbúmque diffundunt, manus affert: nec ulla dura videtur curatio, cujus salutaris finis est. Idemque *de benefic. l.* 5. *c.* 20. *Beneficia multis tristem frontem & asperam habent; quemadmodum medicina & ustrix ut sanes.* Simplicius *in Epictet.* *Cruciatus sæpenumerò in morbis, etiam plebeii hominis, libenter admittunt, cum se, mercede etiam medicis numerata, flagellis urendísque præbent. Si corporis medicinam exercentem, eámque asperam & fœtentem, atque ipsis chirurgis intractabilem, non malum sed bonum dicimus, atque adeo amicis agimus, & mercedem numeramus; quæ in animæ medici non acquiescimus?* Clemens *Strom.* [illegible]

Dionys. Halicarn. *epist. ad Pomp.* [illegible] que Deus, ut Nicephor. Gregor. *c.* 18. [illegible]

Tiberius *apud Tacitum annal. l.* 6. *c.* 46. *Ut quisque insanabilis vitiis, ita pessimus.* Cicero *de fin. l.* 3. *c.* 17. *Ut medicus, qui curet ægrum, non modo si sanum velit facere, sed etiam si velit celeriter, non ad voluptatem eum curet, sed ad valetudinem, si modo recte medetur, ut ægrum sanet, quod ars medicinæ maximè potest: sic hic, qui ad virtutem adjungit eum, qui ea uti velit, recte facit, quod ars ejus maximè potest.* Seneca *de ira l.* 1. *c.* 7. *Ut medicus, qui ægrum curat, non ad voluptatem eum curat, sed ad valetudinem, si modo recte medetur, ut ægrum sanet, quod ars medicinæ maximè potest: sic hic, qui ad virtutem adjungit eum, qui ea uti velit, recte facit, quod ars ejus maximè potest.* Seiler. Joan. Climacus [illegible]

Diodorus Siculus *l.* 1. *c.* 2. *Ægyptii medicinam ita exercent, ut non ex arte, sed ex præscripto curent. Hoc autem præscriptum ex observatione veterum medicorum, & longa experientia constat. Si quis præter præscriptum curet, non ad artis, sed ad voluntatis rationem, capitis periculum subit.* Cicero *de fin. l.* 3. *c.* 17. *Ut medicus, qui curet ægrum, non modo si sanum velit facere, sed etiam si velit celeriter, non ad voluptatem eum curet, sed ad valetudinem, si modo recte medetur, ut ægrum sanet, quod ars medicinæ maximè potest: sic hic, qui ad virtutem adjungit eum, qui ea uti velit, recte facit, quod ars ejus maximè potest.* Seneca *de ira l.* 1. *c.* 7. *Ut medicus, qui ægrum curat, non ad voluptatem eum curat, sed ad valetudinem, si modo recte medetur, ut ægrum sanet, quod ars medicinæ maximè potest: sic hic, qui ad virtutem adjungit eum, qui ea uti velit, recte facit, quod ars ejus maximè potest.* Seiler. Joan. Climacus [illegible]

Theodoretus *therapeut. l.* 1. [illegible]

ζῆν τῆς ἀγιότητος αὐτῷ, Apoſt. *ad Heb. c.* 12. *v.* 10. ἵνα ζήσωμεν, *v.* 9. & *v.* 11. Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τὸ τῆς κόσμου ὑγίειαν | Ideo ſubeunda vult quæque animo iſta omnia, quia ad univerſi bonum faciunt. Ità Senec. *ep.* 74. *Nihil indignetur ſibi accidere quæ ſuſciatque illa ipſa quibus læsi videtur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe quæ curſum mundi efficiendum conſummant.* Heraclit. *epiſt.* 2. *ad Hermodam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεταβολὴ ἑαυτὸν ἀναπλάσσει, ἀπαισίῳ αὐτῷ τὸ ἄμεμπτον, τὸ ἀνυπόμονον ἐνοπτεῖ τὸ ἐλεεινόπλαστα σωφρονεῖ τὰ σκιδνάμενα φαιδρύνει τὰ λυσσῶντα διώκει τὰ ληθαῖα διώκει τὰ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερὸν, περιστὰ μὲν ἐπιβάλλει τοῖς ἀμορφοῦσι δὲ ἀναπαύσεως τὸ ἀναιδὲς. διὰ πάντων τῆς οὐσίας, πλήθων, ἁρμοζόμενος, πηγὰς, χάσματα. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν τὸ λιπὸν αὐτὸ καθίστησι καὶ λιβάδας ἐπιχωρεῖ· τὸ χαλαρὸν τὸν ἀέρα καὶ ἀναπνοὴν διώκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἐδρύει. ἁρμονίας διαφορεῖα. Et Maxim. Ἐπὶ τί ἡμεῖς καλοῦμεν κακὸν καὶ ἀγαθὸν, πῶς ὁ τεχνίτης ἁρμόζει καὶ αὐτὸ τὸ ὅλον τὸ ἐκ τούτων σῶμα τοῦ ὅλου. Vide *ad* [illegible] ſententiam Epictet. *diſſert.* [illegible] ἐπὶ τὸ ἡμῶν πεπραγμένον; [illegible] ἀναλύσειεν τὸ κόσμῳ [illegible] αὐτὸ τοῖς ὅλοις; καὶ χαίρεον [illegible] τὸ ἀνθρώπου; οὐκ οἶδα, πλείονι μέ[illegible] τὰ δὲ ἄλλα τοῖς ὅλοις ἥκειν [illegible] *A. c.* 7. Quin & *l.* 2. *c.* 5. Πᾶς [illegible] πρὸς κτίσιν, καὶ παρὰ φύσιν; [illegible] ἀνθρώπου τὸ πολὺ κατὰ φύσιν [illegible] ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὡς πολὺ [illegible] ἀπόβυτον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν καὶ εἰς [illegible] ἀνθρώπους χρήσιμον, καὶ ἔστιν ὅτε [illegible] ὅλου. πλείονι δὲ καὶ ἐν ἀνθρώ[illegible] ἐστὶ δὲ καὶ ὡς [illegible] ὑγιείας, καὶ κατὰ τὸ [illegible] Caesar & Senec. *de* [illegible] ſubeundum, & [illegible] Lucilius per tractan[illegible] Lucilius per [illegible] ἐπὶ τὸ ὅλον καὶ ἐν τῷ ὅλῳ | Hoc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, ſed θαύματα etiam meritò reputes, quòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant, quanquam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eòque argumento ad mala fortiter, æquanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes *Evang. c.* 21. *v.* 19. Paulus *ad Philip. c.* 1. *v.* 20. Petrus *epiſt.* 1 *c.* 4. *v.* 14. Verùm mundum illi pro Deo habebant; quem & iſtic deſignari ſequentia docent. Vide *ad l.* 4. § 23.

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον | ſuprà, ἀπαιτεῖ πᾶν τὸ γινόμενον. ſic *l.* 6. § 44. ἀπαιτεῖς δὲ στέργειν ὀφείλω. plus eſt τὸ στέργειν quàm τὸ ἀπαιτεῖσθαι. uti eò loci oſtendimus. Vide & *l.* 6. § 49. Ariſtot. *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 10. Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τὸ τύχαι.

Συναποθνήσκειν | Vide *ſuprà ad l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 26.

Τῆς συμπνοίας | Ità *l.* 2. § 3. σύζυξ δὲ κόσμου αἱ μίξεις αἱ.

Ἐὰν δὲ ὅπως διακόψῃς | Lucan. *l.* 6.

——*à prima deſcendit origine mundi*
Cauſarum ſeries, atque omnia fata laborant,
Si quidquam mutaſſe velis.——

Τῆς συναφείας καὶ συμπνοίας | Vide *l.* 4. § 40. Manil. *Aſtron. l.* 2. de mundo:

Machina cognatis membris contexta ——

Διακόψεις | Vide *ad l.* 4. § 29.

§ 9. Μὴ συγχαίνειν | *faſtidire.* Xyl. *aegre ferre.* Cat. propriè, *nauſeare.* quanquam Phrynich. in *vocab. Attic.* τὸ συγχαίνομαι notat, ὡς τὸ ὀκνῶ καὶ ἀπαξιῶ. συγχᾷς, ἀνδὶς, Heſych. ἀνόρεκτος, Suid. Plutarch. ab eodem laudatus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* οἱ συγχοὶ καὶ νεοπλεῖς, ἄρτον καὶ ὕδωρ περιφερόμενοι ναυτῶν. Vide *ad l.* 10. § 24.

Εἰ μὴ κἀλαπυκνῷ | quod *l.* 9. § 29. ἀεὶ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον φέρεσθαι. *Ne animum abjicias, ſi quem conſerendo ſive ingenio tibi impar, ex voto non propoſito ſuccedentem. Sed mediocribus etiam progreſſibus non interruptis, etiam aliquoties contentus eſto.* Siquidem, ut Cicero *de orat. perfect. Prima ſequentem, ſecunda tertiùſque conſiſtere.*

Non poſſis acuto, quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
Nec, quia deſpexit invictis membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolit prohibere chiragrâ.
Eſt quoddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus *Epiſt. l.* 1. *ep.* 1. Quin & de ſe Sen. *de vit. beat. c.* 17. *Exige à me, non ut optimus vir ſim, ſed ut melior: hoc mihi ſatis eſt, quotidie aliquid de vitiis meis detexere, & errores meos objurgare. Non perveni ad ſanitatem, ne perveniam quidem: delinienta magnorum vitiorum, remedia podagræ meæ comperio; contentus, ſi gravis accedit, & ſi minus vehemens.* Quin &, ut Plutarch. *de profect.* Heſiodi illud,

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Si quamvis modicum modico superaddere pergas,
Idq; iterum atq; iterum, magnus consurget acervus.

ὃ πρὸς ἀργυρίου μόνον αὔξησιν εἴρηται καλῶς, ἀλλ' εἰς ἅπαντα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ καὶ τελεσιουργὸν ἔθος τοῦ λόγου προσλαμβάνοντος.

Ἀλλ' ἐκκρουσθέντα | quomodo Chrysippus ἐν τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη ἐκκρούει τοὺς λογισμοὺς εἰς τὰς ἐναντίας πράξεις βιαίως προωθοῦντα.

Πάλιν ἐπανιέναι | Vide *l.* 4. § 25. Habes autem Epicteti pulcherrimam de argumento isto dissertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qui & summatim *l.* [illegible] *c.* 9. Πρῶτον μὲν καταγνῶθι τῶν γινομένων. εἶτα καταγνοὺς μὴ ἀπογνῷς σεαυτοῦ, μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἳ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰς ἅπαν ἐπιδιδόασιν ἑαυτούς· ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν· πέπτωκε τὸ παιδίον· ἀνάστα, φησί, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin.* *Qui discit legem, nec redit ad eam, similis est homini, qui serit, sed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω | *æquo animo pleraque humana ferre.* Xyl. at Cas. de actibus sive affectibus propriis interpretatur, quibus, pro humana infirmitate, crebrò sit expositus. neutrum placet. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, *est pluribus humaniter actis acquiescere, contentum esse.* quod de aliis censendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æquus compenset vitiis bona; pluribus hisce,
Si modo plura illis bona sunt, inclinet. ——

quod Liban. *orat.* 4. τὰς τῶν πλειόνων [illegible], ἀσμενίζειν, *contentum esse, libenter acquiescere.* Æschin. *ep.* [illegible] Ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ· καὶ [illegible] μοι δοκεῖ [illegible] τῆς αὐτόθι πολιτείας. quod & mox interpretatus ipse, ὑπεραγαπῶ, inquit, τὰ παρόντα. Marcus ibidem *l.* 7. § 27. μὴ [illegible] ἀσμενίζειν αὐτοῖς *ne dum istis libenter acquiescis,* inde ἀσμενιστὸν καὶ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag.* *l.* 1. *c.* 6. [illegible] ἀσμενιστέον, *acquiescendum.* Hippocrati. Marcus ipse *l.* 12. § 14. ἀσμένιζε, *gratum habe, contentus esto.* & *l.* 7. § 27. [illegible]

Ὡς πρὸς παιδαγωγὸν | i. e. ægrè & gravatim: quomodo ad pædagogum scholamve pueri commeant, [illegible] salarium literario [illegible]. Vide *l.* 1. § 3. De Clearcho Xenophon *expedit.* *l.* 2. [illegible] χαλεπὸς [illegible] πρὸς αὐτὸν [illegible] φιλία μὲν καὶ εὔνοια [illegible] οὐδέποτε [illegible], &c. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Ita sunt hæc [illegible] parvulis; amari videntur [illegible] acerbi & molesti, formidabiles verbere, libertatem lasciviendi negant, [illegible] disciplinæ exigunt;*

pueriles animos, ne luxu diffluant, [illegible]
Persius de se *Satyr.* 3. *v.* 43. [illegible]

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Reddere, non sano multum laudanda [illegible]
Quæ pater adductis sudans audiret [illegible]
Jure: etenim id summum; quid dex[illegible]
Scire, erat in voto; damnosa canicula [illegible]
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Ne quis callidior buxum torquere flagello.

Vide Persii *glossas*, & Turneb. *ad* [illegible] Alioqui tanquam ad pædagogum [illegible] præceptorem accedere opo[illegible] ut oblectemur: [illegible] εἰς [illegible] ἀλλ' εἰς [illegible] καὶ διδασ[illegible] *de profect.* contra quàm illi, quos [illegible] *Inquilinos philosophorum, non discip[illegible] niunt ut audiant, non ut discant [illegible] voluptatis causâ ad delectandas [illegible] vel fabulis ducimur.* —— *qui cum [illegible] unt, non ut res excipiant, sed verba [illegible] fectu alieno discant, quàm sine [illegible] philosophi schola diversorium est otii. [illegible] liqua illic vitia deponant, ut aliquam [illegible] ant, sed quamdiu sunt mores [illegible] aurium perfruantur.* [illegible] *potius quàm sanare,* [illegible] *facere, cum remedium sit.* Id[illegible]

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες [illegible] am recurrere, [illegible] quæ dolorem mitiget, morbum [illegible] Xylander annota[illegible] ptu habendis, quod [illegible] hîc plane [illegible]. [illegible] Ἰατρεῖόν ἐστι [illegible] ἀλλ' [illegible] ὁ [illegible] [illegible] πα καὶ [illegible] ὑμεῖς [illegible] ἔλθητε, ὁ [illegible] [illegible] τὸ [illegible] [illegible] imaginibus [illegible]

[illegible] Epictetus.

Τὸ [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] *esse* [illegible]

giæ ipsæ epiphoris ex posca. Nec mutandus iste Plinii locus, quod quidam volunt, ut legatur, *genus earum è quibus penicilli.* nam præterquam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celso firmamus, qui *penicillum* docet *spongiolam* ejusmodi dici, & huic usui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6.* [illegible] *Neque ab ratione abhorret, etiam penicillo potissimum uti* [illegible] *levior impetus est, ex aqua* [illegible] *si major, ex posca.* [illegible]

Καὶ τὸ ᾠὸν [illegible] Plin. [illegible] 29. c. 3. [illegible] *per se infusa* [illegible] *phoris* [illegible] *refriger*[illegible] [illegible] *infantibus.* [illegible] Sed [illegible] Celsus [illegible] Verum [illegible] Scholiastes [illegible]

ποτε. ἀγαπητὸν δὲ, εἰ μὴ καὶ βλάψειν. *Coitus, aiunt, nunquam prodesse: sat fuerit, si non obsit.* at bonus interpres Camaldunensis, quod est illi solenne nimis, cum antegressis committens ista sic vertit, *neque* [illegible] *oratoriæ daturum operam, dicens illum nihil quidem unquam profuisse, plurimum verò etiam obfuisse.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, quin & his proxima illa in versione Ambrosiana attingam: [illegible] *quoque* [illegible] *sapientem negat; neque* [illegible] *habiturum* [illegible] *neque à Deo amorem* [illegible] *refert.* an Epicurum putamus tam existimationis suæ prodigum fuisse, ut negaret [illegible] quorsum hic [illegible] Verum [illegible] forsan interpreti imposuit. [illegible] dictio, [illegible] Casaubono, sic [illegible] quod vulgo [illegible] malim [illegible] Diogenes [illegible] Epicuri [illegible] ut mihi [illegible] locus, [illegible] Juvenalis Sat. 14. v. 20. [illegible]

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ δ' ἄλλο ἤθελες ἢ κατὰ φύσιν | *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quam illud* scil. *quod est secundùm naturam.* M. Cas. erotematicè effert. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ. quanquam & receptam lectionem retineri posse censet Salmas. *an tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τούτων σφοδρύτερον | Senec. *de Ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est. plano adeuntur. Non vanæ vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via. multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim quiete otiosius? quid irâ laboriosius? quid clementiâ remissius? quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno constant.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· κυριώτερον δ' ἢ ᾗ ἥδιον τῆς κακίας ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, pluriméque docet argumentis, Joan. Chrysost. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Coloss. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Psal.* 124. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ ἀγὶ διὰ τοῦ σφάλλει; | leg. cum Xyl. διὰ τοῦτο σφ. quia σφοδρύτερον blandius quiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & pisces ipse aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plaut. *Mercat.* 5. 3. tanquam sapientum dictum, hoc idem sit extulit.

Voluptas est malorum esca; quod tu non minùs homines, Quàm hamo capiantur pisces. (nes,

qui tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus quibusdam neutiquam comparent.

Τὸ ἀπλανὲς | quod alibi τὸ ἀδιάπτωτον aliud est enim τὸ ἀπροσπλανὲς. *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ εὖγε γ' | Vide *l.* 2. § 5. & *ibi* 40 § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντάπασιν ἀκαταλήπτα | *imperceptibilia,* sive *imprensibilia.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἐποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè passibus secutus est Arcesilaus. Siquidem & ipse asserit, δεῖ πάντων ἐποχὴν ἄγειν καὶ μηδὲν ἀκαταλήπτως. Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de quo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 4. *de Academic. à Plat. dissens.* Verùm is τὸ εἶδος τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δογματίσαι, Socratis, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat. Vide Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nihil scire se nisi hoc unum, quòd nihil sciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *in Instit. l.* 3. *c.* 24. qui & *ibidem* adjicit; *Hinc Academia disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qua ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates, eumque secuti Academici scientiam sustulerunt, novamque non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaque Aristocles *de philos. l.* 8. apud Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὖν τοιαύτην οἶμαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν, ἀναιροῦσαν τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀρχάς. quanquam restrictiùs paulò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Laërt. *de sect.* ἃ μὲ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. *nihil scire se, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδὲν ἑαυτὸν μανθάνει διὰ τοῦτο νεανίσκον ὄντα σοφώτερον εἶναι· τελείου δ' ἀνδρὸς τὸ μηδὲν εἰδέναι. *juvenis cum esset, nihil scire se ideo juvenis cùm esset sapientiorem esse; quòd se nihil scire, scire se præterea nihil non nôsse dicebat.* De Socrate idem Seneca, cùm idem, ut Laërt. *l.* 9. τέλειον ἄνδρα εἰδέναι τὸν ἀληθῶς τέλειον ἀνδρὸς νόμῳ. *juvenis cum esset, nihil scire se nihil non nôsse dicebat.* De Socrate idem Seneca, *epist.* 241. Ἐγὼ δ' οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec aliter Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. c.* 8. *v.* 2. Εἴ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si quis opinatur se aliquam, nondùm is quicquam, prout nôsse oportet.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδε. *scire aiebat se, quòd nihil sciret.* De Heraclito Seneca *epist.* 88. *Modò Stoicum illum sectatus, modò totum probantem, & voluptatem complectentem Epicureum, laudatorem tamen quietis, & tranquillitatis, & tempestivi pateticum, bonorum irâ feriens, indulgens Academicum, incerta omnia dicentem.* Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ aut fautores, Homerum ipsum, non solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Euripidem, antiquissimos fere quosque vel poetas nomine celebratos, in partes suas trahebant: ut docet Laërt. in *Pyrrhone.* Exagitans illos Seneca idem *epist.* 88. *Quæris, quare tam multi mali faciant, nimia subtilitas, & quæ ad nihil pertinent, sit. Protagoras ait, de omni re in utramque partem disputari posse ex æquo; & de hac ipsâ quæ parte disputabili sit. Hi nihil videntur esse, nihil scire, quæ dicunt. Ex his quæ videntur, nihil videri. Ipsa esse universum. Ipsa non esse universum. Ipsum esse verum; ut nihil esse verum. Megarici, qui ... Academici, qui ... Hæc omnia in illam ... Illi ... Sanè est ... oculos nobis ...*

rerum natura est, nisi dubium. Si Nausiphani, hoc unum certum est, nihil esse certi. Si Parmenidæ, nihil est præter unum: si Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos sumus? quid ista quæ nos circumstant, alunt, sustinent? Tota rerum natura umbra est aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis irascar illis, qui nos nihil scire voluerunt; an illis, qui nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil scire. Eosdem traducens & Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 5. inter alia: [illegible] ὅτι ἐγρήγορας; οὔ, φησιν. [illegible] ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐγρήγορα. οὐδὲν [illegible] ἐκείνης οὐδὲν ἔτι τούτῳ διαλέγομαι, καὶ ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον [illegible], ἵν' αἰσθηται, ὅτι νενέκρωται; [illegible] ἀπὸ χεῖρον δεῖ [illegible]. Vult ferro & igne cum istiusmodi, non rationibus aut disceptationibus agi. Et *l.* 2. *c.* 20. istorum professionem derisui habens, ità sua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συγκατάθεσθε, ὅτι οὐδεὶς συγκατατίθεται· πιστεύσατε ἡμῖν ὅτι [illegible] πιστεύσαι οὐδενί. — γίνωσκε, ὅτι οὐδὲν δεῖ γνῶσιν — μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι [illegible] ἐπιδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* postea indignabundus; Οἱ ταλαίπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀποβαλεῖν ἢ ἀποτυφλῶσαι οὐ δύνανται, καὶ τοι [illegible] ἐσπουδακότες. τίς ἡ ἀτυχία; λαβόν τις παρὰ τῆς φύσεως μέτρα καὶ κανόνας [illegible] ἀληθείας οὐ [illegible] τούτοις [illegible] τὰ λείποντα [illegible] ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, εἴ τι καὶ ἐκεῖ γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, [illegible] Et denuo, non sine stomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ γοητείας. ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς σαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ θέλεις ἀφεῖναι [illegible] ταῦτα ἐπιχειρήματα; ἐσθίων, ποῦ [illegible]; εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν [illegible] ποτε τὴν χύτραν [illegible] Et festi- [illegible] demonstrat, quomodo isti deliramentis hisce suis omnem boni, mali, honesti, turpis, decori, indecori distinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora quævis non semitam, sed viam amplissimam muniant; concludit tamen cinædis ipsis, quibuscum & *l.* 1. *c.* 5. commiserat, esse minùs sanabiles: Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺς κιναίδους ἐλπίσειέ τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἀποκεκωφωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους τῶν περὶ αὐτοὺς κακῶν. Quòd autem denunciat Epictetus se, si Scepticorum istorum alicui in servitutem daretur, olei loco garum, ptisanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem quasi ἀκαταληψίας patronum reum egerit, [illegible] χόρτον [illegible], *panem esculentum & inque loco fœnum apponit*; quæritq; ab eodem, πῶς εἰς τὸ σῶμα τὸ σιτίον, οὐκ εἰς τὸ οὖς, ἐντίθησιν, *quare in os potiùs quàm in aurem cibum ingerat.* Plut. *adv. Colot.* Quòd rursus, se tribus quatuorve conservis conspirantibus adjutum, ità miserum hominem ludificaturum, ut vel ad suspendium vel dogma novum se conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à servulis sæpe delusus, (longior est fabula, quàm ut integram describere animus ferat: ex Numenio apud Eusebium qui volet petat, *præpar. l.* 14. *c.* 6.) dum, anulum sive clavem, quo omnia obsignabat, quà immittere solebat, observato, quæ volebant è cellula surripiebant; cùm fraudem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀκαταληψίαν tandem misellus adactus est. Servulorum astum, non effectum narrat Laërtius *l.* 4. ex Eusebio, quod obiter monitum velim, emendandus: quod enim apud illum in editis habetur, Lacydem [illegible] οἰκονομίας γλυκύτατα ἐσχηκέναι legendum est, non γλυκύτατα, sed γλισχρότατα ἐσχηκέναι. docent, quæ ibidem statim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Euseb. Ἦν δὲ [illegible] γλισχρότερος, καί πως τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικὸς, [illegible] εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis istis eorùmque placitis qui plura volet, adeat Laërt. *l.* 9. in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. disciplin.* & *hypothes. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c.* 17. Lactant. *institut. l.* 3. Augustin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lips. *Stoic. philosoph. l.* 2. *c.* 4. De Deo interim Greg. Naz. *in Christi natal.* & rursus *in Pasch.* Ἄπειρον τὸ θεῖον καὶ δυσθεώρητον· καὶ τοῦτο πάντη καταληπτὸν αὐτοῦ μόνον ἡ ἀπειρία. quasi dixisset, καταληπτὸν μόνον, τὸ ἀκατάληπτον εἶναι.

Αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς.] qui cum primis se Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας συνήγοροι, *evidentiæ*, quæ est τῇ ἀκαταληψίᾳ adversa, *patroni ac propugnatores*, à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c.* 39. (ubi malè codices excusi ἐνεργείας habent) & Chrysippus ab Aristocreonte in *epigrammate* (uti idem *de Stoic. contradict. c.* 1.) τῶν Ἀκαδημιακῶν στραγγαλίδων κοπίς. *laqueorum sive nexuum Academicorum secespita.* allusit ad Demosthenis dictum illud, quo Phocionem orationum suarum κοπίδα appellare solebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσχε-

Δυσκαταληπτα | Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obſcuritate, pleraq; cenſent verſari: unde & de Chryſippo jactare ſolebant, τοῦ πάντων ὁμῶς ἀκαταλήπτων λόγους εἰς ταὐτὸ συμφερομένους, οὐκ ἀξίους εἶναι θαυμάζειν, οἷς Χρύσιππος ἔγραψεν εἰς διαλλαγὴν τῶν αἱρέσεων. quod Plut. tamen ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαυτίας εἶναι pronunciat, *de contradict. Stoic. c.* 6. fatetur tamen fuiſſe Chryſippum, τῶν ὡσπερ δόγματων κατήγορον δεινότερον ἢ συμμάχων. Verùm non hoc Stoicis ſolis viſum, ſed & aliis. Audiamus Lactantium *inſtit. l.* 3. *c.* 27. *Anaxagoras pronunciat circumfuſa eſſe tenebris omnia. Empedocles auguſtas eſſe ſenſuum semitas queritur; tanquam illi ad cogitandum rhedâ & quadrigis opus eſſet. Democritus quaſi in puteo quodam ſic alto, ut fundus ſit nullus veritatem jacere demerſam. nimirum ſtultè, ut cætera. non enim tanquam in puteo demerſa eſt veritas; quò vel deſcendere vel etiam cadere illi licebat: ſed tanquam in ſummo montis excelſi vertice, vel potiùs in cælo, quod eſt veriſſimum. quid enim eſt, cur eam potiùs in imum depreſſam diceret, quàm in ſummum levatam? niſi fortè mentem quoque in pedibus, aut in imis calcibus conſtituere malebat potiùs quàm in pectore aut in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, ſive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *quæſt. nat. l.* 7. *c.* 32. ſed & Laërt. *in Pyrrhon. l.* 9. his verbis: Ἐτῇ δ' ἔφη ἴσμεν ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. ità enim legendum ex Sexto Empir. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. qui τὸ ἀλήθειαν interpretatur id quod eſt à Democrito dictum: cùm utrobiq; tamen ἀλήθειαν corruptè habeatur. Diſſertiſſimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 30. ubi etiam in excuſis ἐτῇ legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀλήθεια à Democrito poſitum à Sexto dicitur. Optimè Ariſtoteles γὰρ μὴ τὸ φυσικὸν γ. 1. *min. c.* 1. Ἡ μὲν τῆς ἀληθείας ἐπιστήμη, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δ' ῥᾴδια σημεῖον δέ, τὸ μήτε ἀξίως ἁπάντων τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντως ἀποτυγχάνειν. Et mox debilitatem humani cauſſatus ingenii: Ὥσπερ γὰρ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν ὕπνον, ἡ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l.* 3. *c.* 14. *Mihi autem, non modo ad ſapientiam cæci videmur, ſed ad ea ipſa, quæ aliquo ex parte cerni videantur, hebetes & obtuſi.* Et *Academic. l.* 4. *Omnis cognitio multis eſt obſtructa difficultatibus, eaque ineſt, & in ipſis rebus obſcuritas, & in judiciis noſtris infirmitas, ut non ſine cauſſa & doctiſſimi & antiquiſſimi invenire ſe poſſe quod cuperent diffiſi ſint.* Certè in ſaliſque quod magnus ille Scaliger *de ſubtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à ciconia vulpes deluſa, ulterum ne lambimus, pultem haud attingimus*; rerum corticem potiùs quàm res ipſas apprehendimus. Vide Paſſilum Cæſar. *epiſt.* 168.

Ἐπιστήμη δὲ ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτωτή | A Scepticorum dogmate iſta haud longè abeunt. Sed nec quod Sen. *epiſt.* 65. *Fer ergò judex ſententiam, & pronuncia, quis tibi veriſimillimum videatur dicere, non quis verum dicat. id enim tam ſupra nos eſt, quàm ipſa veritas.*

Πῶς δὲ ἀμετάπτωτος; | Quod Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 2. *Quis eſt tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nuſquam incurrat?* Verùm nuſquam ergò terrarum ſapiens veſter, nuſquam quiſquam verâ aut ſcientiâ aut virtute imbutus. Siquidem Stoici, ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. ἐπιστήμην, ſive *ſcientiam*, definiunt, κατάληψιν ἀσφαλῆ ἐγγεγενημένην διὰ λόγου. *Comprehenſionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν ἀνεπιδόκτων ἀμεταπτώτων διὰ λόγου. *Habitum ſive diſpoſitionem phantaſiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non poſſit convelli*, ſive *quam convellere ratio nulla poſſit.* Eámque ſapienti tribuunt ſuo, quem habere aſſerunt (Plutarchi ſunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄνευ φθόνου, ἀδόξαστον ὑπόληψιν, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν. *Mentem, perfectam, prudentiam ſummam, ſcientiam opinatione, inconſtantiæ, habitum mutationis experem.* Quos tamen exagitat autor idem *de commun. notit. c.* 41. quod, πάσας ἐννοίας ἀκουσμάτων πρὸς δεξαμένους νοήσεις, μνήμας δὲ μόνας καὶ χρήσεις τυπώσεις, τὰς δὲ ὑπολήψεις καὶ συγκαταθέσεις παγίους, ὡς τὸ ἀμεταπτώτους καὶ βεβαίους ἰσχύειν, εἶτα τίνος ἀνεπιδέκτους βάσιν καὶ ἕδραν οὐσίας ἀλισθηρὰς καὶ σκληρὰς καὶ φερεμβόλους ἀνθρώπους εἶναι φασὶν; qualem eſſe animam humanam aſſerunt. Vide *l.* 2. § 2. Interim poteſt hoc conſiſtere, ut nemo ſit prorſus ἀμεταπτωτος, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτωτή: cùm poſſint ab eo certò comprehendi non pauca, qui de multò pluribus tamen incertus exiſtat.

Ὡς ἁλιγόχεφα | *l.* 7. § 1. ἁλιγοχέφαλα. ſed & ὁλιγόχεφα. ut πολύχερσα, Pheophr. *de cauſſ. plant. l.* 5. *c.* 25.

Εὐστελῆ | Ὡς πᾶσι πᾶσιν εὐτελῆ τὰ τῆς τύχης. Iſocr. *ad Olymp. epiſt.* 13, & 17.

Ἐν κτήσει πονηρᾷ | Vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 39. Sen. *epiſt.* 81. *Quod contemptiſſimi cuique contingere ac turpiſſimo patet, bonum non eſt. bonum autem, & lenoni & lanistæ contingat, non eſt inter bona.* Euripides Βελλ. laudatus à Plut. *de aud. poet. c.* 16. Athen. *Dipnoſ. l.* 4. Sext. Empiric. *adv. Gramm. l.* 1. *c.* 13. Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & *tit.* 93.

Μὴ πλοῦτον αἴρου· δεῖ δὲ δαίμονος δόσιν,
Οὐ χρυσὸν ἁρπάσαντα δαιμόνων τινά.

Laudare Plutum parce: non venatur Deum,
Qui peſſimorum ſæpe ſit poſſeſſio. Græc.

Hinc Plato *de legib. l.* 5. Πλοῦτος ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀγαθῆς, κτῆμα ἐπισφαλές. Et Cicer. in *orat. Cæcilian.* 2. à Scipione adductus in *Quæſt. perſect.* Lipſio inſigne *l.* 9. v. 4. *Nam neque ego divitias miror, quibus nonnulli Africanus & Lælius multi ornatissimi viri*

catorésque superârunt: neque vestis aut cælatum aurum & argentum; quo nostros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neque verò moveunt me ornamenta ista villarum; quibus L. Paulum & Mummium, qui rebus his urbem Italiámque omnem referserunt, ab aliquo video perfacilè Deliaco aut Syro potuisse superari.

Τὰ δὲ συμβάντων ἄλλων | Hinc illud *lib.* 4. § 50. μεθ' οἵων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μάλιστ' ἂν τις χαλεπήνειε ἀναχάνδαν | Χαλεπήνειε illud, vel ad eum referri potest cujus mores ferantur. *vix est etiam gratissimi & urbanissimi istorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qui vicentium unà mores ferat. quod *vix fecerit etiam qui gratissimè ac maximâ cum comitate se gesserit.* Sed illud potiùs. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτὸν τις μὴ καταβάλλει | Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epist.* 53. *Incredibilia sunt quæ tulerim, cùm me ferre non possem.*

Ῥᾴστ' ἂν τῆς τε ἐσθῆτος καὶ τοῦ χρυσοῦ | leg. ῥᾴδιον, vel ῥᾷον, ut *infra* § 24. ἢ τε ἐσθὴς, οὐ ποταμὸς, ἐν διηνεκεῖ ῥυσῇ.

Πεπεισμένον τῷ φυσικῷ λόγῳ | Vide *supr. l.* 3. § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωποι, ἐνθύμιον τοῦτο· ὅταν ἐκεῖνος σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς, παύσῃ τῆς ἀναγκαίας, τότε ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἕως δὲ τοῦ παιδαγωγοῦ ἀνέῳγε ἐνοικτύρητος ταύτῳ τῷ χάρακι, εἰς ὃν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἐστὶν ὁ χρόνος τῆς ἐνοικήσεως, καὶ ῥᾴδιον τοῖς ἔτι διανοουμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Quid moror in terris? quin huc ad vos venire propero?* respondet Paulus pater; *Non est ità. nisi enim, cùm Deus hic, cujus templum est omne quod conspicis, istis te corporis custodiis liberavit, huc tibi aditus patere non potest.*

Μὴ ἀφάλλεσθαι τῇ διανοίᾳ | Quod Eliæ forsan obrepsit. *Histor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Paulus, qui etiamsi ad Christum transmigrare quàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen ut Aug. *in Joan. epist.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atque ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐνδιάξατο σαφῶς, τῷ μὲν σώματι, τῷ θεῷ δὲν ἀγάπης τηλεσκοπεῖ· ἡ δὲ ἐν σαρκὶ παρουσία, τῷ ἐυχαριστον διὰ τῶν ἀδελφῶν ἀνθρώπους ὠφελεῖν. ita enim locus ille restituendus videtur.

Οὐδὲν ἀπὸ τῆς ὕλης φύσει | vid. *l.* 2. § 3. & *sup.* § 8.

Ἐξεῖναι μοι μηδὲν πρᾶξαι | Plut. *de tranquill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔστιν οὐπώποτ' ζῶντα, τοῦτ' ἐπείσιμα,

subjungit statim; Ἀλλ' ἔστιν οὐκεῖν ζῶντα, τοῦτο δ' ἀδύνατα, ἐὰν ῥᾳδιουργήσω, ἐὰν ἀποτρέψωσι, τοῦτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, ἀμελεῖν, εὐθυμίαν παρεῖναι.

Τὸ ἡγεμονικὸν | Τὸ ἡγεμονικὸν, sive *mentem* vult, [illegible] *Deum* sive *numen*, nunc *Dæmonem* sive *Genium* appellare consuevit. Vide *ad lib.* 2. § 13. & *l.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτῃ τοι καὶ Πλάτων ἐν Φιλήβῳ, ἀθύρων κάλλιστα μυστικῶς, τοὺς τῶν θεῶν ἐνοικεῖν αὐτοῖς, τοὺς λόγους, διαφθείροντας καὶ μιαίνοντας, τὸ ὂσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ τῶν παθῶν οἰκειώσει.

Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον παραβαίνειν | Vide *lib.* 2. § 9. & *lib.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* quod sub Hieronymi nomine prostat: (illius enim esse constat ex Orosii *apologet.* & Augustin. *de grat. Christi l.* 1. *c.* 37.) *Neque verò apertâ contra nos pugnat acie spiritus nequam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; sed dolo vincit ac fraude, nostrâque contra nos utitur voluntate. de consensu adversariorum vires accipit, nostróque nos, ut dici solet, jugulat gladio. infirmus hostis est, qui non potest vincere nisi volentem. dat ille quidem consilium; sed nostrum est vel eligere vel respuere, quod suggerit. non enim cogendo, sed suadendo nocet: non extorquet à nobis consensum, sed expetit.* Hieron. ipse *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus qui semper omnes cadere deorsum desiderat, persuadere potest, præcipitare non potest.* & *ibid ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incensor malarum cogitationum esse potest; autor esse non potest.* Et *in Ephes. c.* 4. *v.* 27. *Potestas diaboli non in illius temeritate, sed in tua est voluntate. paratus irrumpere, ostium pulsat: sed tu nisi aperueris, ingredi non potest.* Aug. *hom.* 12. *Suadere diabolus & solicitare potest, cogere omnino non potest. dat ille consilium; sed nostrum est vel eligere vel repudiare quod suggerit.* Et *de diversi. Serm.* 20. *Etsi diabolus aliquando aliquid suggerit, consentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Psal.* 91. *Habet ille astutiam suadendi, non potestatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, sed persuadendi versutiam.* Si autem nec Spiritus nequam cogere potest, quis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Euripidis *Syleo*, quas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus. ibi plura vide sis.

§ 11. Πρὸς ἃ τοίνυν ἀεὶ τῷ νῷ χρῶμαι | Geminabis *lib.* 8. § 2. & *lib.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. ista autem, quæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulsa, superiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, quàm mutilator.

Τίνι ἀεὶ τῷ νῷ ἔχω ψυχῇ; | Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδὶ | cui scil. ἤθει παιδιεῶδες. *l.* 4. § 28. Γυναικαρίῳ | cui ἤθει. *ibid.*

Κτίνῃ, ἢ σηπεδόνι | utpote cui ἦθος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ πεθηρίωται. *l.* 9. § 39. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι κρεῖττον τοῦ σαρκιδίου τοῦτου ἐν σοὶ, τίτιος θεραπεύοντος; διὰ παντὸς τοῦ συζῆσαι (quam cum animantibus corporis respectu habemus, ab ea quam mentis ratione

cum

cum Deo obtinemus) εἰ μὴ ἀποκλίναμεν, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἅπασι κὴ δάκνουσι κὴ βλάπτουσι· οἱ μὲν λέοντι, ἄγριοι κὴ θηριώδεις κὴ ἀνήμεροι. οἱ πλείονες δ' ἡμῶν, ἀλώπεκες, κὴ ὄφεις ἐν ζώοις, ἀτυχήματα. τί γὰρ ὄφεως ἄλλο λοίδορος κὴ πανοῦργος ἀνθρώπου, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀτυχέστερον κὴ ταπεινότερον; ὁρᾶτε ὄν, κὴ φορτίζεσθε, μήτε τῶν ὑποζυγίων μήτε ἀτυχημάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίστασθαί σε τὸ ταμιεῖον ἰδεῖν τινας δυνάμεις ἔχον ἐληλυθότας, μήτε τῷ θεάσασθαι, μήτε τῷ μαστιγωθῆναι. Et mox: λυσιτελές ὄφις, ὁ ἀπολωλεκὼς τὸ εὔχρωμον, τὸ πρὸν ταῦτα δὲ τὰ ἀνθρώπινα. τοῦ χαρακτῆρος ἐν τῇ διανοίᾳ, οἵους κὴ ἐπὶ τῆς νομισμάτων, ἂν μὲν εὕρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὕρωμεν, βασανίζομεν. τί οὖν λέγεις, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ὀργίλος, ὁ μανιώδης; μὴ γὰρ ὀφθῆς μορφῆς κείνης τῆς ὄντως ἔχουσης. ἐπεὶ ὅτῳ λέγω κὴ τὸ κύριον, μᾶλλον ἐρῶ. ἐκ ἀρχῆς ἡ ἡ ἐκπτὸς θεωρεῖται· ἀκὴν ὑδὲ τοῦς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ὄζεται, κὴ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρώπινα· ὅτως ἐκ ἀκόλουθος, ὁ πεφυκὼς ἐλεγχόμενος, οὕτως δεῖ. τοῦτο τὸ αἰδήμονον ἀπονενόηται, ἄχρηστός ἐστι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὅτος ζητεῖ, τίνα ἀπατήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ, ὡς ὑδὲ θέατον, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον. Iamblich. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ ψυχὴ παθῶν ἁπλῶς ὑπικέκτηται, ὑδὲ ἀνθρώπους ἐφίησιν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους. ἐστὶ γὰρ τῷ ἀλόγιστον αὐτοὺ ἔλκει φύσιν, κὴ θηριώδη κὴ ἀτακτον. Origen. *in Exech. orat.* 3. argutatus super illud Hebræorum אישׁ ואישׁ quod tamen nihil aliud est illis, quàm est *Quisquis* Latinis. *Omnes homines natt sumus homines: sed non omnes homines, homines sumus. est homo homo; & est homo non homo. est homo jumentum*, Psal. 49. *v.* 20. *est homo serpens*, Matt. *c.* 3. *v.* 7. *est homo equus*, Jer. *c.* 5. *v.* 8. *homo exterius; jumentum, serpens, equus interius. is tantummodo est homo homo, & duplicat nomen hominis, qui tam secundum interiorem hominem, quàm secundum exteriorem homo est.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὰς φιλοσωμάτους κὴ φιλοσωμάτους, κὴ θηεία μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, τοῦ παρωμοιωθέντας τοῖς κτήνεσι, θηλυμανεῖς ἵππους. ὄνος ὑβρεώς ὁ ἀκόλαστος· λύκος ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης κὴ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chrysost. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο κὴ ἡ θεία γραφὴ ποτὲ μὲν τὰ πάθη τὰ ἐνοχλοῦντα ὅταν κὴ τὰς τῶν ἀλόγων ἀφετηρείας, πολλαχοῦ μὲν κὴ τῶν θηρίων, τοῖς λόγῳ τετιμωμένοις ὀνόμασι. ποτὲ μὲν κυνὸς καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον κὴ ἀτίμητον (Esaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ δὲ ἵππους διὰ τὸ λάγνον (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ δὲ ὄρνις, διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην κὴ τὴν ἄνοιαν (Psal. 49. *v.* 12.) ποτὲ δὲ λέοντας κὴ παρδάλεις, διὰ τὸ ἀρπακτικὸν κὴ πλεονεκτικόν· πολλὰ δὲ ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν (Psal. 140. *v.* 3.) ποτὲ δὲ ὄρεις κὴ ἔχεις, διὰ τὸν ὀδὸν κὴ τὴν πονηρίαν (Matth. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epist.* 60. *Hos, ut ait Salustius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epist.* 103. *Errat, si istorum tibi qui occurrunt, ullibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Τέρατα τῆς φύσεως, βεβυθῶ ἀνθρώπων. ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epist.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; quod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertissimas, accensâ face, quid quæreret, rogatus, respondit, Ἀνθρώπων ζητῶ. *hominem quæro.* quòd quidam homines ad se invitâsset, confluentes multos simulque abegit, simul dictitans, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, μαστάς. *Homines vocabam, non quisquilias.* quòd ipse neo prodiens, ut Hecato in *ebrio*, vel ab Olympio reversus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi essent, respondit, Πολλοὺς μὲν ὄχλους, ἀνθρώπους δὲ ὀλίγους. *turba quidem multa; verum homines pauci.* Laert. *l.* 6. Quibus finitima habet & Joan. Chrysost. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 16. Ἐν μέσῃ πλήθει, ἄφαντος ὑλονὸς πεφύκασι ἐκβαίνειν. Πεῖθε τίνα λαλήσω; τί λέγεις; πολλοὺς ὁρῶν, ἐρωτᾷς, ποῖς τίνα λαλήσεις; ἀλλ' ὁ πλῆθος οὐ σωμάτων ἐστὶν, ἀλλ' ὁ πλῆθος οὐκ ἀνθρώπους· ἀλλὰ τοὺς ὅτι τῆς ἀγρίας ὑδὲ κλήσεως ἐστὶ πλῆθος σωμάτων ἀνθρώπου κὴ φωνὴν ἔχον. ὅτως ἐστὶ πολὺ. ἀλλ' εἰ τις ψυχὴν ἀνθρώπου κὴ λογισμὸν ἔχει ψυχῆς. Et de Esaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Ἔστι πάλιν πολὺ Ἰουδαίων πλῆθος μετέωρον ἀνεληλυθὸς πολυάνθρωπον, ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς ἑστὸς μὴ πατοῦν αὐτὸν πεισθῶσιν, ἀλλὰ, φησὶν, οὐκ ἦν ἄνθρωπος. Siquidem erant illi, ut ideo *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, ἀνθρώπων δὲ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob.

Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ φαῦλον; ὃ γὰρ ἄν ποτ' ἐλπίσῃ νόμος.
Οἴει τι θεὸς ἄλλων διαφέρειν θεῖον
Διαφέρει ὑδὲ μικρὸν, ἀλλὰ φλυαρεῖ.
Πλὴν δεῖ τἄλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θεῖον
Quàm prava tota est indoles mortalium!
Quæ cæteroqui non egerent legibus?
Tum credis hominem relliquis animantibus
Differre? nihilum distat; hæc dementia
Quod alia tùm sint prona, rectum

Grot. Eleganter Chrysost. in illud Psal. v. 20. *Homo jumento comparatus factus est &c.* Insensi. *Dom. Deterius est comparari jumento, quàm nasci jumentum.* Nempe quia, ut Aug. in Psal. 48. *conc.* 4. *Quod illi natura est, homini crimen.* ut Bern. *de bon. defer. quod illis natura est, homini culpa.* Idèo Bern. idem *ibid.* & in *Cant.* Ipsis etiam bestiis bestialior est homo, ratione & ratione non vivens. Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἐν πᾶσι φρονοῦσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὸ ἀνθρώπινον. *non omnes sapiunt, sed homines.* riocha tôto ferè ista miserè distorta, mutilata est. Itaque Xylandrum nihil

tum,

tum, haud mirum est. legendum forsan, ἐκ ἂν τούτων τοιαύτην ποιήσας, ἔτι ἀκέστου δυνθείη τι, ὅσῳ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκ ἐφαμίλλου. *Siquis*, inquit, *eorum aliquod quæ verè bona sunt*, puta justitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præceperit, his semel mente præceptis nihil vel ipse subjungere, vel adjectum ab alio quopiam audire sustinebit, quod non aptissimè cum boni natura consistat.* Membrum proximum, huic ἐναντίον, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ κατὰ τὸν κωμικὸν | *à Comico dictum*: illud utique quod in perochæ hujus clausulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον ἐνεθυμήθην καὶ ἀπεξύσατο τὸ ἦθος τοῦ πλούτου | Lego, ἐ γὰρ ἂν τοῦτο μόνον [ἀπ' ἐκείνων] ἐνεθυμήθην καὶ ἀπεξύσατο ἐπὶ τῷ πλούτῳ, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, quod D. Salmasio visum magis, ἐ γὰρ ἂν τοῦτο τῶν ὠνῶν ἐνεθυμήθην, &c. forsan & sequentia tunc ità concepta fuerint. ἐ ἐνεθυμήθην καὶ ἀπεξύσατο τοῦτο ἐπὶ τῷ πλ. &c. *Aliquin*, inquit, *Comicus ipse non offenderet & ut indignum repudiaretur, si de bonis illis verè bonis enunciatum fuisset; contrà admitteretur & plausu exciperetur, tanquam commodè allatum, ac urbane dictum, ubi de divitiis eisque bonis usurpatur, quæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κακίστων αὐτὸν, καὶ μάλιστα ἐνταῦθα ἐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ | Cujusnam Comici istud sit, mihi haud liquet. Aristophanis forsan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum nescio quem per summam opulentiam jam ità esse exornata & depicta, ut locus, in quo ventris onus deponatur, nullus superfit. Quomodo Aristippus, si Laert. *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, si Galeno *in hortat.* c. 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, quàm urbanitatem Aristippeam) in locupletis cujusdam faciem insputsse legitur, quòd in ædibus omni ex parte splendidissimè exornatis locum, in quem sputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterum D. Salmas. ἀπορείας mavult, ut à divite aliquo inficete & luxurioso in scena pronunciatum sit, qui dixerit, Se τὸν τῆς ἀπορείας οὐκ ἔχειν ὅπου χέσῃ. quod à tali viro dictum populus pronis auribus & cum plausu accepit. at de prudente, aut justo, aut forti ac temperante non ità facilè dicteretur, nec dictum eum favore & attentione audiretur. Utrovis modo legeris, Aristophanem illud in Concionatricibus retulit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ' ἐν κενεῷ τοῦ ποῦ τις ἂν χέσας τύχοι, *At in vacuo alicui ubi egerere dabitur?* D. Bootius verò legendum existimat, ὅπου δίον αὐτῷ, ut sit locupletis alicujus, cujusmodi Lucæ c. 12. ἀγαθὸν. conquerentis, non suppetere amplius, ubi opes suas reponat. quod de externis illis commodis satis dictum censeretur, eum qui ista possideat, non nimia copia non habere, quid agat. at de verè bonis, justitia, temperantia, &c. enunciatum, ineptum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc ille.

§ 13. Ἐξ ἀποδύσεως καὶ ὕλικῆς | hoc est, *ex formâ & materiâ*; ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐδέτερον τούτων εἰς τὸ μὴ ὄν | Vide *lib.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de Plant. Si è nihilo nihil fieri potest; igitur id quod est aliquid, in nihilum reverti nequit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμοῦ | Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου | Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyssen. *orat. catechet. cap.* 8. Λύεται τὸ αἰσθητὸν, ἐκ ἀφανίζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δ' ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἀφ' ὧν τὴν σύστασιν ἔσχε, διάλυσις. τὸ δ' ἐν τούτοις γιγνόμενον ἐκ ἀπόλωλε, κἂν ἐκφύγῃ τὴν κατάληψιν τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ | *mutabit*, i.e. mutatione interveniente, si mutatum, transibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. lib.* 8. Ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτοῦ ἐχούσης τὰς ἀρχάς, ὅταν ἐν αὐτῇ τύσῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐν πίνων δὴ αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν, —— καὶ ἐκ πολλῶν εἰς πᾶσαν μάλιστα ταύτην. Et *ibid. c.* 3. κἂν εἰς ἄλλα ζῶα μεταβάλλῃ μορφάς. & μεταβάλλουσι δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ ἄλλως, &c. *c.* 4. Μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δὴ πολλοῖς χρόνοις παρασκήνων, &c. Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν καὶ ἀποκαθίστασθαι πάλιν συμβαίνει μὲν ὡσαύτως συνεχῶς καὶ ἡ μᾶλλον ἄνω ἡ θαλαττώδη, ἢ ὅτι τῆς τοῦ ἀέρος ὑπερβολῆς παρακμάζει. quo loco & τὸ μεταβάλλειν passivè pariter usurpatur. de vino loquitur. ità passim usurpat Marcus ipse, *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. propè finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis passivè sumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *lib.* 7. *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliquando.* &, *mutavit rursus orbis, aliis idem.* &, *Læta mutant.* &, *Laudans orbem mutantem, quid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec aliud, quàm se mutare.* de loco in locum migrare. Vide *ad l.* 6. § 45. δεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἤδη εἰς ἀπορίαν | Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 15.

Κατὰ πανταχῆ μεταβολὴν καὶ χώρησιν | Vide *l.* 4. § 5. & *l.* 7. § 18.

Κἂν τὸ σφαιροειδὲς πεπερασμένας | Etiamsi, inquit, mundus per finita quædam intervalla dissolveretur, nec in æternum integer persisteret, generationis tamen & corruptionis series vel sic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. §. Apud Laert. *l.* 7.

l. 7. *Zenon.* Stoici volunt, Deum mundi conditorem, κατὰ χρόνων τινὰς περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτοῦ γεννᾷν. Indè περιοδικαὶ illæ παλιγγενεσίαι quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. quasque Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τὸν κόσμον λαβεῖν, μηδενὸς ἐντεθησαυρισμένου σπερματικοῦ λόγου, πάντων δὲ δαπανηθέντων, τῶν μὲν ἄλλων ὑπὸ πυρὸς, αὐτοῦ ὑπ' ἐνδείας. Tatian. *adv. Græc.* c. 11. Ἐκπύρωσιν ἀποφαίνειν κατὰ χρόνους λέγει. ἐγὼ δὲ εἰσάπαξ. Et latiùs. οὐχ ὡς οἱ Στωικοὶ δογματίζουσι, κατά τινας κύκλων περιόδους γινομένων ἀεὶ καὶ ἀπογινομένων τῶν αὐτῶν, οὐκ ἐπί τι χρήσιμον· ἅπαξ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς αἰώνων πεπερασμένων, καὶ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων τῶν ἀνθρώπων τὴν σύστασιν ἔσεσθαι, χάριν κείσεως. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito; qui ἐκπυροῦσθαι τὸν κόσμον κατά τινας περιόδους ἐναλλὰξ, asserebat, autore *l.* 9. Laertio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη] Non est assecutus Xylander, quid Marcus hic vellet, cum opinatus est id voluisse, quod Aristot. *eth. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atq; constantiam, quæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, quod hîc Marcus monet, nec semel aut iterum tantùm alibi inculcat, rationem nimirum artémque rationalem, (de qua *l.* 11. § 5. τίς σου ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι.) esse ejusmodi facultates, quæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 49.

Κατορθώσεις] *rectas effectiones.* Cic. *fin. lib.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*: quibus opponuntur σκολιὰ καὶ στρεβλὰ, sive ut Pers. *Sat.* 3. 52. *curvi mores*, qui ad rectæ rationis obrussam non sunt exacti. Casaub. ad Pers.

Τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ] de qua *l.* 4. § 51.

§ 15. Ἐπιβάλλει] *Homini, quà homo est, convenit,* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, quà homo est, pertinet*, sive *quod ad officium hominis spectat, quà homo est.* atque ità mox Cas. vertit, ὅσα ἐπιβάλλει τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, quæ ad hominem pertinerent.* Vide *ad l.* 7. § 7. Galenus *de optim. sect. cap.* 11. Ἡ δὲ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις... καὶ οὐκ ἰατροῖς ἐπιβάλλει. *Judicium istiusmodi ad philosophos, non ad medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστι ἀπαιτήματα ἀνθρώπου] Epictet. *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαι οὖν τί ποτ' [illegible] δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας. Ἰστέον ἐν ποίῳ [illegible], ὅταν τῶν φυσικῶν δυνάμεων στερηται [illegible] ὅταν μὴ δύνηται [illegible], ἀλλὰ τοῦ μὲν τε [illegible] ... ἀλλὰ ... [illegible] δύναμιν λέγοντας τηρεῖν, οὐ δειλίας φειλαμβάνειν· οὐ γὰρ πρὸς τοῦτο δυνάμεις τινὰς ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τῆς φύσεως· ἀλλ' ἀπολαλεκὼς τὸ εὔγνωμον, τὸ πιστόν. τοῦτον συνελθόντας θρηνεῖν, εἰς ὅσα κακὰ ἐλήλυθεν· οὐχὶ, μὰ Δία, τὸν σῶμα, ἢ τὸν τεθνηκότα, ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβέβηκεν ἀπολέσαι τὰ ἴδια, οὐ τὰ πατρῷα, τὸ ἀγρίδιον, καὶ τὸ οἰκίδιον, καὶ τὸ πανδοχεῖον, καὶ τὰ δουλάρια. τούτων γὰρ οὐδὲν ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου ἐστιν. & quæ sequuntur.

Ὑπερφρονῶν] Vide *lib.* 8. § 8. Longin. [illegible] *lim.* οὐδὲν ὑπάρχει μέγα, οὗ τὸ καταφρονεῖν [illegible] ... πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες [illegible] δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἔξωθεν [illegible] ... μένον, οὐκ ἂν τῷ γε φρονίμῳ δόξειεν [illegible] βάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ περιφρονεῖν ἀγ[illegible] ... ον θαυμάζουσι γοῦν τῶν ἐχόντων [illegible] δυναμένους ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν [illegible] ... τας.

Κατεξανίστασθαι] Vide *l.* 8. § 39. [illegible]

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν] At cum [illegible] gnus censetur, qui externa ista vel [illegible] pro supervacaneis habuerit, vel [illegible] bens etiam à se abdicaverit. Epict. [illegible] δὲ καὶ ... σοι μὴ λάβῃς, [illegible] τε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν [illegible] χων. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης καὶ Ἡ[illegible] ὅμοιοι, ἀξίως θεῖοί τε ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. [illegible] 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & *te quoque* [illegible]

Finge Deo ——

Nemo alius est Deo dignus, quàm qui [illegible]

Socrates apud Laert. *l.* 2. [illegible]

l. 3. τῶν ἐλαχίστων δεόμενος [illegible]

Ἐλαττουμένῳ] Bona ista [illegible] probat, quia cum bonus nequaquam esse[illegible] stis ulla ex parte privaret, sed ab illis [illegible] cùm boni ea sit ratio, ut quò majus [illegible] etiam melius ac laudabilius sit. Eode[illegible] adversus voluptatem depugnat Senec[illegible] *c.* 14. *Voluptas nocet nimia: in virtute* [illegible] *ne quid nimium sit. Non est bonum* [illegible] *laborat suâ.* Et adversus iram [illegible] *habenda sunt in bonis, quò majora* [illegible] *biliora sunt. Si justitia bonum est, ne*[illegible] *futuram; si detractum ex ea fuerit,* [illegible] *est, nemo illam desiderabit ex aliqua par*[illegible] *Ergò & ira,* [illegible] *boni accessionem* [illegible] *est: ergò* [illegible] *non* [illegible] *malum sit.*

Ἡ ἀφαιρούμενον [illegible] clausulam hanc Latinus interpres [illegible] ræ subesse liquet. leg. [illegible] nere æquanimiter damna [illegible] eis se continere, virtutis est. H[illegible] tiam quod Apostolus ad Hebr. [illegible]

Καὶ πῶ ἀρπαγὴ ἧς ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Εἰκότως τοῦτον μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἐπιεικίας ἐυχαίρως ἐπιδεικνύμενον. ἢ τὸν ἑκόντα δόντα. Et *de statuis* 1. Τὸ γὰρ ἐλεημοσύνῃ δόξαι, τὸ τοιούτοις προσπεσόντα συμφορᾶσιν (de Jobi damnis verba facit) εὐχαριστῆσαι τῷ θεῷ, πολλῷ μεῖζόν ἐστι. ὁ γὰρ ἂν πάσῃ οὐσίᾳ δῶμεν, ἀλλὰ μὴ ἄδηλον ἂν πάσῃ ἐπιδείξαιμεν ἐνέργειαν, μὴ ταῦτα ἐκείνῃ φέρει τὸν καρπὸν, μὴ δοκιμωτέρους ἢ πολλῷ μᾶλλον ἀποδείκνυσι τὸν μισθόν. Et inox: Τὸ γὰρ πάντῃ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνῃ, τὰ πάντα ἀφῃρημένα μηνυτὰς ἐπιζητεῖν μετ' εὐχαριστίας [illegible] μεῖζόν ἐστι.

§ 16. Οἷα ἂν πολλάκις φαυλαδῆς] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, μετὰ πίστεως ἐγγινομένης τῇ ψυχῇ, ὧν αἰσθάνεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem secutam vani evaserunt.* Et Xyland. *in præfat. ad Marc. Aurel.* Apud sanos judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt ea res pretii, in quibus is operam sumpsit, dijudicatum ponit.

Βαπτίζεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 20.* μὴ βαπτῆς. γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ἐστιν ἡ λευκὴ τῷ ὕδατος, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ψυχὴ οἵᾳ ἡ αὐγὴ ἡ σφαιρικὴ τῷ ὕδατι, τοιοῦτόν ἐστι καὶ φαυλοσία.

Ἔστιν δὲ καὶ εὖ ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut inquare flumina omnia; sic vitia in magnâ aulâ influere.* De aulâ itaque Papali Bern. *ad Eugen. lib. 4. Plures in eâ probâvimus defecisse bonos, quàm profecisse malos.* Hinc Epigrammaticum cujusdam (nomen enim non succurrit) illud,

Unos beavit aula; plures perdidit:
Sed hos quoque ipsos, quos beavit perdidit.

Licebat quidem etiam in aulâ, inquit Marcus, bene vivere. Licet in aula Neronis etiam piè & christianè vivere. *Philip. c. 4. v. 22.* neque necessarium ideo prorsus, ut quod ait Lucanus,

——*exeant aulâ,*
Qui velit esse pius.——

Ita Salianus in aula agens *epist. 12.* Σωζόμεθα ἐν τῇ αὐλικῇ τρυφῇ οὐκ ἐξιόντες ταύτης· ἀλλὰ μένοντες ἀλλήλοις συμπλεκόμενοι ἐλευθερίᾳ. Vide *l. 1. § 44. l. 8. § 9, 45.* Senec. *epist. 28. Rarò ullum virum bonum invenies. nam quid tam turbidum & ad omnia paratum? ibi quoque licet quietè vivere, ubi cessatur. & epist. 55. Non vultum ad tranquillum componit, qui animum habet. Omnia ei qui contemnit omnia, & ridenti similia. & epist. 104. Rutilius, Catonius, Rutilius, Catonius, putat Rhodum, eligo, ambitio ubique ad rem pertinet, quæ illa mores habebit, tam offert. & epist. 51. Veniam Campus esse frugi vetat.* Sic ergò componendus est animus, ut Flaccus *l. 1. epist. 11.*

Ut quocunque loco fueris, vivasse libenter
Te dicas.——

ut quocunque fueris, bene agere nolis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πενίᾳ βίᾳ ἀρδῶς ζῆν βίῶν ἔστω ἢ καὶ ἐν πλούτῳ ἔξεσιν.

Οὗ γὰρ ἔσχεν ἕκαστον κατασκάσας, ἐκεῖς ὁ ἧς κατασκάσας, ἐκεῖς τοῦτο φέρεται] Deest prioris membri clausula posterior, ità fuisplenda ἔνθα γὰρ ἔσχεν ἕκαστος κατασκάσας. [ἐκεῖς τοῦτο κατασκάσας] Vide *l. 6. § 16, 40, & l. 7. § 55.*

Ὅτι ἐκεῖς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεικται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic & *l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἔσχεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον ἔγγυς ἐκεῖς κοινωνίας. *Sic enim mihi perspicere videor, ità natos esse nos, ut inter omnes esset societas quædam, major autem, ut quisque proximè accederet: itaque cives potiores sunt quàm peregrini, & propinqui quàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Basil. Cæs. an Eustath. Sebast. *regul. prolixior. ad quæst. 3.* Τίς ἂν οἶδεν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀγελαστικὸν, καὶ ἄδικον; οὐδὲν γὰρ ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χαίρειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὰ χείρω ἧς κρείττονος] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρεῖττόν ἧς ὠὸν ἐμψύχου τὰ ἄψυχα] Ex Chrysippo Laert. *l. 7.* Τὸ [illegible] τῶν μὴ ζώων κρεῖττον. Plutarch. item *de Isid. & Osir.* Μηδὲν ἄψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον· ità enim legendum, contrà planè quàm ità in vulgatis habetur, ἔμψυχον ἀψύχου. Hinc Aug. *de div. ad. anim. contr. Manich. c. 3. & 4.* Musicæ animam Solis Lunæque Lucem; Musicam ipsam hac ratione Solis Lunæque Lucem preferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὸ λογικὸ] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀκίνητον τοῦ νῦν ἔχοντος ὅλου ὅλῳ κάλλιον. Dionys. *de divin. nomin. c. 5.* Μᾶλλον ὄντων μᾶλλον τῶν ζώντων. μᾶλλον δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικὰ, καὶ τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχοντα.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν] *Lib. 6. § 50.* ἀδυνάτου ὄντος ἐφίεσθαι. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀφρόσυνον ἐρασθεὶς ὀξύτατα μανίαν.

Et *od. 8.*

——κενεὰν ἐλπίδων χαυνῶν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ἐστιν ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις. Epictet. *lib. 3. c. 24.* Τὸ μὴ δύνασθαι ἐφίεσθαι, ἀνθρώπου τοῦ δὲ καὶ ἡλίθιον. ζῆνα, Θεομάχητος. Bias etiam apud Laert. *l. 1.* Νόσον ψυχῆς, τὸ ἐφ' ἀδυνάτοις ἐρᾶν. Plut. *de tranq.* ἐκ πλείστα παίνων εὐδυμίαν κωλύει τὸ μὴ συμμέτρως χρῆσθαι πρὸς τὴν ὑπολαμβάνειν δύναμιν, ὁρμὰς ἰσχυρὰς ἴσας, ἀλλὰ μειζόνων ἐφιεμένους πατὴς ἐλάττων,

ἐλπίσιν, εἶτ' ἀπορυγόντες, αἰτιᾶσθαι δαίμονας ἢ τύχην, ἀλλὰ μὴ τὴν αὑτῶν ἀβελτηρίαν. ὧδε γὰρ ὁ τοξεύειν τὴν ἀστοχον βουλόμενος, ἢ τὸν βοὶ λαγὼ χωνεύειν, δυσχερὴς ὅτιν· ὧδε τὸν χείροις ἢ σαγήναις ἐλάφους μὴ λαμβάνοντες, μηδὲ εἰς δαίμων ἀναπτᾶται μοχθηρός, ἀλλ' ἀβελτηρία ἢ μοχθηρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειρῆσι. Vide *l.* 27. § 4.

Ἀδυνάτον ἢ τὸν αὐτὸν φαυλὸν μὴ ταὐτὰ πάντα ποιεῖν | Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀδύνατον μὴ ἀνθρώπου τοῦ φαύλου, μανικὸν ἀδυνατον ἢ ἐρίσεται. Vide *& infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν ἄλλῃ συμβαίνει, ὃ ἢ τὸ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ | Transponendas opinor voculas duas; ὃ ἢ τὸ ἐκείνῳ φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potius, ut hic legatur; ὃ ἢ τὸ ἐκείνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτό. *nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre.* id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neq; enim interpretibus assentior, alteri, qui ad naturæ destinationem; alteri, qui ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cum ad ferendi potestatem à natura tributam respexisse Marcum subsequentia doceant, quibus alios eadem pertulisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἤτοι ἀγνοῶν | Sive rei ipsius ignarus. neque enim nondum rescita quenquam movere solent infortunia etiam gravissima. Hinc Euripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φρονῶ δ' ἃ πάσχω ἢ τὸν ἐμαυτῆς νόσον.
Τὸ μὲ εἰδέναι γὰρ ἡμὶν ἔχει πως
Νοσοῦντα κοὐδὲν ἐν κακοῖς ἀγνοοῦντα.
Intelligo quæ patior: haud levat hoc malum.
Quædam est voluptas obstinatæ mentis sensu
Tali, quæ damna quæque ignoret infortunia.

Sive etiam rei naturam non intelligens. hæc quid in dè possit ipsi malum vel molestiæ afferre obtinere. Ità Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι ἢ φαίνονται οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Τὸ ποιεῖ φοβερὸν τὸν πόλεμον; οἱ δοκοῦντες, φησὶ, καὶ οἱ μαχεσάμενοι αὐτῷ καὶ μὴ νικῶντες, καὶ οἱ ἀπὸ τύχης τῶν ἐπιβουλῶν διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτὸν [illegible] ὑπὸ τὰ εἰδότα τούτων [illegible]; ἀν ἢ πλάτη εὑρόντων τὸ [illegible] ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν [illegible] νεῖν διὰ τοῦτο, ἀλλὰ [illegible] αὐτὸ ἀνθυπατεύειν μὴ φοβερὸν τὸν πόλεμον; [illegible] ἢ τοῦτο, [illegible] Σκύθαι, μήτε τὸν [illegible] ἄλλο τι, ἀλλὰ τὰ περὶ τὸν [illegible] Index *epist.* 36. ubi submonuerat, [illegible] mente lapsus, [illegible] si quam [illegible] [illegible] μεγαλοφρονοῦντα | Seneca *epist.* 78. *Athletæ quantum plagarum* [illegible] *toto corpore excipiunt? ferunt tamen omnia tum gloriæ cupiditate. nec tantum quia quidquid potiuntur, sed ut pugnent, exercentur in tum est.* Tertull. *ad Martyr.* [illegible] *fonsan carot gladium gravem,* [illegible] *& rabiem bestiarum, & sum*[illegible] *omne carnificis ingenium in* [illegible] *contrà ponit sibi & carni, acerbi* [illegible] *tamen æquo animo accepta,* [illegible] *ma & gloriæ causâ, nam & hoc* [illegible] *fœminis. Lucretia vim* [illegible] *egit in conspectu propinquorum,* [illegible] *suæ parceret. Rutilius matrona suam de* [illegible] *cremavit, ut hoc factum ejus fama h* [illegible] *fecerunt Philosophi: Heraclitus, qu* [illegible] *oblitum exuit: item Empedocles,* [illegible] *tnæi montis desilit; & Peregrinu* [illegible] *rogo immisit: cum fœminæ quoque* [illegible] *Dido cum post virum dilectissimum* [illegible] *item Asdrubalis uxor, quæ sæpe* [illegible] *nè maritum suum supplicem Scipioni* [illegible] *filiis in incendium patriæ devo* [illegible] *Romanis captæ à Carthaginiensibus* [illegible] *pro multis captivis* [illegible] *let, maluit hostibus* [illegible] *vus undique extinctis* [illegible] *sensit. bestias fœminas libenter* [illegible] *ridiores, aspides serpentes, tigres vel ar* [illegible] *patræ immisit sibi, ne in manibus* [illegible] *Sed mortis metus non tantus est,* [illegible] *Itique cessit carnifici meretrix* [illegible] *scio conjurationem, cum propter obscœ* [illegible] *no, & cum prodidit conjuratos,* [illegible] *quam fœdo comestam in faciem tyran* [illegible] *nihil egere se tormentis, ideo* [illegible] *derarint.* Apud Lacedæmonios [illegible] *ubi Helotarum fœminæ flagellis cæduntur,* [illegible] *bus & pœnarum.* & ait [illegible] *Omnia enim & pœnæ & vitia* [illegible] *vitia & cruciatus corporis* [illegible] *fœminæ quoque mortem* [illegible] *quod omnes appetitio* [illegible] *sprevit* [illegible] *quædam fœminæ* [illegible] *Populus* [illegible] *vis* [illegible] *mus* [illegible]

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, perſiſtente*: Θωμαζὸς ὁ ἀνὴρ τῆς ἐνταδείας | Vide *ad l.* 6. § 10.

Δεινὸν δὲ ἀγῶνα καὶ ἀρέσκειαν ἰσχυροτέρας εἰ φρονήσεως | Senec. *epiſt.* 76. *Concupiſcimus ergo & formidamus, inconſulto impetu plerique erigimur. Juventus eſt qui flammis imponere manum; cujus riſum non interrumpit torum* ſervus in domini ultionem Aſdrubalis interfector; de quo Val. Max. *memor. lib.* 3. *c.* 8. Juſtin. *hiſt. lib.* 44. Liv. *hiſt. lib.* 21, 10 & Junius Senec. *epiſt.* 78.) *qui in funere liberorum ſacrificium non mitteret; qui morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt. Quid ſi hoc poteſt brevis obſtinatio animi aliquo ſtimulo excitata, quanto magis virtus, quæ non ex impetu, nec subito, ſed æqualiter valet,* cui *perpetuum robur eſt?* quem & ex *epiſt.* 36. *ſuprà* adductum vide ſis: & *ex epiſt.* 4. *ad lib.* 12. § 34. Tertull. *ad martyr. c.* 1. *Igitur ſi tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi rigore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnant ſub præmio laudis humanæ; poſſum dicere, multæ ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cæleſtis, & divinæ mercedis. Tanti vilescit? quanti verum margaritum? quis non libentiſſime tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo? Hæc non ſine cauſſa Dominus in ſeculum admiſit, ſed ad nos, & maxime exhortandos, & in illo die confirmandos, ſi deformidavérimus pati pro veritate in ſalutem, quæ illi affectavérunt verum pro vanitate in perditionem.*

§ 19. Τὰ περιγράμματα | Idem *ſupr. lib.* 4. § 3. & *infr. l.* 11. § 16.

Οὐδὲ πρόσταξις, οὐδὲ κίνησις | Idem *lib.* 6. § 49. & 47. § 15. & *l.* 11. § 11, 16.

Θεὸς ἐν κεφαλαίῳ | Hoc eſt quod ſuprà ſæpiùs, in opinione judicióque noſtro totum ſitum eſſe. *l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9. & *l.* 4. § 3, 7. & *l.* 8. § 47. & *l.* 9. § 16.

Τὸ ἀνθρώπινον καὶ ἀνεκτέον | *Infr.* § 33. ἀνεκτὸν δ' ἐν ποιεῖ, καὶ αὖθις αὖθις καὶ ἀπὸ γὰρ ἀνεκτὸν ἐστὶν ἀνεκτὸν. Gregor. Rom. *in Job. lib.* 12. *c.* 5. & *in Evang. hom.* 35. Epict. *l.* 3. *c.* 13. Εἰλὼν πᾶσι, ἀνεκτὸν ἐστὶν αὐτοῦ ὠφελεῖ καὶ ἀνεκτὸν ἐστὶν τὸ θεοῦ φρόνημα. Hocrat. *Nicocl.* Τὰς ἀνθρωπίνας καὶ δικαίως ὀργὰς τοῖς εἰκότως καὶ τὰς παρὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτίας καὶ βαρύτητας ἀνεκτὰς καὶ ῥᾳδίας φέρουσι, ὅσοι δ' αὐτοὺς, ὡς δυνατὸν ἀλλαγεῖς καὶ μετεωρίτους τοῖς αὐτῶν πλησίοις.

Ὁ ὄφις ὁ σκολιὸς | Tit. *l.* 8. § 41. ὀρθὸς σκολιὸς. & *l.* 11. § 9. οἱ σκολιοὶ.

Ἐν ἀλλαγαῖς | Vide *l.* 6. § 32. & *l.* 8. § 56.

Ἐνεργεῖν καὶ τὸ ἐκκλίνειν | Vide *lib.* 8. § 32.

Ὁμοίως καὶ διαδόσεως ὁ χίνεται ἐμπόδια | Vide *l.* 8. § 41. & *l.* 10. § 33.

Διὰ πλὼ ὑπεξαίρεσιν | De quâ *lib.* 4. § 1. & *l.* 6. § 5.

Καὶ πλὼ ἀνεδεσμὸν | De qua *ibidem.*

Πλεονεξίαι τὸ μὴ διδόναι | Tit. Plut. *de tranquill.* Ἔξεσι γὰρ μεδὲ δόναι πλὼ πλοῦτον ἐν τῷ ἀβουλήτων.

Εἰς τὸ προηγούμενον | *Ad ea quæ præceſſunt.* Xyl. haud ſatis commodè. *ad id quod incumbit.* Caſ. ex mente Jordan Marci, ſed non ad ſenſum vocabuli. malim, *ad id quod eſt potius.* Vide *ad l.* 3. § 1.

Ἡδὺ ἔργα χίνεται τὸ τῆς ἔργα ἐφεκτικὸν | Ità Paulus *ad Philipp. c.* 1. *v.* 12, 13. Τὰ δὲ ἐπὶ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, &c. eleganter autem Marcus illud ait ad opus noſtrum cum primis eſſe conducibile, quod opus ipſum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, quod in via nobis obſtitit. hoc enim τὸ προ ἔργα & προ ὁδὸ ſignificat: uti multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Dunæus noſter *ad Demoſth. de pace*, quæ ab illis notata licet. Indè Heſiod. *l.* 2.

Ἠὼς δ' ἐπιπρέπει πρὸ ὁδὸ, προφέρει δ' ἡ ἔργα.

Aurora & conſpicua iter, confert ad opuſque.

Gregor. Naz. *in Cyprian.* Οὐδὲ γὰρ ἡ ἀλλ' ἐν ἀνθρώποις τὰ ἐναντία ἀναμοιβαῖα, ἵνα ἡ μᾶλλον θαυμαζώμεθα.

§ 21. Τὸ κεφάλαιον τίμιον | Diogenes [perperam Diotogenes in excuſis] Pythagoricus *de regno*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 48. Δεῖ δὲ τὸ ἄριστον τοῦ δείλου πρᾶδος καὶ τὸ ἀμείνονος τοῦ χείρονος.

Τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ πάντα δόκιμον | numen ſcil. τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν. *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 5. ὁ διοικῶν λόγος. & § 12. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. & *infr.* § 32. ὁ οἰκονομῶν τὸ πᾶν. quod Senec. *epiſt.* 71. *cuncta temperans Deus.* Manil.

Inſuſumque Deum cœlo terraque, freto que,
Ingenium totæ moderantem ſedere molem.

Τῶν ἐν σοὶ τὸ κεφάλαιον τίμιον | quod *ſuprà lib.* 3. § 9. Τὸν ἐνοικοῦντα δαίμονα σεαυτῷ. & *lib.* 6. § 16. ἡ τῆς ἰδίας διανοίας ἀρετὴ τιμή. & *lib.* 12. § 5. μόνον τὸ ἡγεμονικὸν σου, καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον παντὸς. & *lib.* 7. § 54. ἡ ἐν σοὶ ἐδόκει σωτὴρ δίκης, καὶ μὴ πλανᾶσθαι. Cicer. *de rep. l.* 6. in *Somn. Deum* eſſe eſſe. *Quidquid Deus eſt, qui viget, qui ſentit, qui meminit, qui providet, qui tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpoſitus eſt, quam huic mundum ipſum parens ille Deus: & ut ipſum mihi dum ex quadam parte mortalem Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus, movet.* Senec. *epiſt.* 65. *Quæcunque in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus. quod eſt illic materia, id mihi corpus eſt.* Sed ego nec [illegible]

melioribus. Hierocl. ad Demonic. § 33. Μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

Τὸ ἐπείνῳ ὁμωρῶς | Quod l. 12. § 1. Τὸ ἔν σοι θεῖον & l. 2. § 1. vice versâ. τὸ τῇ ψυχῇ ὁμοιωθὲς, Deum. Τὸ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν. Aratus in Phænom. ab Apostolo laudatus, Act. c. 17. v. 28. secundum partem minimum meliorem nostri.

Τὸ τῶν ἄλλων χρήσιμον | Ità l. 7. § 55. πέφυκα γὰρ χρήσιμα πᾶσιν εἶναι ἐκείνοις, alius omnibus utitur: ita etiam l. 3. § 1. τῷ ἑαυτοῦ χρῆσθαι. Epictet. differt. l. 1. c. 1. Τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πλεμίαν εὑρήσετε αὐτῷ αὐτῆς ἀνωφελεῖ· ὁ τοίνυν ὠδὲ δικαιοσυνικὸν, ἢ ἀποδοκιμαστικὸν, ἢ γεωμετρικὸν μέχρι πόσου κέκτηται τὸ ἀνωφελὲς; μέχρι τοῦ διαγινῶναι τὰ γεγραμμένα. —— αὐτὴ δὲ αὐτῷ διαφέρει τις αὐτῆς; ὠδαμῶς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἀπαγγέλλειν, τῷ ἑτέρῳ δεῖ, τοῦτο τί γεγραπται, ἢ γεωμμαπικὴ ἐρεῖ πότερον ἢ γεγραπται τὸ ἑτέρῳ, ἢ ὁ γεγραπται, ἡ γεωμμαπικὴ οὐκ ἐρεῖ· ἢ ὅτι μὲν μέλων ὠσαύτως ἡ μουσικὴ πότερον δὲ ἀξιον τοῦ ἀκούειν, οὐκ ἐρεῖ. τίς οὖν ἐρεῖ ἢ κὰ αὐτὴν θεωρεῖ, καὶ τάλλα πάντα. αὐτὴ δὲ ἔστι τίς; ἡ δύναμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη κὰ αὐτὴν κατανοήσασα παρείληπται, πῶς τε δεῖ, καὶ τί δύναται, καὶ πόσου ἄξια ἔστι ἐλήλυθε, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γὰρ δεῖται ἄλλο τὸ λέγον, ὅτι τὸ χρυσίον καλόν ἔστι; αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ λέγει. ἄλλον ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις τῶν φαντασιῶν. τί ἄλλο, τὸ μουσικὴν, γεωμμαπικὴν, τὰς ἄλλας δυνάμεις, διακρίνον, δοκιμάζον, τὰς χρήσεις αὐτῶν ἀποδεικνύον; οὐδὲν ἄλλο. ὥσπερ οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κεφάλαιον ἁπάντων καὶ κυριεῦσαν οἱ θεοὶ μόνον ἐν ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τῶν ἀφ' ἑαυτῶν φαντασίας. τὰ δ' ἄλλα, οὐκ ἐν ἡμῖν. Idem l. 2. c. 22. Ἄνθρωπε, μήτε ἀκούσασ' ἔσῃ, μήτε πάλιν ἀκούσεσθαι μὲν κρεισσόνων ἄλλῃ τοῦ μὲν τὰ ὀφθαλμὼ καὶ ἀκόαι, καὶ νὴ Δία, τὰ ἄκρα τῶν σωμάτων ἔσῃ αὐτὸ ἐν χερσὶν ἔχοντα οἷον, ὑπὲρ ἐμοῦ οὐκ ἀναίσθητον τῷ θεῷ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς τὸ δοκιμάζον, τὰ ἄξια ἑκάστου λογιζόμενον. τί γάρ ἔστι τὸ σπουδαιότερον τῶν ἐκείνης τούτων; τί δυνάμεως, τίνος ἄξιον αὐτὴν ἑκάστη; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις; ῥᾴθυμος ἔσῃ ποτὲ μὴ τὰ σὰ ἑαυτῆς; μιᾶς τῆς ἀκεραίου; — ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκόαι καὶ ὀφθαλμοὶ εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρησικῇ τῶν φαντασιῶν. — πῶς οὖν δύναται τὰ ἄλλα δυνάμεις κρείσσων εἶ ταύτης, ἢ τὰς ποιητὰς διακρίνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὰ ἑκάστα; τίς δὲ ἐκείνων οἶδε τὰ ὅσα αὐτὴ καὶ πῶς ἔστι; τίς ἐκείνων εἶδεν, ὅπως δεῖ χρῆσθαι τοῖς οὖσι; τίς ἐστὶν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοῦ στόματος; ἢ ὀρεκτική; ἡ, ἀλλ' ἡ ἀποφατικὴ τῶν τὰ ὦτα ἐπιλείσα καὶ δοθίσασα; οὐκ ἄλλη ἡ ἀφαιρετικὴ δυνάμεως ἐστὶ ἐκείνων, ἢ διακρίνει, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ οὐ πρέπον, καὶ τὸν χωρὶς ἐνδύσει, καὶ τὸν χρείαν λέγει ἢ ἡ θεωρητικὴ; καὶ δύναται τὰ χρεῖσσον εἰ ἐκείνῳ διακονεῖ; ὁ ἵππος ἢ ὁ κων τῶν κυνηγῶν; ἡ πορευτικὴ τὸ βασιλέως; ἢ δὲ τὸ χρῆσθαι; τί ἀμφιελῆται πάντων; ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ ὁ ἀγλύφων, ποτὲ ὁ κ τούτων τί ἰσχυρότερον ἀνθρώπου τὸ ἀκώλυτα τὰ κωλυόμενα;

Ὁ σὸς βίος τοιοῦτος οἷος. Vide plura apud Epictetum loco superius allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος. gemina, infrà § 35. lib. 6. § 44. & l. 10. § 6.

Εἰ ὁ ἡ πόλις βλάπτεται, ὠφέλιμος hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse vim, εἰ ὁ ἡ πόλις ὠφέλιμος βλάπτεται. quomodo l. 7. § 26. ἐὰν μὴ βλάπτῃ τὸν πόλιν. eo modum dicitur § 35. τίς ὁ βλάπτει τοῦ κοινοῦ munitas ipsa lædi non possit. Jam to, & postrema sic suppleo, ὠφέλιμος [δικαίου δὲ] sive, [ἀλλὰ δίκαιος] ὠφέλιμον. quomodo l. 7. § 26. ἐὰν μὴ βλάπτῃ τὸν πόλιν. & l. 11. § 13. καὶ αὐτὸν ὠφέλιμον δεῖ. dicens utilitatem, tamen non esse lædendum sed citra iracundiam commonstrandum. De Democrate Lucian. Τῶν δὲ ἀφ' ἡμῶν ἐπαίνων ἐπιθυμητὸς, τοῖς ἐμοῖς ἔργοις ἐπαινούμενος, παράδειγμα ἔχων ἐμαυτὸν ἐν τοῖς ἐμοῖς λόγοις ὑγιαίνοντα ἐμοὶ νοσήμαλα ἰωμένων, ὀργῇ δὲ ἐπὶ τοῖς συνταῖς ἐκ χρωμένων. Euripid. laudante;

—— τὸ μὲν νοσοῦν ἐμοὶ

Senec. de constant. sap. c. 13. Quis dicis irascitur? quis febricitanti, ti maledicta, in malam partem acci exulum adversus omnes habe sapiens gros suos medicus: quorum nec contrectare, nec reliquias ejus per furorem sapiens omnes eos qui togati, tes coloratosque, male sani quam ægros intemperantes. Itaque si quid in verbo peccantis aut tem. Ignoscet irato, & admo que accipiat, & admoneat, & asperè: meliorque tam sic castigatione, sed sine ira. iracundi? & quid est ira, nisi errantibus? quid enim, si quis ira sapientia certa quæstionis? quid sapientis simulatio? quid si quis ægri, senescunt, sorgonius

sumus, animalia obnoxia non paucioribus animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχος τῆς φορᾶς | τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥᾳδίμαντος, ὕβρεσι φορᾶς ἐοικότος. Plut. *de Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον ποταμοὺς ἐν Δημοκρίτου ῥύσει | Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, Carm. [illegible]. *od.* 29.

quod adest memento
Componere æquus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare; nunc lapides adesos,
Stirpesque raptas, & pecus, & domos
Volventis unâ, non sine montium
Clamore, vicinaque sylvæ,
Quum fera diluvies quietos
Irritat amnes. ——

Ἐν σωμάτων μεταβολαῖς | Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί.

Ἐν μυείαις τερπαῖς | *l.* 8. § 6. πάντα τερπναί.

Οὐδὲν ἐστὼς | ità *infr.* § 33. συμπαλλόμενα καὶ ἑστῶτα. Naso *Metamorph. l.* 15.

——*nihil est toto quod perstet in orbe:*
Cuncta fluunt.——

Augustinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus nostris, & in omni prorsus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præsens quæro, nihil stat. quod dixi jam, non est, quod dicturus sum, nondum est.* Hinc Plato Theæteto: Ἔστι γὰρ ἀδύνατον ἀεὶ, αἰεὶ δὲ γίγνεται. & Plut. de *E. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τὸ εἶ μόνιστον ἐστὶν, ἀλλὰ πᾶσα μὲν ἡ τῶν φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἀμυδρὸν φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπάγωμεν, λαβεῖν βουλόμενοι, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ πρόσδρασις ὕδατος τὴν πύκνωσιν εἰς ταὐτὸν καὶ συμφυῆ διαρρέον ἀπόλλυσι τὸ θερμαινόμενον, ὅτῳ δὴ παθημάτων μεταβλητῶν ἐνίοις τὸν ἀεὶ ὄντα ἐνδείκνυται ὁ λόγος ἀποσφάλλεται, τῷ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτὸ, τῷ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, ὑλώδης λαβεῖν μόνον, οὐδὲ ὄντως ὄντος ἁπτόμενος. Et mox: Μένει δὲ ὑδεὶς, οὐδ' ἔστιν ἕν, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ ἀεὶ ἐκ φάντασμα καὶ κοινὸν ἀμμαγεῖον, ὕλης ἀπειλαυνομένης καὶ ὀλισθαινούσης. Aliâ ratione Basil. Cæs. *orat.* 12. & Simeon *Cancellar. orat.* 21. ὅτε τὰ δεξιὰ καὶ ἀπιστίαζα τοῖς πολλοῖς, τὸ ἐξὼς καὶ μόνιμον ἔχει, ὅτε τὰ ἀπειράπτως ἀεὶ ἀπογεγμάτων καὶ καπηδῶ παίοις ἀπέρασα· ἀλλὰ πάντα σάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταβολαῖς ἀδρήκτοις ὑπόκειται. & quæ sequuntur.

Οὐδὲν ἐστὼς, καὶ τὸ παρεστὼς. τὸ δὲ ἄπειρον | Vitiosa interpunctio, quæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. ὑδὲν ἑστὼς καὶ τὸ παρεστὼς τόδε ἄπειρον, &c. Consule versionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἀναφαίζεται | Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12. § 32.

Πᾶς ὁ μωρὸς, ὁ ἐν τύποις φυσιούμενος, ἢ ἀσώματος | Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem stultitiam icone pulcherrimâ depingit nobis Dion. Chrysost. *orat.* 67. Εἶπε δή τις τούτῳ ἀνθρώπῳ, οἷος ζῆν ἐστὶ τὸν αὐτὸν σιτεῖν, ὥσπερ αὐξομένῳ μοι αὐτῷ ἑταίρᾳ καὶ μεγαλοψύχῳ βεβαιοτέρᾳ δὲ καὶ γνησιωτέρᾳ λυπεῖσθαί τι καὶ ἥδεσθαι παπεπότερον, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γίνηται ἡ πολύ γε ἂν ἐν τῇ Μαρίᾳ σωφρονεστέρᾳ. τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυποῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίροι· περὶ μὲν ἐπιτηδείων ἴδοι τινὰ σιτεῖν τὸν ἐναντίον πάνυ μανερὸν, ἥδεται· πυνθάνοιτο, καὶ ἥδεται· ἐν τοῖς τείχεσι πύργον ἰδὼν μείζω, ἥδιον ἢ χαίροι ἄν, ὡς αὐτὸς ἐξαπίνης μεγαλὸς τις Ἀλωιάδης ἴσος καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ διάτεγα, καὶ συνταγάσι τῆς πόλεως, ὅπως ἂν ὑπὸ πύλῃσι βλέποιτο ἄν· δεῖ δὲ πλήθουσιν ἀγορὴν ἀρχοιτ' ἂν συνδιαποτίσεις αὐτῷ λίγηδος καὶ ἀναχωρήσιν. τῆς δὲ μισπυδείας, αἰσχυνοίτ' ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἥδιον μᾶλλον ἂν ἰδιωτεύοιμεν, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τῷ σιτεῖν παρῇ· δεῖ δήλου δὲ ἀπολαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γανύτερος φαίνοιτο ἂν ἀεὶ σεῖο ἐσόμενον. πάνυ μοι δοκεῖς ἄπονον διδόντι· καὶ ἀγορὰ διαπάσιον ἡλίθιον. ἐκεῖνον ὁ τῇ δόξῃ σεσηχὼς, ἥδιόν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλοίῳ μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι ἐκ ὅσῳ ἐκείνῳ ἐν τεταγμένῃ ὥρᾳ ποτὲ, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἕωθεν, ἥδιον αὐτὸν κωλύσει μὴ δυσχέρειαν ἄνθρωπον εἶναι. καὶ μὴν φερέμβιον καὶ πεπόμβον ὑμᾶς τὸ ἥμερον ἥδιστ' ἂν τύχοιεν μαρτυρήσαντες αὐτὸν τινες καὶ ἐπαινέσαντες, καὶ συγκλόμβον καὶ συνεπόμβον· πολὺ πλοίης αὐξήσεις τι καὶ φθίσεις τῆς ψυχῆς ἰσότῃ λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἥδιστ' ἂν τῆς συλλύσεως.

§ 24. Τῆς συμπάσης οὐσίας, ἧς ὀλίγιστον μέλομεν | Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec. *epist.* 91. *Quota pars omnium sumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκριβὲς διάστημα | Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & 48. & *l.* 11. § 18. ἀκριβὲς ὁ ἀνθρώπου βίος. Diodor. Sicul. *histor. l.* 1. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βιῶσι μὲν ἀκριβὲς τι μέρος τῆς παλιγγενεσίας, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον. Aristid. *in Eteon.* Βίος δὲ πᾶς ἀνθρώπου βραχὺς, καὶ ὃ πολλοῦ τινος ἄξιος εἰς ἀεὶ μνήμην λόγου. ἀλλ' ἐάν τε Ἀγαμέμνονα ἐάν τε Τιθωνὸν λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν πάλαι τρεῖς ἡμέρας διαρκέσασα Νιόβην τὸν Πύλιον πάντας τούτους χρόνου σωθεὶς, εὑρήσει ἔλαττον μέρος ὄντας τοῦ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσον οὐδέν.

§ 25. Ἄλλος ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ | Xyl. legisse videtur, Ἄλλος ἁμαρτάνει τί σε ἐμοί. *Peccat alius quis adversùm me.* Verùm lectionem receptam solicitare nihil est necesse; *Peccat quidpiam alius adversùm me.* Ego, siquid esset mutandum, legerem potius;

lius; Ἀλλ' ἁμαρτάνει. τί εἰς ἐμέ; *Peccet alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccet.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί ἂν σοι μέλει περὶ ἄλλο τι ἀλλοτρίων; ἐκ ἐκείνου ἁμάρτημα; πῶς γὰρ ἔ; διώκειν δ' ἄλλο μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλο δὲ κακόν; ἔ. τί ἐν ἀγωνίᾳ περὶ ἀλλοτρίων;

Ὄψεται.| *Viderit ipse.* αὐτὸ μελήσει. quasi dicat, Quid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides, —— q. d. nihil ad me.

cauſſam ipſe ſuam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas. —— q. d. utilitatem ipſe nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν | *Supr.* § 3. ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχων.

Ἐγὼ νῦν ἔχω ὃ με δεῖ νῦν ἔχειν | Hoc Argumento competit ſuos rex pius à viro nequam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hiſt. l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. *Sinite iſtum: Ipſe enim maledixit, quia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ περίσσου, ὃ μὲ νῦν περίεστιν | Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς ἡμεῖς δ' ἐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἕξομεν. Sen. *ep.* 103. *Tu ita cogita, quod ex homine periculum ſit; ut cogites, quod ſit hominis officium. alterum intueaberis, nè lædaris; alterum, nè lædas. commodis omnium læteris, moveariſ incommodis: & memineris quæ præſtare debeas, quæ cavere.* Verùm iſta non ad Stoicam amuſſim exacta prorſus.

§ 26. Ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ ἡδονῆς ἢ τερπνείας κινήσεως | i. e. *à voluptate vel dolore.* eadem periphraſis *ſuprà l.* 4. § 3. λύπης ἢ τερπνῆς κινήματος. Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 1. Πόνος τί ἐστι; μορμολύκειον. σκόπει αὐτὸ καθ' αὑτό. τερπνῆς κινήσεως τὸ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, τὴν προαίρεσιν ἔχεις λυσιτελῆ φέρε. Senec. *de beat. c.* 15. *Quomodo hic poteſt Deo parere, & quicquid evenit bono animo excipere, nec de fato queri, caſuum ſuorum bonus interpres, ſi ad doloris voluptatumque puncti nullas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγκεχύσθω | *Nè admittat perſuaſiones.* Xyl. tanquam ſi de principalis partis judicio agatur, quod in caſibus iſtiuſmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16. & iſtîc etiam in mox ſubjunctis, πρὸ τοῦ ἀναλῦσαι μὴ συγχυσθέτω. Verùm meliùs Caſ. *nè immiſceatur,* ſive *ne immiſceat ſe.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφόντων αὐτὰ | *Circumſcribat eas.* Xyl. Verùm αὐτὸ potiùs legendum. atque ità Caſ. *circumſcribat ſe.*

Τὰς πείσεις.| *Perſuaſiones,* Xyl. *perpeſſiones,* vel *affectiones* potiùs; de quibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 33.

Πρὸς τὸν ἄδηλον φυσιλὸν ἴσως ὁ σκηπτὸν ἀπορρίπτων | fruſtra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qui non voluntate noſtrâ fiunt, invicti & inevitabiles ſunt: ut horror frigidâ aſperſis, ad quoſdam ictus aſpernatio, ad pejores nuncios ſubrigantur pili, & rubor ad improba verba ſuffunditur, ſequiturque vertigo præruptæ cernentes. quorum, quia nihil in noſtra poteſtate eſt, nulla quò minùs fiant ratio perſuadet. Senſum enim hominis nulla exuit virtus.* Idem *epiſt.* 85. & *epiſt.* 11. *Nullâ ſapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. quicquid infixum & ingenitum eſt, lenitur arte, non vincitur. quibuſdam etiam conſtantiſſimis in conſpectu populi ſudor erumpit, non aliter quàm fatigatis & æſtuantibus ſolet: quibuſdam tremunt genua dicturis: quorundam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. hæc nec diſciplina, nec uſus unquam excutit: ſed natura vim ſuam exercet; & illos vitii ſui etiam robuſtiſſimos admonet. inter hæc ruborem eſſe ſcio, qui gravioſſimis quoque viris ſubitus offunditur. magis quidem hoc in juvenibus appareat, quibus & plus caloris eſt, & tenera frons: nihilominus veteranos & ſenes tangit. ---non accidit hoc ab infirmitate mentis, ſed à novitate rei; quæ inexercitatos etſi non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis promos. nam ut quidam boni ſanguinis ſunt, ità quidam incitati & mobiles, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla ſapientia abigit. alioquin haberet rerum naturam ſub imperio, ſi omnia eraderet vitia. quæcunque tribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cum multùm ſe diùque animus compoſuerit, hærebunt. nihil horum vitari poteſt, non magis quàm arceſſi. ---nihil adversùs hæc ſapientia promittit, nihil proficit: ſui juris ſunt; injuſſa veniunt, injuſſa diſcedunt.* Idem *epiſt.* 57. *Illius quoque in quem jus fortuna perdidit, ſcrietur animus, mutabitur color. quædam enim nulla virtus effugere poteſt: admonet illam natura mortalitatis ſuæ. itaque & vultum adducet ad triſtitiam, & inhorreſcet ad ſubita, & caligabit, ſi vaſtam altitudinem in crepidine ejus conſtitutus deſpexerit. non eſt hic timor, ſed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τὸν ὃ καταλῆψιν μὴ προσιέσθω τὸ ἡγεμονικὸν | In eandem ſententiam Stoicus quidem apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, quâ Senecâ *epiſt.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipſe correptus, ex Epicteti diſſertationum ab Arriano digeſtarum, qui nunc non proſtat, *l.* 5. *Viſa animi, quæ φαντασίας Philoſophi appellant, quibus mens hominis primâ ſtatim ſpecie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis ſunt, neque arbitraria, ſed vi quadam ſuâ inferunt ſeſe hominibus. noſcitandi probationes autem, quas συγκαταθέσεις vocant, quibus eadem viſa noſcuntur ac dijudicantur, voluntaria ſunt, fiuntque hominum arbitratu. propterea cum ſonus aliquis formidabilis, aut cælo, aut ex ruina, aut repentinus neſcius [ullius] periculi*

periculi nuncius, vel quid aliud ejusmodi factum; sapientis quoque animum paulisper moveri, & contrahi, & pallescere necessum est. non opinione alicujus mali perceptâ, sed quibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atque rationis prævertentibus. non tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, Visa istæc animi sui terrifica non approbat hoc est, ὑ συγκατατίθεται αὐτῇ οὐδὲ συνεπιδοξάζει, sed abjicit respuitque: nec quicquam inveniendum esse in his quicquam videtur. Atque hoc inter insipientis sapientisque animum differre dicunt, quòd insipiens qualia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt sæva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, quæ quasi jure metuenda sint; suâ quoque assensione approbat, ἢ συνεπιδοξάζει. Sapiens autem, cui brevitèr & strictim colore quodam veluti notus est, ὑ συγκατατίθεται, sed statum vigoremque sententiæ suæ retinet, quam de hujusmodi visis semper habuit, ut ea minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani territantibus. Seneca etiam *epist. 71. Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqua rupe nullum sensum admittente, submoveo. nemini ex duabus partibus illam esse compositum. altera est irrationalis: hâc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hâc inconcussas opiniones habet, intrepida est & indomita.*

§ 27. Συζῆν θεοῖς | *L. 10. § 1.* θεοῖς συμπολιτεύεσθαι. In sacra pagina itidem, התהלך את האלהים. *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c. 5. v. 24.* Aliud est, quod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm sub illo agimus; sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Quanquam dictionem emollire aut deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c. 17. v. 28.* ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν. Sed & Minuc. ipse alibi; *Non solum in oculis ejus, sed & in sinu vivimus.* Verùm istud, inquam, aliud est ab eo quod hîc Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀρεσκομένῳ μὲν τοῖς ἀποτελουμένοις | Vide *l. 2. § 17. & l. 3. § 16. & l. 4. § 33. & supr. § 8. & l. 10. § 11. & l. 12. § 11.*

Ὁ δαίμων | Vide *l. 2. § 13. & l. 3. § 12, 16. & supr. § 10. & l. 12. § 26.*

Ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ | In eundem sensum *lib. 2. § 1.* ἀπόμοιρα, & *§ 4.* ἀπόῤῥοια, quo istîc ἀπόσπασμα τοῦ Διός, humana mens dicitur. Laërt. *lib. 7. in Zenon.* ex Stoicorum sensu; Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, νοῦν δὲ καὶ φρόνησιν ἐκ τοῦ περιέχοντος ἔχοντα· ἀπόσπασμα γὰρ αὐτοῦ. Epictet. *dissert. l. 1. c. 14.* Αἱ ψυχαὶ πᾶσαι ἐσμὲν ἀπεσπασμέναι καὶ σωματεῖα τοῦ θεοῦ, ἄστε αὐτοῦ μέρεα ἐσμὲν καὶ ἀποσπάσματα. Et *l. 2. c. 8.* Θεῶν ἔργα καλεῖνα ὄζιν, ἀλλ' ἀγγέλους, ἀπὸ μέρεα θεῶν. Ἐν δὲ ἀγγέλῳ τί, ἢ μέρεα θεῶν; Ἐν σοὶ ἀπόσπασμα ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ὀνεῖνο. Pythagoras apud Laërt. *l. 8.* Εἶναι ὃ τὸν ψυχὴν, ἀπόσπασμα αἰθέρος. Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l. 1. Pythagoras, qui censuit Deum animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex quo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari Deum; & cùm miseri animi essent, quod plerisque contingeret, tum Dei partem esse miserum, quod nefas dictu est.* Philo *de insomn.* Ἐν ἀνθρώποις ὁ νοῦς ἀπόσπασμα θεοῦ. Idémque; *de Cajni infid.* Πῶς γὰρ εἰκὸς θεραπεῦσαι ἄτιμα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ἀπόῤῥοιαν, ἢ ἀπαύγασμα ὄντα ὄγκοις ὑγκωσαμένοις, ἀπόῤῥοιαν ἀπορροῦ καὶ ἀπαύγασμα ῥητοῦ πατέρα, εἰ μὴ τὸν θεὸν καὶ ἐναλλαττόμενον ἀνθρώποις καὶ ἀποστάσιμα ἡγεῖσθαι; Quod Manilius *astronom. l. 2.*

Non posse Deum cælum possit, nisi cœli munera nôsset,

Et reperire Deum, nisi qui pars ipsa Deorum est?

Versum primum, utì vulgò concipitur, quid velit, non assequor. ego sic potiùs concipiendum consuêrim,

Quis cælum possit, nisi cœli munere, nôsset?

Cicer. *de divinat. lib. 1. A natura divina haustos animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l. 5. Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi disertè, referente Epiphanio *hæres. 66. § 9.* τὸν ψυχὸν μέρος θεοῦ εἶδε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποσπασθέντα. cautiùs paulò Hermes in *Pœmandr. c. 12.* Ὁ νοῦς οὐκ ἔστι ἀποτετμημένος τῆς ὑσότητος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἅπας ὑπλωμένος, καὶ διὰ τῆς ἀγλαΐας φῶς. Quod Philo *de Cajn. infid.* proximè post superiùs adducta; Τέμνεται γὰρ οὐδὲν τοῦ θεοῦ κατ' ἀπάρτησιν, ἀλλὰ μόνον ἐκλείπεται. Verùm neuter tamen cautè satis. Vide *ad l. 2. § 1. & 4.*

§ 28. Τῷ γεφύρῳ | ità restituit. Xylander. cùm in membranis θεφύρῳ reperisset. γεφύρα, ὁ γεφύρου ὄζων, ut Aristot. *problem. l. 4. q. 21. & l. 13. q. 9.* Sive ὁ κινάβρας ὄζων, ἅπερ ὁ τράγος, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & τραγομάλος Aristophani *in pace*, qui; cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet.* γεφύρα, quo vocabulo Marcus quoque usus est *l. 9. § 36.* fœtor ille, qui *hirsutis*, ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis.* αὐτὸν ἡμᾶς τὸν γεφύρου ὀχ ὑπομένειν. De Persis Alexandri milites pugnam inituri. Plut. *in apoph.* quo loco tamen H. Stephanus non γεφύρου, sed γεφύρου legit, & ἀλλαγμοῦ, sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione acierum edi solitum interpretatur, qui Vegetio *l. 3. c. 18.* & Ammiano *l. 16. c. 12. & l. 26. c. 16. & l. 31. c. 8. barritus* dicitur. Pollux *l. 2. c. 4. § 14.* ἢ ἐν τοῖς τράγοις ὀσμὴ, καὶ ἡ ἐν ταῖς μασάλαις κυνῶν ἐκ λαγῶν, καὶ γεφύρα. Et Etymologus. Γέφυρα, ὁ ἐν τοῖς ἀείοις ἢ τραγάτων σωματώδης ὑπος, καὶ ἡ ἢ μασάλαν ὀσμή. Et Suidas è Marco

noſtro emaculandus: Γρῆσαι, ἢ λυσσμία ἅψῃ τράγου. ἢ γρήσαιν ἄνδρωπος, ὁ λύσσμος. τὸ γρήσαιν μὴ ὀργίζῃ. leg. τὸ γρήσαιν μὴν ὀργίζῃ; locum enim iſtum dubio procul adduxerat. quem Xyl. etiam (quem Caſ. queq; ſequitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qui hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmque omnino cenſuerim. *Nunquid ei iraſceris, qui hircum olet? nunquid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, ità ex pilorum hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qualis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines transſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulchrè Gregor. Naz. Περὶ ὑπαξίας. Ἐνεγκέ τι τῆς τῶν ἀλαφρῶν δυσωδίας, ἢ ὅσης, ἢ δεινότης, ὁ τῷ πτηνικῷ μύρῳ συσκαχεσμένος, ἵνα μεταδῷς τούτῳ τῆς σῆς εὐωδίας, ἣν ἔχειν ἐγέδησε ἰὰς ἢ καλία, ἵν' ὁμοῦ τῷ πλησίον φερόμενος τῆς ὀδμῆς, ἢ ἀλαφαρῆς, ἢ διὰ τοῦτο ἧττον συγχώσῃ φόβητρα τὸ θεῖον ἢ ἀποκλίνητι· ἀλλ' εἰ μὴ δὲ δυνατὸς, καὶ κἂν νον διεράδοσον· εἰ δὲ μὴ, τό γε ἀσφαλὲς ἔχοις, ὃν τῷ μηδὲν αὐτὸς τῆς μοχθηρίας μεταλαβεῖν. ὁσμή τίς ἔστιν ἀνδρὸς τὸ ἐπὶν πάθος, ἣν ἀπολέσῃ τυχὸν τὸ σὸν εὐωδὲς ὑφ' ἡμῶν τάχ', ἂν ἐλέγξω τι τοιοῦτον ὑπὸ τῶ ὁμοδόμου καὶ συγκώμου συμπαθές. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θεὸς μοὶ γρήσαιν πορδωνῶν ἐφεστὼν, ἐπεί με αὐτὸν ἰδόντα τῇ πορδάτα, εἶπεν,

Αἰγᾶ σωσικίωσα τὸ Παιδίον.

ἔρυν σωδεπῆσα ποτὶ γρήσαιν, ἄφασι φασίολω, Ἀδές, εἶπε, καὶ κατέρχῃ. alluſit altera ad vocabulum αἰγὸς, quum *capram* ſignificet, quod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγον, quod *hircum* deſignat, quaſi τράγος, hoc eſt, *hirce* dixiſſet.

Τῷ ὀζοσόμῳ | Ità Lucian. *Anthelog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόσμους ἐξορυσσῆς.

— *cui ſcilicet ægris*

Faucibus exuperat gravis halitus, —

Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

utì Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditaterium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὰ σόμαχ' ὁ φρυκτὸς πωτὸν ὄζει,

ut ille in *Anthelog.* loquitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto* æquè liberi crepitus atque ructus eſſe. utì Cicero ad Pœtum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 21.

Ἀνάγκη τοιούτῳ ἀποφορεῖν | corpus ità affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejuſmodi actiones & operationes edere. Vide *ſupr.* § 17. & *l.* 11. § 18. & *l.* 12. § 16.

Εὖ σοι γένοιτο | formula ironica: quâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; well fare thee. aliud eſt quod Xyl. *bene res habet*, εὖ ἔχει. *l.* 10. § 1.

Δῆξον | Vide *ſupr.* § 22.

Εἰ γὰρ ἐμοῦσι, διεφθάρησαν | Ità Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σου ἁμάρτῃ, ἔλεγξον αὐτὸν ἀνὰ μέσον σου.

Θοῦτι τραγῳδὸς, ἔτι πόρνη | Iſta iſtìc quid velint, ego nescire me fateor. cum ſequenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac ſi legiſſet, ἔτι οὐς τραγῳδὸς ἔτι οὐς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν διανοῇ, ὅπου ἐνταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hic vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qui egrediens vivere cogitat.* quod ego planè quid ſit, non capio. M. Caſ. *Ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qui iſtud?] *quamodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum neuter exiſtat, ità iſtic licuerit.* D. Salmaſ. ſic legit. ὅτε τραγῳδὸς, ἔτι πόρνη, οὐς ἐξελθόντι ζῆν διανοῦσθον. ὅπως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεσι. *neque hiſtrio, neque ſcortum ſcenicum ita in theatro vivere cogitanti, ut inde exeant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inquit, & ſcortum, qui operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, quamvis turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; quid ni & liceat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Amdeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dextram forſan, conjecturam interjicere. Quid ſi voluit Marcus, quod *l.* 4. § 31. μὴ τέρεγνον, μήτε δῆλον quódque Plato *epiſt.* 7. μήτε ἀπροσδεήτως μάτλω τυδεῖσθαι, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφιέτειν αὐτοῖς. Vide *l.* 11. § 18. Ità certè uſurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ δ' ἐτραγῴδησας, ὑβρὶς μὲ καταλέλοιπε μιμῆσθαι.

§ 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν διανοῇ | Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in quo nolis mori. Verùm nihil impedit, inquit Marcus noſter, quo minùs quiſque in eo ſtatu vivat, in quo mori ac defungi deſiderat atque in animo ſuo habet. Vide *ſupr. l.* 2. § 11. & *infr. l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν | *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. § 11. ἐξέλθαι τοῦ βίου. pro *mori*. ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori*. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. σωφρόνως ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* ὃς γυμνὸς πυδὸς, πλακουντίων ἤδη τρεφόντων, ἀπελθόντος. nam quod M. Caſ. de *Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qualem *l.* 4. § 3. loquitur; mihi neutiquam probandum videtur.

Τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξει | Ità *l.* 8. § 47. ἅπαξ ἔν ἐκ τοῦ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de quo vide *aa l.* 3. § 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μὲν ἐκποιῇ πνεύσεσι, μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δ' μὴ, ῥᾳδίας ἀπαλλαττέσθαι, ἅτε ἐκ παιγνίας, ὅτου καὶ ἐκ τοῦ βίου. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμενα, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας ἢ κατακλύσῃ,

μαζόμενος, τὸν θύραν ἀφέλη, τὸν κέραμον ἀφέλη, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ. ὅτου γὰρ ἐν τῷ σωματίῳ ἐξοικίζομαι, ὅταν ἡ μυδώσασα φύσις, τοῦ ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας, οὐχ ὑπομένω· ἀλλὰ ὥσπερ ἐν συμποσίῳ ἀπαλλάττομαι, οὐδὲν δυχεραίνων, ὅτου γὰρ ἐν τῷ βίῳ, ὅτου ἡ ὥρα ἦν. ἔμβα πορδμίδος ἔνυμα. quæ novissima cùm mendo neutiquam vacent, quis emendanda relinquo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. ἐὰν, ὦ ἄνθρωπε, ὅτου θέλῃ ἐξελθεῖν τῶν συμποσίων, μὴ μακρὰν πούζων, ἵνα ἐπ' ἀνίατον ῥέων, οὐχὶ ὃν, ὡς παιδιὰ παρεμβάσει, μέσον ἂν ἡμᾶς παραγάγητε; nec ista vitii experta, quod interprerem fugit, sed emendatu satis proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qui ludum, quamdiu volupe est, protelant, ubi tædio ceperit esse, incidunt. Vide eund. ipsum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipse apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, si tolerabiles sint, feramus: sin minùs, aquo animo e vita, tanquam theatro, exeamus.* Senec. *epist.* 98. de sene nescio quo: *Hic tam turpe putat mortem fugere, quàm ad mortem confugere, quid ergo? non, si suadebit res, exibit? quid ni exeat? si nemo jam eo uti poterit? si nihil aliud quàm dolori operam dabit?* & *epist.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, quàm quòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémque *epist.* 12. *Epicurus dixit*: Malum est in necessitate vivere: sed in necessitate vivere, necessitas nulla est. *Quidni nulla sit? patent undique ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, quòd nemo in vita teneri potest. calcare ipsas necessitates licet.* Idem (si idem saltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini potest:
At nemo mortem.——

Plin. *hist. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, quæ homini natura tribuit, nihil melius tempestivâ morte: in eâque id optimum, quòd illam sibi quisque præstare potest.* Bacchi illud in Euripidis *Bacchis* v. 498.

Λύσει μ' ὁ δώσων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Ipse Deos, simulatque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit, Moriar, mors ultima linea rerum est.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχῃ | Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρύμοιρον πάθει, μηδ' ἀτυχήσαντα ἐν κακοῖς ᾖ. quia scil. nihil inest mali, aut in vitæ molestiis, aut in morte ipsa: cùm ista omnia sint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 2. *c.* 8. Κρείττων αὐτῆς (ὁ Ζεὺς) ἐστὶ τῆς ὕλης. ἔχει σὺν αὐτῇ ταῦτα εὐμαρῶς. πῶς δύναμαι σὲ ἀνοῖξαι ὅταν σὺ μὲν θέλῃς ἐξελθεῖν, ἐγὼ μὴ ἐγκλίνω. Senec. *de Provident.* Cato, quid cuat, habet.

Καὶ κακὸς ὢν, ἀπέρχομαι | ac fumi instar abeo. Xyl. nullo planè sensu. legendum, ὡ καπνὸς ὢν, ἀπέρχομαι. *Si me fumus* in loco aliquo, ubi versari tanæ contingit, *vexat*, maléque habet, *discedo*, *exeo.* Alluditur ad diverbium, quo tria notantur, quæ domo exigant, *fumus, stillicidium, & mulier rixosa.* Vide Drus. *Proverb. class.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de divers. serm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus ista sunt, *dissert. l.* 1. *c.* 25. καινὸν ποιοῦντες ἐν τῷ οἰκήματι ἄν μέτεσον, μύωπ ἄν λίαν γεμίσῃς ἐξερχόμενοι. τοῦτο γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ πρόχειρον, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. quod novissimum in his subinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et paulò post superiora illa: Ἀλλὰ πολὺς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν Γυάρροις οἰκεῖν. ἐκχωρῶ, ὅταν μὲ κοπιῶ καὶ λύσει οἰκεῖν· ἐκνύνη δὲ ἡ οἰκησις πᾶσι ἀνοικτος. Lucem autem, quasi è fumo, fœnerabuntur ista alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' ἐγὼ ἔξω φαγεῖν, ἐὰν ὅτου πλέως εἰμὶ, λιμῶ τὸ ἀπροσδόκητον. ἔστω δ' ἴσην λιμὸν πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. διὰ τοῦτο οὐδὲν ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ἔστιν. ὅταν θέλῃς ἐξελθεῖς, ἀπέρχῃ. Et illic enim ab ædibus fumo infestis eadem est translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; | *quid hoc rei esse putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ scil. discedere) aut tanquam molestum quiddam horrescis? ità siquidem τὸ πρᾶγμα usurpari doctimus ad illud *suprà lib.* 4. § 50. μὴ ἐν ὀφ πρᾶγμα. ità Plato in *Sympos.* Ἐαν ᾖ ἀδύνατον, οὐδὲν μὴ πρᾶγμα. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη κινεῖς τὸν ἀγαθὸν· μὴ πεφυγάδευε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη κινεῖς τὸν ὕλαιον, ἐξ οὗ φωνάζουσι, ὡς ἀνάγκη πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί σοὶ τοῦτο; τί φαῦλον ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ χρυσὸς κινούντες ἐξέλεγον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὲ λυπήσῃ, ἡ θύρα ἤνοικται.—πρὸς πάντα γὰρ ἔσχηται δεῖ τὸν ἀγαθὸν, ὡς πρᾶγμα ἐκ ἔχοντα. Senec. *epist.* 70. *Vita non semper retinenda est, non enim vivere bonum est, sed bene vivere. Itaque sapiens vivit, non quamdiu potest, sed quamdiu debet.*—*Si multa occurrunt molesta, & tranquillitatem turbantia, emittit se.*—*nihil existimat suâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanquam de magno detrimento timet. nemo multum ex stillicidio potest perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet: bene autem mori, est effugere malè vivendi periculum.* & *epist.* 17. *Si quid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide sis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδὲν μᾶλλον ποιῶν ἃ θέλω | Vide *l.* 4. § 49. & *supr.* § 10. & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὦ τῆς ὅλης νεώς | Vide *supr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χρέα τῶν χρεοφειλετῶν ἔνεκεν | *Supr.* § 16.

Ὑπόταξε, συνέταξε | *Supr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ κρεπτόδοντα εἰς ἡμᾶς ἐστιν | Vide *l.* 9. § 9.

§ 31. Πῶς σωσόμενος μάχεται μὴ θεοῖς, γενῶν | Democritus apud Stob. *tit.* 2. *tit.* 3. Αἱ

μεγάλας τέρψεις, ἀπὸ τῆς θεᾶς τὸ κλῆρα φέρειν, λέγοντα. Martial. *l.* 10. *epigr.* 23. de M. Antonio.

Præteritoſque dies, & totos reſpicit annos.
Nulla recordanti lux eſt ingrata graviſque :
Nulla fuit, cujus non meminiſſe velit.
Ampliat ætatis ſpatium ſibi vir bonus : hoc eſt
Vivere bis, vitâ poſſe priore frui.

De aliis autem Marcus aliisque bene geſtis *l.* 6. § 48. quod de ſe fuiſque iſtic.

Μήτε πρὸς ἕτερον ἐξέλεγον, μήτε ἐκείνῳ | *neminem unquam vel facto vel dicto laeſiſſe.* Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyſſ. σ.* ν. 15.

Δαιμόνι' ἤτοι τί σε δεῖλο πρόλεν, ἦτ' ἀγορῆφι.

Οἷα ἔχειν ἐπαινῶν | Hoc nomine Deo gratias agnoſcit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀσπαζόμενον τὸ σῶμα ὅλῃ πάσῃ ἐν τούτῳ βίῳ. *quòd laboribus tot tantiſque exantlandis par fuerit, in corpuſculo tam infirmo.*

Πλήρης ἦσθι σοι ἐγκεία τοῦ βίου | Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l.* 3.

Cur non, ut plenus vitæ conviva recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *v.* 127.

---dubio quem non in turbine rerum
Deprendet ſuprema dies ; ſed abire paratum,
Ac plenum vitæ---

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία | Vide *l.* 12. § 36.

Ἀξυώμονας ἐυξυώμων | Ità reſtituit Xyl. quod in membranis ἀξυάμων ſenſu planè adverſo legebatur.

Φίλον ἢ κατὰ φύσιν | Vide *ſupr.* § 9.

§ 32. Διὰ τὰ συγχέων | Anacharſis illud in Græcis, quos cæteroqui ſuſpiciebat, quaſi rationi minùs conſentaneum notabat, ὅτι περὶ αὐτῶν ἀγωνιζόμενοι μὲν οἱ πεπαιδευμένοι κρίνουσι δὲ οἱ μὴ πεπαιδευμένοι. *quòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent.* Quod reſpexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quanto magis, hos Anacharſis denotâſſet imprudentes de prudentibus judicantes, quàm immuſicos de muſicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémque quemlibet contemptim habere vult Marcus noſter. Cui accedit Demetrius Cynicus, qui, ut Seneca *epiſt.* 91. dicere ſolebat, *eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo venire redditos crepitus.* Varro Margopoli :

---ſtultos contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄστοχοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί | rerum naturæ ac conditionis ignari. Auſon. *lud.* 7. *ſap.*

Bias Prieneus dixit ; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod eſt Latinum ; Plures homines ſunt mali.
Sed imperitos ſcito ; quos dixit malos.

Et mox :

Bias Prieneus dixi ; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum ſuſpicor, Plures mali.
Dixiſſe nollem. Veritas odium parit.

Malos ſed imperitos dixi & barbaros, &c.

Qui jus, & æquum, & ſacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Εἶτα μυσαχὸς μὲν ἂν ἐκάστοτε ἐαυτῷ ἀποφαινομένῳ περὶ τῆς τέχνης τῆς ἑαυτοῦ, ἢ ἰατρὸν, ἢ γεωμέτρην, ἐν ἐπιπέδῳ τῷ αὐτῷ κίνητον περὶ τὸν κύκλον περιπέμψας μὴ ἔχοντας ἢ τὰς ἀληθείας παιδεύσει, ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους ἐπισκήπτει, ἐπιτιμᾷ, ἀπειλεῖ; ἐγὼ δὲ οὐκ ἀνοήτους, καὶ ἀδίκους καὶ ἀμούσους; ἐμαυτὸν ἀδικεῖν φήσω παιδευόμενον. Vide reliqua. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί ἐν ; φίλοις μεταφρενῶσις ; ἐπὶ ποῖον ; ἐπὶ οἷόν τινα ; καὶ πῶς προσφερήσουσιν οἱ ἰδιῶται τοῖς φαύλοις καὶ ἀδίκοις ; ἀλλ' ἐπὶ ποῖ ἀγαγόντων ; τί σοι μέλει ; ἕ τινι γὰρ ἄλλῳ τεχνίτῃ ἢ ἀτέχνῳ. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχὰς, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. quod eſt Hebræis ac Hebraiſantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id eſt, *corpora*, pro *ſervitiis*. Moſes *lib.* 2. *cap.* 1. *v.* 5. *Fuerúntque omnes animæ, quæ è Jacobi femore prodierunt, ſeptuaginta animæ.* quod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam ſecutus verſionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομηκονταέξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimvero quis non animæ dabit ſummam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulatæ eſt?* Quantas animas paſco? *ait dives.* &, *animas ſalvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epiſt.* 14. *Vos meæ chariſſimæ animæ, quàm ſæpiſſimè ad me ſcribite.*

Ἡ ἰδιᾶ ἐκκλησία καὶ πλῆθος | Vide *l.* 8. § 2.

Τὸν διὰ τῆς ὕλης διήκοντα λόγον | Animam ſcil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de qua *ſuprà* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ ἀπειθοῦς τινὸς ἁμαρτίας | ſive κρυπτῆς τινὸς μοχθηρίας, ut Apoſtolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *ſuprà* § 13.

Οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν | Vide *ſuprà* § 21.

§ 33. Σποδὸς, ἢ σκελετὸς | *cinis, aut ſceletus :* quod *ſupr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ τέφρα. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius poſtridie de rerum ſumma cum Cæſare decertaturus ad cœnam ſuos jubet, θαρσαλεώτερον ἐκείνων· ἄλλον γὰρ οὐ τοῦτο ποιήσειν αὔριον, ἢ διαπλεῖν ἑτέρους ἀφρήσειν, αὐτὸς δὲ κείσεται σκελετὸς ἢ τὸ μηδὲν γεγονώς. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἰδίαν τινὰ ἀξίαν ἔχομεν· οὐ γὰρ σκελετοί ἐσμεν ἄνδρες ἔχοντες, οὐδὲ κόρακες τὸ γένος λαμβάνομεν.

Ἦτοι ὄνομα, ἢ οὐδὲ ὄνομα | Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ οὐδὲ μῦθος.

Ψόφος καὶ ἀπήχημα | *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. κενὸς γλωσσῶν.

Κενὰ, καὶ σαπρὰ, καὶ μικρά | Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13. 26. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 26.

——ὡς Ὀλύμπιος [ex Hesiodi *oper. l.* 1. v. 195. de quarto agens seculo:

Καὶ τότε δὴ καὶ ἔπειτα Ὀλύμπιος ἄλλοτε ἄλλους
Ἀνδρῶν φῦλα κατὰ χθόν᾽ ἴσην, ἐπιείκελα θ᾽ ἡμῖν,
Αἰδὼς ἠδὲ Νέμεσις. —— (ness,

Et Arat. *Phaenom.*

Καὶ τότε μοῦνον ἔτι Δίκη μέτα γείτονα ἕζεσθαι,
Ἔσσατο δ᾽ ἐν δηλήμοσι πόλεσσιν.

quod Fest. Avienus:

Sic justa in populos quæ Virginis incubuere
Exarsere Iræ, & cuncta pernicies intrat.
Diva abit. ——

& Cicero.

Desernit Superos terræ justissima virgo,
Et Jovis in regno, cetibus in patrio relidit.

Refert Lactantius, sed ita in vulgatis, quasi Ciceronem istud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet esse, *sed non, ut ait Cicero.* hoc, inquit, non est verum, quod Cicero dixit, Jovis in regno Justitiam sedisse, cùm Jupiter ipse injustissimè se gesserit. De eodem hoc Naso *Metamorph. l.* 1. v. 149.

——*fugere fidem, sanctique quietes.*

& mox, v. 150.

——*ipse virgo sedes adeptas*
Ultima cælestum terrâ Astræa reliquit.

Juvenalis eadem. *Sat.* 6.

——*ad sidera raptæ*
Virtutis, longo comitatæ examine famæ.

Hoc (pudicitiæ sedem) fugite; nemo hæc penitus fœmina servat.

Scilicet, ut Lactant. *Instit. l.* 5. c. 5. *Hi quasi intellexerunt, abesse justitiam à rebus humanis, & eloquio finxerunt offensam vitiis hominum, cessisse terrâ, in cælumque migrâsse.* Alluſit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúſque agens cœlitus immiſſis;

——*tunc flagitat iras*
In populos, Astræa Jovem, terrisque relictis
Invocat assiduo Saturnia sidera questu.

Alluſit & Maro ipſe *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit:

——*extrema per illos*
Justitia excedens terris vestigia liquit.

Indè ludens Lucian. *in bis accusato* τὸν Δία inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Αὖθις ἐς τὸν γῆν, ἵν᾽ ἐξελαυνομένῳ σοὶ αὖθις, δεχαπενθῶ πάλιν ἐκ τῆς βίου, τὸν ἀδικίας ἐπιγλάσσων ἕ φέρων; Cæterùm, Marco noſtro imperante, Δίκην ἢ αἰδῶ ἐπιδιδόντας ἐδόκουν εἰς ἀνθρώπους. *juſtitiam ac verecundiam ad homines regreſſas*, aſſerit Ariſtides *Orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus *Halieut. β.* prope finem,

——σὺ γάρ σι, Δίκη, θρόνος ἐστὶ πολῖται
Γινώσκειν μείζονα σωφρονέειν ἠδὲ σαόφρονα,

Scripta enim hæc Severo ſuperſtite, etiamſi non antè defunctum jam publicata. Quin & idem planè futurum pronuncians Porphyr. *de abſtinentia. l.* 3. ſi ad victum ſimplicem & innocuum reduci poſſet genus humanum. Ἦ δίκην, inquit, ἐφ᾽ ἑαυτοῦ ἐπιδώσομεν ἀνθρώποις μὲν ἐξαπλοῦντες τὸν ἀνθρωπον, ἡμερώσομεν δὲ καὶ ἀνθρωπίσομεν τὸ ἀγριον. Cæterùm Didymus Alexandrinus apud Plut. *de orat. defect.* Θαυμάζω τὸν, εἰ τοιούτου ὄντος [ἡμῶν] τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον οὐκ ἀνθρώπινον μόνον ἐνομίσθη, ἀλλὰ καὶ θεῖον ἅπαντες ἐσεβάσθησαν τὸ ἀγαθὸν. Ità enim reſtituendum locum illum arbitramur: niſi quis & ἐν Διὶ interjiciendum exiſtimet, ut ſit ἐν Διὶ τοῦ κόσμου. Ita enim dubio procul Cyprii meminerunt Viſe Ammian. *l.* 22. *c.* 16. p. 239. & *l.* 25. *c.* 6. & Juliano. Viſe & ſis Hieronymus *adv. Pelagianos l.* 3. c. 2. quem videas euidam in epiſtola ad eum data adeò fœdè allusorum refert, ut *juſtitiam, quæ eſſe dicitur virgo, nec ab ullo videatur, apud illum ſolam dicat invenire ſe terris.*

Τὸ μὲν αἰδεῖσθαι, ἐφυσικώσατο, ἢ ἐκ ἔθους | *ſupra* § 3.

Τὸ δὲ αἰδεῖσθαι ἀνωφελὲς, ἢ ἐπιτηδευτικὸν | Vide *ad l.* 2. § 1. *init.*

Ἀναβιωσόμενος ἀφ᾽ ἑαυτοῦ | Ità *l.* 6. § 15. ἐμὲ ἀναβιώσεται, ἢ ἐπιτηδεύσει ὁποιαδήποτε, ἢ ἐκ ἐμοῦ ἀνάξεται.

Τὸ δ᾽ οὐδαμοῦ πάντα τοιαῦτα τοῦτο | *l.* 3. § 4.

Τί ἐν ἀνθρώπου ἴδιον τοῦτο | Quid ergò aliud operiris, niſi vel &c. Xyl. fruſtra legendum enim, τί ἐ ἀκμήτους, &c. *Cur non propitio lubentique animo mortem expectas, ſive ea deſtructio eſt ſive demigratio?*

Εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάθεσιν | Ambiguè loquitur illic Marcus, uti ſæpe alibi. Vide *ſupr. ad l.* 4. § 21. ſed & *l.* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσιν | &c *l.* 4. § 21. ἐξάπτονται. quia igneum quiddam animam exiſtimabant. Ignis autem & accendi & extingui dicitur.

Θεὸς μὲν οὕτως ἢ ἐνθυμεῖται, ἀνθρώπους ἢ οἷ πιστῶν | Eadem monita ſalutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεσθ᾽ ἀπέχεσθ᾽ ἢ ἀνέχεσθ᾽ | Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθ᾽ μόνος δικαιοσύνης. & *ſupra* § 20. ἐναντίον ἢ ἀνεκτέον. Epictetus ſolitus eſt dicere, (uti ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo eſſe vitia multò omnium graviſſima ac terribilia, intolerantiam & incontinentiam.* itaque *futurum pleraque impeccabilem, vitamque victurum tranquilliſſimam, qui hæc duo verba cordi habeat, eáque ſibi imperanda atque obſervanda curet,* Ἀνέχου ἢ ἀπέχου. *Suſtine & abſtine.* Atqui Tertullianus etiam *incon-*

vientiam sub prudentia comprehendit, continentiam sub temperantia contineri contendit. Chrysippus. c. 5. *Ut compendio dictum sit, omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum impatientia est boni. nemo impudicus, nisi impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque fiat, bonus perseverare non poterit.* Et *ibid.* c. 15. *Omnia Dei placita tuetur patientia*, &c.

Μήτι σὲ, μήτε ὅλη σοί | Eucher. in *orat. hortat.* *Esto tu*, inquit, *tibi charior, quàm tuus.* Verùm Marcus hic ista, & quicquid extra corpusculi animulique fines consistit, *tua* esse tibi negat. sed & Lucilius apud Senecam *epist.* 8.

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum est omne, quicquid optando venit.

ideo nimirum, quia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri potest.

In eandem sententiam Bernard. *de bon. deser. Divitia istæ nec veræ, nec vestræ sunt. si vestræ sunt, vobiscum auferte. Quod enim hic relinquitur, non nostrum sed alienum est.* Ambros. *epist.* 9. Basil. Cæsar. explicans illud Mosaicum, Παρασχὼ σωυτῷ τυτέοισι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς ἀεὶ σι inquit; ἀλλὰ σωυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἑωυτῷ ἡμῖν ἐστὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἀεὶ ἡμᾶς. ἡμῖν μὲν ἔστιν ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ δι' ἐκεῖνο αἰσθήσεις· ἀεὶ ἡμᾶς δὲ τὰ χρήματα, αἱ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου κατασκευή. Cæterùm Epictetus nec æqualem, nec corpusculum etiam, tuum esse tibi concesserit. Siquidem, illud etiam explicans, quod Marcus hîc, μήτε ὅλη σοί, sic instit, *dissert.* l. 1. c. 1. Τί λέγει ὁ Ζεύς; Ἐπίπονα, [ità distinguendum, secùs quàm in vulgatis] εἰ οἷόν τε ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἦν σοι, καὶ τὸ κτηνίδιον, ἐποίησα ἂν ἐλεύθερον καὶ ἀπαρεμπόδιστον· νυνὶ δὲ μὴ σε λανθανέτω. οὗτο οὐκ ἔχει σόν. Cui concinit & Pythagoras referente Stobæo *tom.* 1. *tit.* 1. Πάντων, μὴ εἶ σὸν κτῆμα, ὅσῳ μὴ ἐστὶς ἀναίσθητος ἕξεις. Epictetus idem *enchir.* c. 1. § 2. Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔστι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια. ἐὰν ἓν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, — μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸν σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὅστιν ἔστιν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει· οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, οὐκ ἔσῃ ἐν, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipsum *l.* 12. § 3, 26.

§ 34. Εὐγενῶν | Vide *l.* 2. § 5. *l.* 10. § 6. Epict. *dissert.* *l.* 1. *c.* 1. εὐδυμοῦντα καὶ εὐγενῆ. & *c.* 4. εὐρόως καὶ ἀπαρέγκλητος βιώσεσθε. Ei opponitur τὸ δυσγενὲς. Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Ὅστις τὸ σωζόμενον καὶ μόνον αὐτὸν ἔστι τοῦ κατορθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, ἢ εὐγενῆ ἢ δυσγενῆ, τοῦ ἀνυκτὸν ἢ ἐνυκτὸν. cùm res scil. ex voto & animi sententia non succedunt, non fluunt. ab eis tractum, qui æstu adverso conflictantur. Idem *l.* 2. *c.* 17. Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατά; ἢ ὧν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσγενεῖς; ἢ φόβῃς τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ὧν ἀπόλαυσις τινί; διὰ τί δυσυχεῖς; διὰ τί ἀδικοῦσι σε τὸ, ἃ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; ἀπόδειξις καὶ μιμὴσις δυσγενείας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀρθίων | *Suprà* § 14.

Ὀρθῷ ἀναλογισμῷ χρῆναι | *certum in opinando rationem methodumque observare.* Vide *ad l.* 1. § 9.

Καὶ περίστασιν δύο ταῦτα | Distinctio plena post περίστασιν est collocanda. quod & advertit Casaub. dum non attendit Xyl. sententiam corrupit.

Καὶ παντὶ ζώῳ λογικῷ | hoc ideo, quia philosophi λογικὸν ζῶον, sive *animal ratione instructum* non homini soli, sed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune constituebant; uti ex Plut. *de orac. cessat.* Xylander hic monet.

Τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου | *supr.* § 10. & 20. & *l.* 3. § 12. & *l.* 12. § 8. Epictet. apud Stobæum *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. ex *enchirid.* c. 13. Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δ' οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλανσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ ἐπὶ παντὸς ἔσχον ὃ ἔχομεν ἐμποδίοντων εὕρωμεν ἄλλο τινὸς ἐμπόδιον, οὐκ ἐσμὲν ἄτυχοι.

Τὴν ὄρεξιν ἀπολύτως | Vide *l.* 4. § 37, 49. & *l.* 6. § 50. & *l.* 7. § 28. & *suprà* § 14.

§ 35. Εἰ μήτε ἀρχὴ δοῦ | Vide *suprà* § 25.

Μήτε τὸ κοινὸν βλάπτοντα | Vide *supr.* § 22.

Τίς δ' βλάπτει τὸ κοινὸν; | Vide *l.* 8. § 55. Epictet. *dissert.* *l.* 4. *c.* 7. Τί μέλλει ἀπόλλυσθαι σοὶ ὁ τοῦ κόσμου; si tibi vita etiam erepta fuerit?

§ 36. Μὴ ὁλοσχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι | Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictisve aliis quibusvis, qui ejusdem indignet, ferendo, id statim admittamus, quod imaginatio forsan nobis nostra ad aspectum primùm suggesserit: miserum nimirum hominem illum esse, sive mali aliquid illi obtigisse; unde & nos ipsi pariter afficiamur. id quod *l.* 7. § 43. dixit, μὴ συναπορρώνυσθαι, μηδὲ συμπάσχειν. Epictet. *enchir.* c. 16. Ὅταν κλαίουσα ἴδῃς παὶ ὀδυρομένην, ἢ ἀποδημοῦσαν τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτῆς, σκόπει μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν συμφορᾷ ὄντος ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς· ἀλλ' εὐθὺς διάκρινε σαυτῷ, καὶ λέγειν ἔχε πρὸς σεαυτὸν, ὅτι τοῦτον θλίβει, ἀλλ' οὐ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτου. locum integrum apposui, quia minùs integer videtur, quo integritati restituantur fuæ. Excidisse aliquid Hier. Volfio suboluit: sed in supplendo parùm feliciter versatus est. in annotatis interserit, ἄλλο γὰρ ἢ θλίβει. cujus rationem subjungit, ὅτι ἄλλο ἐστὶν ἅπτεται: *Alium*, inquit *non angit, quia non tangit*, ut sit quod Comicus,

Facile

Facilè omnes, cùm valemus, recta consilia ægrotis damus.

Tu si hic sis, aliter senties.

sed & illis interjectis, adhuc claudicabit sententia. etsi interjiciantur, sensum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti consentaneum, redderent: qualem versio ipsa representare videtur. *Istud afficis, non casus ipse; alium enim non afflixit,* [vel potiùs *non affligeret*] *sed concepta de eo opinio.* Verùm supplendum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit. 115.* Ὅτι τοῦτον βλάπτει, ὃ τὸ συμβεβηκὸς· ἄλλον γὰρ οὐ βλάπτει· ἀλλὰ τὸ δόγμα. qui & pro τοῖς ἐκτὸς legit ἐκτὸς ὄντα. & illa ἀνάγκη σοὶ σαυτῷ omisit prorsus. quæ & mihi suspecta. Generaliùs paulò Epictet. idem *dissert. l. 4. c. 10.* Μὰ ἀλλ' οὐ τῶν ἐκτὸς τὸν ἔμπροσθεν κακόν, ἀλλὰ τὸ τὴν συγκατάθεσιν καὶ & *l. 2. c. 18.* Τὸ ἀφεῖναι ἀπὸ τῆς ὀρέξεως καὶ συναναιρεῖν, ἀλλ' εἰπεῖν, ἐπέσχε μοι φαντασία· ἄφες ἴδω, πῶς δεῖ, ἢ οὐκ ἀφίημι· ἄφες σε διαπύσω. Redonanda eadem eadem vox hæc *enchir. cap. 20.* Ὅσα μόνοις ἴδιον ἦν ἀγαθοῖς, ἢ ἄλλοις ἐναντίωσις, ἀπειθείας, ἀπὸ τῆς φαντασίας συναναιρεῖν. pro eo quod codices perperam, συναναιρεῖσθαι. Sic enim ipse mox *c. 21.* Τοιγαροῦν ἐν ἀφορμαῖς πειρῶ, ἀπὸ τῆς φαντασίας καὶ συναναιρεῖσθαι· Idem *enchir. c. 38.* à Stobæo *tom. 2. tit. 17.* Ex quo codices Epicteti emendandi; laudatus: Ὅταν ἀφέλῃς τὴν φαντασίαν λέγεις, ὅτι μὴ ὀργίζῃ τῷ ἄλλῳ φαντασίαν φέλαιε, μὴ συναναιρεῖ τὰχέως· ἀλλ' ἐπέλθοι σε τὸ ἀφεῖναι. ἐν μὲν γὰρ ἀναβολῇ αὐτὸς παρὰ σαυτῷ λαβὼν, δύναιτ' ἂν τὴν φαντασίαν, ὅταν ὡς ἔχει κρίνειν· ἐν δὲ πρῶτῳ πρακτέον ἐστὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁλοχερῶς | *Omnino.* Xyl. ut sit, Ὁλοτελῶς· quomodo Suidas exponit. Sed cum συναναιρεῖσθαι congrugit, *ne in totum abripi nos sustineamus*; cùm Scotius τὸ μὴ adhærere malit, *ne ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς istic, ut & *l. 9. § 3.* ἀπὸ τῆς προπετῶς, *temerè, temerariè* positum existimem. ut ὁλοχερῶς συναναιρεῖσθαι idem sit Marco, quod πάσῃ συναναιρεῖσθαι Epicteto. re scil. ipsâ non satis sedulò & accuratè perpensâ. Vide *ad l. 1. § 7. & l. 9. § 3.*

Ἀλλὰ βοηθεῖν χρὴ δύνασαι | Ità Cicer. *Tuscul. Quæ misereare potiùs quàm feras opem, si id facere possis? an sine misericordia liberales esse non possumus? non enim ipse suscipere ægritudinem propter alios debemus, sed alios, si possimus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranquill.* Ἔστοι δὴ φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον ψόγων ἀφεῖμεν ἀτυχίας ἀνθρώπους γεγοδμένους, ὡς καλῶ τῷ βοηθεῖν, ὃ τὸ συμπάσχειν καὶ συναναδύνειν τοῖς πάσιν ὄντως. Quod autem in casibus ejusmodi quoad alios observandum præcipit Marcus, idem & quoad nosipsos Epictet. *l. 1. c. 27.* Τοιγαροῦν αἱ φαντασίαι γινέσθωσαν ἡμῖν. ἢ γὰρ δεῖ τινα ὄντως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, ἀλλ' φαίνεται· ἢ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται· ἀλλὰ τοῦτον ἐκ πάσης δυνάμεως ἐλέγχειν δεῖ τῷ πρώτῳ ἄλογον. ἐὰν δὲ ἐν ᾧ τὸ βέλτιον, ἐπεὶκε δεῖ σεαυτῷ.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, καὶ μόρτοι βλάβην | *Si in mediis istis* (quæ nec bona nec mala sunt) *detrimenti aliquid sustinuerint, nè eos lædi existimes.* ἐλαττοῦσθαι est τὸ ἔλαττον ἔχειν παρὰ ἐλάττω φέρεσθαι, sive ἔλαττον ἔχειν. ut Epictet. *l. 3. c. 15.* (qui locus & *ad l. 8. § 1.* allatus, cum & illum illustrat, & cum eo qui hic sequitur Platonis sororiat.) i.e. *minùs consequi, detrimentum damnumque aliquod sustinere.* Siquidem is hoc eodem sensu τὸ ἐλαττοῦσθαι usurpavit, *polit. l. 8.* Φήσομεν πᾶς τὰ ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δίκας, καὶ ὅλως ἐλαττοῦσθαι· ὅτι μεγάλα μὴ ἔχειν. Et Dio Prus. Τίς ἂν ἐλαττοῦσθαι βουλοίμην, καὶ τίνι δικαίων ἥττας ῥᾳθίως ὑπομείνειν, ἢ πολλαπλάσια ἄλλων ἐπιθέσθαι; & *orat. 62.* Τῆς γὰρ ἀμυντέας μετέξειν ἀρετῆς, καὶ τίνι αὐτῆς ἐλαττόμενος. Allusisse videtur Marcus ad illa Epicteti *l. 2. c. 10.* Ἀλλ' ὅταν τὸ συμφέρον ἐλάττωμα ἢ τοῖς κρείττοσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅταν δὲ τὸ ἀφεῖμενον ὑπερβάλλῃ; Marcus ipse *suprà § 15.* ὁ ἐλαττούμενος ἑαυτῷ ἐν τούτοις, ἀγαθός· *bonus habetur, qui minùs sibi in istis concedit.*

Κακὸν γὰρ ἔδυς | Forsan fuerit, κακὸν γὰρ ἐδόν· *nihil enim mali subest*, cùm ista nec bona nec mala, sed media sint, quibus privantur illi. Potest tamen ferri istud, κακὸν ἔδυς. Sic enim Plutarch. *de exil.* Μὴ σκύβαλα τὰ νῦν ἀλγοῦντα καὶ τὰς ἀπορρώνους ἀφῆ οἰησόμεθα, ἔδει τινὶ φαύλῳ περιπεσόντας ἀφῆς ἐκπεσεῖν. Faciuntq; eodem quæ Epicteus habet loco superiùs laudato: Εἰ ἔδυς δὲ τὸ ἀλλότριον, ἀφῆς ἐκεῖνο τινὰ βοήθειαν ἀναλείπειν σπουδαστέον. Τί δ' ἀφῆς ἔδυς δεῖν ἀναίσχυντον βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἔδυς ἀφῆ λιχνόσυνον, ἀλαζονικόν· ἀπόλεσον ὁ πάντες αὐτῷ, ἢ μήτις ἐξεύρῃ· ἄκουσον ἀφῆ ἐναντίον λόγων· ὑπόκρισιν σαυτὸν τούτων ἀφῆ φανῶν· ἀντίδος τὸ ἔδυς τὸ ἐναντίον ἔθος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων | Fabellam aliquam seu historiolam respexisse videtur, de sene, qui pueruli alumni sui rhombum, sive ludicrum aliquod, animi causâ poscebat, non quòd ipse expeteret, aut momenti alicujus esse duceret, cùm παιγνιῶδές τι esse cognosceret: sed quò pusio ipsum beneficio aliquo affecisse se opinaretur. ità solemus nos ab infantulis nostris ejusmodi petere ludibundi, quò illi nobis gratificari videantur. est enim istic ῥόμβος, quod & Salmas. monuit, non *rhombus*, uti Xyl. vertit, sed *puerilis turbo*, quem & σεσόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, uti ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ πλινθία κυμπαγγία,
Μῆλά τε χρύσεα καλά. &c.

Ἐπεί τι γίνῃ καλὸν ἐπὶ ἀφῆς ἐμβλεπτόν | Xyl. *quoniam boni aliquid fiat in rostris.* tanquam si esset, ἐπεί τι γίνεται καλόν. Casaub. *quid facis*, aut *quorsum fit clamor omnis ad rostra iste?* ut aliter etiam legisse videa-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaq; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliquam aut tibi ipsi, aut cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliquam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult, i. e. *splendidè vestitus & pulcr.* ut alludsum sit ad magistratus, qui pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἔμβολα sive ἔμβολοι, *rostra*: locus in foro Romano, navium Antiarium, quas in pugna ceperant, rostris instructis; utì Livius *l.* 8. Πρὸς τοὺ καλυμμένους ἐμβόλους εἰς τὸ ἀγορᾶν. Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τοὺ ἔμβολους. *ib.* & apud Suidam autor incertus, Τὸν δὲ παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγὸν καθαιρεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἐμβόλων, ἐποιεῖτο τοὺ λόγους. *Prætorem, qui populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat*, quem locum Suidam de aciei genere, quod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse, monuit & toties hîc nominandus mihi clariss. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάθου | hoc tibi, inquit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatemve aliquam vel tibiipsi vel alii cuiquam enixiùs ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, quòd ea, tanquam si boni quidpiam eis inesset, tam studiosè persequaris? sive, *Nescis, ô homo, qualia hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τύτοις σεμνύομαι. | Respondet, quasi ex ambientis persona. Agnosco revera esse ejusmodi, qualia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, quæ isti in æstimatione cum primis habeant; quæque ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' οὖν ἢ σὺ μωρὸς νόμιζε | Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, quia stolidè sese illi habuerint? Quod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σωὶ μοὶ μαινομένῳ μαίνεσθ', εὐσωφρονοῦντι σώφρονει.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ δὲ μαινομένοις
Χαλεπὸν μαίνεσθαι σωφρονεῖν.
Apud insanos omnibus æquum
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9. § 3. Atqui ut Menelao Agamemn. apud Euripidem in *Iphigen. Aulid. v.* 406.

Συνεσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' ἐ συνοῦσιν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lipsi.

Eodémque alludens Plut. de amico genuino;

Συνεσωφρονεῖν δεῖ, ἐχὶ συνεσωῦν ἔρυ.

Et ex Sophocle:

Οὐ δεῖ συνεκδῦναι, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔρυ.

Καὶ νὴ Δία, συγκλοιδᾶν γε συμφιλοκαλεῖν, ἐ συναμβρτάνειν ἀλλὰ συβραδυγεῖν. Marcus ipse *supra* § 29. Εἰ δὲ ἐτεγχάνομεν, ἐδεὶς με καλαίνει μωρὸς μωρὸς autem i.e. *stultos, supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, quos res istiusmodi solent, εὐφραίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos; si negentur, tristes faceret.

Ἐμφύμιλω ποτὲ, ὅπου δύνησθε καλαφθεῖς, εὖ μαλ' ἐς ἄνθρωπος. | Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem haud facilè medicina fiat. Mer. Casaub. illud ἐγκύμιλω ποτὲ ad priora refert, eôq; periocham vult claudi. vertit itaq;, *Faceram quandoq;* [id sufficiat.] In *præfatione* sic ἐπιφορέζω; *Num & tu idcirco stultus futurus es? Sufficit quod tam diu etiamnum fueris.* Xyl. sequentibus conglutinat, reddítque; *Aliquando, utcunque relictus, factus sum felix.* ut ὅπως δύνωτε, non ὅπου δύνωτε legendum fuerit. quod, si cui admittendum videbitur, malim, *Qui nunc nescio quo pacto neglectim habeor, fuit quando felicior eram, fortémque ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliquando fuerit. qualis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί δ' ἐγὼ καλεμπόλιος;

Verùm Casaub. καλαφθεῖς, non καλαφθεὶς legit, vertítque ἐπιφορεγτικῶς, *Mors me, ubicunque voluerit, deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atque ità Marcus *l.* 12. § 7. Ὅπου δὴ καλαφθῶμεν ὑπὸ τοῦ θανάτου. Et simpliciter Epictetus *lib.* 3. *cap.* 5. Τί θέλεις ποιῶν καλαφθῆναι; videndus ad *lib.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot. sed pro ἐμφύμιλω mavult γένοιτο ἂν ποτὲ, ut sit sensus; *Quocunque loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris*: in tua est potestate situm, ut sis felix, quemadmodum *l.* 11. § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅτε ἂν καλαφθῇ, *ubicunque* vel *quandocunque morte superveniente deprehensus fuerit.* Vel, γίνου ποτὲ, *Fias aliquando vir felix*: fac te felicem. istùd tibi acquire, ut, quocunq; loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis quæ sequuntur conficiant. D. Salmas. denique sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐμφύμιλω ποτὲ τοῦτο. Ἄνθρωπε, σὺ δ' ἐπιλάθῃ, ὅπου δύνησθε καλαφθεῖς, ἀγαθὸν μέλλει συμβαίνειν ἐκ τούτου. *Felix aliquando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunque deprehensus, ô beatam ipse tibi sortem feceris*: quod quomodo fiat, mox subjicit. Hoc est quod Plaut. *Trinum. 2. 2.*

Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, quæ plus apud sapientem polleat quàm ipsius voluntas atque judicium, cui quidem etiam, quæ cæca habere maximum dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit;*

Suis ea cuique fingitur moribus.

At

At quis is poeta sapiens? Forsan docebit id nos Salustius. Is etenim *orat. ad Cæsar.* 1. *Res*, inquit, *docuit id verum esse, quod in carminibus Appius ait,*

Fabrum esse suæ quemque fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuique mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *lib.* 39. *In hoc viro tanta vis animi ingeniique fuit, ut quocunque loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur.*

Τὸ δὲ εὐμοίρως, ἀγαθῷ μοίρᾳ σταυτῷ ἐπινείμας | Istis aut corrigit Marcus sententiam hominis, qui ideo felicitatem tribuebat sibi, quòd in dignitate aliqua petenda res ex voto nonnunquam succesſerant. aut exponit etiam clariùſque explicat, nè quis perperam accipiat, quid τῷ εὐμοίρως vocabulo intelligi velit. Εὔμοιρος, inquit, ſive *felix* (unde & *l.* 2. § 6. εὐδαιμονία *felicitas*) is verè dicitur, qui μοῖραν ἀγαθὴν, id eſt, *ſortem bonam ſibi nactus eſt.* Sors autem bona, non in mediis iſtis, ſed in bona mentis diſpoſitione, boníſque conatibus atque actibus indè profluentibus, conſiſtit. Vide *l.* 7. § 17. In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθαὶ δόσεις reſcribendum monet D. Salmaſ.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὕλη εὐπειθὴς καὶ εὐτρεπής | *Univerſi materia eſt obſequi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *quæſt. natur. l.* 1. *præfat.* ubi inter alia quærendum proponit; *Deus materiam ipſe ſibi formet, an datâ utatur:—Deus quicquid vult efficiat, an in multis rebus illum tractandæ deſtituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non quia ceſſat ars, ſed quia id, in quo exercetur, ſæpe inobſequens arti eſt.* Idemq; fidentiùs in adverſam partem, *de provident. c.* 5. *Quare Deus tam iniquus in diſtributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerbæ funera adſcriberet? non poteſt artifex mutare materiam. hæc paſſa eſt. quædam ſeparari à quibuſdam non poſſunt, cohærent, individua ſunt.* Scilicet Deum neſciebant illi materiæ autorem, quam illi Deo ſuo coævam ſomniabant. nec mirum ſi inobſequentem experiretur, in quam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*, qui paria illis ſentiebat, Tertullianus.

Ὁ δὲ ταύτῃ δοκῶν λόγος | Vide *ſupr. l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21, 30. & *infr.* § 4.

Οὐδαμοῦ ἐν ἑαυτοῦ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν | Ὁ δὲ θεὸς ἀπείρασός ἐστι κακῶν. Jacob. *c.* 1, *v.* 13. Vide *ad lib.* 2. § 11. Quomodo ergò, inquies, ipſe de ſe? Eſaiæ *c.* 45. *v.* 7. *Ego Dominus creans malum.* & Amos *cap.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, quod Dominus non effecerit?* Reſpondet Baſilius Cæſar. *orat.* 8. κτίζει κακά· τοῦτο, μεταποιεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγει· ὥστε ἀποδίδωσι τὸ εὖ κακά, τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν μεταβολήν. ὥσπερ τὸ ἰλίζειν, *Pſal.* 51. *v.* 10. & *ad Eph. c.* 2. *v.* 10. ἐν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παράγειν, ἀλλὰ τὸν ὄντως ὄντα μεταποιεῖν. Verùm reſpondet ſecundò, diſtinguendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὸ πταίειν ἐστὶν ἀδύνατον· τὸ δὲ ὡς πρὸς τὸ ἑαυτοῦ φύσιν, τοῦτο μὲν ἔν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἤρτηται. κακὸν δὲ τὸ ἡμᾶς ἐπαίτιον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὸ ἄδηκτον τοῦτο τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγαθῷ διαπόνῳ, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἐπάγεται. Et rurſus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅθεν μάλιστα δῆτα τῆς τοῦ κακοῦ προσηγορίας ἄξιον, ἐκ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἤρτηται· τὸ δὲ λοιπὸν, τὰ μὲν ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προσκέκληται· τὰ δὲ, ὡς διαπαιδάματα μὲν ἡμῶν πεπαιδευμένων ἐπάγεται· τὰ δὲ, ὡς παραδείγματα, ὅπως τῆς σωφρονεστέρας ποιήσεται πρὸς ἀμαρτίαν ἐκκλισάντες. Gregor. Rom. *in Job. l.* 3. *c.* 6. *Neque enim mala, quæ nullâ ſuâ naturâ ſubſiſtunt, à Domino creantur: ſed creare ſe mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipſa & per dolorem, quo ſeriunt, delinquentibus mala ſint; & per naturam, quâ exiſtunt, bona. Unde & venenum, mors quidem eſt homini, ſed tamen vita ſerpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l.* 2. *Quia mala dicuntur, & Helicta, & ſupplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ autor renanciatur. Nos adhibitâ diſtinctione utriuſque formæ; ſeparatis malis delicti & malis ſupplicii, malis culpæ & malis pœnæ; ſuum cuique parti definimus autorem, malorum peccati & culpæ diabolum, malorum pœnæ & ſupplicii Deum creatorem; ut illa pars malitiæ deputetur, iſta juſtitiæ malæ condenti judicia adversùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, quæ congruunt judici: quæ quidem illis mala ſunt quibus rependuntur: cæterum ſuo nomine bona, quòd juſta, & bonorum defenſoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l.* 4. *c.* 77. *Mala eis in quos incidunt; bona quia ex Dei judicio procedunt.* Et Auguſt. *epiſt.* 120. *c.* 19. *Mala non peccata, ſed ſupplicia. Malum autem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum eſt, quia ſupplicium eſt; & ei à quo redditur bonum eſt, quia rectè factum ejus eſt.* Idem *ad Pelag. ep. l.* 2. *c.* 7.

Πάντα

Πάντα καθ' ἑνὸν γίνεται | Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de paſſerculo, de pilo, Domini noſtri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 2. Κακῶς ἀκούειν, ἢ ἐυφημεῖσθαι | Vide *l.* 4. § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epict. *enchir. c.* 49. Ὅσοι προτίθενται, τύποις, οἷς κέχρηνται, ἢ οἷς ἀσυνόντων ἀφεληκόσιν, ἔμμενε· ἂν δὲ σὲ ἐν ἐξῇ τις παρὰ σὺν, μὴ ὑπόστειλε· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστ' ὀρθόν.

Μία τῆς βιωτικῆς ἀσκήσεως | Vide *lib.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu neſcis unum eſſe ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν εὖ ἄγειν | Hoc eſt quod noſter paſſim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *lib.* 7. § 6, 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τί ἄριστον; interroganti, reſpondit, τὸ παρὸν εὐπρεπῶν. Laert. *l.* 1. quod poſtea in proverbium abiit. Suidas. τὸ παρὸν εὐπρεπῶν. παροιμία. qui & ſubjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιῶν, καὶ αὐτὸς παρέχειν τὸ διδόμενον παρ' σοῦ. Et Cratini ex *Pylæa*.

Ἄνδρας σοφοὺς χρὴ, τό γε παρὸν θεραπεύειν, ὡς καλῶν,
Εἰς δύναμιν εὖ πράττειν. ——
Sapientis hoc opus eſt probè diſponere,
Quod impræſentiarum adeſt. ——

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμὲ γὰρ τῆς παλαιὸς οἰσίγετος λόγος,
Τὸ παρὸν εὖ πράσσειν, καλόν.

Baſil. Caſar. *in Eſai.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὸ παρὸν πρᾶττε τὸ χρήσιμον διατέλει. Αἰσχρὸν γὰρ τὸν παρὸν καιρὸν ἀφεμένους, ὕστερόν ποτ' ἀναζητεῖν τὸ παρελθόν, ὅτε οὐδὲν ἔστι πλέον ἀνύσαι μόνοις. Baſ. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus autor;

Ἐκ τῶν παρὸν τὸν βίον διάπλασσε.
Vitam explica ex præſentibus rebus tuam.

Heſych. Τὸ παρὸν εὖ πάσχειν. παροιμία, ἧς μέμνηται Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μυημονεύει. In adagii autem illius expoſitione lapſum Eraſmum reſtituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Iſth. Od.* 8.

Τὸ δ' ἐν ποσὶν ἄρειον αἰεί,
Χρῆμα πάν. Πόλιν δὲ αἰδὼ,
Ἔν τ' ἀνδράσι κρίματα
Ἕλκουσαν βίοτα πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ὀρθοῖ,
Τυχὼν μὲν ἀρπαλίαν ἐλπίδα φρενοῖ τὰν παρ' ποδός.
Τὰ δ' εἰς ἑκάστων ἀτέκμαρτον θεσπεσίοις.

Ariſtippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. Ἐφ' ἡμέρᾳ τὸν γνώμονα ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐλαίῳ τῷ μίσῳ, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ θεάσεται τι, ἢ ἀκούσει μόνον· δεῖ ἀμάρτειν τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ προσδοκώμενον. Senec. *epiſt.* 101. *Ille ex futuro ſuſpenditur, cui irritum eſt præſens.* Denique quod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tireſia Menippo datum fingit conſilium. Τοῦτο μόνον ἐξ ἀκριβοῦς θεράπευε, ὅπως τὸ παρὸν εὖ διάγῃς, ἀφεμένης τὰ πολλὰ, καὶ οὐδὲ μικρὰ ἐπιτυδευούσης.

§ 3. Ἔσω βλέπε | Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem ſuam introſpicere; iſtîc in rerum externarum naturam ipſam internam, miſſâ ſpecie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία | Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ἐπικείμενα | *Omnia quæ ſubjecta ſunt.* Xyl. *Subſtantiæ. omnes.* Caſ. Malim, *præſentia hæc omnia.* τὰ ἐπικείμενα, *præſentia.* quod *lib.* 9. § 23. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad l.* 8. § 24.

Τάχιστα μεταβάλλει | Vide *l.* 5. § 13, 23, 33.

Ἥτις ἐκδυμιαθήσεται | Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐκδυμιαθήσεται. tanquam ab ἐκδυμιάζομαι. quod neſcio an legatur. ἐκδυμιάδαι, *in ſumos, exhalationes, vapores abire.* quomodo ea ſolent, quæ adolentur. eſt ergò ἐκδυμιαθήσεται Marco hîc, quod בלר בעש Pſaltes dixit, *Pſ.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur ſolicitaret Piſcator nihil erat.

Εἴπερ ἥνωται ἡ ὕλη | *Siquidem compactia ſit eorum ſubſtantia.* Xyl. ut de ſubjectis ſingulis intelligatur. at Caſ. *ſi in unam eandemque ſubſtantiam redigenda ſint omnia:* Vel, *ſi rerum omnium ſubſtantia ſit inter ſe unita, & in unum compacta.* firmat ſimul & explicat Marcus ipſe, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ πύξις.

§ 5. Ὁ διοικῶν λόγος | *ſupr.* § 1. incertum eſt autem, iſtâne ad priora illa pertineant, an aliò ſpectent, & ſeorſim ponenda fuerint. Illud Caſaubono, hoc Xylandro placuit. quod & ipſe ſecutus ſum. De ſenſu convenit. Menti univerſi rectrici, quid de ſingulis faciat, & quo fine quidque faciat, & quale id ſit, in quo ſe vímque ſuam exerceat, ſatis perſpectum ac proſpectum eſſe; etiamſi iſta nos quàm creberrimè lateant.

§ 6. Λευρὸς ὑπὸ τῶν ἀμυθήτων | Aurea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; reſpondit, Αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qui & *de legib.* poet. *c.* 5. Πρὸς δὲ τὸν γεγραμμένον. Ποῖ τὸν πανηγυρικὸν ἐκ ἄγειν ὅπλον ἀ πανήγυρις, ὅταν πρὸς σωφρονοῦσαν καλοκἀγαθίαν τοῖς πανηγυρικοῖς, τὸ τῆς Διοτίμους παρακελεύειν ἔχειν. ἐρωτηθείς, τί ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Atque hoc eſt quod ille apud Comicum neſcio quem (autore eodem *de exil.* referente) qui cùm de infelicitate ſua querentem amicum πρὸς πάντα ἀμυθήτως juſſiſſet, interrogatus quâ ratione id effectum

effectum daret, φιλοσόφως, respondit. Quin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἄν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσῃ· respondit, ἑαυτὸν ἀγαθὸν ζῆλον βέλτιστα ποιήσειν. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Σύ τοι δύο ἔχεις κακῶν, ἕξεις δὲ, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ὑδὲν ἴσον καλλίει τὸν ὑβριστὴν, ὡς ἡ ὑβριζομένων ἀνεξικακία· τὸ γὰρ ἀγανακτῆν ἐστὶ δυσχεραίνειν, τῇ ἀληθείᾳ δὲ τοῖς ὑβρεσι. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῆς, τῇ μηδὲν σωφρόνειν πονηρὸν, ἀπόδειξίς ἐστιν ἐναργεστάτη. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενον νόει· τό, τε μηδὲν ἴσον λυπεῖν τὸν ὑβριστὴν, ὡς τὸ μὴ ἡδὺ ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν τό, τε ἴσον ἀμύνασθαι αὐτὸν μὲ δύνασθαι, ὡς ἀρετὴν ἀσκῆσαι. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ πίνων ἀρετὴν δὲ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, ἡσυχίας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι πλησάς. ὁ δὲ αὐλημάμου τοῖς ἐπὶ φθόνῳ βασκομένοις ῥέμμων, δὲ ἐπιμένων αὐτὸν ἀνατρέπειν ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, δὲ μὰ μόνον ἀμύνασθαι μὲ ἐθέλων, ἀλλὰ δὲ συμπίπτων τοῖς ἐπὶ τῆς κακίας ἐρεθιζομένοις, ὅπως τῷ ὄντι ζῇν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῶν ἐπιτάμενος. Vide Regem sapientissimum, *Parœm. c.* 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὴ ἴσον εἶναι | Jasoni Medæa apud Euripidem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οὐ γὰρ ἐσμὲν, ἐκ ἐρᾶ κακὸν,
Γυναῖκες. ἔκλιν χεῖρ' ὁμοιοῦσθαι κακοῖς,
Οὐδ' ἀντιτείνειν πῶς ἀντὶ νηπίων.
Sumus quidem mulieres, quod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit æquatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὅ, τι ἄν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι.

—*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἡσυχαλέους ἄπτεσθε καὶ κακοῖς διὰ φθόνον, ὅτι καὶ Δίωνα δεῖ δυοῖν θεραπεῖσθαι τῷ ἀρετῷ. τὸ γὰρ ἀντιπαρέχεσθαι, τῷ ἀγαθῷ πλεῖν, νόμῳ δικαιότερον εἰδέναι, φύσει κινδύνων ὑπὸ μιᾶς ἀσθενείας. Epict. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔκλαψε, θεὸς ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, θεὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; August. *in Psal.* 54. *Quid tibi prodest, quia exigis quæ pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum, ignosce, nè duo sitis mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qui te oderat. jam duo plango, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, quos fieri bonos quærit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se quoque numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Guigo *meditat. c.* 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es quasi signum ad retundenda jacula inimici*; id est, *ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *cap.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *lib.* 7. *c.* 31. *Assiduitas meriti pertinacis eviñcet.* Et *de ira lib.* 2. *c.* 34. *Iracundiæ aliquis? tu contra beneficiis provoca. cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinque certabitur, ille est melior, qui priùs pedem retulit: victus est, qui vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Val. Max. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquantò injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinaciâ pensantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐνὶ τέρπου καὶ σωφρονοῦντι | Vide *lib.* 5. § 34.

Μεταβαίνειν | Vide *l.* 5. § 6.

Σωὶ μοίρᾳ θεῷ | Vide *lib.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum quod referatur hîc, Epicteti illud *dissert. lib.* 1. *c.* 16. Εἰ δὲ νῦν ἐρχόμεθα, ἄλλό τι ἴδεα ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν, καὶ διεξέρχεσθαι τὰς χρείας; ἐκ ἴδετε καὶ σκάπτοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐσθίοντας, φάδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχων ὄργανα ταῦτα δι' ὧν τὸν γῆν ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας ἔδωκεν, ὅτι κατάπωσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὐξήσεσθαι λανθάνοντας, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ἐφυμνεῖν ἴδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὸν δοῦναι ἔδωκε τὸν σύνεσιν τούτων, καὶ ὁδῷ χρῆσθαι. Quid ille non feciſſet, si adjicere potuiſſet, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χεῖρας ἔδωκεν; sed ulteriùs porrò audire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀποτετύφλωσθε, ἐκ ἴδει τινὰ εἶναι τὸν ταῦτα ἐκπληροῦντα τῷ χόρτῳ, καὶ ὕφ' πάντων δεδόχθαι τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί δὲ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰρ ἀηδὼν ἦμην, ἐποίουν τὲ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὲ τῆς κύκνε· νῦν δ' ὁ λογικὸς εἰμὶ ὑμεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. ἐθ' ἑκάστῃ τῷ τέχνῃ ταύτῃ, ἐφόσον ἂν δύδωμι. καὶ ὑμᾶς ὀπὶ τῷ αὐτῷ ταύτῃ φύσῃ παρακαλῶ. Contende cum istis quæ Psaltes regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c.* 52. Συνεχέστερον νόει τὸν θεὸν, ἢ ἀναπνεῖς. quod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Meliss. l.* 1. *c.* 54. sic extulit; Μνημονεύετον θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνοῆς. Rursúsque idem apud Maxim. Ἀναπνεῖν ὁ μὲν θεὸς λόγῳ καθ' ἡμέραν, μᾶλλον δὲ

ἢ τὰ σπέρ. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μεταμονδίης, ὅτι ᾧ ἐργάζῃ κατ' ψυχλὸν ἢ σῶμα. Θεὸς παρέσκευε ἕρωας, ἐν πάσῃσι σε ταῖς ἀναβολαῖς καὶ ταῖς ἀναζέσιν, ἐ μὴ ἀμάρτῃς, ἕξεις ἢ τὸν θεὸν εὐμενέοντα.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ κινοῦν | *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιῶν ἢ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον | Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ πλὼ τὸ ὅλε φύσιν ἕκαστα περαίνεται | *supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἥκιστα κυκεῶν | Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις; θεότοκε, leg. [καὶ] θεότοκε.

Τί καὶ ἐπιθυμῶ ἐκεῖνο συλείματι | Ità *l.* 2. § 11.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ θεότοκας κενῷ;

Αἶκα γίνεσθαι; Αἶα, γαῖα, *terra.* Porrò *in terram verti*, sive *terram peri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles.* c. 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod prius fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psal.* 146. *vers.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur.* Alludsum monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad.* η. *v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ δὲ ἀναιδῶς τὸ λυθὲν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μᾶλλον εἴ θεὸς ἡμᾶς τὸ ἀναιδῶς, ἐκ ἀναιρεῖ τὸ τῆς θανάτε λύπε, ἀλλ' ὥσπερ ἀποδύεσθαι αὐτῆ θεσσάμενον αὐτὸ δὲ τὸ τόξον ὁ δεδώκων ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, πλὼ εἰς τὸ μὴ φρονεῖν μηδὲ αἰσθανόμενον διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam συναίνειν πλὼ ἀνάλυσιν εἰς τὰ γενητὰ στοιχεῖα τῶ παντός. indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς θερμὰς ἀρχὰς εἶ) τὸ ὕδωρ καὶ πλὼ γλῶ. Et Alexand. Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inquit, σώματα, ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθαρτὰ, ὡς λεπτομερῆ καὶ κυφότατα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) ἄφθαρτα εἶ) τοῖς νεκροῖς σώμασι dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum quod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρότατοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, διαθανοίσε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ τῶ μὲν ζωογόνε πνεύματος ἀπρὶ στερηθείητε γένοισθε ἢ γῆ καὶ ὕδωρ. ἃ δὴ εὐαπορώτα τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τῶ ἀντισοιχειωθῆναι (ἀντισοιχείωσιν autem loco suprà citato habet Aprodis.) τυτέστιν εἰς τὰ βαρύτερα μέρη στοιχεῖα καὶ ἀπίνητα, καὶ ὑμῖν ὅμοια ἀναλυθείητε.

Ἥμισυ δὲ αὖτις ἕκαστοι ἀνήκεστοι. —— alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda; sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαῖαν ὕδει φύρειν, —Vulcano injungitur.

nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐσμὲν ἅπαντες.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari deveniisse Homericum illud monent Grammatici, quo alluserit παροιμίαν Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: quomodo & Euripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Euripidis in *Hypsipyle*, utì ex Stobæo diximus, *tom.* 2. *tit.* 108.

—— κἄστι δ' ἔχθονται βροτοὶ
Εἰς γῆν φέρουσι γῆν ἀναστρώσαι δ' ἔχει
Βίον θρέψειν, ὥστε κάρπιμον φάχυς.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, quòd Euripideum carmen illud laudaret: negabat enim (quod & Plut. suprà) genus hoc orationis quicquam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, quòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, quod hîc Marcus usurpavit,

——ὅπως ποτὲ αἶα γένηται.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σπασμὸς, ἴσ, τι ἂν πάθω | Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ δὲ πεπρωμένον
Οὐ πῦρ, ἐ σιδηρᾶν ῥώμη τεῖχος.
Arcere namque fata, nec
Ignis, nec æneus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν, ἢ θερίσειν ἢ εἰς ὕσειν. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τῆς βίε θάνατος, κἂν ἐν οἰκίαν τις αὐτὸν κλείσας τηρῇ δεῖ ἢ τοῦ ἀγαθὸς ἄνδρας ἰσχυρεῖν μᾶλλον ἀεὶ τοῖς κινδύνοις, φέρειν ἢ, ἅ, ἢ ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενέσθαι. quod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qui dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' οὔ πώ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδ' ἀγαθὸν, ἐπὴν πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unquam,
Esto malus, bonus esto; humano sanguine cretus.

Idem tanquam ex Achillis mente: *Il.* ι. *v.* 318.

Ἶσα μοῖρα μένοντι, καὶ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantemque manet sors æqua domique manentem.
& v. 320.
Κάτθανε δμως, ὅτ' ἄρχος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.
Tam, cui nil gestum est, obit, ac qui multa patravit.
quem versum in ore frequentem habuisse Demonactem auctor est Lucianus.
Et *Iliad.* μ. v. 322. sub Idomenei persona;
Ὦ πόπον, εἰ μὴ γὰρ πόλεμον δεῖ τόνδε φυγόντες,
Αἰεὶ δὴ μέλλομέν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσσεσθ', ἔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε στέλλοιμι μάχην εἰς κυδιάνειραν·
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεσταότες θανάτοιο
Μύριαι, αἷς οὔ τις φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι)
Ἴομεν, ἢ τῷ κῦδος ὀρέξομεν ἢ τις ἡμῖν.
O pepo, si lethique exors, divæque senectæ
Vita foret, bellum subterfugientibus istis,
Non equidem aut acies primas ipse inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cum circumstent nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aucturi famam nobisve, aliisve.
Unde Plutarchus etiam sumpsisse vult Æschylum illa;
Ἀλλ' ὅτι πολλὰ πεπύσμεθ' ἐν στέρνοις λαβόν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρος βίου
Οὐτ' ἐν στέγῃ τις ἥμενος παρ' ἑστίᾳ
Φθάνει τι μᾶλλον τὸν παρεμβόλου μόρον.
Non tela siquis pectus intra acceperit,
Morietur, qui fata nisi dent terminum:
Nec ad focum quis considens in ædibus,
Fatum hoc magis sibi destinatum effugerit.
In quam eandem sententiam & Euripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.
——κατθανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκον ἑλίσσοντι πόνων.
——*morti est debitus,*
Etiam laborum immunis qui sedet domi.
Et Simonides *ibid.*
Ὁ δ' αὖ θάνατος ἔρριπται ἐπὶ πᾶσι βροτοῖσιν.
quod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.
Mors & fugacem persequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.
Οὐ γάρ πως θανάτου γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', ἐὰν εἰ προγόνων ἢ γόνος ἀθανάτων.
Πολλάκι δηιοτῆτα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται ἐς δ' αὖθις μοῖρα κιχὼν θανάτου.
A fato nulli mortis fit gratia; non si
Autores generis sit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapsum circumstridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.
Solon apud Demosth. *de legat. male obit.*
Οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκαδ' ἑκάστῳ·
Αὐλαῖοι δ' οὐκέτ' ἔχειν ἐκ ἐθέλουσι θύρετρα.
Τρηχὺν δ' ἅρπαξ ἔρκος ὑπερθορέειν, οὐδὲ φυλάσσει,
Εἴ γέ τις ἢ φεύγων εἰς μυχὸν ἢ θαλάμους
Cujusque irrumpit pestis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam sublime supersilit, atque latentem
Prendit, sive habeat angulus aut thalamus.
Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.
Nullo fata loco possis excludere; cùm mors
Venerit, in medio est Tibure Sardinia.
& Propert. *l.* 3. *eleg.* 17.
Ille licèt ferro cautus se condat & ære;
Mors tamen inclusum protrahit inde caput.
Vide *ad l.* 7. § 46. Augustin. *de diver. serm.* 28. *Mors differri potest; auferri non potest.* Et *de Verb. Apost.* 18. *Mortem differunt ista, non auferunt. Sed etsi tardiùs quis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod evitare non possis?* Senec. *epist.* 93. *Quid interest quàm citò exeas, unde exeundum est? ibid.*
Vide *l.* 4. § 50.
Εὐσταθῶ | Verbum Stoicis familiare, quâ *constantem* illi & *immotum prorsus animi tenorem* designabant. eundem & εὐσταθείαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *differt. lib.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9. & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὅπως τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅπως τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. quo loco tamen, prout & apud nostrum, potest *status animi placidus & tranquillus* designari, qualis est æquoris in malacia. Καὶ γὰρ λιμὴν ἔστι, καὶ εὐσταθῆν τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀταράχως conjunxit: &, quod huic cognatum nostri, *l.* 12. § 22. περὶ πάντα, καὶ κόλπῳ εἰώμῳ.
Θαρρῶ τῇ διοικήσει | *Psal.* 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile est cor ejus, confidens in Domino.* hoc est, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres, ἐλπίζουσα ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci nostri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.
§ 11. Τῶν μὴ προσηκόντων | Quæ *lib.* 1. § 12. προσηκόντα προάγματα. & § 15. προσάγειν dixit.
Ταχέως ἐπάγῃ | Ità *lib.* 5. § 9. ἐπιχρονίσας πάλιν ἐπανίναι. Vide & sectionem huic proximam.
Ἐπέρχῃ εἰς ἑαυτόν | Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθών, ad *semetipsum reversus.* quasi extra se positus antè fuisset, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum se præberet. Publ. Syrus;
Homo extra corpus fertur, cum irascitur.
imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*
Ὁ θυμὸς, ὡς ἡ φησιν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ προσλαβὼν τὰς φρένας μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐκπολίσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὸ δίκαιον προσθεὶς καὶ μίσθιον, τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐκπεδῶν διαμένῳ. Idem de *provid.*

vid. divin. Quod & de reliquis etiam affectibus Chrysippus in *lib.* Περὶ ἀνωμαλίας, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inquit, ἀκριβῶς τοῦ λογισμοῦ. idque Menandri testimonio comprobat, cujus ista sunt;

Οἵ μοι, πάλαι ἔγωγε, πῇ ποθ' αἱ φρένες
Ἦμβλυ' ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν νοῦν, ἃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' εἰσῄμβλυνε
Eheu me miserum, quammam in partem corporis
Mens nostra se proripuit illo tempore,
Cùm nimium vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phrasis obtinuit, inquit Plut. *in collat. terrestr. & aquatil.* Περὶ μὲν παραφρονήσεων, οὐκ ἔστι παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπιπόνως καὶ λογισμῷ. Vult itaque Marcus, si cubi tale quid contigerit, quàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id quod animum induxerat, pauliſper non tenuit; ſed citò ad ſe rediit.*

Ἕση δὲ ἐγκρατείας | Refarciendo jugiter poſt remiſſiones atq; interturbationes animadverſas, validior evadet animi tenor. Ità oſſa confracta, ſi fuerint probè reſtituta, robuſtiora fiunt. Sed & *athleta, quicunque magni ſpiritûs, nec projecit animum projectus; & quoties cecidit, contumacior ſurrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *quæſt. nat. l. 3. præfat. Fideliſſimus eſt ad honeſta ex pœnitentia tranſitus.* Et quod Plutarch. in *amator.* Ὡς ἡ ἅλις ἐν νεφῶν καὶ μαθ' ὁμίχλαν διεμπίπτουσα ἄπορος ἐρως καὶ ζυλοσυπὴς ἐρωμένῳ διαλαγὴ δοκεῖ, ἁδίκου καὶ δειλοῦ πάθους. Plaut. item *Amphitr. act. 3. ſc. 2.*

Iræ intervenium; redeunt rurſus in gratiam.
Verùm iræ ſi quæ forte eveniunt hujuſmodi
Inter eos, rurſum ubi reventum in gratiam eſt,
Bis tantò amici ſunt inter ſe quàm priùs.

§ 12. Ὦδε πολλάκις ἐπάνιθι | Senec. *epiſt. 103. Quantùm potes, in philoſophiam ſecede. Illa te ſinus ſuus proteget: in hujus ſacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *ſupr.* § 10.

Παρασκευάζου ταύτῃ | Vide *l. 5. § 9. & § 34. & ſupr. § 7.*

§ 13. Νεκρὸς ἔτος ἰχθύος | *Cadaver piſcis.* Plut. *de eſu carn. l. 1.* Ἔγὼ δὲ θαυμάζω πῶς ποτὲ ἦν ἡ πρώτη ψυχὴ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἅψατο φόνου φάγε, καὶ πεισθεὶς ζῷα χείλεσι προσήψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων, καὶ οἰκίδιον θεοῦ τραπέζας, ὅλα καὶ τεθνηκὼς θεοῖς οἰκεῖα ἐστόλισεν] τὸ μὲν ἔμψυχον βρυχώμενα μίξει καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim reſtituendum exiſtimo locum illum, quem aliter Stephanus. Νεκρὸς δὲ κοπρίαν ἐκλιπόντος, καθ' Ἡσίοδον κρέας ἢ πᾶν νεκρὸν ὄζει, καὶ νεκρὸς μέγες. Idem *Sympoſ. l. 4. c. 4.* Indè νεκρόσιμοι μάγειροι eidem in libello ſuperiore dicti: & *in ſap. conviv.* Ὀργᾷ, τάρταρός τις νεκρῶν βδέλλιον. Orcus quidam *cadaveribus conſtipatus*, *venter* dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸν αἵματος | ſive *ſanguis uvæ*; ut Jacobus Patriarch. apud Moſem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moſes ipſe *l. 5. c. 32. v. 14.* i.e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jaſon Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab. hiſt. l. 1. c. 6. v. 34.* At Caſſiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, ſuo more laſciviens: *Hyemale muſtum, uvarum frigidus ſanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liquor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad noſtri mentem propiùs Heſiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mytholog. l. 3. c. 1.*

——βοτρύων δ' ἐρέων αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Ariſtotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab autore etiam *problemat. natur.* ſub Plutarchi nomine *q. 2.* laudatus, qui cum Empedocle vult πίνειν esſe τὸν οἶνον πυκὰ,

——ἐν ξύλῳ σαπὴν ὕδωρ.

Eſt enim, ut ex Platone autor idem *q. 5.* Ὁ γλυκὺς ὕδωρ ὑδατώδιον διὰ φυτῶν. Itaque Athen. *dipnoſoph. l. 1.* Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ὕδωρ δὲ ἔστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ἂν ἀμπέλου πεπωκώς. Et Nemeſ. *de natur. hominum.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς τροφῆς, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος συνίσταται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l. 1. c. 14. § 1.* Τὸ ὕδωρ ἐν μὲν τοῖς, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅπως μὲν γένηται φλοιὸς, ὅπως δὲ ξύλον, ἢ ῥοιά, ἢ ἄλλο τι ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat.* § 66. Ὁ ὑετὸς δένδροις καὶ φυτοῖς συμφυόμενος καταγλύκαινε, καὶ καρποῖς καθ' ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον ποιεῖται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χαρίζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyſſen. *de homin. opific.* Τὸ δὲ αὐτὸ ὑγρὸν, πικραίνεται ἐν τῷ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καταγλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς δὲ τῆς ἀμπέλου πίνει νοτίδα ἑλκύσας, ὁ οἶνος συνίσταται, Jo. Chryſoſt. *in tit. Orat. 3.*

Τειχία σωζόμενα | Plin. *hiſt. nat. l. 9. c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutelæ pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adoleſcentem quendam πρὸς ὑπερφυῶν ſplendidè veſtitum, animadverteret de purpuræ laticlavio ſeſe efferentem, apprehensâ veſte, Τοῦτο, inquit, μόνῳ τοι σοὶ σώζεται ἐφόβει, καὶ λοιπὸν σώζεται. Diogenem Canem forſan imitatus, qui adoleſcentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖδιον, μικρόν, ὅπως σωθῇς δεῖ σωφρονεῖν. Refert Anton. *Meliſſ. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorſus, qui pro δεῖ, ἀρετὴ ſubſtitutum eunt. In eandem mentem Sorades, (quod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν ἱματίῳ, τοῦτο σοὶ σώζεσθαι εἴ χρή.
Si veſte tibi, at hanc priùs oves tulere.

Philo *de providen.* laudante Euſebio *præpar. l. 8. cap. ult.* Ἐσθῆτές γε μὴν σωζόμεναι εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἄνθρωποι. Neotericas quidam;

Per-

Purpureis te effers, quòd amictus vestibus? ante
Te gestavit ovis, cùm tamen esset ovis.
Sericeis, effers, quòd amictus vestibus? ante
Te bombyx habuit; tum quoque vermis erat.

Αἱματίνῃ κόγχῃ δεδιφθέρωται | indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis istis, quorum sanguine an succo purpura tingitur, videantur Aristot. *histor. animal. l.* 5. *c.* 15. Plin. *hist. nat. l.* 9. *c.* 36. & *ibid. c.* 38. & Ælian. *hist. animal. l.* 16. *c.* 1. Naumach. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94.

Εἵματα δ' εἰμαλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλης.
At, qua lana rubet, sanguis de murice fluxit.

Et Lucian. *in Gallo*, μαρτύρομαι ὅτι τὸ αἷμα τοῦτο ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loquitur. Optat. *adv. Donatist. l.* 5. *Sic alba lana regalem transit in purpuram, quomodo catechumenus in fidelem, utique dum incipit esse quod non erat, desinit esse quod fuerat.* Ità enim interstinguenda sunt ista) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Considerata sunt effecta: retractanda sunt efficientia. Dicis à te datum esse, quòd homo fidelis effectus est: si hoc totum est, dicat & operarius artifex purpuræ, quòd non*

——— *admixto sanguine piscis,*
Purpuram solo tactu conficiat. ———

Ἐντεῦθεν Διογένης | Huc Diogenis σύντεγμα illud, Εἴδε τὴν τῶν χιλίων ὧν φιλεῖ μὴ πεινῆν. Laërt. *l.* 8. sive ut Plut. *de Stoic. repugnant. c.* 18. ex Chrysippi *politia*, Εἴδε τὴν λιμῶν ὄντως ἀπεχόμενος ἡδονῆς ἐπιθυμίαν. Et quod Socrates apud Xenophont. *memorab. l.* 1. de Critia, ὃν ἴσμεν ἀκόλαστον πάντων, ὑπερηφανίαν, ὠμότητα, ἀπόνοιαν, ἀπαιδευσίαν, ἄπορον τοῦ ὑγιὲς τῇ ψυχῇ.

Μετὰ τοῦτο στασμῶν | Itaq; Hippocrates, referente Gellio *l.* 19. *c.* 2. Τὴν μέξιν sive συνεσίαν dixit esse μερικὴν ὅλην φλογμὸν. Est autem *epilepsia, motus* τοῦ σώματος *στασμὸς, corporis totius convulsio* quædam. Galen. *de loc. affect. c.* 2. & Foësius *ad Hippocrat. de morb. vulg. l.* 2. *tom.* 3. quanquam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alexan. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Eutrimacho, Stob. *tom.* 2. *tit.* 6. qui & Democrito non absimilem, aliam tamen, de eadem, *ibid.* sententiam refert, Ἐπιληψίη ἐστὶν ἀπόφυξις ἀπὸ ἐγκεφάλου. Ἀπόφυξιν autem definit Callus *l.* 3. *c.* 27. *resolutionem nervorum, cæteris corporis.* Et *Epilepsia* graviorem etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterum nec illud silentio præterundum, quod contra monent Oribasius *collect. l.* 6. *c.* 38. & Actius *l.* 3. *c.* 8. Ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν σπασμῶν ἐνίοτε τὸ ἐναντίον quod illi, nec non, ut videtur, Hippocratis verbis hisce, *de morb. vulgar. l.* 6. *tom.* 5. § 25. Τὰς ἐπιπλοκὰς νόσους, quæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυελοῦται ἐπὶ πλεῖον | Vide *l.* 4. § 48. ἐγκέφαλος μὲ μυελόεις: indè per ἀποστροφὴν illud, *l.* 10. § 26. ἐγκέφαλος οἷος ὀστέου; Οἷον δὲ ὦ? | lege vel οἷα δὲ, vel ὅ δὲ, *quale, quiddam*, sive *quemadmodum*; quia ὅτως sequitur.

Ἀπορυμῶν | Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. Quòd de dictione Longin. *de sublim.* μὴ πνα μεγάλης φαντασίας ἔχοντα, ἢ πολὺ σφάλλεται τὸ εἰκῇ περιτραπαπολόμενον, ἀναπυσόμενα ἢ, ἄλλως εὐσύνοπτα καθ' ἕν τὸ δυνάμενον τὸ ἀπεργασθὲν ἐυγνώστως ἔχειν. Et *ibid.* κἂν ἕκαστον αὐτῶν ἐφ' ἑαυτοῦ σφόδρα ἀπορρῶγες ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ἐπιρρεῖ πρὸς τὸ ὑψηλὸν ἀφειμένον.

Ὑφ' ἧς σεσηπώς? | ἐφ' ἧς potiùs. Vide *l.* 12. § 27.

Δεινὸς δὲ ὁ τῦφος παραλογισμός | Τῦφος, *Typhus*, (quo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis scriptores Latini, Arnobius, Augustinus, alii) *pompa, fastus*: quo nomine comprehenditur, quicquid rei alicui obtenditur, quò vel desiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *Fucum*, Xyl. reddidit. Et *offuciam* reverà *faciunt*, ut cum Plinio loquar, repræsentationes istiusmodi. Cæterùm aliud est τῦφος, aliud φῦκος, quod is forsan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γάρ ὄζειν ἐοικὸς ἡδονῇ τὰ γήϊνα ἢ νοῦν παρεπιφέροντα, πλὴν ὅσα τῶν εἰκόνων, ἃ φύσει κατεψεύσατο, πιθανὰς δ' ἀπατᾷ φαντασίας πρὸς ἀπάτην πόλεσιν· ἃ δὴ ὁ πάντων ἐπιβουλότατος φῦκος τύφος, ὃν τινες τεθήπασι καὶ περιωπιῶσι, τὰς κενὰς δόξας συμποιοῦντες, διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀνεμιζομένων καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀγκωμάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται. &c. Ἐπιβουλότατον dixit, quod Marcus δεινὸν ἐξαπατῶν. Vide *l.* 2. § 12.

Ὁ Κράτης | Crates iste Athenienſis, an Thebanus, qui & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate quid dixerit, non reperio. Siquidem Xyl. à Græcis repetiit, dum verisimile, *quid de hoc Crates, quid Xenocrates dicat.* Videri potest ex antegressis Cynicum, suo, h. e. canino more, Xenocrati fastum objecisse, prout Diogenes objecerat aliquando Platoni, cùm illum tamen ἐυφυέστατον extitisse asserat Laërt. *l.* 4.

§ 14. Τὰ πλάσια | eadem spectat hæc perioche, quò & prior illa.

Τὰ ἐν ἕξεως ἢ φύσεως ἐγκείμενα | *Si sub habitu vel natura contineantur.* Xyl. qui conditionalem cur interseruerit, nihil erat cur *comprehendi possunt sub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Cas. potiùs, *quæ sub habitu vel natura continentur.* neq; enim sunt hæc generum capita, quibus comprehenduntur, sed formarum, quibus continentur, differentiæ. Cæterùm requiri potest non immeritò, quomodo ligna aut lapides, ὑπ' ἕξεως, i. e. *sub habitu* (hoc enim ἐγκείμενα vox ea sonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν Itaq; Galenus observat, præter usitatiora illa significata, dupliciter sumi; aliquandò pro *solida ipsa corporis compage*, quâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l.* 1. inde ἐκπυὸς πυρετὸς, *febres hecticas*.

clicas, nominis id adeptas vult, ὅτι ἡ ἕξις τῶ σώματος αὐτῶ κεκεφάλαιται· tum ἕξις quid significet, explicando, subjungit; ὅτω δὲ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὸ στερεὸν, τῆς ὑγρᾶς ἀνθυφαιρήματα. *ita vocant solidas corporis partes, quò ab humidis distinguant*, sive *in partium distributione humidis oppositas*. aliquando verò pro *spiritu* sivè *forma*, quæ *partes rei cujusque continet*. ità H. Stephanus autor est eundem alibi ἕξιν definire πνεῦμα ζωϊκὸν καὶ συνέχοντα τὰ μέρη, *spiritum illum, qui partes compingit & continet*. *spiritus* autem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις κινητικὴ eadem Philoni dicta *de mundi immortalitate*, verbis illis; Ἀνθεκτικὸν μὲν ἐν ὕδατι, πῦρ ἐν ὑσίᾳ γεγόνει, ἡ δ' ὑπὸ ἕξεως κινητικῆς περιφοράν τε καὶ ὁλκὴν δι' ὅλης ἄγει περίπυον τεταμένον. Unde & ἑκτικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de nat. hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγεται καὶ πάντα ἄψυχα ἑκτικῶ ζωῶν. καθ' ὃ συνέχεται ὑπὸ τῆς τῶ παντὸς ψυχῆς, τοῦ ἕν (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἕν) καὶ διὰ διαλύσεως. Et magis Philo, ἑκτικὴ δυνάμεις νῦς, inquit, πολλὰ ἔχει δυνάμεις, ἑκτικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ ἀψύχων ὅτι, λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ἐοικότα, ὀστᾶ. Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, sive *spiritum ζωτικῆς δυνάμεως*, i. e. *facultatis vitalis* (strictiùs loquendo) exortem designavit: quam ψιλὴν ἕξιν, quasi *meram* ὕπαρξιν sive *existentiam*, Sextus nuncupat, & ἀπὸ τῆς φύσεως Marcus istic distinguit. Siquidem in eandem planè mentem Sextus Empir. *adv. Mathem. l.* 8. *c.* 2. quo loco his gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως συνέχεται, ὡς λίθος καὶ ξύλα. τὰ δὲ ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά. τὰ δὲ ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus quosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inquit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδήσατο ἕξει, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ λογικῇ ψυχῇ. idemque *de mundi immortalitate* disertiùs adhuc; Τὰ ἕνωσιν μὲν δεχόμενα, τὰ ξύλων μὲν καὶ λίθων ἕξιν, σαρκῶν τε καὶ δένδρων φύσιν, ψυχὴν δὲ ζώων ἁπάντων, ἀνθρώπων δὲ καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istic, ἕξιν *ligni & lapidibus*, φύσιν *satis superiùsque*; tribui: habéfq; res quatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, quibus compages omnis corporea continetur, partéfq; ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζώων, νῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, quo hîc Marcus. quin, nè quid desit eorum, quorum Marcus hîc meminit, subjungit, ἀρετὴν δὲ καὶ κακίαν τελειοτάτην quod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχικὸς λογικὸς καθολικὸς καὶ πολιτικὸς τύπος. Adjici potest, quòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, tum in ζῶον transire; id quod Aristoteles dixit, ζῆν τὸ θρεπτικὸν φυτῶ βίον, *de gener. anim. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπέρμα *semen*, πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero forum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ὑπὸ τῆς φύσεως, τὴν φύσιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς distinguunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vid. *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & quòd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τὴν ψυχὴν, διὸ καὶ ἕξιν, ὡς ἕξιν κεχωρηκέναι, ὡς διὰ παντὸς ὄσων καὶ μέρεων. διὸ καὶ ἕξιν, ὡς νῦν, ὡς διὰ τῆς ἡγεμονικῆς. Vide *ad l.* 12. § 30. inde ἐκτικῶς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὕτως γὰρ καὶ λίθος ἕξοιτο, τὸ αὐτὸν τῆς συμμένειν εἰποις ἂν καὶ τὸ (τῆς f.) ἐκτικῶς διαμένειν καὶ φυτῆς, ἢ διατηρεῖσθαι ἐν τῇ αὔξειν ἢ καρποφορεῖν καὶ ζώης σώματος, ἢ τηρεῖσθαι ὑπὸ τῆς σύστασιν. *Ea igitur*, inquit, *quæ vel formâ meræ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ἀπὸ τῆς φύσεως, sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ, &c.* Vide & Marcum ipsum *l.* 10. § 2. ubi φύσιν μόνῳ ἀπὸ τῆς ζώης φύσεως distinguit. Non erat itaq; quòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. notis*, aut voces illas ἕξιν & ἑκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἔστιν atq; ἐστὶν rescribendum præscriberet; aut Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hîc ratione usurpatum, quum & Sexti, & Zenonis etiam, aliorumque itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ ὑπὸ ὀλίγῳ μετειωτέρων | *quæ sub arctioribus aliquantò*. Xyl. & mox: *Sigua paulò plus habeant gratiæ*: perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, quod de hominibus dictum est. οἱ μετειώτεροι, *qui modestiores & moderatiores sunt*.

Ψυχὴν, λογικὴν καθολικὴν | Vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχουσα καὶ κινεμένην | forsan ἴσχουσα. ut *infr.* § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι. nam & ἴσχειν παθητικῶς quandoque usurpatur. Arianus de Indiæ fluminibus, Χειμῶνος ἴσχουσι, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τὸ ὁμογενεῖ συνεργῶ | *Congeneri suo coöperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Cas. ego utrumque opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν ἀπόδυτα γίνεσθαι | Διὰ τί; ἵνα ἡ θεϊκὸς ἀνύηται τῆς κόσμου. χρείαν γὰρ ἔχει, ἧς μὲν ἐπιστημόνων, ἧς δὲ μαλλόντων, ἧς δ' ἡνυσμένων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idemq; *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη περίοδόν τινα εἶ καὶ συντελείσθαι ἄλλον [ἄλλων potius] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δὲ ὑπογίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῇ αὐτῇ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γεγονότων, τὸ δὲ γένεσις ὑπαρχόντων. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

—— ἦ μὲν ἓν ἐκ πλειόνων μεμάθηκε φύεσθαι·
Ἦ δ' αὖ πάλιν ἐξιόντος ἑνὸς, πλέον ἐκπελάθεσθαι

Τῶ

Τῇ μὲν γίγνονταί τε, ἢ ὃ σφίσιν ἔμπεδος αἰών·
Τῇ δ' ἀλλοιοῦνται διαμοιρηδὸν, ὃ δ' ἄμμι λύγρος·
Ταύτῃ δ' αὖθις ἔασιν ἀκίνητοι καὶ ἀκύκλοι.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀναπεῖσι τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον | Loco mota sunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad sequentis clausulæ extremum rejicienda, & post παρέχεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones ævum æternum præstent.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrque eadem veniens, urgétque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, paritérque sequuntur,
Et nova sunt semper. nam quod fuit antè, relictum est,
Fitq; quod haud fuerat; momentáq; cuncta novantur.

Τῷ ποταμῷ | Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐπιπλήσειεν | Vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ σῴζει ἐκ ἕξεως | Ità *l.* 5. § 23. ὑπὲρ ἑστὼς. Παρέφερε δὲ τὸ ῥῆμα τῷ κόσμῳ τούτῳ. Paulus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος ἀπέρχεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπιπτόντων σμικρῶν φείδεσθαι | Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea quæ nè sunt quidem? (in ea quæ mox non futura sunt.* Jun.) *nam omnino comparant alas divitiæ, instar aquilæ pernicissimæ, quæ cælum versùs avolat.* ubi oculos conjicere idem esse Solomoni, quod Davidi cor apponere, *Psal.* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. Salom.* 2. *l.* 1. *Prov.* 105. Euripid. *Inone*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 105.

Τὸ πόθεν δ' ὁ πλοῦτος.——

Et in *Melcagr. ibid. tit.* 75.

——πλοῦτος μὲν ἀνθρώπῳ πόθεν.

Et Simonides in *naniis* ab eodem laudatus *tit.* 105.

Ὠμοῖα γὰρ, οὐδὲ ταυτόφευγα
Μύας ὕπνος, ἀμετάσπαστος.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἴσμεν πάνυ γελοῖοι, ὅσα περ τὰ παιδία τὰ τοὺς κορυδοὺς θηρῶντα· ἀεὶ οἴονται ἔχειν αὐτοῦ αὐτῶν λήψεσθαι, οἱ δ' ἀεὶ ὑπεξίπτανται. Pulchrè Guigo *meditat. c.* 7. § 14. *Vide quomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: quem cùm acceperit, subjacet tot casibus, quot passer ipse: quomodo autem est tuta, priusquam talibus capiatur? ea enim quæ placent, tenent illam, ut possit adversis multari.* De homine humanisque rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Ὅταν ἐσμὲν ἐκ ἐσόμεθα, φασμά τι μὴ κρεῖττόν, πῆσις ὀρέων παρερχομένη, ναῦς ὅτε θαλάσσης ἴχνος ἐκ ἔσχεν, νόησις, ἀτμὶς, ἐνδιὴ δείελος, ἄνθος χειμῷ φυόμενον καὶ χειμῷ λυθέν.

Τὸ δ' ἀεὶ ἐξ ἐφαλμοῦ ἀπολάυειν ⊢ Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τε γὰρ ὄψιν ἔχουσι, καὶ παρελθόντα· Senec. *epist.* 104. *Omnia nobis transvolant, citiúsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro paupere.* Πιστὸν μηδὲν ἧδε ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως μεταβαλλόμενα καὶ μεταβάλλοντα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ περιτροπούμενα, καὶ πεῖν λυφθῆναι ἀπόνοια καὶ φιλόγελα. Et *in pascha*: πεῖν κρατηθῆναι φιλόγυνα, καὶ πεῖν νοηθῆναι διαδεξόμενα. Hieronymus *in Esaiæ c.* 38. *Omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, antequam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et August. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusquam veniant: & cùm venerint, stare non possunt. agunt se, sequuntur se, & non se tenent. nihil de præterito revocatur; nihil quod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondùm tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse possumus dicere, quod non stat; nec non esse, quod venit & transit.*

Ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις | Idem *l.* 5. § 33. In sacra pagina, *vita animalis sanguis* esse dicitur, & *in sanguine vita consistere.* Vide Mosen. *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τῷ δ' ψυχῇ ἀναθυμίασιν εἶδ), Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῆς ἀέρος ἀναπνοὴ | Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite amplius homini fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. quantuli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ sollicitæque tutelæ, precarii spiritûs, & malè inhærentis; quem paxillo repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσῳ πρὸς ἔλασσον πεσοῦμαι | Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat. c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aptè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. quis enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. quid ni? aliud enim, quicquid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaque medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est.* At quod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, quasi assiduum quiddam videtur. Aug. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit aurarum, quas ità carpimus, ut sine cibo & potu diu esse possimus; sine hoc tertio, quod nobis aura, quæ undique circumsilit, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroque lædant,*

dam, vel non intrando, vel non excundo: ita hoc tertium flabile alimentum, quia in nobis manere non finitur, nec immorando corrumpitur, sed egeritur mox ut ingeritur, non alios, sed eosdem meatus, id est, os, aut nares, aut utrumque, & quà intraret, & quà exiret, accepit. In teipso proba tibi ipse quod dico. emitte spiritum flando; & vide utrum aures si non receperis: recipe respirando; & vide quas patieris angustias si non rursus emiseris. hoc igitur facimus, quando utrem inflamus, quod facimus ut vivamus. niſi quòd tunc paulo plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut spiritum flabilem, id est, ventum in utrem implendum & extendendum non quietè spirandi & respirandi, sed anhelandi impetu coarctemus. niſi ergo quòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto redierit, quid tibi, non solùm unde illum inflare, sed unde tu possis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Αἱ φύσιες ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πᾶσαν ἀποπνοὴν λιπὼν ψυχήν | Hinc eæ formulæ & in sacris scriptoribus. Ἔκλινε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emisit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα, *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. & Ἐξέπνευσε, *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37. & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam *in voce*: Ἀπορυσήσας τὸ ψυχρὸν ἄπεισι. *animâ effatâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὰ φυτὰ, τίμιον ὄντα τὸ διαπνεῖσθαι | Malè luxata & confusa ista: sed restitutio prochivis. leg. Τίμιον, ὄντα τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ *Æstimatione dignum est, non perflari, quod & plantarum sive stirpium est.* Τὸ διαπνεῖσθαι, autem de stirpibus usurpatum apud Xenophontem habemus in *Symposi.* Verbis hisce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. laudatis; apud quem emendatiora, quàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μὲν τοι μοι τὰ ἧττον ἀνδρεῖα σώματα [συμπόσια ταῦτα, codices. malè.] τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ ἧττον ἐν τῇ γῇ φυομένων· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως πατίζῃ, ἐκ δὲ ταῦτα ἀρθῶσι, καὶ ἐκ ταύτης αἰτίας διαπνεῖσθαι. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque summotus à terra, minùs putrescit: & hoc uno modo perflatur ventis, qui nebulam & rorem pestiferum celeriter adsiccant, multúmque ad defrescendum & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Quæ distinctio plus Solis & venti vitibus præbet,* & *c.* 7. *Nam & sic facilius insolatur humus, & fructus pertoquitur, perflatúmque salubriorem habet.* Id quod Plin. *l.* 7. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, quando sibi ipsa non obumbrat, assiduóque sole coquitur, & afflatum magis sentit.* Διαπνοὴ in animantibus quid sit, quidque ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς distet, ex Aristotele ac Galeno docuimus, *ad l.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, quod Xenophon loco superiùs adducto in collationis membro altero τῆς ἀναπνοῆς meminit, quasi istud in animantibus τὸ διαπνεῖσθαι illi in arboribus respondeat. Οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, inquit, ἂν μὲν ἀθρόον τὸν ἐξαέρωμεν, ταχὺ ἡμᾶς καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ ψυχαὶ σφήλουσι· καὶ ἐπὶ ἀναπνοήν, ἐπὶ ὃν λέγει τὸ διαπνεῖσθαι. Etiamsi verò τὸ διαπνεῖσθαι istud quod hic *stirpibus* tribuitur, distàt multùm revera τὸ διαπνοῆς illius quæ animantium peculiaris est; in hoc tamen consentiunt, quòd spiritu sive flatu quodam utrumq; perficitur, & quod ad conservationem τῶν διαπνεομένων, cujuscunq; generis illud fuerit, utrumq; conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, quæ ab aura liberiore stirpibus ei obvenit, quæ locis patentioribus succrescunt, aliam etiam internam nobis Theophrastus insinuat, quâ per singulas stirpis cuſusq; partes, animæ, quam vegetativam dicimus, virtute, spiritus quasi vitalis quidam diffunditur, ejusdémque itidem pars exeret, mentitia dissipatur & dispellitur. Is enim *de caus. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo quodam piceæ arbori familiari, quam δάδωσιν vocat, verba faciens, hæc habet; Ἔοικε δ' ἀναπλήσιον τὸ συμβαῖνον τοῖς ἐπὶ ἧττον ζώοις, ὅταν ὑφαρπαχθῶσιν ὑπὸ λιμοῦ· ἐκλείπειν γὰρ τὸν πνεῦμα, διὰ ὅλου τοῦ σώματος ἰόντα, διά τε τὴν σύμφυξιν καὶ τὴν πύκνωσιν ἐμποδιζόμενα τε ἀποκρίνεσθαι, καὶ αἱ πόροι. διὸ καὶ ἐν τοῖς ξηροῖς οἱ ὀφθαλμοὶ τύπτονται. ἐοικὸς δὲ καὶ τὸ συλλαβεῖν τὴν πρόνοιαν διὰ τὴν πύκνωσιν. ἐκλείπει γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖσθαι πνεύματος τινος, ἢ μανθάνειν, ἢ πόρων. Et *l.* 6. *c.* 15. ἐπὶ πάντων γὰρ ἀναγκαῖον, ἀπόλλυσθαι τὰ ἐνδεῆ συμπεπτωκότα τῆς ἀναπνοῆς ἔχοντα δοθὲν τὸ πνεῦμα. Quin. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 26. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exarescentibus ὥσπερ ἀπνευστούντων καὶ μαραινομένων· *Metaphora,* inquit, *est ab animalibus, quibus spirandi, atque idem finis est, ac quibusquam plantæ: quæ utuntur beneficio διαπνοῆς. Omne enim vivens plantæ calor enim vitalis eget in multis refrigeratione, in omnibus instauratione innovatus extimi cœlestis caloris circumfusio, qui se so induit in omnia. Pereunt ergo plantæ quasi suffocatæ, ubi πνεῦσιν διὰ τῶν ἐκτὸς pereunt itidem, quasi expirantes, ubi copiosius illud ἐξαμίζεται.* quod & Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De [illegible] dam Galenus οὐδὲ ἔχουν [illegible] ἐπιφανείαν ὑγρότητα ταῦτα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο τὸν συκομορέαν καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῖς ὁμοίους ξηραίνων δ' ἐν τούτοις ξηρὸς ἐστὶ καὶ χθαμαλὸς ὁ κλάδος, τὸ μὲν ἡ διαπνοὴ τῆς ἐκτὸς ὑγρότητος, τὸ δὲ ἡ περίδυσις, μᾶλλον ἂν ξηραινόμενα φαίνεται. (quo loco quod Galen. διαπνεῖσθαι. Theophrasti. ἀποπνεῖσθαι dixit *de caus. plant. l.* 2. *c.* [illegible] ἐκ ἐμοῦ ἀλλαχόθεν τὰ αἴτια βεβαιοῦσθαι τῶν εἰρημένων, ἐξ αὐτῶν ἐκείνων. ἀλλὰ δεῖ σκοπεῖν ἐν ἑαυτοῖς εἴσω πάλιν καὶ δύναμιν, ἀποπνεῖ-

σαν

σαντος τῦ ἀλλοτρίε.) sequitur apud Medicum; Ἀπορρεῖ γὰρ ἀπ' αὐτῶν φυσικὸν τι καὶ ἀσυμμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συκομαδέντα κεῖται, ἀφ' ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν ἀφίσταται, καὶ ταῦτα ὃ καὶ αὐτῆς τι τῆς κατὰ φύσιν ὑγρότητος. Quin & quod διαπνεῖδες hoc sensu autoribus suprà laudatis idem ἐξατμῶδες quibusdam dici Theophrastus idem auctor est in *histor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεύσῃς, inquit; μεγάλην καὶ πολὺ χρόνον ὑπομένουσι, ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνει· ὃ καλοῦσί τινες ἐξατμῶδες. quod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* quem locum Hesychius ob oculos habebat, quum ἐξατμῶδες, ξηραίνεδες exponeret. ipse ἐξατμίζεσθαι dixit, *de causs. plant. l.* 1. *c.* 1. quo loco ἐξηντμωμένος utrumque conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atque hoc est quod de aëre ventis agitato Vitruv. *l.* 1. *c.* 6. *Vitiosis corporibus detrahit succum, & efficit ea exiliora.* Eodem sensu acceperim ego & τὸ ἐξατμῶδες, quo loco de conceptu agens Aristot. *hist. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Ἐνιοὶ δέ τινες αἱ πάχυσί τι τοιοῦτον, ὃ καλοῦσι ἐξατμῶδες· ὅτι ὃ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῇ ἀνδρείᾳ, ὅτε ἀφίεμένων δοκεῖ τὸ σπέρμα, ὅτε κυΐσκουσι· διὸ καὶ καλεῖται ἐξατμῶδες. etiamsi enim vir Maximus interpretetur *frustrari*; sicut *ventosum* & dicuntur *vota irrita*: eodemq; respexisse velit Maronem, cum *equas* dixit *vento gravidas* fieri: ipsum etiam philosophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. σπερμάτων γινομένων ἐν ὑστέραις, vim τῦ ἐξατμῶδες declarâsse. aliquid tamen amplius eô loci hocce vocabulo subindicari saltem autumo. cùm nec idem πάθος utrobiq; describatur, sed loco altero, quod congressum præcedat, altero verò, quod subsequatur: & philosophus ipse verbis prius adductis subjungat statim; ἄλλον δὲ τῷ παθεῖν ἡ ὑστέρᾳ, ὅταν ἤδη λίαν ξηρὰ. ἐλκύσασα γὰρ οἷον αὐτὸ τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ καταπεπλατύνεται. hoc est, quod Theophr. ξηραίνεται καὶ ἀφαυαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Haud dissimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξαερῶδες usurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξαερῶται γὰρ ὑπὸ τῦ ἀνέμε, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῦ διϊὸν, de aqua loquitur: cui & ipse, hec huic soli, sed terræ quoq; *transpirationem* quandam ibidem tribuit. Siquidem rationem assignans cur terræ inferiora hyeme calescant, πυκνοτέρη δὲ ἡ γῆ ὑπὸ τῦτο (ὅτι πέζη ἐστὶ τῆς) καὶ ὑπέχει διαπνοὴν ἐκ τῦ βάθεος καὶ ὑπὸ τῦ ἡλίε θερμαινομένη, καὶ ἐν τῷ θέρει ψυχρὰ φαίνεται. ὑπὸ γὰρ τῦ ἡλίε τὸ πνεῦμα δι' αὐτῆς διϊὸν, ἐκτὸς ποιεῖ τὸν ἱδρῶτα. Ità *perspirationis* cùm defectus, tum & excessus, nocumentum tam animantis quàm & inanimatis inferre solet. Proinde, quæ in *perspiratione* ista, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῖσθαι, quod & antè monuimus, in *interitûs* significatione non rarò usurpetur. Ità de animantibus, Aristotel. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τέναντιον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν· ἐξελθούσης γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ὃ δὲ σῶμα διαλύεσθαι καὶ διαπνεῖν καὶ διαπνεῖδες. de plantis; Theophrast. *de caus. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν ἂν τοιαῦτα πάντα, πλαμάδμενα εὐκαμπτότερα· τὰ δὲ ἀδύνατα, ταχὺ διαπνεῖται, καὶ διὰ τῦτο ἐκλείπει *citò evanescunt, evaporantur.* de fructibus Aristot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ἐκ δὲ πολυχρόνων (caricas loquitur) διαπνέουσι καὶ ἐξικμάζει μᾶλλον τῦ ὑγροῦ τὸ πλέον τῦ γλυκέος. de seminibus Chrysippus *physic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα κατ' αὐτὸν οὐσίαν τὸ σπέρμα, ὡς δῆλον ἐκ τῦ εἰς τὰ γλίσχρα καταβαινόντων σπερμάτων, ἃ παλαιοδύντα εἰς ἐπ φύεται, διαπνεόμενα ἐκ τῆς ὑγρότητος. alterum enim post φύεται, ὡς δῆλον, inducendum prorsus videtur, nisi fortè in δηλονότι mutandum censuerit. Cæterùm aliis ego dispiciendum libens proposuerim τὸ διαπνεῖδαι Clementi Alex. quid velit, quod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. quo loco τὸ διαπνεῖδες, καὶ ἐμπνεῖδαι, καὶ σεσηπέναι, καὶ ἀναπνεῖν à se invicem disterminat, primúmque dæmonibus, secundum aquatilibus, tertium insectis, quartum animantibus pulmonum ope aërem attrahentibus assignare videtur. Mihi interim suspicio oboritur, locum mendo neutiquam immunem esse, legíque debere πάντων διαπνεῖται, ἢ τὸ μὴ ὑγρὸν, vel τὸ μὴ ὑδρον (non autem τὸ μὴ δυνάμενον) γένῳ. eò magis, quia & stirpibus illud Marcus τὸ διαπνεῖδαι attribuat; nec verisimile sit *dæmonibus* exorsum Clementem, cum in reliquis gradatim ab inferioribus ad superiora ascendat, ab aquatilibus ad insecta, ab insectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶδαι | τυπῶδαι, sive *impressionem quandam admittere* in se ab externis objectis, sensus tam exteriores, quàm & interiores dicuntur. indè ἀντιτυπὲς αἰσθητικὸν. *infrà* § 26. & αἰσθητικὸν ὑποδεχόμενον. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. ὑπολαμβάνοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπώμασι τισὶν αὐτῶν. Ex Chrysippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*. Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ, τυτέστιν ἀλλοίωσις· ὡ γὰρ δεκτέον τὴν τύπωσιν οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλοὺς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι· νοεῖται δὲ ἡ φαντασία ἀπὸ τῦ ὑπάρχοντος κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναπομαγμαζομένης καὶ ἐναπολυτυπωμένης. Νδρεσασεῖδαι | & *infr.* § 28. νδρεσασία ὀρεκτική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νδρεσασεῖα ὀρεκτὰ κινεῖται μὲν καὶ παυόμενα τῦ ἅμα ἀρχῆς τῆς κινήσεως ἐνδόντος· τῇ μὲν ἀρχῇ κινεῖται δὲ ἐπ' ἄπειρον· ὁ δὲ οἶκος ἔχει πρὸς τὴν τῆς κλίσεως. ἀλλ' ἕως ἡ δόξασα διάνοια ἔχῃ, καὶ οὐκ ὀκλίνεται τῷ σφόδρα. Synes. *de provident. l.* 1.

Κεῖται γλωσσῶν | Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπτικῆσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κεῖται γλωσσῶν

quod Marcus i.e. *ſtrepitum*, Euripides κόμπον, quaſi *ſtridorem* dixit; cujus hæc ſunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἦκομεν, φρενήματος
Τὸ πρὶν στένοντες; ἦ τε δῆτ' ὀφελήσομεν,
Ὁ μὲν τις ἡμῶν πλουσίοις ἐν δώμασιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τιμῷ κεκλημένος;
Τὰ δ' ὄντ' ἄλλως φρονοῦμεν βαλόμενοι,
Γλώσσης τε κόμπου. ——

Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſoleſcimus?
Hic ædc diviſe, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud quàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis. ——

Τί καταλείπεται τίμιον | Basil: Cæſ. *epiſt.* 42. Τῷ ὄντι μόνον θεμιτὸν καὶ ἐπαινετὸν τὸ διαρκὲς ἀγαθόν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ παρὰ θεῷ τιμή. τὰ δ' ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς ἐστιν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα. ἅτε γὰρ ῥεύσης τῆς ἡλικίας ἀνθῶν ὀξύτερον καταῤῥεῖ. καὶ ὥρα σώματος ἢ νόσῳ ἢ χρόνῳ μαραίνεται· καὶ πάντος μᾶλλον ἄκμους, δόξα ἢ εὐφυΐᾳ περιφανὴς αἵ τε ἐκ τῆς τέχνης διαπονήσεις τῷ χρόνῳ τούτῳ σωματοπρίζονται· ἀλλὰ καὶ τὸ περιττευόμενον ἅπασιν οἱ λόγοι ἄχει τῆς ἀκοῆς τῶν ἀκουόντων ἔχουσι. ἀρετῆς δ' ἄσκησις, τίμιον μὲν κτῆμα τοῖς ἔχουσι, ἡδίστου δὲ θεάματος τοῖς ὁπωσοῦν· ἧς ἐπιμελούμενον ἄξιον σαυτὸν κατασκεύασον ἤδη ἐν ἐπαγγελίαις ἀποκειμένων ὑπὸ θεοῦ ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an quicquam ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33. & *infr.* § 47.

Περὶ ὧν κατεσκεύασαι | Vide *l.* 5, § 16.

Ἀνάγκη καὶ φθονεῖν | Idem *infrà* § 41. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἴ τις νομίζει ἤδη ἀγαθῶν μέτεσιν, ἑτέρῳ μὴ παρεῖναι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι | *Ibid.* & *lib.* 9, § 1. μέμφεσθαι τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir.* c. 3. Ἐὰν τὰ φύσει ἀλλότρια οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὥσπερ ἔστιν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, ἄκων οὐδὲν πράξεις, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ |. Vide *l.* 2. § 6. μὴ αἰδημόνῳ σαυτῷ. & *l.* 3. § 9. τῷ ὑπολαμβάνειν δύνασθαι σέβε. & *l.* 5. § 21. ἧς ἔν σοι τὸ κράτιστον τίμιον. Vide & *l.* 3. § 4, & 7.

Σεαυτῷ τε ἀρέσκειν | Contra quàm pleriq; hominum. οὐκ οὐδὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντες. *l.* 3. § 4.

Ἐπιτυγχάνοντα ὅσα ἐκείνοις διανέμουσι | utpote quæ ἀγαθὰ εἶναι δοκοῦσι. *l.* 3. § 4.

Καὶ διαπεπαίχασιν |. Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω, |. De aqua Demoſth. *adv. Calliclem.* ἡ μὲν ἄνω εὐοδῆ, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἄνω πῃ, πλοιοκαῦται ἀφαιρεῖν ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ὀλισθον μὴ ᾖ, φέρεται εὐθύ. Ariſtot. *de Cœlo l.* 4. *c.* 3. ubi autem occurrit τὸ ἐμποδίζον ᾖ, à via curſúq; proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ τῶν ἀρετῶν κίνησις· ea ſiquidem *rectà ſemper pergit. l.* 5. § 14. ſive καθ' εὐθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubiq; εὐοδεῖ. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ὑφ' ὁρῷ εὐοδοῦσι τὸν ἀγαθὸν καὶ ἐπιτυχίαις. quod tanquam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇς, κατευοδωθήσεται. *Pſal.* 1. *v.* 3. Καὶ γὰρ ὅσα θεοσεβείας ἀσκήσεις ποιητικὰ, ταῦτας ὁ κύριος παραπέμπει καὶ σῶμα τόνου, καὶ ψυχῇ εὐθυμίαν, καὶ συνοικήσεως ἐπιτηδειότητα, καὶ τοῖς εἰς πάντα τὸν βίον ἐφόδια, τοῖς τὰ πράγματα θεσπεσιώτερα πεπαιδευμένοις δόξει. Baſil. idem in *hexamer. orat.* 3. Ἰτὰ, ἡ ἀρετὴ πᾶν ἄπειρον πόρισμα.

Invia virtuti nulla eſt via.

εὐοδεῖν ergò, eſt εὐόδως πορεύεσθαι, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſus bonos facere*, ſive *feliciter, proſperè, cum ſucceſſu bono progredi.* cui opponitur τὸ δυσοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi.* Epict. *l.* 3. *c.* 19. ὅταν δυσοδῶμεν, αὐτοὺς αἰτιᾶσθε. quod vocabulum haud temerè alibi repetias, & ἡ δυσοδία τοῦ λόγου παρέχουσι καὶ δυσκολίαν, καὶ ἀπορίας καὶ κλείσεις καὶ διαστάσεις. Plut. *de virt. morat.*

§ 18. Εὐφημεῖν ἐθέλουσιν | Triplex notat in eadem pleriſque vitium; primò invidiam utpote livorem, quòd cœtaneis ſuis laudem commeritam tribuere detrectant; dum quiſque, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

——*niſi quæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniquitatem; quòd εὐφημίαν eam, quæ recuperantur ipſi, aliis denegant: in regulam æquitatis jam peccantes, quæ præcipit, ut *aliis faciamus, quæ nobis fieri velimus.* Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; quòd à poſteris, quibus inviſi ignotique fiemus, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm parùm ſit, jam defunctum quod attinet, poſt obitum ab eis qui ſuperfuerint ipſis, quàm ante ortum à multis ſeculis ipſos anteceſſerint, fieri. Cicer. *in ſomn. Scip. Quid intereſt ab eis, qui poſtea nascentur, ſermonem fore de te, cùm ab iis nulla ſuerit, qui ante nati ſint, qui nec pauciores, & certè meliores fuerunt viri?* Vide *l.* 3. § 10.

§ 19. Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι συνεσκόταται | nec. *epiſt.* 71. *Non putant fieri, quicquid ſibi non poſſunt: ex infirmitate ſuâ de virtute ferunt ſententiam. quid mirarìs, ſi uri, vulnerari, oculis aliquando non videre, aliquando etiam libet. luxuriose vivere, ingeniosa eſt; pigro ſupplicii loco labor eſt; deſidioſo ſtudere, torqueri eſt; otioſo induſtrii; deſidioſo ſtudere, torqueri eſt; otioſo do hæc nè quæ omnes imbecilli ſumus, durè atque aſperè credimus, obliti quàm multis tormentis otium carere, aut primâ luce excitari. non ita difficilem eſſe naturâ; ſed nos fluidi & enervi. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: alioquì videbimur ſæpe vitium eſſe quod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Omnes hoc loco mihi illâ publicâ contra Stoicos dicta: Nimia gnus promittitis; nimis dura præcipitis.*

lli Joan. *c.* 6. *v.* 60. σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;) *nos homunciones sumus: omnia nobis negare non possumus. Scis quare non possimus ista? quia nos posse non credimus. Imò aliud est in re vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris si illo utamur, si vires nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in caussa est: non posse prætenditur.* Et *epist.* 98. *Quare deficimus? quare desperamus? quicquid fieri potuit, potest.* Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Ὅταν ὑπέρτονον φέειν ὁ νόμος λέγηται, ὕπτιος ἀκούω, ἵνα μὴ πύξ ἔκπτονον καὶ ὑπόχρεον φύσωσιν, ἢ ὡς ὑπέρτονον, ἀλλὰ τοῖς μὴ βουλομένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τούτοις ὑπέρτονον· τοῖς γὰρ ἀτόνοις καὶ ἀδυνάτοις, τὸ μέτριον ὑπέρτονον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδύνατοις ἀκροδρύαινον, τὸ ἐπιβάλλον. ὅσοις γὰρ διὰ τὸ φιλικῶς πρὸς ἁμαρτίας ἔχειν ἡ συγγνώμη παρεισέρχεται, ἕτοιμοι τῷ ἀληθείαν, ἀπιστίαν ὑπολαμβάνοντι τὴν αὐστηρίαν, ὑποτομίαν καὶ ἀνελεῆ, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαταπίπτοντα. Et mox: Καίτοι εἰ μηδέπω ποιεῖν τὰ πρεσταλόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου οἷοί τε ἐσμὲν ἀλλ' ὅτι σωφρονοῦντες, ὡς ὑπόδειγματα ἡμῶν ἔγκειται κάλλιστα ἐν αὐτῷ, πρέφειν καὶ αὔξειν τὸν ἔρωτα τῆς ἀληθείας δυνάμεθα· καὶ τῇ δ' ὀρθοποδεῖν ἂν χεῖρ δύναμιν προσθυμοτέρην, τὰ μὲν προκαλέμβοι, τὰ δὲ μιμέμβοι, τὰ δὲ δυσωπέμβοι. Vide & *ad l.* 2. § 2. & *ad l.* 7. § 2.

Ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν] Epictet. *l* 3. *c.* 14. Δύο ταῦτα ἐζελεῖν δεῖ ἀνθρώπων, οἷσιν καὶ ἀπιστίαν· οἷσις μὲν ἔν ὄζι, τὸ δοκεῖν μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δέ, τὸ ὑπολαμβάνειν μὴ δύνατόν ἐστιν εὑρεῖν σε, τοιοῦτον ἀδιάπτωτον. quo loco, quod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro εὑρεῖν δίκην perperam scribitur; docet id, quod sequitur, τοιοῦτον ἀδιάπτωτον, quæ εὕρεσιν istam impedire possint; de quo vocabulo vide *ad l.* 1. § 12. Hoc est, quod in Q. Sextio laudat Seneca *epist.* 64. *Hoc egregium Sextius habet, quod & ostendet tibi beatæ vitæ magnitudinem, & desperationem ejus non faciet. facies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: ut illam admireris, & tamen speres.* Certè Sextium ipsum ἀπιστίας καὶ ὀκνηρίας morbo isto per initia laborâsse auctor est Plutarchus in *lib. de profectibus inducias* [illegible] ἀλλὰ καὶ χρόνῳ τοῦ λόγου χαλεπῶς τὸ [illegible] ὀλίγου δεῖπου καθαλεῖν ἐκ πυρὸς δήπου· *adeo ut molestiis ac difficultate rei prope devictus, parùm absuerit quin animum desponderit à tecto quodam præcipitem se dederit.* ità enim malim autoris verba reddere, quàm aut cum Xylandro, *de navi quadam ejecerit*; vel cum Lipsio, *de nave in mare se præcipitaverit.* magis siquidem consentaneum est in ædibus agentem, quàm navigantem cum molestia illa conflictatum. δήπου Atticis idem. quod reliquis Græcis ἴσως, *summa pars ædium.* Thomas Mag. *in Collect.* Δήπου, ἴσως. *firmat id ex Euripidis Phœnissis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δήπειθ' ἕρκτον,

in summam ædium partem concendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Verus Grammaticus apud Budæum: Δήπειθ', Ἁπλῶς τὸ ἴσως· τὸ δὲ κατώτερον, ξενικὸν λέγεται. Eò autem magis idoneus Sextius, qui aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo perviciisset. Dio Pruf. *orat.* 16. Καί τις ἦν λυπηρῶν ἕκαστος, αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, φησὶν ἐξ ἀνυσιτάλου καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ γὰρ ἦν φιλόπονον ἕκαστος, ὃ φέρει, τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀδεκῶς τοῦτο καὶ φαύλως σύμβολον· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρότερος, ῥᾳδίως οἴσει.

Εἰς ἀνθρώπου δύναται] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille aurei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem quàm voluntatem virtutis sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Paulus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémque naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τὰ τῶν παθῶν καὶ τὰ πταίσματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν ἐγκαλῶμεν ὑμῖν (inquit, *de statuis orat.* 1. *rat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν μὴ νομίζοντες διὰ τὴν μὴ καταρθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοῦ παλαιχθῆναι φύσεως, ἀποκνήσητε πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ἡμᾶς εἰς τὴν οὕτω πολιτείαν ἐγκαλυμβόμους, ὅτι ἀνίσην φύσεως ἑτέρας μέθεχον, ἢ ἐκ ἦσαν ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο ὁμοιοπαθῆς λέγει, ἀπὸ τῆς τῶν παθῶν κοινωνίας δηλονότι αὐτὸν ἀνθρώπους ὄντας καὶ ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι κατὰ νόμον βιάσασθαι, ἀπὸ θρυὸς ἦσαν παλαιφάτου, ὅθ' ὡς πέτρης. Clem. *Strom. l.* 2. sed & Chrysost. *de compunct. ad Demetr.* ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἔσμεν μετέχοντες ἐκ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρῆλθησαν εἰς τὸν βίον ἡμῶν; ἐκ ταῖς αὐταῖς ἐτράφησαν τροφαῖς; ἐκ τὸν αὐτὸν ἀνέπνευσαν ἀέρα; ἐκ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων ἐχρήσαντο τοῖς αὐτοῖς, &c. Plin. min. in *panegyr.* *Melius homines exemplis docentur, quæ inprimis hoc in se boni habent, quòd approbant quæ præcipiunt, fieri posse.* Salvian. *ad Eccles. catholi. l.* 3. *Adjuvari se exemplis exeptat humana infirmitas, quò facilius ipsa etiam nunc faciat, quæ alios fecisse ante cognoscat. Dum admonetur auditu ætas omnis, fieri posse quod factum est.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. Et, *Ex aliorum factis fieri posse credunt quod forte dum putant fieri non posse, pigrescunt.* Aug. *epist.* 134. Itaq; Bern. *de resurrect. Serm.* 3. *Sermo quidam vivus & efficax, exemplum operis est; facile persuadens quod intendimus, dum factibile probat esse quod suademus.* Vide Aug. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 13.

§ 20. Ὀρυξὶ καταδρυλῆς] Epictet. *dissert.*

l. 3. *c.* 15. Εἶτα ὁ ἀλῶν παρεφύσησεν ὅλην, &c. unde & athletis ὀφθαλμοὶ πεπυργωμένοι, Galen. *hortator. c.* 11. & Paulan. in *Lacon. de pube Spartana:* Μάχονται δὲ καὶ χερσὶ, καὶ ἐμπεσόντες λάξ. δάκνουσί τε, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀντορύσσουσι. Philostrat. tamen *imagin. l.* 2. in *Arrichion.* Καὶ στρεφῶ περιαναλάβοι, καὶ τῶν χειρῶν ἐμβλήσει, περισύλλαβε τὸ παίειν καὶ ἐναλλαξ· τῶν γὰρ τῆδε παγκρατιάζειν ἔργα, πλὴν τοῦ δάκνειν καὶ ὀρύττειν. aliis igitur saltem nec ista interdicta, unde κεφαλοῦσθαι antagonistam non poterat non creberrimè contingere. quod Varro, *descobinari supercilia* dixit, apud Nonium, *ex Satyr. Væ victis. Pugilis spectatores, qui miserum putatis vinci, quæro à vobis, si adversarius supercilia mihi cestis descobinârit, num quis vestrûm sua mihi est daturus?* Ità Apollon. *Argon. l.* 2. *v.* 109.

Δρύψε δὲ τοῦ βλέφαρον, γυμνοῦ δ' ὑπελείπετ' ὀπωπή. Vide *ad l.* 12. § 16.

Καὶ τῇ κεφαλῇ ἐρρᾳγείς] Mendum subesse suspicatur Annot. Lugd. περσεραγείς legit; & exponit, *caput capiti affringens.* quod minùs placet; quia à Scriptura vulgata longiùs abscedit. Ego, si quid mutandum videretur, ἀρραγείς, vel ἐναραγείς legerim. & *capite collisus*, verterim. Verùm ἐρραγείς forsan pro ἐναραγείς fuerit, quod apud Libanium in *vitæ suæ historia* reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ δὴ κύοσιν λίθοις ἐναραγέισα τῇ κεφαλῇ, διεκνυσαι τὸν ἐξάφαλον. Paulan. in Messen. Οἱ κεῖοι δὲ τὸν βωμὸν αὐτομάτοι καὶ βία τῇ κεφαλῇ ἐναράξασα, ἀποδύησεται. Quò allusum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, *agoniſt. l.* 1. *c.* 11. quando Olympionicam, κεῖον ἀριημένον, i. e. *arietem Martium* dixit; referente Laërtio *l.* 6. quia luctatores nimirum arietino quodam more capita conferebant, frontésque collidebant συγγενόμενοι ὥσπερ οἱ κεῖοι. De Athletis Anacharsis apud Lucian. *de exercit.* καὶ τὰ μέτωπα συναράξαντε, ὥσπερ οἱ κριοί. indè *arietare* dictum, pro *adversis frontibus concurrere*, sive *collidere.* quod de præliantium congressu usurpavit Sen. *de ira l.* 2. *c.* 3. *Magno imperatori, antequam inter se acies arietarent, cor exiluit.* de nubium conflictu; *quæst. nat. l.* 5. *c.* 13. *Nubes resolvit modò ipsa arietatio, ut magnorum inter se corporum attritus.* (id quod Lucretio *l.* 6. ——*nubes*

Frontibus adversis concurrere ——)

de dentium collisu; *de ira l.* 3. *c.* 4. *dentes inter se arietant*; de oppositionibus hominum mutuis; quò & Martialis istic respexit; *ep.* 103. *Non arietant inter se, nisi eodem ambulantes.* de fortuitis casibus, quibus corpora humana sunt obnoxia; *ad Marc. c.* 11. *Jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus, ubicunque arietaveris, solveris.* Apud Tertull. in *Scorpiac. c.* 6. ubi de athletis agit; *pugni quassant, calces arietant.* quo loco, *calvæ arietant*, legi vult Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 9. ego nihil mutandum existimem. de ædificiis terræ tremore commissis, Plin. *nat. hist. l.* 2. *c.* 82. *Inmoxium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; quoniam alter motus alteri renititur.* Quanquam nec arietum tantùm duntaxat est conflictatio illiusmodi, sed & taurorum. Virg. *Æn. l.* 12.

Cùm duo conversis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt. ——

Martial. *l.* 4. *epigr.* 35.

Frontibus adversis molles concurrere damas
Vidimus, & fati sorte jacêre pari.
Unde leves animi tanto calubre furore?
Sic pugnant tauri; sic cecidêre viri.

Itaque & istis pugiles conferri solent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. *Argonaut. lib.* 2. *v.* 86.

Στάντε δ' ἐναντίον ἀλλήλοιν μετώπῳ
Ἰδρῶ, ἅλις κραιπνὸν ἀϋτμήεντα φυσώοντε·
Ἀμφὶ δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἠΰτε ταύρω
Φορβάδος ἀμφὶ βοὸς νεικησάτην ἐνιαύσιοι.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Ovid. *Metam. l.* 9.

Digredimur paullum, rursúsque ad bella coimus;
Inque gradu stetimus, certi non cedere: eratque
Cum pede pes junctus, totóque ego pectore pressus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros;
Cùm pretium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux. ——

De Hercule denique Antæóque Lucan. *bell. Phars. lib.* 4.

Conseruere manus & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmque caput fixâ cum fronte tenetur.

Quanquam necillud omissum velim quod Synesius commemorat *orat. de calvit.* circulatorem quendam vidisse τῆς παφλῆς τοῦ ῥώμου ἀλλοκότως διακωλεύοντας, διαλαγμῷ κεῖρ, πρόσωπον τὸ μὲν πρὸς πίτυλον κλασίοντι. de quo planè dixeris, quod alibi Synesius, τὸ κεῖρον ἀντιπαρῆκται ἐπ' ἀλλήλοιν.

Οὔτε ὁπισθομανοῦμεν] observat hic Xylander ὁπισθομανεῖς in malam partem usurpari, & apud Appianum ἐμφυλίων *l.* 5. de militibus quibusdam publicis in subsellia equitum ascendentibus, illis: ὁ δῆμος ὁπισθομανεῖται. *populus* [illegible] *nitatem rei detestatus est*; vel [illegible] *significavit & expressit.* cui adjici potest [illegible] Polyb. *l.* 6. ὁπισθομανεῖς τὸ γοργὸν [illegible] σεῖς τοῖς πολίταις. Vide *ad l.* 7. § 49. Epictetum *ench. c.* 24. Κόραξ ὅταν μὴ σῦκον [illegible] ——τούτων ἐμοὶ δὲν ὁπισθομανεῖται [illegible] ματήρ μου, ἢ τὸ κτηνίδιόν μου, ἢ τὸ [illegible] τίνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δ' [illegible] γεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumque in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. *l.* 1. παρῆμες δὲ μεῖζον ὁπισθομανεῖς *strictiores* [illegible] legit.

legitimas acclamatione approbare, sive *acclamando approbationem illarum significare*. & l. 2. τὰ καλὰ καὶ δίκαια ἅπαντες ἐπιφωνοῦσιν ἀλλήλοις. Et rursus: Τίς ἂν ἂν ἐπιμνήσαιτο καὶ θαυμάσειε τὸ σωφρονοῦν ἐπὶ τούτοις ἡλικιώτην; Indè ἐπιφωνήσεις pro *applausu & acclamatione*. Polyb. *lib.* 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιοῦτον ἅπαντι τῷ πλήθει ἐπιφωνήσεως τυγχάνειν εὐνοϊκῆς καὶ σωτηρίου· τὸν δὲ ταναντία τούτῳ πράττοντα, καταγνώσεως καὶ σωφρονισμοῦ. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *epist.* 13. *Mirandas ἐπιφωνήσεις sine ulla pastoritia fistula auferebamus*. h. e. sine sibilo ullo, quod displicentiæ nota est.

Οὔτε σωφρονίζομεν | *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ σωφρονίζειν aliquoties usurpatum deprehendere est apud Novi instrumenti scriptores διορθοῦσθαι. Paulus ad *Rom. cap.* 14. *ver.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. οἱ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ sed & Polyb. *l.* 6. συναρεσκεῖν καὶ προσκόπτειν, & συναρεσκεῖας καὶ προσκόπτειν conjungit non semel. potest tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim sumitur *Matth. c.* 7. *v.* 27. quo loco dicuntur procellæ turbinésque προσκόψαι τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina ferè caussa Senec. *de ben. l.* 6. *c.* 9. *Quid est iniquius homine qui eum odit, à quo in turba calcatus, aut respersus, aut quò nollet impulsus est?* Idem, sed alia ratione, ab athletis exercentibus iram summotum it. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira suadet, feriunt; sed, cùm occasio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum aiunt his quos exercebat præciperè, nè irascerentur. ira enim perturbat artem, & quà noceat tantùm, non quà cavcat, aspicit.* At Septimius noster eâdem, quâ Marcus, ratione, nisi quòd agonothetam non antagonistam loquitur, *Scorpiac. c.* 6. *Quà nulla sunt prælia nonulla vulnera*. Ità enim distinctim legendum claritatis gratiâ) *pugni quassant, calces arietant, cestos dilaniant; nemo tamen agonis præsidem sugillaverit. sed, quantum lixæ illi & cruces & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipse non queritur dolere se; nam vult. corona premit vulnera, palma sanguinem obscurat; plus victoriæ tumet, quam injuriæ. hunc tu lesum existimabis, quem vides lætum? sed nec ipse agonothetes casum suum exprobrabit.* Prorsùs fruſtrà fuit Anacharsis, qui Græcos mirari se dicebat, πῶς ποτὲ ὑβρίζοντων νομοθετοῦσι τοῖς ἀθλητάς, τιμῶσι δὲ τοὺς νικῶντας, neque enim est ὕβρις ἀνὴρ ἢ pugilatio illa mutua, sed virium ac virtutis peritiæque specimen.

Πολλὰ παρορῶμεν | *idem de aliis sentiamus*. Xyl. nec aliter Casaub. verùm παρορᾶν est *negligere, neglectim habere*; *non animum advertere*. Vide ad *lib.* 5. § 5. verto itaque, *neglectim habeamus, non advertamus*. Quò facit Solomonis monitum *Eccles. c.* 7. *v.* 22. *Ad omnia quæ de te dicuntur*, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ δῷς καρδίαν σου, *animum nè adhibeto, nè advertito, nec si famulum tuum tibi maledicentem audieris*. Sed Davidis Regis ad iram, *Psal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Sordá aure* præterito. *decus enim est homini injuriam illatam*, non ulcisci, aut advertere etiam, sed *præterire* prorsus. *Parœm. c.* 19. *v.* 11. Ità Cato in balneo à quodam per imprudentiam percussus, veniam petenti, offensámque deprecanti, *At ego percussum me non memini*. Notúmque ex Plutarcho Bionis illud, quod indicium suis dedit, quò in virtutis studio profectus feciſſe se dignoscerent, si adversùs conviciantes ità affecti forent, tanquam ab eis audiviſſent,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ἔτε καμὲ ἔτ' ἄρσενι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλέ τε καὶ μάλα χαῖρε. θεοὶ νύτι ὄλβια δοῖεν.

h. e. *tanquam benignè ac benevolè compellati*.

Τῶν οἷον προγυμναζομένων | Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia quam in ludo gladiatorio vita est, cum iisdem viventium pugnantiumque*. Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non est sævitia, certamen est*. Elegantissimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔστιν ἀπὸ πάντων ὠφελεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν λοιδορούντος. τί δ' ἔχει τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; τὰ μύσσοντα, καὶ κύπτοντα [κύπτοντα leg.] ἐμὲ προγυμνάσει· μετεπεὶ τὸ ἀνεκτικὸν μὲ γυμνάζει, τὸ ἀβρύνειν, τὸ σφᾶν· ἀλλ' ὁ κύριός τε τραχήλου καὶ πλευρῶν, καὶ ὁ ὤμου μου καὶ τῶν μηρῶν γυμναστὴς ὠφελεῖ με· ἀλαζόνας ποιεῖν λόγει, ἄνευ ἀφορμῆς; καὶ ὅσῳ βαρύτερος ἐπιπίπτει, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελεῖμαι ἐγώ; εἰ δὲ μὴ προγυμνάζει με γυμνάζει, ἵνα ὠφελῶμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Videsis *l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἰ τις ἐλέγξαι | Cicero *de fin. lib.* 2. *Certè pertinax non ero: tibique si mihi probabis ea quæ dicis, assentiar*. Hieron. *apolog. ad Pammach.* Reprehensores non audio; sequor magistros.

Χαίρων μεμάθηκα | Vide *lib.* 1. § 16. & *lib.* 4. § 12. & *lib.* 8. § 16. De re *infrà* § 29. Τὸ ἀγαθὸν ἐπιβεβαιοῦν παῤῥησιαστικῶς καὶ γοναῖς ἅπτου, καὶ χαίρων εἴ τις ἐλέγξει κρείττων. Cicer. *Tuscul. lib.* 2. § 5. *Nos refelli redarguique patiamur. quod his fiunt animo iniquo, qui certis quibusdam destinatisque sententiis quasi addicti & consecrati sint, eáque necessitate constricti, ut etiam quæ non probare soleant, ea cognatur constantiæ caussâ defendere*. Et *Academ. l.* 4. § 9. *Plusque erraverit malueritque sententiam, quam adamaverunt, pugnacissimè defendere, quàm sine pertinacia, quid constantissimè dicatur, exquirere*. Pulcrè Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 38. *Non est levitas ab errore jam cognito discedere. hæc verò superbæ stultitiæ perseverantia est, Quod semel dixi, qualecunque est, fixum ratúmque sit*. Et Vincent. Victor. apud Aug. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi est propositi, laudandique consilii, facilè ad meliora*

traduci.

traduci. Aug. ipſe *ep.* 210. *Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & rectam. nam ſtultam noxiámve & laudabile & ſalubre eſt.* Eadem certè ingenui cujuſvis vox, parilis profeſſio. Ambroſ. *epiſt.* 31. *Nullus mihi pudor eſt, ad meliora tranſire.* Hieron. *in Eſai. cap.* 19. *Melius reor etiam proprium errorem reprehendere, quàm dum erubeſco imperitiam confiteri, in errore perſiſtere.* Aug. cum primis; *ep.* 7. *Si quid vel incautius vel indoctius à me poſitum eſt, quod non ſolùm ab aliis, qui videre id poſſunt, reprehendatur, verùm etiam à meipſo; (quia & ego ſaltem poſtea videre debeo, ſi proficio) nec mirandum, nec dolendum eſt, ſed potiùs ignoſcendum atque gratulandum, non quia erratum eſt, ſed quiæ improbatum.* Et in *retract. præfat. Nequeenim quiſquam niſi imprudens, ideo quia mea errata reprehendo, me reprehendet.* Idémque *de anim. orig. l.* 4. *c.* 1. *Neque enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ità multa eſſe in opuſculis meis, quæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari.* Ludov. Vives *præfat. ad Aug. Civit. Ego me nequiquam ægrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi: (meliorem mentem det Deus:) imò debere me multum profitebor potiora ſuggerenti, & doctè atque amicè ſuggerenti. nam & meipſum non pigebit mutare ſententiam, ſi vel ſtudium vel ætas alia docuerit meliora.* Eraſm. *in Cor. epiſt.* 1. *c.* 7. *Non gravatim à meipſo diſſentiam, ſi quis adferat quod ſit rectius, etiamſi ſit idiota qui doceat. Non enim etiam à minore quolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Aug. *epiſt.* 19. Et de ſe *ep. quæd.* apud *Grat. cap.* 24. *q.* 3. *c.* 1. *Ego ſenex à juvene, & epiſcopus tot annorum à collega nedum à diſcipulo, paratus ſum docerí.* Joan. Zinzerling. *promulſ. critic. Moneri candidè, caſtigari, ex errore in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, quiſquis candidè hoc fecerit.* Terentian. *de ſyll. c.* 2.

Corrigenda ſiqua ſanè viſa vobis hic erunt,
Non ero ſtulte repugnans, aut amans pravè mea,
Quin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.

Præclarè denique Greg. Nazian. Si Maximo credimus *collect. c.* 31. nam Epiphan. *hæreſ.* 64. § 43. ex Methodio *de reſurrect.* eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι τῆς ἐλέγξαι νομίζω. ὅσῳ μεῖζόν ὅτι, τὸ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς κακῆς τῆς ἄλλον ἀπαλλάξαι. Vide ad *lib.* 10. § 37. Quod autem hoc loco Marcus de ſe ſcripto politicetur, idem & facto præſtitiſſe Capitolinus atteſtatur. *Erat,* inquit, *famæ ſuæ curioſiſſimus, requirens vel verum quid quiſque de ſe diceret, emendans quæ bene reprehenſa videntur.* Verba ſenſuum prægnantia. *Requirens,* inquit, *ad verum;* non qualis Gallicus ille, de quo Martial. *l.* 8. *ep.* 76.

Dic verum mihi, Marce; dic, amabo:
Nihil eſt quod magis audiam libenter;
Oras, Gallice, me, rogáſque ſemper.
Durum eſt me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergò, quid ſit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

&, *emendans quæ benè reprehenſa.* Apellem ſcil. imitatus, qui, ut Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. vitium in pictura à ſutore juſtè notatum emendavit, quem tamen poſtea ſine cauſſa juſta cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ τὸν ἀληθέα | Piè, modeſtè, ingenuè Aug. *de Trin. lib.* 2. *proœm. Nullus reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus. Si ergò inimicus inſultat, ferendus eſt. amicus autem, ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus.*

Τῷ τῆς ὑδρὸς πώποτε ἐκλάθῃ | Menand. *Sappoſit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 11.

Λαὶ κρέπτον ὄντα τἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παρεσχύμην
Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίου πλεῖστον μέρος.
In ore omni conducibile eſt quovis tempore,
Verum proloquier: idque in vita ſpondeo
Securitatis eſſe partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ δ' ἐναυτῷ καθῆκον ποιῶ | *Ego id quod eſt mei officii faſturus ſum,* quicquid alii fecerint. Ità & *l.* 5. § 25.

Τὰ ἄλλα με ὁ θόρυβος | *Non cruciant, non diſtinent, non morantur.* Vocabulum Marco familiare. Vide *l.* 2. § 2. & 7.

Παιδαγωγία | Vide *lib.* 9. § 2. Εἰ τῆς ἀληθείας ἐπίσασαι, ἔπι δεῖ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ἐπιτυχὼν εἶ, ἐμοῦσι δ' ἀποπλάνητος εἰ· ἐδιδαχθῆ τι λέγεσθαι σοι. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Et Senec. *de ira l.* 1. *c.* 14. *Quantò humanius, misem & peccatum animum præſtare peccantibus; & illos non perſequi ſed revocare errantem per agros ignorantiæ viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, quàm expellere.* Et *ibid. Peccantes ergò quid habet cur oderis, cùm errent illos in hujuſmodi delicta compellat? non eſt autem prudentis errantes odiſſe: alioquin ipſe ſibi odio erit.* Vide *l.* 11. § 18.

Τῶν ὁδὸν ἀγνοοῦντα | quam ſcil. δυσεπιόντον ſuprà dixerat § 17.

§ 23. Χρῶ | Vult καὶ ἀξίαις πάσαις χρῆσθαι. *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36.

Ἐν ἅπασι δ' ἀεὶ ὀπτέον | Pium monitum, ſi Ethniciſmi πολυθέα refecetur. Gregor. Naz. *apologet.* Τάξις ἀεὶ ἐστι, πάντες ἀρχωμόφ' ἑνὶ λόγῳ καὶ θορύβου παῦσαι, καὶ εἰς θεὸν ἀναλῦσαι. πᾶς ὁ καλὸς ἀγών, καὶ ἀρχαῖος, καὶ εἰς τέλος ἥκοντος. Idem *de pace orat.* 1. & in *Acroſtic.* Ἀρχὴ ἀπάντων καὶ τέλος πίστις θεοῦ. Marcus erem. *leg. ſpirit.* § 45. Δεῖ πάσης τῆς θρέξεως θεωρεῖσθαι τὸν θεοδιδακτόν. Et *ibid.* § 3. Καταφρόνει σου πάσης θεωρίας, ὁ καταρχὴν πάντες ἀγαθὸν, ὅπως χρὴ θεὸν ἡδοίτο τὸ θεορεύμενον. Philo *de mundo immortal.* Ἐπὶ πάντες ἀδύλως καὶ παιδικῶς θεώμασι θεὸν καλεῖν ἄξιον. Joan. Chryſoſt.

Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 15. Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν κληθῆναι καὶ παρακληθῆναι σωτηρίας ἕνεκα ἐφ' ἑκάστοις ἡμῖν ἁπάντων. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ ἐφελκώμεθα μεσίτην ἡμῖν ἁπάντων. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δὴ γε πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφρονοῦμεν μετέχομεν, ὅτι πᾶσα ἐφιεμὴ καὶ σμικρὰ καὶ μεγάλη πρᾶγμα τοῦ Θεοῦ ἀεί τε κωλύειν. Plato ipſe *epiſt.* 8. Ἀπὸ τοῦ Θεοῦ χρὴ πάντα ἀρχόμενον ἀεὶ λέγειν τε καὶ ποιεῖν. Socratis præceptum apud Xenophont. in *œconom.* Πειρᾶσθαι σοὶ τοῖς Θεοῖς ἄρχειν πειθόμενον ἕπου. Theodectes apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3.

Ἀπὸ τῶν Θεῶν ἀρχὴ ὑπὲρ ποιεῖσθαι φρόνιμον.

Epictet, *diſſert. l.* 2. *c.* 18. Μέγας ὁ ἀγὼν ἔστι, θεῖον τὸ ἔργον· τοῦ Διὸς μίμησον. ἐκεῖνον ὁπόταλοῦ βουλόμενον καὶ ἀφεκτόν, ὡς τοῦ Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ πλέοντες. Vide & eundem *l.* 3. *c.* 22. Demoſth. *epiſt.* 1. Παντὸς ἀρχομένου σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου, ἀπὸ τῶν Θεῶν ἐπιλαμβάνω ποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν. Cicer. *de legib. l.* 2. § 18. *A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν οὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
Ἄρρητον.——

Quod & Theocrit. idem cœvus *Idyl.* 17.

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex quo & Virgil. *eclog.* 3.

Ab Jove principium, Muſæ.——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac ſapienter majores inſtituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. quòd nihil ritè, nihilque providenter homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio; honore auſpicarentur.* L. Cuſpidius ſic orditur Teſtamentum: (extat apud Fabricium *antiquit. l.* 4.) *Numine invocato, abſque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici poteſt.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς συνεργῶν πάντα ποιεῖ ῥᾴδια.
Οὐδὲν ἄνευ θεοῦ δαίμονος σθένει βροτός.
Rem facilè quamvis peragit adjutor Deus:
Mortalis abſque numinis ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος.
Volente, liver nil obſtabit invidus:
Nolente, nil labor præſtabit improbus.

Vide *ſupr. ad* § 7.

Πρὸς τὸ πόσῳ χείρω | Vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 9. § 33.

§ 24. Εἰς ταὐτὸ κατέστησαν | Ateas rex Scythæ, ut Plut. in *ſene polit.* ſive Theras, ut idem (modò idem utriuſque ſcripſerit pater extitetit) in *apophth. nihil ſe ab equiſone ſuo diffare aiebat, ubi otium ageret.* Marcus nihil Alexandrum à mulione ſuo, ubi diem uterque ſuum obiit. *Rapi,* inquit, *loca, ſtatúque mors utrumque conſtituit.* Lucian. in *anthelog. l.* 3. *c.* 13.

Μάνης εἶδε λοιπὸν τοὺς ζῶντας πάντας τοὺς πενιχροὺς
Ἴσον Δαρείῳ τῷ μεγαλοδυνάμει.

ſcilicet, *mortuos.* Lucian. in *dialog. defunct.* apud Orcum Charon ſyrma poſtico more tus fundit ille

Κάτθαν' ὁ πλούσιος ὁ πένης τε ἀνὴρ, ὅς τ' ἦλθε πύλας·

Ἐν δ' ἴῃ πυῇ Ἶσος κρείων Ἀγαμέμνων·
Θερσίτῃ δ' ἶσος θάνατος πάϊς ἠὐκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμφίγυοι κεφαλαί.
Γυμνοί τε ξηροί τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c.* 11. *Et quæ veneraris, & quæ deſpicis, unus exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον νέκυες· ψυχῶν δ' οὐδὲν διάφορον.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19.

Omnia mors æquat: ſolus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus fides quàm ditibus una eſt. Græc.

Mors æquat omnes. Sen. *ad Marc. c.* 10. & *de ira, l.* 3. *c.* 43. *Quid ſervo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo irãſceris? venit ecce mors, quæ nos pares faciat.* Et *epiſt.* 91. *Impares naſcimur, pares morimur: æquat omnes cinis.* Baſil. Cæſ. *orat.* 3. Ἔσχυσον ἐν τοῖς τάφοις, οἱ δυνήσῃ διακρῖναι, τίς ὁ οἰκέτης, καὶ τίς ὁ δεσπότης, τίς ὁ πτωχὸς, καὶ τίς ὁ πλούσιος. διάκρινον, εἰ τίς σοι δύναμις, τὸν δεσμιον, ἀπὸ τοῦ βασιλέως· τὸν ἰσχυρὸν, ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου· τὸν εὐγενῆ, ἀπὸ τῆς δουλίδος. *Quis enim diſcernat ſpecies mortuorum? redoperi terram, & dic ubi quis dives, quis pauper ſit. diſcerne inopes & potentes, ſi potes.* Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 8. & *de Naboth. c.* 1. *Conditor ille juris humani,* (inquit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate diſtinxit, niſi dum ſumus. ubi verò ad finem mortalium ventum eſt, Diſcede, inquit, ambitio: omnium quæ terram premunt, ſtremps lex eſto.* Id quod Pſaltes *Pſal.* 82. *v.* 6, 7. *Ego dixi, Dii eſtis, & filii celſiſſimi vos omnes: attamen tanquam è plebe quilibet, pariter eſtis occubituri.* Plaut. *Trinum.* 2. 4.

—— *verum nos homunculi*
Salillum animæ qui cum extemplo amiſimus,
Æquo mendicus atque ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l.* 8. de Cyro, Dario, Xerxe, Alexandro, Veſpaſiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν ἦσαν ἀξιάλογοι, καὶ τοῦ βαρβάρου ἐκείνου, καὶ ὑπὸ πᾶσι νίκαις νομικὰς ἐπιτελοῦν καὶ ἑορτὰς ἐπεισῆγον ἡ ἐπελθοῦσα, οὐδὲν ἧττον πολλῶν διαφέρουσιν. De Croeſo Silius *lib.* 13.

Dives apud Superos: ſed mors æquabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis. Τὸ δὲ μεγιστον ἔχουσιν, ὅτι πάντα τὰ ῥᾴδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς ἀλλήλοις γίνονται ὅμοιοι, καὶ ὀστέων γυμνασιμώτατον

ἔχουσιν

ἔκεινο δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυροὶ καὶ ἄσημοι, καὶ ὀλίγη ἐπὶ μᾶλλον παρ' ἡμῖν φυλάττοντες· ἀμέλει πολλῶν ἐν ταὐτῷ συλλεγέντων κερμάτων, καὶ πάντων ὁμοίων ὑπόγυον ἔσῃ τοῖς ἐμαυτοῦ, ᾧ τινι διακείναιμι τὸν Θερσίτου ἀπὸ τῆς καλῆς Νιρέως, ἢ τὸν μετρίτιμον Ἴειν ὑπὸ τῆς Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. ὀλίγη γὰρ ἐπὶ μᾶλλον χωρισμάτων αὐτοῖς παρέμψαι, ἀλλ' ὁμοίας γε ὅσα ἰῷ, ἄδηλα καὶ ἀνεπιγνωστα, καὶ ὡσ' ὀλιγίστης ἐπιδεικνύειν δυνάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ σὺ ὅτι τῆς σκιώδους πολλάκις ἐπιχειρείας τοῦ τεχνικοῦ ὑποκειμένης τούτῳ, πρὸς τὰς χρείας σὺ δεχομένου, ἔρξι μὲν Κρέουσαν, ἐπίτε ὃ Πειρίθους μνηστεύσας ἢ Ἀγαμέμνονας, καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ἔμπροσθεν. μάλα σπουδῇ τὸ τῆς Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως ἄγαλμα μιμησάμενος, μεῖζον ὀλίγον οἰκέτης προσέλαβεν ὑπὸ τῆς πιπτούσης κεκελευσμένος. ὑδὰ δ' πρὸς ἔχοντος τὸ δεόμενος, ἀπολυσάμενος ἑαυτὸν σὺν τῷ χρυσόπαστον ἐκείνῳ ἐδῆτα, καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποδεμένος, καὶ μεταβὰς ἀπὸ τῆς ἐμβατῆς, πένης καὶ ταπεινὸς προῆρχετο, ὃκ ἐτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος ὁ Χαιρήλεως Σκιριὰς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς ἀνθρώπων πράγματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur aut incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qui inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémque; nunc illius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè loco numeróque; habentur universi. quæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita aulica præcipuè fuerit usurpata *hist. l.* 5. his verbis: Ὅσπερ γὰρ, inquit, εἴωθε τοῖς ἁπλοῦσι τῶν ὀπτῶν τῆς ἀσαίων ψήφοις ἐκφέρειν τε γὰρ καὶ τίθησι τὸν ψηφίζοντα βέλτιον, ἄρτι χαλκῆν, καὶ παλαιὸν ἰσχυρὸν· οὔτε τοὺς αὐλὰς καὶ τὸ τῆς βασιλέως νεῦμα μανθάνει καὶ παραπόδας ἐλεεινοὶ γίνονται. ab interprete Latino eúmque secuto Bisciolà est miserè depravata, pro *calculis putatoriis, suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Ut enim similes sunt suffragiis, quæ in publicis consiliis dari solent, nam, ut illic pro eorum qui consulunt voluntate, quæ modò æneæ fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* quæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Σπερματικοὺς λόγους] Ex Stoicorum sententia Laert. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστι δὲ φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινοῦσα κατὰ σπερματικοὺς λόγους, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat. pro Christ.* Θεὸν πᾶς τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ὅπου ἥξει. κόσμε * ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, κατ' ἐξ ἕκαστα κατ' εἱμαρμένην γίνεται. quo loco *σπερματικοὶ λόγοι*, sive *seminales rationes* pro ideis quibusdam sumi videntur, quales Plato imaginatus est in Deo. A quo nec abhorret. Joan. Damasceni illud, *de fide orthod. c.* 13. Πάντων αἴτιος, καὶ πάντων τοὺς λόγους οἶδεν καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ περέχει. Vide *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut in naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam rediret naturam.* quo loco cur *materiam* pro *naturæ* dixerit clariss. Casaub. *ad Baron. appar.* nescio.

* *Ita leg. ex Athen. monuit Lips. Phys. Stoic. l.* 1. *c.* 6.

§ 25. Πόσα κατὰ τὸν αὐτὸν ἀναλογίαν χρόνον] Si consideraveris, inquit, quàm multiplicia variaque eodémque; temporis momento in mundo minore tuo anima exequatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tam innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istîc; ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὴ ἀπὸ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ τοῦ ἑνὸς τοῦ θείου ὅλα κατὰ ἄμα μὲν ἀνθρώπινα πράγματα ἐνδυμεῖς δύνασαι, ἄμα μὲν αἰθηλικῶς, ἄμα δὲ τῖς μὲν συγκαθαπτικῶς, τῖς δὲ ἀναλυτικῶς ἢ ἐφεκτικῶς; τίνας τε ἐπὶ πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ ἐπιλάβεις, καὶ ἀπ' αὐτῆς κινήμασι εἰς ἐναντίας ἐμπίπτεις τοῖς πράγμασι τεταπωκότα. πρὸς τὰ ἄλλας ἐπ' ἄλλας, καὶ μύμας ἀπὸ μυείων πραγμάτων διασώζεις· ὁ δὲ θεὸς οὐχ οἷός τε ὢν πάντα ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι; καὶ ἀπὸ πάντων τοὺς λόγους διδόναι. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* valde depravata.

§ 26. Μὴ κατατεινόμενος] omisit planè Xylander *annon mente est in re defixâ.* Casaub. imò, *nunquid cis intensione, sive contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat, *non* ità proferres. quorsum enim? *μῆκος, tensio. l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. κατατείνασθαι *intendere, contendere vehementer.* ut *lib.* 4. § 3. ἐπιτείνω.

Τί δ' ἐὰν ὀργίζωνται] *de vocabuli Scripturæ* moveant, &c. Casaub. *siqui irascuntur.* Χρῆσις pothesin de nominis Scriptura non conmodè verbis, sed propositó suo accommodet. Vide liò trahit illud χρήσιμα τῶν, pro quibus ille minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀειδοῦς] Vide § 1. τοῦ τὸ καθῆκοντος ἀειδοῦς ἀκούειν.

Μηδὲ τοῖς συγγενέσιν ἀντιπροσπαίοντες] *l.* 5. § 33. ἀντίχεσθαι αὐτῆς καὶ ἀντιπροσπαίειν. Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est quod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. Quinto Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id quod tibi displicet? iram scilicet. irascerit ergo, quia irascitur. imò jam tibi irascere, quia irascerit. Si ipsa tibi verè displiceret, non admitteret illam*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbaris, quia ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego quidem corrigor, nec amplius hoc malum faciam. tu autem quid facies de hoc tuo vitio quo non solum mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *cap.* 16. *Charitate, sapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes quin communices. insanus sanis indiget, qui eum vel servent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ semper & insaniâ urgerentur, quid tibi agendum esset. numquid ideò turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliquando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. quomodo enim insaniendo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περαίνειν ὁδῷ | Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14.

§ 27. Πῶς ὠμόν ἐστι | imò Πῶς ἐκ ὠμόν ἐστι; Sive Ὠμόν πως ἐστι. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. Illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα | Aristot. *topic. lib.* 3. *cap.* 1. Πάντες γὰρ τῶ ἀγαθῶ ἐφίενται. & latiùs *ethic. Nicom. lib.* 1. *cap.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινὸς ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθὸν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariùsque, prout Marcus iste; *ib. l.* 3. *cap.* 4. Πάντες ἐφίενται τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ, καὶ τούτου ἔχειν πάντα τὰ πράττουσι πάντες. Hoc est quod Schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδύνατόν ἐστι τῷ ψεῦδει φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀνανεῦσαι, οὕτως ἀδύνατόν ἐστι τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ ἀποστῆναι. Enchirid. c. γεγονότος αὐτῷ παιδὸς, τὸ διάκειν τὸ ἀγαθὸν, ἐκκλίνειν τὸ κακόν. ... ἀφαιρούμενον ... περιβάλλοντα τῷ ... τῷ ἡγεῖσθαι πολέμιον, ... ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατὴρ· οὐ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον οὐδέν. Idémque *l.* 1. § 28. Ὅστις ... χαλεπῶς ... λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται ... καλῶς ... ἀνέγκλητός ἐστιν ... ἐξαπατώμενος ... ἀδικούμενος ... Idem demique ... & apud ... ex quo quaedam dantur emendatiora: Ὅταν σέ τις κακῶς ποιῇ ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. οὐχ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ... κακῶς αὐτῷ φαίνεται ... ἐκεῖνος· τίς οὖν βλάπτεται; ... ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος, πρᾴως ἕξεις ... λοιδοροῦντα. ἐπιφθέγγου γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφέρεῖν | Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῶον ἀσεβεῖ οὐδὲν οὕτω ᾠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅ, τι ἂν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ' ἐρώμενος, ἄν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, προβάλλεται, καταρᾶται. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὑτοῦ συμφέρον· τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πατρὶς, καὶ Θεός. ὅταν ... εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκῶσι, κἀκείνους λοιδοροῦμεν. Vide sis quae sequuntur, pulcherrima sanè: sed & quae in eandem sententiam differit, *ejusdem libri cap.* 26.

Δίδασκε καὶ δείκνυε | Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. δεῖξον τὴν πλάνην, καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀγανάκτει | Pulchrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 195. *Nullius tam vehemens nequitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα | Huc Charonis κήρυγμα apud Aristoph. *ranarum* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult ac molestiis?

Αἰσθητικῆς ἀντιτυπίας | Vide *sup.* § 16. *l.* 3. § 19.

Νευροσπαστείας | Vide *l.* 2. § 2. *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς διεξόδου | *Manili* ... *us.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. *discursui,* mallem.

Τῆς πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας | Vide *l.* 3. § 3. σὰρξ, sive *caro* pro *corpore,* prout Apostolo ad *Philipp. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν | Vide *ad l.* 3. § 1. ... Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasiis Galen. ὑγιεινῶν *lib.* 2. *cap.* ... περὶ τὸν γυμναζόμενον, ὅτε συ... γυμνάζεσθαι, καμνούσης ... δυνάμεως, ὅτ' ἄδυνον, ὡς ἀπαγορεύειν, ἔτι ποιεῖσθαι δυνάμενον. Idémque Plut. *de sen. politic.* ὧν ... τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ προαπαυδᾷ τὸ τῶν ἀναγκαίων ἐπιθυμίαις ὁ τῶν καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ πρακτικὰ μέρη καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα τῶν παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἐχούσης. ὅθεν οὐδὲ λέγειν καλὸν, οὐδὲ ἀποδέχεσθαι τῶν λεγόντων, ὡς κερδαίνοντες μόνον οὐ κοπιῶμεν. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς ἐν βραχέσι τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς προαναπεπτωκυίας. Atqui hoc turpe nimis cenfet Marcus noster, animum concidere, dum corpori vires ullae suppetunt. Vult itaque quod, vulgo dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim praecipiunt Stoici. Senec. *epist.* 8. *Ubi praecepta illa vestra, quae imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici vestri dicunt: Usque ad ultimum vitae finem in actu erimus: non desinemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (ita Lips.) *nos sumus, qui nullis annis vacationem damus; & quod ait ille vir disertissimus,* (Virg. *Æn. l.* 9. *de Latinis.*

Canitiem galeâ premimus ——

nos sumus apud quos usque eò nihil ante mortem otiosum est.

est, ut fires patiatur, non sit ipsa mors otiosa. Vid. *l.* 7. § 73. Cicer. *de Senect.* 'Senectus non modò languida & iners non sit, verùm etiam sit operosa, & semper pro eis, quas habet, viribus, agens aliquid & moliens.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποχαιρωδῇς] hoc est, *cave* nè postquam ad imperium adscitus fueris, instituti pristini vitæque philosophicæ oblitus, quasi Cæsarianus quidam efficiaris, & *in Cæsarum mores totus transeas.* quales autem Cæsares atque Imperatores Romani plerique extiterint, & quomodo sese in imperio gesserint, notius est, quàm ut dicto opus sit: & obliquè notat Marcus ipse, *l.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Inper. offic. Philosophicum maluit quàm Cæsarum cognomen.* Et Eutropius: *Ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio.* Et Capitolin. *Suos mores semper tenuit.* Sed omnium disertissimè Aristid. *orat. in Marc.* ubi Pausaniæ mores adversos planè describerat, Ὁ δ', inquit, ἐπίδειξεν, ὡς οὐ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα οἷόν τε ἦν τὸν αὐτὸν ἐν διατελεῖ· τοιοῦτον μὲν οὖν τῆς βασιλείας παρέχων ἑαυτὸν, ἄξια δικαίως ἀξιοῦθαι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτῷ, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ νῦν ὁ λόγος χρόνος. Ἀποχαιρωδῆσαι vocabulum Marco conflctum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plauto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

sicut enim *Recharmidari* Comico, est *in Charmidem reverti*; ità ἀποχαιρωδῆς, pro eo quod est, in *Cæsarem converti, Cæsarem*, sive *Cæsarianum fieri, in mores Cæsarianos transire.* Marco isthic novè dictum; sed eâdem analogiâ; quâ ἀποσαρκῶδες, *in carnem concrescere*, Aristot. *probl. l.* 1. *q.* 53. & 73. *q.* 34. quâ ἀποθηριῶδες, *feram bestiam fieri*, Polyb. *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. quâ ἀποδενδρῶδες, *in stirpis*, sive, *arboris naturam transire*; quod de eis Plotinus extulit qui facultati altrici excolendæ toti se dedunt: Suidas in Κόσμῳ. de Daphne in arborem conversa, Lucian. *hist. ver. l.* 1. de hedera usurpavit, Theophrastus *hist. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *lib.* 16. *cap.* 34. & ἀποκιττῶδες, *hederascere*, sive *hederam fieri*; his eisdem *ibidem.* & ἀποπαπποῦδαι, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c.* 11. quâ ἀποχαλκῶδες, Autori *de mundo c.* 3. quod *Sinuari*, Apuleius, sive, *in sinus absumi*; quâ ἀπογῆδες, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* ἀπολιθῶδες, *in lapidem transire*, Aristot. *problem. l.* 24. *q.* 11. quod de Academicis Epictetus *l.* 1. *c.* 5. ἀποπυρῶδαι, *igniri*, Autori *de mund. c.* 4. & ἀποανθρακῶδαι, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. quâ denique ἀποθεῶδαι, *Deum fieri*; quo modo Amelius apud Theodoretum *therap. l.* 2. ἀμέλει καὶ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεῶδαι καὶ θεὸν εἶναι, οἷον δὴ καὶ τὰ εἰς τὸ σῶμα καὶ πάλιν σάρκα καὶ τὸν ἄνθρωπον καταβάλλων. sive, *inter Deos referri*: qui Romanorum Imperatoribus honos haberi solitus. unde de nostro Lucianus in *Pseudomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Maledictum est ante apotheosin Deum Cæsarem nuntupare.* alludit eò Seneca cùm Claudio illudens Ἀποκολοκύνθωσιν tenuam ἀποθέωσιν dixit, idque titulo Satyræ suæ in ejusd. obitum conscriptæ dedit, ut Dio Cass. testatur *l.* 60. de quo videndus V. Cl. Heinsius. Frustrà siquidem est hîc Xyl. cùm τὸ ἀποχαιρωδῆσαι suspicatur significari, *imperio aut rerum summâ deponi.* quem tamen secutus est Jo. Meursius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποχαιρωδῆσαι, adducto etiam Marci loco hoc ipso, *à Cæsaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæsaris statu dejici.* ut ἀποχαιρωδῆς sit *imperium amittere*, ac *Cæsareatu quasi devestiri*; quomodo ἀποπαρθενῶσαι, sive ἀποπαρθενωθεῖσα Hippocrati *de aer. loc. & aq.* est *virginitatem deponere*, sive *devirginari*, ut Petronius loquitur. & quomodo ἀποδεισιδαιμονῆσαι Marco *l.* 10. § 21. *munere defunctum esse, & ab eodem jam cessare.* cùm eandem in istis τὸ ἀπὸ vim obtineat, quàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατῶδες *in aquam liquescere*, Dioscorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιῶδες, *in oleum verti*, Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 9, & 11. ἐξαερῶδες *in aerem abire*, cùm eidem *lib.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐμπυρῶδες, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, quâ autumabant illi fore, ut ignis tandem omnia absumeret, & in substantiam suam redigeret; quod εἰς ἑαυτὸ μεταδιδόναι καὶ ἐκλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de esu carn.* 1. & *de commun. notion. cap.* 27. ἐξανδρῶδες, *virum fieri, in virum evadere*; Suid. quod idem ἀνανδρῶδες, in *virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. lib.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in servitutem redigi*, Plutarch. *Anton.* ἀνδρῶδαι denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. lib.* 1. *cap.* 12. nec aliâ ratione *uniones exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *Nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris*: nè mores aulici *genuinum animi candorem obfuscent*: quod *inquinamentum combibere*, Septimius dixit, *de spectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μιήνῃ.

ut Hom. loquitur *Il. Σ. v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
Siquis ebur.——

quod nos diceremus, that you be not tainted. nam quod Græci μιαίνειν & βάπτειν, nos dicimus to stain. Eum autem Homeri locum respexit Plut. *de E. Delph.* ubi dixit, eâdem usus, quâ hîc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἐν ἐλεφαντὶ καὶ χρυσῷ ἔργον. ἕτερα δὲ μίζει φαῦλα ἕτερον ὁ μιασμός. ὅθεν καὶ Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινικίδι μὴ βαφῇ μιαίνεσθαι φησι καὶ τὰ μιγνύμενα τῷ χρωμένῳ εἰ βαφῆς φθείρεσθαι, καὶ φθορὰν τινὰ μίξιν ἐπιφέρειν.

Unde

Unde emaculandus autor idem in *Sympos. l.* 8. *c.* 5. Πάντα τὰ μεμιμημένα ὑπὸ ἀμίκλων ὑποφαλίττεσθαι φησὶν οὗτοι ὅτι ποιεῖ γὰρ ἡ μίξις μάχλω, ἢ ἡ μάχη μίξασθαι μεταξὺ δὲ τῆς ἡ σῦγξις. διὸ τὰς τε μίξεις ὑπὸ χρωμάτων οἱ ζωγράφοι φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάλλειν διὰμμα κίκιννον ὁ ποιητὴς μιλῦαι legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere*, & colore aliquo *tincta* dicuntur *infecta*. Idem in *Roman. problem. c.* 26. Μόνον ἦν τὸ λάκκον, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντον ὂν βαφῆ καὶ ἀμόλυσμον. Sed & Porphyr. *de abstinent. lib.* 1. Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίασμα ὑλικὴ τινὶ μίξει τῶ ἑτεροιοῦσθαι φησὶν ἕτερον· καὶ μᾶλλον ὅταν δυσκίνητον γίνηται. ὅθεν καὶ ὀδὴ ὑπὸ βαρμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων σωίζονται, οὕτως ἄλλα ἄλλω συμπλεκομένω μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτι τὶς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίγνυ.

καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἡ δὲ συμβᾶσα τὸ ἄμικτον καὶ καθαρὸν, ἀφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ usus est Marcus *l.b.* 5. § 16. ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ ἡδονῆς ἡ ψυχή. & *lib.* 3. § 4. Sed in partem meliorem accepta, ubi de viro bono, δίκαιος συὴ βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò, καθαρεύειν μόνον δύνασθαι, ut *l.* 8. § 28. aut, ut mox sese ipse explicat, ἁπλῶν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epist.* 59. *Elui difficile est. non enim inquinati sumus, sed infecti*, i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ | scil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores*. Polybius (Suidâ citante) Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους περιποιοῦνται καὶ συμμάχους, τοῦ καινοποιῆσαι τὴν αὐτῶν ἐλπίδιν· καθικνοῦνται δὲ τῶν ἀξίων ὀλιγάκις· ἀλλὰ διαπίπτει τοῖς πλείοσιν (ità enim ista legendum autumo). Ἀλλὰ δεῖ μὲν τῆς βασιλείας χρηστόν τι καὶ ἀνεπιφθονον εἶδος ἐμφαίνειν ἑαυτῆ βασιλεία ἢ ἐνδεδυκυῖα, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶναι τοῦ ἀρχομένους. inquit Aristides *orat. in Marc.* Qui & virium hoc notat in Paufania Cleombroti F. Ὅς οἴκοι ὢν, ἰδιώτης ἐβασίλευεν· at imperator designatus, & cum imperio foris agens, ἐπιλέλησο ὑπὸ τῆς ἀξίας, ἐπιλέλησο δὲ αὐτοῦ· πατὴρ ἢ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου, χαλεπὸς μὲν ὢν καὶ βίαιος τοῦ συμφέροντος ἀκόλαστος ἢ καὶ ὑβριστὴς ἐς τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηίζει Euripid. in *Iphigen. Aulidens.* ſub perſona Menelai Agamemnonem alloquentis:

Θέλ' ἦθ' ἑκὼν δέξειν ἄγων Δαναΐδας πρὸς Ἴλιον
Τῶν δυσνόων μᾶλλόν γε χάριζον, τῷ δ' βάκλας θέλων,
Ἐν τοιούτοις ἦς, ἀνάσσεις Λιξιάς περιδινήτοις,
Καὶ δύσεις ἴσον ἀκλεῶς τῷ θέλοντι δημοβῶ,
Καὶ δόξεις σοφρονεῖν ἐξῆς πᾶσι, κ' οἱ μὴ πρὸς θέλοι,
Τοῖσιν ἡσσον ζημιοῖ πράσσειν τὸ φιλόπριον ἐν μέσω.
Ἐξὸν ἐνὶ κατίσχειν ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλως τρόπους,
Τοῖς φιλοτιμοῦσι δὲ τοῖς πολὺ δοκεῖν φίλοις,
Δυσφερέστατος, ἔσω τι κλείθρων αὐτῶν. ἀλλὰ δὴ
ἢ χρεών
Τὸν ἀγαθὸν, περάσοντα μεγάλα, τοῦ τέρπεις μὴ δικαίως;
Ἀλλὰ γὰρ βέβαιος εἶ· τάχα μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἡνίκ' ἀφελεῖν μάλιστα δύναιτος ὄζυν εὐτυχῶν.

Scis, pater, Trojam pervertis principatum Græciæ
Velle cùm nolles auferri, maximè velles tamen,
Ut modestius, & benignè, dexteras prensaveris.
Tunc tuæ semper patebant civibus cunctis fores.
His dabas responsa blandus, his salutabas prior;
Moribus tibi quò parares gloriam in medio sitam.
Nunc sed imperii potito vertisti vitæ modum:
Non amicos nunc priores, ut solebas, diligis:
Durus inprimis adiri, nec frequens inter lares.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magis probanda tunc amicis est fides,
Quò magis florens amicis adjuvandis sufficit. Grot.

Scilicet, quod Menander in *Gubernat.* à Priſciano *l.* 18. relatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν ὅστις εἶπ'.
Oblitus est se ipse, qui esset.

(vide *l.* 9. § 3.) quod de Largio Macedone Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. *Superbus dominus & sævus, qui* ſervisſe patrem ſuum parùm, imò minimùm meminisſet. Ità, quod Martial. *l.* 11. *ep.* 6.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Et Auguſtin. *homil.* 13. & *conc. ſolemn.* 205. Apoſtoli illa *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 17. Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, reſpiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis est superbia.* Idémque *conc. ſolemn.* 212. *Morbus divitiarum est superbia. grandis animus, qui inter divitias isto morbo non tenetur. magnus dives est, & major divitiis suis, qui non ideo magnum se putat, quia dives est.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὖρα βεγχεῖα τῆς εὐτυχίας περιστήσῃ φυσῶσι καὶ πέμπει μεγάλα, καταλαμβάνουσιν ὑπὸ ἀφροσύνης, κενοδοξήματα καὶ παιδιόχλιαστα καὶ γῆς ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀποκαλύπτων, ὥσπερ τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐφροσύνης ἐν βεβαίῳ μὴ αὐτοῖς εἶναι μᾶλλα σφριγῶσιν, μηδὲ ὑπέχει τῆς ὑστεραίας ἴσον διανοοῦντες ἐμοί. Philo *de vit. Moſis l.* 1. de talibus & Soliphanes apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῆτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ὑψανῶ φρονεῖτε. —
Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita. ——

Pium itaque illud Pulcheriæ Imperatricis Theodoſio conjugi datum cognitum, Ἀεί σε, ὦ ἄνερ, φρονεῖν λογίζεσθαι, τί μὴ ἦδα πάλαι, τί δ' γέγονας νυνί. Theodoret. *hiſt. Eccleſ. l.* 5. *c.* 18. Vide *ad lib.* 10. § 19.

Τήρησον σεαυτὸν ἁπλῆν, ἀγαθὸν | Vide *lib.* 12. § 17. Paulus Timotheo, *epiſt.* 1. *c.* 5. *v.* 22. Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c.* 1. *v.* 27. ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν, & Joan. *epiſt.* 1. *cap.* 5. *v.* 18. τηρεῖ ἑαυτὸν.

ἐωυτόν. Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Τί δ' ὅτι ὁ μόνον σε κρεμάσας, ἀλλὰ καὶ σοι μόνῳ ὑπὸ σοῦ κρεμασθέντι, ἀδὲ τοῦτο ὁ μεμνήσῃ; ἀλλὰ καταφρονεῖς τοῦ ὑπερφυοῦς; εἰ δέ σοι ὀφθαλμὸς τυφλὸς ὁ θεὸς παρέσται. ἕως ἂν ἀπῇ ἀμέλεις; ἀρρωδήσεις σεαυτὸν, καὶ λέγεις, Τοῦτόν μοι φύλακα τοιοῦτον, οἷον πίθηκον, αἰδήμονα, πρόνοον, ὑπήκοον, ἀκατάπληκτον, ἀπαθῆ, ἀτέκμαρτον· εἶτα σὺ φυλάσσεις;

Ἄκομψον | Vide *l.* 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοῦτο συμμείνῃς | Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, quem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζῃ, inquit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. *epist.* 1. *c.* 6. *v.* 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. *ep.* 2. *v.* 4. *c.* 7. neque enim sine certamine jugi sedulòque ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν. inquit Dominus; Luc. *c.* 13. *v.* 24.

——labor ad nitendum intrare volenti.

Silius *bell. Punic. l.* 15.

Ἵνα τοῦτο συμμείνῃς | Ità *l.* 10. § 8. μήποτε μετανοωμεν καὶ ἀπολλύοις. Plin. min. *l.* 1. *ep.* 23. *Tuam personam tibi imponas: quæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.*

Αἰδὼς θεός. | Numinis reverentia jure merito primas hîc obtinet, utpote quæ sit *sapientiæ*, non רֵאשִׁית *principium* duntaxat, *Prov. c.* 9. *v.* 10. sed & רֹאשׁ *caput*, *principale*, ac *præcipuum*; *Prov. c.* 1. *v.* 7. imò *sapientia ipsa*; Job *c.* 28. *v.* 28. & *summa totius. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Itaque exigenda vita cuique μετ' αἰδοῦς θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 32. atque ut Silius *bell. Punic. l.* 15.

Idem festitiæ cultor, quæcunque capesset,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine inniti. neque bonum neque malum facinus cujusque prorsùs ignorari, sed ex natura diversa præmia bonis malèsque sequi. Salust. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist. Evang.*

Nil absente Deo loquimur: nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qui nos diebus omnibus,
Actúsque nostros prospicit,
A luce primâ in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter:
Hic intuetur, quicquid est
Humana quod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Aug. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendis tuum, qui fecit tuum?* Plaut. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus, auditque & videt.
Si ità tu me hîc habueris, proinde tuum ille curaverit.

Bene merenti bene profuerit, malè merenti par erit. Boeth. *consol. l.* 5. *extremò: Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionique ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes, magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicem cuncta cernentis.* Autor *Otiæ morales*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive quis alius; *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Quovis loco, quòvis angulo reverentiam habe Angelo, qui te custodit, ne illo præsente facere audeas, quod me præsente non auderes. Hic est*, inquit, *magni consilii Angelus, cui patent omnis anguli. Unde quidam;*

Cùm quid turpe paras, quod me spectante rubores,
Cur, spectante Deo, non magis inde rubes?

Vide *l.* 1. § 4. & *l.* 2. § 11. & *l.* 11. § 26. & *l.* 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους | Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.
Conveniens homini est, hominem servare, voluptas
Et meliùs nulla quæritur arte fera.

Hac enim ratione fit, ut juxtà paroemiam à Suida in literas relatam, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ δαιμόνιον efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μάλιστα ἐδόκει τῷ βίῳ τέλος ἔχειν. respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τοὺς θεούς. Et secundò quærenti, Τί ποτε ἐστὶ τὸ μιμεῖσθαι τοὺς θεούς; Ille rursus, Δῆλον ὅτι τὸ εὐποιεῖν ἀνθρώποις, εὖ ποιεῖν δ' ὡς ὅτι μάλιστα πλείστους. Pausanias verò, Æliano referente *l.* 12. *c.* 59. Νομίζειν τοὺς θεοὺς ἀνθρώποις δεδόσθαι φύλακας, οὐκ ἀλλοδαπῶν, καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐκείνοις ἐξ ἐκείνων ἔχειν ἑκάστοις ἐκάτερον. At Strabo *l.* 10. Ἐν μὲν οὖν τῷ τοιούτῳ καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι θεούς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγειν τὸ τῶν εὐδαιμονᾶσιν. quo loco Xylander *numina* rectè colere, cui sit interpretatus, sequor. Cicer. *de natur. deor. l.* 1. *Nihil est enim homini ab homine vel commodius vel convenientius oriri; & Dei proprium est vel servare vel facere; idcirco qui in gravi periculo servatus est, gratum esse genti quopiam afflictæ beneficio, quòdammodò Deum fungitur, ei cui prodesse, Deus dicitur esse.* Plin. *hist. nat. lib.* 2. *cap.* 1. *Deus illi non potest esse nisi mortalem: & hæc ad æternum gloriam vetustissimus referendi hunc meretur gratia. tales* ninibus ascribant. Verùm nonnullis minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro patre.* Γέγονε τῶν πλησίον πιστότερος, ὅτι τῶν φανερῶν φανερώτερος. γνοὺς τὸν ἀπόκρυφον θεὸς, τὸν ἔλεον θεὸς ἐμιμήσω. εἷς γὰρ ἕκαστος, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν, ἐξομοιοῦται θεοῦ. *Et ad cives suos in angustiis constitutos:* dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμνεσο διὰ ταῦτα ἐπὶ φιλαρετίαν. οὗτο ἔχει μάλιστα ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν· ὄζεσί σοι θεὸν ψυχὰς μηδὲν ποιήσαντι. καὶ σοὶ τὸν χαλεπὸν τῆς διαίτης. Quod ῥητορικώτερον paulò, liberiúsque Claudian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βραχὺς ὁ βίος | Vide *l.* 2. *c.* 17. & *l.* 4. § 17, 26.

Εἷς καρπὸς τὸν ἐπιγείου ζωῆς | *fructum vitæ appellat*, inquit Casaub. quem Philosophi dicunt *finem*. itaque quòd de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum existimans, si dignus atque aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in simili sententia, *l.* 1. ἀπολαμβάνων βασιλείας ἐνδαίμονος τὸ τέλος, τὸ πάσης χρῆσθαι τῆς ὑφ' αὑτὸν ἀνεμποδίστως. *caussas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere caussas.

Et Plin. *lib.* 5. *epist* 5. *Qui voluptatibus dediti quasi in diem vivunt, vivendi caussas quotidie finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo, *quanquam plurimas vivendi caussas habentem, optimam conscientiam, optimam famam, maximam auctoritatem; præterea filiam, uxorem, nepotes, sorores; intérq; tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Casaub. quanquam, *caussas vivendi* in novissimo hoc de Corellio aliud planè quàm finem qui Philosophis dicitur, designare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀπολαυστικοῖς solenne esse;

— ubi discubuere, tenúntque
Pocula plena manu,——
——& inumbrant ora coronis,

Ex animo ut dicant, brevis hic est fructus homullis.

Ità illi *vitæ fructum*, ἢ ἐν ἡμέρᾳ τρυφὴν, ut Petrus loquitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. existimant: at Marcus istic, διάθεσιν οἵαν ἔχ θεοφιλεῖς κοινωνικάς· hoc est, linguâ nostrâ (*Christianam volo*) ἐνοίκειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem*: sive ut Apostolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη ità Paulo illi nostro τοῦτο καρπὸς, τοῦτο κέρδος, Christo Domino suo, Christianisq; fratribus suis, inservire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de quo loco videndus venerandus Airayus, qui solus interpretum videtur Apostoli mentem assecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής | De Marco nostro itidem Capitol. *Pro institúto Patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterque, cui in adoptionem ab Adriano datus est Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraque eadem, quæ istic, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo, Καὶ γοῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκείνου, (Augustum scilicet) κτίσιν τῆς διοικήσεως, καὶ πᾶσι πραγμάτων ἐκεῖνον ποιῆται. Et ipse de se Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qui omnia facta dictáque ejus vice legis observem.* Verùm hoc eum ad speciem tantùm veteratorie, quo hominum animos sibi conciliaret, & ad tempus breve nimis, non constanter observâsse, ex Dion: discas licet.

Τὸ κατὰ φύσιν καὶ λόγον θεραπευθήναι αὐτόθεν | Ità *lib.* 1. § 16. τὸ ὑγιαινόν· ἀσαλεύτως ἔχει φύσεως καὶ ὑγιεινῶς πεπλάσθαι. ubi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντὶ χρῶ | Ità *l.* 1. § 16. πάντα συμφώνως ἑαυτοῖς. Senec. *epist.* 74. *Virtus convenientiâ constat. omnia opera ejus cum ipsa concordant & congruunt.* Et *epist.* 20. *Maximum hoc est & officium Sapientiæ & indicium, ut viribus opera concordent, ut & ipsa utique par sibi idémque sit. observa itaque, numquid vestis tua domúsque dissentiant: numquid in te liberalis sis, in tuos sordidus: numquid cænes frugaliter, ædifices luxuriosè. unam semel ad quam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqua. Vitium est hæc diversitas, & signum animi cillantis, & nondum habentis tenorem sùum. quid est Sapientia? semper idem velle, atque idem nolle: non potest cuiquam semper idem placere, nisi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac potestas concors sibi: & ratio illa certa nascetur, nec dissidens, nec hæsitans. quæ cùm se disposuit, & partibus suis consensit, &, ut ità dicam, concinuit, summum bonum tetigit. nihil enim prævi, nihil lubrici superest; nihil in quo arietet aut labet. quare audaciter licet profiteáris, summum bonum esse animi concordiam. virtutes enim ibi esse debebunt, ubi consensus atque unitas erit: dissident vitia.*

Τὸ ὅσιον | Hoc Antonino (si Pausaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἐς τὸ θεῖον ἡμᾶς, τὸ εὐσεβές. id est, Pii appellationem acquisivit. quanquam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujusce caussas adducit. Eandem & Marco Suidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐδιὲς τῆς διανοίας | εὔδιον Xyl. rectè. *Vultu sereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte serenâ.* Martial. *l.* 7. *epig.* 11. huic opponi videtur τὸ δύσκολον τῆς διανοίας. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενος | Vide suprà § 26. μὴ ἀντιλυπούμενος.

Ὡς ἐπ' οὐδὲν ἔσπευδεν | *nihil enimvè quæ festinè molirbatur.* utrumque enim designat τὸ σπεύδειν, sicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ μηδαμοῦ ἐπειγόμενον.) & *festinè ad rem aliquam ferri.* Homer. *Il.* θ. *v.* 293.

—— τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις.

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· κρατέει δ' ὑπὸ πᾶσιν ἄριστος. & *enixè in rem aliquam incumbere* Hesiod. *clyp. v.* 364.

Παντὶ ῥέπει σπεύδειν ——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα. ——

ut sit istìc, ὡς ἐπ' ἐδὲν ἔσαδδεν, quod *l.* 1. § 16. ἐδὲ ὡς ἂν πνα εἰπεῖν ποτε, ἕως ἰδρῶτ. Aristot. *ethic. lib.* 4. *cap.* 3. in charactere τὸ μεγαλοψύχε, utrumque his verbis expressit: ὁ μὲν σαδρὸς, ὁ δὲ ὀλίγα σπεδάζων· ἅτε σώφρων, ὁ μηδὲν μέγα οἰόμενος. De Constantio Liban. *orat.* 3. τῆς μὲν χαριεῖς ἀκούων ὀξέως· ὁ μέντοι γ' ὀξύτατα ζωὴ τελευτὴν ποιεῖται. —

Μὴ σοέπεσθ' εὖ μάλα κηδεών | Vide *l.* 1. § 16. Agaper. *praenest. ad Justinian.* § 42. Νενεκῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τῶν μὴ σεραγμάτων κειτάς. Συδηρόν γάρ ὅτιν ἡ τῶ δικαίω εὕρεσις, ῥᾳδίως ἐκτρέχουσα τοὺ λίαν σεσοχότας.

Διαβολὰς ἐκ ἐδέχετο | Vide *l.* 1. § 5.

Οὐ φοροδεὴς | φοροδεὴς, δειλὸς, τοῦ φόβε φοβέμενος. Suid. *pavidus, qui strepitus metuit.* sive ut Maro *Æn. l.* 2.

Omnes quem terrent auræ, sonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

— *quem sonus omnis & aura*
Exterret. —

imò cui strepitus, ubi nullus est, videtur esse. ut

Ἄπιστα γὰρ τὰ φοβερὰ φοβεῖ.

Facile anima metuens audit aut fingit sonos.

quod de malè sibi conscio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *Sonus pavoris auribus ejus jugiter insonat.* ut Sophocles *Acrisio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. laudatus. indè pro *superstitioso*, & *suspicioso*, sive *meticuloso nimisque cauto* usurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Justinus: Τό γε σεὶ τὰς βρώσεις αὐτῶν φοροδιὲς, καὶ τὰ σάββατα δεισιδαιμονίαν.

Οἷ μὲν ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας | leg. οἷ μόνον ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. e: tantâ victûs tenuitate usum, ut à mane ad vesperam loco eodem posset durare, sine ulla alvum levandi, aut vesicam, nisi statis horis, necessitate. Casaub. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* σμηδαλέον mendum geminum, (quod & Sylburgium video observâsse) ubi terribilia visa dicit μεείζειν δὲ καὶ ἐκλεῖσαι τὸ φόβε, καὶ μὴ ἐᾶν αὐτὸν ἐν τῷ μένειν. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ μένειν. Quod autem hìc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, sed memoriâ, puto, lapsus V. C. Salmasius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δεινὸς κρείττον | Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *supr.* § 21. Laudat hoc & in Constantio Themistius *orat. quinquenn.* qui ubi Nestoris consilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. l. v.* 74.

Πολλὸν δ' ἀγορεύων, τῷ πείσεται, ὅς κεν ἀείσῃ
Βουλὴ βουδόσε. —

Sed & reprehensionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

— μάλα γάρ τι ἔτωγε
Πολλ' ἀπομυθέομαι. —

Subjungit ad Imperatorem verso orationis filo; σοὶ δ' ἐκ ἔστι μέχρι γε τοῦ, ὅσης ἂν ἔχοι σεφευγκεῖν, ὅτι χρησὶν αὐτῷ [αὐτῶ f.] συμβουλῶ σεφυτεῦσθαι. ἀλλ' εἰ [ἢ] καὶ ζωὴν σεφιδεῖν δέον ἐζεῦρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπίγνως τῷ παρ' ἄλλῳ καλῶς εὑρημένῳ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὧν μὲν οὖτος εὐδόκει, τούτων τῷ βελτίω εἰς μέσον ἄγων· τὰς δ' ἀλόγε πέλας συμβελίας, ἐκ αὐδεδείᾳ φαυλίζων, ἀλλ' ἔργῳ τὸν παλαιὸν λόγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα καὶ τοῦτο γε φρενήσεως, τὸ τοῖς βελτίοσι εἰδέναι τῷ ἥττονι σείθεσθαι. Rectè. siquidem, quod Horat. *ac Pate.* Πῶς ἂν ἄνθρωποι καθῶς δωσηδεῖεν ἢ κεῖναι δεῖ τὴν χαλεσαίνων, ἢ βελτίουσθαι δεῖ τὴν μελλόντων, εἰ μὴ τοῦ μὲν λόγες τὴν ἐναντιεμένων παραλλάξας ἐξεταζοιεν, αὐτοὶ δ' αὐτοῦ κοινὸς ἀμφοτέρες ἀκεραίας παρέχοιεν. Et apud Herodotum *lib.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωσέων ἀνωφελέων ἀλλήλοισι, ἐκ ἔστι τῷ ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρᾶσθαι. λεχθεισέων δ', ἔστι ὅσαπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲ ἐπ' ἑωυτῷ ἐόντα διαγνώσεσθαι· ἐπὰν δ' παρατεθῶμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγνώσεσθαι τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας | *religiosus citrà superstitionem.* nisi si religiosum eo sensu accipi velimus, quo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiquo carmine,

Religentem esse oportet; religiosum nefas.

ut *religiosus* sit is, qui nimiâ & superstitiosâ religione sese alligaverat; quæ res vitio assignabatur. Quanquam vitio isto laborâsse cumprimis Romanos autor est Polybius *l.* 6. ubi statum Romanum cum Carthaginiensi componens, Μείζοσι δ' ἐν τοῖς δεινοῖς, inquit, διαφορὰν ἔχει τὸ Ῥωμαίων ἔθος τῶν βέλτιον, ἐν τῇ σεὶ θεῶν διαλήψει· καὶ μοι δοκεῖ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὀνειδιζόμενον, τοῦτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων σεφύματα· λέγω δὲ δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ σοσῶτον γὰρ ἐνεφύη) καὶ σεσοίηκεν τὸ μέρος παρ' αὐτοῖς εἰς τε τοὺς κατ' ἰδίαν βίους καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ κατὰ λόγον γινόμενον. Quin nec Marcum nostrum hoc morbo immunem prorsus fuisse, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi posse videtur, nisi siquis gentis potiùs quàm regis [illegible] fuisse dixerit.

Ἵν' ἔτως εὐσωιεδήτως σοι | par hujus Aristippum, qui cum ab eo quæreretur, quomodo Socrates diem obiisset, respondit, Ὡς ἂν ἐγὼ εὐξαίμην [illegible] *ipse optaverim.* Laërt. *l.* 2. nec dispar Balaami illud apud Mosem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte justorum; utque finis meus, qualis illius esto.* Interest, quòd Marcus Pio vita compar esse deroderat, nè morte sit dispar, sed cùm vitæ rectè lubriter actæ conscientiâ placidus defungi quærat. Balaam contrà morte compar esse pius ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac sectari recusers: hoc est, ut poëtaster ille apud Capitol. de Macrino,

Impius & Felix sic simul esse cupit;
Ut nolit pius esse, velit tamen esse beatus:

Quæ

Quod natura negat, nec ratio patitur.

Siquidem, ut Isidor. Pelus. *l.* 1. *epist.* 468. Οὐδὲν τῶν ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὲν σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν δὲ ποιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιοῦντας καλὰ λαβεῖν ὀφείλει θάνατος; τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλὰ λαμβάνει, τὸν ναυτικὸν πλέοντα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καλὰ ληφθῆναι; εἰ τοῦτο μὲν ποιοῦντά σε δεῖ καλὰ λαμβάνειν, εἰ τοῦτο κρεῖσσον ποιῶν καλὰ ληφθῆναι, πόθεν ἐμοὶ ὁμοίως μὲν οὐκ ἔστι καλὰ λαμβάνειν ἀμοιβὴν ἐμοὶ μὴ ποιοῦντι, ἐκείνως δὲ ἔστι καλὰ λαμβάνειν ἀμοιβὴν ἐμοὶ μὴ ποιοῦντι; Vide *l.* 4. *c.* 1. & *l.* 3. *c.* 24.

Πάντα ἐπ' αὐτῇ | Vide *supra* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Περὶ μόνων τῶν παρόντων | Vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ δὲ μέλλοντα | Senec. *epist.* 117. *Quis neseit hoc ipso non esse bonum id quod futurum est, quia futurum est? nam quod bonum est, utique prodest: nisi præsentia prodesse non possunt.* Si non prodest, bonum utique non est: si prodest, jam est? Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος | Senec. *epist.* 121. *Nemo egrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita proximus facimus.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τῆς πόλης | τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν | Lugd. οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν. forsan, οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν ἐστιν. ut οὐκ posterius in locum ὃ, quod est vitiosum, succedat.

§ 34. Ἡδίκησε πολλοὺς πεῖσαι λῆσαι | Senec. *de vit. beat. cap.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit. & infelices quidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt.* & *c.* 8. *Quid, quòd tam malis quàm bonis voluptas inest? nec minùs turpes dedecus suum, quàm honestos egregia delectant?* & rursus *c.* 10. *Quis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos quosque, & nequitiam abundare jucundis?* & *c.* 11. *Multos ostendam voluptatibus obsessos, quos fateris necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices; nec tamen illis bene erit, quia non bono gaudent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 9. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ἡδὺ καὶ ἀγαθὸν διστinguit, ut ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφρασιν, εὐεργεσίαν δὲ τοῖς ἔμφροσιν attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕβρει μείζους ἡδοναί, καὶ πλείους εἶναι. & mox; Δῆλον, ὡς ἐν τῇ νοσούσῃ ψυχῇ καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ, μείζους μὲν εἶναι, μείζους δὲ καὶ λύπας γίγνεσθαι.

§ 35. Ἀφαιρούμενα μὲν ἄχει πρὸς τοὺς ἐλάττους | *Respectu aliquo imperitiæ parium distant.* Cas. meliùs Xyl. *Usque ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e: quadantenus illis concedunt, eísque se attemperant.

Ἀντίσχεσις τοῦ λόγου τῆς τέχνης | Vide *ad l.* 4. § 31. quæ de Stratonico & Apelle. Psaltes quidam ignobilis cùm apud Antigonum regem speciem artis ederet, rexque nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ γένοιτό σοι ὕπω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοὶ ταῦτα ἀκριβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qui Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. & Alex. orat.* 2. *Sympos. probl. lib.* 2. *cap.* 1.) Ἵνα ἐμοὶ ταῦτα βλάβιον εἰδῇς. *Absit*, inquit, *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me peritior existas.* Ælian.

Ἐπιγνώσεσθαι | *Lib.* 4. § 46. ὃ δεῖ ὥσπερ κυβεύοντας πολλὰ ἐν ἀέρᾳ. *Exercendus è somno & vellicandus ostendit.* Sen. *ep.* 80.

Ὀνείρῳ τὸν ἡνίοχον | Eâ imagine usus est Plut. de *profect. in virt.* contra Stoicos ridens, qui hominem stultum & vitiosum ἐν ἐπιστήμῃ κεῖσθαι λέγουσι è pravitatis stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis sapientiæque apicem celsissimum emergere aiebant: Ἀνὴρ ἔσω πεπλεύκηκε, συνοικεῖ τε τῇ μεταβολῇ, καὶ ἐκκεκώφηκεν ἀνήκοος ὤν, καὶ ἀνεφάπτεται ἐν τῇ ψυχῇ μεθόντα τὰς χαλινὰς ἀβρωστίας καὶ ἀπάτας.

Ἀφ' ἑστίας γαίρειν· ἐδὲν ἦτ' ἔσω.

τῆς ἀμαθίας αὐτὸ διαφορὰν ἐν αὐτῷ τεκμήριον γενομένην, καὶ φρόνησιν ἀντὶ ἀπάτης ἐπιδειξάμενον; Vide *l.* 2. § 17. Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὀνείρατα.

Τῆς δυσμενοῦς ἀδελφοῦ | Corrupit hîc Xylandri noverca in editor Lugd. & mentem Marci perverit planè, dum reddit, *natura autem inter eos discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

l. 9. *c.* 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi quiq;. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba haberi, Hadrianus obſtreperet, Ἄπελθε, inquit, καὶ πὰς κολακωίδας γεγράφε τύπων γὰρ οὐδὲν ἐπίσασαι. *Abi & ineurbitas pinge tibi: ſtatuarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l.* 69. Οὕτως ἐν ἐκάσης ὕλης, τὸν ἔμπειρον τῆ ἀπείρω κεφαλὴν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *lib.* 3. *cap.* 26. Idemque *l.* 4. *c.* 12. Ἐπεί τοι πᾶσα ἐπιστήμη κρίσεως ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἀγωγίας καὶ ἡ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε γὰρ θέλεις, σκυτέα, ὃν θέλεις τέκτονα καὶ ἡφαιστοκόλλητον κατασκεύασον τὸ αὐτὸ ἔργον. Vide *l.* 5. § 32.

Τὸν ἑαυτοῦ | Quænam ars eſt iſta propria hominis, quâ hominis? ſed quam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l.* 11. § 5. ἀγαθὸν εἶναι· *bonum eſſe.*

§ 36. Γωνίαι | Ità *l.* 3. § 10. Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l.* 4. § 3. Πόσην γωνίδιον ἡ κατάκτησις. & *l.* 8. § 21. ἐν γωνίᾳ τάτῃ τῆ κλίματι.

Σταγὼν τοῦ κοσμοῦ | Apollonio quærenti *utra major eſſet, terra an mare*; reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem*: τῷ γὰρ θάλασσαν αὐτὴ ἔχει. *quia terra mare continet.* ſcil. τῷ θάλασσαν λίμνην, *mare lacum eſſe* cenſuit; non autem τῷ οἰκουμένην νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strab. *l.* 1. quocum conſentiens & Plin. *l.* 2. *c.* 66. *tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c.* 3. ἡ σύμπασα μία νῆσός ὅτι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιρρεομένη. quod Mela *c.* 1. *ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὰν οὐσίαν, ſive *aquæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνην τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqua ſuſtineri.* Ità ille aquei elementi mare partem minimam opinatus videtur, utpote qui ſubtus terram aquarum neſcio quas ſomniabat abyſſos, quibus ea quaſi ſupernataret, cùm *aquas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l.* 2. *c.* 65. Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; qui eleganter, ut γὴ στιγμὴ, *l.* 4. § 3. ità πλάγιον σταγών, hoc loco dicitur. Apud Eſaiam itidem *c.* 40. *v.* 15. Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου. *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar guttulæ, quæ ſive inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liquorem in fundo ſubſederit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lanci ſimilis* (ita Græci ῥοπὴν ζυγοῦ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qui poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen quicquam deperiſſe deprehenditur.

Ἄσιον βωλαῖον | *Lib.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαίῳ τῆς γῆς ἕρπεις; τῷ πατρῴαν βῶλον. i. e. *glebam patriam*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt.* 38. & Apul. *Mileſ. l.* 1. *Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, cæterum libris felicioribus conditæ, meæ vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros*, inquam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, quod Cl. Salmaſius voluit. *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pauſanias & Stephanus *de urbibus. Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſthic, quia tanquam magnum & ſtupendum quoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. quid enim magni poſſet foſſus Athos, ſi βῶλαξ fuerit, ſi glebulæ duntaxat rationem obtineat.

Σπυρὶς τῶν ἀίδιων | Vide *l.* 2. § 14, 17.

Ἐναφανιζόμενα | Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 10. & *l.* 12. § 32.

Πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται | Vide *lib.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23. Autor *de Mund. ad Alex. cap.* 6. Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πάτριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν συνέστηκε· ἐξ ὧν ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐταρκὴς, ἁρμοσθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Quod Apoſtolus *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16, 17. ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Romanos. cap.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῶ κοινῶ ἡγεμονικῶ | Quod *lib.* 7. § 75. κόσμου ἡγεμονικόν. *animæ univerſi.* Vide *l.* 12. § 30.

Ὁρμήσαι, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν | Forſan ὁρμήσαι. Vide *l.* 7. § 75. & *l.* 9. § 28. Vide & Briſonem *infrà* ad § 38.

Ἐπιχειρήματα | Vide ad *lib.* 3. § 2. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8. Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, καὶ μὴ ὡς μέρη, τὰ δὲ ὡς ἐπιχειρήματα. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de providentia*, cujus fragmentum, imò σπασμάτιον bene magnum exhibuit Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ubi inter alia: Καὶ μὴν ἀλλὰ τὸ πρὸς φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον ἐπακολούθημα ἡδονὴ τούτου κατέστη· ἀλλὰ καὶ πᾶσα τροφὴ πᾶσα ἀπόλαυσιν ἔσχε τότε καὶ αὐτῆς.

Καὶ τὸ ἀνιλίσσειον | Virgil. *Georgic.*

. . Ille malæ vires ſerpentibus addat

quaſi venenî expertes antè fuiſſent

ſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe

Πᾶσα κακοήθεια | Vide *ad l.* 3.

εὐ θεῶ.

Ἄκοσμα | Vide *lib.* 8. § 30. Joan. *Geneſ. cap.* 3. *v.* 18. ἀίδιος vocat. κόσμημάτα non tamen quaſi ab initio rint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Geſ. l.* 1. *c.* 13. Sanius idem ipſe *in Gen. ad lit.* Ab initio creata, in ſuo genere utilia, & ad ornatum perfectionemque conducentia, quod loco haberi, quòd in locis ab homine cultis frequentiora exiſtant. neque aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ ἐν νῦν ἰδίῳ | Idem argumentum tractat, *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 9. § 32. & *l.* 11. & *l.* 12. § 24, 35.

§ 38. Τὴν ἀπαιδευσίαν | Ita *l.* 4. § 34. σωφροσύνης καὶ συμπεριφορᾶς. & *ibid.* § 45. σωφρόνεια λόγος. & *l.* 7. § 9. σωφρόνεσι λεγόμ. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. c. 7. & *l.* 5. § 8.

Πεῖσαι τοὺς φίλους ἐπιτιμᾶσθαι | Ita *l.* 7. § 9. πεῖσαι τοὺς φίλους ἐπιτιμᾶσθαι. Hoc est quod Brisso in Oeconomico a Stobæo additus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅτως ἔχει ποτ' ἄλλαλα τὰν γυναῖκα καὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τὰ μὲν ἴδια τᾶς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἑκάτερον, τὸ δὲ ἐξ ἀλλάλων ἀσφαλέστατα, ἀλλάλοις τ' εὐφρόνα διάγοντες, καὶ τὸ τέλος, καὶ τὸ ἐξ ἀρχᾶς εὐκλεᾶς. καὶ βίῳ τῷ βίᾳ ἁ θεᾶς μάτων ὁπῖα ἀν βέλῃ ἑλέσθω, εὑρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, καὶ τὸ ἐξῆς ἀλλάλοις ἐπόμενα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις | Ita *l.* 7. § 9. ἁδὲν ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τὴν τοπικὴν κίνησιν | *per motum localem.* Xyl. & Cas. forsan, σώνησιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν | Vide *ad l.* 4. § 27. συμπάθη. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἕνα τὸν κόσμον εἶναι, καὶ θεὸν τοῦτον πεφασμένον· ἐν ᾧ τὸ κόσμῳ μηδὲν εἶναι κενόν, ἀλλ' ἡνῶσθαι αὐτόν· τοῦτο δὲ ἀναγκάζειν τὴν τῶν ὅλων θεὸς τὰ ὑπήνεια σύμπνοιαν καὶ συντονίαν.

§ 39. Ὅλα συγκαλύψωσι | Ita *l.* 4. § 26. συγκαλύπτειν τὸν τὸ σύμβαιον.

Συνάρμοζε ἑαυτὸν | τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς | quod Petrus *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκρίτῳ.

§ 40. Πρὸς ἃ κατασκευάσεαι | Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. *Quæ condicio rerum, eadem & hominum est. navis bona dicitur, non quæ pretiosis columbis picta est, nec cujus tutela ebore cælata est, nec quæ fulcris ex opibus regiis pressa est; sed stabilis & firma, & insidiis aquam excludentibus spissa, ad incursum ferendum maris solida, gubernaculo parens, velox, & consentiens ventis. gladium bonum dices, non qui auro ornatus est balteus, nec cui vagina gemmis distinguitur; sed cui & ad sæcandum subtilis acies, & multum momentum ense ruptura. regula, non quæ lasciviæ aliquid quam recta sit, quæritur.* Apul. *de Deo Socr.* *Neque divites spectari debere, ut ejus quem quærimus, neque enim in emendis equis phaleras inspicimus, & baltei politionem inspicimus, & ornatissimas divitias contemplamur, si ex argento, & auro, & gemmis, pinnibus variæ gazæ decendunt, & lorum artifi ornamento capiti & collo circumjacet, & frena cælata, & ephippia fucata, sine sale, cruda sint. Sed istis omnibus exuviis amotis, equum ipsum nudum, & solum corpus ejus & animum contemplamur, ut sit ad speciem honestus, & ad cursum velox, & ad vecturam validus. jam primum in corpore, si fit Angustum caput, & brevis alvus, obesáque terga, Luxuriéque toris animosum pectus honestis, præterea, si duplex agitur per lumbos spina. nolo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervehat.* Vide & Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. sed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει δ' ὅπως καὶ τοῦ πυτὸ | de *homine quoque*, perperam cepit Xyl. de *universo*, sive *universi rectore*, Cas. rectè.

§ 41. Μέμφεσθαί σε θεοῖς | Idem *supr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ἀνεμπόδιστα ἀφιερῶσθαι τῷ ἀγαθῷ, μὴ ἀνεμπόδιστα πεπίπτειν τῷ κακῷ. εἶτα τὸ τελευταῖον, ὅταν μήτε φαντάσματα μεταδίνασι δυνηθῇ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐπιφλῶσαι, (quo modo Ulysses Cyclopem) κάθηται, καὶ γένει, καὶ ὁ δύσεται, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. prout impii illi, Esaiæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐάν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτῷ καὶ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, εὐδιάφορος ἔσῃ, εὔρυθμος, εὐδαίμων, ἀβλαβής, μεγαλόφρων, εὐσεβής, χάριν ἔχων τῶν πάντων τῷ θεῷ, ᾧτινι μὲ μεμόρφωκεν μηδενὶ ἧττον ἐφ' ἑαυτῷ γινομένων, μηδὲν ἐγκαλῶν. ἐν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀπροαιρέτοις, ἀνάγκη καλύπτεσθαι αὐτόν, ἐμποδίζεσθαι, φθονεῖν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ τεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀτιμοῦσθαι, ὅτι βλάπτειν οἰόμενον τὸ θεῖον καὶ ἄνισον, ὡς οἷόν τε πλεῖον ἀπονέμειν. Eadem prorsus dicit, quæ Marcus, sed inverso ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κινοῦμεν | *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. κεμῶμεν. *judicaverimus.* quo sensu κατέκλινε prius dixerat. atque ità Athen. *dipnosoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺς θεοὺς ἀνθρωποειδῶς ὑπονοσπάμενοι. *At prisci homines humanâ formâ traditos Deos existimantes, sive*, ut vulgò loquimur, *supponentes.* Tollemus obiter corrigendum ex Aristotelis codicibus. *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur, Καὶ τότῳ χαίρουσι κινοῦσι, κινῶσι τὼ θεὼ τὸν ἄλλως φιλέοντα. leg. κρίνουσι. quod & Aretinus advertit, qui, *judicant*, vertit.

Διὰ τὴν θεὼς ταῦτα διαφοράν | *propter hæc rerum differentiam.* Xyl. *Si cum opinione differentiæ ad res istas inclinaverimus.* Cas. Quasi διὰ τὴν ἀδιαφορίαν opponatur. [illegible] φέρεσθαι θεὼς τι, est *ad rem aliquam adferri*, simpliciter *ferri*, ut idem usurpat *l.* 5. [illegible] *solicitudine & animi anxietate ferri. lib.* 9. § 27. & 38. Verto itaque, *dum ad ista contendendi*, non in eo sensu *contendendi* vocabulum sumpto, quo διαφέρεσθαι περί τινος, *de re aliqua contendere*, sed quo θεὼς τι, *ad rem aliquam*, quam studiosè prosequitur, *contendere* quis dicitur.

§ 42. Πάντες οἱ ἀποτελεσματικοὶ συγγενεῖς | imò, non πάντες tantùm, sed & πίστει, συγγενεῖς

τις ἐν· Apostolus *ad Cor. epist. 2. c. 6. v. 1.* Et, πάντα συνεργεῖ. *ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ θεοκολυδητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπισκέπτως | Xyland. *pars scientes & certo ordine, pars inscii.* Videtur εἰδότες legisse. quanquam eódem recidit, utrumlibet admiseris. Verùm θεοκολυδητικῶς, *intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidisset. ἀνεπισκέπτως, *citra considerationem.* ἀνεπιγνώστως, *citra cognitionem* hoc an illud legeris, ciccum haud interest: nisi quòd istud τὸ εἰδότως, illud τὸ θεοκολυδητικῶς, potiùs respondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus salutem suorum, aliquando per creaturam sine ipsa, aliquando per creaturam contra ipsam, aliquando per creaturam cum ipsa. multa enim fiunt hominibus salubria per insensibilem, & item per irrationabilem creaturam: quæ idcirco dixi fieri sine ipsa, quòd non queat, intellectu carens esse vel conscia. Multa quoque malorum saluti utilia facit Deus per malos, sive homines, sive angelos, sed quoniam invitos, ideo contra ipsos. nam dum nocere cupientes, juvant, quantum [quantumvis] aliis valeat utilis actio, tantum [tamen] ipsis perversa nocet intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni sunt, vel angeli, vel homines: quia quod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec sunt operis tantùm ministri per effectum, sed & operantis quodammodo socii per consensum.* Et mox: *Utitur ergò Deus in salutem suorum irrationabili item & insensibili creaturâ, tanquam jumento vel instrumento, quæ jam expleto opere, nusquam erunt. utitur creaturâ rationali, sed malevolâ, quasi disciplinæ virgâ, quam correcto filio in ignem projiciet, tanquam sarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanquam consiliatoribus & coadjutoribus suis, quos peractâ victoriâ amplissimè muneirabit.* Synes. *epist. 57.* Αἱ κακοποιοὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ σωτήριόν μοὶ τῇ χρείᾳ τῆς προνοίας, καὶ λέγεται δι' αὐτὸ ἔχειν κολάζειν. εἰσὶ γὰρ ὅμως διαμονὴς τε καὶ ὑπηρεσιαι. ἃ δὲ διάκειται πῶς γνωμῶν ὁ πρωτεὺς ἢ δαίμων ἢ ἀνθρωπος, ὡς λειτουργίαν τοιάνδε εἰσφέρων Διΐ· ἀλλὰ τῇ μεγαθείᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπεζευγμένοι. Exemplum habes in Assyrio rege apud [illegible] *c. 10. v. 5, 7.*

[illegible] | Etiam dormientes co[illegible]undo geruntur, Heraclitum [illegible] quis tamen Heraclitus idem dixerit, [illegible] de superbis. Τῶν ἐγρηγορότων [illegible] κοσμον εἶναι κοινόν· τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀναχωρεῖν. *Vigilantes in mundo uno eodemque omnium communi versari; dormientes in suum cujusque proprium recessu quem concedere.*

Ἐκ περιουσίας δὲ [illegible] *Supervacaneâ operâ.* Xyl. *quantum in se est.* Gal. *abunde,* sive *ex abundanti,* [illegible] Gruter. *ex abundanti.* Ἐκ περιουσίας γὰρ καὶ τὰ τοῦτο καλασκευάσας, οὐ [illegible] ψις ἦν παθῶν. *ex abundanti ergò, [illegible] ornandæ.* ἀφειδίας, sive *ex abundanti* agere [illegible] rationi liberaliter, ultra id quod exigi potest [illegible] rat, aliquid vel concedit vel largitur, [illegible] modo facit. inde apud Rhetores, [illegible] χαλκώματα περίττα, de quibus Hermogen. [illegible] *l. 1. c. 3.* & ἐν περιουσίᾳ ἀναγκαίας ἕξεως, & ἐν περιουσίᾳ λέγειν, *ibidem.* [illegible]is ac gravior, quibus [illegible] objiciant, obtrudere posse se criminis alicui [illegible] dunt. eodem sensu, ἐν τῷ περιττῷ, Mat. [illegible] *l. 7. § 56. Ex abundanti,* inquit, & [illegible] mines ad mundi opus operam conferre, [illegible] quia fati effectum, dum eidem reniti[illegible] strant.

Ὁ μεμφόμενος | [illegible] objurgat, [illegible] *Deos mavult emendare, quam se.* Senec. [illegible] 107.

Καὶ ὁ ἀντιβαίνων πειρώμενος | Dum [illegible] usum male facta vertuntur, ejus consiliis [illegible] etiam qui ejus consiliis repugnant. Gr. [illegible] *Job. l. 6. c. 14.* ità Assyrius Rex [illegible] Deúsque de eis qui faciunt quæ non [illegible] vult. Aug. *de corrept. & grat. c. 14.* [illegible] 100. Verùm creaturæ voluntatem [illegible] quod creator voluit, implevit ipsa quod [illegible] ipsa, quòd contra voluntatem Dei [illegible] facta est voluntas ejus. Vide [illegible]

Τῷ τοιούτῳ ἔχεσζεν ὁ μῦθος | [illegible] Chrysipp. *de natur. lib. 2.* [illegible] Plut. [illegible] *contradict. Stoic. c. 31.* [illegible] *dam* [illegible]

Ἡ καλία πρὸς τὸ [illegible] μάτων γὰρ αὐτῇ [illegible] ἢ ἐν ὕπνῳ εἴπω, [illegible] οὐδὲ μὴ ἂν τὰ μαλθ[illegible] λοις χαλκοῖς φ[illegible] Theodoret. [illegible] τὸ ἀνεγκλ[illegible] τὸ ἀναίτιον. Ἀνεγκλ[illegible] fus, at [illegible] tamen, [illegible] tatis [illegible] *Virtutes* [illegible] *habeant* [illegible] *contraria, aut* [illegible] *exercendæ adversus hæc mun[illegible] lorum, voluit esse distinctam* [illegible] *malo fruamur, vitare nolle ex hac* [illegible] *intelligi, sublato altero, quod* [illegible] *sit malum,* [illegible] *enchir. c. 10.* [illegible] *hanâ Trinitate creata* [illegible] *æqualiter,* [illegible] *etiam Angelis.* [illegible] *quia ex omni* [illegible] *qua etiam Illu*[illegible] *&* [illegible] *magis Platonicis,* [illegible] *omnipotens,* [illegible]

bonus fit, nullo modo sineret malè esse aliquid in operibus suis; nisi adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malis. Et c. 96. *Quamvis enim ea quæ fiunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen universitas, in quantum bona, sed etiam sint & mala, bonum est. Nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui procul dubio quàm facile est quod velit facere; tam facile est quod non velit, esse non sinere. Melius ergo judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere.* Ibid. c. 27. Vide Petr. Lomb. *l.* 1. *dist.* 46.

Ἐκεῖθεν πώς σοι καλῶς χρήσεται | Disertè ac eleganter hoc differit Clemens *Strom. l.* 1. Αἱ ἐξ ὑπεξαιρέσεων βλαί τε καὶ ἐνέργειαι, μεικταὶ ὄσαι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ φωσφόροι· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς κρείττονος προνοίας ὅπη τὸ τέλος ὑγιεινόν, καὶν νοσηρὸς ᾖ ὁ αἰὼν μέχρι τῆς θείας οἰκονομίας, τὸ πᾶν ἄμωμον τηροῦντος ἐκασταχοῦ τοῦ ἐπόπτου καλόν, ἀνάγκην δὲ ἀμφοτέρων μὴ εἶναι, μηδὲ μὲν καὶ ὑποπίπτειν βλάβεσιν αὐτῶν ἡμᾶς. Τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀφελείας ἔργον ὄντι, ὃ μήτε τὸ ἀγαθὸν ποιεῖν φύσει δυνατὸν εἶναι, οἷόν τε θεοῦ, ὡς τὸ πυρὶ τὸ θερμαίνειν, καὶ τὸ φωτὶ τὸ φαίνειν· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μάκιστα, τὸ διὰ κακῶν τι καὶ χρήσιμον ἀνύτειν τοῖς πᾶσιν ἀγαθὸν τι καὶ χρήσιμον τέλος ἀποτελεῖν, ἐπιδεικνύμενον τοῖς δοκοῦσι φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim Augustinus, *ad Simplic. l.* 2. *q.* 3. *c.* 24. *Ep. ad Bonifac. episc.* 141. *Sunt mali, Dei bonis malis utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem quorum.* Et *epist.* 59. *Sunt malum negotium simpliciter uti bonis operibus, sicut est uti malis operibus. Unde in Psalm. dicitur: Disputetis quis esse [illegible] de illis agere Deum, ut [illegible] ut corrigantur. Et in [illegible] peccator? [illegible] utitur [illegible] ut palæ [illegible] purgatur. [illegible] Psal. 77. [illegible] bene utitur malis operibus [illegible] bonis operibus Dei.* Et *epist.* 93. *Quantis malis Dei bonitas, quia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cum enim ipsi visio sua mala sint, ille [illegible] eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summa [illegible] non sinere [illegible] male, nisi [illegible] esset [illegible] ut [illegible] bene uteretur malis, [illegible] possit [illegible] sive sanctum [illegible] sive [illegible] atque [illegible] namque ista bona sunt, & Deo bono atque omnipotenti dignissima, nec tamen fiunt nisi de malis. quid igitur melius, quid omnipotentius eo, qui cum mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan quibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina fere his habet, *de Dis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 83. Ὅτι παῦτα (τὰ κακὰ) ὑπενίκτηται καὶ τὸν Διὸς λόγον, ὅτι δεῖ κολάσει, ἢ κατ' ἄλλων ἔχεται ὡς τὰ ὅλα οἰκονομοῦντος.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν | Vide *l.* 5. § 21. & *supra* § 5.

Τῶν σωρῶν | ita *l.* 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωρῷ. & *infrà* § 43. σωρὸς εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ συπτελὴς καὶ γλαῦξ σίχος | Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 13. adductus ipsis Chrysippi verbis, quæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιγεγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τῷ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προσφέρειν ἔστιν ἃ οὐκ ἄν αὐτῷ ἐφ' ἑαυτῶν τὴν χάριταν τοῖς ἄλλοις ἢ ἀχρεῖός ἐστιν. Interest tantum, quod Marcus σίχον εὐτελῆ, Chrysippus ἐπίγραμμα φαῦλον, sed utrumque γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Audi tamen ex parte Plutarchi, quam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ὃν, inquit, τῷ καιρῷ χρήσεται καὶ τῷ θεῷ προσοίσει, τὸ δὲ φαῦλον ἐπίγραμμα γέλωτα καὶ τῷ ποιητῇ κἀκείνῃ, πόθεν φαῦλον ἐπίγραμμα καὶ ἀπὸ ποίας ἀτοπίας ὑφέλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα πλεονάκις ἤδη κωμῳδοῦσι καὶ τὰ τέλη τῶν ἐφιεμένων τῆς γελοίας ἢ μεγαλομεῖνα τοῖς θεάτρας καὶ ὁ κατηφὴς καὶ ὑσαλὸς δεμνίσιος Ζεὺς καὶ ἀνεστοτρόχιος καὶ Πίνδαρος, ὁ δ' ἔπαινος ἐπὶ τοῖς μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργοῦντα κάνομεν, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐστὶ κλοιὸν ἀτιμοποιημάτων καὶ ἀσυλίας καὶ ἀσπονδίας ἀπολογισμὸς καὶ μαθείας, εἰ ἄρας τὸ κλίνειν τὸ καὶ σεμνότατον τέλος ἐδέησε ἀνέτων κραιδοφόνων καὶ πατροκτόνων καὶ τυραννίδων (quod Marcus supr. τὸ τοιοῦτο ἔχειν ὁ κόσμος.) ἃ γὰρ ἐπὶ τῷ θεάτρῳ κομῳδῶν ἢ τραγῳδῶν ἐπαινεῖ. ἔτι τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα τοῦ ποιήματος πολλοσημείου ὄντος, καὶ αἰσχρὰ πολλαχοῦ καὶ ἀπρεπῆ καὶ ἀνοίκεια τοῦ ποιητοῦ καὶ τῶν προσώπων ἐν τῇ κωμῳδίᾳ τοιαῦτα παρεμπίπτοντα, ὅτε ἐπὶ τὸ ἀπολαῦσαι καὶ λυμήνασθαι τῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλεύσας παῖδα ἀφανίζει καὶ παῖδα ἐκτρέφει καὶ ἀναιρεῖται καὶ ἀνέχεται κορασιδίων καὶ ἐκπίπτων, καὶ ταφήσομαι, καὶ μηδὲν ἄχθεσθε, μηδὲ ἀπειλήσῃτον (ὡς ἔπος εἰπεῖν) αἰσχρὸν ὄντα δρᾶμα ἀπάντων καὶ ἀτοπώτατον. Quanquam per Chrysippo Marcoque iniuria forsan dici possent, si candidam [illegible] ac benignam interpretationem verborum [illegible] differimus, [illegible]

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet differere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, πατρῷος καὶ ὕπατος καὶ θεμιστος Ζεὺς; vitiata videri. quid enim habet commune πατρῷος καὶ ὕπατος; Et primâ quidem facie videri possit, levicula inflectione πρῶτος καὶ ὕπατος legendum. certè ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος Deus pater nostris dicitur. Esaiæ c. 44. v. 6. & Joan. *Apocal. c.* 1. *v.* 17. & *c.* 2. *v.* 8. & *c.* 22. *v.* 13. Verùm locum istic τὸ πρῶτος καὶ ὕπατος quem habeat, non video. Itaque malim Plutarcho ipso facem præferente legere, πατρῷος καὶ σωτικὸς καὶ θεμιστος. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict. c.* 29. Ὥστε δεῖ τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος, καὶ γενέτορος καὶ πατρὸς δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μὴ οὖν ἄλλος] Lucianus itidem *de astrolog.* Τὰ ἔργα ἑκάστου αὐτέων διαιρέεται, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπὼν, [illegible] *Iliad.* ε. *v.* 429.

Ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

τὰ δὲ τοῦ πολέμου,

Ταῦτα δ' Ἄρηϊ θοῷ καὶ Ἀθήνῃ πάντα μελήσει.

Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum quorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inquit, τοὺς μὲν Στωϊκοὺς οἴονται παίζειν, ὅταν ἀκούσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα προσαγορευόμενον· αὐτοὺς δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων. Καίτοι καὶ τῶν θεῶν ἄλλος ἄλλην ἔχων δύναμιν, ὁ μὲν Ἐνυάλιος, ὁ δὲ μαντῷος, ὁ δὲ κερδῷος ἐπονομάζεται [illegible] Ἀφροδίτην ὁ Ζεὺς ὡς οὐ μετὸν αὐτῇ [illegible] ἔργων, ἐπὶ γάμους [illegible] καὶ θαλάμους. Et [illegible]: Οὐ [illegible] ἀλλὰ [illegible] Πυθ[illegible] βιβλίον, αὐτὸν καταμαθεῖν [illegible] ἐν [illegible] καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίον ζηλοῦν [illegible] καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν. Vide *ad l.* [illegible] sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

[illegible] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *quæst. nat. præfat.* [illegible] siderum atque ortus, [illegible] universas concor[illegible]

§ 44. Εἰ οὖν [illegible] illud [illegible] videtur, est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐβουλεύσατο [illegible] Ita *l.* [illegible] § 4. Ταῦτα δὲ ἀγαθὰ [illegible] πέπεισμαι &c. *l.* 9. § 28. [illegible] Vide & *l.* 7. § 4 . Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. [illegible] [illegible] τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται [illegible] ἵν' ὦσιν ὅμοιοι [illegible] [illegible] οὐ [illegible] ἆρα ἐνθυμηθῶμεν [illegible] Καὶ [illegible] ἀγαθῷ οὐ λείπει [illegible] [illegible] ἐργάτῃ, [illegible] [illegible] ὅπως ὁ θεὸς [illegible] αὐτοῦ [illegible] [illegible] διακόνων, τῶν μαρτύρων, οἷς μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι [illegible] [illegible] τὰ ὅλα, [illegible] [illegible] Socratis [illegible] Plato. *apolog.* [illegible] Vide [illegible] § 21.

Ἄβουλον γὰρ θεὸν [illegible] Vide *l.* 2. § [illegible]

Ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν] *amplecti & acquiescere*, hoc est enim τὸ στέργειν, φιλεῖν καὶ [illegible] ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰ δὲ φασιν [illegible], δειξάτω· κἀγὼ στέρξω, καὶ σιωπήσομαι. *acquiescam, & conticescam.* Isocrat. *ad Demonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργομεν. *nunc rebus præsentibus contenti sumus.* Polybius à Suida laudatus: Νῦν δὲ, οὐ πρὸς [illegible] ἐπιζητεῖν, τὰ παρόντα στέργομεν. Incertus autor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς·
Στέργειν δὲ μοῖραν [illegible]
In cœlites vim non [illegible] *optimum*;
Sed amare fatum. [illegible]

Et [illegible] eundem *tit.* [illegible] Sophocles:

Στέργειν δὲ τἀμπεσόντα, καὶ [illegible]
Σοφὸν κυβευτὴν, ἀλλὰ μὴ στένειν [illegible]
Amare oportet casus, ac disponere, [illegible]
Non gemere sortem, ut aleatorem doctum. [illegible]

Ita enim accipio illa, Σοφὸν [illegible] Flaccus dixit in [illegible] [illegible] pro [illegible] & *l.* 1. *ep.* [illegible] [illegible] *cum* [illegible] pro, [illegible] *instar est expectantis.* [illegible] *l.* 5. [illegible] & *l.* 9. § [illegible] & *l.* 10. [illegible] doret. denique *therap. l.* 1. [illegible] τέχνην μαθεῖν ἐθέλων [illegible] ἐπισταμένῳ, στέργει δὲ [illegible] ἐκεῖνο μαθήματα. [illegible] νομίζων τὴν γνῶσιν [illegible] inepte vertit [illegible] [illegible] cùm [illegible] [illegible] *& fid*[illegible] dioc. [illegible] minus [illegible] [illegible] *Demosthen.* [illegible] συμβεβηκότα, *eis quæ* [illegible] *esse* [illegible] *de pace.* [illegible] [illegible], ἀλλ' ἀεὶ [illegible] [illegible] sive *acquiescentem* [illegible] dum [illegible] Polybius Suidæ [illegible] τοῖς [illegible] ἀλλὰ [illegible] quod [illegible] interpretatur ipse, [illegible] τούτοις [illegible] quis item à [illegible] adducitur: [illegible] [illegible] ἐργάζεσθαι δίκαιον τοῖς [illegible] *scilicet quæ decreta* [illegible] *sunt.* Et apud [illegible] dam autor innominatus: [illegible] οἶμαι [illegible] στέργειν ἠναγκάζετο τούτοις [illegible] *contentus* [illegible] *batur.* Liban. *orat.* 3. [illegible] [illegible] στέργειν ἄξιον [illegible] Greg. Nazianz. [illegible] [illegible] τοῦ κρείττονος [illegible] [illegible] ἐν τῷ [illegible]

ἀγαπᾷν usurpatur. Liban. *in vit. sua.* ὁμωμοκὼς ἤδη τοῖς παροῦσιν ἀγαπήσειν. *præsentibus contentum fore.*

Μὴ μηδὲ δύσμαχ', μηδὲ ἐυχώμεθα | Apul. *de Deo Socrat.* Nullus, inquis, Deus rebus humanis intervenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miseris auxiliatorem, quem bonis fautorem, quem adversatorem malis in omni vita ciebo? quem denique, quod frequentissimum est, jurejurando arbitrum adhibebo?

Ἔξεστι δὲ ἐμοὶ βαλόντι | Καὶ σκηνοῦσαι ἧσσ' ἀσφαλοῦς, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l.* 9. § 28. μὴ ἡ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὸν ἑαυτοῦ καταδυόμενον | Vide *supr.* §. 16, 40. & 45. § 16. & *l.* 9. § 28.

Πόλις ἡ πατρὶς, ὡς μοὶ Ἀντωνῖνος ὁ βασιλεὺς Ῥώμη | Ità Cicer. *contr. Rullum* 2. Ῥώμη *patria omnium nostrûm.* & Modestin. in *Pandect. l.* 50. *tit.* 1. *leg.* 33. § 2. *Roma communis nostra patria est.* Seneca vero *ad Helv. c.* 6. de eadem, sensu haud paulò latiore ratione hominum ex omnibus locis ibi confluentium, ibique sedes habentium. Quæ vellem [illegible] modo ex Italia [illegible] cunctarum gentium [illegible] Aristides *in Romæ laudatione* ait eas gentibus aliis communes. Ῥωμαίων πόλεως [illegible] χώρα τις ἐστὶν ἢ ἔθνος ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ἐκείνη; οὐκ ἐμπόροις μόνον, οὐδὲ πρέσβεσιν ἀλλ' ἤδη καὶ πολλοῖς ἄλλοις. πολλοὶ γὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν ἐν τέλει, οὐχ ἥκιστα δὲ τῶν βουλευτῶν, τὴν ἐκείνων τῶν πολιτῶν ἀντὶ τῆς οἰκείας ἔσχον. Cicero *Tusc. Quæst. l.* 5. *c.* 37. *Cum esset natus in optimo patriæ statu, in qua reipub. nomen & universa vis est, ita dulcis, ut sine multo sensu esse ea quæ amittuntur, quæque exstinguuntur, itaque ego esse hanc meam patriam, prius nunquam negabo, dum illa sit moderata, in ea continetur.* Duplici ergo [illegible] Marco Roma, & [illegible] ratis. nam & [illegible] est. Cicero.

Ὡς ἡ δεσπότου, ὃ κύριε | Ita Theodotus apud Plutarch. Ἀθηναῖος, ἀλλὰ Κεκροπίδης ἐγὼ καὶ πολίτης ὑμέτερος. Laert. [illegible] Zenonis *Stoic.* quod idem [illegible] alii. Vide *ad l.* 2. § 1. *l.* 8. § 11. Hercules est apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom.* 2. *ita* [illegible] *data:*

Ἅπας γὰρ, ἢ Θηβαῖος ἢ καὶ εὐτυχὴς
Ἑλλὰς πατρίς.

Argivus an Thebanus: haud mihi dubium
Adscribo; patria urbs est Græcia quælibet.

Verùm Jatius patriam suam profligit Crates Thebanus apud Laërt. *l.* 6. in *Hipparchia:*

Οὐχ εἷς πάτρη μοι πύργος, ἀ μία στέγη
Πάσης ἦ χώρας, ἀ πόλις μοι καὶ δόμος.
Ἑτοίμῳ, ἡμῖν ἀνδιαπαύδῳ πάρα.

Mihi patria non urbs una, non una est domus:
Verùm quot urbes, quot domos tellus habet,
Totidem mihi sunt æquum hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de quo Plut. *ibid.* Ὁ δὲ Σωκράτης βάλλων, ἀπεκρίνατο, πόλεως μὲν οὐκ ἔφη δεῖσθαι, ἀλλὰ κόσμου φήσας, ὡς [illegible] εἶπεν, ἢ Κοσμοπολίτης μηδὲ Σωκράτης, ἀπὸ ταινάρου, μηδὲ Κεραμεικοῖς ἐπίκλησιν ἔσται. Subjungit Plut. ex Euripid.

Ὅρᾳς [illegible] δ' ἄπειρον αἰθέρα
Καὶ χλοῦν πεδίον; ἐνταῦθα νομὸς ὁ κύκλος

Ἅπασι πατρίδος ἡμῖν ἐστὶν ἐντόπου. Seneca *epist.* 102. *Primum humilem non accipiet [illegible]; Ephesum, aut Alexandriam, aut siquid [illegible] frequentius incolis, latius tectis [illegible] illi primus est, quodcunque [illegible] & usu pleno circuitu suo cingit. hoc omnium [illegible] intra quod jacent maria cum terris, intra quod aer humanis divinis [illegible] cognovit, intra [illegible] dispositi tot numina in [illegible] suos explicat.* Theognis apud Stob. [illegible] *t.* 10. Πᾶσα δὲ σοφῷ πατρὶς ἡ [illegible] ἀλλοδαπὴ πατρὶς ἡ σύμπασα χώρα. Euripides *ibidem* laudatus ex Ixione [illegible]

[illegible] ὡς [illegible]
Ἅπασα γῆ ἀνδρὶ σοφῷ πατρίς.

Patet omne cælum prudenti: mobilis
Ità terra fortis patria est forti viro. Grot.

in eundem [illegible] Naso *Fast.* [illegible]

[illegible] solum forti patria est; [illegible]
volucri cuncta quicquid [illegible]

In [illegible] epitaphio è vet. [illegible] Falkenburgio *ad Nonni Dionysiaca* [illegible]

[illegible] ἐμοὶ
Patria mi [illegible]

Christophorsonius [illegible]. *ep. magnet.* Πᾶσα ξένη [illegible] ἀπὸ πατρὶς ξένη. Distinctiùs, [illegible] ad Marci mentem proximè, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Τί οὖν ἐν ἀνθρώποις; μέσης πόλεως, σφόνης μὲν τῆς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων μὲ πᾶσα ἡ τῆς ἐγγυτάτω λεγομένης, ἣ τί ὅτι μικρὸν τῆς ὅλης μέρος. Et *c.* 15. Τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης ἡγούμενος. Sed & Senec. *de otio s. c.* 31. *[illegible] respublicas animo complectamur; [illegible] magnam & vere publicam, quâ Dii atque homines continentur; in hanc non ad hunc angulum respiciamus, aut ad illum, sed terminos civitatis nostræ cum sole metimur; [illegible] cui nos adscripsit conditio nascendi. hæc aut Athenis erit, aut Carthaginiensium, aut alterius alicujus urbis, quæ non ad omnes pertinet civitas, eadem eodem tempore utrique*

reipublicæ dant operam, majori minorique, quidem tantum minori; quidam tantum majori. E primo genere est Marcus noster.

Τὸ πᾶς πόλεσιν | Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει | Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 5.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέρως ἀνθρώποις | Leg. forsan, ἢ ἑτέρως. hoc est, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non universo tantum, sed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον | *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latius; ut etiam rebus mediis patet.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, sive *conducibile, nunc vulgariter multo usurpatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 7. ὡς ἂν τις κοινότερον διέλοιτο. τὸ συμφέρον enim sive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix concesserint: quæ illi χρήσιμα εὐ λέγειν esse aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, id est, *utilia*, sed non *conducibilia*. Vide ad *l.* 3. § 6, 11. & *l.* 6. § 7. 20 *tit.* 63

Ità Porphyr. *de abstinent.* ubi Carneadis illa refutat; Ἕκαστον γὰρ φύσει γεγονὸς ἕνεκα τοῦ σῴζειν ὃ πέφυκε καὶ γίνεσθαι τελέως, ἀγαθὸν εἶναι τοῦτο subjungit, καὶ οὐ τὸ συμφέρον ἢ τὸ ὠφέλιμον, ἐπεὶ καὶ τὴν ἀδικίαν ὅτι λέγουσιν, ἀκούειν.

§ 46. Ὅσα σκανδαλίζεται | Ὅσα Xyl. [illegible] detur. Lugd. ὅσων exhibet. [illegible] quomodo offendere, molestum esse, [illegible] Ita Dionys. Halic. *de dictione Isocratis.* πῶς δ' οὐχὶ πολλοὺς τῶν ἀκροατῶν κόσμος πολὺς ἐξαπατᾷ καὶ πολλοὺς τῶν ἀλλων καταπαλαίων, σφαλλόμενος τοὺς ἀκοὰς id est, *vehementiores offendens.* quod ubi dixit idem, κοσμῶν τὸν λόγον. confirmat hoc differre id quod à Marco hic dicitur [illegible] démque Visorum dictorum continuum, fa[illegible] afferre, quæ quidem contrà Jos. Ch[illegible] *ep.* 2. *orat.* 8. [illegible] *novatio ipsis [illegible] videbatur.* Idem idem *Hebr. orat.* 8. [illegible] adhuc *ventis pietatis Chr[illegible]* primis, quæ [illegible] Apostolum d[illegible] nantur; Ὅσοι [illegible] τελείους, utique) [illegible] σφάλμα αὐτοῖς. *Plus quomodo [illegible] nunc offendant; cum illos [illegible] nunc alterent, ipsos neutiquam offendentes.* atque ito quidem sensu τὸ σκανδαλίζεσθαι hic sumi oportet, si ὥσπερ legeremus. Verùm ὅπερ malim, quo [illegible] ut significet, hîc potiùs [illegible] venire, quomodo Plato in [illegible] ὅσα ὄντως σκανδαλίζεται αὐτούς. *Hæc [illegible] in [illegible] quidem facere hîc venit.* Porphyr. *de abstin. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ὃ δεῖ τὰ ἐν ἡμῖν ἄγειν καὶ φέρειν, φησὶ, σκοπεῖν.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ | Quærit Aristot. *problem. l.* 21. *q.* 9. Διὰ τί τὰ μὲν ὡσαύτως διαζώσεως ἔχοντα ἀεὶ ἐστὶν ἡδέα καὶ λίαν ἐπιτερπῆ, τὰ δὲ περιόδους οὐκ ἔχοντα οὐδὲν

Summa solutionis est. ὅτι τὸ μὲν ἐξ [illegible] κινεῖ πως ἐν ἡμῖν ποιεῖ, ἐ πληρωσιν· τὸ δὲ [illegible] πως περιφέρεσθαι, πλησιῆ πως ὑπάρχειν, τῷ αὐτῷ. leg. ἢ expuncto, καθάπερ ἀγγείου in proximis, pro ἔστι γάρ τι ἢ ὀπὴ δυνατὸν [illegible] [καθάπερ ἀγγείου] τί ἡ ὀπὴ δυνατόν. adhuc sequentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται ὑπὸ τῆς ἀσκήσεως παραπλήσιον ἔδει γίνεσθαι διὸ τὸ μὲν ἔθος, ὅτι γυμνάσιον, αὐτῷ πως δεκτικὸν ἕξιν· τὸ δὲ σωτηρίως περιφέρεσθαι [illegible] σάπτει μὲν καὶ πλησιῆ πως ὑπάρχειν ἢ [illegible] δεῖσης, ἐκεῖ περιτρέπεται. Plutarch. in *Pericl.* Μειρακίοις, καθάπερ καὶ ἄλλοις ἅπασι, τὸν ἀνθρωπον ἡ ἀκμὴ καὶ τὸ ἡδύσμενον ἐπιφέρουσα τῷ βίῳ ποικιλίαν περπόν. Isocrat. *ad Demon.* [illegible] ἐπιτάξεις καὶ πυκνὰς, ἅπερ τοῖς αὐτοῖς, [illegible] μεταβολὴ πάντων γλυκ[illegible]

Euripid. *Orest.* Idémque *de Theolog. orat.* [illegible] Κόσμος ὁ πάντων καὶ τὸ ἐν κόσμῳ [illegible] ἐκλείπεις ἐν αἰσχροῖς εἰδὸν ἐκπεπτωκὸς [illegible] πλῆθος [illegible] Ῥᾴδιον τοῦτο καὶ ἐν ἀκοαῖς εἰδὸν ἐκπεπτωκὸς [illegible] πλῆθος [illegible] σώζειν. *Rarum [illegible] similium [illegible] oratoris* Vidi [illegible] pulcra [illegible] aliquis [illegible] cibi [illegible] Novitia commendant, [illegible] Gregor. Naz. *de pace ora[illegible]* [illegible] ἐστὶ, καὶ σῆ [illegible] καὶ πάντων, ἐ πλ[illegible] ὧν· ὁ πάντων ἐκλείπεις ἀλ[illegible] Ironicum [illegible] dari [illegible] Homeri illud *Il.* [illegible] Πάντων μὲν ἀέκητι θεῶν, [illegible] vers[illegible] illud [illegible] εὐδεσμ[illegible] Idémque *de Theolog. orat.* [illegible] πεπλανῆσθαι, τὸ θεολογεῖν [illegible] ὡσαύτως (ὅπερ ἐ.) εὐσεβεῖ, [illegible] ἐδὲ τῶν διδασκαλίων, ἀλλὰ τ[illegible] μέλι καὶ πλησμονὴ τοῦ μὴ [illegible] τῷ ὄντι μέλιτος. Fuit [illegible] dictum. *Proverb. c.* 25. *v.* 16. [illegible] *fastu illi comedas, ne fastu[illegible]* [illegible] Ita [illegible] *tui, vel [illegible] tui [illegible]* [illegible] *gratus stomachus? non oblata [illegible]* sed [illegible] *etiam vejicit. Euchar. in Gen.* [illegible] Sal[illegible] *ep.* 1. *Gratia meorum [illegible] inter[illegible]* sed [illegible] *parce apud barbaros, ne gratia ibid[illegible]* utar. [illegible] Perron. *[illegible]*

Non [illegible] continua [illegible] tenor
Sed [illegible] gratia [illegible]

Taurus [illegible] gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo grato nos proluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

Cassiodor. *l. 7. ep. 36. Nemo dubitat, homines sua varietate recreari? quia in continuatione rerum [illegible] unum mentibus esse constat fastidium. dulcedo mellis [illegible] assiduè sumatur horrescit. Serena ipsa, quam [illegible] magnopere desiderentur, jugiter adepta sordescunt.* & *l. 12. ep. 3. Ipse quoque annus temporum pater, quadrifaria se diversitate componit: nec desiderium caperet, si novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τοῦ θεάτρω | De Circensibus Plin. min. *l. 9. ep. 6. Nil novum, nihil varium, nihil quod non semel spectâsse sufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam pueriliter identidem cupere currentes equos, insistentes curribus homines, videre.* Qui [illegible] deo miratur, *non vulgus tantùm, sed quosdam quoque graves homines, in re inani, frigida, assidua, tam insatiabiliter desidere.* Vide *ad l. 7. § 3.*

Καὶ τὸ ὁμοειδὲς | Cicer. *de invent. l. 1. Omnibus in rebus similitudo est satietatis mater.* [illegible] *l. 6. c. 4. Virtutes etiam ipsæ tædium pariunt* [illegible] *tiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex similitudine* [illegible] *& satietas creatur.*

Πάντα ἀνω κάτω | Alludit ad Heracliti dogma: illud apud Laert. *l. 9.* [illegible] Vide *l. 2. § 14.* & *l.* [illegible] *§ 32.* & [illegible] *§ 37.*

[illegible] | Apud Senecam *epist. 77.* Stoicus quidam: *Cogita, quamdiu jam idem facias: cibus, somnus, libido: per hunc circulum curritur.* [illegible] *vitæ non odium, sed fastidium:* [illegible] *ipsa impellente philosophia, dum dicimus:* [illegible] *dormiam, satia-* [illegible] *nullius rei finis est,* [illegible] *omnia: fugiunt ac sequuntur.* [illegible] *æstas in autumnum de-* [illegible] *quæ vere compescitur.* [illegible] *revertantur: nihil novi video; nihil* [illegible] *& hujus rei nausea multi sunt,* [illegible] *vivere sed superfluum* [illegible] *quosdam* [illegible] *ad mortem,* [illegible] *in eadem* [illegible] *fastidio illis esse cœpit* [illegible] *illud* [illegible] *Quousque eadem?* Lucret. *l. 3.* hoc argumento [illegible] persona mortis [illegible] [illegible]

[illegible]

Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque es, periere profusa,
Vitaque in offensa est, cur ampliùs addere quæris;
Rursum quod pereat malè, & ingratum occidat omne;
Nec potius finem vitæ facis atque laboris?
Nam tibi præterea quid machiner inveniamque
Quod placeat, nihil est. eadem sunt omnia semper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti languent; eadem tamen omnia restant;
Omnia si peragas vivendo vincere sæcla.

Et paulò post:

Præterea versamur ibidem atque insumus usque:
Nec nova vivendo proceditur ulla voluptas.

Quod idem Sen. *epist.* superiùs memoratâ. *Ecquid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, consumpsisti. nulla tibi nova est: nulla non jam odiosa ipsâ satietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum servabit.* Iste autem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, si Luciano [illegible] credimus. Τὸ [illegible] inquit, [illegible] ὅμοιον, ἥλιος, [illegible] καὶ τὰ γινόμενα ἅπαντα [illegible] [illegible] τὸ πεπνὸν [illegible]. Vid. *l. 12. § 3.*

[illegible] 47. [illegible] Vide *lib. 3. § 3.* & *l. 4. §* [illegible] *50.*

[illegible] | [illegible] Nicei [illegible] Socra[illegible] [illegible] *Philistionis* Locri, quem & antiquum appellat, Plut. *Sympos. l. 7. c. 1.* & ex Plut. Gellius [illegible] Et is forsan est, cui libros *de diæta* [illegible] Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adscribi autor est Galenus *in Comment* [illegible] eos [illegible] delibavit [illegible]

[illegible] Fatuos commi[illegible] [illegible] nos heroës [illegible] artifices periti, [illegible] *omnis cui-* [illegible] *Job* [illegible] Vide *l.* [illegible] *§ 3.* [illegible] *epist. 77.* [illegible] *Ex istis, quo omnia eunt,* [illegible] *est? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus post te. Series invicta, & nulla mutabilis ope,* [illegible] *& trahit cuncta. quantus te populus moriturorum sequetur, quantus comitabitur? fortior* [illegible] *esses, si multa millia tibi commorerentur. atqui multa millia hominum & animalium hoc ipso mo-* [illegible] *quo tu mori dubitas, animam variis generibus* [illegible] *tu autem non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod semper ibas? nullum sine exitu iter est.* Τὸν θάνατον autem μεταβολὴν Marcus dixit; quomodo [illegible] Plato *Phædone*. [illegible]

τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ πάντα μεθίστασθαι πάντα ἐνθένδε ἐπὶσω εὐτυχῆ γίνεσθαι. μεταβαλεῖν, *mutare*, sed & *eadem mutare*, *de loco in locum migrare*. Ita Aristoteles *hist. anim. l.* 8. *c.* 12. de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς Σκυθικῆς εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου, & de piscibus, ἐκ μὲν τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro *emigratione*. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐσχάτης τόπων ποιήματα τὰς μεταβολὰς, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐγγὺς τόπων. Thucyd. *l.* 1. Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀεὶ ἐπιοῦσα τὰς μεταβολὰς τῆς ἐπιπόρου εἶχεν. Vid. *ad l.* 5. § 13.

Φιλόσοφοι. Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 7. § 19.

Στερεμνοὶ, τύραννοι | Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 32. 36. Tragicus à Plutarch. *ad Apoll.* laudatus:

Πῇ γὰρ τὰ σεμνὰ κἄνα; πῇ δ' Λυδῶν
Μέγας δυναστὴς Κροῖσος, ὑπέρβιος βαρὺς
Ζεύξας θαλάσσης αὐχένα; Ἑλλησπόντιος;
Ἅπαντες ᾅδου πλοῦτον εἰς λάβρας δόμους.

Ubi ille quondam fastus? ubi nunc Lydia
Dominator ingens Crœsus? & Xerxes gravis
Qui ratibus æquor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethæ domos. Grot.

Εὔδοξος | Εὔδοξος Αἰσχίνου Κνίδιος, ἀστρολόγος, γεωμέτρης, ἰατρὸς, νομοθέτης. πρῶτον μὲν τοῦ Εὐδόξου ἔνδοξον ἐκάλουν, διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς φήμης. Laert. *l.* 8. qui & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Suidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l.* 1. Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 12. & *l.* 10. *c.* 2. (quos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laertius.) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* quo loco memorabile istius votum commemorat. ἤυχετο, ὄφελε τὸ πάθος, ἢ καταμανθάνειν τὸ σῶμα τὸ ἄστρων, ἢ τὸ μεγέθος ἢ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεχθῆναι. Seneca *Nat. l.* 7. *c.* 3. Gell. *l.* 17. *c.* 8. Philostrat. *in Apoll.* Vitruv. *l.* 9. *c.* 1. Macrob. *Saturn.* Cicero. in *Lucull.* Nicæus, inter Græcos Mathematicus, quem Græcorum naturæ peritissimum, Plinius vocat, *l.* 2. *c.* 12. & *ibid. c.* 26. *nunquam satis* [illegible] *magis approbaverit cognationem* [illegible] *animasque nostras partem esse cœli.* [illegible] *rem etiam Deo improbam,* [illegible] *numeris potentiæ divinæ minus gnaros* [illegible] *vanos facer prædicat, Psal.* 147. *v.* 4.) *annumerare posteris stellas, ac singula ad nomen expungere,* (ita malim, quàm, *ad numerum expungere*;) * —— *calo in Hyperdulcem cuncta vehitur, si quisquam, qui cretionem eam cognoverit, invenerit.* Suis est. De eodem Strabo *l.* 1. & 2. & Ptolem. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης | *Archimedes veliberrimus geometra & machinali scientiâ.* Plin. *l.* 7. *c.* 37. de quo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l.* 1. § 1. sed & quæ ille *ibidem* de eodem narrat: quo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa: δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Da ubi consistam, & amovebo hanc terram.* sive ut Lud. Vives *de art. cognit. l.* 5. *Si daretur terræ globus, sic ut hinc tractarem, vel hinc ad illam immitterem.* Cicer. *Tusculan. l.* 1. *Astrorum conversiones motusque omnes qui animo videt, is dubitet similem animum illum ejus esse, qui ea fabricatus in cœlo sit?* Etiam cum Archimedes Lunæ, Solis, quinque errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, quod ille, qui in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regens conversio, quod fieri in hoc mundo fieri fatis Deo non potuit, hic in sphæra quidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisse æmulari. de quo artificio vide Claudian. *epigram.* 21. De eodem autem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l.* 8. Diodor. *l.* 5. *c.* 9. Vitruv. *l.* 9. *c.* 3. Cicer. *Verrin.* 4. *pro Cluent.* & *Tusc. l.* 5. Athen. *l.* 5. *c.* 7. Synes. *de insomn.* Procl. *in Euclid. l.* 2. *c.* 3. Eustath. *ad Il. α'.* ubi ἐμβαγεῖον. & *ad Il. ε'.* ubi χειρωνυσόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Suid. in Δυάμεις.

Ἀνδάδεις | *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Cat. *arrogantes,* malim. quinquam nec hoc satis arridet. Neque enim in partem æquiorem usurpasse videtur Marcus iste. vixque est ut uno verbo exprimam, quod voluisse sentiam. *qui de inventis suis summopere placebat sibi.* Vide *ad l.* 10. § 9.

Χλιάσας, ὃς Μένιππος | De Menippo Cynico Laert. *l.* 6. Φέρει μὲν οὖν ἐν ἀνάδην τὸν λόγον. τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολὺ κατεφρόνησεν ὁ Λουκιανὸς καὶ ἄλλοι τινὲς Μελέαγρόν τε καὶ αὐτὸν χλιάδα. Minus tamen de Menippo Strabo *l.* 16. Ἐκ τῆς Γαδάρων εἰς Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ κυνικολογοῦς. Hinc autem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *Mortualibus* mandata dans: Ἤν που ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνικὸν, (εὑρήσεις δ' ἐν αὐτῷ τῷ Κοιλῳ τῷ Κεραμεικῷ, ἢ ἐν τῇ Λυκείῳ, ἢ ἐν τῇ ἐξόδῳ τῶν ἀγῶνων σκώπτοντα ἀλλήλους φιλοσοφοῦντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανὸς ὁ τῆς γῆς περίπλους, ἥκειν ἐνθένδε πολλῷ μᾶλλον ἐπιτηδείως ἔχοντα. & in Διὸς κατηγορουμένῳ, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνᾶ καὶ τὸ δῆγμα καθάπερ ὄφεως ὄντα ἕλκειν. Porro à Menippo isto, scripta χλιαστικὰ καὶ σπουδογέλοια Menippea dici solenne habent; ut Varronis *satyræ*, & Luciani *dialogi*. Quin & libellos Nosippi, qui illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyro; Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qui tradant, Laertius testatur.

Ἐν [illegible] πολλῷ ἀξιοῖ | Vide *l.* 4. § 32. § 16. Dio Prus. *orat.* 16. Ἂν δ' ἐκεῖνο ἐν [illegible] ἐξ

ἀξῆς ὅτι μηδεὶς ὅτιν ὅλως τὸ βίω χεῖνον, ἀλλὰ πάντες οἱ μακρόβιοι καὶ ὁσὶ πέρασιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας, κἂν ἐπὶ πλεῖον ἔλθῃς τοῦ βίου πλωὶ λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλων ἐνίησιν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶ ἢ ἀεὶ γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστὸν, δίκα γε ἐνός, τῶν χρεὼς λύπης καὶ φόβου καὶ ἀεὶ τούτων παθῶν ἀπαλλαγεῖν. Aristid. *in Eteon.* Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, οὐδὲ πλωὶ ἐυδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἰ πῆς ὡς πλεῖστα ἔχει τρεφόμενα, οὐδ' εἴ πε τοῦ μακρὸ χήρους ἀπόλαυσιν, οἷα δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον κάλλιστ' ἔχειν ὅστις πλωὶ δοθεῖσαν αὐτῷ τοῦ βίου μοῖραν ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε, καὶ ὅστις, ὥσπερ ποιητὴς, ποθέν[σ]λων ἀπέσειν ἔπι καὶ ἔρων, κατέλυσε τὸ δρᾶμα.

Εὐμοιρῶ, Ita *l.* 3. § 11. εὐνοῦς. & *l.* 9. § 11. μὴ εὐμοιρείας. & *l.* 11. § 9, 18. μὴ εὐμοιρείας καὶ πραότητος. & *l.* 7. § 22. φιλεῖν καὶ τοὺ παίοντας. Vide & *l.* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα φύσεως | Nihil tam candoris ingenui proprium quàm virtutes, quas ipse habeas, in aliis etiam adamare: quum *in alio sua quemque natura delectet*: ut Plin. minor *in Paneg.* & multò adhuc magis, in aliis etiam suspicere, quibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neq; enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, quo ipse careo: sed contrà, sensum quendam voluptatémque percipio, si ea quæ mihi denegantur, amici videò superesse.* & *epist.* 17. *Scias eum plurimis virtutibus abundare, qui alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non quia habeam, sed quia magis miror quod non habeo. ingenua & verecunda confessio est, quæ bona in aliis prædicare.*

Τὸν πλησίον σου. | Paul. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. ἀναλαβέσθαι τὸν.

Ἐπεχωρεῖ | Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσοῦδε πῶν λιτρῶν εἶ | Quòd de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Ne nunc quidem vires desidero adolescentis; non plus quàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis attribuebat.* Objurgátque eos Senec. *de benef. l.* . . . eis corporis dotibus non contenti, . . . assignavit, *queruntur quòd magnitudine corporum non æquemus elephantes, velocitate cervos, impetu tauros; quòd sagacitate nos muscæ vincant; quòd acie luminum aquilæ, spatio auris vultures; multa animalia nandi facilitate.* Ee de . . . rursus *lib. de brev. vitæ.* 1. *Major pars . . . malignitate conqueritur, quòd in . . . quòd hæc tam velociter, tam . . . temperi spatia decurrant: adeò ut, . . . admodum pauci, cervos in ipso vitæ apparatu . . . deficiunt.* Ex hoc vitium hoc non vulgi solùm . . . peculiare offendens Cicero. *Aristoteli cum rerum natura exigenti, minime convenire sapienti . . . illam, ad . . . fortunam . . . esse, ut*

quina aut dena sæcula edurent, homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare. Verùm Theophrasto, non Aristoteli querelam hanc attribuit Cicero *Tuscul. lib.* 3. *Theophrastus moriens accusâsse naturam dicitur, quòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. lib.* 4. *cap.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείω ζῇ χρόνου, πλωὶ ἐλέφαντος ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τοῦ πεῖραν. fuerit itaque forsan Senecæ σφάλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Mæcen. obit.* querimonia:

Vivacesne magis cervos decet esse parentes,
Si quorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos angustâ conditione sumus?

De utriusque. & molis & ætatis mensura decreto numinis acquiescere quemque Marcus hîc monet. certè de utraque solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ μερίμνων δυνατὸς προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Domini Christi verba sunt, *Matth. c.* 6. *v.* 27. quæ verba etiamsi de *statura* accipiant plerique; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noster contendit; eúmque sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ὑ ἐμοὶ φῇς | Ita Bas. ποσῶν ἐμοὶ φῇς. Lugd. φῇς expuncto. Ego, transpositò malim ποσῶν δὲ φῇς, aut etiam πῶν, ut in membrò priore.

Ὅσον ἀφίεσαι | Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 12. § 23.

Στέργεις | *Acquiescis eò contentus.* hoc est enim στέργειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. quo sensu & τὸ ἀγαπᾶν haud infrequens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ μυθολόγῳ, πλῶν παρὰ χρόνον εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debetis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in *Necyomant.* Ἐπειδὰν ὁ Αἰακὸς [illegible] τὸν τρόπον [illegible] τὸ μέγιστον ἐπαίειν ποδὸς) ἀνάγκη ἀγαπᾶν καὶ ἀγαλλιᾶσθαι ὡς τὰ πλεῖστα. necesse est ut eâ, quæ [illegible] mensurâ contenti jaceat. Ideo [illegible] ὐκ ὀλίγοι γε ἠγάπησαν, ὅταν [illegible] contenti fuerunt, vel, *non sat habuerint sibi licere.* Phocion. apud Plut. *in vitis & in apophth.* Εἶτα οὐκ ἀγαπᾶς, ὅτι μετὰ Φωκίωνος [illegible]; *An non sat habes, quòd cum Phocione [illegible] sis?* Isocrat. *in panegyr.* Ὥστε καὶ τοὺς ἀρίστους μηκέτι τῶν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν. *non contentos esse libertate; non sat habere quòd liberi existerent.* Demosth. *Philip. l.* 2. τὸ [illegible] ἀγαπᾶσθαι *rebus præsentibus contentum fore.* quod alia syntaxi. Latius ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι ἀγαθοῖς. nec [illegible] significatu Hæbræorum [illegible] adhibetur. *Psalm.* 116. *vers.* 1. אהבתי *satis habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν εἶναι *satis habendum.*

§ 50. Περιῶμαι φεύγειν αὐτούς | Xyl. superiori periochæ

perioche ista attexuit, vertitque, *ità & de tempore amittendum est nobis, ut persuadeamur* ; ac si οὕτω scriberetur. melius Lugd. *amittendum est nobis, ut persuadeamur his quæ cum quibus agimus.* Hoc, inquit, conemur: ultrà enim nil datur. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δύναταί σοι τοῦτο ; (ἄλλος πόσου, τίνα ἔστιν ἀγορασαι καὶ πραξαι.) ἐκεῖνο μόνον σοι δύναται, σαυτὸν πεῖσαι καὶ ὑπὸ πέπεικας ;

Πεφύκε γὰρ καὶ πρὸς ἀκόντων | *Etiam invitis hominibus id agendum non est, quod justitiæ ratio jubet.* Xyl. quali Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *epist.* 9. *Tantùm contendere in repub. quantùm probare tuis civibus possis: vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad consensum in recto suasionibus aliorum digere minùs valemus, etiam invitis ipsis & renitentibus ad faciendum, quod justitiæ ratio exigere videbitur. Vide Josh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *strom. l.* 4. Καὶ ἀλλότριον πνεῦμα καὶ τὰ πολλὰ ἐνισταμένων, κἂν κολάσεις ἐπαπειλῆται τοῖς τὰ ἀνδρῶν, ἢ φεύξεται τὰ δικαστήρια, ἢ τὸ φιλοσοφήσας ὁ τε οἰκέτης, ἢ τε γυνὴ καὶ μὴν καὶ ἀποθανεῖται τοῦτο, κἂν συγκυνδυνεύσαι ἀναγκασθῇ ἀπειλῆται τοῦτο, εἰς τὸ ἀποθανεῖν ἑαυτοὺς ἐκκαλέσεται, ὃ τῆς κλήσεως ἀπάσης κινδυνώδες, οὐκ ἀφίξεται τῆς θεοσεβείας ἀλλ' ὅπως τὸ ἐν ἀνθρώποις δοκοῦν, ἢ μὴ γὰρ φαύλου ἔχη πατέρα, ἢ πονηροῦ δικαστοῦ ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἕνεκα γνήσιος γενέσθαι. Vide *l.* 3. § 7. & paulò post *ibidem* : Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ δεσποτῶν καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γεγενέσθαι.

Πεφύκε δὲ | Cùm antè πεφυκὼς dixisset. transitio non à numero ad numerum tantùm, sed & à persona ad personam, qualis & *l.* 2. § 9. & 8. § 8. & § 56. *l.* 10. § 35. ejusmodi in sacra passim occurrunt crebrò. *Deut. cap.* 12. *v.* 8. *Psalm.* 16. *v.* 12. & *Psal.* 18. *v.* 32, 35. & *Psal.* 77. *v.* 7, 2. Luc. [illegible] *cap.* 24. & *cap.* 17. *v.* 3. Paul. *ad Rom.* [illegible] *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. [illegible] *c.* 6. unde enim sumendum videtur illud Paulinum *epist.* 2. *ad Tim.* 3. Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, sed ἀπολάβωμεν interpres vertit, *ne perdatis, sed ut accipiatis.*

Συγχωρῶ εἰς ἄλλῳ ἀρετῇ τῇ κρείττονι | Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μετ' ἐπιεικείας | Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & 31. § 37.

Ὅτι δὲ ἐδύνατο τῶν ἐν χερσὶ | Leg. ἢ ὅτι ἐν χερσὶ etiamsi ὀφείλω Xyl. maluisse videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τοῦτο δὲ τυγχάνεις, ἐφ' οἷς σεσήχθημαι, τοῦτο γίνεται | Deesse videtur aliquid. supplendum forsan conditionalis particula, ut sensus sit integer, [εἰ] ἐφ' οἷς σεσήχθημαι. Ità sensisse videntur interpretes. *Si id cujus causâ citatus es, consequaris.* Xyl. *Si id, cujus causâ satus, inque mundum sum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc est,* inquit ille, *ut desideria mea omnia rationis imperio subjiciam.* Neutrum satisfecit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ μὴ] ἐφ' οἷς σεσήχθημαι, ταῦτ' [οὐ] γίνεται *nos quod nostrum est,* hoc est, conatos esse *consequimur, etiamsi ea ad quæ impulsi sumus, neutiquam fiant,* neq; exitum fortiantur conatus nostri. ἔργῳ siquidem, i.e. *actum* nostrum, non & *effectum,* quod in aliena potestate situm, nobismet ipsi proponebamus. Vel etiam personâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' οἷς σεσήχθης, ταῦτα μὴ γίνεται. *etiamsi ea quæ conatus es, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ἐκ ἐπιτυγχάνεις. μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν | Ambitiosus bonum suum extra se in alieno actu, favore, laude, existimatione, positum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δὲ φιλήδονος, ἰδίαν πᾶσιν | Voluptuarius in sensu sive corporis affectione. ità πάθος noster semper usurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς κρεῖττον τὸ πάθος τοῦ ἀγαθοῦ κεῖνον, uti Epicur. *ad Menæc.*

Ὁ δὲ τῶν ἔργων, ἰδίαν ἀφέξιν | Studiosus verò sive sapientis in actione suâ, non & in actionis eventu, ut monitum *supr.* § 48. vel in hominum etiam quorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Atheniensi in *Panathen.* Aristides: Οὗ γὰρ ποιεῖν, ἐκ οὗ πάσχειν προυκάλουν ἄθλους. Præclarissimè, & Marci mentem accommodatissimè, Clemens *strom. l.* 4. [illegible] vere pio. Ὁ δὲ μᾶλλον κλέπτων, καὶ πλείονα, ἀκακίαν, ὅτι διὰ φόβον, ὅτι διὰ ἡδονὴν οὐ τοῦ κωλύσοντος ἕνεκα. ὁ γὰρ ἀδικήσεται, ἢ τι λυπήσει ἔνδην ἔστιν κέρδος ἢ [illegible] ἔργῳ δὲ οὐ τοῦτο ὄντως ὄν· ἀεὶ οὖν ἐν μιᾷδὲ τῷ [illegible] καὶ τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πράττομεν ὄντως ἀδικήσει. πρὸς ἃ ἡ φωνὴ τοῦ ὀρθῶς ἀδελφοῦ πολ' ἄν, τὸ ὄντως ὂν καὶ ἀρετὴν ἐξ ἑαυτῶν καὶ τοῦτο βλαπτόν ἐν ἄνευ ἑλόμενος. Nihil sanctius dici poterat, nihil sublimius.

§ 52. Πρὸς δὲ τούτοις ἐμοὶ ἀρκούντως ἔχει | Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliquid, quod hîc deest, supplendum, nimirum, μηδὲν [ὃ ἂν ἄλλο] vel μηδὲν [κρεῖττον] *nihil secùs quàm oportet,* vel *nihil malè opinari.* hoc enim satis est ad animum in tranquillo statu continendum.

Ἀποτελεῖ τὰ σεσημασμένα | Vide *l.* 5. § 19.

§ 53. Πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγόμενον γίνεσθαι | vel

vel τῷ leg. ἀκριβῶς. Sed illud potiùs. ἀφὸς τὸ λεγόμενον γίνεται. sicut πρὸς τὸ εἰρημένον λόγον εἶ. Plato *in Phædone.*

Ἀπροσδυσώπως | *Non negligendo, sive animum minùs advertendo & intendendo cis quæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπροσδύσωλον. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ ἔωδα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, προσέχειν τὸν νοῦν, ἄλλως τε, ἢ ἐφιεμένῳ μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λόγων.

Ὡς οἷόν τε ἐν τῇ ψυχῇ τῷ λέγοντι | Hoc est, quod Plut. *de audiend.* τῇ προσοχῇ καταδύόμενον εἰς τὸν νοῦν τῷ λόγῳ. Et Origen. *ad Celf. l.* 1. εἰσιλθεῖν εἰς τὸν τῆς λέξεως νοῦν. Vide *Lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τῆς σμιλύης | Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Εἰ κυβερνῶντας οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύοντας οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον | Rectè monet Guil. Canter. *var. lect. lib.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνᾶντα, & ἰατρεύοντα. quod interpretes tum Lat. tum Angl. non advertentes, Marci mentem neutiquam sunt assecuti. *Si gubernatori*, inquit, *nautæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adversari voluerint, unde aut à quo illo salutem illi, sanitatem isti speraverint?* Hos itaque lubentes promptiq; auscultant, eisq; obsequuntur, quibus cor ineſt, & quibus salus suamet cordi est. Plato in *Critone.* Γυμναζόμῳ ἀνῆρ, καὶ τοῦτο ποιῶν, πότερον πάντως ἀφελὲς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τῶν νῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ἑνὸς μόνου ἄρα φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους, καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τῷ ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν. Διαλεκτέον οὖν ἐστὶν αὐτῷ προσκεῖσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ ἀποκρίνεσθαι τούτῳ. ἢ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τὰ ὀπισθίατα καὶ ἐπιτρέπειν βαδίζειν, ἢ ἢ ζύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις καὶ τοῦτ' ἔλαττον ἐστὶν, ἵνα μὴ πάντα διαφθείρωμεν. καὶ δὴ καὶ τῷ ἀνοσίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ κακῶν, πότερον τῷ τῷ πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, ἢ τῇ τοῦ ἑνὸς, εἰ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἐκείνους τοὺς ἄλλους. Τοῦ ἑνὸς ἐκείνου δηλαδή. Τοῦτο ἄρα ἐστὶν, ὃ πάντων μάλιστα ἐμὲ ἐπαίνου ἄξιον ἐποίησεν, ὃ, τι ἐγὼ οὐδὲν τῶν τοιούτων ἐμαυτῷ συνίημι, ἀλλ' ὅ,τι ὁ ἐπαΐων ὁ εἷς, καὶ οὐκ οἶδα εἰ ἄλλος οὐδεὶς. *hortator. c.* 7. Ἐπὶ γοῦν τῶν ἀθλητῶν, ἐὰν μὲν πολλοῖς ἐν ὑπηρέταις σαυτὸν παράσχῃς, ἀλλ' ἐπιτήδειον τὸν ἐξ ἁπάντων, καὶ τοῦτον τοῖς ἰατρικοῖς ἐν ἀλλήλοις ἄπασι τοῖς συμπλέουσιν, ἀλλ' ἐκείνου κυβερνήτου εἰ δὲ καὶ τῷ σμικροτέρων, ἀπόλωλας· καὶ ἐν ἀθλημάτων δὲ καὶ ἐν ἀγωνίαις πῶς ἂν ἔν, ἐν δὲ δεῖ προστατεῖν ἁπάντων, ἀφεστάναι τῶν ἄλλων ἅπαντων τῷ κρείττονα εἶναι τοῦ ἑνός; αὐτὸν δὲ σεαυτὸν ἡγοῦ σοφώτερον ἢ κρείττονα. In animo videtur habuisse Socratis illa apud Xenophont. *memoriab. l.* 3. Ἐκεῖνο μὲν δή που οἶδα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι ζητοῦσι μάλιστα σύμβουλον τοιοῦτον ἑαυτοῖς, ὃς ἂν ἡγῶνται βέλτιστα εἰδέναι. καὶ ὃ ἐν νόσῳ, οὗ ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, οὗ ἂν κυβερνικώτατον· καὶ ἐν χωρίᾳ, οὗ ἂν γεωργικώτατον. vel etiam; quod ex Ostyagis persona Xenophon ipse, *Cyri institt. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγήσωνται σοφὸν τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ ἀνθρώπῳ καρδιτέως πείθονται· γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς νόμοις, ὡς σφόδρα τοῦ ὀρθῶς ἔχοντος ὄ, τι χρὴ ποιεῖν κάλλιστ', καὶ ἐν θαλάττῃ ἦ, ὡς σφόδρα τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται. Aristonymus in *romariis*, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πείθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν ᾗ τῷ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δικαιοῦμεν βέλτιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅστις ἂν καθόλου τοῦ σοῦ βίου ἐπιστήμων κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τοῦτο εἶναι δεῖ τὸν διατρίβειν; τίς γὰρ ὄψις ἐν νηὶ κυβερνήτου; ὁ κυβερνήτης. διὰ τί; ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιοῦται. Piè Ambros. *in Pſal.* 37. De Deo medico cœlesti summo, *Ipſi nos committamus, parati quo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis sui quomodo curandus sit. novit meditus quæ singulis vulneribus medicamenta conveniant. Si dixerit medicus medicinæ genus, quo curari æger debeat, & ille fastidit, discedit medicus, ægrumque relinquit. vides cum qui curari velit, omni modo medico acquiescentem.*

§ 56. Πόσοι μοι ὧν εἰσῆλθον | *Quot antè me è vita exierunt, quibuscum ego una intraveram?* Ità *l.* 4. § 3. ὅσων ἤδη μεταβολαῖς αὐτὸς ἐφέστηκας; Cur ergò exire me molestè feram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλθον, dum *venerunt*; vertit, sensum pervertit.

§ 57. Ἰκτεριῶσι τὸ μέλι πικρόν | Sext. Empir. *Pyrrhon hypothes. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς τολμήσει ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι ἐρυθραίνει τοὺς ὑπαίνους ἢ ὅτι τοὺς ἰκτερικοὺς ἐπικρᾶνει. Caninius reddit apud Suidam nescio quis non de melle ipsum: Τοῖς ἰκτεριῶσι τοῖς χυμὸς πικρὸς ὢν διὰ τὸ τὴν ὑγείαν τοῦ τοιούτου τὸν χυμὸν. & dilectius de melle Alex. Aphrod. *problem. l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ τοῖς χολώδεσι, τοῖς ἰκτερικοῖς πικρὸν φαίνεται, διὰ τὸν χολὸν πικρὸν ἔχοντ πλεονάζοντα ἐν τῷ σώματι, καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ. τὸ γὰρ τῶν τὸν ὑγρὸν χαλόντα πικρὸν χυμὸν ἀγαπῶντες ἡ γλῶσσα λοιπὸν ἀπολαμβανομένης τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φαντασίαν ποιεῖ τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Conſtantinopolit.* Οὐκ ἔστι δοκεῖς, φησὶ, τοῖς πολλοῖς, ἀνθρώπε. ἢ γὰρ ἐγὼ ἢ ἐκεῖ τοῖς ἰλιγγιῶσιν ἴσασι, τοῖς μὲν μαίνεσθαι νήφουσι δοκοῦσι φρονεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων βαδίζειν ἢ πικρὸν πιόντας, τὸ μέλι πικρὸν ἔχειν ὅτε καὶ οἷς νομίζεται, νοσοῦσί τε καὶ κακῶς διακεισθαι; ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τοῦτο τὰ πράγματα ἔσχε, ὡς ἴσασι τοῖς πάσχουσιν. Idemque *de pace* 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ἔσικε μὲν τοῖς ἐρρωμένοις, καὶ ὑπεσθένει· κινεῖται δὲ τοῖς ἰλιγγιῶσι

ὅσοι γὰρ ἀκτῖνα πυθίοις, τοῦ φῶς ἐρεύνων πάθος ἔλθῃ τὸ ὀρθόμυον βαίνοσι. Λυσσοδήκτοις τὸ ὕδωρ φοβερόν | *A cane rabioso morsis, ubi parem occurſum eſt, ſolet aquæ timor naſci.* ὑδροφοβίαν *Græci appellant.* Celſus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Inſanabilis ad hoſce annos rabidi canis morſus, pavorem aquæ, potûſque omnis afferens odium.* quo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in ſomnis indicatum narrat, quo deinceps complures ſervati ſint. Idémque è cane ipſo petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Eſt limus,* inquit, *ſalivæ ſub lingua rabioſi canis, qui datus in potu fieri hydrophobos non patitur. maltò tamen utiliſſimè jecur ejus, qui in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam quæ longiuſculè petita Caſius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forſan veróque propiorem aſſignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *ſerm.* 2. *c.* 24. ideo aquam refugere ità affectos, quia in ea tanquam in ſpeculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipſius, cujus imago menti obverſatur, ſpeciem. qui & eodem loci refert, philoſophum quendam hoc malo correptum generoſo ánimo obſtitiſſe, atque aquam admiſiſſe, proverbiale illud ſibi accinentem, Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; *quid cani cum balneo?*

Καὶ παῖδες τὸ σφαῖρον κελόν | Sext. *Pyrrhon. hypoth. l. c.* 14. § 4. Παῖδες μὲν γὰρ σφαῖρᾳ καὶ τέρπονται διὰ ταυτὸ εἰσίν. de *ſimia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

——κελὸς πίθηκος
Πίθηκον παρὰ παισὶν ἀεί.

Itaque Attici κατ' ἐυτιμισμὸν τινα *ſimias* κελλίας vocant: ut docet Suidas ex Dinarcho *orat. contra Pythean.* Ὥσπερ οἱ παῖδες ἐν τοῖς οἴκοις πρόβατα. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Ariſtot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφαῖρα μὲν γὰρ, ἢ λαγωδὸς ἢ κελλίας, ἔστι φιλοσπούδαστα παιδικὰ δῶρα. ἢ δ' ὀργὴ παιδικὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἡ δουλεία ἀεὶ ἔλαθεν ἐφέλκουσα τὸ δυσφορούμενον | Vide *ſupra* § 27. *et ſeq.* § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐ [illegible] | Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *d.* 4. *c.* 9. Ἐξέσι σοι παῖσαι πρὸς τὸν ἀνδάπτοδιστὴν [illegible] καὶ φύσας ἐπὶ τὸν ἀνδρίαντα ὡς οἱ κωλύοντα; ἐξέσι. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς [illegible] | Vide *l.* 2. § 21. ſed & Dominum Chriſtum Matth. *cap.* 10. v. 29, 30.

§ 59. Οἷοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν | Idem monitum *l.* 4. § 3. & *l.* 7. § 62.

Τὰ οἷα ἀποτυγχάνοντα | *Quænam ſint, quæ obſequio ſuo aucupantur, & ut ſibi contingant atque obveniant, hac ratione enituntur.* ἀποτυγχάνειν enim iſthic *obvenire, contingere*; non autem *ſupereſſe*, quod Xylandrum fugerat. Dio Pruſ. *orat.* 4. poſt ea quæ *ad l.* 5. § 36. dedimus: ἀσπαζόμενος αὐτὸν καὶ δίκα πόνου ἀποτυγχάνοντα. *ultro citrò laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem ſententia verbo ſimplici uſus eſt. Ὅσα δ' οἷόν ἂν γίνηται εὐπρόσωπα *ſidera quibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant iſta.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' οἷων ἐυρήσεων | quàm ſervilibus, fœdis, turpibus miniſteriis iſta ambiant, illos demeretur. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγαπᾷς τινι, ὅτι φιλόσοφος εὐτυχῆ, πῶλες ἂν οὐ χρῆ σὲ κατηγορεῖς; μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκεῖνο ἡ ἡμέρα. τί οὖν ἀγαπᾷς, εἰ λαμβάνει τι ἀνθ' ὧν πωλεῖ; τί μαχείρις τὸν δὰ τέκνων, ἃ σὺ ἀπέδιχο, κλάμενον ἐκεῖνα; Idémque *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνάγκη ἦν γεγῶν ἐρῶν[illegible], καὶ ἦν γεγίνων, καὶ ἐκείνας ἀποφώνο[illegible], καὶ ἀπαλωνοῦ[illegible], καὶ δωροδοκεῖ[illegible], καὶ ἅμα μὲν νοσῶν παρακάθηται[illegible] ὡς δῆλα, ἅμα δ' ἀποθανεῖν ἐυχόμενος, καὶ ἰατροὺς διακείνον[illegible], οἱ μὴ δυνάμενοι ἔχειν ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ ἦν μεγάλων τέκνων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῆς, τὰς χεῖρας ἦν ἀποπειρῶν δῆλον κλαίοντα, ἵνα μηδ' ἐλεύθερον δῆλον ᾖ. Ammian. *hiſt. l.* 14. *Dici non poteſt quâ obſequiorum diverſitate colantur hominum ſine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum ſervitus dubia eſt, qui cupiditate peculii nullam conditionem recuſant duræ ſervitutis? hæreditatis ſpes quid iniquitatis in ſerviendo non ſuſcepit? quem autem locupletis ſenis non obſervat? loquitur ad libitinatem; quicquid denunciatum eſt facit: aſſentatur, aſſidet, munerat, miratur. quid horum eſt liberi? quid denique non ſervi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *quid non denique ſervi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

——turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſene; dulcia poma,
Et quoſcunque ferèt cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet, venerabilior Lare, dives.
Si quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, nè tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Magna miniſtrorum fraus ſi res ceriabitur olim,
Vivat uter locuples ſine gnatis, illius eſto
Defenſor: famâ citerem cauſſâque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, ſæcundior omni.
Quinte puto aut Publi, (gaudent prænomine molles
Aurículæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, cauſſas defendere poſſum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum caſſâ nuce pauperet. hæc mea cura eſt,
Nè quid tu perdas, neve ſis jocus. i re domum atque
Pelliculam curare jube: ſis cognitor ipſe.
Perſta atque obdura; ſed rubrâ tæniola findet
Infantes ſtatuas, ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas cano nive conſpuèt Alpes.

Senex orbus ille Plautinus in *Milite* 3. 1.

Quando habeo multos cognatos, quid opus ſit mihi liberis?
Nunc bene utrò & fortunatè, atque ut volo, atque animo ut lubet:

Mea

Meo bono meâ morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, viſunt quid agam, ecquid velim:
Priuſquam lucet, aſſunt: rogitant, noctu ut ſomnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. quin mihi mittunt munera.
Sacrificanti dant indè partem mihi majorem, quàm ſibi:
Abducunt ad exta: me ad ſe ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miſerrimum ſe retur, minimum qui miſit mihi.
Illi inter ſe certant donis. ego hæc mecum muſſito:
Bona mea inhiant: certatim dona mittunt & munera.

Fœdiora ſunt, quæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis quibuſdam. *Audio præterea in ſenes & anus abſque liberis quærundam turpe ſervitium. ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ ſuſcipiunt. pavent ad introitum medici: trementibuſque labiis, an commodiùs habeat, ſciſcitantur. & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur; ſimulatâque lætitiâ, mens intrinſecus avara torquetur. timent enim nè perdant miniſterium. ô quanta apud Deum merces, ſi in præſenti pretium non ſperarent? quantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? minori labore margaritum Chriſti emi poterat.*

Ὁ ἀεὶν πάντα κυλίων. | Ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ κρύπτει.

Ad Librum VII.

§ 1. Τ' ὄντ' ἦν ἡ κρεία ; τῦτ' ὄντ' ὁ πολλάκις ἔδης. Et mox: ὧν ὑφ' ἡμῶν ἰσοτιμία, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ ὑπόγυαι. Senec. *epiſt.* 97. *Erras, mi Lucili, ſi exiſtimas noſtri ſeculi eſſe vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia quæ objicit ſuis quiſque temporibus. hominum ſunt iſta, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & fient, & facta ſunt iſta.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi ſeculi ſui mores contaminatiſſimos acerbiùs paulò proſcidiſſet; *Itaque ſic finiamus*, inquit, *nè in noſtro ſeculo culpa ſubſidat. hoc majores noſtri queſti ſunt, hoc nos querimur, hoc poſteri noſtri quærentur; everſos eſſe mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi.* Ea eſt Flacci querimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

At iſta, inquit ille, *ſtant loco eôdem, ſtabántque paululum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, quos æſtus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum veſtigio tenuit. non expectant uno loco vitia; ſed mobilia, & inter diſſentientia tumultuantur, pellunt invicem fugantúrque. Cæterùm idem ſemper de nobis pronunciare debebimus, malos eſſe nos, malos fuiſſe; invitus adjiciam, & futuros eſſe. Erunt homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, ſacrilegi, proditores.* Et, *epiſt.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones fert.* Vide *ad l.* 8. § 15. ὧν φοβῆς ὁ χάρακος.

Ἄγαν κάτω, τὰ αὐτὰ | Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 5. § 46.

Οὐδὲν καινόν. | Solomon, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 9. *Id quod fuit, idem eſt cum eo quod futurum eſt: & id quod factum eſt, idem cum eo quod fiet: neque eſt novi quidquam ſub ſole. Eſtne aliquid de quo dici poſſit, Ecce hoc novum eſt? imò jam fuit per ſecula, quæ ante nos fuerant.* Tertull. *de reſurr. c.* 12. *Quodcunque conveneris, fuit: quodcunque amiſeris, nihil non iterum eſt.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera ſunt omnia, & nullis antiquitatibus inaudita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epiſt.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum eſt jam dictum, quod non ſit dictum priùs,

Hoc argumento fabulas poeticas everſum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα δὲ οἵδη καὶ μαρτυρεῖται εἶναι λεγόμενα, ἃ νῦν οὐκ οἶδε, τὰ τοιαῦτα ἐκ ἐγένετο· ἀλλ' ἢ καὶ τότε, καὶ ἄλλοτε ἐγένετο, καὶ γίνεται γίνεται, καὶ ἀεὶ ἔσται. Laudátque illud Meliſſi & Lamiſci Samii, Ἦσαν ἃ ἐγένετο, καὶ νῦν ἔσται· quanquam illi forſan ſcripſerint: Ἦσαν, ἃ ἐγένετο, νῦν καὶ ἔσται. De vitiis morbiſque pariter Diogenianus apud Plut. *ſympoſ. l.* 8. *c.* 9. Ἐκ τῶν νοσημάτων, οἷς καὶ ζῶμεν· ἴδια δὲ ἀπείρατα νόσων ἐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι ἀεὶς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ἀεὶ τοῖς πλημμελήμασι τοῖς φύσιν ἐπιλαβόμενοι· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινὰ πάντα καὶ πάντων ὁδὸν βαδίζει· καὶ καινὸν ἐδὲν ἐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀντίρρητον ἐξεύρηται κακίας ἔδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone*:

Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κἀδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non iſta nunc dierum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ σωπᾶν ὀλιγοχρόνια | leg. tranſpoſitis

vocabulis, π. σ. ϰ̀ ὀ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14. Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα | *Dogmata*, inquit, *aboleri non possunt, nisi phantasiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id est, cogitationes intelligit; (sic enim Chrysipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φαντασίαι λογικαὶ, ἢ ἐφ' λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσὶν) sive ὑπολήψεις, utì ipse sequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι | ità νεκρῶσαι τὰς ὀπτασίας dixit Apost. *ad Coloss.* c. 3. *v.* 5. & νέκρωσιν σεσωμάτων, ut δεσμάτων Marcus, in ὀνειροκριτικοῖς Artramplycus,

Νεκρὸς ὁρῶν, νέκρωσιν ἕξεις σεσωμάτων.

Ὡς δηνεκῶς ἀναζωπυρεῖν | leg. ἂς, φαντασίας nimirum. in potestate, inquit, tua situm est phantasias sive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam sub cineribus igniculi, sopitæ quodammodò & sepultæ jacent, resuscitare ubi volueris. Ità Paulus Timotheum monet, *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ.

Δυνάμει σοὶ τοῦτο ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν | Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεσι σοὶ τοῦτο μηδὲν ὑπολαμβάνειν· est autem ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hîc, quod ὀδῷ ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. §. 34.

Τὰ ἔξω | Ità *l.* 4. § 3. τὰ περάγματα ἐχ ἅπτεται ἡ ψυχῆς ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν. idem & *l.* 5. § 19.

Τῦτο πάθε, ϰ̀ ὀρθὸς εἶ | Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epist.* 71. *Da mihi adolescentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatorem sibi videri, qui omnia rerum adversarum onera rigidâ cervice sustollit, qui supra fortunam exstat. non mirum est in tranquillitate non concuti: illud mirare, ibi extolli aliquem, ubi omnes deprimuntur; ibi stare, ubi omnes jacent. quid est in tormentis, quid est in aliis quæ adversa appellamus, mali? hoc, ut opinor; succidere mentem, & incurvari, & succumbere: quorum nihil sapienti viro potest evenire. stat rectus sub quolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum quæ ferenda sunt, displicet. nam quicquid cadere in hominem potest, in se cecidisse non queritur: vires suas novit: scit se esse oneri ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 16.

Ὡς ἐώρας | *quas antè vidisti.* ἃς Xyl. non accedo. res, inquit, cùm eædem ipsæ maneant, tu eôdem modo intuere nunc, ubi vacillare te senseris, quomodo antè speculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐγκυψὼς βλέπε.

Ἀναβιῶναι | *revivisce* quodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, resuscitando. Ità Apost. *ad Eph.* c. 5. *v.* 14. Ἔγειραι ὁ ϰαθεύδων, ϰ̀ ἀνάστα ἐϰ τῶν νεκρῶν. atque hoc est, μέρος ἴσχειν ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal.* c. 20. *v.* 6. *partem habere suam in resurrectione prima*: illâ nimirum, quâ *ei venerit τῆς φωνῆς τῦ υἱῦ τῦ θεῦ ἀϰύσαντες, ζήσωσιν.* Joan. *c.* 5. *v.* 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Πομπὴ ϰενοσπουδία | Vana viliáque varia coacervat; quibus paria geminâque fermè vult ea esse pleraque, quibus hominum vita conteri solet. consimilia istis habuimus supr. *l.* 5. § 33. nec absimilia prorsus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *epist.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qui Circensibus tantopere capiebantur, *Capio*, inquit, *aliquam voluptatem, quòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Αἱ ἡ ϰόπε πατεῖδες αὗται, ϰ̀ τὰ γένη ταῦτα τῆς σεσηρίϰε ζωῆς ἡμῶν τῆς σϰηνῆς γέγονε παίγνια. Et *in Cæsar. fr.* Πάντα ὁμῶ πυϊδιά τις ἐπείνω ϰ̀ λῆρος ἦν, σοὶς ἐν τῦτο ϰενόδωμα, τὸ χειμαρὸν ϰ̀ εἶ) ϰ̀ ὀνομαζόμ. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ἐπὶ σϰηνῆς ϰ̀ ἀλλοις παίζοντ. τάχα πηγυμένης τε ϰ̀ ϰαταλυομένης, τάχα ἡ φθειρομένης ῥᾷον ἢ σωιζομένης· ὡς εἶ) ἰδεῖν ἐν ϕῷ πολλῶν τῦ βίυ ϰαταζολῶν, ϰ̀ τῆς ἄνω ϰ̀ ϰάτω μεταπτώσεως ἐναπείας μόνον ἡ ἰδεῖν ἄμαδον ϰ̀ παραδόξον ἀσφαλῶς, ἡ ἐνοίϰεσεν. & mox: τοιῦτος ὁ βίος ἡμῶν ἡ ζώντων σεόσϰαιρος, τοιῦτο τὸ δὴ γῆς παίγνιον, ἐν ὄντας ψυχοὺς, ϰ̀ ψυχομένης ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαδρεχπομοὶ | *velitationes, hastiludia.* Xyl. recté. nec cur vocabuli significationem minùs intelligere se profiteretur, quicquam erat. δρεχπίζόμενοι, δρεχπ μαχόμενοι. Hesych. & indè δρεχπομοὶ pro *velitationibus*, quia velites hastis levioribus, sive jaculis utebantur, utì videre est apud Liv. *hist.* *l.* 8. & *l.* 26. & *l.* 36. & Veg. *de re milit. l.* 3. *c.* 16. Erant autem *velitationes*, vel *feriæ*, ut hostiles, præliorum quasi præludia quædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, quibus tirones ad munia bellica idonei magis redderentur. indè ad *concertationes* quasvis translatum est vocabulum, *l.* 4. *c.* 3. Διαδρεχπόμενοι. *sese mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀσφίοις ἐρριμμένοι | Ità Apostolus *ad Philip.* *c.* 3. *v.* 8. præ fide justitiáque Christiana, veráque ac solida Christi notitia, σϰύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. quo loco σϰύβαλα, quasi ϰυνίδια dicta, si Grammaticos audimus, vel sunt *stercora*, peculiariter *canina*. Σϰύβαλον, πόπος. Hesych. τὸ δὲ ἐντέρων ἐναπόδυμον. Etymolog. atque ità accipiunt interpretes plerique. eodémq; facit quod Apul. *florid.* 2. qui Cratetem ait *rem familiarem abjecisse, velut onus stercoris, magis labori quàm usui.* vel etiam ea quæ *canibus* profici solent. Σϰύβαλον, τὸ τοῖς ϰυσὶ βεβρόμενον, ϰυσίδιόν τι ὄν. Suid. atque ità usurpavit Aristo in *epigram. anthol. l.* 1. *c.* 33. ubi poëta aut literator aliquis, mures Opicos, nè codices suos corroderent, abigens, ad felicioris ac lautioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud quem inventuri sint, δεῖπνον συχνὸν ἀπὸ σϰυβάλων, *cœnam frequentem largámque satis ab eis quæ canibus projiciuntur, reliquiis.* Verùm de vocabulo isto, quòd latè patet, & pos latiùs alibi. Ossium autem canibus

bus projectorum meminit eò magis Marcus, quia ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

quod & Gregor. Naz. *epist.* 22. *ad Basil.* κυοὶ βρῶμα ῥιφὲν ἐν μέσῳ κατ' ἀλλήλων ὁπλίζει. Indè Platonis illud, κυσὶν ὀστέον μηνύειν, esse objecto canes inter se committere, in epigrammate quod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apuleióque perhibetur. de quo alibi diximus.

Ψωμὸν εἰς τὰς ΦΠ ἰχθύων ἀξαμίδας | leg. ἀξαμενάς. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim ἀξαμενὴ *aquarum receptaculum* sive *conceptaculum*, aut etiam, si cùm Frontino loqui libuerit, *conceptela*. ità enim legendum apud hunc autumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro quo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè ἀξαμεναῖ, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo, *geogr. lib.* 5. ὅτι πᾶσαν οἰκίαν σχεδὸν ἀξαμενὰς ἔχειν. id est, *cisternas*. Alexand. *problem. lib.* 1. *q.* 54. Ἐὰν εἰς θερμὴν ἀξαμενὴν καταλύσῃ τις. *si quis in calidam lavacrum aut solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l.* 10. *c.* . τοῦ ὕπτιος ἰσχνὸς ὑδρὶς τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν ἀξαμενήν. id est, κολυμβήθρην, *in piscinam*. Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἀκύρου δέ, τοῦ μεταξὺ τοῦ τε φωνοῦντος καὶ τοῦ ἀκούοντος, ἀέρος, φληρομῶν φασιγνώδους, εἶτα κυμαίνοντος, ὡς κυμαίνεται τὸ ἐν τῇ ἀξαμενῇ ὕδωρ καὶ κύκλος ὑπὸ τοῦ ἐμβληθέντος λίθου. Dubitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cum à laudatore, tum ab editore secius accepto. narrans autor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν σεβάσματα, inquit, καταφυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἔδρᾳ τῷ ἱερῷ τεμένει οἰκείᾳ (leg. ἰκέτις) καθῆστο. τὸ δὲ λοιπὸν ἐς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκον, ἐς αὐτῷ τε τῷ θείᾳ ἀξαμενῷ ἐξαπναίως ἐκάθισεν, ἣν ἐφ' ἁλὸς πάντων νεομίκασιν οἱ χειρωνοὶ σέβεσθαι, quo loco Suidas ἀξαμενῷ intelligit mensam sacram, τῷ τραπέζῃ τῷ τὰ θεῖα λαχούσῃ· errore supino nimis. quum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, quâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, quâ ἐς τὸν ἀξαμενῷ in Sophiæ fano se contulerit. Suidæ παράρτημα illud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud haud minùs crassum fœdúmque incidit ipse, cùm ἀξαμενῷ *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τοῦ ὑποσόμῳ, pro *cloaca*, quam appellat Gregor. *in Evang. hom.* 17. accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in quod aquæ postquàm sacris perficiendis inservierant, defluebant. at quis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? quis *apud Christianos eam in maxima esse veneratione?* imò loci illius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aquæ baptismatis, quæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit*. est igitur Procopio ἡ θεία ἀξαμενὴ nihil aliud, quàm ipse *fons sacer*, quem βαπτιστήριον & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam consuevisse norat, quia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem autem luxúmq; veterum quorundam, in piscinis extruendis piscibúsque alendis, ex Varrone solo satis discere licet, *qui de re rustic. lib.* 3. *c.* 17. narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sistertia caperet, eam omnem mercedem ejicis, quæ dabat piscibus, consumpsisse.* Quin & de Hortensio idem *ibid. Non satis erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esurirent mulli, quàm ego habeo nè mei in Rosea esuriant asini: & quidem utriúque re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosius, quàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, hordeo non multo, aquâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qui ministrarent, piscatores habebat complures: & ii pisciculos minutos aggerebant frequenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbarat.* Addítque: *Celerius voluntate Hortensii ex equili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, quàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de ægrotis piscibus, quàm de minùs valentibus servis. itaque minùs laborabat, nè servus æger, quàm aquam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l.* 12. *c.* 1. refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adlita: τὸν δὲ τοῦδε τοῦ θεοῦ ἱερεῖα κρέα μόχλοις διαπείρειν ΦΠ τῷ θεῷ δυσμῶν· καὶ ὄρνιθες δὲ καὶ τοῦ ἐγχωρίου ἀέρος φερόντων, οἷα δὴπου κλαμένης διατμώνας καὶ χαίρειν τοῦ θύσαντας, καὶ τῶν τότων δαῖτα πτέρυγιν εἰδὼ σφισὶν ὅπως ἀγαθήν. Idémque *l. eód. c.* 30. χειρὸς δὲ ἰχθῦς καὶ ἀστακοὺς τῷ κλήσει, καὶ τερφθεὶς ἀφύσσας λεχμωνὸς πολλαχόθι καὶ ἀεί, καὶ πέφυκε. Quoniam autem piscium istiusmodi ad signum datum offulámque missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, quàm ad vescam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστρὸς ἀξαμενάς. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vide *ad l.* 4. § 16.

Μυρμήκων ταλαιπωρίαι καὶ ἀχθοφορίαι | Seneca de occupatis quibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito fatagentibus; *de tranq. c.* 12. *Inconsultus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus, quæ in summum cacumen, deinde in imum inanes agantur.*

Μυείσθαι ἐθνικῶν ἀκροάσεων | Ità de eisdem Horat. *Satir. Lib. Sat. 6.*

Cervus equi tantum pavidi conclavè, magisque
Mancipiis trepidare. ——

quibus ille opes confert, earúmque usufructuarios. Vide *l.* 11. § 22.

Σιγιλλάρια νοερασκώμματα | Gloss. *sigillari.* Νοεράσκιοι. forsan, *sigillaria.* Νοερασκία. vel etiam, *sigillarii.* Νοερασκίαν. *Sigillaria*, sive *sigilla*, parva sunt signa, icunculæ sive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l.* 1. ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c.* 10. subjicit, *c.* 11. *Quasi verò sapiens quispiam sigillaria, quæ lusum reptanti adhuc infantiæ oscilla fictilibus præbent, tentat officio religionis adscribere.* & in fine capitis, *sigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sueton. *l.* 5. *c.* 5. de Claudio: *Tiberius patruus petenti honores, consularia ornamenta detulit: sed instantius legitimos flagitanti, id solùm codicillis rescripsit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria mississe ei.* Senec. *epist.* 12. *Ego sum Felicio, Philositi villici filius, deliciolum tuum, cui solebas sigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c.* 12. *Ut autem tantum sigillarium extrinsecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c.* 12. *Cùm perinde faciant nationes, adoratis sigillaribus suis residendo.* Arnob. *contr. gent. lib.* 6. *Deos esse sigillaria ipse confetis.* *Sigilliola* eidem *lib. eod. In figilliolis parvulis contrahere se Deos, & alieni ad corporis similitudinem coarctari: at verò in vastis porrigere se longiùs atque in maximitate producere.* Porrò sigillaria νοερασκώμματα, ut Marcus hîc, sive ἀγάλματα νοερασκώμματα, ut Herodot. *l.* 2. & Lucian. *de Dea Syria*; sunt figilla ità concinnata, ut nervorum sive verticillorum quorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta citáque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figuráque subinde varias exprimerent. Aristot. *de mund. c.* 6. ἢ οἱ νοερασκοῦντες μίαν μήνυσιν σημαινόμενοι, ποιοῦσι τὴ αὐχένα κινεῖν ἢ χεῖρα τὸν ζυγὸν, ἢ ἄμον ἢ ἀφύλακτον, ἐκ δ' ἑτέρου τὸ μέρη μετὰ τοῦ εὐρυθμίας. Quod Apul. *de mund. Etiam illi, qui in lignеolis hominum figuris gestus movent, quando signum membri quod agitare solent, traxerint, torquebitur cervix, mutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad ministerium præstò erunt, nec invenustè totus videbitur vivere.* Erant ea plerumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *Serm. l.* 2. *Sat.* 7.

——*nervis alienis mobile lignum.*

Verùm & argentea quandoque. Petron. in *Satyr. Larvam argenteam attulit servus, sic aptam, ut articuli ejus vertebraque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm super mensam semel iterúmque abjecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret*, &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagine hinc ductâ frequenter est usus. Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 6. § 16. Usus est & Clemens Alex. non semel. sic enim *strom. l.* 2. Νοεραστικὸν ἢ ἀμφὶ ἀψύχων λίθων, φυσικῆς ἐπιστήμης, τέχνη ἀνάγκην παρέλκει, ὁρμή τι ἢ σφηνωθεῖσα τύπου· ἢ ὑπὸ ἔνυλος ἐνοῦσα ζῶον ἦτοι, ἢ τὸ ὁρμητικὸν ἀναγκῆ λάλησιν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτίας κινήσεων. Vide & eund. *ad l.* 12. § 19. Ista autem sigillaria νοερασκώμματα inter res ludicras nec ullo in pretio atque æstimatione habendas jure merito recensèt Marcus istîc. Itaq; Syracusanus ille in Xenophontis *sympos*io, qui eis exhibendis vitam tolerabat, atque hoc præcipuè gloriabatur, quòd hâc ratione stultis hominibus illuderet; ἔστι γὰρ, inquit, τὰ ἐμὰ νοεράσματα διώκουσι πόλεσί με. Solenne habebat, quocunque terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δ' ἀφοσίαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐκόλως | *placidè.* ità *l.* 8. § 47. ἁπλῶς ἂν τῷ ζῆν ἐμμένῃς. Sed ἀσμένως, *lubenter.* De verè Christiano Clemens *strom. l.* 4. Ἀσμένως τὰ δὲ τοῦ βίου ἀπολείποντα χαίρει ἦτοι ἢ τῷ πλεῖ αἰτίαν παρεχομένῳ τῆς ἐνδείας ἐξόδου, ἢ τῷ πλεῖ ἐπιθυμοῦντι πλουσιωτέρᾳ ἐγκαταβιῶναι, σεμνόν τι εὔλογον λαβεῖν, ἵν' ἐκ αὐτοῦ παρέχων, ἑαυτὸν ἐπιδείξαι, ὡς ὄντι, τῷ μὲν δι' ἀπορίαν, δι' ἀχάριτας δ' κυείν. indè ἀσμένιζον Marco, *l.* 5. § 9. & *infr.* § 27. Vide ad § 52. ubi ἀσμένως Plutarchus, quod ἀσπασίως Herodotus dixerat.

Τοσοῦτο ἄξιόν ἐστιν | Vide *l.* 5. § 16.

§ 4. Κατὰ λέξιν | Vide *l.* 6. § 53. non est autem κατὰ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati sunt: sed *in sermone*, sive *in oratione, inter loquendum.* ut κατ' ἐπίτασιν ὁρμῆν, *in omni conatu*, sive *molitione.* Sed nec ὁρμῇ ἐπίτασιν, sed τοῖς γινομένοις παρακολουθεῖν, non *omni conatui*, sive *conatui*, sive *proposito*, sed *in omni conatu* sive *proposito, eis quæ fiunt*, sicut *in sermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρεπακολουθεῖν | quod *infr.* § 30. συμπαρεπόμενον. Vide *ad l.* 2. § 8.

Καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν | hæc est ἐπισκοπὴ illa καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, *consideratio* sive *actionis* sive molitionis cujuivis, de qua *supr. l.* 4. § 32. & *infr.* § 30.

Καὶ ὅτι μὲν τῷ ἑτέρῳ | aut ista loco mota sunt, aut ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loquitur, quæ ad membra priora pertinent, Marcus ipse subjunxit. itaque in vertendo priùs dictorum ordinem sequi præoptabam.

Ἐπὶ τίνα σκόπον ἡ ἀναφορά | Vide *l.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37.

Τί τὸ σημαινόμενον | Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Cùm uniuscujusque verbi natura sint duæ, à qua re, & in qua re, vocabulum sit impositum.* —*Priorem illam partem, ubi, cur & unde sint verba, scrutantur, Græci vocant ἐτυμολογίαν· illam alteram περὶ σημαινομένων*

μαναμάων. Ita enim distinguenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκῶ | Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason. Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Κρείσσονα σοῦ μὴ ζήτει καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε, quod Junius vertit, *Difficiliora captu tuo nè quæras temerè: & valentiora viribus tuis nè exquiras insipienter.* Phaëtonti Phœbus apud Euripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotiana;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ διγῇς ἄπωθεν ὤν,
Μηδ' ἀναδῇς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ah parce habenas tangere ignarâ manu,
Currúsque fili, scandere equitandi rudis.

Eupolis *Amicis*;

Οὐκ ἐσωτερόνασε, ὦ σφοδρὸν τί, πλὴν κατέσωσον
Τοῦδε λαμβάνειν ἄφνω, πρὶν καθῆσθαι πλὴν ὑπηκόου.
Pol, senex, parùm sapuisti, qui tam citò stipendium
Hoc equestre sumpsisti, prius quam rectè equitare didiceras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent;
Quid valeant humeri.——

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitantes, ὅτι πρότερον καθίσας ψηφίζει πρὸς τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, quòd primò considens sumptus secum reputet, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere nequiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἰσχυσεν ἐκτελέσαι. Homo iste ædificare cœperat, verum perficere non valebat. Nisi ἢ μὴ δυναμένους τινὰς τὸν λαμὸν καταπόνειν, σωτηρίας ἀπογνόντες ὀλισθαίνουσι εἰθέως. Διὰ τοῦτο ἐν μέσῳ, ἢ ἀπιστίαν δίκα σοφοί, ἢ καταβρόχθοι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qui & idem *enchir. c.* 59. Ἂν ἀνὴρ δυνάμεων ἀναλάβῃς τὸ σφόδρον, καὶ ἐν τούτῳ ὀγκήσῃ, καὶ ὁ ἐδυνάσο ἐκπλήξουσι, παράλυτος. Vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τῷ δυναμένῳ | Ità Liodes *Odyss.* φ. *v.* 152. ubi arcum Ulyssei intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μὲν ἐγὼ τανύω ——

vel uti Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, extulit,

——ἢ δυάμεως τανύσω· λαζέσθω δ' καὶ ἄλλος.

Ἐὰν ἄλλος τοῦτο μὴ δύνηται | Ità Jason Siracidis loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi subjungit; Ἃ σοῦ κρείττονά σοι, μὴ ζήτει· διατί. Uterque vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, quod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere nequeamus. Siquidem in his obtinet, quod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undique curæ,
Officium nemo qui reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hoc ego contentos augurior esse Deos.

Περαιτέρω λαλεῖν τὸν δυνάμενον | Plut. in *polit. præcept.* Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα, δεῖ μὴ πρὸς ὃ χεῖρον ἑτέρᾳ πέφυκας, αἱρεῖσθαι τοῦ μᾶλλον δυναμένου.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον | Vide *l.* 1. *t.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι | Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4. § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δ' τότε ὑμνήσαντες | Scil. qui aliis immortalitatem æternitatémque quandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis haud pauci oblivioni sunt traditi, memoriáque illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, quod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, fautoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μουσέων δ' μάλιστα θεὸν ἱερὸς ἀοιδοφίλας
Ὄφρα καὶ ἐν αἰῶσι λελασμένος ἠδὺς ἀκούσῃ,
Μηδ' ἀκλεὴς μύρηται ὅτις ψυχᾷ Ἀχέροντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aquas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cœlo Musa beat ——

qui & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ frangúntur & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

quem & vide sis quàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion quidem Grammaticus, hic quem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad quos aliqua componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tatium suum epist.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. quamvis enim pulcherrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, quasi semper victurus occiderit; quamvis ipse plurima operâ & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. equidem beatos puto, quibus Deorum munere datum est, aut facere scribenda, aut scribere legenda; beatissimos verò, quibus utrumque.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, quàm omnia ista quæ colis, &*

propter quæ coloris. Refert Seneca *ep.* 21. Subjungitque. *nunquid ergò mentitus est? quis Idomeneæ nôsset; nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos magistanas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio aliis supprissit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset genus Agrippa, & Tiberius progenor, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda fugra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt;
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiúmque pater Romanus habebit.

De Nisо & Euryalo *Æn. l.* 9.

§ 7. Μὴ αἰσχύνῃ βοηθήσῃς | Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: quia quæ hîc dicuntur, eódem pertineant, quò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, quò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qui prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. quod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè autem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, quod & in proverbium jam abiit, *Iliad. κ.*

Ἐμοὶ τε δὴ ἐρχομένῳ.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τῷ δ' ἐνδεῖ οἱ δύο ἀγαθοὶ βελτίους (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τοῦτο γάρ ὅτι τό,

Ἐμοὶ τε δὴ ἐρχομένῳ.

eâdemque *ethic. l.* 8. *c.* 1. Ἐμοὶ τε δὴ ἐρχομένῳ, τοῦτο καὶ πρᾶξαι δυνατώτερον. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, quod de animi virtute vîque corporis Sallustius in *Catilin. Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

— *alterius sic*
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐπιβάλλον τὸ ἐπιβάλλον | *id quod tibi incumbit, ad te pertinet,* tui est officii & muneris exequi. ità *l.* 5. § 25. ἃ ἀνθρώπῳ, τοῦτο δ' ὁ ἄνθρωπός ἐστιν, ἃ ἐπιβάλλει. & *l.* 10. § 24. ἅπερ ἐμοὶ ἐπιβάλλει. *quæ unicuique conveniunt, ad éumque pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀπολαβόντες δὲ τὰ πρήγματα τὸ ἐπιβάλλον. *Sortitam facultatum, quæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, ἀπολάχετε δὲ πρηγμάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος. Lucas *Evang. c.* 15. *v.* 12. Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, quæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῆς δὲ ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τῷ πόλιν. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atque ad nos pertinentem portionem tuliſſe.* Sed & μοῖραν ἐπιβάλλουσαν, Procop. *Gottic. l.* 1. καὶ τῷδε Γότθοις ἐπιβάλλουσαν ἐν Γάλλοις μοῖραν λαβόντας. *acceptâ, quæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ τυφλωθεὶς, ὅπως μανθάνοις, δὲ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· ὁ δὲ συμπαθῶμεν τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναπρήπτῳ τέλει τῷ ζωῷ καταλοίσας, ὅτος ἤδη ἀσφαλῶς μανθάνεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ σοῖς τὸ αὐτῷ ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα τελείαν ἔχειν δεῖ τῷ ἠθικῷ ἀρετῷ· τοῦ δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἦκιστα γὰρ ὀφειλόμενος τυγχάνει τὸ πλεῖον κοινόν· τοῦ γὰρ ἴσων μάλιστα φροντίζειν τοῦ δ' κοινῶν ἧττον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον, ὅσον καὶ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τὸ πρέπειν καὶ ταῦτα, *tantum ad unumquemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον σωζει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τοῦ ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea quòd* bene vivendi *pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταρασσέτω | Basil. Cæs. *in Esai.* Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τοῦ προλαβεῖν τῷ γνῶσιν; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐσόμενον, ἥξει, κἂν μὴ προσδοκᾷς· εἰ δὲ λυπηρόν, τί σοι τὸ πρόδρομος προσπαπάδεται τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Auson.

Certa si decreta sors est, quid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, quid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliquod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, quasi venisset, urgetur: & quicquid nè patiatur timet, jam metu patitur. quemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: quædam enim segnitia nervis ineste & sine labore ullo lassitudo, & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò antequam opprimatur malis, quatitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. quid dementius autem, quàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere, quas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro neminem debere torqueri? quitemque audierit post quinquagesimum annum sibi pœnendo supplicio, non perturbatur, nisi*

si

si medium ſpatium tranſilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futurum ſolicitudinem immiſerit. & *epiſt.* 24. *Quid neceſſe eſt mala accerſere, & ſatis citò patienda cum venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; quia quandoque fis futurus miſer, eſſe jam miſerum.* Item *epiſt.* 98. *Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer: nil eſt, nec miſerius, nec ſtultius, quàm prætimere. quæ iſta dementia eſt, malum ſuum antecidere?* Vide eundem *epiſt.* 13. & *ad l.* 8. § 33. & *l.* 6. § 31.

Ἧξεις γὰρ ἐπ' αὐτὸ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον | Itaque eiſdem, quibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l.* 12. § 9.

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται. | Vide *ad l.* 6. § 38. & *l.* 10. § 4.

Σωΐζεις ἐμέ | Trahit huc σειρὰν χρυσῆν illam Homericam *Il. Θ. v.* 19. Ariſtides *orat. in Jovem*; Ἀπορρέουσι τῆς ἐμῆς τὰ πάντων πατρὸς δυνάμεως ἐκεῖσε ἅπαντα ἥκει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὴν Ὁμήρου σειρὰν ἅπαντα ἐξ αὐτοῦ ἤρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξήρτηται. πολὺ κρεῖττον ἄλυσις αὕτη ἡ χρυσῆ πρὸς, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. Vide *l.* 10. § 5. Greg. Naz. *de pace*, 1. id eſt, Τοῖς τῆς ἑνώσεως δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν συνέχων Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l.* 5. Φησὶν, ὡς ἡ τοῦ ὅλου σωτηρία. leg. σύνδεσις. Vide *ad l.* 12. § 30.

Συγκατατίθεται | Vide *l.* 4. § 45. & *l.* 5.

Συνίσασι | Vide *infr.* § 48.

Κόσμος εἷς | Vide *l.* 4. § 40.

Νόμος εἷς | Vide *l.* 2. § 16. Clemens *ſtrom. l.* 1. Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς ὁ ἐν πᾶσι λόγος, ὃς καὶ ἑνὸς, ὅ, τι τῆς φύσεως, ὅ, τι τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κοινὸς | Vide *l.* 4. § 4. & *infr.* § 10.

Ἀλήθεια μία | Vide *l.* 9. § 1. Julian. *de cyniſm. orat.* 1. Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & ruſſus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, οὕτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l.* 8. *c.* 9. Ἀληθείαν μὲν γὰρ ἁπλῶς μία διδωσὶ ἡ ἀπειρεσίως, παρέχει τὰ σπερμάτα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθὲς συμφιλοῦσι. Siquidem, ut Ariſtot. περὶ ἀρετῶν. *c.* 19. Ἀληθῆ ἀληθῆ οὐκ ἐνδέχεται ἐναντία εἶναι, ὅτι δίζει, ὅτι ἀντίκειται. ἐναντία μὲν γὰρ αἱ πρὸς τὰ ἀντικείμενα. πρὸς τ' αὐτὰ ἡ ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν, ἅμα τι οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l.* 2. *c.* 2. ἐξ ἀληθῶν οὐκ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. Quin & quod de virtute idem *ethic. l.* 1. *c.* 6. Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ἔστι· τὸ γὰρ κατορθοῦν μοναχῶς. Et Plut. de virt. mor. Ἐκεῖνον μὲν περιλαμβάνει λόγος, πλεοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλεοναχῶς δ' ἁμαρτάνεται· τὸν γὰρ βλάπτον τὸν σκοπὸν, ἓν ἔστι καὶ ἁπλοῦν· ἐσοχῶν δ' ἄλλοτε ἄλλος, ὑπερβάλλοντες τὸ μέτριον ἢ μέσον ἀπολείποντες. idem de veritate, quæ & virtutis genitrix, quam cum virtute eandem (teſte Seneca *ep.* 71.) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. Μία ἔστιν ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία καὶ δυνάμει ἔστιν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; unáque felicitas, quam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυχειδὴς γάρ πως τῆς ψεύδους αἱ ἀτραποί. Theodoret. *therapeut. l.* 1.

——*velut ſylvis ubi paſſim*
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit. ——

Flacc. *l.* 2. *Sat.* 3. Sed Clementem audiamus quem transcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τοίνυν ὄσης τῆς ἀληθείας· τὸ γὰρ ψεῦδος μυείας ἐστερημένος ἔχει κατ' ἐμὲ καὶ Βάκχιον τὸν τῆς Πενθέως διαφθείραντα μέλη, εἰ τὴ φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἐκάστη γάρ ἐλάχαν, ὡς πᾶσαι αὐχεῖ τῶν ἀληθείαν· φωτὸς δ' οἶμαι· ἀναπλῆ πάντα φαντάζεται. Et mox: Ὁ γὰρ αἰὼν τὸ χρέος τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνεστὼς· αὐτὰρ δὴ καὶ τὸ παρωχηκὸς. ἀχρειώσας [ἀχρείως, vel -ταίως] σωΐσιεν· πολὺ δὲ πλέον δυνατωτέρα τοῦ αἰῶνος ἡ ἀλήθεια σωματογεῖν τὰ οἰκεῖα σπέρματα, κἂν ὑπὸ τῶν ἀλλοδαπῶν ἐπιπέσῃ γλοῦ. Denique; Ὁ δὲ τὰ διῳκημένα σωθῆναι αὖθις καὶ ἐνοποιῆσαι, τέλειον τὸν λόγον ἀνασῶσαι εὖ ἴσθ' ὅτι κατόψεται τῶν ἀληθείαν. Et *in eod. lib.* οἷς δὲ ἐνδς ὄντος τοῦ εὐδαιμονεῖν αἰτίαι πλεῖσται αἱ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσι καὶ ὡς. τοῦ σπερμαίνεσθαι ὅτι πλοῦ, τότε πῦρ, βαμβάκιόν τε καὶ ἕτερα ἅττα μιᾶς ὄσης τῆς ἀληθείας, πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Ruriuſque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; quæ quoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Εἰ γοῦν σκοποῖμεν, μία καὶ δυνάμει ἔστιν ἡ ἀρετὴ· τούτῳ δὲ συμβαίνειν τούτοις μὲν τοῖς πρόσθεν ἐγχωροίημεν λέγεσθαι φρόνησιν ἐν τούτοις δὲ σωφροσύνην, ἐν τούτοις δὲ ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνην. ἀνὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ μιᾶς ὄσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρίας ἀλήθεια, ἐν μουσικῇ δὲ μουσικῆς, κἂν φιλοσοφία τῇ ἑλληνικῇ ἐν ἡ ἀλήθεια. μόνη δὲ ἡ κυρία αὕτη ἀλήθεια ἀπαρέγκλιτος, ἣν παρὰ τοῦ ὑιοῦ τοῦ θεοῦ παιδεύομεθα. Fruſtrà igitur ſunt qui veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, quaſi alicubi aliquid verum eſſe poſſit, quod alibi falſum ſit. quam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, refutantem, & contrariam ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *quæſt.* 1*e*. Sed quomodo ergò alia, & alia? Audi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς θεραπείας, τοῦ μὲν ναυπλήρου δοθείσης, λέγεσθαι ναῦλον· τοῦ δὲ τελώνου, τέλος· καὶ ἑκάτερον μὲν τοῦ σαλπιγκτοῦ μισθὸν ὄν, τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ πα-

πρόσωπα, ἀληθῶνα. Optimè Cicero *Academ.* 4. *Nostra, inquies, sola vera sunt. certè sola, si una. plura enim vera discrepantia esse non possunt.* Et *de oratore l.* 2. *Plus uno verum esse non potest.* De *unica* interim *veritate* quæ argutantur Scholastici, vide apud Alexandr. Halens. *part.* 1. *q.* 15. *m.* 5. & Thom. Aquin. *sum. part.* 1. *q.* 16. *a.* 6.

§ 10. Ἐναφανίζεται | Vide *l.* 2. § 12.

Εἰς τὸν ὅλον λόγον | Vide *l.* 4. § 14, 18. & *l.* 6. § 23. & *supr.* § 6.

§ 11. Κατὰ φύσιν δεῖ καὶ κατὰ λόγον | *Eadem*, inquit, *actio creaturæ rationalis est secundum naturam & secundum rationem.* quia nimirum de natura rationalis est, esse præditum ratione. Sen. *de vita beat. c.* 8. *Naturâ duce utendum est. hanc ratio observat, hanc consulit. idem est ergò beatè vivere, & secundum naturam.* Sed & ex consequenti, idem secundum naturam vivere, & secundum rationem.

§ 12. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος | Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qui erigatur?* quasi dixerit; cogita tecum, uter horum sis, qui rectus ipse consistat, an qui ab alio erigi opus habeat, M. Causab. μὴ legisse videtur. vertit enim; *Rectus ipse, non directus.* quomodo ferè legitur *l.* 3. § 5. Vide quæ sunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus consistas ipse, vel si labi contigerit, erigentis opem nè spernas. Vide *ad l.* 1. § 7. & 14. & *l.* 4. § 12. Utriusque horum imaginem haud ineptam subministrat Synesius *in calvit.* Ὥσπερ γοῦν τοῖς πόδας ὑπὸ τῆς ὁρμῆς ἅμα ὑκαιόντως φυσῆ συμπέντες, ὡς εἰς ὀρθὸν ἀπήρας βλέπειν τε καὶ πίπτειν, ὅσα μὴ φεύγει τοῦτο παρ' ἑαυτοῦ ἐξισχύει, κεντοῦσι αὐτὰ καὶ χαλεπὸν ὑποδύεται. *Plantæ*, inquit, *quædam sponte vi ὀρθοῦσι* i. e. *rectæ crescunt, aliæ quæ sponte nequeunt, arte & ope, sive adminiculis ὀρθοῦσ.* i. e. *erigi necesse habent.*

§ 13. Ἓν ἡνωμένοις | Ἡνωμένα καὶ διεζευγμένα, de quibus tum hîc, tum & *l.* 9. § 9. Marcus noster, sic distinguit Sextus Empiric. *adversus Physic. l.* 1. *c.* 2. Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐστιν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ διεζευγμένων· ἡνωμένα μὲν οὖν ἐστι, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κεχρόμενα, καθάπερ ἔυτα καὶ ζῶα. ἐκ συναπτομένων δὲ, τὰ ἐκ μὲν παρακειμένων καὶ φυσὶ ἓν τι καθόλου νοούντων συνεστῶτα, οἷς πύλυσις, καὶ πυρίσκοις, καὶ νῆσις· ἐκ διεζευγμένων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἀπηλλοτριωμένων συγκείμενα, οἷς στρατὸς καὶ ποίμνιον καὶ χορός. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζευγμένων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ σόλον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἓν συναπτομένων, οἷς οἰκίαν καὶ ναῦν. τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ἐστὶ τὰ ζῶα ἅπαντα. Quod Pompon. *digest. l.* 41. *tit.* 3. *leg.* 30. *Tria genera sunt corporum: unum, quod continetur uno spiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia: alterum, quod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se cohærentibus constat, quod συνημμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, quod ex distantibus constat; ut corpora plura, non soluta, sed uni nomini subjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep.* 102. *Quædam continua esse corpora, ut hominem: quædam composita, ut navem, domum, omnia denique quorum diversæ partes junctura in unum sunt coactæ; quædam ex distantibus, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, Senatus. illi enim per quos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Τὰ μέλη τῷ σώματι | inculcat hoc Apostolus passim de Christicolis, quod Marcus hîc de omnibus in universum hominibus. *Ad Ephes. c.* 4. *v.* 4. Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c.* 12. *v.* 5. Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 17. Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c.* 12. *v.* 12. Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (quo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Christi politico, non physico sumitur, prout & *ad Gal. c.* 3. *v.* 16.) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rursus, *v.* 27. Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεραπευτέον οὐχ ἧττον τὰ κοινὰ, ἢ ἐκεῖνα τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἐσμὲν ἐν κεφαλῇ, καὶ μία κεφαλὴ πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστός· καὶ ὅσον ἐστὶν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἐκεῖνος ἡμῖν, καὶ πᾶσιν ἅπασι. Senec. *de ira l. c.* 2. 31. *Quid si nocere velint manus pedibus? manibus oculi? nimia inter se membra consentiunt, quæ singula servari, totius interest: ità hominem singulis parcere, quia ad cœtum geniti sumus. Salva autem esse societas nisi amore & custodiâ partium non potest.*

Περὶς μίας κοινωνίας | Vide *ad l.* 2. § 1.

Μέλος ἐσμὲν | Ἰτὰ Sen. 95. *Omne hoc quod vides, quæ divina atque humana conclusa sunt, unum est; membra sumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l.* 4. § 40. Ὡς ἓν ζῶον ὁ κόσμος. Vide & *ad l.* 2. § 1, 3, 4, 9. Verum restringit hîc ad σύστημα λογικὸν. Vide *ad l.* 3. § 3. συγγενεῖς πάντες τὸ λογικόν.

Ἐὰν δὲ διὰ τῶν ῥωγοειδῶν μέρος | Verba illa διὰ τῶν ῥωγοειδῶν glossema forsan fuerit. Μέλος autem & μέρος ità Marcus distinguit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter paulò Strabo *l.* 2. qui non *animationis*, sed *configurationis* ratione, istud ab isto differminat; Ἡ χερὼν μέλος τοῦ, inquit, σώματος ἄλλως χερὸς μέρος διαφέρει. διότι ἡ χερὸς λαμβάνει τὸ ἐγγεγραμμένον ἔχουσα φυσικῶς, ὀρθωσει πρὸς τὸ τέλος σημειώδης· καθὸ καὶ τῆτο εἴρηται, (Odyss. 1. *v.* 291.)

Τὸν δὲ διαμελεῖσι ταμόντ' --- ἢ δὲ ἐδὴν ἔχει τοιῆτον. & accuratiùs Aristot. *hist. animal. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἔνια μὲν μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μέλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα τῶν μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὐτοῖς ἴδια· οἷον κεφαλὴ, καὶ σκέλος, καὶ χεὶρ, καὶ ὅλος ὁ βραχίων, καὶ ὁ θώραξ. ταῦτα γὰρ αὐτά τε ἐστὶ μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μόρια. Membrum ergò unumquodque etiam pars est corporis; verùm non itidem è converso.

Καταληπτικῶς εὐφραίνει | Imò καταληκτικῶς. vocabulum signatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil requiras. Vide *ad l.* 9. § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐφραίνει τὸ εὐεργετεῖν | Plut. *de vit. Epicur.* adversus Epicureos agens; Αὐτοὶ δή πε λέγουσιν, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν ἥδιόν ἐστι τοῦ εὖ πάσχειν. Et *de philosophorum convictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτω γόνιμόν ἐστιν ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς Χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, Ἀγλαΐαν καὶ Εὐφροσύνην, καὶ Θάλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι χάριν πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τῷ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις, ἀεὶ δὲ ἀγάλλονται τῷ εὖ ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Πολὺ γὰρ οὕτω σκοποῦ βάλλοντα καὶ τυχεῖν ἡδὺ, καὶ διαμαρτάνειν ἀνιαρὸν, ὡς ἀνδρὸς εὖ παθεῖν ἀξίου διὰ χάριτος ἐφιέμενον; Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδόντας, ὡς παρ' ἑτέρων οὐ χαίρουσιν αὐτοὶ λαμβάνοντες. De Christo Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Διδοὺς ἥδιον ἢ λαμβάνων ἕτεροι.

Ὡς αὐτὸν εὖ ποιῶν | Phalaris *epist.* 17. Οὐ διδόναι χάριτας οἴομαι δωρούμενος ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Et *epist.* 119. quem locum libentiùs, quò emaculem, transcribo. Οὔτε τὸν ἀποδιδόντα ὁ καιρὸς, μέμψασθαι μὲν ὑμᾶς ὡς φιλτάτους, τοὺς πρώτους (πρὸ τοῦ forsan) χάριν μηδὲν αἰτησαμένους (αἰτησαμένας. culpat enim quodammodo, quòd nihil priùs petierant.) εὐχαριστῆσαι δὲ τοῖς παροῦσιν, ἣν χάριν αἰτῆσθε, ὅπερ ὑμεῖς μὲν οἱ λαβόντες, δώσετε τοῖς ἀληθείαις· δέδεγμαι γὰρ ὑμῶν χάριν τὴν αἴτησιν. ἐγὼ δὲ οὐ μετὰ τοσαύτης ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δώσω. τί γὰρ ἀνδρὶ φιλοτιμοτέρῳ κάλλιον καὶ μεγαλοπρεπέστερον, ἢ δοκεῖν τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας εὖ ποιεῖν; Aristid. in *Panathen.* de populo Atheniensi: Εὖ γὰρ ποιεῖν, οὐκ εὖ πάσχειν, πεπυκότες ἥδεσαν· καὶ μηδὲν ὀφείλειν αὐτοὺς τοῖς εὖ ποιοῦσι τὸ ἑλληνικὸν, ἀλλ' οὐκ αὐτοὺς δεῖν παρ' ἑτέρων μισθὸν τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν· οὐδ' ἐπὶ κέρδει φιλεῖν τοὺς δόντας αὐτοῖς· οὐδέ γε μᾶλλον, ἢ τοὺς παῖδας καὶ γονέας ἐπὶ κέρδει φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἀναλωμάτων σώζειν τοὺς ὡς ὑπὸ οἰκείων τὰς γνώμας διακειμένους. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qui digno dedit.*] Imò sibi ipsi benefacit, inquit Marcus, qui benefacit alteri; quia & is qui benefacit & is cui benefit, ejusdem corporis membra sunt. Siquidem manus cùm pedi benefacit, sibi ipsi etiam benefacit in pede. atque hoc est, quod *infrà* § 74. Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς περιστάσεως δυναμένοις | Hoc est, corpusculi mei membris. τοῖς μελυδρίοις τοῦ φυράματος τούτου. ut *infr.* § 68. Sive τοῖς χαμαιζήλοις μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ περιστάσεως hìc submoveret, περιπτώσεως supponeret, nihil erat, cùm τὸ περιπίπτοντα præcessisset. Sed & τὸ περιστάσεως *infrà* § 68. reperiatur. frustrà & Xyl. de aliorum casibus hæc accepit, quæ de corporis proprii affectionibus dicta sunt.

Ἐκεῖνα μέμψεται τὰ παθόντα | Malim μέμψηται, *conquerantur ea, si voluerint, quæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *viderit. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ δὲ | id est, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. quod Xyl. cum non animadverteret, Marci mentem hìc non cepit. Ità Cicer. in somn. Scip. *Mens cujusque is est quisque.* Apostolus, sed sensu parùm diverso, quia mentem pro parte regenita sumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. οὐκ ἐγὼ (id est, ὁ νοῦς μου. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ὑπολάβω | Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranquill.* Καθόλου δὲ, ἐπεὶ τῶν ἀβουλήτων, τὰ μὲν φύσει τὸ λυποῦν καὶ βαροῦν ἐπιφέρει, τὰ δὲ πλεῖστα δόξῃ δυσχεραίνειν ἐθιζόμεθα καὶ μανθάνομεν. οὐκ ἄχρηστόν ἐστι πρὸς ταῦτα μὲν ἔχειν ἀεὶ τὸ τοῦ Μενάνδρου πρόχειρον,

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ.

τί γὰρ πρὸς σέ ἐστι, φησὶν, ἂν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; πρὸς δὲ τὰ φύσει δοκοῦντα λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Εὐριπίδειον,

Οἴμοι. τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

οὐδεὶς γὰρ οὕτω τοῦ παθητικοῦ καταφερομένου καὶ ὀλισθαίνοντος ἀντιλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοινῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀνάμνησιν ποιῶν, ἣ διὰ τὸ σῶμα μεμιγμένος ὁ ἄνθρωπος, μόνην ταύτην τῇ τύχῃ λαβὴν δίδωσιν, ἐν δὲ τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγίστοις ἀσφαλὴς ἕστηκεν. Hæc à Stoicismo haud procul absunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ ταπεινοῦν ἑαυτὸν, ἐπὶ πάντα μὲν ἄχρηστόν ἐστι καὶ γινόμενον κενῶς καὶ ἀνοήτως. ὅταν δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τοῦ λόγου ψηλαφηθέντα καὶ ἀνακαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ, κομιδῇ γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς πιεζόμενος, τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπτωμα τοῦτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συναχθομένοις καὶ συναγανακτοῦσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam quæ corpori læsionem inferunt, argumentum istud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι | Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l.* 8. § 5. Huc illud Josuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii quicquid fecerint, se cum familia sua in recto Dei veri cultu perseveraturos.

Ἢ ἡ πορφύρα | Vide de *purpura*, quæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18. Ὦ, πε-

Ὅ, τις ἀν πάθῃ] Exc. ὃ, τι ἄν τις πάθῃ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ ἐκ ἐνοχλεῖ τῇ λέγω, ἐ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀδυμίαν. | Manca hæc esse, ex sequentibus satis claret; nec quid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qui enunciativè capiunt, à Marci mente quàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est; mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur quæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaque D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & quæ desunt, ità supplenda existimarem. οὐκ ἐνοχλεῖ; ἧ λέγω, ἐ φοβεῖ ἑαυτό; [ἐ λυπεῖ;] οὐ ὀδυμᾶται [ἐ χαίρει; vel οὐκ ἄγει] sicut Galen. *de optim. sect. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπῇ, μηδὲ εἰς αἴσθησιν ἥμᾶς ἄγῃ. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne seipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ; ἐ λυπεῖ (ut sit hoc illius, ἧ λέγω loco) ἑαυτό; ἐ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, quicquid de verbis fuerit, confirmant sequentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ παράσχῃ. Verba autem feliciùs paulò videtur restituisse sic D. Salmasius. ἧ ἐ φοβεῖ, οὐκ ἄγει εἰς ἀδυμίαν· ἄγει εἰς ἀδυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀδυμία est λύπη, ut εὐδυμία *hilaritas*. unde εὐδύμει, *hilari sis animo*, ità *l.* 4. § 38. ᾗ ὅσα τοῦ μωρὸν ἐυφραίνει ἢ λυπεῖ. ishuiusmodi aliquid supplendum ex sequentibus liquet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖσθαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ δὲ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, quem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, quandoquidem molestiâ aliquâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. *c.* 19. Τὸ δὲ ἀληθὲς ἐμποδὼν ἄλλῳ τινὶ κωλύσαι ἢ βλάψαι ἀναγκαίως, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτῇ· οὐδὲν ἄλλο παρεχῆς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ἀναλημπτικῶς ἐ τρέψει] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ ἀνωφελὲς μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔχεις αὐτὸ εἰς κέλευσ τοιοῦτον] Locus iste mihi planè depositus, absque clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magis debeo, quàm Marcus ipse. is manum medicam fausto sydere admovit. Malè, inquit, Xylander αὐτῷ pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: neque enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animus verò, quæ timet, quæ dolet, quæ super his omnino aliquid opinetur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, ὑδὲν μὴ πάθῃ, εἰ μὴ αὐτὸς ἄξεις αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. vel, εἰ ἐ παρέξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. dissert. *l.* 2. *c.* 6. Τίς γὰρ σε ἀναγκάσει δύνασθαι ἀπολαβεῖν τι, ὃν ἐ θέλεις;

Ἀσφαλὲς] Πρὸ τῆς τῶν ἡγεμονικῶν αὐταρκείας, Vide *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνεμπόδιστον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὅτι πλοῦτός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, ὑφ' ὑγίεια, ὅτι δόξα, ὅτι ἄλλο τι ἀπλῶς, πλὴν ἐρῆμ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία ἐστὶ δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθόν] Deesse vocabulum aliquod videtur, quod membrum posterius expleat. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémque idem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. quo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casaubono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, quod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς ἧ ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ εὖ τὸν δαίμονα ἔχειν δαίμονα ἧ λέγειδ, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliquo, ista Suidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ἐστί. ἐ γὰρ εὖ τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνεται δαιμὼν τῷ τὸ εὐδαίμων ὀνόματι. οἱ δὲ δαίμων ἐκάστου ἡ ψυχὴ, καθὼ Ἑκαταῖος λογεῖ, οἷν ἂν εὐδαίμων, ὁ εὖ τὴν ψυχὴν ἔχων. εὖ ἧ τὴν ψυχὴν ἔχει ὁ σπουδαῖος. σπουδαῖος δ' ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονεῖν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὴ ψυχὴ σωσθῇ καὶ γένηται. Laert. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam quodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro *Æn. l.* 9.]

——*Dine hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryale? an sua cuique Deus fit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας *dici beatos, quorum Dæmon bonus,* id est, *animus virtute perfectus est. quem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, potèris Genium vocare, quod is Deus, qui est animus sui cuique, quamquam sit immortalis, tamen quodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἐν ὧδε ποιεῖς, ὦ φαντασία;] Quid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa quod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπέρχου τοῦ θεός σοι] forsan [νῦ] τοῦ θεός, atque ita M. Casaub. nam Xyl. omisit; malèque. didit, οὐ ἦλθες. *unde venisti.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut veniſſi, faceſſe hinc, per Deos, ut veniſti.* Sed neq; fortaſſe ea particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmaſ. formulam uſitatam eſſe monet, τοῦ Διός σοι, ſubaudi ὄμνυμι. eamque locutionem occurrere in *hemiambis* Anacreonteis, & in *diſſertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, τοῦ Διός σοι,
Πικῆρ', ἀπεῖν ἀμωσί.

Arrian. in Epicteti *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, τοῦ Διός σοι, ἐμπαίζων μοι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παύσασθε, τοῦ Διὸς ὑμῶν, καλὰ ὀνόματα καὶ ἀξιώματα καταισχύνοντες. & ad formulam Chriſtianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν Διόν σοι. quem locum corruptum fruſtrà ſuſpicatur Volſius. reſtituenda eadem *c.* 22. ubi, τὸν Διόν σου, vitiosè legitur; quod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rurſus formulâ, ſed ellipſi eâdem, *l.* 3. *c.* 23. Θαυμαστὸς, κύριε, τοῦ ἐμοῦ σου σωτῆρος. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, τοῦ Διός, οἷα ἀκούω λέγεις. Si locus ſaltem integer fuerit. facit enim ſuſpectum, quod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σοῦ τοῦ Διός. quod fortean fuerit, τοῦ Διός σοι. quin integram quoque idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὀμνύω σοῦ τοῦ Διός, ἐπὶ σοὶ ἐλέγετο. Locus ergò ſincerus & integer eſt. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἐπίσχυε σεὺς τοῦ Διὸς σοῦ.

Οὐκ ὀργίζεσθαί σοι | Hoc enim dogmati Stoico adverſatur; non tamen & Chriſtiano, quod ὀργίζεσθαι καὶ ἁμαρτάνειν monet, *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 26. Diogeni autem Stoico, non Cynico (quod Eraſm. fuiſſerat) de dogmate iſto diſſerenti, cùm adoleſcens quidam protervus, velut periculum facturus, an re præſtaret quæ docebat, in faciem inſpuiſſet, *non quidem iraſcor*, inquit ille; *ſed dubito tamen an iraſci oporteat?* Narrat Seneca *de ira l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens nequitia eſt, ut motu meo digna ſit.*

§ 18. Τί γὰρ διαλέγει χρεὶς ἀλαζόνας γίνεσθαι; | Vide *lib.* 4. § 46. & *lib.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί δὲ φίλτατον | *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς δὲ χαμάρρυ | Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Aug. *in Pſal.* 38. *Momentis tranſvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωρηδὸν | Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὸ μέγα | Vide *l.* 2. § 1. & *ſupr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν χρόνους | Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 47.

Πόσους Ἐπικτήτους | E ſuperis ergò exceſſerat jam Epicterus. Accedit quod Gellius Herodi Attico, qui ſub Marco floruerat, æqualis ferè, de Epicteto, tanquam qui jamdudum deceſſerat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. *De Epicteto philoſopho nobili, recentior eſt memoria, quàm ut ſcribi, quaſi obliteratum, debuerit.* Vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ δὲ μόνον φείδεσθαι | *Hoc unum me ſolicitum habet.* ità τὸ φείδεσθαι ſæpiùs uſurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. Eſtque hoc quod profitetur cumprimis utile piúmque, ſi ſolicitudo univerſa eo fine adhibeatur, ne quid unquam obrepat, quod officii ſui non ſit. Vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φείδεσθε.

§ 21. Ἐγγὺς | Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἡ σὴ φύσις πάντων λήθη | Vide Solom. *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας | Hoc eſt quod Aug. *in Joan. tract.* 66. & *in concion. ſolenn.* 235. *Eſto medico ſimilis; qui odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapſos & errantes diligi vult. Amplius aliquid Chriſtus Dominus; non lapſos tantùm & errantes, verùm in nos ipſos delinquentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 259. Περὶ μὲν ἀνθρώπους ἴσον ἐστὶ δικαίου, τὸ εὐεργέτας μὴ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι. ἐπὶ δὲ τῆς θείας φιλοσοφίας τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας κρατεῖ τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀλλὰ πάντα τὸ τοιοῦτον ἐξαίρεται, εἰδὲ οἷόν τε, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè quàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον εἶπα φιλεῖν· ποτὶ δ' ἐχθρὸν ἅδρ' ἐχθρὸς εἰών, λύκοιο δίκυλον τρόπον διώκομαι, ἀλλ' ἀλλοτε ἄλλοῖον ὀφθῆς σκολιᾶς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum inſtituens; Δαίμονα δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄντα, καὶ διεγείροντα φιλεῖν αὐτοὺς καὶ διακονίας. De Chriſtianis Juſtin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atque hæc eſt reverà charitas ſincera, *amare quos toleras, tolerare quos amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. ſerm.* 35. Quin Marcum ad eos etiam reſpexiſſe, qui adverſus nos ipſos fuerint injurii, quæ ſubjecit, oſtendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς | Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, ἀλλὰ μὴ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἄγνοιαν, καὶ ἄκοντες | Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι πεπαύξεται | Vide *ad l.* 4. § 6. & *infr.* § 58.

Οὐκ ἔβλαψέ σε | Vide *lib.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις, ἐκ τῆς ὕλης ὑπόκειται οἷον κηρῷ | Eleganti ſimilitudine hoc illuſtrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδανὴς, ſed de ſchola Platonica Leo, (Byzantius fortean) uti ex Athen. *dipnoſoph. l.* 11. & Laert *l.* 3. in *Platon.* patet; in *dialogo*, quem *Alcellinem* inſcripſit, & inter

inter Luciani opuscula, à quibus dictionis mollitie venâque candidiore plurimùm discrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτο, inquit, καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάσσοντα ἐπιτηδεύματα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μεταχηματίζει πολλὰς ἰδεῶν φύσεις. Eisdémq; planè insistens vestigiis Plut. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δύναταί τις πλάττων ζῶα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦθ' ἓν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως· οὕτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πάλαι μὲν τοὺς προγόνους ἡμῶν ἀνέσχεν· εἶτα συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀνακυκλήσει· καὶ ὁ τῆς γενέσεως ποταμὸς οὗτος ἐνδελεχῶς ῥέων οὔποτε στήσεται, καὶ πάλιν ὁ ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς. Cui non absimile quod Aphrodiss. *probl. l.* 1. *q.* 49. Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ ὅ τι τοιοῦτον ζῶον χωνεύσας ἢ τήξας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τι σκεῦος, ἀπὸ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τὴν ὕλην. Lusûs autem puerilis illius, quo animalium icunculas è cera solent effingere, meminit & Lucianus in *insomnio* verbis hisce; Ὁπότε γὰρ ἀφεθείην ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νὴ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον. Demetr. Phaler. qui dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθάπερ δὲ, ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μέν τις κύνα ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· οὕτω καὶ πρᾶγμα ταυτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *institut. l.* 10. *c.* 5. *Nec aliena tantùm transferre, sed etiam nostra pluribus modis tractare possumus, & sententias easdem quàm numerosissimè variare: velut eâdem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci solent.* De cera ipsa Plinius min. *l.* 7. *ep.* 9.

Hæc laus est ceræ, mollis cedensque sequatur
Si doctos digitos, jussaque fiat opus;
Et nunc informet Martem, castámque Minervam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

Vide *infr. ad* § 25.

Δεινὸν δὲ οὐδὲν τὸ διαλυθῆναι τῷ κιβωτίῳ | Vide *l.* 4. § 40. [illegible] § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § [illegible] apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ [illegible] ἐμὴν ἐς ἀγνοίας τηλικαύτας [illegible] τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς συνεχὲς ὅπως διαλύσαι, τὰς γνωρίσεως καὶ μίξεως διαλυομένης εἰς τὸ [illegible].

§ 24. Τὸ ἐπίκοτον τοῦ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις [illegible] ἢ πρόσχημα, ἢ τελευταῖον ἀποσβεσθῇ | Periochen hanc miserè mutilatam & vitiatam esse, satis indicant tum discrepantes à se invicem interpretum versiones; quæ ejusmodi sunt etiam, ut è verbis sensus illi, quos ipsi [illegible] nullâ artis grammaticæ ope elici possint. In textu Xyl. nihil mutat. Maric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem substituit: sed nec sic quidem citra vim [illegible] exprimitur ea, quam ipse Marco affingit [illegible] D. Bootius (cui ego accedere maluerim) sic effert: Τὸ ἐπίκοτον τοῦ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίνηται,] καὶ etiam transpositione tantùm factâ, ἢ, ἐναποθνήσκει καὶ τὸ πρόσχημα τὸ τελευταῖον ἀποσβέννυται, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs est valdè præter naturam. ubi sæpius contigerit, immori solet; vultûsque decor ità indè extinguitur, ut demùm omnino reaccendi nequeat.*

Τὸ ἐπίκοτον τοῦ προσώπου | *Torvitas vultûs*: quo κότος sive latens intus animus infestus atque infensus se prodit. huic opponi videtur, τὸ εὔθετον τοῦ προσώπου. *l.* 6. *c.* 30. Hesych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ πᾶς ἄν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καταπλέοντι. leg. Ναυπλίῳ καταπλέοντι. ad distinctionem alterius ejusdem fabulæ eidem cognominis, quæ Ναύπλιος πυρκαεὺς dicebatur. Ἐπίκοτον esse vult, *quod iratum & infensum jure faciat*; at Marcus pro *offensione* sive *infensione animi, quæ in vultu indicium facere solet.* Æschyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπικότως αἰεὶ θέμενος ἄγναμπτον νόον.
At ille mentem infensam pervicax gerens.

Πρόσχημα | Ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου, ut Jacob. Apost. *ep. c.* 1. *v.* 11. *decor vultûs*, qui tristitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offensione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, sed & tolli prorsus sæpenumero solet. Seneca *de ira l.* 2. *c.* 35. *Non est ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fœdavit; torvos vultus ex tranquillissimis reddidit. linquit decor omnis iratos. qualem intrà putas esse animum, cujus extrà imago tam fœda est*; & *l.* 3. *c.* 4. *Nulli certè affectui pejor est vultus. ferarum minùs tetra facies est, etiam cùm venatorem suum semianimes morsu ultimo petunt, quàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Nasonis de Niobe *Metam. l.* 6.

Et quantum ira sinit, formosa. [illegible]

& de Procride *l.* 7.

Tristis erat, sed nulla tamen formosior illâ
Esse potest tristi. tu collige qualis in illa,
Phoce, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.

Imò, quod Marcus istic, dum affectus hujusmodi exprimere atq; induere vultus frequentiùs cogitur, usu in naturam vertente, ità tandem decor ille extinguitur, ut nullâ restitui ratione possit. De Pharisæis ad suos Christus, Matth. *c.* 6. *v.* 16. Μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qui locus istum mirificè illustrat. plus enim esse videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, quàm τὸ ἀχρειοῦν καὶ ἀκαλλὲς ποιεῖν, uti ex Homero atque Eustathio Beza. Basil. Cæs. *ep.* 1. Ἐπίσταται τοῦ ταπεινοῦ καὶ καταβεβλημένου φρονήματι, ὄμμα συννοὸν καὶ εἰς γῆν συννενευκός. [illegible] ἃ ποιοῦσιν οἱ πενθοῦντες κατ' ἐπιτήδευσιν, ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἡμῖν ἐμφαίνεται. Nicostr. *de nupt.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 70. Αἱ γὰρ δὴ ὀδύναι αἱ [illegible] ἄν τι [illegible] τὸ πρόσωπον φαιδρὸν ·

φαιδρὸν ἔχειν τὸ πρόσωπον. οἱ δὲ τῆς στωϊκῆς αἱρέσεως ἀκροαταὶ οὐδὲν μὲν ἧττον τῆς ἐμπαθοῦς ταραχῆς ἐκτὸς εἶναι φασιν, οὐδὲ μὴν ἀναίσθητον αὐτὸν ἐκείνης ἀποφαίνουσιν, ἀλλὰ μέσον τινὰ τῆς τε ἀπαθείας καὶ τῆς μετριοπαθείας ἀναπλάττουσιν. ὅταν ἐμπαθὴς καὶ ἀγριώδης πάσῃ. ὁ δὲ στωϊκὸς τὸν ὀργὴν, φασὶν, ἔξει καὶ ὅταν ἐπιδεῖ τι ἐρύθημα, ἀλλὰ σκύθρωπόν τι καὶ νηφόν, τοῦτο τὸ ἦθος ἐκεῖνοι ἐνδιαθέτους ἐνεργάζονται. quibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ εὐπροσωπον istud τῆς στοᾶς. nos dicimus, a lowring look. Vide *infr.* ad § 59. Sed nec minùs *Suston. l.* 4. *c.* 50. in *Caio.* cui *frontem tetram* ubi tribuerat, *Vultum*, inquit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmas. ista & luxata & perturbata suspicatur: jungi sic debere, Τὸ ἐλάττονα τῆς στοᾶς λίαν ἀφεῖς φύσιν, αὐτῷ μοι τούτῳ ἀφορκωλυθῆναι πυρᾷ, ὅτι ἀφεῖς τὸν λόγον. atque hæc subiequi post illa quæ *supra* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ σφῆξις καὶ φύσιν ἔχειν καὶ κατὰ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio secundum naturam & secundum rationem; ira in vultu effervescat, quæ præter naturam est, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ πολὺ πῦρ ἀποβῆναι, ὅτε ὅλως ἔξαφθείη μὴ δυνάμενον. ad præcedentia § 22. censet idem pertinere, & de *lucerna* dici, quæ aliquando sic extinguitur, ut possit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta est, ità extinguitur, ut denuo accendi nequeat. Suspicatur ergò post exemplum *arculæ*, cui grave non esse dixit solvi, ut nec compingi, addidisse & simile de *lucerna*, (prout *l.* 8. § 17. post exemplum *bullæ* idem fecit) cui non est grave extingui, ut nec accendi, etiamsi eò modò extinguatur, ut non possit lumen suum recuperare. reliqua alibinde irrepsisse autumat; quibus de medio sublatis, periochen hanc antegressam cum proximè sequenti commodè cohæsuram. & sunt revera sectio 22ª. & 24ª. prout nos eas distinximus, ejusdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ στωϊκὴ τὸ ἀμάρτημον εἰπόντος | Mer. interierit negativam, ut sit τῷ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Melius opinor, Xyl. *Nam si etiam sensus peccati nullus erit.* hoc est, nam si eò usque in vultûs obfirmatione processeris, ut jam peccati sensum omnem amittas, quid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. pulf. lib.* 4. σφυσμὸν, inquit, appellant veteres, τὴν ἐν ταῖς φλεβμυσίαις γινομένην αὐτῇ τῇ καρδίᾳ στωϊκὴν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ τῆς ἅμα τῷ φλογίσαι καὶ πίσαι ἔχει ἐκεῖ τὸ μέσον, ἡμῖν δ' ἀπόκρυφον, αὐτῷ τε καμνοντι διὰ τῆς ἰδίας ὀνομαζομένης στωϊκῆς. ità medicis familiaris an peculiaris vox ista videtur, affectionem illam denotans, quâ æger eorum quæ in corpore suo fecius se habent, ipse sensum obtinet. A corpore ad animum transtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας, στωϊκῆς τῆς αὐτῶ ἀδιεξικοίας καὶ ἀδιεπιπλήκτου. Clemens generaliùs in utroque pariter usurpavit, *strom. l.* 1. Εὑρετικὸν γὰρ καὶ ἐπινοητικὸν ἡ στωϊκὴ, ἀδιάλλακτον πάντως ἀναπείθουσα· στωϊκὸς γὰρ τῷ ὄντι ἀδιάλλακτος, ἢ εἰς ὕστερον στωϊκότερος. Idem vult, sed significantiùs paulò dictum, quod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Εὐσεπτὸν γὰρ τὸ πάσχειν. & *ad civ. suos in anguſt.* Τολμητὸν πάθει τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τῆς ἁμαρτάνειν στωϊκὴ ὀίγκτος, cùm cerebro peccandi usu, πυκνὸν τὸ λοιπὸν ἡ ψυχὴ, *callum quasi quendam contraxit animus*, ὥστε μηδ' ἐφορᾶν ὅτι ἁμαρτάνει, *ut deinceps ne peccare quidem se animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἐπὶ τῷ ζῆν ἐπίνει; | Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Πάντα ὅσα ὁρᾷς | De Catone. Senec. *epist.* 71. *Quid ni ille mutationem reipub. forti & æquo patretur animo? quid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cælum, non totus hic rerum omnium contextus: quamvis Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliquis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; nasci debent, crescere, extingui. quæcunque vides supra nos currere, & hæc quibus innixi atque impositi sumus velut solidissimis, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqualibus ista spatiis eodem natura demittit. quicquid est, non erit: nec peribit, sed resolvetur. nobis solvi perire est. proximas enim intuemur: ad ulteriora non prospicit mens hebes, & quæ se corpori addixerit. alioqui fortiùs finem sui suorúmque pateretur, si speraret omnia illa sic in vitam mortémque per vices ire, & composita dissolvi, dissoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *supr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα | Naso *Metamorph. l.* 15.

Nil equidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim. ——
Nec species sua cuique manet: rerúmque novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epist.* 30. *Quis queri potest, in ea conditione se esse, in qua nemo non est? prima enim pars æquitatis est æqualitas. Sed nunc supervacuum est natura causam agere, quæ non aliam voluit legem nostram esse, quàm suam. quicquid composuit, resolvit: & quicquid resolvit, componit iterum.*

Ἴνα ἀεὶ γένηται | Hoc est quod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ πάντα τὸν ὅλον χρόνον. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Εἴπερ ἀεί τι τῶν ὄντων ἐπιζητεῖται, διὰ τί ποτ' ἂν ἀνάλωτα πάλαι καὶ φρούδα τὰ πάντα; διὰ τὸ τὰ μὲν φθείρειν ἄλλα δεῖ γίγνεσθαι, καὶ τὰ μὲν γίγνεσθαι ἄλλα δεῖ φθείρειν, ἀπαυστὸν ἀναίτιον δεῖ τὴν μεταβολήν. Γένεσις γὰρ φύσεως διαδοχήν, καὶ σφοδρῶς ἀπαναπαύεσθαι βέλτιστα. Clem. *strom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Mira-

Μένει γὰρ αἰσχρὰ φθειρομένων τῶν ἐν ἕξει, περίεστον ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἀπολαβών | Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἴεται καὶ πιθανὰ ἃ λέγει. οὐκ οἷόν τε ἦν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ. ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὃς καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπαραλαμβάνον ἄν τις ἀπολάβῃ ψεῦδος, ἢ τὸ συμπαραλαμβάνον βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων ἕν ἀρμόσθητι παράδοξε ἔξεις πρὸς τὸν λοιδορεῖσθαι ὀπισθίσγυ· καὶ γὰρ οὗτος, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ

Ἐλεήσεις ; At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. Χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς ; & mox : ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ ἂν συγγνώσεσθαι | Tu, inquit, aut eôdem, aut pari morbo laboras : igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siquidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——— *aquum est*
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.

Itaque quod Guigo *meditat. c.* 15. *Non fit exactor vindictæ, qui petitor est veniæ.* Verùm ignoscere istud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. Vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ ἢ μανίᾳ | Dilemmate probat non iracundum peccanti. aut in eodem, inquit, errore versaris, & erranti ignoscas æquum est, nisi te ipse prædamnare volueris : aut saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qui falsi specie, recti ignarus abripitur. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα | τὰ ἀπόντα, M. Casaub. *futura* ; ut eódem refertur, quò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ παρωθεῖτο. Meliùs Xyl. *ea quæ absunt*, sive *quæ desunt tibi*. Hoc est enim quod vult Marcus, ut non tam quæ nobis desunt, animis nostris obversentur, quò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliquam impellamur, quam de eis quæ adsunt, seriò cogitemus, quò in statu præsenti nostro acquiescamus libentiús. Hinc reprehensio illa Euripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρὸν·
Τὸ δ' ἀπὸν φίλτερον ἡγῇ.

Et Auson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia. ——

Manil. *l.* 4.

Nec quod habet, numerat ; tantum quod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρχὴ ἢ αὐτοῖς τῆς παρόντων ὑβρεως. τὸ δ' ἀπὸν, ὅτι μὴ πάρεστιν, ὀδυνᾷ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀνιῶνται τῆς ἀπόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρόντα κεκλασθαι ἐῶσι. qui & contrà *ib. c.* 17. Εὐσταθοῦμεν, ὁ μὴ λυπούμενοι ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρειν ἐφ' οἷσιν ἔχει. quod Epictero tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Quæris quare virtus nullo egeat ? præsentibus gaudet ; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν οἷς ἔχομεν, τούτοις μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητῶμεν, ἂν ἐν δίκῃ τύχῃ,
Ὧν ἢ δ' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.

Si quæ bonorum habemus, his non utimur,
Quæ non habemus, quærimus ; his carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranquill.* Μανικὸν γὰρ ὄντως τοῖς ἀπολωλόσιν ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν ἢ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδάρια, ὑπὸ πολλῶν παιζόντων ἂν ἔν τις ἀφέληται π, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα σφοδρὰ κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον δεῖ ἡμᾶς ὀχληθέντας ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ πάλαι πάντα ποιῆσαι αἰσύνητα ἑαυτοῖς, ὀδυρομένους καὶ δυσφορεῖν τοῖς. καὶ τί φήσει τις ἂν [οὐκ] ἔχομεν ; τί ἢ οὐκ ἔχομεν ; delenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοὶ, inquit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ γεγραὰς καὶ ἀνδριάντας οἴονται δεῖν ἀκριβῶς καὶ κατὰ μέρος ἕκαστον ἐπιπορδύμενοι τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει διαφέρειν· τὸν δ' αὐτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς ἀτοπίας ἀναδιαφήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ πύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὐτῶν ἢ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν | Plut. ibid. Καί τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν δεῖ, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐπισκοπεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐθυμίσασθαι ἢ τύπτει μᾶλλον παρῆσαν, ἂν μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκοντες αὐτοὺς πολλάκις, ὡς πεφευγότ' ὄντ' ὑγεία νοσοῦσι, καὶ πολεμουμένοις εἰρήνη· &c. καὶ τὸ στρεβλὸς γενομένων, ὡς ἀνιαρόν. ἐ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἡμῖν ὅταν ἀπόληται, σωζόμενον ἢ, τὸ μηδὲν ὄντ' ὑλικὴ γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ εἶναι περιτίθησιν· ἐ ἢ δεῖ κλάδας μὲν ὡς μεγάλα, καὶ πρόμειον ἀεὶ διώκοντας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στρωθῶμεν ἔχοντας ἢ παρῆσαν καὶ καταφορεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χαίρειν μάλιστα δεῖ τῷ χαίρειν καὶ ἀπολαύειν αὐτῶν, ἵνα καὶ τὰς ἀποβολὰς, ἂν συμπέσωσι, ῥᾳδίστερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινὸν ὄντ' ἑτέρους μὲν ἡδέως ἂν ἐλέσθαι τέκνα σὺν πόνῳ, καὶ τότε σφόδρα· ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμενα σε ἢ ἐγκαλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρῆσαι, καὶ μηδὲ ἐπ' αὐτῷ τὸ δακνόμενον αἰσθάνεσθαι πλήκης ἔχει τὰ σωζόμενα χρείας ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ νῦν ἐκπαράλας καὶ μανίας Ὀμήρου σίχας ἐπλέγοντες, τὰ ἢ πολλὰ καὶ μεγάλα τῆς ποιητικῆς ὑπερβολῆς παραῤῥῶντες, ὅτω ὀξυκεκλεῖν

κεκῦν καὶ συκοφαντῶν τὸ βίν· τὰ φαῦλα, τοῖς δ' χρησοῖς ἀνδράσι καὶ συγκεχυμένως ἐπιβάλλουσαν, δυμιόν τι τοῖς ἀναλγησίας καὶ φιλαργυρίας πάσχειν, εἰ πολλὰ συνάγοιτες ὁ χρῶνται παρῶσιν, ἀλλὰ θρίπων καὶ δυσφορῶσιν ἀπολομένων. Et mox: Οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὲν τοῖς σεσωμένοις ἀγαθὰ, μικρὰ δ' τοῖς ἔχουσιν.

Μὴ δὰ τὸ ὅτως ἀσμενίζειν | Διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probè. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hic significet; *dum istis libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel *eò quòd istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim. ob ἡδονήν. Hesych. Ἀσμένιζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμένως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκλείως, προθύμως, ἑκουσίως. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπεσῶν αὐτὰ | Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Quem res plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. — Marci mentem expressit optimè.

Ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ, παρεχθήσεσθαι | Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpimus, nè tamen erga haec eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ἧ δίδωσι πρὸς τὰ τύχη ἀδεῶς καὶ ἀβλαβῶς ἐκπεσεῖν ὁ λογισμός.

Ἡδὺ μὲν, ἂν τι φέρῃς, ὀλίγον δ' ἄχος, ἵνα ἀπολείπῃς, ἥττον ἥδιστα ποιεῖ χρῆσις τοῖς παροῦσι τὸ δεδιέναι, καὶ μὴ δεδοὺς αὐτῷ τινὰ ἀποβολὴν, ὡς ἀφθάρτων. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jacebunt, tristior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ;

Laudo manentem; si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & meâ
Virtute me involvo; probámque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν συνελθεῖν | Ità *lib.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συστρέφειν, σχεδὸν κυκλοτερὴς καὶ αὐτοδύναμος γίνεται. Quod Plato *in Phædon.* Τοῦ ψυχοῦ αὐτοῦ εἰς αὐτοῦ ξυλλέγεσθαι καὶ ἀναχωρίζεσθαι. & rursus, συναθροισμὸν αὐτὸ εἰς αὐτό. & de Sarapione Damascius (opinor) apud Suidam: Σωφρονεῖν ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ συναιρῶν, ὡς οἷόν τε πρὸς τὸ ὄσον καὶ τὸ ἀμείνονα. Verùm Marcus cùm συνελθεῖν dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὃς οὔτ' ἂν ἄλλων θείων ὀρμὴν μάθῃ,
Στερρόβιλον ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.
Qui simul ab aliis impeti se scit feris,
Denso sub orbe sentium corpus tegens,
Morsúque ab omni tutus ac tactu jacet.

hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκαταμάχητον γίνεται. neque enim Grotio accedere possum, qui postrema illa vertit,

Mordere & ultro tangere ignavus, jacet.

melius Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque tactúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μέλλων ἀλίσκεσθαι ἑαυτὸν συνειλήσας, ἄλυπον ἑρπάζεται. Oppian. item ἁλιεύτ. *l.* 1. *v.* 263.

Φρεξάμενον πυκινῆσιν ὑπὸ σφετέρῃσιν ἀκάνθης
Εἱλεῖται στεφανηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γῆρα φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἑρπύζων. —

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contractore, pedibus, ac parte omni inferiore, quâ raram & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, spinis suis clauditur, atque in sua se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars variæ vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* laudatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτὸ ἀκριβῶσαι δικαιοσυνῆς | Vide *lib.* 5. § 14. & *l.* 8. § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειψον τὴν φαντασίαν | *Expunge, dele phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem. Vide *l.* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8. § 29. & *l.* 9. § 7.

Στῆσον τὴν ὀρεξιν | Vide *l.* 2. § 2.

Περίεργον τὸ ἐντὸς | Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε | Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἑκάστου ἕξιν | Vide *ad lib.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Περιόντες καὶ τὸν ἐρχόμενον τῷ βίῳ, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὸν τελευτὴν. Senec. *ep.* 12. *Mors tam juveni ante oculos debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. cap.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαντάσματα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων σου καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν ἀνθρωπινὸν ἐνθυμηθήσῃ, ὅτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν ἐπιεικεστάτην ἡμῖν καλῶς βιῶναι, μὴ προθύμως αὐτὴν ὡς ἐκάστην βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin.* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab ea,*

qui

qui & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 2. orat. 67.* διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῖν ἐποίησε τὸν τελευτὴν, ἵνα εὐδηλον ποιησώμεθα τὸν ἀεὶ βίον καὶ τὸν ἀεὶ πόνον. hoc est; ut Aug. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et quod Gregor. Rom. *in Job. l. 12. c. . . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur. Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias?* Aug. *epist. 145.* Senec. *ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanquam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanquam esse vel ultimus possit.* Idémque *epist. 114. Quicquid facies, respice ad mortem. Nulla res magis prodierit, quàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c. 42.* & *ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Qui omnes dies, tanquam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunienſ. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic quotidie vivamus, quasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἑκάτερον ἀμάρτημα | Quod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad quem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia quisque fugiat: nam aliena non nocebunt.* Guigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεκτείνειν | Vide *suprà* § 4. & *l. 6.* § 3, 53.

§ 31. Φαίδριμον | Vide *lib. 3. § 5.* & *lib. 4.* § 26.

Φίλησον | Vide *suprà* § 22. & *l. 3.* § 9.

Ἀκολούθησον θεῷ | Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetustissimum sanè. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἐν ὅτι καὶ τὸν ἱερώτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Instillabas auribus cogitationibusque meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Stobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσ' αἰνίξατο μῦθος Ὁμήρου εἰπόντος,

——κατ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Quæque sunt vetera præcepta sapientum, Deum sequi; se nôsse,* &c. & Sosiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11.* & *l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομοῖ | Hoc est, quod Manil. *l. 4.*

——*certâ stant omnia lege.*

Naſo *Metam. l. 3.* ——*fatali lege geruntur.*

Hemiſtichium videtur poetæ cujuſpiam: ideo præmiſit, ἐκεῖνος μέν φησι. autor nimirum ille, quiſquis fuerit. ut *l. 4. § 18.* quanquam Xyl. de Deo accipit, quaſi is hoc dicat. illud malim cum M. Caſ. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Quàm ratio, & certis quòd legibus omnia pareut.

Pindar: *Nem. od. 5.*

——πότμος ἥ κείνει
Συζυγὴς ἕρπων πίει Πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (quod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim, constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & epist. 96. Dicerunturne ista, non accidunt. Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaque quicquid illi acciderit; æquo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege divinâ, quâ universa procedunt.* Et in *quæst. nat. l. 3. præfat. Quid est præcipuum? posse læto animo adversa tolerare; quicquid acciderit, sic ferre, quasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnus animus Deo pareat, & quicquid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* Vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δίμοιρα τὰ στοιχεῖα | Locus corruptus; nec qui certò absque codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ διμοιρία τὰ στοιχεῖα. *quòd si divina sunt etiam elementa.* Cas. Τί δὲ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; *quid verò si elementa sola ferantur lege?* Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ δίμοιρα τὰ σ. *multò etiam magis, si permanent elementa.* Lectoris esto arbitrium, vel eligendi si quod ex istis libuerit, vel proferendi, si quid potuerit istis probabilius certiusve eruere.

Ἡ ἥλιον ὀλίζα | Xyl. ἢ δὲ λίαν, sed supplet simul quod deesse videbatur, aut admodum pauca [secus] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atque ea proculdubio Marci mens; *pauca admodum fortunæ relinqui.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in *select. sentent.* apud Laert. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βραχέα οὐκ ἐπὶ πᾶσι περιμάχητα. τὰ δ' ἐλάττω καὶ μείζονα ὁ λογισμὸς διδοὺς, καὶ τὸν σωτῆρα χρόνον δοὺς καὶ δοὺς. hoc est, ut Senec. *de constant. c. 15. Raro sapienti intervenit fortuna. Vis tu,* inquit, *fortius loqui, & illam ex alto submovere?* ut Cicero *de fin. l. 2. Exiguam fortunam interventre sapienti: maximaque ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pauca sapientibus fortunam tribuere. quæ autem maxima & necessaria sunt, animi sententiisque cogitationibus gubernari.* Itaque Aristot. *in ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ μόνον δ' ὑπὸ τύχης ἐστὶν ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ παρὰ τύχην τὰ δὲ ἀλλὰ παρὰ τύχην, ἐὰν μὴ ἄνθρωπος ᾖ. De Deo ac providentia divina multò magis hoc sentire pium est, nihil esse quod sit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pauca, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pauci. Balbus ex Stoicorum sententia apud Cicer. *de nat. Deor. lib. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Euripid. apud Plut. *de leg. poet. 7.*

Zeus

Ζεὺς ὃ τι καὶ ποιεῖ τὰ φερτὰ ἐστὶ θεῶν·
Τὰ μὴ κρεῖσσ' ἄλλοις δαίμων παρεὶς ἐᾷ.
Namque id, quod res Jupiter mortalium
Curat, minus res ipsa linquit Deis. Grot.
Idémque
——— ἄλλον δ' ἄλλο ἀπέλαυε
Θεός· τὰ μὲν γὰρ ἐσθλὰ τύχῃ ἐνὶς ἐᾷ.
——— *res enim summas Deus*
Trahit, quâ fors ferit, sinit. Grot.

Laudant hîc Plut. *de præcept. polit.* & in *lib. de inscr. Delph.* Thalem tamen, Ἐγὼ δ' ἐν τῇ τύχῃ ὁρῶ τὸ θεῖον, καὶ παροραῖν τὸν νῦν ἄνθρωπον, τὰ μὲν γυναικί, τὰ δ' etc. ut Jupiter scil. Euripidem dis minorum gentium. quòd in se polit. quòd Jovem de- ἀπρονοήτους καὶ πάσι κεκαμμένους *animum. notit.* c. 17. quòd eidem ἀσθενοῦσαν καὶ κενόσπουδον ὑπολαμβάνειν, intelligere se profitetur, quî ἀνθρώπων Dei æmulatione vel beatitate consi- ἀπαθῆ καὶ μακάριον, ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè pro- ἀνθρώπου μηδὲν ὄφελος ὑπάρχειν, prorsus quicquam sub- ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀρχομένους, *ibid.* c. 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐχὶ τοῦ Διὸς ἕνεκα τὰ μεγάλα ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ καὶ τοῦτο μὲν ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀρχόμενον, ἀλλὰ πᾶν ἀπὸ ἐμψύχου ἕως ὀστρέου καὶ σπόγγου, ὡς ἐκεῖνόν γε ἄγει, καὶ ἐπιμελεῖται καὶ διαπάσης. Et apud e- ἀπαθὴς καὶ ἀβλαβὴς Stoici c. 30. Οὐδὲν γὰρ ὄζειν ἀλ- ἀπαθὲς, καὶ τελέσχεον, ἢ κεῖ τῶλλο τῶν ἐκείνης λόγον. Ὅτι δὲ, φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως καὶ θεσμοὶ καὶ Ζεύς ἐστιν, καὶ δι' ἐκείνου καὶ μεταλαχεῖν καὶ τῶν ὅλων ἅπτεσθαι τοῦ

ἐπιλείπει βιαίως.

[illegible] fecerunt huc quæ Dominus ipse [illegible] de *pil. Matth.* c. 10. v. 29, [illegible] Apostolus de Christi Domi- [illegible] apud Luc. *Act.* c. 2. v. 23. & c. 4 [illegible] est animus ista ulteriùs profe- [illegible] fortè excipi posse autumat, [illegible] nihil prohibet. Huic accedit & Epi- [illegible] καὶ μικροτάτων πονεῖν ἀνεκτόν· [illegible] tamen videtur Chrysippus *de ef-* [illegible] *malorum origine* quæstione in- [illegible] ἀδιαλειπῶς πονεῖν, καὶ δύσ- [illegible] ποτὲ [illegible] & sic Mar- [illegible] § 12. & *ad l.* 8. § 20.

ἢ πάσης, ἢ κινήσεως.] Xyl. & [illegible] ut quinque membra consti- [illegible] eorum dilapidatio, in atomos re- [illegible] tio, transmigratio, po- [illegible] generi conditionalis, ut dicatur, *sive* [illegible] *sive annihilatio detur, omnis-*

no unum è duobus istis consequatur necesse est, ut vel exstinguatur anima, vel transferatur. sicut *l.* 5. § 33. ἢ πτε σβέσιν, ἢ πτε μετάστασιν. Conjunguntur autem σκεδασμὸς & ἀπωσις *l.* 6. § 24. distinguuntur *infra* § 49. διάλυσις ἀντιτυπικῶν ἀπωθήσεων, & σκεδασμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. quod distributioni tamen priori favet. Quàm ambiguus autem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢτοι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors quid est? aut finis est, aut transitus. nec desinere timeo; idem est enim quod non cœpisse: nec transire; quia nusquam tam angustè ero.* & *epist.* 24. *Mors nos aut consumit aut emittit. emissis meliora restant, onere detracto consumptis nihil restat: bona pariter, malis; sulmo. ta sunt.* & *epist.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidius tranquillùsque in divina mansurus: aut certè sine ullo futurus incommodo naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, quæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, πειρᾶσθαι ἐξ τὸν θάνατον ἥπιον τοῖς βαδυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' ἐλπὶν δὲ τούτων κακὸν ἓν).

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φορητόν] Æschylus:

Θάρσει· πόνου γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον.
Confide; tempus haud habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοιτᾷ, καὶ τὰ κεῖ ἀπέσχετο,
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli autem illud ubi laudaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. subjungit, Τοῦτό ἐστι τὸ παρ' Ἐπικάρμῳ θρυλούμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἰρῆκαν Αἰσχύλος εὐαρέστως, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παρεγκείμενον ἔστιν. εἰ γὰρ ὁ μέγας καὶ σωτήριον ὁ παραμένει πόνος, οὐκ ἔστι μέγας ὁ παραμένων, ἀλλὰ δυσκαρτέρητος. Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ὁ χρόνος τὰς ἀλγηδόνας σωπᾷ ἐν τῇ σαρκί· ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τοῦ ἐφάλκου χρόνον παρέχειν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι τὴν ἀρρωστίαν περιοράζον ἔχουσι τὸ ἀδιάλυτον ἐν τῇ σαρκί, ὑπὸ τὸ ἀλγεῖν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. quod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin. l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, ingravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem allevatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea, tanquam è narthecio prompsit; si gravis, brevis; si longus, levis.* & rursus, § 93. *Maximus dolor brevis est. Summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

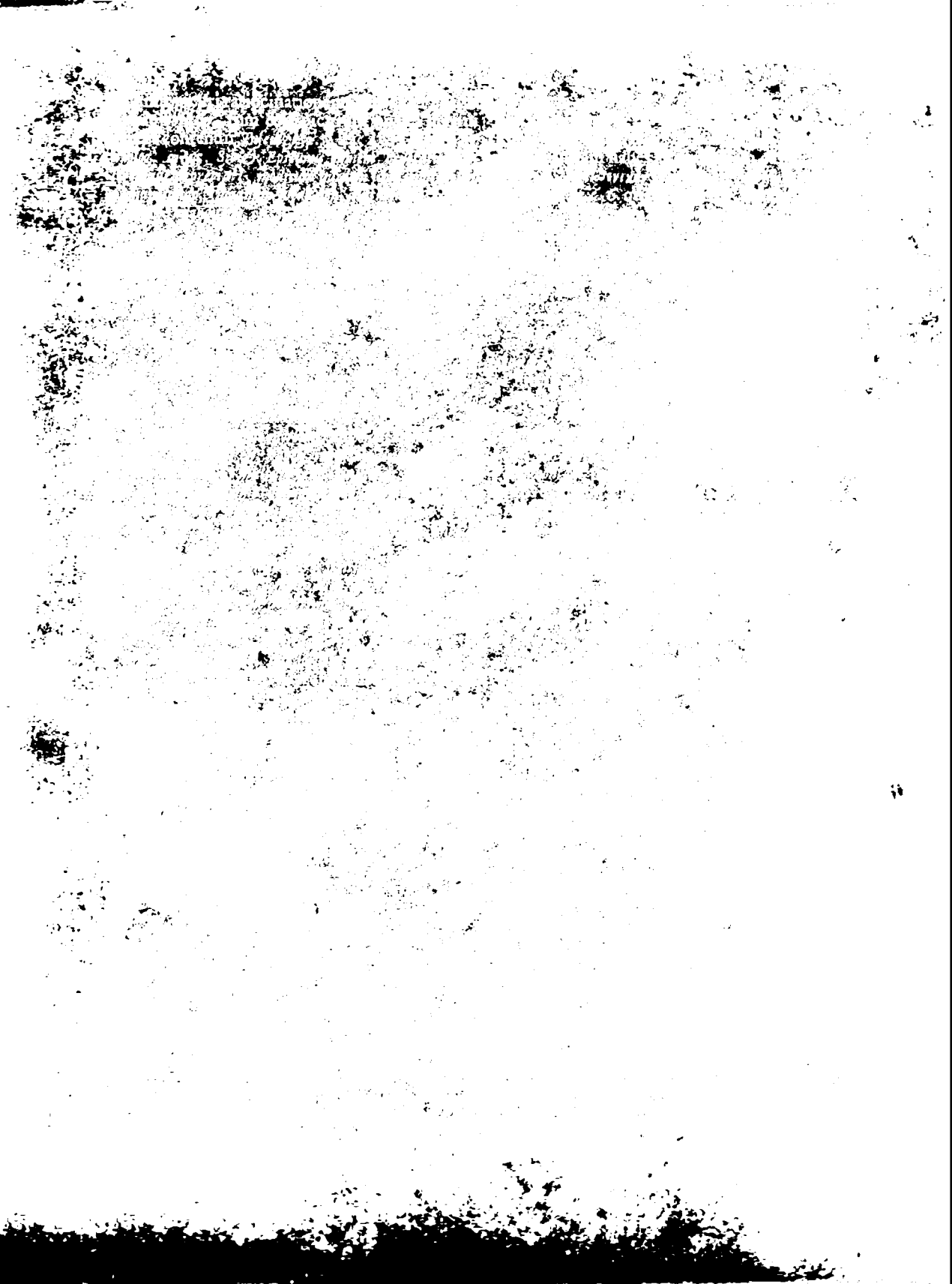

ἐμοὶ δυμῶς] Dio Prus. *orat.* 74. [illegible] ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἢ λόθεν ἂν ὁρμίζονται πῖς [illegible] πολλῷ δ' ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι. [illegible] τὸ μὴ σεσοφέχειν. Verùm [illegible] nihil quicquam ſubterfugit. [illegible] Θυμῷ δ' ἄθικτον ὀδὲν, ὃσ' [illegible] πολεμίοις ἢ [illegible] ἰδιοῖς, νὴ Δία, [illegible]. Unde Galen. *de* [illegible] ἀποδεῖ μανίας, ἐξ [illegible] θυμάλγους, μαθεῖν δεῖν. [illegible] καὶ καταμίζοντες [illegible] ἐμβλέποντες, ἅπαντα [illegible] καὶ θύρας καὶ λίθους καὶ [illegible] μὲν καταφάγειν, τὸ [illegible]. Hoc autem nobis ab [illegible] quodammodo inoleviſſe à [illegible] inſtitutis, conqueritur E- [illegible] Νῦν δ' ἄλλῳ ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἰδεῖν σκεῖδον ἡμῖν ὄντων ἡ πίτυν, [illegible] κάπουλες, οὐχ ἡμῖν ἐπί- [illegible] ἔπυθε. τί γὰρ ἐποίησεν ὁ [illegible] σε μωρίαν ἔδει μαθεῖν-

[illegible]]. Cujus epici iſta ſint, [illegible] videntur parentis alicujus [illegible] ἐροῖ ſtrenuéque gerendam [illegible] gemina Solomonis illa *Pro-* [illegible] & c. 24. *v.* 11.

[illegible]ιν, θεοῖσι καὶ ἡμῖν, metri [illegible]

[illegible] Siquidem, *Filius ſapiens pa-* [illegible]ιοῖν, *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & [illegible]ιν apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75. [illegible]ιν τοῖς παῖσι, [illegible]ιν· ἰδεῖν πυρ

[illegible] *genitori datur,* [illegible] *ac prudentiæ* [illegible] *ſuo exoreum ſatu.* Grot. [illegible]ιν ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. [illegible] *cognit verum marorem ſi-* [illegible] *cum Jun. ad marorem,* quod [illegible] dictum videri poſſit) *pa-* [illegible] quo focorion gaviſurum [illegible] Orat. *eſer. v. l.* 1. *c.* 22. *quò* [illegible] Virgilium Gellius *noct.* [illegible] alle ita ceterùm inter- [illegible] prioribus ita connectit, ut [illegible] ex animi ſententia non [illegible] fuerit, Dijs hominibuſque [illegible] viderint alii.

[illegible] Euripidis eſſe ex *Hypſipyle* [illegible] *v.* 108. integros habemus [illegible] Plut. *ad Apollon.* (ex quo, quia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcriptimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔου μὲν ὀδεὶς, ὅστις ὁ πονεῖ θεμιτόν, οὐκ ἀεὶ τ. St.
† Θάπτει τε τέκνα, χ' ἕτερ' αὖ κλά- † Θάπτειν.
ται νέα,
Αὐτός τε † δύσκει. κᾆτα δ' ἄχθον- St.
ται βεβηκὼς κλᾶδς πά-
Εἰς γλῶ φέρουσι † γλῶ. ἀναγκαίως δ' λιν. St.
ἔχει † δύσκειν.
Βίον θεεῖζειν, ὥστε κάρπιμον σάχυν, St.
Καὶ τὸν μὲν εὖ, τὸν δ' μὴ. τί ταῦτα * καὶ τάδ'. Pl.
δεῖ
Στένειν, ἄκρᾳ δεῖ καιρὸ φύσιν διαφθορᾶν; † τλιὸδ' ἀν.
* Δεινὸν γὰρ ὀδὲν τ' ἀναγκαίων βροτῖς. ἐχ. Pl.
Mortalis nemo eſt quem non attingat la- * ὃ δεινὸν
bor, ὀδ'. Cl.
Morbiſque: multi ſunt humandi liberi, ὃ δεινὸν ὀδ'.
Rurſus creandi: morſque eſt finis omni- Heinſ.
bus,
Quæ generi humano angorem nequicquam
afferunt.
Reddenda eſt terræ terra, tum vita
omnibus
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σάχυες; ἵνα καὶ ξηραθῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μέν· οὐχ ἵνα δὲ καὶ θεισθῶσιν; ὁ γὰρ ἀπόλυται γίνονται. εἰ δὲ ἄν αὐξήσειν ἔχον, ἔυχεσθ' αὐτοὺς ὀδεὶς ἵνα μὴ θεισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ὄζει ἐπὶ σαχύων, τὸ μηδέποτε θεισθῆναι. ὅπως ἔχειν, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ὄζει τὸ μὴ ἀποθανεῖν· δίκαιον καὶ τὸ μὴ ξηρανθῆναι, μηδὲ θεισθῆναι. ἡμεῖς δ' ἀγνοοῦμεν ὅτι αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὡς δεῖ θεισθῆναι, ἅμα δ' καὶ αὖτῷ τούτῳ παρακολουθοῦντες, ὅτι θειζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ἔστι γὰρ ἰδίως τινὸς ἐσμὲν, ὅτε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρώπινα; ὡς ἱππικὸς τὰ ἱππικά.

Θεεῖζειν] eadem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in Oeneo ſive ut Grot. mavult, *Ino*, referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἀλαοσύνη, πολλοῖς ὄζειν ἀνθρώπων, κακὸ
Τοῖς δ' ἄγαν λήγει, τοῖς δ' κίνδυνον φ- μόλις St.
† Κύκλος, χὠ αὐτὸς καρπίμους τε γῆς † Κύκλος χὠ
φυτοῖς, ἕτερα κ. τ.
* Θνητῶν τε βιοτᾶ· τοῖς μὲν αὐξεται γῆ- ρεῖ, Θ τ-
Τοῖς δ' φθίνει τε καὶ θείζεται πάλιν. vacat
Regina, multos opprimunt hominis mala.
Ab his recedunt, rurſus illis imminent.
Eunt in orbem, terra quas fruges parit,
Hominumque ſoboles, quippe pars ſurgens viret,
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 19. Ἐπὶ σμικρᾷ γὰρ ἀφορμῇ, τοῦ ὑπ' αὐτῶν δορυφόρος τοῖς δήμοις ἀνεῖς, μυρίον πᾶσιν ἐπέζευξεν. *Levi de caussa, immissis satellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat.* Vide & nostrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν ἓν, τὸ δ' ἡμί.] leg. τὸν μὲν, τὸν δὲ cum Plut. Strob. Clem. Sic supr. τοῖς μὲν, τοῖς δ', ἀνθρώποις scil.

§ 41. Εἰ δ' ἠναλήθω] Ex incerto Tragico, sed pieratis prægnans professio. Gemina planè Epicteri illa, *differt. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, οἷς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμογνωμονῶ σοι. ἴσον ἐμοὶ. ὑπὲν παραιτῶμαι σοῦ σοὶ δοκέντων. ὅπου θέλεις, ἄγε. ἢν θέλῃς, ἐδῶ τα τείδες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν. πλέειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλεῖσθαι; ἐγώ σοι τοῦ ἀπάντων τούτων πρὸς τὸν ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμοί] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμοῦ. quod eódem recidit. quanquam illud malim. nam quòd Annotator, qui corrumpit sæpius quàm corrigit, vult παῖδες ἐμοῦ referibi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Est Aristophanis ex *Acharn. act.* 2. quod in proverbialem loquendi formulam cessit. Ità usurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *strom l.* 6. Vide Paul. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ σωπᾶσθαι] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλα πρὸς φύσιν σὶ. κρίνον μὴ γλύφου· ἢ γὰρ σωπᾶσθαι πέφυκας, ἢ δὲ σωπᾶν, ἀλλὰ σωπᾶν. De amico Plutarch. *lib. de discrim. amic.* & *adulat.*

Συνοφορεῖν γὰρ, ἀλλὰ συνοσεῖν ἔστι.

Idémque *de exil.* Δεῖ τὸν παρὰ τῶν φίλων καὶ τῶν θανόντων λόγον, παρηγορίαν εἶναι, καὶ μὴ συμπάθειαν τῶν λυπῶν· ἃ γὰρ συμπάσχουσι καὶ συνεπιθρηνοῦσι, θανάτου χαρὰν τερπικῶς, ἐν οἷς ἀσελήπτοις, χεῖραν ἔχουσι, ἀλλὰ παρρησιαζόντων καὶ διδασκόντων, ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ πάσχειν ἑαυτὸν, ὅτι πανὸν μὲν ἀχρήσιον ὅτι καὶ γινόμενον κενῶς καὶ ἀνοήτως. ὅπως δ' αὐτὰ τὰ πρόσχυμα διδόσιν ἀφὸ τῶν λόγων ψηλαφησάντα καὶ ἀναθαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν σκοπεῖν,

Οὐδὲν πόποι δαὴς δεινὸν, ἂν μὴ προσοιῆς,
γομιδῇ γελοῖόν ὅτι, μὴ τῆς σαρκὸς πωθάνεσθαι πονῆσθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, οἱ διὰ τὸ σύμπαθμα τῶν χείρων γίγονεν, ἀλλὰ τῆς ἔξωθεν σωμαχθομένοις καὶ σωμαχμακτῆσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης, καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα σωσιτοεῖν ἀναγκάσαι. uti ex Aeschine idem *ad Apollon.* quo loco subjungit optime. Οὐθεὶν προσπαίσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῆς πληγῆς ἢ ῥοᾶν, ἀλλ' ἐᾶσαι τὸν ψυχὸν, ὅπ πάγιστα κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαι τι καὶ ἐπανορθῶν τὸ πάσον τε καὶ νοσῆσαν, ἰατρικὴν θεωρίαν ἀφανίζοντας. Gregor. Naz. *epist.* 28. *ad Eccebol,* ὃν ἀρκεῖ τὸ ἐπὶ δυσκαθαι μόνον ἢ πάσχειν· ἀλλὰ δεῖ πνεῦ καὶ φαρμάκου πρὸς τὸν πληγὸν. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνδρώδεις τὸν φύσιν, συλλυπεῖσθαι τοῦ φίλους αὐτοῖς· κἂν μὴ ὑπερτείνῃ τῇ ἀλυπίᾳ τὸν ἐκείνοις γενομένων λύπην, ἐχ ὑπομένει. ὅλως τε συμπήνυσι ἢ θρασύτατος, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶ θελωπικός. γοιαῦτα ἢ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, τοῖς συνεπάσι χαίρουσι. καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συμφέρουσιν. μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ σπλοῦτον τὸν βελτίω. Aristippus itidem suis quibusdam tristitiæ mœstitiâque sese macerantibus; Ἀλλ' ἐγὼ ἦκω παρ' ὑμᾶς, ἐχ ὡς συλλυπούμενος, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hist. l.* 7. *c.* 3. Quanquam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχει μέν τοι λόγου συμπεριφέρεσθαι καὶ συνεπιτείνεσθαι, si usus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare,* insigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus se prodat. σφύζειν καὶ σφυγμὸς de spirituum in arteriis motu pulsuque naturali jam communiter usurpantur, nec aliud quicquam intellexit Aristoteles *hist. animal. l.* 3. *c.* 19. ubi dixit; Σφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐμᾶσι πάντα αἵμα τοῖς ζώοις. *venas* enim promiscuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognost. Comment. l.* 1, & 3. à veteribus plerumque aliud quiddam eis vocabulis designatum; nempe τὸν σφοδρὸν εἰς τοσοῦτον ἐπὶ ἀστειῶν κίνησιν, ὡς καὶ πεῖν ὑπαλαθεῖν τὸν ἀφλὸν, αἰσθητῶς ἔδ πανδρόπῳ τῷ κίνησιν. id est, *motum arteriarum adeò vehementem,* qualis in inflammationibus contingere solet, *ut ipso affectu etiam, antequam manu attingas, facilè possit deprehendi.* idque se alibi demonstrâsse dicit, & ostendit revera *de puls. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœs. *œconom. Hippocr.* Indè translatum est τὸ σφύζειν ad motum quemlibet ab affectûs vehementia animique impotentia in corpore sese exerentem. Hesych. Σφύζει, πηδᾷ, φλεγματίνει. Apud Suidam Pisides;

Σφύζης, Ἀχιλλεῦ, καὶ μεδύσκῃ τὰς φρένας.
Turgescis, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. Hoc itaq; vult, quod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι. Motum autem istiusmodi γεφυρωτὸν expressit in Agamemnonis persona Homerus *Iliad.* χ. *v.* 91. ab Epictet. *differt. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chrysip. apud Galen. *de dogm. Hip.* & *Plat. l.* 3. *c.* 10. laudatus verbis hisce;

Ἀινῶς γὰρ Δαναῶν κεῖ δείδια· οὐδέ μοι ἧτορ
Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
Στηθέων ἀνδρώσκει, τρομέῃ δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ γὰρ] Ex Platonis *apolog.* Vide autem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ. ἂν τις αὐτὸν πάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmque prorsus spirans animum, Epicteti votum, quô sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἦν ἂν χώραν κὴ τάξιν ἐγχειρίσῃς, μυειάκις ἀποθανεῖμαι θέλτερον ἢ ταύτην ἐγκαταλείψω. *Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémque ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι πρὸς ἀξιοῦτε, εἰ μή με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν οὗ ποτὲ τάξιν, ὅπου ἔδει με μεῖναι αὐτοῦ, κὴ φυλάττειν, κὴ μυειάκις θέλτερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτοῦ. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔν τινι χώρᾳ κὴ ἀναστροφῇ κατέταξε, ταύτην ἐγκαλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. quo loco aut δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλιπεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: quanquam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Georg.*

Καὶ ὁ φιλοψυχότερον] Ità Paulus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τιμίαν ἐμαυτὸν, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, κὴ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de quibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιτρέψαντα δὲ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Μὴ δίσασα ταῖς γυναιξὶν] lectionem hanc sollicitat Xyl. quia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Arnot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν audacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liquet. suntque etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile*; *neminémque sibi destinatum unquam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι] ἐμφατικώτερον paulo Platonis codices, οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Homer. *Il. ζ. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2 tit. 7.*

Μοῖραν δ' ἔ τινα φημὶ πεπρωμένον ἔμμορε ἀν-
δρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδ' ἀγαθὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, evadet fati quod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcris*; Ἀλλά τοι μοιρίδιον τόδε μ' ἄλυπον οὐδέπω ὄντα
Ἐκφυγεῖν, ὁπόσοι γῆν ὑπερβεβήκαμεν.

Effugere at flamen fati irresolubile nulli,
Quotquot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνδρῶν ὀλίγον μὲν χρῆμα ἀγαθοί γε μέλλουσι γενέσθαι πάντες, πόνῳ δ' ἀμοιβὴ πόνος· ὁ δ' ἄτυκτος ὁμῶς ὄπικρέμαται θανάτου κοινὸς δὲ ἴσον λάχει μέτρος, ὅτ' ἀγαθοί, ὅσοι τε κακοί. Vide quæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 19.* Epictet. *l. 2. c. 6.* ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Πειστέον ἄρτον δείμας] Hæc etiam fortassis Platonis fuerit. Pythagoræ par monitum, *l. 11. § 26.* de quo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὅτι Ζάμολξις Πυθαγόρας τὸν σφὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον μεμαθήκασιν ἔδει γε ὄντων κὴ γινομένων. ità enim rectè restituit Petavius, quod in diversum, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' οὐδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras scitè citanti, διὰ τί ἔφη αὐτὰς τὰ πολλὰ πεφυκέναι διανυκτερεύειν ὕπαιθρον, *cur noctem totam sub dio ageret*, respondit, Τὸν τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χρείας κὴ ἀφορμὰς ἡμῖν ἀγαθὰς ἀνιστόρησεν, inquit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἄν τις ἕλοιτο ἡδέως μᾶλλον ἢ μὴ ἡδέως, *cujusnam rei gratiâ quisquam natum se potius quàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τὸ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, κὴ τὴν τοῦ κόσμου τάξιν. *ut cælum contemplaretur, ordinémque*; *elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem. l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius autem *l. 2.* quærenti quem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου κὴ σελήνης κὴ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámque, ac cælum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qui & Cœli ac Solis videndi caussâ tam magnum, inquit, *esse credidit, videre cælum & solem*: *ibid. & c. 12. Tanti visa est contemplatio cœli ac lucis ipsius, ut quascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὴν καθαρὰν τῶν ἀνθρώπου ὀφθαλμῶν πρὸς τὴν οὐρανοῦ θέαν ἠνεμόφλυ. Quod Naso *Metam. l. 1.*

Pronique cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlúmque videre.
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Quod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c.* quo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὑπὸ τοῦτ' ἔστι τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὕπτιον αὐτὸν ἀναπλίνειν χασμώμενον, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὴν ὄψιν φύσιν ὑποσκοπῆται. Itaque Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine autor *sermon. ad frater. in rem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à quo dum tyrannus quæreret & diceret, *Quare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cælum & cælestia munera.* (*Unicum* forsan) subjungítque, *Quis fidelium plus dixisset, aut probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cælum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cælum.* Respexit forsan autor ignobilis iste, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; quod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, quòd *omne hominis officium in solis oculis posuit*; *nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, quòd *rem maximam redegit ad minimam, duo solà deligendo, quæ sibi diceret in-*

tuenda. denique quòd *non autoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur. quòd si*, inquit, *natum se esse dixisset, ut mundum intueretur ; quanquam omnia comprehenderet, ac majori uteretur sono ; tamen non implêsset hominis officium ; quia quantò pluris est anima quàm corpus, tantò pluris est Deus quàm mundus ; quia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, quia utrumque est corpus ; sed Deus animâ contemplandus est.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὥσπερ συμπεριθέοντα] quod συμπεριπολῶντα, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit. tanquam mente suâ & cogitatione sidera in motu cursúq; suo rapidissimo illo comitatus & consecutus. neque est enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia sunt & asscripta dominis : mens quidem sui juris est. quæ adeò libera & vaga est, ut nec ab hoc quidem carcere, cui inclusa est, teneri queat, quò minùs impetu suo utatur, & in infinitum comes cœlestibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, quemadmodum soli aut noverint deos, aut quærant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, quô intendit, momento pervium est. sideribus velocior, quorum post multa sæcula futuros cursus antecedit.* Augustin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipsius vide. Vide si non vehementior est scintilla animi cogitantis, quàm splendor solis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus est ; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus est, & tu omnia peragrâsti.* Vel vitæ suæ momenta tanquam unà cum cœlestibus illis corporibus transvolantia considerans, quorum cursu dimensa sortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epist.* 12. *Tota ætas partibus constat, & orbes habet circumductos majores minoribus. est aliquis qui omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. est alter qui annos adolescentiæ excludit. est qui totam pueritiam ambitu suo adstringit. est denique ipse annus, in se omnia continens tempora, quorum multiplicatione vita consumitur. mensis arctiore præcingitur circulo : angustissimum habet dies gyrum : sed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occasum.* Hinc Columellæ monitum. *de re rustic. l.* 10.

Invigilate viri : tacito nam tempora gressu
Diffugiunt, nullóque sono convertitur annus.

Nec subticendum, quòd Plato etiam in *Timæo*, τῆ ἐκ ἡμῶν θεία καὶ τῆς παιδὸς κινήσει καὶ περιφορᾷ easdem statuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς τῶν στοιχείων] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀπλανῆ θαύμασον τὸν ῥύπον τῆς χαμαὶ βίου.] Sen. *epist.* 95. de philosophia. *Erras, si illam putas tantum terrestres operas promittere : altius spirat. Totum, inquit, mundum scrutor, nec me intra contubernium mortale contineo, suadere vobis ac dissuadere contenta. magna me vocant, supráque vos posita.*

Nam tibi de summa cæli ratione Deúmque
Disserere incipiam ; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius *l.* 1.--*Ista jam à formatione morum recesserunt ; sed levant animum, & ad ipsarum quas tractant rerum magnitudinem attollunt.* Idem *epist.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noster habebit quod gratuletur sibi, cùm emissus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui visu clara prospexerit, sed totum diem admiserit ; & redditus cælo suo fuerit. cùm receperit locum, quem occupavit sorte nascendi. Sursum vocant illum initia sua. erit autem illic etiam antequam hâc custodiâ exolvatur, cùm vitia disjecerit, puróque ac levi in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epist.* 65. vel Apostolum potiùs *ad Philip. c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Colos. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τῶ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum succurrit.

Ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεμα] Non cœlestia tantùm suspici vult, sed inferiora etiam ista omnia, tanquam de specula, despici. quod est argumentum τῆς ὑπερσκοπήσεως Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epist. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. sed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, sive cinnum hunc non in Mundo tantùm. Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris gestarum, qualem in Luna divertens conspicabatur, faciem depingens : Οὐ μὴν ἴσον εἰλαπίναι καὶ γάμοι· ἐπὶ θυσίαι καὶ πανηγύρεις· καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἴδοι τις ἂν γεωργῶν καὶ ναυτῶν ἄλλο ἀσχολούμενον. καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γέτας· πλανωμένους δὲ τοὺς Σκύθας· γεωργοῦντας δὲ τοὺς Αἰγυπτίους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὲ ἐμπορεύετο· καὶ ὁ Κίλιξ ἁλιεύετο· καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδιδάσκετο. ἀπάντων τούτων κατὰ τὸν αὐτὸν μυριάδων χρόνον, ὥρᾳ σοι ἤδη ὀπτηθῆναι, ὁπηίός τις ὁ κυκεὼν ἦτο καὶ ἐφαίνετο. Et Heraclitus apud eundem in βίων πράσει, sive *vitarum licitatione* : Ἐμπεσὸν ὑδρίᾳ· ἀλλά κως οἷς κυκεῶνα πάντα συνεκόλουσαν. Sed & in homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Synesius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς οὐκ ἀπλοῦν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδές· ἀνθρωπος. ἀλλὰ συμφυσήσειν ὁ Θεὸς οἷς ἑνὸς ζῴου σύστασιν, ὅλον δυνάμεων παμμιγῆ καὶ πάμφωνον. In mundo itaque quantò magis ?

Τὸ ἐκ τῶν ἑαυτῶν συγκοσμούμενον] Ità *supra* § 9. συγκατατάκλαι γὰρ καὶ συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *strom. l.* 1. Ἡδὴ γὰρ καὶ ὁ ὑγρὸς ἀήρ, ἐναντία τῇ φύσει ὢν. ἀλλ' ἁρμονία μία. ἵν' τε ἀεὶθοῖς ὁ ἄρτος τοῦ σίτου διαφέρηται· ὁμολογοῦσι γὰρ ἅμφω τῇ ἀειθμητικῇ· ὡς τῷ σήματι ὁ κύκλος, καὶ τὸ τείχισμα, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα τῶν σημάτων ἀλλήλων διεγλώσσῳ· ἀὴρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα τὰ μέρη συμπαντα, κἀν

κἂν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, τῷ πρὸς τὸ ὅλον οἰκείῳ τὰ διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quam contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund. Mirum quibusdam videri solet, quòd, cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura constata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. quibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentum ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitusq; pergentium, sic mare & fœmineum secum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artesque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap. 5.* Vide *ad l. 4. § 27.*

§ 49. Τὰ περιγενόμενα] Vide *l. 6. § 46, 47.*

Ἕξεσι καὶ τὰ ἐσώματα περιφράττειν] Vide *ad l. 6. §* [illegible] & *supr. § 1. & l. 2. § 14.* Plutarch. *de Exil. Philosophic.* Μαντικὴ τέχνη δεῖ πρὸ τοῦ μέλλειν ἐκ τῶν παρόντων ὁ παρωχημένων. ὑδρίαις γὰρ ἀεὶ ἀναλῳ ἡ γένεσις, ὥσ' ἄλλοις ἡ φθόγγωσις· ἀλλ' ἅπερ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε ἡμιούμενα τοῖς γιγνωσκόσις ἔοικε καὶ συμπίπτειν, καὶ διέξοδον ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος παρέχουσι, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλλα καὶ συμβάλλειν φυσικῶς ἐπιτάμενος, ὅθεν καὶ προλέγει τά τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρίν τ' εἶναι. utì Homer. *Il. α'. v. 70.* Vide *l. 10. § 5.* Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l. 1. ep. 5.* Mauricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qui futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib. 1.* ὅτι προφήτης τέρπων πρὸ τοῦ μυθολογίας ποιεῖ, ἐκ τῶν φθασάντων τοιαζομένους τὰ μέλλοντα. Polyb. *hist. l. 6.* Τὸ γὰρ γένος τῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέρειν τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἐκ εἰκὸς παραγενέσθαι αὐτοῦ τῷ προειρημένῳ διαφορᾶς, καθ' ἣν ὅτι τῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὑπομένοντος τὸ γινόμενον, καὶ δυσαρεστοῦντος τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παρατρέπον ἐκάστοις αὐτῶν συγχωρήσει. Cicer. *offic. l. 1. § 11. Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, paululum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, quia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annectit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Euripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l. 6.* didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex quo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adaucta.

Χωρεῖ δ' ὁπόσα τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φωτ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
[r] Βλασθόντα γονῆς οἷς ἐφέπετον — [r] *ità Grot.*
Πόλου ἦλθε πάλιν· σπόρῳ δ' οὐδὲν — Βλασθάνοντα γῆς
Τῶν γιγνομένων διακρίνομεν — *Phil.*
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἑτέραν ἐπίδειξε.
Retróque meant, quæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cæleste poli
Repetit templum. quæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine paret.

Ità Grotius legit vertítque: nisi quòd pro ἑτέραν, quod Philo Cleménsque habent, ἰδίαν substituit, & *propriâ* reddit. mihi, illud retinere potius antiquiúsque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, quum uno ampliùs cum Clementis conveniant. Euripides idem in *supplic.* quod Voschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom. 2. tit. 124.*

Ὅθεν δ' ἔκυρσεν εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde nostræ quodque naturæ est datum
Eò reverti. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra.——Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Ζωπυρίδη καὶ διεκρίθη· καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλιν· τὰ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; ὧδε ἔχει. ita enim concipi debent, quæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum eſt, & diſcretum eſt, eòdemque revenit, unde venit : ad terram terra, ſurſum ſpiritus. ecquid horum grave eſt? nihil quicquam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras : & quod miſſum eſt ex aetheris oris,
Id rurſum cæli rellatum templa receptant.

Solomon ipſe *Eccleſ. c.* 12. *v.* 7. *Reditque pulvis ad terram, quod prius fuerat : ſpiritus autem ad Deum, qui primo dederat.* Heraclit. *epiſt. ad Amphidamant.* Ἐὰν γὰρ φθάσαν ὑπέρλαλον γένηται τὸ σῶμα, δύσεται εἰς τὸ εἰμαρμένον. ἀλλὰ ἡ ψυχὴ δύσεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ὄσα χθονὸς ἀναπήσεται μετόρσιος. λέξεται δέ με αἰθέρος δῖος. Hinc de Sibylla prima fabuloſum illud ex Sarapionis *Epicri* apud Clem. *Strom. l.* 1. ὡς δὲ ἀποθανοῦσαν λίθοις μαντικῆς· καὶ τὸ μὲν εἰς ἄεσα χαρῆσαι αὐτῆς μὴ πλάνητον, τῶν δ' ἔβη τὸ δὲ φήμας καὶ κλήδονα μαντεύεσθαι· τὰ δ' εἰς γῆν μεταβαλόντα σώματα, πόας, ὡς εἰκός, ἀναφυείσης, ὅσα ἐν αὐτῇ ὁπωσιμοῦν θρέμματα, ἀκεῖσθαι δὲ τῶν ἀσθενούντων τὸ μέλλοντος θάλασσαν· τὸν δὲ ψυχὴν αὐτῆς ἔβη, τὸ δὲ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον προσώπου. quod eò potiùs refero, quia lucem dat loco Plutarchi *de ſera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ἄδειν αὐτὰ τοῖς τῶν μελλόντων ὀνείρασι τῷ προσώπῳ τῆς σελήνης ἀπειλουμένῃ. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4. § 5, 14, 21, 23.

Ἡ τῶν θάλασσα καὶ τοιούτοις τῆς σωφρονισμός] leg. ἢ τοιοῦτος. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *ſupr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίπισι] Καὶ iſtîc ſuperfluum videtur. verſus ſunt ex Euripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Conſul. ad Apollon.* laudati ; quo loco verſiculus proximè hos prægreſſus iſte præfigitur ;

Μισῶ δ' ὅστις χρῄζων ἐπαίνειν βίον, &c.

ſunt autem variè admodum in Eurip. cod. apud Marc. apúdque Plut. concepti, quod eſt vitiatorum indicium ſatis clarum.

Σίπισι καὶ πότοις καὶ μαγγανεύμασι] At Plut. Βρωπῖσι καὶ ποτῖσι καὶ μαγεύμασι. Eurip. cod. Νωπῆσι καὶ τρωμαῖσι καὶ μαλ[θ]ακίμασι. ubi Brod. νωθρωπῆσι, *quietè, laboris fugâ.* quod meritò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. quem ità probat *Grot.* ut opinetur tamen eſſe potuiſſe, νόσοισι καὶ τρωμαῖσι. quod mihi omnium minimè videtur veriſimile ; *morbis* enim vitam protelari, ſaltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, quis dixerit? at Camer. ὄχοισι, vehiculis, legendum ſuſpicatur. Ego vel Marcum ſequar lubens, vel Plutarchum, qui ut verbulo differant, ſenſu conveniunt.

Καὶ μαγγανεύμασι] Euripid. cod. μαντεύμασι, *oraculis,* quibus moniti caſus futuros declinent. Brod. Plut. μαγεύμασι, *carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci noſtri μαγγανεύμασι ſpreverim. cum & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eô quoque vocabulo uſitatiſſimè deſignentur. Quanquam alio forſan ſenſu iſtîc accipi queat, pro *ſcitamentis* nempe, ſive *cupeditis.* quomodo uſus eſt Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ὑβρὶς λιπαρὰς τραπέζας καὶ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανεύματα καὶ κομψεύματα, conjunxit. Et Plin. *l.* 10. *c.* 50. *Dedêre & Parthi coquis ſuos mores. nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet.* Vel latiori etiam ſenſu, pro artificio omni, quô corpus humanum accurari ſolet. Unde *Mangonum ars* : & *venalitiorum mangonia,* Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangoniſatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. quâ pubem eorum retardari procurabant mangones, ſicut artificiis & accurationibus his, οἱ φιλόψυχοι ſenectutem & mortem etiam, quantùm poterant, ipſam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Quis iſta invenit oſtenta? quis veneficia innocentiora effecit, quàm remedia? procul à nobis noſtriſque literis abſint iſta. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum ſubjungit, quod Tragici mentem accedit prope ; *Vitam quidem non adeò expetendam cenſemus, ut quoquo modo trahenda ſit.*

Παρεκτρέποντες ὀχετόν] *avertentes currum.* Xyl. quaſi ὄχον legerit. niſi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii curſum.* Annot. Lugd. *curſum diverteutes, metaphora ab his qui fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὄλισθον mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν γὰρ πρέπον] Hæc aliunde ſunt.

Καμάτοις ἀνοδύρτοις] *Laboribus luctu lachrymiſque calentibus.* Xyl. *etiamſi miſeriam noſtram lugeamus* Caſ. at quid ſi ἀνοδύρτοις, *minimè flendis aut lugendis,* verterimus? poſſit enim etiam oboriri ſuſpicio, ſcripſiſſe Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut ſit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores,* ſi cum Flacco loquamur, *illachrymabiles* ; vel eô ſenſu quo *Plutonem* ille *illachrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *quos lugere ſiereque fruſtrà fuerit* : (τί γὰρ [illegible]φεῦ ἔτ' ἐς ἄωτον ὀδυρόμενον δόμον καρδίαν ;

Nam quid levat tandem mala,
Quaſſare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel quô fortes illos priſcos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotóſque *l.* 4. *od.* 9. *qui minimè lugeantur ;* ſive *qui lugendi non ſint,* ſed ſtrenuè alacritérque perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles eſt qui imperatorem gemens ſequitur.* Et *quæſt. nat. l.* 3. *præfat. Flere, queri, ingemere ; deſciſcere eſt.* quanquam & ἀνοδύρεσθαι eſt θρηνεῖν, κλαίειν, Suidæ. atque indè poterit τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καταδημώπεος] *profuſior.* D. Boot. ut ſit

sit ἀπὸ τῆ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* quomodo Suidas ex Amipsiæ *mœchis*;

Καὶ σὺ μὴ ἦλθες, καββάλων τειάβολον.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Suidas idem, καββάλῳ οἱ ἐργαζομένοις τὰς καταβολὰς πιεῖνται τῆ χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν καταββάλων χρήματα. & sit sensus. *fieri potest, ut profusior sis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existas. Falluntur enim,* quibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *panég. Ambitio, & jactantia, & effusio, & quid vis potiùs quàm liberalitatis existimanda est, cui ratio non constat.* Itaque Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm quis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qui non donant, sed projiciunt.* id est, καταβάλλουσι. sive καββάλλουσι, prout Hesiod. in *Theogon.*

Καββὰς εἰς πόντῳ.

In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nesciet.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάνθρωπος σύ γ' ἐὰν ἔχεις νόσον, χαίρεις δ' ἀδύς.

ità enim est concipiendum, ut versus consistat.

Liberalis haud es ipse: morbum habes, lubet dare. Ego malim καββαλικώτερος. quomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικότερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καββάλιον pro *luctatore*, quod Xyl. autumat dici, exemplo carere existimo. καταβάλλειν *dejicere, prosternere*, colluctantibus est frequentissimum: quos ait Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τοῦτο ἔργον ποιεῖσθαι κατὰ τὸν βίον ἅπαντα, πλὴν διατείνειν ἐν γυμνασίοις τῆ καταβάλλειν ἑτέρους ἕνεκα. Eustath. *ad Hom. Il. ι. v.* 206. Τὸ καββάλειν, ἢ ἁπλῶς ἀπὸ τῆ ἔβαλεν, ὅ ἐστι, ἔθετο· ἢ βασάξας ἄνω, εἶτα κατετίθετο· ὅπερ καὶ ὁ πάλαισης καταβάλλει τὸν ἀνταγωνιστήν. itaque artem istorum Galenus idem *lib. ad Thrasybul.* non tam γυμναστικὴν dici postulat, quàm καλλιπαλικὴν. sive, ut Lacones efferebant, καββαλικήν. qui &, inquit is, καββαλικώτερον ἑαυτὸν γε φασὶν εἶ τὸν ἐν ταύτῃ σεσωμένον, ἢ ἰσχυρότερον. *in hoc studio enutritos, non validiores se dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atque ità revera Spartanus quidam autore Plutarcho in *apopth.* de antagonista suo, à quo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur; ἐκ μὲν ἂν κρεάων, ἀλλὰ καββαλικώτερος. *non est melior me aut fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Quò & respexisse Marcum istic, mihi probabile admodum videtur: quasi dixerit, Καββαλικώτερός σε εἶ τις; vel, ἄλλος τίς ἐστι; est *aliquis te luctæ peritior*, sive corporis robore viribúsq; validior? at te benignior, aut modestior, &c. nè existat. hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est quòd ea in re, aut ille superiorem te esse sese glorietur, aut ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Quod Agesilaus aliquandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ δικαιότερος; Plut. desse laudand. quòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρείᾳ μὲν γὰρ, καὶ τάχει, καὶ ῥώμῃ διεφέρειν, δόξειεν ἂν καὶ ἑτέρων εἷς πολλῶν· ἀληθείᾳ δὲ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ μεγαλοφροσύνῃ, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐχαριστοσύνῃ, ξυμβαίη τις ἂν τοῦ ἀνὴρ πεπωκότος τὰ τοιαῦτα πημάτων, εἰκότως τῶν ἄλλων διαφέρειν. περὶ τούτων δ' ὁ μείζων ὅστις ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὐπὶ οἱ λόγοι ἀσύμπτωτοι, ἐγώ σε πλουσιώτερός εἰμι· ἐγώ σε ἄφρα κρείσσων· ἐγώ σε λογικώτερος· ἐγώ σε ἄφρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συμπίπτουσι· ἐγώ σε πλουσιώτερος· ἢ ἐμὴ ἄφρα κλῆσις τῆς σῆς κρείσσων. ἐγώ σε λογικώτερος· ἢ ἐμὴ ἄφρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. σὺ δὲ γε ὅτι κλῆσις εἶ, ὅτι λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio-quis ad periochæ hujus caput verba hæc. ἐκ ἔστιν ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ τῆ ἀνωτέρω. ὁμοῦ τῆ Πλατωνικῶν συμφώνως. quod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magìs, quia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος δὴ πῶς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qua de eis usurpatur, qui, quicquid obvenerit, ordinem non turbant, quicquid fuerit injunctum, citra tergiversationem aut querimoniam exequuntur. Xenophon. *Cyri instit. lib.* 1. Εὐτακτότερες καὶ εὐπειθέστερες ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὠμυηκὼς, πῆς τ' ὄζει, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίνος γέγονε, ὡς μόνῳ τούτῳ ὄζει, πῶς πλὴν αὐτῆ χώρειν εὐκαταμύητον εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅπου ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλησε, σφᾶξις χρῆσιν. Et *l.* 11. § 4. πολλῆς τῆ κοινωνικῆς ἡμῖν ὠφελήσαι;

§ 54. Παλαιᾶς καὶ δίωνεκῶς] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medeâ*, 2. 1.

Nusquam potest non esse virtuti locus.

Ἐπὶ σοὶ ὄζει] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν. & *l.* 10. § 32.

Τῆ παφύσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. καὶ τῆ παφύσῃ φαντασίᾳ.

Θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν.] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ἔστι δὲ ἐφίσκη καὶ ἔννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ πρεσβατάξῃ ἑαυτὸν, ἀπελθόντα ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις πρεσβατάξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ καὶ αὐτὸς θέλῃ· καὶ

καὶ ὁ ἀν ἐκεῖνῳ μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτιχνῆν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ θεοφιλοτιχνῆς &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò quàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἔξῆς τῇ κατασκδῇ] Vide *l.* 5. § 16. & *infrà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἔξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αὖ κοινωνικὸς καὶ δικαίως ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς ποιότητας] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει θεωρητέον] Vide *ad l.* 2. § 2. Ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον δὲ τὸ κρεῖττον καὶ βελτιότατον μὴ ἐν ἡμῖν ὑπάρχειν ὑπὸ πνεύματος. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ χεῖρον ταύτης ὄν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσται. Idemque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῷον θεῖον σωμάτου καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον δεῖ φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δὲ σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μάλιστα τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διαφθαρμένοις. —— ἔστι δ' ἴδιον θεῖον τὸν ἐν ζῴῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴν ἀρχὴν καὶ πολιτικήν. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὴν ἀρχήν· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴν καὶ βασιλικήν. Salust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4 *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Aug. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych. in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοεῖτε τὸν κυρίαν καὶ ἄφθαρτον ἢ φθαρτὴ πηλὸς καὶ ὕλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ τῆς λογικῆς ἕνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8

Χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γὰρ θηρίοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζῴοις, δι' ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ πάντιμον δεῖ καὶ νῦς· ἐν δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ἐκκρατεῖμεν τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς δεῖ τὸ παντιμον.

Τὸ ἀνεμπόδιστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐδία φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆ] ἐπέχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀπεθανηκότα καὶ μέχει νῦν βεβιωκότα] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem fruſtrà quæsiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Pacuvius qui Syriam usu vitam fecit; cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβίωκα, βεβίωκα. nullo non se die extulit. hoc quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, lœti hilaresque dicamus, Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, lœti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qui crastinum sine solicitudine expectat. quisquis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit.* Quod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

Idem Senec. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit. nihil differamus: quotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmque tibi semper adesse putes.

Eumolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubique vixi, ut ultimam quamque lucem, tanquam non reditura consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περισσοῦ] idem quod *lib.* 6. § 41. ἐκ περισσείας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, quod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί δὲ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4. § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δὲ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum sequentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συμβαίνειν] Ità solatur se Merope in Euripidis *Cresphonte*: (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστέρημαι· πολλαὶ μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιστᾶσιν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, quibus
Tolerandus fuit hæc vitæ, quæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——*nec vana videmus*
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaque ut Menander:

Παρηγόρει τὰ κηδὴ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siquidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Quem & vide ulteriùs id argumenti *ib.* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, quâ Dario uxoris obitum imporentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendū necessariæ suppeditarentur.

rege

ge nihil non libentissimè suppeditaturum se pollicente; reliqua quidem omnia sibi suppetere aiebat, unicum tantùm deesse. id quidnam esset percontanti, respondit, Ἐι γεώργ ἀνυμνήτων ὀνόματα τῇ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειεν, οὐδὲν αὐτῷ ἀναβιώσασα. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inscriberet hominum, qui sine luctu vitam exegissent, fore statim ut revivisceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epist.* 38. ἀνυμνήτων autem nomine intelligo potiùs, *qui neminem luxissent*, quàm cum Gallo interprete, *quos nemo luxisset*. Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum ne unum* quidem istiusmodi reperisse posse se profiteretur, more suo fidentem subjecisse, Ἐπ, ὦ πάντων ἀτοπώτατε, θρηνεῖς ἀναίδην, ὃς μόνῳ σοὶ λογισμῷ τοιούτῳ συμπαικεῖς, ὃ μηδὲ ἕνα πώποτε γεγονότων ἀμείνω ὄντα πάθοις ἔχων εὑρεῖν; *Et te, omnium ineptissime, non pudet lugere, quasi solus malis istiusmodi conflictaveris, cùm nè unum quidem ex omnibus qui unquam fuerint, reperire possis, cui ejusmodi nihil quicquam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, quem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari techna illusisse refert, τῷ παιδὶ τὸ μηδὲν ἀναλγεῖν pollicitum, νὴ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὁρωμένους μηδένα πώποτε πεπενθηκότας. quod ille cùm præstare nequiret, subjecisse Cynicum, Εἶτ', ὦ γαλεῖς, μόνῳ σοὶ ἀόρατα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Ità Juliano qui ἀπένθητος dicitur, idem Luciano πένθους ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, quod Plut. *de Apollon.* sic refert. Ἐι σωτηρίαν χαίρων εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀνθρώπους, ὥσπερ ἀλεκτρύων τὸ ἴσον ἔχαιρον, ἀσμένως ἂν τοῦ βίου τὰς αὐγὰς λαβόντας ἀπελθεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expressit: Ἐι πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τῶν γειτόνων ἐπιξάσσες ἂν εἰς τὰ σφίσι πάλαι κακὰ διαπαίσαντες ἔχουσι αὐτίκα ἀπαφορέοιεν ὁκότερα.

Περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ μέλεσθαι] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis quæ nobis fecius obtigerint, quàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, quomodo eventus illos adversos probè utendo, in rem nostram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda*. Sed & Maximi Tyrii *dissert.* 35. Ὅτι δεῖ μὴ ὅσα τῆς προαιρέσεως ἀφῃρέθης. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῆς ὀπτῆς δεῖται ἀφῃρέθης.

Ὕλη σοι ἔστω] *ovi*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί τοι παντὶ τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι καὶ φύσιν· μὴ ἀδιάφορα τὰ καλύπτα. μαχέσῃ δ' ὧν μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; ὅπως δ' ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, μὴ ἔστω σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον προσέχε, μὴ θέλε σαυτῷ κακὸς εἶναι] Ni vitiosa sit Scriptura; σαυτῷ κακὸς, i. e. *tibi malus*, dicit, non eô sensu quô Jason Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qui sibi nequam, cui bonus?* quô Psaltes *Psal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi benefeceris, collaudabunt te homines.* aut quô Euripides versu illo celebratissimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latend.* in *Alex.* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Strob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi professum sapere, sibi qui non sapit.

Sed quô Apostolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conspectu Dei.* i. e. sis temetipso Deóque teste contentus. μὴ πομπεύε, μηδ' ἀλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. quô Socrates in *Platonis Sympos.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῇ, *sibi canere.* Unde Ismenias, eundémque imitatus Julian. in *misopog.* Ταῖς μέλισσαι ᾄσω, ἢ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qui populo minùs placentem jussit, sibi canere & Musis.* Cicer. Bruto. quô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qui & *ibid.* de Euphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ὅλως ἐπιθυμῶ λανθάνειν φιλοσοφῶν, ἢ ἤν μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. σεαυτὸν μὲν γὰρ ἤδεισαν, ὅσα καλῶς ἐποίει, ὅτι δὲ διὰ τοῦτο διατρίβει, ἀλλὰ δι' ἐμαυτὸν. ἤθελον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσθιόμενον ἔχειν τὸ βλάβιμα, τὸν θεὸν πάντα ἐμοὶ ἢ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔα χαίρειν, ἢ εἰ κολούσεις πᾶσιν ἀεὶ δοκιμάζοντας· αὐτὸς ἢ σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ ἢ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipsi in omnibus actionibus honestatem consecutus videaris.* quem & Casaub. sequitur. Cæterùm, ut quod revera subesse sentiam, liberè eloquar; hæc omnia præter Marci mentem prorsùs existere autumo; locúmque, qui trajectione laborat, ità operâ leviculâ restituendum. μόνον προσέχε σαυτῷ. ἢ θέλε κακὸς εἶναι σαυτῷ· ὁπόταν παῖδες ἢ φρενῖτις. formulâ familiaris in eis, quibus cautio præcipitur monitis. προσέχειν σαυτῷ. & προσέχειν ἑαυτῇς. Siracid, *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro quo & Paulus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μέμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι μὲ διάφορον ἐφ' ᾧ ἢ προαίρεσις] leg. forsan, ἢ μέμνησο ἑκατέρων. ὅτι ἀδιάφορον, ἐφ' ᾧ ἢ προαίρεσις. in utrisque autem illis, hoc est, tum in illis sibi dimittendis, qui secius se gerunt, tum in rerum istarum, quæ contingunt, usu, medium quiddam esse, nec bonum sc. nec malum, illùd circa quod actio tua versatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes quæ repræsentant, quomodo ex lectione, quam admittunt, elici possint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Ἀλλὰ

ὕλαν

ὕλαι ἀδιάφορει. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς ἐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἐὰν βλέπῃ] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἐὰν ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθῆς] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα γὰρ φρονήσεως ἡ πάσεως· ἀρχὴ καὶ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τῶν πηγῶν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ἔσαν ἡμῖν ἐκ παιδὸς, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χωρίοις συμφέρητε. Solomon *Prov. c.* 4. *v.* 23. *Præ omni custodia custodi cor tuum: inde enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir. c.* 46. Ἴδιόν τι φύσις καὶ χαρακτήρ. ὑβρίσθη τις ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ· ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλόσοφος φύσις καὶ χαρακτήρ. πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτοῦ προσδοκᾷ. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. quid refert, an aqua decurrens intercipiatur atq; abeat, si fontes ex quo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qui quò altiùs fodias, crebriùs haurias, eò magis ebulliunt & scaturiunt uberiùs. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πίφυκε βρύειν, ἀπαλλάμενα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾷ μέτρον. quod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὀλίγῳ μὴ σκάλλειν. &, λέγοντα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. autor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς φρέαρ τε τὸ βάθισμα, καὶ τὸ βλέμμα καθεστηκός· quod βλέμμα πεπηγὸς, cum nostro, Epicteto dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in Marco Sophistâ Philostratus. Basil. Cæsar. *epist.* 1. Τὸ βάθισμα μηδὲ νοηθῆν, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς κατηγορεῖν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ στεγνωμένον, ὡς ἐμποδίζοις αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ assecla depingit, θεὸν τῷ δαίμονι συνδέοντας. at de Mercurii sectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inquit: ἐ δέοντ', ἐδὲ βοῶσιν, ἐδ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharsidem describens Maxim. Tyr. *dissert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ἐ περιλυρέμενα, ἐδὲ λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον, βίος ἀκεκλὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βεβαίως, εὐτυχῶς, ἐοικὼς ἐ πλατανῷ μυδροφόρῳ ἀσφεγγίτου δέους, ἀλλ' ὀπαίτῃ βάθρου ἵστη, καὶ κινεμένῳ ἀσφαλῶς, Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο τὸν ἀνελεύθερον
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἔξὸν καλῶς.——

Quod Plaut. *Pœnul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magis par esse gradu
Ire: servile esse duco festinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenium currere nisi in sacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γυναῖκα σημεῖον ἐδὲν ἂν δεῖ φέρειν ἐν τῷ περιπάτῳ μαλακίας· ἀλλ' ἐδ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τίλλων μηδὲ ἐν κυήσεσιν, μηδὲ ἐν χρήσεσιν εὑρεθείη ποτὲ ἡ ἀγχμοσύνη τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τοῦ περιόντος] ὥστε συμφαίνεσθαι τὸν τῆς ψυχῆς ἀρετὸν δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νοῦς ὅ μοι δοκεῖ λελέχθαι καλῶς ἀόρατος ἐν ὁρωμένοις. φαίνεται γὰρ ἀκειβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ περιόντι. Phraates apud Philostrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἐμιμήσαντο· πολλὰ δ' ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωσθῆναι τὴν διανοίαν· ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοὺς νοῦς τῶν ἀνθρώπων διαθεῶνται. Cicer. *in Pison. Vultus sermo quidam tacitus mentis est.* & *de Orator. l.* 2. *sensus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de resurr. c.* 15. *Volutet aliquid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium speculum est.* Vide *supra* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Zeno adolescentis modesti imaginem sic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ περίσωπον· ὀφρὺς μὴ κατηφὴς· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπαμμένον, μηδὲ ἀνακεκλασμένον· μὴ ὑπτίου ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀνεσπασμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντείνοις ὅμοια * ὀρθόνυ. [*ὀρθοτόνυ· Arcer.] πρὸς τὸν λόγον ὀξύτης, καὶ κατοχὴ τοῦ ὀρθῶς εἰρημένου· καὶ γαμπτικοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐνδιδόναι τῆς ἀκολασίας ἐλπίδος. αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἀρρενωπία. Ità Isidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὥσπερ σώφρων γυνὴ ἐπὶ τῷ περισώσαι τῆς ἁγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τὰς τοῦ ἀκολάστου ὁρᾶντων κολάζει περισσοκίας· ὅτω καὶ σώφρων ψυχὴ δεῖ τοῦ αἰδοῦς φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τὰς τοῦ διαφθείρειν αὐτῆς τῶν ὄψεων βυλομένων διεκπόρθει ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὅμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων συνεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σεσοβημένον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ὄζειν αἰσχύνης, τοῦ ἀφαιρεῖν τοῦ οἰκείων παθῶν χαρακτῆρα. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *institut. l.* 10. *c.* 1. *Scias cum sentire quæ dicit.*

Σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ] Huic opponitur τὸ καταγμαπίζειν αὐτὸν ὡς ἐς τὸ σκυθρωπὸν, ut Basil. Cæs. *orat.* 1. *de fin.* quod in Pharisæis notat D. Christus Matth. 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Est autem elegans παρήχησις in verbis illis, ἀφανίζουσι, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; quale illud quod apud Lucam observavit Casaub. *Exerc.* 5. *v.* 41. Ὅπ καταξιώθησαν ἀπιμασθῆναι. sunt enim, ut καταξιοῦσθαι & ἀπιμάζεσθαι, ità φαίνεσθαι & ἀφανίζεσθαι, sensu planè contraria. non accedo tamen Basilio, quòd τὸ ἀφανίζεσθαι sic explicat,

ἀφανίζε-

…magis quàm *saltatoriæ* simi… quiâ hoc est in utraq; illa …ne tollas aris, sed consistas jugi… nostram deconsistendo, quàm …oretur. Apost. ad *Ephes. c.* …ζώμεθα ἵνα ὅπ ὄζιν ἡμῖν… …ἐσθίνα δωμηδῆτε ἀνηπίοις… …& Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. …quiâ in saltando staticulos & …meditatas apud se salta… …illis exprimendis exhiben… …& arbitric utitur. cùm in …nas conatúsque attendere …is qui luctatur, necesse habe… …πὴν ἡ βιωτικὴν confertur. …liâ autem ratione *saltato*… …tem vivendi, *lib.* 11. § 1.

…quæ ideo graviora videri …ssa sunt. siquidem *præmo*… …ὸ dicitur. Bern. in *con*… …*serm. argum.* 34. &, *prævi*… …Gregor. Rom. *in Evang.* …ἐστὶν τὸ πᾶν ἁμάρτη… …ἀγνοίαν Demosth. 30 …Thucydid. apud Theophylact. *ep.* …τὸ κοινὸν καὶ ἀσυγχώρητον …ἡμῖν ξυμβαίνειν. Itaque Se… …volle est magis corruamus, qui… …quæ multò ante præsensa …struit. hic nos error decipit, …patimur, quæ nunquam tali nos… …sum præsentibus malis, qui… …ἀπρόοπτα cogitati mali mol… …Sicut quisquid …habes, ἀπὸ τῶν ἀπρο… …priùs quàm Ex ad Helv. …ἀπροσδόκητα. est repentina. …semper expectat. nam …quæ inopinatò …bellum præ…

…Etiam leges ἀνάγκαις cedunt …necessitati obsequuntur. …

τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ διὰ βίου τινὶ κατειργομένῳ συγγνώμην τε ἔχειν καὶ ἀφ' ὧν τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀκούσιον ἁμαρτημάτων καταφυγὴν εἶ τοῦ βωμοῦ, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομαζόντας καὶ ἐκ ἐπὶ τοῖς τῆς ξυμφορᾶς πλημμέσι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πιμωρία κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς πιμωρίας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν ᾧ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δ' καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικοῦ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ, ὅταν ἑκών τις πράττῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε δικαιοπραγεῖ. ἀδίκημα δὲ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ· ὅταν μὲν ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται ἅμα καὶ ἀδίκημά τι τότε ἔστιν· ὥστε ἀδικόν τι ἔσται μέν, ἀδίκημα δ' οὐδέπω, ἐὰν μὴ τὸ ἑκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqua intercedat: ignorantiam quam facti vocant, intelligit Aristoteles: juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmque in quibus illud fundatur, Marcus noster. parísque modo ille vim eam intelligit, quæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὴν χεῖρα τὸ δεῖνα πατάξοι ἕτερον: illa eam, quæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens autem *strom. l.* 1. ὅτε δ' οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι, οὐδ' αἱ πιμαί, οὐδ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τινὰ ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίου τῆς κακίας οὔσης, ἐπεὶ δ' ἡ τῶν ἁμαρτημάτων περαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατάρχει· διημαρτημένη δ' ὑπόληψις ἐστὶ ὅτε κρατεῖ, ἧς ἀγνοίας καὶ ἁμαρτίας ἔσας ὀλιγωρῶμεν ἀπέχεσθαι, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ μαρτύρειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δι' ἑαυτὸν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυγμὴν αἰτήσας τύπτων, ὡς δι' ἄγνοιαν ἀκούσιον ἔσται. ἔστι δὲ αἱρεῖται τὰ κακὰ, τὸ δ' ἁπλῶς ἀκούσιον ἀδυνατοῦμεν φεύγειν, ἀγνοοῦντες ἃ δεῖ πράττειν ἢ μὴ πράττειν. ὧν ὅπως ἐχόντων, τὸ ἀκούσιον ἀφαιρεῖται τὰς τε ἀγνοίας, τὰς τε παρούσας τῆς ψυχῆς καταστάσεις, καὶ ἐφ' ἑκάστων τὸ μὴ συγκαταθέσεις ταῖς φαντασίαις ἑκουσίαις οὔσαις ἁμαρτάνειν, ἀπόκειται τὸ ἡμῖν. & peccatum aliquo modo neutiquam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ omnino liberat: quia nimirum non est ἁμάρτημα ἀκούσιον, sed ἀκούσιον τι tantùm, quatenus corrumpitur quidem, sed ἐφ' ἑαυτῷ καὶ ἐν ἑαυτῷ περαίνεται ἐξουσίᾳ, ut Sarcus loquitur *l.* 2. § 3.

Οὐκ ἔστιν ἀμάρτυρος θάνατος] *neq; testimonio egebis opus habens.* Interpres uterque malim, *neq; testimonium* est, approbationem *abillis petes*, ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit.

Et

Ἐισβλέπων] ſuſpenſa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm deſit verbum ad quod conditionalis ſe recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius eſſet. vel εἰσβλέψεις, participium in verbum tranſmutando. ſed prius illud arridet magis.

§ 63 Πᾶσα ψυχὴ] Platonis eſſe Epictetus monet, à quo etiam laudatur, *diſſert. l.* 1. *c.* 28. & *l.* 2. *c.* 22. Ex ejuſdem *Protagora* ſumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Quæ ibi Plato, *ad l.* 11. § 18. dabimus. Cæterùm in *Sophiſt.* ſtatuit πᾶσαν ἀπάτην ἄκουσίαν εἶναι. Aſtipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *diſſert. lib.* 4. *c.* 1. τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, προπιπτῶν; Aug. *de verb. Ap. ſerm.* 30. *Quis eſt, qui velit decipi? da mihi hominem religioſum; non vult fallere: da impium, ſacrilegum: fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Iidemque *Enchir. c.* 17. *Uſque adeò rationalis natura refugit falſitatem, & quantùm poteſt devitat errorem, ut falli nolint etiam quicunque amant fallere.* Verùm quæri poteſt, quomodo verum ſit, nullam animam veri notitiâ ſponte deſtitui: cùm Petrus Apoſtol. de impiis ac flagitioſis quibuſdam dicat, λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Iſta illos veritas volentes fugit.* ſcilicet, quod Bernard. *de gradib. humil.* 2. *ut liberiùs peccent, libenter ignorant,* Et, quod Tertull. *apolog. c.* 1. *Non libet rectiùs ſuſpicari; non libet propiùs experiri. malunt neſcire, quia jam oderunt. nolunt ſcire pro certo, quod ſe neſcire pro certo ſciunt. ideo & credunt quæ non probantur; & nolunt inquiri, nè probentur non eſſe, quæ malunt credidiſſe.* Verùm quod in ſchola dicitur, *neminem bonum quâ bonum odiſſe,* ità *verum quâ verum nemo averſatur;* etiamſi aliâ ratione, quatenus nimirum ſibi minùs illud expedire arbitratur, aut affectibus ipſius adverſari videtur, haud lubenter eidem aſſentiatur. Vide Thom. *ſum. part.* 2a. 2æ. *q.* 29. *art.* 1. Cæterùm in Platonis ſententiam deſcendere videtur Clemens Alex. loco ſuperiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἑκουσίως τῆς ἀληθείας κακὸν ὄντι· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθόν. τῶν δὲ ἀγαθῶν ἀκουσίως μὲν οὐδεὶς ἀνθρώπων στερίσκεται· ἡδοναὶ γάρ, ἢ πλοῦτος, ἢ γονεῖς ἢ τέκνα δίδοντες, ἢ μὴ προδιδόντες. ὁ μὲν δὴ πᾶς ἄνθρωπος ἑκὼν ἐν τῷ παραλόγῳ κλέπτεται· ὁ δὲ μανθάνειν ἐθέλων ἐν τῷ λόγῳ δεξιούμενος λανθάνει βιαζόμενος τὴν πολλαχοῦ δόξαν τε καὶ ἀλαζονείαν, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμῷ, τὸν δοξάσαι καὶ ἐπὶ πᾶσι θαυμάσαι, ὃν ἦτοι ὑπ' ἡδονῆς κυκηθέντες, ἢ καὶ φόβῳ δείσαντες. Sed rem ipſam, quod attinet, nihil à noſtris alienum habet.

Οὐδεὶς ἑκὼν] nemo, inquit, ſponte privatur, aut veritate, aut virtute. quid nemo habet & *l.* 11. § 17. In hunc ſenſum conceptus eſt ſenarius ille, quem adducit, & ſimul etiam in hac parte refellit Ariſtoteles *ethic. l.* 3. *c.* 5.

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μακάριος.
Nolens beatus nemo, nec ſponte eſt malus.

nec aliter intellexiſſe philoſophum docent, quæ ſubjungit ſtatim: Ἔοικε τὸ μὲν ψεύδεσθαι, τὸ δὲ ἀληθεύειν μανθάνειν· μᾶλλον γὰρ ἑκὼν ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀγαθὸν ἔσται. Proinde accentum retrahere, quò τὸ πονηρὸς illud τὸ ὀπίσω κῦ ἄβλαβὲς ſignificationem obtineat, uti vir doctiſſimus in *excerptis* poſtulat, præter rationem prorſus autoris forſan, præterſenſum proculdubio citantis exiſtit. ut nè adjiciam, nonneceſſe, qui pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de ſignificatione ab accentu retracto immutata, cùm tranſlationem accentûs eandem in aliis itidem vocabulis ab Atticis uſurpari animadvertant, citra ullam ſignificatûs immutationem. Vide Euſtath. *ad Iliad. β.* & H. Steph. *de dialect.* c. 25. Nec alio ſenſu Hercules apud Euripidem ab Euſtratio citatum per furorem à ſe poſita excuſans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὲν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδ' ἀθλια πράσσω·
Οἶμαι δ' ὡς οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων ἄφρων.
Hæc ego ex neceſſitate facio quæ ſæviſſimus.
Quippe, ut credo, ſponte pravus nemo, aut etiam ſine ſuo eſt.

Vide *ſupr. ad* § 16. & *ad l.* 4. § 6. Sed & ſi dem ſententiam citra ambiguitatem ſ ſertiſſimè Plato ipſe in Timæo; ubi e iſſet, primò τὰ περὶ ψυχὴν νοσήματα τ ξιν γενέσ· deinde νόσον, ψυχῆς, tum ἀφροσύνας δὲ γένη, μανίαν καὶ ἀμαθ git: ἃ νοσοῦσα καὶ ἀφεύκτως ἔχουσ τὴν ψυχὴν, οὐχ ὡς νοσοῦν, ἀλλ' ὡς κακῶς δρῶσα. Et mox: ὁπόσα ἡδονῶν ἀκρότητα καὶ ὀνείδισται γελᾶται· καλῶν, ὧν ἑρδὼς ὀνειδίζεται γὰρ ἑκὼν ἑκάς. διὰ ταῦτα πάντων ἕνεκα τοῦ καὶ ἀναγκαῖον ἀεὶ τὸν προθυμεῖσθαι ἕκαστον ἡμῶν ἐκφεύγειν τὰ ἐχθρὰ, καὶ ἀναγκαῖα ἑκάστοις ἐπιτηδεύειν. ità restituit H. Stephan. quod perperam antè legebatur. cui *diſſertationi*, quâ probare contendit, *temperaturam corporis* &c. & lectionem hibentem. huic autem lectioni gemina gratiam mirabuntur, Platonis codi quibus pro ἑκὼν, ἐκὼν apud mendum. Verùm Ariſtoteli contra conem ipſum ſuffragantur, Platonis Maximus Tyr. *diſſert.* 41. νόσος ἐστὶν ἡ νόσημα. ἀκούσιον ἢ ἑκούσιον ἢ ἀκούσιον ἢ ἑκούσιον.

§ 64. Οὐκ αἰσχρὸν] Vide *ad* § 61. & *l.* 4. § 8. Heſiodi. *oper.* laudatus apud Xenoph. *memor. l.*

…quid ☞ —— …de labore an de dolore agat, …tilum utrumque designat) …que sequuntur : & forsan …

…ulsum]. Vide *supra* § 33. …nimmemè adjeceris, nihil …rus adjeceris, quàm quod …συδοξάζειν enim Mar… …δάζειν Epictetus, refe… …m. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi …ad ἀ…ιστε vèlit.

…ετα, ἕτερα, λανθάνει δυσχερα…, inve… *vlam & citra sensum* ita interpres uterque. at quo… …ibus molesta esse possunt : ita… …ιστα, & post λανθάνῃ adhi… …τάδιο nos afficiunt, non ani… …ἐστὶ τὰ ἀλόγα πάθη. Sensum …illa novissima. Ὅτου ἕνε… …ῳ ἑαυτὸ, ὅτι πόνῳ ἐνδίδως. …dverteris.

…ovillit. molestiam nobis fa… …ria in se vim atque natu… …is minimè laborare vi… …ile gravedinem, æstum, …nullia. itaque in istis eti… …remittimus, & labore nos …idam est, quod habet Ter… *Infantia sola mitis est ætas* ἐπὶ τὰ …ἐπιφερόμενα dictum sit ; *omne pec… …endum. malum est impatien… …mo impatiens pudicitiæ, & …pius pietatis ; & iniquitas* …am ipsam, non minùs quàm …ro molestum esse, & quietis …are contingit. Plutarch. …audatus : Ἐνίοις δὲ καὶ τὸ …ἀνιᾶσθαι ἀθυμίαν καὶ δίσκησιν. …ellidem *l.* 29. *c.* 11.

…ἐὰν ἐπιμείνῃς ἐν τῷ ἔργῳ, ἀπολεῖς …ἐὰν ἐπιμείνῃς ἐν τῷ ἀπολαύειν, ἀπολεῖς …Psal. 84. *Pugillat con… …pugnas contra nos lassi… …pugnas oppressio… …ejusmodi ostiones ? …defatigamur. …desistimus quo… …illum, ille rursus in… …reficere ? ille… …in eo quod adimplemus …desistendo. …nullum ife… …deambulando reficeris : …multum deambulando laf… …aliquid mihi aliquid unde …ἐπιφέρεσθαι, ἀπολεῖς.

Et mox : *Si perseveraveris in eo quo te reficis, etiam morieris. Perseverа in multum manducando : ipsa res te interficiet. perseverа in multum jejunando ; inde morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris inde. ambula semper, ut nolis quiescere, morieris inde. vigila semper, ut nolis dormire, morieris inde. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris inde.*

§ 65. Ὅμων ὁι ἀνθρωποι] imò δεῖν ἐι ἀπάνθρωποι. q. d. *Ne sis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos :* nè id ipsum in te admittas, quod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *supra* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *In ita cogita, quod ex homine periculum sit, te cogites quid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris ; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissert. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντεχνίστερόν πως σοφισαὶς διελέχθη] Quod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Περὶ τῶ παραφθέγμα. Ὡς ἡ τοῦ σοφισαὶ ἤλεγχε φρενῶν ὡς μάτην θρασυνομένους. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κεκμφθὼν αὐτοῦ διήλεγε. Itaque quod de Ulysse Homerus *Iliad. β'.*

Ὃν τινα μὲν βασιλῆα καὶ ἐξοχον ἄνδρα ἐφεύροι,
Τὸν ῥ' ἀμφὶς ἰὼν ἐπέεσσιν ἐρήτυσκε παρίστας·
Ὃν δ' ἂν ἀδ' ἀνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέεσσι
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν.—— [εσι,

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit ; *dissert.* 16. Ἆρ' οἶσθα, inquit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ καὶ Σωκράτης τοῦ καθ' ἡμᾶς βασιλικὸς καὶ ἐξόχως ἀνδρας ἀμφὶς λόγοις περαίνων καὶ ἀποδιδράσκων ☞. Τιμωθεὶν πᾶσα, ὦ Παρμενίδου, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δῆμος τ' ἀνδρῶν ἴδοι, βοῶντά τ' ἐφέεσι, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θεσσύμα χόρτα, ἢ Κεφισιάδα, ἢ ἄλλον λωβητῆρα καὶ ἐποβόλον ; Ità enim supplevit Cosm. Paccius, quod codices Græci mutilum exhibent.

Καθιεικότερον ἐν τῷ πάγῳ διεμυελίζετο] ad verbum, *in glacie perniciabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, πάχος Hesych. πάγος *gelu, glacies* ; ut παχνη *pruina.* ejusdem originis vox utraque. Plut. *de prim. frigid.* πάντα ταῦτα πανταπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγίδα. διὸ καὶ πάγοι κρύονται. Cæterum aliud constantiæ roborandæ in hoc fere genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur : quod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laert. *l.* 2. Μένων, inquit, τυχὸς ὅλης ἐφ' ἑνὸς τρόπου ☞ αὐτὴν φασι. Autor est inter cæteros Plato *in Symp.* qui non tantùm τυχὸς ὅλης, sed ἐξ ὅσου χρόνου μάχεις ἑστήκατε, ἢ πῶς ποτε μάχεις ἔως ἐγένετο ἡλίου ☞ ἀνέσχεν. Id ipsum autem Socratem non semel, sed sæpius egisse refert Favorinus : Πολλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἔσχεν ἀσκαθέστερος οὗ καρήμενον. Gell. *l.* 2. *c.* 1. *Stare solitus dicitur, per-*

tinax.

tinaci statu perdius atque pernox, à summo lucis ortu ad solem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iisdem in vestigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam secessu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hic attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forsan) frequentius habitis Cas. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον κελεῦσθαι ἄγειν] *Salaminius* iste *Leo* dicebatur (neque enim, quod interpretes sensisse videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletissimus, ad quem comprehendendum, quò morte afficeretur, nulla justa de caussa, Socrati unà cum quatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penes quos summa tunc Athenis residebat. Verùm is illorum jussis obtemperare recusabat. Meminère Plato in *apolog.* & *epist.* 7. Æschines *Axioch.* Laërt *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐφερενδύετο] Allusit ad Aristophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅπ βρενδύεται ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, ἢ τὸ ὀφθάλμω παραβάλλει.

Fastuosus per vias vadit, oculos circumferens.

quò & Plato in *sympos.* respexit, ubi Socratis incessum, fugientibus sociis post pugnam Potidææ commissam, describens, Ἐμοί γε, inquit, ἐδόκει, ὦ Ἀεισχύλε, τὸν σὸν δὴ τοῦτο τὸν Σωκράτη διαπορεύεσθαι, ὥσπερ καὶ ἐνθάδε, βρενδυόμενος καὶ τὸ ὀφθάλμω παραβάλλων, ῥᾴδια παρασκοπῶν καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς πολεμίους. &c. quod ridet etiam exagitatque Matfurius apud Athen. *l.* 5. Βρενδύεται, ὑπερφαίνεται, μεγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Hesych. & Βρενδυόμενοι, ἐναβρυνόμενοι. Zonaras *amat. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν οὖν τύφους, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενδύετο· τῆς δ' ἄλλοις ἀνοπτάνειν ἐκείνου.

Ἥκει ἴσως μάλιστ' ἂν τις ἐπιτήσειε] leg. ἐπιτήσοιτο. quod & interpretes viderunt. neque enim hoc ab adversariis objectum Socrati, etiamsi animi magni excelsique specimen dare quibusdam videatur, Marcus tanquam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. incessum scil. gravem & τὸ σεμνὸν illud, de quo noster *supr.* § 60. fastum nescio quem interpretabantur illi,

Ἀρκεῖ δέ μοι τοῦτο εἰδέναι] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει οὐδ' ὁπῶν. τοῦτο μηδὲν ἀδικεῖν μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τοῦτο δὲ τοῦ πάνυ μέλει. Vide *supra* § 20.

Μήτε σὺν ἀποτεμομένων] & hoc idem de sese *ibid.* Τιμᾶν ἔπεστι καὶ τοῦτο κἀγὼ ἀεὶ ἐμαυτῷ, ὅτι μέλλει ἐμοί τε ἄμεινα ἔσεσθαι καὶ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθόν γεγονέναι. Et rursus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ νυνὶ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ὅτι τοῦτο, ὅπ ἤδη πεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων, βέλτιον ἦν μοι. denique *Criton.* Ἐι τοῦτοις θεοῖς φίλον, ταύτη γενέσθω. quod laudat Epictet. *Enchir.* c. 17. & *differt l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις οὐκ ἔπως συνεκέρασε τὸ συγκείμενον] deesse aliquid in quod transeat illud τὸ συγκείμενον, clarius est quàm ut monitu opus sit. videtur legisse, οὐκ ὅπως συνεκέρασε τὸ σύγκειμαι, vel τὸ σύγκεμμα. quum vertit *non ita conflavit nos.* Ego suspicor pronomen σε excidisse, cui syllaba σε continenter iteratum occurrens, ita scriptum fuerit, οὐκ ἔπως συνεκέρασε σε τοῦ σώματος. *non ita te*, id est, mentem tuam, *naturæ corporis tui compagini commiscuit.* Aristophanes *Plut.* 43.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκεκέρασμαι δαίμονι.

Mali tam feto sum commistus dæmoni.

Hoc si cui minùs arriserit, alteram habeat conjecturam; cohæsisse cum priore periocham illam, & sic fuisse conceptam; [ὃν] ἡ φύσις οὐκ ἔπως συνεκέρασε. quam (mentem scil. νῦν, quò superiora clauserat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmasii, (qui hoc prius illud improbat) si conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκρισμένον, vel τὸ σὺν συγκρισμένον, legatur, ea reliquis illis, opinor, præferenda videbitur. pro saliva sua quisque censeat. Tertull. *de resurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inspuit, & animavit carni; tantâ quidem concretioni, ut incertum liberi possit, utrùmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrùmne anima caro, an caro circumferat carni. Sed & magis animam invehi credendum est, ut magis Deo proximam.* l. 10. § 24, & 36. συμπλέκειν καὶ συμπεπλέχθαι.

Καὶ ὅπου μηδεὶς γνωσθείη] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii ἐμφανεστάτη ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀποδέσθαι δόξης καλλιφρόνων. καὶ εἰδέναι μὲν Δημόκριτος γνωσθεὶς δὲ ὅπου αὐτὸς ἦλθον ὃ Democritus ipse *Abderis* fuit, circa quam delirantes ita quæ jam amaris Metrodoro suo superstes, epistola ait, nihil filii & Metrodori interesse, quod ipsos illa nihilo Græcia *olum habuisset*, sed pene ignotos. De certus autor, (Damascius, opinor) vitam conscripsit) apud Suidam: τὸ φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα καὶ ἐν ἐσχατιᾷ τε καὶ ὅπου φιλοσοφίας. Ἰσίδωρος. τοσοῦτον δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀπέλιπε τὸ ἀπόρρητον καὶ λόγου, ὥστε ἐν παροιμίᾳ

ἐκεῖνος ἐκ' ἐκείνῳ, τῶ Λάῃ
ἀνθρώπων ἀνθρώπων, ὅτε
ἐπιβουλευόντων, ἐλπίσαμι ἂν
ἐγὼ πρὸς ἄλλον δίον ἢν ὁ
ἂν ἔγωγε νῦν ὑπισχνοῦμαι,
ὃν ἐπέδειξε τὴν Σαρε-
ἐργῳ ποτὲ ἔφη πείσειν
Ita iste (autori si fi-
πηλὸν ἀνθρώπινον ζῷον,
ὅτου ἡμέλει πηλὸς τῆς
ὄνομα αὐτῷ ἦν τῇ πόλει,
Solum tefellit.

Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5.

ἀμυκτικὸς] Vide *ad l.* 5. § 5.

liberalis. Caf. ἐλευ-

ἐμοῦ] Et hæc forsan erant
copulati intercedente.
quasi dicat, *nè desperes,*
dialecticus nec physicus fueris,
ficus; & liberalis, & pius
omni immunis vitam transi-

ἐστὶ] Est qui κατασιῶπην legi
respondeat. alii viderint.

ἐρυθρὸν ἔχμαλον] *corpore ex hu-*
Vide *ad l.* 12. § 1. Idem
& *l.* 12. § 2, 3. τὰ ἀπὸ
μηλύδρια ista, ὄργανα ἐκ πη-
§ 38.

ἔχμαλον *massa lutea*, sive γῆ ὑγρὰ
ex qua figulus vasa fictilia
ad Rom. c. 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει
πηλὸς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος
&c. Et Plut. in *collat. ter-*
Adamque, ὃ συνῆσα πηλόν. Idem
ἔτι μᾶλλον ἀσχήμονα μέμψαιτ'
ἀνθρώπου, μηδὲ ὀλίγαν ἀποφαί-
ἐκ πηλοῦ, ἢ φυρῆσαι πηλόν.
Marcus ad corporis humani
animodi coagmentationem. Eâ-
Moses *Genes. c.* 2, *v.* 7. de
Deus hominem è limo terræ.
Tanquam argillam effinxisti me.
Vulcanus Jovis jussu ad
mandam, dicitur
ἐπλάσαν.
Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. corpus
ἐστὶ πηλὸν κομψῶς πεφυρμένον.
Et Tiberium, pòst Impe-
rum adhuc, Theodorus Gadareus rhe-
ceptor, præfagio sanè plùs nimiò felici

ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυρμένον, *lutum sanguine maceratum.* Sueton. *l.* 3. *c.* 57. quod tamen Suidas, ab Alexandro Ægæo philosopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota est & de Prometheo fabula, quem è luto corpus homini effinxisse fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum versibus his;

Ἦν κεῖνος ἐνιαυτὸς, ᾧ ποτε πηλὸν,
Καὶ τὸν θαλάσσης, καὶ τὸ τερπάπεν, ὕπως
Ἐφθέγγατ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

quos Clemens nobis exhibet, *strom. lib.* 5. & ex Clem. Euseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componítque cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένεσθε.

de quibus vide *ad l.* 6. § 10. ut autem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῖν, ὅσοις μὲν ἔπλασεν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δὲ, εἰ δοκεῖ, Προμηθεύς. οἶδα μέντοι, ὡς τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκὼν τοῦ εἰμὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ πηλῷ συμφύρομαι. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapsi misereto; ἔδει τὸν ὄντα, ὅλα τεχνίτην, κεχρημένος πλάσματος τοῦ ἰδίου πλάσματός τε καὶ ἄγγους, ἐπὶ πηλοῦ ὄντος, καὶ ὡς ταῦ ῥαγὰδ ἀπόρρυμμα γεγονότος, μὴ ἐᾶσαι ὕπως, ἀλλὰ ἱστάλειν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Esaias *c.* 64. *v.* 8. ex *versione Græca*, quæ LXX. dicitur, Κύριος πατὴρ ἡμῶν σὺ ἡμεῖς δὲ πηλός· ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiserunt, quòd præcipuè haud omissum oportebat, σὺ κεραμεύς· *tu pater noster: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus universi.* Nec inficetum Hesychii Hierosol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis God.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα· (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῷ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem spectat, & quòd Apostolus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. corpora nostra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vasa testacea.* de quo videndus Gregor. Nyss. *orat. catechet. c.* 8. Quin & nostris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damascen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Christum Deum assumpsisse ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος. Et Joannes Chrysost. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qui Christum aiebant, ὥσπερ διά τινος σωλῆνος, per virginem duntaxat, *tanquam per fistulam aquam*, transisse, εἰ τοῦτο ἦν, inquit, ἄλλη τίς ἐστιν ἀνείνη ἡ σὰρξ ἢ τοῦ φυράματος τοῦ ἡμετέρου.

ἐν γαλιῷ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄειρε τὸν φόβον τοῦ θανάτου, καὶ φέρε ὅσας θέλεις βεβρυτὰς καὶ ἀσπαστὰς, καὶ γνώσῃ ὅση γαλιὰν ἔχει ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ ἐυδία.

Τοῦτο κατάρχεις κατ' οὐσίαν] Sen. *ep.* 9. *Quicquid inciderit, sciamus non esse tam magnum, quàm rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana sunt ista quæ nos*

moveni,

movent, quæ attonitos habent. nemo noſtrûm quid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo auſus eſt ad id quo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaque res falſa & inanis habet adhuc fidem, quia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmque labóſque :
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. quid in iſtis eſt tam formidabile, quàm fama vulgavit? quid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ δ' ἐ[ὸτων] Senec. *epiſt.* 64. de Sextio : *In quacunque poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare : Quid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qui quærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat :*

Spumantémque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliquid habere quod vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c.* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi, & ſcit eum ſine gloria vinci, qui ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum quo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. quid quiſque poſſet, niſi tentando non didicit. itaque quidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem, per quam enitesceret, quæſiérunt. gaudent aliquando magni viri rebus adverſis, non aliter quàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum audivi querentem ; Quàm bella, inquit, ætas perit! avida eſt periculi virtus ; & quò tendat, non quid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλεηδέντα οὖς τινα τοιαύτῳ φρίξασιν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τῆ ὑπομὀξει, οὐ πεπαιδεύμεθα. νέφ, γὰρ ἀπὸ σχολῆς ἀπιὼν οὖς φέρουσιν, ὅμοιός ὅστι τῷ ἀσκητικὸν συλλογισμὸν ἀναλύειν· κἂν τις ἔυλογον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι πλεκτέον κομῶντας προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. ἢ οἱ ἀθλητὰι τὸν κύφος γυνίσκες δυσαρεστοῦσιν. ἢ βαστάζει με, φησίν· ὕτός ὅστιν ὑφυὴς νέος, ὁ ὠδίνων αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ, ἢ λέγων, Ἐμοὶ γὰρ φέρουσιν μὴ ἔρχεσθ τοιαύτῳ, ὁπόταν τύτῳ ἐλήλυθεν ; ἐμὲ γὰρ καταγελᾶσθαι καθήκοντ ὃν γωνία, ἀναπλάττων στεφανωσθῆναι Ὀλύμπια ; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιῦτον ἀγῶνα ; ὕτος ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲ τοῖς Καίσαρ☉ μονομάχοις, οἱ σί τινες, οἱ ἀγανακτῶντες, ὅτι ἐᾶς αὐτὸν προάγει, ἐᾶν ζῆν ὑγίνει, ἢ ἔυχονται τῷ θεῷ, ἢ προσέρχονται τοῖς ὁπτῆσι, δέδυκε μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' ἐᾶς φανήσεται τοιῦτ☉ ; Atqui Diogenes, cùm in caſus quoſdam adverſos incidiſſet, Ἔυγε, inquit, ἡ τύχη, ὅτι με ἀρρένως προέσκηκας. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106.

Ὕλη ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. Ὕλην ἀρετῆς τῷ ἀνδρείαν. Idémque *orat.* 28. ποιεῖται τὰ λυπηρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus
Tristi materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis* ; quia virtus laus debita.

Θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξεικεῖται] Quin & [illud] que hoſce ſpectat, aut ſpectare debet, [quod] molimur, Marco ipſo aſſertore. *l.* 3. [illegible]

Οὔτε καινὸν] Senec. *epiſt.* 77. de [illegible] *Vanas humanarum mentium formidines* [illegible] *audio, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mî facies inopinúve ſurgit.
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peſſum

(Æneas apud Virgil. *Æn. l.* 6. [illegible]
tu hodie iſta denuncias : ego ſemper denunci[avi]
& hominem paravi ad humana [illegible]
næ credentibus omnis videtur [illegible]
pinata facies. magna autem pa[rs] [illegible] apud imperitos mali, novitas. Idem *ep.* 91. *Tum demùm animi fortis humanæ conditio ponatur, nec quantum frequenter evenit, ſed quantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi volumus opprimi, nec illis tanquam novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμεταχείριστον] Senec. *ep.* 105. *Nihil ſibi videtur grave, nihil aſperum, quod virtus tractavit.* Vide *ſupr. ad* § 2. § 69. Ἡ πλειότης] Vide *lib.* 3. § 8. *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελδ[αίαν] Muſon. [illegible] Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τῷ ἀνεπιτηδείως ἔχοντι καλῶς βιῶναι, μὴ προδιάθεσιν αὐτῷ ἐπιτηδείαν βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. *& ſupra* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε νωθρᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, quô illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Suid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt autem *torpor* [illegible] *ſtupori* opponi cùm *trepidatio* (nam & [illegible] le tollit) tum & *motus concitatior*, [illegible] *tatio* quivis, conſtabit ſatis alterutra lignificatio ; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. [illegible] Μήτε νωθεῖς ὦμῶ πρὸς τὸ καλὸν, μήτε [illegible] σωμῶ· νωθεία γὰρ ὕπνῳ σύζυγος, μήτε [illegible] σωὶ ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· [illegible] ὄντες πάντως, ἢ κάμητες δέδυμοι [illegible] αν, ἢ κεκμηκότες διὰ τῶν περιόδων [illegible] ρων ἢ, ὅσον χρήσιμόν ὅτι λαβόντες, [illegible] πρᾶον, τῆς ἢ τὸν ζῆλον· ἀμφοτέρων, [illegible] βεβὸν διαφυλάττω, τῆς μὲ τὸν ὀκνηρίαν τῆς [illegible] δρόσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ἀμῶ ἀκαιρ[illegible] μήτε τῷ περισσεύοντι κινδυνεύωμεν. ὁμοίως [illegible] ἀχθεσθαι καὶ νωθρότης ἀκαιρος, καὶ σπουδὴ [illegible]

...ὁ μὲν ὢν ἐγκλίσεται τῷ καλῷ, ἡ δὲ ὑπερεμπεσεῖται. quod autem istic νωθρείαν, idem cum Marco ...paulò superiùs dixerat. Αἱ δὲ ἀδετοῦσι καὶ θεὸς καὶ ἀνθρώπους καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, ὅτι μὴ ταυτὸν πάντων κινήματα, αἱ ἡνυσίαι δὲ καὶ ἀφορμαὶ οὐκέτι, ἐπόμενα μὲν αὐτὰς παιδαγωγὸς καὶ ἡδονὰς μέγα πρᾶγμα θεὸς ἀρετῇ· ὅπλεπισθησόμενα δὲ ἀπὸ ἡμῶν καὶ λόγῳ, τὸ ἴσον εἰς κακίαν εὐεικότων.

§ 10. Οἱ δὲ ἀδετοῦσι συγχαίρουσιν] Efficaciſſimum ſanè & Chriſtiano quovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam ſuadendam, à numinis divini exemplo deſumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chryſoſt. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patientiâ. c.* 2. *Disciplina cœleſtis Deum ipſum oſtendit patientem exemplum; jamprimum, qui [*florem, *rorem, Mſſ.] ſuper juſtos & injuſtos æqualiter ſpargat, & ſolem ſuper bonos & malos æqualiter ſuſcitet, & indulgentiæ ſuæ & indignis patitur ſimul & ingratis. Ethnicas nationes, ludibria arborum & lapidum ſuarum adorantes, nomen, famam, ſpiritum ſuum perſequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, omnem denique quotidie inſoleſcentem, ut ſuâ patientiâ ferrebat: plures enim dominum id circo non credunt, quia ſæculo iram tam diu neſciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magiſteriis cœleſtibus inſtructi noſmet ipſos nobis cum Deo virtus iſta communicat. Patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas ſumit. origo & magnitudo patientiæ Deo auctore deducit. diligenda res homini, quæ Deo chara eſt. Patientia, quod amat divina majeſtas, commendat. Quantæ verò in Deo & quanta patientia, quòd in contemptum ſuæ majeſtatis & honoris inſtituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & ſacra ſacrilegæ patientiſſimè ſuſtinens, ſuper bonos & malos æqualiter facit diem naſci, & lumen ſolis oboriri; & imbibus terram rigat, nemo à beneficiis ejus ſecludit, quò minùs juſtis ſimiliter & injuſtis indulgentiæ pluvias largiatur. Videmus inſeparabili æquitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religioſis & profanis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu ſæcula obſequi, elementa famulari, ſpirare ventos, fluere, grandeſcere copias meſſium, fructus mineralium, exuberare pomis arbuſta, nemora floreſcere, prata flortre. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam ſuſpendit, & præſtitutum ſemel retributionis diem ſuæ non expectat. cùmque habeat in poteſtate ſuâ, mavult diù tenere patientiam, ſuſtinens ſperari & differens, ut, ſi fieri poteſt, multitudo protracta aliquando mutetur, & homo in ſuo ſcelerum contagione volutatus, vel ſerò ad Deum convertatur.*

Ἐπὶ τοσοῦτον φαύλων ἀνέχεσθαι] Juſtiniano Imper. Praſini ſupplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Εἰ καὶ πωλῶ θλίβομαι, μὴ ἀγανακτήσει τὸ κράτος σου· τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodoſio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῶν θεῶν; συγχωρῶμεν τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα εἰς αὐτοὺς ἀφιεῖσιν, ὅταν τὰ παρὰ τῶν προγόνων λυπῶσι· καί τοι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτῶν ἀπολλύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συκοφαντοῦσιν· οἱ δὲ ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. εἰ δ' ἅπαντα πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκης σφόδρα ἂν ὀλίγον ἦν τὸ σωζόμενον. ὅστις ἐν ἑοικέναι βλέπεται θεοῖς, ἀφιεὶς ἁμαρτίας χαιρέτω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τῶν θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἅπαντα καθορῶσι καὶ ἀκούουσι. ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις γῆς καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις, ἀδικήματα πολλάκις ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δ' αὐτοῦ ἀνθρώποις πράττωσι κακῶς, ἀδικεῖσθαι λέγουσι παρ' ἐκείνων, ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν, ὑστερὸς ἀπέχουσας ῥήματος· εἶδον ἐγώ πυκνὰς καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιείσας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τὸ λαβεῖν δίκαιον, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, οὐ βάλουσι. οἱ δ' ἅπασιν ἅπαντα τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ' ἡμέραν τῶν ἀπολουμένων πλέα· καὶ οὐδ' ἂν ἐξήρκουν οἱ ζῶντες πρὸς τὰς ταφάς. νῦν δ' καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ κρεῖττόν ἐστι δεικνύουσι, τῷ μηδὲ δικαίῳ χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide *ad l.* 8. § 51.

Καὶ κλέπτονται αὐτῷ] Quod Chriſtus Dominus, Matth. *c.* 5. *v.* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Paulus *Act. Apoſt. c.* 14. *v.* 15, 16. Εἶασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι γε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῶν. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt quòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos quidem immortales ab hac tam effuſa liberalitate ſacrilegi negligentéſque eorum deterrent. utuntur naturâ ſuâ, incuſtantéque illos ipſos munerum ſuorum malos interpretes juvant. hos ſequamur duces, quantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propoſitum eſt nobis ſecundum rerum naturam vivere & deorum exemplum ſequi. ſi deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & ſceleratis ſol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia: quid faciam? quod Dii omnium rerum optimi autores, qui beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant.* Vide *l.* 9, § 11, 27.

Ὅσον ὀλίγῳ λήγειν μᾶλλον ἀπαυδᾷς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. § 5. Senec. *de irâ l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Εἰς ὢν τῶν φαύλων] quod latro ad crucem ſocio ſuo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι

ὤν. Vide *l.* 11. § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effuſa benignitate ſacrilegi negligenteſque eorum deterrent.*

§ 71. Τὸ μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν] vide Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7,—10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡρακλῆς, οὐδ' ἐδύνασο καθαίρειν τὰ ἀλλότρια κακά; ἀλλ' ἔδει Θησεῖ, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθάρῃς; τὰ σαυτῆ κάθαιρον· ἐντεῦθεν ἐκ τῆς διανοίας ἔκβαλε ἀνθ' Ἡρακλέους καὶ Σκίρωνος, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ὀλιγωρεκακίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν.

Ὁ καὶ δωσάτην] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὃ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Καταδέεστερον ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præſtantiora ſit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζητεῖς] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 79. *Oppone, quæ dehortentur; dic, Factum tuum natura ſequetur oblivio, & parùm grata exiſtimatio civium. reſpondebit tibi; Iſta omnia extra opus meum ſunt. ego ipſum contemplor; facere rectè pieque contentus.*

Ὥσπερ οἱ μωροὶ] *quibus famæ major ſitis eſt quàm virtutis.* Juvenal. *ſat.* 10. Vide *l.* 4. § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed quare ſtultos cenſet, qui laudem expetunt? quia id volunt, quod in ipſis non eſt. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω, σοῦ τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς τέχνης; ἂν θέλῃ, πῶς ἂν ἔτι ἡγωνία; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κυβερνήτης, μόνον μὴ ἄδοιη, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσερχόμενος, κἂν λίαν εὐφωνος ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. ἃ γὰρ ἄσαι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾠδικῇ σῃ· τοῦτο δ' ἐκεῖνο ἐστὶν αὐτῷ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras ſi voluit, auferet idem.
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς χάμνει ὠφελούμενος] At Themiſtocles Athenienſibus ipſum præ ſe indentibus; Τί κοπᾶτε, ὦ μακάριοι, πολλάκις ἓν πάροντες; Plut. *de laude ſui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλησα δέ] Vide *ſuprà* § 13, & 53.

Μὴ ἓν χάμνε] Apoſt. *ad Galat. c.* 6 *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν. & *ad Theſſ. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tu es; illa corpus tuum. vides, ut puto quàm neceſſaria clementia ſit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere.* Auſon *grat. act. Quartum hunc gradum novi beneficii tu, Auguſte, conſtituis, deferre tibi ipſi, quò alter ornetur.* Caſſiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedunt, quæ bene meritis conferuntur. & de ipſo munere magis acquiritur, cùm optimis digna præſtantur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qui digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliquis aliquem, ego illum præcipuè puto ſuo bono vivere, qui vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim eſſe principum felicitatem, quàm feciſſe felicem, & interceſſiſſe inopiæ, & fortunam viciſſe, & dediſſe homini novum ſatum. itaque imperatori propriam majeſtatem æſtimanti, non tam id ſuum videri debet, quod abſtulit, quàm quod dedit.* Greg. Naz. *de bapt.* Εὐεργετεῖται, πλὴν εὐεργασίαν αἰτούμενος. Et Jo. Chryſoſt. apud Anton. *meliſſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἔν τοιεῖ ὁ ἓν ποιῶν, ἀλλ' ἓν πάσχει αὐτὸς, καὶ εὐεργετεῖται μᾶλλον, ἢ εὐεργετεῖ. Noſtro planè conſentiens Clemens Alex. *ſtrom. l.* 2. Τῷ γὰρ ὄντι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετῶν· ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὥσπερ γὰρ ὁ κυβερνήτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις αὐτῷ τύχῃ, ὃ φησὶ τῷ διδόντι, Καλῶς ἔδωκας, ἀλλὰ, Καλῶς εἴληφας. ὅτω λαμβάνει μὲν ὁ διδούς, δίδωσι δὲ ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ ἀλόγιστα καὶ τὰ κυριώτατα ὄζειν] M. Caſ. legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατα ὄζειν, vel etiam, ἢ ἃ λογισικὰ, τὰ κυριώτατα ὄζειν. ut ſit ſenſus, *rationales creaturas eſſe objecta principalia, circa quæ peculiaris cura illa & providentia verſatur.* atque ità revera intelligendum Apoſtoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum cenſeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac conſtituendam, peculiari quodam motu, univerſi natura acceſſit. deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujuſdam & conſequentiæ neceſſariæ lege certâ tunc conſtitutæ eveniunt, vel principalia illa, ad quæ univerſi mens præcipuè & quaſi peculiariter ſeſe intenderit, nullâ ratione, ſed temerè diſpoſita fuerint. at hoc eſſet abſurdiſſimum, mentem univerſi, cùm ad iſta producenda ac conſtituenda peculiari motu proceſſiſſet, de futura diſpoſitione atque ordinatione legem nullam tuliſſe, ſed temerè ferenda caſui fortuito permiſiſſe diſpoſuit. ergo hæc genuina Marci mens nec aliud quicquam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 39. & *l.* 9. § 26. *edit. Caſ. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. diſtinctionis noſtræ, ſiquidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea eſſe dicuntur, ὧν οἱ θεοὶ μάλιστα προνοοῦνται, atque iſtis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνειν cætera. poſteriore verò nonnulla ponitur diſtributio illa, Ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἢ τὰ ὅλα διάνοια. ἢ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 15. de ratione prædictis nè quidem. Ità M. Antonino pro conſeſſo ſumit mentem univerſi, ſi quidem rerum conſtitutionem ratione ac conſilio quodam deſtina-

deliniary acceſſerat, ità cuncta diſpoſuiſſe ut à primis iſtiſcentis ſuccedentia quæque neceſſariâ quadam conſecutione profluerunt. quod & iſtic monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationemque hominis habuerunt.* ——— *etiamſi potiora illis ſunt, in quæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de ſyderibus loquitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὄρα φιλοσοφίας ἄν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅτως ἀεὶ τὸ τῆ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσα δυνάμωοι, προσλαμβάνιμεν ἢ τῆ φιλοσόφε, πλικῦτο φορτίον, ὃ ἔτι πᾶς ἄλλος λίτερος ἄρας μὴ δυνάμωος, ἢ τῆ Αἴαντ λίθον βαστάζειν ἤθελεν. Quem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀντιμάχεται ἢ ἡ ὑπόθεσις] Repugnat res ipſa, ipſum vitæ inſtitutum opinioni iſti, quam de te habes talium qui philoſophus ſis, adverſatur, falſiq; te redarguit. vel quia aliis negotiis diſtrictus totus teneris, nec huic ſtudio totum te ſeduld jugiterq; dediſti, vel etiam quia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóq; à vero mentis animiq; cultu abeſſe te quàm longiſſimè prodis. Senec. *epiſt.* 59. *Exiguum temporis impendiſſe philoſophiæ, ſatis abundéq; occupatis fuit. leviter tamen ſingulæ rei inſiſtimus, quemadmodum autem poteſt aliquis, quantum ſatis ſit, adverſus vitia diſcere, qui quantum à vitiis vacat, diſcit? Atqui, non cùm vacaveris, philoſophandum eſt: omnia alia negligenda, ut huic aſſideamus; cui nullum tempus ſatis magnum eſt, etiamſi à puericia uſq; ad longiſſimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epiſt.* 72. Galenus *de affect. dignoſc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάρτητον ſeſe opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῷ πεφαλήσῃ ἐξαίφνης ἂν ἄν ποτε γένοιο· ὅπε γὰ οἱ δι' ὅλε τῆ βίε ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ἢ πεδόσαι τελέως αὐτῶ ἐχωκίναι, ἀλλ' ὅ πε μᾶλλον ὁ μηδέποτ' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὰ ἀσκήσεως ἕκασος ἡμῶν ἐφ' ὅλε τῆ βίε, ἵνα τὸ ἡγεμονικὸς τέλεον ἀνύῃ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulſis quæ arctiſſimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *diſſert. l.* 3. *c.* 15. unde mendoſa quædam in *enchir.* poſſunt emendari feliciùs, quàm eſt à Volſio aliiſq; id non advertentibus tentatum. Inter alia quæ cùm utrobiq; vitiata videantur, intacta prorſus, tanquam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δυνάσαι φιλοσοφῆν· δοκεῖς ὅτι δυνάσαι ὡσαύτως ἐδίων, ὡσαύτως πίνων, ὁμοίως ὀργιζόμενος, ὁμοίως συναγόμενος in *diſſertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inquinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δυνάσαι φιλοσοφῆν; δοκεῖς ὅτι δυνάσαι, (φιλοσοφῆν ſcil. quod ex τὸ κοινῦ ſubaudiendum) ὡσαύτως ἐδίων, ὡσαύτως πίνων, ὁμοίως ὀργιζόμενος, ὁμοίως συναγόμενος; neq; enim aut iraſci aut tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. προσῆκον, ἐν τοῖς κτ' αὐτὸν, ἐκέπ δεῖ σε ὁμοίων ἐν ὑδενὶ φαίνεδαι, οἷς νυῖ ποιεῖς. ſequitur: ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαι πνας ὀλυμπίας, ἁπλᾶς ἀπὸ τῆ οἰκείε, ὑπὸ παιδείε καταφρονηδῆναι, ὑπὸ τῆ ἀπαιτόντος καταγελασδῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῆ, ἐν τιμῆ, ἐν δίκη, &c. Huc applicat dictum vulgare, quod inter adagia locum meritò ſibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ὃ πρὸς ἄλλοις γίνεδαι λέγεις, ἄλλον ὀλιμελεῖδαι. κἢ πολλοὶ ὃ τῆτο καλῶς λέγεσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. Et rurſus *c.* 10. Ἀλλὰ πρῶτα δέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; κἢ πῶς δυνάσαι; ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. εἰ δ' ὀλίγα δέλεις, τῆτο ἄτες· εἰ ὃ μὴ, ὅτε τῆτο ἔχεις, ὅτ' ὀλίγα, φειδώμεθα ἑκατέρε. Quod fuſiùs pauciſ olim *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικύτων ἐριζομένων, μέμνησο ὅτι ὁ δεῖ ἡμᾶς μετρίως κεκινηκὼς ἀπρεπὲς δαι αὐτῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, τὰ δ' ὑφ' ἑαυτῆ δαι πρὸς τὸ παρόν· ἐὰν ὃ κἢ ταῦτ' ἐθέλῃς, κἢ ἄρχειν, κἢ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὅτι αὐτῆ τύτων τάξιν, ἀλλὰ τὸ κἢ πρῶτον ἐρίεδαι· πάντως γε μὲν ὀλίγων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνον εὐδαιμονία κἢ ἐλευδερία περιίνεται. Et *ibid. c.* 12. Ἴσι γὰ ὅτι ῥᾴδιον, κἢ τῶν προαιρέσεων τῶν σαυτῶ κτ' φύσιν ἔχεσαι φυλάξαι, κἢ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ ἅ ἑτέρε ὀλιμελέμενον, τῆ ἑτέρε ἀμελεῖται, πᾶσα ἀνάγκη. Quod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλατ[ύ]μενος περὶ σοφίαν σεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὁ μὴ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ ἄνδρωπον ἢ ἀγαδὸν ἢ κακὸν εἶναι. ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεδαι τὸ σαυτῆ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ ἔσω τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τυτέσιν ἢ φιλόσοφε τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλὰς ὁδὸς ἅμα τῷ βίῳ βαδίζειν. Et obſervat Cl. Caſaubon. apud Athen. *l.* 12. τὸν φιλοσοφεῖσθαι opponi τῇ φιλοσοφίᾳ. id eſt, *vitam occupatam & ſollicitam philoſophicæ.*

Τί δόξεις, ἄφες] hoc quippe ſtultorum eſſe dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. ſed & videri eſſe, quod non es, quid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates, teſte

teſte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς ἐκ τῶν καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἂν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc quid aliis videaris, miſſum prorſus vult faciàs, Æſchyli illud pervulgatum i[illegible]heb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Quod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut in *Ariſtid. vit. & Apoph.* qui & laudat *de poet. leg. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phot. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin. Eſſe, quàm videri, bonus malebat.* qui ſubjungit tamen: *Ità, quò minùs gloriam petebat, eò magis adſequebatur.* quod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qui ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ἔστω, φησὶ, δοκῶ τοῖς πολλοῖς· τί δέ μοι διαφέρει, ᾧ τὸ εἶναι πλέον ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶς; τοῦτο γὰρ ἤδη κατέκρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἀθλίων πεποίηκεν, ἢ μακάριον. τὸ δὲ δοκεῖν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὅστις γε οὐδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἕν, ἂν μὴ σφόδρα ἰσχύῃ, λεξόμεθα. ἵν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δ' ἀνυπόπτως, χαίρειν ἐάσωμεν, καὶ οὐδὲν τῷ εἶναι δοκὸν ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀπῆλθε, ἵνα ἀρκούμενος τῷ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων δέ, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν, ἐκ οὐδενὸς ἐτύγχανε. Quin & idem apud Platonem, in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ἵνα τὸ δοκεῖν ἦ ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω προφῆναι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὼν τῶν. (ità malim pro ἔσασιν, quàm cum Volſio ἔνεσασιν) ἀρκοῦ ἔν γε παντὶ, τῷ εἶναι φιλόσοφος. εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τῷ σεαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἴσθι. ubi tamen τῷ εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volſius. Eratoſthenem verò vitii illius, quod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μίσος ἦν, inquit, τῶν τε βουλομένων φιλοσοφεῖν, καὶ τῶν μὴ διαῤῥήδην ἐγχειρεῖν ἑαυτὸν εἰς τὼν κατόρθωσιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν σφζόν.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις] D. Boot. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque natura tibi conceſſerit, tranſegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliquid inſuper, quod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Sequitur enim, κατανόησον ἂν τί θέλῃ. *conſidera ergò quid ea velit.* non quamdiu, ſed quomodo vivere te velit. unde liquet, de ea re monitum aliquod antecеſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, tranſegeris.*

Οὐδαμοῦ ἔγνες τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſaub. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2. *v.* 1. —— 11. quibus permulta, imò univerſa ferè, quæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréq; tranquillam deprehendiſſe ſe profiteatur. qui tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, quod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, quàm, *in iſtorum nullo*, verriſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Aurelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: quo parùm commodante, utì rebus arctis ſolet, dum tentat aut exquirit varia melioráq;, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia; quaſi teſtis vitæ mortalium, Cuncta, inquit, fui, conducit nihil.* Quod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακαρίτης, *ad Spart. Quatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (finem ſolùm excipimus) qui à ſapientiſſimo rege Solomone, ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπνεύστως eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; quem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῇ ποιᾷ ἀρετῇ ἡ τῇ ἀνθρώπου φύσις. quanquam haud ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qualis eſt ab initio condita ac creata. jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in quo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaq; Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῇ τὸν θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vis*, inquit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum reverere; & præcepta ejus obſerva: hoc eſt enim totum hominis. Eccl. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μὴ, οὐχ εὑρήσετε. at quomodo apud ſe bonum iſtud offendet quis? ſubjungit; ὅλως θεοῦ ἢ θεὸν τεταμένου, καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα. ecquid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἔπειν δόγματα ἔχῃ] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Ὃ οὐκ ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt*, inquit, *niſi quod habentem bonum facit.* At de bonis, quæ dicimus, externis, verè Aug. *concion. ſolemn.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non quæ te faciant bonum. habeto bona, quæ te faciant bonum. bona ſunt quæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus manſurus inter bona peritura. erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2. § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Ὃ οὐκ ποιεῖ πανουργία] Contrà, nihil malum eſt, niſi quod habentem malum atq; improbum facit: quod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μεταπούσῃ ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μεταποιεῖ, ἀλλὰ προσποιεῖ χεὴ ἢ ἄνδρα ἢ σοφόν.

Cunctè

Cuncta ſapiens prævidebit ; pœnitebit ſic nihil.
Plaut. *ſtich.* 1. 2. ——*quotidie*
Pridie caveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πεφάσιν εſſe ait, Ἐπιμηθέως ὀψινοὸν ξυγατέρα Vult itaq; nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i.e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, ᾧ τέθνηκα, ᾧ πάντ' ἐν μέσῳ] Quod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem* :

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæc'lo,
Ut poſſet longos mundus habere dies :
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre ſuæ.
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aquis ?
Multa quòd annoſæ viderunt ſecula ſylvæ ?
Quódque ſuis durant florea rura locis ?
Iſta manent : noſtri ſed non manſere parentes :
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Aug. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii : ſed uniuſcujuſque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt ; quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ὀπίζησῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ὃ γὰρ ἄλλο τι ὀπίζησόμαι. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δὲ ζήσεις ἁπλοῦν ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλοῦ καὶ δίκαια φρονῆσαι ; Plaut. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσόνομα θεῷ] quia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive θεσμὸς, utì nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoïcis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qui ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, ὃν δὲ χείρων τοῦ θεοῦ, οὐδὲ μικρόψυχος· λόγῳ γὰρ μέγεθος οὐ μήκει, ἀλλ' οὐ τοιαῦτα εἶναι, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. **Ἀλέξανδρος**] Alexander verò. quaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ἧττον videtur. ſicut τὸ ἔτι. *l.* 6. § 44.

Τί σοὶ Διογένης] Juvenal. *ſat.* 8.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni ?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ἦν αὐτοῖς ταὐτά] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eædem erant mentes illorum* : ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, quæ una eadémq; apud omnes eſt, auſpicium ductúmq; affectantium. quum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur : & G. Xyl. τοιαῦτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejuſmodi nimirum mentes habebant, quæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſequor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs quicquam, quam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ δὲ ὅσων προύνοια ; καὶ ὑλοθέα πόσων ;] Xyl. *ibi verò, quibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmq; perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, quos priùs dixerat, retulit. in quo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm quòd vertit, *quousq; ſe extendebat error eorum, eousq; eorundem & ſervitus,* non video quî poſſit cum autoris verbis conſiſtere, niſi πόσων aut τούτων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicò tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſequens uſum, non ritè aſſequerentur, de quot rebus alioqui minùs neceſſariis, ſed quæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, quótq; rerum ſeſe ſervituti addicere ? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπαλάκευσιν. Teles *collat. divit. & paupert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qui cùm quo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, quòd pabulum jumentis deforе diceretur : Οἵος ἡμῖν ὁ βίος ἂν εἴη, inquit, εἰ μὴ πρὸς τὴν τῶν ὄνων χρείαν ὠφελοίμεθα ζῆν ; *qualis vita noſtra eſt, quibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda ?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat ; non paſtores tantùm aut bubulci : quos ità conquerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Agide* ;

Τύτυς γὰρ, ὄντες δεσπόται δ' ὑλαιόμεθ',
Καὶ τῆσδ' ἀνάγκης οὐ σιωπῶντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qui tamen domini ſumus,
Quamviſque taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qui ut Laërt. *l.* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρῄζω οὐκ ἔχω ; *Quàm multis ego nihil opus habeo ?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentiq; ferretur, Quàm multa non deſidero ? inquit.* Itaq; illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, quæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. laudantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit ;

Τὰ δ' ἀργυρώματ' ὄξιν, ἢ τε πορφύρα,
Εἰς τὸν τραγῳδὸν χρήσιμ', οὐκ εἰς τὸ βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In quam ſententiam Plut. *de avar.* ubi Scopæ Theſſali dictum commemoraverat, qui à vicino è domo ſua rogatus quidpiam, quod is qui petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat, reſpondit, Ἀλλὰ μὲν τύτοις ἐρεῖν ὑμᾶς εὐδαίμονας καὶ μακαρίους τοῖς θεωρηθῆναι, ἀλλ' ὐκ ἐνδεεῖς τῆς ἀφαιρέσεως. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt quæ nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, iſtud videri πομπικὸν καὶ πανήγυρικὸν μᾶλλον ἢ βίου ἐπιτηδεῖος, *pompam aut panegyrin potiùs, quàm vitam laudantis.* addítq; felicitatem iſtiuſmodi θεωρῆσαι καὶ ἀκροάσασθαι, ἢ ὑπηρετῆσαι, ἢ ὑπηκοῦσαι δεῖ), *aut nullam eſſe omnino, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe*; certè abſq; illis nullam revera exiſtere. Itaq; περίοδοι iſta, quam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea quam Apoſtolus notat, *ad Rom. c.13. v.14.* ubi vetat, τὴν σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimìs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ θορυβάζεται περὶ πολλά· ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l.* 7. § 20. & *l.* 9. § 40.

Δυναίοις πᾶσιν] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c. 5. v. 9.* מלך לשדה נעבר *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atque in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תהיה עבד לעם הזה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siquidem, ut Auguſtin. *de Civ. Dei l.19. c.15. Etiam qui imperant, ſerviunt eis, quibus videntur imperare.* Itaq; non immeritò pronunciavit Antigonus, τὸ βασιλείαν, ἔνδοξον δεῖ) δουλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l.2. c.20.* & *magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam*; Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς δὲ δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familiæ ſervus, ipſe adeò eſt herus

Et Hebræorum doctorum illud; המלכות היא עבדות. *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκείνους μὲν μικροδούλους λέγω, τύτους δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Epictet. *l.3. c.26.* Ità, quod idem *l. 4. c. 1.* ἐξ ὁ δυνάμενος ὃν δεῖ πάσχοντα ἀδεῶς διαφέρῃ. Vide *l.* 10. § 19. Sed &, quod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Naſcuntur domini.

quos *alterni ſubeant oportet Obſequio ancipiti.* Perſ. *ſat.* 3. & 5. & Ambroſ. *ep.* 7. *Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, quot vitiorum ſervi.* Aug. *de civit. Dei l.4. c.3.* Unde Diogenis dictum; Τὸς μὲν ἰδίους δεσπότας δουλεύειν· τὸν δὲ φαύλους ὀθνείους. Laërt. *l.9.* & ſicut de Roma Aug. *de civit. Dei l.15. t.4. Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cic. *Verrin.3. Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, quod Plin. *in paneg. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & quod Amb. *ep.7. Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inquit Sen. *ep.* 47.) *conſularem aniculæ ſervientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaq; Democritus apud Strob. *tom.2. tit.6.* & 7. Ἔνιοι πόλεως ὑφ' ἑαυτῶν γυναικὶ δουλεύουσι. Honeſtius tamen paulò, quod de Perſa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Περσῶν βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δούλους, πλὴν τῆς ἑαυτῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα ἐκάστης ἄφειλεν εἶναι. Et quod Cato major, de ingenuis legitimiſq; conjugiis ſi accipias; Παῖδες ἀνδρῶνος ἀρχὴν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 38.

§ 4. Ὅτι] principium ἀνάφαλον, ſive abruptè exorſum. Hoc, inquit, animo tuo obverſetur, vel præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumparis.* Ità Demoſthenes πρὸς στράτ. Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῷ φθόνῳ. Et Eunap. Ædeſio. Οἱ δὲ παραδιατρίβοντες ῥηγνύμενοι τῷ φθόνῳ. Maro *bucol.* 7.

——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.*

& Martial. *l.* 9. *epigr.* 99.

Rumpatur, quiſquis rumpitur invidiâ.

& *l.* 8. *epigr.* 61.

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et quærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaq; aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* quomodo & Epictet. *l.* 2. *c.* 20. ἀπάγξασθαι ἐν αὐτῷ ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siquidem, ut *invidiâ*, ſic & *irâ*, *rumpi* dicuntur, qui excandeſcentiæ ſuæ indulgent nimis. Epictet. *diſſert. l.1. c.13.* Ὅταν ὀργὴ θερμὸν αἰτιάσηται σε μὴ ὑπακούσῃ ὁ πῶς, ἢ ὑπακούσας χλιαρώτερον ἐπάγῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι. de ebrio Baſil. Cæſ. *homil.* 1. λοιδορεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, διόμνυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua*: Οἱ τῇ δόξῃ ὀφθῆναι ἐν ταῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Morell. *qui ex ſententia magiſtratuum angebantur.* imò, *qui eorum qui in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpantur.* Plaut. *Bacchid.* 4. 2.

PA. *Suffiatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.*
Flacc. *l.* 1. *ſat.* 3. *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l.7. ep.* 12. *Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l.* 4. *ep.* 16. *Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qui me aliquid poſſe*

posse doluerunt. Eodem sensu τὸ διαπεπλῆχθαι usurpatum Lucæ Act. *c.* 7. *v.* 54. de quo alibi diximus. sed & *findi* Persio *Sat.* 3.

——*turgescit vitrea bilis:*
Findor.——i. e. ῥήγνυμαι τῷ χόλῳ, ἢ λαικᾶσ. Is. Casaub.

§ 5. Ὀλίγα χρόνα ἐδεῖς ἐλαμῦ ἔσῃ] quod usitatiùs ac plenius ἐντὸς ὀλίγα χρόνα dicitur. quasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal.* 37. *v.* 10. *adhuc paulum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc paulum, & ipse non eris.* quid autem interest. tu an ille, tollaris? vide *l.* 7. § 79. At M. Cas. legisse videtur, ἐδεὶς ἐλαμῦ ἔσει. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusquam ultrà memoria erit.* qui & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πρόσεχον τοῦτο ἁμὴ ἁμαρτησῇ] *ità ut te neutiquam à faciendo dimoveri aut revocari patiaris.* ità *lib.* 10. § 12. ἁμὴ ἁμαρτησῇ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *Strom. l.* 5. Μαδόντες ἢ ἄσχ τῆς ἀληθείας τὴν ὁδὸν, οὐδεμίαν βαδίζουσιν ἁμαρτησομένην. Plato *de legib. l.* 9. Τὰς ἢ ἐκ κακῶν ξυνοικίας φεύγε ἁμαρτησῇ.

§ 6. Μεταπίπτει] Naso *met. l.* 15.

——*cùm sint huc forsitan illa,*
Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μεταβάλλειν] Vide *l.* 7. § 18, 23. & *l.* 9. § 33.

Πάντα τέρπει] omisit clausulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l.* 15.

——*omnia verti* *Cernimus.*——

Sic. *l.* 9. § 19. πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἐμφατικώτερον etiam in abstracto, ut istìc, sic *lib.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί. & *lib.* 4. § 3. ὁ κόσμ ἀλλοίωσις.

Οὐκ ἄρτε φοβηθῆναι, μή τι καινόν· πάντα συνήθη] transposita videntur ista, quibus rerum transpositionem, alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videtur; πάντα τέρπει· πάντα συνήθη. ὥστε οὐ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum sequitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib.* 7. § 1, 58. & *l.* 9. § 35.

Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις] i. e. τὰ ἀπονεμόμενα, ut *l.* 2. § 17. & *infr.* § 6. quæ ex lege quasi quadam divina assignantur cuiq;, pariâ eadémq; sunt. Siquidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles. c.* 9. *v.* 2. *Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep.* 107. *ideo nulli querenda, quia paria sunt omnibus. nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. æquum autem jus est, non quò omnes usi sunt, sed quod omnibus latum est.* vide *infr.* § 43. vel etiam ità sunt æqualiter proportione, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuique id quod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l.* 5. § 30. & *infr.* § 7.

§ 7. Ἁρμόττει πᾶσα φύσις ἑαυτῇ ἐυοδίσῃ] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuique, si munus sibi proprium ac peculiare exequatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siquidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l.* 1. *c.* 8. Τὸ φάναι πάντα τὰ ὄντα ἐφίεσθ ἐνός τινος ἀγαθοῦ, ἐκ ἀληθές. ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur acquiescit.

Φύσις ἢ λογικὴ ἐυοδοῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qualia sunt quæ istìc Marcus recenset. Nam ἐυοδία, ἐυπραξία. Hesych. vide *l.* 5. § 14, 34. pro eo autem quod ἐυοδοῖν Marcus istìc, ἐυοδοῦσ dixit Joannes Apost. *epist. ad Gaium* v. 2. περὶ πάντων ἔυχομαί σε ἐυοδοῦσθ ἢ ὑγιαίνειν, καθὼς ἐυοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις ἢ ἐγκλίσεις ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est quod passim inculcat Epictet. *enchir. c.* 1, & 2. *dissert. l.* 1. *c.* 1. & 27. & *l.* 2. *c.* 13. & *l.* 3. *c.* 24. & *l.* 4. *c.* 1, 4, 10. alibi. huc autem plurimùm facit, quòd inter alia *l.* 4. *c.* 1. ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ὃ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξεις ἐπιτυγχάνουσαι· αἱ ἐκκλίσεις ἀπρόπτωτοι.

Εἰμὶ] ἢ M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio quædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσον ἢ κατ' ἀξίαν τὸν μεσμὸν] ità *supr.* § 5. Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις. Verùm est æqualitas ista, ut Aristoteles loquitur, *Ethic. l.* 5. *c.* 3. ἢ κατ' τὸν ἀναλογίαν. in qua τὸ κατ' ἀξίαν cum primis ratio habetur, τὸ γὰρ δίκαιον ἐν τοῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib.* 6. Διὰ γὰρ δὴ κείνης ἴσοι τῷ μὲν μείζοσι πλείοι, τῷ ἢ ἐλάττοσι σμικρότερα νέμοι, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῆς φύσιν ἑκατέρᾳ. Μὴ οὐ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον ἐυρήσεις ὂν πανταχοῦ, ἀλλὰ οὐ συλλήβδην τὰ πάντα. τῷ ἢ πρὸς ἀθρόα] divulsa vitiaque ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τῶν πρὸς ἀθρόα τῷ ἑτέρῳ. Proportionis istius, inquit, æqualitatem deprehendas licet, non si unum aliquod in unoquoque consideres; sed si istius quæque, cum alterius cujusquam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. quod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* & Eudem. *l.* 4. *c.* 2. ἐν γὰρ τῇ γεωμετικῇ συμβαίνῃ ἢ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὃ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaque Aug. *de ver. relig. c.* 40. *Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius. *l.* 4. *ep.* 14. *Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliquid putare, quod est in suo genere perfectum.* Ità siquidem unumquodque in suo genere perfectum existere patefiet, nec muscæ aut culici magis quicquam deesse, quod ad muscæ culicisve naturam ac constitutionem pertineat, quàm elephanti

elephanti aut leoni: verúmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magis, quàm in minimis, totum esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τὸ σῶμα ☉ τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσα περ ἡ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῶς, inquit, τὰ τῆς φύσεως δεῖ χεῖρα πάντα τὰ ζῶα. μὴ γὰρ ἀλλ' ἄνθρωπον ὑπολάβῃς μόνον εἶναι τοσαύτῃσι τέχνῃσι, ὅσῃσι ὁ περίοδος ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅπερ ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῶον, ἴσθι ἐνδείξεσθαι σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τὸν δημιουργόν· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μεῖζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσα διασημαίνοντες ἐν μικρῇσι βύβλοις οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inquit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic insistat, in pulice ille; videri dignissimus uterque: quibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. ὅ δὲν ὅτι μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μεῖζόν τε καὶ καλλίονα κάτοπτρον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σταγόνι καθαρᾷ πόσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις. Quin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in nimimis. Sicut enim non minùs plana camporum, quàm montium alta miramur; nec plus altitudinem cedri stupemus, quam vitis aut oleæ brevis facunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, quia procerus est, quàm murem, quia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa quædam singulis creaturis, ut quibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Autor denique *quæstionum Vet. ac Nov. Test.* quæ Augustini nomine prostant, *quæst.* 123. *An quia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut quia sancti angeli non sunt quod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad quod facta sunt.*

§ 8. Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν] Rectè ista Mer. Casaub. à superioribus, quibus vitiosè cohærebant, separavit; novæq; hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere quidem queas. quanquam de vita aulica quod sequitur, si ad hanc periochen pertinet, à qua tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam aulicam caussantem inducit, quasi per eam Scriptorum evolvendi facultas aut opportunitas negetur. Verùm aliò illud quod sequitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. §. 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterq; locum immeritum caussatur inique.
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. quid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranquillitatem locus confert. animus est qui commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτῦ] quasi dicat, sorte tuâ contentus agas. quod Apost. *ad Philipp. c.* 4. *v.* 11. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. nam quod Lugd. exhibet, ἀλλὰ σὺ ἑαυτῦ, nec nauci est.

§ 10. Ἐπιλήψις τῆς ἑαυτῦ] *pœnitentia*, inquit, *est sui ipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. lib.* 17. *cap.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm quæ ipsi fecimus, aut quæ de nostra voluntate nostróque consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámque in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Euripid. *Oresl.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι σύνοιδα δεινὰ εἰργασμένῳ ☉, ἧς ἔλκῳ ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τῶν μεταμέλειαι, αἱ μάστιγες ἀεὶ καὶ νύστιγες ἐκπολοῦσι τὰς ἐμὰς ἀλλὰς ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τῶν δ' ἐστάνειαν αὐτὰς ἐργάζεται δάκνουσα σὺν αἰσχύνῃ τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζομένῳ ὑφ' αὐτῆς· ὡς γὰρ οἱ ῥιγοῦντες, ἢ ἱματίοις ἢ πυρετοῖς * διακαιόμενοι * [διακαυόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur. c.* 6. πυρετοῖ διακαιόμενοι.] ἧπαρ ταῦτα πασχόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος ☉ ἢ κρύους μᾶλλον ἐνοχλοῦνται, καὶ κάμνον ἔχουσιν· ὅτως ἐλαφροτέρας ἔχει τὰς τυχερὰς τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ὑπαφειρομένας· τὸ δ', Οὐπω ἐμοὶ τ' * ἄλλῳ ἐπαύτῳ, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς, [* ἄλλων vulg. perperam] ὀδυρόμενον· τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐνόθεν ἐξ αὐτῦ, βαρύτερον τοιεῖ τῷ αἰσχρῷ τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεικότ ☉] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, quàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum sufficerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi quod bonum & honestum. aërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῷ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον κρεῖττον· τὸ δὲ βλάπτειν αἴσχιον. Idémque in *Alcib.* 1. Τὰ μὲν δίκαια, καλά· τὰ δὲ καλὰ ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέροντα· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l.* 2. § 9, 10. *Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex quo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in quo verbo lapsa consuetudo deflexit de via; sensimque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliquod, quod utile non esset: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 45.

Μεταπεισόμεν ὅτι τῷ ἡδονῇ τινα παρεκλάπη] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; quòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissáve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l.* 5. § 15. idem indè concludit, quòd eandem despexisse ac sprevisse laudi sæpe atque decori habeatur.

§ 11. Τῦ τί ἐστιν] vide *ad l.* 3. § 11.

§ 12. Ὅταν δὲ ὕπνου] vide *ad l.* 5. § 1.

Κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν] Cicer. *de fin. lib.* 5. *Apparet nos ad agendum esse natos. Itaque appetit animus semper aliquid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἔνι. Aristot. *ethic. lib.* 1. *c.* 7. vide *l.* 9. § 16.

Τὸ γὰρ καθεύδειν κοινὸν καὶ θηρὸς ἀλόγων ζώων] Aristot. *ethic. lib.* 1. *c.* 13. tanquam dictum vulgò jactatum refert, οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τοῦ ἀθλίου. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. quia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὕπνος γὰρ, ὥσπερ τελώνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῶν τοῦ βίου συναφαιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib.* 2. *c.* 9. *Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist.* 117. & ità, *dimidium ex hoc* (quod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep.* 99. (vide *ad lib.* 4. § 50.) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siquidem, ἀρχὴ δέ ἐστιν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἣ λέγεται ἀπαθεία καὶ φαύλη. Aristot. *ibid.* & *c.* 8. ὥσθ' ἁγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaque Plato *leg. l.* 7. Κοιμώμενος ἕδηλός ἐστιν ὁδηποῦν ἄξιος, ἐὰν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· καὶ γὰρ ἀναισθητεῖ ὁ ζῶν, ὥσπερ καὶ ὁ θνῄσκων. Eustath. *ad Il.* Ψ'. & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Quid enim tam mortis simile quàm dormientis aspectus? quia tam vitæ plenum quàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm.* 24.

Ὁ κατὰ φύσιν ἐκβασις] vide *lib.* 5 § 9. Aristot. *hist. animal. l.* 8. *c.* 1. Τὰ κατὰ φύσιν, ἥδη. & *c.* 2. Περσφιλὴς ἐκβασις τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικὰζειν] Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, quatenus id commodè potest, ad unumquodque, quod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum sequentibus conjungit, quasi dixerit Marcus; *Ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus disserere cum quopiam contigerit,* &c. quam contextûs seriem verba ipsa neutiquam admittunt. Lugd. autem hoc loco periochas ità dispositi, ut Medeæ Absyrtum nobis repræsentare voluisse videatur.

§ 14. Ἡ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καί. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιαῦτ' τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιαῦτ' [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ caussâli restitutâ & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente. potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. ——τοιαῦτ' τινὰ δόγματα ἔχων. *qui enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non autem adiaphora. Hæc Xyland. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimum aberravit. De hoc autem subjecto. vide *lib.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26, 61. & *supr.* § 1.

Ἀναγκάζεται ὅπως ποιεῖν.] Ità *l.* 10. § 30. Βιάζεται. *cogitur facere quod facit.* non à vi aliqua externa, sed à principio interno, fallo nimirum dogmate, pravo perversóq; judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron *orig. Lat. l.* 4.

Vis est vita, vides, quæ nos facere omnia cogit.

quò tamen neutiquam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίος καλεῖται σοι, ὃς βίᾳ ποιεῖται.

Sive ut Grot. legit,

Βίος κέκληται σοι, ὅτι βίᾳ ποιεῖται.

Vi quia paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi quia paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimis, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6. § 27, 57. & *l.* 7. § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c.* 16. *Id quod accidit ex serpentis instinctu, exinde insolevisse & coadolevisse in animâ, ad instar jam naturalitatis, qui statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémque de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *cap.* 13. *v.* 23. *An mutare potest Æthiops cutem suam?*

vam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qui malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μίμνησο] Μεμνήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qui antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμνήσομαι, nì vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de quo *ad lib. 6.* § 50. diximus.

Ἀιγεὸν ξενίζεις] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Quæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret quo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inquit, ξενίζομαι, ὅτι ἀνθρώπου ὤν, ἀνθρωπίνας θεραπείας συμφορᾶς. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Ἐι ἡ συκῆ οὖκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. quia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν δὴ φορεῖς] Quid enim malis moribus in mundo provenit uberius? aut cujuſnam rei, quàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plaut *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimè.
Neque quicquam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſim metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat* 13.

Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſtum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum querelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaque Syneſ. *de providen.* 1. Ἐν γε πᾶσι τόποις πολλὰ κακῶν, ὡς θαυμαστὸν εἶναι κακὸν, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο δὲ μέτριον καὶ ἀλλόθεσιν. quomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παραδόξον ὄντων. ὡς οὐ γέγονέ τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν δεῖ τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Exigium ſanctumque virum ſi cernis, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœta comparo mulæ.
Rari quippe boni vix ſunt numero totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, quidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi quid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cum arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, quò pluvia aqua delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὰ μεταδιδοὺς] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 15. homini ad ſe inedià tollendum mente obſirmato, Ἐι μὲν ὀρθῶς ἔκεινας, ἴσθι συνεργοῦμαι· εἰ δ' ἀλόγως ἔκεινας, μεταδοὺς. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς τήρησις, τῷ ἀπόλειαν. inde Dionyſius Heracleota ὁ μεταδιδοὺς dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταδιδοὺς εἰς ἡδονήν. quia nimirum ἀνήκουσ ἀποδοὺς τὰ δόξαντα χρῆσθαι καὶ ἀντιμεταμφιέσας, *exuta virtutis ſtolâ, adverſámq; planè indutus*, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream tranſilivit. de quo itaq; feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχελι δύσιν, νῦν ἄρχεται ὑδύτας.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud quem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. quod & Caſaub. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 21, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculiſve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἔπειδὴ τὸ δογματικὸν ὁμοίως ἐλεύθερόν ἐστι] æquè liberum eſt, inquit, quódque animum ingenuum nihilò magìs dedeceat, verum docenti, ubi erraverit quis, obſequi, atque rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéque inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum quorundam errorem, qui *quod ſemel imbiberint, nolunt deponere*, (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parcere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorata. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέλτιον ἦ δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει καὶ ἀνασχέτον· τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναστατὰ, δοῦλα, ἀλλότρια, σωματίζεσθαι, ὅτι δεῖ πάντα τῷ κειθέντι ὡς αὐτῷ ἀπροσκόπτως ἐμμένειν. ἀλλὰ προσέτι ὑμεῖς ἦ δεῖ τὸ καλεπώτερον. θέλω γὰρ ἦ τύπος ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἂν δέ μοι φρενιτικὸς τόνος ἔχων ἐν πυρετοῖς καὶ ἀλαζονεύηται ἐν αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ἀνόσιος, ζήτει τὸν θεραπεύοντα. τοῦτο οὐκ οἶσθ τέχνη, ἀλλ' ἀνοία. *Non enim, quia rigidum aliquid, ideo rectum; nec quia ſtupidum eſt, ideo ſanum*; Aug. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium quorundam exempla propoſuerat, ὡς οὐκ ἔστι μεταθέσθαι, qui à

re

se semel proposita nullâ ratione adduci sese patiantur, ex eis ait tandem se intellexisse, quidnam velit pervulgatum illud, Μωρὸν ὅτι πᾶσαι, ὅτε ῥιζᾶν δεῖ. quod Volph. cur mutandum censeat, nihil video. Mox: Κάκεινα, inquit, οἱ δὲ μανιώδεις. ἀλλ' ὅσον βασιλεύσειν κείνων τὰ ἄκρα ὄντα, τοσούτῳ πλείονες οἱ βίλεσθαι δίκαιοι.—ἐκ ἀρκεῖ τὸ κἀκεῖνα, καὶ τὸ μὴ τὰ τοιαῦτα διέχ. ἔστω οἱ μανικοὶ τόνοι, οὐχ ὑγιεινοί· ἀποδείξω δίλω, ἂν μὲ τοῦτο ἀναγκάσῃς. διὰ τί ἄνθρωπε; τί ἔγνετο; κἀκεῖνα. ἐσόδιον ὅτι ἐκέκεινας ἐμὲ ἀποκλῖναι. Claudit tandem dissertationem his verbis. Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι καὶ ῥᾳδιαπίζοντι σώματι, ποτὲ μὲν ὅπου ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα ῥέπει τὸ ῥεῦμα· ἔστω καὶ ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὅσα μὲν κλίνῃ, ἀδηλοῦμεν. ὅταν δὲ καὶ τὸν ὅλον θερμὸν τοῦτο τὸ κλίμα τύχῃ τῆς φορᾶς, τότε γίνεται τὸ κακὸν ἀξιοῦθητον καὶ ἀθεράπευτον. Itaque Synesius *de regno*: Ὁ δὲ ὅτι τοῖς ἀκριβολογουμένοις ἰσχυρογνώμων, αἰσχυνόμενός τε ὁμολογῆσαι ἀγνοίας, ἃ καρδαίνει γνῶσιν ἐκ μετανοίας, ἀλλ' οὐ λόγων ἰατρῶν, ἀλλ' ἀτιᾷ ἂν φαίη σοφὸς, ὅπου καλάτιος. vide ad *l.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ἐνέργεια καὶ πλὴν σωῒ ὁρμῶ] Lugd. melius σοὶ, & σὺν. deesse tamen forsan videatur, ἀρκεῖ σοὶ, aut tale aliquid. *Sufficit tibi operatio tua juxta animi tui impetum judiciúmque & mentem ipsam peracta.* verùm distinctio interjecta integram faciet sententiam. Ego igitur, σὴ γὰρ ἐνέργεια, καὶ πλὴν σωῒ ὁρμῶ &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Εἰ μὲν δεῖ σοι, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novam hîc periocham orditur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posúntq; revera aliò, quàm quò priora illa, referri. *Siquidem tui*, inquit, *est arbitrii aliquid facere vel omittere, cur facis quod non probas, sive in quo non acquiescis? sin alieni*, non tui, *est de aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum *frustrà quereris*: fruſtrà autem facere aliquid, insipientis, cum illis litigare, etiam insanientis. vide *l.* 4. § 5. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τῆ κόσμῳ τὸ αὐτοφανὸν ἐ πίπτει] Lucret. *l.* 3.

Cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec quidquam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Nasonem *Metam. l.* 15.

Non perit in tanto quidquam, mihi credite, mundo,
Sed variat mutátque vices: nascique vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit antè; morique
Desinere illud idem.——

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neque dispendi facit hilum.

Ecquius *Chrysè*, de Æthere;

——omnia is animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitque in se omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed viva volare
Sideris in numerum, atq; alto succedere cœlo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursus in originem suam. nec morti, i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, quod perire funditus possit, cùm sit τὸ πᾶν. i. e. omne, in quod redeunt universa resoluta. res autem hæc quæ mors vocatur, non est mors; quippe quæ nihil perire faciat; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn. l.* 2. *c.* 12. *Constat secundum veræ rationis assertationem, quam nec Virgilius ignoravit, nihil intra vivum mundum perire, sed eorum quæ interire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, atque in ipsa elementa remeare, quod tale, quale fuit, esse desierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qua prodierunt ac mox processura sunt, recondantur, consumi. desinent ista, non pereunt.* & mox: *Observa orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere ac resurgere. æstas abit, sed alter annus illam adducit: hyems occidit; referunt illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsam statim dies adjigit. stellarum iste decursus, quicquid præterierit, repetit. pars cœli levatur assiduè, pars mergitur.* Et *quæst. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficit, quod in se redit.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, quia quicquid illi avellitur, ad illam redit: nec perire quicquam potest, quòd quò excidat non habet, sed eòdem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ ὢν, πολὺν ἦν χρόνον ἐκ ἐγένωσκον, μόνον δ' ἐν ὑποστάσει τῆς σαρκικῆς ὕλης ὑπῆρχον· γεγονὼς δ', ὁ μὲ πάλαι, διὰ τῆς χύσεως, τὸ ἐξ ἀνθρώπου τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ χοῦς ὁ θεοῦ, καὶ διὰ δυνάμεως μικρὰ ὢν, αὖθις τε μικρὸς ὁρώμενος, ἔσομαι πάλιν. ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα γενηθεὶς· καὶ πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκίον, ἐξαμαυρώσασα πᾶσι ὕλην, ὁ κόσμος κεχώρηκεν· κἂν ἐν ποταμοῖς, κἂν θαλάσσαις ἐκβληθῶ, κἂν ὑπὸ θηρίων διαπαυθῶ, τυμβείοις ἐναπόκειμαι πλείοσι κατὰ τὰ. quæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide *l.* 4 § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διαλύεται εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, uti quæque in sua corpora rursum
Dissolvat natura, neque ad nihilum interimat res.

Senec. *ep.* 71. *Quicquid est, non erit: nec peribit, sed dissolvetur. nobis solvi, perire est. proxima enim cuique sumus; ad ulteriora non prospicit mens hebes.* vide *l.* 9. § 33.

Καὶ αὐτὰ δὲ μεταβάλλει Naso *Met. l.* 15.

——omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa cadunt. resolutáque tellus
In liquidas rarescit aquas: tenuatur in auras,
Aeriique humor habet: demptoque quoque pondere rursus

in

In superos aer tenuissimus emicat ignes.
Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
Ignis enim densum fugiens in aëra transit:
Hinc in aquas: tellus glomerata cogitur undâ.

Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, θεὸς τί ἔργον γέγονα] ità Bas. at Lugd. ἐρεῖ θεὸς τί ἔργον γέγονε. *potest dicere cujus rei causâ factus est.* Xyl. *de se dicet, alicujus gratiâ factus sum* Casaub. quid si legas, καὶ ὁ ἥλιος ἕνεκα θεός τι γέγονε. *etiam sol utique alicujus rei gratiâ extitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, quæ animata esse putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & sapientes Ægyptii, θεὸς εἶ ἥλιον καὶ σελήνην. Laërt. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De sole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἕρκος δεικνύουσιν, εἶτα ἡλίου· νὺξ αὐτὸν καὶ ἡμέρα μαρτυροῦσιν· ὥσπερ αὐτὸν μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφοροῦσα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος, ἐκείνου ἔργον θεσπεσίου μαρτυρία. Imò testimonium perhibent ista omnia solis conditori, non soli. vide *Psal.* 8. *v.* 1, 3. & *Psal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Psal.* 74. *v.* 16, 17. & *Psal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, si operæ pretium id videbitur, *de sole* Apostatæ impii Juliani Imperat. *orationem* autore dignam. Plato in *Cratylo*, à Theodoreto adductus *therapeut. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ παρ' ἡμῖν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα, τέττιγες μόνοι ἠχεῖς θεούς, ὅσπερ νῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε ἓν αὐτὰ ὁρῶντες ἀίδια δεσμὰ καὶ θεσπέσια, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τοῦ θεοῦ, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ ἐυθέως ἀμφὶ τὴν ὑφεστῶσαν θεὸν ἀπαπόπλοοι, καὶ ὄψει μόνῃ πιστεύοντες, τῶν αἰσθήσεων τὰς κινήσεις ὀπιθιόωλοι, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τῶν θεῶν ὀνομάσαντες τοὺς αἰσθητοὺς καὶ προσκυνήσαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, οἱ Φρύγες. &c.

Σὺ δὲ τίς εἶ ὁ θεός; τὶ ἡδικῶ σε;] vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσχάτας ἔχεται] *natura finem suum habet in rei uniuscujusque fine.* Casaub. ut σχάζεσθαι hîc fit collimare. at Xyl. *consilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc est enim σχάζεσθαι Marco isthic: ut *l.* 1. § 9. τὸ σχαστικὸν τῶν φίλων. vide ibi adnotata. Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Universa Deus disponendo præscivit, & præsciendo disposuit.* Cyprian. *epist.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. laudàsset. nec passerculum quidem, qui assario dimidio veneat, citrà Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Christus nec minimum fieri sine voluntate Dei dicat; existimat aliquis ex summa & magna, aut non sciente, aut non permittente, in Ecclesia Dei fieri?* Trithem. *ad Cæsar. quæst.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, quæ non solùm hominum curam habet, sed avium quoque minutarum.* Hieron. quidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per singulos Dei currit providentia; sic in cæteris animalibus generalem quidem dispositionem & ordinem cursúmque rerum intelligere possumus.* v. g. *quomodo nascatur piscium multitudo & vivat in aquis, quomodo reptilia & quadrupedia oriantur in terra, & quibus alantur cibis? Cæterùm absurdum est ad hoc Dei deducere majestatem, ut sciat per momenta singula quot nascantur culices, quotve moriantur; quæ cimicum & pulicum, & muscarum sit in terra multitudo; quanti pisces in aquis natent; & qui de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium quàm irrationabilium providentiam esse dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (sapientia divina) *à fine ad finem: hoc est, à maximo angelo usque ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ usque ad finem destinatum à creatore, sive in quem urget natura, sive quem accelerat causa, sive quem concedit gratia; dum nihil horum evenit, quod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non quidem mobili discursione, vel subjectæ creaturæ quasi officiali administratione, sed substantiali quadam & ubique præsenti fortitudine, quâ utique universa potentissimè movet, ordinat, administrat.* Adjici poterat quod de *capillis* numeratis, Christus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. solen.* 8, & 99. Trithem. *ubi suprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *quæst. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima est mundus, sive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut fata, ab initio ejus usque ad exitum, quicquid facere, quicquid pati debeat, inclusum est; ut in semine omnis futuri ratio hominis comprehensa est; totius enim corporis & sequentis ætatis in parvo occultóque lineamenta sunt. Sic origo mundi, non minùs solem & lunam & vices siderum, & animalium ortus, quàm quibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἀπολύξεως] Fuscus apud M. Senecam, *Suasor.* 2. *statuta nascentibus in finem vitæ dies est. Habebit quisque quantum illi dies primus ascripsit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. sic *lib.* 6. § 49. ἀφώρισαι. & *l.* 12. § 23. ὅσον δέδοται. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναλύσας τὴν σφαῖραν] Sejungunt ista à superioribus G. Xyl. & M. Casaub. mihi continuanda prorsus videntur. quemadmodum, inquit, qui pilam mittit rationem apud se habet, non tantùm quomodo motus ille ineatur, sed quà feratur, & quo loco terminetur; sive quà permeet pila, quò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura consilium iniit, non de ortu tantùm, sed de obitu etiam, ac progressu cujusq. rei. Plautus alio, nec ab

hoc

tamen prorsùs abhorrenti, ſenſu, *Captiv. prolog.* *Enimverò ſi nos quaſtpilas homines habent.*

Τί ἂν ἐγκάθοιτο τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ παμφόλυγι] Notum eſt proverbium, *Homo bulla.* quod Varro retulit, *præfat. in libr. de re ruſt.* Apud Lucianum Charon Mercurio; ἐθέλω γάρ σοι εἰπεῖν ὅτου ἕνεκά μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθιάσω, ταῦτ' ἐκεῖνα πάνυ καταφρονητὰ ἀνίσα-10 μάτων; τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν σωματείρεται ὁ ἀφρός; ἐκείναις τοίνυν αἱ μὲν πρῶται μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπόσβεσαι, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκοῦσι, καὶ θεωρεῖσθαι αὐτὰς ἤδη ἄλλων αὖ ταῖς ἐπιφυσήμασι, εἰς μέγεθος ὄγκων αἴρονται, εἶτα μέντοι κἀκεῖναι πάντως ὀξυῤῥάγκασέ ποτε· καὶ δοῦλον τῶν ἄλλως ψυχῆς τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπων βίος· ἄπαντες ταῦ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· ἐοίκασι μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχειν καὶ ἀκίνδυνον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ζυσῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' 20 ἐπιπόρρωθεν γλίσχει ἀναγκαῖον.

Ἐπὶ λύχνου] Senec. *epiſt.* 41. *Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi quis exiſtimet lucernæ pejus eſſe cùm extincta eſt, quam antequam accenderetur? Nos quoque accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur. utrinque verò alta ſecuritas eſt. quid refert utrum non incipias, an deſinas? utriuſque rei hic eſt effectus, non eſſe.*

Ἐπιστρέψον] Ἐστρέψον Lugd. edit. unde *animum ſtrepſov. convertito te.* Omnino præter Marci 30 mentem. Qui vult non ut ipſe convertat quis; ſed ut illud potiùs, in quo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circumvertat*, ut Caſ. quàm *invertat*, quò naturam ejus penitùs introſpiciat & perſpectam habeat. Ariſtophan.

Ἐπίστρεφε δὲ τάχιον τοὺς σοὺς τρόπους
Ἢ σοὶ ταχὺν καὶ δεινὸν ἔσται τὸν δρόμον.
Invertito quam celerrimè mores tuos.

Ubi Scholiaſtes ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐπιστρεφομένων. ἐπιστρέψαι δὲ ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ ἔσω μέρος ἔξω. Eadem & Suidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re quavis, iſtic de corpore humano, ipſóque cumprimis cujuſque proprio agere videtur. Boëth. *conſol. lib.* 3. *c.* 8. *Quod ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur, ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie tenus pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. qui nimirum, ſi interiora intueri valerent, aliter planè cenſerent.* Alluſit ad vulpis maximè horrem de qua Plut. in *Collat. Apiar. & terreſtr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἀλᾶται, ἐνδὺς ἐπιτήδειον πέρυκα καὶ δορὰν εὐτονίαν καὶ ὑγιείαν μεταβάλλουσα τὸ σῶμα καὶ ῥέφειν, ὥστε, ταῖς ἐντὸς, ἐπὶ τοὺς ἔξω μένον, ἀποκρίνειν τὸ ἄγκιστρον. quanquam de ſcolopendra idem refert autor idem *de ſera vindicta.*

Τούτους ἀναγκαῖον ἐπιστρέφειν τὸ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἐλυσπωμένους περὶ φύσιν, καὶ ἅμα καμπτομένους ὥσπερ αἱ ἁλιάτιδες σκολόπενδραι, καταπεσεῖν τὸ ἄγκιστρον. ἐπιστρέφειν ἑαυτούς. idem vult nos mentem ac cogitationem facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορνεῦσαν] vitioſum videtur. forſan ἀποπνεῦσαν fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ἀποπνεῦσα. corpus, inquit, conſidera, quale fiat, vel morbo languidum, vel ſenectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βεχχίσιον ὃ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. quo codice uſus, neſcio. *βεχχὶς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν* &c. ſed fortè, inquit, *βεχχίσιον* quæ Marci vox eſt. Certè ſiqua exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, *βεχχὶς ὁ βίος. βεχχίσιον ὃ καὶ ὁ ἐπαινῶν*, &c. vide *lib.* 4. § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν χωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ σηπή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίσχε] Poteſt hæc perioche non uno modo intelligi. Poteſt enim ſumi quaſi moneat Marcus, quodnam debeat eſſe τῆς θεωρητικῆς ſive ἐπισκέψεως, ut *lib.* 4. § 26. loquitur, i. e. conſiderationis ſubjectum: idq; quotuplex eſſe velit: Nimirum vel ſubjectæ rei cujuſq; materiam, nè plurſs eam quis quàm par eſt faciat: (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum ſuum, ut ſit rationi rectæ conſentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *ſupr.* § 1.) vel actionem ſuam, ut utriq; illi reſpondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli ſignificationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atq; huc inclinare videtur Xyl. nec abſcedit Caſ. Verùm poteſt & in aliam, quam mox dabimus, mentem ſumi. Lugd. Editor ad tria membra reſtringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertitque *ſubjecto opinioni.* de diſtinctione accedo, quia diſjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecquid ſibi vult *opinio ſubjecta?* Verto itaque, *adverte*, vel *attende, præſenti, aut decreto, aut actioni, aut ſignificato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præſens, quod adeſt.* Polyb. *l.* 3. Πῶς δ' ἂν εὐθυμήθωσι τοῖς ὑποκειμένοις, τοὺς βεβαιώσαντας τῇ αὐτῇ προαιρέσει, καὶ διαφυλάξαντας τὴν κατάστασιν, παρέξωσι δικαίως, εἰ μηδὲν εἰδέᾳ τῆς πρὸ τοῦ παρόντος ἕξεως ὑπομένουσι. qui præſentibus acquieſcit. τὰ ὑποκείμενα τοῖς παρεληλυθόσιν opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ δὲ τοὺς τοῦ ὑποκειμένου καιροὺς τοῖς παρελθοῦσι διαφέρειν. *Sunt res ex temporibus præſentibus perpendendæ.* ſic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præſentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἔργον τῶν ὑποκειμένων. Monet ut ad id quod præ manibus eſt, ſive decretum illud, ſive factum, ſive dictum ſit, animum ſedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Διαφέρει πῶς πρὸς] ſeparat iſta à præcedentibus

dentibus M. Caſaub. poſſunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, quia ad id quod præ manibus eſt non attendis, ſed de rebus futuris anxius, animíque ſuſpenſus es, & quod præcipuè te ſpectat differs. Vide *lib.* 9. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ἢ θέλεις.] Haud integra ſatìs videntur iſta; forſan ſcribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον ἢ &c. ut ratio reddatur, quare tot moleſtiis conflictetur; quia nimirum ſui emendationem de die in diem infrunitus differt. Legi poſſunt tamen & ἐρωτικῶς. [τί] μᾶλλον ἢ &c. quaſi dicat. *Cur craſtino die malis bonus fieri, quàm hodie eſſe?* vide *l.* 2. § 4. Perſ. *ſat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? quaſi magnum
Nempe diem donas. Sed cùm lux altera venit;
Jam cras heſternum conſumpſimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulùm erit ultrà.

Naſo *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod ſequitur,

Dicimus aſſiduè, cras quoque fiet idem;

non de inſtituti mutatione in meliùs; quod Caſaub. *in Perſium*, ſenſiſſe videtur, dum memoriâ fiſus codicem non conſulit; ſed de perſeverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris uſura dictum eſt. Petron. Arb. *ſatyr. Quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur.* Quod tamen eruditiſſimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non eſt, cras non erit.* Certè quod Naſo ſuprà verbo monuerat, idem fuſiùs Epictet. *diſſert. l.* 4. 12. ὅτι παρὰ τὸ σύμφερον ἀμαρτηθὲν, εἰς πάλαι χρέος ἀνάγκη σοι τὰ φεύγοντα ἔχειν. φεῦγον μὲν, τὸ χαλεπώτατον, ἔθος δὲ τῷ μὴ φεύγειν ἐγγίνεται. εἶτα ἔθος τῷ ἀναβάλλεσθαι πρὸς φεύγειν, ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀποθεῖν, (ità Caſaub. reſtituit quod ἐώθει legebatur) ὑπερτίθεσθαι τὸ εὐροεῖν, τὸ συμφωνεῖν. εἰ μὲν οὖν λυσιτελὴς ἡ ὑπερθεσις ἔστι, ἡ παντελὴς ἀπόστασις αὐτῆς ἔστι λυσιτελεστέρα· εἰ δ' ἡ λυσιτελεῖ, τί ἐγὼ διλωσεπῶ πρὸς φεύγειν φυλάσσεις; Verùm Marci verbis gemina prorſus ſunt, & ad ea fortean reſpexit etiam, quæ in fine diſſertationis illius Epictetus diſceptat. πρὸς δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον φεύξομαι, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινὸς, ἐπ' ἄλλοις ἴσως τὸ λυπεῖν με ὀργισθήσομαι σήμερον, φθονήσω· βλέπε ὅσα καὶ σαυτῷ ὑπέσχου πράττειν. ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει· πόσῳ κρεῖττον, σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δύνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβάλῃ εἰς πάλιν πέντε. Joan. Chryſoſtom. *de ſtatuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι χθὲς μικρὸν, ἵνα δὲ εἰς πάλιν αὔριον ἀναβάλλῃ. ἡ γὰρ αὔριον οὐδέποτε λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων ὑποπίαν.] Hoc eſt, τὸ κοινωνικὸν καὶ συνεργικόν· quod paſſim inculcat. καὶ γὰρ ἐδόκει κατορθωμα σρόδρα μεγα εἶναι δικαιοσύνη ἄν, ὅταν μὴ τὸ καθ' ἕκαστον εἰς ἕτερους διανέμηται. Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 25.

Δέχομαι, ὅτι πᾶσι θεὸς ἀναπέφανται.] Ità pii paſſim, Deo adſcribunt, quæcunq; ipſis obtigerint, univerſa. Job. *c.* 1. 21. *Pſal.* 18. *v.* 39, 40. & *Pſal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα.] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo ſunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὅτιον τὸ φαίνεται.] vilitatem rerum humanarum externarúmq; omnium, de materiæ, ex qua conſtitutæ ſunt, nobilitate perſpiciendam proponit. (quod idem fecit & *l.* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Ilia ſi quidem, πιεῖν τὸν πᾶν μέρος τὸ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Caſaub. referre, quàm periochæ ſequenti cum Cl. Salmaſ. connectere. Sic nec. *epiſt.* 107. *Eadem vitæ conditio eſt, quæ balnei.* Sed aliò ille reſpexit, quàm Marcus iſtic vide *ad* § 43.

§ 25. Λούκιλλα Οὐῆρος ἔτα Λούκιλλα.] Rectè diſtinxit iſta, priùs confuſa, explicavítq;, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmaſius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inquit, *Verum extulit. poſt & ipſa fatis conceſſit.* Itaq; in ſingulis ſubaudienda verba illa ἔζησε καὶ ἐξέλιπε. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii conſorti nuptui data, eidémque ſuperſtes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδα Μάξιμον.] de quo *l.* 1. § 15.

Ἐπίτυγχον Διότιμον.] *Epitynchani* nomen ex inſcriptionibus ſepulcralibus Salmaſ. *ibidem* exhibet. Verùm quis iſte *Epitynchanus*, vel *Diotimus*, cui is ſupervixerit, & ſucceſſerit, neſcire me fateor. *Diotimi* tamen ut Adriano ſuperſtitis mentio fit rurſus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνίνου.] Ἀντωνίνου Φαυστῖναν. Salm. *Annia Fauſtina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κέλερ Ἀθετανόν.] *Caninius Celer* orator ſive Rhetor quem & Marcus & Lucius audiêrant. Capitol. *Mar.* & *Ver.* ab Adriano forſan eidem in diſciplinam traditi. Nam quòd Mauſſac. in *diſſert. critic.* quam Harpocrationi à ſe edito attexuit, *Caninium* & *Celerem*, quaſi duos, recenſet, quorum Marcus Caninius alter ſit dictus, neminem (puto) σύμφωνον habet. poſt illa verò, ἔτα Κέλερ, ſubjungi poſtulat idem Salmaſ. τοιαῦτα πάντα quod ſuo loco motum fuerat.

Δεινεῖς.] *cuſteri.* Xyl. ſed & Caſaub. qui tamen de ingenii acumine expoſuerat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χιέραξ.] depravatum opinor. forſan Ἱέραξ fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de juſtitia.* vel χάραξ etiam, ſiquidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Suidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti auditorem; de quo Laërt. *l.* 5. Suidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. quanquam potest etiam *Demetrius* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, quia inter homines acuminis & subtilitatis laude insignes hìc à Marco proferatur. De eodem autem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrius Phalereus in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaque de eodem idem in *Bruto* § 37. *delectabat magis Athenienses quàm inflammabat, & suavis maluit videri quàm gravis; sed suavitate eâ quâ perfunderet animos, non quâ perfringeret.* Eandémque illi suavitatis laudem tribuit in *oratore.* § 92.

Εὐδαίμων] *Eudæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. quo tamen loco Æmar. Ranconetus *Euchemon* legendum credebat. Turneb. *adverss. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐσ' ἐφ' ὀλίγον μνημονεύθησαν] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἥτις σκιδανῶται] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπῳ, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere quæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere quæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, quæ sunt hominis, quà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémque legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον γὰρ ἀνθρώπου ἡ ὑγιεία] Lætitia, inquit, homini & voluptas esse debet, facere quæ officii sunt sui. Nihil autem magis humani est officii, quàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaque læto animo lubentíque faciendum est. Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est, hominem servare, voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinquit, ipso benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιθύμησις τῆς κατὰ λόγον φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Γεγονέναι γὰρ τῆς φύσεως ὁλόπλους τὸ λογικὸν ζῶον πρὸς διανοίαν καὶ πραξιν τὸν γὰρ ἐλάττονα, διανοητικὸν εἶναι, καὶ πρακτικὸν κατὰ ποιότητα. ita enim ex Suida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripateticorum quorundam esse, Ἀνθρωπον τέλειον, καὶ μὴ ὁπὸ ὄγκων διωρηγμένον, καὶ ἧ λόγων πρακτικόν. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον διατιθὲ οἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ τι καὶ ἵνα ἔργον ἦν αὐτῷ. καὶ ἐ μόνον διατιθὲ, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτοῦ· ὁρᾶτε ὃν μὲ ἀδιάπτει τέκτων ἀποδεικνύντα. vise sis & quæ sequuntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς χόρους] vide *ad l.* 1. § 12.

Αἶπος περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictûs instar circumjectum tibi, cingénsque te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. quo loco, τὸ περικείμενον ἀγγειῶδες, dicit, quatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; quod hìc τὸ αἶπος περικείμενον, quatenus ea ab isto afficitur de eodem, περικείμενα κρεάδια. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qui locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα] vide *supr.* § 23. & *l.* 2. § 3.

§ 28. Ἀιδεῖαν καὶ γαλήνην] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπαιθριάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαληνίζειν τῷ βίῳ; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt *l.* 10. quod γαληνισμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità γαλήνη καὶ εὐδία Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà.* § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22:

Πᾶσι γὰρ κέλευς, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἔνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐφ' ἡμῖν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ἢ δὲ ἀναβαίνει] vide *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐκείνῳ καὶ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιτρέπως ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. quem & Casaub. sequitur. atqui sanam orationem nusquam non adhibendam, Marcus censuerit, qui τὸ ἁπλούστερον simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istìc quærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιτρέπως ὑγιεῖ [ᾗ] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumquemque privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non tam diserte & eleganter, quàm modestè & decenter loquaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀστειλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siquidem κομψὸν περίτεχνον, φίλαλον. Suid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίτεχνος ἐν βυλόμῳ. *cùm disertus videri vellet.* & Etymolog. Στομύλευται, τὸ περιτέχνως λέγειν. Alioqui τρανὲς, σαφὲς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Suidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex autoribus, quorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ οὐδὲν τρανές, ἀλλ' ἀλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi quid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) &, τρανεστέρα ἡ ὄψις τῆς ἀκοῆς. *visus auditu clarior* sive *certior est.*

quod Joan. Chrysost. *in Evang. Joan. orat. 75.* τὴν αἰσθησιν τραχυτέρᾳ ὄξιν ἢ ὄψις. at Philo *de confus. ling.* πρὸς τὸν παρὰ τῆς ἀληθείας καταλῆψιν μακρὸν ὄντα ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, post. Herodotum, Julian. *epist. 22.* ὅτι ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα. & τραχὺς, φαυλὸς, Etymolog. Tum ex consequenti, quia veritate nihil clarius certiúsque; hinc fit ut τραχὺς καὶ τετυφὼς etiam ἀληθὴς *verum* significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. Εἰ τετυφωμένος etiam eodem sensu Synesius *de regno.* Τύπτων τὰ κολοβὰ δ' ἀνοήματα καὶ ῥήματα τοῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νῦν ἐν φιλοσοφίᾳ ἐν γλώττῃ τετυφωμένῃ τε καὶ τραγυλῇ. verùm pro *diserto* plerumque sumitur, eâque significatione apud Hellenistas, qui dici solent saltem, etiam simplex τετυφὼς reperitur. Autor *sap. Solom. c. 10. v. 21.* ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἐθήκε τετυφάς. *linguas infantium disertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Esai. *c. 35. v. 6.* καὶ τετυφὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. *disertus erit.* Philo item *de vit. Mos. l. 1.* τὰ μέλλοντα ἡδέως ἀνεγκλήτου τετυφωτέρᾳ φωνῇ ἀσυγχύτῳ. *silentio quàvis voce disertiore.* Turneb. Quanquam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè sanâ apud insanos, quales illi plerosque reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem quandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic *l. 1. c. 29.* τί οὖν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί; ὁ γὰρ ἀρκεῖ, τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς γὰρ παιδίοις, ὅταν σφοδρὰ δάκνωσι κεστῷ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἄγα δὰ, λέγομεν, οὐκ ἔστιν ἄγα δὰ ταῦτα; ἀδαμῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δάκνεται μᾶλλον. καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μεταπεσόν τινα ἐ δύνῃ, γίνωσκε, ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ δάκνεται αὐτῷ ἐὰν ᾖ μὴ τοῦτο θέλῃς, σιώπα λοιπόν. quibus addas licet quæ ad finem capitis ejusdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sani potiùs, moribúsque congrui sermonis, quàm nitidæ elegantísque dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. quamvis sensum usumque istum τοῦ τετυφωμένως vocabuli istîc probet, proxima tamen illa, ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι ad periocham sequentem pertinere censet; quam ab illis ordiri opinatur. quasi dicat, *ut quod verum sanumque est dicatur; aulam Augusti totam,* &c. *mos occupavit.*

Ὑγιεῖ λόγῳ] *Sermone sano,* i. e. *vero.* ὑγιὴς λόγος, *verus, sincerus, simplex sermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Euripidis *Andromach.*

——ἐλικτὰ πάντα, κ' οὐδὲν ὑγιές. i. e. ut Lucil. *Pergula picturis; veri nihil, omnia ficta.* & νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l. 12. § 1.* Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (lic restituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσεῖν πλησίον ἀνδρὸς οὐχὶ σώφρονος. νοσῶν π. i. e. νοσοῦντά τινα λόγον, ut Euripides.

§ 31. Αὐλὴ Αὐγούστου] observes nominativa ista absolute ponita.

Μεόγονοι] *posteri* Xyl. ἀπόγονοι forsân, *privigni.* ità enim in jure quandoque dicuntur.

Ἄρειοι] *Arei* Philosophi, cujus contubernio usus est Augustus; meminit Sueton. *l. 2. c. 29.* ad quem locum Casaub. Augusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib. 14.* Senec. *ad Marc. c. 4.* Plutarch. in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l. 51.* Themist. *orat. ad Jovian. 12.* & *quinquen. 17.* Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* autores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm quòd Themistius in *quinquenn.* ait, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmque, Epictetum, pari modo evexisse, quô Arium Augustus, Thrasylum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, aut quî esse possit, nullus assequor: etiamsi Suidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: quum à Neronis imperio (sub quo Epictetum non vixisse tantùm, sed in existimatione magna extitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liquet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit quòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum quenquam, qui Marci res gestas scripto consignârunt, Epicteti ulla mentio comparet inter eos, quos is in honore habuerit, Philosophos: cùm seduló tamen hos recensent. Denique cur Junio Rustîco tantam gratiam agnoscat, quòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qui ab Epicteto ipso, quem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l. 1. § 7.* & *l. 7. § 19.*

Μαικήνας] Mæcenatis cum Augusto familiaritas, præterquam quòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cas. *victimarii, popæ.* Θύτης Æolicè φύτης *popa*; ut θύλλις, φύλλις *folia.* Salmas. ad Solin.

Πομπήιον] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de quo *l. 3. § 3.* non urbem, de qua *l. 4. § 48.*

Πόσα ἐποιήσατο] vide Abramum; quàm solicitus ageret, quòd prolem successúram non haberet. *Genes. c. 15. v. 2.* Jephthem, quàm anxius cùm habiturus non esset. *Judic. c. 11. v. 35. 37.* Menander apud Stob. *tom. 2. tit. 75.*

Ὀδυνηρόν ὅταν εὐτυχὴς τις ᾖ,
Ἔχειν ἔρημον διαδόχῳ τὸν οἶκον.
Instructa inopiâ miserumque est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Grot.

Et Pindar. *olymp. 10.* Παῖς ἐξ ἀλόχου παρὰ ποθεινὸς ἧκεν νεότατι πάλιν ἥβᾳ. μάλα δέ τοι θερμαίνει φιλότατι νόον· ἐπεὶ πλεῦτον ὁ λαχὼν δεσπόταν ἐπάκτιον ἀλλότριον δυάσεται συγερόταν. Clemens denique Alex. *strom. l. 2.* Ὁ ἄτεκνος, φασὶ, τῆς κατὰ φύσιν τεκνοποιίας ἀπολείπεται, ἄτε μὴ ἀντιλα-

καθαιρήσας τῇ χάρᾳ τὸν ὀφειλόμενον θάνατον· τίνες οἱ, ὁ ποιητικὸς ἐξ αὐτῆς τὸν ὅμοιον· καὶ μᾶλλον ἐπενδὺν κάμνοντα τὸ αὐτὸ ποιητικὸν ὀπάσει. vide Euripidis *Ionem*.

Ἵνα διαδοχήν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem quandam moliuntur, spondentque sibi. Justinian. *novel. constit.* 22. Ὁ γάμος ἔστω δι' σωμάτων, ὡς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ἐπιτυγχάνειν εἰσηγεῖται. ἢ ἐν τῇ παιδοποιΐᾳ ἀναπεφύκασι τὰ γένη μένει διηνεκῆ, τῇ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, καθ' ὅσον δέ δυνατόν, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαριζομένης φύσει. Augustus apud Dionem *l.* 56. τὸ γυναῖον αἰδέσιμον τρόπον τινὰ καὶ τὸ θνητὸν ἀπορράζεται· καὶ τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀϊδίῳ διαδοχῇ γόνων, ὥσπερ πηγῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς τάττει τὸν γάμον, ὅπως διὰ τέκνων τῷ ἀθανασίαν τῷ γένει ἡμῶν, καὶ ὁτονεὶ διαμονὴν τινα παισὶ παίδων μεταλαμπαδευούσῃν. Locus quem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis *de leg. l.* 6. χρὴ τὰς ἀνομοίους φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείπουτι [--- οὗτα Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτῶν παραδιδόναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ἔστιν ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει πρὸ μετείληφεν ἀθανασίας· ἢ ἢ πίφυκεν ὀπθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τῷ τοιούτῳ ὄντι ὀπθυμία. γένος ἓν ἀνθρώπων ἐστί τι ξυμφυὲς τῷ παντὸς χρόνου. ὁ δὲ τέλος αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέλκεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τοῦτο δὴ ἀποστερεῖν ἐκόντα ἑαυτὸν, οὐδέποτε ὅσιον. & in *Sympos.* Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας πρὸς τυγχάνει. ὁ τῷ παντὶ σῶσαι τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἦ ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, ὅιον αὐτὸ ἦν. Aristot. *oconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ φορᾷ ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ ἦν, ἐπεὶ κατ' ἀριθμὸν ὁ δύναται, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Aristides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἀϊδίῳ, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γένεται. & *in Æsculap.* ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

Ἕκαστος τὸ ἰδίου γένους] Annot. Lugd. vult ἕκαστον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. quod membrum superius non claudit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἕκαστόν τινα ἀϊδίως] Moliuntur quidem immortalitatem quandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inquit Marcus noster, & Marco σύμφωνος Psaltes Ἐπάνοδος. *Psal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὧδε ὅλα γένος θάνατον] θάνατον hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὧδε ὅλα γένος cum prioribus illis continuentur. *Necesse est aliquem ultimum existere rursus istic tantus gentis.* Editor. Lugd. cum sequentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanquam mutilum aut alienum prorsus omisit. M. Casaub. clausulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus considera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo suppleatur. Atque hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν πρᾶξιν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *supr.* § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀπόφως μὴ λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium autore tributa, nè acceptis; quod plerique solent, insolescas. ὑπερῆφ γὰρ, ὁ ἐν τούτοις φυσιούμενος. *l.* 5. § 23. Apostol. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qui dives est.* Aug. *serm solemn.* 205, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Iraque Isidor. Peluf. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὸν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑπερφίας χορηγόν. Atqui, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἀεισος, ἢ ἢ ὀλιγωμιῶν ποιεῖ. καὶ ἢ μεγαλοφρονῶν ἢ ἀλαζών, ἢ τὸ δὴ πλούτῳ μεγαλοφρονεῖν, τοῦτο δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τῷ λαβεῖν vocabulo Apostolus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί ἢ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ ἢ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non est quòd nos suspiciamus, tanquam inter nostra posita: mutuò accepimus. ususfructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè August. *epist.* 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως ἢ ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, quia accepta retè tenuimus, cùm æquanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. Μή τι φοβηθήσεταί σοι τοὺς ὑσῶν, μή τι φοβηθήσῃ, μή τι ὀδυνήσῃ ἀποκαπόμενον. Ità Basil. Cæsar. *orat.* 7. Προσαίρυκέ σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτοὺς ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς τοὺς κτωμένους. Hesiod. *oper.*

Χρήματα δὲ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divi ——

Et Aristophanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Animæ est & sanguis argentum mortalibus.

Itaque quod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ παλαιπωροῦντες καὶ

ἀφειδέντες ἤδονται, ὅτα δὲ πε ἂν ἀηδήσειεν ἤδυσδ. ἀφαιρῶντες ἢ ἐκ χρόνου ἀλγύνειν, ὥσπερ ἀπὸ σαρκῶν ἀφαιρούμενοι. sed & ἀφαιρεθέων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obhæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem. *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia ista nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine nulla nostri laceratione discedant.*

§ 34. Ὁ ἀποχῶν ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. Ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἐξεσίου πάλιν ἐνῶσαι σαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἄλλῳ μέρει ὕδατι] Plutarch. *de amor. frat.* Λεγέτω μηδέ τις φίλος ἐν συμποσίῳ, κἂν τοῦ ἡδίστου ἐν συνηθείᾳ, τῶν φρόντων, ἅσπερ ὅπλων ἢ ὀχημάτων, διαφερόντων. ἀδιλαφῆ γὰρ ἀνάκτησίς ἐστιν, ὥσπερ ἐξ ἀχρείας ἀφαιρεθείσης, ἡδεῖα ὄψεως ἐκπόνησις. Itaque Hegesistratus πόδα ξύλινον coactus est sibi comparare, τῇ οἰκείᾳ στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, sese ni vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφωνίαν] quod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτον γεγόνατε.

§ 35. Ἡ τῶν λογικῶν φύσις] Xyl. τῆς τῶν λογικῶν φύσεως legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab ea cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς τῶν ὅλων φύσεως. & verterim, *sicut cæteras facultates ratione præditorum unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικῶν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ ἐπιχθόνιον καὶ ἀστεδὲς ὑπαφεσιάσει] Natura, inquit, universi, i. e. numen ipsum, sive potentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo *& in summusum convertit.* Hoc est enim τὸ ὑπαφεσιάσει, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. sed & Esajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 3. *v.* 14, 15, 17, 18. & Paulum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κώλυμα ὑλικὸν] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§ 36. Μὰ σε συ[ζείτω ἢ τὸ ὅλον βίου φαντασία] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridetque, si mortalis ultrà
Fas trepidat.——

Μὴ συμπαθείτω ὅλη ἡ ψυχὴ τοῖς μέλλουσιν ἀηδῶς] *Neque animum adverte eis, quæ multa dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Cas. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas gravesque calamitates; quibus tu æquè ac alius quivis obnoxius es.* Neque enim tam communis ex æquo cum reliquis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, quàm eorum malorum, quæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem quædam quasi præsensio. Itaque verto. *Noli animo complecti, quales quantasque molestias superventuras tibi fore,* πιθανὸν ὄν, scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo quod *l.* 7. § 8. dederat μὴ τῶν μελλόντων. itaque in futuro δυσφόρους malim quàm in præterito δυσχερεῖς. Neque enim præterita jam ampliùs perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorum dulcis est memoria & recogitatio; eóque dulcior recordatio, quò sensus & perpessio molestior graviórque fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inquit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius quidem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀηδὲς μὲν ὄν, inquit, παρελθόντων μεμνῆσθαι κακῶν. ἃ γὰρ μὴ συμβῆναι τοῖς ἐχθροῖς ἔδει, ταῦτα φασὶ τὸν ἄνδρα. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, quem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius; sed Euripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid si etiam,* inquit, *jucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla verissima sint, quàm vestra dogmata. vulgò enim dicitur,*

Jucundi acti labores.——*Nec malè Euripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὸ δὲ μεμνῆσθαι ἡδέα ὄντα, ἢ μόνον ὅσα ἐν τῷ παρόντι, ὅτε παρῆν, ἡδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ἂν ἡδέα· ὅθεν καὶ τοῦτο εἴρηται, Ἀλλ' ἡδὺ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. καὶ——μὴ γάρ τι καὶ ἄλγιον πέρησι) ἀνήρ,

Μνήσῃσθε, ὅσσις πολλὰ παθὼν, καὶ πολλὰ ἐοργώς.

Est ex *Odyss. b. v.* 400. quod tamen in Homeri codicibus paulò seriùs legitur,

Ὅστις δὴ μάλα πολλὰ παθὼν, καὶ πολλ' ἀναλώσῃ.

Plutarch. *symposs. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν σοὶς γε τὸν λόγον ὁ Οἰδίπους (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δοκῶν

Δουνδν ὡδὶ τὸ πάλαι κεκλῦσον ἤδη κακόν,
Ὦ ξεῖν', ἐπιστρεψον. ὁ δ' Ἐυριπίδης τύναντίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ex quo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτι. Nam quòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse autumo, qui σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserant. Antonius autem *Melissa l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qui ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τὸν Σύλακα ἀπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅπως, ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι τῶν πόνων. quæ poetæ esse alicujus liquet satis, possuntque levi operâ numeris suis restitui, si τῷ γῆς articulum addideris, τῷ πόνων substituerisve, & pro ὅπως, ὡς, quod idem valet, substituerris. Claret ex his justam causam subesse, cur futurum illic in præteritum defingamus.

Οὐ βαρεῖ σε δοὺ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est: Nec futuri providus est, nec præteriti memor; quid sit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et quæ præterierunt, & quæ futura sunt, absunt: nemo sentimus, non est autem nisi ex eo quod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 37. Corpore nihil nisi quod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & reminis. c. 1.* Ἔστι γὰρ τὸ μὲν παρὸν καὶ αἴσθησις τοῦ μὲν παρόντος καὶ ἐλπὶς τοῦ γενησομένου μνήμη. & *rhetor. l. 2. c. 11.* Διὸ φαίνονται μὲν τὰ παρόντα ἀναγκαιότατα εἶναι καὶ γὰρ τὰ γεγενημένα ἐλπίζουσι καὶ τὰ μέλλοντα. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωστος ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἄλογον. Quòd autem βαρεῖ idem Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evasit. Sic enim Thomas Magister: βαρύνειν ἔλεγον βαρεῖν ἢ ἄχθεσθαι παρὰ τοῖς δοκιμωτάτοις ἀττικοῖς, πλὴν ὅτι τὸ παρακειμένῳ εἰς παρώνυμα μεταδίδασι. negat τὸ βαρεῖν apud antiquorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu; prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Ὅσ' ἂν ἡμῖν ὄντα βεβαρηκότα οἱ ναῦται. *Accessere vina gravesci nauta.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῇ τῶν ἐμῶν σωρῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος] *Dominæ tuæ.* Xyl. *Domini sui.* Cas. ego mendum cùm subolfacere viderer, pro ἐμῷ Κύρῳ rescribendum opinabar. quod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheæ* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. Quæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, superstite, extracto acinace interfecerat. Pantheam & Parisicam Eunuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artasyra deprehensum. Nec tum itaque suspicabar memoriâ lapsum historicum hasce confudisse, & Pantheam pro Parisca posuisse. Sed & Pergamum de quo Marcus istic, ex Eunuchis forsitan eis fuisse, qui occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur extitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qui Οὐήρου legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò promptiùs contribuo, quia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γάρ ὅστι (Lucianum audis) τῇ Ἀβραδάτου ἐκείνῃ τῇ καλῇ.

Παρακάθηται] ritum alludit sepulcris eorum, quos defuncto, conditósque lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐδάκρυες, ἐκ ἂν ἐφρόντισα· εἰ παρεκαθέζετο τῷ τάφῳ, ἐκ ἂν ἐμήνυσεν. Ex Ctesiæ *Persic.* Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακαθήμενος ἔτη ζ', ἐτελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio laudatus,—ἐφημένη
Τάφῳ, τέκνοις ἔπωζε τοῖς πεθνηκόσιν.
——*tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.
idque donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eòdem Tacitus *ad l. 4.* § 48. adhibitus, ubi *urbis sepulcræ ruinis assidere*, dixit. De canibus etiam, qui dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus insepultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35.* & *l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aquat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum χαβείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διόπμῳ] *suprà* § 23.

Γεφύρων] vide *ad l. 5.* § 28. quanquam γεφύρας hîc malim. ut *l. 9.* § 3.

Λύδιον] vide *ad l. 2.* § 2.

Ἐν Σύλακι] Epictetus à Stobæo laudatus; Νάτ]ω τυπνὶ τὸν Σύλακον. vide *ad l. 3.* § 3. Isocrates *ad Dionys.* ἐκ ἤμειψας μὲν τῆς τύχης τὴν φύσιν· ἐπὶ τὸν Σύλακον ἔχεις ἀφικόμενον. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usque cæderetur, Πίσσα τὸν Ἀναξάρχου Σύλακον· Ἀνάξαρχον ἢ ἐ πλήσεις. *Tunde*, inquit, *Anaxarchi sacculum, Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tuscul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant pleniùs, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Eudox.* Origen. *adv. Cels. l. 7.* qui tamen pro Nicocreonte Aristocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qui *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9.* § 3.) Philo *de viri boni libert.* qui ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro Σύλακον posuit. Laërt. *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πίπασσε μᾶλλον ἔτι, μᾶλλον· Σύλακός ὅστι·
Πίσσ]ε· Ἀνάξαρχος δ' οὐκ Διός ὅστι πάλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qui & subjungit; αὐτὸς ἐκ ἔφη πίσσεσθαι,

πίστεως, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔτυχε προκείμενον. ἅπερ φασὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν βακχικῶν καθιστάντες παιδὰς ἀπὸ τοῦ τὰ σώματος τὴν κατάστασιν. Πέρσας μὲν ἂν, ἐπὶ πρὸ τὸ δυσχεραίνειν. Ἐκλύει ἢ ἀπὸ παρεμβολῆς τὸ σῶμα, ἀς ἔχειν, ἀς ἔκαμψε. quo loco interpungendum videtur post τὸν αὐτὸν, τὸν αὐτὸν, pro ὃν ποιεῖ, ὅπ τάττει. quo modo simpliciter. *ep.* 23. ὅπ τὸ πάθει δυσχερῶν. pro κάθου, καθοῦ. κάθου enim non κάθῃ dicitur. Sed & in verbione mutari postulat, quòd θύλακον *arculum* vertit Naogeorgus; cùm *sæculum* aut *sæculum* debuerit. Nihil cum Erasmo *Apoph. l. 7. manticam* quis maluerit. Synes. *calv.* 133. Δεῖπον ἢ ἀποθύσκειν, ἐν τῷ τὸ φιλοσοφίας ὄρελος, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀναχωρῆσαι τὸ θυλακίου ἐπὶ κρεωλίων. Augustini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud est homo, quàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qui in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epist.* 77. *Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant; Saccus es.* Indè datum proverbium, cujus meminit in *Hesione* Alexis referente Athenæo *l.* 11. ubi Herculis bibacitatem simul ac edacitatem notat.

——κατά τε τὴν παροιμίαν,
Αἰὴ ποτ' αὖ μὴ ἀπὸς, αὖ ὃ θύλακος,
Ἄνθρωπός ἐστιν. ——*vulgò quod dici solet,*
Homo semper aliàs saccus est, aliàs uter. Grot.

Saccum opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *uterem*. Nam quod *saccum* Seneca dixit, *Saccos vinariis* (ità Plin. vocat, *l.* 24. *c.* 1.) respexit, quibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. ὀσφύων) *castrabantur*, i. e. colabantur, quò leniora mitioráque, sed & defæcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui sacculus abfuerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61.——*Ut liquidum potet Alauda meram, Turbida sollicito transmittere cacuba sacco.*

Verùm eâdem planè, quâ Marcus hic θύλακον Lucilius, quod eódem redit, *folliculum*. Nonius: *Folliculum Lucilius posuit pro corpore, l.* 26. *Ego quis sim, & quo folliculo nunc sim indutus, non queo.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim est nobis pervilius ad hanc vitam; nec in carunculâ hujus folliculo constituto, ubi aliquid sponsum est auxiliique deest nil.* Hîmque *ibidem, comburi* nuncupat, *stercoris urnes, & fæcenti obscenissimas sarcinas.*

§ 38. Βλέπε κεῖνον, φησὶ, σωφρονίστην.] Locus valde depravatus mihique absque codicum ope, conclamatus planè. Xyl. σωφρονιστὴν legisse videtur, cùm vertit, *quam sapientissimè judica, inquit ille.* Cal. σωφρονιστὴς, *ibi rebus judicii, discretionisque maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σωφρονιστὴς. *ait vir sapientissimus.* Mihi aliquid ejusmodi dixisse videtur, q. d. *l.* 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerum quæ naturam penitiùs introspicere; id facies sedulò, oculis ad id usus tuis: sin minùs hoc vales, sapientissimos quosque ad eam rem inconsilium adhibeas tibi. D. Salmasius locum vitiarum potius quàm mutilum censet. Lego, inquit, εἰ δύναται ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· καίπερ σοφὸν παρόντα. Athenaeus ille philosophus, Socratis discipulus, qui & *apologiam* pro Socrate scripsit, cujus verba hic usurpat Marcus. sed fortasse aliter distinguendum. εἰ δύναται ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, καίπερ σοφὸν παρόντα, διαμεσοῦσθαι καὶ πεζαγρεῦσαι τὰ ἀρετῶν ἀχ ὁρᾶν. &c. vt ista potius sint Critonis. Possit & legi, Ζήνων σοφὸν παρόντα, Si nobis constaret esse Zenonis. Hæc ille. vir autem tantus ubi ἀπαξεῖ, mihi certius aliquid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς ὄρος.] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *supr.* § 8. voluptatem non esse bonum probat, quia bonum bono non adversatur; quum adversus voluptatem tamen continentia, quæ virtus est, ac per consequens bonum, se accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus discutit, & aurem pervellit, & voluptates æstimat, antequam admittat; nec quas probavit, magni pendit; nec usu earum, sed temperanter læta est. temperantia autem cùm voluptates minuat, summi boni injuria est. Tu voluptatem complecteris, ego compesco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honestas in voluptate contemnenda consistat, honestatem eam voluptate tanquam hominem cum bellua copulabis?*

Τῷ ἐγκρατείᾳ] sed & τῷ σωφρονοῦντι. siquidem ὁ σωφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Aristot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ὥστε γὰρ ἔστιν, ὃς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνθρώπινος. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ὑπόληψιν] vide *l.* 7. § 14, 16. & *sup.* § 28. & *infra* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως;] *cùm impeditur sonus, aut appetitus.* Lugd. *Semus*: illud unde sit nescio. nam X*yl.* Basil. *Sensus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ἕξεως ὁμοίως καὶ τὴν ζωικὴν φύσεως] Repugnare sibi primâ facie potest Marcus videri. Siquidem *l.* 5. § 20. concedit quidem τῷ ἐνέργειαν ἐμποδίζεσθαι, actum sive *effectum impediri posse*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς ἢ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs sive impetûs ac dispositionis impedimenta*: cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, eúmque parti non λογικῇ, sed ζωικῇ adscribat. verùm facilè contiliari poterunt ista, si ὁρμὴν distinguamus, in internam externámque, quarum illa ab externis impediri nequeat, hæc possit. vel etiam in ὁρμὴν ἀνθρωπικὴν & ὁρμὴν ἀνθρωπικὴν, sive *appetitionem à ratione alienam*, quæ ejusmodi Marcus hic loquitur, *duo πεζαγρεύσεις* [illegible] *tionem utilem concipere*, est idcirco impedibilis [illegible] obnoxia; & eandem *rationem consentientem* [illegible] quæ est μὴ ὑπεξαιρέτως, *cum exceptione* [illegible] 17. & *l.* 6. § 50. atque ideò neutiquam [illegible] aut à re ulla externa impediri, quò minùs, quod sibi [illegible] reposuerit, assequatur. *l.* 5. § 20.

[illegible] σθαι τὰ

Ὄψεται ἡ αἴσθησις] *Viderit sensus.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: quoniam consilio non multum uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qualitas eadem sit; viderit forma, dum ipsum Dei corpus sit.* Et *c. 42. Viderint, qui per capillum adorantur.* q. d. illis illud curæ esto: nos ex illis non sumus. *Act. Apost. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι [illegible] ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε [illegible] τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. Vide *l.* [illegible] 19.

[illegible] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & [illegible] § 50.

[illegible] Si id quod communiter [illegible] fueris, nempe posse aliquid intervenire, quod [illegible] propositam tibi prosecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Quicquam tu putas non* [illegible] *multis evenisse?* [illegible] *accidere, quod cuiquam potest.* Vide eund. *de tranquil. c. 11. ad l. 7. § 58.* & *ep.* [illegible] & *infrà* § 46.

[illegible] οὐδείς· ἀλλ' εἴωθεν ἐμ[illegible] Epict. *dissert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὁρατι[illegible] ἐμποδίζειν; καὶ προαίρε[illegible] ἀκουστικῇ ταύτῃ τῇ φραστι[illegible] ἐμποδίζειν πέφυ[illegible] οὐδέν· αὐτὴ δὲ ἑαυτὴν διαστρέ[illegible] τὸ φύσει ἐλεύθερον ἀπ' ἀλ[illegible] κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑ[illegible] *c. 19.* vide *l. 2. § 9. & l. 5. § 20.* [illegible] *l.* 12. § 8.

[illegible] vide *l.* 4. § 39. & *l.* 7. § 68. & [illegible] *l. 1. c. 29.* Τὴν προαίρεσιν οὐδὲν [illegible], πλὴν αὐτὴ αὐτήν. Hercules [illegible] apud Philon. *de allegor. de Jo*[illegible] *viri libert.* & apud Euseb. *præpar.* [illegible] & apud Grotium in *excerptis*, u[illegible] deest, ex illis restituendus, qui [illegible] ejusdem reperitur *v.* 524.

[illegible] Πρὸς ταῦτ', ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ [illegible] φάσγανον.
[illegible] πίμπρας κάταιθε σάρκας, ἐμπλή[illegible] αἵματός μου.
[illegible] κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω [illegible] ἄστρα, γῆ δ' ἀνεῖσ' εἰς αἰθέρα,
[illegible] ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαντήσαι [illegible]

[illegible] *ignis insuper;*
[illegible] *tremaque membra, & impletor*
[illegible] *sanguine ... in terram prius*
[illegible] *caelum feret,*
[illegible] *ad te oratio.* Grot.

[illegible] Σώματα μὲν μετάξεις [illegible] δ' ἠπίτεσας, οὐκ ἀναγ[illegible] θέλωμεν· πῦρ ἀνθρώποις μέγιστον κολαστήριον· τούτου ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Clem. *Strom. l. 4.* & Philo plenius ex Calani [illegible] *drum epist. lib. de libert.* ex Clemente tamen suppleadus. Φίλοι πείθουσι χεῖρες καὶ ἀνάγκην προσφέρειν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, οὐδ' ἐν ὕπνῳ ἐωράκότες ἡμέτερα ἔργα· σώματα γὰρ μετοίσεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' οὐ βιώσαι [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλίνθους καὶ ξύλα φωνὴν ἀφεῖναι. πῦρ μεγίστους τοῖς ζῶσι σώμασι πόνους καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τούτου ὑπέρανω ἡμεῖς γινόμεθα, ζῶντες καιόμεθα· οὐκ ἔστι βασιλεὺς, οὐδὲ ἄρχων, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ προαιρούμεθα. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] οὐ λῃστής *l.* 11. § 36.

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει] Alludit ad dictum quoddam Empedoclis, an Parmenidis, quod apud Stob. in *eclog. physic. l. 1. tit. 11.* sed corruptè, sic legitur.

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μίμνει, &c. unde subit animum, locum istum mendo non vacare prorsus, & μένει illud aut irrepitium esse, aut vitio neutiquam immune. Verùm de dicto ipso ampliùs videbitur *ad l. 12. § 3.* quòd autem à superioribus ista divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur: idem enim planè argumentum spectare, etiamsi eo modo sumatur, quo ipsi & legunt & vertunt, quivis facilè perspexerit. Quanquam ego malim dictionis serie continuatâ legere; τούτου γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἅπτεται, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr.* § 48.

§ 42. Ἐμαυτὸν λυπεῖν] vide *l.* 7. § 16. & *infrà* § 47.

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l.* 1. § 15. ad illud, συγγνωμονικόν. Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à quodam laudaretur; Τί δὲ ἐκεῖνος ἔχει σεμνὸν, ὃς τοσοῦτον χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα ἐλύπησεν; sed & Charilaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅτι οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός, οὐδὲ τοῖς κακοῖς χαλεπός ἦν. Epictetus ipse *dissert. l. 3. c. 23.* Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ἡσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. quomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37.* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Christo etiam adolescens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος, Verbis nimirum Domini contristatus. Addas licèt his, nec Elium sacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliquâ immunes habitos, quòd suos perperam etiam agentes, contristare detrectarint. *Histor. Reg. Israel. l. 1. c. 2. v. 29. & c. 3. v. 13. & l. 3. c. 1. v. 6.* Quomodo ergò Marcum, vel quà σκηπτοῦχος βασιλεὺς, vel quà ἐν βασιλεῦσι φιλόπονος, culpâ liberabimus, si is neminem unquam quenquam contristavit? Forsan τὸ ἑκὼν, sive *sponte*, illud adjectum satisfecerit ad Marcum à censura omni hac in parte vindicandum. Neque enim ultrò sive sponte tristitiâ pœnitsve illos afficit,

afficit, qui lege mandante, moribus ipsorum exigentibus, id facit, sed coactus quodammodo ἀέκοντί γε θυμῷ, ad supplicia etiam justissima ac meritissima descendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Thren. c. 3. v. 33. Qui non affligit ex animo suo, mœstitiâque afficit mortales. De suo optimum; de nostro justum: optimum ex naturæ proprietate; justum ex caussæ necessitate.* Tertull. *de resurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8. Nos vim Deo facimus iniquitatibus nostris. Nos nolentem ulcisci cogimus. Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2. Nos calamitatum nostrarum autores sumus. Deus enim pius & misericors est, & qui neminem velit perire vel lædere. Nos verò nos Deo nolente cruciamus. A Deo quidem punimur, sed ipsi facimus ut puniamur. Cùm autem punire nos ipse facimus; cui dubium est, quin ipsi nos nostris criminibus puniamus? quia quicunque dat caussam quâ puniatur, ipse se punit.* Talem principem suum Naso *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Est piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Quique dolet, quoties cogitur esse ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qui pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et *l. 2. eleg. 2.*

Qui cùm triste aliquid statuit, sit tristis & ipse:
Cuique ferè pœnam sumere, pœna sua est.
Victa tamen vitio est hujus clementia nostro:
Venit & ad vires ira coacta suas.

Et *Trist. el. 4. l. 8.*

Ergò illum dèmens in me sævire coëgi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipse se profiteri videtur.

§ 43. Ἐυφραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc est quod Flaccus *epist. 1.*——*alios aliis rebus studiisque teneri.* & *l. 2. epist. 2.*

Denique non omnes eadem mirantur amántque.

Pindar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰρ ἐτέρων ἕτερον ἵμερος ἐγείρει φρένας
Namque alia aliarum rerum cupido pungit pectora.

& Petron. *——non omnibus unum est, Quod placet.*——Hom. *odyss. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γάρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ὀνίνησι τέρπεται ἔργοις.
Namque homines aliis aliis rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adversus ethic. c. 3.*

Ἄλλος ἄλλῳ ἐπὶ ἔργα πραπίδων ἔλαχε τις.

quod τυφλοῦ πίστεως Clemens Alex. qui & ex Homero mutuatum vult, sic extulit, *strom. l. 6.*

Ἄλλ' ἄλλος ἄλλῳ καρδίην ἐνέπλησε θεός.
Est alia res alius cor implet magis.

Euripid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα δαίμων ἀνθρώποις μέλει.
Cordi alia hominibus alius studia, & Deis.

Idémque Oeneo apud Clement.

Ἄλλ' ἄλλος ἄλλοις μᾶλλον ἥδεται τρόποις.
At alius aliis magis capitur moribus.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14. § 2.*

Οἰκτρὸν γὰ ταὐτὸν τοῖς μὲν ἀνδάνειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἔχθος εἶναι.——
Miserum, quòd eadem sæpe res, hominum his placet,
Illis in odio est.——

Prout de se Lucilius; *Quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet.* Cicer. *Tuscul. l. 5. § 63. Sic se res habet, te tua, me delectant mea.*

Siquidem, quòd ex Euripidis *Phœniss.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι ταὐτὸν κἀλὸν ἦν σοφὸν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτ' ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem probarent omnes, & sapèrent idem,
Dissidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' οὐδ' ὅμοιον ἐστίν, οὐδ' ἴσον βροτοῖς.
Dissimillima nunc sunt ingenia mortalibus.

Pers. *sat. 5. v. 52.*

Mille hominum species, & rerum discolor usus.
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Scil. quòd Terent. *Phorm. 2.*——*ità est:*

Quot homines, tot sententiæ; suus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10. § 10.* sed & Athanasii qui nomen præfert, autorem in *definition.* inter hominum διάφορα φυσικὰ, quod in omnibus idem sit; & γνωρίσματα, quod in aliis aliud, distinguentem, apud Calvin. *in Pers. sat. 5.* Εἰμὶ δ', ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Consimilis huic locus apud Epictetum *dissert. l. 3. c. 5.* ubi ex persona Socratis; Ὥσπερ ἄλλος μέ τις ἀναγκάζει ἢ κελεύει τὸν αὐτὸν ποιῆσαι χιτῶνα, ἢ τὸν ὑπαρ. ὅταν ἐγὼ καθ' ἡμέραν χεῖρα παρακολουθῶν ἑαυτῷ βελτίονι γνωρίζω. vide *supr. § 26. & l. 10. § 35.*

Μάτε τ' ἀνθρώποις συμβαίνειν] Almoc Lugd. μήτε τι τῷ ἀνθρώπῳ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐωθὸς ἐφ' ἁμαυροῖς ὁρᾶν τὰ] Syntaxis poscit ὁρᾶν quia præceflerat τὸ ἡγεμονικὸν.

Χρόνιον ἐνδεῖ κατ' ἔλαιον] vide *l. 3. § 11.* & *supr. § 29.*

§ 44. Τὸ τῶν ἐμὸν τὸν χθόνιον] ità Bas. & Lugd. ἐμὸν malim. quòd, *l. 4. § 26.* καθαίρεσιν τὸ ἐμὸν.

Τῷ ὑπερεσχημέναι] vide *l. 2. § 17.* & *l. 4. § 19.*

Οὓς βαρύνεται] quos ægrè ferunt. Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο δέ τι καὶ πόλεις ἔσεσθαι. ὃ δεῖ inquit, λέγειν, ὀνειδίζονται, ἢ βαρύνονται, ἀλλὰ χαρίζονται, &c. hoc nimirum sensu, opinor, negat τὸ βαρεῖσθαι usurpari. Aliòqui Plato etiam in *Sympos.* dixit, Ὃν ἂν πόσει μεθύοντες ἢ καὶ ἄλλῃ τινὶ εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῶμον ἐκβεβαρημένοι ἔλθωσιν, vino, an somno, gravatum dormiendo. Vide § 50 § 36. βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ ἡγεμ. Cæterum μεταλαπικῶς, prout Marco ista, ἐπιβαρῶν, haud temerè alibi deprehendes. Hieronymus tamen ἐβαρύνθη τε ἀμφοτέρων τὴν ἐπιθυμίαν. Eorumque nobilitatem ægrè, sive *gravatim* [illegible]

Τί ἡ ὅλως σοὶ ἐστι] ità *l. 4. § 1.* τί ἐστιν ὑπὲρ σοῦ.

Ἀπολύσειν] ità *l. 4. § 3.* τὸν καιρὸν ἀπολύσειν.

§ 45.

§ 45. Ἄρον με, καὶ βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quemcunque terram venio, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunque bene est. illud autem per quod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, quæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἀλλ' ἔχω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων] Locus non faciet, quin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς συμβαίνει, *quàm prosperè ageret*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἶδα ὅπως πεδαμῶσι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qui in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ἔχω, ἐῶ vel ἐᾶν lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ὄψεσθέ με, φησὶν, ὅπως ἀν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι κἀκῶς ἔσται· ἐγὼ γὰρ οὐδένα, ὃς δεῖ τὸν τόπον ὧν μοι κἀκῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα. ἃ μέλλω μεθ' ἑαυτοῦ ἀποίσεσθαι, ταῦτα γὰρ οὐδείς μου ἀφελέσθαι δύναται· ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμὰ ὅτι καὶ ἀναφαίρετα, καὶ ἀρκεῖ μοι ταῦτα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ὅ, τι ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii fuit at Varro, quòd quocunque venimus, eadem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, quòd licet in exilium cum illis virtutes suas ferre secum. utraq; ista unum collata plurimùm possunt. quantulum enim est, quod perdidimus? duo, quæ pulcerrima sunt, quocunque ejecti venerimus, sequentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συγχύσεως] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεῖσθαι. Vel συγχυσιῶν legisse videatur. quid si συγκλεισιῶν legatur? *una cum corpore constrictis*, & vinctis quodammodo obnoxia, Apostol. *ad Tim. ep.* 2. Ἐπαισχύνου οὖν τὸν κύριον ἡμῶν μήτε ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ. Epictet *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννος λέγει τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφαιρεῖ τί; τὸν τράχηλον· τί ἕν ἀφῇ, ἀφ' οὗ ἀεὶ ἀφαιρεῖται ἡ ἐμὴ προαίρεσις. Vel *curis anxietatéque constrictis, & vinctis.* ut Boëth. *consol. l.* c. . *Nubilis mens est, vinctáque frænis, hæc ubi regnant.* Veriùs illud, opinor, potiùs fuerit, quod Cas. recudi videtur, ἐπὶ Epictet. *enchir. c.* 28. Εἰ ὡδί τὸ σῶμα σὸν ἦν, οὐκ ἂν ἦν σόν· οὕτως καὶ τὸ κτήνιον τὸ ἀπαρτισμένον, ἡλαμένιον ἐπὶ τῷ σῷ κτήνει ἐστί· σὺ οὖν τοῦτο τοιοῦτόν τι νόμιζε εἶναι, ὃ ἐπὶ τῷ σῷ κτήνει ἐστί· τί οὖν λοιδορήσεταί σοι, ταραχθήσεται, ἐὰν μὴ ἀφῇς αὐτό; Marc. ipse *lib.* 5. Ἀλλὰ τὸ σῶμα πῶς ἔχει πρὸς τὴν σύγχυσιν καὶ ἀμαθῆ ψυχήν; Ἀπὸ τοῦ ἀναπνεύματος] Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nulli enim alienæ iracundiæ negotium est, ut motu meo digna sit. quæ ratio indicatur, quàm sapientis affectum ex aliena perditi negotia.* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Οὐκ ἐκλῆς τὸν παῖδα, ὀδυμᾶ ὅτι δύναται μὴ μετακύπτειν, καὶ μετακύπτων, μηδὲν ποιεῖν ὡς θέλεις· ἀλλ' ἐκ ὅτου ὀδυᾶται αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐσὺ ἐκείνῳ ἢ τὸ μὴ ταραχθῶσι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaque pro τὸ μὴ, τό σε substituit, & pro ὀδύν, ἔχω vel ἔῃ mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐσὺ ἐκείνῳ ἢ τὸ ἐμὲ ταραχθῶσι· quanquam perperam apud Stob. ὅπως pro ὅτου legitur. Meliùs pro ἐνδυμᾶ ἐννοεῖ· Nam quare pro ἀλλ', καὶ Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inquit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42,

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ μὴ ἔστιν ἀνθρωπικόν] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum quæ ferenda sunt displicet. Nam quicquid cadere in hominem potest, in se incidisse non queritur, vires suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Euripid. *Orest.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν, ὦδ' εἰπεῖν ἔπος
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ ξυμφορὰ θνήτ' ἐφ' ἁνθρώπῃ φύσει.
Ἥς μὴ κατ' ἄρχειν ἄλλος ἐστὶν ἀνθρώπου φύσις.

Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel iratâ cœlitum invectum malum,
Naturâ quin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνῳ ἀφορητόν ἐστι τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Iocasti dictum.

Καὶ ἐλεῶσιν, καὶ πίπτωσιν] vide *supra* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm queri, quòd spargaris in publico, aut inquineris in luto. eadem vitæ conditio est, quæ balnei, turbæ, itineris: quædam illisitantur, quædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es. & laboris oportet, & æstus, & undæ, & cadas, & lassaris, & exclames, O mores, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinques, alio effoves. alio timebis: per ejusmodi offensas emetiendum est spatiosum hoc iter.* Et mox: *--Quicquid dixeris, multis accidit.--Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideo nulli querenda, quia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. æquum autem jus est, non quo omnes usi sunt, sed quod omnibus latum est. imperetur æquitas animo, & sine querela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτοῦ κρῖμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. τοῦ ἅπτεσθαι τῶν ἀνθρώπων, ἢ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐκοῦν ἄλλο ταραχῆς, ἢ ἀκαταστασίας αὐτόν ἐστιν ἢ δόγμα. Οὐδὲν γὰρ ἐστὶν αὐτῶν δεινὸν, ἀλλὰ τοῦ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας γίνεται τοιοῦτον. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas inceptias pervenitum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more puerorum quibus me-*

tus

tus incultæ umbra, & perpetuum desertæ, & deprecata lucis; lacrymæ vero evocant nondum parum [illegible] *& ... ne mœrore ... quæ ... impedimenta ... & ... a re ...*

Ἐμαλὲ δὲ ἐπί σε ἐστιν] Ita Clem. in *hort non.* ἐξὸν ἀποδέξασθαι τὰ ἐμποδὼν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *infr.* § 29.

Οὐ γὰρ περὶ σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐπιγνῶσι] Nè contristeris, inquit, si honesta molienti objectum fuerit, quod effectum & successum impediat; cùm in quod in te est, quodque tui est officii feceris; nec à te sit, quod effectu successuque caruerit. Hoc ipso perquirentem pii homines, Dei ministri cumprimis, solari sese solent, ubi conatus suos adversari, fructu, optato etiam magis quàm sperato sortiri, destitui. Esajas *c.* 49. *v.* 4. *Etiamsi frustrà laborarim, & inaniter, atque incassum vires meas consumpserim; officium tamen meum penes Jovam est, & opus meum penes Deum meum.* Joan Chrysost. *in Joan. Evang. oper.* 13. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ γινέσθαι, τοῦτο καὶ τὸ σὸν διδασκάλου ἔργον ἐστὶν· ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ τοῦ ἐναντίου πολλὰς μηχανᾶς, καὶ τὸν πόλεμον ἐπάγειν. καὶ τοῦτο ἵστησιν, οὐ μηδὲν ὠφέλησεν ἡμᾶς πόνον ἄξιον ἡ γῆ, ταφὴ ἁγίων ἑτέρα δυνάμει τῆς πόνων τινὸς περιουσίαν ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκφέρει μετ' αἰσχύνης καὶ καταφρονήσεως ἀπὸ τῆς ἄλλης ταφῆς τὸν δίκαιον, καὶ τὸν γυναῖκα καὶ τὸ παιδίον, οὐδὲν ἔχον ἀπολαῦσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τοῦ ἀνδρός. ὅτι ἡ ἡμῶν ἀδὴν παιδίον ὄν. κἂν γὰρ ἡ γεωργικὴ γῆ μηδένα ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῶν πάντα ὑπόδειγμα πόνων, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῶν κύριος ἀφεὶς ἡμᾶς ἀκαρπωτέρους ἐλπίσαι, ἀλλὰ δόξει τὰς ἀμοιβὰς. Ἕκαστος γὰρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apostoli sunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατὰ τὸν κόπον, ὁ κατὰ τὸ σὸν πραγμάτων τέλος. Et Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum, non secundum proventum. Hoc quod tuum est: Deus quod suum est, absque tua sollicitudine atque anxietate curabit. Planta, riga, sir curam, & tuas explicuisti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labora, quem nullus vellet evacuare defectus.* Quod & ibidem aliâ imagine non minùs idoneâ illustrat: *elogium. tibi incumbit curatio. rides me forsitan sera incurabilem persuasisse. Noli diffidere: curam exegeris, non curationem. Agidisti, Curam Deus habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel sana illum.*

Non est in medico semper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epist. ad Innocent. & Decor.* *Qui Æthiopem in vitas ad laneas: etsi negredinem non auferat, illi, certe vel lanarum accipit filios & licet, in illius corpore non [illegible] vel suo in lucro lucretur. Ita sæ[illegible]*

dulio inobedientem qui divinis sermonibus moneri, quamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio veræ sanctitatis sibi acquirit. Itaque istic non Æthiops fruticà lavatur, nec operam ludit parditve, qui in eo etiam laborem impenderit. Siquidem ut Apostol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τοῦ θεοῦ ἐν τοῖς σῳζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eosdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neque tamen consideratio hæc, è piorum animis omnem prorsus anxietatem, ac tristitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως suum ducunt suorum profectus, *ad Thes. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 19. ità contrà, etiamsi non inutile planè, triste tamen & cordolium gravissimum est ipsis, ubi conatus hac in parte suos frustratos adspiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non rapio consolationem, animi mortem filii intuor. Quæ enim mater, etiamsi omnem quam potuit curam & diligentiam ægroti adhibuisse se sciat, si damnum frustratæ se videt, & omnes labores suos esse penitus ineffaces, illo nihilominus moriente, propterea unquam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior justo Stoica disciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐνεργοῦντα τοῦτο] Hoc est quod Clem. *strom. l.* 4. de Philosophis quibusdam: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγωγὴν τοῦ σπουδαίου συγχωρῶν, εἰ πρὸς τὸ πρόσκαιρον ἔτι περίστειλε αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἐπιλελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πρόσθεν ἕξεως.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ζῆν] Ita *l.* 5. § 29. Τὸ ζῆν ἄξιον. de Consolatio Ammiani *l.* 22. *Abiit e vita.* & de Theodosio Ambros. *epitaph.* *Abiit non obiit.* Cicer. *Tuscul. l.* 5. *Mihi quidem in vita servanda videtur illa lex, quæ in Græcorum conviviis obtinetur, Aut bibat, inquit, aut abeat (ἢ πίθι, ἢ χάρι) aut enim fruatur aliquis cum aliis voluptate potandi, aut ne sobrius in vinolentiam vitiosam incidat, tantè discedat. Sic injurias fortunæ, quas ferre nequeas, diffugiendo relinquas.* Et subjungit: *hæc eadem, quæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non soli ergò Stoici illiusmodi dictabant. Senec. *epist.* 91. *In eum mundum intravimus, in quo his legibus vivitur: Placet? pare. Non placet? quacunque vis, exi.* & *epist.* 96. *Hoc est unum, cur de vita non possimus queri: bono illa nos immortalitate fecit, quod nemo nisi dilatus misit. Placet? Non placet? licet eò revertì, unde [illegible] licet.* *l.* 1. *c.* 24. τὸ δὲ κεφάλαιον [illegible] ποιοῦσι, μὴ γὰρ τοῦ παιδίου [illegible] ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ἕως αὐτῷ μὲ [illegible] λέγει, ὅτι ἐκ τοῦ παιδὸς [illegible] τοῦ πνεῦ τοῦ, ἐπὶ τοῦ παιδίου, ἐκ τοῦ παιδίου, ἐκ τοῦ μέγα μὲν θρύπτει. sed vide *ad l.* 3. § 6.

Ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aint Cat. quid sit [illegible]

Pint.

rint, haud est facile conjectu. Neque enim verba, prout habentur, exhibere possunt, quod aut ille aut ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ ᾗ ἐνεργῶν. *discedat è vitâ, εὐωχῆς.* i. e. *placido animo, ut modo & is solet discedere, qui id quod volebat assecutus est; simulque propitio etiam adversus id quod ante id fuerit, quod obstiterat tibi, quo minus id quod volebas efficeres.*

§ 58. Ἀκροᾶσθαι γίνεται τὸ ἡγεμονικόν] vide *supr.* § 41. Tiaccus, *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de quo viro verè viro Senec. amplius *de constant. sapient. 1. & 2.* qui & *ibidem c. 6. Bona viri sapientis solidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta sunt. Non Babylonis illi muros contuleris, quos Alexander intravit. Non Carthaginis aut Numantiæ ingenia, non unâ manu capta; non Capitolium arcemve Romanam illa lubrica possessionis ejus quæ fortuitum tumet, & flammæ & ab incursu tuta sunt. Nullum introitum præbent, excelsa, inexpugnabilia. Dico, eum qui de viri boni [illegible] ex Xenonis sententia [illegible] ἀσκὸν βαπίσαι τὸν πλήρη πνεύματος. βάσανον τὸν σοφὸν ὀργὴν ἀσκοῦ πεπλησμένου. ἀνίησι & ὁ ἀστὴρ & ὁ ἄνεμος, ὑφ' οὗ ὀρθὸς λογᾷ & ἀγνωσία πᾶσις ἀνθρώπ.* Senec. *de sap. constant. cap. 2. Vapulatur? non erit aliquis qui sapientis fortem existimet? tentabit, sed non perveniet ad eum. Multo enim intervallo à contactu ejus remota est [illegible] alia vis noxia usque ad illum non possit pervenire. Etiam cum potentes, & beatos existimant, contemnit. Invenientium validi, nosse se fortem; sed cum fortem sapientem omnes eorum impetus deficiat, & quæ, neque torqueant, neque vulnerent, extra cadant, extra visum exerceantur. Quid tu putas, cum solidum [illegible] rotarum diem obscurâsset, aliquos [illegible] incidisse? quod dissipavit in profectos ejus splendor, potuisse contingi? Ut cælestia humana despiciat, & ab hâc qui templa dirumpat, aut flammis consumit, nihil divinitati nocetur; sic vulgaris [illegible] in sapientem protervè, petulanter, impotenti fraude tentatur. quia, scil. mens inconcussa manet, nec animum rerum quicquam attingit; ut Philo Judæus, & Marcus Stoic. Ità Epictet. dissert. l. 4. c. 7.* Δύναταί τις τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βιάσασθαι; ἀπόκρινου. τίνι ἐπιτρέψεις; ἢ τῷ παραλόγῳ εἰς σὲ ἐλθόντι, ἢ τῷ πλήθει τῶν καταγελώντων, ὅσοι σε βλάπτειν οἴονται; τίνες εἰσὶν οὗτοι; Ἀνδράποδα ταῦτα καὶ ὀλίγον ἀξιόλογα. ἐπὶ τίνι εἶπε, μὴ τὸ μὲ τὸ ἀγαθὸν, ἢ τὸ κακόν; τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ ἐμά. ἵνα τί ἐγὼ ἐκείνων ὑπολαμβάνω τὰ καταγέλωτα τῶν πολλῶν; Ν. τί οὖν, ἐὰν ἔχωσιν ὅπλα τὰ τύραννος ἔχων ὅπλα τὰ τοῦ τυράννου ἔχουσι; Ἐπ. τί οὖν ἄλλο ἐστὶν ἀνάγκη ἢ ὅταν τοιοῦτο ἀνὴρ ἐπὶ τοιοῦτον ἔλθῃ; ὅταν ὁ ἰατρὸς ἐπὶ τὸν ἀσθενῆ ἔλθῃ, τί οὐκ ἀνάγκη ἢ ὅταν ὁ ἰατρὸς ἐπὶ τὸν ἀσθενῆ ἔλθῃ, τί οὐκ ἀνάγκη ἢ δόγματα τοῦτον ἢ δόγματα τοῦ ἰατροῦ; ἢ τοῦτον σῶμα ὑγιὲς ἀναπαύσαι; ἢ τοῦτο ὑγιὲς ἀναχωρήσει; ἢ τοῦτον ἀξιόπιστον ὑγιὲς ἀναπόδεικτον; πάντα ταῦτα ἀγνοεῖ, ἐνδέλυκται, ὅσα τῶν ὑποκάτω ἐστὶ, πάσα ἀνάγκη ταράττεσθαι, κακελπίζειν, φοβεῖσθαι, πτοεῖσθαι, ἀπελπίζειν τοὺς ὁρῶντας, ἐκπλήττεσθαι ἐπὶ τοῖς ἐκβάσεσιν. ἵνα δὲ ἐλεύθερος ᾖ μόνον ἀφεῖλεν ὁ δοὺς αὐτῷ ὑπὲρ ἐμοῦ ποιεῖν; ἀπορήσαντες τῆς ἀγορᾶς καὶ ἄλλων, τὰ ἀδύνατα καὶ φύσει ἐλεύθερα ἐκπεσεῖν; divina plane hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συστραφῆν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ] Senec. *ep. 8. Nemo magis est animosus, quàm ubi alienæ fiduciæ; & fortè ferè gravis non nisi timendo; sortè sibi invictus nihil concupiscendo.* vide *supr.* § 6. & *l. 5. § 14.*

Κἂν ἄλλος παραπαίσῃ] vide *l. 5. § 18. l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* ἵνα δὲ μὴ εἰς ὑμᾶς δύνατά τις ἦτω διαπεσεῖν ἐκεῖ, πρὸ ἐκείνου ὁ Γαλιλαῖος ὑπὸ λόγου ἢ ἀπιθάνου ἐκράτησε; quod passim παραπαίειν Marcus & idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀκαταπαίστους dixit. ἐν ἀταραξίᾳ, ἐκπλήξεσι, πάσῃ δύναται λοιπὸν ἡρεμεῖν, πρὸς τὰς ἀφορμὰς ἐκπεσεῖν.

Ἀ ἐστὶ τοῦτο] Meo, inquis, cuiusque rationi mutila [illegible] ad quam ubi de quis pervenerit, in tectum jam constitit, verùm tutum & inexpugnabilis revera, ad quam in omni discrimine confugere licet, arx est, de qua Salomon *Prov. c. 18. v. 10. Turris fortissima est nomen Domini; ad eam justus confugiet.* De Marcus exemit. *l. 6. § 2.* Τὸ δὲ ἁπλοῦν, τυραννὸς ἐστὶν ἐνοικῆσαι. Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐν κεφαλῇ κεφαλὴ εἶναι; ἀσθένεια, οὐκ ἄνοια, ἀλλὰ δόγματα.

Οὐκ ἔστιν αὐτὸς ἔνδοθεν ἐπλεγεῖ] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & infra supr. & l. 11. § 19.* Epictet. *dissert. l. 3. c. 8.* Ὁ γὰρ ἀπολωλὼς ἄλλο τί ἐστιν ἢ τοῦτο; τὸ πλοῖον ἀπόλεσε. εἰς φυλακὴν ἀπῆλθε. τί γέγονε; [τὸ πλοῖον ἀπώλεσε.] εἰς φυλακὴν ἀπῆλθε. τὸ δέ, ὅτι κακὸς πατὴρ ἦν, οὐκ αὐτῷ συμβέβηκεν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς ᾠήθη κλαῦσαι. ὧν τις συνίστησι τὰ τοιαῦτα; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς ᾠήθη κλαῦσαι. οὐκ ἐᾶν; οὐδὲν· ὁ πατήρ μου κακῶς ᾠήθη. [illegible] ὁ πατὴρ οὐκ ἦν δίκαιος. ἀλλὰ τί ἐστιν; κακὸν ἢ καλόν; κακὸν. ἐξὸν ἦν αὐτῷ δεῖ σφόδρα εἶναι ἢ κακόν; δεῖ τοῦτο. [illegible] ἐξὸν ἦν αὐτῷ δεῖ σφόδρα εἶναι ἢ κακόν; δεῖ τοῦτο. [illegible] Marcus dicit *l. 9. § 29.* περὶ πλούσιον [illegible] ἐν τοῖς ἴδιοις ἐν ἐκείνοις ἐστὶν ἀγαθόν. Antonin. dissertatum [illegible] ἐν τοῖς ἴδιοις ἐστὶν ἀγαθόν. [illegible] ἐν τοῖς ἴδιοις ἐστὶν ἀγαθόν.

re vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi sapientem dicit objectis vilis terrificis ἐ αὐσχολαπόδιδος, ὐδὲ προσπυθόζεσθαι, nec adsentiri, nec alterius aliquid adjicere, & opinari, quàm quod visum ipsum renunciat. Neq; enim duo ista, quod Gellius fecisse videtur, confundenda prorsus & pro eodem habenda existimem. In hanc eandem sententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ, δέσποτα,
Αὐτοὶ δι' αὐτοὺς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Ὅσον, τέθνηκεν υἱὸς, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ, νὴ Δί', ἄλλων ἦν ἀναγκαίων γέ τις.
Εἰ μὲν λάβοι τοῦτ', Ἀπίδαν', ἄνθρωπος ἦν,
Τοσοῦτον γίγνετ' τὸ κακὸν, ἡλίκον ἔφ' ἦν.
Ἐὰν δ' ἀξιοῖ ὁ βίος, ἵκετ' ὄψομαι,
Ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς ἔστ' ἕτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δ' τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀναδὸν ἡ λαμβάνει.
Here, perſæpe homines graviora efficiunt mala
Ipſi ſibi ipſis, quàm ea ſunt naturâ ſuâ.
Exceſſit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliquis ex neceſſitudine.
Id ſi quis ſic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; quantum fuerat, tantundem eſt malum.
Quòd ſi ſic; Periit; non tuebor ampliùs;
Heu vita invita: qui iſta ſecum deputat,
Is ad malum alia ſibi conſarcinat mala.
At qui rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is quod dolet deducit, retinet quod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjecerit.*

Γυμνάζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6. § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὲ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *differt.* l. 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύζει μοι ῥέγκει, τίνος ἕνεκα χάσκεις ἔχοις, ἀνθρώπους; ἵνα καὶ ἀπομύσσῃς σαυτόν? τοῦτο δὲ ἕνεκα μύζει γίνεται ἐν τῷ κόσμῳ; καὶ πόσῳ κρεῖττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide quæ sequuntur. Chryſoſtom. *orat. de ſtat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο δὲ συνεχώρησεν, ἵνα σε πλὴν ψευδωμέναι πῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον..

Ἔξω ἐλθὲν ἔχει] Hoc eſt quod Seneca *ep.* 93. *Omnia quæ uſquam erant, cluſit; & ſeipſam ſui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho laudatus, *de placit.* Philoſoph. *l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapeut. l.* 4. & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo ſive univerſo,

Οὐκ ἔστι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει, ὐδὲ περιττόν,
Nil eſt in toto vacuúmve ſupervacuúmve Grot.

Εἰς ἑαυτὸν συλλαλεῖν] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀκνηρεύειν] *Fluctuari,* Xyl. *tardum & remiſſum eſſe.* Caſ. haud malè. ὀκνηρεύειν, languidè agere: tractum ab equis, qui apud Medicos veterinarios ὀκνηρεύειν dicuntur, cùm illa *trahentes languidè incedunt,* τὰ ὀπίσθια ἑλκύοντες ὑπὸ τὰ ἐμπρόσθια, ἢ ὑπορρέγοντες, ὅστε ἀλλήλοις συγκρούειν. uti Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κτείνωσι, κρεουργῶσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *viſceratione* uſurpatur, in qua κρέα νέμουσι, *carnes diſtribuunt.* Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάτροκλ' ὠμὰ δὴ τοι ἐν ἑλὼν ὑπέσχεο τραπέζῃ
Καλεῖς ἐν κακὸν πᾶσι κρέα νεκύεσσιν Ἀχαιῶν.

i. e. ἐκρεανόμει, inde enim κρεανόμος. Euſtath. *ibid.* Verùm Marcus noſter illic aliter accipit, de immanium atque ceteratorum hominum truculentia, qui congeneres ſibi maſtant, oſſaq; eorum *diſfringunt tanquam ad ollam, carnes in fruſta ſecant, velut ad lebetem:* ut Micheas loquitur, *l.* 3. *v.* 3. quod Cleoni minatur ille in Ariſtoph. *equit.*

Περικυμπτόντων σὺ σκελάδοιν. i. e. χειρὶ κατακόψω τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum uſurpavit Conſtant. Manaſſes in *breviario hiſtorico de Domitiano,*

Διψῶν αἵματος καὶ σοφῶν, καὶ μάγειρος ἀνθρωπομὴ ἀνυμπαθῶς. —— (πων

Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei diſcerptionem δύσαγγον κρεανομίαν appellat: Idémq; de Bacchicis orgiis *ibid.* & ex eodem Euſebium *præpar. l.* 2. *c.* 5. ex Clementis codicibus emendandus. Διόνυσον μανόλλων ὀρμάζουσι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τινὶ ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεανομίας τῶν φόνων. Eodem ſenſu τὸ κατακερματίζειν ab Herodoto uſurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Iſchenoi filio. ὃς ἐς τοῦτο ἀντέσχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατακερματίζοντο ἅπας. *donec velut in laniena, fruſtatim conciſus eſt:* κατακερματίζοντο.

Ὅσον οἱ πηγὴν διδοῦσι, καὶ γλυκεῖαν, βλασφημοῦσιν αὐτούς] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia. quid faciam? quod dii omnium rerum optimi autores: qui beneficia ignaris dare incipiunt, ingratis perſeverant. Alius illis objicit negligentiam noſtri, alius iniquitatem, alius illos extra mundum ſuum projicit & ignavos, hebeteſque, ſine luce, ſine ullo opere, deſtituit: Alius ſolem, cui debemus, quòd inter laborem quietémq; tempus diviſimus, quòd non tenebris immerſi, confuſionem æternæ noctis effugimus, quòd annum curſu ſuo temperat, & corpora alit, fata evocat, percoquit fructus, ſaxum aliquod, aut fortuitorum ignium globum, & quidvis potiùs quàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qui maledictis ſuorum infantium arridenti, non ceſſant dii beneficia congerere. de beneficiorum autore dubitantibus: ſed æquali tenore bona ſua per gentes populoſque diſtribuunt, unam potentiam ſortiti, prodeſſe. Spargunt opportunis imbribus terras, maria ſtatu movent, ſiderum curſu notant tempora, hyemes eſtateſque interventu lenioris ſpiritûs mulliunt; errorem labentium animorum placidi, atque propitii*

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsque multò Dominus Chriſtus. Mat. *c.* 5. *v.* 44, 45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. *c.* 6. *v.* 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus eſt quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. quàm quod Marcus hîc de fonte; Πηγὴ ἀένναον] fontem perennem; qui non fallat, ut torrentes Temæ, Job. *c.* 6. *v.* 14, 20. Naſo *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 1. ἐώθεσαν χειμάρρους ποταμοὺς μείζους φαίνεσθαι, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 99. *Non promittet talem in perpetuum, qui caſu bonus eſt.* facit huc quod de gratia divina, qua ſuos is imbuit, Chriſtus. Joan. *c.* 4. *v.* 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύσι σεαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Caſ. Iren. phraſis duriuſcula, & ſyntaxis inſolens. itaq; ſuſpecta mihi lectio. quam tamen ſi retinere libuerit, quia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitam & quaſi nativam fac tibi uſu atque induſtriâ jugi libertatem.* In hoc te aſſiduò exerce, ut virtus quaſi in naturam tranſeat tibi. quod Clemens *ſtrom. l.* 7. τῷ ἀεὶ ἀναπόβλητον τὴν ἀρετὴν ἀσκήσει γνωστικῇ πεποιημένῳ, φυσιοῦται ἡ ἕξις καὶ καθάπερ τῷ λίθῳ τὸ βάρος, ὕπως τῷ δὲ ἡ ὀπτικὴ ἀναπόβλητος.

§ 52. Τίς ἂν φαίνεταί τοι ὁ τὸν ἧττον κρατύνων ἔπαινον φεύγων ἀδίων· ἢ οἱ ἄδην] Ità Baſil. quod Xyl. & Lugd. in ἄδιον verterunt, Xyl. ſic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qui plaudentium fugit laudem, an illi, qui neque ubi, neque qui ſint, cognoſcunt?* ergò juxta Xylandrum etiam tranſponenda fuerint verba; legendúmque τίς ἂν ἀδίων φ. σοι. vel τίς ἂν φ. σ. ἀδίων &c. Caſaub. quid legerit, haud eſt conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clauſula noviſſima excludit. Sic enim vertit; *Qualem ergò cenſes illum eſſe, qui tanquam rem mementi alicujus proponit ſibi ſtrepitum plauſumq; hominum, qui nec ubi ſint, nec qui ſint, ipſi norint.* Forſan, φεύγων ἢ διώκων fuerit. ut *l.* 11. § 10. ἔστι φεύγων ἔστι διώκων ὀρθήσῃ. ità legendo vel ſic poteſt concipi; *Qualis ergò tibi is videtur, qui vanos hominum plauſus vel averſatur, vel aucupatur*; (ſiquidem is ad quid natus ſit non videtur attendere.) *vel ſi etiam, qui nec ubi ſint, nec qui ipſi ſint, norunt?* vel etiam Caſaubonum ſequendo, qui v. h. p. v. au. v. auc. qui nec ubi ſint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam inſuper de loco iſto ſuſpicionem meam proponere. Fieri poteſt, ut Marcus ſcripſerit, ὁ τὸν ἧττον κρατύνων ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum ſit: vel etiam ὁ τὸν ἧττον κρατύνων ἢ [φεύγων] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut φεύγων interciderit, ἢ alterum in proximam clauſulam tranſierit, per excriptoris oſcitantiam. Siquidem ἔπαινον φεύγειν, ſive laudem vanorum hominum fugere, res eſt laudis potiùs quàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τίς autem, ἀντὶ τοῦ ποῖός τις frequentius eſt, quàm ut multis moneri opus ſit.

§ 53. Ὅς γε ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranquill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates ſunt, ſed unus effectus vitii, diſplicere ſibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἑτέροις μᾶλλον ἢ ταὐτὰ μῶσιν, ἀλλὰ καὶ βούλονται. Ariſtot. *eth. l.* 9. *c.* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu poſſe ſententiam unam omnium eſſe? Non eſt unius una.* Flaccus *epiſt. 1.*

Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?

quaſi dicat, non poſſunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Auras accipiunt naribus & per anhelitum reciprocatas reddunt; & nos ſpiritum conſimiliter, & reſpiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφέρεσθαι τῷ θεοφορήτῳ πάντα νοητῷ] i. e. Deo ſive numini divino, conſentire; quod ὁμογνώμονα εἶναι dixit, *l.* 9. § 1. συνεφᾶν. *l.* 10. § 21.

Πάντα κέχυται καὶ διαπεφοίτηκε] animam mundi, ſive mentem, vult in omnia diffuſam, & permeantem univerſa; de qua *ad l.* 4. § 40. eam Deum eſſe agnoſcunt Stoici ipſi; quem & Jeremias *c.* 23. *v.* 24. ait, *cælum & terrum implore; intra* nimirum *omnia, nec incluſum; extra omnia, nec excluſum*; ut Hildebertus *in ſymbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum eſſe ſphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nuſquam.* Trithem. *ad Cæſar. q.* 1. quanquam Jo. Gerſon *ſuper Magnificat. conc.* 3. ſupplendum monet; *niſi in ſeipſo.* Cæterùm Jul. Scaliger *de ſubtil. exercit.* 363. *Triſmegiſtum, ſed peſſimè, dixiſſe, Deum eſſe, cujus medium in centro, circumferentia ubique.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infuſus, & circumfuſus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5 § 35. τίς ἢ βλάβη τῷ κοινῷ;

Οὐδὲν βλάπτει τὸν ἕτερον] vide *ad l.* 2. § 1.

Μόνῳ ἢ βλαβερὸν ἐστι] Malitia ſive virium habenti

habenti ſolummodo malum eſt, & domino ſuo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de juſtitia* apud Stob. *tom. 2. tit. 10.* Ὁ κατάρχων αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν ἀδικεῖσ μελλόντων ἑαυτὸν ἀγνοῶν ἀδικεῖ. ἓν μὲν γὰρ μόνον ὄζει τὸ ἀδικούμενον ἐκ πάντὸς ἡ ψυχὴ τὸ ὑφ' ἑαυτῆς ἀδικᾶν, καὶ ὅπερ βλαβερὸν ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικεῖν, καὶ ἐπὶ τῷ ἀδικουμένῳ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἔλαττον, (βλάπτει,) τὸ δὲ πλεῖσον· ἔλαττον μὲν τὸ ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖσον δὲ τὸ ἀδικεῖν διαφθεῖρον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῆς τὴν κίνησιν λαμβάνει καὶ τὸ ἐπαραν. ἐγειρομένην τίνων, τὸ πάντα φεύγον ἀνάπτει, καὶ πείθει ἐν πᾶσι ὡσὶν φλέγει, καὶ δίψα λυμαίνεται, καὶ πρὸ ἐπ' αὐτῆς ἰῷ χρῶζει δάσποινῳ τῇ βαφῇ. ὅτε γὰρ πρὸ πυρὶ τὸν πεπῶτα ὕλην διελθεῖν δυνατὸν [φεῦς] τὸν ὑφ' ἑαυτῶν λύμην, πεῖν παντελῶς αὐτὸν ἀναλῶσαι. ὅταν καὶ πᾶς ἀδικῶ, αὐτὸς τῆς κακίας φεύγω γίνεται, πεῖν εἰς ἄλλους ἀφίναι. Iraq; efferos hoſce animi affectus, ſive πάθη, Themiſtius *orat. quinquen.* confert σκληρῆς νοσήμασιν, ὡς αὐτὸν φεύγοντα πυρέσσοντα καὶ δυσπαῦ]α τὸν ψυχὴν, ἢ ἐντέτηκε. ità ſiquidem Pantinus locum corruptum dubio procul cenſet reſtituendum. cætera forſan feliciter ſatis: ultimum illud ἢ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἢ ἐντέτηκε, *cui innaſcitur*; quemadmodum Ariſtoph. *veſp.* νόσον ἀρχαῖαν ἐν τῷ ποδὶ ἐντετοκῆσαν. Senec. *epiſt.* 81. *Minimum ex nequitia leviſſimumque ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (ut ità dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat, Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Illud venenum, quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.* Verùm ulteriùs iſtis Marcus noſter progreditur. Maleficus quiſq; ſe primùm, ſe præcipuè lædit, inquiunt illi: ſe ſolùm, iſte. Veneni ſui maximam partem exorbet ipſe, aiunt illi, totum prorſus, iſte. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν φεύγῃ ὅτως θελήσῃ] In ipſius, inquit, eſt arbitrio, quamprimum ipſe voluerit, malitiam ſuam deponere. vide *lib.* 2. § 11. & *l.* 7. § 71. Senec. *Hippolyt.* 1. 2.

Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.

Ità Jacſonus noſter *in ſymbol. part.* 2. *lib.* 2. *c.* 6. § 3. *pars eſt morbi nolle ſanari: pars ſanitatis, velle ſanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὃ γὰρ, εἰ βέλεται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνειν. Ariſtot. *eth. Eudem. l.* 7. *c.* 2. Joan. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 19. ὃ γὰρ καθ' ἑαυτὸν ἐπὶ τῶν σωματικῶν θαυμάτων ὄζειν ἰδεῖν, ὅταν καὶ ἐπὶ τῆς φεσαιρέσεως. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν σωματικῶν, ἀκίνητά ὄζει πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ὅθεν ἡ τῆς φεσαιρέσεως οὐδὲν πιστὸν. ἀλλ' ἔστι πολλάκις θελήσαι καὶ τὸν σαῦλον μεταβαλέσθαι καὶ γλιχέσθαι καλὸν, καὶ τὸν κακὸν ῥαδιμήσαντα φεῦς τὸν κακίαν ἐξολισθῆσαι. ἐπεὶ δὲν αὐτεξούσιον ἐκ τῆς φύσεως ἐφύτευσεν ὁ θεὸς ὅλων δεός, —— ἐκ ἀναγκῶν ὑπήκοον, ἀλλὰ καὶ φόρμακα κατάλληλα ὑπέθηκεν, ἀφίησιν ἐν γνώμῃ τῷ κάμνοντος κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l.* 10. § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἔχεσθαι χειρὶ μιᾷ] vide *l.* 2. § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τῶ πλησίον κακία ἐμὸν κακόν] vide *ſuprà* § 50. & *l.* 4. § 43. Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Τί σοι καὶ τῆς ἄλλου κακίας; & *c.* 24. τὸν δ' ὑσίαν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ὥσπερ ἄξιον, τὸν κηδεμόνα ἡμῖν καὶ πατέρα φεσισάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi reſtituenda vocula una qua intercidit, δεὶς, ut τῆς δεὸς, quod præceſſerat, reſpondeat, & ἐν τῷ κοινῷ ſupplendum ὁ δεός.

Ὃν ἔδοξε τῷ δεῷ] vide *l.* 2. § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν] Epictet. *enchir. c.* 25. ἐ δύναται ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλον, ἐ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epiſt.* 70. *Bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt.* Jo. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 18. Οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀδίκως ποιῆσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ποιήσωμεν· ἄσπερ ἐν ὑδὶ μαχεῖσ, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ἐργασώμεθα χεῖρον. vide *l.* 10. § 13.

§ 57. Ὁ ἥλιος κατακεχύσθαι δοκεῖ] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c.* 8. *Mundus cuncta complectens, rectorque univerſi Deus, in exteriora quidem tendit, ſed tamen in ſe totum undique in ſe redit. idem noſtra mens faciat: cùm ſecuta ſenſus ſuos, per illos ſe ad externa porrexerit, & illorum & ſui potens ſit, & in ſeſe revertatur.* Et *epiſt.* 41. *Quemadmodum radii ſolis contingunt quidem terram, ſed ibi ſunt unde mittuntur: ſic animus magnus, & ſacer, & in hoc demiſſus ut propiùs divina noſcèmus, converſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ: illinc pendet, illuc ſpectat, ac nititur: noſtris tanquam melior intereſt.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena ſunt: ubique non tantùm nobis proximus, ſed infuſus eſt. in ſolem adeò rurſus intende. Cælo affixus eſt; ſed terris omnibus ſparſus eſt, pariter præſens ubique intereſt, & miſcetur omnibus.*

Οὐ μὴν ἐκκέχυται] De ſole itidem Julian. *orat.* 2. Τὸ καῦς ἡ ὐδεὶς αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὐδὲ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, πᾶν σκιώδης ἐξ ἐναντίας ἱσαμένου φεγγάσματος, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῆς αὐτῆ φύσεως. ὐδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμασὸν τοῦτον κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῶ vulg. αὐτῇ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ὑκῶν ὐδὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, πᾶ μεταδιδόντι μέσον ἔχων ἐφάπτεται ποτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δαδὸς ἀναπτεται πῦρ πολλὰ, τῆς δὲ φεσῆς δαδὸς διὰ τῶ ἔξαψιν πᾶν πλῶν δαδῶν ὐκ ἐλαττῶται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1.

Homo,

Homo, qui erranti comiter monſtrat viam,
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ἀπὸ τοῦ ἐκτείνειν λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicíſque ſolenne fuit. Marcus iſtic ἀκτῖνας dici vult ſolis radios παρὰ τὸ ἐκτείνειν ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neq; enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici παρὰ τὸ ἄγειν deducunt: ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἤχθην, ἀκτίς. Neque enim Etymologo accedo derivanti παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα ἐκτείνεται φέρεται. Malim παρὰ τὸ ἄγειν ἤτοι ἀγνύειν, τὸ κλάειν. i. e. frangere: unde & ἀκτὴ litus, ad quod undæ alliſæ franguntur, & ἀκτῖνες ſolis radii, quòd πρὸς τὸ στερέμνιον ut Marcus loquitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed quædam ſoli quoque obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & quamvis aliquid interjaceat, quod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. quoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior quidem; quoniam multùm intereſt, utrùm aliquid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non æquè appareat ac nitet; ſibi eadem eſt, & more ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaque adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, quod adverſus ſolem poteſt nebula.*

Ἐπλάνησεν τὸ ἀνεχόμενον] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4. *c.* 28. *qui in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat, ſoli nihil detrahit. ità qui officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, quo frui poterant, ſe privant, autori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἢτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἀΐδιον ἐπέρχεσθαι] Frigidum ſanè, frivolúmque nimìs adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum eſt poſt mortem ſenſum habiturus, aut aliuſmodi quàm nunc habes.* Hoc eſt, quòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ leonem excipere.* poteſt enim & ſenſus, qui nunc eſt, manere, manebítq; in improbis, ut tamen aliuſmodi cruciatus perſentiſcant, quàm dum hîc viverent, unquam experti fuerit.

Ἀλλοῖον ζῶον ἔσῃ] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν ἡ πόσις] Atqui hoc eſt ipſum miſerarum omnium cumulus & culmen; quòd improbis ἄπαξ ἀποθανεῖν ἀπόκειται. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. quod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεστι τοῖς αὖθις βίοις.
Namque homini eidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, quæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. quâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τὸ πῦρ τὸ καιόμενον ἐν θείῳ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 5. alludens ad illum Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunquam moritur; nec ignis unquam extinguitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors, quæ ſemper occidit, nunquam peroccidit. quis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qui dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos.* (Luc. *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v.* 16.) *quid niſi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem,* ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Quàm miſerum eſt autem,* ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamen.* 3. 2.

O quàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *quid miſerius, quàm,* quod Bern. *ib. ſemper velle quod nunquam erit, & ſemper nolle quod nunquam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qui ſic erunt; quàm his qui omnino non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiquidem *anima in eo ſtatu poſita, & beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. qua ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur: quatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſque autor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Et ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; quia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illic homines ſemper in morte, ac per hoc nunquam viventes; nunquam mortui, ſed ſine fine morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunquam autem erit homini pejus in morte, quàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Auguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atque hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, οὕτως ὡς διὰ πυρός. ac ſi σώζεσθαι ὡς διὰ πυρός, idem ſit quod ἐν πυρὶ σώζεσθαι. Verùm aliud prorſus illud eſt, de quo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N.T.* Cæterùm hinc querelæ illæ apùd Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur ærumnoſo lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? quibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, quamvis eam præ theſauris abditiſſimis requirant: qui lætarentur ac præ gaudio exultarent, ſi ſepulcrum adire aut repetere liceret.* Et Auſon. *idyl.* 15.

——*Juturna reclamat,*
Quò vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? ſic Caucaſea ſub rupe Prometheus
Poſtulat Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Luctifero Jovem datus ſit quod vita perennis.

Ità,

Ità, quòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi partus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄρειόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, quàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non est præstat quippe quàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione*:

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπρεπέστερος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ὄφελον, ἢ πεφυκέναι
Κρεῖσσον, κακῶς πράσσουσι.——
Laboriosâ ætate mors felicior:
Natumque non fuisse, quàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui toleranda sunt.

quantò magìs ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: quomodo idem in *Prometh.*

——κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
——*satius est semel mori,*
Quàm trahere miseros vita quot numerat, dies.

Hoc est, quod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Cui ego credere malim, quàm viro eruditissimo, qui in contrarium contendit, deterioris conditionis esse, omnino non esse, quàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiúsque Lysias *adv. Phaniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, Ὡς ἀσεβέστατον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ τοιαῦτα θεοὺς ἐξαμαρτάνειν ἃ τοῖς ἄλλοις οὐχὶ δίκαιον καὶ λέγειν. Nec non congerrones illius Ἀντὶ Νεμέας τῶν Καλαδαμονιστὰς σφισιν αὐτοῖς τύχομα διωρύξαι, ὡς ἐφ' ἡδονῶν καταγελῶντες· subjicit statim, Ἐκείνων μὲν ἓν ἔργον ἀπώλετο, ὥστε εἰκὸς τοὺς τοιούτους τῶν ἢ τῶν πλείστων γνησιώτερον οἰκεῖν τοὺς θεοὺς ἅτε μὴ ἐλάττω αὐτῶν βέλεσι ζῆν μᾶλλον ἢ τηλόθεν, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.——Τὸ μὲν γὰρ ἀπροσδοκήτως, ἢ κατὰ τὸν νομίμως, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν· τὸ δ' ὅτως ἔχον τὰ τοιοῦτον χεῖρον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντα μὴ δυνάσθαι τελευτῆσαι τὸν βίον, τούτοις μόνοις συγκεῖσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ἐστὶ, ἐξημαρτηκόσιν. Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

JAS. *Infesta memet perime.* MED. *Misereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qui pœnam exigit.

E. *Mortem aliquid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Suetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm audisset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, respondit; Non-dum tecum in gratiam redii.* Deus certè cum morti æternæ addictis nunquam in gratiam est deinceps rediturus, utpote quibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum*; utí disertè Ruffinus; videndus *commen. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. Ἀλλήλων ἔνεκεν] vide *ad l.* 2. § 1. & *supra* § 56.

Δίδασκε ἢ φίφι] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qui tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qui fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *dedasce* dísce: imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. Καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν δεῖ τὴν σκέψιν φέρειν] Xyl. & Cas. τὸ εὐλαβεῖσθαι καὶ δεῖ τὴν σκέψιν φέρειν, eódem referunt, cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, καὶ ὅταν illud bis positum clarè satis ostendat. Non est itaque istìc τὸ εὐλαβεῖσθαι *cautum esse*, quòd neq; simpliciter unquam, opinor, significat; sed *cautè agere*, sive *cautè in re aliqua versari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, sive *cautè defugere*. Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere*. Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

i. e. solvi cavente, & cavendo effugiente, nè solvatur. & *l.* 3. *od.* 11.

Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuítque tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis: τὸ εὐλαβεῖσθαι, *cautè declinare, aversari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. i. e. *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. εὐλαβήθητε πενίαν ἢ πόλεμον. *Fugientes paupertatem aut bellum. Mens*, inquit, *secùs quàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namq; non rectà fertur ubi à solidiore materia, in quam inciderit, resilit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, quàm ut rectà permeando assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliquid, & cùm in rei alicujus consideratione volutatur*, ad quam ea necessariò requiritur, etiam tunc quoq; *ad scopum sibi propositum rectà fertur* nihilo minùs, quàm cùm aut prosequitur aliquid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsâ aggreditur.

Φέρεται κατ' εὐθύ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiq; *fertur*, tum quia *rationis rectæ ductum* utrobique *sequitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum quia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc quoq; *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐδὲν ἧττον, καὶ ὅτε τὸ σκάμμον εἰσίναι εἰς τὸ

Τὸ ἡγεμονικὸν] ita Bas. & Lugd. quod Xyl. red-
[illegible] *in principem ejusvis* [illegible] *grammaticam* [illegible] *xin* [illegible] *ista sa-*
[illegible] *ego Marci verba & luxata &*
[illegible] *legendumque existimo :* ὥστε
[illegible] ἐκεῖνον καὶ ἕτερον &c. Cæterùm D. Bor[illegible] M[illegible] postrema ista à superiorum [illegible] *non* [illegible] *nova ordiuntur* pertinacia, quæ [illegible] *continear, inspicien-*
[illegible] *mentes a iorum, quale &* [illegible] *est* [illegible] *lib. 9. § 1. hoc si admittere* [illegible] *lege* [illegible] *non* παρέχει, *in clausa ul-*
[illegible] *tima.*

Διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἐνεῖναι] Hoc est quod *l. 3.* [illegible] ἐμπελεῖσθαι & *l. 10. § 9.* [illegible] *Eorum autem, quorum proximè* [illegible] *fecerim, de loci istius constitutione, sententiâque non dubito : ductus ni-*
[illegible] *spiceri, nisi quæ Marci mentem appri-*
me explicant. ex differt. l. 3. c. 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωίβαλον Βακλήτῳ, ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι· ἄδικος γάρ με καὶ πλέον ἀδικεῖ. ἀνθρώπῳ δὲ ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὅτε τὰ δίκαια αὐτῷ καθομολογήσας, καὶ ἐν τῷ μέρει τὰ ἴσα δικαιῶν. καθάπερ δὲ μὲ τὰ δίκαια τε, δεῖ δέ μοι τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐξ ἐναντίας συμβαίνειν μοι. ἐλεγχόμενος ἀλλήλοις· εἰ τί ἐστιν κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτὸ εἰ πέρεις, δέσεις ἐμέ. Hoc est quod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου παρέχειν δὲ καὶ ἑτέρῳ ταῦτα εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν. Aliud est quod Hesychius in *asceti.* cap. § 23. Ὥσπερ ὁ κεντῶν ἔστιν ὃν ἐν χειρὶ, μείων ὤν, εἰ τύχοι πολλῶν ἰσχύοντος, καὶ μείζων τοῦ ἐσόπτρου, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁπόταν, βλέπει δὲ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐν τῷ εἰδὶ ἐσόπτρῳ· ὅτως ὁ δὲ ὅλα ἐγκυπτων εἰς τὸν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὸν ἑαυτοῦ κατάστασιν ἐν αὐτῇ, βλέπει δὲ καὶ τὰ μέλανα πρόσωπα τῶν νηπίων Διὸ πόνων. Aliud & quod Ambros. *offic. l. 3. c. 16.* de amicis : *ostendamus illi nos pectus nostrum, & ille nobis aperiat suum.*

Ad Librum IX.

§ 2. Οὐδὲν ἀσεβῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc axiomate est paginæ sacræ, pietatique Christianæ magis consentaneum. Siquidem ut Joannes Apost. *epist. 1. c. 4. v. 21.* Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ· (τὸν Θεὸν) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Christus Dominus apud eundem *Evang. c. 13.* [illegible] καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Paulus [illegible] *v. 9.* Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis justitiæque quisquis legem violat, pietatis etiam lædæ eodem nomine tenetur, quia voluntatem divinam transgressus deprehenditur. Optimè Dio Pruf. *orat.* 3. adhuc hoc, quòd Deos pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ ἐκεῖνός τε καὶ [illegible] ἕνα μόνον τὸν ἱερὰ συλῶντας, ἢ [illegible] βλασφημίας εἰς τοὺς θεοὺς ἐλάμβανε τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ πολὺ [illegible] τοὺς ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ [illegible] ἐναντίον τοῖς [illegible] Θεῶν. Potest his adjici, [illegible] huc facit, & Philonis illud *de decalog.* [illegible] *leg.* Ὁ δίκαιος πᾶς, ἐστὶ καὶ ἱεροσυλίᾳ ἐναντιούμενος· τὸ γὰρ ἀληθὲς ἱερὸν τοῦ Θεοῦ· ἀκριβεῖς δὲ εἰκόνες ἀνθρώπου αἱ ψυχαὶ· ἐν ταύταις οὖν ἱδρυμένον τὸν Θεὸν ἀδικεῖν ἀνόσιον. Et *de legib. special. orat.* 2. ὄνομα μὲν [illegible] ἱερόσυλος· τῷ δὲ ὄντι ὁ ἀνθρώπων ὀλιγωρῶν [illegible] ἱερὸν ἐστὶν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν [illegible] ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ κειμηλίων ἐστὶν ἅπτε ἱεροσυλώτερον, ἅπτε θεοῦ λῃστερὸν ὄντα ἀνθρώπου, παγκάλης εἰκόνος πάγκαλον ὁμοίωμα ἀφανίζοντα λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τυπωθέν. τὸν δὲ ἀνδροφόνον εὐθὺς ἀπέκτεινε, καὶ ἀνοσιουργὸν ὑπολαμβάνεσιν Quod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c. 14. v. 31. Qui opprimit egenum, probro afficit opificem ejus. & c. 17. v. 5. Qui subsannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c. 14. v. 21. Qui contemnit proximum suum, peccator futurus est.* hoc est, Qui hominem quemvis facto, dicto, cogitato, manu, linguâ, mente læserit : is coram Deo, & adversus Deum ipsum admissi peccati reatu obstrictus tenebitur. Eumæus Ulyssi, Odyss. ξ.

Ξεῖν' ἦ μάλ' δίμης ἐς κλισίην εἰ καὶ χαλεπὸν σίθεν ἦλθες,
Ξεῖνον ἀπαυσαι· θεοὶ γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε.——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l. 5.* ubi simulacrorum cultores introduxerat impietati suæ velamentum istud prætexentes, *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines visibiles adoramus.* Respondet : *Falsissimum. si enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem coletis, in omni enim homine est imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac misericordiæ opera recensuerat ; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qui ista non fecerit, contumeliam imagini divinæ intulisse credatur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipsissimis ferè Marci verbis ; ὃ δὲ

ἀπὸ τρόπου φιλοσόφων πᾶσες, πάντα ὅσα πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀγωνιζεῖν καὶ ἀσκεῖν νομίζων.

Ἕνεκεν ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν θεῶν] τῷ τῶν ὅλων φύσιν. vide *ad l.* 4. § 23. quam & τῷ ἀληθείας posteà indigitat. καὶ τῶν ἄλλων ἀληθῶν ἁπάντων πρώτῳ αἰτίᾳ. prout autem *natura naturans*, (ut scholæ linguâ loquamur) ità & *prima veritas* Deus est. אל הים אמת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10. non אל אמת duntaxat i. e. *Deus veritatis. Psalm.* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex* & *sermo*, אמת. *Psal.* 119. *v.* 142. non.λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. sed ἀλήθεια quoque, *veritas* ipsa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δ' ὅλα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc autem omnia inter se.* Xyl. ut idem prorsus valeat utrumque, τὰ ὅλα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Cas. *quicquid nunc est ad id quod prius fuerat, initiumque illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hic idem sit, quod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν. in illis usurpatur, quæ *ad l.* 2. § 10. laudavimus. Utrumvis constare potest. illud simplicius videtur.

Ὁ ψεύδων ἀσεβεῖ] *Falsa*, inquit, *quisquis loquitur, impietatis est rem*; sive volens id, sive nolens fecerit. Si volens sciénsque; quia fallere vult. Fallere autem est injustitiæ pars: si nolens, quia rerum naturæ veritatíque adversatur. Videantur Augustini *de mendacio*, & *contra mendacium*, ad *Consentium*, ìcripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occasiones.* Xyl. *instinctus & opportunitates.* Cas. malim, *subsidia. Subsidia & adminicula* a natura accepit; ità usurpavit Xenoph. œcon. ὁρῶν ὅτι ἀφορμὰς παρέχοιτο ἐκ τῶν ἀφορμῶν, ἐξ ὧν δύναιτο αὔξειν τοὺς οἴκους. *ex adminiculis quædam unde rem familiarem augere possint.* Demosth. χρῆσθαι ἂν ἔχοντι τὴν ἀμῶν, ἐκ' ἀφορμῶν ἐκείνῃ τῷ πολέμῳ. *Nec subsidium usum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ἀγαθὰς λέγων, τοὺς δ' πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀπάτᾳ.] Senec. *epist.* 74. *Ab hoc discere judicia*, (ut illum præter virtutem bonum putes:) *non fortes constabit, non fides. Multis utramque præstare cupienti patienda sunt, ex his quæ mala appellantur. Nulla impendenda ex his quæ bona vulgo existimant, tanquam bonis.* & *epist.* 76. *Si hanc admonitionem receperis, aliquid bonum esse præter honestum, nulla non virtus laborabit: nulla enim obtinere poterit, si quidquam extra se respexerit.*

Μέμφεσθαι πολλάκις τῇ παιδὶ αὐτοῦ] vide *l.* 6. § 40. vide & piorum etiam hac in parte querelas. *Psalm.* 78. & Jerem. *c.* 12. Sed & querelis istiusmodi occurrentes. Senec. *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς ἔστιν ἄνευ ἀπειθοῦς τὸ βιάσασθαι θεῖα γινόμενον; Tyan. *epist.* 66. Itaque quod Epictet. συνέλαβε, ἐκεῖνο ἐμιμήσω, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἦ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, ἐ δύναται σώζεσθαι τὸ εὐσεβές. Idémque *enchir. c.* 30. ὅτι μὲν τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὅσε ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τούτου τοῦ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς τοῦ θεοῦ εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ μερικώτατον ἐκείνου ἐστὶν, ὃ ἐὰν ἀπολήψεις τοῦ αὐτοῦ ἔχειν, ὡς ἔστιν καὶ ὁσιότητα τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σὺ μὴν, εἰς τοῦτο κατασκεύαζε, τὸ πίθεσθαι ἑκάστοις, ἐν εἶναι πᾶσι τοῖς γινομένοις, ἐν ἀκολουθίᾳ, ἐμφρόνως δὲ καὶ τῆς θείας γνώμης ὑπηκόοις. ὅτε γὰρ μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, ἐπὶ ἑκουσίοις, ὡς ἀκουσίοις. ἄλλως γὰρ οὐκ ἐδύνατο τούτου γενέσθαι, εἰ μὴ ἀπαντᾷς τῷ ἐκ τῶν ἡμῶν, ἐ συνέπεσθαι ἔμελλεν ὅσις τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐκ γὰρ τοιαῦτα ἐπαινέσαι ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἐκ ἀνεκτὸν ὄντα ἀπαυχάνειν, ἐδὲ λυπεῖν, καὶ ἀπειθεῖν τοῖς μὴ λυποῦσι, μεμφόμενόν τε καὶ μισοῦντα τοὺς θεούς.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Quod *l.* 8. § 54. συμφερεῖν & *l.* 10. § 21. συμφέρῃ dixit.

Ὡς ὄντως] vide *l.* 2. § 11.

Ὅσῳ τινὶ ἀρχαῖα τῆς φρονήσεως] Vide *ad lib.* 1. § 15.

§ 2. Ἄγνοιαν ψευδολογίας] ità Origen. *adv. Cels. l.* 1. τῆς κακίας ἄγνοιαν. Sed de Christo. At malitiæ & pravitatis expertem prorsus credere qui detur, cùm eâ intinctí etiam, & quidem ἐκ τοῦ βαθέος, καὶ ἀνεπιλύτου, non tantùmodò, ex ὑπαὶ in lucem prodeamus? *Psal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. *Job. c.* 14. *v.* 4. Isai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ἐν καρδίᾳ ψεῦδος] vide *infra* § 3. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva recedis?

Flaccus *Sat.* 1.

Rarus, qui exacto contentus tempore vitæ
Cedit, ubique sua satur ——

Talem tamen profitetur Seneca *epist.* 77. *quantum satis erat: non ut plenus expectit.* Et Cicer. *de senect. Omnino ratio omnium rerum, vitæ facit satietatem: Vitæ autem satietas temporum maturitatem affert.* Habet enim quasi modum, ut annum rerum, sic vitæ. Ad quietem loquuntur illi [illegible] Marcus hic. Nec minus illi qui [illegible] titur, animæ pravitas. Ignotus [illegible] qua Bernardi illud usurpare [illegible] Peccatum in [illegible] facilius cheiragra altenitur, quàm [illegible] quicquid ut Moses [illegible] Deum [illegible] ere solent. [illegible] Simocat. [illegible]

…ζοντα τῇ μιᾷ μόνῃ ἀδι-
…ἀρετὴν ἐνδεῖξαι πρὸς τὸν ἐν-
…ἀνδρίαν. πεφανῶσθαι τὸν
…λόνα. Ita de M. Antonio
…major *l.* 14. *c.* 23. *Ebrius jam*
…*magis cum sitiens. Namque*
…*conitatur, ut libendi con-*
…*Scitumque est Scytharum*
…*quanto magis sitiré Par-*
…quæ improborum animos
…*plenili* juste fit quod Gre-
…*culpa quæ cum sine perpe-*
…*tatur. Quoniam iniqui, qui ideo*
…*cum sine vixerunt, voluis-*
…*sine vivere, ut potuissent*

…*lib.* 5. § 4. Cypriani no-
…*part.* 1. Quamdiu pulmonis
…*similim* ac redditur halitus,
…*am* est: unde loquendi con-
…*dimur*, qui vivunt; & *expi-*
…*int*. id quod istic ἀποπνεῦ-
…πνεύσω dicitur: eodem sensu
Luc. …ἀποφυσήσας τὸ ψυχάδιον ἀπεπιν.
Et Hor. …

…ἀποπνεύσων.

…formula proverbialis; à nautis
…dicitur, ὅ ἐστι ἐξ
…*veniens & adspirans*, navigatio
…πλεῖς, ὅταν εἰσὶ ἀποπαχύνοντες,
…*vento desiti uti, ad remigium*
docet ex Pausania Eustath. *ad*
…utriusque simul meminit Sy-
…ταῦτα, περὶ ἕσον αὖτη, πῶς
…Plato in *Phileb.* Κἂν μὲν, τὸ
…τῷ σώφρονι· ἀδίτεες δ'
…ἀδύνειν αὐτὸν αὐτόν. Ari-
…Ἐπεὶ ἓν τῷ μέτρῳ τυγχάν
…τὸ ἀδιτεῖν φασι πλεῖν, τὰ
…λεῖν· Synef. in *Dione*: Οἱ
…ἀλλ' ἴδῃ, τὸν
…ἄν, ὡς τῆς σχολῆς εἰς μὴν
…*natæ* docet Niceph. Gre-
…Εὐτεύξειν εἰς περι-
…δεσμένε[ται] ἢ οὐ περὶ
…ἀπαμείβ[εται] ἢ πυρὸς ἢ ἐχθ-
…βουλεύσας λαμ-
…γενέσθαι μὴ χαίρῃ
…sequuntur.
…πλὴν
…ἔργον, quod
…τὴν κακίαν] ante mi-

…*grave è vita, quàm illa vitia probare.* Xyl. *Imò mortem potiùs optare, quàm morum in malo.* itaq; Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, περιῆν ἢ πεπλάσθαι. Spectat horsum queribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c.* 7. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi, si de malis istiusmodi morum mentisque accipiantur, quæ referens Stobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. supra adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίος πονηρὸς θανάτου εὐκλεέστερος·
Vitâ notatè malâ mors illustrior.

Et Euripid. *Erechth.*

ἐγὼ δ' οὐ τοὺς καλῶς τεθνηκότας τι
Ζῆν φημι μᾶλλον τῶν κακῶς πονούντων ἐν κακοῖς·
——*Mihi isti mortui videntur esse potiùs jacere,*
Quàm vita quorum turpis est, virtus magis. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à animalib. lib.* 4.) dicere solebat, τοὺς καλῶς ζῶντας ἡδέως μὲν ἀποθνήσκειν, ἀκόντως δὲ ζῆν· ἀλλὰ πολὺ χεῖρον ἀποθνήσκειν τοὺς κακῶς ζῶντας. Socrates itaque apud Xenophontem in *Apolog.* Κρείττονας τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπὶ πολὺ κερδαίνειν τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Αἱρετώτερον εἶναι τῶν καλῶν θάνατον αἰτῆ τὸ αἰσχρὸν βίον. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini sceleste remedia gnavam præscripserat: ἐὰν μὲν τι ἐφῇ τούτων λαβὰ τὸ νόσημα. *Siquidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, ellipsis Atticis familiaris, qualis Lucæ *c.* 13. *v.* 9. & alibi passim vide Eustath. ad *Il. d.*) εἰ δ' μὴ, κακὸν θάνατον σε [ἐ]δίδου, ἀπαλλάτ[τ]ει τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸν κακὸν ἔχουσι, καὶ αὐτοῖς ἐν ζῆν ἄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυμβάλλεται τὸ μοχθηρὸν βίου, φαυλοτέρου ὄντος, τὸν ἐκτίσαντα ὅλον πάντη [παρὰ πᾶν, al.] πάντως σφαλερώτερον. Itaque Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον λιμὸς ἀλλοῖος τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. Ipsamque eandem sententiam & Themist. in *orat. quinquenn.* Πίνδαρος ἐπαινῶν τὸν πόλεμον, ὡς ἄρα ὁ πᾶσιν ἀνθρώποις θνητοῖς ἐπιβαίνων μοῖρα, τὸ σφαγῆναι εἰς ἀρχὴν πλείω τοῦ βίου, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης σφαίρωμένοις· καὶ τάφῳ ἔλαφρῷ χρωμένοις τῷ κατὰ τὴν ἀγαθὴν γνώμην τοῦ πεπολεμωμένου ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς φύσεως κατηγόρους καὶ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν, ὅσῳ δ' ἂν ἐπὶ πλείω χρόνον ἐπιβιῶσι, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς κακοῖς ἐπιβαίνειν τὸν αὐτὸν συμβαίνειν· καὶ ἐὰν πλείω τελέσωσι πλημμελήματα. De Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. repugnant.* & *de communitat. notit. adversus Stoic.* minúsque sibi constantem dicit Ariston, qui τὸ μὲν πρὸς τὸν θάνατον ἀδιάφορον, μόνον δὲ τὸ κακὸν ἀφορίζειν ἔφη ἢ βέλτιον, παραπλήσιον αὐτῷ ὄντα

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qui dixerat,

Χρὴ πνίλιν, cùm dicere debuisset,

Χρὴ κακίλιν φάρυγα, ἢ ἐς βαθυκήτεα πόντιν

Ῥίπτειν, ἢ πετρῶν, Κύρνε δ' ἁλιβάτων.

Modò è diverso Platonem fugillat, qui dixerit, ὅτι τοῦ μηδὲ καθάπτ, μηδ' ὑπομένοντος ζῆν, λυπτελεῖ μὴ ζῆν. statuítque ipse, ὅτι ἢ τοῖς φαύλοις συμφέρει μᾶλλον ἐν τῷ ζῆν· & *de natura lib.* 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & istic, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὕτω σε ὐδὲ ἡ πεῖρα πείσει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς.] Diodor. Sicul. *hist. lib.* 12. ἡ κακία καὶ ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμική νόσος, ὑπερίσταται τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, καὶ νοσοποιεῖ τὰς ψυχάς. Ἀεὶ δὲ Joan. Chrysost. *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὰρ, λιμὸν, ἢ τῶν πονηρῶν συνήθειαν. οὐκ ὑπὸ τοσούτου λοιμοῦ ἁλίσκεται, καὶ ῥᾳδίως διαφθείρει, ὡς ἡ τῶν πονηρῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρουσι γὰρ ἤδη καὶ ὁμιλίαι κακαί· quod & Apostol. *ad Cor. epist.* 1. c. 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaque quòd Gregor. Naz. in opulentis, quoad pauperes, vitio vertit, de omnibus in universum, quoad peste correptos, respectu corporis, de pietatis, virtutisque studiosis, quoad improbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi respectu, non incommodè usurpatur; & quoad illos quidem nullâ mutatione factâ. τῆς ἡμετέρων σωμάτων ἀσθενείας. διὰ τοῦτο φυγὴν νομίζομεν ὅτι καὶ τὴν αὐτὴν ἀπαμβλύ ἀεί, μικρὰ δυσχεραίνοντες· quoad istos, vocùlà unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων substituto. Atque in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum quemque transiliunt. Itaque ut in pestilentia cavendum est, ne corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus assideamus, quia pericula trahemus, afflatique ipso laborabimus: ita in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut quam minimè inquinatos assumamus.* Adjicere lubet Marci ipsius verba ferè novissima ad amicos, moribundum deflentes; *Quid me fletis, & non magis de pestilentia & communi morte cogitatis?* quod *res humanas ridendo prosequi* eum dicit Capitolinus, cùm *deplorando* potius dicere debuerit: quod & Jos. Scaliger observavit.

Λοιμὸς γὰρ] Philo *de providentia* apud Euseb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* καὶ ἀσέβειαν ὁ λιμὸς μᾶλλον, ἢ οὐκ ἦν ἐν δόξῃ ὃς ὄφις ἐκκλίνει.

Διαφθορὰ ἀνθρώπων] Ità Paulus *ad Tim.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένων τὸν νοῦν & Petr. 2. *c.* 1. *v.* 4. ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & φθορὰν διαφθορὰν alii. Plato apud Plut. de *Stoic. contradict.* Συνεκφθείρεται καὶ διαφθείρεται καὶ ἀπόλλυται τὰ μέρη. Epictet. *l.* 3. Μὴ καταφθείρου διὰ τῶν ἀλλοτρίων.

τεμνι vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, quòd Marcum illa quæ superiùs retulimus *mortem contemnentem* dixisse asserit. Verum quid dicemus ergò crebrissimis illis philosophorum, cùm exterorum, tum & nostrorum, dissertationibus, quibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántque? Responsio proclivis satìs videtur; *contemnendam* esse *mortem*, quasi bonis saltem quicquam obesse possit; *Non contemnendam*, quatenus est naturæ munus, quod Marcus istic, vel quà divinæ dispositionis, & dispensationis effectus.

Ἐναρέσει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἐνὸς ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει.] Vide *lib.* 2. § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *consideratum*, quomodo Cicero *pro Cæcin. Illud consideratè hominis esse putavit, quæ de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ταύτην διενηνοχέναι φαίνεται ὁ σπουδαῖος & τὸ φαῦλον· ὅτι ὁ μὲν πανταχοῦ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεσκευασμένον καὶ κρατοῦντα καὶ ἡνιοχοῦντα τὸ ἄλογον· ὁ δὲ πολλαχοῦ θεάσεσθαι ποιεῖ τὸν λογισμὸν καὶ σωθῆναι τούτῳ θεάσεσθαι ἀ θεάσεται· διὸ καὶ ὁ μὲν ἀληθῶς λέγεται, ὁ δὲ λελογισμένος. qui locus parùm integer videtur; ità forsan restituendus ὁ δὲ πολλαχοῦ θεάσεσθαι τὸν λογισμὸν καὶ σωθῆναι τούτῳ θεάσεσθαι ἀ θεάσεται· διὸ καὶ ὁ μὲν ἀληθῶς λέγεται, ὁ δὲ λελογισμένος. *qui multa facit rationi neglectâ, & cum ista* (parte scil. irrationali) *facit quæ facit.*

Μὴ ὀλιγωρῶς, μηδὲ ὑπερηφάνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *lib.* 3. § 7. Senec. *epist.* 30. *Video quosdam optantes mortem, & quidem magis quàm rogari solet vitæ. Nescio utrum existimem majorem nobis animum dare, qui deposcunt mortem, an qui hilares eam, quicunque opperiuntur: quoniam illud ex rabie interdum & repentina indignatione fit; hoc ex judicio certo tranquillitas est. Venit aliquis ad mortem irratus mortì: venientem nemo hilaris excipit, nisi qui se ad illam diù composuerat. Multos spectavi abrumpentes vitam; sed plus momenti apud me habent, qui ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non arripiunt.* Idem *epist.* 24. *Ejecerit, non minùs ea qui mortem concupiscunt, quàm ea quæ timemus; & ait: Ridiculum est, currere ad mortem tanto ardore vitæ, cum, genere vitæ, ut currendum esset ad mortem, effecerit.* Item alio loco dicit. *Quidnam ridiculum, quàm appetere mortem, cum vitam tibi molestam feceris metu mortis?* His additis & illud non omittendum, *Nullam tam timidam esse gentem, imò nullum tam timidum hominum genus, quod non mortis ardore tanto vitæ amorem vincat.* Ità Arcesilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* [illegible] ὑπὸ τοῦ δυσκόλου καὶ ἀπόνου τοῦ ζῆν ἀπορίας ἐπὶ τὸν θάνατον ὁρμῶσιν. Atque Diogenes; [illegible] ἐλθεῖν, κρεῖττον ἐστὶν ἐπιμαρᾶναι τὸν βίον. *l.* 3.

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, luciſque videndæ,
Ut ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.

Atqui, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?

vel etiam nolle mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qui occidat. expecta. quid occupas? quare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Utrum invides carnifici tuo, an parcis?* Scribonia Druſi Libonis amita, conſilium habenti, *utrum conſciſceret ſibi mortem, an expectaret,* Quid te, inquit, delectat alienum negotium agere? Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumque monendi ac firmandi ſumus, & nè nimis amemus vitam, & nè nimis oderimus. Etiam cum ratio ſuadet finire, non temerè nec iam procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (quanquam de Catone quid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ut omnia ille quoque vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: quæ ſæpe generoſos atque acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentiſque: illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide amplius *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu quodam & inſtinctu procurrere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, utque ſuaſerit ratio, vitæ mortiſque conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè autor libri *de duplici martyrio*, quod Cypriani nomen præfert, ſive Erafmus is, ſive alius quis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qui certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qui ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſuetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ἀλογήτως] Xyl. iſtic à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propiùs Mer. ſed ἀλογήτως iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τῦ σφοδρῶς, *temerè*, poſitum videtur. de quo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὠσικῶς] Suid. ὠσικῶς, τὸ μὴ βίᾳ καὶ ὠθισμῷ. μηδὲ ὠσικῶς καὶ μὴ βίας σφοδρὸν θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίας, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab autore. Suidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuosè, malim: quando cum impetu quis ad aliquid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem proſilire, priuſquam apud ſe ſeriò ac ſedulò perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi aut excludendi occaſio, de quo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cauſſa id faciendi fuerit, cum impetu quodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qui dum ad rem aliquam quam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt quod Suidas, μὴ ὠθισμῷ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectarum in aulam regiam confluentes.

Ὥσθ' ὑφ' ὧν τε πρὸς ἀλλήλων ὠθοῦντο καὶ ἐπατοῦντο

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, auri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκέφαλον ὠθίζοντο. in Luciani *piſcatore*. vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem καταῤῥέοντες ἀθρόοι,

Ἀλλήλοις ὠθίζοντο περὶ πρώτης ξύλης,

atque Εἰς τὸν πρόεδρον πᾶς ἀνὴρ ὠθίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὠσικῶς itaque πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν, qui ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis feriſque tractum videri, quæ in ferrum, quo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὥ τῶν ὀξέων, ὁπόταν πρὸς τὴν πληγὴν ὁμόσε ὠθῶνται. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας στρατεύει, θεσμοὺς ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ πεδίσας· καὶ ἐκεῖνα σωιδεῖν δίωηθεὶς ὁ σοφιστὴς, ὅτι θαρσοῦς καὶ θεάσους, κἂν εἴ τις ὀνόματι πλησιάζοι, πλεῖον ἀλλήλων τῇ δυνάμει κεχωρίσηκε, εὐδρομίᾳ τε ἂν φαμὲν καὶ ἀναιδείᾳ. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς τολμηροῖς θαρρεῖν, ἀνδρείας ἕξις ἐστὶν, ὡς ἐφ' τὸ ὑφιέσθαι, δειλίας· ἐν δὲ πλοίῳ ὁ κίνδυνος, ὁμοῦ χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θεάσους· ὡς ἐφ' τὸ ὑποχωρεῖν, ἀσφαλείας. quod & ferinum potiùs quàm humanum idem cenſet, καθάπερ σῶν πρὸς θηρευτήριος πρὸς τὸ ξίφος ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, quà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑπερφανῶς] hoc eſt, quod Senec. *ep.* 70. *Quid eſt ſtultius quàm faſtidioſe mori?* Aliud eſt enim quod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siquidem huic *faſtidium mortis*, non nauſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu quodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7.

Πεισμόνως] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἐμβρυον ὂν τῆς γαστρὸς] Senec. *epiſt.* 102. *Quemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in quem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, quod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſuminur partum: alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῷ ἑλύτρῳ τούτῳ ἐκπεσόντι] Ἕλυτρα dicuntur *folliculi* illi, quibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist. l. 1. c. 18.* & Plin. *l. 19. c. 7.* quod Basil. hexaem. *orat. 5.* Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δ' ἐν ἑλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tuniculæ*, Varroni *l. 1. c. 3. vaginæ*, dicuntur. Hesych. Ἕλυτρον, λέπυρα, θήκη, λέπυρον, ἐνείλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, *l. 2. c. 111.* & *l. 4. c. 167.* his autem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii *l. 18. c. 30. Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. *l. 8. c. 10.* Θεωροῦσι δ' ἐυχωλότερα τὰ χλωρὰ καὶ, ὅσοις τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾷον συλλέξαι τὰ γὰρ ξηρὰ καταῤῥεῖ. Ἑλύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, quòd eò anima quasi involvatur. tempúsque nos præstolari monet, quo tanquam semen maturum jam, ea folliculo isti excidat. Eodémque in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta quidam ignobilis, in versiculo isto, quem cippo suo inscribendum destinaverat;

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου ἕλυτρον. Ζῆν δ' οἷς θεὸν αὐτός.

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pelliculam* nuncupat. *lib. 2.* extremo. *nec in caruncule hujus folliculo constitutis, opis aliquid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaque quod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *hist. eccles. l. 6. c. 16.* Μείζων δύσεις γένεαι, ὡς (ὃς leg.) ἐκ τάχους τῆς ψυχῆς τοῦ σώματος ἀπαλλάξειεν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qui maturiùs Basilium de nodo follis hujus solveret.* Quin & Tertullian. in *apolog. c. 50. Anaxarchi follem* dixit, quod Græci, Θύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad l. 3. § 5, 7.* & *l. 8. § 37.* & *l. 10. § 36.* Quanquam & corpus animæ ἕλυτρον dici potest, quatenus *theca* sive *vagina* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos. l. 4. c. 2. infr. ad § 9.* εὐρήθη. siquidem in lingua Aramæa corpus etiam גּוּפָה dicitur Daniel *c. 7. v. 15.* quæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr. l. 1. c. 21. v. 27.* atque ità Tertull. *de resurr. c. 9.* corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius *l. 7. c. 52.* de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ quasi vaginam ademerunt.* Verúmque hic quod Theodoret. *therapeut: l. 9.* ὡς τὰ πολλὰ τῶν ἀγαν πυκνοτάτων ἑλύτροις ἐυπλόοις ἐκλύπτεται. Nec aliter ferè Senec. *epist. 92. Quis unquam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. de corpore idem existima: ne dicere.* Prout autem corpus ἕλυτρον Marcus, ità κάλυμμα Epictetus dixit: *l. 1. c. 20.* τὸ κοχλίῳ ἐοικὸς, ὦ ἄνθρωπε, ἵνα ἐν τῷ καλύμματι τὸ ἓν τῷ ἀνθρώπῳ, οἷον; & *c. 23.* de Epicuro, ἐν τῷ καλύμματι θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἤμελε. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *sympos.* ὡς κοχλίαν ἡγησάμενον τὸ κάλυμμα, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῷον. quanquam potuit & Marcus respexisse ἕλυτρα, sive *velamenta*, *involucra* illa, & *impedimenta*, utì Tertullianus appellat, *de carn. Christ. c. 4.* quibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & quibus exutus atque evolutus excidit quodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Solomonis* Autor, de se matris utero edito. *c. 7. v. 1.* ᾧ οἷς πλὼ γλῶ κατέπεσον.

Εἰ δ' ἦ ἐλαφρὸν παράπηγμα ἀψυχάριον θέλεις] Citat ista bis Suidas, in παράπηγμα, & in ἀψυχάριον, & auctiora quàm codices nostri exhibent, utrobique; illîc adjectis his, πρὸς τὸν θάνατον εἶπε. istîc hisce, ἐρώτησαι ἂν τὰ χέως τῆς καρδίας ἀπηλθόμενον. quæ tamen postrema forsan Suidæ ipsius fuerint, τὸ ἀψυχάριον exponentis. Idem παράπηγμα interpretatur κανόνα *canonem*, *regulam*, addítque esse & ὁδὸς τῆ ὀργάνῳ ἀστρονομικῷ. quo modo usurpavit Vitruvius. *l. 9. c. 7.* de quo videri poterit Turneb. *adverss. l. 11. c. 3.* hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casaub. atque ità Marcus ipse *l. 4. § 44.* βοήθημα. quanquam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam quod priore Suidæ loco παρὰ πήγνια legitur; & Portus *dementiæ facinus* vertit, παράπηγμα est χαφιὸν ex posteriore corrigendum. ἐλαφρὸν quod dicit vide *ad l. 4. § 44.*

Οὐκέτ' ἔσχ' ἡ ἐμπεφυρμένη] deest substantivum. ἡ ψυχὴ forsan. Nam quòd Annot. Lugd. articulum ἡ delet, ut ad ὄλισθος participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμολογματόντων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom. 2. tit. 122.*

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ ἀθ' ὧν κείνει τις ἀν,
Τοῦτ' ἔχει τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀποθνήσκειν, ὅτῳ
Ζῆν μὴ παρῇ, ὡς βέλεται---
Quàm dulce vita est, si quibuscum discupis
Transigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀνεξαμόνως ζῆν ἡδὺ μακάριος βίος
Καὶ πλοῦτος, ἂν ᾖ μετ' ἐτέρων ἀνεξαμόνων.
Ἐν θηρίοις γὰρ πλήκτοις ὄντα δεῖ
Εἶναι πλῆκτον· ὧ τάλαν πόλις.
Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum similis ferisque agentem simiam
Fieri necesse est, ô vitam ærumnabilem. Grot.

vide *l. 4. § 50.* & *l. 5. § 36.* & *l. 10. § 36.*

Τὰ τοιαῦτα δόγματα] forsan. τὰ αὐτὰ δὴ, *eadem dogmata colentes, eadem sentientes.* quod suprà ὁμοδόγματα.

δογματίσαντας dixit. atque ità interpres uterque accepit.

Μή πω ἐγ αὐτὸς ὀπλάδωμαι ἐμαυτῷ] Nè dum inter tot ingeniorum atque inſtitutorum diſſidia verſor, ipſe proprii, meíq; etiam ipſius quodammodo oblitus, ab eodem deficiam & deſciſcam tandem. Vide *ad l.* 6. § 29. Eſt autem proverbialis formula iſta, de iis qui à nativa indole degenerant. quà & Seneca uſus eſt *de clem. l.* 1. *c.* 1. *Nec enim periculum eſt, nè te ſubita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 12. *Gratulor Baiis noſtris: ſiquidem, ut ſcribis, ſalubres repentè factæ ſunt: Niſi fortè te amant, & tibi aſſentantur; & tam diu, dum tu ades, ſunt oblitæ ſui.* Menander *gubernatoribus*, à Priſciano *l.* 28 laudatus.

Ἔπλασέ τ' αὐτὸν ὥστε μὴ
Oblitus eſt ſe ipſe qui ſiet.

De viro probo pióque, ſive Enocho, ut pluribus placet, Autor *ſapientiæ Solomonis c.* 4. *v.* 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη ἁρπαγῇ, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluſerit fortean hæc Marcus ad hiſtoriam Meſſalæ Corvini oratoris, quem *nominis etiam ſui oblitum* ferunt. Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 24.

§ 4. Ἑαυτὸν ἁμαρτάνει] Ità Auguſtinus *poſt collat. cum Donat. c.* 6. de verbis Apoſtoli *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 29. agens. *Judicium manducat & bibit ſibi ipſi, non alteri.* vide *l.* 5. § 25, 35.

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 55. Epictet. *l.* 4. *c.* 5. Μεγάλη βλάβη τῆς ἀδικίας, αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Pruſ. *orat.* 74. Ὑπὸ κακίας ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ βλαβερός. & *orat.* 75. Τὸν νόμον ἀδικῆσαι. Ἢ γὰρ παραβαίνοντα τὸν νόμον ἕκαστος, οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alexand. *paed. l.* 2. *c.* 10. Πᾶς ὁ ἁμαρτάνει, ἐγ ἀδικεῖ, ἐχ ὅταν τὸν πέλας βλάπτει, ὡς ἑαυτὸν· ὅτι πάντως ἑαυτὸν χείρονα ἀποφαίνει· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων ἐγ αὐτῆς αὑτῆς· vide de noviſſimo hoc Epicteti *diſſertationem* inſignem apud Arrianum, *l.* 2. *c.* 18. Feſtivè Simocat. *epiſt.* 40. Ἀδικεῖται μὲν ἀδικῶν· ἀδικεῖσθαι γὰρ πάντες, αὐτιμάτως ἕκαστος ἑαυτὸν ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ κακίαι ἐσμὲν αὐτοκράτορες· οὐκοῦν ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀδικοῦνται οἱ ἄνθρωποι· ἐγ τὸν Ὁμηρικὸν τοῦτο αὖθις Κύκλωπα· ὑδίνα γὰρ βλάπτειν, ἀδικεῖσθαι δ' ἔφασκε· ἐγ ἦν τοῦ ποιμένος ἀπόφασις, ἀλλ' ἡ τῆς ἀληθείας κατάφασις. Chryſippus in *demonſtrat. de juſtit.* ἀδικεῖσθαί φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα, ἐγ αὐτὸν ἀδικῶν, ὅταν ἄλλον ἀδικεῖ, ἡδύμενον ἑαυτῷ τῷ παρανομεῖν αἴτιον, βλάπτοντα παρ' ἀξίαν ἑαυτόν· qui tamen idem in hoc repugnans ſibi, in libris *adverſus Platonem* ſcriptis, ἀτόπως φησὶ λέγειν τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· ἦ γὰρ θεὸς ἔπεσεν, ἢ θεὸς ἑαυτὸν ἢ ἀδικίαν· Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 12. vide Ariſtot. *ethic. lib.* 5. *c.* 11.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ πείθων τι] Robert. Capito Lincoln. Epiſcop. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epiſt.* 48. *Æquè iniquitas eſt non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de conſider. lib.* 2. *Non eris innocens, ſi aut punies cum, cui parcendum eſſet, aut parcas ei, qui fuerat puniendus.* Georg. Godvin. *in epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forſan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, quiſquis peperceriit malis.

Quem & Auſon. imitatus in *ſap. lud.* ſub Cleobuli perſona dixit; *Parcit quiſque bonis, perdere vult malos.* Cato apud Saluſt. in *Catilin. Dum paucis ſceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hiſce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom.* 2. *tit.* 46. Stobæo: Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βέλτιστα ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς. Agapet. παραινέσ. § 28. Ἴσον τῷ πονηρεύεσθαι, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πονηρεύεσθαι λεγίζω. κἂν γάρ τις πολιτείᾳ μὲν ἐνθύμιος, ἀλλ' ἔχεται τῆς βίβλου ἄθεσμος, σωφρὼν τῶν κακῶν πᾶσι δικαίως κρίνεται. Hoc eſt quod Cato Cenſor, referente Plut. in *apoph.* τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς πείθοντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν. id eſt, ut Senec. *Troad.* 2. 2.

Qui non vetat peccare, cùm poſſit, jubet.

Vel ut τὸ κωλύειν illud diſertiùs exprimatur,

Peccare qui non prohibet, cùm poſſit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni ſibi conſortem Charilaum tanquam virum apprimè bonum probúmq; collaudanti, regeſſiſſe; Πῶς δ' [ἐκ] ἂν εἴη Χαρίλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς. ὃς ἐδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ὄζι. *Qui verò poteſt eſſe vir bonus Charilaus, qui nè malis quidem durus & aſper eſt?* Expungendam enim eſſe negativam priorem, quòd Erasmus in *apophth.* monet, aut ἐν loco ſaltem ἂν (quod non diſconvenit) ſubſtituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipſe. qui in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus, ὡς θεὸς ἅπαντας ὁμίλως φιλῶν, ſic extulit; Καὶ πῶς τις δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ μὴ θεὸς τοὺς πονηροὺς φιλῶν ἦν; Idémq; in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixiſſe; Πῶς χρηστὸς, ὃς ἐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός; Eodémque prorſus modo in *frag. de invid. & odio*, niſi quòd pro Lacone τὸν σωφρονιστὴν. pro πικρὸς, ut ſuprà, χαλεπὸς poſuit. Quod autem θεὸς τὸ ἀδικεῖν Marcus, idem θεὸς τὸ ἀσεβεῖν, Andocides *de myſter.* Νομίσατε πάντων ἀσεβημάτων ἓν εἶναι μέγιστον, τοὺς μὲν ἠδικηκότας ἀσεβεῖν κατηγορῆσαι, ἢ τοὺς ἐπιβεβουλευκότας μὴ τιμωρῆσαι. Doctores Hebræi החמלת על הרשעים היא אכזריות. *Improbis parcere crudelitas eſt.*

§ 6. Ἀρκοῖ ἡ παροῦσα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc concluſio illa apud Lucianum *diſſertationis M.nippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ἂν οὖν πάθοι τις; Ὅσῳ εἶμαι, καὶ φασι, συνετὸν ὄντα, ἀφίσκεσθαι καὶ ἀγαπᾶν τῆς παρούσης καὶ μιᾶς αὐτῆς ἀφορμῆς οἴεσθαι. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τέκνων μεμνημένῳ, χαῖρε τῇ παρούσῃ, καὶ ἀγάπα ταῦτα, ὧν χορὸς εἶ. de ſe Æſchines. *ep.* 5. ἀγαπῶ τὰ παρόντα.

Εὐαρεστικὴ ἕξις πᾶν τὸ παρὰ τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel ἕξις πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὰ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐκ. illud prætulerim. Xyl. & Caſ. quid legi voluerint, incertum eſt. Verba ipſa certè neuter expreſſit. expreſſit Lugd. vertendo; *ut boni conſulat omnia quæ accidunt, præter id quod eſt à cauſa profectum.* quæ verba quid ſibi velint, ipſe viderit: Ego nullus aſſequor. ὑδὲν γὰρ ἀναιτίως πέφυκε γίνεσθαι. ut Plut. *de Iſid. & Oſir.* καὶ τὸ ἀναίτιον ὅλως ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξάγειν φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Iſta ſuperioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Caſaub. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρῶ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.*

Ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pauperes averſantibus; ἓν καὶ τὸν αὐτὸν ἀπῶσθαι ἀέρα, μιᾶς δὲ χορηγούντος. Apud Philemonem, Comic. faſtuoſum aliquem neſcio quis ſic compellat,

Σὺ γὰρ τίς ἐστιν; οἵπερ μοι παῤῥησία.
Σὺ λόγῃς ἐν ἀνθρώποισιν, ὃς ἄνθρωπος ὤν;
Τὸ δ' ὅλον ἐκπατεῖς; ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἕτερος συνάλκης, οἵπερ μοι, τοιοῦτος ὤν;

i. e. vertente, qui & affectis medelam adhibuit, Grotio.

Eſſe ire nobis liberè, quem te putas?
Loquerisne hominibus ipſe non homo, ſed tenens
Orbem ſub pedibus? an communi veſceris
Aurâ nobiſcum, qui te tam magni facis?

quæ cur Stob. *c.* 6. ſub Ἀκολασίας titulo collocârit, non video. De ſe Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ἠλόμην καὶ ἔλαβεν τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ὅτι τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐσ' οἱ πάντες ἡμεῖς, ἕνα πάντας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινὸν —— —— *lege te*
Communem eâdem nobiſcum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμοιωθῆς αὐτῷ] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem ſimilitudinem ſui rapere teſtis eſt Empedocles, qui ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δὲ ὅτι πικρὸν ὄρουσεν
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔβη· στυμὸν δ' ἐπεχάδετο στυμῷ.

Quæ ſunt ex Plutar. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. quòd autem ibi pro στυμὸν δὲ λαβὲν legitur, Leopard. *μαλαχὸν* reſcribi poſſe opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. quod eſt ignis epitheton apud Homerum. *Il. φ'. v.* 316. & *v.* 375. Et Heſiod. *aſpid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil eſt appetentius ſimilium ſui, nihil rapacius, quàm natura.* Inſignem in hanc mentem Democriti ἀποχὴν exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πῶμά τις, inquit, παρὰ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται λέξει δὲ τῇ τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις εἰδέναι γνωρισικὴ ὁ τοῦ Δημόκριτος ὅτι τι τοῖς ἐμψύχοις καὶ ἀψύχοις ἴσην τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμοιοῦται ζώοις συναναλίσκεται, ὡς θεριστραῖς θεριστραῖς, καὶ λέγονος λεγέοις, καὶ ὅτι τοῖς ἄλλοις ἀλόγοις· ὡσαύτως καὶ ὅτι τοῖς ἀψύχοις· καθάπερ ὁρᾷν πέφυκεν· ὅτι τοῖς κοσμικοῖς ὁμοίων σωμάτων, καὶ ὅτι τοῖς παρὰ τοῖς κωμικοῖς ψηφίσιν. ὅτω μὲν γὰρ τῶν τῆς κοσμίης δίνων διακεκριμένως φανεῖ μὴ φακῶν πίπτοντας, καὶ κεδαὶ μὴ κεδῶν, καὶ πυρὸς μὴ πυρῶν· ὅτω δὲ τῶν τῆς κύμβης κίνησιν αἱ μὲν ὀθνείους ψηφῖδες εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ ὀθνείᾳ ἀθύρονται, αἱ δὲ φερομένῃς ταῖς φερομέναις, ὡς ἂν συναγωγὸν ἡ ὀχέουσα τῶν σωμάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος. Quibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri*: Εἰ θέλοις αὐλίσιον ποιέεσθαι τῇ κύτει, καὶ διὰ τῶν αὐλίσκων ἐμβαλέειν ἐς τὴν κύστιν γλῶ τε καὶ ψάμμον καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ὀπηνίκα, φυσέειν διὰ τῶν αὐλίσκων, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμείξεται τῷ ὕδατι. ἔπειτα ἢ, χρόνῳ φυσώμενα ἀλδήσεται, ὅτε μὲν λιβίδος μὲν τὸν μόλιβδον, καὶ ἡ ψάμμος ἐς τὴν ψάμμον, καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γλῶ· καὶ ἴσα τις αὐτὰ ἀναδήσει ἐόντα καὶ ῥηϊδίως ἐκβαλεῖν τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. ὅτω δὲ καὶ ἡ μανὴ καὶ ὁ σὶρὸς διαῤῥῆται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν αὐτῷ τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον.

Τὴ γεώδης πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philoſophus *de cælo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον φέρεσθαι ἕκαστον, τοῦτο δῆλος ὅτι φέρεσθαι· καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι, ὃ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· τοῦτο γὰρ ἡ συμβαίνει [illegible] ἡ γὰρ ἐάν τις μετοθῇ τῇ γῇ, ἢ πυῖ [illegible], οὐδέποτε ἥξει μορίων ἕκαστον πρὸς αὑτόν, ἀλλ' ὅτω πρὸς τὴν γῆν. Verùm conciliat ipſe verbis proximis, ὅτω πέφυκεν ἐν τῷ φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ πᾶν. *Eodem & terræ moles integra, & particula ejuſdem quælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν σῴζον] lego, ἐπὶ τὸν ῥέον. inquit Annot. Lugd. ſed nihil mutandum. nam & σῴζον mox denuo habetur: quod & ipſe agnoſcit.

Τὸ ὀλίγῳ ξυνέπτυεν ἐυξάπτων] Virgil. *Æn. lib.* 1.

Suſcepitque ignem foliis, atque aridа circùm
Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Αὐσληπιὸν μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὤπιζε καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι δ' οἱ θεοὶ πάντα τὰ καλὰ μεταδίδοναι τοῖς παῖσι καὶ ὀπτάδειαι· καλάμη τις πρὸς αὐτὸν ἥκει, δίκαιος, καὶ ἄνεμον ἔξαπολαύων, καὶ διαπωμένη διὰ ξηρότητα. Et Syneſ. *de providentia.* 1. Ὅταν δὲ παλαιωθῇ ἀνθρακιὰ ὑπὸ σφαδῶν· ἀπίστων γὰρ ἐξάπτονται διὰ πάθος πρὸς τὸ πῦρ ὀπτηδειότατα. Contrà tamen de igne cœleſti Plut. *ſympoſ. l.* 4. *c.* 2. ξύλων αὖων ἀφαυσὶ διακαῆ, τὰ δὲ χλωρὰ καίει· rationem ab ipſo petas, licet.

Σμήνη καὶ ἀγέλαι] Ariſtot. *hiſt. animal. lib.* 1. *c.* 1. Τῶν ζώων τὰ μὲν ἔστιν ἀγελαῖα· τὰ δὲ μοναδικά· τὰ δὲ ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δὲ ἀποφατικά ἔστιν· ἀγελαῖα μὲν, οἷον ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὸ θῆλυ πλειστῶν γίνεται, καὶ γένος ἐστὶ τοῦτο· καὶ ἔστι πολλὰ γένη τοιαῦτα ἰχθύων· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δὲ ἔστιν, ὧν ἓν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσα δὲ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφήξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib.* 17. *c.* 5. *Illæ ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib.* 1. § 16. κοινονομοσύνη.

Εὑρέθη] *Inventa, reperta ſunt,* id eſt, exiſtunt. & mox; εὑρίσκετο. *reperitur.* i. e. exiſtit. utì paulò pòſt, ὑπάρξει. formula Hebraïs admodum familiaris, quibus in ſacra pagina נִמְצָא *inveniri,* pro *eſſe*; & in ſcriptis Doctorum נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Hiſtor. Eſter. c.* 1. *v.* 5. *qui inventi ſunt.* id eſt, qui fuerunt, *Suſan. Annal. lib.* 2. *cap.* 19. *v.* 3. *bona in te inveniuntur.* id eſt, ſunt. Helleniſtæ pariter qui dicuntur, Lucas *Evang. c.* 17. *v.* 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi ſunt,* i. e. non extitêre, *qui reverterentur* & *Act. c.* 5. *v.* 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *ne Deo adverſemini.* Paulus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis ſit. ad Phil. c.* 2. *v.* 7 Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c.* 11. *v.* 5. ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ εὑρίσκετο· quod Moſes *l.* 1. *c.* 5. *v.* 24. dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. quod vates dixerat, Eſaiæ *c.* 53. *v.* 9. *& in ore ejus dolus non extitit.* Eâdem formulâ uſus eſt & Joannes *Apoc. c.* 14. *v.* 5. qui & *c.* 16. *v.* 20. καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Montesque non extiterunt.* & *c.* 18. *v.* 21. de Babylone Myſtica, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec extabit ampliùs.* Ignat. *ad Romanos* exhibitus *ad l.* 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. *Ne cui poſt mortem moleſtus ſim.* & *ibid. ad l.* 10. § 3. exhibendus, Ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἀργυρὸν σωιζόμενα τυχόντα, τὸ δὲ ξύλον ἄδηκτον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι· *intactum illæſumque extitiſſe.* Clemens. *ſtrom. lib.* 1. Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωστικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, quod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum hiſt. l.* 2. *c.* 18. *v.* 5. & Joſiæ *ib. c.* 23. *v.* 25. *Non fuit ſimilis illi in regibus qui præceſſerant.* Obſervat Nic. Liran. in *Hymnis Eccleſiaſticis,* ubi de ſanctis quibuſdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non eſt inventus ſimilis illi.* Quin & τὸ ἐξευρεθῆναι eodem ſenſu uſurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitiſſe.*

Καὶ οὗς ἔφασαν] Ex Stoicorum ſententia, qui brutis animantibus affectus veros negabant, *quaſi affectus* neſcio quos concedebant. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 3. *Muta animalia humanis affectibus carent; habent autem ſimiles illis quoſdam impulſus. Alioqui ſi amor in illis eſſet, & odium eſſet; ſi amicitia, & ſimultas; ſi diſſenſio & concordia; quorum aliqua in illis quoque extant veſtigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona malaque ſunt.* Ibid. *Dicendum eſt, feras iræ carere, & omnia præter hominem. nuſquam ea naſcitur, niſi ubi rationi locus eſt. impetus habent ferè, rabiem, feritatem, incurſum; iram quidem non magìs quàm luxuriam. iraſci non magìs ſciunt, quàm ignoſcere.* Eandem Stoicorum ferè omnium ſententiam fuiſſe monet & Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 3. *c.* 3. quam & operis ejuſdem *libro primo,* qui maxima ex parte jam intercidit, refutâſſe ſe dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, quàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abſtinent. l.* 3. Ex quo Plutarchi codices reficiendi & ſupplendi. Οἱ δὲ τῶν ἀζελτέρως λέγοντες, μήτε ἠθικὸν, μήτε δυμικὸν, μήτε φοβητικὸν, μήτε παραμυθίαν, μήτε μνημονικὸν, ἀλλ' ὥσπερ μνημονικὸν ἢ μέλιτταν, καὶ ὥσπερ παραμυθίαν ἢ χελιδόνα, καὶ ὥσπερ δυμὸν ἢ λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβητὸν ἢ ἔλαφον· οὐκ οἶδα τί χρήσονται, τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν. μηδὲ φωνὴν ἀλλ' ὥσπερ φωνὴν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐκείνων ἃ μᾶλλόν ὅτι λεγόμενα καὶ παρὰ τοῦ ἐνδεγεται.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præſtantiorem partem.* Xyl. quaſi diceretur, propenſionem ad ſocietatem apud animalia iſta in parte præſtantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in iſtis, utpote præſtantioribus, quia ſunt animata, propenſionem illam intenſiorem exiſtere. hoc eſt enim ὑπτιερώμενον· quod ille onuſit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ ᾧ τῶν λογικῶν ζώων πολιτῆαι] Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὁ ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἀπολις διὰ φύσιν, καὶ οὐ διὰ τύχην, ἢ τοι φαῦλός ἐστιν, ἢ κρείττων. ἢ ἀνθρώπου· διότι ἡ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον. δῆλον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερὰς ψυχῆς μέτοχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoq; mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum.—&c.

Cicer. *de amicit. Quod si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atq; appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quanto id magis in homine sit naturâ? quocirca à natura quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potius, quam ab imbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius?* Quod Euripid. *Oreſt.*

——Τί χρὴ ζῆν ἐτοίμους ἅπερ;

ὅτι γὰρ τῶν ἀνθρώπων οἰκεῖται τὸ ζῆν ἀρθονίοις τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abstin. animal. l.* 3. liquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* & Cicer. *ibid. Societate sublatâ, omnis est è vita sublata jucunditas. aufert enim fructus voluptatum omnium solitudo. Nec sine societate ulli potest esse jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Aristot. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ὑδεὶς ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Nec in cœlo etiam jucundè satis sine socio aliquo acturam se* dicere solebat Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum solitudo in otio est, sic in dulcedine appetitio societatis,* Senec. *ep.* 9. Augustin. *de bon. conjug. c.* 1. *Sociale quiddam est humana natura. Nihilque est homini amicum sine homine amico.* Idem *epist.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ τῶν ἄστρων] vide *l.* 6. § 43. & *l.* 11. § 27.

Καὶ ἐνδιαιτικῶν τρόπων πρὸ] *etiam ex diversis modis.* Xyl. quasi disjunctim legerit, ἐνδιαιτικῶν, quod Lugd. ἐνδιαιτητῶν conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐν vel redundet, ut in ἐναντίον, ἐκκλησιῶν. atque ità Marcus mox, ἐν διαιτῶν quomodo & *l.* 7. § 13. vel intendat, ut in ἐκμανίους, ἐν τῷ διανοίᾳ, quod Clemens usurpavit *strom l.* 2. atque ità Casaub. cepit, qui, *naturâ longè à se invicem distantia,* vertit. Ego simpliciter, *loco dissita,* sive *distantia,* dixerim. Hesych. Διῖσιν, διαχωρίσεσι. Διεστήκασιν, διαχωρίσθησαν, ἐμακρύνθησαν πόρρω. Certè quæ noster istic ἐκδιαιτητὰ, eadem Sextus Empir. *adv. Phys. l.* 1. *c.* 2. nunc διεστῶτα vocat, nunc ἐκτετακὸτα εἰσμένα. Unde τῶ ἐκτείνεσθαι verbi exemplum sumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex quo *ad l.* 7. § 13. alissi; ibidem laudatis, lux loco isti luculentissima dabitur. Astra autem quæ hîc διεστῶτα eadem *l.* 6. § 41. διάφορα dicuntur. Verùm ibi fortasse affectionum effectuúmque differentiam; hîc situs locique distantiam designatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat sacra pagina) sive *instructuram* cœlestem, licèt astris constet innumeris, eisdémq; loco dissitis, affectione disparatis, ad munus tamen suum obeundum pulcrè ac concorditer conspirare. ut in eis vere censeri possit, de quibus Senec. *epist.* 102. *Quædam ex distantibus constant, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per quos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ὀπλείπεται τῆς πρὸς ἄλληλα στυδῆς] Lacrimarum non imbre sed fonte uberrimo & perennante, deplorari dignissima querimonia de naturæ humanæ pravitate insignissima, ab institutione primæva solitariè degenerantis. Homo, inquit, solus ex omnibus creaturis originis officiique oblitus est sui. Joan. Chrysost. *in Genes. orat.* 12. ubi docuisset creaturas cæteras creatori suo debitum obsequium jugiter præstare. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, inquit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ὀπτικὸς, τὰ ἐναντία τῇ οἰκείᾳ φύσει διαπεράτηται, καὶ διὰ τὴν ῥᾳδιμίαν εἰς τὸ τῶν θηρίων ἀμότητα [ἀμότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Basil. Cesar. *in Psal.* 49. *v.* 12. & *in Esai. c.* 2. *v.* 9. Verùm hoc ipso in genere, de quo Marcus istic, hominem plus feris ipsis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *sat.* 15.

Sed jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxisse parum est. &c.—

Objurgat Seneca *epist.* 95. *Non pudet homines mitissimum genus, gaudere sanguine alterno, bella gerere, gerendaque liberis tradere, cùm inter se etiam mutis ac feris pax sit?* & *epist.* 103. *Nunquam illas ad nocendum nisi necessitas inigit: aut fame, aut timore coguntur ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καί τοι φθόνητος θεὸς ταλαμβάνοντα] Hoc est quod Cicer. *de amicit. Quinetiam si quis eâ asperitate est, & immanitate naturæ, ut congressus*

gressus & societatem hominum fugiat atque oderit, qualem fuisse Athenis Timonem nescio quem accepimus; tamen is pati non posset, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virus acerbitatis suæ. Sed insignissimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. adversus Epicureos agens, qui dogmatibus suis societatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἰχθύϊ τι ἀνίκητόν ἐστιν ἢ φύσις ἢ ἀνθρωπίνη; πῶς γὰρ δύναται ἄμπλακος μὴ ἁμπλικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἑλικῶς; ἢ ἑλαία πάλιν μὴ ἑλαικῶς, ἀλλ' ἀμπλικῶς; ἀμήχανον, ἀδιανόητον. ἢ τοίνυν ὕβρις ἀνθρώπου διόλου τὰ παντελῶς ἀπολέσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς. καὶ δι' ἀποκοπὴν μέν, τὰς γε φειδωλίας τὰς πρὸς ἀνθρῶπους ἀποκόψασθαι καὶ δύνασται. ὅτου καὶ Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἀνθρώπου πάντ' ἀποκόψατο, καὶ τὴν οἰκειότητα, καὶ πολίτην, καὶ φίλον· τὰς δὲ φειδωλίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο. ἐκ γὰρ ἐδύνατο, ἢ μᾶλλον ἢ ὅτι Λακεδαιμόνιοι τὰς αἰδήσεις τὰς αὐτῶν ἀποβαλεῖν ἢ ἀποτυφλῶσαι δύνανται, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα πάντων ἐπιτηδεύοντες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qui affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incassum conati & connixi sunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qui suos fugit.* de quo videndi Auss. Popma. & Turneb. *adverss. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. Φέρει καρπὸν] vide *l.* 8. § 19. Nihil est in rerum natura otiosum, infructuosum nihil. Vide *Eccles. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15. 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἕκαστα] quod Psaltes *Psal.* 1. *v.* 3. יתן בעתו Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. ὑδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ἢ γὰρ ἦν καιρὸς συκῶν. de quo loco, quò difficultate se quàdam expediat, D. Leifeldus nostras, ὁ μακαρίτης ita argutatur, ut ὁλυνθῶν καιρὸν fuisse ajat, σύκων peculiariter sic dictorum neget. Verùm nè sic quidem exolvi nodus videtur, quem more solenni dissimulant prorsus interpretes. V. Cl. Heinsius, spiritu duntaxat accentúque (cæteroqui nè literulâ quidem immutatâ) adjectis, notulisque eorundem indicibus appictis, sensum commodum satis ac contextui reliquo congruentem elicuit, ut legeretur, ἢ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel, *tempestivæ & maturæ erant ficus.* quod ipse eruditis expendendum censendúmque dimitto.

Εἰ γὰρ ἡ σωμήθεια κυρίως τέτρωφεν] Ità Basil. sed Lugd. melius τέτριφεν, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, quæ nunc consuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem ista non cepisse nil mirum; cùm scripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ κοινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν φέρει] quia nimirum, τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὸς καρπᾶται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ καὶ δύνασαι, μεταδίδασκε] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Πρὸς τοῦτο ἡ ἐυμήρεια] Ità *infrà* § 42. ἀντιφάρμακον ἡ πραότης.

Καὶ οἱ θεοὶ γὰ ἐυμαχοῦσι τοῖς πιστοῖς] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. l.* v. 492. (χὴ)

Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τι σε
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, ἐπεὶ οὐδέ τι καὶ θεοὶ αὐτοὶ,
Τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὗτος οὐκ χρησοί] τὸν τοῦ θεοῦ χρησότητα istam prædicat Apostolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. sed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεστι γὰρ καὶ σοι] quia nimirum ἐξὸς τοῦτο ἡ ἐυμήρειά σοι δίδοται. quod *suprà* dixerat. sic Matth. *c.* 5. *v. ult.*

Εἰ οὖν, τίς ὁ κωλύων [lege ἢ οὖν· quod & Casaubonus vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Crateris *epistola* ordine 4. Ἐπὶ αἱρετὸν ὁ πόνος, πόνει· εἶτι φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ ποιῇς. διὰ γὰρ τῦ μὴ ποιεῖν ὁ φαῦλος πόνος, τῷ γὰ ἐναντίῳ καὶ διώκεται. forsan, τὸ γὰ ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἄθλιος] siquidem πόνος τῷ ἀδιαφόρων ὄντι. *l.* 3. § 4. neque itaque miserum facere potest. De Hercule Dio Prus. *orat.* 8. Ποιοῦντα δὲ αὐτὸν καὶ ἀγωνιζόμενον ἠλέουν, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρώπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλιος ἐκάλεσε τὸν πόνους αὐτῦ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὄλεθριον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm istos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc. furen.* 2. 2. respondet Megara;

Quemcunque fortem videris, miserum neges.

vide *l.* 1. §. 15. ὁ σκυτίλος κατεργαστικὸν τοῦ σκυτικοῦ.

Πλὴν ὡς ἐλεεῖσθαι ἢ θαυμάζεσθαι θέλων] quod vitium in Diogene notavit Plato, qui cùm is frigidâ perfusus aliquando, aliquandiu consisteret, quò cadstantium oculos ad se intuendum converteret, illi autem hominis quasi frigore rigentis misereri præ se ferrent, εἰ βούλεσθε αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπίετε τε, *si misereri hominis vultis, discedite,* inquiebat. ἐκβιαιύμενον φιλοδοξίαν αὐτῦ, inquit Laërt, *l.* 6. *vanitatem gloriolæque cupidinem arguens in homine.* utpote qui nemine inspectante ipse sponte suâ se vexare desineret. Vide *l.* 2 § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πάσης ἀφειδίας] Vide *ad lib.* 1. § 12, & 15. ἀφειδίας autem vocabulum, etiamsi laxiùs acceptum circumstantias quascunque casúsve emergentes citrà discrimen comprehendat, utì observant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l.* 3. *c.* 3. & Fabius *institut. l.* 3. *c.* 5. & *l.* 5. *c.* 10. atque ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. usurpavit, ubi de Alcæo dixit; χρὴ πᾶσαν ὄρεγον, καὶ πᾶσαν ἀφείσαν, πάντως;

πίνων ὁ ποιητὴς ἔτ᾽ ἐνείσκεται· hoc est; vertente, quò Dalechampium corrigat, Casaubono; *Quacunq; anni tempestate, & quocunq; rerum suarum statu,* sive tristi sive læto, *posita hic potans reperitur.* & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ᾽ ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δ᾽ ἐν ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ, εὐδίαι τε καὶ χειμῶνες· οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιστάσεις γινόμεναι, πρὸς τὰς ἐπιπτούσας περιάγουσι τοῦ ἀνθρώπου τύχας. Et tamen, quâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in sequiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qui molestiam nobis aliquam faceſſ'nt quod & frequenter fieri Budæus monet. Ità Stob. Συμφορὰν Θεοκλείδης τὴν ἀπὸ περισπάστων δυσχερῶν, καὶ οὐκ ἐξ ἀδικίας ἀδοκήτως κακοπραγμοσύνην. Et Parvenich. Περίστασις ἡ συμφορά. Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo d'ſſ.* 36. Ὅπως ἔξεστι καὶ ἐν ταῖς περιστάσεσιν ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *ſtrom. lib.* 4. Ὦ κύριε, δὸς περίστασιν, ἵνα σε ἐπιδείξω. quod latiùs paulò extulit Epictet. apud Arrian. *diſſert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε νυνί, ὦ Ζεῦ, ὡς θέλεις, περίστασιν ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐν σοὶ μοι δεδομένην καὶ ἀσφαλῆ πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῆς ὑπομονῆς τὸν ἐμαυτοῦ· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Ἰσχὺς πρὸς περιστάσεις ἀγωνιζομένη· Αἱ περιστάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσι· quod Naſo *triſt. l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus arguiturque malis.

Et Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, quid virtus erit?

ſed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπίσῃ περίστασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεὸς σε, ὡς ἀλείπτης, προσκέκρουκεν ἰσχυρῷ βλάκα· ἵνα τί; φησίν; ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δίκαια δ᾽ ἰδιῶτον οὐ γίνεται. *Ibidemque l.* 2. *c.* 6. Ἡμᾶς δ᾽ ὑμεῖς θέλετε ἐν ἀνάγκαις καλέσαι ἐυλύτους ἐπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες παρ᾽ ὑμῶν, ἃ παρ᾽ ὑμῶν, καὶ περιστάσεις αὐτὰ καλοῦντες. πίας περιστάσεως, ἄνθρωπε; εἰ περιστάσεις λέγεις τὰ ὡρισμένα, πᾶν τὸ περιστατικόν ἐστιν· εἰ δ᾽ ὡς δύσκολα καλεῖς, πίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γυμνάζον φαρῆναι; Clemens idem *ſtrom.* l. 7. Ταύτην ὑπέστη, φησὶν, περίστασιν ἡμῶν, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσταται. Ἐμπίπτει δὲ καὶ ἀμεταβλήτῳ ἡ τῶν ἀγαθῶν ὑπομονητικὴ κτῆσις. Plura adjici poterant: verùm ista ſuffecerint, & vocabuli rationem explicando, & uſum apud Stoicos hoc ſenſu frequentem comprobando.

Ἐξίδιον] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 22, 25.

Ἔξω δὲ ἐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forſan potiùs πάντα τ᾽ αὐτὰ *omnia eadem ſunt*, quæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 1.

Σωλῆνα μὴ τῇ πέτρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερα ἢ τὰ χρόνια] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id eſt, *diurna, non diuturna*; ſive *brevis ævi*. ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον uſurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Αὐτίκα δὲ μέλα καὶ διελέσθαι τὸ ἐφήμερον αὐτῇ· ἀμφὶ γὰρ παραίνεσον, καὶ τὸ ἀνθρ καὶ τὸ κάλλ. & Timæus *de anim.* Θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρά] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 24.

§ 15. Τὰ περιττὰ ἔξω δυοῖν ἔσηκεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἔσηκεν ἀπεμοῦντα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικόν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ᾽ ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Ἰῷ ἀναῤῥιφθέντι λίθῳ] Idem de pila. *l.* 8. § 20.

§ 18. Δίελθε ἑαυτὸν τὰ ἡγεμονικά σου] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κεῖται φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ποίει ἃ κείνει ἐπὶ καλὰ, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν· φαῦλος γὰρ κεῖται πᾶσι καλῶς προσιὼν, ἔχλος· δίκαιος δ᾽ ἂν ἐπαίνων καταφρονῇς, καὶ τὸν ψόγον καταφρονῇς. Cleanthes apud Clementem *ſtromat. l.* 5.

Μὴ σοὶ δόξαν δρέπε, δίκαιον σοφὸς αὐτὰ φυλάξει.
Μηδὲ σοῦ πολλῶν ἄκεστον καὶ ἀναιδὲς δέξαν.
Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει σωστικὸν κείσει, ὅτι δίκαιον,
Οὔτε καλὸν· ὀλίγοις δ᾽ παρ᾽ ἀνδράσι τᾶτι νοεῖς.

quod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum aſſerit his verbis,

Αἰσχρὸν δ᾽ κείνειν τὰ κρὰ τοῦ πολλῶν φόβου.

ità enim quidam legi poſtulant, & cum Clementis ſcopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Αἰσχρὸν δ᾽ κείνειν τὰ κρὰ τοῦ πολλῶ φόβου,

aliud ſonare videtur, eóque reſpicere, quod à Demoſthene dictum eſt, ὡς τοὺς μὲν ὑποκριτὰς ἐκ τῆς σκηνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης δεῖ κείνειν. Seciùs planè quàm Philiſco Marci noſtri filius, referente Philoſtrato, τὸν μὲν ἄνδρα δεικνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & quod Capheſias tibicen, cùm μεγαλοδοξίας τις prædicaretur, & poſt Capheſiam Zeno ac Demoſthenes, οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἓν τὸ μέγα. Referunt hoc Laërt. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Euſtath. *in odyſſ.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Suidas. Plut. in *vita.* 10. *rhet.* Quanquam & πολὺς ψόφος ille ad acclamantium, καὶ εὐφημιῶν δοκούντων ψόφον, cui opponitur illud τὸ ὑφῆμον ἀνοφητὶ *lib.* 1. § 9. non incommodè referri poteſt. de ea vide ſis Plinium min. *lib.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *ſi quando tranſibis per baſilicam, & voles ſcire quomodo quiſque dicat, nihil eſt quòd tribunal aſcendas, nihil quòd prætoris aurem, facilis divinatio; ſcito eum peſſimè dicere, qui laudabitur maximè.* In Senecæ *excerptis*:

Malè

male de te loquantur homines. Sed mali. Moverer de quo Cato, si Lælius, si alter Cato, si duo Scipiones loquerentur. Nunc malis displicere laudabile est. Deest ullam autoritatem habere sententia, cui quis damnandus est, damnat. Malè de te loquuntur, si moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt, bene nescientes loqui. facunt, non quòd mereor, sed quòd solent. quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro veritate, sed pro consuetudine latrent. vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3. Τὸ ἄπειτον οὖν ἐυφυΐας δείκνυσιν.

Ὅτως δὲ καὶ πᾶσιν] *Lib.* 3. § 4. & *lib.* 8. § 53.

§ 19. Πάντα ἐν μεταβολῇ] Ità *lib.* 4. § 3. & *l.* 7. § 23. vide & Aristot. *de gen. & Cor. l.* 1. *c.* 3. & *l.* 2. *c.* 9.

Κατὰς . . . Vide *infr.* 21.

Ὁ κόσμος ὅλος] *Lib.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἀεὶ δεῖ παλαιωθῆν] Idem *lib.* 7. § 29. vide & *infr.* § 38. cum sequentibus autem istà Xyl. absurdè connectit.

§ 21. Ὁρμὴ, κατάληψις παῦλα καὶ ὁδὸς θάνατος καὶ γένεσις, forsan ὁρμὴς καὶ κατολήψεως παῦλα; ὁδὸς θάνατος. *Actionis finis & modus, sive externi sive interni, cessatio actionis* sive *modus*, illius *quasi mors est. Nihil* tamen *mali subest.* ut mox, ἐδὲν κακὸν μεταβολὴ θάνατος· μὴ δεινόν; potest tamen sententiâ continuatâ legi, ἐρωῶς, κατάληψις παῦλα καὶ ὁδὸς θάνατος, ἀδὲν κακόν. *actionis, motûs, opinationis cessatio & quasi mors, nihil mali habet.* illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Vide *l.* 12. § 23. Diversa paulò ratione de aqua & terra mortua abusum usurpavit Philo *de mundo.* Ἐκεῖνα μὲν ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἀκίνητον ἐκ παντὸς χίας νεκρᾶται· μεταβάλλει γὰρ, καὶ ὃ μὴ πάντων γίνεται, διὰ ψυχὴν ἀφθαρτον ἐν γῇ μὲν ἀέρος θρυφαὶ, πάντα τὰ ἄλλα. γνώσεις δὲ καὶ θρέψειν καὶ αὐξήσειν πέφυκεν ἐπεὶ τί ἂν τις, μὴ σοφιζόμενος ὀνομάτων ἐναντιώσεις, ἀλλὰ τὰ ἀληθῆ, εἴποι μοι λοιπὸν εἶναι ἀληθὲς θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχώρησιν ἐκ φύσεως ἐκάστου, ὅταν ψυχὴ τελευτήσαι. Cæterum ad Marci mentem planè Augustinus *in Joan. tract.* 530. *Res qualibet, si mutabilis est, non vera est: non enim est sibi verum esse, ubi est & non esse. quicquid autem mutari potest, mutatum, non est quod erat, & non est quod erat, mors quædam ibi facta est. mutatum est aliquid, quod erat & non est. nimirum mutatum est ex capite adolescentiæ senium; pulcritudo corporis fit deformitas: mutuæ sunt vires imbecillitas: mortua est statio in corpore stantis; mortua est simulatio in corpore stantis; mortua est simulatio & statio in corpore jacentis; mortua est vita jacentis, quicquid mutatur, & est quod non erat, ibi mutatum in aliquam quandam in eo quod est: & mutatum quod fuit.* vide *l.* 10. § 18.

Τούτων πᾶσα μεταβολὴ, δεινὰ θάνατος] Plut. *de El Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀέρος γένεσις, ἡ ἀέρος θάνατος ὕδατος γένεσις· ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐν αὐτῷ ἴδοις ἂν φθειρόμενα μᾶλλον ἀκμάζοντα γηράσκοντος· ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τὸν ἀκμάζοντα, ἡ ὁ παῖς εἰς τὸν νέον, εἰς δὲ τὸν παῖδα τὸ νήπιον· ὁ τε χθὲς εἰς τὸ σήμερον τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· ὧδε δὲ ἕδεις, ἀλλ' ἔστιν ὡς. quæ tamen ipse tanquam arguta magìs, quàm solida notat, in *lib. de tranquill.* & *de tarda Numinis vindict.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Ex illo quo primùm lucem vidit, iter mortis aggressus est; & illi ipsi qui adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatosque jam vergere: cùm illò infantia statim, & juventa, omnisque ætas ferat. agunt opus suum fata: nobis sensum nostræ necis auferunt: quòque facilius obrepat mors, sub ipsò vitæ nomine latet. Infantiam in se pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem senectus absolvit. incrementa ipsa, si bene computes, damna sunt.* Vide *ad l.* 3. § 1. Hæc autem luculentissimè explicantem Naſonem, ab anni tempestatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l.* 15, *v.* 199, *ad* 234. de se, & de Christianis sui temporis, Clemens *strom. l.* 4. Καθάπερ ἡλικίας μεταβολὴ, ὅτῳ ὃ ἡμᾶς ἐναλλαγὴ γινομένους.

Οὐκὶ ἡ τῆς ὅλης σου βίας λῆξις] Plur. ubi *supr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβούμεθα γαλεὸς θάνατον, ἡδη πεπωκότες καὶ διηκοντες. Πόσῳ γὰρ ἐν ἡμῖν αἰῶνες ἐν ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaque, *si timenda mors est, semper timenda est. quod enim tempus morti exemptum est?* Senec. *epist.* 30.

§ 22. Τρέχε ὅτι τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur ista eòdem spectare, quò illud *periochæ* 18. & forsan primò cohæserant. Vult enim ut in offensis injuriisque; ab alio nobis illatis, respiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, quò eam insuetæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout, *l.* 7. § 15. & *l.* 8. § 51. ad *mentem universi*; cujus cùm pars simus, æquo animo ferre debemus, quicquid illà dispensante nobis obtigerit, & in illius etiam usum bonumque cesserit. *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 8, 44. & *l.* 8. § 5. & *l.* 10. § 6. Ad *mentem injuriam inferentis*, ut considerenus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum autumo) *utrùm per ignorantiam meram, an de industria*, pravo aliquo affectu, qui ex dogmate perverso provenire solet, seductus, peccaverit: in utroq; siquidem casu est leniter habendus *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26. & *l.* 11. § 18. subjicit item de *cognatione communi* monitum, quam & locis eisdem sedulò inculcat.

§ 13. Ἧπερ ἐὰν ἔν πράξῃς σὺ] Edit. Lugd. ΗΠΕΡ;

ἤπις ἐὰν νῦν π. σ. corrupte itaq; *Annot. lego*, ἐὰν ἤ π. σ. *deleo* ἤπις & νῦν. audacter pariter ac infeliciter; ex formula loquendi non animadversa, ἤπις ἐὰν pro ἤπις ἂν, *quicunque*. sicut *Levit. c.* 20. *v.* 27. ἀνὴρ ὃς ἐὰν λαλῇ γνωΐαν &. Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινωνικὸν ποίημα. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴ ἐπὶ κοινωνίαν. vide & *l.* 8. § 7. & *infra* § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικὸν πρᾶξαι.

Στασιάδης] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriscos ista, tanquam mutila, notavit in versione Xyl. D. Salmasius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum sequentibus quæ ad argumentum superius pertinere censet, ità committit, ut post ὁ δίκαιος & sententiam claudat antegressam. Sic enim ille. *Nihil magis sibi discordans, quam animus puerilis. Ludunt, irascuntur; & paulo momento huc illuc impelluntur: tales, inquit, sunt & homines, qui ad illiciones suas non referunt πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, & revera sunt.* Mihi tamen superioribus potius annectenda videntur; ut sit, διεστραμμένος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: quæ sequuntur, aliò spectare existimo: eòdem nempe, quò illa, quæ recensuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vitæ, atque insignem rerum omnium fere humanarum designandam.

§ 24. Παιδίων ὄρχαι] ἔργα mavult D. Bootius, qui παίγνια sequitur. Ego nihil mutarim. præsertim cùm παιδία φλύαρα legam loco superiùs indicato; ubi argumentum idem prorsus tangi videtur.

Ἡυδαλέα νεκρὲς βαστάζοντα] *Spiritus qui cadavera gestant.* Xyl. *animulæ miseræ cadavera sustinentes.* M. Casaub. quomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἰ βαστάζον νεκρόν. quò & D. Salmas. inclinat. Sed ut huc irrepsisse ista ex superioribus suspicetur. D. Boot. vult ἀγόμενα ἢ φέρ. quod si admittere placuerit, ὀχούμενα malim.

Ὥστε ἐπιτρέχειν θᾶσσον τὸ τῆς νεκύας] *Ut ne tam cito cadant, sicut in nænia vulgari dicitur.* sive, *ut mortuorum numerus tardius compleatur.* Cas. *ut id efficacius accidat id quod in Necya.* Xyl. atq; hoc malim. ut sensus sit: *quò ea quæ in Necya, sive eorum quæ apud inferos haberi existimantur, (unde Odyss. lib.* 11. Νεκύων nomen adhibuit) *repræsentatione agantur, efficacius perrigantur,* spectantium mentes vehementius afficiant. (Ità Platoni *de leg. l.* 1. θελγόμενοι ὑπὸ τῶν ψυχῶν) vel *quò Necya, sive magica animarum evocatio efficacius procedat.* ut Νεκύων nomine *mortuorum evocatio* quæ magica procurata intelligatur. (quomodo Herodianus *l.* 4. dixit pro ubi de Antonino Severi filio, *Severo* cum mandâsse, νεκύαν ἐπιτελεῖν καὶ τὸν πάλαι τῷ βίᾳ αὐτῷ.) & τὸ ταῖς quod præcesserat; ad *spiritus* impr[illegible] referatur. Verum illud malim [illegible] ista. sive solennitatis cujusdam [illegible] Græcia solitæ meminit Suidas, quæ Νεκύα dicebatur, quo spectacula forsan istiusmodi exhibebantur. Νεκύα, inquit, ἡ τῶν νεκρῶν ἐπιστροφή. cum eam νεκύσια legat Castellan. de Græc. festis ego nescio. Sed nec qua ratione Hesych. Γενέσια & Νεκύσια pro eisdem habeat: fieri tamen potest, ut utraque illa nomine & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaque humanas & occupationes mortalium partim puerilium ludibus dilusisq;, partim spectaculis variis, quæ simpliciorum animos afficere consueverunt, consimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπιτυχόντος τῶν ἀλόγων] Vult inter quæque [illegible] ornam & materiam, vel [illegible] m à materia abstrahamus & dumbilitat[illegible] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 18.

[illegible] ἐπὶ τὸν πλησίον] vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὰ τοῦτο ἀσκητὸς πᾶς ὁ τῷ ἡγεμονικῷ] [illegible] § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epist.* 20. *Ad optimam rationem tuæ tendas, hoc opta, omnia alia Dea remissurus, ut contentus sis tumentibus, & ex iis maxime extribus bonis. Nullum enim bonum miserum est, nisi quod ex se sibi invenit.* Idem *epist.* 27. Epictet. *l.* 4. c. 8. Πῶς ἐπιδείκνυται ἕκαστον τὰ δοκοῦντα;

Ποιεῖ τι τοιαῦτα διὰ κατακολούθησιν] Argentinensis editio, quâ usus D. Salmas. ποιεῖ τι τοιαῦτα διὰ κατακολούθησιν quod ipse reddit, *quibus illæ de causis fiant!* ut sit exclamatio. τοιοῦτον habes ἡγεμονικὸν, ex quo οἷα oriuntur? quales illa vulgaris, οἷα δὲ θεοὶ ποιοῦσι, sed & Marci ista *l.* 10. § 22. ἐξ οἵου οὖν. verum malim quod & Lugdunensem exhibere video, ποιεῖ τι ταῦτα, vel ἐπιδείκνυται, διὰ κατακολούθησιν, ποιεῖ utiq; ex membro priori supplendum; vel τοιαῦτα εἰς ἃ κ. eòdem tamen recidit. *non est tuendus ἡγεμονικὸς tuo arbitrio ad quæ natum est.* Sectionem hanc firmat, quod *l.* 6. § 45. habetur, ἀρκέσθητι οὖν τοῖς ὑπὸ σοῦ ἐνεργουμένοις ἐν ἐξῇ τῇ ἰδίᾳ κατακολουθήσει.

Ἀλλ' ἄλλης] Locus defectus; forsan & depravatus. Hoc D. Boot. suspicatur, legitq; ἀλλ' ἄλλης. unde multas nihi facesse molestias, quia notatis mendis [illegible] ἄλλης ἕξις vel etiam, ἀλλ' ἄλλης ἕξις. Putat tamen Salmas. cum sequentibus jungenda ista, & scribendum, ἀλλ' ἄλλως & &c. & expungendum illud ἕκαστος &c.

§ 27. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἐκφεύγοντος

μισῦ dixerat. alioqui
numero ad nullerum.
ἐπιστρώσειν, legerimus?

ἵνα τοῦτο τί ποτε καὶ σὺ
4. & 4. in § 53. Euphra-
c. 8. Τί κενὸν, ἐν οἷς ὠφ
λλαφον, ἐν ᾧ πῆς συμ-
πᾶς πίνω, πᾶς κα-
ἀπέχεται, πᾶς σω-
τοὺς ἐκείνου, πῶς π-
τοὺς, ὃς αὐγ-
ἐκπιεῖν με κελεύει, οἱ
ὁ προλὸς, ἵνα μὴ
κωλαδίσκης κλαύσ. Χείλια, ἂν
χειμαλὴν ἀπεικέ-
ἵνα μὴ πλείω κενὸν ἀγγαλεῖον;
Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil est*
quam ob inscientiam sermone
§ 30.

] vide *ad l.* 6. § 47. &

11. § 9. Epictet. *l.* 3.
ποιεῖται, περὶ τῶν φιλῶ θεῶν,
ἀνθρώπου περὶ ἀλλήλους ὠφελεω-

§ 11.

vide *ad l.* 1. § 17.
genes apud Xenoph. in *Sym-*
μὲν οὐθὲν, πάντα
φίλοι εἰσὶν, ὥστε δὲ
λίθῳ αὐτῷ ὑπὸ νυκτὸς
ἐν ὁρμῇ, ὃ δ', ἢ ἐν
ὃ τὸ πρόσθεν, καὶ ὃ, ἢ ἐν
συμποσίοις μὲν πάντοτε ἀγ-
ἐν ὀλίγοις, ἀπὸ δὲ, καὶ
ἐπιστήσας μὲν ἀπὸ
ἐπιστήσας enim, benigne
[illegible] quod [illegible]

[illegible] contingit [illegible] dum
[illegible] circulus
Verbum autem [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] in hoc [illegible]
[illegible] Quinquam [illegible]
[illegible] Verum ibi [illegible]

est *dissentire*, & *dissidere* potius, quàm *litigare* aut *contendere*: quod istic locum non habet. neq; enim de rebus talis secum invicem tantopere contenderent, nisi de iisdem gemina sentirent: quin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἐκ συμπεσόντων, pro ἐν. Porro posset & Xyl. versio hactenus defendi, si τὸ πρὸς hic cum τῷ διὰ fumatur. quemadmodo Thucydides aliquoties usurpasse deprehenditur. *l.* 1. πρὸς τοῦτο, *propterea*, & πρὸς τὰ μάλιστα νεωτερίσειν, *ne quid novi propter præsentem rerum statum molirentur*. & *l.* 8. πρὸς ὃ τοὺς ἐπιτηδείους ἐπῳκτίσαντο αὐτῶν; *ob Pedaritæ epistolas suspectum illum habebant*. Cæterùm nè sic quidem cum textu versioni convenerit. quid enim fiet priori τῶν? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione laborantem secutus est codicem Xyl. inde factum, ut & conjungenda divulserit, & dirimenda commiserit. Ad antegressa siquidem pertinent ista, & cum eis plane cohærent; αὐτοῖς βοηθεῖν--- πρὸς ταῦτα μόνον πρὸς ἃ &c. *opem illis dii ferunt --- ad illa utique ad quæ*; &c. idem enim est istic πρὸς ταῦτα βοηθεῖν. quod *infrà* § 36. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *infrà* § 12. εἰς ἅπερ συνεργεῖν, qualia ibi commemorat, de quibus & istic. Sequentia novam ordiuntur periochen. quod & Merico visum.

Πρὸς ἃ ἐκεῖνοι ἐφοβοῦντο] *quæ ab eis* (Deis nempe) *aliquam momenti alicujus sive expectare*. Verùm significationis hujus verbi φοβεῖσθαι exemplum requiro. non occurrit. Malim itaque *ad quæ* (consequenda scil.) *illi*, nec implicite *timuere*, quomodo *l.* 8. § 1. de eadem dixit, πρὸς ἃ φίεσθαι.) aut, si præpositionibus emphasin aliquam habere censebimur, *aliquam in illa jactura reverâ fecerunt*; (quomodo Lucas *Act.* c. 27. v. 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cum in Adria huc illuc jactaremur*.) Vel etiam, *cum multi solicitudine animi & distractione sensuum, perquam differuntur*; sicut Plautus *animo differri*, & ἀπορία διαφέρεσθαι. idemque, *cupidine differri*. Terent. hæc enim mente usurpasse Marcellinum deinceps deprehendis; cum in loco hanc geminæ *infra* § 28. cum & *l.* 12. § 3. de & *l.* 20. idem, *l.* 6. § 31.

§ 28. Τὰ τε] Lege τὰ μὲν. vel τὰ *ad* τὰ. *Eadem sunt*. sicut *l.* 4. § 14. & 6. § 46. Par mendum notavimus & infra § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 20. § 3. &

Τὰ τε γενόμενα ἐν τῇ [illegible] *quæ in fide deprehenderant*. & *in ea quæ* [illegible] *mandata* fixit Arnob. *l.* 1. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀποκλείσθαι. Quinquam aliâ ratione istic, quàm quâ istic, ἀπὸ τῶν κυνῶν mandata illa dici videntur: quia dominum [illegible] permanere solent, & ab istis ad illos [illegible] quadam, sed incertas eas, transire; unde fit, ut homines quoque [illegible] nunc

& recedentibus denuo, quasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· ἤγουν ἐυμετάβολα. Apostolius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάντα πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἀσφαλὲς οὐδέν.

Fors eadem omni; vita rota; instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλος ἐστὶν ἀνθρωπίνων δὴ πραγμάτων· περιφερόμενος ἢ οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχεῖν. Et priscus nescio qus apud Plut. ad Apollon.

Τροχῷ παραπλήσιον ἄλλοθ' ἄλλος
Ἀνὴρ ὕβρει γίγνεται, ἄλλοθ' ἄλλος.

Quò facit, quod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, quos jumentorum loco currum sibi trahere quandoq; cogebat, quidam regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπλήττομαι ὁρῶν ἄρτι μὲν τοὺς φερομένους τὸν τροχὸν, ἢ ἄλλοτε ἄλλους κυλιόμενον· ἢ ὅτε μὲν ταπεινὰ τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς ἢ τὰ ταπεινὰ ὑψηλά. Historiam eam Chagani Abarum regi priscum Romanum recitasse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. eâq; relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem consideratione, Regis Franci, cujus in poretiare tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. quum enim per biennium integrum ridere nunquam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliquando accepto, accersiri hominem rex jussit. qui risûs causam sciscitanti, his verbis respondit; uti Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἁμάξης εἰκὼν, ὧν τὸ μὲν ὑπὸ σφυγγίον ἐστὶ, τὸ δὲ ἄνω μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μεταφερόμενον κάτω πρὸς γῆν, τὸ δὲ μετέωρον μεταπεσὸν ἄνω δὲ γίνεται· καὶ τοὺς ἀνθρώπινα πράγματα μεταβάλλοντας ἐμφαίνειν λόγισάμενος, ὡς οὐκ ἀδύνατον, ὅταν διαπεπλωκὼς ἢ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, ἢ ἄνωθεν δεῦρο ὑπεναπλώσθω εἰς ταπεινότητα, ὅταν αὖθις ἴσως ἐκ χαμαιζήλου εἰς ὕψος ἐπαρθῶσι ἢ γενέσθαι μετάρσιος. Apud Sophoclem Menelaus, laudante in *Demetrii vitâ* Plutarcho;

Ἀλλ' ἐμὸς αἰὲν πότμος ἐν πυκνῷ δίκῃ
Τροχῷ κυλίεται, ἢ διαλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ' ἀκτὶς ἐυγενὴς δύο
Στείχει δυοῖν ἀεὶ ἔτος ποτ' ἐν μοίρᾳ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐς ἑαυτὴν ἐκπερᾷ τὸν ἔμπαλιν τρόπον
Πεφυκὸς αὐτὴς ἐυμμετρῆσαι φάος,
Ἡνίκ' ἂν αὐτὴς ἐυμμετρήσασα φαῦλ,
Πάλιν διαρρεῖ, κἀπὶ νυκτὸν ἔρχεται.

Iunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia; quomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dictus.* Κύκλος ἐστὶν ἡμῖν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· περιάγει γὰρ τὰ πάντα ῥᾳδίως, ἢ μετατίθησι, ἢ ἀντικαθίστησι· ὡς αὖραις ἔνεστι μᾶλλον πνεῦσαι, ἢ γραμμαῖς ταῖς κατὰ θάλατταν ἐυπλοΐα. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς δὲ τὰ ἡμέτερα, ἢ ὅπως κύκλος τις ἀνθρωπίνων πραγμάτων, νῦν μὲν ἡμᾶς, νῦν δὲ ἀνθρώπων, ἢ ἀπροσδοκήτων, ἢ ὅτε τὸ ἐυτυχεῖν ἔξω θρόνου, ὅτε τὸ δυσκολεῖν, ἀλλὰ πάντα μεταπεπτωκότα, ἢ μεταπίπτοντα· ὡς αὖραις &c. ut *supra*; & in *orat. pro pauper.* Οὐδὲν γὰρ ἀνθρώπινον βέβαιον, οὐδ' ἀσφαλὲς, οὐδ' ὅτι μὴ αἱ τοῦ ἰσχύοντος ἀλλὰ κύκλος τις τὰ τῶν ἡμετέρων πράγματα ἄλλοτε ἄλλως· ὅτι μὲν ἡμᾶς πολλάκις, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὑμᾶς, εἰς ἕν μεταβολὰς. & quæ sequuntur & mox: τὰ μὲν γὰρ δοκοῦντα πάντα ῥᾴδια, καὶ πεπλασμένα, καὶ ἄπαντα ἐν παιδιᾷ ψιλὰ ἦν, ἄλλοτε εἰς ἄλλας μεταβαλόντα· καὶ τὰ πάντα ἀνθρώπινα πράγματα ἔχει πρᾶγμα, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ σκίφων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ δὲ καιρὸς τοῦ βίου ἔοικε τῷ θεῷ πεττεύοντι· εἰ μὲν γὰρ ἐπιτύχοι, ἐν ὀλίγῃ ἀναδοῦναι τὰ πολλὰ τῶν ἀγαθῶν· εἰ δὲ μὴ, τὰ πολλὰ τῶν ἀγαθῶν ἐν ὀλίγῃ ἀναδοῦναι. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thratis Grammatici in *libro* quo *trochiscorum* ἢ *rotulatum mysticarum* significationem explicat; τόν τε τροχὸν, τὸν τροπούμενον πρὸς τῶν θεῶν πειθόμενον, καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων ἀβέβαιον πρὸς τὰ θεοκτισίτην. allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θνητῶν δ' ἔστι βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα ἰδέσθαι,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ χρόνου, ἀλλὰ κυλίεται·
Πάντα πέλει· σῆναι δ' ἐν μέσῳ ἢ θέμις ἐστίν.
Ἀλλ' ἴχνη, ὡς ἤρξαντο, θεοῦ μέρος ἐστὸν ἕκαστον.

Hinc & celebris ille *fortunæ rota*, de qua Cicero (quanquam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de causis corrupt. eloquent.* eò nomine notatus) *orat. in Pison.* Nè tum quidem, cùm illum suum saltatorium versaret orbem, fortunæ rotam pertimescebat. Sed & alii non pauci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quantî casus humana rotant?

Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plautum item (si Dion. Lambino, & Joan. Guliemio *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Truculento* 2. 1.

Vertit sese rota vicissim; fabulus est qui id admiretur.

Boeth. *consol. lib.* 2. *c.* 1. & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe versamus; infima summis, summa infimis mutare gaudemus.* Ammian. *hist. lib.* 26. *Quivis beatus virtute rectâ, fortunæ ante vesperam posset esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 52. ἐφήμερος. Quod autem illi rotam, Seneca etiam, audaciùs paulò, pervicacem nuncupavit. Sic enim ille *ep.* 98. *oblitus hanc fortunæ, quo hominum jactantur; sibi non fortunatorum constitutionem* ipsorum

gendet (unusquisque.) & Plutarch. in *frag. de vitiosorum miseria*; πεισυχθοὺς καὶ σοτοδιώδους πρὸς τὴν τῆς τύχης πταισεισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mericus autem noster ἐγκύκλια istic *ordinaria* vertit. haud incommodè prorsus, siquidem ἐγκύκλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia quæque.* Hesych. Ἐγκύκλιον, τὸ παίγνιον κυκλοῦν. Et, Ἔγκυκλα, καὶ ἐγκυκλήματα τὰ βίου καὶ σωμάτων. Nec malè igitur Cœl. Secundus *thes. Ordinarius*, ἐγκύκλιος *qui in orbem redit, vulgaris.* Ità Aristoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίας ἐγκυκλίους dixit, *operas obvias & vulgares quasvis.* Ἐπὶ δὲ τῶν θεραπόντων τύπτεις μάλιστα ἐπιτρέπουσιν, διὸ πλῆσα περιχώμεθα πρὸς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. quæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μισθὸν, διδάσκει τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ παιδὸς. & unicè voce ἐγκυκλήματα, *æconom. lib.* 2. *c.* 1. sed & ἐγκύκλια simpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, τὸν θρασύτατα πρὸς ὕδωρ τὸν ἐγκύκλιον χρήσιμον εἶναι, ἀλλ' οὐχὶ πρὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Isocrati *de pace*, οἱ τυχόντες ἢ οἱ δημοτικοὶ τυχόντες ἄνθρωποι, *plebeii quivis.* Πάλιν αὖθις τούτων τῶν ἐγκυκλίων παρὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυστήριον, *mysterium divulgare & in profanorum aures sive notitiam efferre.* Clemens *strom. lib.* 7. ὃ δὲ ἐκκυκλεῖν λέγει τὸ μυστήριον. quod ἐξορχεῖσθαι frequentius dicitur. nec est verò vero absimile Marcum eò magis hoc vocabulo usum quò rerum istarum, quas tanti faciunt miseri mortales, non solùm τὸ σωμάτων καὶ τὸ γοήτευμον, ut alibi loquitur, sed & τὸ ὑστεραῖον subindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phileb.* Ἀεὶ γὰρ ἄπειρα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς θρώμβοις, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβαλλομένους καὶ μεταβάλλοντας, καὶ ἄνω καὶ κάτω στρεφομένους τε, καὶ περιτρεπομένους. & Philo in *vit. Mosis*: τύχης γὰρ ἀσταθμότερον οὐδὲν, ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπεια πτοούσης. Indè quæsitus Diogeni jocus, qui cùm ὄπισθεν πρόσωπον deversâ facie, sepelirise mandâsset; causam quærentibus, respondit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφειν, quia paulò pòst futurum est, ut quæ deorsum sita sunt, sursum vertantur. quo loco malim ἄνω στρέφειν legere. quomodo & Cambyses minatus est, Ἀναστήσω τὰ μὴ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Quanquam potuit & allusisse Marcus ad Heracliti illud, quò τὸν μεταβολὴν dixit esse ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Quòd enim ait Heraclitus ille tenebrosus, eadem via sursum & deorsum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα] quod Hebræi dicere solent, מֵעוֹלָם עַד עוֹלָם *à sæculo in sæculum. Psal.* 90. *v.* 2. & *Psal.* 103. *v.* 17. & רַע דר נדר *in sæculum & sæculum Psal.* 90. *v.* 1. & *Psal.* 100. *v.* 5. id est, *per sæcula quæque* Tertull. *de spectac. c.* 25. *Quale est, ex ore quo Amen in sanctum protuleris, gladiatori testimonium reddere? εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, alii omnino dicere nisi Deo & Christo?* doxologiæ formulas solennes respexit; simul allusum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamarum, referente *lib.* 72. Dione Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος quod & Rigaltius observavit. Vult itaque rerum istarum semper & esse & fuisse sortem & naturam eandem; ut mutationibus & vicissitudinibus essent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ sursum deorsum ferrentur; talémque esse earum conditionem, ut, quòd de *Forte* ille cecinit, *trist. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantum constans in levitate sua.

Gregor Naz. *ad cives suos in angust. constitut.* Οὐδὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμοῖον, οὐδ' εἰς τέλος ὅμοιον, οὐ τὸ παρὸν, οὐ τὸ μέλλον, οὐ τὸ ἡμίτομον, οὐ τὸ ἀλλόχρουν, οὐ μικρὸν, οὐ μέζον, οὐχ ὅ, τι ἂν εἴποι τις καὶ τοῦτο ἴσον ἢ ἀνίσους ἔχει, πλὴν δεῖ πάντα μεταβολῆς.

Καὶ ἤτοι ἐφ' ἑκάστου ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *supr.* § 1. Hinc autem Lugd. novam orditur, sed absurdissimè, ut aliàs sæpe, perioctam.

Ἢ ἅπαξ ὥρμησε] ἢ leg. est enim alterum distributionis membrum.

Καὶ τί ἐν τινὶ· τρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἢ ἀμερῆ] *& quid unum alicui. quodam enim modo atomi.* Xyl. qui & locum, ut mendosum, asterisco apposito notavit. *cuncta indivisè quodammodo & inseparabiliter à se invicem pendent.* M. Cas. qui quid legerit ex versione ariolari non possum. D. Salmas. ἐξ ἑνὸς τινὶ. *si semel*, inquit, *omnia ab æterno direxit, τὰ λοιπὰ κατ' ἀκολούθησιν, reliqua ab illo semel constituto ordine pendent, & indissolubili serie invicem connexa sunt, & semper aliquid in aliquo est. quia quod sequitur, ab eo quod præcedit generatur, & caussa prior sequentem producit; quia sic Deus ab initio omnia ordinavit, sic quodammodo atomi sunt, non illi Democriti, & Epicuri, sed alii: quia nimirum insecabilis ille est atque indivisibilis ordo rerum ac concatenatio caussarum, in qua semper sequens à priore dependet, ut divelli non possint nec separari.* Mavult itaque ἄτμα, quàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam nostram. τρόπον γάρ τινα ἐκ τοῦ ἑνὸς τινὶ, vel, καὶ ἓν τι τρόπον τινὰ γίνεται, ὧν ἄτομοι καὶ ἀμερῆ. *vel reliquæ à primis illis pendent, atque ex serie hac continua unum quid constat, aut atomi atque insecabilia corpora pro rerum initiis substituenda erunt.* In hanc suspicionem eò magis propendeo, quia distributio ista Marco solens est. vide *infr.* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι πρόσωπα ἢ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. καὶ τι ἓν γίνεται, legit. *& unum quiddam fit, sicut catena scil. una constat ex annulis quamplurimis sibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéque perennante, Plato *de leg. lib.* 3. σ'αυτὸν ϗ ἐν ὃν αἰὼ γιώσεσ.

Τεῦπον γάρ πνα.] ità *l.* 6. § 38. τεῦπον γάρ πνα πάντα ἀλλήλοις ὀπτπάπαεκτπυ.

Εἰ τις θεὸς, ἦν ἔχει πάντα.] vide *ad l.* 2. § 11.

Εἰ ϗ εἰκῆ μὴ ϗ σὺ εἰπῆ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, πρόνοια δ' ὄζιν ὑδενὸς σαφῆς;
Εἰκῆ κρέπτεσθ' ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.
Quid quisque curet, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Nota? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἤδη πάντας ὑμᾶς γῆ καλύψει.] Ità *l.* 6. § 59. ἐλίων πάντα καλύψει.] Hesiod. aliquoties.

Αὐτὰρ ἐπὶ ϗ τῶτο γένος χθὶ χαῖα κάλυψε.

Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς ἐῖ) τοῦ ἰατροὺς, felices esse medicos, ὅτι τὰς μὲν ὀτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τὰς ϗ ἀποτυχίας ἡ γῆ κατέπεσε. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ὀλιγωματώσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

——*Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Nason. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάῤῥους ὑπ' ὄλων αἰτία, πάντα φέρει.] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent autem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad.* ε'. *v.* 87.

——ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
Χειμάῤῥῳ, ὃς' ἄτῃ ῥέων, ἐκίδασσε γεφύρας.
Τὸν δ' ὔτ' ἄῤ τε ῥέησι ἐπιῤῥιδέα ἰσανόωσιν,
Οὔτ' ἄρα ἔρκεα ἴσχει ἀλωάων ἐριθηλέων,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ὄμβριος Διὸς ὄμβρος.
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτῷ ἔργα κατήρικε καλ' ἀίζηων.

& *Il.* λ'. *v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
Χειμάῤῥους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς ϗ δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πίτνας
Ἐισφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφύσσητον εἰς ἅλα
βάλλει. Et Mar. Æneid. *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositásque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo; campósque per omnes
Cum stabulis armenta trahit.——

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter.——

Τὰ πολιτικὰ ταῦτα, ϗ ὡς ὄιεται, φιλοσόφως θεωρικά.] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè, sicut *l.* 2. § 10. φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, quòd illic φιλοσόφως, quàm quòd illic φιλόσοφοι, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, quòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem ferantur: probo, quòd ex commate prægresso τὸ ὡς ὀιεται repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, ϗ, ὡς ὄιεται, φιλοσόφως θεωρικὰ ἀνθρώπια, ὡς μυξῶν μεταξύ. *Sophistas* scil. Marcus hìc perstringere videtur, de quibus Julian. Imper. *epist.* 42. βέλομαι γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὁ λέξειεν μόνον, ὑθὲν ϗ εἰδὼς διδάσκαλος. ϗ τὸ χρὴ σοφὰς εἶναί φασι πρὸ πολιτικῶ φιλοσοφίαν. εἰ μὲν ὖν ἀληθὲς ἢ μὴ, τῶτο ἀφείδω τῶν. vel (quod magis reor) *politicos* illos, qui sapientiæ nomine laudari solent, quosque ideo à *Sophistis* distingui vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξυναγοὶ γὰρ ϗ σοφιςαὶ ϗ δημαγωγοί. λόγω ϗ διακρίνων φαίνῃς τε ϗ σοφιςὰς, ϗ πολιτικὺς ἄνδρας, ἀπὸ τῆς ὑμιλίων. locum eò magis, quò expurgem, adduxi. quis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιςὰς istinc furcillandum? quomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè quos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόρια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικοῦ, *viri philosophici ac politici conterminos*, dixerat. ὅτουῦν δ' ἐῖ), inquit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς ϗ τᾶῦτ' ἐῖ), καὶ δοκῶν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à plerisque etiam existimari.* ideo autem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, quòd utrumque genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφισβήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν ὀισθαι σοφίας πίει. ἐῖ) ὑμᾶς γὰ τῇ ὀληθείᾳ σοφὰς σοφωτάτους, &c. habes μίξαν de qua Marcus. Et mox Σοφοὶ ϗ ἡγῦνται ἐῖ), πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὰ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως ϗ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότ@ λόγου· μετέχειν γὰ ἀμφοτέρων ὅσον ἱκανὸν ἐῖ, ἐκτὸς ϗ ὄντες κινδύνων ϗ ἀγώνων καρπῶνται τὴν σοφίαν. Itaque illud ὡς ὀίεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósque volunt opinari, vel etiam, *ut aliis* haud paucis, falsò tamen, videtur. Neque enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt*: hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minùs. Ideo Plato in *Sophist.* τὸν σοφιςὴν definivit: μιμητὴν τοῦ σοφοῦ· quasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. quomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *nequissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitiosè infectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l.* 1. *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήκους, ἀπ' ἄκρα χείλους φιλοσοφοῦντας, καὶ ἕτερον μὲν ἐν τῷ ἱματίῳ κεύθοντας, ἄλλο ϗ λέγοντας. quos eosdem & Gregor. Nyssen. *orat. de profess. Christ.* πιθηκόδεις ψυχὰς appellat, οἳ διὰ μιμήσεως ἐχόμενοι τὸν χριστιανισμὸν ἀποκείνονται. μέθοδον ἔχοντες εὐσεβείας· τὴν ϗ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι· uti Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. vide *ad l.* 10. § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκρίτας etiam

etiam nuncupavit Matth. *c.* 6. *v.* 2. & *c.* 23. *v.* 23, 25, 27. id est, *histriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 1. Ὑποκριτὴς, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότριον σχῆμα ὑπελθών. διὸ καὶ πολλάκις τὸ τῦ θεάτρου, καὶ ὑπόκρισις τὸ τῆς βασιλείας. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. ὅτι τοῖς μὲν πάθεσι ζῇ, τῷ δὲ ταῦτα νεκρώσαντι τὰ ὅπλα φορεῖ. ἔοικε τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια σχήματα, δι' ἃ ἐπιγελῶσιν οἱ θεαταὶ ὡς ἀρνυμένοις μὴ ἰδίοις τὰ θεάματα. Quod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκρεῖται, ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς, Ἀγαμέμνονες ἅμα καὶ Μενέλαοι ἢ Κλέονες, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἶσιν. ἔξω δὲ πύλης, ἢ Ἀριστόδημος· ἀποδάρθωσι τὰ θεατρικὰ, γίγνονται ὑποκριτὰὶ τραγῳδοῦντες, ἐκπίπτοντες, καὶ συρίττόμενοι, ἐνίοτε δὲ μαστιγούμενοι, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ. & Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον κρότῃ· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε μετὰ πάσης. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους τῶν φαινομένων, τίς ὢν τίνα ὑποκρίνεται· πλὴν ἀλλὰ τῷ θεάτρῳ λυθέντες, σαφέστερον ἅπασιν ἀναγνώσεται. quod Senec. *ep.* 76. *Hi, quibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserint, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qui & Chrysost. *orat.* 38. ἐν ταῖς θέαις τίς ὑμῖν ἀληθῶς δοκεῖ βασιλεύς, ἢ τύραννος ἢ δυὸς; καί τοι ταῦτα πάντα κεκαλῦφθαι, καὶ οὐκ ὀνόματα μόνον ἔχοντα θεῶν, ἀλλὰ καὶ σχήματα, καὶ στολὰς, καὶ κιθάρας πολλὰ, ὡς ἐοίκασι· τῷ δὲ ποιήματι σωπηλοδίνῃ, ἅπασι τὸ μηδὲν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam βασιλεύειν διδάσκειν, alios *artem regendi edocturos* se profitentur, (quemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τὰ τῆς πόλεως συνατόν ἐστιν ἐν οἷς τις καὶ πράττειν, καὶ λέγειν) οἱ οὐχ ὅπως βασιλεύουσι, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴσασιν, *cùm ipsi interim nec vivere, nedum regnare nôrint.* Quin & quod Petrus Apost. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pseudonymis doctoribus; ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ isti, cujus ipsi nè micam quidem penes se habebant; & eò minus, quò plus habere se opinabantur. quod rex sapientissimus monuit, *Prov. c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἂν ἀμαθεῖς ὄντες, παιδῶσι σοφοὶ εἶναι, ὅτι πολὺ οἴονται ἀθλιώτεροι τῶν ἄλλων ἀπάντων. καὶ δὴ τοιοῦτο τὸ τῶν σοφιστῶν γένος. Dio *orat.* 10. tales erant, taléque faciebant illos, qui in disciplinam eis se dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνδρώπεια] *homunciones.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνδράπια. nam ἀνδράπια *humana.*

Μυξῶν μεστά] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cas. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βαβαὶ μύξῃ, μὴ τὴν κομπάζοντων ἢ μεγαλαυχούντων, usurpatum; Suid. de quo Salmas. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Suidam notat) *à Myxo Cereris sacerdote.* at μύξῃ est μυξώδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κόρυζαν *pro tumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξῃ, ἀλαζών. itaque *arrogantiæ* ac *fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μεθ' ὕδατος τύφου *lib.* 11. § 18. quàm *gravitatis affectatæ* pleni! quanquam σεμνοτυφία, quod sequitur, horum spectat videatur. Cæterùm habere locum hîc possit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, quo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης sive κορύζης μεστὸὶ, fatui stupidíq; dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ἔπι τι, inquit, ἃ κορυζῶντα σκοπᾷ, καὶ οὐκ ἀπομύττει δεόμενον. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannans Lucianus; Καί τις ἐνὸς τῶν ἀναγιγνωσκόντων θορυβεῖ, ὃς σε παύσει μωραίνοντα, πλὴν πολλὰ ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Idémque in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς πλὴν βίνα περίεστον. Et in *Philopseud.* Εἰ μὴ πάνυ πλὴν βίνα κορύζης μεστὸς εἶναι. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς πλὴν χολὴν εἰσέρχεται, μόνῳ πλὴν ἰσχνείαν μαθησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plaut. *Epid.* 3. 4.

---*homo es,*
Qui me emunxisti mucidum, minimi preti.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *es est.* imò, tanquam de homuncione, cui *mucoris plenus nasus*, quique *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Fastus.

Blennos stultos esse Plautus indicat.
(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.
Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud quem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Deblaterat blenus.——

nam Βλέννα, μυξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, quà nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsq; officere censeatur, indè natum, ut sicut *emunctæ naris* hominem, quod de Lucilio Flaccus, *serm. lib.* 1. *sat.* 4. pro acris ingenii, exactíq; judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, quod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóque in usu esset. Verùm contextûs series illò potius inclinat, eodémq; ipse. Respexerit autem forsân Marcus ad illud Epicteti, qui *diss. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam professionem ementito, cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γίνεται, ἄλλο δὲ οὐδέν.

Τί ποτε πάσχεις, ὦ πρὸς σε φύσις ἀπαιτῶ] Post ὦ ποτε distinguit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, τί ποτε; *O homo, quid negotii faceſſit tibi?* Xylandrum forſan ſecutus, qui ſic prior reddidit; *Quid faciendum? quod nunc natura poſcit, eò contende*, &c. Verùm contextûs ſeries iſta vix admittit, & diſtinctiones à Xyl. ipſo in contextu poſitæ reſpuunt omnino. Verto itaq;, *Facias tandem, ô homo, eorum aliquod, quæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *ſupr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem appoſita denuo nauſeam pariant.

Μὴ θαυμάσῃ σέ τις ἀάτῃσι] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Μόνον μὴ πόμπιμα αὐτοῖς· μηδ' ἀλαζονεύου ἐπ' αὐτῇ· ἀλλ' ἔχεν ἀθανασίαν· κἂν μηδὲν αἰδέσηται, ἀρκῶ αὐτὸς ὑμαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Senec. *epiſt.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hac ire impetu toto, licèt pauci ſciant, licèt nemo videat.* Et, *epiſt.* 113. *nihil ad rem pertinet, quàm multi æquitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ δὲ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικὸς, ὃ ζητῶ μάρτυρας, ἀλλὰ χαιρέτω τὸ ὕδωρ, κἂν χρῖσα καταρρήσεται τὸν πόθον· ἔτι μᾶλλον ἐκεῖς ὄζει τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον συνίστα δὲ τῇ πρόξενον τῷ ἁπτῷ καὶ χρώμενον, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σωπῇ μέγα φρονοῦν, ἐπαινετῇ καὶ ἀκραιφνῇ μηδὲν λέγοντα. ὥσπερ ἂν ὁ κλαῦν ἐπὶ τῷ Θεραπαινίδι, καὶ βοᾶν, Θάασι, Διονυσία, πίπαυται τυφομένου, ὅπως ὁ ποιήσας τὸ χαλεπὸν καὶ ἀσχῆμον, εἶτα τοῦτο διηγούμενος, καὶ θεώμενον παντάχοῦ, δῆλός ἐστιν ἔξω βλέπων ἐπὶ, πρὸς δόξαν ἐλκόμενος, ὅπου ἡ τῆς ἀρετῆς γαλήνη θεατὴς, οὐδ' ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ αὐτῆς ἐν οἰκείοις καὶ σπιθαῖς ῥεμβόμενος, οὐδ' ἅπαξ ζωγράφημα προσδεὲς ὄλλ διὰ τὸ παραγυμνοῦσθαι. quemadmodum autem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Ariſtid. *in Eteon.* à ſitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σωπῇ πίνειν. quod & Dio Pruſ. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες τῇ ἐδωτέρων ἐπειδὰν ἴδωσιν ἐπὶ κρήνῃ πηγὴ, πίνουσιν ὅτι μάλιστα ἡμπλησάμενοι δ, καὶ τὸ δίψος ἀποβίσαντες. ἐσυχῇ ἀπαλλάττονται, ὅπου προέχοντες, ὅτε ἐπόνησε π. vide Epictet. *l.* 3. *c.* 12. *ad l.* 1. § 7. qui & iſtos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis aucupes avides, ſcenicis confert; qui niſi turbâ inſpectante non cantant, non ſaltant. *l.* 3. *c.* 14. Ὡς οἱ καλοὶ τραγῳδοὶ μόνοι φόβου ἀναγκαῖοι, ἀλλὰ καὶ πολλοῦ. ubi, *mali Tragœdi*, Volſius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanquam in Platonis politia, non tanquam in Romuli fæce, ſententiam.* Quod Plutarch. in *Phocione* ſic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ οὐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτευόμενον ὑπεναντίωμ. Plato certè quam finxit politiæ ideam, nuſquam unquam reperta eſt, aut repertam uſquam unquam iri ſpes eſt. Theodoret. *therapeut. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος τοὺς νόμους ξωήγεσε· καὶ οὐδένα πέπεικε τῶν ἀνθρώπων, ὁ πολίτην, ὁ ξένον, ὁ ἀστὸν, ὁ χωρικὸν, οὐχ ἕλληνα, ὁ βάρβαρον, ὁ θῆλυ, οὐκ ἐλεύθερον, οὐκ ἄνδρα, ὁ γυναῖκα, ὁ νέον, ὁ πρεσβύτην, ὁ λόγοις ἐστηθεσμισμένον, ὁ λόγων ἀμύητον, καὶ τοὺς δὲ βίους τοὺς νόμους. Hinc apud Athenæum ille *dipnoſoph. l.* 11. Ἔοικεν οὖν ὁ Πλάτων μὴ τοῖς οὖσιν ἀνθρώποις γεγράφθαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς ὑπ' αὐτῷ διαπεπλασμένοις· ὅτι καὶ ζητοῦσθαι τοὺς χρησιμοῦντας· ἐχθλιῶν ὄν, ὡ ποῖον λόγων, ταῦτα καὶ γεγράφειν, καὶ μὴ τούτῳ ποιῶν τοῖς ὑγροῖς ὑπάρχειν, ἀλλὰ τοῖς ἐν ἐπιχειρήσεσιν ἀντεχομένοις. quæ poſtrema eruditus interpres minimè aſſecutus eſt. *debuit*, inquit, *Plato imitari non vota facientes, qui impoſſibilia ſæpe optant ſibi, ſed eos, qui res perfici poſſibiles ſuſcipiunt, ac moliuntur.* Quanquam iniquior forſan hoc nomine Platoni atq; aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non ſolus tamen is) qui *in Julian. invect.* 1, Πῶς δὲ διαιτᾶσθαι ἄξιον τούτους, ὃ λόγῳ πλάττουσι πόλεις τοῖς ἔργοις συνῆναι μὴ δυναμένοις; Non poſſum autem erudito interpreti Anglic. aſſentiri, qui iſta cum ſequentibus tanquam ex aliena perſona à Marco prolata exiſtimat. Sunt enim Marci ipſius, eum, quem alloquitur, invitantis ad id, quod eſt naturæ ipſius conſentaneum, agendum & conandum, quantum in ſe eſt: monentisq; ſimul animum nè deſpondeat, etiamſi non poſſit hominum mores ità refingere, ut reip. Platonicæ inducendæ ſpes detur, aut eam hominum in bono promovendo conſpirationem experiri, quæ in ea, quam Plato ſibi finxit, republica expectari poterat; ſed ſucceſſibus etiam leviuſculis & proceſſibus perexiguis contentus agat, pergátq; nihilominus in inſtituto. quod idem & de ſe, profectúq; ſuo, cuique ſuadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ὑ μικρόν τι δύῃ] Non eſt parum, inquit, ſi vel parum ſtudio tuo proficere poteris, in tam amplâ validâque hominum morúmque corruptela; ſi vel ſupprimere ſaltem valeas, quod corrigere non datur. Siquidem dogmata tenaciùs animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorſus, plus quàm Herculeus labor fuerit; quod tamen niſi fiat, nihil liberè ac lubenter, ſed ſervo fucatóq; affectu peragitur, quicquid à talibus præſtatur. Malè iſtà cepit acceptq; Xyl. dum legit Δόγμα δὲ αὐτῆς τις μεταβάλλει; vertítque, *Mutat aliquis illorum ſuum placitum?* ſed & Xylandri veſtigiis inſiſtens Anglus. cùm τὴς illud ſit ἐρωτηματικὸν. *Ecquis enim dogmata*, ſive *judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 10. *Numquid ille cujus navigium multam, undiq; laxatis compagibus, aquam trahit, nautis ipſíq; navigio iraſcitur? Occurrit potiùs, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifeſta foramina percludet;*

dit, latentibus, & ex occulto sentinam ducentibus labore continuo resistit: nec ideo intermittit, quia quantum exhauxtum est, subnascitur. Lento adjutorio opus est contra mala continua & secunda; non ut desinant, sed ne vincant.

Δηλεῖα τενόντων κ᾽ πείθεδαι θεσπεσιωδῶν] Hoc est quod unico verbo Hebræi נָאַן i.e. *mentiri, prò, fidè ac mendaciter in obsequium se dedere.* Ità vates rex, *Psal.* 18. *v.* 44.——46. *Populus prius ignotus mihi, ignem[que] mei, brevient mihi: ad ipsum mei auditum obedient mihi: alienigenæ mentiuntur* (i. e. ut rectè Jun. *mendaciter dedent se*) *mihi; dum decidentes eis* (quasi in tales) *animo, e conclavibus suis coborrescant.* & *Psal.* 66. *v.* 3. *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter se dedent tibi inimici tui.* & *Psal.* 81. *v.* 16. *Oriens Jovæ mendaciter se dedissent ei.* sed & vate rege prior Moses, regis instar & ipse, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in solenni illa *benedictione* populi sui, *ibid. v.* 29. *Hostes tui mendaciter se dedent tibi.*

Καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc autem, etsi Philosophiam professum, Alexandro ac Philippo adjungit, quia & ipse reipub. regimen gloriosè satis Athenis tractaverat, ubi & statuæ æreæ 360. eidem publico populi suffragio erectæ sunt; quæ tamen haud longo pòst intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ sunt. Vide Laërt. *l.* 5. & Diodor. Sicul. *l.* 18. sed & Cicer. *de offic. l.* 1.

Ἐι ἴδην, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε] Vide *l.* 8. § 3.

Οὐδεὶς με τραχήλιχα μισεῖ] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Ἁπλῶν δὲτι κ᾽ αἰδέμων τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modestum.* Adversus illud peccant, post Philosophos quosdam, qui subtilitate nimiâ philosophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholastici nostri, qui argutiis, tricis, & quæstiuncu-lis spinosis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adversus istud cùm Sophistæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἡ μὴ τύφῳ ὑπὸς σεμνότης. Philo *in Flaccum*: Ἃ ἡ λαμπροτέραν κ᾽ βασιλικὴν ἐδήλου φύσιν, μὴ πείσμ@ παῤῥησίας ἐπιδείκνυτο· ὃ, σεμνότερον ἦγεν αὐτὸν ἀρχοντ ἢ λυπηλίσατον ὑπόφ@. *Gravitatem fastuosam*, sive σεμνοτυφίαν in Constantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Insidebat aureo solus ipse carpento; Augustusque faustis vocibus appellatus, vocum litorumque intonante fragore, talem se, támque immobilem, qualis in provinciis suis visebatur, ostendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celsas, & velut collo munito rectam actem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanquam figmentum hominis: non cùm rota concuteret nutans, nec spuens, aut os aut nasum tergens vel fricans, manúmve agitans est visus unquam.* Quæ eadem per totam vitam observâsse, author est idem *l.* 21.

§ 30. Ἄνωθεν ὁπ᾽θεωρεῖν] Vide *l.* 7. § 48. Est autem istud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, quem ὑπὲρ τῶν ἀπαιδεύτων ea de causâ inscripsit. Sed & *somnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πολὺ παντῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πᾶν. sed sequentia refutant, ἐν χειμῶνι, ἐν χαλεπότητι.

Ἐπιόσει ἢ κ᾽ τὸν ὑπ᾽ ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc autem historiæ beneficio cumprimis datur; de qua Nicet. Chon. operis historici initio. Βίβλ@ ζώντων, ἡ ἱστεία. κ᾽ σάλπιγξ πείσεαν@, τὰ γεγαφόμενα, τοῦ πάλαι πεθεῶ]ας ὀφ ἡμᾶ σωμάτων ἐξανιςῶσα, κ᾽ ὑπ᾽ ὄψιν πθεῖσα τῆς βκλομένοις. Verùm Marcus hic potiùs vult nos animo complecti, quàm immensum temporis spatium nos antecellerit, quod transactum sit illis, qui & nobis prorsus ignoti, rerúmque nostrarum iridem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. §. 3. τὸ χάος, sed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μὲ ἐδὲ ὄνομά σε] vide Boëth. *consol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχισα ἐπαλήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχισα ψίξουσι] vide *l.* 4. §. 3. τὸ ἐυμετάβολον.

Οὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν.

§ 31. Ἀταραξία] Idem *l.* 7. § 54. & *supra* § 6.

Καλαλήγουσι ἐπ᾽ αὐτὸ] ut nihil aliud requirat, quàm rectè fecisse. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. §. 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καλαληκὰς δίδναι.

§ 32. Ὅλα ὀλὶ τῇ ὑπολήψει κείμενα] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλῷ ἐυρυχωρίαν πεποιήσεις ἤδη σαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον περιεκτέναι τῇ γνώμῃ] ista pessimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη σαυτῷ novam orditur sententiam, cùm superioribus adnecti mens autoris liquidò postulet. Meliùs Angl. à sequentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Neutri tamen assentior. articulum, qui deperisse videtur, interserendo, dictionis seriem continuandam sic sentio. σ. ἐυρ. πεποιήσεις ἤδη σαυτῷ [τῷ] τὸν ὅλον κόσμον περιεκτέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco laudatum *l.* 7. § 35.

Πολλῷ ἐυρυχωρίαν] *quasi ex angustiis educere te potuis, & in patente te collocare.* Ità Psalt. *Ps.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Psal.* 31. *v.* 9. *Non conclusisti me in manibus inimicorum meorum; sed in patente, sive, in lato, posuisti pedes meos.* ἐν ἐυρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωρία. *ad Rom. c.* 2. *v.* 9. θλῖψις κ᾽ στενοχωρία. Epist. *l.* 1.

c. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου γὰρ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι ἐαυτοῦ θλίβομαι, ἐαυτοῦ στενοχωροῦμαι τυτίσι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qui

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Seripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè στενοχωρεῖν ἐν κόσμῳ, utì Epictetus idem, sed sensu paulò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον διεληλυθέναι τῇ γνώμῃ] quod ævum animo percurrere, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς δὲ τὸ μὲν τῆς ῥιπῆς] vide *l.* 4. § 3, 90. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, quod sine termino sequitur; & parum est, quicquid finitur. Longum quippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua quæ differunt, impellunt; atque unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς, τάχιστα φθαρήσονται] vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, quodque est, quodque erit, morte damnatum est. Omnes quæ usquam rerum potiuntur urbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias defluia paxque ad inertiam versa consumet, & magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio absondet, aut in subitam cavernam concidentis soli lapsus abducet. quid est ergò quare indigner, aut doleam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἐξαγορεύσας ἀποθανεῖν] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset prætérita longitudo, quæ esse desiisset. etenim inter eum qui decem vixit annos, & eum qui mille, postquam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usque ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Quòd tam diu vixerat, quid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & hodie moreretur, quid illi vitæ longitudo profuisset? quid enim diu est, ubi finis est? quantum est in hac vita, quod erit aliquando finitum? quicquid fuit futurum, ubi prætéritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usque ad hoc tempus, in quo sumus, mentis oculos ducimus, omne quod finiri potuit, quàm breve fuerit videmus. Ponamus enim quemlibet hominem à primo die mundi conditum, usque ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, quam quasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, prætérita jam nulla sunt, quia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, quia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, quod inter initium finémque deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unquam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: quid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi; modò causas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, quæ magis apparet respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Causam hujus rei quæris? quicquid temporis transiit, eodem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & alioquì non possunt longa intervalla esse in ea re; quæ tota brevis est.* Idémque *ep.* 99. *Omnes quantùm ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes, & senes, in æquo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quod minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est; hoc quod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ὃ διὰ φιλοῦσι] *quæ amant.* Xyl. imò, *propter quæ amant*, alios scil. atque ità Cas. at Lugd. χαλοῦσι. quasi mens esset, *propter quæ succensent aliis.* quod χαλῶσι potiùs diceretur.

Γυμνὰ γὰρ ῥᾴζει τὰ ψυχάρια αὐτῶν] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (quam transcripsit, more suo, tacito autoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11) *Quemadmodum stultus est, qui empturus equum, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qui hominem ex veste, aut conditione, quæ vestit modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* ὅπερ γὰρ ἵππος ἐγγυᾶς χρήσοιτ' ἄν, ὁ πολυτελῆ σκεύην ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός. ὅπερ ἀνὴρ στρατιώτης, ὁ πολύπλουτον οὐσίαν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος, Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. quod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *Meliss. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Quid est stultius, quàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equum aurei fræni.* Et *epist.* 92. *Quod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc quoque natura, ut quandam vestem, animo circumdedit. Vilamentum ejus est. quis autem unquam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaque ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum personata felicitas est. contemnes illos, si despoliaveris. Equum empturus, solvi jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, nè quæ vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones quicquid est quod displiceat, aliquo lenocinio absondunt. itaque ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum juberes & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythiæ, Sarmatiæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totúmque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ saginatæ, unius omnes coloris? quid ista vehicula cælata?

-Instrati ostro alipedes, pictisque tapetis;
Aureus ante pedes demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec deorum meliorem facere possunt, nec multo. Idem *ep.* 87. quod Flaccus, *serm. l.* 1. *sat.* 2.10

Regibus hic mos est ubi equos mercantur, apertos
Inspiciunt, (ne si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,)
Quòd pulcræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix.

Hoc ille vetat, ne corporis optima Lynceus
Contemplare oculis; Hypsæâ cætior, illa
Quæ mala sunt species.----

Ἰτὰ Lipſ. apertos, vulg. perperam.

quæ verè mala, quæ mentis mala; hæc enim ſola. Nec diſſentiunt noſtri. Joan. Sarisb. *l.* 7. *ovas.* 2. Τί πού ἐστιν ἄκρον ἀγαθὸν; ἢ τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ ἀπολαύειν τῶν κατὰ φύσιν, ἢ τὸ μόνον ἀγαθὸν ἐστὶν ὃ Σενεκᾶς φησὶν ἀγγελικὸν, καὶ παντὸς ἀνθρωπίνου καὶ ζωώδους λειτουργίας, καὶ ἀνοήτου χαρᾶς καὶ ἡδονῆς ἀποστατικόν; ἢ τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀταραξίαν ἢ τὸ ἀδιάφορον; ἢ, εὐσταθεῖν καὶ βαδίζειν ἐν ῥυθμῷ, καὶ ὅπλας ἔχειν ἵππου ἀσφαλεῖς ἡνιόχου, καὶ ἀνδρείαν καὶ ἀπλῆν τὴν ἐν πολεμικοῖς μαχαιρίδας, τὴν ἐν πολέμοις χρεία; ἢ διάθεσιν καὶ ἐν πραγματείᾳ μὴ πολλὰ φαντάζεσθαι τὰ παρεπόμενα; καὶ Ἕπτα ἡμιόνων: Καίζειν τὸν ἀνεψιὸν, ἢ κυβιστὸν ὅτι ταῦτα ἴσως ἀρετή, ἢ ἀπὸ ἀρετῆς ἔργα; τὰ δὲ ὄνων, καὶ ἡμιόνων πίαν σαῖνις ἀρετὴν ἔχειν δυνάσθαι μὴ εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, ῥᾳστώνης ὁδὸς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν στερρότητι πετρῶν μιμουμένους; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς περικείμενα ζωγραφεῖν τε περὶ τὴν σὰνιδα ἀρετὴν αὐτῶν φησιν; ἀφροσύνης ἁπλοῦς πίαν δαιμόνιον ἔχειν τὴν χρῆν φύλλοις κοσμοῦσαν, καὶ τοῖς κλάσμασιν, ἢ τὴν τῷ κάπρῳ βεβρωθόλων; πίαν δ' ἀρετὴν ἐλαίας ἀνεῦ φαύλου; ἅτερ μεγάλης ἔχειν τοῦ κλάδους καὶ πολλῆς τῆς ὕλης, τὸ φύλλον κοσμῶν, ἢ ὅτε ἦν οἰκεῖον κεφαλῆς ἀκάλυπτον ἢ πανταχῆ διαπαρμένον ἐμφαίνῃ; ἢ τὸ ἐπὶ ἀνθρώπων ποιῶμεν. διακεινώσωμεν τὴν ἀρετὴν τὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλάβῃ τῇ ἀκαίρῳ τοῦ σώματος, τὴν αὐτῆς λυμαινομένην τὸ δὲ ὄζειν ἀρετὴ ἀνθρώπου; ὁ χίμαιρα, ἵνα πτίσαν δείσῃς· ὑδὶ ὑγιεῖα Cοίμα?Θ, ἵνα φοινῆς νόσον· ὑδὲ ἡ τῶν πολλῶν ὑπόληψις, ἵνα ὑπὲρ ἡδονὴν ποιήσῃ· ὑδὲ τὸ ἔπαινος ἢ αἰδὼς, ἵνα ῥεθυμίας σε μάτην ὁ Διόγετ Θ· ὑδὲ ἀλήθεια, ἵνα διαλάβῃ φύγῃς· ἀπὸ ἡ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἀκείωσις, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ὀρθότης. Vide *ad lib.* 6. § 40.

Ὅση οἴησις] *quæ est illa opinio?* Xyl. imò, quòd *l.* 11. § 17. μεθ' οἵας πύρτ; *quanto cum fastu?* & *l.* 12. § 27. μετ' οἰήσεως. grande ſcil. ac grave quippiam, & quod magni faciendum ſit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliquem vel perſtrinxerint, vel collaudârint. atque hoc eſt quod Marcus *l.* 10. § 13. dicit, hos in aliorum laudibus vituperiiſque φρυάττεσθαι. Euripid. *Glauce*, referente Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Βαρὺ τὸ φύσημ', οἵπερ ἀνθρώπῳ κακόν.
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ ὀλίγου ἄλλο ἐστὶν, ἢ μεταβολή] Senec. *ep.* 71. *Quicquid est, non erit; nec pereibit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non prospicit mens hebes.* vide *lib.* 7. § 18. 23, 25. & *lib.* 8. § 18.

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l.* 3. § 4. ἀγαθὰ εἶ πίπτειν.

Ὁ κὴ πᾶσα] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; ſed & in locum ſuum, unde excidit, reſtituo, legendo, κὴ ἅπ π.

Ἐν πολύπτοις θεοῖς] *inter tot Deos.* Atqui Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima univerſalis intellectiva prædita. l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14. & *l.* 9. § 8. i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l.* 4. § 18. Ità diſertè Laërt. *l.* 7. *Zenon.* ſi Lipſii diſtinctionem *de Stoic. Physiolog. l.* 1. *c.* 9. Ambroſii Camald. verſionem ſequimur; ἓν τι εἶ θεὸν καὶ νῦν, καὶ εἱμαρμένην, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσονομάζεσθαι. Verùm ego, cur interpunctio recepta ſolicitetur, nihil video. ἓν τι εἶ θεὸν, καὶ νῦν, &c. ſin moveatur, ἵνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix rario. Deum ſummum unicum agnoſcebant, quem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιουργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiores ſtatuebant φθαρτοὺς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de com. notit.* eoſdem deridens) τοὺς *fuſiles*, ὥσπερ κηρίνους ἢ κατὰ τετρίνους *tanquam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtra ponebant. Ità Plut. *de Philoſ. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὸν γλοῦν, καὶ τὸν ἀνωτάτω πάντων νοῦν ὁ αἰθέρα. Verum Epiphan. *hæreſ. lib.* 1. *hæreſ.* 5. Deum aſſerit Stoicos in hæc quaſi membra quædam diſpertitos. Μερίζουσι δὲ τὸν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς οὐσίας, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ψυχὰς, καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l.* 8. § 19. & *l.* 12. § 28. vide & Athenag. *in legat. pro Chriſtian.*

Ἐξαρέθη] *reperta eſt, extitit.* ut *ſupr.* § 8.

§ 36. Τὸ Cαυτὸν] Vide *ſupr.* § 14. & *l.* 8. § 24.

Γεῖσσ Θ] Ità *l.* 8. § 37. γεῖσσος πᾶν τῦπο.

Πᾶσοι γῆς τὰ μάκιστα] *nuclei terræ. Caſ. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσιν ὄγκοι

(*terræ tubera sunt*) περὶ ὧν συνεχῶς ἡ ἀλλαχοῦ πόλεμος. Theodor. Prodrom. *in provident.*

Εὕρημα κυνὸς ἡ σαῦρα πεφυϊεῦσα·
Ὁ μάργαρος κύημα φαῦλον ὀρύσσει·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χρυσίζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς ὄνυξ ὁ ἐκ πτέρνης ἡ ξύλων,
Ὀπῶν τε πλίνθων, ἡ λίθων ἐξεσμένων.
Γῆς πίναξ, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τὸ γλῆ δ' ἡ πρῶν, ἡ σῆσα, ἢν εὑρήνη;
Augusti hominis purpura, inventum est canis;
Libido, margarita, vilis ostrei:
Summa est lapillis, quòd glabella saxa sunt.
Ex calce, lignis, splendida ornatu domus,
Coctóque Latere, fossilique marmore est.
Calx nata terrâ, ligna, lapides terra sunt.
An terram honorans, erubescere haud velis? Suart.

Ὑποστάθμια ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος] f. ὁ χρ. [καὶ] ὁ ἄργυρος. *fæces* autem sive *sedimentum terræ* ista vocat, quia inter liquandum subsidit, quod est purissimum metalli atque pretiosissimum; quomodo in vino & urina solet τὸ ὑπόστημα, sive ἡ ὑποστάθμη, vocabulum Henrici Stephani thesauro adjiciendum, cùm ex Marco, tum ex Hesychio, apud quem reperias· Ὑποστάθμη, πυρία, πηλὸς. & Σκαιόλα, ἡ μαιόδης ὀν [τοῖς ζωοῖς] ὑποστάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum sentio. Sed & ex Laert. *l.* 7. qui in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixisse ὑποστάθμια πάντων τὰ γλῆ, quanquam nec hi soli. nam & Porphyr. *de abstinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποστάθμια ὄντας. & Synes. *de providen. l.* 1. τὰ ὑποστάθμια ὄντων, mundi inferiora ista appellat. Leucippus item apud Hermiam *in Philos. irris.* τὰ παχύμερη κάτω ὑποστάθμια ὕδωρ καὶ γλῆ καὶ πηλός. & Theodoret. qui *therap. l.* 1. pravos improbósque homines ait, ὑποστάθμιά τινι πανοῦργα ἐοικέναι, καὶ τὸ δυσῶδες καὶ δίκην ὑδρίας πόρρω διὰ παχύτητα. de Cynico Julian. *de cynicis. orat.* 2. ἐκεῖνα τὸ χρυσίον οὐκ ἔστι χρυσίον, ἀλλ' ἡ λάμψις λάμψις, καὶ σφόδρα ἀμυδρὰ καὶ αὐτὴ ἐξιτηλός, καὶ τῆς ἕξεως αὐτῆς ὑποστάθμιά τις καὶ ἡμιθνὴς γλοιὸς· τὸ αὐτὸ δ' εἶδον ἀμφότερα· τὸ σαπρότερον καὶ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων ἐπὶ κενοδοξίας παῦτα καὶ ἀμαθίας νενόμικεν ἔργα. Quin & ideo potest metalla ista γῆς ὑποστάθμια dixisse, quia in infimas terræ partes, quasi demersæ jacent, quomodo ad ima fæces, ac sedimenta subsidunt. unde Senec. *ep.* 1. *in imo possimum.* & epist. 108. *gravissimum quodque turbidumque subsidit.* Ità enim de his autor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, quasi malè nobis committeretur, natura abscondit. nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus. Nec erubescimus summa apud nos haberi, quæ fuerant imæ terrarum. vis scire, quàm falsus oculos tuos decipit fulgor? nihil est istis, quamdiu immersa & involuta cœno suo jacent, fœdius; nihil obscurius. &* de benefi. *l.* 7. *c.* 10. *Lamingo utrisque materiæ, ad quæ cupiditas nostra caligat, terra, quæ quicquid utile futurum nobis erat protulit, istas defodit & mersit: &, ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit.* Quod Plinius *nat. hist. l.* 33. *præfat. Hæc summâ sui parte tribuit, quæ prosunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, quæ occultavit atque demersit.* Sed non altè satis, si Senecæ credimus, qui mox *ibidem. Possum de rerum natura queri, quòd aurum argentúmque non interiùs absconderit, quòd non majus, quàm quod detrahi posset, pondus injecerit.* Idem denique *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmque illis, in quibus jacuere tenebris dignissima, non ad hunc æstimat splendorem, quò imperitorum verberant oculos: scit erui è cœno, ex quo illa secrevit cupiditas nostra, & effodit.* In sacris literis, divitiæ, quæ istis cumprimis constant, עבטים voce composita id est, *densum lutum* sive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. sed & שמרים i. e. *fæces*, sive ὑποστάθμια, ut Marcus istic, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. si Drusio fides: *proverb. class.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. quanquam eò loci, *concretum esse super fæces*: vel de securitate ac fiducia, cum Piscatore; vel de obstinatione in malis, cum Junio, è pace tranquillitatéque jugi natâ, malim intelligere: ex gemina ferè formula, quæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἑδὴς] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνευματικὸν] *etiam quæ spiritu constant.* Xyl. *etiam vitalitas*, Cas. i. e. *anima*, quasi πνευμάτιον legerit. τὸ πνευματικὸν, est *formale*, sive *quod formæ rationem obtinet*: Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, sicut τῷ ὑλικῷ τὸ αἰσθητὸν, *l.* 4. § 16. & *l.* 5. § 13. ubi idem planè quod istic argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. quod *l.* 12. § 10. ὕλην καὶ αἰσθητὸν dixit. & *ibid.* § 18. αἰσθητὸν καὶ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* sunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα καὶ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] quia nimirum elementa, ex quibus & spiritus ipse sive animus, juxta Stoicos conflatur, in se invicem transmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 3. Ἄλλως τὸ ἀδιάλειπτον βίβλοις καὶ γραμματείοις] Socrates apud Stob. *rem.* 2. *tit.* 4. τοῖς παιδίοις μικρὰ παραγράμματα εἰς τὸ καλλίων ἐκμανῆναι. Apost. *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Μὴ πλανᾶσθε, κακαὶ ὁμιλίαι φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ.] de Israelitis loquitur in eremo subinde ex occasione quavis murmurantibus.

Πιθήκεμα] *imitationis.* Xyl. *diffimulationis* Cas. at Suidæ πιθηκισμοὶ sunt ἀπάται καὶ κολακείαι. (apud quem pro μανικὰς, μιμικὰς leg.) ex Aristoph. in *Equit.* ubi Cleon adversario suo;

Οἱ μοι τάλας, ὅστις πιθηκισμοῖς με θελγάνεις;

& mox: Ἀλλ' οὐχ ὑφαλεῖς με σαμίαις.---

Et

Et apud eundem in *Vesp.*

Ταῦτα ἐδών, ὡσό τι μικρὸν ὀπτθίκισα·

paululum adulatus sum. Verùm Marco πθηκίζειν videtur esse *simiarum more*, quæ gesticulationibus variis ludos faciunt, *nugari*. quod Apollodor. in Adelph. dixit.

—ἐν πθήκοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ.——

hoc est, *inter nugaces nugacem esse*, sive pariter nugas meras agere. Habes *supr. ad l.* 9. § 3.

siquidem simia risûs lusûsque solius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὁ δίνας) τῷ οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, ὐδὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, ὐδὲ ἀρᾶν τῷ γῇ, ὡς οἱ βόες· ὅσον ἔν φέρει καὶ βωμολοχίαν, καὶ παιδιὰς ἀνέχεται, γέλωτος ὄργανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri versione videri possit Epicteti illud *enchir. c.* 35. quod idem totidem ferè verbis habetur & *differt. l.* 3. *c.* 15. Ταῦτα πάντα ὅπισεφιλόσοφος, ἔχει ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν· εἰ δ' μὲν, ὡς τὰ παιδία, ἀναρριφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς παίζει, νῦν δ' αὐλητὰς, νῦν δ' μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· ἅπερ καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δ' ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος, ὅλῳ δὲ τῷ [illegible] ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν δέαν, ἂν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλα ἐξ ἄλλα σοι ἀρέσκει, μόνιμον δὲ οὐδὲν ἐπιτήδευσας. verùm quid est hoc vago & delectatio vitæ instituto nugacius? vide *l.* 4. § 16. Idem *l.* 2. *c.* 4. de philosophiam professo, sed vitæ inquinatissimæ homuncione: Ἀρχέδημον τὸν ἐμὸν μοιχὸν ἴδε, καὶ ἄπις ἐστὶ, καὶ ἀνὴρ ἀνδρὸς μίκος ἢ πίθηκος· ἢ δὲ λαφύρει; Diogenes *apud* 17. cujus initium, an inscriptio, cùm intercidisset, ità potest restitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν οὐδὲν ἐοικόσιν ὁμιλεῖν.] ὑπάρχει δ' τοῦθ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες μὲν λόγῳ. ἦ τις δὲ τοῦ; ὧδ' ὄψεσθε ἀνδρωποι, ψυχαῖς πίθηκοι, σώματοι δὲ πάντα, μικόσμοι δ' ἕκαστοι. reliquâ ferè totâ epistolâ πθηκισμὸν illorum graphicè describit.

Τί τοῦτο καινόν] *ad l.* 7. § 1.

Τί σε ἔξεπληξεν] *quid terret te?* Xyl. *ad quid obstupescis?* Cas. Malim, *quid te percellit?* sive *de mente statu dimovet?*

Ἀλλὰ καὶ θεοὺς τοὺς ἁπλουστέρους καὶ χρηστοτέρους γένη] *Quin & jam ergà deos simplicior & melior esse fatetur.* Xyl. quasi ἐθέλει legeretur. at Lubd. σοφὸς, recte, quem & Cas. secutus est, *esto jam fortasse ergà Deos simplicius ac benignius affectus.*

Ἴσην τὴν ἀκολουθίαν ἔτη] vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 23. & *l.* 12. § 35. potest autem hæc clausula fuisse à præcessis sejuncta; & hoc velle, opera naturæ justiùs breviore spatio an prolixiore, nihil interesse; cùm eadem virtus sis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *supr.* § 4. & 20.

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάν[α] vide *l.* 6. § 36.

Ὡς ἐνὶ σώματι] vide *ad l.* 4. § 40.

Ἐπιμελαίνει] vide *ad l.* 5. § 8.

Τί ἂν ταράξαι; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρησαι, ὑποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ;] *Quid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, peristi, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θνείωσαι, quod in periocha sequenti infertum sensum facit ex sensum, istûc esse retrahendum, & est prorsus. sed τεθνείωται leg. &, me autore, ultimo loco potiùs collocandum. At Cas. (qui à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanquam aliò spectantia) *Dicis parti illi rationi præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te? num & hæc excrementa egerit? num pecudum ritu depascitur?* ut nimirum corporis instar morti obnoxia sit. Ità τὸ φθειρτὸς vult eà esse *corruptelâ affectum*, quæ interitum rei corruptæ afferat: quum de mente aliâ ratione τὸ φθειρτὸς dicatur Marco *supr.* § 2. vult legi, ἀποκείνῃ, βόσκῃ; (nam τῷ σωαγελάζῃ rationem nullam habuisse videtur) & novum ista conficere ἐρίτιμα. vult deniq; τὸ ἀποκείνειν illud *excernendi* significatum habere. D. Boot. autem aliter ista interstinguit. siquidem argumentum superius ad τῷ ἡγεμονικῷ claudit, tanquam si scriptum esset, τί ἂν ταράξαι τῷ ἡγεμονικῷ; *Quid mente tuâ conturbaris?* indè autumat & ipse novam sequi materiam, cujus verba sic concipienda sint. Λέγεις, τεθεώρηκε· ἐφθάρησαι, ὑποκείνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, sive, *in contemplatione versatum te, verùm corruptus es, simulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ὑποκείνεσθαι certe istic *histrionem agere* mihi significare videtur; eo sensu nimirum quo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *polivat. l.* 3. *c.* 8. *totum fere mundum histrionizam exercere.* quanquam nec spreverim ipse prorsus, quod Cas. subindicat, ut ἀποκείνῃ in media forma significatu activo legatur. eò magis quia Marcus ipse *l.* 6. § 14. πίμπλον, inquit, ἅπερ τὸ συναγελάζεσθαι, ἅπερ τὸ περιέρχεσθαι· τὰ δὲ ὅμοιον πᾶν ἀποκείνειν. τὰ ἀπερίσκεπτα τῆς τεχνῆς. quod autem τεθνείωται dicit, Epictetus fortàn explicabit, qui de evidentiis rerum oppugnantibus, ait, *dissert. l.* 1. *c.* 5. ἐπέτυχται τὰ αἰδήμονα ἀσθ', ἢ ἐπιστημονικὸν· ἢ τὸ λογικὸν ὃν ἀποτέτυχται, ἀλλ' ἀποτεθνείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνειῶθαι τῷ ἡγεμονικῷ est idem Marco, quod Crantori τεθνειῶθαι τὸν ψυχὴν, in illis; τεθνειῶθαι δὲ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα τοιοῦτον, ἐκ ταῦτα δὲ ψυχήν. Verum locus insigniter depravatus videtur. Nec certi quid statuere ausim. D. Salmas. de hoc loco per literas consultus, de θνείωται huc retrahendo consentit: periodum totum sic concinnandam censet. Τί ἂν ταράξαι; εἰπὲ τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρησαι, ὑποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ, θνείωσαι; *quid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, quod mortuum est? quod corruptum, quod aliud agit, alicui simulat, quod congregè convescitur,*

& efferetur. vel sic etiam, Τί ἂν παρείην ; τί λέγεις ; τῷ ἡγεμονικῷ πέπνηκας, ἔφθαρσαι, &c. *an τῷ ἡγεμονικῷ mortuus es, corruptus es?* &c. hæc omnia non sunt τῷ ἡγεμονικῷ, ac divinæ particulæ, quæ nobis insita est, sed brutæ materiæ.

§ 40. Ἤτοι οὐκ ἔστιν ὅπως ἀμελήσουσιν οἱ θεοὶ, ἢ ἐπιτρέψουσιν ἀμελεῖσθαι] *Aut nihil omnino pro nobis Dei possunt, aut animi distractiones & intemperies sopire & lenire possunt.* M. Cas. qui loco τῷ ἐπιτρέψουσιν quid legerit ignoro. Ego Xylandrum sequor hîc furcillantem prorsus. Vide ad periochæ præcedentis clausulam. *Vel nihil*, inquit, *possunt dii, vel possunt aliquid.* Sequentia liquidò comprobant. Annot. Lugd. ἢ πρᾶξαι δύνανται. quod idem valet.

Μᾶλλον τοῦ μὴ παρεῖναί τι τούτων, ἢ τοῦ παρεῖναι] *Cur non magis etiam petis, ut dent tibi nè quid horum metuas, aut expetas, neque magis doleas, si absit, quàm si adsit?* Xyl. Ego malim. τῷ μὴ π. τ. τ. ἢ τῷ π. *Cur non hoc potiùs poscis, ne istorum aliquid metuas, aut nè istorum aliquid cupias, quàm nè istorum aliquid absit, vel adsit tibi.* in versionem suam Cas. utrumque admisit. Hoc est quod Diogenes olim in parentibus notabat. ὅτι τοῦ ὑὸν χωλεύειν, τοῖς θεοῖς εὔχῃ μᾶλλον ἢ τὸν πατέρα ὀκνῇ, ἢ εὔχεσθε, *Filium*, inquit, *ut habeatis, victimâ cæsâ deos poscitis: verùm de hoc, qualis futurus sit, parùm pensi habetis; nec ut bonus, probúsque evadat, Deis supplices estis.* Laërt. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inquit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; at cur non potiùs oratis, ut nihil vos istiusmodi affi-ciat? cur non potiùs ut nè expetas, quàm ut re expetitâ potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, quàm ut id quod metuis nè eveniat? illud enim, non istud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menandri illud :

Ἀνθρωπ' ὢν μὴ δέησο τὼν ἀλυπίαν
Αἰτοῦ παρὰ θεῶν, ἀλλὰ καρτερουμίαν.
Nè posce homo natus à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æquanimem, & tolerantem mali.

Grot. Nec abludit reprehensio apud Petronium Eumolpiana illa; *Quis unquam venit in templum & votum fecit, si ad eloquentiam perveniſſet? quis, si Philoſophiæ fontem inveniſſet? ac nè bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; ſed ſtatim atque limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, ſi propinquum divitem extulerit, alius ſi theſaurum effoderit, alius ſi ad trecentics HS pervenerit.*

Μὴ παρῇναι] Dio Pruſ. *orat.* 16. Τοσούτων δὲ συνόλων ὄντων ἀπὸ τοῦ ζώματος ἀρχομένοις τί δεῖ προσδοκᾶν ; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκφυγεῖν τούτων αἰσθανόμενον τὴν ὀφθῶς ἀσθένειαν, καὶ κακοδαιμονέστατον ἁπάντων ἅμα καὶ ἀτυχέστατον τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τοῦτο, μηδὲ τοῦτο ζυμβῇ ; καθάπερ εἴ τις ἐν ὄμβρῳ παραδόμῳ, σκέπασμα μὴ ἔχοι μηδὲν, εὔχοιτο ὃ μόνον, ἕκαστον τῶν καλαμῶν διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πάλιν, αὐτὸ τοῦτο οἰόμενος ἀσφαλὲς ἔχειν, καὶ τὸ προσωπεῖον λίχνου καλὸν, εὔχοιτο μηδὲν τῶν κυμάτων ἅψασθαι τοῦ νεὼς ἡμῶν.

Καὶ ὡς ταῦτα σωφρονεῖν] Stoicos hîc Plato constrictos tenere se autumat, *de Stoic. repugnant. c.* 27. Εἶτα ὁ θεὸς, inquit, ἀφιστὼ τὸ κάλλιον ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐτοῖς ἀφεῖται ὅτι ἄριστον ἢ τὴν ὑγίειαν χαρίεις ἀφιστῆς δίδωσιν, ἢ τὸν χειμῶνα μὴ γίνεσθαι, ἀλλὰ καλῶς, τυτέσι βλαπτερῶς καὶ αἰσχρῶς ἢ ὀλεθρίως· καὶ τοι εἰ μὴ δυνάμεθα τοῦτο ἀφιστὼ παρέχειν οἱ θεοὶ, ὡς ἄρα χρῆσθαι μὲν παρέχοντες· οὐ δὲ μὴ δύνανται ποιεῖν ἀγαθὲ, ὡς ἀφελεῖν δύνανται, μηδενὸς τοῦ ἄλλου ὄντος ἀγαθοῦ, μηδὲ ὠφελίμου.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ εἶναι θεοὶ ἐπίστευον] Ita *l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔδοξεν.

Οὐ κρεῖσσον χρῆσθαι τοῖς ὑπ' σοῦ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Εἶτα λέγομεν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς δεῖ ἀγωνιᾶν ; μωρὲ, χεῖρας οὐκ ἔχεις ; οὐκ ἐπέπλασέ σοι αὐτὰς ὁ θεὸς ; ἔγχει μοι κρᾶμα, ὅπως σὲ μύξαι σε μὴ ῥίψωσιν· ἀπόμυξαι μᾶλλον, ἢ μὴ ὄψαλ. ἢ ἐγ ; ἐστιῶσί σοι οὐδὲν λίψωσιν ; ὦ λίψωσί σοι καρτείαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνεμπλησίαν ; πλευρὰς ἔχων χεῖρας, ἐπ ζητεῖς ἀσφάλειαν. Objurgat hoc nomine Græcos Demosthenes *Philip.* 3. Ἐμοὶ δ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀφήκοντας· ἢ ἐν αὐτοῦ γενόμενον, ὅταν οἱ τὰ χαλκία, ἐμοὶ μὲν δοκῶ δικαίως, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι γίγνεσθαι κωλύειν ἢ οὐδεὶς ἐπιχειρεῖν. Xenoph. *Paed. l.* 1. Ὡς οὖν δίκαιον εἴη αὐτοῖς παρὰ τῶν θεῶν, ἐπ ἐπιτυγχάνειν μὴ μαθόντας, ἐπιμελομένοις γε μάλ' ὅτε μὴ δικαιοσύνης πεῖσαι, πεῖσαντας κρατεῖν τῶν δικαίων πεῖσαι· ὅτε μὴ δικαιοσύνης κυβερνᾶν, σῴζειν εὐχεσθαι ναῦν κυβερνῶντας, οὐδὲ μὴ φυλάξοντάς γε αὖ πολέμου, νικᾶν εὐχεσθαι· οὐδὲ μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, νικᾶν εὐχεσθαι παρὰ τῶν θεῶν θεοὺς πάντα τὰ τοιαῦτα εἶ τὰς ἢ ἀδίκως εὐχομένους ὁμοίως ἴσως παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ ἢ παρὰ ἀνθρώπων ἀποκλεῖσθαι τοῦ παρόντος δοκοῦντας.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ εἶναι] *Quæ in tua poteſtate non ſunt ſita, affectare*, Cas. Malim *ad ea cum animi quodam cruciatu & diſtractione ferri, & quaſi differri.* vide *ſupr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum ſervitute*, i.e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. καὶ δουλεία πάσων. &

ἐς ἅπαν βίον ἐπιτήδεια. Sic nimirum servi & mancipia erunt, sunt quæ revera earum rerum, [illegible] anxietate requirunt, & quibus [illegible] ut Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. [illegible]

Instrumenta [illegible] pecunia cuique,
[illegible] quæ, quibus ducere famem.

[illegible] *ep.* 8. ex persona [illegible] mu[illegible] aucupantium. *Hoc miserrimi [illegible] habemur.* i. e. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illorum [illegible] simus; dum illarum servi & quasi mancipia [illegible]

Καὶ εἰς τοῦτο ἡμῶν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod* [illegible] *habet potestatem, si Deus non adjuvat* [illegible] *& de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento? Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτῆς τις ἔχει, [illegible] δεῖ καὶ μάτην παρ' ἄλλα λαμ-* Cæsar. [illegible] *c.* 9.

[illegible] Ἰνδὲ *l.* 1. § 17. συλλή[illegible] Sed disertiùs paulò Marco [illegible] *c.* 8. *v.* 16. τὸ πνεῦμα συναντι[illegible] *fortissim auxiliatur*; quasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo συνεργεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus συνεργῶν Deus Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. de se *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ· *quam-* 3 *quam non tam ego*; vel, *non solus ego* (quomodo *ad Gal c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δὲ, οὐκέτι ἐγώ, quanquam de loci istius interpunctione ambigi meritò potest) ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata. Bern. *de grat. & lib. arb. Ità nec gratiæ divinæ quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus divinâ, extitit otiosus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit.*

Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί.
Dii suas labore dotes esse venales volunt. Grot.

Καὶ τ' ἐργαζόμενον πολὺ φίλτερον ἀθανάτοισιν
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσιν ἠνέρες, ὅς κεν ἀεργός.
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii:
Ignavum oderunt pariter superique hominesque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, τῷ θεὸς συνεπόρθησεν.
Quò quis ultrò properat, illuc adjuvat cursum Deus.

Ménque. Φιλεῖ γὰρ τῷ πονοῦντι συναιδεῖσθαι Θεός.
Habet laborans collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus.

quod Euripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *Strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Euripp. *Hippolyto*, hic ex *Œdipode* (sive ut Grotius autumat ex *Chrysippe*) esse vult: qui & illud Socratis in *Minoe* eodem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη.
Fortuna non est socia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα παρέχοντα τῷ θεῷ πρὸ τᾶς κεφαλᾶς. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Suidâ,

Τῷ χεῖρα προτείνοντι τὸν θεὸν κελεύειν.

10 Et, Αὐτὸς τι καὶ δρᾶν, εἶτα τοὺς θεοὺς καλεῖ.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Move primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀρχοῦ γὰρ ἐνδὺς, θεὸς ἔχων ἀνὰ χθόνα
Βίου διώκει· ἂν ξυλλέγειν ἄνευ πόνου.
Eurip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos. Grot.

Synes. denique *de provident.* 1. Καὶ τοῦτο σοφοῦ ἐστιν, εἰ μὴ ἔξεστι μὴ ἐπιδεῖσθαι, ἀλλὰ χρωμένους οἷς παρ' αὐτῆς ἔχομεν, πάντα πάντῃ τοῦ θείου εὐδαίμονας εἶναι. ἐπεὶ γὰρ ὅτι μάτην ἐστὶν ἡ σοφία καὶ πῶς ματεῖσα τὰ γεγονότα βρέφους, ἂν δεῖ σοφίσματα ἔχειν, ἀποσοβοῦσα τὰ σοφισθησόμενα καὶ λυτήσιμα· ἐμοῦ γὰρ ἀτελὲς ἔτι καὶ οἰκοθεν ἀδόμητον· ἀλλὰ κατ' ἐκείνου ὅπως αὐξήσομαί γε αὐτὸ καὶ ὁπλίσομαι, χθὲς καλδίοις, καὶ τὰ καιρὰ ἀφύκεν. ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἄξια ἀνθρώπου εἰδέναι· καὶ δὴ σοφίσεως νομίσαι, καὶ ἑαυτῷ φρονῆσαι, ἀυτάρκεῖς τε καὶ ὀδυνηλεῖς ἅμα μηδένα· καὶ ἐκ ἀγνώσαντα θεῷ τε ἐπιτροφὴν καὶ χεῖρα ἀρετῆς σωσάζειν ἀλλήλα. Pulcerrimè.

Ὅλως δὲ ἐπίστρεφον τὰς ψυχὰς, καὶ θεωρεῖ τί γένηται] *Posce deum*, inquit, *bonam mentem, & videbis quid futurum sit*, quod Dominus Christus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸν· *quanto magis gratiam spiritus eam poscentibus concedet?* scil. quod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐὰν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἐσχήκαμεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18.

40 Μεῖζον πάλαι· μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐτυχίας, ὑπὲρ εὐταξίας. τοῦ θεοῦ μίμησις· ἐκείνου δοῦλε ἔφηδον καὶ πυρίκαυστον, ὡς τοῦ Διοσκόρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs paulò exhibitum.

§ 41. Τὰ θεωρήματα φυσιολογῶν] *Quæ de rerum natura prius fueram meditatus.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de quo Marcus istic, Epicurus; τοῦ γεγονότων ἡμῖν διδασκάλου. vide *inf.* 50 at Cæs. θεωρήματα, *præstantiora*; cùm *præterita, præcedentia*, prægressa, priora, Epicurus vellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiùs; quàm corporis, spiritûs quàm carnis, rationem habet curámq; gerit? quid Chrysippum? quid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Ps.* 41. *v.* 4, 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit. Καλαφρατίσθω] Xyl. καλαπλάτθεθαι legisse videtur, quasi Pindaricum illud voluerit, γήρους θεὰ πάντοθεν φάρμακα. *Pyth.* 3. idémq; medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà autumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, quod à medico præstararetur. Ego verò existimabam τὸ καλαφρατίσθαι istic esse *nauare corpus* advertus vim morbi. Somnia nimirum mera comminiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καλαφρυάτθαι quo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fanu.* μετὰ δεινῦ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non mi dicis,* inquit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possint, quasi aliquid operæ pretium facturi, in sanitate mihi resistam.* Nihil certius. Quod autem Marcus hic καλαφρυατίσθαι, id in eodem planè argumento ὀφρῦν ἐπάρας Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ὧν κολακεύεις αὐτὸν ἰατρέ; τί λέγεις, ἐὰν δέλῃς, κύριε, καλῶς ἕξω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρῦν; hoc est, τὸ καλαφρυάτθαι. de eisdem sensu diverso Marco, πῶς ὀφρῦς ὑπὲρ τῆς ἀῤῥώστιας συνάσας dixit *l.* 4. § 42. Certè ὀφρῦν & καταφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάτθαι optimè exprimit quod Hebræi dicunt הִתְפָּאֵר i. e. inquit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. יוֹבִטִיר *vanitur*; to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρετο ἦν καὶ καλῶς] M. Casaub. ἠέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤνετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc intolerabilis exulcerati doloris ventris, lentissimum, inquit, hunc & ultimum diem ago.* quod idem & *ep.* 66, tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt *l.* 10. πρὸς ταῦτα ἀγοντες καὶ ἅμα παλιντοκοῦντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ὑμῖν ταυτὶ γράμματα τε παρηκολουθήκει, καὶ δυσπετεκτικὰ πᾶσι, τοῖς ἐκείνου ἐκ ἀπολειπόντα τὸ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθος· ἀνυπαρετάτει τε ὁ τόπος τὸ κατὰ ψυχὴν χαίρον, ἐπὶ τῇ πρὸ χειρὸς τῶν ἡμῖν διαλογισμῶν μήκη. Eam Cicero, qui *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tusc. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti autem morbi aderant vestigia & offirmata, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, etiam capiebam memoriâ rationum inventorumq; nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτὰ· τ' αὐτὰ ἐλείπω, *eadem quæ ille.* quod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀφίσεις φιλοσοφίαν ἐν οἷς λέγοτε τοῖς πολλοῖς] Quod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris iracscitur, in utrisque philosophatur.*

Μήτε τῷ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ περιγράμματα φυσιολογῶν διατίλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaq; illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, quæ à rem præsentem mentémq; firmandam faciebant, istic vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, quæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen haud prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperitq. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν autem dixit, quomodo συνεπθρηνεῖν *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πραγματεύεσθαι δεῖ)] Vult nos, quod vulgò dicitur, *hoc agere.* Flaccus in *art. Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.* Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύνανται] iraque ὅτι τὸν κόσμον ἐξελθεῖν φεύγομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *e mundo emigrare nos oportet.* si ejusmodi vitare velimus homines, quales in mundo non possunt non esse frequentes. Verùm necessitatem illam, quam somniabant Stoici, quasi citra malum bonum nè consistere quidem posset, Christiani neutiquam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & mulos esse & hæreticos.* Alludit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γὰρ ἔστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔθικεν ἡ φύσις ἀρετὴν πρὸς τοῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστῳ τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφειν ἐπὶ σαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὸ χρῆσθαι αὐτῷ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς ἢ καλῷ, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς τοῦτο ἐγκράτειαν· ἐὰν πόνον προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἐὰν λοιδορίαν, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ οὕτως ἐθιζόμενον σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς πᾶν τὸν ἀγνώμονα τοῦτο φαντάσθω] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 1. πάντας ἐνδεικνυμένους πραΰτητα πρὸς πάντας. & quia objici poterat, multos esse ἀγνώμονας καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμεν ποτὲ καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μεταδιδάσκειν τὸν παραπεπτωκότα] quod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

Διὸ καὶ πάντας ὧδε ἔωθεν ἔπεμψεν. vide *supra* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc est autem quod ipsa naturæ lex lúxque postulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, quæ sunt generis ejusdem, quod ab Ennio est positum;*

Homo qui erranti comiter monstrat viam,
Quasi lumen de suo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipsi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Mosaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóque ubi erraverit, reducendo. De qua Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 35. *Pecora quoq; fratris tui, si errantia in via inveneris, prohibet despicias, quò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipsum sibi.*

Ἁμαρτάνειν τῷ πονηρεύεσθαι] Bonum enim sibi quisq; suum etiam in eo quod peccat, proponit; quum tamen peccando malum quig; attrahant sibi suum. Hoc est quod Augustin. passim inculcat *ep.* 121. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qui pessimè & perditè vivunt, nullo modo ità vivere nisi eodem modo se esse vel posse fieri beatos putarent. Hoc est ergò quod cupiunt & boni & mali; sed ad quod perveniunt non nisi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum esse, qui secundum suam vivit voluntatem. absit verum credamus, quid si enim nequiter velit vivere? nonne tanto miserior esse convincitur, quanto facilius mala ejus voluntas impletur?* Mox, post adducta ex Ciceronis *Hortensio* ista, (quæ laudat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos esse qui vivunt ut ipsi velint, falsum id quidem. Velle enim quod non decet idem ipsum miserrimum: nec tam miserum est non adipisci quod velis, quàm aliquid velle quod non oporteat. Testimonium,* inquit, *hoc verum est. ille igitur beatus est, qui quicquid vult habet, & nihil vult quod non debet.* & *in Psal.* 118. *conc.* 1. *beatum esse tam magnum est bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum est, quòd boni propterea sunt boni; sed illud est mirum, quòd etiam mali propterea sunt mali, ut sint beati. Nam quisquis libidinibus deditus, luxuriâ stupriſque corrumpitur, in hoc malo beatitudinem quærit, & se miserum putat, cùm ad concupiscentiæ suæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm ad eum pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus sit: & sceleratus quisque in sceleribus beatitudinem quærit. ità omnes beatitudinem concupiscunt: sed quomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum nescimt, per itinera ea currunt quæ misera sunt, & ad majorem miseriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3, 8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccles. Gathol. l.* 3.

Πεπλανημένα] Ità *l.* 6. § 20. πεπλανημένα καὶ πλὼ ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De se David, *Psal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Esajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα. alludunt ad ovium naturam, de quarum simplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri poterit Aristot. *histor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἂν ἔδωκεν σε χείρων] Vide *lib.* 7. § 22.

Εἰ ὁ ἁμαρτάνων τῇ τῆς ἁμαρτάνειν προαιρέσει] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut insolentia iracundos facit. ignorantia. quid enim mirum est malos mala facinora edere? quid novi est, si inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, servus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier si faciat meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλῶν, ὅτι ἀ σοφοδύκητος] & paulò pòst. σὸν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito insimulanti, quòd à se accepta Cæsaris arcana in exitium suum imperatrici prodiderat. Δικαίως, *justè*, inquit, *hæc pateris*; "Ὅτι μοι τοσοῦτον συνοικῶν χρόνον, οὐκ ἔγνως, ἢ σ' ἐουλάξω τὴν ἀκρασίαν· *quòd cum tam diu mecum vitam exegeris, incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris.* Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent. Lipsi. *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret.. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκφαπτόν ἐστι τὸ ἄφρων καὶ τὸ ἀνεσχεδύκητον· διὸ καὶ τὸν Παναίτιον ἔφη. χρῆσθαι τοῦ Ἀναξαγόρου, καὶ καθάπερ ἐκεῖνον ὅτι τὴν πλευτὴν τῆς πατρίδος ὄνειον, ἤδειν ὅτι ἀπολεῖται, τοῦτο τοῖς παροῦσιν ἔφασαν ἀπροφυλάκτοις ἁμαρτήμασιν, ἤδειν ὅτι σοφὸν οὐκ ἐπαινέμελλον ἄλλον, ἤδειν ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλιππον οὐκ ἐκπονέμελλον, ἤδειν ὅτι ἡ γυναῖκα γυναῖκα ἔχον. Senec. loco proximè memorato. *Turpissimam mihi dabat Fabius imperatori excusationem esse, Non putavi, ego turpissimam homini puto. Omnia puta, expecta. etiam in bonis moribus aliquid existit asperius. Semper futurum aliquid quod te offendat; existima.*

Μὴ καταληπτικῶς δόξαντες] phrasis notanda; quam & suprà restituimus. *l.* 7. § 13. καταληπτικῶς δόξαι quis dicitur, quando *actio danda*, sive *donis collatio*, ἐπ' αὐτὸ τὸ δόξαι, ἢτοι κοινωνικὸς ἢ πρᾶξαι, καλήγει. ut *supra* § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄρεξις ἀπολήγει. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud spectat, nec ullum finem ulteriorem habet præfixum ac propositum sibi, nisi ut datum ac largitum sit.* (quomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πᾶσα τὸν καρπὸν ἀπολήγειν, ità ut omnem prorsus fructum donationis in eo ipso quòd dederit, & posuerit, qui dat, & accepisse se existimet. utì Marcus mox. de quomodo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epist.* 115, *Pecunia ex qua in honore esse cepit, verus rerum honor cecidit: mercatoresque & venales invicem facti, quærimus non quale sit quid, sed quanti. ad mercedem pii sumus, ad mercedem impii: honesta quamdiu aliquas illis spes inest, sequimur; in contrarium transituri, si plus scelera promittant.* quod Juvenal. *sat.* 10.

quis

——*quis enim virtutem amplectitur ipsam*
Præmia si tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid est autem turpius, quàm aliquem computare quanti vir bonus sit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec absterreatur damno; adeòque neminem spe ac pollicitatione corrumpi, ut contra se impendere jubeat, ac sæpius in ultro-tributis sit. Quid consequor, inquit, si hoc fortiter, si hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: si quid forte obvenerit, inter accessiones numerabis. rerum honestarum pretium in ipsis est.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad quæ Lipsius *factum ipsum facti merces.* Idem *epist. 113. Sacra res est justitia, alienum bonum spectans; nihil ex se petens, nisi usum sui. me justum esse gratis oportet. parùm est. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non est quòd spectes, quod sit justæ rei præmium majus, quàm justum esse.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Rectè factorum verus fructus, fecisse. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipsas est.* Et *de vit. beat. c. 9, Interrogas, quid petam ex virtute? ipsam: nihil enim est melius; ipsa pretium sui est.* Silius *bell. Pun. l. 13.*

Ipsa quidem virtus sibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Claudian: *de Mallii cons.*

Ipsa quidem virtus pretium sibi.

& Tragicus nescio quis latiùs, apud Clem. *strom. lib. 4.*

Ὃσ' ἔστ' ἀρετὴ πᾶσ' ἐν ἀνθρώποις μόνη
Οὐκ ἐκ θυραίων ταπίχημα λαμβάνει·
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἆθλα πᾶσι πόνων ἔχει.

Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, quòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipsa, sed pretium sui est. Grot.

Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί οὖν ὄφελος φησὶ τοῦ πρᾶξαι καλῶς; τὸ πρᾶξαι. ἔπαθλον δὲν ἐστιν; οὐ δὲ ζητῶ τί παθὼν ἀνδρεῖα ἀγαθῷ μᾶλλον τῷ καλὰ ᾗ δίκαια πράττειν; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pauli Apost. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· quo in loco (præfiscini dictum sit) solus interpretum reverendus D. Airæus noster Apostoli mentem assecutus videtur. *Parum,* inquit, *pensi habeo, quid de me fiat, morte sive vitâ sive morte meâ Christo honos ullus accrescat. mihi siquidem, cùm in vita, tum & in morte, quæstus est Christus.* hoc est, quæstus omnis, sive merces omnis, quem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetéque, Christus est; sive is est, ut Christo deserviam. vide *l. 8. § 2.* Malè autem hîc Annot. Lugd. qui καταληπτικῶς δόξειεν exponit, *ità dare, ut in accipiente desinat.* pejùs quòd καταληπτικῶς, rescribi postulat. pessimè quòd hoc ità sumi vult, ut significet, *seipsum spectando:* quod est Marci menti ex diametro adversum.

Τότε μὲν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, (inquit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθὸν γὰρ ἀνθρώπου τις ἄνθρωπον φιλεῖ;

Ergò hominem homo mercede quisquam diligit? Magna scil. laus est, si homo mansuetus homini est. Senec. *epist. 95.* Cicero *de legib. l. 1. Id enim ipsum injustissimum est, justitiæ mercedem quærere.* & *ibid. Qui non ipso honesto movemur, ut boni viri simus, sed utilitate aliquâ atque fructu, callidi sumus, non boni.* Et mox: *Quid liberalitas? gratuitáne est an mercenaria? si sine præmio benigna est, gratuita; si cum mercede, conducta: nec est dubium, quin is qui liberalis benignúsque dicitur, officium, non fructum sequatur. Ergò item justitia nihil expediti præmii, nihil pretii. per se igitur expetitur. Eadémque omnium virtutum causa atque sententia est.* Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, justitia, reliqua virtus esse nulla potest, nisi erit gratuita: nam quæ mercede aliquâ ad officium impellitur. ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióque virtutis.* Ἀμισθὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα καὶ ἀρετὴ μείνῃ, πρὸς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epist. 150.*

Ὡς εἰ ὀφθαλμοὶ] vide *ad l. 2. § 1.* de corporis membris, Ambros. *hexam. l. 6. § 9. Videas suo singula gratuito stipendio militare.*

Ἀπίχει τὸ ἴδιον] Insignis Annotatorem Lugd. non emendandi, sed in deterius demutandi pruritus tenuit, qui proverbii planè immemor, καλὸν τὸ κείμενον ὑπὸ κυνὸν monentis, etiam καλὰ τὰ κείμενα pàssim solicitat, nec solicitat tantùm, sed sedibus suis pellit prorsus. Is hoc loco, *Lege,* inquit, ἔχειν ἴδιον. qui idem tamen libro 11. ἀπίχω pro ἔχω positum vult. Locus is est, *l. 11. § 1.* ἐμοὶ ἀπίχω τὰ ἐμά, sed & *l. 4. § 49.* ἡ φύσις ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀπίχει τὰ ἴδια. ad quem locum quæ adnotavimus si consulere libuerit, Marci sensui mutatione istâ nervos plurimùm accisos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi neutra sunt nomina, docere poterant eum & sub Orbilii ferula adhuc agentes. Consultiùs feciſſet si pro ἐστὶ legisset ἔστω. neque enim relativum illud ad ταῦτα, h. e. membra operantium, sed ad πρᾶξιν, sive opus; ad quod condita sunt, respicit.

Ad

§. 1. Ἔσῃ ποτὲ] *Eris, ſpero, aliquando*: Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Eriſne tandem aliquando?* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum aſſecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μία] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνὴ] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24.

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas.* —— Φαεσφορίᾳ τῇ θειοειδεῖ σώματι] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τῆς ἁλίᾳ καθαρώτερον ἡγεμονικὸν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. τῷ τὸ βαπτισθέντι ψυχῇ αὐγὴν τὴν ἡλιακῶν ἀκτίνων καθαρωτέραν.

Πεπεικεν ὑμᾶς] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anacharco: ὅσῳ τῷ θεικέλῳ σώματι. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 4 Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί ποτ' ἂν δέοι διανατᾷ; ὅσῳ δεῖν ἱμάτιον ἀποδύσασθ. καθάπερ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ ἐκείνου· ᾗ τοῦτο θεὸς βεβαίως διὰ τῆς τελευτῆς ἀποδύσωσι, λαμπρότερον ἀπολήψεσθε πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inquit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relinquere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, cutem dicit. *carnem*, inquit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſtierunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπλυτέον ἔφασαν πολλὰς ἡμῖν χιτῶνας, τόν τε ὀστοῦν τοῦτον καὶ σάρκινον, καὶ ὃς ἔοικεν ἡμφιέσμεθα, φορτικὸς ὄντας πᾶσι δεσμωτηρίοις· & *l.* 2. Ἐν ᾧ τῷ ναῷ τῷ κατεῳδεῖ, τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἕτερον καὶ ἐκτὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, ἐκ ἀγνοῶν φασίκειε διατρῆσαι; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, quibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, quibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro hodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, quæ ſe induit quodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qui veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, quò indúta anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Quod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtimo dicere. nam hoc quoque natura, ut quandam veſtem, animo circumdedit. veſtimentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερκτικῆς] στερκτικῆς iſtud iſthic non concoquo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερκτικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qualis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, quâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qua videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεὴς] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν ἡγούμενος, ἀνενδεὴς δὲ τῶν ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ἀλλ' ὅτι ἐστὶν οἷόντ' εἰς τὸ ἄλυπον ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ ῥᾳθυμίαν τὴν ἀπὸ παντὸς. τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπωκέναι μὲν τοῦ ἀκινήτου· ἀλλὰ δεῖ φεύγειν ἐμοῦ· ἀλλὰ δεῖ φεύγειν αὐτὸ, ἀ λιμόν. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ὅπως θέλω] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκεῖσθαι τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἐδὲ ὀρέγεται πᾶσι τῶν ἀπόντων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι· eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μίμησο, ὅτε, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι· ἀφικόμενον γάρ τι παρά σε; ἐκτείνας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε· παρέρχεται; μὴ κατέχε· ἔπω ἥκει; μὴ ὀρέξαι πόρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σε. οὕτω περὶ τέκνα, οὕτω περὶ γυναῖκα, οὕτω περὶ ἀρχάς, οὕτω περὶ πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν συμποτῆς. ἂν δὲ καὶ παραβαίνοντα σοι μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐκ ἔσῃ συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario; non παραβαίνοντα, quod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρελθεῖν εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπους ἑορτάσοντας, ἐπ' εὐφροσύνῃ πινά καὶ δαῖτα λαμπρὰν κεκλημένους. tum de convivarum variis moribus differens, inter alia, πινὰς δ' αὖ, μὴ ἀρκοῦντας πᾶσι παροῦσιν, ἀλλὰ σπᾶν τὰ πρόσωπα διατείνειν τὰς χεῖρας· οἷς μετρεῖσθαι ὄντας, ἐχθρῶν ὀρέξεις, καὶ φιλονεικίαν ἔχειν. Talis, monſtrum id hominis; Heliogabalus, *qui ad mare piſcem nunquam comedit; in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit.* Lamprid. Syneſius *de providen.* 1. Αἷ δὲ τε καὶ πολλὰς εἰρηνῆς ἄξιον· ἀνθρώποις ἀπιστεῖ-

οὐκ ἐ-

σίας κανὸν, μὴ ἀνειμένην βίον, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ μειδιᾷ, ἧς ἀπολαυόμενη ἡγήσατο κᾀμᾶς, ἵνα ἀντιλάμψᾳ· ἀλλ' αὐτὴν εἰ τὸν σπουδαιζοντα καὶ ὑφαιρούμενον τυχὸν δὲ ὁ ποιῶν καταγέλαστος ἔσται, συμπόται ὢν ἄκοσμος, καὶ πρὸ τέτταρα τὸ συμπόσιον ἀπηχθήκατε, τίνα ἐφ' ἑαυτῷ παρέξουσιν ἀνελλάδειᾳ πλὴν πέζιν· μὴ τυχὸν δὲ, ταῦτά τε, καὶ σφόδρα κλαύσεται πυθαγόρειος δίκλιν, τῆς ἀνειμενχθείσης μελίδος, καὶ εἰς τὸν πολιὸν ἐλθούσης, αὐτὸς ἐξηχόμην.

Ἡδόμην τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *strom.* l. 7. ὅτι ὁ πρὸς, ὁ πανσομένῳ ἀεὶρα διαπόδας τὰ κατ' τὸν κόσμον ἀμέλει, πᾶσιν εὐαρεστῶ τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. quia ut Marc. *leg. spirit.* § 2. Ὁ Χριστὸς τὰ πάντα τῷ πατρὶ νέμεται· quod Pyladi Orestes Euripideus,

—— πάντα γὰρ φίλ' ἐστὶ σὺ μοι.

Πάντα σοι ἔξεστιν] Vide *l.* 4. § 39. Apost. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· τἀμὰ καλῶς ἔχει. ubi pro καλῶς malim κακῶς quæ in compendiosa scriptura facilè commutantur.

Παρὰ τῶν θεῶν πάρεστι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ παντὸς ζῴου] Mundi scil. sive Dei. Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν δ' εἶναι ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακοῦ παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γενητὸν πάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ ζωϊκόν] Vide *lib.* 12. § 30. De Christianis idem Justin. *epist. ad Diognet.* ὅσῳ δέ ἐστιν ἐν σώματι ψυχὴ, τοσοῦτοι εἰσὶν ἐν κόσμῳ χριστιανοὶ ἕνεκεν τοῦ σώματος μισοῦσι δὲ χριστιανοὶ τὸν κόσμον οὐδὲν ἀδικοῦντα, ὅτι οὐκ εἰσὶ τοῦ κόσμου· ἀδεκτῶ ἡ ψυχὴ ἐν ἀδεκτῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ μισοῦνται μισούμενοι (leg. divisim ὑπὸ ὄντες) ὑπὸ τοῦ κόσμου, ἀδεκτῶ δ' αὐτῷ ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκλείονται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, σωίζει δ' αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δ' ζωϊκοῦσι τὸν κόσμον. vide reliqua: sunt enim elegantia.

Διδυμόειδα εἰς ἡδονὴν ἑτέρων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεὸς ἐστὶ καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεται] Ità mundus, ex Stoicorum sententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἕνα κοινὸν συνωικισμένων μιᾷ δίκῃ καὶ ἀρετῇ ἐμολογημένως καὶ μακαρίως à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum esse censent quasi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem dîis hominibusque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος ὅτι σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς ἤ τις λέγοι, πολὺς ὅδε ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clarissimè Cicer. *ut leg. l.* 1. *Quid est, non dicam, in homine, sed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? quæ cùm adoleverit atque perfecta est, nominatur ritè Sapientia. Est igitur, quoniam nihil est ratione melius, eáque & in homine & in Deo, prima homini cum Deo rationis societas. inter quos autem ratio, inter eosdem recta ratio communis est. quæ cùm sit lex, lege quoque consociati homines cum Diis putandi sumus. inter quos porrò est communio legis, inter eos communio juris est. quibus autem hæc sunt inter eos communia, & civitatis ejusdem habendi sunt. unde etiam universus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum existimanda est.* Vide Chrysipp. *de finib. ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεσθαι] De Christianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Justin: *ad Diognet.* ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν· ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε θεὸν ὑψηλὸν ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. quo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at quid si legamus, ὅτι ὑψηλὸν ἐπὶ γῆς ἄνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἀγίας καὶ μακαρίας ταύτης δυνάμεως, (pietatem ac religionem veram vult) εἰ ἦς ἀνθρώποις συμπολιτεύεται θεός. Qui & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptistam ait in eremo χριστῷ γαλιλαίῳ τῷ θεῷ συμπολιτεύεσθαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] quod Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὁμολογωμονῆσαι τῷ θεῷ καὶ μαχεῖν, μήτε θεὸν, μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε καταγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῶν] hoc est quod Apost. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις διδάξει, ὡς ὑπὸ φύσεως μόνον διοικεῖσθαι] *Observa quid natura tua requirat, quippe qui tantùm à natura guberneris.* Xyl. nec abscedit multùm Cas. ego malim, *quatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, quam φύσιν meram appellat sæpius Marcus. hoc est quatenus nec sensu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ὑπὸ φύσεως ἡ ψυχὴς ἀλόγου διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib. quo animam dissérit corporis crasin sequi c.* 4. πειθομένη τοῖς βέλτιστα, καθάπερ καὶ τοῖς φύσει· ἅμα ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως. ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ τοῦθ' ὕλη μέν τις εἰκαία τῆς ψυχῆς ἐστι τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὕλης εἶδος. Hæc ergo Marci mens genuina. *permitte tibi,* inquit, *& admitte in te ea quæ natura*

tuæ tum noscere videtur, quæ est vegetativâ facultate prædita; nisi & id tibi quæ animal, id est, vitæ tuæ sensitivæ, adversari videbitur. tum quod natura tua, quæ es animal, expetere visa fuerit, nisi id tibi quæ es homo, & virtuti rationali, minùs consentaneum extiterit. Ità nihil vult admitti, quod natura hominis, aut quà vitam meram cum stirpibus, aut quà sensum cum animantibus communem habet, si rationi rectæ, cujus imprimis ratio habenda est, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epist.* 92. *Quid ergò*, inquit, *si virtutem nihil impeditura sit bona valetudo, & quies, & dolorum vacatio, non petes illa? quidni petam? non quia bona sunt; sed quia secundum naturam sunt, & quia bono à me judicio sumuntur.* Et luculentiorem adhuc Aristoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ θεὸς τὸ ἄριστον ζῷον, καὶ θεὸς τοῦτ' ἔξιν ἔχει τοῦτο ἐνέργειαν τοῦ τοῦ ἀρίστου· ὃ δῆλον θεὸς ἅπαντα. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀνθρώπου φύσει συμβέβηκεν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀρχαῖόν, καὶ ἄμεινον δὲ ἅμα θεὸς τοῦτο ἑαυτῷ ἀρχὴν ζῷ. Et mox. Εἰ τις ἐν εὐπραξίᾳ καὶ κλήσει τῇ φύσει τὸ ἄριστον πράσσει τοῦτο τοῦ θεοῦ μάλιστα θεωρεῖται, ὃ σώζει, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, αὐτὸ δείκνυ καὶ ὅτι ὁ θεὸς καλλίστως ἔχει τοῦτο· εἰ δὲ μή, ἢ εἰ μὴ ἅμα· ἢ δὲ ὑπόνοια κωλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὐτὸ φαύλη. *Nihil ages supervacaneum.* Xyl. at verba monentis sunt, non promittentis. itaque Cas. *rebus otiosis nè facessas negotium tibi.* Malim simpliciter, *nihil satage*, vel, *nihil satege-ris*: de re nulla ulteriùs solicitus sis.

§ 3. Θεραπεύσῃ γάρ σε ἐπιμελῶσαι] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Τῇ ὑγιείᾳ δοὺς τῇ σῇ φορητὸν ποιήσας] Sen. *Ep.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τί γὰρ ὑγιείᾳ] quid enim valetudinis & sanitatis causâ non sustineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τί γὰρ ὀφείλεις] *officii causâ* quid non debeas? vide Apostolum *ad Roman. cap.* 8. *vers.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *vers.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 34, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν αἰτιῶ, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inquit) *accusa*, qui succenseas alteri ob illud, quod corrigere in ipso non vales: *vel etiam nec te accusaveris*, quod corrigere nequeas; sed feras quod corrigere non potes. Potest tamen aliter intelligi. Tuam agnosce imbecillitatem, qui non potueris erroris illum convincere, quanquam nec hoc quidem vitio tibi vertendum fuerit, *curam* enim *exegeris, non curationem*; aut [citè Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. Caute itaque Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν ἔχω· τὸ δὲ ἐμοὶ μὴ ἔχειν· τὸ δ' ἀλλότριον, παραδίδωμι· καὶ δώσω μὲν ἐξ ἀπαν[τ]ος· δίδωμι δ' ἕκαστα, qui etiam in eandem cum Marco sententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μοὶ χίλιον, καὶ ἀποστῆται· ἂν δ' ὃ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς αὑτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. eod. c.* 12. Δεῖξον αὐτῷ τὸ ἀληθείαν, καὶ ὀφείλει ἵπ ἀκολουθεῖ· μέχρι δ' ἂν ᾖ μὴ δεικνύῃς, μὴ ἐκείνῳ χαλεπαίνε, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδέσθητι τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem differentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9. § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] ità *l.* 5. § 8. ἐκ προσβυτάτων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περιπατεῖ] vide *ad l.* 7. §. 31. Apostol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ἔστι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, quæ in hoc mundo hominibus fiunt, absque omnipotentis Dei consilio occulto veniunt; nam cuncta Deus secutura præsciens, ante sæcula decrevit, qualiter per sæcula disponantur.*

Ἡ ὅλη πλοκὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa caussarum*: ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. sive *immutabilis caussarum cohærentium series*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Caussa pendet ex caussa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* sed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένῃν i. e. *fatum* definit *ordinem seriemque caussarum, cùm caussa caussæ nexa rem ex se gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem quandam necessitatem, quâ quicquid accidit, id ex æterna veritate caussarumque continuatione fluxisse dicatur.* Idémque eódem respiciens *de Fato*: *Nisi ex æternitate caussa caussam ferens hoc erit effectura.* ut sit quasi εἱρμός τις αἰτιῶν sic dicta. Nec consultè satis H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam esse Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *fero* enim Latinum, unde *series* & *fertum* est, omnino εἴρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit autem hùc Is. Casaub. Persii illud, *sat.* 3. *v.* 66.

Discite, ô miseri, & caussas cognoscite rerum:

i. e. *caussas earum*, inquit, *quæ homini eveniunt; quæ Stoici referebant ad legem fatorum.* quibus & Marci ista subjicit.

Συνέκλωθε] Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 4. § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομοι, ἤτοι φύσεως] Malim φύσις. ut *l.* 11. § 18. Εἰμὴ ἄτομοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legisse videtur. *Sive naturâ constat mundus*,

Μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου] vide *ad l.* 2. § 3. & Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβήσῃ τοῦ μέρους] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. Siquidem in toto pars

eſt. itaque Perſarum regi, Ageſilai amicitiam ambienti, reſpondit is, Ὅπου ἀδύνατον φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάου εἶναι φῆσ᾽ εἰ δὲ μὴ, Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλον, ἕνα λόγον ὅτι αὐτῷ ἔσται ἐφ᾽ ἅπασι καὶ μὴ ἐναντίον ἀεὶ διαμάχεσθαι. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Quin &, ut Plato *Charm.* τῷ ὅλῳ μὲ καλῶς ἔχοντι, ἀδύνατόν ἐστι τὸ μέρος εὖ ἔχειν. *Poteſt quod inutile reipub. ſit id cuiquam utile eſſe?* Cicer. *offic. l.* 3. Qui & *ibid. Ergò unum debet eſſe omnibus propoſitum, ut eadem ſit utilitas uniuſcujuſque & univerſorum; quam ſi ad ſe quiſque rapiat, diſſolvetur omnis humana conſociatio.*

Τῆς δὲ κόσμου προσηλιώσεως] *Inſuper acceperit*, i. e. inſuper habeat, inſitum atque innatum habeat. *accepiſſe*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; εἴληφας δύναμιν μεγάλην, *potentiam magnam accepiſti*, i. e. *habes, exerces, exeris*. Sic. *Pſal.* 24. *v.* 4. Græc. οὐκ ἔλαβεν ὁπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam ſuam.* i. e. *non vanè habet*. Hebr. *ad vanitatem non eſtert.* ut Junius i. e. *vanitati non addixit*.

Τὸ μηδὲν ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, quod univerſo ſive primæ cauſſæ damnoſum ſit. Hoc enim naturæ cujuſque eſſe commune, ut nihil in ſe habeat, quod non conducat ſibi; quod damnoſum ſit, multò minùs: primam autem cauſſam à nulla alia cogi poſſe, nec omnino igitur iſtiuſmodi aliquid admiſſuram; quia nec à ſe habeat, nec alunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν πράξω ἀκοινώνητον] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Στοχάσωμαι τὴν ὁμοιωσιν] Non animadverterunt interpretes uſum vocabuli hujus apud Marcum noſtrum. itaque alter clauſulam hanc prorſus omiſit, alter de *deliberationibus* interpretatus eſt. at στοχάζεσθαι Marco eſt *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Εὐσεβεῖν] Vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτου βίου] Vide *l.* 5. § 22. & *l.* 2. § 16.

§ 7. Σημαντικῶς τῇ ἀλλοιώσει] *alterationem* potiùs eſſe vult, quam *corruptionem* vulgariter dicimus. rationem petas licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæta l.* 1. Ἀπόλλυσι μὲν οὖν ἀπάντων χρημάτων, οὐκ γίνεται ὅτι μὴ πρόσθεν ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διαλυόμενα, ἀποθνῄσκειν νομίζεται ἢ πρὸς τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ ἁρῆς εἰς φῶς αὐξηθὲν φθίσει· τὸ δὲ ἐν τῷ φάει ἐς ἄδηλα μεωθὲν ἀπολέσθαι. sed & è priſcis philoſophis haud paucis viſum, πάντων γένεσιν καὶ πάντων φθορὴν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· ἔστι γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητῶν ὄντων, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaque Caſaub. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio veteriſſimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, ſed mutari duntaxat. mortem inane eſſe nomen ſine re: nam revera mutationem eſſe, quam vulgus dicit mortem: quippe nihil creatum interire, ſed formam aliam aſſumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc eſt, uti illi dicere ſolebant*, ἀλλοιοῦσθαι. Hoc autem Joan. Philoponus *ad Ariſtot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyſſ. π. v.* 181. ſumptum exiſtimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, γενόμην νέον, ἠὲ πάρος περ.

Ἀλλοῖος, inquit, non ἄλλος· ad quem locum Euſtathium ex Grammaticis quibuſdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτεροίωσιν, & μεταμόρφωσιν diſtinguentem viſe ſis. nam quòd ad illa Ariſtotelis *phyſic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν οὖν κατὰ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ὑπὸθεῖναι τῇ κατὰ ποιὸν κινήσει. non erat quòd Nogarola falſitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Caſaub. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis quibuſdam, quibus illi κατὰ ποιὸν κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine deſignant. Neque enim hoc voluit Simplicius, neminem Ariſtotele priorem de iſta motûs ſpecie vocabulum illud uſurpâſſe: ſed confuſâ generalíque magìs notione τὸ ἀλλοιώσεως ῥῆμα priſcos illos uſurpâſſe, dum non κατὰ ποσὸν tantùm, quam φθορὰν dicimus, ſed & κατὰ ποιὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; quod Ariſtoteles accuratiùs iſta diſtinguens, ad κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat reſtrinxit. itaque in locis ipſis a Negarora adductis Plato duo tantùm motûs genera: ſtatuit, κατὰ ἀλλοίωσιν, καὶ κατὰ φορὰν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὗται δύο, inquit, μόναι κινήσεις· ità ἀλλοιώσεως nomine, cum Marco iſtic, φθίσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaque nihil vult Marcus aliud eſſe, quàm *alterationem* quandam. Accedit Apollonius Tyan. *epiſt.* 66. ſed adhuc παραδοξότερος, tam nec γένεσιν, quàm φθορὰν inficiatus. Θάνατος ὑμῖν ὑμένος, ἢ μόνον ἐμφασιν, καὶ δόξαν ὑμῖν γένεσις ὑμένος, ἢ μόνον ἐμφασιν. τὸ μὲν δὴ δόξῃ ὄσιας πρᾶγμα εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις. τὸ δὲ φύσιν εἰς ὄσιαν καὶ ταῦτα θάνατος, ὅτε μυνοιμὶν κατ᾽ ἀληθειάν τινος ὅτε φθειρομὶν ποτε. μόνον ἢ ἐμφανὲς ὄρος, ἀφανὲς τὸ ὕστερον, τῇ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τῇ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς ὄσιας, ὅσης μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει ἢ διαφερούσης καὶ στάσει. At è diverſo Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Transfiguratio interemptio eſt priſtini. omne enim quodcunque transfiguratur in aliud, deſinit eſſe quod fuerat, & incipit eſſe quod non erat.* & clariùs adhuc *de reſurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaque plenius & vim & rationem demutationis, quæ ferme ſubminiſtrat alterius carnis reſurrecturæ præſumptionem, quaſi demutari, deſinere ſit in totum, & de priſtino perire.*

Diſcer-

Discernenda est demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, si ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, si non ipsa permanserit in demutatione. Servius *ad Æneid. l. 6. Elementorum perire, mutari est.*

Εἰς ἀμοιρείωσιν ὅ τινων] ἀλλοίωσιν Xyl. rectè. quia ἀλλοιοῦσθαι præcellerat.

Τὰ ἑωυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina superiori; nisi quòd ibi ab impotentia, istìc ab ignorantia, quarum neutra universi naturæ competat, argumentatio instituitur. *Malum & damnosum aliquid, illa nec nolens, nec nesciens admiserit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἰ δέ τις καὶ ἀφώνως] Haud rectè satìs ista interpretes cepisse videntur. Ex aliorum quasi mente ista supponit: *Si quis*, inquit, *missâ naturæ illius universalis ordinatione*, quam ipse forsan non agnoscit, ità res esse ex suapte natura constitutas dicat, ut eà ratione corruptioni & mutationi sint obnoxiæ, is sanè ex suis ipsius rationibus stultitiæ redarguetur, quòd miretur & indignetur mutari quippiam quod mutari natum sit. Vis autem consequentiæ minùs claret, nisi primum illud ex aliena sententia præsumptum & substratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Quid est stultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni potest fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταῦτα] forsan, εἰς ταὐτὰ, *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς ἄλλην δεινὸν, ἀλλ' ὅτιν ἐχθρὸν· εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ σώματα. ὅταν ἦν ἓν σοι πῦρ, εἰς πῦρ ἀφεῖσιν· ὅταν ἦν γηδίν, εἰς γῆδιον· ὅταν ἀνδράποδα εἰς ἀνδράποδον· ὅταν ὑδατίδ, εἰς ὑδάτιον. Ἅπαντα γὰρ φθείρεσθαι εἰς ταὐτ' ἐξ ὧν ὄντα. Aristot. *metaphys. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyss. *de homin. opific. c. 26.* Ὁμολογοῦμεν πῶς διάλυσιν τοῦ σώματος, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε γίνεσθαι· καὶ ἀ μόνον τὴν γῆν εἰς τὴν γῆν ἀναλύεσθαι· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀέρος, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀποχωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ· καὶ ἐκάστου ἡμῶν ἐν ἡμῖν ἀπὸ τοῦ συγγενοῦς πῶς μεταχάρην γίνεσθαι.

Ἤτοι γὰρ σκέδασμός] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὸ ὅλον λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ θείαν ἐκπύρωσιν] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν] *Heri & nudius tertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re haud ità pridem gesta. Sed usitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Aristophan. *ranis:*

-χώμεθα τούτοις τοῖς πονηροῖς χθιζοῖς
Χθές τε καὶ πρώην κοπίσι τῷ κακίσῳ κόμματι.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémq; *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι, ὅτι ἄρα χθιζόν τε καὶ πρωΐζα γεγένηται. quomodo Job. *c. 8. v. 9.* χθιζοὶ ἐσμὲν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1.* de Sydere Canopo: Καὶ ὁ Κάνωβος, ἐκεῖς καὶ πρώην καταμανθάνεται. Plut. *de igne & aqua:* Ὕδωρ μὲν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἦν ἀνθρώποις. ἀλλά τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασὶ καὶ τρίτην τοῦ Περμησσίου [εὑρηται. περὶ δὲ τούτου] βίᾳ [ἀνὰ] πυρὸς, οὐκ ἀνὰ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum supplendum autumo. De Constantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ γένος ἀποβεσμένος, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅλως, ἐγνώσθη. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νυῦν καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τι νυῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

Hæc namque jura non hodie ac heri vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent. Grot.

Ex quo emendandi Plutarchi codd. qui in *sympos. l. 8. c. 9.* & *de commun. not. c. 27.* eòdem alluserit. & χθὲς καὶ τήμερον, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μεμεράκιον πρωτίστως ἡμῶν, χθὲς καὶ τήμερον παρεισδυνόν. Expressit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atque heri.

νυῦν καὶ νεωστί, Aristot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικα δ' ὁ νῦν, ὥσπερ νεωστί, σῶν εἶναι γνώριμον τῆς περὶ φιλοσοφίας φιλοσοφίαν. Hebræi dicunt, חמול שלשום sive אתמול ושלשום quod Græci vertunt, ἐχθὲς καὶ τρίτην, & τρίτην ἡμέραν. *Genes. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Amal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliquando etiam ἐχθὲς καὶ τρίτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* quanquam laxiùs isti, non pro *nuper* tantùm, sed pro *jam olim* etiam usurpant. Moses *Exod. c. 4. v. 10.* גם מתעול גם משלשם quod Græc. περὶ τῆς χθὲς, & περὶ τῆς τρίτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* sensus est, *unquam antehac.* Cæterùm à priore illa formula haud multùm abludit Platonis illud in *Euthydem.* πάντοτε ἢ περπέρυσι. Πέρυσι δὲ ἢ περπέρυσι οὐδέπω ἥκω σοφός. Posteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῦν τε καὶ πέρυσι. ἴσασθε οἱ αὐτοὶ νῦνγε καὶ πέρυσι. *& nunc & olim iidem fuimus.*

Τοῦτο ἦν ὃ ἔλαθες, μεταβάλλῃ, οὐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν] *Aliud*, inquit, *est quod nunc geris corpus, sed & animæ* (cùm æreum quiddam hoc statuat) *ab eis, quæ mater tua enixa est*: cùm à cibo, quo vesceris, aëre, quem attrahis, maximam sui partem, ex quâ ea nunc constant, acceperint. vid. *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόθες δ' ὃν ἐκεῖνό σε λίαν σοφιστικῶς τῷ ἰδίῳ ποιῷ, ἐλέγχειν ὄντα, οἶμαι, πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.] Istis, ut vitii suspectis, Xyl. notam adfixit. Cæs. quid secutus fuerit, non possum ex versione assequi

ſequi. mihi aquam hærere agnoſco. interim obſervo verbum προσπλέκειν quod Stephani Theſaurus ille luculentiſſimus non exhibet, Marco hìc uſurpatum; & in forma paſſiva quam vocant, Galeno, *de ſect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δοκῶμεν τῇ λέξει προσπλέκεσθαι. *Ne videamur vocabulo ipſi addicti eſſe*; aut *ei pertinaciter adhærere.* Forſan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud quod à matre traxiſti, iſti ipſi quod nunc geris, & peculiares ſuas affectiones habet, te valde addicere, eidemque quaſi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id quod nunc dicitur, nec propterea obſtet, quò minùs verum id ſit.* Sed ἐπίσχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum ſuſpicor.

Τῷ ἰδίῳ ποιῷ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ὀνόματα ψιλῶς] Flaccus *l.* 1. *ep.* 16.

Tu rectè vivis, ſi curas eſſe quod audis. Et mox:

Cùm pateris ſapiens emendatúſque vocari,
Reſpondéne tuo, dic ſedes, nomine? ——— &c.

Vide Epictetum *diſſert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretetur primò vocabulum ſuum, & nitatur eſſe quod dicitur.* Plato *epiſt.* 4. φαυλεῖς ἂν δοκῶμεν γενέσθαι, ὅτι ἰσμὲν τοιοῦτοι οἷοί τῳ φαμὲν. Syneſ. *de regn.* χρῆται δικαίως τῇ σεμνῇ προσηγορίᾳ τῶν σεμνῶν πραγμάτων. ἐκ γὰρ ὀνόματα πίστις τῶν πραγμάτων ἐστὶ, τὰ δὲ πράγματα ἐκ τῶν ὀνομάτων. Dio Pruſ. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλοῖτο πονηρὸς, οὐκ ἂν λέξαιτο τῇ ἀληθείᾳ τὴν ἐπωνυμίαν ἀλλ' ὁ καλῶν ἀληθὴς τύπων προσαρμοσθεὶς δείκνυται· οὕτω δὲ καὶ ὁ χριστιανὸς ἢ καλῶν ἑαυτὸν, ἢ καλούμενος ὑπ' ἄλλων, εἰ μὴ τοῖς ἔργοις τὴν ἐπωνυμίαν ἐπιδείκνυται. τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἰ μὴ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τοῦ χριστιανοῦ ἐναγγέλματος ἐξετάζοντες ἐυρίσκωμεν, οὐκ ἂν ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ἐστὶν ἡμῖν ἐναγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τοῦ τῆς πίστεως λόγου καὶ ἡμῖν ἁρμόσοντος ἀναλάβοιμεν ἢ ἀληθὲς, ὅπερ ὀνομαζόμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ὑφηλῆς πολιτείας. subjungit mox de ſimia Alexandrina, apologum: quem & Lucianus *in apologiis* narrat: ac concludit denique: οἱ μὲν οὖν τὸ ἀρχὴ ὄνομά τις τοῦ Χριστοῦ ὑποδύοιτο, ὅτε ἢ τῷ ὀνόματι τούτῳ συνδιαφθείρεται, μὴ δεινοὶ τῷ βίῳ, καταψεύδεται τοῦ ὀνόματος ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ προτιθὲν ἡμῖν ὑπόδειγμα, προσωπεῖον ἄψυχον, ἀνθρώπῳ χαρακτῆρι μορφωθὲν, φευδεῖς τῇ πράξει. Idémque *de perfect. Chriſt.* ubi etiam fuſiſſimè hoc idem proſequitur: ἀκοῦν, ἐπειδὴ τῷ μιγέντε τῷ ἀγαθῷ καὶ σωτῆρι τὸ ὄνομάτων γέγονε παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δεσπότου ἡμῖν κοινωνίας, ὥστε τῷ τῆς ἐπωνυμίᾳ τοῦ Χριστοῦ πιμπόλας Χριστιανὸς ὀνομάζεσθαι· ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἑρμηνεύοντα τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόματα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψευδώνυμον ἐφ' ἡμῖν ἢ τὸ καλῆσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τῷ μέλλειν ἔχειν· ἐκ γὰρ ἐν τῷ καλεῖσθαί τι τὸ εἶναι γίνεται· ἀλλ' ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, διὰ δ' ἂν ἔτι τύχῃ, διὰ τῆς προσφυοῦς τῷ ὀνόματος σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magneſ.* Πρέπον δέ ἐστι μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ἐκ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μακάριον ποιεῖ. Ambroſ. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *Quod ſumus profeſſione, actione potiùs quàm nomine demonſtremus: ut nomen congruat actioni, & actio reſpondeat nomini*; *nè ſit nomen inane, & crimen immane. Nomen inane*; quia ut Salvian. *adverſ. avar. l.* 4. *Parùm ſunt vocabula, res ipſas non habentia.* Idémque *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen ſine actu atque officio ſuo, nihil eſt.* Ubi & mox ſubdit denuo, *Vocabula nihil eſſe ſine rebus. Crimen immane.* quia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrocius ſub ſancti nomine profeſſione peccatur.* &, *c.* 11. *magis damnabilis eſt malitia, quam titulus bonitatis accuſat*; *& reatus impii eſt pium nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ ἢ ἀπολλύοις] *nè quando iſta nomina amittas.* Xyl. ut legendum ſit ἀπολλύοις. alioqui vertendum, *num aliquando amittis*, &c. Xenoph. *œcon.* φυλάττῃ γὰρ ἰσχυρῶς, μὴ ἀποβάλῃς τὴν ἐπωνυμίαν τὴν ἀνὴρ καλὸς καγαθὸς κεκλῆσθαι. Caſſiodor. *l.* 8. *ep.* 18. *Sumpſiſti nomen ex meritis: cuſtodi, ut ſemper Lateris veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur impoſita, nimis abſurdum eſt portare nomen alienum, aliud dici, quàm poſſit in moribus invenire.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μετονομάζεσθαι, *tranſnominari.* Sueton. *de claris Gram. c.* 18. *L. Craſſitius cognomine Paſides, mox Panſam ſe tranſnominavit.*

Ἐβούλετό σοι σημαίνειν] *ſignificare volebat.* id eſt, ſignificat. Galenus pariter *de affect. dignoſc. & cur. c.* 1. τί ποτε βούλεται σημαίνειν. Et Ariſt. *Soph. elench. l.* 1. *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *ſignificare vult.* i. e. ſignificat, σημαίνει. τὸ θέλειν ſæpenumero παράλληλον. Sic Ariſt. *polit. l.* 2 *c.* 2. Καὶ βούλεταί γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνῃ τὴν κοινωνίαν εἶναι τὰ πλήθη. ἔστω βούλεται. i. e. ἀληθὴς ἐστὶ, &c. *eſt revera ſolétque dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας μηδὲν ἧττον ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δ' ὅμως μὴ ὑποβείζηται μηθὲν. *vult eſſe.* i. e. eſt. Liban. *orat.* 3. καὶ κρείττονας φανεῖσθαι τῆς παρεμπλοκῆς, ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀείζειν τὴν αἰδὼ βούλεται. *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epiſt. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *quicunque eſſe voluerit.* i. e. quicunque fuerit. τὸ θέλειν pariter uſurpatum reperias, ut *ſuprà.* ſic Plato in *ſympoſ.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ἡ λύγξ. *ſi ceſſare voluerit.* i. e. ceſſaverit ſingultus. Euripid. *Troad.* Ἐσημεῖε γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ τῶν θεῶν, κοὐ πιμᾶσ θέλει. ſic Homer. *Il. α.* v. 19. ἕυχεται εἶναι.

est. Epiphan. *hæres.* 66. § 9. πλοῖα γὰρ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι· &, πρῶτος εἶναι. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Disertissimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc esse velit? Quid hoc sibi vult?* sive, *Istud quid est?* nos diceremus *What may this be?* Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *quid si quis iracscatur?* & mox, *quid si iracsci velit?* & *c.* 10. *quid si mirari velit.* i. e. *quid si miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαλογισμὸν θέλουσιν] *scientiam de singulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis,* forsan scripserat. meliùs Cas. *objecti cujusvis eximam & intelligentem considerationem.* θέλουσιν, non θέλημεν· malim tamen διαλογισμὸν *disceptativam* reddere. quomodo διάληψιν pro *disceptatione* Marcus usurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τρόπῳ συνδιαλήψεως.

Ἀπερισπάστου] *Sine distractione.* Cas. *qui cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id est, ut nihil negligat, & minùs animadversum transmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ περισπωμένῳ. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθε ἀπερισπάστως. *sedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula ista porticûs peculiaria, quæque vix alibi reperias. aliud paulò videtur, quod *l.* 7. § 54. μὴ ἀκαταλήπτου παρασυρῇ.

Σύμφορον] *Prudens,* Xyl. *Concors,* potiùs, sive *consentiens,* quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφορον] in sequiorem partem vocabulum hoc sæpius usurpatur. ità ὑπέρφορον, ὁ ἀλαζών, *insolens, arrogans.* Ὑπέρφορον ἦτος ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ἀπὸ τῆς φύσεως, δυνάστας ἢ ἀπὸ τῆς μὴ νομιμότητος, ἰδιώτης ἢ ἀπὸ τοῦ ἴσου διαλέγεσθαι. Philostrat. *in vit. Sophist.* quo loco & quàm insolenter erga Antoninum Pium se gesserit, narrat. Et indè ὑπερφορεῖν, ὑπερφέρειν, καταφορεῖν. *contemnere, despectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰρ ἡ ἄλλως ἀνθρωπος τὸ μὲν δεδραπετῦον ὑπερφορεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπήκοον δεινὰ ἐκδέχεσθαι. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipsius contemptu ac quasi conculcatione, superatione saltem agatur, quomodo & Plut. *in Lacon. instit.* ἡδονῶν ὑπερφορεῖν *voluptates despicere;* & τὸ ὑπέρφορον pro *animi sublimitate,* Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs significatum obtinet. nec diverso sensu τὸ καταφόρημα καὶ ἡ καταφόρησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* usurpatur: ubi suos hortatur, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς ὁμοῦ, καὶ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφορήματι εὐχωμεν μὴ γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχῶς ἢ δειλῷ τινι ἐγγένηται καταφόρησις, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πεσὼν ἧσσον τῶν ἐναντίων σφείσεται.

Τῷ ὑπερῆσθαι τὸ φρονοῦντος μοίᾳ ὑπὲρ λύπας ἢ ταραχὰς κίνησιν.] *Evectionem,* sive *elevationem mentis supra omnem voluptatem & dolorem.* usitata enim est Marco periphrasis illa hoc sensu, λύπας καὶ ταραχὰς κινήσεως. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπέρτασις vocabulum satis infrequens. Verùm verbum ipsum ὑπερτείνειν crebriùs usurpatur, eodem ipso sensu, quo nomen hîc sumitur. Sic enim Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ θηρίῳ ἀνθρωπίνῃ φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *quæ naturam humanam transcendunt, nec sustinere quisquam possit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ πλείων δύο ὑπερτεινόντων ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum transcendentibus,* sive *supra murum se attollentibus.* & indè ὑπερτείνες, τὸ ὑπερανέχον. Suid.

Μὴ γλιχόμενος τῶν ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι] Flaccus pariter *l.* 1. *epist.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut si
Detulerit fasces indigno, detrahit idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum,
Mordear opprobriis falsis? mutemve colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem nisi mendosum & mendacem? ——

Senec. *ep.* 29. *Illud præcipuè impedit, quòd citò nobis placemus: si invenimus, qui nos bonos viros dicat, qui prudentes, qui sanctos, agnoscimus. nec sumus modicâ laudatione contenti: quicquid in nos adulatio sine pudore congessit, tanquam debitum prendimus. optimos nos esse, sapientissimos, affirmantibus assentimur; cùm sciamus illos sæpe mentiri. adeóque indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria quàm maximè facimus.* Lips. *cent.* 1. *epist.* 77. *Mihi sententia de me, nisi apud me, non fertur, nec quis sim, alios rogo.* hoc est quod Apost. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 3. Ἐμοὶ δὲ ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, καὶ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως καὶ δειλῶς τοῖς ἀμβλεῶσι τοῦ θανάτου προσιοῦσι] Alludit eódem Seneca, quò Marcus istîc, *epist.* 49. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miseram fœdámque vitæ sortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qua & Senec. *epist.* 101. Indè illud *Mecænatis turpissimum votum, quo & debilitatem non recusat, & deformitatem, & novissimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala spiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber astrue gibberum;
Lubricos quate dentis.

Vita dum superest, bene est.
Hunc mihi; vel acutam
Subde, sustineo, crucem.

(ità restituit, Lipsio feliciùs, puto, Acidalius, quæ corruptissima priùs prostabant) *quod miserrimum erat, si incidisset, optatur; & tanquam vita petitur, supplicii mora: contemptissimum putares, si vivere vellet usque ad crucem. Tu verò, inquit, me debilites licet, dum spiritus in corpore fracto & inutili mancat: deprayes licet, dum monstroso & distorto temporis aliquid accedat: suffigas licet, & acutam sessuro crucem subdas. est tanti, vultus suum premere, & patibulo pendere districtum, dum differat id quod est in malis optimum, supplicii finem. est tanti, habere animam, ut agam. quid hunc optes, nisi deos faciles? quid sibi vult ista carminis effœminata turpitudo? quid timoris dementissimi pactio? quid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unquam recitâsse Virgilium,*

Usque adeone mori miserum est? ——

optat ultima malorum, & quæ pati gravissimum est, extendi & sustineri cupit: quâ mercede? scilicet, vitæ longioris. quid autem hujus vivere est? diu mori. invenitur aliquis qui malit inter supplicia tabescere, & perire membratim, & totiens per stillicidia amittere animam, quàm semel exhalare? invenitur qui velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum scapularum ac pectoris tuber elisus, cui malæ moriendi causse etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? nega nunc magnum beneficium esse naturæ, quòd necesse est mori. Multi pejora pacisci adhuc parati sunt etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad stuprum manu suâ tradere, ut contingat lucem videre tot conscium scelerum. Excutienda vitæ cupido est: discendúmque nihil interesse, quando patiaris, quod quandóque patiendum est. quàm bene vivas refert, non quamdiu. Sæpe autem in hoc esse bene, nè diu. Vide *ad l.* 4. § 40. & *lib.* 8. § 58. & *l.* 9. § 2. Augustin. *ep.* 45. *Quantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere cœperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? quibus excruciantur doloribus, qui curantur à medicis, & secantur? numquid ut non moriantur? non, sed ut aliquanto seriùs moriantur. multi cruciatus suscipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incerti. Et nonnunquam ipsis doloribus victi continuò moriuntur, quos mortis timore suscipiunt. Et cùm omnino non eligant vitam finire nè doleant, sed dolere nè finiant, accidit eis ut doleant & finiant: non solùm, quia & sanati utique vitam finiunt post dolores, quæ tantis comparata, nec sempiterna esse potest, quia mortalis est; nec diuturna, quia tota brevis est; nec de ipso brevi spatio sui secura, quia semper incerta est: verùm etiam, quòd aliquando cum dolore finierunt, quam nè finirent, dolere voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Αἰσχρὸν γὰρ ἀνδρὶ τῶν μακρῶν χρήζειν βίου,
Καχοῖσιν ὅτῳ μηδὲν ἐξαμβλύσεται.
Τί γὰρ παρ' ἡμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
Πεφδῶσα, κἀναδῶσα τὸν γε κατθανεῖν;
Οὐκ ἀνδρὸς αἰμύλου ἐδωδὴ λόγου βορὰ,
Ὅστις * κυρῆσαι ἐλπίσιν δεῖται- * κρατεῖν
γέται. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

Optare vitæ spatia longævæ viro
Deforme, nullum cui levamentum est mali.
Nam quid diei rursus & rursus dies
Adjecta prodest, amplians semper mori?
Me judice ille nullius pretii est homo,
Cui spes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes quodcunque dicendum fuit. Grot.

Idémque *Electrâ:*

Τί χρὴ βροτὸν ἐν τοῖς κακοῖς μιμνήσκεσθον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τὸ χρόνιον κέρδος φέρει;

Morte appetente, quem cingunt hominem mala,
Dilatio brevicula quid lucri ferat? Grot.

Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἐς' ἢ ζῆν κακῶς.

Indecorâ vitâ satius est non vivere.

Euripid. Pirithoo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122. contrà planè quàm apud eundem Iphigenia *in Aulide,*

—— μαίνεται δ' ὅστις ἔυχεται
Θανεῖν' κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν κακῶς.

—— *Desipit qui vult mori:*
Meliúsque vivere malè, quàm mori bene. Lipsius.

Sive ut Grot. —— *qui mori properat, furit.*
Molesta vita melior, quàm pulcrè mori.

ubi *modesta* pro *molesta* perperam prostat. Senec. *epist.* 77. *Cæsar, cùm illum transeuntem per Latinam viam, unus ex custodiarum agmine, demissâ usque in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numquid enim, inquit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib.* 3. Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qui cùm in morbum insanabilem incidisset, γυμναστικῷ ἰατρικῇ primus hominum adjunxit, eâque ratione vitam diutiùs sustinuit, ὃν μακρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὐτῷ καὶ τοῖς ὁμοίως νοσοῦσιν. *non vitam illum sed mortem sibi, similiterque laborantibus diuturniorem reddidisse. Plurimum* autem *refert, vitam aliquis extendat, an mortem.* Senec. *epist.* 68. Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, si Senecæ saltem, *Thebaid.*

——*Quid me, nata, pestifero tenes*
Amore vivum? funus extendis meum,
Longásque vivi ducis exequias patris.
Aliquando terrâ corpus invisum tege.
Pecces honestâ mente, pietatem vocas
Patrem insepultum trahere. qui cogit mori
Nolentem, in æquo est, quique properantem impedit.
Occidere est, vetare cupientem mori.
Non tamen in æquo est: alterum gravius reor.
Malo imperari, quàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c.* 2. Τὸ ζῆν διὰ πᾶν καταδυμῶν ἀπόλαυσιν αἱρετὸν ὅτι πᾶς τὸ εἶναι μετέχει. ὡς εἰγέ πῃς ἐν ἰδιώταις διαιτᾶσθαι, πολὺ πρὸ τούτου τὸ μὴ εἶ) τὸ ἀλγεινῶς εἶ) ἀσπασίτερον κείσεται.

Θηριομάχοις] qui cum beſtiis depugnaturi committebantur, vel eiſdem laniandi objiciebantur, *beſtiariis*. indè Θηριομαχεῖν Paulo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 15. *v.* 32. ſed ſenſu, puto, diverſo. de quo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δίγμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo* ἀφῶτον ἢ πύραπτον οἱ αὐτοὶ ὀδόντες ἀσιμένουσιν. vide *ad l.* 4. § 47.

Ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα.] M. Caſ. metaphoram eſſe autumat *à navem conſcendentibus* ductam. atque ità τὸ ἐμβιβάζειν quandoque uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat.* 31. ὑπὸ τῆς μοίρας εἰς ναῦν ἐμβιβασθεὶς, ἀπὸ τῆς ἀρούρας πέλαγος τέμνει. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλοῖον. Eò magis forſan, quia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aquis*, ſive *balnearii*, ſive *tinctorii* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν quoq; dicitur. Dioſcorid. *lib.* 1. *c.* 189. ἐμβιβάσθω ἐν βαφείῳ. & Galen. *ad Glaucon. lib.* 1. *c.* ἐμβιβάζω σε πρῶ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſtas; ut eis, quaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνῃ βεβαμμένον dixit *l.* 3. § 4. Ità Iſchomachus apud Xenophont. in *œconom.* πειρῶμαι ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῇ τοιούτῳ τῆς ζωῆς ἕδρᾳ. Eligat quivis quod arriſerit magis.

Εἰς μακάρων νήσους μετῳκισμένος] Ità Ariſtides *orat ſacr.* ἤδη μέν τις καὶ ἄλλος χρηστὸν αὐτῷ συμβάντος, καὶ βουλόμενος ἐνδείξασθαι τὴν ἀδονὴν, ἔφην, ὡς ἄρα ἦν πολὺ ἥδιον διάδοχος γενέσθαι· ἄλλος δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἶ) δοκεῖν. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qui in *Veſpis*

—ἴσως γ'
Ἡδέως ἂν ἐκεῖνον
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἔδοξα νήσοις,
Ἥδιόν γ' ἂν λέγοντα.

Liban. *Nænià in Daphn. Apoll. incend.* τίς δ' ἂν ἐπίδοιτο τὴν τῶν μακάρων νῆσον; *quis non beatorum inſulis locum illum præceptaſſet?* Alluſit uterque ad *inſulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas*, & *fortunatorum*, Latinis: de quibus Strabo *geograph. l.* 1. & 3. & ex eodem Euſtath. *ad Odyſſ. δ.* & Caſaub. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib.* 5 extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 1. Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l.* 6. *c.* 32. Mela *l.* 2. *c.* 7. Plaut. *Trinumm. act.* 2. *ſc.* 4. Eas depingit nobis Flaccus *epod.* 16. & Muret. *var. lect. lib.* 5. *c.* 1. Eò poſt mortem migrare credebant, an fingebant, animas eorum, qui hìc piè probéq; degerant. qua de re viſendi Heſiodus *lib.* 1. *v.* 169. Pindar. *olymp.* 2. Plato in *Gorg.* & ex horum utroque Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l.* 4.

Ἅπαξ δαρρῶν εἰς γωνίαν πρὰ] Simile quiddam Epictetus *lib.* 2. *c.* 13. Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qui, quod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ δ' ἐπὶ τὰς αὐτὰς βάλλῃ, καὶ ἐκείνην ἀποσῇς μηδέποτε εἰς τὴν γωνίαν ἀπολῶν κάθησο, καὶ πλέκε συλλογισμούς, καὶ ἄλλῳ πίστευε. ἐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἤκμαν ἀνῆς.

Ἔξιθι τοῦ βίου] vide *ad lib.* 9. § 2. Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanquam πρὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*; Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν σε μέλει σοι; *Quid igitur, inquit, vivis, ſi bene vivere non curas?* Laërt. *lib.* 6. *Diogeni* ex parte accidit Ariſtot. *ethic. lib.* 3. *c.* 9. ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τὴν ἀρετὴν ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονέστερος ᾖ, τῷ τοιούτῳ μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſaucius, cur è vita non excederet, ſciſcitanti reſpondit, τοὺς μὲν δεῖται ἃ δεῖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους μὲ ζῆν προσήκειν· τοῖς δ' ἐκ εἰδόσι τὰ τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα, ἀποθανεῖν ἐν καλῷ εἶ). Ælian. *l.* 10. *c.* 11. id quod Flaccus *l.* 2. *epiſt.* 2.

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritis.

Ἓν γὰρ μόνον τοῦτο πράξας] *cum id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. atqui nihil minùs in vita egit, qui ignavè prorſus inſipienterque ſe geſſerit. meliùs itaque Caſ. (qui Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cum hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, quod hoc modo è vita exieris.* id quod Othoni Sylvio comperere poſſit; de quo Dio Caſ. *lib.* 64. Κάτισά γε μὴν ἀνθρώπων ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κακῶς τὰ πλεῖστα τῷ ἀρχῇ πραξάς, ἔσχε αὐτὸς ἀπολλάγη. Itaque ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δ', ἀπολιπὼν μὲ χείρονας, μηδ' ἐλάττονας, τοῦ τὸν βίον αὐτὸς ἀφέντος, τοῦ ἐπαινέσαντες τὸν θάνατον. βιάσους δ' ὄντες ὁμοίκτους Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐφυΐσεσιν· *per quæ factum ſatis* (inquit Sueton. *l.* 8. *c.* 12.) *ut mors ejus minimè congruens vitæ majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεσθαι ἔστι θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſequium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal.* 50. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 78. *v.* 36, 37. Eſaj. *c.* 1. *v.* 11. -16. &, *c.* 66. *v.* 3. Jerem. *c.* 7. *v.* 9, 10, 21, 24. Ezech. *c.* 20. *v.* 39. Luc. *c.* 6. *v.* 46. Non poſſum continere me, quin ſubjiciam inſignes illes è ſcena, qui cothurnum ceſſe, non ſpectum reſpuunt, verſus; quorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l.* 2. & Clem. *ſtrom. l.* 7. & Cyrill. *ad Julian. l.* 9.

Τίς ὧδε μωρὸς καὶ λίαν ἀπλοῦς
Ἔυπις ἀνήρ, ὅστις ἐλπίζει θεὸς

Ὀσῶν ἀσάμων, ᾗ χηλῆς πυρκωφὸς,
Ἃ ᾗ κυσὶν πεινῶσιν ἐχὲ βρώσιμα,
Χείρων ἀπαρχὴν ᾗ γέρας λαχὼν τὸ δι,
Τούτων τι ποῖα δρῶσιν ἐκτίνειν χάειν,
Κἂν λησταὶ, κἂν πειρατὰι, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες ;
Quis gente in hominum tam supinè credulus,
Aut stultus adeò est, qui deos existimet,
Seu bilis usus, sive nudorum ossium,
Projecta quæ vix tangat esuriens canis,
Gaudere donis, idque honori ducere,
Excientibusque gratiam reponere,
Sive ii latrones, sive piratæ sient,
Sive & tyranni ?

Εὔπιστος ex Porphyrio repositi, quod apud alios ἄπιστος legitur, ἄπιστος, qui Ebræis פתי *credulus, fatuus*, de quo Solomon, *Prov. c.* 14. *v.* 15. ἄφρων πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, quæ reliqui omiserunt, sed cumprimis ad rem præsentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς] Marcus à Juliano in *Cæsarib.* inducitur Sileno percontanti, τί κάλλιστον τῶν βίων τέλος ; respondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliquid sonare videtur τὸ ἐξομοιοῦσθαι. hoc est enim quod Apostolus, *ad Cor. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 18. εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι· ὅστις συμμόρφους γινέσθαι· *ad Rom. c.* 8. *v.* 29. ἁγίους, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c.* 19. *v.* 1. & Pet. *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 16. ἅγιοι, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός. *Joan. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 3. δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός. *ibid. v.* 17. ἐλεήμονας καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c.* 6 *v.* 36. τέλειοι, denique, ὥσπερ ἐκεῖνος τέλειος. Matth. *c.* 5. *v.* 48. Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Χειστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Justin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δυνάται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ· ἔστι γὰρ τὸ τῆς πλησίον ἀναλαμβάνειν βάρος· ὃς ἐν ᾧ κρείσσων ἐστὶν, ἕτερον ἢ ἐλαττούμενον ἐπιχεῖται ἐπίκαιρον, ὅσα περ τῆς θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων. ἔτος μιμητής ἐστι θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forsan respexit hic Marcus, *leg. l.* 4. Τίς ἀρετῆς φίλη ᾗ ἀκόλουθος θεῷ ; μία ᾗ ἑνὶ λόγῳ ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *strom. l.* 5. Philosophiæ finem à Platone statui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo similem fieri*. Idémque de eodem *l.* 2. beatitudinem collocâsse, ἐν ὁσιότητι καὶ ἀγαθῷ, ᾗ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem autem hanc in eo consistere, ut quis justus, piúsque cum prudentia existat. quod & dogmati nostro esse consentaneum, quippe quibusdam è nostris, Mosis illud *Genes. c.* 1. *v.* 26, 27. ità sumi, ac si dictum sit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, ἐυθέως μὴ τὸν γένεσιν εἰληφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ κατ' ὁμοίωσιν ᾗ ὕστερον κατὰ τὸν τελείωσιν μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimis hoc, nec quod possit admitti ; cùm utrumque homini primitus condito distertè tribuatur.

Εἶναι τὸν συκῆν τὰ συκῆς ποιοῦσαν] Christus Dominus Matth. *c.* 7. *v.* 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὰς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα ; &c. vide *l.* 9. § 9.

Μάλιστα τὰ μελίσσης] ὑδὶς γὰρ πώποτε κηφῆνα εἶδεν ἐκ τῆς γήρως ἡμιθρόλου μέλιστα· Plut. *de sene politic.*

Τὸν ᾗ κυνᾶ, τὰ κυνὸς] Elisæo, quàm atrocia perpetraturus is esset, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu servum tuum canem esse autumas, qui ejusmodi in me admittam ? hist. Regum l.* 4. *c.* 8. *v.* 13. Ità *canem* esse non diffitetur, haud hominem, qui ejusmodi faciat. Vide *ad l.* 5. § 11.

Τὸν ᾗ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 23. & *infrà* § 15. ἄνθρωπον ἀληθινὸν, *verum hominem, qui facit* scil. *quæ hominis sunt*. Epictetus *l.* 1. *c.* 16. Ἐι ἀνδὺν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀνδὸς· εἰ κύκνος, τὰ τῆς κύκνου· νῦν ᾗ λογικὸς εἰμὶ· ὀφείλω με δεῖ τὸν θεὸν ποιῶ αὐτό. vide *ad l.* 5. § 7. Idem *l.* 2. *c.* 9. Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πεπρῶσθαι. τί γάρ ὄζον ἄνθρωπος ; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· εὐδὲ ἐν τῷ λογικῷ τίνων χωριζόμεθα ; τῶν θηρίων· ᾗ τίνων ἄλλων ; τῶν σφοδάτων, ᾗ τῶν ὁμοίων. ὅρα τοίνυν, μή τι πως ὡς θηρία ποιήσῃς· εἰ ᾗ μὴ, ἀπόλεσας τὸν ἄνθρωπον· οὐκ ἐπλήρωσας τὸν ἐπαγγελίαν. ὄρα μή τι ὡς σφοδάτον· εἰ ᾗ μὴ, ᾗ ὅταν ἀπόλεσε ὁ ἄνθρωπος. τίνα ἔν ποιοῦμεν ὡς σφοδάτα ; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν οἰκῆ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιτρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν ; ὅτι τὰ σφοδάτα· τί ἀπολέσαμεν ; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, ᾗ βλασφήμως, ᾗ θυμικῶς, ᾗ ὠσικῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν ; ὅτι τὰ θηρία· λοιπὸν οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν, ὅτι δὲ θηρίδια κακοήθη ᾗ μικρά, ἀφ' ὧν ὄζει οἰκτεῖν, λέων με ᾗ φαλίτω. διὰ πάντων ᾗ τούτων ἀπόλυται ἡ τῆς ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε ᾗδ σώζεται συμπεπληγμένον ; ὅταν τὸν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε διεζευγμένον ; ὅταν τὸν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί ; πότε λύρα ; πότε ἵππος ; πότε κύων ; (f. τότε αὐλοί· τότε &c.) τί ὖν θαυμαστὸν, εἰ ᾗ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δ' ἀπόλυται. Ità de Christiano homine Salvian. *de provident. l.* 4. *c.* 1. *Cùm hoc sit hominis Christiani fides, fideliter Christi mandata servare ; sit absque dubio, ut nec fidem habeat, qui infidelis est, nec Christum credat qui Christi mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qui Christiani nominis opus non agit, Christianus non esse videatur.* Itaque D. Ambros. *serm. de Abr.* apud Gratian. *c.* 22. *q.* 2. *c.* 20. *Mendacium est, se Christianum dicere & opera Christi non facere.*

§ 9. Μίμος, πόλεμος, πόλις] Xyl. Λοιμὸς cur pro Μίμος inferciat, nihil video. in πόλεμος τὸ τ ex sequenti vocabulo irrepsit : istud autem cum sequentibus

quentibus ad illud ἀπαλείψῃ, Xylandr. secutus, referre malim, quàm pro absolutè politis, aut ad ἁλείᾳ relatis cum Casaubono habere ; qui & ἀπαλοίψατε illud passivè sumit ; quod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολόγῃ & φαντάζῃ καὶ παραπέμψεις] *Quàm multa sunt, quæ cùm tanquam physicus merus, secundum naturam earum nudè speculatus fueris, citra usum ulteriorem transmittis ?* Cas: qui pro ὁπόσα, πόσα legisse videtur : & per interrogationem extulisse. at Xyl. *hæc quotidie delebunt sacra illa tuaplacita, quæ è contemplatione naturæ rerum hausta circumfers.* cui accedo potiùs, nisi quòd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm sit, prout Casaub. rectè, *transmittere*. Cæterùm *transmissionem* intelligo, qualem Maxim. Tyr. *dissert.* 28. verbis illis delineat ; Ἅτε ὢν ἐν παρόδοις τῆς ψυχῆς αἱ αἰδήσεις ἱδρυμέναι, ἐπειδὰν πύθωνται ἐρέσθαι, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπιλαθόμενοι ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ καὶ διέρχεται ὅπῃ τὰ ἀκόλουθα. qui in consequentibus τὸ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illustranda atque explicanda, utitur. ut sit, *decreta illa, quæ ex rerum natura seriò sedulòque considerata in mentem transmittis, atque ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παράπεμπε τῷ νῷ τὰς θεωρίας. Scopus tamen forsan is fuerit planè, quem Casaub. voluit ; *Speculationem naturæ, ni praxin conjunctam habeat, otiosam fore ; faciléque abolitam iri, nisi cautio jugis adhibeatur, quicquid indidem hauseris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅτι τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες ψιλά, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσουσιν· ὥσπερ σουσαχικοὶ πλὼ τεφρᾶν. φαγὼν τὸν αὐτὸν πίνων· εἶθ' ὕστερον μὴ ἐξεμέσῃς. οἱ δὲ μὴ, ἵνα τὸ ὄντι γένηται, πρᾶγμα ἀκόλαστον καὶ ἄθρυπτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδιδάσκων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῆς ἡγεμονικῆς τῆς σαυτοῦ, ὡς οἱ ἀθληταὶ τῶν ὤμων ἀφ' ὧν ἐγυμνάζοντο καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἐμάθομεν. ὑπ' ἄρχοντι ὁ τέκτων καὶ λέγει, ἀνέσπασέ με διδάσκαλος ἐπὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν· ἀλλ' ἐκμεμαθακώς σοι εἰμὶ, ταύτην κατασκεύασας δεῖξόν μοι ἔχει πλὼ τέχνην· τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον. φιλανώπου, πῶς ὡς ἄνθρωπος, καταμήθη, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάσχου λοιδορίας, ὑπόμεινον ἀλαζόνα ἀγαθόν, ὑπόμεινον πατέρα, ὑπόμεινον υἱόν, γείτονα, σώσδον. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμαθηκας τῶν ἀληθείας τι ἐπὶ φιλοσόφων. Addam tamen, quæ se ingerit impræsentiarum, conjecturam. Quid si ἀφυσιολογήτως legerimus ? quomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ. ut sit mens Marci, *quæ absque naturæ ipsius contemplatione seria ac considerata, temerè imaginaris, & citra examen justum admittis.* hoc enim passim inculcat Marcus, ut rei cujusq; naturam sedulò investigemus, eámque probè perspectam habeamus, priusquam de ea sententiam censurámve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8, § 13. (quo loco & de viso quovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, si dogmata ea, quæ in rei ipsius, de qua statuitur, natura penitius perspecta, fundamentum non habent, occasione quavis occurrente, aboleantur facillimè. Trahit horsum, quòd πρὸς τὸ γνωρίζειν, *de natura rei cujusvis excutienda & dignoscenda*, statim istic subjungitur : in quam mentem & πρὸς θεωρίαν τῆς τῶν ὅλων φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἐναργέστατα ἀκριβῶς καὶ φυσιολόγως τὸν ἐν τῷ βίῳ. quin & bene vivendi fundamentum unicum statuit, ἐν θεωρίαισι τοῖς τε τῶν ὅλων φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τῶν ἀνθρώπων κατασκευῆς, *l.* 11. § 5. *In speculationibus illis* sive *theorematibus indè deductis, quæ vel universi naturam, vel suam cujusque conditionem statúmque nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. laudatum.

Καὶ τὸ θεωρητικὸν ἅμα συμπαλεῖσθαι] Apud Lavert. *l.* 7. Zeno ; τὰ μὲν δὴ καθήκοντα ἀπὸ θεωρίας· τὰ δὲ θεωρητικὰ ἀπὸ θεωρίας τινὸς, ὑγείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ αἰδημοσύνης, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ θεώρημα δὲ, τὸ πρῶτον ἑαυτὸν, καὶ πάντα διαρρήδην. ut τὰ θεωρητικὰ sint *officia ea, quæ molestiam aliquam adjunctam habeant.* Verùm Marcus istic laxiùs usurpat pro quolibet negotio, quòd muneris nostri existat. vide *l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐκ τῆς περὶ ἐμοῦ ὑπολήψεως αὐθαδίας σώζειν] αὐθαδίας, sicut ὑπερφρονεῖν, *supr.* § 8. in meliorem partem istic sumi videtur, (quod rariùs opinor deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qua *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu sibi placentis, acquiescentisque*, in veritatis, quam adeptus est, cognitione ; quod vocabuli notio, per se media, designat. siquidem ut Arist. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτάρκης τίς ὅτιν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipse te consule, si per dies noctesque par & æqualis animi tenor, erecti & placentis sibi est : pervenisti ad humani boni summam.* Ortum vocabuli sensúmque, non usum, secutus est Marcus. nec aliter forsan usurpatur, *l.* 6. § 47. quin & Isocrates in Archidam. ubi αὐθάδειάς τε καὶ σεμνότητας conjungit, in dexteriorem itidem partem sumpsisse videtur.

Λαμβάνον] quod Apost. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις ; κατὰ σαυτὸν ἔχε. hoc est : ut Chrysost. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκούτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] quod *l.* 3. § 8. dixit, οὐδὲν ἐμφωλεύον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non absondant te parietes tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honesta enim bonis viris, non occulta quæruntur.* Galen. *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεχόμενον σε ἢ δύρεσθαι διαπορῆς τῆς ἀνικήτου· ἐξίσου τοῖς συνήθεσιν ἀνιῶνται πάντα πάσχον, ἢ ὅτως ἧς παρεσκευασμένος. ità legend. pro

eo quod vulgari codices ἀντεώχθη & ἔξεστι confirmat auror ipſe, qui ſic paulò póſt. τῆς δύσεως ἔν ἀντεωγμένης σε διαπαντὸς, ὡς εἶπον, ἐξουσία πᾶς συνήθεσιν ἔξω χθὼν πάντα καμεῖν οἰκίσαι. δεῖ ἂν διαρρῆν, ὡς ἔοικε τῶν εἰσίόντων ἐυρίσκεσθαι μηδὲν ἐν μεγάλων ἀναφτιμάτων ἰσχυρῶς κατειλημμένον. (ità leg. pro eo, quod nullo ſenſu, ſano ſaltem, κατειλημμένον legitur.) ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ προσελθόντες εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα περῶντα φράττειν κόσμια, ὅπως σὺ χθὲς πᾶν ἰδίαν οἰκίαν φράττεις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδέσιμοι τοῦ ἄλλους, ἁμαρτάνοντες φορεσθῆναι, μόνος ἑαυτὸς ἐκ αἰδεῖται· σὺ δ' σαυτὸν αἰδῆ μάλιστα, πεισόμενος τῷ φάτι,

πάντων δ' μάλιστ' αἰσχύνου σαυτόν.

vide *ad l.* 3. § 4.

Πότε δὲ ἀπλήστου ἀπολαύσεις] poteſt eſſe expoſtulatio, qualem obſervavimus *ſuprà* § 1. ego tamen τότε legere malim, & hìc, & in ſequentibus clauſulis; quod ſemel immutatum deinceps immutari neceſſe habuit. *cùm eò*, inquit, *proceſſeris, atque ità mentem pariter vitámque tuam inſtituerís, tunc frueris ſimplicitateque gravitateque* &c. vide *l.* 12. § 28. ἀπολαύειν τοῦ ζῆν.

§ 10. Ἀρχὴν μεγάλην σημαίνει] Studia hominum, quibus ſeſe efferunt, acſi magnì aut eximii aliquid confeciſſent, elevat; cum viliſſimorum animalculorum artibus, quibus illi prædas ſibi compares captant, conferendo.

Ὑπολαί, Ὑπολαὶ, *genus retis.* Vet. lex. H. Steph. Sed ſine exemplo. quod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. quo loco retium genera nominaque varia recenſens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίβληστρα, τὰ δ' ἰχθυοκαλύκην, Γάγγαμά τ' ἠδ' ὑπολαὶ θερμαίαι, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuiſſe videntur ὑπολαὶ iſtæ: cujuſmodi ſunt, quas nos appellamus *Purſe-nets.*

Καὶ Σαρμάται] quibuſcum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaque in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliquos in excurſionibus qui trucidaverant, aut ceperant, egregium facinus executos ſe autumabant. Nec tacendum hìc, quo & alluſerit fortean Marcus, quod de Avidio Caſſio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inſcio ipſo manus auxiliaria, centurionibus ſuis autoribus, trecenta millia Sarmatarum negligentius agentium in Danubii ripis occidiſſent, & cum præda ingenti ad eum rediſſent, ſeverantibus centurionibus præmium, quod præparvâ manu tantum hoſtium, ſegniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidiſſet, vasèque eos juſſit & in exercitu teſti, ſervilibus ſupplicio affici; quod exemplum non exciſum: ait enim, eximiæ poteſtatis eſſe, ut efficat inſidias, ubi pereat Romanus, ubi pereuntia.*

Οὐκοῦν δὲ ἀληθῆ] quinam iſti quos *latrones* dicit? num *Sarmatæ?* ſicut Pauli Feſtus; *Cimbri latrones. Gallicè Gallicâ latrones dicuntur.* ad quem locum Scalig. *Cimbri* λῃστικοὶ ſunt πλάνητες *fuerant. ſed non magis Cimbri latronum ſignificat, quam Iſaurus piratam; Ambro, diſſolutum ac voracem; Opicus, obſcænum: ſed quia tales fuerunt eæ nationes, de earum nomine vocamus, qui tales ſunt.* ità iſtic Xyl. nec ſecius de barbaris patriam ſuam incurſantibus ſuóſque diripientibus, quos *abigeos* & *latrones* aut *fures* magìs quàm *hoſtes* dici poſtulat, Syneſius *epiſt.* 132. τὰ χθὲς τοὺς ἁπλάτους τέτυς ἅπαντα πολυπεραγμονῶ. ὑδὲ δὲ ἄξιον καλεῖν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λωποδύτας, ἢ τι πιθανὸν ὄνομα μικροφρενέστατον, οἳ μηδένα ἐρρωμένως ὑπομενόντων ὑφίσαντα, ἀλλὰ μόνους τοὺς καταπλήγας ἀποσφάττουσιν, ὥσπερ ἱερεῖα, ᾧ πεισθύσι. Verum videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigitet Marcus, qui Sarmatis captis, tanquam re pulcrè ſtrenuéque geſtâ, ſemetipſos efferebant. ut transitus ſit factus à numero ad numerum. quaſi dicat, *quid à latronibus etiam iſti qui Sarmatas capiunt, magis quàm ipſi quos capiunt Sarmatæ, diſtant?* Quod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qui te gloriaris ad latrones perſequendos venire, omnium gentium, quas adiſti, latrones.* Aut quid à prædonibus vulgariter ſic habitis diſtant viri iſti, prout ipſi ſe haberi volunt, militares? Notum eſt illud piratæ, qui Alexandro eidem quærenti, quo ſcelere impulſus, mare haberet infeſtum; *Eodem*, inquit, *quo tu orbem terræ. Sed quia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; quia tu magnâ claſſe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. laudante Nonio. & Auguſt. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qui & ſubjicit. *Sanè remotâ juſtitiâ, quid ſunt regna, niſi magna latrocinia?* unde Pythia, Adraſtum Sicyoniorum βασιλέα, Cliſthenem verò λῃστὴν dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Pruſ. *orat.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déque eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentium mœnè vaſtator.* & *quæſt. nat. l.* 3. *præfat.* Quantò potius *deorum opera celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulſit iſta à ſuperioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inquit, *ſi militarium ſpecies, prædonibus ſuppeditabit.* prædæ ſiquidem duntaxat inhiant utrique.

§ 11. Κτᾶσθαι] *acquirus*, non *acquirere*. eſt enim nominis imperativi medii non infinitivi activi, uti interpres Angl. opinatus, dictionis ſeriem duriorem reddidit.

Οὐκοῦν δὲ ἕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξ ὅλου τοῦ σώματος] *corpus exuit*, ſive *è corpore ſubduxit ſe*; is nimirum, qui conſideratione iſtâ animum jugiter exercitatum probéque ſubactum habuerit. neque enim à prioribus iſta diſſociata oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qui huc spectat, ex *Theæteto, ad l.* 11. § 1.

Ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Eurip. *Phœniss.*

Ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναρτᾶσαι· ἔχειν.

Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκε mavult, imperandi formulâ, sive monendi. frustrà. cùm enunciativè ponantur & antegressa proxima, & sequentia itidem.

Οὐδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de repub.* in *somnio*: *Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. quid de te alii loquantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectùs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi quis eodem loco convicia hominum atque vota habet: sive ut ille loquebatur, ὅταν μὴ λοιδορῶνταί τινες ἀκούσῃ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ ὅτι κακῷ ὄτ' ἄφεσσι φωτὶ ἔοικας,

Οὐλά τε καὶ μέζα κακὰ· θεοί νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de quo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore quidam percussit imprudens: quis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inquit, percussam me. majore animo non agnovit, quàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm quidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, Ἀλλ' ἦν γυνὴ τοῦτό σε οὐδὲν πάσχειν. *at verò mea*, inquit, *uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, quam tu læseris: nec mihi itaque quòd satisfacias, aut excuses te, opus est.* Narrat ex Musonio *orat. quâ disceptat philosophum an deceat injuriarum agere*, Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qui idem, quomodo odi θεραχθῶσαι] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. frustrà in duo membra sententiam, continuari postulantem, dissecuit. *Quid*, inquit Marcus, *est suspicione opus?* sive, *cur tibi res aliqua suspecta sit*, aut scrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm considerare liceat*, vel *præsto sit intueri, quid facto opus sit?* hoc est enim παρὸν σκοπεῖν ut ἐξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *non potest quisquam beatus esse, qui huic se opinioni credidit*, (externis subesse mali aliquid.) *Non enim beatum est nisi quod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Κἂν μὲν σωφρᾶς, εὐκρινῶς ἀναστρέφῃ ταύτῃ χωρεῖν] Forsan legi debeat κἂν μὲν σωφρᾶς εὐκρινῶς, sublatâ distinctione, *& si clarè perspexeris. εὐκρινῶς, clarè, distincte.* Plato: ἵνα εὐκρινέστερον ἴδωμεν, ὃ βελόμεθα. indè διακρινεῖν, σαφηνίζειν, διαγαγεῖν. Hesych. de dialectica Laërt. *lib.* 7. in

Zenon.

ad nos pertinebit illud. idémque dicenti, ὁ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit· ἐμοὶ δὲ ὁ τοιοῦτος οὐ πρόσεστι ταῦτα. *Neque enim; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι. *deridemur te. multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δ' οὐ καταγελῶμαι. *At ego*, inquit, *non derideor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Καὶ ἐκείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκεῖνοι μὴ ὄνων διαγρίφονται, οὔτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan deridet asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, quod de Hercule Epicus quidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ἔσειν μιᾷ συγερῶν ἐμπάζεπι μύθων.

Nec musicam quanti faciebat dicta maligna.

vel quod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qui nullus audio; instar muti, qui nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν παρεὸν ὦθουν] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ἀπονεμόμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐδαίμων φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐδαίμων περαίνειν ἐπαύξῃ τῷ θεῷ] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam laudatus *adv. Color.* Ὁ μὲν δὴ θεὸς ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορευόμενος· τῇ δ' αὐτῷ ἑπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τὸν θείον νόμον τιμωρός. ἧ; ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἑπόμενος, ξυνέπεται, &c. quem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, quum hæc scriberet; tum & autor *libri de mundo*, qui Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud suum clausit; quique illum dictione Latinâ μεταφράζει καὶ παραφράζει, Apuleius.

§ 12. Τίς ὑπονοίας χρεία, παρὸν σκοπεῖν τὸ

beatus esse, qui huic se opinioni credidit, (externis subesse mali aliquid.) *Non enim beatum est nisi quod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Zenon. Τότε ἀληθὴς ἡ τοῦ ψεύδους διαγνώσεως ἐπ' αὐτῆς, ἡ τὸ πιθανὸν τότε ἐμφιβόλως λεγόμενον διακρινῆται. Cicer. *ad Atticum lib.* 7. *epist.* 10. *simul hoc διάκρισιν σφζλημα.* & *epist.* 3. *sed id philosophorum diacrisin nomen.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, κᾶν μὲν σωφρᾶς, εὐμενῶς ἡ ἀμεταστρεπτὶ τ. χ. ità opponitur τὸ εὐμενῶς, τῷ μετ' ὑποψίας.

Ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρῶν] vide *lib.* 8. § 5.

Ἐχόμενον τῷ φαινομένῳ δικαίῳ] Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ταῦτα οὖν Πείσων καὶ Ἀγρίππας, ἡ ἐὰν ἐποίησε θεσπεσίμφαντος ὁ αὐτὸς Οὐεσπασιανῦς, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σοί δοκῶ μὴ ἐᾶσαί με εἰ) συγκλητικὸν μέχρι δ' ἂν ᾖ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησι, σίγησον· μὴ μ' ἐξέτασε, ἡ σιωπῶ. ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ οὖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; ἡ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν. σὸν δέ ἐστιν ἀποκτεῖναι· ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα· σὸν, φυγαδεῦσαι· ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον· vide *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 4. § 12.

Ἄειστον γὰρ κατατυγχάνειν τούτου] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, quod justum & æquum est, quodcunque tibi indè obvenerit.

Ἦν ἀπόπτωσις ἀπὸ τούτου ἴσως] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἴσως D. Boot. legit ὅτι *ab hoc*, inquit, justo scil. utique & æquo *aberrare, lapsûs nomen meretur*, non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliquid perpeti, aut etiam, quò minùs quod conaris, effectum des, impediri. ego si quis id exhiberet codex, ἀπόδειξιν quam ἀπόπτωσιν malim; prout Marcus *l.* 4. § 43. ἀπόδειμα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἅμα εὐκίνητον] hoc est, quod *l.* 7. § 69. Μήτε σεύου, μήτε φεῦγε. M. Cas. ista à superioribus divellit, atque erotematicè effert; ac si legeret, τί σχολαῖόν τι καὶ ἅμα εὐκίνητόν ὅτι; viderint alii. Ego nullus assentior.

Εὐκίνητον] non, *mobile*; quod τὸ τῆς γνώμης εὐκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib.* 7. notatum, designet; unde & *mobile vulgus*, Statio *sylv. lib.* 2. *poem.* 2. sed *agile*, ad id quod est officium suum aggrediendum agendúmque promptum ac proclive; quodque in eisdem persequendis modo justo debitóque moveatur. Stoici siquidem in dictionibus istiusmodi ὑπόγυιαν & ὕφασιν quandam, ultra usum communem ac vulgarem, affectabant. vide *infrà ad* § 21.

Φαῦλόν ἅμα καὶ σωτικὸν] non qualis stultorum risus, quem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c.* 7. *v.* 6. qualis est *spinarum sub olla crepitus*;

——*Magno veluti cùm flamma sonore*
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro, *Æn. lib.* 7. sive ut Apul. in *apolog. Flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim matutâ levi, caduco incendio, nullis reliquiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, quâ illi, *non gaudent, sed gestiunt*, ut Aug. de *serm. Dom. in mont. l.* 1. itaque *risum & lætitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c.* 2. *v.* 3. tanquam ἐξεστικὸς, non σωτικός π. Senec. *ep.* 23. *Animus debet esse elacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. cæteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qui ridet.* vide *ad l.* 4. § 26. τῆς ἀνεσιβόης.

Ὁ τῆς λόγῳ καὶ φύσει ἑπόμενος.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductumque sequi*, pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l.* 3. § 16. & *lib.* 7. § 31. & *supr.* § 11. & *lib.* 4. § 12. & *l.* 12. § 31. Plato *epist.* 2. Νῦν ἧ μάχας ἐγὼ εἰμι, ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§ 13. Ἐὰν ἄρα ἄλλῳ γένηται] *in aliorum sint potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant*, cùm ipse nequeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib.* 1. *c.* 27. ἁπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἐκείνου δῆλον, ἢ ἄλλῳ παρέχειν φορμὸν τοῦ ἐκείνου. οἱ μὲν δοῦλοι κατηξιώσαί π αὐτῆς, ἡ φοβήσω ἄλλῳ τῷ ποιῆσαί π ἀνελεύθερον.

Οὐ δόλιον] quia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib.* 6. § 32. & *lib.* 8. § 55.

Οἱ ἐν τοῖς ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαττόμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab equis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάττωσι.* Salmas. indè & καταφρυάττειν. *supr. l.* 9 § 41. frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qui alienis sermonibus & laudibus se jactant; ut alter, qui ψόγοις illud insuper habuit: vel qui aliorum laudibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qui τῶν φρυαττόντων significatum non attendit. quomodo enim quis eò possit φρυάττειν καὶ ἐπαίρειν, quòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loquitur qui laudantur, vel vituperantur, aliorúmque vel laudibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qui alios laudibus, aut vituperiis prosequuntur, idque faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni quippiam egissent. hæc enim est istorum ὄρεξις illa, de qua Marcus *l.* 9. § 32.

Τοιοῦτοι μὲν δὴ τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo*, Κλίνη, sive *lectus*, ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μὲν τοι ταῦτα εἰπεῖν οὐκ ἠξίουσα· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐν ἐμοὶ διατρίβετο. vide *ad lib.* 3. § 4. & *lib.* 11. § 18. ὅτι τῆς κλινιδίου.

Οἷα ἧ ποιοῦσιν] vide *ad l.* 6. § 59.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ ἡμιωπάτῳ ἑαυτῆ μέρει] non corpore tantùm, sed animo etiam coguntur, qui aliorum favorem, famámve aucupantur, usq; ad conscientiam læsam, eis obsequi, quibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. ὅταν δὲν ἐστὶν ἀναγκαιότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς θελῆσαι δεῖ, ἢ γόνυ, διάρθωται· ὡς πάλιν, ἀπηνυσάξαι, ἢ ἀπόλωλεν. Synes. *de insomn.* Καθαρμὸς τὸ μίγιστον μέρος, ἡ βέλησις, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis est, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus est, ut sis bonus? velle.* Fabius *instit. l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri simus, voluntate maximè constat.* Gregor. Naz. *de sacr. bapt.* ἄριστον τοῦτο τῆς θελήσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. quanquam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον πρὸς τὸ εἶναι σοφοῖς. Joan. Chrysost. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, ἢ τὸ πᾶν ἤνυσας. Liban. *orat.* 4. Βουλήθητι μόνον, ἢ πάντα ἕψεται. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα διδούσῃ ἢ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] quod de *natura*, qui & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abstulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c.* 10. Μνήσθητι ὅτι μισθωτὸς εἶ τοιοῦτος, ὅτι ἀπόλεσα αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκε· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἔκλεψ ἢ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἁφελόμενος. τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σὺ ὁ δὸς ἀπήτησε; Idémque *differt. l.* 3. *c.* 26. Εἶτα σύμπαντα εἰλικρινῶς παρ' ἄλλου (τοῦ Θεοῦ δηλονότι) ἢ αὐτὸν σαυτὸν, ἀγαναντῆς, ἢ μέμφῃ δόντα, ἂν σε τὸ ἀφέληται; ὅτι τί εἴληφας ταῦτα; χρησόμενος. μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαιτοῦντι τῷ δόντι, ἀ δέδωκεν, ἵνα ἀπόδῳς; vitiata scriptura. quod & Volsius videt; cui sic restituere visum est. ἐκβάλλει ἀποδώσεις; ἵνα ἀποδῷς. Verùm interpolatione tam laciniosà, quæ nec sensum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata sufficiet. leg. ἐκ ἤθελε; Stoicus est Laconismus. *non Deo, qui dederat, repetente obtectaris?* q. d. dans placet, repetens quidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Δὸς ὃ θέλεις] hoc est, quod Rufus apud Epictetum *differt l.* 1. *c.* 1. ἀρκοῦσθαι τῷ διδομένῳ. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici, magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάιρειν ἔχω, ὧν ἔδωκας. ἐρόσον ἐχθοδέμιλω τοῖς σοῖς, ἀρκοῦμαι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, ἢ κατάταξον οἷς ἦν θέλεις χάιρειν. σὺ γὰρ ἦν πάντα· σὺ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranquill. c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm possessionesque & dignitates, sed corpus quoque suum & oculos & manus & quicquid est charioreu vitam facturum, seque ipsum inter precaria numerat; vivitque ut commodatus sibi, & reposcentibus sine tristitia redditurus. quandocunque ergò reddere jubebitur, non queretur cum fortuna: sed dicet; Gratias ago, quòd possedi, habuique.* Idem, *epist.* 64. *Hæc quod æquitatem tuam decet. desine naturæ beneficium malè interpretari; abstulit, sed dedit.* & *ad Polyb. c.* 25. *Gaude, quòd talem habuisti; & usumfructum ejus, quamvis brevior voto tuo fuerit, boni consule.* Item. *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepisti voluptates, oportet te, non de eo, quod detractum est, queri; sed de eo gratias agere, quod collegisti.* Nostri: Basil. Cæsar. *homil.* 5. Συγχώρησόν ὅτι δικαίως, ἐπὶ τῷ χρεισμῷ δυσφορῶς ἔχεις· ἀλλ' ὅτι τῇ ἐξ ἀρχῆς σωφροσύνῃ χάριν ἔχειν τῷ συγκληρώσαντι. Hieron. *in Nepot. Ne doleas quòd talem amiseris: sed gaudeas quod talem habueris.* Idem *in Paul. Non mœremus, quòd talem amisimus; sed gratias agimus, quòd habuimus, imò habemus.* Et *ad Julian. Tulisti liberos, quos ipse dederas. recepisti ancillam, quam mihi ob breve solatium commodaveras. non contristor, quòd accepisti; sed ago gratias, quòd dedisti.* Bern. *de Humbert. serm.* 110. *Tulisti quoniam tuus erat, nec pro nobis, quibus ille sublatus est, murmurandum: magis gratias agendum, quòd tam diu concessus est nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Est dolemus ablatum, non obliviscimur tamen, quòd datus fuit; & gratias agimus. quòd habere illum meruimus.* Verissimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, quòd accepta rectè tenuimus, cùm æquanimiter ad momentum sublata toleramus.*

Οὐ καταθερμαίνομαι, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον ἢ εὐνοῶν] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apost. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρων ἢ συγχαίρων αὐτοῖς. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιστα δαπανήσω, ἢ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis exercendæ patientiæ autoritatem non affectio humana caninæ æquanimitatis tempore formata, sed viva ac cœlestis disciplinæ divinæ dispositio delegat.* Cyprian. *de eadem*: *Apparet non esse illic veram patientiam, ubi sit insolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac seminudi pectoris invereunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ὄρει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀλλήλων] qui enim secus quàm oportet, degit, quivis potiùs quàm homo est. Vide *suprà ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipsum contemplandum confluëret, dicenti cuidam, Θαυμάζουσί σε ὦ Στίλπον, *tanquam feram quandam, ô Stilpo, admirantur te.* Οὐ μανθάνω, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀλήθην· *Nequaquam verò*, inquit, *sed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arte.*—*Fiet homo.*—Demonacti Proteus cùm diceret, ὑκκάς, regessit ille, ὐκ ἀνθρωπίσεις, *non vivis hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ ἄπαις ζῆν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μηκέθ' ὅλως διαλέγεσθαι] forsan ὅλῳ. Senec. *ep.* 16. *Philosophia non in verbis, sed in rebus*

bus est. & *ep.* 20. *Illud te rogo atque hortor, ut philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione. verba rebus proba. facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam quisq; vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et *ep.* 108. *Sic ista tractemus, ut quæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & *ep.* 24. *Hæc in animo voluta, quæ sæpe audisti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, affectu proba. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse ἀνὰ τὸ σεμνότ]ειν, μίχει τῷ λέγειν, factis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ.* quos odisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo quidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neq; intolerantius, quàm quòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, mores & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmq; artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia quæ indè profluxerunt in vitam mala) *quæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunquam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἄλλα λέγομεν, inquit, ἄλλα ποιοῦμεν. λέγομεν τὰ καλὰ· ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον· μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem. *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μίχει λογαρίοις σεσκόπουμεν· ἔξω δ' αὐτῆς, ὅδε τὸ ἀλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fusissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. imò passim eosdem insectantem. siquidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Quin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μὴ δαμοῦ σαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις σεῖ τῆς διανοημάτων. μίγας γὸ ὁ κίνδυνος, εὐδὺς ἐξεμέσαι, ὁ ἐνπέφλας. ἐπὸ μὴ τὰ σεῖσθαι, ἃ χόρτον φέροντα τοῖς ποίμασιν ὄπισθεν νέμει, πόσην ἔφαγον· ἀλλὰ τῷ νομεῖ ἴσα πέφανται, ἔλεον ἔξω φέρει καὶ γάλα. καὶ σὺ πίνων, μὴ τὰ χύλα ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ὄπισθεν ποίμνοις, ἀλλ' ἐν αὐτῆς τραφέντων τὰ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia quæ dicunt, quæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. quomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant quæ dixerint.* qui & *ep.* 117. claudit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne quod disco.* sive utì Lipsius ex MSS^m. vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 15. Οὐ γὸ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, οὗτος καὶ ἐμοὶ σοφός· ἀλλ' ὅστις γλῶσαν ἔυσεφορν ἔχει, ψυχὴ δ' ἄσαπν καὶ ἀναίσθητον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν ἀρετῆς φθέγξεται, πολλὰ δ' ὧν ἐνεργεῖ πεφοβημένως, καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῷ λόγῳ διὰ τὸ βίν σεσίδωσιν. Verùm quod Aristot. *ethic. l* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τᾶτο μὲν ὰ πράττουσιν· ἐπὶ δ' τὸν λόγον καταφεύγοντες, ὀιονται φιλοσοφεῖν, καὶ ὕτως ὑπάρξειν ἀστοὶ ἀγαθοί· ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἳ μὲν ἐπιτρῶν ἀκούσι μὲν ὑπομελῶς, ποιοῦσι δ' ὐδὲν τῶν σεσταττομένων. ὡς ὖν ἐκεῖνοι ἐν ἕξει τὸ σῶμα, ὕτω διαπεπόμφοι, ἐὰν ὑπὶ τὸν ψυχὸν, ὕτω φιλοσοφοῦντες. Itaque verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siquidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὸ τῶν ἄχει ῥημάτων περὶ τῆς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔργῳ βεβαιῶν,

Ὅιος πίπνυ, τοὶ δ' ὀκιαὶ ἀΐσσουσιν.

ἐκεῖ τό γε λαμπρὸς μὲν ἐταινέσαι τῷ ἀρετῷ ὡς τὸ μέσον, καὶ μακρὰς ὑφ' αὐτῆς ἀποτείνειν λόγους· ἰδίᾳ δ' τὸ ἡδὺ περὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλέον ἔχειν περὶ τὰ δικαίν τιμᾶν· ἐοικέναι φαίλοις ἂν ἔγωγε τοῖς ἐπὶ σκιωῆς ἀσκουμένοις τὰ σώματα, οἳ ὡς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δυνάσται ἐσέρχονται, ἔτι βασιλεῖς ὄντες, ὅδε μὲν τυχὸν ἀλδίστεροι τὸ σώματος.

§ 17. Ὡς μὲν περὶ ὐσίαν, κεγχραμίς] quod de terra *l.* 4. § 3. στιγμή. de pelago. *l.* 6. § 36. σταγών. sunt autem κεγχραμίδες *ficuum granula.* pro quo κιχειμίδες apud Suidam vitiosè habetur.

Ὡς δ' περὶ χρόνον, στροβίνν περιφορά] *tanquam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ὑπὸς περιφορὰ, sive περιτροπὴ. i. e. *pistilli circumvolutio*, proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone Comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ὑπὸ τῶν τὰ αὐτὰ πιέντων, καὶ μηδὲν παραιόντων. utì Hesych. Suid. Zenodot. Apost. Verùm στροβίνν περιτροπὴ. i. e. *terebræ vertigo*, sive *circumversio*, ut Xyl. Marco istic de spatio temporis brevissimo: quemadmodum, ῥιπὴ ὀφθαλμοῦ *oculi jactus*, ut Beza, potiùs quàm *ictus.* ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. quò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Suidam,

Τρύπανα δ' ὐδίνητα, καὶ ἀκύητα πέλεται.

citiùs enim terebra circumvertitur, quàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum adverte.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamquamque considera.* &c. τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πίφυκεν ὅστις θνήσκειν] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9. § 21. *Quæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal. l.* 2. i. e. ἀποθνήσκειν, *defungi, mori*, non *decrescere*, ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Christ. c. 6. Mutuum debitum est inter se nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, caussa nascendi est. non enim mori solet, nisi quod nascitur, id autem moritur, quod & nascitur.* Idem. *de resurr. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris usquequaque sepelitur: & tamen rursus cum suo cultu, cum dote, cum sole, eadem & integra, & tota, universo orbi reviviscit; interficiens mortem suam, noctem; rescindens sepulturam suam, tenebras; hæres sibimet existens, donec & nox reviviscat, cum suo & illa suggestu.* Et latiùs progressus Petrus Ravennas *in symbol. serm. 59. crede homo, de morte resurgere te posse, cùm tibi totum quod in rebus est, sic quotidie resurgat. Sol occidit & resurgit. Dies sepelitur & redit. Menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt, ipsa moriuntur; cùm redeunt, suâ ipsâ morte reviviscunt.* Ità quod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, testatio est resurrectionis mortuorum.*

§ 19. Οἱοί εἰσιν ἐσθίοντες, καὶ πίνοντες, ὀχλοῦντες, ἀποπατοῦντες] Hæc enim & summis cum imis quibúsq; communia sunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum est, Menecratem medicum, qui Jovis sibi nomen adsciverat, Philippus Macedo quomodo exceperit, eduliorum loco appositis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hist. l. 12. c. 57.* Quin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, sive mortalitatem suam, agnoscere se professus est, ἐν τῷ καθεύδειν καὶ τῷ σωματοῦσθαι, somno nimirum ac coitu. Plut. in *Alex.* & de *adulat. & insympos. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus quidam ipsum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Erasm. *apophth. l. 4.*) *filium, Deúmque* indigitàsset, ὁ παῖς μοι σύνοιδεν ὁ λασιοκόρυς, *At verò*, inquit, *latent ista prorsus eum, qui matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth. & de Isid. & Osirid.*

Ἔτι δῆτα ἀνδρομυμένους, καὶ γαυριμένους] *Quanto se cum fastu efferant*, acsi nè homines quidem aut mortali semine creti sint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* illud ἀνδρομυμένους mihi suspectum habetur. ἀνδρομυμεῖν certè alibi legisse non memini. Xyl. *aliis imperare*, vertit. ut sit *hominibus leges ac jura præscribere.* Cas. *exultare.* ità quid is legerit, haud satis liquet. nisi forsan ἀδρυνομένους, *turgescentes, grandescentes*; quod de stirpibus usurpatur. forsan ἀνδρομυμεῖν idem quod ἀνδρολογεῖν fuerit, quod de *delectu militari* usurpatur: vel etiam quod κρεανομεῖν, quod de *viscerationibus*, sive de *carnibus viritim distributis* adhibetur. in istis autem non sine fastu gerere se solent, qui eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* δεῖπνοις.

Ἐδέλεον πόσοις] *quot illis inservire & obsequi necesse fuit*, idq; σφῷ ὀλίγῳ, *haud ità dudum*; quò possent dignitatis honorísque gradum illum, in quo tanto cum supercilio se gerunt, adsequi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐκ ἤθελον, εἰ δὲ Φιλιππίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος ἂν αὐτοῦ καὶ τῆς ἀλικῆς καταφρονήσας ἀνεχόμην. διὰ γὰρ τί ἔδει ἄλλῳ εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τυφλωσσόῳ. quo tamen loco ego τυφομένῳ malim. scil. ut Claudian. *in Eutrop. l. 1.*

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.
——*nec bellua tetrior ulla est,*
Quàm servi rabies in libera colla frementis.

Ruffus Vibius apud M. Senecam *controvers. 9.*

Divite novitio nihil est insolentius. &,
Pedissequa honoris est novi arrogantia. Salvian. *epist. 2.*

Ἅπας ὁ τεχνίτης, ὅστις ἂν νέον κεάτῃ.

Æschyl. *Prometh.* præ cæteris verò

Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχὼν μαιμάκης.

Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Quod & Isidor. Pelus. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qui εὐπεραῶν habet, pro eo quod εὐτυχῶν Dio, subjungit; Καὶ τὸ εὐτεράστειν πολὺ ἄξιον, ἁρμοῖ τῷ καλῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Aur. Victor in *Dioclet. Quantum ingenium est, compertum habeo, humillimos quosque maximè, ubi alta accesserint, superbiâ atque ambitione immodicos esse.* Agur sapiens Ebræus *v. 20. Tria sunt, sub quibus commovetur terra: imò quatuor sunt, quæ ea ferre non potest. servus, cùm regnat; stultus, cùm satur est; exosa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ suæ hæres evaserit.* siquidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia nascitur ingens.

Sive ut Theognis; (quod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρος ἐπτέρα.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται. Idémque.

Πόλλας τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γινώναι δ' ὀλίγον μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Nascitur ex nimiis opibus petulantia stultis.
Nec paucos satias evertit mentis egenos.
Difficile est, adsunt cùm bona, nôsse modum.

Aristot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* τίκτειν δ', ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δ' μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philistius apud Clem. *strom. l. 6.* οἰόμενοι δὲ μάλιστα ὅτι παρὰ δόξαν ἀσφαδάκητος ἦν φρονοῦντες οἷς ὕβριν πρέπειν. quod illum Clem. à Thucydide mutuatum asserit, qui odixerit; Εἰώθασι δ' οἱ πολλοὶ πρὸς ἀνθρώπων, ὅταν ἐν μάλιστα καθ' ὑπερβολὴν εὐτυχίᾳ ἅλῃ, οἷς ὕβριν πρέπειν. locus est in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἰώθει δ' πόλεσιν, αἷς ἂν, &c. Quò respexit tamen & Isidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* οἰόμενοι δὲ ἀνθρώποις, οἷς ἀδικητῷ μάλιστα εὐημερία ὑπάρχει, οἷς ὕβριν χωρεῖν. de Largio Macedone

cedone quid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & quæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] ἀφιερώμενα, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob quæ adipiscenda*, sive, *quâ mercede.*

Καὶ μεῖ' ὀλίγον, ἐν τοιούτοις ἔσονται. Legend. ὁπλίοις ἔσονται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm quod Maro *Æn. l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῶσι, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἀεροῦ φέρονται· τὸν δ' ἥλιον
Ἄδην παρεῖσῶσ' οὐχ ὁρᾶσι πλησίον.
Si favorit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qui in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Εἰ δέ τινες ἐξαιρεθέντα ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἄμα πόθῳ καὶ ἀγνοίᾳ φλεγόμενοι πλὴν ψυχῆς, μεθ' ὕβρεως ἐλίξαντο θεῶν ἀποστασίας, καὶ ναῶν ἱδρύσεις, βεβηλῶν ἡδίσιν ἢ δόξα χέουσιν· ἅτινα κενότητα καὶ ἀλαζονείαν μᾶλλον ἀσεβείας καὶ παρανομίας θεσσόφλεντες,

Ὠκύμοροι καπνοῦ δίκλιν ἀερθέντες ἀπέπταν·
καὶ νῦν ἄφωνοι ἀγόμενοι δεσπότου, ἢν ἱερῶν καὶ βωμῶν ἀποστατήσαντες, ἀλλ' ἀλλ' ἢ τὰ μυήματα καὶ τοὺς τάφους ἴχνεσιν. vide *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις] Pra clara gnome. de qua vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon. Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ὄζει τοῦ ὄντων, ἔστι δὲ, καὶ θεὸς διασῴζει τοῦτο, ὁ δίκαιος ἀβελτέρου τὰ ἀγαθὰ πλεονεκτικὸν δὲ καὶ παρὰ τάξιν ἡγήσεται τὰ ἀγαθὰ συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *quæ ipsi sunt tordi.* Siquidem vir bonus τὰ ἑαυτῷ ἐκ τοῦ ὅλων συγκεχωρήμενα ἀγαθὰ εἴλῃ πίπτειν, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκφέρει φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ ἔυκαιρον. Aug. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanquam ægrotum reficiens medicus, & quod opus est, hoc dat*; & *quando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἔρᾳ μὲν ὄμβρου γαῖα] Euripidis versus sunt ab Aristotele laudati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 12. apud quos duos novissimos integri habentur.

Ἔρᾳ μὲν ὄμβρου γαῖ', ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδ' ἔχει.
Ἔρᾳ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρώμενος
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφορδίτης ὕπο.
Ὅταν δὲ συμμιχθῶσιν εἰς ταὐτὸν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, καὶ τρέφουσ' ἅμα·
Ὅθεν βέβτιστον ζῷ τι καὶ θάλλει γένος.
Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Veneriique impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Quæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Grot.

Eis autem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaïdibus* ista:

Ἔρᾳ μὲν ἀγνὸς οὐρανὸς τρῶσαι χθόνα·
Ἔρως δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦντος ἐρασθεὶς πόσει
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δὲ τίκτεται βροτοῖς
Μίλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δ' ὑγρὰ ἐκ νοτίζοντος γάμοι
Τέλειός εἰσι· τῶν δ' ἐγὼ παρίπτομαι.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cælo desluens terram simul
Fœcundat imber: illa mortali parit
Cereale generi germen, & pastus gregum:
Maturitatem dat suam arboribus quoque
Mador maritus. causa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾷν οἱ ποιηταὶ λέγουσι καὶ γῆς ἔρασθαι πάλιν καὶ θαλάττης, ἐρᾷν οἱ φυσικοὶ, καὶ συγγενέσθαι καὶ κεκοινωνῆσθαι· καὶ γὰρ ἡ ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν, οὐκ ἀναγκαῖον ἀπολείπει ποτὲ καὶ σβεσθῆναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεικὸς ἔρως ἢ ἔκρῃ τῆ θεῷ τὴν ὕλην ἀπολίπῃ, καὶ παύσηται παθήματα καὶ δόκησιν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si profèrantur novissima illa, Xylandri asteriscо nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——*Ipsum in connubia terræ*
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò pereunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terraï præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique viresunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atque ferarum.

Quin & Scythæ πλὴν γῆ νομίζουσι τὴν Διὸς εἶναι γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Quod autem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνει·
Πίνει δὲ δένδρα· αὖ πάλιν
Πίνει θάλασσα δ' αὔρεσ·
Ὁ δ' ἥλιος θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήνη.

Fœcunda

Fœcunda terra potat :
Hanc arboresque potant :
Et potat æquor auras :
Phœbúsque potat æquor :
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνεχῶ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τὰλμησον, ἀναβλέψας πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ἐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοὶ δοκούντων. & *l.* 4. *c.* 7. προσκείσομαι διάκονος, καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ· συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ità enim lego, quod vulgò ὁρίζομαι tantùm languidè legitur, ut dictioni vis conſtet ſua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, ſed aſſentior. ex animo illum, non quia neceſſe eſt, ſequor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *ſup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τῶτο γίνεσθαι] à vulgari ſermonis uſu argumentatur, argutiùs paulò Marcus, ut alibi, *l.* 5. §. 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità iſtic in verbo φιλεῖν· quod ἐπὶ τῶν πφυκέναι ἢ τοιοῦθαι uſurpatur; quomodo & Latinis *amat*, pro *ſolet*; quod à Græcis tractum monuiſſe videtur Fabius, *inſtit. l.* 9. *c.* 3. Quanquam diverſum eſt paulò Saluſtianum illud, quod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* ſicut & ejuſdem illud, in *Jugurth. Quæ ira fieri amat.* & *ibid.* rurſus; *ea quæ ſecundæ res amant.* In iſtis enim ſenſus eſt, *quæ amant*, i. e. *quæ cupiunt & quibus delectantur*, vel, *quæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diverſa eſt: neque enim, *ira fieri ſolet*; ſed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris; quod viris magnis non eſt animadverſum. Cæterùm ſic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa potentius
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hiſt. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* quomodo Herodot. *l.* 8. Ὁκοῖα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Ὁκοῖα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὁ δὴ φιλεῖ γίνεσθαι. Quin & τὸ ἐᾷν pari modo uſurpatum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ δὴ τοῖς τυχοῦσι ἀφορμαῖς ῥᾳδίως κινεῖσθαι. Tacit *annal. l.* 4. *ut ferè amat poſterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Quod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἢτοι ἐπιτῶδες] Aut in eo vitæ genere manes, cui jam es aſſuetus; aut inſtitutum mutas quod niſi velis ipſe non cogeris; aut è vita diſcedis, munere defunctus: in his autem omnibus nihil eſt quod ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium ſuum Seneca *epiſt.* 42. *Hoc peritiorum eſt. nempe adventitium eſt. tam facilè ſine iſto vives, quàm vixiſti. Si diu illud habuiſti, perdis poſtquam ſatiatus es. Si non diu, perdis antequam aſſuefactus.*

Καὶ ἥδη ἥδιος] Notum eſt Pythagoræ monitum illud: ἐλᾶ βίον τὸν ἄειρον. ἡδὺ ἡ αὐτὸν ἐ σωήθεια ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. ſalubr.* & *de exil.* qui idcirco *lib. de profect.* hoc inſigne facit δίλωμα πρεσκοπῆς, τὸ μηκέτι πρεσβύτην, μηδ' ἅρμα ἄγειν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας ἔτι τῶ τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, ἧς ἐκλεαινομένῳ τῇ ἀσκήσει. Quod Hieron. an Paulin. *ad Celant.* *Aſperam nobis & inſuavem virtutum viam nimia facit vitiorum conſuetudo*; *quæ ſi in alteram partem transferatur, invenitur ſemita juſtitiæ levis.* Quanquam Plut. idem in tract. *de tranquill.* quaſi Pythagoricum illud corrigens: ἧχ ἡ σωήθεια ποιεῖ τὸν ἁλυμβόνες τὸν ἄειρον βίον ἥδιω, ὥς τις εἶπεν· ἀλλὰ τὸ φερεῖν ἄμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄειρον καὶ ἥδιον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere aſſuetudinem, ad vitæ, quæcunque ea tandem fuerit, moleſtias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰς πολιτείας, οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γινομένων· οἱ δ' ἐκ μετοίκων σώφρονες καὶ σωήθεις ὄντες πρὸς νόμον, ὑ χαλεπῶς προσέχουσι τὰ ὀδυσχάλλοντα καὶ φέρουσιν. & *ibid.* Ἐν γεφύραις, καὶ πρὸ λύρας, καὶ παλαίστρας, αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺν ἔχουσι θόρυβον, καὶ πόνον, καὶ ἀσάφειαν· εἶτα προϊόντι χρόνῳ μικρὸν, ἄσπερ πρὸς ἀνθρώπους, σωήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χαρίεντα καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ προσέχειν παρέχει. Ariſtoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σωήθες, καὶ τὸ ἁδιτὸν, ἐν τοῖς ἤθεσι· πολλὰ γὰρ καὶ πρὸς φύσιν μὴ ἥδεων, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἡδέως ποιοῦσιν. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς σωηθείας ἡ τυραννίς. ὃ δεικνύμεθα πολλαχοῦ λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & quæ ſequuntur. Naſo. *Artis, l.* 3.

Fac tibi conſuescat; nihil aſſuetudine majus.
Et, *Quod malè fers, aſſuesce; feres bene: multa vetustas Lenit.*——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam verſa conſuetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis eſt vetuſtatis & conſuetudinis: nemo eſt, ſi nulla res impediat, qui non eo, quo conſuevit, equo libentiùs utatur quàm intracto & novo. Nec modò in hoc quod eſt animal, ſed in eis etiam quæ ſunt inanimata conſuetudo valet; cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & ſilveſtribus, in quibus diutiùs commorati ſumus. Sic veteres inquilinos indulgentia loci & conſuetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epiſt.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epiſt.* 2. *Mihi & gratiora ſunt bona* (domeſtica) *quòd perſeverant; & leviora incommoda, quòd aſſuevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notiſſimum quodque malum maximè eſſe tolerabile.* Et Philoctetes Euripideus, referente Dione Pruſ. *orat.* 53.

Καί τοι πολ' ἤδη τῷ χρόνῳ λάφυσί μοι
Νόσος κατ' ἀρχὰς δ' ἔδακεν ἀγκτὸς ἦν.

De vi doloris jam remisit tempore
Morbus, qui initio fuerat intolerabilis.

Plaut. *Trinumm.* 1. 2.

Habeas, ut nactus: nota mala res, optima est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, quid agam nesciam.

De Christi Domini jugo veterum nescio quis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω στάσεις] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negotiis immisces. Alludit forsan ad proverbium, quod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ Λύδῳ θεώγματα οὐ πρέπει, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν στείλατο.

Ἀπολειτούργητος] Vitam hanc λειτουργίαν πρὸς esse vult: quomodo Paulus ὑπηρεσίαν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. Dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qui vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Pulcrè autem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῇ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. quasi dicat, *cur non libens vitam ponam, ubi cursum absolverim, munusque ac ministerium à Christo Domino assignatum executus planè fuerim.* διακονίαν dixit, quod Marcus λειτουργίαν. ἀπολειτουργῆσαι (quod alibi haud temerè reperias) *munere defunctum esse*: ut ἀποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: quod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τοῦ κόπου ἀναπαύσωνται.

§ 23. Ὅτι τοιοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ἔστι] *hoc esse agrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Cas. f. τοιοῦτο [οἷον] ἐκεῖνο, *tale quid, quale illud.* nihil à loco alio distare, animi tranquillitatem quod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ἐστὶν ἐνθάδε τἀυτὰ τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν. & *l.* 8. § 45. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅπου γ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἥλιος, ἐκεῖ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοὶ, ἡ σπουδὴ θεοῦ ὁμιλία.

Τὰ τοῦ Πλάτωνος] Ex *Theæteto*: laudata etiam à Theodoreto *therapeut. l.* 1 & *l.* 12.

Σπουδὴν ἐν ὄρει σκιβαλλόμενος] ἀχρεῖον καὶ ἀπαλλάττειν ἀπὸ ἀσχολίας, ὡδὲν ἧσσον τοῦ νομέως τὸν τοῖχον περιβεβλημένον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qui non secùs in urbe conversatur, quàm si in monte aliquo ab hominum commercio sequestratus ageret, murisque civitatis, perinde ac caulæ alicujus septo pastor alicujus, Inclusus tenetur. Theodoretus cùm Matth. σκιβαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem secutus cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σπουδὴν διαμένοντα οἰκήσειν, *in tuguriolo aliquo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habiturum*: quod Plato nullus hic dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista quò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. *& balare.* quasi βληχᾶσθαι & βληχήματα legerit; quo fundo, quóve sensu, nullus video. Annot. Ludg. *propriè*, inquit, *est jacere jacula.* Sed jacula istic quid faciant, nullus idem nos docet. M. Cas. sequentibus adfigit; & σοφίσματα legisse videtur; *& problemata sibi proponere ista, quidnam est mihi nunc mens mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote quæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat autem Medicorum princeps πῶς ἀνιάτοις ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί ὅτι μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Αὕτη ἐν ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μὴ ἀπόλυτον καὶ ἀπαθασμένον μου κοινωνίας] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μὴ σεσηπὸς] à metallis translatum, quæ ubi liquefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémque cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 1. *c.* 3. Τί τύπος σεσήπασι; vide *ad l.* 12. § 19. Ὥστε τοῦτο σωτήριόν ἐστι. Plato *Phædon.* Ἐκεῖνο ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα, σφόδρα ἧλον ἔχουσα, προσηλοῖ τε καὶ προσπερονᾷ, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζειν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ· quanquam negat passim Marcus corpus de istis quicquam pronunciare. vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀνακεκραμένου τῷ σαρκιδίῳ] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις ἔχει ἅπαν συγκέκραται τῇ συστάσει. &c, & *l.* 5. § 36. μὴ συγκεκρίσθω.

§ 25. Κύριος ὁ νόμος] Paulanias Pausaniæ filius, quærenti quæ legum priscarum nullam abrogare apud suos liceat, respondit: ἣν πατέρες τοῖς ἀνδράσι, ἃ παῖδες ἀνδρὶ ἔδοσαν τῇ νόμῳ βασιλεύεσθαι. Pittacus item Crœsi percontanti, τίς ἀρίστη πολιτεία; respondit, ἣ τὰ πεπίλα ξύλα. leges designans, quæ codicibus insculpebantur. Inde Chronis Sophitum; Νόμοις πιθόμενος. Laert. *l.* 1. quod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zeuxidami filius, sciscitanti quinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inquit; καὶ μὰ Δία καὶ τοῦ νόμου. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, quòd cùm bene succedere videretur, cùm quidem, reliquit tamen; Ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ τῶν πόλει, καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἄρχων ἄρχει ἀλαθῶς καὶ δίκαιος, ὅταν ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ὁρκίων, ἃ οἵδε οἱ ἄνδρες ἐν τῇ πόλει ἄρχοντες ὤμοσαν. Demaratus, quærenti quare patria exularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι κρείσσους, inquit, αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσὶν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐν ἄρχει τὸ βασιλεῦ φίλον εἶναι τῷ μὴ ξυμπεφυκέναι, ὡς πρός Περικλῆς ἔφη, ὅτι ἄρχει πατρὸς νόμοις καὶ

δικαίου. Verùm legem universi sive naturæ Marcus hîc vult, de qua *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 10. de qua & Dionysius major dixit, τοῦ μὲν τῆς πόλεως νόμου ἰδιώτην, τοῦ δὲ τῆς φύσεως μὴ ἰδιώτην βιῶναι δεῖν. & Aristot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμῳ δὲ ἡμῶν ἰσοκλινεῖς, ὁ θεὸς, ἰδρύμασι κατηκόοις διόρθωσιν, ἃ παιδεύσιν χρείττων ἦν, οἶμαι, καὶ βεβαιότερον τῶν ἐν κηρίνοις ἀναγεγραμμένων. & Philo *de bon. hom. libert.* Νόμῳ μὲν ἡ ἀφανὴς, ὁ ἀρθὸς λόγος, ὃς οὐ τοῖς δοκοῦσι ἢ τοῖς δόξαις ἀνηκὲς φθαρτὸς ἐν χαρτιδίοις ἢ σήλαις ἀψύχοις ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἀφθάρτῳ ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ τυπωθείς. Clemens denique *strom. lib.* 1. ἐν ᾧ τῇ Πέτρᾳ κηρύγματι ἔυρεσις ἂν νόμων καὶ λόγων τῶν κυρίων ἀποσαφουμένων. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παραινοῦν βραπέτης] Ità *l.* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λιποτάκτης. vide sis apud Platonem Socratis disceptationem cum *Critone* fugam suadente.

Λυπῇ καὶ ὁ λυπούμενος] *At dolorem aliquis concipit*, &c. Xyl. *imitemur*, vel *similiter*, haud minùs is quoque, qui *dolet*, *contristatur*, &c.

Ὁ βούλεται π] *propter aliquid eorum quod factum esse quel sit, vel fieri secundum voluntatem ejus, qui universa gubernat.* Xyl. ut legisse videatur, ὅτι βούλεται τι γενέσθαι. Xylandri vestigia premit Casaubonus. Verùm dictionis sic reconcinnatæ ferles interpretationem illam nulla videtur admittere, nisi trajectionem duram satis constituamus; ut illud ὁ βούλεται τι, vel ὅτι βούλεται, sensu saltem, subjicisenter verbis illis, ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forsan particula intercedit; ut rescribendum sit ὃ [μὴ] βούλεται τι γενέσθαι &c. *qui consultum vel metuit, quòd præter voluntatem illiquid factum sit, fiat, vel futurum sit: quam quod ipse nolit, factum sit, fiat, vel futurum sit, cogitat, quæ ab eo qui universa disponit constituta sunt.* Viderint alii.

Τὸ ἡμῖν κεῖμενον ὅσα ἑκάστῳ ὀπηδέλλει] Vide *l.* 7. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγει ἐκάστῳ ἀπὸ τῆς γενέσεως τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὰ κατ' ἀξίαν. vide *l.* 8. § 67.

Ἕκαστα ἑκάστῳ ὀπηδέλλει] sive, τὸ ὀπηδέλλον, ut *l.* 7. *quæ unique conveniunt, & ad unumquemque pertinent.* Arist. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντων τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸν λόγον. δεῖ γὰρ ἀπὸ ἀρχῆς πλείων ἔχειν τῶν ἀστῶν. τῷ δ' ἄλλῳ ἕκαστον, ὅσον ὀπηδεῖ τοῖς. *quantum ipsis convenit*, vel *ad ipsos pertinet*. *l.* 2. *c.* 9. Ἦκιστα δὲ ὀπηδεῖ τοῖς ἰδίων μάλιστα φρονοῦσι κοινὸν. τῷ δὲ κοινῷ ἧττον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ὀπηδέλλει. *ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἐκάστῳ εὐδαιμονίας ὀπηδέλλει πᾶσιν, ὅσοις ἀρετὴ καὶ φρόνησις καὶ πρᾶξις κατ' αὐτὰς. *tantum unicuique felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Basil. Cæs. *ap.* 167. *ad Diodor.* ἐπὶ ὅλως ὀπηδέλλει ἡμῖν διαβάλλει ἀνθρώπους, τῶν πραγμάτων ἀφειμένους. *si rebus ipsis missis personas perstringere nobis convenit.* Autor *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ὀπηδελλούσας πρὸς τὰς θυσίας παρασκευάς. *convenientes ad sacrificia sumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Varabl. Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ οὐδὲν τοσοῦτον ἂν τις μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ὀπηδέλλειν ἡγεῖσθαι συγγενέσι ἓξ πρόσθεν. *nemo ità insanierit, ut non existimet ad unumquemque pertinere, bonum esse lubenter velle.* Malim itaque cum Xyl. *quod suum est.* quàm cum Cas. *quæ unicuique eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. quam à *semine* tamen distinguit Aristot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Γονὴ μὲν τὸ ἀπὸ τῶν ἡμένων καλεῖται αἷμον, ὅσα συνδυάζεσθαι πέφυκε, τὸ σῶμα ἔχον ἀρχὴν ψυχῆς· σπέρμα δὲ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον τοῦ συνδυάζοντος. verùm distinctionem hanc nec usus communis observat, nec sacræ paginæ scriptores. vide *Genes. c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15. *v.* 16. vide *l.* 12. § 24.

Εἰς μήτραν ἀφεὶς ἐπιχώρησε] Perinde de semine in terram misso Christus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. sive ut Apostolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 3. ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum sit. *Ego te*, inquit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus quasdam autoris tui utero hominem formantis advertis.* Ambros. *in Luc. l.* 1 *c.* 6. *Qui primum hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatur ex semine.* August. *adv. Jul. lib.* 3 *c.* 17. & *de nupt. & concupisc. l.* 2 *c.* 13. *Idemque de verbo, Ap. cor.* 11. *qui primò creavit hominem sine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David. *Psal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Psal.* 139. 13—16 *Tu obtegebas me in utero matris meæ: massam meam viderunt oculi tui: & in libro tuo descriptæ erant membra omnia mea, quæ de die in diem artificiosè confectæ fabricabantur, cum nulla priùs existerent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8—12. *Manus tuæ figurârunt & fecerunt me; sicut argillam, efformâsti me; sicut lac, fudisti me: tanquam caseum coagulâsti me: cute & carne induisti me: ossibus & nervis contexuisti me:* Mater illa pia filiis suis. *Maccab. hist. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Nescio ipsa quomodo in utero meo comparueritis: neque enim ego spiritum vitámque largita sum vobis, neque primariam cujusque informationem ego conjunxi. sed condi-*

ter ille munài, qui finxit hominum ortum, omniúmque naturam invenit. Quod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Quánam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmque & illud unde corpus nescio;
Novit animator solus & factor tui.
Impendere ipsi, cujus ortus munere es:
Bene in datorem, quod dedit, refuderis.

Hermes Pœmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀποθησαυίζει χρόνον,
Συμβαίνει πυκνοῦσθαι ἐκ τοῦ σώματος
Ὅλα μελῶν ἕσιν τινὰ, καὶ δίαν ἐνέργειαν,
Ὡς τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου γινομένου.

Dei igitur opus istud, quo corporis fabrica conficitur: sed ad quod perficiendum ille animæ ministerio utitur; quam hìc Marcus designavit. vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, quod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero serendi, struendi, fingendi paraturam aliqua utique potestas divinæ voluntatis ministra modulatur; quamcunque illam rationem agitare sortita.* Angelorum scilicet ministerio peragi vult ista: subjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus*: quos & exterorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* substituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλασάνουσιν ἄνθρωποι, σπείρουτος μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ἐσοικεῖ ἄρρενος, γυναικὸς δ' ὑποδεχομένης τὰ σπέρματα σωτηρίας, τῆς δὲ φύσεως ἀοράτως ἑκάστοις καὶ ἐν τῷ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem semini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παρελαύσου] vide Galenum *de natural. potent. sive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα τῶν ζώων ἀπὸ φύσεως ἀρχὴν ἔλαβε συμβέβηκε. τοῦθ' ὡς ἔστι φανερώτατον, ἐοικὸς ἀρρήτῳ θεωρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν κληθὲν ἐνστείχῃ, κίνησιν ὑγρὰς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (quod Galen. uti *suprà, l.* 2. *c.* 3. ὃ γὰρ ἦν σπέρμα, τοῦθ' ὅταν ἀρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῷον, φύσις τις γίνεται) φύσις δὲ βελτίων σπέρματος· ἐπεὶ καὶ κίνησις ἐστιμία ἐν ψυχαῖς· ἡ δ' οἷα τεχνῖτις, ἣ κυοφοροῦσιν εἰωθεῖν τέχνη, ζωοπλαστεῖ, τὴν μὲν ὑγρὰν οὐσίαν, εἰς τὰ τῆς ἁφῆς σώματος μέλη καὶ μέρη διαίρουσα, τὴν δ' πνευματικὴν, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς διανάμεις, τήν τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν.--- ἡ δὲ τῆς λογισμοῦ ταμιῶν λόγων ἐστίν, ἅτε πᾶν φάσκοντας διέρρειν αὐτὴν ἐπιστήμην, θείαν καὶ ἀίδιον ὄντα. ὑκῶν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος ἐυτελοῦς ἡ φύσις· ἔληξε δ' εἰς τὸ πανάρετον, τὴν τῆς ζῴου καὶ ἀνθρώπου κατασκευήν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ οἵου οἷ]. herì μυρίου. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes suppositititius Æsclepio θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Plinii illud *Psal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum.* & Aug. *homil.* 32. *Videt homo insolita & miratur; miratur alia, cùm sit ipse mirator magnum miraculum. Omne enim miraculo quod fit per hominem majus miraculum est ipse homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, quò & Marcus forsan alluserit, fortunas evectionémque suam admirabundi, cùm obscurissimis natalibus ortus fuisset. Ἐξ οἵων εἰς οἷα; Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atque ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ἐπῆρχε ταῦτα; Sicut autem eleganter hìc Marcus, ἐξ οἵου οἷ, ita Sophocles *Ajace*, sed de demutatione in sequiorem partem factâ, Οἵῳ ἐξ οἵου; Longus *Pastoral. l.* 4. Μαθέτω ὁ μακρὸς, οἵῳ ἀν οἵων ἐρᾷ. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ἀφ' οἵων εἰς οἷα. Pellusque ἐκ δεκαμόνων ἐνεργείας, ἀνθ' οἵων οἷα; sic mox denuo, ὅσα ἐκ οἷα; scilicet, *ex minimis seminibus nascuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hist. l.* 3. αὐτοὶ ἐκ τῶν τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν ἔργων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. πῶς γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζῴοις καὶ φυτοῖς [ἡμέρᾳ τι] ἐκ μικρᾶς ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίχρα καὶ μόλις ὁρατὰ τὰς ἐκ μεγίστων ὠφελείας λαμβάνουσαν. ἃ δὲ ἐκ πυρὸς κύκλῳ, καὶ ἄμπελον ἐκ μιᾶς μόνου, ἀλλὰ ἐκ πυρὸς καὶ βαλάνου πυὸς ὄρεως διαφυγόσης, ὥσπερ ἐκ σπέρματος τινος σπινθῆρος, ἐξάψασα καὶ ῥιπίσασα πῶς ἔρως ἢ βάτος, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πεύκης εἰμήκυνον ἀναδίδωσιν. Plin. *hist. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupressi semen) *granis constat, ut vix perspici quædam possint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis respuentem fecures materiem nasci, indomita potentibus immensis prela, arbores velis, turribus murisque impellendis arietes. hæc est naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *quæst. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Considerabimus, quàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum semina; & quorum exilitas in commissura lapidum vix locum inveniat, in tantum convalescunt, ut ingentia saxa detrahant, & in montibus dissolvant scopulos rupesque.* De frumento Paulus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. quod suprà retulimus. Unde Tertull. *de resurr. c.* 52. *Seritur solummodo granum, sine folliculi veste, sine fundamento spicæ, sine munimento aristæ, sine superbia culmi. Exurgit autem capiti fœneratum, compagine ædificatum, ordine structum, cultu munitum, & usquequaque vestitum.* Augustin. *epist* 3. *Ipsa vis seminum quos numeros habeat, & quàm vivaces, quàm efficaces, quàm latentes, quàm in parvis magna molientes, quis digne eloquio promat eloquio?* De sinapi videatur & quod Christus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. [illegible] 31, 32. At de homine quantò majora dicenda sunt, & miranda magis?

Ἐν τούτῳ ἐξαλύσει γνώμη] Consilio factâ. David. *Psal.* 139. *v.* 15. Et Salomon. *Eccles. c.* 11. *v.* 5. *nescis ossa in gravida quomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *Ipsam rationemque*

rationemque nascendi tenet Deus solus; siquidem solus efficit.

Τῷ βείδεσθαι] τὸ βεῖδον. *l.* 12. § 30. (cui τῷ ἀνωτερῷ opponit) hoc est, *vim deprimentem*, sive *devergentem*; formam sive principium internum, cujus vi deorsum quædam feruntur, sicut sursum alia: siqua tamen corpora vi suâ sursum ferantur, quod negat Lucret. cujus hæc sunt, *l.* 2.

——*nullam rem posse suâ vi*
Corpoream sursum ferri, sursúmve meare.

Nam quod *externam* nescio quam *depressiones & elevationis causam efficientem*, interpres Angl. opinatus est hic intelligi, quæ oculis corporeis objecta sit, quomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conspectui, & ab authoris mente, & a rei ipsius veritate alienum est. Ità usurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ἢ πῦρ συναύλιον χλῶ, ὑπὸ τῆ σὲ αὐτῷ γδυσικῆ, βείδειν ἀναγκάζον. & Aristot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ἢ βαρὺ ὑπὸ δάκρυον μίγες.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἔχ ἧττον ὀφρῶσι] Ambros. *de sacram. l.* 1. *c.* 2. *Melius videntur, quæ non videntur, quàm quæ videntur.* Siquidem ut Joan. Chrysost. *Genes. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὀφθαλμῶα βλέπειν δωσαν, ὡς οἱ τῆ πνεύματος ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὀφώμενα, μηδὲ ὑφεζῶτα. Quin & Plut. *de commun. notit. c.* 19. [Ἀγαθὰ ἢ κακὰ, αἱρετά τε ἢ φευκτὰ, οἰκεῖά τε ἢ ἀλλότρια,] ταῦτα μᾶλλον ἴδει διεωρῶντε ἢ ψυχῶν, λόγων τε ἢ μελάνων, σαφήνειαν ἔχειν τῷ ἐναργείᾳ. ἐκείνων μὲν γὰρ ἔξω δίν εἰσιν αἱ φαντασίαι ἢ αἰδήσεσιν ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ὲν τῇ ἀγαθῶν ἕξι ὲν ἡμῶν ζύμφυτον ἔχει τῷ γένεσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα ἢ σκηνὰς ὁμοιοῖς] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ sive dramatis, quæ in scena agitur, vitæ hujusce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thrasillà autore, per visum nocturnum patefactâ; *omnemque scenam sceleris illuminat.* De rebus Cæsaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qui *summa* postulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitiosos illos seriò, sed simulatè, ac velut in scena peragi. Cicero ipse *Bruto epist.* 9. *Tibi nunc populo, & scenæ (ut dicitur) serviendum.* De Domitiano Dio Cassius à Joan. Xiphilino in Compendium redactus; histor. Roman. *l.* 67. Καίτοι ἢ σκηνοποιῆς τι ἐοικὼς ἐγίνετο· αὐτός τε γὰρ ἢ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν ἢ πρὸθεῖν ὑπεκρίνετο, ἢ πολὺ ὑπὲρ τοὺς ἐπ' αὐτῷ μὴ δακρύων ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὃν ἠβούλετο, ζυνετίθετο. vide eundem de Tiberio, *ad l.* § 11, 14. Elegantissimè autem linguâ nostrate expressit istud Tho. Morus noster sub finem *historiolæ Edvardi V.* quo loco, ubi personatam Ducis Buckingamii & Ricardi Proregis actionem descripserat; illius quasi procerum plebisq; nomine, qui nihil minùs volebant, huic tanquam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanquam qui id nollet, obstinatè respuentis, nec nisi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inquit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróque sermo habitus; mirari plerosque, ità utrinque actitatum, acsi neutra pars sua alteri communicasset consilia, cùm nemo interim tam hebeti esset ingenio, qui ex composito rem geri non liquidò satis perviderit. Verùm ex adverso respondere alios; Negotia istiusmodi à viris politicis, spectante populo, quasi fabulam in scena, peragi. In dramate verò, etiamsi nôrint satis spectatores, sutorem esse qui tyranni partes agit, tamen siquis adeò boni moris expers fuerit, ut in majestatis sede jam situm, pro sodalitate prisca familiariter compellare velit hominem, futurum forsan, ut satellitii manu caput comminutum meritò referat, quia scenæ faciem conturbatum ierit.* Videatur & Petronius & Joannes Sarisber. *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὅτι τ μείζον & ζηλωῆς, repræsentandus uterque.

Αὐλλὼ ἄλλω Ἀδειαῦ vide *l.* 8. § 23, 31.

Μόνον δὲ ἑτέρων] *Eadem planè*, inquit, *& ista & illa omnia, nisi quòd alios actores habuerunt.* q. d. fabula eadem utrobique fuit: histriones tantùm subindè mutabantur: deesse videtur vocula aliqua πραγμάτιόμβα vel tale quid. Christ. Colerus *epist. de stud. politic. Eadem fabula nunc luditur, quæ olim; tantùm personæ mutatæ sunt.* Rectè autem M. Cas. ista prioribus attexuit; quæ Xyl. nullo sensu cum sequentibus commiserat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ δυσμόρῳ χοιρίδιῳ λαμβίζοντι ἢ κυρηγόντι] Elegans imago. Talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qui fato trahente, Παρ' ἄλλω τῷ ὁδὸν ἀντίτεινε, ἢ ἀντίαινε, ἢ τὰ πόδε ἀντερείδων φεὺς τὰδαφος, ἢ παντελῶς ἐναίρων ἦν. Talis Flaccus de quo Philo; Πρὸς βίαν ἕλκον ἀφωνίζοντα ἢ κλαίοντα· ὧν ἢ σύμπαν κατεπτόητο τὸ ζῶμα, ὡς ἱερεῖ πρόπον κυρηγηθέντι. Τῷ ἔνδειαν ἡμῶν] *Miserias mortalis vitæ hujus.* Cas. *alligationem nostram.* Xyl. malim, *illigationem* (nisi si vocabulum vitiatum sit, quod quis forsan suspicetur) ut indicetur necessitas illa, quæ fato nos illigatos & obstrictos habeat. Siquidem *fatum* Stoici definiunt *necessitatem rerum omnium actionúmque, quam nulla vis rumpat.* Senec. *quæst. nat. l.* 2. *c.* 36. Idémque *epist.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat. & trahit cuncta.* Habes disertè ἔνδειαν nostri. Eodem respexisse videtur Homerus *Iliad. β v.* 111. & *τ. v.* 18.

Ζεὺς μὲ μέγα Κρονίδης ἄτῃ ὀνείδεσι βαρείῃ.

Sed & apud Dionem Prus. *orat.* 30. ille nescio quis, μιᾷ πάντας ἀλύσει δήσας, contendit. quem vise

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* quodammodo hæret, ut testæ piscículus incola, *innexio*; quamdiu in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat quis, designari. Ἴυγξις enim ista quoque dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μεταδεῖσθαι, καὶ μεταγίζεσθαι τὰς ψυχὰς ἀξιοῦσιν, qui & *l.* 7. τὸν μετάγνισιν dixit. Et in eandem mentem Plato *Timæo*: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδησεν εἰς ἐπιρρυτὸν σῶμα καὶ ἀπόρρυτον. quod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atque effluente animo divino ambitus illigabant*, ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (quod magis autumo) apud hunc vitiata sint verba, legendumque *animi divini ambitus*: nam *divinum* dixit quod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὴ, εἰς ποταμὸν ἐνδεδεῖσθαι πάλαι, ὥστ' ἐκφέρειν, ὥστ' ἐκφέρεσθαι, &c. quod Cicero ab imagine Platonica illà discedens; *Itaque illi in flumen immersi, neque tenebant neque tenebantur*: *immersos* scil. quod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Puta te nolle sequi, duceris.* (eo scil. sensu quo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *fac tui juris, quod alieni est.* Allusit eódem & *quæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium*; *& quidem constitutione justissimâ. nam, quod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. Sequeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obsequium. quid interest utrum ad mortem jussi eamus, an ultronei? Quisquis autem queritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. quæ autem dementia est potiùs trahi quàm sequi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπην, φόβον, φθόνον, ἀδυμίαν, μελαγχολίαν, ἀκρασίαν) ὡς ἔστιν ἄλλως ἐκκαλεῖν, εἰ μὴ θεὸς μόνον ἢ τὸν ἀποκλήσαντα, οὐκέτι μόνον θεωρητικὸν ὄντα, τίς οὐκέτι θεωρήσασι καθωσιωμένον· ἂν δ' ἄλλό τι θέλῃς, εὐμάρειαν καὶ χύσιν ἀκωλυσίαν τοῦ ἐφετικοῦ, ἕξω ζητεῖ ἀεὶ τὸν εὔροιαν, καὶ ἁπλῶς· ἐκεῖ ζητεῖς ἃ μὴ δεῖ, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου δεῖ. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte sequerentur. omnino siquidem sequendum est*; *aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem*; *aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem*: *quodsi ad macellum malimus quàm ad caulam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τάτε γέρειος] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παράμοιον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qui cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, quem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qui aderant illi, familiaribus, τί τοῦτο, inquit, μεμφόμενοι; καὶ γὰρ αὐτὸς

Ἕπου θέλων γ' ἄκοντος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.
Sequar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, sequar tamen.

Ἑκουσίως ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. sponte sequi, ideò solius hominis proprium est, quia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit; ad bona & honesta, hominis solius probè institúti; quia huic soli & ad benè agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρώπων ὁρῶμεν ἐπιμένοντας τοῖς βελτίοσι τοῦ χείρους, ἢ μὲν ἀκοντας βιαζομένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς εἰκάτας· ἢ πειθομένους ἑκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς φύσει.

Ἕπεσθαι γάλαν, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (quem vide *ad l.* 3. § 4.)

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt: *& quòd sponte sequi creaturæ ratione præditæ soli conceditur.* Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit autem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9. literis consignatum; Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γνώσῃ ἐν τῷ Θεῷ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὴ Περσέων ζυχοὶ ὀπισθάμψοι, ἐπίκειται ἀναγκαίη ἐοικότα μύοι. *Mardonium*, inquit, *sequimur, fatali quâdam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanquam ἄνδισον istam deplorans; ἐχθίστη δὲ ἀνὴρ τῷ ἐν ἀνθρώποις αὐτῷ, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν· *hoc autem in rebus humanis acerbissimum est, quòd nulla prudentia potestatem dat cuiquam extricandi se necessitate istâ, quâ constrictus tenetur.*

Ἑκουσίως ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. sponte sequi, ideò solius hominis proprium est, quia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit; ad bona & honesta, hominis solius probè institúti; quia huic soli & ad benè agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρώπων ὁρῶμεν ἐπιμένοντας τοῖς βελτίοσι τοῦ χείρους, ἢ μὲν ἀκοντας βιαζομένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς εἰκάτας· ἢ πειθομένους ἑκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς φύσει.

"Επεσθαι γάλαν, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (quem vide *ad l.* 3. § 4.)

Ὡς ἕψομαί γ' ἄκοντος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.
Sequar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, sequar tamen.

scil. quod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Puta te nolle sequi, duceris.* (eo scil. sensu quo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *fac tui juris, quod alieni est.* Allusit eódem & *quæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium*; *& quidem constitutione justissimâ. nam, quod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. Sequeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obsequium. quid interest utrum ad mortem jussi eamus, an ultronei? Quisquis autem queritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. quæ autem dementia est potiùs trahi quàm sequi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπην, φόβον, φθόνον, ἀδυμίαν, μελαγχολίαν, ἀκρασίαν) ὡς ἔστιν ἄλλως ἐκκαλεῖν, εἰ μὴ θεὸς μόνον ἢ τὸν ἀποκλήσαντα, οὐκέτι μόνον θεωρητικὸν ὄντα, τίς οὐκέτι θεωρήσασι καθωσιωμένον· ἂν δ' ἄλλό τι θέλῃς, εὐμάρειαν καὶ χύσιν ἀκωλυσίαν τοῦ ἐφετικοῦ, ἕξω ζητεῖ ἀεὶ τὸν εὔροιαν, καὶ ἁπλῶς· ἐκεῖ ζητεῖς ἃ μὴ δεῖ, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου δεῖ. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte sequerentur. omnino siquidem sequendum est*; *aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem*; *aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem*: *quodsi ad macellum malimus quàm ad caulam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τάτε γέρειος] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παράμοιον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qui cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, quem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qui aderant illi, familiaribus, τί τοῦτο, inquit, μεμφόμενοι; καὶ γὰρ αὐτὸς

αὐτὸ πάντα ἐν Συρακούσαις ὅμοια τέτοις ἐποιοῦμεν. *Patienter hæc ferendum eſt: fortaſſis enim & nos, cùm Syracuſis ageremus, in gradu dignitatis alicujus conſtituti, aliquid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. niſi quòd ille Πτιόδωρον vocat, quem iſte Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὑπὲρ τῶν ἀγνωμονούντων ἀνθρώπων παρῄνεσε, πρὸς αὐτὸν αὑτὸν βλέπειν, Μή τι ἐγὼ τοιοῦτος; & *de audiend.* Τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκ ὀνυπτίου ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἁμαρτανόντων ἀποβλέπειν, Μή τι ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejuſdem idem, in *monit. ſalubr.* &, *de irac. cohibend.* quod Flaccus ſic, *ſatyr.* 4.

——*Hoc quidem non bellè: numquid ego illi*
Imprudens olim faciam ſimile? hæc ego mecum
Compreſſis agito labris.——

Idémque *ſat.* 3. ——*quid tu?*
Nullane habes vitia? imò alia, haud fortaſſe minora.

Et mox;

——*denique teipſum*
Concute, nunquam tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περιέχω τοῖς ἀνθρώποις τινὰ φασὶ, τινὰ κινοῦντα, ἢ πνιγόμενος, ἵνα μὴ ἔχω φλέγειν ἢ κατακλαῦσαι· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, οἱ τ' αὐτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς ἔν παύσομαι; τότε γὰρ ἐγὼ ἡμάρτηκα· νυνὶ δ' ἐκεῖνοι, χάριν τοῦ Διός. Vix Chriſtianum magis dici poterat. Gemina certè ſunt noviſſima iſta Apoſtoli illis, de Romanis, *ad ipſos epiſt. c. 6. v.* 17. forſan autem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως ἔν παύσωμαι. *quo modo*, ſive *ut, id ulterius facere deſiſtam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅτι βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναγκάζεται. Ità Clemens *ſtrom. l.* 1. Στίλπωνα τῆς ἀληθείας, ἢ κλαπέντες, ἢ γοητεύθέντες, ἢ βιασθέντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνι, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμῷ. & rurſus: Αἱ λέξεις αὐτὰ ταῦτα σοφιζῶν, ἢ μόνον γοητεύσας, κλέπτων τοὺς πολλοὺς, βιαζόμενος δὲ ἴσως ὅτι. Apud Galenum, *de affect. dignoſc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τῆς κατεργούσης θυμοῦ βιαίους ἴσχεσε. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σαπρῶνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὐτυχίδη, ἢ Τιμάρχῳ] Confuſè nimis iſta, Xyl. reddidit. diſtinctius Caſ. falſus tamen, opinor, uterque quòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm ſit ſectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, quod magis ſuſpicor, referatur.

Καὶ [Εὐφράτου ἰδὼν] *Euphrates* Philoſophus Ægyptius, quem laudat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec ſine laude, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *diſſert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Eunap. in *vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perſtringere tamen videtur Philoſtrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἴσῳ ἐκείνῳ καὶ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπέθανεν ἐθελούσιος, ἐπιτρέψαντος αὐτῷ τοῦ Ἀδριανοῦ καίσαρος, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν νόσον, σπάνιν. ubi fruſtrà Leunclav. poſcit legi Εὐφρήδης. cùm *Euphratis* nomen agnoſcant præter ſuprà memoratos, etiam Euſeb. in *Chron.* qui Stoicum fuiſſe tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epiſt.* 3. qui Aſtronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccenſi, Grammatico* uſum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Eutychio iſte, quem hìc Marcus, an is exiſtat, ambigo; cùm inflexione levi diſcrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magis, quia Grammaticum cum Philoſopho componi, haud ſatis congruum videatur.

Σιλουανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit quem & Σιλβανὸν Suidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ὑπομνήματα μὲν τῶν τοῦ ἄλλα καὶ ἱερεῖς, ἁπλούστερος δὲ τὰ ἤθη καὶ ὑπόληψιν.

Καὶ Ἀλκιφρονα] deeſt ἰδὼν (quod Xyl. in fraudem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ὃν τῷ κοιτῷ ſupplendum. *Alciphronis philoſophi Magneſii* meminit Suidas: ſub ejus nomine epiſtolæ quædam, quæ ſophiſtam magis quàm philoſophum ſapiunt, ab Aldo aliiſque ſunt editæ

Τροφαισφόρον] *Trophœophorus* iſte quis extiterit, ariolari non poſſum; ſed nec nomen ipſum alibi legiſſe memini.

Καὶ Εὐγοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *conſiderandi*, non *conſpicienti*, ſignificatum iſtìc obtinere; cùm *Xenophon*, qui ſeculis aliquot Marcum anteceſſerat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; quod liquet ex *epiſtola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta quædam habemus apud Stob. *ſom.* 2. *tit.* 83.

Σεβῆρον] fortè Σεβῆρον potiùs, ut *lib.* 2. §. 14. *Severus* Philoſophus Marco cumprimis charus. de quo ad locum illum diximus.

Πῇ ἔν ἐκεῖνοι; ὅπως δὲ] *nuſquam aut ubicunque.* Xyl. *nuſquam aut ubilibet.* Caſ. verùm leg. diſtinctim, ὅπως δὲ; *nuſquam, aut ubi tandem?* ſic *lib.* 7. § 57. Νῦν ἔν ἐκεῖνοι τῷ; ὅπως.

Καπνὸν] Ità *l.* 12 § 27, 33. quod *lib.* 2. § 17. νέφος. Empedocles apud Plut. *de Iſid. & Oſir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον δὴ ζωὴν βίου μέρος ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, καπνοῖο δίκην ἀνέντες, ἀπέπτην.

verſus prior haud ſatis integer videtur. H. Stephanus, Παῦρον δὴ ζόης ἄλιον, legendum autumat. Hervet. Π. δὴ ζωοῖσι. ego Π. δ' ἐν ζωοῖσι, utrique prætulerim. Hoc idem in ſacra pagina, *Pſal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ὡς τὸ δόξασμα τῶν ἀρνῶν ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λιπεν. Interpres Græcus sic extulit, quo tamen in loco veritas Hebraica sic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanquam agnorum, sive arietum, adeps, consumentur, & in fumum abibunt.* allusione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de quibus *Il. ά. v.* 317.

Κρίσιν δ' ὑφορᾶν ἶκεν ἐλισσομένην ἐπὶ καπνῷ, *Ibid. Ps.* 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη.

—— Ψυχὴ δέ τε, πνοιὴ τε καπνὸς, Ὤχετο τετριγυῖα —— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec ampliùs,
Juratos superis qui tetigit lacus,
Usquam est, ut calidis fumus ab ignibus.
Vanescit spatium per breve sordidus;
Ut nubes, gravidas quas modò vidimus,
Arctoi Boreæ disjicit impetus:
Sic hic quo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est: ipsaque mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Euripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τὰς ζώντας ἴσθ' ὑμᾶς καταθανὼν ὑδὶς ἀνὴρ
Γῆ καὶ σκιὰ τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπων.

Viventibus te impende: nam qui est mortuus,
Humus est & umbra: nil quod erat in nil abit. Grot.

unde refingenda suspicor quæ apud eundem ex eodem, sed vitiata, puto, *tit.* 98. sic exhibentur:

Τὰς ζώντας ἴσθ' ὑμᾶς καταθανὼν ὑδὶς ἀνήρ.
Γῆ καὶ σκιὰ τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπων.

Etsi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi. Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὑδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ', ὅσοισπερ ζῶμεν, ἢ κοῦφον σκιάν.

Nam video nil nos esse mortales, nisi
Imaginosa somnia, aut umbram levem. Grot.

Euripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ὡς νῦν πρῶτον ἡγοῦμαι σκιάν.

Humana nil nisi umbram ego nôram priùs.

E nostris quidam:

Bulla est omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

hoc est quod Ebræi. הבל & בוב *vanitas & falsitas*, sive *mendacium*, *Psal.* 39. *v.* 6. & *Ps.* 62. *v.* 9.

Σὺ δὲν ἐν τίνι] *tu autem in quo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ subintelligatur. *quam brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Οἷον ὕλαν καὶ ὑπόστασιν φάγεις;] Plut. *de tranquil.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν δὲ γεωμετρικῇ φωνήεντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μουσικὸς δὲ καὶ γεωμετρικὸς, οὐχ ὁ διὰ πᾶσα δυσχερῶν καὶ ἀτόφων, ἀλλ' ὁ μᾶλλον χρῆσθαι καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ χαριέστερον ἐπιστάμενος: οὕτω καὶ τὸν πεπαιδευμένον ἀγεννοιῶν ἀγροικιῶν ἐχόντων, ὁ δὲ τοῖς ἐπιεικέσι ξυζευξόμενον, οὐδ' ἀπαρρήσειν, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸς, ἁμελλύνοντας εἰς τοῖς κρείττοσι τὸ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρησοῖς ἐμπεπλαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τοῦ βίου μέσμα ποιῶν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc est quod Marcus hîc ὕλαν καὶ ὑπόστασιν, *materiam subjectam* hæc facere, in qua se exerceat, & artis suæ specimen edat exerátque.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 1033. Creusa apud Euripidem *Ione*;

Πρὸς τίν' ἀγῶνα πόδα δ' ἀρετῆς;
Οὐ πόσις ἦν σοὶ θεοδότης γένοτ';
Στέρομαι δ' οἴκων, στέρομαι παίδων·
Φρυδὰν δ' ἐλπὶς, ἃς ἐλάβομεν
Χρήζουσα καλῶς, οὐκ ἐφικάδην.

Virtutis stadium quale patet mihi?
Vir nonne ipse mihi proditor extitit?
Expulsa ædibus (heu) orbáque liberis:
Vanæ spes etiam, quas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exequi.

Joan. Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἐγὼ σοι πάλαιστρα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλίσκεσθαι ὑδὲν κέρδος ἔχοντα, ἵνα δὲ θλίβωμαι τὸ σῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ πεῖσαι οἴκοθεν καὶ πρὸ τῆς ἀγώνων στέφανον ἡμῖν παρέχοντα; Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δὲ ἐκεῖ πέμπει, πέμπει δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίκη ἀρχῆς, ποσότης, εἰς ὕλαγε πέμπει, εἰς διατριβήσιον οἰκίαν. ἢ μισῶν· μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄξιον τῆς ὑπηρεσίων ἑαυτοῦ; ἀλλ' ἀμελῶν· ὃς γε οὐδὲ τῆς μικροτάτου πρὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάρτυρα πρὸς τοὺς ἄλλους κρώμενον. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μάχει ἐξοικειώσας σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil est tam difficile, & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένῳ σώματι πάντα ἐξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σωμάτιον ῥωμαλέον τοῦτο, in animantibus quibusdam ad miraculum usque stupendum observârunt autores celeberrimi; utpote in sturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Aristotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑποκάμηλος, καὶ ὁ ἐλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανάσιμον, ὄρνισι δὲ πᾶσι ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotyp. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γοῦν κώνειον φασὶ τοὺς ὄρτυγας· καὶ ὁ ὑοσκύαμος τοὺς ὗς. αἱ δὲ χαλκοῦν καὶ σαλαμάνδρας ἐδίασαν· ἀσκεῖν ἔλαφος τὸ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ χελιδόνες κεντρικίδας. Alex. Aphrodis. *problem. præfat.* ὄρτυγας τις Σισύφῳ τὸν ἑλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις θανάσιμον ὄντα· ἔφασαν δὲ τὸ κώνειον. Basil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲν κώνειον οἱ ὄρτυγες βόσκονται, διὰ τῶν καταπελθὸν τῆς σώματος τῷ ἐν τῇ θηλυπρεπεῖ βλάβῃ ἀποθεραπεύοντες. ἐλλέβορος δὲ ὀρτύγων ὄζει ὄφει, ἰδίᾳ τινὶ κράσει τῆς βλάβης ἀποφθόγγων. quæ eadem apud Eusebium Antioch. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro acceperit,

rit, alii viderint. Ambros. *hexam. l.* 3. *c.* 9. sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis, quoniam qualitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquuntur escam esse & alimoniam coturnicum, eò quòd naturali quodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant.* Denique, *cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib.* 10. *c.* 23. *coturnicibus veratri semen gratissimus cibus.* & *c.* 72. *Capreæ & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib.* 4.

Tantáque in his rebus distantia differitásque est,
Ut quod alis cibus est, aliis fiat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l.* 5. *Quippe videre licet, pinguescere sæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini quæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, quidlibet ferè, comedit, concoquit, conficit, Plin. *lib.* 10. *c.* 1. *concoquendi sine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Σπευδομένων ἰδιότητι τινὶ ζῴοις πίπτει. Ælian. *de animal. l.* 14. *c.* 7. Λίβυς καταπίνει ὁ στρουθός, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πίπτει τῷ χρόνῳ. Quin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l.* 1. *c.* 14. § 2. Ἀλλὰ καὶ Λιβύεσσιν οἱ ἀνυπόδετοι τῆς Μαιώτης παρὰ τὸν Τάναϊν ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια δηλητήρια ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino quodam Chalcidense, ὅτι ἀλλίσκεσθαι ὥς τι τῶν συνήθων θεσπιζόμενος καὶ ἔπασχε. de anu quâdem Attica quæ κωνεῖα τελέσασα ὀλίγας ἡμέρας ἀνυδρίαις ὥσπερ τισὶ τροφαῖς ἐχρήσατο.

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l.* 4. § 1.

§ 32. Μυθοῦ ἕξεως εἰπεῖν ἀληθέστατα σοί σε] Festivè Aristippus oratori, qui in judicio causam ipsius egerat, postquam jam obtinuerat, interroganti quid Socrates illi profuisset, respondit, τοῦτο, ποῦ λόγους, ὃς οὐκ ἐᾷ ἐμὲ ἀληθεῖς εἶναι. Laert. *l.* 2. sed & Pindarus cuidam, qui quòd gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aiebat ubique locorum apud cunctos illum collaudare, regessit, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loquatur. Κἀγώ σοι χάριν ἀποδίδωμι. πιστῶ γάρ σε ἀληθέστατα. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ ψεύδεσθαι] D. Christus suis, Matth. *c.* 5. *v.* 11. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neque enim, si ἀληθέστατα. Cato *orat. De Coss.* apud Charis. *lib.* 2. *Ei rei do operam, ut mihi falsò malè dicatur.* vide Philipp. Maced. quid de se, *supr. ad* § 11.

Ὅστις τούτων τι σοὶ σὺ ψεύδῃ] Ergò & in mente, non in lingua tantùm, mendacium est.

Πῶς ἡ τοῦτο ὅτι σοι] Plaut. *Trinum.* 1. 2.

M. *Omnes bonos bonásque accuratè addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumque fieri.* M. *Quapropter?* C. *Rogas?*
Nè admittam culpam, ego meo sum promus pectori:
Suspicio est in pectore alieno sita.

Lips. *Cent.* 1. *ep.* 77. *Qualis sim, in me situm est. qualis audiam, in vano est vulgo.* Erasm. *epist. Innocentiam præstare possum: quid homines de me loquantur, non possum.* vide *l.* 11. § 14.

Τίς ὁ χωλύων] Vid *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12. & *l.* 8. § 32.

Κρῖνον μικρὸν ζῆν] Vide *supr. ad* § 8. Τί ἂν ἔτι ζῆν θέλοις, τοιοῦτος ὤν; Epictet. *l.* 3. *c.* 26.

Οὐδὲ γὰρ αἰρεῖ λόγος] *Neque enim patitur ratio te nisi talem.* Xyl. *neque enim rationi consentaneum est, ut vivat, qui talis non sit.* Cas. ad verbum, *neque enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *ni hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διὰ τί ἄρα τὸ ζῶμεν ἡμῖν ἢ ποθεῖν, ἢ τι τοιοῦτον πάσχειν, ἁθρεῖ ὁ λόγος αἱρεῖ. *Ratio non poscit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib.* 1. *c.* 29. Μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ ζωεῖναί με τὸ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάσετε αὐτό. *Quousque ista perpetieris? quamdiu me corpusculo huic conversari ratio exegerit. Ubi autem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud sultis à me.* vide *ad l.* 4. § 24.

§ 33. Τί ὅτι τὸ ὅτι πάντως τῆς ὕλης] vide *ad l.* 9. § 27. & *supr.* § 11. 12, 31. & *l.* 12. § 1.

Οὐ φεύγειν παῦσαι γενόμενον] Ità *l.* 9. § 26. ἀγαθὰ γενόμενα.

Ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ἀπολαμβάνειν] Ità *lib.* 8. § 26. εὐφροσύνῃ. & *l.* 11. § 16. χαρᾷ. & *l.* 3. § 6. ἀπόλαυσιν. *Psal.* 112. *v.* 1. *Beatus vir qui deum timet, delectatur in præceptis ejus;* exequendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exequi.* Joan. *c.* 4. *v.* 34. & Job *c.* 23. *v.* 12. *Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demenso meo prætuli.* Scitum, tritúmque est Laconis illud, qui interrogatus, τί παρέχει παιδαγωγῶν, *quidnam institutione puerorum suâ præstaret;* respondit, τὰ καλὰ τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶν. *Facio ut honesta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. decor.* sive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι ποιήσει τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἡδέως, καὶ ἀχθέσθαι τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant.* Τὸ μεῖζον ὑμῖν, ὑμῖ κρεῖττον, *quo nihil majus meliúsve,* sive *præstantius:* inquit ille. Liban. *orat.* 11. de Antiochenis suis, ἡδονὴν, ἢ μεῖζον, τὸ τῆς οἰκείας θεραπεύειν πόλεως· τὸν μὲν ἀπαλλαγὴν πόνων ἢ δεξάμενοι, τὸ δ' ἐπ' αὐτῇ μεῖζον ἀγαπήσαντες.

Παρταχῇ ἡ ἕξεσι] Vide *ad lib.* 5. § 16. & *lib.* 12. § 1. Senec. *epist.* 28. *Quid tam turbidum fieri potest quàm forum? ibi quoque licet quietè vivere si necesse sit.*

Τῷ μὲν ἓν χωλύοντι] Vide *l.* 8. § 57, 60.

Ὅτι

Ὅπα ἀπὸ φύσεως ἡ ψυχὴς ἀλόγω διοικῆ] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῆς ἢ κ' λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τὸ σωματικὸ τῆς ἰσχυῆ] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ πιεῖν κακὸν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρείττων γένοῦ ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo. quia sunt ἀρετῆς κ' λόγου γυμνάσματα. *supr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰρ τὰ ψυχαῖα φρονήματα πρὸς τὸ βίᾳ νεκτῶν αὐθαδίζεσθ· καθάπερ φλὸξ ὑπὸ ἀνέμου ῥιπζομένη, πρόσω μᾶλλον ἀνάπτεται, ὅπου ἂν ζεφύρου κατάπνοη. Quod Naso *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas motâ face, crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: οἱ δωρμοὶ πυρώτερον ἢ χειμασμὸν πνοιήκασι δάτλον ἢ ἀθυμίσερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς ὑπόστασιν, κ' ὥσπερ ζίδηρον στερεὸν ὕδατι, τοῖς καθαίροις σωμάσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι τι μύθῳ φυτὸν, ὃ δάλλῃ τεμνόμενον, κ' πρὸς ἢ σίδηρον ἀναγκάζει, κ' εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν, θανάτῳ, κ' τομῇ φύει, κ' αὔξει δραπαύσεσι, τοιοῦτόν τι ἡ φιλοσοφία. Quod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tonsa bipennibus,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὃ, τι γὰρ ἂν τούτων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοὶ ὄζιν ὠφελησόμαι ἀπ' αὐτοῦ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ἀπὸ νόσου ὄζιν ὠφελησόμαι· (ità Antigonus, qui à morbo revalescens, ὑδὴν χάριεν· inquit: ἀπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος ἡ μέγα φρονεῖν, ὡς ἄνθρωπος θνητός. Plut. *Apoph.*) ἔστι ἀπὸ πορώτερος· ἔστι ἀπὸ θανάτου. Hinc professiones illæ de se Davidicæ, *Psal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in quo aurum argentúmque expurgari solet, piorum perpessiones atque ærumnæ conferuntur. *Psal.* 66. *v.* 10. Esaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2. 3, 4. Jacob *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Autor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jasoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & autor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπιεικέσερος] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ἔδὴν βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *supr.* § 6.

Τῶν καλυμένων ἀκληρημάτων] ἀκληρήματα, συμφοραὶ, δυσχήματα. Suidas: apud quem ἀκληρώσαι perperam legitur pro ἀκληρήμασι, cùm in vocabulo ipso, quod literarum series docet; tum & in scriptoris nescio cujus verbis his *ibidem* adductis, διὰ τῦτο δοκεῖ μοι μᾶλλον ἀκληρήματα, διὰ τὸ πάντων βάλεσθ στοχάζεσθ κ' μελίζεσθ οἷς διάφορα. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, Συμπάσχοντες τῇ τῦ ἀκληρήντων ὑποδοχία. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello superatis insultante; ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῦ ἀκληρήντων δυσχήμας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὡς ἦν, ὅτις ἰδὼν, οὐκ ἂν, ἠλίπτο τὰς τύχας τῦ ἀκληρήντων. & mox: τὸ ἰδίαν ἔχθραν ἐν πᾶσι τῦ ἡτυχηκότων ἀκληρήμασιν ἐναπδύσασθαι.

§ 34. Τῷ διδεισιδαίμονι ἀπὸ τῦ ἀληθῶν δογμάτων] Ità Basil. at Lugd. διδυσωδαίμονι. Xyl. *qui morsus est à veris dogmatibus, tanquam qui à cane rabioso*, &c. inquit M. Cas. Verùm ego ista concoquere non possum. Lego igitur, τῷ διδαιμονῶντι, ei qui veris dogmatibus imbutus est. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atque eodem sensu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα δόξαι τοῖς ἢ αὐτῦ δόξα γίγνοιτο ἀεὶ δοκοῦν τε κ' ἀεὶ ὄμων.

Ἀρκεῖ κ' τὸ βεβαιότατον] Hoc est quod vulgò dicitur; *verbum*, sive, ut Terent. extulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum sapienti sat est.* Maxim. Tyr. *dissert.* 27. Ὥσπερ γὰρ ὅδὶ μακρᾶν κ' λεπτῶν δοκῶν, ὁ τὸν σύριγγα κινήσας, παρίσησι τῷ κίνησιν κατ' πυτὸς τῦ δοκῦ μέχει τῆς ἀκμῆς· κ' ὥσπερ τῶν μακρῶν κ' διατεταμένων κίλων, ὁ διασείσας τῷ ἀρχῷ, παραδίδωσι τῷ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζει δὲ τὸ πέρας· ὕτω κ' τῷ νῷ βεβαίας ἀρχῆς δοθείσης ἴσχυσαν τῶν φαντασμάτων ὅλων· ὁ μὲν εὐπρυκὸς ἀνὴρ, κ' πρὸς ἀρετὴν εὐδομώτατος, αὐτὸς τε παρ' αὑτῷ τῷ ἀρχῷ λαῷ, πειθεῖ, κ' ἐφοδεύει, κ' ξυλλαμβάνει, κ' ἀναπιμπλᾶται τῆ μνήμη τῦ νῦ διαμέλια. Joan. Lenœcius in *præfat. ad observat. polit.* *Ut semen, quamvis sit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur: sic tametsi pauca sunt & angusta quæ dicuntur, tamen si illa animus bene cultus exceperit, radices agunt, exurgúntque altius, & undequaque se expandunt.*

Φύλλα τὰ μὲν] Ista non integra, sed concisa; nec tam versus ipsos, quàm versuum ἀπαπασμάτα duo, repræsentat hîc editio Lugdunensis; & in versione sua reddidit Xylander; cùm in Marci contextu tamen integros exhibuisset: nempe,

Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέι. ———

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. ———

Nec est ab vero simile, Marcum ista duntaxat, posuisse, quia τὸ ζεφυρώτατον priùs dixerat; alium aliquem, Xylandrum forsan ipsum, reliqua suppleviſſe. Sunt autem Homeri ex *Il.* ζ. *v.* 147. unde & primum imaginis istius, pulcherrimæ sanè, libet adjicere versiculum,

Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε κ' ἀνδρῶν.

Laudatum à Zenone apud Laërt. *l.* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. & Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qui & subjungit, Φύλλοις ἐοικότ' τὸν βίον, ἀπομαραινομένοις πυκτάνεσιν, κ' φθίνουσιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *Speculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bæo *tom.* 2. *tit.* 98) qui & ἓν τόδε κάλλιστον dixisse Chium Poetam asserit, sed quod pauci admodum seriò cogitant, à Clemente *strom. l.* 6. qui Homerum contendit & ista, & illa, *Il.* φ. *v.* 464.

— Βροτῶν ὕπερα πολεμίζω

Δειλῶν, οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαρηφόρῳ πλήθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ φθινύθουσιν ἀκμήεντες. —

à Musæo accepisse; qui eadem prior sic extulerat.

Ὡς δ' αὔτως ἠ φύλλα φύει ζείδωρος ἀρούρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μελίῃσιν ἀποφθίνῃ, ἄλλα δ' φύῃ.
Ὡς ἠ καὶ ἀνδρῶπων γωιὴ ἠ φῦλον ἐλίωει.

ubi observanda παρονομασία in φύλλον & φῦλον. eisdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμεῖς δ' οἷά τε φύλλα φύῃ πολυανθέμῳ ὥρῃ
Ἠρῳ, ὅτ' ἀΐψ' αὐγῇ αὔξῃ ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὅλὶ χρόνον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα, θεῶν δῶρα, εἰδότες ὔτε κακὸν
Οὔτ' ἀγαθὸν· κῆρες δ' παρεστήκασι μελαῖναι,
Ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi versu 2. pro αἶψ' Andr. Schott. *observ. l.* 2. *c.* 52 : ἀΐψ legi vult, ut de Solis recursu qui ab hyeme vere fit, intelligatur. ego quarto pro θεῶν δῶρα, quod nec locum hìc habet, & metrum corrumpit, θεόδοτα legerim, ut infantiæ pueritiæque tempora respiciantur, quibus boni malíq; discrimen vix innotescit. unde his hominem, ὡς βοτόν τι, ἀπὶ φρονεῖν ait Æschylus *Inferiis*; *sensu carere*, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epist.* 99. & Aristophanes apud Clem. *strom. l.* 5.

Ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γωιῇ θεσπέσιοι.

Plut. adv. Epicur. Τὸ δὲ ἐφήμερα καλεῖν ἠ ἀβέβαια ἠ ἐσκεδασμένα, φύλλοις τε γινομένοις ἔτυς ὥρα ἠ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέσηκεν ἄλλο τοῖς ποιηταῖς, ἢ τὸ τῆς Σαρκὸς ὀθνεῖον ἠ πολυκλαῆς ἠ νοσώδες; Quin & Jasón Siracid. *sap. c.* 14. *v.* 19. Ὡς φύλλον θάλλον ὅτι δένδρα δασέα, τὸ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δ' φύει· ὕτως γωιὰ Σαρκὸς ἠ αἵματος, ἡ μὲν πλάτῃ, ἑτέρη δ' γωνᾶται. Nec est huic absimile, quod Doctores Talmudici in עירובין sive *Mixtorum tractatu*. בני האדם דומים לעשבי השדה הללו נוצץ והללו נובלין *Filii hominum similes sunt herbis agri; quarum aliæ florent, aliæ marcescunt.* August. in *Psalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccles. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum sic esse in terra, tanquam in arbore folia; sed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunque alterius, quæ toto tempore fronde vestita est. Sic tanquam folia, genus humanum terra portat, plena est hominibus, sed cùm aliis marientibus, alii nascendo succedunt. Semper enim arbor illâ veste viridi ornata est. Sed subter attende quàm multa calces arida folia.* Vide Flaccum *ad lib.* 4. § 33. Ab hominibus ad montes etiam transtulit Philo *de mundo.* ὅτι δένδρων ἓν αἱ φύσεις πρὸ ὀρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ καταπρὸ ἐκείνα, καιρῷ μέν τοι εὐκλοῤῥοῇ, καιρῷ δ' πάλιν ἀνηφάνισται· διὸ δὴ τὸ ποιητικὸν οὐ μέμφεται, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. ἠ αὐτὸν τρόπον ἠ πρῶν ὀρῶν, τὰ μὲν ἀποθραύεται, τὰ δ' ἀνεφύετο. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more suo jocularíter est abusus; cùm enim Caunum (Cariæ id opidum est) appulsus, incolas à loci insalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſque conſpiceret, poeticum illud protulisse fertur,

Οἵη τοι φύλλων γωιὴ, τοίη δ' ἠ ἀνδρῶν,

reprehensus verò, quasi locum insalubritatis notâsset, scommate etiam acerbiore adjecto perstringens, Μὴ ποτ', inquit, θαῤῥῆσαι μ' ἂν λέγειν νοσερὸν, ὅτι ἠ οἱ νεκροὶ θεραπῶν; *An ego sustineam*, inquit, *civitatem morbidam, aut insalubrem dicere, in qua mortui quoque ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια δ' ἠ τὰ τεχνία σε] Hinc Epictetus δύσφημον existimanti de puerulo dicere, Λείπει ἀποθανῆ, *cras forsitan morietur*; Λέγε δύσφημον ἔτι ἠ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes flosculos* esse, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm quo modo φυλλάδεια Marcus istic, ità βολβάδεια ἠ κοχλίδια uxorem liberósque dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiús. Lucian. in speculant. Ἐκεῖνος μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γωνὴ, ἠ φίλος δὲ τοῦτο ἐστὶν, ἠ τύχομεν τῆ πατρὸς πεδήμωνος, οἱ ἠπίσαντο, ὡς ἐπίτηδες γλυκύμωνος ὁ παῖς πεδήξεται, ἆρα ἄν σοι δοκῶ χαίρειν ἐφ' αὐτῷ γλυκαίνων; ἀλλὰ τὸ αὐτὸν, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁρᾷ τις παιδὶ ἐκόνων ὁρᾷ, τὸν δὲ ἀθλιωτῆ πατέρα, τὸν Ὀλύμπια νενικηκότος· ἠ γελοῖα δὲ, ἠ ἐκκρεμίζοντα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ, ὑπὲ οἶδεν, ἀρ' οἷα αὐτῷ κρέμεται. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum nostram ducuntur exequiæ; de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus: tot divitum subita paupertas in oculos incidit, & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes æquè in lubrico positas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, quibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti colloquio*, prout, *foliis* Homerus & ex Homero Marcus istic, nos contulit *distícho illo*;

Poma ut in arboribus pendent; sic corpora nostra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀθνεῖα] ἀνθρώπια scil. ut. *l.* 9. § 29. ἀνθρώπια μυξῶν μεστά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια ἰσόμοιρα] Senec. *epist.* 120. *At nos corpus tam putre sortiti, nihilominus æterna proponimus, & quantum potest ætas humana protendi, tantum spe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ, nihil satis est morituris, imò mori-*

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo ſtamus, & illò unde nobis cadendum eſt omnis hora impellit.

Μικρὸν γὰρ καταμύσεις] *Paulo pòſt morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos claudere,* pro, *mori.* quia moribundis viſus deficit, mortuis oculi clauduntur. indè formulæ illæ *Il. ε. v.* 82. & alibi frequenter ;

——τὴν ἢ κατ' ὄσσε
Ἑλλαβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid. v.* 47.
—— συγχεῖς δ' ἄρα μιν σκότος εἷλε. —

Item *Il. π.* 350.

——θανάτῳ ἢ μίλαν νὺξ ἀμφεκάλυψεν·

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*letho canentia lumina ſolvit.*

&, *Olli dura quies oculos, & ferreus urget*
Somnus ; in æternam clauduntur lumina noctem.

Contrà. βλέπειν, ſive, *videre,* pro *vivere* ; & βλέποντες *videntes,* pro, *viventibus.* Euripid. *Troad.*

Οὐ ταυτὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰρ ὀλλὺ, τῷ δ' ἔνεισιν ἐλπίδες.

quod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν· ἀνέλπιστοι δ' οἱ θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλον.

Quod idem alibi :

Οὐκ ἂν θεσπίζω καί σφ' ἄψυχον φίλον.

&, ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Euripid. *Troad.*

——ἆρά μοι ἀέλιον λείπει ;

& *Ione* : Ἥδιον ἂν θανοίμην, ἢ δ' ὁρᾶν φάος. Syntaxis inſolens, ſed qualis illa (ut obiter adnotem) *Herc. fur.*

Παρεμπίπτω' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Οὐκ ἦλθ' ἥδιον ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Ἀγγέλου θανόντος σε βλέπειν ἡμᾶς φάος. Itémque, *Alceſt.*

Χαίρεις ὁρῶν φῶς ; πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκῶ ;

Cui ſubjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς ; πατέρα δ' οὐ θέλῃν δοκῶ ;

Ità Naſo, *triſt. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, ſive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata ſunt, viſúmque reficiunt. Plut. *de tranquill.* τὰς ὄψεις ὑπὸ τῆς ἀγαν λαμπρᾶς πεπωκυίας, ταῖς ἀνθηραῖς καὶ πώλοις χρηταῖς παρηχρεῶμεν. Et Baſil. Cæſ. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπειδάν πῃ αὐτὸν κατανύσῃ τὸ λαμπρὸν καταβλέψωσι, φέρει πινὰ ῥᾳστώνην πρὸς τὰ κυανᾶ καὶ χλοάζοντα τῶν χρωμάτων ἐπαναπαύσεως. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμιῶντες οἰόμεθα δεῖν ἀπτεσθαι, ὅτι τὰ μὴ πονοῦντα πλησμονὴ μηδὲ ἀνιπυρίαν, τῷ ὄντι.

Καὶ τῷ ὑγιαίνοντι δοκῶ] Ad *aurem* retulit, ſed animi, non corporis, ἡδικῶς & φυσικῶς conſideratam, quod hic Marcus, *de ſtomacho* Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apoſtol. orat.* 55. quo loco laudans Apoſtoli illa *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπίοσον, καὶ οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδυνάσθε. & *ad Hæb. c.* 5. *v.* 11, 12. Γάλακτος ἐν χρείᾳ κατέστητε, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & auditorum Chriſti illud, Joan. *c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν ; quibus adjici poterant, cùm Chriſti ipſius ad ſuos illa, Joan. *c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν. ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· tum & Apoſtol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. iſta, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. quanquam in illis auris infirmior, in iſtis inquinatior notari videtur. Ἔστι γὰρ, inquit, ἕστιν ἀδύνατα καὶ ἀκοῆς· καθάπερ γὰρ σώματος, οὐκ ἂν δύναιτο ὑγιεινὰ ζητία καὶ δυσκατέργαστα, ἀδυνὴς ἂν οὕτω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, καὶ φλεγμαίνουσα, ἄπεπτος ἡσυχῇ καὶ ἔκλυτος, οὐκ ἂν δυναθείη δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον· ἀν δὲ ἰσχνὰ καὶ ὑγιαινὴ, πάντα δέξα, πάντα εὐκολα. Eódem retulit & Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans ſolidi ac fortis cibi capere vim non poteſt, ob ſtomachi teneritudinem, ſed liquore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus veſci fortioribus poſſit : ità & huic, oportebat, quia nondum poterat capere divina, priùs humana teſtimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα τροφὴν ὁμοίως ἔχειν] vide *ſuprà* § 31. Epictet. *differt. l.* 4. *c.* 4. Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ ἀκροστόμαχος πρὸς τὰ παράθυρα. Plut. *de tranquill.* ex Eurip. *Oreſt.*

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀσθενείας ὕπο,
καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτοῦνται καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κλινίδιον,
Φίλων δ' ὅ, τ' ἐλθὼν * λυπεῖς, * λυπεῖ.
ὅ, τ' ἀριστον βαρύς,

Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, καὶ κρείττους ἑτέρας γιγομένης, ἤλθεν ἡ ὑγιεία φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ σεσωκυῖα· ὁ γὰρ χθὲς ὠὰ καὶ ἀμύλια καὶ * Σικύωνιον [Cinnon H. Steph.] ἄρτον ἐδιψῶν, τήμερον αὐτίπυρον ἐν ἐλαίαις ἢ καρδαμίδι Σιτῆται σεσοφισμένως καὶ σεσυρωμένως. Nec multò pòſt : Ἐν τῷ πυρέττειν πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γιγνόμενοι· ἀλλ' ὅταν ἰδιώμου ἑτέρας τὰ αὐτὰ σεσοφισμένους καὶ μὴ δυσχεραίνοντας, ἐκπιὸν Σίκυον, ὅτε τὸ ποτὸν, ἀλλ' αὐτοῦ αἰσθώμεθα καὶ τοῦ γόνυ ὅτω καὶ τίς σεσάγμασι παυσόμεθα μεμφόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἑτέρας τὰ αὐτὰ σεσοφισμένους ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὥσπερ γὰρ τὰ ῥαμνώδεα τοῖς στομάχοις καὶ ὑγιεινότατα φασὶ ζώων ὄρνεα ἐδίοντα καταπίνειν καὶ σκορπίους· ἔστι δὲ ἃ καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις τρέφεται, κατεδάλλειν δὲ δι' εὐπορίαν καὶ θερμότητα πεφυκότα· οἱ δὲ Σικυῶνι καὶ νοσοῦσι ἄρτον καὶ οἶνον σεσοφισμένοι ναυπῶσιν· ὥστε οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ τὰς φιλίας διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἔχθραις ἐμμελῶς χρῆσθαι δύνανται. Accedit huc

huc, quod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od.* 1. Ἀλλὰ γὰρ κατεπίφθεν μείζονα ὄλβον ὑπὲρ ἐλπωίδων· κόρῳ δ' ἔλεν ἄτας ὑστέρῳ πλόον.

Ὀφθαλμός ἐστι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l.* 1. *epist.* 2.

—— *qui rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans, dum defluat amnis. ——

i. e. instar rustici expectantis: & in *arte*:

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres. —— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μέν ποτε ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ] forsan *ἀναπνεύσομέν ποτε. respirabimus aliquando*; vel, ut scripturæ receptæ, nec literulam mutemus, *ἀναπνεύσωμεν, respiremus*: quia sequitur ἡμῖν. nè τὸ μὲν illud sit superfluum. Festivè Annibal, referente Plutarcho, ἢ μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν φοβερὸν, ἢ δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστήν. ὑφ' ὧν μὲν γὰρ κωλύεσθαι κακόν τι ποιεῖν· ὑφ' ὧν δὲ καὶ πάσχειν. Vide nostrum *supra l.* 5. § 9. De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is* (Heri-mannus Archiep. Colon.) *ubi se in sua recepit*; *Rex tanquam severissimo pædagogo liberatus, statim in omnia flagitiorum genera præcipitem se dedit.* De Aureliano Vopiscus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: gravius tamen Populus Romanus, qui vulgò dicebat, Aurelianum pædagogum esse Senatorum.*

Ἡσυχῇ καταγνάσει ἡμῖν] Autor *sap. Solom. c.* 2. *v.* 14, 15. Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν· καὶ ἐπαυτῇ τοῖς ἔργοις ἡμῶν βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ. Isidor. Peluf. *l.* 2. *ep.* 50. Ἔλεγχον τῶν οἰκείων βίων τοὺς ἀλλοτρίους πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l.* 4. *ep.* 220. Ἔλεγχον ἡγοῦνται τοὺς σφῶν αὐτῶν πέλας ἀρετάς. Itaque quod idem *l.* 3. *ep.* 211. Παντὶ δόκιμον οἱ ἄριστοι παρὰ τῶν φαύλων μισοῦνται. Dion Prus. *orat.* 72. Οὐ δοκοῦσι] ἡδέως ὀφᾶν τὸν φιλόσοφον ἐπὶ μέγα ἔργον ἰόντα, ὅτι νυδητήσων καὶ ἐξελέγξων παροξυνόμενος λοιδορεῖται, ἀπὸ σκοπῆς καὶ δαμάζων. ὥσπερ ἴσως οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δοκοῦσι, ὃς ἂν *Ἴδωσι [*Ἴδωσι f.] παιδαγωγὸν ἐπὶ ἔργῳ, καὶ παροξυνόμενος ὅτως ὡς ὑπερπήξοντας αὐτοὺς, καὶ οὐκ ὀκνήσοντας ἁμαρτάνειν, ὑπὸ ῥᾳθυμίαν. Cyprian. *epist. ad Donat. Malos quisquis non imitatur, offendit.* &, *castigare videtur, quicunque dissentit.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 9. Petron. *satyr. Non dubiè ità est. Si quis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ insistere cæpit, primùm propter morum differentiam odium habet. quis enim potest probare diversa? deinde qui solas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm quod ipsi tenent.*

Ἐκ τούτου βίου ἀπέρχομαι] vide *ad l.* 9. § 3.

Μὴ ἀπογαυόμενος] *Non avulsum vitæ.* Senec. *epist.* 30.

Ὥσπερ ἐπὶ τῷ εὐδοκιμεῖν] De Augusto *Suet. l.* 2. *c.* 99. *Sortitus est exitum facilem, & qualem semper optaverat, nam ferè quoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum quempiam, sibi & suis εὐθανασίαν similem* (*hoc enim & verbo uti solebat*) *precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc est, εὐθανατήσας. cui contrarium est τὸ δυσθανατεῖν, quod est apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβαίως ἢ σὺν εὐκολίᾳ ἀποθνήσκειν· & τὸ ψυχομαχεῖν apud autorem *quæstionum* sub nomine Athanasii *ad Antiochum.* Casaub. *ad Suet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξεληλύθει] Ità *l.* 9. § 3. τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ ἑλκύσματος τούτου ἐκπεσεῖται.

Σωφρονεῖν δὲ σωκρίνειν] Ità Epicharmus *ad l.* 7. § 50. Σωκρεῖδη. Tertull. *de resurrect. c.* 14. *totum porrò hominem ex utriusque substantiæ concretione pavere.* vide *l.* 7. § 67.

Ἀλλὰ νῦν ὀλιγάκις] vide *l.* 8. § 18. Carneades moribundus; Ἡ φύσις ἡμᾶς ὀλίγου δεῖ ἐψεύσατο. Laert. *l.* 5.

Οὐ μὴν ἀποθεληλύθασιν] quod priùs ἀποκεκόφασιν. vide *l.* 3. § 5.

§ 37. Οὗτος τοῦτο ἐπί τινα φέρει] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 11. § 21. Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *Scopus est qui petitur*; *sagittæ & tela sunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confus. lingu.* Πλάττον ἢ δόξαν ἔχειν αὐτὴν σκοπὸν προτιθεμένους, ὅτι τοῦτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἁπάσας ἀφιᾶσι. Σεαυτὸν μᾶλλον ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l.* 2. *c.* 1. ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c.* 2. *v.* 1. *Exsutite vos, excutite vos, inquam.* sive ut R. Camius explicat, *Inquirite in vosmetipsos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c.* 3. *v.* 40. *Scrutemur & excutiamus vias nostras.* Paulus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 13. *v.* 5. Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep.* 1. *c.* 11. *v.* 28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c.* 6. *v.* 4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρίνα πλεῖον, ἢ τὰ σὰ πέλας·
Τὰ μὲν γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὰ δ' οἱ πέλας.

Gregor. Rom. *in Job l.* 14. *c.* 15. *Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen. *ep.* 66. *Me priùs scrutor*; *deinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qui interrogatus, quid ageret, respondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipsum exquirebam*, i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynism. orat.* 1. Laërt. etiam *l.* 9. sed quem Philosophi mentem non assecutum, docet Casaub. *in not*: Cæterùm hoc ille cum paucis. Persius *sat.* 4.

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo?
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ ὑδροφανεῖν ἔστιν ἐκεῖνο] de vocabulo isto vide sis *ad l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. If. Casaub. *ad* illud *Pers. sat.* 5. *v.* 129.

—*sed si intus & in jecore ægro*
Nascuntur domini. — &c.

Si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum sed plures, qua fronte liberum te dices? hi sunt domini, qui domi nascuntur, & nervos intus agitant. Ait Marcus sanè quàm ἐμφανιστατα, illud occultum quod intus nos movet, id esse ὑποστασιν, ζωὴν, ἄνθρωπον, hoc est, quod faciat nos hoc aut illud studiosè prosequi; exempli causâ, eloquentiam, id esse per quod vivimus; quia ità vivimus ut illud est, quod nos impellit: libidinosè, si libido urget; meticulosè, si metus; iracundè si ira. Denique hic velut alius quidam homo est, dominus illius intra quem habitat: hæc mens optimi imperatoris; qui sic alium hominem intra hominem collocat, ut Persius ait hic, intus nasci dominos: idem est enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qui τὸ ἡγεμονικὸν istic interpretatur *opiniones*, sive *dogmata in pectore sive mente delitescentia*, unde non actiones tantùm, sed & affectiones illæ ortum suum habent. Hoc enim passim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν sive mentem illud ipsum esse, quod quocunque velit hominem impellit, quodque omnem prorsus cuiq; molestiam facessit. vide *ad l.* 7. § 15: Quanquam conciliari possunt ista, si illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri quàm δόξας ἀλόγους ἢ κρίσεις πονηρὰς, sive *opiniones falsas ac depravatas*, uti ex Chrysippo docet Galenus passim. in *libr. de dogmat. Hippocr. & Plat.* Plutarch. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuscul. l.* 4. Verùm Marci mentem expressit optimè, eàdem planè abusus imagine, Tertullianus *de animæ c.* 6. his verbis: *Anima vestit corpus; & conatus ejus extrinsecùs foris parent. ab illa est enim impingi, & pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut sigillario mato, superficiem intus agitante.* vide *l.* 2. § 3. Nec absciscit longè Varro, qui in *satyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animum gralliatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem pessimè habitam, post aliorum conatus haud infelices prorsus, nos sic reconcinnare tentavimus. *Grallatores quòd gradiuntur, perticæ lignææ, ab hominis vi, qui instat, agitantur. sic illi animi nostri sunt grallæ, cruræ ac pedes nostri; ex se ἀκίνητοι, sed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib.* 12. § 30. 33. R. Judas in *Cozræo l.* 1. *c.* 49. *Anima revera ipsa est homo: illud enim ex Mose quod nobiscum loquitur, & intelligit, & dirigit, non est lingua, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm ista sunt Mosis organa tantùm; anima autem ipse Moses est.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη μᾶλλον ὁ νοῦς ὃς ἐστὶ τῆς ἀπὸ θεοῦ ἀπορροίας καὶ σοφίας ἀπόσπασμα καθαρώτατον; Et *de hæred. Divin.* Ὥστε ὁ δὴ κατὰ ἕκαστον ἡμῶν νοῦς ψυχῆς ἐστὶ λογικῆς ἀληθείας ἄνθρωπος ὄντι. & Plato *in Alcib.* 1. ἔστι τὸ σῶμα, ἔστι χρῆσθαι ὄντι ἀνθρώπῳ. & mox; λείπεται καὶ ἄλλο τι ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν, quod ibi fusiùs disseritur. τὸ νοῦν ἔχειν ἢ ἄνθρ. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 4. Cicer. *somn. Scip. Mens cujusque, is est quisque, non ea figura, quæ digito demonstrari potest.* Idem. *Academ. l.* 4. *Aristippus, quasi animum nullum habeamus, corpus solum tuetur: Zeno, quasi corporis simus expertes, animum solum complectitur.* Macrob. *l* 1. *c.* 13. Ergò, *qui videtur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, à quo regitur quod videtur.* Atqui Tertullianus *de resurr. c.* 33. *tam corpus homo, quàm & anima.* Et identiùs paulò ex Mosis verbis *Genes. c.* 2. *v.* 7. *adv. Marcion. l.* 1. *c.* 24. *Quid est homo aliud quàm caro? Siquidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore sortita est. Et facit hominem Deus, inquit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηλίνοτε] Annecti possunt superioribus ista: quanquam à Marco, tanquam seorsim habita, pronuntur.

Συμπεφορητάξει] Compositum Stoici commatis vocabulum satis insolens. *Ne solicitus sis de his.* Cas. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere ista.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo; φῶς, ὅσον ἐν καθαρσίοις, φαντάζομαι· ὃ δὴ καὶ ἐν φαντασθῶμεν, ἀκαπόνητον.*

Τὸ ἐγκείμενον ἀγγεῖον] Corpus nimirum, quod & ἀγγεῖον dixit, *l.* 3. *c.* 3. & τὸ ἐγκείμενον, *suprà* § 1. & *l.* 12. § 2, 3.

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *instrumenta mentis* corporis membra: ea enim est, quæ eis omnibus utitur. quâ ratione & ὄπλα eadem dicuntur Apostolo *ad Rom. c.* 6. *v.* 13. vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 7. § 35. Ità Alex. Aphrodis. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῖν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως δεδόσθαι πρὸς τὰς τῶν φρονήσεις. Nemes. *de natur. hom. c.* 6. ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σῶμα. & Gregor. Nyss. *de homin. opific. c.* 12. Καθάπερ τι μουσικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα διεσκευάσατο. Plutarchi nomine autor *Platonic. quæst. q.* 7. vult Platonem dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ τοῦ ζώου σῶμα atque indè animam σῶμα ἐμψυχον ὀργανικὸν ἐντελέχειαν finitam. Aristoteli, *de anim. lib.* 2. *c.* 1. Plut. ipse in *sympos.* Ψυχῆς μὲν ὄργανον τὸ σῶμα, τοῦ δὲ νοῦ ἡ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῶνται πολλοῖς, αὐτὴ δὲ σῶμα ψυχὴ μέσον τοῦ σώματος ψυχῆς δὲ ὄργανον θεός. Plin. *Hist. nat. lib.* 11. *c.* 37: *Animo videmus, animo cernimus; oculi, ceu vasa quædam, visibilem ejus partem accipiunt, atque transmittunt.* Ad Pers. Sat. 3. Casaubon. *Stoicorum est illud scitum, τὸν ἄνθρωπον ὑποῦς καὶ τὸν λογικὸν ζῶον, σῶμα δὲ χρῆσθαι ὄργανον. quod multis locis illustrat Simplicius in enchiridium sapientissimi senis.*

Μόνα δὲ διαφέρουσι, καθότι περιέχουσι] Hoc tantùm, inquit, interest inter membra corporis & instrumenta externa; quod *adnata* sint illa, ista non item.

imo. contrà quam de servis Aristot. *polit. l. 1. c. 4.*
in *præfat. comment. in Epist.*
asserit, τὸ ζῶον,
ad
quem locum
Hieron. Volsius
adversus Sim
asserit. Hoc autem argumento
a re corporea
nihil sapientem, nihil
non velle, non nolle de
vasculi appetere animæ,
non ut ministerium.
ipsum non esse sentientiæ
illimè in sequentibus refu-
bene integra molestum nimis foret.
fecerit, hic præscribitur : Ab ex-
tatem rerum. Omne enim vas,
inde in usus venit, extra-
nea omnino materia à substantia hominis : caro autem
ab exordio uteri consata, conformata, congenita ani-
mæ, etiam in omni operatione miscetur illi. nam etsi
vas apud Apostolum vocatur (ad Thess. ep. 1. c. 4.
v. 4.) eadem tamen ab eadem homo exterior appel-
latur : ille scil. limus, qui prior titulo hominis inscisus
est. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, aut gladii, aut va-
sculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta est,
quâ animam capit & continet. Homo verò de commu-
nione naturæ, quæ eam non instrumentum in operatio-
nibus præstat, sed ministerium. Ità & ministerium
tenebitur judicio, etsi de suo nihil sapiat ; quia portio
est ejus quæ sapit, non supellex. Quanquam ideo, *de*
anim. cap. 40. Res est caro alterius planè substantiæ, &
alterius conditionis : addicta tamen animæ, ut supellex, ut instrumentum, in officia vi-
tæ. Neque enim de proprio sapit quid, aut sentit,
ad suadendum vel impendendam quicquam quidni,
quæ ministerium est? & ministerium, non quale
servus ; vel inimò amicus? animalia nomina ; sed
quale vallus, vel quid aliud ejusmodi corpus, non
anima.

Ad Librum XI.

Ἐπὶ τοῦτο ὀφθῆναι] Theodoric. de S. Victor. *ad frustr. Mont. Dei. Egregium instrumentum corporis est oculus, si sicut cæteris, sic videre posset semetipsum. quod cum interiori oculo concessum sit : si ad exteriorem exemplum redire non valet.* Augustin. *de Trin.* *ipse se novit, neque enim ut alios oculos & se non videt ; mentes, & ignorat semetipsam. corpora corporis vidimus, quia radios & quicquid cernimus tangunt, re-*
in ipsis non possumus, nisi cum
vero ipsa sint corporearum re-
sensus corporis colligit ; sic incor-
semetipsam : ergo & semetipsam
Nec adversatur, quod Basil.
sed nec quod ex Cicer. *Tusc. l.*
Metaphys. 4. c. 20. Non valet
seipsum videat ; sed ut oculus,
alia cernit. Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata sua advertenda
ille de plena ac perfecta, quæ revera istic non datur, sui cognitione loquitur.

Ἑαυτὸν διαθεῖν] *sese artat*, inquit, & fingit mens. quod de fortuna Plautus *Capt. 3. 2.*

Fortuna humana fingit artâtque ut lubet.

Non ità se corpus istud format & articulatim effingit anima, non ipsum se. Siquidem ut ex Themistio *de anim. l. 1.* Jul. Scaliger. *de subtil. exerc. 6. § 9. Anima sui est domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principante Marcus istic.

Ἑαυτὸν ὁποίαν ἂν βούλῃ ποιεῖ] vide *l. 6. § 8.* & *l. 8. § 55.* & *l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὰ καρπᾶ] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36.* συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. & *ad Rom. c. 6. v. 22.* ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Epictet. *l. 1. c. 29.* τὸν νόμον ὁ θεὸς πέπακε, εἶτα ἀπόδον δέλει, παρὰ σαυτῷ λάβε. & *c. 29.* τὸ ζῆν αὐτὸ ὕλην πάντα ποιεῖ καὶ τὸ λυπηρὸν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀνάλογον ὅτι καὶ ζῶον] quasi καρπὸν de animalibus dici insolens sit. Verbum Hebræis nihil usitatius, quàm פרי i. e. καρπὸν נפש fœtum animantium atque adeò hominis etiam nominare. Ità

Moses

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſaltes, *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Στοφέρῃ, εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ἅπαξ δὲ ἐχρήσατο] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Εἴπ ἐγκόψῃ] *Siquid offendatur*, Xyl. *ſiquid interrumpat*, Caſ. meliùs. malim tamen, *inciderit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *quam premimus loram, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὅλῃ παντὸς μέρους πλῆρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐμὼ ἀπίχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 43. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter paſſìm referant alii. vide *infr. ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* quò alluſit Senarii illius autor,

* Σοφὸς * Ὁ ζοφὸς ἐν αὐτῷ φερόμενος πλοῦτος ἐστίαν.

Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et quod de Jobo Aug. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέχεσθαι τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. *ex polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐνδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, καὶ Πίνδαρον, τὰ ὑπὸ γῆς ἀστρολογοῦσα, καὶ γεωμετροῦσα, ἐπιφανείᾳ τε ὑπερομένη, καὶ πάσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη τῶν ἐκείσε ὅλων, οἷς τι πλησίον ἐγγὺς ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν συμβιβάσα. quem Platonis locum laudat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi quòd Clem. & Euſeb. pro ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, legunt αὐτὸς δὲ πέπαται. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ πέπαται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τούτων δὲ (philoſophos loquitur) ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἀρθεὶς αἰσθανόμενος, καὶ συμπεπολῶν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῇ σύμπαντι οὐρανῷ, τάκεῖ πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémque *de malor. inſid.* Πῶς γὰρ ὀκνεῖ φύσις μέγεθος ἄμετρον ἐπιδημεῖν ἀνθρώπου ψυχῇ; ἢ τί γὰρ ἐστὶν ἀπλατὲς καὶ ἀόρατον, ἃ πᾶσιν ἡμῖν δῆλα πράττων ὑπάρχει; ἢ τί λυπεῖ τὸν ἀνθρώπειον καὶ τὰ μετάρσια καταλαμβάνειν, αἴσθησιν, καὶ ὄψιν αὐτῷ, καὶ κινήσεων ἰδιότητας, καὶ ὅσα ταῖς ἀπείροις ἀρχαῖς, καινουργούμενά τε καὶ ἐξ ἐναρχῆς ἀποτελοῦται; ἢ πάλιν δ' αὖ ἐρῷ τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ γῆς ἀναπαύεσθαι, καὶ τὰς ἐν ἀέρῳ φύσεις ἀζητήτους ἀφεῖναι, ὡς κινοῦνται, τίνες ὄντες τῆς κινήσεως ἀρχὰς ἢ τέλος αὐτῆς, πῶς ἀνάλαβε τε καὶ τῷ πυρὶ ἀπό τι ζυγγενείας ἅπτων ἁρμόζον]; μόνον χαίτης παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ἅτε πάντων ἀνωφερόμενος· καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεται δοκεῖ, φθάνει καὶ προμίσεται, καὶ τὰς ἀοράτους δυνάμεις, ἀχρόνως ἅμα πάντες καὶ μεῖον, καὶ τῶν τοίνυν αἰτίων ἐπιβαίνων ἤδη ἐστὶ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ ἀναβέβηκε πάλαι καὶ ἀέρος καὶ ἐφύπνου πεφύτωκε πάλαι, καὶ ἐνταῦθα ἔστι, βραχὺ ὄφον τῆς ζωοχῆς καὶ ἀναπαύσεως ἡδονὴν νομίσας τὸν κόσμον εἶδ· πεφοβημένος ἢ ἐφίσταται, γλιχόμενος καὶ πλὴν ἀκαταλήπτου θεοῦ φύσιν, ὅπη μὴ πρὸς τὸ εἶδ μόνον καταλαβεῖν, ἀν δύνηται. Sicut autem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum deitatem & divinitatem etiam quandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Quis dubitet poſthæc hominum conjungere cœlo,
Cui eximiam natura dedit, linguámque, ſagácque
Ingenium, volucrémque animum? quem denique in unum
Deſcendit Deus atque habitat, ipſúmque requirit?
Quis cœlum poſſit, niſi cœli mœnera, nôſſe;
Et reperire Deum, niſi qui partem ipſe Deorum eſt?
Atque hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmque choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atque fretum & terras cœlo, ſuſpenſa utriſque,
Cernere, & auguſto ſub pectore claudere poſſit;
Ni tantos animis oculos natura dediſſet,
Cognatámque ſibi mentem vertiſſet ad ipſam.
Et totum ditâſſet opus? cœlóque venire,
Quod vocat in cœlum, ſacra ad commercia rerum,
Et primas quas dant leges naſcentibus aſtra? Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Quid verò? homo non in cœlum uſque penetravit? ſoli enim ex animantibus nos aſtrorum ortus, obitus curſuſque cognovimus. ab hominum genere finitur eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus, quæ, quantæ futuræ ſint, quæ contiens animus accipit ab his cognitionem Deorum*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanum angustiis : in immensum se extendit : nec ullos sibi, nisi communes & cum Deo terminos ponit.* Termes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divina transcendente. *Pamandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν θεὸν πάντα δυνάμενον καὶ πρόνοον, ὅτι τὸ ἀνωμάτευτον νόησον θεοειδικὸν, καὶ ταχύτερον, καὶ διὰ πάντων τρέχοντα· αὐτὸ γὰρ πάντων ἀκίνητον, καὶ ταχύτατον. Καὶ ὅπου νόησον ἐπὶ σεαυτῷ κελεύσον σε τὴν ψυχὴν εἰς ἣν [γῆν ἢν δεῖ, vel ὑλῶν ἐθέλειν π. τ. λ.] ἢ καὶ πρὸ θαλάσσης, καὶ ταχὺ τερόν σε τὸ κελεύσαν ὄντα ἔσεσθαι μὴ ἐλθεῖν ἢ αὐτὴ κέλευσον ἐλθεῖν· καὶ ὑπερβαίνουσα χῶρος ἐκεῖ πάλιν ταχέως ἔσεσθε· ἐκ δὲ μεταβᾶσα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἄλλ' ὡς ἐκεῖ ἔσῃ· κέλευσον ἢ αὐτὴ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἀναπτῆναι· καὶ πτέρυγας ἐκείνου· δεῖ· ἐκ δὲ αὐτῆς οὐδὲν ἐμποδίσει· οὐ· οὐδὲ αὐτῆς οὐδὲν ἐμποδίσει· οὐ· οὐδὲ τὸ τοῦ ἡλίου πῦρ, ἐκ ὁ αἰθὴρ, ἐκ ἡ σύστασις τῶν ἄλλων· ἀστέρων σώματα· πάντα ὑ διαπεσὼν διαπερᾷ μιχθεὶς τῷ ἑαυτῷ (θεῷ). καὶ θέλησαι καὶ αὐτὸ ὅλον διαρρήξαι, καὶ τὰ ἐν-δὲν ἐκ τοῦ κόσμου διάσασι, ἔξεσι σοι. Ἰδὲ ὅσου δύναμιν, ὅπου ταχὺ ἔχεις· ἵνα σὺ μὲν δυνάμενος ᾖς, ὁ θεὸς δὲ ᾖς.

Καὶ τὸ περὶ αὐτὸν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casaub. melius Xyl. *eique inane circumfusum*, hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐκτὸς, εἶτε πλῆθος. Ex Chrysippi lib. de Stoic. contradict. c. 42. ὅτι τὸ κόσμημα ἀπειρον ἐστι, contrà quàm Aristot. *de Cœlo* l. 1. c. 5. ἔστι τόπος, καὶ κενὸν, καὶ ὅλως ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. Dionysius Longinus *de Orationis sublimis, an grandi, c.* 31. τὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιβολῆς, οὐ τὰ ἔσχατα κόσμου ὅρια· ἀλλὰ καὶ πολὺ τὸ ἀπειρον ὅρους ἐκβαλόντα αἰ θέλησεις. καὶ εἴ τις ὅλον τὸν κύκλον τοῦ βίου, ὃς πλέον ἔχει τὸ ἀπειρον καὶ μέγα, ταχέως ἐπίσταται πρὸς ἃ γεννᾶται.

Καὶ τὸ ὄγκωμα αὐτοῦ] *Et speciem meram exteriorem substantiâ solidiorem inanem.* Casaubonus hîc Marco, quod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. c. 7. v. 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illam*, quomodo Plut. *de placit. philos. l.* 2. c. 2. περὶ τοῦ κόσμου.

Ἐπὶ τὴν ἀπειρίαν τὸν ὄγκον ἐκτείνεται.] Senec. *epist.* 102. *Aclamabit etatem dies non finit : inquiet, nihil mei sunt : nullum seculum magnis ingeniis clausum est : nullam non cogitationi propriam invenit.*

Τῇ προτέρᾳ παλιγγενεσίᾳ] Vide *lib.* 5. § 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philosoph.* apud Eusebium, *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententiâ : κατὰ τινας εἱμαρμένας καὶ ὡρισμένας περιόδους τὸν σύμπαντα κόσμον, *per certas præfinitasque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c.* 16. Numenius *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάκαυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi ἀποκατάστασιν πάλιν γίνεσθαι, *fieri denuo restitutionem*, sive *restaurationem*; quam & τὴν ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat; eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mundi immort.* Διὰ τί, inquit, καὶ Στωικὸς, ὁ μὴ τὸν κόσμον ἀίδιον, ὁ δὲ φθαρτὸς λέγεσθαι· φθαρτὸς μὲν, ὁ καὶ διακόσμησιν· ἀίδιος δὲ, ἀμὴ τὴν ἐκπυρώσεως πάγγενεσίας καὶ παλιγγενεσίας ἀδιαπαύστου ἀεί ποτε λαγούσας. Et rursus, Καὶ μὴν δι τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας ἀπαγόμενοι τὸν κόσμον, νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι τὸν ἀσέβειας θεὸν εἶναι, ὃς τὸν λόγον ἀποφθείρειν ἐκ ἐρυθειῶσιν. Et ex eorundem sententia, τὸν ἐν τοῖς ἅπαξ πυρὸς ἀναλῶσαι, χρόνων μακραῖς περιόδοις ἀναλύειν τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν· ἐξ ὧν πάλιν αὖ ἀναζώγονεν κόσμον ἴσαν θεμιθείᾳ τῇ πρώτῃ. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem : τὸ πᾶν ἐκπυρώσεις λέγουσες, καὶ ἀναζώσεις πάλιν ἐκ τῆς σπερματικῶν λόγων τῆς ἐκπεφυκότων τοῖς ἐκπυρωθεῖσιν· ὅτε καὶ ἀπείρως φθορᾶς κόσμου καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγουσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siquidem *renovationem mundi* illam, quàm post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act.* 3. *v.* 21. Τῶν τῆς πάντων ἀποκαταστάσεων, & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τῇ παλιγγενεσίᾳ, *millipuntiis veteribus* pleriisque eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist.* 106. *l.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qui ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ita Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud quod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ ; οἱ δὲ πάτου γέλωτα καταχέοντες ἐπὶ σωτηρίᾳ τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ παλιγγενεσίας αἰῶνος ἀπαγγέλλοντι. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccles. c.* 7. Αἰ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ θεὸς ἐ ὅπι τὰ χείρω χῶ ἐ τῶδε βίου δυσκλήμασι καταπίπτειν ὑπολῶ· ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τῶν ὅπι τὸ ἄμεινον ἔξεσι θεοειδεστάτην ἱερὰν τάξιν. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 39. Ἵνα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀναπαύσῃ τὸ ἀγγ ἐν τῇ ἀναστάσει εἰς τὴν ἀρχαίαν φαιδρότητα.

Οὐδὲν νεώτερον ὁ φοιτᾷ] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁ πανταχοῦ ὤν] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς θεωρεῖν] Ita Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτὸς ἀπάντων θεωρεῖν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀνταλλάγμα ; Matth. *c.* 16, *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς γὰρ ἔστιν ἄλγιον πημάτων.
Eurip. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 1.

τῆς ψυχῆς ἐκεῖ ἐλεύσεται πρώτερον. videl. § 9. & l. 5. § 21.

Ὅσον ἔδει καὶ νόμει] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide ad l. 10. § 25.

§ 2. Ἐπὶ τὰ κοινὰ μέρη πέφυκεν] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa considerare; & de singulis partibus quærere quid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siquidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Suet. l. 3. c. 34. nec quicquam in toto esse, quod in partibus, quibus totum illud constat, non existit. Vid. 3. § 11. & l. 9. § 36. & l. 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum considerationem proponens. *An tu*, inquit, *suorem illam, Micyllam puta, vereris? an scrutarium istum? an pellionem illum? an coriarium illum?* neganti, ἔκαν, inquit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐν τούτων ἕνδεκα; εἰ δὲ μή, κατ' ἕνα ἐκκαθαίρεις, κατακαίνεις ἅπαντας ἐκ τῆς ἐκκλησίας; *omnium istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & universos nihili facias?* Narrat Ælian. l. 2. c. 1. Eòdem spectat & illud ejusdem, in eos qui vulgi scita & sententias admirarentur, probarentque: Ὅμοιον εἴ τις πυθόμενος ἐν ἀποδύτοις ζωγράφους δύο εἶναι, ἀποδέχοιτο, perinde facere, acsi quis cum unumum unum tanquam adulterinum rejecerit, eundem plane acervum integrum tanquam probum ac legitimum admitteret. Laërt. l. 2.

§ 3. Ἡ ἔξοδός, ἐὰν ἤδη ἀπολυθῆναι ἦ τὸ σῶμα] mors, ἡ ἔξοδος, ἐὰν ἤδη ᾖ, ἀναλυθῆναι, ἢ ἔξοδος, ἐὰν ᾖ, ἤδη ἀναλυθῆναι. ut ἔξοδος ad ἀπολυθῆναι saltem, vel etiam ad ἤδη ἀπολυθῆναι, referatur, *quæ prompta, sive parata est, si oporteat, jam statim discedere, & è corpore emigrare.* ἀπολυθῆναι *discedere*, Polyb. l. 6. καὶ λαοὺς τὸ ἀπολειφθὲν, αὖθις ἀπέλυτο. *discessit rursus.* Lucas Act. c. 28. v. 25. ἀσύμφωνοι ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπέλυοντο, *discedebant*; indè ἀπόλυσις, *discessus*; unde ποιεῖσθαι τὴν ἀπόλυσιν, *discessionem facere*, Polyb. eidem non semel, l. 4. quod de morte usurpatur; perinde ac ἀναλυθῆναι hic Marco, apud Laert. l. 1. Lyco in testamento, ἐπὶ τῷ ἐμῷ ἀπολύσει, *post decessum meum.* Heraclit. ad Amphid. epist. 1. Τὰ καὶ ψυχὴ μαθοῦσα ἀπόλυσιν ἑαυτῆς ἤδη πότε ὀνομαστεῖ τότε καὶ σεσωμένος τῷ σώματι ἐπιλήσεται, ἀναμιμνήσκεται τὰ πάντα κακὰ, ἔνθεν κατελθοῦσα δεήσεται ῥέον σῶμα πνεύσεται πάλιν. Facit huc & Simeonis senis verendi illud Lucæ *evang.* c. 2. v. 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, *Domine, dimitte nunc servum tuum*, sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *Strom.* l. 4. Ἐν τῷ καὶ ἀπολύεσθαι τὸν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ, διατάττει ἀπολυθῆναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ εἰδέναι ἕκαστον ἐφ' ᾧ φερνοῦται, καὶ ἐπὶ τίνι ἀφορμῇ τῆς ταχείας ἀποδημίας dicit. i. e. *profectionem, sive peregrinationem*; quod ἀπόλυσιν priùs dixerat, nec alio sensu τὸ ἀναλῦσαι, & ἀναλύεσθαι, ἡ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. l. 3. c. 9. Ὁ παῖς θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ἐντεῦθεν παιδείας, τότε ἀναλύσεσθε πρὸς αὐτὸν, *tunc ad illum migrate.* Paul. ad Philipp. c. 1. v. 23. Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. quibus ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in Biblioth. cod.* 118. ἐκδημήσας πρὸς τὸν ἐπόθει θεόν. &. de Melecio Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις. *migratio ad Christum.* all. l. 2. § 11. & l. 3. § 5. & l. 5. § 56, 69. & l. 8. § 47.

Ἤτοι σβεσθῆναι] vide ad l. 7. § 3.

Κατὰ ψιλὴν παράταξιν] Ita l. 8. ἀλόγως παρατάξῃ. παράταξις, πολὺ παρέχεσθαι. Suid. Estque iste vocabuli quehtissimus. Verùm istic pro *obstinatione* & Xyl. optimè vertit, singulari[illegible] patur.

Ὡς οἱ Χριστιανοὶ] [illegible] nem in perpessione[illegible] Christ[illegible] fingit; quemadmodum eidem, [illegible] Galilæ[illegible] nomine designatis, *amentiam* (quod & Pa[illegible] mox dandus) *animique obstinationem* ipsi [illegible] *sitam.* Epictetus l. 4. c. 7. videndus ad l. 8. [illegible] tamen nulli hominum validioribus [illegible] mentis ducti, aut firmioribus dogm[illegible] mentis nisi, ad mortem strenuè ac intr[illegible] piendam se accingant. Verùm Marci in hi[illegible] istræ rationibus ac fundamentis insertæ [illegible] rint consonanda; qui nec solus etiam [illegible] rem erravit, sed cum suis plerisque co[illegible] solennem habuit. Plinius Min. l. 10. ad [illegible] 97. etiamsi Christianos crimine omni[illegible] quæstione etiam per tormenta habitâ [illegible] terat) immanes prorsus pronuncie[illegible] *dubitandum*, inquit, *quodcunque esset [illegible] pervicaciam certè & inflexibilem obstinati[illegible] puniri. fuerunt alii similis amentiæ*, &c. Quò Tertullianus *apolog.* c. 2. *Plinius*, inquit, *cum provinciam regeret, de Christianis quid [illegible] onum Imperatorem consuluit, allegans, [illegible] nem non sacrificandi, nihil aliud de [illegible] rum comperisse*, &c. Ita cùm nihil [illegible] quod objicere possent, [illegible] amentiam objiciebant. Hinc [illegible] spectat. c. 1. *Sunt qui existiment Christ[illegible] tum nuper genus, ad hanc [illegible]*

…ndiri, Idémque *apologet. c.* 27. *Sed …ntium existimant, quod cùm possimus & … præsentiæ & abesse abire, manente apud …animo consilio; obstinationem solui præferamus.* Et mox: *Cùm eumpant adversus nos, ingratis resistimus ut debiles; & repugnamus, perseverantes in eo quod reprobatur; & illos nunquam magis detrimus cum pro fidei obstinatione damnamur. … obstinatio, quam exprobratis, … Item ad nationes. l. 1. c. 17. De obsti… … præsidentibus, siqua proponitis, &c. Et c. 18. Religionum obstinationis in illo capitulo … neque gladios, neque cruces, neque bestias, non ignem, non tormenta, ob duritiem … animo recessimus. Et c. 19. Hucusque … horrenda obstinationum Christianarum, … stinationibus omnis obstinatio nostra præ… itaque, quod Marcus hic, ἀλλὰ παρ… dendet idem, *delegatient. c.* 2. *ad l.* 10. … ud Maria pronunciat Tacitus *histor.* … *l.* … *obstinata*, qui obstinationem ta… liorem partem usurpâsse videtur, in … raseana, *annal. l.* 15. *Quæ tamen virtutes … obstinata, invictus apud gratiam ani… magis quàm exemplo, unde παράταξις … sticus fuit patum, sed compolito, … ore & Matyre absuti sunt Vien… dutenses, … ad Asiatic.* apud Eu… *l.* 5. *c.* 1. Κατέρρωτο γὰρ ὁ τοῦ ἰδίου κράτους ὄγκος. … ἴδιον κράτος ἐστὶν ἡ ἀπαθὴς καὶ ἀμετάπτωτος ἕξις. … est autem vero absimile, quod M. Casaub. an… fuisse Marcum ad fervorem sui temporum, qui tantâ animi aviditate ipsi ad … supplicia offerebant, vel ingerebant … Arrhus Antonius turbam, an turmam, … rutus, qui manu fractâ ante tribunalia … exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν ἢ βρόχους ἔχετε. *O miseri, siquidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqueorum abunda* … Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clem. … id fuisse è disciplina Christiana, … implerat; quorum alii pro nomine … mortem obire omnino detrectent; alii … se dedant. Τίνες, inquit, αἱρετικοὶ δεικνύουσι φιλοζωΐαν μαρτυρίαν … τὸν ὄντως ὄντα καὶ γνῶσιν θεοῦ … αὐτὸν ἀθύτως θανάτῳ διὰ δυνάτου [leg. ἀγωνίου] κρίνεσθαι τοῦ δυνάτου εἰσὶ γάρ τινες, οὐχ … τὸ ὄνομα καινοί, οἱ δὲ ἑαυ… —τίς ἐξέσται αὐτοῦ ἁμαρτύ… κολάσεως θανάτου; καθὼς καὶ οἱ ἀπὸ Ἰουδαίων … Vide *ad l.* 3. § 1. &

… στωμῆς, σπουδῆς] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus quidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res honestè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l.* 9. § 3.

Ὥστε κἀγὼ ἄλλον πείσω ἀπαγγέλλειν] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l.* 4. *c.* 11. Δεῖ γὰρ μηδὲ κτᾶσθαι τὸ σῶμα ἕνεκα ἐμοῦ ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ἀποσκεῖν τοὺς πολλούς· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα, εὐθυμεῖν κἀνταῦθα χρὴ δεικνύειν αὐτῶν, ὅτου κἀπὸ τοῦ σώματος ἰδιώτου ὦ ἄνθρωποι, ὃν ἐλεγεῖον λέγουσι· ἴδετε πῶς ἀοίκου ὤν, ἄπολις καὶ φυγάς, ἂν ὅτου τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπαρηιδῶν καὶ πλουσίων ἀπαραχώρητος ἁπάντων καὶ εὐφυέστερος· ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμέτερον δεῖξαι, ὅτι καὶ κακοῦ κακοῦ τῆς ἀνυποδησίας διαίτης· ἂν δέ μοι παῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου σῶμα κατάδικον ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει θεοῦ θεραπευθῆναι φιλοσοφίᾳ, ὥστε [ἵνα f.] τοιούτους ποιεῖν;

§ 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide *l.* 7. § 13, 74. Solomon, *Prov. c.* 11. *v.* 17. *Benefacit sibiipsi vir benefactus.* Vide *supra* § 4. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Ὁ Ζεὺς καθάπερ ἐποίησε τὴν φύσιν τὴν τοῦ λογικοῦ ζώου κρατοῦσαν, ἵνα μηδενὸς κακοῦ ἢ ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, οἷ μή τι εἰς τὸ ἴδιον ὠφέλιμον θεωρήσεται· οὕτως ἐκέλευσε ἀσυνδέτου γίνεται τὸ πάντα αὑτῷ ἕνεκα ποιεῖν. Senec *ep.* 48. *Non potest beatè degere, qui se tantùm intuetur, qui omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Ἵνα ἵνα ἀεὶ σκέψεσθαι ἀπαιτῇ] τοῦτο [δέον] ἵνα, &c. aliquid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς οὖν ἡ τέχνη; ἀγαθόν] Seneca *ep.* 9. *Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non eum hoc nascimur.* August. *de civit. Dei. l.* 4. *c.* 21. *Vivus ars est bene vivendi. Neque enim ulla ars virtute comparatur, neque contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l.* 1. Οὐ γὰρ φύσει, μαθηταὶ δέ, οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται, κἀδιδάκτου ἐστὶ φύσεως τὸ ἀγαθόν.

Ἐκ διαφημάτων] Plut. *sympos. lect. c.* 1. Βίου τέχνη, φιλοσοφία, sive ut Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ὀνομάζεσθαι βίον. i. e. *ars vitæ. Cicer. Tusc. l.* 2. *ars bene vivendi.* Senec. *epist.* 90. vel, *vitæ rectè gerendæ.* Idem, *ep.* 94. Τί ἂν ἐλπίζεις; ὅτι πως μᾶλλον τέχνῃ ἀπὸ ὀλίγων ὄζειν ἀναλαβεῖν; Epictet. *l.* 1. *c.* 20.

§ 6. Περὶ τοῦτο τὸ δραματικόν] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Autor *libell. de Tragœd. & Comœd.* quem Donato tribuitur. Indè itaque ordiatur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Quæ canerent agerentque peruncti fœcibus ora.

Et mox,

Carmine qui Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, &

quo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem respectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τῆ τράγου. de quo videri possunt, Athen. *dipnosoph. l.* 2. Eustath. *ad Odyss. ξ'.* Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Autor *lib. de comœd. & trag.* &c. Quanquam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: si *tragœdiæ* vocabulum strictiùs sumatur, quatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriusque nomen id fuerat. Isa. Casaubon. *de satyr. poes. l.* 1. *c.* 1. *Constat sanè primis temporibus igno-*10 *ratum fuisse discrimen inter tragœdiam & comœdiam; cum quidem communi nomine omnes ejus generis δραματικὰ μιμήσεις vocarentur τρυγῳδίαι sive τραγῳδίαι. Athen. l.* 2. Ἀπὸ μέθης καὶ τῆ κωμῳδίας καὶ τῆς τραγῳδίας εὕρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῆ Ἀτθικῆς εὑρέθη, καὶ αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν· ἀφ' ὧ δὴ καὶ τρυγῳδία τὸ ἀρχῆθεν ἐκλήθη καὶ κωμῳδία· lego, ὀνομάσθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ ἀοιδῆς τῶ κωμῳδίαν. ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τρα-20 γῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à salibus illis agrestibus & Fescenninis inconditis, à quibus dramatica actiones illæ initium sumpserunt, ad levitatem comitam, quàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Aristot. *poetic. lib* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *sympos. l.* 7. *c.* 8. à mensis epulisque tragœdiam amandat, ἃς ὁ πάνυ τὰ συμπόσια, ἀλλὰ σιμύττειν βοῶσιν. Neque verò Stralboni magis crediderim *geogr. l.* 1. asserenti, τῶ κωμῳδίαν λαβεῖν τὴν 30 ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τῶ κατ' αὐτὴν ὕμνε καταβαίνοντα εἰς τὸ λογοειδὲς καὶ καλέσθαι quàm eidem, orationem metro vinctam solutàm antiquiorem statuenti; atque indè λόγον πεζὸν, sive hunc sermonem pedestrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕμνες πρὸς καταβάντα καὶ ὀχήματος εἰς τὸ ἄδαφος. Siquidem ut rectè Aristides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν μᾶλλον ὅτι ἀνθρώπου πεζὸν λόγῳ ἀρχῆθαι. ὥσπερ γε καὶ βαδίζειν, δῆλον, μᾶλλον, ἢ ὀχεῖσθαι φέρεσθαι. quem & ulteriùs vide lis, delirium istud ibidem 40 refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam esse rem antiquam, constat ex historia. Non tamen, quod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetustiorem. Nam & res lætæ in canticis quæsitæ prius; & prius nuptiæ quàm interitus; & potationes, quàm sobrietates; & communis sermo, quàm ampullatus; & pastoralis vita, quàm regia.*

Τὴν μνησικακίαν τῶν συμβεβηκότων. Insignitèr locum hunc illustrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnosoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὴν ἄκουσιν, ἣν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπος ὅτι ζῶον ἐπιπονώτατον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπεῖ· ὁ βίος ὡς ἅπαν τὸ φέρει.
Πλὴν ψυχαί, ἐν φρονήσει ἀνδρὸς τὸ
Τοῦτ' ἐκ θεῶν τὴν ἰδίαν λήθην λαβόν,
Πρὸς ἀλλοίαν τε ψυχαγωγηθὲν πάθος
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, παυθὲν δ' ἐκ δίκης
Τὸν δὲ τραγῳδὸν πρὸς τὸ κλαίειν σκώπτομεν,
Ὡς ἀφελῶν πάντα· ἀντὶ μὲν τοῦ πάσχειν
Πτωχόν τιν' αὐτὸν καταβαλόντων τῶν Τηλέφου
Γενόμενον, ἕτερα τὴν πάντων ῥᾴδιον εἶναι.
Ὁ νοσῶν τε μανικοῖς Ἀλκμαίωνι ἐπιπλήττων
Ὀρθῶς τε; ἢ σὺ Φινεῖδαι τυφλοί
Τί δ' ἦν κακὸν τὸ πεῖν; ἢ Μυσὸν ἐκπώσεις
Χωλὸς τίς ὤν; τὸν Φιλοκτήτου δὲ τὸ
Γέρων τις ἀτυχεῖ; πάντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πόνου δὲ τοῦ
Ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πόνου δὲ τοῦ
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονὸτ' ἐνορᾶν
Τὰς αὐτὰς αὐτῶ συμφορὰς, ἧττον τερπει.

Adverte sodes, num quid ex usu
Miserum suâpte naturâ abrumat est omne
Et vita quanta quanta est scatet incom
Lenimenta ideo curis & solatia
Sibi ipsa reperit. nunquæ mens propri
Oblita, alienis dùm se vellet
Doctrinam pariter cum
Primùm Trgados, si placet, constitera,
Quam pulcra dent documenta. nam qui
Ubi pauperiorem se cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert suam patientius.
Lymfatur aliquis? Alcmæonem
Oculis laborans cæcos Phinidas
Natus effert alius? Niobe
Dolet hic se claudum? sed Philoctetæ
Miser in secreta est intuetur Oceanum.
Ità quisque, dum evenisse majores suis
Olim aliis calamitates secum cogitat,
Animo æquiore fert fortunæ injurias.

Libaū. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος
λοιπὰ παίδων θαυμάσιε. τῶτο πῶς ἐκ
πεπόνηκεν παῦλαν ὀφθῶμεν, (leg. ὀφθῶν τε)
μοῖς πατρῶων κειμήλιος, καὶ θυγατρὸς ἁρμο
ἀνὴρ ἱερεὺς πρὸς πάτρον· καὶ πάλιν ἐκ
χειρῶν τῆς μητρὸς, πᾶ μὴ μανείσης
μοῖς; quo loco, & τὸ τῆ τραγῳδοποιῶ
καινὸς τῆ δήμων διδασκάλῳ, nuncupat.
nomine historiam comendari solitam, n
Jybius in operis ingressu: ἐκφαίνειν τὸ
διδασκαλεῖον, τὸ δύνασθαι τὰς
ταβολὰς γυναίως ὑποφέρειν, πλ
περιπετειῶν ὑπομεῖναι. Hinc Chorinius
Gazenis in *orat. epitaph. Procop. Gaz.*
ad Polyb. laudatus. Ἰδιότη μὲν φέρεσθαι
πως ὁ ῥήτωρ. ὁ δὲ, ἢ μάλα ἐλλαβ
γλαφυρῶς ἐκκυμαίνειν, καὶ μὴ ποιῶ
σειαν ἀφαιρεῖσθαι· δεῖ γὰρ τῆς ἱστορίας
τὸ λογιῶδες φέρεσθαι καὶ τερπνόν· δι
μὲν οἱ λόγοι ῥωννύμενοι; ὁ
δὲ παλαιῶν ἐκμαγδαλιῶντες, πρ
χρόνον ἀνόνητα διαπωλῶμεν, ἀλλ' ὑπ
τι ἄλλῳ ὑπηδὲν φέρειν ὀφελίμων

συμβάντος καιρῷ, πρὸς ἄνδρας ἴσα πεπονθότας ἀμέτρως ἢ μεγίστοις πάθεσι, νῦν ἀναφέρεσθαι, ὅτως ὁποιασοῦν ἄρετῆς Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus talis fortunæ proposita sit vita nostra: neque de recusandum, quò minùs eâ, quâ nati sumus, conditione vivamus, neve tam graviter eos casus feramus, quos nullo cavere consilio vitare possumus: eventisque aliorum memoriâ repetendo, nihil accidisse nobis novi cogitemus.* Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio. Ibid. *l. 6. ep. 6.* In quam mentem Liban. *orat* 19. βέλει μαθεῖν, ὅπως ἴσχει [illegible] λύπη βεβασανισμένῳ ἀνενεγκεῖν [illegible] ἀλλαχοῦθεν ἐστερημένον [illegible] ἢ πεπαιδευκότων, ἢ φευξειούμενον, ἢ πενίαν [illegible] ἐκ τοῦ δέοντος· δεῖξον αὐτῷ δὴ [illegible] βασιλείας καθημένους, καὶ κυρίους. Horatius Agamemnonem Appioclem suum in liberorum obitu [illegible] ctor, & ex Crantore Apollonium [illegible] hus: ὅτι κοινὸν ἀτυχεῖν ἐστὶν ἀνθρώποις· [illegible] τοῦτο πεπόνθαμεν. Hoc Nicophon [illegible] apud Philemonem in *Corinthia*,

[illegible] πρὸς ἄλλοισιν εἰδέναι τινὰ
[illegible] ἐστὶ Νίκοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.

Sic alios implicitos tenent,
Quæ nunc habes, Nicophon, quæ Grot. Egerius apud Naonem *metam. l.* 15.

——*Similes aliorum respice casus,*
Mitius ista feres. ——vide *ad l.* 7. § 5. 58.

ἐν τῇ μείζονι σκηνῇ] A Neoptolemo [illegible] rum, qui interrogantibus, quid ab [illegible] cle, Euripide prolatum admirarētur, [illegible] rum nihil, sed quod ipse ἐπὶ μείζονος [illegible] *scena majori* vidisset; Philippum, cùm [illegible] Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè [illegible] Deus tertius decimus dictus esset, in theatro postridie jugulatum ac projectum. Refert [illegible] *cap.* 95. Hoc autem eò magis in mente [illegible] admiratione habere Tragicus is poterat, quòd [illegible] futura hoc, tanquam vaticinandi spiritu [illegible] ortus dum Persas, adversus quos Rex expeditionem tunc moliebatur, perstringit, futuri tamen [illegible] mine isto, quod istic inseratur, sanè [illegible] mo, quodammodo prædicere visus est. σφενδόνας μὲν δὴ καὶ ὑγιαλόπεσιν, ἢ μεγάλων πέτρων ἀφέσεις, ἀγνῶτα καλόμενοι δόμων δόμους ἀμφιβαλόντων πύργων βιαίων τεκμαιρόμενοι· ἢ ἀμφὶ ἐλλοπίαν χύτλον ἔρκος σκοπιὰν, ἄφνω δ' ἀμφὶ [illegible] ἐπίσεσι, πακτὰς ἀφειρύσθω ἐλπίδες [illegible] ἄδας. historiam narrat Dio [illegible] tremo. Ubi Sandæus malè pro [illegible] Uterque, & Neoptolemus, & [illegible] nolet, manifestum fuit *scenam majorem* [illegible] seu *fabulæ* vitam hanc assimilavit. Ità Græcis παροιμιαδῶς, Μίμου βίος dicitur. Plato *Phileb.* Μιμεῖται δὴ τῶν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν ἁπάσαις τὰς ἐν τραγῳδίαις, καὶ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννύς. Palladas in *antholog. l.* 1. *c.* 13.

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ παῖδες παίζειν,
Τὼ σοφὼ μαντεῦσθε, ἢ φέρε τὰς ὠδίνας.

Scena est hæc vita & mimus: vel ludere discas,
Posthabitis curis, vel cruciare miser.

Senec. *de tranquill. c.* 15. èmendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil severum, nè seriùm quidem ex tanto apparatu. Singula, propter quæ læti ac tristes sumus, sibi quisque proponat, & sciat verum esse quod Bion dixit, omnia hominum negotia similia mimicis esse.* Petron. in *satyr.*

Grex agit in scena mimum. Pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas inclusit pagina partes,
Vera redit facies, dissimulata perit.

Quæ ex Petronio ubi laudaverat Joan. Sarisberiensis, *policratic. lib. 3. a. 7.* subjungit ipse *c. 8. & quidem eleganti utitur similitudine; quippè quicquid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ quam rei gestæ similius est. Militia, inquit, est vita hominis super terram,* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at si nostra tempora propheticus spiritus concepisset, dicetur egregiè, quia comœdia est vita hominis super terram; ubi quisque sui oblitus, personam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad comœdiam sui quodammodo respiciens; & quod deterius est, eò usque comœdiæ suæ insistunt, ut in se, cùm opus fuerit, redire non possint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ quam comœdiæ videtur esse similior, quòd omnium ferè tristis est exitus, dum extrema gaudii luctus occupat. Aut si nomen comœdiæ gratiosius est, non duco contentionis funem, dum constet inter nos, quòd sanè totus mundus, juxta Petronium, exercet histrionem. Hujus itaque tam immensæ, tam mirabilis & incurabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, quo peragi possit, ei mirabiliter coæquatus tanta est area ejus, quantus & orbis: difficillimum est, ut quisquam vel admittatur excluſus, vel emittatur inclusus, dum carnis gerit lutcum indumentum.* Ubi tamen, quod obiter adnotem, fruſtrà sunt, qui quasi tesellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis ista, *Totus fere mundus numerum* (ità illi legunt) *implet*: & *Fere totus mundus exercet histrionem.* Neque enim Petronii ista sunt, sed Sarisberiensis ex Petronii carmine sensus istos elicientis. Lipsius item ipse, *de constant. lib. 1. c. 8. Mundus universus exercet histrionem, ait Arbiter; certe hic.* Cautiùs Baudius, *de induc. Belg. lib.* 2. *Totus orbis terrarum exercet histrionem, ait facetus quidam scriptor. Certe nusquam magis scenæ &*

pulo servitur quàm in actionibus Magnatum, ubi quò plus pompæ & ostentationis apparet, eò minùs solidæ veritatis subest. Potuit *faceti scriptoris* nomine Joannem noſtrum intelligere, qui *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *histor. lib.* 3. Πεῖς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἀεί πως ἀρυζόμενοι καὶ ζυμπαιζόμενοι, τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ φράζειν πάντες· ὥστε δυσθάρρητον ἔστι τὴν ἀλήθειαν φθέγξασθαι, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ὀδυσσεῖ τὴν ἀλήθειαν. *Ferè enim omnes rebus præsentibus sese accommodantes, mimimque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciuntque, ut ex factis dictisve singulorum mentem animumque cognoscere apprimè sit difficile, veritasque plerumque tenebris obvelata delitescat*, perſonâ nimirum, quam gerit unuſquiſque, obvelatâ: quò & illud P. Syri,

Hæredis fletus sub persona risus est.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκεῖ μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος καὶ πομπῇ τινι μακρᾷ θεατρικαῖς χορηγεῖν ἢ καὶ διατάττειν ἕκαστα ἡ τύχη, διάφορα καὶ ποικίλα τοῖς πομπεύσι σχήματα περιάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ λεζῦται βασιλικῶς διεσκεύασε, πάσαν τε δορυφόρων παρασκευὴν καὶ τὴν καθεδρὰν σέφασα τῷ διαδήματι· τὸν δ' οἰκέτα χθὲς ἐφόρει· τὸν δὲ πένα κλαῖον ἔδυσε, τὸν δ' ἄωρον καὶ γαλεῶν παρεσκεύασε. παντοδαπὴ γάρ, εἶναι, δεῖν χρώζῃ τὴν θέαν. πολλάκις δ' δὲ μέσης τῆς πομπῆς μεταξὺ τὰ εἴδωλα σχήματα, οὐκ ἐῶσα ἐς τέλος διαπομπεῦσαι, ὡς ἐτάχθησαν· ἀλλὰ μεταμφιέσασα, τὸν μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν τοῦ οἰκέτου καὶ αἰχμα-lóτου σκευὴν ἀναλαβεῖν, ἢ δ' Μανάνδειον, τὸν ἐν τῇ οἰκέτου πομπείᾳ, τὴν Πολυκράτους τυραννίδα ἀστενάζυσι καὶ μίσει πνοῦ ἅπασι χρῆσθαι τοῦ σχήματι ἐπειδὴν δ' ὁ πομπὸς καιρὸς προέλθῃ, τὴν οἰκετικὴν ἅπασι ἀποδοὺς τὴν σκευὴν, καὶ ἀπολυπήσας τὸ σχῆμα μὴ τοῦ ζώματος, ἅπερ ἦν φορτία γίγνεται, ἐᾶν τὰ πλησίον διαφέρων. ἔνιοι δ' ὑπ' ἀγωνοσύνης, ἐπειδὰν ἀπαιτῇ ὁ κόσμον ὀδυσσεὺς ἡ τύχη, ἄχθονται γε καὶ ἀγανακτοῦσιν. ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκόμενοι, καὶ οὐχ ὡς ἀ θεῶν ὀλίγον ἐχρήσαντο ἀποδιδόντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epist.* 80. *Horum qui felices vocantur, hilaritas ficta est, aut gravis & suppurata tristitia: & quidem gravior, quia interdum non licet palàm esse miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes, necesse est agere felicem; sæpiùs hoc exemplo mihi utendum est. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qui nobis partes has, quas malè agimus, assignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda est persona, quam mihi miles*50 *imposuit.* quod idem & Auguſtus unà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſos percontatus eſt, *Ecquid iis videretur mimum vitæ commodè transegisse*; adjecitque clauſulam.

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μὲν χαρᾶς κλυπήσατε. Sueton. *lib.* 2. *c.* 99. quod Dio hiſt. *l.* 56. Κρῆτες δέ τινα παρ' αὐτοῖς ἰδίοις τοῖς γελωποιοῖς, ὡς καὶ δεῖ μίμου τινὸς τελευτῆς, αἰτήσας, καὶ πάμπαν πάλαι ἐν ἀνθρώπων βίον διέσκωψεν. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φέρουσιν αὐτὰ καὶ κακοῦργοι, Ἰὼ Κιθαιρών] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τὸ πᾶν ἔχουσιν· ἐλεεῖς γὰρ πένης τραγῳδίαν συμπαίζεις, εἰ μὴ ὡς χορευτής. οἱ γὰρ βασιλεῖς, ἄρχουσι μὲν ἀγαθῶν, ὥσπερ δόματα· εἶτα ἐὰν τεῖχον ἢ τάφρον μέσῃς, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέξω; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege.* Hoc vult ergò Marcus, vel iſtiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magis. in quam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. ſuperiùs paulò adducta. Vel (quod potiùs opinor) eos quoque, qui cum indignatione animi ejulationéque ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad quæ tantopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Cithæron* Bœotiæ mons Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliiſque id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polyhist. c.* 13. *Apud Thebas Helicon lucus erat, Cithæron saltus, amnis Ismenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de sit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Cithæron fabulis carminibúsque celeberrimus.* Sed & Clemens Alex. in *hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ potiùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὅεος δὲ τοῦτο διὰ πολλῶν δείκνυσιν ἡ τραγῳδία, ὡς Κιθαιρὼν, ὑπεκείμενον, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀναπέμπουσα θεάμασιν.

Λέγεται δέ τινα καὶ τὰ δράματα πολλῶν χρήσιμα] Dio Pruſ. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη τὸ λέγειν, ὅσα ἀπὸ τούτων χρήσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰρ ποτ' ἐν ζωᾷ τοῖς πᾶσιν ἔπη χρήσιμα·
Μεγάλα χάρις αὐτῷ. ——

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem.
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur, & ægrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:
Utiliúmque sagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando paritérque monendo.

Denique;

Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ,
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐς δ' ἡμᾶς ἥκει] Vide *ad l.* 7 § 41.

Τῆς τραγ.] *Ibid.* § 38.

Βίᾳ διέζευκτο *Ibid.*] § 40.

Μετὰ τὴν τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρῆχθη] Flaccus *art. poet.*

Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴν παρρησίαν ἔχουσα] Fabius, *lib.* 10. *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, jucundiſſimæ libertatis, inſectandis vitiis præcipua.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——*Sed in vitium libertas excidit & vim*
Dignam lege regi.——Flaccus *in Arte.*

quem & vide *epiſt. l. l.* 2. Vis illius ideam ? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ* [illegible] *omnia falſa, feſtiva, mordacia, maledica: ut* [illegible] *verbo pronunciato, illico capiatur occaſio ad* [illegible] *ſubſannandum,*

Ἀπὸ τοῦ παρῃρημένου εὐθυρρημοσύνης] dum non obliquè, ſed directè, directâ, exertâ oratione uſa, homines palàm perſtringebat.

[illegible] τὴν δὲ μέσην κωμῳδίαν, ἣ λοιπὸν ἦν μία] *Deinde comœdia,* quæ choro duntaxat amoto, qui [illegible] an licentiæ potiùs, mordaci ac maledi[illegible] attributus fuerat, à veteri, quam [illegible] ſecuta, diſtabat maximè: unde Flaccus

——*eſt accepta, chorúſque*
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.

Déque nova, quæ huic ſucceſſit eâdémque mutò caſtigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1 *c.* 7.

Ἀπὸ δὲ ὀλίγον ἐπὶ τὴν ἐν μιμήσεως φιλοτεχνίαν [illegible]] Vitioſa ſcriptura non animadverſa, interpretationum portenta quædam hoc loco procudit: præcedentia illa, τὴς ἢ μέσης, (quam lectionem editio utraque agnoſcit, ſed interpres neuter expreſſit) & μεὶς ἢ ποτε, ſatis monere poterant, continuandam eſſe ſententiæ ſeriem ac tenorem ad illud uſque ἐπίσημον, quo ea clauditur. Verùm obturbabat ἢ iſtud, quod ſpiritu tantùm mutato, vel adſcito, ſi ἡ extuleris, tam proclivia deinceps futura ſunt omnia, quàm eſt imber ipſe cùm pluit. *Poſt iſta,* inquit, *quænam media fuerit comœdia, & nova quo fine introducta ſit; quæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, conſideres. nam & iſtic utilia etiam deprehendi poſſe nemo neſcit.* Julius Scaliger *poet. l.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qui modos facerent, quod omnia geſticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantum potuit aptior atque expreſſior actio, ut generis nomen, quod erat poeſeos univerſæ, ipſi ſoli ſibi vendicarent. hoc in luſu cùm poſtea quædam impenſiùs populo placuiſſent, auſi ſunt ſeorſim ſuis auſpiciis quam commoverant expectationem ſuſtinere, atq; in eo laudem quærere, & artificis propterea nomen vendicare.* Hos *Latini Mimos* vocant ex *Publio & Laberio, qui in eo genere excellucre: & planipedes ob eam cauſſam, quòd cothurno tragici, ſocco autem comœdi pedes induebant; ipſi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, quæ ipſius parens exſtitit, cui inter actus apponi cùm eſſet ſolita, ex ea extracta atque aſſerta ſervitute, juſtum ſibi poema facere. Eſt igitur Mimus, poema quodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus quos exprimerent, ridiculi rationem non admiſcuit. Sunto igitur duo genera, quæ etiam vicatim & oppidatim per univerſam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat eſſe pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium eſt, quædam ſordida ut affectet.* Hæc ille. Salmaſ. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter ſic dictos à *fabulis comœdiâ* ſcil. *& tragœdiâ* diſterminat (quo modo & *Mimos* à *comicis fabulis* & *tragicis hiſtoriis* diſtinguit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum reſpiciens; *Mimos,* inquid, *in locum comœdiæ ſucceſſiſſe ſcribit Marcus. & ſanè quas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi ſunt & Planipedes veriùs quàm comœdiæ; perſonas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc ſpectandum, quid in theatro deprehendas. Nam ſi Mimus eſt, riſeris; ſi funirepus, timueris; ſi comœdia, faveris; ſi Philoſophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi*; habent affatim quod rideas; ſed & quod diſcas, exhibent: quod Marcus mox monuit. Neque verò ego cum illuſtriſſimo viro *ethologum* & *ridiculum Mimi genera duo* conſtituerim, ſed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit, quod & Horatius ipſo illo, quem is attigit, loco ſubindicat, *ſerm. lib.* 1. *ſat.* 10. qui ubi dixerat,

——*nam ſic*
Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris.——

quod eſt *Mimorum* ſcilicet. Unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Quin nec id Cicero ipſe liuit: cujus hæc ſunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atque ità eſt totum hoc ipſo genere ridiculum, ut acutiſſimè tractandum ſit. Mimorum eſt enim ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcœnitas.* Hinc eſt quod Naſo, *triſt. l.* 2. dixit,

--imitantes turpia Mimos.

Et,

Mimos obſcœna jocantes.

Cæterùm aliud eſt ab eo quod Marcus hîc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα, χορεῖ παίδων ἅπα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐργάται καὶ δήμης σωτῆρες ἄριστοι, ἄρτι ἀκμῆς καὶ ἀρετῆς κακοπαθοῦντες, ἄσιτα ἄδοντες εὐπαλάμα· μετανοοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνῃ ἀκορέστῳ χάσκει· ἐν σκιᾷ καὶ ἡδο-

ὅτις, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἔσχετο. Malo tamen ascribitur, quod uterque dixit. Illud tantùm adjicere liceat, posse apud nostrum conjunctim legi, τῷ ἐκμιμήσεως φιλοτεχνίαν, nam & ἐκμιμεῖσθαι dici solet, quod *actionem mimicè repræsentatur.*

Λέγεται καὶ τῶν τότων πρὸ χρόνων] Ità Senec. *epist. 8. Quam multa poetæ dicunt, quæ à Philosophis aut dicta sunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas nostras; habent enim hæ quoque aliquid severitatis, & sunt inter comœdias & tragœdias medium: quantum dissertissimorum versuum inter Mimos jacet? quàm multa Publii non excalceatis, sed cothurnatis dicenda sunt? & de tranquill. c. 11. Publius tragicis comicisque vehementior ingeniis, quoties mimicas inoptias, & verba ad summum caveam spectantia reliquit, multa habet cothurno, non tantùm sipariis, fortiora.*

Πρὸς τίνα τινὰ] *quemnam finem respicit?* Xyl. *Ad quem alium scopum, quam quem diximus?* Cas. ut πρὸς τίνα [ἄλλον] legisse videatur. Mihi non erotematicè, sed enunciativè efferri videtur, & sententia prior continuari; considera quem finem totum hoc scenicum institutum aspiciat.

§ 7. Τὸ μὴ ἓν ἀλλὰ βίᾳ κατάθεσιν] De quonam vitæ genere loquatur hoc loco Marcus haud satis liquet. Forsan & nullum certum vitæ institutum designatum volebat, sed hoc monitum duntaxat, statum præsentem, quicunque tandem is existat, esse cuique ad Philosophiæ vel studium vel exercitium eidem maximè idoneum.

§ 8. Οὐ δύναται μὴ τῷ ὅλῳ φυτῷ ἀποκεκόφθαι] Ramus à ramo cui adnascitur avulsus, à toto plantæ corpore divellitur; ità qui à Christi corpore divellitur, *nec caput ipsum tenet*, ut Apost. loquitur *ad Col. c. 2. v. 19. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discordare voluerit cum Christiano.* Aug. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἀνθρωπος ὃ ἑαυτὸν χωρίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀποχίζων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποχίζων ἑαυτόν. & Judas Apost. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς. de quibus Autor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, alioqui πῆ χωρίσει; Apost. *ad Rom. c.* 8 *v.* 35. τίς πτῶσις ἐπέρχεται, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦσαι] Vide *ad l.* 8. § 34.

Καὶ πάλιν τῷ ὅλῳ συμπληρωτικοῖς γίνεσθαι] D. Jun. συμπληρώματα mavult. utrumvis constare poterit. Epicur. *epist. ad Menœc.* Τὸ σωτήριον ἐκ τῶν ἀσθενῶν καὶ ὑπολυτελῶν ἡδονῶν, ὑμῖν ἐστὶ συμπληρωτικόν. Marcus ipse *l.* 9. § 23. Ὡς ἐκεῖνος οὐ πολιτικὸν συνήθως συμπληρωτικὸς ἦν· οὕτω καὶ πᾶσα περίοδος σε συμπληρωτικὴ ἔσται ζωῆς πολιτικῆς.

Ἀνοσιώτατον καὶ δυσκηδεμονέστατον] vocabulum hoc posterius more Stoico coagmentatum, parùm frequens & durioris analogiæ. Illustrat autem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν γὰρ αἰτίαι μεγάλων διαλύσιν ἴσασιν καὶ φιλίαν. ὅταν δὲ ῥᾳδίως αὖθις ἐνίσχηται διαλύσις· ἀσφαλὲς γὰρ τὸ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐχέμυθον, ἐνίσχεται πάλιν ἀσθμῶσι καὶ σωζεσθαι· συμφυὲς δὲ σώματος βαρέως ἢ ῥᾳδίως, ἔργον ὄντως ἐστὶν ἁλῶναι καὶ σύμφυσιν· ὅτως αἱ μὲν κατὰ χρείας συμμαχίαι φιλίαι, κἂν διασῶσιν ὑ χαλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνουσιν. ἀδιαφορεῖ δὲ τῇ κῇ φύσει ἐπισπόνητος ἢ τοι ῥᾳδίως σωέρχεσθαι· κἂν σκέλλωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἀλλὰ αἱ διαλύσεις ἐφέλκονται· quod Medius Sycophanta dicere solebat, κἂν ἀπεπήδησε τὸ ἕλκος, ἡ ὑλὴ μένει. etiamsi vulnus coierit, manet tamen cicatrix, quasi vestigium quoddam vulneris etiam jam coalitî. ὀχ ὁμοίῳ ἑ κολλήσῳ, inquit Marcus istic. Quod autem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in universum hominibus Marcus; quia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαιμονεῖν μὲν μὴ ὁμοδογματεῖν δέ.] Non possum Xylandro istic assentiri, qui verbis illis, ὅπ λέγουσι αἱ φυτειαὶ, omissis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore esse, etsi non idem cum omnibus sentias.* Sed nec Casaubono, qui contrà quàm editor etiam Lugd. clausulam hanc [illegible] divulsam, periochæ insequenti pr[illegible] ustico-rum dictum vulgare, sed depravatum [illegible]ior. quid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas translatum? nam de hominibus, prout Marcus ipse *l.* 9 § 3. usurpatum, quid velit, quis nescit? D. Boot. fruticatur posse ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν legi, ut sit *simul fruticari, sed non simul crescere*; vel [illegible] *affici.* D. Salmas. ὁμοσωμαθεῖν mavult. *Ramus* inquit, *qui corpore suæ arboris avulsus aut recisus, transferatur in aliam, nunquam unum corpus facit cum ea arbore cui inseritur, quamvis partem faciat fruticis & simul cum eo fruticet.* In re ferè desperata tentemus & ἀπιθάνων ὄντων ἐπισωθῆναι. Ego nihil scriptoram vulgatam propius comminisci possum, quàm ὁμοσυμφυεῖν· ut sit, *pariter fruticari, sed non consentire*; non figuram speciémque; eandem cum sanis reliquis obtinere; siquidem insitorum cum stirpe reliqua coalitio non sine cicatrice fieri solet. τὸ ὁμοσυμφυεῖν eâdem analogiâ, quâ τὸ ὁμοδοξεῖν dictum; eâdem sententiâ, quâ ὁμοιογνωμονεῖν, Aristoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si quis probabilius aliquid afferre poterit; ei ego lubens concedam.

§ 9. Εὐσεβὴς κρίσεως καὶ προσέξεως] [illegible] *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Περιόπτου] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ τὸ τοῦ ἀδελφὸς τὸ χαλεπαίνειν] Ità *infra* § 18. ἀγαπᾷ τὸ δύνασθαι ἀνδρεικόν.

Λιποτάκου] & ἀφεστῶτος. *l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀδικία φύσει τέχνης] Arte siquidem nulla natura vincitur. Aristot. *ethic. lib. 2. c. 11.* Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷς ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐθισθείη ἄνω εἰσέτι, οὐδ' ἂν μυρίκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω βλάπτων· οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν φύσει ἄλλως πεφυκότων, ἄλλως ἂν ἐθισθείη· Senec. *epist. 11. Rerum naturam sapientia sub imperio non habet: quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diùque se animus composuerit, exerebunt.* scil.

——— *cultura natura potentior omni,*
Quam licèt expellas furcâ tamen usque recurret.

uti Flaccus *l. 1. ep. 10.* utpote quæ sit *fixa, & mutari nescia.* Juvenal. *sat. 13.* Proinde, *Repugnante naturâ, quælibet cedit industria.* Cassiodor. *l. 4. ep. 38.* Nec fortior ergò ars naturâ; nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de caus. plant. l. 2. c. 25.* ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν & Aphrodis. *problem. l. 1. q. 90.* Sen. *ep. 65. Omnis ars imitatio est naturæ.* Sed & ἰατρὸν medicum, ἐκ φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l. 9. c. 8.*

Τῶν κρειττόνων ἔνεκεν τὰ χείρω] vide *l. 5. § 16. & l. 7. § 55.*

Ἕνδειν μὲν γὰρ φησὶ δικαιοσύνης] Hoc enim jus fasque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχεσθαι, τὸ δ' ἄρχειν, ἵν' πεφύκασιν ἀρχαί· Aristot. *polit. l. 1. c. 4.* quem vide pro ixiùs istud ibidem disceptantem. sed & *ad l. 7. § 55.*

Ἀπὸ δὲ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* Δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μάτηρ τε καὶ πανὰξ γὰρ ἄλλων ἀρετῶν ὑπάρχειν· ἄτερ γὰρ ταύτας οὔτε ζώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, οὔτε φρόνιμον οἷόν τε εἶναι. Julian. Imp. *orat. in Constant. 2.* etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam.* Ἔστι γὰρ ὁσιότης τῆς δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblich. *ep. ad Anatol.* Τῷ δικαιοσύνῳ, αὐτὸ τὸ γὰρ ὅλον ἀρετῆς τέλος, καὶ ἐκ συναγωγὴ αὐτῆς συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην καὶ ἡ παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l. 5. c. 1.* Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μόριόν τι τελείας; ἢ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ποίας ἕπεται· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔτε ἕσπερος, οὔτ' ἑῶος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιάζόμενοι φάσκομεν.

Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι. καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τὴν ἀρετὴν χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν. Quod ipsum & aliâ ratione adfirmat *ethic. magn. l. 1. c. 34.* & *Eudem. l. 4. c. 1.* Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· καὶ ἔστιν διὰ τοῦτο ὅτι ἡ μὲν ἕξις ἐστὶν ἡ νόμῳ κατὰ ταύτην ἐστὶν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ πρὸς ἅπασας ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ ἄρα τῷ νόμῳ δικαίως ἐμμένων, τελείως πως ἀνδρεῖος ἔσται ὁ δικαίως καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελεία τις ἀρετή ἐστιν. qui locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ γὰρ νόμος τὰ καθ' ἕκαστα vel προστάττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum novissima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελείως σπουδαῖος ὁ δικαίως καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἥτις διαφερόντως θῇς τὰ μέσα] *Si vel rebus iis nimium tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Casaubonus neuter vocabuli vim satis expressit. Verto, *Si ad ista temerè anxiéque feramur.* vide *ad l. 9.* § 27.

Εὐεξαπάτητοι καὶ ἀγεννῶνται καὶ μεταπίπτουσι] vide *l. 3. § 9. & l. 5. § 10.*

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ὅπου σε τὰ φεύγματα] vide *ad l. 4. § 3, 39. & l. 9. § 15.*

Κἀκεῖνα ἀπερύκουσι μᾶλλον] ista post ἔρχῃ interserenda autumo: quò dictionis series feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, ὅτι φεύγων ὑπεδύσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec prosequeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Σεαυτὸν ψυχῆς αὐτοδιδῆς] vide *ad l. 8. § 48. & ad l. 12. § 3.*

Μήτε ἐκπίνηται ὅπῃ τι, μήτε ἔσω συμπέσῃ] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliquid se extendit, neque se contrahit.* Casaubonus. verùm τὸ συντρέχειν nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hic aliud planè sonat, *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit,* sive *consentit.* quomodo Philo dixit, *de vita Mos. l. 2.* Συμπέφυκε τοῖς φεύγμασιν ὀνόματα ἐξεδέξω· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συμφραμένη ἔνια τῶν λογίων θεοῖς τοῖς τύχαις καὶ τοῖς φεύξεσι· *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tuscul. l. 1.* concurrant *omnes plebeii philosophi*: ut sit istic τὸ συμπέφυκεν, idem quod τὸ συνεκείνειν. *l. 5. § 26.* cum exterioribus sive sensibus, sive rerum specie & pompa concurrere & consentire, vide *l. 2. § 12. & l. 6. § 13. & l. 7. § 56. extremâ.*

Μήτε συνιζάνῃ] *neque subsidit.* Casaubonus quod est ὑφίζάνειν potiùs. quanquam & συνιζάνειν eo sensu quandoque sumitur. Ità enim Lucian *ver. histor. l. 1.* μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος, *languente ac subsidente vento.* Quemadmodum Propert. dixit *eleg. 8. subsidere ventos.* Malim tamen cum Xyl. *contrahit se,* vel, hoc si mavis, *considit ac comprimitur.* Quomodo συνίζειν καὶ συνδιδόναι conjunxit Philo *de mund. immort. ad l. 4.* § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζανὸς τοῦ πύρου ἀναπεταννύειν. i. e. *poros compressos aperire,* dixit. & Aphrodis. *probl. l. 2. q. 22.*

Ἡ λύπη συμίζηπιν ποιεῖ χωνεύσεως τοῦ σώματος, διὰ τὸν τῆς ψυχῆς ἔσω ῥοπόν. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subtrahit.* quod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λύπη πυκνώσιν ἐργάζεται τοῦ πόρου. Clem. *pædag. lib.* 2. *c.* 2. συμίζηκυίας τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ στῆθος· *compresso in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ὡς ἔπαθεν, ἃ θερμὰ πάσχειν πολὺν ἐν πυρὶ, πυκνοῦσθαι καὶ συμίζειν· *non est passum & constrictum.* nec obstat, quòd τοῦ αἴρειν, τὸ συμίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτῷ, inquit, τὸ ἀναζώμαπ, τοῦ ἐμφύτου πνεύματος αἴρειν καὶ συμίζειν, συμβαίνει πρὸς τὴν ὑμρὰν γένεσιν πείνειν. Siquidem *compressionem* quandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 1. τὰ πάθη dixit esse· ὁδηγούμενα τὴν κείνων ἀφορμὰς καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ πτώσεις τῆς ψυχῆς. quod nostri mentem clarissimè explicat.

Φασὶ λάμπειν] lumine illo, de quo Joan. *Evan.* 2 *c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ *c.* 44. *v.* 5.

Ὧν τὸν ἀλήθειαν ὁρᾷ.] vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* quasi dicat, quid ad me? nihil ad me; illius, non meâ id interest. Ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. Sed quid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, queretur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatus esse, si fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliquis.* & *ep.* 76. *Ad honesta vadenti contemnendus est contemptus iste.*

Ἐγὼ γὰρ ὅπως, ἵνα μή τι κατεφρονήσεως ἄξιον] Ita capiendum, quod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σε περιφρονείτω· & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· quo loco sic accipiendum sequentia docent; quibus monet ut conditionis suæ locique autoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéque tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσει; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. φέρε σε ὁ δεινὰ ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἴδιον ἔργον. & *c.* 10. οὐκ ἔδει οὕτω μοι περιπεπτωκέναι τὸν ἀδελφόν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιπεπτωκὼς αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκείνον· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκείνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει· ἐκεῖνο κωλύεται. Οὐκ ὀνειδιστικῶς.] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Neque monitio aspera sit, neque objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὀλυμπιονίκης ὅταν λάβῃ πρὸ πολεμούμενον, ἤγαγεν ἐπὶ ὁδὸν τοῦ δίσκου· ἐγὼ καταγελάσας, ἢ λοιδορησάμενος ἀπῆλθε. καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τοῦ ἀληθινὸν, καὶ ὅτι ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ· μέχει δ' ἂν ᾖ δεικνύης, μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀπὸ μᾶλλον αἰδοῦ τὴν ἀσωμασίαν τῆς σαυτοῦ.

Οὐδὲ ὡς ὑπιδεικνύω ὅτι ἀνέχομαι] nè levissimum quidem præ me ferens offensionis sensum aut significationem: vel etiam, quasi patientiam ostentans meam. vide *infr.* ad § 18. ὡς ἐν χολῇ.

Οἷος ὁ Φαιδίας] De *Phocione* tria potissimùm, quæ huc faciunt, memorabilia reperiuntur. quòd rabulam quendam, qui pro concione dicentem interpellaverat, oratione prolixâ in se debacchantem placidissimè sustinuit, ad dictionis seriem quam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil quicquam vel ab illo dictum, vel à se auditum, animadversúmve fuisset. refert Plut. in *præc. polit.* quòd cùm ad mortem duceretur, obviúsque quidam, post convitia multa frustrà effusa, cùm ipse nullus attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ἆρ' οὐ παύσει τὴν τοῦτον ἀσημοσύνην; *Non compescet iste aliquis indecore se gerentem?* Plut. in *apophth.* & in *Phoc.* quòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακῆσαι. *ne quid eorum meminisset, quæ adversus ipsum Athenienses inique egerant.* Plut. *ibid.* id quod Ælianus haud paulò ἐμφατικώτερον extulisse perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qui morienti aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακῆσαι ἀφ' ἧς παρ' αὐτοῦ φιλοτησίας, ἣν νῦν πίνω· quasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, quàm poculum quod in amicitiæ societatísque mutuæ argumentum propinari atq; exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari haud piguerit: qui *therapeut. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τὴν Ἀθηναίων φιλοτησίαν ὀρρωδήσαντα, ἣ τὸ τῶν Σωκρατικῶν θεσπισθὲν ὑπερῴκνουν κώνειον. in quo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit; *timens ne Atheniensium gratiâ benevolentiâq; excideret*; dum φιλοτησίας significatum non animadvertit. Id autem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qui *ad Eudox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilariter admodum excepisse, ὥσπερ οὐκ ὀλίγα διαλεγόμενον, ἀπὸ φιλοτησίας πεφοιτόμενον. Quin & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinquum, refert Ælianus, *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro missas, in quibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, εἰ μὴ αὐτὸς πιστεύειν, ὅτι μὴ τὸν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτησίαν, καὶ τὸ τῆ φαρμάκῳ πῶμα, ἢ ὅντως ὄψεται Σωκράτην. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, utì memoriâ lapsus Cœlius Secund. in *thesauro* prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem *Tuscul. l.* 1. qui cùm cons-

jectus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliquum sic è poculo ejecit, ut id resonaret; quo sonitu reddito, ridens, Propino, inquit, hoc pulcro Critiæ; qui in eum fuit teterrimus. Græci enim in convivio solent nominare, cui poculum traditurí sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, quid sit ὁ φιλοπαίζ.) *Iusit vir egregius extremo spiritu, verèque, ei qui venenum præbuerat, mortem esse auguratus, quæ brevi consecuta est.* Secius paulò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λειπόψυχον (τῶν κωνείῳ) ἀποκοτλάζι τὰ εἰπεῖν Κριτία τῶτ' ἔχω τῷ καλῷ. falsus interim Erasmus *apophth. l. 6. var. mist. dict.* 238. qui Æliani relationem *hist. var. l. 9. c.* 21. dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus, novissimum hujus illud genus fuit, respexit Marcus; eò magìs quia subjicit, οὐ μὴν ὀρθῶς ποιῆτο sicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνώσεθε καὶ μὴ σαυτοῖς. Ambigua est enim illa Phocionis dictio: potestq; etiam σαυτοῖς satìs acutum & mordacem continere, Athenienses populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. quomodo Theopompus *l.* 38. de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς φιλοις ἐδίδου κώνειον πίειν, *qui sicuti propinat ἀφιλοπάτοριμος sustulerat*, Ἐπειδὴ ἐν πάντες ἴγνωσαν τὴν τῶ φαρμάκω ταύτην φιλοτησίαν, ὃ ὀργάσας τὴν ὑμετέρων, φὴν φαγεῖν πάγαν. Athen. *Deipnosoph. l.* 3. Lusit pariter Libanius emaculandus obiter *declamat.* 11. ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam desciscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inquit, σπεῖσαι φιλοτησίαν ἢ τύχῃ· leg. Δότε μοι, σπεῖσαι φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut bibam fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* h. e. ut eicutam bibere licitum sit, quo me vitâ eximam. vide *ad l.* 10. § 11. De Phocione verò præclarum ac dictum habetur Val. Maximi elogium, quo suspicionem istam, quam Marci verba suscitare possint, ab eodem amolitur. *l.* 3. *c.* 8. *Placidi & misericordes, & liberales, omnique suavitate temperati mores Phocionis, quos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit; itaq; constantia, quæ naturâ rigidior videbatur, lenis è mansueto pectore fluxit.*

Ἔφη δεῖ πιεῖν τὰ ἴδια] quod Psaltes *Psal.* 51. *v.* 6. *in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c.* 2. *v.* 28. ὁ ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà quàm hypocritis solenne est, qui μόρφωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriusq; internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5.

Οὐκ ἐν θεῶν βλέπεις] Intùs oportet istiusmodi, ubi Deus ipse, qualis sis, videt; qui non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l.* 1. *c.* 16. *v.* 7. ὁ θεὸς ὄψεται ὃ ἄνθρωπος ὄψεται τὰ ἐκφανῆ διάθεσιν δὲ φύσιν, ἅτε δὲ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰδοῖ ἐοῖς πειρικώς. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, quod in pagina sacra toties occurrit, ἐνώπιον τῦ θεῦ. Ac quod Lucæ *evang. c.* 1. *v.* 6. de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo: aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Θέλησον ἁρέσαι αὐτῷ ποτε σαυτῷ· δέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ὀπαδύμενον καθαρὸς καὶ καθαρῷ σωτῷ γενέσθαι, καὶ μετὰ τῦ θεῦ.

Τί γὰρ ὅτι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν ποιεῖ τὸ ὀπὶ τῇ φύσει σε οἰκεῖον] τὸ ὀπὶ illud forsan inducendum fuerit. Assentior autem M. Casaubono ποιεῖ; legenti. *quid tibi indè mali accedit, si quod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ τῶν ὅλων φύσει ἕυκαιρον] vide *l.* 4. § 23.

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γένεσθαι δ' ὅτε δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον] duriuscula syntaxis, quam interpretes vix assecuti videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inservias.* Xyl. *designatus esse quod & quomodo posthabit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est quod Marcus voluit; *homo*, inquit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, quocunque tandem modo, quod in commune expedit.* Ità τὸ πατρίδι & πεπάχθαι usurpant crebrimè & Marcus & Epictetus. Aliter tamen paulò Cas. ὁ μακρείτης *ad Pers. sat.* 3. *v.* 72. qui πεπαγμένῳ hìc vult esse quod Persio *locato*. idem γενέσθαι legit pro γίγνεσθαι. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφρονῦντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qui se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib.* 4. § 32.

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν quid sit vide *ad l.* 5. § 5.

Ὑπανακλίνονται] hoc est, Suidà interprete; ὑπανάκεινται καθίζονται *inferiùs considunt, accumbunt.* Metaphora ab eis qui ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Suidas ex aurore incerto: Κληθεὶς εἰς ἑστίασιν ὑπανακλίνεται πάντων καταφρονηθείς, ὡς παῖς ἔτι τὴν ἡλικίαν. At Plato *polit. l.* 1. ὑπανακλίνεσθαι ἀλλήλοις. utì Marcus istìc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τῦ ὑπείκειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, utì ipse *ibidem* se explicat, vèl *submittere se* potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῇ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi scil. ad rem ipsam ventum fuerit. quod Architecton Athenienses, ὡς ἔτος εἰρηκεν, ἐγὼ πείσω. & Euripid.

Φεῦ.

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πεφύκοτ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φωνήν·——

Heu, quòd res ipsæ vocem neutiquam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel quid si αὐτὸς ἴδιος pro αὐτόθι, hoc est, *illico, confestim* sumatur? affectus istiusmodi statim se prodit. Verùm subit animum suspicio, fuisse, αὐτὸ φανῆναι τοῦτο *illud ipsum apparebit*; citra sermonem ullum se prodet; quod & sequentia confirmare videntur. Alludit videtur ad proverbium, quod συκοφαντίᾳ ἐλλείπουσι (in allagiis nimirum usu communi tritis solenne hoc) effarri solet, Αὐτὸ δείξει. Atque ità Plato in Theæteto deprehenditur extulisse: Et ex Platone Athenæus (si autoris nomen id, quod Jo. Meursius ambigit) *lib.* 1. *epist.* 4. cæteram Aristophanis [illegible] integrum exhibuit.

Τ' ἔργον τάχ' αὐτὸ δείξει

Atque hoc est quod Suidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπουσι τὸ ἔργον. *deest*, supplendum scil. *vox* ἔργον. nam quod Maussacus in *dissert. critic.* ἔργον censet apud Suidam eò loco [illegible] esse, quod est Hesychio in *præfat.* αὐτόθεν ἐστὶ τοῦτο. Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ἀτελῶς καὶ ἀνευ τοῦ αὐτοθέν τι δηλοῦσθαι a Suida multo procul quàm longissimè aberravit. Hesychius forsan & cum Suida voluit. Hesychius, ubi [illegible] dixit esse παροιμίαν ἔξω τοῦ ἐπιλόγου *paræmiam quæ sine epilogo*, sive *extrema parte enunciatur*. quanquam nescius non sum, posse *epilogi* nomine subjunctam sive adjectam orationem aliquam intelligi, quæ paroemiæ rationem explicationémque contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Suidam pro *hypothesi* sumi, nemo quisquam opinor, nisi τὸ ὁλοχερῶς μόνον φρενοῦσθαι, (ut cum Marco nostro loquar) Maussaco concesserit.

Ἐπὶ τὸ μετώπου γυμνοῦσθαι] οἷς οὐδὲν σωφρονεῖν δοκοῦσι πλὴν τῆς ψυχῆς ἀδύνατον δ' αὐτὸ. ut Gellen. loquitur *hortator. rectæ frontis hominis tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, severitatis, index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epist.* 15. *Quid mecum per literas agis? unam ob caussam mallem coram egisses; non enim solùm ex oratione, sed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perspicere potuisses.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. laudatus, *Ego ingenio natus sum; amicitiam atque inimicitiam in fronte* (sive, *in frontem*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει οὐδὲν ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Bas. post ἔχει comma interserit. Interpp. quidlegerint, aut quid secum fuerint, haud est facilè conjectu, forsan ὁποῖόν ἐστι, οὐδὲν ἐκ. ὅ. ἂ. *quomodo se habeat, statim in oculis exigit.* vel, τοιοῦτον ἔχει; οὐδὲν, &c. *ità se habet? in oculis statim.* forsan autem, τοιοῦτον ἔχειν, sive εἶ, οὐδὲν &c, *talem esse*, sive, *sic affectum esse, in oculis se statim prodit.*

—*in vultu pignora mentis habet.*

ut Naso *art. l.* 2. & apud Æschylum Clytemnestræ Agamemnon, se specie falsâ deceptus.

Ἐν τῷ φρονεῖσθαι ὄμμα σε κατηπορεῖν.

Nam prodit oculus esse te affectum probe.

Oculi enim *sunt animi indices.* Cicer. *de orat. fect. ut imago est animi vultus, sic indices oculi.* [illegible] démque Ἔθος *leg. lib.* 1. *Naturæ speciem ita formavit suæ, ut in ea penitus recondita, mores effingeret; nam & oculi nullis arguti, quemadmodum animi affecti simus, loquuntur, &* [illegible] *qui apellatur aculeus, qui nullo in animante esse* [illegible] *cat mores.* Plutarch. [illegible] *dam animi loquitur* [illegible]

Τὰς διαλύσεις τῆς ὄψεως διαλύει] unde & quidam *oculos animi portas* [illegible] *xere.* Adamantius *physiognom. l.* 1. [illegible] ποιοῦσι τὰ ὑγιῆ δηλοῦσι. Ali [illegible] quas mens non prospicit tantùm [illegible] quoque & per quas motus atque [illegible] tranfluit, quemadmodo [illegible] 8. [illegible] oculos ea [illegible] *sæpè* [illegible] *sæpè* [illegible] *oculos.* Sen. *de benefic. lib.* 2. *c.* [illegible] *rare* [illegible] *dubium quin libenter* [illegible] cum *l.* [illegible]

[illegible]] T [illegible]

Non [illegible]

Quæ species [illegible] tarch. *de præcept. polit.* [illegible] tigon. *mirab.* [illegible] Solin.

[illegible]

Λίκνῳ ἀτρύτου σάλαμα

Νέαι γυναικὸς ἐν θαλάμοις μὴ λάθῃ

Ὀφθαλμὸς, ὅστις ἀνδρὸς ἐκ πολλῶν ἕνα

Ἔχω ἐγὼ τόνδ' ἐν φίλοις

Ritu puellæ nuptiali ex

Immotus oculus in

Nec me puellæ lum [illegible]

Fallant, peperta [illegible]

Animus mi [illegible]

Nec [illegible]

quàm [illegible]

apud Athenæum *l.* 2.

--ιμάλαι, Φαιδία,
Ἀπωτέ πάλαι τις ἰυδαϊστὶ ἀγ πλὴν λυεῖν,
Οἰνῳ [illegible], ὡς ἐρωτᾷ π' ἐμπεσών·
[illegible] ἀπὸ τῆς βλεμμάτων,
[illegible] ὅτι τοὺς ἀφυκτοὺς
[illegible] ἀπαφαιρεῖς πολλοῖς πιεῖν.

[illegible] opus cum Casaubono in senario perpulchro [illegible] restituere.]

--clare, Phidia,
Prater duo aliquis reliqua possit quinque,
Amore captus si sit, aut si ebrius,
Oculis ab ipsis etenim utrumque proditur,
Itemque vultu: [illegible] qui volunt.
[illegible] Mendacii. H. Steph.

[illegible] Victorius *var. lect. l.* 18.

[illegible] apud suos vocem, *Amorem tuum* [illegible] dicere ipsa. de igne idem Naso *epist.* [illegible] de talo: *Amorem suum exprobrans*; *quis enim bene celat amorem?* [illegible] *dic. o prodita flamma tuo* [illegible] *epist.* 15.

[illegible] Ignatio; *quis enim celaverit ignem, qui semper prodidit ipse se?*

[illegible] *ipsum latet, vultus furentem*; [illegible] *aperit. ostendunt amor.*

[illegible] *sed fabricatores medullæ, in nutrice nutrimenta reddi, lucubrant gemmati* [illegible]

[illegible] Vide *ad lib.* 5. § 28.

[illegible] ὁμόνοια] *affectus* [illegible] *qui cuius simplex aliis videri* [illegible] *dicitur.* Dionys. [illegible] ἀπὸ τῆς [illegible] *epist.* 16. ad Euseb. Οὐ φιλονεικίαν [illegible] *regno.* Itaque Fatimanus *adv.* [illegible] *proponit vicis* [illegible] *habuisse,* [illegible] c. 28. de Episcopis, *qui nō* [illegible] *quod ex* [illegible] *dissidiis.* Verùm id illic quid velit, nullus assequor. Xyl. ὁμόνοιαν quomodo Plut. δὸν [illegible] *infidiæ tectæ.* Sed & alibi [illegible] ὁμόνοιαν, ἀλλὰ πάντα σκαληνὰ [illegible] *nihil, sed omnia cuncta.* D. Boot. vult [illegible] Casaub. *nullo modo laudandum*; [illegible] est. Verùm clamat Quintilianus, [illegible] *rescribendum*; [illegible] est Cicero, [illegible] *Quod ad Sulpicium, & Aposaepe proverbio dicitur.* Patrui hoc nomen etiam [illegible] fecerunt. Unde apud Suetonium *Otho.* c. 12. *Scambus, & malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit, nec quæritu ulteriùs opus. Σκαμβὸν, διεστραμμένον. Suid. quid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδὲν ὄφελον λυκοφιλίας] λυκοφιλία quid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Eustathius *ad Il.* κ'. ex Menandro Dionysius. Λυκοτιλίως, ἀντὶ τοῦ ὑποπτῶς, ὑπόλως· *suspectè, subdolè.* Menander.

Λυκοτίλιοι μὲν εἰσιν αἱ συμμαχίαι.

Suspecta pax hæc, tanquam amicitia est lupi. Grot. Plato, in *epist.* 7. *ad Dionysium datâ*: ἀλλὰ τοῦτο, inquit, ταύτην ἡμῶν ἡδύσμα τῇ ἐμοὶ καὶ σοὶ [illegible] καὶ ἀκοινωνησίαν· διὰ τί ἀπειργάσατο· [illegible] *dictum & gesta, tuam mecum amicitiam lupinam & [illegible] nosque tuæ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Plutonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Eusebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato: Οἵτινες οἱ λύκοι παρεισδύντες αὐτῶν, καὶ παραφθείραντες τὸν ἐν αὐτοῖς ποιμένα καὶ πλάνοι ἐγένοντο, πᾶς τε ὀπορικὰς καὶ ἀβασκανίας, καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν αὐτοῦ καὶ λυκοφιλίαν. *Qui isti illum observantes, & deprehensâ humanâ [illegible] & versatili, perjuriisque & mendaciis, effectu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; quam ad mollem & Platonicum [illegible] hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνησίαν, quod est [illegible] legendum ἀκοινωνησίαν· qua voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, quæ cum ovibus lupi aliquando inire volebant, canibus greges custodibus obsidum loco sibi traditis, quorum loco scil. catulos suos ipsi darent, quò liberius deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis narrasse primo Æsopum, cùm is à Crœso posceretur, autor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitasse denuo Athenienses Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Suidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis deposceretur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παρρησιαστικῶς extulit exhibuitque; Libanius in *progymnasm. fab.* 1. pro eo autem quod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκῶν φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀκωμῳδῶν ἐκκρεῖ δεῖς τὸν φιλίαν,
Καὶ μακρὸς ἔσται χειμὼν ὅσος τὸν φρένα,
Ὡς ὀρίσοβος ἄγαν ἡ πολὺς πε ἐχέφρων.
Vulpinâ amicum mente simulans subdole,
Patientur ingenium cohibens, ut fraeno insitum,
Sicut senex valde & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 5. *c.* 8.

§ τὸν Καλλίαν ἢ ζῆν] f. Δαζῆν. est enim novi argumenti exordium.

Ἐκκέκενται αὐτῷ διαφυῆ διηνεκῶς] vide *supr.* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῷ ὑπόλοιπον οὐδὲ [illegible]

[illegible]] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § [illegible]

Εὐθὺς [illegible]] Vide *l.* 8. § [illegible]

Ὀλίγο[illegible] ἐστω] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαῖρε [illegible]] ἐστω forsan. Ita Joan. *ep.* 1. *c.* 5. [illegible] Αἱ ἐντολαὶ τοῦ ἀγαπῶντι [illegible] Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τούτῳ [illegible] quod Pythagoras, [illegible] *l.* 9. § 18. Basil. [illegible] meon Magist. [illegible] [illegible] item [illegible] *chir.* *c.* 34. [illegible] Apo[illegible] [illegible] obiter adnotasse haud pigebit [illegible] Plutarchus [illegible] vindicat [illegible] Clemente [illegible] ea nempe notione [illegible] dicitur [illegible] *chir.* *l.* 12. [illegible] obrigisse refert [illegible] [illegible] Lactant. [illegible] [illegible] de Domino [illegible]

& quod Pla[illegible] [illegible] *chir.* [illegible] *ad l.* [illegible] 6. § [illegible] *ad* [illegible] Τί [illegible] § [illegible] illas [illegible] quod in [illegible]

[Ἄκοντες ἢ ἀ[illegible]] Itaque hoc [illegible]que [illegible] verum istu[illegible] veniâ ac mi[s]er[i]cordiâ digniores, ut l. [illegible] § 12. Οἷς [illegible] δοκεῖ συγγνώμην [illegible] ἀδικήσῃ ἢ ψεύσηται [illegible] ἄλλο [illegible] οἱ νόμοι δὴ [illegible] χαλεποὶ [illegible] κακὰ ἐργαζομένοις [illegible] Plato Hipp. [illegible]

[illegible]

plicis vel opprobrii formido, [illegible]
[illegible] aliquando possis. qu[illegible]
[illegible] ad Gal. 5. v. 1. [illegible]
[illegible] καὶ οὐ προσδῆς. Ar[illegible]
c. 29. [illegible] τὸ δίκαιον [illegible]
[illegible] τὸ δὲ [illegible]
[illegible]
[illegible]

…ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτάττειν. Chrysostom. in … *non tam*, inquit, *injuriæ*, … *subtilitatum peritis distin-* … *eodem tractat* Origenes *operis dicti* … *dispensationem*, sive *dispensationis*, … *dicit*, … *imperatorem*, vel increpatio- … *quæ accusatio* … *Petrum* Paulus … *ad Galat. c. 2. v.* … *Chrysostom. in* … *ἀλλὰ* … *bellator*, inquit, … *Petri*, *qui* … *conditionis dispen-* … *facient*, *non ar-* … *publico contradicens*; qui … *compatat*, *qui pari* … *in propriis commodis* … *mutuum dente mordent*, *ut* … *quid vos prævari-* … *eidemque ad Augustum* … *defendimus officio-* … *dispensationem* … *imperatorem* … *Petri*, … *ut* … *quam* … *ut* … *tamen* … *ipse* … *illum* … *esse se* … *non esse*, … *Clemens Alexandrinus*, *Timothei* … *procuratam*, *Act. c. 16.* … *2. v. 18. Galat. c. 5. v. 6.* … *Judæis*, sed & … *ad Cor. ep. 1. c. 9. v.* …

Ἐμοὶ γὰρ ἐξὸν ἐστὶ πάντα, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. quem vide & *ad l. 8. § 27.* Idem & Senec. *epist. 5. Instituenda dissimilia sunt: frons nostra populo conveniat.* & *ep. 103. Non abhorreat a publicis moribus, nec hoc agat, ut quicquid non fecit, diminute videatur*, qui & idem, Lactantio *auctor. l. 3. c. 15.* referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis similiaremq; fuisse liquet. *Faciet*, inquit, *sapiens & quæ non probabit, ut etiam ad majora transeat, imminuat: aut relinquet homo mores, sed temporis aptabit: ut aliquibus irascatur in gloriam aut voluptatem, aliquos agendæ rei caussa.* & *ut*, quam late pateat, autoribus illis, dispensatio ista videatur; *Omnia*, inquit, *quæ luxuriosi faciunt, faciet & sapiens, sed non eodem modo, eodem proposito.* Horum itaque exemplo dogmatis Cicero *Offic. l. 3. c. 17.* caussarum minas honestum defensionem in oratoribus excusat. *Nec hoc tantum*, inquit, *ut necare eum, qui nos voluerit, qualem caussam habuit Milo; sed etiam ut, quæ recte defendat, ac primum concedat mihi mores, quod Stoicorum quibusdam asperius constituta videtur, aliquando etiam mentiri, ut prudentes dicunt, decipiendum esse non inimicum solum, sed interdum etiam civem, ut in bello, ut illi, qui nos circumsteterunt, ut ita fingimus; mulcta non faciunt pecuniaria, qui se ab homine occidendo redimat.* & *Brutum* … *salute patriæ fallendum*, *ut* … *quod Alia* … *quæ* … *laudandum* … *& concedat* … *quandoq; aliter* … *dicendi*, *vera quidem*, *sed* … *ne ista similima sint.* Cicer. quod *mendacium* quandoq; dicturum virum bonum Epictetus ex Stoicorum sententia affirmavit, in dicta Stobæus *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 8.* Πότε οὖν ψεύσεται ὁ σπουδαῖος; — τοῦ μὲν ἀδήλου ἔσται συγκατατιθέμενος τοῖς φαινομένοις μᾶλλον; ἀγνοήσει, καὶ ἀπατηθήσεται ἐπὶ ἀγνοήματι; ὁ δὲ αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῦ συμφέροντος ψεύδεται, καὶ κατὰ ἄλλας ἐνίας ἁμαρτίας τὰς βλαπτούσας. Vide *ad l. 4. § 29.* Plura ejusmodi alter potuerat: sed quæ diximus sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l. 4. § 19.*

Περὶ δὲ τῶν γεγενημένων ἀκριβῶς.] De dictis factisve non temere pronunciandum. Gregorius Nazianzenus. Πολλὰ δὲ τῶν γεγενημένων ἢ πρέπον ἀπόκρυφα μᾶλλον ἢ ἐξαγγέλλειν ἐστίν.

Ἀκριβὴς δ' ὁ ἀγροικισμός.] Justa quæ minus Senec. *ep. 49.* vide *l. 5. § 2.*

Μισῶ ὅστις πάντα δίκαια ποιεῖ, quod *l. 7. § 21.* Κύριε, φωτίσεις τὴν διάνοιαν ἡμῶν vide *l. 4. § 2.* & *l. 8. § 11.* Ire eandem ferme cum Marco sententiam Euripid. *Suppic.*

——τὸ πανταχοῦ δίκαιον,
Τί θνητὸς λόγχης ἀμείλικτον σθένος
Τί δεῖς; πανοῦργος ἐστὶ δαίμων
Θεῶν οὐκ ἀπόκριτος τῆς ἀνθρώπων τύχης.

Quæ ebriosum [illegible]

εἶς ἐν χαλδαίοις πίστις. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121.
[illegible] βαρὺ κομιδῇ φθέγξασθαι ῥᾴδιον,
[illegible] μυσικῆς ὅτιν ἕξεως· ὅπου γὲ πι-
[illegible] γὲ μὴ, λογιζέσθω· οἱ μὲν γὰρ ἀ
[illegible] τὰ ὑγιείσα γίνονται μόνον· οἱ
[illegible] ὅπου μὴ σεσώσηται ὑ-
[illegible] ὑγείᾳ χρώμενοι, ὅτε ὑγεί-
[illegible] ἀλλὰ χρησάμενοι τῇ παρ' ἡ-
[illegible] ἐπιμόνῳ πίστει, ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἀγωνίσματος ἐξ-

[illegible] ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ὅπου
[illegible], *art.* l. 3.
[illegible]*trux decet ira feras.*

[illegible] *magis est placabilis ira;*
[illegible] *nervosa capit.*
[illegible] ὅπου γὲ ἰσόρροπη] *Iram*
[illegible] γὲ λύπης· γὲ ὁ ὀρ-
[illegible]πτόμενος. Aristot. *rhet.* l. 2. c. 4. *imbecillitatis indicium.* Ità &
[illegible]16. *Tantum abest à magnitu-*
[illegible] *fortitudine audacia, à fi-*
[illegible]*ate, tristitia, à severitate*
[illegible] *Ut exulcera-*
[illegible]*tissimæ [illegible]*
[illegible]*vitium est [illegible]dit & in*
[illegible]*que puerilia ac muliebria ingenia*
[illegible]. c. 3. *emisit ex infirmitate feri-*
[illegible] apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.
[illegible]
[illegible]
[illegible], πᾶσι μηνύουσι
[illegible]*rulentique indoles*
[illegible]*pectoris cunctis facit.*
[illegible] Stob. Μικρόψυχον γὲ τὸ ἀγανα-
[illegible] ἀεὶ πίστων. Juvenal. *sat.*

[illegible] *est animi exiguique voluptas,*
[illegible]*collige, quòd vindictâ*
[illegible]*quam femineæ.* ——
[illegible] *c.* 6. *Iram definiunt esse ul-*
[illegible]*mentis mollitie consuetum; id as-*
[illegible] *probabili, quòd iracundiores sint*
[illegible] *& faminæ maribus, & juve-*
[illegible] *grumnosi.* Aristot. *rhetor.*
[illegible], πεπλήρωνται, ἐσθίουσι, πίνουσι,
[illegible], ὀργίλοι εἰσὶ
[illegible]. Ὡς γὲ οἴδημα
[illegible], ἔστω ὃ
[illegible] λυπεῖ * [λυ-
[illegible] μᾶλλον ἐπαλγοῦσι, καὶ
[illegible] ἅμα ζῶσιν, καὶ
[illegible] ὄντες ἐν τῷ λυπ-
[illegible] ἀΐσσουσι μά-
λιστα δ' ἀφόρητον ὀργὴ, ἐὰν ὑπερφυῶς, ὡς τις εἶπε τῆς ψυχῆς ἔοικεν, ἅπαξ ὑπτιάσασα καὶ σαθρωθεῖσα ἐν τῇ ἀμυντικῇ ὁρμῇ σφοδρότερον ἐξανισταμένης. quod autem dicit ὡς τις εἶπε, Platonem tangit, qui sicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, ὑπὲρ τὴν ψυχὴν τὸν θυμὸν ἐπῆρεν.

Ἀδηνὲς] τὸ γὰρ ἀδηνὲς εὐπαθέστερον. Theophr. *de caussi. plant. l.* 4. *c.* 6. non ἀπαθέστερον, ut codices vulgati, etiam Heinsii editio, exhibent. Sic enim ipse lib. eodem *c.* 13. πολὺ γὰρ ἀδηνέστερα πάλιν [ὡς] εὐπαθέστερα. Et rursus *c.* 14. τὸ ἀδηνὲς παθητικώτερον.

Ἀμφότεροι γὰρ πέπονθαι καὶ ἐνδιδώκασιν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimè. Sive, *manus dedit, & victus est uterque,* & qui irascitur, & qui dolet. Dio Prus. *orat.* 16. Ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς ὅτι χρεία, μάλιστα μὲν ἀπαθοῦς καὶ ἀρρεπὲς μηδὲν οἰκέσης· εἰ δὲ, μὴ γε ῥᾳδίως, ἀναδὲ κατὰ τυχὸν ὀπτρεπωσκομένης. Ubi in membro posteriori, defectus subesse videtur; supplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μὴ γε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oscitantem, vel festinantem fefellit. Liban. *in vita sua:* ἐποίουν δὲ ἐδὲν αὐτοῦ δίχα τοῦτο γὲ ἐσεμνύνετο. ὅπως ἐκ ἐπιτρέψω.

Παρὰ τὸ μισογάτου] *à duce sive præside Musarum.* Quia *decimum* addiderat. At quis iste Marco *Musarum ductor?* M. Casaub. *Herculem* vult. Herculem certè Eumenius in *oratione de scholis instaurandis, Musageten, hoc est, comitem ductumque Musarum esse,* accepisse ait *Fulvium illum Nobiliorem; qui ædem Herculis Musarum in circo Flaminio ex pecunia Censoria fecit, cùm in Græcia esset imperator.* Quin & Sueton. *l.* 2. *c.* 29. *Ædis Herculis Musarum à Marcio Philippo* sub *Augusto* extructæ meminit. Nam quod *Herculis & Musarum,* legebatur, Is. Casaubonus, codicum veterum fidem secutus, copulativam sustulit: quanquam Plut. in *quæst. Rom.* communem fuisse aram quandam *Herculis ac Musarum* apud Romanos, est autor; institutæ caussam ex Jubæ traditione, fuisse, quòd Evandrum literas Hercules docuisset. Cæterùm Eumenius idem, *Herculem Musarum tutorem potius & defensorem,* quam *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm subjicit, *Camenarum signa novem sub tutela numinis fortissimi ab eodem Fulvio consecrata, quò mutuis operis præmiisque juvari ornarique significaret, Musarum quietem defensione Herculis; & virtutem Herculis voce Musarum.* De hoc *Herculis Musarum,* an *Herculis Musarúmque* templo, Naso *artis l.* 3.

Nec rubor est emisse palam: venire videmus
Herculis ante oculos virgineúmque chorum.

& Fastor. *l.* 6. *extremo.*

Dicite Pierides, quis vos addixerit isti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, sic Clio: clari monumenta Philippi
Aspicis, unde trahit Marcia cœtus genus, &c.

Sic cecinit Clio. doctæ assensêre sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyram.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* quod & ex Lutatii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione*, de philosopho, Περσεῦναι δὲ δεῖ τὸ ἡ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑφηκίμενον τῇ χορῇ, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγῳ ἔχειν, νῦν μὲν τὰς Μούσας συνάδειν αὐτὸν ἐξάρχοντα, ἡ ἐνδιδόντα ῥυθμὸν τῷ συμπαντι, νῦν δὲ αὐτὸν χῳ μόνας ᾄδειν. Cornutus an Phurnutus, *de deis*, *c.* 32. Ἀπ' αὐτῆς δὲ τῆς ἀρχῆς ἡ μουσηγέτης ἐκλήθη, ἡ παίζειν μῦ τῷ Μουσῶν ἐνομίσθη.

Ἐκ δὲ Μουσέων ἡ ἐκηβόλε Ἀπόλλων,
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν, ὅτ' ἄχθεσι βασιλῆες.

φησὶν ὁ Ἡσίοδος. Διὰ τοῦτο ἡ ἱερὸς αὐτῷ ὁ κύκνος, τῷ μουσικώτατον ἡ λιγύτατον ἅμα εἶ τῶν ὀρνέων. Paus. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, quod est Elide, Πεποίηται Μῶσαι μὲν ᾄδουσαι, ἡ Ἀπόλλων ἐξάρχων τ ᾠδῆς. Idémq; in *Attic.* disertè, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem sive præsidem vocant Apollinem.* Cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *c.* 14. & *cur Pyth. metro oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem*, Julianus item, *orat. in solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nuncupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Τὴν ἀληθῆ ἁρμονίαν, ἣν μὲν ὁ Μουσῶν χορὸς, ἐξάρχῃ ἡ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. deniq; *orat.* 2. Μὴ θεὸς τὸν μουσηγέτην τῶν πάλαι ἀφορῶν, &c. Cæterùm Herculem, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Galliarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἀξιῶν ἁμαρτάνειν τὸν φαῦλον, μαινικὸν] transponendæ sunt voces priores. Τὸ ἀξιῶν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 5. § 17.

Τυραννικὸν] ità *l.* 6. § 27. ὠμὸν πως. Verùm istic tyrannicum potiùs, quia velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπαλειπτέον] vide *suprà* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπειρατικοῖς] Ex Marci mente, non à se loquitur, qui non ab animo, non à mente sua. Ὅταν κατακείνηται, ἡ ὀπισθέως ἡ ἀναλήθως τὸ ποιῇ ἢ λέγῃ τις. *l.* 2. § 16. quæ huic loco commentarii vicem præbent. Nam aliud est ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καὶ δὲ σαυτῇ ὀνειδιεῖς] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Casaubonus τῷ καὶ δὲ neuter rationem ullam habuit. Ego malim συνειδήσεις, *secundum quod*, vel *in quo, conscius tibi futurus es.*

Ὑποκαλκινομένῳ τῷ στήθει] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Πεισόμεθα τῇ τῶν ὅλων διακοσμήσει] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 2. Καὶ τὸν Θεὸν ὁρᾷς, ὃν ἀεισοφίκησεν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος θεσσεῖπον, ὑ παντα χῇ τὸ πῦρ ἄνω τάττοντα, ἡ κάτω πῃ γῆν, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ χρῶαι τῶν σωμάτων ἀπαιτῶσι,

Τῆτο μὲν ἐν κόσμοισι θαλασσονόμοις βαρυωδίαις,
Καὶ μὲν κηρύκων τε λιθορρίνων χελύνῃσι, φησὶν
Ἐμπεδοκλῆς.

Ἐγὼ δ' ὅτι χθόνα χρωτὸς ἀπόβλαστα ναιετάουσαν, ἐκ ἦν ἡ φύσις ἄλλωσι χώραν, ἀλλ' ἦν ἡ πρὸς τὸ κοινὸν ἔργον ποδεῖ ζωτάξις. Idémque paulò secius, *de facie Lunar.* Οὐδὲν ἔοικεν ὅλως μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἅπας ἁπλῶς κατὰ φύσιν ἀποκληρώσατο· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον ἐκ χθονὸς γίγνηται, ἡ πρὸς ἓ πέφυκεν, ἢ ποιοῦνται, τότε παρέχει χρησίμως ἡ εἰκαίως κινούμενον ἑαυτὸ, ἡ πρόρρω, ἢ ποιῶν, ἢ παλαίμενον, ὡς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν ἢ κακῶς ἢ διώκειν ὀρθηδὸν ὄζειν, τότε δοκεῖ πῶς κατὰ φύσιν χώραν ἔχειν ἡ κίνησιν ἡ διάθεσιν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, ὡς ἐκ τι τῶν ἄλλων ἕτερον, κατὰ φύσιν γεγονὼς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ὀμφαλοῦ ἡ γαστὴρ μάλιστα πρὸς τῷ κεφαλῷ· ἐν ᾗ τοῖς μέσοις τὰ στέρνα ἡ πνεύμων· ὑπὸ τῷ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω πρὸς τὰ ὄμματα ἀποσίλβον κατὰ φύσιν ὄζει, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ ἡ καρδίᾳ παρὰ φύσιν· διὸ ἕκαστον οἰκείως ἡ χρησίμως τέτακται.

Καὶ μὲν κηρύκων τε λιθορρίνων χελύνων τε, ἡ πάντες ὀρεῖς φύσιν, ὥς φησιν, ὁ Ἐμπεδοκλῆς κατεμαρτύρων.

Ἐγὼ δ' ὅτι χθονὸς χρωτὸς ἀπόβλαστα ναιετάουσαν. ἡ ὑ πρὸς τὸ λιθώδες πῃ ἕξιν (πῃ ὑγρότητα, f. *humidum*, Xyl.) ὀπταίμενον, ὑδέποτε πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κυφότητι εἰς τὸν ἄνω χῶρον ἀποπεμπόμενον οἴηται. μέμικται δέ πως πρὸς ὑγρὰ, ἡ ζωτάτακται κατὰ τὴν ἐκδυσι φύσιν. ὅπως ἂν εἰκὸς ἔχειν ἡ τὸ κόσμον, εἴγε δὴ ζῷόν ὄζει πολλαχῇ γῆν ἔχοντα, πολλαχῇ ἡ πῦρ ἡ ὕδωρ ἡ πνεῦμα, ὑπ' ἐξ ἀνάγκης κατατιθλιμμένον, ὑπὸ λόγῳ διακοσμημένον. & *ibid.* Ὅρα ἡ σκόπει, ὦ δαιμόνιε, μὴ μεδιᾷς ἡ ἀπάγῃς ἕκαστον ὅπερ πέφυκεν εἶ), διάλυσίν πινα κόσμου ἐπάγῃς. Mox; post ea quæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & corde: ὑδὲ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τῇ ζώματός ὄζειν ὑπὸ κυφότητι ὑπεπόδεις, ὑδὲ ἡ καρδία τῇ βάρει ὀλισθοῦσα πέπωκεν εἰς τὸ κάτω, ὑπὸ βίαιον γὰρ ἂν ἦν ὕπως ἑκάτερον τετάχθαι· μὴ τοίνυν νομίζωμεν, μήτε γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι ζυμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τ ἥλιον εἰς τὸν ἄνω χῶρον, ἀσπὶς δίκην, ὑπὸ κυφότητι ἀντεθλίφθαι, μήτε τὸν ἄλλως ἀστέρας, ὥσπερ ὁ ζυγοσταθμῶ διαφορᾷ ῥίψασιν, ὁ οἷς εἰσι γεγονέναι τόποις, ὑπὸ τῷ κατὰ λόγον κρατοῦντος. Vide sis quæ sequuntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem*: Αὐτὴ δὲ ἡ ψυχὴ ὑ πρὸς φύσιν τῇ ζώματος

μαι σωθῆναι, βεβαθῆ τὰ χθόνια, καὶ ψυχρῷ πυρώδης, καὶ ἀέρι ἀέρ; καὶ ὕδατι ὕδωρ;

Παρακεκελεύσθαι ἐντεῦθεν ὅτι τῇ συσκείμενον] Ἄλλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις ἦν ζώων ἐν τούτοις συοίσκων, ἃ διαφέρει τῆς οἰκείας τόποις. ὑδὲν γὰρ ἦν μεῖζον ἔχειν πλὴν αὐτῶν χοίρων. Aristot. *de cœlo l.* 2. *c.* 6.

Τὸ ἐνδόσιμον τῆς διαλύσεως σημεῖον] Ἐνδόσιμον, vel à re *muſica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forſan tranſlatum videri queat: In re muſica uſurpatur pro *modulationis exordio*, quo præcentor ſive chori præfectus cantandi reliquis auſpicium facit. Heſych. Ἐνδόσιμον, τὸ ἀρχὴ τῆς ᾠδῆς κινήσεως. Et apud Suidam neſcio quis; Ὁ δὲ λιμὸς, οἷον ἐνδόσιμον ἦν τῆς ᾠδῆς. Eò alluſit Ariſtot. *polit. l.* 8. *c.* 5. Περὶ δὲ μουσικῆς ἔνια, — ἵνα ὥσπερ ἐνδόσιμον ἡδονῆ τοῖς λόγοις, ὃς ἂν τις αἴσθοιτο ἀποφαινόμενος περὶ αὐτῆς. Ejuſdem nomine, *de mundo c.* 6. Μία μὲν ἐκ πάντων ἁρμονία σωμάτων καὶ χορδῶν τῶν ἀρσένων, ἐξ ἑνὸς τε γίνεται καὶ εἰς ἓν ἀπολήγει· καθάπερ ὁ ἐν χορῷ κορυφαῖος ἐνδόσιμον λαβὼν, συνέπεται πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἔνθ' ἦν καὶ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς, ὀξυτέραις καὶ βαρυτέραις, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεκραμένων· ὅτου ἕνεκα καὶ ἐπὶ τοῦ τὸ Σύμπαν διέποντος θεοῦ τὸ ἄνωθεν ἐνδόσιμον ὑπὸ τῶν περιούσιμος ἀν κορυφαίου θεσπιχορδιθέντος, συνέπεται μὲν τὰ ἄστρα θεοῖ, καὶ ὁ σύμπας οὐρανός. &c. hoc eſt, ut Plato *Eathyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ἀποσημήναντος. Julian. item Imp. *ad Jamblich. ep.* 42. Ἐμοὶ δ' αὐτὸς ἦμεν τῆ μέλλει τὸ ἐνδόσιμον τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πολὺ καθόσον, πῆ μὲν καμπὴν τὸ ἄρχειν, πολυκίνητόν τε καὶ πολυμέλειαν· πῆ δὲ ἄλυπον, ἄπονόν τε, πάσης μεχωρισμένον σωματικῆς ἀσθενείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένῳ, πάντα κινεῖ, καὶ θεὸς ἀγαθὸς ὅπως βούλεται καὶ ὅπως· — ἡγεμόνων ἡ ἀκινήτου δυτῆ, καὶ ἐμμελῶς ὁ Σύμπας διοικούμενος θεοῦ καὶ γῆς.

Οὐ δεινὸν τὸ γοερὸν ἀπειθὲς εἶδ'] de querimonia iſta, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδὲν γε βίαιον τούτῳ ἐπιτάσσει] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil quod naturæ ipſius adverſum, nihil quod non eidem conſentaneum planè ſit: annon hoc eſt quod dominus Chriſtus, Mat. *c.* 11. *v.* 30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ὅτι;

Ἀλλὰ μόνα, καθ' φύσιν ὅτιν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. φ. vel, ἀνὰ μόνα ἃ κ. φ. vide Fabium ex *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μὴν τι ἀνέχεται, ἀλλὰ πλὴν ἐναντίαν φέρει] *tamen ea non ſuſtinet, ſed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc eſt, quod Apoſt. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. ἀντιδιατίθεται, ſive ἐναντίᾳ. quem vide & *ad Rom. c.* 8. *v.* 7. nam quòd interpres Angl. τὸ ἀνέχεσθαι hîc *ſurſum ferri* reddidit, cùm ab uſu vocabuli, tum & ab autoris mente aberravit, & difficultatibus ſe ſupervacaneis implicuit.

In re nautica, pro *Celeuſma-te*, ſive *carmine*, incondito plerumq; ſatis illo, quo *celeuſta*, i. e. *hortator*, ſive *portiſculus*, remigibus præit, eoſdémq; ad opus ſuum exequendum inſtigat. Philoſtrat. min. *imag. l.* 1. in *Argo.* Ὁ δὲ ἦ τὸ ἐνδόσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδῃ. Autor innominatus à Suida laudatus: Οἱ ἦ κελευσταὶ τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδόσιμον ἐνίδουν· οἱ ἦ ὅτι τῇ ἐνδόσει ἐρρύθμιζε τὴν [illegible]. In re *militari*, etiam ſi nondum occurrat exemplum uſurpationis iſtius, poteſt idem tamen eodem ſenſu uſurpari, quo ἀναλλακτὸν Suidæ exponitur. τὸ εἰς ἔφοδον ſcil. ut Pollux, *l.* 1. *c.* 10. § 19. *claſſicum* illud, quo prælii ineundi ſignum datur. (ſiquidem & τὸ ἀναλλακτικὸν τῷ ῥυθμῷ Julianus illud θεωρεῖ) quâ etiam ſtatim poſt ſuperiorem illam uſus eſt imagine, autor ille *de mundo*. Ὅταν ἦν ὁ πάντων ἡγεμών τε καὶ ἡνίοχος, καὶ ἀέρτος ὢν ἄλλως πολυλογισμῷ, σημήνῃ πᾶσι φύσει μεταξὺ θεοῦ τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινεῖ πᾶσα ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις καὶ πέρασιν ἰδίοις· ἔοικε ἦ κομδῇ τὸ σχῆμα, πῆς ἐν πολέμῳ κινεῖσι μάλιστα γινομένοις, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τὰ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ ἡ φωνῆς ἔκστος ἀκούσας, ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖ, ὁ ἦ ἀναλαμβάνει, ὁ ἦ κνημίδας, ἡ κράνος, ἡ ζωστῆρα περιπίπτει· ἦ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ ἦ συωρίδα ἀναβαίνει· πάντα ἦ ὑφ' ἕνα σημαίνοντα κινεῖται καὶ φέρεται ἐπὶ τὸ κέρας ἔχειν ἡγεμόνος. ὕπω χρὴ καὶ θεὸν τὸν Σύμπαντα φρονεῖν. ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀχουμένων ἁπάντων, γίνεται τὰ εἰκῆα. ad quod vocabuli ſignificatum alluſit forſitan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qui Stoicos inceſſere avebat, ἐνδόσιμον præbuiſſe Hetæmoclis epiſtolam, quæ pugnis turbíſque mox conſecutis claſſicum quoddam præcinebat. Poteſt & Marco videri (quia διαλύσεως, i.e. *diſſolutionis* ſignumditur) eſſe τὸ ἐνδόσιμον hoc loco, quod τὸ ἀναλλακτικὸν (prout & conſtanter id uſurpatur) eidem *l.* 3. § 5. idem enim planè utrobiq; argumentum agitur; atq; ità cùm Xyl. tum & Caſaubonus acceperunt. Marci autem mentem eximiè illuſtrant, quæ ex autore illo *de mundo* adduximus: ex quo & iſta, cùm eódem faciant cum primis, ſubjunxiſſe non pigebit; Καθόλου ἦ, ὅσῳ ἐν νοῇ κυβερνήτης, ἐν ἅρματι ἦ ἡνίοχος, ἐν χορῷ ἦ κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ ἦ ἡγεμών· οὕτω δὴ καὶ ὁ θεὸς ἐν κόσμῳ. πολὺ καθόσον, πῆ μὲν καμπὴν τὸ ἄρχειν, πολυκίνητόν τε καὶ πολυμέλειαν· πῆ δὲ ἄλυπον, ἄπονόν τε, πάσης μεχωρισμένον σωματικῆς ἀσθενείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένῳ, πάντα κινεῖ, καὶ θεὸς ἀγαθὸς ὅπως βούλεται καὶ ὅπως· — ἡγεμόνων ἡ ἀκινήτου δυτῆ, καὶ ἐμμελῶς ὁ Σύμπας διοικούμενος θεοῦ καὶ γῆς.

Ἀφιξαμένη τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoque humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καταλείπει καὶ τότε τὴν ἑαυτῆς χώραν] itaq; λιποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis desertoribus, Judæ, *v.* 6. qui non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10 § 25.

Πρὸς ἰσότητα γὰρ καὶ δικαιοσύνην κατασκευάζει] non ad *justitiam* magis, inquit, quàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Paulum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐυκοινωνησίας] ἐυκοινωνησία (sicut *lib.* 1. § 16. κοινονημοσυνή) vocabulum, quod haud temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, quâ quis est ἐυκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive ἐυμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Paul. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istic passivitatis significatum magis obtinet, affectúmq; eum denotat, quo *promptus quis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaq; omnia æquo animo perpetienda, quæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρᾳ τῇ δικαιοσυνηδόνων] *antiquior*, inquit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & θεοσέβεια. vide *l.* 6. § 30. quomodo ergò antiquissima omnium justitia, ex qua reliquæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, quâ suum cuique, sive Deo, sive homini, tribuitur; istìc strictiore, quâ homini quod est suum elargitur, & pietati, quæ erga Deum est, ἀντιδιαιρῶ. utriusq; vocabuli hujus usùs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὡι μὴ ὄις, καὶ ὁ αὐτὸς ὄζιν ὁσὶ τῆς βίυ σκοπὸς] Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliquid quò tendis?
Ἔχεις τινὰ προθεσὶς σὺ τῆς βίυ σκοπὸν; *finis ille ultimus est scopus ad quem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, quas eódem jacimus.* Philo *de sacrific. Cain & Abel.* Σκοπῶ μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν δ' ἴσικεν ἡ κατασκευή. *ità intellige sequentia Persii verba;*
—& in quod dirigis arcum.
Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris quàm arcui. Virgil. *in culice*
—huc mittit, & omnes
Dirigit huc sensus, ---
Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* autem verbum, quo est usus ille, rei de qua agitur, eximiè competere videtur. Oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóque concurrere, quemadmodum lineæ undiquaque à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῇ συμβουλίᾳ, ἵνα σκοπὸν ὀφείλομεν ἔχειν ἐν παντὶ πράγματι καὶ τόπῳ, καὶ προσώπῳ. Mirum interim quòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* Quanquam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur: locum, quò restituam, altiùs repetam: sic itaq; legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα πρὸς ἐμὲ τὰ ἀνθρώπεια εὑρίσκολόγον ἄξιον ἱστορῆσαι, πάντων ἁπλῶς προσφιλῶν καὶ δογμάτων ἐκείνων ἁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀπόδοσιν παρὰ τὴν ἔννοιαν. ἔστι δὲ τέλος καὶ σκοπὸς προκεῖσθαι τῷ βίῳ, καὶ μὴ πάντων ὅσα προτίθεμαι ἐφ' ἓν τι γίνεσθαι πρὸς ἀναφοράν· ubi pro ἀπόδοσιν legendum vel ἀφεσίδοσιν, *nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀποδόσιν, *à rebus omnibus dogmatibusque, cùm suis, tum alienis, dissonantem, sive dissidentem.* Tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa πρὸς τὴν ἔννοιαν ὄζι, novam periochen ordiantur: alioqui quod tanquam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὗτος ὃς καὶ ὁ αὐτὸς δὲ ὅλυ τῆ βίυ ἔφη ὃ δεῖ πρᾶξαι] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorumque. nemo proponit sibi quid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit; nec tantùm mutat, sed redit, & in ea quæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 5. § 8. 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1 § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæque æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μῦν, τὸν ἀγρεικὸν καὶ τὸν κατοικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliquando excurrente, & illo vicissim in urbem divertente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τὴν πόλεα] Alluserit eódem & *lib.* 7. § 3. μυῖδιον ἐπονυχθὸν διαθρυμᾶ.

§ 23. Τὰ τῶν πολλῶν δόγματα λαμπάδες, πνεόντων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς τῶν πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémq; in *Phædone*, plerósq; θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰρ θανάτου, ἢ πόνου φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. —ἔδει μὲν οὖν [ὦ] ἄνδρες μηδὲ τὸν θάνατον, τὴν φυγὴν αὐτῶν δ' τὸ δεῖ αὐτῶ δόγμα, τὴν ἀνεπιστροφίαν, καὶ τὸ ἀμετάθετον, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης κα-

λῶς

λῶς ποιῶν μορμολύκεια ἐκάλει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ προσωπεῖα φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὰ δι' ἀπειρίαν, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ φαντάσματα, δι' ἃ λέγω, ἢ ἄπειρ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γὰρ ὅτι παιδίων; ἄγχουσι, ἀμαθῆ. Σάνατος δὲ τί ὅτι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* eorúmque *dogmata pueruli, externa* ista quæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν ἴδῃ τις διὰ τύπων αὐτὸν ἐκφοβῶν, λέγει αὐτῷ, Τί παῖ, ζητεῖ τὰ παιδία· ἐκείνοις τὰ προσωπεῖα φοβερά ἐστιν· ἐγὼ δ' ἴδε, ὅτι ὀστράκινά ἐστιν, ἔσωθεν δ' οὐδὲν ἔχει. vade *ad l.* 2. § 12.

§ 24, Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς ἑστιάσεις ἐπὶ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenísque indulgebant ea Spartani, quæ concessa nolebant suis. Ideo, cùm Chii quidam Spartæ aliquando agentes, dum à cœna redeunt ebriati, in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus depositum fuisset, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius autores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφίεσαν ἀσελγαίνειν. *Chiis sese, ut lasciviant, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & *sellas fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀσελγαίνειν. *Clazomeniis licitum esto indocerè se gerere.* Advenis itidem, qui ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; quod suis quos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, neutiquam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siquidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut. in *instit. Lacon.* Ξενηλασίας ἦν εἰσηγήσατο, (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρεπιδημοῦντες μὴ διδάσκαλοι κακῶν τοῖς πολίταις ὦσι μήτε πράττοντες μήτε λέγοντες. De Lacedæmoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis excogitâsse, nè vel hyeme voluptas impudica* (quæ in theatris scil. exercetur] *frigeret.* quod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Ἀφικνεῖτο δὲ καὶ Ἀρχέλαῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ Σκόπᾳ τῷ Κραννωνίῳ, καὶ Εὐρυλόχῳ τῷ Λαρισαίῳ, μήτε χρήματα προσιέμενος αὐτοῦ, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαμβάνων. De Perdicca nihil. Imò, quod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria non posset.* Verùm subjicit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Veniebat enim rogatus, & id dabat quod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. Non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & quid tandem erat accepturus, quantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τίσι τ' Ἐφεσίων γράμμασι] Quænam ista *Ephesia scripta?* aut *literæ* etiam *Ephesiæ?* nam Magicos nescio quos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Suidâ; Eustath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qui & *strom. l.* 6. recenset & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* autores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur. cum præceptis istiusmodi, quæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. Forsan Marcus scripserat ἐν τίσι τῶν Ἐφεσίων, sive τῶν Ἐπῳδῶν γράμμασιν. Indè enim istiusmodi aliquid Seneca, uti mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* suprà laudaverat Marcus ipse l. 9. § 14.

Συνεχῶς ὑπομιμνήσκειν τοῦ παλαιὸν τινος τοῦ ἀρετῇ χρησαμένου] Senec. *epist.* 11. *Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò, magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat: aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus autoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam quoque ejus se componat atque ordinet! qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem; si hic videtur tibi nimis rigidus, eligе remissioris animi virum, Lælium; elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. Opus est, inquam, aliquo ad quem mores nostri se ipsi exigant. nisi ad regulam, prava non corriges.* Idem *ep.* 25. *Sic fac, inquit Epicurus, omnia, tanquam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere quem respicias, quem interesse cogitationibus tuis judices. Hoc quidem longè magnificentius est, sic vivere, tanquam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. Sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias quæcunque facis tanquam spectet aliquis: omnia nobis mala solitudo persuadet; cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliquorum autoritate custodi; aut Cato ille sit aut Lælius, aut cujus interventu perditi quoque homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram quo peccare non audeas; cùm hæc effeceris, & aliqua cæperis apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à S. Victore.

Victore in *epist.* quæ *Bernardi* nomen præfert, *ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia insederit, ut quotiens recordatus fueris, ad reverentiam cogitati assurgas, vitam ordines, mores componas; hic præsens tibi sit quandocunque volueris; occurrat sæpe & cum volueris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogeris.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ὅπου δύμησον καθαρεῦσαι μὴ καθαρεῦσαι σαυτὸν γνώσῃ, καὶ μὴ τῷ Θεῷ. οὐδ' ὅταν τοιαύτην σοι τὴν φαντασίαν τοιαύτη, Πλάτων καλὸ, ὅτι * ἴδι ὅτι τὰς ἀποδιπομπήσεις, ἴδι ὅτι θεῶν ἀποδοκιμασίαν ἱερὰ ἱκέτης· ἀρκῶν κἀν ὅτι τὰς φῦλ κλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀποχωρήσας θεὸς τούτῳ γίνῃ ἀντεξετάζων, ἀν τε φῦλ ζώντων πνὰ ἔχῃς ἀν τε φῦλ ἀποθανόντων. Vide & Isidor. Pelus. *l. 3. ep. 91.* Cæterùm, quod Clemens præclarissimè *strom. l. 7.* εἰ δὲ ἡ παρουσία πνὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἀλὰ τῷ ἐνθρονῷ καὶ τῷ αἰδοῖ, θεὸς τὸ κρεῖττον ἀεὶ χηματίζῃ τὸν ἐντυγχάνοντα, πῶς ἂ μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ αἰδεσιμώτατος τῷ θεῷ, ὢν εὐλόγως ἂν ἑαυτοῦ παρ' ἕκαστα κρεῖττων εἴη εἰς πάντα, καὶ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λόγους, καὶ τῷ διδάσκειν; τοιοῦτος δὲ ὁ πάνυ παρεῖναι † θεὸν πεπεισμένος· πάνυ τοίνυν παρεῖναι † θεὸν πεπεισμένοι, πάντη † βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γεωργοῦμεν αἰνοῦντες, πλέομεν ὑμνοῦντες, καὶ τῷ ἄλλῳ πολιτείαν ἐντέχνως ἀναστρεφόμενοι. vide *ad l. 6. § 28.*

§ 27. Ἔωθεν εἰς † ἑαυτὸν ἀφορᾷν] Monitum istud Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, *l. 7. § 47.*

Ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide *sup. § 21. & l. 6. § 30.* τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ. Plinius minor. *l. 3. epist. 1. Me ut certus siderum cursus; ità vita hominum disposita delectat.* Aristot. nom. *de mundo c. 6.* Τῶν αἰδίων καὶ τιμιώτατα, † αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄστρα τε, καὶ ἥλιος καὶ σελήνη, πάντα τε οὐράνια. διὰ τοῦτο ἀεὶ τῷ αὐτῷ ζάζοντα τάξιν διανεύσμηται, καὶ ἔποτε ἐκτοιωθέντα μετακινῆται. De motûs autem solaris cœlestisq; constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem. *c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23.* cui constantiam in recto justóq; haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Suidam autor innominatus; ὃν δυσκολώτερον ἂν τις ἀποβάλοι, † δικαίας ἀρετῆς, ἢ † σωφροσύνης πρεσβείας † ἥλιον. In vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, autor est Petr. Marnixius, *de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterum de hoc ipse viderit. Ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐκ ταχυπειθεῖς. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. *ep. 77. virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit; nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cælestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur educere.* Optimè Clem. *strom. lib. 4.* Λύτη γὰρ ἡ χρὴ δικαιοσύνη ὑξομοίωσις θεοῦ εἰς ὅσον, τὸ φυλάττειν † νῦν ἐν τῇ χρὴ τὰ αὐτὰ χάριτι. αὐτὴ δ' ἡ νῦ χάρις, ὡς νῦ ἡ δ' ποικίλη διάθεσις, γίνεται τῇ πρὸς τὰ ὑλικὰ προσπαθείᾳ. Idémque *l. 2.* Ἡ πίστις ἐν καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἀεὶ χρὴ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καταστάζουσι τῷ ἐλομόλῳ αὐτὰς ψυχῷ.

Καὶ τῆς γυμότητος] vide *l. 10. § 1.* Aliâ ratione, de Deo, Senec. *epist. 31. Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ προκάλυμμα ἄστρῳ] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Casaub. haud incommodè uterque. ἄστρων tamen ille legisse videtur.

§ 28. Οἷον ὁ Σωκράτης τὸ κόσμιον ἐπεζωσμένον] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Athenien sibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis.* Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ indutam, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmq; dixisse, Ὁρᾷς, ὡς ἐ διωρήσατο, διωρησάμην ἢ μᾶλλον βαδίζεις. *vides te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sors fuisse Socratis, quæ & Epaminondæ fuerat; quem *l. 5. c. 5.* narrat Ælianus, ἓνα τρίβωνα, *unum* tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coactum sese continere refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem. scil. Imperatoris illius magni sors, quæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἐ πολλαὶ χλαῖναι, ἐπιμυσταὶ τε χιτῶνες.
——μία δ' οἴη φωτὶ ἐάσῳ.

quanquam instructior paulò Epaminondæ paupertas, quàm sophistarum paris illius, Proæresii & Hephæstionis, de quibus Eunapius, ἓν γὲν αὐτοῖς ὑπῆν ἱμάτιον καὶ τρίβων, καὶ πάλιν ἐ ἓν. *unicam tamen utriq; pemulam communem fuisse*: itaq; alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse. quod autem in Epaminonda paupertatis fuit, id parcitati sordidæ in quibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τῷ ἀνελευθέρῳ *characteras* hunc ponat, ἔργον μήσειν, ὅταν ἐνδῷ ἱμάτιον ἐπιλύσαι. Penuriæ extremæ,

extremæ, incertum, an parcitati, tribuentem, de Telauge neſcio quo retuliſſe Æſchinem, autor eſt apud Athen. *l.* 5. Maſurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, ἐμαπίν φορήσιος κθ' ἡμέρᾳ ἡμοσόλιον κιάφι πλάτυ μιδὸν, κωδίῳ ἐζωσμένον. quomodo de Socrate Marcus iſtic.

Καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδιθῆναι] Socrati nimirum ſolenne fuit, feſtivo aliquo commento eludere, quas alii ægrè ferebant, uxoris ſuæ in ſe admiſſas procacitates & protervias. Eiuſmodi enim fuerat, quod quærenti quomodo Xanthippæ rixas & convitia ſuſtinere poſſet, Καὶ σὺ μὴ χλωᾶν βοώντων ἀκούεις; *quomodo tu*, inquit, *anſerum tuorum ſtrepitus?* illóq; ſubjiciente, *at illi mihi ova pulloſq; pariunt*, regeſſit Socrates, *& illa mihi liberos.* Laërt. *l.* 2. ubi cur *gallinas* Eraſmus pro *anſeribus* ſubſtituerit, neſcio. Nec abſimile, quod Euthydemo, quem ad cœnam domum ſecum duxerat, indignanti, quòd illa per bilis æſtum, poſt contumeliosè dicta non pauca, menſam tandem evertiſſet, Παρὰ σοὶ δ' ἐστὶν ὅτι περίλυπος εἰσῆλθε ταυτὶ ποιῆσαι ἐπόησεν; ἡμῖν δ' οὐκ ἠγανακτήκαμεν. *Annon*, inquit, *nuper, cùm apud te eſſemus, gallina quædam involans idem ipſum fecerat? nec nos id moleſtè ferebamus.* Habet Plut. *de irac. cohib.* qui & geminum ferè quiddam de Pittaco refert, *lib. de tranquill.* ejuſdem autem κόμματος quippiam videtur fuiſſe, & quod iſtâ occaſione protulerat. Socratem certè à Xanthippe peſſimè ac procaciſſimè habitum, moderatè ac æquanimiter omnia tuliſſe, docent nos autores haud pauci. Syneſ. in *Dione*, ut cæterostaceam, Αὐτὴ μὲν δὴ ἡ Ξανθίππη, φασὶ, τὴν ὀλιγωρίαν, ὡς ἐχθῆτο Σωκράτει; ἀνὴρ δὲ ἐν ἀγορᾷ πολλοῖς ἐπιτρίβων Σωκράτην συνουσιάζειν οὐ κατεφρόνησεν. Ἐπὶ τῇ γεφύρᾳ καὶ ἀναμιγόσκειν] Hieron. *ad Paulin. de ſtud. ſacr. liter. Taceo de grammaticis, rhetoricis, philoſophis, geometris, dialecticis, muſicis, aſtronomis, aſtrologis, medicis; ad minores artes veniam, & quæ non tam linguâ, quàm manu adminiſtrantur: agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum lignorúmve cæſores, lanarii quoque & fullones, & cæteri qui variam ſupellectilem & vilia opera fabricantur, abſq; doctore non poſſunt eſſe quod cupiunt.* Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Τάξις δὲ οὐκ ἀείσῃ, διδάσκειν πρότερον εἶτα μανθάνειν, μὴ ὅπ τὸ θεῖα ἧττον ἡγούμενον τὸ μέγιστον, ἵνα μὴ δόξῃ τι τῶν μικρῶν κ' τῶν μηδενὸς ἀξίων. Idem *in Apologet.* 1. ἵνα μὴ ξένον τι ᾖ [illegible] τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα [illegible] ἀνακαίνειν ἀπὸ τῶν ἀφ[illegible] ἐνθυμισμένων τῆς φιλοσοφίας [illegible], ἅπερ ἐν τοῖς ἐπὶ τῇ γεφύρᾳ καὶ ἀγορᾷ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐνθέσει τὸ περιττεύειν, καὶ περιεῖ καλῶς τοῦ ἀνθρώπου παρόντα τὰ πεδιλώματα τοῦ ἰάσονος. εἰ δὲ βούλῃ, σπανίᾳ γοῦν τὸ ταξιαρχῆσαι, καὶ ταξιάρχῃ καλῷ, τὸ στρατηγῆσαί τι καὶ πολέμου παντὸς ἡγεμονίαν ἐγχειρίσαι. Quod autem de nautis hîc dixit pleniùs expoſuit *orat. in Baſil.* ἐπαινῶ δὲ ἡ πάτριος νόμος, ὃς τοῖς κώπαις περίπτερον ἐξεργάσατο τῇ γυμνῇ κυβερνήτῃ, κἀκείθεν ἐπὶ τοῖς περάτων ἀγαγὼν, καὶ πεδίσας τὰ ἡμιπόδια, ἵνα ἐπὶ τῆς οἰάκων καθίζῃ, μὴ τοῖς πολλοῖς τυφθεῖσαν δάλασσαν, ἢ τοῖς τῶν ἀνέμων διάσεισμον. quam imaginem ab Ariſtophaneis in *Equit.* illis mutuatam cenſet Muret. *var. lect. l.* [illegible]. 16. (quæ tanquam Comici incerti in *excerptis* ſuis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτου χεῖναι περὶ τὰ ἡμίδας, πρὶν πυδαλίοις ἐπιχειρεῖν·

Κἄτ' ἐντεῦθεν περιεπτύσθαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διαδῆσαι·

Κἄπα κυβερνᾶν αὐτὸν αὑτῆς.

quod de militibus, haud multùm abludit ab eo quod Eupolis in *Amicis*;

Οὐκ ἐπιφέρηπας, ὦ φρισβύτα, τοῖς κατάσκοπον Τήνδε λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καὶ μαθεῖν τοῖν ἱππικοῖν.

Huc pertinet & Antiſthenis illud, qui Athenienſibus conſuluit, τοὺς ὄνους ἵππους ψηφίσασθαι. quod nec Ambroſius Laërtii interpres, nec Eraſmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. Cùm ille vertit, *aſinos ut equos deligerent*; iſte reddidit, *aſinos equè ac equos ad agriculturam deligerent*: cùm potiùs dicendum eſſet, *ut aſinos equos fieri decernerent*. i. e. pſephiſmate, ſive decreto ſancirent, ut aſini fiant equi. quod cùm illi ἄλογον, abſurdum, & rationi contrarium eſſe dicerent; regeſſit, Ἀλλὰ μὴν καὶ στρατηγοὶ γίνονται παρ' ἡμῖν, μηδὲν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες. *Atqui imperatores veſtro ſolo ſuffragio fiunt, qui artis imperatoriæ nihil quicquam didicerunt.* q. d. tam decreto veſtro poſſunt ex aſinis equi, quàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. Verùm non magis illi ſuffragiis ſuis id ſi ſciſcerent, efficere quibant ut imperatores homines iſtiuſmodi exiſterent, etiamſi imperatoris nomen eis decernerent, quàm perficere poterant, aut ut *aſinus equus*, aut *ut ſimia leo fieret*. quod Gregor. Rom. 1. *in regeſt. l.* 1. *ep.* 5. *ecce ſereniſſimus Dominus imperator fieri ſimiam leonem juſſit; & quidem proviſione illius vocari poteſt, fieri autem leo non poteſt.* Itaq; ſcitè Gregor. Naz. *orat. à reditu*, quem & Gregor. ille alter forſan legerat, τὸ δὲ πίταρον τῆς εὐγωνίας ῥόδον τότε ἀξιώσω λόγου τὸ ἐν γεφύραις καὶ περιστάσεσιν, ὅταν καὶ κάλλος ἀποδύσωμαι τὸ ἐν χρώμασι, καὶ πίθηκον αἰδοῦς λέοντα ἐνδυσάμενον. Poterat & pro *ſimia canem* dixiſſe; cùm, ut Epiphan. etiam *hær.* 57. §. 6. κυνὸς κυνὶ ὄνομα λέων haud infrequenter inditur.

Οὐ φρότερον ἄρξεις πρὶν ἀρχθῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus autores tritius. Solon apud Laërt. *l.* 1. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ἄρχε, περᾶν μαθὼν ἄρχειν· ἄρχειν γὰρ μαθόντα ἄρχειν ὁπίσω. Et Clitarchus apud Anton. [illegible]

meliff. l. 2. c. 1. Ἀρχεδς καὶ μαθὼν, ἄρχειν μὴ δυνήσῃ. Isocrat. in *Nicocl.* Ἐὰν ἀρχεσθαι μαθῶσι πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De se Tullius rex apud Dionysium Halicarn. *l. 4.* Πειράσομαι ποιῆσαι φανερὸν ὅτι καὶ ἄρχειν ὀλίγαμαι καλῶς, καὶ ἄρχεσθαι σωφρόνως δύναμαι. Plato *de legib. l. 6.* Δεῖ δὴ πάντ' ἀνδρα εὐνοεῖσθαι τὸν ἀεὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δυνάμενος ἄρχεσθαι ἀλλ' ἀεὶ ἄρχειν ἀξιῶν ἄξιος ἐπαίνου καὶ καλλωπίζεσθαι μᾶλλον ἢ τοῦ καλῶς ἄρχειν. Aristot. *polit. l. 3. c. 4.* Διὸ καὶ λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. *ad Pastor.* Οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξαι, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem *ibid. l. 7. c. 14.* Τὸν τε μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Senec. *de ira l. 2. c. 15.* *Nemo regere potest, qui non & regi.* Itaque de Agesilao Plut. hoc illi profuisse aiebam in imperio bene gerendo. Τὸ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαίδευτον τῶν ἀρχομένων. Joseph. *Antiq.* Πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς μεμαθηκότες, καὶ ἄρχειν εἰσονται, παρελθόντες εἰς ἕξιν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἄρχεσθαι, καὶ ἄρχειν εὐθὺς μανθάνει· ὑφ' ᾧ γὰρ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τὸ κράτος ἀνάψαιτό τις, ἄρχων ἂν εἴη θεοῖς ἀληθείᾳ, εἰ μὴ μάθοι καὶ πεπαίδευται τὸ ἄρχεσθαι. Utrumque exhibet Maxim. *collect. c. 46.* Cicer. *de legib. l. 3.* *Qui bene imperat, paruerit aliquando necesse est: & qui modeste paret, videtur, qui aliquando imperet, dignus esse.* Isidor. Pelus. *l. 5. ep. 455.* Οὐδὲν ἕτω ποιεῖ νομίμως ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ὑπῆρχθαι· Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ὑπηκόοις, ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἡγεμὼν· οἱ δ' ἐν τῷ ἡσσᾶσθαι, καὶ πειρᾶσθαι πειθαρχεῖν πεφυκότες, καὶ πρὸς τὸ ἄρχεσθαι εὐπειθεῖς, ἐπὶ καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνεπιτηδείους πάντη. Quam sententiam claram satis sanè, & concinne conceptam, interpres fœdissimè ut multas alias ejusdem autoris, depravavit. Vide eundem & *epist. 225.* & *275.* Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. *ad princip. inerud.* Δεῖ δέ, ὥσπερ ὁ κυβερνήτης, αὐτὸς ἀσφαλῶς ἡνιοχῶν καὶ διασῴζων, ὅταν ἀποβαίνῃ τὰ δοῦλα τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραδίδωσι σωτηρίους, παραπλησίως ὁ ἄρχοντα πρῶτον αὐτὸν ἀρχῇ κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ, καὶ καταβυθίοντα τῷ ψυχῷ, καὶ καταστήσαντα τὸ ἦθος, ὅπως σωφρονιστὴν τὸ σῶφρον ὅτε γὰρ πίπτοντες ὄζειν ὀρθῶν, ὅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντα, ὅτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντα, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντα, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένων. ubi non possum probare quod Hen. Stephan. pro ἄρχειν vult πρέσβειν substitui: quem tamen M. Bernard. sequitur *var. lect. l. 3. c. 17.* hoc autem fit, ut Plato *polit. l. 9.* Ὅταν ἑαυτῷ τις ὢν ἀκρατὴς, ἄρχειν ἐπιχειρήσῃ, ἄρχειν. *Neque enim exercitum continere potest imperator, (aut populum princeps) qui se ipse non continet.* Cicer. *ad Quint. frat.* *Tunc incipies aliis imperare, cùm ipse improbissimis dominis, dedecori & turpitudini seruire desieris.* Idem *parad. 5.* vide *l. 1. § 15, 16, & l. 2. § 2.*

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] *sanctissimum regimen vitæ.* Joan. Gerson. *supra ad § 5.*

§ 30. Δεῖ δὲ πάντως] Idem Philone adductus in *lib. de liberis* inquit, ἢ τὸ μὴ μάτην ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς εἰρῆσθαι.

Οὐ γὰρ μετεῖναι τοῦ [illegible]

Δεῖ δὲ πάντως [illegible] etria dicerat, sed [illegible] paret. Legas, ne auto[illegible] μίτεχ. Quod autem [illegible] annectit ista M. Cæs. quandoquidem [illegible] ne argumentum duxe[illegible] ciplinâ cuique ad ve[illegible] vus quisque natus sit, [illegible] affectibus addictus, [illegible] tionéque rectâ desit[illegible] Primò siquidem Stoicis [illegible] à natura, sive ingenitâ, [illegible] virtutes. Tum non omnes [illegible] tales, sed servos solos spectare [illegible] dicitur, ex Philone liquet: [illegible] ἀγεμονικὸς τε καὶ αὐτοκρατὴς εἶναι δοκεῖ. Itaque τὸ [illegible] natam *fili* significare [illegible] sensit, cùm in eodem [illegible] pide in *Hecuba*, ubi dixit [illegible]

Λέ γε δή, τὸ δοῦλον ὡς πονηρὸν πᾶσι [illegible]

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλοσύνη κακὸν εὐθὺς πέφυκεν,
Ἀλλ' ἀνὴρ σκαιὸς δούλιον ἦθος ἔχει.

ΔΟΥΛΟΣ πέφυκε, i. e. ΔΟΥΛΟΣ ἐστὶ, *servus est.* Ipsemet Carolum filium [illegible] ram, qui inter ista describendum [illegible] ipse, an priore versiculo vocabul[illegible] forsan reponendum, ut legatur

Οὐ γὰρ μετεῖναι τοῦ νόμου δοῦλ[illegible]
Οὐκ ἔφυ μετεῖναι, ἀνὴρ τὸ [illegible]
ἐν ἔσῃ.

quomodo Evenus apud Aristot. Ἐπ[illegible]

Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον φεύγειν [illegible]

Ingratum est quicquid necessarium est.

Et apud Herodotum *l. 7.* Thessali [illegible] ἀδυνασίης ἀνάγκη κρείσσων ἔφυ, [illegible] *tiâ potior est necessitas.* Euripid. *Orest.*

Μ. Ἄπαγε δυσπειθὲς ἄγαλμα [illegible]
ἔφυς.

Μ. Ἀλλὰ χρεὼν σὲ [illegible]
δίκης ἐν ἔσῃ.

Idem valet ἔφυς & ἄρα [illegible] tionem non significet, [illegible] quod Hoin. Οὐ γάρ τι [illegible] de leg. l. 6. & Athen. [illegible]

Ἥκιστα γάρ τι [illegible]
Λύσεις, ἐπεὶ ἂν μὴ [illegible]

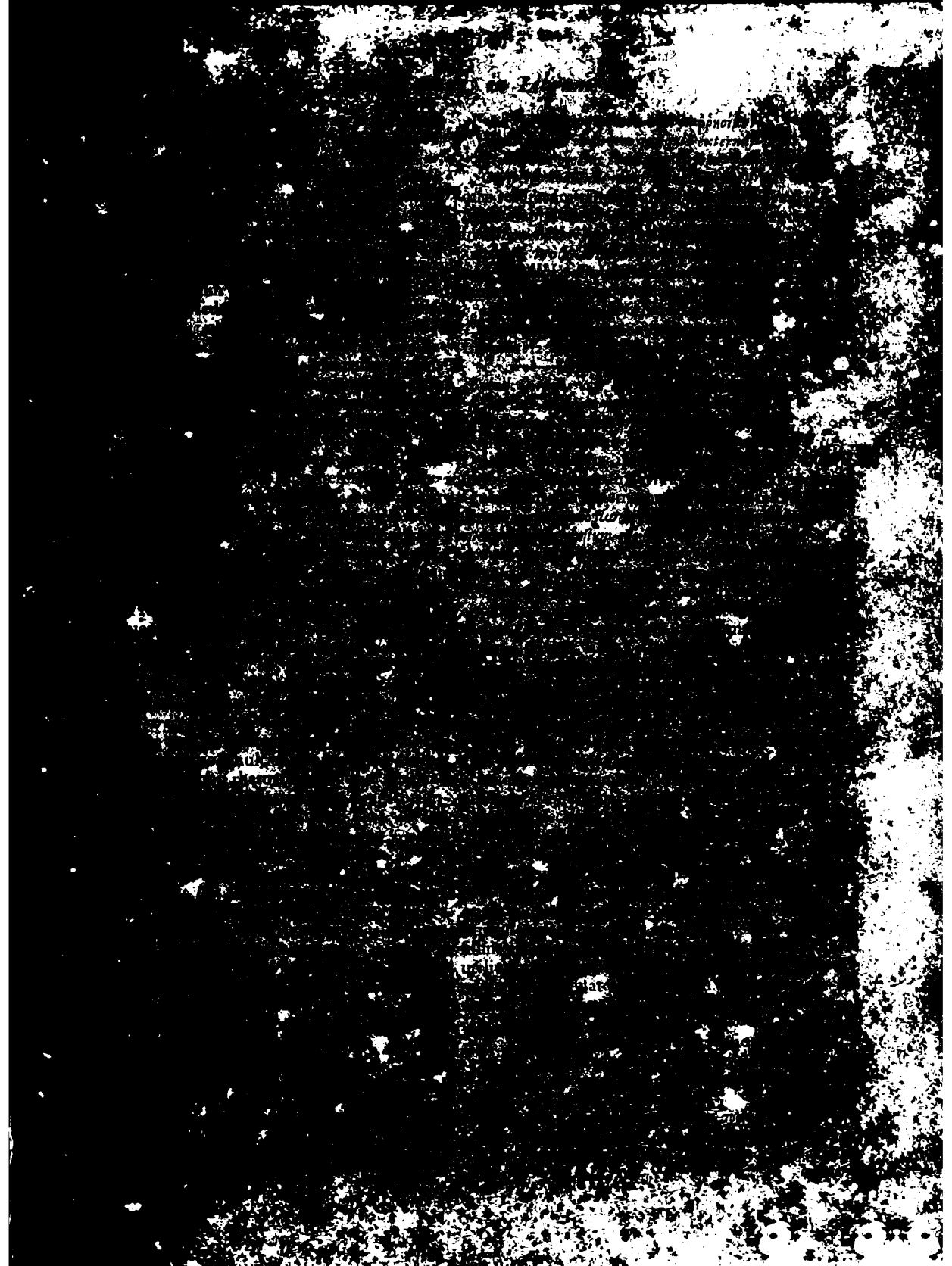

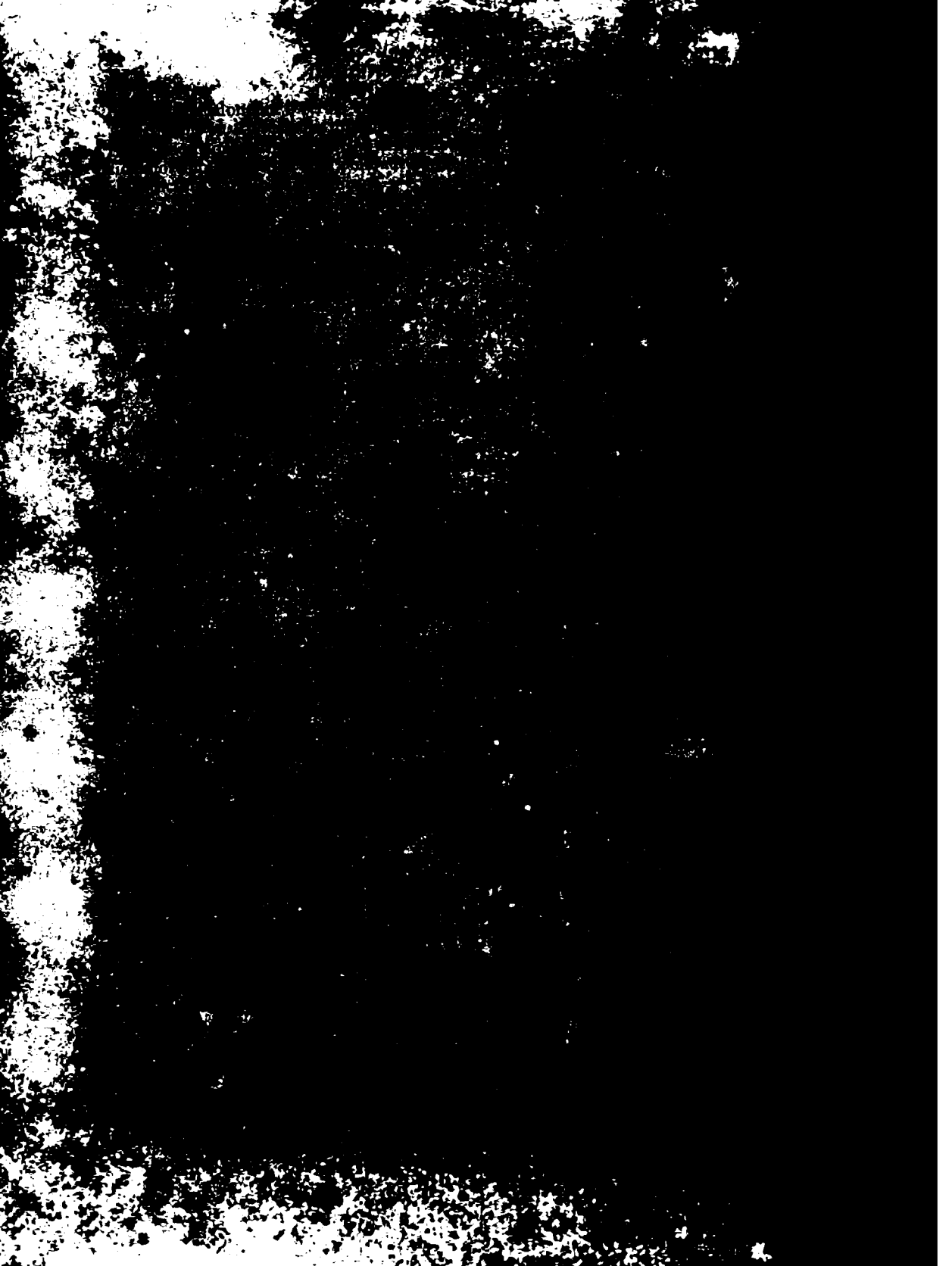

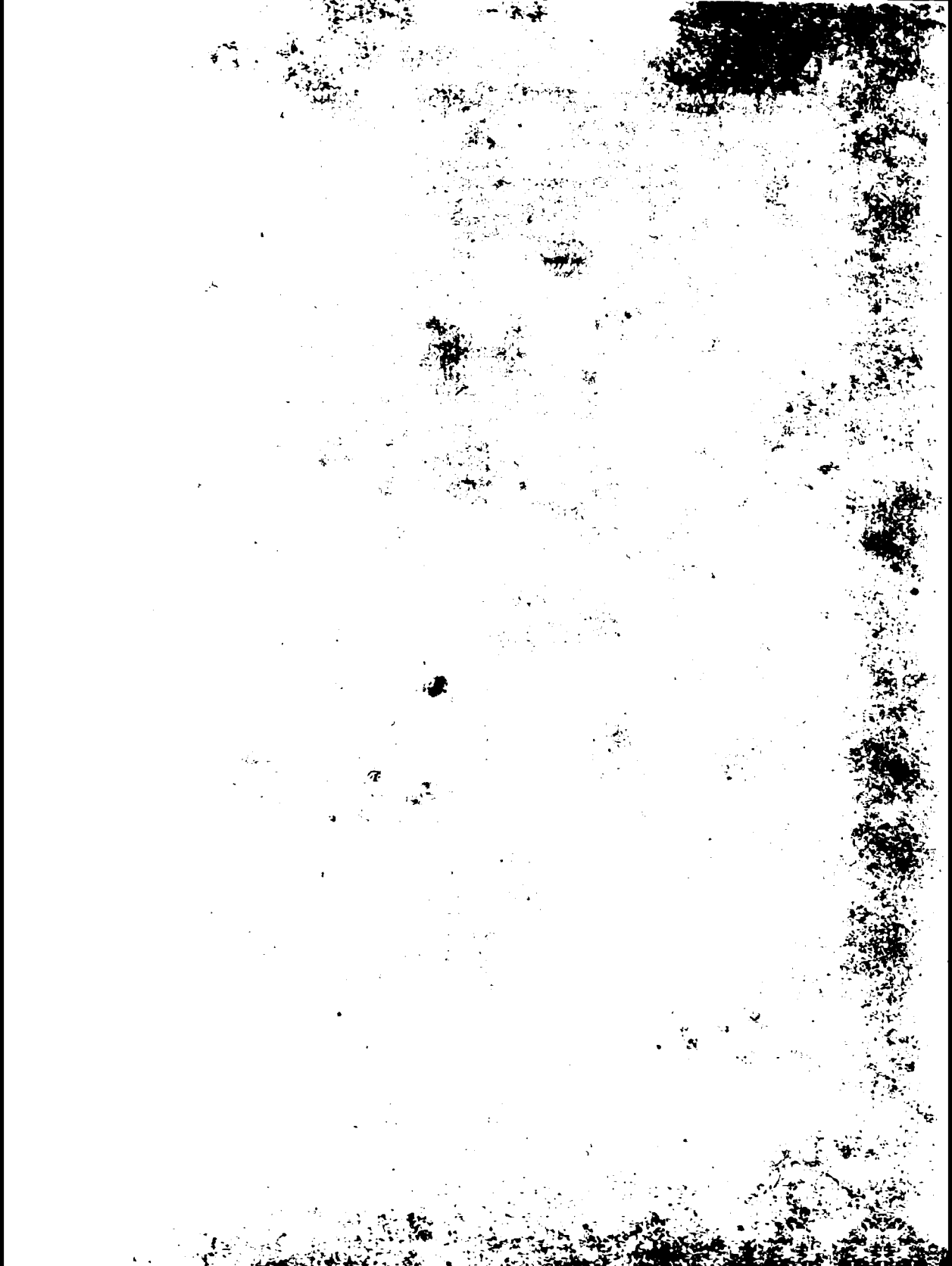

ἄφρονας μαίνεσθαι. hoc est, ut Cicero *Tusc. lib. 4. Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib. 3. omnes perturbationes animi morbos esse, stultitiamque nominari hic morbis vacare. unde sic concludunt: qui in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi in morbis sunt. omnes insipientes igitur insani sunt.* Epictetus *lib. 1. c. 28.* πῶς λέγων; ὅτι πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἀκαλλώδυντες; μανιώδεις. ἡμεῖς ἐν τῷ ἄλλῳ πτύελῳ; quem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum autoris mentem non attendit. Flaccus (quem & vide sis fusiùs illa prosecutum *Jurin. l. 2. sat. 3.*)

Quem malo stultitia, & quemcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat. —— vide & Epictet. *l. 1. c. 22.*

§ 30. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi illa Socratis reperiantur, ignoro, nec possum certò statuere, an scriptum fuerit ὃς ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in *Plat. Alcib. 2.* Πάντας ἂν ἐν φαίης ἄφρονας μαίνεσθαι, ὃς γε ἂν φαίνῃ ταῦτα ἃ ἐγὼ λέγω. Τί ἂν ζητοῖτο] leg. τί ἂν ἐζητεῖτο; ità & utrique interpres.

Ὅτι ἔχομεν] Nemo scil. id quærere & acquirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Pruf. *orat. 69.* Ὁ μὲν ἀργύριον δεόμενος, ἢ ἱματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τοῦ, χρήσιμα τὰ ἐκ ζητεῖ παρὰ τῶν ἐχόντων λαβεῖν· ὁ δὲ μὴ τοιοῦτος ὢν, ἀλλὰ φρονεῖν τὰ δέοντα, ὅτι οὐκ ἔχει νῷν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* Οὐ λαμβάνομεν οἷόν τε εἶναι οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' ἃ ἔχομεν. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad. 2.* quædam laudat Theodoret. *therapeut. l. 1.* cujus hæc sunt verba. ὅτου τὸν Ἀλκιβιάδην παιδεύει ὁ Σωκράτης; μαθόντι, φησὶ, τὰς γνώμας ὀρθὰς ἐσχηκέναι. πρότερον ὡς τὸ αὐτὸν ἐξέλεγξεν ἀπεδόκει. εἶτ' οὐκέτι ἀπιστεῖ, ἀλλ' ἐπειδὴ ζητεῖν με κελεύει· ἐπιστήμην, φησὶ, καὶ σοφίαν ἐπαγγέλλομαι μόνον τὴν ἐμαυτοῦ, ἐπεὶ ζητοίμην μὲ ἂν οἷόν τε ἐστὶν ἀκριβῶς. ἔγωγε, φησὶν, εἰ διδακτὸς ἦν ἀρετὴ, ἤδη ἂν ἐγὼ ταύτης γνώστης, τῆς ἀγαθίας ἢ γνώσης. Plato certè in *Sophiste* Δεῖν ἔλεγεν ἂν ἐθέλειν τὸν μανθάνειν. & mox: τὸν δὲ ἀδιδάκτου σοφὸν εἶναι. Idémque apud Anton. *Liss. lib. 2. c. 7.* Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀναπεπταμένων [μᾶλλον] τὸ σπουδαῖον τὸν πόρον, ἢ τὸ ἀσκῶν τὴν ἄσκαν, καὶ ἰσχναίνων τὴν χοιρίδα. (ita enim legendum pro legendum ex Plutarcho *quæst. conv.* non autem cum Gelnero distinguendum.) ἐπ' ἴσης γὰρ ἀγνοοῦσι καὶ σοφοῦσι, ὁ σοφὸς καὶ ὁ ἀγνοῶν. liquidem ipse Socrates, *lum. lib.* τὸ σοφὸν, ὁ δὲ ἀγνοῶν ἀνδρα τὸ ὄνειρα. nec tam *Apoll.* ἀγνοίας, ut *Apoll. ad Corinth. 1. c. 8. v.* τὸν ἀγνοοῦντα ἀγνοείτω. autem loquitur *in Theæt.* ἀνθρώπων Μαιευόμενος, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τοῖς ἐλέγχοις τῶν ψυχῶν παιδεύεται δῆλον ὅτι ἴσως ὑγιείας καὶ νόσου· ἀλλ' ἡ μὲν μαθοῦσα, ἡ δὲ ἔμεινε. Naso *Pont. l. 3. el. 4.*

Firma valent per se, nullumque Machaona quærunt
Ad medicum dubites confugit, ægra quem.

Optatus, *de schism. l. 3. Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia quærere.* Cæcilius *serm. 37. Non requirit medicum, qui se non sentit ægrotum.* itaque Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent.* Nemo est insanibilior illo, qui sibi sapere videtur. quidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom. 6. p. 67.* ὁ τὴν νόσον ἀγνοῶν, οὐκέτι ἂν ποιήσαιτο τὴν ῥῶσιν ἐπιμέλειαν. Et Isidor. Pel. *l. 2. ep. 1.* τὸ ἐν νόσῳ χαλεπώτατον συγχώρητον εἶναι λέγειν, μανίαν λαμπρὰν ἐν ἀσθενείᾳ πρόδηλον τὸ ἑαυτῶν ζητεῖν ἰατρόν, μηδ' αὐτὸν τῶν ὀφειλόντων; vide Pharisæorum arrogantiam *c. 18. v. 9.* & Joan. *c. 9. v. 40.* & consimilium, typum ecclesiæ Laodicenæ *Apoc. 3. v. 17.* eosdem illum apud Joannem *c. 8. v. 33.* scitè Bion, ut Laërt. *l. 4. segm.* Opinionem dicebat esse *segm.* & de Philosophis Clemens Ἀρχὴ τῆς οἰήσεως ἀπιστεῖν ἑαυτῷ. Nazianz. *apolog.* τὸ οἴεσθαι τι εἶναι μέγιστον κακὸν καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ πρὸς τὸ σωθῆναι. Senec. *epist. 109.* Hoc eorum impedit, quod citò putant, discendum nolumus, quia nos optimos esse credimus. De Harpaste fatua. *Incredibile est quam veneram. subitò videre desiit, & ex illa ridemus, unimus quod in illa ridemus, ubi. nemo se esse suarum insaniarum. cæci cæcum ducem quærunt: & Ideo difficulter ad sanitatem. ægrotare nesciunt. nec quærimus. erubescimus discere, homini.* Epictet. *l. 2. c. 1.* Τί λέγεις; ὡς δὲ καὶ [illegible]

… δὲ πρόδηλα ἔχουσιν ἐλθεῖν] διὰ … *posthac*, Casaub. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* περιελθεῖν. Flaccus *lib.* 1. … *iss.* 11.

… *ercat inertiæ: navibus atque … bene vivere. quod petis, hic est, … animus si te non defuit æquus.*

… *um peregrinaris, sed erras, & ageris, … ; cum illud quod quæris, bene … positum sit.* Idemque *ep.* 31. *Quo … quæritur? non per Peninum Gra… per deserta Candaviæ: nec Syrtes … Charibdis, ædificandæ sunt; quæ … procuratiunculæ pretio turum … ad quod natura te instruxit. Lætiam sine viatico pervenire.* … Mosem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. … Paulum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, … necesse, quod ille apud Clem.

… ἀζήμιον ἔμμεναι ἐσθλόν.
… vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5.

… ὡς τῇ περιόλκι] Idem suos … Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε. vide *l.* 4. §. 33, 34. & *l.* 7.

… δύνης] vide *l.* 3. §. 12. & … & 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. … ἀεὶ φρεσὶ δαίμων ἀμείνων, κατὰ … μαχανάν. & *ibid.* 8. φερέ πολὺς … πᾶν φέρεσθαι τὸ περκνὸν ὠόν. … πολυφορμίζων τὸ μέλ… τὸ χρήσιμον διαπε… τὰ φερόμενα πῶς γνῶσις; εἰ … ἐσθλὸν, ἦξει κἂν μὴ φερομένως … καὶ ὁ περιφερόμενος τὴν ψυχὴν … & apud Simeon. Logoth. …

… δικαιοσύνῃ] Ità Zacharias … ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus … ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. qua… deflat, aliter hominem. cum … sumpta quandoque utrumque; … ut Matth. *c.* 5. *v.* 26. & *c.* 6. *v.* 33. & … *l.* 2. §. 10. & 20.

… ἐπιμύλιος] vide *l.* 3. §. 15. & *l.* …

… λόγος] Vide *ad l.* 3. §. 4. *sub fin.* … & *l.* 5. §. 8.

… eadem, ut Æschyl. *armor.* … *l.* 11. Judaïcus;

Ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Euripid. *Phœniss.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἴσος,
Κοὐ ποικίλων δεῖται' ἐν δίκῃ ξεμηνευμάτων'
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καμέ· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νόσων ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est;
Nil indigentes æqua sermonum ambitu,
Manifesta per se: causa sed juris sui
Vitio laborans, quærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γοῦν Εὐριπίδης καλῶς,
Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἴσος·
φιλαλήθεις γάρ φησι τὸν ψευδῆ κἀδίκως δοῦς. &
Theodoret. *therap. l.* 1.
Ἀληθῶς ἄρα ὁ τραγικὸς λόγος ἐκεῖνος
——ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* … Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, ἐκ ἀπὸ ὑγιοῦς διανοίας … ἁπλοῦς ἐστι καὶ μονότροπος· ὁ δὲ ποικίλος … καὶ ἐπιτεταγμένος ἔχων, πολλὰ τὰ ὀπίσω καταμηχανᾶται, καὶ ἀρέσεται τροφὰς ἀμυθήτους· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δὲ οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν ἀναπίπτωσι, σεσηπέ τις ἐστὶ, μᾶλλον δὲ διέσηπε, τοῦ τῆς λόγου περὶ τῶν ἀληθειῶν ἐπιφορᾶς καὶ ὁ ἄλλος μὲν φαυλότερος, ἄλλος δὲ ἐν κατ' ἀλήθειαν σεσηπὼς μέρη λόγου, ἀπαθῆ τοῦ συνόντος, ὅσα δὲ τοῦ κώνας καμοῦσι καὶ ἀλάπτους, ἐτέρων διεπτύοντες, καὶ ἑτέρων γεγηθότων.

Περιτεθραμμένον σοι σαρκίδιον] *altilis mihi esse*, vel *mollis caro*. Cas. ità περὶ vacabit, nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carnis.* Xyl. ut. περιτεθραμμένον legisse videatur. Illa scriptura si retineatur, malim vertere *consertæ & contignatæ circum te carnis.* liquidem τὸ πήγνυσθαι grammatici volunt aliquando significare τὸ παγῆναι. & indè Hesych. Πεπηγέναι, πεπαῦσθαι. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

——αὐτὰρ ἔπειτα χιὼν γίνετ' ἠΰτε πάχνη,
Ψυχρὴ, καὶ σακέεσσι περιπήγνυτο καλοῖς.

Sed & *Iliad. e. v.* 903. de lacte in caseum coagulo vi concrescente, (πῆξεν)
Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλακτος λευκὸν ἐπιπρήθων συμπήξειεν, μάλα δ' ὦκα πυκάζεται κυκόωντι.

Eam enim scripturam Herodianus restituit. & Eustathius approbat.; & cum ad rem ipsam, unde imaginem eam mutuatus est poeta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quam περιεφύετο illud, quod prius legi-

legebatur. accedit, quòd & τεφραλὶς indè deducta ἀπὸ τυροῦ, de *caseo*, & pro *caseo* usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus, & ex Antiphane atq; Aristophane aliisq; Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm quòd Johus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *lactis in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quòd Marcus ipse *l.* 7. § 68. eodem loco hoc eodem vocabulo utitur; sed φύραμα appellat quod istic σωμάτιον. Cæterùm, siquis, quia σῶμα τρόπον ἴστασθαι istud merè poeticum videtur, ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, reddituri nullum, *quæ circumpositionibus obnoxia est, carnis*. ut sit τὸ τετρεμμένον, τὸ ἐν τῇ τεφρᾷ σωμάτιον. quod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον] *videbit id quod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μιμνῄσκῃ, & § 20. 16. μεμνῆσθαι, λεγέτω. & *l.* 8. § 28. ἀπορραγήσεται. & § 40. ἐνολισθήσεται.

Τὸ πάσχον] *id quod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάσχει, inquit, ἡ ψυχὴ τοῖς σώμασι νοσοῦσι καὶ πηρουμένοις, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευματικὸν intelligit, quod ἀπὸ τῆς νοῦ distinguit Marcus *ipsi*, § 3.

Τὸ ἴδιον σοι δαῖμον πεμφθὲν] vide *lib.* 5. § 21. & *in fr.* § 18, 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mens nihil homini dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λοιπὸν ἡ τοῦ νοῦ μοῖρα θύραθεν ἐπεισιοῦσα, καὶ θεῖον μόνον. Generalius Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύσασθαί ποτε ζῶν φοβηθῇς] transpositis voculis leg. ἡ μὴ τὸ ν. est autem monitum præclarum. *Ne timeas, ne quando vivere desinas*; sed illum metuas, nè dum de die in diem differs, fias, ut rectè vivere nunquam incipias. hoc est, male vivere magis, quàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς τοῦ μὲν ἀποθανεῖν οὐδένα φόβον, δυνατὸν ὂν παντὶ ἀνθρώπῳ φοβεῖσθαι, ἀμφίβολον ἡ ἀποθνήσκοντος, καὶ τὸ τὰ μυθικὰ τοῦ Ἅιδου, πῶς ἡ Ἅιδου εἶναι· ἀλλ' ἐὰν βασιλικὰ πάχη πηγὴν λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀδιαπαύστως τῷ χεῖρε ἐπιφέρον τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογὶ, καὶ τὸ συναπορρέοντος ἐλαίου ἀφαιροῦντος, τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ἐν Ἅιδου, τὸ πῦρ· ἐκεῖ δὲ καὶ ἡμεῖς, δυνατὸν ὂν τοῦ Ἅιδου, ἂν δὲ ἐκφύγωμεν, ἄπορον· ἐκεῖ δὲ ἀποστῆναι οὐκ ἐστὶ παρόντος. ἐκεῖ δὲ ἀληθῶς φοβερὸν, ἐὰν δὲν ἀληθῶς φοβεῖσθε, καὶ πυρὸς δίκην κατακαήσεσθε. Joan. Chrysost. *adv. Gentil. tom.* 6. *hom.* 43. quibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος ὁ ἀνθρωπάριος οὗτος] *dignus mortalis iste* Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τὸ δὲ γέλιον ἰσχύν.

Aratus in *Phænom.* à Paulo laudatus *Act.* c. 17. *vers.* 28.

Aude, hospes, contemnere opes & te quoque dignum
Finge Deo.——

Nemo alius est Deo dignus quam qui opes contemnit. Sen. *epist.* 18. quàm qui mortem quoque. Marcus hic. Idemq; *epist.* 31. *subsilire ad cælum ex angulo licet: exurge modò & te quoq; dignum præbe Deo.* Phrafes illæ in sacra cœtice frequentes. de Christo quicquam gaudentium, propinquorum rentes, victum, vitam; ἄξιος μαρτυρίου. Matth. *v.* 37, 38. de iis, qui se à sæculi sui inquinamentis intaminatos custodierint, οὗτοι ἄξιοι ἐσονται. *Apoc. c.* 3. *v.* instituenda monita Apostolica ἀξίως τοῦ κυρίου, καὶ εἰς πᾶσαν ἀρεσκείαν *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ *Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus γεννᾷς, γνώσῃ γνῶσιν θεοῦ· Ὁ δὲ θεὸν γνοὺς, θεῷ ὁμοιοῦται· ἡ θεῷ, ἄξιος ἄξιος ἡ χάριτος θεοῦ, ὁμοδόξ ἀνθρώπου ἀλλὰ φρονῶν μὴ τὰ ἐφ' ἑαυτῷ λαλῶν ἡ λαλῶν. ubi in colo certo situm dentur scribendumque; quibus membra cem nexu gemino cohæreant. ἄξιος θεοῦ χωρήσεται.

Παίσῃ ξίφει ἀν τῆς πατρίδος] vide

τῆς πατρίδος] i. e. *mundi*. vide πόλις ἡ πατρὶς.

Καὶ κρεμάμενος ἐπὶ τοῦ ξύλου ἡ *Epitaph.* dixit; ἡ μὴ ἐν *suspensa aliorum aut bono casu aut* ex *aliorum eventis cogitur.* Cicero in *Bocotum. c.* 2. ἐξ ἀναθήματος sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ dictus Petro mon res. *Justin. Reg.* in *Proverb. c.* 15. *v.* 3. ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν; Solus *solus* ne, videns in eo *in Reg. c.* 40. *ad Hebr. c.* 4. ἐπιγνώς, ἡ διδασκαλίαν, ἡ ἀναμίσει ἐπιστήμων, ἡ συνειδὼς ἀνθρώπῳ συνειδὼς ἐαυτῷ λόγος. Ad quem locum

ἀπὸ ἡ ἐλευ τὰ σεσαλύμματα ἢ σεσωπείω τῆς ἑαυτοῦ ἀγέλης, λύεται πᾶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων. ἀπὸ μεταφορᾶς πᾶν σεσλάτων τῶν ἐν τῷ χόρῳ ἱερατιδίων καὶ γαυμνασιαρχῶν τῶν [illegible] quibus gemina ferè Jo. Chrysost. habet. [illegible] *ab ovilus, quarum, pelle detractâ,* [illegible] quo facit lepidissimus ille de leone [illegible] macilento jocus, apud Ælian. *rustic.* [illegible] ἀδάμαν, καὶ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, [illegible] ἐνέδυτο. μᾶλλον δὲ (ἐγὼ γὰρ οὐ δεδοίκασι [illegible] verum ampliùs aliquid latere videntur verba illa Apostoli. Est [illegible] ambio in tota illa dictione allegoria [illegible] *Hieronymum sive victimariorum ritu* du[illegible] *animalia immolanda* τεχνηλίζεσθαι, di[illegible] *collum à collo suspensa excoriantur,* [illegible] *etiam resupinata finduntur, ut* [illegible] *oculis pateant*; utì optimè Beza. [illegible] Varin. Favorin. habet, τεχνη[illegible], ἢ γνῶ τὸ δὲ τῆς ῥάχεως σχίζειν. *l.* 1. § 2. & *l.* 11. § 13.

[illegible] *circum* nonnne non externa tan[illegible] pompam, reliquum vitæ apparatum [illegible] ipsum, ἢ τὰ κρεάδια, (utì mox [illegible] præcipuè comprehendit. Varro [illegible] *sic invitata matura anima cor*[illegible] *relinquit.* Quin & *corticem* [illegible] *hominis cute,* quàm & de *anguis* [illegible] usurpavit, hic enim in Alexiphar. *v.* 302.

[illegible] ἀπὸ φλοὸς λύσατο γυῖον.

[illegible] *v.* 355.

[illegible] μὲν ἀπὸ φλοὸς ἑρπετὸν βάλλει.

[illegible] ἀπὸ φλοὸν ἕλκε βάλλῃ.

[illegible] εἰς πῶτα ἐρρυμένων. ἢ ἀπο[illegible] scil. *mentem* saltem, [illegible] habebantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. [illegible] *Humanus animus decerptus* [illegible] hanc igitur magis attendit & [illegible] corpus, quod est istius intre[illegible] & involucrum. Plut. *de tar*[illegible] ὁ Θεὸς ὅτε ἀρχὴν ἦν τε [illegible] & Samueli Deus [illegible] *Non sic spectat, quod est ob ocu*[illegible] *est in animo.* γυμνῶ [illegible] ut Clemens *strom. l.* 6. [illegible] [illegible] Plato in *Gorgia,* [illegible] ψυχὰς γυμνῶν, [illegible] ut Mar[illegible] *v.* 41. Vide [illegible] *l.* 3. § 7. & *l.* [illegible] neuter commodè satis reddidisse videtur. De Diogene Julian. *de cynism. orat.* 1. Τὰς ἢ ἐν τῷ σώματι ἐμπεφυκυίας τῇ ψυχῇ δουλείας, οἷς πολλάκις ἡμᾶς ἀναγκάζει, τυφὶ τὸ φειδωλὸν αὐτῇ χάριν πολυφορυμένων, ὑδὲ ἐν μέρει φερόντων.

Ὁ γὰρ μὴ τὰ φειδωλὰ κρεάδια ὁρῶν, ἵππα γε ἐδῶ τα, ἢ δεξιὰν, ἢ δέξαν, ἢ πῶ τοιαῦτα πεφροντικὼς ἢ σχολῶν φειδωλὸς, ἀχολήσεται] Locus vitiatus: quemque Lugdunensis editor corrupit ampliùs, ἀχολήσας, exhibendo prout in Basileensi concipitur, contrarium planè autoris menti sensum nobis repræsentat: *eum* scil. *qui circumjectum sibi corpus non induetur, vestitum, domicilium, cæteráque ad corporis usum spectantia respiciendo, molestum negotiúmq; sibi comparaturum.* At Marci mens aliorsum abit, eum nimirum qui corporis curam non habet ista multò minùs moraturum. Cas. ἤπυα legisse videtur, atque ἢ illud disjunctivæ loco habuisse, vertit enim; *siquidem qui nec corpus suum, nec vestitum suum, nec ejusmodi adminicula ulla respicit, multum quietis otiq; eum procurare sibi necesse est.* Ὁπόταν ἢ δέξαν, prorsus omisit. illam autem interpretationem si admiserimus, pro ἀχολήσεται, legendum erit, ἐυχολήσεται. quòd *l.* 4. § 19. ἐυχολήτως ἔχει dixit. tum ἐν τῷ κοινῷ in posteriore membro μὴ subintelligendum, quasi μὴ φειδωλῶς diceretur. Ità *Psal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura est.* pro, *neque expectatio pauperum in perpetuum peritura est.* & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ὅτε πὰς ἰδεῖν i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens.* At Xyl. erotematicè legit, ἤπυα—ἀχολήσεται, *Qui enim non aspicit carnem circumjectam, ἢ quæ occupetur, in veste, domo, gloria, reliquisque exterioribus, ac quasi tabernaculo contemplando?* forsan μήπυα quod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neutiquam occupabitur:* vel, *nuncubi occupabitur:* i. e. *negotium facesset sibi.* Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qui idem & quod Marcus istic vult, scitâ satis imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus asello,* reliqua *vitæ instrumenta asselli* hujus *instructui* confert. Ὅλως, inquit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ἀνδρεῖον ὑπομένοντα ἐφ' ὅσον ἂν δέηται ἢ, ἐφ' ὅσον ἂν δέδοται σοὶ ἀγαπᾶσθαι ἢ, ἢ σεσωπῶσι σπλάσθαι, ἄφες, μὴ ἀνιῶ τῆς, μηδὲ χόγχυζε. ὅπως ἢ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὅσα τὰ ἀπαλάσθαι, καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα τὰ σώματα ἔνεκα πεφοικέναι ὅπως ἀνδρεῖον ἢ, πᾶλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ἀνειλεῖν, ἀνυπόδητα, ἀνοπλισίαν, κειρεῖ, χεῖρ. ἄφες καχεῖν· ἀπόλυε δὲ τῆς ἢ ἐνωλόσεων ἢ τὸ ἀνδρεῖον.

Τὰ μεσαλύμματα κρεάδια] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infra* § 3. sed & Julian. *supra* Ambros. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tues. caro enim amictus est animæ.* & Varro *Andabatis,* citante Prisciano, *l.* 6. *sed quidvis potius, ô homo, quàm carnem.*

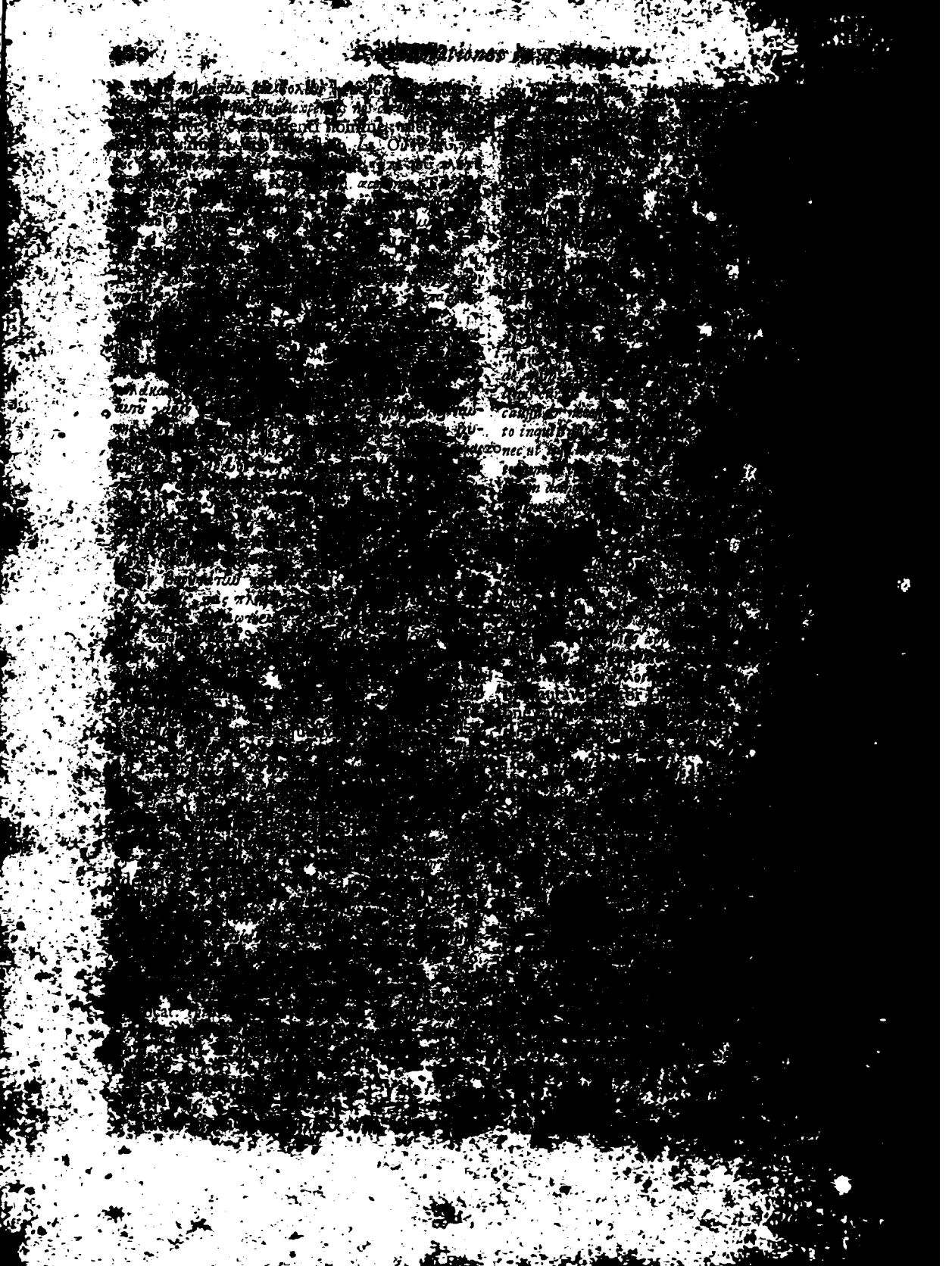

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *quicquid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut προσπάθεια idem hîc ſit, quod συμπάθεια, de qua *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus queat, ut ibi oſtenſum eſt; & aliud quiddam ſonat ἡ προσπάθεια, *affectionem* nimirum eam, *quâ rei alicui addicti ſumus, eamque quodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ προσπάσχειν. Ità quod Baſil. Cæſ. an Euſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Λυθλῶαι δεῖ τὴν δεσμῶν τῆς προσπαθείας τῷ βίῳ, τὸν γε ἀληθῶς πνευματικὸν πῶς ἀκολουθεῖν μέλλοντα τῷ Θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἐκ ὀφείλοντος τοῖς γνίοις προσπάσχειν. Idémque *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, τῆς προσπαθείας ἀναχωρῆσι τὴν ὑλικῶν ἀγγλοφερπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτευόμενοι σωὶ ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dione*: Καὶ δὴ τὰ τῆς ἀρετῆς ὄναιτο ἂν τις, τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς ὑλικῆς προσπαθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παρελείπασιν, ἢ ὡς * πάσχοντες ποιῶ, ἢ προσώπως χαριζόμενοι. lege meo periculo, deſectûs notâ ſurcillatâ, προσπάσχοντες πῶν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ προσπονθέναι profitetur. Iſid. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Προσπάθεια μὲν ἐκ ὀξυδορκεῖ· ἀνέπαθεια δ' ὅλως ἐκ ὁρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Euſtath. *ad Il. β'.* Εἰσθαμβῶ ἄνθρωποι ἐν ὕπνοις ἐκεῖνα ὡς ὀπτὸν φαντάζεσθαι, * ὡς [οἷς f.] προσπαθῶς πως ἔχομεν. Epictetus etiam *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ προσπάσχῃς, ὡς ἄδηλον τὴν ἀναφαίρετον. Idémque *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; θεὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπονθότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κᾶν ὁι πολλοὶ τῆς ἀνθρώπων ἐμπαθέστερον ἢ σωφρονέστερον τοῖς τῆδε προσπονθότες, (perperam vulgati, προσπεσ.) ἄσχολοι τότε διατελῶσιν. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ προσπαθείᾳ νικᾶσθ, μὴ φόβῳ δηλοῦσθ, μὴ ἡδονῇ ἐπαίρεσθ. Idémque *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσῃ τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα, προσέτι ἢ καὶ τὴν ἰδίαν ψυχὴν· τίς τε γὰρ, inquit, προσπαθείας τὰς σαρκινὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχούσας, μεμίσηκεν. &c. qui & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προσπαναλοῖ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, τῶν μὴ ἐφελκόντων καὶ ἀποσαυρεῖν & ἐαυτὸν τῆς παθῶν. quod *lib.* 4. vocat ἀπροσπαθῶς βίον. Et rurſus ἀπροσπαθῶς ἀπολιπεῖν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaque Syneſ. *de inſomn.* ἰσχυρὰς συγκαταθέσεις, καὶ προσπαθείας conjungit. ἅδὴ γὰρ ἐδὲ ἀπαθῶς διακείμεθα ὅλως τὰ πράγματα· ἀλλὰ ἰσχυραὶ μὲν αἱ συγκαταθέσεις τε καὶ προσπάθειαι. ἀποσυγκεκλῇ δ' ἐκ ἔπεσα· ubi vides etiam opponi ſibi invicem τὸ προσπάσχειν καὶ τὸ ἀπροσυγκλῖναι. quemadmodum Evagrius, τὴν προσπάθειαν καὶ τὴν ἀνέπαθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς καὶ παρὰ χρισταῖς δεύτερα δῆναι, τῆς μὲν προσπαθείας, ἢ ἀντιπαθείᾳ κρινόντων τὰ ὁρώμενα i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qui nec amore, nec odio ducti*, &c. De Syneſio loquitur, qui & idem *epiſt.* 57. εἰ δυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ συνέναι ἀνθρωπαδίσαντι μηδὲν ἀπολαῦσαι τῆς ὕλης κακὸν εἰς προσπάθειαν. quod mox explicans. Ἀλλ' ἔστι φρονεῖν ἀνωμένως, ὁμιλοῦντα τοῖς χείροσι μηδὲν τρέπον παθητικῶς. Et rurſus: τὸ προσπεπονέναι δὲ ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ προσπονθέναι eſt παθητικῶς & προσπεπονέναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν προσπαθῶσιν, συγκαταθέσεις τῆς κατ' αὐτὰς ἔρχεσθαι. Nec illud prætereundum quod Plutarch. prout in *Pompejo*, τοῖς μεγέθεσι προσπαθῶς. ita in *amator.* idem τοῖς ἐρωμένοις προσπαθεῖν, pro *addictum eſſe & affectu adhærereſcere* dixit. Sunt itaque τὰ προσπαθῆ ἐν προσπαθείᾳ ea, *quibus ex affectûs propenſione animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μή τι προσπέπτωκάσι σοι τῆς ἐ σῶν, μήτι φρονήσεως ἐμπόδιόν ἐστιν ἐμοὶ ὑπόκωφον. Quin & affectus ipſos, τὰ πάθη, προσπαθήματα nuncupare, Baſilidæ ejuſque aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori ὑπὲρ προσφυοῦς ψυχῆς inſigni teſtimonio; quod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Quin & (ut H. Stephani Theſauro auctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) προσπάθημα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neque τὸ ἁπλῶς προσπαθὲς ταῦτα, de quibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὸ προσπαθμίοις προσπεπονθέναι. Itaque de Diogene Epictetus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα ἥλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσπαθμία. non & προσπτυκότα· quod *ſupra* dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὲν ὖν τῆς ὑπὲρ τῆς προσπαθείας φύσεως, ἀποδέδεικται πάντα κατὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προσπαθείας. Et mox: κατὰ τὴν ἔργων ἀποστατέον καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ προσπαθείας, καὶ παθῶς· τί γὰρ ὄφελος τὴν ἔργων ἀφιεμένους, ταῖς αἰτίαις, ἐφ' ὧν καὶ τὰ ἔργα, προσηλῶσθαι· ubi vides τὴν προσπάθειαν etiam ἀπὸ τοῦ παθῶς diſtingui. Ponantur ergò diſtinctionis causâ, tanquam gradus quidam, quibus ἀπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſequiorem fiat declinatio, προσπάθεια, παθῶς, προσπαθεία. Eſt itaque ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas*; quod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προσπάθεια *leviſſima ab hac declinatio*, & *affectûs* vitioſi quaſi *præludium* quoddam. πάθος *affectus vitioſus*, ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάθος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; quod paſſio reputantur in vitio, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qui viderit mulierem, & anima ejus fuerit titillata, hîc propaſſione percuſſus eſt; Si verò conſen-*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſivit ad paſſionem. παρακαθέσια denique *ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeo altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè queat, nec avelli à re deſiderata, cui προσηλῶσθαι* quodammodo videtur.

Καὶ χρόνῳ τὰ ἐπίκοινα] *quæ ultrà ſunt.* quod ſuprà dixerat, ὅτι ὡς μέλλοντα παρέρχεται. Flaccus, *carm. l. 1. ode 16.*

Lætus in præſens animus, quod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l. 6. § 32. & l. 7. § 7.*

Τὰ ἐπίκοινα ἢ τὰ παρεγχιακότα] Senec. *epiſt. 78. circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet; illud nondum.*

Οἱ δ' Ἐμπεδόκλειοι, σφαῖρος κυκλοτερὴς κονῇ φριήθει χαίων] Ad verſum quendam, quem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l. 8. § 44. & lib. 11. § 12.* Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 18.* Strobæanorum excerptor Grotius ſaltem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅγε πάντοθεν ἶσος ἐὼν, καὶ πάμπαν ἀπείρων,
Σφαῖρος κυκλοτερὴς, μιμὶς φρικτόθη χαίρων.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtic fœdiſſimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius conatus eſt, reſcribendo,

Σφαῖρος κυκλοτερῆς μιμέμαθ' ὑπέρβαλα χαίρων.

Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs refinxiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαῖρος κυκλοτερὴς δίνῃ φρικτὴ χαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, quanquam poſſit, inquit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφᾶρος, ut σκύφα & σκύφος· poſſit & σφαιρὸς pro σφαιροειδὴς, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit, quod aliquando mihi venit in mentem ſcribendum, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέσχη ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρα. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Echino* quem alluſiſſe Marcum diximus *l. 7. § 28.* Euſtathius Antioch. (ſi is ſaltem) *in hexaemer.* ὡς σφαῖρά ἐστι τὸ σῶμα, καὶ ὁ κόσμος ὅτι ἐστὶν αὐτῶν ὁλόκυκλος. ὡς σφαῖρα dixit, quod σφαιρηδὸν Clemens *ſtrom. l. 5.* ὥσπερ οἱ ἐχῖνοι σφαιρηδὸν εἱλούμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis δὲ ὁ Ἐμπεδόκλειος ſubintelligendum erit κόσμος. qualem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem utì eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Auſonius *idyll. 16.*

Securus, mundi inſtar habens, teres atque rotundus,
Externæ nè quid labis per lævia fidat.

Horatium imitatus; qui de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib. 2. ſat. 7.*

In ſeipſo totus teres atque rotundus.

Vide *l. 8. § 48.* Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, quia apud Euſtathium Homeri εἰς ηγητὼ *ad odyſſ. ζ.* σφαῖραν Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim frequentem extitiſſe. Παρὰ τὸ σφαῖραν, inquit, ἢ παρὰ νμον ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. quod & Arati Scholiaſtes confirmat, qui iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖρον huic τὸ σφαῖρον dictam ait, ſicut Homero ἔαρον & ἐαρινὸν. idem pro eo quod κονῇ Marci codex, & δίνῃ Salmaſius, μονῇ exhibet, & μυνῇ. Verùm iſta quia alibi latiùs excuſſimus, actum hìc agere ulteriùs nolumus.

Μίνυν τε ζῇν ὁ ζῆς] vide *lib. 2. § 14.* & *infrà § 26.* Senec. *epiſt. 101. ſi vita noſtra non prominebit, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, quos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immeritò, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs quàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Euripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* laudatus;

Ἐκεῖνο γὰρ πέπονθ' ὅπερ πάντες βροτοί·
Φιλῶν μᾶλις' ἐμαυτὸν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, quod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siquidem, qui φίλων legunt, quod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; quod nec Grotius advertit, cùm vertit,

Minimum, inter omnes, quos amo, nocco mihi.
——τίς γὰρ ἐσθλὸς οὐχ αὑτῷ φίλος;
——*namque quis bonus nequam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις, ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qui non ſit ſibi.

Et Eurip. *Med.*

Τίς δ' οἶδε δαίμων' ἄρτι μυθοῦσιν τόδε·
Ὡς πᾶς τις αὐτὸν τῆσδε πόλεως μᾶλλον φιλεῖ;
Quis iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus quemlibet?
φιλεῖ δ' ἑαυτῷ πλέον ἑκάστῳ κἀκεῖνος κἀκεῖνα.
Nec quiſquam charior alteri quàm ipſe eſt ſibi.

Τίνι γὰρ ἑαυτῷ περὶ αὐτῷ σπουδὴν ἐν ἐλαχίστοις λόγῳ τίθεται] *Nam quoto cuique eadem honeſtatis cura ſecretò, quæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l. 3. ep. 20.* Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam querela. Non cogitamus quid ipſi ſimus, ſed quid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qui teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi querimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part. 2. gr. 6. Qui de omni alia re plùs ſibi credit*

credit, quàm aliis; de se solo plùs aliis credit, quàm sibi. Adversus morem morbúmq; malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· De se Cicero, verè necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia pluris est, quàm omnium sermo.*

Ὁ μὲν ἅμαξι μηδένων ἐξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὲς πίλας μᾶλλον αἰδέμεθα] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

——Πάντων δὲ μάλις' αἰσχύνεο σαυτόν.

Tu plùs quàm cunctos alios te disce vereri.

cui cônsonat Democriticum illud monitum, quod *supra* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26.* & *l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὴν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γρύζειν] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magìs assensionem cohibiturus. quod, nihil est itaq; mirum, si δόγμα ξένον nec παραδόξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Athenienses visum, prædicante Paulo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate prædituri novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qui fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsùs intercidere, sed præmiis futuris utriumque reservari.

Εἰ γὰρ δίκαιον-λύει] καὶ δίκαιον ἔλεγεν, sacra attestatur Scriptura. Εἰ γὰρ δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6.* &, δικαιοσύνης στέφανον ἀποδόσει ὁ δίκαιος κριτής. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8.* &, ἐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τῆς ἐργασίας, καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 2. v. 10.* Nec tamen hinc sequitur, quod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámq; cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιοῦσθαι, quod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout nôrunt qui linguam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & proprie sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter quàm operanti debetur merces ex justitia, sic, quòd si non reddatur, ille ad quem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* quod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Quòd si quid, inquit, pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei dantis, quàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, quòd quamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliquo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione: sciendum est, quia quod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id quod justum esse dicitur. Siquidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. justum apud Deum est ut reddat quod debet; debet autem quod pollicitus est, promissum quidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, quodcunq; vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de panit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστὸς ἐστι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inquit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fidelis dicitur, quia stat promissis, nec fidem fallit.* quod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implesti verba tua, quoniam justus es.* Siquidem *veritas* sive *veracitas pars* est *justitiæ,* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aquin. *sum. part 2a. 2æ. q. 109. art. 3.* Denique potest aliquid justo æquo consentaneum esse, quia justitiæ nullà ratione repugnat, quod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit quòd Solomon rex à Shimeïo mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* quibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æquum, quòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris caussâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* quem tamen si sustuliisset, adversùs justitiam nihil peccâsset.

Ἦ ἐν τῷ δυνατὸν] τί ἄπιστον κέκριται, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Paulus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀδύκαιον. ἀλλ' ὅτε ἀδύνατον, ὅτε ἀδύκαιον· εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐκ τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ γνωσόμενον, ἢ ἐκ τοῦ δύναμιν ἀρχῆσαι μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' ὅτ' ἀγνοεῖν ἢ τὸν θεὸν δυνατόν· καὶ πῶς δύναμιν, ὃς ὅτιν ἀρχῆσαι πρὸς πῶν σωμάτων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἢ τόπων αὐτῶν γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν ἀδίκαιον. εἰ γὰρ ἀδίκαιον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον πάντων γενέσθαι πρεσαγωγὸν κατόδικον, πῶς τε ἐπὶ τούτοις δίκαιος τιμῶν, ἢ τιμωρεῖσθαι. ὅτι ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χεῖρον οὐκ ἀνάξιον, τυτέστι, τὸ φθαρτὸν ποιῆσαι σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, ὅπερ ἐστὶν, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. ἔυλλογον ἂν ὅτι καὶ δυνατὸν, καὶ βουλητὸν, καὶ δίκαιον, καὶ ἄξιον, ἡ τῶν παλυσθέντων σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola satagit Marcus; de corpore nihil solicitus, quod nec se, nec suum, nec sui quicquam à quoquam censeri volebant Stoici.

Ἐκ τῷ τὸ μὴ ὅπως ἔχειν] Æquior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qui nihil in-

justi aut iniqui Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, quàm Papicolæ, qui Deum injustitiæ diserte χαὶ γυμνῇ κεφαλῇ, quòd aiunt, incusatum eunt, nisi ipsis ob labores misellos in hac vita decurtatissima exantlatos, tanquam probissimè plenissimèq; commeritis, præmia æterna retribuat.

Πεισόμεθα σοι ὅτι μὴ δεήσει] Idem hoc, cum illo à Marco cum primis laudato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον ϗ τοῦτο.

Δικαιολογῆ πρὸς τὸν θεόν] Hoc est quod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [οὐδεὶ ἁπάντων τῷ θεῷ (i.e. ὡσὲι τῷ θεῷ) ἀπολογεῖσθαι,] cum Epictet. *l.* 2. *c.* 16. οὐδεὶ μηδενὸς δικαιολογεῖσθαι πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunquam, cùm bonis hìc malè esse, malis bene animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 37. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεὸς; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, ϗ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δ' ὅπως διαλεχθείμεθα τοῖς θεοῖς] *non auderes ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità disserentes*, & de æquo justóque cum eis ageres, nisi optimos justissimósque esse præsumeres.

§ 6. Ἐδίζε γὰ ὅσα ἀπομηνύσεις] quid est enim quod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29.

——πάντα γὰ
Ταῖς ἐντελεχείαις κατεπιτήδεια πράγματα.
——*rerum omnium*
Nihil est quod non conficiat assiduus labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔχον, πάντες ἐνείσκει τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τῆ φιλοπονεῖν γίγνετ', ὧν θέλεις, κεκτῆσθαι.
Datur laboris cupido quidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ἐπιμελείας δῦλα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est quod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. laudatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

——πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτὸν ἐκφεύγει θ' ὑπ' ἀμελούμενον.
——*quicquid quæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ ϗ πόνῳ
Ἅπαντα.——

Laboriosæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.——

& ad Marci verba proximè, Menandri in *moroso*,

——ὀδενὸς χρὴ πεφυκέναι ποτε.
Τὸν ἓν ποιοῦντ' ὅλως ἀπογνῶναί ποτε.
——*quem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet insperabile.

Socrates Alcibiadi miranti, quî posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dicti, tanti, Ἀλλ' ἔγωγε συνήθισμαι· καθάπερ τοὺς τροχοὺς ἀκούων συνεχές. *At ego*, inquit, *assuetus ei sum: nec me magis offendit, quàm rotæ stridor aquam educentis eos qui assiduè audiunt.* Nec sileri dignum hìc Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. L. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apoph. l.* 6. relatum: qui dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percussó, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qui proximè assidebat, latus fodiens, Ὁρᾷς, οὗ ἡ ἄσκησίς ὄζει; ὁ παγκρατὴς σιωπᾷ· οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inquit, *quanta sit vis exercitationis? istius ipse silet: spectatores verò vociferantur.* ubi νύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; quàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qui *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Stobæum hìc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τῶ ἡτᾶσθαι, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἠτᾶτο· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὖθις ἅμενον ποιεῖν. Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranquill.* Δεῖ μηδὲν ἀπογινώσκειν, μηδὲ ἀπιστεῖν, ἀλλὰ θαμὰ ζητοῦντα ϗ ζηλοῦντα ϗ σωενθυσιῶντα, πεῖραν ἅμα λαμβάνειν ἑαυτῶ ϗ κατανόμην ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φεύγοντα, μηδὲ ἀποθύοντα τῆς ψυχῆς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆ, μηδὲ διαδρᾶσκοντα· τάχα γὰ οὐδὲ ἔστιν ἀνχρίσιτον. αἰεὶ γὰ ἐμποιεῖ ϗ μαλακίαν ἀγύμναστον ἢ ἀεὶ τὸ ῥᾷον ἀεὶ διατείνουσα, ϗ πρὸς τὸ ἥδιον ὁπ' ἀεὶ ἀβελτέρων ἀναχωροῦσα γλυκυθυμία τῆς ψυχῆς. ἡ δὲ ϗ νόσος, ϗ πόνε, ϗ φυγῆς μιλετῶσα φαντασίαν ὑφίσαθαι, ϗ πεσοβιαζομένη τῷ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, ἐυρήσει πολὺ τὸ καταφθαρμένον ϗ διάκενον ϗ σαθρὸν ἐν τοῖς φθαρτοῖς χαλεποῖς ϗ φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Διατρίβων ἔλεγεν ἐπὶ τῶ ἄσκησιν ἢ μὲν ψυχικὴν, τὴν δὲ σωματικήν. ταύτην καθ' ἣν ἐν γυμνασίοις συνεχῆς γινόμενοι φαντασίαι, ἐυλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχονται. παρεπίπτετο δὲ πικρία τὸ ῥᾳδίως ἀπὸ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καταλύεσθαι· ὁρᾶν τε γὰ ἔνια ταῖς τέχναις, ταῖς βαναύσοις ϗ ταῖς ἄλλαις, ἃ τὴν τυχοῦσαν ὀξυχειρίαν παὺ παρίστας ἀπὸ τῆς μελέτης πεποιημένους. τέκτονας ϗ παὺ αὐλητὰς, ὅταν ὑφορέωσιν ἐπάτεροι τῇ ἰδίᾳ πονήσειν τῇ συνεχεῖ. ϗ ὡς ὅτι, οἱ μετιόντες τὴν ἄσκησιν ϗ ἐπὶ τὴν ψυχὴν, ἐὰν μὲν ἀνωφελῶς ϗ ἀτελῶς

ἀτελῶς ἐμόχθησεν. ὃ δ' ἐν μὲν ἔλεγε τὸ παρόντων ἐν τῷ βίῳ χωρὶς ἀσκήσεως κατορθοῦσθαι δυνατὸν ἢ ταύτῃ πᾶν ἐνικῆσαι. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil est, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod usus nosier exigit. quantò facilius animus accipit formam, flexibilis & omni humore obsequentior? & ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, si corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam potest, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, quâ solem ardentissimum in ferventissimo pulvere sustinens aliquis, & sanguine suo madens, diem ducat: quantò facilius animus corroborari possit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullique sunt tam feri & sui juris affectus, ut non disciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cujus sibi ipsa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ] Τῷ δεξιὰν τῆς ἀριστερᾶς φύσει κρείττονα εἶναι, multis locis inculcat, multisq; rationibus contendit Aristoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8. *de animal. incess. c.* 4. *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19, & 31. Idem tamen, Καί τοι, inquit, ἐνδέχεται πάντας ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀριστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, γενοίμεθα ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερά ἐστι τὰ δεξιὰ ὑπὲρ ἥττον φύσει βελτίω ὄντα τῆς ἀριστερᾶς, καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora siniſtris esse. At Plato, (quem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10.) *de legib. l.* 7. hoc tanquam delirium exagitat, Ὡς ἅπερ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐστ' ἀλλήλοιν φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἐκάστας τῆς πρόξεως, τὰ χεῖρε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν ὑπὲρ διαφέροντα εἰς τὸν πόνους φαίνεται. quod idem de oculis auribúsq; dici poterat; & nutricum matrúmq; maximè inscitiæ usuique pravo adscribit. Τὰ δὲ τῶν χεῖρας * ἀνοΐᾳ [* ἀσοΐᾳ alii] τεθρῶν καὶ μητέρων οὐ χαλοῦ γιγνόμενα ἔκγονοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάτερον τῶν μελῶν χρῆσθαι ὑποῤῥοπούσης, αὐτὶ διὰ τὰ * ἤθη [* ἔθη forsan] διάφορα αὐτὰ ποιούμεθα, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum quorundam instantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δ' ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα ὑπάρχει, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τέχναις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ δίον, ἅπερ ἐκεῖνος χρῆσθαι ἐφύτευσε. *Siquidem in quot quibúsq; operibus utrâ utamur nihil refert, sicut inter lyram tangendam, lyram siniſtrâ, plectrum dextrâ, an è converso teneamus, nullius momenti res est. alidq; ejusdem rationis, quorumq; animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utrâq; pariter citra discrimen usus fuerit, insano certè parùm distabit.* quæ verba ideò lubentior verto, cùm quia Serranus ità reddidit, ut sensum autoris haud clarè satis expresserit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem restituam explicémque. demum ratiocinatur à ritu gentium quarundam. Ἔοικε δὴ ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, ὃς ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δ' οἷόν περονᾶται μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέραις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. quibus accenseri possunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, insigni in eo genere artificio præditi. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνέδην] ità Plato suprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiús.

Τὸ χαλινῷ ἐῤῥωμένως ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ] Neque hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχίαις τέ ἐστι καὶ ἐν ἑτέροις· ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατὸν, ὅτι παρὰ φύσιν καταπαιδάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀνθρίσκειν καταπαιδαζόμενοι. Τῶν γὰρ ἡνιοχικῶν] Itaque Plato, Διαφέρει δὴ πάμπολυ μανθάνειν καὶ μανθάνοντα, καὶ ὁ γυμναστὴν καὶ μὴ γεγυμνασμένον. *Multum interest inter eum, qui utrâque manu uti didicerit, assueveritque, & eum qui alteruri tantùm.* quod & à re *athletica*, & à *militari*, mox comprobat. Ideo autem usus obtinuit, ut *ad frænum fustra* adhibeatur, quò dextra vel virgæ, quâ equus regitur, vel armis, quæ gestanda ac utenda fuerint, purà ensi hastæve exercendis, exercendíſq; immunis relinquatur. Xen. *de re equestri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. quamquam posset & alia assignari ratio, cur frænum fortiùs siniſtrâ teneatur; si verum foret, quod Solinus habet, *polybist. c.* 1. *Parti dextræ habilior ascribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmasius. quem vise sis in *exercitationum* thesauro illo *plurimo*.

§ 7. Ὁποῖον δεῖ καταληφθῆναι τὸν τεθνάτα] qualem ipse se velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* ésto; hæc lectio satis commoda. non celabo tamen suspicionem meam; legi posse non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qualem te à morte relinqui oporteat*; sive *necesse sit*, & *quod animum*, & *quod corpus attinet*. siquidem quales nos, quoad corporis statum, mors deprehensura sit, τῶν ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ut cum Stoicis loquamur.

Τῶν βεβιωτικῶν τῷ βίῳ] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τῶν ἀλγεινῶν] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8. Τυμπα-

§ 8. Τυμβὰ ἅβρ φλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Caſimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fuſce, velis, cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀχολίας αἴτιος] Forſan [πῶς πᾶς] πῆς, vel [ὅτι πᾶς] πῆς. quia ſequitur, πῶς ἄνθρωπος ὑφ' ἄλλου ἐμποδίζεται. (de quo vide *l.* 5. § 34.) hoc eſt, quod ille apud Plut. *de tranquill.*

Οὐκ ἐμοὶ ἅβρ ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐμὸς αὐτός. ita enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9, Παγκρατιαστῇ, οὐχὶ μονομάχῳ] *pugili*, ſive *pancratiaſtæ, non gladiatori.* quia alter armis nativis χρῆται σοφυέσι, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adſcititiis, itaque gladium ſi depoſuerit, ſtatim occiditur; alter manum præſtò ſemper habet; nec quicquam ampliùs, nili ut dextrè utatur, eſt opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antiſthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at quod de *baculo* Ariſtot. *de motu animal, c.* 8. idem de enſe, vel alio quovis telo, dici poteſt. Γίνεται ὥσπερ ἀφαίρετον μέρος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. ſed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in Zenon. Διαπαντὸς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ ἀναπόλλητος γὰρ ἔστι καὶ πάντοτε τῇ ψυχῇ χρῆται ὅση τελεία ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qualia ſint ipſa per ſe nuda.* ut *ſupr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρῶντα] de *diſtributione* iſta, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκλω ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] illud D. Boot. vult eſſe casûs primi. ut ſit τὸ ἑξῆς τῇ φύσει, clauſula, ſuperioribus periocham iſtam annectens, ſenſúmq; hunc exhibeat; *Quod ex rei natura ad ea quæ ſuprà poſita ſunt conſequitur.* At interpres uterq; in caſu quarto accepit. *Quod ad naturam conſequitur.* Xyl. *Quicquid in ſerie ac ſequela eventuum naturalium ordinariè contingit.* Caſ. Ego malim, *quicquid contingit naturæ conſentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc eſt, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλον φύσιν. τὸ ἑξῆς τῇ φύσει. ſicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἑξῆς τῇ κατασκευῇ. Idem quod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis autem eſt, qualis apud Gregor. Naz. *in Baſil.* Τί τοῦτο ἂν ἐπαινετέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *ſupr.* § 5.

Ἄκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *conſid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακυργῇ ἄκων, συγγνώμης ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενί, ἐγκαλεῖν οὐδενί, σφάλλεσθαι τῇ διοικήσει τῇ ὅλων. ità enim legend. non σφάλλεσθαι. Et *ibid. c.* 10. Μὴ δεῖν μέμφεσθαι, μὴ ἀνθρώπων. Idémque *enchir. c.* 5. Ἀπαιδευσία ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πέφυκε κακῶς ἡγεμόνα παιδεύειν, τὸ ἑαυτόν. πεπαιδευμένου, τὸ μήτ' ἄλλοις, μηθ' ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖος] Plaut. Trucul. 2. 1.

Vertit ſeſe rota viciſſim: Stultus eſt, qui id admiretur.

Ξένος] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antiſthenes apud Laërt. *lib.* 6. πρὸς σοφῷ ξένον εἶναι, οὐδὲ ἄπο. locus mendi manifeſtus, in quo tollendo fruſtrà operam poſuerunt viri magni. Ambroſ. Camald. *novum* quaſi καινὸν legerit. quidam, οὐδ' ἀξιέφεσον. quod Henr. Stephan. non probat. ἄπο tolerari poſſe putat; ſed ſuſpectum tamen habet. Iſ. Caſaub. quid ſi ἀπὸν legatur? ut ſapienti *nihil deeſſe velit.* verùm hoc, ut aliquid videatur, non ſatisfacere tamen ipſe profitetur. haud infelicior iſtis ſaltem forſan futura eſt conjectura noſtra, ſi οὐδ' ἀσφαλὲς reſcribamus. conjunxit hæc certè Marcus noſter *ſup.* § 1. Ξένος ὢν τῆς παιδείας καὶ δαιμόνιος, ὡς ἀσφαλὲς ἦν, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

§ 14. Ἦτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαράβατος τάξις, ἢ πρόνοια ἱλάσιμος] Caſ. *aut fatum, (idque vel neceſſitas abſoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibiliſque providentia.) aut confuſio fortuita.* &c. ut videatur legiſſe, ἤ τοι εἱμαρμένη, [ἢ ἦ] ἀνάγκη [ἢ] ἄπ, τ. &c. At Xyl. *aut neceſſitas fatalis, atque ordo inevitabilis,* ut [ἢ] alterum tantùm incertum voluerit, cui accedo potiùs, quanquam malim ἀπαράβατον *inviolabilem*, quàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro *Æn. l.* 6.

Deſine fata Deûm flecti ſperare precando.

ad quem locum Servius: *locutus eſt ſecundum Epicureos qui dicunt.*;

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Eſt Lucretii *lib.* 1. quanquam & Stoicos adjicere poterat, & hos magìs, quia fata illi nulla agnoſcebant.

Φυσικὸς οἰκαότατος] *confuſio inanis.* Xyl. *confuſio merè fortuita.* Caſ. ſive *temeraria.* φυσικὸς οἰκαότατος, *confuſio temeritatis*; quo vocabulo uſus eſt Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τοῦ οἰκῇ, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυσικὸς ἀκιώτατος pro quo Annot. ἀκιώτατος ſubſtituit; vertitq; *confuſio duriſſima.* Heſych. certè, Ἀκιώτατοι, ἀσπιστοὶ. κὶς γὰρ θεὸς λέγεται. ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαχρὴς δ' ἣ πέλεται ἀκιώτατος ἰσοδόκησε.

Verùm τὸ ἄκιον iſtic non magìs locum habet, quàm οἱ κῖες, aut etiam θεῖπες ἢ ἴπες, vermiculi illi ſcil. à quibus vocabulum id deſumptum eſt. *confuſio* nimirum *dura* planè, *quam* corrodere coſſi nequeunt. Ego ſiquid mutandum (quod nihil eſt neceſſe) videretur, εἰκαότατος mallem. quod optimè convenit cum eo quod ſequitur, ἀπερίπτως. ſiquidem, quæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀπερι-

Ἀπροσαίτητ[ον] id est, χωρὶς τῦ προσαίτυ, sive ἀνηγμένον[ον] utì ipse se mox explicat. Hesych. ἀπροσάτδοτος, ὁ μὴ ἔχων προσασίαν τινός. *cui nemo praest*; vel etiam, *qui nulli*. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istic ἀπροσάπτος passivè sumitur; quomodo eidem ἀνεπισάπτως est ἀφύλακ]τον, ἀεπίσκοπον, *cui curator & inspector nullus est*.

Εἰ μὴ ἀπαρέσκαλος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Quid mihi prodest philosophia, si fatum est? quid prodest, si Deus rector est? quid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nihil praeparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque quid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Quicquid est ex his, vel si omnia haec sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. haec adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunae contumaciter resistamus: haec docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν ποιῆσον τῆς ἐκ τῦ θείυ βοηθείας] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl. *sat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν ἐπὶ τὰ πλείω.

Κἂν ἀπαιρέρη σε ὁ κλύδων] Melius saniúsque consilium, quàm Marcus hîc, suggerit nobis Augustinus *de diverss. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est quò te teneas, ut non transeas. res humana tanquam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè traharis. quo me teneo? verbo Dei, quod manet in aeternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli sequi flumen carnis. quis comprehendat verbum manens, nisi qui in ipso manet?* Idémque *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso spiritu, quo homo es,* (quod Marcus hîc monet) *iterum spiritus tuus in carnem relabitur, quia non dedisti eum illi à quo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qui fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τῆς λύχνυ φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅπ ἥμαρτε] forsan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cauto exciderit, dum in τί, quod proximè sequebatur, oculum intendit.

Τί δὲ οἶδα, εἰ τῦτο ἥμάρτηκε] Vide *l.* 11. § 18. *considerat.* 5.

Εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν] etiamsi peccârit quis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide *l.* 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἐμοὶ γε δικὴ ἴασις ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ ἄλλον εἴ τι ἐπ' ἀυτῷ μεμαγγάνευται. ὡς τοῖς παθοῦσίν τι ἄχεα, ὃ πάντα κα-λεπὰ τὰ παθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δεσπόσας αὐτὰ ξυγχωρεῖν ὅτι ἐκ κακῶν ἔδρασεν. Petron. *satyr. Saevi quoque implacabilesque domini crudelitatem suam impediunt, quando poenitentia fugitivos reduxit; & dedititiis hostibus parcimus.*

Κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν] quod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. κατάγνως ἑαυτῦ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal. *sat.* 13.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est haec ultio, quòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.—

Ὅμοιον τῦτο τῷ κατασφύξειν τὸν ἑαυτῦ ὄφιν] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ὑπὸ τοιύτων ἀναλογισμῶν δηξμὸς αἱματῖται τὸν ψυχόν. Et *de tranquill.*

Ἡ σώσης, ὅτι σώσειδε δεῖν' ἠργασμένος,
(ex Euripid. *Orest.* i. e. τὸ σωσειδὲς, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) ὃς ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τὸν καταμέλειαν, αἰμάσσουσι ἀεὶ κ' νύσσουσι ἐναπολείπει. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 26. *Maxima est factae injuriae poena, fecisse: nec quisquam gravius afficitur, quàm qui ad supplicium poenitentiae traditur. Nulla major poena nequitiae est, quàm quòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem, δρύπτειν καὶ καταδρύπτειν de arboribus propriè dictum, ὅτι πρὸ ὅτι λεπίζομένων δρυῶν, ut Grammatici volunt, quibus *cortex dilacerando detrahitur.* nam quod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usque sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, quod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Inde ad homines traductum & ὅτι δρύπτειν plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν καταπλήττῃ ὅτι δρύπτει. Hesych. De athletis usurpavit Marcus, *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de hasta vulnerato, Homer. *Il.* π'. *v.* 324.

--πρυμνὸν δ' βεβαχίονα δουρὸς ἀκωκὴ
Δρύψ' ἀπὸ μυόφων.———

de naufrago ad scopulum allisо, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἐν δ' ἀπὸ ῥινός τε δρύφθη.

de aquilis, sese invicem, an eos, quorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Δρυφάμενοι δ' ὀνύχεσσι παρηίδας ἀμφί τε δειρὰς.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

———χὴ δ' ἀδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Euripides;

———δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πτεριμόρα παρεγμοῖς.
--*dilaniatque genas,*
Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* —καδρύφασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, sive γυνή. *Il.* β'. *v.* 700. cui —ἀμφίδρυφοί εἰσι παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utrasque lacerata*, sive *laniata, genas.* ut Maro *Æn. l.* 12. *Et rasae laniata genas.*

καὶ ἀ-

Κα]ὶ ἀσρύπετον itaque πλὼ ὄψις est, quod Silius *Ital. Pun. l. 8.* *Ora manu lacerans.*— Et Naso *metam. l. 11.*

Ora, comam, vestem lacerans. —

quæ omnia in luctu fieri assolent. sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l. 8. c. 2. laniare deinde os unguibus.* haud ineptè ergò Marcus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id fecisset, quod per doloris vim à pœnitentia cohortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι πλὼ συκλῶ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν] Ita *l. 4. § 6.* θέλει πλὼ συκλῶ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l. 2. c. 10.* *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit paucissimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perspectam habet: nemo autem naturæ suæ irascitur. quid enim si mirari velit, non in sylvestribus arboribus poma pendere? quid si miretur, spinetа sentesque non utili aliquâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν σύκοις suspectum forsan alicui esse possit, tanquam ab interpolatoris cujuspiam manu, non à Marco ipso exiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iste, quam in frondibus & stirpe ipsâ deprehendatur. Synes. *de provident. 2.* Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτατον μὲν τὸν καρπόν· φύλλα δὲ καὶ φλοιὸν καὶ ῥίζαν καὶ πέμνον; ἅπαντα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *sympos. l. 5. c. 9.* Γλυκὺς ἔστω καρπὸς ἀπὸ δένδρου φύσει πικροτάτου. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδές ἐστιν· ὥστε καὶ σπόρον μὲν ἐναδδόναι δριμύτατον καπνόν, καλαυθῆσαι δὲ πλὼ ἐν τῇ τέφρᾳ κονίαν ῥυπλικωτάτην παρέχειν ὑπὸ δριμύτητος. verùm nec fructus quoque lacteo isto humore, antequam maturitatem consequatur, immunis est; quem ideo *pomi infantium* vocat Plinius *l. 18. c. 19.* Idémque *ibid. c. 28.* *succus lacteus in capite ficis, in corpore non item.* & *l. 23. c. 7.* *Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipse *ibid. lib. 6. c. 10.* τὸ φυτὸν ἅπαντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἔργον ἀναπεπλῆσθαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ ὄρνιν ἀναπεπλῆσθαι. Ἢ τὰ βρέφη κλαυθμυείζειν] Senec. *de ira. l. 2. c. 9.* *Si irasceris juvenibus senibusque quòd peccant; irascere infantibus, quòd peccaturi sunt. Nam quis irascitur pueris, quorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse quàm puerum.* quod autem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat. 12.* Ὥσπερ γὰρ ἂν ἐκόλασε γεράνους διὰ πλὼ κλαγγήν· ὥσπερ οὐδὲ ἐκείνους [διὰ πλὼ φόβον καὶ πλὼ ὕδειν.]

Τί γὰρ πάθῃ] quod *lib. 10. § 30.* τί γὰρ ποιήσει; *quid enim faciet?* Lucian. *ad eum qui dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθοιμι; ἐμμωνέτιον γὰρ ὄις ἄναξ θεσσαλόμιλε. *quid enim faciam?* &c. Idémque in *speculantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅποτε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; *quid enim faciat quis, ubi vir amicus urserit?* Laco apud Ælianum *l. 9. c. 27.* quòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ὃ γὰρ ἐγὼ αἴνος τέτυκα. ἃ φύσις δέμας ῥοῆ. Joan. Chrysost. *in 2. ep. Cor. orat. 1.* Καὶ τί πάθω, ὅτι μαρτυρίαι καιρὸς οὐ πάρεστι νῦν; *Quid faciam, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l. 10.* τί ἂν ἓν τις πάθοι θεὸς ἀνδράσιν μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πειθηναι δυναμένοις; Terent. *Heautontim. 4. 1.*

Quid cum illis agas, qui neque jus, neque bonum atque æquum sciunt?

Εἰ δὲν γοργὸς εἶ] *si igitur trux es.* Xyl. imò, *si acer ipse validusque es.*

§ 17. Εἰ μὴ καθῆκον] vide *ad l. 3. § 6, 7.* sed & Epictet. *dissert. l. 1. c. 2.*

Ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔστω εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Cas. *Teneas semper propositum tuum ab omni necessitate ac coactione liberum.* acsi scriberetur. ἡ ὁρμή σου ἀβίαστος ἔστω. At Xyl. hæc sequentibus conglutinat. *Tui animi motus ità sint compositi, ut omnia circumspicias.* mihi nec istud placet, nec, quod censeam sentiámve, probabile aliquid impræsentiarum occurrit. forsan ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔστω εἰς [πάλι] πᾶν. *etenim conatus tuus ad ista, τὸ καθῆκον* scil. ἢ τὸ ἀληθές, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad sequentia pertineat. vel etiam si ἀβίαστος illud admittere libuerit; ἡ γὰρ ὁρμή σου ἀβίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim,* sive *conatus tuus non est cessationi aut vi ulla ex parte obnoxius,* quò minùs ab eis abstinere possis; vel quæ officio tuo adversantur, agendis, vel quæ veritati repugnant, dicendis. vide *l. 10. § 33.*

§ 18. Τὸ πλὼ φαντασίαν σοι ποιῆν] *quod se objicit tibi.* Casaub. *quod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *quod phantasiam tibi afficit.* ut *lib. 3. § 4.*

Ἀναπύσεων διαιρῆσ]α] vide *supr. § 8. 10.*

§ 19. Κρῆτ]όν τι ἢ δαιμονιώτερον] τὸ ἓν σοι θεῖον. *supr. § 1. & l. 11. § 19.* τὸ ἓν σοι θεότερον μέρος. vide Julian. *infrà ad § 26.* Epictet. *l. 1. c. 3.* τί γάρ εἰμι; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον ἢ τὰ δυσχερῆ μοι σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι ἢ κρεῖττον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις σφίγγεσαι; leg. σφίγγεσαι. de qua voce vide Synes. *epist. 57. supra ad § 3.* & Marcum *l. 10. § 24.*

Τῶν νεφογαστόρων σι] vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 10. § 38.* Clemens *strom. l. 4.* Δεῖ γὰρ κύειον εἶδος τὸν κεκτῆσθαι τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· μὴ νευρογαστρώδων, ἀψύχων δίκην ὀργάνων, ἀφορμὰς ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἔξωθεν αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νῦν ἔστιν ἡ διάνοια] vide *l. 5. § 11.* & *l. 10. § 24.*

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῆ] vide *l. 2. § 16.* & *infrà § 24.*

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν] vide *l. 5. § 16.* & *l. 7. § 55.* & *l. 8. § 34.* & *l. 11. § 21.*

§ 12.

§ [illegible] πολύ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. [illegible] 6.

[illegible] ξῆς γίνεται] vide *l.* 7. § 23. 25. & [illegible] Augustin. *confess. l.* 4. *c.* 11. *ecce illa dis-* [illegible] *alia succedant, & omnibus suis partibus* [illegible] *perficiant.*

[illegible] ἀπόλαυσις] vide *ad l.* 2. § 15. &

[illegible]σοι] ἐφ' ἡμῖν ἀπόλαυσις. Epictet.

[illegible] ἀπόνειν] ἄπεφον κάμπτειν, quòd [illegible] *cedit, terr. & aquat.* ἀκροτηρεῖν κάμπτειν. [illegible] *intervehi.* nos dicimus, **to double**

[illegible] *autem* prominentia loca istiusmodi [illegible] *ille* undis infesta, ventis exposita, [illegible] eòque nomine magis periculosa. [illegible] de *Malea* sive *Maleis* Laco-

[illegible] ὡς ὀπλάδυ τῆλ ὄικαδε.

[illegible] *quæ sunt domi obliviscere.*

[illegible]. Ulysses Odyss. ι. v. 80.

[illegible] τε περιγνάμπτοντα Μάλειαν

[illegible]. ——

[illegible] *ibid.* γ'. v. 288. juxta Male- [illegible] *nisse* se συγκρύψαι ὀδύν.

[illegible] ἄκμων αὐτμόα. ——

[illegible], πελάσαι, ἵνα ὄρεσσιν. [illegible] *cæteræ* navis molesta, καὶ [illegible], ἐπεὶ ἦν δεῖ κάμψαντας ὄρ- [illegible] καὶ τοῦτο συμβαίνει, ὅταν [illegible] ἐπειδὰν ἡ θαλάττα πανήκοις [illegible] ὡς συμβαίνει ἐγείρεσθαι κυ- [illegible] ῥᾳδίως τὸ μέχρι τοῦ κύματος ῥαγῆναι, τὸ δὲ πρίστον ἐγείρεται· [illegible] αὖθις καὶ τοῦτο διαπίπτει [illegible] τὰ πνεύματα.

[illegible] § 2. ἐν πάσῃ γαλήνῃ. & *l.* [illegible] γαλήνιον. qualem animi statum [illegible] *de virt. mor.* verbis illis Ho-

[illegible] v. 196.

[illegible] μίαν ἐφαίνετο· ἡ δ' ἀ- [illegible] γα-

[illegible] κόλπους ἢ κύματα δαίμων

[illegible] Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαί- [illegible] δοξάζων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ [illegible] ἀληθέστατα καθεστώς.

[illegible] γαλήνης.

[illegible] ἐμπεσεῖν γαλήνῃ.

[illegible] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in [illegible] ἡ θεὸς ἐνθάδε πλεῖ, [illegible] λειψύχων ἢ θαλάσσα, ἢ ὄνος [illegible] ἀκμὴν] quod Dio Prus. *orat.* 74. *de* [illegible] *qualis Maronianus ille dimittendi l.* 1. [illegible] *omnis ab alto*

Evangitur, inque sinus scindit sese unda reductos. ex poeta autem aliquo traducta hæc. M. Cas. nec frustrà, opinor, autumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἵλεων καὶ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς διάθεσιν, Synes. alicubi, Idémque *de regn.* αἰθέρας ἀκύμονα διάθεσιν.

§ 23. Μία καὶ ἁπλῆ ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν δὲ κυρίων καὶ τὸν ὅρον δίδυμον ἡ φύσις] sic *l.* 106. § 49. ἀφώρισεν. hoc est, quod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 1. לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι. ubi rectè חפץ *terminus determinatum, sive, præstitutum,* ex Est. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14. & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piscator; & exhibetur, prout & Jun. prior, *determinatum a Deo.* etsi locus ille à plerisque aliter, sed perperam, accipitur. hoc est etiam, quòd Job. *c.* 7. *v.* 1. צבא לאנוש *tempus præfinitum est homini super terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, quàm, cum vulgatæ auctore, *militiam,* vertere. atq; ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana usurpatur. nec de versione ambigere patitur Job ipse, qui *c.* 14. *v.* 5. *Præcisi sunt dies ejus, terminos sive limites illius statuisti, quos transgredi non datur.* Jason Siracid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuique est ebdormiendi tempus.* Indè & Æschyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ὅτι πολλὰ πεπάρμαι' ἐν ἀνθρώποις λαβὼν,
Θνήσκει τις, οἰ μὴ τέρμα συνσχῇ βίου
Οὐτ' ἐν σέσηπε πῆμ' ὅτου παρ' ἑστίᾳ,
Θεὸς γε μᾶλλον τὸν πεπεσμένον μόρον.
Non tela siquis pectus intra acceperit,
Moriatur, ævi fata nisi dent terminum:
Nec si labem quis servet, assidua lues,
Illiniet horam, Parca quam decreverit. Grot.

Et Phalaris *epist.* 144. Τοῖς μὲν γὰρ, ὡς μυθὸς πεπεραίνετο τὸν Φάλαριν ἐξ ἀνθρώπων τῆς ἰδίας μοίρας, ἣν ἀπὸ γενέσεως ἔσχεν ἀφελέσθαι. Forsan καθελεῖν μᾶλλον. atque ità interpres, *definitum & constitutum* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

——τὰ δ' μόρσιμα πάντας
Οὔτε τις ὀιστὸς ῥύεται, οὔθ' ἱερὸς
Οὔθ' ὁ Παιὰν ὃν πατὴρ ἀφίκετο χρῆσαι
Ἰατρὸν, ἡ πᾶσιν ἐπὶ τέρας
Πολλοῖσι δ' ἐν ὀλίγῃ ὀδύνῃ κεῖται χρόνος
Κοὐκ ἄν τις λύσαιτ' ἀπὸ φάρμακα πίνων
Τοὺς δὲ κακοῖς γεγαῶσι κακὸν ἀπὸ πατέρων γένεσθαι πῆμα
Μοῖρα δὲ τοι δικτύοισι κύρσασ' ἐπάγει θάνατον.
Δόρυ δ' ἀφυκτὸν πάντων γίγνεται ἀθανάτων.
——*fata quæcunque manent sors,*
Non hanc arcuve vitabit [illegible]

Nec qui Pæonias ægris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenui morbos produxit acerbos,
Tollere quos nullis sit medicaminibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato sors læta venit, contraria fato:
Nec vitare datur, quæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, [illegible], ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4 § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ [illegible]] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, quæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est, nè dimidium quidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. v. 23. quosdam etiam, [illegible] Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν [illegible] Sept. *in die non sua.* Vatabl. & Pagn. & [illegible] Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. [illegible], Sept. *ante tempus suum.* Vulg. siquidem finaturæ propriæ rationem habemus,

Quota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. quia, *pauci ad senectutem perveniunt.* Cic. *de sen.* pauci eum vitæ terminum assequuntur, quem constitutionis nativæ virtute poterant, si sinistri nihil intervenisset. verùm, si *natura communis*, uti Marcus loquitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus, *nemo nisi suo die moritur.* Sen. *ep.* 69. etiam qui immaturus maximè obiisse videtur,

Tulit suum, —— *metásque dati pervenit ad ævi.*

Idem [illegible] *c.* [illegible] ex *Æn. l.* 10. Itaque non fuit necesse, ut Servius quò Virgiliana duo illa conciliaret, *Æn. l.* 10. —— *Stat sua cuiq; dies.* — & de Didone *l.* 4.

—— *nec fato, meritâ nec morte peribat,*
Sed misera ante diem ——

ad illud confugeret, *poetas secundùm Sectas varias loqui, illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse.* Videmus enim, Marco auctore, utrumque etiam Stoicorum placitis esse fatis consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. quam quia prolixior est, nec ad nostri mentem, omitto.

[illegible] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

[illegible] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

[illegible] vide *l.* [illegible] § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. [illegible]

[illegible] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 3. [illegible] Verò autem [illegible] Libanius [illegible]

δίεσιν, aliud sub eodem regno [illegible] priori geminum, nec geminum tamen [illegible] convenit, quòd circa Deos [illegible] quòd in Diis peregrinis istuc [illegible] nimirum in patriis restitutis [illegible] Morellius hic, ut alibi sæpenumero, [illegible] tavit, sed altum dormivit, cùm [illegible] *circa Deos, ad cultum confert hospitum* [illegible] *est, quod peregrinarum migratione dis*[illegible]

Θεοφόρητος ὁ φρενῶν [illegible] cum sequentibus [illegible] neglexit [illegible] spicatus, an de sensu ambiguus [illegible] *ρητος*, quemadmodum & [illegible] partem sumitur haud rarò [illegible] *phatico.* Itaque apud Plut. Adul[illegible] se accommodat, [illegible] *constrictum*, hîc etiam in parte [illegible] Θεοφόρητον, sive *arreptitium* [illegible] *μένον*, sit etiam [illegible] ctus saltem illo vehementior [illegible] cipitur in meliorem partem, pro eo [illegible] *rendum, agendum se totum permiserit* [illegible] à Philone Judæo, & Dionysio illo [illegible] gitæ titulum præfert, usurpatur [illegible] tio ab eis desumpta, quibus [illegible] agunturve, cujusmodi [illegible] de Æschine Philostratus [illegible] [illegible] Indè [illegible] *imagin.* 2. [illegible] nimirum [illegible] numinis divini per omnia [illegible] regendam dirigendamque [illegible] cari [illegible] cogites [illegible] fuit [illegible] Clemens [illegible]

Ὁ φρενῶν [illegible] *dem qui Deûs fertur.* [illegible] Epiphan. *l.* 1. [illegible]

[illegible] *Ita* [illegible] *et* 6 [illegible] *hic vide* [illegible]

§ [illegible] merus XII. [illegible] formula [illegible] & [illegible]

[illegible] τῷ ἐπιλόγῳ μιμήσεως] vide *l.* 8. § 17. [illegible] ἕκαστον ἀπὸ στερήματος] *Quale unum-* [illegible] *privatione fuerit*. Xyl. ut idem sit τὸ στέ- [illegible] quod ἡ στέρησις. cujus exemplum frustrà quæ- [illegible] *hujusmodi corpora nostra sint adhuc rudia &* [illegible] unde quid legerit haud satis liquet. ego [illegible] omnino legendum censeo. vel, si cui id [illegible] arridet, στερήματος. quod propiùs accedit [illegible] priorem, & apud Nicandrum re- [illegible] *femine* ibi sumi, quod quidam cen- [illegible] haberetur) vel σπέρματος etiam, [illegible] (ut τῷ ψυχῶσαι respondeat ἡ σπερ- [illegible] *ipsum seminandi* designant. sen- [illegible] que est, quodcunque ex istis lege- [illegible] quod Tertull. *ex seminis sparsione* dixit, [illegible] Nec silentio prætereundum videtur, [illegible] docet *de commun. notit. c.* 31. Stoi- [illegible] in notationibus plùs satis inep- [illegible] μὲν σπέρμα τὴν ὅτι μικρὸν ὄγκον [illegible] τὴν δὲ φύσιν ἐμφύσησιν [illegible] ἀπ' αὐτῆς ἀνοιγομένων καὶ λυο- [illegible] quo loco miror ego, quid [illegible] rit, ut pro ἐμφύσησιν ἐν φύσησιν le- [illegible] *spiritibus & inflationibus*, verte- [illegible] *c.* 6. cùm locus sincerus sit, [illegible] *Semen* [illegible] *quod in* [illegible] *colligatione quadam in exigu-* [illegible] *multum compingatur ; natu-* [illegible] *ope operâque, quasi insufflatione* [illegible] *illius excitetur, diffundatur &* [illegible] *& prodeat*. verùm hoc [illegible] inquit Marcus, *sive semina-* [illegible] σπέρμα itaque sive σπερ- [illegible]) idem est hìc Marco, quod [illegible] Apostolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* [illegible] § 36. & *l.* 10. § 26. [illegible] quod in ipso partu fieri autu- [illegible] & fœtum ad partum usque a- [illegible] sed utero muliebri, tanquam [illegible] vel potiùs tanquam ar- [illegible] veluti partem ejusdem, [illegible] censebat. Plut. *de placit.* [illegible] Οἱ Στωικοὶ μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς γα- [illegible] Plato, *ibid.*) [illegible] φυτὸν [illegible] Idemque *de Stoic. con-* [illegible] Chrysippo locutus ; Τὸ βρέφος ἐν [illegible] φυτὸν [illegible] τὸ [illegible] Salmas. *ad* [illegible] τὴν ψύξιν [illegible] *lib. de insomn.* [illegible]

πρὸς τὸ κρατιστότερον σωματι ; διότι καὶ παρὰ τὴν ψύξιν ὀνομάσθαι δοκεῖ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qui præsumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atque produci ; sed & effuso jam partu, nondum vivo infanti extrinsecùs imprimi. Cæterùm semen ex concubitu, muliebribus locis sequestratum, compingescere in solam substantiam carnis ; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore solutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigidæ immersum, ità aëris rigore percussam, & vim animalem rapere, & vocalem sonum reddere. hæc Stoici, cum Ænesidemo.* Addit idem ex medicis idem sensisse *Hicesium, & naturæ & artis suæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem* [illegible] *bi dixisse. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adspiratione nascentis infantis adduci, sicut expiratione novissimâ educi. Incertum tamen, an ex sententia fixerit,* (ità legit Rigalt.) *an ex alterius persona id protulerit.* Absurda sanè sententia quæque pluribus refutetur, indigna. Itaque Septimius, dogmatis istius patronos, [illegible] *τι, & à sensu communi dissitum, in eo affectâsse*, contendit ; sed quod à mulierculis quibusvis possit refelli. *Puduit*, inquit, *opinor illos hoc statuere quod feminæ agnoscerent. at quanto ruboratior exitus à feminis revinci quàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 19. *Anima non est* (quod Varro dixerat) *aër ore conceptus ; quia multò prius gignitur anima, quàm concipi aër possit. non enim post partum insinuatur in corpus, ut quibusdam philosophis* (Stoicis scil.) *videtur, sed post conceptum protinus, cùm fœtum in utero necessitas divina formavit.* Verùm varias nostrorum hac de re sententias videas licet apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog. Pamphili nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθείς] vide *l.* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *sursùm elato animo*, Xyl. frustrà hæc accepit.

Τὴν πολυτελεστάτην [illegible] quod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγές.

Ὅπου τὸ αἰθεριῶδες, ἐναέριον καὶ ἐπιχθόνιον] scil. universas mundi totius regiones æthеriam, aëriam, aquatilem, terrestrem, incolis suis refertas censebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δαίμονες, οὓς καὶ γενητοὺς ἂν τις φαίη θεούς, κατ' ἕκαστον [illegible] οἱ μὲν ὁρατοί, οἱ δὲ ἀόρατοι, ἔν τε αἰθέρι, καὶ πυρί, ἀέρι τε, καὶ ὕδατι· [illegible] ἄμοιρον εἶναι, μηδὲ ζώου [illegible] Apul. *de deo Socrat. Quid igitur* [illegible] *quæ ab humillimis Lunæ infractibus usque ad summum Olympi verticem interjacet,* [illegible] *animalibus suis atque erit ista natura pars mortua ac debilis?* [illegible] *volucres cogites,* [illegible] *inquit, aves, si sedulò advertas,* [illegible] *terrestre animal* [illegible] [illegible] *omnis*

[illegible]

victus in terra. Ibidem pabulum, ibidem cubile. tantum quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterum cùm illis fessa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Itaque aëri dæmones attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrena, neque tam levia quam ætheria. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναιθέρια, ἐναέρια, ἔνυδρα, ἐπίγεια.

Καὶ ὅτι ἐοίκεις] καὶ istud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τέταρτον refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minus pertinentia infercit.

Ταῦτα ὄψει] *eáque te visurum.* Xyl. *eadem te* [illegible]. ταῦτα non ταῦτα.

Ἐπὶ τούτοις ὁ τῦφος] Lugd. erotematicè legit ἐπὶ τούτοις ὁ τῦφος; *hisne superbimus?* Cas. enunciat vel rectius, opinor, *hæc sunt, de quibus tantopere superbimus.* forsan tamen deest aliquid. Οἷος ὁ τῦφος. aut ὅλος ὁ τῦφος ut vel de rebus ipsis intelligatur, atque idem hic ὁ τῦφος quod *l.* 6. § 13. καὶ οἴησις ἐφ' ᾗ σεμνύνεται, quam & τῦφον [illegible] nuncupat. ita Xyl. *tum quis in iis fastus*, vel de hominibus, qui istorum ratione insolescunt. quod *lib.* 11. § 18. μετ' οἴου τύφου. & *l.* 9. § 3. [illegible] οἰησις. Sed illud mavelim: Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates, τὰ τῶν ἀγαλμάτων [illegible] ... πολλὰ τοῦ [illegible] κεῖται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam, μετενδύματα. Sic enim Lucian. *necyoman.* τὴν πορφυρίδα μετενέδυσε. quo loco tamen in vulgatis μετενέδυσε perperam editur. estque quod Synes. *de provident.* μεταμφιέννυσθαι dixit. vide *ad l.* 4. § 17.

§ 25. Βλέψον ἔξω τὴν [illegible]] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπιλάθου] Ita Autor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, quod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent* [illegible] *gloriatione quòd fecimus cùm nec. sse non* [illegible] *necessitate nescimus.*

[illegible] κατὰ [illegible] τῶν ὅλων φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 45.

Τὸ [illegible] ἀλλότριον] vide *l.* 9. § 38.

Πάντες [illegible] ἔτους ἀεὶ ἐγένετο] vide *lib.* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

[illegible] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ [illegible] ἔχων [illegible] συγγενής. Julian. Imp. in [illegible] vide *ad l.* [illegible] 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἑκάστου νοῦς θεός] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νοῦς ἐν ἀνθρώποις θεός ἐστιν. Atque inde Synes. in *calvit. encom.* de capite. [illegible] κατεσκευάσθαι τὸν νοῦν [illegible] νεὼν τοῦ θεοῦ. *Dei templum caput*, quia, mentis sedes. Cicer. [illegible] laudatus est. *l.* 7. [illegible] *cum* [illegible] *sit*, [illegible] *id est, ut ego arbitror*, [illegible] *mentem suam.* Euripid. apud [illegible] *prognum.*

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐστιν ἐν ἑκάστῳ θεός. [illegible]

Mens alitum cuique sua mens est Deus. [illegible]

quod Panegyrista Constantinianus [illegible]

Suo cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst.*

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. [illegible]

Mens quippe nostra Deus est.

Idémque in *Adelphis* citante Justino [illegible]

θεὸς ἐστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ [illegible]

Ὁ νοῦς ἀεὶ [illegible] τοῖς σοφοῖς [illegible]

Numen est verè bonis mens ipsa [illegible]

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* [illegible] καὶ Μίνανδρος ἐν τούτῳ τὸν νοῦν [illegible] φρονοῦν ἑκάστου, θεὸν δὲ [illegible]. [illegible] san Nemesius affingit & affigit [illegible] bant ipsi: qui nihil aliud, opinor, [illegible] quàm quod Senarius ille,

Βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός. [illegible]

Dei instar habere mentem & conscientiam [illegible] ne debere, ejusdémque [illegible] bon[illegible] quæ tanquam oraculum quoddam [illegible] ctet. *l.* 2 *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν περιφέρεις [illegible] μυάζεις; θεὸν περιφέρεις, τάλας, καὶ [illegible] με λέγειν ἀργυροῦν τινὰ ἢ χρυσοῦν [illegible] φέρεις αὐτόν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ [illegible] διανοήμασι, ῥυπαραῖς δὲ πράξεσι. καὶ [illegible] θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσαις τι [illegible] ὧν ποιεῖς. αὐτοῦ δὲ θεοῦ παρόντος [illegible] ρῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ [illegible] ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητε [illegible] καὶ θεοχόλωτε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* [illegible] pul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐρρύηκε] vide *supr.* § [illegible] 4. Cur autem διὰ τοῦτο potius [illegible] velit Autor. Lugd. nec ego quic[illegible] ipse (puto) facilè dixerit. Naso, [illegible]

Est Deus in nobis, sunt & commercia [illegible]

Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,

Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est quod Synes. *epist.* 101. [illegible] νοῦς εἰς ἀνθρώπους ἥκει. Julian. *de Cyn.* [illegible] ὅτι τοῦ λόγου καὶ τοῦ ἐν ἡμῖν θεοῦ, [illegible] νέῳ, ταῦτα ἐστιν ἀπόρρητα. mox [illegible] gum quod prius di[illegible], τὸ [illegible] ον (affectum vult) [illegible] ἡμῖν θεῷ μᾶλλον ἢ θεῷ. vide [illegible] soterum de Stoicis Laërt. *lib.* [illegible] τὸ περὶ σπορᾶς [illegible] δὲ σπέρμα, ἄθεον, quod [illegible] Ephe[illegible] mali consortis Apostol[illegible]

Οὐδὲν ἴδιον οὐδενί] [illegible]

nihil esse in ullo proprium [illegible]

tul. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum, quia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum paucis, quod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11, -16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Euripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κἀκτίλωται βροτοί.
Τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ὀθνεῖα σκοπεῖν
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὐτὰ, ἀφαιρεῖνται πάλιν.
Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicquid eſt hoc quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientium turbâ referta veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráque ex incerta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur: collatitiis, & ad dominos redituris ſcena adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſusfructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, quæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere: poſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. Omnes ergo noſtros, & quos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & quos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanquam nihil nobis perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanquam recedentia, quicquid à fortuna datum eſt, tanquam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt frequentiſſima. Siquidem eò ſpectat parabola illa, περὶ τῦ οἰκονόμυ τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit. § 158.* Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίυ οἰκονομικῶς ἐπέχεται· καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ, εἰσὶν ἀγαθοὶ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ἴσοι ταμίαι. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ἔχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ὀπ τῦ θεῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18. A te omnia.* David *Paral. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πάντ' ὑπόληψις] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ παρὸν μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πῶ νῦν τὰ πάντα ὀκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. 31.*

Καπνὸς καὶ σποδός] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi. vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula,* malim Perſ *ſat. 5. v. 132.*

—cinis, & manes, & fabula fies.

quod mutuatum illum vult, Cl. Caſaub. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes,* ſunt *manes fabuloſi,* ſive *manes,* qui *fabulæ meræ* ſunt. quomodo Juvenal. *ſat. 2. v. 149.* *Eſſe aliquos manes,—*

Nec pueri credunt.

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis· ὁρᾷς πόλιν ὀρέων, καὶ σπῶς, καὶ ἐρημίας. πάντα ὀκεῖνα γῆ. πάντα ὀκεῖνα μῦθος· πάλαι ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ διήγημα ψυχῶν, καὶ γραφή. Itaque Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγώ σε ἀφίημι τοῖς παροῦσι μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qui de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ὀκείνυ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατυλλῖνος ἐπ' ἀκρῷ] Q. *Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. quanquam in Græcis à Scaligero editis, non Κατυλλῖνος ſed Κατυλῖνος. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λύσιος Λοῦπος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λούκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit.* ἐν κήποις. at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liquere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βαίαις] *Stertinii,* qui per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit quem Marcus velit, aut quid is Baiis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Auguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12.—an Stertinii deliret acumen.* & *ſerm. lib. 2 ſat. 3. ſapientum octavum,* ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignatum crediderim.

Στερτίνιος ἐν Καπρείαις] Καπρίαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii disjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis;* Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qui eò ſeceſſerat, quò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sueton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, quàm *Caprium,* vel *Caprinum;* quorum alterum ſaltem pro *Caprineo* poſitum vult Caſaub.

Οὐήλιος Ῥοῦφος] *Ruſi Helvii,* qui miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Pettii* etiam *Ruſi,*

qui sub Marco ad annum U. C. 931. consulatum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* iste quis existat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iste egerint, quod in reliquis disertè expressum est, quicquam dicitur.

Ἡ περὶ ὀπῶν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, discrepantia* ab aliis *insignior*, sive *studium in re aliqua diligentiùs positum*, quàm ab aliis poni solet. Ità Plato *epist.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ οἳ ὑμῶν τῶν ἀνθρώπων διαφέροντες πρὸς ἀρετήν. Terent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est οὐδὲν μᾶλλον διαφορᾶς.

Μετ' οἰήσεως] quod *l.* 11. § 18. μετὰ τύφου. vide *suprà* § 24. malè enim, *opinionis causâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *sillis*;

Ἄνθρωποι κενεῖς οἰήσει ἔμπλεοι ἄκριτοι.

Πᾶν τὸ καταγελώμενον] vide *l.* 4. § 2. μὴ καταγέλα.

Τὸ ἐπὶ τῆς δοξείσης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπόμενον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ ἀπὸ ἀτυφίας τύφῳ τυφόμενος] leg. vel ἀπὸ ἀτυφίας, vel potiùs ἐπὶ ἀτυφίᾳ. par mendum sustulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧς σεμνύεται scriptum fuerat: cùm σεμνύεσθαι ἀπό τινος Græcum non sit. Est autem gnome ista notatu dignissima, pessimum esse fastûs genus illud omniúmque minimè tolerandum, quando *è fastu spreto fastus* enascitur. & de hoc ipse superbit seséque effert animus, quòd superbiam conculcâsse videatur. August. *confess. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipso vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóque non jam de ipso gloriæ contemptu gloriatur. non enim eam contemnit, cùm gloriatur intùs.* Idémque *epist.* 59. *quæst.* 7. *Fit enim miris modis in anima hominis, ut de falsa humilitate magìs infletur, quàm si apertiùs superbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antisthene: quem tamen ἐν τῇ ἀτυφίᾳ *summum bonum* statuisse vult Theodoret. *therap. l.* 11. quìque Platonem ὡς τετυφωμένον ἐλεγχθῆναι. unde & ægrotum invisens, cùm pelvim conspicaretur, in quem Plato vomuerat, χολὴν μὲν ὁρῶ ἐκταῦθα, τύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem quidem*, inquit, istic *video, fastum verò non video.* quasi bile se liberâsset, fastu non item. Cæterùm ipse cùm laceram pallii partem ad obviorum conpectum obverteret, Ὁρᾶν σε δὰ τείκων κενοδοξίαν. *Per pallii scissuras*, ajebat Socrates sese *Antisthenis vanitatem intueri.* Laërt. *l.* 2. & *l.* 6. sive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ὃ παύσῃ ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν. *Annon desines*, inquit, *ostentare te* nobis? latet argutia, quam latinè vix commodè expresseris, in voce καλλωπίζειν, quæ *ornatus* significationem habet; quamq; in eodem argumento usurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν ἐυτελῶς ἠρεμουμένου ἧς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qui cùm Platonis ædes ingressus, stragula pretiosiora conculcaret, adjecto, Πατῶ τὴν Πλάτωνος κενοδοξίαν. *Calco Platonis vanitatem* sive *studium inane*; regessit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τὸν τύφον διαφαίνεις, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *quantum fastûs, ô Diogenes, ostendis ipse, dum minimè fastuosus ambis videri?* Sive, ut alia referunt; Πατῶ τὸν Πλάτωνος τύφον. *Calco Platonis fastum*; ille: Ἐτέρῳ γε τύφῳ. *Calcas, sed alio fastu*; iste Laert. *l.* 6. Non erat itaque quòd Julianus orationem *de Cynismo* suam tam atrociter ordiretur. Ἄνω ποταμῶν, τοῦτο δὴ τῆς παροιμίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς διογένης φησὶ κενόδοξον. Neque enim *Diogenes vanitatis arcessitus*, novum adeò aut inauditum. qui & quærenti πῶς ἂν τις ἐνδόξου γένοιτο, respondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) εἰ δόξης καταφρονήσειε. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monstravit, eandémque ipse ingressus est. Quin & Flaccus Aristippum inducit sic Diogenem alloquentem, *l.* 1. *epist.* 17.

Scurror ego ipse mihi, populo tu.—

haud frustrà sanè. scurram enim agebat ille, improbum admodum sæpenumero & impurum, nec ab obscœnitate haud sermonis duntaxat, sed actùs etiam ipsius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis quoque Cynicus idem notavit; siquidem in Olympia cùm Rhodios quosdam splendidè vestitos videret, τύφος τοῦτό ἐστι. *Hoc fastus est*, dixit mox, ubi in Laconas tunicis vilibus fordidísq; amictos inciderat. Ἄλλος ἔστι τύφος. *Alius*, inquit, *iste fastus est.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipsius utique in illis morbum animi deprehendit, atróg; carbone notavit imprudens. Quem itaque non immeritò taxans Petrus Blesens. in *invectiv. melior*, inquit, *est pudenda humilitas quàm pannosa superbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄχει ἢ ἐπὶ τῆς ὀπῆς δεικνύμενος ῥοπὴν ἢ κηλίδα χιτῶνος, ἢ διερρωγὸς ὑπόδημα, καλλωπίζεται πρὸς τοὺς ὄντως, ἀτυφίᾳ κενῇ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅτεται ναυτιᾶν, τὰ δ' ἐντὸς αἰῶνα τῆς ψυχῆς, ἢ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγκλήματα, ἢ φθόνους, ἢ κακοηθείας, ἢ μικρολογίας, ἢ φιλαυτίας, ὥσπερ ἕλκη, θεραπεύειν ἢ ἀποκρύπτειν, οὐδένα λόγον αὐτῷ προσκοπῆς μείζονα, μᾶλλον ἢ ὑβρεως. quo loco (ut id obiter adnotem) etiamsi Stephanus ἐξκρίμασα legat, quod exponit, cùm in aliquem excreamus; suspicor tamen ἐξκείμασα potiùs fuisse, quod *offensiones* & *incursationes* designat: siquidem κείμαθῆναι, ἐπορμῆσαι. & ἐγκείμενος est ἐμπίπτων. Hesych. quod autem ait Plut. διασκώπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem respexit, cujus & vitam conscripsit, teste Juliano. illi etenim istud solenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. de *Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἔντυφον γλωσσομανίαν nonveretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, quod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. laudatus: Αὐτὸς δ' τὰ πάντ τὸν τύφον θεραλόμενος, ἄτυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastu amictus esset,* Ἐμοὶ γὰρ inquit, μόνοι τεπραῦζι, μᾶλλον δὲ μεμιμήναι μαίας ἐρρωμένως δοκοῦσιν, ὅτι τοιαῦτα λεγόντες. Scitè Jo. Climac. *Scalæ grad.* 21. de typho istò; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν τὰ κενοδοξίας δαίμονα. ὁ γὰρ πειράσας τις καθαιρήσων αὐτὸν, τοῦτο ἀεχὶ κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται. νηστείαν, κενοδοξῶ. καθεύδω, ἵνα μὴ γναθῶ· ὡς φρόνιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὸς θεοδεδιλημένος, ἠτιάσατο παύτην ἡ σύτελὴς ἐξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν ῥίψῃς τὸν τείχολον παύτην, οὐδὲν τὸ κέντρον ἵστατα. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. τὸν κενοδοξίαν, ὡς τελαυταῖον κτῶνα, ἡ ψυχὴ πίφυκεν ἀποθνήσκειν. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ὁ κενόδοξος, ὅστις ἔφησεν ἔσχατον τὸν τῆς δόξης κτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀποδύεσθαι. Philo etiam ab Antonio itidem laudatus. φασί τινες, ὅτι ὕστατον ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας κτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito. *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παῤῥησιάζεται, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ὅτι μέσον ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qui præfert, exhibet,

Πήρη τις γαῖ' ὅτι μέσον ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ. Atq; ità Homerus, quem is imitatus est. *Odyss. τ. v.* 172.

Κρήτη τις γαῖ' ὅτι μέσον ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

quanquam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, quæ ipsa ἄτυφος *fastu pompâq; omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanquam aquis marinis omni ex parte cingerentur.

§ 28. Καὶ ὅπερ ὀρθῶς] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii. siquidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cælestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. quò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ θεοσκυνεῖν πρῶτον θεῶν,
Διὶ ὃν θεωρεῖν ὅτι τοὐ ἄλλως θεός.
Sol, namque Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Quin in Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles* & *invisibiles. Deos cælites partim visu usurpamus; aliis intellectu vestigamus. ac visu quidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum quod naturæ visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neque prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eâdem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaq; hac ratione Aug. *de diversi. serm.* 12. dicentibus Ethnicis *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur; ideo verus & tantus est. cæterum quod videri communiter, quod comprehendi, quod æstimari potest, minus est, & oculis quibus usurpatur, & manibus quibus contaminatur, & sensibus quibus invenitur.* Et Minut. Felix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, quantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qui se putat nôsse, minuit: qui non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim quem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Inò ex hoc Deum credimus, quòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem cujus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς ἴσως μοι, Σὺ ὁ βλέπων, δήγησαί μοι τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ θεοῦ ἄῤῥητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ μὴ δυνάμενον ὁρθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρασθῆναι· δόξῃ γὰρ ὅτιν ἀχώρητος, μεγέθει ἀκατάληπτος, ὕψει ἀπερινόητος, ἰσχύι ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβίβαστος, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, κάλλοπείᾳ ἀνεκδιήγητος. Quin & à nostra quoque religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum, Hinc illud Euripidis, ut Clem. in *hortat.* an Philemonis, ut Justin. *de Monarch.*

Θεὸν δὲ ποῖον, εἶπε μοι, νομίζειν; *νομιστέον Just.
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν οὐκ ὁρώμενον.
Dic, quæso, qualem fas putas credi Deum?
Qui cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* laudatus:

——ἀλλ' τις αὐτὸν
Ἐισορᾷ θνητῶν, αὐτὸς δ' γε πάντας ὁρᾶται.
——*conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec quisquam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Autor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ὢν ἄλλως, πλὴν λογισμῷ. hoc est, quod Senec. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siquidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα αὐτοῦ

αὐτῶ ἀπὸ κάστου κόσμε τοῖς ποιήμασι νοήσωμα, καθορᾶται; ἢτε ἀϊδῶ ἀυτῶ δυνάμις ἢ θεότης. unde non inscitè Calvin. *institut. lib.* 1. *c.* 5. § 1. *Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib.* 4. *c.* 8. *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse impl.t.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὃς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου *ad Colossens. c.* 1. *v.* 15. quia; ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c.* 14. *v.* 9. Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter,

Οὐδὲ τῶ ψυχῶ ἐμαυτὸ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, quâ vivificaris, & loqueris; nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Aug. *de Trinit. lib.* 5. *c.* 1. vide *l.* 10. § 26.

Ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐκάστοτε πεποίημαι] Theophil. *ad Autolyc. lib.* 1. καθάπερ γὰρ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ ὐ βλέπεται, αἰσθάνεται δὲ ὅτι ἀνθρώπου, διὰ τῆς κινήσεως τοῦ σώματος νοεῖται ἡ ψυχή· ὕτως ἔχει ἂν, καὶ τὸν θεὸν μὴ δυνάσθαι ὁρᾶσθαι ὑπὸ ὀφθαλμῶν ἀνθρωπίνων, διὰ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ βλέπεται καὶ νοεῖται. Autor *de mundo c.* 6. Ἡ ψυχὴ δι' ἧς ζῶμέν τε, καὶ πόλεις καὶ οἴκους ἔχομεν, αἰόρατός ἐστι, τῆς ἔργοις αὐτῆς ὁρᾶται. πᾶς δὲ ὁ τοῦ βίου διάκοσμος ὑπὸ ταύτης ἔυρηται, καὶ διατέτακται, καὶ σωίζεται, ταῦτα χρὴ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντος ἰσχυροτάτου, κάλλει δ' ἀυφαπιστάτου, ζωῆ δ' ἀθανάτου, ἀρετῆ δ' κρατίστου. διὸ πάσῃ φυτῆ φύσει γνώμονος αἰθερίου, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclare fiunt, provenire: neque animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed mentis ab ea gestarum rerum intelligi qualis & quanta sit. omne quippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustus rerum æstimator potest esse, qui hæc eadem de Deo neget, quem videat esse viribus exuperantissimis, augustissimâ specie, immortalis ævi, genitorum virtutem ipsamque virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, quando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atque manifestus.* Minut. *Nec mireris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid.* 2. *Deûm forma invisitata, vis cognita: quorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. Ἀρ' ἐκεῖνο ἦν ἐν κόσμῳ γινομένων ῥᾳδίον ὄντα ἐγκαυμάτα τῶ θερμοῖσιν, ἀν δύο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, διαμίν τε σωτερικὼ καὶ γενόμενον ἐκεῖσε, καὶ τὸ ἐυχάειστον. & quæ sequuntur. vide & eundem *lib.* 1. *c.* 16.

§ 29. Σωτηρία βίε] quod *lib.* 4. § 19. *extrem.* ἰσοτία τῆς ἀληθείας. Plato *Protag.* Τίς ἂν ἡμὶν σωτηρία ἐφάνη τῆ βίε. Et mox; ἢ ὀπτέον ἡμᾶς διαλάσαι τὸ ἀληθὲς. ἔπασιν ἂν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib.* 3. § 4.

Ἀπολαύειν τῆ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial *l.* 10. *ep.* 61.

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist.* 61. *Paratus exire sum; & ideo fruor vitâ, quia quamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lips. *fruor vitâ, securus & lætus.* vide *ad lib.* 3. § 6. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 33.

Σωιζόμενα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib.* 5. § 6. & *l.* 6. § 6. & *l.* 3. § 13. Varro *de vitæ ætate. Legendo & scribendo vitam procudito.* i. e. *producito.* Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἡλίε] Vide *l.* 8. § 57. & *l.* 9. § 8.

Μία ὐσία] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 7. § 9.

Μία ψυχὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 9. § 8.

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib.* 7. § 9. & *lib.* 9. § 8.

Πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίδητα καὶ ἀνοικείωτα] πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, sunt. *formæ & materiæ formis quasi substratæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀναίδητα legisse videtur: cui accedere non possum. verum ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναίδητα collocandam distinctionem, ut series dictionis sic procedat; *reliquæ dictarum rerum partes, formæ* scil. *& materiæ sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Marco, ità Pomponio *ad lib.* 6. § 8. exhibito. qui *corpus continuum* definit, *quod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus *tigni lapidisque*, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liquidò patet. vide *ad l.* 6. § 13. & *ad lib.* 10. § 2. sic *l.* 9. § 36. ἡ ὑποκειμένη ὕλη & τὸ πνευματικὸν Marco ἀνυπολαμβάνεται. Hoc idem videtur, quod πνεῦμα ὑλικὸν Tatianus *adv. Græc.* nuncupat; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus* spiritúsque, sed *aquis* etiam inesse vult.

Καλεῖνα τὸν νῦν συνέχει, καὶ τὰ ἑξῆς αὐτὰ βεῖδον] leg. καλεῖνα τὸ νοῦν συνέχει, καὶ τὸ ὅτι τὰ αὐτὰ βεῖδον. & tamen *ista etiam* (licèt sensûs ac rationis expertia) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior,* sive *forma illa, cujus vi eodem loci feruntur.* Vide *l.* 10. § 26. Τῶ βελόντων. & *l.* 4. § 16. Τὸ αἰνῶσις. τὸ νοῦν ἀντὶ τῦ ὁ νῦς· sicut & Aristoteli *ethic. l.* 9. *c.* 4. δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκας ἶναι, καὶ μάλιστα. vide *l.* 10. § 38. Verùm τὸ νοῦν istis est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qua *suprà*, i. e.

Deus

Deus ipse. de quo *l.* 10. § 1. σωίχει πάντα. sive, *spiritus Dei*, τὸ σωίχον τὰ πάντα Sap. Solom. *c.* 1. *v.* 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἓν τε εἶ Θεὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apost. *ad Colosſ. c.* 1. *v.* 16, 17. δεῖ λόγε. τὰ πάντα δι' αὐτῦ ἔκτισται. καὶ τὰ πάντα δι' αὐτῦ συνέστηκε. Clemens *ſtromat. l.* 5. Σφίγξ οὐχ ἡ τῆς ὅλων συνέσεως, ἡ τῦ κόσμυ κρίσις τὸν ποιητὴν Ἄεσπον θεηροφῆ, ἀλλα τάχα μὴν ὁ Δήλιος πυθωικὸς τόνος, καὶ συνίχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. *Natura eſt, quæ continet mundum omnem, atque ea quidem, non ſine ſenſu & ratione.* & rurſus: *Mundum & ejus partes naturâ ſentiente teneri, in qua ratio perfecta inſit. quam vim animam eſſe dicunt mundi, eandemq; eſſe mentem ſapientiamq; divinam.* Habes hìc apertè Marci τὸ νοῦν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus interſe convenientibus mundi partibus profectò non poſſent, niſi ea uno divino ac continuato ſpiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inquit, *mens divina continet, ut anima corpus.*

Διάνοια ἢ ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον] Homo magìs ad ſibi congenerem fertur, cum quia liberam habet electionem, tum quia τὸ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exeritq; Laërt. *Zen.* Εἰς ἅπαν τὸ κόσμε μέρος διήκει ὁ νῦς, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν ἡ ψυχὴ· ἀλλ' ἤδη δι' ὧν μᾶλλον, δι' ὧν ἧττον. δι' ὧν μὲν γὰρ, ὡς ἕξις κεχώρηκεν, ὡς διὰ μὲν ὀστῶν, καὶ μὲν νεύρων· δι' ὧν δ' ὡς νῦς, ὡς διὰ τῦ ἡγεμονικῦ.

§ 31. Ἕπεται τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταὐτόν ἐςι τὸ ἕπεσθαι Θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philoſoph. Sapientem pediſſequum & imitatorem Dei dicimus, & ſequi arbitramur Deum, id eſt*, λόγον. At de Juliano Gregor. Naz. *ſtelitent. l.* Ὁδηγῷ λόγῳ καὶ μὴ Θεῷ χεώμενον· quaſi iſta ſejuncta à ſe invicem exiſtant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ὀπλίτῃ σώφρονι, πειθαρχεῖν τὸν βίον· ità ſolam rationem vult ducem adhiberi ad vitam inſtituendam. verùm proclivis fatìs eſt ſolutio. rationis rectæ, qualis eſt initio condita, ductus, à religionis Deiq; regulis nuſpiam deviat. Cæterum quà jam corrupta & vitiata eſt, à legis divinæ tramite in quamplurimis abſcedit, ſuíq; ſequaces utplurimùm abducit. vide ampliùs *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἀχρεῖος, ἢ διὰ τῦ πεθηκέναι] leg. εἰ διὰ τῦ τ. ſenſus exigit. *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος ἀπείρε καὶ ἀχανῦς αἰῶνος] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον ἢ ὅλης ὑσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶδα, ἡλίκον μέρος εἶ σὺ τοῦ ὅλε; Lucret. *l.* 6. *Et quota pars homo ſit terrai totius unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *ſuprà* § 30.

Ἐν πόσῳ ἢ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις] ità *l.* 6. § 36. Ἄλλως βωλάριον. at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. γωνίδιον dixit. Plato *Phædon.* Ἔπ δὲ καὶ πάμμεγά τι εἶ αὐτὸ (τὸ ὅλον) καὶ ἐνιῶς οἰκεῖν καὶ μέχρις Ἡρακλείων σηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μορίῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχυς, περὶ θάλασσαν οἰκοῦντας.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeóq; diſcere meliora volentibus promptum eſt, ut verè intuenti mirum ſit illud, magis malos eſſe tam multos. nam aut aqua piſcibus, ut ſicca terrenis, circumfuſus nobis ſpiritus volucribus convenit: ità certè facilius eſſe oportebat ſecundum naturam. quàm contra eam vivere.* Nihil ſcil. iſtis de nativo vitio ſuboluerat.

Ὡς ἡ καινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πῶς ἐαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *ſuprà* § 19.

Ἓν γὰρ τέτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Rufo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ Θεός, τὰ δ' οὐκ. ἐφ' ἡμῖν μὲν, τὸ κάλλιςον, καὶ ἀσφαλέςατον, ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς εὐδαίμων ὄςι, τοῦ χρῆσιν τῆς φαντασιῶν· τέτο γὰρ ἐξεῶς γινόμενον, ἐλευθερία· ὄςι, εὐροια, εὐθυμία, εὐσταθεια. τέτῳ δὲ καὶ δίκη ὄςι, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ οὐ θεμιτά ὄςιν, ἢ ἀθεμιτα] leg. οὐκ, *ſive.*

Νεκρὰ] vide l. 2. § 12.

Καὶ καπνός] Ità *l.* 10. § 31. καπνὸς καὶ τὸ μηδέν.

§ 34. Οἱ τὸν ἡδονὴν ἀγαθὸν] Epicureos notat, qui ſummum bonum etiamſi in voluptate, ſummum malum in dolore conſtituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipſum, *ſuprà l.* 9. § 14. cujus & illa dogmata ſunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epiſt. ad Menœceum.* Μηδὲν θεὸς ἡμᾶς εἶ τὸν θάνατον· ἐπὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰδήσει. στέρησις δέ ὄςιν αἰδήσεως ὁ θάνατος· ὅθεν γνῶσις ὀρθὴ μηδὲν εἶ θεὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, ἀπολαυσὸν ποιεῖ τὸ τῆς ζωῆς ἄπειρον. οὐδὲν γὰρ ὄςιν ἐν τῷ ζῆν δεινὸν, τῷ καταλαβόντι γνῶσιν, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν δεινόν. τὸ φρικωδέςατον οὖν τῶν κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν θεὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ γὰρ ὅταν μὲν ἡμεῖς ὦμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεσιν· ὅταν δὲ ὁ θάνατος παρῇ, τόθ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν· οὔτε οὖν θεὸς πρὸς τοὺς ζῶντάς ὄςιν, οὔτε θεὸς πρὸς τετελευτηκότας· ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲ ὡς μὲν οὐκ ἔστιν, οἱ δ' οὐκ ἔτ' εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors eſt, ad nos neque pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos eſſe putandum,
Si minus eſſe potest, quàm quod nihil eſſe videmus.

Quo etiam telo pugnat & Cicero, *Tuſcul. l.* 1. *Natura verò ſic ſe habet, ut quomodo initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat, ſic exitum mors: quæ*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in quo quid potest esse mali, cùm nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri res sunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus a se quisque exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni.* & *epist.* 4. *Difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum animae. non videsne, quam ex frivolis caussis contemnatur? alius ante limen foribus lapsus pependit, alius se præcipitavit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius, ne reduceretur e fuga, ferrum adegit in viscera. non putas virtutem hoc effecturam, quod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἔυκαιρον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ καιρὸς παντὸς ἔχει κορυφάν. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Καιρὸς πᾶσι πανταχοῦ πράγμασι, ὡς Σολομῶντι καὶ οἱ δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, μὴ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄριθμὸς ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καὶ γυναικὶ κόσμος ἀνδράσι, καὶ πένθει γαμετῆς, καὶ πότῳ δάκρυον. Callistratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ὠφέλιον πᾶν τὸ ἔυκαιρον· καὶ μόνος κάλλους δημιουργὸς ὁ καιρός· ἅπαν δ' ἀπνευδικὸς ἔξω τῆς καιρῆς φύσεως. Verùm Marcus istìc τὸ ἔυκαιρον accipit eo sensu, quo & Solomonem locutum monuimus, *supra ad* § 23. vide *l.* 4. § 23. Plut. ad Apollon. πλὴν δὲ ἐυκαιρίαν μᾶλλον ἢ πλὴν ἐυχρηστίαν παντα χῆ καθορῶμεν θεοῖς δίκασαι.

Τὸ πολὺς καὶ λόγον ὀφθὸν θεάζεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον διοικῆσαι πλείονι ἢ ἑλάσσονι χρόνῳ] vide Menandrum *in supposititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ δὲ καὶ τοῦ νόμους ἶσον ἐκάστῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀποπέμπει σε, ὦ τύραννε, ὁ δίκαιος ἄδικε] *Emittit te*, inquit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniquus aliquis*, etsi occidat te ille, addicat iste, *sed* per illum istúmve, *natura*, sive *Deus* ipse, *qui* ὁ τελευτῶν. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*. Socrates Archelao: Ἐί γε μὲ ἐκβαλεῖ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τάχιστα ἐκβαίνω, καὶ ὅτι καλῶς ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ὑπ' ἀκρατῶν ἐστιν, ὃς ὢν ὁ Παλαμήδην τὸν τύραννον Θρᾴσσης ἀπεκτόνατο, ἢ ὅτι Κλωτὼ ἀλήτου καὶ πονηροῦ; ἔτα χείρων Πάλαμήδους ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ φερτὸν ἐκ τῶν δαιμονίων θεῖσθαι καλῶς; ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν ἦλθεν μέσον διάφορον, ἢ ἐν τῇ ἀλῇ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας δὲ βίος ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὲ ἐπὶ σκηνῆς ἡρῴῳ τοῦ τραγῳδίας ὑποκριτὰς, ὅσις καλῶς ἐξήσκησε τὸν φωνὴν, ὁμοίως ὑποκρίνεται, τότε Κρίοντα καὶ τὸν Τήλεφον καὶ ὧδίν τ' ἀλυρᾷ τὴν ῥάκιον διείσει, πρὸς τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβῆσαι, καὶ καταλαβεῖν ἠκοῖ τῶν μέλος τὸ διάτεγον· ἀλλὰ καὶ τὸν διεξιέναι, καὶ τὸν

[1] Ὅσον οἱ κωμῳδὸν ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & istic, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷόν ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχέος· ἂν μακρὸν, μακροῦ· ἂν πτωχὸν ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἢ ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γάρ ἐστιν ὅτι, τὸ δοθὲν ὑποκρίνεσθαι σχῆμα καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου. quibus paria habet & *dissert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Aristo Chius apud Laërt, *l.* 7. in Zenon. Εἴη ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑποκριτῇ τὸν σοφὸν, ὃς ἅπτε Θερσίτου, ἅπτε Ἀγαμέμνονος σχῆμα ἀναλάβῃ, ἑκάτερον ὑποκρίνεται σχῆμα πρέπον. Contrà planè quàm Philippus Macedo, quem post insignem de Athenienſibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosiùs illuderet, liberà voce Demades verbis istis increpuit; Βασιλεῦ, σὲ τύχης σοι δεδειγμένης σχῆμα Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς ἐκ αἰσχύνης σχήσεις ἕρμα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐτάρκειας, (pro quo perperam apud Læl. Bisciolam *horar. subsciv. l.* 1. *c.* 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. laudatus. Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὅ, τι ἂν ὁ ποιητὴς δῷ σχῆμα, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· ὅτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ, τι ἂν σοι δῷ ἡ τύχη· καὶ γὰρ αὖτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν σχῆμα πολλόν, ὅτε δὲ ὀλίγον, ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δ' ἁλιέως· καὶ τοῦτον σχῆμα πρέπον· καὶ ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δ' ἁλιέως· καὶ τοῦτον σχῆμα πρέπον· εἰ δ' μὴ, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Idemque in *lib.* περὶ σχέσεων apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις οὖσα, παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα, καινὰ, πάλαια, φαῦλα, ἐνδοξα, ἄδοξα. δεῖ οὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, πᾶν ὅ, τι ἂν αὐτὴ δῷ, καλῶς ἀγωνίζεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Musonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἐὰν μὲν τὸν σχῆμον, ἐὰν δὲ τὰ μέσα, ἐὰν δὲ τὰ τελευταῖα. ὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐὰν μὲν τὰ πρῶτα τοῦ βίου, ἐὰν δὲ τὰ μέσα, ἐὰν δὲ τὰ τελευταῖα. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*. Socrates Archelao: Ἐί γε μὲ ἐκβαλεῖ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τάχιστα ἐκβαίνω, καὶ ὅτι καλῶς ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ὑπ' ἀκρατῶν ἐστιν, ὃς ὢν ὁ Παλαμήδην τὸν τύραννον Θρᾴσσης ἀπεκτόνατο, ἢ ὅτι Κλωτὼ ἀλήτου καὶ πονηροῦ; ἔτα χείρων Πάλαμήδους ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ φερτὸν ἐκ τῶν δαιμονίων θεῖσθαι καλῶς; ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν ἦλθεν μέσον διάφορον, ἢ ἐν τῇ ἀλῇ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰρ βίος ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὲ ἐπὶ σκηνῆς ἡρῴῳ τοῦ τραγῳδίας ὑποκριτὰς, ὅσις καλῶς ἐξήσκησε τὸν φωνὴν, ὁμοίως ὑποκρίνεται, τότε Κρίοντα καὶ τὸν Τήλεφον καὶ ὧδίν τ' ἀλυρᾷ τὴν ῥάκιον διείσει, πρὸς τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβῆσαι, καὶ καταλαβεῖν ἠκοῖ τῶν μέλος τὸ διάτεγον· ἀλλὰ καὶ τὸν διεξιέναι, καὶ τὸν

πλὴ δίκαιον καὶ τῆς αὐτῆς ὀπηδίζεται μισπῆς· καὶ ὃ, τι ἂν θελήσῃ θεσσωπῆον, τὸ καλῶς αὐτὸν ὁ χρηνὸς τῷ δράματι ἀπαιτεῖ· ὥτως ἡμῖν θεὸς καὶ τύχη σκευήσοιν, ὥσπερ θεσσωπεῖα, τοὺ βίους ἐν τῷ μεγάλῳ τῷ κόσμῳ δράματι καὶ ὑδέν τι μᾶλλον ἕτερον ἑτέρου βίου βελτίων ἢ χείρων· χρῆται δ', ὡς ἕκας ἑκάστου βέλεται. δύναται δ' ὁ ἀποδιδοὺς ἀπαλλαχῦ καλῶς διαγίνεσθαι, κἂν τὸν πεντήκοντα, κἂν τὸν μόναρχον ὑποκρίνεται· δοῖσται δ' ὑδὲν σκεὶ τῷ θεσσωπείῳ· ἐπεὶ καὶ ὁ τερπάνδρου γελοῖος ἂν γένοιτο, τὸ μὲν φεύγων, τὸ δ' αἰσχύνων· καὶ γὰρ ἐν τῇ χρεὼ ἐυδοκιμῶν, σεφανῦται τε καὶ κηρύττεται, καὶ ἐν τῷ τῆς βασιλέως ἀγῶνος, κλάζεται, καὶ συείτεται. Dio denique Prus. *orat.* 38. *ad Nicomedienses,* Ἦδη ποτὲ δίαις μετελάβετε, μᾶλλον δὲ μονονχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν διάδε. ἆρα ἔν σκεῖ τις ὑμῖν ἀληθῶς ἢ δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ πίεσυν, ἢ θεός; καίτοι πάντα ταῦτα καλοῦνται· καὶ ὐκ ὀνόματα μόνα ἔχουσι διῶν, ἀλλὰ καὶ θρόσωπα, καὶ στολὰς, καὶ κελεύσοι πολλὰ ὡς ἀνθρώποι· τῷ δὲ ποιήματος συντελεσθέντος, ἀπίασι τὸ μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Aristides *in Eteon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósq; *ad l.* 11. § 6. Verùm ille de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hic agit.

Οὐκ ὄπον τὰ πέντε] Alluſit ad actuum in dramatibus numerum, de quo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu,
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.

Nam quod Donatus, *perſonam eandem* negat *plus quinquies prodire in proſcenium:* refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μύτοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epiſt.* 77. *Eam viam ingreſſi ſumus, quam peragere non eſt neceſſe. iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris. vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* & *ibid. non finitur officiorum certus munerus, quem debeas implere.*

Τὸ γὰρ τέλειον ὀνῆτος δεῖσθαι] quod *ſupr.* § 23. κωλὺν καὶ ὄεσν δίδωσι. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἔδωκε, ὃν οὐ μὴ ὑπερβῇ· ὅρους meliùs reddidiſſent. nam Hebr. חקו idem hoc loco valet quod גבול de mari uſurpatum, *Pſal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites deſcriptos.* Scil. quod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris ſui temperat.*

Ὁ τὸ μὲν τῆς συγκρίσεως] Hoc eſt, quod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *naſcendi* quàm *denaſcendi tempus, cuique* eſſe *à Deo præſtitutum.* vide *ſupr.* § 23.

Σὺ δ' ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inquit, mortis tuæ arbiter magis, quàm ortûs tui fueras. David, *Pſalm.* 31. *v.* 16. בידך עתותי *In manu tua ſunt tempora mea.* & *Pſal.* 68. *v.* 20. *Domini Dei* לאדני מוצאות *mortis ſunt exitus,* nec poteſt quiſquam aut ſibi ipſi, aut alteri, citra ipſius permiſſionem ac voluntatem, vitam eripere. Poteſt interim tamen mortis, vel ſibi, vel alteri conſcitæ homo ipſe haud ἀναίτιος. i. e. *inſons* eſſe. quod nec Marcus ipſe diffitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἄπιθι ἔν ἵλεως] imò non ſemper ἵλεως, hoc eſt, *propitius, placatus. placidus* ſanè ſemper in ſe Deus, quia immotus, & immutabilis; non quoad illos tamen ſemper, quos hinc abripit, *propitius,* neceſſe eſt ergò, dum hîc vivunt, ſibi concilient ipſum mortales, ſi in morte propitium experiri voluerint. neque enim ἵλεως ipſe i. e. *placidus lætuſque* defungi poterit, niſi qui Deum ſibi ἵλεον i. e. *propitium,* quia in Chriſto ſuo reconciliatum, habuerit. τῶτο ἔν ἐυσωπεδήτω μοι (ut Marci noſtri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ὅπῃ ἢ τελευταία ὥρα. *nihi itaque ſic affecto, idque mihi probè conſcio, ſupervenial hora noviſſima. hora,* inquam, *illa decretoria,* (ità Seneca vocat *epiſt.* 102) quam ſenio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *verſ.* 14. *quotidie expecto.* Et tu, Domine Jeſu, ὁ Ἀμὴν, voto ſervuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum ſubjicere nè dedigneris.

FINIS.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario iſto vel explicantur, vel illuſtrantur.

Geneſis.

Cap. 1. verſ. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 **v.** 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 113 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 **C.** 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 **v.** 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. **C.** 3 **v.** 19. *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 **C.** 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 **C.** 9 v. 4 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 **C.** 11 v. 4. *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 **C.** 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 **C.** 17 v. 13 *p.* 35 *c.* 1 *l.* 13 **C.** 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 **C.** 27. v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 **C.** 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 31 **C.** 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 **C.** 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 **C.** 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 **C.** 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 **C.** 50 v. 2 *p.* 175 *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 **C.** 4 v. 10 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 38 **C.** 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 **C.** 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 verſ. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 **C.** 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 **C.** 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Numb.

Cap. 16 verſ. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2 *l.* 39 **C.** 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 verſ. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 **C.** 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 137 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4. *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 **C.** 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 **C.** 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 19 **v.** 6. *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4 *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30. v. 11 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 18 **C.** 32 v. 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 **v.** 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Joſh.

Cap. 1 verſ. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 verſ. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2 *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16 v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l.* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 verſ. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Eſdr.

Cap. 7 verſ. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Eſter.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 verſ. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1. *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 97 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23 *p.* 251 *c.* 2 *l.* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Pſalm.

Pſal. 1 verſ. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Pſ. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Pſ. 12 v. 1 Pſ. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Pſ. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Pſ. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Pſ. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 4 Pſ. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Pſ. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 42 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Pſ. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2 *l.* 50 Pſ. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Pſ. 37 v. 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Pſ. 38 v. 13, 14 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 4 v. 1 363 *c.* 2 *l.* 16 Pſ. 39 v. 6 *p.* 159 *c.* 1 *l.* 47 *p.* 376 *c.* 1 *l.* 45 v. 9 114 *c.* 1 *l.* 46 Pſ. 41 v. 4 *p.* 347 *c.* 2 *l.* 56 Pſ. 44 v. 1, 8 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 8 Pſ. 49. v. 11 *p.* 307 *c.* 1 *l.* 32 v. 12, 20 *p.* *c.* 1 *l.* 34, 52 *c.* 2 *l.* 45 v. 18 *p.* *c.* 2 *l.* 5 Pſ. 50 v. 16. 17 *p.* 359 *c.* 2 *l.* 56 Pſ. 51 v. 4 *p.* 424 *c.* 1 *l.* 37 v. 5 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 v. 10 *p.* 219 *c.* 1 *l.* 43 Pſ. 55 v. 6, 7 *p.* 181 *c.* 1 *l.* 35 v. 22 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 1 v. 23 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 16 Pſ. 57 v.

v. 2 p. 181 c. 1 l. 35 Pf. 58 v. 3 p. 1[illegible] l. 34 Pf. 62 v. 9 p. [illegible] l. 45 v. 12 p. 227 c. 1 l. [illegible] 64 v. 10, 12 p. 191 c. 1. [illegible] Pf. 65 v. 3 p. 341 c. 1 l. 14 v. 10 p. [illegible] c. 1 l. 37 Pf. 68. v 20 p. [illegible] c. 2 l. 15. Pf. 73 v. 1 p. 422 c. 1 l. 26. v 3 p. 322 c. 1 l. 55 Pf. 74 v. 16, 17 p. 300 c. 1 l. 2[illegible] Pf. 77 v. 1, 2 p. 254 c. 1 l. 39 Pf. 78 v. 36, 37 p. 359 c. 2 l. 47 Pf. 81 v. 16 p. 341 c. 1 l. 16 Pf. [illegible] v. 6, 7 p. 235 c. 2 l. 38 p. 368 c. 2 l. 7 Pf. 87 v. 3 p. 147 c. 1 [illegible] 87 Pf. 90 v. 1 p. 337 c. 1 l. 56 [illegible] 4 ibid. l. 55 Pf. 100 v. 5 p. 337 c. 2 l. 1 Pf. 103 v 17 p. 337 c. 1 l. 55 Pf. 104 v. 9 p. 439 c. 2 l. 6 v. 19 p. 300 c. 1 l. 25 Pf. 109 v. 18, 19 p. 49 c. 1 l. 7 Pf. 112 v. 1 p. 305 c. 1 l. 34 p. 377 c. 2 l. 33 v. 7 p. 222 c. 2 l. 14 Pf. 116 v. 1 p. [illegible] c. 2 l. 53 Pf. 118 v. 23 p. 114 c. 1 l. 31 Pf. 119 v. 18 p. 117 c. 2 l. 43 v. 67 p. 378 c. 1 l. 35 v. 71 ibid. v. 73 p. 371 c. 2 l. 43 v. 75 p. 133 c. 1 l. 37 v. 139 p. 133 c. 1. l. 36. v. 142 p. 322 c. 1 l. 13 v. 176 p. 349 c. 1 l. 53 Pf. 120 v. 5, 6 p. 181 c. 1 l. 35 Pf. 127 v. 5 p. 56 c. 2 l. 27 Pf. 132 v. 11 p. 384 c. 1 l. 2[illegible] Pf. 139 v. 5 p. 119 c. 1 l. 9 v. 13, 16 p. 371 c. 2 l. 44 v. 14 p. 372 c. [illegible] l. 5[illegible]15 p. 372 c. 2 l. 54 [illegible] 202 c. 1 l. 55 v. 9 p. 56 c. 2 l. 54 Pf. 144 v. 4 p. 159 c. 2 [illegible] Pf. 145 v. 15 p. 368 c. 1 l. 42 [illegible] 17 p. 233 c. 1 l. 39 [illegible] 421 c. 2 l. 51 Pf. 146 v. 4 [illegible] c. 1 l. 23 Pf. 147 v. 4 p. 252 c. 1 l. 46 v. 20 p. 104 c. 2 l. 37

Parœm.

Cap. 1 verſ. 7 pag. 240 col. 1 lin. 28 v. 22 p. 189 c. 1 l. 53 C. 4 v. 22 [illegible] 284 c. 1 l. 9 v. 25, 27 p. 137 [illegible] 11 C. 6, v. 67 p. 183 c. 1 [illegible] c. 9 v. 10 p. 240 c. 1 l. 27 [illegible] 1 p. 273 c. 1 l. 34 C. 11 [illegible] 17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 [illegible] 1 p. 154 c. 2 l. 27 C. 14 v. 15 [illegible] 169 c. 1 l. 34 p. 360 c. 1 l. 17 [illegible] 1 p. 321 c. 1 l. 29 v. 31 p. 321 [illegible] 28 C. 15 v. 11 p. 418 c. 2 l. [illegible] p. 275 c. 1 l. 34 C. 16 v. [illegible] 1 l. 3 v. 32 p. 26 c. 2 l. 6 C. 17 v. 5 p. 321 c. 2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l. 43 C. 18 v. 16 p. 315 c. 2 l. 33 C. 19 v. 11 p. 233 c. 2 l. 7 C. 23 v. 5 p. 227 c. 1 l. 27 v. 15, 16 p. 275 c. 1 l. 30 C. 24 v. 24 p. 56 c. 2 l. 17 C. 25 v. 22 p. 221 c. 1 l. 23 C. 26 v. 19 p. 134 c. 1 l. 24 C. 27 v. 11 p. 273 c. 1 l. 30 C. 30 v. 16 p. 121 c. 2 l. 30 v. 20 p. 367 c. 2 l. 27 v. 27 p. 183 c. 1 l. 44

Eccleſ.

Cap. 1 verſ. 2 pag. 159 col. 1 lin. 36 v. 4 p. 379 c. 1 l. 48 v. 9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l. 43 v. 13 p. 60 c. 2 l. 52 C. 2 v. 2 p. 61 c. 2 l. 23 v. 3 p. 364 c. 2 l. 8 v. 17 p. 61 c. 2 l. 24 C. 3 v. 2 p. 429 c. 2 l. 11 v. 1 p. 439 c. 2 l. 9 C. 4 v. 5 p. 220 c. 1 l. 1 v. 9 p. 296 c. 1 l. 22 C. 7 v. 6 p. 363 c. 1 l. 53 v. 21 p. 233 c. 1 l. 56 v. 26 p. 61 c. 2 l. 36 C. 9 v. 2 p. 86 c. 1 l. 29 p. 297 c. 1 l. 46 v. 11 p. 46 c. 2 l. 50 C. 10 v. 14 p. 112 c. 2 l. 38 C. 11 v. 1, 3 p. 331 c. 1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l. 55 C. 12 v. 7 p. 51 c. 1 l. 48 p. 136 c. 1 l. 14 p. 222 c. 1 l. 19 v. 8 p. 159 c. 1 l. 36 v. 13 p. 294 c. 2 l. 33

Eſaj

Cap. 1 verſ. 11, 16 p. 359 col. 2 l. 47 v. 25 p. 378 c. 1 l. 38 C. 2 v. 22 p. 227 c. 2 l. 27 C. 6. v. 9, 10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C. 10 v. 5, 7 p. 246 c. 1 l. 45 v. 5, 19 p. 308 c. 1 l. 49 v. 6, 11 p. 246 c. 2 l. 22 C. 14 v. 9, 10 p. 368 c. 1 l. 7 C. 30 v. 21 p. 137 c. 2 l. 15 C. 33 v. 22 p. 133 c. 2 l. 44 C. 35 v. 6 p. 306 c. 1 l. 20 C. 39 v. 8 p. 96 c. 1 l. 16 C. 40 v. 15 p. 242 c. 1 l. 42 C. 42 v. 18, 19 p. 71 c. 1 l. 35 C. 44 v. 5 p. 394 c. 1 l. 25 v. 6 p. 248 c. 1 l. 7 C. 45 v. 7 p. 114 c. 1 l. 23 p. 219 c. 1 l. 37 C. 46 v. 8 p. 129 c. 1 l. 8 C. 48 v. 8 p. 322 c. 2 l. 35 v. 10 p. 378 c. 1 l. 38 C. 49 v. 4 p. 314 c. 1 l. 16 C. 53 v. 6 p. 349 c. 1 l. 55 C. 56 v. 10 p. 202 c. 1 l. 50 C. 58 v. 13 p. 305 c. 1 l. 34 C. 64 v. 8 p. 289 c. 2 l. 28 C. 66 v. 24 p. 319 c. 2 l. 6

Jerem.

Cap. 1 verſ. 5 pag. 371 col. 2 lin. 36 C. 2 v. 14 p. 35 c. 2 l. 9. C. 4 v. 14 p. 148 c. 2 l. 16 v. 22 p. 191 c. 1 l. 47 C. 5 v. 8 p. 202 c. 1 l. 34, 51 C. 7 v. 9, 10, 21, 29 p. 359 c. 2 l. 48 C. 9 v. 2, 3 p. 181 c. 1 l. 36 p. 300 c. 1 l. 49 C. 10 v. 10 p. 322 c. 1 l. 11 C. 12 v. 1 p. 133 c. 1 l. 41 p. 424 c. 1 l. 21 v. 1, 2 p. 322 c. 1 l. 55 C. 13 v. 17 p. 314 c. 2 l. 17 C. 23 v. 23 p. 299 c. 2 l. 56 v. 24 p. 165 c. 1 l. 30 p. 317 c. 2 l. 39 C. 31 v. 35, 36, &c. C. 33 v. 20, 23 p. 410 c. 1 l. 46 C. 44 v. 17 p. 169 c. 1 l. 2

Thren.

Cap. 3 verſ. 33 pag. 312 col. 1 lin. 5 v. 37, 38 p. 114 c. 1 l. 26 p. 300 c. 2 l. 10 v. 40 p. 371 c. 2 l. 33

Ezek.

Cap. 18 verſ. 11, 13 p. 104 c. 2 l. 15 C. 20 v. 39 p. 359 c. 2 l. 49 C. 32 v. 18, 30 p. 368 c. 1 l. 8

Dan.

Cap. 7 verſ. 15 pag. 326 c. 1 lin. 45 C. 11 v. 35 p. 378 c. 1 l. 39

Hoſh.

Cap. 1 verſ. 6 pag. 320 col. 2 lin. 7

Amos.

Cap. 3 verſ. 6 pag. 114 col. 1 lin. 29 p. 219 c. 1 l. 38

Jon.

Cap. 4 verſ. 3, 9 pag. 201 col. 1 l. 39

Mic.

Cap. 3 verſ. 3 pag. 316 col. 2 lin. 16 C. 4 v. 11, 13 p. 308 c. 1 l. 5 C. 7 v. 1 p. 300 c. 1 l. 49

Habbak.

Cap. 2 verſ. 5 pag. 344 col. 2 lin. 19

Zephan.

Cap. 1 verſ. 12 pag. 344 col. 2 lin. 2 C. 2 v. 1 p. 381 c. 2 l. 30

Zacar.

Cap. 10 verſ. 1 pag. 191 c. 1 lin. 49

Malac.

Cap. 3 verſ. 3 pag. 378 col. 1 lin. 39

Matth.

Cap. 3 verſ. 7 pag. 202 col. 1 lin. 2 C. 4 v. 10 p. 48 c. 1 l. 5 C. 5 v. 11 p. 377 c. 1 l. 47 v. 20 p. 417 c. 1 l. 46 v. 28 p. 88 c. 1 l. 41 v. 44, 45 p. 317 c. 1 l. 2 v. 44 p. 267 c. 2 l. 21 v. 45 p. 291 c. 2 l. 24 v. 48 p. 360 c. 1 l. 37 C. 6 v. 2, [illegible]

p. 178 c. 2 l. 27 p. 339 c. 1 l. 1 v. 2 p. 190 c. 1 l. 36 v. 6 p. 190 c. 1 l. 1 v. 10 p. 161 c. 1 l. 24 v. 16 p. 268 c. 2 l. 44 v. 22, 23 p. 427 c. 1 l. 26 C. 7 v. 12 p. 230 c. 2 l. 32 v. 15, 20 p. 331 c. 1 l. 29, 33 v. 16 p. 360 c. 2 l. 2 v. 26 p. 300 v. 1 l. 23 v. 27 p. 233 c. 1 l. 22 C. 10 v. 29, 30 p. 220 c. 1 l. 3 p. 256 c. 1 l. 45 p. 272 c. 1 l. 38 p. 300 c. 2 l. 31 v. 37, 38 p. 418 c. 2 l. 13 C. 11 v. 30 p. 405 c. 2 l. 44 C. 12 v. 33, 35 p. 331 c. 1 l. 30 v. 34 p. 148 c. 2 l. 22 v. 36 ibid. l. 15 v. 43 p. 61 c. 1 l. 1 C. 13 v. 13, 15 p. 71 c. 1 l. 34 v. 13 p. 147 c. 2 l. 49 v. 32 p. 172 c. 2. l. 50 C. 15 v. 14 p. 71 c. 1 l. 35 p. 154 c. 1 l. 33 v. 19 p. 148 c. 2 l. 23 C. 16 v. 4 p. 61 c. 1 l. 3 v. 17 p. 143 c. 2 l. 47 v. 26 p. 381 c. 2 l. 53 C. 18 v. 7 p. 348 c. 2 l. 38 v. 15 p. 212 c. 2 l. 5 p. 404 c. 2 l. 22 C. 19 v. 5 p. 185 c. 1 l. 24 v. 17 p. 63 c. 2 l. 15 v. 22 p. 311 c. 2 l. 44 v. 28 p. 385 c. 2 l. 27 C. 20 v. 26, 27 p. 257 c. 1 l. 5 C. 21 v. 25 p. 161 c. 1 l. 20 C. 22 v. 37 p. 157 c. 1 l. 20 v. 45 p. 289 c. 2 l. 36 C. 23 v. 23, 25, 27 p. 339 c. 1 l. 1 C. 25 v. 9 p. 148 c. 1 l. 7 C. 26 v. 24 p. 320 c. 1 l. 22 v. 39 p. 161 c. 1 l. 27 C. 27 v. 50 p. 186 c. 2 l. 27 p. 228 c. 1 l. 23

Marc.

Cap. 3 verſ. 21 pag. 398 col. 1 lin. 48 C. 4 v. 26 p. 371 c. 2 l. 24 v. 31, 32 p. 372 c. 2 l. 50 C. 7 v. 33 p. 125 c. 1 l. 29 C. 8 v. 36 p. 385 c. 2. l. 54 C. 9 v. 21 p. 7 c. 1 l. 47 v. 44 p. 319 c. 2 l. 6 C. 10 v. 43, 44 p. 352 c. 1 l. 6 C. 11 v. 13 p. 331 c. 1 l. 33 C. 12 v. 30 p. 157 c. 1 l. 19 C. 14 v. 36 p. 161 c. 1 l. 27 v. 41 p. 178 c. 2 l. 34 C. 15 v. 37, 39 p. 186 c. 2 l. 26 p. 228 c. 1 l. 25 C. 16 v. 19 p. 136 c. 1 l. 4 v. 20 p. 347 c. 1 l. 28

Luc.

Cap. 1 verſ. 3 pag. 188 col. 2 lin. 50 v. 6 p. 117 c. 1 l. 47 v. 42 p. 384 c. 1 l. 3 v. 75 p. 417 c. 1 l. 42 C. 2 v. 29 p. 386 c. 1 l. 53 C. 4 v. 2 p. 61 c. 1 l. 6 C. 6 v. 24 p. 178 c. 2 l. 28 v. 34, 35 p. 189 c. 1 l. 47, 48 p. 291 c. 1 l. 31 p. 317 c. 1 l. 9 v. 36 p. 360 c. 1 l. 32 v. 44 p. 300 c. 1 l. 38 v. 46 p. 359 c. 2 l. 44 C. 7 v. 25 p. 44 c. 1 l. 5 C. 9 v. 31 p. 63 c. 1 l. 47 v. 51 p. 136 c. 1 l. 7 C. 10 v. 27 p. 157 c. 1 l. 19 v. 29, 37 p. 97 c. 1 l. 16 v. 41 p. 419 c. 1 l. 55 C. 11 v. 2 p. 161 c. 1 l. 24 C. 12 v. 17 p. 203 c. 1 l. 53 C. 15 v. 21 p. 161 c. 1 l. 20 C. 17 v. 3, 4 p. 11 c. 1 l. 33 v. 3 p. 283 c. 2 l. 43 v. 18 p. 329 c. 1 l. 35 C. 20 v. 19 p. 61 c. 1 l. 9 C. 21 v. 16, 18 p. 48 c. 2 l. 40, 45 v. 34 p. 283 c. 2 l. 43 v. 35 p. 423 c. 1 l. 41 C. 22 v. 20 p. 92 c. 1 l. 28 v. 40 p. 291 c. 2 l. 56 C. 23 v. 30 p. 319 c. 2 l. 15 v. 36 p. 186 c. 2 l. 26 v. 46 p. 228 c. 1 l. 25 C. 24 v. 18 p. 154 c. 1 l. 5

Joan.

Cap. 1 verſ. 9 pag. 394 col. 1 lin. 20 v. 14 p. 92 c. 1 l. 34 v. 18 p. 143 c. 2 l. 48 p. 435 c. 2 l. 6 C. 3 v. 20 p. 107 c. 2 l. 13 C. 4 v. 14 p. 317 c. 1 l. 28 p. 377 c. 2 l. 35 v. 36 p. 383 c. 2 l. 38 C. 6 v. 60 p. 231 c. 1 l. 1 p. 380 c. 1 l. 5 C. 7 v. 17 p. 357 c. 1 l. 3 C. 9 v. 34, 40 p. 71 c. 1 l. 35 C. 12 v. 40 p. 71 c. 1 l. 36 C. 13 v. 1 p. 63 c. 1 l. 45 v. 34 p. 321 c. 1 l. 28 C. 14 v. 9 p. 436 c. 1 l. 11 C. 15 v. 18 p. 154 c. 1 l. 11 C. 16 v. 12 p. 380 c. 2 l. 8 v. 33 p. 154 c. 1 l. 11 C. 17 v. 17 p. 322 c. 1 l. 18 C. 19 v. 10 p. 170 c. 1 l. 48 v. 30 p. 228 c. 1 l. 24 v. 39 p. 175 c. 1 l. 55 C. 21 v. 19 p. 195 c. 2 l. 7

Act.

Cap. 1 verſ. 1, 2, 22 pag. 136 col. 1 l. 5 v. 3, 4 p. 154 c. 1 l. 40 v. 24 p. 438 c. 2 l. 41 C. 2 v. 12 p. 357 c. 1 l. 9 v. 23 p. 273 c. 1 l. 40 p. 308 c. 1 l. 51 v. 25 p. 1 c. 1 l. 25 C. 3 v. 14, 18 p. 308 c. 1 l. 51 v. 21 p. 385 c. 2 l. 26 C. 4 v. 13 p. 17 c. 1 l. 49 v. 28 p. 273 c. 1 l. 48 C. 5 v. 39 p. 148 c. 1 l. 8 p. 329 l. 39 v. 41 p. 284 c. 2 l. 52 C. 7 v. 14 p. 214 c. 2 l. 21 v. 35 p. 283 c. 1 l. 44 v. 39 p. 148 c. 1 l. 8 v. 42 p. 61 c. 1 l. 12 v. 54 p. 297 c. 1 l. 2 C. 13 v. 36 p. 376 c. 1 l. 15 v. 50 p. 2 c. 1 l. 42 C. 14 v. 16 p. 13 c. 15 p. 291 c. 1 l. 3 c. 1 l. 25 v. 15 v. 8 p. 1 p. 2 c. 1 l. 39 l. 35 v. 51 p. 1 v. 2, 3 p. 254 c. 385 c. 2 l. 34 l. 26 p. 47 c. 2 l. 22 1 l. 6 p. 211 c. 1 l. 1, 1 C. 20 v. 23 42 p. 370 c. 1 l. 2 l. 44 v. 35 p. 46 c. v. 1 p. 137 c. 2 l. 3 v. 1 l. 42 v. 14 p. 161 25 v. 23 p. 8 p. 423 c. 2 l. 335 c. 2 l. 36 v. 37 l. 24 C. 28 v. 46 p. 1 v. 18 p. 117 c. 2 l. 44 c. 1 l. 40 v. 26, 27 l. 45

Roman.

Cap. 1 verſ. 20 pag. 277 col. 2 p. 435 c. 2 l. 56 C. 2 v. 4 c. 2 l. 56 v. 17 p. 156 v. 19 p. 134 v. 1 l. 35 395 c. 1 l. 47 C. 3 v. 4 c. 1 l. 2 C. 4 v. 9 p. 4 C. 5 v. 2, 4 p. 378 c. 1 p. 143 c. 2 l. 53 v. 15 p. l. 91 C. 6 v. 5 p. 308 v. 13 p. 382 c. 2 l. 31 c. 1 l. 30 C. 7 v. l. 5 C. 8 v. 1, 4 v. 7 p. 407 c. 2 l. 53 v. 28 c. 2 l. 53 v. 28 p. 246 c. 1 l. 2 v. 27 v. 35, 36 p. 352 c. 1 36, 39 p. 392 c. 2 l. 14 p. 424 c. 2 l. 27 v. 308 c. 1 l. 52 v. 28 p. 12 v. 21 p. 209 c. 1 l. 37 308 c. 1 l. 52 C. 10 v. 6 p. l. 19 C. 11 v. 20, 25 p. 16 v. 36 p. 53 c. 2 l. 44 p. 53 C. 12 v. 5 p. 264 c. 2 p. 32 c. 1 l. 52 v. 19 l. 24 v. 20 p. 221 c. 1 p. 236 c. 2 l. 52 p. 492 53 C. 13 v. 1 p. 224 v. 12 p. 305 c. 2 l. 38 c. 1 l. 15 C. 14 l. 39 v. 21 p. 23 c. 2 l. 46 v. 2 l. 1

1 Corinth.
...14 pag.298 col.1 lin.54
...4 c.1 l.10 v.18 p.298
...2 v.10 p.143 c.2
...8 p.314 c.1 l.35 v.
...c.2 l.31 v.15 p.319 c.2
...v.1 p.154 c.2 l.10 v.2
...2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30
...30 p.292 c.1 l.8 p.329
...v.18 p.348 c.2 l.27
...9 p.120 c.2 l.14 C.7
...45 c.2 l.3 v.20,24 p.154
...21 v.23 p.157 c.1 l.30
...227 c.1 l.23 v.35 p.104
...C.9 v.19,22 p.401
...v.20 p.17 c.2 l.43 p.
...2 l.29 C.10 v. 6,7 p.
...1 l.41 v.9,10 ibid.v.17
...2 l.17 v.31,32 p.116
...38 v.33 p.304 c.2 l.4
...v.30 p.348 c.2 l.36 v.28
...2 l.36 v.29 p.327 c.1
...v.12 p.264 c.2 l.18
...v.2 p.368 c.1 l.13 v.27 p.264
...C.13 v.4 p.188 c.1
...5 p.31 c.2 l.20 C.15
...10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371
...2 l.30 v.38 p.314 c.2 l.9 C.
...v.13 p.318 c.1 l.10
2 Corinth.
...verſ.15 pag.314 col.2 lin.6
...v.18 p.363 c.1 l.25 C.4
...154 c.1 l.30 v.7 p.289
...18 C.5 v.1 p.420 c.1 l.
...51 c.1 l.24 v.6,8
...1 p.386 c.2 l.12
...l.36 v.18 p.53 c.
...2 l.9 p.433 c.1
...1 p.246 c.1 l.1
...c.1 l.27 v.8 p.298 c.1
...v.19 p.162 c.2 l.10
...15 C.12 v.15 p.
...l.31 C.13 v.5 p.381
...34
Galat.
...verſ.11 pag.401 col.1 lin.9
...p.137 c.2 l.1 v.20 p.
...1 l.32 C.3 v.16 p.264
...C.4 v.26 p.113
...v.6 p.241 c.1 l.
...v.22 p.331 c.1 l.29 C.6
...154 c.2 l.14 p.403 c.2
...v.4 p.381 c.1 l.37 v.9
...c.1 l.47 v.10 p.97 c.1
...37 c.1 l.41
Epheſ.
Cap.1 verſ.18 pag.177 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p.430 c.2 l.54 C.4 v.1 p.418 c.2 l.18 v.4 p.264 c.2 l.14 v.14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v.18 p.74 c.1 l.36 v.24 p.417 c.1 l.43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p.104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l.19 p.119 c.2 l.44 v.14 p.258 c.1 l.52 v.16 p.150 c.1 l.9 v.31 p.185 c.1 l.25 v.31 p.1 c.1 l.26 C.6 v.11, 12, 13 p.77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5
Philip.
Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c.2 l.8 p.353 c.1 l.41 v.21, 22 p.241 c.1 l.44 p.350 c.1 l.38 v.23 p.176 c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p.386 c.2 l.46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p.329 c.1 l.42 v.11 p.331 c.1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v.11 p.298 c.2 l.18 v.12 p.42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p.179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40
Coloſ.
Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C.2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39
1 Theſſal.
Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C.4 v.9 p.157 c.1 l.27 p.383 c.2 l.4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p.34 c.2 l.42 v.6,7 p.105 c.2 l.41 v.21 p.106 c.2 l.19
2 Theſſal.
Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l.43 C.2 v.4 p.104 c.2 l.10 C.3 v.11 p.292 c.1 l.48
1 Timoth.
Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l.9 C.2 v.15 p.56 c.2 l.29 C.4 v.6 p.2 c.1 l.40 p.189 c.1 l.4 v.7 p.92 c.2 l.29 v.10 p.1 c.2 l.14 v.12 p.394 c.1 l.39 C.5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l.49 v.12 p.94 c.1 l.52 p.240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l.6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c.2 l.17 v.18 p.2 c.1 l.50 p.408 c.1 l.19 v.19 p.153 c.1 l.34
2 Timoth.
Cap.1 verſ.5 p.2 c.1 l.41 v.6 p.258 c.1 l.20 C.2 v.16 p.92 c.2 l.8 v.23 ibid.l.29 v.25 p.147 c.2 l.41 p.407 c.2 l.52 v.26 p.243 c.1 l.32 C.3 v.5 p.338 c.2 l.55 p.395 c.1 l.51 v.10 p.189 c.1 l.5 v.15 p.2 c.1 l.41 p.7 c.1 l.48 C.4 v.3 p.380 c.2 l.10 v.5 p.34 c.2 l.42 v.6 p.386 c.2 l.12 v.7 p.94 c.1 l.54 p.240 c.1 l.15 v.8 p.423 c.1 l.34
Titus
Cap.2 ver.15 p.394 c.1 l.38 C.3 v.2 p.348 c.2 l.50 v.9 p.92 c.2 l.11.
Hebr.
Cap.4 ver.12, 13 p.418 c.1 l.49 C.5 v.11, 12 p.380 c.2 l.3 C.6 v.10 p.423 c.1 l.36, 43 C.9 v.27 p.319 c.1 l.53 C.10 v.34 p.205 c.1 l.1 v.39 p.392 c.1 l.42 C.11 v.1 p.143 c.2 l.54 v.5 p.329 c.1 l.46 v.11 p.162 c.2 l.25 p.431 c.1 l.35 v.13 p.154 c.1 l.18 v.35 -37 p.253 c.1 l.40 C.12 v.4 p.94 c.1 l.7 v.5 p.319 c.2 l.53 p.432 c.1 l.36 v.9-11 p.195 c.1 l.1 p.378 c.1 l.42 v.22 p.113 c.2 l.30 v.32 p.240 c.1 l.32 Cap.13 verſ.17 p.314 c.2 l.26
Jacob.
Cap.1 v.2, 3 p.378 c.1 l.40 v.11 p.268 c.2 l.23 v.13 p.64 c.1 l.1 p.219 c.2 l.35 v.14 p.98 c.2 l.38 v.18 p.323 c.1 l.13 v.25 p.122 c.2 l.42 v.27 p.239 c.2 l.55 C.2 v.8 p.133 c.2 l.45 C.3 v.3 p.399 c.2 l.25 v.12 p.300 c.1 l.21 C.4 v.1 p.77 c.2 l.48 C.5 v.17

p. 231 c. 2 l. 21 v. 19 p. 348 c. 2 l. 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 p. 360 c. 1 l. 29 v. 18 p. 168 c. 2 l. 54 v. 33, 25 p. 427 c. 1 l. 34 C. 2 v. 5, 9 p. 93 c. 2 l. 37 v. 8 p. 233 c. 1 l. 17 v. 11 p. 77 c. 2 l. 47 p. 18 c. 1 l. 29 p. 154 c. 1 l. 19 v. 22 p. 329 c. 1 l. 48 v. 23 p. 236 c. 2 l. 50 v. 25 p. 349 c. 1 l. 56 C. 3 v. 13 p. 402 c. 1 l. 41 C. 4 v. 10 p. 433 c. 1 l. 18 v. 12 p. 154 c. 1 l. 7 p. 300 c. 1 l. 13 p. 378 c. 1 l. 40 v. 14 p. 195 c. 1 l. 9 v. 15 p. 61 c. 2 l. 42 C. 5 v. 7 p. 157 c. 1 l. 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 p. 324 c. 1 l. 50 v. 9 p. 71 c. 1 l. 37 p. 154 c. 1 l. 31 v. 15 p. 63 c. 1 l. 48 v. 19 p. 143 c. 2 l. 45 C. 2 v. 13 p. 241 c. 1 l. 37 v. 14 p. 88 c. 1 l. 39 C. 3 v. 1 p. 56 c. 2 l. 42 v. 7, 10, 12 p. 88 c. 1 l. 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 p. 423 c. 2 l. 14 C. 2 v. 17 p. 227 c. 1 l. 33 C. 3 v. 3 p. 360 c. 1 l. 30 v. 10 ibid. l. 31 C. 4 v. 2 p. 117 c. 1 l. 3 v. 12 p. 435 c. 2 l. 7 v. 21 p. 321 c. 1 l. 26 C. 5 v. 3 p. 305 c. 1 l. 33 v. 18 p. 239 c. 2 l. 56

2 Joan.

V. 2 p. 297 c. 2 l. 14 v. 8 p. 254 c. 1 l. 43

Jud.

V. 16 p. 157 c. 1 l. 42

C. 1 v. 5 p. [illegible] p. 93 c. 2 l. [illegible] 1 l. 8 C. [illegible] C. 3 v. 4 [illegible] 12 p. 147 [illegible] 71 c. 1 l. 38 [illegible] 47 C. 5 v. 10 [illegible] C. 6 v. 16 [illegible] C. 12 v. 1 [illegible] v. [illegible] p. 177 [illegible] v. 5 p. 329 [illegible] 270 c. 1 l. 33 C. [illegible] 329 c. [illegible] l. 53 C. [illegible] p. 329 [illegible] l. 54 [illegible] p. 319 c. 2 l. 4 C. [illegible] 93 c. 2 l. 36 [illegible] v. 12 p. 319 c. 2 l. [illegible] 13 p. 248 c. 1 l. [illegible]

Syllabus Autorum, quorum ſcripta obiter in hoc opere *explic[illegible] ſupplentur, emendantur.*

Ælianus emend. *pag.* 131 *col.* 2 *lin.* 54

Æneas Gaz. em. *p.* 172 *c.* 1 *l.* 37

Agapetus em. *p.* 408 *c.* 1 *l.* 27

Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125 *c.* 2 *l.* 50

Antonius Abbas em. *p.* 309 *c.* 1 *l.* 12

Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1 *l.* 37

Apulejus explic. *p.* 244 *c.* 1 *l.* 4

Ariſtoteles explic. *p.* 286 *c.* 2 *l.* 1 ſuppl. *p.* 229 *c.* 1 *l.* 12 *p.* 183 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 250 *c.* 2 *l.* 6 emend. *p.* 245 *c.* 2 *l.* 41 *p.* 250 *c.* 2 *l.* 4 *p.* 392 *c.* 2 *l.* 5 *p.* 425 *c.* 2 *l.* 47, 50

Athenæus expl. *p.* 156 *c.* 1 *l.* 45

Athenagoras em. *p.* 236 *c.* 1 *l.* 51 *p.* 421 *c.* 2 *l.* 26

Auguſtinus em. *p.* 277 *c.* 2 *l.* 47

Bio apud Laert em. *p.* 124 *c.* 2 *l.* 25

Cicero em. *p.* 175 *c.* 1 *l.* 31 *p.* 374 *c.* 1 *l.* 15

Clemens Alexandr. expl. *p.* 83 *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95 *c.* 2 *l.* 39 ſuppl. *p.* 132 *c.* 2 *l.* 48 emend. *p.* 70 *c.* 2 *l.* 49 *p.* 83 *c.* 2 *l.* 51 *p.* 268 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 272 *c.* 1 *l.* 36 *p.* 329 *c.* 2 *l.* 27 *p.* 332 *c.* 2 *l.* 34

Cydonius ſuppl. *p.* 194 *c.* 2 *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173 *c.* 2 *l.* 47

Dio Pruſ. expl. *p.* 197 *c.* 1 *l.* 47 emend. *p.* 310 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 338 *c.* 2 *l.* 14 *p.* 381 *c.* 1 *l.* 40 *p.* 405 *c.* 2 *l.* 20

Diodorus Sic emen. *p.* 389 *c.* 1 *l.* 53

Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345 *c.* 1 *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375 *c.* 2 *l.* 53 *p.* 423 *c.* 2 *l.* 33, 40.

Ennius apud Gel. em. *p.* 147 *c.* 2 *l.* 22

Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280 *c.* 1 *l.* 4 *p.* 281 *c.* 1 *l.* 26

Epictetus expl. *p.* 91 *c.* 1 *l.* 45 *p.* 121 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 267 *c.* 1 *l.* 23 expl. & emend. *p.* 9 *c.* 1 *l.* 7 *p.* 293 *c.* 1 *l.* 36, 44 expl. & ſuppl. *p.* 318 *c.* 2 *l.* 14 emend. *p.* 8 *c.* 2 *l.* 51 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 23 *p.* 100 *c.* 1 *l.* 5 *p.* 104 *c.* 1 *l.* 51 *p.* 105 *c.* 1 *l.* 14 *p.* 196 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 213 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 216 *c.* 1 *l.* 34 *p.* 217 *c.* 2 *l.* 8, 12, 27 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 26 *p.* 237 *c.* 1 *l.* 47 *p.* 277 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 294 *c.* 1 *l.* 36 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 38 *p.* 313 *c.* 2 *l.* 6 *p.* 315 *c.* 2 *l.* 50 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 367 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 369 *c.* 1 *l.* 11 *p.* [illegible] *p.* 375 *c.* 1 *l.* 30 *p.* [illegible] *p.* 408 *c.* 2 *l.* [illegible] *p.* 426 *c.* 1 *l.* [illegible]

Epicurus apud Laert. [illegible] *c.* 1 *l.* 20 *p.* 52 *c.* [illegible]

Epigrammatar. [illegible]

Epiphanius em. *p.* [illegible]

Eunapius em. *p.* [illegible]

Euripides apud Plut. [illegible] & emend. *p.* 17[illegible] *pud. Plut. Clem.* [illegible] *c.* 1 *l.* 344 [illegible] em. *p.* 279 *c.* [illegible] expl. *p.* 280 [illegible] *c.* 1 *l.* 38 [illegible]

Euſtathius [illegible] *p.* 421 *c.* [illegible]

Etymologic. em. [illegible]

Favorinus apud Stob. [illegible] *c.* 2 *l.* 53 [illegible]

Frontinus em. *p.* [illegible]

Galenus em. *p.* [illegible] 361. *c.* 2 *l.* 56 [illegible]

Gnomologus [illegible]

Gregor. Naz. [illegible]

Herodian. [illegible]

Hermias em. *p.* [illegible]

[illegible] expl. p. 133 c. 1 l. 3 em.
[illegible] c. 2, 7, 53
[illegible] em. p. 368 c. 2 l. 14
[illegible] Stob. em. p. 49 c. 2 l. 49
[illegible] explic. p. 43 c. 1
[illegible] expl. p. 103 c. 1 l. 28
[illegible] em. p. 189 c. 1 l. 48

[illegible] apud Athen. expl. p. 271 c. 2 l. 56
[illegible] em. p. 352 c. 1 l. 42
[illegible] em. p. 300 c. 2 l. 5

[illegible] expl. p. 112 c. 1 l. 23
[illegible] c. 2 l. 1 em & expl. p. [illegible] c. 2 l. 15 p. 197 c. 2 l. 17.
[illegible] p. 199 c. 2 l. 31 p. 305 [illegible] 53. p. 343 c. 2 l. 31 p. [illegible] c. 2 l. 18
[illegible] expl. p. 295 c. 2 l. 49 em. [illegible] c. 2 l. 36 p. 395 c. 1 l. 33 [illegible] em. & exp. p. 175 c. 2 l. 4 [illegible] p. 432 c. 1 l. 30

[illegible] em. p. 211 c. 2 l. 23
[illegible] c. 2 l. 15, 24, 48
[illegible] suppl. p. 287 c. 2 l. 37
[illegible] epit. p. 89 c. 1 l. 28 em. [illegible] exp. p. 24 c. 1 l. 9
[illegible] em. p. 379 c. 1 l. 16

[illegible] em. p. 56 c. 1

Palaphantus em. p. 257 c. 2 l. 39
Philo suppl. p. 311 c. 2 l. 3 em. p. 230 c. 2 l. 9 p. 412 c. 2 l. 13
Plato em. p. 286 c. 2 l. 42 p. 307 c. 1 l. 23 p. 323 c. 2 l. 33 p. 416 c. 1 l. 43
Plinius expl. p. 238 c. 2 l. 38 suppl. p. 172 c. 1 l. 18 em. p. 74 c. 1 l. 12 p. 110 c. 1 l. 54
Plutarchus expl. p. 280 c. 1 l. 29 em. & exp. p. 103 c. 1 l. 20 em. p. 31 c. 1 l. 9 p. 103 c. 1 l. 41 p. 111 c. 1 l. 7 p. 199 c. 2 l. 50 p. 215 c. 2 l. 15 p. 222 c. 1 l. 28 p. 239 c. 1 l. 1 p. 248 c. 1 l. 11 p. 270 c. 2 l. 25 p. 298 c. 2 l. 44 p. 327 c. 1 l. 37 p. 355 c. 2 l. 18 p. 388 c. 2 l. 39 p. 404 c. 1 l. 2 p. 405 c. 1 l. 51 p. 406 c. 2 l. 33 p. 408 c. 2 l. 14 p. 431 c. 1 l. 50 p. 434 c. 2 l. 51
Polybius expl. p. 236 c. 1 l. 26, 40 em. apud Suid. p. 239 c. 1 l. 33
Porph. ap. Stob. em. p. 63 c. 1 l. 8 em. p. 226 c. 2 l. 15 p. 324 c. 2 l. 25
Procopius expl. p. 259 c. 1 l. 32 em. ibid. l. 37
Prudentius em. p. 87 c. 1 l. 50

Seneca phil. expl. p. 173 c. 2 l. 46 em. p. 22 c. 1 l. 8 p. 61 c. 1 l. 42 p. 93 c. 1 l. 48 p. 132 c. 1 l. 52 p. 134 c. 2 l. 31 p. 142 c. 2 l. 33 p. 168 c. 1 l. 37 p. 198 c. 2 l. 47 p. 251 c. 1 l. 47 p. 358 c. 1 l. 1 p. 366 c. 1 l. 55
Senec. trag. em. p. 52 c. 1 l. 3 p. 117 c. 1 l. 43
Sextus empir. expl. p. 103 c. 1 l. 7
Socrates hist. em p. 421 c. 1 l. 22
Sophocles expl. p. 248 c. 2 l. 22 em. p. 306 c. 1 l. 54 p. 358 c. 2 l. 5
Stobæus em. p. 140 c. 2 l. 34 p. 207 c. 2 l. 30 p. 298 c. 2 l. 31 p. 313 c. 1 l. 16 p. 328 c. 1 l. 48
Suetonius em. p. 433 c. 2 l. 50
Suidas em. p. 12 c. 1 l. 15 p. 66 c. 1 l. 9 p. 71 c. 2 l. 18 p. 366 c. 2 l. 30 p. 414 c. 2 l. 10, 26
Synesius em. p. 277 c. 2 l. 9

Tacitus em. p. 175 c. 1 l. 54
Tatianus em. p. 141 c. 2 l. 42
Tertullianus expl. p. 174 c. 1 l. 21 em. p. 176 c. 2 l. 48 p. 174 c. 2 l. 31 p. 431 c. 2 l. 18
Themistius em. p. 242 c. 1 l. 56 c. 2 l. 1 p. 318 c. 1 l. 21
Theophrastus em. p. 73 c. 1 l. 41 p. 86 c. 1 l. 51 p. 405 c. 1 l. 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. p. 360 c. 1 l. 15 apud Porph. & Cyril. supp. ibid. l. 18

Varro apud Non. em. p. 85 c. 2 l. 43 em. p. 261 c. 1 l. 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latiníſque paucis interſitis) quæ in hoc opere explicantur.

[illegible] pag. 253 col. [illegible] lin. 33, 53
[illegible] p. 197 c. 1 l. 50
[illegible] Opt. p. 186 c. 2 l. 51
[illegible] p. 404 c. 1 l. 10,

[illegible] p. 112 c. 1 l. 38
[illegible] p. 29 c. 1 l. 22
[illegible] p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 42
[illegible] p. 243 c. 1 l. 52
[illegible] p. 378 c. 1 l. 45
[illegible] p. 27 c. 2 l. 14
[illegible] p. 17 c. 2 l. 39
[illegible] p. 122 c. 1 l. 16
[illegible] p. 305 c. 2 l. 18

αἰεῖ p. 147 c. 1 l. 26
αἰεῶν λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰτῶδις p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκατασίαν, ἀκατὲς insecabile p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκαυδδξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκαυόστυδν p. 5 c. 2 l. 49
ἄκεσι p. 426 c. 2 l. 46
ἀκλήρημα, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκρεστον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53

ἀκτῖνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύλλτος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοιῶδς, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμελὲς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμεταπῶτος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμηχανεῖν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναβιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπορεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀναλαλῶδν p. 243 c. 1 l. 33
ἀναπλητικὸν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 376 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναλωθῆναι, ἀνάλωψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11

ἀναπῦν,

ἀναγεῖν, *recitare* p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναγήφειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπνοή p. 81 c. 2 l. 40
ἀναπόνεδος p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζεδς ΨΨΨΠΠ p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγωνος p. 118 c. 2 l. 41.
ἀνδρονομεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωδῶς αι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 51 c. 1 l. 41
ἀνέξέτας p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπάφυστον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπάληκτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιτάτως, -τὸς p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπράντως p. 19 c. 2 l. 10
ἀνέχεδαι p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθέλκεδς p. 98 c. 2 l. 36
ἀνόδυρτος p. 286 c. 2 l. 36
ἀνυπκλήτους p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 18 c. 1 l. 37 *exanclare, exantlare* ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æstimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶδαι p. 423 c. 1 l. 33
ἀπαιδρεύειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαιτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαρακολουθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρενδύμητον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτως p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23
ἀπείπαστον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπελάλητος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπελασίως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπήχειν p. 178 c. 2 l. 22.
ἀπέχει ibid. l. 35
ἀπηνῆτικος p. 6 c. 1 l. 30
ἀπήνδη p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 1 l. 32
ἀποκάδεδος p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαμπυρεύς p. 238 c. 1 l. 4
ἀποκλάσις p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολοκυνθώσεις p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαύειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικὸν p. 101 c. 2 l. 39
ἀπολειτουργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυδῶσαι, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπονεύρωσις p. 169 c. 1 l. 43
ἀπορεῖς p. 52 c. 1 l. 40
ἀποσπᾶδαι p. 323 c. 1 l. 16.
ἀποτιμητή p. 6 c. 2 l. 17
ἀπότελγμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 1 l. 3, 29
ἀπείξ p. 104 c. 1 l. 37
ἀσφυκτον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀσφυξία p. 111 c. 2 l. 36
ἀσφυξάτη p. 427 c. 1 l. 1
ἄπηδαι p. 45 c. 2 l. 32
ἀρέσκεδς, ἀρεσκιδεδς p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρεσκία p. 188 c. 1 l. 6
ἀριθμεῖ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2 l. 46
ἀστεολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄσοιγος p. 21 c. 1 l. 14
ἄσχολος p. 21 c. 1 l. 51
ἄτυφος p. 106 c. 2 l. 41
ἀτύχημα p. 179 c. 1 l. 23
αὐδάδεις p. 252 c. 2 l. 25
αὐδαδεῖς p. 361 c. 2 l. 30
αὐδαδίζειν p. 157 c. 2 l. 18
αὐταρκεῖς p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δεῖξαι p. 346 c. 1 l. 12
αὐτουργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφυκτήριον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφύκοσον p. 34 c. 1 l. 3.
ἀφορμὴ p. 19 c. 1 l. 25

Βάπτεδαι p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαφεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαφεῖος p. 312 c. 2 l. 45
βαφεῖδαι ibid l. 42, 51
βενετικὸς *Venetæ* factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννοι p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1 l. 17
βρεχδιεῖν p. 288 c. 1 l. 33
βύλεδος, παρέλκον p. 356 c. 2 l. 38

Γαλῆνη p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γαμιζειν p. 19 c. 2 l. 42
γλιχωνεδαι p. 187 c. 2 l. 10
γλιχῶς p. 177 c. 1 l. 54
γλωσσα, γλωσσημία p. 158 c. 1 l. 48, 50
γναμπτὸς, ἄκαμπτος p. 137 c. 1 l. 46
γνεσιος, γνεσιον p. 231 c. 2 l. 36
γνώμισμα p. 376 c. 2 l. 9
γυψοῦν p. 175 c. 2 l. 21

Δαίεα, *terra* γῆ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1

ὑυδρ& p. 241 c. 2 l. 39
ἐυεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
ἐυλαβεῖσθαι, cautè agere, cavere p. 320 c. 2 l. 14.
ἐυζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
ἐυδιαπαλῆν p. 231 c. 2 l. 4
ἐυδυσέρμην p. 137 c. 2 l. 3
ἔυκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
ἔυπρεπὲς p. 27 c. 1 l. 14
ὑυλυ& p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
ἐυμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
ἔυμοιρ& p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
ἐυκοινωνησία p. 408 c. 1 l. 14
ἐυνῶς, ἐυνοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
ἐυκεύνως p. 363 c. 2 l. 54
ἐυοδεῖν, ἐυοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
ἐυόμλ& p. 37 c. 1 l. 48.
ἐυπαιδεύτου p. 21 c. 1 l. 14
ἐυπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
ἔυπνους p. 360 c. 1 l. 16
ἐυρέθη p. 329 c. 1 l. 28
ἔυρεις p. 59 c. 1 l. 20
ἐυρεθῆν p. 216 c. 1 l. 52
ἐυρυχωρεία p. 341 c. 2 l. 49
ἐυσεβεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
ἐυχερία p. 137 c. 1 l. 7 ἐυχέρως p. 148 c. 2 l. 6
ἐυχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
ἔυτακ& p. 281 c. 2 l. 29
ἐυχρεπὲς p. 299 c. 1 l. 12.
ἐφήμερον p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1.
ἐφήμερα, animalculum p. 161 c. 2 l. 8 planta p. 174 c. 1 l. 4 venenata ibid l. 53
ἐχέτω p. 178 c. 2 l. 39
ἐχθὲς heri p. 174 c. 2 l. 8

Ζητητὸν p. 33 c. 1 l. 48 c 2 l. 8

Ἤ, nisi p. 197 c. 2 l. 40
ἡμερόβιος p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίχυμ& p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν περίλεκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεωδὴς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφόρη&, Θεοφορία p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θερμαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θίγειν p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακ& p. 309 c. 2 l. 36
Θύ& p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶ& p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομ&, ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p. 181 c. 1 l. 28
καθαιρότης p. 16 c. 2 l. 37
καὶ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
κακὸς p. 43 c. 1 l. 29
κακίας p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 1 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταιόνησις p. 197 c. 1 l. 25
καλακρεμᾶν p. 316 c. 2 l. 30
καλαμύειν p. 380 c. 2 l. 4
καλάλληλαν p. 192 c. 1 l. 35
καλαληκτικῶς ᾄδειν p. 149 c. 2 l. 38
καλαλύειν p. 176 c. 1 l. 33
καλάπλασμα p. 197 c. 1 l. 15
καταφίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καταφισμὸς ibid l. 42
καλαφρόνημα, καλαφρόνησις p. 357 c. 1 l. 53
καλαφρυάτ[illegible]ειν p. 348 c. 1 l. 13, 30
κατεντείνειν p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32.
καλεργαστικὸν p. 27 c. 1 l. 32
καλοῤῥιζώσεις, καλοῤῥιζώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κεκολασμέν& p. 110 c. 1 l. 34
κενοσπουδία p. 258 c. 2 l. 3
κεγχραμίδες p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρᾶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινοφορημοσυνη p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 sensus communis ibid l. 27
κολάζειν p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμ& p. 183 c. 2 l. 24
κραθῆν ἑαυτὸ p. 26 c. 1 l. 42
κρεανομῆν p. 316 c. 2 l. 6, 12
κρεμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
κροκύφαντον reticulum p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμέν&, considerativa p. 324 c. 2 l. 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8

λύθρον,

λύθριν, λύθρῳ p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκαβιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσωδικλοι p. 256 c. 1 l. 3

Μαγγάνδμα p. 280 c. 2 l. 5
μαχαίρων -νῦσι p. 359 c. 1 l. 48
μέλῳ p. 264 c. 2 l. 47, 50
μέμφῃ p. 265 c. 2 l. 11
μέῳ p. 264 c. 2 l. 48, 50
μεταβαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μεταλίθινος p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζειν, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετεώτερα p. 226 c. 2 l. 30
μόνον, ἀλλοίαι p. 8 c. 1 l. 1
μύζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μύξῳ p. 339 c. 1 l. 54
μυξάριον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάτλειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρῶν p. 258 c. 1 l. 10
νεκύα p. 334 c. 1 l. 41
νδεφαπαξα p. 53 c. 1 l. 48
νδεφαπάσῃ p. 260 c. 1 l. 9
νδεφαπάσια p. 237 c. 2 l. 22
νδεφαπαξεῖος p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νδεφαπαξίμνα p. 260 c. 1 l. 7
νδεφαπαξῶν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νήπλις ib. l. 45
νίτιμον p. 74 c. 1 l. 46
νυῶ καὶ χθές p. 355 c. 2 l. 13
νυῶ καὶ νεωστὶ ibid. l. 25

Ὁδῷ p. 18 c. 2, 33
Οἰκονανὲς ילוביח p. 35 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
οἰόμβοι p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχρονα p. 200 c. 2 l. 37
ὁλοχειρῶς p. 21 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὄμβτονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθῶσαι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρυγοδορεῖν, ὀρυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὑδαμῦ p. 294 c. 2 l. 7
ὑεργάκλῳ, *vernaculus, verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *vernilitas* ib. l. 41
ὀφρῦς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεῖ *viderit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάγῳ, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδίδειν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2 l. 5
πάμμελάει, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 40
παμμιξὲς 278 c. 2 l. 25
πᾶν. בל *ullum quicquam* p. 104 c. 2 l. 24
παρακελδικὴν p. 99 c. 1 l. 20
παρακαδίζω p. 309 c. 2 l. 11
παρακολυδῶν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παρακύπτειν p. 122 c. 2 l. 43
παρανδρεῶς p. 43 c. 2 l. 1
παρασάμειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παράπηγμα p. 326 c. 2 l. 16
παράσιτος, παρασήματα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παρόπαξις p. 386 c. 2 l. 23
παρόφορος p. 26 c. 2 l. 48
παρεπιδῶν p. 186 c. 1 l. 26
παρεμπόρημα p. 115 c. 2 l. 1
παρεπιδυμεῖος p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52
παρυπόμνησις p. 19 c. 2 l. 40
πασὼ, ἐπίπασσα p. 197 c. 1 l. 21
πάσις p. 102 c. 2 l. 14, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 20 c. 1 l. 55
πάσις, πάσματα p. 103 c. 1 l. 36, 38
πεδάλλειν p. 59 c. 1 l. 5
πεδολὴ p. 420 c. 2 l. 1
πεδίνεος p. 256 c. 1 l. 51
πεδίναι p. 19 c. 2 l. 35
πεδιεσάζεος p. 353 c. 1 l. 29
πεδίκον p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
πεδίσαος p. 92 c. 2 l. 8
πεδικάμνειν p. 305 c. 1 l. 8
πεδιλαλεῖν p. 12 c. 1 l. 6
πεδικελὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30
πεδιατᾶν p. 267 c. 2 l. 2
πεδιαίσις, πεδιαπικὴ, πεδιεῶτις p. 21 c. 2 l. 17 p. 27 c. 1 l. 9 p. 223 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49
πεδίρεσιν, πεδιρέσεος c. [illegible] l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πέζης, πεζεία, [illegible] p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πεμνάζειν p. 422 c. 2 l. 26
πελοπλάστων p. 21 c. 1 l. 31
πένδε, πενδικλεῖζε p. 88 [illegible]
πενδικίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πεσὼ p. 197 c. 1 l. 29
πλατακὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. [illegible] l. 1
πνεῦμα ἀπεπνέων, ἀφίνειν [illegible] c. 2 l. 11
πνευμονικὴν p. 244 c. 2 l. 30
ποινεὺς p. 276 c. 2 l. 17
ποιῆγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. [illegible] c. 2 l. 12
ποίγματα p. 21 c. 2 l. 15
ποιητικὸς, *Prasina* factio p. [illegible] 2 l. 51
ποιημάδα, *producta*, [illegible] p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c. 1 l. 19
ποιῆσαι p. 92 c. 2 l. 7
ποίησις p. 296 c. 1 l. 13
ποιμαίνω, ποιμενικὸς p. 42 c. l. 53 p. 112 c. 1 l. [illegible]
ποὶ πόδε p. 58 c. 1 l. 51 [illegible]
ὁδὲ p. 207 c. 2 l. 21
ποὶς p. 73 c. 2 l. 1 p. 382 c. [illegible] l. 14
ποὶς pro διὰ p. 335 c. 2 l. 7
ποισπέρημα p. 421 c. 2 l. [illegible]
ποισδεξάζειν p. 387 c. 2 l. [illegible]
ποισπιδεξάζειν p. 315 c. 2 l. [illegible]
ποισίσαι p. 250 c. 1 l. 28, [illegible]
ποισάσσειν p. 233 c. 1 l. [illegible]
ποισκαμάνειν p. 354 c. 1 l. [illegible]
ποισπάσια, ποισπάσειν p. [illegible] c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. [illegible]
οὗ πόδως distinguitur ibid. c. 2 l. 42, 51
ποισπαλέειν p. 346 c. 1 l. 21
ποισπονεῖς p. 28 c. 1 l. 5
ποισπονεικίζειν p. 141 c. 2 l. 37
ποισπικνεῖν p. 185 c. 1 l. [illegible]
ποίσμα p. 268 c. 2 l. 29 [illegible]
πρηστὶς δίκη p. 282 c. 1 l. [illegible]
πυῶδες p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικανάτον, *recentatum* p. 123 c. 1 l. 40
ῥάικτωρ, *rector* ibid. l. 42
ῥόμβος, p. 61 c. 1 l. 53 p. [illegible] 2 l. 11

[illegible] ἀντιρρέμβεσθαι p. 61 c. 1
[illegible] p. 86 p. 145 c. 2 l. 19
[illegible] p. 217 c. 2 l. 47
ῥήγνυμι, διαῤῥαγῆναι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26, 41
ῥῆμα πρόσωπον p. 75 c. 2 l. 50
ῥιπτοφέρος, *lecutorianus, fecutor* p. 4 c. 2 l. 42
ῥυθμοποιός p. 341 c. 1 l. 42
σαίρειν, *ringi, renidere* p. 28 c. 1 l. 20
σαμβύκη p. 402 c. 1 l. 30
σαπρός p. 126 c. 2 l. 32
σαρκοῦσθαι, & σαρκάδες ἐδῶτες p. 44 c. 1 l. 2
σβέννυσθαι p. 260 c. 1 l. 7
σκάλλον p. 397 c. 1 l. 42
σκάλη p. 397 c. 2 l. 2
σκάλλειν p. 214 c. 2 l. 41
σκάμμων p. 7 c. 2 l. 12 *ſcimpodium*, *ſcimpodium* l. 26
σκέλος p. 38 c. 2 l. 39
σκιώνιον, *umbrellium* p. 87 c. 1 l. 44
σκολιὸς p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σκωλὸς p. 39 c. 2 l. 13
σόφισμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. [illegible] c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σοφιστικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σπαθᾶν p. 241 c. 2 l. 45
σπαθᾶν p. 214 c. 2 l. 41
σπαράσσω p. 266 c. 2 l. 28
σπάρτος p. 34 c. 1 l. 34
σπαρτοπώλης p. 341 c. 2 l. 55
σπείρειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 8 p. 253 c. 2 l. 31
σπέρμα p. 75 c. 2 l. 37
σπήλαιον, σπηλαῖος p. 123 c. 1 l. 8, 35
σπόγγος p. 10 c. 1 l. 27 σπόλιον p. 10 c. 2 l. 28
σπουδὴ p. 22 c. 1 l. 51
σταφίς, σταφιδῶν p. 16 c. 2 l. 8 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 37
στέαρ p. 354 c. 1 l. 37
στεφανομωνικὸν p. 28 c. 1 l. 42
στηλίτευσις p. 161 c. 1 l. 47
στηρίζειν דבק p. 185 c. 1 l. [illegible]
στιμμίζειν p. 393 c. 2 l. 41
στοιχεῖον p. 211 c. 1 l. 28
στρατηγὸς p. 192 c. 2 l. 42
στρεπτὸν p. 161 c. 1 l. 47
στρόφος p. 195 c. 2 l. 20
συγκαθέλκειν ζυγοῖς p. 352 c. 2 l. 22
συμφορὰ p. 330 c. 1 l. 52
σωαίδησις p. 269 c. 1 l. 53
σωθῆναι p. 191 c. 1 l. 4
σωτηρίσειν, σωτηρίσεως p. 96 c. 1 l. 23
σωτίζειν p. 393 c. 2 l. 46
σωτὴρ ζεύς, & διασωτὴρ ζεὺς p. 87 c. 2 l. 24
σωτηρῶν p. 57 c. 1 l. 30
συνεῖναι p. 161 c. 1 l. 47
σωτάζειν p. 192 c. 1 l. 50
σωτηρικὸν p. 285 c. 1 l. 13 דבק ibid. l. 22
σωτηρέχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύριγξ, *Syrma* p. 10 c. 1 l. 33
συστρέζειν p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχέσις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σχολαστικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2 p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάττειν p. 395 c. 2 l. 28
τιθήκω, τιθήξομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέρετρα p. 174 c. 2 l. 50
τετρῆσθαι, *cinefieri* p. 124 c. 2 l. 13
τόπον διδόναι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ θεός σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τρανὲς, & πιεστικὸς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζειν p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριχερὶς p. 182 c. 1 l. 22
τροπὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπτὸς p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφος p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12
τύχη גוֹרָל p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

Ὑγιὴς λόγος p. 306 c. 1 l. 48
ὗς, ὗαν, ὑὶς p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, *exceptio* p. 120 c. 2 l. 27
ὑπίρτασις, ὑπερτείνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὲς ibid. l. 18
ὑποφρονεῖν, ὑπόφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπηλὸς p. 76 c. 2 l. 42
ὑποδλὸς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαλακλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκαίμων p. 303 c. 2 l. 40
ὑποκρίνεσθαι p. 345 c. 2 l. 31
ὑποκριτὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποσάθμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὑπωλὸς p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζεσθαι p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαντασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαντασιαστικὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαντασιοπλήκτως p. 8 c. 1 l. 38
φαντασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελόνη, *penula* p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρεσθαι p. 345 c. 2 l. 16
φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάληθες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφᾶσθαι p. 5 c. 2 l. 40
φιλόσοφος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτιμία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόψυφος p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάττεσθαι p. 364 c. 1 l. 32
φύματα p. 74 c. 2 l. 3 *vomicæ, tubera l.* 3, 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύρεσθαι p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαριεντίζεσθαι, χαριεντισμὸς, *cavillari* p. 29 c. 2 l. 9, 22, 28, 49
χθὲς καὶ πρώην, χθὲς καὶ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 50
χθίζοι p. 174 c. 2 l. 9
χρεῶν p. 136 c. 2 l. 55
χρέων διδόναι p. 104 c. 1 l. 5
χυρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφος p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὠσικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, quæ hoc scripto contin

Prior numerus paginam denotat, secundus columnam, tertius lineam.

*A*Escissus instar habet, qui fratrem aversatur pag. 34 col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 l. 55.
Absentia, amissa, præterita requirere fatuum 414 1 10, 2 40
Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41 18 1
quantum expediat ib. 2 *quando & quomodo devergat* ib.
Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32
adulator qualis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 90 1 9
Adversa invicem ad universi bonum conspirant 54 1 10
Æqualitas equitatis pars prima 23 2 17. *hac quandoque nihil iniquius* ib. 20
Aer ambiens sata, animantia quàm variè afficiat 163 1 16 2
Æstimationis justæ ratio in rerum usu habendâ 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 115 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26
Ætatis flos, res lubrica 43 1 20
Ævum rapidè decurrens, secum omnia abripit, in se absorbet 165 2 49. 167 2 56. 209 1 3 2 1. 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12, 23. 433 1 46. 434 1 19
Affectionibus naturalibus frustrà obnitimur 210 2 1
Affectus animum miserè distrahunt 53 1 30. 103 1 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 224 1 18. *his abripi non oportet* 92 2 36
Affectus teneerrimi, prudenter, sed difficulter, haberi possunt 19 1 4, 24
Alia altis placent 313 1 33
Alienis intendens animus se negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium frustrà fuscepit sibi* 137 1 7, 10
Alteratio est, quam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14
Anas maximè se quisque 422 2 23
Amicitia nec temerè contrahenda, nec facilè dissolvenda 33 2 5, 44
Amicorum absentium tuam ratio habenda 33 1 1
Amor celari non potest 356 1 50. *animum conciliat* 25 2 5. 397 1 30.
Ἀναξιβίου & Ὀνησιφάνους, in uterius probatissimis deprehensa 92 1 6. 174 1 4
Androgynum hominem condivum, fabula 129 1 1
Anima fatua 53 1 41. 217 2 24. 228 1 20. 323 1 25. *exhalatio est sanguinis* 51 2 43. 215 2 38. *sanguis quisque quidnam dicitur* 52 1 20 *de eadem varia sententia* 140 2 5. 142 2 56
Animus contumeliis quibus laedi se habeat 59 2 1, 7. 74 1 8. 93 2 1. *ea ratione humilis nullis est opinionibus subigendus* 68 2 40. 2 1. 90 2 3. 138 2 27. 140 1 1, 27. 2 1. 20. 141 2 20, 49. 143 2 44. 215 2 38. 403 1 18. 424 1 10
Antoninus Pius Imp. quidnam 3
Apian industria 183 2 2
Aquam pavent λυσσόντες 256
Arabica indoles 185 2 44
Ars naturam imitatur 1
Ars bonum esse 187 2 3. *in habetur* 2 3. *in*
Artem ut noverit quis, discat oportet quam nôrit, exerceat 156 1 16, 28. C.
Artifex quisque artem 184 2 28. 185
tur 243 2 46
judicia non moratur 214 1 32
Artificia studiaque inania
Astrorum contemplatio, quatenus 32. *quatenus inutilis* 90 2 40.
Aulica vita, mores quales 205 1 *facere solent* 230 2 40. 2 *rectè vivere est* 205 1 28.
Αὐτυρχία probata & commendata
Auxilia non sperenda
Beatitudinem mens bona sola *terna aut alienа ulla* 6 1 6, 32. 254 2 19. 27. 384 2 2 44. *at Deum qui excludit* 40. 2 44. *quo sine nil ut bonus* 21. 347 1 15. 2 31. *sissima* 180 1 28
Benefacere juvat 265 1 *Ben* ibid. 29 292 1 41. 2 28. *faciendo vitâ fruimur* *audire regium* 274 2 1
Beneficii dandi ratio 23. *minùs proba* 189 1 *largiendi, ars est* 15 1
Beneficium nullum nisi 1 7. 349 2 37. 350
Benignitas, ve exhibenda 2 53. 396 1 35. *na nobis in exemplum* 316 2 35. 317 1
Bona non sunt, quæ 294 2 41. *contenitere, quorum* *habet* 204 2 20.
Bono malum vincere
Bonum nihil, nisi honestum *tumefit vanum* 438 1
Bonum bene est, qui conditioni *intus talis* 395 1 46.

30 40. *athlete* 94 1 10. *pancratiaste* 428
multo exercitii caussâ, citra offensionem,
282 1. 233 2 36. *virtute altè intinctus*
2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rupis instar,*
296 1 46. 177 2 18. *mentis curam anti-*
241. 226 2 41. *hac bonâ oblecta-*
rectè factis contentus, lætus, agit
35 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294
30. 39. 384 1 14. *Deo se probat* 394
obsequitur 369 1 13. *huic regendum,*
dat, suâque dispensanda permittit
393 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2
1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50.
præsentibus, concessis destinatis acquiescet
53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56.
140 1 43. 253 1 37. 270 1 41. 271 1
1. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis*
19. 159 2 19. *justis* 133 1 27.
248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192
1 28. *commodis* 146 2 30. *tem-*
divinitùs dispensatis 159 2 38.
consentaneis 276 1 9. *in eisque rectè*
quandis virtutem exercet suam 58 1
147 1 43. 210 1 23. 220 1 13.
274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422
indiget 100 2 56. 101 1 1. *nec*
386 1 53. 288 2 32. 340 1 14.
1 31. 100 2 5. 101 1 16. *ni-*
quod alios latere velit 107 2 45.
agit, quod palàm innotescere nolit 361 2
& solus, & cum aliis pariter se gerit
tam ut Deo consors, divinam agit 59
28. 352 1 50 c. 2 40. 418 1 45.
judicia, dicta, nihil moratur 363
serene, placido, composito semper est
201 2 18. 429 1 37, 50. *nec*
omnines 426 1 13. *de vita vel*
addictiore nihil satagit 109 2 44.
2 24. *mortem nec metuit, nec optat*
pulentum minúsve siccexum in
10. 2 18, 34. *malis est pædagogi*
quia vita illis censura est. ibid.

exercendæ, exercendæ, occasio 122 1
37. 282 2 18. 316 1 41. 332 1 20
& felicitatis est 177 2 23, 55.

endas 5 1 50. 52 1 *pediculi,*
paris 89 2 55
sequatur 33 1 48. 401 1 1, 42
72 1 42. 2 1. *cujus particu-*
245 1 51 *orbis instar rotan-*
347. 2 21
digna 32 1 23 c. 2 44

Cælum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Coactum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo red-*
denda, quem non latent 2 2 18. *reos faciunt* ibid.
l. 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen*
habent 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes,*
radices 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2
4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum*
nihil, quod proloqui pudeat. 92 2 38. 93 2 11
Comitas severitati juncta quantum valeat 18 2 20, 30
Comœdia vetus, media, nova; quatenus utilis 391 1 6, 36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1
86. 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92
1 34. *famæ (cum paucis,* 402 2 46) *perserenda*
39 1 14. *huic quò consulas sustinenda infamia* 186
1 20, 36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac con-*
tentum agere oportet 135 2 45
Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265 2 52. 297
1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c.
2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1
12. 134 2 26
Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum*
165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *saculus, utris,*
folliculus 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305
2 8. *qualis* 51 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum*
92 1 49. *quale* 383 2 8. *membra organa* 282 2
29. *nullius præ anima præstantiæ* 502 3. 51 2 56.
huic ergò inservire natum 91 2 14 43. *hanc quate-*
nus afficiat 163 2 18
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25.
nec affectatus tamen ibid. 43. *ut speculum mentis sit*
ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa
55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38, 50. 137
1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à quo nihil mali qui dica-*
tur quum tamen corrigendo & puniendo aspera in-
fligat 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* [illegible]
1 34, 46. *natura prima* 146 2 49. *mens incorporea*
164 2 41. *corpus prisciis quâ notione dictus* 165 1
18. *visibilis, invisibilis quatenus* 435 1 40. 436 1
14. *unde immoteseant* 436 1 15. 2 4. *mundi quasi*
anima 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat*
207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2
30. *ubique adest, omnia intuens,* 119 2 44. 120 1.
nudus etiam mentes ipsas 418 2 39. 419 1 52. *res*
humanas curat 64 1 16. c. 2 1. *singulorum etiam*
65 1 1. 248 1 25. *ab ipso, per ipsum, in ipso, ad ip-*
sum omnia 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipsius*
providentiâ, ab initio designata, 149 1 5. *dispen-*
sentur, 114 1 13. 2 44. 433 1 46. *eidemque inser-*
viunt universa 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus*
verendus 240 1 24. 2 17. *per omnia tam minora,*

quàm majoris momenti negotia, cogitandus, 221 2 25, 42. 222 1 1. *& respiciendus* 116 2 43. *quocunque ducit, sequendus* 112 1 44. 272 1 43. *statio, quam ille assignaverit, tuenda, tenenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 235 1 48. *in omnibus agnoscendus* 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic quò salvi simus, ut medico, gubernatori, auscultandum jugiter* 255 1 14. 2 1. *hunc non admittentes, sibi, non ipsi nocent* 319 1 2. *patiens est, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, sed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injustè nihil agit* 424 1 11

Dispensatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca sufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & summaria* 123 1 44, 48. *in promptu modò sint* 116 1 49 c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipsis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere se, non emendatur, qui non credit 7 1 43. *nemo quærit, quod jam natum se putat* 416 1 24

Epistolæ quales esse debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere sit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *sed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 1. 1.

Examen sui, primùs, sedulum, juge prodest 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum prosint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13.

Externa quæque bonis, malis pariter obveniunt 66 1 29. 200 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 35. 304 2 12. 309 2 32, 34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diuturna* 161 2 3. 174 1 56. c. 2 50. 332 2 1. *ad ævum retrò, porrò, angustissima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragicæ larvæ, seriæ instructuræ, eis demenda* 66 2, 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *modestè habenda, placidè linquenda* 307 2 2, 43. *in pretio habere, invidentiæ, injustitiæ, imperatiti & rudi* 230 1 31, 33. 245 2 10, 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. *alienum, non nostrum* 292 2 29. *interne quiddam* 125 2 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. *inconstans* 125 2 46. *sectari stolidum* 10 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *superstes, insensibilis* 125 2 10. *quam augusta* 126 1 19. *evanida* 161 2 40. 125 1 45. 232 2 15. 159 1 23. *ea solicitum agere, quæque futile* 137 2 24. 138 2 3. *nuncupatiuum iniquitas, vanitas* 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 358 2 [illegible]
Sophiæ studium inane faciat 427 1 9
Festivitas quatenus adhiberi queat [illegible] 43. 99 1
Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 [illegible]
fallere nihil adigat 107 1 [illegible]
Filius sapiens, parenti res læta [illegible]
Fluxa istic universa; consistens nil [illegible] 77 1 6. 209 1 19, 23. 227 [illegible] *evanida* 72 2 17. *his ergo* [illegible] 209 2 3. 227 2 36. *sed quæ* [illegible] *hæc quò se contineat* 427 1 28
Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus* [illegible] 2 20. *fortunam fingit quisque sibi* 218 [illegible]
Fratres dissidia non decent 50 1 [illegible]
Frons animi index esse debet 25 2 [illegible]
Fructum nihil non fert, & suum quodque [illegible] *onustæ speciosissima* 86 2 9. *fugientia* [illegible]
Futuri ut nihil certum, 112 1 [illegible] *multa possint* 279 1 42. *fructus* [illegible] 35. 308 1 56. 309 1 39. [illegible] 417 1 25
Gloriam de spreta gloria aucupari [illegible] 435 1 39
Gravitate affectatâ, fastuosâ, nihil [illegible] 58 1 56. 341 1 42
Homo corpore, animâ, mente constat [illegible] 420 1 34. *homines omnes cognati* [illegible] 267 2 40. 335 1 24. 332 1 [illegible] *pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 [illegible] 4. *rationis ejusdem participes* [illegible] *communi fruentes, aere spirantes* [illegible] *corporis ejusdem membra* 264 [illegible] *mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. [illegible] *quæ sit omnibus præstanda* 46 2 [illegible] 23. 123 1 29. 344 2 43. [illegible] 53. 1 10. 98 1 49. 133 [illegible] *neminem odisse debet.* 49 [illegible] 267 2 13. *sed mitis esse etiam* [illegible] *non allectivum natus est* 182 1 [illegible] 183 1 4. *sed ad opus* [illegible] 299 1 5. *prout & alia animantia manus. Numen venerari* [illegible] *vare, servare* 215 2 44. 240 [illegible] *cælestia contemplari* [illegible] 49. *humanitatem colere* [illegible] *fieri* 387 2 3. *hæc qui non* [illegible] *mine dignus est.* 182 2 [illegible] 1 41. *hominem quum* [illegible] *considerare oportet* 342 [illegible] *ne aliud, quam quod est, homo* [illegible] *nihilque hospiti desponden* [illegible] 189 1 10, 34. 230 2 42. [illegible] *quod homo pertulit* 206 [illegible] *mutua ignovia præstanda* [illegible]

2 [illegible] 179 1 20. 231 1 3. c. 2 54. *eum voluntate in cauſſa eſt* 51 2 30. *nec affecti huic indul-* [illegible] 1 40. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro* [illegible] *charitudinem* ib. 34 *homi animal ephemeron.* [illegible] 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 [illegible] *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. [illegible] 294 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. [illegible] 1 48. *pacem invicem colere, non* [illegible] *ſolam iras & inimicitas immortales* [illegible] 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 [illegible] *corpore, cui coaluerat, reſtitui po-* [illegible] 36, 46
[illegible] *morum* 255 2 33
[illegible] 21 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19
[illegible] *ſus qualis* 118 1 10. 229 2 25
[illegible] *verum ingratarum, grata* 87 2 31
[illegible] *omnium mater* 216 1 3. 287 1 21
[illegible] *peritiſ fiendi* 17 1 55
[illegible] *omnibus omnia habeantur* 198 1 40.
[illegible] *difficilia pleráque quibus* ibid.
[illegible] *mendax, laſcivus, mollis* 321 1
[illegible] *velle, inſanum* 205 2 17. 206 1 1.
[illegible] *anxia* 25 2 20
[illegible] *perniciosæ* 21 1 11
[illegible] *in læſſenſu* 133 2 28
[illegible] *inæqui* 327 2 2
[illegible] 415 2 55
[illegible] *proles* 381 32
[illegible] 236 1 40. 237 1 13. *injuſ-* [illegible] 402 1 15. *vincere iram, res viri-* [illegible] 12
[illegible] 267 1 28, 54. *rebus ſtolidum* 279 1 1.
[illegible] *omnium genetrix* 393 2 34. *ad* [illegible] 215 1 2. *rediſſe quando habita* [illegible]
[illegible] *rependi bona* 413 1 31
[illegible] 331 2 21
[illegible] *niſi ipſe ſe, nemo poteſt* 48 2 22
[illegible] *alienis uſibuſve* 97 1 19. c. 2 44. 98
[illegible] *ad ipſos* 138 1 30. *nihil eâ melius*
[illegible] *prudeſt* 11 1 42. *varia diſtrahit* 54
[illegible] *omnia* 119 2 14. 429 2 9
[illegible] *diſtat* 281 1 8
[illegible] *non minus quam labor & dolor*
[illegible] *cum uſum rectum inutilis* 117 2 19
[illegible] *ſalaria liberaliter aſſignanda*
[illegible] *virere licet* 4 3 2 56. 44 11.
[illegible] 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1.
[illegible] 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25
Magnates [illegible] 21 1 14. 22 1 53
Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magis quàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 232 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 287 1 39
Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò ladit, quod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex metu mero non eſt,* 400 1 1
Malus non volens quis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum quenquam nemo, nec Deus fecerit* 49 1 4. 63 2 9
Mare guttula 244 1 22
Materia univerſi qualis 219 1 12. *varias ſubindè formas* 267 2 51. 268 1
Mediocritis in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37.
Mendacio ſapiens quatenus immunis 178 1 45. c. 17
Meus divinitus derivata 48 1 42 141 2 25 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe quiſque* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26 207 2 30. 281 1 41. *ſervire corpore aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5, *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 71 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fans vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 395 2. 2[illegible] *hæc inprimis curranca, colenda* 60 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 0 42, 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic faxandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potius quam vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 21. 1 *vagans ſit* 61 1 24 c. 2 11 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis tempore nè concedant* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditum* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21, 213 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 237. *& obſtinatis quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 1. 30. 207 2 6. 316 1 14. *motu levi aut aſperto non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi alias ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 1. 32 211 1 22. c. 2 1. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c, 2 1. 26, 35. 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7, *mente bonâ nil melius* 103 2 26, *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. 1.

34. 154 1 27. 324 1 10. *ponuria* 156 1 56. *de mentis ſede ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34
Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24
Migratio frequens minùs commoda 38 2 20
Mimicaca quæ, nec inutilis ea 391 1 35. 392 1 2
Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 24
Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32
Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. *c.* 2 *l.* 51. 57 1. 355 1 26. *qui miratur ſtultus eſt* 426 2 5
Miſericordiam ſapienti quatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56
Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22 *præfracti* ibid. 2 *l.* 10. *moroſi* ibid. *l.* 20 *ferini, pecuini* ibid. *l.* 54. 201 2 50. 202 2 53. *pueriles* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. *l.* 49
Moroſitas, & indocente, & in diſcente, officit 15. 1 52,57
Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec crubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda; id quatenus* 324 1 56 *c.* 2 9 437 2 31. *nec faſtuosè*, 325 2 41. *nec faſtidiosè*, ibid. 42. *nec negligenter*, ibid. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1. 35. *c.* 2 *l.* 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 423 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *quod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215. 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *quod quibus de cauſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 29. 314 1 26, 32. *ſed jure rejicitur & refellitur dogma iſtud* 84 1 20. *c.* 2 *l.* 50. *ritè mori, res magna* 389. 2 *c. miri non poſſe, volenti miſerum* 319 1 31. 329 2 9. *mors migratio* 63 1 19. 2 *c.* 2 *l.* 2. 314 2 32. 386 1 38. *c.* 2 *reditus rei ad principium ſuum* 136 1 *l.* *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280. 1 18. 289. 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu ponere, quo retro fuerimus, nonnullis (ſed falsò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 22. 213 2 18. *requies eſt* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *meſſis* 275 1 54. 276 1 5. 415 1 7. *imperatores, magnates, nullos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices, pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. *c.* 2 *l.* 4. 251 2 29. 252. 2 54. 269 2 15. 304 2. 23. 305 1 29. 306 2 20. 308 2 2. *animi æquat* 235 1 12. 236 2 46. *hanc ne cogitatione ullâ effugere, dat* 1 35. 233 2 2. 277 1 18, 35. *mentis dilapſio, vel ſopor nihil* 169 2 12, 23, 178. 1. 20, 22. 181 2 25. 350 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 16. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. *c.* 2 *l.* 34. *urbium ſtic[illegible] unius, mors alterius* 167 1 5. *c.* [illegible]
Multis immiſcere ſe haud [illegible] 280 1 39. *ſupervacuis præſertim* 148 1 9. 150 1
Mundus quaſi animal, 147 1 [illegible] *quodammodo*, 163 2 56. [illegible] *ſed prædito, conſtans*, ibid. [illegible] *ſtar*, 278 2 25. *ex natura* [illegible] *c.* 2 278 2 48. 279 1 40. [illegible] *concinnato* 151 *c.* 1, 2. *cujus* [illegible] *ſtone ferantur* 436 2 38. 437 1 [illegible] *invicem inſerviunt* 368 [illegible] 369 *invicem in totius uſum* 406 [illegible] *ex omnibus hîc officio ſuo deſ[illegible] civitas quædam* 75 1 45. 113 [illegible] 32. 147 1 19, 249 1 [illegible] *ſonat* 2 5. *malis moribus fœtus* 360 [illegible] *noxius* 129 2 39, 53. 132 [illegible] *eiſdémque conſiſtens* 54 2 [illegible] 67 1 31. 226 2 45. 227 1 [illegible] 267 *dana omnia quàm nihili* 366. 2 [illegible] *ritura* 66 2 38. *mundi cuſtos* [illegible] 1 2. 385 1 48. *c.* 2 45
Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 [illegible] 2 7. 301 1 45. 343 2 12
Nominibus quæ gerimus, re [illegible] 2 29
Novum inſolénſve nihil 72 1 33. *c.* [illegible] 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 [illegible] *tive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 [illegible] 2 52. 268 1 47.
Obſtinatio mera Chriſtianis immerito 387 1 54
Occupationes fingere, ineptum 96 1 [illegible]
Oculorum continentia 88 1 [illegible]
Officia pro relationibus & perſon[illegible] officii divini humanique [illegible] *habenda* 116 2 32. 117 1 [illegible]
Opinio quantum valeat 73 [illegible] 130 1 26. 256 2 3, 38 [illegible] *nos, non res ipſæ, turbant* [illegible] 287 1 7. 313 2 6. 315 [illegible]
Orbi quibus miniſteriis deſerviatur [illegible]
Oſtentatio vitanda, hujuſque [illegible] *c.* 2 10. 30 2 24. 38 2 [illegible]
Otium, uti neſciis, negotia [illegible] 13, 40.
Parentum virtus ad [illegible] 48. *horum juſtitia, ad* [illegible] 2 38. 169 2 [illegible]
Parere prius quàm imperare [illegible]
Παρρησία ſecunda 8 2 45.
Parſimonia juſta, etiam in publ[illegible] Vide Publica.
Pater familias ultrò dicatur; qu[illegible] 46. 16 1. 44.

non vera 313 2 25
397 2 5
[illegible]ras nulla 322 2 49. 323 1
[illegible]iracundiam aut asperitatem corrigere
[illegible]12 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304
[illegible] 2 49. 315 1 14. juvandi & sustinendi 215
[illegible]gendi, vel ferendi 320 2 12. peccant
[illegible]eantur 399 1 46. c. 2 1. peccare
[illegible]0 2 8. 318 2 17
[illegible]a 62 1 55. graviora, quæ à libidine,
[illegible]. ibid. 2 4. aliena placidè substinenda
[illegible]rum obsunt 148 2 55. 210 1 1. 272 1
[illegible]tia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1
[illegible]ent sapientem non facit, nec plurimi
[illegible]9. 19 2 25, 30
[illegible]vita rectè instituenda 22 1 4.
[illegible]itiæ stultitiæ proprium 30 1 41, 47
[illegible]tias nulla non incumbere debet 52 1
[illegible]aliis missis vacandum. 112 1 45.
[illegible]nec aliud quicquam præ principali
[illegible]15 1 54. senectæ occupato præcipuè
[illegible]ea non in sermone consistit 365 2
[illegible]profess plerique titulo, non re tales
[illegible]38 1 50. 339 1 51. 366 1 11.
[illegible]2 2
[illegible]tenita, 155 1 7. sine libro c. 2 8.
[illegible]sine commeatu 156 1 41
[illegible]394 2 9. 395 1 45
[illegible]417 1 41. hac antiquior etiam
[illegible]1 51. c. 2 38
[illegible]nec importunè exhibendus 19 1 51
[illegible]debeamus 22 1 6
[illegible], quem vereare prodest 409 2 20.
[illegible]concedere & inservire nata sunt
[illegible]397 2 56
[illegible]eunda procuranda, timenda 104
[illegible]ssimus 285 1 4
[illegible]vitandum, quod homines latere velis 93 1
[illegible]ntemnis petenda 346 1 55. 347 1 14. c.
[illegible]liberaliter, simpliciter concipiendæ 291 1
[illegible]precibus praxis pro viribus jungen-
[illegible]14. c. 2 30
[illegible]& naturæ 145 1 48. c. 2 5
[illegible]perles 104 2 44. quos faciamus, ob-
[illegible]40 medici non spernendi, sed fovendi
[illegible]quatenus nemo habeat 432 2 54.
[illegible]sum paulò, præferenda 31 1 9. 32 1
[illegible]s moderandi 32 2 18. 34 1 45. 52 2
1. 38 2 37, 42
Rectâ semper accuratè, quasi ad lineam ductam, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5 145 2, 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè ubi deviâsse senseris 196 1 9, 13. 224 1 35. reditus is firmabit magis ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè obeundæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4.
Regere quî queat alios, qui se non regit? 450 1 39.
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54
ejusmodi subditis patrum instar 15 2 21. liberè satis sub iisdem servitus 23 2 45. 24 1 14
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra superstitionem 242 2 21
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qui putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus quis, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4
Secessus per se parum prodest 121 1 42. c. 2 46 in se secedere prosit 122 2 21, 48. 123 1 15. secessus amœnus conscientia probæ 122 2 38 horridus malæ ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 372 2 14. 373 1 33.
Sene ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. alienæ melior cedendum 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qualis 412 2 6. 413 2 35. servitia speciosa 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30
Somno aut somnio similis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. somniorum spectra mera sunt, quæ nos perturbant 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ quales 8 1. 35 1 9. 10.
Sors communis non recusanda 32 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qualis 143 2
Temerè nihil ad mittendum agendum 98 2 4. 102 2 28. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 206 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2
Tempus præsens, quo solo utimur, fruimur, studiò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. temporis opportunitas, res magni momenti 42 1 29
Terra tota ad universum puncti instar 126 1 8.
Tragœdiæ quis usus 388 1 48. 319 1 31. an comœdiâ antiquior 387 2 47. c. 2 47, 388 1 47 Tranquillitas bene agendo, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40.
Transitio à numero ad numerum 56 1 45, 154 2 4. 254 2 35. à persona ad personam ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. c. 2 1. fastu-
fissimi,

ſſimi, qui è ſervitio emerſerint 367 2 9. *tyrannorum hypocriſis* 20 1 55. c. 2 27 *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum regemque quantum interſit* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ quaſi morte ſublatæ & ſepultæ 170 2 14. 174 1 23
Uſus quantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, niſi honeſtum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle ſanari ſufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam quatenus admittant Stoici 28 2 27. *peccantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præſertim, qui ipſi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinquentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris quatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter quam vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12
Verboſitas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus ſermo ſimplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens deſtituitur* 286 1 55. c. 2 53.
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1
Veſtis familiaris à forenſi alia 101 43. *citra ſplendidam in cula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 22 39. 51 30
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè quis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus ſola in pretio habenda, & ſtudiosè affectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14 252 2 55. 253 1 15. *ſola permanent immota* 103 2 41. *ſola ad poſteros, ad ſuperos tranſmittit* 78 1 46. 79 1 47. *rectà ſemper fertur* 230 2 1. *viâ per ſe, vitii viâ minùs arduâ, minùs moleſtâ* 198 1 9. *maſcula* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *niſi gratuitas nulla* 135 25. *ipſa ſibi ſufficit* 271 2 27. *ipſa pretium & præmium eſt ſibi* 39 1 13. 296 1 30. 250 20. *virtutes in aliis agnoſcere & ſuſpicere, candoris eſt* p. 153 c. 1 *l.* 20
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. [illegible]
incerta 295 1 28. *puncti inſtar ad* [illegible] 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præſens* [illegible] *hoc punctum inſecabile* 71 1 19. 72 [illegible] 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4 *fugit* 57 [illegible] 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 30. 60 [illegible] *dies diminuitur* 80 1 48. 81 1 [illegible] *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* [illegible] *militia* 77 2 43. *lucta* 285 1 4 [illegible] 2 27. 181 1 40. *cum diſſentientibus tranſigenda* [illegible] 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qua* [illegible] *terminum aſſignat choragus deus* 438 1 37 [illegible] *non quàm longa, ſed quàm bene acta intereſt* [illegible] *ſibi per omnia debet eſſe conſentanea* 132 [illegible] 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *ſibi* [illegible] *rationi, legi, numini conſentanea, eadem* 16 1 [illegible] 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. [illegible] 1 51, 5. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. [illegible] 1 30. *vitæ ſcopus certus aliquis propinquus* [illegible] *ſit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. [illegible] 37. c. 2 l. 48 *fructus quis verus* 241 [illegible] *ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 [illegible] *in ſenecta, morte, ſolamen* 142 2 43. 436 2 [illegible] *morte pejor* 418 1 40. *vitæ ſpatium à deo præſcriptum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus quiſque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies* [illegible] *ter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 [illegible] *tanquam ultimus quiſque habendus* 232 [illegible] 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. [illegible] 33 *qualem in eo deprehendi oporteat* [illegible] *ſatietas* 322 2 36
Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconſtantia* [illegible] 317 1 19
Vocabula olim uſitata, poſt obſoleta 158 1 [illegible]
Voluptas bonum quare non ſit 243 2 21. 309 2 [illegible] 310 2 15. *ineſcat* 191 1 24. *æquè ac dolor* [illegible] *diſtrahit* 90 2 31. *eâ peſſimi etiam ſ*[illegible]
Vulgus inconſtans, mutabile 125 1 46. 126 [illegible] 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus cenſura* [illegible] *benda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 333 1 5
Vultus ſpecies affectata, genuina exter[illegible]

FINIS.

BIBLIOPOLA LECTORI.

Ecentem hanc Antonini Editionem meditantibus, ut nequid deficeret, quod Libellum auro contrà charum, Probis, Literatisque Viris commendare valeat, præ cæteris luculentam quàm fieri potuit maximè, numerisque absolutam, omnibus producere in [illegible]. Quandoquidem igitur A. D'Acerium cum Eruditionis Tum quoque huic operi illustrando fœlicem satis diligentiam adhibuisse, [illegible] est; & nostræ & Lectoris operæ-pretium fore, & honorem [illegible] debitum duximus; si quicquid illi, vel ab Eruditissimo [illegible] prorsus intactum, vel, si leviter tantùm perstrictum, at fumosum, & dilucidius, & ad causam Christianam propius, Marco adderent, Manuscriptæ loco subjici curaverimus. Ità demum fit, ut quemcumque obstricti alieno fidem semel falsam ampliori rependunt fœnore nobis fieri ut liceat, exorandi sint, quotquot huic incœpto animum dederunt. Quum enim, & iste qui partes in hâc re partes repentinâ morte abreptus, atque alia obstarent nonnulla, (quæ [illegible] non est locus) quò minus ad diem præstitutum, quod polliciti solvendo essemus; id saltem erat in votis, ut & Marcus [illegible] ornatior, & qui utiles erogare sumptus non gravarentur, [illegible] quando haberent fœneratam. Tu verò, Lector ingenue, (quem [illegible] mum speramus) ut boni consulas, nobisque ignoscas facilis, æ- [illegible] est; siquidem, quod in nostrum plus satis cessit incommodum, id [illegible] ximus, ut vel inde haud parum ipse capias commodi. Fru- [illegible] & vale; id solum ultrà monendus, quod si in uno forsan atque [illegible] aliquid de proprio adjecerit Interpres, id uncis occlusum, [illegible] notum curavit, ne videatur alienas merces pro suis obtrudere.

Annotationes D'Acerianæ

IN

MARCI ANTONINI, Imperatoris MORALIA.

In Titulum totius Operis.

Α' εἰς ἑαυτόν.] Quod ominis infausti vulgo dicitur, *in limine titubare*, id omnibus quod sciam eruditis, qui in hâc palæstrâ sunt hactenus exercitati, videtur obtigisse. De ipso enim, quem præ se fert Libellus hicce, Titulo, mirum plane quot quàmque diversæ Criticorum exciterint sententiæ. In quâ tamen discrepantiâ (ut quod sentio dicam) nec una quælibet satis arridet. Quod ne temerè, & animo cuipiam in alios conjiciendi dictum suspicere, meipsum etiam Lectori cædendum vicissim dabo, nostram interpretandi conjecturam saltem; cæteris faliciorem in secus, penes alios judicium esto.

Græca igitur sic se habent: Μάρκου Ἀντωνίνου Αὐτοκράτορος πρὸς ἑαυτόν. Βιβλία ιβ'. Jam verò πρὸς ἑαυτόν scripsisse indigitari, vel *de se ipso quæ ratus*, vel *de Vitâ suâ instituto*, vel denique *propter se*, hoc est, *in sui gratiam aut usum* digesta, vix animum inducere possum ut credam. De sudarunt sine in hâc causâ Interpretes, ut Præpositionem εἰς ita passim usurpari probarum darent. Sed præterquam quod hæc mihi domiscula sonere, (scrupulosi in contrariis allatis quantumvis refragantibus,) aliud etiam in causâ est, quamobrem hunc Vocabuli sensum non possim hic loci non improbare. Quale autem istuc sit, audis accipe.

Vitæ Philosophiæ studiosis, (animo præsertim in cogitatione altiùs defixo) haud opus est ut moneam, solenne esse, secum quasi, & Prosopopœiâ quâdam, non minus usitatâ quàm utili, seipsos interrogare, instituere, utrò citrò alloqui. Quin itaque Imperatorum hic sapientissimus multis hujusmodi nempe Exercitatione fuerit, nullus dubito. Quod si Titulum his verbis conceptum, ad illa respexisse dixero, quæ Marcus secum meditans, & (juxta Ciceronianum illud) *nunquam minùs solus, quàmcum solus*, interno quodam sermone sibi agitatus est; atque animo simul tum Præceptore tum Discipulo usus, studium Philosophiæ excoluit; significatum & præpositionis *de maximè* genuinum, & factum Viri τῷ κατὰ moribus accommodatissimum habebit Lector. Hæc, inquam, interpretatio cur mihi magis placet cæteris placeat adeò desinet extemplo mirari, ut suos etiam addicere calculos, non sit (ni fallor) detrectaturus. Accedit, quòd Antoninus cum nomine alia sermones nascet; sed per totum operis tenorem cujusculum personam Hominis secum deliberantis sustinet; quippe qui probè noverat, hanc Dialogi, (quod vocant) rationem, & brevior[illegible] compendio cæteris præcellere, & morbis animi efficacius adhibere medicinas. Quin & [illegible] plures domestici hujus compotes, imaginem [illegible] sim reperire in promptu est, & ob oculos ponere: quibuscum & Marci morem conferre, & nostram inde sententiam firmare licebit. Hæc verò, ne Lectori sim tædio, Horatium!

——Neque enim cum Lectulus aut me
Porticus excepit, desum mihi. Rectius hoc est,
Hoc faciens vivam melius, Sic dulcis amicis
Occurram, Hoc quidam non belle: Nunc adde, Cavebo
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris. Serm. l. 1. Sat. 4.

Viden' Antoninum mutato nomine, tot & tanta negotia sustinentem, arduis assiduisque Rom. Imperii rebus domi bellique impeditum, brevius[illegible] tamen, si qua darentur otii intervalla, in hæc [illegible]dia sedulò erogantem? Hic [illegible] unde [illegible]

nus arrepto, quicquid in mentem venerat scriptis mandasse videtur, Eo nimirum consilio, quò magis illæ Tabulæ, tum Monitoris vice defungerentur, si memoria minùs per se fida diversisque distenta curis perflueret; tum etiam in opprobrium sui, si quid in posterum peccâsse, & ab his propositis turpiter desciviſse deprehenderetur, ut suam ipsius in testimonium advocarent advorsum Conscientiam.

In Librum Primum.

§ 3. Τὴν τοῦ Λαμβάνω ἐκείνης, κ. τ. λ. | En matris virtutem minime vulgarem, & quam vel novissimè laudatæ componere ausim! Cùm enim fœminæ nobiles liberorum animos pietate imbuere pleræque pensi habeant, si minùs sincero Religionis studio moræ, at saltem quod bene audiat ut faciant, moribusque passim receptis obsecundent; ad mollitiem & luxum interea loci ità vel à teneris comparant ingenia, tanquam id sibi negotii crederent solum dari, filii generoso prognati stemmate homines ne sint frugi, aut laborum patientes. Jure igitur merito Antonini mater in laudibus habetur, ob eductionem minùs delicatam, & prorsùs singularem: Siquidem cæteræ longè absimiles adeo suos à duriter tractando abhorrent, ut in Strepsiadis conjuge, sese tanquam in speculo contueri liceat. Quam filium instituentem Poeta comicus lepidè sanè depinxit, marito corruptum pueri ingenium ità deplorante,

Τὸν υἱὸν λαμβάνω ἐκείνης,
Ὅταν σὺ μήπω τὴν ἁμὲ λαύειν σεῖς πόλιν,
Ἀλλ' ἱππάζῃ Μεγακλέης ξυσὶ' ἅρμα——

Hunc filium prehendens mater illorum,
Quando, inquiens, nondum vos fruimini civitate,
Tu grandiusculus fueris, age, currum agas
Ad similitudinem, veste suscinctus cursuli, uti
Megacles (Avunculus tuus).

Aristophan. in Nubib. *Act.* I. *Scen.* I.

Τὸ μὲν εἰς δημοσίας διατριβὰς φαιτῶσι | Non defuerunt quibus contrarium magis placuit, inter quos & M. Casaubonus, cui unicâ tantùm immutatâ literâ visum est legere, τὸ μὲν εἰς δημοσίας, &c. Ductus est nimirum particulam negativam expungere, ipsius precipuè apud Capitolinum [illegible] *frequentavit & Declamatorum Schola*[illegible]. Me verò quod attinet, hactenus tantum conjicere licet, Virum aliquem futurum. Siquidem primi Ordinis juvenes ad Scholas tunc temporis publicas ingenii excolendi gratiâ frequentes concessisse, non vetat, quam ut in dubium vocari possit. At quidnam igitur magnificum adeò Cæcilii Severi Elogium, si ad normam ubique receptam, moresque publicos Nepotis sui Institutionem comparâsset? Nonne longè similius est vero, hanc eò laudes & debeat & prædicari, quòd novam quandam & usitatâ nimium quantum præstantiorem sibi excogitâsset disciplinam? Atque ità, ni fallor, hæc se res habet. Catilius enim, quem Virum in primis Prudentem, Gravem, Vitâ severâ, Moribusque castissimis fuisse constat, Nepotem hunc ex Filia publicè eductum noluit; veritus nimirum, ut malæ necessitudines ibi contractæ, vel alia quædam incommoda, locis istiusmodi Romæ fortean nimis familiaria, moribus adhuc [illegible] Adolescentis damnum ingens, insligerent, aut vel subtilissimo ingenii acumine meditari fas sandum. Hinc aliâ potiùs tentandum via existimans, à communi longè diversâ; optimos ejus ætatis cujusliber peritissimos Præceptores, domum suam arcessendos, puerumque egregiæ spei magno sumptu seorsum curavit instituendum. Jamvero argumento, quod Casaubonum hac in re transversum egit, ut satisfaciamus, Capitolinum quid ab Antonino, jam Imperium adepto factum fuerit, hîc loci exponere, satis pro compertò habeo, ab ipso autem hîc loci Antonino, quid sibi adhuc privato, Prætoris filio, & puero literis operam danti faciendum curaverit Avus, non minus liquet enarrari. Accedit & istoc argumento nostram sententiam firmiùs stabiliendam, quòd apud Philostratum in Herodis vitâ legimus, Philostratum [illegible] dam (Lucium nomine) Antoninum jam regnantem ad Sexti fores convenisse, eumque, postquam illuc ventitâsse Imperatorem animo discendi intellexerat, manibus in cœlum sublatis attonitum exclamasse, ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γεγόνει ἤδη λέγων ἔχειν Ἰλιάδα καὶ εἰς διδασκάλου φοιτᾷ ἄκων οἱ πῶλος. *Juppiter, Romanorum Imperator jam ætate grandior, Iliadem lacertis suspensis, ad magistrum, puerorum ut instar, appellere non erubescit.*

§ 15. in fine. Εὖ γε σατυρίζεται. | "Une Raillerie, qui n'avoit rien ni de bas, ni de picquant. "Facetias, quæ & servilibus vacarent, & nemini stomachum facerent. Ità interpretatur D'Acerius. "Quas tamen Facetias, quantumvis temperatas, a "Marci moribus adeò alienas censet Casaubonus, "ut pro εὖ rescribi debere ἐ, atque ità Anto-

 "ninum

" ninum ab omni hujusmodi levitate abhorrere " didicisse, strenuè contendat.

§ 16. Ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ πάντως, τέλειος, ἀκολουθῶς | Hæc idcircò dicta intelligas, ut in iis scilicet manifestus sit Pius cæteris antecellendi, in quibus antedicti, atque alii istius farinæ Homunciones deficiunt maximè. Quid enim à Sophistarum pompâ, atque inani subtilitatis jactatione magis alienum, quam vir *maturus* & verè prudens? Quid à vernaculo assentatore magis abhorrere potest, quàm is, quem omni adulatione superiorem prædicas? Quid denique à crudo Scholasticorum more longiùs abscedit, (qui rebus leviter tantùm degustis contenti, dicenda tacenda locuti, verbosâ tantùm pollent garrulitate, rerum interim gerendarum prorsus ignari) quàm si virum consummatum dixeris, rebusque tum propriis tum alienis administrandis apprimè idoneum?

§ 17. Σχεδὸν ἅπαντα [ἀγαθὰ] ἔχων | D'Acerius. *Tout ce, qu'on peut souhaiter de bon.* " *Bona ferè omnia.* Videtur hoc modo Marcum orationem temperâsse, quia nihil magis usuvenire solet, quàm homines malà atque nocitura sibi ut expetant; pulchrâ scilicet specie, cœcoque animorum impulsu allecti; tum & quid sit futurum, & quorsum vertant res exoptatissimæ, prorsus incerti. Hinc Socrates precandi formulam Lacedæmoniis solennem cæteris antè omnibus habuisse perhibetur, *Deus optime maxime, concede, quæsumus, quæ nobis in bonum cedant, licet nos dissertis à te verbis petita; quæcunque vero nostrum in malum exitura præsentit, ea quantumvis expetita, consulenter nihilominùs ut rectum, gratum, sedulo.* Huc etenim redit illud,

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ καὶ ἀνεύχεσθαι καὶ ἀνεύχεσθαι
Ἄμμι δίδου, τὰ δ' ἀεσσὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλύξαι.

" Hic vero loci non ingratum Christiano Lectori " fore confido, si quod de Ecclesiæ Anglicanæ, " (viris magis dicam prudentibus?) formulis su- " bibit in mentem, paucis dixero. Ista enim mater " sanctissima, quoties ad thronum cœlestis gratiæ " supplices provolvimur, nosmet Deo totos dedere, " atque ipsum consilio permittere omnia, non do- " cet tantùm, jubetque, sed ut ita nobis factum " esse dissertis profiteamur verbis postulat. Id om- " ne nimirum pro rogato haberi summopere ge- " stit, quod fons ille sapientiæ, qui & cæcitas & e- " gestates humanæ clarè intuetur, ad rem fore " nostram prævidebit; & om- " ne id ex adverso indictum " vult, quod vel ejus voluntati, " velut iterati nostræ contrarium " ut intellexerimus, per no- " stram fletit vel ignorantiam, " vel imbecillitatem. Denique (ut verbo dicam) " quicquid sive in votis habemus, sive atque Do- " um poscimus, eâ tantum tenus acc[illegible] " sperare, quâ bonorum omnium Auctori nobis " expedire videbitur; nihil secus, extra hanc le- " gem rogare ut se recipit, præreq[illegible] " gens nobis in Commodum non de[illegible] " test, veritatis nempe divinæ in hoc [illegible] " tionem, in futuro verò vitam sempiternam. " Usque adeo pietatem absolutissimam (Christia- " nam dico) non dedecet ista supplicandi Nor- " ma à Poeta in Satyris olim præscripta.

Permittas ipsis expendere numinibus,
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Charior est illis homo quàm sibi.

Juv. Sat. [illegible]

Ibid. Καὶ τὸ μὴ πάνυ ἐκφαίνεσθαι [illegible] πολλαχῆ τὸ αἰσχυνόμενον | Insigne animi continentis & verecundi indicium! Gratias Diis habet Antoninus, quòd apud Avi Concubinam non fuerit diutiùs enutritus; memor scilicet Naturæ in pe- jus flecti cereæ, necnon probè gnarus, quòd

——— *Velocius & citius nos*
Corrumpunt vitiorum exempla domestica,
Cum subeant animos Auctoribus. ———

Juven. Sat.

adeò ut in teneris præsertim, nil dictu vitiosum dum Filiorum oculis auribusve committen- sed omnia casta, sancta, quæ severam v[illegible] deceant, mirosque Sapientiæ amores excitil- ant. Quinetiam, nec illud hîc loci pr[illegible] tendum censeo, istiusmodi tum fœmin[illegible] tudines, quantumvis & viris quòd [illegible] nestæ famæ usitatas, & Legibus Re[illegible] tas, ab omni tamen culpâ & contumel[illegible] tunc temporis, non prorsus immunes [illegible] quidem Rex ipse Numa, maculam [illegible] usserat, Concubinas ab arâ pronubæ Junonis [illegible] cendæ; huc autem si qua istarum accesser- vem ut immolaret solutis crinibus, piacula- licet numini læso sacrum, etiamdum [illegible] cautum esse accepimus.

Ibid. Τὸ ἀδελφῷ τοιούτῳ πατρὶ, ὑπὲρ [illegible] Verum, ni mens me fallit, [illegible] Germanum quidem, sed in Familiam [illegible] consortium ab Antonino adscriptum. [illegible] & Imperatorem Pium, necnon & Adrianum [illegible] ipsum Rium hâc lege adoptaverat [illegible] stat. Quod molestiæ inter [illegible] Veri gravi, moresque [illegible] absimiles, quò minùs hæc verba [illegible] censeant, & alium nescio quem [illegible] id longè est ut ab hâc me sententia [illegible] dat nempe Julius mores & consi- tem Veri, quòd ipse Masci studio- sissimus virtutem ei, rebus [illegible] labat; nec [illegible] principis,

Vid. *Collect.* VIII. *D. Domin. post Trin. col' ult. Rubr. post Sanct. Athan. & Prec. usq; Chrysost. dict.*

principis, sed etiam legati vel subditi obsequio eum & reverentia est prosecutus :. Quin & ad Philosophiæ studium animum appulit, à quâ, quamvis licentiâ vitæ effrænatâ nimis, reverâ dissentiens tota quod aiunt cœlo, ad Marci tamen ingenium graviter se gessit ; & quicquid lasciviæ indultum est, id omne clam illo ut fieret, quantum poterat maximè, sedulo curavit. Accedit, quòd Antoninus fratris luxum & vitia, quæ postea tandem resciverat, & ipse tulit patienter, & alios deditâ operâ celavit. Quæ verò non ultrà celari poterant, vel in adolescentiæ incuriam, annosque ad libidinem pronos illorum culpam conjecit ; vel aliquid aliud semper, & in excusationem consuetudinis [illegible] memoratur excogitâsse, quò acerbiorem fratris censuram amoliretur. Quid ego novi, aut quod nos in stuporem dare debeat, si Marcus idem pro humanitate quâ erat summâ, fratris demortui famæ hic loci consulcum velit, quem etiam in vivis agentem ut ab omni criminatione & graviori contumeliâ eximeret, curæ ei erat maximæ? Nam & his etiam accinunt, quæ Capitolinum inter nostri laudes non ultimas posuisse memininus : *Tantæ*, inquit, *sanctitatis fuit Marcus, ut Veri vitia & celaverit, & defenderit, etiam ei vehementissimè displicerent.*

Atat! Quid, inquies, interea loci de Marci pietate & sincero animi affectu jam antehac laudato fiet, si Deus ob ea ipsa tam prolixas habeat gratias, quæ sibi non vehementer displicuerunt? Nonne hoc est irridere potius quàm gratulari, & (quod omnium est flagitiosissimum) personam etiam apud Deos agam sustinere? Bona verba quæso. Quoties enim, ait sanctus, ingenii simplicis & verè humani, quocum abs se abreptum dolet, *hominem* in primis charum, & quocum diuturna atque intima interierat consuetudo, etiamsi in omnibus forsan non probarum, nec moribus usquequaque consentis ; repentinæ istæ, animique dolores, quantumvis olim iterbi, extincti jam jacent, sepulti-que sint : suavis autem pristinæ amicitiæ succedit recordatio, & affectus expergefacti reviviscunt denuò, atque indolem, quanto meliorem, tanto stimulant acrius. Ita plane comparata est hominum natura, ut in mortuorum desiderio amicum ploremus sæpiò, moribus interim depravatis & inhonestis facile, & excusationes quas possimus, perquam sedulo. Argumentis hâc in causâ nimium opus ? Testem enim mihi quemlibet appello, [illegible] nisi sit, & belluinæ prorsus feritatis ; qui verò, quicquid omnium quantum est hominem ingenium fert, id procul abest, Philosopho, nedum Marco Philosophorum principe, ut indignum indulcat existimare.

Ibid. Ὡς ἥλιον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰς ἐπὶ τῆς θαλάσσης, &c.] Ita ut Gataker. legendum putat ἐπιπολαίας,) μηδὲν κωλύειν ἄδικα ἐμὲ ζῆν μὲ | Hem Antoninum, non tàm Stoici quàm Christiani partes sustinentem ; quippe qui Deum agnoscat naturæ nostræ virtutis per se minùs potenti suppetias ferentem ; in animum humanum indesinenter agentem, vel consiliis præceptisque dirigentem, vel motibus intus cæcis, & quorum quilibet sibi solus conscius esse potest, submonentem ; à malis cohibentem inceptis, stimulantem ad bona. Quoties itaque quod fieri non debuit in nos admissum est, id omne nostræ ipsorum sive ignaviæ, sive pervicaciæ Marcus tribuendum censet. Nos enim lumini intromisso non raro nebulas ex industriâ offundimus ; nos auxilia cœlitus indulta respuimus ; quæque Deus & vult, & nos ut possimus facit, irrita istâ atque infecta esse volumus. Parum nempe visum est, nec quod paterno infandoque numinis in genus humanum amori facere satis ; quæ recta sunt, quæve secus semel commonstrâsse ; nisi & egregium istud intimæ misericordiæ indicium accessisset, discrè præcipere, assiduè commonefacere, gressum labantibus sustentare, revocare errantes, omnia denique patris in filios pientissimi munera sedulo obire. Locum Lector, en tibi insignem ; & qui in Ethnico te jure habeat attonitum : quem perinde Christiano studiosè pensitandum, temperare mihi non potui, quin seriò commendatum darem.

Ibid. Τὸ χαλεπήναι τοῖς πολλάκις ῥᾳδίως μηδὲν ἄκριτον ποιεῖν | Video iterum Marcum Deo adjutanti acceptum referentem, quòd in iram accensus nihil acerbi atque immanis in se admiserit ? Cum enim succensere sit prorsus humanum, & in rabiem sævitiamque agi præcipites, vitium haud infrequens ; moderari nimirum animo, frænisque ità compescere, ut ne quid atrocius fuadeat, cujus nos in posterum jure pœnitebit, id divinò debetur beneficio, gratiæque nostris conatibus aspirandi ; quæ, ut cuique est usus, & in malum irruentes reprimit revocatque, & ad bonum contendentes felicius promovet. Sed quid hic mirum, modum in irâ servatum magnificè adeò ab Antonino efferri ; animo secum cogitet velim, quantum sibi licere irati existimare soleam. Quantum verò principes præterea, quorum ut potentia ad damnum inferendum immensa, ita & affectus plerunque ecfœre nescii : his igitur ab isto turbine corripi proclivius esse ; correptos vero miserandum quantum infortunis exitiisque, & sibi & aliis inferre, qui historiæ veteris monumenta, vel leviter tantùm degustârit, satis pro comperto non habere non potest. Raro enim aut nunquam parvo vel sinorum, vel inimicorum sanguine [illegible] lavis incundis.

Ibid.

Ibid. Καὶ τὸ αὐτῷ ἐμοὶ χρείαν ὁμοίαν, ὡς πρὸ ἑτέρου μᾶλλον δεῖν, καὶ συμπονεῖν | Non sat habuit, de eo gratias rependere quàm maximas, quòd opis ejus indigentibus abunde ipsi erat unde suppeditaret, (cujus tamen & copia, & animus faciendi ab omnium bonorum largitore proveniunt) sed & illud insuper divinæ tribuendum indulgentiæ existimavit, quòd non & ipse ex iis esset, qui rerum egestate laborantes ab alienâ pendent munificentia. Non fugit scilicet virum cordatissimum divitias, pauperiem, cæteráque vitæ, quam jam degimus, tum commoda tum incommoda à Deo esse omnia. Singulis autem ità distribui singula, prout ad ipsius gloriæ rationes conducere, & è re nostrâ fore maximè, sapientissimo voluntatis ejus consilio visum fuerit.

Ibid. Τὸ τὴν γυναῖκα τοιαύτην ἔχειν, ὅταν μὲν πείθηνται ὅτῳ δὲ φιλόσοφον, ὅταν δὲ ἀφιλῆ | *Risum teneatis amici!* quorum ad aures Faustinæ vel levissimam pervenire mentionem contigit? Sed usque adeò verum est apud Poetam

— *Dedecus ille Domûs sciat ultimus* —

videtur enim Marcus mores conjugis depravatos, atque infamem libidinem minimè reciviſſe; quod minùs mirabimur, si tum ad illius simplex & apertum ingenium, tum ad istius varium & astutum nimis, animum advertamus. Nec enim ista formâ magis & corporis venustate, quam calliditate animi & simulandi artibus præcellebat. Virum scilicet nacta in meliorem partem credulum, &, cujus ipsa expers erat, ab omni fraudis suspicione alienum, vanâ amoris fideique invidiatæ specie lusit. Pulchrâ quidem illa pro tenus, & eò mirum ni magis elaboratâ, quò ficta solent veris, & amicis adulatores officiosi, sedulitate antevertere. Ità enim naturâ comparati fere sumus, ut obsequio lactantibus facilem habeamus fidem. Nec novum est aut inauditum, vel virum Marco minùs simplicem, dolis capi; vel fœminam Faustinâ minùs callidam maritum cognita illudere. Nam nec quidquam est aliud, vel quod apud rerum gestarum scriptores occurrit frequentius inter fectitandum, vel reipsâ magis familiare, & naturæ consentaneum. Et constat sanè plus satis genus mulierile ad artes fictas, & speciem externam à verò quàm longissimè distitam, præ omnem quotidianæ vitæ consuetudinem, sese summâ componere industriâ. Non me latet Antoninum inter Cæsares à Juliano depictos aliud ab hâc diversum pro se excogitâsse. Siquidem, fœminæ vitiis famosa ubi amoris mimii insimulatus est, ad Achillis effatum illud confugisse fertur, & sub tanto nefario exemplo excusationis quæsisse, quàm in conjuge dirius aliquid animadvertisse, meritòque decernere. Ità enim ille apud Poetam principem *Iliad.* 9.

Ἦ μοῦνοι φιλέυσι γυναῖκας μερμερα εἰδώς
Ατρεΐδαι; ἐπεὶ ὅστις ἐχέφρων ἠδὲ ἑοῖσι
Τὴν αὐτῆς φιλέει καὶ κήδεται.

An soli diligunt uxores articulatâ voce loquentium hominum
Atridæ? Cum quisquis bonus & prudens
Suam ipsius amat & curat —

Quin & quidni se ità præberet Marcus, qui non apud antecessores suos deerarit ejusdem indulgentiæ exempla? Nam nec tunc temporis ignotum Romani Imperatoris uxorem se, fœminarum turpitudini dedidisse notum est. Et mihi quidem vero haud absimile videtur, Julianum circo hanc Marci clementiam cavillatum fuisse, quòd melius & Adriani, & Vespasiani, [illegible] & Octavii Augusti mulieres dente obiecto mordaret, atque eandem illis perfidiæ, [illegible] que libidinis dicam impingeret.

" Notam hanc ideò adscriptam volui, ne [illegible]
" ab erudito animadversore excogitatum, [illegible]
" glectui habere Lector indigna retur. [illegible]
" ut quod res est breviter exponam; mihi [illegible]
" des ab Antonino in istiusmodi fœmin[illegible]
" tæ, & commentum Dacerianum de viro [illegible]
" ci, propriique dedecoris animo gnaro, [illegible]
" inde stuporem injicerent. Hoc saltem [illegible]
" habeo Capitolinum longè aliud viri El[illegible]
" stituisse, ob animi æquitatem, & [illegible]
" hisce injuriis inexpugnabilem. [illegible]
" micis deliberasse narrat, an simpl[illegible]
" vel repudio saltem [illegible]
" men Romani ab ejus [illegible]
" ad initiora inclinâsse animum consil[illegible]
" itaque si placet, audiamus. *Multi,* [illegible]
" *Commodum vitium ex adulterio natum, [illegible]*
" *stiam satis constat apud Cajetam [illegible]*
" *nauticas & gladiatorias elegisse; [illegible]*
" *vidit Antonino Marco, ut repudiu[illegible]*
" *vit, fixisse ferum, si innocen[illegible]*
" *& dixerit. Dii autem [illegible]*
" *quid ille ab socero, [illegible]*
" *ceperit?* Addit etiam [illegible]
" *& suos mores semper tenuisse, [illegible]*
" *rationibus mutari*; quod viro [illegible]
" atque omnium affectuum facile [illegible]
" dignissimum. Adeo non clam [illegible]
" conjugis infamia. Sin minus [illegible]
" scitum damnis fuisse, & [illegible]
" & mirum videri potuisse, [illegible]
" nullo cupido, ita nec dolor [illegible]

Ibid. Τὸ δὲ ἐγκλήματα [illegible] Morbus mirum in modum [illegible] medicinæ ægrotis dormientibus per [illegible] veterum Scriptis passim enarrari [illegible] omnia [illegible] vulgus adeò [illegible] buerunt, ut fidem hujusmodi fabulis detrec[illegible]

illis

illis religio esset. Hinc pernoctationes istæ in delubris Deorum ad captanda somnia profectæ sunt, quas Esaias Propheta *cap.* 65. Idololatris in probrum vertit. Isti etenim inter sepulchra manebant, & in fanis noctes agebant totas, quòd Deos, illic loci præsentes magis & propitios sese experturos, omniaque quorum fieri certiores ex usu iis erat cumulatius ibi impertitum iri sperabant. Verum enimvero istiusmodi vulgi nihil hâc in re morarer, scilicet nimis crassi, & superstitionibus penitùs imbuti; nisi & magni nominis viri, animique, quos vel ambire illaqueatis vel Fidei falsæ insimulare nefas est, mira & planè portentosa quædam de suis ipsorum insomniis seriò descripta memoriæ prodidissent. Aristidem inter cæteros testor, cujus sermones sacri morbos, dolores, ulcera sanata, ope balneorum, medicinarum, cataplasmatum, aliorumque id genus, quæ Deus (ut ipsi visum) in somnis subjecerat; quæque medicis interdum inconsultis, interdum etiam frustra reclamantibus, feliciter tamen & præter spem omnem sanitatem ei in integrum restituerunt. Symesius itidem eidem hominis beneficio acceptum refert, quòd, cum in extremum capitis discrimen semel atque iterum incidisset, sese extrahendi rationem & expeditam & fælicissimam inter dormiendum [illegible] Socratis etiam insomniis multa [illegible] nosse, quàm ut singula enarrem, [illegible] veram.

[illegible] fontalis, insomnia à causis pendere [illegible] vapidis nempe fumis exorta, à ventriculo, in cerebrum sursum erumpentibus: ea proinde (tantum abest, ut à Dæmone insinuentur;) ægrotudo potius corporis habitu, & spiritibus munere suo pergeram defunctis proficisci. Nam & [illegible] ad plerumque partem in confesso est. [illegible] sacra horum tum solatia tum terri[illegible] prorsus atque inania prædicat, [illegible] idem his, ut certis futurorum præsumptis, [illegible] vetat.

[illegible] lubens; nec quod ad somnia attinet [illegible] & quotidiana inficias eo, quin & vana [illegible] prorsus, & affectibus corporeis conformata. Rectum tamen de universis ferre sententiam vereor [illegible] temerarium nimis, imò & impium sit. [illegible] & veri esse præsagia, & à Deo re[illegible] mentibus injecta humanis, [illegible] agnoscimus. Hinc & ad divina tam noctu quàm interdiu documenta animum sedulò attendere hortatur vir sanctissimus. *Cùm loquitur Deus semel, etiam bis; per somnium, visionem nocturnam, quum irruit altus sopor in homines, in dormitationibus super cubile.* Job 33. 15.

Nec temerè nobis exempla Abimelechi, Pharaonis, Josephi utriusque. D. Pauli, aliorumque in sacris literis extitisse suspicandum est. Quæ omnia ut nostro inserviant commodo, danda est opera, ut vanis secernere vera valeamus; & ne falsâ futilique lusi specie in errorem prolabamur seriò cavendum. Hinc illud à Siracide haud inscitè monitum: *Ut qui captat umbram & persequitur ventum, ità est qui se adhibet somniis. Nisi ab Altissimo demittantur qui invisat te, ne adhibeas ad illa cor tuum. Multos enim seduxerunt somnia, & exciderunt qui spem in iis habuerunt.* Eccluſ. 34. 2, 6, 7.

Deum autem suos nonnunquam hoc modo invisere, nec ethnicis inauditum; unde & ille apud Homerum pro rato habuit,

Καὶ γὰ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστι.

Ibid. Καὶ τότε ἐν κραδίῃ ὄμμες χέσιν | Infinitum quantum laborum, quantumque conjecturarum in locum hunc obscurum, mutilum, sed & plane insanabilem, (ut quibusdam videtur) impensum est; cui tamen unicâ tantùm literâ immutatâ medelam adhiberi posse adeò non despero, ut mirum mihi sit idem nemini antehac interpretum quod sciam suboluisse. Legas itaque velim me authore, ὄμμες χέσιν. Non quòd simile quid se passum memoret Marcus; ac Chrysæ Apollini à sacris apud Homerum obtigisse legimus: (quæ tamen M. Casaubono erat sententia, de vocabulo rectè quidem sentienti, quoad authoris verò mentem turpiter hallucinati.) sed verbi similitudo virum eruditum hic loci fefellit. Hoc autem voluisse Antoninum nullus dubito, sese & ægrotâsse pariter, & remedia ad morbum fuisse in somniis edoctum haud ità pridem Cajetæ, perinde ac olim dum egerat Chrysæ. Chrysam autem villam fuisse in Troade sitam, Apollinem Deum tutelarem nactam, satis constat; cujus etiam alicubi meminit Homerus. Cætera tum vocabula hîc loci suppetita, tum commenta quæ viri literati fruſtrà prodeuntis mentis Marci prorsus aliena esse nimis asserere; nec igitur rem in medio relinquere contentus sum, cum esset mihi adeò in promptu dirimendi & rectè statuendi copia.

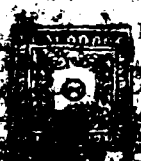

…ndo imbecillæ, vel saltem permittendo … vires Physicæ potentes sunt, ut ad … reducantur, in causâ sit. Hinc par… enim in hoc textu disjunctivam, … sortiri vim censeo; siquidem … Antonini magis perspicuè expo… dam, mihi videtur adhiberi. Quam ejusmodi … ne, non, ut fixam hanc ordinatámque … seriem, vel à naturâ diversam me… vel utramvis à lege divinâ solutam, fui… fuisse innuat; sed nexu indissolu… nostrâ adstrictam, atque ejus ar… non obnoxiam modò, sed & fi… moderantem. Modestiùs itaque no… & consultius, & de naturâ, & de fato disse… quàm cætera Stoicorum solet disciplina. Hæc … sanè exhibuit, ut etiam Stoicus his … opusculis audiis; quæ vel minutissimis qui… ita invigilare docent, ut etiam *Ca… pillo Cæsariei capitis coram eo numerentur, … illis, ut ne unus quidem cadat in ter… sine eo, qui conspectum fallit, (nedum injus… su) patris nostri qui est in cœlis.*

… ὑπὸ ἀνάγκην. | Sed neque hîc … & necessitatem, quam sibi comminis… Stoicus ineluctabilem Marcum in animo … simo. Quid enim est, quod even… à constitutione divinâ, & Provident… quas vocant) æternis disterminare … verò istum fati rigorem, qui à … Antonini mente plurimùm abhorrere, … currunt opiniones, quæ ratum ut ha… ciant? Præsertim cum istoc nullatenus … consistere, facile cuivis patere … longè aliter sanè Imperator sapientissi… contraria opponit. Tribus enimverò … argumentis in medium allatis, quæ … evenerit quantumlibet acerbi, … animo suadeant.

… Quòd nullum prorsus eorum, quæ … solent, eveniat temerè, sed ad u… à moderatore summo regi, dirigi, … consultò disponi; moderatore vigi… quem ne minimum quidem fugit; … qui quid ex usu sit nobis non po… dignoscere; benignissimo, hu… antiquius Gubernatorem igitur ta… quodcunque ipsi visum fuerit, … sed, & lubentes excipia… omnibus ducatus anteponendum? … potentiam immensam, con… ob oculos ponit, cujus … nos non est. Imò, quæ … facere decreverit, immutare, nec pe… Deum. Aneps siquidem consilii ratio nobis competit solis, quorum vel ignorantia, vel incuria, vel affectus transversum agens, vel altera quædam (ut est humana natura) imbecillitas, & fluctuare potest animo, & denuò resipiscere: Deo autem omniscio, cujus incepta mutari in melius non possunt, novas inire rationes, legésque figere, subinde ac refigere, neutiquam dignum est. Cùm itaque res nostræ ut aliter se habeant faciendo non simus, id unum nobis restat, ut quales quales fuerint, ferendo simus; nec ab isto demum torrente submergi nos patiamur, contra quem brachia dirigere nefas est.

Tertium hortatur animum, jubeamus fatiùs excurrere, nè sese quisque unicum spectet, quasi *totum quid*, & cæteris sejunctum, sed Universi hujus quantum est ut corpus contueatur; seipsum autem unam è plurimis cogitet, eámque parvulam admodum ex immensis, è quibus conflatur natura rerum particulis. Multa autem fieri possunt, quæ dum corpori universo in commodum cedunt, singulis tamen quibus accidunt membris ægritudinem haud parvam, & acerbas molestias facessant. Jam verò; quid magis absurdum excogitare queas, quàm illum, cui totum curæ est, corporis salutem particulæ cujusdam voluptati posthabere? Quid autem iniquius, quàm membra singula ea detrectare, aut animo reluctanti subire, unde magnum capiat Homo commodum. Quicquid autem in commodum cedit, id suâpte naturâ malum esse nequit; si igitur quod obtigit non est malum, apage te ignavum cum injustis querimoniis tuis; qui id ipsum non sustineas, quod nomine tantùm tenus, quo meram incutiat, habet! Et argumentatio quidem philosophica ferè sic se habet, quam in ethnico præclaram admodum & laude dignissimam fuisse non est diffitendum.

At at (gratias Deo quas possumus maximas) multo meliùs nobiscum agitur. Nam & hoc subtilis quantumcunque est argumentationis, in auras evanescit tenues, & inania verba, si eum istis conferatur, quæ sacra nobis suggerit pagina, malorum remediis. Malorum, inquam; Nam neque Christianum nomen professis adeò acutis esse est opus, ut à vulgari sermone abhorreant. Novos sibi modos loquendi exquirant isti, quibus falsam obtendere speciem expedit, & rerum imperitos fictis nominibus illudere. Nos & faciem calamitatis fœdissimam, & formidolosam ut quæ maximè, audaces intueri contra, & quæ teneras lædere aures solent, fufferre nomina, imperturbati possumus; quoties id nobis in mentem subit, quod Deus mentiri nescius, & certò prædixit, & sanctissimè pollicitus est. *Minimè*, scil. *paria esse, quæ præsenti tempore perpetimur, nedum illi gloriæ prorsus æstimanda contra, quæ futurum est ut revelatur in nobis:*

bis : Rom. 8. 18. quinetiam &, *Momentaneam levitatem afflictionis noſtræ excellenter excellentis gloriæ pondus æternum nobis eſſe confecturam* : 2 Cor. 4. 17. Hujus itaque ſpei participes mirum nî vicem ſuam non tantùm non doleant, ſed in malis ſuſtinendis fortiter perdurent, & adverſis inexpugnabiles ſeriò triumphent. Id quò minus fiat, hoc unum in causâ eſt, quòd animi mundanis affectibus præpepediti, nec pietatis ſtudio, aut futurorum fiduciâ, quibus oportuit, penitùs imbuti, demittunt ſeſe, depreſſique duris ſuccumbunt. Sed & hoc interim in fidei evangelicæ laudem vertitur ; quòd ſolamina iſta, ſi non omnium, qui Chriſto nomina dederunt, communia, at huic ſaltem diſciplinæ propria ſemper fuiſſe : quam nec ſcientia aut inſtitutio quælibet philoſophica, quantumvis aliàs ratione atque ſtudio exculta, vitæ immortalis & cœleſtis gloriæ, aut certiores homines facere, aut ſpem vel leviuſculam excitare, potuerit. Deus ipſe, qui ſolus potuit, hæc nobis patefacere dignatus eſt, ſuæque veritati fortunam omnem ſuperandi decus reſervari voluit.

Ibid. Τὶν ἢ βιβλίων ἥδιον ῥῖψον, ἵνα μὴ μεγάλοις ἀγαθοῖς. | Haud abs re monitum. Scientiæ enim avidos, & librorum nunquam ſatures, vix aut nè vix quidem è vitâ recedere animo ſatis placido, & ſine obmurmuratione reperias : quippe magni aliquid ſemper machinantes, quod mors in medio opere abrumpit. Quos autem ex improviſo opprimit, aut inceptantes interpellat, fieri non poteſt ut non reluctantes & invitos abripiat. Scitè igitur Salomo de voracibus iſtis librorum helluonibus, quibus nunquam expletis ſemper aliquid novi ex ipsâ inveſtigatione ſuboriri ſolet, quod ulteriùs indagandi deſiderio animum accendat : *Multitudini ſapientiæ ineſt multum indignationis, & qui auget ſcientiam adauget dolorem* : Eccleſ. 1. 18.

§ 4. Ὅτι ἀνάγκη ἀκριβῶν λόγον ἔχειν τῶν, ἃ χρὴ αὐτοῖς | Si id ſibi vitio vertit Antoninus, quod ad virtutis occaſiones arripiendas ſe minùs intentum præbuerat, quantò gravius in noſtrum cedet vituperium, quoties rectè vivere ultra diſtuliſſe contigerit, quibus nunquam deeſt idoneus ad ſaniora conſilia revertendi locus ? Solicitati nempe ſeriis ab extrâ cohortationibus ſurdam aurem obvertimus : conſcientiæ verò ſtimulis intùs excitati animum exprobrantem floccì pendimus : inertes nihilominus & pertinaciter inſani, vitam vel perdimus, prorſus, vel noſtro vivimus diſpendio. Nos interim miſeros nimium atque ingratos ! quibus omnia reſidunt incaſſum. Et quid tandem de animis fiet obfirmatis, quæ ſpretâ omni domini diſciplinâ, nec Dei vox indeſinenter clamantis revocare, nec ſumma lenitas devincire, nec noſtræ beatitudinis ſpes ad virtutem pellicere queat ? Quin Marcum ſaltem [illegible] Ethnicum Chriſtiani, & ſiquid [illegible] reliquum, effluxi jam tempo[illegible] gitantiæ nos tandem pigeat ; [illegible] ſubditis expergefacti, curſum [illegible] ſterum, atque ab ejus tam [illegible] ficiatur operam demus.

Ibid. Δεῖ ἢ ἤδη πότε αἰδῶ[illegible] Naturam hujus rerum univerſitatis [illegible] dam ſuadet, ut cujuſmodi corpus [illegible] & qualem in illo locum noſtræ [illegible] liùs conſtaret : quænam [illegible] meras convenientia intercedat [illegible] tes ſuſcepetimus ſuſtinendas. [illegible] nota ita nos ad omnia, quæ in [illegible] poſſunt, præmunient, ut nihil poſſint [illegible] aut novum eveniet. [illegible] hominum plerique obſtupefcere ſolent, omni perturbatione, tranquillo [illegible] pectore excipiemus.

§ 5. Ὅσα ἐστὶν ὀλίγα δεῖ [illegible] ἢ δυνάμει ἐμφαίνει βίωσιν [illegible] Stoicorum vaniloquentiam, cur [illegible] pientem ut Deo nullatenus minorem [illegible] ſed & hic loci ſubit aliud, quod iſtius [illegible] ſupercilium haud parùm ſtringit. Quippe facultates humanæ naturæ, (per ſe heu mæ !) uſque adeò evehi, ut virtus [illegible] cui vel divina beatitudo non inſideat, in parvo ſita prædicetur, atque ita [illegible] bet, ut facili quis negotio eam adipiſ[illegible] Ad Marcum verò quod attinet, ut ipſ[illegible] modò intelligamus par eſt, cùm & ipſe [illegible] ter hac de re viſum fuiſſe jamdudum [illegible] Nam & præterquàm quod ſæpiuſcule [illegible] tatum eſt ; omnem hominum præ[illegible] di facultatem Deo præmonſtranti, [illegible] tanti, referri debere acceptam, [illegible] diſertè fatetur. Quoties igitur [illegible] pores pronuntiat, atque noſtram [illegible] ve incogitantiam obſtare unam, quo [illegible] muſſim ejus vitam degamus perfe[illegible] iſta cœlitus adjutoria, (niſi mens me [illegible] mum) neutiquam in hoc operis exc[illegible] Sed, poſitis hiſce auxiliis, quæ [illegible] (quum reverâ facientibus quod in [illegible] non ſint præſtò,) nihil ita adjuris [illegible] fore ſtatuit. " Seu potius ut ea[illegible] " & normam Veritatis Chriſtian[illegible] " mus ; nemini, qui ſuo [illegible] " impoſſibile eſſe, ab omni [illegible] " ficere, quod Deus pro [illegible] " becillitatem humanam [illegible] " re, atque æqui boni facere [illegible]

§ 7. Σχολὴ μεγάλη σαυτῷ [illegible] ἀγαθοῦ | In noſtra ſitum [illegible]

nobis ire: at quo tandem pacto fieri poteſt, ut nos eximant importunæ ſæculi hujuſce & operoſa, (quæ neceſſaria dici ſolent) impe[dimenta], inquam, iſtos dimittas abſo[que] negotia conqueſti, & in cæteris operonum quod ſui reâpſe eſt muneris, ope[ram] intermittant?

Ibid. *Μὴ ὑπόλαβε σκοπὸν.* | Stoici Socratem ſecuti cæteris Philoſophorum claſſibus agebant, certum vivendi fundamenti loco poſitum dicebant. Id enim eſſe unde univerſæ virtutis ſectatio verò officii quotidianam conſuetudinem manantis, ratio ordiri debeat; & quò omnia, ad ſcopum, ſtudia ſua, inceptaq; omnia dirigere fas eſt. Scopum autem iſtum ante oculos nobis ſtatui oportet bonum eſſe honeſtum, quod ſi aſſequi minus contigerit, at ſemper ſequi ſapientis eſſe aſſerunt, & conatu omni id eſt efficere maximo, ut omnibus ſe modis præſtent. Hæc verò de re, Antoninus ut videtur, videre eſt in iis quæ ſequuntur.

Ibid. *Εἰ δὲ τοῖς θεοῖς λοιπὸν κακόεικον μὴ ἐξεῖναι ἀνθρώποις ἀφύλακτον κακοδαιμονεῖν.* | Huc Verſiculus ad Homerum non inepte referendus, quem ferè ſemper in ore habuiſſe perhibetur.

Εἰ μὲν γὰρ ἐσθλοὶ κακῶν ἀφαντοι πέλουσι.

Si enim bene ſe habeant, an ſecus fac ſemper intelligas.

Quod ſi ad Philoſophi mentem interpetrari libeat, pro comperto habendum cenſeas, quicquid vel in bonum, vel in malum cedat, id omne fieri domi noſtræ, atque nobis fieri authoribus. Quin & iſto etiam Poetæ abuſus eſt Socrates, homines maniter curioſos ab inutili ſcientia ſubinde avelleret, in quibus laboris atq; ſtudii pretium, emolumenti verò parum; ad aſſiduum Virtutis cultum, ad vitæ pericli indagationem exquiſitiſſimam, omnes vehementius attraheret.

Ibid. *Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀποθανεῖν.* | Eodem ferè recidit Catonis de morte contemnenda Diſſertatio. Quæ nè lectorem habeat malè, animum advertat velim, Stoicis, nihil omnino de iſto, humanum genus univerſum etiam poſt obitum manere, judicio edoctis, tertium quendam ſtatum minimum quidem ſuboluiſſe. Quin & quem Deo ſoli ſecundum effinxerant hominem, ad vitæ publicæ perfectionem collocantes, nequaquam erat, ut ipſius etiam Dei beatitudini ejuſdem prorſus generis ſtatuerent. Intimè & omnium authore dignißimam, ſapientiæ ſuæ ſunt animo conceßiſſe, cum ut de ſublimi, atque immenſo bono, affabre omnia diſpertienti cogitarent. Quanquam eſſentiæ poſſibilis & per ſe bonæ malum competere non poteſt; Deum quod reâpſe malum eſt infligere, aut à naturâ benigniſſimâ hominibus eſſe metuendum, Religio illis erat credere. Vide ſis, Lector, quâ tandem ſerie, quibuſque rationum momentis derivata ſit iſta Philoſophorum conſecutio. *Siquidem Dii ſunt*, inquiunt, *nihil nobis grave poſt mortem futurum eſt; nec enim malis nos implicabunt ipſi non mali. Si verò nulli ſunt, nec nos poſt mortem futuri ſumus ipſi; atque hinc etiam ſequitur nihil poſt mortem paſſuros, cùm exiſtentium tantùm ſit pati; ideòque quocunque te vertas, utrinquè occurrunt quæ mortem contemptui habendam ſuadeant.* Ita quidem Stoica, at longè ſecùs Veritas Evangelica. Hæc enim Deum ob oculos ponit bonitatem juſtitiâ temperantem. Omnibus numeris abſolutum, & attributorum (ita enim & loqui & diſtinguere fas eſt, ob noſtri conceptûs infirmitatem) amiciſſimâ conſpirantium inter ſe harmoniâ præcellentem. Reformidandum itaquè nobis, perinde ac diligendum Deum; quùm non minus rectoris ſit, de rebellibus & impiis pœnas ſumere, quàm morem gerentibus benefacere. Nullus ergò jam incogitantiæ locus, quæ miſeros infinitum quot dare ſolet exitio; nulla de futuro ſecuris excuſatio, cum nec juſtitia divina, nec crimina atque imbecillitas noſtra id ultra patiantur. Nam iſto coram judice nemo hominum non abſolvetur reus; nec reſtat ſontibus, præterquam in unâ ejus immenſâ clementiâ, & gratuitâ per Chriſtum miſericordiâ, aut ſpes, aut perfugium.

Ibid. *Καὶ τοῖς κατ' ἀλήθειαν κακοῖς ἵνα μὴ φύσιν ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτῷ τὸ μὴ ἁμαρτεῖν.* | Nec hoc Antonino inſolens, à cujus ſententia abhorrebat aliquid revera mali, præterquam quod vitii arguitur, agnoſcere. Sed & poteſtatem à virtute temperandi, divinitùs humano generi indultam profeſſus, à faſtu Stoico quàm longiſſimè receſſerat: Qui enim ab iſtâ ſunt ſchola, hominem, abſque omni quæ à Deo ſuggeratur ope, & virtuti aſſequendæ, & voluptatum illecebris facile exupeſandis, per ſe ſufficere, autumare ſolent. Enimverò & hæc Antonini ſententia, ceteris licet ejuſdem diſciplinæ aliquanto deſtitutior, & veri ſimilior, non eſt tamen ut pro penitus expurgatâ, omniſque periculi experti excipiatur. Adhibenda nempe cautela quædam, & Interpretatio paulò commodior; quod niſi fit, totum id quantumcunque eſt prærogativæ noſtro pectori tribuit arbitrio, Quod Hæreſis olim Pelagianæ in ſe recepit vindicandum. Nec enim ab hujus loci mente videtur alienum, liberi virtute arbitrii cuilibet hominum innati, & à malo deflectere, & bonum præſtare poſſe ſingulos; nec opus eſſe, ut in ſuppetias impotentiæ naturalis auxiliares denuò copias adſciſcamus. Quæ omnia, ut à pietate & veritate, ita etiam à Mardi animo diverſum exiſti-

mo; qui passim in scriptis subsidia cælitùs in horas, imò vel in momenta, laborantibus nobis atque infirmis submitti; & incæpta omnia quòd fæliciùs peragantur divinis deberi auspiciis, constanter profitetur. Voluit igitur & in hoc textu, (nisi meus me fallit animus,) potestatem vitiorum declinandi laqueos hominibus ab origine Deum dono dedisse; ita tamen ut vires istas effractas atque absumptas cadere, & potestatem primam labefactari necesse sit, nisi (Deo posthac suggerente) quod semel datum erat virium perenni reficiatur influxu. In hanc sententiam & res ipsa, & ejusdem conditio, & oracula Christiana lubentissimè consentiunt; quam & Marcum nostrum (vellem saltem, imò &) facilè crediderim in animo habuisse.

Ibid. Οὔτ' ἂν πλικῶν ἁμαρτιν. | En Argumentum solidis innixum fundamentis! Errorem conquerimur immanem, Deóque adeò indignum quem toleret, ut hujus universi conditorem rectorémque vel insciliæ videatur arguere, qui non animadvertat; vel impotentiæ, qui non de medio sustulerit. Insciliam criminantes cæcum sibi fingunt atq; hallucinatum Deum; sin autem incommodo tam turpi sciens prudens remedium adhibere noluit, negligentem quod suum est incusant, aut nostris bonis invidum; Quòd si denique & vidit & voluit, nec potuit tamen in melius redigere, imbecillem fateantur necesse est & impotentem Deum. Cùm verò detestandæ sit impietatis & sacrilegii atrocissimi, de numine tale quid nefando vel ore proloqui, vel corde suspicari; Quid aliud colligendum restat, quàm (quod Marcus asserit) se rem habere ab illo quod vulgus hominum sentit, longè diversissimam? Externa scilicet ista nos in deterius referre non posse; esse autem ea suâpte naturâ neque bona, neque mala; quod nisi si hujusmodi essent, Deum excusati nostræ moliùs perspecturum fuisse; nec ita temerè, nullóque prorsus virtutis vitiive discrimine facto, in universos æquè dispertitum iri.

Ib. Οὔτ' ἂν ἀμαθ. ἔτι μᾶλ. ὄν. | Habes hic Confectarium à totius argumentationis serie petitum; quicquid enim in ista sectione disputatum est, huc demum redit omne. Cui tamen, stabiliendo dicam an illustrando, oracula sacra suos non tantùm adjiciunt Calculos, sed & istud insuper, tanquam ex abundanti, anecdictis adjungunt. Mala scilicet quæ vulgò habentur, viris cordatis & Deum sincerè diligentibus, in bonum cedere supra quàm quod vel dici possit vel excogitari: Bona item, quæ expetuntur, fortuita, malè moratis, atque prolixa Dei abusis Benevolentiâ adeò non profutura, ut ingrati peccatores infinita atque æterna vel inde sibi concipiant mala.

§ 12. Τὰς ἀξίας ἀκολουθεῖν. | Honores nimirum, imperia, magistratus, gravissima reipublicæ demandata negotia, divitias & opes [illegible] generis, & proavos longo deductos [illegible] terásque vanissimas istiusmodi [illegible] perstringit; ob quas, cùm re[illegible] homines tamen mente capti [illegible] efferre.

Ibid. Νοσεῖς Σιμβιανε. | [illegible] hæc demum sint rationalis [illegible] tusquisque est, qui hanc in [illegible] tus fuerit? Quin igitur hæc [illegible] monita revocà & foduò pe[illegible] que ita tandem vinculis rerum [illegible] pis, in solidam & perpetuam [illegible] cœlestis prosapiæ nobis vindicare [illegible]

Ibid. Τί δοὺς ἄνθρ. ἂν ἐξ ὀλιγ. [illegible] εὐδοξίας, &c. | Populi favorem & [illegible] q[ue] reprimat impetum, nihil [illegible] cogitari, quàm si seriò secum [illegible] tandem hominum illi sint, qui[illegible] tà captet solicitudine; pudet enim [illegible] rum necesse est animi tam demissi, [illegible] vjæ. Quid enim honesti [illegible] vel alienum dixeris, quàm ab [illegible] velle, quos tute magni æstimare [illegible] & de te rectè existimare adeò non [illegible] tam de seipsis quod æquum [illegible] sciant?

§ 14. Καὶ τοσοῦτον [illegible] guta satis disceptatio, & vere [illegible] Quid enim inanius, quid [illegible] tempore vel præterito, vel [illegible] tare? Siquidem nulla pars temporis, [illegible] demptâ quæ in præsentia est, reverà [illegible] quid enim jam fuit, effluxit [illegible] Quicquid autem mox sit futurum, [illegible] rum naturam proferatur, & an [illegible] terfuerit, aut ad nos usque [illegible] certum est. Hinc ergò colligas [illegible] nibus esse æqualem: quamobrem [illegible] singuli in singula tantum [illegible] nequaquam (inquies) nam & qui jam [illegible] pore adhuc atque statè integris, [illegible] est, plus ejus quod reliqui erat, [illegible] senex effœtus, & jam ævo confectus [illegible] enim pari de spe decidit, annum ja[illegible] gesimum, & qui vigesimum [illegible] rat. O festivum hominis imò [illegible] vitam nempe non re-ipsâ, [illegible] mandam narras; quod per[illegible] nem ac modum ponunt[illegible] ex modulo non existentium [illegible] quid enim etiamdum speratur, [illegible] Sed hæc utpote satis per [illegible] non animum advertentibus [illegible] mus.

notius Lectores rogatos velim, etiam eos longitudinem prospicere sapientiæ laudi ... Quæ tandem contentio illorum quæ ... suavia sint, quàm exilia ista, quam ... ...da, quàm denique brevia, imò ...tanea, ut vel omnia quæ fert conditio no... eandem conjicias trutinam, quoties ista ...antur contrà, quorum in sæculo futuro no...it spes? Næ nos hîc vitæ umbratilii rerum ...ntur, spissisque involuti tenebris, &, ...ientium id instar, falsas mutilasque perci... imagines, atque ægro persequimur animo. ...sola scenam claudit, scriptæ personam, om...mque fictæ detrahit fucum; quo vel obtectæ ...uram nos hactenus celarunt suam; vel ...ita colorem & conditionem ementitæ ...um vel substantiâ vel superficie ubi... At mors, ut sese habeant cuncta, ape... monstrat: quæque longo jam an... intervallo, & spe tantum præsu... est, ea omnia in manus nobis quanta ...æternum fruenda tradit. Hæc qui ... haberent, etiam inter Philosophos ..., eâque quò magis freti erant fidu... adversus mortis terriculamenta, ac... ...lorum futurorum præsagia se com...

...ἐν ἀνθρώποις ὄν ἴσον | Hoc est: ...vi notionem cum longævo conferas, disparem, quod numerum dierum reperies, ...patium autem quod uterque vivit, om...nes. Rationem jam antea exposuerat; ...licet, singulis vivitur momentis, & ...ens aut τὸ οὐκ nihil existit. Cæte... inter illa sola quæ existunt, insti... rationem, certo certius est; nec ... qui jam prætervolitarunt dies in ...sparo dudum esse absorptos; ...rationum aviculos excessisse; cum nec ...finitam, magis & minus, plura & pauci... Quæcunque ergo infinita sunt, ea ... & æqualia ad invicem esse necesse est. Hinc ... ille Hieronymus haud abs re Nepotianum ... monet, quàm parum interfit, diune... quis agat in terris, an brevi moria... tus. *Idem enim inter eum*, (inquit) *qui ... diem vixit annos, & eum qui mille, ...stquam idem vitæ finis advenerit, ...mavis necessitas, transactum esse ... nisi quod senex magis onustus pecca... ...sset.* Habent enim peccata a... ...m & de propio, quo spoliare ne... ...es ...tempore, quòd existant mu... ...nec ...manere, in quo fuerant admissâ, ...fugiunt, aut evanescunt unà.

15. Ὅτι οὐκ ἐπὶ ... | Si Marci mentem rectè assecutus sum, hoc per ...λλήλων esse omnia vult. Sensus nempe nostros, phantasiam, animumque nobis sæpenumero, imò rarò non illudere. Nos autem ideò dolis capi, quòd omnia ex opinione suspendamus, nec ad rerum veritatem accuratius examen castigemus. Sic itaque abrepti, (non prout suapte sunt naturâ, sed prout nobis videntur; idque temere ut plurimum & inconsultò statuentibus) perperam sentimus, pronunciamus, affectus denique moresque nostros componimus. Habes itaque observationem veram, probatamque nimis. Nec enim istis Corinthi Pseudapostolis contigit solis, quod submonuit D. Paulus, falsum eorum adortus, & notitiam falsò sibi arrogatam; cùm & apud nos, & ubique occurrant frequentes, qui *dum sibi videntur multa scire, aut nondum aliquid norunt; aut saltem haud ità sicut oportuit nôsse.* 1 Cor. 8. 3.

Ibid. Ἐὰν τίς αὐτῷ τὸ νόσημον μίσχεται ἀλυδὲς λέγειν. | Oppidò opportunè; nequis Marcum cum sceptico in omnibus convenisse suspicetur. Laudato itaque Monimo, cui veritatis omnigenæ fundamenta convellere, atque evertere funditùs, in animo erat; idque verbis ità conceptis, ut ne quid omnino certi sit reliquum; sed & universalium immaterialium pietatem denique Deumque ipsum spectantium fides labefactaretur; nè venenum istiusmodi latiùs serperet, eâdem antidotum manu porrigere visum est. Hinc ut Lectori animum magis expergefaceret, Monimum, quamvis eâ tenus rectè opinantem, quò hîc loci adhibetur, in multis tamen fuisse lapsum, nec nisi maximâ evolvendum cautelâ, commonefacto.

§ 16. Τρέχει ἑαυτὴ ὁ τῶν ἀνθρώπων λογισμὸς | Locus isti apud Platonem de legibus, *lib.* 5. penè gemellus; quem etiam Marco mentem dum hæc scripserat subiisse nullus dubito. Complures is rationes enumerat, quibus homines animos suos contumeliâ solent afficere; è quibus si unam aut alteram huc lóci transtulero id non fore tedio spero aut... "*Diguisti igitur mentis humanæ desi...*
" *hi asserit, si ad rem faciendam attentiores quam par*
" *est, mordacibus disputeri vyris patiare; si opes in*
" *deliciis habeas, iisque inserviat, si his fretus nihil*
" *non tibi divitis licere existimes, aut genio libidinique*
" *effrenis indulgeas; si eorum quæ perperam fecerit a-*
" *deò non pudeat, ut omnem ejus culpam amoviere soli-*
" *citus, in alios deinde operâ conjicias; si ista in te*
" *sciens volens admiseris, quorum mox pœnitebit; si la-*
" *boribus succumbas victus, nec plagis, morbisque, ...*
" *ut verbo dicam, adversis quibuscunque fortem opponis*
" *animum. Si vitam magni facias, diemque extre-*
" *mum inter summa repenas infortunia; si forma*
" *posthabeas virtutem, nunquæ eo demum pacto cœlo*
" *atque animo non nisi secundas, certe aliquo cor-*

" pori primas detuliſti : Si quod legibus rectæque ra-" tioni adverſatur, id omne haud caveas quantum po-" teris ſedulò atque averſiſſimo ſemper animo defugias ; " quicquid verò laudi & virtuti ducitur, in id niſi ma-" nibus pedibuſque contendas, ſummoque proſequare ſtu-" dio: Cum aliis hujuſmodi, iſthic, quibus per otium licet, notatu dignis.

Ibid. Ὅταν ἐαυτοῦ γένηται, κ) ἁπλόος, κ) ἀναλλὰξ τὴ ποιῆ ἃ λέγει. | Apud Ethnicorum nonnullos (quod nobis jure optimo pudorem incutiat) major videtur veritati morumque ſimplicitati habitus honos, quàm apud hodiernorum complures, qui Chriſtianum in ſe nomen ſuſceperunt. His enim familiare nimis, imò & ſeriò nonnunquam rationum patrocinio propugnatum videas, fallaciis figmentiſque abuti : Haud turpe putant ſcilicet viri ſanctiſſimi, vel ad mendacia confugiſſe, vel perſonam alienam ferre, ubi id ex magno fuerit uſu. Iſti verò utinam Ciceronem in tertio de officiis audire ſuſtinerent ; *ex omni* (inquit ille) *vitâ ſimulatio & diſſimulatio tollenda eſt.* &, *ratio igitur poſtulat, ut nequid inſidiose, nequid ſimulate, nequid fallaciter.* Nec id à nobis negligendum, quòd inter Philoſophos, quantumvis vel judicio, vel moribus cæteroqui depravatis, vix unum quidem deprehendas, qui fraudes de induſtriâ nectere, involutas verborum ambages ſtudiosè conſectari, conditionibus clanculùm interpoſitis, & ſibi ſoli conſcio reſervatis ludere quibuſcum res erat, aut ipſe ſuſtineret, aut alios ità edoceret. Nedum vafros & verſipelles aſſutè fidentes à mendacio aut dolo malo liberâſſet, aut palam, & ex profeſſo omni exemptum eſſet culpâ. Erubeſcat, ſi poſſit, Jeſuitarum Schola.

Ibid. Τῷ τῆς πόλεως κ) πολιτείας τῆς περιόδου μήκει κ) χρόνῳ. | Locus hic mihi revocat in mentem, bellam ſanè, expreſſamque ſatis naturæ noſtræ imaginem ; quâ alicubi ſcriptorum Plutarchus vitæ quotidianæ ſtatum depinxit. *" Deus* (inquit) *author idemque gubernator om-" nium, infinitæ potentiæ, juſtitiæque inculpatiſ-" ſimæ, opifex mundi peritiſſimus, & rerum provi-" dentiſſimus diſpoſitor, ità noſtra temperavit, ut Deos " hominibus, ſumma imis, omnia denique in unum " juſſerit corpus coaleſcere. Totum adeò hunc terra-" rum cælorumque orbem, ingentem omniumque commu-" nem inſtituit civitatem ; hoc nempe conſilio, ut ejus " incolæ ſinguli, dum quod ſuum eſt agunt, proprii ſque " funguntur officiis, ſic demque ſibi, probi, pieque vi-" tam degant.*

§ 19. Ἡ ἀνάμνησις, Eodem redire puta & illud Platonis, qui hominem (quoad corporis noſtri conditionem) egregiè deſcripſiſſe naturam videtur, cùm *hominem eſſe quod nos eſt*, aſſereret. Hæcſitæ definitio an alios perinde arrideat haud ſatis ſcio, me verò quod attinet, vitros in illâ lepores contueri videor. Sed nec hujus elegi[illegible] riam Socrati & Platonicis deberi o[illegible] videntur enim ex alieno fonte h[illegible] Parmenides partes duas, duplice[illegible] hâc rerum congerie naturam, [illegible] verat. Fluctuantem alteram, [illegible] mem, caſibus variis perpetuiſque [illegible] am, quæque nunquam non immutat[illegible] induit facies : *Materiam* vult intelligas, [illegible] idcirco alieni autumat arbitrii, & [illegible] jectam. Alteram verò firmam & co[illegible] undique ſimilem, omniſque experti[illegible] ut verbo dicam, ejuſmodi, quæ & ſe[illegible] ſemper eadem eſt. Subſtantiam nimi[illegible] gentem prædicat ; ſive Deum. Nec [illegible] hîc loci notare, quàm Parmenidi [illegible] conveniat ; ac ſi iſtius Philoſophi [illegible] cre paginæ fuiſſet exacta nomenque [illegible] cando deditam navaſſet operam, quo [illegible] ſen alloquutus nuncupari non dedigna[illegible] *quod ſum. Exod.* 3. 14. Deo quippe [illegible] ſtabilem eſſe, ſibique ſemper conſtare, [illegible] terim omnibus in hoc irrequieto rerum [illegible] refluxuque innumeras alternantibus [illegible] quam non in aliud tranſeuntibus [illegible] mul & eſſe, & non eſſe haud injuria [illegible]

Ibid. Ἡ ὑπερβολὴ δὲ λήθη. | [illegible] enim brevi conticeſcet fama ; & [illegible] rum præclarè quantumvis diuturnam, [illegible] terna proſpicias ſecula, iiſque [illegible] aut ne vix punctum temporis durâſſe [illegible]

Ibid. Ἓν γὲ μόνον σπάνιον. | Per [illegible] phiam rerum tàm divinarum quàm [illegible] notitiam dictam puta. Eodem fere [illegible] monem *Sapientiæ* vocabulum uſurpaſſe. Virtutis tamen præſertim & pietatis [illegible] indicari meminiſſe, quod ſrabilis, [illegible] anem pompeii tibi arrogaveris. [illegible] omnium quantum eſt hominum, [illegible] eſſe revera ſapiens, aut ritè vocari, [illegible] ſit idem vir pius atque bonus.

Ibid. Ἀγνοῶν. | Ita ut de [illegible] Hujuſmodi ſanè ſapientiam [illegible] & evehunt Stoici, & ad concil[illegible] Sed fruſtrà, niſi naturæ noſtræ [illegible] befactæ & vires & conſilium [illegible] Deus. Quòd & alibi jam ante[illegible] notatum.

Ibid. Ἄλλων κοσμοι ἢ ἰδίων κόσμων. | Antoninum de mundis hominum [illegible] ve intelligas, quæ nos ut in reip[illegible] ramus invicem operæ, [illegible] tiæ, & neceſſitas poſtulat. Nec [illegible] minima eſſe poſſet, [illegible] re ſit opus ; ideoque non [illegible] mur, quia nec nobis ſolum. Vivet [illegible]

ab hoc diversum voluit Marcus. Quæ enim spectant beatitudinem, virtutis scilicet cultum, & fructus bonorum operum assiduos, hæc nobismet proficisci, nec ab alieno penitus arbitrio, rectissimè pronunciat.

Καὶ κατὰ Ἐμπεδοκλέα τὸν Σικελιώτην—— ὡς ἐδὲν ἄρρητον πᾶν στοιχεῖον, οὕτω ἔσται ζῶον συγ- | Dogma Platonicis perquam familiare; tamen ab Empedoclis schola dudum traduxerant in suam acceperant. Ortum igitur perhibent & annihilationemque corporum primis ex quibus constant elementis unitis inter se atque compactis deberi; interitum autem iisdem sejunctis tribuebant & dissolutis: Nihil proinde aut fieri de novo, quod non erat anteà, aut ità perire prorsus, ut nullum esse desinat; quia formæ tantùm & facies mutatæ sunt, accidentibus inversis interim substantiâ. Siquidem eadem semper extant principia, eadem etiam materia permansit incolumis utut diversimode disposita. Omnem itaque productionem de nihilo, omnem itidem in nihilum reductionem strenuè debellabant isti; quas & Philosophia etiam hodierna à Scholis suis procul ablegat. Rectè igitur Empedocles, rectè etiam Platonici & Stoici; nec enim usquam aliter factum est, (quod ad vires atque operationes mere Physicas) aut unquam fieri potuit; ex quo auctor Omnipotens universa de nihilo creavit; rerumque successiones materiæ atque motui continendas, propagandasque, certis agendi legibus præfinitis, deinceps mandavit. Per materiam autem & motum, dum ità uti diximus, agunt, & quatenus suis se continent finibus, nihil aliud, quam virtutem illam, quæ natura plerunque audire solet, intelligendum existimo.

In Librum III.

Ἢ τὸν ἀπίθανον | Festinandum asserit, ut illa quæ opus sunt, ediscantur, atque in promptu sint. Rogites forsan, quorsum ista tam laboris plena cognitio; spatio præsertim vitæ jam prorsus nullo? aut quî vel optimè instituti se rudimentis juvant melius, cùm mors fores pulset? Atqui respondendum sedulò, ut cum ignorantiâ malum expellas simul; & quid revera sit utile, placido magis fortique quo virum decet, adventantem excipias animo.

Καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα παραφυλάττειν ὅπως μὴ πᾶ | Atheorum hîc loci dogma perstringit, qui naturam vitii insimulantes, ex eo quòd multa ibi deformia, superflua alia atque inconcinna, alia denique nociva, & in magnum nobis incommodum vergentia, dignoscere videantur; argumenta inde struunt, quibus Deum non esse rerum effectrix; vel saltem otiosum & nostri negligentem, adeoque non se rebus immiscentem humanis, ut nullius omninò curâ tactus omnia sorti fortunæ permittat, cæcóque ut labantur cursu contentus sit. His contrà Marcus; temerè judicari istiusmodi esse; nam & illa, in quæ culpam temerè impingunt, vituperio abesse propterea, quòd ipsa sua quædam & utilitas, & venustas, finitique vel idcircò conspectu mirabilis, quòd ista & conditiones, & facies rebus ad amussim conveniant; nec totum corporis hujus universi perturbatum, & decorem ejus (qui in partium congruentiâ situs est omnis) turpissimè spoliatum, à rebus, quarum propriæ sunt, sejungi queant. Hâctenus Noster; & hîc loci pedem sistit prudens: Illa non indigna prædicare contentus, quæ à sapientissimo conditore fiant; absque quòd ineptias omnes ab istâ professas scholâ in se reciperet propugnandas. Solent enim nonnunquam & cachinno lectorem concutere Stoici, dum id agunt strenuè ut omnia humano generi ex usu esse probatum dent. Chrysippum nempe secuti ducem; etiam Pulices (Chrysippum jam audis) qui somnum ignavis excutiant; etiam Mures, & omnem spurcam istam infestamque animantium farraginem, quibus ad curam & diligentiam socordes animi acriùs incendantur. Quin & illud insuper notandum; cùm τὰ ἐπιγιγνόμενα, (*Supervenientia*) aut *fortuitò* facta, aut *necessariò* putentur, Antonino, qui casus cæcos constantissimè pernegat, illa omnia pro *necessariis* haberi, quæ, juxta physicas operationes, semper atque ordine certo sequi solent; Pro *fortuitis* autem ista omnia, quæ præter mentem artificis, aut nullâ apertâ cogente necessitate eveniunt. Ità tamen ut hæc etiam causas habeant suas, quæ nostrum fugiunt conspectum, naturales, & ad istiusmodi effecta aptè dispositas. Marci enim mentem qui assequi studet, caveat velim ut nequem prorsus eventum Divini Consilii expertem opinetur.

Ibid. Εἴτις ἔχοι πάθος ἡ ἀγνοια βαδιστέον ἐπὶ | Appositum sanè ad rem, quo

quo nihil magis. Deo enim rerúmque ab ipso conditarum naturæ insullitatem tribuere, pusilli est atque parùm cogitantis animi. Inde autem id fieri plerunque constat; vel quòd naturam investigandi speciem præ se ferentes in superficie hæreant, nec penitiùs causas rerum introspicere sustineant; vel quòd singula per se simplici contemplentur intuitu, nullo interim respectu ad illud Totum habito, cujus hæc partes tantum, æque minutæ admodum, existunt. Ad plura scilicet & majora festinantibus non datur omnia vel disquirendi, vel invicem conferendi otium. Nec omnis Philosophiæ studiosus, naturus quantumlibet & diligens scrutator, negotio habilis & idoneus satis censendus est. Animo nimirum capaci, minimèq; vulgari opus est ingenio, per totum hoc naturæ campum ut quis spatietur, in occulta penetralia demergat sese, perrepat, anquirat singula; seriem deinde rerum universam perpendat, atque mutuas inter se relationes, convenientias, atque utilitates prudens dignoscat; Animo denique, quocum bene agitur, si post diuturnam operam & cogitationes altissimè defixas, imaginem universitatis hujus idoneam concipere queat. Hæc cui contingunt, (quæ reverà perpaucis contingunt) næ ille ordinem pulcherrimum, mirum artificium, sapientiam exquisitissimam, (& cujus præstantiæ vel animo assequendæ se sentiet prorsus impares,) prædicabit, suspiciet, demirabitur; quæ omnia Scioli, præmaturè de rebus parùm perspectis statuentes, parvi solent pendere. Sed ità commune fert hominum ingenium, ut quæ minus innotescunt, gravius incusentur; nec enim quidquam aut stultitiâ maledicentius, aut Philosophiâ leviter tantùm tinctis fidentius arrogantiúsq; humano generi nôsse datum est.

Ibid. Καὶ γεγὸς ἀγέρωχόν τινα ἀμυδρὸν ἐμφαίνειν | Modestè satis; præsertim, si vetanum istud dogma Stoicis familiare respicias, qui deformes emarcidæ senectutis rugas, venustissimo juventutis flori præponebant; idque unum quod in deliciis haberetur dignum esse autumabant. Quoties autem cujusquam minus elegantis amore quis exarserat, si facies ista posthac venustior forte devenerit, penitùs omnem nuper deperiendi ex illo amorem extingui. Non est igitur quod mirere, si sententia quæ à communi hominum sensu abhorrebat plurimùm, Authores eruditis viris deridendos propinaveris. His etenim inter jocundem haud insolens erat Stoicorum disciplinam culicibus & vespis componere; quibus spreto interim notæ generosioris vino, acetum & vappa vehementius placent.

§ 3. Τί ταῦτα | Ista nempe quæ antecesserunt, hominem sapiunt, metu mortis anxium; & submissi quicquid est enimi alienis erigere casibus pro virili enitentem. Atqui monent, [illegible] cum in istis exemplis parum habere [illegible] nec multum referat nostrâ, quid de [illegible] fuerit an sciamus. Sic enim [illegible] ducamus oportet? vitam, [illegible] cisscentibus pro itinere esse, [illegible] quidem singulis incumbit, [illegible] bus. Omnibus interim & [illegible] anceps, & procellosum nimis. Nobis [illegible] serius sive citius littore potitis, & [illegible] attingentibus, quid magis ineptum, [illegible] mente sanâ alienum excogitari [illegible] ægrè ferentes, quòd in portu navigu[illegible] pensè exopremus, ut mari infido [illegible] versis liceat iterum ludibriis debere [illegible] jam exactos denuò instaurare? [illegible] me fallit, exempla ad animos ad[illegible] rores muniendos paululum quid[illegible] menti innuens, reprimit se Marcus, [illegible] argumentum transit, percontando, [illegible] *ista?*

§ 4. Ὁπόταν μὴ τὰ ἀναγκαῖα [illegible] λῆς ποιεῖ | Idcirco & cogitationes & [illegible] Facultates nostræ ad unam omnes [illegible] publicam sunt sedulò erogandæ, [illegible] omnia à Deo accepta tulimus. Ita [illegible] Paulum habes nostro huic addipul[illegible] 12. 7; &c. Qui dona Spiritûs Sancti [illegible] collata diserte narrat, vim [illegible] çam ab omnium bonorum fonte [illegible] ut ejus facti compotes passim dif[illegible] maxima quæque aptè non sibi soli [illegible] & alienæ saluti, & communi Eccle[illegible] pro viribus inservire, religiosissimè [illegible] intelligerent.

Ibid. Ἐπὶ τοῦτον ἑαυτὸν μόνον παρασκεύαζε ἐφ' ὅσον δύναμις, &c. | Ita tibi [illegible] divinum; sed cui semper exequi[illegible] primus quisque par esse poterit. [illegible] rum sanctimoniâ, animo quie[illegible] túsque casto opus est, ut deum in ab[illegible] ris penetralibus locum hanc[illegible] facere non sustineas? & quæ [illegible] si in apertum provocentur, [illegible] pudorem, nec os ullo modo [illegible]

Ibid. Ἰσοδίκης καὶ ἀφιλανθρώπου [illegible] τινὸν ἐν ἀνθρώποις εἶναι. | [illegible] veréque magnificam mentis [illegible] virtutis imaginem! quam [illegible] contuesi, & ad ejus pulchri[illegible] ponere fas est. Quantum [illegible] morumque integritati [illegible] qui sacerdotes in sacrariis [illegible] tales esse seriò fontiam[illegible] & [illegible] &o debitum in cordibus ipsorum [illegible] stare, si ab omni impietate absc[illegible]

abhorrere, ne læsi numinis rei deprehendantur, puri semper, & præ cæteris habeant. Nam & hæc omnia nobis decere D. Petrus non obscurè indicat, ubi Christi nomen profitentes in memoriam revocat, quod *Lapides sint vivi, ædificati in domum spiritualem, hostias & Sacerdotium sanctum ad offerendas spirituales hostias acceptas Deo per Jesum Christum.* 1. Pet. ii. 5.

Ibid. Κεκτῆσθαι δὲν καλὸν παρέχεται ταῦτα δ' ἀγαθὸν πάσεται. | Præceptum veræ Virtutis ergò, quod aliud subjiciendum. In quo vel absolutissima Christianæ perfectionis norma nihil prætereà desideret. Quid enim ultra ad consummatissimam requiras Pietatem, quàm ita animum induere, quæcunque sibi destinata fuerint, ea ut unicuique optima esse credat: seipsum verò omnibus anteponat, eniti semper, ut quicquid agat, dictetur ei Justitiæ scilicet rectæque Rationi Deique, acceptum Deo; quod & sibi deceat, & alteri prosit?

Ibid. Δόξης δ' οὐκ ἀφεκτέον παύλων ἀνθρώπων. | Plurimi interest à quibus laudaris. Istos enim, qui Virtutem Sapientum suffragia præ vulgi favore, & existimatione multorum post putanda censent, illam suî partem vitiare contendit * Socrates, cujus Vita in Justitiâ stat omnis, & cui, nè vero afficiatur damno, ab Injustitiâ fola metuendum est: Sed ut in re tanti momenti nè pendeamus, cujusnam ad laudes eniti debeat incerti, Eccam nobis Regulam! ad cujus si facta moresq; assiduè dirigamus, Res nostræ non rectè habere non possint. Athletas enim inter certandum id agere præcipuè satis compertum est, non ut Coronæ spectantium circumfusæ, sed ut istæ quos Brabium decernere perhibent, Judicibus: Nos itidem, quibus totum hoc quo in cursu vivitur pro perpetuo certamine est, Christiano insigniti, & Gloriæ Candidati legitimè luctamur, nobis negotii datum existimemus, à Deo ut collaudemur, & exacto hoc labore mercedem consequamur. Quicquid verò interea temporis de nobis homines prædicent, aut neglectui habere, si in malam sit partem, spernere; si in bonam, citra ambitum notare, & mantissæ tantùm loco, excipere, debemus.

Ibid. Οὐδὲ γὰρ ἔστι τοῖς πολλοῖς ἔπαινον ἐν λόγοις τιθέναι, οἳ γε ἐδὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκονται. | Stultitiæ Vitiique quà nulla vel stomachum movendo contrà opprobrium hoc vehementissimum, quòd ejusmodi homines nequeant placere. De his enim omnibus dictum puta, quod * in *Creonte* Oedipum exprobrante legimus.

——— Αἱ δ' τοιαῦται ἐύνιες
Αὐτῇς δικαίως εἰσὶν ἀλγίστῃ βίᾳ.
Sophoc. in Oedip. Tyran.

——— *Nam talia ingenia*
Sibi ipsis maximè molesta esse solent.

Sed nec hujus rei causam exquirere difficile est. Vitium enim, cùm animum corrumpat, motus ciere intestinos, & affectus ad rebellandum plus satis per se proclives, acrius extimulare soleat, hominem ægrum, & secum semper pugnantem privatis implicat dissidiis; accendit, torquet, miscet, perturbátque omnia; in tranquillo ut nullus possit consistere, aut otii vel tantillo perfrui. Molestias denique adeo sævas facessit, ut etiam tunc cum secundæ res sunt maximè, saucius animi nunquam ferè gaudeat, præ dolorum intus acerbitate, atque irrequieto suî, Rerúmque suarum fastidio.

§ 5. Μήτε κομψείαν τιν διάνοιάν σε γαλλωπίζεσθαι. | Chrysippus in primo Rhetorices monuerat, non tantùm Injucundas Vocalium Coitiones debere aspernari, nè nimio sententiam exornandi studio occupata mens, minoris quam fas est Rem ipsam, & quæ momenti plus afferunt, habeat pensi; sed & graviora jubet quædam admittere, subobscuras loquendi formulas, & plurima in Oratione invenusta, quin & Solœcismos etiam nondetrectare, quorum paulò delicatiores quàm maximè pudere solet. Hæc ille, & tamen Idem alibi in eodem Opere, parùm sibi cónstans, non simplicitatem modò & puritatem verborum curæ habendam censet, sed & quodcunq; ad ornatiorem reddendam Orationem honestè adhiberi possit, id omne sedulo accersendum decrevit; Imò &, quod magis demirere, Habitum Gestúmque Corporis Elegantem, Formationem Vocis haud insuavem, aptos Manuum Motus, Ingenuam Oris Speciem, & Vultum Rei quâ de agitur semper accommodatum, in Dicente desiderat. *Quantum mutatus ab illo!* Hæc quo tandem inter se pacto conveniant, viderint illi, quorum de Chrysippi Autoritate vindicandâ sategit. Id verò satis liquet, Stoicorum Sectam speciem semper præ se neglectæ Eloquentiæ tulisse; quippe quam nugatoriam nimis & futilem, parvíq; animi ducebant, eandémque operosam, & in quam exornandam Operam Sapiens tempóris; contereret, minimè omnium dignam.

Ibid. Μήτε ὄρκῳ δόλιον, μήτε ἀνθρώπῳ τινὸ μάρτυρα. | Sanctum sanè & utile in primis Præceptum si commodè accipias: sin autem respicias quas Stoici plerunque hac in causâ Rationes adferre solent, non tam Pietatem forsan, quàm Fastum sapere deprehendes. Quorsum enim Juramento se obstringere vel Testimonium suum alieno firmare Sapienti vetitum suspicare? Nempe

[c] horsum

* *Quæ ipse tribuit, memoriâ lapsus.*

horſum. Quoniam ejuſmodi Viro, atque ejus virtuti nimium quantum derogant; Cujus vel Nominis Prærogativam à receptis vulgo eum Legibus eximere, & ſui adeò Juris ſtatuere exiſtimabant, ut contumelià ſe quodammodo afficiat, quoties ſe iiſdem conſtringi vinculis patiatur, quæ apud infidam & profanam plebeculam indagandæ veritati neceſſaria quàm maximè uſu comperta ſunt. Hæc illi ferè de Juramento, Teſtibúſque advocandis, quò minus Sapienti ſuo vel injurato non habeatur fides: Quem igitur ſuî potiùs Fiducia, quàm Pietas in Deum à Jure-jurando arcebat. Nec tamen inficiendum, quin Vir magis Sacramento, quàm Sacramentum Viro fidem facere debeat. Atquî ut nunc dierum vivitur, alias in quotidianâ conſuetudine Rationes Rerum neceſſitas poſtulat. Nec abs re igitur duco, ſi hîc loci, quid hac in causâ Inſtitutio Chriſtiana præſcripſerit, paucis commemorem. Inſtitutio, quæ ut aliis omnibus, ita & Sapientiâ & Conſilio quotquot uſpiam aut ſunt, aut olim adinventæ fuerunt, facile anteit univerſis; & vel idcirco præ cæteris ſuſpicienda, quòd Infirmitatis, Pravitatiſque humanæ miſerta, ad Conditionem noſtram, & Societatis publicæ Commoda ſe Moréſque ſuos componere non dedignata eſt. Hæc igitur nè fidem ullo fallamus perjurio docet, ſed ſummâ ut nos Juramenti Religione adactos ſentiamus: Hinc etiam, nè crebrò, nè temerè, nè laſcivè & in rebus nihili; ſed ut ſeriò, ut ſanctè, ut gravi neceſſitate impulſi, ut tremendam Numinis, Nominiſque Sempiterni Majeſtatem veriti, Sacramenti vinculum animo injiciamus, arctiſſimis Legibus cautum eſt. Hinc Mandatum ut *Sermo noſter omnis ſit Etiam, Etiam; Non, Non. Matth.* v. 33, 37. Nudâ ſcilicet Affirmatione vel Negatione nobis ad invicem conſueſcamus, prout Probos Piósque decet, quorum de ſinceritate ambigi haud æquum eſt. Attamen ab omni Juramento uſquequaque prohibendo temperavit vel hæc Religio, quo nihil potuit fieri conſultius; quum & idoneus, & neceſſarius, imò & laudabilis, dubio procul omni, Juri-jurando relinquatur locus. Siquidem & *Omni inter homines Controverſiæ* (teſtante Apoſtolo) *hoc demum ratione finis imponitur*, & ipſe Deus, qui *nec mutari, nec mentiri poteſt*, quò cumulatiorem *hæredibus promiſſionum adjiceret fiduciam, quæ erat pollicitus obſtringere Juramento non detrectavit. Heb.* vi. 16, 17, 18. Summa igitur Rei huc demum redit. Juramento parcius utendum, nec niſi Charitatis causâ; hæc ubi aliter ſalva eſſe poterit, ab eo ſanctiſſimè abſtinendum. Modeſtè igitur, & in eandem ferè mentem Epictetus, qui Morem hunc non exulare prorſus à vitâ communi jubet, ſed id tantum hortari ducit ſatis. *Epictet. Enchirid. cap.* 44 Ὅρκον παραίτησαι, εἰ δὲ οἰόν τε, εἰς ἅπαν. εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ *dum recuſa fieri poteſt, omnino: ſin minus potes.* Nec illud etiam præterm[itten]dum Veterum nonnullos Hereti[cos] meminimus, illum nempe dum ageret in terris, juratum

Ibid. Ὅρκου ἕνεκα ἐν οὐδενὶ hoc, & veræ Virtuti adeò nec eo conſummari nequeat. Ca rebus externis diffiſi, in animi nunt omnem, nè ſe ſtigm tiùs; & propriis freti v cantur Dei. Ab eo e recta velimus, & quòd ea exequi poſſimus. Nam & ita no perſuaſum haberi jam monui dem Hominis Arbitrii ſtrenuiſ dicem, ita tamen ut Divino noſtram ſublevanti nequid interc detraxerit.

§ 6. Εἰ μὴ κρεῖττον εἰσίοιμι. | Her cium haud incommodum! Dum detur nobis permittere, & fortiùs ani vet, & virtutem fæliciùs commend vel è Cathedrâ docentis, vel pro Imperd pientis partes Marcus ſuſcepiſſet. nim omnibus præ cæteris arridet Lib Bonum eligamus ſæpiſſimè in cæt amplior eligendi pro arbitrio Co num ferre ingenium, & quantum dando profici ſoleat, calluit D. Pau tis Oratoriæ probè gnarus, ad Theſſalo provocat judicium, more huic not tatus, *Omnia ut exploratum eam* Bonum eſſe comperiam fuerit, id ant. 1 *Theſſ.* v. 21.

Ibid. Κρεῖττον γὰρ κ[ακ]ῶς ἀπ[ο]θανεῖν κ[α]κῶς, ἤπερ τ[ὸν] rio nobiſcum i haberemus in promptu, ab bus, & exitiosis Vitiorum quantum humanum genus nunc effuſi præcipites, & aurem obvertimus, & turpem culam, & graviſſimum nobiſ utilitatis ſpecie producti, im

§ 8. Οὐδὲ ἀσυγχ[ώ]λητ[ος] ἔσ[ομαι] κατ[α]λαμβ[ά]νω. | Ita ſane conquerimur intempeſtivum in medio opere abreptos, id tùm animi affectibus, & ſius Ideis debemus. Nè ſubductis vivendi ſpatium rit, ſummam rerum omnem deprehendet, ut *quemadmo* dem interſit, *quamdiu* verò,

igitur hîc loci animadvertit Marcus, haud indignum existimo, cui revolvendo semel atque iterum animum attendamus. Quamvis enim leviter percurrenti, aliquid forsan parvi & de medio sumptum videatur, at si seriò recogites, & examen exquisitius instituas, momentum haud leve ad virtutem allaturum, & eximiâ refertum Sapientiâ compertum iri, pro certò habeo.

Ibid. *Οὐδὲν ἀπρεπέστερον.* | Idoneam inprimis loquendi formulam! Tunc etenim Hominem jure merito *Abscissum* dixeris, quoties à cæteris, quæ in unum corpus coaluerunt, se divellit. Id autem fit, si Leges Æqui Bonique & Jus hominum commune insuper habeat; sibi soli studens, aliorum securus: Vinculis, quibus Hominum inter se Societas continetur, isthoc disruptis pacto, & penitus dissolutis.

§ 9. *Τὴν ἀκολουθητικὴν δύναμιν σέβε.* | Facultatem hanc ideò colendam docet Marcus, quòd ab illâ & primæ rerum excipiantur Ideæ, & Opiniones nostræ profluant. Quum itaque (quod & antehac me memini submonuisse) non tàm ad ipsam Rerum naturam, quàm ad istas quas animo concepimus Notiones, vita instituitur; quomodo se habeat Facultas ista, tùm Affectuum, tùm Actionum Moderatrix summa, permagni referre constat. Quin & id obiter notandum duxi, Antoninum non illam solummodo partem memorare, quæ Corpori accedit propiùs, & *Phantasia* sæpenumerò audire solet: sed totam Mentem (aut Principatum,) quatenus rerum notitiam adipiscitur, sive per Imagines in animo consignatas, sive aliunde petitam; quæ ita demum adepta judiciis nostris serendis porrigit.

Ibid. *Ἀκεραιοσύνην.* | De vocabuli Ratione fusè locutus Gatakerus: Quod ad Rem verò ipsam, monitum Lectorem velim, quum omnia Terrestria in hoc quo nunc vivitur Rerum statu, ambigua, incerta, & ex parte tantùm cognita sint, nec quidlibet ad imum penitus explorando simus, Temerè fidere, atque animum in quâvis sententiâ pertinaciùs obfirmare, Viri Sapientis Officio convenire neutiquam posse. Philosophorum ad summum Cyrenaicorum modestiam imitari decet, qui externis parùm confisi, & de Naturâ & Conditione rerum nihil pronunciare ausi, intrà sui ipsorum animi Sepsum se semper continebant. Cùm itaq; iis religio erat, *Ita sibi videri*, etiam de rebus diligentissimè perpensis, sat habebant asserere, *Quanquam* & istud etiam *Ita videtur*. Antoninum nobis præcidere hic locus ostendit: nec injuriâ; siquidem, postquam in partem alteram animus propendeat, ex illo fælix esse desinit. Affectus enim, & Desiderium, & Solicitudo, Opinionis assecla sunt, nec ab horum te poteris tædio eximere, nisi ab ipso etiam Assensu animum quodammodo sustineas.

§ 10. *Κατὰ διαδοχὴν ἀνθρωπείαν πάχεα τεθνηξομένων.* | Locus seporum plenus qui Brevitatem vitæ prætervolitantis notitiâmque rerum cursoriam nimis atque imperfectam mirificè depinxit arte; in quo etiam verborum impetum adeò concitatum advertere est, ut vel animi vis omnis rapidum Scribentis stylum celeritate vix assequi valeat.

§ 11. *Οὐδὲν γὰρ οὕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικόν.* | "A falsis præsertim Opinionibus humanam proficisci infælicitatem abundè compertum est. His enim præpediti Ignaviæ, Perturbationibus innumeris, atque omnimodæ ægritudini subjicimur ultrò. Hinc ad jus fasque violandum impulsi, & tàm doloribus quàm voluptatibus sustinendis impares, duro nimis turpique premimur servitio. Quum è contrà, si Marco obsecuti singula perpenderemus, atque examine priùs instituto quantula sint reapse rectè putaremus; quodcunque nobis obtigerit, non tantùm moderatè ferre, sed & eò usque habere contemptui facile esset, ut nec Gravissima facessant molestiam, nec Lætissima tantâ apud nos sint existimatione, ut eapropter vel tantillum à virtute deflectere, unquam operæ ducamus pretium." Quæ deinceps in hoc Capitulo sequuntur Percontationes Vim hujus Præcepti Exemplis illustratam præbent, rationem ad istiusmodi Cogitationes animum instituendi præclarè docent; inanes denique metus cæteroslque affectus inordinatos arcendo; vel saltem compescendo nos præstabunt idoneos."

§ 14. *Τὰ ἀπομνημόνευτα σε.* | Reddendum censui per *Les Commentaires de ta Vie, Commentarios vitæ tuæ*; (cæteris (fateor) absonus) ut aliquid hîc loci diversum intelligatur, ab Excerptis (*τὰ συγγεγραμμένα*) quæ sequuntur. Nam & Antoninum quæ in vitâ suâ maximè erant memorabilia, descripsisse, Filióque, quòd instar Archetypi esset, ad quod se suósque mores componeret, dono dedisse, accepimus. Sed temporum injuriâ factum est, (quod ægrè ferendum) ut Hoc operis ad nos usque minimè pervenerit.

Ibid. *Στωϊκῶν ἐν οἷς τὸ τέλος.* | Stoicis humanorum Studiorum finis hic est, ut benè vivendo, & aliis benefaciendo utilitati publicæ inserviant. Sed quod in accumulandis thesauris avari solent, qui dum plurima conradere gestiunt, nihil interim ab acervo depromere sustinent; Idem etiam Virtutis & Sapientiæ qui se Candidatos autumant Regulas ferè, & Definitiones, Aphorismos, & quicquid acuminis habent Philosophorum Scripta solicitè colligunt, excerpúntque: iisdem tamen inerti Scientiâ gaudentibus, quo tandem pacto aliquam congestorum partem in usus erogare possint publicos, nè minimæ quidem curæ est.

Ibid. Σαυτῷ βοήθει, εἴ τι σοὶ μέλει σαφῶς. | Benè monuisti Marce; & oppidò opportunè. Solent enim plerique Omnia ab aliis sperare, suî interim negligentes. Videntur scilicet Veritatis Cognitio & Vera Virtus alienæ esse operæ, nobisque otiosis facile comperere. Sed Error iste inprimis excutiendus; nec enim vir bonus esse potest aut sapiens, qui is ut fieret non sedulò enixus est: nec exquisitissima vel Instituentis Scientia, vel Instituendi methodus, quò minùs inertes ignarique pereant Discipuli, obstare poterit. " Audiant velim & eru-
" bescant Christianorum vulgus, qui ut ignaviæ
" culpam suæ à se procul amoveant, Pastores in-
" cusare solent, iisque vertere vitio, quòd in Re-
" rum Divinarum, & Bene vivendi studio Popu-
" lus parùm profecerit. His contrà jugiter rege-
" rendum, Σαυτῷ βοήθει. Tibi nisi consulas,
" actum est, ilicet, periisti. In Te uno sita est
" ista salus; quam si per socordiam steterit quò
" minùs assequare, *Perditio tua ex Te* Vitium
" hoc familiare nimis nôrunt om-
Hos. xiii. 9. Matth. xxii. " nes, qui homines quibuscum
" jam vivitur ubique non prorsus
" ignorant: sed insulsum interea
" loci absurdúmque si quod aliud fateantur nè-
" cesse est, etiam qui sub hoc prætextu excusa-
" tiùs peccare videri gestiunt. Sed usque adeò
" difficile est vel ipsas ineptias ab hominum pe-
" ctoribus avellere, quæ aliquem saltem quan-
" tumvis exilem Ignaviæ Vitioque nostro fucum
" obtendant.

§ 16. Σαρκικῆς αἰσθήσεις | Fit enim Sensatio ope Spirituum Animalium. Qui ipsi & Corporei, licet è contextu inprimis subtili; & Corporis partes sunt, Cerebro scilicet nervisque interfusi. Cùm itaque variis horum motibus organa afficiantur Sensoria, jure meritissimo Sensûs corpori adjudicantur.

Ibid. Ψυχῆς ὁρμή. | Per *Animam* hîc loci Inferiorem & Sensitivam tantùm fac sis intelligas: In quâ Corpori proximâ Appetitus locum sortiuntur: & innumeræ Affectiones, ab [illegible] Impressionibus obortæ.

Ibid. Νῦν δὲ γυμνὰ. | Mens Intellectiva denotat, seu quem [illegible] cupare, philosophis solenne est [illegible] opiniones adscribi convenit, [illegible] rum est Imagines excipere, [illegible] sentare tantùm. Hujus autem [illegible] secernere, statuere, [illegible] & causâ tandem peronata, [illegible] cus; opinari genuina.

Ibid. Τὸν τῆς [illegible] Σπικοῦρε | Argutè admod[illegible] ram Virtutem sufficit, ut quæ [illegible] exequamur, nisi & animo Bonæ [illegible] silio, & quòd ob finem etiam quod [illegible] gamus, magni refert. Perditus [illegible] & Atheus, est quamdiù latens [illegible] atque externa munia obire, [illegible] bunt; quoties scilicet ex usu illis [illegible] Probis. Iisque habeantur. Sed hanc [illegible] tionis notam ob oculos posuit Marcus [illegible] ceu Lapidem Lydium, vel sese quis [illegible] vocare poterit explorandos. Ita enim [illegible] sincerum secretum iri. " Nam hæc
" iis quæ perperam disjuncta reperiuntur (τὰ μὴ ὑγιῆ) connecti debere, satis [illegible] In partes itaque Gatakerianas me [illegible] to; D'Acerio licet, vel aliter, [illegible] ci mentem (per incogitantiam, ut [illegible] nes etiam eruditi nonnunquam [illegible] ctente.

Ibid. Τὸν δ' ἔνδον —— δεῖγμα [illegible] δοχεῖα ὄχλῳ φαύλων. | In tan[illegible] bâ atque Congerie, Errores & [illegible] quin scateant fieri non potest. [illegible] Illuviem Animum contaminare, [illegible] versum agere facile constat. Qu[illegible] illum Humani Pectoris Incol[illegible] Sanctum) turpe illud commer[illegible] loco cedere spurcis hospitibus, [illegible] Sacra disertè denuntiat.

In Librum Quartum.

§ 1. Εἰ δ' ἀπεξαίρετος. | Duram sanè admodum, & miserandam nimis hominum Vicem dixeris, si quicquid Boni perficere in Animo habent & Votis, id excideret prorsus, nec, nisi ad Umbilicum perductum, in Rationes illis referre liceret. Utpote, quibus Impedimenta sæpenumerò obstiterint quamplurima, quæ neque quin eveniant, prohibere; nec postquam se ingesserint expungere, in eorum sit potestate situm. Deus igitur, pro summâ, quâ semper usus est, Æquitate & Clementiâ, id omne nobis virtuti ducit, quod seriò studemus; Obstacula verò, quæ nè exercitium reddamus efficiunt, provido ità dispositum consilio, ut & ipsa novam benè agendi præbeant materiam. Siquidem vel iis, quæ frustrà tentavimus, frui licet; cum frustratione rectè utentibus etiamsi Rationes ineantur novæ, eadem tamen est Mens; & in eodem manentes proposito, idem manet præmium, & ultimus rerum Exitus. Actus quidem immutatur; Voluntas, & Intentatio non ita: nostrum enim est benè velle, & optimum in id intendere sedulò, Deo ut obsequamur; sed quo demum pacto istud à nobis obsequium, hocene mavult, an illo potius præstemus modo, Illius refert, non Nostrâ statuere. Egentes intereà loci quod nobis videtur Illi maximè fore cordi Siquid inopinatum à primo deflexerit consilio, aliâ confestim deflectendum est viâ, & Providentiam sequendum Ducem. Namque ita demum, & hoc quod possumus, bonî consuletur; & illud, quod præ inopiâ frustrà votebamus, nobis nihilominùs lucro deputabitur. Animadvertas, Lector, iterum atque iterum revolvas velim animo; præclarum inprimis, & qui vel Homini Christiano facem præferat, minimè indignum.

Ibid. Μάκρα ἐπίρρημα εἰπῶν. | Nec frustrà est, quod hoc nobis inculcat. Parva enim perfunctoriè expetisse assuefactis, in usum venit paulatim Intelligentia: Nec animum temerè agentem sæpius, ad meliora intendere seriò, aut altiùs in gravissimis deprimere negotiis mox nobis erit intentatum.

Ibid. Ἢ τὸν Πρόνοιαν, ἢ ἄτομοι. | Ex hoc dilemmate hic instituitur Argumentum. Si Numinis Providentiâ gubernentur omnia, nihil sibi ab illâ metuendum est mali. Hoc ex jam antedictis liquet. Sin autem Casu cæco, & fortuito Atomorum concursu eveniant omnia, quid à ratione alienius, quàm vicem suam dolere; cùm nemo sit qui querelis tactus res in meliora reducere queat? "Sis itaque Stoicus, sis Epicureus licet, utrinque tuâ ut sis sorte contentus suadent rationes non inidoneæ. Cum & illa Injustas damnat, & ista inanes Schola quærimonias."

Ibid. Ἐννοήσας ὅτι ἐκ σπώγγου λείως ἢ τραχέως κινεμένου πνεύματι ἢ διάνοια. | Veritatem Physicam exquisitè Marcus expositi, Artificio usus verè Philosophico. Nam nec inficias eundum est, penes nos esse, Cogitationem & Mentem à Mechanico Sanguinis impulsu, & Spirituum motibus præcidere. Siquidem quæ seorsim habitat, nec istis Nervorum affectibus tangitur, quorum ope atque interventu Rerum vestigia externarum, & quasi Imagines in cerebro signantur. Non patitur Anima; sed Mediante tantùm Intellectu sentit, & proinde sui juris aliquatenus esse poterit. Ut sit tamen, Ingenio forti, & quæ verum à falso secernat Acie, opus est. His enim destituta, næ illa turpissimam servit servitutem; & momentis Visorum levissimis, quæ turbinis instar, fluctuantem exagitant, rursum-prorsum abripitur misera. Quod igitur fieri posse ailero, idipsum rarissimè factum lubens concedo. Nec multum hac in re profeciisse puto Stoicos, quum isti, pro fastu & tumido Disciplinæ suæ Ingenio modum servare nescii, & Imbecillitatis humanæ minus quàm par erat memores, magna loqui quàm vivere, longè facilius reipsâ experta sunt. Hanc verò haud injuriâ inustam illis notam, dabitur ni fallor infrà idoneus probandi locus.

Ibid. Πρὸ παιδὸς μὴ ἀσῶ μηδὲ κρίνω τινά. | Recessus olim ab Antonino laudatus non inutilis esse non potest, si effrænis Animi Impetus, & vehemens Contentio tecum eant unà; si tibi novas facessere molestias de rebus externis solicitus; si denique quicquid evenerit adversi strenuè obniti contrà, pergas. Sic enim à Deo descisces, & cum inexpugnabili Necessitate manus conferere frustrà, animum instituis. Affectibus igitur, quantum poterit, exuas te primùm oportet; & Providentiæ Decretis te præbeas morigerum; ita tandem & liberum, & bonum Civem futurum. Hæc sunt, si Marci mentem capio, quæ nos hic loci monitos vult.

§ 4. Εἰ:

§ 4. Εἰ τὸ γοερὸν ἡμῖν κοινὸν | Si Antoninum per omnem Rationum seriem in longum hic deductam rectà sequamur, dogmata illa pro compertis habebimus. Unam scilicet eandémque omnium quantum ubique est hominum communem, à Naturâ latam, & proinde sanctissimè obtemperandam Legem. Animam verò humanam, ad substantiam ejus quod attinet, materiæ expertem esse, casibus quibus subjici res corporeas notum est, minimè obnoxiam; quin & corpori superstitem, & in æternum duraturam. Consecutionem habes necessariam, & quæ inter Demonstrationes referri mereatur.

Ibid. Καὶ ὁ λόγος, καθ' ὃν λογικοὶ ἐσμὲν, κοινός. | Rectè colligit. Dato enim Rationem non esse omnium communem, quorsum Intellectus ? qui, cùm circà Rationem versetur unam, objecto destitutus proprio, quod ageret prorsus non haberet. Error itaq; tam immanis in Rerum naturâ nè suspicandus quidem. Demptâ nimirum Ratione, eâdem operâ demitur & Intellectus: Adeò ut nequid ultrà, quod genus humanum à belluino secernere queat, nobis ita demum supersit.

Ibid. Εἰ ταῦτα, καὶ ὁ νόμος κοινός. | Legem vides à Naturâ cordibus omnium insitam Antoninum agnoscere pronum; quicum & sensisse D. Paulum liquet, de Gentibus testatum, Quòd istæ *Naturâ quæ Legis sunt faciunt, & Legem non habentes, sibi ipsis sunt Lex; quòd ostendunt etiam Opus Legis scriptum in cordibus suis, "una testimonium reddente ipsorum Conscientiâ, & cogitationibus sese mutuò accusantibus, aut etiam excusantibus."* Rom. ii. 14, 15. Enimverò non desunt idonea quæ animum inducant Argumenta, Legem Positivam, quàm vocant, & Scriptam, ut in Subsidium Naturalis & non Scriptæ credatibus adscitam: novisque munitam Sanctionibus, quò melius lascivientem hominum proterviam coerceret; iisque inficeret peccandi formidinem, qui, (spretis ut solent quæ vetera & domestica sunt) ad omne nefas proclives devenerant. Nam *& ideircò* (inquit S. Hieronymus) *data est Lex per Mosen, quia prima Lex dissipata est.*

Ibid. Ἐκεῖθεν ἢ ὅθεν τὸ κοινῆς ταύτης πόλεως αὐτὸ τὸ γοερὸν ἢ πόθεν; | Si ista aliunde profecta commiscaris, Totum extra Totum ponis, quod ineptum est & absurdum. Quòd si, ut isto te laqueo expedias, ab ingenti Hâc communiq; omnium Civitate agnoveris exorta, dic sodes, quonam sint stemmate prognata. Visibilem rere causam, & sensibus subjectam nostris ? At hoc quî fieri potuerit nullus intelligo. Mundum enim ipsum ab Intelligente aliquo Conditore extructum satis constat; & proinde, nec minùs est liquidum, etiam ante Mundum conditum extitisse Intellectum. Huic accedit, quòd omnis substantiæ sensibilis, ut & Materialis sit necesse est, quum Similia non nisi Similibus nascuteria Animæ Immaterialis Origo Reliquum est igitur, ejusmodi Causis debere, quæ cum visum sensúsque reos fugiat, Animo tantùm nostro ipsa incorporea. Deus autem solam cadit unus. A Deo itaque gitur Intellectum, Rationem, Legem lam, quibus Gens hominum univers est, & sanctissime obstricta, rivosum fonte, profluxisse.

Ibid. Οὕτω δὴ καὶ τὸ γοερὸν ἴδιον | sibi Intellectum dono dedit, quo stat causa esse potest. Ab alio igitur limus; à Deo nimirum, qui solus impertiri potuit. *In ejus omnes Veritatis & Scientiæ* testante Apostolo. Quos, prout ipse rit, depromi diffundique, in eos quorum munus egregium capit, confitemur gratum interim, ne subarroganter faciamus tem nostram utcunque præstantissimentis effluvium, aut portiunculam, quequaque, & ejusdem Substantiæ, dixerimus."

§ 6. Ταῦτα ὅπως ἐκ τοῦ πανὸς θεοῦ, ἐξ ἀνάγκης. | Videtur tiâ ab improborum aliquo mo recogitâsse; quò magis injuriæ recordationem leniret, Cæterùm quam sibi fingit necessitatem, hominum istiusmodi depravatum & ita fert omnium natura, ut & riora, etiam quæ minus probabit, pellantur; & Boni etiam à Bonis serè præpeditos, distentósque

§ 14. Ἀναλυθήσῃ εἰς τὸν λόγον. | In sinum Numinis nem pronunciat; in quo omnes nentur Ideæ, & Rerum Exemplaria que, tàm reverà atque Actu, (ut Schol ad morem loquar) quàm Potentiâ tium. Hoc enim voluit Plato, Architectum Domûs hujus immen nimo concipere, & singula deinceps typa accurato effingere Artificio haud temere repudiandum, si consp & ab iis plerunque insimulatum vi rùm perspectam habuerunt. Quem *nobis pollicetur Antoninus, Nos* rum Primam, & Rationem Universi domum, unde dudum profecti, fum tandem reversuros, & cum ipsa haud multum (putes forsan) abludit, quam D. Paulus Corinthi Christ

Christi unionem delineans, Sanctis olim Ephesi agentibus ob oculos exhibuit. *Deum* nempe *secundùm gratuitam suam Benevolentiam, proposuisse in seso, ut in pleni temporis dispensatione recolligeret omnia in Christo, tàm quæ in cœlis sunt, quàm quæ in terrâ.* Ephes. 1. 9, 10.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτῦ βωλάρια ἐπὶ τῦ ὡτῦ βωμῦ. | Hem tibi, Lector, humanam Conditionem ad vivum delineatam! Imaginem, quæ nos tanquam Victimas jam fato devotas ad aram statuit. Parum nempe visum est Antonino, mortem omnium communem prædicare, nisi & id adjecisset, hâc lege nasci quicquid est hominum. Thuris enim instar, quod in sacris iccirco conspergitur, ut ignibus absumptum divinos spiret odores.; Nos itidem universos in mundum venire ut mox exeamus; Absque quo nec finem & conditiones naturæ absolvi posse.

§ 16. Ἔντὸς δὲ ἡμερῶν Θεὸς αὐτοῖς δόξεις, οἷς νῦν δοκεῖς. | Ad illud forsan Aristotelis in primo Politicorum alludit, quod Solitarium & à Societate alienum, aut Deum, aut Feram habendum pronunciat. Hic verò Plebeculæ Ignorantiam & Levitatem acriter perstringit, quæ, quoties de vitiis aut virtutibus alienis judicium fertur, citrà limites extremos nescit consistere. De Principibus præsertim nihil aliud hos interesse solet, quin vel ut Portentosæ reformidentur Belluæ, vel ut Dii terrestres summâ Religione colantur. Hæc autem, quantum conjicere est, in Mentem Marco venisse recens ob Rescriptum aliquod, quod Populus, (ut solet ingenia quibus Res in melius mutantur, & vetera facessunt corruptelæ) ægrè ferebat. Sic ipsius animum adversus insani vulgi Clamores obfirmat, malevolentiæ & furori ne locum cedat; cum & ejusmodi homuntiones sibi nunquam constent, & cœco impetu ferantur instabiles; nec [illegible] Optima quælibet, vel Pessima, iis diu vel [illegible] vel dissplicere possint.

§ 18. *D'Acerio* xix. Μὴ μέλαν ἦν ὃ σὺ ἐκλέξω. | Utinam, & huic ut oportuit, obtemperatum esset præcepto; aliena ne curiosi nimis anquisamus Vitia, ut ab istis exemplis majorem peccandi licentiam nobismet arrogemus. Quo [illegible] excusationis vel turpissimis obtendi [illegible] *Quod alii in se admittere non dubitant, cur ego id non & mihi liceat?* Consule [illegible] Noster, qui, quod nos agamus ipsi, re [illegible] potius animadvertendum hortatur; & *linea* (hoc est regulæ vivendi) *rectà insistendum*, ut [illegible] hunc declinemus; nec alienâ malitiâ [illegible] ad justos transeundum limites animemur.

§ 19. *D'Acer.* xx. Πλὴν ἄρα δ' οἰκειοτέραν πνὰ. Præ cæteris, quas habet laus & existimatio bona commoditates, ea est exoptatissima, quòd alios ejusdem desiderio impulsos, ad præclara quibus populum demereantur tentanda, vehementiùs stimulare soleat; atque illos etiam, qui nostras prædicant virtutes, eas ipsas imitari faciat. Is certè fructus bene agendi amplissimus, nec à Stoicâ Severitate, nec ab humilitate Christianâ inhonestè expetitur. Procul enim abest, ut ei vitio sit vertendus laudis amor, qui ejus idcircò tantùm se præstitit avidum laudatus, ut aliis prosit magis, & dum Virtutis præmium percipit suæ, animos ut adjiciat& diligentiam alienæ.

Ibid. Πάρες δὲ τῶ ἀκμῆτος τῶ φυσικὴν δόσιν. | " *Renonce donc pendant qu'il est temps à ce vain present* " *de la nature.* Ità *D'Acerius* | *Missum igitur fac, dum adhuc tempus, inane hoc naturæ munus.* In hanc mentem illa traductio, & quæ sequuntur postea". Locus hic in Textu manifestò corruptus. Si Antoninum assequor, Laudem ille popularem *Naturæ munus inane* appellat, quoniam Vox est, & præterea nihil; Rumor tantùm incertus, & Aeris undulati strepitus; quo tamen & nostra sæpiùs intumescit superbia. Sed & iste Tumor inflatus & vilis; cùm ne minimum quidem incrementi rei inde accedat laudatæ; ut in Articulo sequenti fusiùs exponetur. Hic mihi sensus arridet plurimum. Quanquam nec me fugit plerisque visum esse, hæc aliter & legere & interpretari; qui & sensum hinc eliciunt minime contemnendum. *Omittis*, inquiunt, *intempestivè hujus* (Laudis) *gratiâ quod in Te natura* (Deus) *posuit*, (ut in te scilicet uno fælicitas sita sit tua) *dum ab aliorum sermonibus interea* (ut sis felix) *pendes.* Pace tamen Virorum dicam, hanc Textûs quam nobis exhibent emendationem, nec Stylo nostri Imperatoris congruam, nec loquendi mori Græcis usitato benè accommodatam esse. Quod etiam si jam mihi animus esset & otium, facili negotio evinci posse arbitror.

§ 21. D'Acerio 22. Ἐὶ δυμφόσιον αἱ ψυχαὶ, πῶς αὐτὰς ἐξ ἀϊδὸς χωρεῖ ὁ αἰών. |

" *Oh miseras hominum mentes, O Pectora cæca!*
Qualibus in tenebris. — Degitur hoc ævi quodcumque est?

Ista verò, licet aliàs haud ineptè, at nusquam tamen meliori prædicantur jure, quàm de vanis illorum conatibus, qui suopte ingenio, atque acie Mentis vel oculatissimâ confisi, certis interim quæ palantes dirigant regulis, & solidis rationum quibus innitantur fundamentis de statuti, in occulta rerum penetrare se suscipiunt." Commentum enim hoc, quod tanto studio, & tot vides argutiis ab Antonino elaboratum, quorsum est omne, nisi ut humanæ cæcitatem Sapientiæ Lectori commonstret apertiùs; & quàm penitùs ignorabat ista, tùm veram Animæ naturam, tùm quis sit ejus post obitam mortem Status? Principiis Disciplinæ

Stoicæ

Stoicæ, quæ, ut Corpora noſtra ex immensâ materiæ univerſæ congerie, animas itidem noſtras à Spiritu Univerſali exhauſtas autumat, haud incongruum videtur; ut neque Corpora, neque Animas extrà Univerſitatis hujus, unde ortum duxerant, limites tranſcendere poſſe putemus. Quòd ſi aliter ſe res haberet, Subſtantiam utramque, fumi inſtar, diffundi dicendum eſt, qui locum occupat infandum quantum ampliorem, quàm illum, in quo Ignis unde emiſſus eſt continetur. His ita datis, inquam, neutiquam abſurda eſſet Marci Ratiocinatio: Sed & illud non minus conſtat, hæc ita dari minimè debere; atque adeo Principia iſta dudum convulſa, & idoneis refutata argumentis non ſemel, nî fallor, in antedictis, jam jure rejecimus. De Animis intereà loci quæ diſputantur, Somnia & nugæ omnia. Corporis enim eſt & Materiæ quidem ſpatium loci occupare, Animæ itidem & Spiritûs, nullo modo. Quicquid enim eſt ipſum expers materiæ, ſpatium id tenere & plenum ſibi vindicare, nemo eſt Philoſophorum, qui opinatur.

Ibid. Εἰς τὸν ἀέρα μεταδύναι ψυχὰς ἐπὶ πόσον συμμεῖναι ταῦτα δύνασθαι | Non deerant apud Veteres, qui Animam humanam crederent in aerem ſe poſt mortem ad tempus recepiſſe. Ut, Depurgatis in iſto diverticulo ſordibus, quas inter nuperum cum Corpore commercium contraxerat, in cœlos tandem reverteretur pura; atque in ſinum Numinis recepta, ubi ab initio fuerat, ibi demum eſſet denuò. Horum commentis haud multum abludere videtur Marcus.

Ibid. Gatak. D'Acerianæ 23. Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες. | Per Αἰτιῶδες (*Formam*) Stoicos ſatis conſtat *Spiritum Naturæ* voluiſſe, ſive *Cauſam Efficientem*, ut verbo dicam, *Deum*. Quem ita Materiâ perminſtum penitus atq; confuſum unà tenebant, ut ab illâ nullo modo divelli, aut ſeorſim exiſtere poſſet. Deum ſcilicet illi ita fere Mundo ineſſe, ut nos Animam corpori credimus. Næ illi Errorem errabant rectæ rationi nimium quantum abſimilem, Veritati autem æternæ divinitùs patefactæ, toto diverſum cœlo. Nobis licet intereà loci Antonini verba ſalvâ etiam veritate uſurpare, ſenſu, modò ſimpliciori accepta; ſiquidem ad rerum Notitiam recta patet via, & aditus omnium facillimus, in Materiam & Formam ſingula dividentibus. Jam verò per *Materiam*, *Eſſentiam* ſive Subjectum rei cujuſque intelligas oportet, per *Formam* autem, iſtud quodcunque eſt, quod inter res invicem diſcrimen ponit, & in causâ eſt, cur id de quo quæritur, Hoc potius quàm Illud, & ſit, & nuncupetur. Formas autem quod attinet, haud multum refert, Naturâne illæ an Arte profiſcantur, Simplices ſint an Compoſitæ.

§ 23. D'Acerio 25. Ὁ ἀέρινον, καὶ ὁ αἰθέριος τόπος. | Habet enim & Natura Tempeſtates ſuas, ad varios, non minùs quàm quam[illegible] uſus aptas. Illas Infantiam, pu[illegible] am, Ætatem virilem, & Se[illegible]

Ibid. Ὦ πόλις φίλη Διός. | O [illegible] Quiſquis enim ita animum indu[illegible] verſum hunc terrarum color[illegible] eſſe Civitatem credat, quæque [illegible] Gubernatore providè diſpon[illegible] ſemper ſervabit mentem, nihil [illegible] ſuam diſpenſari mundi; & quæ [illegible] niunt, ſed ſummo ſapientiſſim[illegible] Conſilio, perſuaſum habebit [illegible] rationem aut ægritudinem ex[illegible] tiùs & læto animo, ulniſque, [illegible] bus eſſe amplexanda.

§ 24. D'Acer. 26. Ὅσα σοι πρόσφορα πρότερον ἄμεινον, &c. | Non abs re [illegible] Democriti in melius mutandum [illegible] quippe quod non tàm ad Bonestat[illegible] nihil agendum ſuadere videatur. [illegible] &curioſam nimis dum foràs expuli[illegible] Inertiæ & Socordiæ aperit oſtium, [illegible] vitiorum, & turpiſſima ſunt, & ſecu[illegible] mum igitur adverſus velim Lector[illegible] agas peſſimè. Digna enim [illegible] vas ſeriò, & facias ſedulò, [illegible] ſubmonentem multus iderò [illegible]

§ 25. D'Acerio xxvii. [illegible] Non Marcum latuit Ingenium [illegible] proclive, & animus pleriſque [illegible] fractus. Conſultò itaque *Si vis* [illegible] dicere; Hoc enim quod exemplo [illegible] num nimis videri poterat, [illegible] jugum, vel primâ facie [illegible] ferendum, nempe duxit homines [illegible] mos reluctantes tractare [illegible] *Periculum facito tantum*, ac ſi [illegible] ea re prorſus inexpertâ deſpera[illegible] & invitos allicit, onus iis iri [illegible] & nos ita futurum ſatis ſcimus; [illegible] veriſſimè hîc loci innuat, nihil [illegible] niſi quod poſſumus, opus eſſe; [illegible] diſerte promittit, ex animo con[illegible] turum in ſubſidia Deum, & qui[illegible] cerè velle, id Illius eſſe [illegible]

§ 26. D'Acerio xxviii. [illegible] καὶ τὰ. | Interpretes hîc duo [illegible] omnes hallucinati eſſe. [illegible] revocat Antoninus, quæcunque [illegible] xacto perpeſſus erat dura, quo[illegible] recordationis & præterita [illegible] sius futura ſe fortiter [illegible] cèt ſubeundis ii proculdubiò [illegible] res, qui ita animum comparan[illegible] quid iis accidat novi, aut [illegible] ſecum antehac cogitatione [illegible]

Ibid. Ἁπλότητα σεαυτοῦ. | Simplicitati, quam nobis commendat Marcus, nihil magis est ex adverso oppositum, quàm Angor ille & Impetus animi, quibus affectus quoties vehementius impelluntur, hominem commovent, discruciant, & rectæ rationis Imperium depellunt deturbantque.

§ 27. D'Acerio xxix. Ἡ κυκεὼν, συμπεφορημένῳ μὲν, ἀλλὰ κόσμῳ. | Posteriorem videtur clausulam adjecisse, quò Dogma Epicureorum daret ludibrio. Illi nempe ornatum rerum pulcherrimum, & ordinem constantissimum non possunt non dignoscere, at omnia tamen èfortuito Atomorum confluxu nasci, non sunt etiamdum veriti asserere. Ineptiæ quidem istæ nulli non manifestæ, Quas, etsi res ipsa per se satis indicat, farendum tamen loquendi morem Græcis usitatum, præ cæteris lepidè depinxisse; cùm his familiare sit, & *Mundum*, & Venustatem, Ordinem, Partium Convenientiam, & elegantem Dispositionem, uno eodemque denotare vocabulo. κόσμῳ.

Ib. Οὕτως πάντων διακεκριμένων, καὶ διακεχυμένων, καὶ συμπαθῶν. | Hoc uno satis evincitur Argumento Epicuri Hypothesin esse omnium absurdissimam. Mundi enim partes si ab initio temerè confluxissent, quî tandem fieri potuit, ut contraria contrariis conspirarent invicem, & elementa discrepantia positis privatis inimicitiis utilitati communi inserviendæ mutuam officiosa operam darent? Quin ista igitur à Sapienti quodam Potentique omnium Domino demulceantur ita temperenturque, ut suis singula limitibus contenta cæteris ne vim inferant, quisquis animi non est valdè præfracti, nullus aut in dubium vocabit, aut aliunde ut probetur, postulabit.

§ 29. D'Acerio xxxi. Οὐκ ἄπειρον ξένου, καὶ ὁ μὴ γινώσκων τὰ γινόμενα | Ignarus Rerum quæ in Mundo geruntur is est, qui attonitus infortuniis hæret animo; quò se vertat nescius; & quod accidit iniquè ferens. Quæ omnia virum parum cogitantem, & Calamitates haud ut par erat provisas fuisse indicio sunt.

Ibid. Φυγὰς ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον | *Celuy qui refuse d'obeïr à la Raiſon Univerſelle & Politique, c'eſt à dire, à la Providence. Qui Rationi Univerſali & Politicæ, Divinæ nempe Providentiæ morem gerere recuſat.* Ità censui explicandum, quod Marcus voce unicâ Rationem *Politicam* dixerat. Pluribus enim visum est opus, quòd Phrasis ista Modernis insolentior parum esset perspicua. Providentiam vero Divinam hoc insigniri Titulo æquum est, quoniam Illa pro Arbitrio quidem suo, ità tamen ut ex usu fore maximè non singulis tantùm nostri, sed Toti huic Rerum universitati, prævideri, Varios dispertiatur Eventus. Quod ut aliàs sæpè fusiùs exponit, ita & hîc obiter nobis subindicare voluisse Antoninum totus opinor.

§ 30. D'Acerio xxxii. Ὁ μὴ χρεὼν κατὰ φιλοσοφεῖ. | Prætextus jam præsidit futilis, quos nonnullis solenne est suæ obtendere ignaviæ, excusarum iri se sperantes, quòd ad Virtutis studium animos non antehac adjecerint. Causatur hic nimirum Inediam, Ægrotat ille, Rudis est iste nec suppetit otium esse doctiori, Tardo natus est alte hebetique ingenio. Frigida nimis & jejuna omnia! Quæ enim causantur Impedimenta, adjumentorum in loco sunt potiùs habenda. Eò enim ardentiùs experenda est Philosophia, quo quisque rerum est imperitior; eò magìs huc confugiendum, quò res secundæ sunt minùs. Illa etenim malorum Medicina est optima. Paupertas, Morbi, Ignorantia, quicquid denique Incommodi humana fert natura, hoc uno fiunt leviora pacto.

Ibid. Ὁ ὃ χρεὼν βιῶναι. | Cleanthen fortasse respicit, qui cum præ extremâ rerum inopiâ libros tabulasque unde emeret non haberet, à Zenone Prælegente excerpta in Lateribus, & Conchis, necnon Ossibus Bovinis descripsisse perhibetur.

§ 33. D'Acerio xxxv. Οὕτως ἂν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πάλαι πολυϋμνήτων | En tibi quod pungat gloriolæ avidos, spesque illorum inanes labefaciat, qui nomen & honores suos in longitudinem iri productum, & seros nepotes præclara renunciaturos gesta fruſtrà sibi pollicentur. Vel ipsum scilicet Nomen brevî obsolescet, nec quid sibi velit, aut quinam illi fuerint, capiet Posteritas. Quorsum igitur famam tam brevî perituram, tam miserè depereas!

§ 36. D'Acerio xxxviii. Σπέρμα ξηρόν τινα πᾶν τὸ ὂν τῇ ἐξ ἀιτῆ ἰσομένῃ. | Idea bella inprimis, & quâ me mirificè oblectatum sentio. Ità scilicet & nos etiam emorientes terrâque conditi, tanquam germina repullulascere, & in gemmas emicare de Sepulchris incipimus, largo onusti fructu mox in die Resurrectionis futuri.

§ 39. D'Acerio xli. Κἂν τὸ σωμάτιον τήμηται, καίηται, &c. Ὅμως τὸ καταλαμβάνον περὶ τούτων μόριον ἡσυχάζετω. | Fastum ista & vaniloquentiam Stoicorum redolent omnia. Qui Conditionis humanæ videntur obliti prorsus, dum animam corpori consociatam adeò solutam autumant, & perpessionibus conjugis haud obnoxiam, ut vel medios inter Cruciatus Otio possit illa & Quiete in solidum perfrui. Ipse vero quod res est, quantum sentio, edicam. Quæ nobis aliunde eveniant anima, si peccati manssisset expers, & pristinam naturæ Sanitatem servâsset, quin incolumis non superàsse tantùm, sed & spreviſſe potuerit, mihi dubio est procul. Longe etenim aliter se res tunc temporis habebant nostræ. Sensationibus nempe & Affectibus Universis Voluntati Subjectis, & ad ejus obsequendum Arbitrio nunquam non paratissimis, nihil erat rectæ Rationi contra-

rium, aut animam in Summo Bono perfruendo quod interturbare potuit. Verum ex quo Protoplastæ lapsus, & naturæ labes insusta posteros in lucem produxit corrupto prognatos stamine, & Mens nostra pristinam apud Deum existimationem perdidit, & perpessionibus corporeis subjecta est infelix. Ita quidem de nobis factum Philosophis olim tribuit, quos corruptelam illam miseramque hominum vicem graviter dolentes passim est videre; unde fuerint ista minimè intereà loci gnaros. Nos autem fecit ipse Deus certiores, hæc omnia in supplicium Peccati Originalis, & ab istâ primi Parentis maculâ per omne genus defluxisse. Nec enim Lex est ulla justior, quàm qui malum in se admiserat pœnas animum dare, tùm ut Doloris acerbitas sit in criminis quodammodo piaculum; tùm ut Resipiscentiæ viam struat, dum à peccato, quod jam tanti constitit, in posterum abterreat supplicium luentem.

Ibid. Κειμένου μήτε κακόν τι ἔῃ, μήτε ἀγαθόν, ὃ ἥκιστος δύναται κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ συμβαίνειν. | Verum hoc quidem, quodque ad imum usque discutienti se luculenter probatum dabit; sed subtili opus est disquisitione, & longis Rationum ambagibus, quæ rem nobis expediant. Et quorsum, obsecro, ista? aut quid, rere, possint dolorem adversus, aut infamiam, quæ animam in præsentiâ angunt, & omnia prosternunt extemplo argumentorum momenta: Ità ut his nec excogitandis sit locus, nec excogitatis dolentem sedandi copia? Fruſtra igitur ad id confugitur diverticuli, quod nos habet malè, illud ne pro malo habeamus. Saniùs multo & simpliciùs Divina Veritas, quæ breviori nos compendio, & rei-ipsius Naturæ magis consentaneo ad Patientiam ducit, & Sententiam de Bonis & Malis æquiorem multò fert. Prospera & Adversa ità nuncupari haud ægrè patitur. Sed ut sint quæ dicuntur, in usus tamen longe diversos nobis cedere posse contendit. Siquidem id Deo Benignissimo acceptum debemus, quòd penes nos esse voluit, Rerum si minùs Conditionem, at Exitum saltem & Naturam (quod ad rem facit nostram) eà tenus determinare, ut Commodi aliquantum vel Incommodi nihil non queat afferre; Cæterùm in meliorem singula, an in sequiorem inflectantur partem, id ex Usu nostro aut Abusu singulorum ut pendeat omne. Quoties igitur, Christiane, res tibi minùs ceciderint ex voto, fac sis memineris, non Philosophorum more, Animum nihil pati, sed ità demum pati posse, ut vel inde tibi Fælicitatis fructus proventurus sit olim uberior.

§ 40. D'Acerio xlii. Ὡς ἓν ζῷον τὸν κόσμον,---σωματικῶς ὄντων. | De erroneo Stoicorum dogmate, quod Deum & Mundum Animalis instar animâ & corpore conflicti, in idem coalescere totum prodidit, alibi est dictum. Id unum illsuper admoniendum censui, Errorem istum, (quod etiam maxime absurdis haud est insolens) ab ipsis S. Scripturis perperam intellectis originem fortèan traxisse. Siquidem Prophetis familiare est, Deum de se loquentem inducere, quòd Is *ubique sit*, quòd *Orbem Terrasque permeet*, quòdque *nullus locus non sit plenus Numine aut Præsentiâ plenus*. Hæ quidem Locutiones, aliæque quæ frequentes apud Scriptores Sacros occurrunt, rerum divinarum rudibus in animum suggerere poterant, Deum Huic Universo Animæ vicem præstare; quam nonnulli Philosophi haud multum hùic diversâ *Totam in corpore toto, & Totam in qualibet parte* prædicaverânt.

§ 42. D'Acerio, xliv. Οὐδὲν δεῖ κακὸν τοῖς ἐν μεταβολῇ γιγνόμενοις | Hinc colligas vulgi Mortem in se Malam, nec Vitam per se Bonam esse, cùm altera sit alterius & Causa & Effectus vicem. Ex omni enim Interitu fit aliquis ortus, ex nullo non ortu aliquis vicissim (ut ita dicam) nascitur Interitus.

§ 45. D'Acerio, xlvii. Οὐ γὰρ ἔχ τοιαύτης τινὸς ἐστὶ σύνθετος ὧδε | Non abs re hæc similitudo. Pulchram enim admodùm ejus quod voluit Numeri imaginem exhibet. Numeri nempe [illegible] vicem non connectuntur, (*unde & sumpsit Philosophos Quantitas discreta audire solere*) [illegible] cet, vel demas quantum libet, quòd [illegible] perinde integrum manet. Subsistunt enim [illegible] Numeri, nec ab antecedentibus suffulti, [illegible] quentibus facti perfectiores. Quæ verò ev[illegible] à Causis efficientibus necessariò pendent [illegible] sunt que alia ex aliis ità & colligata in[illegible] ut seorsim existere nequeant. Nos autem ex [illegible] observatione quem percipere debemus fructum, [illegible] est; Nimirum cùm omnia Divino disponantur Consilio, & ad unum dirigantur Finem, (Dei nempe Gloriam à Communi Totius hujus universi redundantem,) ut animum firmiter inducamus [illegible] strum, nihil eorum, quæ nobis obtigerint, temere accidere, aut malum esse, posse.

§ 46. D'Acerio, xlviii. Καὶ τῷ Ἡρακλείτῳ---μιῶδες, ὅτι γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι | Philosophorum veterum complures, quin & Recentiorum nonnulli Elementa confundi invicem convertique & in alia facilè transire arbitrati sunt. Quod [illegible] men à vero nimium quantum abhorret. [illegible] nempe viros, quòd Elementa, non in se, & qua[illegible] simplices eorum qualitates, sed concreta mixtaque tuiti sunt, &, qui propiùs vulgari accedit, [illegible] Inde factum, ut quod revera partes [illegible] tantùm, pro rei ipsius alteratione haberetur. [illegible] paratio autem ut in aliud sit conversio, quàm [illegible] gissimè abest. Sed nec ista ad accuratum [illegible] examen vocanda. Sufficit enim in Physicis, [illegible] species veritatis adsit probabilis, & Res ità [illegible] esse

esse quæ fuerat anteà, ut oculi sensusq; contemplantium habeant, unde jure suspicentur immutatam. Verùm enimverò quicquid tandem de ipso fiat dogmate, Conclusionem moralem, quam hinc nobis hauriendam Marcus obtulit, & rectissimè assumi, & nobis usui fore maximo, ex superius notatis abundè compertum arbitror.

Ibid. D'Acerio, xlix. Μεμῆσθαι δὲ χὴ τῦ ὀνειροπαιγνιώδους ἢ ἢ ἐσθ' ὅτε ἄγει. | Hæc dubio procul omni ad fabulam aliquam referenda sunt tunc temporis notissimam. Nobis autem istiusmodi homunciones depingit, qui, quid ævi sit hoc quòd jam degitur, (ad cœlestia nempe contendentibus, pro itinere tantùm, aut brevi inter eundum hospitio esse) ignari, spem omnem in illo collocant, nec ultrà hoc tantilli sibi prospiciunt. Hi sunt reverà, qui via quam insistunt quò tendat obliti sunt; & quid jam agant, & quid de illis futurum sit posthac, nescii: Sed ebriis similes vanis temulenti curis, divagantur, titubant incerto pede, in alienas se penetrant ædes, à recto interim tramite, qui suam ducit domum, toto aberrantes cœlo.

Ibid. D'Acerio, l. Τότῳ διαφέρεσθαι | Idem & è Sacris haurire est fontibus. Deus enim ipse pleniùs nos & meliùs Philosophorum quolibet docere non gravatus est, ut se res habeant nostræ. *Caro enim concupiscit adversùs Spiritum.* Galat. v. 17. inquit. Quin & hoc addidit ultrà, quod maximo nobis solatio esse debet, Spiritum nempe suum Spiritui opitulantem nostro, contra Carnem bellum simul instaurare. Nos enim certamini per nos minime pares, & quòd cum hoste potentiori confligatur, & quòd à nobis demum stet victoria, ejus auxilio in solidum debemus.

§ 47. D'Acerio liii. Οὕτως γὰρ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μέλλον, ἢ αὐτὸν μᾶλλον μέγα ἢ νόμιζε. | Quodcunque enim inter hos intercesse poterit terminos, adeò reverà exiguum erit, ut minime dignum sit, quod Vir Bonus & Prudens, cujus est altiora sapere, & æterna meditari, in rationes referre eas sustineat. Tantum nimirum abest ut æstimetur magni, quod non omninò deputabitur.

§ 48. D'Acerio liv. Πόσοι μὲν ἰατροὶ ἀποτυφλώσαντες, πολλάκις τὰς ὀφρῦς αὐτὴν ἐπ' ἀρρώστων ἀναπαύσασθε | *Après avoir tant fait les vains pour avoir gueri quelques malades.* " Ità D'Acerius à nostro Gatakero sensu quàm plurimum discrepanti. Siquidem Hic Superbiæ & Ostentationis, Tristitiæ Noster & Desperationis indicio supercilia censet contracta: De Ægrotis præter spem sanatis D'Acerius, de jam conclamatis Gatakerus interpretatur. Sed vereor ne prior ista expositio Verbo minus conveniat, quum fastuosis non ἀναπαύσασθαι, sed ἐπᾴρεσθαι potiùs τὰς ὀφρῦς, ni mens me fallit, solenne sit. Et Pauperes, Animo demissi, Mœrore confecti ἀναπαύεσθαι, incedere dicantur omnes. Sed si cui hæc parum faciant satis, sequatur per me licet sententiam utramlibet. Quid senserit D'Acerius pensi est nostri animadvertere, rectè senserit an secùs, viderint quibus otium est; nec enim magna inter se committere ingenia animus est mihi. Audiamus autem quid vir Eruditus porrò hàc in causâ ad eandem mentem notaverit."

Is (*inquit*) Imperator fastum Medicis haud semel vertit vituperio; Sed nec mirum videri debet, si isti ansam præ cæteris sese efferendi arripiant, quam Amor vitæ omnibus nimius porrigit amplissimam. Magnâ enim opus est Sapientiâ alienam ut quis Insipientiam à lucrifaciendo temperet sibi. Inanem itaque gloriolam irridet Antoninus, Scientiæ innixam nulli Professorum aliquando non inutili. Unde & illud diverbium ei crediderim in mentem subisse, *Medice cura teipsum.*

Ibid. Πόσοι μαθηματικοὶ ἄλλων δεσπόται, ὅση μέγα φρονοῦντες | Ludos facit & Astrologos, quos vocant Judiciarios, quorum ineptias haud insulsè propinat deridendas; dum è vivis excessum, tanquam magnum quid & memorabile præsagientes inducit. O Capita hominum festiva! Eos, qui eà nati sunt lege ut fato fungantur, magnâ prænuntiant pompâ functuros. Præclarum artis abstrusæ mysterium! quæ in ista se penetrare valeat, & prædicere futura, quæ non fieri non posse etiam lippis & tonsoribus notum est.

Ibid. Ὡσανεὶ ἐλαία πίπτουσα γενομένη ἐπιτήδειον, Εὐφημοῦσα, &c. | *Perinde ac Oliva maturitatem adepta ceciderit: Naturam* (sive ut D'Acerio placet magis *Terram,*) *quæ protulit collaudans, arboremque è quâ prodiit, gratias agens.* En tibi, Lector, Similitudinem miris undique leporibus venustam, quæque & Officium moneat, & animum tibi verâ voluptate perfundat. Inest enim & Dignitatis & Congruentiæ plurimum, grato isti quod Olivæ affingit Marcus ingenio. Nobis autem quod inde proficiendum commendavit hujusmodi ferè arbitror. Mortem (serius eò an citiùs deventum fuerit nihil refert) Maturitatem esse tantùm, & tempus in quo decerpatur fructus oppidò opportunum. Cui doctrinæ erit & illud consectarium fieri nullo modo posse, ut quis intempestivè moriatur. nec enim crudas præripere solet Natura, sed bene coctas arbori detrahere Olivas. Unde & Eliphaz de Impio peccati pœnas luente, id præter ordinem Naturæ & communem hominum sortem, at justo notiùs Dei ultoris judicio obtingere monuit, *Quod ante diem ejus complebitur, & ramus ejus non virescet. Violenter auferet Deus omphacem ejus ut Vitis, & abjiciet sicut Oleæ florem ejus.* Job. xv. 32, 33.

§ 50. D'Acer. lvi. Δι' ὅσων, μᾶλλ' οἵων, κ) ἐν οἵῳ σωμαλίῳ | Mirum ni ex his vel unum aliquod incommodis animum mundo adhærentem avellere, & vivendi afficere tædio ſeriò cogitantem ſit ſatis. Sed aut bene nimis, aut malè, nobiſcum agitur, quòd iſta rariſſimè ſubeant in mentem, vel ſaltem, ubi ſubierint, facilè dilabantur. Quæ tamen omnia revocando quotidianæ ſe præbent occaſiones, & ſedulò revolvendo Blanditiis vitæ delinitis magnum eſt opus.

§ 51. D'Acerio lvii. Καὶ πάσης οἰκονομίας κ) πολιτείας. | Innuuntur omnes iſtæ ægritudines Principibus familiares, quas Prudentia Civilis malè comparata, & officioſum peperit Majeſtatis tuendæ Studium. Quæ res, ſiqua alia, curis torquet miſeros, dum perſonâ indutos alienâ, quaſi in Scenam prodire, cogit. Jam verò quam mihi *Diſſimulationem* appellare libuit, Antonino viſum eſt ſatius molliori aliquatenùs vocabulo οἰκονομίαν, *Solertiam* ſi placet, ſeu *prudentem morum Compoſitionem* nuncupare. Sed ille quin Fucos nihilominùs & Figmenta ſubaudiverit, quæ ſuadet Adminiſtratio rerum publica, non eſt reliquus dubitandi locus. Cum & hæc adeo Principatui neceſſaria exiſtimentur, ut nè fas quidem ſit Regibus, ab iis qui reverà ſunt, aliquando diverſis non videri. Unde etiam apud Magnates in regulam ferè vivendi ceſſit iſtud, *Vita Principum ficta, & oſtentationi parata.*

In Librum Quintum.

§ 1. Ῥᾳθυ ὅταν δυσκόλως ἐξεγείρῃ | Primo nempe diluculo, quo Operariis & mercede conductis lecto exurgere moris erat. Apud Veteres enim, qui ad Solis ortum, aut primam, (Sextam nobis aut Septimam) uſque horam ſomno indulgebant, deſides & veternoſos haberi ſolitos conſtat.

§ 2. Ὡς εὔκολον. | Facile quidem. At omnibus? Minimè gentium. Iſtis utique, qui quid reverà Bonum, & unde petendum ſit, rectè callent dignoſcere.

§ 3. Μή σε παρείπῃται ἡ ἀκολουθῆσαί τινων μάλιστα. | Huc faciunt & quæ D. Paulus de ſe, ſuiſque Laboris Evangelici Sociis eſt teſtatus. *In omni re approbantes nos ut Miniſtri Dei, per Gloriam & Ignominiam, per Convitia & Laudes.* 2 *Cor.* vi. 4, 8.

§ 4. Ὁ φέρει ὡς παῖδια κ) εἰς τοσαῦτα ἀπαχθώμεθα ἑαυτῷ. | Antoninus quâ morum fuerit ſuavitate, Ideæ & Cogitationes ſcriptis ejus familiares ſatis ſunt indicio. Quid enim tibi Indolis modeſtiam & manſuetudinem magis ad vivum depingat, quam quæ is de terra edicere hîc loci non eſt gravatus? Se nempe illam qui pedibus calcet indignum prædicando; quæque in uſus illa varios largâ ſuppeditaverat manu, multis adeò abuſum modis, ut pro magno haberi beneficio mereatur, quòd ipſum etiamdum ſuſtineat ingratum. Audias, Lector, velim, quam non demirari ſat ſcio non potes, Majeſtatem Imperatoriam demiſſa de ſe non ſentientem tantùm, ſed & profitentem paſſim; quæ Omnes quidem fas eſt, ſed quæ vix Unum tamen & alterum vel ab imâ reperias plebe, de ſe profiteri non dedignantem.

§ 5. Δειμύνητά σε ἐκ ἔχουσι θαυμάσαι | Jacentes erigere ſtudet Antoninus, quibus animos alienæ fregerunt dotes; quæ cum noſtris ampliores ſint, favorem ſolent & exiſtimationem magnam conciliare; quaſque quòd nobis ſuppetant parciùs, neglectui ut habeamur in cauſa eſſe expoſtulamus. Huic ſcilicet (de naturâ minus liberali quiritantem, vicémque dolentem ſuam audis) ut Poeta ſit eximius, datum eſt; Illi, ut Facundiâ polleat Oratoriâ, Rem iſte publicam qui adminiſtret præ cæteris idoneus, inter deliberandum prudens, & graviſſimis negotiis facilè par; Non deficit alter in congreſſu ſuavis, qui miro ingenii acumine familiares non oblectat modò, ſed & in ſtuporem planè dat. Ipſe ego interea loci, nec Comminibus aptus condendis, nec dicendi peritus, nec Rerum Civilium intelligens, nec ad illos quibuſcum eſt mihi conſuetudo ſermone devinciendos compoſitus. Verùm an iſta Tibi cur animo cadas cauſæ ſint ſatis graves, Antoninus in dubium jure vocat optimo. Quæ Ille hic loci contrà ea jam miſſa facio omnia; mihi aliud præterea in præſentia ſuccurrit, quod tecum ut perpendas ſeriò vehementer velim. Ut enim ſic ſe habeant omnia; at cogites tamen oportet, quo tandem pacto egregiâ Naturæ liberalitate utantur illi, aut quem inde percipiant fructum, quibus quin invideamus, ægrè nobis temperare poſſumus. Næ illorum, qui præclaris Animi corporiſque ornamentis cumulantur, reperias pleroſque turpibus adeò Virorúmque indignis vacantes, ut nos etiam illa ampliſſima munera câdem expetere lege puderet.

deret. Imò Grates potiùs Deo ut habendæ sint quàm maximæ, quòd, cùm præstantissimis augere donis non erat visum, à graviori tamen Beneficiis minimè vulgaribus abutendi culpâ, (quod ipsum Beneficii loco habendum est maximi) nos immunes voluit.

§ 6. Καὶ γὰρ ὀκνῶσι λογικῇ τινι πιθανότητι δόξαι τοῦτο. | Hem itaque, quæ homines istiusmodi ad gloriam de Beneficiis captandam solent abducere! Ingenii nempe nimis esse delicati, & quod officio devinctos fastidientis potius speciem præ se ferre videatur, grati ut animi indicia respuas. De illis hoc esse Malè magis quàm Benè mereri, quibus paria referendi voluptatem adimas: Quòd cùm omnes idcircò nascuntur ut utiles sint invicem, non cuiquam est committendum, ut quibus ipse fuit usui, vices illi ut rependant denuò, nè sustineat; ita enim quòd officio alii defuerint suo, per Ipsum tandem stetisse. Legem deniq; & ipsam Justitiam sanctissimè interdicere, ut nè quis beneficiis obstrictus, cùm solvendo sit nomina, in ære abscedat alieno. Ista tamen non tàm Ratione, quàm Rationis specie quàdam probabili abducere, à Marco rectè dicuntur; quâque nullus non avari sordidiq; animi abduci se patitur. Satis enim refutata dedit Noster, hoc unicum contrà referre contentus. Proximus unde beneficium acceperit, non semper expedire ut sciat; Ut sciat tamen, & nescire intereà se simulet ingratus, nè hoc quidem prohibere, novis illum beneficiis quin cumulare pergamus porrò. Quicquid enim de Istius Gratitudine fiat, at nostram saltem virtutem omnibus explere numeris & possumus & debemus. In hoc igitur sis totus vult Antoninus, ut nequid, quod Viro bono decet, tibi deficiat. Aliis si quod suum est curæ sit minùs, tuâ id parum refert, Illi viderint.

§ 8. Οὕτως ἐκ πλείων καὶ αἰτιῶν ἠθροισμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται. | Unam quandam Causam ex universis confictam causis statuit, quò magis Accidentales istas, quas Philosophorum placuit nonnullis in hunc censum ascribere, & Fato adnectere, Causarum eximat numero. Causa siquidem Necessaria & *per se determinata, certa, una, simplex* non esse nequit. Accidentales autem, (dato quòd ejusmodi causæ sint) sibi nusquam constare poterunt; sed infinitæ, vagæ, & multiplices sint oportet; ideò præsertim, quoniam Accidentia varia & quamplurima, quò minus in eodem cohæreant subjecto, nihil est quod obstet. Fatum utiq; *Legem à Deo dimanantem*, Dei Comitem indivulsam à Platone dictum accepimus. Christianam si requiras loquendi formulam *Divinæ* nuncupatur *Providentiæ Ratio*, & *Voluntas Beneplaciti*, cujus decretum aut esse frustrà, aut non frustrà obsisti, nullum potest.

Ibid. Τῆς συμμοιρῆς αὐτῆς αἰτίαν ὄζει. | Ista, si ad mentem Stoicorum exponas, & falsa sunt & impia; sed suppetit alia benignior, cujus ope nec ore Christiano efficiantur indigna, Interpretatio. Enimverò morem Deo gerere pervicacia quoties recusat nostra, & oculi animorum veritati ejus occluduntur ultrò, ipsi, quantum in nobis est, Exitium machinamur Deo.

§ 9. Μὴ σκυθρώπαζε, μηδὲ φρονηματίζου, μηδὲ ἀπαυδᾶν δύνασθε. | Id sibi dat negotii Antoninus, ut ad bonam spem excitet dejectos animi, ideò quòd virtuti studentibus, & sedulò enixis, conatus parum ex sententiâ processerant. Facilè enim fieri posse innuit, ut quæ vehementius excupimus, minùs assequamur tamen. Verùm imbecillitatem nostram à recto nos depellere incepto haudquaquam est æquum; quin potius Antei instar, cui, ut fabulantur Poetæ, novæ ex tellure tactâ succrescebant vires, ita nobis est comparandum, ut quoties proposito excidere contigerit, fortiores resurgamus. Nobis, inquam, Christicolis præsertim, quibus major & Spes affulsit, & Adjutor semper est præsto! *Dei enim ipsius in infirmitatibus nostris perficitur Virtus, & quùm Infirmi sumus, vel tunc Potentes sumus.* 2 Cor. xii. 9, 10.

Ibid. Σὺ δ' ἄλλο ἤθελες, ἢ κατὰ φύσιν. | Et hoc verissimum. Nec enim quas nobis indixit Leges Natura Animo & rectæ Rationi vim inferunt ullam. Sed Naturæ potiùs ab Improbis vis oblata est maxima, quoties Libidines effrænatæ invitam subjiciunt, & Vitia nostra turpissimam indignanti inurunt maculam.

Ibid. Τί γὰρ τούτων σεσεμνύσεται. | Audin' loquendi formulam Affectibus & Voluptatibus nostris usitatissimam; sed jure longè meliori à Philosopho Virtutis causam dicente usurpatam? Ut ità tandem nos, quibus falsâ ducti specie ad vitia olim impulsi sumus blanditiis, iisdem solidis rationum momentis, ad Veri Boniique studium vehementiùs excitaret.

Ibid. Αὐτῆς γὰρ φρονήσεως τί σεσεμνύσεται, ὅταν τὸ ἄπταιστον καὶ εὔρυθμον, &c. | Optimè. Animus, quòd rem gerat benè, nec usquam impingat, à prudentiâ asserit proficisci. Hinc sequitur, penes homines esse ipsos, ut valeant, ut prosperè se ferant, cùm ut prudentes simus id in nostro situm potestate liquet. Sin minùs; frustrà esset Dominus Christus suis perinde præcipiens, *Prudentes ut sint velut Serpentes*, ac *Simplices sicut Columbæ*. Matt. x. 16.

§ 10. Τὰ μὲν σφάλματα ἐν τοιαύτῃ τρόπου τινὸς ἐγκαλύψει ὄζει. | Id Antonino erat in animo, ut omnibus patefaceret, quantum à recta aberraverint viâ, dum in Scientiâ, Opibus, Voluptatibus, Negotiis denique, Rebus, ut verbo dicam, externis quibuscunque, spem collocarent suam, & summum

ſummum inibi Bonum eſſe hallucinarentur. At iſta reverà Quantilla, quàmque nihili prorſus habenda ſunt omnia! Scientia quidnî obſcuritas mera, & levis ad ſummum conjectura? Voluptates & Divitiæ Imbecilliitas tantum, & Vanitas, & Vecordia! Negotia denique onus inutile, & aſſidua animi Ægritudo.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; | Quæſtio minimè omnium iners. Si enim talia de nobis multi ſciſcitaremur, & reſponſa percontanti animo ſincerè, & ut ſe res habet redderemus; vel hoc uno demum pacto quantum ad mores in melius mutandos effici poſſet, haud facilè aut dictu eſt, aut excogitatu.

§ 12. Οὕτως καὶ οἱ πολλοὶ φαυλίζονται πρὸ διαφορᾶς. | Habet utique etiam vulgus rude, unde vera Bona dignoſcere queat. Illud à naturâ acceptum ferri ſatis conſtat. Iſta autem, cum ſubobſcura ſit, & rerum externarum Ideis involuta, quin & violento affectuum impetu diſtorta, ità fit ut parum proficiat Notitia. Quæ enim Bona ſunt nec meditari ſatagunt plerique, nec nota debito proſequi ſtudio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτὰς ἀρκοῦσαι. | Rationem ad Bonum exequendum per ſe ſufficere contendit: nec rebus opus eſſe adventitiis. Quæ animo adeò non ſunt ad veritatem adjumento, ut ab his, nè in errorem abducant, ſuiſque impediant illecebris, potius metuendum ſit.

§ 15. Οὐδὲν τούτων ῥητέον, ἀνθρώπῳ, ἃ ἀνθρώπῳ καλὸν ἀνθρώπου, ἵνα ἐπιδάλλει. | Cuivis jure merito ſit mirum, quòd, cum conſtantiſſimæ quibus vera Bona à fallis ſecernantur, omnibus ferè in promptu ſint Regulæ, hominum tamen multò pars maxima de iſtis perperam judicare pergant. Vera nimirum Bona ejuſmodi ſunt, quæ ab hominum naturâ divelli nequeunt; quæ Hominem ſuis abſolvunt numeris; & ad juſtam animæ cogitantis perfectionem perducunt; quæ denique non habeas deſpicatui citrà magnum tui dedecus, & meritiſſimum vituperium. En tibi, Lector, Criteria, quæ neq; in Divitias, neque in Gloriam, neq; in Voluptatem cadere poſſunt. Iſtis igitur cum nullo conveniant modo, falſa & ſpecioſa tantùm Bona eſſe iſta certo tibi ſit certius.

Ibid. Οὐκ ἂν τὸ ὑπερφρονεῖν —— ἐπιδάλλοι λέ. | In eandem prorſus mentem Longinus, cui, quantum huic inerat Argumento ponderis, ex iis quæ ſequuntur, facilè dixeris conſtitiſſe. *Sciendum* (inquit) *quòd in communi vitâ nihil eſt magnum, cujus Contemptus Magnum quid reputetur; ut, verbi gratiâ, Divitiæ, Honores, Decora, Regna, & quæcunque hercle Tragicum faſtum extrinſecùs adhibitum multum præ ſe ferunt: Non utique prudenti viro Bona eximia videantur, quorum deſpectus Bonum non mediocre cenſeatur. In majore igitur Admiratione & Pretio iis qui hæc ipſa poſſident, illi ſunt, qui quum habere poſſint, quâ ſunt Animi magnitudine, tamen deſpiciunt.*

vel Ὑψους Cap. (Tan. Fab) 6.

§ 16. Οἷα ἂν πολλάκις φαυλαθῇς, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια. | Nec hoc aliter fieri poteſt. Quòd enim cogitamus idipſum & ſumus. Hinc vera, candida an nigra, inuritur nota, & ex hoc uno quid quiſq; ſit Hominis dijudicare eſt. Rationem hem tibi ſatis manifeſtam! Penes nos Cogitationes noſtras in ſolidum eſſe voluit Natura, ("Cogitationem hìc loci cave pro quolibet Intellectûs actu, ſed ſenſu ſtrictiori, pro Morali tantùm, intelligas.") Hinc efficitur, ut, quales eſſe volumus, ii ut eſſemus, nobis ſemper ſit integrum. Animi igitur ſtudia, & Voluntatis tenorem in homine diſtinguendo momenti habere plurimum, æquiſſimum fateare neceſſe eſt. Longinus in Tractatu mox laudato, quò meliùs veram ſublimitatem aſſequamur, *Ingenia*, jubet,

pro virili ad magna aſſuefacere; & Cap. 8.
dare operam, ut ea tanquam prægnantia & plena reddamus generoſâ audaciâ & animi præſentiâ. Si hæc, ut in arte quis præſtet Oratoriâ appoſitè præcipiantur, quantò magis virtutem colentibus, ut ad ſummum pertingant Philoſophiæ culmen, & ſedulò inculcanda dixeris, & factu apprimè neceſſaria.

Ibid. Ἔστιν ἄρα καὶ σὺ ζῆν ἐν αὐλῇ. | Inanes Aulicorum cauſationes, & falſum, quem ignaviæ obducere ſolent ſuæ, abſtergit fucum; dum quæ Aulæ vitio vertunt impedimenta, à ſeipſis proficiſci omnia luculenter oſtendit. Nec iſta Simulatio Antonini aut Aulæ aut Temporibus erat propria; ubique enim perinde & vivitur & ſimulatur. Haud paucos utique reperias, qui, cùm ſe ruri continentes vitam egiſſent ferè inculpatam, in vitia deinde & Aulæ & Urbi familiaria delapſi, moribus mutatis novas conſuetudines, & mutatum obtendunt locum. Hæc aliam nempe vitam, & majorem peccandi licentiam poſtulare. Dum in mediis degitur ſpurcitiis, quidnî alienâ vitientur labe? Vitæ ſcilicet rationem ad eorum quibuſcum agas exemplar exigendam; quòd ſi, Virtus unde exulat, ibi illam ſectere ſolus, & brachia contra torrentem fruſtrà dirigis, & pueris tandem debebis ludibrium. Atquî frigidos iſtos omnes & futiles prætextus damnat Marcus, viro Rationis compoti indignos; cujus eſt officium, naturæ munera quantum poterit excolere, & quæ Animal à Deo ita inſtructum exornatúmque decent, nullibi non & conſtantiſſimè profiteri, & agere ſedulò, & aliis ob oculos ſuſpicienda ponere.

Ibid.

Ibid. Οὕτως ἔνεκεν ἄλλου πλασθέντες, &c. | Homines eâ ſub Lege naſci, ut ſibi invicem benefacerent, rationibus hiſce evicturus eſt. Lex autem ubique obtinuit, nec cum loco mutatur. Nihil itaque refert, ruri degatur an Aulæ; ſiquidem eadem utrobique teneris lege. Reliquum eſt igitur, in aulâ perinde ac ruri benefaciendum: Jam verò ut benefacias, bene vivas oportet; Ergò etiam in Aulâ bene vivere & potes perinde & debes; Quod erat demonſtandum.

Ibid. Ἀγαθὸν τῇ λογικῇ ζώῃ κοινωνία | Societas ſeu hoc commune illud vinculum eſt, cujus ope connectimur adeò & coaleſcimus unà, ut partes ejuſdem Totius ſe ſinguli cogitare debeant. Ejuſmodi ſanè eſt hæc Societas & Communio, ut nequid cuiquam ſibi ſoli, & de proprio ſit, quod non & aliorum interſit. Quicquid igitur incommodi membrorum aliquod ceperit, Dolor & Detrimentum per omne conſeſtim corpus diffluat neceſſe eſt.

§ 18. Οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει ὃ ἐγὼ ὀνόμασα πίφυκα φέρειν αὐτῷ. | Tria ſunt, quibus Mala ut æquo feramus animo ſuadet Antoninus. Primum, quòd à naturâ unde ea ferri poſſint habeamus. Secundum, quòd complusculos reperias eadem indies vel graviora paſſos, abſque tamen quòd ſe malis prementibus aut miſeros eſſe ſentiant. Tertium, quòd plerasque præ arrogantiâ & faſtu quodam tragico, perinde dura fortiter tolerare, quin & in ſe accerſita ultrò, minimè pigeat. Quænam autem & quàm turpis eſt iſta Ignavia, quam animo exoutere Virtum & Pertinacia poſſunt, Virtus verò & Officii ratio non poſſunt?

§ 19. Ὅταν δὲ πεισάτων παραξιώσῃ ἑαυτὸν, τιμᾶσθαι ποιεῖ τὰ ὑφεστῶτα. | Videri forſan poſſet Antonino potiùs reſcribi debuiſſe αὐτὰ quàm ἑαυτόν. Quæ *de rebus nempe ipſis*, quàm quæ *de ſeipſo* animus decreverit, ad rem fore magis. Sed Textum ſollicitare non eſt opus. Imò conſultius hoc multo, & expreſſius, quod ad cauſam & originem de Objectis externis ſententiarum attinet. Longè utique omnes aliter de his exiſtimamus; eaque gravia aut leviora, inſuperabilia, aut victu facilia pronunciamus, perinde ac ſpem de nobis & opinionem bonam aut ſequiorem priùs animo concepimus. Permagni itaque refert quid de ſe quiſque ſentiat. "Nec mediocre es nactus ad virtutem adjumentum, ſi magna de Te ipſo polliceri audeas.

§ 20. Κατ' ἄτομον μὲν λόγον ἡμῖν ἔξεστιν οἰκειοῦσθαι αὐτοῖς. | Quali in Improbos animo eſſe oporteat, hîc nos in ſe docendum recipit. Vitium utique, cùm quin Homines perinde ſint prohibere nequeat, nec eos quò minùs & ipſi diligamus, obſtare debuit. Amorem nempe communis omnium ſibi vendicat Natura, quâ niſi ſublatâ, nec iſte citra noſtram auferatur culpam. Sunt Homines, inquam, at Improbi tamen & malevoli, & quibus quòd non prolixiùs fecerimus bene, non tàm per noſtram fortean Illiberalitatem, quàm per illorum ſteterit pervicaciam. At iſto tandem pacto, affectum erga eos minùs proclivem (fateor) ſunt meriti, Animum averſum prorſus, & odio flagrantem, nullo modo. Cum his mirum nî ita agendum, ut cum Sole, Lunâ, Ventis, Imbribus, cæteriſque horum ſimilibus uſu ſolet venire: pariter enim ad res noſtras hæc ſe habent omnia. Moras nobis nectere, & impedimenta interjicere poſſunt, quò minùs opus inceptum feliciter exigamus: Animum autem Agentis vitiare, & conſilium in pejus vertere non poſſunt. Agenti vero, quantumvis interturbato, bene tamen volenti, unde ingens ſuppetat ſolatium, haudquaquam deficit. Reſtat igitur vero nos afficere malo Hominum vel Malevolentiſſimos non poſſe. Enimverò quum quod nobis meditantur malum in ſe demùm recidat omne, eorum Nequitiæ nos ut miſereſcat potiùs, quàm illa quòd infenſos nobis reddat, longè æquius eſt. Præceptum ſane ſaluberrimum, nec ſemel tantùm à Marco inculcatum. Quæ etenim huc faciunt plura dudum habuiſti ad *Lib.* iv. *c.* 1.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος ἔστι βλαβερὸν οὐδὲν τὸν πολίτην βλάπτει. | *Civitatem* nuncupat Mundum; cujus in gratiam fiunt omnia. Quicquid autem ſingulis videtur partibus noxium, id Corporis Univerſi Commodo expedire, jam ſæpius eſt monitum, quàm ut plura hîc ſit dictu opus.

Ibid. Εἰ ἡ πόλις οὐ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βλαπτόμαι, εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι. | "Particulam negativam per totam periodum interſerere non dubitat D'Acerius, quod olim & Gatakero placuit. Sed textum is poſtea ſollicitare detrectavit, ſenſum ſatis commodum nactus, & à Mente D'Acerii plurimùm diſtantem. Interpretes hoſce inter ſe componere, & uter magis arriſerit ſequi, Tibi, Lector, permitto; cui uterque ut in promptu ſit, curavi. Quæ vero is, quem jam Latinum tibi in manus trado, adnotare perrexerit porrò, hujuſmodi fere ſunt". De privatis tantùm injuriis hæc ab Antonino dicta velim intelligas; quoties nempe à jure licet cedere Tuo, citra aut Jus commune violatum, aut Privatorum alios in diſcrimen vocatos. Hæc etenim, ubi integra eſſe nequeant, à nobis ſtat Stoicorum Sententia. Supplicia nempe de Improbis ſumenda, quin & hæc ut quis exigat læſus, non tam Sævitiæ & Animi in vindictam ferocis, quàm Dilectionis eſſe & Benevolentiæ. Hoc ipſis expedire pœnas luentibus, nequid in poſterum faciant Simile. Expedire & Aliis, ut ab Hominum nequam furore liberati, magis ſint in tuto; & alienis moniti

malis.

malis justitiam discant; omni præsertim spe sceleris impune fore, si minùs fecerint, penitus sublatâ. Atque ita quidem hæc se res habet; nec enim Præteriti ergò pœna exigitur, cum sæpissimè Damna ejusmodi fuerint, ut in integrum reparari nequeant; ut queant tamen, at Improbi qui hæc intulerat dolore neutiquam pensantur. In futurum utique Lex omnis prospicit pœnalis, ne cæteri scilicet serpente Vitiorum tacti contagio, & exemplis impune peccantium audaciores facti, animos in omne nefas sumant; & gens humana petruptis quasi repagulis, præceps ruat in deterius.

Ibid. Τί τὸ παραδιδόμενον. | *En quoy consiste cette offense, & qu'est ce, que c'est?*] *Nam quid tandem est hoc Injuriæ, & in quo delinqui dixeris?*] Hæc sunt quibus novissimè jam dicta probat, Civitatem nempe non lædi. Ut sit enim, quod cepisse nos opinamur damnum, quantum fieri poterit, maximum; at si Te unum cum isthoc contuleris Universo, atque ità deinde rem perpendas; Nova erit rerum facies, &, subductis rite rationibus, tantum de priori detrahetur Summâ, ut quod erit reliqui ne hilo quidem æstimari meruerit. " Ita locum hunc & interpretatus est, & notis auxit D'Acerius, in eandem prorsus quam suprà monuimus mentem; Veram sane si satis per se spectes, sed à Textu vulgato nimis alienam ".

§ 23. Οὐδὲν ἐγὼ, ἢ τὸ παρεγγύς, τὸ δὲ ἄπειρον τῆς τε παρωχημένου καὶ μέλλοντος ἀχανὲς, ᾧ πάντα ἐναφανίζονται. | Stoicorum plerique nihil prorsus esse in præsenti autumabant; Omnia verò vel Præterita vel Futura. Quod autem præsens vulgo dici solet, id, si accuratè, & ut Philosophis decet, loqui velimus, nihil esse præterea, quàm Præteriti finem, & Initium Futuri, adeo ut nequid quod in medio subsistat, supersit amplius. Ineptum sane Dogma, & quod Temporis naturam planè pessundatum ibat: Antonino igitur tam Subtili esse haudquaquam placuit. Præsens ille à nobis quantâ cum celeritate abreptum sit, per τὸ παρεγγὺς indigitare duxit satius. Ità enim quod res est dixit; Omnia scilicet in jugi esse fluxu, & vix in manus venire nobis priùs, quàm protinùs subtrahantur. Lapsus nempe adeò comparatur iste, ut quæ ab immenso Futuri temporis Profundo emergunt sese, in altero Præteriti temporis Profundo continuò submergantur. Imaginem rei vivam satis & idoneam exhibent ista, & quam Lectori in optimo collocemus dispiciendam lumine, bene meritam.

§ 24. D'Acerio xxv. Μάμμου τῆς συμπλοκῆς ἀνάπλας, ἧς ὀλίγιστον ἁπτόμενος. | Et nervosa simul & venusta Argumentatio. De causis enim efficientibus, variisque rerum Principiis, quibus condendæ conservandæque huic quanta quanta est cœlorum terrarumque compagi, Divinæ visum est Providentiæ uti, quantilla, quàmque pauca sunt, quæ ad nostri singulos pertingunt? Hominum tamen plerique, iniquissimâ quâ sunt Philautiâ & Arrogantiâ, ità se solent componere, tanquam in suiipsorum tantùm gratiam facta, ad Ipsos, ut ad ultimum finem referri deberent omnia; Divinam utique sibi soli Providentiam invigilare somniat Homuncionum quilibet: Nec quidquam Illi præter id unum esse curæ, tota ut volvatur fatorum series, totum ità administretur Universi Corpus, ut particulæ isti perexiguæ in usum fore maximè præviderit Deus.

§ 28. Τῷ γείτονι μήτε ὀργίζου. | Vitium hîc perstrigit, quo non aliud iniquius, & tamen nemini non familiare nimis. Quotus enim est quisque, qui ob ea, quæ natura peccavit sola, amicis non succenset; nec interim, dum jure nullo indignari sustinet, amicos (quod fieri debuit potius) eorum quæ stomachum movent non gravatur commonefacere? Quæ verò Antoninus de mendis Coporeis, ea ad Animi defectus, pari, imo verò meliori multò jure spectare, fac sis semper intelligas.

Ibid. Σὺ λόγον ἔχεις. | Cui & Ratio est in promptu, & res perspecta, Illius est cæteris antevertere. Nec per officiosum nimis silentium committendum est tibi, ut aliis ludibrium debeat amicus haud à Te monitus. Ignarus pariter, Imprudens, aut Libidinosus si sit, id ut sentiat, corrigatque, maturam si dederis operam, Officio Tu functus es tuo: Sin munia inprimis necessaria, quoniam minùs fortasse sint grata, obire recuses, non Amicitiam privatam tantùm, sed & communem Humani generis Benevolentiam turpissimâ adulatione læsisti. Hujus enim legibus sanctissimè cautum est, *Alienum ut Lumen Lumine accendas tuo.*

Ibid. D'Acer. xxix. Οὔτε τεταγμένος, ὅτε πόρρω. | Articulum hunc cæteris à me sejunctum, sequenti adnexum vulgatorum exhibent complures; quin & Interpretum plerique sensum hinc nî fallor eruerunt ab Antonini mente alienissimum. Is enim, quantum mihi in præsens est conjicere, & ab ignavâ demissione, & à tumidâ elatione animi temperandum vult. Scortorum moribus propior est Illa, quibus nihil aut sordet, aut pudorem incutit. Tragicos. Hæc spirat, qui personam exuere nescii, vanissimo turgent fastu, & Thrasones nunquam non agunt. Falsa utrinque occurrit Species, & simulatio parùm honesta; Bono minimè omnium Viro, nedum Principe digna.

§ 30. D'Acer. xxxi. Ὁ τῶν ὅλων νοῦς κοινωνικός. | Mundum ita à Deo conditum esse instructúmq; constat, ut Humani generis commodo inserviret maximè; quin & genus pariter humanum non sibi nasci solis æquum erat. Nascimur utique

Naturæ

Naturæ inprimis Authori, unde & Deum diligere, & primum nobis & palmarium jure meritissimo Officium habetur: Aliis deinde ejusdem consortibus Naturæ, ex quo fit, ut secundas sibi postulet Proximi Dilectio; *Ab istis utique duobus mandatis tota Lex & Prophetæ & pendent & complentur.* Matt. xxii 40. Gal. v. 14.

§ 31. D'Acerio xxxii. Πῶς σφοδρολιθέζει μέχρι τῶν θεοῖς, γονεῦσι, ἀδελφοῖς] Vellem adjecisset & Subditos. Nec enim Lex ulla apud Principem antiquior esse debet, quàm Illa quæ Subditorum jura huic mandat tuenda. Conscientiam itaque Regiam de Officiis, quæ Deo, Parentibus, Liberis, Domesticis deberi constat se percontantem, istius quod Regem, quatenus Rex est, obstrictum habuit, minimè omnium oportuit oblivisci. Sed Principum plerisque quantumvis proclive sit omnia sibi falso existimare licita, at de Marco tale quid nefas est credere. Hunc itaque Officii Locum eò magis verbis demiror prætermissum, cùm illum quin & in animo habuerit, & summâ is Religione sit prosecutus, dubio nihil est loci.

Ibid. Καὶ τελεία ἡ λειτουργία.] En tibi, Lector, Imperatorem, quem jure demirere optimo, se scilicet idcircò tantùm in terris agere, ut suo defungatur munere, aliisque se præbeat utilem, ultrò profitentem.

Ibid. Πόσα ὄπαια καλά.] Examen Antoninus hinc de integro orditur. Isthæc autem perinde intelligenda duco, ac si dixisset; Num tot quæ te oblectent jam antehac præclara vidisti, ut vehementi admodum diutiùs in terris commorandi desiderio teneare? Quinam alius huic loco benè quadret sensus, nôrunt alii fortasse, mihi fateor, parum liquet.

§ 32. D'Acer. xxxiii. Διὰ τί συγχύσιν ἀπεχθοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἴνισχυον καὶ ὀπτήματα.] Planè divina sunt ista, & quæ satis laudando non sum; Nonnullis utcunque, qui Doctos profitentur, parum forsan arrisura. At nobis nihilominus ea fusiùs exponere liceat. Imperator Sapientissimus hoc primum omnium statuit, *Unicam tantùm esse Scientiam.* Illam scilicet, quæ ad Dei cognitionem ducit. Nec enim aliud est Deus, aliud *Ratio quæ Universum hoc administrat.* Multis intereà loci scientias falsò creditas studiosè sectantibus, haud insolens esse novimus, illos qui Veræ huic incumbunt uni, ludos facere. Nec mihi quidem in dubio est, quin ad Antoninum usque lascivientium linguarum petulantia dudum pervenerit; Is mirum ni profanum sæpè aliàs represserat impetum, & hìc loci retundit indignabundus, dum *Rudes* nuncupando & *Imperitas Animas* in ipsos convitia retorquet sua. Hos itaque interrogatos voluit, meliùs edoctos, & quod longè præstantius est eligentes, quorsum conturbare adeò satagant, & loco dimovere importuni. Videtur autem ad illud Heracliti non obscurè alludisse, qui dum exquisitæ irridet Scientiæ, ob quam Homeri, Hesiodi, Pythagoræ, Xenophanis, Hecatæi, aliorúmque complusculorum celebrantur Nomina, id illi vertit vitio, quòd ad Sapientiam nec vel paululùm quidem conferat momenti; nec Intellectum reverà excultum magis exornatumque præstet: A Genuinâ interim Scientiâ nimium quantum diversa, cujus in eo præstantia sita est omnis, quòd Spiritum, quo Universa reguntur, quantum fas est cognoscat, aut saltem in illo sit studio tota.

§ 35. D'Acer. xxxvi. Εἰ μήτε κακία δεῖ τῶν ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια τοῦ κακίαν ἐμοί.] In gravissimis ubi nobis obvenerint primùm Infortuniis, id sedulò inquirendum, an nostrâ fuerint culpâ. Id enim si ita fieri compertum sit, non est quòd seriò plorare vetem. Sin autem innocuos feriant ruinæ, nihil est quod vicem doleamus nostram. 1 Pet. iii. 15. *Quòd si contingat, ut propter Justitiam patiamur*; adeò non ægrè ferendum, ut seriò potiùs triumphare fas sit, & laudare fortunam nostram, qui isto digni honore habeamur.

Ibid. Τίς ἡ βλάβη τῆ κοινῆ.] Societas ista communis non nisi Injustitiâ lædituf. Injustitiam autem in significatu laxiori ut accipiat Lector menendus est; in eo scilicet qui omne etiam Impietatis & Vitii genus in se complectitur.

§ 36. D'Acer. xxxvii. Καλὸν γὰ θῶ. Seu ut rescribi debuit potiùs ὄν. Nec enim tam ipso detrimento, quàm detrimenti opinione, quæ omnia præter modum exaggerare solet, istæ exprimuntur lachrymæ. Hæc semel atque iterum anhac Marcum submonuisse memini.

Ibid. Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπολθὼν τὴν θρίπα βόμβον ἀπῆτει, μεμιμῆσθαι ὅτι βόμβος, ὅτως καὶ ὧδε] Locus inprimis egregius. Jam anteà, nè animum abripi temerè, & mali imaginatione alieni vitiari patiamur, disertè præceperat. Id tamen, cùm sortem iniquam miserantibus solenne sit, monere pergit porrò, quo tandem fieri possit pacto, ut & istis levamini simus & solatio, & ipsi intereà nè affligamur. Non esse nimirum opus, ut ad rigorem Philosophicum, & exquisitam Veritatis amussim sermo noster omnis exigatur. Istud Subtilitatis nec Illorum dolor, nec Nostra fert Humanitas. Frustrà nempe eris ab animo jam saucio & perturbato Mali opinionem avellere meditatus: Frustrà, importunum doloris impetum retundens, & Amici sustinens partes, (cujus esse creditur dolorem ex alterius dolore concipere) si hoc in uno hæreas, *Nihil esse prorsus, quod vel ille vel tu doleatis.* Quin potius ad illorum te demittas ingenium, nec eodem abuti Sermone, iisdem pudeat querimoniis. Infortunium ad tempus agnoscas magnum, licet; sed ad tempus hoc, & ex composito esse tantùm, & Te novam induere memineris personam. Quod enim gratiâ Magnum dixeris alienâ, ut lugentibus commodus fias

atque utilis, qui ſolida Rationum momenta nondum capiunt, id paucillum, imò nullum reverà, & apud Te, malum fac ſemper exiſtimes. Ita enim & Parvulis haud gravamur obſequi; & Senem imitari, qui ad Puerilem ſe captum accommodans, Turbinem ab Alumno, ac ſi res eſſet plurimi, & omnium exoptatiſſima, vehementer ſibi dandum poſtulavit: Haud immemor intereà Turbinem eſſe tantùm; & in ludicris iſtiuſmodi Illorum quibuſcum res eſt imbecillitati aliquatenus obſecundare, Viro eſſe Sapienti neutiquam indignum. Imaginem autem Senis hujus cum Puero ludentis, ab aliquà tunc temporis Comœdiâ ſatis notâ petiiſſe Marcum, non vero eſt abſimile.

Ibid. D'Acer. xxxviii. Ἐπεὶ τοι ὑμῖν κελεῦν ἐστὶ ἐμβόλιον. | *Que fais tu donc dans cette Tribune, aux Harangues, avec tes beaux diſcours; & tes Oraiſons funebres? Quid igitur Tibi cum iſtis roſtris? Quorſum Orationes comptæ, & Laudationes amicorum funebres?* " De loco emendando, variiſque Eruditorum hâc in causâ ſententiis, non eſt, quod poſt Gatakerum Lectori moræ ſim; quin & ejuſdem de mente Antonini cramben recoquere detrecto, quem Dignitatem quandam aut Honores ambientium, vel ambientibus ſuâ ſaltem operâ faventium faſtum putat Ille, & officioſam nimis ſedulitatem perſtrinxiſſe. Videamus ſi placet potiùs, quid ſenſerit D'Acerius, à Noſtrate hîc ſane, ſicubi loci longè diverſiſſimus. " Antonino (inquit) maximæ id ſemper fuit curæ, ut Amicos Cognatóſque demortuos nullis non Officiis & Honoribus proſequeretur, quos aut ſuadebat Pietas, aut Mos induxerat Patrius. Horum nec Iſte quidem in Ultimis cenſendus, quo quis vitâ functorum Virtutes oratione funebri ſuſcepit prædicandas. Jam verò Stoici, qui Conciones publicas (oſtentationis præſertim compoſitas gratiâ,) improbabant maximè; longè aberat ut iſtis in Amicorum funere Laudationibus veniam darent; Inutiles nempe rati, & Audientibus periculoſas; quæque non tam vero Virtutis, quam falſo Sui amore inflatos accenderent animos. Marcus igitur, Senis inſtar nuperrimè memorati, Notam hîc loci Cenſoriam etiam iſtis inurendam curavit, quæ etiamſi à mente multùm aliena ſuâ, pro Morum tamen quâ erat facilitate, conſuetudini vulgò invaleſcenti obſecutus, vel ipſe, quoties res poſtulabat, facere non eſt dedignatus.

In Librum Sextum.

§ 4. Τοῖς ἐνθυμαδίοις ὕπερ ἕνεκα ἢ οὐσία, ἢ σχεδιάσεται | De Materiâ hîc loci ad Placita Philoſophorum differit Antoninus. Ex his non deerant, quibus Unam illam eſſe, & uſquequaque Simplicem, viſum eſt. Elementa verò quæ dicuntur, è variis ejus partibus nexis ſimul aptiſque inter ſe compingi. Huic erat conſentaneum, Elementa (ſi ita loqui fas ſit,) tum denique Mortem obire, cùm ſingulæ Vaporis inſtar evaneſcerent partes, & formam exutæ priorem in Primam Materiam reverterentur. Aliis placuit potiùs, Elementa ipſa totidem Rerum Principia prædicare; à ſe invicem toto genere diverſa, nulloque communis Eſſentiæ vinculo conjuncta. Hos itaque ſi ſequamur duces, ſubſtantiæ iſtis conflatæ Elementis, tum demum propriè dicuntur Mori, ſi, partibus earum disjunctis diſſipatiſque, in ſuum quæque reſolvatur, unde ortum duxerat priùs, Elementum. Particulæ Aereæ, verbi gratiâ, ſi in Aeris, Terreſtres in Terram, ubi denuò remigraverint.

§ 7. Συῶ μνήμῃ Θεῦ. | Actiones enim noſtræ & Studia univerſa, juſtâ non poſſunt non perfectione deſtitui, & nihili prorſus eſſe, quantumvis in ſe præſtantiſſima, niſi cum Deo & incepta, & peracta, ad eundem ceu finem ultimum demum dirigantur.

§ 9. Κατὰ τὸν ἅπαν ὅλην φύσιν ἔκφυσιν περαίνει), ἢ κατ' ἄλλον ἢ τινα φύσιν. | Mundum hunc materialem à ſeipſo regi, nemini perſuaſum eſſe poteſt cordato; quippe quem & Rationis & Senſationis expertem prorſus liquidò novimus. Reliquum eſt igitur, diſponi hunc gubernarique à Naturâ quâdam Materiæ toto genere diversâ. Illa verò Totius ut ſit Natura neceſſe eſt, quæ Totum & olim condidit, & jam permeat: Nec enim Natura particularis, quæ partium vel unam, vel plures pertingit, Univerſo regendo conſervandoque par eſſe potuit. Dato autem quòd ejuſmodi ſit, ab Univerſali Naturâ diſtincta; at unde Illam dixeris originem traxiſſe? Si aliam quandam Univerſalem ab hoc Toto ſejunctam ſtatuas, non noſtræ tantùm Rationi contrariâ, ſed & inter ſe planè pugnantia ſunt iſta. Age verò, te ultrà interrogatum velim, non unde orta fuerit modò, ſed & ubinam exiſtat hæc Natura? Mundum hunc num ſuo amplior complexu ambiat, an anguſtior ab Illo ſit circumfuſa? Utrinque

Utrinque Nodi nectuntur, è quibus haud facili te expedias negotio. Diversa enim à Mundo Natura si intrà commoretur, Mundum ut pessundatum eat, quàm illum ut conservet sospitem, multo abest propiùs. Ponatur itaque, si placet, extrà mundum. At illum ubinam loci Philosophum reperias, qui spatium & substantiam Isto, quod jam Omnia in se complecti conceditur, Universo distincta & capaciora, concipere queat animo? Ex his utique efficitur, Mundum ab eodem & Authore semel fabricatum, & Gubernatore nunquam non administratum. Quæ qui sibi persuasa habet, næ illi dubio erit procul, quæcunque singulis hujus Fabricæ partibus assignentur, ea istis, & esse reverà congrua, & præ cæteris expedire.

§ 10. Ἤτοι κυκεών. | Antoninum, à quo fonte omnia profluxerint, vel levissimam in se dubitationem admisisse, cave sis ne ullus existimes. Suggeret nempe compluscula nulla non hujus Opusculi Pagina, quæ Authorem à turpi suspicione liberent. Sed id, More disputantibus usitato, adversariorum sententiæ dandum censuit, ut, quò melius Argumenti procederet ratio, Falsum ad tempus pro Vero putetur. Eo scilicet consilio, ut Disciplinam sive Epicuream, sive Stoicam sectantibus, Mortem minimè malam, minimè reformidandam ostenderet. Posito itaque, quòd omnia temere & fortuito eveniant, (quod Epicurum somniâsse notum est) Posito itidem Divino disponi omnia Consilio; Sententiæ tamen inter se inimicissimæ hoc in uno saltem conveniunt, quòd Utraque Mortem æquo opperiendam animo suadeat; Utraque ne *Summum aut metuas diem, aut optes*, disertè vetat.

§ 11. Ὅταν ἀναγκαίως ὑπὸ τῆς περιεκτικῆς αἰσθηθῇ. | Articulus, quo vix alium reperias elegantiorem. Ejus tamen lepores, quoniam omnibus minus forsan in conspectum cadant, accuratius explicare non erit molestum. Animadvertendum itaque, res Circumstantes quoties negotium nobis facessunt, foràs nos excedere, quæ per se tranquilla sunt solicitatum, ut externa ista in doloris remedium cedant. Oleas vero transcendentes, ordinem & concentum rerum disturbamus, nec quem sortita est inter cæteras mundi partes, suum ampliùs anima humana servavit locum. Isto etiam pacto Convenientia, & quasi Continuitas, quæ huic Nostræ cum Animâ Mundi intercessit, soluta est protinus & disrupta. Cujus commune Hoc est vinculum, ut quod sui est officii id illa agat sedulò, sibique sit semper par atque constans. Plura possem, sed pluribus haud opus esse arbitror, ut mentem Antonini satis assequatur Lector.

§ 12. Εἰ μεταξύ τι ἄλλο ἦλθε καὶ μεταξύ. | Novercæ Aulam, Philosophiam vero Matri componens, venustam vivamq; satis rei Imaginem exhibuit. At apud Hodiernos, (quod in melius vertat Deus) quotusquisque est, qui non Ordine prorsus inverso, ad ista æstimanda animum instituit? Aulâ Matris in loco & deliciis habitâ, Philosophiâ interim, (Virtute scilicet & Pietate) Novercæ instar, ad quam ægrè admodùm, & quantum poteris rarissimè, nec sine summo re recipias tædio.

Ibid. Δεῖ γὰρ καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀγεκτὰ φαίνεται, καὶ σὺ ὢν ἐν αὐτοῖς ἀγεκτός. | Locus quem bene notes inprimis dignus, in quo Imperator Magnus profitetur lubens, Philosophiam (quam Virtutem & Pietatem jam sæpius diximus) penes esse unam, & Aulicos Principi toleratu faciles, & illis Principem gratum reddere. Isthîc usque adeò, ubi minimè omnium illa colitur loci, ut religiosissimè colatur opus est maximum.

§ 13. Ὅσα γοῦν ὁ Κράτης τὴν φωλεὸν αὐτῆ τῆ Ξενοκράτους λέγει. | Xenocratem Philosophum austerâ facie, & gravitate adeò singulari fuisse accepimus, ut in Diverbium venerit; *Xenocrate modestior.* Crateti severitatem istam, & vultum præ cæteris compositum penitiùs introspicere libuit, & ad vivum resecare. Quo facto nihil subesse Veri, sed larvam tantùm ostentandi gratiâ inductam comperuit. Cum itaque haud parum fraudis & simulatæ sanctimoniæ etiam apud Philosophos sit deprehensum, quid de aliis cogites, & quantum falsæ existimationis ab illis detrahas oportet, ut res ipsa quomodo se habeat, rectè intelligas? His enim qui è vulgo sunt, aliquid semper adjicere de proprio, & solenne est magis, & minùs culpandum. Articulum, nî fallor, agnoscis Lector, longè quàm primâ visus est facie elegantiorem.

Vide *Erasmi Adag. in Modestia. p.* (*mihi*) 512.

§ 14. Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως, συγχώρησα. | "Quod ad prius hujus Divisionis membrum Gatakeri ferè vestigiis insistit D'Acerius, ad posterius quod attinet, ecca tibi quæ sequuntur." Antoninus substantias animâ præditas in Animalia Rationalia & Irrationalia haud contentus dividere, tres instruere Classes duxit satius. Harum Prima Brutorum omnem complexa est familiam. Secunda Generis Humani complures, quibus Anima quidem suppetit Rationalis, ità tamen, ut præterquam quod artibus habiles præstet, & rebus exquisite effingendis idoneos, nihil ultrà pertingere videatur. Tertia denique Viros verè Sapientes, Animas illustres, puras, & lumine plenas, ipsi cognatas & similes Deo, cujus etiam genuinas se sentiunt particulas.

Ibid. Καὶ ὁ τεχνικὸς, ἢ ἄλλως πως ἐντρεχής. | Tertiam hanc tertiæ huic classi, utpote vulgaribus

ingeniis duobus tantum digitis sublimiorem, Mechanicam illam solertiam, & curiosam rerum minùs utilium indagationem adscribendam censet; quibus qui se totos dederant Philosophastros, sub conficto *Virtuosorum* nomine recentioribus mos est deridendos propinare. Quin & Artium Exultores qui se profitentur, quibus Magnum quiddam videtur, Concham, Vas fictile Sinicum, Pictam Tabellam, aut Æs cœlatum debitis (si Diis placet) laudibus evehere. Nugarum autem qui fatagunt istarum, quanti quanti sibi videantur, Animæ tamen Universalis & Politicæ, unde dignitas & præstantia verè humana profecta est omnis, participes illos Marcus exiistimari noluit.

§ 15. Ὁπῖον γὰρ ὅτι τὸ ἄπαξ ἐλκύσαι τὸν ἄνεμον καὶ ἀποθανεῖν | Quid de ipso moriendi actu aut mollius excogitari potuit, aut familiarius? In singula utique momenta respiratur; Est autem, quando id à nobis sit ultimò faciendum; nec repetendus ut olim Aër, sed tum demùm effiandus est totus. Huc autem si res redit omnis, quàm nullo negotio moriamur, cuivis hinc facile constare poterit.

§ 16. Αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ἐπὶ τὴν εὐβουλίαν. | Ad id nempe aut contendunt, aut contendere debent, ut idoneos præstent singulos quod muneris erit sui strenuè exequendo. Hic verus est Institutionis & Disciplinæ finis, Practicus scilicet, qui tamen à plerisque qui pueros suscipiunt educendos, adeo nunc quibus vivitur dierum neglectui habetur, ut illum complures ne in animo habeant quidem, alii verò non pauci nedum nôrint. Unde & illud haud absre dictum; *Institutionem hodiernam ad id præcipuè collimare, non ut Bonos aut Sapientes, sed ut Doctos reddat potiùs. Ad Rixas & Altercationes ingeniosi, ad Agendum hebetes & tardi efficimur. Virtutem callidè declinare scimus, amare & ex animo persequi nescimus.*

§ 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ἐννύχοις καταδρυφέχτη | Appositum hoc, ut nihil suprà. Mundus enim nobis pro Campo aut arenâ est, ubi animum exercendo perficere debemus. Nos autem, ea est vel ignorantia vel Infelicitas, Exercitationes ludosque ut in vera & internecina degenerent prœlia, haud rarò committimus. Huic itaque in remedium Stultitiæ, Articulum, quem ob oculos jam habes, adhibendum censuit Antoninus.

§ 22. Ἐγὼ δὲ ἑμαυτῷ κακὸν ποιῶ, &c. | Rerum hîc species nobis objicit, quæ nos vel inter agendum morari, vel ab officio prorsus suscipiendo distinere solent; eo nimirum consilio, ut ubi cujusmodi sint animo cogitaverimus, nostræ nos pudeat Ignaviæ, qui nugis & ineptiis, quæ virum. Bonum & Sapientem neutiquam haberent solicitum, Virtutem à suo dimoveri loco patiamur.

§ 23. Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζώοις, καὶ καθόλου πράγμασι. | His ut utamur libero jubet animo, illi nimirum innixus argumento, quòd res imperfectas quascunque in gratiam & usum Perfectiorum effinxerit Deus. Cujus Dogmatis adeò liquida est Veritas, & humanæ Menti obvia, ut etiam, citra Deum disertè testantem, lumine innotuerit suo.

§ 25. Ἐνυπάρχει πότε καὶ τὸν αὐτὸν ἀκρατῆσον χρόνον γίνεται σωματικὰ ὁμοῦ καὶ ψυχικά. | "De iis quæ in Animâ simul fiunt, adeò fusè Gatakerus, ut quæ in eandem planè mentem Noster Hic annotaverit, adjectis nihil est opus. Corporeas autem Operationes quod attinet, is porrò quæ sequuntur." Nec minus Nostrûm cuique mira esse debent, quæ in corpore facta novimus, provinciam licet nacta brevioribus terminis circumscriptam. Functiones membrorum variæ, motus agiles & innumeri, Nervorum, quibus ista administratur machina, Intentiones diversæ, usus stupendus: Mutuæ inter se partium Convenientiæ; Crebræ imò perpetuæ Mutationes, & intus exortæ & ab extrà factæ; ut verbo omnia, Innumera illa & plane infinita, quæ subtilissimum & vigilantissimum Animadversorem facilè fugiunt; Hæc omnia mentem adeò saltem occupare est æquum, ut cum ista in mortali & finito nunquam non rite peragantur, quæ in mundo eveniunt, quantumvis multa, quantumvis magna & operosa, ab immensâ tamen Dei potentiâ, facili & plane nullo negotio disponi posse omnia, ut ne fidem ulli detrectemus.

§ 26. Ἐὰν τίς σοι σκοβάλλῃ, πῶς χαίρεται τὸ Ἀντωνίνου ὄνομα. | Imago ista, de medio licet sumpta habet tamen & suos lepores, nec ad rem facit minus, quàm quæ Magna solent Magnis componere. Marcum igitur hoc voluisse existimo. Antonini non ampliùs nomen efficitur, si è literis quibus constare debuerat, unica tantùm inter scribendum prætermittatur: Illorum itidem, quæ Viri Boni officium constituunt simul, quoties Animus cujuslibet vel unum habuerit neglectui, Totum deficit, & quæ supersunt laude excidunt suâ. Ità etiam se Legem habere satis constat, quæ, cùm compluscula nobis imperet, se tamen in solidum violatam putat, si præceptorum cuivis minùs fecerimus satis. Nec enim, quæ ab Antonino monita jam habes, ab illo Jacobi Apostoli Axiomate notissimo videntur multùm distantia, *Jacob.* ii. 10. *Quisquis totam Legem servaverit, impegerit autem in uno, omnibus tenetur,* (reus scilicet.)

§ 29. Ἀσχεῖν ὅτι ἐν ᾧ βίῳ τὸ σῶμα σοι μὴ ἀπωδᾷ, ἐν τούτῳ τὴν ψυχὴν σεσαπωδᾷν. | Latius patet hæc Animadversio, quàm Lectorum vulgus, imò (nec enim id dicere gravabor) quàm vel Ipsum facilè Authorem habuisse in animo crediderim. Animam in virtutis Studio corpore citius

citiùs deficere, illi notare fuit satis. Corpus enim vires extemplò reficiendas curare, fractis semel conatibus nullum cedere, sed repulsarum patiens animos resumere denuò, & opponere se fortiùs obstaculis. Quæ omnia & Animæ, ut se Studio ad virtutem haud minùs pertinaci atque invicto accingat, documento esse debent. Nobis autem, & id ultrà, quod illi perinde in opprobrium cesserit, succurrit observandum. In istâ nempe quotidianâ Spiritûs contra carnem luctâ, animum concidere priorem, & præ turpissimâ omnium ignaviâ, armis confestim traditis, hosti se ultrò sub jugum mittere. Quin & alium ex hoc Effato, eumque haud inutilem eruere nobis sensum licebit. Corpus nimirum in Vero ejus Bono, vel ità saltem Viso, ambiendo, ab incœptis nunquam desistere; Omnia experiri; nec recusare labores, nec pericula reformidare, nec præteritis defessum animum despondere: Mentem ex adverso, Viam Virtutis vix dum ingressam nihil non expavescere; primâ difficultatis facie turbari prorsus, & priùs quàm eò deventum fuerit, ut quantum possit experiatur, herbam dare protinùs, & de victoriâ desperare.

§ 30. Ὅσα μὴ ἐπολυμαίνωνται. | "Quod Gatakero visum est infamem Cæsarum Libidinem & Spurcissima omni genere flagitia notâsse, id de Tyrannide magis affectatâ, intellectum maluit D'Acerius. Ità ergò ille". Quò nobis animi sui sensum redderet Antoninus explicatiorem, novum ei libuit de proprio vocabulum cudere. Perinde enim sonat, ac si dixisset, *Cave ne Cæsarisses*, h. e. Ad Crudelem Dominationem, & ad Mores Cæsarum Tyrannicos, longe absit ut ipse componas tuos. Imperatorum nempe Sapientissimus execrandam istam ambitionem, quâ primi Cæsares stimulati, populares & patriam justâ spoliârant libertate, & in ditionem redegerant suam, quanto in odio & detestatione habuerit, hoc demum pacto optimè designatum iri existimavit. Regeras fortasse. At quî tandem factum est, quòd ille Vir Sanctissimus, Jugum à moribus suis alienissimum, postquam damnaverat adeò perhorruerat-que, non diffregerit protinus, & pristina Populo restituerit jura? Respondeo. Longè aliter sub Antonino se Res habuerunt Romanæ. Potestas enim, quæ faceret cum prima in Patricios & Plebem impetum, omnium erat iniquissima, consuetudine tandem stabilita, & longo temporis tractu legitima est facta. Nec jam aut necessarium, aut tutum fuisset Leges diu receptas temere refigere; aut Imperium, per se licet injustum, ne in melius quidem mutare.

Ibid. Ἐν τῷ μίχει ἐπαίζεις. | Delicatioribus forsan, ut nunc sunt homines, ista minùs placeant; qui Antonino laudi ducerent potiùs, si ab hoc Encomio temperâsset sibi. Me verò quod attinet, qui nec rem parvi pendendam, nec Verecundiam hoc læsam pacto arbitror, quòd & hujus minimè sit oblitus, & mihi vehementer gratulor, & illi gratias habeo maximas.

§ 31. Ἀνάτηφι καὶ ἀναγκῶ σιωπᾶν. | Hîc loci seipsum statim à somno videtur allocutus, occasione ab insomnio quodam minus jucundo congruenter satis arreptâ. Animo igitur somnum sibi jubet ultrà excutere, ut ità tandem expergefactus totus, de rebus externis dijudicet universis perinde ac jam de isto judicâsset insomnio. Verba sensûs plena, & quæ acuminis & eloquentiæ Specimen haud mediocre præ se ferunt.

§ 32. Τῶν μὲν πρὶ ἃ θεμιτὸν τὸ παρὸν παραμαρτύρεται. | Præteritum revocare nefas, Futurum ad nos usque nondum pervênit: Hoc igitur quod præ manibus est curare debemus unum; eoque vehementiùs in id animum intendere, quoniam de præsenti tantùm vocabimur in judicium: Nec enim quales aut olim fuerimus, aut posthàc fore speraverimus, sed quales simus, in isto demum nostrâ referet die. In quo quidem Argumento multus est D. Hieronymus, Ezechielis Caput Trigesimum Tertium Commentariis illustrans suis. Cæterùm, nec ità tamen de præterito securis esse licet, ut quæ olim fecerimus secùs, non nobis sæpenumero subeant in mentem, & veris plorentur lachrymis. Siquidem parum habuit Davides Peccata in posterum missa facere, nisi & crebrâ etiam recordatione animum obfirmâsset contrà. Nec frustrà est, quòd mores jamdudum mutatus, mœstus tamen adhuc inclamaverit, *Defectiones meas ego agnosco, & Peccatum meum obversatur mihi jugiter.* Psal. li. 4.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, οὐδὲ τὸ ποδὶ παρὰ φύσιν, μίχεις ἂν ποιῇ ὁ πὴς τὸ τῆς ποδὸς, καὶ ἡ χεὶρ τὸ τῆς χειρός. | Ratiocinatio solidis suffulta Argumentis. Ità sumus omnes à Naturâ comparati, ut Manus, Oculi, Pedes, singula denique corporis membra quod sui est officii nullo exequantur negotio. Quoties autem iis in his deficere contigerit, id aliunde, & præter naturam fit. Quod indè colligit Antoninus, haud minus & ipsum rectæ innititur Rationi. Dum Homo in iis est, quæ ad Hominem pertinent, nec æquo ampliùs premitur, nec vero afficitur malo. Sarcinam causetur forsan suis imparem humeris, at nequicquam & iniquæ sunt istæ querimoniæ. Huc enim ferè & ista redeunt, sed leviusculè tantùm immutata, quæ Regum olim conscripserat Sapientissimus; *Si remisse te geras, & dixeris Vires non suppetunt; Qui inspector est cordis Ipse intelligit, & Servatorem animæ tuæ nil fallit. Reddetque is homini juxta opera sua.* Prov. xxiv. 10, 12.

§ 34. Ἡλίκης ἡδονὰς ἔστιν λαχεῖν, &c. | Hinc efficitur

efficitur contrà Epicurum, Voluptatem ſummum hominis Bonum eſſe non poſſe; quæ omnibus nullo comperit diſcrimine. Dudum enim evicerat Antoninus, ſummum Bonum nihil eſſe iſtiuſmodi, quod in homines nequam & perditos cadere queat.

§ 35. Οὐκ ὀρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἁρμόζονται μὲν ἔχρι τινὸς σοφῶν τοῦ ἰδιώτου. | Capitulum hoc ritè intellectum & prodeſſe plurimùm poterit, & oblectare. Cùm enim Artifices Mechanici artis imperitos ſuæ ineptè cavillantes ſuſtineant, nec tamen iſtis ab incepto dimoventur ineptiis, quin artis rationes enixe nihilominus ſervent & tueantur; Idem contendit Marcus par eſſe, Homo ut in ſuâ, omnium quotquot ſunt uſpiam artium digniſſimâ præſtantiſſimâque faciat conſtanter. Hominis utique Ars id circa unum verſatur, Virtutem ut colat, & bene agat. Hujc igitur ut operam det, & quantum poterit incumbat ſedulò, nec ab illâ ſe depelli patiatur fas eſſe, eodem efficitur argumento. Præſertim cum quicquid effutiverit contrà Imperitorum & Scelerum Colluvies, id omne adeò non propoſitum quod mutet dignum, ut ne ægrè quidem ferendum eſſe, exiſtiment qui veram adepti ſunt ſapientiam.

Ibid. Εἰ δ' ἀρχιτέκτων καὶ ὁ ἰατρός. | Demirere forſan Antoninum, quòd de Mechanicis & Vulgaribus verba faciens, Architectos & Medicos memoraverit ſimul. Et iſto ſane pacto parum illius Scientiæ conſultum eſt honori, cui tamen Hominum pars maxima, & olim ceſſerunt, & etiamdum cedere priores non gravantur. Quod Architectos ſpectat, id minus jure ſit mirum, quos Mali multo majoris quàm Boni Humano generi Authores novimus. Ordines enim compoſiti, & exquiſitæ ædificandi formulæ, non tam Commodo noſtro, dum ædes pulchrè extructas moliuntur, quàm, dum luxum ſuadent & ſumptus immodicos, Incommodo ceſſerunt maximo. Medicos autem, quos *Diis ſecundos* nuncupare, & Scientiam, quam cœlo delapſam prædicare non eſt novum, quòd parvi adeo feciſſet Antoninus, quid ſit in causâ haud facile eſſet dictu, niſi Stoicæ gnaris diſciplinæ. Illa enim, præ faſtuoſo externorum omnium deſpectu, Corpus ut ſe haberet, parvi referre autumabat, de Animæ interim unius Salute ſollicita. Nec iſta multum à Platonicâ abhorret Schoſâ, quæ in Scientiâ Morali, quâ ad Dei noſtriq; ducimur notitiam, cùm eſſet tota, quicquid erat præterea aut Artium aut Scientiarum, pro Mechanicis, & nullius prorſus pretii habere non dubitavit.

§ 38. Τὴν τοπικὴν κίνησιν, καὶ σύμπνοιαν, καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ὕλης. | Utrumque perinde neceſſarium duxit, & Motum, & Continuitatem Materiæ. Hæc ſi demas, mortua ſunt omnia. Videtur autem iſthîc Epicuri de Vacuo dogma datâ operâ depugnare.

§ 40. Ὄργανον, ἀγαλμάτιον, &c. εἰ σοὶ ὁ κατασκευάσας ποιεῖ, οὐκ ἔχει. | Magna huic ineſt Articulo gratia. Ea Lectori ut ob oculos magis conſpicua ſubjiciatur, paucis tentandum. Aſſerit Antoninus quæ à Peritis formantur Inſtrumenta, uſibus quibus deſtinata ſunt ad amuſſim convenire; hoc autem iſtius ſit Formæ vi, quam ab opifice ſunt adepta pridem; nec opus eſſe, ut qui ſemel apta effinxerat, ſit ſemper illis præſtò Opificii adjutor Sui. Si igitur Iſta, vel Abſente Authore, officio ſatis faciunt ſuo, quanto magis Naturæ opera debita ſponte præſtare mutua exiſtimandum eſt? præſertim cum hæc Artifice deſtitui nequeant, ſed quem Creatorem habuerunt olim, eundem & Gubernatorem & Cooperatorem habeant indivulſum. Ex his utique cogas vult Antoninus, Hominem, quo Natura non aliud condidit perfectius, ſi præceptis ejus morem gerat ſedulò, ſuâ de ſpe, & fine proprio decidere non poſſe: Nam & Animam hominis ritè diſpoſitam nihil aliud velle, præterquam quod vult Deus, ſive (ut ad mentem Stoicorum loquar propiùs) Anima Mundi; cujus & Ipſa pars eſt, & cui nexu indiſſolubili adhæret. Idonea vide ſis Lector rationum firmamenta, &, quibus ſi benigniorem paulò interpretationem adhibeas, veritati Chriſtianæ maximè conſentanea.

§ 42. Οἷος ὁ Εὐριπίδης καὶ γλαφυρὸς εἰσὶν ἐν τῇ δεξιᾷ, ὁ χρυσοῦς μίμνουσι. | Chryſippi verba apud Gatakerum habes, necnon & Plutarchi cenſuram; quibus quæ ſequuntur poſtea ſubjungere viſum eſt D'Acerio. Non hinc efficitur Homines Malos rerum Naturæ neceſſarios; ſed tantùm non inutiles eſſe. Monente Chryſippo ——Quæ niſi perperam intellexiſſet Plutarchus, næ ille à cenſoriâ ſeveritate temperâſſet ſibi. Quas enim ille cauſatus eſt in hoc argumento difficultates & ineptias minimè ferendas, *Vitium*, (verbi gratiâ) *ſi naturæ in commodum cedat, non amplius Deo adverſari, nec eſſe cur ab illo odio habeatur*; concidunt iſtæ extemplò omnes; nec eſt quòd Chryſippum iſtis expediendo multi laboremus. Rem enim ne minimè quidem tangunt gentium, nec omnino prohibent, Philoſophi effatum illud quin & veriſſimum ſit nihilominus, & laude digniſſimum. Rectiùs itaque Antoninus, & appoſitè ad hanc quæ nunc agitur cauſam; ut nihil excogitari queat aptius. Ut verbo omnia. Cum id in noſtro vertatur arbitrio, Peritiſne placeat magis, an rudibus & ignavis operariis accenſeri; & Facta noſtra an proprio ſplendere laudarique decore velimus, ſeu potiùs deformia ſint adeò atque turpia, ut ex noſtris malefactis benefacta magis niteant aliena; Cum nos, inquam, ſit penes, utrum horum malumus accipere, id agit Marcus, ut Homine nihil indignius eſſe evincat, quàm ſi

quis

quis ad deteriorem partem animum applicuerit.

§ 43. Μὴ ὁ ἥλιος τὰ τῶν ὑστερῶν ἀξιοῖ ποιεῖν; | In istos jam operam confert medicam, qui gravissimo laborantes morbo, omnia solicitè ambiunt, sorte nunquam suâ contenti, nunquam non invidentes alienæ. Argumentum verò ità tandem optimè processurum pollicetur, si alia secum recogitantes, & quomodo se habeant cæteræ universi hujus partes, ad ista velint exempla animum componere. Cœlestia vel primo sic constaret intuitu & Terrestria Corpora, suis incumbere Officiis singula, alienis se nunquam rebus immiscere; Munia vero longe diversissima adeò obiri sedulò, compositè, amicè, ut in unum eundemque finem conspirent universa; mutuas invicem operas præstari, quibus in publicam semper aliquantum utilitatem proficitur. Hinc Totius Conservatio, hinc in Immenso isto, quas in hoc humano corpore notavit Apostolus, Concordiæ & Commoditates; ut nequa partium, tam variæ licet sint, tam dissitæ, & discrepantes, (si seorsim spectas) cuiquam tamen è Sociis vel minimæ, probro illud objicere possit, *Te mihi non est opus.* 1 Cor. xii. 21.

§ 44. Εἰ μὴ ἐβουλόμεθα καὶ ἐμοὶ οἱ θεοὶ, &c. | Monendus est iterum Lector, Antonino de Providentiâ, quam dicunt, Particulari, ne levissimam quidem subiisse dubitationem; sed ita loqui par erat, probaturo, quòd etiamsi Generalem tantùm admiseris, cui nostrâm singuli minimè essent curæ, vel ità tamen quæcunque evenerint æquo ferenda esse animo; præsertim cùm secum quisque recolere debeat, ista si minus nostro-ipsorum privato, at communi tamen Totius Commodo, & aptissimè congruere, & summopere expedire: Salutem vero Corporis Membrorum cujuslibet Saluti nimium quantum esse anteponendam. Nec hîc tamen sistit pedem Marcus. Id etiam evincendum ultrà in se recipit; quòd, si quis excors adeò atque impius esse posset, qui Numinis non Providentiæ modò, sed & Existentiæ detrectet fidem; vel hoc absurdissimo omnium posito dogmate, Summum Hominis Bonum non nisi in Virtute & Justitiâ reperiri uspiam posse. Assertio quidem & vera inprimis, & laudabilis, quæque vesano nonnullorum ex hodiernis Figmento non contrarietur modo, sed & justissimum incutiat pudorem. Nec enim monstra hominum desunt, qui Christicolarum Titulo quantumvis insigniti, asserere tamen non erubescunt, quòd, Demptâ in Deum fide, datoque res illum non curare nostras, nihil esset reliqui, quod nos à malo reprimat præterea; nec Legem, nec sceleris Conscientiam, nec Virtutis aut Vitii, Justi & Injusti discrimen superesse; & proinde privati cujusque Commoda quocunque quærenda modo, cum quicquid cuivis libuerit, id omne illi non licere non posset.

Ibid. Ἡ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα. | Et isthîc etiam Marcus, quantum ego assequor, artificio est usus minimè vulgari; Concesso etenim Impiis quod postulaverant, suo vel inde vim adstruit Argumento. Ii utique in horas & agere solent & loqui, quæ Divinæ & Existentiæ, & Providentiæ, vel ab invitis tum creditæ, tum reformidatæ manifestos peragunt. Haud opus igitur est pluribus, ut illos redarguas, quorum ratiocinationes ipsa redarguit quotidiana consuetudo.

§ 48. Ὅταν ἐντυγχάνῃ σαυτὸν θέλῃς, ἐνθυμοῦ τὰ ἀγαπητικὰ ἦθη συμβιόντων. | Articulum hunc quoties aut oculis revisо, aut cogitatione revolvo, incredibili me voluptate, & caris ejus amoribus affectum sentio. Nos certè nimium felices; si ad Antonini ingenium mores componeremus nostros: Si Amicorum & Contubernalium virtutes in conspectum subjicerentur frequentes, quibus tanquam Tabulis mirâ depictis arte, avidi pascantur oculi; novasque explorando venustates occupati, magis in dies magisque oblectentur. Sed plerisque, ut nunc vivitur, in sequiorem partem omnia. Pauciissimi enim Virtutes alienas, vel illas quarum compotes ipsi sunt, vel quibus destituti, intueri sustinent. Tantum in moribus vitiandis turpis potest Philautia, cujus Venenum, ceu serpentem late contagionem, quò melius retundamus, id seriò & sæpenumerò recolendum est animo. Illorum nempe quibuscum interceſſit consuetudo, nobis deputatum iri Virtutes, & quantum ex his profecerimus exemplis, rationem aliquando exacturum Deum: Nam & illorum benefacta eum ideo voluisse conspicua, non ut Inertibus & Otiosis, imò Improbis forsan, aut ludo fiant, aut spectaculo saltem inutili, sed quò alios etiam suo perstringerent fulgore; ad Bona & præclara stimularent ignavos; jacentes & timidos erigerent; rudibus denique Documento essent & Exemplari, ad quod, tanquam ad speculum oculos & animum intendentibus, & mens & vita effingeretur sua.

§ 54. Τὸ τῷ σώματι συμφέρον, &c. | Eodem recidit istud Proverbiale, quo & illa hâc in causâ de Bono Societatis publico, & mutuâ Partium Sympathiâ jam sæpiùs memorata. Nec itaque jam nota ista satis atque trita Lectori obtulissem, nisi ut D. Paulum nostro consentaneum exhiberem simul; *Sive patitur unum membrum* (inquit ille) *simul dolent omnia membra; sive honore afficitur unum membrum, congratulantur omnia membra Vos autem estis Corpus Christi, & Membra particulatim.* 1 Cor. xii. 26, 27.

§ 55. Εἰ συζῶντα οἱ θεοὶ τούτοις, &c. | "De istiusmodi videtur locutus, qui illos, à quorum ope vel magnam utilitatem percipere, vel se sospites tueri possunt solà, non neglectui habent tantùm, sed & respuunt præfracti, & convitiis lacerant. Hos omnium perditissimos jure merito prænunciat;

ciat; ſive mentem & Rationem ſuam intelligas, ſive Præceptores & Amicos commonefacientes, minùs quàm debuerat auſcultatos". At nobis interim Chriſticolis quid profici poterit, aut quæ tandem ſalutis noſtræ emicabit ſpes, ſi Spiritûs, non Noſtri tantùm, ſed & Sancti de Cœlis Inquilini imperium detrectaverimus? Quis miſeros per mare hujus vitæ naufragiis famoſiſſimum nautas regat Huic immorigeros Gubernatori? Quis animos ægrotos ſaucioſque miſerum quantum morbo levabit, hunc refugientes, quin & triſtitiâ & quotidianis contumeliis afficientes Medicum?

§ 56. Ἰκτειῶσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται. | Hoc voluit Antoninus: Hominum pleroſque, quoties quid de rebus externis ſecum ſtatuunt, de proprio nonnihil iſtis tribuere; à Re quidem ipsâ prorſus alienum, at ſui peculiare ingenii; quod in morbis etiam nonnullis ſolenne novimus. Ità enim Aurigine affectis & Color & Sapor, longe ſecùs quàm Oculis Palatoque ſanis videntur. Iſte vero Error, ſicut ab amaræ flavæque bilis nimiâ redundantiâ profectus, quâ & ſalivâ, & Oculi tinguntur humores, Senſibus Animoque fucum facit; haud aliter nec nobis eſſe debet mirum, ſi Mentis male ſanæ & vitiis imbutæ penitùs à Vero abhorreant plurimùm Decreta, & Hominem morbo præoccupatum tranſverſum agant. Hinc utique ſuam de Divitiis Avari, de Honoribus Ambitioſi, de Deliciis Voluptuarii, de Injuriis Iracundi, de Periculis Ignavi & Meticuloſi, de Infortuniis denique Molles, Opinionem præter omnem exaggeratam modum acceptam retulerunt. Quæ omnia & à ſanis, & à Diverſo laborantibus morbo, adeò diſſident longè; ut Huic præſertim Cauſæ innitatur forſan iſtius diverbii Veritas, *Quot Homines tot ſententiæ.*

§ 58. Κατὰ τὸν λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶν σι ἀδεὴς κωλύσει. |

O Fortunatos nimium bona ſi ſua nôrint!

Quid enim illis aut fælicius, aut liberius eſſe poteſt, quibus ad Divinæ Veritatis normam quin vitam exigant omnem, nihil eſt quod obſtare queat? Quibus etiam nihil quod minùs ex voto ſit obvenire, quin id ab ipſo Bonorum omnium Authore proficiſcatur? Hinc utique efficitur, quòd ab omni Malo (rite intellecto) immunibus eſſe liceat. Quicquid enim Deo acceptum fertur, id Malum falsò credimus; Vitium autem, quod unum reverà eſt Malum, non niſi à nobis poterit ipſis oboriri.

§ 59. Οἷοι εἰσὶν οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν. | Quo veſanum gratiæ popularis ambitum cohiberet magìs, nonnulla ſuadet hîc loci ſeriò penſitanda. Cognites vult inprimis, quidnam hominum ſint illi, quos tam ſolicitè demereri cupias. Quanti etiam res tam vehementer exoptata tibi conſtiterit, cùm eam adipiſci nequeas, abſque magno tum aliorum, tum & ejus quod apud Te omnium eſſe debuit plurimi, graviſſimo Temporis diſpendio. Quod ſi & Commoda, quæ Te ab officioſâ iſtâ ſedulitate capturum polliceris, æquâ perpendas lance; quàm vili ſunt iſta, quàm indigna, quæ miniſteriis tàm operoſis, tam inhoneſtis, mercedis habeantur loco? Quin præſertim animo recolas, ævum hoc quod degitur, quàm præceps ſit, quàm rapidum, quàm brevi, medio abſorptum ſervitio in profundo te Mortis & Oblivionis gurgite ſubmerſurum. Hæc qui revolvunt ſæpius, fœdiora quàm, ut conſpectus ſuſtineri queat, viſuros ſeriò promitto; quæque ſalutarem turpitudinis & ignaviæ pudorem non facere non poſſunt. Nec eſt, quòd nos in iſta pigeat deſcendere, Iſte enim Ambitus morbus eſt vulgi haud quaquam peculiaris; nam & Auguſtus ipſe Antoninus ab eâdem animi demiſſione iiſdem popularis auræ, aut lucri turpibus aucupiis ſibi etiam cavendum indicere non eſt dedignatus

In Librum Septimum.

§ 2. Τ' δόγματα πῶς ἄλλως διά[κει]σθαι πεφυκέναι, ἐὰν μὴ αἱ καταλήψεις αὐτοῖς φαν[τασίαι] σβεσθῶσιν. | Ab Opinione de rebus Phantaſiæ obvenientibus, & parum ab Intellectu perſpectis temerè judicaſte, jam antehac ſæpius evictum eſt, Mala noſtra oboriri omnia. Nec ullus dubito, quin idem hîc loci voluerit Antoninus, quantumvis Textum in mentem aliam huic longè diverſam Interpretum nonnulli detorſerint.

Ibid. D'Acer. iii. Ἀναστῶναι σι ἔξεστι. | Cùm omnia ſint adeò ſibi invicem ſimilia, ut nequid novi fiat ſub Sole, nos eſſe penes autumat Marcus vitam in horas renovare, quæ dudùm evenerant nobiſcum animo recolentes. Nec multum intereſſe venturos vixeris annos, an Præteritos revolvas; cùm & iſta quæ jam vidimus ſuo quodque revertantur loco, ab illis quæ mox viſuri ſumus nihilo ferè diſtantia.

§ 3. D'Acer. iv. Χρὴ ἂν ἐν τύποις ἐυμόρφοις μὴ, καὶ μὴ φρυαπόμενον ἐσάναι. | *Quand on ne peut eviter de s'y trouver, il faut y eſtre avec tranquillité. Quoties his non intereſſe non licet.* Ita Marcum intelligit

telligit D'Acerius. Imperatorem utique Sapientissimum, minimè latuit, quòd Cœtus istiusmodi, à Viri Sapientis moribus quantumvis alienos, est tamen cum detrectare, & habere despicatui, studiosum nimis saperet, & deliciatius quam par est vulgaris vitæ, & quotidianæ Consuetudinis fastidium.

§ 5. D'Acerio. vi. Εἰ ἦ ἐφ' ἡμῖν ἀρχικῇ, &c. | Nobis inprimis in omni Incepto dispiciendum, Officii sit nostri, necne. Si sit, manibus pedibusque obnixè faciendum omnia, qui vel conatibus nostris vel alieni præstemus auxilii ope. Sin minus, nec pares nos negotio facile futuros constiterit satis, aliis concedendum est opus, qui melius id poterunt efficere. Hem tibi, Lector, Regulam, quâ vix aliam aut rebus humanis magis commodam, aut cui pareatur minùs, reperias ullam. Quæcunque enim sui sunt muneris, quæque Ætas, Locus, Vitæ Ratio, aut Conditio postulant potissimum, illis neglectui & nihilo prorsus habitis, ad aliena, & supervacanea intentiori plerique se conferunt studio. Quod ipsum tamen minus esset molestè ferendum, si vel istis, quas ultrò recipiunt in sese, rebus gerendis, & communi Bono fæliciter provehendo, idonei deprehenderentur. Sed is demum gravissimus & Stultitiæ & Infortunio accedit cumulus, quòd cum nihil non sibi tentandum quisque censeat, Nemini ferè omnium, aut quantum ipse possit, explorare, aut suo se modulo metiri sit curæ.

§ 6. D'Acer. vii. Ὅσοι μὲν πολυΰμνητοι, &c. | Lepidum sanè hocce & festivum satis. Qui Aliis Nomen Immortale pollicentur, quin hominum in animis sui ipsorum memoria brevi exolescat, prohibere nequeunt. Res quidem præclarè gestas posteritati consecrandas in se recipiunt; satis pro Audaciâ, cum Scriptis illæ mandentur mox oblivione obruendis. Næ illi Historiographi & Poetæ, haud multum ab istis Hominuncionibus abhorrent, qui futurorum dum videri volunt conscii, fausta omnia, & montes planè aureos stipem spargentibus, quâ sunt fronte, certò præsagiunt; mendicantes interim ipsi nihilominus; & inediâ pene confecti, *k*.

§ 7. D'Acer. viii. Μὴ αἰσχύνῃ βαθύκολπος. | Officio modò functi fuerimus nostro, parum refert, propriis id viribus, an Ope fiat alienâ. Quantiam multò magis quàm Antoninus, ut pudorem habeamus, fas est. Nos, inquam, quibus liquidò satis pater, Deum in Die Judicii non tàm Opera nostra, quàm quæ in nobis Ipse erat Operatus, præmio coronaturum.

§ 10. D'Acer. xi. Πᾶν αἴτιον. | *Ce qui est spirituel. Spirituale.* Ita enim quod Græci *Causale* nuncupant, vertere visum est satius; quod Principium, à quo Essentiam nostram & Formam acceptam tulimus, denotat. Hoc autem nihil aliud præter Spiritum esse totus arbitror.

§ 13. D'Acer. xiv. Οὔπω σε κεφαλικῶς ἀφαίνει τὸ εὐεργελεῖν. | Hujus Vocabuli κεφαλικῶς quò Vis planè mira distertiùs exprimeretur, Periphrasin illam adhibendam censui, *Ce Plaisir veritable & solide, qui resulte du Sentiment de tout le Corps. Veram istam & solidam quæ à totius Corporis consensu proficiscitur*, nondum percipis *voluptatem*. Id enim agit Antoninus, ut Membrum, quod cæteris facit bene, eâdem operâ benefacere & sibi, & eodem affici gaudio, evincat, quo illa quibus benefit perfunduntur. Nec magis ad rem excogitari quid potuit. Verba tamen sensûs plena Interpretes solicitare non sunt veriti, Textûs corrigendi dicam, an corrumpendi, intentiori quàm par erat animo.

§ 15. D'Acer. xvi. Ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς ἢ ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν. | Ne hæc quidem magnifica adeò suprà modum censenda. Nobis enim ut certum sit quod nostrum est præstare, non magis per omnia Externa, quò minus Viri Boni simus stare poterit, quàm Aurum ut ne sit Aurum, &c.

§ 16. D'Acer. xvii. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ ἱκανὸν ἐνοχλεῖ. | De Re ipsa Lectorem nihil moror, quam in Antedictis satis jam probatam dedimus. Quæ tamen Marcus inde cogit, an perinde sint vera, illud quidem jure ambigitur optimo. Nec enim penes est Animam, ex quo Peccatorum Corruptelæ facta est obnoxia, suæ se semper ditionis, & in mediis infortuniis liberam placidámque præstare. Hoc quo resarciatur pristinæ Tranquillitatis dispendium, Divinæ opus est Gratiæ Adjumento, quæ nihil sanè non potest. Sed de hâc tam potenti omnium adjutrice Philosophi Veteres he somniârunt quidem. Vim Animæ inexpugnabilem in eo potiùs sitam rati, quòd ipsa, cum Dei esset particula, corrumpi aut immutari, nisi suapte operâ neutiquam posset.

§ 17. D'Acer. xviii. Εὐδαιμονία δὲ δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν ἡγεμονικόν. | Quod eodem recidit, ac si Hominem tum demum felicem prædicâsset, ubi Animus ejus rectè disponitur. Hoc enim facto, quod agat posteà Phantasia, supereſt nihil. Siquidem videt & cognoscit sese Animus intùitu proprio atque interno; nec fallaci opus est isto, quod res oculis subjectas perperam reddit, speculo; quodque non tàm repræsentat, quàm affingit sibi, & falsum externis obtendit fucum. Hinc satis Lectori perspectum puto, quantum in istâ ad Phantasiam Apostrophe leporis insit & elegantiæ.

§ 18. D'Acer. xix. Φοβεῖται τὴς μεταβολὴν; | Mutatio Lex est omnium antiquissima, cujus ope

& Nobis & Universæ huic Compagi optimè consulitur. Nihil itaque homini aut gratius esse debuit aut familiarius. Nos intereà loci iniquitatis nostræ ut pudeat fas est, postquam ab aliis immutatis commodum haud leve perceperimus, istis vicissim à nobis immutatis profici, si ægrè sustineamus. Bellum ita demum instauramus denuò, quod istis interessisse fratribus accepimus, inter quos alternis ut imperarent vicibus quando convenerat, qui natu erat minor compos rerum factus injusto se prælio tueri regnantem, quàm exacto tempore reponere sceptra maluit. Vices autem nostras in re qualibet detrectare, omnium est invidiosissimum.

§ 20. D'Acer. xxi. Ὁ ἐκ Διὸς, ἢ ὡς ὁ Πλάτ. ἢ ὁ νοῦς ὁ ἐκ Διός. | Tria in hoc insinuantur Articulo, quæ unoquoque in Officio conveniant oportet; sin minus, Perfectum illud, & Suis absolutum numeris esse nequit. Faciendum utique & *Quod* vult Deus, & *quomodo* vult, & *quando* vult. Si vel in harum non primâ tantùm claudicat, sed quæ posterius nominantur duæ, quæque inferioris vulgò notæ haberi solent Conditiones; mancum est & frustrà quodcunque aggressus fueris. Ut enim id exequi quod Deo perplacet nobis sit curæ, si tamen aut tempore agamus alio quàm vult, aut modo quem is probat parùm, jam non illius, sed nostræ hoc est voluntati obsequi. Nos itaque perinde ac Antoninum, hæc ut habeant solicitos & sola, & omnia, æquum est.

§ 22. D'Acer. xxiii. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας. | Christo itaque ut *Inimicos diligamus*, & *bene precemur iis qui nobis maledicunt* præcipienti, non est quòd morem gerere ulli gravemur; cum & Ethnicum ista humanæ naturæ non congrua tantùm maximè, sed & propria & peculiaria habeamus confitentem. Atque ita quidem se res habet. Quisquis enim Dominum Jesum naturæ dissentaneum quid vel jussisse, vel jubere potuisse existimat, næ ille totâ errat viâ.

§ 23. D'Acer. xxiv. Δοκεῖ δ' ἔθει τὸ διαλυθῆναι καὶ διασπαρῆναι. | Hoc inde elicitur quòd Natura, ut jam antehac dictum est, Totum illud de eâdem effinxerit Materiâ. Materiæ verò, quippe Sensûs experti, dissolvi nihilo molestum est magis, quàm compingi pridem fuerat. Et ista quidem, Materiam quod spectat ipsam, verissima sunt. Ad Nos autem quantum attinet Animâ Sensitivâ præditos, quid tandem ab istiusmodi Ratiocinatione ad dolores levandos promoveri queat? Ut enim Materia nihil doleat, at Anima dolore non perinde immunis est. Efficeretur sanè aliquid, si nobis esset in proclivi Materiam Animâ sejungere, atque effectu omni eximere penitùs; veluti vestimenta arcâ depromere, aut vinum dolio facilè effundimus priùs, quàm vas ipsum diffringatur. Illud quum nostrâ non sit in potestate [illegible] pluribus est opus, quibus Stoicos [illegible] ter modum suam venditare *Impassibilitatem* [illegible] catur.

§ 24. D'Acer. xxv. Τὸ ἐπίπονον τῆς πράξεως ἐν τοῖς φύσει | Articulum si per se spectes, nostissimum Editiones vulgatæ fœdissimè [illegible] pârunt, dum proximè sequentem contra [illegible] unâ. Id agit Antoninus, ut Iram omnia [illegible] Naturam apertissimo commonstret [illegible] Omne utique Naturæ consentaneum [illegible] adornare magis, & amores intuentium [illegible] Quod verò naturæ incongruum est & [illegible] illam dehonestare potiùs, & spectantibus [illegible] um parere. Hinc quid de Irâ statuendum [illegible] non potest constare, de quâ rectè notavit [illegible] *Linquit decor omnis iratos.*

Ibid. D'Acer. xxvi. Εἰ δὲ μὴ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργήσει οἰκείως, ἐν τοῖς ἐναντίοις; | [illegible] tiam hîc loci Stoicorum exponi; à Platone [illegible] depromptam, *Satius* nempe *esse* Mori, [illegible] *& vitiis obrutum vivere*; quo & illud [illegible] Tyrtæi redit, *Aut Virtus aut Mors.* Quam [illegible] nobis exhibuit Imperator sapientissimus [illegible] etiam inde commodi caperet, & [illegible] elegantiorem, tum & ampliorem [illegible] re Christianis liceat. Eodem enim [illegible] ac si dixisset, Spatium vitæ nobis ideirco [illegible] tum, ut vitiis animum eximamus, inu[illegible] fore, & graviori cessurum incommodo, [illegible] corde obfirmati, & Officii negligentiores [illegible] quid rerum nobis agatur; aut quorsum [illegible] vivendi copia, fuerimus prorsus obliti. [illegible] mum pacto magnam in Capitulo gratiam [illegible] hendes, quod, si cum vulgatis legas, crudum nimis & deforme videtur.

§ 25. D'Acer. xxvii. Ἵνα μὴ ποιῇ ὁ κόσμος | Quoad nempe illum in hoc rerum statu continere visum Deo fuerit. [illegible] dum existimaret æternum, longiss[illegible] tonimus.

§ 35. D'Acer. xxxvii. Πλανώμενος. | Vel[illegible] Lector, tibi liquet quod nos forsan dudum [illegible] nuisse memineris, Antoninum quæ sibi inter [illegible] citandum, aut præ cæteris complacita erant [illegible] gia, aut usui fore maximo præsensit, ad Memo[illegible] subsidium, chartis illinere solitum. Ipse verò [illegible] jam Platoni refert accepta, in [illegible] publicâ Libro reperire est. Pag. 486. Edit. [illegible] Stephan.

§ 36. D'Acer. xxxviii. Ἀγησίλαος. | Quod [illegible] men Alexandro tribuit Plutarchus, Si rectè & Illum vel eo nomine verè Magnum, [illegible] hoc effato Monumentum vel Indis deviciis [illegible] ficentius & perennius erectum meritò [illegible]

§ 37.

§ 37. D'Acerio xxxix. Ἀγαθὸν ὄτι, τὸ μὴ σφόδρα ἐπιτεταμένον τῷ, &c. | Observationem habes & bellam cum primis, & sensûs prægnantissimam. In Motibus affectuum internis quantumlibet concitatis vultum novit Animus componere, & Speciem saltem quandam Tranquillitatis ut præ se ferat efficere, cum tamen Ipse intereà loci perturbatissimis distentus curis sit. At quo tandem [illegible] putandum est, quod extrà & in aliud [illegible] facilè par, idem intùs & in sese effectum [illegible] præstare? Aliis ut opem largam satis [illegible] conferat mutuò, cujus ipsa interim inopes summâ laboret egestate? Et his quidem Noster D. olim Augustinum implicitum habuit, [illegible] tamen feliciter satis expedit sese in *Lib. Confess. Artic.* VIII. Causam enim scrutatus, quam [illegible], cum in corpus ægrum possit, sit [illegible] impotens, invenit eandem à defectu Voluntatis id omnino profectum. Quicquid enim corpori faciendum præcipit, id validè vult, & firmiter imperat; in se vero ipsam quoties imperitat obtinet, hæret plerunque pendetque instabilis, [illegible] se facile dimoveri patitur. In his [illegible] plectit minùs, quoniam & vult quodammodo, [illegible] non vult simul. Animo subinde distracto [illegible], & nusquam sibi diu constanti. Hinc [illegible] fit, ut Leges vix dum fixæ refigantur protinùs, & [illegible] fata omnia mandata pro irritis illicò habeantur.

§ 43. D'Acerio xlv. Μὴ συναπορρεῖν | Id Stoicis [illegible] vertebant probro, quòd Misericordiam vitii [illegible] non dubitarent; Illud nempe ne [illegible] dum quidem, aut ullâ dignum existimantes [illegible], si qua Philosophia Sapientiæ perfectionibus illam autumaverit accensendam, quòd Affectus [illegible] benefici expertem te præstes. Et mihi sane in mentem suecurrit Phocionis effatum hâc in causâ minimè inficetum. *Perinde* scilicet *esse, siquis humano ab pectore misericordiam, atque Ira de Deorum delubris, sustulerit.* Istas autem vim perfectiones, quantùm ego saltem conjicio, non tàm solidis Bonum fundamentis, quàm speciosâ quâdam similitudine Veri nixas, & Stoicis injuriâ objectas puto maximâ. Nec enim id agit Disciplina, omnium apud Veteres longè præstantissima, ut Misericordiæ affectum extinctum eat fundituis, Affectum [illegible] præ cæteris Naturæ congruum, & [illegible] inclinatis maximè salutarem. Hoc illi erat quidem in animo, ut Affectum per se Bonum moderando, & justos intra limites continendo, ne in deterius vergeret, efficeret. Quod quò minùs fieret, & levibus de Causis vetuit, & falsâ Malorum opinione cruciari; quin & Commiserationis nostræ sensum, ab inani & impiâ plerunque lamentatione temperantes, officiis potius tempestivis maximè quæ miseris in commodum & solatium cedere possint, ut indicandum curemus, præcipit. Nec hoc sanè qui hortantur, frustrà sunt; cum & Hominum pars magna se suo feciisse satis Officio arbitrari solent, quoties miseris & egenis illud dixerint, quod nonnullis vituperio ducit Jacobus Apostolus, ut *abeant* scilicet *in pace, calefiant, & saturentur, nec tamen eorum quid dederint, quæ Corpori sunt necessaria*, Jac. ii. 16. Misericordiam itaque vitii insimulabant Stoici non Omnem prorsùs, sed Inutilem tantùm, & Otiosam, & à ratione rectâ alienam; quæ, scilicet, vel modum servare nescit, vel manum è Sinu, (ut ad Paginæ Sacræ ritum loquar) depromere recusat. His utique D. etiam Paulum adstipulantem habes, qui *Flere* quidem *Nos cum flentibus* voluit, sed Lachrymas steriles omninò & inefficaces Deum poposcisse, id vero minimè omnium dixit. Audiamus si placet Hieronymum Apostoli mentem optimè assecutum. *Cum flente flere* (inquit ille) *& nihil cum possis flenti conferre, Subsannationis non Pietatis indicium est*, quibus & consentanea sequuntur ista, *Is demum, ut pium decet cum vicino flet, qui lachrymas flenti abstergendas curat.* Ut verbo omnia. Stoici videntur idem fecisse quod D. Johannes præcepisse, qui Filiis ejus, (Christi nempe Nomen professis,) ne diligant alius alium *Sermonibus & Linguâ solùm, sed Operibus & Veritate*, edicit, 1 Joh. iii. 18. Opera nempe Misericordiæ & probat & suadet, tùm Apostolus, tùm Philosophus, ita tamen Uterque, ut dum ægris opem & medelam ipsi adhibemus, ne nosmet eodem corripi morbo patiamur. Ista verò præcepta adeò non immani Ferarum ingenio mores assimilant humanos, ut Bonitati potiùs Divinæ æmulari studeant, quæ Animam alieni miseram doloris, longè tamen extra periculi jactum sublimem collocant, & Hominem doloris expertem prorsus, præ inconcussâ Sapientiæ tranquillitate, reddendum in se recipiunt.

§ 46. D'Acerio xlviii. Ὦ μακάριε, δεῖ μὲν ἄλλα τε τὸν ἀγαθὸν, καὶ τὸν ἀληθῆ, ἢ τὸν σοφὸν τε καὶ σώφρονα. | Locus de Platonis Gorgia detumptus, *Pag.* 512. ubi Socratem inducit veras Artis Dicendi commoditates explicantem; Callida autem Argutias validis refutantem argumentis, quibus artes alias huic idcircò postputandas narrat, quod & Nostræ Saluti & Alienæ Facundia præ cæteris optimè consulat. Reponit Socrates, istud Commodi longè minoris esse reverà, quàm vulgò æstimari soleat; Nam & Hoc etiam aliis perinde, Mechanicis putà, deberi laudis, quæ tamen nullo plane habentur pretio. Sed, ut Oratoriæ sit peculiare, at Virtutem constat in hoc neutiquam esse sitam, ut vel teipsum, vel alios serves quosvis; fieri etenim potest, ut illicitis ferventur modis, iisque Virtuti nonnunquam adversissimis: Nec Vitam apud nos vel ipsam tanti esse debere, ut quodcun-

que huic expediat tuendæ, id plurimi protinùs duci mereatur. Quid igitur reſtat, quod exiſtimationem ſibi magnam jure poſtulet? Quid denique, nos ut in illo ſimus toti dignum cenſeamus? Juſtitia nempe Una: Quæ ſola Bonos facit, quæ Legibus morem & ipſa gerit, & ut alii gerant, curat ſedulò. Miranda planè ſunt illa. Sed quid illa dicam, cùm & tota Diſſertatio ejuſdem ſit Propaginis, & quæ ab Omnibus Virtutis & Sapientiæ ſtudioſis perlegatur, relegaturque ſæpiùs, digniſſima.

§ 47. D'Acerio xlix. Περισκοπεῖν ἄστρων δρόμους. | Aſtrorum curſus non ideò Marcus contemplandos vult, ut otioſo ſuſpicientes animo ſterilem inde capiamus voluptatem; Sed his occupati ſtudiis, quæ non poſſumus non demirari, ad illa ut nos componamus exempla. Nam & Lumina Cœleſtia in ordine ſemper ſuo permanentia, à recto nuſquam deflectunt tramite; Conditori in omnibus morigera, & nobis quò ut tàm Documentis eſſent, quàm Ducibus, in ſublimi emicantia: Locûs elegantiæ plenus, & quem ſi non eodem quo noviſſimè laudatum Patre, at Nobili ſaltem ſtemmate prognatum facile agnoſcis.

Ibid. Ἀποχαλύπτουσι γὰρ αἱ τούτων φαντασίαι τὸν ἔνδον τοῦ κόσμου βίον. Egregium hoc, & verum ut nihil ſuprà. Illud utique eſt cogitationum humanarum proprium, ut Animum & Mores Cogitantis effingant, in ſuî paulatim ſimilitudem tractos.

§ 48. D'Acerio, l. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος, | Nondum illud mihi apud Platonem occurrit. Sed hoc nimirum voluit Marcus; Nemini Mundum penitùs innoteſcere, niſi deſuper ſpectanti. Loco utique opus eſt edito, ut inde deſpiciamus Totum, juſtas rerum Magnitudines, Modumque, Rationem & Ordinem uno complexi ictu. Ita etenim nobis demum conſtaret, quæ hîc inter ſe confuſa videntur & contraria, in Commodum cedere, & optimè invicem diſpoſita Naturæ faciem adeò non deformare, ut abſolvant potiùs, & multo reddant elegantiorem.

§ 49. D'Acerio li. Ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται. | Præſentia ſiquidem Futurorum tanquam Semina ſunt; quò facit & illud Solomonis in Eccleſiaſte. Eccleſ. i. 9, 10. *Quid eſt quod fuit? Ipſum quod ſuturum eſt. Quid eſt quod factum eſt? Ipſum quod faciendum. Nihil ſub ſole novum. Nec valet quiſquam dicere, Ecce Hoc recens eſt: Jam enim præceſſit in Sæculis, quæ fuerunt ante Nos.* Cap. iii. 15. Et alibi: *Quod factum eſt ipſum permanet, & quod futura ſunt jam fuerunt, & Deus inſtaurat quod abiit.*

§ 51. D'Acerio liii. Καὶ σὺ πίστις ἐν πότοις, &c. | Sunt iſti apud Euripidem Verſiculi, quibus id agit ille, ut homunciones ridendos omnibus detegat, ſtandoſque propinaret, qui de vitâ adeo ſunt anxii, ut iſta curent cogitentque ſola, quæ ad [illegible] protelandam conducunt. In *Potu* ſcilicet *cibisque & id genus cupediis* ſuperſtitioſe ſolliciti, cæterorum negligentes. Sed hæc incaſſum omnia: Inſtat enim hora & ſigno dato eundum vel invitis. Hunc utique Euripidis locum notaverat Antoninus, quò minus in vitium iſtud vitam [illegible] trahendi delaberetur. Vita etenim ſi vera æſtimaretur prætio, haud tanti Sapiens emendandam duceret, ut turpibus adeò & ſervilibus vacaret [illegible] Miniſteriis. Nos autem, ut vel Mala nobiscum ſint aliena, cogitèmus velim, quantum in Animam impendi citræ fas ſit, cum Corpus tanto curare studio plerique minimè graventur.

§ 53. D'Acerio lv. Ὅτι ἓν ἅπαντα συνέχει καὶ τὸν αὐτὸν λόγον, [illegible] Ratio Communis ſive Univerſis omnibus eadem Stoicos valet, quatenus ipſe Deus. Deus namque cum nequid poſſit Naturæ ſuæ contrarium, ita efficitur, quæcunque à Deo fiunt, & [illegible] Bona eſſe omnia.

§ 53. D'Acerio lvii. Μὴ ἀφελῶς [illegible] γεμονικῷ. | Nobis ad agendum natis [illegible] anxiè ſcrutari minimè vacat. Adeò [illegible] dendus animus, ut quæ Ratio fecerit Univerſi, ea noſtra ipſorum privata comprobet Ratio; noſtra autem quæ fecerit privata, ut illa, quæ Communis nulla improbet. Sed iſtis deficiis Anima non poteſt, niſi & Corpori [illegible] ſuæ in omnibus Origini congruentem. [illegible] mè ſanè Monitum & Antonini Philo[illegible] commodatiſſimè.

§ 56. D'Acerio lviii. Ὡς [illegible] χει νοῦς βεβιωκότι, &c. | Genuina hujus [illegible] culi Mens ſubobſcura, ni me fallit pluribus; [illegible] hoc demum recidit. Quod, quemadmodum [illegible] bis eſſet hodierno die moriendum, nihil eſſet [illegible] rum omnium quod efflagitaremus magis, quam melius vivendi ut ſpatium protrahatur; [illegible] quò nunc ſunt res noſtræ loco, agendum ſedulò. Ut ii nempe ſimus homines, qui poſſimum eſſe volumus, quantum fieri poterit primum; & conſilia maturando, mortem quantumvis [illegible] riter appetentem prævertamus. Quod ita facilius fiat, ſi Mundo jam mortui, Deo in poſterum vivamus uni. Huc etenim facitque quæ olim D. Paulus, *Ita & Vos exiſtimate, vos mortuos quidem, eſſe peccato, viventes autem Deo, in Jeſu Chriſto Domino noſtro.* Rom. vi. 11.

§ 59. D'Acerio lxi. Ἔνδον ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ. | Bona ſcilicet Indoles, & Mens rectè diſpoſita, fontis ad inſtar vivi, donec haurias fluit perennis; ſin ceſſas, arefcit illicò, nec ſe diffundit amplius. Hæc utique Bonis operibus crebrò repetitis fovenda; quibus dum incumbimus ſtrenui excitatur indies

dies atque reficitur; sin otiosam permittas, languescit protinùs, & brevi extinguitur. Imaginem rei huic ferè geminam sacra nobis exhibuit Pagina. Ita enim de Gratiâ Divinâ Dominus ipse Jesus, *Fontem* illam nuncupans in humano pectore *aquæ Salientis in Vitam æternam*, Joh. iv. 14.

§ 60. D'Acer. lxii. Δεῖ γὰρ τὸ σῶμα πτηγέως, κ. τ. λ. | Cap. xix. 30. *Amictus Corporis, & risus Dentium, & Ingressus Hominis enuntiant de illo* (inquit Auctor Ecclesiastici) Præceptum igitur utile quidem Omnibus, ac Illis præsertim qui Aulæ affuescunt apprimè necessarium, suis dedit hîc loci Antoninus.

§ 61. D'Acerio lxiii. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ διαφερέτω ὅσον τῇ ὀρχηστικῇ. | "Illis quæ jam huic adscripsit Perochæ Gatakerus potest & illud accedere." Saltantem, non ad eà tantùm paratum, quæ sibi sunt ipsi facienda, sed & quid ab aliis etiam saltantibus unà, fieri debeat, probe gnarum esse: Luctantem contrà, præter Animi solertiam, Corporis robur, & Generosam Audaciam, nihil quo præmuniatur, aut ad pugnam paretur in quantum habet è posse. Quæ ipse agat non edocentem, sed è re discat ipsâ oportet. Ipsa enim Saltatio ansam præbet, ictum vel effugiendo vel ferendo fortiter perseverandi, & utrinque fortunas & Vires adversarii reddendi irritas. Hæc autem multùm est absimile, quod à D'Paulo scribitur, monente, quod Christicolis *lucta sit non adversus carnem & sanguinem, sed adversus Imperia & Potestates, adversus Mundi hujus Principes, & Spiritualia malitiæ, quæ sunt in sublimi.*

§ 62. D'Acerio lxv. Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀληθείας. | Et hoc verissimum sæpius inculcat Auctor. *Nemo hominum ignorat volens.* Sed vitio in servitutem addicti, & cæco abrepti impetu, *Malum quod nolumus, facimus* sæpenumerò. Infelices scilicet, & malum esse nescii. Rom. vii. *Bonum etenim quod volumus non facimus*, nihil nempe minus quàm Bonum rati. Ità enim de hâc re edisserit D. Paulus; qui etiam Sanctis Jesu Christi Sermonibus concedere recusantes, non *Superbos tantùm & surgentes, sed & Ignaros, & nihil Scientes notat*, 1 Tim. v. 4. Timotheum autem, ut se gerat erga homines ejusmodi, plurimum interesse aliis monet. Cùm *Servum Domini placidum esse oportere, aptum ad docendum tolerantem malos; cum lenitate corripientem eos qui resistunt veritati, expertum scilicet, num illis aliquando daturus sit Deus resipiscentiam adcognitionem veritatis*, 2 Tim. ii. 24, 25.

§ 64. D'Acerio lxvi. Ὅταν ἐν τινι τούτων δυσχερὴς λέγῃ ἑαυτὸ ὅτι πάνυ εὐδόκιμος. Vide tis, Lector, quantum in illis subit [illegible]. Perinde enim est ac si dixisset, *Faterere tandem velim, te tuâ ipsius opinione victum succumbere.* Hominum autem cùm neminem reperias ridiculum adeò atque mollem, quem ista haud pudeat de se prædicare, illos morder, qui verbis quidem multum ab his diversa, re autem verâ eadem planè se passos agnoscunt.

§ 66. D'Acerio lxviii. Πόθεν ἔσται σοι Τηλαύγης, seu Τηλαύγης Χαικράτης, &c. | En tibi Capitulum verè Aureum! in quo animi Magnitudinem, & Hominis Perfectionem ad vivum quamdam conspicere liceat, ut Allucinationi hâc in causâ nihil ampliùs sit loci. Qui igitur se Magnos haberi cupiunt, hoc se metiantur modulo: est, justo quidem illo, & ab omni adulatione procul quam alieno. Hinc tandem facilè constabit, justo illam merito existimationem adeptus sit necne; quam tamen ut ne promeruerit, & adipiscatur hominum quilibet, per se fieri unum necesse est.

Ibid. Τηλαύγης, sive Τηλαυγής | *Qu'il avoit plus de vertu, que Telauges. Nam Telauge fuerit præstantior Socrates.* Ita vertit D'Acerius, quo ductus argumento sequentia dicebat. Ægidius (inquit) Menagius, cujus felicissimis lucubrationibus plurimum debent humaniores literæ, in suis ad Diogenem Laertium Observationibus, Ioquum hunc mihi videtur Apollinis secutus fuisse mandatum. Is enim Adjectivum Τηλαυγὴς Masculinum, pro Nomine habuit proprio. Quæ quidem Emendatio eò pluris apud nos esse debet, quòd Illi primo quem sciam Omnium, quotquot Antonino operam dederunt suam, mendi aliquid hîc loci delituisse suboluit. Telauges autem iste Philosophus ab infimâ erat classe, de quo Dialogum quendam composuit Æschines, *Telaugis* nomine insignitum. Ejusmodi tamen, ut Elogii habendus sit an Satyræ potiùs loco, haud injuriâ ambigi possit. Hujus etiam meminere & Athenæus, & Libellus iste, qui Demetrio Phalereo adscribi vulgò solet.

Ibid. Μηδὲ μὴ δικαίων τινὸς αἰσχύνῃ. | Alienæ tum demum assentamur, imò & inservimus planè insciliæ, quoties præ nimis anxio hominum cuiquam vel placendi studio, vel metu displicendi, officium prodimus, & menti nostræ vim illatam patimur; quoties etiam Rerum humanarum momentis ducti, & Veritatis gnari, *illam tamen in Iniquitate*, uti loquitur D. Paulus, *detinemus*, Rom. i. 18.

§ 67. D'Acerio lxix. Ἡ φύσις οὐκ ἔστιν ὅπως συνεκρᾶσαι, &c. | Nam quo tandem fieri potuit pacto, ut res Incorporeæ cum Corporeis & Materialibus mistæ coalescerent unà? En itaque, quod nobis omnium maximè mirum esse debuit; Animam ita per corpus omne diffusam, ut ne ullum ei terminum hic vel illic circumscribas loci, sed Numinis ad instar præsentem ubique, permeantem, & vivificantem quicquid hujus est molis. Hujusmodi verò Abstractiones cùm insolentes nobis sint nimis

nimis, adeo non (uti debuit) crebrius & familiariter iteramus, ut vix demum ita posse animum inducamus credere.

Ibid. D'Acerio lxx. Λίαν ἐνδέχεται θεῖον ἀνδρὸς χαρίζεσθαι καὶ ὑπὸ μηδενὸς γινώσκεσθαι | Auscultes velim Lector, Auribus Animoque pariter attentissimis. Antoninus Opinioni vulgo receptæ se fortiter opponit, quæ rumore cumprimis multo, splendore etiam & glorià haud vulgari, opus esse existimat, ad virum cæteris præstantiorem & verè Magnum constituendum. Potest enim, (inquit Marcus) dignus esse qui suspiciatur, etiamsi vel plebi antecellendi non sit manifestus. Error autem iste quantum abhorreat à vero, Imperator Sapiens fatetur lubens. Quin & Viros Vitæ Divinæ proximè æmulos præ cæteris latuisse complusculos notissimum est. Sed quid Homines dicam, cùm & ipsum de industriâ latuisse Deum, qui Dominus Jesus quâ suam instituerit vitam ratione animadvertunt, universi nôrunt. Accedit, quòd Athenis etiam in mediâ illâ Altarium & Superstitionum turbâ, ne ullam quidem Vero Devotam Deo reperit D. Paulus, præter Aram illam Unam *Deo Ignoto* adscriptam, *Act.* xvii.

Ibid. D'Acerio lxxi. Μὲ ὅτι ἀσπάσιος διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσομαι, διὰ τοῦτο ἀπογνῶς καὶ ἐλάθησεσθε. | Nihil est quod nos pudeat, illis quæ nostrâ non sunt in potestate caruisse. Quæ verò in promptu posuit, & cordibus quasi nostris inseruit Deus, horum si nos patimur indigos & expertes vivere, id jure & probo vertendum est & vitio. Ea tamen est & Cæcitas hominum & pervicacia, ut his Parvi pensis ista interea loci maximo habeantur pretio. Quò minùs esse debet mirum, si quæ homines perperam præ cæteris sibi eligunt, in gravissimum illis haud rarò cesserint incommodum.

§ 68. D'Acerio lxxii. Ἀλλὰ διαζῆσαι, ὡς — Κἂν πάντες κατακούσωσιν ἅπαξ βάλλεται | Opinionem istam passim irrideri notum est nimis, nec immeritò sanè ; Cùm quicquid olim Animæ in se suosque Affectus Juris erat & Imperii, id omne pessundedit vitiata Naturæ labes, neutiquam nisi Gratiæ unius ope redintegrandum. Iste tamen Articulus & ferendis infortuniis utilis esse potest, & elegantiis atque acumine egregius optimo jure haberi.

Ibid. Τίμιος ἀγαθὸν ἢ Θεῖον. | Istud ἢ vim disjunctivæ hîc loci obtinere nullus existimat, quocirca *De l' homme, & de Dieu Artis Humanæ & Divinæ* vertendum dixit D'Acerius : Id Antoninum velle ratus, quòd hoc etiam Deo cum Hominibus conveniat, ut Bonis Virtutis (si ità loqui fas sit) Operibus, tanquam Arti cuidam, & vitæ Instituto utrisque communi, & Ille & Isti incumbant sedulò. Hoc, alibi fusius enarratum licet, & Ideam in pauciſſimis sublimem non laudare neqveo.

§ 69. D'Acerio lxxiii. Μήτε σπεύδειν, μήτε μαχᾶν | Festinatio nimirum vel Invidi[illegible] & Præcipitis indicium est Animi ; [illegible] Ignavi & parum Cogitantis. Vide Lector, [illegible] & per otium licet, quæ nos ad istos Metaphrastas, [illegible]los, *Epist.* 2. *Lib.* 1.

——*Quod si cessas, aut strenuus*
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

Modus utique inter Temeritatem & Oscitantiam servandus, & ad virtutem contendentibus [illegible] concitato nimis, nec inerti, sed cauto, sed [illegible] sed assiduo gradu incedendum est.

§ 72. D'Acerio lxxvi. Ὁ ἐν ἀλογίᾳ, & [illegible] servatio usquequáque egregia. [illegible] ampliora natus quicquid nec sit [illegible] publicæ Societati utile, id omne, quippe quod [illegible] gustum nimis & jejunum, neglectui habeat [illegible] & fastidio, meritò existimat. Quod si [illegible] omnis humana sic inducerent sues, [illegible] curarum inanium, quæ jam sollicitos nos [illegible] impeditos, hæc una Cogitatio præstaret [illegible]

§ 73. D'Acerio lxxvii. Ὅτου αὐ οὖ [illegible] ἦς, καὶ ἄλλος οὐ πεπαύσεται, τί ἔτι ζητεῖς [illegible] " Rectè Ille, at Nobis inclyta magis [illegible] Nec enim ob Conscientiam Boni operis [illegible] ingentem inde profecturam animi [illegible] læti & alacres benefaciamus par est ; sed [illegible] am fiduciâ freti, Deum, quod pollicitus [illegible] liberaturum fidem ; Illorum nempe, [illegible] to fecerimus, præmium se nobis affatim [illegible] gratulo redditurum, *Matth.* vi. 4.

§ 74. D'Acerio lxxviii. Οὐδὲν πρᾶγμα [illegible] ἀφάνταστα δὲ μεγάλης καὶ θείου. | Verum [illegible] & ad rem, ut nihil suprà. Universæ eremus [illegible] nagi, cujus & Nos partes sumus, quoties [illegible] limus bene, in nostrum id ut ne recidat Commodum neutiquam fieri potest. Hinc utique sanæ Literæ ista appositè perquam connectunt sunt. *Bene agere*, & eâdem operâ *Divites fieri in Bonis Operibus*, jubendo, 1 *Tim.* vi. 18. Rectè itaque [illegible] menes Alexandrinus, & *Accipientes dare, Beneficia, & Dantes accipere* monuit. Sed inter hominum innumeros ad Rem faciendam heu ! nimiùm [illegible] tos ; (Rem aliunde, imo quocunque modo faciendam,) quàm paucissimos reperias, qui ut hæc demum quæsitas pacto diligentem intendant operam.

In

In Librum Octavum.

§ 1. Καὶ τοῦτο σοῦ τὸ ἀκριβόδοξον. | Existimationem, quam ob Philosophiæ studium adeptus erat, incipitem nimis & periculosam jure merito suspicatur Antoninus. Aurem enim si Philautiæ insusurranti accommodâsset facilem, in fastum atq; Arrogantiam quàm proclive illi fuisset incidere? Vitium, omnibus quidem quantum uspiam est hominum incommodum & grave, Principibus verò præ cæteris exitiosum. Hunc igitur quò minùs in scopulum impingeret, viâ ab illis qui naufragia facere solent oppositâ planè, iter docuit solertissimus Gubernator. Quæ nempe de scipsis sciunt verissima, sed scitu minùs forsan jucunda. Alii ut animum quantum poterit cerebro fumi, ne cogitantibus ægritudinem affert solicitè cavent; proximos utique fallere haud dubitant, nisi in fucos & Sibi faciendos ingentem impendant operam. Marcus contrà, Philosophus dictus meritò habetur, æquum esse negat; ut sit autem revera Philosophus ne ullo prorsus fieri posse modo fatetur. Siquidem his tantùm is jure tribuit honos, qui totum vitæ spatium, & omne animi robur in unam erogant Virtutem. Quæ cum Orbis contingant solis, ipsum utique à Philosophiæ verum abesse procul, ad quam seriùs quàm par erat animum adjecerat suum; & ex quo adjecisset gravissima Reipublicæ Negotia, & nunquam non importunæ curæ, ab illo invitum abstrahissent studio, & quò minùs ad istam adspirare eundem possit, etiamdùm pergant prohibere. Hanc itaque aliis, quibus eam promereri vacaverit, contendendum potiùs; Contemplationes operosiores, quæ hominem sibi vindicant integrum amandandum procul statuit; Sarcinam ut ita tandem in brevius compendium colligeret, & quod per otium possit id saltem effectum daret. Naturæ, scilicet, & rectæ Rationi obsequendo, affectus sub jugum animo mittendo, Bonum agendo quàm poterit strenuè, Malum religiosissime devitando, Divinæ denique Voluntati in omnibus se suaque permittendo. Is etenim veræ Philosophiæ finis est ultimus, & nostri cuilibet, præ animi Impotentiâ modo ne defuerimus officio, demum assequendus. En tibi, Lector, quo redeat hujus Capituli Summa. Egregium sat scio agnoscis, fac sis tibi præsites & Utile. Nam nec parum se profecisse sciat, quisquis Antonini exemplo edoctus, se penitus perspectum habere, &, sibi haud iniquus Judex, rectam de Virtutibus & Vitiis, Dotibus & Defectibus animi sui, sententiam dicere poterit.

Ibid. Πεπείρασαι γὰρ καὶ πόνου πολυθείς. | Habet & Salomonem in Ecclesiaste suo hoc itidem confitentem. Fælicitatem verò si tanto quæsitam impendio & labore Reges & Potentissimi & Sapientissimi non erant assequendo, Ubinam tandem loci Idiotæ, quibus angustior multò & Mens & Res est, id se Thesauri reperturos speraverint?

Ibid. Οὐκ ἐν Συλλογισμοῖς. | Nam quo potuit hoc fieri pacto? Syllogismus, (Ars nempe ratiocinandi omnis) non est ipse Finis, sed Mediis tantùm annumerandus, quibus ad finem contenditur. In illo igitur, ut summum Bonum ponatur, imò ut in illo quis positum existimet, adeo est à ratione alienum, ut nihil magis. Atque isthoc sane ad vanitatem Sciolorum redarguendam, haud indignum judicavi, quod hîc obiter monerem.

§ 2. Καθ' ὑμῶν πρέζειν ἐμὲ τὰ σαυτοῦ, πῶς μοι αὐτὴ ἔχει; | Huic si ut par est obtemperatum esset Regulæ, Honores & Famam ambientium vanis simul & solicitis conatibus aliquis saltem poneretur Modus. Heus enim; quò festinas Bone Vir? aut quid illud est rei, cui vehementi adeo contentione inhias? Quod enim jam agis, si hominis sit Liberi & Sapientis Officium, nihil in eo desideratur ultrà: Quorsum igitur Operis Boni Conscientiâ haud contentus, inanem tibi Laudis umbram, & popularem admirationem meredis loco quæras?

Ibid. Ἰσονόμως Θεῷ | Bona facere indesinenter suæ Naturæ vi, & Malum in se admittere non posse, Deo competunt soli, & semper. Hominum autem quisquis huic Universæ Virtutis legi obsequitur, ad Dei exemplum animum is moresque componit suos. Id unum atque idem agit, sed comatu minùs fœlici: Eodem tendit loci, sed secutus longè, & passibus infinitum quantum haud æquis. His enim geminum quid Antoninum & antehac submonuisse memini, ubi Sapientem eâdem cum Deo in arte versatum depinxerat.

§ 3. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊος σοῖς Διογένη καὶ Ἡράκλειτον, καὶ Σωκράτην. | Articulus is Magnorum titulos nimium quantum minuit deprimitque, dum Imperatorum quos unquam viderat hominum vita Invictissimos Celeberrimosque

rimosque, Philosophorum Ternioni plerisque olim habitorum ludibrio & despicatui, non componere solum, sed & postputare nullius dubitat. Quin & illud etiam, si rationes rectè subducantur, de regali Gloriâ haud parum detrahere censendum, quòd hanc sententiam haud aliquis de infimâ tulerit plebe, sed Antoninus ipse Imperator Maximus, cui cognita adeò est, & penitùs perspecta Causa, ut ad alium quemvis Judicem nefas sit provocare.

§ 5. Ἀνυποκείτως. | Principibus id perquam est familiare, ut ad dissimulandum ingeniosissimi ad omnia se tempora atque ingenia compatent, nec quo sint in quenquam animo certis patefaciant indiciis. Haud inscitè Calchas in Iliad. primo.

Κρείων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώεται ἀνδρὶ χολῆσι
Εἴ περ γάρ τε χόλον γε κὴ αὐτῆμαρ κατακρύψῃ
Ἀλλά γε κὴ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ
Ἐν στήθεσσιν ἑοῖσιν. ——

Rex etenim sævam ad tempus si devoquat iram,
Fortior, at memori manet atrox mente simultas,
Gestitque ingentem miseris infligere cladem.

§ 6. Τὰ ὧδε ὄντα εἰκῆ μεταθέναι. | Ad Naturam usque adeò haud ineptè transtuleris, quod Fortunæ olim adscripserat Horatius,

Hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet. Od. xxxiv. Lib. I.

§ 20. Καταφρονῶν ἢ κὴ πεφωτισμένος. | Hoc inter Imaginem & Rem cui componitur permagnum interest, quòd sæpiùs deflectat Pila, & præter mittentis mentem decidat; Nobis autem Omnia ex animo disponentis eveniunt, nec nisi divino in terram delapsi sumus Consilio.

§ 21. D'Acer. xxii. Οὐδὲ αὐτὸς πω ἑαυτοῦ. | Haud insicetum isthoc. Ex illis, qui Encomiis nos cumulant amplissimis, vix unum & alterum reperias, qui sibi vel constet, vel fidem habeat: Animum adeò aut in horas mutant, aut in nos simulant pronum, ad unum ferè omnes. Laudes utique, quibus se invicem plerique cohonestare solent, confictæ prorsus sunt, & dedità operâ excogitatæ. Sive ut in eo ne videantur deficere, quod Decôri & Urbanitatis ratio postulat; sive adulationi turpissimæ, quæ jam ubique locorum inolevit, ut ipsi etiam gerant morem; seu denique, quoniam de illis, quos prolixè adeo demeruit student, falsâ honoris atque officii specie lactatis aliquid se sperent Commodi capturos. Ista recolens, laudem & magnopere ne expetat Animus, aut adipiscendæ incumbat totus, quin & ob adeptam ne tibi turgeat, aut ipse efferat insolentior, injurium ni valent efficere.

§ 22. D'Acer. xxiv. Ἀναίσιος ταῦτα πάσχει. | Sese pro More alloquitur, nupero quodam commotus infortunio. Id jure fatetur obvenisse, quo moræ inhonestæ, animique ignavi lueret Supplicium. Melius utique cum illo actum esset, si nihil cunctatus strenuam virtuti navâsset operam, idque egisset unum, ut Vir Bonus, & in omni, quantum poterat genere perfectior, indies evaderet. Illud cum voluit minùs, hoc quicquid erat Incommodi calcaris loco adhibitum; sive ut inerti acceleraret gradum, sive ut modicis contenta Virtutum incrementis ad majora tentanda stimularet; moneretque in hoc semper progrediendum Studio, & mediocritatem otiosam semper damnandam. Nam & huc facit illud D. Hieronymi notissimum. *Perfectum esse nolle, est delinquere.*

§ 25. D'Acer. xxvii. Λύκιλλα Οὐῆρον. | Lucillam dicit filiam nempe suam, quam Imperatori Vero matrimonio collocaverat. Jam verò, plurimæ inter has Animadversiones occurrunt, ab Antonino jam annis grandiori, & Vitæ spatio propè decurso, conscripta, sunt quidem aliæ quæ non obscurè innuant; sed locus isthic per se manifestò facis evincit.

Ibid. En tibi Iter, quod Virorum, etiam famâ celeberrimorum, Nomina ad oblivionem affectare solent. Memoriâ exolescunt paulatim, donec tandem in meras devergant fabulas, quibus nec fidem habeant posteri, nec operæ ducturi sint pretium perlegendis incumbere.

§ 26. D'Acer. xxviii. Εὐφρόνως ἀνθρώπου ποιότητα τὴν ἰδίαν ἀνθρώπου. | Si vis igitur quidnam Hominis sis, dignoscere, brevi id fieri poterit compendio. Hoc scilicet Examine accuratiùs instituto, num illam ab Antonino laudatam, an non huic potius contrariam percipere voluptatem gestias; & harum in utrâ summam vivendi felicitatem colloces.

§ 28. D'Acer. xxx. Πᾶσα γὰρ κρίσις, κὴ ὁρμὴ, κὴ ὄρεξις, κὴ ἔγκλισις ἔνδον. | Vera quidem sunt ista, si ad literam & sensu abstractiori accipias; sed longè jam secus nobiscum agitur. Ex quo enim Peccato in Servitutem se genus addixit humanum, adeò non rerum Externarum potiti sumus imperio, ut ne Internæ quidem sint nostri penitùs arbitrii. Nec igitur, quin Externæ vim inferant affectibus, atque animi tranquillitatem in ultimum subinde discrimen adigant, prohibere possumus.

§ 30. D'Acer. xxxii. Λαλεῖν δὲ ἐν συγκλήτῳ κὴ περὶ πάντων, &c. | Ornatum dicendi genus Stoicorum familia nullius omnino duxit pretii; Socratem nimirum secuta, qui id non solùm est aspernatus, sed ne ferendum quidem existimabat. Istud genus ornatum dico, quod id unum curat, culta ut sit infirmis & compta oratio, aures animosque audientium suis illecebris quò captet oblectetque magis. Quæ quidem Venustas elaborata adeò atque exquisita, ut quod res est dicam, à depravato hominum

hominum more atque ingenio profecta est omnis. Si etenim ii essemus, quibus esse nobis decuit, id demum ageremus, Veritas ut se nudam nobis & genuinam daret; & de furtivis coloribus parùm sollicitis in argumentis essemus toti; Auditores vero quod attinet, hoc uno contenti, ut nec fucum illis, nec stomachum aut nauseam faciamus; Voluptatem interea loci, quæ magno sæpius illorum [illegible] damno, deditâ potius operâ commoveremur afferentes. En Sermonem verè virilem, qu[illegible]onem *Sanum*, quem Socrates *Animorum Medicinam* [illegible] juriâ nuncupandum censuit. Sed [illegible]rem partem omnia. Animis audi[illegible] non tam instituendis, quam ducendis, o[illegible] prædicatur. Cui & ipsi etiam audientes vicissim famulantur fraudi, non tàm Veritatis, ut sapientiores fiant, quàm Verborum elegantiæ, ut vanâ lactentur voluptate, avidi. Quin Scientiam Arithmeticam & Geometricam, si quid affectibus [illegible] esset loci (quibus in Vero & [illegible] dijudicando restat plurimum), dudum nil dubito nobis turpissime vitiatam dedissemus; nec vel [illegible] Quantitatis & Numeri rationes humano [illegible] essent integræ.

§ 34. D'Acer. xxxvii. Ὥσπερ γὰρ ἄλλας δυνάμεις ἔσχεν ἡ λογικὴ φύσις ἡμῖν, &c. | Egregium illud; Deum nobis facultates suas ferè omnes impertitum, Naturam scilicet Spiritualem, Vitam Immortalem, aliasque præterea complures; (Quanquam hoc illud *ferè* abs re adjecit, cùm nec eandem Divinam Essentiam, aut immensas donaverit Perfectiones) Sed hanc cum primis utilem & verè nobilem indulsit prærogativam, quæ nostræ remittuntur virtuti, in ejus ut usum atque commodum circumvertere valeamus omnia: Eò utique Opt. Max. Deo simillimi, qui etiam Pessima novit Bene vertere; quæque Voluntati ejus videntur obstare maximè, ità tandem in Fatis disponere, ut ad id quidem quod voluit felicius & citius expediendum, haud parum conferant momenti.

§ 36. D'Acer. xxxviii. Τῶν ἐπιτασμικρωίστων. | Præsens enim in hoc temporis puncto continetur. Nobis quidem Magnum quid aut reformidandum ideò visum, quia non seorsim, sed cum Præterito & Futuro conjunctum cogitetur, & alienâ mole tutescat.

§ 37. D'Acer. xxxix. Μήτι τοῦ ἐξηλέγχθαι τὴν τοῦ κειμένου σου Παίδειαν ἢ Πόρισμα; | "De Textu emendando Gatakerus, de Ipsâ quæ sequuntur D'Acerius". Inter Honores Regibus vitâ functis delatos, is est in primis habitus, quòd Amici & Familiares ad horum tumulos concederent frequentes, noctes illic diesque conterèrent, & in lachrymas effusi Principem demortuum, & sortem deplorarent suam. Studium id genus inutile, & Superstitiosum nimis cultum, notat hic loci Antoninus. Id autem præsertim in animo habuit, istos honores magni pendere, & ob illos olim defunctis persolvendos efferre sese interea, ut quàm ineptum atque absurdum sit Principes commonefaceret. Nec enim illos quæ ad tumulum fiunt sensuros; ut possent autem sentire, & nimium quantam inde percipere voluptatem, at Quidnam obsecro hominum sunt, qui mortuos tanto prosequuntur Studio? Nonne & ipsi mox morituri; qui nec istis erunt brevi persolvendis amplius? Quocunque igitur te vertas, rem vides speciosam forsan, sed miseram reverà, & vanam prorsus. Hæc, quantum ego conjicio, voluit Marcus in Articulo cum primis venusto.

§ 38. D'Acer. xl. Εἰ δυνατὸν ἐξυφλίσκειν. | Plurimi ubique ferè occurrunt, qui acuminis sibi laudem, & ingenium minimè vulgare vindicant; seipsos interim hoc demum pacto gravissimâ affectos contumeliâ nescii. Cui autem acuminis istud cedit Bono, aut quî tandem judicandi, ut peritis decet, se præbent manifestos? utinam sane ista se haud ità compararent Ingenia, ut, cùm in hac Acuminis sui existimatione hallucinentur maximè, tum demum & excusatissimos homines & fæsciissimos dixeris.

§ 41. D'Acer. xliii. Ὅταν ἡμῖπτυ σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει. | Geminum huic apud Horatium videre est, cujus Vir sapiens & Liber perhibetur

— In seipso totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per læve moveri.
Serm. Lib. ii. Sat. vii.

§ 42. D'Acer. xliv. Οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἐμαυτὸν λυπεῖν. | Articulus Verbis quidem exiguus, Sensûs autem prægnantissimus. Ità mirum ni seipsum alloquitur Marcus, male de se meritis succensens, aut difficili quodam implicitus negotio, cum animi impetum vix adhuc esset sustinendo. Nos itidem simili laborantes morbo ægritudinem pari ratione levare fas est. Adeon' esse insanum quenquam aut vecordem, ut dum cæteris omnibus obsequi studet sedulus, sibi durus uni, animum excruciet suum; & suis ex incommodis aliena quærat commoda!

§ 44. D'Acer. xlvi. Τοῦτον ἐδεῖ τὸν χειμῶνα σωτὸ χέσαι. | Id monet jam Marcus, quod olim sibi precatus est Horatius

— Ne filiolæ dubiæ spe pendulus horæ.
Lib. i. Epist. xviii.

Sed quod unum potuit, sibi extemplo largiatur, Bono, dum in manibus est, fruendo. Hominum enim plerique, ut est inscitia, quæ adsunt pro istis quæ nondum sunt prorsus scientes prudentes commutare non gravantur.

Ibid. Οὐ λογίζονται ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκεῖνοι εἶδ. οἷοι εἰσὶν οὗτοι οὓς βαρύνομαι. | Argumentatio subtilior fane paulò, sed solidis nihilominùs

rationum fundamentis innixa. Rem enim si quis æquâ perpendat lance, animo nimirum à Cupiditate, & Commodi ratione libero, quî tandem te turpiùs illusum dederis, quàm si famam & plausus populares affectes, tumusculos præsertim posthumos, si quàm poteris vehementissimo aucupere Studio. Nonne Homines unde ista tibi polliceris, & ignoti sunt, & nondum in lucem editi, tum & imperiti, & nihili prorsus, quos si nósse tibi contigisset, nec tute æstimare, nedum sufferre posses? Infandum quantum hoc à rectâ ratione abhorreat, & quod vel secum adeò pugnet, ut rem omnium absurdissimam nec verbis expedire, nec cogitatione assequi hominum quisquam valeat.

§ 45, D'Acer. xlviii. Ἄφες τοῦτο ἄξιον, ἵνα ᾖ αὐτὸ καλῶς μὴ ἔχῃ ψυχή. | Siquis adeò esset semper compos suî, ut de singulis examen illud accuratiùs instituere posset, nihil apud nos tánti futurum arbitror, ob quod mens nostra se habeat malè. Pluris enim hoc est externa facere, quorum vel quæ maxima, vel quæ gravissima vulgò existimari solent, quoties nobis obtingunt, si animus ignavior paulò cedat locum, atque herbam porrigat, jure quidem merito rogitemus indignabundi,

Cui tantum de Te licuit?

§ 47. D'Acer. l. Ἀπίθι ἔν γε τῷ ζῆν ἐμμόνως, ἃ ἡ ὁ ἐναργῶν ἀποδύσασα, &c. | En quod illis reponas, qui se solent in risum vertere, cum isto vehementioris animi Impetûs proposito, *Nec vivere mihi est cordi, id ne fiat.* Excedas igitur è vitâ, sed æquo fac excedas animo, eodem utique quo, si omnia ex voto processissent, esses usus. Quod posteà adjecit, Viro vel Christiano dignissimum est. Hanc Antonini mentem fuisse nullus dubito, quam tamen Interpretes minùs assecuti lotum nobis fœdè mutilatum dederunt. Id quod idoneis etiam argumentis evincere nobis esset in promptu, si Criticam in præsens provinciam ornandam susceptissemus.

§ 50. D'Acer. liii. Σίκυος πικρός· ἄφες. βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἐκκλινον. | Id Antonino erat curæ, ut in illorum ne impingeret insciticm, qui omnia, quorum Commoditates ipsi non habent compertas, damnare confestim nulli dubitant; *Quamobrem sit ista in mundo?* rogitantes. Jam verò ne tempus in eo tereret, ut cui quodque Bono sit, ostendat; quod & sibi operosum nimis, & Lectori gravissimo fuisset tædio, satis id habuit monstrare; Quòd, quæ nobis aut intommoda videntur sæpiùs, aut supervacua, naturæ tamen ex usu esse maximo; Eamque his instructam, illa demum in lucem proferre, quorum & elegantiam meritò demiramur, & utilitatem inde haud mediocrem percipimus. Scitum sane habes Articulum, Viro & Probo imprimis & Philosopho undique consentaneum.

Ibid. Ἀρκεῖται ἐν τῇ χάρᾳ τῇ ἑαυτῆς, ἢ τύχῃ τῇ ἰδίᾳ. | Pulchrè dictum. Natura scilicet in & per Materiam operatur solam. Artificis utique locum nacta; Formæ igitur tantùm illius ab arbitrio pendent; Materiam igitur si dempseris, rerum ne minimam quidem effingere valet Natura. Hinc ergo Dei & Naturæ vires inter se quodammodo secernere discas; & aliqualem saltem, minùs perfectam licet, Mundi de nihilo creati Ideam animo concipere. Dei id opificium unius esse potuisse, citrà, & suprà naturam agentis; vel hoc Capitulum efficiet. Sed ista quæ captum exuperant nostrum, satius est ut Fidei depurentur omnia.

§ 52. D'Acerio lvi. Ὁ μὴ εἰδὼς ὅτι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅστις ὤζιν. | Quenquamne hominum rudem adeo & vecordem esse, ut an Mundus sit nesciat! Elementa scilicet, Terra, Cœlum, cæteráque quibus compages hæc pulcherrima conficitur sensûs fugere non possunt. Sed longè aliud voluit Antoninus. Scit nempe Mundum esse Is unus, qui, Unde fuerit, à Quo formatus olim & dispositus, Cui denique sit etiamdum curæ, necnon & Quò communi partes ejus connectantur vinculo, Quem denique in hoc universo locum is ipse sortitus fuerit, & ad Quid operis à Naturâ constituatur, capit cogitatque. Duplex enim ista notitia, quâ & Mundum noscis & Teipsum, ità cohæret simul, ut hâc parte demptâ, illius etiam ut expers sis necesse est. Venusta quidem illa, & sani consilii plena.

Ibid. Τίς ἂν φαίνεταί σοι ὁ τὸν ἧττον κεχρότηκως ἔπαινον, &c. | An quisquam est Lectorum, qui dum anteceſſis inhæreret, eo demum perventurum speraverit Antoninum? Conclusionem improvisam forsan, sed quâ nihil aut solidum magis, aut acutum dixeris. Nam nec vulgari sæpe aliàs usus artificio, hanc quasi Sibi peculiarem is laudem vindicat, ejusmodi Veritates notissimis exsculpendi principiis, quas procul à conspectu latitantes nonnisi oculatissimus quisque cogitando assequi potuisset.

§ 54. D'Acer. lviii. Μηκέτι μόνον συμπνεῖν τῇ ἀποκρίσει ἄρει, ἀλλὰ ἤδη καὶ συμφρονεῖν τῇ ἀποκρίσει πάντα νοερῶς. | Habet etiam & Suum Anima humana Cœlum natale, purum illud inprimis, & morbis ejus magis aptum levandis, quàm quòd solent corporibus ægrotis præscribere Medici. Et nobiscum sane actum esset optimè, si ægris ad illud pari confugeremus Studio, quo de salute anxii ad hoc maturare satagunt.

§ 55. D'Acer. lix. Γυνικὸς μὲν ἡ κακία οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον. | Malitia ut Mundo obsit generatim, fieri neutiquam potest; quippe quæ per se ne existit quidem, naturam Accidentis tantùm nacta, & proinde Animæ dum adhæreat nostræ, illam unam Malo afficit. Quin & ipsa eò tantùm usque afficitur malo Anima, donec istam expuere Miseriam,

Miseriam, & periculo expedire sese præ Ignaviâ aut Impotentiâ cessaverit suâ. Hujus autem Articuli veritatem evicit Epictetus, &-rei Imagine ad vivum depictâ rem illustravit. Ὥσπερ σκοπὸς (φησὶν) οὐ τίθεται ὁ κακοτυχῶν, οὕτως οὐδὲ κακοῦ φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται. *Ench. cap. xxxiv.* *Quemadmodum* (inquit) *aberrandi causâ meta non ponitur, sic nec Mali Natura in Mundo exiſtit.* Cujus Argumenti vis huc demum recidit. Polito, quòd Malum reverà exiſtat, sequeretur, metæ id vicem nanciſci, apud istos qui in se ultrò admittunt; sed Contrarium liquet; id nempe quotquot uspiam sunt hominum summo conari Studio, ut Malum devitent. Nemo est enim, qui Malum sibi vult, aut animum ad malè agendum qui deditâ instituit operâ. Istud igitur quoties quemvis affectare contingat, non id est Malum quà Malum animo amplecti, sed Malum sub falsâ Boni specie latitans. Meta utique, ad quam intereà loci contenditur, nonnisi illud speciosum est & falsò creditum Bonum. Hæc igitur cùm ita se habeant, (quæ quin ita habeant sese dubio non est locus) si Malum omninò existeret, eò demum existere dixerimus, quò illud homines defugerent. Quod tantundem est, ac si idcircò dixeris existere, ut ne existat prorsùs. Eò etenim tandem ut deveniatur necesse est, & in istud impingas ineptiæ omnium absurdissimæ, Metam ideò poni, ne Metæ sit loco. Oculos scilicet animosque de præmio decertantium, ne ad se attrahat; quòd si forsan attraxerit, at hoc idcircò fieri tantùm, non quò attingant demum, sed ab isto ut quam poterunt longissimè aberrent scopo.

§ 56. D'Acer. lx. Τῷ ἐμῷ σκεπτικῷ τὸ τῷ πλείονι σκεπτικὸν ὁπόσον ἀδιαφορόν ἐστιν, &c. | Liberum Arbitrium, cujus ope vel ad bonum se, vel ad malum comparent, omnibus ex æquo dispertita est Natura. Ad hoc autem vel illud eligendum nihilo magis ex eo definitur animus meus, quòd vicinus jam idem elegerit. Vis enim ista esset & necessitas, cui cum Arbitrii Libertate nequaquam convenire poterit. Hinc sequitur, Alium quemlibet, Vir Bonus, aut Malus, Fælix aut Infelix ut ipse sim, neutiquam posse præstare. Ab illius sane monitis & Exemplo mihi profici poterit plurimùm, sive his edoctus ad Bona me sentiam stimulatum acriùs; sive, si is minus rectè vixerit, quæ in illius vitâ displicent, ut in meâ emendanda curem sedulò: Potest etiam fieri, ut alieni tactus vitii contagio, ad illius facinora evadam audacior; Atquî Mores meos nec in melius hoc pacto, nec in deterius mutare queam, quin ipse propriæ voluntatis assensum præbuerim priùs. Nihil est utique quod alios incusemus, aut vicem doleamus nostram; quorsum enim tristes incassum jactentur querimoniæ, cùm, ut Seneca rectè monet, *Bono loco res humanæ sunt, quòd nemo nisi vitio suo miser est.*

§ 57. D'Acer. lxi. Ὁ Ἥλιος κατακεχύσθω δηλῆ καὶ πάντη γε κέχυται, ἐμὲ δὲ οὐκ ἐκέχυται. Antoninus hîc loci, Imagine perquam eleganti adhibitâ, Animæ nobis naturam, & operandi morem delineat; sua quî debeat obire munia, & alios ad Sapientiam instituere, luculenter ejusdem imaginis ope docet. Soli utique similis illa, qui dum objecta sibi corpora illustrat, suo nativo lumine, nec ista impertit, nec seipsum spoliat. Lucem diffundit quidem, aeris quaqua versum ambientis ministerio usus, sed quicquid interim de proprio est, id omne sibi integrum asservat. Radii etiam solidis quoties & opacis obvenerint corporibus, non pereunt prorsus, & incassum emittuntur, sed cursu tantum leviter immutato, descriptoque Reflexionis, quem nuncupant, Angulo, isti qui Incidentiæ dicitur æquali, lucem hoc coacti diverticulo aliò tantùm deferunt suam. Ita nempe ut & nostra se componat Anima fas est. Alius ut dum facem præfert, aut lumen de lumine accendit suo, ab Origine Cœlesti ne divelli se patiatur: Ne denique concidat extemplo, aut frustrà se esse suspicetur, quoties illi, quod diffundere gestit, lumini obsistitur. Sed vim & repulsam sustineat fortis, quodque Iste noluit Homo, in alterum potius, qui capiendo sit magis, deflectat Beneficium. Nec enim qui nostris conatibus renituntur contrà, animum vero afficere damno magis queant, quàm corpus opacum Solem aut lumine exuere, aut inertem reddere. Id nempe sibi obest soli; quod dum alieno opponit sese officio, Autori quidem nihil detrahit, sibi verò, oblatâ privato luce, & in tenebris adhuc manenti, efficit plurimùm. Huc demum redit Argumentum à Sole petitum. His animum si advertas sedulò, obfirmata inter disputandum pertinacia, Adversariorum acrimoniæ, & impetus cedere nescii, minùs te urent male; Dum omnia hæc æquo ferens animo, quæ Huic forsan incassum cesserunt Rationes, Illius in usum melioribus auspiciis transferendas curaveris. De ipsâ Similitudine hoc unum restat monendum; Solem nempe, non nisi per motum aëra lumen corporibus suffundere, nec absque isto Medio in nos agere posse; Mentem verò humanam lumen suum vi sùapte dispertiri, nec illi aliquo opus esse Medio, quod agenti sit adjumento. Animam itaque non tàm Soli, quàm ipsi Deo similem, hâc in causâ jure meritissimo prædicaveris.

Ibid. Ἡ γὰρ χρῆσις αὕτη πάσης ἐστίν. | Ex his conjicere est, quid Antoninus de Lucis Radiis senserit. Utique nihil aliud, quàm fila quædam tenuiora, & genuinam solis Substantiam in longum extensam radios credidisse. Nec mirum, cùm qui ab istâ erant Scholâ Philosophi, Rerum Physicârum

rum Imperiti nimis, lumen Primum à Secundario dignoscere nulli calluerint. Partes dico Corporis Lucidi, quod Fontis vice fungitur, ab isto lumine, quod rivorum instar, in corpora objecta inde defluxit. Potest tamen & huic Imperatoris Ideæ benignior adhiberi Interpretatio, si de Materiâ tantùm circa Solem agitatâ locutum dixeris, quæ semper, nervi instar tensi, prompta & ad impressiones quasvis apta, actionem à Sole inceptam pergit porrò transmittere, & quos ipse primus ciebat motus, ex omni parte producere.

§ 60. D'Acer. lxiv. Ἄλλος βίαιος, ἄλλως πως φύσεται. | Avidam nimis & præcocem animi festinationem hic loci damnat, Sapientiæ studiosis inter agendum perquam solennem. Dum enim ad Scopum, Jaculi instar, rectà contendunt, præ intempestivâ acceleratione implicant se sæpe, & impediunt magis; & viam ad metam quò moliuntur vehementiùs, eò ab istâ longiùs abscedunt. Sagittæ quidem est ad scopum quò dirigitur directo tramite collineare, nec ab istâ deflectitur lineâ, nisi quatenus à suo aberrat scopo. Sed menti nostræ nec eandem insistere viam licet, nec, si liceret, expedit. Omnia illi sedulò indaganda, nec illud de quo quæritur unum, sed & alia huic similia & cognata perpendenda; sic nisi multis diverticulis, & longis ambagibus verum assequi non potes, si res perspectas habere penitus animus tibi sit. Iste Motus interea Mentis nostræ perinde congruus, & pro recto habendus, ac ille quem Sagittæ familiarem novimus. Tantundem enim efficit; dum ad metam accedit propiùs, etiamsi ab illâ declinare videatur. Insigne hujus articuli exemplum ipsum habes Platonem. Is inter Dialogos multis & prolixis adeò digressionibus indulget, ut ab Incepto non raro excurrere prorsus, imò Propositi vel oblitus videatur; Cordato tamen Lectori & voluptì est sæpiùs animadvertere, & mirari simul contingit, quàm egregio tandem artificio, qui divagantis, imò incogitantis ferè speciem præ se diu tulerat, omnia ad rem perducat; & quæ temerè confusa eras suspicatus, ea demum ut demonstrationis vim habeant simul sumpta, quì tandem efficiat. Quin & id adjicere nullus dubito, quisquis ista, quæ Platonis parùm gnari otiosa existimare solent, aut missa fecerit, aut alio, eoque directo ordine disposuerit; illum non de elegantiâ tantùm Platonis, sed & de argumentorum etiam vi, & rei certitudine haud parùm detracturum.

§ 61. D'Acer. lxv. Εἰσήγησις τὸ ἡγεμονικὸν ἐπιδεῖ, &c. | Præceptum universis utile, sed Principibus apprime necessarium; qui & præ immensâ ferè Potentiâ nihil non possunt, & summo abuti imperio nimium sunt proclives. His, inquam, quò magis pollent eò expedit magis ut aurem animumque dum præbent omnibus facilem, nè temerè tamen vel cuiquam adhibeant fidem, vel de quoquam judicium ferant. Nam nec illis esse satis debet, si quæ vel dixerint vel fecerint Sui, habeant comperta, nisi & ingenium cujusque habeant perspectum, & quo ista dicta & facta fuerint animo, itidem intelligant. Huc, ni fallor, facit Prius hujus Articuli Membrum. Ad Posterius quod attinet, Fraudem illud & simulationem astutam, tàm mores & Actiones externas, quàm Affectus & Cogitationes animi vitiantem, amandandam procul jubet. Ista dico omnia, quæ Civilis (quam vocant) Prudentia, & Reipublicæ melius administrandæ Commoditates in Virtutum quidem censum adsciscere non verentur. Sed Scientia tamen Moralis & Divina Veritas, (à quibus id omnium abhorret maximè, ut aut quâvis de causâ, vel alienam induas speciem, vel rem quamlibet, vitio contamines,) Vulpinas nihilominus versutias, & culpæ postulant gravissimæ, & summo notant odio & vituperio dignas.

In Librum Nonum.

§ 1. Ἀδικῶν ἀνεκτόν.| Dogma verissimum, idemque scitu adeò necessarium, ut ejus ne Ethnicos quidem ignaros voluerit Deus. Proximus igitur, sive à te malè audiat, sive opis afflictus indigeat tuæ, quam tamen conferre possis: Sive Aliis bonus, at Tibi nequam ipsi, aut nec Tui tantùm sed & alieni prodigus fueris; si Tempus denique & Talenta fidei commissa tuæ, vel malè absumpta, vel otiosa prorsus Spem Domini fefellerint; Pietatis te scias, perinde ac Justitiæ læsæ obstrictum crimine. At quantò rectius, (quod nostrî nos ut pudeat in causâ esse debet) de his Antoninus, quàm Christianorum multò pars maxima; qui istis parùm habitis pensi in Deum hoc pacto peccari non animum advertunt?

Ibid. Ὁ ἔχων λογισμὸν ἀνεκτέον. | Cogita quantum à Marco iterum nos distemus intervallo; qui, reum impietatis dum is vel Involuntarium peragit mendacium, æquiores nos vel Voluntario præstare, & Speciosas quantum possumus excusationes comminisci, (Indignum dictu) haud erubescimus.

Ibid. Μάχαιρα γὰρ ὁ λόγος πάντα τέμνειν πρὸς ἑαυτόν. | Plena sensûs omnia, nec vel unica vox occurrit, quæ suo pondere destituatur. Hoc utique vult Antoninus: Liberum Arbitrium supernè dono datum esse, necnon & idoneam Verum à Falso secernendi Facultatem, ejusmodi saltem, quæ æternas Veritatis rationes & regulas dignoscendo satis esset. Has autem à Deo fundamenti vice positas, aut facis instar in omni accensas pectore, ut illarum ope ad majora & difficiliora progredi valeamus. Hinc sequitur, Hominum Ignorantiam pro Voluntariâ duci, & vitio illis verti debere; per ipsos siquidem quòd ignorent stetit, qui Scientiæ media & adjumenta Naturæ suffecta, neglectui habuerunt. Quorum utique spretorum & effectus, & supplicium est Animus in posterum occæcatus; ut mendacium à veritate nequeat amplius internoscere. Vide sis, Lector, quantum Scientiæ vel ex hoc uno Dogmate se præbeat eliciendum, quantumque quod demisere divinæ Veritatis in Philosopho Paginæ Sacræ rudi effulserit.

Ibid. Ἀνάγκη γὰρ τὸν τοῦτον μιμεῖσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει. | In hunc impegit scopulum Psaltes, à Naufragii periculo non prius liberatus, quàm ad Sacra confugisset, & qui pios impiosque maneat exitus, animo serìò recoluisset. *Mei* (inquit) *pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns,* &c. *Donec intrem in Sanctuarium Domini, & intelligam in novissimis eorum.* Psal. 73.

Ibid. Συλλαβεῖν πάντας λόγους τοῦ ἀνυπάρκτου. | Nihil enim nisi prævisum & certis præstitutum legibus evenire falsi sunt Stoici, siquidem Deum & præsensisse, & animo quasi effinxisse non futura tantùm, sed & possibilia omnia illis visum est. Primaria verò ista & Universalis (si ita loqui fas sit) Providentia, quin Deus se singulis immisceat eventibus, nulla prohibet. Penes enim illum est unum qui destinaverat, decreta præstare & perficere sua. Parum scilicet Illi fuisset, à primo statim rerum Exordio formâsse semel, atque ordine disposuisse omnia; Quod tamen Regibus solenne novimus, qui de Legibus ferendis tantùm solliciti, latis posteà permittunt rempublicam. Sed Dei Bonitas nec initium, nec modum, nec finem capit; Essentiæ Divinæ comes indivulsa; nec præsens modò, modò absens; sed & semper & ubique præstò habemus Deum. Ità tamen adest Singulis, ut ne Ullo claudi possit aut contineri; ita etiam omnibus providet, ut ad singula simul pertingat, & virtutem ubique actu & perfectè exerat suam.

§ 3. Νῦν δὲ ὁρᾷς ὅσον σφάλμα ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς συμβιώσεως. | Cave ista intelligas Opinionum dissidia, quæ de rebus per se indifferentibus nunquam non oboriuntur. Alia nempe Marci animum subiit eaque gravior, & minus æquè ferenda Sententiarum pugna, momentosa illa, & ad naturam nostram spectans, quoties utique de Bono & Malo, Justo & Injusto, Veritate & Religione utrinque acerrimè disceptatur. Nec diffitendum, quòd nihil ferè vivendi nos tædio afficiat magis, quàm si hujusmodi dissensionibus vexati, quotidianas contumelias sufferre cogamur, quas vel in nosmet, (sed id parùm est,) imò quas in ipsum Deum, & sacrosancta illius instituta Homines obfirmatè nequam ore sacrilego evomentes non perhorrescunt.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ὃ μόνον οὐ ποιῶν τι. | Non ad id solum natus est Homo, ut nequid in se admittat Mali, sed ut aliquid etiam faciat Boni: quod Christus & alibi, & isthîc præsertim disertissimo nos docuit exemplo, quo Servus

vus fidei violatæ arguitur, ob Talentum sibi concreditum, defossâ clam terrâ absconditum; sospitem nempe integramque restituere pecuniam parato, nihil profuit non perdidisse. Quisquis enim otiosum & inutile patitur, is reverà Talentum non adauctum perdere censetur.

§ 7. Σπῶσαι ὄρεξιν. | Is denique Appetitum cohibet comprimitque, qui justos ne transiliat limites cavet; qui Bono ut consulat & subserviat publico, curat; qui denique singula, quanti reverà sunt facit; ipsa verò exoptatissima non temere, & sine exceptione desiderat.

Ibid. Σβέσαι ὄρεξιν. | Hoc ideò dictum putâ, quod quæ Hominum vulgus vehementer expetit, qualia sint, aut quo tandem evasura prorsus ignorans.

§ 8. Εἰς ἣ τὸ λογικὸν μίαν τινὰ ἔχῃ ἀγχίνοιαν. | Hæc, si ad Stoicum rigorem exegeris, à Vero abhorrent plurimùm; Animam nempe Intelligentem si ipsius Dei particulam credideris. Habent tamen & suum pondus, modò commodum adhibeas sensum, & rem penitiùs introspicias. Eadem scilicet specie omnibus quotquot uspiam sunt Hominum suppetit Anima, nec aliàs diversam censendum, nisi quatenus à se invicem distent singuli, vel diversis dono omnium præstantissimo usi modis, vel diversas divinæ Gratiæ Dotes insuper adepti.

§ 9. Καὶ οἷον ἔρωτες. | Rectè quidem *Quasi Amores* dixit, quoniam veros Affectus Brutis competere Stoica constanter pernegabat Schola. His tamen Motus quosdam à Naturâ inditos, qui Affectuum similitudinem præ se ferebant, nulla dubitabat agnoscere. Affectus porrò cùm apud illos nihil essent præterea, quàm Ratio variis attemperata modis, & proinde Rationis Comites, & Indicia connata, Brutis hos concedere, Religio illis erat. Hinc satis liquet prisca quædam & minimè contemnenda Philosophiæ veteris vestigia, Hodiernæ & consensisse, & facem prætulisse. Bruta utique nihil ultrà Mechanicam naturam sortita, non heri tantum aut nudiustertiùs, credebant Physici.

Ibid. Ἀλλ' ὅμως καίτοι φιλονείκως ἀπεκαλακεδονιστί. | Verissimum hoc, & efficiendo quod in animo habuit Marcus perquam idoneum; quod tamen humano generi nihilominùs in commodum parum cedere solet. Inest quidem Societatis Vehemens Appetitus. At quorsum? & quid inde efficitur? Nam à rectâ Ratione nihilominùs deficitur; Bonorum scilicet Commercium detrectantes, appetentes Malorum, Consuetudines plerique, vel ipsâ solitudine deteriores adsciscere sibi fatagunt.

§ 10. Φέρει καρπόν. — οὐδὲ ἡ συνήθεια ποιεῖ φθορεῖν ἐπὶ ἀμείνω. | Videtur sibi Antoninus metaphoram de Fructu ferendo ad Homines primus transtulisse; quod si minùs credidisset, non est quòd se tam solicitus excusatum iret. Hinc certo colligas, in Literis eum Evangelicis, vel parum admodum, vel ne omnino quidem versatum, quibus hanc loquendi formulam in pauciſſimis familiarem nemo non novit.

Ibid. Ὁ δένδρον ἢ ἄμπελος καινὸν, ἢ ἵππος καρπὸν ἔχων. | Fructus isti putres, qui Publico nihil prosunt, à rectâ ratione non proficiscuntur, sed arborem arguunt Vitii. Ratio enim, cùm omnium sit hominum communis, omnibus ut prosit, & communi Bono incumbat tota, æquum est. Axioma præclarum, & quod, si ad hanc regulam & normam alios exigamus, quid quisque sit hominis, ostendat. Eadem enim recidit Servatoris hoc monitum. *A Fructibus eorum cognoscetis eos.* Matt. 7. 20.

§ 11. Μέμνησο, ὅτι πρὸς τοῦτο ἡ ἐυμενὴς ἕξις ἀήττητος. | Quid enim de Clementiâ, cæterisque quæ circa contumelias & injurias versantur Virtutibus factum iri existimas? Otiosis scilicet, & plane nullis futuris, si materiam, & arenam in quâ se strenuè exerceant, hominum nempe nequam Malitiam, de medio sustuleris.

Ibid. Ἔξεσι δὲ καὶ σοὶ, εἰ εἰπεῖν, τῆς ὀργῆς γυμνάσασθαι. | Rationem si perpendas, momenti permultum ad Benignitatem & Clementiam conferentem agnosces, Nec enim quisquam est, qui, his ritè cogitatis, idoneam sibi in delinquentes sæviendi, & odii immortalis excusationem comminisci queat.

§ 12. Πόνει, μὴ ὡς ἄθλιος. | A Querimoniis scilicet tempera tibi, nec humeros oneri impares ferendo criminare, Pusilli enim animi sunt ista, & honesto minimè digna. Longè secùs de Laboribus exantlatis, & Sui similis Hercules ille Sophocleus.

Ἀλλ' ἀσθενὴς οὐδὲν ἐπόμπιμον κακοῖς. Trachin.
Me vidit nemo ulli ingemiscentem malo.

§ 14. Πάντα ταὐτά.) Eadem utique semper agitur fabula, quâ semel peractâ, & ad extremum Dramatis Scenam perductâ, nihil restat præterea, nisi ut eadem instauretur denuò, & assidentibus Crambe jam sæpiùs recocta iterum atque iterum apponatur.

§ 16. Ἐν ἐνεργείᾳ τὸ τῆς λογικῆς πολιτικῆς ζῶν κακὸν ἢ ἀγαθόν. | Distinctioni hic locus est oppidò opportunus, ad rem de quâ agitur illustrandam, perquam necessariæ. Genus enim humanum & Publicam si spectes Societatem, Bonum & Malum in Agendo positum omne rectissimè narrat Antoninus: Quæ verò quisque animo sentiat, adeò referre parvi, ut Opiniones meras Adiaphoris accensendas jure optimo statuat. At verò: Si suam ipsius cujusque Animam cogites, Pietatem, & illud quo tenemur adversus Deum Officio, nimiùm quantum

quantum se res habet secús. Namque ita tandem, si minus poterit Bonum Recta, at Malum tamen erronea & impia præstare potest animi Sententia. Ab isto siquidem fonte corrupto profluunt peccatorum sordes, quod haud semel submonuit Christus; *Arbores nisi purum fingulas fructus fui germanos edere, & ab ipso Corde non malas tantùm Cogitationes, sed & prorsùs egentes exire flagitia, & quacunque hominem vitio inquinare solent.* Matt. vii. 21. xv. 18, 19, 20.

§ 22. Τὸ ἄλλο ἁμάρτημα ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν. | De rerum alienum nec interest meâ, nec mihi ut [illegible] sit, cùm nec malum me reddere, nec virum bonum possit, nisi & ipse assentiendo [illegible] apud ipsum igitur relinqui vult [illegible], qui id in se admiserat; nec vel proferendum [illegible] palam, nisi id à nobis salus aut utilitas exigat [illegible] alienæ; quò scilicet pervulgati Contagio serpat minùs. Ista, tamen ut ne officiosa nimis sit [illegible] sedulò cavendum, ne quid, præterquam [illegible] sæpe necessarium aut valde utile sit, edixeris; ne denique criminandi animo; Invidiosa enim res est & indecora, nullâ urgente necessitate, alienas in propatulo vitia collocare.

§ 23. Τρία δὲ τὰ Ἀνθρώπου ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τοῦ ὅλου, καὶ τὸ τούτου. | Hæc Hominis officium in se complectuntur omne, in tres Christianis usitatissimos Animi Locos. Primum scilicet ad Deum pertinentem; Secundum ad Nosmetipsos; Tertium denique quo ad Proximum devincti tenemur.

§ 23. Λόγος αὐτὸς οὐ πολιτικῆς οὐσιώδους καὶ συμπλεκτικὸς ἐστί. | Præclara sanè Argumentatio, nec minùs egregium quo nititur Fundamentum. Homini quidem, qui à communi Societate divelli ne unum quidem oculorum ictum potest, non esse committendum, ut vel unum quidquam agat, unde non aliquantulum saltem fructûs Societas humana percipiat. Vitæ nimirum civilis Officia in Omnibus, & præ cæteris Omnibus, exequenda. Quæ secus fecerit, adeò non utilia aut honesta fore, ut [illegible]ne culpâ quidem careant, sed Officii insuper habiti olim apud Dominum postulatura. Huc etenim & illud facere à Servatore monitum, nonnullis visum est. *Dico vobis, quodcunque verbum otiosum loquuti fuerint homines, de eo reddituros rationem in Die Judicii.* Matt. 12. 36.

§ 24. Ὅτι ἐπεγλύφειν σφραγῖσιν πάσῃς ψυχῇ. | Locum hunc in paucissimis obscurum facilè sentiet, quisquis Interpretes, adhuc quos sciam omnes, in eo expediendo frustrà fuisse cogitat. Quod & ego satis pro comperto mihi videor habere, absque tamen quòd de illo conclamatum esse prorsùs existimem. Sensum enim præclarum hinc excalpi posse, & me secundo satis Apolline huic eruendo incubuisse spero. Ulysses ut ad Inferos descenderit, & quam cum mortuis consuetudinem habuerit, fusè in Odysseidos undecimo depingi, (cui Libro nomen etiam Νεκυία idcircò adhæsit) Lectorum nemini non notum arbitror. Hinc itaque suam videtur Imaginem mutuò sumpsisse Antoninus. Quicquid utique rerum humanarum agitur, Scenam id omne & Spectaculum esse tantùm; nec tàm res ipsas, quàm rerum Repræsentationes. Adeò ut nobis hactenus cum Inferis conveniat, quòd utrobique in conspectum exhibeantur Umbræ, & Inania rerum Simulachra. Hoc uno tamen dempto, quòd nobis hic loci crassa & palpanda obveniunt, illic exilia, & quæ tactum omninò fugiant. Et dixerat sanè pridem in Ajace Sophocles.

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ' ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
Video enim nos homines nihil aliud esse quàm
Simulachra, quicunq; vivimus, & inanem umbram.

Sed isti versiculo leporum & salis haud parum Antoninum adjecisse, Lectori cordato facilè constabit.

§ 25. Ἵνα δὲ τῷ πράγματι τὰ πρόσωπα ἁρμόσῃς. | Personam Rebus perinde ac Hominibus detrahas oportet, si quales reverà sint scire tibi sit animus. Quod ità demum fiet, si Formam singulorum à Materiâ discretam seorsim contemplere. Nam quòd vel odio, vel amore incendimur; quòd metu torqueamur, aut voluptate perfundamur, id Formæ plerunque debetur uni; & Ideæ inde animo conceptæ.

§ 26. Ἀνίστης μοῖρα διὰ τὸ μὴ ἀφεῖσθαι τοῦ ἡγεμονικοῦ. | Non innumera tantùm, sed Mala ad unum omnia, quibus hominum discruciatur vita, ab istâ proficisci causâ non injuriâ asserere, potuisset.

§ 27. Περὶ ὀνείρων, διὰ μυστηρίων. | De Insomniis jam dictum est suprà. Vaticinia quòd attinet, Antoninum his fidem adhibuisse pronum, plus satis constat. Siquidem parum abfuit, quin per superstitiosam nimis horum venerationem, se, suáque omnia, & Romanum Imperium, cum hostes dimicans, illæsa perditum.

§ 28. Ἵνα ἐφ' ἑκάστου ὁρμῇ ἡ τοῦ ὅλου διάνοια. — ἢ ἅπαξ ἄρμενα. | Disjunctionis istius membra se neutiquam excludunt mutuò. Nam & Prius verum est, & Posterius. Impressit quidem motum, & ad opus applicuit se olim Providentia; quo tamen facto motis cooperari etiamdum nulla cessat; sed omnibus ubique loci Agentibus & præsentem se se, & adjutricem præbet. Quod & alibi monuimus.

§ 29. D'Acerio xxxi. Ὡς ἐντελῶς δὲ καὶ πρὸς πολιτικὴ παρα——καὶ, ὡς ἔφην φιλοσόφως παρεκτικὸν ἀνθρώπου. | A Sophistarum nonnullis ibi cenſuit cavendum, qui tàm Politicæ quàm Moralis Scientiæ præ se ferentes speciem, utramque sibi laudem ambiebant. Quin & has ità conciliatas

tum ibant invicem, ut Principes instituendos in se reciperent, *Secundum Artem* quod dici solet, imperitare edoctos, ad Administrationis itaq; Publicæ argutias Philosophiæ dogmata componebant. Promissa is jure ridet, ut inania & subtilia nimis. Quisquis enim bene imperare studet, civilem is prudentiam in eo præsertim positam intelligat, quæ Deus jussit, illa ut agat, & sola, & sedulò. Hoc demum uno Ethicæ & Politicæ inter se conveniet pacto. Nec pluribus, aut exquisitâ magis opus est arte, cùm vel hæc Sola Regula Imperatori bono sit satis. Discordes autem inter se qui in gratiam reponere volunt Scientias, (quod solent imperiti, & officiosè seduli,) offensiones quas lenire satagunt accendunt magis. Neque enim, ut nunc vivitur dierum, vel huic, vel illi concedas quidquam, quin alteram plus æquo deseras; & alieno impendio, alteri compares commodum.

Ibid. Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἐλπίζειν. | Quoties in Sophistas hîc loci notatos, & futilem eorum subtilitatem illudi contigerat, ad Platonis de Republicâ Libellum confugere solenne illis erat. Huic utique objectioni & Homuncionum istiusmodi grandiloquentiæ ut obturetur os, Rempublicam, qualem depinxit Plato, in terris ne sperare quidem fas esse, (Tantum abest ut quis actu effingat,) respondet Antoninus. Illam itaque Ideam Deo soli, qui nihil non potest, perficiendam relinquamus; Hominum siquidem & Principum vel Potentissimos tantum de se promittere, extremæ essêt dementiæ. Horùm utique Leges & Authoritatem, quantæ quantæ sint, Mentes tamen Subditorum, atque Animi Sententiæ fugiant, fallantque necesse est. Accedit, quòd ipse Plato speciem hanc ita expressisse videatur, non eo consilio, Principes & Respublicæ ut hoc se modulo metirentur; sed Imaginem pulcherrimam & usquequaque perfectam ob oculos ponentes, similitudinem saltem aliqualem, & quantam vitæ humanæ patitur ratio, ut assequi possent; Vitia verò & Defectus quibus singula urgentur Imperia, ut eò faciliùs & adverti queant & emendari; quin & Virtutes etiam & Præstantias, quas minùs forsan perfectas adepta sunt, ut Reges cum isto contendentes Archetypo, & sentiant, & excolant, & quantum fieri poterit, promoveant. Quid igitur, forsan rogites, Principi faciendum, qui Rempublicam eò usque perfectionis & felicitatis adduci posse, ne sperare quidem est ausus? Id nempe unum, ut ad id quod in se est strenuus intendat animum, Deo se-præstet in omnibus morigerum, & quæ nec vis nec sapientia humana efficere valeat, [illegible] omnia sibi factus virtute Dei Opt. Max. committat commendetque Curæ & Consilio.

Ibid. Χωρὶς δὲ δογμάτων μεταβολῆς τὰ ἄλλα ἢ δικαίως συνίσιν. | Rectè monitum. Principibus nihil supereſt, quod à mentis parùm sanæ subditis sperent, præter obsequium simulatum tantùm, vel à supplicii metu, vel lucri spe profectum. Istos verò mentis esse parum sanæ existimo, qui Verum à Falso, Justum ab Injusto secernere, Quid deceat & oporteat, dignoscere non valent. Socrates utique id in se non immeritò suscepit profitendum, quòd, quò [illegible]sque doctior est & sapientior, [illegible] sit Imperanti obsecuturus libentius. Quod [illegible] est (& est dubio procul omni verissimum) [illegible] efficitur, Principes tum demùm optimè [illegible] consulere, cum Bonarum Literarum [illegible] tores & Patronos se præstent maximè [illegible] his mirum ni solio Regali, non [illegible] Decus, sed & salus, & Stabilitas, & [illegible] gens accedit.

Ibid. Τάχα γὰρ ἂν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ &c. | [illegible] se jactare exemplis Sophistarum turbæ [illegible] rat; & Viros suæ, quam pro se ferebant, regnandi peritos prædicare. Rem ad [illegible] examen vocatam noluit Antoninus; ne [illegible] tanta nomina peccare viderentur. Quod verò [illegible] sum fecerat, ipse haud obscurè innuit, [illegible] *Isti* jubendo, fuerintne vel illi Principes, [illegible] existimari vellent maxime, & quotidiana [illegible] consuetudo an morum Gravitati tantopere [illegible] tæ congruerit. Nam Philosophicam unicam [illegible] Gravitatem opinandum, cum [illegible] tereà & Theatricam, ostentationi comparatam, [illegible] ctam omnem & elaboratam novimus. Justitiæ verò fraudis omnino expers, & insetherata [illegible] mulare nescia, & sibi semper constans.

Ibid. Ἀκούεις ὅτι τὸ αἰδήμονα τὸν φιλόσοφον [illegible] Viden' Lector Antoninum, ut se paucis graphicè depinxerit? Gravitatem fastuosam istius [illegible] Principis, qui Scientiæ Civili primas, Moribus verò & Divinæ non nisi secundas partes tribuit. Modestiam ex adverso & Morum Simplicitatem illi peculiares reponit, cui Religio & Virtus in pulvis habentur, Artes verò Politicæ eò tantùm [illegible] ducuntur laudi, quà Dei & Naturæ Præcepta nullæ repugnant. Aberat utique quàm longissimè Marcus ab istâ Politicorum sententiâ comprobandâ, quæ Res administrantibus publicas nihil fere non licere; Imperio potitis à communi scilicet Justitiæ solutis Lege, novas & liberiores actiones excogitandas; Religionem autem, & [illegible] tis sibi conscias reverentiam, & præstitam [illegible] omnibus Deo obsequium adeò non [illegible] desse autumat, ut quàm maximè officiant. [illegible] his animum vacare posse ineptis, nisi & [illegible] Reipublicæ summo periculo.

§ 31. D'Acer. xxxiii. Ὅμως δὲ ἐν [illegible] stitia in quo posita sit paucis docet. [illegible] scilicet ut culpâ vacent parùm refert, nisi & [illegible] tentiones, & Cupiditates puræ sint, & [illegible] criminis expertes.

§ 34.

§ 34. D'Acer. xxxvi. Ὅσα οἰκτος. | En Judicium! quo nemo unquam aut æquiùs tulerit aut prudentius. Atat, quantum est hominum istiusmodi, & quam vano se efferunt fastu; tanquam ab ipsis sive laudantibus, sive vituperantibus, Bonum & Malum alienum penderet omne?

§ 35. D'Acer. xxxvii. Τὶ ἔν λέγεις ὅτι ἐχίνετό τε πάντα, καὶ ὅτι πάντα ἀεὶ καλῶς ἔχει. | Petulantiam atque impietatem notat Antoninus, qui Mundi hujus ordinem vitii insimulare non verentur; sed temerè & fortuitò fieri omnia, perfrictâ quâ sunt fronte, contendunt. Hoccine est Hominis? Hoccine Vermiculi, Terræ scilicet & Cineris Officium, Deum ut in judicium provocet, quæ verò, non vires modò, sed & captum plane exsuperant, de iis quòd perperam atque inconsultò fiant, decretoriè ut audeat statuere? scilicet Naturam iste Universalem, à quâ & ipse conditus est, privato subjicere, examini, & stultitiæ manifestam peragere, in se recipit, qui hæc audet. Effectum mirum ni suâ se Causâ sapientius jactat & præstantius. Proh cæcam & sacrilegam Homunculi arrogantis audaciam!

Ibid. Ἀλλὰ καταικεῖται ὁ κόσμος ἐν ἀδιαλείπτοις κακοῖς συμίχεσθαι. | Quod ne supponendum est quidem fieri ullo posse pacto. Nec enim in Deum tàm Optimum quàm Maximum immanitatis istud cadere censendum est, ut Operum suorum quodvis eò tantum effingeret, quo miserum reddat. Quin itaque rem ut se habeat rectè dijudicemus; & ipsam Maledictionem, unde omnia proveniunt infortunia atque incommoda, non Dei operibus annumerandum, aut Illi tribuendum Authori, sed ab ipso Homine exortam cogitemus. Nam, quòd Antonino quidem minus suboluit, Peccati est ista Supplicium, & ab hâc unicâ profecta Causâ. Sed si Deum adhuc Authorem obtundas, at memineris velim, istud non Creatoris esse Voluntarium, sed Judicis in solidum & Gubernatoris Opus, coactum quodammodo & necessarium. Hinc illa Dæmonis in Mundum Potestas. Deus autem adeò non perditum & damnatum voluit Mundum, ut, restituendi servandique ejus gratiâ, Humanam in se susciperet Naturam, & morte omnium contumeliosissimâ affici, non fuerit ipse gravatus.

§ 38. D'Acer. xli. Εἰ μὲν ἤμαρτεν, ὀκεῖ τὸ καλὸν, πάλαι δ' ἔν ἤμαρτεν. | Facta expendere aliena, ex æquo præsertim & bono æstimare, res est omnium difficillima. Tutiùs itaque multò & consultiùs Illi, quibus omne prorsus judicium de rebus istiusmodi ferre religio est; ne sibi dum minùs temperant licentiam alieno arrogent dispendio. Ab istis itaque seu perperam, seu temerè prolatis quò magis caveant nomine Christiano insigniti, Dominus ipse firmiter injungendo præcepit suis, *Ne judicent*; Quod tamen si facere nihilominus præsumpserint, & cujo & quanto id facturi sint periculo, ut ibidem ostenderet, adjicere visum est, *Ut ne judicemini. Quo enim judicio judicatis judicabimini, & quâ mensurâ metimini, eadem contrà metietur vobis.* Matth. vii. 1, 2. Sed quorsum Proximum culpæ postules, vel temet-ipso fortean minùs obnoxium? Nam *Qui loquitur contra fratrem, & damnat fratrem, loquitur contra Legem, & damnat Legem.* Jacob. iv. 11. Dato tamen, illum quid peccâsse at sibi nimium, peccavit uni, suoque ipsius, non tuo damno. Fieri tamen potest, ut ne peccaverit quidem; Judicium igitur Dei te satius est expectare, qui omnium gnarus cùm sit, & Cordium Scrutator, universis secundum Opera sua redditurum, & quod Judicem decet officio neutiquam defuturum pro certo habeas.

§ 39. D'Acer. xlii. Τὶ τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις πιθήκῳ, ἐρᾷσθαι; | "D'Acerius hîc loci (si quis alius) pene desperati, Casaubonum secutus est; cujus emendationes apud Gatakerum videre est. Rem verò ipsam ità pergit porrò exponere". Quoties *Perii* dixeris, de Anima dictum puta. Quippe quod Animæ competat soli, Corpori enim quantumvis immutato, ut pereat tamen, contingere non potest. At simul cogites velim, quàm ineptæ sint istæ & quàm inanes querimoniæ. Nam & ipsa cùm expers materiæ sit, Anima, ut etiam ab Interitu procul & immunis sit, oportet; nec illi metuendum est ne divulsis denique dissipatisque particulis, illa pereat unà; quæ non ab his mutuò connexis & coalescentibus originem aut formam suam traxerat. Rectè sane procedit Argumentum, si rem serio despicias; sed cùm hominum plerisq; adeò esse subtilibus minimè contingat; hanc istis ratiocinationibus accensendam arbitror, quas inter sublimia atque Arcana Philosophiæ recondita collocatas, pauci admodum mentis humanæ viribus assequi valeant. "Gratiæ itaque Benignissimo Deo, eò prolixiùs agendæ sunt, qui nostræ misertus imbecillitatis, Animam Immortalem in Scriptis ipse Θεοπνεύστοις luculenter narravit; Veritati ejus falli & mentiri nesciæ, certo scilicet atque omnium validissimo, Fundamento ut innixa Fides nostra quæ cogitando ægrè capere possumus, credendo facilè amplectamur".

§ 40. D'Acer. xlii. Τὶς δ' οἶσθ', ὅτι οὐκ ἔχει καὶ εἰς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι. | Egregius sane Locus, nec levi tantùm oculo perstringendus. Antoninum enim Veritatis Christianæ rudem, Divinæ Gratiæ, (vel semet inscio) vindicem nactus es, & Assertorem minimè contemnendum. Hem itaque disertè profitentem, Voluntatis Libertate quidem hominum generi concessa, nostræque primitùs insitâ naturæ, & facultate cuique quod suum est præstandi, & Virtu-

rem excolendi feciſſe Deum copiam. Quin & perrexiſſe porrò; quodque ut facere poſſimus pridem dederat, id ut velimus etiam, jugi opis ejus acceſſu, efficere. Ita tamen efficere, ut ne ſuperæ illæ vires ſuffectæ, priſtinis animi facultatibus officerent, ſed Arbitrium Homini relinquerent adhuc, ſervarentque integrum. Ea enim eſt influxûs Divini ſuavitas, ea lenitas inenarrabilis, ut Animos vi nullâ cogat, trahátve, ſed demulceat, ſed flectat, ſed ſuis (ſit verbo venia) blandis, ſuprà quàm quod dici poteſt, illecebris, ad virtutem pelliceat volentes. In hoc itaque ſita eſt ejus efficacia, ut ita demùm adjuti, non eligendi facultate ſpoliemur; ſed illa proni promptique eligamus, quæ, abſque hic eſſet adjumento, minime omnium elegiſſemus.

§ 41. D'Acer. xliv. Τῷ νῦν φερομένῳ ἀεὶ ἢ πρὸ ὀφθαλμῶν δ' ἢ φέρεται. | Nobis id inprimis videndum, quam præſertim ob cauſam hîc terrarum degatur. Corporis & Animæ ſalus annon præ cæteris omnibus ſpectanda, curæque eſſe debeat. Quod cuivis facilè adeò patet, ut dubio nihil reſtet loci. Id enim agendum eſt unum, ut quæ ob oculos habemus, ut propoſitum vivendi ſcopum cogitantes, mores noſtros actioneſque ſingulas his congruentes rationibus componamus; apta denique media ut curemus adhibenda, & ejuſmodi tantùm, quæ ad finem ultimum & homine dignum, nos tandem perducere queant.

§ 42. D'Acer. xlv. Ὡς εἰ ὁ ὀφθαλμὸς ἀμοιρῶν ἐπήτει, ὅτι βλάπτει. | Appoſitum id ab Hieronymo notatum. "Sicut ſingula Corporis membra, citrà mercedis intuitum, ſuis fungi officiis non gravantur; Nobis itidem convenire, qui in Corpore multò præſtantiori membrorum vices ſuſtinemus, ut munia gratuitò obeamus læti; nec alio quovis præter Bonum Commune opus eſſe debere ad benè faciendum incitamento.

In Librum Decimum.

§ 1. ΕΗ, φανερωτέρα τῆ ἀφελεμβόλῳ σου σώματος. | Animam Corpore dilucidiorem fieri poſſe non eſt quod miremur, ſi immortalem Illam & permanentem, naturæ immutabilis, quæque ſemper conſtet ſibi: iſtud verò varium & in horas mutabile, ſibi nunquam ferè non diverſum vitam porro nactum non brevem & tantùm caducam, ſed acceptam mutuò, & aliunde adſcitam, cogitaverimus. Jam verò Anima tum demum dilucida facta cenſenda eſt, cum officio eam defungi, cùm Originis memorem ſtemmate tam nobili ſe dignam præſtare, cùm ad Formam Primitivam, Perfectum ſcilicet rerum omnium Exemplari mente divinâ conceptum, ſummo ſe ſtudio adjungere ipſam, & componere, manifeſtò liquet. Obſcuram vicißim & perſpectu difficilem dixeris, ſi in corpus demerſa tota, à Facultate ſenſitivâ adeò abeſt propè, ut Subſtantiam ibi ſublimem, & ratione nobilitatam fruſtrà quæras. Hoc enim animus humanus cum Deo commune habet, quòd cum oculis corporeis Neuter ſit cernendus, ex operibus tamen ſuis palàm ſe faciat uterque, ut ne mundus quidem ipſe ſe magis præbeat conſpicuum.

Ibid. Ὅτι πάντα σοι πάρεστι. | Omnia tum Animo adeſſe putandum, cùm Deo ſit conjunctiſſimus, atque ejus Amore & Studio uſquequaque plenus.

§ 2. Παραπλήσιον τὸ σῶμα ἡ φύσις ὑπέζωκεν, οἷς ἂν φύσεως μόνον διακονῆται. | Monitum quod nobis ex uſu eſſe maximo, modò obſequi velimus, potesit. Regulam nempe certiſſimam præſtantiſſimamque complexum, quâ licita ab illicitis dignoſcere valeamus. Sed cogitatum ſimul id velim, Deo quàm clementi & benigno utamur, quámque bono ſint loco res noſtræ, quibus nihil eſt vetitum, niſi quod in nos admiſſum naturæ noſtræ vel Animali, Rationali nociturum ſit. A vel quibus autem natura non læditur, ea licere omnia pro certo habendum.

§ 3. Φιλοσόφοις μὲν οὖν ἐκ τοσούτων. | Si id Philoſophis ſolatio eſſe potuit, at quanto magis Chriſtianis gratulandum, quibus ſuppetunt Malorum levamina, ab iſto longe diversa? Certis nimirum & indubitatis exploratum habent illi argumentis, *Brevia* quæ vitam hanc caducam angunt *incommoda*, *gloriam* iſta paſſis *ſempiternam* atque *immenſam* tandem aliquando eſſe *confecturo*. 2 Cor. 4. 17.

§ 7. Εἴτε κατὰ φιλόσοφον ἐκπυρώσεων, εἴτε, &c. | Qui ab Academiâ erant, & à Stoâ Philoſophi, cùm in Sacras Literas (quantum ego conjicio) fortè incidiſſent, Mundum inde in extremo deflagraturum die, novos autem Cœlos, & novam tum poſteà terram fore, inibi didicerant. Mente verò Spiritûs Sancti parùm intellectâ, quicquid aut ipſorum Placitis priùs receptis, aut vanis animi incerti cogitationibus convenerat maximè, id ferè hàc in causâ deinde commenti ſunt. Ex illis nonnulli Mundum multis renovatum vicibus, at flammis

flammis tandem iri penitùs absumptum ; Alii renascentem jugiter, in æternum permansurum, nec crebris incendiis (quæ & futura agnoscebant) tam absorbendum, quàm sordibus expurgandum, quibus tandem restinctis, omnia in pristinum reversura locum somniabant. De flammis tamen expiatoriis viderint eruditi ; ecquid illis ansæ porrexerit Esaias, Babylonem peccatis fœdissimè conspurcatam sic olim allocutus. *Habes carbones ignis, sede super eos, hi tibi erunt auxilio*, Isai. xlvii. 13, 14. " Ita quidem Lxx : Senes sed longe aliter Hebræa veritas, *Non*, inquit, *pruna ad calefaciendum se, focus ad sedendum coram eo sic fuerunt tibi quibus laborâsse.*" Sed ut unde deventum erat redeamus. Omnia, inquam, in pristino statu futura denuò autumabant, Socratem verbi gratiâ revicturum, & ab Anyto Melitoque fore ut iterum insimuletur, ab eodem etiam Judicum concessu iniquissimum capitis luat supplicium. Imaginem in istis videre est Christianæ Resurrectionis perperam intellectæ & Veritatem hominum deliramentis deformatam quos nondum de Philosophiæ tenebris, ad eximiam Evangelii Lucem dignatus erat Deus accersere.

Ibid. Τπόθι δὲ, ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν ἀφορμᾷ κινεῖ. | Corpora nostra mutari in horas, & ab illis esse longè diversa quæ nascentibus fuerant, cùm primâ sit facie durum nimis, & quod paucis fidem faciat ; ad captum vulgi se demittit Antoninus. Supponit itaque quod plerique sibi persuasum habent, à Vero quantumvis alienum. Quod tamen eo facit libentiùs, quoniam ab istâ concessione rei de quâ agitur probandæ nihil esset periculi metuendum. Dato enim, quod idem nobis etiamdum sit corpus, quod à parentibus traditum accepimus, at illud tamen iri nequit inficias, & crescere id, & enutriri, & vivere non posse, nisi nova accedit materies, nisi & immutetur postquam accesserit, & istâ mutatione labantem sustineat & renovet molem. Quin & id etiam ut elargiare oportet, & Novam istam, & illam pristinam materiam mutationem adhuc aliam manere ; Mortem dico quæ utramque mox in sua cujusque Elementa remissura est. Hoc, ni mens me fallit, voluit Antoninus, cujus animum si sim assecutus, loco prius in quo hærere visi sunt, aut hallucinati Interpretes, gaudeo me lucis aliquantum contulisse.

§ 8. Ὀνόματα δίμῳρ σαυτῷ πάντα ἀγαθὰ, αἰώνιον. | Pravum præfractumque Hominis ingenium vel hinc advertas, qui, quod possunt, respuunt ; quod nequeunt efficere, id summo prosequuntur studio. Speciosa nomina & laudem virturis immortalem promereri possunt, id utique nolunt : Mereri, inquam possunt, alii verò ut pro meritis Titulos, & laudes tribuant debitas, id efficere non possunt. Huit tamen uni totis viribus incumbunt. Quin & ab aliis si id consequi potuissent, Quid inde capiendum est Commodi ? Siquidem bene merentibus, nec omnibus contingit, nec solis, ut Audiant bene. Hoc interim Nihili, Hoc Incertum in votis est ; Illo & Certo, & vere Magno, neglecto fere, & ubique contemptui habito.

Ibid. Ἐὰν δὲ αἴδῃ, ὅτι ἐκπίπτεις, ἄπιθι δαιμόνιε· οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα. | Hoc Istos præsertim mordet, qui quoniam Virtutes se posse assequi universas desperant, ne ulli prorsus omnium student. Quo quid à mente sanâ abhorret magis ? Virtutes enim opem sibi mutuò & incrementum ferunt, & aliæ paulatim ex aliis nascuntur. Nec ea est humanæ Naturæ sors, ut ad culmen nobis semel, & per saltum (quod aiunt) perventum fuerit ; sed clivus iste abruptus pedetentim conscendendus ; nec quisquam est Bonus aut Sapiens, quin Is ut esset, multo illi labore, & longo temporis Impendio steterit.

§ 9. Μίμῳ πόλεμῳ, πλοῦ. | Ex his vel unâ quævis sufficit, animam à Deo abstrahendo, nisi arctissimo illi nexu ut constringatur, operam demus. Quod si fuerit factum, omnia nobis perdendis frustrà erant, cum, testante Apostolo, Nihil prorsus, *Neque Mors, neque Vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Præsentia, neque Futura, neque Ulla alia Res creata separare nos valeat à Charitate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro*, Rom. viii. 38, 39.

Ibid. D'Acer. x. Ὀπόσα ἐξομολογητὸς φαντάζῃ ἢ παραπίπτεις. | " Casaubonum, ut solet, secutus, qui pro ὁπόσα legendum πόσα censuit novam hinc orditur Periocham D'Acerius ; Sensu à vulgatis quàm alieno vide sis apud Gatakerum, Nobis interea Nostri vestigiis insistendum." Anceps, " inquit is, " & periculosa nimis res est Philosophiæ Naturalis studium, quod, oculos dum in res merè corporeas intentos detinet, Animum interim ab Intellectuali illâ & Incorporeâ Naturâ detorquet, Solo Vero, & Bono, & Uno ; Dei nempe nos facit immemores, & immensis ejus perfectionibus quò minùs immoremur, prohibet : Hinc mirum ni D. Paulus *à Philosophiâ & inani Deceptione cavendum* monuit, *Coloss.* ii. 8. Quanquam nec Antoninum Scientiam hanc in solidum amandâsse existimem. Nam & inde haud parum capitur commodi, Theoriæ modo Praxin adhibeamus comitem ; & Mundi hujus Ornatum atque Ordinem stupendum planè, eâ ratione, eoque contemplemur consilio, ut ad Cultum Deo præstandum ad Sapientiam ejus & Potentiam piè quantum possumus suspiciendam demirandamque aptiores facti, nos inde profeciſse plurimum sentiamus.

Ibid. Αὐδαδὲς σεαυτὸν λαμβάνειν, ἐκὲ κρυπτόμενον. | Recte statuit. Duo siquidem hic loci in se susceperat probanda ; utrumque notatu digniſſi-

mum. Primum, Quòd Voluptas à Rerum Physicarum Notitiâ profecta, nec pura esse potest, nec Plena, nisi & Actiones inde enascantur genuinæ, quæ ortum & parentem prodant suum. Cui consentaneum & Secundum, Voluptatem non rectè æstimari, quoties de externis ejus indiciis tantùm fertur Sententia: Externa nimirum ista veram Hominis naturam nec constituunt, nec pertingunt quidem. Tanti proinde habenda sunt singula, quanti ipsum Hominem juvando sunt, Animam scilicet & Mentem veris, solidis & inculpatis perfundendo gaudiis. Hinc sequitur Axioma illud vulgare

Scire tuum nihil est nisi Te scire hoc sciat Alter.
Pers. Sat. 1.

Inanes tantùm & ineptos sapere, qui quod intus reperire nequeunt, id foris incassum requirunt. Voluptatis intereà loci sincere, quæ à Sapientiâ proficiscitur rudes isti sunt prorsus & inexperti. Latet quidem illa, sed eò magis liquida est & intemerata in animo recondita, sed ipsum recondentem mirifico suî sensu demulcer, oblectatque.

Ibid. D'Acer. xi. Καὶ τίνες δύναται αὐτὸ διδύναι τι ἢ ἀφαιρεῖδς | Hæc secum animo quisquis recolit à rebus finitis incertisque (cujusmodi omnes ad unam sunt res Creatæ) animum haud magno abstrahet negotio; & ad Deum adjiciet Unum. Illum siquidem penes est unum, & dare omnia, & auferre, pro libitu suo.

§ 11. D'Acer. xiii. Εὐθεῖαν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸν Θεόν. | Is *rectà proficisci* censendus est, qui nihil non Justum facit, & Legibus *Agens* obtemperat; Is denique *Deum sequi*, qui quicquid decreverit Ille æqui boni consulit, & ad Voluntatem Divinam *Patiens* animum comparat suum. Utrumque conjunxit Antoninus, haud abs re sanè, à se enim quantumvis distantia videantur; aut reverà distent, ità tamen sibi mutuam præstant opem, ut Virtutum alia nunquam non alteri subveniat. Qui verò in Illâ minùs se præbuit strenuum, in Istâ itidem ut se det turpiter necesse est.

§ 12. D'Acer. xiv. Τὶς ὑπονοίας χρεία, παρὸν ἐκεῖνα τὰ δεῖ προχεῖσθαι | Nihil Omnibus quidem, at Principibus præsertim, periculosum est magis, quàm leves istæ Suspiciones, quas abundans sæpe solet & anxia nimis Cautela animo subjicere. Siquid agere debemus, satis constat hoc fortiter agendum, nec quid deinde sit futurum, solicitos esse Decet. Sin minus quid expediat per te noveris, consilium ab aliis petendum. Scrupuli verò inanes & superstitiosi, *At ità demum hoc forsan*, vel *illud eveniet* abjiciendi illicò, quippe qui & Animum suspensum teneant, & ab Incepto alieni omnino sint.

Ibid. Ἐπεί τι ἦν καθήδυσε καὶ τοῦτο. | Quoties animi pendentibus, quod fieri debuit omittitur, aut à justo præ Ignaviâ desistitur incœpto, in gravius multò damnum impingimus, quàm quodvis à rebus profectum externis infligere posset infortunium. Locum hunc ex sensum prorsus existimo, si Codices sequimur vulgatos; Unde ut aliquid saltem erui posset, hactenus eum in me mutandum suscepi, ut de meo βλαβερὸν δὲ adjicerem. Quæ si aliis arriserint minus, superest & illis eadem in Textu depravatissimo, quod è re sit magis excogitandi Copia.

Ibid. D'Acer. xv. Φαιδρὸν ἅμα καὶ συνεσκὸς ἑτοῦ λόγῳ καὶ πᾶν ἐπόμβρῳ | Articulum ("ità enim seorsum distinxit D'Acerius") habes eximium. Quicquid agitur rerum, si cum tumultu, & strepitu, & animo agas perturbato, rationem tibi deficere, id certo est indicio. Quod enim de Deo Pagina Sacra, illum nec in Turbine, nec in Procellis, sed lene potiùs spirante Zephyro Numinis præsentiam exhibitam. voluisse; de Sapientiâ itidem pari potest jure prædicari. Suavis illa per se & placida, turbam fugit, & ab impetu abhorret plurimum; in tranquillo degit, & Animus quo se habet melius, eò minus ut concitatus sit & sui inops, semper facit.

§ 13. D'Acer. xvii. Τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης, τοιοῦτοι δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης. | Istis sane solenne est morum agere Centores, & de alienâ, ut lubet, famâ decernere, quos si in occulta domûs sequi liceret, & quid illis clam testibus fiat edisceret; vel si Lucerna, (ut olim Iuffit Lucianus) nocturnas posset Libidines, & quæ suadent Solitudo & Tenebræ inhonesta, verbis explicare, ampla satis inde suppeteret vices referendi materia. Larvâ etenim severæ virtutis detractâ, ita omnibus esset palam, istiusmodi Simulatores, à jus in aliena facta dicendo præ cæteris sibi maximè temperare debuisse.

Ibid. Οἷα δὲ κλίπτουσιν, οἷα δὲ ἁρπάζουσιν. | Idea cumprimis bella & salis plena. Ab iis etenim ex rapto plane vivitur, qui eo processerunt insolentiæ, ut singulis Laudem & Vituperium pro Arbitrio decernant suo. Illud quòd Forum agant nullâ authoritate muniti, missum in præsens facio. hoc potiùs advertendum animo, quàm iniquè causas dijudicent, de quibus illos omnino judicare haud est æquum. Solenne scilicet habent, pessimo omnium furto, alienis detrahere laudibus, quo faciliùs ex harum detrimento, aliquid incrementi accedat Suis. Quin & Prærogativam Deo, siqua alia peculiarem arrogare non verentur sibi, illam nempe quâ cordium is agit scrutatòrem & de intimis animi Cogitationibus statuit. Damnant etiam Legem, quod olim à Jacobo notatum memoravimus) & ipsam in jus rapiunt Justitiam. Jam verò Sacræ Literæ rapinæ istum arguunt, qui *se parem cum Deo autumare ausus fuerit*, Phil. ii. 6.

Id autem est se parem, imo vel ipso Priorem Deo æstimare, Proximos ad nostrum Tribunal sistere, & in quos juris nihil nobis est, eorum de factis pro imperio cognoscere & statuere.

Ibid. Μέρει ὦ γένεται, ὅταν δέλῃ πίσις, αἰδὼς, &c. | Quò nihil argumento deesse posset, quod hominum iniquam simul & vesanam arrogantiam ad vivum depingat, illud etiam visum est Antonino, tanquam ex abundanti, adjicere. Rapina ista, si in manus aut pedes esset admissa, excusatiorem paulò dixeris; Id verò omnium est flagitiosissimum, quâ sui parte egregias sibi & præstantissimas comparare est Virtutes, illius ut ope noxam potius & reatum ingentem Injusti Falsique homines deditâ operâ impingant sibi.

§ 15. D'Acer. xix. Ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. | Id ni fallor vult. Ità esse cuique vivendum ac si quocunque degas in loco, is omnium & amœnissimus, & sibi exoptatissimus esset. Editiores enim Loci, & Domicilia in montium verticibus extructa, apud Veteres præ cæteris magno habiti pretio notissimum est. " Quanquam aliter Gataker um periochen hanc accepisse Lectorem minimè fugit, cui uter ad mentem Antonini propiùs, dijudicandum relinquo.

Ibid. D'Acer. xx. Εἰ μὲ φέρουσι, ἀποκτεινάτωσαν. | Platonis illud Marcum in animo habuisse nullus dubito. Socratem is induxerat, Homines Justitiæ quàm infensi sint, referentem. Tanto nimirum illos odio eam atque adversatione habere, ut si ipsa se Justitia humanam induta figuram, oculis corporeis cernendam exhiberet, ne impune quidem esset factura; Sed Virtutis tam eximiæ impatientes, morte quam poterant atroci & contumeliosâ maximè, homines illam mulctaturos autumat.

§ 19. D'Acer. xxiv. Περὶ ὀλίγου δὲ ἐνδέχεται πᾶσις, ἢ δὲ οἴα. | Nobis etiam haud ineptè in eos, qui insolentiùs efferunt sese, & Dominatum sibi vindicant, ista docet Antoninus transferenda, quæ Davus olim ille Horatianus, Imperium Hominis detrectans vitiis irretiti, & sui parum potentis,

Tune mihi Dominus Rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor? quem ter Vindicta quaterque
Imposita haud unquam miserâ formidine privet?
Serm. Lib. 2. Sat. 7.

§ 20. D'Acer. xxv. Τότε συμβέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει | Illorum redarguit errorem qui res olim forsan ex usu futuras fassi, calamitosas tamen in præsens criminantur. Is contrà, ubi primum agere quid decreverit Natura, ex illo nobis esse usui contendit. A Naturâ enim suum cuique tempus præstitui; idoneum apprimè & congruum. Adeo ut nequid unquam sit ab illâ Factum, ni i, & quod fieri debuit, & quando fieri debuit maxime!

§ 23. D'Acer. xxviii. Τὰ τῆ Πλάτωνι, σκιὰν ἐν ὄρει | Locum habes in Theæteto, Socratem nempe Commoditates & Prærogativas enarrantem, quibus & Magnates gaudent & Philosophi; & ob quas vel Hi vel Illi potius anteponendi videantur. Ἀγεῖκον δὲ καὶ παίδευτον ἴσως ἀχολίας ἕδεν ἧσσον τῆς νομέων τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γίγνεδαι σκιὰν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος ἀπεσκιασμένον. *Itaque & hujusmodi Philosophum necesse est propter nullam negotiorum exercitationem, non minus rusticum & imperitum esse, quàm Pastores. Utpote qui perinde mœnibus in Urbe, ac illi Cautæ septo in monte circundetur.* Ad illa verò Marcum idcircò alludisse arbitror, quò nobis inde colligendi locum daret, quòd cum Sapiens in medio Urbis tumultu, ruris sibi delicias, & solitudinem servet integram, Animi Tranquillitas, ab hominum itidem quolibet, qui sibi non ponit obicem, & reperiri possit ubibuis loci, & facilè conservari. *Edit. Serran. P. 147.*

§ 25. D'Acer. xxx. Κύριος δὲ ὁ νόμος | *Lex*, vel quod Marco tantundem est, *Deus*. Is nempe Lex est vivens, immutabilis, & sempiterna. Unde & Legem à Platone *Sapientum Deum*, & à Socrate in Minoe τῆ ὄντος ἐξεύρεσιν, *Inventionem ejus quod est* nuncupatam auguror.

§ 26. D'Acer. xxxi. Ὡς ἡ τὴν βεβύσσου ἡ τὴν ἀνωτερῆ ὁρῶμεν. | Vis illa Naturalis, (Plasticam vocant,) cujus ope stupenda planè ista Fœtûs & generandi, & efformandi, & ad maturitatem usque perducendi mysteria ritè peraguntur, oculos longè fugit corporeos; nec nisi animo eam omninò videndam objicimus: Pariter se habet & illa, quâ corpora sive sursum, sive deorsum feruntur. Unde eruditis haud levis semper animum subiit dubitatio quâ demum de causâ facultas hæc originem traxerit; Ipsa etenim Corpora nec Gravitate per se, nec Levitate prædita satis constat. Videndum itaque, an inde fiat, quod Omnia sui similium appetentia, his præsertim consociare se, & tanquam in amplexus ruere avidè contendant, quod Stoicis placuit magis: An, quod Aliis Verò visum est similius, id omne Terræ circa suum centrum motæ sit potiùs tribuendum; quæ dum rapidissimâ rotatur agitatione, partes suæ molis Universas à Centro abigit quodammodo arcetque. Istæ igitur Particulæ vel longiùs inde absunt vel propiùs, velociùs etiam aut segniùs capessunt fugam, quo se aut fortiùs impulsas, aut placidè magis, motas sentiunt. Quibus Motûs imprimitur minus, illa ab aliis magis motis magnâ vi pulsæ recidunt illicò: & ex casu tam subito, tamque violento, nomen & existimationem Corporum graviorum adipiscuntur. Horum enim peculiare vulgò perhibetur, Centrum versùs descendere, & ab illo ægrè avelli.

§ 29. D'Acer.

§ 29. D'Acer. xxxiv. Ἐρώτα σεαυτὸν, εἰ ὁ Θέναρος δικὴν δικὴν διὰ τὸ τότε γέγονεν. | Si ſingulis ſeorſim ad examen vocatis, ſuo tantùm unum quodque penderemus pondere, ex iſtis omnibus, quæ moribundos male habent, vix ullum reſtaret, quod tanti apud nos eſſet, ut ejus unius gratiâ, vel vitæ incommoda ſuſtinendas vel mortem moleſtè ferendam exiſtimaremus.

§ 31. D'Acer. xxxvi. Καὶ ἐφ' ἑκάστου τὸ ἀνάλογον. | Ad idoneam fragilitatis humanæ recordationem id forſan videatur ſatis, Omnes ut Præclaros præſertim qui antehac è vivis exceſſerunt, animo Viros recolas. Sed cùm ii ſumus, qui nos noſtraque, alienis anteferenda habeamus univerſi, hinc fit, ut iſta fortiùs animum commoveant Exempla, quibuſcum aliqua nobis interceſſit vel neceſſitudo, vel Conditionis, vel Eventuum Analogia. Quod huic locum dedit conſilio, ut in alios ſine delectu quodam, tanquam in ſpeculum inſpicientes, quid nobis & futurum ſit, & facto opus, aptiùs, & veriùs, & faciliùs ediſcamus.

Ibid. Τὸ ἄπαξ μιαρὸν ἀεὶ ἔχειν ἔοικε τοῖς ἀπείροις κέντροις | Viſum eſt Stoicis, Mundum ſæpiùs, vel potiùs ſemper repetitis vicibus refici, & renovari. Imaginem etiam aliquam ſubobſcuram licet, Reſurrectionis à mortuis, animo eos effinxiſſe, inducit ut erodam Locus in Chryſippi de Providentiâ Libello in pauciſſimis memorabilis. *Hæc* (inquit ille) *quum ſic ſe habeant, ſatis conſtat id, nec rerum naturæ, nec rationi rectæ repugnare, ut temporum Periochis olim revolventibus, in eandem poſt obitum rurſus, & Formam & Conditionem revertamur.* Ab Stoicis tamen non eadem omninò quæ nunc ſunt renaſcitura, ſed illis ſimilia tantùm; (Non eundem verbi gratiâ, Socratem, ſed huic & virtute & fortunâ geminum) videtur potiùs placuiſſe.

§ 33. D'Acer. xxxviii. Κρείττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος ἡ ἐπιστατούσης, ὁ ἐξ ὧν χρώμενος τοῖς συμπτώμασιν. | Iſta enim Infortunia, Ignis ad inſtar, quo aurum excoquitur, defæcatiorem virum & nitidiorem præſtant. Sanctior ità demum & auguſtior factus, haud ineptè de ſe dici poſſe ſentit, quod olim de Mario Florus, *Redit ab Africâ Marius clade major, ſiquidem Carcer, Catenæ, Fuga, Exilioque horrificaverant dignitatem.* *Lib.* III. *C.* 21.

Ibid. Οὐδὲν βλάπτει νόμον | *Legem* Ordinem ſcilicet rerum à Deò conſtitutum nequaquam perturbant aut Univerſi faciem deturpant hominum infortunia. Elegantiæ ſiquidem & ad Bonum commune convenientiæ tantundem habent res adverſæ quantum quæ ſecundæ ſunt maximò. Sunt enim & iſtæ in manu Dei poſitæ & ejus Inſtrumentorum perinde funguntur viæ; ad opera tam Bonitatis quam Juſtitiæ exequenda pariter aptæ; ſive ut his ſpectatà magis effulgeat Bonorum virtus, ſive Improborum Malitiæ ut aliquis ponatur modus. Præclara ſane, & quæ Animum verè Philoſophicum ſapit Ratiocinatio.

§ 36. D'Acer. xli. Τινὲς ἀπαραζήμιοι τὸ συμβαῖνον κακόν. | Antoninum iſta locutum cave mortem in Malorum cenſu repoſuiſſe exiſtimes; ſed vulgi potius ingenio Sermonem attemperâſſe, qui Mortem Malorum graviſſimum ſupremumq; rati, quoties Inimicos, aut ſibi Incommodos è medio ſublatos videant, vehementer ſolent gaudere. Quod non Puſilli tantùm, ſed & Malevoli, & Immanis animi certiſſimo eſt indicio.

Ibid. Χαλεπὸς μὲν ἰδιωτῶν ἡμῶν ἦν | Is enim eſt vir Bonus, ut Peccata licet damnet, & ſummo habeat odio, ipſi tamen peccanti æquum ſe ſemper & Benevolum præſtet. *Infectatur* nempe *Vitia, non Homines, non caſtigat errantes, ſed emendat.* *Plin. Lib.* I. *Epiſt.* 10.

Ibid. Ἐφ' ἡμῶν δὲ πόσα ἄλλα ἐστὶ, δι' ἃ πολὺς ὁ ἐπαλλαχτῶν ἡμῶν; | Cum iſta Imperatorem eximium adeò, & ſuis meritò dilectiſſimum ſubierit Cogitatio, quid demum pleriſque & vulgaribus opinandum? Me vero in hâc Perioche delectant plurimùm, quæ ubique nitent, Ingenii Manſuetudo, & mira in Alios Benevolentia; In Ethnico quidem eò impenſiùs laudandæ, quòd etiam apud Chriſti nomen profeſſos occurrant (heu!) parùm frequentes.

Ibid. Μὴ μόνον τοῦ διὰ τέλους ἕνεκεν ἐνεργὸς αὐτοῖς ἄπιθι. | En quantum Cautelæ, ne quid in Charitatis peccetur Legem; ſi quæ nobis in Mortis ſolatium adhibemus remedia, ad odium vel Inimiciſſimi cujuſvis impulerint.

§ 38. D'Acer. xliii. Ἐκεῖνο, εἰ δεῖ, ἄνθρωπε. | Animam dicit. *Mens* enim *cujuſque eſt quiſque*; Corpus autem, ſi accuratè loqui velimus, non tàm Homo eſt, quàm Hominis Inſtrumentum. Huic non illud puto multum abſimile, quod D. Petrus, 1 Epiſt. iii. 4. *Occultum cordis hominem* nuncupat.

In

In Librum Undecimum.

§ 1. Ὁ γ καρπὸν δν φέρει αὐτὴ καρπὸν τινα. | Vox isthæc *Fructus* ubi quid ab Animâ prolatum denotet, eodem prorsus recidit, quo formulæ loquendi Scriptoribus Sacris usitatissimæ. Nam & Illis etiam familiares novimus, *Fructus Lucis*, *Fructus Justitiæ*, *Fructus Spiritûs*; quibus ex adverso opponi solent *Fructus Peccati*, *& Affectus Carnis*. Hos etiam Tenebras, Injustitiam, & Malitiam audire, haud infrequens est aut ignotum. *Spiritûs* autem *Fructus* laudati contrà *hujusmodi sunt*. *Dilectio*, *Gaudium*, *Pax*, *Longanimitas*, *Benignitas*, *Mansuetudo*, *Bonitas*, *Fides*, *Justitia*, *Sapientia*, *Temperantia*. Jam vero inter Hos & Illos interest plurimùm, quoad ista præsertim duo, hîc loci haud abs re notanda. Prius attigit Antoninus, Animam nempe & se, & suis quos profert Fructibus frui & gaudere; Cùm Corpus Carnis Fructibus haud perinde fruatur; sed ad ritum Animantium cæterorum se habeat, in quibus nec Ovibus sua prosunt vellera, nec mella Apibus. Posterius, ad Fructûs durationem attinet; Qui carnis sunt, brevî utique interituri, cum illâ pereunt funditùs; Quos autem carpit Spiritus, perenne; carpit & perpetuos; ipse omnis Expers interitûs, illis perinde sempiternis nunquam non gaviturus. Has utinam Differentias, Essentiales quidem illas & Immutabiles, perpenderemus seriò. Quod qui ex animo fecerit, illum & Periochen hancce pulcherrimam habiturum & impensam quantum poterit præstantioribus navaturum operam, nullus dubito.

Eph. ef. v. 9. *Hebr.* xii. 11. *Gal.* v. 22. *Rom.* vi. 21. vii. 5.

Ibid. Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς σεμνῦν. | Ex omnibus hîc terrarum degentibus, Anima humana, & in se longè præstantissima, & à nobis jure merito maximo habenda est pretio. Quoties enim rebus illam Corporeis postponimus, (quem quidem Errorem sæpe sæpius erramus) in illorum demersi vanitatem, nobis inurimus maculam. Hanc autem cæteris quod oportet anteferentes, ad Deum accedimus propiùs, cognatione quâdam arctiori illi conjuncti; quin & imperii quodammodo cum Illo consortes, qui, Terrestria despiciens, universa subjecit sibi.

Ibid. Οὗτος ἐν τῇ ἑαυτοῦ διανοίᾳ λόγος ἐφάνη ἐν λόγῳ διηγούμενος. | Miratur in hoc loco deprehendere videor Sapientiam sublimem quidem & reconditam ut Interpretum plerosque verus fugerit sensus. Id vero, nî & mens me fallit mea voluit Antonius; Parem eò usque & Animæ nostræ, & Legis esse Sortem, & idonea utrique suppetere Argumenta, cur se cæteris putet præstantiorem. Utramque nempe nihil esse aliud præter *Veritatem*, & *Justitiam perfectissimam*. Unde cogas licet Animam eandem esse cum Lege, cum utriusque Ratio eadem sit. Hinc jus & potestas omnia judicandi, cum ipsa interea loci, nullius sit judicio obnoxia; Quibus etiam prærogativis Lex gaudet, Anima vero nisi & ipsa Lex esset, iisdem gaudere non posset. Quod vero Marcus Animæ (à Deo nimirum institutæ) tribuit, idem & D. Paulus Spirituali (quem nuncupat,) *Quòd omnia* scilicet *dijudicet*, *ipse vero à nemine dijudicetur*, 1 Cor. ii. 15. "Idem utique cum Deo sentit Vir Spiritu Sancto imbutus, nec illum secutus ducem aut errare potest, aut ab alio quopiam redargui. Quod Apostolis aliisque Θεοδιδάκτοις contigisse exploratum habemus satis."

§ 2. Ἐὰν τὴν ἐμμελῆ φωνὴν καταμείσῃς εἰς ἓν πρόσωπον ἢ φθόγγον. | Argumentum si accuratùs discutias, idoneum satis; Cui tamen declinando haud una suppetit Ratio. Quidnî enim Respondemus contrà, Musicæ concinnitatem in Sonis non verti singulis, sed in multorum apto concentu; cum complusculi simul commissi, & justis rationibus ad invicem & distantiis distincti, aurem pertingant suaviter demulceantque. Cum denique Harmonia quam vocant inde conflatur, eáque major, vel minor, quò perfectiores, aut minus perfectæ sunt istæ Sonorum Commissuræ, & ab Unitate seu numeris suis omnibus absolutâ Concordia, aut longius abscedans, aut ad eam accedant propiùs. Carminum etiam similem agnoscis Rationem, quorum venustatem, singulas aut pensans Syllabas, aut pronunciando disjunctas frustrà eris requirens. Hæc enim à Totâ pariter compage proficiscitur, cujus numerosa verborum congruentia variis ex musis & partibus confecta in amorem sui rapit, & mixtâ quâdam perfundit voluptate. Hinc utique efficitur, cum harum Rerum Laus & præstantia particulis seorsim, quantumvis rectè dispositis, minimè constet; parum appositæ, quibus Mundi Contemptum suadeat, præbuisse illas Marco exempla. Huic tamen ità occurretur Objectioni, si quod in Musicâ & Poësi verissimum haud diffitemur,

temur, Antonini tamen Argumenta convellere id pernegemus. Elegantiæ nempe Muſicæ & Poeſi peculiares, cæteriſque quæ ſenſibus corporeis percipiuntur, mancæ ſunt & imperfectæ. Nam & id ipſum quòd elegantes ſint, aut habeantur, non ſuæ habent ditionis ſed à loco, tempore, & aliis quibuſdam inter ſe conſpirantibus, id pendet totum. Accedit, quòd Particulis iſtæ conſtent ſucceſſivis, quæ ſe mutuò propellentes, perficienteſque, exiſtere ſimul nequeant; Hinc Imaginem veræ illius Æqualitatis in quâ unâ Exemplar conſiſtit Venuſti abſolutum, rudem tantùm & debilem Imaginem repræſentare valeant. In illâ igitur Venuſto & Decoro Primo, qui aciem Intellectùs defixerit, breves iſtos & adventitios lepores, quorum Decor omnis in tranſitu eſt, facile contemnet. Nec id tamen præter mittendum, Muſicæ id laudis jure deberi, quod ex omni inferiorum, quæque ſenſibus percipiuntur voluptatum, & leporum cenſu, illi ut primæ deferantur æquum eſt. Nec quævis eſt alia, quæ Animum dulci perinde deliniat & puro voluptatis ſenſu. Adeo ut hanc vel ignorare prorſus, vel non habere in deliciis, &, quo Virum gravem decet, favore & ſtudio proſequi, vitio vel indolis parùm ingenuæ, vel minus liberaliter inſtitutæ, apponi debere exiſtimem.

Ibid. Καιρὸς ἀρετῆς, ᾗ σὺν αὐτῇ ἀρετῆς. | Inter hæc & antedicta id intereſt diſcriminis, quod Virtutis & Bonarum Actionum Spiritualis quodammodo, & abſtractus ſit Decor, Pulchritudo quæ ſenſus fugit corporeos, & Animo cernitur ſolo. Hinc fieri cenſendum, quòd Verum illud & Unum, unde Venuſtas & Decorum omne proficiſcitur, in his magis ad vivum depingatur, quæ Legibus corporeis ſoluta ſunt. Nec enim nitidam pariter aut Auguſtam Ideam in craſſioribus & Materialibus patitur Natura.

§ 3. Μὴ χρὴ μᾶλλον παρήκειν, ὡς οἱ χθεσταυοὶ | Haud facile dictu eſt, quid huic locum dederit cogitando; aut quando obſirmatam adeò patientiam Chriſtianis affinxerit; cùm is eſſet Antonimus, qui Veritatis Profeſſores nunquam non perſequi detrectaverit. Ipſa ſi ſpectes verba, Martyrum exempla cruces & flammas intrepidè perpeſſorum ob oculos illi quotidie verſata dixeris: Nec tamen, illo Imperante, ubi is agebat loci, quenquam accepimus fidei ergò Chriſtianæ Capitis damnatum ſupplicio. At, quantum mihi conjicere eſt, iſtis hæc Cenſura convenit temporibus, cum inteſtinâ diſcordiâ & civili bello expergefactus Ethnicorum furor, & in omne nefas audax, in Chriſtianos Aſiaticos & Gallicos ſæviebat. Horum utique, quos populi veſanæ licentiæ devotos in audiverat Marcus, firma atque imperterrita, etiam inter moriendum & exquiſitiſſimos cruciatus læta & victrix Animi Conſtantia ad illum delata pro merâ obſtinatione habebatur. Quod illis tamen præſertim tribuendum cenſeo, qui, vel unde & qualis eſſet hac vera Animi Magnitudo neſcii, vel Chriſtianis infamiæ notam inurere Studentes, eorum etiam virtutes falsò criminabantur. Hinc itaque is fælicem hominis vicem prædicat, qui mortem contemnere, non temerè, aut præ animi pervicacià, ſed rationum momentis & ſano præmunitus judicio poſſit. Dogma ſi per ſe ſpectes veriſſimum, mores autem Chriſtianorum quod attinet, & mortem ab illis ſtrenuè exceptam, injurium admodum & erroneum. Sed ità ſolent, quibus falſis opinionibus præpedita mens, ut ne quid rectè dijudicent, facit. Illa ſiquidem Martyrum immota Conſtantia, & mors placida, validis rationum fundamentis innixa eſt. Ejuſmodi quidem, quæ cum humanum exſuperarent ingenium, minus eſſe debuit mirum, ſi Ethnici divinæ lucis expertes, haud illas erant aſſequendo ſatis.

Ibid. Καὶ σεμνῶς. | Ad veram Gravitatem multa requiruntur. Decorum ſcilicet & Ordinem in omnibus tuendum, Forti agendum animo, nec periculorum appetenti, nec pavore ſegni; Urgens etiam neceſſias, Finis viro digni intuitus, qualis quidem citrà Utilitatem alienam conſtitui nullus poteſt. Chriſtianis id verti ſæpè vitio notum eſt, quòd ultrò ſe ſuppliciis dederint frequentes, nec mortem tàm excipere, aut etiam contemnere, quàm ſolicitos ambire animum induxerint ſibi. Hinc iſtæ Philoſophorum Contumeliæ, hinc Conſtantiæ vituperia, ſed ab iſtis tantum profecta, qui quid ageretur rerum ignari, ſuo metiri alios modulo non ſunt veriti. Quod enim nullà neceſſitate fit, eo in prudentiam quàm graviſſimè peccatur, nec tanti Animi impetu temerario, & levi factum Incogitantià cenſendum. Chriſto vero adſcriptos, quæ tandem urgere potuit neceſſitas gravior, quàm Militiæ ut Munus abſolvant ſuæ, in capitis etiamſi diſcrimen ſeſe eſſet committendum, Morte enim ita, ut decuit, obità, incaſſum ceſſit Dæmonis dolus, & quò graviori perculſæ ſunt Res Adverſarii iſtius damno, eâdem etiam operâ ditioni Domini ſui tantò uberius acceſſit incrementum.

Ibid. Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀτρέμα. | Rectè. Nec enim ex illis quæ faſtu facta novimus, exempla nobis ſumere ſolenne eſt. Sed Juſtitia potiùs, & Neceſſitas conſilio ſublevata, & gravis Animi Deliberatio in Imitationem trahunt ſui. Sed Pompæ & Vani faſtûs Chriſtianos poſtulari minimè omnium oportuit, quem ii eſſent præſertim, qui in Animo humili, & ab Oſtentatione abhorrenti plurimùm, laudem & Virtutem ponebant omnem; nec aliter ſe Servos Jeſu Chriſti credebant, ni ſi hominum encomia adeò non captaverint, ut neglexerint quidem & ſpreverint, in illâ ſcilicet glo-

riâ

riâ quærendâ Toti, quæ ab uno proficiſcitur Deo.

§ 6. Μετὰ δὲ τὴν τραγῳδίαν, ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη. | Quò meliùs quòd voluit Antoninus, de novo veterique Comœdiæ genere intelligas, vide ſis quæ nos Horatio in Arte Poeticâ adſcriqſimus, ad Verſ. 281. & ſequent.

Ibid. Ἡ μέση κωμῳδία. | Comœdia vetus eò uſque perduravit, donec Lyſander Athenis rerum eſſet potitus : Media ad Alexandri Magni tempora pertigit ; Nova etiamdum locum obtinet.

Ibid. Ἡ νέα, ἡ ἐπὶ τὴν ἐκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἀπορρύσα. | In Comœdiâ quidem tùm Veteri, tum Mediâ nihil inerat Mimici. Iſta enim nec in Perſonis, nec in Rebus ipſis ficti quid in ſe admiſit. Nominibus quidem confictis uſa eſt, & Civium Præſtantiorum Mores exhibuit populo ſpectandos ; ſed has extrà Conditiones, à veritate vel latum unguem deflectere, religio erat. Nova autem, eadem premere veſtigia dedignata, & plus ſibi rata licuiſſe, de Veritate parùm ſollicita, & Nomina & Materiam de integro effinxit ſibi. Jure igitur in Mimicum hæc delapſa artificium perhibetur, cùm non ſit jam Vitæ communis Narratio, ſed velut Umbra quædam & Species tantùm. Hoc itaque genus veritate ſpoliatum damnandum cenſuit hîc loci Marcus.

Ibid. Ἕως ὅλου τῆς τοιαύτης ποιήσεως καὶ δραματουργίας σκοὺς τίνα ποτὲ σκοπὸν ἀπέκλεψε. | " Iſte finis quis tandem ſit cogitandum ſeriò edixit Marcus. D'Acerius autem his ſeorſim poſitis interrogandi affixit notam atque ità demum Antonini Mentem pergit porrò explicare ". Veteri quidem & Mediæ finem nunquam fuiſſe utilem ſingul diffitetur ; cùm iſtius generis Comœdiæ moribus emendandis prodeſſent maximè ; Novæ non item ; utpote quæ populo non tàm corrigendo, quàm oblectando, & inani ducendo ſpecie (Antonino Judice) ſtudeat. Veterum uſque adeò aſperitatem comi mollique recentiorum obſequio antehabendam ſtatuit ; illam acerbè utilem, hanc autem nulli prorſus bono jucundam prædicans. Quod Perſarum Rex olim de Ariſtophane, *Illius Cimilibus & fortiores Athenienſes, & hoſtibus Superiores fuiſſe*, minoris putandum arbitror, quam hæc Antonini ſit approbatio. Quo magis illis eſt condonandum, qui id agunt, ut extorrem iſtum, & exoletum Dramatis morem reſtituant denuò. Illud autem ut animo advertat monendus eſt Lector, quòd ſi fecerit minùs, Antoninum forſan Exotis ſibi Authoribus ſit habiturus, Comœdiam ſcilicet, nec *Veterem*, nec *Mediam* abſolute & per ſe laudari, ſed Comparatione tantùm inſtitutâ, quâ *Novæ* antecellendi manifeſtæ ſint. Nec enim Marci aut Ingenio convenit, aut Diſciplinæ, hominum ut vitia proferantur palàm, & Spectantibus ludo jocoque fiant ; Quod & Divinis & humanis legibus adeò repugnare, ut nihil ſupra. Noſtrum minimè omnium fefellit. Id utique ſibi dedit negotî, Novam ut oſtenderet Comœdiam culpæ haud minùs, imò multò magis obnoxiam quam Vetuſtiora Drammatis exempla, quæ tamen ut Theatro indigna, Ætas præſens amandaverat. Quin & ipſam etiam Tragœdiam longè eſt ut ab omni eximat cenſurâ ; ſiquidem Marco, affectibus modum poni, parum videbatur, niſi & cum Stoicis, eliminandos eos evellendoſque pectoribus humanis, vel (quod eodem ferè recidit) otioſos omninò & inertes eſſe debere decerneret. Quæ huc faciunt plura Lectori occurrant, inter Animadverſiones in Ariſtotelis de Poeſi Libellum.

§ 7. Πῶς ὑπαρχὲς σκεπτέον, τὸ μὴ δεῖ ἄλλῳ βίῳ ἐπιδοῦναι εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ἢ ἐπιτήδειον. | Præ tot diſciplinis inter ſe diſſentientibus. Multi olim de veritate aſſequendâ deſperantes, omnem Philoſophiæ curam abjiciebant ; id ſatius arbitrati in tranquillo conſidere, quam ſi Iter magna inſtituant negotio, quam potiſſimum inſiſtendum ſit viam incerti. Huic itaque, quo maturiùs medeatur malo, ſuæipſius Vitæ inſtituto penitiùs introſpecto, ad Sapientiam ſatis eſſe illud idoneum certiſſimis comperit indiciis. Hunc etenim cùm ſibi ſemper Scopum poſuiſſet, Deum & Proximum, ut Charitate quàm potuit maximâ proſequeretur ; id unum erat reliquum, ut in illis perſeverans ſe daret præclarè, & Bonorum Operum fructum ampliſſimum curaret indies edendum.

§ 8. D'Acerio ix. Ὁμοδυμεῖν μὲν, καὶ ὁμοδιαιτᾶν &c. | " De Textu, & perioche ab antegreſſis diſtinguendâ, quin & variis loci interpretationibus, Gatakerus jam fusè ſatis. Noſter verò quid hâc in causâ ſenſerit, docebunt ſequentia. Vulgi de Juſtitiâ, Pietate, & Deo, quas animo concipere ſolent Opiniones à Vero ut plurimum abhorrent. Ab his itaque cavendum, cogitando, quòd Charitatis vinculum commune, quantumvis conſtrictos teneat, & in eandem quodammodo Arborem ut univerſi coaleſcant, faciat ; Mens tamen, iſtis ſoluta legibus ſui eſſe juris haudquaquam deſinat. Nec id igitur nobis eſt committendum, ut, Rationis Prærogativâ turpiſſimè proditâ, ſententias noſtras alienis ſubjectas, aut obſequio deditas patiamur. Siquidem iſto demum pacto, qui nobis in Salutem & Commodum cedere debuiſſet, graviſſimo futurus eſt damno, & certiſſimo veritatis exitio Amor mutuus, & Benevolentiæ Affectus.

§ 10. D'Acerio xi. Οὐκ ὄζει χείρων ἄρμα φύσις τέχνης, ἢ γὰ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμῶνται. | Id omnium eſt Artium commune, ut quæ minùs ſunt perfecta, in perfectiorum gratiam operentur. Natura utique univerſa cujus ad exemplar, Ars omnis ſe ſtudet componere ; in id etiam cogitatio-

nem intendit ſuam. Quod ubi perſuaſum tibi, & perſpectum habeas, en genuinam Juſtitiæ Proſapiam! Quorſum enim illa? aut quid tandem ſibi vult? Hoc unum ſcilicet, ut vilia ſubjiciat Præſtantioribus. Egregium ſanè Capitulum in quo & validiſſimis ſimul, & maximè perſpicuis orationibus evincitur, Juſtitiam non à Legibus humanis ortam omnem, ſed à Jure Naturali, Divino huic rerum univerſitati coævam, imò potiùs illâ nimium quantum ætate grandiorem, ab ipſo immediate profluxiſſe Deo.

Ibid. Οὐ γὰρ πρηνὴς ὁπότερα τὸ δίκαιον ἐὰν ἦτοι διαφερόντως πρὸς τὸ μίσος. | Hinc ſequitur minùs perfecta in eorum quæ ſunt magis gratiam fieri, quoniam iſtis ſi primæ deferantur partes, læditur illicò Natura, & rerum interturbatur Ordo. Mihi quidem magno eſt volupi animo verſare mecum, quot & quanta nobis ſe præbeant, explicita magis & cogitantibus obvia, hujus unius ope (modo ritè intellecti) dogmatis, & ad veritates inde deductu faciles accommodati.

§ 12. D'Acer. xiii. Σφαῖρα ψυχὴ αὐτοειδὴς. | Anima quam ob rem Sphæræ componatur, jam alibi notatum. Elegantem tamen in pauciſſimis Periochen, quin illuſtrando aliquid conferam operæ temperare mihi nequeo. In corpus rotundum ſi lucem intromiſeris, Gibboſæ ejus particulæ Interſtitia quædam efficient ſubobſcura; per hos enim gibbos ſtetit, quo minus per Corpus omne ſe pariter lumen diffunderet. Haud ſecus cum Animâ itidem actum puta, quæ ſi ſibi ſimilis, & rotunda tota, Lumen divinitùs ſuffuſum excipit ubique lucida. Sed ex quo vitiis depravata ſibi facta eſt diſpar, & difformis, obſtruuntur extemplo radii cœleſtis, & caligo paulatim inducitur, donec obruta tandem tenebris oberret, & Rerum aliarum, & Suî notitiâ penitus ſpoliata.

§ 13. D'Acer. xiv. Οἷος ὁ φωκίων. | "Tribus à Gatakero memoratis, & illud de Phocionis morte adjecit D'Acerius". Cicutæ nempe poculo, à quatuor aliis quibus moriendum erat unâ, epoto, & Carnifice niſi ſoluto veneni pretio miſcere denuò recuſante, ex amicis illum quendam allocutum, Argenti ut id paululum homuncioni numeraret orâſſe, quando Athenis ipſa mors daretur venum. Hæc omnia, ſi placidè, & ex animo dicta, mortem depingunt ab Antonino laudatam. Quid enim aut Benevolentiæ indicium luculentius, quàm id Filio in mandatis dediſſe, à Charitate & Officio ergà populares, ut paternæ indignatus neci, nunquam excidere ſe pateretur? Athenienſibus autem quid magis opportunum, quàm Crudelitatem ſimul & Avaritiam deteſtandam dehortari, quæ Capitis mulctandos ſupplicio ad mortem ſibi propriis comparandam ſumptibus adigebant. Sed iſta ſi Ironicè tantùm & Scepticè fuerit effatus, (cujus Antonini Mentem ſuſpicio haud levis inceſſerat) non tàm laude quàm vituperio digna exiſtimat. Morientem utique nil niſi grave & ſincerum decet; &, quibus perraro eſſet condonandum, Simultas, Jocus, & Simulatio, ab extremo vitæ actu abeſſe debent longiſſimè.

§ 15. D'Acer. xvi. Ὡς σαφῶς, καὶ κἀλλιλλος, &c. | Rectè quidem monuit, iſtas loquendi formulas, quantumvis uſitatas, eſſe tamen Viro honeſto neutiquam dignas: Nec aliter ſentit ſapiens; ſed invaluit conſuetudo, & quæ nulli probamus, præ more recepto, & animi incogitantiâ, facillime in nos admittimus.

Ibid. Ἔκπτωσις δ' ἀπλότητος σκαιωσύνη ἔστιν. | Eodem redit, quod vetus illud & bene notum, *Pejor eſt Odio Amoris Simulatio.*

§ 16. D'Acer. xvii. Εἰ ὃ κατὰ φύσιν, ζήτει τὸ ἐν τῷ κατὰ φύσιν, καὶ ὅτι τοῦτο αὐτάρκη. | Id pro comperto ſatis habuit Antoninus, nihil omnino præter Naturam fieri; ſed aliquantum tamen noſtræ concedit imbecillitati, & anticipatis opinionibus. Cum id & ſalvo dogmate ſuo condonari poterat, & præceptis inde deductis obſequium conciliare. Dato igitur, præter naturam obvenire nonnulla, at noſtri id eſſe officii ſtatuit, quod Naturæ ſit congruum, ut id ſummo proſequamur Studio. Hoc autem ità tantùm aſſequi poteris, ſi Naturæ univerſali Te Tuaque commendes omnia, committaſque lubens. Quòd perinde eſt, ac ſi Deo in omnibus ſubjectum, & ejus voluntati toto conſentientem conſpirantemque animo dixiſſet.

§ 17. D'Acer. xviii. Ὡς οὐδὲν κακὸν ἀποίητον. | In mortis Remedium id nobis cogitandum vult, Rem nullam in pejus mutari, aut ad nihilum poſſe redigi. Attat Alia quidem ſunt, eáque omnium graviſſima, à quibus Juſti eximuntur ſoli, quorum ſcilicet peccata Deus non illis deputaverit exitio. Sed iſta Philoſophos latuiſſe non eſt mirum; cum Veritate Chriſtianâ deſtituti, Ideam vel nullam, vel falſam nimis & obſcuram tantùm eorum quæ poſt obitum futura ſunt, animo conceperint.

§ 18. D'Acer. xix. Ἀχθοφορίαι γὰρ ἀνήκουσιν ἀδικίαι. | In promptu eſt Ratio. Injuria enim & Ingratitudo cum voluntarium inſinuent Virtutis & Officii defectum; nec homines, ſeſe vel inſciis, vel invitis, ii vel ſint, vel videri mercantur, has ſibi jure objici culpas nemo eſt, qui lubens fateatur. Cui conſentaneum eſt, ut vel ſuſpiciones, vel vituperia præſertim ejuſmodi, & illum qui poſtulatur urant malè, & quod à poſtulante iniquè ipſo actum ſit, nunquam non poſtulato videntur.

Ibid. Πολλὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. | Appoſitum ſanè, quò plurima priùs edocendos oſtenderet, quam de facto alieno pronunciandi ſimus compotes.

Quæ

Quæ cùm adeò sint impedita, & scitu difficilia, ut vix [illegible] assequi possis, consultius esse multò, quodque pietas & gravitas Viro decet magis, ab omni potius hujusmodi in causâ Judicio [illegible] peccandi etiam simul feciſſe Copiam, Illud autem vereor, ne nos adeò culpa non liberet, ut graviori potius Injuriæ obſtringat crimine. Noluit ab Hominibus neceſſitate coactis obſequium ſibi præſtari Deus, eo nimirum Conſilio, ut Amoris attracti delinimentis & lubentiores præſtare, & ſponte [illegible] poſſemus. Nos perditos intereà loci atque Ingratos! Si tam immemores beneficii, quod ad obtemperandum [illegible] nos acrius debuiſſet, Jure [illegible] in [illegible] verſo exitium, ad defectionem omnium impiam maximè, & deteſtandam abutimur [illegible] illam nobis arripimus gehennam, quam nullis ſuppetiis volentes perpeti non poſſumus.

Ibid. [illegible] de ſuis ut ſint Effectis priores verò Pietate & Æqualitate, [illegible]us redit Æquus) Juſtitiæ nihil [illegible] omines loci. Ipſa autem ſi [illegible]nes ſimul juſtæ, ut amant[illegible]

[illegible] ποιητῶν. | Veriſſimum illud, ad quod [illegible] num pauci intendimus. De [illegible] Bona dici & exiſtimari poparùm hominibus inter ſe [illegible]lii, alii Gloriam, hoc cohoverò ad Bonum facit com[illegible]d unum omnes. Nemo emin[illegible] injuſtum, eſt, Societati quæ noverit [illegible] ea vera eſſe Bona, quæ [illegible] agnoſcat. Hinc efficitur, hæc ſo[illegible] ſibi expetenda arbitrari, hinc etiam [illegible]imè contemnenda, Charitatem [illegible]omnibus antehabere virtuti[illegible]id prætermittendum, ſaluſſent Dogmata vel integrò [illegible]atur ſufficere Libello.

[illegible] Σωκράτης τὰ περὶ πολλοῦ [illegible]ου. | Ne eandem ſæpiùs can[illegible]tium duximus Lectorem, ad [illegible]ium de Arte Poeticâ, amanὁ δὲ Σωκράτης, &c. | [illegible]oleſta fuerit marito, omnes [illegible]erberibus caſtigaret, cùm ò [illegible]horraretur, is ſe ſuis & con[illegible]minimè paraturum voluptamonet Marcus, quò magis [illegible]ępiùs, quàm ridiculum ſit & [illegible]quid in oculos ſubjiciamus, [illegible]moveat, noſtro interim im[illegible]meſtico aliquò contingat neſtis [illegible]do, quanto id alios celare [illegible]proferendo palàm ludibrium debere; ut oneri tamen ne detrahatur quicquam, imò adjiciatur plurimum?

§ 30. D'Acer. xxxi. Δῶλος πίστιος, ἐμπιστὸς οὐ λόγῳ. | Verſiculum à Tragico quodam deſumptum

ptum huc loci idcircò transtulit Antoninus, quò in animum revocaret, Affectibus qui se dedunt, & Virtutem habent neglectui, pristino se Jure spoliare, nec suffragium, aut alia quævis hominum Liberorum privilegia, quæ virtuti competere possunt uni, sibi in posterum vindicare eos debere. Quod fusiùs à nobis tractatum ad Horat. Epist. 6. Lib. 1.

§ 31, 32. D'Acer. xxxii.

——Ἐμὲν δ' ἐχθαίρουσι φίλον κῆρ,
Μίμνουσι δ' ἀρετῇ χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσιν.

Versiculum ab Hesiodo petitum Homerico alteri adjunxit Marcus, quò nobis ostenderet, Philosophorum istos fatuos insulsosque, qui Virtuti maledicunt, nihil eam aliud præter nomen inane, & merum esse hominum figmentum contendentes, adeò non ipsi facessere molestias; ut se potiùs suamque stultitiam ludos faciant. Ridendi enim magis, quàm vel audiendi, vel cum stomacho excipiendi sunt istiusmodi Scioli.

§ 33. τοιοῦτος ὁ παῖδον ζητῶν ὅτε οὐκ ἔτι λάθοι.] His forsan locum dederat, Filius ejus Verus, inter Medicorum manus, præmaturâ abreptus morte.

§ 34. Οὐδὲν λίσφημον φυσικῷ πρὸς ἔργα σπουδαῖον.] Ultrà etiam proferre pedem possumus, & cum Oreste illo dum mortuum simularet, dicere,

Δοκῶ μοὶ οὐδὲν ῥῆμα σοὶ κέρδει κακόν.
Existimo nullum verbum commodum & utile turpe esse.

Morte autem nihil reperias, vel Naturæ magis, vel Utilitati consentaneum. Hominum vulgo quantumvis huic reclamante veritati.

§ 38. Οὐ θεῖ τῷ τυχόντι ὁ ἀγών, ἀλλὰ σὺν τῷ μαίνεσθαι ἢ μή.] Ita quidem. Vita enim omnis Exercitatio quædam, & Certamen est perpetuum, in quo si à nobis steterit Victoria, Præmium reportamus amplissimum Sapientiam: Sin Hosti succumbimus, Stultitia & Insania nobis in Ignaviæ sunt supplicium. Ita enim res humanæ comparatæ sunt, ut quod socordibus esse possit solatio nihil inter hæc extrema interlit Medii. Verba autem hic laudata loci, ab Epicteto referuntur accepta.

In Librum Duodecimum.

§ 2. Οὕτω χρὴ τὸ ἑαυτῆ νοερὸν μόνον ἀπᾶσαι μὴ ἔξω ἑαυτὸν εἰς ταῦτα ἐρρυηκότων.] Perioche observatu dignissima. Id utique innuit Marcus, quòd Spiritus Dei quum istiusmodi tantum impertiat sese, quæ sui sunt similia, Immortalia dico & Spiritualia, Materiâ (tanquam Cortice tantùm, aut sordido rerum integumento) insuper habitâ, idem à nobis ut fiat pariter, insigni hoc esse documento. Anima siquidem ad hoc perfectissimum composita exemplar, ut sui gaudeat similibus, Corporea verò & Terrestria dedignetur, æquissimum est. Ita tandem arctissima necessitudine ipsi, unde & originem traxerat, Deo conjuncta, & virtutem in deliciis habere unam, cætera verò negligere & vili pendere, familiare illi futurum.

§ 3. Ὥστε μὴ συνεπιβρίθειν ἐξηρτημένῳ καθαρῷ τῷ νοερῷ δύναμιν ἀπάλυτον ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν.] Non id voluit, Menti nostræ quò vivat libera, Providentiæ jugum esse excutiendum, & suæ unius ut sit dictionis; sed potius à Rerum materialium vinculis, ut quantum poterit expediat sese; quæ & ipsam etiam Mentem, quantumvis immaterialem, suo solent haud rarò impetu abripere. Donec enim in cœnum demersa in istis hæret omnis, eàdem ut deferatur Tempestate, & in carnales affectus ipsa delabatur necesse est. Ista itaque quò se servitute liberet, & miseriâ; sua sibi vindicanda est Dominatio; quæ ita demum recuperatur, si ad Deum, unde defecerat, reversa, pietatis & Amoris nexu in posterum indivulso adjungat sese, & voluntati ejus in omnibus placido modestoque acquiescat animo.

§ 5. Ἐπισκέψασθαι πάντα ἀποδέχεσθαι, μηκέτι αὖθις ἡνιοχεῖσθαι.] Capitulum cumprimis elegans & grave, in quo Antoninum suspicias, non Providentiæ & Bonitatis incertum, aut minus quàm par erat, Religioni credulum. Sed in Dei potius Consilio & Benignitate summâ fretum fiduciâ, quodcunque is decreverit æquo excipientem animo, & ejusmodi quod omnium fieri debuit maximè existimantem.

Ibid. Εἰ δὲ δίκαιον ἐστὶν ἐν τῷ ἀναπόν.] Æquissimum id esse omnium, Homines de Morte ut aliquando resurgant, idoneis nititur Argumentis à Paginâ Sacrâ facilè petendis: Justissimo enim Deo convenit, Sceleris supplicium Improbos luere, Bonos autem Virtutis ampla reportare præmia; quæ in

in hoc rerum quo nunc vivitur ſtatu, neutiquam facta conſtat. Jam verò, dato quod Juſtum ſit, ex Antonini principiis Poſſibile idem eſſe, reſtat colligendum. Qui verò Argumentum ſpiſſis Ignorantiæ Ethnicæ tenebris involutus, ſic tamen inſtituere potuit ; qualem cenſes, & quàm oculatum futurum, Chriſtianâ veritate imbutus, quæ his poſitis inſtrui poſſint Dogmata, quàm latè pateant, & quantum habeant Virtutis, ſi penitùs perſpecta habuiſſet ?

Illud intereà loci cumprimis advertendum, quòd Antoninum minimè omnium prohibuerit Rei ipſius Impoſſibilitas aliqua præſumpta animo, quò minus Mortuorum Reſurrectio fidem illi faceret. Nam nec illa quidem, ad quam ſeſe adjunxerat Philoſophiæ Diſciplinam, ab iſtâ Sententiâ multùm abhorruiſſe cenſenda eſt. Utique D. Paulum hoc Dogmatis Athenis annunciantem quomodo exceperint, memorat S. Lucas, *Diſceptâſſe* nimirum *cum hac in Causâ cum Stoicorum & Epicureorum quibuſdam ; qui, quum audiſſent Reſurrectionem mortuorum ; Alii quidem cavillabantur, alii verò dicebant, audiemus te rurſus de hac re.* Act. 17. 18, 32. Cavillatos quidem Epicureos facilè crediderim, Stoicos autem aliud potiùs, quò hæc ipſis exponerentur, fuſiùs tempus opportunum efflagitâſſe ; utpote quorum Placita à doctrinâ D. Pauli abeſſent propiùs, quàm quæ amplexa eſt, vel Epicuri, vel quælibet alia Philoſophorum Schola. Idem etiam Paulus, nihil hâc in re quod naturæ repugnaret gnarus ſatis, En quantâ fretus fiduciâ, ſermonem coram Agrippâ & Feſto habuerit ; ad illos nempe delato Causæ judicio, *Quod eſt*, inquit, *quod incredibile habeatur, Deum mortuos excitare ?* Act. 26. 8. Itaque quantò illos ad hanc Sententiam paratiores vel minùs Rationis ductu videre eſt ; eò magis fas pudeat pigeatque multos fas eſt, qui dum Chriſti in ſe nomen ſuſcipiunt, Reſurrectionis tamen fidem majori à ſe amoliuntur ſtudio, & in dubium revocare ſatagunt vehementiùs, quàm vel ex ipſis Paganis quibuſdam olim erat mos.

Ibid. Οὐκ ἂν δ' ὅπως διαλεχθείημεν τοῖς θεοῖς, εἰκότως ἂν ἀγανακτοῖμεν αὐτοῖς. | Ejuſmodi Diſceptationes, quibus quæ vel fiant, vel fieri debeant, ſolicitâ quærimus indagine, Opinionem Juſtitiæ & Bonitatis Divinæ jamdudum animo præſumptam oſtendunt ſatis. Quod ſi aliter viſum fuiſſet, iſtis *Qui fieri poteſt ut Diis* &c. percontandis nil ſupereſſet loci. Aliam tamen Interpretationem verba capiunt iſta, eamque nequaquam incommodam. Quid enim ſi illorum loco, *Nos non de jure cum Deo diſceptaremus*, reponatur, *Si ſecus eſſet, ut de jure ſecum diſceptaremus, neutiquam permiſſurus eſſet Deus ?* Atqueità demum iſthoc Marci redibit Argumentatio. Pro ſummâ quâ eſt æquitate & clementiâ, id noſtræ imbecillitati condonandum voluit Deus, cum illo ut dicamus cauſam, quòd nos male habent dubia ponamus ; de illius denique Providentiâ inquiramus, quo jure fiant ſingula, & quibus is ductus argumentis fecerit, ut cogitando rationes (modeſto modò & minimè procaci animo) exigamus. Iſta verò niſi à Deo ſummoperè Juſto Bonoque neutiquam nobis indulta fuiſſet Copia ; ideò nimirum indulta, quod ſua & rectiſſima & æquiſſima noverit omnia, nos autem quo introſpiciamus propiùs, & dilecturos ejus Conſilia, & demiraturos magis. Ita enim eluceſcit Sapientia, parùm cogitantibus nimis ignota, & illud à Davide pronunciatum comprobatur luculentius, *Fieri* nempe, *ut juſtificetur Deus in ſermonibus, & vincendi manifeſtus ſit, cum judicatur.* Pſal. 51. 4.

§ 7. Ὅσιόν ἐστι καθαρὸν εἶναι ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ σῶμα καὶ ψυχήν. | Nec enim officio facit ſatis, qui Animæ cogitationes ut puræ ſint, operam dat, niſi & Corpus etiam mundum, & ab omni peccati labe immune præſtiterit Deo. Namque ita viſum eſt D. Paulo, *ut Corpora etiam noſtra ſiſtamus* adhortari, *hoſtiam vivam, ſanctam, acceptam Deo.* Rom. 12. 1.

§ 11. Ἥλιον ἔξεστί σοι ἰδεῖν ἄνθρωπος. | Ingens quidem eſt Homini Poteſtas, tanta nempe ut optimo res noſtras eſſe loco, modò ritè utamur, fatendum. Hæc verò quanta quanta eſt, non propriis eam viribus aſſecuti ſumus, ſed à Benigniſſimo Adjutore Deo omnem tulimus acceptam.

§ 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει, μήτε θεοῖς μεμφόμενον. | Naturam enim Deo in omnibus morigeram, Deum autem nihil non æquiſſimum & optimum, & facere & velle, memineris ſemper oportet.

§ 14. Ἡ θεήσεια ἰλάσκεσθαι. | Ejuſmodi nimirum Providentiam, quum & Antoninus, & Stoicorum conſultiores modeſtioreſque crediderunt ; Credunt itidem Chriſtiani, nec tamen Naturæ Divinæ aut detrahi immutabilitatem, aut Conſtantiam & Æquitatem læſam, idcircò quod precibus ſe facilem flexu præbeat, deputandum.

§ 15. Ἡ ἐν σοὶ ἀλήθεια, καὶ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη σεαυτοῦβιὰσηται. | Nos Lucernæ ſumus viventes, Lumen autem quo & accendimur & aliis prælucere debemus non niſi noſtrâ extinguitur culpâ. Noſtri enim eſt Officii, Charitatis & Bonorum operum ſupplemento flammam fovere, & ut indies effulgeat magis curare.

§ 19. κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σεαυτῷ ἢ τὰ παθη ποιοῦντα. | Affectus in iſtâ Animæ parte, quæ Animalis vulgò audit, naſcuntur. Spiritus nimirum Animales rerum externarum impulſu agitati, animum etiam concitant commoventque unà. Iſtos autem Spiritus, *Fidicularum* nomine indigitat Antoninus, quoniam his extrà Mentem poſitis, perinde ac nervis ligna-

num,

num mobile, motu non noſtro ducimur, ſed alieno. At præſtantiorem intereà loci facultatem vel inde liquèt nobis ſuppetere, quòd etiam inter affectus excitandum aliud quiddam Animus ſentiat prætereà, quòd affectus in judicium vocare, exultantes comprimere, rebelles debellare & ſuæ ditionis facere in ſe recipiat. Quæ omnia poteſtatem his Affectibus & ſuperiorem, & quodammodo contrariam à Naturâ nobis inditam liquidò delignant.

§ 23. D'Acer. xxv. Θεοφόρητος ὁ φερόμενος ἐπὶ τοῦτο θεῷ. | Nihil aut in ſe verius, aut ad noſmet explorandos efficacius. Hujus enim, tanquam Teſſeræ cujuſdam ope, & quidnam ſimus hominum experiri, & quo tandem ducamur Spiritu, ſemper nobis erit in promptu dijudicare.

§ 24. D'Acer. xxvi. Ἐπὶ τύποις ὁ πόθος. | Cùm res humanæ variæ ſunt adeò & incertæ, ut omnia temerè obvenire non rarò Sapientum animis inciderit ſuſpicio; Cúmque ſit, nihil prorſus, quod vel Terra capit, vel Aeris Regio, vel Æther ſublimis Naturæ aut diverſæ, aut Caſibus iiſdem, & Corruptionis legibus immunis, quid tandem eſt, obſecro, quod te efferas adeò, aut quænam arrogantiæ idonea ſuppetit materia? Hominibus quidem illud potius crediderim dolendum, quod ſe tam valido, tam univerſo Corruptionis & Miſeriæ torrente, implicitos ſentiant, & ſimul abreptos.

§ 26. D'Acer. xxviii. Ὅτι ὁ ἐνὼν νοῦς θεός. | Animus noſter neutiquam pro Deo habendus, ſed quod Nobis & in honorem, & commodum ceſſerit, quam maximum; & præclarum is Dei Opificium eſt, & Domicilium illi Dilectiſſimum.

§ 27. D'Acer. xxix. Πᾶν οἷον φάκιος Καπρεαῖνος ἐν ἀγρῷ, λύκος Λέπτος, καὶ Σπερτίνιος, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρείαις, καὶ Οὐήλιος Ῥάπος. | Quicquid aliis viſum fuerit, mihi fateor Tiberius hic loci memoratus, haud levem incuſſit ſuſpicionem, cæteros etiam notatos ſimul ejuſdem fuiſſe farinæ, & ideò ſe contuliſſe rus, ut à Turbâ & oculis ſemoti, turpem degerent & infamem degiſſe vitam, quali ſuas Tiberius nobilitaverit Capreas. Ibi is frænis Libidini ſolutis, & in omne genus ſpurcitiam demerſus, luxum & laſciviam tanto apparatu, & pompâ tam ſolenni inſtituit ut novum quoddam Munus & turpe Miniſterium excogitaret ſibi *Magiſtri voluptatum* Titulo cohoneſtandum.

§ 28. D'Acer. xxx. Οὐδὲ ἡ ψυχὴ ἡ ἑαυτῆς ἐκπέφευγε καὶ ὅμως πιθῷ. | Materiæ proprietates ſedulò perpendenti, non eſt quod Animæ Exiſtentia in dubio ſit; utpote quæ ſe oculis animorum exhibeat, vel quovis corpore apertiùs conſpiciendam. Hinc jure optimo à Marco dictum meminimus, *Ecquando futura es, O Anima, Simplex una nuda, & Corpore te ambiente dilucidior?* Pari itidem ratione Animæ Naturam & Facultates ubi ſeriò cogitaveris, aut oculos tibi animi eruas neceſſe eſt, aut Dei illic exiſtentiam & liquido cernas, & firmiter credas. Deus enim animæ ut Anima ferè Corpori præeſt potior. Quorum neutrum licet oculis aſſequi corporeis valeamus, at mentis tamen acie utrumque non poſſumus non videre. Ità demum quod craſſa nequit compages, Proprietates & Operationes conſpicuæ plus ſatis, & tantùm non palpandæ cogitationi videndum ſubjecerunt. Lib. X. I.

§ 30. D'Acer. xxxii. Ἐν φῶς ἰλίς. | Id agit ut Proximi dilectionem ita naturæ conſentaneam oſtendat, ut Appetitus, quo in illam Anima fertur Rationalis, major ſit, & vehementior, quàm cui Impetum poſſis compeſcere niſi & ingenio tuo vim ſimul inferas, & cum Naturâ bellum geras. Nec idoneis deficitur argumentis.

Ibid. Μία νοερὰ ψυχὴ κατὰ διακεκρίσθαι δοκῇ. | Ad Placita Stoicorum jam loquentem audis Antoninum; quibus Animæ Rationales divinæ Eſſentiæ Particulæ ſunt viſæ. Iſthoc ii licet aſſeruerint perperàm, id tamen nemo ibit inficias, Animas omnes ejuſdem prorſus eſſe Naturæ; nec niſi unam eſſe Specie; quantumvis numero plures. Hoc autem poſito, rectà procedit Marci Argumentatio.

Ibid. Πράγματα δὲ καὶ συνοχὴν ἔμβρυα ἀναδύεται, καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις. | Perplexum habes & obſcurum in primis locum, cujus an mihi detur nodos expedire tentandum. Per *Formam* itaque in Subſtantiâ Rationali, Animum ſive intellectum; in Rationis experte, Animam Senſitivam; in Vegetantibus & Inanimatis, quod Principium dicitur Unionis, ſeu quo continetur Eſſentia vinculo, voluiſſe Noſtrum arbitror. Jam verò in iſtis, Naturâ nimium quantum diverſis, Formam & Materiam, ſi per ſe tantùm & ſimpliciter ſpectes, nullâ communi cognatione, aut neceſſitudinis vinculo conjunctas narrat; ne mutuæ quidem Societatis capaces. Deum vero quò magis immenſa Numinis emicaret Potentia, invitas quantumvis & reluctantes, arctis tamen nexibus, compoſuiſſe, & ut poſteà in Unam Subſtantiam coaleſcerent, juſſiſſe. Cæterùm Animæ Rationalis conditionem ab hâc diverſam eſſe plurimùm. Hæc à Communione ſiquidem adeò non abhorret, ut ſe ſimili adjungere ſummopere gaudeat; idque Studio & Affectu vehementi perpetique, quod nihil reſtinguere prorſus poſſit; Naturali vero & congruo, nemo uſpiam hominum ab illo alienus eſſe queat.

§ 32.

§ 32. Πόσον δὲ μέρος τῆς ὅλης ψυχῆς. | Animam hîc loci Universam, cave illam intelligas Universalem, qualis apud Stoicos audire solet Deus. Huic etenim nullo modo convenit istius portiunculæ (cujus compotes facti sumus singuli) Contemptus, cum illa Augustissimâ Animæ Ideâ, quâ portiuncula isthæc ipsius Dei pars, imò ipsissimus depingitur Deus. Dei utique vel particulam habere despicatui, & læsi Numinis reos facit, & Marci dogmatis neutiquam constare poterit. Anima igitur Universa hîc loci laudata nihil aliud sonat, præter Animam Mundi Vitalem, unde tanquam de Fonte quodam communi perennique, Spiritus omnium Animales hauriri, & ut opus erat cuique fluxisse, Stoicis placuisse accepimus. Eodem recidit, quod jamjam adnotavimus, de *Unicâ tantùm, licet innumerabilibus dispescatur, & in plures dirimi videatur, Animâ*. Sed ut Antonini me minimè fefellerit scopus, Parvi scilicet pendenda, quæ particularum tantùm funguntur vice quæque si ad Totum Hoc componas, ne hili quidem locum obtinent; vereor tamen, ut is parum validis innixus rationibus id in præsens suadeat. Quid enim obstat, quò minùs Animam Sensitivam magni faciam tamen? Ut enim perexigua sit, at mihi sufficit nihilominùs; Nec ullo quod sentiam urgeor incommodo, quia cumulatiorem impertire Natura non sustinuit. Nonne illud extremæ est dementiæ, (& sane huic prorsus gemina est) lumen ideò aspernari, quod eorum qui quaqua versum diffluunt radios angusta nimis Oculorum foramina perquam paucos capiant? Sed Antonino satis est, si minùs in omni, at uno saltem ut sensu vera sint ista. Et habent sanè verissimum, eumque Authoris menti, & proposito commodum satis.

§ 33. D'Acer. xxxv. Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν. | Heu quantum nostrî plerisque & quàm meritum incuteret pudorem, quæstio illa, sæpiùs, quæ debuit, singulis diebus repetita.

Ibid. Ἐν γὰρ τοῦτῳ τὸ πᾶν ὄξι. | Non illud utique aut Primum omnium aut Maximum sed planè Omne ut ipsum habeatur unum fas est. Nobis autem in sequiorem partem omnia. Siquidem quæ suo tantùm Commodo studere debuit, in corpore curando tota est Anima. Et, quod nobis aut dolendum est aut vitio vertendum maximo. Nemo fere hanc aut alloquitur, aut ad agendum stimulat, nisi eo tantùm Consilio, ut Corpori prodesse possit, & illi molliùs atque lautiùs tractando impigrè magis inserviat.

§ 35. D'Acer. xxxvii. Ὦ, εἰ ἴσα ὄξι τὸ πλεῖος τῷ ὀλιγοτέρῳ, &c. | Rectè quidem. Nec enim interesse quid putandum, Cùm (quod jam alibi monuimus) non quamdiu, sed quales vixerimus in extremo referet die: Et Hominum Fidem Virtutesque, ex Actionum non Numero, sed Qualitate potiùs, & Pondere æstimandas abunde constat.

§ 36. D'Acer. xxxviii. Ἀνθρώπε, ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ πάτρῃ πόλει. | Mundo scilicet; quem magnam nobis exhibet Civitatem cogitandum, in quâ Aliæ quæ vulgò nuncupantur Civitates, Diversoriorum tantùm, seu Domiciliorum tuentur partes; Quò magis illius & Legibus obsequi, & Saluti consulere; jura denique omnia summâ religione servare, colere, tueri, & præ municipalibus quibusvis chara maximè, & sancta existimare debemus.

Finis Annotationum D'Acerii.

Exorandus est Lector, Benevolus, ut pro solito candore Editoris Absentiæ & Negotiis gravissimis Errata condonet; quæ verò sequuntur, ne inter legendum fastidium moleſtiam, ut calamo emendet in Vita M. Antonini.

PAg. 1. lin. 13. post *omnia*, pone; 11. 17. *qui, famul. l.* 44. post *sapientia* dele, 3. 6. post *habuit* dele, *l.* 26. *præsunte. l.* 35. *Albanum.* 5. 9. *etiam. l.* 36. ante *poni* del., 9. 45. *motus eos non ciere Co.* 10. 35. *copias.* 13. 10. del. *si.* 15. 38. post *hæc* del., 16. 33. del. *ut. l.* 50. *accederet.* 17. 3. *antecelluit.* 19. 28. *in se*, ibid. *quorum.* 20. 37. *depulsis.* 21. 15. *fecerit.* 23. 15. *arditur*, del. *est.* 27. 46. *Præsto.* 28. del. *at.* 29. 10. *rigentem.* 11. *aggrederetur.* 24. *Imperatoria.* 26. *scuta.* 32. pro *in* leg. *in.* pro *iri* leg. *is.* 34. 8. τὸ *l.* 13. del. X. 35. 8. *id.* 36. 11. *mordax. l.* ult. *Consulatu.* 37. 38. *in Syriam.* 38. 23. *quam, quoties.* 39. &c. 43. 9. *eis.* 42. 12. *Commodus.* 43. *ant.*

Corrigenda in Notis D'Acerianis.

☞ *a* Notat primam Paginarum columnam, *b* secundam.

PAg. 2. *b* lin. 9. *sermone.* 3. *a* 30. ἐλαύνῃς. 4. *b* 40. *etiam tum.* 5. *b* 49. *insontunii.* 7. *a* 16. post *sacri* adde *narrant.* 10. *a* 12. dele *quod.* ibid. 25. *saturus.* 16. *a* 45. *deperuntis.* 18. *a* 13. *inficiendum.* 20. *b* 16. *quem ab.* 21. *b* 32. *experti.* 22. *a* 35. *quam* delerâ notâ. 23. *a* 37. *sed.* 29. *b* 46. *in nostra.* 31. *b* 53. *dilectionis.* 35. *b.* 9. *te.* 36. *b* 31. dele *ut.* 38. *a* 25. dele *comma* post *esse.* 39. *a* 43. *posset.* 43. *b* 43. *Cailicis.* 48. *a* 18. τελείαν. 57. *b* 46. *amplectatur.* 58. *a* 11. *pelliciat.* 58. *b* 30. lege *vel Ratimali naciturnno sit. A quibus autem.* 60. *a* 17. *sincera.* ibid. *b* 4. *extensum.* 61. *a* 10. dele *imaginem.* ibid. *b* 51. *quum ii.*

A61 1454628